

RIG-VEDA-SANHITA,

THE

SACRED HYMNS OF THE BRAHMANS;

TOGETHER WITH THE

COMMENTARY OF SAYANACHARYA.

EDITED BY

F. MAX MÜLLER, M.A.

Foreign Member of the French Institute, of the Royal Sardinian Academy, of the Royal Bavarian Academy, of the Royal Irish Academy, of the Royal Society of Upsala, of the American Philosophical Society, Honorary Member of the German Oriental Society, of the Royal Asiatic Society, of the Asiatic Society of Bengal, of the American Academy of Arts and Sciences, of the Royal Society of Literature, of the Literary Society of Leyden, of the Ethnological Institute of Great Britain and Ireland, of the Ethnographic Society of Paris, of the American Oriental Society, of the Archaeological Society of Moscow, of the American Philological Society. Corresponding Member of the Royal Academy of Berlin, of the Royal Society of Göttingen, of the Royal Academy of Lisbon, Honorary Doctor of Laws in the Universities of Cambridge and Edinburgh, Ph.D. in the University of Leipzig, Professor of Comparative Philology, and Fellow of All Souls College, Oxford, &c. &c.

5.12 = 2276
REFERENCES

VOLUME V.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF

THE RIGHT HONOURABLE

HER MAJESTY'S SECRETARY OF STATE FOR INDIA IN COUNCIL.

LONDON:

WM. H. ALLEN AND CO., 13, WATERLOO-PLACE, S.W.,
PUBLISHERS TO THE INDIA OFFICE.

1872.

RETROCONVERTED
A C C L

Oxford:

PRINTED BY T. COMBE, M.A., E. B. GARDNER, AND E. PICKARD HALL,

PRINTERS TO THE UNIVERSITY.

TO
HER MOST EXCELLENT MAJESTY
VICTORIA,
QUEEN OF GREAT BRITAIN AND IRELAND,

THIS EARLIEST RECORD
OF THE RELIGIOUS INSTITUTIONS OF THE NATIVES OF INDIA

IS BY GRACIOUS PERMISSION

DEDICATED

BY

HER MAJESTY'S
FAITHFUL SUBJECT AND DEVOTED SERVANT,

F. MAX MÜLLER.

P R E F A C E.

WHEN in the Preface to the fourth volume of my edition of the Rig-veda I felt it my duty to state that for the future my contributions to Vedic literature could be but small, I hardly imagined that it would still fall to my lot to bring out the remaining two volumes of this work. I consoled myself with the thought that I had placed the most important portion of the Rig-veda and its commentary in the hands of Sanskrit scholars, and I felt certain that no one would blame me if, with the new direction which my studies had necessarily to take, first as Professor of Modern European Literature, afterwards as Professor of Comparative Philology in the University of Oxford, I could not, as before, devote all my time and strength to the study of Sanskrit. For some years I had indeed to allow Sanskrit to become a mere *πρόπαιον*, partly in order to be able to keep pace with the advance of two most progressive branches of learning, the history of modern European literature, and the science of language, partly in order to fill those gaps which an almost exclusive devotion to the study of Sanskrit for the space of fifteen years would naturally leave in the general knowledge of any scholar. Life is meant for more, at least I think so, than the mere drudgery of collating MSS. and correcting proof-sheets, and those who know what it is to publish a Sanskrit text for the first time, particularly such a work as Śāyana's commentary, full of extracts from works unpublished, full of allusions to authorities but little known or lost altogether, will understand that the printing of six volumes like the present is enough to occupy the best part of a man's life.

If now, after the lapse of ten years, I resume the work of my youth, intending, if life and health be spared, to complete it without further interruption, I do so not without an effort. What I myself wished to learn from Śāyana, I have learnt, and the critical restoration and editing of his text will involve a sacrifice of time which I can ill afford. My own plan was to go on with the translation of the Rig-veda, of which the first volume

appeared in 1870, and to finish some other works which are even nearer to my heart. But the extremely kind way in which I have been urged by scholars, not only in Europe, but also in India, to complete this edition of the text and commentary of the Rig-veda, left me at last no choice, and I only hope that I may not disappoint my friends in spite of all I have done to comply with their wishes.

It is but too true that as we advance in the commentary of Sāyana, the difficulties in restoring a correct text grow greater rather than smaller. The MSS. become more and more faulty, the omissions more numerous, and the really useful variety of readings, represented before in different independent families of MSS., dwindles away into the most perplexing uniformity. This, as I suggested on a former occasion, is probably due to the fact that the later portions of this great work were less frequently studied in the schools of India, so that the MSS. which we possess, either in the original or in copies, did not receive the benefit of those corrections to which as editor I owed so much in the earlier portions of the commentary. I have spared no trouble and expense in order to find out whether MSS. of Sāyana could still be discovered in India which might help me over desperate passages or fill up gaps which occur in all our MSS. My friends in India have really scoured the country, and I have to return to them my most sincere thanks for the trouble they have taken for my sake and for the sake of Sāyana. But the result has not been encouraging. No MSS. have been discovered anywhere which do not belong to the three families, A., B., and C., none to supply deficiencies that run through all the members of these families. Only a few weeks ago I received a letter, dated Tanjore, Dec. 27, 1871, from Mr. Burnell, to whom I had sent a number of test passages for the last Mandala. His search too has been in vain, and though of one MS. which the proprietor would not let out of his possession, Mr. Burnell has not yet been able himself to make a collation, yet he received trustworthy information that it was in precisely the same condition as the MSS. in my possession. If, hereafter, new and independent MSS. of Sāyana's commentary should come to light, I am quite prepared to find that in some places they may convict me of faults, and supply lacunas which I was unable to fill. But the same fate awaits all critical editions. All I can say is that I have done my best to make my *apparatus criticus* as complete as I could make it, and with that *apparatus*

I doubt whether on the whole a more correct text could have been produced than the one which I have given. There is not one doubtful or difficult passage in the whole of this work where I have not myself carefully weighed the evidence of the MSS., not one where I have not myself verified the exact readings of the MSS. even in those portions which were copied and collated for me by others, except where the originals were out of my reach.

I am well aware of the opinion more or less openly expressed by certain Sanskrit scholars that a work such as Sáyana's commentary did not deserve a critical edition, that the time and care bestowed on it were simply wasted, that a mere reprint of one MS. would have been sufficient for all purposes, and that we, the scholars of Europe, may dispense altogether with the assistance of native scholars and commentators. On these points I decline to be drawn into any argument. I have repeatedly expressed and defended my own views on these matters during the last five and twenty years. My own convictions with regard to them have never wavered, and though I hope I can surrender a conviction even when I have held it for a quarter of a century, I do not think that scholars who simply repeat old and, I think, exploded arguments, without even supporting them with such skill and learning as were employed in their defence by former scholars, have any right to insist on a new reply. The evidence is complete, and I am quite prepared to await the verdict.

I cannot, however, leave this subject without entering my most earnest protest against the language used by a scholar for whose learning, and I ought to add, what is far more important, for whose character I have long entertained a sincere respect, I mean Professor Spiegel of Erlangen. In a discussion lately carried on between him and Professor Roth on the question as to what weight we ought to attribute respectively to traditional interpretation and to modern criticism in translating the sacred books of the ancient world, Professor Spiegel tries to show that my views on this subject differ from those of Professor Roth. He says: "Max Muller in seiner *Übersetzung des Rigveda* aussert sich folgendermassen (I. XV): 'The word translation, however, has many meanings. I mean by translation, not a mere rendering of the hymns of the Rig-veda into English, French, or German, but a full account of the reasons which justify the translator, in assigning such a power to such a word, and such a meaning to such a sentence. I mean by trans-

lation a real deciphering, a work like that which Burnouf performed in his first attempts at a translation of the Avesta—a *traduction raisonnée*, if such an expression may be used. Without such a process, without a running commentary, a mere translation of the ancient hymns of the Brahmans will never lead to any solid results.” Professor Spiegel then continues: “Wollte man diese Ansicht in aller Strenge festhalten und nur eine solche Übersetzung als eine wirkliche gelten lassen, welche mit einem fortlaufenden Commentare versehen ist, so wurde man auf die Frage, ob Luther die Bibel übersetzt habe oder Schlegel den Shakspere, eigentlich mit einem herzhaften Nein! antworten müssen, denn keiner von beiden hat seiner Übersetzung einen Commentar beigegeben.”

Now this is not a fair way of arguing. I did not say there was only one kind of translation: I said on the contrary that the word translation has many meanings, and I said this, as will appear from the sentence immediately preceding, because, without such a limitation, it would have been extremely presumptuous on my part to call my translation the first translation of the Rig-veda. The sentence immediately preceding the one quoted by Professor Spiegel runs thus: “It may sound self-contradictory, if, after confessing the help which I derived from these translations, I venture to call my own the first translation of the Rig-veda.” If after that I continue, “I mean by translation not a mere rendering of the hymns into English, French, or German,” every unprejudiced reader will see that these words have a very different meaning from what they would have if they stood by themselves. They do not mean that there is but one way of translating the Rig-veda, but that the translation which I intend to give is meant to be a *traduction raisonnée*.

As therefore I did not say what Professor Spiegel makes me say, I cannot admit that my views and those of Professor Roth on the proper mode of translating the Rig-veda are opposed to each other. There is ample room for such a translation as Professor Roth shadows forth by the side of my own, and there is hardly a word in Professor Roth’s remarks on the subject with which I do not heartily agree. “Eine richtige Übersetzung,” he says, “ist der beste Commentar. Ich kann mich darum mit der Ansicht nicht einverstanden erklären, dass eine Übertragung des Veda nur wenig Nutzen bringen könne, wenn sie nicht von einem ausführlichen Commentar

begleitet sei, und würde, wenn ich daran denken könnte, ein solches Werk zu unternehmen, mich vielmehr bemühen, nicht in die Noten, sondern in den Text den Schwerpunkt der Arbeit zu legen. Die Übersetzung muss für sich selbst reden, eines Commentars bedarf sie in der Regel nur da, wo sie nicht unmittelbar überzeugend, wo der Übersetzer seiner Sache nicht sicher ist. Vor denjenigen Lesern, welche nicht nachrechnen können, auf welchem Weg der Übersetzer zu seinen Combinationen gekommen ist, hat er nicht nöthig sich im Einzelnen zu rechtfertigen, für die andern kann er sich kurz fassen."

All I can say is that there is much force in these remarks, that I feel the truth of them probably more than any one else, and that I have myself frequently pleaded in exactly the same sense. But I cannot disguise from myself or from others that there is considerable danger in these principles of translation, so boldly enunciated, and that all depends on their application. As applied by Langlois and others they have proved most disastrous, in the hands of Professor Roth they might produce the most valuable results. No one would rejoice more than myself if Professor Roth would publish a translation of the Rig-veda, even without any commentary whatever. The public at large would receive such a translation most gratefully, and for many years to come it would answer nearly all purposes. But as far as Sanskrit scholars are concerned, I doubt whether such a translation, however striking and brilliant, would render the more tedious work which I have undertaken altogether useless. No scholar will be satisfied unless he has the complete evidence before him on which a translation is founded. If a meaning is assigned to a certain word, and we do not know that that meaning proves satisfactory in every passage where that word occurs, if we have the slightest misgiving that one single passage may have been left out, the requirements of true scholarship are not fulfilled, the work is imperfect, and each successive generation will have to go through the same process of collecting and collating again and again.

Besides, the argument which has been urged so strongly by all Sanskrit scholars against the assumed infallibility of native commentators and translators cannot surely be warded off from ourselves. If Sāyana is infallible, it has been said again and again, why does he differ from Yāska or Mahidhara? why does he even differ from himself? Does not the same apply to ourselves, or is there any scholar likely to submit to the *ipse dixit* of another? Let any one compare, for instance, Professor Roth's translation of the Vedic

burial-hymns in the eighth volume, with my own in the ninth volume of the Journal of the German Oriental Society, and he will find that both translations are intelligible, and so far might be said to carry their own conviction; but he will also find that in some very important points they differ. Again, in some of the commonest words Professor Roth's interpretation as given in his Dictionary differs considerably from the interpretation proposed in his earlier essays. To give an instance, we find that in 1846 he translated *apāsām apāstamā*, an epithet of the river Sindhu (X. 75. 7), by "das wasserreichste der Gewässer," as if *apās* were derived from *ap*, water. In the Dictionary *apās* is rightly rendered by active, and derived from *āpas*, opus. Yet in his Original Sanskrit Texts (vol. V. p. 345), published in 1870, Dr. Muir reverts to the old interpretation, rendering *apāsām apāstamā* by "the most abundant of streams." How are such differences to be settled except by proof, i.e. by a comparison and translation of every passage of the Rig-veda in which the same words and the same ideas occur? Even when this has been achieved, many passages will still remain where that laborious process does not lead us to satisfactory results. But we may honestly say then that all that can be done has been done, and that every one is henceforth left to his own resources. If we keep our *pièces justificatives* to ourselves, no conscientious scholar will accept our conclusions without feeling it his duty to collect the same evidence for himself, and to go over all the passages again as we have done ourselves. Even though I might mistrust my own judgment, the concurrent testimony of the best Sanskrit scholars would leave me no room for doubt on this point, and will certainly not allow me to deviate in future from the method which I have followed in the first volume of my translation.

Having thus, as I hope and trust, made it clear that, if there is any difference of opinion between Professor Roth and myself, it is simply with reference to what at the present moment is likely to be most practically useful, but none whatever as to the principles which ought to be followed in the translation of the Veda or Avesta, I must next complain of the manner in which Professor Spiegel contradicts me with regard to Burnouf's principles of interpretation, and tries to enlist that eminent scholar as a supporter of his own views on the paramount importance of the traditional interpretation of the Avesta. Professor Spiegel thinks it becoming to say: "Es ist daher 'ganz falsch,' wenn Max Müller (Essays I. 124, der deutschen

Ausgabe) den Standpunct Burnoufs als verschieden von dem meinigen darstellt und sich folgendermassen äussert: 'Ein Gelehrter wie Burnouf jedoch, der zum ersten Mal darauf ausging, von jedem Wort des Zendavesta Rechenschaft zu geben, jede grammatische Endung zu erklären, jeden Satz in seine Bestandtheile aufzulösen und die wahre Bedeutung jedes Ausdrucks durch eine etymologische Analyse und Vergleichung verwandter Wörter im Sanskrit zu ergründen, vermochte aus diesen überlieferten Übersetzungen nur geringen Nutzen und Rath zu ziehen.' Bekanntlich hat Burnouf gerade das Gegentheil gesagt und seine Arbeiten über das Avesta sind eine fortgesetzte Widerlegung der eben angeführten Behauptung. Man schlage Burnoufs Schriften auf, wo man will, wo er ein neues Wort erklärt, wird man ihn stets von der Tradition ausgehend finden, die Billigung der traditionellen Angabe bildet gewöhnlich den Schluss seiner Untersuchung, die Abweichung von der Tradition ist Ausnahme."

Now these are strong words:—but what are the facts? I shall not appeal to those who attended Burnouf's lectures at the *Collège de France*, and who know with what ingenuity and irony Burnouf delighted to dissect the traditional interpretations whether of Sâyana or of Nériosengh or of Anquetil, and how he enjoyed every opportunity of explaining the Veda by the Zendavesta and the Zendavesta by the Veda. I shall appeal to his own printed words in order to show that, from the very beginning, Burnouf looked upon the traditional interpretation of the Zendavesta as, no doubt, extremely useful in a first attempt to disentangle the words and to guess at their meaning, but as of no authority in itself. Whether the tradition was right or wrong, he held that under all circumstances it had to be confirmed by an independent grammatical and etymological analysis of the original text*.

In his *Commentaire sur le Yaçna*, p. xxvii, he says: "Le problème que j'avais à résoudre était celui-ci: étant donné un mot zend auquel les Parses attribuent une signification, que la comparaison des textes et l'étude des langues qui appartiennent à la même famille ne confirment ni n'expliquent, justifier le sens donné par les Parses ou en trouver un autre."

Thus he asserts from the very beginning the independence of his criticism. Again, p. xxxii, he says: "Je fais suivre la version de Nériosengh de celle d'Anquetil, parce que c'est une autre expression du sens traditionnel; et, après avoir mis sous les yeux du lecteur ce double moyen d'interprétation, je me

* Chips from a German Workshop, vol. I. p. 138.

livre à la discussion de chacun des mots du paragraphe, comparant entre elles les variantes des manuscrits, et terminant par un résumé *qui confirme ou rectifie* la traduction de Nériosengh, ou celle d'Anquetil, ou l'une et l'autre à la fois."... "Car, de trois choses l'une, ou je pense que la traduction de Nériosengh ou celle d'Anquetil, ou l'une et l'autre à la fois, sont exactes, et alors la discussion a pour but de prouver cette opinion; ou, ce qui est beaucoup plus fréquent, je rectifie la traduction d'Anquetil à l'aide de celle de Nériosengh ou de l'analyse du texte; ou enfin, je trouve que la traduction d'Anquetil et celle de Nériosengh sont inexactes, mais ni l'une ni l'autre ne me donnent les moyens d'en proposer une nouvelle."

All this was written in 1836, and before Rosen's edition of the first book of the Rig-veda had been published. When Burnouf had discovered what assistance might be derived from the Veda for a correct interpretation of the Zendavesta, he spoke with even greater precision. In the introduction to his *Études sur la langue et sur les textes Zends*, he writes (in 1840): "La plupart de ces termes sont obscurs, et Anquetil en a rarement saisi le véritable sens; souvent même la tradition des Parses, qui a servi de base à son travail, se tait sur leur signification précise, et l'analyse philologique peut seule en faire soupçonner l'origine et l'application. Ici, comme dans mon Commentaire sur le Yaçna, je ferai amplement usage de ce dernier moyen; mais j'aurai l'avantage d'y joindre les secours que fournit la connaissance plus avancée aujourd'hui du dialecte védique. Grâce aux travaux d'un savant à jamais regrettable (Fr. Rosen), nous pouvons maintenant étudier une portion assez étendue du Rigvéda, et mettre à profit, pour l'intelligence des livres zends, un texte qui n'était pas accessible au moment où j'ai publié le commencement de mon Commentaire sur le Yaçna. Les analogies nombreuses qu'offrent les Védas avec ce que nous possédons du Zend Avesta, sous le rapport du langage et des idées, ne seront, je le pense, méconnues de personne..."

Still more striking than in the case of grammatical forms is the complete independence with which Burnouf treated the Parsi tradition, whether embodied in Anquetil's or Nériosengh's translation, when discussing questions of doctrine. Thus, to mention but one instance*, the dogma of the resurrection, which, according to Anquetil's translation, would seem to be mentioned again and again in the ancient Zend texts, was completely eliminated by Burnouf's

* *Études sur la langue et sur les textes Zends*, pp. 1-82.

analysis*, and though he gives Neriosengh credit for not introducing this dogma, yet he adds at once, "l'inexactitude manifeste de la version de Nériosengh infirme gravement l'argument négatif que je me crois en droit de tirer de son texte."

I could add many more passages to show that Burnouf, though never neglectful of the assistance which the tradition of the Parsis offers for an interpretation of the Avesta, always asserted the supremacy of European scholarship, and that he did this the more strongly the more he advanced in his study of the Avesta and the Veda. But the extracts I have given will suffice to show that what I wrote of Burnouf was written deliberately, more deliberately, I trust, than Professor Spiegel imagined. That it would have been almost impossible for Burnouf to decipher the language of the Avesta without the assistance of the Parsi tradition is well known to all Zend scholars. As a preliminary step that tradition was as indispensable to the students of the Avesta, as Sâyana's commentary was to the students of the Veda. But when the time came "to give an account of every word in the Zend texts, to explain each grammatical termination, to parse every sentence, and to establish the true meaning of every term," then, I repeat again, Burnouf found that both Anquetil and Neriosengh offered him but scant assistance. More than this I did not intend to say, and I doubt whether on calmer reflection Professor Spiegel would say again that in this I was "quite wrong." The sincere regard which I have always entertained for Professor Spiegel made it impossible for me to allow such expressions, as coming from him, to pass unnoticed and unchallenged, nor do I stand alone in regretting that in their crude, and my friend Professor Spiegel will forgive me for adding, in their somewhat rude form, they should ever have been allowed to appear in the pages of the Journal of the German Oriental Society.

But allowing even that people might differ as to the real value of the Veda and, more particularly, of Sâyana's commentary, I feel that a work

* Though Burnouf's explanation of *viepâi yave*, for all time, and of *yavâc ca yavaetâtae ca*, for ever and ever, seem beyond the reach of criticism, it is curious to observe the expression *visvâyave* in the Veda (X. 22, 14) used in the sense of for ever, once for all. *visvâyuh*, too, must frequently be taken in the Veda as an adverb, meaning "always." In passages like I. 27, 3; 67, 6, 68, 5, &c., the sense forbids to take

visvâyuh as a nominative, the accent shows that it is not a vocative of *visvâyus*. Professor Benfey rightly translates it by "Lebenslang." Professor Roth takes *visvâyuh* everywhere as an adjective in the sense of *visvakṛṣṭi*, dwelling among all people. This is a case in point where a translation of all the passages in which *visvâyuh* occurs could alone show whether it should be taken as an adjective or as an adverb.

which is the oldest literary record of the Aryan, if not of the whole human race, together with that commentary which represents to us the last result of native traditional exegesis, deserved to be edited once for all with at least the same care as the love-songs of Catullus or of Walther von der Vogelweide. Nor should I have consented to be the editor unless I had been allowed to follow my own judgment in these matters, and to apply in editing Sāyana's commentary the same principles of critical scholarship which I had learnt to respect in the schools of Hermann and Haupt.

Some years ago, on receiving two new MSS. from India, I gave a short account of their relative position and value in the *Journal of the Royal Asiatic Society* (December, 1866). I here subjoin the more important portions of that article.

Having lately received two new MSS. of Sāyana's commentary on the *Rig-veda*, I thought that a few lines on the character of these MSS., and on the proper use to be made of Sanskrit MSS. in general, might be of some interest both in England and in India. I owe these MSS. to the kindness and enlightened generosity of Dr. Bhao Daji, who is well known to the members of the Royal Asiatic Society, both as an intelligent collector of Indian antiquities, inscriptions, and manuscripts, and as a careful and successful inquirer into the history and chronology of India. I had explained to him and to other friends of mine in India the great difficulties I have to contend with in editing the two final Ashtakas of the *Rig-veda*. Whenever I heard of the existence of an old or otherwise promising MS. of Sāyana, I always sent to my correspondents in India a number of test passages, in order to find out whether the MS. in question contained any independent readings. A collation of three or four passages in which all my MSS. shared exactly the same mistake, was generally sufficient to establish whether or no the new MS. represented an independent family, and a comparison of some other passages in which one of the three families had its peculiar faults or omissions, sufficed to show to which of the three the MS. belonged.

It is well known by this time that a mere collation of MSS. and an accumulation of various readings are of little use for critical purposes. MSS. are copied one from another, and if we have ten MSS. all copied from the same original, the various readings of these MSS. are clearly of no documentary value whatever. It is quite possible that here and there some of the

more intelligent copyists may have been struck by the palpable errors of the original before them, and the corrections which they introduced may carry conviction to every reader. Yet, according to the principles of diplomatic criticism so well laid down by Lachmann, and at present adopted by all classical scholars of note, these corrections can claim no more authority than the conjectures of any living scholar, unless it can be proved, and this is very difficult, that the copyist had before him more than one MS. at the time. The object of diplomatic criticism is not to restore the most correct or the most plausible text, but that text, with all its mistakes and omissions, which a comparison of all the MSS. at our disposal places within our reach. Hence our first object in examining and collating MSS. must be to establish their respective worth and weight as witnesses. We ought to be most careful not to allow ourselves to be swayed either by the beautiful writing or by the age of any MS. Though the age of a MS. is always a matter of considerable importance, it happens not unfrequently that a modern copy possesses greater documentary value than an older copy, for the simple reason that it was copied straight from a MS. of greater age than any which we have access to. This is the case, for instance, with regard to the Ca. MS. of Sāyana, which, although the oldest, is of far less value critically than the modern MS. A. Colebrooke. Let it once be established that out of ten MSS., B, C, D, are copied from A; that E, F, G, H, I, can all be traced back to a common source; and that J stands by itself.—then the office of an editor is simply to establish for each doubtful passage the reading of A, the reading that will account for the variations, if any, in E, F, G, H, I, and the reading of J. To give one of these readings in the printed text and the others in the notes, is all that can be required of him. After confronting in numerous places the evidence of three witnesses, it will, generally, be possible to arrive at an estimate of their respective value, and it is no doubt the greatest triumph of diplomatic criticism if it is possible, by conclusive evidence, to establish the paramount authority of one among three or more apparently independent traditions. In classical philology, where we have mostly to deal with MSS. which directly or indirectly must be traced back to the original MS. of one individual author, the establishment of one supreme authority is an object never to be lost sight of. In India, where the individual author is frequently merged in a school, and where oral teaching

opens, even in modern times, so wide a door to disturbing influences, we must be prepared to arrive in the end at several independent authorities, generally localised in the principal seats of Brahmanic learning. Thus, although there may have been one original text of the Rāmāyaṇa, it would clearly be in vain to attempt to restore that text by subjecting the two traditional texts to an eclectic criticism. All that an editor can do, is to give either the one or the other text according to the MSS. and to the commentaries, belonging to the one or the other school. The same applies to literary works which are ascribed to individual authors, as the play of Śakuntalā, ascribed to Kālidāsa. Here, too, the two traditional texts or "recensions" must be kept apart, though, in this case, it is less difficult to decide which of the two is the original. With regard to the text of the Vedas, the Brahmans themselves recognised the existence of independent traditions or branches (śākhās); they chronicled the various readings of the hymns and even of the Brāhmanas, and this at so early a date that we cannot ascribe these variations to the negligence of scribes, but only to the influence of oral tradition, kept up in different families and schools. What applies to the text of the Vedas, applies with equal, or even greater, force to their commentaries. Although the commentary of Sāyana was composed as late as the fifteenth century of our era, and although I possess one MS., written not more than about a hundred years later, yet that MS. (Ca.) cannot claim the supreme authority, which, for instance, the codex Laurentianus A. claims among the MSS. of Sophocles. The MS. of Colebrooke (A 2), although of a much more modern date, about 1761 A.D., represents in innumerable passages a less corrupt and less mangled text; at all events a text which could not possibly have passed through that phase which is exhibited in Ca. I have repeatedly, in the prefaces to my edition of the Rīg-veda, explained the principles by which I have been guided in restoring the text of Sāyana. Having to supply a text that should be practically useful, I have now and then had to deviate from the strict principles of diplomatic criticism, so far as to place manifest blunders, even when they were supported by all the MSS., in the notes. I have chiefly done so when none of the readings of the MSS. would have yielded any sense whatever, or, when I was enabled, by consulting the originals from which Sāyana quoted, to support my corrections by independent authority. I have on two or three occasions allowed

an explanation, though it appeared in one or two MSS. only, and was clearly a marginal note due to the hand of a later student, and not Sāyaṇa's own, to form part of the printed text, simply because I imagined it would be useful, and might be passed over if given only in the notes. Deviations like these from the strict rules followed by Lachmann, Haupt, and others, have always been noted in the *Varietas Lectionis*. I do not wish to defend them even in the edition of a work like Sāyaṇa's commentary, and I have tried to avoid them in the later volumes.

In order to show the position which the two new MSS. of Sāyaṇa, lately received from Dr. Bhao Daji, hold in the well-established pedigree of Sāyaṇa's MSS., I have chosen a passage where Sāyaṇa gives a long extract from a Brāhmaṇa. Such extracts are generally full of blunders, and unless they can be verified in the original from which they are taken, they are very troublesome to an editor. Their usefulness, however, for determining the relative position of our MSS. is all the greater, because the scribes, who had little difficulty in correcting blunders in the uniform and business-like style of Sāyaṇa, found it more difficult to deal with the antiquated words and grammatical forms of the Brāhmaṇas, and therefore contented themselves generally with copying letter by letter the original before them. It will be seen at one glance, by comparing the texts of the various MSS. in this passage, that of the two MSS. lent to me by Dr. Bhao Daji, the one which I mark CB. belongs to the B. class, the other which I mark AD. belongs to the A. class. The first MS. (CB.) is written in a beautiful hand, with large and distinct letters, and contains both text and commentary. It has no date, at least not in that portion of it which I was able to examine. The other MS. (AD.) is likewise written in a very distinct hand, but the letters are smaller and less carefully formed. In the centre of each page, space is left for inserting the text, but it is only in the sixth Aṣṭaka, and in the seventh as far as fol. 51, that the text has been added. In the eighth Aṣṭaka the commentary occupies the whole page, no space being left for the text. At the end of the eighth Aṣṭaka a date is given, 1813, as it would seem, of Samvat, i.e. 1757 A.D. The name of the writer is not clear, but it may be meant for Sadāśinī, the son of Jagannātha. Whoever the writer was, he lived, like the writer of Colebrooke's MS., at Benares, and this so far confirms my opinion that the A. class represents the Benares

text, in the same manner as the B. class represents the scholastic tradition of Bombay and Punah, and the C. class, at least in the earlier Ashtakas, that of Calcutta. In order to explain the arrangement of the following extracts, I have only to add that the first class of MSS. comprises, besides the MSS. of Dr. Bhao Daji and Colebrooke, the two C. MSS., which, as I pointed out in the preface to the second volume of my edition (p. viii), are in the later Ashtakas derived from an A. source*. Taylor's MS. too, which in the earlier Ashtakas belonged to the B. class, and was therefore marked B 4, belongs in the eighth Ashtaka to the A. class. How this came to pass is easily explained by the fact that these MSS. were copied from different originals lent to Taylor, Mill, and Wilson by persons residing in different parts of India. The second, or C. class, is now represented by one MS. only, the oldest hitherto known in Europe, which I continue to quote as Ca. In the third, or B. class, B 1 is the MS. of Stevenson; B 2 the MS. of Burnouf, as copied by me (I hope, correctly) in 1847; B 3 is the new copy mentioned by me in the preface to the second volume, now in the hands of Dr. Goldstucker, and kindly collated by him for me; BM. is a short fragment of the last Ashtaka which I received from Dr. Haug; CB. is the MS. lent me by Dr. Bhao Daji. The last line gives the text as it may be re-established from an intercomparison of the three families of Sāyana's MSS. I do not maintain that it represents exactly what Sāyana wrote, still less that it gives the correct text of the Śātyāyanaka. It is simply impossible, with the MSS. at our disposal, to restore a text that might claim to be identical with Sāyana's own writing. All that can be claimed for our text is that it represents Sāyana's writing as far as it can now be restored with the help of our MSS. It gives what is obtainable with a strict observance of the rules of diplomatic criticism. It is not only possible, but extremely likely, that if to-morrow we obtained Sāyana's own manuscript, whether from the ruins of Vidyānagara, where a complete collection of his works is said to have been buried, or from the MS. which Dr. Haug saw at Ahmadabad, and to which he assigns the date of Samvat 1526, A.D. 1470, we should find slight variations between Sāyana's original and the nearest

* Dr. Mill's MS. (C 2 or C. Mill) and Professor Wilson's MS. (C 4 or C. Wilson) were both copied at Calcutta, but not from either A. or Ca., so that occasionally they supply independent readings where the other A. MSS. are either corrupt or imperfect. (See Rv. VIII. 21, 3; 21, 4; 101, 14, &c.)

approach to it that is within our reach. It is still more likely that if a MS. of the Śātyāyanaka were recovered in India, there might be between it and our own restored text, considerable discrepancy. The students of Sāyana's commentary know that this is frequently the case when Sāyana quotes from Brāhmaṇas and Sūtras, of which we possess both MSS. and printed texts; and we have our choice between supposing that Sāyana quoted from memory and without caring about minute accuracy, or that he quoted from a śākhā different from that which is before us. It would be easy, no doubt, to improve the text of the Brāhmaṇa, as here printed, by conjecture. But those who know the mischief done by conjectural criticism in classical scholarship, will deprecate, most strongly, any countenance given to it by Sanskrit scholars. It may be truly said that the chief business of modern critics is to cleanse the text of the classics from the improvements introduced by the ingenious editors of the last three centuries, and we ought not to neglect this lesson in preparing our own *editiones principes*. Let an editor give what there is, and let the commentator and translator say what might be, or what ought to be.

{	A D. अचोक्ताख्येन शाट्यायन शाट्यायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं	
{	A. अचोक्ताख्येन	शाट्यायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
{	C 2. अचोक्ताख्येन	शाट्यायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
{	C 4. अचोक्ताख्येन	शाट्यायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
{	B 4. अचोक्ताख्येन	शाट्यायनकमसमातिं राज्यप्रोष्ठं
{	Ca. अचोक्ताख्येन	शाट्यायनकं असमातिराद्य प्रौष्ठं
{	B 1. तचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं । असमितिं राज्यात्प्रौष्ठं
{	B 2. तचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं ॥ असमितिं राज्यात्प्रौष्ठं
{	B 3. तचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
{	B M. तचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
{	C B. तचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
{	Text in M. M. S. edition अचोक्ताख्याने	शाट्यायनकं । असमातिं राद्यप्रौष्ठं

¹ The B. MSS. differ from the A. and Ca. MSS. by putting तच instead of अच. The repetition of शाट्यायन is a slip of the writer of A D. MSS. have the mistake अख्येन, which reappears in the still more corrupt Ca. उक्ताख्येन.

² All B. MSS. have तचोक्ताख्याने right, while the A. अचोक्ताख्याने; the A. MSS. are right; Ca. blunders in

- AD. गोपायना अभ्यगमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 A. गोपायना अभ्यागमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 C 2. गोपायना अभ्यगमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 C 4. गोपायना अभ्यगमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 B 4. गोपायना अभ्यगासंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- { Ca. गोपायनोयं अभ्यगासंस्तेषां खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- B 1. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमासतथा हासमाती
 B 2. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास तथा हासमाती
 B 3. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
 BM. गौपयना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
 CB. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
 Text in M. M.'s edition. गौपायना अभ्यगमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- AD. राज्यप्रोष्टे किंलाताकुली दूषनुरसुमीयी त ह स्मानग्री
 A. राज्यप्रोष्टे किंलाताकुली दूषतुरसुमीयी त ह स्मानग्री
 C 2. राज्यप्रोष्टे किंलाताकुली दूषनुरसुमीयी त ह स्मानग्री
 C 4. राज्यप्रो।ष्टे किंलाताकुली दूषनुरसुसीयी त ह स्मानग्री
 B 4. राज्याप्रोष्टे किंलाताकुली दूषतुरसमीयी त (म) ह स्माहनग्री

leaving out the *anusvara*. The patronymic name of Asamāti, which I suppose to be राज्यप्रोष्ट, is corrupt in all MSS.; the A. MSS. agree in राज्याप्रोष्ट except B 4, which has been corrected, and C 4, which has the slight variation of राज्याप्रोष्ट; while the B. MSS. support throughout at all events the *eridhi* vowel of the third syllable, which also appears in the faulty reading of Ca.: B 1 and 2 are more closely united, and so are B 3, BM., and CB.; the former giving राज्याप्रोष्ट or ०ष्ट, the latter राज्याप्रोष्ट or प्रोष्ट; see Rv. X. 60. 5. On Asamāti see Lassen, Indische Alterthumskunde (first edition), vol. I. p. xiii. note 31; Colebrooke, Misc. Essays, I. p. 25.

⁴ B M. stands alone in furnishing the right reading

गौपयना, the correction probably of an individual copyist, unsupported even by the nearest MS. CB. The short vowel in the second syllable is equally peculiar to BM.

⁵ The right reading अभ्यगमंस्ते is nearly preserved in A. Other MSS. belonging to this class, C 2, C 4, and AD. slide into अभ्यागमंस्ते. B 4 seems to give अभ्यगासंस्ते, and this is the reading of Ca. The B. MSS. add to it a new mistake अभ्यगासंस्ते.

⁶ The A. class and Ca. have throughout the right reading चाखत, followed by चख, which I think is meant for चय. B 1 and 2 have taken तथा as one word, and left चाख without the त, thus rendering it unintelligible. B 3, BM., and CB. have all the same lacuna.

{ Ca. राज्यप्रोष्ठे किलाताकुली दूषनुरसमीयी न ह स्मानग्री

{ B 1. राज्यात्वाष्टे कुली दूषनुरसमीयी तमह स्मानग्री
 B 2. राज्यात्वाष्टे कुली दूषनुरसमीयी तमह स्मानग्री
 B 3. राज्योत्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयी नमह स्मानग्री
 B.M. राज्योत्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयी तमह स्मानग्री
 C.B. राज्यात्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयी नमह स्मानग्री

Text in
M. M. S.
edition

राथप्रोष्ठे किलाताकुली ऊषनुरसुरमायी तं ह स्मानग्री

The patronymic has again puzzled the scribes. The A and Ca. MSS. now agree in राज्यप्रोष्ठे or राज्यप्रोष्ठे. B 4 brings in the long सा in राज्यात्प्रोष्ठे, which seems to come from B, though accidentally only. B 1 and 2 have राज्यात्वाष्टे and ऐ, to which they inclined before, while B 3, B.M., and C.B. approach to their former blunder राज्यात्प्रोष्ठे.

* The *anusvara* in किं is the characteristic mark of the A. class. B 1 and 2 are held together by their common lacuna, B 3, B.M., and C.B. by the *anusvara* on the second syllable.

† The spelling of दूषतुः or दूषनुः seems to point to ऊषतुः. The verb वस, to dwell, may be construed with a locative, in the sense of "to dwell with."

‡ असुमीयी is probably intended for असुरमायी. The readings of the different MSS. might seem to suggest समीयी or असमीयी, but I prefer असु नारी because this word is used in the Tāndya-Brahmana XIII. 12. There we find two Mayas, evidently treated as females, but acting a similar part to that assigned to the two priests in our legends. I subjoin the text and Sāyana's commentary (MS. Wilson 396, p. 161 a): गोपायनानां ये सत्रमासीनानां किरातकुल्यासुरमाये संतः परिधमन्नाकिरतां तेऽग्ने त्वं नो संतम इत्यग्नि-
 जुपासीदस्तेनामूनस्पृशन्तद्वाच ते तस्यैकामयंत कामसनि
 माम गृहैः कामवैतेनावरुह इति ॥ Com. गोपायनानां
 गौ(गो?)पगोवाणां सत्रमासीनानां सत्रासनं कुर्वतामृषीणा-

ममन्नाणान्किरातकुल्यां । किराता श्रेष्ठाः । तन्नु न्यरूपे
 असुरमाये असुरसंबन्धिन्यां माये संतः परिधिं आहवनीयस्य
 परिधीनां मध्यदेशे प्राकिरतां । प्रकर्षेण व्यक्षिपतां । कृ-
 विक्षेप इति धातुः । ततस्ते गोपायना अग्ने त्वं नो संतम
 इति तृषेनाग्निमुपासीदन् । उपागच्छन् । अस्तुवन्नित्यर्थः ।
 तेनोपमदनेनाग्नेः प्रसादात्पुनरात्मीयानमूनस्पृशन् । सव-
 लयन् । मायापरिधिप्रान्नुनरादाय प्रथलानकुर्वन्नित्यर्थः ।
 ते गोपायनास्त्वस्मिन्मय एतदेव तस्यैकामयंत तस्माद्गृहैः ।
 कामसनि कामप्रदं । गतमन्यत् ॥ Here then किरातकुल्यां
 would have to be taken in the sense of "of the race of, or similar to Kiratas," it would be a feminine, corres-
 ponding to असुरमाये, and the singular in the feminine
 would therefore be किरातकुली, masc. किरातकुलः. In
 our passage, on the contrary, किलाताकुली must be a
 masculine in the nom. dual, and would therefore lead
 us to suppose that किरात and अकुलि were the names
 of the two sorcerers. They occur again as male
 demons in the Śatapatha-Brahmana I. 1. 4. 14, and
 in the Brhaddevata. Sāyana in his commentary
 on the Śatapatha-Brahmana explains किराताकुली
 by किरातश्चाकुलिश्च द्वावसुरपुरोहितौ बभूवतुः । In
 another passage, the Tāndya (XIII. 7) uses the
 fem. termination of the dual (अस्ते for असी) for
 the masc. Here, however, the commentator calls it
 लिंगव्यत्ययः.

§ The A. MSS. agree on तं ह, i.e. तं ह, for the m
 of B 4 is from the margin. The B. MSS., on the
 contrary, all point to तमह.

- AD. निधायोदनं यवतो म्रौ मांस यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 A. निधायोदनं पवनो म्रौ मांस यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 C 2. नि ध्ययोदनं पवतो म्रौ मांस पथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 C 4. नि ध्ययोदनं पवतो म्रौ मांस पथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 4. निधायोदनं पचतो म्रौ मांस मथासुरा अन्नं दग्धेष्वाकवः
 { Ca. निधायोदनं पचतो म्रौ मांसं यथासुरा च दध्वा कवयः
 B 1. निधायोदनं पचतो म्रौ मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 2. निधायोदनं पचती म्रौ मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 3. निधायोदनं पचतो म्रौ मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 BM. निधायोदनं पचतो म्रौ मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 CB. निधायोदनं पचतो म्रौ मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 Text in MSS. edition. ऽनिधायोदनं पचतो ऽम्रौ मांसमथासुरा अन्नं दग्धेष्वाकवः

- AD. परावभूवुः तमसमाति रायम्रीष्ट गोपायनामाहुतयो
 A. परावभूवुः तमसमाति रायम्रीष्टं गोपायनामाहुतयो
 C 2. परावभूवुः तमसमाति राद्य म्रीष्टं गोपायना मा हुतयो
 C 4. परावभूवुः तमसमाति राद्य म्रीष्टं गोपायना मा हुतयो
 B 4. परावभूवुः तमसमाति राज्यम्रीष्टं गोपायनानामाहुतयो
 { Ca. परावभूवुः तमसमाति रायम्रीष्टं गापायनं मा हुत तो
 B 1. परा समति रायम्रीष्टं गोपायनामाहुतयो
 B 2. परा समति रायम्रीष्टं गोपायनामाहुतयो
 B 3. परा समति रायम्रीष्टं गोपायनामां हुतयो
 BM. परा समति रायम्रीष्टं गोपायनामां हुतयो
 CB. परा समति रायम्रीष्टं गोपायनामां हुतयो
 Text in MSS. edition. परावभूवुः । तमसमाति राद्यम्रीष्टं गोपायनानामाहुतयो

¹² निधायोदनं marks the A and Ca. MSS ; निधायोदनं the B. MSS.

¹³ The A. MSS. agree in मांस यथा, instead of मांसमथा which is intended by the B. MSS. B 4 has the B. reading, and alone of all MSS. supplies the reading अन्नं. In Ca. the two readings are mixed.

¹⁴ In the lacuna after परा and in समति we have marked features of the entire B. class. B 4 has its own peculiar mistake, परावभूवुः, which could only refer to the two Asuras, while it is meant for the Ikshvākus, i.e. Asamāti and the Rathapruṣṭhas.

- AD. भ्यनयन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 A. भ्यतपन् सा च वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 C 2. भ्यतपन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 C 4. भ्यतपन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 B 4. भ्यतपन् स्तो ब्रवीदिमौ किलाताकुली इमा वै वे मा गोपा-
 Ca. त् य तयन् सौ ब्रवीदिमौ कि रं ला राकुली इमा वै गोपा-
 B 1. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B 2. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B 3. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B.M. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 C.B. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 Text in M. M. S. edition ऽभ्यतपन् सो ऽब्रवीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-

- AD यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 A. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 C 2. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 C 4. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 B 4. यनामाहुतयो नितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवमेव
 Ca. यनानामाहुतयो भिनयंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवामच
 B 1. यना अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 B 2. यना अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 B 3. यना अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 B.M. यना अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 C.B. यना अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 Text in M. M. S. edition यनानामाहुतयो ऽभितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवमेवं

¹⁵ The A. class is again marked by retaining the correct **भ्यतपन्** though not always clearly written, whereas the B. MSS. have clearly **भ्यपतन्**.

¹⁶ The B. MSS. again agree in the mistake गोपायना.

¹⁷ The B. class is sharply marked by the lacuna of

आहुतयो and again by **अभिपतंति** instead of **अभितपंति**, and the short vowel in **करिष्यो**.

¹⁸ The omission of **वा** shows the close relationship of B 3, B.M., and C.B.

¹⁹ The original reading was probably **आवमेव**; cf. *Satapatha-Brahmana* I. 1, 4, 15, **आवमिति ह्यसोऽवारं**.

- AD. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 A. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 C 2. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 C 4. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 B 4. भिषजो स्थ आवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 { Ca. भेषजौ स्न्यं अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 B 1. भेषजौ स्थ अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यवो यथा
 B 2. भेषजौ स्थ अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यवो यथा
 B 3. भेषजौ स्थ अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यदो यथा
 BM. भेषजौ स्थ अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यदो यथा
 CB. भेषजौ स्थ अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यदो यथा
 T. M. 1. भिषजौ¹ स्व आवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 M. 2. 3.
 AD. न्वैता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 A. न्वैता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 C 2. न्वैता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 C 4. न्वैता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 4. न्वैता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 { Ca. न्वैता नाभिनयंतीति त्वै परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 1. न्वैता ॥ तीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 2. न्वैत ॥ तीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 3. न्वैत तीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 BM. न्वैत तीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 CB. न्वैत तीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 T. M. 1. न्वैता² नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबन्धुर्गोपायनस्य स्वपतः
 M. 2. 3.

¹ The mistake भेजो in AD, A, C 2, and C 4 indicates a closer relationship between these three MSS.

² The lacuna after न्वैता in the B MSS. is important, likewise the coincidences between B 1 and B 2 on one side, and between B 3, BM, and CB on the other.

³ सुबन्धुर्गो is a mistake that distinguishes the B MSS. from the A. and Ca MSS. सुबन्धु in C 2 is a mere *lapsus calami*, repeated in C 4. So is गोपा in AD and B 4, and again प्रवक्ष्य in AD. Is चाहुस् intended for चाहुस् ?

- A D. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधि न्यधत्तानमित्यादि ॥
 A. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 C 2. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 C 4. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 B 4. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 { Ca. प्रमत्तस्यासुमाहृत्यातः परिधिं निधत्तानमित्यादि ॥
 B 1. प्रमतस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधतामित्यादि ॥
 B 2. प्रमतस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधतामित्यादि ॥
 { B 3. प्रमतस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधातामित्यादि ॥
 B M. प्रमतस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधतामित्यादि ॥
 C B. प्रमतस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधतामित्यादि ॥
 Text in MSS. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधि न्यधत्तामित्यादि ॥

I publish in this volume the first portion of the *Index verborum*, and shall publish the second portion at the end of the sixth volume. This index was made before I began the publication of the Rig-veda and Sāyana's commentary, and it was by its help only that I was enabled to make my way through the intricacies of that work. I had at first made a separate index for each Maṇḍala. These ten indices were afterwards copied for me, and arranged as one continuous index. Lastly, in order to remove any mistakes that might have happened during this process, I secured the services of a young Sanskrit scholar, who once more carefully verified every reference before the MS. was sent to Press.

So many scholars engaged in the study of the Veda have seen and consulted this Index during the last quarter of a century that I need hardly say what it is, and what it is not. It is an *index verborum* in the strict sense of the word, so much so that in the rare cases where two words happen to have the same outward form and the same accent, they have

²² The A. MSS. agree in न्यधत्तानमि° instead of न्यधत्ता. B 3 has न्यधाता°, where the long ā is a blunder of the copyist. Ca. stands alone with निधत्तानमि°, while the B. MSS. just miss the right reading by the omission

not been separated, although they differ in their meaning and in their grammatical character. The words are given throughout in their Pada form. I had intended to omit all the real Galitas, but I found, after the printing had progressed too far, that they had been left in the earlier Maṇḍalas, and I was therefore obliged to give up my original intention on that point. I believe that all that can be done to secure the correctness of the references has been done, but I am not so sanguine as to suppose that all mistakes have been avoided. I have myself detected several in the portion now printed, and if any of my friends will kindly send me such errata as they may discover while using the index, I shall not fail to publish them at the end of the sixth volume.

F. MAX MULLER.

PARKS' END, OXFORD.

1872

VARIETAS LECTIONIS.

Maṇḍala IX.

Page 2, line 14 (IX. 1, 4.) °सा धानाद्यन्नेन ॥ °सात्मकेनाद्येन A. Ca.; both in marg. धानाद्या. °सा रसात्मकेनाद्येन C. Mill. °सात्मकेनाद्येन B 4. °सा धात्मकेनाद्येन B 1.

P. 3, l. 17. (IX. 1, 8.) °मदृशांशुमेनं सोमं A. Ca. मदृशांशुमेनं सोमं C. Mill. मदृशमंशुं सोमं B 4. मदृशं मधु सोमं B 1.

P. 4, l. 19. (IX. 2, 2.) प्सरः पानीयमंध ॥ पाटः पानीयमंध खवं B 1. पारः पानीयमंध A. Ca. B 4. प्सरः पप्सानीयमंध C. Mill.

P. 5, l. 11. (IX. 2, 5.) ममृजे । मृज्यते ॥ ममृजे ममृज्यते A. Ca. B 1, 4. ममृज्यते C. Mill. ममृज्यते (Pān. VII. 4, 91, vārt.) would hardly suit Sāyaṇa's style, unless verse 7 was in his mind while he was writing.

P. 6, l. 10. (IX. 2, 9.) °स्यामृतस्य C. Mill. °स्यामन्नस्य A. Ca. °स्य सोमस्य B 1, 4.

P. 11, l. 16. (IX. 5.) द्वाश्रयपस्य पा C. Mill. शोनकस्य पा A. शौनकस्य पा C. Ca. शौनकस्याप्रोमृकं in B 1 after the words पंचमं मृकं; the same in B 4, but altered into शोनकस्याप्रोमृकं.

P. 12, l. 5. (IX. 5, 2) अन्नोऽंशवो जा ॥ अन्न्यः सवो जा A. अन्न्यः संवो जा C. Ca. अन्न्यः संवो जा C. Mill. B 4 omits the quotation. As the volume of MS. B 1, which contains the last portion of the sixth Aṣṭaka, could not be found in the India Office Library when I came to print the various readings, I have been obliged in several passages, where I was not quite certain of the accuracy of my collations, to omit the readings of that MS. (from p. 1 to p. 85 of this volume), being unable to verify my notes.

P. 14, l. 24. (IX. 6, 1.) The quotation from the Anukramanikā left out in all the MSS.

P. 17, l. 10. (IX. 7, 1.) असृग्रं । मृज्यते ॥ A. has between these words हविर्द्वाना, in marg. युजो युक्तान्; Ca. हविर्द्वाना, and in marg. युजो युक्ता वान्; C. Mill. हविर्द्वाना, and nothing in marg.; B 1. असृग्रं युक्तान् ज्यते; B 4. असृग्रं - - मृज्यते, in marg. हविषानं. As A. Ca. C. Mill. in verse 3 leave out the words युजो युक्ता वाचः, there can be no doubt that these words, written on the margin, were transferred by mistake from the third to the first verse. The two little strokes placed over the word हविर्द्वाना, in order to show that this word should be left out altogether, induced the copyist to insert युजो युक्ता after असृग्रं.

P. 19, l. 10. (IX. 7, 9.) संजयतं ॥ The MSS. have संजयितं.

P. 20. l. 4. (IX. 8, 3.) अभिलिपितः ॥ अभिपितः A. Ca. अभिलिपितः C. Mill. अभिपुतः B 4. B 1 leaves the word out.

P. 20. l. 16. (IX. 8, 5.) लोमानि कमुदकं चात्सभि मृजाः ॥ लोमानि - - - दत्तभि मृजा Ca. लोमानि - - - द अभिमृजा A. लोमानि - - - द अतिमृजा C. Mill. लोमानि कं उदकं चाति अभि मृजा B 1. 4.

P. 25. l. 17. (IX. 10, 6.) हरस आहरस आहतारथ ॥ हरसः हा आहार्त्तारथ आहर्त्तारथ A. Ca. हरस आहर्त्तारथ C. Mill. हरसे हरसः आहरसः आहतारथ B 1. हरसः आहर्त्तारथ B 4, the preceding words being struck out.

P. 26. l. 7. (IX. 10, 9.) दोमस्यात्मनः C. Mill. दोमस्यामुनः A. Ca. दोमस्य स्वर्गस्य B 1. 4.

P. 28. l. 18. (IX. 12, 1.) गृहे only in B 1. 4.

P. 31. l. 4. (IX. 13, 1.) सुमतीना संगमेन ॥ Ca. C. Mill. समतीना संगमेन A.; deest in B 4. At first sight the reading of A. सुमतीना संगमेन would suggest the very simple correction सुमतीना संगमेन, by the assembly of the friends, or of the right-minded Pandits. Such an expression, however, was never used before by Sāyana when speaking of the authorship of his commentary, nor is it clear why so simple a phrase should have been misunderstood and changed into सुमतीना संगमेन. I have left the reading as we find it in the MSS., but I am by no means certain that it is correct. If it is, we must suppose that the passage was taken over from the original commentary of Mādhava, who was the prime minister of Sangama, the predecessor of Bukka; and that Mādhava ascribed to him the merit of having preserved and shown to his people the right meaning of the Veda by means of the patronage which he bestowed on Mādhava and his literary school. See Lassen, Indische Alterthumskunde, IV. 161, Weber, Katalog der Berl. Handschriften, p. 222.

P. 32. l. 17. (IX. 13, 5.) छोटनादिगुणकाः only Ca. - गुणकाराः C. Mill. - गुणयुक्ताः B 4. छोट मानादिगुणकाः A.

P. 32. l. 24. (IX. 13, 6.) A. and Ca. have a lacuna after अतिमृज्यते; C. Mill goes on from ते to सप्त सप्तमी; B 4. सप्तलाभाय अमृतं अतिमृज्यते किं प्रति अयं अयिभयं वारं वालं दशायपवित्र प्रतीत्यर्थः.

P. 33. l. 25. (IX. 14, 1.) सोमः and तर्गे (मं B 4) - रमे only in B 1. 4.

P. 34. l. 6. (IX. 14, 2.) मनुष्या यजमानाः and गिरा कृत्या only in B 1. 4.

P. 34. l. 19. (IX. 14, 4.) A. Ca. C. Mill, B 4 have a lacuna from विविधं पावति to यदा

P. 35. l. 11. (IX. 14, 6.) B 4 adds चिदे जानते यजमानाय after प्रेरयति, and inserts यं before यन्तुं.

P. 36. l. 12. (IX. 15, 2.) भीशब्दाद्यकारोः. See Rv. I. 8, 6.

P. 37. l. 6. (IX. 15, 5.) All अध्वर्यादिभिः.

P. 37. l. 7. (IX. 15, 5.) वेज्जनवान् Ca. विज्ज? A. यज्ज C. Mill. वेगवान् B 4.

P. 37. l. 8. (IX. 15, 5.) भयन् य ईयत इति A. Ca. C. Mill. भयन् यं ईयत इति B 4.

P. 37. l. 20. (IX. 15, 8.) सोमे after मृज्यमाने C. Mill.

P. 38. l. 19. (IX. 16, 2.) गवां मोतारं A. Ca. C. Mill. गोषां गवां क्षोरादिना इत्यर्थः B 4.

- P. 38. l. 26. (IX. 16, 3.) तत्रोच्यते C. Mill. तत्रोच्यते A. Ca. B₄. Probably किमर्थे was left out.
- P. 39. l. 5. (IX. 16, 4.) अर्थेति । गच्छति । Ca. A. अर्थेति प्रगच्छति C. Mill. प्र अर्थेति । गच्छति B₄.
- P. 39. l. 23. (IX. 16, 7.) पिप्पुष्याप्यायन्ती ॥ पिप्पुषी अप्यायती B₄; deest in A. Ca. C. Mill.
- P. 40. l. 4. (IX. 16, 8.) After विपश्चितं, स्तोतृनामैतत्, and after आयुषु, इतरेषु C. Mill.
- P. 40. l. 4. (IX. 16, 8.) अथवा तृतीयाये ॥ अथा तृ° A. Ca. अथ तृ° C. Mill; deest in B₄.
- P. 40. l. 6. (IX. 16, 8.) ग्रीणयितुं C. Mill. प्राणयितुं A. Ca.; deest in B₄.
- P. 42. l. 14. (IX. 18, 1.) सर्वथा असि । सर्वस्य धाता° C. Mill; A. and Ca. leave out the words असि । सर्वस्य धा. सर्वथा (marg. सर्वधाता) सर्वधाता वासि B₄.
- P. 43. l. 4. (IX. 18, 4.) धनानि B₄.
- P. 43. l. 5. (IX. 18, 4.) अथवा only C. Mill.
- P. 43. l. 22. (IX. 18, 7.) उत्तरपादो नेयः ॥ उत्तरपादोनयेः Ca. A. उत्तरपादो नेयः C. Mill. उत्तरपाद उभेयः would have been the more usual form. Left out in B₄, where कलशेषु is added.
- P. 44. l. 17. (IX. 19, 3.) वृषा कामानां वर्षकः सोमः B₄.
- P. 45. l. 1. (IX. 19, 4.) प्रवृद्धिकामा A. Ca. प्रवृद्धिका C. Mill. B₄ varies considerably : पीतयः पीयमानाः सोमाभ्येन यत्नेन पीयमानाः मातरः निर्मात्र्यः वसतीवर्यः अपि रेतमि स्वकीये सारे वृषभस्य वर्षकस्य मृतोः अभिपूयमाणस्य यत्सस्य सोमस्य सोमं सवावशं न मीलितवन्तः ।
- P. 45. l. 14. (IX. 19, 6.) शत्रुणां रयिं B₄. शत्रुणं रयिं C. Mill. शत्रुरयिं A. Ca.
- P. 46. l. 22. (IX. 20, 4.) हविष्मद्भ्यो only C. Mill.
- P. 48. l. 17. (IX. 21, 4.) एषमभिमतं देशं प्राप्नुवन्ति । A. Ca. C. Mill, B₄. One expects प्रापयन्ति ; as it is, Sāyana must have taken रयिं in the sense of अर्थे, and then explained it by अभिमतं देशं.
- P. 48. l. 23. (IX. 21, 5.) A. Ca. C. Mill have a lacuna after अरावा ; B₄. अरावा अदातृ-शस्त्ररहितः संपन्नः सन् प्रयच्छति तथा अयच्छत. Sāyana probably explained अरावा by अदाता न किञ्चित्प्रयच्छति प्राप्तकाम स एव etc.
- P. 49. l. 5. (IX. 21, 6.) आदिशे स्वामिः B₄. आदिशे सं स्वामिनि A. Ca. C. Mill.
- P. 49. l. 15. (IX. 21, 7.) All MSS. प्रयन्.
- P. 49. l. 23. (IX. 22, 1.) दृष्टान्तद्वयं । आनीं मृष्टाः शीघ्राः रथा इव तथा उक्लृष्टलसर्गाः वाजिन इव मृष्टाः अथा इव B₄.
- P. 50. l. 4. (IX. 22, 2.) वाता इव वायव इव ॥ वाता वायव A. Ca. वा इव वायव C. Mill. वाता इव वायवः इव B₄.
- P. 51. l. 17. (IX. 22, 4.) शाम्यन्ति A. Ca. C. Mill, B₄.
- P. 51. l. 23. (IX. 23, 2.) आययः B₄. आशयः A. Ca. C. Mill.
- P. 51. l. 24. (IX. 23, 3.) रूपकव्याहारेण ॥ रूपकव्याहारेण A. रूपकव्याहारेण Ca. रूपकव्याहारेण C. Mill. Rûpakavyâhâra means a metaphor or a play on words. Soma being both the juice and the moon. B₄ reads अनुक्रमते । एतः सोमैः रुचे दीप्तौ सूर्ये जननं कुर्वतीत्यर्थः ।
- P. 51. l. 25. (IX. 23, 2.) कुर्वति । दीप्तं ॥ only C. Mill.
- P. 52. l. 4. (IX. 23, 3.) अदाशुषोऽप्रयच्छतो B₄. अदाशुषः प्रयच्छतः A. Ca. C. Mill.
- P. 52. l. 5. (IX. 23, 3.) प्रजायतीः इयः अन्नानि B₄.
- P. 52. l. 10. (IX. 23, 4.) तद्वामिच्छितो ॥ तथा मिच्छितो A. Ca. तथा - मिच्छितो C. Mill. मिच्छितो B₄.

P. 52. l. 11. (IX. 23, 4.) तमभि पर्वत इति शेषः ॥ अभिपर्वत A. Ca. अभिपर्वत C. Mill. अभिपर्वते इति शेषः किमर्थं मदे मद मदाय हर्षाय B 4.

P. 53. l. 1. (IX. 23, 7.) अस्य B 4. अपि C. Mill. इति A. Ca.

P. 53. l. 18. (IX. 24, 2.) आहुतिप्र... only in A. Ca.

P. 54. l. 11. (IX. 24, 5.) उदाय ॥ उदाय Ca. A. C. Mill; B 4 leaves the word out.

P. 54. l. 15. (IX. 24, 6.) इन्द्रिद्र A. Ca. C. Mill, B 4. It should be इन्द्रो, but the mistake is so constant that it would not be safe to correct it against the authority of all the MSS. In the Sâma-veda commentary we find हे सोम.

P. 54. l. 21. (IX. 24, 7.) सुतस्याभिपुतस्य मध्वः मदकरस्य वत्यात्मक सोमो A. C. Mill, Ca. वत्यात्मकः B 4.

P. 55. l. 13. (IX. 25, 2.) खंगुत्या only C. Mill.

P. 55. l. 19. (IX. 25, 3.) वृषा कामानां वर्षकः कविः क्रांतप्रतः B 4.

P. 56. l. 7. (IX. 25, 5.) चापुषक् B 4. चानुषक् A. Ca. C. Mill.

P. 57. l. 20. (IX. 26, 5.) नामयोऽंगुल्यः B 4.

P. 58. l. 1. (IX. 26, 6.) इन्द्रु etc. A. Ca. C. Mill. B 4 reads इन्द्रो, and explains it at the beginning of the verse, हे पवमान पूवमान इन्द्रो दीम सोम.

P. 58. l. 2. (IX. 26, 6.) दीमं सरूपं A. Ca. C. Mill; deest in B 4; probably दीमसरूपं. some other explanation being dropt.

P. 59. l. 13. (IX. 27, 5.) सोमस्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्यायनात् ॥ समस्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्यायनात् A. Ca. समस्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं तं C. Mill. B 4 has the simpler explanation, पतित्यन्यते । सूर्येण कथमिति चेत् सूर्ये-रिश्मिभिः एव सोमस्याप्यायनात्सूर्येणेति उक्तं. Instead of सोमस्रावणे one might conjecture रसोस्रावणे. as coming nearer to the letters of the MSS.

P. 59. l. 19. (IX. 27, 6.) इन्द्रदीमश्चैवंद्रुमा ॥ दीमश्च इयंद्रुमो A. Ca. दीमश्च इयंद्रुमा C. Mill. दीमश्च इन्द्रं वा B 4.

P. 61. l. 19. (IX. 29, 2.) ज्ञानं ज्ञायमानं C. Mill. ज्ञानं ज्ञातं यमानं A. Ca. ज्ञानं ज्ञातं B 4

P. 62. l. 1. (IX. 29, 3.) शोभनाभिभावुकानि । from Sâyana's commentary on the Sâma-veda; our MSS. have शोभनानि भावुकानि; B 4. शोभनानि only.

P. 62. l. 13. (IX. 29, 5.) कंचनानुचक्षित्यर्थः ॥ कंचन अनुचक्षितित्यर्थः A अनुचक्षित्यर्थः Ca. अनुचक्षित्यर्थः C. Mill. कस्य चित् कस्यापि यत् B 4.

P. 63. l. 9. (IX. 30, 2.) अपि - कं ॥ The lacuna exists in A. Ca. अपि क्ते C. Mill. B 4 omits the whole explanation; Sâyana on the Sâma-veda gives no help. It may have been इन्द्रियमपि वा बलकरं.

P. 64. l. 8. (IX. 30, 6.) वृते यममानः स्वीयान् ॥ वृयते जमास्वीयान् A. वृयते जमास्वीयान् Ca. वृते य - मानस्वीयान् C. Mill; deest in B 4.

P. 64. l. 23. (IX. 31, 2.) भवाममभ्यनि ॥ भवाममदिनि C. Mill. भवाममदिनि A. Ca. B 4 reads the last part वृद्धममि तस्य अपि भव वर्धयिता भव.

P. 67. l. 9. (IX. 32, 6.) जम्मे B 4.

P. 67. l. 10. (IX. 32, 6.) मज्जममभ्यनित्यर्थः ॥ मज्जमभ्यनि Ca. A. मभ्यनि C. Mill; deest in B 4.

P. 67. l. 12. (IX. 32, 6.) किंच सनि — वनेः C. Mill; left out in A. Ca. B 4.

P. 67. l. 19. (IX. 33, 1.) प्रगच्छन्ति । C. Mill. प्रणयन्ति A. Ca. प्रनयन्ति प्रगच्छन्ति B 4.

P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) किमिव ॥ किञ्च A. Ca. किञ्च C. Mill, B 4.

P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) अपामूर्मयो न ॥ C. Mill. अपामूर्मयः तं A. Ca. अपामूर्मयः (यथा) B 4.

P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) दृष्टान्तो दर्शितो ॥ दृष्टान्तदर्पितो A. Ca. दृष्टान्तःदर्पितो C. Mill; deest in B 4.

P. 68. l. 3. (IX. 33, 2.) चृतम्यामृतस्य B 4.

P. 68. l. 4. (IX. 33, 2.) अथर्वकं ॥ अथर्वकं A. Ca. C. Mill; deest in B 4. The same MSS. insert before अथ, अस्माकं, a marginal gloss, originally intended as explanatory of वानं.

P. 69. l. 4. (IX. 33, 6.) मुद्रितभू° ॥ भूतभूद्रितभू° A. Ca. मुतद्रितभू° C. Mill; deest in B 4. मुद्रितः सगते भू° Sâma-veda com. समुद्रः is derived by some native authorities from मुद्रा in the sense of limit, so as to signify "bounded by continents." See Wilson, s. v.

P. 69. l. 22. (IX. 34, 3.) सुन्वन्ति B 4.

P. 70. l. 1. (IX. 34, 4.) - द्रष्टुर्चुषेः सोऽयं न ॥ द्रष्टु च्चुषये न° A. द्रष्टु च्चुषये यं न° Ca. द्रष्टुर्चुषयं न C. Mill. च्चुषेः यो यं न° B 4. P. 70. l. 2. शुद्धो B 4.

P. 70. l. 8. (IX. 34, 5.) चारु मनोहरं B 4. सोमं A. Ca. C. Mill after साधनं.

P. 71. l. 18. (IX. 35, 4.) यजमानेभ्यः B 4. च्चयमानेभ्यः A. Ca. C. Mill leaves out the first part of the verse.

P. 72. l. 18. (IX. 36, 1.) कार्प्यं युद्धमितरेतरपर्ययात् ॥ कार्प्यं यद्धं इतरेतरपर्ययात् A. Ca. कार्प्यं यद्धं इतारतरपर्ययात् C. Mill. In B 4 this passage is left out.

P. 73. l. 5. (IX. 36, 3.) चलप्रदाय यागाय A. Ca. चलप्रदानाय C. Mill; left out in B 4.

P. 74. l. 15. (IX. 37, 3.) स्वर्गस्य B 4.

P. 74. l. 21. (IX. 37, 4.) महर्षेरधि ॥ महर्षेयस्यधि A. Ca. C. Mill. महर्षेः यत् अधि B 4.

P. 75. ll. 15 and 17. (IX. 38, 1.) सः and उ पूरणः B 4.

P. 76. l. 9. (IX. 38, 4.) पुनः क इव only C. Mill.

P. 77. l. 10. (IX. 39, 2.) अनिष्कृतमसंस्कृतं Sâma-veda com. अनिष्कृतं संस्कृतं A. Ca. B 4. अनिष्कृतः संस्कृतः C. Mill.

P. 80. l. 11. (IX. 41, 1.) एवं वोपमीयन्ते ॥ एवं वो° A. Ca. एवं वो° C. Mill. B 4 leaves it out.

P. 80. l. 11. (IX. 41, 1.) गावः in यथा गावः स्वगोष्ठं only C. Mill.

P. 80. l. 12. (IX. 41, 1.) क्षिप्रास् only C. Mill. A. and Ca. do not explain the word भूर्ययः. B 4 in the next line has क्षरणशीलाः.

P. 80. l. 13. (IX. 41, 1.) अपग्रन्तः B 4.

P. 80. l. 14. (IX. 41, 1.) स्तुतेति शेषः C. Mill. स्तुतेति शेषः A. Ca. B 4.

P. 80. l. 19. (IX. 41, 2.) बंधनं दुराध्यं दुहमति च ॥ A. and Ca. leave out the words बंधनं दुराध्यं. B 4 reads मेतुं राक्षसबंधनं दुराध्यं राक्षसां हननबुद्धिं. C. Mill बंधनं दुराध्यं दुराध्यं दुराध्यं दुराध्यं दुराध्यं.

P. 80. l. 19. (IX. 41, 2.) अवततकर्मणां ॥ अवततकर्मणां A. Ca. अवततं कर्मणां B 4. अवततकर्मणां C. Mill.

P. 81. l. 15. (IX. 41, 2.) तदुपलक्षितमहुरुच्यते ॥ तदुपलक्ष - - तमन्यते A. तदुपलक्ष - - तमन्यते C. Mill; deest in B 4.

P. 82. l. 21 (IX. 42, 4.) दुहानो दधानः ॥ A. Ca. C. Mill दधानः only. B 4. दुहाणः only.

P. 84. l. 18. (IX. 43, 5.) यमिंदुर्वा° ॥ यमिंदवा° A. यमिंदवा Ca. C. Mill. यः इंदुः B 4.

P. 84. l. 20. (IX. 43, 5.) इभावे च ॥ इभावेच A. Ca. C. Mill; deest in B 4.

P. 87. l. 1. (IX. 44, 1.) From the beginning of the seventh Ashtaka B. stands for B 1, while B 4, unless specially mentioned, agrees with A.

P. 88. l. 1. (IX. 44, 3.) सुतोऽभिपुत B 1. सुते भिपुत A. Ca. C. Mill, B 4. The Pada MSS. read सुतः.

P. 89. l. 9. (IX. 45, 2.) अभिगच्छ ॥ °गच्छति A. Ca. C. Mill, B 4. °गच्छतु B 1.

P. 89. l. 10. (IX. 45, 2.) पीयसे A. Ca. B 1. 4. पीयसे? cf. Rv. IX. 27, 1.

P. 89. l. 16. (IX. 45, 3.) यासयामः संस्कुर्मः A. Ca. C. Mill, B 4. संनयामः B 1.

P. 90. l. 5. (IX. 45, 5.) अतिक्रांतं दद्या A. Ca. C. Mill. अतिक्रांतदनग B 1. अतिक्रांतदद्या B 4.

P. 90. l. 6. (IX. 45, 5.) यतः असुवन् ॥ यतसुवन् A. Ca. C. Mill. यतास्तावन् B 1. यता-
सुवन् B 4.

P. 90. l. 14. (IX. 46, Introd. and v. 1.) असृगन् only in B 1 and in marg. of Ca. The other MSS. read असृगं.

P. 91. l. 12. (IX. 46, 4.) The Pada has शुका, not शुक्रा.

P. 91. l. 24. (IX. 46, 6.) विशः. The MSS. विशः with exception of B 1, which has अश्विनयः क्षिप इति.

P. 92. l. 14. (IX. 47, 2.) The commentary is defective in all MSS. कृतानि, in the beginning, is only in the marg. of CB. There are no various readings to help in restoring the first half except conjecturally. Instead of अस्माभिरेव, A. has अस्माभिरेव. In the second part of the commentary चयते is explained by चातयति in A., यातयति in Ca. C. Mill, चापयति in B 1. (CB. has the marginal correction चापयति.) See Rv. Bh. I. 167, 8, where Say. explains चयते by चापयति पिनाशयति, and where the MSS. do not vary. Here, however, the MSS. are so decidedly in favour of चातयति that I left it as a possible reminiscence of Nir. IV. 25. All the Sanhita MSS. read चयते with short ā, a fact which it is necessary to state as the authors of the Petersburg lexicon state the contrary, and found some conclusions on the supposed length of the vowel.

P. 93. l. 1. (IX. 47, 4.) सोमो only B 1; the other MSS. सो.

P. 94. l. 5. (IX. 48, 3.) C. Mill has a lacuna from मुक्नुः to the beginning of hymn 50. उक्तो विनियोगः ॥ A. has between त्वामतो and दियो the word उपि; the same is in Ca., with a mark over it; C. Mill reads त्वामहतो दियो; B 1. त्वामतो दियो. All MSS. have मुक्नुः मुपतो. In the beginning B 1 leaves out मुक्नुतो - वान

P. 94. l. 13. (IX. 48, 4.) साधारणमिष्टमान ॥ This is the reading of the Sāma-veda com. All our MSS. have साधारणमिष्टमानी, except B 1, which reads साधारणमिष्टमान.

P. 94. l. 13. (IX. 48, 4.) स्वर्दृशे सर्वदृशे ॥ सर्वदृशे A. स्वर्दृशे Ca. स्वर्दृशे B 1. स्वर्दृशे Extr. (These extracts are taken from some loose sheets containing passages of Sāyana's commentary.)

P. 94. l. 18. (IX. 48, 5.) जथाय B 1. जथा A. Ca. जथातः Extr.

P. 96. l. 16. (IX. 50, 2.) गच्छति B 1. Extr. गच्छति A. Ca. C. Mill.

P. 96. 20. (IX. 50, 3.) B₁ has a lacuna from हरित^० - हिन्यंति.

P. 96. 26. (IX. 50, 4.) See Rv. IX. 25, 6.

P. 98. 2. (IX. 51, 3.) व्यसृते all MSS. व्यसृते deest in C. Mill and B₁.

P. 98. 7. (IX. 51, 4.) देवान्प्र^० = देवान्प्र^० A. Ca. C. Mill.

P. 98. 12. (IX. 51, 5.) गच्छ = All MSS. have गच्छसि.

P. 99. 12. (IX. 52, 2.) सवे: only C. Mill.

P. 100. 10. (IX. 53, 2.) कृते = प्रकृते B₁.

P. 100. 12. (IX. 53, 2.) निमित्ते Extr. निमित्त A. Ca. C. Mill. निमित्त B₁. निमित्त B₄.

P. 100. 17. (IX. 53, 3.) त्वां यो दुर्बुद्धिः = त्वां धु यो दु A. Ca. C. Mill. त्वां यो दुर्पि B₁.

P. 101. 7. (IX. 54, 1.) परिमितस्य दातारं शृणोमतीदृयस्य कर्मफलस्य दृष्टारं पयः B₁.

P. 105. 26. (IX. 58, 3.) उन्नममास्त्विति A. B₄. Ca. उन्नमस्त्विति B₁. It ought to be अनान्नमस्त्विति, but the MSS. clearly point to उन्नममस्त्विति.

P. 106. l. 2. (IX. 58, 3.) The extract added at the end of Sāyana's commentary is taken from the Śātyāyana-Brāhmaṇa. The only passage I can find where the story of Taranta and Purumīlha is given, is in the Tāndya-Brāhmaṇa, XIII. 7. Here we read अस्ते वै पुरुषंती तंरंतपुरुमोढाभ्यां वैददृष्टिभ्यां सहस्राख्यदित्मतां (this in MS. Wils. 373 corrected in the margin into अदित्मतां) तावैश्वेतां कथं नाधिदमात्रमप्रतिगृहीतं स्यादिति तां प्रदत्तां अस्तेयोः पुरुषंयोरा सहस्राणि दयहे तस्मिन् मंदी धायतीति ततो वैतन्त्रयोरात्रमप्रतिगृहीतमभवदात्रमस्याप्रतिगृहीतं भवति य एवं वेद ॥ This Sāyana explains: अस्ते शतृणां स्पर्धयिष्यां (sic) पुरुषंती एतत्संज्ञे । लिङ्गप्यस्यः । एतत्संज्ञौ राजानौ वैददृष्टिभ्यां विददृष्ट्योवाभ्यां तंरंतपुरुमोढाभ्यामुपिभ्यां सहस्राणि सहस्रसंख्याकानि अदित्मतां: (for अदित्मतां) दातुमच्छतां । ततस्मात्पुषी ऐश्वेतां च ईश्वरं पर्यालोचनमकुरुतां । नावापयोरिदं धनमात्रं स्वीकृतं कथं केन प्रकारेणाप्रतिगृहीतं स्यात् । प्रतिग्रहदोषयिषुक्तं भवेदिति । ततस्तां प्रयेतां । अजानीतां । अस्तेयोः पुरुषंयोरिति मंत्रमपश्यतामित्यर्थः । ततोऽनंतरं मंत्रप्रभारात्रस्वीकृतं तयोस्तदनमप्रतिगृहीतं प्रतिग्रहदोषविमुक्तमभवत् । अथैतद्वेदनं प्रशंसति । आत्रमस्याप्रतिगृहीतं भवति य एवं वेदति ॥ This throws sufficient light on the passage from the Śātyāyanaka, as quoted by Sāyana. The passage is, as usual, very incorrectly copied by the writers of the different MSS. The A. MSS. and Ca. share in a common lacuna, leaving out all between तंरंतपुरुमोढा and तंरंतपुरुमोढा. This omission must therefore have taken place before the A. class branched off from the Ca. MS., while the B. class, which stands by itself, unaffected by this early blunder, must have branched off before this accident happened.

P. 106. l. 10. (IX. 58, 4.) त्रिंशत शतानि = त्रिंशतं शतानि A. B₄. C. Mill. Ca. त्रिंशतं त्रिंशतानि B₁. Sāyana mistook त्रिंशतं, thirty, for त्रिंशतं, three hundred; the various readings clearly point to त्रीणि शतानि.

P. 106. l. 22. (IX. 59, 1.) रमणीयं धनं B₄. रमणी धनं A. Ca. मणीयं धनं B₁.

P. 107. l. 1. (IX. 59, 2.) अदाभ्यो = This was probably inserted from the margin, but in a wrong place. In a fragment of Sāyana's commentary in my possession, अदाभ्यो is left out, and the commentary reads वसतीवरीभ्योऽशुभ्यश्च ।

P. 107. l. 13. (IX. 59, 4.) विद्यानेव = Before विद्यानेव the words of the text, विद्यानिव, are omitted.

P. 107. l. 17. (IX. 60, 1.) पुरउष्णिगाद्यद्वादशका द्वादशका ॥ °गाक्षी द्वादशको द्वादशको A. Ca. B 4. द्वादशका: B 1. The correction is taken from VIII. 70, where, however, we ought to read त्रयोदशपुष्पिक चतुर्दश्यनुहुप् पंचदशी पुरउष्णिगाद्यद्वादशका द्वादशका.

P. 107. l. 23. (IX. 60, 1.) नामधेयेन A. Ca. नामधेयेन B 4. नामकेन B 1.

P. 111. l. 2. (IX. 61, 10.) On the loss of the Visarga in भूम्या ददे see Prātisākhya, Sūtra 259. 4.

P. 112. l. 3. (IX. 61, 14.) Sāyana separated सं from शिष्यरोऽह्व. I preferred चङ्गपयस्काः to लवङ्गपयस्काः, taking it in the sense of "full of milk, wishing to be relieved of their milk." लवङ्गपयस्काः, however, might be interpreted as "with unrestrained milk."

P. 112. ll. 14 and 15 (IX. 61, 16.) Read वैश्वानरं in Sanhitā and Pada text instead of विश्वानरं; also in the commentary.

P. 113. l. 21. (IX. 61, 21.) The following extract may serve as a fair specimen of the state of the B. MSS.: हे सोम त्वं मृमस्यभिः शोभनोपम्याभिः धेनुभिर्गोपिकारः पयोभिरितर्यैः । संविश्रिताः शोभन् यथा धेनः शोभमागो स्यान्मामोदति तवछोनि स्वकीयं स्यान् ॥ चासीदन् ॥ न इदानीमरुहः चात्र चमानो भव ॥ B 1. One can hardly believe that this was written *bona fide*, and it is easy to imagine what would become of a second or third copy carelessly taken from such an original.

P. 114. l. 1. (IX. 61, 22.) निरुधानं B 4. निधानं A. Ca. निरुधं B 1.

P. 114. l. 9. (IX. 61, 23.) The words from हे वीदुः to पूषमानस्त्वं are in all the MSS placed before सुयोतसः.

P. 114. IX. 61, 24.) प्रबुद्धो ॥ प्रबुद्धो A. Ca. B 4. प्रबुधो B

P. 115. l. 23. (IX. 61, 30.) धूर्वेणे B 1. 4. तूर्वेणे A. Ca

P. 119. l. 21. (IX. 62, 17.) यातये ॥ All between यातये and the beginning of the next verse is omitted in A. It is found in B 4 and Ca.; also in B 1.

P. 120. l. 21. (IX. 62, 21.) मधुमंते from B 1; A. and B 4 and Ca. have मधुमृते. B 1 has देवायै instead of इंद्रायै, and प्रविशयति (sic) instead of साधयत.

P. 120. l. 22. (IX. 62, 22.) It is curious that the A. MSS. (A C. Mill. B 4) and Ca. have the common mistake अय द्वादशी. In Ca. the passage was omitted, but added on the margin.

P. 121. l. 11. (IX. 62, 24.) श्रोतव्यानि A. Ca. B 4. श्रोतव्यानि B 1. The reading of B 1 seems preferable, but that of the other MSS. is admissible.

P. 123. l. 20. (IX. 63, 4.) Sāyana seems to have read अभि instead of अति.

P. 124. l. 18. (IX. 63, 8.) ऋतया ऋतज्ञ A. Ca. B 4. ऋतय ऋतज्ञ B 1. See Yaska, Naigh s.v.

P. 126. l. 12. (IX. 63, 16.) ने before तव should be left out.

P. 126. l. 16. (IX. 63, 17.) The Pada writes ईमिति, and does so always where the final Anusvāra is to be dropt. Otherwise it is ई. The cases in which Anusvāra is dropt, are enumerated in the Prātisākhya, Sūtra 302.

P. 127. l. 10. (IX. 63, 20.) Read मानेवति; and P. 128. l. 4. read अयं.

P. 128. l. 7. (IX. 63, 24.) अरति B 1. निरतं पीडयति रक्षति A. Ca. B 4.

P. 128. l. 7. (IX. 63, 24.) राक्षसवर्गे B 1. राक्षसवर्गे नै A. राक्षसवर्गे नै Ca. राक्षसवर्गे B 4.

P. 128. l. 13. (IX. 63, 25.) ऋत्विग्भिः B 4. ऋषिभिः । त्विग्भिः A. Ca.; deest in B 1.

P. 130. l. 7. (IX. 64, 2.) यनं तव भजन B 1. यनं तव जन A. B 4. यनं तव म भ जन Ca.

P. 132. l. 14. (IX. 64, 11.) देवावीर्देव A. Ca. B 1. 4. One expects देवकाम.

P. 136. l. 18. (IX. 64, 29.) बलवान् A. Ca. B 4. वेजनवान् B 1.

P. 138. l. 20. (IX. 65, 4.) The commentary is given according to A. and B 4, with which Ca. agrees, though in it the whole commentary was left out and was supplied in the margin. The B. MSS. have supplied a fuller commentary. They begin with हे सोम त्वं वृषाभिमतफलानां वर्धितासि हि । भवसि खलु । तस्मात् हे पवमान पूयमान पुनान वा etc. After मुक्कमाणः they add मुहु ध्यानयन्तो वा. Instead of रजिमा they have तेजसा, which is the more usual explanation. They then continue दीप्तिमन्तं । अतिशयेन तेजस्वि-
नमित्यर्थः । स्तुतिमन्तं वा त्वा त्वां हवामहे । यज्ञेषु आह्वामहे ॥

P. 138. l. 26. (IX. 65, 5.) धनुरा B 1. दुनुरा A. Ca. B 4. pr. man. (ध sec. man.)

P. 139. l. 9. (IX. 65, 6.) गभसति ॥ All the MSS. read गभसंति.

P. 139. l. 12. (IX. 65, 6.) पारिप्रेवेन ॥ पारिलवेन A. पारिप्रेवेन B 4; deest in Ca., but supplied sec. man. पारिप्रेवेन; deest in B 1.

P. 143. l. 2. (IX. 65, 18.) अभियुतो भव त्वं । B 1. अभियुनो वा च Ca. A. B 4.

P. 144. l. 2. (IX. 65, 21.) दिक्कम्म ॥ दिक्कम्म A. Ca. दिक्कम्म B 4. sec. man. दिद्युमम्म B 1. दिङ्गः खम्म C. Mill.

P. 146. l. 4. (IX. 65, 28.) बलमद्या । B 1. This is an important passage as it might be used to show the dependence of A. B 4. on Ca. Ca. has a blot which has destroyed the lower part of बल so as to make it look like तव, and this तव occurs in A. and B 4 (but not in C. Mill.) The same blot has nearly obliterated धन in the next line, and there is a lacuna in A. and B 4. (not in C. Mill.) The B. MSS. are not affected by this, but stand, as usual, independent of A. and Ca. But although in the ninth Mandala the MSS. Ca. A. B 4 and C. Mill form one family, it would be difficult to admit in other passages that A. B 4 are dependent on Ca.

P. 146. l. 5. (IX. 65, 28.) सुभजामहे is left out in Ca., likewise in A. and B 4 and C. Mill.

P. 147. l. 23. (IX. 66, 3.) After त्वदीयानि धामानि B 1 reads त्वदीयानां अहोरात्ररूपाः कालविशेषाः परि भवन्ति सर्वेष्ट आग्रास्तिष्ठन्ति । यद्वा त्वदीयधामानि त्वद्गोना अहो तेजसां परि वर्तन्ते ॥ अत्र खव.

P. 151. l. 10. (IX. 66, 14.) त्वोतयः B 1. The other MSS. Ca. A. B 4. C. Mill have त्वेतयः, evidently originally a wrong reading for त्वातयः, the old spelling of त्वोतयः, but liable to be read त्वेतयः.

P. 153. l. 13. (IX. 66, 20.) देवमनुष्या गंधर्वाश्चरसः सर्पाः पितर इति Ca. A. B 4. (sec. man. देवाः) देवमनुष्यगंधर्वाश्चरसः पितरो इति B 1.

P. 153. l. 17. (IX. 66, 20.) अपि गीर्भिर्गी B 4. sec. man. अपि भिर्गी Ca. A. अपि देवाभिर्गी B 1.

P. 154. l. 6. (IX. 66, 22.) हिंसकान् B 1. C. Mill. पिदिसकान् Ca. पिदिसकान् A. पिदिसकान् B 4.

P. 155. l. 6. (IX. 66, 25.) पवित्रादिर्गैच्छंतीत्यर्थः ॥ पवित्रानि गैच्छंतीत्यर्थः A. Ca. B 4. C. Mill. पवित्र ता गैच्छंतीत्यर्थः B 1.

P. 155. l. 11. (IX. 66, 26.) ईदृषिन् । C. Mill. ईदृषित् A. Ca. ईदृषिन् B 1. ईदृषेतर (sec. man.) B 4. Differently explained by Sāyana, Rv. I. 22, 2, 11, 1: cf. Prātisākhya, Sūtra 654, 3.

P. 156. l. 2. (IX. 66, 28.) कलशं प्रतिकर्षेण द्यरति ॥ कलशे प्रतिकर्षेण रक्षति A. Ca. कलशेण रक्षति C. Mill. In B 4. प्राद्याः is changed into प्रोद्यद्यः; then follows कलशे प्रतिकर्षेण रक्षति. कलशं प्रतिकर्षेण द्यरति B 1. If pratikarsha is the right reading, it would here mean "attraction," a meaning not mentioned by B. R.

P. 156. l. 3. (IX. 66, 28.) अतोऽलौतस्य. As all MSS. have this reading, I have left it, although in Pāṇini VII. 2, 2, it is अतो लौतस्य.

P. 156. l. 4. (IX. 66, 28.) After हन्त्यादिना तिलोपः all the MSS. add another explanation, which is meant to explain the omission of the Āgama it. Thus, however, was already explained as chāndasa, and from the unfinished state of the sentence, the explanation seems to be a later addition that came into the text from the margin. Thus A. Ca. B 4 read अनित्यमागमशामनमिति मिच ३ आ । B 1 has the same, but ends with मिच ३ । C. Mill has मिच ३ आ न मिच ३ आ ।

P. 156. l. 24. (IX. 67, 1.) In the introduction all the MSS. except B 1 omit the statement that the thirtieth verse is a Puraushnīh, and the twenty-seventh, thirty-first and thirty-second Anushtubh. B 1 adds अलाप्यस्यैवषा त्रिंशी पुर उष्णिक् आद्या द्वादशका य प्रकवती (आद्यद्वादशकप्रकवती?) सप्तत्रिंशकत्रिंशीद्वादशपरिमितोऽनुष्टुभः शिषा गायत्र्यः । अविता नो etc.

P. 158. l. 12. (IX. 67, 4.) प्रभृत्, all MSS. except C. Mill. which leaves out something, and reads सर्वानां स्वभूतानि गैच्छंतीत्यर्थः ।

P. 158. l. 13. (IX. 67, 4.) त्वया महाहविर्दुग्धाद्व्यामीत्यर्थः B 4 sec. man.; deest in B 1. A. Ca. have व्यामीति वान्मयाद्व्यामीत्यर्थः. C. Mill has व्यामीति वान् महाव्यामीत्यर्थः ।

P. 163. l. 8. (IX. 67, 21.) पूज्यमान A. Ca. C. Mill. B 4. पूजमान B 1 seems to have been the original reading.

P. 163. l. 18. (IX. 67, 23.) The quotation from Āśvalāyana is taken from the twelfth Kāṇḍikā of the second book, to which there is no commentary. The MS. of the E. I. H. 1129 agrees on that point with the two MSS. of the commentary used by Rāma Nārāyaṇa Vidyāratna in his edition of Āśvalāyana in the Bibliotheca Indica. The text of this section as printed by him in a note is not quite free from mistakes, and in the line here quoted पवित्रमर्चिषा should be पवित्रमर्चिषा.

P. 165. l. 9. (IX. 67, 28.) अस्मान् प्रकर्षेण वषेय A. Ca. C. Mill. B 4. आस्मान् प्रकर्षेण वष्या B 1.

P. 167. l. 11. (IX. 67, 32.) यागादिपरं वेदशास्त्रविदं करोतीत्यर्थः ॥ यागादिपरं वेदशास्त्रविदं A. Ca. B 4. यागादिपरं वेदशास्त्रविदं C. Mill. योगादिपरं वेदशास्त्रं B 1. Different emendations might be proposed; the one I have adopted is in accordance with Sāyana's style. वेदशा-

साविदे is unusual with Sāyana, and in this place without a definite object. The MSS. represent here, as usual, two families only, A. Ca. B 4. C. Mill on one side, and B 1 on the other.

P. 167. l. 3. (IX. 67, 32.) After the eighteenth Varga, the Sanhitā MSS. of the Rig-veda add a so-called Padaśiṣṭa, or Khila. It is wanting in S. 1. In S. 2 a lacuna begins after the leaf which contained the greater portion of the Khila. The other MSS. give the Khila with many variations in the arrangement of the verses. The accents are left out by some writers, by others they are added at random. I have given the text without attempting a critical restoration, which, without better MSS., would be impossible. Some of these verses occur in the Sāma-veda, beginning with II. 5, 2, 8, 3-6; others in the Taittiriya-Brāhmaṇa I. 4, 8, 4-6.

अथ पदशिष्टं ॥ पावमानोः स्वस्ययतीः सुदुषा हि पृतथुतः¹ ।
 ऋषिभिः संभूतो रमो ब्राह्मणेष्वाभूतं हितं ॥१॥
 पावमानोर्दिशंतु² न इमं लोकमथो अमुं ।
 कामान्समर्पयंतु नो देवदेवीः समाहिताः³ ॥२॥
 येन देवाः पयित्वेणात्मानं पुनते मदा ।
 तेन सहस्रधारेण पावमान्यः⁴ पुनंतु मां⁵ ॥३॥
 प्राजापत्यं पयित्वं शतोद्यामं हिरण्मयं ।
 तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनोमहे ॥४॥
 इंद्रः सुनीती मह मा पुनातु सोमः स्वस्या वरुणः समीच्या ।
 यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा जातवेदा मोर्जयंत्या पुनातु ॥५॥
 ऋषयस्तु तपस्तेषुः सर्वे स्वर्गजिगीषवः ।
 तपसस्तपसोऽग्रं तु पावमानोर्ब्रवीत् ॥६॥
 यस्मै गर्भे वसतः पापमुग्रं त्रायमानस्य च किञ्चिदन्यत् ।
 जातस्य च यद्यापि वर्षतो मे तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥७॥
 मातापितृर्यज्ञं कृतं वचो मे यस्यावरं जंगममा बभूव ।
 विश्वस्य तत्प्रदुषितं वचो मे तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥८॥
 गोम्राक्षस्करत्वात्स्त्रीवधाद्यच्च कित्विधं⁶ ।
 पापकं च चरणेभ्यस्तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥९॥
 ब्रह्मवधात्सुरापानात्स्वर्गस्नेयाद्दृष्टलोगमनमैषुनसंगमात् ।
 गुरोर्दाराभिगमनाच्च तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥१०॥
 बालघ्नः । तृपितृवधाद्भूमिस्करात्सर्ववर्णगमनमैषुनसंगमात् ।
 पापेभ्यश्च प्रतिग्रहात्सद्यः प्रहरति सर्वदुष्कृतं तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥११॥
 क्रयविक्रयाद्योनिदोषाद्ब्रह्मोन्मत्तप्रतिग्रहात् ।
 असंभोजनाद्यापि नृशंसं तत्पावमानोभिरहं पुनामि ॥१२॥

¹ पृतथुतः T. B.

² दिशंतु S. V. दिशंतु T. B.

³ समाहिताः S. V. समाभूताः T. B.

S. V.

नः S. V. मा T. B.

⁶ The metre is frequently wrong, but might easily be

mended here by reading गोम्राक्षस्करत्वाच्च. In the next verses, too, the metre is corrupt.

दुर्यहं दुरधीतं पापं यथाज्ञानतोऽकृतं ।
 अयमिदं तासं यान्यास्तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥१३॥
 समं त्वमहं यत्किंचिद्भूयते च दुताशने ।
 संवासरकृतं पापं तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥१४॥
 क्षुतस्य योनयोऽमृतस्य धाम विद्या हेवेभ्यः पुस्वगंधाः ।
 ता न जायः प्र बहंतु पापं शुद्धा गच्छामि मुक्तानु लोके तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥१५॥
 पावमानीः स्वस्ययनीयोभिर्गच्छति^१ नादमं ।
 पुस्वांश्च भक्षान्भक्षयस्मृतत्वं च गच्छति ॥१६॥
 इं पितृन्दवान्भ्यायेच्छ सारस्वतीं ।
 क्षुप्योस्तस्योपपत्तें तत्क्षीरं सपिर्मधूदकं ॥१७॥
 पावमानं परं ब्रह्म शुक्लं ज्योतिः सनातनं ।
 पितृस्तस्योपतिष्ठे तत्क्षीरं सपिर्मधूदकं ॥१८॥
 पावमानं परं ब्रह्म ये पठन्ति मनोबिलः ।
 सप्तमस्या भवेद्विप्रो धनाढ्यो बह्वारगः ॥१९॥
 दशोत्तराख्यं चैव पावमानीः ज्ञातानि वद ।
 एतच्छुद्धयेत्यंतं पोरं मृत्युभयं हरेत् ॥२०॥ इति पदज्ञिष्टं समाप्तं ॥

P. 167. l. 4 (IX. 67, 32.) दाशतम्या A. Ca. B 4. C. Mill. दशतम्या B 1.

P. 168. l. 8 (IX. 68, 2.) अरेण A. Ca. C. Mill. B 4. अस्त्रेण B 1.

P. 171. l. 12. (IX. 68, 8.) All MSS. except B 1 have a lacuna at the end of the commentary from इयति to इयति in verse 9. A. has वाचमिपति अभिप्रायपति । किंच पुनानः Ca. C. Mill, and B 4 have the same, only that in B 4 the omission was observed, and नवमी written on the margin. If it had not been for B 1 (and its copies B 2, 3) it would have been impossible to restore the omission. B 1 reads वाचमिपति प्रेरयति तदा हि स्तोतारः स्तुयन्ति । उच्यते । अथ नवमी ॥

P. 172. l. 24. (IX. 69, 1.) After व्रतेष्वपि A. Ca. C. Mill have यदोप य, B 4 यदोप वा. B 1. द्वोपय

P. 173. l. 3. (IX. 69, 2.) The MSS. of the text write मधुमां दृष्टः, i.e. मधुमादृष्टः; S. 2 मधुमा; S. 4. (MS. meum) मधुमां.

P. 173. l. 22. (IX. 69, 2.) जोषधीनामग्रे Ca. जोषधीनामगे B 1. जोषधीनामो A. B 4, म in marg जोषधीनायो C. Mill.

P. 174. l. 21. (IX. 69, 4.) अयणदृष्टं ॥ अयणदृष्टं A. Ca. अयणदृष्टं C. Mill. जायणदृष्टं B 4 अयणयदृष्टं B 1.

P. 176. l. 19. (IX. 69, 8.) अंगिरसामपि पिताम B 1. अंगिरसामधिपतिरसि A. Ca. B 4. C. Mill.

P. 177. l. 20. (IX. 69, 10.) वाचकानाममिता ॥ Cf. Rv. I. 64, 7.

P. 177. l. 22. (IX. 69, 10.) यमने ॥ यमने न परि ते A. Ca. यमने परि ते B 1. Cf. Rv. I. 31, 8

P. 178. l. 25. (IX. 70, 2.) वरगार्थं ॥ वरगार्थं A. B 1.

P. 183. l. 27. (IX. 71, 1.) किंच । अयं मोमः ॥ किंच । वं मोमं A. B 1.

P. 187. l. 9. (IX. 71, 8.) सोमस्य स्वभूतो वर्णः ॥ सोमस्य स्वभूतो वर्णः B 1. सोमस्य भु - - - तो वर्णः B 4. सोम स्व भु - - - तो वर्णः A. Ca. सोम स्वभू - - - तो वर्णः C. Mill.

P. 192. l. 3. (IX. 72, 8.) ग्रहात् त्रिभिः ॥ ग्रहो त्रिभिः A. Ca. B 1. 4. C. Mill. Cf. Vāj. S. VIII. 47 and 48.

P. 192. l. 5. (IX. 72, 8.) After मा निर्भाक्षीः B 1 adds स्वा निर्योक्षीः, i. e. मा वियोक्षीः.

P. 192. l. 6. (IX. 72, 8.) कीदृशात् । सदनस्पृशः । येन भूतेन वमुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशंति तादृशात् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्राणां विपुजः ॥ A. कीदृशान् । सदनस्पृशान् । ये भूतेन वमुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशंतादृशात् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्राणां विपुजः प भाक । B 1. कीदृशान् सदनस्पृशः ॥ यत् येन वमुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशंति तादृशात् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्रा विनयः भाक्. B 4. कीदृशान् सदनस्पृशः ये भूतेन वमुना सदनानि ग्रहान् पुत्रादीन् स्पृश तादृशान् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्राणां विपुजः प भाह. Ca. कीदृशान् । सदनस्पृशः । ये भूतेन वमुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशं तादृशात् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्राणां विपुजः पं भाक ॥ C. Mill कीदृशान् । सदनस्पृशः येन भूतेन वमुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशंतादृशात् गृहादिकस्य प्रदातुर्यन्त्राणां विपुजः पं भाक.

P. 193. l. 6. (IX. 73, 1.) After हनुरुच्यते B 1 has a quotation which is wanting in all the other MSS.; हनु रुचिषण इत्याद्यानात् (sic).

P. 193. l. 7. (IX. 73, 1.) After समस्वरन् संगच्छंते all the MSS., except B 1, which has a lacuna, read तदस्य शब्दयनया, which I have altered by conjecture into तदास्यशब्दयन्या.

P. 193. l. 10. (IX. 73, 1.) प्रीणनात् A. Ca. B 1. 4.

P. 194. l. 1. (IX. 73, 2.) धाम च B 4. sec. man. धामनिच A. Ca. B 1. C. Mill.

P. 196. l. 13. (IX. 73, 7.) गोपया A. B 4. Ca. C. Mill. गोपाया B 1. See Ait. Brāhm. I. 27.

P. 196. l. 16. (IX. 73, 7.) मध्यमवाचाः पुत्रा मरुतः स्पृशो वाचा वशिन्नो भवंति । This is merely a conjectural reading. The MSS. give the following readings: मध्यमवाचा प्र प्र मरुते शमः वाचा वशिन्नो भवंति A. Ca. C. Mill.; मध्यमवाचा प्र प्र सह ते शमः वाचा वशिन्नो भवंति B 4; मध्यमवाचा प्र प्र मरुतो शमः वाचा वशिन्नो रुचति B 1.

P. 198. l. 9. (IX. 74, 1) पृपुतरं A. Ca. C. Mill. B 4. पृपुतमं B 1.

P. 198. l. 23. (IX. 74, 2.) गतेनिपातः ॥ गच्छते निपातः A. गच्छते निपातः Ca. C. Mill. गच्छतेनिपातः B 4. गते पिपातः B 1.

P. 199. l. 9. (IX. 74, 3) इंद्रः शतसहस्रसंख्याकरिभिः सह गंतुं मार्गो विस्तीर्णो भवेदित्यर्थः B 1. इंद्रः शतसहस्रसंख्याकरिभिः सह गंतुं मार्गो विस्तीर्णो भवेदित्यर्थः A. Ca. C. Mill.; also B 4 except मार्गे.

P. 200. l. 2. (IX. 74, 4.) मायोरित्त्वे रुचिर्ति ॥ मायोरित्त्वे रुचिर्ति A. Ca. C. Mill. B 4. मायोरित्त्वे रुचिर्ति B 1. This is evidently a quotation of an Unādi-sūtra, which, however, does not occur in our editions. In the Unādi-sūtras IV. 101, peru is derived by mīpibhyām ruh. In 1. 35, an Ākritigāṇa is quoted in which peru occurs. But in our passage peru and meru are evidently derived from the roots mā and pā, and the vowel is changed to i before ru. I can find no trace of this Sūtra, and I therefore can give the reading इत्त्वे only as conjectural.

P. 200. l. 25. (IX. 74, 6.) नाभो नभसो चाधिक । The passage is evidently corrupt, and though it is easy to propose conjectural emendations, nothing is gained by them without the aid of better MSS. The MSS. read as follows: नाभा तपसो A. Ca.:

नामः तपसो C. Mill; नभो तपसो B 4. All these point to नामः नभसो, Sandhi being either observed or disregarded by the copyist. B 1 reads नामः नमसो, which again can only be meant for नामः नभसो. But why should नामः be explained by नभसो बाधिका? If Sāyana derived नामः, which does not occur again, from नह्, like नाभिः, he would have explained it by बंधकाः, and this was probably the original reading.

P. 202. l. 23. (IX. 75, 1.) चायतेरमुनि चन इति A. B 4. Ca. C. Mill. चायतेरमुनि च इति B 1. Both readings differ considerably from Unādi-sūtra IV. 199, चायतेरवे हम्बध.

P. 205. l. 2. (IX. 75, 5.) वचनयंतः. This is the reading of all the MSS. of Sāyana, also of the Nirukta MSS. which I could consult. Prof. Roth (Nir. IV. 15) reads वचनयंतः.

P. 208. l. 21. (IX. 77, 2.) किं । रजः ॥ किंच रजः A. Ca. C. Mill, B 1, 4.

P. 210. l. 4. (IX. 77, 5.) वृजिनेष्वरिषेणु । All the MSS. (A. Ca. C. Mill, B 1, 4) have वृजिनेषु instead of वृजिनेषु, which is the reading of the MSS. of the texts, with the accent on the second syllable. As Sāyana seems to have read वृजिनेषु I have left this reading, though it is clearly wrong.

P. 211. l. 17. (IX. 78, 3.) मेचनशीलं । A. Ca. C. Mill, B 1. मेचनं शीलं B 4.

P. 213. l. 21. (IX. 79, 3.) समरीत । As all MSS. except B 1 read समरीत, Sāyana may, by mistake, have read समरीत् instead of समरीत. In B 1 we have a lacuna, सा यथा त प्राप्नोति, and one might suppose that a whole sentence had been dropt, सा यथा तान्प्राप्नोति तद्वत्त्वोमः शब्दुक्तमरीत. But this is impossible, as Sāyana begins by stating that he takes the second half as pratyaksha.

P. 215. l. 12. (IX. 80, 1.) वि दिद्युते B 1. दिवि द्युलोके A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 218. l. 1. (IX. 81, 2.) सोमसनुषां ॥ सोमसजोषा A. Ca. C. Mill, B 1, 4.

P. 225. l. 24. (IX. 84, 4.) वायुरेष । A. Ca. C. Mill, B 1, 4. वायुभिरेव?

P. 227. l. 10. (IX. 85, 2.) संश्रामात् । A. Ca. B 1, 4; deest in C. Mill. संश्रामान्?

P. 230. l. 16. (IX. 85, 11.) उपाकृपंत । Sāyana seems to have read उप । पन्तिऽयं ।

P. 231. l. 9. (IX. 86, 1.) आकृष्टा इति A. Ca. B 1, 4. आतुष्टा C. Mill.

P. 231. l. 10. (IX. 86, 1.) नीवायरी इति A. Ca. B 1, 4. C. Mill.

P. 231. l. 11. (IX. 86, 1.) पृथय इति A. Ca. B 1, 4. C. Mill.

P. 231. l. 12. (IX. 86, 1.) आकृष्टा माषा इति A. Ca. B 4. अकृष्टा B 1. आक्षष्टा C. Mill.

P. 231. l. 15. (IX. 86, 1.) आकृष्टा A. Ca. B 1, 4. आक्षष्टा C. Mill.

P. 231. l. 15. (IX. 86, 1.) पृथयो ॥ प्रथयो A. Ca. B 4. C. Mill. पृथये B 1.

P. 231. l. 16. (IX. 86, 1.) It is clear that Sāyana took तृतीये त्रयः for त्रयः, the three companies of Rishis mentioned before. Shadguruśishya takes it for अत्रयः. He writes चतुर्थे दशर्षे अत्रय इतिनामानः.

P. 236. l. 23. (IX. 86, 13.) अनूषान वा । ये वानूषानास्ते ॥ अनूषानवा ये वा अनूषानास्ते A. Ca. B 4. अनूषान वा ये वा अनूषानास्ते B 1. अनूषान वा ये वा अनूषानास्ते C. Mill.

P. 239. l. 26. (IX. 86, 20.) After इन्द्रस्य A. Ca. C. Mill and B 4 add यजमानस्य.

P. 240. l. 9. (IX. 86, 21.) एकविंशतिं गा वृत्तिगुणेन B 1. एकविंशतिं वारान् त्वक्तुमेन A. Ca.

एकविंशति चारान् तन्मुनेन B 4. एकविंशति चारान् त्व - नेन C. Mill. The readings in all the MSS. except B 1 are intended for एकविंशतिवारं.

P. 242. l. 16. (IX. 86, 26.) After कुर्वीण इत्यर्थः B 1 adds यद्वा गान्धिकादीणि क्षीराणि कुर्वीण इत्यर्थः ।.

P. 243. l. 3. (IX. 86, 27.) After गोभिः we expect पयोभिः or क्षीरेण; पृष्ठे, too, is left unexplained by Sāyana.

P. 243. l. 20. (IX. 86, 29.) वर्षसाधनोऽपां B 4. sec. man. वर्षसाधनां पां A. Ca. वर्षसाधनो पां C. Mill. समुद्रवर्णसाधनो नि B 1.

P. 244. l. 14. (IX. 86, 31.) अवचक्रदत् अवक्रंदत् ॥ अवचक्रदत् अवक्रंदत् B 1. अवचक्रदत् अवचक्रदत् A. अवचक्रदत् अवक्रंदत् Ca. अवयुक्रदत् अवदं क्रंदत् C. Mill. अवचक्रदत् अवक्रंदत् B 4. क्रंदत् sec. man. Sāyana takes अवचक्रदत् as a participle, in spite of the accent.

P. 245. l. 10. (IX. 86, 33.) Sāyana leaves out पवते, and seems to have read नृभिः instead of हृदिः ।.

P. 251. l. 16. (IX. 86, 48.) One expects यतः क्रतुविदतः स्तुत्य इत्यभिप्रायः ।.

After hymn IX. 86 (VII. 3, 21) some of the MSS. give the following Khila :

इतिव वामन्नु¹ वस्तां पृतेन यस्याः पदे² पुनते देवयंतः ।

पृतपदी शक्ररी सोमपृष्ठोप³ यज्ञमस्थित वैश्वदेवी ॥

वैश्वदेवी पुनती देव्या गाद्यस्यामिमा यज्ञस्तन्वो षीतपृष्ठाः ।

तया मंदंतः सधमादेपु⁴ वयं स्याम पतयो रयीणां ॥ २२ ॥

The text is given from the MS. S. 3. W. is Wilson 438; deest in W. 432; deest in S. 1, S. 2; deest in P. S.

P. 252. l. 4. (IX. 87, 1.) After पूयमानो B 1 reads ऽभ्यर्थं वाजं संग्राहं वाजिनं etc.

P. 254. l. 21. (IX. 87, 8.) प्राप्तं तया प्राप्त्यं ॥ प्राप्तं स्वया प्राप्त्यं । B 1. प्राप्तं स्वया प्राप्त्यं A. Ca. B 4. प्राप्तं स्वयं प्राप्त्यं C. Mill.

P. 256. l. 10. (IX. 88, 2.) विरोधात् ॥ विरोधनेति A. Ca. C. Mill. विरोधार्त् B 1. विरोधादीन B 4. sec. man.

P. 256. l. 19. (IX. 88, 3.) हवमाह्वानमाकर्त्तुं A. Ca. C. Mill, B 1. 4. हव आह्वानमाकर्त्तुं ?

P. 259. l. 5. (IX. 89, 1.) अद्याः । आप्रोपि । A. Ca. C. Mill. B 1. 4.

P. 259. l. 6. (IX. 89, 1.) न्यसदत् । निषीदति. A great deal of the commentary is lost in all the MSS., there being no explanation of the last pāda. This has produced a confusion in the remaining commentary. A. has न्यसदत् । निषीद निषीदति निषीदति वा । The same reading is found in Ca. C. Mill, B 4. B 1 has न्यसदत् निषीदति वा.

P. 261. l. 9. (IX. 89, 7.) This verse is left unexplained in all the MSS.; the commentary of verse 6, too, is in an imperfect state. The explanation beginning with कर्मणि षष्ठी can hardly be written by Sāyana; it was probably supplied by a later copyist. In C. Mill the lacuna begins in verse 4, and is carried on to nearly the end of IX. 90, 1.

P. 263. l. 20. (IX. 90, 6.) विमृष्य ॥ निहृष्य A. निहृष्य Ca. B 1. निहृष्य B 4; deest in C. Mill.

¹ इतिव वामनु W.

² पदेपु न W.

³ पृष्ठो W.

⁴ सद W.

I have written विमृष्य instead of विमृश्य, because विमृष्य explains the mistakes of the copyists better than विमृश्य ॥

P. 263. l. 26. (IX. 90, 6.) All the MSS. read मायणार्येण, except B 1, which has जाचार्य; C. Mill has भुरंधरेणार्यविरचितः. Sāyana is called Sāyanārya, see vol. IV. p. 641.

P. 264. l. 5. (IX. 91, 1.) Read यष्टं.

P. 265. l. 13. (IX. 91, 13.) रोचतेरिदं रूपं ॥ See Rv. Bh. vol. I. p. 891. l. 13.

P. 268. l. 2. (IX. 92, 2.) चर्मति चर्मो ग्रहादयः ॥ All the MSS. give this reading, but Sāyana probably wrote चर्मस्येति चर्मो ग्रहादयः; cf. Rv. IX. 93, 3, etc.

P. 268. l. 23. (IX. 92, 4.) स्वभूताः ॥ प्रभूताः A. Ca. C. Mill, B 4. स्वभूताः B 1.

P. 270. l. 22. (IX. 93, 2.) मातृभूताभिः ॥ A. Ca. B 4. मातृभूताभिः C. Mill. मेकभिः B 1.

P. 271. l. 24. (IX. 93, 4.) विष्मदेवयोश्च टेरशुचतावप्रत्यये ॥ This is the right reading of Pāṇini's Sūtra VI. 3. 92, which in former passages where it occurred I altered, according to Boehtlingk's edition, into विष्मदेवयोश्च टेरशुचतौ वप्रत्यये. This, however, is clearly wrong, for there is no such word as विष्मशुच, while विष्मशुच occurs Rv. VII. 25, 1. Professor Boehtlingk himself perceived that he ought not to have altered the text (see his notes to VI. 3. 92), and I regret that I was misled. The reading शुचतौ वप्रत्यये might be defended, but विष्मदेवयोश्च is clearly wrong. See Siddhānta-kaumudī, ed. Tārānātha, vol. I. p. 179, note.

P. 273. l. 27. (IX. 94, 3.) लघो यत् ॥ A. Ca. C. Mill. लघोदयत् B 1. 4.

P. 275. l. 24. (IX. 95, 2.) क्षयिः करोति ॥ The change of Visarga into य (Pān. VIII. 3. 41) is not observed by Sāyana, and I did not like to alter his way of writing. Similar cases occur p. 452. l. 8; p. 458. l. 21, etc. In दुष्प Pāṇini's rule, as far as writing is concerned, seems almost universally disregarded.

P. 276. l. 5. (IX. 95, 3.) अभ्यामस्यावर्णश्च रेफादेशश्चादमः ॥ उवर्णश्च रेफादेशश्चादमः ॥ A. Ca. B 4. नुवर्णः C. Mill. उवर्णस्वेकादेशश्चादमः B 1. रेफादेशश्च would be better.

P. 280. l. 11. (IX. 96, 7.) मनस ईजिताः A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

P. 281. l. 20. (IX. 96, 10.) परिग्राहकः B 1. परिग्राहः A. Ca. परिग्राहकः B 4. परिग्राहकः C. Mill.

P. 284. l. 2. (IX. 96, 15.) नियंतयो A. Ca. C. Mill, B 4. यत्तु ग्राह्यो B 1.

P. 284. l. 25. (IX. 96, 17.) श्रुत्योपेतः B 1. श्रुत्युपेतः ॥ A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 290. l. 15. (IX. 97, 5.) बहुविधधारो A. Ca. C. Mill, B 4. बहुधारोपेतः B 1.

P. 291. l. 11. (IX. 97, 7.) उच्चारयन् ॥ उद्धारयन् A. Ca. B 4. उद्धारयन् C. Mill; deest in B 1.

P. 292. l. 4. (IX. 97, 8.) योषशब्दस्य पृ - हांग् ॥ योषशब्दस्य पृ - हांग् A. Ca. C. Mill, B 4. गोषशब्दस्य पृ - हांग् B 1.

P. 292. l. 24. (IX. 97, 10.) गमनशीलनीचोनाद्यरसमंशातः A. Ca. C. Mill, B 4. गमनशीलनीचोनीचो रसमंशातः B 1.

P. 297. l. 7. (IX. 97, 20.) अवस्था इत्यर्थः ॥ अवधीत्यर्थः A. Ca. B 4. अवध्यात्यर्थः C. Mill. अवधा इत्यर्थः B 1.

P. 299. l. 14. (IX. 97, 25.) महसाः ॥ Read महसा.

P. 301. l. 9. (IX. 97, 29.) भजनसाधनं धनं ॥ धनं deest in MSS.

P. 302. l. 11. (IX. 97, 32.) Sāyana seems to have read अभि वंषा.

P. 304. l. 8. (IX. 97, 36.) बहुधि ॥ बहुधियं MSS. The mistake of putting बहुधियं as an acc. neut. instead of बहुधि seems to be due to the copyists rather than to the author of the commentary (see my Sanskrit Grammar, § 226).

P. 305. l. 16. (IX. 97, 39.) अस्माकं ॥ Read अस्मान् ॥

P. 309. l. 2. (IX. 97, 47.) यंत्यत्रेति समना यज्ञाः B 1. यंत्यत्रेति सम यज्ञाः A. B 4. यंत्यत्रेति सम यज्ञाः Ca. यंत्यत्रेति समनाः तेषु C. Mill.

P. 311. l. 4. (IX. 97, 52.) चातके ॥ चातके A. Ca. C. Mill. चने त्वं B 1. चोतके B 4. See Sāyana to VII. 44, 3. It might be चेतके, or चातके from चातयति नाशयति ॥

P. 316. l. 11. (IX. 98, 6.) धारभिः ॥ Read धाराभिः.

P. 326. l. 4. (IX. 101, 1.) पुरःस्थितजयस्य ॥ पुरःस्थितस्य जयस्य A. Ca. B 1. 4. पुरस्थितस्य C. Mill.

P. 330. l. 17. (IX. 101, 13.) विप्रकारी आ ॥ A. Ca. C. Mill, B 4. In B 1. आ is left out.

P. 330. l. 18. (IX. 101, 13.) राधकः ॥ संसाधकः A. Ca. B 4. साधकः B 1; deest in C. Mill.

P. 330. l. 19. (IX. 101, 13.) अपराद्धं मत्वं ॥ अयराद्धमत्वं A. अयराद्धमत्वं Ca. अपराद्धदृग्ं C. Mill. अयरोद्धमत्वं B 4. अपराधं मत्वं CB. Lacuna in B 1.

P. 333. l. 1. (IX. 102, 3.) धारया आत्मीयया वि धारय ॥ किञ्च A. Ca. C. Mill, B 4. B 1. I have left the reading of the MSS., though I believe that the original reading was धारयात्मीयया धारया पृष्ठेषु. The insertion of विधारय, without any excuse for it, is not in Sāyana's style. In the commentary to the Sāma-veda II. 3, 2, 18, 3. Sāyana, as far as my MS. allows me to see, has no such insertion. The Sāma-veda has airayat, and the commentator says airayad airayeti pāthau.

P. 339. l. 10. (IX. 104, 5.) अस्मददादीनां ॥ अस्मदीनां A. Ca. C. Mill, B 4. अस्मददादीनां B 4. see. man; अस्मदीयानां B 1.

P. 350. l. 1. (IX. 107, 7.) देवानां left out in all the MSS.

P. 353. l. 3. (IX. 107, 15.) The first बृहद् is explained in A. Ca. C. Mill as मत्बृहत्; by B 1 as मत्बृहत्; B 4 has तं, and changed it to तः ॥

P. 359. l. 2. (IX. 108, 4.) एतन्नामकोऽंगिरा ॥ एतन्नामको गि ह्वा न A. एतन्नामकोऽंगि ह्वा Ca. एतन्नामकोऽंगि C. Mill. एतन्नामकोऽङ्गा B 4. एतन्नामको गिरा B 1.

P. 364. l. 1. (IX. 109, 1.) Sāyana calls the Agnis, the Rishis of this hymn, ईश्वरपुत्राः, and quotes their name from the Anukramanī as ऐश्वराः. The MS. of the Anukramanī (MS. E. I. H. 132) reads likewise ऐश्वर. The MS. of the Bodl. Library, however (Wilson 379), reads ऐश्वरयो द्विषदं, and explains it by ऐश्वरयः ॥ ईश्वरपुत्राः.

P. 369. l. 5. (IX. 109, 22.) अन् प्रेरयन् सोमोऽभिषूयते A. Ca. B 1. 4. औणन् प्रेरयन् सोमो भिषू पश्यमानास C. Mill; see Rv. IX. 110, 5.

P. 370. l. 2. (IX. 110, 2.) महे महति समवेतान्ये A. Ca. B 4; deest in C. Mill. महे महती समवेतान्ये B 1.

P. 372. l. 8. (IX. 110, 8.) निर्दुहन्ति B 1. हविर्दुहन्ति A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 372. l. 12. (IX. 110, 9.) निःष्ठाः ॥ The MSS. always write निष्ठाः; but in order to avoid uncertainty, I prefer to insert the Visarga.

P. 373. l. 8. (IX. 110, 11.) यज्ञवान् ॥ यजमानः A. Ca. B 1. 4. यजमानः C. Mill.

P. 376. l. 6. (IX. 112, 1.) अपरिच्छवतः सोमस्याजामित्राय °दत्तं A. Ca. B 4, but न्याय corrected to त्वाय. अपरिच्छवतः । सोमस्या जामि त्वाय - दत्तं C. Mill. अपरिच्छवतः सोमस्याजामित्राय मनसो विनोदकं B 1. Read अजामित्राय, and compare Taittiriya-Sanhita II. 6, 10, 5, and Nyāya-mālāvistara II. 4, 11 and 12.

P. 377. l. 12. (IX. 112, 3.) जसः ज्ञसादेशः ॥ जसो कारादेशः A. Ca. जस्याकारादेशः । C. Mill. कारादेशः B 4. (marg. ज स धो); deest in B 1.

P. 377. l. 15. (IX. 112, 3.) After पूर्विका A. adds व्यापाण, Ca. C. Mill and B 4. व्यापाणा; B 1 has a lacuna.

P. 377. l. 26. (IX. 112, 4.) नर्मसञ्चिवा ॥ नर्मज्ञचिवा A. Ca. B 4. नर्मसञ्चिवा: Ca. नर्मज्ञायिष B 1.

P. 378. l. 23. (IX. 113, 2.) सत्यतयोरत्यो भेदो ॥ सत्यतयोरन्यो भेदो A. Ca. B 4. सत्यतयोरत्यो भेदो C. Mill. सत्यतयोरत्यो भेदो B 1.

P. 379. l. 19. (IX. 113, 4.) आत्मनोपेक्षितां A. Ca. C. Mill, B 4; deest in B 1, CB.

P. 380. l. 17. (IX. 113, 7.) The Sanhitā MSS. (S. 1. 3. S. meum) write यस्मिन्लोके; S. 2 has यस्मिं लोके, both meant for nasalised l, as required by the Prātiśākhya, Sūtra 227

P. 384. l. 11. (IX. 114, 4.) अभिरक्षितानम्मान् A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

After hymn IX. 114 (VII. 5, 28), at the end of the ninth Mandala, some MSS. give the following Khila:

यत् तत्परमं पदं विष्णोर्लोके महोयते¹ ।

देवैः मुक्तकर्मभिलत² मा ॥१॥

यत् तत्परममायं³ भूतानामधिपति⁴ ।

भाव भावि च योगीश्व⁵ तत् माम⁶ ॥२॥

यत् लोकाननूयनाः⁷ अद्वया तपसा जिताः ।

तेजश्च यत् ब्रह्म⁸ च तत् मा⁹ ॥३॥

यत् देवा महात्मानः¹⁰ मंद्राश्च समरुद्धयाः¹¹ ।

ब्रह्म¹² च यत् विष्णुश्च तत् ॥४॥

यत् गंगा च यमुना यत्¹³ प्राची सरस्वती¹⁴ ।

यत्¹⁵ सोमेष्टरो देवस्तत् माम¹⁶ ॥५॥२८॥

य इंदोः पयमानम्यानु¹⁷ धामात्यक्ष्मीत्¹⁸ ।

तमाहुः¹⁹ मुद्रा इति यस्मै सोमाविधुम्नः इन्द्रो²⁰ ॥६॥

¹ होयते S. 1. 2. P. S.

² देवैस्तु कृतकर्मभिः सतः S. 2. कृतकर्मभिलत P. S.

³ परमायं W.

परमायं S. 1. मायं P. S. S. 2.

⁴ पतिः W. देवानामधिपति S. 2. नामधिपतिः P. S.

⁵ भावभावी S. 1.

भावभावी च योगी च P. S. भावभावि S. 2.

⁶ यत् लोकां S. 1.

⁷ ब्रह्मा S. 1. P. S.

⁸ हा S. 1.

⁹ मंद्राश्च न S. 1. त्मानः मंद्राश्च न P. S.

¹⁰ ब्रह्मा S. 1. ब्रह्मा P. S.

¹¹ गंगा यमुना W. यमुना च S. 1.

च यमुना च यत् S. 2. यमुना च P. S.

¹² प्राची सरस्वती S. 2.

¹³ ब्रह्म W.

¹⁴ नम्यानु S. 1. 2.

¹⁵ व्यक्ष् S. 1. 2.

¹⁶ इः S. 2.

अपे मंत्रकृतां स्तोमैः कश्यपोद्धर्षयन्तिरः ।

सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिन्द्रा° ॥१॥

सम दिशो नानां मृषाः सम होतारं अन्विजः ।

देवा आदित्या ये सम तेभिः सोमाभि रक्ष न इन्द्रा° ॥६॥

यज्ञे राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः ।

अरातीया मा नस्तारीन्मोच नः किंष नाममदिन्द्रा° ॥१॥२९॥

The text is given from the Saṁhitā MS. S. 3. W. 438 has only verses 1, 2, 5. and gives no accents. S. 1 places v. 2 after v. 4. P. S. places v. 4 before v. 3, and leaves out vv. 6-9. Deest in W. 432. S. 2 gives vv. 6, 7, 8, 9, 5, 1, 2.

Mandala X.

P. 385 l. 7. (X. 1. 1.) महस्रावममोदेतोः ॥ महस्रावममोहेतोः । A. महस्रावममोहेतोः Ca. C. Mill. B 4. महस्रावमदेतोः B 1. 2. CB. Prof. Goldstucker suggested to me महस्रावमम ओदेतोः, i. e. आ उदेतोः । The quotation is taken, as Prof. Aufrecht just informs me, from Aśv. VI. 5. महस्रावमं seems to mean "consisting of at least one thousand verses:" ओदेतोः 18 उदयाग्राक.

P. 388. l. 1. (X. 1. 5.) अय्येऽर्थे C. Mill. अय्येऽर्थे A. Ca. B 1. 2. 4. CB.

P. 389. l. 10. (X. 2. 1.) After ओतुं B 1. 2. CB. add हवीषि चातुः deest in A. Ca. C. Mill. B 4.

P. 391. l. 11. (X. 2. 5.) संततपानिजितेन A. Ca. संततपानि जितेन B 4. संततपाचितेन C. Mill. संततपानजितेन B 1. 2. CB. after दोनदद्याः.

P. 391. l. 12. (X. 2. 5.) पाकेन B 1. 2. CB. पोषकेन A. Ca. B 4. C. Mill.

P. 392. l. 14. (X. 2. 7.) दीप्यमे A. Ca. P. C. Mill.

P. 394. l. 19. (X. 3. 5.) शोभनदीप्तिवो A. Ca. B 1. 2. 4. CB. Another explanation of मुदिषः must have been omitted by the earliest copyists; ibid. l. 12. read तस्मिंश्चि .

P. 395. l. 14. (X. 3. 7.) महि महान् । A. Ca. C. Mill. B 4. महि महतो B 1. 2. CB.

P. 399. l. 17. (X. 5. 1.) मनो - मनुष्यस्य A. Ca. C. Mill. मनो - मनुष्यं B 4. दृढतो - मनुष्याणां B 1. 2. CB.

P. 401. l. 18. (X. 5. 5.) स्वतेजसा A. Ca. C. Mill. B 4. स्वयमेव B 1. 2. CB.

P. 402. l. 6. (X. 5. 6.) The first enumeration of the seven forbidden things is taken from Manu VII. 50 and 51. After enumerating eight sins which spring from kāma (kāmajā), and eight which spring from krodha (krodhajā, left out in B. R. Dictionary), Manu selects four of the former and three of the latter, as the seven most dangerous. Daṇḍa stands for daṇḍasya pātanam or daṇḍa-pârushyam, whereas pârushyam is more specially meant for vâk-pârushyam. Instead of anyadûshana, Manu reads twice arthadûshana, i. e. arthânâm apaharana, deyaânâm adânam ca. Sâyana, no doubt, intended to write arthadûshana, but the MSS. agree on anyadûshana or annadûshana. The

second enumeration is taken from the Nirukta VI. 27. स्वयं instead of स्वेयं is in A. Ca. B 4; but B 1. 2. CB. had originally the right reading स्वेयं.

P. 402. l. 22. (X. 5. 6.) ज्ञानसहिते A. Ca. C. Mill, B 4. ज्ञाने सति B 1. 2. CB.

P. 404. l. 8. (X. 6. 2.) सत्यवाक्यवान् A. Ca. C. Mill, B 4. सत्यवानुदकवान् B 1. 2. CB., which is better, and should be inserted in the text.

P. 404. l. 13. (X. 6. 2.) सदासर्पेण B 1. CB. सदा सर्पेण A. Ca. B 4. सदा सर्पेण C. Mill. सप्त सर्पेण B 2.

P. 405. l. 6. (X. 6. 4.) वृषो वर्धितो B 1. 2. CB. वृषः पंडितो A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 405. l. 6. (X. 6. 4.) हविर्लेखलैः B 1. 2. CB. हविर्गुह्यैः A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 407. l. 9. (X. 7. 2.) स्तोत्रमुखादुत्पन्नाः । B 1. 2. CB. स्तोत्रमुषोवत् । उत्पन्नाः A. Ca. B 4. स्तोत्रमुषोवत् । उत्पन्नाः C. Mill.

P. 408. l. 22. (X. 7. 6.) Read निरूपितवन्तः.

P. 409. l. 13. (X. 7. 7.) It may be सविता दृढभयेभ्यः, in opposition to गोपा सद्दृढभयेभ्यः.

P. 410. l. 15. (X. 8. 2.) उद्यमान्यु as neuter, A. Ca. C. Mill, CB.; deest in B 1. उद्यमान् B 4. see. man.

P. 410. l. 25. (X. 8. 3.) आहु ईषदपे । सारम् । ईषद्विनलि । निर्मेषनकालेऽपि ॥ आहुन् । दपे सारम् ईषद्विनस्विनर्मिषतकालेऽपि । A. Ca. सार डा वे । दपे सारम् ईषद्विनस्विनर्मिषतकालेऽपि C. Mill सगन दपे सारम् ईषद्विनि स्मृत्निर्मेषनकालेऽपि B 4; deest in B 1. 2. सहुत प्रैषदपे सारम् ईषद्विनलि निर्मेषनकालेऽपि CB

P. 411. l. 3. (X. 8. 3.) Read तन्वन्तदीया

P. 412. l. 3. (X. 8. 6.) साग्नेय्या उन्ने नित्ये मूर्धन्यतः । साग्नेय्यामुन्नेति ॥ त्वे मूर्धन्यतः A. Ca. साग्नेय्यामुत देति । त्वे मूर्ध् च C. Mill. साग्नेय्यामुन्नेति त्वे मूर्धन्यतः B 4. साग्नेय्या उन्ने नित्ये मूर्धन्यतः B 1. 2. CB. साग्नेय्या उन्ने ये उन्ने इष्टी वक्ष्यते मूर्धन्यते कामायेति च ते अग्निवत्त्वे भवत इत्यर्थः । पूर्वम्यामग्नेर्मूर्धन्यान्गुणः । उन्नेम्यां कामो गुणः । नित्ये मूर्धन्यतः । अग्निर्मूर्धा भुवो यत्तम्यत्यर्थः । Nārāyaṇa.

P. 414. l. 7. (X. 9. 1.) The words from ईजाना इति to प्रतिष्ठा, and again from पंचमी to प्रतिष्ठा were left out in all the MSS. and had to be supplied.

P. 416 l. 12. (X. 9. 9.) At the end of this hymn MS. S. 1. 2. 3. give the following Khila:

समुप्रीतदपमो दिवा तक्रं च समुप्रीः ।
परैव्यक्रतूरहमा देयोरयमे ह्व ॥

The Atharva-veda-sanhita VI. 23. 1, as pointed out by Prof. Aufrecht, has the same verse, only reading चैव्यक्रतुः instead of चैव्यक्रतुः.

P. 417. l. 24. (X. 10. 2.) The end of the commentary is wanting in all the MSS.

P. 418. l. 11. (X. 10. 3.) Read गृहन्.

P. 420 l. 6. (X. 10. 7.) विप्रला B 1. 2. CB. विप्रला C. Mill. विप्रला A. Ca. B 4.

P. 421. l. 4. (X. 10. 9.) After यमाय CB. alone of all MSS. inserts बहेता ।

P. 421. l. 4. (X. 10. 9.) अजाम्यध्वतरं CB. अजामि ध्वतरं A. Ca. B 4; deest in C. Mill, deest in B 1. 2.

P. 422. l. 26. (X. 10. 13.) Read परिष्पंक्षु.

P. 425. l. 8. (X. 11, 4.) यदायी अभिगमनीयं तं व्रतंतो ॥ यदा आर्याः मभिगमनीयतां व्रतंतो A. Ca. व्रतंतो C. Mill. यदा आर्याः अभिगमनीयतां बु तं तो B 4; deest in B 1. 2. अभिगमनीयतां व्रतंतो CB.

P. 425. l. 10. (X. 11, 4.) प्रतायत A. Ca. प्राज्ञायत C. Mill. प्रजायत B 4; deest in B 1. 2. प्रतीयत CB.

P. 426. l. 11. (X. 11, 6.) त्रुविषति B 1. 2. This is meant by Sâyana for the desiderative of tu; but A. and Ca. C. Mill have तत्सेर्वषति; B 4 corrects this into तविष्यति; उत्सेवेषति CB.

P. 428. l. 1. (X. 11, 9.) यत्तमप B 1. 4. यज्ञामप A. Ca. C. Mill, CB. यज्ञादप ?

P. 430. l. 3. (X. 12, 5.) देवाभ्लोको ॥ देवान्भ्लोको S. 1. देवां भ्लोको S. 2. देवांभ्लोको S. 3.

P. 430. l. 19. (X. 12, 6.) The commentary to this verse is wanting in all the MSS. B 4 adds on the margin अत्र पतितो ग्रंथः 1.

P. 431. l. 26. (X. 13, 1.) संतरा वर्त्मपादयोः is explained by दक्षिणस्य शकटस्य यदुत्तरं चक्रं तस्य यद्वर्त्मं तत्पादयोर्मध्ये यथा भवति तथा पश्चादनमस्त्रिपदमात्रेऽतीते यो देशस्तत्र स्थित्वा etc. Nârâyana.

P. 432. l. 8. (X. 13, 1.) पत्नीशालाति हविर्धानं प्रति युवां नयामीत्यर्थः A. Ca. C. Mill. B 4. पत्नीशालाहविर्धानं प्रति युवां नयामीत्यर्थः B 1. 2. CB. The verse in question is enjoined to be recited at the Havirdhânapravartana, which is the moving of the two sacrificial carts from the Prâcinavanâsa to the Uttaravedi. We should therefore expect प्राचीनवंशस्य पुरोभागमुपक्रम्योत्तरवेदिपश्चिमदेशपर्यंतं नयनं प्रवर्तनं 1; and he explains the verse. हे हविर्धाने वां युवां ब्रह्म युजे । ब्राह्मणो युनक्तीत्येवं मते यदुक्तेमतत्पाठेन ब्राह्मणमुखेनैव हविर्धाने युक्ते भवतः पूर्वं देवैस्तथा कृतत्वादेतद्युक्ते.

P. 432. l. 24. (X. 13, 2.) प्रभरन् प्रभरन्ति ॥ प्रतरन् प्रतरन्ति A. Ca. B 4. पभरन् प्रतरन्ति CB. प्रतरन् प्रभरन्ति C. Mill. प्रभरन् प्ररुन्ति B 1. 2.

P. 433. l. 6. (X. 13, 3.) यष्टृणां B 1. 2. CB. शष्टृणां A. Ca. C. Mill. शकटानां B 4. see. man

P. 433. l. 6. (X. 13, 3.) धानामोम B 1. 2. CB. धना A. Ca. पथा C. Mill. इंधन B 4. see. man.

P. 433. l. 8. (X. 13, 3.) अनुरोहामि । शकटयोः ॥ आरोहामि शकटे युवयोः A. Ca. C. Mill. B 4. अनुरोहामि शकटे युवयोः B 1. 2. CB. It may have been हे शकटे युवयोः.

P. 433. l. 8. (X. 13, 3.) करणं B 1. 2. CB. करणे A. Ca. B 4. करले C. Mill.

P. 434. l. 8. (X. 13, 5.) सोमस्य पुत्रभूताः ॥ सोमस्य पितृभूताः A. Ca. C. Mill. B 4. CB.; deest in B 1. 2.

P. 434. l. 10. (X. 13, 5.) From देवजातस्य to च पुष्यतः the commentary is left out in all MSS. except CB. Ibid. l. 11. read ईशाते.

P. 434. l. 17. (X. 14, 1.) सरमापुर्वा यौ ज्ञानौ परलोक्मार्गमभिः स्थितौ ॥ पुर्तौ द्वौ ज्ञानौ परलोक्मार्गमभितस्थौ A. Ca. C. Mill. B 4. CB.; deest in B 1. 2, which omit the whole commentary from 13, 4, to 14, 10.

P. 435. l. 5. (X. 14, 1.) अनुपस्यज्ञानं । C. Mill. अनपस्यज्ञानं A. Ca. B 4. CB.

• P. 435. l. 13. (X. 14. 2.) निमित्तं विवेद । C. Mill. निमित्तं वा विवेद A. Ca. B 4. CB.

P. 435. l. 16. (X. 14. 2.) सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गभूता गतीरनु गच्छन्ति ॥ सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गप्रतागताः अनु गच्छन्ति । A. Ca. CB. B 4. (but sec. man. प्रगताः.) सर्वे स्वाः भूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गप्रमागताः अनु गच्छन्ति C. Mill.

P. 436. l. 1. (X. 14. 3.) The commentary to बृहस्पतिर्बुद्धिर्बोधध्यानः is left out in all the MSS.

P. 437. l. 11. (X. 14. 7.) सन्नमध्ये दीक्षितस्य मरणे ॥ तत्र मध्ये दीक्षितमध्ये मय्येवो । A. Ca. C. Mill. तत्र मध्ये दीक्षितमध्ये मय्येव B 4. सन्नमध्ये दीक्षितमध्ये मय्येवो CB.

P. 438. l. 5. (X. 14. 8.) त्रियमानास्यं A. Ca. B 4. त्रियमानास्यं C. Mill., deest in CB. The dental " shows that the mistake lies in त्रि, but I cannot amend it properly. It may be त्रियमानास्यं, or it may refer to the same idea which is expressed in the *caricature* of the Taittiriya Aranayaka VI. 4, where we read यत् भूम्यं पुण्यं तत्र गच्छ.

P. 438. l. 9. (X. 14. 9.) गतोदेकेन A. Ca. B 4. CB ; deest in C. Mill. — See M. M., Die Todtenbestattung bei den Brahmanen, Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, vol. IX. p. iv. note 5.

P. 439. l. 7. (X. 14. 11.) Read दक्षा.

P. 441. l. 14. (X. 14. 16.) बृहद्महत्त्वगणमथ ॥ बृहत् महत् जगमथ A. Ca. B 4. CB. बृहद्महत्त्वगणमथ B 1. 2. बृहत् जगमथ C. Mill. The commentary to Taitt. Âr VI. 5. 11. affords no help.

P. 441. l. 16. (X. 14. 16.) अयस्मिन्निति । A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.

P. 443. l. 22. (X. 15. 4.) From श्रुतत्वाद्वा begins a long lacuna in B 1, extending to the last verse of the hymn, where it continues again with नेतारं. The same lacuna exists in B 2. 3.

P. 444. l. 19. (X. 15. 6.) प्राचीनापीतनः A. Ca. B 4. प्राचीनपीतो CB. प्राचीरनापीतनः C. Mill.

P. 445. l. 17. (X. 15. 8.) Read र ज्ञानपुर्व्वण.

P. 446. l. 17. (X. 15. 10.) A. Ca. C. Mill. and B 4. have कीदृशः and युक्ताः ; CB. कीदृशा and युक्ताः. From परैः the adjectives are to be referred to पितृभिः.

P. 447. l. 6. (X. 15. 11.) मुचि ॥ शुनि A. Ca. शुचीनो C. Mill. शुचि B 4. श्रुतानि CB.

P. 449. l. 4. (X. 16. 1.) भस्मीभूतं । A. Ca. C. Mill, B 4. भषीभूतं B 1. CB. i. e. like ink. In the commentary to Taitt. Âr VI. 1. the same reading occurs, भषीभूतं.

P. 450. l. 2. (X. 16. 3.) The last portion of verse 3 is imperfectly explained. Sâyana in explaining the same verse in Taitt. Âr VI. 1. says: यत् यस्मिन्निष्के ते तत्र हितं मुचमस्ति तत्र गन्तोषधीषु प्रविश्य तद्गारा पितृःहमातृदेहा प्रविश्य तत्र तत्रोचितानि शरीरानि स्वीकृत्य तेः शरीरैः प्रतिष्ठितो भव ॥

P. 450. l. 9. (X. 16. 4.) अंतरपुरुष A. Ca. C. Mill, B 4. CB. B 1. 2.

P. 450. l. 22. (X. 16. 5.) उदकादिभिः ॥ उदकाभिः A. Ca. C. Mill, B 4. in marg. दिः ; उदकेः B 1. CB. — Sâyana, Taitt. Âr. VI. 4, has उदकादिभिः, and another MS. उदकांजलिभिः.

P. 450. l. 24. (X. 16. 5.) Sâyana, Taitt. Âr. VI. 4, explains जेषः by भोगं.

P. 451. l. 8. (X. 16. 6.) Sâyana, Taitt. Âr. VI. 4, in explaining the same verse takes विद्यात् as an ablative of विष्णुः, i. e. विद्यात् सर्वस्मादुपद्रवात्.

P. 451. l. 24. (X. 16, 7.) विस्त्वारयति A. Ca. C. Mill. विस्त्वारयति B 1. विस्त्वारयति B 4. CB. Sâyana, Taitt. Âr. VI. 1, पर्यवस्यति परितो नैव चालयतु तवापमारणं मा करोतु ।

P. 451. l. 26. (X. 16, 8.) The quotation from Āśvalāyana is omitted in the MSS.

P. 453. l. 19. (X. 16, 11.) Sâyana reads प्र वोचतु instead of प्र वोचति ।

P. 453. l. 23. (X. 16, 12.) From अनयानन् ताः B 1. 2 leave out everything to X. 17, 6.

P. 454. l. 5. (X. 16, 12.) प्रज्ञं CB. प्रकृष्टं A. Ca. B 4. प्रज्ञं C. Mill.

P. 455. l. 15. (X. 17, 1.) आत्ममदृशा CB.; A. Ca. C. Mill, and B 4 have आत्ममदृशा; B 1 is missing. The following extract is from the Nitimānjari (p. 68. a): मुखमिच्छता पुंसा भार्यानुरागेण स्यात्तप्यमित्यर्थ आह ॥ भर्ता भार्यानुरागेण स्यात्तप्यं मुखमिच्छता । विवस्वान् हि तदाश्रोऽभूत्सरण्यूर्वडवा यदा ॥ अथो ह वा स्य आत्मनो यज्जायेति शतपथे दृष्टत्वात् यतानुकृत्यं दंपत्योस्त्रिवर्गस्तत्र वर्धत इति याज्ञवल्क्ये-
नोक्तत्वाच्च यः शाश्वतिकं मुखमिच्छति तेन भर्ता भरणशीलेन भार्यानुरागेण भार्यानुकरणेण स्यात्तप्यं । तच्च विवस्वतो दृष्टातेन दृष्टयति । हि यस्माद्यदा सरण्यूर्विस्वद्भार्या यडवाश्रुरूपिणी जाता तदा विवस्वानप्यश्रुरूपो भूत्वा मुखमिच्छन् भार्यारूपोऽभवत् पश्चात्संभोगं मुखं प्राप्नोति तदनुरूपत्वात्तस्माच्चदन्तुरूपत्वेन भार्यामुखं प्राप्यत इत्युक्तं । तदर्थेयमुक्तं ॥
अथागृहव्रतं तयोभ्यः - सरण्यः ॥ तत्रेतिहासः । त्वष्टृनामकस्य देवस्य सरण्यस्त्रिशिराश्चेति स्त्रीपुंसात्मकमपत्यद्वयमभूत् । ततस्त्वष्टा सरण्यनामिकां पुत्रीं विवस्वते प्रायच्छत् । ततस्तस्यां विवस्वतः सकाशाद्यमयस्यो जज्ञाते । ततः कदाचि-
दात्ममदृशा जनितायाः स्त्रियः समीपे तदपत्यद्वयं निधाय स्वयमाश्रयं रूपं कृत्वा स्वयमृत्तरान्कुरुन्मति जगाम । अथ विवस्वानतां स्त्रियं सरण्यमिति मत्वा तामरंसीत् । तस्यां मनुनाम राजर्षिरजायत । ततो विवस्वानेया सरण्यर्न भवतीति विज्ञाय स्वयमप्यश्रो भूत्वा तामश्रुरूपिणीं प्रायसीत् । ततः संक्रीडमानयोस्तयो रेतः पृथिव्यां पपात । अथ मा गर्भकामा तत्पतितं रेत आजघा । ततस्तस्याः सकाशादश्विनावजायेतामिति । तत्रेतिहासमाचक्षते त्वाष्ट्री सरण्यरिति यास्केन सम्यगुक्तं । अभवन्मिषुनं त्वष्टुरिति बृहत्संज्ञां पूर्वमुक्तं ॥

The following extract from the Brihaddevatā was given me by Dr. Thibaut, who is preparing a critical edition of the whole work. He has divided the MSS. into two families: the one comprising B. b¹, b², all MSS. in my possession, and b¹, a MS. lent me by Dr. Bubler; the other comprising h., a MS. lent by Dr. Hall to M. Regnier, H. a MS. given by Dr. H. J. to the Bodleian Library, and K. the MS. at Berlin, copied by Prof. Kuhn.

1. अभवन्मिषुनं त्वष्टुः सरण्यस्त्रिशिराः सह ।
2. स वै सरण्यं प्रायच्छत्स्वयमव विवस्वते ।
3. ततः सरण्या जज्ञाते यमयस्यो विवस्वतः ।
4. तौ चाप्युभौ यमावेव ज्यायांस्ताभ्यां तु वै यमः ।
5. सृष्टा भर्तुः परोक्षं तु सरण्यं दृष्टीं स्त्रियं ।
6. निक्षिप्य मिषुनं तस्यामश्वा भूत्वापचक्रमे ।
7. अविज्ञानाद्विषांस्तु तस्यामजनयन्मनु ।

1. H. h. त्वष्टुः. K h. शर.	2. K. H. h. सरण्य. H. h. पाय.	3. H. h. सरण्यौर्जे.
h. यस्या. स्वतः. H. स्व wanting	4. K. H. h. वै यमो.	5. K. H. h. सृष्टा. K. चरस्यः.
6. H. h. तस्यम. K. तस्यान.		

2. B. b. b ² . b ¹ . मेव.	3. B. सरण्यौर्जे. b. b ² . b ¹ . सरण्यूर्जे.	5. b. b ² . b ¹ . सृष्टा.
6. B. b. b ² . b ¹ . त्वोपच.	7. b. b ² . b ¹ . स्यां प्रज्ञ.	

8. राजर्षिरासीत्स मनुर्विवस्वानिव तेजसा ।
9. स विश्वाय त्वपक्रांतां सरस्व्यमद्यकपिण्यौ ।
10. त्वाह्वीं प्रतिजगामाशु वागी भूत्वा सलक्ष्यः ।
11. सरस्व्यस्तं विवस्वंतं विश्वाय ह्यकपिण्यं ।
12. मिथुनायोपचक्राम तां च तत्वारुहो ह सः ।
13. तत्सत्योस्तु येगेन शुक्रं तदपतद्गुवि ।
14. उपानिग्रह सा त्वया तत्शुक्रं गर्भकाम्यया ।
15. आघातमात्वाञ्जुक्रानु कुमारौ संवभूवतुः ।
16. नामस्यद्यैव दद्यच्च यौ स्तुतायश्चिनायिति ।

P. 456. l. 10. (X. 17. 2) After मनुष्येभ्यः A. C. Mill have तदुत्पत्त्यर्थः, Ca. तदुत्पत्त्यर्थः. CB. तदुत्पत्त्यर्थः B 4 had the same, but struck it out. The meaning is "for the sake of men," i.e. that men might be born, all men being the descendants of Manu, the son of Savarnā.

P. 456. l. 11. (X. 17. 2) उपनीतवन्तः A. Ca. C. Mill, CB. B 4. Ibid. read सरस्व्य.

P. 457. l. 13. (X. 17. 4) परिपातु ॥ परिपासि A. Ca. B 4. परिपासे C. Mill. CB. has त्वं परिपासि, leaving out परिपासति. In Taitt. Ar VI. 1. Sāyana says, त्वां प्रेतं परिपासति परिपालयितुमिच्छति दहनार्थमागच्छन्तं त्वां प्रतीक्षत इत्यर्थः ।

P. 457. l. 15. (X. 17. 4) प्रमितं A. Ca. CB. C. Mill; deest in B 1. प्रमितं B 4. It may be meant for प्रेतं or प्रमोतं, but as all the MSS. agree on the short ॐ, प्रमितः may possibly have been used in the sense of प्रमिष्टः. See again in verse 5.

P. 457. l. 22. (X. 17. 5) आपृणिः P. 1. 2. आपृणिः S. 1. 2. 3. The Taitt. Ar. reads आपृणिः, and Sāyana explains it by सदीपः.

P. 458. l. 1. (X. 17. 5) प्रमिते A. Ca. C. Mill, B 4. प्रमिनत CB.; deest in B 1.

P. 461. l. 10. (X. 17. 11) Read विमुद्रयन्तं.

P. 463. l. 4. (X. 18. 1) The name of the Rishi, according to the author of the Sarvānukramanī, is संकुमुकः, not संकुमुकः. MS. S. 3 has ku, MS. 1679 sakutsuko, Shadguruśishya (MS. E. I. H. 1823) saṅkusiko and saṅkuśiko, (MS. Bodh) sanku-suko. All Sāyana's MSS. (A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.) read संकुमुक repeatedly, the only various reading being संकुमुकः once in C. Mill. In his commentary to the Vājasaneyi-Saṁhitā, 35. 7: 15, Mahidhara gives the name of the Rishi as Sanka-

8. K. स्वानिव. 9. H. विश्वानाय त्व. h. विश्वाना त्व. H. h. अमृणी. 10. H. h. नाम. वागि. K. प्रतिजगामाशु. 12. H. h. मिनायो. K. मिथुनायोप तत्वारुह्यह. 13. K. शुक्रं. 14. H. h. तदुतं. K. अद्यमान्वाद्यकपिण्यं. 15. H. h. आघातः. K. अक्रानु. कुमारौ. 16. h. ना wanting. K. दद्यच्च. ह. दद्यच्च स्तुता.

8. B. b. b². b³. राजर्षिरभवत्तोऽपि वि. 10. b. b². b³. सल. 11. B. b. b². b³. सरस्व्य, त्वं विदित्वा. 12. B. b. b². b³. मिथुना. 13. B. b. b². b³. शुक्रं. 14. B. b. b². b³. अक्रानु. 15. B. b. b². b³. आघातः. 16. b. b². b³. सत्येव.

suka, a word explained in the Unādi-sūtras II. 29. Prof. Aufrecht supposes that the author of the Sarvānukrama took the name of the Rishi from the Atharva-veda XII. 2, 11; 14, where Agni is called both saṅkasuka and vikasuka, and he proposes therefore in the Sarvānukrama also to correct Saṅkusuka into Saṅkasuka. I retain the reading of the MSS., for it is more easy to explain how the name Saṅkusuka was changed into the regular saṅkasuka than *vice versa*.

P. 463. l. 11. (X. 18, 1.) Read पंचाः.

P. 465. l. 14. (X. 18, 5.) It should be पूर्वपूर्व, one पूर्व out of three immediately following might easily have been omitted.

P. 467. l. 1. (X. 18, 8.) समुसरण^० A. Ca. C. Mill, CB. समुसरण^० B 4. अनुसरण^० B 1. Prof. Aufrecht suggests अनुसरण^०, which would certainly be the most appropriate reading.

P. 468. l. 12. (X. 18, 11.) ऊर्ध्वगतोच्चासमेन A. Ca. B 1. 4. ऊर्ध्वगतोच्चासमेन C. Mill. ऊर्ध्वगतोच्चासमेन CB.

P. 468. l. 14. (X. 18, 11.) मृपचारिका CB. लपचारिका A. Ca. C. Mill; deest in B 1. B 4 had the same reading as A., but altered it to तदुपचारिका.

P. 468. l. 14. (X. 18, 11.) Instead of प्रलभनं and शोभनप्रलभा (A. Ca. C. Mill. B 4) B 1 has उपलभनं and शोभनोपलभा, which seems more appropriate, because प्रलभनं is generally used in the sense of deceiving, overreaching, instead of simply reaching. In the Taitt. Ār Śāyana explains मृपवचना by मुपवचनं स्वेच्छगमनं यस्याः सा. CB. has उपवचनं फलं शोभनफलं.

P. 469. l. 1. (X. 18, 12) ते पांसवः ॥ तेषां सया A. Ca. B 4. तेषां सया CB. तेषां सया C. Mill.

P. 469. l. 15. (X. 18, 13.) लोमं A. Ca. C. Mill, B 4. pr. man.; लोकं CB. In the Taitt. Ār. the published text gives लोकं and the Commentator explains इमं लोकं लोभ्यते दृश्यते इति लोको लोष्टः.

P. 469. l. 23. (X. 18, 14.) All the MSS. leave out the commentary. They write सप चतुर्दशी ॥ प्रतीचीन इति A. Ca. C. Mill, CB. B 4 adds in the margin, सप्त पतितो ग्रंथः ॥

P. 470. l. 23. (X. 19, 1.) मेवयत । अवगाहत । गोदोहन ॥ मेवयत अवगाहत । गोदोहन A. मेवयत अवगाहत । गोदोहन C. Mevayata । अवगाहत । - - - गोदोहन C. Mill. मेवयत अवगाहत गोदोहन B 4. मेवयत अवगाहनं न स्तानापानादि B 1. मेवयत अवगाहनस्तानापानादि CB.

P. 471. l. 19. (X. 19, 3.) सास्त्रादिमतीनां ॥ रास्त्रादिमतीनां A. Ca. रास्त्रादिमतीनां C. Mill. सास्त्रादिमतीनां B 4. मस्त्रादिमतीनां B 1. CB.

P. 472. l. 8. (X. 19, 4.) The commentary to संज्ञानं यत्परायणं आवर्तनं is left out in all the MSS.

P. 472. l. 26. (X. 19, 5.) Read गच्छंतीः.

P. 473. l. 1. (X. 19, 6.) Read जीवंतीभिः.

P. 474. l. 6 (X. 20.) Read समसूक्तानां.

P. 478. l. 9. (X. 20, 10.) किञ्चिद्देयमस्ति ॥ किञ्चिद्देयं यमस्ति A. किञ्चिद्देयं यमस्ति Ca. किञ्चिद्देयमस्ति C. Mill. किञ्चिद्देयं यदस्ति B 4. किञ्चिद्देयमस्ति B 1. किञ्चिद्देयमस्ति CB.

P. 478. l. 17. (X. 21.) Read अनुकृपाः.

P. 483. l. 10. (X. 22, 3) आङ् मर्यादायां । आ समाप्तेः ॥ आ मर्यादया असमाप्तः । A. Ca. CB. असमर्यादया असमाप्तः C. Mill, B 4. आ मर्यादायां आ समाप्तेः B 1.

P. 485. l. 17. (X. 22, 8.) At the end of this verse there is great confusion in all the MSS. A. has समुद्रप्रकृतिरित्यर्थः । एवंभूतो स्ति हे समिद्रहन् शतृणां हिंसायां समयो भवेत्, running on from verse 8 to verse 9. The same has happened in Ca. and B 4. C. Mill fortunately supplies part of the lacuna. It reads: समुद्रप्रकृतिरित्यर्थः । एवंभूतो स्ति हे समिद्रहन् शतृणां हंनुरि इत्वं सदायस्य उपस्थयितव्यस्य वधः हंता मन् शतृ भिधि ॥ B 1, on the contrary, breaks off after व्यवहाराद्वाच्यः, and continues हता मन् दंभय ते शतृं छिधि । CB. gives the text as I had restored it, only reading हि धि for हिं धि.

P. 489. l. 9. (X. 22, 12) Read मरुद्वर्णाद्यौ .

P. 487. l. 7. (X. 22, 12) Sāyana seems to have read कुम्भक. This is the reading of A. Ca. B 1. 4. C. Mill. In CB ख is inserted before कुम्भक.

P. 487. l. 17. (X. 22, 13.) सति निर्देशम्याविशेषणत्वात् ॥ सति निर्देशम्याविशेषणत्वात् A. Ca. सति निर्देशम्याविशेषणत्वात् C. Mill. सति निर्देशविशेषणत्वात् B 1. सति निर्देशम्याविशेषणत्वात् corr. sec. man. ; सति निर्देशविशेषणत्वात् CB. I suppose it means, the final *a* of *tā* and *satya* must be taken for the nom. plur. fem., because otherwise (*sat*), as it is, there would be no predicate to the proposition, i.e. *tā* and *satya* would refer to nothing.

P. 487. l. 22. (X. 22, 13.) Read हिंस्यस्य.

P. 492. l. 4. (X. 23, 7.) From मय्यानि to मय्यानि all is left out in A. Ca. B 4. In C. Mill there is a longer lacuna from ययं स्तोमं स्तोत्रं etc. to the second verse of the next hymn. The text is preserved in B 1 and CB, B 1 reading कश्चिद् instead of कृचिद्, and leaving out प्रकृष्टं सति. Ibid. l. 6 read जानीमः.

P. 499. l. 11. (X. 25, 9.) तस्मिन् सतिमहतीत्यर्थः ॥ तस्मिन्सति महतीत्यर्थः A. B 4. CB. तस्मिन् सति महतीत्यर्थः Ca. C. Mill. तस्मिन्सति महतीत्यर्थः B 1.

P. 503. l. 4. (X. 26, 7.) Sāyana seems to have read सद्भूतो for दूभूतो.

P. 505. l. 22. (X. 27, 4.) शरीर्यस्त्रास्त्रचलादिभिः A. Ca. C. Mill. B 4. sec. man. शरीरशस्त्र-चालादिभिः B 1. शरीर्यस्त्रास्त्रचलादिभिः CB.

P. 506. l. 2. (X. 27, 4.) प्र धिणां (C. Mill. B 4. sec. man. प्रदधिणां A. Ca. B 4. CB. प्रादधिणात् B 1.

P. 506. l. 8. (X. 27, 5.) ये उ इत्येव ॥ ये उ इत्येत्य A. Ca. ये उ इत्येत्य C. Mill. ये दृ इत्येव B 1. ते उमित्यती एव B 4. sec. man. ते इत्येत्य CB.

P. 506. l. 12. (X. 27, 5.) म्यायः A. Ca. C. Mill. B 1. 4. CB. म्यायः.

P. 507. l. 14. (X. 27, 7.) Read आभूतसंप्रव.

P. 507. l. 22. (X. 27, 7.) भयनाय गच्छन्त्या ॥ भयतः lacuna प्रवृत्तः A. Ca. C. Mill. B 4. deest in B 1. भयनाय गच्छा यद्वा सर्वस्य प्रकर्षणं छादयिष्या रोषाच्छादयः । CB.

P. 508. l. 9. (X. 27, 9.) The commentary is left out in all the MSS. In B 4 there is a note पतितोऽत्र सुगर्भः.

P. 509. l. 7. (X. 27, 11.) लिटि रूपं B 1. लेटि रूपं A. Ca. C. Mill. B 4. म्यालटि रूपं CB.

P. 509. l. 15. (X. 27, 11.) वरयितुं । B 1. CB. वारयितुं A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 510. l. 10. (X. 27, 13.) From वृष्टिलक्षणमुदकं to वृष्टिलक्षणमुदकं all is left out in A. Ca. C. Mill. B 1. CB. and B 4. (in marg.) give जिरति instead of गिरति ।

P. 510. l. 23. (X. 27, 14.) पराशदनवर्जितो ॥ पराशवदनवर्जितो A. Ca. पराशदनवर्दिर्जितो C. Mill. परासादनवर्जितो B 4. see. man. परासादनवर्जितो B 1. CB. Cf. Nir. XII. 29.

P. 512. l. 7. (X. 27, 16.) नियासं । CB. गतिनियासं A. Ca. B 1. 4; deest in C. Mill. It would be better to read तत्र नियासं.

P. 512. l. 15. (X. 27, 17.) Read पक्रवन्तो instead of पक्रवन्तो.

P. 512. l. 16. (X. 27, 17.) देवानां. A. Ca. have देवाना, B 4. देवनां, B 1. देवोना, CB. देवता; deest in C. Mill.

P. 512. l. 18. (X. 27, 17.) After यद्वा some other explanation was probably left out, which makes the following sentence unintelligible.

P. 513. l. 19. (X. 27, 19.) युगा युगानि A. Ca. CB. B 1. 4. युगानि C. Mill.

P. 514. l. 4. (X. 27, 20.) सुष्ठु पृजिता । MSS. : सुष्ठु योजिता ।

P. 514. l. 6. (X. 27, 20.) यज्ञान्मापगमय ॥ यज्ञान् मा गमय A. Ca. B 1. 4. यज्ञान मा गमय । C. Mill. यज्ञान मा गय CB.

P. 518. l. 9. (X. 28, 4.) Read आत्मात् for अत्मात्.

P. 518. l. 10. (X. 28, 4.) अभिगहनदेशात् B 4. अभिहनदेशात् A. Ca. C. Mill. निर्गहनदेशात् B 1. CB.

P. 519. l. 19. (X. 28, 7.) शृममयं A. Ca. C. Mill, CB. B 4. शूरं समर्थं B 1.

P. 520. l. 15. (X. 28, 9.) बलवत्कृम्यम् ॥ बलवत्कृम्यम् ॥ A. Ca. बलवत्कृम्यम् ॥ C. Mill. बलवत्कृम्यम् B 1. B 4. see. man. बलवत्कृम्यम् CB. The passage is corrupt, and I can suggest no emendation. Prof. Aufrecht suggests बलवत्कृम्यम्.

P. 521. l. 7. (X. 28, 10.) लीलाया A. Ca. C. Mill, B 4. CB. क्रीडया B 1.

P. 521. l. 12. (X. 28, 11.) In this verse the Pada MSS. (P. 1. P. 2) read गोधाः, probably in order to avoid the hiatus. In the commentary A. Ca. B 4 have गोधाः, B 1. CB. गोधा; deest in C. Mill.

P. 522. l. 17. (X. 29, 1.) See Nir. VI. 28. The commentary begins with वने न वायो न्यायीति in A. Ca. B 4. CB. There is a lacuna in B 1; in C. Mill there is a long omission from X. 28, 11 to X. 29, 7. The commentary here, and X. 30, 11, is the same as that given by Durga. Durga's MS (E. I. H. 357) leaves out वृद्ध इव; leaves out from मनुष्याणां to मध्ये; has सोमभागी for अमभागः; एवं तावद् for एतावद्; has इयमृभवति; नि for सहनि; पश्यति for पश्यन्ति; has यः स्तोमस्तस्य किमिति has पूर्वैर्लोकार्थेन; leaves out वा before कामयमानः; has न्यायीति एतद्; has एवेतस्मिन्पदद्वये. At the end Durga continues his argument: कथं द्विपदत्वे हि सति वाशब्दस्यार्थेन केनचिद्विवृत्यं । न चेह पिकत्यः समुच्चयो वा कश्चिदर्थोऽस्ति । स्यादेतत् । उपसर्गार्थे भविष्यतीति । तदपि न संभवतीति । नकारेणोपसर्गस्य कृतत्वात् । य इत्यस्यापि पृथग्भूतस्य न कश्चिदर्थोऽस्ति । तस्मादाख्यातस्यानुदात्तत्वादर्थोसंभवाच्च द्विपदत्वे वाय इत्येतदेकपदमेव । शकुनिपुत्र एव आस्याभिधेय उपपद्यते ।

P. 524. l. 2. (X. 29, 2.) कुत्सेन । कुत्सो ॥ कुत्सो A. Ca. B 4; deest in C. Mill. कुत्सेन B 1. CB.

P. 524. l. 6. (X. 29, 3.) All MSS. have रंज्यो, not रंज्यो.

P. 526. l. 1. (X. 29, 6.) मज्जकेन A. Ca. B 1. 4. मज्जकेन CB.; deest in C. Mill.

P. 526 l. 5. (X. 29, 6.) चास्मादिताः ॥ चास्माभिर्देवाः A. Ca. B 4. चास्मादताः B 1. चास्मादताः CB.

P. 530. l. 16. (X. 30, 7.) ता हिंसनाम् ॥ ताभिः हिंसनाम् A. Ca. B 4. C. Mill. ताभिः हिंसात् CB.; deest in B 1.

P. 532. l. 21. (X. 30, 11.) निरुक्तीकाया उद्धृतं ॥ निरुक्तीकाया उद्धृतं A. Ca. निरुक्तीकाया उद्धृतं B 4. C. Mill.; deest in B 1. In CB. एतस्याहत्वा व्याख्यानं निरुक्तीकाया उद्धृतं ॥ The commentary is taken nearly literally from Durga's commentary.

P. 536. l. 3. (X. 31, 3.) Read संभिप्रायप्रयाम्.

P. 536. l. 16. (X. 31, 4.) After वाग्भिः CB. alone has स्तुतः.

P. 538. l. 9. (X. 31, 8.) एतावद्देवजातं सामर्थ्येन युक्तमिति न । अपि तु ॥ एतावद्देवजातं सामर्थ्येन युक्तं इति । अपि तु A. Ca. C. Mill. B 4. एताः देवा वा जात सामर्थ्येन युक्तं । एतेभ्यो B 1. एता हेवा जातं सामर्थ्ये न युक्तं एता एतेभ्यो CB.

P. 540. l. 5. (X. 32, 1.) The devatā is Indrahi.

P. 541. l. 1. (X. 32, 2.) रजः श्रद्धाश्रम साकारः ॥ रजः श्रद्धा म साकारः A. Ca. C. Mill. राजश्रद्धाश्रम साकारः B 1. रजः श्रद्धा नम साकारः CB. रजः श्रद्धाश्रम साकारः B 4. It looks like a marginal gloss inserted in the text. The intention was most likely to take रजसा for राज्ञां

P. 542. l. 1. (X. 32, 4.) दीप्यन् A. Ca. B 1. 4. CB.

P. 542. l. 3. (X. 32, 4.) प्रापणमाधनं । A. Ca. C. Mill. B 1. 4. CB. प्रापणमाधनं ?

P. 542. l. 4. (X. 32, 4.) यत आगत्य प्रकाशयेत्यत्र कारणमाह ॥ यतः आगत्य प्रकाशयेत्यत्र कारणमाह A. Ca. C. Mill. B 4. यतः आगत्य प्रकाशयेत्यत्र तात्पर्यमाह B 1. यतः आगत्य प्रकाशयेत्यत्र कारणमाह CB.

P. 542. l. 9. (X. 32, 4.) धारय instead of दीपय ॥

P. 543. l. 17. (X. 32, 7.) The explanation of चेतविष्टं चप्राट is found in C. Mill. only.

P. 544 l. 18. (X. 32, 9.) After हे कलाञ्ज A. Ca. C. Mill. have कलाञ्ज, CB. कलाञ्जान It is struck out in B 4, but not in B 1.

P. 544. l. 27. (X. 32, 9.) क्रियाम् मयवानः कुरुश्रवणाः । पूजायां बहुवचनपदं ॥ क्रियाम् कुरुश्रवणाः पूजायां बहुवचनं पदं A. Ca. C. Mill. B 4; deest in B 1. क्रियाम् छयानः कुरुश्रवणा पूजायां बहुवचनं । एवं.

P. 546. l. 12. (X. 33, 2.) पार्श्वस्थीनि ॥ पार्श्वस्थानि A. Ca. C. Mill. B 4. पार्श्वस्थानि B 1. पार्श्वस्थीनी CB. Cf. Śāyana to I. 105, 8

P. 547. l. 19. (X. 33, 5.) प्रतिहवाहिनं रथं ॥ प्रतिहवाहिनं न रथं च A. Ca. प्रतिहवाहिनं रथं च C. Mill. प्रतिहवाहिनं रथं च B 4. प्रतिहवाहिनं रथं B 1. प्रतिहवाहिनं रथं CB. Prof. Aufrecht suggests the certain emendation प्रतिहवाहिनं.

P. 549. l. 7. (X. 34, 1.) The name of the second supposed poet is Maujavan Aksha, (MS. E. I. H. 132 writes Mojavān, 'ly mistake) The commentator of the Anukramani explains Maujavān as Mūjavatputra, and he is quite aware of the irregularity in the formation of the patronymic, for he says that, although the patronymic suffix has been omitted, the Vriddhi of the first syllable has been preserved. Hence Maujavat, instead of Maujavata. Roth in his Dictionary gives the name as Maujavata, but this is wrong, for Shadgurn-Sishya quotes Sauvishtakrit as a parallel case, clearly showing that the name he wished to explain was Maujavat, nom. sing. Maujavān. The name, no doubt, is irregular

even thus, yet we have no right to change it. Sāyana explains the name by **मुञ्चनः पुत्रः** (A. Ca. C. Mill, CB.), or **मुञ्चनः पुत्रः** (B 1. 4), the *u* being given as short.

P. 549. l. 8. (X. 34. 1.) **अत्र द्वादश्यान् स्तौति** १. Here all the MSS. are at fault, and possibly Sāyana himself or whosoever wrote the passage. I shall first give the various readings :

- A. **अत्र द्वादशाख्यान् स्तौति नवम्याद्या वा स्तौति तस्मात्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।**
 Ca. **अत्र द्वादशाख्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।**
 B 4. **अत्र द्वादशाख्यान् स्तौति नवम्याद्या ..... स्तद्देवतः । सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।**
 C. Mill **अत्र द्वादशी द्यान् स्तौति नवम्याद्या च तु स्त्री स्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च क्षपि स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।**
 B 1. **अत्र द्वादश्या द्यान् स्तौति नवम्याद्या त स्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतः स्तयोः सा देवती ।**
 B 2. **अत्र द्वादश्या द्यान् स्तौति नवम्याद्या त स्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति अतः स्तयोः सा देवती ।**
 CB. **अत्र द्वादश्याद्यान् स्तौति नवम्याद्या त स्तद्देवतः सप्तमी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति अतस्तयोः सा देवता ।**

- A. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।**
 Ca. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।**
 B 4. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।**
 C. Mill **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।**
 B 1. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च मन्थन्ते । अतस्तो अपि तद्देवतः ।**
 B 2. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च मन्थन्ते । अतस्तो अपि तद्देवतः ।**
 CB. **एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कितवो ख्याश्च निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।**

Now it is clear that the seventh verse does not praise agriculture; nor would it be *stauti* in the singular, if two verses were intended. Nevertheless we have *tagoh*, a dual, as if two verses were intended. Shadguruśishya in his commentary to the Anukramanī says : **तत्र द्वादशाद्यान् स्तौति नवम्याद्या च सप्तमी त्रयोदशी कृषिं स्तौति कितवं चानुशान्ति शिष्टाभिर्नवभिस्त्वद्याः कितवश्चैव निंदन्ते** १. This is clearly metrical, and evidently taken from the Brihaddevatā, where the following verses occur : **प्रवेष्टा मेति मूकं यत्र दक्षस्तुतिरुच्यते । अत्राद्यान्द्वादशी स्तौति नवम्याद्या च सप्तमी ॥ त्रयोदशी कृषिं स्तौति कितवं चानुशान्ति** (read *ती*) । **अद्यांस्तु त्रयोदशी निंदन्ति** १. If we look at this, we see what has happened. Sāyana has taken the Brihaddevatā, quoted it, and inserted after each paragraph some words of explanation. In doing this he seems to have drawn **सप्तमी** and **त्रयोदशी** together, without altering the *stauti*, but putting, when he speaks for himself, the dual *tagoh*, as referring to the seventh and thirteenth verses. What he ought to have said was this. **अत्र द्वादश्याद्यान् स्तौति नवम्याद्या च सप्तमी । अतस्तास्तद्देवताः । त्रयोदशी कृषिं स्तौति । अतस्तस्या सा देवता** १. This is, no doubt, a greater alteration of the text of Sāyana than would be permissible according to the critical principles followed in this edition. But both grammar and sense required this deviation, and the various readings as given above will enable every reader to form his own opinion.

P. 549. l. 18. (X. 34. 1.) The MSS. of Sāyana write **विभीतक** and **विभीतक** instead of **विभीदक**, and **मुञ्चत्** instead of **मूञ्चत्**.

P. 551. l. 13. (X. 34. 5) अवहितो B 1. CB. अवहता A. Ca. C. Mill, B 4. One expects अवहीनो, but as the next sentence seems to depend on this word, it can only be अवहितो, in the sense of attentive.

P. 552. l. 8. (X. 34. 7.) संकुशवंतः and नितोदिषतः as nom. plur. in A. Ca. C. Mill, B 1 (doubtful); but संकुशवंतः and नितोदिषतः in CB, and sec. man. also in B 4, where originally both words were in the nom. plur. But for the uncertainty of the MSS. the gen. sing. would be best in both words. The commentary shows why Sāyana might have taken the seventh verse as a कृषिस्तुतिः.

P. 552. l. 9. (X. 34. 7.) पुरुषस्य कृषी प्रवर्तमानस्य ॥ पुरुषश्च कृषी प्रवर्तमाने A. Ca. पुरुषे द्युतप्रवर्तमाने C. Mill. पुरुषस्य कृषी प्रवर्तमानस्य B 1. पुरुषस्य च कृषी प्रवर्तमाने B 4. पुरुषस्य कृषी प्रवर्तमाने CB.

P. 553. l. 9. (X. 34. 9.) सपक्ता A. Ca. B 4. CB B 1. सपा सताः CB.

P. 554. l. 24. (X. 34. 13.) मतिं कुरु A. Ca. B 1. 4. CB.; deest in C. Mill. Prof. Aufrecht suggests रतिं कुरु.

P. 559. l. 3. (X. 35. 9.) तिष्ठ A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.

P. 561. l. 17. (X. 36. 1.) स्वः सर्वे च ॥ स्वः सर्गे च यह्यं A. Ca. स्वः सर्वे च यह्यं C. Mill. स्वः सर्गे च यह्यं B 4. स्वः सर्वे च B 1. स्वः सर्वे च CB.

P. 566. l. 24. (X. 37. 1.) The Vinyoga of X. 47. 18. is added here in A. Ca. C. Mill, CB, B 4. In B 1 it is inserted in the margin.

P. 571. l. 19. (X. 38. 1.) तांड्याशाध्यायनका ॥ तांड्योशाध्यायनका A. B 4. तांड्या शाध्यायनका Ca. तांड्या शाध्यायनका C. Mill. तांड्या शाध्यायनका CB.; deest in B 1. तांड्यशाध्यायनका.

P. 573. l. 18. (X. 38. 5.) The quotation from the Śātyāyanaka could not be verified, as in spite of repeated efforts, I have not succeeded in finding any copy of that work in India. Sāyana's quotation, however, from the Śātyāyanaka agrees very much with the passage in the Tāndya-Brahmana IX. 2; in fact, it does so to a greater degree than the extract given by Sāyana as from the Chāndoga-Brahmana. I take this opportunity of mentioning a correction in another extract from the Śātyāyanaka, p. 176. l. 5, where Prof. Aufrecht has shown that भाये तत should be तायेतत. Ibid. l. 4. read प्रतिस्मृताते.

P. 575. l. 10. (X. 39. 3.) Sāyana seems to have read क्षतस्य for रुतस्य. A. Ca. CB, B 4 read क्षतस्य, C. Mill रुतस्य, B 1. रुतस्य.

P. 575. l. 17. (X. 39. 4.) पुनर्पुषानं B 1. पुनर्पुषोऽनं A. Ca. C. Mill, CB. B 4.

P. 576. l. 13. (X. 39. 6.) संवधिनमिमवाहानं A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. Sāyana has evidently used वाहान as a masculine. According to घटनोक्तमकारि (Am. Kosha III. 6. 3. 24) it would be impossible; according to भाये त्वुदतः (Siddh. Kaum. ed. Tārānātha, vol. II. p. 633) it might be defended.

P. 576. l. 23. (X. 39. 7.) विमदे A. Ca. C. Mill, B 4. pr. विमदाय B 1. B 4. sec. man. CB.

P. 577. l. 9. (X. 39. 8.) The commentary to the first line is left out in A. Ca. C. Mill, B 4. It is given in B 1. CB. Ibid. l. 10. read युषतः.

P. 579. l. 2. (X. 39. 11.) संसारभयं CB, C. Mill. सारभयं A. Ca. B 4. संसारभयं B 1.

P. 579. l. 20. (X. 39, 13.) यातमिदं । B 1. CB. C. Mill. यातमिदं A. Ca. B 4.

P. 581. l. 24. (X. 40, 3.) वंदिनो वाणी कापा । तथा ॥ वंदीनो वरणीकापातया A. Ca. वदीनो वणीकापातया C. Mill. वंदिनो वाणीकापातया B 1. 4. वंदितो वाणी मापातया CB.

P. 582. l. 1. (X. 40, 3.) राजकुमारविष CB. B 1. राजकुमारीव A. Ca. राजकुमारीविष C. Mill. राजकुमारीव B 4, but राजकुमारविष B 4. sec. man.

P. 582. l. 10. (X. 40, 4.) युवं युवां A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. युवं युवाभ्यां ?

P. 590. l. 1. (X. 42, 5.) पूर्वाह्न ॥ पूर्वाह्नः B 1. CB. B 4. sec. man. पूर्वाह्नः A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 591. l. 11. (X. 42, 9.) Read सतिऽदीय 1.

P. 591. l. 23. (X. 42, 10.) प्रथमाः । Sâyana leaves it free to read प्रथमा or प्रथमाः. Pada 1. 2. read प्रथमाः; Aufrecht leaves it open.

P. 592. l. 13. (X. 42, 11.) सत्विभूतेन्द्रः A. Ca. C. Mill. B 1. 4. CB.

P. 593. l. 1. (X. 43, 1.) सांगिरमस्य कृष्णस्य A. Ca. C. Mill, B 4. हे घोषेयस्य सुहस्य CB. हे घोषेयस्य सुहस्यस्य B 1. Ibid. l. 12. read त्वद्विक.

P. 594. l. 16. (X. 43, 5.) परस्वानां CB. C. Mill. परश्वानां A. Ca. B 4. परस्यानां B 1.

P. 594. l. 21. (X. 43, 5.) पूर्वोऽपि ॥ पुत्रोऽपि A. Ca. C. Mill. B 1. 4. CB.

P. 595. l. 6. (X. 43, 6.) Read तोयकरेः 1.

P. 599. l. 1. (X. 44, 5.) Read यस्मिन्लं. In changing the usual spelling of the MSS. न न, the necessary insertion of the स्, I am sorry to say, has not always been attended to. Ibid. l. 3. read धृगणि.

P. 599. l. 15 (X. 44, 6.) The extract from Yaska differs, as it does frequently, from the text of the printed edition and the MSS. of Yaska.

P. 600. l. 2. (X. 44, 7.) य उपरे 1. All the MSS. read ये क्षपरे.

P. 600. l. 17. (X. 44, 8.) वृष्णः सोमरस्यामेकृन्सोमो पीत्वा मदे सति ॥ सोमं पीत्वा मदे सति वृष्णः सोमरस्यामेकृन् सोमान् पीत्वा उक्थे सति A. Ca. (सोमस्यामद्यत् उक्थे सति deest, C. Mill.) B 4 had the same as A., but sec. manu it inserts सोमरसस्य, मेकृन्, and मदे for उक्थे. B. has सोमं पीत्वा मदे सति वृष्णः सोमरसस्य मेकृन् सोमान् पीत्वा मदे सति. CB. reads वृष्णः सोमरस्य द्वेसेनं सोमान् पीत्वा उक्थे सति.

P. 601. ll. 15 and 16. (X. 45, 1.) The name of the Rishi of this hymn, and of hymn IX. 68, is called by the author of the Saivânukramanî Vatsapris, not Vatsapris. The MS. (S. 3) in IX. 68 has वत्सप्री, in X. 45. वत्सप्री यं रागनेयं. Shadguru-śishya in IX. 68 has वत्सप्रीः twice, in X. 45. वत्सप्रीः thrice. Sâyana in IX. 68 has the genitive वत्सप्रीः and nom. वत्सप्रीः, supported by all the MSS., and likewise in X. 45 the gen. वत्सप्रीः and the nom. वत्सप्रीः, without any various reading. In later works the name became वत्सप्रीः, see Boehtlingk and Roth, Diet. s. v.

P. 602. l. 4. (X. 45, 1.) सुप्रज्ञाता ॥ सुप्रज्ञो नेता A. Ca. सुप्रज्ञाता C. Mill. सुप्रज्ञो नेता CB. सुप्रज्ञो नेता B 4. sec. man. B 1.

P. 605. l. 23. (X. 45, 9.) Read युवतम 1.

P. 607. l. 3. (X. 45, 12.) The commentary to the first line is left out in all MSS.

After repeated researches Dr. Rost, the Librarian of the India Office, has just succeeded in finding the missing volumes of MS. B 1. I am therefore able to supply the following various readings for pages 1-85:

P. 4. l. 19, B 1 reads **षटः**; P. 11. l. 16, **शौनकस्याप्रास्तारं**; P. 12. l. 5, quotation omitted as in B 4; P. 20. l. 16, **लोमानि** in B 1, 4; P. 31. l. 4, like B 4; P. 32. l. 17, like B 4; P. 32. l. 24, like B 4, except **दशापयित्वं**; P. 34. l. 19, like B 4; P. 35. l. 11, like B 4; P. 37. l. 7, like B 4; P. 37. l. 8, like B 4; P. 38. l. 19, like B 4, except **गवा क्षातः**; P. 38. l. 26, like B 4; P. 39. l. 5, like B 4; P. 39. l. 23, like B 4, except **ज्वापती**; P. 40. l. 4, like B 4; P. 40. l. 6, like B 4; P. 42. l. 14, like B 4, except the marginal gloss; P. 43. l. 4, like B 4; P. 43. l. 22, like B 4; P. 44. l. 17, like B 4; P. 45. l. 1, like B 4, except **धीमयः**, which was the original reading of B 4 also; **जमीष्य** (B 4 has **जभीष्य**), and **सोमस्य** twice (once struck out in B 4); P. 45. l. 14, like B 4; P. 48. l. 17, like B 4, except **जभिमतः**; P. 48. l. 23, like B 4, except **जदानु**; P. 49. l. 5, like B 4, except **स्वामीनि**; P. 49. l. 23, like B 4; P. 50. l. 4, like B 4, except **दाता**, which may have been the original reading of B 4 also; P. 50. l. 17, like B 4; P. 50. l. 23, like B 4, except **जापयः**; P. 51. l. 24, like B 4; P. 52. l. 4, like B 4; P. 52. l. 5, like B 4; P. 52. l. 10, like B 4; P. 52. l. 11, like B 4; P. 53. l. 1, like B 4; P. 54. l. 11, like B 4; P. 54. l. 15, like B 4; P. 54. l. 21, like B 4; P. 55. l. 19, like B 4; P. 56. l. 7, **जयुष्य**; P. 57. l. 23, like B 4; P. 58. l. 1, like B 4; P. 58. l. 2, like B 4; P. 59. l. 13, like B 4; P. 59. l. 19, like B 4; P. 61. l. 19, like B 4; P. 62. l. 1, like B 4; P. 62. l. 13, like B 4; P. 63. l. 9, like B 4; P. 64. l. 8, like B 4; P. 64. l. 23, like B 4; P. 67. l. 9, like B 4; P. 67. l. 10, like B 4; P. 67. l. 12, like B 4; P. 67. l. 19, l. 23, like B 4, except **(यथा)**; P. 68. l. 3, l. 4, like B 4; P. 69. l. 4, l. 22, like B 4; P. 70. l. 1, l. 8, like B 4; P. 70. l. 18, like B 4; P. 72. l. 18, like B 4; P. 73. l. 5, like B 4; P. 74. l. 15, l. 21, like B 4; P. 75. l. 15, l. 17, like B 4; P. 77. l. 1, like B 4; P. 80. l. 11, like B 4; P. 80. l. 12, B 1 explains **भूर्जयः** by **भरणशीलाः**, and the **जरणशीलाः** of B 4 was clearly meant for the same; P. 80. l. 13, l. 14, like B 4; P. 80. l. 16, like B 4, except **राजसंस्थानं**; P. 80. l. 19, like B 4; P. 81. l. 15 (IX. 41. 5), like B 4; P. 82. l. 21, like B 4; P. 84. l. 18, like B 4; P. 84. l. 20, like B 4.

ऋग्वेदसंहिता

सायणाचार्यविरचितमाधवीयवेदार्थप्रकाशनामकभाष्यसहिता

शार्मण्यदेशोत्पन्नेनंगलराडदेशनिवासिना भट्टमोक्षमूलरेण संगोधिता

श्रीमद्भारतवर्षमहाराज्यमात्यानामनुमत्या च

उक्षतरणाभिधाननगरे

विद्यामंदिरसंस्थानमुः यंचालये मुद्रिता

संवत् १९२२ वर्षे

॥ पहाडकसप्तमाध्याययोडशवर्गादि सप्तमाहकाहमाध्यायेकोनविंशवर्गपर्यंतं

ओं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथ नवमं मंडलं । तत्र सप्तानुवाकाः । तत्र प्रथमेऽनुवाके चतुर्विंशति-
संख्याकानि सूक्तानि । तत्र स्वादिष्टयेति दशर्चं प्रथमं सूक्तं । अचानुक्रम्यते ।
स्वादिष्टया दश मधुच्छंदा इति । विश्वामित्रो मधुच्छंदा ऋषिः । प्राग्वत्सप्री-
यपरिभाषया गायत्री छंदः । नवमं मंडलं पावमानं सौम्यमिति वचनात् पव-
मानगुणविशिष्टः सोमो देवता ॥ यावस्तोत्रेऽर्बुदसूक्तस्य प्रागुक्तमाया इदमादिकं
सर्वं पावमानं विकल्पेनावपनीयं । सूचितं च । प्रते वदंत्वित्यर्बुदं प्रागुक्तमाया
आ व चंजसे प्र वो यावाण इति सूक्तयोः पुरोपरिष्ठात्पुरस्ताद्वा पावमानीरोष्य
यथार्थमावापयहणात् । आ० ५. १२. १ इति ॥ उपाकर्मणि मंडलादियहण आद्या ।
मूचं पूर्वमेवोदाहृतं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

स्वादिष्टया मदिष्टया पवस्व सोम धारया । इंद्राय पातवे सुतः ॥ १ ॥

स्वादिष्टया । मदिष्टया । पवस्व । सोम । धारया । इंद्राय । पातवे । सुतः ॥ १ ॥

हे सोम इंद्राय पातवे पातु सुतोऽभिषुतस्त्वं स्वादिष्टया स्वादुतमया मदिष्ट-
यातिशयेन मादयिष्या धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

रक्षोहा विश्वचर्षणिरभि योनिमयोहतं । दुणा सधस्थमासदत् ॥ २ ॥

रक्षःऽहा । विश्वऽचर्षणिः । अभि । योनिं । अयःऽहतं । दुणा । सधऽस्थं । आ । असदत् ॥ २ ॥

रक्षोहा रक्षसां हंता विश्वचर्षणिर्विश्वस्य द्रष्टा सोमोऽयोहतं हिरण्येन हतं ।
तथा च ब्राह्मणं । हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति । दुणा द्रोणकलशेनाधिषवणफल-
काभ्यां वा सधस्यं सहस्थानं योनिमभिषवस्थानमभ्यासदत् । अभ्यासीदति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वरिवोधातमो भव मंहिष्ठो वृषहंतमः । पर्षि राधो मघोनां ॥३॥

वरिवःऽधातमः । भव । मंहिष्ठः । वृषहन्ऽतमः । पर्षि । राधः । मघोनां ॥३॥

हे सोम त्वं वरिवोधातमोऽतिशयेन धनानां दाता भव ॥ वेदो वरिव इति
धननामसु पाठात् ॥ मंहिष्ठो दातृत्वमश्न भव । सर्वदातृत्वमपोच्यत इत्यपुन-
रुक्तिः । वृषहंतमोऽतिशयेन शत्रूणां हंता भव । किंच मघोनां धनवतां शत्रूणां
राधो धनं च पर्षि । अस्मभ्यं प्रयच्छ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अभ्यर्ष महानां देवानां वीतिमंधसा । अभि वाजमुत श्रवः ॥४॥

अभि । अभ्यर्ष । महानां । देवानां । वीतिं । मंधसा । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥४॥

हे सोम त्वं महानां महतां देवानां वीतिं यज्ञमंधसा धानाद्यन्नेन सहाभ्यर्ष ।
अभिगच्छ । उतापि चाभिगच्छंस्त्वं वाजं बलं श्रवोऽन्नं चाभिगमयास्मानित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वामच्छां चरामसि तदिदं दिवेदिवे । इंदो त्वे न आशंसः ॥५॥

त्वां । अच्छां । चरामसि । तत् । इत् । अर्थं । दिवेऽदिवे । इंदो इति । त्वे इति । नः ।

आऽशंसः ॥५॥

हे इंदो यागेषु क्लिष्टमान सोम त्वामच्छ त्वां प्रति चरामसि । वयं चरामः ।
दिवेदिवे प्रतिदिनमस्माकं तदित् तदेव तत्परिचरणमेवार्थं कार्यं नान्यत्कार्य-
मस्ति । नोऽस्माकमाशंस आशंसनान्यपि त्वे त्वय्येव नान्यच्च ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षोडशो वगः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनाति ते परिस्सुतं सोमं सूर्यस्य दुहिता । वारेण शश्वता तना ॥ ६ ॥

पुनाति । ते । परिऽस्सुतं । सोमं । सूर्यस्य । दुहिता । वारेण । शश्वता । तना ॥ ६ ॥

हे सोम ते तव परिस्सुतं स्मरन्तं सोमं सोमरसं सूर्यस्य दुहिता श्रद्धा देवी वारेण बालेन शश्वता शश्वतेन तना विस्तृतेन पुनाति ॥ तथा च वाजसनेयिन आमनन्ति । श्रद्धा वै सूर्यस्य दुहिता श्रद्धा ह्येनं पुनातीति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

तमीमखीः समर्ये आ गृभ्णन्ति योषणो दश । स्वसारः पार्ये दिवि ॥ ७ ॥

तं । ई । अखीः । सऽमर्ये । आ । गृभ्णन्ति । योषणः । दश । स्वसारः । पार्ये । दिवि ॥ ७ ॥

समर्ये समनुष्ये यज्ञे पार्ये दिवि सौत्येऽहनि योषणः स्त्रियः स्वसारः स्वयं सरन्त्यो दशसंख्याका अखीरण्योऽंगुलयः । अयुवोऽण्य इत्यंगुलिनामसु पाठात् । तमी तमेतं सोममागृभ्णन्ति । आगृह्णन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तमीं हिवन्त्ययुवो धमन्ति बाकुरं हतिं । चिधातुं वारणं मधु ॥ ८ ॥

तं । ई । हिवन्ति । अयुवः । धमन्ति । बाकुरं । हतिं । चिऽधातुं । वारणं । मधु ॥ ८ ॥

तमीमेनं सोममयुवोऽंगुलयो हिवन्ति । अभिषवदेशं प्रति प्रेरयन्ति । प्रेरयित्वा च बाकुरं भासमानं हतिं हतिसहशंशुमेनं सोमं धमन्ति । अभिषुखन्ति । यद्यपि धमतिरभिषवकर्मा न भवति तथाप्यौचित्यादत्राभिषवपरो भविष्यति । तदेतत्सोमात्मकं मधु वस्तु चिधातुं चिस्थानं । द्रोणकलश आधवनीयः पूतभृदिति चिधातवः । वारणं शबूणां वारकं च भवति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अभीऽममघ्या उत श्रीणन्ति धेनवः शिष्टुं । सोममिन्द्राय पातवे ॥ ९ ॥

अभि । इमं । अघ्याः । उत । श्रीणन्ति । धेनवः । शिष्टुं । सोमं । इन्द्राय । पातवे ॥ ९ ॥

उतापि चेममेनं शिष्टुं बालं सोममघ्या अहंतव्या धेनवो गाव इन्द्राय पातवे पातुमभिःश्रीणन्ति । स्वकीयेन पयसा संस्कुर्वतीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

अस्येदिन्द्रो मदेष्वा विष्वा वृचाणि जिघ्रते । ऋरो मघा च मंहते ॥१०॥

अस्य । इत् । इन्द्रः । मदेषु । आ । विष्वा । वृचाणि । जिघ्रते । ऋरः । मघा । च । मंहते ॥१०॥

ऋरो वीर इन्द्रोऽस्येत् अस्य सोमस्यैव मदेषु विष्वा विष्वानि वृचाणि शशून् आजिघ्रते । आहन्ति । मघा मघानि धनानि च मंहते । यजमानेभ्यः प्रयच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तदशो वर्गः ॥

पवस्वेति दशर्चे द्वितीयं सूक्तं काण्वस्य मेधातिथेरार्षं गायत्रं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रांतं । पवस्व मेधातिथिरिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पवस्व देववीरति पवित्रं सोम रंत्या । इन्द्रमिन्द्रो वृषा विश ॥२॥

पवस्व । देवऽवीः । अति । पवित्रं । सोम । रंत्या । इन्द्र । इन्द्रो इति । वृषा । आ । विश ॥१॥

हे सोम देववीर्देवकामस्त्वं रंत्या वेगेन पवित्रं यथा भवति तथाति पवस्व । अतिक्षर । किंच हे इन्द्रो वृषा सेचकस्त्वमिन्द्रमाविश । प्रविश ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ वध्यस्व महि प्सरो वृषेदो द्युस्रवत्तमः । आ योनिं धर्णसिः सदः ॥२॥

आ । वध्यस्व । महि । प्सरः । वृषा । इन्द्रो इति । द्युस्रवत्ऽतमः । आ । योनिं । धर्णसिः । सदः ॥२॥

हे इन्द्रो सोम महि महान्वृषा कामानां वर्षको द्युस्रवत्तमो यशस्वितमो धर्णसिर्धर्ता त्वं प्सरः पानीयमंध आवध्यस्व । अस्मान्प्रत्यागमय । योनिं स्वकीयं स्थानमासदः । आसीद च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अधुक्षत प्रियं मधु धारा सुतस्य वेधसः । अपो वसिष्ठ सुक्रतुः ॥३॥

अधुक्षत । प्रियं । मधु । धारा । सुतस्य । वेधसः । अपः । वसिष्ठ । सुऽक्रतुः ॥३॥

सुतस्याभिषुतस्य वेधसोऽभिलषितस्य विधातुर्यस्य सोमस्य धारा प्रियं प्रीतिकरं मध्वमृतमधुक्षत दुग्धे स सुक्रतुः सुकर्मा सोमोऽपो वसतीवरीर्वसिष्ठ । आच्छादयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

महा॑न्तं त्वा म॒हीर॒न्वापो॑ अ॒र्षेति॑ सि॒न्धवः॑ । य॒ज्ञोभि॑र्वा॒सयि॑ष्यसे ॥४॥

महा॑न्तं । त्वा । म॒हीः । अ॒नु । आ॒पः । अ॒र्षेति॑ । सि॒न्धवः॑ । यत् । गो॒भिः । वा॒सयि॑ष्यसे ॥४॥

हे सोम त्वं यद्यदा यज्ञे गोभिर्गोविकारैः पयोभिर्वासयिष्यस आच्छादयिष्यसे तत्तदा महा॑न्तं त्वामनु प्रति सि॒न्धवः॑ स्य॒न्दमा॑ना म॒हीर्म॑हत्य आपोऽर्षेति । गच्छ॑न्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स॒मुद्रो॑ अ॒प्सु मा॑मृजे वि॒ष्टंभो॑ ध॒रुणो॑ दि॒वः । सोमः॑ प॒वित्रे॑ अ॒स्मयुः॑ ॥५॥

स॒मुद्रः । अ॒प्सु । म॒मृजे॑ । वि॒ष्टंभः॑ । ध॒रुणः॑ । दि॒वः । सोमः॑ । प॒वित्रे॑ । अ॒स्मयुः॑ ॥५॥

समुद्रः समुद्र॑वंत्यस्माद्रसा इति समुद्रः । विष्टंभो दिवः स्वर्गस्य धरुणो धारकश्चास्मयुरस्मत्कामः सोमोऽप्सूदकेषु ममृजे । मृज्यते । पवित्रेऽभिषिच्यत इत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अचि॑क्रद॒वृषा॑ हरि॒र्महा॑न्मि॒त्रो न दर्श॑तः । सं सूर्ये॑ण रोच॒ते ॥६॥

अचि॑क्रदत् । वृषा॑ । हरिः । म॒हान् । मि॒त्रः । न । दर्श॑तः । सं । सूर्ये॑ण । रोच॒ते ॥६॥

वृषा कामानां वर्षको हरिर्हरितवर्णो महान् सर्वोत्तमो मित्रो न यथा सखा तद्वद्दर्शतो दर्शनीयो योऽयं सोमोऽचि॑क्रदत् शब्दं करोति सोऽयं सोमः सूर्येण सह रोचते । दिवि प्रकाशते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

गिर॑स्त इ॒दं ओज॑सा म॒र्मृज्य॑ते॒ अप॒स्युवः॑ । याभि॑र्म॒दाय॑ ऋ॒भ॒से ॥७॥

गिरः॑ । ते । इ॒दो इति॑ । ओज॑सा । म॒र्मृज्य॑ते । अप॒स्युवः॑ । याभिः॑ । म॒दाय॑ । ऋ॒भ॒से ॥७॥

हे इ॒दो ते तवौज॑सा बलेनापस्युवः कर्मेच्छासंबन्धिन्यस्ता गिरः स्तुतयो मर्मृज्य॑न्ते शोध्य॑न्ते याभिर्गीर्भिस्त्वं म॒दाय॑ क्षरज्जु॒भ॒सेऽलं॑क्रियसे ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तं त्वा मदाय घृष्टय उ लोककृत्नुमीमहे । तव प्रशस्तयो महीः ॥ ८ ॥

तं । त्वा । मदाय । घृष्टये । ऊं इति । लोकऽकृत्नुं । ईमहे । तव । प्रऽशस्तयः । महीः ॥ ८ ॥

हे सोम यस्य ते तव प्रशस्तयः प्रशंसा महीर्महत्यो घृष्टय उ त्वत्प्रसादाच्छ्रूणां घर्षणशीलाय यजमानायैव लोककृत्नुमुत्तमस्य लोकस्य कर्तारं तं त्वां सोमं मदायेमहे । वयं याचामहे ॥

॥ अथ नवमी ॥

अस्मभ्यमिन्द्रविन्द्रयुर्मध्वः पवस्व धारया । पर्जन्यो वृष्टिर्माँ इव ॥ ९ ॥

अस्मभ्यं । इन्द्रो इति । इन्द्रऽयुः । मध्वः । पवस्व । धारया । पर्जन्यः । वृष्टिमान्ऽइव ॥ ९ ॥

हे इन्द्रो सोम इन्द्रयुरिन्द्रकामस्त्वं मध्वो मदकरस्यामृतस्य धारया पर्जन्यो वृष्टिमानिव यथा वर्षवान्पर्जन्यो मेघस्तथास्मभ्यं मेधातिथिभ्यः पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोषा इन्द्रो नृषा अस्यश्चसा वाजसा उत । आत्मा यज्ञस्य पूर्यः ॥ १० ॥

गोऽसाः । इन्द्रो इति । नृऽसाः । असि । अश्वऽसाः । वाजऽसाः । उत । आत्मा । यज्ञस्य । पूर्यः ॥ १० ॥

हे इन्द्रो यज्ञस्य पूर्यः प्रत्न आत्मात्मभूतस्त्वं गोषा अस्मभ्यं गवां दातासि । भवसि । नृषाः पुत्राणां दाता चासि । अश्वसा अश्वानां दाता चासि । उतापि च वाजसा अश्वानां दाता चासि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनविंगो वर्गः ॥

एष देव इति दशर्चं तृतीयं सूक्तमाजीगर्तः ऋग्वेदः शेषस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । एष ऋग्वेदः शेष इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष देवो अमर्त्यः पर्शवीरिव दीयति । अग्निं द्रोणान्यासदं ॥ १ ॥

एषः । देवः । अमर्त्यः । पर्शवीऽइव । दीयति । अग्निं । द्रोणानि । आऽसदं ॥ १ ॥

देवो द्योतमानोऽमर्त्यो मरणरहित एष सोमो द्रोणानि द्रोणकलशान्यभि
अभिलक्ष्यासदमासदनार्थं पर्णवीरिव यथा पक्षी तथा वेगेन दीयति । गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष देवो विपा कृतोऽति ह्रांसि धावति । पवमानो अदाभ्यः ॥२॥

एषः । देवः । विपा । कृतः । अति । ह्रांसि । धावति । पवमानः । अदाभ्यः ॥२॥

विपांगुल्या । अथर्यो विप इत्यंगुलिनामसु पाठात् । कृतोऽभिषुत एष सोमो
देवः पवमानः क्षरन् अदाभ्यः केनाप्यहिंसितश्च सन् ह्रांसि शचूनतिधावति ।
हंतुमभिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष देवो विपन्युभिः पवमान ऋतायुभिः । हरिर्वाजाय मृज्यते ॥३॥

एषः । देवः । विपन्युऽभिः । पवमानः । ऋतायुऽभिः । हरिः । वाजाय । मृज्यते ॥३॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमो देवो विपन्युभिः स्तोतृभिर्ऋतायुभिर्यज्ञकामैर्हरिरश्च
इव वाजाय संयामार्थं मृज्यते । स्तुतिभिरलंक्रियते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष विश्वानि वार्या ऋरो यन्त्रिव सत्वभिः । पवमानः सिषासति ॥४॥

एषः । विश्वानि । वार्या । ऋरः । यन्ऽइव । सत्वऽभिः । पवमानः । सिषासति ॥४॥

पवमानः क्षरन् ऋरो वीर एष सोमो देवो विश्वानि सर्वाणि वार्या वरणी-
यानि धनानि सत्वभिर्बलैर्यन्त्रिव गच्छन्त्रिव सिषासति । अस्मदर्थं संभक्तुमिच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष देवो रथर्यति पवमानो दशस्यति । आविष्कृणोति वग्वनुं ॥५॥

एषः । देवः । रथर्यति । पवमानः । दशस्यति । आविः । कृणोति । वग्वनुं ॥५॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमो देवो रथर्यति । अस्मदीयं यागं प्रत्यागमनाय
रथं कामयते । दशस्यति । आगत्य चास्मभ्यमभिलषितं प्रयच्छति । वग्वनुं
शष्टमाविष्कृणोति । अभिषूयमाणः प्रकटयति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष विप्रैरभिष्टुतोऽपो देवो वि गाहते । दधद्गन्तानि दाशुषे ॥ ६ ॥

एषः । विप्रैः । अभिऽस्तुतः । अपः । देवः । वि । गाहते । दधत् । गन्तानि । दाशुषे ॥ ६ ॥

• विप्रैर्मेधाविभिः स्तोतृभिरभिष्टुतः परितः स्तुत एष सोमो देवो दाशुषे हविषां प्रदाचे यजमानाय रत्नानि रमणीयानि धनानि दधद्धारयन् प्रयच्छन् अपो वसतीवरीर्वि गाहते । प्रविशति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एष दिवं वि धावति तिरो रजांसि धारया । पवमानः कनिक्रदत् ॥ ७ ॥

एषः । दिवं । वि । धावति । तिरः । रजांसि । धारया । पवमानः । कनिक्रदत् ॥ ७ ॥

धारया पवमानः क्षरन्नेष सोमः कनिक्रददभिषूयमाणः शष्टं कुर्वन् रजांसि लोकान् तिरस्तिरस्कुर्वन्त्यागाहिवं स्वर्गं वि धावति । गच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एष दिवं व्यासरत्तिरो रजांस्यस्पृतः । पवमानः स्वध्वरः ॥ ८ ॥

एषः । दिवं । वि । व्यासरत् । तिरः । रजांसि । अस्पृतः । पवमानः । सुऽअध्वरः ॥ ८ ॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमः स्वध्वरः सुयज्ञोऽस्पृतः केनाप्यहिंसितश्च सन रजांसि लोकान् तिरस्तिरस्कुर्वन्त्यागाहिवं प्रति व्यासरत् । विसरति । गच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

एष प्रत्नेन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति ॥ ९ ॥

एषः । प्रत्नेन । जन्मना । देवः । देवेभ्यः । सुतः । हरिः । पवित्रे । अर्षति ॥ ९ ॥

हरिर्हरितवर्णो देवो द्योतमान एष सोमः प्रत्नेन पुराणेन जन्मना जननेन देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतः सन् पवित्रे स्थातुमर्षति । गच्छति ॥

॥ अथ दशमी ॥

एष उ स्य पुरुषतो जज्ञानो जनयन्निषः । धारया पवते सुतः ॥ १० ॥

एषः । उं इति । स्यः । पुरुऽवतः । जज्ञानः । जनयन् । निषः । धारया । पवते । सुतः ॥ १० ॥

स्य एष उ सोम एव पुरुषतो बहुकर्मा जज्ञानो जायमान एवेषोऽन्नानि
जनयन्नुत्पादयन् सुतोऽभिषुतः सन् धारया पवते । क्षरति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

सना चेति दशर्चं चतुर्थं सूक्तमांगिरसकुलस्य हिरण्यस्तूपस्यार्धं गायत्रं पव-
मानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । सना हिरण्यस्तूप इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सना च सोम जेषि च पवमान महि अर्वः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥१॥

सन। च। सोम। जेषि। च। पवमान। महि। अर्वः। अथ। नः। वस्यसः। कृधि॥१॥

हे महि अर्वो महदन्न पवमान सोम सन । अस्मद्यागे यजनीयान्देवान्भज ।
जेषि च । यागविध्वंसकारिणो राक्षसांश्च जय । अथ देवान्प्राप्य राक्षसांश्च जिह्वा-
नंतरं नोऽस्मान्वस्यसः श्रेयसः कृधि । कुरु । श्रेयोऽस्मभ्यं देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सना ज्योतिः सना स्वर्गं विष्वा च सोम सौभगा । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥२॥

सन। ज्योतिः। सन। स्वः। विष्वा। च। सोम। सौभगा। अथ। नः। वस्यसः। कृधि॥२॥

हे सोम त्वं ज्योतिस्तेजः सन । अस्मभ्यं प्रयच्छ । अपि च स्वः स्वर्गं सन ।
अस्मभ्यं देहि । विष्वा विष्वानि सौभगा सौभाग्यानि च सन । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सना दक्षमुत क्रतुमप सोम मृधो जहि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥३॥

सन। दक्षं। उत। क्रतुं। अप। सोम। मृधः। जहि। अथ। नः। वस्यसः। कृधि॥३॥

हे सोम त्वं दक्षं बलं सन । अस्मभ्यं देहि । उतापि च क्रतुं प्रज्ञानं सन ।
मृधो हिंसकाञ्छपूषापजहि । मारय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पर्वीतारः पुनीतन सोममिन्द्राय पातवे । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥४॥

पर्वीतारः। पुनीतन। सोमं। इन्द्राय। पातवे। अथ। नः। वस्यसः। कृधि॥४॥

हे पवीतारः सोमाभिषवकर्तारो यूयमिन्द्राय पातवे पातुं सोमं पुनीतन ।
अभिषुणुत । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं सूर्ये न आ भज तव क्रत्वा तवोतिभिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ५ ॥

त्वं सूर्ये नः आ भज तव क्रत्वा तव उतिभिः । अथ नः वस्यसः कृधि ॥ ५ ॥

हे सोम त्वं तव क्रत्वा तवोतिभिस्त्वत्कर्तृकेण कर्मणा त्वत्कर्तृकाभी रक्षाभिश्च
नोऽस्मान् सूर्य आभज । प्रापय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तव क्रत्वा तवोतिभिर्ज्योक्पश्येम सूर्ये । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ६ ॥

तव क्रत्वा तव उतिभिः ज्योक् पश्येम सूर्ये । अथ नः वस्यसः कृधि ॥ ६ ॥

हे सोम तव क्रत्वा प्रज्ञानेन तवोतिभी रक्षाभिश्च ज्योक् चिरं पश्येम सूर्ये ।
पश्याम । द्रक्ष्यामः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभ्यर्घे स्वायुध सोमं द्विबर्हसं रयिं । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ७ ॥

अभि अर्घे सुऽआयुध सोमं द्विऽबर्हसं रयिं । अथ नः वस्यसः कृधि ॥ ७ ॥

हे स्वायुध शोभनायुध सोम त्वं द्विबर्हसं द्वयोर्द्यावापृथिव्योः स्थानयोः
परिवृढं रयिं धनमभ्यर्घे । अस्मानभिगमय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अभ्यर्घे षोडशपयुतो रयिं समत्सु सासहिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ८ ॥

अभि अर्घे अर्धपऽप्युतः रयिं समत्सु सासहिः । अथ नः वस्यसः कृधि ॥ ८ ॥

हे सोम समत्सु संपामेष्वनपयुतः शशुभिरनाहतः सासहिः शशूणामभिभ-
विता त्वं रयिं धनमभ्यर्घे । अस्मानभिगमय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वां यज्ञैरवीवृधन्पर्वमानं विधर्मणि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥९॥

त्वां । यज्ञैः । अवीवृधन् । पर्वमान । विधर्मणि । अथ । नः । वस्यसः । कृधि ॥९॥

हे पर्वमान सोम यजमानानां विधारणाय प्रवृत्तं त्वां यज्ञैर्विधर्मण्यात्मवि-
धारणार्थमवीवृधन् । यजमाना वर्धयन्ति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

रयिं नश्चिचमश्चिनमिंदो विश्वायुमा भर । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥१०॥

रयिं । नः । चिचं । अश्चिनं । इंदो इति । विश्वऽआयुं । आ । भर । अथ । नः ।
वस्यसः । कृधि ॥१०॥

हे इंदो यागेषु क्रियमान सोम त्वं चिचं नानाविधमश्चिनमश्चवंतं च विश्वायुं
सर्वगामिनं रयिं नोऽस्मभ्यमाभर । आहर । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चयोविंशो वर्गः ॥

समिद्ध इत्येकादशचै पंचमं सूक्तं काश्यपस्यासितस्य देवतस्य वाषे ।
अष्टम्याद्याष्टतस्रोऽनुष्टुभः शिष्टाः सप्त गायत्र्यः । नराशंसवर्जिताः समिदादयः
क्रमेण प्रत्यृचं देवताः । तथा चानुक्रांतं । समिद्ध एकादश काश्यपोऽसितो
देवलो वा विंशतिः सूक्तान्याद्यमाप्रियश्चतुरनुष्टुबंतमिति ॥ काश्यपस्य पावमा-
नमिदमाप्रीसूक्तं । सूचितं च । समिद्धो अद्येति सर्वेषां यथर्षि वा । आ० ३. २. ।
इति ॥

॥ तच्च प्रथमम् ॥

समिद्धो विश्वतस्पतिः पर्वमानो वि राजति । प्रीणन्वृषा कनिक्कदत् ॥१॥

संऽइद्धः । विश्वतः । पतिः । पर्वमानः । वि । राजति । प्रीणन् । वृषा । कनिक्कदत् ॥१॥

आप्रीवत्सोमस्तुतिरच । समिद्धः सम्यग्दीप्तो विश्वतस्पतिः सर्वतः स्वामी
वृषा कामानां वर्षिता पर्वमानः सोमः कनिक्कददभिषूयमाणः शब्दं कुर्वन्प्री-
णन्देवान्प्रीणयन्विराजति । यागेषु प्रकाशते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तनूनपात्पवमानः ऋगे शिशानो अर्षति । अंतरिक्षेण रारजत् ॥ २ ॥

तनूऽनपात् । पवमानः । ऋगे इति । शिशानः । अर्षति । अंतरिक्षेण । रारजत् ॥ २ ॥

तनूनपात्पवमानः सोमः । तनूनपादश्च सोमो भवति । तथा च श्रूयते । अघ्नोऽश्वो जायन्ते ततः सोमो जायत इति । ऋगे दीप्ते उन्नतप्रदेशे । इच्छिः ऋंगाणीति ज्वलन्नामसु पाठात् । शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्तरिक्षेण रारजदर्षति । द्रोणकलशं प्रति गच्छति । तथा चास्मायते । द्वाभ्यां धाराभ्यामाययणं गृह्णातीति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ईकेन्यः पवमानो रयिर्वि राजति द्युमान् । मधोर्धाराभिरोजसा ॥ ३ ॥

ईकेन्यः । पवमानः । रयिः । वि । राजति । द्युऽमान् । मधोः । धाराभिः । ओजसा ॥ ३ ॥

ईकेन्यः स्तुत्यः पवमानः सोमो रयिरभीष्टस्य दाता द्युमान्दीप्तिमांश्च सन्मधो-
रुदकस्य धाराभिः सह क्षरन्नेजसा बलेन विराजति । प्रकाशते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बर्हिः प्राचीनमोजसा पवमानः स्तृणन्हरिः । देवेषु देव ईयते ॥ ४ ॥

बर्हिः । प्राचीनं । ओजसा । पवमानः । स्तृणन् । हरिः । देवेषु । देवः । ईयते ॥ ४ ॥

हरिर्हरितवर्णो देवो द्योतमानः सोमः पवमानो देवेषु यज्ञेषु बर्हिः प्राचीनं प्राचीनायं स्तृणन्स्तारयन्नेजसा बलेनेयते । गच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उदातैर्जिहते बृहद्धारो देवीर्हिरण्ययीः । पवमानेन सुष्टुताः ॥ ५ ॥

उत् । आतैः । जिहते । बृहत् । धारः । देवीः । हिरण्ययीः । पवमानेन । सुऽस्तुताः ॥ ५ ॥

हिरण्ययीर्हिरण्यमयो धारो देवीर्धारो देव्यः पवमानेन सोमेन सह सुष्टुताः स्तोतृभिः सम्यक् स्तुताः सत्यो बृहद्बृहतीभ्यो महतीभ्य आतैराताभ्यो दिग्भ्यः । आता आशा इति दिङ्नामसु पाठात् । उज्जिहते । उन्नच्छन्ति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सुशिल्पे बृहती मही पवमानो वृषण्यति । नक्तोषासा न दर्शते ॥६॥

सुशिल्पे इति सुऽशिल्पे । बृहती इति । मही इति । पवमानः । वृषण्यति ।
नक्तोषसा । न । दर्शते इति ॥६॥सुशिल्पे सूरूपे बृहती परिवृढे मही महती न संप्रति दर्शते दर्शनीये
नक्तोषासा नक्तोषासौ पवमानः सोमो वृषण्यति । कामयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उभा देवा नृचक्षसा होतारा दैव्या हुवे । पवमान इन्द्रो वृषा ॥७॥

उभा । देवा । नृऽचक्षसा । होतारा । दैव्या । हुवे । पवमानः । इन्द्रः । वृषा ॥७॥

नृचक्षसा मनुष्याणां द्रष्टारौ दैव्या दैव्यौ देवसंबन्धिनौ होतारा होताराबुभोभौ
देवा देवौ हुवे । आह्वयामि यज्ञे । पवमानः सोम इन्द्रो दीप्तः । तथा च यास्कः ।
इन्द्र इरां दृणातीति वेरां दारयत इति वेरां धारयतीति वेंधे भूतानीति वा ।
तद्यदेनं प्राणैः समंधत तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते । नि० १०. ८. । इति । वृषा
कामानां वर्षिता च भवतीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

भारती पवमानस्य सरस्वतीका मही ।

इमं नो यज्ञमा गमन्तिस्त्रो देवीः सुपेशसः ॥८॥

भारती । पवमानस्य । सरस्वती । इका । मही ।

इमं । नः । यज्ञं । आ । गमन् । तिस्रः । देवीः । सुऽपेशसः ॥८॥

भारती भारत्याख्या सरस्वती सरस्वत्याख्या च मही महतीलाख्या च तिस्रः
सुपेशसः सूरूपा देवीर्देव्यो नोऽस्माकं पवमानस्य सोमस्य संबन्धिनमिमं यज्ञं
प्रत्यागमन् । आगच्छन्तु ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वष्टारमयजा गोपां पुरोयावानमा हुवे ।

इन्दुरिन्द्रो वृषा हरिः पवमानः प्रजापतिः ॥९॥

त्वष्टारं । अयऽजां । गोपां । पुरऽयावानं । आ । हुवे ।

इंद्रः । इंद्रः । वृषा । हरिः । पवमानः । प्रजाऽपतिः ॥ ९ ॥

अयजामये जातं गोपां प्रजानां पालयितारं पुरोयावानं देवानां पुरस्तात्प्र-
तारं त्वष्टारं देवमाहुवे । आह्वयामि यज्ञे । हरिर्हरितवर्णः पवमान इंद्रः
सोम इंद्रो देवानामीश्वरो वृषा कामानां वर्षिता च प्रजापतिः प्रजानां पाल-
यिता च भवतीति ॥

॥ अथ दशमी ॥

वनस्पतिं पवमान मध्वा समंघि धारया ।

सहस्रवल्शं हरितं भ्राजमानं हिरण्ययं ॥ १० ॥

वनस्पतिं । पवमान । मध्वा । सं । अंघि । धारया ।

सहस्रऽवल्शं । हरितं । भ्राजमानं । हिरण्ययं ॥ १० ॥

हे पवमान सोम हरितं हरितवर्णं हिरण्ययं कदाचिद्धिरण्यमयवर्णं च भ्राज-
मानं दीपमानं सहस्रवल्शं सहस्रशाखं वनस्पतिं देवं धारया धारामयेण मध्वा
मधुना समंघि । अंघ्र । संस्कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथैकादशी ॥

विश्वे देवाः स्वाहाकृतिं पवमानस्या गत ।

वायुर्वृहस्पतिः सूर्योऽग्निरिंद्रः सजोषसः ॥ ११ ॥

विश्वे । देवाः । स्वाहाऽकृतिं । पवमानस्य । आ । गत ।

वायुः । बृहस्पतिः । सूर्यः । अग्निः । इंद्रः । सऽजोषसः ॥ ११ ॥

हे विश्वे देवा वायुर्वृहस्पतिश्च सूर्यश्चाग्निश्च इंद्रश्च सर्वे यूयं सजोषसः संगताः
संतः पवमानस्य सोमस्य स्वाहाकृतिं स्वाहाकारं प्रत्यागत । प्रत्यागच्छत ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे पंचविंशो वर्गः ॥

मंद्रयेति नवर्चं षष्ठं सूक्तं काश्यपस्यासितस्य देवतस्य वार्धं गायत्रं पवीमा-
नसोमदेवताकं ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

मंद्रया सोम धारया वृषा पवस्व देवयुः । अथ्यो वारेष्वस्मयुः ॥१॥

मंद्रया । सोम । धारया । वृषा । पवस्व । देवऽयुः । अथ्यः । वारेषु । अस्मऽयुः ॥१॥

हे सोम वृषा कामानां वर्षिता देवयुर्देवकामोऽस्मयुरस्मत्कामश्चाथ्योऽवेर्वारेषु
बालेषु दशापविषे मंद्रया मदकरया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि त्वं मद्यं मदमिंद्रविंद्र इति क्षर । अभि वाजिनो अर्वतः ॥२॥

अभि । त्वं । मद्यं । मदं । इंद्रो इति । इंद्रः । इति । क्षर । अभि । वाजिनः । अर्वतः ॥२॥

हे इंद्रो सोम त्वमिंद्र ईश्वर इति कृत्वा त्वं तं मद्यं मदकरं मदं रसमभि क्षर ।
वर्ष । वाजिनां बलवतोऽर्वतोऽश्वांश्चास्मदर्थमभि क्षरेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभि त्वं पूर्णं मदं सुवानो अर्ष पविच आ । अभि वाजमुत श्रवः ॥३॥

अभि । त्वं । पूर्णं । मदं । सुवानः । अर्ष । पविच । आ । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥३॥

हे सोम सुवानोऽभिषूयमाणस्त्वं पूर्णं प्रत्नं त्वं तं प्रसिद्धं मदं मदकरं रसं
पविच आ समंतादभ्यर्ष । अभिगमय । वाजं बलमस्मानभ्यर्ष । उतापि च
श्रवोऽक्षमभ्यर्ष ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अनु द्रप्सास इंदव आपो न प्रवतासरन् । पुनाना इंद्रमाशत ॥४॥

अनु । द्रप्सासः । इंदवः । आपः । न । प्रऽवता । अमरन् । पुनानाः । इंद्रं । आशत ॥४॥

द्रप्सासो द्रुतगतयः पुनानाः क्षरन्त इंदवः सोमाः प्रवता प्रवणेन मार्गेणापो
नाप इवेंद्रमन्वसरन् । अनुगच्छन्ति । आशत । व्याप्नुवन्ति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यमत्यमिव वाजिनं मृजन्ति योषणो दश । वने क्रीळंतमत्यविं ॥५॥

यं । अत्यंऽइव । वाजिनं । मृजन्ति । योषणः । दश । वने । क्रीळंतं । अतिऽअविं ॥५॥

अत्यविं दशापविचमतिक्रम्य वनेऽरण्ये क्रीळंतं वर्तमानं यं सोमं दश
दशसंख्याका योषणः स्त्रियोऽंगुलय इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । तमीमणीः
समर्ये आ गृभ्णन्ति योषणो दश । ऋग्वे० ९. १. ७. । इति । वाजिनं बलिनमत्य-
मिवाश्वमिव मृजन्ति परिचरन्ति । उत्तरया सहान्वयः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं गोभिर्वृषणं रसं मदाय देववीतये । सुतं भराय सं सृज ॥ ६ ॥

तं । गोभिः । वृषणं । रसं । मदाय । देवऽवीतये । सुतं । भराय । सं । सृज ॥ ६ ॥

वृषणं कामानां वर्षितारं देववीतये देवानां पानाय मदाय सुतमभिषुतं तं
रसं भराय संयामाय गोभिः पयोभिः संसृज । संयोजय ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

देवो देवाय धारयेन्द्राय पवते सुतः । पयो यदस्य पीपयत् ॥ ७ ॥

देवः । देवाय । धारया । इन्द्राय । पवते । सुतः । पयः । यत् । अस्य । पीपयत् ॥ ७ ॥

देवाय द्योतमानायेन्द्राय सुतोऽभिषुतो देवो द्योतमानः सोमो धारया पवते ।
क्षरति । यद्यस्मादस्य सोमस्य पयः पीपयत् इन्द्रमाषायितवत् । तस्माद्धारया
पवत इत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आत्मा यज्ञस्य रंक्षा सुष्टाणः पवते सुतः । प्रत्नं नि पाति काष्यं ॥ ८ ॥

आत्मा । यज्ञस्य । रंक्षा । सुष्टानः । पवते । सुतः । प्रत्नं । नि । पाति । काष्यं ॥ ८ ॥

यज्ञस्यात्मात्मभूतः सुतोऽभिषुतः सोमः सुष्टाणो यजमानेभ्यः कामान्प्रेरयन्
रंक्षा वेगेन पवते । क्षरति । प्रत्नं पुरातनं कष्यमात्मनः कवित्वं च निपाति ।
अभिरक्षति ॥

॥ अथ नवमी ॥

एवा पुनान इन्द्रयुर्मदं मदिष्ट वीतये । गुहा चिहधिषे गिरः ॥ ९ ॥

एव । पुनानः । इन्द्रऽयुः । मदं । मदिष्ट । वीतये । गुहा । चित् । दधिषे । गिरः ॥ ९ ॥

हे मदिष्टातिशयेन मदकर सोमेन्द्रयुरिन्द्रकामस्त्वं वीतय इन्द्रस्य पानाविवैवं

मदं पुनानः क्षरन्गुहा गुहायां । यज्ञशालायामित्यर्थः । गिरश्चिच्छद्धानपि दधिषे । अभिषववेलायामुपरवेषु धारयसि । करोषीत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

असृयमिति नवर्चं सप्तमं सूक्तं । असृयमित्यनुक्रांतं । असितो देवलो वर्षिः । तौ च कश्यपगोचरौ । गायत्रं छंदः सोमः पवमानो देवता । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा

असृयमिंदवः पथा धर्मचतस्य सुश्रियः । विदाना अस्य योजनं ॥१॥

असृयं । इंदवः । पथा । धर्मन् । चतस्य । सुऽश्रियः । विदाना । अस्य । योजनं ॥१॥

सुश्रियः शोभनश्रयणा अस्येन्द्रस्य योजनं संबंधं विदाना जानंत इंदवः सोमा धर्मन् कर्मणृतस्य यज्ञस्य पथा मार्गेणासृयं । सृज्यंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र धारा मध्वो अयियो महीरपो ति गाहते । हविर्हविष्षु वंद्यः ॥२॥

प्र । धारा । मध्वः । अयियः । महीः । अपः । वि । गाहते । हविः । हविष्षु । वंद्यः ॥२॥

हविःषु हविषां मध्ये वंद्यः स्तुत्यो हविर्विरात्मको यः सोमो महीर्महतीरपो वसतीवरीर्विगाहते तस्य मध्वः सोमस्यायियो मुख्या धाराः प्रपतंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र युजो वाचो अयियो वृषाव चक्रददने । सद्यभि सत्यो अध्वरः ॥३॥

प्र । युजः । वाचः । अयियः । वृषा । अव । चक्रदत् । वने । सद्य । अभि । सत्यः । अध्वरः ॥३॥

एतदेव दर्शयति । वृषा कामानां वर्षकः सत्यः सत्यभूतोऽध्वरो हिंसावर्जितोऽयियो मुख्यः सोमः सद्य यज्ञगृहमभि प्रति वन उदके युजो युक्ता वाचः प्रावचक्रदत् । अवक्रंदति । शष्टान्करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि यक्ताष्या क्विर्नृम्णा वसानो अर्षेति । स्वर्वाजी सिषासति ॥४॥

परि । यत् । काष्या । क्विः । नृम्णा । वसानः । अर्षेति । स्वः । वाजी । सिषासति ॥४॥

कविः आन्तर्कर्मो सोमो नृम्णा नृम्णानि धनानि वसान आच्छादयन्स्तोतृणां
काव्या काव्यानि कविकर्माणि स्तोत्राणि यद्यदा पर्यर्षति परिगच्छति तदा
स्वः स्वर्गे वाजी बलवानन्नवान्वेन्द्रः सिषासति । यागं प्रत्यागंतुं स्वकीयं बलं
संभक्तुमिच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पर्वमानो अ॒भि स्पृ॒धो वि॒शो रा॒जेव सी॒दति । यदी॑मृ॒खंति वे॒धसः ॥ ५ ॥

पर्व॑मानः । अ॒भि । स्पृ॒धः । वि॒शः । रा॒जा ऽ इव । सी॒दति । यत् । ई । अ॒खंति । वे॒धसः ॥ ५ ॥

यद्यदेमेनं सोमं वेधसः कर्मणां कर्तार ऋखंति प्रेरयन्ति तदा पवमानः
क्षरन्नेष सोमः स्पृधः स्पर्धमानान्यागविघ्नकारिणो राक्षसान्विशः स्पर्धमानान्म-
नूथान् राजेव यथा राजा तद्वदभिषीदति । नाशयितुमभिगच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒थो वा॒रे परि॑ प्रि॒यो हरि॑र्वनेषु सी॒दति । रे॒भो व॑न॒थ्यते म॒ती ॥ ६ ॥

अ॒थः । वा॒रः । परि॑ । प्रि॒यः । हरि॑ः । वने॑षु । सी॒दति । रे॒भः । व॑न॒थ्यते । म॒ती ॥ ६ ॥

हरिर्हरितवर्णः प्रियो देवानां प्रियतम एव सोमो वनेषुदकेषु संपृ-
क्तोऽथोऽवेर्वारे वालोपेते परिषीदति । किंच रेभोऽभिषववेलायामुपरवेषु
शब्दं कुर्वन्मती मत्या स्तुत्या वनूथ्यते । सेथ्यते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स वा॒युमि॑न्द्रं म॒श्विना॑ सा॒कं म॑देन गच्छति । र॒णा यो अ॒स्य ध॑र्म॒भिः ॥ ७ ॥

सः । वा॒युं । इ॒न्द्रं । अ॒श्विना॑ । सा॒कं । म॑देन । ग॒च्छति । र॒णः । यः । अ॒स्य । ध॑र्म॒ऽभिः ॥ ७ ॥

यो यजमानोऽस्य सोमस्य धर्मभिः कर्मभिः क्रयणाभिषवादिभी रण रमते
स यजमानो वायुमिन्द्रं चाश्विनाश्विनी च मदेन साकं सह गच्छति । प्राप्नोति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ मि॒त्रावरु॑णा भ॒गं म॑ध्वः प॒वंत ऊ॒र्मयः । वि॒दाना अ॒स्य श॑क्र॒भिः ॥ ८ ॥

आ । मि॒त्रावरु॑णा । भ॒गं । म॑ध्वः । प॒वंते । ऊ॒र्मयः । वि॒दाना । अ॒स्य । श॑क्र॒ऽभिः ॥ ८ ॥

येषां यजमानानां मध्वः सोमस्योर्मयस्तरंगा मिचावरुणा मिचावरुणौ देवौ
भगं भगाख्यं देवं च प्रति पवंते क्षरन्ति ते यजमाना अस्य सोमस्येमं सोमं
विदाना जानंतः शक्नभिः सुखैः संगच्छंत इति शेषः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒स्मभ्यं॑ रो॒दसी॑ र॒यिं म॒ध्वो वा॒जस्य॑ सा॒तये॑ । अ॒वो व॒सूनि॑ सं जि॒तं ॥९॥

अ॒स्मभ्यं॑ । रो॒द॒सी॒ऽइति॑ । र॒यिं । म॒ध्वः । वा॒जस्य॑ । सा॒तये॑ । अ॒वः । व॒सूनि॑ । सं । जि॒तं ॥९॥

हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ युवां भध्वो देवानां मोदयितुर्वाजस्य सोमात्म-
कस्यान्नस्य सातये लाभायास्मभ्यं काश्यपासितेभ्यः काश्यपदेवलेभ्यो वा रयिं
धनं अवोऽन्नं च वसूनि वासकान्यन्यान्यपि पश्वादीनि धनानि संजितं ।
संजयतं । प्रयच्छतमित्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनचिंशो वर्गः ॥

एते सोमा इति नवर्चमष्टमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अनुक्रांतं च । एते
सोमा इति । उक्तः सूक्तविनियोगः ॥ यावत्तोचे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे
सोमे मृज्यमाने मृजन्ति त्वेत्येषा । सूचितं च । अथापरमभिरूपं कुर्यादिति गाण-
गारिराष्यायस्व समेतु त इति तिस्रो मृजन्ति त्वा दश क्षिपः । आ० ५. १२. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ए॒ते सो॒मा अ॒भि प्रि॒यमि॒न्द्रस्य॑ का॒र्मम॒क्षरन्॑ । वर्ध॑तो अ॒स्य वी॒र्यं॑ ॥१॥

ए॒ते । सो॒माः । अ॒भि । प्रि॒यं । इ॒न्द्रस्य॑ । का॒र्म । अ॒क्षरन्॑ । वर्ध॑तः । अ॒स्य । वी॒र्यं॑ ॥१॥

एत अभिषुता इमे सोमा अस्येन्द्रस्य वीर्यं शक्तिं वर्धतो वर्धयंत इन्द्रस्य कामं
काम्यं प्रियं प्रीतिकरं रसमभ्यक्षरन् । अभिपवंते । अभ्यवर्षन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पु॒ना॒नासं॑श्च॒मूषदो॑ गच्छ॑न्तो वा॒युम॒श्विना॑ । ते नो॑ धा॒न्तु सु॒वीर्यं॑ ॥२॥

पु॒ना॒नासः॑ । च॒मूऽसदः॑ । गच्छ॑न्तः । वा॒युं । अ॒श्विना॑ । ते । नः॑ । धा॒न्तु । सु॒वीर्यं॑ ॥२॥

ते प्रसिद्धाः सोमा । पुनानासः पुनाना अभिषूयमाणाश्चमूषदश्चमसेषु सीदन्तो
वायुमश्विनाश्विनी च गच्छन्तः प्राप्नुवन्तो नोऽस्मभ्यं सुवीर्यं शोभनवीर्यं धातु ।
धारयन्तु । प्रयच्छन्तित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इंद्रस्य सोम राधसे पुनानो हार्दि चोदय । ऋतस्य योनिमासदं ॥३॥

इंद्रस्य । सोम । राधसे । पुनानः । हार्दि । चोदय । ऋतस्य । योनिं । आऽसदं ॥३॥

हे सोम पुनानोऽभिषूयमाणो हार्द्यभिलषितस्त्वमिंद्रस्य राधसे संराधनायर्तस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासदं यथेन्द्र आसीदति तथेन्द्रं चोदय । प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मृजंति त्वा दश क्षिपो हिन्वंति सप्त धीतयः । अनु विप्रा अमादिषुः ॥४॥

मृजंति । त्वा । दश । क्षिपः । हिन्वंति । सप्त । धीतयः । अनु । विप्राः । अमादिषुः ॥४॥

हे सोम त्वा त्वां दश दशसंख्याकाः क्षिपोऽङ्गुलयः । विशः क्षिप इत्यङ्गुलिनामस पाठात् । मृजंति । परिचरंति । सप्त सप्तसंख्याका धीतयो होचकाश्च त्वा त्वां हिन्वंति । स्वस्वव्यापारैः प्रीणयंति । विप्रा मेधाविनश्च त्वामन्वमादिषुः । अनुमादयंति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

देवेभ्यस्त्वा मदाय कं सृजानमति मेयः । सं गोभिर्वासयामसि ॥५॥

देवेभ्यः । त्वा । मदाय । कं । सृजानं । अति । मेयः । सं । गोभिः । वासयामसि ॥५॥

हे सोम मेयोऽवैर्लोमानि कमुदकं चात्यभि सृजानं त्वा त्वां देवेभ्यो देवानां । बिभक्तिव्यत्ययः । मदाय मदार्थं गोभिर्गोविकारैः पयोभिः संवासयामसि । संवासयामः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनानः कलशेषा वस्त्राण्यरुषो हरिः । परि गव्यान्पथत ॥६॥

पुनानः । कलशेषु । आ । वस्त्राणि । अरुषः । हरिः । परि । गव्यानि । अपथत ॥६॥

पुनानः पूयमानः कलशेषु कुंभेषु निषिध्यमानोऽरुष आरोचमानो हरिर्हरितवर्णः सोमो गव्यानि दध्यादीनि पयसा वासांसीव पर्यपथत । पर्याप्तादयति ॥

8512

2.5.58

Rs 65 of per Art.

॥ अथ सप्तमी ॥

म॒घो॒न॒ आ॒ प॒व॒स्व॒ नो॒ ज॒हि॒ वि॒श्वा॒ अप॒ द्वि॒षः॒ । इ॒न्दो॒ स॒खा॒य॒मा॒ वि॒श ॥७॥

म॒घो॒नः॒ । आ॒ । प॒व॒स्व॒ । नः॒ । ज॒हि॒ । वि॒श्वाः॒ । अप॒ । द्वि॒षः॒ । इ॒न्दो॒ इति॒ । स॒खा॒यं॒ ।

आ॒ । वि॒श ॥७॥

हे इ॒न्दो सोम॑ म॒घो॒नो ध॒न॒व॒तो नोऽस्मान्प्रति॑ प॒व॒स्व । क्षर॑ । वि॒श्वा वि॒-
श्वा॒न्वि॒षो वृ॒ष्टृ॒न॒प॒ज॒हि । मा॒रय॑ च । स॒खा॒यं प्रि॒यमि॒न्द्रमा॒वि॒श । आ॒प्नु॒हि च ॥

॥ अथाष्टमी ॥

वृ॒ष्टिं दि॒वः॒ परि॑ स॒व॒ द्यु॒स्त्रं पृ॒थि॒व्या अ॒धि । स॒हो॒ नः॒ सोम॑ पृ॒त्सु धाः॒ ॥८॥

वृ॒ष्टिं । दि॒वः॒ । परि॑ । स॒व॒ । द्यु॒स्त्रं । पृ॒थि॒व्याः॒ । अ॒धि । स॒हः॒ । नः॒ । सोम॑ । पृ॒त्सु॒ । धाः॒ ॥८॥

हे सोम॑ त्वं दि॒वो द्यु॒लोका॒वृ॒ष्टिं व॒र्षं परि॑स॒व । व॒र्षं । पृ॒थि॒व्या अ॒धि पृ॒थि॒व्यां ।
अ॒धिः स॒प्तम्य॑र्थानु॒वादः॒ । द्यु॒स्त्रम॒न्नं चो॒त्पा॒दये॒ति शेषः॑ । नोऽस्माकं॑ स॒हो ब॒लं च॑
पृ॒त्सु सं॒ग्रामे॑षु धाः । धेहि ॥

॥ अथ नवमी ॥

नृ॒चक्ष॑सं त्वा व॒यमि॒न्द्रपी॑तं स्व॒र्विदं॑ । भ॒क्षी॒महि॑ प्र॒जामि॑षं ॥९॥

नृ॒चक्ष॑सं । त्वा । व॒यं । इ॒न्द्रेऽपी॑तं । स्वः॒र्विदं॑ । भ॒क्षी॒महि॑ । प्र॒जां । इ॒षं ॥९॥

हे सोम॑ नृ॒चक्ष॑सं नृ॒णां दृ॒ष्टारं॑ स्व॒र्विदं॑ स॒र्वज्ञमि॒न्द्रपी॑तमि॒न्द्रेण॑ पी॒तं त्वा त्वां
पि॒बन्तो॑ व॒यं का॒श्यापा॑सिताः का॒श्याप॑दे॒वला॒ वा प्र॒जां पु॒त्रादि॑कामि॒षम॒न्नं च॑
भ॒क्षी॒महि॑ । भ॒जेम॑हि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकचिंशो वर्गः ॥

परि॑ प्रि॒येति॑ न॒वर्चं॑ न॒वमं॑ सू॒क्तं । ऋ॒ष्याद्याः॑ पू॒र्वव॑त् । परि॑ प्रि॒येत्यनु॑क्रांतं ।
उ॒क्तो वि॒नियोगः॑ ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॑ प्रि॒या दि॒वः॒ क॒विर्व॑यांसि न॒शोर्हि॑तः । सु॒वा॒नो या॑ति क॒वि॒क्रतुः॑ ॥१॥

परि॑ । प्रि॒या । दि॒वः॒ । क॒विः॒ । व॒यांसि॑ । न॒शोः॒ । हि॒तः॒ । सु॒वा॒नः॒ । या॑ति । क॒विऽक्र॑तुः ॥१॥

क॒विर्मे॑धा॒वी क॒वि॒क्रतुः॑ क्रा॒न्तप्र॒ज्ञः क्रा॒न्तक॑र्मा वा सोमो न॒शोरधि॑षवण॒फल॑-

कयोर्हितो निहितः सुवानोऽभिषूयमाणो दिवो द्युलोकस्य परि प्रियातिप्रियाणि
वयांसि यावः ॥ तथा च मंषवर्णः । वयांसि श्येना अतिथयः पर्वतानां ककुभ
इति ॥ याति । गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रप्र क्षयाय पन्यसे जनाय जुष्टो अद्रुहे । वीत्यर्ष चनिष्ठया ॥ २ ॥

प्रऽप्र । क्षयाय । पन्यसे । जनाय । जुष्टः । अद्रुहे । वीती । अर्ष । चनिष्ठया ॥ २ ॥

हे सोम प्र प्रात्यंतं क्षयाय तव निवासभूतायाद्रुहेऽद्रोग्ध्रे च पन्यसे स्तोत्रे
जनाय मनुष्याय वीती वीत्यै भक्षणाय जुष्टः पर्याप्तत्वं चनिष्ठयाचवत्तमया
धारयार्ष । यागं प्रति गच्छ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स सूनूर्मातरा षुचिर्जातो जाते अरोचयत् । महान्मही ऋतावृधा ॥ ३ ॥

सः । सूनूः । मातरा । षुचिः । जातः । जाते इति । अरोचयत् । महान् । मही इति ।

ऋतऽवृधा ॥ ३ ॥

जात उत्पन्नः षुचिर्विशुद्धो महान्हविरुत्तमः स सोमाख्यः सूनूः पुत्रो मही
महत्यावृतावृधा यज्ञस्य वर्धयिष्यौ जाते विश्वस्य जनयिष्यौ मातरात्मनो मातरौ
द्यावापृथिव्यावरोचयत् । रोचयति । दीपयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स सप्र धीतिभिर्हितो नद्यो अजिन्वदद्रुहः । या एकमक्षि वावृधुः ॥ ४ ॥

सः । सप्र । धीतिऽभिः । हितः । नद्यः । अजिन्वत् । अद्रुहः । याः । एकं । अक्षि । वावृधुः ॥ ४ ॥

या नद्यो यमेकं मुख्यं सोममह्यक्षीणं ववृधुर्वर्धयन्ति स सोमो धीतिभिरंगु-
लिभिः । रशना धीतय इत्यंगुलिनामसु पाठात् । हितो निहितः सन्नद्रुहो
द्रोहवर्जिताः सप्र सप्रसंख्याका नद्यो नदीरजिन्वत् । प्रीणयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ता अभि संतमस्तृतं महे युवानमा दधुः । इंदुमिद्र तव वते ॥ ५ ॥

ताः । अभि । संतं । अस्तृतं । महे । युवानं । आ । दधुः । इंदुं । इंद्र । तव । वते ॥ ५ ॥

हे इन्द्र तव त्वदीये व्रते कर्मणि ता अंगुल्यः । पूर्वञ्च धीतिभिरित्यंगुलीनामु-
पात्तत्वात्तच्छब्देन परामर्शः । संतं विद्यमानमस्तृतमहिंसितं युवानं नित्यतरु-
णमिदं सोमं महे महतेऽभिषवादिलक्षणाया कर्मणेऽभ्यादधुः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अभि वह्निर्मर्त्यः सप्त पश्यति वावहिः । क्रिविर्देवीरतर्पयत् ॥६॥

अभि । वह्निः । अर्मर्त्यः । सप्त । पश्यति । वावहिः । क्रिविः । देवीः । अतर्पयत् ॥६॥

यो वह्निर्यज्ञस्य धुरो वोढामर्त्यो मरणरहितो वावहिर्देवानां तृप्तेरत्यंतं वोढा
च सोमः सप्त नदीः पश्यति सोऽयं क्रिविः कूपरूपेण पूर्णोऽवस्थितः सन्देवीर्न-
दीरतर्पयत् । तर्पयति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अवा कल्पेषु नः पुमस्तमांसि सोम योध्या । तानि पुनान जघनः ॥७॥

अवा । कल्पेषु । नः । पुमः । तमांसि । सोम । योध्या । तानि । पुनान । जघनः ॥७॥

हे पुमः पुमन्सोम कल्पेषु कल्पनीयेष्वहःसु नोऽस्मानव । रक्ष । अपि च
पुनान हे पवमान सोम त्वं योध्या योधनीयानि तमांसि रक्षांसि यानि तानि
जघनः । नाशय ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नृ नथ्यसे नवीयसे सूक्ताय साधया पथः । प्रलवद्रोचया रुचः ॥८॥

नृ । नथ्यसे । नवीयसे । सुऽउक्ताय । साधय । पथः । प्रलऽवत् । रोचय । रुचः ॥८॥

हे सोम नथ्यसे नथ्याय नूतनाय नवीयसे स्तुत्यायास्माकं सूक्ताय पथो मार्गान्बु-
क्षिप्रं साधय । अभिगच्छ । अपि च प्रलवद्यथापूर्वं रुचः स्वदीप्ती रोचय ।
प्रकाशय ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवमान महि श्रवो गामश्वं रासि वीरवत् । सना मेधां सना स्वः ॥९॥

पवमान । महि । श्रवः । गां । अश्वं । रासि । वीरऽवत् । सन । मेधां । सन ।

स्वपरिति स्वः ॥९॥

हे पवमान सोम यस्त्वं वीरवत्पुत्रवद्गहि महच्छ्रुवोऽन्नं गां चाश्वं च रासि
अस्मभ्यं प्रयच्छसि स त्वं मेधां सन । अस्मभ्यं प्रयच्छ । अपि च स्वर्यदस्मदभि-
लषितं तत्सर्वं सन । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चयस्त्रिंशो वर्गः ॥

प्र स्वानास इति नवर्चं दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र स्वानास
इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र स्वानासो रथा इवार्वेतो न श्रवस्यवः । सोमासो राये अक्रमुः ॥ १ ॥

प्र । स्वानासः । रथाः । इव । अर्वेतः । न । श्रवस्यवः । सोमासः । राये । अक्रमुः ॥ १ ॥

प्र स्वानासोऽभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं कुर्वतः सोमासः सोमा रथा इव
यथा शब्दं कुर्वतो रथा अर्वेतो न यथा शब्दं कुर्वतोऽश्वास्तथा श्रवस्यवः शत्रु-
भ्योऽन्नमिच्छन्तो राये यजमानानां धनायाक्रमुः । आगच्छन ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हिवानासो रथा इव दधन्विरे गभस्त्योः । भरासः कारिणामिव ॥ २ ॥

हिवानासः । रथाः । इव । दधन्विरे । गभस्त्योः । भरासः । कारिणां । इव ॥ २ ॥

सोमा रथा इव यथा रथास्तथा हिवानासो हिवाना यागदेशं प्रति गच्छन्तो
भरासो भराः कारिणामिव यथा भारवाहिनां बाह्वोर्धीयन्ते तथा गभस्त्योर्च्चत्विजां
बाह्वोः । गभस्ती बाहू इति बाहुनामसु पाठात् । दधन्विरे । धीयन्ते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

राजानो न प्रशस्तिभिः सोमासो गोभिरंजते । यज्ञो न सप्त धातृभिः ॥ ३ ॥

राजानः । न । प्रशस्तिः । भिः । सोमासः । गोभिः । अंजते । यज्ञः । न । सप्त । धातृभिः ॥ ३ ॥

सोमासः सोमाः प्रशस्तिभिः प्रशस्ताभिः स्तुतिरूपाभिर्वाग्भी राजानो न
यथा राजानः सप्त धातृभिः सप्त होचाभिर्यज्ञो न यथा च यज्ञस्तथा गोभिर्गां-
विकारैः पयोभिरंजते । अज्यन्ते । संस्क्रियन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि सुवा॒नास॒ इ॒न्द॒वो॒ म॒दा॒य॒ ब॒र्हे॒णा॒ गि॒रा । सु॒ता अ॒र्धे॒ति॒ धा॒र॒या ॥४॥

परि॑ । सु॒वा॒ना॒सः । इ॒न्द॒वः । म॒दा॒य॒ । ब॒र्हे॒णा॒ । गि॒रा । सु॒ताः । अ॒र्धे॒ति॒ । धा॒र॒या ॥४॥

सुवानासः सुवाना अभिषूयमाणा इन्दवः सोमा बर्हेणा महत्या गिरा स्तुति-
रूपया वाचा सुता अभिषुताः संतो मदाय मदार्थं धारया पर्यर्धेति । परितो
गच्छन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ॒पा॒ना॒सो॒ वि॒व॒स्व॒तो॒ ज॒न॒ंत॒ उ॒ष॒सो॒ भ॒गं । सू॒रा अ॒खं॒ वि त॒न्व॒ते ॥५॥

आ॒पा॒ना॒सः । वि॒व॒स्व॒तः । ज॒न॒ंतः । उ॒ष॒सः । भ॒गं । सू॒राः । अ॒खं॒ । वि । त॒न्व॒ते ॥५॥

विवस्वत इन्द्रस्यापानास आपानभूता उषसो भगं जनंतो जनयंतः सूराः
सरंतः सोमा अखं वितन्वते । अभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं कुर्वन्ति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चतुस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒प॒ ह॒रा म॒ती॒नां प्र॒त्ना च॒ख॒न्ति॒ का॒र॒वः । वृ॒ष्णो॒ ह॒र॒स आ॒य॒वः ॥६॥

अ॒प॒ । ह॒रा । म॒ती॒नां । प्र॒त्नाः । च॒ख॒न्ति॒ । का॒र॒वः । वृ॒ष्णः । ह॒र॒से । आ॒य॒वः ॥६॥

मतीनां स्तुतीनां कारवः कर्तार चृत्विजः प्रत्नाः पुराणा वृष्णः सेचकस्य
सोमस्य हरस आहरस आहर्तारश्चायवो मनुष्या हारा यज्ञस्य हाराण्यपार्श्वेति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स॒मी॒ची॒नास॒ आ॒स॒ते॒ हो॒ता॒रः॒ स॒प्त॒जा॒म॒यः । प॒द॒मे॒क॒स्य॒ पि॒प्र॒तः ॥७॥

सं॒ऽई॒ची॒ना॒सः । आ॒स॒ते॒ । हो॒ता॒रः । स॒प्त॒ऽजा॒म॒यः । प॒दं । ए॒क॒स्य॒ । पि॒प्र॒तः ॥७॥

समीचीनासः समीचीना जामयो जामिसदृशा एकस्य सोमस्य पदं स्थानं
पिप्रतः पूरयंतः सप्त होतारः सप्त होचका आसते । यज्ञ उपविशन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ना॒भा॒ ना॒भिं न॒ आ द॒दे च॒क्षु॒ष्ठा॒सूर्ये॒ स॒चा । क॒वे॒र॒प॒त्य॒मा दु॒हे ॥८॥

ना॒भा॒ । ना॒भिं । नः । आ । द॒दे । च॒क्षुः । चि॒त् । सू॒र्ये । स॒चा । क॒वेः । अ॒प॒त्यं । आ । दु॒हे ॥८॥

नाभिं यज्ञस्य नाभिभूतं सोमं नोऽस्माकं नाभा नाभावहमाददे । पिबामीत्यर्थः ॥ पीतसोमानामस्माकं चक्षुश्चिच्छक्षुरपि सूर्ये सचा संगतं भवति । किंच कवेः क्रांतकर्मणः सोमस्यापत्यमंशुमादुहे । आपूरयामि ॥

॥ अथ नवमी ॥

अभि प्रिया दिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहा हितं । सूरः पश्यति चक्षसा ॥ ९ ॥

अभि। प्रिया। दिवः। पदं। अध्वर्युऽभिः। गुहा। हितं। सूरः। पश्यति। चक्षसा ॥ ९ ॥

सूरः सुवीर्य इन्द्रश्चक्षसा चक्षुषा दिवो दीप्तस्यात्मनः प्रिया प्रियं पदमध्वर्युभिर्गुहा गुहायां हृदये हितं निहितं पीतं सोममप्यभिपश्यति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे पंचचिंशो वर्गः ॥

उपास्मा इति नवर्चमेकादशं सूक्तं । ऋथाद्याः पूर्ववत् । उपास्मा इत्यनुक्रांतं । उक्तः सूक्तविनियोगः । अभिष्टवे घर्मदुधावत्सेऽपनीयमाने नमसेदुपेत्येषा । सूचितं च । नमसेदुप सीदत संजानाना उप सीदन्नभिज्ञु । आ० ४. ७. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उपास्मै गायता नरः पवमानायेंदवे । अभि देवाँ इयंक्षते ॥ १ ॥

उप। अस्मै। गायत। नरः। पवमानाय। इंदवे। अभि। देवान्। इयंक्षते ॥ १ ॥

हे नरो नेतार ऋत्विजो यज्ञस्य देवानिन्द्रादीनभीयक्षत आभिमुख्येन यष्टुमिच्छते पवमानाय क्षरतेऽस्मा अभिषूयमाणायेंदवे सोमायोपगायत । उपगानं कुरुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि ते मधुना पयोऽथर्वाणो अग्निश्रियुः । देवं देवाय देवयु ॥ २ ॥

अभि। ते। मधुना। पयः। अथर्वाणः। अग्निश्रियुः। देवं। देवाय। देवऽयु ॥ २ ॥

हे सोम ते तव देवं देवनशीलं देवयु देवयुं देवकामं रसं देवाय देवनशीलायेंद्राय मधुना पयो गव्येन पयसाथर्वाण ऋषयोऽभ्यशिश्रियुः । अभ्यश्रीणन् । समस्कुर्वन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नः पवस्व शं गवे शं जनायं शमर्वते । शं राजन् ओषधीभ्यः ॥ ३ ॥

सः। नः। पवस्व। शं। गवे। शं। जनायं। शं। अर्वते। शं। राजन्। ओषधीभ्यः ॥ ३ ॥

हे राजन्दीप्यमान सोम स प्रसिद्धस्त्वं नोऽस्माकं गवे शं सुखं पवस्व । क्षर ।
जनाय पुषादये च शं पवस्व । अर्वतेऽश्वाय च शं पवस्व । ओषधीभ्यश्च
शं पवस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बभ्रवे नु स्वतवसेऽरुणाय दिविस्पृशे । सोमाय गाथमर्चत ॥४॥

बभ्रवे । नु । स्वऽतवसे । अरुणाय । दिविऽस्पृशे । सोमाय । गाथं । अर्चत ॥४॥

हे स्तोतारो बभ्रवे बभ्रुवर्णाय स्वतवसे स्वबलायारुणाय कदाचिदरुण-
वर्णाय दिविस्पृशे दिवं स्पृशते सोमाय नु क्षिप्रं गाथं स्तुतिरूपां वाचमर्चत ।
उच्चारयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

हस्तच्युतेभिरद्रिभिः सुतं सोमं पुनीतन । मधावा धावता मधु ॥५॥

हस्तऽच्युतेभिः । अद्रिऽभिः । सुतं । सोमं । पुनीतन । मधौ । आ । धावत । मधु ॥५॥

हे ऋत्विजो हस्तच्युतेभिर्हस्तप्रच्युतैरद्रिभिरभिषवयावभिः सुतमभिषुतं सोमं
पुनीतन । पवित्रे पावयत । अपि च मधौ मदकरे सोमे मधु गव्यं पय आधा-
वत । प्रक्षिपत ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षट्चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

नमसेदुप सीदत दधेदभि श्रीणीतन । इंदुमिंद्रे दधातन ॥६॥

नमसा । इत् । उप । सीदत । दधा । इत् । अभि । श्रीणीतन । इंदुं । इंद्रे । दधातन ॥६॥

हे ऋत्विजो नमसेन्नमस्कारेणोपसीदत । सोममुपगच्छत । दधेद्भैवाभिश्ची-
णीतन । अभिश्चीणीत च । इंद्र इंदुं सोमं दधातन । धत्त व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अमिषहा विचर्षणिः पवस्व सोम शं गवे । देवेभ्यो अनुकामकृत् ॥७॥

अमिषऽहा । विऽचर्षणिः । पवस्व । सोम । शं । गवे । देवेभ्यः । अनुकामऽकृत् ॥७॥

हे सोमामिषहामिषाणां हंता विचर्षणिर्विद्रष्टा देवेभ्योऽनुकामकृदभीष्टस्य
कर्ता त्वं गवेऽस्माकं गवे शं सुखं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

इन्द्राय सोम पातवे मदाय परि विध्यसे । मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥८॥

इन्द्राय । सोम । पातवे । मदाय । परि । सिध्यसे । मनः । चित् । मनसः । पतिः ॥८॥

हे सोम मनश्चिन्मनसो ज्ञाता मनसस्पतिरीश्वरस्त्वमिन्द्रायेन्द्रस्य पातवे पानाय मदाय च परिषिध्यसे । परितः पात्रेषु सिध्यसे ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवमान सुवीर्यं रयिं सोम रिरीहि नः । इद्विद्रेण नो युजा ॥९॥

पवमान । सु । वीर्यं । रयिं । सोम । रिरीहि । नः । इदो इति । विद्रेण । नः । युजा ॥९॥

हे इदो क्लिष्टमान पवमान सोम त्वं सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं रयिं धनं नोऽस्माकं संबन्धिनेद्रेण युजा सहायेन नोऽस्मभ्यं रिरीहि । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

सोमा असृयमिति नवर्चं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । सोमा असृय-
मित्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सोमा असृयमिदं देवः सुता ऋतस्य सादने । इन्द्राय मधुमत्तमाः ॥१॥

सोमाः । असृयं । इदं देवः । सुताः । ऋतस्य । सादने । इन्द्राय । मधुमत्तमाः ॥१॥

सुता अभिषुता मधुमत्तमा अतिशयेन मधुमन्त इदं देवः सोमा ऋतस्य यज्ञस्य
सादने गृह इन्द्रायेन्द्रार्थमसृयं । सृज्यंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि विप्रा अनूषत गावो वत्सं न मातरः । इन्द्रं सोमस्य पीतये ॥२॥

अभि । विप्राः । अनूषत । गावः । वत्सं । न । मातरः । इन्द्रं । सोमस्य । पीतये ॥२॥

विप्रा मेधाविनः सोमस्य पीतये पानायेन्द्रं मातरो जनयिष्यो गावो वत्सं न
यथा वत्सं प्रति तद्वदभ्यनूषत । अभिशष्टयन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मद॒ध्यु॒क्षेति॒ साद॑ने॒ सिंधो॑रु॒र्मा वि॑प॒श्चित् । सोमो॑ गौरी॒ अधि॑ श्रितः ॥ ३ ॥

मद॒ऽध्यु॒त् । क्षेति॒ । स॒दने॒ । सिंधोः॑ । ऊ॒र्मा । वि॒पःऽचि॒त् । सोमः॑ । गौरी॒ इति॑ ।
अधि॑ । श्रितः ॥ ३ ॥

मदध्युद्यदकरस्य रमस्य ध्यावयिता सोमः सादने । संहितायां दीर्घश्छांदसः । स्थाने क्षेति । निवसति । एतदेव विवृणोति । सिंधोर्नद्या ऊर्मोर्मा तरंगे । वसतीवरीष्वित्यर्थः । विपश्चिद्विद्वान्सोमो गौरी अधि गौर्यामधि । अधीति सप्तम्यर्थानुवादः । माध्यमिकायां वाचि । गौरी गांधर्वीति वाङ्मामसु पाठात् । श्रितः । मिश्रयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दिवो॑ नाभा॒ विच॑क्ष॒णोऽथो॒ वारं॑ महीयते । सोमो॑ यः सु॒क्रतुः॑ क॒विः ॥ ४ ॥

दि॒वः । नाभा॑ । वि॒ऽच॒क्ष॒णः । अथः॑ । वारं॑ । म॒ही॒यते॒ । सोमः॑ । यः । सु॒ऽक्रतुः॑ । क॒विः ॥ ४ ॥

यः सुक्रतुः सुप्रज्ञः कविः क्रांतकर्मा विचक्ष्णो विद्वष्टा स सोमो दिवोऽंतरिक्षस्य नाभा नाभा नाभिभूतेऽथोऽवेर्वारे वाले महीयते । पूज्यते । पूयमानः स्तूयत इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यः सोमः॑ क॒लग्नेषु॑ अ॒न्तः प॒वित्र॑ आ॒हितः॑ । तमि॑न्दुः प॒रि ष॒स्वजे ॥ ५ ॥

यः । सोमः॑ । क॒लग्नेषु॑ । आ॒ । अ॒न्तरि॑ति । प॒वित्रे॑ । आ॒ऽहि॒तः । तं । इ॒न्दुः । प॒रि । ष॒स्वजे ॥ ५ ॥

यः सोमः कलग्नेषु कुम्भेषु । आस्ते । यश्च पवित्रे पवित्रस्यान्तर्मध्य आहितो निहितस्तं स्वांशभूतं सोममिन्दुः सोमो देवः परिष्वजे । प्रविशति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्र वाच॑मि॒न्दुरि॑ष्यति स॒मुद्र॑स्याधि॒ वि॒ष्टपि॑ । जि॒वन्को॑शं म॒धुऽश्रु॑तं ॥ ६ ॥

प्र । वाचं॑ । इ॒न्दुः । इ॒ष्यति॒ । स॒मुद्र॑स्य । अ॒धि । वि॒ष्टपि॑ । जि॒वन् । को॑शं । म॒धुऽश्रु॑तं ॥ ६ ॥

इन्दुः सोमो मधुश्रुतं मधुनध्यावकं कोशं मेघं । असुरः कोश इति मेघनामसु

पाठात् । जिवन्प्रीणयन्समुद्रस्यांतरिक्षस्याधि विष्टपि विष्टब्धे स्थाने वाचं प्रेषति ।
प्रेरयति । पवित्रे पूयमानः शब्दं करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नित्यस्तोत्रो वनस्पतिर्धीनामंतः सबर्दुघः । हिन्यानो मानुषा युगा ॥७॥

नित्यऽस्तोत्रः । वनस्पतिः । धीनां । अंतरिति । सबऽदुघः । हिन्यानः । मानुषा । युगा ॥७॥

नित्यस्तोत्रः संततस्तोत्रः सबर्दुघोऽमृतस्य दोग्धा वनस्पतिर्वनानां पालयिता
सोमो मानुषा मानुषाणि युगा युगान्यहीनैकाहात्मकानि हिन्यानः प्रीणयन्धीनां
कर्मणामंतर्मध्ये निवसतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अभि प्रिया दिवस्पदा सोमो हिन्यानो अर्षति । विप्रस्य धारया कविः ॥८॥

अभि । प्रिया । दिवः । पदा । सोमः । हिन्यानः । अर्षति । विप्रस्य । धारया । कविः ॥८॥

कविः क्रांतकर्मा सोमो दिवोऽंतरिक्षाद्धिन्यानः प्रेर्यमाणो विप्रस्य मेधाविनः
स्वस्य धारया प्रिया प्रियाणि पदानि स्थानान्यभ्यर्षति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ पवमान धारय रयिं सहस्रवर्चसं । अस्मे इंदो स्वाभुवं ॥९॥

आ । पवमान । धारय । रयिं । सहस्रऽवर्चसं । अस्मे इति । इंदो इति । सुऽआभुवं ॥९॥

हे पवमानेदो सोम त्वं सहस्रवर्चसं बहुदीप्तिं स्वाभुवं शोभनभवनं रयिं
धनमस्मे अस्मासु धारय । प्रक्षिपेत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनचत्वारिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसायण्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे

षष्ठाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
 षष्ठस्य सप्तमोऽध्यायः संयहात्संप्रदर्शितः ।
 अथाष्टमः सुमतिना संगमेन प्रदर्श्यते ॥

तच्च सोमः पुनान इति नवर्चं चयोदशं मूक्तं । असितो देवलो वर्षिः
 सोमो देवता ॥ पवमानगुणः सोमो विज्ञेयः काश्यपावृषी इति विद्यादनुक्तेऽपि
 लाघवाया हळहप्युतात् । सोम इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सोमः पुनानो अर्धति सहस्रधारो अत्यविः । वायोरिंद्रस्य निष्कृतं ॥१॥

सोमः । पुनानः । अर्धति । सहस्रऽधारः । अतिऽअविः । वायोः । इंद्रस्य । निऽकृतं ॥१॥

अयं पुनानः पावकः सोमोऽर्धति । गच्छति । कीदृशोऽयं पवमानः । सहस्र-
 धारोऽपरिमितधारोऽत्यविः । अचाविशब्देन तस्मोमानुप्यते । अविलोम-
 भिर्निष्पादितं दशापविचमित्यर्थः । तदतिक्रम्य गच्छतीत्यत्यविः । किमर्थं ।
 वायोरिंद्रस्य च पानायेति शेषः । किं प्रति । निष्कृतं । निरित्येष समित्ये-
 तस्मिन्नर्थे । संस्कृतं पाचं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवमानमवस्यवो विप्रमभि प्र गांयत । सुष्वाणं देववीतये ॥२॥

पवमानं । अवस्यवः । विप्रं । अभि । प्र । गांयत । सुस्वानं । देवऽवीतये ॥२॥

हे अवस्यवो रक्षणकामा उक्ताच्चादयो यूयं पवमानं शोधकं विप्रं विशेषेण
 देवानां प्रीणयितारं विप्रवच्छुद्धं वा । अथवा । विप्र इति मेधाविनाम । मेधाविनं
 देववीतये देवपानाय सुष्वाणं सूयमानमभिप्रगायत । आभिमुख्येन प्रकर्षेण स्तुत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पर्वते वाजसातये सोमाः सहस्रपाजसः । गृणाना देववीतये ॥३॥

पर्वते । वाजऽसातये । सोमाः । सहस्रऽपाजसः । गृणानाः । देवऽवीतये ॥३॥

पवंते क्षरंति सोमाः । किमर्थं । वाजसातयेऽन्नस्य लाभाय । कीदृशाः । सहस्रपाजसो बहुबलाः । पातृणां बलप्रदा इत्यर्थः । गृणानाः । कर्मणि कर्तृ-
प्रत्ययः । स्तूयमानाः । पुनः किमर्थं । देववीतये । देवानां वीतिर्गतिः प्राप्तिर्भक्षणं
वा यस्मिन्स देववीतिर्यज्ञः । तदर्थं । यज्ञसिद्धिः साक्षात्प्रयोजनं तद्वारा वाजलाभ
इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उत नो वाजसातये पवस्व बृहतीरिषः । द्युमदिंदो सुवीर्यं ॥४॥

उत नः । वाजऽसातये । पवस्व । बृहतीः । इषः । द्युऽमत् । इंदो इति । सुऽवीर्यं ॥४॥

उतापि च नोऽस्माकं वाजसातयेऽन्नलाभाय हे इंदो सोम बृहतीरिषो
महती रसधारा द्युमद्दीप्तिमत्सुवीर्यं गोभनसामर्थ्यं च पवस्व । क्षर । गोभन-
सामर्थ्योपेता धाराः पवस्वेत्यर्थः । अथवा वाजसातये संयामाय बृहतीरिषो
द्युमत्सुवीर्यं संपादयितुं पवस्वेति योज्यं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ते नः सहस्रिणं रयिं पवंतामा सुवीर्यं । सुवाना देवास इंदवः ॥५॥

ते नः । सहस्रिणं । रयिं । पवंतां । आ । सुऽवीर्यं । सुवानाः । देवासः । इंदवः ॥५॥

त इंदवः सोमा नोऽस्माकं सहस्रिणं सहस्रसंख्योपेतं रयिं धनं सुवीर्यं चाप-
वंतां । कीदृशास्ते । सुवानाः स्तूयमाना देवासो द्योतनादिगुणयुक्ताः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अत्या हियाना न हेतृभिरसृयं वाजसातये । वि वारमर्ष्यमाश्वः ॥६॥

अत्याः । हियानाः । न । हेतृऽभिः । असृयं । वाजऽसातये । वि । वारं । अर्ष्यं । आश्वः ॥६॥

वाजसातये संयामाय हियानाः प्रेर्यमाणा अत्या नाश्वा इव । ते यथा
प्रेरकैः प्रेर्यमाणाः संयामाय शीघ्रं धावन्ति तद्वद्देतृभिः प्रेरकैः प्रेर्यमाणा आश्वः
शीघ्रगामिनः सोमा वाजसातयेऽन्नलाभायायं वारं दशापविचं असृयं ।
यत्तिसृज्यंते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वा॒श्रा अ॒र्षे॒ती॒दे॒वो॒ऽभि व॒त्सं न धे॒नवः । द॒ध॒न्वि॒रे ग॒भ॒स्त्योः ॥७॥

वा॒श्राः । अ॒र्षे॒ति । इ॒ंद॒वः । अ॒भि । व॒त्सं । न । धे॒नवः । द॒ध॒न्वि॒रे । ग॒भ॒स्त्योः ॥७॥

वाश्राः शब्दयंत इंदवः सोमा अभ्यर्पयन्ति गच्छन्ति पात्रं प्रति वाश्राः शब्द-
कारिण्यो धेनवो न । ता यथा शब्दयन्त्यो वत्सं प्रत्यागच्छन्ति तद्वत् । त एव
गभस्त्योर्बाहोर्दधन्विरे । धियन्ते च ॥

॥ अथाष्टमी ॥

जुष्ट॒ इ॒न्द्राय॒ मत्सरः॒ पव॑मान॒ कनि॑क्रदत् । वि॒श्वा अप॒ द्विषो॑ जहि ॥८॥

जुष्टः । इ॒न्द्राय॒ । म॒त्सरः॒ । प॒व॒मान॒ । क॒नि॒क्रदत् । वि॒श्वाः । अप॒ । द्विषः॑ । ज॒हि ॥८॥

इन्द्राय जुष्टः त्रियः पर्याप्तो मत्सरः सोमो भवतीति शेषः । मत्सरः सोमो मंदते-
स्मृप्तिकर्मण इति निरुक्तं । नि० २. ५. । हे पवमान त्वं कनिक्क्रदच्छब्दयन्विश्वा
द्विषः सर्वानस्माकं द्वेष्टुं न पजहि ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒प॒घ्न॑न्तो अ॒रा॒व्णः॒ प॒व॒मा॒नाः स्व॒र्द॒शः । यो॒ना॒वृ॒तस्य॑ सीदत ॥९॥

अ॒प॒ऽघ्न॑न्तः । अ॒रा॒व्णः॒ । प॒व॒मा॒नाः । स्वः॒ऽद॒शः । यो॒नौ॑ । अ॒वृ॒तस्य॑ । सी॒द॒त ॥९॥

हे पवमाना अरावणोऽदानानयजमानानपघ्नन्तो हिंसन्तः स्वर्दशः सर्वत्र
दृष्टारश्च यूयमृतस्य योनौ यज्ञस्य स्थाने सीदत । अथवा सोमपानार्थमुक्तल-
क्षणा देवा अतस्य योनौ सीदतेति योज्यं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वितीयो वर्गः ॥

परि प्रेत्यष्टर्चं चतुर्दशं सूक्तं । ऋष्यादि पूर्ववत् । परि प्राष्टवित्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॒ प्रा॒सि॒ष्य॒द॒क्त्विः॒ सि॒ंधो॒रु॒मा॒वधि॑ श्रितः । का॒रं बिभ्र॑त्पुरु॒ऽस्पृहं॑ ॥१॥

परि॒।प्रा॒।अ॒सि॒स्य॒द॒त्।क॒विः॒।सि॒ंधोः॒।ऊ॒र्मा॒।अ॒धि॒।श्रि॒तः॒।का॒रं।बि॒भ्रत्।पु॒रु॒ऽस्पृहं॑॥१॥

परि प्रासिष्यदत्परिप्रस्यंदते कविर्मेधावी सोमः सिंधोरुर्मा तरंगे वसती-

वर्युदकरसेऽधिष्ठित आश्रितः । पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं कारं शब्दं बिभ्रद्वा-
रयन्परिस्यंदत इति संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

गिरा यदी संबंधवः पंच व्राता अपस्यवः । परिष्कृण्वन्ति धर्णसिं ॥२॥

गिरा । यदि । सऽबंधवः । पंच । व्राताः । अपस्यवः । परिऽकृण्वन्ति । धर्णसिं ॥२॥

सबंधवः समानबंधनाः पंच व्राताः पंच जना मनुष्या यजमाना अपस्यवः
कर्मच्छवो यद्यदेमेनं धर्णसिं धारकं सोमं गिरा स्तुत्या परिष्कृण्वन्त्यलंकुर्वन्ति ।
अस्योत्तरचान्वयः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आदस्य शुष्मिणो रसे विश्वे देवा अमत्सत । यदी गोभिर्वसायते ॥३॥

आत् । अस्य । शुष्मिणः । रसे । विश्वे । देवाः । अमत्सत । यदि । गोभिः । वसायते ॥३॥

आत्परिष्करणानंतरमेव शुष्मिणो बलवतोऽस्य सोमस्य रसे विश्वे देवा
अमत्सत । अमाद्यन्त । यदि यदा गोभिर्गोविकारैः । विकारे प्रकृतिशब्दः ।
क्षीरादिभिर्वसायते । आच्छाद्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

निरिणानो वि धावति जहच्छर्याणि तान्वा । अचा सं जिघ्रते युजा ॥४॥

निऽरिणानः । वि । धावति । जहत् । शर्याणि । तान्वा । अच । सं । जिघ्रते । युजा ॥४॥

अयं सोमो निरिणानो दशापविचादधो गच्छन्विधावति । विविधं धावति ।
----- यदा तान्वा । तनु दशापविचवस्त्वं । तत्संवंधीनि शर्याणि द्वाराणि
जहदधः सरति । अचास्मिन्यज्ञे युजा सखिभूतेनेन्द्रेण सह संजिघ्रते । संगतो
भवति । वस्त्वसुषिराङ्निर्गत्य दशापविचादधः सत्पात्रं विविधं गच्छन् होमद्वा-
रेण्ड्रेण संगतो भवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नप्रीभिर्यो विवस्वतः शुभ्रो न मामृजे युवा । गाः कृण्वानो न निर्णिजं ॥५॥

नप्रीभिः । यः । विवस्वतः । शुभ्रः । न । ममृजे । युवा । गाः । कृण्वानः । न । निऽनिजं ॥५॥

यः सोमो विवस्वतः परिचरणवतो यजमानस्य नप्रीभिः पौत्रस्थानीयाभिः ।

तस्य हस्तः पुचोऽङ्गुलयः पौचस्थानीया इत्यभिप्रायः । मामृजे मृज्यते शुभ्रो न दीप्नोऽश्वो युवेव । यथाप्रवृद्धोऽश्वो मृज्यते स्वपरिचारकैस्तद्वत् एव युवा मिश्र-
णशीलः सोमो निर्णिजं । निर्णिगिति रूपनाम । स्वकीयं रूपं गा न कृत्वा नो
गोविकारांश्च कुर्वाणो भवतीति शेषः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अति श्रिती तिरश्चता गव्या जिगात्यगव्या । वयुमियति यं विदे ॥ ६ ॥

अति । श्रिती । तिरश्चता । गव्या । जिगाति । अगव्या । वयुं । इयति । यं । विदे ॥ ६ ॥

अगव्याङ्गुल्याभिषूयमाणः सोमो गव्या गव्यानि श्रिती श्रित्यै श्रयणार्थं
तिरश्चता तिरश्चीनमति जिगाति । अंशुमतिक्रम्य गच्छति । तथाङ्गुल्याभि-
षूयमाणो वयुं शब्दमियति । प्रेरयति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभि क्षिपः समग्मत मर्जयंतीरिपस्पतिं । पृष्ठा गृभ्णत वाजिनः ॥ ७ ॥

अभि । क्षिपः । सं । अग्मत । मर्जयंतीः । इषः । पतिं । पृष्ठा । गृभ्णत । वाजिनः ॥ ७ ॥

क्षिपोऽङ्गुलयो मर्जयंतीरभिमृशन्त्य इषस्पतिमन्त्रानां स्वामिनं सोममभिस-
मग्मत । अभिसंगच्छते । संगत्य च वाजिनो वलवतः सोमस्य पृष्ठा पृष्ठानि
गृभ्णत । गृह्णन्त्यभिषवाङ्गुलयः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

परि दिव्यानि मर्मृशन्विश्वानि सोम पार्थिवा । वसूनि यात्यस्मयुः ॥ ८ ॥

परि । दिव्यानि । मर्मृशत् । विश्वानि । सोम । पार्थिवा । वसूनि । याहि । अस्मऽयुः ॥ ८ ॥

हे सोम दिव्यानि पार्थिवानि च विश्वानि सर्वाणि वसूनि धनानि परि-
मर्मृशत्परिमृशन्परिगृह्णन्स्मयुरस्मान्कामयमानो याहि । आगच्छ । एवमभि-
षुखन्नसं संबोध्य ब्रूते ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चतुर्थो वर्गः ॥

एष धियेत्यष्टचं पंचदशं सूक्तं । ऋषाद्याः पूर्ववत् । एष धियेत्यनुक्तांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष धिया यात्यण्या ऋरो रथेभिराशुभिः । गच्छन्निद्रस्य निष्कृतं ॥ १ ॥

एषः । धिया । याति । अण्या । ऋरः । रथेभिः । आशुभिः । गच्छन् । इन्द्रस्य ।
निःकृतं ॥ १ ॥

एष सोमः ऋरो विक्रांतोऽण्यांगुल्याभिषुतो धिया कर्मणा याति । गच्छति ।
कं देशं प्रति । उच्यते । इन्द्रस्य निष्कृतं स्थानं दिवं प्रति रथेभी रथैराशुभिः
शीघ्रगामिभिर्गच्छन् इन्द्रेण रथेऽवस्थाप्य स्वस्थाननयनाय । अंगुल्याभिषूयमाणः
सन् होमद्वारामिं निष्पीडनद्वारा पाचं वा गच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष पुरु धियायते बृहते देवतातये । यचामृतास आसते ॥ २ ॥

एषः । पुरु । धियाऽयते । बृहते । देवऽतातये । यच । अमृतासः । आसते ॥ २ ॥

एष सोमः पुरु बहुलं धियायते । धियं कर्मेच्छति ॥ धीगश्चाद्यकारोपजनः ।
यद्वा द्वितीयार्थे तृतीया छांदसश्चालुक् ॥ कस्मै । बृहते महते देवतातये यज्ञाय ।
यच यस्मिन्यज्ञेऽमृतासोऽमृता देवा आसते वसन्ति तदर्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष हितो वि नीयतेऽतः शुभ्रावता पथा । यदीं तुजंति भूर्णयः ॥ ३ ॥

एषः । हितः । वि । नीयते । अंतरिति । शुभ्रऽवता । पथा । यदि । तुजंति । भूर्णयः ॥ ३ ॥

एष सोमो हितो निहितो हविर्धाने विनीयते तस्मात्स्थानादाहवनीयं प्रति ।
अंतस्तयोर्मध्यदेशे शुभ्रावता गोभावता पथा मार्गेण यदि यदा तुजंति प्रयच्छन्ति
देवेभ्यो भूर्णयो भरणशीला अध्वर्यादयस्तदा विनीयत इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष अंग्वाणि दोधुवच्छिशीति यूथ्यो वृषा । नृम्णा दधान ओजसा ॥ ४ ॥

एषः । अंग्वाणि । दोधुवत् । शिशीति । यूथ्यः । वृषा । नृम्णा । दधानः । ओजसा ॥ ४ ॥

एष सोमः अंग्वाणि अंगवदुन्नतानंगूनभिषवकाले दोधुवत् । धूनोति । यूथ्यो

यूथाहो यूथपतिर्वृषा वृषभो यथा शिशीते तीक्ष्णे शृंगे धूनोति तद्वत् । कीदृश एषः । ओजसा बलेन नृम्णा नृम्णानि धनानि दधानोऽस्मदर्थं धारयन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष रुक्मिभिरीयते वाजी शुभ्रेभिरंशुभिः । पतिः सिंधूनां भवन् ॥ ५ ॥

एषः । रुक्मिऽभिः । ईयते । वाजी । शुभ्रेभिः । अंशुऽभिः । पतिः । सिंधूनां । भवन् ॥ ५ ॥

एष सोमो रुक्मिभिरध्वर्यादिभिः सहेयते । गच्छति । कीदृश एषः । वाजी वेजनवाञ्शुभ्रेभिः शुभ्रेर्दीप्तरंशुभिर्विगिष्टः । अथवा रुक्मिभिरित्येतदयंशुविशेषणं । सिंधूनां स्यंदमानानां रसानां पतिर्भवन् । स ईयत इति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष वसूनि पिबन्ना परुषा ययिवाँ अति । अत्र शादेषु गच्छति ॥ ६ ॥

एषः । वसूनि । पिबन्ना । परुषा । ययिऽवान् । अति । अत्र । शादेषु । गच्छति ॥ ६ ॥

एष सोमो वसूत्याच्छादकानि पिबन्ना पिबन्तानि पीडितानि रक्षांसि परुषा पर्वणात्यतिक्रम्य ययिवान्गच्छन्नादेषु शातनीयेषु रक्षःस्ववगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एतं मृजंति मर्ज्यमुप द्रोणेष्वायवः । प्रचक्राणं महीरिषः ॥ ७ ॥

एतं । मृजंति । मर्ज्यं । उप । द्रोणेषु । आयवः । प्रऽचक्राणं । महीः । इषः ॥ ७ ॥

आयवो मनुष्या ऋत्विज एतं सोमं मर्ज्यं मार्जनीयमुपमृजंति । निष्पीडयंतीत्यर्थः । कुत्र । द्रोणेषु द्रोणकलशेषु । कीदृशं । महीरिषो महान्त्यन्नानि प्रचक्राणं कुर्वाणं । प्रभूतरसस्राविणमित्यर्थः ॥

यावस्तोत्रे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे मृज्यमाने सोम एतमु त्यमित्येषा । सूचितं च ॥ एतमु त्यं दश क्षिपो मृज्यमानः सहस्त्या । आ० ५. १२. । इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

एतमु त्यं दश क्षिपो मृजंति सप्त धीतयः । स्वायुधं मदिंतमं ॥ ८ ॥

एतं । उं इति । त्यं । दश । क्षिपः । मृजंति । सप्त । धीतयः । सुऽआयुधं । मदिन्ऽतमं ॥ ८ ॥

त्वं तमेतमेव सोमं दश क्षिपो दशंगुलयो मृजंति । परिचरंति । सप्त
धीतयः सप्तर्विजम्ब । ऋत्विजोऽंगुलिभिर्मृजंतीत्यर्थः । कीदृशमेतं । स्वायुधं शोभ-
नायुधं मदितमं मादयितृतमं । रक्षोहननसामर्थ्यप्रदर्शनाय स्वायुधशब्दश्रवणं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे पंचमो वर्गः ॥

प्र ते सोतार इत्यष्टर्चे षोडशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र त इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र ते सोतारं ओण्योऽरसं मदाय घृष्टये । सर्गो न तक्तेतशः ॥१॥

प्र । ते । सोतारः । ओण्योः । रसं । मदाय । घृष्टये । सर्गः । न । तक्ति । एतशः ॥१॥

हे सोम ते तव रसं सोतारः सोमाभिषवकर्तार ओण्यो रसं । लुप्तोपममेतत् ।
द्यावापृथिव्यो रसमुदकमिव । अथवौण्योर्द्यावापृथिव्योर्मध्ये तयोः संबन्धिनं वा
रसं प्रस्रावयंतीति शेषः । किमर्थं । घृष्टये शबुघर्षणशीलाय मदायेन्द्रस्य
मदाय । अभिषवजनितः सोमः सर्गः सृष्ट एतशो नाश्व इव तक्ति । गच्छति
पात्रं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋत्वा दक्षस्य रथ्यमपो वसानमंधसा । गोषामखेषु सश्विम ॥२॥

ऋत्वा । दक्षस्य । रथ्यं । अपः । वसानं । अंधसा । गोऽसां । अखेषु । सश्विम ॥२॥

वयमभिषोतारो दक्षस्य बलस्य रथ्यं नेतारमप उदकानि रसान्वसानमाच्छा-
दयंतमंधसा श्रयणाच्चेन सहितं गोषां गवां सोतारमेवमुक्तलक्षणं सोमं ऋत्वा
कर्मणाखेष्वंगुलीषु सश्विम । संयोजयामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अनप्रमप्सु दुष्टरं सोमं पवित्र आ सृज । पुनीहीद्राय पातवे ॥३॥

अनप्रं । अप्सु । दुष्टरं । सोमं । पवित्रं । आ । सृज । पुनीहि । इंद्राय । पातवे ॥३॥

अनप्रं शबुभिरनाप्रमप्स्वांतरिक्ष्यासु वर्तमानमिति शेषः । दुष्टरमन्यैर-
नभिभाष्यं । न हि सोमं कश्चिदप्यतितरति । ईदृशं सोमं पवित्रे दशापवित्र
आसृज । प्रक्षिप हे अध्वर्यो । तच्चोच्यते । इंद्रायेन्द्रस्य पातवे पातुं पुनीहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र पु॒नान॒स्य॒ चे॒तसा॒ सोमः॑ प॒विचे॑ अ॒र्षति॑ । ऋ॒त्वा स॒धस्य॑मा॒सदत् ॥४॥

प्र। पु॒नान॒स्य॒। चे॒तसा॒। सोमः॑। प॒विचे॑। अ॒र्षति॑। ऋ॒त्वा। स॒धस्य॑। आ। अ॒सदत् ॥४॥

चेतसा स्तुत्या पुनानस्य पूयमानस्यांशीभूतः सोमः पविचे दशापविचेऽर्षति । गच्छति । अथ पश्चात् ऋत्वा कर्मणा प्रज्ञानेन वा सधस्यं सहस्थानं द्रोणकलश आसदत् । आसीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र त्वा॒ नमो॑भि॒रि॒दं॒व इ॒न्द्र सोमा॑ अ॒सृक्ष॑त । म॒हे भ॒राय॑ का॒रिणः॑ ॥५॥

प्र। त्वा॒। नमः॑ऽभिः॒। इ॒दं॒वः। इ॒न्द्र। सोमाः॑। अ॒सृक्ष॑त। म॒हे। भ॒राय॑। का॒रिणः॑ ॥५॥

हे इन्द्र त्वा त्वां नमोभिर्नमस्कारोपलक्षितैः स्तोत्रैरथवाचैः सहेंदवः सोमाः प्रासृक्षत । प्राप्नुवंति । किमर्थं । महे महते भराय संयामाय । कीदृशः । कारिणो बलकरणशीलाः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पु॒ना॒नो रू॒पे अ॒थ्यये॒ विश्वा॒ अ॒र्षेन्न॒भि श्रियः॑ । शू॒रो न गो॑षु तिष्ठति ॥६॥

पु॒ना॒नः। रू॒पे। अ॒थ्यये॒। विश्वाः॑। अ॒र्षेन्। अ॒भि। श्रियः॑। शू॒रः। न। गो॑षु। ति॒ष्ठति॑ ॥६॥

अथ्ययेऽविमये रूपे रूपमाणे वस्त्रे पुनानः पूयमानो विश्वाः सर्वाः श्रियः शोभा अभ्यर्षेन्नभिगच्छन्गोषु निमित्तासु शूरो न शूर इव स यथा संयामे तिष्ठति तद्वदसौ तिष्ठति पात्रे ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दि॒वो न सानु॑ पि॒प्पुषी॒ धारा॑ सु॒तस्य॑ वे॒धसः॑ । वृ॒था प॒विचे॑ अ॒र्षति॑ ॥७॥

दि॒वः। न। सानु॑। पि॒प्पुषी॑। धारा॑। सु॒तस्य॑। वे॒धसः॑। वृ॒था। प॒विचे॑। अ॒र्षति॑ ॥७॥

दिवो न द्युलोकादंतरिक्षादिव सानु समुच्छ्रितमुदकं तद्यथाधो निपतति तद्वधेधसो विधातुर्बलस्य कर्तुः सुतस्याभिषुतस्य सोमस्य पिप्पुषापाययंती धारा वृथानायासेनैव पविचे दशापविचेऽर्षति । गच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वं सोम विपश्चितं तना पुनान आयुषु । अथ्यो वारं वि धावसि ॥ ८ ॥

त्वं । सोम । विपः ऽचितं । तना । पुनानः । आयुषु । अथ्यः । वारं । वि । धावसि ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं विपश्चितं स्तोतारमायुषु मनुष्येषु मध्ये रक्षसि । अथवा तृतीयाये द्वितीया । विपश्चिताध्वर्युणा तना वस्त्रेण पुनानः पूयमानः । अथवा विपश्चितमिंद्रं प्रीणयितुं तना पुनानः सन्नथ्यो वारमवेवांलं विधावसि । विविधं गच्छसि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षष्ठो वर्गः ॥

प्र निष्नेनेवेत्यष्टर्चं सप्तदशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र निष्नेनेवेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र निष्नेनेव सिंधवो घ्नंतो वृचाणि भूर्णयः । सोमा असृयमाश्वः ॥ १ ॥

प्र । निष्नेन ऽइव । सिंधवः । घ्नंतः । वृचाणि । भूर्णयः । सोमाः । असृयं । आश्वः ॥ १ ॥

निष्नेन प्रवणेन देगेन सिंधवो नद्य इव तथा वृचाणि गच्छन् घ्नंतो भूर्णयः क्षिप्रगमना आश्वो व्याघ्राः सोमाः प्रासृयं । प्रगच्छन्ति द्रोणकलशं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि सुवानास इंदवो वृष्टयः पृथिवीमिव । इंद्रं सोमांसो अक्षरन् ॥ २ ॥

अभि । सुवानासः । इंदवः । वृष्टयः । पृथिवी ऽइव । इंद्रं । सोमांसः । अक्षरन् ॥ २ ॥

सुवानासः सूर्यमाना इंदवो द्रवरूपाः सोमासः सोमा इंद्रं प्रीणयितुमभ्यक्षरन् । किमिव । वृष्टयः पृथिवीमिव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अन्यूर्मिर्मत्सरो मदः सोमः पवित्रे अर्षति । विघ्नन्नक्षांसि देवयुः ॥ ३ ॥

अति ऽऊर्मिः । मत्सरः । मदः । सोमः । पवित्रे । अर्षति । वि ऽघ्नन् । रक्षांसि । देव ऽयुः ॥ ३ ॥

अन्यूर्मिः । अतिक्रांता ऊर्मयो यस्मात्सो ऽन्यूर्मिः । अतिप्रवृद्ध इत्यर्थः । मत्सरो मादनशीलो मदो मदात्मकः सोमः पवित्रे ऽर्षति । गच्छति । किं कुर्वन् । रक्षांसि विघ्नन् घातयन् देवयुर्देवान् कामयमानो ऽर्षतीति संबंधः ॥

पविचेष्ट्यां द्वितीयाज्यभागस्या कलशेष्विति याज्या । सूचितं च । आ कलशेषु
धावति पविचे परिषिच्यत इत्येका । आ० ५. १२. ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

आ कलशेषु धावति पविचे परि षिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषु वर्धते ॥ ४ ॥

आ । कलशेषु । धावति । पविचे । परि । सिच्यते । उक्थैः । यज्ञेषु । वर्धते ॥ ४ ॥

अयं सोमः कलशेषाधावति । तदर्थं पविचे परिषिच्यतेऽध्वर्युभिः । उक्थैः
स्तौत्रैर्यज्ञेषु निमित्तेषु वर्धते । प्रवृद्धो भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अति ची सोम रोचना रोहन्न भ्राजसे दिवं । इष्णंत्सूर्यं न चोदयः ॥ ५ ॥

अति । ची । सोम । रोचना । रोहन् । न । भ्राजसे । दिवं । इष्णन् । सूर्यं । न । चोदयः ॥ ५ ॥

हे सोम त्वं ची रोचना चीणि रोचनानि चील्लोकानत्यतिक्रम्य रोहन्नुपरिस्थं
दिवं द्युलोकं भ्राजसे । प्रकाशयसि । तथेष्णागच्छन्सूर्यं न सूर्यं च चोदयः । चोद-
यसि । प्रेरयसि । नशब्दश्चार्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अभि विप्रा अभ्यनूषत मूर्धन्यज्ञस्य कारवः । दधानाश्चक्षसि प्रियं ॥ ६ ॥

अभि । विप्राः । अभ्यनूषत । मूर्धन् । यज्ञस्य । कारवः । दधानाः । चक्षसि । प्रियं ॥ ६ ॥

अभ्यनूषताभिष्टुवंति विप्रा मेधाविनः स्तोतारः । कुच । यज्ञस्य मूर्धन्मूर्धनि ।
शिरोवदुत्तमेऽभिषवदिवस इत्यर्थः । कीदृशास्ते । कारवः कर्तारः परिचर्याया
यागानुष्ठातारो वा । चक्षसि द्रष्टरि सोमे प्रियं दधाना अभ्यनूषतेति समन्वयः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

तमु त्वा वाजिनं नरो धीभिर्विप्रा अवस्यवः । मृजंति देवतातये ॥ ७ ॥

तं । उं इति । त्वा । वाजिनं । नरः । धीभिः । विप्राः । अवस्यवः । मृजंति । देवऽतातये ॥ ७ ॥

हे सोम तमु तमेव त्वा त्वां वाजिनमन्वतं गमनवंतं वा नरो नेतारो विप्रा
मेधाविनोऽध्वर्यादयो धीभिः कर्मभिर्मृजंति । शोधयंति । देवतातये यज्ञार्थं ।
किमिच्छवः । अवस्यवोऽन्नमिच्छवः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

मधो॒र्धारा॒मनु॑ क्षर॒ ती॒व्रः स॒धस्थ॒मास॑दः । चारु॑र्च॒ताय॑ पी॒तये॑ ॥ ८ ॥

मधोः॑ । धारा॑ । अनु॑ । क्षर॒ । ती॒व्रः । स॒धऽस्थं॑ । आ॒ । अस॑दः । चारुः॑ । च॒ताय॑ । पी॒तये॑ ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं मधोर्मधुररसस्य धारामनुक्षर प्रवहन् । तीव्रस्तीव्ररसः सन्सधस्थं सहस्थानमभिषवस्थानं पवित्रं वासदः । सीद । चारुश्चरणशीलः सचृताय यज्ञार्थं पीतये देवानां पानाय ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तमो वर्गः ॥

परि सुवान इति सप्तर्चमष्टादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । परि सुवानः सप्तैत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॑ सुवा॒नो गि॒रि॒ष्ठाः प॒वित्रे॑ सोमो॑ अ॒क्षाः । मदे॑षु सर्व॒धा अ॒सि ॥ १ ॥

परि॑ । सुवा॒नः । गि॒रि॒ऽस्थाः । प॒वित्रे॑ । सोमः॑ । अ॒क्षारि॑ति । मदे॑षु । सर्व॒ऽधाः । अ॒सि ॥ १ ॥

अयं सोमः पवित्रे पर्यक्षाः । परिक्षरति । सुवानः सूयमानो गिरिष्ठा गिरिस्थायी । यावसु वर्तमान इत्यर्थः । स त्वं मदेषु मादकेषु सोतृषु सर्वधा असि । सर्वस्य धाता दाता वा भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं विप्र॑स्त्वं क॒विर्मधु॑ प्र जा॒तम॑धंसः । मदे॑षु सर्व॒धा अ॒सि ॥ २ ॥

त्वं । विप्रः॑ । त्वं । क॒विः । मधु॑ । प्र । जा॒तं । अ॑धंसः । मदे॑षु । सर्व॒ऽधाः । अ॒सि ॥ २ ॥

हे सोम त्वं विप्रो विविधं प्रीणयिता विप्रसदृशो वा त्वं च कविर्मधावी । अतस्त्वमधंसोऽन्नाज्जातं मधु मधुररसं प्रयच्छसीति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तव॑ वि॒श्वे स॒जोष॑सो दे॒वासः॑ पी॒तिमा॑शत । मदे॑षु सर्व॒धा अ॒सि ॥ ३ ॥

तव॑ । वि॒श्वे । स॒ऽजोष॑सः । दे॒वासः॑ । पी॒तिं । आ॒शत॑ । मदे॑षु । सर्व॒ऽधाः । अ॒सि ॥ ३ ॥

हे सोम तव पीतिं पानं विश्वे देवासो देवाः सजोषसः समानप्रीतयः संत आशत । प्राप्नुवन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ यो विश्वानि वार्या वसूनि हस्तयोर्दधे । मर्देषु सर्वधा असि ॥४॥

आ । यः । विश्वानि । वार्या । वसूनि । हस्तयोः । दधे । मर्देषु । सर्वऽधाः । असि ॥४॥

यः सोमो विश्वानि वार्या वरणीयानि वसूनि धनानि स्तोतुर्हस्तयोरादधे करोति । प्रयच्छतीत्यर्थः । मर्देषु सर्वधा असीति । अथवा स शुष्मीत्युत्तरसंबन्धः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

य इमे रोदसी मही सं मातरेव दोहते । मर्देषु सर्वधा असि ॥५॥

यः । इमे इति । रोदसी इति । मही इति । सं । मातराऽइव । दोहते । मर्देषु ।

सर्वऽधाः । असि ॥५॥

यः सोम इमे मही महत्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यौ संदोहते । उभयोः सारं परिगृह्णातीत्यर्थः । मातरेव यथा द्वे मातरावेको वत्सो दोहते तद्वत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि यो रोदसी उभे सद्यो वाजेभिरर्षति । मर्देषु सर्वधा असि ॥६॥

परि । यः । रोदसी इति । उभे इति । सद्यः । वाजेभिः । अर्षति । मर्देषु । सर्वऽधाः ।

असि ॥६॥

यः सोम उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ सद्यस्तदानीमेव वाजेभिरर्क्षेः पर्यर्षति परिगच्छति । सोमाहुत्या द्यावापृथिव्यावन्नवत्यौ करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स शुष्मी कलशेषा पुनानो अचिक्रदत् । मर्देषु सर्वधा असि ॥७॥

सः । शुष्मी । कलशेषु । आ । पुनानः । अचिक्रदत् । मर्देषु । सर्वऽधाः । असि ॥७॥

उक्तरीत्या महान्स सोमः शुष्मी बलवान्पुनानः पूयमानः सन्नचिक्रदत् । शब्दं करोति । अत्र सर्वत्र यथोचितमुत्तरपादो नेयः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टमो वर्गः ॥

यत्सोमेति सप्तर्वमेकोनविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । यत्सोमेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

यत्सोम चिचमुक्थ्यं दिव्यं पार्थिवं वसु । तन्नः पुनान आ भर ॥१॥

यत् । सोम । चिचं । उक्थ्यं । दिव्यं । पार्थिवं । वसु । तत् । नः । पुनानः । आ । भर ॥१॥

हे सोम यच्चिचं चायनीयमुक्थ्यं स्तुत्यं दिव्यं दिवि भवं पार्थिवं पृथिवीसंबन्धं च वसु धनमस्ति तन्नोऽस्मभ्यं पुनानः पूयमानः सन्नाभर । आहर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

युवं हि स्थः स्वर्पती इन्द्रश्च सोम गोपती । ईशाना पिष्यतं धियः ॥२॥

युवं । हि । स्थः । स्वःपती इति स्वःऽपती । इन्द्रः । च । सोम । गोपती इति

गोऽपती । ईशाना । पिष्यतं । धियः ॥२॥

हे सोम त्वमिन्द्रश्च युवं हि युवां खलु स्वर्पती सर्वस्य स्वामिनौ स्थः । भवथः । तथा गोपती गवां पालकावीशानेश्वरौ संतौ धियोऽस्मदीयानि कर्माणि पिष्यतं । प्राययतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषा पुनान आयुषु स्तनयन्नधि वहिषि । हरिः सन्योनिमासदत् ॥३॥

वृषा । पुनानः । आयुषु । स्तनयन् । अधि । वहिषि । हरिः । सन् । योनिं । आ ।

असदत् ॥३॥

वृषा कामानां वर्षकः सोम आयुषु मन्येष्वध्वर्यादिषु पुनानः सन् स्तनयन्नष्टं कुर्वन्नधि वहिषि । अधीति सप्रम्यर्थानुवादी । आस्तीर्णं दधे हरिर्हरितवर्णः सन्योनिं स्वकीयं स्थानमासदत् । आसीदति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अवावशंत धीतयो वृषभस्याधि रेतसि । सूनोर्वत्सस्य मातरः ॥४॥

अवावशंत । धीतयः । वृषभस्य । अधि । रेतसि । सूनोः । वत्सस्य । मातरः ॥४॥

धीतयो धीयमानाः सोमाख्येन वत्सेन पीयमाना वसतीवर्यः । क्तिन् व्यत्ययेनांतोदाहृतः । अधि रेतसि स्वकीये सारे वृषभस्य वर्षकस्य सोमस्य । सोममित्यर्थः । अवावशंत । पुनः कामयन्ते । सोममाप्ताययितुं कामयन्त इत्यर्थः ।

तदेवाह । सूनोः स्वपुत्रस्थानीयस्य वत्सस्य सोमस्य मातरो निर्मात्र्यः प्रवृद्धिकामा मातृस्थानीया अवावशंतेति समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कुविष्टवृषण्यंतीभ्यः पुनानो गर्भमादधत् । याः शुक्रं दुहते पयः ॥५॥

कुवित् । वृषण्यंतीभ्यः । पुनानः । गर्भे । आऽदधत् । याः । शुक्रं । दुहते । पयः ॥५॥

वृषण्यंतीभ्यो वृषणं सोममात्मन इच्छंतीभ्यो वसतीवरीभ्यः पुनानः पूयमानो मिश्रयमाणो गर्भे स्वगर्भस्थानीयं रसं कुविद्धु प्रभूतमादधत् । करोति । या आपः शुक्रं दीप्तं पयो दुहते स्ववत्साय सोमाय ताभ्यो गर्भमादधत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उपं शिष्टापतस्थुषो भियसमा धेहि शत्रुषु । पवमान विदा रयिं ॥६॥

उपं । शिष्टा । अपऽतस्थुषः । भियसं । आ । धेहि । शत्रुषु । पवमान । विदाः । रयिं ॥६॥

हे पवमान सोम उप शिष्टा । त्वं समीपे कुरु । कान् । अपतस्थुषः । अपक्रम्य स्थितान् । अस्मदभिमतानित्यर्थः । शत्रुष्वस्मद्विरोधिषु भियसं भयमाधेहि । कुरु । जनय । अस्माकं तेषां शत्रूणां रयिं धनं विदाः । विदसि ॥

॥ अथ सप्तमी .

नि शत्रोः सोम वृषण्यं नि शुष्मं नि वयस्तिर । दूरे वा सतो अंति वा ॥७॥

नि । शत्रोः । सोम । वृषण्यं । नि । शुष्मं । नि । वयः । ति । दूरे । वा । सतः । अंति । वा ॥७॥

हे अभिषूयमाण सोम त्वं शत्रोर्वृषण्यं वर्षकं बलं नितिर । निपूर्वस्तिरतिर्नाशार्थः । नाशय । तथा शत्रोः शुष्मं शोषकं तेजो नितिर । तस्यैव वयोऽन्नं च नितिर । कीदृशस्य शत्रोः । दूरे वा सतोऽस्मत्तो दूरे वर्तमानस्यांति वा सतोऽंतिके वर्तमानस्य वा ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे नवमो वर्गः ॥

प्र कविरिति भग्नर्चं विंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र कविरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र क॒विर्दे॒ववी॒तयेऽथो॒ वारे॒भिरर्ष॑ति । सा॒ह्यान्वि॒श्वो॒ अ॒भि स्पृ॑धः ॥ १ ॥

प्र। क॒विः। दे॒वऽवी॒तये। अ॒थ्यः। वारे॒भिः। अ॒र्ष॑ति। स॒ह्यान्। वि॒श्वोः। अ॒भि। स्पृ॑धः ॥ १ ॥

कविर्मेधावी सोमो देववीतये देवानां पानायाथोऽवेर्वारेभिर्वरिर्दशापविचेण प्रार्षति । प्रकर्षेण गच्छति । साह्याञ्शूणां सोढा सोमो विश्वाः स्पृधः सर्वान्संयामान्हिंसकान्वाभिभवतीति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स हि ष्मा ज॒रितृ॒भ्य आ॒ वाजं॒ गोम॑न्तमिन्वति । पव॑मानः सह॒स्रिणं॑ ॥ २ ॥

सः। हि। स्म। ज॒रितृ॒भ्यः। आ। वाजं॑। गो॑म॒न्तं। इन्व॑ति। पव॑मानः। सह॒स्रिणं॑ ॥ २ ॥

स हि ष्म स खलु पवमानः सोमो जरितृभ्यः स्तोतृभ्यो गोमन्तं बहुभिर्गोभिर्युक्तं सहस्रिणं सहस्रसंख्याकं वाजमन्नं वा आ अभिमुखमिन्वति । व्याप्नोति । प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि॒ विश्वा॑नि॒ चेत॑सा मृ॒णसे॒ पव॑से म॒ती । स नः॑ सोम॒ श्रवो॑ विदः ॥ ३ ॥

परि॑। विश्वा॑नि। चेत॑सा। मृ॒णसे॑। पव॑से। म॒ती। सः। नः॑। सोम॑। श्रवः॑। विदः॑ ॥ ३ ॥

हे सोम त्वं चेतसा स्वीयेनास्मदनुकूलेन चित्तेन विश्वानि सर्वाणि धनानि परिमृणसे । प्रयच्छसीत्यर्थः । मती मत्यास्मत्स्तुत्या पवसे । दारसि रसं । स त्वं हे सोम नोऽस्मभ्यं श्रवोऽन्नं विदः । देहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒भ्यर्ष॑ वृ॒हद्य॑गो म॒घव॑द्गो ध्रु॒वं र॒यिं । इषं॑ स्तो॒तृभ्य॑ आ भ॒र ॥ ४ ॥

अ॒भि। अ॒र्ष॑। वृ॒हत्। य॑गः। म॒घव॑त्ऽभ्यः। ध्रु॒वं। र॒यिं। इषं॑। स्तो॒तृभ्यः॑। आ। भ॒र ॥ ४ ॥

हे सोम वृहद्यगो महती कीर्तिमभ्यर्ष । अभिगमय । मघवद्गो हविष्मद्गोऽस्मभ्यं ध्रुवं रयिं धनं चाभ्यर्ष । किंचेषमन्नं स्तोतृभ्योऽस्मभ्यमाभर । आहर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं राजेव सुव्रतो गिरः सोमा विवेशिथ । पुनानो वह्ने अद्भुत ॥ ५ ॥

त्वं । राजाऽइव । सुऽव्रतः । गिरः । सोम । आ । विवेशिथ । पुनानः । वह्ने । अद्भुत ॥ ५ ॥

हे सोम सुव्रतः सुकर्मा पुनानस्त्वं राजेव गिरोऽस्मदीयाः स्तुतीराविवेशिथ । आविशसि । हे वह्ने वोढरद्भुत महन्सोम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स वह्निरप्सु दुष्टरो मृज्यमानो गभस्त्योः । सोमश्चमूषु सीदति ॥ ६ ॥

सः । वह्निः । अप्सु । दुस्तरः । मृज्यमानः । गभस्त्योः । सोमः । चमूषु । सीदति ॥ ६ ॥

स सोमो वह्निर्वोढा यज्ञादेरप्स्वन्तरिक्षे वर्तमानो दुष्टरो दुःखेनान्यैस्तरणीयो मृज्यमानः शोध्यमानो गभस्त्योर्हस्तयोरेवंभूतः सन्तश्चमूषु पात्रेषु सीदति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ऋक्नुर्मखो न मंहयुः पवित्रं सोम गच्छसि । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यं ॥ ७ ॥

ऋक्नुः । मखः । न । मंहयुः । पवित्रं । सोम । गच्छसि । दधत् । स्तोत्रे । सुवीर्यं ॥ ७ ॥

हे सोम ऋक्नुः ऋडनगीलस्त्वं मंहयुः । मंहतिदानकर्मा । दानेच्छुर्मखो न दानमिव पवित्रं गच्छसि । किं कुर्वन् । स्तोत्रं स्तुतिकर्त्रे सुवीर्यं शोभनवीर्यं दधत्प्रयच्छन् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे दशमो वर्गः ॥

एते धावन्तीति सप्तर्चमेकविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एते धावन्तीत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एते धावन्तीदेवः सोमा इन्द्राय घृष्टयः । मत्सरासः स्वर्विदः ॥ १ ॥

एते । धावन्ति । इंदवः । सोमाः । इन्द्राय । घृष्टयः । मत्सरासः । स्वःऽविदः ॥ १ ॥

एते सोमा इन्द्राय धावन्ति । गच्छन्ति । कीदृशा एते । इंदवः क्लेदयितारो दीप्ता वा घृष्टयो घर्षणशीला मत्सरासो मादयितारः स्वर्विदः स्वर्लोक्तस्य लभयितारः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रवृ॒ण्वंतो॑ अभि॒युजः॑ सु॒ष्ट्वये॑ वरि॒वोवि॑दः । स्व॒यं स्तो॒त्रे वय॑स्कृतः ॥२॥

प्रऽवृ॒ण्वंतः॑ । अभिऽयुजः॑ । सु॒स्त्वये॑ । वरि॒वऽवि॑दः । स्व॒यं । स्तो॒त्रे । वयऽस्कृतः॑ ॥२॥

प्रवृण्वंतः सुवानं प्रकर्षेण संभजंतस्तथाभियुजोऽभियोजयितारः सुष्ट्वये सुष्ट्व-
भिषवकर्त्रे वरिवोविदः । वरिव इति धननाम । तस्य लंभयितारः स्वयं स्तोत्रे
वयस्कृतोऽन्नस्य कर्तारः । एते धावन्तीति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृथा॑ क्री॒ळंत॑ इ॒दवः॑ स॒धस्य॑म॒भ्येक॑मित् । सि॒ंधो॒रू॒र्मा व्य॑क्षरन् ॥३॥

वृथा॑ । क्री॒ळंतः॑ । इ॒दवः॑ । स॒धऽस्य॑ । अभि॒ । एकं॑ । इत् । सि॒ंधोः॑ । ऊ॒र्मा । वि॒ । व्य॑क्षरन् ॥३॥

वृथानायासेन क्रीळंत इदवः सोमा एकमिदेकमेव सधस्यं सहस्थानं द्रोण-
कलशं वाभ्यक्षरन्निति शेषः । सिंधोरूर्मा वसतीवरीषु व्यक्षरन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ए॒ते वि॒श्वानि॑ वा॒र्या प॑व॒माना॑स आ॒शत॑ । हि॒ता न स॑प्र॒यो रथे॑ ॥४॥

ए॒ते । वि॒श्वानि॑ । वा॒र्या । प॑व॒माना॑सः । आ॒शत॑ । हि॒ताः । न । स॑प्र॒यः । रथे॑ ॥४॥

एते सोमाः पवमानासः पूयमाना विश्वानि वार्या वार्याणि वरणीयानि
धनान्याशत । व्याप्नुवन् । रथे हिताः स्थापिता न सप्रयोऽश्वा इव । ते यथा
रथमभिमतं देशं प्राप्नुवंति तद्वद्वनमस्माकं प्रायच्छन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ॒स्मिन्पि॒शंग॑मि॒दवो॑ दधा॒ता वे॒नमा॑दि॒शे । यो अ॒स्मभ्य॑मरा॒वा ॥५॥

आ॒ । अ॒स्मिन् । पि॒शंग॑ । इ॒दवः॑ । दधा॒त । वे॒नं । आ॒ऽदि॒शे । यः । अ॒स्मभ्य॑ । अरा॒वा ॥५॥

हे इदवः सोमा अस्मिन्यजमाने पिशंगं बहुरूपं मणिमुक्ताहिरण्यादिभेदेन
नानारूपं वेनं कामयंतं बहुविधं काममादिशेऽस्मभ्यमादेशनायादधात ।
आयच्छत । यो यजमानोऽस्मभ्यमरावा - - - - - प्रयच्छति प्राप्तकाम एव
सर्व्वत्विग्भ्यः प्रयच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒भु॒र्न रथ्यं॑ न॒वं दधा॑ता॒ के॒त॒मादि॑शे । अ॒भु॒क्ताः प॒व॒ध्वम॒र्ण॑सा ॥ ६ ॥

अ॒भुः । न । रथ्यं॑ । न॒वं । दधा॑त । के॒त॒म् । आ॒दि॒शे । अ॒भु॒क्ताः । प॒व॒ध्वम् । अ॒र्ण॑सा ॥ ६ ॥

अ॒भु॒र्नो॒रु भा॑समानो रथस्वामीव स यथा रथ्यं रथस्य नेतारं नवं स्तुत्यं कुशलं सारथिनमय आधत्ते तद्वदस्मदीयेऽस्मिन्नादिशे स्वामिनि केतं प्रज्ञानं दधात । स्थापयत । हे सोमा योऽस्मभ्यं प्रयच्छति तस्मिन्नित्यर्थः । हे सोमा अर्णसोदकेन शुक्रा दीप्राः संतः पवध्वं । क्षरध्वं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ए॒त उ॒ त्वे अ॒वी॒व॒श॒न्का॒ष्टां वा॒जिनो॑ अ॒क्रत॑ । स॒तः प्रा॒सा॒वि॒षु॒र्म॒तिं ॥ ७ ॥

ए॒ते । क॒म् इति॑ । त्वे । अ॒वी॒व॒श॒न् । का॒ष्टां । वा॒जिनः॑ । अ॒क्रत॑ । स॒तः । प्र । अ॒सा॒वि॒षुः । म॒तिं ॥ ७ ॥

त्वे त एत उ एत एव सोमा अवीवशन् । कामयन्ते यज्ञं । कांत्वा च वाजिनो बलवन्तोऽब्रवन्तो वा सोमाः काष्ठामक्रत । निवासस्थानमकुर्वन् । द्रोणकलशादुद्गता ग्रहानित्यर्थः । सतो यजमानस्य स्तोतुर्वा मतिं बुद्धिं स्तुतिं वा प्रासाविषुः । प्रैरयन् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकादशो वर्गः ॥

एते सोमास इति सप्तर्चं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एते सोमास इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ए॒ते सो॒मा॒स आ॒श॒वो रथा॑ इ॒व प्र वा॒जिनः॑ । सर्गीः॑ सृष्टा अ॒हेष॑त ॥ १ ॥

ए॒ते । सो॒मा॒सः । आ॒श॒वः । रथाः॑ऽइ॒व । प्र । वा॒जिनः॑ । सर्गीः॑ । सृष्टाः । अ॒हेष॑त ॥ १ ॥

एते पूयमानाः सोमासः सोमाः सृष्टा अध्वर्युणाशवो दशापविचादधोगमने शीघ्राः प्राहेषत । प्रहेषन्ते । शीघ्रगमने दृष्टान्तद्वयं । आजौ सृष्टाः शीघ्रा रथा इव तथोक्तलक्षणा वाजिन इव वेजनवन्तोऽप्या इव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ए॒ते वा॒ता इ॒वो॒रवः॑ प॒र्जन्य॑स्येव वृ॒ष्टयः॑ । अ॒ग्नेरि॑व भ॒मा वृ॒था ॥ २ ॥

ए॒ते । वा॒ताः ऽइ॒व । उ॒रवः॑ । प॒र्जन्य॑स्य ऽइ॒व । वृ॒ष्टयः॑ । अ॒ग्नेः ऽइ॒व । भ॒माः । वृ॒था ॥ २ ॥

एते सोमा उरवो महांतो वाता इव वायव इव वृषानायासेन व्यानश्रु-
त्युत्तरच संबंधनीयं । अथवाध्याहारेण निःसरंतीति योज्यं । तथा पर्जन्यस्य वृष्टय
इव वर्षा यथा तथैव । किंचाग्नेर्भमा भ्रमणा ज्वालासंचारा इव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒ते पू॒ता वि॒पश्चि॒तः सोमा॑सो द॒ध्या॒गिरः॑ । वि॒पा व्या॑नश्रु॒र्धियः॑ ॥ ३ ॥

ए॒ते । पू॒ताः । वि॒पः ऽचि॒तः । सोमा॑सः । द॒धिः ऽआ॒गिरः॑ । वि॒पा । वि॒ । व्या॑नश्रुः । धि॒यः ॥ ३ ॥

एते सोमासः सोमाः पूताः शुद्धा विपश्चितः प्राज्ञा दध्यागिरो दध्याश्रयणा
विपा प्रज्ञानेन धियोऽस्मदीयानि कर्माणि व्यानश्रुः । व्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ए॒ते मृ॒ष्टा अ॒मर्त्याः॑ स॒सृवा॑ंसो न श॒श्रमुः॑ । इ॒यक्ष॑न्तः प॒थो र॒जः ॥ ४ ॥

ए॒ते । मृ॒ष्टाः । अ॒मर्त्याः॑ । स॒सृ॒ऽवा॑ंसः । न । श॒श्र॒मुः॑ । इ॒यक्ष॑न्तः । प॒थः । र॒जः ॥ ४ ॥

एते सोमा मृष्टा दशापविचेण शोधिता अमर्त्या अमरणधर्माणः ससृवांसो
हविर्धानात्सरंतः पथो मार्गान् रजो लोकांश्चेयक्षंतो गंतुमिच्छंतो न शश्रमुः ।
न शाम्यन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ए॒ते पृ॒ष्ठानि॑ रो॒दसो॑र्विप्र॒यन्तो॑ व्या॒नश्रुः॑ । उ॒तेद॑मु॒त्तमं॑ र॒जः ॥ ५ ॥

ए॒ते । पृ॒ष्ठानि॑ । रो॒दसोः॑ । वि॒ऽप्र॒यन्तः॑ । वि॒ । व्या॑नश्रुः । उ॒त । इ॒दं । उ॒त्त॑मं । र॒जः ॥ ५ ॥

एते सोमा रोदसोर्द्यावापृथिव्योः पृष्ठानि विप्रयतो विविधं गच्छंतो व्यानश्रुः ।
व्याप्नुवन्ति । उतापि चेदमुत्तमं रजो द्युलोकं व्यानश्रुः । आहुतिद्वारेणेति भावः ।
रोदसोरित्यचांतरिक्षोऽभिप्रेतः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त॑न्तुं त॒न्वा॒नमु॒त्तम॑म॒नं प्र॒वत॑ आ॒गत । उ॒तेद॑मु॒त्तमा॒य्यं ॥ ६ ॥

त॑न्तुं । त॒न्वा॒नं । उ॒त्त॑मं । अ॒नं । प्र॒व॒तः । आ॒गत । उ॒त । इ॒दं । उ॒त्तमा॒य्यं ॥ ६ ॥

तंतुं यज्ञं तन्वानमुत्तममुत्कृष्टं सोममन्वाशत प्रवतो नद्यः । उतापि चेदं कर्मानेन सोमेनोत्तमाय्यमुत्तमीकृतं । अथवा तंतुं तन्वानं सोमं प्रवतोऽधःस्थिताः सर्वा अन्वाशत । उतेदमुत्तमाय्यं रजो द्युलोक इत्यर्थः । सोऽप्यन्वश्रुते पृथिव्यां चांतरिक्षे च । उत्तमीकृतमुत्तमाय्यं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वं सोम पणिभ्य आ वसु गव्यानि धारयः । ततं तंतुमचिक्रदः ॥ ७ ॥

त्वं । सोम । पणिऽभ्यः । आ । वसु । गव्यानि । धारयः । ततं । तंतुं । अचिक्रदः ॥ ७ ॥

हे सोम त्वं पणिभ्योऽसुरेभ्यो लुब्धकेभ्यो वा सकाशाद्गव्यानि गोहितानि वसु वसूनि गोयूथानि वसूनि चेति वाहृत्य धारयः । धारयसि । तथा तंतुं यज्ञं प्रति ततं विस्तृतं यथा भवति तथाचिक्रदः । शब्दमकार्षीः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वादशो वर्गः ॥

सोमा असृयमिति सप्तर्चं चयोविंशं मूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । सोमा असृयमित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सोमा असृयमाश्वो मधोर्मदस्य धारया । अभि विश्वानि काष्या ॥ १ ॥

सोमाः । असृयं । आश्वः । मधोः । मदस्य । धारया । अभि । विश्वानि । काष्या ॥ १ ॥

आश्वः शीघ्राः सोमा असृयं । असृयन् । सृज्यंते । मधोर्मधुरस्य मदस्य मदकरस्य धारयासृयमिति संबंधः । किं प्रति उच्यते । अभि लक्ष्मीकृत्य विश्वानि सर्वाणि काष्या काष्यानि स्तोत्राणि प्रति । स्तोत्रसमय इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अनु प्रत्नास आयवः पदं नवीयो अक्रमुः । रुचे जनंत सूर्य ॥ २ ॥

अनु । प्रत्नासः । आयवः । पदं । नवीयः । अक्रमुः । रुचे । जनंत । सूर्य ॥ २ ॥

प्रत्नासः पुराणः केचिदायवः शीघ्रगमना अश्वा नवीयो नवतरं पदमन्व-
क्रमुः । अनुक्रमंते । रूपकष्याहारेण सोमाः स्तूयंते । रुचे दीप्तौ सूर्यं जनंत ।
कुर्वन्ति । दीप्तं कुर्वतीत्यर्थः । सोमण्यायनेन हि चंद्रो रोचते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ पवमान नो भरायों अदाशुषो गयँ । कृधि प्रजावतीरिषः ॥३॥

आ । पवमान । नः । भर । अर्यः । अदाशुषः । गयँ । कृधि । प्रजाऽवतीः । इषः ॥३॥

हे पवमान सोम त्वं नोऽस्मभ्यमर्योऽरेरदाशुषोऽप्रयच्छतो गयं गृहं गृहोप-
लक्षितं धनमाभर । आहर । तथास्मभ्यं प्रजावतीरिषश्च कृधि । कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अभि सोमास आयवः पवन्ते मद्यं मदं । अभि कोशं मधुश्चुतं ॥४॥

अभि । सोमासः । आयवः । पवन्ते । मद्यं । मदं । अभि । कोशं । मधुऽश्चुतं ॥४॥

आयवो गन्तारः सोमासः सोमा मद्यं मदकरं रसमभिपवन्ते । क्षरन्ति । तथा
मधुश्चुतं मधुस्राविणं कोशं । रसाधारेण कोशशब्देन तचामिश्रितो रसो लक्ष्यते ।
तमभि पवन्त इति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सोमो अर्षति धर्णेसिर्दधान इन्द्रियं रसं । सुवीरो अभिगस्तिपाः ॥५॥

सोमः । अर्षति । धर्णेसिः । दधानः । इन्द्रियं । रसं । सुऽवीरः । अभिगस्तिऽपाः ॥५॥

सोमोऽर्षति । गच्छति । कीदृशः सः । धर्णेसिर्धारको जगतां तथेन्द्रियमिन्द्रिय-
वर्धकं रसं दधानो धारयन्सुवीरः सुवीर्योऽभिगस्तिपा अभिगस्तेः पाता । अभितो
हिंसा ततो रक्षक इत्यर्थः । सोमपानं ब्रह्महत्यादिनिन्दामनुमार्ष्टीति प्रसिद्धं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इन्द्राय सोम पवसे देवेभ्यः सधमाद्यः । इंदो वाजं सिषाससि ॥६॥

इन्द्राय । सोम । पवसे । देवेभ्यः । सधऽमाद्यः । इंदो इति । वाजं । सिषाससि ॥६॥

हे सोम सधमाद्यः । सधमादो यज्ञस्तदर्हस्त्वमिन्द्राय देवेभ्यश्चान्येभ्यः पवसे ।
क्षरसे । हे तादृशेन्दो सोम अस्मभ्यं वाजमन्नं सिषाससि । दातुमिच्छसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस्य पीत्वा मदानामिन्द्रो वृचाण्यप्रति । जघान जघनच्च न ॥७॥

अस्य । पीत्वा । मदानां । इन्द्रः । वृचाणि । अप्रति । जघान । जघनत् । च । न ॥७॥

मदानां मदकराणां मध्येऽतिशयेन मदकरमस्यामुं सोमं पीत्वा वृचाणि
शबून्प्रतिगतः सन्निद्रो जघान । हतवान् । नृ क्षिप्रं जघनञ्च । हंतु चेदा-
नीमपि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे त्रयोदशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति सप्तर्चं चतुर्विंशं सूक्तं । असितो देवलो वर्षिर्गायत्री छंदः
सोमो देवता । प्र सोमास इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सोमासो अधन्विषुः पवमानास इंदवः । श्रीणाना अप्सु मृजत ॥ १ ॥

प्र । सोमासः । अधन्विषुः । पवमानासः । इंदवः । श्रीणानाः । अप्सु । मृजत ॥ १ ॥

सोमारुः सोमाः पवमानासः पूयमाना इंदवो दीप्ताः प्राधन्विषुः । धन्व-
तिर्गतिकर्मा । प्रगच्छन्ति । किञ्च श्रीणाना गोभिः श्रयमाणा अप्सु वसतीवरीषु
च मृजत । मृज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि गावो अधन्विषुरापो न प्रवता यतीः । पुनाना इंद्रमाशत ॥ २ ॥

अभि । गावः । अधन्विषुः । आपः । न । प्रवता । यतीः । पुनानाः । इंद्रं । आशत ॥ २ ॥

गावो गमनशीला इंदवोऽभ्यधन्विषुः । अभिगच्छन्ति दशापविचं । किमिव ।
प्रवता प्रवणवता देशेन यतीर्गच्छन्त्य आपो नाप इव । पश्चात्पुनाना इंद्रं प्रीण-
यितुमाशत । व्याप्नुवन् । आहुतिप्रणाञ्जं द्रमेव वा व्याप्नुवन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र पवमान धन्वसि सोमेन्द्राय पातवे । नृभिर्यतो वि नीयसे ॥ ३ ॥

प्र । पवमान । धन्वसि । सोम । इंद्राय । पातवे । नृभिर्यतो । वि । नीयसे ॥ ३ ॥

हे पवमान सोम इंद्रायेंद्रस्य पातवे पानाय प्रधन्वसि । प्रगच्छस्याहवनीयं
प्रति हविर्धानात् । तदेवाह । नृभिर्नेतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतो विनीतो विनीयसे
हविर्धानात् । अथवा पवमान प्रधन्वसि पाचं प्रतीद्रपानाय तदर्थं हविर्धाना-
द्विनीयसे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं सोम नृमादनः पवस्व चर्षणीसहे । सस्त्रियो अनुमाद्यः ॥ ४ ॥

त्वं । सोम । नृमादनः । पवस्व । चर्षणिऽसहे । सस्त्रिः । यः । अनुऽमाद्यः ॥ ४ ॥

हे सोम त्वं नृमादनो नृणां मादयिता त्वं चर्षणीसहे । चर्षणयो मनुष्या
ब्रह्मणः । तेषां समभिभविच इंद्राय पवस्व । छर । यस्त्वं सस्त्रिः शुद्धोऽनुमाद्यः
स्तुत्यः स पवस्वेति समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदो यदद्रिभिः सुतः पविचं परिधावसि । अरमिंद्रस्य धास्त्रे ॥ ५ ॥

इंदो इति । यत् । अद्रिऽभिः । सुतः । पविचं । परिऽधावसि । अरं । इंद्रस्य । धास्त्रे ॥ ५ ॥

हे इंदो त्वं यद्यदाद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुतः पविचं दशापविचं परिधावसि
परिगच्छसि तदेंद्रस्य धास्त्रे स्थानायाधारकायोदराय वारं पर्याप्तो भवसि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पवस्व वृचहंतमोक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अद्भुतः ॥ ६ ॥

पवस्व । वृचहन्ऽतम । उक्थेभिः । अनुऽमाद्यः । शुचिः । पावकः । अद्भुतः ॥ ६ ॥

हे वृचहंतम शत्रूणामतिशयेन हंतरिंद्र त्वं पवस्व । छर । कीदृशस्त्वं । उक्थेभिः
शस्त्रैरनुमाद्यः स्तुत्यः शुचिः शुद्धः पावकोऽन्यस्य शोधकोऽद्भुतो महान् । एवं
महानुभावः पवस्व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतस्य मध्वः । देवावीरघशंसहा ॥ ७ ॥

शुचिः । पावकः । उच्यते । सोमः । सुतस्य । मध्वः । देवऽअवीः । अघशंसऽहा ॥ ७ ॥

सुतस्याभिषुतस्य मध्वो मदकरस्य वह्न्यात्मकः सोमो रसरूपः शुचिः स्वयं
शुद्धः पावकः शोधकश्चोच्यते । तथा देवावीर्देवानामविता तर्पयिताघशंसहा ।
अघं पापं शंसतीत्यघशंसा असुराः । तेषां हंतेति चोच्यते ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले प्रथमोऽनुवाकः ॥

द्वितीयेऽनुवाके षट्चिंशत्सूक्तानि । तच्च पवस्वेति षडृचं प्रथमं सूक्तं दृढ-
च्युतनाम्नोऽगस्त्यपुत्रस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । पवस्व
षड् दृढच्युत आगस्त्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भ्यो वायवे मदः ॥ १ ॥

पवस्व । दक्षऽसाधनः । देवेभ्यः । पीतये । हरे । मरुत्ऽभ्यः । वायवे । मदः ॥ १ ॥

हे हरे हरितवर्ण पापहर्तृवा सोम दक्षसाधनः । दक्षो बलं तस्य साधको मदो
मदकरश्च त्वं पवस्व । क्षर । देवेभ्य इन्द्रादिभ्यः पीतये पानाय । तथा मरुद्भ्यो वायवे
च पीतये पवस्व ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवमान धिया हितोऽभि योनिं कनिक्रदत् । धर्मेणा वायुमा विश ॥ २ ॥

पवमान । धिया । हितः । अभि । योनिं । कनिक्रदत् । धर्मेणा । वायुं । आ । विश ॥ २ ॥

हे पवमान सोम धिया कर्मणास्मद्यापारेणांगुल्या वा हितो धृतः सन्कनि-
क्रदच्छब्दं कुर्वन्योनिं स्थानं यद्वा वाभिविशेति शेषः । तदेवाह । धर्मेणा वायुं
वायुसंबन्धि पात्रमित्यर्थः । तदाविश । प्रविश ॥

॥ अथ तृतीया ।

सं देवैः शोभते वृषा कविर्योनावधि प्रियः । वृचहा देववीतमः ॥ ३ ॥

सं । देवैः । शोभते । वृषा । कविः । योनी । अधि । प्रियः । वृचऽहा । देवऽवीतमः ॥ ३ ॥

अयं सोमः संशोभते देवैः सह योनी स्थाने स्वीयेऽधिष्ठितो वृषा कामानां
वर्षकः कविः क्रान्तप्रज्ञः प्रियः प्रियभूतः सर्वेषां यद्वा प्रीणयिता वृचहा वृचस्य
हन्ता देववीतमोऽतिशयेन देवान्कामयमान एवं महानुभावः सोमः संशोभते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विष्वा रूपाण्याविशन्पुनानो याति हर्यतः । यचामृतास आसन्ते ॥ ४ ॥

विष्वा । रूपाणि । आऽविशन् । पुनानः । याति । हर्यतः । यच । अमृतासः । आसन्ते ॥ ४ ॥

विष्वा सर्वाणि रूपाण्याविशन्पुनानः पूयमानो हर्यतः कमनीयः । हर्य

गतिकांत्योः । ईहशो याति । गच्छति । यचामृतासोऽमृता देवा आसते तिष्ठन्ति
तं देशं याति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अरुषो जनयन्गिरः सोमः पवत आयुषक् । इंद्रं गच्छन्कविऋतुः ॥५॥

अरुषः । जनयन् । गिरः । सोमः । पवते । आयुषक् । इंद्रं । गच्छन् । कविऋतुः ॥५॥

अरुष आरोचमानः सोमो गिरः शब्दाञ्जनयन्पवते । क्षरति । किं कुर्वन् ।
आयुषगनुषक्तमिंद्रं गच्छन्व्याभुवन् कविऋतुः क्रांतप्रज्ञः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ पवस्व मदितम पविचं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदं ॥६॥

आ । पवस्व । मदिन्ऽतम । पविचं । धारया । कवे । अर्कस्य । योनिं । आऽसदं ॥६॥

हे मदितम मादयितृतम कवे क्रांतप्रज्ञ सोम त्वं पविचमतिक्रम्य धारया-
पवस्व । किमर्थं । अर्कस्यार्चनीयस्येन्द्रस्य योनिं स्थानमासदं प्राप्तुं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे पंचदशो वर्गः ॥

तममृक्षन्तेति षडृचं द्वितीयं सूक्तं दृढहृद्युतपुत्रस्येध्मवाहनास्र आर्षं गायत्रं
पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । तममृक्षन्तेध्मवाहो दार्ढ्युत इति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

तममृक्षन्त वाजिनमुपस्ये अदितेरधि । विप्रासो अण्वा धिया ॥१॥

तं । अमृक्षन्त । वाजिनं । उपऽस्ये । अदितेः । अधि । विप्रासः । अण्वा । धिया ॥१॥

तं वाजिनमश्वमश्ववदाशुं व्याप्नमित्यर्थः । अदितेः पृथिव्या उपस्य उत्संगे ।
अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । अमृक्षन्त । शोधितान्तः । के । विप्रासो मेधावि-
नोऽध्वर्यादयः । केन साधनेन । अण्वांगुल्या धिया प्रज्ञया स्तुत्या वामृक्षन्त ।
अथवाण्वा सूक्ष्मया धियांगुल्येति विशेष्यविशेषणभावः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं गावो अभ्यनूषत सहस्रधारमक्षितं । इंद्रं धर्तारमा दिवः ॥२॥

तं । गावः । अभि । अनूषत । सहस्रऽधारं । अक्षितं । इंद्रं । धर्तारं । आ । दिवः ॥२॥

तं सोमं गावो गन्धः स्तुतयोऽभ्यनूषत । अस्तुवन् । कीदृशं तं । सहस्रधारं बहुधारमक्षितमक्षीणमिदं दीपं दिवो द्युलोकस्या धर्तारं सर्वतो धारकं । सोमा-
धारवाद्युलोकवासिनां संस्थानस्य ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तं वेधां मेधयाऽह्यन्पर्वमानमधि द्यवि । धर्णेसिं भूरिधायसं ॥३॥

तं । वेधां । मेधया । अह्यन् । पर्वमानं । अधि । द्यवि । धर्णेसिं । भूरिऽधायसं ॥३॥

वेधां विधातारं पर्वमानं तं मेधया प्रज्ञयाह्यन् । प्रहिण्वन्ति । किं प्रति । अधि द्यवि द्युलोकं प्रति । पुनः कीदृशं । धर्णेसिं सर्वस्य धारकं भूरिधायसं बहूनां कर्तारं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तमह्यभुरिजोर्धिया संवसानं विवस्वतः । पतिं वाचो अदाभ्यं ॥४॥

तं । अह्यन् । भुरिजोः । धिया । संऽवसानं । विवस्वतः । पतिं । वाचः । अदाभ्यं ॥४॥

तं सोमं विवस्वतः परिचरत ऋत्विजो भूरिजोर्वाहोर्धियांगुल्याह्यन् । प्राहिण्वन् । कीदृशं तं । संवसानं वसंतं पाषे वाचः स्तुतेः पतिं स्वामिनम-
दाभ्यमदंभनीयं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं सानावधि जामयो हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः । हर्यंतं भूरिचक्षसं ॥५॥

तं । सानौ । अधि । जामयः । हरिं । हिन्वन्ति । अद्रिऽभिः । हर्यंतं । भूरिऽचक्षसं ॥५॥

तं सोमं हरिं हरितवर्णे सानावधि समुच्छ्रुते देशे । अधीति सप्रम्यर्थानु-
वादी । जामयोऽंगुलयो हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । अधिषुखन्त्यद्रिभिर्यावभिः । कीदृशं ।
हर्यंतं कमनीयं भूरिचक्षसं बहुद्रष्टारं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं त्वा हिन्वन्ति वेधसः पर्वमान गिरावृधं । इद्विन्द्राय मात्सरं ॥६॥

तं । त्वा । हिन्वन्ति । वेधसः । पर्वमान । गिराऽवृधं । इदो इति । इन्द्राय । मात्सरं ॥६॥

हे पर्वमान सोम उक्तगुणविशिष्टं त्वा त्वां हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । कस्मै । इन्द्राय ।

के । वेधसो विधातार ऋत्विजः । कीदृशं त्वां । गिरावृधं स्तुत्वा वर्धमानमिदं
दीप्तं सरूपं वा मासरं मदकरं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षोडशो वर्गः ॥

एष कविरिति षडृचं तृतीयं सूक्तं नृमेधनाम् आंगिरसस्यार्धं गायचं सौम्यं ।
एष कविर्नृमेध इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनिबोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष कविरभिष्टुतः पविचे अधि तोशते । पुनानो घ्नन्नप सिधः ॥१॥

एषः । कविः । अभिऽस्तुतः । पविचे । अधि । तोशते । पुनानः । घ्नन् । अप । सिधः ॥१॥

एष सोमः कविर्मेधाष्यभिष्टुतोऽभितः स्तुतः पविचेऽधि दशापविचमतीत्य
तोशते । यद्यपि तोशतिर्वधकर्मा तथापि हनने गतिसन्नावादच गतिमात्रे वर्तते ।
गच्छतीत्यर्थः । अथवा पविचेऽधि कृष्णाजिने तोशते । हन्यते । पीड्यत इत्यर्थः ।
किं कुर्वन् । पुनानः पूयमानः सिधः शत्रूनपघ्नन्नपगमयन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष इंद्राय वायवे स्वर्जित्परि सिध्यते । पविचे दक्षसाधनः ॥२॥

एषः । इंद्राय । वायवे । स्वऽजित् । परि । सिध्यते । पविचे । दक्षऽसाधनः ॥२॥

एष सोमः स्वर्जित्स्वर्गस्य सर्वस्य वा जेतेंद्राय वायवे च पविचे परिसिध्यते ।
कीदृश एषः । दक्षसाधनो बलकारी ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष नृभिर्वि नीयते दिवो मूर्धा वृषा सुतः । सोमो वनेषु विश्ववित् ॥३॥

एषः । नृऽभिः । वि । नीयते । दिवः । मूर्धा । वृषा । सुतः । सोमः । वनेषु । विश्वऽवित् ॥३॥

एष सोमो नृभिः कर्मनेनृभिर्ह्यन्विभिर्विनीयते । विविधं नीयते । एष
कीदृशः । दिवो शुलोकस्य मूर्धा शिरोवत्प्रधानभूतो वृषाभिमतवर्षकः सुतोऽभि-
षुतः । कुच नीयते । वनेषु वननीयेषु पात्रेषु वनसंभूतदुग्धविकारेषु वा पात्रेषु ।
विश्ववित्सर्वज्ञ एष इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष ग॒न्धु॒र॒श्चि॒क्र॒दा॒प॒व॒मा॒नो॒ हि॒र॒ण्य॒युः । इ॒दुः स॒चा॒जि॒द॒सृ॒तः ॥४॥

ए॒षः । ग॒न्धुः । अ॒चि॒क्र॒द॒त् । प॒व॒मा॒नः । हि॒र॒ण्य॒ऽयुः । इ॒दुः । स॒चा॒ऽजि॒त् । अ॒सृ॒तः ॥४॥

एष सोमः पवमानः पूयमानोऽचिक्रदत् । शब्दं करोति । कथंभूतः सन् । गन्धुरस्माकं गा इच्छन् हिरण्ययुर्धनमिच्छन्निंदुदीप्नः सन्सचाजिन्महतः शचोरसुरादेर्जेतासृतः स्वयमन्यैरहिंस्यश्च सन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष सूर्येण हासते पवमानो अधि द्यवि । पवित्रे मत्सरो मदः ॥५॥

ए॒षः । सूर्ये॑ण । हा॒स॒ते । प॒व॒मा॒नः । अ॒धि । द्य॒वि । प॒वि॒त्रे । म॒त्स॒रः । म॒दः ॥५॥

एष पवमानः पूयमानः सोमः सूर्येण देवेनाधि द्यवि द्युलोकेऽंतरिक्षे पवित्रे हासते । परित्यज्यते । मत्सरो मदकरो मदः सोमः । यद्यप्यध्वर्युहस्ताहशापवित्रे परित्यज्यते सोमस्तथाप्यंतरिक्षे सूर्येण पवित्रे त्यज्यत इति भावना वीर्यवत्त्वाय । सत्स्वप्यन्यदेवेषु सोमस्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्यायनात् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष शुष्मसिष्यदन्तरिक्षे वृषा हरिः । पुनान इंदुरिंद्रमा ॥६॥

ए॒षः । शु॒ष्मी । अ॒सि॒स्य॒द॒त् । अ॒न्त॒रि॒क्षे । वृ॒षा । ह॒रिः । पु॒ना॒नः । इ॒दुः । इ॒ंद्र॒ । आ ॥६॥

एष शुष्मी बलवान्सोमोऽंतरिक्षे दशापवित्रेऽसिष्यदत् । स्यंदते । कीदृश एषः । वृषा वर्षको हरिर्हरितवर्णः पुनानः पूयमान इंदुर्दीप्नश्चैवेन्द्रमा । इंद्रं चाभिगच्छतीति शेषः । आ इति चार्थे ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तदशो वर्गः ॥

एष वाजीति षडृचं चतुर्थं सूक्तं प्रियमेधस्यार्धं गायत्रं सौम्यं । एष वाजी प्रियमेध इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एष वाजी हितो नृभिर्विष्विन्मनसस्पतिः । अथो वारं वि धावति ॥९॥

ए॒षः । वा॒जी । हि॒तः । नृ॒ऽभिः । वि॒ष्व॒ऽवि॒त् । म॒न॒सः । प॒तिः । अ॒थः । वा॒रं । वि॒धा॒व॒ति ॥९॥

एष सोमो वाजी गमनशीलो हितोऽध्वर्युणा पाचे निहितो विश्ववित्सर्वज्ञो
मनसः स्तोत्रस्य पतिः स्वामी । अथवा सोमस्य मनोभिमानित्वात्मनसः
स्वामित्वं चंद्रमा मनो भूत्वा हृदयं प्राविशदिति श्रुतेः । तादृशोऽसावथो
वारमवेर्वालं दशापविचं विधावति । विविधं गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष पविचं अक्षरत्सोमो देवेभ्यः सुतः । विश्वा धामान्याविशन् ॥ २ ॥

एषः । पविचं । अक्षरत् । सोमः । देवेभ्यः । सुतः । विश्वा । धामानि । आऽविशन् ॥ २ ॥

एष सोमो देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतः सन्पविचेऽक्षरत् । स्रवति । विश्वा
सर्वाणि धामानि देवशरीराण्याविशन्प्रविशन् प्रवेष्टुमित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष देवः शुभायतेऽधि योनावमर्त्यः । वृषहा देववीतमः ॥ ३ ॥

एषः । देवः । शुभायते । अधि । योनाव । अमर्त्यः । वृषऽहा । देवऽवीतमः ॥ ३ ॥

एष सोमो देवः शुभायते । शोभते । कुच । अधि योनी स्वीये स्थाने ।
कीदृश एषः । अमर्त्योऽमरणधर्मा वृषहा शत्रुहंता देववीतमो विशेषेण देवानां
कामयिता ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष वृषा कनिऋददृशभिर्जामिभिर्यतः । अभि द्रोणानि धावति ॥ ४ ॥

एषः । वृषा । कनिऋदत् । दृशऽभिः । जामिऽभिः । यतः । अभि । द्रोणानि । धावति ॥ ४ ॥

एष वृषा वर्षिता कामानां कनिऋदच्छब्दं कुर्वन् दृशभिर्जामिभिरंगुलीभिर्यतो
धृतो द्रोणानि दुममयाणि पाचाण्यभिधावति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष सूर्यमरोचयापवमानो विचर्षणिः । विश्वा धामानि विश्ववित् ॥ ५ ॥

एषः । सूर्यः । अरोचयत् । पवमानः । विऽचर्षणिः । विश्वा । धामानि । विश्वऽवित् ॥ ५ ॥

एष सोमः सूर्यमरोचयत् । रोचयति स्वरसेन । पवमानः पूयमानो विचर्षणिः
सर्वस्य द्रष्टा विश्ववित्सर्ववित् । न केवलं सूर्ये किंतु विश्वा सर्वाणि धामानि
तेजःस्थानानि रोचयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष शुष्म्यदाभ्यः सोमः पुनानो अर्षति । देवावीरघशंसहा ॥ ६ ॥

एषः । शुष्मी । अदाभ्यः । सोमः । पुनानः । अर्षति । देवऽअवीः । अघशंसऽहा ॥ ६ ॥

एष सोमः शुष्मी बलवानदाभ्योऽदंभनीयः पुनानः पूयमानोऽर्षति । गच्छति । देवावीर्देवानामविताघशंसहा । अघाञ्शंसंतीत्यघशंसाः । तेषां हंता ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टादशो वर्गः ॥

प्रास्येति षट्च पंचमं सूक्तं नृमेधस्यांगिरसस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रम्यते च । प्रास्य नृमेध इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रास्य धारा अक्षरवृणः सुतस्योजसा । देवाँ अनु प्रभूषतः ॥ १ ॥

प्रा । अस्य । धाराः । अक्षरन् । वृणः । सुतस्य । ओजसा । देवान् । अनु । प्रऽभूषतः ॥ १ ॥

अस्य सोमस्य वृणो वर्षकस्य सुतस्याभिषुतस्य देवाननु प्रभूषतः प्रभवितुमिच्छत ओजसा स्ववीर्येण धाराः प्राक्षरन् । प्रकर्षेण क्षरन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सप्तिं मृजन्ति वेधसो गृणन्तः कारवो गिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं ॥ २ ॥

सप्तिं । मृजन्ति । वेधसः । गृणन्तः । कारवः । गिरा । ज्योतिः । जज्ञानं । उक्थ्यं ॥ २ ॥

सप्तिमश्वस्थानीयं सर्पणस्वभावं वा सोमं मृजन्ति । शोधयन्ति । के । गृणन्तः स्तुवंतो वेधसो विधातारः कारवः कर्मकर्तारोऽध्वर्यादयो गिरा स्तुत्या साधनेन । कीदृशं सप्तिं । ज्योतिर्दीप्यमानं सोमं जज्ञानं जायमानं प्रवृद्धमित्यर्थः । अथवा ज्योतिर्जायमानमयं वै ज्योतिर्यत्सोम इति श्रुतः । उक्थ्यं स्तुत्यं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुषहा सोम तानि ते पुनानाय प्रभूवसो । वर्धा समुद्रमुक्थ्यं ॥ ३ ॥

सुऽसहा । सोम । तानि । ते । पुनानाय । प्रभूवसो इति प्रभुऽवसो । वर्ध । समुद्रं ।

उक्थ्यं ॥ ३ ॥

हे सोम प्रभूवसो प्रभूतधन पुनानाय पूयमानस्य ते तव तानि तेजांसि

सुषहा शोभनाभिभावुकानि । यस्मादेवं तस्मात्समुद्रं समुद्रसदृशं द्रोणकलश-
मुक्थ्यं स्तुत्यं तं वर्ध । वर्धय । पूरय रसेन ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विष्वा वसूनि संजयन्पवस्व सोम धारया । इनु वेषांसि सध्र्यक् ॥४॥

विष्वा । वसूनि । संजयन् । पवस्व । सोम । धारया । इनु । वेषांसि । सध्र्यक् ॥४॥

हे सोम विष्वा सर्वाणि वसून्यस्मदर्थं संजयन्पवस्व । क्षर धारया । वेषांसि
वेष्याणि सर्वाणि सध्र्यक्सहैवेनु । प्रेरय दूरदेशं प्रति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

रक्षा सु नो अररुषः स्वनात्समस्य कस्य चित् । निदो यच्च मुमुष्महे ॥५॥

रक्षा । सु । नः । अररुषः । स्वनात् । समस्य । कस्य । चित् । निदः । यच्च । मुमुष्महे ॥५॥

हे सोम नोऽस्मान्सु सुष्ठु रक्षा । पालय । कस्मात् । अररुषोऽदातुः
स्वनाच्छब्दाब्जिंदाहृपात् । किमेकस्यादानशीलस्य । न । समस्य सर्वस्य योऽस्ति
तस्य सर्वस्य कस्यचित् । कंचनामुंचन्नित्यर्थः । न केवलमदातुः स्वनात् । किं
तर्हि । कस्यचित्कस्यापि निदो निंदकाद्रक्षा । यच्च मुमुष्महे यस्मिन्नक्षणे सति
वयं मुक्ता भवेम तेन रक्षणेन रक्षयेति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एंदो पार्थिवं रयिं दिव्यं पवस्व धारया । द्युमंतं शुष्ममा भर ॥६॥

आ । इंदो इति । पार्थिवं । रयिं । दिव्यं । पवस्व । धारया । द्युऽमंतं । शुष्मं । आ । भर ॥६॥

हे इंदो क्रिद्यमान सोम त्वं धारयापवस्व । सर्वतः क्षर । पार्थिवं दिव्यं च
रयिं धनं द्युमंतं दीप्तिमंतं शुष्मं वलं चाभर । आहरास्मभ्यं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

प्र धारा इति षट्चं षष्ठं सूक्तं बिंदुनाञ्च आंगिरसस्यार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । प्र धारा बिंदुरित्यनुक्रमणिका । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र धारा अस्य शुष्मिणो वृथा पवित्रे अक्षरन् । पुनानो वाचमिष्यति ॥९॥

प्र । धाराः । अस्य । शुष्मिणः । वृथा । पवित्रे । अक्षरन् । पुनानः । वाचं । इष्यति ॥९॥

शुष्मिणो बलवतोऽस्य सोमस्य धाराः पवित्रे दशापवित्रे वृथाप्रयत्नेना-
क्षरन् । स्रवन्ति । तदानीं पुनानः पूयमानः सोमो वाचं स्तुतिं स्वीयं ध्वनिं
वेधति । प्रेरयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंदुर्हियानः सोतृभिर्मृज्यमानः कनिक्रदत् । इयति वमुमिन्द्रियं ॥ २ ॥

इंदुः । हियानः । सोतृभिः । मृज्यमानः । कनिक्रदत् । इयति । वमुं । इन्द्रियं ॥ २ ॥

अयमिन्दुर्दीप्तिः सोमो हियानः प्रेर्यमाणो व्याप्रियमाणः । कैः । सोतृभिर्ऋ-
त्विग्भिः । पश्चाद्दशापवित्रे मृज्यमानः शोध्यमानः कनिक्रदच्छब्दं कुर्वन्निन्द्रिय-
मिन्द्रस्य संबंधिनमिन्द्रियमपि - करं वमुं शब्दमियति । प्रेरयति ग्रहणसमये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ नः शुष्मं नृषाह्यं वीरवंतं पुरुस्पृहं । पवस्व सोम धारया ॥ ३ ॥

आ । नः । शुष्मं । नृऽसह्यं । वीरऽवंतं । पुरुऽस्पृहं । पवस्व । सोम । धारया ॥ ३ ॥

हे सोम त्वं धारयापवस्व । किं । शुष्मं बलं । कीदृशं । नृषाह्यं नृणामस्म-
द्विरोधिनामभिभावुकं वीरवंतं पुत्रोपेतं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं शुष्ममा-
पवस्व । एतस्य लाभाय पवस्वेत्यर्थः । रसस्रावे सति होमद्वारा तत्सिद्धे शुष्मं
पवस्वेत्युपचर्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र सोमो अति धारया पवमानो असिष्यदत् । अभि द्रोणांन्यासदं ॥ ४ ॥

प्र । सोमः । अति । धारया । पवमानः । असिष्यदत् । अभि । द्रोणांनि । आऽसदं ॥ ४ ॥

अयं पवमानः सोमो धारयात्यतिक्रम्य दशापवित्रं प्राप्तिष्यदत् । प्रस्यंदते ।
किमर्थं । द्रोणानि द्रोणकलशादीन्यासदमासादनाय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अप्सु त्वा मधुमत्तमं हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । इद्विन्द्राय पीतये ॥ ५ ॥

अप्ऽसु । त्वा । मधुमत्ऽतमं । हरिं । हिन्वंति । अद्रिऽभिः । इदो इति । इन्द्राय । पीतये ॥ ५ ॥

हे इदो सोम अप्सु वसतीवरीषूदकेषु मधुमत्तममतिशयेन मधुमत्तं हरिं

हरितवर्णे त्वा त्वामद्रिभिरभिषवयावभिर्हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । किमर्थं । इंद्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सु॒नोता॒ मधु॑म॒त्तमं॒ सोम॑मिन्द्राय वज्रिणे । चारुं॒ शर्धा॑य मत्सरं ॥ ६ ॥

सु॒नोत॑ । मधु॑मत्त॒मं । सोम॑ । इंद्राय । वज्रि॑णे । चारुं॒ । शर्धा॑य । मत्स॒रं ॥ ६ ॥

हे ऋत्विजो यूयं मधुमत्तमं मधुरसोपेतं सोममिन्द्राय वज्रिणे वज्रयुक्ताय सुनोत । सुनुत । पुनः कीदृशं । चारुं चरणीयं मत्सरं मदकरं शर्धायास्माकं बलायेन्द्रस्य पानाय च सोमं सुनुतेति वृते यजमानः स्वीयान् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे विंशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षट्चं सप्तमं मूक्तं राहृगणस्य गोतमस्यार्थे सौम्यं । प्र सोमासो गोतम इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सोमा॑सः स्वा॒ध्यः प॑र्व॒माना॑सो अ॒क्रमुः । र॒यिं कृ॑ण्वन्ति॒ चेत॑नं ॥ १ ॥

प्र । सोमा॑सः । सु॒ऽआ॒ध्यः । प॑र्व॒माना॑सः । अ॒क्रमुः । र॒यिं । कृ॑ण्वन्ति॒ । चेत॑नं ॥ १ ॥

प्राक्रमुः । प्रगच्छन्ति कलशं प्रति । के । सोमासः सोमाः । कीदृशाः । स्वाध्यः सुध्यानाः सुकर्माणो वा पवमानासः पृथमानाः । ते च चेतनं प्रज्ञापनं रयिं धनं कृण्वन्ति । कुर्वन्त्यस्माकं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दि॒वस्पृ॑षि॒व्या अ॒धि भ॑वे॒दो द्यु॑स्रव॒र्धनः॑ । भ॒वा वा॒जा॒नां प॑तिः ॥ २ ॥

दि॒वः । पृ॑षि॒व्याः । अ॒धि । भ॑व । इं॒द्रो इति॑ । द्यु॒स्रऽव॒र्धनः॑ । भ॒व । वा॒जा॒नां । प॑तिः ॥ २ ॥

हे इंद्रो वाजानामन्त्रानां पतिः स्वामी त्वं दि शो द्युलोकस्य पृषिव्या भूलोकस्य द्युस्रवर्धनो द्योतमानस्य हिरण्यादिलक्षणधनस्य वर्धयिता भव । अस्माकं लोकद्वये यद्युस्रमस्ति तस्य वर्धयिता भवास्मभ्यमित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तुभ्यं॒ वाता॑ अभि॒प्रिय॑स्तुभ्य॒मर्ष॑ति॒ सिंध॑वः । सोम॑ वर्ध॒ति ते॒ महः॑ ॥ ३ ॥

तुभ्यं॑ । वाता॑ । अभि॒ऽप्रि॒यः । तुभ्यं॑ । अ॒र्ष॒ति॒ । सिंध॑वः । सोम॑ । वर्ध॒ति । ते॒ । महः॑ ॥ ३ ॥

हे सोम तुभ्यं त्वदर्थं वाता वायवोऽभिप्रियोऽभितर्पयितारो भवन्ति । तथा सिंधवः स्यंदमाना नद्यस्तुभ्यमर्षेति । गच्छन्ति । अभिषूयमाणस्य तवाप्याय-
नायैवं कुर्वेतीत्यर्थः । त उभयेऽमी ते तव महो महत्त्वं वर्धन्ति । वर्धयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्ण्यं । भवा वाजस्य संगथे ॥४॥

आ । प्यायस्व । सं । एतु । ते । विश्वतः । सोम । वृष्ण्यं । भव । वाजस्य । संऽगथे ॥४॥

हे सोम त्वं वायुभिरद्भिश्चाप्यायस्व । प्रवृद्धो भव । ते त्वां विश्वतो वृष्ण्यं
वर्षयोग्यं बलं समेतु । संगच्छतां । संगथे संग्रामे वाजस्यान्त्रस्य प्रापको भव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तुभ्यं गावो घृतं पयो बभ्रो दुदुहे अक्षितं । वर्षिष्ठे अधि सानवि ॥५॥

तुभ्यं । गावः । घृतं । पयः । बभ्रो इति । दुदुहे । अक्षितं । वर्षिष्ठे । अधि । सानवि ॥५॥

हे बभ्रो बभ्रुवर्णं सोम तुभ्यं त्वदर्थं गावो घृतं पयश्चाक्षितमक्षीणं दुदुहे ।
दुहते । वर्षिष्ठे प्रवृद्धेऽधि सानवि समुच्छ्रिते प्रदेशे स्थिताय तुभ्यं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्वायुधस्य ते सतो भुवनस्य पते वयं । इंदो मखित्वमुश्मसि ॥६॥

सुऽस्त्रायुधस्य । ते । सतः । भुवनस्य । पते । वयं । इंदो इति । सखिऽत्वं । उश्मसि ॥६॥

हे भुवनस्य भूतजातस्य पते स्वामिन्पालक सोम । सोमस्य जगदाप्या-
यिकत्वं तत्स्वामित्वं । हे इंदो सोम वयमनुष्ठातारः स्वायुधस्य ते तव सतः
सखित्वमुश्मसि । कामयामहे ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकविंशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षट्चमष्टमं सूक्तमाचेयस्य श्यावाश्वस्यार्धं गायत्रं सौम्यं ।
अनुक्रम्यते च । प्र सोमासः श्यावाश्व इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सोमासो मदधृतः अर्वसे नो मघोनः । सुता विदथे अक्रमुः ॥९॥

प्र । सोमासः । मदऽधृतः । अर्वसे । नः । मघोनः । सुताः । विदथे । अक्रमुः ॥९॥

सोमासः सोमा मदच्युतो मदस्राविणः सुता अभिषुताः संतो विदधे यज्ञे
मघोनो हविष्मतो मम श्रवसेऽन्नाय कीर्तये वा प्राक्रमुः । प्रगच्छन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आदीं चितस्य योषणो हरिं हिवन्त्यद्रिभिः । इंदुमिंद्राय पीतये ॥२॥

आत् । ई । चितस्य । योषणः । हरिं । हिवन्ति । अद्रिऽभिः । इंदुं । इंद्राय । पीतये ॥२॥

आदपि चेमेनं हरिं हरितवर्णं सोमं चितस्यर्षेयोषणोऽंगुलयोऽद्रिभिर्घाव-
भिर्हिवन्ति । प्रेरयन्ति । किमर्थं । इंदुं दीप्तं सोममिंद्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आदीं हंसो यथा गणं विश्वस्यावीवगन्मतिं । अत्यो न गोभिरज्यते ॥३॥

आत् । ई । हंसः । यथा । गणं । विश्वस्य । अवीवगन् । मतिं । अत्यः । न । गोभिः । अज्यते ॥३॥

आदपि चेमयं सोमो हंसो यथा गणं जनसंघं स्वगतिविशेषेण स्वनेन वा
प्रविशति तद्वद्विश्वस्य सर्वस्य स्तोतृजनस्य मतिं स्तुतिं बुद्धिं वावीवगन् । वगं
नयति । स च सोमोऽत्यो नाश्व इव गोभिर्गर्भ्यरुदकवाज्यते । सिच्यते ।
स्निग्धीक्रियते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उभे सोमावचाकगन्मृगो न तक्तो अर्षसि । सीदं चृतस्य योनिमा ॥४॥

उभे इति । सोम । अवऽचाकगन् । मृगः । न । तक्तः । अर्षसि । सीदन् । चृतस्य ।

योनिं । आ ॥४॥

हे सोम उभे द्यावापृथिव्यावचाकगन् । पश्यतिकर्मेदं । पश्यन्मृगो न मृग इव
तक्तो गव्यैः पयआदिभिर्मिश्रितः मन । दधातनन्तीत्यादी तथा दृष्टत्वात् । अर्षसि ।
गच्छसि च । किं कुर्वन् । चृतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासीदन्नाश्रयन् । यज्ञसा-
धनाय गच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि गावो अनूषत योषा जारमिव प्रियं । अगन्नाजिं यथा हितं ॥५॥

अभि । गावः । अनूषत । योषा । जारऽइव । प्रियं । अगन् । आजिं । यथा । हितं ॥५॥

हे सोम त्वां गावः शब्दा अभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । योषा प्रियं जारमिव । सा यथा तं स्तौति तद्वत् । स सोम आजिं गंतव्यं हितं मित्रमिव तं यथान्योऽगन् स्वहिताय गच्छति तद्वत् । अथवा हितं धनप्रापकत्वेन हितकरमाजिं शूर इव । अयमागच्छति पात्रं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्मे धेहि द्युमद्यशो मघवद्वाश्च मह्यं च । सनिं मेधामुत श्रवः ॥६॥

अस्मे इति । धेहि । द्युऽमत् । यशः । मघवत्ऽभ्यः । च । मह्यं । च । सनिं । मेधां ।
उत । श्रवः ॥६॥

हे सोम अस्मे अस्मभ्यं द्युमद्दीप्तिमद्यशोऽन्नं धेहि । देहि । कीदृशेभ्योऽस्मभ्यं । मघवद्वाश्च हविलक्षणावद्वाश्च मह्यं च स्तुतिकर्त्रे च । अथवा मह्यमस्मभ्यमित्यर्थः । अस्मे मघवद्वाश्च मह्यं चेति तेषामेवाशंसनाभेदादुभयत्र चण्डो युक्तः । किंच सनिं धनं मेधां प्रज्ञामुतापि च श्रवः कीर्तिं च धेहि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वाविंगो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षट्त्वं नवमं सूक्तं त्रितस्यार्पि गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । प्र सोमासस्वित इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सोमासो विपश्चितोऽपां न यंत्यूर्मयः । वनानि महिषा इव ॥१॥

प्र । सोमासः । विपःऽचितः । अपां । न । यन्ति । ऊर्मयः । वनानि । महिषाःऽइव ॥१॥

विपश्चितो मेधाविनः सोमासः सोमाः प्रयन्ति । प्रगच्छन्ति पात्राणि प्रति । किमिव । अपामूर्मयो न यथा संततमुद्भवन्ति तद्वत् । बाहुल्येऽयं दृष्टांतो दर्शितो गमने दृष्टांतांतरमभिधीयते । वनानि महिषाः प्रवृद्धा मृगा इव । अथवा स्वाश्रयात्प्रपतने प्रथमो दृष्टांतो द्वितीयस्तु दशापविचादधःप्रवेशे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि द्रोणानि बभ्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमंतमक्षरन् ॥२॥

अभि । द्रोणानि । बभ्रवः । शुक्राः । ऋतस्य । धारया । वाजं । गोऽमंतं । अक्षरन् ॥२॥

अभि क्षरंतीति शेषः । उपसर्गश्रुतेरुचितक्रियाध्याहारः । प्रति द्रोणानि

द्रोणकलशान् । यद्यपि द्रोणकलश एक एव तथापि तत्प्राधान्यादितरेऽपि पात्रा
द्रोणा इत्युच्यन्ते । अथवैकस्मिन्नेव पूजार्थं बहुवचनं । के । बभ्रवो बभ्रवर्णाः
सोमाः शुक्रा दीप्ताः । केन प्रकारेण । ऋतस्यामृतस्य धारया धाराकारेण । किञ्च
वाजमच्च गोमंतं बहुगोयुक्तमक्षरन् । क्षरन्ति । अथवैकमेव वाक्यं । उक्तविधाः
सोमा द्रोणान्प्रत्यक्षरन्धारया । किं कुर्वन्तः । गोमंतं वाजं प्रयच्छन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्षेति विष्णवे ॥ ३ ॥

सुताः । इन्द्राय । वायवे । वरुणाय । मरुत्ऽभ्यः । सोमाः । अर्षेति । विष्णवे ॥ ३ ॥

सुता अभिषुताः सोमा इन्द्रायेंद्रार्थं वायवे च वरुणाय च मरुद्भ्यश्च विष्णवे
चैषामर्षमर्षेति । गच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमन्ति धेनवः । हरिरिति कनिक्रदत् ॥ ४ ॥

तिस्रः । वाचः । उत् । ईरते । गावः । मिमन्ति । धेनवः । हरिः । एति । कनिक्रदत् ॥ ४ ॥

तिस्रो वाचः । ऋगादिभेदेन त्रिविधा स्तुतिः । उदीरते । प्रोद्धमयन्त्यृत्विजः ।
धेनव आशिरेण प्रीणयिष्यो गावो मिमन्ति । गच्छन्ति दोहार्थं । हरिर्हरितवर्णश्च
सोमः कनिक्रदच्छब्दं कुर्वन्नेति । गच्छन्ति कलशं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि ब्रह्मीरनूषत यद्भीर्ऋतस्य मातरः । मर्मृज्यन्ते दिवः शिष्णुं ॥ ५ ॥

अभि । ब्रह्मीः । अनूषत । यद्भीः । ऋतस्य । मातरः । मर्मृज्यन्ते । दिवः । शिष्णुं ॥ ५ ॥

ब्रह्मीर्ब्राह्मणप्रेरिता यद्भीर्महत्तयः । यद्भीरिति महन्नाम । ऋतस्य यज्ञस्य मातरो
निर्मायः स्तुतयोऽभ्यनूषत । स्तुवंति । किं । दिवो द्युदेवतायाः शिष्णुं शिष्णुस्था-
नीयं सोमं । तमेव मर्मृज्यन्ते । मृजन्ति । तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीदि-
त्यादिश्रुतेर्द्युशिष्णुत्वं तस्य ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

रायः समुद्रांश्चतुरोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणः ॥ ६ ॥

रायः । समुद्रान् । चतुरः । अस्मभ्यं । सोम । विश्वतः । आ । पवस्व । सहस्रिणः ॥ ६ ॥

रायो धनस्य संबन्धिनश्चतुरः समुद्रान्धनपूर्णेनित्यर्थः । तादृशान्समुद्रानस्मभ्य-
मर्थाय हे सोम विश्वतः सर्वत आपवस्व । तथा सहस्रिणोऽपरिमितान्कामा-
नापवस्व । आयच्छ । चतुःसमुद्रस्थधनविशेषप्राप्तेस्तन्मध्यगतभूमिस्वामित्वमंतरे-
णासंभवाच्चतुःसमुद्रमुद्रितभूमंडलस्वामित्वमेवाशास्ते यजमानः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चयोविंशो वर्गः ॥

प्र सुवान इति षट्च दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र सुवान इत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सुवानो धारया तनेदुर्हिन्वानो अर्षति । रुजदृळ्हा व्योजसा ॥१॥

प्र।सुवानः।धारया।तना।इंदुः।हिन्वानः।अर्षति।रुजत्।दृळ्हा।वि।ओजसा॥१॥

इंदुः सोमः सुवानः सूयमानो हिन्वानोऽध्वर्युणा प्रेर्यमाणो धारया तना
पवित्रं प्रार्षति । गच्छति । अथ प्रत्यक्षेणोच्यते । दृळ्हा दृढान्यपि शत्रुपुराण्यो-
जसा बलेन विरुजत् । विरुजति । विष्टथयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुत इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमो अर्षति विष्णवे ॥२॥

सुतः।इन्द्राय।वायवे।वरुणाय।मरुत्ऽभ्यः।सोमः।अर्षति।विष्णवे॥२॥

अयं सुतोऽभिषुतः सोम इन्द्राद्यर्थमर्षति । गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषाणं वृषभिर्यतं सुन्वति सोममद्रिभिः । दुहन्ति शक्नना पयः ॥३॥

वृषाणं।वृषऽभिः।यतं।सुन्वति।सोमं।अद्रिऽभिः।दुहन्ति।शक्नना।पयः॥३॥

वृषाणं रससेक्तारं यतं नियतं सोमं वृषभी रसस्य वर्षकैरद्रिभिर्यावभिः
सुन्वति । शक्नना कर्मणा दुहन्त्यध्वर्यादयः पयः सोमरसं । सोमं पयो दुहन्तीति
द्विकर्मकोऽयं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

भुवन्क्षितस्य मर्ज्या भुवदिन्द्राय मत्सरः । संप्रैरज्यते हरिः ॥४॥

भुवत्।क्षितस्य।मर्ज्यः।भुवत्।इन्द्राय।मत्सरः।सं।रूपैः।अज्यते।हरिः॥४॥

चित्तस्यापां पुचस्य सूक्तद्रष्टुर्क्षुषेः सोऽयं मासरो मदकरः सोमो मज्यो भुवत् ।
शुद्धो भवति । तस्य यागार्थं शेषपानार्थं च । तथेन्द्रायेन्द्रपानाय मज्यो भुवत् ।
रूपै रूपकैश्च क्षीरादिभिर्हरिर्हरितवर्णः सोमः समज्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभीमृतस्य विष्टपं दुहते पृश्निमातरः । चारुं प्रियतमं हविः ॥५॥

अभि॥ ई॥ अतस्य॥ विष्टपं॥ दुहते॥ पृश्निऽमातरः॥ चारुं॥ प्रियऽतमं॥ हविः॥५॥

ईमेनं सोममृतस्य विष्टपं स्थानं । यज्ञाश्रयमित्यर्थः । तादृशं पृश्निमातरो
मरुतोऽभिदुहते । किं । प्रियतममिन्द्रादीनां हविर्होमसाधनं चारु मनोहरं ।
मरुत्पेरितवृष्ट्या सोमवृद्धेस्तद्दोग्धत्वं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

समेनमहुता इमा गिरो अर्षेति सस्रुतः । धेनूवांश्चो अवीवशत् ॥६॥

सं॥ एनं॥ अहुताः॥ इमाः॥ गिरः॥ अर्षेति॥ सऽस्रुतः॥ धेनूः॥ वांश्च॥ अवीवशत्॥६॥

समर्षेति संगच्छंत एनं सोममहुता अकुटिला गिरोऽस्मदीयाः स्नुतयः
सस्रुतः सरंत्यः । ताश्च धेनूः प्रीणयिषीः स्नुतीवांश्चः शब्दयन्नावीवशत् । कामयते
सोमः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ न इति षट्चमेकादशं सूक्तमांगिरसस्य प्रभूवसोरार्धं गायत्रं पवमानसो-
मदेवताकं । अनुक्रांतं च । आ नः पवस्व प्रभूवसरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ नः पवस्व धारया पवमान रयिं पृथुं । यया ज्योतिर्विदासि नः ॥१॥

आ॥ नः॥ प॥ व॥ स्व॥ धार॥ या॥ प॥ व॥ मान॥ र॥ यिं॥ पृ॥ थुं॥ यया॥ ज्योतिः॥ वि॥ दा॥ सि॥ नः॥१॥

हे पवमान सोम त्वं धारया नोऽस्माकमापवस्व । सर्वतः क्षर । किं । रयिं
धनं पृथुं विस्तीर्णं । यया धारया ज्योतिर्द्योतमानं यज्ञं स्वर्गं वा विदासि लंभ-
यसि नोऽस्माकं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंदो॑ समुद्र॑मी॒खय॑ पव॒स्व वि॒श्वमे॒जय॑ । रा॒यो ध॒र्ता न॒ ओज॑सा ॥ २ ॥

इंदो॑ इति॑ । स॒मुद्रं॑ ऽई॒खय॑ । पव॒स्व । वि॒श्वं॑ ऽए॒जय॑ । रा॒यः । ध॒र्ता । नः । ओज॑सा ॥ २ ॥

हे इंदो सोम हे समुद्रमीखय । समुद्रमित्युदकनाम । ईखयतिर्गतिकर्मा । उदकप्रेरक । तथा हे विश्वमेजय विश्वस्य सर्वस्यास्मच्छत्रोः कंपयितः सोम त्वमोजसा त्वदीयेन बलेन नोऽस्मभ्यं रायो धनस्य धर्ता धारकः पवस्व । भवेत्यर्थः । अथ यद्यप्युदकप्रेरणसर्वशत्रुकंपने संबोधनांतर्गतत्वादुद्देश्यगते तथापि यजमानस्यापेक्षिते इति रायो धर्तृत्ववदाशस्ये अधिगंतव्ये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वया॑ वी॒रेण॑ वी॒रवो॑ऽभि ष्या॑म पृ॒तन्य॑तः । क्ष॒रां णो॑ अ॒भि वा॒र्ये ॥ ३ ॥

त्वया॑ । वी॒रेण॑ । वी॒र॒ऽवः । अ॒भि । स्या॑म । पृ॒तन्य॑तः । क्ष॒र । नः । अ॒भि । वा॒र्ये ॥ ३ ॥

हे वीरवो वीरवन्सोम वीरेण त्वया साधनेन पृतन्यतः संयाममिच्छतः शत्रून् अभिष्याम । अभिभवेम । अतो नोऽस्माकं वार्यं वरणीयं धनमभिक्षर । अभिगमयेत्यर्थः । अथवा वरणीयं सोमाख्यं धनं क्षर । पवस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र॒ वाज॑मिंदु॒रिष्य॑ति॒ सिषा॑सन्वाज॒सा ऋ॒षिः । व्र॒ता वि॒दान॑ आ॒युधा ॥ ४ ॥

प्र॒ वाजं॑ । इंदुः । इ॒ष्य॑ति । सि॒षा॑सन् । वा॒ज॒ऽसाः । ऋ॒षिः । व्र॒ता । वि॒दानः । आ॒यु॒धा ॥ ४ ॥

सोमो वाजमन्नमिष्यति । प्रेरयति यजमानेभ्यः । किं कुर्वन् । सिषासन्यजमानान्संभक्तुमिच्छन् । ईदृश इंदुर्वाजसा अन्नस्य दातृर्षिः सर्वस्य द्रष्टा व्रता कर्माण्यायुधानि च विदानो जानन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं गी॒र्भिर्वा॑चमी॒खयं॑ पु॒नानं॑ वा॒सया॑मसि । सोमं॑ ज॒नस्य॑ गो॒पतिं॑ ॥ ५ ॥

तं । गीः॑ ऽभिः । वा॒चं॑ ऽई॒खयं॑ । पु॒नानं॑ । वा॒स॒या॒म॒सि । सोमं॑ । ज॒नस्य॑ । गो॒ऽप॒तिं ॥ ५ ॥

तं सोमं गीभिः स्तुतिवाग्भिः स्तौमीति शेषः । किंच वाचमीखयं वाचः प्रेरयितारं पुनानं पूयमानं तं सोमं वासयामसि । वासयामः श्रयणद्रव्यैः ।

कीदृशं सोमं । जनस्य गोपतिं गवां पालकं । यद्वैकमेव वाक्यं । उक्तविशेषण-
विशिष्टं सोमं स्तुतिभिर्वासयाम इति । माधवस्तु वाचमिति पृथक्पदं तिङन्तं
कृत्वा वाक्यद्वयं चकार ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वो यस्य व्रते जनो दाधार धर्मणस्पतेः । पुनानस्य प्रभूवसोः ॥ ६ ॥

विश्वः । यस्य । व्रते । जनः । दाधार । धर्मणः । पतेः । पुनानस्य । प्रभुऽवसोः ॥ ६ ॥

विश्वः सर्वो जनो मनुष्यो यजमानो यस्य सोमस्य व्रते कर्मणि दाधार
धारयति मन इति शेषः । कीदृशस्य । धर्मणः कर्मणः पतेः पालकस्य
पुनानस्य पूयमानस्य प्रभूवसोः प्रभूतधनस्य ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे पंचविंशो वर्गः ॥

असर्जिति षडृचं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । असर्जीत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असर्जि रथ्यो यथा पविचे चम्बोः सुतः । कार्ष्णन्वाजी न्यक्रमीत् ॥ १ ॥

असर्जि । रथ्यः । यथा । पविचे । चम्बोः । सुतः । कार्ष्णन् । वाजी । नि । अक्रमीत् ॥ १ ॥

रथ्यो यथा रथसंबन्धश्च इव स यथा विसृज्यते तद्वच्चम्बोरभिषवणफलकयोः
सुतोऽभिषुतः सोमोऽसर्जि । सृष्टोऽभूत्पविचे । तथाभूतो वाजी वेजनवान्सो-
माख्योऽश्वः कार्ष्णन् । कार्ष्णं युद्धमितरेतरकर्षणात् । अथ देवानामाकर्षणवति
यज्ञाख्ये संयामे न्यक्रमीत् । नितरां क्रामयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स वह्निः सोम जागृविः पवस्व देववीरति । अभि कोशं मधुक्षुतं ॥ २ ॥

सः । वह्निः । सोम । जागृविः । पवस्व । देवऽवीः । अति । अभि । कोशं । मधुऽक्षुतं ॥ २ ॥

हे सोम स वह्निर्वाहको जागृविर्जागरूको देववीर्देवकामत्वं मधुक्षुतं मधुस्रावि
कोशं दगापविचमतिक्रम्याभिपवस्व । द्रोणकलशं प्रति क्षुर ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नो ज्योतींषि पूर्य पवमान वि रोचय । ऋत्वे दक्षाय नो हिनु ॥ ३ ॥

सः । नः । ज्योतींषि । पूर्य । पवमान । वि । रोचय । ऋत्वे । दक्षाय । नः । हिनु ॥ ३ ॥

हे पूर्य पुराण पवमान सोम नोऽस्माकं ज्योतींषि दिव्यानि स्थानानि विरोचय । प्रकाशय । किंच ऋत्वे कर्मणे यागाय दक्षाय बलाय च बलप्रदाय यागाय वा नोऽस्मान्हिनु । प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शुभमान ऋतायुभिर्मृज्यमानो गभस्त्योः । पवते वारे अभ्यये ॥ ४ ॥

शुभमानः । ऋतायुऽभिः । मृज्यमानः । गभस्त्योः । पवते । वारे । अभ्यये ॥ ४ ॥

ऋतायुभिर्यज्ञकामैर्ऋत्विग्भिः शुभमानोऽलंक्रियमाणस्तेषामेव गभस्त्योर्हस्तयोर्मृज्यमानः सोमोऽभ्ययेऽविमये वारे वाले दशपवित्रे पवते । पूयते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स विश्वा दाशुषे वसु सोमो दिव्यानि पार्थिवा । पवतामांतरिक्ष्या ॥ ५ ॥

सः । विश्वा । दाशुषे । वसु । सोमः । दिव्यानि । पार्थिवा । पवतां । आ । अंतरिक्ष्या ॥ ५ ॥

सोऽभिषूयमाणः सोमो दाशुषे हविर्दात्रे वि० त सर्वाणि वसु वसूनि धनानि पवतां । प्रयच्छतु । विश्वानीत्युक्तस्य विवरणं शिष्टं । दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पृथिवीसंबद्धान्यंतरिक्ष्यांतरिक्षे भवानि च पवतां ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ दिवस्पृष्टमश्वयुर्गण्ययुः सोम रोहसि । वीरयुः शवसस्पते ॥ ६ ॥

आ । दिवः । पृष्टं । अश्वऽयुः । गण्यऽयुः । सोम । रोहसि । वीरऽयुः । शवसः । पते ॥ ६ ॥

हे सोम त्वं स्तोतृणामश्वयुरश्वमिच्छन्गण्ययुर्गो इच्छन्वीरयुः पुत्रानिच्छन्दिवः पृष्टं द्युलोकमारोहस्याहुतिद्वारा हे शवसस्पतेऽन्नस्य पालक ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः ॥

स सुत इति षट्चं चयोदशं सूक्तं रहूगणस्यार्धं गायचं सौम्यं । अनुक्रम्यते च । स सुतो रहूगण इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

स सुतः पीतये वृषा सोमः पवित्रे अर्षति । विघ्नचक्षांसि देवयुः ॥१॥

सः । सुतः । पीतये । वृषा । सोमः । पवित्रे । अर्षति । विघ्नः । चक्षांसि । देवयुः ॥१॥

स सोमः पीतय इन्द्रादिपानाय सुतोऽभिषुतो वृषा वर्षणः सन्पवित्रेऽर्षति । गच्छति । किं कुर्वन् । रक्षांसि निघ्नन्देवयुर्देवकामः स इत्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स पवित्रे विचक्ष्णो हरिरर्षति धर्णसिः । अभि योनिं कर्निक्रदत् ॥२॥

सः । पवित्रे । विचक्ष्णः । हरिः । अर्षति । धर्णसिः । अभि । योनिं । कर्निक्रदत् ॥२॥

स सोमो विचक्ष्णः । पश्यतिकर्मेतत् । सर्वस्य द्रष्टा हरिर्हरितवर्णः सोमो धर्णसिः सर्वस्य धारकः पवित्रेऽर्षति । गच्छति । पश्चात्कर्निक्रदच्छब्दं कुर्वन् योनिं स्थानं द्रोणकलशमभिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स वाजी रोचना दिवः पवमानो वि धावति । रक्षोहा वारंमष्ययं ॥३॥

सः । वाजी । रोचना । दिवः । पवमानः । वि । धावति । रक्षः । हा । वारं । मष्ययं ॥३॥

स वाजी वेजनवानश्चस्थानीयो दिवः स्वर्गस्य रोचना रोचकः पवमानः पूयमानो विधावति । कीदृशः । रक्षोहा रक्षोहंताष्ययं वारं दगापविचमतीत्य च धावति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स चितस्याधि सानवि पवमानो अरोचयत् । जामिभिः सूर्ये सह ॥४॥

सः । चितस्य । अधि । सानवि । पवमानः । अरोचयत् । जामिभिः । सूर्ये । सह ॥४॥

स सोमस्त्रितस्य महर्षेरधि सानवि समुच्छ्रुते यज्ञे । अधीति सप्रम्यर्षानुवादी । पवमानः पूयमानो जामिभिः प्रवृद्धैर्बधुभूतैर्वा स्वतेजोभिः सह सहितः सन्सूर्यमरोचयत् । प्रकाशितवान् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स वृचहा वृषा सुतो वरिवोविददाभ्यः । सोमो वाजमिवासरत् ॥५॥

सः । वृचहा । वृषा । सुतः । वरिवः । विददाभ्यः । सोमः । वाजं । इव । असरत् ॥५॥

स वृषहा वृषा वर्षकः सतोऽभिषुतो वरिवोविद्यष्टुर्धनस्य लम्भकोऽदाभ्योऽन्यै-
रदम्भनीयः सोमो वाजमिव संप्याममश्च इवासरत् । गच्छति कलशं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स देवः कविनेषितोऽभि द्रोणानि धावति । इंदुरिंद्राय मंहना ॥ ६ ॥

सः । देवः । कविना । इषितः । अभि । द्रोणानि । धावति । इंदुः । इंद्राय । मंहना ॥ ६ ॥

स सोमो देव इंदुः क्रियमानः कविना क्रांतप्रज्ञेनाध्ययुषेधितः प्रेरितः
सन्द्रोणानि द्रोणकलशानभिधावति । अभिगच्छति । किमर्थं । इंद्रायेंद्रार्थं । मंहना
महान्स इति समन्वयः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तविंशो वर्गः ॥

एष इति षट्चं चतुर्दशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एष उ स्य इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष उ स्य वृषा रथोऽभ्यो वारेभिरर्षति । गच्छन्वाजं सहस्रिणं ॥ १ ॥

एषः । उं इति । स्यः । वृषा । रथः । अर्थः । वारेभिः । अर्षति । गच्छन् । वाजं । सहस्रिणं ॥ १ ॥

स्य स प्रसिद्ध एषोऽभिषुतः सोमो वृषा वर्षिता रथो रंहणस्वभावोऽभ्यो
वारेभिरवेर्वालैर्दशापविचेणार्षति । गच्छति कलशं । वाजमच्च सहस्रिणं महस्र-
संख्याकं यजमानाय प्रदातुं गच्छन्द्रोणकलशं पविशन्नर्षतीत्यर्थः । उ पूरणः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एतं चित्तस्य योषणो हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्राय पीतये ॥ २ ॥

एतं । चित्तस्य । योषणः । हरिं । हिन्वन्ति । अद्रिऽभिः । इंदुं । इंद्राय । पीतये ॥ २ ॥

एतमिंदुं क्रियमानं हरिं हरित्वा रणे सोमं चित्तस्यर्षेय्योषणोऽंगुलयोऽद्रि-
भिर्हिन्वंतींद्रायेंद्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एतं त्वं हरितो दशं मर्मज्यंते अपस्युवः । याभिर्मदाय जुंभते ॥ ३ ॥

एतं । त्वं । हरितः । दशं । मर्मज्यंते । अपस्युवः । याभिः । मदाय । जुंभते ॥ ३ ॥

एतं त्यं तं सोममध्वर्योर्देश हरितो हरणस्वभावा अंगुलयोऽपस्युवः कर्मेच्छवः सत्यो मर्मज्यन्ते । शोधयन्ति । याभिरिन्द्रस्य मदाय जुंभते दीप्यते । शोध्यत इत्यर्थः । तमेतमिति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य मानुषीष्वा श्येनो न विक्षु सीदति । गच्छञ्जरो न योषितं ॥४॥

एषः । स्यः । मानुषीषु । आ । श्येनः । न । विक्षु । सीदति । गच्छन् । जारः । न । योषितं ॥४॥

स्य स एष सोमो मानुषीषु विक्षु प्रजासु यजमानरूपास्वनयहेणासीदति श्येनो न श्येन इव । पुनः क इव । योषितं गच्छन्नभिगच्छञ्जरो न जार इव । स यथा संकेतितस्तस्याः कामपूरणाय गूढो गच्छति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष स्य मद्यो रसोऽव चष्टे दिवः शिष्नुः । य इंदुर्वारमाविशत् ॥५॥

एषः । स्यः । मद्यः । रसः । अव । चष्टे । दिवः । शिष्नुः । यः । इंदुः । वारं । आ । अविशत् ॥५॥

स्य स एष मद्यो मदनिमित्तो रसोऽवचष्टे । सर्वमवपश्यति । दिवः शिष्नुर्द्यु-पुत्रः । ततोत्पत्तेः पुत्रत्वमस्य । य इंदुर्दीप्तः सोमो वारं दशापविषमाविशदा-विशति स एष इति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष स्य पीतये सुतो हरिरर्षति धर्णसिः । क्रंदन्योनिमभि प्रियं ॥६॥

एषः । स्यः । पीतये । सुतः । हरिः । अर्षति । धर्णसिः । क्रंदन् । योनिं । अभि । प्रियं ॥६॥

एष स्य स सोमः पीतये पानाय सुतोऽभिषुतो हरिर्हरितवर्णो धर्णसिर्धारकः प्रियं स्वप्रियभूतं योनिं स्थानं द्रोणकलशं क्रंदन् शब्दयन्नभ्यर्षति । गच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

आशुरर्षेति षडृचं पंचदशं सूक्तमांगिरसस्य बृहन्मतेरार्षे गायत्रं पवमान-सोमदेवताकं । आशुरर्षं बृहन्मतिरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ॒शु॒र॒र्षं बृ॒हन्म॒ते॒ परि॒ प्रि॒येण॒ धाम्ना॑ । य॒च्च दे॒वा इति॒ ब्र॒वन् ॥ १ ॥

आ॒शुः । अ॒र्षः । बृ॒हत्ऽम॒ते । परि॒ । प्रि॒येण॑ । धाम्ना॑ । य॒च्च । दे॒वाः । इति॑ । ब्र॒वन् ॥ १ ॥

हे बृहन्मते महामते सोम प्रियेण देवानां प्रियतमेन धाम्ना शरीरेण धारयाशुः शीघ्रः सन्पर्यर्ष । परिगच्छ । यच्च देवा इन्द्रादयो वर्तन्त इति ब्रवन् ब्रुवन्ब्रुवन्नुच्चारयन् । तां दिशं गच्छामीति ब्रुवन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि॒ष्कृ॒ण्वन्न॒निष्कृतं॒ जना॑य या॒तय॒न्निषः॑ । वृ॒ष्टिं दि॒वः परि॒ स्र॒व ॥ २ ॥

परि॒ऽकृ॒ण्वन् । अ॒निऽकृतं॑ । जना॑य । या॒तय॑न् । इषः॑ । वृ॒ष्टिं । दि॒वः । परि॑ । स्र॒व ॥ २ ॥

अनिष्कृतमसंस्कृतं यजमानं स्थानं वा परिष्कृण्वन्संस्कुर्वन्नाय यागकर्त्रे इषोऽन्नानि यातयन्निर्गमयन्दिवोऽन्तरिक्षावृष्टिं परिस्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सु॒त ए॒ति प॒विच॒ आ त्विषिं॒ दधा॑न् ओ॒जसा॑ । वि॒चक्षा॑णो वि॒रोच॑यन् ॥ ३ ॥

सु॒तः । ए॒ति । प॒विच॑ । आ । त्विषिं॑ । दधा॑न् । ओ॒जसा॑ । वि॒ऽचक्षा॑णः । वि॒ऽरोच॑यन् ॥ ३ ॥

सुतोऽभिषुतः सोमः सन्पविचे दशापविचे । आ इत्यनर्थकः । ओजसा बलेन शीघ्रमेति । गच्छति । कीदृशः सन् । त्विषिं दीप्तिं दधानो धारयन्विचक्षाणः सर्वं पश्यन्विरोचयन्दीपयन्श्च । किं । देवानिति शेषः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒यं स यो दि॒वस्परि॑ रघु॒यामा॑ प॒विच॒ आ । सि॒न्धोर्ज॒र्मा व्यक्ष॑रत् ॥ ४ ॥

अ॒यः । सः । यः । दि॒वः । परि॑ । रघु॒ऽयामा॑ । प॒विच॑ । आ । सि॒न्धोः । ज॒र्मा । वि॒ । व्यक्ष॑रत् ॥ ४ ॥

अयं स सोमः पविच आ सिच्यमान इति शेषः । सिन्धोर्जलस्राविण्या ऊर्मोर्मा संघाते व्यक्षरत् । विविधं क्षरति । स इत्युक्तं क इत्याह । यो दिवस्परि ध्रुलोकस्योपरि रघुयामा लघुगमनो देवप्राप्तौ सोऽयमिति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ॒वि॒वा॒स॒न्प॒रा॒व॒तो॒ अ॒थो॒ अ॒र्वा॒व॒तः॒ सु॒तः॒ । इ॒न्द्रा॒य॒ सि॒च्य॒ते॒ म॒धु ॥५॥

आ॒ऽवि॒वा॒स॒न् । प॒रा॒ऽव॒तः॒ । अ॒थो॒ इति॒ । अ॒र्वा॒ऽव॒तः॒ । सु॒तः॒ । इ॒न्द्रा॒य॒ । सि॒च्य॒ते॒ । म॒धु ॥५॥

सुतोऽभिषुतः सोमः परावतः । दूरनामैतत् । दूरस्थान् अथो अपि चार्वावतोऽंतिकस्थांश्च देवानाविवासवसेन परिचरणायेत्यर्थः । इन्द्रायेंद्रार्थं मधु मधु-सहशः सोमः सिच्यते ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स॒मी॒ची॒ना॒ अ॒नू॒ष॒त॒ ह॒रिं॒ हि॒न्व॑न्त्य॒द्रि॒भिः॒ । यो॒नौ॒ वृ॒त॒स्य॑ सी॒द॒त ॥६॥

सं॒ऽई॒ची॒नाः॒ । अ॒नू॒ष॒त॒ । ह॒रिं॒ । हि॒न्व॑न्ति॒ । अ॒द्रि॒ऽभिः॒ । यो॒नौ॒ । वृ॒त॒स्य॑ । सी॒द॒त ॥६॥

समीचीनाः सम्यगंचिताः संगताः स्तोतारोऽनूषत । स्तुवंति । किंच सोमं हरिं हरितवर्णं हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । गमयन्त्यद्रिभिर्यावभिः । यस्मादेवं तस्मादृतस्य यज्ञस्य योनौ स्थाने सीदत । निषणा भवत हे देवाः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकोनचिंशो वर्गः ॥

पुनान इति षट्चं षोडशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पुनान इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पु॒ना॒नो॒ अ॒क्र॒मी॒द॒भि॒ वि॒श्व॒ा॒ मृ॒धो॒ वि॒च॒र्ष॑णिः । णु॒भं॒ति॒ वि॒प्रं॒ धी॒ति॒भिः॒ ॥७॥

पु॒ना॒नः॒ । अ॒क्र॒मी॒त॒ । अ॒भि॒ । वि॒श्व॒ाः॒ । मृ॒धः॒ । वि॒ऽच॒र्ष॑णिः । णु॒भं॒ति॒ । वि॒प्रं॒ ।

धी॒ति॒ऽभिः॒ ॥७॥

पुनानः पूयमानो विचर्षणिर्द्रष्टा सोमो विश्वाः सर्वान्मृधो हिंसकाऽग्नयूनभ्यक्रमीत् । अतिक्रांतवान् । तं विप्रं मेधाविनं धीतिभिः कर्मभिरभिषवादिभिः स्तुतिभिर्वा णुभंति । दीपयन्ति । अलंकुर्वन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ॒ यो॒निं॒ म॒रु॒णो॒ रु॒ह॒द्र॒म॒दि॒दं॒ वृ॒षा॒ सु॒तः॒ । ध्रु॒वे॒ स॒द॒सि॒ सी॒द॒ति ॥८॥

आ॒ । यो॒निं॒ । अ॒रु॒णः॒ । रु॒ह॒त् । ग॒म॒त् । इ॒न्द्रं॒ । वृ॒षा॒ । सु॒तः॒ । ध्रु॒वे॒ । स॒द॒सि॒ । सी॒द॒ति ॥८॥

अयमरुणोऽरुणवर्णः सोमो ग्नीनिं स्थानं द्रोणकलशमारुहत् । आरोहति ।
तत इंद्रं गमत् । गच्छति । कुतः सन् । अयं वृषा वर्षकः फलानां सुतोऽभिषुतः
सन्नात्वा ध्रुवे सदसि स्थिरे स्थाने द्युलोकाख्ये सीदति । निवसति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नू नो रयिं महामिंदोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणं ॥३॥

नु नः । रयिं । महं । इंदो इति । अस्मभ्यं । सोम । विश्वतः । आ । पवस्व । सहस्रिणं ॥३॥

हे सोमाभिषुतस्त्वं हे इंदो नोऽस्मभ्यं नु क्षिप्रं महं महान्तं सहस्रिणमसं-
ख्यातं रयिं धनं विश्वत आपवस्व । सर्वतः परिस्रव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विष्वा सोम पवमान द्युम्नानीदवा भर । विदाः सहस्रिणीरिषः ॥४॥

विष्वा । सोम । पवमान । द्युम्नानि । इंदो इति । आ । भर । विदाः । सहस्रिणीः । इषः ॥४॥

हे सोम पवमान पूयमानेदो दीप त्वं विष्वा सर्वाणि बहुविधानि द्युम्नानि
द्रविणान्याभर । आहर । विदा लभय च सहस्रिणीः सहस्रसंख्याकानीषोऽन्नानि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नः पुनान आ भर रयिं स्तोत्रे सुवीर्यं । जतुर्वर्धया गिरः ॥५॥

सः । नः । पुनानः । आ । भर । रयिं । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं । जरितुः । वर्धय । गिरः ॥५॥

हे सोम स त्वं नोऽस्मभ्यं स्तोत्रे स्तोतृभ्यः पुनानः पूयमानोऽभिषूयमाण
आभर । आहर । किं । रयिं धनं । कीदृशं । सुवीर्यं सुपुत्रं । किंच जरितुः
स्तोतुर्गिरः स्तुतीर्वर्धय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनान इदवा भर सोम द्विर्हंसं रयिं । वृषन्दिदो न उक्थ्यं ॥६॥

पुनानः । इंदो इति । आ । भर । सोम । द्विऽर्हंसं । रयिं । वृषन् । इंदो इति ।

नः । उक्थ्यं ॥६॥

हे इंदो सोम पुनानः पूयमानस्त्वमाभर । आहर । किं । रयिं धनं । कीदृशं

धनं । द्विर्हंसं द्वयोर्द्यावापृथिव्याख्ययोः स्थातयोः परिवृद्धं । तदेवाह । हे इंदो
वृषन्वर्षक नोऽस्मभ्यमुक्थ्यं स्तुत्यं धनमाभर ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे त्रिंशो वर्गः ॥

प्र ये गाव इति षट्चं सप्तदशं सृक्तं काखस्य मेध्यातिथेरार्धं गायत्रं पवमा-
नसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र ये गावो मेध्यातिथिरिति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ये गावो न भूर्णयस्त्वेषा अयासो अक्रमुः । घंतः कृष्णामप त्वचं ॥ १ ॥

प्र।ये।गावः।न।भूर्णयः।त्वेषाः।अयासः।अक्रमुः।घंतः।कृष्णां।अप।त्वचं॥१॥

येऽभिषुताः सोमा गावो नोदकानीव तानि यथा तूर्णमधः पतन्ति तद्वत् ।
एवं वोपमीयन्ते । यथा गावः स्वगोष्ठं प्रत्यागु गच्छन्ति तद्वत् । अथवा गावः
स्तुतिवाचः । ता यथा स्तुत्यं प्रति क्षिप्रं प्राप्नुवन्ति तद्वत् । भूर्णयः क्षिप्रास्त्वेषा दीप्ता
अयासोऽया गमनशीलाः कृष्णां त्वचं । कृष्णा त्वयक्षाः । तमपघन्तो निघन्तः ।
त्वचिः संवरणकर्मा । ईदृग्भूताः सोमाः प्राक्रमुस्तान्स्तुतेति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुवितस्य मनामहेऽति सेतुं दुराथ्यं । साह्यांसो दस्युमघतं ॥ २ ॥

सुवितस्य । मनामहे । अति । सेतुं । दुःऽआथ्यं । साह्यांसः । दस्युं । अघतं ॥ २ ॥

सुवितस्य । गोभनं प्राप्नः सुवितः । गोभनस्य सोमस्य सेतुं रक्षोविषयं
बंधनं दुराथ्यं दुष्टमतिं च रक्षासां बंधनं तेषां हननबुद्धिं च सोमकर्तृका मनामहे ।
स्तुमः । कथं स्तुम इति तदुच्यते । अघतमकर्माणं दस्युं शत्रुं साह्यांसोऽभिभवन्तः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः पर्वमानस्य शुष्मिणः । चरन्ति विद्युतो दिवि ॥ ३ ॥

शृण्वे । वृष्टेऽइव । स्वनः । पर्वमानस्य । शुष्मिणः । चरन्ति । विऽद्युतः । दिवि ॥ ३ ॥

शृण्वे । श्रूयते । किं । सोमस्वनः । किमिव । वृष्टेर्वर्षणस्य स्वन इव । तस्य
यथा महान्स्वनः श्रूयते तद्वत्प्रभूतरसापातसमये श्रूयते । कस्य स्वन इति

तचाह । पवमानस्य पूयमानस्य शुष्मिणो बलवतः । तस्यैव विद्युतो दीप्नयो
दिष्यन्तरिक्षे चरन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ पवस्व महीमिषं गोमदिंदो हिरण्यवत् । अश्ववद्वाजवत्सुतः ॥४॥

आ । पवस्व । मही । इषं । गोऽमत् । इंदो इति । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् ।
वाजऽवत् । सुतः ॥४॥

हे इंदो सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं महीमिषं महदन्नमापवस्व । कीदृशमन्नं ।
गोमद्बहुगोभिरुपेतं । एवं हिरण्यवद्विरण्यैरश्ववदश्वैर्वाजवद्वाजैर्बलैश्चोपेतं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स पवस्व विचर्षण आ मही रोदसी पृण । उषाः सूर्यो न रश्मिभिः ॥५॥

सः । पवस्व । विऽचर्षणे । आ । मही इति । रोदसी इति । पृण । उषाः । सूर्यः । न ।
रश्मिऽभिः ॥५॥

हे विचर्षणे विद्रष्टः सोम स त्वं पवस्व । क्षर रसं । तथा कृत्वा तेन रसेन
मही महत्या रोदसी द्यावापृथिव्यावापृण । आपूरय । उषा उषसः । एकदेशवा-
चिनोषःशब्देन तदुपलक्षितमहरुच्यते तत्प्राधायात् । अहानि रश्मिभिः सूर्यो
न सूर्य इव ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि णः शर्मयन्त्या धारया सोम विश्वतः । सरा रसेव विष्टपं ॥६॥

परि । नः । शर्मऽयन्त्या । धारया । सोम । विश्वतः । सरा । रसाऽइव । विष्टपं ॥६॥

हे सोम नोऽस्मभ्यं शर्मयन्त्या सखयन्त्या धारया विश्वतः सर्वतः परिसर ।
परिचर । रसेव रसेनेव विष्टपं भूलोकं । यद्वा रसा नदी स्थानं सा
प्रवणरूपमिव ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकविंशो वर्गः ॥

जनयन्निति षडृचमष्टादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । जनयन्नित्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

जनयन्_{न्} चोचना दिवो जनयन्_{न्} चप्सु सूर्ये । वसानो गा अपो हरिः ॥ १ ॥

जनयन् । रोचना । दिवः । जनयन् । अप्सु । सूर्ये । वसानः । गाः । अपः । हरिः ॥ १ ॥

अयं हरिः सोमो दिवो द्युसंबंधीनि रोचना रोचनानि नक्षत्रयहमंडलानि जनयन् तथाप्स्वंतरिक्षे सूर्ये च जनयन् तथा गा अधोगंचीरपो वसानो भूमि-मात्मानं वाञ्छादयन्पवत इत्युत्तरच संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष प्रत्नेन मन्मना देवो देवेभ्यस्परि । धारया पवते सुतः ॥ २ ॥

एषः । प्रत्नेन । मन्मना । देवः । देवेभ्यः । परि । धारया । पवते । सुतः ॥ २ ॥

एष सोमः प्रत्नेन पुराणेन मन्मना मननीयेन स्तोत्रेण युक्तः सुतोऽभिषुतश्च सन्देवेभ्यः परि परितो धारया स्वीयया पवते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वावृधानाय तूर्वये पवंते वाजसातये । सोमाः सहस्रपाजसः ॥ ३ ॥

वावृधानाय । तूर्वये । पवंते । वाजसातये । सोमाः । सहस्रपाजसः ॥ ३ ॥

वावृधानाय वर्धमानाय तूर्वये क्षिप्राय वाजसातये संयामायाबलाभाय वा पवंते पूयंते सोमाः सहस्रपाजसोऽपरिमितबलाः । असंख्यातवेगा इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दुहानः प्रत्नमित्पयः पवित्रे परि पिच्यते । ऋदन्देवाँ अजीजनत् ॥ ४ ॥

दुहानः । प्रत्नम् । इत् । पयः । पवित्रे । परि । पिच्यते । ऋदन् । देवान् । अजीजनत् ॥ ४ ॥

प्रत्नमित्पुराणमेव पयो रसं दुहानो दधानः सोमः पवित्रे परिपिच्यते । किंच ऋदञ्जष्टं कुर्वन्देवानजीजनत् । जनयति स्वसमीपे । यच्च सोमोऽभिषूयते तच्च देवा नियतं प्रादुर्भवन्ति । अतो जनयतीत्युपचर्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि विश्वानि वार्याभि देवाँ ऋतावृधः । सोमः पुनानो अर्षति ॥५॥

अभि। विश्वानि। वार्या। अभि। देवान्। ऋतऽवृधः। सोमः। पुनानः। अर्षति ॥५॥

अयं सोमः पुनानः पूयमानो विश्वानि वार्या वरणीयानि धनान्यभ्यर्षति ।
तथर्तावृधो यज्ञवर्धकान्देवानभ्यर्षति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

गोमन्त्रः सोम वीरवदश्वावद्वाजवत्सुतः । पवस्व बृहतीरिषः ॥६॥

गोऽमत् । नः । सोम । वीरऽवत् । अश्वऽवत् । वाजऽवत् । सुतः । पवस्व ।
बृहतीः । इषः ॥६॥हे सोम सुतस्त्वं नोऽस्मभ्यं गोमन्त्रोभिर्युक्तं वीरवद्बहुभिर्वीरैरुपेतमश्वावद-
श्वैर्युक्तं वाजवद्वाजैर्बलैः संयामैर्वोपेतं धनं बृहतीरिषः प्रभूतान्यन्नानि पवस्व ।
प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

यो अत्य इवेति षट्चमेकोनविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । यो अत्य
इवेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यो अत्य इव मृज्यते गोभिर्मदाय हर्यतः । तं गीर्भिर्वासयामसि ॥१॥

यः। अत्यःऽइव। मृज्यते। गोभिः। मदाय। हर्यतः। तं। गीःऽभिः। वासयामसि ॥१॥

यः सोमोऽत्य इवातनशीलोऽश्व इव गोभिर्वसतीवरीभिरद्भिर्गोविकारैः
पयश्चादिभिर्वा मृज्यते मिश्र्यते । किमर्थं । मदाय देवानां । कीदृशः । यो हर्यतः
क्रांतः । तं सोमं गीर्भिः स्तुतिभिर्वासयामसि । वासयामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं नो विश्वा अवस्युवो गिरः षुभंति पूर्वथा । इंदुमिंद्राय पीतये ॥२॥

तं। नः। विश्वाः। अवस्युवः। गिरः। षुभंति। पूर्वऽथा। इंदुः। इंद्राय। पीतये ॥२॥

तमिंदुं सोमं नोऽस्माकं विष्वाः सर्वा अवस्युवः । अवो रक्षणं तदिच्छन्त्यो
गिरः स्तुतयः पूर्वथा पूर्वमिव पूर्वं यथा तथैवेदानीमपि जुभन्ति । दीपयन्ति ।
किमर्थं । इंद्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनानो याति हर्यतः सोमो गीर्भिः परिष्कृतः । विप्रस्य मेधातिथेः ॥३॥

पुनानः । याति । हर्यतः । सोमः । गीः । ऽभिः । परिऽकृतः । विप्रस्य । मेध्यऽअतिथेः ॥३॥

पुनानः पूयमानो हर्यतः कमनीयः सोमो गीर्भिः परिष्कृतः स्तुतिभिरलं-
कृतो याति कलशं प्रति । किमर्थं । विप्रस्य मेधाविनो मेधातिथेर्मम यागार्थं ।
यद्वा मम गीर्भिरिति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवमान विदा रयिमस्मभ्यं सोम सुश्रियं । इंदो सहस्रवर्चसं ॥४॥

पवमान । विदाः । रयिं । अस्मभ्यं । सोम । सुऽश्रियं । इंदो इति । सहस्रऽवर्चसं ॥४॥

हे पवमानेदो सोमास्मभ्यं सुश्रियं शोभनया श्रिया युक्तं सहस्रवर्चसं बहुदीप्तिं
रयिं धनं विदाः । देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदुरत्यो न वाजसृत्कनिक्त्रंति पविच आ । यदक्षारति देवयुः ॥५॥

इंदुः । अत्यः । न । वाजऽसृत् । कनिक्त्रंति । पविचे । आ । यत् । अक्षाः । अति । देवऽयुः ॥५॥

अयमिंदुर्वाजसृत्संयामसरणोऽत्यो नाश्व इव पविच आ पविचे कनिक्त्रंति ।
शब्दं करोति । यद्यदाक्षाः क्षरति । क्षर संचलन इत्यस्माच्छांदसे लुङि तिपि
सिच् । बहुलं छंदसीतीडभावः । इडभावे च रात्स्येति सलोपः । देवयुर्देवकामः
मन् तदा शब्दं करोति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पवस्व वाजसातये विप्रस्य गृणतो वृधे । सोम रास्व सुवीर्ये ॥६॥

पवस्व । वाजऽसातये । विप्रस्य । गृणतः । वृधे । सोम । रास्व । सुऽवीर्ये ॥६॥

हे सोम पवस्व । क्षर । किमर्थं । वाजसातयेऽबलाभाय । तथा गृणतः

स्तुवतो विप्रस्य मम मेध्यातिथेर्वृधे वर्धनाय च । हे सोम सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं
पुत्रं च रास्व । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे त्रयस्त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये
षष्ठाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

॥ समाप्तं च षष्ठाष्टकं ॥

ओं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथ सप्तमाष्टकस्य प्रथमाध्याय आरभ्यते ॥ प्र ण इति षडृचं विंशं सूक्तमां-
गिरसस्यायाम्यस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र णोऽयास्य
इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ण इंदो महे तन ऊर्मि न बिभ्रदर्षसि । अभि देवाँ अयास्यः ॥१॥

प्रानः । इंदो इति । महे । तने । ऊर्मि । न । बिभ्रत् । अर्षसि । अभि । देवान् । अयास्यः ॥१॥

हे इंदो सोम त्वं नोऽस्माकं महे महते तने धनाय प्रार्षसि । प्रगच्छसि । न
संप्रति । अयास्यश्चायमृषिस्तवोर्मि तरंगं बिभ्रद्धारयन् देवानभि गच्छति यष्टुं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मती जुष्टो धिया हितः सोमो हिन्वे परावति । विप्रस्य धारया कविः ॥२॥

मती । जुष्टः । धिया । हितः । सोमः । हिन्वे । पराऽवति । विप्रस्य । धारया । कविः ॥२॥

कविः क्रांतकर्मा सोमो विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्मती मत्या स्तुत्या जुष्टः
सेवितो धिया कर्मणा हितो यज्ञे नेहितः परावति पविचाहूरदेशे धारया
हिन्वे । प्रेर्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं देवेषु जागृवि सुत एति पविच आ । सोमो याति विचर्षणिः ॥३॥

अयं । देवेषु । जागृविः । सुतः । एति । पविच । आ । सोमः । याति । विऽचर्षणिः ॥३॥

जागृविर्जागरणशीलोऽयं सोमो देवेषु देवार्थं सतोऽभिषुत आ एति । समंताद्गच्छति । अपि च विचर्षणिर्विद्रष्टा सोमः पविचे याति । पावनाय गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नः पवस्व वाजयुष्मन्क्राणश्चारुमध्वरं । बर्हिष्माँ आ विवासति ॥४॥

सः । नः । पवस्व । वाजऽयुः । चक्राणः । चारुं । अध्वरं । बर्हिष्मान् । आ । विवासति ॥४॥

हे सोम यं त्वां बर्हिष्मानृत्विगाविवासति परिचरति स त्वं नोऽस्मदर्थं वाजयुरन्मिच्छन्नध्वरं हिंसारहितं यागं चारुं कल्याणं चक्राणः कुर्वन्पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो भगाय वायवे विप्रवीरः सदावृधः । सोमो देवेष्वा यमत् ॥५॥

सः । नः । भगाय । वायवे । विप्रऽवीरः । सदाऽवृधः । सोमः । देवेषु । आ । यमत् ॥५॥

स पवमानः सोमो वायवे वायुदेवार्थं भगाय भगदेवार्थं च विप्रवीरो विप्रैर्मध्वविभिः स्तुत्या प्रेरितः सदावृधो नित्यवृद्धो भवन्नोऽस्मभ्यं देवेषु स्थितं धनमायमत् । आ प्रयच्छतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स नो अद्य वसुत्तये ऋतुवित्तातुवित्तमः । वाजं जेषि श्रवो बृहत् ॥६॥

सः । नः । अद्य । वसुत्तये । ऋतुऽवित् । गातुवित्ऽतमः । वाजं । जेषि । श्रवः । बृहत् ॥६॥

हे सोम ऋतुवित् ऋतूनां कर्मणां लभको गातुवित्पुण्यलोकानामतिशयेन मार्गस्य ज्ञाता त्वमद्यास्मिन्नहनि नोऽस्माकं वसुत्तये धनलाभाय बृहन्महद्भ्युवोऽन्नं वाजं बलं च जेषि । जय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे प्रथमो वर्गः ॥

स पवस्वेति षट्चमेकविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । स पवस्वेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स पवस्व मदाय कं नृचक्षा देववीतये । इन्द्रविद्राय पीतये ॥ १ ॥

सः । पवस्व । मदाय । कं । नृऽचक्षाः । देवऽवीतये । इन्द्रो इति । इन्द्राय । पीतये ॥ १ ॥

हे इन्द्रो सोम नृचक्षा नृणां नेतृणां द्रष्टा स त्वं देववीतये यज्ञायेंद्रायेंद्रस्य पीतये पानाय च मदाय मदार्थं च कं सुखं यथा भवति तथा पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स नो अर्षाभि दूत्यं त्वमिन्द्राय तोशसे । देवांस्तस्त्रिभ्य आ वरं ॥ २ ॥

सः । नः । अर्षः । अभि । दूत्यं । त्वं । इन्द्राय । तोशसे । देवान् । तस्त्रिभ्यः । आ । वरं ॥ २ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं दूत्यं दूतस्य कर्मर्षः । अभिगच्छ । अपि च यस्त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं तोशसे पीयसे स त्वं तस्त्रिभ्यः प्रियेभ्योऽस्मभ्यं वरं श्रेष्ठं धनं देवानां पवस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत त्वामरुणं वयं गोभिरंज्मो मदाय कं । वि नो राये दुरो वृधि ॥ ३ ॥

उत । त्वां । अरुणं । वयं । गोभिः । अंज्मः । मदायः । कं । वि । नः । राये । दुरः । वृधि ॥ ३ ॥

उतापि च हे सोम यमरुणमरुणवर्णं त्वां मदाय मदार्थं वयमांगिरसायास्या गोभिर्गोविकरिः पयोभिरंज्मो वासयामः संस्कुर्मः । कमिति पूरणं । स त्वं नोऽस्माकं राये धनाय दुरो ह्याराणि विवृधि । विवृतानि कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अत्यू पविचमक्रमीवाजी धुरं न यामनि । इन्द्रदेवेषु पत्यते ॥ ४ ॥

अति । ऊं इति । पविचं । अक्रमीत् । वाजी । धुरं । न । यामनि । इन्द्रः ।

देवेषु । पत्यते ॥ ४ ॥

इन्द्रः सोमो वाज्यश्चो यामनि गमने धुरं न रथस्य धुरं यथा तथा पविचमन्यक्रमीत् । अतिगच्छति । देवेषु देवानां मध्ये पत्यते । गच्छति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

समी सखायो अस्वरन्वने क्रीळंतमत्यविं । इंदुं नावा अनूषत ॥ ५ ॥

सं । इमिति । सखायः । अस्वरन् । वने । क्रीळंतं । अतिऽअविं । इंदुं । नावाः ।

अनूषत ॥ ५ ॥

अत्यविमतिक्रांतं दशापविचं वन उदके क्रीडंतं संक्रीडमानमीमेनमिंदुं सोमं
सखायः प्रियस्तोतारः समस्वरन् । संस्तुवंति । नावा वाचोऽप्यनूषत । अस्तुवन् ।
नौरक्षरमिति वाङ्मामसु पाठात् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तया पवस्व धारया यया पीतो विचक्षसे । इंदो स्तोत्रे सुवीर्ये ॥ ६ ॥

तया । पवस्व । धारया । यया । पीतः । विऽचक्षसे । इंदो इति । स्तोत्रे । सुऽवीर्ये ॥ ६ ॥

हे इंदो त्वं यया धारया पीतः सन्विचक्षसे विचक्षणाय स्तोत्रे स्तोत्राणां कर्त्रे
पुरुषाय सुवीर्ये शोभनवीर्ये प्रयच्छसीति शेषः । तया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वितीयो वर्गः ॥

असृयन्निति षट्चं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । असृयन्नित्यनक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असृयन्देववीतयेऽत्यासः कृत्वा इव । क्षरंतः पर्वतावृधः ॥ १ ॥

असृयन् । देवऽवीतये । अत्यासः । कृत्वाऽइव । क्षरंतः । पर्वतऽवृधः ॥ १ ॥

पर्वतावृधः पर्वतरभिषवयावभिर्वृद्धाः पर्वतेषु वा जाताः क्षरंतः सोमा देव-
वीतये यज्ञायात्यासोऽश्वाः कृत्वा इव यथा कर्भण्या अश्वास्तदसृयन् । सृज्यंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परिष्कृतास इंदवो योषेव पित्र्यावती । वायुं सोमा असृष्टत ॥ २ ॥

परिऽकृतासः । इंदवः । योषाऽइव । पित्र्यऽवती । वायुं । सोमाः । असृष्टत ॥ २ ॥

इंदवो यागेषु क्रियमानाः सोमाः परिष्कृतासः परिष्कृता अलंकृताः संतः

पि॒त्र्यावती॑ पि॒तृमती॑ योषे॒वा॒लं॒कृता॑ क॒न्यका॑ यथा वरं प्रति गच्छति तद्वद्वायुं प्रत्य॑सृ॒क्षत॑ । गच्छ॑ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒ते सोमा॑स॒ इ॒दं दे॒वः प्र॑य॒स्व॒न्तश्च॒मू सु॒ताः । इ॒दं व॑र्ध॒ति क॑र्म॒भिः ॥३॥

ए॒ते। सोमा॑सः। इ॒दं दे॒वः। प्र॑य॒स्व॒न्तः। च॒मू इति॑। सु॒ताः। इ॒दं। व॑र्ध॒ति। क॑र्म॒ऽभिः ॥३॥

इ॒दो दी॒प्ताः प्र॑य॒स्व॒न्तोऽन्न॑वन्त ए॒तेऽस्मिन्क॑र्म॒णि वर्त॑माना अमी सोमा॑सः सोमा॑श्च॒मू च॒मो॒रधि॑षवण॒फल॑कयोः सु॒ता अभि॑षु॒ताः संतः॑ क॒र्मभि॑र्योगैरि॒दं व॑र्ध॒ति । प्र॑वर्धयति । प्री॒णय॑न्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ धा॑वता सु॒हस्यः॑ शु॒क्रा गृ॒भ्णीत॑ म॒न्थिना॑ । गोभिः॑ श्री॒णीत॑ म॒त्सरं॑ ॥४॥

आ। धा॑व॒त। सु॒ऽह॒स्यः। शु॒क्रा। गृ॒भ्णीत॑। म॒न्थिना॑। गोभिः॑। श्री॒णीत॑। म॒त्सरं॑ ॥४॥

हे सु॒हस्यः॑ गोभनहस्ता ऋ॒त्विज॑ आ धावत । मां संप्र॑त्यागच्छत । म॒न्थिना॑ सह शु॒क्रा शु॒क्रं च॑ गृ॒भ्णीत॑ । गृ॒ह्णीत॑ सोमं । म॒त्सरं॑ सोमं गोभिर्गो॒विकारैः॑ पयोभिः श्री॒णीत॑ । संस्कुरु॑त च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स प॑वस्व धनं॒जय॑ प्र॒यन्ता॑ राध॒सो म॒हः । अ॒स्मभ्यं॑ सोम गा॒तुवि॑त् ॥५॥

सः। प॑व॒स्व। धनं॑ऽज॒य। प्र॒ऽयन्ता॑। राध॒सः। म॒हः। अ॒स्मभ्यं॑। सोम॑। गा॒तुऽवि॑त् ॥५॥

हे धनं॒जय॑ शत्रुसंबन्धिनां धनानां जेतः सोम गा॒तुवि॑दभीष्टमार्गस्य ल॒भ॒कोऽस्मभ्यं॑ महो महतो राधसो धनस्य प्र॒यन्ता॑ प्र॒दाता॑ च यः स त्वं पव॑स्य । क्षर ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ए॒तं मृ॑ज॒न्ति म॒र्ज्यं प॑व॒मानं॑ द॒श क्षि॒पः । इ॒न्द्राय॑ म॒त्सरं॑ म॒दं ॥६॥

ए॒तं। मृ॑ज॒न्ति। म॒र्ज्यं। प॑व॒मानं॑। द॒श। क्षि॒पः। इ॒न्द्राय॑। म॒त्सरं॑। म॒दं ॥६॥

म॒र्ज्यं म॑र्जनीयं शो॒ध्यं प॑व॒मानं॑ क्षर॑न्तं म॒त्सरं॑ म॒दकर॑मेतमिमं म॒दं सोमं॑ द॒श॒संख्या॑काः क्षि॒पोऽंगु॑लयः ॥ त्रि॒शः क्षि॒प इत्य॑ंगुलिनामस पाठात् ॥ इ॒न्द्रार्थं॑ मृ॒जन्ति॑ । पवि॑षे शोधयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे तृतीयो वर्गः ॥

अया सोम इति पंचर्चे त्रयोविंशं सूक्तं भृगुपुत्रस्य कवेरार्षे गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । अया सोमः पंच कविर्भार्गव इति । उक्तो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अया सोमः सुकृत्या महश्चिदभ्यवर्धत । मंदान उवृषायते ॥ १ ॥

अया। सोमः। सुऽकृत्या। महः। चित्। अभि। अवर्धत। मंदानः। उत्। वृषऽयते ॥ १ ॥

सोमोऽयानया सुकृत्या शोभनयाभिषवादिलक्षणया क्रियया महश्चिन्महतो
देवान् प्रत्यभ्यवर्धत । प्रवृद्धोऽभूत् । मंदानो मोदमान उवृषायते । वृषवदा-
चरति । यथा मोदमानो वृषभः शब्दं करोति तथाभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं
करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कृतानीदस्य कर्त्वा चेत्तंते दस्युर्हणा । ऋणा च धृणुष्यते ॥ २ ॥

कृतानि। इत्। अस्य। कर्त्वा। चेत्तंते। दस्युऽतर्हणा। ऋणा। च। धृणुः। चयते ॥ २ ॥

कृतान्यस्य यस्यैतस्य सोमस्य दस्युर्हणा दस्यूनामसुराणां कर्त्वा कर्माणि स
इदस्माभिरेव सोऽयं धृणुर्धृष्टः सोमो यजमानानामृणा च ऋणान्यपि चयते ।
कामप्रदानेन चातयति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आसोम इन्द्रियो रसो वज्रः सहस्रसा भुवत् । उक्थं यदस्य जायते ॥ ३ ॥

आत्। सोमः। इन्द्रियः। रसः। वज्रः। सहस्रऽसाः। भुवत्। उक्थं। यत्। अस्य।
जायते ॥ ३ ॥

यद्यदास्येन्द्रस्योक्थं शस्त्रं जायते प्रादुर्भवति तदादनंतरमेवेन्द्रिय इन्द्रस्य प्रियकरो
रसो बलवान्वज्रो वज्रसदृशः केनाप्यहिंस्यः सोमः सहस्रसा अस्मभ्यमपरिमितस्य
धनस्य दाता भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स्वयं कविर्विधर्तरि विप्राय रत्नमिच्छति । यदी मर्मज्यते धियः ॥ ४ ॥

स्वयं। कविः। विऽधर्तरि। विप्राय। रत्नं। इच्छति। यदि। मर्मज्यते। धियः ॥ ४ ॥

यदि कविः क्रांतकर्मायं सोमो धियो धीभिः ॥ विभक्तिष्यत्ययः ॥ धीति-
भिरंगुलीभिरित्यर्थः । मर्मज्यते शोध्यते तर्हि स्वयं स्वयमेव विप्राय मेधाविने
विधर्तरि कामानां विधातरीन्द्रे रत्नं रमणीयं धनमिच्छति । इन्द्रेण धनं दाप-
यितुमिच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सिषासतू रयीणां वाजेष्वर्वतामिव । भरेषु जिग्युषामसि ॥ ५ ॥

सिषासतुः । रयीणां । वाजेषु । अर्वतां ऽइव । भरेषु । जिग्युषां । असि ॥ ५ ॥

हे सोम त्वं भरेषु संयामेषु जिग्युषां शत्रुं जयतां रयीणां धनानां सिषासतुः
संभक्तुमिच्छुरसि । भवसि । शत्रूञ्जयद्भ्यो धनानि प्रयच्छसीत्यर्थः । तत्र दृष्टान्तः ।
वाजेषु संयामेष्वर्वतामिवाश्वानामिव । यथा संयामं प्रविशद्भ्यो ऽश्वेभ्यो घासं
प्रयच्छन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्थो वर्गः ॥

तं त्वेति पंचर्चं चतुर्विंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तं त्वेत्यनुक्रांतं । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तं त्वा नृम्णानि विभ्रतं सधस्थेषु महो दिवः । चारुं सकृत्ययेमहे ॥ १ ॥

तं । त्वा । नृम्णानि । विभ्रतं । सधऽस्थेषु । महः । दिवः । चारुं । सुऽकृत्यया । ईमहे ॥ १ ॥

महो दिवो महतो द्युलोकस्य सधस्थेषु सहस्रानेषु स्थितं नृम्णानि
धनानि विभ्रतमस्मदर्थं धारयंतं चारुं कल्याणं तं पवमानं त्वा त्वां सकृत्यया
शोभनया क्रिययेमहे । धनानि याचामहे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यं महामहिमतं मदं । शतं पुरो रुरुक्षणिं ॥ २ ॥

संवृक्तऽधृष्णुः । उक्थ्यं । महाऽमहिमतं । मदं । शतं । पुरः । रुरुक्षणिं ॥ २ ॥

हे सोम संवृक्तधृष्णुं संवृक्ताः संछिन्ना धृष्णवो धर्षणशीलाः शत्रवो येनासौ
संवृक्तधृष्णुस्तमुक्थ्यमुक्थ्याहं प्रशस्यं महामहिमतं महनीयबहुकर्माणं मदं मदकरं
शतं बहूनि पुरः शत्रूणां पुराणि रुरुक्षणिं विनाशयंतं त्वां धनानीमह इति
संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अतस्त्वा रयिमभि राजानं सुक्रतो दिवः । सुपर्णो अय्यधिभरत् ॥ ३ ॥

अतः । त्वा । रयिं । अभि । राजानं । सुऽक्रतो इति । दिवः । सुऽपर्णः । अय्यधिः ।
भरत् ॥ ३ ॥

हे सुक्रतो शोभनकर्मन्पवमान सोम रयिमभि धनं प्रति राजानं त्वा त्वामतो दिवोऽमुष्माद्युलोकात्सुक्रतुः सुप्रज्ञोऽय्यधिर्यथारहितः सुपर्णः श्येनो भरत् । आहरत् । तथा च निगमांतरं । आदाय श्येनो अभरत्सोमं सहस्रं सर्वा । ऋग्वे० ४. २६. ७. इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वस्मा इत्स्वर्हणे साधारणं रजस्तुरं । गोपामृतस्य विभरत् ॥ ४ ॥

विश्वस्मै । इत् । स्वः । हणे । साधारणं । रजः । स्तुरं । गोपां । अतस्य । विः । भरत् ॥ ४ ॥

रजस्तुरमुदकस्य प्रेरकमृतस्य यज्ञस्य गोपां गोपायितारं विश्वस्मै सर्वस्मै स्वर्हणे सर्वहणे देवाय साधारणमित्समानमेव संतं सोमं विः पक्षी श्येनो भरत् । स्वर्गादाहरत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अधा हिव्दान इन्द्रियं ज्यायो महित्वमानगे । अभिष्टिकृद्विचर्षणिः ॥ ५ ॥

अधः । हिव्दानः । इन्द्रियं । ज्यायः । महिऽत्वं । आनगे । अभिष्टिऽकृत् । विऽचर्षणिः ॥ ५ ॥

अधाय विचर्षणिः कर्मणां विद्रष्टाभिष्टिकृद्यज्ञमानानामभीष्टस्य फलस्य कर्ता सोम इन्द्रियं स्वकीयं बलं हिव्दानः प्रेरयन् ज्यायः प्रशस्यतरं महित्वं महत्त्वमानगे । प्राप्नोति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचमो वर्गः ॥

पवस्वेति पंचर्चं पंचविंशं सूक्तं । ऋथाद्याः पूर्ववत् । पवस्वेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व वृष्टिमा सु नोऽपामूर्मि दिवस्परि । अयस्मा बृहतीरिषः ॥ १ ॥

पवस्व । वृष्टिं । आ । सु । नः । अपां । ऊर्मि । दिवः । परि । अयस्माः । बृहतीः । इषः ॥ १ ॥

हे सोम त्वं दिवो द्युलोकावृष्टिं नोऽस्माकमा पवस्व । समंतात्क्षर । एतदेव

दर्शयति । अपामुदकानामूर्मिं तरंगं दिवः पर्यापवस्व । अपि चायक्ष्मा यक्ष्मर-
हितान्यनामयानि बृहतीर्महांतीषोऽन्नान्यापवस्व ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तया पवस्व धारया यया गाव इहागमन् । जन्यास उप नो गृहं ॥२॥

तया । पवस्व । धारया । यया । गावः । इहा । आऽगमन् । जन्यासः । उप । नः । गृहं ॥२॥

हे सोम त्वं तया तादृश्या धारया पवस्व । क्षर । कीदृश्येत्यत्राह । यया
यादृश्या त्वदीयया धारया जन्यासो जन्याः शत्रुजनपदभवा गाव इहास्मिँल्लोके
नोऽस्माकं संबन्धि गृहमुपागमन्नुपागच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

घृतं पवस्व धारया यज्ञेषु देववीतमः । अस्मभ्यं वृष्टिमा पव ॥३॥

घृतं । पवस्व । धारया । यज्ञेषु । देवऽवीतमः । अस्मभ्यं । वृष्टिं । आ । पव ॥३॥

हे सोम यज्ञेषु देववीतमोऽत्यंतं देवकामस्त्वमस्मभ्यं भार्गवेभ्यः कविभ्यो
घृतमुदकं । वनं घृतमित्युदकनामसु पाठात् । धारया संपातेन पवस्व । क्षर ।
वृष्टिं वर्षं चापव । पवस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स न ऊर्जे व्यय्ययं पविचं धाव धारया । देवाः शृणवन्हि कं ॥४॥

सः । नः । ऊर्जे । वि । व्यय्ययं । पविचं । धाव । धारया । देवासः । शृणवन् । हि । कं ॥४॥

हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकमूर्जेऽन्नायाव्ययमविमयं पविचं धारया
संपातेन विधाव । प्राप्नुहि । देवासो देवा अपि हि कं शृणवन् । गमनवेलाया-
मुत्पन्नं तव शब्दं शृण्वन्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पर्वमानो असिष्यदृक्षांस्यपजंघनत् । प्रत्नवद्रोचयन्बुचः ॥५॥

पर्वमानः । असिष्यदत् । रक्षांसि । अपऽजंघनत् । प्रत्नऽवत् । रोचयन् । रुचः ॥५॥

रक्षांसि राक्षसान्पजंघनदपघ्नन् रुच आत्मीया दीप्रीः प्रत्नवत्पुराणवद्रो-
चयन्दीपयन्पवमानः सोमोऽसिष्यदत् । स्यंदते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षष्ठो वर्गः ॥

उक्त इति पंचचं षड्विंशं सूक्तमांगिरसस्योचथ्यस्यार्धं गायत्रं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रांतं । उक्ते ऋष्मास उचथ्य इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उक्ते ऋष्मास ईरते सिंधोर्मेरिव स्वनः । वाणस्य चोदया पविं ॥१॥

उत् । ते । ऋष्मासः । ईरते । सिंधोः । ऊर्मेऽइव । स्वनः । वाणस्य । चोदय । पविं ॥१॥

हे सोम ते तव ऋष्मासः ऋष्मा वेगा उदीरते । उद्गच्छति । तत्र दृष्टांतः ।
सिंधोः समुद्रस्योर्मेरिव यथा तरंगात्स्वनो ध्वनिरुद्गच्छति तद्वदित्यर्थः । स त्वं
वाणस्य विसृष्टस्य वाणस्य नालस्य वा वादिष्विशेषस्य पविं शब्दं । पविः
भारतीति वाङ्मामसु पाठात् । चोदय । प्रेरय । वेगेन स्यंदमानस्त्वं विसृष्टवाण-
शब्दसदृशं शब्दं कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रसवे त उदीरते तिस्रो वाचो मखस्युवः । यदथ्य एषि सानवि ॥२॥

प्रऽसवे । ते । उत् । ईरते । तिस्रः । वाचः । मखस्युवः । यत् । अथ्ये । एषि । सानवि ॥२॥

हे सोम ते तव प्रसवे सति मखस्युवो यज्ञमिच्छवो यजमानस्य तिस्रो
वाच ऋग्यजुःसामात्मकानि चीणि वाक्यानुदीरते । उद्गच्छति । कदेत्यत आह ।
यद्यदा सानवि व्युच्छ्रितेऽथ्येऽविमये पवित्र एषि त्वं गच्छसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अथ्यो वारे परि प्रियं हरिं हिवन्त्यद्रिभिः । पवमानं मधुष्पुतं ॥३॥

अथ्यः । वारः । परि । प्रियं । हरिं । हिवन्ति । अद्रिऽभिः । पवमानं । मधुऽपुतं ॥३॥

प्रियं देवानां प्रीतिकरं हरिं हरितवरणमद्रिभिर्यावभिरभिषुतं मधुष्पुतं मधुनो
रसस्य व्यावयितारं पवमानं सोममथ्योऽवेवारे वाले परिहिवन्ति । ऋत्विजः
परिप्रेरयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ पवस्व मदितम पवित्रं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदं ॥४॥

आ । पवस्व । मदित् । तम । पवित्रं । धारया । कवे । अर्कस्य । योनिं । आऽसदं ॥४॥

हे मदितम मादयितृत्तम कवे क्रांतकर्मन्सोम अर्कस्यार्चनीयस्येन्द्रस्य योनिमुदरं

स्थानमासदं प्राप्नुं पविचमतीत्य धारया संपातेना पवस्व । आभिमुख्येन क्षर ।
यद्यप्येषा पूर्वस्मिन्नध्याये व्याकृता तथापि मंदमतीनां विस्मरणशंकया पुनर्या-
स्थाता ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स पवस्व मदितम गोभिरंजानो अक्नुभिः । इन्द्राये पीतये ॥ ५ ॥

सः । पवस्व । मदिन्ऽतम । गोभिः । अंजानः । अक्नुऽभिः । इंदो इति । इन्द्राय ।
पीतये ॥ ५ ॥

हे मदितम मादयितृतमेदो सोम अक्नुभिरंजनसाधनभूतैर्गोभिर्गोविकारैः पयो-
भिरंजानोऽज्यमानः संस्क्रियमाणः स त्वमिन्द्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तमो वर्गः ॥

अध्वर्यो इति पंचर्चं सप्तविंशं सूक्तमांगिरसस्योच्यस्यार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । अध्वर्यो इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अध्वर्यो अद्रिभिः सुतं सोमं पविच आ सृज । पुनीहीन्द्राय पातवे ॥ १ ॥

अध्वर्यो इति । अद्रिऽभिः । सुतं । सोमं । पविच । आ । सृज । पुनीहि । इन्द्राय ।
पातवे ॥ १ ॥

हे अध्वर्यो अद्रिभिर्यावभिः सुतमभिषुतं सामं पविच आसृज । एतदेव
दर्शयति । इन्द्रायेन्द्रस्य पातवे पानाय पुनीहि । पावय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दिवः पीयूषमुत्तमं सोममिन्द्राय वज्रिणे । सुनोत मधुमत्तमं ॥ २ ॥

दिवः । पीयूषं । उत्ऽतमं । सोमं । इन्द्राय । वज्रिणे । सुनोत । मधुमत्ऽतमं ॥ २ ॥

हे अध्वर्यवो यूयं मधुमत्तममतिशयन मधुमंतं दिवो द्युलोकस्य पीयूषममृ-
तमुत्तमं श्रेष्ठं सोमं वज्रिणे वज्रवत इन्द्राय सुनोत । अभिषुणुत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तव त्व इंदो अंधसो देवा मधोर्ध्वं सते । पवमानस्य मरुतः ॥ ३ ॥

तव । त्वे । इंदो इति । अंधसः । देवाः । मधोः । वि । अक्षते । पवमानस्य । मरुतः ॥ ३ ॥

हे इंदो सोम तव संबन्धिनं मधोर्मदकरस्य पवमानस्य पूयमानमंधसोऽन्नं ।
कर्मणि षष्ठी । न्ये त इमे देवा इंद्रादयो मरुतश्च व्यस्रते । व्याप्नुवते । व्याप्नुवं-
तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं हि सोम वर्धयन्त्सुतो मदाय भूर्णये । वृषन्स्तोतारमृतये ॥ ४ ॥

त्वं । हि । सोम । वर्धयन् । सुतः । मदाय । भूर्णये । वृषन् । स्तोतारं । उतये ॥ ४ ॥

हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं वर्धयन् देवान्प्रवृद्धान्कुर्वन्वृषन्कामान्वर्षन् भूर्णये क्षिप्राय
मदायोतये रक्षणाय च स्तोतारमभिगच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभ्यर्धं विचक्षणं पविचं धारया सुतः । अभि वाजमुत श्रवः ॥ ५ ॥

अभि । अर्धं । विऽचक्षणं । पविचं । धारया । सुतः । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥ ५ ॥

हे विचक्षण सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं पविचमभि प्रति धारयार्धं । गच्छ ।
उतापि चास्माकं वाजमन्नं श्रवः कीर्तिं चाभिस्तरेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टमो वर्गः ॥

परि द्युक्ष इति पंचर्चमष्टाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । परि द्युक्षेत्यनुक्रांतं ।
उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि द्युक्षः सनद्रयिर्भरद्वाजं नो अंधसा । सुवानो अर्धं पविच आ ॥ १ ॥

परि । द्युक्षः । सनत्ऽरयिः । भरत् । वाजं । नः । अंधसा । सुवानः । अर्धं ।

पविचं । आ ॥ १ ॥

द्युक्षो दीप्तः सनद्रयिर्दीयमानधनः सोमो नोऽस्माकं वाजं बलमंधसाद्येन
सह परिभरत् । परिभरतु । प्रयच्छतु । अथ प्रत्यक्षस्तुतिः । हे सोम सुवानोऽभि-
पूयमाणस्त्वं पविच आर्धं । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तव प्रत्नेभिरध्वभिरण्यो वारे परि प्रियः । सहस्रधारो यातना ॥ २ ॥

तव । प्रत्नेभिः । अध्वऽभिः । अण्यः । वारं । परि । प्रियः । सहस्रऽधारः । यात् । तना ॥ २ ॥

हे सोम तव संबंधी प्रियो देवानां प्रीतिकरः सहस्रधारो बहुधारस्तना
विस्तृतसारो रसः प्रत्नेभिः पुराणैरध्वभिर्मार्गैरथ्योऽवेर्वारे वाले दशापविचे
परियात् । परिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चरुर्न यस्तमीखयेदो न दानमीखय । वधैर्वधस्त्रवीखय ॥३॥

चरुः । न । यः । तं । ईखय । इंदो इति । न । दानं । ईखय । वधैः । वधस्त्रो इति
वधऽस्त्रो । ईखय ॥३॥

हे सोम चरुर्न चरुरिव यः पूर्णोदनो भवति तमीखय । अस्मान्प्रापय ।
अपि च हे इंदो न इदानीं दानं देयमीखय । हे वधस्त्रो प्रहारेण प्रस्रवणशील
सोम वधैर्यावणां प्रहरिरीखय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नि शुष्ममिंदवेषां पुरुहूत जनानां । यो अस्माँ आदिदेशति ॥४॥

नि । शुष्मं । इंदो इति । एषां । पुरुऽहूत । जनानां । यः । अस्मान् । आऽदिदेशति ॥४॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेदो सोम त्वं यः शुष्मो येषां शत्रुजनानां बल-
मस्मानादिदेशति बाधार्थमाह्वयति एषां शत्रुजनानां तं शुष्मं बलं नि
न्यक्कुर्विति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शतं न इदं ऊतिभिः सहस्रं वा शुचीनां । पवस्व मंहयद्रयिः ॥५॥

शतं । नः । इंदो इति । ऊतिऽभिः । सहस्रं । वा । शुचीनां । पवस्व । मंहयत्ऽरयिः ॥५॥

हे इंदो सोम मंहयद्रयिः प्रदीयमानधनस्त्वं नोऽस्माकमूतिभिर्हृतिभ्यः ।
विभक्तिव्यत्ययः । रक्षार्थं शुचीनां शुद्धानां तवाशभूतानां सोमानां शतं सहस्रं
वा पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे नवमो वर्गः ॥

उक्त इति चतुर्चचमेकोनविंशं सूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा शानुक्रांतं । उक्ते चतुष्कमवत्सार इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

उत्ते शुष्मासो अस्थू रक्षो भिदंतो अद्रिवः । नुदस्व याः परिस्पृधः ॥ १ ॥

उत् । ते । शुष्मासः । अस्थूः । रक्षः । भिदंतः । अद्रिऽवः । नुदस्व । याः । परिऽस्पृधः ॥ १ ॥

हे अद्रिवो याववन्सोम ते तव शुष्मासः शुष्मा वेगा रक्षो राक्षसान्भिदंतो विदारयंत उदस्थुः । उत्तिष्ठंति । याः स्पृधः स्पर्धमानाः शत्रुसेना अस्मान्प्रति-
बाधंते तास्त्वं नुदस्व । प्रेरय । बाधस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अया निजघ्निरोजसा रथसंगे धने हिते । स्तवा अविभ्युषा हृदा ॥ २ ॥

अया । निऽजघ्निः । ओजसा । रथऽसंगे । धने । हिते । स्तवै । अविभ्युषा । हृदा ॥ २ ॥

हे सोम त्वमयानेन कृतेनौजसा बलेन निजघ्निः शत्रून्हतुं शीलवान् । तं त्वमविभ्युषाभीतेन हृदा मनसा युक्तोऽहं रथसंगेऽस्माकं रथानां संगे हिते शत्रुषु निहिते धने च निमित्ते स्तवै । स्तौमि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अस्य व्रतानि नाधृषे पवमानस्य दृढ्या । रुज यस्त्वा पृतन्यति ॥ ३ ॥

अस्य । व्रतानि । न । आऽधृषे । पवमानस्य । दुऽध्या । रुज । यः । त्वा । पृतन्यति ॥ ३ ॥

हे सोम पवमानस्य क्षरतो यस्यास्य तव व्रतानि कर्माणि दृढ्या दुर्बुद्धिना राक्षसेन नाधृष आधर्षयितुमशक्यानि स त्वं त्वां यो दुर्बुद्धिः शत्रुः पृतन्यति योऽभिमिच्छति तं रुज । बाधस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं हिन्वन्ति मदच्युतं हरिं नदीषु वाजिनं । इन्दुमिन्द्राय मत्सरं ॥ ४ ॥

तं । हिन्वन्ति । मदऽच्युतं । हरिं । नदीषु । वाजिनं । इन्दुं । इन्द्राय । मत्सरं ॥ ४ ॥

मदच्युतं मदस्य व्यावयितारं हरिं हरितवर्णं वाजिनं बलिनं मत्सरं मदकरं तमिदं सोमं नदीषु वसतीवरीष्विन्द्रायेन्द्रार्थं हिन्वन्ति । ऋन्विजः प्रेरयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे दशमो वर्गः ॥

अस्य प्रत्नामिति चतुर्चुचं चिंशं सूक्तं । अथाद्याः पूर्ववत् । अस्य प्रत्नामित्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्य प्रत्नामनु द्युतं शुक्रं दुदुहे अहंयः । पयः सहस्रसामृषिं ॥ १ ॥

अस्य । प्रत्नां । अनु । द्युतं । शुक्रं । दुदुहे । अहंयः । पयः । सहस्रऽसां । अृषिं ॥ १ ॥

अस्य सोमस्य प्रत्नां पुराणां द्युतं द्योतमानां तनुमनु शुक्रं दीप्तं सहस्रसामभिलषितस्यापरिमितस्य कर्मफलस्य दातारं पयः पातय्यं रसमहयः कवयो दुदुहे । दुहंति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयं सूर्य इवोपहृगयं सरांसि धावति । सप्त प्रवत आ दिवं ॥ २ ॥

अयं । सूर्यः । इव । उपऽहृक् । अयं । सरांसि । धावति । सप्त । प्रऽवतः । आ । दिवं ॥ २ ॥

अयं सोमः सूर्य इव यथा सूर्यः सर्वस्य लोकस्योपद्रष्टा तद्वत्कर्मणामुपहृगुपद्रष्टा । अपि चायं सोमः सरांसि । चिंशदुक्थपाचाणीति केचिद्वर्णयन्ति । अपरे तु चिंशदहोराचाणि सरांसीति । तानि धावति । गच्छति । तथा च यास्कः । तत्रैतद्याज्ञिका वेदयन्ते चिंशदुक्थपाचाणि माध्यंदिने सवन एकदेवतानि तान्येतस्मिन्काल एकेन प्रतिधानेन पिबति तान्यत्र सरांस्युच्यन्ते । चिंशदपरपक्षस्याहोराचास्त्रिंशत्पूर्वपक्षस्येति नैरुक्ताः । नि० ५. ११. इति ॥ अपि चायं सोमो दिवमधिकृत्य सप्त प्रवतः सप्त नदीरा तिष्ठति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवनोपरि । सोमो देवो न सूर्यः ॥ ३ ॥

अयं । विश्वानि । तिष्ठति । पुनानः । भुवना । उपरि । सोमः । देवः । न । सूर्यः ॥ ३ ॥

पुनानः पूयमानोऽयं सोमो विश्वानि सर्वाणि भुवना भुवनानि सर्वेषां भुवनानामुपरि तिष्ठति । तत्र दृष्टान्तमाह । देवो न सूर्यः । यथा सूर्यो देवः सर्वेषां भुवनानामुपरि तिष्ठति तद्वदयं सोमोऽपीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि णो देववीतये वाजो अर्षसि गोमंतः । पुनान इंदविंद्रयुः ॥ ४ ॥

परि । नः । देवऽवीतये । वाजान् । अर्षसि । गोऽमंतः । पुनानः । इंदोऽइति । इंद्रऽयुः ॥ ४ ॥

हे इंदो सोम इंद्रयुरिंद्रकामः पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्माकं देववीतये यज्ञाय गोमतो गोयुक्तानि वाजानक्षानि पर्यर्षसि । परितः क्षेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकादशो वर्गः ॥

यवं यवं न इति चतुर्चचमेकचिंशं मूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । यवं यवमित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यवैयवं नो अंधसा पुष्टं पुष्टं परि स्रव । सोम विश्वा च सौभगा ॥१॥

यवैऽयवं । नः । अंधसा । पुष्टंऽपुष्टं । परि । स्रव । सोम । विश्वा । च । सौभगा ॥१॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं पुष्टं पुष्टं बहुलं यवं यवं पुनः पुनर्युतं रसमंधसान्नात्मना परि स्रव । धारया क्षर । अत्र प्रार्थयितुस्तृष्णयात्यंतं पीडितत्वादावाधे च । पा० ८. १. १०. । इति द्विर्भावः । पीडा प्रयोक्तृधर्मो नाभिधेयधर्म इत्युक्तं । अपि च विश्वा विश्वानि सौभगानि धनानि परिस्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंदो यथा तव स्तवो यथा ते जातमंधसः । नि बर्हिषि प्रिये सद्ः ॥२॥

इंदो इति । यथा । तव । स्तवः । यथा । ते । जातं । अंधसः । नि । बर्हिषि । प्रिये । सद्ः ॥२॥

हे इंदो सोमांधसोऽक्षरूपस्य तव संबन्धी स्तवः स्तवनं स्तोत्रं तथा ते तव जातं जन्म यथा प्रादुर्भूतमस्ति तथा त्वं प्रिये प्रीणयितरि बर्हिष्यस्मद्यागे निषदः । निषखो भव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत नो गोविदंश्चवित्पवस्व सोमांधसा । मधूतमेभिरहभिः ॥३॥

उत । नः । गोऽवित् । अश्वऽवित् । पवस्व । सोम । अंधसा । मधुऽतमेभिः । अहऽभिः ॥३॥

उतापि च हे सोम नोऽस्माकं गोविन्नोप्रदोऽश्चविदंश्चप्रदश्च त्वं मधूतमेभिर्मधूतमैरतिशयेन शीघ्रिरहभिरहोभिर्हेतुभिरंधसान्नेन पवस्व । धारया क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो जिनाति न जीयते हन्ति शशुं मभीत्य । स पवस्व सहस्रजित् ॥४॥

यः । जिनाति । न । जीयते । हन्ति । शशुं । अभिऽइत्य । सः । पवस्व । सहस्रऽजित् ॥४॥

हे सहस्रजिदसंख्यानां शत्रूणां जेतः सोम यो भवाञ्जिनाति शत्रून् हन्ति न जीयते स्वयं शत्रुभिर्न जीयते । न हन्यत इत्यर्थः । शत्रुमभीत्य शत्रुं स्वयमभ्येत्य हन्ति न च स्वयं शत्रुभिरभिभूयते स त्वं पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वादशो वर्गः ॥

परि सोम इति चतुर्ऋचं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । परि सोम इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि सोम ऋतं बृहदाशुः पवित्रे अर्षति । विघ्नन्नक्षांसि देवयुः ॥ १ ॥

परि। सोमः। ऋतं। बृहत्। आशुः। पवित्रे। अर्षति। विघ्नन्। रक्षांसि। देवयुः ॥ १ ॥

आशुः क्षिप्रकारी देवयुर्देवकामः सोमः पवित्रे स्थित्वा रक्षांसि राक्षसान्विघ्नन्निघ्नन्बृहन्महद्वतमन्नं पर्यर्षति । परिगमयति । अस्मभ्यं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यत्सोमो वाजमर्षति शतं धारा अपस्युवः । इंद्रस्य सख्यमाविशन् ॥ २ ॥

यत्। सोमः। वाजं। अर्षति। शतं। धाराः। अपस्युवः। इंद्रस्य। सख्यं। आविशन् ॥ २ ॥

यद्यदापस्युवः कर्मकामाः शतं शतसंख्याका धाराः सोमस्य धारा इंद्रस्य सख्यं सखित्वमाविशन्प्राप्नुवन्ति तदा सोमो वाजमर्षति । गमयति । अस्मभ्यं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभि त्वा योषणो दशं जारं न कन्या नूषत । मृज्यसे सोम सातये ॥ ३ ॥

अभि। त्वा। योषणः। दशं। जारं। न। कन्या। अनूषत। मृज्यसे। सोम। सातये ॥ ३ ॥

हे सोम त्वा त्वां या दशसंख्याका योषणोऽंगुलयः कन्या पितृमती कन्यका जारं न यथा प्रियमभिश्च्छायते तद्वदभ्यनूषताभिश्च्छायन्ते ताभिः सातयेऽस्माकं धनस्य लाभाय मृज्यसे । इंद्रार्थं शोध्यसे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वमिंद्राय विष्णवे स्वादुरिंदो परि स्रव । नृत्स्तोतृन्पाहंसः ॥ ४ ॥

त्वं। इंद्राय। विष्णवे। स्वादुः। इंदो इति। परि। स्रव। नृत्। स्तोतृन्। पाहि। अंहंसः ॥ ४ ॥

हे इंदो सोम स्वादुः प्रियरसस्त्वमिंद्रार्थं विष्णवे विष्णुत्वं च परिस्रव । परिस्रव ।
नृत्कर्मणां नेतृन्स्तोतृन्स्वद्विषयाणां स्तुतीनां कर्तृनंहसो दुरितात्पाहि । रक्ष च ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे त्रयोदशो वर्गः ॥

प्र ते धारा इति चतुर्ध्वं चयस्त्रिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र ते धारा
इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते धारा असञ्चतो दिवो न यंति वृष्टयः । अच्छा वाजं सहस्रिणं ॥ १ ॥

प्र ते धाराः । असञ्चतः । दिवः । न । यंति । वृष्टयः । अच्छ । वाजं । सहस्रिणं ॥ १ ॥

हे सोम ते तवासञ्चतः संगरहिता धाराः सहस्रिणमपरिमितसंख्याकं वाज-
मन्नमच्छ नोऽस्मदर्थं प्रयंति । प्रगच्छंति । तत्र दृष्टांतः । दिवो न वृष्टयः । यथा
द्युलोकाद्वर्षधारा निःसंगाः प्रजानामपरिमितमन्नं प्रयच्छंति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि प्रियाणि काव्या विश्वा चक्ष्णाणो अर्षति । हरिस्तुंजान आयुधा ॥ २ ॥

अभि । प्रियाणि । काव्या । विश्वा । चक्ष्णाणः । अर्षति । हरिः । तुंजानः । आयुधा ॥ २ ॥

हरिर्हरितवर्णः सोमो विश्वा विश्वानि प्रियाणि देवानां प्रीतिकराणि काव्या
काव्यानि कर्माणि चक्ष्णाणः पश्यन्नायुधा स्वकीयान्यायुधानि तुंजानो राक्षसान्प्रति
प्रयश्चाभ्यर्षति । यागं प्रति गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स मर्मृजान आयुभिरिभो राजेव सुव्रतः । श्येनो न वंसं सीदति ॥ ३ ॥

सः । मर्मृजानः । आयुऽभिः । इभः । राजाऽइव । सुऽव्रतः । श्येनः । न । वंसं । सीदति ॥ ३ ॥

सुव्रतः सुकर्मा स सोम आयुभिर्मनुष्यैर्ऋत्विग्भिर्मर्मृजानः शोध्यमान इभो
गतभयो राजेव यथा राजा श्येनो न यथा च श्येनस्तथा वंसूदकेषु वसतीवरीषु
सीदति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नो विश्वा दिवो वसूतो पृथिव्या अधि । पुनान इंदवा भर ॥ ४ ॥

सः । नः । विश्वा । दिवः । वसू । उतो इति । पृथिव्याः । अधि । पुनानः । इंदो इति । आ । भर ॥ ४ ॥

हे इंदो सोम पुनानः पवमानस्त्वं दिवोऽधि दिवि स्थितान्युतो अपि च पृथिव्या अधि पृथिव्यां स्थितानि । अधीति सप्तम्यर्थानुवादः । विश्वा विश्वानि वसु वसूनि नोऽस्मभ्यमाभर । आहर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्दशो वर्गः ॥

तरत्स इति चतुर्चैवं चतुस्त्रिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तरत्स इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तरत्स मंदी धावति धारा सुतस्यांधसः । तरत्स मंदी धावति ॥१॥

तरत् । सः । मंदी । धावति । धारा । सुतस्य । अंधसः । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥१॥

मंदी देवानां हर्षकरः स सोमस्तरत्स्तोतृन्पाप्मनः सकाशात्तारयन्धावति । पवते । तदेव दर्शयति । सुतस्याभिषुतस्यांधसो देवानामन्नात्मकस्य सोमस्य धारा धावतीति । पुनरपि तदेवाहात्यन्तादरार्थं तरत्स मंदी धावतीति । यद्वास्या ऋचो यास्केनोक्तोऽर्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा । तरति स पापं सर्वं मंदी यः स्तौति धावति गच्छत्यूर्ध्वा गतिं । धारा सुतस्यांधसो धारयाभिषुतस्य सोमस्य मंषपूतस्य वाचा स्तुतस्य । नि० १३. ६. इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उस्त्रा वेद वसूनां मर्तस्य देव्यवसः । तरत्स मंदी धावति ॥२॥

उस्त्रा । वेद । वसूनां । मर्तस्य । देवी । अवसः । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥२॥

वसूनां धनानामुस्रोत्तरणशीला प्रदात्री देवी द्योतमाना स्तूयमाना वा यस्य सोमस्य धारा मर्तस्य मनुष्यं यजमानमवसो रक्षितुं वेद जानाति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ध्वस्रयोः पुरुषंत्योरा सहस्राणि दद्यहे । तरत्स मंदी धावति ॥३॥

ध्वस्रयोः । पुरुऽसंत्योः । आ । सहस्राणि । दद्यहे । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥३॥

ध्वस्रयोः पुरुषंत्योः । ध्वस्रः कश्चिद्राजा पुरुषंतिः कश्चित् । तयोरुभयोरचेतरेतर-योगविवक्षया द्विवचनं द्रष्टव्यं । सहस्राणि धनानां सहस्राण्यादद्यहे । वयं प्रतिगृह्णीमः । तदस्माभिः प्रतिगृहीतं धनमुत्तममस्त्वित्यूषिः सोमं प्रार्थयत इति

सोमस्य स्तुतिः । सिद्धमन्यत् । यथावत्सार एतयोर्धनानि प्रतिजयाह्वैवं तरंत-
पुरुमीळ्ही प्रतिजगृहतुः । तथा च शाठ्यायनकं । अथ ह वै तरंतपुरुमीळ्ही
वैददश्वी ध्वस्रयोः पुरुषंत्योर्वहु प्रतिगृह्य गरगिराविव मेनाते तौ ह स्मांगुल्या
सातं प्रतिमृशाते तावकामयेतामसातं नाविवेदं सातं स्यादात्तमिवैव न प्रति-
गृहीतमिति भावे तच्चतुर्चमपश्यतां तेन प्रत्येतां ततो वै तयोरसातं सातमभ-
वदात्तमिवैव न प्रतिगृहीतं स यः प्रतिगृह्य कामयेतेत्यादि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ ययोस्त्रिंशतं तना सहस्राणि च दद्यहे । तरत्स मंदी धावति ॥४॥

आ । ययोः । त्रिंशतं । तना । सहस्राणि । च । दद्यहे । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥४॥

ययोर्ध्वस्रपुरुषंत्योस्त्रिंशतं चीणि शतानि सहस्राणि तना वस्त्राण्यादद्यहे वयं
प्रतिगृह्णीमस्तयोरस्माभिः प्रतिगृहीतं तत्सर्वमप्रतिगृहीतमस्त्विति सोममृषिः
प्रार्थयत इति सोमस्यैव स्तुतिः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचदशो वर्गः ॥

पवस्वेति चतुर्चमं पंचत्रिंशं मूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पवस्वेत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पवस्व गो॒जिद॑श्च॒जिद्वि॑श्च॒जित्सो॑म रण्य॒जित् । प्र॒जाव॑द॒त्नमा॑ भर ॥१॥

पवस्व । गोऽजित । अश्चऽजित । विश्वऽजित । सोम । रण्यऽजित् । प्रजाऽवत् ।

रत्नं । आ । भर ॥१॥

हे सोम गोजित् शत्रूणां गवां जेताश्चजिदश्वानामपि जेता विश्वजिद्विश्वस्य
जगतो जेता रण्यजिदमणीयस्य धनस्यापि जेता त्वं पवस्व । धारया क्षर । अपि
चास्मभ्यं प्रजावत्पुचाद्युपेतं रत्नं रमणीयं धनमाभर । आहर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवस्वा॒न्नो अ॒दाभ्यः॑ पव॒स्वोष॑धीभ्यः । पवस्व धि॒षणा॑भ्यः ॥२॥

पवस्व । अत्ऽभ्यः । अदाभ्यः । पवस्व । ओषधीभ्यः । पवस्व । धिषणाभ्यः ॥२॥

हे सोम त्वमग्नौ वसतीवरीभ्योऽदाभ्योऽंशुभ्यश्च पवस्व । क्षर । अपि चौष-
धीभ्यः पवस्व । क्षर । किंच धिषणाभ्यो यावभ्यः पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं सोम पवमानो विश्वानि दुरिता तर । कविः सीद नि बर्हिषि ॥ ३ ॥

त्वं । सोम । पवमानः । विश्वानि । दुःऽइता । तर । कविः । सीद । नि । बर्हिषि ॥ ३ ॥

हे सोम पवमानः पूयमानः कविः क्रांतकर्मा त्वं विश्वानि सर्वाणि दुरितानि
राक्षसैः कृतान्युपद्रवाणि तर । निराकुरु । अस्मिन्वर्हिषि निषीद च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवमान स्वर्विदो जायमानोऽभवो महान् । इंदो विश्वाँ अभीदसि ॥ ४ ॥

पवमान । स्वः । विदः । जायमानः । अभवः । महान् । इंदो इति । विश्वान् । अभि ।
इत् । असि ॥ ४ ॥

हे पवमान सोम त्वं स्वः सर्वं विदः । यजमानाय प्रयच्छ । अपि च जायमानः
प्रादुर्भवन्नेव महान् पूजनीयोऽभवः । असि । किंच हे इंदो सोम त्वं विश्वानेव
सर्वानेव शबूनभ्यसि । तेजसाभिभवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षोडशो वर्गः ॥

प्र गायत्रेणेति चतुर्चुचं षड्विंशं सूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्थं । तृतीया पुरउष्णि-
गाद्यष्टादशका द्यष्टका । शिष्टा गायत्र्यः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं ।
प्र गायत्रेणोपांत्या पुरउष्णिगिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र गायत्रेण गायत पवमानं विचर्षणिं । इंदुं सहस्रचक्षसं ॥ १ ॥

प्र । गायत्रेण । गायत । पवमानं । विऽचर्षणिं । इंदुं । सहस्रऽचक्षसं ॥ १ ॥

विचर्षणिं विद्रष्टारं सहस्रचक्षसं बहुदर्शनं पवमानं पूयमानमिंदुं सोमं
गायत्रेण गायत्रिनामधेयेन साक्षा प्र गायत । हे स्तोतारो गानं कुरुत ।
स्तुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं त्वा सहस्रचक्षसमथो सहस्रभर्णसं । अति वारमपाविषुः ॥२॥

तं । त्वा । सहस्रऽचक्षसं । अथो इति । सहस्रऽभर्णसं । अति । वारं । अपाविषुः ॥२॥

हे सोम सहस्रचक्षसं बहुदर्शनं अथो अपि च सहस्रभर्णसं बहुभरणं तमभिषुतं
त्वा त्वां वारं वालं दशापविचमत्यपाविषुः । ऋत्विजः पावयन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अति वारान्पवमानो असिष्यदत्कलशं अभि धावति । इंद्रस्य हार्द्योविशन् ॥३॥

अति । वारान् । पवमानः । असिष्यदत् । कलशान् । अभि । धावति । इंद्रस्य । हार्दि ।

आऽविशन् ॥३॥

पवमानः पूयमानः सोमो वारानवेर्वालानत्यतिक्रम्यासिष्यदत् स्यंदते । अपि
चंद्रस्य हार्दि हृदयमाविशन् कलशान् द्रोणान्यभिधावति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इंद्रस्य सोम राधसे शं पवस्व विचर्षणे । प्रजावद्रेत आ भर ॥४॥

इंद्रस्य । सोम । राधसे । शं । पवस्व । विऽचर्षणे । प्रजाऽवत् । रेतः । आ । भर ॥४॥

हे विचर्षणे विद्रष्टस्वमिंद्रस्य राधसे राधनाय संसिद्धे शं सुखकरं रसं पवस्व ।
ष्टार । अपि चास्मभ्यं प्रजावत्पुत्राद्युपेतं रेत उदकमन्नं वाभर । आहर । प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले द्वितीयोऽनुवाकः ॥

तृतीयेऽनुवाके सप्त सूक्तानि । तत्राया वीतीति चिंशद्वचं प्रथमं सूक्तं । अमही-
युर्नोमांगिरस ऋषिः । गायत्री छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं ।
अया वीती चिंशदमहीयुरिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अया वीती परि स्रव यस्त इंद्रो मदेष्टा । अवाहनवतीर्नव ॥१॥

अया । वीती । परि । स्रव । यः । ते । इंद्रो इति । मदेष्टु । आ । अवाऽअहन् । नवतीः । नव ॥१॥

हे इंद्रो सोम अयानेन रसेन वीती वीत्या इंद्रस्य भक्षणाय परिस्रव । परिस्तर ।

कीदृशेन रसेनेत्यत आह । ते तव यो रसो मर्देषु संग्रामेषु नवतीर्नवेति नवनव-
तिसंख्याकाश्च शत्रुपुरीरवाहन् । जघान । अमुं सोमरसं पीत्वा मत्तः सन्निद्र
उक्तलक्षणाः शत्रुपुरीर्जघानेति कृत्वा रसो जघानेत्युपचारः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पुरः सद्य इत्याधिये दिवोदासाय शंवरं । अध त्वं तुर्वशं यदुं ॥ २ ॥

पुरः । सद्यः । इत्याऽधिये । दिवःऽदासाय । शंवरं । अध । त्वं । तुर्वशं । यदुं ॥ २ ॥

सद्य एकस्मिन्नेवाहि पुरः शत्रूणां पुराणि सोमरसोऽवाहन् । इत्याधिये
मत्यकर्मणे दिवोदासाय राज्ञे शंवरं शत्रुपुराणां स्वामिनमधाथ त्वं तं तुर्वश-
नामकं राजानं दिवोदासशत्रुं यदुं यदुनामकं राजानं च वशमानयच्च । अत्रापि
सोमरसं पीत्वा मत्तः सन्निद्रः सर्वमेतदकाशीदिति सोमरसे कर्तृत्वमुपचर्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि णो अश्वमश्वविजोमदिंदो हिरण्यवत् । क्षरं सहस्रिणीरिषः ॥ ३ ॥

परि । नः । अश्वं । अश्वऽवित् । गोऽमत् । इंदो इति । हिरण्यऽवत् । क्षरं । सह-
स्रिणीः । इषः ॥ ३ ॥

हे इंदो सोमाश्वविदश्वस्य लंभकस्त्वं नोऽस्माकमणं गोमद्गोयुक्तं हिरण्यवद्धि-
रण्योपेतं धनं च परि क्षर । अपि च सहस्रिणीर्बहूनीषोऽन्नानि क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवमानस्य ते वयं पविचमभ्युदतः । सखित्वमा वृणीमहे ॥ ४ ॥

पवमानस्य । ते । वयं । पविचं । अभिऽउदतः । सखिऽत्वं । आ । वृणीमहे ॥ ४ ॥

हे सोम पविचमभ्युदतः पविचमभिक्लेपतः पवमानस्य क्षरतश्च ते तव सखित्वं
सख्यं वयममहीयव आंगिरसा आ वृणीमहे । प्रार्थयामहे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ये ते पविचमूर्मयोऽभिक्षरंति धारया । तेभिर्नः सोम मृळय ॥ ५ ॥

ये । ते । पविचं । उर्मयः । अभिऽक्षरंति । धारया । तेभिः । नः । सोम । मृळय ॥ ५ ॥

हे सोम ते तव य ऊर्मयस्तरंगाः पवित्रं धारया क्षरन्ति तेभिस्तेरूर्मि-
भिर्नोऽस्मान् मृळय । सुखय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स नः पुनान आ भर रयिं वीरवतीमिषं । ईशानः सोम विश्वतः ॥६॥

सः । नः । पुनानः । आ । भर । रयिं । वीरऽवती । इषं । ईशानः । सोम । विश्वतः ॥६॥

हे सोम विश्वतः सर्वस्य जगत ईशान ईश्वरः सोऽभिषुतः पुनानः पूयमानस्त्वं
नोऽस्मभ्यं रयिं धनं वीरवतीं पुत्राद्युपेतमिषमन्नं चाभर । आहर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एतमु त्वं दश क्षिपो मृजन्ति सिंधुमातरं । समादित्येभिरख्यत ॥ ७ ॥

एतं । उं इति । त्वं । दश । क्षिपः । मृजन्ति । सिंधुऽमातरं । सं । आदित्येभिः । अख्यत ॥ ७ ॥

सिंधुमातरं यस्य सोमस्य सिंधवो नद्यो मातरो भवन्ति त्वं तमेतमिमं सोमं
दश क्षिपो दशसंख्याका अंगुलयो मृजन्ति । शोधयन्ति । अपि च सोऽयं सोम
आदित्येभिरादित्यैः समख्यत । संगच्छते ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समिद्रेणोत वायुना सुत एति पवित्र आ । सं सूर्यस्य रग्मिभिः ॥ ८ ॥

सं । इंद्रेण । उत । वायुना । सुतः । एति । पवित्रे । आ । सं । सूर्यस्य । रग्मिभिः ॥ ८ ॥

सुतोऽभिषुतः सोमः पवित्र इंद्रेण समेति । संगच्छति । उतापि च वायुना
समेति । सूर्यस्य रग्मिभिर्मयूखैरपि समेति ॥

॥ अथ नवमी ॥

स नो भगाय वायवे पृष्णे पवस्व मधुमान् । चारुमित्रे वरुणे च ॥ ९ ॥

सः । नः । भगाय । वायवे । पृष्णे । पवस्व । मधुऽमान । चारुः । मित्रे । वरुणे । च ॥ ९ ॥

हे सोम मधुमान् मधुररसश्चारुः कल्याणस्वरूपश्च सोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकं
यज्ञे भगाय भगाख्याय देवाय वायवे च पृष्णे च मित्रे मित्राय देवाय वरुणे
वरुणाय च पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ दशमी ॥

उ॒च्चा ते॑ जा॒तम॑ध॒सो दि॒वि षड्भू॒म्या द॑दे । उ॒ग्रं श॒र्म॒ महि॒ श्रवः॑ ॥ १० ॥

उ॒च्चा । ते॑ । जा॒तं । अ॑ध॒सः । दि॒वि । स॒त् । भू॒मिः । आ॒ । द॑दे । उ॒ग्रं । श॒र्म॒ । महि॒ । श्रवः॑ ॥ १० ॥

हे सोम ते तव संबन्धिनोऽधसो रसस्योच्चोपरि जातं । जन्म । अपि च दिवि द्युलोके सद्भिद्यमानं स्वतस्तव संबन्ध्यमुद्गुणं शर्म सुखं महि महच्छ्रवोऽन्नं च भूमिराददे ॥ भूम्या दद इति पदचयमामनन्ति । विसर्जनीयलोपः सांहितिकः ॥ भूमिर्भामा जना माहृणाः । भूमिष्टैरादीयत इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ए॒ना वि॒श्वान्य॑र्ये आ द्यु॒म्नानि॑ मा॒नुषा॑णां । सि॒षास॑न्तो व॒नाम॑हे ॥ ११ ॥

ए॒ना । वि॒श्वानि॑ । अ॒र्यः । आ॒ । द्यु॒म्नानि॑ । मा॒नुषा॑णां । सि॒षास॑न्तः । व॒नाम॑हे ॥ ११ ॥

एनैनेनानेन सोमेन मानुषाणां मनुष्याणां विश्वा विश्वानि द्युम्नान्यन्त्रान्यार्योऽभिगच्छन्तः सिषासन्तः संभक्तुमिच्छन्तश्च वयं वनामहे । संभजामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स न॒ इन्द्रा॑य॒ यज्य॑वे वरु॒णाय॑ मरु॒द्भ्यः॑ । व॒रिवो॑वि॒त्परि॑ स्रव ॥ १२ ॥

सः । नः । इन्द्रा॑य । यज्य॑वे । वरु॒णाय॑ । मरु॒द्भ्यः॑ । व॒रिवः॑ । वि॒त् । परि॑ । स्र॒व ॥ १२ ॥

हे सोम वरिवोविटक्षस्य लभकः पवमानस्त्वं नोऽस्माकं यज्यवे यष्टव्यायेन्द्राय वरुणाय च मरुद्भ्यश्च परि स्रव । धारया क्षर ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

उपो॒ षु जा॒तम॑भु॒रं गोभि॑र्भ॒गं परि॑ष्कृतं । इ॒दं दे॒वा अ॒यासि॑षुः ॥ १३ ॥

उपो॒ इति॑ । स॒ । जा॒तं । अ॒प् । तु॒रं । गोभिः॑ । भ॒गं । परि॑ऽकृतं । इ॒दं । दे॒वाः । अ॒यासि॑षुः ॥ १३ ॥

सुजातं सम्यक्प्रादुर्भूतमभुरं वसतीवरीभिः प्रेरितं भगं शत्रूणां भञ्जकं गोभिर्गो-
विकारैः पयोभिः परिष्कृतमलंकृतं संस्कृतमिदं सोमं देवा इन्द्रादय उपायासिषुः ।
उपागच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

तमि॒वर्ध॑तु नो॒ गिरो॑ व॒त्सं स॒ंशि॒श्वरी॑रिव । य इ॒न्द्रस्य॑ ह॒दंस॑निः ॥ १४ ॥

तं । इत् । वर्ध॑तु । नः । गि॒रः । व॒त्सं । स॒ंशि॒श्वरीः॑ऽइव । यः । इ॒न्द्रस्य॑ । ह॒दं॑ऽस॒निः ॥ १४ ॥

यः सोम इन्द्रस्य हृदंसनिर्हृदयस्य संभक्ता भवति तमित्तमेव सोमं नोऽस्माकं गिरः स्तुतिरूपा वाचः संवर्धतु । सम्यग्वर्धयंतु । तच्च दृष्टान्तः । वत्सं बालं शिश्वरीरिवा यथा शिश्वर्यो बद्धपयस्का मातरो वत्सं वर्धयन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

अ॒र्षी ए॒ः सोम॑ शं गवे॑ धु॒क्षस्व॑ पि॒पुषी॑मिषं । वर्ध॑ समु॒द्रमु॒क्यं ॥ १५ ॥

अ॒र्षे । नः । सो॒म । शं । गवे॑ । धु॒क्षस्व॑ । पि॒पुषी॑ । इ॒षं । वर्ध॑ । समु॒द्रं । उ॒क्यं ॥ १५ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं गवे शं सुखमर्ष । क्षर । अपि च पिपुषी प्रवृद्धमिषमन्नं धुक्षस्व । पूरय । किंचोक्त्यं प्रशस्यं समुद्रमुदकं वर्ध । वर्धय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प॒र्वमा॑नो अजी॒जन॑हि॒वश्चि॒चं न त॑न्यतुं । ज्योति॑र्वि॒श्वान॑रं बृ॒हत् ॥ १६ ॥

प॒र्वमा॑नः । अजी॒जन॑त् । दि॒वः । चि॒चं । न । त॑न्यतुं । ज्योतिः॑ । वि॒श्वान॑रं । बृ॒हत् ॥ १६ ॥

पवमानः सोमो बृहन्महद्विश्वानरं विश्वानराख्यं ज्योतिस्तेजो दिवो द्युलोकस्य चिचं तन्यतुं नाशनिमिवाजीजनत् । अजनयत् ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

प॒र्वमा॑नस्य ते॒ रसो॑ म॒दो राज॑न्नदु॒च्छुनः॑ । वि॒ वार॑म॒र्थम॑र्षति ॥ १७ ॥

प॒र्वमा॑नस्य । ते । र॒सः । म॒दः । रा॒जन् । अ॒दु॒च्छुनः॑ । वि । वार॑ । अ॒र्थं । अ॒र्षति॑ ॥ १७ ॥

हे राजन् दीप्यमान सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तवादुच्छुनो रक्षोवर्जितो मदो मदकरो रसोऽभ्यमविमयं वारं बालं दशापविचमर्षति । अभिगच्छति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

प॒र्वमा॑न॒ रस॑स्त॒व द॒क्षो वि॑ रा॒जति॑ द्यु॒मान् । ज्योति॑र्वि॒श्वं स्व॑र्ह॒णे ॥ १८ ॥

प॒र्वमा॑न । र॒सः । त॒व । द॒क्षः । वि । रा॒जति॑ । द्यु॒ऽमा॑न् । ज्योतिः॑ । वि॒श्वं । स्वः । ह॒णे ॥ १८ ॥

हे पवमान सोम तव त्वदीयो दक्षो वृद्धो द्युमान् दीप्तिमान् रसो विराजति । प्रकाशते । न केवलं स्वयमेव प्रकाशते किंतु विश्वं व्याप्तं स्वः सर्वं ज्योतिस्तेजश्च दृशे द्रष्टुं करोतीति शेषः ॥

॥ अर्थकोनविंशी ॥

यस्ते मदो वरेण्यस्तेना पवस्वांधसा । देवावीरघशंसहा ॥१९॥

यः । ते । मदः । वरेण्यः । तेन । पवस्व । अंधसा । देवऽअवीः । अघशंसऽहा ॥१९॥

हे सोम ते तव देवावीर्देवकामोऽघशंसहा राक्षसानां हंता वरेण्यः सर्वर्वरेणीयो मदो मदकरो यो रसो विद्यते तेन रसेनांधसादनीयेन पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ विंशी ॥

जग्निर्वृचममिचियं सस्त्रिर्वाजं दिवेदिवे । गोषा उ अश्वसा असि ॥२०॥

जग्निः । वृचं । अमिचियं । सस्त्रिः । वाजं । दिवेऽदिवे । गोऽसाः । उं इति ।

अश्वऽसाः । असि ॥२०॥

हे सोम त्वममिचियममिचभवं वृचं शत्रुं जग्निर्हंतासि । भवसि । किंच दिवेदिवे प्रतिदिनं वाजं संप्यामं सस्त्रिः संभक्तासि । किंच गोषा गवां दातासि । अश्वसा अश्वानां दाता चासि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

संमिष्टो अरुषो भव सूपस्थाभिर्न धेनुभिः । सीदञ्छ्येनो न योनिमा ॥२१॥

संऽमिष्टः । अरुषः । भव । सुऽउपस्थाभिः । न । धेनुऽभिः । सीदन् । श्येनः । न ।

योनिं । आ ॥२१॥

हे सोम त्वं सूपस्थाभिः शोभनोपस्थानाभिर्धेनुभिर्गोभिः । गोविकारैः पयोभिरित्यर्थः । संमिष्टः संमिश्रितः श्येनो न यथा श्येनः शीघ्रमागत्य स्थानमासीदति तद्वद्योनिं स्वकीयं स्थानमासीदन् । न संप्रत्यर्थे । इदानीमरुष आरोचमानो भव ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

स पवस्व य आविषेन्द्रं वृचाय हंतवे । वत्रिवांसं महीरपः ॥२२॥

सः । पवस्व । यः । आविष । इंद्रं । वृचाय । हंतवे । वत्रिऽवांसं । महीः । अपः ॥२२॥

हे सोम यत्त्वं महीर्महतीरपो महांत्युदकानि वव्रिवांसं निरुधानं वृचाय वृचं हंतवे हंतुमिंद्रमाविष्य अरक्षः स त्वं पवस्व । धारया क्षर । सोमं पीत्वा मत्तः सच्चिंद्रो महांत्युदकानि निरुधानं वृचं जघानेत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

सुवीरासो वयं धना जयेम सोम मीढुः । पुनानो वर्ध नो गिरः ॥ २३ ॥

सुऽवीरासः । वयं । धना । जयेम । सोम । मीढुः । पुनानः । वर्ध । नः । गिरः ॥ २३ ॥

सुवीरासः सुवीराः कल्याणपुत्रा वयममहीयव आंगिरसा धना शत्रूणां धनानि जयेम । शत्रूञ्जित्वा तदीयानि धनानि स्वीकुर्यामेत्यर्थः । हे मीढुः सेक्तुः सोम पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्माकं गिरः स्तुतिरूपा वाचश्च वर्ध । वर्धय ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

त्वोतासस्तवावसा स्याम वन्वतं आमुरः । सोम व्रतेषु जागृहि ॥ २४ ॥

त्वाऽऊतासः । तव । अवसा । स्याम । वन्वतः । आऽमुरः । सोम । व्रतेषु । जागृहि ॥ २४ ॥

हे सोम तव त्वदीयेनावसा रक्षणेन त्वोतासस्त्वया रक्षिताः संतो वन्वतः शत्रून्भजमाना आमुरस्तेषामभिमारकाः स्याम । भवेम । व्रतेष्वस्माकं कर्मसु जागृहि । प्रवृद्धो भव ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

अपघ्नन्पवते मृधोऽप सोमो अराव्णः । गच्छच्चिंद्रस्य निष्कृतं ॥ २५ ॥

अपऽघ्नन् । पवते । मृधः । अप । सोमः । अराव्णः । गच्छन् । इंद्रस्य । निऽकृतं ॥ २५ ॥

सोमो मृधो हिंसकाञ्छत्रूनपघ्नन् मारयन् अराव्णः शक्तौ सत्यां धनानामदा-
तृंश्चापघ्नन् इंद्रस्य निष्कृतं स्थानं गच्छन् प्राप्नुवन् पवते । धारया क्षरति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

महो नो राय आ भर पवमान जही मृधः । रास्वेदो वीरवद्यगः ॥ २६ ॥

महः । नः । रायः । आ । भर । पवमान । जहि । मृधः । रास्व । इंद्रो इति । वीरऽवन्त । यगः ॥ २६ ॥

हे पवमानेदो सोम नोऽस्माकं महो महांति रायो धनान्याभर । आहर । मृधो हिंसकाञ्छत्रून् जहि । मारय । वीरवत्पुत्राद्युपेतां यगः कीर्तिं च रास्व । अस्मभ्यं देहि ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

न त्वा शतं च न हृतो राधो दित्संतमा मिनन् । यत्पुनानो मखस्यसे ॥ २७ ॥

न।त्वा।शतं।चन।हृतः।राधः।दित्संतं।आ।मिनन्।यत्।पुनानः।मखस्यसे॥२७॥

हे सोम राधो धनमादित्संतमादातुमिच्छंतं त्वा त्वां शतं च न बहवोऽपि हृतो हिंसकाः शत्रवो न मिनन् । न हिंसन्ति । कदेत्यचाह । यद्यदा पुनानः पूयमानस्त्वं मखस्यसेऽस्मभ्यं धनं दातुमिच्छसि ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

पवस्वेदो वृषा सुतः कृधी नो यगसो जने । विश्वा अप द्विषो जहि ॥ २८ ॥

पवस्व।इंदो इति।वृषा।सुतः।कृधि।नः।यगसः।जने।विश्वाः।अप।द्विषः।जहि॥२८॥

हे इंदो सोम सुतोऽभिषुतो वृषा सेक्ता त्वं पवस्व । धारया क्षर । जने जनपदेषु नोऽस्मान्यगसो यगस्विनः कृधि । कुरु । विश्वाः सर्वान् द्विषो बध्नुः शत्रून् पजहि । मारय च ॥

॥ अर्थकोनचिंशी ॥

अस्य ते सख्ये वयं तवेदो द्युम्न उत्तमे । सासत्याम पृतन्यतः ॥ २९ ॥

अस्य।ते।सख्ये।वयं।तव।इंदो इति।द्युम्ने।उत्तमे।मसत्याम।पृतन्यतः॥२९॥

हे इंदो सोम अस्यास्मिन्यागे वर्तमानस्य ते तव सख्ये सखित्वे सति वयम-महीयव आंगिरसास्तव त्वदीय उत्तमे श्रेष्ठे द्युम्नेऽन्ने तृप्तिं प्राप्ताः ॥ तथा च यास्कः । द्युम्नं द्योततेर्यगो वाचं वेति ॥ पृतन्यतो युद्धमिच्छतः शत्रून् ससत्याम । अभिभवेम ॥

॥ अथ चिंशी ॥

या ते भीमान्यायुधा तिग्मानि संति धूर्वणे । रक्ष समस्य नो निदः ॥ ३० ॥

या।ते।भीमानि।आयुधा।तिग्मानि।संति।धूर्वणे।रक्ष।समस्य।नः।निदः॥३०॥

हे सोम ते तव या यानि भीमानि शत्रूणां भयंकराणि तिग्मानि तीक्ष्णान्यायु-धायुधानि धूर्वणे शत्रुवधार्थं संति तैरायुधैः समस्य सर्वस्य शत्रोर्निदो निंदाया नोऽस्मान्नष्ट । पालय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चयोविंशो वर्गः ॥

एते असृयमिति चिंशहचं द्वितीयं सूक्तं भार्गवस्य जमदग्नेरार्धं गायचं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । एते असृयं जमदग्निरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एते असृयमिंदवस्तिरः पविचमाशवः । विश्वान्यभि सौभगा ॥ १ ॥

एते । असृयं । इंदवः । तिरः । पविचं । आशवः । विश्वानि । अभि । सौभगा ॥ १ ॥

आशवः शीघ्रा एते पवमाना इंदवः सोमा विश्वानि सर्वाणि सौभगा सौभगानि धनान्यभिलक्ष्य पविचं तिरोऽसृयम् । ऋत्विग्भिः सृज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

विघ्नंतो दुरिता पुरु सुगा तोकाय वाजिनः । तना कृण्वंतो अर्वन्ते ॥ २ ॥

विघ्नंतः । दुःइता । पुरु । सुगा । तोकाय । वाजिनः । तना । कृण्वंतः । अर्वन्ते ॥ २ ॥

वाजिनो बलवन्तः सोमाः पुरु बहूनि दुरिता दुरितानि विघ्नंतो विशेषेण नाशयन्तस्तोकायास्माकं पुत्रायार्वन्तेऽश्वाय च सुगा सुखानि तना धनानि च कृण्वन्तः कुर्वन्तस्तिरः पविचं सृज्यन्त इति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कृण्वंतो वरिवो गवेऽभ्यर्षन्ति सुष्टुतिं । इळामस्मभ्यं संयतं ॥ ३ ॥

कृण्वन्तः । वरिवः । गवे । अभि । अर्षन्ति । सुऽस्तुतिं । इळां । अस्मभ्यं । संऽयतं ॥ ३ ॥

अस्माकं गवेऽस्मभ्यं च संयतं यदस्मान् संयच्छति तद्वरिवो धनमिळामन्नं च कृण्वन्तः कुर्वन्तः सोमाः सुष्टुतिमस्मदीयां गोभनां स्तुतिमभ्यर्षन्ति । आभिमुख्येन गच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

असाव्यं शुर्मदायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासीदत् ॥ ४ ॥

असावि । अंशुः । मदाय । अपऽसु । दक्षः । गिरिऽस्थाः । श्येनः । न । योनिं ।

आ । असदत् ॥ ४ ॥

गिरिष्ठाः पर्वन्ते जातोऽंशुः सोमो मदाय मदार्थमसावि । अभिषुतः । अप्सु वसतीवरीषु दक्षः प्रवृद्धश्च भवति । किंच श्येनो न यथा श्येनो वेगेनागत्य स्थानमासीदति तद्वदयं सोमो योनिं स्वकीयं स्थानमासीदत् । आसीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुभ्रमंधो देववातमप्सु धूतो नृभिः सुतः । स्वदंति गावः पयोभिः ॥५॥

शुभ्रं।अंधः।देवऽवातं।अप्सु।धूतः।नृऽभिः।सुतः।स्वदंति।गावः।पयःऽभिः॥५॥

यद्देववातं देवैः प्रार्थितं शुभ्रं शोभनमंधोऽन्नं गावः पशवः पयोभिराशिरैः
स्वदंति स्वादयंति सोऽयं सोमो नृभिर्नैतृभिर्ऋत्विग्भिः सुतोऽभिषुतः सन्नप्सु
वसतीवरीषु धूतः शोधितो भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आदीमश्वं न हेतारोऽणूणुभन्नमृताय । मध्वो रसं सधमादे ॥६॥

आत्।इं।अश्वं।न।हेतारः।अणूणुभन्।अमृताय।मध्वः।रसं।सधऽमादे॥६॥

आदनंतरं हेतारः प्रेरका ऋत्विजः सधमादे यज्ञ ईमेनं मध्वो मदकरस्य
सोमस्य रसममृतायामरणायाश्वं नाश्वमिवाणूणुभन् । शोभयंति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यास्ते धारा मधुश्चुतोऽसृयमिदं ऊतये । ताभिः पविचमासदः ॥७॥

याः।ते।धाराः।मधुऽश्चुतः।असृयं।इदो इति।ऊतये।ताभिः।पविचं।आ।असदः॥७॥

हे इदो सोम ते तव मधुश्चुतो मधुररसस्य श्रोत्रयिष्यो या धारा ऊतये
रक्षणायासृयममृज्यंत ताभिर्धाराभिस्त्वं पविचमासदः । आसीद ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सो अर्षेद्राय पीतये तिरो रोमाण्यव्यया । सीदन्योना वनेष्वा ॥८॥

सः।अर्षः।इंद्राय।पीतये।तिरः।रोमाणि।अव्यया।सीदन्।योना।वनेषु।आ॥८॥

हे सोम सोऽभिषुतस्त्वमव्ययाव्ययान्यविमयानि रोमाणि वालानि तिर-
स्तिरस्कुर्वन् वनेषु पात्रेषु योना योनी स्थान आ सीदन्निंद्रायेन्द्रस्य पीतये
पानायार्ष । क्षर ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वमिंदो परि स्रव स्वादिष्टो अंगिरोभ्यः । वरिवोविहृतं पयः ॥९॥

त्वं।इदो इति।परि।स्रव।स्वादिष्टः।अंगिरःऽभ्यः।वरिवःऽवित्।घृतं।पयः॥९॥

हे इंदो सोम स्वादिष्टः स्वादुतमो वरिवोविदस्मदभिलषितस्य धनस्य लंभकश्च
त्वमंगिरोभ्योऽंगिरसामर्थाय घृतमाज्यं पयश्च परि स्रव । परिक्षर ॥

॥ अथ दशमी ॥

अयं विचर्षणिर्हितः पवमानः स चेतति । हिन्वान् आप्यं बृहत् ॥१०॥

अयं । विऽचर्षणिः । हितः । पवमानः । सः । चेतति । हिन्वान् । आप्यं । बृहत् ॥१०॥

विचर्षणिर्विद्रष्टा हितः पात्रेषु निहितः पवमानोऽयं सोम आप्यमप्सु भवं
बृहन्महदन्नं हिन्वानः प्रेरयन् स चेतति । सर्वैः स ज्ञायते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एष वृषा वृषव्रतः पवमानो अशस्तिहा । करवसूनि दाप्नुषे ॥११॥

एषः । वृषा । वृषऽव्रतः । पवमानः । अशस्तिऽहा । करत् । वसूनि । दाप्नुषे ॥११॥

वृषा कामानां सेक्ता वृषव्रतो वृषकर्माशस्तिहा राक्षसानां हंता पवमान
एष सोमो दाप्नुषे हविषां दात्रे यजमानाय वसूनि धनानि करत् । करोति ।
प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ पवस्व सहस्रिणं रयिं गोमंतमश्विनं । पुरुषं चंद्रं पुरुस्पृहं ॥१२॥

आ । पवस्व । सहस्रिणं । रयिं । गोऽमंतं । अश्विनं । पुरुऽचंद्रं । पुरुऽस्पृहं ॥१२॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं गोमंतं गोभिरुपेतमश्विनमश्ववंतं पुरुषं चंद्रं
बहूनां हर्षकं पुरुस्पृहं बहुस्पृहणीयं रयिं धनमा पवस्व । परि क्षर ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

एष स्य परि सिच्यते मर्मज्यमान आयुभिः । उरुगायः कविऋतुः ॥१३॥

एषः । स्यः । परि । सिच्यते । मर्मज्यमानः । आयुऽभिः । उरुऽगायः । कविऽऋतुः ॥१३॥

उरुगायो बहुस्तुतिः कविऋतुः क्रांतप्रज्ञः क्रांतकर्मा वा स्यः स एषोऽयं सोम
आयुभिर्मनुष्यैर्मर्मज्यमानः शोध्यमानः परि सिच्यते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

सहस्रोतिः शतामघो विमानो रजसः कविः । इंद्राय पवते मदः ॥ १४ ॥

सहस्रं ऽजतिः । शतं ऽमघः । विं ऽमानः । रजसः । कविः । इंद्राय । पवते । मदः ॥ १४ ॥

सहस्रोतिरपरिमितरक्षणः शतामघो बहुधनो रजसो लोकस्य विमानो निर्माता
कविः क्रांतकर्मा मदो मदकरः सोम इंद्रायेंद्रार्थं पवते । धारया क्षरति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

गिरा जात इह स्तुत इंदुरिंद्राय धीयते । वीर्योना वसताविव ॥ १५ ॥

गिरा । जातः । इह । स्तुतः । इंदुः । इंद्राय । धीयते । विः । योना । वसतौ ऽइव ॥ १५ ॥

जातः प्रादुर्भूतो गिरा स्तुत्या स्तुतश्चंद्रः सोम इहास्मिन्यज्ञे योना योनौ स्वस्थान
इंद्रायेंद्रार्थं वसताविव वीर्यया स्ववासे पक्षी तथा धीयते । निधीयते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

षवमानः सुतो नृभिः सोमो वाजमिवासरत् । चमूषु शक्ननासदं ॥ १६ ॥

षवमानः । सुतः । नृऽभिः । सोमः । वाजं ऽइव । असरत् । चमूषु । शक्नना । आऽसदं ॥ १६ ॥

नृभिर्नैनृभिर्ऋत्विग्भिः सुतोऽभिषुतः सोमश्च चमूषु चमसेषु शक्नना बलेना-
सदमुपवेष्टुं वाजमिव युद्धमिव स्थानमसरत् । सरति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

तं चिपृष्ठे चिवंधुरे रथे युजंति यातवे । ऋषीणां सप्त धीतिभिः ॥ १७ ॥

तं । चिऽपृष्ठे । चिऽवंधुरे । रथे । युजंति । यातवे । ऋषीणां । सप्त । धीतिऽभिः ॥ १७ ॥

चिपृष्ठे चिषवणपृष्ठे चिवंधुरे चिवेदवंधुर ऋषीणां रथे यज्ञरथे तं सोमं सप्त
सप्तभिर्धीतिभिश्छंदोभिर्यातवे देवान्प्रति गंतुं युजंति । ऋत्विजो योजयंति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

तं सोतारो धनस्पृतमांशुं वाजाय यातवे । हरिं हिनोत वाजिनं ॥ १८ ॥

तं । सोतारः । धनऽस्पृतं । आंशुं । वाजाय । यातवे । हरिं । हिनोत । वाजिनं ॥ १८ ॥

हे सोतारोऽभिषवकर्तार ऋत्विजो धनस्पृतं धनानां स्प्रष्टारं वाजिनं बलि-
नमाशुं वेगवंतं तं सोमात्मकं हरिमश्वं वाजाय यज्ञाख्यं संयामं यातवे गंतुं
हिनोत । प्रेरयत । यथा योद्धारो युद्धं गंतुं बलिनं वेगवंतमश्वं प्रेरयन्ति तद्वद्यज्ञ-
मभिगंतुं बलवंतं सोमं प्रेरयतेति भावः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

आवि॒शन्क॒लशं॑ सु॒तो वि॒श्वा अ॒र्षेन्न॒भि श्रि॒यः । शू॒रो न गो॒षु ति॒ष्ठति ॥१९॥

आ॒ऽवि॒शन्। क॒लशं॑। सु॒तः। वि॒श्वाः। अ॒र्षेन्। अ॒भि। श्रि॒यः। शू॒रः। न। गो॒षु। ति॒ष्ठति॑ ॥१९॥

सुतोऽभिषुतः सोमः कलशं द्रोणमाविशन् विश्वाः सर्वाः श्रियः संपदोऽभ्यर्षन्
अस्मानभिगमयन् गोषु शत्रूणां पशुषु शूरो न यथा शूरो निःशंकस्तिष्ठति
तद्वद्यज्ञेषु निःशंकस्तिष्ठति ॥

॥ अथ विंशी ॥

आ त इ॒दो म॒दाय॑ कं प॒यो दु॒ह॒न्त्या॒यवः॑ । दे॒वा दे॒वेभ्यो॑ म॒धु ॥२०॥

आ। ते। इ॒दो इति॑। म॒दाय॑। कं। प॒यः। दु॒ह॒न्ति। आ॒यवः॑। दे॒वाः। दे॒वेभ्यः॑। म॒धु ॥२०॥

हे इंदो सोम ते तव मधु मधुभूतं पयः पेयं रसं देवाः स्तोतार आयवो
मनुष्या मदाय कं मदार्थं देवेभ्य इन्द्रादिभ्य आ दुहन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

आ नः॑ सोमं प॒वित्र॑ आ सृ॒जता॑ म॒धुम॑त्तमं । दे॒वेभ्यो॑ दे॒वश्रु॑त्तमं ॥२१॥

आ। नः॑। सोमं॑। प॒वित्रे॑। आ। सृ॒जत॑। म॒धुम॑त्ऽतमं। दे॒वेभ्यः॑। दे॒वश्रु॑त्ऽतमं ॥२१॥

हे ऋत्विजो नोऽस्माकं देवश्रुत्तममत्यंतं देवः श्रूयमाणं मधुमत्तममतिशयेन
मधुमंतं सोमं देवेभ्य इन्द्राद्यर्थं पवित्रे दशापवित्र आ सृजत । साधयत ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

ए॒ते सो॒मा अ॒सृ॒क्षत॑ गृ॒णा॒नाः अ॒वसे॑ म॒हे । म॒दि॒तम॑स्य॒ धार॑या ॥२२॥

ए॒ते। सो॒माः। अ॒सृ॒क्षत॑। गृ॒णा॒नाः। अ॒वसे॑। म॒हे। म॒दि॒न्ऽतम॑स्य॒ धार॑या ॥२२॥

गृणानाः स्तूयमाना एत इमे सोमा महे महते अवसेऽन्नाय मदि॒तम॑स्य
मादयितृ॒तम॑स्य रसस्य धारयासृक्षत । ऋत्विग्भिः सृज्यन्ते ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अभि गव्यानि वीतये नृम्णा पुनानो अर्षसि । सनद्वाजः परि स्रव ॥ २३ ॥

अभि । गव्यानि । वीतये । नृम्णा । पुनानः । अर्षसि । सनत् । वाजः । परि । स्रव ॥ २३ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानो यस्त्वं वीतये भक्षणाय गव्यानि गोसंबन्धीनि नृम्णानि धनानि क्षीरादीन्यभ्यर्षस्यभिगच्छसि स त्वं सनद्वाजो दीयमानान्नः सन् परि स्रव । परिक्षर ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

उत नो गोमतीरिषो विश्वा अर्ष परिष्टुभः । गृणानो जमदग्निना ॥ २४ ॥

उत । नः । गोऽमतीः । इषः । विश्वाः । अर्षः । परिऽस्तुभः । गृणानः । जमत् । अग्निना ॥ २४ ॥

उतापि च हे सोम जमदग्निनाम्ना ऋषिणा मया गृणानः स्तूयमानस्त्वं नोऽस्माकं गोमतीर्गाभिर्युक्तानि परिष्टुभः परितः श्रोतव्यानि विश्वाः सर्वाणीषोऽन्नान्यर्षः । गच्छ । अस्मभ्यमेवंविधान्यन्नानि देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवस्व वाचो अयियः सोम चिचाभिरूतिभिः । अभि विश्वानि काव्या ॥ २५ ॥

पवस्व । वाचः । अयियः । सोम । चिचाभिः । उतिऽभिः । अभि । विश्वानि । काव्या ॥ २५ ॥

हे सोमायियो मुख्यस्त्वं चिचाभिः पूजनीयिरूतिभी रक्षणेः सह वाचोऽस्मदीयाः स्तुतीरभि पवस्व । एतदेव दर्शयति । विश्वानि सर्वाणि काव्या काव्यानि स्तुत्यात्मकानि वाक्यान्यभि पवस्वेति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

त्वं समुद्रिया अपोऽयियो वाच ईरयन् । पवस्व विश्वमेजय ॥ २६ ॥

त्वं । समुद्रियाः । अपः । अयियः । वाचः । ईरयन् । पवस्व । विश्वं । एजय ॥ २६ ॥

हे विश्वमेजय विश्वकंपक सोमायियो मुख्यस्त्वं वाच ईरयन् प्रेरयन् समुद्रिया आंतरिक्षाण्यप उदकानि पवस्व । धारया क्षर ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

तुभ्ये॒मा भुव॑ना कवे महि॒स्त्रे सोम॑ तस्थिरे । तुभ्यम॑र्षेति॒ सिंधवः॑ ॥२७॥

तुभ्य॑ । इ॒मा । भुव॑ना । क॒वे । म॒हि॒स्त्रे । सो॒म । त॒स्थि॒रे । तुभ्य॑ । अ॒र्षे॒ति । सि॒न्ध॒वः ॥२७॥

हे कवे क्रांतकर्मन् सोम तुभ्यं तव महिस्त्र इमेमानि भुवना भुवनानि तस्थिरे । तिष्ठन्ति । त्वामेव पुरस्कुर्वतीत्यर्थः । अपि च सिंधवो नद्यस्तुभ्यमेवांर्षेति । गच्छन्ति । त्वदाज्ञामेवानुपालयन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टविंशी ॥

प्र ते॑ दि॒वो न वृ॒ष्टयो॑ धारा॑ यन्त्यस॒श्चतः॑ । अ॒भि शु॒क्रामु॑प॒स्तिरै॑ ॥२८॥

प्र । ते । दि॒वः । न । वृ॒ष्टयः॑ । धा॒राः । य॒न्ति । अ॒स॒श्चतः॑ । अ॒भि । शु॒क्रां । उ॒प॒ऽस्ति॒रै॑ ॥२८॥

हे सोम ते तवासश्चतोऽसंगा धारा दिवोऽन्तरिक्षावृष्टयो न वर्षाणीव शुक्रां शुक्रवर्णां शुक्रवर्णैर्विलोमभिर्निर्मितमुपस्तिरमुपस्तीर्यमाणं पवित्रमभि प्रति प्रयन्ति ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

इन्द्रा॑येदुं पुनीतनो॒यं द॒क्षाय॑ साध॒नं । ई॒शानं॑ वी॒तिरा॑धसं ॥२९॥

इन्द्रा॑य । इ॒दुं । पु॒नी॒त॒न॒ । उ॒यं । द॒क्षाय॑ । सा॒ध॒नं । ई॒शानं॑ । वी॒ति॒ऽरा॑धसं ॥२९॥

हे ऋत्विज उयमुद्गृणं दक्षाय बलस्य साधनं करणमीशानं धनानामीश्वरं वीतिराधसं दत्तधनमिदं सोममिन्द्रायेन्द्रार्थं पुनीतन । पुनीत ॥

॥ अथ चिंशी ॥

पव॑मान ऋ॒तः क॒विः सोमः॑ प॒वित्र॑मासदत् । दध॑त्स्तो॒त्रे सु॒वीर्यं॑ ॥३०॥

पव॑मानः । ऋ॒तः । क॒विः । सोमः॑ । प॒वि॒त्रं । आ । अ॒स॒दत् । दध॑त् । स्तो॒त्रे । सु॒ऽवी॒र्यं॑ ॥३०॥

ऋतः सत्यभूतः कविः क्रांतकर्मा पवमानः सोमोऽस्मदीये स्तोत्रे सुवीर्यं गोभनवीर्यं दधत् प्रयच्छन् पवित्रमासदत् । आसीदति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनचिंशो वर्गः ॥

आ पवस्वेति चिंशद्वचं तृतीयं सृक्तं काश्यपस्य निधुवेरार्थं गायत्रं पवमान-सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । आ पवस्व निधुविः काश्यप इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ पवस्व सहस्रिणं रयिं सोम सुवीर्यं । अस्मे अवांसि धारय ॥ १ ॥

आ । पवस्व । सहस्रिणं । रयिं । सोम । सुवीर्यं । अस्मे इति । अवांसि । धारय ॥ १ ॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं सुवीर्यं शोभनवीर्यं रयिं धनमापवस्व ।
आभिमुख्येन क्षर । अपि चास्मे अस्मासु अवांस्यन्नानि धारय । स्थापय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इषमूर्जे च पिन्वसे इन्द्राय मत्सरित्तमः । चमूष्वा नि षीदसि ॥ २ ॥

इषं । ऊर्जे । च । पिन्वसे । इन्द्राय । मत्सरिन्ऽत्तमः । चमूषु । आ । नि । षीदसि ॥ २ ॥

हे सोम मत्सरित्तमोऽतिशयेन मदयितृ तमस्त्वमिन्द्रायेन्द्रार्थमिषमन्नमूर्जे रसं च
पिन्वसे । क्षरसि । अपि च चमूषु चमसेष्वा नि षीदसि । तिष्ठसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुत इन्द्राय विष्णवे सोमः कलगे अक्षरत् । मधुमाँ अस्तु वायवे ॥ ३ ॥

सुतः । इन्द्राय । विष्णवे । सोमः । कलगे । अक्षरत् । मधुऽमान् । अस्तु । वायवे ॥ ३ ॥

इन्द्रायेन्द्रार्थं विष्णवे विष्ण्वर्थं च वायवे वाय्वर्थं च मतोऽभिषुतो यः सोमः
कलगे द्रोणकलगेऽक्षरत् क्षरति सोऽयं सोमो मधुमान् मधुररसवानस्तु । भवतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एते असृयमाणवोऽति ह्वरांसि बभ्रवः । सोमा ऋतस्य धारया ॥ ४ ॥

एते । असृयं । आगवः । अति । ह्वरांसि । बभ्रवः । सोमाः । ऋतस्य । धारया ॥ ४ ॥

बभ्रवो बभ्रवर्णा आगवः ग्रीष्मा एत इमे गोमा ऋतस्योदकस्य धारयासृयम् ।
मृज्यन्ते । ह्वरांसि रक्षांस्यभिगच्छन्ति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्रं वर्धतो अष्टुरः कृण्वतो विश्वमार्यं । अपघ्नतो अराव्णः ॥ ५ ॥

इंद्रं । वर्धतः । अष्टुरः । कृण्वतः । विश्वं । आर्यं । अपघ्नतः । अराव्णः ॥ ५ ॥

इंद्रं वर्धतो वर्धयंतोऽभुर उदकस्य प्रेरका विश्वं सोममस्मदीयकर्मार्थमार्यं भद्रं
कृषंतः कुर्वंतोऽराव्णोऽदातृनपद्मंतो विनाशयंतः । अभ्यर्षतीत्युत्तरया संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सुता अनु स्वमा रजोऽभ्यर्षति बभ्रवः । इंद्रं गच्छंत इंद्रवः ॥ ६ ॥

सुताः । अनु । स्व । आ । रजः । अभि । अर्षति । बभ्रवः । इंद्रं । गच्छंतः । इंद्रवः ॥ ६ ॥

बभ्रवो बभ्रवर्णाः सुता अभिषुता इंद्रवः सोमा इंद्रमा गच्छंत आभिमुख्येन
प्राप्नुवन्तः स्वं स्वकीयं रजः स्थानमनु प्रत्यभ्यर्षति । अभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥ ७ ॥

अया । पवस्व । धारया । यया । सूर्य । अरोचयः । हिन्वानः । मानुषीः । अपः ॥ ७ ॥

हे सोम मानुषीर्मनुष्याणां हितान्यप उदकानि हिन्वानः प्रेरयन् त्वं यया
धारया सूर्यमरोचयः प्राकाशयस्तयानया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अयुक्त सूर एतशं पवमानो मनावधि । अंतरिक्षेण यातवे ॥ ८ ॥

अयुक्त । सूरः । एतशं । पवमानः । मनौ । अधि । अंतरिक्षेण । यातवे ॥ ८ ॥

पवमानः पूयमानः सोमो मनावधि । मनुर्मनुष्यः । तस्मिन्मनुष्य इत्यर्थः ।
अंतरिक्षेण यातवे गंतुं सूरः प्रेरकस्य सूर्यस्यैतशमश्वं । एतत्वा एतश इत्यश्वनामसु
पाठात् । अयुक्त । युक्ते ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत त्या हरितो दश सूरौ अयुक्त यातवे । इंद्रुरिंद्र इति ब्रुवन् ॥ ९ ॥

उत । त्याः । हरितः । दश । सूरः । अयुक्त । यातवे । इंद्रुः । इंद्रः । इति । ब्रुवन् ॥ ९ ॥

उतापि चंद्रः सोमः इंद्र इति ब्रुवन् त्यास्ता दश दशसंख्याका हरितो दिशः
प्रति यातवे गंतुं सूरः सूर्यस्यैतशमयुक्त । युनक्ति ॥

॥ अथ दशमी ॥

परीतो वायवे सुतं गिर इन्द्राय मत्सरं । अथ्यो वोरेषु सिंचत ॥ १० ॥

परि । इतः । वायवे । सुतं । गिरः । इन्द्राय । मत्सरं । अथ्यः । वोरेषु । सिंचत ॥ १० ॥

हे गिरः स्तोतारो यूयं वायवे वाय्वर्थमिन्द्रायेंद्रार्थं च सुतमभिषुतं मत्सरं मदकरं सोममितोऽभिषवदेशादुद्धृत्यथ्योऽवेर्वोरेषु वालेषु परि पिंचत ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकचिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

पवमान विदा रयिमस्मभ्यं सोम दुष्टरं । यो दृणाशो वनुष्यता ॥ ११ ॥

पवमान । विदाः । रयिं । अस्मभ्यं । सोम । दुष्टरं । यः । दुः । नशः । वनुष्यता ॥ ११ ॥

हे पवमान सोम यो रयिर्वनुष्यता हिंसकेन गत्रुणा दृणाशो नाशयितुमशक्यस्तं शत्रुभिर्दुष्टरं रयिं धनमस्मभ्यं विदाः । देहि ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अभ्यर्ष सहस्रिणं रयिं गोमंतमश्विनं । अभि वाजंमुत श्रवः ॥ १२ ॥

अभि । अर्ष । सहस्रिणं । रयिं । गोऽमंतं । अश्विनं । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥ १२ ॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं गोमंतं गोभिर्युक्तमश्विनमश्ववंतं रयिं धनमभ्यर्ष । अस्मानभिगमय । उतापि च वाजं वलं श्रवोऽन्न चास्मानभिगमय ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

सोमो देवो न सूर्योऽद्रिभिः पवते सुतः । दधानः कलशे रसं ॥ १३ ॥

सोमः । देवः । न । सूर्यः । अद्रिऽभिः । पवते । सुतः । दधानः । कलशे । रसं ॥ १३ ॥

देवो न देव इव सूर्यो रोचमानः सोमोऽद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुतः सन कलशे द्रोणकलशे रसं दधानो धारयन् पवते । धारया क्षरति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

एते धामान्यायां शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमंतमक्षरन् ॥ १४ ॥

एते । धामानि । आर्या । शुक्राः । ऋतस्य । धारया । वाजं । गोऽमंतं । अक्षरन् ॥ १४ ॥

एतेऽभिषुता इमे ऋक्ता दीप्ताः सोमा आर्यार्याणां श्रेष्ठानां यजमानानां धा-
मानि गृहान्प्रति गोमंतं गोभिर्युक्तं वाजमन्नमृतस्योदकस्य धारयाक्षरन् । क्षरन्ति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सुता इंद्राय वज्रिणे सोमांसो दध्याशिरः । पवित्रमत्यक्षरन् ॥ १५ ॥

सुताः । इंद्राय । वज्रिणे । सोमांसः । दधिऽआशिरः । पवित्रं । अति । अक्षरन् ॥ १५ ॥

वज्रिणे वज्रवत इंद्रायेंद्रार्थं सुता अभिषुता दध्याशिरो दधिसंस्कृताः सोमासः
सोमाः पवित्रमत्यतिक्रम्याक्षरन् । धारया क्षरन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र सोम मधुमत्तमो राये अर्घं पवित्रं आ । मदो यो देववीतमः ॥ १६ ॥

प्र । सोम । मधुमत्ऽतमः । राये । अर्घं । पवित्रं । आ । मदः । यः । देवऽवीतमः ॥ १६ ॥

हे सोम ते तव यो मदो रसो मधुमत्तमोऽत्यंतं मधुमान् देववीतमोऽतिशयेन
देवकामश्च तं रसं रायेऽस्माकं धनार्थं पवित्रे प्रार्घं । धारया क्षर ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

तमीं मृजंत्यायवो हरिं नदीषु वाजिनं । इंदुमिंद्राय मत्सरं ॥ १७ ॥

तं । इमिति । मृजन्ति । आयवः । हरिं । नदीषु । वाजिनं । इंदुं । इंद्राय । मत्सरं ॥ १७ ॥

हरिं हरितवर्णं वाजिनं वलिनं मत्सरं मदकरं तं पवमानमीमेनमिंदुं सोम-
मायवो मनुष्या ऋत्विजो नदीषु वसतीवरीषु मृजन्ति । मार्जयन्ति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ पवस्व हिरण्यवदश्ववत्सोम वीरवत् । वाजं गोमंतमा भर ॥ १८ ॥

आ । पवस्व । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् । सोम । वीरऽवत् । वाजं । गोऽमंतं । आ । भर ॥ १८ ॥

हे सोम त्वं हिरण्यवत् सुवर्णोपेतमश्ववदश्वयुक्तं च वीरवत्पुचाद्युपेतं च
धनमा पवस्व । अस्मान्प्रति क्षर । अपि च गोमंतं पशुभिरुपेतं वाजमन्नमा
भर । अस्मभ्यमाहर ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

परि वाजे न वाजयुमथ्यो वारेषु सिंचत । इंद्राय मधुमत्तमं ॥ १९ ॥

परि । वाजे । न । वाजऽयुं । अथ्यः । वारेषु । सिंचत । इंद्राय । मधुमत्तमं ॥ १९ ॥

वाजयुं युद्धकामं मधुमत्तममतिशयेन मधुमंतं सोममिंद्रायेंद्रार्थमथ्योऽवेवारेषु
वालेषु दशापविचे वाजे न युद्ध इव हे ऋत्विजः परि सिंचत ॥

॥ अथ विंशी ॥

कविं मृजंति मर्ज्यं धीभिर्विप्रा अवस्यवः । वृषा कनिक्कदर्षति ॥ २० ॥

कविं । मृजंति । मर्ज्यं । धीभिः । विप्राः । अवस्यवः । वृषा । कनिक्कत् । अर्षति ॥ २० ॥

अवस्यवो रक्षणकामा विप्रा मेधाविन ऋत्विजो धीभिरंगुलीभिर्मर्ज्यं मर्ज-
नीयं कविं क्रांतकर्माणं यं सोमं मृजंति मर्जयंति सोऽयं वृषा सेचकः सोमः
कनिक्कत् शब्दं कुर्वन् अर्षति । धारया क्षरति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे त्रयस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

वृषणं धीभिरप्सुरं सोममृतस्य धारया । मती विप्राः समस्वरन् ॥ २१ ॥

वृषणं । धीभिः । अप्ऽतुरं । सोमं । ऋतस्य । धारया । मती । विप्राः । सं । अस्वरन् ॥ २१ ॥

विप्रा मेधाविन ऋत्विजो वृषणं कामानां वर्षकमप्सुरभ्यां प्रेरकं सोमं धीभि-
रंगुलीभिर्मती मत्या स्तुत्या च ऋतस्योदकस्य धारया समस्वरन् । प्रेरयंति ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पवस्व देवायुषगिंद्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा रोह धर्मणा ॥ २२ ॥

पवस्व । देव । आयुषक् । इंद्रं । गच्छतु । ते । मदः । वायुं । आ । रोह । धर्मणा ॥ २२ ॥

हे देव द्योतमान सोम पवस्व । धारया क्षर । अपि च ते तव मदो मदकरो
रस आयुषगन्धकृमिंद्रं प्रति गच्छतु । अपि च त्वं वायुं धर्मणा धारकेण रसेना
रोह । प्राप्नुहि ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

पवमान नि तीक्ष्णसे रयिं सोम अवाय्यं । प्रियः समुद्रमा विश ॥ २३ ॥

पवमान । नि । तीक्ष्णसे । रयिं । सोम । अवाय्यं । प्रियः । समुद्रं । आ । विश ॥ २३ ॥

हे पवमान सोम यस्त्वं श्रवाय्यं श्रवणीयं रयिं शचूणां धनं नितोशसे नितरां
पीडयसि स त्वं प्रियः सन् समुद्रं द्रोणकलशमाविश । प्रविश ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

अपघ्नन्पवसे मृधः क्रतुवित्सोम मत्सरः । नुदस्वादेवयुं जनं ॥२४॥

अपऽघ्नन् पवसे । मृधः । क्रतुऽवित् । सोम । मत्सरः । नुदस्व । अदेवऽयुं । जनं ॥२४॥

हे सोम मत्सरो मदकरो यस्त्वं मृधो हिंसकाञ्छाभून्पघ्नन् मारयन् क्रतुवि-
दस्मभ्यं प्रज्ञां प्रयच्छन् पवसे क्षरसि स त्वमदेवयुमदेवकामं जनं राक्षसवर्गे
नुदस्व । प्रेरय ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवमाना असृक्षत सोमाः शुक्रास इंदवः । अभि विश्वानि काष्या ॥२५॥

पवमानाः । असृक्षत । सोमाः । शुक्रासः । इंदवः । अभि । विश्वानि । काष्या ॥२५॥

शुक्रास उज्ज्वला इंदवो दीप्ताः पवमानाः क्षरंतः सोमा विश्वानि काष्या
काष्यानि स्तोत्राण्यभ्यसृक्षत । सृज्यंत ऋत्विग्भिः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

पवमानास आशवः शुभ्रा असृयमिंदवः । घंतो विश्वा अप द्विषः ॥२६॥

पवमानासः । आशवः । शुभ्राः । असृयं । इंदवः । घंतः । विश्वाः । अप । द्विषः ॥२६॥

आशवः गीघ्राः शुभ्राः शोभमानाः पवमानासः क्षरंत इंदवो दीप्ताः सोमा
विश्वाः सर्वान्विषो वेष्टृञ्छचून्प घंतो मारयंतोऽसृयम् । सृज्यंते ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पवमाना दिवस्पयंतरिक्षादसृक्षत । पृथिव्या अधि सानवि ॥२७॥

पवमानाः । दिवः । परि । अंतरिक्षात् । असृक्षत । पृथिव्याः । अधि । सानवि ॥२७॥

पवमाना सोमा दिवो द्युलोकादंतरिक्षाच्च पृथिव्या भूम्या अधि सानवि
समुच्छ्रितं देगे देवयजने पर्यसृक्षत । सृज्यंते ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

पुनानः सोम धारयेदो विश्वा अप सिधः । जहि रक्षांसि सुक्रतो ॥२८॥

पुनानः । सोम । धारया । इंदो इति । विश्वाः । अप । सिधः । जहि । रक्षांसि ।
सुक्रतो इति सुऽक्रतो ॥२८॥हे इंदो दीप्त सुक्रतो सुकर्मन् सोम धारया पुनानः पूयमानस्त्वं विश्वाः सर्वान्
सिधो ब्रह्मञ्छूनक्षांसि राक्षसांश्चाप जहि । मारय ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अपघ्नन्सोम रक्षसोऽभ्यर्ष कनिऋदत् । द्युमंतं शुष्ममुत्तमं ॥२९॥

अपऽघ्नन् । सोम । रक्षसः । अभि । अर्ष । कनिऋदत् । द्युऽमंतं । शुष्मं । उत्ऽतमं ॥२९॥

हे सोम त्वं रक्षसो रक्षांस्यपघ्नन् विनाशयन् कनिऋदच्छब्दं कुर्वन् द्युमंतं
दीप्तिमंतमुत्तमं श्रेष्ठं शुष्मं बलमभ्यर्ष । अस्मान्प्रति पवस्व ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

अस्मे वसूनि धारय सोम दिव्यानि पार्थिवा । इंदो विश्वानि वार्या ॥३०॥

अस्मे इति । वसूनि । धारय । सोम । दिव्यानि । पार्थिवा । इंदो इति ।
विश्वानि । वार्या ॥३०॥हे इंदो दीप्त सोम दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पार्थिवानि पृथिव्यां
जातानि च विश्वानि सर्वाणि वार्या वार्याणि वरणीयानि वसून्यस्मे अस्मासु
धारय । प्रक्षिप ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचविंशो वर्गः ॥

वृषा सोमेति त्रिंशद्वचं चतुर्थे सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धं गायत्रं पवमा-
नसौम्यं । तथा चानुक्रांतं । वृषा सोम कश्यप इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वृषा सोम द्युमाँ अंसि वृषा देव वृषव्रतः । वृषा धर्मीणि दधिषे ॥१॥

वृषा । सोम । द्युऽमान् । अंसि । वृषा । देव । वृषऽव्रतः । वृषा । धर्मीणि । दधिषे ॥१॥

हे सोम वृषा वर्षकस्त्वं द्युमान् दीप्तिमानसि । अपि च हे देव द्योतमान

सोम वृषा त्वं वृषव्रतो वर्षणशीलकर्मासि । किञ्च हे सोम वृषा त्वं धर्माणि देवानां मनुष्याणां च हितानि कर्माणि दधिषे । धारयसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वृष्णस्ते वृष्ण्यं शवो वृषा वनं वृषा मदः । सत्यं वृषन्वृषेदसि ॥२॥

वृष्णः । ते । वृष्ण्यं । शवः । वृषा । वनं । वृषा । मदः । सत्यं । वृषन् । वृषा । इत् । असि ॥२॥

हे वृषन् कामानां वर्षक सोम वृष्णो वर्षितुस्ते तव शवो बलं वृष्ण्यं वर्षणशीलं भवति । वनं तव भजनमपि वृषा वर्षणशीलं । मदस्तव रसोऽपि वृषा वर्षणशीलः । सत्यं सत्यमेव त्वं वृषेत् । वर्षणशील एवासि । भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अश्वो न चक्रदो वृषा सं गा इंदो समर्वतः । वि नो राये दुरो वृधि ॥३॥

अश्वः । न । चक्रदः । वृषा । सं । गाः । इंदो इति । सं । अर्वतः । वि । नः । राये । दुरः । वृधि ॥३॥

हे इंदो सोम वृषा त्वमश्वो नाश्व इव सं चक्रदः । संक्रंदसे । अपि च गाः पशूनर्वतोऽश्वांश्चास्मभ्यं सं । प्रयच्छसीति शेषः । किञ्च नोऽस्माकं राये धनाय दुरो हाराणि वि वृधि । विवृतानि कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमासो अश्वया । शुक्रासो वीरयाश्वः ॥४॥

असृक्षत । प्र । वाजिनः । गव्या । सोमासः । अश्वया । शुक्रासः । वीरया । आश्वः ॥४॥

वाजिनो बलवन्तः शुक्रासः शुक्रा उज्ज्वला आश्वो वेगवन्तश्च सोमासः सोमा गव्या गवेच्छयाश्वयाश्वेच्छया च वीरया पुत्रेच्छया च प्रासृक्षत । अतिग्भिः सृज्यन्ते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुभमाना अतायुभिर्मृज्यमाना गर्भस्त्योः । पर्वन्ते वोरं अय्यये ॥५॥

शुभमानाः । अतायुऽभिः । मृज्यमानाः । गर्भस्त्योः । पर्वन्ते । वोरं । अय्यये ॥५॥

अतायुभिर्यज्ञकामैः शुभमाना अलंक्रियमाणा गर्भस्त्योर्गर्भस्तिभ्यां बाहुभ्यां ।

गभस्ती बाहू इति बाहुनामसु पाठात् । मृज्यमानाः शोध्यमानाः सोमा
अभ्ययेऽविमये वारे वाले पविचे पवंते । क्षरन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षट्चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ते विश्वा दा॒शुषे॒ वसु॒ सोमा॑ दि॒व्यानि॒ पार्थि॑वा । प॒र्व॒ता॒मा॒न्तरि॑क्ष्या ॥ ६ ॥

ते॒।वि॒श्वा॒।दा॒शुषे॒।वसु॒।सोमाः॑।दि॒व्यानि॒।पार्थि॑वा॒।प॒र्व॒तां॒।आ॒।अ॒न्तरि॑क्ष्या ॥ ६ ॥

ते सोमा दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पार्थिवानि पृथिव्यां संभूतानि
चा॒न्तरि॑क्ष्या॒न्तरि॑क्षाण्य॒न्तरि॑क्षे जा॒तानि॑ च विश्वा विश्वानि वसु वसूनि धनानि
दा॒शुषे॒ हवि॑षां प्र॒दा॒चे य॒ज॒मा॒नाय॑ प॒र्व॒तां । क्ष॒र॒न्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प॒र्व॒मा॒नस्य॑ वि॒श्वावि॑त्प्र ते॒ सर्गा॑ अ॒सृ॒क्षत॑ । सूर्य॑स्ये॒व न र॒श्मयः॑ ॥ ७ ॥

प॒र्व॒मा॒नस्य॑।वि॒श्वाऽवि॑त्।प्र।ते॒।सर्गाः॑।अ॒सृ॒क्षत॑।सूर्य॑स्यऽइ॒व।न।र॒श्मयः॑ ॥ ७ ॥

हे विश्वविद्विष्यस्य दृष्टः सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तव सर्गाः प्रसृज्यमाना
धाराः सूर्यस्येव रश्मयः सूर्यस्य किरणा इव प्रकाशमानाः । नेति संप्रत्यर्थे ।
उ॒दा॒नीं प्रा॒सृ॒क्षत॑ । प्रा॒सृ॒ज्यन्त॑ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

के॒तुं कृ॒ण्वन्दि॒वस्परि॑ वि॒श्वा रू॒पाभ्य॑र्षसि । स॒मु॒द्रः सो॒म पि॒न्वसे॑ ॥ ८ ॥

के॒तुं।कृ॒ण्वन्।दि॒वः।परि॑।वि॒श्वा।रू॒पा।अ॒भि।अ॒र्षसि॑।स॒मु॒द्रः।सो॒म।पि॒न्वसे॑ ॥ ८ ॥

हे सोम समुद्रः । समुद्रवन्ति यस्माद्रसाः स समुद्रः । स त्वं केतुं प्रज्ञानं कृण्वन्
कुर्वन् अस्माकं विश्वा विश्वानि रूपाणि दिवोऽन्तरिक्षादभ्यर्षसि । अभिपवसे ।
पिन्वसे । नानाविधानि धनानि चास्मभ्यं प्रच्छसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

हि॒व्या॒नो वाच॑मिषसि प॒र्व॒मा॒न वि॒ध॒र्मणि॑ । अ॒क्रान्दे॒वो न सूर्यः॑ ॥ ९ ॥

हि॒व्या॒नः।वाच॑।इ॒षसि॑।प॒र्व॒मा॒न।वि॒ध॒र्मणि॑।अ॒क्रान्।दे॒वः।न।सूर्यः॑ ॥ ९ ॥

हे पवमान सोम हिव्यानः प्रेर्यमाणस्त्वं वाचं शप्मिषसि । प्रेरयसि ।

कदेत्यचाह । यदा तव रसः सूर्यो देवो न देव इव विधर्मणि विधारके
पविचेऽक्रानक्रमीक्षदेत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः कवीनां मती । सृजदम्बं रथीरिव ॥ १० ॥

इंदुः । पविष्ट । चेतनः । प्रियः । कवीनां । मती । सृजत् । अम्बं । रथीःऽइव ॥ १० ॥

चेतनः प्रज्ञापकः प्रियो देवानां प्रीतिकर इंदुः सोमः कवीनां क्रांतकर्मणां
स्तोतृणां मती मत्या स्तुत्या पविष्ट । पवते । अम्बं हयं रथीरिव रथीवोर्मि
सृजत् । सृजति च ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ऊर्मिर्यस्ते पविच आ देवावीः पर्यक्षरत् । सीदन्तस्य योनिमा ॥ ११ ॥

ऊर्मिः । यः । ते । पविचे । आ । देवऽअवीः । परिऽअक्षरत् । सीदन् । अतस्य ।

योनिं । आ ॥ ११ ॥

हे सोम ते तव यो देवावीर्देव ऊर्मिस्तरंग अतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमा
सीदन् पविचे पर्यक्षरत् परिक्षरति तमूर्मिं सृजतीति पूर्वच संबंधः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स नो अर्घ पविच आ मदो यो देववीतमः । इंद्विंद्राय पीतये ॥ १२ ॥

सः । नः । अर्घ । पविचे । आ । मदः । यः । देवऽवीतमः । इंदो इति । इंद्राय । पीतये ॥ १२ ॥

हे इंदो यस्त्वं देववीतमोऽतिशयेन देवकामो मदो मदकरश्च भवसि स त्वं
नोऽस्माकं पविच इंद्रायेंद्रस्य पीतये पानायार्घ । पवस्व ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

इषे पवस्व धारया मृज्यमानो मनीषिभिः । इंदो रुचाभि गा इहि ॥ १३ ॥

इषे । पवस्व । धारया । मृज्यमानः । मनीषिऽभिः । इंदो इति । रुचा । अभि ।

गाः । इहि ॥ १३ ॥

हे इंदो सोम मनीषिभिर्हृत्विग्भिर्मृज्यमानः शोध्यमानस्त्वमिषेऽस्माकमन्नाय
धारया पवस्व । क्षर । रुचा रोचमानेनांधसा गाः पशूनभीहि । अभिगच्छ ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

पुना॒नो वरि॑वस्कृ॒धूर्जं॑ जना॒य गिर्व॑णः । हे॒रं सृ॒जा॒न आ॒शि॒रं ॥ १४ ॥

पुना॒नः । वरि॑वः । कृ॒धि । ऊ॒र्जं । जना॒य । गिर्व॑णः । हे॒रं । सृ॒जा॒नः । आ॒ऽशि॒रं ॥ १४ ॥

हे गिर्वणो गीर्भिर्वननीय हेरे हरितवर्ण सोम आशिरं क्षीरं प्रति सृजानो विसृज्यमानः पुनानः पूयमानस्त्वं जनाय यजमानार्थं वरिवो धनमूर्जमन्नं च कृधि । कुरु ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पुना॒नो दे॒ववी॑तय इ॒न्द्रस्य॑ या॒हि निष्कृ॑तं । द्युता॒नो वा॒जिभि॑र्यतः ॥ १५ ॥

पुना॒नः । दे॒वऽवी॑तये । इ॒न्द्रस्य॑ । या॒हि । निः॒ऽकृ॑तं । द्युता॒नः । वा॒जिऽभिः । य॒तः ॥ १५ ॥

हे सोम द्युतानो दीप्यमानो वाजिभिर्बलिभिर्यजमानैर्यतः संगृहीतो देववीतये यज्ञार्थं पुनानः पूयमानस्त्वमिन्द्रस्य निष्कृतं स्थानं याहि । गच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र हि॒न्वा॒नास॒ इन्द्र॑वोऽच्छा॒ समु॒द्रमा॑गवः । धि॒या जू॒ता अ॒सृ॒क्षत ॥ १६ ॥

प्र । हि॒न्वा॒नासः॑ । इन्द्र॑वः । अ॒च्छ । स॒मु॒द्रं । आ॒गवः॑ । धि॒या । जू॒ताः । अ॒सृ॒क्षत ॥ १६ ॥

आशवो वेगवन्त इन्द्रवः सोमाः समुद्रमन्तरिक्षमच्छ प्रति हिन्वानासो हिन्वानाः प्रेर्यमाणा धियांगुत्या जूताः कृष्टाश्च प्रासृक्षत । सृज्यन्ते ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

म॒र्म॒जा॒नास॑ आ॒यवो॑ वृ॒था स॒मु॒द्रमि॑न्द्रवः । अ॒ग्नम॑च॒तस्य॑ योनि॒मा ॥ १७ ॥

म॒र्म॒जा॒नासः॑ । आ॒यवः॑ । वृ॒था । स॒मु॒द्रं । इन्द्र॑वः । अ॒ग्नम॑ । च॒तस्य॑ । योनि॑ । आ ॥ १७ ॥

मर्मजानासो मर्मज्यमाना आयवो गन्तार इन्द्रवः सोमा वृथायासं विनैव समुद्रमन्तरिक्षं गच्छन्ति । एतदेव दर्शयति । चतस्योदकस्य योनिं स्थानमग्नम् । गच्छन्तीति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

परि॑ णो या॒त्यस्म॒युर्वि॑ष्वा॒ वसू॒न्योज॑सा । पा॒हि नः॑ श॒र्म वी॒रव॑त् ॥ १८ ॥

परि॑ । नः॑ । या॒हि । अ॒स्म॒ऽयुः । वि॒ष्वा । वसू॑नि । ओ॒जसा॑ । पा॒हि । नः॑ । श॒र्म । वी॒रऽव॑त् ॥ १८ ॥

हे सोमास्मयुरस्मत्कामस्त्वं नोऽस्माकं विष्वा विष्वानि वसूनि धनान्योजसा
बलेन सह परि याहि । रक्षार्थं परिगच्छ । अपि च नोऽस्माकं वीरवापुष-
वच्छर्म गृहं पाहि । रक्ष ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

मिमाति वह्निरेतशः पदं युजान ऋक्भिः । प्र यत्समुद्र आहितः ॥ १९ ॥

मिमाति । वह्निः । एतशः । पदं । युजानः । ऋक्भिः । प्र । यत् । समुद्रे ।
आहितः ॥ १९ ॥

हे सोम यद्यदा यो वह्निर्वहनशील एतशोऽश्वो मिमाति शब्दं करोति
ऋक्भिर्ऋत्विग्भिः स्तोतृभिः पदं यज्ञे युजानो निदधत् स्तोत्रश्रवणार्थमागच्छति
तदा स यज्ञवाहकाश्वात्मा त्वं समुद्र उदके वसतीवरीषु प्राहितो भवसि ॥

॥ अथ विंशी ॥

आ यद्योनिं हिरण्ययमाशुऋतस्य सीदति । जहात्यप्रचेतसः ॥ २० ॥

आ । यत् । योनिं । हिरण्ययं । आशुः । ऋतस्य । सीदति । जहाति । अप्रचेतसः ॥ २० ॥

यद्यदाशुर्वेगवान्सोम ऋतस्य यज्ञस्य हिरण्ययं हिरण्यमयं योनिं स्थानं
हिरण्यपाणिरभिषुणोतीत्युक्तमासीदति तदानीमप्रचेतसो जहाति । विसृजति ।
अस्तोतृणां यज्ञं नाभिगच्छति किंतु स्तोतृणामेव यज्ञमभिगच्छतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनचत्वारिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अभि वेना अनूषतेयंक्षंति प्रचेतसः । मज्जंत्यविचेतसः ॥ २१ ॥

अभि । वेनाः । अनूषत । इयंक्षंति । प्रचेतसः । मज्जंति । अविचेतसः ॥ २१ ॥

वेनाः कांताः स्तोतारोऽभ्यनूषत । सोममभिष्टुवंति । प्रचेतसः सुमतय
इयंक्षंति । यष्टुमिच्छंति च । अविचेतसः । विशिष्टमतयो विचेतसः । अवि-
चेतसो विपरीतमतय इत्यर्थः । मज्जंति । निमज्जंति । ये सोमं नाभिष्टुवंति न
यजंति च ते नरके पतंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

इन्द्रायिंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्तमः । ऋतस्य योनिमासदं ॥ २२ ॥

इन्द्राय । इंदो इति । मरुत्वते । पवस्व । मधुमत्तमः । ऋतस्य । योनिं । आऽसदं ॥ २२ ॥

हे इंदो सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन मधुमान् त्वमृतस्य यज्ञस्य योनिं स्थान-
मासदमुपवेष्टुं मरुत्वत इन्द्रायेंद्रार्थं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

तं त्वा विप्रा वचोविदः परिष्कृण्वन्ति वेधसः । सं त्वा मृजंत्यायवः ॥ २३ ॥

तं । त्वा । विप्राः । वचः । विदः । परि । कृण्वन्ति । वेधसः । सं । त्वा । मृजन्ति । आयवः ॥ २३ ॥

हे सोम तं पवमानं त्वा त्वां विप्राः प्राज्ञा वेधसः कर्मणां कर्तारो वचोविदः
स्तोतारः परिष्कृण्वन्ति । अलंकुर्वन्ति । अपि च त्वा त्वामायवो मनुष्याः सं
मृजन्ति । सम्यक् शोधयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

रसं ते मिचो अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे । पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥

रसं । ते । मिचः । अर्यमा । पिबन्ति । वरुणः । कवे । पवमानस्य । मरुतः ॥ २४ ॥

हे कवे क्रांतकर्मन् सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तव रसं मिचोऽर्यमा च
वरुणश्च मरुतश्चिते सर्वे देवाः पिबन्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

त्वं सोम विपश्चितं पुनानो वाचमिष्यसि । इंदो सहस्रभर्णसं ॥ २५ ॥

त्वं । सोम । विपः । चितं । पुनानः । वाचं । इष्यसि । इंदो इति । सहस्रं । भर्णसं ॥ २५ ॥

हे इंदो दीप्त सोम पुनानः पूयमानस्त्वं विपश्चितं प्रज्ञया पवित्रां सहस्रभर्णसं
बहुभरणं वाचमिष्यसि । प्रेरयसि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चत्वारिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

उतो सहस्रभर्णसं वाचं सोम मखस्युवं । पुनान इंदवा भर ॥ २६ ॥

उतो इति । सहस्रं । भर्णसं । वाचं । सोम । मखस्युवं । पुनानः । इंदो इति । आ । भर ॥ २६ ॥

उतो अपि च हे इंदो दीप्र सोम पुनानः पूयमानस्त्वं सहस्रभरणं सहस्रभरणां
मस्तस्युवं धनकामां वाचमस्मभ्यमाहर । आभर ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पुना॒न इ॒द॒वेषां॑ पु॒रू॒हूत॑ ज॒नानां॑ । प्रि॒यः स॒मु॒द्र॒मा वि॒श ॥ २७ ॥

पु॒ना॒नः । इ॒ंदो इति॑ । ए॒षां । पु॒रू॒ऽहूत॑ । ज॒नानां॑ । प्रि॒यः । स॒मु॒द्रं । आ । वि॒श ॥ २७ ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहुतेंदो सोम पुनानः पूयमानस्त्वमेषामस्मिन्यागे स्तोत्रं
कुर्वतां जनानां प्रियः सन् समुद्रं द्रोणकलशमाविश । प्रविश ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

द॒वि॒द्युत॒त्या रु॒चा प॑रि॒ष्टोभ॑त्या कृ॒पा । सो॒माः शु॒क्रा ग॒वा॒शिरः॑ ॥ २८ ॥

द॒वि॒द्युत॒त्या । रु॒चा । प॑रि॒ऽस्तोभ॑त्या । कृ॒पा । सो॒माः । शु॒क्राः । गो॒ऽआ॒शिरः॑ ॥ २८ ॥

शुक्रा उज्ज्वला दविद्युतत्या द्योतमानया रुचा दीप्ता परिष्टोभत्या परितः
शृष्टायमानया कृपा धारया च युक्ताः सोमा गवाशिरो भवन्ति । गव्येन पयसा
मिश्रिता भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

हि॒न्वा॒नो हे॒तृभि॑र्य॒त आ वाजं॑ वा॒ज्य॒क्र॒मीत् । सी॒द॒न्तो व॒नुषो॑ यथा ॥ २९ ॥

हि॒न्वा॒नः । हे॒तृऽभिः॑ । य॒तः । आ । वा॒जं । वा॒जी । अ॒क्र॒मीत् । सी॒द॒न्तः । व॒नुषः॑ ।

यथा ॥ २९ ॥

वाजी बलवान् सोमो हेतृभिः प्रेरकैः स्तोत्रभिर्हिन्वानः स्तोत्रैः प्रेर्यमाणो
यतः संयतः सन् वाजं यागाख्यं युद्धमाक्रमीत् । आक्रामति । तत्र दृष्टान्तः ।
यथा वनुषो हंतारो भटाः सीदन्तो युद्धं प्रविशन्त आक्रामन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

अ॒ध॒क् सो॒म स्व॒स्तये॑ संज॒ग्मा॒नो दि॒वः क॒विः । प॒र्वस्व॒ सूर्यो॑ ह॒शे ॥ ३० ॥

अ॒ध॒क् । सो॒म । स्व॒स्तये॑ । सं॒ऽज॒ग्मा॒नः । दि॒वः । क॒विः । प॒र्वस्व॒ । सूर्यः॑ । ह॒शे ॥ ३० ॥

हे सोम कविः क्रांतः सूर्यः सुवीर्यस्वमृधक् अभुवन् । तथा च यास्कः ।

ऋधगिति पृथग्भावस्यानुप्रवचनं भवत्यथाप्युद्भोत्यर्थे दृश्यते । नि० ४. २५. । इति ।
संजग्मानः संगच्छमानः स्वस्तये दृशे दर्शनाय च दिवः पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकचत्वारिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दे निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
सप्तमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

हिन्वंतीति चिंशद्वचं पंचमं सूक्तं । वरुणपुत्रस्य भृगोराधं भार्गवस्य जमदग्नेर्वा
गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । हिन्वंति भृगुर्वारुणिर्जम-
दग्निर्वेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

हिन्वंति सूरमुस्रयः स्वसारो जामयस्पतिं । महामिंदुं महीयुवः ॥ १ ॥

हिन्वंति । सूरं । उस्रयः । स्वसारः । जामयः । पतिं । महं । इंदुं । महीयुवः ॥ १ ॥

अथ सर्वेषु पवमानः सोमः स्तूयते । तच्चादावृषिः सोमं प्रत्याह । मदीया
अंगुलयस्त्वामभिषोतुं प्रेरयंतीति । तदुच्यते । स्वसारः । अंगुलिनामैतत् । सधु
कर्मसु प्रेर्यत ऋत्विग्भिरिति स्वसारः । जामयः । एकस्मात्पाणेरुत्पन्नत्वात्परस्परं
बंधुभूताः । उस्रयः कर्मार्थं निवसंत्यः । सर्वेषु गन्ध इत्यर्थः । तादृशोऽंगुलयो
महीयुवस्त्वदभिषवं कामयमानाः सत्यः सूरं सुवीर्यं । सोमे पीते वीर्यं भवतीति
शोभनवीर्यकारणं वा सर्वेषां कर्मणि प्रेरकं वा तादृशं पतिं सर्वस्य स्थावरजंगम-
जातस्य स्वामिनं । यस्माद्देवार्थमिज्यतेऽत एव महं देवेभ्यो दीयमानत्वेन महान्तं
महनीयं वेदं यहेषु स्पंदमानं सोमं हिन्वंति । प्रेरयंति । हि वर्धनगत्योः स्वादिः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पर्वमान रुचारुचा देवो देवेभ्यस्परि । विष्वा वसून्वा विश ॥ २ ॥

पर्वमान । रुचाऽरुचा । देवः । देवेभ्यः । परि । विष्वा । वसूनि । आ । विश ॥ २ ॥

हे पवमान दशापवित्रेण पूयमान । यद्वा पुनान शुद्ध सोम रुचारुचा । रुच दीप्तौ । सर्वेण तेजसा देवो दीप्यमानस्त्वं देवेभ्यः परि देवेभ्यः सकाशाद्विष्वा व्याप्तानि सर्वाणि बहूनि वसूनि धनान्यस्माकमा विश । प्रापय । यद्वा देवेभ्यस्तदर्थं सर्वाणि वसूनि निवासस्थानानि यहादीन्या विश । समन्तात्प्रविश ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ पवमान सुष्टुतिं वृष्टिं देवेभ्यो दुवः । इषे पवस्व संयतं ॥ ३ ॥

आ । पवमान । सुऽष्टुतिं । वृष्टिं । देवेभ्यः । दुवः । इषे । पवस्व । संऽयतं ॥ ३ ॥

हे पवमान पूयमान पुनान वा सोम सुष्टुतिं शोभनस्तुतियुक्तां वृष्टिं देवेभ्यो देवानां दुवः । सुपां सलुगिति चतुर्थ्या लुक् । दुवसे परिचरणाया पवस्व । आगमय । त्वं यथा मदीयया स्तुत्या वृष्टिर्भविष्यति तथा कुर्वित्यर्थः । किंचास्माकमिषेऽन्नार्थं च संयतं सम्यगस्मान् संगच्छन्ती वृष्टिं कुरु । यद्वा दुवः परिचर्यामभिलक्ष्य क्रियमाणां सुष्टुतिं शोभनस्तुतिरूपां वृष्टिं । बहुस्तुतिमित्यर्थः । एतां देवेभ्यः प्रापय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वृषा असि भानुना द्युमंतं त्वा हवामहे । पवमान स्वाध्यः ॥ ४ ॥

वृषा । हि । असि । भानुना । द्युऽमंतं । त्वा । हवामहे । पवमान । सुऽआध्यः ॥ ४ ॥

हे पवमान पूयमान सोम स्वाध्यः सुकर्माणो वयं भानुना रश्मिना द्युमंतं द्युतिमंतं त्वा त्वां हवामहे । आह्वयामः । हि यस्मात्त्वं वृषा कामानां वर्षयितासि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ पवस्व सुवीर्यं मंदमानः स्वायुध । इहो द्विंदवा गहि ॥ ५ ॥

आ । पवस्व । सुऽवीर्यं । मंदमानः । सुऽआयुध । इहो इति । सु । इंदो इति । आ । गहि ॥ ५ ॥

हे स्वायुध । यज्ञे स्फुक्कपालादीनि दणायुधानीत्यभिधीयन्ते । शोभनानि तानि यस्य स तथोक्तः । यद्वा धनुरादीन्यायुधानि यस्य सः । तादृश हे सोम त्वं

मंदमानो मोदमानः सन् । यद्वातर्णीतण्यर्थः । देवान् स्वयं मादयन् सुवीर्यं
शोभनवीर्योपेतं पुषादिकमस्माकमा पवस्व । पवतिर्गन्त्यर्थः । आ प्रापय ।
किंच हे इंदो यहेषु चमसेषु च क्षरणशील सोम । इहो । इह उ पदव्यं । उ
इत्यवधारणे । इहैवास्मदीये यज्ञ एव सुष्ठागहि । आगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यद्भिः परिषिच्यसे मृज्यमानो गभस्त्योः । दुणा सधस्थमश्रुषे ॥ ६ ॥

यत् । अत् ऽभिः । परि ऽसिच्यसे । मृज्यमानः । गभस्त्योः । दुणा । सध ऽस्थं । अश्रुषे ॥ ६ ॥

हे सोम गभस्त्योः । बहुनामैतत् । बभसति दीपयन्ति निर्मथुंत्याभ्यामग्निमिति
गभस्ती बाहू । तयोर्मृज्यमानस्ताभ्यां शोध्यमानः सन् अग्निः । सोमसेचनार्थं
चतुर्विधा आपः । ताभिर्वसतीवरीभिरेकधनाभिश्च यद्यदा परिषिच्यसे परितः
सिच्यमानो भवसि तदानीं दुणा दुममयेन पारिप्लवेन पात्रेण गृह्यमाणः सन्
सधस्थं । सह तिष्ठन्त्यचेति सधस्थं स्थानं यहचमसादिकमश्रुषे । प्राप्नोषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र सोमाय व्यश्ववत्पर्वमानाय गायत । महे सहस्रचक्षसे ॥ ७ ॥

प्र । सोमाय । व्यश्व ऽवत् । पर्वमानाय । गायत । महे । सहस्रं ऽचक्षसे ॥ ७ ॥

हे स्तोतारः पवमानाय दशापवित्रेण पूयमाणाय पुनानाय वा सोमाय प्र
गायत । प्रकर्षेण सामगानं कुरुत । अभिष्टुत वा । कथमिव । व्यश्ववत् । यथा
पूर्वं व्यश्वो नाम ऋषिः सोममगासीत् तद्वद्वयमपि । कीदृशाय । महे महते
देवेभ्यः स्वीक्रियमाणत्वेन गुणादिभिर्वा महत्त्वयुक्ताय सहस्रचक्षसे । प्रयोग-
बाहुल्यापेक्षमेतद्वचनं । सहस्रसंख्याकस्तोत्रयुक्ताय । यद्वा नानाविधैर्देवैरनेकधा
द्रष्टव्याय सोमायेति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यस्य वर्णे मधुश्रुतं हरिं हिन्यन्त्यद्रिभिः । इंदुमिंद्राय पीतये ॥ ८ ॥

यस्य । वर्णे । मधु ऽश्रुतं । हरिं । हिन्यन्ति । अद्रि ऽभिः । इंदुं । इंद्राय । पीतये ॥ ८ ॥

हे अध्वर्यादयः वर्णे शशूणां वारकं । येनासी पीयते तेन मत्तेन शशवः

संप्रहार्येत इति शशुनिवारणसमर्थं मधुशुतं मधुररसस्य आवयितारं हरिं हरि-
तवर्णमिदुं । इधेरेतदूपमषेष्यते । सर्वतो दीप्यमानं । उंद क्लेदन इत्यस्माद्वा ।
अभिषवानंतरं पाचेषु क्षरणशीलं । यस्य सोमस्य तव कारणमंशुमद्रिभिर्हिन्यन्ति
प्रेरयन्ति । अभिषुखन्तीत्यर्थः । इन्द्राय पीतये । इन्द्रस्य पानाय । तदर्थमित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

तस्य ते वाजिनो वयं विश्वा धनानि जिग्युषः । सखित्वमा वृणीमहे ॥९॥

तस्य ते वाजिनः । वयं विश्वा । धनानि । जिग्युषः । सखित्वं । आ । वृणीमहे ॥९॥

हे सोम वाजिनः संभृतहविष्का वयं विश्वा विश्वानि सर्वाणि आप्नानि वा
शशुधनानि जिग्युषो जितवतस्तस्य पूर्वोक्तलक्षणस्य प्रसिद्धस्य वा ते तव
सखित्वं स्तुत्यस्तोतृलक्षणं सख्यमावृणीमहे । संभजामहे । अस्मभ्यं धनं देहीति
संभजनं कुर्म इत्यर्थः ॥ जिग्युषः । जि जये । लिटि क्सौ वस्वेकाजादिति निय-
मादिडभावः । सँल्लिटोर्जेरित्यभ्यासादुत्तरस्य कवर्गोदेशः । उंसि परतो वसोः
संप्रसारणं । क्सुप्रत्ययस्वरः ॥

॥ अथ दशमी ॥

वृषा पवस्व धारया मरुत्वते च मत्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥१०॥

वृषा । पवस्व । धारया । मरुत्वते । च । मत्सरः । विश्वा । दधानः । ओजसा ॥१०॥

हे सोम त्वं वृषा स्तोतृणामभिमतफलस्य वर्षकः सन् धारया त्वदीयया
पवस्व । द्रोणकलशमागच्छ । पवतिर्गतिकर्मा । आगतत्वं यदास्माभिरिन्द्राय
दीयसे तदा मरुत्वते सहाया मरुतो यस्य संति तस्मा इन्द्राय मत्सरो मदकरश्च
भव । कीदृशः । विश्वा विश्वानि सर्वाणि आप्नानि वा धनान्योजसात्मीयेन बलेन
युक्तः सन् स्तोतृभ्यस्तानि दधानः । प्रयच्छन् । त्वं मादयिता भवेति समन्वयः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तं त्वा धर्तारमोण्योऽः पवमान स्वर्दृशं । हिन्ये वाजेषु वाजिनं ॥११॥

तं । त्वा । धर्तारं । ओण्योः । पवमान । स्वः । ऽदृशं । हिन्ये । वाजेषु । वाजिनं ॥११॥

हे पवमान पूयमान पुनान वा हे सोम ओण्योः । द्यावापृथिवीनामेतत् ।

तयोर्धर्तारं धारकं । अत एव स्वर्हं स्वर्गस्य सूर्यस्य वा द्रष्टारं सर्वैर्देवैर्द्रष्टव्यं वा वाजिनं बलवन्तं । पूर्वोक्तगुणप्रसिद्धं त्वा त्वां वाजेषु संयामेषु हिन्वे । प्रेरयामि । यद्वा । वाजेष्वन्त्रेषु विषयेषु हिनोमि । अन्नादिकं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व धारया । युजं वाजेषु चोदय ॥ १२ ॥

अया । चित्तः । विपा । अनया । हरिः । पवस्व । धारया । युजं । वाजेषु । चोदय ॥ १२ ॥

हे पवमान अया । अय पय गतौ । कर्मार्थमितस्ततो गच्छंतीभिरनया विपा । विप प्रेरणे । हवीष्यमौ प्रेरयंतीति विपोऽंगुलयः । एकवचनं छांदसं । प्रत्येक-विवक्षया वा । एताभिर्मदीयाभिरंगुलीभिश्चित्तो ज्ञातः । निर्गतोऽभिषुतो हरिर्ह-रितवर्णस्त्वं धारया संततया पवस्व । द्रोणकलशं यहांश्चागच्छ त्वं । किंच युजं सखायमिंद्रं वाजेषु संयामेषु चोदय । प्रेरय । यदास्माभिरिंद्रार्थं सोमो दीयते तदा तत्पानेन दृष्टः सन् शत्रून् हंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

आ न इंदो महीमिषं पवस्व विश्वदर्शतः । अस्मभ्यं सोम गातुवित् ॥ १३ ॥

आ । नः । इंदो इति । मही । इषं । पवस्व । विश्वऽदर्शतः । अस्मभ्यं । सोम । गातुऽवित् ॥ १३ ॥

हे इंदो क्षरणशील दीपनशील वा हे सोम विश्वदर्शतो विश्वैः सर्वैर्दर्शनीयः । यद्वा विश्वं सर्वं वस्तुजातं दृश्यते ज्ञाप्यतेऽनेनेति । स विश्वस्य प्रकाशक इत्यर्थः । तादृशस्त्वं महीमिषं महत्प्रभूतमन्नं नोऽस्मभ्यमा पवस्व । आगमय । प्रयच्छेत्यर्थः । किंच हे सोमाभिषूयमाण पवमान अस्मभ्यं गातुवित् स्वर्गमार्गस्य लंभयिता ज्ञापयिता भव ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

आ कलशा अनूषतेंदो धाराभिरोजसा । एंद्रस्य पीतये विश ॥ १४ ॥

आ । कलशाः । अनूषत । इंदो इति । धाराभिः । ओजसा । आ । इंद्रस्य । पीतये । विश ॥ १४ ॥

हे इंदो क्षरणशील सोम ओजसा बलेन युक्तस्य तव धाराभिर्निरंतराभिः सहिताः कलशाः । प्रयोगबाहुल्यापेक्षमेतद्बहुवचनं । द्रोणकलशा अनूषत । स्तोतृभिराभिमुख्येन स्तूयन्ते । सोमाभिषवकाले हि ऋत्विजः स्तुवंति खलु । तत्तत्त्वमिंद्रस्य पीतये पानाया विश । यहांश्चमसांश्च प्रविश ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

यस्य ते मद्यं रसं तीव्रं दुहंत्यद्रिभिः । स पवस्वाभिमातिहा ॥१५॥

यस्य । ते । मद्यं । रसं । तीव्रं । दुहंति । अद्रिऽभिः । सः । पवस्व । अभिमातिऽहा ॥१५॥

हे सोम यस्य ते तव मद्यं मदकरं तीव्रं क्षिप्रं मदकारिणं रसमद्रिभिर्यावभिरध्वर्वाद्यो दुहंति अभिषुण्वन्ति स तादृशस्त्वमभिमातिहा । अभितो मातिरभिमानं येषां ते शबवः । पापरूपाणां शबूणां हंता सन् पवस्व । सर्वतो गच्छ । येऽभिषुण्वन्ति ते पापरहिताः सुकृतिनो भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

राजा मेधाभिरीयते पवमानो मनावधि । अंतरिक्षेण यातवे ॥१६॥

राजा । मेधाभिः । ईयते । पवमानः । मनौ । अधि । अंतरिक्षेण । यातवे ॥१६॥

मनौ मनुष्ये यागं कुर्वाणे सति । यद्वा मनावधि । मनुर्मैतष्यो यज्ञः । तस्मिन्पवमानः पूयमानः पुनानो वा राजा । राजशब्देन सोमोऽभिधीयते । सोमं राजानमक्रीणन्नित्यादिषु दृष्टत्वात् । स राजा मेधाभिः स्तुतिभिः सहेयते । गच्छति । किमर्थं । अंतरिक्षेणाकाशमार्गेण द्रोणकलशं प्रति यातवे यातुं । द्रोणाभिगमनकाले हि स्तोतृभिः स्तूयते खलु ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

आ न इंदो शतग्विनं गवां पोषं स्वश्यं । वह्ना भगन्तिमूतये ॥१७॥

आ । नः । इंदो इति । शतऽग्विनं । गवां । पोषं । सुऽअश्वं । वह्ना । भगन्तिं । ऊतये ॥१७॥

हे इंदो पाशेषु क्षरणशील दीपनशील वा हे सोम शतग्विनं शतसहस्रसंख्याभिर्गोभिर्युक्तं गवां पोषं गवादीनां पुष्टिवर्धनं स्वश्वं शोभनाश्वसंगसहितं भगन्तिं भगदन्तिं भजनीयधनदानं चोतये रक्षणाय नोऽस्माकमावह । प्रापय । गवादींश्च तेषां च वृद्धिं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ नः सोम सहो जुवो रूपं न वर्चसे भर । सुष्टाशो देववीतये ॥१८॥

आ । नः । सोम । सहः । जुवः । रूपं । न । वर्चसे । भर । सुष्टानः । देवऽवीतये ॥१८॥

हे सोम देववीतये देवपानाय देवानां कामाय वा सृष्टाणोऽभिषूयमा-
णोऽभिषुतो भव त्वं । सहः शशुभिभवनसमर्थं बलं जुवः । जु इति गत्यर्थः ।
शशून्प्रति शीघ्रगमनं च । यद्वा सर्वतो गमनशीलं । किंच । नेति चार्थे । वर्चसे ।
वर्च दीप्ती । दीप्ति सर्वत्र प्रकाशनाय रूपं च नोऽस्मभ्यमा भर । आहर । प्रयच्छ ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अर्षो सोम शुमत्सोमोऽभि द्रोणानि रोरुवत् । सीदञ्छ्येनो न योनिमा ॥ १९ ॥

अर्षे । सोम । शुमत्सोमः । अभि । द्रोणानि । रोरुवत् । सीदन् । श्येनः । न ।
योनिं । आ ॥ १९ ॥

हे सोमाभिषूयमाण पवमान शुमत्सोमोऽतिश्येन दीप्तिमांस्त्वं द्रोणानि ।
प्रयोगबाहुल्यापेक्षमेतद्बहुवचनं । द्रोणानभिलक्षीकृत्य रोरुवत् पुनःपुनर्भृशं वा
शब्दं कुर्वन् अर्षे । तानागच्छ । दशापविचमध्यान्निर्गतः सोमोऽविच्छिन्नधारया
द्रोणकलशे पतन् शब्दं करोति खलु । तत्र दृष्टान्तः । श्येनो न । यथा सीदन्
सर्वतो गच्छन् श्येनः शंसनीयगतिः पक्षी योनिं स्वस्थानं कुलायं प्रति भृशं
शब्दायमानः सन् आगच्छति । तद्वत् ॥

॥ अथ विंशी ॥

अप्सा इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमो अर्षेति विष्णवे ॥ २० ॥

अप्साः । इन्द्राय । वायवे । वरुणाय । मरुत्सभ्यः । सोमः । अर्षेति । विष्णवे ॥ २० ॥

अप्सा वसतीवरीनामधेयानामपां संभक्ता ॥ षण् संभक्ता । जनसनेति विट् ।
आत्वं विद्वनोरिति ॥ तादृशः सोमोऽर्षेति । द्रोणकलशमागच्छति । किमर्थं ।
इन्द्राय । सर्वदेवानां प्रथम एवेन्द्रः सोमं पिबति तस्मात्पूर्वमेवाभिहितः । तस्मै
वायवे तत्सहायाय च । ऐन्द्रवायवे हीन्द्रस्थानंतरं वायुः सोमं पिबति तस्मात्तदनु
वायुरूक्तः । तस्मै च वरुणाय मरुद्भ्यो मितं शब्दं कुर्वन् एतन्नामकेभ्यो देवेभ्यो
विष्णवे सर्वजगद्धापिने विष्णवे च । एतेषां पातुं सोमः स्रवतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

इषं तोकाय नो दधत्स्मभ्यं सोम विष्वतः । आ पवस्व सहस्रिणं ॥ २१ ॥

इषं । तोकाय । नः । दधत् । अस्मभ्यं । सोम । विष्वतः । आ । पवस्व । सहस्रिणं ॥ २१ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं तोकाय पुषायेषमन्नं दधद्विदधत्प्रयच्छन् सहस्रिणं
सहस्रसंख्याकं धनं विञ्चतः सर्वतो दिह्वस्मभ्यं वापवस्व । आ प्रयच्छ । अस्मभ्यं
पुषाय चान्नधनादिकं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

ये सोमासः परावति ये अर्वावति सुन्विरे । ये वादः शर्यणावति ॥ २२ ॥

ये। सोमासः। पराऽवति। ये। अर्वाऽवति। सुन्विरे। ये। वा। अदः। शर्यणाऽवति ॥ २२ ॥

एतदादिभ्यामृभ्यामिन्द्रार्थं सर्वत्र सोमाभिषवोऽस्तीत्याह । ये सोमासः सोमाः
परावति विप्रकृष्टेऽतिदूरे देशे ये वा र्वावत्यंतिके देशे इन्द्रार्थं सुन्विरेऽभिषूयन्तेऽभ्य-
षूयन्त ये वा शर्यणावति । कुरुक्षेत्रस्य जघनार्थं शर्यणावत्संज्ञकं मधुररसयुक्तं
सोमवत्सरोऽस्ति । अदोऽस्मिन्सरसि सरसा ये सोमा इन्द्रायाभिषूयन्ते तेऽस्मा-
कमभिमतफलं प्रयच्छन्त्विति वक्ष्यमाणेन संबंधः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

य आर्जीकेषु कृत्वसु ये मध्ये पस्त्यानां । ये वा जनेषु पंचसु ॥ २३ ॥

ये। आर्जीकेषु। कृत्वऽसु। ये। मध्ये। पस्त्यानां। ये। वा। जनेषु। पंचऽसु ॥ २३ ॥

ये वा सोमा आर्जीकेषु । ऋजीका नाम दूरभवा आर्जीका देशाः । तेषु ।
तथा कृत्वसु । कृत्वान इति देशाभिधानं । तेषु कर्मवत्सु देशेषु च । किंच पस्त्यानां
सरस्वत्यादीनां नदीनां मध्ये समीपे च ये सोमा अभिषूयन्ते । ऋषयो वै सरस्वत्यां
सन्नमासतेत्यादिषु नदीतीरे यज्ञकरणस्य श्रवणात् । किंच । जनेषु पंचसु ।
निषादपंचमाश्वत्वारो वर्णाः पंच जनाः । तेषु च ये वा सोमा अभिषुतास्ते
सोमा अस्माकमभिमतं प्रयच्छन्त्वित्युत्तरेण संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

ते नो वृष्टिं दिवस्पतिं पवन्तामा सुवीर्यं । सुवाना देवास इंदवः ॥ २४ ॥

ते। नः। वृष्टिं। दिवः। पतिं। पवन्तां। आ। सुऽवीर्यं। सुवानाः। देवासः। इंदवः ॥ २४ ॥

सुवानास्तत्र चात्र चाभिषूयमाणा देवा दीपनशीलाः स्तुत्या वेदवो यज्ञेषु
चमसेषु च क्षरन्तस्ते सोमा नोऽस्माकं दिवस्पतिः । परिशुष्टः पंचमीद्योतकः ।
अंतरिक्षादादित्याश्च वृष्टिं । अग्नीं प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमुपतिष्ठते । आदि-

त्याज्जायते वृष्टिरिति वृष्टिकारणत्वात् । किंच । सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं पुत्रं च धना-
दिकं वापवंतां । प्रापयंतु । यजमानः सोमेनाभिमतफलानि प्राप्नोति खलु ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवते हर्यतो हरिर्गृणानो जमदग्निना । हिन्वानो गोरधि त्वचि ॥ २५ ॥

पवते । हर्यतः । हरिः । गृणानः । जमत् ऽ अग्निना । हिन्वानः । गोः । अधि । त्वचि ॥ २५ ॥

हर्यतो देवान् कामयमानो हरिर्हरितवर्णः किंच गोस्त्वच्यध्यानुदुहे चर्मणि
हिन्वानः प्रेर्यमाणः स सोमो जमदग्निना मंचदष्टा ऋषिणा गृणानः स्तूयमानः
सन् पवते । दशापविचेण पूतो भवति । यद्वा । पात्राण्यभिगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

प्र शुक्रासो वयो जुवो हिन्वानासो न सप्तयः । श्रीणाना अप्सु मृजत ॥ २६ ॥

प्र । शुक्रासः । वयः ऽ जुवः । हिन्वानासः । न । सप्तयः । श्रीणानाः । अप्सु । मृजत ॥ २६ ॥

शुक्रासः शुक्रा दीपमाना वयो जुवो ऽ च प्रेरयंतः । यद्यदपेक्ष्य देवेभ्यः सोमं
प्रयच्छन्ति तत्तदपेक्षितं सोमो ददाति । ते सोमाः श्रीणाना दधिक्षीरादिभिः
श्रीयमाणाः संतो ऽ प्सु वसतीवरीष्वेकधनासु च मृजत । ऋत्विग्भिः प्रमृज्यन्ते ।
शोधन्ते । तच्च दृष्टान्तः । हिन्वानासो न सप्तयः । अश्वामैतत् । यथाश्वा हिन्वा-
नासो हिन्वानाः सादिभिः प्रेर्यमाणाः संतो ऽ प्सु तैरेव प्रशोधिता भवन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

तं त्वा सुतेष्वाभुवो हिन्विरे देवतातये । स पवस्वानया रुचा ॥ २७ ॥

तं । त्वा । सुतेषु । आ ऽ भुवः । हिन्विरे । देव ऽ तातये । स । पवस्व । अनया । रुचा ॥ २७ ॥

अथ प्रत्यक्षकृतः । हे सोम आभुवः कर्मकरणार्थं समन्ताद्भवन्तीत्याभुव ऋत्विजः ।
ते सुतेषु । सुतो ऽ भिषुतः सोमः । तद्वत्स यज्ञेषु देवतातये ॥ सर्वदेवात्तातिलिति
स्वार्थिकस्तातिल् ॥ इंद्रादिदेवेभ्यस्तं तादृशं प्रसिद्धं त्वा त्वां हिन्विरे । यावभिः
प्रेरयन्ति । अभिषुषन्तीत्यर्थः । ततः सो ऽ भिषुतः स त्वमनया रुचा दीपमानया
धारया द्रोणकलशं प्रति पवस्व । आगच्छ । पवतिर्गतिकर्मा । यद्वा । अनया मदी-
यया रुचा स्तुत्या सह कलशमागच्छ । कलशभिगमनकाले हि सोमं स्तुवन्ति ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमद्या वृणीमहे । पातमा पुरुस्पृहं ॥ २८ ॥

आ । ते । दक्षं । मयऽभुवं । वह्निं । अद्या । वृणीमहे । पातं । आ । पुरुऽस्पृहं ॥ २८ ॥

हे सोम यद्यारो वयं ते तव स्वभूतं दक्षं बलमद्यास्मिन्यागदिन आभिमुख्ये-
नावृणीमहे । संभजामहे । कीदृशं । मयोभुवं सुखस्य भावकं वह्निं धनादीनां प्रापकं
पातं शत्रुभ्यो रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं काम्यमानं बलमिति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

आ मद्रमा वरेण्यमा विप्रमा मनीषिणं । पातमा पुरुस्पृहं ॥ २९ ॥

आ । मद्रं । आ । वरेण्यं । आ । विप्रं । आ । मनीषिणं । पातं । आ । पुरुऽस्पृहं ॥ २९ ॥

हे सोम मद्रं मदकरं स्तुत्यं वा त्वामा वृणीमहे । वरेण्यं सर्वेर्वरेणीयं संभजनीयं
च । किंच विप्रं मेधाविनं त्वा । तथा मनीषिणं । मनस ईषा मनीषा । तद्वतं
स्तुतिमंतं वा त्वामा वृणीमहे । प्रत्येकं विशेषणापेक्षया आ इत्युपसर्गः कृतः ।
किंच पातं सर्वेषां रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं च त्वां संभजामहे ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

आ रयिमा सुचेतुनमा सुक्रतो तनूष्वा । पातमा पुरुस्पृहं ॥ ३० ॥

आ । रयिं । आ । सुऽचेतुनं । आ । सुक्रतो इति सुऽक्रतो । तनूषु । आ । पातं ।

आ । पुरुऽस्पृहं ॥ ३० ॥

हे सुक्रतो शोभनयज्ञ सोम त्वदीयं रयिं धनं वयमा वृणीमहे । किंच ।
सुचेतुनं । चिती संज्ञाने । भाव औणादिक ऊनप्रत्ययः । सुज्ञानं च । तनूष्व-
स्मत्पुत्रेषु च धनं सुज्ञानं च त्वमा विधेहि । यद्वा पुत्रार्थं वयमावृणीमहे । तथा
पातं सर्वस्य रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिर्यष्टृभिः काम्यमानं त्वां संभजामहे ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षष्ठो वर्गः ॥

पवस्वेति त्रिंशद्वचं षष्ठं मूक्तं । अचानुक्रम्यते । पवस्व शतं विस्वानसा अष्टा-
दशानुष्टुप् परास्तिष्ठ आग्नेय्य इति । शतसंख्याका विस्वानसाख्याः संहता ऋषयः ।
त्वं सोम सूर इत्येषानुष्टुप् । शिष्टा गायत्र्यः । अग्न आयूंषीत्याद्यास्तिष्ठः पवमान-
विशिष्टाग्निदेवताकाः । अन्यासां पवमानः सोमो देवता । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व विश्वचर्षणेऽभि विश्वानि काव्या । सखा सखिभ्य ईद्मः ॥१॥

पवस्व । विश्वऽचर्षणे । अभि । विश्वानि । काव्या । सखा । सखिऽभ्यः । ईद्मः ॥१॥

हे विश्वचर्षणे सर्वव्यापित्वेन सर्वस्य द्रष्टः हे सोम सखा स्तुत्यस्तोतृयष्ट्ययष्टु-
लक्षणेन संबन्धेन सखिभूतस्वमीद्मः स्तोतव्यः सन् सखिभ्यो हविःप्रदानेनोप-
कारकत्वान्मित्रभूतेभ्योऽस्मभ्यं विश्वानि सर्वाणि काव्या कवेः कर्माणि काव्यानि ।
ब्रह्मणादित्वात् यज् । सर्वाणि स्तोत्राण्यभिलक्षीकृत्य पवस्व । आ गच्छ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ताभ्यां विश्वस्य राजसि ये पवमान धामनी । प्रतीची सोम तस्थतुः ॥२॥

ताभ्यां । विश्वस्य । राजसि । ये इति । पवमान । धामनी इति । प्रतीची इति ।

सोम । तस्थतुः ॥२॥

हे पवमान दशापविचेण पूयमान पुनान वा हे सोम ये धामनी पूर्वपक्षाप-
रपक्षयोर्लतारूपस्य सोमस्य तवैकिकपर्णवृद्धिहासाभ्यां तव स्वभूतौ पूर्वादिपक्षौ ।
यद्वा ये धामनी नामनी अंशुसोमात्मके अपि प्रतीची त्वदभिमुखं गच्छन्तौ गच्छती
वा पक्षौ नामनी तस्थतुरूपजग्मतुस्ताभ्यां त्वं विश्वस्य सर्वस्य लोकस्य राजसि ।
स्वामी भवसि । पूर्वादिपक्षाभ्यां सर्वलोकस्योपनायत्वात्तस्य स्वामी भवसि ।
पृथिव्यामंशुनाम्ना मनुष्याणां सर्वेषामभीप्सितदानेन तस्य लोकस्य द्युलोके
देवेभ्यः स्वसुधामयकलादानेन तेषां प्रीणयिता भवसि । देवाः खलु सोमस्यै-
किकवृद्धिहासाभ्यां कलाः पिबन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि धामानि यानि ते त्वं सोमासि विश्वतः । पवमान ऋतुभिः कवे ॥३॥

परि । धामानि । यानि । ते । त्वं । सोम । असि । विश्वतः । पवमान । ऋतुऽभिः । कवे ॥३॥

हे सोम यस्मात्ते त्वदीयानि धामानि तेजांसि परितो वर्तन्तेऽत एव हे
पवमान पूयमान हे कवे क्रांतकर्मन् हे सोम त्वमृतुभिर्वसंतादिकालविशेषैः
सह विश्वतः सर्वतोऽसि । भवसि । अहोरात्रौ यच्च यच्च व्याप्नौ तच्च तच्च वसंता-
दिकालोपाधिकः सोमस्तिष्ठति । तयोस्तदधीनत्वादित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवस्व जनयन्निषोऽभि विष्णानि वार्यो । सखा सखिभ्य ऊतये ॥४॥

पवस्व । जनयन् । इषः । अभि । विष्णानि । वार्यो । सखा । सखिभ्यः । ऊतये ॥४॥

हे सोम सखा सखिभूतस्त्वं विष्णानि सर्वाणि वार्यो वरणीयान्यस्मन्नतानि स्तोत्राण्यभिलक्षीकृत्य सखिभ्योऽस्मभ्यमूतये रक्षणाय जीवनायेषोऽन्नानि जनयन् प्रयच्छन् पवस्व । आगच्छ । पवतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तव शुक्रासो अर्चयो दिवस्पृष्टे वि तन्वते । पविचं सोम धामभिः ॥५॥

तव । शुक्रासः । अर्चयः । दिवः । पृष्टे । वि । तन्वते । पविचं । सोम । धामभिः ॥५॥

हे सोम शुक्रासः सर्वत्र ज्वलनशीला धामभिस्तेजोभिः सहितस्य तव स्वभूता अर्चयोऽर्चनीया रश्मयो दिवो द्योतमानस्यादित्यस्य द्युलोकस्य वा पृष्टेऽधरभागे । पृथिव्यामित्यर्थः । पविचं पवमानसाधनमुदकं वितन्वते । विशेषेण तन्वति । विस्तारयन्ति । सर्वत्र कुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तवेमे सप्त सिंधवः प्रणिषं सोम सिंस्रते । तुभ्यं धावन्ति धेनवः ॥६॥

तव । इमे । सप्त । सिंधवः । प्रऽणिषं । सोम । सिंस्रते । तुभ्यं । धावन्ति । धेनवः ॥६॥

वृष्टिकर्तृत्वप्रसंगादाह । हे सोम इम इमास्त्वया सृष्टाः सप्त सप्तसंख्याकाः सिंधवः स्यन्दमाना गंगाद्या नद्यः । यद्वा सप्त सर्पणशीला नद्यः । तव प्रणिषं प्रशासनमाज्ञामभि सिंस्रते । अनुसरन्ति । त्वदाज्ञामनसृत्य समुद्रं गच्छन्तीत्यर्थः । किंच धेनवो नवप्रसूतिका देवानां हविःप्रदानेन प्रीणयिष्यो गावस्तुभ्यं त्वदर्धमेवागिरं क्षीरं प्रयच्छाम इति धावन्ति । आगच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र सोम याहि धारया सुत इन्द्राय मत्सरः । दधानो अक्षिति अरवः ॥७॥

प्र । सोम । याहि । धारया । सुतः । इन्द्राय । मत्सरः । दधानः । अक्षिति । अरवः ॥७॥

हे सोम अभिषूयमाण देव मत्सर इन्द्रस्य मदकरस्त्वं सुतोऽस्माभिरभिषुतः
सन् इन्द्रायेंद्रार्थं दशापविचान्निर्गतया संततया त्वदीयया धारया द्रोणकलशं प्र
याहि । प्रकर्षेण प्राप्नुहि । यद्वा हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वमिन्द्राय मत्सरो माद-
यितृतमः सन् धारयाग्री स्वाहाकारेण पाचात्पतंत्या धारया सह त्वमिन्द्रमु-
पयाहि । कीदृशः । अक्षित्यक्षीणं श्रवः । श्रव इत्यन्ननाम । दधानोऽस्मभ्यं
प्रयच्छन् प्रयाहीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समुं त्वा धीभिर्स्वरन्हिन्वतीः सप्त जामयः । विप्रमाजा विवस्वतः ॥ ८ ॥

सं । ऊं इति । त्वा । धीभिः । अस्वरन् । हिन्वतीः । सप्त । जामयः । विप्रं । आज्ञा ।
विवस्वतः ॥ ८ ॥

हे सोम हिन्वतीः । लिंगव्यत्ययः । हिन्वतः स्तुतीः प्रेरयंतः सप्त सप्तसंख्याका
जामय एकस्मिन्यज्ञे कर्मकरणेन परस्परं बंधुभृता होतृप्रभृतयः सप्त होचका
विवस्वतो देवानां हविःप्रदानेन परिचरणवतो यज्ञमानस्याजाजौ । अजंति
गच्छंत्युत्विजोऽचेत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन् विप्रं मेधाविनं पवमानं त्वा त्वामेव
धीभिर्धीतिभिः स्तुतिभिः समस्वरन् । अगच्छयन् । अस्तुवन् । यद्वा हिन्व-
तीर्गच्छंत्यः सप्त जामयो गंगाद्याः सप्त नद्यो धीभिः । वर्णलोपच्छांदसः ।
धीतिभिरंगुलीभिर्विप्रं त्वां समस्वरन् । प्रेरयंति । वसतीवरीभिरकधनाभिश्च
परिणोधनार्थं प्रेरयंतीति ॥

॥ अथ नवमी ॥

मृजंति त्वा समयुवोऽथ्ये जीरावधि षृणि । रेभो यदज्यसे वने ॥ ९ ॥

मृजंति । त्वा । सं । अयुवः । अथ्ये । जीरी । अधि । स्वनि । रेभः । यत् । अज्यसे । वने ॥ ९ ॥

हे सोम अयुवः । अंगुलिनामितत । अजंति प्रक्षिपंति हवीषग्राविति । यद्वा ।
अगेर्गत्यर्थस्य । कर्मकरणार्थमितस्ततो गच्छंतीति । अयुवोऽंगुलयोऽस्मदीया
जीरी पापानामभिभावुके क्षिप्रं कृते वा स्वन्यध्यधिकं शृष्टायमानेऽथ्येऽविवालेन
कृते पविषे त्वा त्वां तदा सं मृजंति सम्यक् शोधयंति यद्यदा रेभः । रेभृ शब्दे ।
उदकमध्ये प्रक्षेपेण शृष्टायमानस्त्वं वने वननीये वसतीवर्याख्य उदकेऽज्यसे ।
अक्तः सिक्तो भवसि । तदा मृजंतीत्यन्वयः ॥

॥ अथ दशमी ॥

पर्वमानस्य ते कवे वाजिन्सर्गा असृक्षत । अर्वतो न श्रवस्यवः ॥१०॥

पर्वमानस्य । ते । कवे । वाजिन् । सर्गाः । असृक्षत । अर्वतः । न । श्रवस्यवः ॥१०॥

मार्जनप्रसंगमाह । हे कवे क्रांतप्रज्ञ हे वाजिन्नवन् सोम पर्वमानस्य दश-
पवित्रेण पूयमानस्य ते तव सर्गाः । सृज्यंत इति सर्गा धाराः । कीदृशाः । श्रवस्यवः ।
छंदसि परेच्छायां क्यच् । यष्टृणामन्नं कामयमानास्त्वदीया धारा असृक्षत ।
सृजन्ति । निर्गच्छन्तीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः । अर्वतो न । यथाश्वा मंदुरातो निर्गच्छन्ति
तद्वत् पवित्रान्निसरन्तीत्यर्थः । प्रयोगापेक्षं चात्र धाराबाहुल्यं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अच्छा कोशं मधुश्चुतमसृयं वारं अभ्यये । अवावगंत धीतयः ॥११॥

अच्छ । कोशं । मधुऽश्चुतं । असृयं । वारं । अभ्यये । अवावगंत । धीतयः ॥११॥

धारानिर्गमनप्रसंगादभिधीयते । मधुश्चुतं मधुररसस्य व्यावयितारं क्षारयितारं
कोशं द्रोणकलग्नमच्छाभिलक्ष्याभ्ययेऽविमयेऽविस्वभृते वा वारं वाले दश-
पवित्रेऽसृयं । सोमा ऋत्विग्भिः सृज्यन्ते । सृजेः कर्मणि तिङां तिङो भवन्तीति
श्री रमादेशः । किंच धीतयः । अंगुलिनामैतत् । धयन्ति पिबन्त्याभिरिति ।
अस्मदीया अंगुलयोऽवावगंत । तान् सोमान पुनःपुनर्मार्जनार्थं कामयन्ते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अच्छा समुद्रमिंदवोऽस्तं गावो न धेनवः । अग्नमन्नस्य योनिमा ॥१२॥

अच्छ । समुद्रं । इंदवः । अस्तं । गावः । न । धेनवः । अग्नमन्न । ऋतस्य । योनिं । आ ॥१२॥

इंदवः क्षरंतः सोमाः समुद्रं सोमानामेकैव संगमनस्थानं द्रोणकलग्नम-
भिगच्छन्ति । तच्च दृष्टान्तः । धेनवः पयःप्रदानेन जनानां प्रीणयिष्यो नवप्रसूतिका
गावोऽस्तं गृहं यथाभिगच्छन्ति तद्वत् । किंच ते सोमा ऋतस्य सत्यभृतस्य यज्ञस्य
योनिं स्थानमागमन् । आभिमुख्येन गच्छन्ति । गमेलुङि सिचो लुक्पुपधालोपः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्र ण इंदो महे रण आपो अर्षन्ति सिंधवः । यद्गोभिर्वासयिष्यसे ॥१३॥

प्र । नः । इंदो इति । महे । रणे । आपः । अर्षन्ति । सिंधवः । यत् । गोभिः । वासयिष्यसे ॥१३॥

हे इंदो क्षरन् सोम नोऽस्माकं स्वभूताय रणे रणाय । रणंति स्तुवंति देवा-
नचेति रणो यज्ञः । अधिकरणे अप् । डैर्यः । पा० ७. १. १३. । इति न भवति
सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वात् । महे महते रणाय यज्ञाय तदर्थं सिधवः स्यंद-
माना आपो वसतीवर्याख्याः सोमसेकार्थं तदार्पेति । प्रगच्छंति । तद्यदा त्वं गोभिर्ग-
व्यैर्दधिक्षीरादिभिर्वासयिष्यस आच्छाद्यसे मिश्रितो भवसि तदापो गच्छंतीति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अस्य ते सख्ये वयमियंशंतस्त्वोतयः । इंदो सखित्वमुग्मसि ॥ १४ ॥

अस्य ते । सख्ये । वयं । इयंशंतः । त्वाऽऽतयः । इंदो इति । सखिऽत्वं । उग्मसि ॥ १४ ॥

हे इंदो पवमान इयंशंतो यष्टुमिच्छंतः पूजयितुमिच्छंतो वास्य प्रसिद्धस्य ते
तव सख्ये सखिकर्मणि स्थिता वयं त्वोतयस्त्वदायत्तरक्षणाः संतः सखित्वं सखि-
भावमेवोग्मसि । उग्मः । कामयामहे ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

आ पवस्व गविष्टये महे सोम नृचक्षसे । इंदस्य जठरे विण ॥ १५ ॥

आ । पवस्व । गोऽइष्टये । महे । सोम । नृऽचक्षसे । आ । इंदस्य । जठरे । विण ॥ १५ ॥

हे सोम पवमान गविष्टयेऽगिरसां गवामन्वेष्ट्रे महे महते नृचक्षसे नृणां
मनष्याणां द्रष्ट्रे कर्मनेतृणां फलं पश्यते वा चंद्रायापवस्व । पात्रेषु दृष्ट्वापवित्रेण
पूतो भव । इंदस्य जठर उदर उदरभूते द्रोणकलशे च विण । प्रविण ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

महाँ असि सोम ज्येष्ठ उयाणामिंद ओजिष्ठः । युध्वा सञ्जिगेथ ॥ १६ ॥

महान् । असि । सोम । ज्येष्ठः । उयाणां । इंदो इति । ओजिष्ठः । युध्वा । सन् ।

शश्वत् । जिगेथ ॥ १६ ॥

हे सोम त्वं महानसि । यतस्त्वं देवानां प्रीणयिता खलु । त्वं ज्येष्ठः प्रशस्यतमो
भवसि । किंच हे इंदो पवमान त्वमुयाणामुद्धूर्णबलानामप्योजिष्ठ ओजस्वितमो
भवसि । त्वं युध्वा सन् शश्वभिः सह युद्धं कुर्वन् एव शश्वत् सर्वदा जिगेथ ।
तान् तेषां धनानि च जितवानसि । जि जये । थलि सँल्लिटोर्जेरित्यभ्यासादुत्तरस्य
क्वर्गोदेशः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

य उ॒येभ्य॑श्चि॒दोजी॑याञ्छू॒रेभ्य॑श्चि॒च्छू॒रतरः॑ । भूरि॒दाभ्य॑श्चि॒न्मंही॑यान् ॥ १७ ॥

यः । उ॒येभ्यः॑ । चि॒त् । ओजी॑यान् । शू॒रेभ्यः॑ । चि॒त् । शू॒रऽतरः॑ । भूरि॒ऽदाभ्यः॑ ।
चि॒त् । मंही॑यान् ॥ १७ ॥

यः सोम उयेभ्यश्चित् उद्गूरेभ्यो बलवद्भ्योऽप्योजीयान् ओजस्वितमः । किञ्च ।
यः शूरेभ्यश्चिद्वीरेभ्योऽपि शूरतरोऽत्यन्तसमर्थो भवति । तथा यः सोमो भूरि-
दाभ्यः । इदाञ् दाने । आतो मनिन्निति विच् । बहुधनानां दातृभ्योऽपि मंहीयान्
दातृतमो भवति । तं त्वां वृणीमह इत्युत्तरेण संबन्धः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

त्वं सोम॑ मूर॒ एष॑स्तो॒कस्य॑ सा॒ता त॒नूनां॑ । वृ॒णीमहे॑ स॒ख्याय॑ वृ॒णीमहे॑ यु॒ज्याय॑ ॥ १८ ॥
त्वं । सोम॑ । मूरः॑ । आ । इषः॑ । तो॒कस्य॑ । सा॒ता । त॒नूनां॑ । वृ॒णीमहे॑ । स॒ख्याय॑ ।
वृ॒णीमहे॑ । यु॒ज्याय॑ ॥ १८ ॥

हे सोम मूरः सुवीर्यः । यद्वा सर्वस्य यागादिकर्मणि प्रेरकत्वमिषाऽन्नान्य-
स्माकमा धेहि । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः । किञ्च त्वं तोकस्य पुत्रस्य तनूनां ।
तन्वंति विस्तारयन्ति कुलमिति तन्वः पौत्राः । तेषां च साता दाता भव । षण्णु
दाने । जनसनेति विट् । जनसनेत्यात्वं । वयं तं त्वां सख्याय सखिभावाय कर्मणे
वा वृणीमहे । संभजामहे । तथा युज्याय । युज् सहायः । तस्य भावे कर्मणि
वा ष्यञ् । संज्ञापूर्वकस्य विधेरनित्यत्वादवृद्धिः । शत्रुवधादिलक्षणसहाय्याय च
वयं वृणीमहे ॥

अग्निहोत्रे पूर्वस्यामाहुतौ हुतायामुपस्थितेन यजमानेन प्रतिदिवसं प्रतिसं-
वत्सरं वानेन तृचेनाग्निरुपस्थेयः । सूचितं च । आग्नेयीभिश्चाग्न आयूंषि पवस इति
तिमृभिः संवत्सेर संवत्सेर । आ० २. ३. । इति ॥ चोलादिकर्मसु चतस्र आज्याहुतयो
होतव्यास्तर्चैव तिस्रः । सूचितं च । तेषां पुरस्ताच्चतस्र आज्याहुतीर्जुहुयादग्न आयूंषि
पवस इति तिमृभिः । आ० गृ० १. ४. । इति ॥ आधाने पवमानेष्टावग्नेः पवमा-
नस्याग्न आयूंषीत्येषान्वाक्या । अग्ने पवस्वेत्येषा याज्या । सूचितं च । प्रथमाया-
मग्निरग्निः पवमानोऽग्न आयूंषि पवसेऽग्ने पवस्व स्वपाः । आ० २. १. । इति ॥

पुनराधेये द्वितीयाज्यभागस्याग्न आयूंषीत्येषा वैकल्पिकानुवाक्या । सूचितं च ।
नित्यं पूर्वमनुब्राह्मणिनोऽग्न आयूंषि पवस इत्युत्तरं । आ० २. ८. । इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकोनविंशी ॥

अग्न आयूंषि पवस आ सुवोर्जेमिषं च नः । अरे बाधस्व दुच्छुनां ॥ १९ ॥

अग्ने । आयूंषि । पवसे । आ । सुव । ऊर्जे । इषं । च । नः । अरे । बाधस्व । दुच्छुनां ॥ १९ ॥

हे अग्ने पवमानरूप त्वमस्माकमायूंषि जीवनानि पवसे । रक्षसि । नोऽस्मा-
कमूर्जमन्नरसमिषमन्नं चासुव । आभिमुख्येन प्रेरय । किंच दुच्छुनां । रक्षोनामैतत् ।
रक्षांस्यारेऽस्मत्तो दूर एव बाधस्व । संपीडय ॥

॥ अथ विंशी ॥

अग्निर्ऋषिः पवमानः पांचजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयं ॥ २० ॥

अग्निः । ऋषिः । पवमानः । पांचऽजन्यः । पुरऽहितः । तं । इमहे । महाऽगयं ॥ २० ॥

पांचजन्यः । निषादपंचमाश्रितारो वर्णाः पंचजनाः । यद्वा गंधर्वाः पितरो
देवा असुरा रक्षांसीत्येते पंचजनाः । अथवा देवा मनुष्या गंधर्वाप्सरसः सर्पाः
पितर इति ब्राह्मणेऽभिहिताः पंचजनाः । गंधीराज् ज्य इत्यत्र वहिर्देवपंचजनेभ्य
इति वक्तव्यमिति वचनात् । पा० ४. ३. ५८. ३. । भवार्थे ज्यप्रत्ययः । तेषां तत्त-
दभीष्टप्रदानेन स्वभूत ऋषिः सर्वद्रष्टा पवमानस्तद्रूपोऽग्निः पुरोहितः कर्मार्थ-
मृत्विग्भिः पुरो निहितः । तं पूर्वोक्तलक्षणं महागयं महद्भिर्देवादिभिरपि
गीर्भिर्गीतव्यं । महान्ति प्रभूतानि यज्ञगृहानि वा यस्य स तथोक्तः । तं पवमान-
गुणविशिष्टमग्निमीमहे । धनादीनि याचामहे ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यं दधद्रयि मयि पोषं ॥ २१ ॥

अग्ने । पवस्व । सुऽअपाः । अस्मे इति । वर्चः । सुऽवीर्यं । दधत् । रयिं । मयि । पोषं ॥ २१ ॥

हे अग्ने स्वपाः । सोर्मनसीत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । शोभनकर्मा त्वमस्मे अस्मासु
सुवीर्यं शोभनवीर्येपितं वर्चः । वर्च दीप्ति । तेजः पवस्व । आगमय । तथा
भवान् रयिं धनं पुषं वा पोषं । भावे कर्मणि वा घञ् । गवां पुष्टिं । यद्वा

गवादिकं मयि भवान्दधत् । दधातु । करोत्वित्यर्थः । दधातेर्लेङ्यङागमः ।
घोर्लोपो लेटि वेत्याकारलोपः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पवमानो अति सिधोऽभ्यर्षति सुष्टुतिं । सूरौ न विश्वदर्शतः ॥ २२ ॥

पवमानः। अति। सिधः। अभि। अर्षति। सुऽस्तुतिं। सूरः। न। विश्वऽदर्शतः ॥ २२ ॥

पवमानः सोमः सिधो हिंसकाञ्जभूनतिक्रम्य गच्छति । तथा सुष्टुतिं स्तोतृणां
शोभनां स्तुतिमभ्यर्षति । आभिमुख्येन गच्छति । ऋषी गतौ तौदादिकः ।
बहुलं छंदसीति शप् । गुणः । किंच सूरौ न सूर्य इव विश्वदर्शतः सर्वस्य द्रष्टा
सर्वेषां दर्शनीयो भवति ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

स मर्मृजान आयुभिः प्रयस्वान्प्रयसे हितः । इंदुरत्यो विचक्ष्णः ॥ २३ ॥

सः। मर्मृजानः। आयुऽभिः। प्रयस्वान्। प्रयसे। हितः। इंदुः। अत्यः। विऽचक्ष्णः ॥ २३ ॥

आयुभिः कर्मनेतृभिर्मनुषैर्मर्मृजानः पुनः पुनर्मृज्यमानः शोध्यमानः स इंदुः
स सोमोऽत्यो देवान्संततं गता भवति । कीदृशः । प्रयस्वान् प्रीणनशीलान्नवान् ।
यद्वा स्तोतृभ्यो देयत्वेनान्नयुक्तः । अत एव प्रयसे हवीरूपायान्नाय हितो विचक्ष्णः
सर्वस्य प्रदर्शनकारी सर्वस्य विद्रष्टा वा सोमो देवानभिगता भवति । चक्षिङ्
व्यक्तायां वाचि । अनुदात्तेतश्च हलादेरिति युच् ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

पवमान ऋतं बृहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जंघनत् ॥ २४ ॥

पवमानः। ऋतं। बृहत्। शुक्रं। ज्योतिः। अजीजनत्। कृष्णा। तमांसि। जंघनत् ॥ २४ ॥

पवमान ऋतं सत्यं यथार्थभूतं बृहत्पभूतं सर्वदेशेषु व्यापकं शुक्रं दीप्यमानं
श्वेतवर्णं ज्योतिस्तेजोऽजीजनत् । शुलोक उदपादयत् । किं कुर्वन् । कृष्णा
कृष्णवर्णानि तमांसि जंघनत् भृशं विनाशयन् । हंतैर्यङ्गुकि शतरि रूपं । अभ्य-
स्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवमानस्य जंघतो हरेष्वंद्रा असृक्षत । जीरा अजिरशोचिषः ॥ २५ ॥

पवमानस्य । जंघतः । हरेः । चंद्राः । असृक्षत । जीराः । अजिरऽशोचिषः ॥ २५ ॥

जंघतः पुनःपुनस्तमांसि विनाशयतो हरेर्हरितवर्णस्याजिरशोचिषः सर्वत्र
गमनशीलतेजसः पवमानस्य सोमस्य चंद्राः । चदि आह्लादने । देवानामाह्लाद-
यिष्यो जीराः क्षिप्रं क्षरणशीला धारा असृक्षत । सृजंति । पवित्राच्चिर्गच्छंतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

पवमानो रथीतमः शुभेभिः शुभ्रशस्तमः । हरिष्वंद्रो मरुद्गणः ॥ २६ ॥

पवमानः । रथिऽतमः । शुभेभिः । शुभ्रशऽतमः । हरिऽचंद्रः । मरुत्ऽगणः ॥ २६ ॥

पवमानो देवो रथीतमोऽतिशयेन रथवान् । इंद्रयिन इतीकारः । तथा
शुभेभिः शोभायुक्तेभ्यस्तेजोभ्योऽपि शुभ्रशस्तमोऽत्यंतदीप्यमानश्च । यद्वा निर्म-
लेभ्योऽपि निर्मलतमयशोयुक्तः । हरिष्वंद्रः । ह्रस्वाच्चंद्रोत्तरपद इति सांहितिकः
सुट् । हरितवर्णदीप्तिर्हरितधारावान्वा मरुद्गणः । मरुतो यस्य गणः सहायभूताः
स तथोक्तः । तादृशः सर्वांल्लोकान् स्वरश्मिभिः स्वदीप्तिभिर्ब्रह्मवत् व्याप्नो-
त्वित्युत्तरेणान्वयः ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पवमानो अथवद्रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यं ॥ २७ ॥

पवमानः । वि । अथवत् । रश्मिऽभिः । वाजऽसातमः । दधत् । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं ॥ २७ ॥

पवमानः सोमो रश्मिभिः स्वदीप्तिभिर्ब्रह्मवत् सर्वं जगद्व्याप्नोतु । कीदृशः ।
वाजसातमः । अतिशयेनान्नस्य दाता बलस्य संभक्ता वा । तथा स्तोत्रे पवमा-
नस्तोत्रं कुर्वते मनवे सुवीर्यं सुवीर्योपेतं पुत्रं धनं वा दधत् विदधत् प्रयच्छन्
व्याप्नोतु । अघोतेर्लेट्याडागमः ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

प्र सुवान इंदुरक्षाः पविषमत्यय्यं । पुनान इंदुरिद्रमा ॥ २८ ॥

प्र । सुवानः । इंदुः । अक्षारिति । पविषं । अति । अय्यं । पुनानः । इंदुः । इंद्रः । आ ॥ २८ ॥

सुवानोऽभिषूयमाण इंदुः सोमोऽव्ययमविमयमूर्णास्तुकेन निर्मितं दशाप-
विचमतीत्य प्राक्षाः । कलशं प्रतिकर्षेण क्षरति ॥ क्षरतेर्लुङि तिपि सिचि छांदस
इडागमाभावः । अतोऽल्लांतस्येति वृद्धिः । रास्तस्येति सिचो लोपः । रेफांतं
स्पष्टयितुमितिकारः । बहुलं छंदसि । पा० ७. ३. ९७. । इतीडभावः । हल्ङादिना
तिलोपः । ततस्पुनानः पवित्रेण शुद्ध इंदुः सोम इंद्रमा विशति । उपसर्ग-
श्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

एष सोमो अधि त्वचि गवां क्रीळत्यद्रिभिः । इंद्रं मदाय जोहुवत् ॥ २९ ॥

एषः । सोमः । अधि । त्वचि । गवां । क्रीळति । अद्रिऽभिः । इंद्रं । मदाय । जोहुवत् ॥ २९ ॥

एष अंशुरूपः सोमो गवां त्वच्यानदुहचर्मणि । अधिशब्द उपर्यर्च्योक्तकः ।
चर्मण्युपर्यर्द्रिभिर्यावभिः सह क्रीडति । अभिषवाय संक्रीडते । एतेन तत्काल
इंद्रविषयां स्तुतिं कुर्वतीत्यवगम्यते ॥

॥ अथ चिंशी ॥

यस्य ते द्युस्रवत्पयः पवमानाभृतं दिवः । तेन नो मृळ जीवसे ॥ ३० ॥

यस्य । ते । द्युस्रऽवत् । पयः । पवमान । आऽभृतं । दिवः । तेन । नः । मृळ । जीवसे ॥ ३० ॥

हे पवमान पूयमान हे सोम दिवो द्युलोकादाभृतं श्येनरूपया गायत्र्याहृतं
द्युस्रवदन्नवद्यशोयुक्तं वा पयः सोमलक्षणमन्नं यस्य ते तव स्वभूतं विद्यते तस्मान्न
तेनाच्चेन नोऽस्मान् जीवसे चिरजीवनाय मृळ । मृळय । सुखय ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वादशो वर्गः ॥

त्वं सोमासीति द्वाचिंशद्वचं सप्तमं सूक्तं । आद्यतृचस्य बार्हस्पत्यो भरद्वाज
ऋषिः । द्वितीयस्य मारीचः कश्यपः । तृतीयस्य राहूगणो गोतमः । चतुर्थस्य
भौमोऽचिः । पंचमस्य गाधिनो विश्वामित्रः । षष्ठस्य भार्गवो जमदग्निः ।
सप्तमस्य मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । सूक्तशेषस्यांगिरसः पवित्रो वसिष्ठो वोभौ वा
समुदितावृषी । पवस्व सोम मंदयन्नित्याद्यास्त्रिस्रो द्विपदा गायत्र्यः । अविता
नो अजाश्च इत्याद्यास्त्रिस्रः पवमानपूषदेवत्याः पवमानसोमदेवताका वा । यज्ञे
पवित्रमर्चिषीत्याद्याः पंचर्चः पवमानाग्निदेवत्याः । आसां पंचानां मध्य उभाभ्यां
देव सवितरिति तृतीया पवमानसवितृदेवताका वा । चतुर्थी चिभिष्टुं देव

सवितरित्येषा विकल्पेन पवमानाग्निसवितृदेवताका । पुनंतु मामित्येषा विकल्पेन वैश्वदेवी । यः पावमानीरध्येतीत्यादिके द्वे पवमानमंडलाध्येतृस्तुतिप्रतिपादिके । अतः सैव देवता । शिष्टाः सर्वाः पवमानसोमदेवताकाः । तथा चानुक्रम्यते । त्वं सोमासि द्वाविंशद्भरद्वाजः कश्यपो गोतमोऽचिर्विश्वामिचो जमदग्निर्वसिष्ठ इति ह तृचाः सप्त ऋषयः शेषे पविचो वसिष्ठो वोभौ वा । पवस्व सोम तिस्रो नित्यद्विपदा गायत्र्योऽविता नस्तिस्रः पौष्ण्यो वा यज्ञे पविचं पंचाग्रेभ्यः सावित्र्यग्निसावित्री वैश्वदेवी वासामंत्याः । त्रिंशी पुरउष्णिक् सप्तविंश्यनुष्टुबन्त्ये च ते पावमान्यध्येतृस्तुती इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

त्वं सोमासि धारयुर्मंद्र ओजिष्ठो अध्वरे । पवस्व मंहयद्रयिः ॥ १ ॥

त्वं । सोम । अग्नि । धारयुः । मंद्रः । ओजिष्ठः । अध्वरे । पवस्व । मंहयत् ऽरयिः ॥ १ ॥

हे सोमाभिषूयमाण पवमान मंद्रो मोदयितृतम ओजिष्ठ ओजस्वितमस्त्वमध्वरे हिंसारहितेऽस्मदीये यज्ञे धारयुरभिषवणधाराकामोऽसि । भवसि । ततस्त्वं मंहयद्रयिः स्तोतृभ्यः प्रदीयमानधनः सन् पवस्व । द्रोणकलशे यहादिषु दशा-पवित्रेण पूतो भव । यज्ञा धारयुस्तद्वदर्थे भाष्यत इति मत्वर्थीयो युः । स हे सोम त्वं धारावानिव ततः पवस्वेति संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं सुतो नृमादनो दधन्वान्मत्सरित्तमः । इंद्राय सूरिरंधसा ॥ २ ॥

त्वं । सुतः । नृऽमादनः । दधन्वान् । मत्सरिन् ऽतमः । इंद्राय । सूरिः । अंधसा ॥ २ ॥

हे सोम नृमादनो नृणां कर्मणो नेतृणामृत्विजां मादयिता अत एव दधन्वान् तेभ्यो धनानि धारयन् प्रयच्छन् यज्ञा यज्ञस्य धारकः सूरिः प्राज्ञः सुतोऽस्माभिरभिषुतस्त्वमंधसा हवीरूपेणाग्नेन सहेंद्राय मत्सरित्तमस्तस्यातिशयेन मदकारी भव । नाह्वस्येति नकारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं सुष्टावो अद्रिभिरभ्यर्च्य कर्मिणो दत् । द्युमंतं शुष्मं मुत्तमं ॥ ३ ॥

त्वं । सुष्टावः । अद्रिऽभिः । अभि । अर्च्य । कर्मिणो । दत् । द्युऽमंतं । शुष्मं । उत्तमं ॥ ३ ॥

हे पवमान सोम अद्रिभिर्यावभिः सुव्वाणः सुन्वानोऽभिषूयमाणस्त्वं कनिक्रदत्
भृशं शब्दं कुर्वन् अभ्यर्ष । कलशं पाषाणि वाभिगच्छ । तथा द्युमंतं दीप्तियुक्त-
मुत्तमं शुष्मं शबूणां शोषकं बलं च प्राप्नुहि । यद्वा । एकवाक्यतया योजनीयः ।
सूयमानस्त्वं बलमभिगच्छेति ॥ कदि ऋदि आह्वाने । ऋदेर्यङ्लुकि नलो-
पोऽभ्यासस्य निगागमश्च दार्धतिं दर्धतीति सूत्रेण सर्वं निपात्यते । तस्माच्छ-
तृप्रत्ययः । अभ्यस्तानामादिरिति स्वरः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इंदुर्हिन्वानो अर्षति तिरो वाराण्यथ्यया । हरिर्वाजमचिक्कदत् ॥ ४ ॥

इंदुः । हिन्वानः । अर्षति । तिरः । वाराणि । अथ्यया । हरिः । वाजं । अचिक्कदत् ॥ ४ ॥

हिन्वानो यावभिः प्रेर्यमाणोऽभिषूयमाण इंदुः सोमोऽथ्ययाविमयान्यवीनां
स्वभूतानि वाराणि बालानि । पवित्राणीत्यर्थः । तानि तिरस्तिरस्कृत्य थ्यवधा-
यार्षति । गच्छति । प्रभूतं निर्गच्छतीत्यर्थः । सोऽयं हरिर्हरितवर्णः सोमो
वाजमन्त्रमचिक्कदत् । शब्दयति । त्वया सेहंद्रमहमाह्वयामीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदो थ्यथ्यमर्षसि वि अर्वांसि वि सौभगा । वि वाजान्सोम गोमतः ॥ ५ ॥

इंदो इति । वि । अथ्यं । अर्षसि । वि । अर्वांसि । वि । सौभगा । वि । वाजान् ।

सोम । गोऽमतः ॥ ५ ॥

हे इंदो सोम अथ्यमविवाले भवं पवित्रं थ्यर्षसि । विविधं धाराभिर्गच्छसि ।
किंच । अर्वांसि हवीरूपाण्यन्त्रानि च विगच्छसि । तथा सौभगा । सुभगस्य
भावः सौभगं । सुभगशब्द उद्गाढादिषु पठ्यते । तस्योत्तरपदवृद्धिर्नेष्यते । सौभगानि
धनानि विविधं प्राप्नोषि । तथा हे सोम गोमतः पशून्मन्ति वाजान् बलानि च
विविधं प्राप्नुहि । तानि सर्वाण्यस्माकं प्रापयेत्यभिप्रायः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चयोदशे वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ न इंदो गतग्विनं रयिं गोमंतमश्विनं । भरा सोम सहस्रिणं ॥ ६ ॥

आ । नः । इंदो इति । गतऽग्विनं । रयिं । गोऽमंतं । अश्विनं । भरा । सोम । सहस्रिणं ॥ ६ ॥

हे इंदो पाषेषु क्षरन् हे सोम नोऽस्मभ्यमा भर । संपादय । देहि । किमि-
त्युच्यते । शतग्विनं शतं गावो यस्य स शतगुः । तद्वतं गोमतं प्रशस्तपशुमतं-
मश्विनमश्वयुक्तं सहस्रिणं सहस्रसंख्याकं रयिं धनं पुत्रं वाभर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पर्वमानास इंदवस्तिरः पविचमाशवः । इंद्रं यामेभिराशत ॥ ७ ॥

पर्वमानासः । इंदवः । तिरः । पविचं । आशवः । इंद्रं । यामेभिः । आशत ॥ ७ ॥

पविचमूर्णास्तुकेन निर्मितं दशापविचं तिरस्तिरस्कृत्य व्यवधायकं कृत्वा पव-
मानासः कलशं प्रति बहुधाराः क्षरन्त आशवः क्षिप्रं मदकारिणश्चमसादीन
व्याप्नुवंतो वेदवः सोमा यामेभिः स्वीर्यिर्गमनैरिंद्रमाशत । व्याप्नुवंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ककुहः सोम्यो रस इंदुरिंद्राय पूर्यः । आयुः पवत आयवे ॥ ८ ॥

ककुहः । सोम्यः । रसः । इंदुः । इंद्राय । पूर्यः । आयुः । पवते । आयवे ॥ ८ ॥

ककुहः । सोमः सर्वकर्मकारयितृत्वेन सर्वेषां समुच्छ्रितोऽतिशयितो भवति ।
सोऽयं पूर्यः पूर्वः कृतोऽभिषुतः पूर्वं प्रातःकाले कृतो वायुरिंद्रमभिगन्तेदुः
पाषेषु क्षरन् सोम्यः । मये चेति यप्रत्ययः । सोममयो रस आयवे सर्वत्र गंच
इंद्राय पवते । कलशेषु पविचेण पूतो भवति । यद्वा । इंद्रार्थमभिमुखं गच्छति ।
पवतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ नवमी ॥

हिन्वन्ति सूरमुस्रयः पर्वमानं मधुश्चुतं । अभि गिरा समस्वरन् ॥ ९ ॥

हिन्वन्ति । सूरं । उस्रयः । पर्वमानं । मधुश्चुतं । अभि । गिरा । सं । अस्वरन् ॥ ९ ॥

उस्रयः कर्मकरणार्थमितस्ततः संचरन्त्योऽंगुलयो मधुश्चुतं मदकरस्य रसस्य
व्यावयितारं सूरं सुवीर्यं सर्वस्य यागादिकर्मणि प्रेरकं पवमानं सोमं हिन्वन्ति ।
अभिषवार्थं संप्रेरयन्ति । ततः स्तोतारो गिरा स्तुत्या तमेनमभि समस्वरन्
सम्यगभिष्टुवंति ॥

॥ अथ दशमी ॥

अविता नो अजाश्वः पूषा यामनियामनि । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ १० ॥

अविता । नः । अजऽअश्वः । पूषा । यामनिऽयामनि । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ १० ॥

अजाश्वः । अजाः पूष्ण इत्युक्त्वादजा एवाश्वो वाहनानि यस्य स तथोक्तः । स पूषैतन्नामको देवो यामनि यामनि सर्वस्मिन्गमने भीमदिष्यलक्षणे नोऽस्मा-
कमविता पालयिता भवतु । किञ्च । कन्यासु कमनीयास्वभिमतासु स्त्रीषु
नोऽस्मानाभक्षत् । आ भजतां । अस्माकं कन्याः प्रयच्छत्वित्यर्थः । भजः सेवार्थोऽस्ते
सिष्यडागमे रूपं । यद्वा अजाश्वोऽजवाहनः पूषा सर्वस्य पोषयिता सोमो
यामनि यामनि । यायते प्राप्यते देवैरचेति याम यज्ञः । तच्च यज्ञे नोऽस्मा-
कमविता रक्षिता भवतु । तथा कन्यासु स्त्रीष्विष्टास्वस्माना भक्षत् । प्रापयतु ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अयं सोमः कपर्दिने घृतं न पवते मधु । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ ११ ॥

अयं । सोमः । कपर्दिने । घृतं । न । पवते । मधु । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ ११ ॥

कपर्दिने कल्याणमुकुटवते सोमाय पूष्णे वा तदर्थमयं मादयिताभिषुतोऽस्म-
दीयः सोमः पवते च । गच्छति । तं प्राप्नोति । तच्च दृष्टांतः । घृतं न मधु मादकं
हवीरूपं घृतं यथा सोमं पूषणं वा गच्छति तद्वत् । ततः स कन्यास्वस्मानागमयत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अयं तं आघृणे सुतो घृतं न पवते शुचिं । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ १२ ॥

अयं । ते । आघृणे । सुतः । घृतं । न । पवते । शुचिं । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ १२ ॥

हे आघृणे । घृ क्षरणदीप्तोः । सर्वतो दीप्यमान पवमान पूषन् वा ते त्वदर्थं
सुतोऽभिषुतोऽयं सोमः पवते । त्वदभिमुखमागच्छति । यद्वा त्वदर्थं पात्रेषु पवित्रेण
पूतो भवति क्षरति वा । तच्च दृष्टांतः । घृतं न शुचिं शुद्धं घृतं यथा त्वां प्राप्नोति
तद्वत् । ततस्त्वमभिलषितान्यस्माकं देहीति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वाचो जंतुः कवीनां पवस्व सोम धारया । देवेषु रत्नधा असि ॥ १३ ॥

वाचः । जंतुः । कवीनां । पवस्व । सोम । धारया । देवेषु । रत्नधा । असि ॥ १३ ॥

हे सोम कवीनां क्रांतप्रज्ञानां स्तोतृणां वाचो जंतुः स्तुतेर्जनयिता । यद्वा
मेधाविनां मध्ये त्वमेव वाचं जनयसि । अत्यंतं वाग्मी त्वं धारया पवस्व ।

द्रोणकलशं यहांच प्राप्तुहि । तत इन्द्रादिदेवेषु रत्नधा रमणशीलस्य सोमस्य निधातासि । भवसि । अथवा देवेषु स्तोत्रकारिषु कर्म कुर्वाणेषु वास्मासु रत्नस्य कनकादेर्दाता भवसि ॥

यावत्स्तोत्रे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे कलशेषु सोम आसिच्यमानेऽस्य तृचस्य आ कलशेष्वित्यादिके द्वितीयातृतीये । सूचितं च । आ कलशेषु धावति श्येनो वर्म वि गाहत इति द्वे । आ० ५. १२. । तयोः प्रथमा सूक्ते चतुर्दशी ॥

आ कलशेषु धावति श्येनो वर्म वि गाहते । अभि द्रोणा कनिक्कदत् ॥ १४ ॥

आ । कलशेषु । धावति । श्येनः । वर्म । वि । गाहते । अभि । द्रोणा । कनिक्कदत् ॥ १४ ॥

ऋत्विग्भिरभिषिच्यमानः कश्चित्सोमः कलशेषु सोमाधारेषु द्रोणकलशेष्वधावति । सर्वतो गच्छति । श्येनः । लुप्तोपममेतत् । यथा श्येनो वर्म वरणीयं कुलायं विगाहते प्रविशति तद्वत् । कनिक्कदत् अत्यंतं शब्दं कुर्वन् द्रोणा द्रोणकलशानभिगच्छति च । यद्वा द्रोणाधवनीयपूतभृत्संज्ञकाभिप्रायं । एकः सिच्यमानः सोमो द्रोणं प्रति शब्दायमानः पश्चात्प्रथमं गच्छति । ततः पाचद्वयमिति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

परि प्र सोम ते रसोऽसर्जि कलशे सुतः । श्येनो न तक्तो अर्षति ॥ १५ ॥

परि । प्र । सोम । ते । रसः । असर्जि । कलशे । सुतः । श्येनः । न । तक्तः । अर्षति ॥ १५ ॥

हे सोम कलशेषु द्रोणाभिधानेषु सुतोऽभिषुतस्ते तव रसः परि प्रासर्जि । परितो यहेषु चमसेषु च प्रसृष्टो विभक्तो भवति । कथमिव । श्येनो न तक्तः । तर्किर्गतिकर्मा । गमनशीलः श्येनः पक्षी यथा सर्वचार्षति गच्छति तद्वत् । यद्वा । यथा श्येनः सर्वतो गता तद्वत्तक्तः पात्रेषु गतः सोमोऽर्षति । इन्द्रादिदेवानागच्छत् । अर्तेर्लेटि सिपि वा रूपं । पर्वमृषी गतावित्यस्मात्स्रटि शपि रूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

पर्वस्व सोम मंदयच्चिंद्राय मधुमत्तमः ॥ १६ ॥

पर्वस्व । सोम । मंदयन् । इंद्राय । मधुमत्तमः ॥ १६ ॥

हे सोम मधुमत्समोऽतिशयेन मधुररसवांस्त्वं मंदयन् मादयिता भवन् ।
यद्वा । इंद्राय । क्रियायहणं कर्तव्यमिति संप्रदानं । इंद्रं मोदमानः सन् पवस्व ।
इंद्रार्थमागच्छ ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

असृयन्देववीतये वाजयंतो रथा इव ॥ १७ ॥

असृयन् । देवऽवीतये । वाजऽयंतः । रथाऽइव ॥ १७ ॥

एतेऽभिषुताः सोमा वाजयंतः संतो देववीतये देवयजनायासृयन् । विसृज्यंते ।
ऋत्विग्भिः प्रदीयंते । तच्च दृष्टांतः । रथा इव वाजयंतः शशुधनानि बलानि वा
स्वामिन इच्छंतो रथा देववीतये देवानां गमनाय यथा विसृज्यंते तद्वत् ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

ते सुतासो मदितमाः शुक्रा वायुमसृक्षत ॥ १८ ॥

ते । सुतासः । मदिन्ऽतमाः । शुक्राः । वायुं । असृक्षत ॥ १८ ॥

मदितमा अतिशयेन मादयितारः शुक्रा दीप्यमानाः सुता अभिषुतास्ते
सोमा वायुं शब्दमसृक्षत । असृजन् अकार्षुः । यद्वा वायुमेव सोमपानार्थम-
सृजन् । सोमेषु सुतेषु सत्सु वायुस्तत्पानार्थमागच्छति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

याव्णा तुन्नो अभिष्टुतः पविचं सोम गच्छसि । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यं ॥ १९ ॥

याव्णा । तुन्नः । अभिऽस्तुतः । पविचं । सोम । गच्छसि । दधत् । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं ॥ १९ ॥

हे सोम त्वं याव्णा तुन्नोऽभिपीडितोऽभिषुतस्त्वं स्तोतृभिरभिष्टुतः सन् पविचं
गच्छसि । प्राप्नोषि । किं कुर्वन् । स्तोत्रे स्तोत्रकारिणे जनाय सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं
धनादिकं दधत् विदधत् प्रयच्छन् ॥

॥ अथ विंशी ॥

एष तुन्नो अभिष्टुतः पविचमति गाहते । रक्षोहा वारमव्ययं ॥ २० ॥

एषः । तुन्नः । अभिऽस्तुतः । पविचं । अति । गाहते । रक्षऽहा । वारं । अव्ययं ॥ २० ॥

तुन्नः । तुद व्यथने । यावभिरभिष्यथितः सुतोऽत एव सर्वैरभिष्टुत एषोऽस्म-

दीयः सोमो रक्षोहा कर्मविघ्नकरिणां राक्षसानां पापानां वा हन्ताभवत् । अथ्यय-
मविमयमव्ययवभूतं वारं वालं तेन कृतं पविचं दशापविचमति अतिक्रम्य
गाहते । द्रोणकलशं प्रविशति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

यदति यच्च दूरके भयं विंदति मामिह । पवमान वि तज्जहि ॥२१॥

यत् । अति । यत् । च । दूरके । भयं । विंदति । मां । इह । पवमान । वि । तत् । जहि ॥२१॥

हे पवमान पूज्यमान पुनान वा सोम यद्भयमंत्यंतिके तथा यच्च भयं
दूरकेऽतिदूरे देशेऽथवेहास्मिन् प्रदेशेऽपि भयं मां विंदति लभते प्राप्नोति
तद्भयं त्वं वि जहि । विशेषेण नाशय । यद्वा । इहेति यज्ञोऽयं लोको वा ।
अस्मिन् क्रियमाणे यज्ञेऽस्मिन् लोके वा यद्भयं व्याप्नोति तन्नाशयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पवमानः सो अद्य नः पविचेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु नः ॥२२॥

पवमानः । सः । अद्य । नः । पविचेण । विचर्षणिः । यः । पोता । सः । पुनातु । नः ॥२२॥

स तादृशः प्रसिद्धो विचर्षणिः सर्वस्य द्रष्टा पवमानोऽद्येदानीमेव पविचेण
पापशोधकेन तेजसा नोऽस्मान्पुनातु । पापरहितान् करोतु ॥

पविचेष्ट्यां प्रथमाज्यभागस्य याज्या यज्ञे पविचमित्येषा । सूचितं च । यज्ञे
पविचमर्चिष्या कलशेषु धावतीति पविच इत्येते । आ० २. १२. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चयोविंशी ॥

यज्ञे पविचमर्चिष्यमे विततमंतरा । ब्रह्म तेन पुनीहि नः ॥२३॥

यत् । ते । पविचं । अर्चिषि । अग्ने । वि । ततं । अंतः । आ । ब्रह्म । तेन । पुनीहि । नः ॥२३॥

हे पवमानगुणविशिष्टाग्ने ते त्वदीयं पविचं शोधकं यत्स्वतेजोऽर्चिषि सौर-
विद्युतादितेजस्यंतर्मध्य आ विततं आ विस्तृतं विद्यते । यद्वा हे अग्ने ते तव
स्वभूतेऽर्चिषि तेजस्यंतर्मध्ये यत्पविचं श्रुद्युत्पादकं सामर्थ्यमस्ति तेन तादृशेन
तेजसा ब्रह्म पुषादिवर्धनकारि नः शरीरं पुनीहि । पापरहितं पूतं कुरु ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

यस्ते पविचमर्चिवदमे तेन पुनीहि नः । ब्रह्मसवैः पुनीहि नः ॥२४॥

यत्। ते। पविचं। अर्चिऽवत्। अमे। तेन। पुनीहि। नः। ब्रह्मऽसवैः। पुनीहि। नः॥२४॥

हे अमे पविचं शोधकमर्चिवदर्चिवत् । छंदसीर इति मतुपो बलं । सौरा-
दितेजोयुक्तं ते त्वदीयं यत्तेजो विद्यते तेन स्वीयेनैव तेजसा नोऽस्मान् पुनीहि ।
पूतान् कुरु । किंच ब्रह्मसवैर्ब्राह्मणकर्तृकसोमाभिषवैः । यद्वा ब्रह्म सोमः ।
तस्याभिषवैः । नोऽस्मान्पुनीहि ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

उभाभ्यां देव सवितः पविचेण सवेन च । मां पुनीहि विश्वतः ॥२५॥

उभाभ्यां। देव। सवितरिति। पविचेण। सवेन। च। मां। पुनीहि। विश्वतः॥२५॥

हे सवितः सर्वस्य प्रेरक हे देव द्योतमान सोम त्वं पविचेण पापशोधकेन
त्वदीयेन तेजसा सवेन सोमाभिषवेण च एताभ्यामुभाभ्यां विश्वतः सर्वतो मां
पुनीहि । पूतं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

त्रिभिष्टुं देव सवितर्वर्षिष्टैः सोम धामभिः । अमे दक्षैः पुनीहि नः ॥२६॥

त्रिऽभिः। त्वं। देव। सवितः। वर्षिष्टैः। सोम। धामऽभिः। अमे। दक्षैः। पुनीहि। नः॥२६॥

हे देव स्तुत्य दीप्यमान वा हे सवितः सर्वस्य स्वस्वकर्मणि चोदयितः हे
सोम पवमानगुणविशिष्ट हे अमे त्वं वर्षिष्टैर्वृद्धतमैः अत एव दक्षैः सामर्थ्य-
वन्निस्त्रिभिर्धामभिः शरीरिग्निवायुसूर्यात्मकस्त्रिभिः शरीरिर्नोऽस्मान् पुनीहि ।
परिणुष्ठान् कुरु ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पुनंतु मां देवजनाः पुनंतु वसंबो धिया । विश्वे देवाः पुनीत मां जातवेदः
पुनीहि मां ॥२७॥

पुनंतु। मां। देवऽजनाः। पुनंतु। वसंबः। धिया। विश्वे। देवाः। पुनीत। मां।
जातऽवेदः। पुनीहि। मां॥२७॥

देवजनाः । देवानां जनो प्रादुर्भावो येषां यज्ञेष्विति देवजना यजमानाः । यज्ञा । इंद्रादिदेवगणा मां पुनंतु । परिपृतं कुर्वंतु । तथा वसवो वासका देवा धियात्मीयेन कर्मणा मां पुनंतु । अथवा प्रत्यक्षः । हे विश्वे देवाः सर्वे देवा मा मां पुनीत । पूतं कुरुत । हे जातवेदः । जातानि भूतजातानि वेत्तीति यज्ञा जातप्रज्ञ हे अग्ने मा मां पुनीहि ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

प्र ष्पायस्व प्र स्यंदस्व सोम विश्वेभिरंशुभिः । देवेभ्य उन्नमं हविः ॥ २८ ॥

प्र।ष्पायस्व।प्र।स्यंदस्व।सोम।विश्वेभिः।अंशुऽभिः।देवेभ्यः।उत्ऽतमं।हविः॥२८॥

हे सोम प्रष्पायस्व । अस्मान्प्रकर्षेण वर्धय । यज्ञा देवान् सोमेन वर्धय । किंच विश्वेभिरंशुभिः सर्वस्वदीयैरंशुभिर्देवेभ्यो देवार्थमुन्नमं प्रगस्ततमं हविः सोमरूपं प्रस्यंदस्व । कलगादीन्प्रति प्रस्रव । प्रयच्छेति यावत् ॥

अग्नीषोमप्रणयन उप प्रियमित्येषा । सूचितं च । उप प्रियं पनिप्रतमित्यर्धं च आरमेत् । आ० ४. १२. । इति ॥

॥ सिषा सूक्त एकोनचिंशी ॥

उप प्रियं पनिप्रतं युवानमाहुतीवृधं । अगन्म विभ्रतो नमः ॥ २९ ॥

उप।प्रियं।पनिप्रतं।युवानं।आहुतिऽवृधं।अगन्म।विभ्रतः।नमः॥२९॥

प्रियं सर्वस्य प्रीणयितारं पनिप्रतमत्यंतं शब्दायमानं युवानं तरुणमाहुतिवृधमाहुतिभिर्वर्धनीयं पवमानं वयं नमो हविर्नमस्कारं वा विभ्रतो धारयंतः संत उपागन्म । उपगच्छेम । गमेर्लुङि मंचे घसेति च्लेर्लुकि सति म्वोश्चेति नकारः । पनिप्रतं । पनेः स्तुत्यर्थस्य यङ्लुकि रूपं । दाधर्ति दधर्तीति सूच इतिकरणस्य प्रदर्शनार्थत्वादचाभ्यासस्य निगागम उपधात्लोपश्च निपात्यते ॥

॥ अथ चिंशी ॥

अलाय्यस्य परंशुर्ननाश तमा पवस्व देव सोम । आखुं चिदेव देव सोम ॥ ३० ॥

अलाय्यस्य।परंशुः।ननाश।तं।आ।पवस्व।देव।सोम।आखुं।चित्।एव।

देव । सोम ॥ ३० ॥

अलाय्यस्य । अर्तेरौणादिक आय्यप्रत्ययः । कपिलकादिवासत्वं । अभिगम-
नशीलस्य शचोः परशुच्छेदकः पवमानस्तमेव शचुं ननाश । नाशयतु । अस्मा-
नपापान् ततो हे देव दीप्यमान सोम आपवस्व । अस्मदाभिमुख्येन गच्छ ।
किञ्च । हे देव द्योतमान स्तुत्य वा हे सोम आशुं चित् । खनु अवदारणे ।
सर्वस्याहन्तारमपि तं शचुमेव बाधस्व नास्मानपापानिति ॥

॥ अथैकचिंशी ॥

यः पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ।

सर्वं स पूतमध्नाति स्वदितं मातरिष्वना ॥३१॥

यः । पावमानीः । अधिऽएति । ऋषिऽभिः । संऽभृतं । रसं ।

सर्वं । सः । पूतं । अध्नाति । स्वदितं । मातरिष्वना ॥३१॥

यो जनः पावमानीः पवमानदेवताकाः सर्वा ऋचः तदृपमृषिभिः सूक्त-
दृष्टभिर्मधुच्छन्दःप्रभृतिभिः संभृतं संपादितं रसं वेदरसभृतं सारं सूक्तसंघमध्येति
अधीते स जनः सर्वं भोज्यजातं पूतं परिशुद्धमेवाध्नाति । परिपूतं पापरहितमन्नं
भक्षयति । कथमस्य पूतत्वं तच्चाह । स्वस्यागनात्प्रागेव मातरिष्वना । मातर्ये-
तरिष्वे श्वसितीति मातरिष्वना वायुः । स च वायुः पवित्रमेव । पवित्रेण वायुना
स्वदितं स्वादूकृतं परिपूतमेवान्नं पश्चात्स नरोऽध्नाति ॥

॥ अथ द्वाचिंशी ॥

पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ।

तस्मै सरस्वती दुहे क्षीरं सर्पिमधुदकं ॥३२॥

पावमानीः । यः । अधिऽएति । ऋषिऽभिः । संऽभृतं । रसं ।

तस्मै । सरस्वती । दुहे । क्षीरं । सर्पिः । मधु । उदकं ॥३२॥

यो ब्राह्मणः पावमानीः पवमानदेवताका ऋचः तदात्मकमृषिभिर्मधुच्छन्द-
आदिभिः संभृतं रसं वेदसारं सूक्तसंघमध्येति अधीते तस्मै पवमानाध्ययनं कुर्वते
जनाय सरस्वती सर्वत्र सरणवती वाग्देवता क्षीरं यज्ञसाधनभृतं पयः सर्पि-
स्तादृशं घृतं मधु मदकरमुदकं सोमं दुहे । स्वयमेव दोग्धि । एनं नरं यागादिपरं

वेदशास्त्रविदं करोतीत्यर्थः ॥ दुह प्रपूरणे । कर्मकर्तरि न दुहस्रुनमां यक्षिणा-
विति यकः प्रतिषेधः । लोपस्त आत्मनेपदेष्विति तलोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या नवमे
मंडले तृतीयोऽनुवाकः ॥

चतुर्थेऽनुवाकेऽष्टादश सूक्तानि । तत्र प्र देवमिति दशर्चं प्रथमं सूक्तं ।
भलंदनपुत्रस्य वत्सप्रेरार्थं पवमानसोमदेवताकं । दशमी त्रिष्टुप् शिष्टा जगत्यः ।
तथा चानुक्रम्यते । प्र देवं दश वत्सप्रिर्भालंदनस्त्रिष्टुवंतं हेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र देवमच्छा मधुमंतं इंदवोऽसिष्यदंत गाव आ न धेनवः ।

बर्हिषदो वचनावंत ऊधभिः परिस्रुतमुस्त्रिया निर्णिजं धिरे ॥ १ ॥

प्र । देवं । अच्छ । मधुऽमंतः । इंदवः । असिष्यदंत । गावः । आ । न । धेनवः ।

बर्हिऽसदः । वचनाऽवंतः । ऊधऽभिः । परिऽस्रुतं । उस्त्रियाः । निऽनिजं । धिरे ॥ १ ॥

मधुमंतो मादकरससंयुक्ता इंदवः सोमा देवं द्योतमानं सोमात्मकमिंद्रमच्छ
प्रति प्रासिष्यदंत । प्रस्यंदन्ते । यहादिषु प्रक्षरन्ति ॥ यंदतेर्ण्यतस्य लुङि चङि
रूपं । तत्र दृष्टान्तः । गाव आ न धेनवः । पयस्विन्यः प्रीणयिच्यो गावो यथा
वत्सं प्रति प्रस्रवन्ति तद्वत् । किंच बर्हिषदो बर्हिषि सीदन्तो वचनावंतो हंभार-
वादिशब्दवंत उस्त्रियाः । गोनामैतत् । तादृश्यो गाव ऊधभिः पयोधारकैः स्वैः
स्वरूपधभिः परिस्रुतं परितःस्रवणशीलं निर्णिजं श्रुद्धं पयोभूतं सोमरसं धिरे ।
दधिरे । इन्द्रार्थं धारयन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स रोरुवद्भि पूर्वा अचिक्कददुपारुहः अथयन्स्वादते हरिः ।

तिरः पविचं परियन्तुरु जयो नि शर्याणि दधते देव आ वरं ॥ २ ॥

सः । रोरुवत् । अभि । पूर्वाः । अचिक्कदत् । उपऽआरुहः । अथयन् । स्वादते । हरिः ।

तिरः । पविचं । परिऽयन् । उरु । जयः । नि । शर्याणि । दधते । देवः । आ । वरं ॥ २ ॥

रोरुवत् कलशादिकं प्रत्यत्यंतं शब्दं कुर्वन् स सोमः पूर्वा मुख्याः स्तोतृणां स्तुतीरभ्यचिक्रदत् । अभिमुखमध्वनयत् । स्तुतयः साधीयस्य इति प्रतिध्वनिमङ्गीकारमकाशीदित्यर्थः । किंच हरिर्हरितवर्ण उपारुहः । रोहतेस्ताच्छीलिकः क्षिप् । उपारोहणशीला ऊर्ध्वं प्रादुर्भवनशीला ओषधीः श्रययन् अये विष्टेषयन् स्वादते । स्वादूकरोति । ताः फलिनीः कुर्वन् स्वादुयुक्ता विदधातीत्यर्थः । तथा पवित्रमविवालात्मकं दशापवित्रं तिरस्तिरस्कृत्य पात्राणि प्रत्यात्मनः क्षरणकाले पवित्रं व्यवधायकं कृत्वा परियन् परितो गच्छन् सोम उरु महान्तं ज्वयो वेगं करोति । ततः शर्याणि । शृ हिंसायां । हिंसितव्यानि । यद्वा शरेण हंतव्यानि रक्षांसि नि दधते । निक्षिपति । न्यङ्करोति । हिनस्तीति यावत् । पश्चाद्देवो दीप्यमानः सोमो वरं वरणीयं धनं सोमं दातृभ्यो यजमानेभ्य आ दधते । आधारयति । प्रयच्छतीत्यर्थः ॥ दधातेर्लेट्यडागमे घोर्लोपो लेटि वेत्याकारलोपः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वि यो ममे यम्या संयती मदः साकंवृधा पयसा पिन्वदक्षिता ।

मही अपारे रजसी विवेविददभिव्रजन्नक्षितं पाज आ ददे ॥ ३ ॥

वि । यः । ममे । यम्या । संयती इति संयती । मदः । साकंवृधा । पयसा । पिन्वत् । अक्षिता ।

मही इति । अपारे इति । रजसी इति । विवेविदत् । अभिव्रजन् । अक्षितं । पाजः । आ । ददे ॥ ३ ॥

यो मदः । माद्यत्यनेनेति मदः सोमरसो यम्या युगलभृते संयती परस्परं संगच्छमाने द्यावापृथिव्यौ विममे । विशेषेण निर्मितवान् । ततः ते साकंवृधा सहैव वर्धनशीले तथाक्षिताक्षीणे सामर्थ्यवर्त्या यथा भविष्यतस्तथा स सोमः पयसा पयोरूपेण स्वीयरसेन पिन्वत् । असिंचत् । अवर्धयदिति यावत् । किंच मही महर्त्या अत एवापारे पर्यंतरहिते रजसी । द्यावापृथिवीनार्मितत् । ते द्यावापृथिव्यौ विवेविदत् । विद ज्ञाने । यङ्लुकि शतरि रूपं । अभ्यासस्वरः । इयं पृथिवी इयं द्यौरिति सर्वेषां विविच्य तेजसा प्रज्ञापयन् अभिव्रजन् अभितः सर्वतो गच्छन् सोमोऽक्षितमक्षीणमविनश्वरं पाजो बलमा ददे । स्वीकृतवान् । अत्यंतं बलवानभवदित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स मातरां विचरन्वाजयन्नपः प्र मेधिरः स्वधया पिबते पदं ।

अंशुर्यवेन पिपिशे यतो नृभिः सं जामिभिर्नसते रक्षते शिरः ॥४॥

सः । मातरां । विऽचरन् । वाजयन् । अपः । प्र । मेधिरः । स्वधया । पिबते । पदं ।

अंशुः । यवेन । पिपिशे । यतः । नृऽभिः । सं । जामिऽभिः । नसते । रक्षते । शिरः ॥४॥

मेधिरः । मेधारणाभ्यामिरन्निरचावितीरन्प्रत्ययो मत्वर्थीयः । मेधावान् प्रज्ञः सोमो मातरा मातरौ जगतो निर्माच्यौ द्यावापृथिव्यौ विचरन् अन्तेरेणात्यन्तं चरन् तथापोऽन्तरिक्षस्थितान्युदकानि वाजयन् प्रेरयन् । वजेर्ण्यतस्य गतरि रूपं । तादृशः स्वधया सक्तुलक्षणेनान्नेन सह पदं स्वस्थानमुत्तरवेदिरूपं प्र पिबते । प्रकर्षेणाप्याययति । ततो नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतः संयतोऽंशुः सोमो यवेन पिपिशे । पिश अवयवे । अवयवत्वेन कृतः । मिश्रित इत्यर्थः । सोमस्तु यवसक्तुभिः श्रीयते खलु । सोऽयं जामिभिरेकस्मात्पाणेरुत्पन्नाभिरंगुलीभिः संनसते संगच्छते च शिरः शीर्णं भूतजातं च रक्षते च स्वीयरसेन रक्षति । षोषयति । नसतिर्गतिकर्मा । चादिलोपे विभाषेति न निघातः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सं दक्षेण मनसा जायते कविर्ऋतस्य गर्भो निहितो यमा परः ।

यूना ह संता प्रथमं वि जज्ञतुर्गुहा हितं जनिम नेममुद्यतं ॥५॥

सं । दक्षेण । मनसा । जायते । कविः । ऋतस्य । गर्भः । निऽहितः । यमा । परः ।

यूना । ह । संता । प्रथमं । वि । जज्ञतुः । गुहा । हितं । जनिम । नेम । उत्ऽद्यतं ॥५॥

प्रसंगात्सोमसूर्ययोराविर्भावमाह । दक्षेण प्रवृद्धेन मनसा सह संजायते । पृथिव्याः सम्यक् जायते । तथा ऋतस्योदकस्येव गर्भो गर्भस्थानीयः । यद्वा सत्यस्य यज्ञस्य मध्ये गर्भः शब्दनीयः स्तुत्यः स एव सोमः परः परस्तादन्तरिक्षे यमा यमेन नियमेन देवनिहितः स । सूर्याद्धि वृष्टिर्भवति । तस्मात्सोमः सूर्यात्मकतयावस्थित इत्यर्थः । एवं यूना । हेत्यवधारणे । युवानावेव संता तौ प्रथमं जननकाले विजज्ञतुः । अयं सोमोऽयं सूर्य इति विशेषेण ज्ञायते । तयोश्चार्ध

जनिम जन्म गुहा गुहायां हितं । निहितं भवति । तयोर्नेममर्धं चोद्यतं प्रकाशितं भवति । दिवा सूर्यः प्रादुर्भवति रात्रौ चंद्रमा इति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मंद्रस्य रूपं विविदुर्मनीषिणः श्येनो यदंधो अभरत्परावतः ।

तं मर्जयंत सुवृधं नदीषु उशंतमंशुं परियंतमृगमयं ॥ ६ ॥

मंद्रस्य । रूपं । विविदुः । मनीषिणः । श्येनः । यत् । अंधः । अभरत् । पराऽवतः ।

तं । मर्जयंत । सुऽवृधं । नदीषु । आ । उशंतं । अंशुं । परिऽयंतं । ऋगिमयं ॥ ६ ॥

मनीषिणः प्राज्ञा यष्टारो मंद्रस्य मदकरस्य रसस्य सोमस्य रूपं विविदुः । जानन्ति । यदंधो यत्सोमलक्षणमन्नं श्येनो गायत्रीरूपो पक्षी परावतो दूराद्यु-लोकादाभरत् आजहार । हयहोर्भृच्छंदसीति भकारः । तं तादृशं सुवृधं सुष्ठु वर्धमानं सुवर्धयितारं वांशुं सोमं नदीषु नदमानासु वसतीवर्याख्यास्वप्स्वामर्जयंत । ऋत्विज आशोधयन्ति । अलंकुर्वन्ति वा । कीदृशं । उशंतं देवान् कामयमानं परियंतं परितो गच्छंतमृगिमयमृगं स्तुत्यं सोममामर्जयन्तीति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां मृजंति दश योषणः सुतं सोम ऋषिभिर्मतिभिर्धीतिभिर्हितं ।

अथ्यो वारेभिरुत देवहूतिभिर्नृभिर्यतो वाजमा दर्षि सातये ॥ ७ ॥

त्वां । मृजंति । दश । योषणः । सुतं । सोम । ऋषिऽभिः । मतिऽभिः । धीतिऽभिः । हितं ।

अथ्यः । वारेभिः । उत । देवहूतिऽभिः । नृऽभिः । यतः । वाजं । आ । दर्षि । सातये ॥ ७ ॥

हे सोम योषणो द्वाभ्यां पाणिभ्यां विभज्योत्पन्ना दश दशसंख्याका अंगुलय ऋषिभिर्मधुच्छंदःप्रभृतिभिः सुतमभिषुतं हितं पात्रेषु निहितं त्वां मतिभिः स्तुतिभिर्धीतिभिः कर्मभिश्चाथ्यो वारेभिरविवालिः पवित्रमृजंति । शोधयन्ति । उतापि च देवहूतिभिर्देवाह्वानयुक्तेनृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतो यहेषु संयमितः संगृहीतस्त्वं सातये दानाय वाजमन्नमा दर्षि । आविदारयसि । विवृतं करोषि । स्तोतृभ्योऽन्नादिकं प्रयच्छसीति यावत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

परिप्रयंतं वयं सुषंसदं सोमं मनीषा अभ्यनूषत स्तुभः ।

यो धारया मधुमां ऊर्मिणा दिव इयति वाचं रयिषाळमर्त्यः ॥ ८ ॥

परिऽप्रयंतं । वयं । सुऽसंसदं । सोमं । मनीषाः । अभि । अनूषत । स्तुभः ।

यः । धारया । मधुऽमान् । ऊर्मिणा । दिवः । इयति । वाचं । रयिषाट् । अमर्त्यः ॥ ८ ॥

परिप्रयंतं पात्राणि परितः प्रगच्छंतं वयं देवैः काम्यमानं सुसंसदं शोभन-
संसदनं सोमं मनीषा मनस ईशिष्यः स्तुभः स्तुतयोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति ।
वयं । वी गत्यादिष्वित्यस्माद्यति भय्यप्रवय्ये च छंदसि । पा० ६. १. ८३. इति नि-
पातितः । अचानुपसर्गस्यापि निपातनं भवति । मधुमान् मदकररसवान् यः
सोमो धारया स्वीययोर्मिणा वसतीवर्याख्येनोदकेन सह दिव आकाशाद्गोणकलश
आपतति । रयिषाट् शत्रुधनानामभिभवितामर्त्यो मनुष्यधर्मरहितः स सोमो
वाचमियति । प्रेरयति । तदा हि स्तोतारः स्तुवंति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अयं दिव इयति विश्वमा रजः सोमः पुनानः कलशेषु सीदति ।

अद्भिर्गोभिर्मृज्यते अद्भिः सुतः पुनान इदुर्वरिवो विदत्प्रियं ॥ ९ ॥

अयं । दिवः । इयति । विश्वं । आ । रजः । सोमः । पुनानः । कलशेषु । सीदति ।

अत्ऽभिः । गोभिः । मृज्यते । अद्भिऽभिः । सुतः । पुनानः । इदुः । वरिवः ।

विदत् । प्रियं ॥ ९ ॥

अयं सोमो दिवो द्युलोकाद्विश्वं रज उदकमियति । अभिप्रापयति । किंच
पुनानो दशापविचेण पूयमानः सोमः कलशेषु द्रोणनामसु सीदति । तथा-
द्भिर्गोभिर्वसतीवर्याख्याभिर्गोभिर्गोविकारैः क्षीरदध्यादिभिश्च मृज्यते ।
शोध्यते । अलंक्रियते । ततः पुनानः पूत इदुः सोमः प्रियं प्रियतरं प्रीणनकारि
वा वरिवो वरणीयं धनं विदत् । स्तोतृभ्यो लंभयति । प्रयच्छतीति यावत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

एवा नः सोम परिषिच्यमानो वयो दधश्चित्तमं पवस्व ।

अश्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरं ॥ १० ॥

ए॒व । नः । सो॒म । प॒रिऽसि॒च्यमा॑नः । व॒यः । द॒धत् । चि॒त्रऽत॑मं । प॒व॒स्व ।

अ॒द्वेषे॑ इति । द्या॒वा॒पृथि॒वी इति॑ । हु॒वेम॑ । दे॒वाः । ध॒त्त । र॒यिं । अ॒स्मे इति॑ । सु॒ऽवी॒रं ॥१०॥

अयं प्रत्यक्षकृतः । हे सोम दधत्प्रयच्छस्वं परिषिच्यमानः परितोऽङ्घ्रिगोभिर्वा सिच्यमान एव चित्रतमं चित्रं नानाविधं चायनीयतमं वा वयोऽन्नं नोऽस्मभ्यं पवस्व । प्रापय । प्रयच्छेति यावत् । किंच अद्वेषे द्वेषरहिते द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ हुवेम । हविःप्रदानार्थं वयमाह्वयेम । हे देवा यूयं च सुवीरं । वीरः कर्मणि समर्थः पुत्रः । तादृशपुत्रोपेतं रयिं धनमस्मे अस्मासु धत्त । निधत्त ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये विंशो वर्गः ॥

इषुर्नेति दशर्चं द्वितीयं सूक्तं । आंगिरसस्य हिरण्यस्तूपस्यार्थं पवमानसोम-देवताकं । नवमीदशम्यौ त्रिष्टुभौ । शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । इषुर्न हिरण्यस्तूपोऽन्ते त्रिष्टुभाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इषु॒र्न ध॒न्वन्प्र॑ति॒ धी॒यते॑ म॒तिर्व॑त्सो न मा॒तुरु॑प॒ स॒र्ज्य॑ध॒नि ।

उ॒रु॒धा॒रे॒व दु॒हे अ॒यं आ॒यत्य॑स्य॒ व्र॒तेष्व॑पि॒ सोम॑ इ॒ष्यते ॥१॥

इषुः । न । धन्वन् । प्रति । धीयते । मतिः । वत्सः । न । मातुः । उप । सर्जि । ऊधनि ।

उरुधाराऽइव । दुहे । अयं । आऽयती । अस्य । व्रतेषु । अपि । सोमः । इष्यते ॥१॥

अस्मिन्पवमानरूप इंद्रे मतिर्मननीयास्मदीया स्तुतिः प्रति धीयते । अस्माभिर्निधीयते वा । दधाते रूपं । तत्र दृष्टांतः । इषुर्न येषुः शरो धन्वन् धनुषि प्रतिधीयते तद्वत् । किंच ऊधनि सर्वस्य पोषयितृत्वेनोपःस्थानीय इंद्रे सोमो मदार्थमस्माभिरुपसर्जि । उपसृज्यते । कथमिव । मातुर्गोऽधनि पयोधारके वत्सो न वत्सो यथा पयःपानार्थं सृज्यते तद्वत् । उरुधारेव बहुविधपयोधारा गौरिवाये वत्सस्य पुरत आयती गच्छंती सती पयो दुहे । दुग्धे । तथा सोऽयमिंद्रो वत्सभृतेभ्यः स्तोतृभ्यः पुरतो गच्छन् बहुविधान्कामान्दुग्धे । किंच । अस्यैतादृशस्य व्रतेष्वपि सोम इष्यते । यष्टुभिः प्रेर्यते खलु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उपो मतिः पृच्यते सिच्यते मधु मंद्राजनी चोदते अंतरासनि ।

पवमानः संतनिः प्रघ्नतामिव मधुमान्द्रप्सः परि वारमर्षति ॥ २ ॥

उपो इति । मतिः । पृच्यते । सिच्यते । मधु । मद्राजनी । चोदते । अंतः । आसनि ।

पवमानः । संतनिः । प्रघ्नतां इव । मधुमान् । द्रप्सः । परि । वारं । अर्षति ॥ २ ॥

अस्मिन्पवमानरूप इंद्रे मतिः स्तुतिरूपो पृच्यते । उपपृच्यते । स्तोतृभिः संयोज्यते । पृची संपर्के । तथा मधु मदकरः सोम इन्द्रार्थं सिच्यते । अद्विर्यव-सक्तुभिश्च सिक्तो भवति । ततश्च मंद्राजनी । अज गतिशेषणयोरित्यस्य ल्युटि ङीपि रूपं । मदकरस्य रसस्य प्रेरयित्री सोमधारा तस्येन्द्रस्यासन्त्यास्येऽतर्मध्ये चोदते । यष्टृभिः प्रेर्यते । आस्यशब्दस्य पदञ्चोमासित्यादिनासन्नित्यादेशः । किंच । संतनिर्यहादिषु सम्यग्विस्तृतो मधुमान् मदकररसवान् पवमानः पूयमानः सोमो द्रप्सो द्रुतगमनशीलो यद्वा क्षिप्रं हननशीलः सन् वारमविवाल्मयं पवित्रं परितोऽर्षति । आगच्छति । तच्च दृष्टांतः । प्रघ्नतामिव । प्रकर्षेण हंतृणां योद्धृणां संतनिः सम्यग्विस्तृतः शरो यथा शीघ्रं प्राप्यमभितो गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अथ्ये वधूयुः पवते परि त्वचि अश्वीते नप्त्रीरदितेऽर्चतं यते ।

हरिरक्रान्यजतः संयतो मदो नृम्णा शिर्गानो महिषो न शोभते ॥ ३ ॥

अथ्ये । वधूऽयुः । पवते । परि । त्वचि । अश्वीते । नप्त्रीः । अदितेः । अर्चतं । यते ।

हरिः । अक्रान् । यजतः । संयतः । मदः । नृम्णा । शिर्गानः । महिषः । न । शोभते ॥ ३ ॥

वधूयुः । वधूभूता वसतीवर्य एकधनासहिता आपः । तद्वान् सोमोऽथ्येऽवेः स्वभूते त्वचि चर्मणि परि पवते । परितो वर्णते । पूतो भवति । किंच । नप्त्रीर्नप्त्रीः । नमृगश्चतुर्थ्यापत्यवाची । सोमस्य नप्त्रीः । सोमो श्लोषधीनामये रेतो निषिंचति । प्रजापते रेतो देवा देवानां रेतो वर्ष वर्षस्य रेत श्लोषधय इति श्रुतेः । यद्वा नमृगश्चोऽपत्यवाची । तस्यापत्यानि । सोमः सुधामयः स्वकिरणैरोषधीर्वर्धयति । तस्मादपत्यभूता अदितेः । पृथिवीनामैतत् । अदीनायाः पृथिव्या उत्पन्ना श्लोष-धीर्ऋतं सत्यरूपं यज्ञं यते गच्छते यजमानाय अश्वीते । अयभागे फलिनीः

कर्तुं विस्त्रेषयति । किञ्च । हरिर्हरितवर्णो यजतः सर्वैर्यष्ट्यः अत एव संयतो
 यहादिषु संगृहीतो मदः । माद्यत्यनेनेति मदः सोमः । तादृशोऽक्रान् । क्रामति ।
 पाचेष्टवतिष्ठते । यद्वा । शचूनतिक्रामति । क्रमेर्लुङि तिपि बहुलं छंदसीतीडा-
 गमाभावाद्बृद्धौ कृतायां सिञ्चोपे सति हल्ङ्गादिना तिपो लोपे सो नो धातो-
 रिति मत्वे कृते रूपं ॥ अत एव सोम नृम्णा स्वबलानि शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्
 अथवा शचुवलानि तनूकुर्वन् महिषो न । महन्नामैतत् । महानिव सर्वत्र व्याप्त
 इव शोभते । स्वतेजसा सर्वत्र दीप्यते । यद्वा नः संप्रतर्षे । इदानीमेवंगुणयुक्तो
 महान् सोमः शोभत इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उक्षा मिमाति प्रति यंति धेनवो देवस्य देवीरूपं यंति निष्कृतं ।

अत्यक्रमीदर्जुनं वारंमव्ययमत्कं न निक्तं परि सोमो अथ्यत ॥४॥

उक्षा । मिमाति । प्रति । यंति । धेनवः । देवस्य । देवीः । उप । यंति । निःऽकृतं ।

अति । अक्रमीत् । अर्जुनं । वारं । अव्ययं । अत्कं । न । निक्तं । परि । सोमः । अथ्यत ॥४॥

उक्षा रेतसः सेक्ता वृषभः पुरतो मिमाति । गच्छायते । माङ् माने गच्छे च ।
 तं वृषभं धेनवो गावः प्रतियंति । अनुगच्छन्ति । तथा देवस्य द्योतमानस्य
 निष्कृतं संस्कृतं स्थानं देवीर्देव्य उप्रयंति । उपगच्छन्ति । अनेनार्धेन सोम-
 स्तुतिश्चाभिधीयते । सोमः सन् द्रोणकलशाभिगमनकाले गच्छं करोति । तमन्
 धेनवः प्रीणयिष्यः स्तुतयः परियंति । देवस्य स्थानं स्तुतयोऽभिगच्छन्ति । तथा
 सोऽयं सोमोऽर्जुनं श्वेतवर्णमव्ययमविमयमविस्वभूतं वारं वालं पवित्रमत्य-
 क्रमीत् । अतिक्रामति । अतिक्रम्य पात्राणि गच्छतीत्यर्थः । किञ्च । सोम अत्कं
 न आत्मीयं कवचमिव निक्तमुज्ज्वलं अरणद्रव्यं पर्यव्यत । परितः संवृणोति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अमृक्तेन रुग्ता वासंसा हरिरमर्त्यो निर्णिजानः परि व्यत ।

दिवस्पृष्टं बर्हणा निर्णिजे कृतोपस्तरणं चम्वोर्नभस्मयं ॥५॥

अमृक्तेन । रुग्ता । वासंसा । हरिः । अमर्त्यः । निःऽनिजानः । परि । व्यत ।

दिवः । पृष्टं । बर्हणा । निःऽनिजे । कृत । उपऽस्तरणं । चम्वोः । नभस्मयं ॥५॥

अमर्त्यो मनुष्यधर्मरहितो हरिर्हरितवर्णः सोमो निर्णिजान उदकेन शोध्य-
मानः सन् अमृक्तेन । मृजी शोधालंकारयोः । अनिर्णिक्तेनापि रुशता स्वतः
शुक्लवर्णेन पयोरूपेण वाससा परिष्यत । परित आच्छादयति । सोमे परिपूते
गव्येन पयसा मिश्रीकुर्वति खलु । तदुच्यते । ततः सोऽयं सोमो दिवो द्युलोकस्य
पृष्ठं पृष्ठभागे तिष्ठन्तमादित्यं बर्हणा बर्हणाय पापानामुद्यमनकारिणे पापनाशिने
निर्निजे निर्निजनाय परिपवनाय कृत । द्युलोकेऽकाशीत् । स हि स्वदीप्ता सर्वं
निर्णेक्ति । कृत । कृणोतेर्लुङि ह्रस्वादिति सिचो लोपः । तदेवाह । चम्बोः ।
द्यावापृथिवीनार्मतत् । चमन्ति भक्षयन्त्यच देवा मनुष्या इति । तयोरुपस्तरण-
माच्छादनशीलं नभस्मयमादित्यमयमादित्यस्य स्वभूतं तेजश्च सर्वेषां निर्णे-
जनायाकाशीत् ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सूर्यस्येव रश्मयो द्रावयित्वो मत्सरासः प्रसुपः साकमीरते ।

तंतुं ततं परि सर्गास आशवो नंद्राहते पवते धाम किं चन ॥६॥

सूर्यस्यऽडव । रश्मयः । द्रवयित्वः । मत्सरासः । प्रऽसुपः । साकं । ईरते ।

तंतुं । ततं । परि । सर्गासः । आशवः । न । इंद्रात् । ऋते । पवते । धाम । किं । चन ॥६॥

सूर्यस्य रश्मयः सर्वस्य प्रेरकस्य सूरीर्यस्य वादित्यस्य रश्मयः सर्वतो व्यापकाः
किरणा इव द्रावयित्वः सर्वत्र द्रवणशीला मत्सरासो मदकराः प्रसुपः शबूणां
प्रस्वापका हन्तार आशवो ग्रहेषु चमसेषु च व्याप्राः सर्गासः सृज्यमानाः सोमास्ततं
विस्तृतं तंतुं तंतुभिः कृतं वस्त्रं साकं सह युगपत् परीरते । परितो गच्छन्ति । ते
सोमा इंद्राहत इंद्रं वर्जयित्वात्यकिं चन धाम देवगरीं लक्ष्मीकृत्य न पवते ।
न गच्छन्ति । एकवचनं छांदसं । न गच्छन्ति । किं त्विंद्रस्यैव धाम प्रति गच्छन्ति ।
इंद्रस्य धाम्नो यदृष्यत्वं च अयाकिंद्रस्य प्रिया धामानि । वाज० सं० २९.४९. । इति
मंचवर्णादवगम्यते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सिंधोरिव प्रवणे निम्न आशवो वृषच्युता मदासो गातुमांशत ।

शं नो निवेशे द्विपदे चतुष्पदेऽस्मे वाजाः सोम तिष्ठन्तु कृष्टयः ॥७॥

सिंधोऽइव । प्रवणे । निम्ने । आशवः । वृषऽच्युताः । मदासः । गातुं । आशत ।
शानः । निऽवेशे । द्विऽपदे । चतुऽपदे । अस्मे इति । वाजाः । सोम । तिष्ठंतु । कृष्टयः ॥७॥

वृषच्युताः । वृष हिंसासंक्रेशनदानेष्वपि । वृषभिः सोमस्य दातृभिर्ऋ-
त्विग्भिश्च्युताः परिस्तुता मदासो मदकारिणः सोमाः स्तुतिभिः प्राप्नुय्य इंद्रे गातुं
गमनमाशत । प्राप्नुवंति । तच्च दृष्टान्तः । सिंधोरिव प्रवणे । प्रगच्छंत्युदकानि
यचेति तत्प्रवणं । तस्मिन्निम्ने स्थले सिंधोर्नद्या आशवो व्याप्रा आपो यथा
गच्छन्ति तद्वत् । अथ प्रत्यक्षः । हे सोम नोऽस्माकं निवेशे स्वगृहं प्रति प्रवेशने
निर्गमने वा द्विपदे पुत्रादिकाय चतुष्पदे गवादिकाय पशवे शं सुखं कुरु । किंच
हे सोम अस्मे अस्मासु वाजा अन्नानि कृष्टयः पुत्रादिकाः प्रज्ञाश्च तिष्ठंतु ।
अन्नादिकं देहीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ नः पवस्व वसुमद्विरण्यवदश्ववज्रोमद्यवमत्सुवीर्यं ।
यूयं हि सोम पितरो मम स्थनं दिवो मूर्धानः प्रस्थिता वयस्कृतः ॥८॥
आ नः पवस्व वसुऽमत् । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् । गोऽमत् । यवऽमत् । सुऽवीर्यं ।
यूयं हि सोम पितरः । मम स्थनं दिवः । मूर्धानः । प्रऽस्थिताः । वयःऽकृतः ॥८॥

हे सोम त्वं वसुमद्वसुयुक्तं हिरण्यवत् कनकादिसहितमश्ववज्रोमत् गवाश्व-
सहितं यवमत् । यवो नाम धान्यविशेषः । धान्यविशिष्टं सुवीर्यं गोभनवीर्योपेतं
धनं नोऽस्मभ्यमापवस्व । आप्रापय । प्रयच्छेति यावत् । किंच । हे सोम
यतस्त्वं मम पितृणामंगिरसामपि पितासि ततो यूयमेव मम पितरः स्थन ।
भवथ । पितृबहुत्वमत्र सोमस्याभिधीयते । कीदृशाः । दिवो द्युलोकस्य मूर्धानो
मूर्धवदुच्छ्रिताः । कर्मभिः स्वर्गादिकमलभन्तेत्यर्थः । प्रस्थिताः सर्वदा कर्मकरणार्थं
स्थिताः । वयस्कृतो हवीरूपस्यान्नस्य कर्तारः । तादृशा मम पितरस्त्वं भवसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

एते सोमाः पर्वमानास इंद्रं रथा इव प्र ययुः सातिमच्छ ।
सुताः पवित्रमति यन्त्यथ हिन्वी वघ्नं हरितो वृष्टिमच्छ ॥९॥

ए॒ते । सो॒माः । प॒व॒मा॒ना॒सः । इं॒द्रं । र॒थाः । ऽइ॒व । प्र । य॒युः । सा॒तिं । अ॒च्छ ।

सु॒ताः । प॒वि॒त्रं । अ॒ति । यं॒ति । अ॒थ्यं । हि॒त्वी । व॒त्रिं । ह॒रि॒तः । वृ॒ष्टिं । अ॒च्छ ॥ ९ ॥

पवमानासः पवित्रेण पूयमाना एतेऽस्मदीयाः सोमाः सातिं । षण् संभक्तौ । कर्मणि क्तिन् । सर्वेः संभजनीयमिंद्रमच्छ प्रययुः । प्रकर्षेण गच्छंति । तच्च दृष्टान्तः । रथा इव इंद्रस्य रथा यथा सातिं । षो अंतकर्मणि । ऊतियूतीत्यादिना निपातितः । सीयते म्रियतेऽस्मिन्निति सातिः संयामः । तमच्छ तं प्रति प्रगच्छंति तद्वत् । किंच सुता यावभिरभिषुताः सोमा अभ्यमविवाल्भवं पवित्रमति-यंति । अतीत्य गच्छंति । तेऽमी हरितो हरितवर्णा अश्वः । यद्वा हरितस्त आदित्यवाहनरूपा अश्वः भूत्वा वत्रिं । वृणोति शरीरमिति वत्रिर्जरा । आहगमहनेति किप्रत्ययः । सर्वांगव्यापिनीं जरां हित्वी हित्वा तरुणाः संतो वृष्टिमच्छ वृष्टिं गमयितुं गच्छंति । हित्वी । जहातेश्च क्ति । पा० १.४.४३. इति स्यादेशः । स्वात्प्यादयश्चेति छंदसि निपातितं ॥

॥ अथ दशमी ॥

इ॒न्द्रं वि॒द्राय॑ बृ॒हते॑ प॒व॒स्व॒ सु॒मृ॒च्छी॒को अ॒न॒व॒द्यो रि॒णादाः॑ ।

भ॒रां च॒न्द्राणि॑ गृ॒णते॑ व॒सूनि॑ दे॒वैर्द्या॒वापृ॒थि॒वी प्रा॒व॒तं नः॑ ॥ १० ॥

इ॒न्द्रो इति॑ । इ॒न्द्राय॑ । बृ॒हते॑ । प॒व॒स्व॒ । सु॒ऽमृ॒च्छी॒कः । अ॒न॒व॒द्यः । रि॒णादाः॑ ।

भ॒रं । च॒न्द्राणि॑ । गृ॒णते॑ । व॒सूनि॑ । दे॒वैः । द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ । प्र । अ॒व॒तं । नः॑ ॥ १० ॥

हे इंद्रो सोम त्वं बृहते महत इंद्राय तदर्थं पवस्व । पात्रेषु क्षर । इंद्रं प्रत्यागच्छ वा । कीदृशः । सुमृच्छीकः । इंद्रस्य सुष्ठु सुखयिता । अत एवानवद्यो गर्हारहितो रिणादा रिणतां बाधकानामसिता । एतादृशस्त्वमिंद्राय पवस्व । किंच । गृणते स्तुवते मध्यं चंद्राण्याह्लादकानि वसूनि धनानि भर । प्रयच्छ । किंच हे द्यावापृथिवी युवां च पवमाने सत्यौ देवैः सुभर्गधनैः सह नोऽस्मान् प्रावतं । प्ररक्षतं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वाविंशो वर्गः ॥

चिरस्मा इति दशर्चं तृतीयं सूक्तं विश्वामित्रस्य रेणोराधं दशमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । पवमानः सोमो देवता । चिरस्मै रेणुरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

चिर॑स्मै स॒प्र धे॒नवो॑ दु॒दुहे॑ स॒त्यामा॒शिरं॑ पू॒र्ये व्यो॑मनि ।

च॒त्वार्य॒न्या भुव॑नानि नि॒र्णिजे॒ चारु॑णि च॒क्रे य॒दुतै॑रव॒र्धत ॥१॥

चिः । अ॒स्मै । स॒प्र । धे॒नवः । दु॒दुहे॒ । स॒त्यां । आ॒ऽशि॒रं । पू॒र्ये । वि॒ऽओ॑मनि ।

च॒त्वारि॑ । अ॒न्या । भुव॑नानि । निः॒ऽनि॒जे । चारु॑णि । च॒क्रे । यत् । अ॒तैः । अ॒व॒र्धत ॥१॥

अ॒स्मै प॒वमा॑नाय पू॒र्ये पू॒र्वैः कृ॑ते व्योमनि । वि॒विध॑मो॒माव॑नं ग॒मनं॑ दे॒वा-
नाम॑चेति व्योम यज्ञः । तस्मिन्स्थिताय । यद्वा प्र॒त्ने व्यो॒मन्य॑न्तरि॒क्षे वर्त॑मानाय
चिः स॒प्तैक॑विंशतिसंख्याका धे॒नवः प्री॑णयि॒ष्यो गा॒वः स॒त्यां यथार्थ॑भूतामा॒शिर-
मा॒श्रय॑णसाधनं क्षीरादि दु॒दुहे॑ । दु॒हन्ति । यद्वा चिः स॒प्त द्वाद॑श मा॒साः पंच॑र्तवस्त्रय
इमे लो॒का अ॒सावा॑दित्य एकविंश इत्येतैः सर्वैः सह गोषु पय उत्पाद्यते तन्नावो
दु॒हन्त॑ इति । किंच अ॒यं सो॒मोऽन्या॑न्यानि च॒त्वारि॑ भुव॒नान्यु॑द॒कानि व॑सतीव-
री॒स्ति॒स्रश्चै॒कध॑ना इति तानि चतुःसंख्याकानि चारुणि क॒त्याणान्यु॑द॒कानि
नि॒र्णिजे॒ नि॒र्णे॒जना॑य परि॒शोध॑नाय परि॒पोष॑णाय वा च॒क्रे । कदा॑ करोति ।
यद्य॒दाय॑मृ॒तैर्य॑ज्ञैरव॒र्धत॑ वर्धितवान् तदा करोति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स भि॒क्ष्माणो॑ अ॒मृत॑स्य चारु॒ण उ॒भे द्या॒वा का॒ष्येना॒ वि श॑श्र॒थे ।

तेजि॑ष्ठा अ॒पो म॑ह॒ना परि॑ व्य॒त यदि॑ दे॒वस्य॒ श्रव॑सा॒ सदो॑ वि॒दुः ॥२॥

सः । भि॒क्ष्माणः । अ॒मृत॑स्य । चारु॒णः । उ॒भे इति॑ । द्या॒वा । का॒ष्येन॑ । वि । श॑श्र॒थे ।

तेजि॑ष्ठाः । अ॒पः । म॑ह॒ना । परि॑ । व्य॒त । यदि॑ । दे॒वस्य॑ । श्रव॑सा । स॒दः । वि॒दुः ॥२॥

स प॒वमा॑नश्चारु॒णः क॒त्याण॑स्यामृतस्योद॒कस्य॑ । क्रि॒याग्र॑हणं कर्तव्यमिति
कर्म॑णः संप्रदानसंज्ञा । चतुर्थ्यर्थे बहुलमिति षष्ठी । चारु॒दकं॑ भि॒क्ष्माणो॑ यदृ-
भिर्याच्यमानः सन् उ॒भे । द्या॒वादेश॑स्य द्वंद्वे विहितत्वादचोत्तरपदाभावे द्वंद्वः
प्रतीयते । उ॒भे द्या॒वापृ॑षि॒ष्यौ का॒ष्येन॑ कविकर्मणा वि॒शश्र॑थे । विवृते करोति ।
यज्ञनिमित्तेनोदकेन संपूरयतीत्यर्थः । किंच । तेजि॒ष्ठाति॑शयेन दी॒प्तान्य॑प उ॒द-
का॒नि म॑ह॒ना मह॑त्त्वेन परिष्यत । वर॒णार्थं॑ परित आ॒च्छाद॑यति । यदि
यद॒र्वि॒जो दे॒वस्य॑ द्योत॒मान॑स्य सोमस्य स॒दः स्थानं॑ श्रव॒सा ह॑विषा यु॒क्ताः

संतो विदुर्यागार्थं जानन्ति लभन्ति तदा परित आवृणोतीति । विद ज्ञाने । सिज-
भ्यस्तेति ऋजुसादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ते अस्य संतु केतवोऽमृत्यवोऽदाभ्यासो जनुषी उभे अनु ।

येभिर्नृम्णा च देव्या च पुनत आदिद्राजानं मनना अगृभ्णत ॥३॥

ते । अस्य । संतु । केतवः । अमृत्यवः । अदाभ्यासः । जनुषी इति । उभे इति । अनु ।

येभिः । नृम्णा । च । देव्या । च । पुनते । आत् । इत् । राजानं । मननाः । अगृभ्णत ॥३॥

अस्यैतादृशस्य सोमस्य केतवः प्रज्ञापकाः सर्वश्चायनीया अमृत्यवो मरणधर्म-
रहिता अत एवादाभ्यासः । दभेश्चेति वक्तव्यमिति एयत् । परैरहिंस्यास्ते तादृश
अस्य रश्मय उभे जनुषी जन्मनी स्थावरजंगमात्मके द्वे अनु लक्ष्मीकृत्य संतु ।
रक्षन्तु । ओषधीनामयं सोमो रेतो निषिंचति यज्ञे मनुष्याणां च धाराः स्रवंति
खलु । सोऽयं येभिर्नृम्णा नृम्णानि वलानि देव्या देवाहाणि चाक्षानि
पुनते प्रेरयति । आदिद्रभिषवानंतरमेव राजानं सोमं मनना मननीयाः
स्तुतयोऽगृभ्णत । परिगृह्णन्ति । प्राप्नुवंतीत्यर्थः । ह्यहोरिति भकारः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स मृज्यमानो दशभिः सुकर्मभिः प्र मध्यमासु मातृषु प्रमे सचा ।

घृतानि पानो अमृतस्य चारुण उभे नृचक्षा अनु पश्यते विशौ ॥४॥

सः । मृज्यमानः । दशऽभिः । सुकर्मऽभिः । प्र । मध्यमासु । मातृषु । प्रऽमे । सचा ।

घृतानि । पानः । अमृतस्य । चारुणः । उभे इति । नृऽचक्षाः । अनु । पश्यते । विशौ ॥४॥

स पवमानः सुकर्मभिः शोभनकर्मयुक्ताभिर्दशभिर्दशसंख्याकाभिरंगुलीभिर्मृ-
ज्यमानः स सचाग्रौ प्रास्ताहुतिरित्यादिश्रमेणापां सहायः प्रमे लोकान्
प्रमातुं मध्यमास्वंतरिक्षस्थितास्ववतिष्ठते ॥ प्रमे । प्रपूर्वान्मातेः क्षिपि इयि आत
इति योगविभागादाकारलोपः ॥ किंच नृचक्षा नृणां द्रष्टा पवमानश्चारुणः
कल्याणस्यामृतस्योदकस्य वृक्षार्थं घृतानि यागादिकर्माणि पानो रक्षन् उभे
विशौ मनुष्यान् देवांश्चांतरिक्षेण गच्छन् अनुपश्यते । अनुपश्यति । मनुष्यान्-
भिमतदानेन देवान् हविःप्रदानेनेति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स मर्म॒जान॒ इन्द्रि॒याय॒ धाय॑स॒ ओभे॒ अ॒न्ता रोद॑सी ह॒र्षते॒ हितः॑ ।

वृषा॒ ऋषे॑ण॒ बाध॑ते॒ वि दुर्म॑तीरा॒देदि॑शानः श॒र्यहे॒व ऋ॒रुधः॑ ॥ ५ ॥

सः । म॒र्म॒जा॒नः । इन्द्रि॒याय॑ । धाय॑से । आ । उ॒भे इति॑ । अ॒न्तरि॑ति । रोद॑सी इति॑ । ह॒र्षते॒ । हितः॑ ।

वृषा॑ । ऋषे॑ण । बा॒ध॒ते । वि । दुः॒ऽम॒तीः । आ॒ऽदे॒दि॒शानः॑ । श॒र्य॒हा॒ऽइ॒व । ऋ॒रुधः॑ ॥ ५ ॥

मर्मजानः पवित्रेण मृज्यमानः स पवमानो धायसे जगतो धारकायेन्द्रियायेन्द्रस्य पर्याप्ताय बलाय तदर्थमुभे रोदसी । कालाध्वनोरिति द्वितीया । उभयोर्द्यावापृथिव्योरन्तर्हितो मध्ये वर्तमानः सन् आ हर्षते । सर्वतो गच्छति । इन्द्रस्य हि सोमेन बलं भवति । वृषा कामानामुदकानां वा वर्षकः सोऽयं ऋषेण शेषकेण बलेन दुर्मतीर्दुष्टबुद्धीनसुरान् विबाधते । विशेषेण पीडयति । किं कुर्वन् । ऋरुधः ऋचा रुधति परानिति । पृषोदरादिः । दुःखकारिणोऽसुरानादेदिशानः पुनः पुनराद्भयन् हन्ति । तच्च दृष्टान्तः । शर्यहेव हननसाधनैरिषुभिर्हता वीरः प्रतिभटान् यथा हिनस्ति तद्वत् ॥

॥ इति सप्रमस्य द्वितीये चयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स मा॒तरा॒ न द॑ह॒गान॒ उ॒स्रियो॒ नान॑ददेति म॒रुता॑मिव स्व॒नः ।

जा॒न॒च॒तं प्र॑थ॒मं यत्स्व॑र्णं॒ प्र॒श॒स्तये॒ कर्म॑वृणीत सु॒क्रतुः॑ ॥ ६ ॥

सः । मा॒तरा॑ । न । द॑ह॒गानः॑ । उ॒स्रियः॑ । नान॑दत् । ए॒ति । म॒रुता॑ऽइ॒व । स्व॒नः ।

जा॒न॒न् । च॒तं । प्र॒थ॒मं । यत् । स्वः॑ऽन॒रं । प्र॒श॒स्तये॑ । कं । अ॒वृ॒णी॒त । सु॒ऽक्र॒तुः॑ ॥ ६ ॥

स पवमानो मातरा मातरौ द्यावापृथिव्यौ दहगानः पुनःपुनः पश्यन् ततो नानदत् भृशं शब्दं कुर्वन् एति । सर्वत्र गच्छति । तच्च दृष्टान्तः । उस्रियो न । उस्रियेति गोनाम । तस्य स्वरूपतो वत्सो यथा मातरं गां पश्यन् शब्दं करोति तद्वत् । किंच । मरुतामिव यथा मरुतां गणः स्वनः । पचाद्यजंतः । स्वनं कुर्वन् सर्वतो गच्छति तद्वत् । यदुदकं स्वर्णं । स्वरिति सर्वपर्यायः । सर्वमनुष्महितं भवति । सर्वे हि मनुष्या उदके संगच्छन्ते । तत्कार्यत्वात् तादृशं प्रथमं मुख्यमृ-

तमुदकं जानन् विद्वान् सुक्रतुः शोभनकर्मा सुप्रज्ञो वा स पवमानः प्रशस्तये
प्रशंसनायात्मस्तोत्रकरणाय कं मनुष्यमवृणीत । समभजत । नान्यमस्मद्भति-
रिक्तमित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

रुवति भीमो वृषभस्तविषया शृंगे शिशानो हरिणी विचक्षणः ।

आ योनिं सोमः सुकृतं नि षीदति गव्ययी त्वग्भवति निर्णिगव्ययी ॥७॥

रुवति । भीमः । वृषभः । तविषया । शृंगे इति । शिशानः । हरिणी इति । विऽचक्षणः ।

आ । योनिं । सोमः । सुऽकृतं । नि । षीदति । गव्ययी । त्वक् । भवति । निऽनिक् ।

अव्ययी ॥७॥

भीमः शबूणां भयंकरो वृषभः कामानामुदकानां द्वावर्षणो विचक्षणः सर्वस्य
विदर्शनशीलः स पवमानस्तविषया । तु इति वृद्ध्यर्थः । अस्मादच इः । उ०४.१३८. ।
इतीप्रत्ययः । तस्मादिच्छायामर्थे क्यच् । सर्वप्रातिपदिकेभ्यः । पा० १.१.५१. । इति
सुगागमः । आत्मनो बलेच्छया । हरिणी हरितवर्णे द्वे शृंगे शिशानस्तीक्ष्णी-
कुर्वन् द्रोणकलशं प्रति द्वाभ्यां धाराभ्यां स्थास्या ग्रहणं गृह्णाति । तदुच्यते ।
ते धारारूपशृंगे तीक्ष्णीकुर्वन् रुवति । शब्दायते । रु शब्दे । बहुलं छंदसीति
शः । ततः स सोमः सुकृतं सुष्ठु कृतं योनिं स्वस्थानं द्रोणकलशमा निषीदति ।
समंतात्तिष्ठति । तस्य सोमस्य निर्णिक् निर्नेक्ती परिशोधयित्री गव्ययी गोमयी
त्वग्भवति । आनडुहे हि चर्मणि सोमाभिषवः । एवमव्ययी अविमयी त्वक्
निर्नेक्ती भवति । तद्धि दशापवित्रापेक्ष्यमभिहितं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

शुचिः पुनानस्तन्वमरेपसमथे हरिन्यधाविष्ट सानवि ।

जुष्टो मिषाय वरुणाय वायवे चिधातु मधु क्रियते सुकर्मभिः ॥८॥

शुचिः । पुनानः । तन्व । अरेपसं । अथे । हरिः । नि । अधाविष्ट । सानवि ।

जुष्टः । मिषाय । वरुणाय । वायवे । चिऽधातु । मधु । क्रियते । सुकर्मऽभिः ॥८॥

अरेपसं पापरहितं । यद्वा रिपि गतौ । गतिरहितं । पात्रे स्थितमित्यर्थः । तादृशं
तन्वमात्मीयं शरीरं पुनानः शोधयन् अत एव शुचिः पूतो दीप्यमानो वा

हरिर्हरितवर्णः सोमः सानवि सानुनि समुच्छ्रितेऽव्येऽविवाल्कृते दशापविषे
न्यधाविष्ट । ऋत्विग्भिर्निधीयते । धूज् कंपने । स्यसिप्सीयुदतासिष्ठिति कर्मणि
लुङि चिखदिट् । णित्त्वावृद्धिः । ततो मिचाय वरुणाय वायव एतेभ्यो जुष्टः
पर्याप्तस्त्रिधातु चिसंधानो वसतीवरीभिर्दध्ना पयसा संस्पृष्टः सोमस्त्रिधातु तादृशं
मधु मदकरः सोमः सुकर्मभिः शोभनकर्मयुक्तैर्ऋत्विग्भिः क्रियते । मिचादि-
देवार्थं प्रदीयते ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवस्व सोम देववीतये वृषेन्द्रस्य हार्दिं सोमधानमा विश ।

पुरा नो बाधादुरितातिं पारय स्नेचविद्धि दिश आहा विपृच्छते ॥९॥

पवस्व । सोम । देवऽवीतये । वृषा । इन्द्रस्य । हार्दिं । सोमऽधानं । आ । विश ।

पुरा । नः । बाधात् । दुःइता । अतिं । पारय । स्नेचऽवित् । हि । दिशः । आह ।
विऽपृच्छते ॥९॥

हे सोम वृषा कामानामुदकानां वा सेचकस्त्वं देववीतये देवानां पानाय
पवस्व । कलशादिषु क्षर । अथ हे सोम त्वमिन्द्रस्य हार्दिं हृदयंगमं प्रियं सोम-
धानं । सोमो निधीयतेऽस्मिन्निति सोमधानं पाचं । तदाविश । प्रविश । किंच
नोऽस्माकं बाधाबाधनात्पीडनात्पुरा पूर्वमेव दुरितानि दुर्गमनानि रक्षांस्यति
पारय । अतीत्य पारं गमय । अपि च स्नेचवित् मार्गज्ञः पुरुषो विपृच्छते विविधं
पन्थानं पृच्छते जनाय दिशो मार्गानाह हि । ब्रूते खलु । उक्त्वा तं यथा रक्षति
तथा यज्ञमार्गवेत्ता त्वमस्मभ्यं यज्ञपथ उक्त्वास्मान्पालयेति ॥

॥ अथ दशमी ॥

हितो न सप्रिभि वाजमेधेन्द्रस्येदो जठरमा पवस्व ।

नावा न सिंधुमतिं पर्षि विद्वाञ्छूरो न युध्यन्व नो निदः स्यः ॥१०॥

हितः । न । सप्रिः । अभि । वाजं । अर्षे । इन्द्रस्य । इंदो इति । जठरं । आ । पवस्व ।

नावा । न । सिंधुं । अतिं । पर्षि । विद्वान् । शूरः । न । युध्यन् । अन्व । नः । निदः ।

स्परिति स्यः ॥१०॥

हे सोम ऋत्विग्भिः प्रेर्यमाणः सन् वाजं सोमनिधानं द्रोणकलशमभ्यर्ष ।

अभिगच्छ । तच्च दृष्टान्तः । हितो न सप्तिः । अश्वो हितः प्रेर्यमाणः सन् वाजं संयाममभिलक्ष्य यथा याति तद्वत् । ततो हे इंदो इंद्रस्य जठरं जठरभूतं द्रोण-
कलशं वा पवस्व । आभिमुख्येन प्रविश । किंच विद्वान् सर्वे जानंस्त्वमस्मानति
पर्वि । दुरितान्यतीत्य पारय । तच्च दृष्टान्तः । नावा न । यथा नाविकाः सिंधुं
नदीं नावा मनुष्यान् पारयन्ति तद्वत् । किंच । हे सोम त्वं शूरो न शूरो वीर
इव युध्यन् शत्रून् संप्रहरन् निदो निंदकाच्छत्रोर्नोऽस्मानवस्यः । अवपारय ।
बाधान्विनाश्य पालय । यद्वा । नोऽस्माकं निदो निंदकान् शत्रून्वस्यः ।
अवाङ्मुखं जहि । स्पृहिंसायां । बहुलं छंदसीति आप्रत्ययस्य लुक् । तिपि
गुणे हल्ङादिना तिपो लोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ दक्षिणेति नवर्चं चतुर्थं मूक्तं वैश्वामित्रस्यर्षभस्यार्षं पवमानसोम-
देवताकं नवमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । आ दक्षिणा नव
ऋषभस्तौ वैश्वामित्राविति । तावित्यनेन प्रकृतो रेणुर्ऋषभश्चोभे परामृश्येते ।
श्रूयते हि । अथ ह विश्वामित्रः पुत्रानामंचयामास मधुच्छंदाः शृणोतन ऋषभो
रेणुरष्टकः । ऐ० ब्रा० ७. १७. इति । गतः मूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ दक्षिणा सृज्यते शुष्म्याऽसदं वेति दुहो रक्षसः पाति जागृविः ।

हरिरोपशं कृणुते नभस्पय उपस्तिरे चम्वोऽब्रह्म निर्णिजे ॥ १ ॥

आ । दक्षिणा । सृज्यते । शुष्मी । आऽसदं । वेति । दुहः । रक्षसः । पाति । जागृविः ।

हरिः । ओपशं । कृणुते । नभः । पयः । उपऽस्तिरे । चम्वोः । ब्रह्म । निऽनिजे ॥ १ ॥

सोमस्य स्वभूते यज्ञे ऋत्विग्भ्यो दक्षिणासृज्यते । अस्माभिः प्रदीयते । शुष्मी
बलवान् सोम आसदमास्थानं द्रोणाख्यं वेति । प्रविशति । किंच जागृविर्जा-
गरणशीलः सोमो दुहो द्रोहकारिणो रक्षसो राक्षसात्पाति । स्तोतृन् रक्षति ।
अपि च । हरिर्हरितवर्णः सोम ओपशं । आ समंतादुपशेत इत्योपशः । सर्वस्य
धारकं नभो नभस आदित्यस्य स्वभूतमुदकं कृणुते । सर्वं करोति । अग्नी
प्रास्ताहुतिरित्यादिक्रमेण करोतीत्यर्थः । यद्वा नभोऽंतरिक्षं पयः पयसो धारकं
करोतीति । किंच । अयं सोमश्चम्वोः । द्यावापृथिवीनामैतत् । चमन्ति भक्षयन्ति

मनुष्यदेवा अचेति । तयोरुपस्तिर उपस्तरणायाच्छादनाय ब्रह्म बृहदुद्यतं तमांसि विनाशयंतं यद्वा परिवृढं सूर्यं द्युलोके करोति । तथा तमेव सूर्यं निर्निजे पदार्थानां निर्नेजनाय परिशोधनाय च करोति । आदित्यो हि द्यावापृथिव्या स्वतेजसोपस्तृणाति । स हि स्वभासा सर्वं निर्नेक्ति च ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र कृष्टिहेव ऋष एति रोरुवदसूर्यं वरुणं नि रिरणीते अस्य तं ।

जहाति वविं पितुरेति निष्कृतमुपप्रुतं कृणुते निर्णिजं तना ॥२॥

प्र । कृष्टिहाऽइव । ऋषः । एति । रोरुवत् । असूर्यं । वरुणं । नि । रिरणीते । अस्य । तं ।

जहाति । वविं । पितुः । एति । निःऽकृतं । उपऽप्रुतं । कृणुते । निःऽनिजं । तना ॥२॥

ऋषः शत्रूणां शोषको बलवान् सोमो रोरुवत् अत्यंतं शब्दं कुर्वन् कृष्टिहेव मनुष्याणां हंता योजेव प्रैति । प्रगच्छति । किंच । असूर्यमसुराणां बाधक-स्यात्मनो वरुणं हरितमावारकं बलं वा निरिरणीते । निर्गमयति । ततः स सोमो वविं । वृणोति शरीरमिति वविर्जरा । जहाति । त्यजति । कथमिति चेत् तदुच्यते । पितुरन्नं सोमो निष्कृतं संस्कृतं द्रोणकलशं दिवं वेदानीमेति । गच्छति । किंच सोमस्तनाविवालेन तते विस्तृते दशापविचे निर्निजं । निर्निगिति रूपनाम । आत्मीयं रूपमुपप्रुतमुपगमनशीलं कृणुते । करोति । तस्माज्जरां त्यजतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अद्रिभिः सुतः पवते गभस्त्योर्वृषायते नभसा वेपते मती ।

स मोदते नसते साधते गिरा नेनिक्ते अप्सु यजते परीमणि ॥३॥

अद्रिऽभिः । सुतः । पवते । गभस्त्योः । वृषऽयते । नभसा । वेपते । मती ।

सः । मोदते । नसते । साधते । गिरा । नेनिक्ते । अप्सुऽप्सु । यजते । परीमणि ॥३॥

अद्रिभिर्यावभिर्गभस्त्योर्बाह्वोर्बाहुभ्यां च सुतोऽभिषुतः स सोमः पवते । पात्राणि प्रति गच्छति । यः सोमो वृषायते वृषवदाचरति । किंच यो मती स्तुत्याभिषुतः सन् नभसांतरिक्षेण वेपते सर्वत्र गच्छति स सोमो मोदते । दृष्टो भवति । तथा नसते । यहादिषु संस्थितो भवति । किंच । गिरा स्तुत्या स्तुतः सन् साधते । स्तोतृणां धनान्नादिकं साधयति । अपि च अप्सु वसतीवर्याख्यास

नेनिके । शुद्धो भवति । तथा परीमणि देवै रक्ष्यमाणे यज्ञे देवानां हविःप्रदानेन पोषके वा यज्ञे यजते । पूजितो भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि द्युक्षं सहसः पर्वतावृधं मध्वः सिंचन्ति हर्म्यस्य सक्षणिं ।

आ यस्मिन्गावः सुहुताद् ऊधनि मूर्धञ्छ्रीणं त्ययियं वरीमभिः ॥४॥

परि । द्युक्षं । सहसः । पर्वतऽवृधं । मध्वः । सिंचन्ति । हर्म्यस्य । सक्षणिं ।

आ । यस्मिन् । गावः । सुहुतऽअदः । ऊधनि । मूर्धन् । श्रीणन्ति । अयियं । वरीमऽभिः ॥४॥

सहसः सहस्विनो मध्वो मदकराः सोमा द्युक्षं दीप्यमाने द्युलोके क्षियन्तं निवसन्तं पर्वतावृधं मेघानां पर्वतानां वा वर्धयितारं हर्म्यस्य शत्रुपुरस्य सक्ष-
णिमभिभवितारमिन्द्रं परिषिंचन्ति । तथा सुहुतादः सुहुतानां हविषां भक्षयितारो
गावो मूर्धन् मूर्धनि समुच्छ्रित ऊधनि पयोधारके स्थाने स्थितमयियं मुख्यं पयो
वरीमभिरुर्वर्महन्त्रैर्यस्मिन्पवमानगुणविशिष्ट इन्द्र आ श्रीणन्ति । आमिश्रयन्ति ।
दध्ना पयसा च सोमं श्रीणन्ति खलु तदुच्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

समी रथं न भुरिजोरहेषत दश स्वसारो अदितेरुपस्थ आ ।

जिगादुप जयति गोरपीच्यं पदं यदस्य मतुथा अजीजनन् ॥५॥

सं । ईमिति । रथं । न । भुरिजोः । अहेषत । दश । स्वसारः । अदितेः । उपऽस्थे । आ ।

जिगात् । उप । जयति । गोः । अपीच्यं । पदं । यत् । अस्य । मतुथाः । अजीजनन् ॥५॥

भुरिजोः । बाहुनामेतत् । विभ्रति पदार्थानाभ्यामिति । तयोर्बाह्वोर्दश दश-
संख्याकाः स्वसारः सर्वत्र सरणीला अंगुलयोऽदितेर्भूमेरुपस्थे समीपे देव-
यजनदेश ईमेनं सोममाभिमुख्येन समहेषत । संप्रेरयन्ति । हि वर्धनगत्योः । लुङि
रूपं । कथमिव । रथं न रथं यथांगुलयः प्रेरयन्ति तद्वत् । स सोमो जिगात्
पाचाणि गच्छति । किंच गोर्धेनोरपीच्यमन्तर्हितं पय उपजयति । तदानीमु-
पगच्छति । यद्यदा मतुथा मननीयगाथावंतः स्तोतारोऽस्य सोमस्य पदं स्थान-
मजीजनन् जनयन्ति तदानीमित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचविंशो वर्गः ॥

अभिष्टवे श्येनो न योनिमित्येषा । सूचितं च । संप्रेषितः श्येनो न योनिं
सदनं धिया कृतं । आ० ४. ७. । इति ॥ अग्नीषोमप्रणयनेऽप्येषा । सूचितं च । अंतश्च
प्रागा अदितिर्भवासि श्येनो न योनिं सदनं धिया कृतं । आ० ४. १०. । इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

श्येनो न योनिं सदनं धिया कृतं हिरण्ययमासदं देव एषति ।

ए रिणंति बर्हिषि प्रियं गिराश्वो न देवाँ अप्येति यज्ञियः ॥ ६ ॥

श्येनः । न । योनिं । सदनं । धिया । कृतं । हिरण्ययं । आऽसदं । देवः । आ । ईषति ।

आ । ईमिति । रिणंति । बर्हिषि । प्रियं । गिरा । अश्वः । न । देवान् । अपि । एति । यज्ञियः ॥ ६ ॥

देवो द्योतमानः पवमानो धिया स्वकर्मणा कृतं संपादितं हिरण्ययं हिरण्यम-
यमासदमासंघभिधानमेषति । अभिमुखं गच्छति । ईषतेर्गत्यर्थस्य व्यत्ययेन
परस्मैपदं । तच्च दृष्टान्तः । श्येनो न योनिं कुलायं यथा श्येनः पक्षी प्रविशति
तद्वत् । तत ईमेनं प्रियं प्रीणयितारं सोमं गिरा स्तुत्या बर्हिषि यज्ञ आ
इ रिणंति । स्तोतारोऽभिमुखं प्रेरयन्ति । स्तुवंतीत्यर्थः । अनन्तरं यज्ञियो यज्ञार्हो
यष्टव्योऽयं सोमोऽश्वो नाश्व इव त्वरया देवानप्येति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परा व्यक्तो अरुषो दिवः कविर्वृषां चिपृष्ठो अनविष्ट गा अभि ।

सहस्रणीतिर्यतिः परायती रेभो न पूर्वीरुषसो वि राजति ॥ ७ ॥

परा । विऽअक्तः । अरुषः । दिवः । कविः । वृषा । चिऽपृष्ठः । अनविष्ट । गाः । अभि ।

सहस्रऽनीतिः । यतिः । पराऽयतिः । रेभः । न । पूर्वीः । उषसः । वि । राजति ॥ ७ ॥

अरुष आरोचमानः कविः क्रांतप्रज्ञः सोमो व्यक्तो विस्पष्टधारायुक्तः । यद्वा
वसतीवरीभिर्विशेषेण सिक्तः सन् दिवोऽंतरिक्षात् परा पराङ्मुखमागच्छति ।
पविचाद्गोणकलशं परागच्छतीत्यर्थः । वृषा वृषभस्त्रिपृष्ठः । चीणि सवनानि
पृष्ठान्यस्येति चिपृष्ठः सोमस्य सर्वेषु विद्यमानत्वात्तस्मान्निपृष्ठः सोमो गाः स्तोतृभिः
क्रियमाणाः स्तुतीरभिलक्ष्यानविष्ट । शब्दायते । न शब्दे । किंच सहस्रणीतिः
सहस्रनयनः । प्रयोगबाहुल्यापेक्षं ग्रहेषु चमसेषु च सहस्रविधनयनत्वं । अत
एव यतिः पाचादीनि प्रत्यागता परायतिः कलशान् प्रति परागता भवति ।

सोऽयं पूर्वीर्बह्वीरुषसः । कालाध्वनोरिति द्वितीया । बहुषूषःकालेषु रेभो न । रेभृ शब्दे । शब्दायमानः स्तोतेव वि राजति । विशेषेण दीप्यते । तेषु सोमस्याभिषूयमाणत्वात् स्तोता खलु देवानां स्तुतिकरणेन राजति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वेषं रूपं कृणुते वर्णो अस्य स यचाशयत्समृता सेधति सिधः ।

अप्सा याति स्वधया दैव्यं जनं सं सुष्टुती नसते सं गोअयया ॥ ८ ॥

त्वेषं । रूपं । कृणुते । वर्णः । अस्य । सः । यच । अशयत् । संऽञ्जता । सेधति । सिधः ।

अप्साः । याति । स्वधया । दैव्यं । जनं । सं । सुऽस्तुती । नसते । सं । गोऽअयया ॥ ८ ॥

अस्य । अन्वादेशेऽशादेशः । अस्य सोमस्य स्वभूतो वर्णः शबूणां निवारको रश्मिस्त्वेषं दीप्यमानं रूपं कृणुते । करोति । स रश्मिर्यच समृता । अर्तेः क्तिनि रूपं । सम्यक् प्राप्यते योद्धृभिरचेति संयामः । अस्मिन् समृतौ युद्धेऽशयत् । शेते तिष्ठति । गीडो लडि बहुलं छंदसीति शपो लुगभावः । तच्च युद्धे स रश्मिः सिधः शोषकाञ्छबून् सेधति । निषेधति । हिनस्तीति यावत् । वाक्यभेदादनिघातः । किंच । अप्साः । सनोतेर्विद्वत्वात् कृते रूपं । अपामुदकानां दाता । यद्वा वसतीवर्याख्यानामपां संभक्ता । सोऽयं स्वधया हवीरूपेणाच्चेन सह दैव्यं देवानां संबन्धिनं जनं प्रति याति । गच्छति । अपि च सोऽयं सुष्टुती सुस्तुत्या सं । संगच्छते । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः । किंच स सोमो गोअयया गवादिमुख्यया यया वाचा स्तोतारः पशून् याचते तथा वाचा सं नसते । संगतो भवति । नसतिर्गत्यर्थः । भिन्नवाक्यत्वादनिघातः ॥

॥ अथ नवमी ॥

उक्षेव यूषा परियन्त्रावीदधि त्विषीरधित सूर्यस्य ।

दिष्यः सुपर्णोऽव चक्षत छां सोमः परि क्रतुना पश्यते जाः ॥ ९ ॥

उक्षाऽइव । यूषा । परिऽयन् । अरावीत् । अधि । त्विषीः । अधित । सूर्यस्य ।

दिष्यः । सुऽपर्णः । अव । चक्षत । छां । सोमः । परि । क्रतुना । पश्यते । जाः ॥ ९ ॥

उक्षेव वृषभ इव यूषा गोयूषानि प्रत्यागच्छन् शब्दं करोति तद्वदयं सोमः स्तुतीः परियन्परिगच्छन् अरावीत् शब्दायते । ततः सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्या-

दित्यस्य त्विषीदीभीरध्यधित । अधिदधाति । सूर्यात्मना द्युलोकेऽवतिष्ठत इत्यर्थः ।
 दधातेर्लुङि स्थाघोरिच्छेतीत्वकिञ्चे । किञ्च दिव्यो दिवि भवः सुपर्णः सुपत्नः
 श्येनरूपया गायत्र्याहृतत्वाच्छोभनगमनः सोमः छां । पृथिवीनामैतत् क्षियंति
 निवसंत्यचेति । छां पृथिवीमवचक्षत । अवपश्यति । चष्टेर्लुङि बहुलं छंदसीति
 शपो लुगभावः । ततः सोमो जा जाताः प्रजाः ऋतुना प्रज्ञानेन परिपश्यते ।
 परितः पश्यति । व्यत्ययेनात्मनेपदं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षड्विंशो वर्गः ॥

हरिं मृजंतीति नवर्चं पंचमं सूक्तमांगिरसस्य हरिमंतस्यार्धं पवमानसोम-
 देवताकं । जागतमूर्ध्वं प्रागुशनस इति परिभाषया जागतं । तथा चानुक्रांतं ।
 हरिं मृजंति हरिमंत इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

हरिं मृजंत्यरूषो न युज्यते सं धेनुभिः कलशे सोमो अज्यते ।

उवाचमीरयति हिन्वते मती पुरुष्टुतस्य कति चित्परिप्रियः ॥ १ ॥

हरिं । मृजंति । अरूषः । न । युज्यते । सं । धेनुऽभिः । कलशे । सोमः । अज्यते ।

उत् । वाचं । ईरयति । हिन्वते । मती । पुरुऽस्तुतस्य । कति । चित् । परिऽप्रियः ॥ १ ॥

हरिं हरितवर्णं सोममृत्विजो मृजंति । मार्जयंति । मृजेरंजादौ संक्रमे विभाषा-
 वृद्धिरिष्यते । पा० १.१.३.१. इति तच्च वृद्धेरभावः । सोऽयमरूषः । अर्तेरूषश्च्यत्ययः ।
 गमनशीलोऽश्च इव युज्यते । इंद्रादिभिः संयुज्यते । किञ्च कलशे । कलशो द्रोणाभि-
 धानः । स्थितः सोमो धेनुभिर्गोविकारिदंध्यादिभिः समज्यते । समक्तः सिक्तो भवति ।
 अपि च सोमो यदा वाचं शब्दमुदीरयति । उद्गमयति । शब्दं करोतीत्यर्थः । तदा
 स्तोतारश्च मती । सुपां सुलुगिति द्वितीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । स्तुतिं हिन्वते ।
 प्रेरयंति ॥ हि गती वृद्धा चेति स्वादिः । आत्मनेपदी ॥ ततः स्तोत्राभिष्टुतः स
 पुरुष्टुतस्य बहुस्तोत्रयुक्तस्य स्तोतुः परिप्रियः । प्रीड् तर्पणे । कृप् । शसीयडादेशः ।
 कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । परितः प्रीणयितृणि कति चित् कियंति धनानि प्रयच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

साकं वदंति बहवो मनीषिण इंद्रस्य सोमं जठरे यदादुहुः ।

यदीं मृजंति सुगंभस्तयो नरः सनीळाभिर्दंशभिः काम्यं मधु ॥ २ ॥

साकं । वदन्ति । बहवः । मनीषिणः । इंद्रस्य । सोमं । जठरे । यत् । आऽदुहुः ।

यदि । मृजन्ति । सुऽगभस्तयः । नरः । सऽनीळाभिः । दशऽभिः । काम्यं । मधु ॥ २ ॥

मनीषिणो मनस ईशितारः प्राज्ञा बहवः स्तोतारः साकं सहैव युगपन्मन्त्रान्वदन्ति तदा स्तुवंति यदेन्द्रस्य जठरे द्रोणकलशे सोममादुहुः । ऋत्विजो दुदुहुः । तदाभिष्टुवंतीति । दुहेर्लिङ्युसि रूपं । द्विर्वचनस्य छंदसि विकल्पितत्वादत्र द्विर्वचनाभावः । किंच । यदि यदा सुगभस्तयः शोभनबाहुका नरः कर्मनेतारो मनुष्याः काम्यं काम्यमानं मधु मदकरं सोमं सनीळाभिर्दशसंख्याकाभिर्मृजन्ति सोममभिषुण्वन्ति तदा वदन्तीत्यन्वयः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अरममाणो अत्येति गा अभि सूर्यस्य प्रियं दुहितुस्तिरो रवं ।

अन्वस्मै जोषमभरद्विनंगृसः सं द्वयीभिः स्वसृभिः क्षेति जामिभिः ॥ ३ ॥

अरममाणः । अति । एति । गाः । अभि । सूर्यस्य । प्रियं । दुहितुः । तिरः । रवं ।

अनु । अस्मै । जोषं । अमरत् । विनंगृसः । सं । द्वयीभिः । स्वसृभिः । क्षेति । जामिभिः ॥ ३ ॥

स सोमोऽरममाणोऽनुपरतः सन् पुनः पुनर्देवानां प्रीणनाय यहादीनि प्रविशन्नित्यर्थः । गा गोविकारानाश्रयणानभिलष्यात्येति । अतिक्रम्य गच्छति । ततः शब्दायमानः सोमः सूर्यस्यादित्यस्य दुहितुरुषसः प्रियं रवं शब्दं तिरः । तिरस्करोति । तस्मिन्काले सोमाभिषवध्वनिर्महान्भवतीत्यर्थः । विनंगृसः । विनं कमनीयं स्तोत्रं गृह्णातीति विनंगृसः स्तोता । जोषं । जुषेर्धञि रूपं । पर्याप्तं स्तोत्रं तस्मै सोमायान्वभरत् । अनुभरति । करोतीति यावत् । सोऽयं सोमो द्वयीभिर्द्वाभ्यां पाणिभ्यामुत्पन्नाभिर्जामिभिः परस्परं बंधुभिः स्वसृभिः कर्मकरेणार्थमितस्ततो गच्छन्तीभिरंगुलीभिः संक्षेति । संगच्छते । हि निवासगत्योः । छांदसो विकरणस्य लुक् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नृधूतो अद्रिषुतो बर्हिषि प्रियः पतिर्गवां प्रदिव इंद्रं ऋत्विग्यः ।

पुरंधिवान्मनुषो यज्ञसाधनः शुचिर्धिया पवते सोम इंद्र ते ॥ ४ ॥

नृधूतः । अद्रिऽसुतः । बर्हिषि । प्रियः । पतिः । गवां । प्रऽदिवः । इंद्रः । ऋत्विग्यः ।

पुरंधिऽवान् । मनुषः । यज्ञऽसाधनः । शुचिः । धिया । पवते । सोमः । इंद्रः । ते ॥ ४ ॥

हे इन्द्र पवमानगुणविशिष्टेन्द्र ते त्वदर्थं बर्हिषि यज्ञेऽयं सोमो धिया स्वेन कर्मणा धारया वा पवते । पात्रेषु स्पन्दते । कीदृशः । नृधूतः कर्मनेतृभिर्मनुष्यैः शोधितः । अद्रिषुतो यावभिरभिषुतः प्रियो देवानां प्रीणयिता गवां पतिः स्वामी । इन्द्रो गा अलभत तस्मान्नवां स्वामी । प्रदिवः । पुराणनामैतत् । पुराण इन्द्रः पात्रेषु क्षरन् ऋत्विज ऋतौ जातः । ऋतोरण् । ३० १. ७२. । छंदसि घसिति घस् । सिद्धेन पदसंज्ञायां भसंज्ञानिमित्तं ओर्गुणो न भवति । पुरंधिवान् । पुरंधिर्बहुधीरिति यास्कः । बहुकर्मवान् मनुषो मनुष्यस्य यज्ञसाधनः शुचिर्दीप्यमानः । यद्वा दशापवित्रेण शुद्धः । एवंगुणः सोम इन्द्रार्थं पवत इति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नृबाहुभ्यां चोदितो धारया सुतोऽनुष्ठं पवते सोम इन्द्र ते ।

आप्राः क्रतून्समजैरध्वरे मतीर्वेन दुषच्चम्बोऽरासदहरिः ॥ ५ ॥

नृबाहुऽभ्यां । चोदितः । धारया । सुतः । अनुऽस्वधं । पवते । सोमः । इन्द्र । ते ।

आ । आप्राः । क्रतून् । सं । अजैः । अध्वरे । मतीः । वेः । न । दुऽसत् । चम्बोः । आ ।

असदत् । हरिः ॥ ५ ॥

हे इन्द्र पवमानगुणविशिष्ट नृबाहुभ्यां कर्मनेतृणामृत्विजां बाहुभ्यां चोदितः प्रेरितो धारया सुतोऽभिषुतः । यथा धारा भवति तथाभिषुत इत्यर्थः । तादृशः सोमस्ते तवानुष्ठं बलमनु बलार्थं । यद्वा स्वधेत्यन्नाम । अन्नार्थं पवते । आगच्छति । ततः स त्वं सोमपानेन क्रतून् कर्माण्याप्राः । आपूरयसि । किंच । अध्वरे यज्ञे मतीरभिमानान् शबून् समजैः । सम्यक् जितवानसि ॥ जि जये । लुङि सिपि सिचो बहुलं छंदसीतीडभावः । सिचि वृद्धिरिति वृद्धिः ॥ सोऽयं हरिर्हरितवर्णः सोमश्चम्बोरधिषवणफलकयोरासदत् । आसीदति । तच्च दृष्टांतः । वेन । वी गत्यादिषु । अन्येभ्योऽपि दृश्यत इति विच् । सार्वधातुकार्धधातुकयोरिति गुणः । यथा वेः पक्षी दुषत् दुमे सीदतीति तद्वत् । दुषत् । पूर्वपदादिति षत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अंशुं दुहन्ति स्तनयंतमक्षितं कविं कवयोऽपसो मनीषिणः ।

समी गावो मतयो यन्ति संयतं ऋतस्य योना सदेने पुनर्भुवः ॥ ६ ॥

अंशुं । दुहन्ति । स्तनयन्तं । अक्षितं । कविं । कवयः । अपसः । मनीषिणः ।

सं । ईमिति । गावः । मतयः । यन्ति । संऽयतः । ऋतस्य । योना । सदन । पुनःऽभुवः ॥ ६ ॥

कवयः क्रांतप्रज्ञा अपसः कर्मवन्तो मनीषिणः । मनस ईशा मनीषा बुद्धिः । तद्वन्त ऋत्विजः स्तनयन्तं शब्दायमानमक्षितमक्षीणं कविं क्रांतदर्शिनमंशुं सोमं दुहन्ति । अभिषुखन्ति । ततः पुनर्भुवः पुनर्भवनशीला गावः पशवो मतयो मननीयाः स्तुतयश्च संयतः परस्परं संगताः सत्य ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य योना योनी योनिस्थानीय उत्पत्तिभूते सदन उत्तरवेद्याख्य ईमेनं सोमं सं यन्ति । सं गच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नाभां पृथिव्या धरुणो महो दिवोऽपामूर्मां सिंधुष्वन्तरिक्षितः ।

इंद्रस्य वज्रो वृषभो विभूवसुः सोमो हृदे पवते चारु मत्सरः ॥ ७ ॥

नाभा । पृथिव्याः । धरुणः । महः । दिवः । अपां । ऊर्मां । सिंधुषु । अन्तः । उक्षितः ।

इंद्रस्य । वज्रः । वृषभः । विभुऽवसुः । सोमः । हृदे । पवते । चारु । मत्सरः ॥ ७ ॥

महो महतो दिवो द्युलोकस्य धरुणो धारकोऽयं सोमः पृथिव्या विस्तीर्णया भूमेर्नाभा नाभा नाभिस्थानीय उच्छ्रितप्रदेशे । यदुत्तरवेदी नाभिरित्याम्नानात् उत्तरवेदिस्थान ऋत्विग्भिर्निहितः सिंधुषु स्यन्दमानासु नदीष्वपामुदकानामूर्मां संघेऽन्तर्मध्य उक्षितः सिक्तः । अन्तरिक्षस्थानमध्ये वर्तमान इत्यर्थः । तादृश इंद्रस्य वज्रो वज्रस्थानीयो वृषभः कामानां वर्षिता अत एव विभूवसुर्याप्रधनः सोमश्चारु कल्याणं यथा भवति तथेन्द्रस्य मत्सरो मादयिता सन् हृदे मनसे सुखाय पवते । आगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स तू पवस्व परि पार्थिवं रजः स्तोत्रे शिष्यं चाधून्वते च सुक्रतो ।

मा नो निर्भागवसुनः सादनस्पृशो रयिं पिशंगं बहुलं वसीमहि ॥ ८ ॥

सः । तु । पवस्व । परि । पार्थिवं । रजः । स्तोत्रे । शिष्यं । आऽधून्वते । च । सुक्रतो

इति सुऽक्रतो ।

मा । नः । निः । भाक् । वसुनः । सदनऽस्पृशः । रयिं । पिशंगं । बहुलं । वसीमहि ॥ ८ ॥

हे सुक्रतो शोभनकर्मन् सुप्रज्ञ वा सोम तादृशस्त्वं पार्थिवं रजो लोकं लक्ष्मी-
कृत्य तु क्षिप्रं परिपवस्व । परितः सर्वतः क्षर । किं कुर्वन् । आधून्वतेऽदाभ्य-
यहात् चिभिरंशुभिराधावनं कुर्वते । तथा भगवतापस्तंबेन सूचितं । तैरेनं चतुरा-
धुनोति पंचकृत्वः सप्तकृत्वो वेति । तस्मै धनादिकं शिक्षन् प्रयच्छन् परिपवस्वेति
समन्वयः । ततस्त्वं नोऽस्मान्वसुनो धनान्मा निर्भाक् । मा निर्भाक्षीः । कीदृशात् ।
सदनस्पृशः । येन भूतेन वसुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशन्ति तादृशाद्गृहा-
दिकस्य प्रदातुर्धनान्मा वियुजः ॥ भाक् । भज सेवायां । लुङि सिचि सिचि बहुलं
छंदसीतीडागमाभावः । एकाच इतीदृप्रतिषेधः । हलंतलक्षणा वृद्धिः । पा० ७. २. ३. ।
सिपो लोपः ॥ यस्मादेवं तस्माद्वयं पिशंगं नानारूपं कनकादिना अत एव
बहुलं प्रभूतं रयिं धनं वसीमहि । आच्छादयेम । बहुधनवंतो भवेमेत्यर्थः ॥
वस आच्छादने । आदादिकः । लिङि रूपं ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ तू न इंदो शतदात्वर्ष्यं सहस्रदातु पशुमहिरण्यवत् ।

उप मास्व बृहती रेवतीरिषोऽधि स्तोत्रस्य पवमान नो गहि ॥ ९ ॥

आ । तु । नः । इंदो इति । शतऽदातु । अर्ष्यं । सहस्रऽदातु । पशुऽमत् । हिरण्यऽवत् ।

उप । मास्व । बृहतीः । रेवतीः । इषः । अधि । स्तोत्रस्य । पवमान । नः । गहि ॥ ९ ॥

हे इंदो पवमान नोऽस्मभ्यं तु क्षिप्रं धनमायच्छ । कीदृशं । शतदातु । दातु
दानं । बहुदानं । अर्ष्यं । अर्ष्यसहितं । सहस्रदातु सहस्रदानोपेतं पशुमत् पश्वा-
दियुक्तं हिरण्यवत् हिरण्ययुक्तं च धनं देहि । तथा हे सोम बृहतीः प्रभूताभि
रेवतीर्धनवंति । यद्वा पयसो दातारः पशवः । तद्वन्तीषोऽन्नानि चास्मभ्यमुप
मास्व । उपनिर्मिमीष्व । कुर्वन्ति यावत् । किंच हे पवमान नोऽस्माकमेवंभूतस्य
स्तोत्रस्य श्रवणायाधिगहि । आगच्छ । क्रियार्थापपदस्येति चतुर्थी । चतुर्थ्यर्थे
बहुलं छंदसीति षष्ठी ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

स्रक् इति नवर्चे षष्ठं सूक्तमांगिरसस्य पवित्रस्यार्धं जागतं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रम्यते । स्रक् पवित्र इति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव एतत्सूक्तं ।
सूचितं च । स्रक् द्रप्सस्यायं वेनश्चोदयत्पृष्णिगर्भाः । आ० ४. ६. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स्रक्के द्रप्सस्य धमंतः समस्वरचृतस्य योना समरंत नाभयः ।

चीन्स मूर्धो असुरश्चक्र आरभे सत्यस्य नावः सुकृतमपीपरन् ॥ १ ॥

स्रक्के । द्रप्सस्य । धमंतः । सं । अस्वरन् । चृतस्य । योना । सं । अरंत । नाभयः ।

चीन् । सः । मूर्धः । असुरः । चक्रे । आरभे । सत्यस्य । नावः । सुकृतं । अपीपरन् ॥ १ ॥

स्रक्के यज्ञस्य हनुस्थानीये । स्रक्क ओष्ठप्रांतो हनुरुच्यते । अधिषवणफलके धमतोऽभिषूयमाणस्य द्रप्सस्य सोमस्यांशवः समस्वरन् । संगच्छंते । तदास्य-शष्ट्यन्वा । चृतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य योना योना उत्पत्तिस्थाने नाभयः सोमरसाः समरंत । संगच्छंते ॥ अर्तेः समो गमीत्यादिनात्मनेपदं । सर्तिशस्यर्ति-भ्यश्चेति च्लेरङ् । अथासुरो बलवान् सर्वेषां प्रीणनात् प्राणदाता वा स सोमो मूर्धः समुच्छ्रितान् चीन्लोकानारभ आरंभणाय मनुष्यदेवादीनां संचरणाय करोति । किंच । सत्यस्य सत्यभूतस्य सोमस्य नावो नौका इव स्थिताश्चतस्रः स्थाल्यः । आदित्याययणोक्थ्यध्रुवस्थाल्य इति । ताः स्थाल्यः सुकृतं सुष्ठु कर्माणि कुर्वंत यजमानमपीपरन् । अभिमतदानेन पूजयंति वा ॥ पारयतेर्लुङि चङि सन्वद्भावाभ्यासेत्वदीर्घाः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सम्यक् सम्यंचो महिषा अहेषत सिंधोरूर्मावधि वेना अवीविपन् ।

मधोर्धाराभिर्जनयंतो अर्कमिन्द्रियामिंद्रस्य तन्वमवीवृधन् ॥ २ ॥

सम्यक् । सम्यंचः । महिषाः । अहेषत । सिंधोः । ऊर्मा । अधि । वेनाः । अवीविपन् ।

मधोः । धाराभिः । जनयंतः । अर्कः । इत् । प्रियां । इंद्रस्य । तन्वं । अवीवृधन् ॥ २ ॥

महिषाः पूज्या महान्तो वर्त्विजः सम्यंचः परस्परं संगताः संतः सम्यगहेषत । सोमं सम्यक् प्रेरयंति । अभिषुखंतीति यावत् । हि गतौ वृद्धौ च । लुङि सिचि रूपं । ततो वेनाः । वेनतेः कांतिकर्मण इति यास्कः । स्वर्गादिफलं कामयमाना च्छत्विजः सिंधोः स्यंदमानस्योदकस्योर्मावधि संघे वसतीवर्यादिषु जलेषु सोम-मवीविपन् । कंपयंति । तच्च प्रेरयंतीत्यर्थः । वपतेर्ण्यंतस्य लुङि चङि णौ चङ्युपधाया ह्रस्व इति ह्रस्वः । किंचार्कमर्चनीयं स्तोत्रं जनयंतः कुर्वतस्ते प्रियां

प्रियतमामिन्द्रस्य तत्त्वं धाम च मधोर्मदकरस्य सोमस्य धाराभिरवीवृधन् ।
वर्धितवन्तः । वर्धतेर्लुङि चङि रूपं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पवित्रवन्तः परि वाचमासते पितृषां प्रल्नो अभि रक्षति व्रतं ।

महः समुद्रं वरुणस्तिरो दधे धीरा इच्छेकुर्धरुणेष्वारभं ॥३॥

पवित्रऽवन्तः । परि । वाचं । आसते । पिता । एषां । प्रल्नः । अभि । रक्षति । व्रतं ।

महः । समुद्रं । वरुणः । तिरः । दधे । धीराः । इत् । शेकुः । धरुणेषु । आऽरभं ॥३॥

पवित्रवन्तः पवित्रेण शोधकेन सामर्थ्येन युक्ताः सोमस्य रश्मयो वाचं सोम-
स्थितां माध्यमिकां वाचं पर्यासते । पर्युपविशन्ति । सोमोऽन्तरिक्षे तिष्ठति खलु
सोमो वै राजा गन्धर्वेष्वामीदित्यास्त्रानात् । ततः प्रल्नः पुराण एषां रश्मीनां
पितायं सोमश्च व्रतं प्रकाशनात्मकं कर्माभिरक्षति । अवितं करोति । किञ्च ।
वरुणः सर्वस्य स्वतेजसाच्छादकः सोऽयं सोमो महो महत् समुद्रं । अन्तरिक्ष-
नामैतत् । महदन्तरिक्षं ते रश्मिभिस्तिरो दधे । अन्तर्हितमकरोत् । सर्वं व्याप्नोदिति
यावत् । तमिमं सोमं धीराः । इदवधारणे । कर्मणि कुण्टलाः प्राज्ञा एवर्विजो
धरुणेषु सर्वस्य धारकेषु वसतीवर्याख्येषूदकेष्वारभमारब्धुं शेकुः । शक्नुवन्ति च ।
रभेस्तुमर्थे शकि णमुल्कमुलौ । पा० ३.४.१२. इति कमुल् । लिट्स्वरेण मध्योदात्तः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सहस्रधारेऽव ते समस्वरन्दिवो नाके मधुजिह्वा असञ्चतः ।

अस्य स्पशो न नि मिपन्ति भूर्णयः पदेपदे पाणिनः संति सेतवः ॥४॥

सहस्रऽधारे । अव । ते । सं । अस्वरन् । दिवः । नाके । मधुऽजिह्वाः । असञ्चतः ।

अस्य । स्पशः । न । नि । मिपन्ति । भूर्णयः । पदेऽपदे । पाणिनः । संति । सेतवः ॥४॥

सहस्रधारेऽव । उदकधारा यस्माद्भवन्ति तत्तथोक्तमन्तरिक्षं । तस्मिन्वर्तमानास्ते
सोमरश्मयोऽवावस्तात् स्थितां पृथिवीं वृष्ट्या संयोजयन्तीत्यर्थः । किञ्च दिवो
द्युलोकस्य नाके समुच्छ्रिते देशे वर्तमाना मधुजिह्वा मध्वयाः । सोमतेजसायेभ्यो
हि मधृत्पचं भवति । अतो मधुजिह्वाः । असञ्चतः संगतवर्जिताः पृथक् पृथक्
दिष्यवस्थिता अस्य सोमस्य स्वभूताः स्पशः सारभूता रश्मयो भूर्णयः क्षिप्रगा-

मिनः संतो न निमिषन्ति । निमेषं न कुर्वन्ति । किंतु पापिनः सकृत्तिनश्च ज्ञातुं सर्वदा जायतीत्यर्थः । अथवा राजानो दुष्टान्विवारयितुं सर्वदा जागरणं कुर्वन्ति तद्वत् । एवं ते रश्मयः पदे पदे स्थाने स्थाने सेतवः संवद्धाः संतः पाशिनः पापकृतां बाधकाः संति । भवन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पितुर्मातुरध्या ये समस्वरन्नुचा शोचन्तः संदहन्तो अव्रतान् ।

इंद्रद्विष्टामप धमन्ति मायया त्वचमसिंक्रि भूमनो दिवस्परि ॥५॥

पितुः । मातुः । अधि । आ । ये । संऽअस्वरन् । उचा । शोचन्तः । संऽदहन्तः । अव्रतान् ।

इंद्रऽद्विष्टां । अप । धमन्ति । मायया । त्वचं । असिंक्रि । भूमनः । दिवः । परि ॥५॥

पितुर्मातुर्द्यावापृथिव्योः । द्यौर्मै पिता जनिता नाभिरच वंधुर्मै माता पृथिवी महीयमित्यादिषु द्यावापृथिव्योर्मातापितृत्वाम्नानात् । द्यावापृथिवीभ्यां ये सोम-रश्मयोऽध्यासमस्वरन् अधिकं प्रादुर्भूता अभवन् । ते ऋचर्त्विग्भिः क्रियमाणया स्तुत्या शोचन्तो दीप्यमाना अव्रतान् कर्मरहितान्यजमानान् संदहन्तः सम्यक् विनाशयन्तस्ते रश्मय इन्द्रद्विष्टां । इन्द्राय द्वेषकारिणी । क्ते चेति पूर्वपदकृतिस्वरः । इंद्रेण द्विष्टां वा । असिंक्रि । रात्रिनामैतत् । रात्रिवत्कृष्णरूपां त्वचं । राक्षस-मित्यर्थः । मायया कर्मणा प्रज्ञया वा भूमनो विस्तृताद्भुलोकादिवस्परि द्युलो-काच्चापधमन्ति । अपगतं कुर्वन्ति । अपघ्नन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकोनचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्रत्नान्मानादध्या ये समस्वरञ्छ्लोकयंचासो रभसस्य मन्तवः ।

अपानक्षासो बधिरा अहासत ऋतस्य पंथां न तरन्ति दुष्कृतः ॥६॥

प्रत्नात् । मानात् । अधि । आ । ये । संऽअस्वरन् । श्लोकऽयंचासः । रभसस्य । मन्तवः ।

अप । अनक्षासः । बधिराः । अहासत । ऋतस्य । पंथां । न । तरन्ति । दुऽकृतः ॥६॥

श्लोकयंचासः । श्लोकाः स्तुतयः । स्तुतिनियमना रभसस्य मन्तवो वेगमतिमन्य-माना एतादृशा ये सोमरश्मयः प्रत्नात्पुराणान्मानादंतरिक्षादध्यासमस्वरन् सह प्रादुर्भूता अभवन् तान् रश्मीननक्षासश्चक्षुर्वर्जिताः साधु पदार्थानामद्रष्टारो

नरा बधिरा देवतास्तुतिश्रवणवर्जिताः पापकृतो नरश्चापहासत । तान्परित्य-
जन्ति । दर्शिनः श्रवणवन्तो मेधाविनस्तु न परिजहति किंतु स्तुवंति । तदेवाह ।
ऋतस्य सत्यस्य पंथां मार्गभूतमेषां गणं दुःकृतः पापकृतो नरा न तरन्ति ।
नोत्तारयन्ति । सुकृतस्तु तरन्तीत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सहस्रधारे वितन्ते पवित्रं आ वाचं पुनन्ति कवयो मनीषिणः ।

रुद्रासं एषामिषिरासो अद्रुहः स्पशः स्वंचः सहशो नृचक्षसः ॥ ७ ॥

सहस्रं धारे । वि॒तन्ते । प॒वित्रं । आ । वाचं । पु॒नन्ति । क॒वयः । म॒नी॒षिणः ।

रु॒द्रासः । ए॒षां । इ॒षि॒रासः । अ॒द्रुहः । स्प॒शः । सु॒ऽअ॒चः । सु॒ऽह॒शः । नृ॒ऽच॒क्ष॒सः ॥ ७ ॥

कवयः क्रांतकर्माणोऽत एव मनीषिणः प्राज्ञा ऋत्विजः सहस्रधार अनेक-
धारोपेते वितन्ते कर्मणि विस्तृते पवित्रे शुद्धुत्पादके सोमे वर्तमानां वाचं
माध्यमिकां । सोमः खलु विश्वावसुप्रभृतिगंधर्वाश्चांतरिक्षेऽतिष्ठन् सोमो वै
राजा गंधर्वेष्वामीदिति श्रवणात् तच्च वर्तमानं सोमं देवा गोपया वाचा
क्रीतवन्तः । तदा सोमे वाक्लिष्ठतीति शक्यते वक्तुं । तस्मात्सोमे स्थितां माध्यमिकां
वाचमा पुनन्ति । संस्कुर्वन्ति । स्तुवंतीति यावत् । य उक्तगुणा मरुतां मातरं
माध्यमिकां वाचं स्तुवंति तेषां रुद्रासो रुद्रपुत्रा मध्यमवाचः पुत्रा मरुतः स्पशो
वाचा वशिनो भवन्ति । कीदृशः । इषिरा गमनशीला अद्रुहः स्तोतृणाम-
द्रोग्धारः । यद्वा द्रुहेः कर्मणि क्लिप् औणादिकः । परैरहिंस्याः स्वंचः शोभनां-
चनाः । अत एव सहशः सुदर्शना नृचक्षसो नृणां कर्मनेतृणां द्रष्टारः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऋतस्य गोपा न दभाय सुक्रतुस्त्वी ष पवित्रा इद्यं तरा दधे ।

विद्वान्स विश्वा भुवनाभि पश्यत्यवाजुष्टान्विध्यति कर्ते अघतान् ॥ ८ ॥

ऋ॒तस्य । गो॒पाः । न । द॒भाय । सु॒ऽक्र॒तुः । त्वी । ष । प॒वि॒त्रा । इ॒द्यं । त॒रा । द॒धे ।

वि॒द्वान् । सः । वि॒श्वा । भु॒व॒ना । अ॒भि । प॒श्य॒ति । अ॒व । अ॒जु॒ष्टान् । वि॒ध्य॒ति । क॒र्ते ।

अ॒घ॒तान् ॥ ८ ॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य गोपा गोपायिता अत एव सुक्रतुः शोभनकर्मा

सोमो न दभाय दंभाय स्तंभनाय न भवति । परैर्देभयितुं न शक्यत इत्यर्थः । किंच स सोमः ची । शेखंडसि बहुलमिति लुक् । चीणि पवित्राग्निवायुसूर्यात्मकानि चीणि पवित्राणि हृद्यंतर्हृदयस्यांतरादधे । आदधाति । स्वस्मिन् संगमयतीत्यर्थः । अपि च विद्वान् सर्वं जानानः स सोमो विश्वा भुवना सर्वाणि भुवनान्यभिपश्यति । ततः कर्ते । करोतेरौणादिकस्तप्रत्ययः । कर्मण्यजुष्टानप्रियान् अत एवाव्रतानयजमानानवविध्यति । अवाङ्मुखान् कृत्वा ताडयति । हिनस्तीति यावत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

ऋतस्य तंतुर्विततः पवित्र आ जिह्वाया अये वरुणस्य मायया ।

धीराश्चित्तत्समिनक्षंत आशताचा कर्तमव पदान्यप्रभुः ॥ ९ ॥

ऋतस्य । तंतुः । विऽततः । पवित्रे । आ । जिह्वायाः । अये । वरुणस्य । मायया ।

धीराः । चित् । तत् । संऽइनक्षंतः । आशत । अच । कर्त । अव । पदाति । अप्रऽभुः ॥ ९ ॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य तंतुस्तनिता पवित्रेऽविवालयमये दशापवित्रे विततो विस्तृतः । यद्वा पवित्रेऽंतरिक्षे विस्तृतः सोमो वरुणस्य जिह्वाया अये मायया कर्मणा आ । आस्थितः । वरुणजिह्वाय आपस्तिष्ठन्ति । तासु सोमो वसतीति वसतीवर्याद्युदकेषु स्थित इत्यर्थः । ततो धीराश्चित् कर्मणि प्राज्ञा एव तद्वरुणजिह्वायस्थानं समिनक्षंतः । इनक्षतिर्गतिकर्मा । मंथ्याप्नुवंतः संत आशत । स्तुतिभिर्हविर्भिर्वा प्राप्नुवन् । यः पुनः कर्त । कालाध्वनोरिति द्वितीया । कर्मण्यप्रभुः समर्थो न भवति सोऽयमचास्मिन्नेव लोकेऽवपदाति । अवस्तान्नरके पतति । नोपरि गच्छति । पद गतौ । लेट्छडागमः । तस्मात्सर्वैरग्निष्टोमादिकर्म कर्तव्यमित्येषोऽर्थोऽभिहितो भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चिंशो वर्गः ॥

शिंशुर्नेति नवर्चं सप्तमं सूक्तं दैर्घतमसम्य कक्षीवत आर्षं पवमानसोमदेवताकं । अष्टमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रम्यते । शिंशुर्न कक्षीवांस्त्रिष्टुबष्टमीति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

शिंशुर्न जातोऽव चक्रदहने स्वर्ग्येष्टाज्यरुषः सिषासति ।

दिबो रेतसा सचते पयोवृधा तमीमहे सुमती शर्म सप्रथः ॥ १ ॥

शि॒ष्नुः । न । जा॒तः । अ॒र्व । च॒क्र॒दत् । व॒ने । स्वः । यत् । वा॒जी । अ॒रुषः । सि॒सा॒सति ।
दि॒वः । रे॒त॒सा । स॒च॒ते । प॒यः ऽवृ॒धा । तं । ई॒म॒हे । सु॒ऽम॒ती । श॒र्म । स॒ऽप्र॒थः ॥ १ ॥

स पवमानः सोमो वने वननीये वसतीवर्याख्य उदके जात उत्पन्नः शिष्नुं
शिष्पुरिवावचक्रदत् अवाङ्मुखं क्रंदति । तदोदकमध्ये पतन् शब्दं करोति खलु ।
यद्यदा वाजी बलवानन्नवान्वारुष आरोचमानः । यद्वा वाज्यम् इवारुषः ।
अर्तेरुषच् । गमनशीलः सोमः स्वः स्वर्गलोकं सिषासति संभक्तुमिच्छति ।
सनोतेः सनीडभाव आत्वं । सनोतेरिति सांहितिकं षत्वं । सोऽयं पयोवृधा
गवामोषधीनां च क्षीरस्य वर्धकेन रेतसोदकेन सह दिवो द्युलोकात्सचते ।
पार्थिवं लोकं समवैति । तं तादृशं प्रसिद्धं सोमं सप्रथः सर्वतः पृथुतरं धनादिना
युक्तं शर्म गृहं तद्वयं सुमती । सुपां सुलुगिति तृतीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः ।
सुमत्या शोभनया स्तुत्येमहे । याचामहे । ईमह इति याज्ञाकर्म । ईङ् गतौ ।
दैवादिकः । छांदसः श्यनो लुक् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दि॒वो यः स्क्॒म्भो ध॒रुणः । स्वा॒त॒त॒ आपूर्णो॑ अ॒ंशुः प॒र्येति॑ वि॒श्वतः॑ ।
से॒मे म॒ही रो॒द॒सी य॒क्षदा॑वृ॒ता॒ समी॑ची॒ने दा॑धार॒ समि॑षः क॒विः ॥ २ ॥
दि॒वः । यः । स्क्॒म्भः । ध॒रुणः । सु॒ऽआ॒त॒तः । आ॒ऽपू॒र्णः । अ॒ंशुः । प॒रि॒ऽए॒ति॑ । वि॒श्वतः॑ ।
सः । इ॒मे इति॑ । म॒ही इति॑ । रो॒द॒सी इति॑ । य॒क्षत् । आ॒ऽवृ॒ता॒ । स॒मी॒ची॒ने इति॑
सं॒ऽई॒ची॒ने । दा॒धार॒ । सं । इ॒षः । क॒विः ॥ २ ॥

दिवो द्युलोकस्य स्क्म्भो विष्कम्भयिता संरोद्धा धरुणः सर्वस्य धारकः । यद्वा ।
पृथिव्या धारकः । विष्म्भो दिवो धरुणः पृथिव्याः । ऋग्वे० ९. ८९. ६. । इत्याम्ना-
नात् । तादृशः स्वाततः सधु सर्वत्र विततो विस्तृतः अत एवापूर्णः पाषेषु
संपूर्णो योऽंशुः सोमात्मको विश्वतः सर्वतः पर्येति परिगच्छति । तिडि चोदाह-
वतीति गतेर्निघातः । स सोम इमे रोदसी द्यावापृथिव्यावावृतासंभजनीयेन
कर्मणा यक्षत् । यजतु । स्वबलेन संयोजयत्वित्यर्थः । ततः सोऽयं समीचीने
परस्परं संगते द्यावापृथिव्या दाधार । धारयां चकार । तुजादीनामित्यभ्यासस्य
दीर्घः । अनंतरं कविः क्रांतकर्मणोऽन्नानि स्तोतृभ्यः संप्रयच्छतु । उपसर्ग-
श्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

महि॒ षरः॑ सु॒कृतं॑ सो॒म्यं मधू॒र्वी ग॒व्यूति॒रदि॒तेर्ऋ॒तं य॒ते ।

ई॒शे यो वृ॒ष्टेरि॒त उ॒स्रियो॒ वृषा॒पां ने॒ता य इ॒त ऊ॒तिर्ऋ॒ग्मियः॑ ॥३॥

महि॑ । षरः॑ । सु॒ऽकृतं॑ । सो॒म्यं । मधु॑ । उ॒र्वी । ग॒व्यूतिः॑ । अदि॒तेः । ऋ॒तं । य॒ते ।

ई॒शे । यः । वृ॒ष्टेः । इ॒तः । उ॒स्रियः॑ । वृषा॑ । अ॒पां । ने॒ता । यः । इ॒तः । उ॒तिः॑ । ऋ॒ग्मियः॑ ॥३॥

ऋतं सत्यभूतं यज्ञं यते गच्छते तस्मा इन्द्राय सुकृतं सुष्ठु संस्कृतं सोम्यं सोममयं महि महत् प्रभूतं मधु मधुररसं षरो भक्षणं पानीयं भवति । षा भक्षणे । किंच । तस्माद्यज्ञं प्रत्यागच्छतामिन्द्रादीनामदितेः पृथिव्या गव्यूतिर्मार्गश्चोर्वी विस्तीर्णा भवति । इन्द्रः शतसहस्रसंख्याकहरिभिः सह गंतुं मार्गं विस्तीर्णोऽभवदित्यर्थः । य इन्द्र इत इमं लोकं प्रत्यापतन्त्या वृष्टेरीश ईश्वरो भवति । तथोस्रियः । उस्रेति गोनाम । गोभ्यो हितः । अपामुदकानां वृषा वर्षको यज्ञस्य नेता नायक इतऊतिः । इममस्मदीयं यज्ञं प्रव्यूतिर्गमनं यस्य स तथोक्तः । इतो गच्छन् य इन्द्र ऋग्मिय ऋगर्हः स्तोतव्यो भवति । तस्मा अयं सोमः पातव्यो भवतीति ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टव आत्मन्वन्नभ इत्येषा । सूचितं च । तदु प्रयक्षतममस्य कर्मात्मन्वन्नभो दुष्यते घृतं पयः । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

आ॒त्मन्व॒न्नभो॑ दु॒ष्यते॒ घृतं॑ प॒यः ऋ॒तस्य॑ नाभि॒रमृतं॑ वि जा॒यते॑ ।

स॒मी॒ची॒नाः सु॒दान॑वः प्री॒णन्ति॒ तं नरो॑ हि॒तम॑व मे॒हन्ति॒ पेर॑वः ॥४॥

आ॒त्मन्ऽवत्॑ । न॒भः । दु॒ष्यते॒ । घृतं॑ । प॒यः । ऋ॒तस्य॑ । नाभिः॑ । अ॒मृतं॑ । वि । जा॒यते॑ ।

सं॒ऽई॒ची॒नाः । सु॒ऽदान॑वः । प्री॒णन्ति॒ । तं । नरः॑ । हि॒तं । अ॒व । मे॒हन्ति॒ । पेर॑वः ॥४॥

आत्मन्वत् । अनो नुडिति नुडागमः । आत्मवत्सारवहुतं पयश्च नभो नभस आदित्यरूपास्तोमो दुष्यते । किंच । ऋतस्य यज्ञस्य नाभिः । एह बंधने । स्वमोर्नपुंसकादिति सोर्लुक् न भवति सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वात् । नाभि यज्ञस्य बंधकममृतमुदकं च वि जायते । तस्मादेव प्रादुर्भवति । ततः सुदानवः शोभनस्तुतिहविर्दानवन्तो यजमानाः समीचीनाः परस्परं संगताः

संतस्तमिमं सोमं प्रीणयन्ति । स्तुतिभिस्तर्पयन्ति । अथ नरो नेतारः पेरवः । पा
रक्षणे । मापोरित्वे रुन्निति रुन्प्रत्ययः । सर्वस्य रक्षकाः सोमरश्मयो हितं
निहितमवावस्तावर्तमानं पार्थिवमुदकं मेहन्ति । वर्षेति । मिह सेचने । भौवा-
दिकः । यद्वा । हितमुदकं पृथिवीं प्रति मेहन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अरावीदंशुः सचमान ऊर्मिणा देवाय्यं मनुषे पिब्यति त्वचं ।

दधाति गर्भमदितेरुपस्थ आ येन तोकं च तनयं च धामहे ॥५॥

अरावीत् । अंशुः । सचमानः । ऊर्मिणा । देवऽअय्यं । मनुषे । पिब्यति । त्वचं ।

दधाति । गर्भं । अदितेः । उपऽस्थे । आ । येन । तोकं । च । तनयं । च । धामहे ॥५॥

ऊर्मिणा वसतीवर्यादीनामुदकानां संघेन सचमानोऽंशुः सोमोऽरावीत् शब्दं
करोति । किंच । स सोमो देवाय्यं । अथ रक्षणे । अविनृत्तृत्तं चिभ्य ईरितीप्रत्ययः ।
देवानां पालयित्री त्वचमात्मनः शरीरं मनुषे मनुष्याय यजमानाय पिब्यति ।
सिंचति । पात्रेषु क्षरतीति यावत् । अपि च । अदितेरदीनायाः पृथिव्या उपस्थे
समीप ओषधीषु तं गर्भमादधाति । सुधामयैः किरणैर्विदधाति । येन गर्भेण
वयं तोकं दुःखनाशकं पुत्रं च तनयं । तनोति कुलमिति तनयः पीचः । तं च
धामहे । दध्महे । धारयामः । दधातेर्लटि बहुलं छंदसीति शपो लुक् ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सहस्रधारेऽव ता असश्चतस्तृतीये संतु रजसि प्रजावतीः ।

चतस्रो नाभो निहिता अवो दिवो हविर्भरंत्यमृतं घृतश्रुतः ॥६॥

सहस्रऽधारे । अव । ताः । असश्चतः । तृतीये । संतु । रजसि । प्रजाऽवतीः ।

चतस्रः । नाभः । निऽहिताः । अवः । दिवः । हविः । भरन्ति । अमृतं । घृतऽश्रुतः ॥६॥

सहस्रधारे बहूदकधारे तृतीये रजसि लोके स्वर्गे वर्तमाना असश्चतः परस्य-
रमसक्ताः प्रजावतीरुत्पादितप्रजावत्यः सोमस्य स्वभूतास्ता अव संतु । अव-
स्तात्पृथिव्यां पतंतु । कास्ता इत्याह । चतस्रो नाभो नभसो बाधिकाः सोमस्य
संबन्धिन्यश्चतस्रो दीप्रयः कलाः । दिवी द्युलोकादवोऽवस्ताच्चिहिताः सोमेन

स्थापितास्ता घृतश्रुतो घृतस्योदकस्य च्यावयिष्यः सत्यो हविः सोमादिलक्षणं
भरन्ति देवानां प्रयच्छन्ति । तथामृतं गोघोषधीषु च पयोरूपं सुधारूपं च
भरन्ति । प्रक्षिपन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

श्वेतं रूपं कृणुते यत्सिषासति सोमो मीढान् असुरो वेद् भूमनः ।

धिया शमी सचते सेमभि प्रवहिवस्त्वबन्धमव दर्षदुद्रिणं ॥ ७ ॥

श्वेतं रूपं कृणुते यत् सिषासति सोमः मीढान् असुरः वेद् भूमनः ।

धिया शमी सचते स ई अभि प्रवत् दिवः कबन्धं अव दर्षत् उद्रिणं ॥ ७ ॥

श्वेतं दीप्यमानं शुक्लं रूपं कृणुते तदा करोति यद्यदा सिषासति स्वर्गं
संभक्तुमिच्छति । सोमे पाचाण्यागते सति तत्तेजसानुरंजितानां तेषां श्वेतं रूपं
भवति । ततो मीढान् । मिह सेचने । अस्मात् कसौ दाश्वान् साह्वान् मीढान्-
श्वेति निपातनादभिमतरूपसिद्धिः । कामानां सेक्तासुरः प्राज्ञो बलवान् वा
सोमो भूमनो बहुधनानि वेद् । स्तोतृभ्यो दातुं जानाति । प्रयच्छतीति यावत् ।
स ई । सोऽचि लोपे चेदिति सुलोपः । सोऽयं धिया प्रज्ञानेन प्रवत् प्रकृष्टानि
शमी । द्वितीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । कर्माण्यभि सचते । अभितः समवैति ।
किञ्च । दिवोऽन्तरिक्षादुद्रिणमुदकवन्तं कबन्धं मेघं । कबन्धशब्देन मेघोऽभिधीयते ।
तात्स्थ्यात्ताच्छब्दमिति । मेघमवदर्षत् । अवदारयति । विवृतद्वारं करोति । मेघं
विदायीतरिक्षावृष्टिं करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अथ श्वेतं कलशं गोभिरक्तं कार्ष्णं वाज्यक्रमीत्ससवान् ।

आ हिन्विरे मनसा देवयन्तः कक्षीवन्ते शतहिमाय गोनां ॥ ८ ॥

अथ श्वेतं कलशं गोभिः अक्तं कार्ष्णं आ वाजी अक्रमीत् ससवान् ।

आ हिन्विरे मनसा देवयन्तः कक्षीवन्ते शतहिमाय गोनां ॥ ८ ॥

अथाष्टमन्तरं श्वेतं संप्रति सोमसंसर्गाच्छ्वेतवर्णं गोभिरुदकैरक्तं संपृक्तं द्रोण-
कलशं ससवान् संभजन् सोम आक्रमीत् । आक्रमते । कार्ष्णं । कार्ष्णशब्दः
काष्ठावचनः । आजिं धावन्तो योद्धारो यां गन्तुमिच्छन्ति तस्यां काष्ठायां वाजी

कषिदशो युद्धं भजमान आक्रमीत् । आक्रमते । सोमः काष्ठायां द्रोणकलशे
पततीत्यर्थः । ततस्तस्मै सोमाय देवयंतो देवानिच्छंत ऋत्विजो मनसाहिन्यिरे ।
स्तुतीराभिमुख्येन प्रेरयन्ति । तच्च शतहिमाय बहुगमनाय कक्षीवते स्तोत्रकारिण
एतन्नामकार्षये सोमो गोनां गाः पशून् प्रेरयति । गोः पादांत इति नुडागमः ।
क्रियायहणं कर्तव्यं । पा० १. ४. ३२. १. इति संप्रदानसंज्ञा । चतुर्थ्यर्थे षष्ठी ॥

॥ अथ नवमी ॥

अग्निः सोमं पपृचानस्य ते रसोऽथ्यो वारं वि पवमान धावति ।

स मृज्यमानः कविभिर्मदितम स्वदस्वेन्द्राय पवमान पीतये ॥९॥

अत्ऽभिः । सोम । पपृचानस्य । ते । रसः । अथ्यः । वारं । वि । पवमान । धावति ।

सः । मृज्यमानः । कविऽभिः । मदिन्ऽतम । स्वदस्व । इन्द्राय । पवमान । पीतये ॥९॥

हे पवमान पवित्रेण पूयमान हे सोम अग्निर्वसतीवर्यादिभिरुदकैः पपृचानस्य
संपृच्यमानस्य ते तव रसोऽथ्योऽवेवारं वालं दशापवित्रं वि धावति । विविधं
प्राप्नोति । ततः हे मदितम मादयितृत्तम हे पवमान सोम त्वं कविभिः क्रांत-
कर्मभिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यमानः पूयमानः सन् इन्द्राय पीतय इन्द्रस्य पानार्थं स्वदस्व ।
प्रियरसो भव ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वाविंशो वर्गः ॥

अभि प्रियाणीति पंचर्चमष्टमं सूक्तं । भार्गवस्य कवेरार्षे जागतं पवमानसोम-
देवताकं । तथानुक्रम्यते । अभि प्रियाणि पंच कविरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अभि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यद्भोऽअधि येषु वर्धते ।

आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं विष्ट्वचमरुहबिचक्षणः ॥१॥

अभि । प्रियाणि । पवते । चनःऽहितः । नामानि । यद्भः । अधि । येषु । वर्धते ।

आ । सूर्यस्य । बृहतः । बृहन् । अधि । रथं । विष्ट्वचं । अरुहत् । विऽबिचक्षणः ॥१॥

चनोहितः । चन इत्यन्ननाम । चायतेरसुनि चन इत्यौणादिकसूपेण निपा-
तितः । चनसेऽन्नाय हितः । यद्वा । हितान्नः सोमः प्रियाणि जगतः प्रीक्षयितृणि
नामानि नमनशीलानि तान्युदकान्यभि पवते । अभितः करोति । येष्वंतरिक्ष-

स्थितेषूदकेषु यज्ञो महानयं सोमोऽधि वर्धते । अधिकं प्रवृद्धो भवति । अपां मध्ये सोमो वसति । ततो बृहन्महान् सोमो बृहतो महतः परिवृढस्य सूर्यस्य विश्वं च विश्वग्गमनमधुपरि रथं विचक्षणः सर्वस्य विद्रष्टा सन् आरूढत् आरोहति । अग्नौ प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमुपतिष्ठत इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिर्धियो अस्या अदाभ्यः ।

दधाति पुचः पिचोरपीच्यं नाम तृतीयमधि रोचने दिवः ॥ २ ॥

ऋतस्य । जिह्वा । पवते । मधु । प्रियं । वक्ता । पतिः । धियः । अस्याः । अदाभ्यः ।

दधाति । पुचः । पिचोः । अपीच्यं । नाम । तृतीयं । अधि । रोचने । दिवः ॥ २ ॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य जिह्वा मुख्यत्वेन जिह्वास्थानीयः सोमः प्रियं प्रियकरं मधु मदकरं रसं पवते । क्षरति । कीदृशः । वक्ता शब्दकृत् । यद्वा स्तोतृभिः क्रियमाणाः स्तुतयः साधीयस्य इति प्रतिश्रवणस्य कर्ता । अस्या धिय एतस्य कर्मणः पतिः पालयितादाभ्यो रक्षोभिर्हिसितुमशक्यः । पुचो यजमानः पिचोर्मातापिचोरपीच्यमन्तर्हितं यन्नाम । तौ न जानीतो नामकरणवेलायां । तस्मात्तयोरपरिज्ञायमानं तत्तृतीयं नाम दिवो द्युलोकस्य रोचने दीप्यमाने सोमेऽभिषूयमाणे सत्यधि दधाति । अत्यन्तं धारयति : नक्षत्रव्यावहारिकनाम्नी प्रभाष्य सोमयाजीति तृतीयमस्य नामेति भगवता बौधायनेनोक्तं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अव द्युतानः कलशां अचिक्रदन्भिर्यमानः कोश आ हिरण्यये ।

अभीमृतस्य दोहनां अनूषताधि चिपृष्ठ उषसो वि राजति ॥ ३ ॥

अव । द्युतानः । कलशान् । अचिक्रदत् । नृऽभिः । येमानः । कोशे । आ । हिरण्यये ।

अभि । ई । ऋतस्य । दोहनाः । अनूषत । अधि । चिऽपृष्ठः । उषसः । वि । राजति ॥ ३ ॥

द्युतानः । द्युत दीप्तौ । दीप्यमानो नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्हिरण्यये हिरण्यमे कोशेऽधिष्ववर्णचर्मणि । तस्य हिरण्यमयत्वं हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति हिरण्यसंबन्धात् । तादृशे कोशे येमानः । छांदसे कर्मणि लिटि कानचि रूपं । नियम्यमानः सोमः । तत ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य दोहना दोग्धार ऋत्विज ईमेन

दक्षो बलप्रदः । यद्वा दक्षः प्रवर्धनीयो देवानामर्थाय । तथा नृभिर्नेतृभिर्ऋ-
त्विग्भिरनुमाद्योऽनुमदनीयः स्तुत्यो वा हरिर्हरितवर्णः सत्त्वभिः प्राणिभिः
सादिभिः सृजानः सृज्यमानोऽत्यो नाश्व इव । स यथा शिक्षितो वृथानायासेन
गच्छति तद्वद्वृथाप्रयत्नेन पाजांसि बलानि स्वीयान्वेगान्कृणुते कुरुते नदीषु
वसतीवरीषु । ताभिरित्यर्थः । आसिक्त इति शेषः । अयमभिषवसमयाभिप्रायः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

शूरो न धत्ते आयुधा गभस्त्योः स्वर्गः सिषासन्नरथिरो गविष्टिषु ।

इंद्रस्य शुष्मं मीरयन्नपस्युभिरिन्दुर्हिन्वानो अज्यते मनीषिभिः ॥ २ ॥

शूरः । न । धत्ते । आयुधा । गभस्त्योः । स्वर्गः । सिषासन् । रथिरः । गोऽइष्टिषु ।

इंद्रस्य । शुष्मं । मीरयन् । अपस्युऽभिः । इन्दुः । हिन्वानः । अज्यते । मनीषिऽभिः ॥ २ ॥

अयं सोमो गभस्त्योर्हस्तयोरायुधायुधानि शूरो न शूर इव धत्ते । धारयति ।
स्वः स्वर्गसुखसाधनं यज्ञं वा सिषासन् संभक्तुमिच्छन् रथिरो रथवान् । रथा-
दिरच्प्रत्ययः । गविष्टिषु यजमानस्य गवामेषणेषु सत्सु यजमानार्थं गोसंभजनाय
रथवानित्यर्थः । इंद्रस्य शुष्मं बलमीरयन् प्रेरयन्निन्दुः सोमो देवोऽपस्युभिः
कर्मच्छुभिर्मनीषिभिर्मन्धाविभिर्ऋत्विग्भिर्हिन्वानः प्रेर्यमाणोऽज्यते गोभिः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इंद्रस्य सोम पवमान ऊर्मिणा तविष्यमाणो जठरेष्वा विश ।

प्र णः पिन्व विद्युदभ्रेव रोदसी धिया न वाजां उप मासि शश्वतः ॥ ३ ॥

इंद्रस्य । सोम । पवमानः । ऊर्मिणा । तविष्यमाणः । जठरेषु । आ । विश ।

प्र । नः । पिन्व । विऽद्युत् । अभाऽइव । रोदसी इति । धिया । न । वाजान् । उप ।

मासि । शश्वतः ॥ ३ ॥

हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं तविष्यमाणो वर्धयिष्यमाणः सन् इंद्रस्य
जठरेषूर्मिणा प्रभूतया धारयाविश । जठरप्रदेशस्य बाहुल्याद्बहुवचनं । नोऽस्मदर्थं
विद्युदभ्रेवाभाणीव । सा यथा दोग्ध्यभाणि तद्वत्प्र पिन्व धुस्व रोदसी द्यावा-
पृथिव्यौ । किञ्च धिया कर्मणा नेदानीं । नेति संप्रत्यर्थः । शश्वतः । बहुनामैतत् ।
बहून्वाजानन्वान्युप समीपे मासि । निर्मासि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वस्य राजा पवते स्वर्हंश्चतस्य धीतिमृषिषाठ्वीवशत् ।

यः सूर्यस्यासिरेण मृज्यते पिता मतीनामसमष्टकाव्यः ॥४॥

विश्वस्य । राजा । पवते । स्वःऽहंश्चतस्य । धीतिं । मृषिषाट् । अवीवशत् ।

यः । सूर्यस्य । असिरेण । मृज्यते । पिता । मतीनां । असमष्टऽकाव्यः ॥४॥

विश्वस्य जगतो राजा स्वामी सोमः स्वर्हंश्चतस्य स्वर्गद्रष्टुः सर्वद्रष्टुर्वर्तस्य सत्य-
भूतस्येन्द्रस्य । मनुष्यवाच्यनृतशब्दप्रतियोगिकस्यर्तशब्दस्य देवार्थः । तत्राप्यौ-
चित्येनेन्द्रः परिगृह्यते । तस्य धीतिं मतिं कर्म वर्षिषाट् । ऋषीणामतीन्द्रियद्रष्टृ-
णामभिभविता महत्त्वेन स्वयमपृषिष्येष्टत्वादिति भावः । तथा च मंत्रांतरं ।
ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिरिति । ईहंश्चतस्य सोमोऽवीवशत् । अकामयतेन्द्रस्य
कर्म । यः सोमः सूर्यस्य देवस्यासिरेण क्षेपकेण रश्मिना मृज्यते । असमष्ट-
काव्योऽन्यः कविभिरप्युक्तकर्म सोमो मतीनामस्मदीयानां स्तुतीनां पिता
पालकः स्वामी भवतीति शेषः । यद्वा । यो मतीनां पितासमष्टकाव्यश्च सन्
मृज्यते स पवत इति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वृषेव यूथा परि कोशमर्षस्यपामुपस्थे वृषभः कनिक्रदत् ।

स इंद्राय पवसे मत्सरित्तमो यथा जेषाम समिधे त्वोतयः ॥५॥

वृषाऽइव । यूथा । परि । कोशं । अर्षसि । अपां । उपऽस्थे । वृषभः । कनिक्रदत् ।

सः । इंद्राय । पवसे । मत्सरिन्ऽतमः । यथा । जेषाम । संऽइधे । त्वाऽऊतयः ॥५॥

हे सोम त्वं वृषेव यूथा यूथानि वृषभ इव । स यथा तानि प्रविशति
तद्वत् कोशं कोशवद्रसधारकं कलशं पर्यर्षसि । परिगच्छसि । कुत्रस्थः सन् ।
अपामुपस्थेऽंतरिक्षे । कीदृशः सन् । वृषभो अर्षिता कनिक्रदत् शब्दं कुर्वन् । स
त्वं हे सोम इंद्रायेन्द्रार्थं पवसे । पूयसे । मत्सरित्तमो मादयितृतमस्त्वं । यथा वयं
जेषाम जयेम समिधे संपामे त्वोतयस्त्वया रक्षिताः संतः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये प्रथमो वर्गः ॥

एष प्र कोश इति पंचमं दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एष इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एष प्र कोशे मधुमाँ अचिक्कददिंद्रस्य वज्रो वपुषो वपुष्टरः ।

अभीमृतस्य सुदुघा घृतश्रुतो वाश्रा अर्षेति पर्यसेव धेनवः ॥१॥

एषः । प्र । कोशे । मधुऽमान् । अचिक्कदत् । इंद्रस्य । वज्रः । वपुषः । वपुऽतरः ।

अभि । ई । श्रुतस्य । सुऽदुघाः । घृतऽश्रुतः । वाश्राः । अर्षेति । पर्यसाऽइव । धेनवः ॥१॥

एषोऽयं सोमो मधुमान् मधुररसः कोशे द्रोणकलशे प्राचिक्कदत् । प्रकर्षेण शब्दायते । कीदृश एषः । इंद्रस्य वज्रो वज्रस्थानीयः । बलकरत्वेन वज्रवत् प्रहरणसाधनत्वाद्ब्रह्मत्वोपचारः । एष एव हि सोमो वज्र इंद्रस्य साधने । तथा वपुषो वीजानां वभ्रुरन्यस्माद्ब्रह्मपुष्टरोऽतिशयेन वप्रा । वीजावापस्य सोमकर्तृत्वात् सोमो वै रेतोधा इति श्रुतेः । ईमस्यर्तस्य सत्यफलस्य सोमस्य धारा इति शेषः । ता अभ्यर्षेति । अभिगच्छन्ति । कीदृश्यस्ताः । सुदुघाः सुष्ठु दोग्ध्यः फलानां घृतश्रुत उदकस्य रसस्य वा क्षरयिष्यो वाश्राः शब्दयन्त्यः । किमिव पर्यसा युक्ता वाश्रा धेनव इवेति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स पृथ्वः पवते यं दिवस्परि श्येनो मथायदिषितस्तिरो रजः ।

स मध्व आ युवते वेविजान इत्कृशानोरस्तुर्मनसाह विभ्युषा ॥२॥

सः । पृथ्वः । पवते । यं । दिवः । परि । श्येनः । मथायत् । इषितः । तिरः । रजः ।

सः । मध्वः । आ । युवते । वेविजानः । इत् । कृशानोः । अस्तुः । मनसा । अह । विभ्युषा ॥२॥

स सोमः पृथ्वः प्रत्नः पवते । पूयते । अभिषूयत इत्यर्थः । यं सोमं दिवो द्युलोकाच्छप्तेन इषितः स्वमाचा प्रेषितः सन् परि मथायत् पर्यमघ्नात् । तिरस्तीर्णं तिरस्कुर्वन् किं । रजः । तृतीयं लोकं । स एव सोमो मध्वो मधुररसं सोममा युवते । याति पृथक्करोति द्युलोकात् । स्वयं वेविजान इत् चलन्नधो गच्छन् कृशानोः सोमपालस्यास्तुः शरक्षेभ्यः सकाशाद्बिभ्युषा भीतेन मनसाह । मध्व आ युवत इति संबंधः । कृशानोः सोमपालत्वं ब्राह्मणे स्पष्टमुक्तं । कृशानः सोमपालः सव्यस्य पदः । ऐ० ब्रा० ३. २६. ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ते नः पूर्वा॑स॒ उप॑रास॒ इ॒न्द॒वो म॒हे वा॒जा॒य ध॒न्वंतु॒ गोम॑ते ।

ई॒क्षे॒ण्या॑सो अ॒स्यो॒ऽन चार॑वो ब्र॒ह्म॒ब्र॒ह्म ये जु॒जुषु॑र्ह॒विर्ह॑विः ॥३॥

ते । नः । पूर्वा॑सः । उप॑रासः । इ॒न्द॒वः । म॒हे । वा॒जा॒य । ध॒न्वंतु॒ । गोऽम॑ते ।

ई॒क्षे॒ण्या॑सः । अ॒स्यः । न । चार॑वः । ब्र॒ह्म॒ऽब्र॒ह्म । ये । जु॒जुषुः । ह॒विः॒ऽह॒विः ॥३॥

ते वक्ष्यमाणाः पूर्वा॑सः पूर्वं उप॑रासः । उप॑रता अ॒चेत्यु॑पराः । तादृ॒शा इ॒न्द॒वः सोमा॑ म॒हे म॒हते॒ गोम॑ते नो म॒ह्यं वा॒जा॒या॒न्वा॒या॒न्वा॒लाभा॑र्थं ध॒न्वंतु॒ । गच्छ॑न्तु । प्राप्नु॑वन्तु । कीदृ॒शा इ॒न्द॒वः । ई॒क्षे॒ण्या॑सः । ई॒क्षणी॑याः संदर्श॑नीया अ॒स्यो न । अ॒स्यः स्त्रिय॑ आ॒हन॑नात् । ता इ॒व सु॒वेषाः॑ स्त्रिय॑ इ॒व चार॑वो रम॑णीयाः । त इत्यु॒क्तं क इत्याह॑ । य इ॒न्द॒वो ब्र॒ह्म॒ब्र॒ह्म सर्व॑मपि स्ता॒वक॑म॒ञ्ज॒जातं॑ ह॒विर्ह॑विः सर्व॑मपि ह॒विर्जा॑तं च जु॒जुषुः॑ से॒वंते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒यं नो॑ वि॒द्वान्व॑नव॒नृष्य॑त इ॒न्दुः स॒चा॒चा मन॑सा पु॒रुष्टु॑तः ।

इ॒नस्य॑ यः स॒दने॑ गर्भ॑मा॒दधे॑ ग॒वा॒मु॒रु॒ज्जम॑भ्यर्षति व्र॒जं ॥४॥

अ॒यं । नः । वि॒द्वान् । व॒न॒वत् । व॒नृष्य॑तः । इ॒न्दुः । स॒चा॒चा । मन॑सा । पु॒रु॒ऽस्तु॑तः ।

इ॒नस्य॑ । यः । स॒दने॑ । गर्भ॑ । आ॒ऽदधे॑ । ग॒वा॑ । उ॒रु॒ज्जं । अ॒भि । अ॒र्षेति॑ । व्र॒जं ॥४॥

अ॒यमि॑न्दुः सोमो नोऽस्मा॒न्व॑नृष्यतो ह॑न्तुमिच्छतः श॒चून् वि॒द्वान् जा॒नन् ह॑न्तु व॒न॒वत् । ह॑न्तु ता॒न् । केन॑ साध॑नेन । स॒चा॒चा स॒हाञ्च॑ता मन॑सा । कीदृ॒शः । पु॒रुष्टु॑तः । बहु॑भिः स्तुतः । यः सोम॑ इ॒नस्ये॒श्वर॑स्याग्नेः स॒दने॑ स्था॒ने भू॑मौ वे॒द्यां वा वर्त॑मानो गर्भ॑मा॒दधे॑ । धा॒रय॑त्यौष॒धीषु॑ । य॒श्च ग॒वा॒म॒स्मदी॑यानां श॒चु॒भिर॑प॒हृता॑नामु॒रु॒ज्जं प्र॑भू॒ताना॑म॒पां प॒यसां॑ ज॒नकं॑ व्र॒जम॑भ्यर्षति गच्छ॑ति । स व॒न॒वदिति॑ ॥

॥ अथ पंचमः ॥

च॒क्रि॒र्दिवः॑ प॒वते॒ कृ॒त्थ्यो र॒सो म॒हां अ॒द॒ब्धो व॒रु॒णो हु॒रु॒ग्यते॑ ।

अ॒सा॒वि मि॒षो वृ॒जने॑षु य॒क्षियो॑ऽत्यो न यू॒षे वृ॒ष॒युः क॒र्नि॒क्र॒दत् ॥५॥

च॒क्रिः । दि॒वः । प॒व॒ते । कृ॒त्थ्यः । र॒सः । म॒हान् । अ॒द॒ब्धः । व॒रु॒णः । हु॒रु॒क् । य॒ते ।

अ॒सा॒वि । मि॒षः । वृ॒जने॑षु । य॒क्षि॒यः । अ॒त्यः । न । यू॒षे । वृ॒ष॒ऽयुः । क॒र्नि॒क्र॒दत् ॥५॥

चक्रिः सर्वस्य कर्ता कृत्स्नः कर्मण्यो रसो रसात्मको महान् गुणैरधि-
कोऽदब्धोऽहिंस्यो दुरुक् कुटिलं यते गच्छते । इतस्ततः परिचरत इत्यर्थः । तदर्थं
दिवः सकाशात्पवते । पूयते । अंतरिक्षस्थाद्दशपविषादित्यर्थः । किंचासौ
सोमोऽसावि । सूयते । कदा । वृजिनेष्वरिष्टेषु सत्सु । तत्परिहारार्थं । कीदृशः
सः । मिषः सर्वेषां मिषभूतो यज्ञियो यष्ट्योऽत्यो नाश्व इव यूषे वडवायूषे । स
यथा वृषयुः सन् शष्टं करोति तद्वदसौ वृषभो रसस्य वर्षिता कनिक्कदच्छष्टं
कुर्वन्नसावीति ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वितीयो वर्गः ॥

प्र राजा वाचमिति पंचर्चमेकादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र राजेत्य-
नुक्तांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र राजा वाचं जनयन्नसिष्यददपो वसानो अभि गा इयक्षति ।

गृभ्णाति रिप्रमविरस्य तान्वा शुद्धो देवानामुप याति निष्कृतं ॥१॥

प्र । राजा । वाचं । जनयन् । असिष्यदत् । अपः । वसानः । अभि । गाः । इयक्षति ।

गृभ्णाति । रिप्रं । अविः । अस्य । तान्वा । शुद्धः । देवानां । उप । याति । निः । कृतं ॥१॥

राजा राजमानोऽयं सोमोऽभिषूयमाणः सन् वाचं शष्टं जनयन् उत्पादयन्
असिष्यदत् । प्रस्यंदते । तथापो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् गाः स्तुतीरभी-
यक्षति । अभिगच्छति । इयक्षतिर्गतिकर्मसु पठितः । अस्य सोमस्य रिप्रमनु-
पादेयत्वेन पापरूपमभिषुतवल्लीशकलादिरूपमविरविरोमनिर्मितं दशपविषं
तान्वा स्वीयेन वस्त्रेण गृभ्णाति । गृह्णाति शोधनसमये । पश्चाच्छुद्धो देवानां
निष्कृतं संस्कृतं स्थानमुपयाति । उपगच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंद्राय सोम परि सिष्यसे नृभिर्नृचक्षा ऊर्मिः कविरज्यसे वने ।

पूर्वीर्हि ते सुतयः संति यातवे सहस्रमग्वा हरयश्चमूषदः ॥२॥

इंद्राय । सोम । परि । सिष्यसे । नृऽभिः । नृऽचक्षाः । ऊर्मिः । कविः । अज्यसे । वने ।

पूर्वीः । हि । ते । सुतयः । संति । यातवे । सहस्रं । अग्वाः । हरयः । चमूऽसदः ॥२॥

हे सोम त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं नृभिर्नेतृभिर्हृत्विग्भिः परि विच्यसे । अभिषूयसे ।
तथा हे सोम नृबद्धा नृणां यदृणामनुग्रहेण द्रष्टोर्मिः प्रेर्यमाणः प्रवृद्धो वा
कविर्मेधावी च त्वं वन उदकेऽज्यसे । प्रेर्यसे । पूर्वीर्बह्व्यो हि ते सुतयो मार्गाश्छि-
द्राणि संति यातवे यातुं । अल्पस्य सोमस्यापरिमितस्रुतिगमनासंभवात्तस्य
बाहुल्यमाह । चमूषदोऽभिषवणफलकयोः सीदतः सहस्रमपरिमिता अश्व-
धाम्ना हरयो हरितवर्णा अंशवः संति । अथेवंद्राय परिषिच्यस इत्युक्तत्वादित्द्र-
प्राप्नो मार्गसाधनयोः सज्जाव उत्तरार्धेन प्रतिपादितः । ते पुरातन्यः सरण्यः संतीदं
प्रति यातुं । तथा सहस्रसंख्याका हरितवर्णा अश्वश्च संति चमूषदस्तवेति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समुद्रिया अप्सरसो मनीषिणमासीना अंतरभि सोममक्षरन् ।

ता ई हिन्वन्ति हर्म्यस्य सक्षणिं याचन्ते सुखं पवमानमक्षितं ॥३॥

समुद्रियाः । अप्सरसः । मनीषिणं । आसीनाः । अंतः । अभि । सोमं । अक्षरन् ।

ताः । ई । हिन्वन्ति । हर्म्यस्य । सक्षणिं । याचन्ते । सुखं । पवमानं । अक्षितं ॥३॥

समुद्रियाः समुद्रसाधनत्वात्समुद्रमंतरिक्षं । तत्संबन्धिन्योऽप्सरसः काश्चनां-
तर्यज्ञमध्य आसीनाः पात्रेषु वर्तमाना वसतीवर्यो मनीषिणं मेधाविनं सोम-
मभ्यक्षरन् । अभिषूयमाणं सोममभिक्षरन्ति । ता ई एना एवेमेनं हर्म्यस्य
हर्म्यवत्सुखकरस्य यागगृहस्य सक्षणिं सेचनशीलं हिन्वन्ति । वर्धयन्ति । पोषयन्ति ।
त एते स्तोतारो वा पवमानं सोममक्षितमक्षीणं सुखं सुखं याचन्ते । प्रार्थयन्ते ।
तथायं भावः । काश्चनाप्सरसः सोमं राजानं मनीषिणं कामयमाना देवानपि
परित्यज्य स्वर्गादागत्य राज्ञः समीपे स्थित्वा तस्य रसानाददते । स्वरसेन वर्धयन्ति
तं सुखं च याचन्त इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गोजिन्नः सोमो रथजिद्धिरण्यजित्स्वर्जिदक्षिन्पवते सहस्रजित् ।

यं देवासंश्चक्रिरे पीतये मदं स्वादिष्टं द्रुप्समरुणं मयोभुवं ॥४॥

गोऽजित् । नः । सोमः । रथऽजित् । हिरण्यऽजित् । स्वऽजित् । अप्ऽजित् ।

पवते । सहस्रऽजित् ।

यं । देवासः । चक्रिरे । पीतये । मदं । स्वादिष्टं । द्रुप्सं । अरुणं । मयःऽभुवं ॥४॥

नोऽस्माकं गोजिघ्र्वां जेता तथा रथजिघ्रस्य जेता हिरण्यजिघ्रस्य जेता तथा स्वर्जित् स्वर्गस्य सुखस्य जेताञ्चिदपां जेता सहस्रजित्सहस्रसंख्याकस्य धनस्य जेता सोमः पवते । पूयते । यं देवासो देवाश्चक्रिरे कृतवन्तः । किमर्थं । पीतये । पानाय । कीदृशं सोमं । मदं मदकरं स्वादिष्टं स्वादुतमं द्रुप्तं रसात्म-
कमरुणमरुणवर्णं मयोभुवं सुखस्य भावयितारं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन्द्रविणान्यर्धसि ।

जहि शशुमंतिके दूरके च य ऊर्वीं गणूतिमभयं च नस्कृधि ॥५॥

एतानि । सोम । पवमानः । अस्मऽयुः । सत्यानि । कृण्वन् । द्रविणानि । अर्धसि ।

जहि । शशु । अंतिके । दूरके । च । यः । ऊर्वीं । गणूतिं । अभयं । च । न । कृधि ॥५॥

हे सोम एतानि पूर्वमंभोक्तानि गवादीनि द्रविणानि सत्यानि कृण्वन् कुर्वन् पवमानः पूयमानोऽर्धसि । पवसे । जहि च शशुं योऽस्मच्छशुरंतिके समीपे दूरकेऽत्यंतं दूरे देशे च वर्तते तं जहि । तथोर्वीं गणूतिं विस्तीर्णं मार्गमभयं च नोऽस्माकं कृधि । कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये तृतीयो वर्गः ॥

अचोदस इति पंचर्चं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अचोदस इत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अचोदसो नो धन्वंतिंदवः प्र सुवानासो बृहद्विवेषु हरयः ।

वि च नशन् इषो अरातयोऽर्यो नशन्तं सनिषन्तं नो धियः ॥१॥

अचोदसः । नः । धन्वंतु । इंदवः । प्र । सुवानासः । बृहत्ऽद्विवेषु । हरयः ।

वि । च । नशन् । नः । इषः । अरातयः । अर्यः । नशन्तं । सनिषन्तं । नः । धियः ॥१॥

अचोदसोऽचोदना अनन्यप्रेरिता इंदवः सोमा नोऽस्माकं प्र धन्वंतु । प्र गच्छन्तु । धन्वतिर्गतिकर्मा । कुच । बृहद्विवेषु प्रभूतदीप्तिषु यागेषु निमित्तेषु । अथवा बृहद्विवकुलजेषु मध्ये । न इति संबंधः । कीदृशा इंदवः । सुवानासः सूयमाना हरयो हरितवर्णाः । किंच नोऽस्मभ्यं ये चेषोऽन्नस्यारातयोऽदातारः संति ते

च विनशन् । विनश्यन्तु । तथार्योऽरयोऽपि नशन्तु । विनश्यन्तु । सनिघन्तु संभजन्तु
च नो धियोऽस्मदीयानि कर्माणि देवा अस्मत्प्रियभूता वा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र णो धन्वंतिद्वो मदच्युतो धना वा येभिरर्वतो जुनीमसि ।

तिरो मर्तस्य कस्य चित्परिहृतिं वयं धनानि विश्वधा भरेमहि ॥२॥

प्र । नः । धन्वन्तु । इंदवः । मदऽच्युतः । धना । वा । येभिः । अर्वतः । जुनीमसि ।

तिरः । मर्तस्य । कस्य । चित् । परिऽहृतिं । वयं । धनानि । विश्वधा । भरेमहि ॥२॥

प्र णो धन्वन्तु प्रधन्वन्तु प्रगच्छन्तु नोऽस्माकमिंदवः सोमा मदच्युतो मदस्त्रा-
विणः । वा अथवा । किंचेत्यर्थः । धना धनान्यपि प्रधन्वन्तु । येभिर्यः सोमैरर्वतो
बलवतः शचोः समीपं जुनीमसि । जुनीमः प्राप्नुमः । कस्य चित् कस्यापि
मर्तस्य मनुष्यस्य प्रबलस्य परिहृतिं परितो बाधां तिरस्तिरस्कुर्वन्तो वयं धनानि
गवादिहोपाणि विश्वधा सर्वदा भरेमहि । विभूयाम ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत स्वस्या अरात्या अरिर्हि ष उतान्यस्या अरात्या वृको हि षः ।

धन्वन्न तृणा समरीत ताँ अभि सोम जहि पवमान द्राध्यः ॥३॥

उत । स्वस्याः । अरात्याः । अरिः । हि । सः । उत । अन्यस्याः । अरात्याः । वृकः । हि । सः ।

धन्वन् । न । तृणा । सं । अरीत । तान् । अभि । सोम । जहि । पवमान । दुऽद्राध्यः ॥३॥

उतापि च स सोमः स्वस्या अरात्याः स्वीयस्य शचोररिरभिगन्ता हननाय ।
उतापि च स सोमोऽन्यस्या अस्मदीयाया अरात्या अस्मच्छचोर्वृको हि हिंसकः
स्वतु । अरातिशब्दः स्त्रीलिंगोऽप्यस्ति । अथ प्रत्यक्षकृतः । धन्वन्न तृणा । धन्व
निरुदको देशः । तस्मिन्स्थितस्य तृणोव । सा यथा तं समरीत प्राप्नोति तद्वत्
तानुभयविधाऽश्वबूझहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दिवि ते नाभा परमो य आदे पृषिष्यास्ते रुरुः सान्वि क्षिपः ।

अद्रयस्त्वा वप्सति गोरधि त्वष्य १ प्सु त्वा हस्तैर्दुहुर्मनीषिणः ॥४॥

दिवि । ते । नाभा । परमः । यः । आऽददे । पृषिष्याः । ते । रुरुहुः । सानवि । क्षिपः ।
अद्रयः । त्वा । बप्सति । गोः । अधि । त्वचि । अप्सु । त्वा । हस्तैः । दुदुहुः । मनीषिणः ॥४॥

हे सोम ते तव स परम उत्तमोऽंशो दिवि दिवो नाभा नाभौ द्युलोकस्य नाभिस्थानीये देशेऽथवा नाभौ वृष्ट्यादेर्बन्धके दिवि द्युलोके वर्तते य आदद आदत्ते हविर्देवतारूपः सन् । ते तव द्युलोकस्थांशस्यावयवाः पृषिष्याः सानवि समुच्छ्रिते देशे पर्वतादिप्रदेशे क्षिपः क्षिप्ताः संतो रुरुहुः । रोहन्ति । त्वा त्वां सोमांशभूतमद्रयो यावाणो बप्सति । भक्षयन्ति । बप्सतिरत्तिकर्मा । कुच । गोरधि त्वचि । अधीति सप्रम्यर्थानुवादी । आनदुहेऽधिषवणचर्मणीत्यर्थः । यद्यपी-
दानीतनाः कृष्णाजिनेऽभिषुण्वन्ति न गोचर्मणि तथापि तस्मिन्सोमो मीयते क्रयार्थं । तथा च सति यस्मिन् मिमीते तस्याधिषवणचर्मेति सूत्रान्मानसाध-
नस्यैव गोचर्मणोऽधिषवणचर्मत्वाभिधानादविरोधः । त्वा त्वां तथाप्सु वसती-
वरीषु दुदुहुः । दुहन्ति । अन्निराम्नाथ्य दुहन्तीत्यर्थः । यद्वाप्सूदकेषु रसेषु निमित्तेषु
दुदुहुः । कैः साधनैः । हस्तैः । हस्तो हन्तेरिति निरुक्तं । कै । मनीषिणो मेधा-
विनोऽध्वर्यादयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एवा त इंदो सुभ्वं सुपेशंसं रसं तुजंति प्रथमा अभिश्चियः ।

निदंनिदं पवमान नि तारिष आविस्ते शुष्मो भवतु प्रियो मदः ॥५॥

एव । ते । इंदो इति । सुऽभ्वं । सुऽपेशंसं । रसं । तुजंति । प्रथमाः । अभिऽश्चियः ।

निदंऽनिदं । पवमान । नि । तारिषः । आविः । ते । शुष्मः । भवतु । प्रियः । मदः ॥५॥

पूर्वचाद्रयस्त्वां बप्सतीत्युक्तं । तदेवोच्यते । हे इंदो सोम एवमिदानीं क्रिय-
माणप्रकारेण ते तव सुभ्वं शोभनभवनं सुपेशंसं । पेश इति रूपनाम । सुरूपं
रसं प्रथमाः प्रथममेव । यद्वा । प्रथम इति मुख्यनाम । प्रथमा मुख्या यावा-
णोऽध्वर्यवो वाभिश्चियोऽभिश्चयन्तः संतस्तुजंति । प्रेरयन्ति । हे पवमान निदं-
निदमस्मच्चिदकं सर्वमपि शब्दं नि तारिषः । विनाशय । ते तव शुष्मो बलकरः
प्रियः प्रियभूतो मदो मदकरो रस आविर्भवतु ॥

॥ इति सप्रमस्य तृतीये चतुर्थो वर्गः ॥

सोमस्य धारेति पंचर्चं त्रयोदशं सूक्तं भारद्वाजस्य वसुनाम्न आर्षे जागतं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । सोमस्य वसुभारद्वाज इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान्हवते दिवस्पति ।

बृहस्पते रवचेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विव्यचुः ॥ १ ॥

सोमस्य । धारा । पवते । नृचक्षसः । ऋतेन । देवान् । हवते । दिवः । पति ।

बृहस्पतेः । रवचेन । वि । दिद्युते । समुद्रासः । न । सर्वनानि । विव्यचुः ॥ १ ॥

सोमस्याभिषूयमाणस्य धारा पवते । श्रोतते । कीदृशस्य सोमस्य । नृचक्षसः । नृणां यजमानानां द्रष्टुः । स च ऋतेन यज्ञेन देवान्सोमभाज इन्द्रादीन्हवते । कुच । दिवस्पति । द्युलोकस्योपरि वर्तमानान् । बृहस्पतेर्मन्त्रपालकस्य स्तोत्रं रवचेन शब्देन स्तोत्रेण वि दिद्युते । विद्योतते । समुद्रासो न समुद्रा इव पृथिवी सवनानि यज्ञसंबन्धीनि विव्यचुः । व्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यं त्वा वाजिन् अघ्न्या अभ्यनूषतायोहतं योनिमा रोहसि द्युमान् ।

मघोनामायुः प्रतिरन्महि अत्र इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः ॥ २ ॥

यं । त्वा । वाजिन् । अघ्न्याः । अभि । अभ्यनूषत । अयः ऽहत् । योनिं । आ । रोहसि ।

द्युमान् ।

मघोनां । आयुः । प्रतिरन् । महि । अत्रः । इन्द्राय । सोम । पवसे । वृषा । मदः ॥ २ ॥

हे वाजिन् अन्ववन् सोम यं त्वा त्वामघ्न्या अहननीया गावोऽभ्यनूषत अभिद्युवन्ति । आशिरार्थं स्थिताः शब्दायन्त इत्यर्थः । स त्वमयोहतं । अय इति हिरण्यनाम । तेन तद्वान्पाणिर्लक्ष्यते । हिरण्यमेव पाणिना हतं संस्कृतं योनिं स्थानमारोहसि । द्युमान् दीप्तः सन् । अभि योनिमयोहतं । ऋग्वे० ९. १. २. इति सूक्तं । किंच हे सोम मघोनां हविष्मतां यजमानानामायुरायुथं महि महच्छ्रवोऽन्नं यशो वा प्रतिरन् वर्धयन्निन्द्रायेंद्रार्थं पवसे । पूयसे । वृषा वर्षको मदो मदकरणं त्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒न्द्रस्य॑ कु॒क्षा प॑वते म॒दि॒त॒म॒ ऊ॒र्जे॒ वसा॑नः अ॒व॒से सु॒मं॒गलः॑ ।

प्र॒त्यङ् स॒ वि॒श्वा भु॑व॒नाभि॒ प॒प्र॒थे क्री॒ळन्हरि॑त्यः स्य॒न्दते॒ वृषा॑ ॥३॥

आ । इ॒न्द्रस्य॑ । कु॒क्षा । प॒व॒ते । म॒दि॒न्ऽत॒मः । ऊ॒र्जे । वसा॑नः । अ॒व॒से । सु॒ऽमं॒गलः॑ ।

प्र॒त्यङ् । सः । वि॒श्वा । भु॑व॒ना । अ॒भि । प॒प्र॒थे । क्री॒ळन् । हरिः । अ॒त्यः । स्य॒न्द॒ते । वृषा॑ ॥३॥

अयं सोम इन्द्रस्य कुक्षा कुक्षावा पवते । आसिच्यते । किमर्थं । अवसे । तस्यान्नाय यदुर्वानसिद्यर्थं । सोमो विशेष्यते । मदितमो मादयितृतम ऊर्जे वसानो बलकरं रसमाच्छादयन् । अपो वसान इति व्युक्तं । सुमंगलः शोभन-मंगलप्रदः । स सोमः प्रत्यङ् विश्वा भुवना सर्वाणि भूतजातान्यभि पप्रथे । अभि प्रथयति । दिव्युदितः सन् क्रीळन् वेद्यां स क्रीडमानो हरिर्हरितवर्णोऽत्योऽतन-कुशलो वृषा वर्षकः स्यन्दते रसरूपेण ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं त्वा॑ दे॒वेभ्यो॑ म॒धुम॑त्तमं नरः स॒हस्र॑धारं दु॒हते॒ दश॒ क्षिपः॑ ।

नृ॒भिः सोम॑ प्र॒च्युतो॒ याव॑भिः सु॒तो वि॒श्वा॒न्दे॒वाँ आ॒ प॑वस्वा स॒हस्र॑जित् ॥४॥

तं । त्वा॑ । दे॒वेभ्यः॑ । म॒धुम॑त्ऽत॒मं । नरः । स॒हस्र॑ऽधा॒रं । दु॒ह॒ते । दश॑ । क्षिपः ।

नृ॒ऽभिः । सोम॑ । प्र॒ऽच्युतः॑ । याव॑ऽभिः । सु॒तः । वि॒श्वा॒न् । दे॒वान् । आ॑ । प॒व॒स्व ।

स॒हस्र॑ऽजित् ॥४॥

हे सोम तं तादृशं त्वा त्वां देवेभ्य इन्द्राद्यर्थे मधुमत्तममतिशयेन मधुमंतं सहस्रधारं बहुधारायुक्तं दुहते । दुहन्ति । के । नरो नेतार ऋत्विजो दश क्षिपः । तेषां दशसंख्याका अंगुलयश्च । हे सोम नृभिर्मनुष्यैः प्रच्युतो यावभिः सुतोऽभि-षुतस्त्वं सहस्रजित् सहस्रसंख्याकधनस्य जेता सन् विश्वान्देवाना पवस्व ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं त्वा॑ ह॒स्ति॒नो॒ म॒धुम॑न्त॒मद्रि॑भिर्दु॒हन्त्य॒प्सु वृष॑भं दश॒ क्षिपः॑ ।

इ॒न्द्रं सोम॑ मादय॒न्दै॒व्यं ज॒नं सि॒धो॒रिवो॒र्मिः प॑वमानो अ॒र्घसि॑ ॥५॥

तं। त्वा। हस्तिनः। मधुऽमंतं। अद्रिऽभिः। दुहन्ति। अप्सु। वृषभं। दश। क्षिपः।
इंद्रं। सोम। मादयन्। दैव्यं। जनं। सिंधोःऽडव। ऊर्मिः। पवमानः। अर्षसि ॥ ५ ॥

तं तादृशं मधुमंतं मधुररसं वृषभं कामानां वर्षकं त्वा त्वां हस्तिनः सुहस्तस्य
दश क्षिपोऽङ्गुलयोऽद्रिभिर्यावभिरप्सु दुहन्ति। तादृश हे सोम इंद्रमन्यं दैव्यं जनं
देवसंबन्धिनं संघं मादयन् सिंधोर्ऊर्मिरिव पवमानः पूयमानः सन् अर्षसि।
गच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचमो वर्गः ॥

प्र सोमस्येति पंचर्चं चतुर्दशं सूक्तं। ऋषिदेवते पूर्ववत्। अंत्या त्रिष्टुप् शिष्टा
जगत्यः। प्र सोमस्येत्यनुक्रांतं। गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सोमस्य पवमानस्योर्मय इंद्रस्य यन्ति जठरं सुपेशसः।

दध्ना यदीमुन्नीता यशसा गवां दानाय शूरमुदमंदिषुः सुताः ॥ १ ॥

प्र। सोमस्य। पवमानस्य। ऊर्मयः। इंद्रस्य। यन्ति। जठरं। सुऽपेशसः।

दध्ना। यत्। इं। उतऽनीताः। यशसा। गवां। दानाय। शूरं। उतऽअमंदिषुः। सुताः ॥ १ ॥

पवमानस्य पूयमानस्योर्मयो रसप्रवाहा इंद्रस्य जठरं प्र यन्ति। प्रगच्छन्ति।
सुपेशसः सुरूपा ऊर्मय इति संबंधः। यद्यदेमेते सुता ऋषिषुताः सोमा गवां
यशसा बलभूतेन दध्ना सहोन्नीताः संतो दानाय यजमानविषयाभिमतदानाय
शूरं विक्रांतमिंद्रमुदमंदिषुः। उन्मादयन्ति। तदा जठरं यन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अच्छा हि सोमः कलशाँ असिष्यदत्यो न वोळ्हा रघुवर्तनिर्वृषा।

अथा देवानामुभयस्य जन्मनो विद्वाँ अघ्नोत्यमुत इतश्च यत् ॥ २ ॥

अच्छ। हि। सोमः। कलशान्। असिष्यदत्। अत्यः। न। वोळ्हा। रघुऽवर्तनिः। वृषा।

अथ। देवानां। उभयस्य। जन्मनः। विद्वान्। अघ्नोति। अमुतः। इतः। च। यत् ॥ २ ॥

असौ सोमः कलशानच्छाभिमुखमसिष्यदत् स्यंदते। क इव। अत्यो न वोळ्हा
रथस्य वाहकोऽश्व इव यथा स्वगंतव्यमभिगच्छति तद्वत्। यद्यायमुत्तरच दृष्टांतः।

बो॒ह्यश्च॒ इव॒ रघु॒वर्त॑नि॒र्लघु॑गमनो वृषा वर्षकृ॒ष । अथापि च देवानां सोम-
सजुषामुभयस्योभयविधं जन्मनो जातं विद्वान् जानन् असिष्यदत्कलशान् । किं
तदुभयं जन्मेति उच्यते । यद्देवजातममुतो द्युलोकादितथास्माद्भूलोकाश्चाप्नोति
व्याप्नोति यज्ञं । तस्योभयस्य जातं विद्वानिति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ नः सोम पवमानः किरा वस्वि॑न्दो भव॑ मघवा॒ राध॑सो महः ।

शि॒ष्वा वयो॑धो वस॑वे सु॒ चेतु॑ना॒ मा नो॒ गय॑मारे अ॒स्मत्परा॑ सिचः ॥३॥

आ । नः । सोम । पवमानः । किर । वसु । इन्दो इति । भव । मघऽवा । राधसः । महः ।

शि॒ष्वा । वयः॑ऽधः । वस॑वे । सु । चेतु॑ना । मा । नः । गय॑मारे । अ॒स्मत् । परा॑ । सिचः ॥३॥

आ किर सर्वतो वि क्षिप नोऽस्मभ्यं हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं । किं ।
वसु वासकं धनं गवादिरूपं । किंच । इन्दो दीप्त हे सोम मघवा धनवांस्त्वं महो
महतो राधसो धनस्य भव दातेति शेषः । तथा हे वयोधोऽन्नस्य धातः सोम वसवे
वासकाय परिचरते मह्यं चेतुना प्रकृष्टेन प्रज्ञानेन सु सुखं कल्याणं शिष्वा । देहि ।
नोऽस्मभ्यं प्रदेयं गयं धनमस्मदारेऽस्मत्तो दूरं मा परा सिचः । मा प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ नः पूषा पवमानः सुरा॒तयो॑ मि॒त्रो ग॑च्छंतु वरुणः स॒जोष॑सः ।

बृह॒स्पति॑र्मरुतो वा॒युर॒श्विना॒ त्वष्टा॑ सवि॒ता सु॒यमा॒ सर॑स्वती ॥४॥

आ । नः । पूषा । पवमानः । सु॒ऽरा॒तयः । मि॒त्रः । ग॑च्छंतु । वरुणः । स॒ऽजोष॑सः ।

बृह॒स्पतिः । म॒रुतः । वा॒युः । अ॒श्विना॑ । त्वष्टा॑ । सवि॒ता । सु॒ऽयमा॑ । सर॑स्वती ॥४॥

सुरातयः सुदानाः सजोषसः संगताः पूषादयो देवा ऋ गच्छंतु । नोऽस्मान्
अस्माकं यज्ञं वा । तथा सुयमा । यम्यते नियम्यत इति यमो वियहः । सुवि-
यहा सरस्वती चागच्छतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उ॒भे द्या॒वापृ॑थि॒वी वि॒श्वमि॒न्वे अ॒र्यमा॑ दे॒वो अ॒दि॒तिर्वि॒धाता॑ ।

भ॒गो नृ॑शंस॒ उर्व॑र॒तिरि॒क्षं वि॒श्वे दे॒वाः प॑वमानं जुषंत ॥५॥

उ॒भे इति॑ । द्या॒वापृ॒थि॒वी इति॑ । वि॒श्वमि॒न्वे इति॑ वि॒श्वं ऽइ॒न्वे । अ॒र्य॒मा । दे॒वः । अ॒दि॒तिः ।
वि॒ऽधा॒ता ।

भगः । नृ॒ऽशंसः । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षं । वि॒श्वे । दे॒वाः । प॒र्व॒मा॒नं । जु॒ष॒न्त ॥ ५ ॥

विश्वमिन्वे । इत्यतिथ्याभिकर्मा । सर्वव्यापिन्यावुभे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्या
अर्यमादयस्त्रयश्च भगश्च नृशंसो नृभिः शंसनीय उर्वतरिक्षं च विश्वे देवाश्च
पवमानं पूयमानं सोमं जुषन्त । सेवन्ते ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये षष्ठो वर्गः ॥

असावीति पंचर्चं पंचदशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अस्यानुक्रमणिका ।
असावीति चिष्टुबन्ते इति । अनेन द्विवचनेन प्रकृतयोः प्र सोमस्येत्यादिकयोर्द्वि-
योरपि चिष्टुबन्तता प्रतिपादिता । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असा॒वि सोमो॑ अ॒रुषो॑ वृषा॒ हरी॑ राजे॒व द॒स्मो अ॒भि गा अ॒चि॒क्र॒दत् ।

पुना॒नो वा॒रं प॑र्येत्य॒ष्ययं॑ श्ये॒नो न॑ योनिं॒ घृ॒त॒व॑न्तमा॒सद॑ ॥ १ ॥

असा॒वि । सोमः॑ । अ॒रुषः॑ । वृषा॑ । हरिः॑ । राजा॑ ऽइव । द॒स्मः । अ॒भि । गाः । अ॒चि॒क्र॒दत् ।

पुना॒नः । वा॒रं । परि॑ । ए॒ति । अ॒ष्ययं॑ । श्ये॒नः । न॑ । योनिं॑ । घृ॒त॒ऽव॑न्तं । आ॒ऽस॒द॑ ॥ १ ॥

सोमोऽसावि । अभिषुतोऽभूत् । कीदृशः सोमः । अरुष आरोचमानो वृषा
वर्षको हरिर्हरितवर्णः । स च राजेव दस्मो दर्शनीयः सन् गा उदकान्यभि-
लक्ष्याचिक्रदत् शब्दं करोति स्वरसनिर्मोक्समये । पश्चात्पुनानः पूयमानोऽव्य-
यमविमयं वारं वालं दशापविचं पर्येति । ततः श्येनो न श्येन इव योनिं
स्वकीयं स्थानं घृतवन्तमुदकवन्तमासदमासदनाय पवत इति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

क॒विर्वे॒ध॒स्या प॑र्ये॒षि मा॒हि॒न॒म॒त्यो न॑ मृ॒ष्टो अ॒भि वा॒ज॒म॒र्ष॒सि ।

अ॒प॒से॒ध॒न्दुरि॒ता सोम॑ मृ॒ळ॒य घृ॒तं व॑सानः॒ परि॑ या॒सि नि॒र्णिजं॑ ॥ २ ॥

क॒विः । वे॒ध॒स्या । परि॑ । ए॒षि । मा॒हि॒नं । अ॒त्यः । न॑ । मृ॒ष्टः । अ॒भि । वा॒जं । अ॒र्ष॒सि ।

अ॒प॒ऽसे॒ध॒न् । दुः॒ऽइ॒ता । सोम॑ । मृ॒ळ॒य । घृ॒तं । व॑सानः॒ परि॑ । या॒सि । निः॒ऽनि॒जं ॥ २ ॥

हे सोम कविः क्रांतदर्शी सन् वेधस्या यागविधानेच्छया माहिनं मंहनीयं पवित्रं पर्येषि । परिगच्छसि । पञ्चान्मृष्टः प्रक्षालितोऽत्यो नाभ इव वाजं संयाममभ्यर्षसि । हे सोम दुरितास्माकं दुरितान्यपसेधन् परिहरन् मृळय । सुखय । घृतमुदकं वसान आच्छादयन् परियासि । अभिगच्छसि । किं । निर्णेजं । निर्णेजकं पवित्रं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पर्जन्यः पिता महिषस्य पर्णिनो नाभा पृथिव्या गिरिषु क्षयं दधे ।

स्वसार आपो अभि गा उतासरन्तं यावभिर्नसते वीते अध्वरे ॥३॥

पर्जन्यः । पिता । महिषस्य । पर्णिनः । नाभा । पृथिव्याः । गिरिषु । क्षयं । दधे ।

स्वसारः । आपः । अभि । गाः । उत । असरन् । सं । यावऽभिः । नसते । वीते । अध्वरे ॥३॥

यस्य महिषस्य महतः पर्णिनः पर्णवतः पतनवतो वा सोमस्य पर्जन्यः पिता जनकः स सोमः पृथिव्या नाभा नाभौ नाभिस्थानीये हविर्धाने गिरिषु गिरिसंबन्धियावसु क्षयं निवासं दधे । धारयत्यभिषवसमये । उतापि च स्वसारोऽंगुलय आपो वसतीवर्यो गा आगिरार्थाः स्तुतयो वाभ्यसरन् । अभिसरन्ति । सं नसते संगच्छते च यावभिः साकं । कुच । वीते कान्तेऽध्वरे यज्ञे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जायेव पत्यावधि शेवं मंहसे पञ्चाया गर्भं ऋणुहि ब्रवीमि ते ।

अंतर्वाणीषु प्र चरा सु जीवसेऽनिन्द्यो वृजने सोम जागृहि ॥४॥

जायाऽइव । पत्या । अधि । शेवं । मंहसे । पञ्चायाः । गर्भं । ऋणुहि । ब्रवीमि । ते ।

अंतः । वाणीषु । प्र । चर । सु । जीवसे । अनिन्द्यः । वृजने । सोम । जागृहि ॥४॥

जायेव पत्या जाया यथा स्वभार्या भर्तरि सुखं प्रयच्छति तद्वच्छेव शेवं । द्वितीयाया अम्भावाभावच्छांदसः । सुखं मंहसे । प्रयच्छसि यजमाने । हे पञ्चाया गर्भं सोम ऋणुहि ऋणु स्तुतीयास्ते तुभ्यं ब्रवीमि । पजिगंतिकर्मा । पञ्चा पृथिवीत्याहुः । अपि वा माध्यमिका वाक् पञ्चा । भूमावोषधिरूपेण जातत्वान्नर्भत्वं । माध्यमिकाया वाचोऽपि वृष्टिसाधनत्वात्तत्पुत्रत्वं । स त्वं वाणीषु वाक्षु स्तुतिप्रतर्मध्ये सु सुषु प्र चर जीवसेऽस्माकं जीवनाय । हे सोम अनिन्द्यः स्तुत्यस्त्वं वृजनेऽस्माकं शत्रुबले जागृहि । प्रबुद्धो भव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यथा पूर्वेभ्यः शतसा अमृधः सहस्रसाः पर्यया वाजमिंदो ।

एवा पवस्व सुविताय नव्यसे तव व्रतमन्वापः सचंते ॥ ५ ॥

यथा । पूर्वेभ्यः । शतसाः । अमृधः । सहस्रसाः । परिऽअयाः । वाजं । इंदो इति ।

एव । पवस्व । सुविताय । नव्यसे । तव । व्रतं । अनु । आपः । सचंते ॥ ५ ॥

हे इंदो सोम यथा पूर्वेभ्यो महर्षिभ्यः स्तोतृभ्यः शतसाः शतसंख्याकस्य धनस्य दाता तथा सहस्रसाश्च सन् पर्ययाः परिगच्छेः एवैवमिदानीमपि नव्यसे नवतराय सुवितायाभ्युदयाय पवस्व । क्षर । तव व्रतं कर्मान्वापो वसतीवर्यः सचंते । अतः पवस्व ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये सप्तमो वर्गः ॥

पविचं त इति पंचचं षोडशं सूक्तमांगिरसस्य पविचस्यार्धं जागतं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । पविच इति । अभिष्टव आद्ये ऋचौ वक्तव्ये । सूचितं च । पविचं ते विततं ब्रह्मणस्पत इति द्वे वि यत्पविचं धिषणा अतन्वत । अ० ४. ६. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पविचं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गाचाणि पर्येषि विश्वतः ।

अतप्रतनूनं तदामो अद्युते श्रुतास इवहंतस्तत्समाशत ॥ १ ॥

पविचं । ते । विऽततं । ब्रह्मणः । पते । प्रऽभुः । गाचाणि । परि । एषि । विश्वतः ।

अतप्रऽतनूः । न । तत् । आमः । अद्युते । श्रुतासः । इत् । वहंतः । तत् । सं । आशत ॥ १ ॥

हे ब्रह्मणस्पते मंचस्य स्वामिन् सोम ते पविचं शोधकमगं विततं । सर्वत्र विस्तृतं । स प्रभुः प्रभविता त्वं गाचाणि पातुरंगानि पर्येषि । परिगच्छसि । विश्वतः सर्वतः । तव तत्पविचमतप्रतनूः पयोव्रतादिनासंतप्रगाच आमोऽपरिपक्वो नाद्युते । न व्याप्नोति । श्रुतास इत् श्रुता एव परिपक्वा एव वहंतो यागं निर्वहंतस्तत्पविचं समाशत । व्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तपोष्पविचं विततं दिवस्पदे शोचंतो अस्य तंतवो ष्यस्थिरन् ।

अवैत्यस्य पवीतारमाशवो दिवस्पृष्ठमधि तिष्ठन्ति चेतसा ॥२॥

तपोः । पविचं । विऽतंतं । दिवः । पदे । शोचंतः । अस्य । तंतवः । वि । अस्थिरन् ।

अवैति । अस्य । पवितारं । आशवः । दिवः । पृष्ठं । अधि । तिष्ठन्ति । चेतसा ॥२॥

तपोः शत्रूणां तापकस्य सोमस्य पविचं शोधकमंगं तेजो वा दिवस्पदे द्युलोकस्योच्छ्रिते स्थाने विततं । विस्तृतं । तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीदिति ब्राह्मणं । अस्य तंतवोऽश्वः शोचंतो दीप्यमाना ष्यस्थिरन् । विविधं तिष्ठन्ति । पृथिव्यां हविर्धाने वा । अस्य सोमस्याश्वः शीघ्रगामिनो रसा अवन्ति । रक्षन्ति । कं । पवितारं पावयितारं । यजमानमवन्ति रक्षन्ति होमद्वारा पञ्चाङ्गुता दिवो द्युलोकस्य पृष्ठं पृष्ठभागमुन्नतदेशं चेतसा बुद्ध्या देवगमनेच्छावत्याधितिष्ठन्ति । आश्रयन्ते ॥

अभिष्टवेऽरुरुचदित्येषावपनीया । सूचितं च । ईळे द्यावापृथिवी इति प्रागुक्तमाया अरुरुचदुषसः पृथिरपिय इत्यावपेत । आ० ४. ६. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

अरुरुचदुषसः पृथिरपिय उक्षा विभर्ति भुवनानि वाजयुः ।

मायाविनो ममिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गर्भमा दधुः ॥३॥

अरुरुचत् । उषसः । पृथिः । अपियः । उक्षा । विभर्ति । भुवनानि । वाजऽयुः ।

मायाऽविनः । ममिरे । अस्य । मायया । नृऽचक्षसः । पितरः । गर्भं । आ । दधुः ॥३॥

उषसः संबंधी पृथिरादित्यः । पृथिरादित्यो भवति प्राप्नुत एनं वर्ण इति निरुक्तं । अपियो मुख्यः सोऽयं सोमोऽरुरुचत् । रोचयति । स उक्षा जलस्य सेक्ता विभर्ति पुष्पात्युदकेन भुवनानि भूतजातानि वाजयुस्तेषामन्नमिच्छन् । मायाविनो । माया प्रज्ञा । प्रज्ञावंतोऽस्य सोमस्य मायया प्रज्ञया ममिरे । निर्माति । सोमस्यैकांशपातेन जातवला अग्न्यादयः स्वस्वव्यापारेण जगत्सृजन्तीत्यर्थः । तथास्य मायया नृचक्षसो नृणां द्रष्टारः पालका देवा अंगिरसः पितरो वा गर्भमादधुः । धारयन्ति । ओषधीषु वाच सूर्यात्मा सोमः स्तूयते सूर्य-

रश्म्यनुगमाधीनवर्धनाच्चंद्रस्य । अयमुषसः पृथ्विः सवितारुरुचत् । रोचयति सर्वं
रोचते वा । शिष्टं समानं । तत्संबन्धिनो नृचक्षसो नृणां द्रष्टारः पितरो जगद्रक्षका
रश्मयो गर्भमादधुर्वृष्ट्यर्थं ॥

अभिष्टवे खरमवेक्षमाणो गंधर्व इत्येत्यां पठेत् । सूचितं च । गंधर्व इत्या
पदमस्य रक्षतीति खरमवेक्ष्य । आ० ४. ९. इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

गंधर्व इत्या पदमस्य रक्षति पाति देवानां जनिमान्यद्भुतः ।

गृभ्णाति रिपुं निधया निधापतिः सुकृत्तमा मधुनो भक्षमाशत ॥ ४ ॥

गंधर्वः । इत्या । पदं । अस्य । रक्षति । पाति । देवानां । जनिमानि । अद्भुतः ।

गृभ्णाति । रिपुं । निऽधया । निधाऽपतिः । सुकृत्ऽतमाः । मधुनः । भक्षं । आशत ॥ ४ ॥

गंधर्व उदकानां स्तुतीनां वा धारक आदित्योऽस्य सोमस्य पदं स्थानं
द्युसंबन्धीत्या सत्यं रक्षति । सोऽयं सोमो देवानां जनिमानि जन्मानि । देवा-
नित्यर्थः । पाति । रक्षति । अद्भुतो महान् । किंचायं रिपुमस्मद्विरिणं निधया ।
निधा पाश्या । पाशसमूहेन गृभ्णाति । गृह्णाति । निधापतिः पशुसमूहस्वामी ।
तस्यास्य मधुनो मधुररसस्य भक्षं सुकृत्तमा अतिशयेन सुकृतकर्तार एवाशत ।
प्राप्नुवन्ति ॥

अंतिमे प्रवर्ग्ये परिधानीयायाः पूर्वं हविर्हविष्म इत्येषावपनीया । सूचितं
च । उत्तमे प्रागुक्तमाया हविर्हविष्मो महि सद्य दैव्यमित्यावपेत । आ० ४. ९. इति ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

हविर्हविष्मो महि सद्य दैव्यं नभो वसानः परि यास्यध्वरं ।

राजा पविचरथो वाजमारुहः सहस्रभृष्टिर्जयसि श्रवां बृहत् ॥ ५ ॥

हविः । हविष्मः । महि । सद्य । दैव्यं । नभः । वसानः । परि । यासि । अध्वरं ।

राजा । पविचऽरथः । वाजं । आ । अरुहः । सहस्रंऽभृष्टिः । जयसि । श्रवः । बृहत् ॥ ५ ॥

हे हविष्मः । हविरित्युदकनाम । उदकवन् सोम हविर्भूतं नभः । उदकना-
मैतत् । उदकरसमित्यर्थः । वसान आच्छादयन् महि महदैव्यं सद्य यागगृहं
परियासि । परिगच्छस्यध्वरं निबोधुं । किंच । हे सोम राजा पविचरथश्च वाजं

संयाममारुहः । आरोहसि । यद्वा । तच्च तच्च संयामवाचकेन शब्देन यज्ञष्यव-
हारदर्शनादच्च वाजो यज्ञाख्यसंयामः । तमारुहः । यथा कश्चिद्राजा रथमारुह्य
स्वस्थानं प्रविशति तद्वदिति भावः । किंच । सहस्रभृष्टिर्बहुभंशः । अपरिमितगमन
इत्यर्थः । अथवा भृष्टिरायुधं । असंख्यातायुधः सन् बृहच्छ्रुवो महदन्नं जयस्यस्माकं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीयेऽष्टमो वर्गः ॥

पवस्व देवमादन इति पंचर्चं सप्तदशं सूक्तं वाचः पुत्रस्य प्रजापतेरार्घं जागतं
पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । पवस्व वाच्यः प्रजापतिरिति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व देवमादनो विचर्षणिरप्सा इन्द्राय वरुणाय वायवे ।

कृधी नो अद्य वरिवः स्वस्तिमदुरुक्षितौ गृणीहि दैव्यं जनं ॥१॥

पवस्व । देवमादनः । विचर्षणिः । अप्साः । इन्द्राय । वरुणाय । वायवे ।

कृधि । नः । अद्य । वरिवः । स्वस्तिमत् । उरुक्षितौ । गृणीहि । दैव्यं । जनं ॥१॥

हे सोम देवमादनो देवानां मादयिता विचर्षणिविद्रष्टाप्सा अपां दाता त्वं
पवस्व । क्षर । कर्म । इन्द्राय वरुणाय वायवे च । नोऽस्माकं वरिवो धनं स्वस्ति-
मत् । स्वस्तीत्यविनाशनाम । तद्वन्नं कृधि । कुरु । उरुक्षितौ विस्तीर्णायां भूमौ
यज्ञसंबन्धिन्यां दैव्यं जनं देवसंबन्धिनं संघं । जनशब्दः संघवाची । तं गृणीहि ।
गृणातिः शब्दकर्मा । शब्दय । यथा त्वदीयाभिषवशब्दं श्रुत्वा देवा आगच्छन्ति
तथा गृणीहीत्यर्थः । अथवा दैव्यं जनमित्यृषिः स्वात्मानमाह । देवसंबन्धिनं जनं
मां गृणीहि । साधु संभक्तेति शब्दय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ यस्तस्थौ भुवनान्यमर्त्यो विश्वानि सोमः परि तान्यर्षति ।

कृषन्संचृतं विचृतमभिष्टय इंदुः सिषक्त्युषसं न सूर्यः ॥२॥

आ । यः । तस्थौ । भुवनानि । अमर्त्यः । विश्वानि । सोमः । परि । तानि । अर्षति ।

कृषन् । संऽचृतं । विऽचृतं । अभिष्टये । इंदुः । सिषक्तिः । उषसं । न । सूर्यः ॥२॥

योऽमर्त्यो देवः सोमो भुवनानि लोकानातस्थौ आस्थितवान् तानि विश्वानि

सर्वाणि भुवनानि पर्यर्षति परितो गच्छति । परितो रक्षतीत्यर्थः । सोऽयमिदुर्यज्ञं यजमानं वा संचृतं देवैः फलैर्वा संबद्धं कृण्वन् कुर्वन् विचृतमसुरादिभिर्दुःखैर्वा विमुक्तं कृण्वन् अभितो यागाय सिषक्ति । सेवते यज्ञं । उषसं न सूर्यः । सूर्य उषसमिव यथाभिष्टयेऽभितो गमनाय प्राणिनां संचृतं प्रकाशैः संयुक्तं विचृतं तमोभिर्विमुक्तं च लोकं कुर्वन्नुषसं सेवते तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ यो गोभिः सृज्यत ओषधीष्वा देवानां सुखे इषयन्नुपावसुः ।

आ विद्युतां पवते धारया सुत इन्द्रं सोमो मादयन्दैव्यं जनं ॥३॥

आ । यः । गोभिः । सृज्यते । ओषधीषु । आ । देवानां । सुखे । इषयन् । उपऽवसुः ।

आ । विऽद्युतां । पवते । धारया । सुतः । इन्द्रं । सोमः । मादयन् । दैव्यं । जनं ॥३॥

यः सोमो गोभी रग्मिभिरा सृज्यत ओषधीषु । यं सोमं स्थापयन्तीत्यर्थः । किमर्थं । देवानां सुखे सुखे निमित्ते सति । कीदृशोऽयं । इषयन् देवान्प्राप्नुमिच्छन् । इष गती । धनमिच्छन्वा । तथोपावसुः शत्रुभ्यः सकाशात्प्राप्तधनः । स सोमो विद्युता विद्योतमानया धारया आ पवते सुतः सन् । किं कुर्वन् । दैव्यं देव-स्वामिनमिन्द्रं मादयन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य सोमः पवते सहस्रजिह्वानो वाचमिषिरामुषर्बुधं ।

इन्द्रः समुद्रमुद्रियति वायुभिरिन्द्रस्य हार्दि कलशेषु सीदति ॥४॥

एषः । स्यः । सोमः । पवते । सहस्रऽजित् । हिन्वानः । वाचं । इषिरां । उषःऽबुधं ।

इन्द्रः । समुद्रं । उत । इयति । वायुऽभिः । आ । इन्द्रस्य । हार्दि । कलशेषु । सीदति ॥४॥

एष स्य स सोमः पवते । पूयते । कीदृश एषः । सहस्रजित् । सहस्रस्य जेता । किं कुर्वन् । वाचमृत्विजां स्तुतिरूपां वाचं हिन्वानः प्रेरयन् । कीदृशी वाचं । इषिरां गमनशीलां स्तुत्यं प्रति गंचीमुषर्बुधमुषसि प्रबुद्धां । सोऽयमिन्द्रः सोमः समुद्रं समुद्रियं रसमुद्रियत्युग्नमयति वायुभिर्गन्तृभिरध्वर्यादिभिः । वायुरेव वा प्रेर्यमाणः सन् । तथेन्द्रस्य हार्दि । हार्दं प्रियं । तच्चादीन्द्रस्य प्रियवद्यथा भवति तथा कलशेषु द्रोणकलशप्रभृतिष्वासीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि त्वं गावः पयसा पयोवृधं सोमं श्रीणन्ति मतिभिः स्वर्विदं ।

धनंजयः पवते कृत्स्नो रसो विप्रः कविः काथ्येना स्वर्चनाः ॥ ५ ॥

अभि । त्वं । गावः । पयसा । पयःऽवृधं । सोमं । श्रीणन्ति । मतिऽभिः । स्वःऽविदं ।

धनंऽजयः । पवते । कृत्स्नः । रसः । विप्रः । कविः । काथ्येन । स्वःऽचनाः ॥ ५ ॥

त्वं तं पयोवृधं पयसो वर्धकं सोमं गावः पयसा स्वकीयेन क्षीरेण श्रीणन्ति ।
अयणं कुर्वन्ति । यो मतिभिः स्तुतिभिः सर्वं प्रयच्छति तं स्वर्विदं सोमं श्रीणन्ति ।
स धनंजयः शत्रुधनानां जेता सोमः काथ्येन कर्मणा पवते । पूयते । कीदृशः
सः । कृत्स्नः कर्मण्यो रसो रसरूपो विप्रो मेधावी कविः क्रांतप्रज्ञः स्वर्चनाः
सर्वाङ्गः । चन इत्यञ्जनाम् ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये नवमो वर्गः ॥

इन्द्रायेति द्वादशर्चमष्टादशं सूक्तं भृगुगोचस्य वेनस्यार्धं पवमानसोमदेवताकं ।
एकादशीद्वादश्या त्रिष्टुभौ । णिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । इन्द्राय द्वादश वेनो
भार्गवो द्वित्रिष्टुवंतमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इन्द्राय सोम मुषुतः परि स्रवापामीवा भवतु रक्षसा सह ।

मा ते रसस्य मत्सत इयाविनो द्रविणस्वंत इह संत्विदवः ॥ १ ॥

इन्द्राय । सोम । मुऽसुतः । परि । स्रव । अर्प । अमीवा । भवतु । रक्षसा । सह ।

मा । ते । रसस्य । मत्सत । इयाविनः । द्रविणस्वंतः । इह । संतु । इदवः ॥ १ ॥

हे सोम त्वं मुषुतः मुषुभिषुतः सन् इन्द्रार्थं परि स्रव । परितः स्रव । गच्छ ।
रसं मुंच । अमीवा रोगो रक्षसा सहाप भवतु । अपगतो वियुक्तो भवतु । ते तव
रसस्य स्वांशं रसं पीत्वा मा मत्सत । मा माद्यन्तु । के । इयाविनः । इयं सत्या-
नृतं । तेन युक्ताः । पापिन इत्यर्थः । किंच । इदवस्ते रसा इहास्मिन्यज्ञे द्रविण-
स्वंतो धनवंतः संतु । भवन्तु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अस्मान्समर्यं पवमान चोदय दक्षो देवानामसि हि प्रियो मदः ।

जहि शर्बूरभ्या भंदनायतः पिबेन्द्र सोममव नो मृधो जहि ॥२॥

अस्मान् । सऽमर्यं । पवमान् । चोदय । दक्षः । देवानां । असि । हि । प्रियः । मदः ।

जहि । शर्बून् । अभि । आ । भंदनाऽयतः । पिब । इंद्र । सोमं । अव । नः । मृधः । जहि ॥२॥

हे पवमान सोम अस्मान्समर्यं संग्रामे चोदय । प्रेरय । दक्षो ह्यसि । समर्थः खलु भवसि देवानां मध्ये । यद्वा । देवानां प्रीणनाय दक्षोऽसि । यद्वा दक्षस्त्वं देवानां प्रियः प्रियकरो मदो मादयितासि हि । जहि च शर्बून्स्माकं । अभ्यागच्छ चास्मान्प्रति भंदनायतः । भंदनाः स्तुतयः । भंदतेः स्तुतिकर्मणः । ता इच्छतः । पिब चेन्द्र सोमं अव जहि च नोऽस्माकं मृधः संग्रामात् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अदब्ध इंदो पवसे मदितंम आत्मिंद्रस्य भवसि धासिरुत्तमः ।

अभि स्वरंति बहवो मनीषिणो राजानमस्य भुवनस्य निंसते ॥३॥

अदब्धः । इंदो इति । पवसे । मदिन्ऽतमः । आत्मा । इंद्रस्य । भवसि । धासिः । उत्तमः ।

अभि । स्वरंति । बहवः । मनीषिणः । राजानं । अस्य । भुवनस्य । निंसते ॥३॥

हे इंदो क्रियमान सोम अदब्धोऽहिंसितो मदितमो मादयितृत्तमस्त्वं पवसे । पूयसे । आत्मा स्वयमेवोत्तमस्त्वमिंद्रस्य धासिरन्नं भवसि । अस्य भुवनस्य राजानं सोमं बहवो मनीषिणः स्तोतारोऽभिस्वरंति । अभिष्टुवंति । निंसते । गच्छंति च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सहस्रणीयः शतधारो अमृत इंद्रायेदुः पवते काम्यं मधु ।

जयन्क्षेत्रं मर्ष्यर्षी जयन्प उरुं नो गातुं कृणु सोम मीढुः ॥४॥

सहस्रऽनीयः । शतऽधारः । अमृतः । इंद्राय । इंदुः । पवते । काम्यं । मधु ।

जयन् । क्षेत्रं । अभि । अर्ष्य । जयन् । अपः । उरुं । नः । गातुं । कृणु । सोम । मीढुः ॥४॥

सहस्रनीयो बहुप्रकारनयनः शतधारोऽपरिमितधारोपेतोऽमृत आश्चर्यकरो

महानिदुरिद्राय काम्यं मधु पवते । किंच श्वेचमस्मभ्यमपश्च जयन् अर्घ्यं ।
अभिगच्छ पविचं । हे सोम मीढुः सेक्तुर्गातुं मार्गं नोऽस्माकमुहं विस्तीर्णं
कृणु । कुरु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कनिक्कदत्कलशे गोभिरज्यसे व्यय्यं समया वारमर्षसि ।

मर्मृज्यमानो अत्यो न सानसिरिद्रस्य सोम जठरे समक्षरः ॥ ५ ॥

कनिक्कदत् । कलशे । गोभिः । अज्यसे । वि । व्यय्यं । समया । वारं । अर्षसि ।

मर्मृज्यमानः । अत्यः । न । सानसिः । इन्द्रस्य । सोम । जठरे । सं । अक्षरः ॥ ५ ॥

हे सोम कनिक्कदत् शब्दं कुर्वन् कलशे वर्तमानो गोभिः पयोभिरज्यसे ।
सिक्तो भवसि । व्यय्यमविमयं वारं वालं दशापविचं समया तत्समीपे व्यर्षसि ।
विविधं गच्छसि । मर्मृज्यमानः शोध्यमानोऽत्यो नाश्च इव सानसिः संभजन-
शीलस्त्वं हे सोम इन्द्रस्य जठरे समक्षरः । सम्यक् क्षरसि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्वादुः पवस्व दिव्याय जन्मने स्वादुरिद्राय सुहवीतुनाम्ने ।

स्वादुर्मिचाय वरुणाय वायवे बृहस्पतये मधुमाँऽअदाभ्यः ॥ ६ ॥

स्वादुः । पवस्व । दिव्याय । जन्मने । स्वादुः । इन्द्राय । सुहवीतुऽनाम्ने ।

स्वादुः । मिचाय । वरुणाय । वायवे । बृहस्पतये । मधुऽमान । अदाभ्यः ॥ ६ ॥

हे सोम स्वादुस्त्वं दिव्याय जन्मने देवगणाय पवस्व । तथा सुहवीतुनाम्ने
शोभनाह्वाननामधेयायेन्द्राय स्वादुस्त्वं पवस्व । मिचाय वरुणाय वायवे बृहस्पतये
च पवस्व मधुमान् मधुररसोऽदाभ्योऽन्यरहिस्यस्त्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अत्यं मृजंति कलशे दश क्षिपः प्र विप्राणां मतयो वाच ईरते ।

पर्वमाना अर्घ्यं सुष्टुतिमेन्द्रं विशन्ति मदिरास इन्द्रवः ॥ ७ ॥

अत्यं । मृजंति । कलशे । दश । क्षिपः । प्र । विप्राणां । मतयः । वाचः । ईरते ।

पर्वमानाः । अभि । अर्घ्यं । सुऽस्तुतिं । आ । इन्द्रं । विशन्ति । मदिरासः । इन्द्रवः ॥ ७ ॥

अत्यमतनवंतमश्वस्थानीयं वा सोमं कलशे दश क्षिपो दशंगुलयोऽध्वर्यु-
संबन्धिन्यो मृजंति । शोधयन्ति । तथा विप्राणां मध्ये मतयः स्तोतारो वाचः
स्तुतीरीरते । प्रेरयन्ति । पवमानाः सोमा अभ्यर्षेत्यभिगच्छन्ति सुष्टुतिं शोभन-
स्तुतिं । इन्द्रं मदिरासो मदकरा इन्द्रवः सोमा आविशन्ति । प्रविशन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पवमानो अभ्यर्षा सुवीर्यमुर्वी गव्यूतिं महि शर्म सप्रथः ।

माकिर्नो अस्य परिषृतिरीशतेन्दो जयेम त्वया धनं धनं ॥ ८ ॥

पवमानः । अभि । अर्ष । सुऽवीर्यं । उर्वी । गव्यूतिं । महि । शर्म । सऽप्रथः ।

माकिः । नः । अस्य । परिऽसूतिः । ईशत । इन्दो इति । जयेम । त्वया । धनं । धनं ॥ ८ ॥

हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं सुवीर्यमुर्वी महतीं गव्यूतिं गोमार्गं च महि
महत् सप्रथः सर्वतः पृथु शर्म गृहं सुखं वाभ्यर्ष । अभिगमय । नोऽस्माकमस्य
कर्मणः परिषृतिर्हिंसायाः परिप्रेरको द्वेषी माकिरीशत । मेश्वरो भवतु । हे इन्दो
सोम त्वया साधनेन धनं धनं सर्वमपि धनं जयेम ॥

॥ अथ नवमी ॥

अधि द्यामस्थावृषभो विचक्षणोऽरुरुचद्वि दिवो रोचना कविः ।

राजा पविचमत्येति रोरुवद्विः पीयूषं दुहते नृचक्षसः ॥ ९ ॥

अधि । द्यां । अस्थात् । वृषभः । विऽचक्षणः । अरुरुचत् । वि । दिवः । रोचना । कविः ।

राजा । पविचं । अति । एति । रोरुवत् । दिवः । पीयूषं । दुहते । नृऽचक्षसः ॥ ९ ॥

अध्यस्थाद्यां द्युलोकं वृषभो वर्षिता विचक्षणो विद्रष्टायं सोमः । तथा कृत्वा
दिवो द्युलोकसंबन्धीनि रोचना रोचमानानि नक्षत्रादीनि व्यरुरुचत् विविधं
रोचयति । कविः क्रांतप्रज्ञः सन् राजा सोमः पविचं दशापविचमत्येति । अतिक्रम्य
गच्छति रोरुवत् शब्दं कुर्वन् । दिवो द्युलोकस्य पीयूषं सारं रसं नृचक्षसो नृणां
द्रष्टारः सोमा दुहते । स्रवंति । स्वकीयं रसमांतरिष्यमुदकं वा दुहन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

दिवो नाके मधुजिह्वा असशतो वेना दुहंत्युक्षणं गिरिष्ठां ।

अप्सु द्रप्सं वावृधानं समुद्र आ सिंधोरूर्मा मधुमंतं पविच आ ॥ १० ॥

दिवः । नाके । मधुऽजिह्वाः । असञ्चतः । वेनाः । दुहन्ति । उक्ष्णं । गिरिऽस्थां ।
अप्ऽसु । द्रप्सं । ववृधानं । समुद्रे । आ । सिंधोः । ऊर्मा । मधुऽमंतं । पवित्रे । आ ॥ १० ॥

दिवो द्योतमानस्य यज्ञस्य संबन्धिनि नाके दुःखरहिते हविर्धानाख्ये स्थाने
मधुजिह्वा मधुरवाचोऽसञ्चतोऽसंसक्ताः । पृथक् पृथगित्यर्थः । यद्वा चिरमकृत्वा
शीघ्रमभिषुण्वन्तो वेना एतन्नामका महर्षयो दुहन्ति । अभिषुण्वन्ति । यद्वा द्युलोक
एव वेनाः कांता देवा दुहन्ति तं सोममुक्ष्णं सेक्तारं गिरिष्ठां गिरावुन्नते देशे
वर्तमानमप्सूदकेषु वसतीवरीश्वन्तर्ववृधानं वर्धमानं द्रप्सं रसरूपं समुद्रे समुद्र-
वत्प्रवृद्धे द्रोणकलशे सिंधोरुदकस्योर्मांर्मां पूर आ सिंचन्तीति शेषः । तदर्थं मधुमंतं
माधुर्यापेतं रसं पवित्रे दशपवित्र आ सिंचन्तीति शेषः ॥

॥ अथैकादशी ॥

नाके सुपर्णमुपपन्निवांसं गिरो वेनानामकृपंत पूर्वीः ।

शिष्णुं रिहन्ति मतयः पन्निप्रतं हिरण्ययं शकुनं क्षामणि स्थां ॥ ११ ॥

नाके । सुऽपर्णं । उपपन्निऽवांसं । गिरः । वेनानां । अकृपंत । पूर्वीः ।

शिष्णुं । रिहन्ति । मतयः । पन्निप्रतं । हिरण्ययं । शकुनं । क्षामणि । स्थां ॥ ११ ॥

नाके द्युलोके वर्तमानं पश्चादुत्पतन्तं पतयन्तं सोमं वेनानामस्माकं संबन्धिन्यः
पूर्वीर्बह्व्यो गिरः स्तुतय उपाकृपंत । उपकल्पन्ते । अभिष्टुवन्तीत्यर्थः । तं शिष्णुं
शिष्णुवत्संस्कर्तव्यं सोमं मतयः स्तुतयो रिहन्ति । लिहन्ति । संस्पृशन्ति । प्राप्नु-
वन्तीत्यर्थः । कीदृशं शिष्णुं । पन्निप्रतं शब्दायतं । पन्तेर्यङ्लुगन्ताच्छतर्यभ्यासस्य
निगागम उपधालोपश्च । हिरण्ययं हिरण्यमयं शकुनं पक्षिणं क्षामणि क्षमायां
स्थां हविर्धाने स्थां वर्तमानं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ऊर्ध्वो गंधर्वो अधि नाके अस्याद्विष्वा रूपा प्रतिचक्षाणो अस्य ।

भानुः शुक्लेण गोचिषा व्यर्धात्प्राक् रुचद्रोदसी मातरा शुचिः ॥ १२ ॥

ऊर्ध्वः । गंधर्वः । अधि । नाके । अस्यात् । विष्वा । रूपा । प्रतिऽचक्षाणः । अस्य ।

भानुः । शुक्लेण । गोचिषा । वि । व्यर्धात् । प्र । अरुचत् । रोदसी इति । मातरा ।

शुचिः ॥ १२ ॥

ऊर्ध्वं उच्चतो गंधर्वो रश्मीनां धारकः सोमो नाक आदित्येऽध्यस्यात् अधि-
तिष्ठति । किं कुर्वन् । अस्यादित्यस्य विश्वा विश्वानि रूपाणि प्रतिचक्षाणः
प्रतिपश्यन् । भानुरादित्यः सोमाधिष्ठितः सन् शुक्रेण दीप्तेन गोचिषा तेजसा
व्यद्यौत् विद्योतते । न केवलं स्वयमेव अपि तु मातरा निर्मात्र्या रोदसी द्यावा-
पृथिव्यां प्रारूरुचत् । प्ररोचयति । शुचिर्दीप्तिः सूर्यः ॥

॥ इति सप्रमस्य तृतीय एकादशो वर्गः ॥

॥ इत्थं दाशतयीमध्ये नवमे मंडले स्फुटं । अनुवाकश्चतुर्थोऽयं संगमेन प्रदर्शितः ॥

अथ पंचमे चानुवाक एकादश सूक्तानि । तत्र प्र त इत्यष्टाचत्वारिंशद्वचं प्रथमं
सूक्तं । प्रथमदशर्चस्याकृष्टा इति माषा इति च द्विनामान ऋषिगणा द्रष्टारः ।
द्वितीयस्य दशर्चस्य सिकता इति नीवावरी इति द्विनामान ऋषिगणाः । तृती-
यस्य दशर्चस्य पृथ्व्य इतिऽजा इति च नामद्वयोपेता ऋषिगणाः । अष्टादशर्चमेषां
द्विनामत्वमवगंतव्यं । चतुर्थस्य दशर्चस्याकृष्टा माषा इत्यादिद्विनामानस्त्रयो गणा
द्रष्टारः । एवं चत्वारिंशद्गताः । अथ पंचानां भौमोऽर्चिर्ऋषिः । ततस्तिमृणां
गुत्समदः । जगती छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । प्र तेऽष्टा-
चत्वारिंशद्वचिगणा दशर्चा आकृष्टा माषाः प्रथमे सिकता निवावरी द्वितीये पृथ्व्य-
योऽजास्तृतीये चयश्चतुर्थेऽर्चिः पंचान्यास्तिस्रो गुत्समद इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र त आशवः पवमान धीजवो मदा अर्षेति रघुजा इव त्मना ।

दिव्याः सुपर्णा मधुमंत इंदवो मदितमासः परि कोशमासते ॥ १ ॥

प्र । ते । आशवः । पवमान । धीऽजवः । मदाः । अर्षेति । रघुजाऽइव । त्मना ।

दिव्याः । सुऽपर्णाः । मधुऽमंतः । इंदवः । मदिन्ऽतमासः । परि । कोशं । आसते ॥ १ ॥

हे पवमान पूयमान सोम ते तवाशव । व्याप्रा धीजवो मनोवेगा मदा
मदकरा रसा अर्षेति । गच्छति । त्मनात्मनैव । अनायासेनेत्यर्थः । क इव ।
रघुजा इव । रघुः ग्रीध्रगा वडवा । तत्र जाता रघुजाः । त इव निर्गतास्ते
दिव्या दिविभवाः । अंतरिक्षे दशापवित्रे धार्यमाणा इत्यर्थः । सुपर्णाः सुपतना
मधुमंतो माधुर्योपेता मदितमासोऽतिशयेन मादयितृतमा इंदवो दीप्ता रसाः
कोशं द्रोणकलशं पर्यासते । पर्युपविशन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र ते मदासो मदिरासं आशवोऽसृक्षत रथ्यासो यथा पृथक् ।

धेनुर्न वत्सं पर्यसाभि वज्रिणमिंद्रमिंदवो मधुमंत ऊर्मयः ॥ २ ॥

प्र । ते । मदास । मदिरासः । आशवः । असृक्षत । रथ्यासः । यथा । पृथक् ।

धेनुः । न । वत्सं । पर्यसा । अभि । वज्रिणं । इंद्रं । इंदवः । मधुऽमंतः । ऊर्मयः ॥ २ ॥

प्रासृक्षत प्रसृज्यंते ते तव मदिरासो मदकरा आशवो व्याप्ता मदासो मदा रसाः । क इव । रथ्यासो रथ्या अश्वः । ते यथा तथा पृथक् प्रसृज्यंते । ते मधुमंतो माधुर्योपेता ऊर्मयः प्रवृद्धरसा इंदवः सोमा धेनुः पर्यसा वात्समिव स्वरसेन वज्रिणमिंद्रमभिगच्छंति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अत्यो न हियानो अभि वाजमर्षं स्वर्वित्कोशं दिवो अद्रिमातरं ।

वृषा पवित्रे अधि सानो अब्यये सोमः पुनान इन्द्रियाय धायसे ॥ ३ ॥

अत्यः । न । हियानः । अभि । वाजं । अर्षं । स्वःऽवित् । कोशं । दिवः । अद्रिऽमातरं ।

वृषा । पवित्रे । अधि । सानो । अब्यये । सोमः । पुनानः । इन्द्रियाय । धायसे ॥ ३ ॥

अत्यो न अश्व इव हियानः प्रेर्यमाणो वाजं संयाममभ्यर्षं । अभिगच्छ । तथा स्वर्वित् सर्ववित् कोशं द्रोणकलशं दिवो द्युलोकादद्रिमातरं । अद्रिर्मेघः । तेन तज्जन्यमुदकं लक्ष्यते । तस्य निर्मातारमभ्यर्षं । अथ प्रत्यक्षकृतः । वृषा वर्षकः सोमोऽब्ययेऽविमयेऽधि सानो । अधीति सप्रम्यर्थानुवादी । समुच्छ्रिते तस्मिन् पुनानः पूयमानो भवति । किमर्थं । धायसे धारकायेन्द्रियाय । तदर्थं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र त आश्विनीः पवमान धीजुवो दिव्या असृयन्पर्यसा धरीमणि ।

प्रांतर्क्षयः स्थाविरीरसृक्षत ये त्वा मृजंत्यृषिषाण वेधसः ॥ ४ ॥

प्र । ते । आश्विनीः । पवमान । धीऽजुवः । दिव्याः । असृयन् । पर्यसा । धरीमणि ।

प्रांतः । क्षयः । स्थाविरीः । असृक्षत । ये । त्वा । मृजंति । ऋषिऽमान । वेधसः ॥ ४ ॥

हे पवमान सोम ते तवाश्विनीर्याप्ताः । अणू व्याप्तावित्यस्मादीणादिको

विनिः । ततोऽण् । व्यत्ययेनाद्युदात्तः । धीजुवो मनोवेगा । दिव्या दिविभवा दिवः
पतंत्यो धाराः पयसा युक्ता धरीमणि धारके द्रोणकलशे प्राप्नुयन् गच्छन्ति । ये
वेधसो विधातार ऋषयो हे सोम ऋषिषाण ऋषिभिः संभक्त त्वा त्वां मृजन्ति
अभिषुण्वन्ति ते ऋषयः स्याविरीः स्यविरा धारा अंतर्मध्ये पात्रस्यांतः प्राप्नुयन्त ।
प्रमृजन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वा धामानि विश्वचक्षुः ऋभ्वसः प्रभोस्ते सतः परि यन्ति केतवः ।

व्यानशिः पवसे सोम धर्मभिः पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि ॥ ५ ॥

विश्वा । धामानि । विश्वऽचक्षुः । ऋभ्वसः । प्रऽभोः । ते । सतः । परि । यन्ति । केतवः ।

विऽव्यानशिः । पवसे । सोम । धर्मऽभिः । पतिः । विश्वस्य । भुवनस्य । राजसि ॥ ५ ॥

हे विश्वचक्षुः सर्वस्य द्रष्टुः सोम प्रभोः परिवृढस्य सतस्ते तव ऋभ्वसः ।
ऋभ्वा इति महन्नाम । महान्तो केतवो रश्मयो विश्वा सर्वाणि धामानि तेजःस्था-
नानि देवशरीराणि परियन्ति । परिगच्छन्ति । प्रकाशयन्तीत्यर्थः । हे सोम व्या-
नशिर्थापनशीलश्च त्वं धर्मभिर्धारकै रसनिःस्यन्देः पवसे । पूयसे । विश्वस्य भुवनस्य
च पतिः स्वामी त्वं राजसि । ईश्वरो भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उभयतः पवमानस्य रश्मयो ध्रुवस्य सतः परि यन्ति केतवः ।

यदी पवित्रे अग्निं मृज्यते हरिः सत्ता नि योना कलशेषु सीदति ॥ ६ ॥

उभयतः । पवमानस्य । रश्मयः । ध्रुवस्य । सतः । परि । यन्ति । केतवः ।

यदि । पवित्रे । अग्निं । मृज्यते । हरिः । सत्ता । नि । योना । कलशेषु । सीदति ॥ ६ ॥

पवमानस्य पूयमानस्य ध्रुवस्य स्वयमविचलितस्य सतो विद्यमानस्य सोमस्य
केतवः प्रज्ञापका रश्मय उभयत इतश्चामुतश्च परि यन्ति । परिगच्छन्ति । अग्नि-
पवसमय एवं भवति । यदि यदा पवित्रे दशापवित्रे हरिर्हरितवर्णोऽयमग्निं
मृज्यते तदानीं सत्ता सदनशीलोऽयं योनीं स्वीये स्थाने कलशेषु द्रोणकल-
शदिषु निषीदति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यज्ञस्य केतुः पवते स्वध्वरः सोमो देवानामुप याति निष्कृतं ।

सहस्रधारः परि कोशमर्षति वृषा पविचमत्येति रोरुवत् ॥ ७ ॥

यज्ञस्य । केतुः । पवते । सुऽअध्वरः । सोमः । देवानां । उप । याति । निऽकृतं ।

सहस्रऽधारः । परि । कोशं । अर्षति । वृषा । पविचं । अति । एति । रोरुवत् ॥ ७ ॥

यज्ञस्य केतुः प्रज्ञापकः स्वध्वरः शोभनयागः सोमः पवते । पूयते । अभिषूयते । तादृशः सोमो देवानां निष्कृतं संस्कृतं स्थानमुप याति । उपगच्छति । तदर्थं सहस्रधारः कोशं द्रोणकलशं पर्यर्षति । ततो तदर्थं वृषा सेक्तायं रोरुवत् शब्दयन् पविचमतिक्रम्य गच्छत्यधोदेशं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

राजा समुद्रं नद्योऽवि गाहतेऽपामूर्मिं सचते सिंधुषु श्रितः ।

अध्यस्थात्सानु पवमानो अय्यं नाभा पृथिव्या धरुणो महो दिवः ॥ ८ ॥

राजा । समुद्रं । नद्यः । वि । गाहते । अपां । ऊर्मिं । सचते । सिंधुषु । श्रितः ।

अधि । अस्थात् । सानु । पवमानः । अय्यं । नाभा । पृथिव्याः । धरुणः । महः । दिवः ॥ ८ ॥

अयं सोमो राजा समुद्रमंतरिक्षं नद्यस्तत्रत्या अपश्च वि गाहते । विगाह्य चापामूर्मिं सचते । उदकपूरं स्रवति सिंधुषूदकेषु यहेषु वा श्रितः सन् । हूयमानः सन् रश्मिद्वारा सूर्यं प्राप्यांतरिक्षे मेघेषु वर्तत इत्यर्थः । अस्यैव वृष्टिसाधनत्वात् । यद्वा लुप्तोपममेतत् । समुद्रं नद्य इव सिंधुषु वसतीवरीषु श्रित आश्रितः सन् समुद्रमभिषुतसोमरसाधारपाचं विगाहतेऽभिषवात्पूर्वं । पश्चात्पवमानः पूयमानोऽय्यं सानु समुच्छ्रितं दशापविचमध्यस्थात् । अधितिष्ठति । कुच देशे । नाभा पृथिव्याः । नाभिस्थानीये यज्ञे । तत्संबन्धिनि हविर्धान इत्यर्थः । यज्ञमाहुर्भुवनस्य नाभिमिति श्रुतेः । कीदृशः । महो दिवो द्युलोकस्य धरुणो धर्ता ॥

॥ अथ नवमी ॥

दिवो न सानु स्तनयन्नचिक्कदद्योश्च यस्य पृथिवी च धर्मभिः ।

इंद्रस्य सख्यं पवते विवेविदत्सोमः पुनानः कलशेषु सीदति ॥ ९ ॥

दिवः । न । सानु । स्तनयन् । अचिक्कदत् । द्यौः । च । यस्य । पृथिवी । च । धर्मोऽभिः ।
इंद्रस्य । सख्यं । पवते । विऽवेविदत् । सोमः । पुनानः । कलशेषु । सीदति ॥ ९ ॥

दिवो न सानु स्तनयन् द्युलोकस्य समुच्छ्रितं स्थानं शब्दयन्निवाचिक्कदत्
क्रंदते । यस्य सोमस्य धर्मभिर्धारणैर्द्याश्च पृथिवी च धृते स्यातां । वृष्टिप्रदानद्वा-
रीषध्याद्युत्पादनेन देवानां हविर्भावेन चोभयधारकत्वं प्रसिद्धं । तादृशः सोमो
महानुभावः सोमः पुनानः पूयमान इंद्रस्य सख्यं विवेविदत्पवते । पूयते पविचे ।
स पुनानः सोमः कलशेषु सीदति । निवसति ॥

॥ अथ दशमी ॥

ज्योतिर्यज्ञस्य पवते मधु प्रियं पिता देवानां जनिता विभूवसुः ।
दधाति रत्नं स्वधयोरपीच्यं मदिन्तमो मत्सर इन्द्रियो रसः ॥ १० ॥
ज्योतिः । यज्ञस्य । पवते । मधु । प्रियं । पिता । देवानां । जनिता । विभुऽवसुः ।
दधाति । रत्नं । स्वधयोः । अपीच्यं । मदिन्ऽतमः । मत्सरः । इन्द्रियः । रसः ॥ १० ॥

यज्ञस्य ज्योतिः प्रकाशकः सोमः प्रियं देवानां मधु मधुरं रसं पवते । क्षरति ।
यद्वा । ज्योतिर्यज्ञस्येत्येतदपि मधुविशेषणं । तथा सत्युक्तलक्षणं मधु पवते पूयत
इत्यर्थः । सोमरसो विशेष्यते । पिता रक्षिता देवानां जनितोत्पादयिता सर्वस्य
विभूवसुः प्रभूतधनः । इन्द्रः स स्वधयोर्द्यावापृथिव्योः । स्वधे पुरंधी इति
द्यावापृथिवीनामसु पठितः । तयोरपीच्यमन्तर्हितं रत्नं रमणीयं धनं दधाति ।
स्थापयति स्तोतृषु । पुनः स एव विशेष्यते । मदिन्तमो मादयितृतमो मत्सरः
सोम इन्द्रिय इन्द्रेण जुष्ट इंद्रस्य वर्धको वा रसो रसरूपः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अभिक्कंदन्कलशं वाज्यर्षति पतिर्दिवः शतधारो विचक्षणः ।
हरिर्मिचस्य सदनेषु सीदति मर्मजानोऽविभिः सिंधुभिर्वृषा ॥ ११ ॥
अभिऽक्कंदन् । कलशं । वाजी । अर्षति । पतिः । दिवः । शतऽधारः । विऽचक्षणः ।
हरिः । मिचस्य । सदनेषु । सीदति । मर्मजानः । अविऽभिः । सिंधुऽभिः । वृषा ॥ ११ ॥

वाजी वेजनवान् गमनवानश्चसदृशो वा सोमोऽभिर्क्रन्दन्शब्दं कुर्वन् कलश-
मभ्यर्षति । गच्छति । कीदृशो वाजी । दिवः पतिर्धुलोकस्य स्वामी शतधारः
शतसंख्याकधारो विचक्षणो विद्वद्वा हरिर्हरितवर्णो रसात्मकः सोमो मित्रस्य
देवानां मित्रभूतस्य यज्ञस्य वा सदनेषु स्थानेषु सीदति पात्रेषु धृतः सन् । की-
दृशो हरिः । सिंधुभिः स्यंदनसाधनैरविभिर्दशापविचच्छिद्रैर्मृजानः शोध्यमानो
वृषा वर्षकः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अये सिंधूनां पवमानो अर्षत्यये वाचो अयियो गोषु गच्छति ।

अये वाजस्य भजते महाधनं स्वायुधः सोतृभिः पूयते वृषा ॥ १२ ॥

अये । सिंधूनां । पवमानः । अर्षति । अये । वाचः । अयियः । गोषु । गच्छति ।

अये । वाजस्य । भजते । महाऽधनं । सुऽआयुधः । सोतृऽभिः । पूयते । वृषा ॥ १२ ॥

यः सोमः पवमानः सिंधूनां स्यंदमानानामुदकानामयेऽर्षति गच्छति । तथा-
यियोऽयार्हः श्रेष्ठोऽये वाचो माध्यमिकाया अयेऽर्षति । तथा गोषु रश्मिषु
गच्छति । तथा वाजस्यान्नस्य बलस्य वा लाभाय महाधनं संपादयति भजते स
स्वायुधो वृषा वर्षकः सोमः सोतृभिरभिषवकर्तृभिः पूयते ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अयं मतवाञ्छकुनो यथा हितोऽथे ससार पवमान ऊर्मिणा ।

तव क्रत्वा रोदसी अंतरा कवे ऋचिर्धिया पवते सोम इन्द्र ते ॥ १३ ॥

अयं । मतऽवान् । शकुनः । यथा । हितः । अथे । ससार । पवमानः । ऊर्मिणा ।

तव । क्रत्वा । रोदसी इति । अंतरा । कवे । ऋचिः । धिया । पवते । सोमः । इन्द्र । ते ॥ १३ ॥

अयं सोमो मतवान् । मतं संमतं प्रियं स्तोत्रं । तद्वान् पवमानः पूयमानः
सूयमानः शोध्यमानश्च सन् हितः प्रेरितः शकुनः पक्षी यथा शीघ्रं गच्छति
तथाथे पवित्र ऊर्मिणा रमेन ससार । गच्छति । हे कवे आन्तरिक्ष । अनूचान
व । ये वा अनूचानास्ते कवय इति श्रुतेः । तादृशं यजमान यद्वीर्यलक्षणं
ते तव क्रत्वा कर्मणा धिया प्रज्ञया च । यद्वा विशेषणविशेषभावः । धिया
धारकेण क्रत्वा कर्मणा रोदसी अंतरा रोदस्योर्ध्वावापृच्छिष्योरंतरा ऋचिः सोमः
पवते । पूयते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

द्रापिं वसानो यजतो दिविस्पृशंमंतरिक्षा प्रा भुवनेष्वर्पितः ।

स्वर्जज्ञानो नभसाभ्यक्रमीत्प्रलम्बस्य पितरमा विवासति ॥१४॥

द्रापिं । वसानः । यजतः । दिविऽस्पृशं । अंतरिक्षाऽप्राः । भुवनेषु । अर्पितः ।

स्वः । जज्ञानः । नभसा । अभि । अक्रमीत् । प्रलम्बं । अस्य । पितरं । आ । विवासति ॥१४॥

दिविस्पृशं देवस्पृशं द्रापिं कवचं तेजोरूपं वसान आच्छादयन् यजतो यद्येषोऽंतरिक्षा प्रा अंतरिक्षस्य पूरक उदकेन तादृशः सोमो भुवनेषूदकेष्वर्पितः स्वः सर्वं स्वेन पाययितव्यं देवसंघं स्वर्गं वा जज्ञानो जनयन् । अथवा स्वरूढकं । तज्जनयन् नभसोदकेनाभ्यक्रमीत् । अभिक्रामति । अस्योदकस्य पितरं पालकं प्रलम्बं पुराणमिन्द्रमा विवासति । परिचरति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सो अस्य विगे महि गर्भं यच्छति यो अस्य धामं प्रथमं व्यानगे ।

पदं यदस्य परमे व्योमन्यतो विश्वा अभि सं याति संयतः ॥१५॥

सः । अस्य । विगे । महि । गर्भं । यच्छति । यः । अस्य । धामं । प्रथमं । विऽआनगे ।

पदं । यत् । अस्य । परमे । विऽव्योमनि । अतः । विश्वाः । अभि । सं । याति । संऽयतः ॥१५॥

स सोमोऽस्येन्द्रस्य विगे प्रवेशनाय महि महच्छमं मुखं यच्छति । यः सोमोऽस्येन्द्रस्य धाम तेजोयुक्तं शरीरं प्रथममितरदेवप्राप्तेः पूर्वं व्यानगे प्राप्तवान् । यद्यस्यास्य सोमस्य परमे महत्युत्कृष्टे व्योमनि विगेषेण रक्षके द्युलोके वेद्यां वा पदं भवति । अतो यस्मात्सोमात्तृप्त इन्द्रः सोमः स्वयं वा विश्वाः संयतः सर्वान् संयामानभियाति सम्यगभिगच्छति स सोमो महि गर्भं यच्छतीति संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्रो अयासीद्विदुरिंद्रस्य निष्कृतं सखा सख्युर्न प्र मिनाति संगिरं ।

मर्यं इव युवतिभिः समर्षति सोमः कलशे शतयाम्ना पथा ॥१६॥

प्रो इति । अयासीत् । इंद्रः । इंद्रस्य । निऽकृतं । सखा । सख्युः । न । प्र । मिनाति । संऽगिरं ।

मर्यः । इव । युवतिऽभिः । सं । अर्षति । सोमः । कलशे । शतऽयाम्ना । पथा ॥१६॥

इंद्रः सोम इन्द्रस्य निष्कृतं स्थानमुदरं प्रो अयासीत् । प्रैव गच्छति । गत्वा च सखा सखिभूतः सोमः सख्युरिन्द्रस्य संगिरं सम्यग्विगिरणाधारभूतमुदरं न प्र मिनाति । न हिनस्ति । किंच मर्य इव युवतिभिर्मर्यो यथा युवतिभिः सह संगतो भवति तद्वदयमपि सोमो युवतिभिर्मिश्रणशीलाभिर्वसतीवरीभिरग्निः सह समर्षति । संगच्छतेऽभिषवकाले । पश्चात्सोमः शतयास्त्रानेकयानसाधनच्छिद्रोपेतेन पथा मार्गेण दशापविचसंबंधिनि कलशे द्रोणकलशे गच्छतीति शेषः । यद्वैकमेव वाक्यं । यथा मर्यो युवतिभिः सह संगच्छत एवं कलशे शतयास्त्रा पथा संगच्छतेऽग्निः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

प्र वो धियो मंद्रयुवो विपन्युवः पनस्युवः संवसनेष्वक्रमुः ।

सोमं मनीषा अभ्यनूषत स्तुभोऽभि धेनवः पयसेमशिश्नयुः ॥ १७ ॥

प्र । वः । धियः । मंद्रऽयुवः । विपन्युवः । पनस्युवः । संऽवसनेषु । अक्रमुः ।

सोमं । मनीषाः । अभि । अनूषत । स्तुभः । अभि । धेनवः । पयसा । ई । अशिश्नयुः ॥ १७ ॥

हे सोम वो युष्माकं धियो ध्यातारो मंद्रयुवो मदकरं शब्दं कामयमानाः पनस्युवः स्तुतिं कामयमाना विपन्युवः । स्तोतृनामितत् । स्तोतारः संवसनेषु संवासयोग्येषु यागगृहेषु प्राक्रमुः । प्रक्रमंते । तदेवाह । सोमं मनीषा मनस ईश्वराः स्तुभः स्तोतारोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । धेनवोऽपि पयसा स्वीयेनेमेनं सोममभिशिश्नयुः । अभिश्चीरन्ति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ नः सोम संयतं पिप्पुषीमिषमिंदो पवस्व पवमानो अस्त्रिधं ।

या नो दोहते चिरहन्संश्रुषी क्षुमवाजवन्मधुमत्सुवीर्यं ॥ १८ ॥

आ । नः । सोम । संऽयतं । पिप्पुषी । इषं । इंदो इति । पवस्व । पवमानः । अस्त्रिधं ।

या । नः । दोहते । चिः । अहन् । असंश्रुषी । क्षुऽमत् । वाजऽवत् । मधुऽमत् । सुऽवीर्यं ॥ १८ ॥

हे इंदो दीप्त सोम पवमानस्त्वं नोऽस्माकं संयतं संगृहीतं पिप्पुषी प्रवृद्धमिषमन्नमस्त्रिधमक्षीणं पवस्व । प्रयच्छेत्यर्थः । या यादृशी नोऽस्माकमहन् अहन्यहन्स्त्रिस्त्रिषु सवनेष्वसंश्रुष्यप्रतिबंधा दोहते क्षरति । किं । क्षुमत् शब्दोपेतं सर्वत्र

श्रूयमाणं वाजवद्यधुमद्याधुर्योपेतं सुवीर्यं शोभनसामर्थ्यं पुत्रं दोहते । तामिषं पवस्वेति समन्वयः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अहः प्रतरीतोषसो दिवः ।

क्राणा सिंधूनां कलशां अवीवशदिंद्रस्य हार्द्यविशन्मनीषिभिः ॥ १९ ॥

वृषा । मतीनां । पवते । विऽचक्षणः । सोमः । अहः । प्रऽतरीता । उपसः । दिवः ।

क्राणा । सिंधूनां । कलशान् । अवीवशत् । इंद्रस्य । हार्दि । आऽविशन् । मनीषिऽभिः ॥ १९ ॥

अयं सोमः पवते । अभिषूयते । कीदृशः सोमः । मतीनां । मतयः स्तोतारः । तेषां वृषा वर्षकः कामानां विचक्षणो विद्वष्टा । अह उषसो दिवो द्युलोकस्यादित्यस्य वा प्रतरीता प्रवर्धयिता । किंच । सिंधूनां स्यंदमानानामुदकानां क्राणा कर्ता ॥ करोतेः शानचि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । सुः । सुपां सुलुगित्याकारः ॥ कलशानवीवशत् कामयते प्रवेष्टुं । किं कुर्वन् । इंद्रस्य हार्दि हृदयमाविशन् प्रविशन् मनीषिभिः स्तुत इति शेषः । यद्वा व्यवहितमपि मनीषिभिरित्येतत्पवत इत्यनेन संबध्यते ॥

॥ अथ विंशी ॥

मनीषिभिः पवते पूर्यः कविर्नृभिर्यतः परि कोशां अचिक्कदत् ।

चित्स्य नाम जनयन्मधु क्षरदिंद्रस्य वायोः सख्याय कर्तवे ॥ २० ॥

मनीषिऽभिः । पवते । पूर्यः । कविः । नृऽभिः । यतः । परि । कोशान् । अचिक्कदत् ।

चित्स्य । नाम । जनयन् । मधु । क्षरत् । इंद्रस्य । वायोः । सख्याय । कर्तवे ॥ २० ॥

अयं सोमो मनीषिभिर्मैधाविभिरध्वर्यादिभिः पवते । पूयते । यद्वायं मनीषिभिर्मनीषिणीभिर्धाराभिः पवते । क्षरति । कीदृशोऽयं । पूर्यः पुराणः कविर्मैधावी नृभिर्नृभिरध्वर्यादिभिर्यतो नियमितः सन् कोशान् कलशान्प्राप्तुं पर्यचिक्कदत् । परिक्कदते । शब्दं करोति । चित्स्य चिषु स्थानेषु विस्तृतस्येन्द्रस्य संबंधि नाम नामकमुदकं जनयन् उत्पादयन् मधु मधुरं रसं क्षरत् । क्षरति । किमर्थं । इंद्रस्य वायोश्च सख्याय कर्तवे सख्यं कर्तुं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचदशो वर्गः ॥

सप्र गायत्र्याद्याः सप्र गंगाद्या नद्यो वा । नवते क्षोदत इति गतिकर्मस्वयं पठितः । किञ्च । कविं त्वामपामुपस्थेऽंतरिक्षस्योत्संगं ऋतस्य योनौ । उदकनामैतत् । ऋतं योनिर्ऋतस्य योनिरिति तन्नामसु पाठात् । उदके महिषा महांत आयवो मनुष्या अध्यहेषत । अधिकं प्रेरयन्ति ॥

॥ इति सप्रमस्य तृतीये षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

इंदुः पुनानो अति गाहते मृधो विश्वानि कृण्वन्सुपथानि यज्यवे ।

गाः कृण्वानो निर्णिजं हर्यतः कविरत्यो न क्रीळन्परि वारमर्षति ॥ २६ ॥

इंदुः । पुनानः । अति । गाहते । मृधः । विश्वानि । कृण्वन् । सुपथानि । यज्यवे ।

गाः । कृण्वानः । निःऽनिजं । हर्यतः । कविः । अत्यः । न । क्रीळन् । परि । वारं ।

अर्षति ॥ २६ ॥

अयमिन्दुर्दीप्तिः सोमः पुनानः पूयमानोऽति गाहतेऽतिक्रम्य गच्छति मृधः शबून् । किं कुर्वन् । विश्वानि गंतव्यानि सुवर्त्मनि वैदिकानि लौकिकानि च सुपथानि कृण्वन् कुर्वन् । कस्मै । यज्यवे यागकर्त्रे । यजमानाय शबून्परिहरन मार्गान्सुपथान्कुर्वन् कलशं प्रविशतीत्यर्थः । किञ्च । निर्णिजमात्मीयं रूपं गाः कृण्वानः । रसमयान्कुर्वाण इत्यर्थः । हर्यतः कांतः । हर्य गतिकांत्योः । औणादिकोऽतच् । कविः कांतप्रज्ञः । एवंभूतः सोमोऽत्यो नाश्व इव क्रीळन् वारं दशापवित्रं पर्यर्षति । परिगच्छति ॥

॥ अथ सप्रविंशी ॥

असश्चतः शतधारा अभिश्चियो हरिं नवंतेऽव ता उदन्युवः ।

क्षिपो मृजन्ति परि गोभिरावृतं तृतीये पृष्ठे अधि रोचने दिवः ॥ २७ ॥

असश्चतः । शतऽधाराः । अभिऽश्चियः । हरिं । नवंते । अव । ताः । उदन्युवः ।

क्षिपः । मृजन्ति । परि । गोभिः । आऽवृतं । तृतीये । पृष्ठे । अधि । रोचने । दिवः ॥ २७ ॥

असश्चतः परस्परमसंगताः शतधारा अभिश्चियोऽभितः सोमं अयंत्यस्ताः प्रसिद्धाः सूर्यस्य रश्मयो हरिमव नवंते । गच्छन्ति । उदन्युव उदकेच्छावत्यः सत्यः । यद्वा धाराशब्देनात्र सोमधारा अभिप्रेताः । असश्चतोऽसंबद्धा अभि-

अथोऽभितो गाः अयंत्यो गोभिः श्रितास्ताः प्रसिद्धा उदन्युव इन्द्रसंबन्धिवृष्टि-
कामा हरिमिन्द्रमव नवंते । संगच्छन्ते । क्षिपोऽंगुलयोऽपि गोभिर्दीप्तिपक्षे
गोभी रश्मिभिरावृतं सोमधारापक्षे गोभिः पर्यावृतं व्याघ्रं सोमं मृजन्ति । अव-
शोधयन्ति । दिव आदित्याद्रोचने रोचमाने । यमादित्यो रोचयति तस्मिन् तृतीये
क्षित्यपेक्षायां तृतीयभूते द्युलोकेऽधि वसन्तं सोमं मृजन्ति ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

तवे॒माः प्र॒जा दि॒व्यस्य॒ रेत॑स॒स्त्वं वि॒श्वस्य॒ भुव॑नस्य राज॒सि ।

अथे॒दं वि॒श्वं प॒वमान॑ ते॒ वशे॒ त्वमि॑न्दो प्रथ॒मो धाम॑धा अ॒सि ॥ २८ ॥

तव॑ । इ॒माः । प्र॒जाः । दि॒व्यस्य॑ । रेत॑सः । त्वं । वि॒श्वस्य॑ । भुव॑नस्य । राज॒सि ।

अथ॑ । इ॒दं । वि॒श्वं । प॒वमान॑ । ते॒ । वशे॑ । त्वं । इ॒न्दो इति॑ । प्रथ॒मः । धाम॑धाः । अ॒सि ॥ २८ ॥

तव दिव्यस्य रेतसः सकाशादिमाः प्रजा उत्पद्यमानाः प्राणिन उत्पन्नाः ।
सोमो वै रेतोधा इति श्रुतेः । त्वं विश्वस्य भुवनस्य राजसि । ईश्वरो भवसि ।
अथापि चेदं विश्वं हे पवमान ते वशे त्वदधीनं वर्तते । हे इन्दो प्रथमो मुख्यस्त्वं
धामधा धाम्नो धर्तासि । भवसि ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

त्वं समु॒द्रो अ॒सि वि॒श्ववि॒त्कवे॒ तवे॒माः पंच॑ प्र॒दिशो॒ वि॒धर्म॑णि ।

त्वं द्यां च॑ पृथि॒वी चाति॑ ज॒भिषे॒ तव॒ ज्योती॑षि प॒वमान॑ सूर्यः ॥ २९ ॥

त्वं । समु॒द्रः । अ॒सि । वि॒श्वऽवि॒त् । कवे॑ । तव॑ । इ॒माः । पंच॑ । प्र॒दिशः । वि॒धर्म॑णि ।

त्वं । द्यां । च॑ । पृथि॒वी । च॑ । अति॑ । ज॒भिषे॑ । तव॑ । ज्योती॑षि । प॒वमान॑ । सूर्यः ॥ २९ ॥

हे कवे क्रांतप्रज्ञ त्वं यस्मात्समुद्रो वर्षसाधनोऽपामतो विश्वविदसि । यद्वा
समुद्रो द्रवात्मकोऽसि विश्वविज्ञासि । किंच तव विधर्मणि विधारणे पंच प्रदिशः
प्रकृष्टा दिशो भवन्तीति शेषः । त्वं द्यां च दिवं च पृथिवीं चाति जभिषे ।
विभिषि । हे पवमान सूर्यो देवस्तव ज्योतीषाः प्राययति ॥

॥ अथ चिंशी ॥

त्वं प॒विषे॒ रज॑सो॒ वि॒धर्म॑णि दे॒वेभ्यः॑ सोम॒ पव॑मान पू॒यसे॑ ।

त्वामु॒शिजः॑ प्रथ॒मा अ॒गृभ्णत॑ तुभ्ये॒मा वि॒श्वऽभुव॑नानि येमिरे ॥ ३० ॥

त्वं । पवित्रे । रजसः । विधर्मणि । देवेभ्यः । सोम । पवमान । पूयसे ।

त्वां । उशिजः । प्रथमाः । अगृभ्णत । तुभ्य । इमा । विश्वा । भुवनानि । येमिरे ॥ ३० ॥

हे सोम पवमान त्वं रजसो लोकस्य रसस्य वा विधर्मणि विधारके दश-
पवित्रे देवेभ्यो देवार्थं पूयसे । त्वामुशिजः कामयमाना ऋत्विजः प्रथमाः प्रतमा
मुख्या अगृभ्णत । गृह्णन्ति । तुभ्य तुभ्यमिमेमानि विश्वा सर्वाणि भुवनानि
भूतजातानि येमिरे । यच्छन्त्यात्मानं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथैकचिंशी ॥

प्र रेभ एत्यति वारमभ्ययं वृषा वनेष्वव चक्रदहरिः ।

सं धीतयो वावशाना अनूषत शिशुं रिहन्ति मतयः पनिप्रतं ॥ ३१ ॥

प्र । रेभः । एति । अति । वारं । अभ्ययं । वृषा । वनेषु । अव । चक्रदत् । हरिः ।

सं । धीतयः । वावशानाः । अनूषत । शिशुं । रिहन्ति । मतयः । पनिप्रतं ॥ ३१ ॥

रेभः शब्दयिता । रेभृ शब्दे । सोमो वारमभ्ययमविमयं वालं प्राप्यति ।
प्रकर्षेणातिगच्छति । वृषा सेक्ता सोमो वनेष्वदकेष्वव चक्रददवक्रन्दन् हरिर्ह-
रितवर्णः सोमः । समनूषत । संस्तुवन्ति । के । धीतयो ध्यातारो वावशाना
यागं सोमं वा कामयमानाः । शिशुं शिशुवत्संस्कर्तव्यं सोमं मतयः स्तुतयो
रिहन्ति । लिहन्ति । स्पृशन्ति । स्वविषयीकुर्वन्तीत्यर्थः । कीदृशं । पनिप्रतं ।
शब्दयन्तं ॥

॥ अथ द्वाचिंशी ॥

स सूर्यस्य रश्मिभिः परि व्यत तंतुं तन्वानस्त्रिवृतं यथा विदे ।

नयन्तृतस्य प्रशिषो नवीयसीः पतिर्जनीनामुप याति निष्कृतं ॥ ३२ ॥

सः । सूर्यस्य । रश्मिभिः । परि । व्यत । तंतुं । तन्वानः । त्रिवृतं । यथा । विदे ।

नयन् । अतृतस्य । प्रशिषः । नवीयसीः । पतिः । जनीनां । उप । याति । निःस्कृतं ॥ ३२ ॥

स सोमः सूर्यस्य रश्मिभिः परि व्यत । परिवेष्टयत्यात्मानं । किं कुर्वन् ।
त्रिवृतं सर्वर्तुर्देवर्वा त्रिवृतं तंतुं यज्ञं तन्वानो विस्तारयन् यथा विदे जानाति ।

येन प्रकारेण संपूर्णमवगच्छति तथा तन्वानः । ऋतस्य सत्यभूतस्य यजमानस्य नवीयसीर्नवतराः प्रशिषः प्रशंसना अभिमतानि नयन् प्रापयन् । तस्मा एव जनीनां पतिः पालकः स्वामी निष्कृतं संस्कृतं पात्रमुप याति । गच्छति ॥

॥ अथ त्रयस्त्रिंशी ॥

राजा सिंधूनां पवते पतिर्दिव ऋतस्य याति पथिभिः कनिक्कदत् ।

सहस्रधारः परि षिच्यते हरिः पुनानो वाचं जनयन्नुपावसुः ॥३३॥

राजा । सिंधूनां । पवते । पतिः । दिवः । ऋतस्य । याति । पथिऽभिः । कनिक्कदत् ।

सहस्रऽधारः । परि । षिच्यते । हरिः । पुनानः । वाचं । जनयन् । उपऽवसुः ॥३३॥

सिंधूनां नदीनामुदकानां राजेश्वरो दिवः पतिर्द्युलोकस्य स्वामी ऋतस्य यज्ञस्य पथिभिर्मार्गः कनिक्कदच्छब्दं कुर्वन्त्याति । सहस्रधारो बहुधारायुक्तः सोमो नृभिर्नेतृभिर्ऋत्विग्भिः परि षिच्यते पात्रेषु । पुनानः पूयमानो वाचं शब्दं जनयन् उत्पादयन् उपावसुरुपागच्छन्नः । परिषिच्यत इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशी ॥

पवमान मय्यर्णो वि धावसि सूरौ न चिचो अय्ययानि पय्यया ।

गभस्तिपूतो नृभिरद्रिभिः सुतो महे वाजाय धन्याय धन्वसि ॥३४॥

पवमान । महि । अर्णः । वि । धावसि । सूरः । न । चिचः । अय्ययानि । पय्यया ।

गभस्तिऽपूतः । नृऽभिः । अद्रिऽभिः । सुतः । महे । वाजाय । धन्याय । धन्वसि ॥३४॥

हे पवमान सोम मय्यर्णो बहूदकं । अर्ण इत्युदकनाम । रसं वा वि धावसि । गमयसि । धावु गतिशुद्धोः । किंच सूरौ न चिचः सूर्य इव चिचश्चायनीयः पूज्यः सन् अय्ययान्यविमयानि पय्यया पात्राणि गच्छसि । किंच । गभस्तिपूतो बाहुभिरभिषोधितो नृभिर्ऋत्विग्भिर्यावभिश्च सुतोऽभिषुतो महे महते वाजाय संयामाय धन्याय धनेभ्यो हिताय धन्वसि । गच्छसि । धन्वतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पंचत्रिंशी ॥

इषमूर्जं पवमानाभ्यर्षसि श्येनो न वंसु कलशेषु सीदसि ।

इंद्राय मद्या मद्यो मदः सुतो दिवो विष्टंभ उपमो विचक्ष्णः ॥३५॥

इषं । ऊर्जं । पवमान । अ॒भि । अ॒र्ष॒सि । श्ये॒नः । न । वंसु । क॒ल॒शेषु । सी॒द॒सि ।
इ॒न्द्राय । म॒हा । म॒द्यः । म॒दः । सु॒तः । दि॒वः । वि॒ष्ट॒भः । उ॒प॒ऽमः । वि॒ऽच॒क्ष॒णः ॥ ३५ ॥

हे पवमान पूयमान सोम इषमन्नमूर्जं बलं चाभ्यर्षसि । श्येनो न श्येन
इव वंसु वननीयेषु कुलायेषु कलशेषु सीदसि । निषण्णो भवसि । अथ परोक्षकृतः ।
इन्द्राय महा मदकरो मद्यो मदहेतुर्मदो रसः सुतोऽभिषुतः । कीदृशः । दिवो
द्युलोकस्योपम उपमीयमानो विष्टभो विशेषेण स्तंभयिता । स्थूणा यथा गृहं
तथा । विचक्ष्णो विद्रष्टा । स्थूणेव जनानुपमित् । ऋग्वे० १. ५९. १. इत्युक्तं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्चिंशी ॥

स॒प्त स्व॒सारो अ॒भि मा॒तरः । शि॒शुं न॒वं ज॒ज्ञानं जे॒न्यं वि॒प॒श्चितं ।
अ॒पां गँध॒र्वं दि॒व्यं नृ॒चक्ष॑सं सोमं वि॒श्वस्य॑ भु॒वनस्य॑ रा॒जसे ॥ ३६ ॥
स॒प्त । स्व॒सारः । अ॒भि । मा॒तरः । शि॒शुं । न॒वं । ज॒ज्ञानं । जे॒न्यं । वि॒पः । चि॒तं ।
अ॒पां । गँध॒र्वं । दि॒व्यं । नृ॒चक्ष॑सं । सोमं । वि॒श्वस्य॑ । भु॒वनस्य॑ । रा॒जसे ॥ ३६ ॥

सप्त सर्पणस्वभावाः सप्तसंख्याका वा मातरो मातृस्थानीया गंगायमुनाद्याः
शिशुं शिशुस्थानीयमभि । गच्छंतीति शेषः । स्वकीयैः पयोभिराच्छादयंतीति
शेषः । कीदृशं शिशुं । नवं जज्ञानं जायमानं जेन्यं जयशीलं विपश्चितं विद्वांसं ।
अपां जनकं तेषां मध्ये वर्तमानं वा गंधर्वमुदकस्य धातारं दिव्यं दिविभवं नृचक्षसं
नृणां द्रष्टारं सोमं । अभिगच्छन्ति किमर्थं । विश्वस्य भुवनस्य विराजसे विरा-
जनार्थं ॥

॥ अथ सप्तचिंशी ॥

ई॒शान॒ इ॒मा भु॒वनानि॑ वी॒यसे॑ यु॒जान॒ इ॒दो ह॒रितः॑ सु॒प॒र्य्यः॑ ।
तास्ते॑ क्ष॒रंतु॑ मधु॒म॒हृतं॑ प॒यस्त॒व॒ घ॒ते सोम॑ ति॒ष्ठंतु॑ कृ॒ष्टयः॑ ॥ ३७ ॥
ई॒शानः॑ । इ॒मा । भु॒वनानि॑ । वि । ई॒यसे॑ । यु॒जानः॑ । इ॒दो इति॑ । ह॒रितः॑ । सु॒ऽप॒र्य्यः॑ ।
ताः । ते । क्ष॒रंतु॑ । मधु॒ऽम॒त् । घृ॒तं । प॒यः । त॒व । घ॒ते । सोम॑ । ति॒ष्ठंतु॑ । कृ॒ष्टयः॑ ॥ ३७ ॥

हे इंदो सोम ईशानः सर्वस्य स्वामी त्वमिमेमानि भुवनानि भूतजातानि
वीयसे । गच्छसि । वी गत्यादिषु । किं कुर्वन् । हरितो हरितवर्णाः सुपर्य्यः

मुपतनाश्वाश्वा रथे युजानो योजयन् । ताः सुपर्णस्ते तव संबन्धिन्यो मधुमद्या-
धुर्योपितं घृतं दीप्तं पय उदकं क्षरन्तु । हे सोम तव व्रते कर्मणि तिष्ठन्तु कृष्टयो
मनुष्याः सर्वे ॥

॥ अथाष्टाचिंशी ॥

त्वं नृचक्षा असि सोम विश्वतः पवमान वृषभ ता वि धावसि ।

स नः पवस्व वसुमद्विरण्यवद्वयं स्याम भुवनेषु जीवसे ॥३८॥

त्वं । नृऽचक्षाः । असि । सोम । विश्वतः । पवमान । वृषभ । ता । वि । धावसि ।

सः । नः । पवस्व । वसुऽमत् । हिरण्यऽवत् । वयं । स्याम । भुवनेषु । जीवसे ॥३८॥

हे सोम त्वं विश्वतः सर्वतः सर्वेषु भुवनेषु नृचक्षा नृणां द्रष्टासि । भवसि ।
हे पवमान वृषभापां वर्षक ता अपो विधावसि । विविधं गच्छसि । स त्वं
नोऽस्माकं पवस्व । क्षर । किं । वसुमद्बहुभिर्वसुभिर्वासैर्गवादिद्रव्यैर्युक्तं तथा
हिरण्यवद्बहुभिर्हिरण्यैर्युक्तं धनं । वयं च वसुभिर्हिरण्यैर्युक्ता भुवनेषु लोकेषु
जीवसे जीवितुं प्रभवः स्याम । भवेम ॥

॥ अथैकोनचत्वारिंशी ॥

गोवित्पवस्व वसुविरण्यविद्रेतोधा इंदो भुवनेष्वर्पितः ।

त्वं सुवीरो असि सोम विश्ववित्तं त्वा विप्रा उप गिरैः आसते ॥३९॥

गोऽवित् । पवस्व । वसुऽवित् । हिरण्यऽवित् । रेतऽधाः । इंदो इति । भुवनेषु । अर्पितः ।

त्वं । सुऽवीरः । असि । सोम । विश्वऽवित् । तं । त्वा । विप्राः । उप । गिरा । इमे । आसते ॥३९॥

हे सोम त्वं पवस्व । क्षर । कीदृशः । गोवित् गवां लंभकः । वसुवित् धनस्य
लंभकः । हिरण्यवित् हिरण्यस्य लंभकः । रेतोधाः । रेत उदकं । तस्य धातौष-
धीनां । यद्वा । रेतः प्रजननसामर्थ्यं तस्य धारयिता भुवनेष्वृदकेष्वर्पितः । हे इंदो
सोम त्वं सुवीरः सुवीर्योऽसि । भवसि । विश्ववित् सर्वस्य वेत्ता । तं त्वा त्वामिमे
विप्रा गिरा स्तुत्योपासते ॥

॥ अथ चत्वारिंशी ॥

उन्मथ ऊर्मिर्वनना अतिष्ठिपदपो वसानो महिषो वि गाहते ।

राजा पविषरथो वाजमारुहत्सहस्रभृष्टिर्जयति श्रवो बृहत् ॥४०॥

उत् । मध्वः । ऊर्मिः । वननाः । अतिस्थिपत् । अपः । वसानः । महिषः । वि । गाहते ।
राजा । पविचरथः । वाजं । आ । अरुहत् । सहस्रभृष्टिः । जयति । श्रवः । बृहत् ॥४०॥

मध्वो मधुरस्योर्मी रसो वनना वननीया वाच उदतिष्ठिपत् । उत्थापयति ।
सोमाभिषवकाले स्तुतिवाचः प्रवृत्तेः । अपो वसान आच्छादयन् महिषो महान्
वि गाहते । प्रविशति कलशं । राजा सोमः पविचरथो दशपविचमेव रथो यस्य
स तथोक्तः । तादृशः सोमो वाजं संप्याममारुहत् आरोहति । सहस्रभृष्टिर्बहुभं-
शोऽपरिमितगमनो बृहच्छ्रवो महदन्नं जयति । अस्मदर्थं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकचत्वारिंशी ॥

स भंदना उदियति प्रजावतीविश्वायुर्विष्वाः सुभरा अर्हदिवि ।
ब्रह्म प्रजावद्रयिमश्वपस्यं पीत इंदुविंदमस्मभ्यं याचतात् ॥४१॥
सः । भंदनाः । उत् । इयति । प्रजाऽवतीः । विश्वऽआयुः । विश्वाः । सुऽभराः । अर्हः । दिवि ।
ब्रह्म । प्रजाऽवत् । रयिं । अश्वऽपस्यं । पीतः । इंदो इति । इंद्रं । अस्मभ्यं । याचतात् ॥४१॥

स सोमो विश्वायुः सर्वस्य गन्ता सोमः प्रजावतीः प्रजारूपफलदात्रीः सुभराः
सुष्ठु ह्रियमाणा विश्वाः सर्वा भंदनाः स्तुतीरुदियति । उत्कृष्टं प्रेरयति । कस्मिन्काले ।
उच्यते । अर्हदिवि । अहोरात्रयोश्च । अथ प्रत्यष्टाकृतः । ब्रह्म परिवृढं कर्म प्रजा-
वत् प्रजाभिर्युक्तं । प्रजाफलकमित्यर्थः । यद्वा । अन्नं तच्च प्रजावत् प्रजाद्युपेतं ।
तथा रयिं धनं । कीदृशं । अश्वपस्यं । व्याघ्रगृहं । तदुभयं हे इंदो दीप सोम पीत
इंद्रेण पीतस्त्वं तमेवेन्द्रमस्मभ्यं याचतात् । याचस्व ॥

॥ अथ द्विचत्वारिंशी ॥

सो अये अह्नां हरिर्हर्यतो मदः प्र चेतसा चेतयते अनु शुभिः ।
हा जना यातयन्तरीयते नरा च गंसं दैव्यं च धर्तरि ॥४२॥
सः । अये । अह्नां । हरिः । हर्यतः । मदः । प्र । चेतसा । चेतयते । अनु । शुऽभिः ।
हा । जना । यातयन् । अंतः । इयते । नरागंसं । च । दैव्यं । च । धर्तरि ॥४२॥

स सोमोऽये सर्वेषां संमुखं चेतसा प्राणिनां चेतनेन सहाह्नां शुभिर्दीप्तिभिरनु

प्र चेतयते । अनुप्रज्ञायते । यद्वा । अहामयेऽयभागे । प्रातरित्यर्थः । स्तोत्राणां चेतसा प्रज्ञानेन द्युभिर्दीप्ताभिः स्तुतिभिश्चानु प्र चेतयते । कीदृशः सः । हरिर्हरित-
वर्णो हर्यतः कांतो मदो मदकरः । किंच । वा जना द्वौ जनौ स्तोतारं यष्टारं च
यातयन् प्रापयन् स्वविहितेन कर्मणा । लौकिकैर्वदिकौ द्वौ जनौ द्रष्टव्यौ । एवं
कुर्वन्नंतर्द्धावापृषिष्योर्मध्य ईयते । गच्छति । ईड् गतौ । किं कुर्वन् । नराशंसं नरैः
शंसनीयं । मानुषमित्यर्थः । दैव्यं च दिविभवमुभयविधं धनं धर्तरि धारके यजमाने
प्रेरयन्निति शेषः ॥

॥ अथ त्रिचत्वारिंशी ॥

अंजते व्यंजते समंजते क्रतुं रिहंति मधुनाभ्यंजते ।

सिंधोरुच्छ्वासे पतयंतमुक्ष्णं हिरण्यपावाः पशुमांसु गृभ्णते ॥४३॥

अंजते । वि । अंजते । सं । अंजते । क्रतुं । रिहंति । मधुना । अभि । अंजते ।

सिंधोः । उत्ऽश्वासे । पतयंतं । उक्ष्णं । हिरण्यऽपावाः । पशुं । आसु । गृभ्णते ॥४३॥

सोममृत्विजोऽंजते गोभिः । तथा व्यंजते । विविधमंजति । समंजते । सम्य-
गंजति । स्तुत्यर्थत्वादपुनरुक्तिः । तथा क्रतुं बलकर्तारं रिहंति । लिहंति । आस्वा-
दयंति देवाः । तथा पुनर्मधुना गव्येनाभ्यंजते । तमेव सोमं सिंधोरुदकस्य
रसस्याधारभूत उच्छ्वास उच्छ्रुते देशे पतयंतं गच्छंतं । पतू गतावित्यस्मात्स्वार्थे
णिचि वृद्धभावश्छांदसः । उक्ष्णं सेक्तारं हिरण्यपाव । हिरण्येन पुनंतः पशुं
द्रष्टारं । पशुः पश्यतेरिति निरुक्तं । आसु वसतीवरीषु गृभ्णते । गृह्णति ॥

॥ अथ चतुश्चत्वारिंशी ॥

विपश्चिते पवमानाय गायत मही न धारात्यंधो अर्षति ।

अहिर्न जूर्णामति सर्पति त्वचमत्यो न क्रीळन्नसरवृषा हरिः ॥४४॥

विपऽचिते । पवमानाय । गायत । मही । न । धारा । अति । अंधः । अर्षति ।

अहिः । न । जूर्णा । अति । सर्पति । त्वचं । अत्यः । न । क्रीळन् । असरत् । वृषा । हरिः ॥४४॥

हे ऋत्विजः विपश्चिते मेधाविने पवमानाय पूयमानाय गायत । स्तुतिं
कुरुत । स च विपश्चितोमो मही न धारा महती वर्षधोरवांधोऽन्नं रसात्मक-
मत्यर्षति । अहिर्न अहिरिव जूर्णा जीर्णा त्वचमति सर्पति । अतिमुंचति ।

अभिषवादिर्मणा त्वचं मुंचतीत्यर्थः । तद्वदतिसर्पति धारा दशापविचात् । अन्यो न अथ इव क्रीळन् असरत् । सरति । गच्छति द्रोणकलशं । वृषा वर्षकः कामानां हरिर्हरितवर्णो रसः ॥

॥ अथ पंचचत्वारिंशी ॥

अयेगो राजार्थस्तविष्यते विमानो अहां भुवनेष्वर्पितः ।

हरिर्घृतस्रुः सुहृशीको अर्णवो ज्योतीरथः पवते राय ओक्थः ॥४५॥

अयेऽगः । राजा । अर्थः । तविष्यते । विऽमानः । अहां । भुवनेषु । अर्पितः ।

हरिः । घृतऽस्रुः । सुऽहृशीकः । अर्णवः । ज्योतिःऽरथः । पवते । राये । ओक्थः ॥४५॥

अयेगोऽये गता राजा राजमानोऽप्योऽप्सु संस्कृतः सोमस्तविष्यते । स्तूयते । योऽहां दिनानां विमानो निर्माता चंद्रकलाहासवृद्धधीनत्वादहर्षवहारस्य । भुवनेषूदकेषु वसतीवरीसंबन्धिष्वर्पितः स्थापितः स राजा तविष्यते । किंच । हरिर्हरितवर्णो घृतस्रुः प्रमृतोदकः सुहृशीकः शोभनदर्शनोऽर्णव उदकवान् । अर्ण इत्युदकनाम । ज्योतीरथो ज्योतिर्मयरथा राये धनस्य प्रापयिता । ओक्थः । ओक् इति निवासनाम । तस्य हितः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये विंगो वर्गः ॥

॥ अथ षट्चत्वारिंशी ॥

असर्जि स्क्भो दिव उद्यतो मदः परि चिधातुर्भुवनान्यर्षति ।

अंशुं रिहन्ति मतयः पनिप्रतं गिरा यदि निर्णिजं तमृग्मिणो ययुः ॥४६॥

असर्जि । स्क्भः । दिवः । उत्ऽयतः । मदः । परि । चिऽधातुः । भुवनानि । अर्षति ।

अंशुं । रिहन्ति । मतयः । पनिप्रतं । गिरा । यदि । निऽनिजं । तमृग्मिणः । ययुः ॥४६॥

दिवो द्युलोकस्य स्क्भः स्क्भयिता धारक उद्यतः सोमोऽसर्जि । सृज्यते । अभिषूयत इत्यर्थः । किंच चिधातुः । द्रोणकलगाधावनीयपूतभृदाख्यास्त्रयो धातवो यस्य स तथोक्तः । तादृशो भुवनान्युदकान्यर्षति । गच्छति । अंशुं सोमं पनिप्रतं गच्छायमानं मतयः पूजका रिहन्ति । लिहन्ति । आस्वादयन्ति । कदा । यदि निर्णिजं निर्णिक्तं । यद्वा निर्णिगिति रूपनाम । रूपवंतमित्यर्थः । तमृग्मिणः स्त्रोतारो गिरा स्तुत्या ययुर्गच्छन्ति तदा ॥

॥ अथ सप्तचत्वारिंशी ॥

प्र ते धारा अत्यखानि मेयः पुनानस्य संयतो यंति रंहयः ।

यत्तोभिर्दिदो चम्बोः समज्यसे आ सुवानः सोम कलशेषु सीदसि ॥४९॥

प्र । ते । धाराः । अति । अखानि । मेयः । पुनानस्य । संयतः । यंति । रंहयः ।

यत् । गोभिः । इदो इति । चम्बोः । संज्यसे । आ । सुवानः । सोम । कलशेषु । सीदसि ॥४९॥

पुनानस्य पूयमानस्य संयतः संगृह्यमाणा रंहयो रंहणस्वभावा धारा मेयो-
ऽखान्यणूनि लोमान्यति यंति । अतिक्रम्य गच्छन्ति । हे इदो सोम यद्यदा गोभि-
रुदकैश्चम्बोरधिषवणफलकयोरुपरि समज्यसे तदानीं हे सोम सुवानः सृयमानस्त्वं
कलशेषासीदसि ॥

॥ अथाष्टचत्वारिंशी ॥

पवस्व सोम क्रतुविच्च उक्थ्योऽव्यो वारि परि धाव मधु प्रियं ।

जहि विश्वान् रक्षसं इदो अचिणो बृहद्वदेम विदधे सुवीराः ॥४८॥

पवस्व । सोम । क्रतुऽवित् । नः । उक्थ्यः । अय्यः । वारि । परि । धाव । मधु । प्रियं ।

जहि । विश्वान् । रक्षसः । इदो इति । अचिणः । बृहत् । वदेम । विदधे । सुऽवीराः ॥४८॥

हे सोम नोऽस्माकं क्रतुवित् कर्मज्ञः । स्तुतिज्ञ इत्यर्थः । उक्थ्यः स्तुत्यः ।
यतः स्तुत्योऽतः क्रतुविदित्यभिप्रायः । ईदृशस्त्वं नोऽस्माकं यागाय पवस्व । स्रव
रसं । अय्यो वारि दग्धापविचे प्रियं मधु परि धाव । परि क्षर । हे इदो दीप्र
सोम अचिणो भक्षकान् विश्वान् रक्षसो जहि । सुवीराः सुपुत्रा वयं विदधे यज्ञे
बृहन्महद्वनं वदेम । उच्चारयेम । याचेमेत्यर्थः । यज्ञा । प्रभूतं स्तोत्रं वदेम ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीय एकविंशो वगः ॥

प्र तु दवेति नवचं द्वितीयं सूक्तं काष्यस्योशनस आर्षं । अनादेशपरिभाषया
चैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांत । प्र तु नवोशना इति । जागतमूर्ध्व
प्रागुशनस इति वचनाज्जगत्यधिकारो निवृत्तः । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र तु द्रव परि कोशं नि धीद् नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।

अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयंतोऽच्छा बर्ही रशनाभिर्नयंति ॥९॥

प्र । तु । द्रव । परि । कोशं । नि । सीद । नृभिः । पुनानः । अभि । वाजं । अर्घ ।
अश्वं । न । त्वा । वाजिनं । मर्जयंतः । अच्छ । बर्हिः । रशनाभिः । नयन्ति ॥ १ ॥

हे सोम तु क्षिप्रं प्र द्रव । प्रगच्छ । गत्वा च कोशं द्रोणकलशं परि नि षीद ।
निषण्णो भव । नृभिर्नृभिः पुनानः पूयमानो वाजमन्त्रं यजमानार्थमुद्दिश्या-
भ्यर्घ । अभिगच्छ । वाजिनं बलवंतमश्वं नाश्वमिव तं यथा मार्जयन्ति तद्व-
द्वाजिनं त्वां मार्जयंतः शोधयंतो बर्हिर्यज्ञमच्छ प्रति रशनाभी रशनावदायता-
भिरंगुलीभिर्नयन्त्यध्वर्युप्रमुखाः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स्वायुधः पवते देव इंदुरशस्तिहा वृजनं रक्षमाणः ।

पिता देवानां जनिता सुदक्षो विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्याः ॥ २ ॥

सुऽस्त्रायुधः । पवते । देवः । इंदुः । अशस्तिऽहा । वृजनं । रक्षमाणः ।

पिता । देवानां । जनिता । सुऽदक्षः । विष्टंभः । दिवः । धरुणः । पृथिव्याः ॥ २ ॥

स्वायुधः शोभनायुध इंदुः सोमो देवः पवते । स च देवोऽशस्तिहा रक्षोहा
वृजनमुपद्रवं रक्षमाणः पिता पालको देवानां तथा जनितोत्पादकः सुदक्षः
सुबलो दिवो विष्टंभो विगेषेण स्तंभयिता पृथिव्याश्च धरुणो धारकः । एवं
महानुभावः पवते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऋषिर्विप्रः पुरेता जनानामृभुधीर उगना काव्येन ।

स चिद्विवेद निहितं यदासामपीच्यं गुह्यं नाम गोनां ॥ ३ ॥

ऋषिः । विप्रः । पुरऽेता । जनानां । ऋभुः । धीरः । उगनां । काव्येन ।

सः । चित् । विवेद । निऽहितं । यत् । आसां । अपीच्यं । गुह्यं । नाम । गोनां ॥ ३ ॥

ऋषिरतीन्द्रियद्रष्टा विप्रो मेधावी पुरेता पुरतो गन्ता जनानां मनुष्याणा-
मृभुरू भासमानो धीरो धीमान् उगना एतन्नामर्षिर्यः स चित् स एव काव्येन
कवित्वेन स्तोत्रेण विवेद । लभते । किं । यदासां गोनां गवामपीच्यं । अंतर्हित-
नामैतत् । अंतर्हितं गुह्यं गोपनीयं नाम नामकमुदकं पयोऽलक्षणं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य ते मधुमाँ इन्द्र सोमो वृषा वृष्णे परि पवित्रे अक्षाः ।

सहस्रसाः शतसा भूरिदावा शश्वत्तमं बर्हिः वाज्यस्यात् ॥४॥

एषः । स्यः । ते । मधुऽमान् । इन्द्र । सोमः । वृषा । वृष्णे । परि । पवित्रे । अक्षारिति ।

सहस्रऽसाः । शतऽसाः । भूरिऽदावा । शश्वत्ऽतमम् । बर्हिः । आ । वाजी । अस्यात् ॥४॥

हे इन्द्र वृष्णे वर्षकाय ते तुभ्यमेष स्यः स सोमो मधुमान् माधुर्योपितो वृषा वर्षकः पवित्रे पर्यक्षाः । परि क्षरति । क्षरतेर्लुङि रूपं । स एव सहस्रसाः सहस्रसंख्याकधनस्य दाता शतसाः शतसंख्याकस्य दाता भूरिदावा ततोऽपि भूरिदाता वाजी बलवान् शश्वत्तमं नित्यं बर्हिर्यज्ञमास्यात् । आतिष्ठति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एते सोमा अभि गव्या सहस्रा महे वाजायामृताय अवांसि ।

पवित्रेभिः पवमाना असृयञ्छ्वस्यवो न पृतनाजो अत्याः ॥५॥

एते । सोमाः । अभि । गव्या । सहस्रा । महे । वाजाय । अमृताय । अवांसि ।

पवित्रेभिः । पवमानाः । असृयन् । अस्वस्यवः । न । पृतनाजः । अत्याः ॥५॥

एते सोमा गव्या गव्यानि सहस्रा सहस्राणि अवांस्यन्नान्याशिरलक्षणानि लक्ष्मीकृत्य पवित्रेभिः पवित्रच्छिद्रैः पवमानाः पूयमाना महे महते वाजायाच्चायामृतायामृतत्वायाभ्यसृयन् सृज्यन्ते । किमिच्छवः । अस्वस्यवोऽन्नेच्छवः पृतनाजः सेनाजेतारोऽत्या नाश्वा इव ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठः ॥

परि हि ष्मा पुरुहूतो जनानां विश्वासरन्नोजना पूयमानः ।

अथा भर श्येनभृत प्रयांसि रयिं तुंजानो अभि वाजमर्ष ॥६॥

परि । हि । स्म । पुरुऽहूतः । जनानां । विश्वा । असरत् । भोजना । पूयमानः ।

अथ । आ । भर । श्येनऽभृत । प्रयांसि । रयिं । तुंजानः । अभि । वाजं । अर्ष ॥६॥

अयं पर्यसरत् परिसरति जनानामर्थाय विश्वा सर्वाणि भोजना भोजनान्यन्नानि धनानि वा । कीदृशः । पुरुहूतः । बहुभिराहूतः पूयमानः शोध्यमानः । अथ प्रत्यक्षकृतः । अथेदानीं हे श्येनभूत श्येनेनाहत सोम त्वं प्रयांस्यन्नान्या भर । आहर । रयिं धनं तुंजानो ददानो वाजमन्नं रसमभ्यर्ष । अभिगच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एष सुवानः परि सोमः पवित्रे सर्गो न सृष्टो अदधावदवी ।

तिग्मे शिशानो महिषो न शृंगे गा गव्यन्नभि शूरो न सत्वा ॥ १ ॥

एषः । सुवानः । परि । सोमः । पवित्रे । सर्गः । न । सृष्टः । अदधावत् । अवी ।

तिग्मे इति । शिशानः । महिषः । न । शृंगे इति । गाः । गव्यन् । अभि । शूरः । न ।

सत्वा ॥ १ ॥

एष सुवानः मूयमानोऽवीरणकुण्डलः सोमः सर्गो न सृष्टो विमृष्टोऽश्च इव पवित्रे पर्यदधावत् । परिधावति । किञ्च तिग्मे तीक्ष्णे शृंगे शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन् महिषो न महान् महिषाख्यो मृग इव । तथान्यदृष्टान्तः । गा गव्यन् प्रभूता गा इच्छन् शूरो न शूर इव । एतौ महिषशूरो यथा प्रतिबुद्धौ शीघ्रं धावतस्तद्वत् सत्वा सदनशीलोऽयं गच्छतीति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एषा ययौ परमादंतरद्रेः कृचिस्ततीरुर्वे गा विवेद ।

दिवो न विद्युत्स्तनयंतीभिः सोमस्य ते पवत इन्द्र धारा ॥ ८ ॥

एषा । आ । ययौ । परमात् । अन्तः । अद्रेः । कृऽचित् । मन्तीः । ऊर्वे । गाः । विवेद ।

दिवः । न । विऽद्युत् । स्तनयन्ती । अभिः । सोमस्य । ते । पवते । इन्द्र । धारा ॥ ८ ॥

एषा सोमधारा परमादुच्छ्रितात्स्थानाद्ययौ जगाम पाञ्च तया प्राप्त्रभ्यं देशं वा । किञ्च । अद्रेः पणीनां निवासस्थानस्य पर्वतस्यान्तः कृचित् क्वचित् कुच-चिद्गृह ऊर्वे देशे सतीर्वन्तमानाः पणिभिरपहता गा विवेद । लब्धवती । यच्च पणयो गा अपहृत्य स्थापितवन्तः स देश ऊर्वः । ऊर्वं गव्यं महि गृणानः । ऋग्वे० ६. ११. १. इति हि मन्त्रांतरं । दिवो न विद्युत् दिवः मकाशाद्विद्युदिव स्तनयन्ती गच्छयन्ती । विद्युद्विशेष्यते । अभिः प्रेरितेति शेषः । सा यथा शब्दं

करोति तच्चच्छब्दं कुर्वती । सोमस्य संबन्धिनी सेयं धारा हे इन्द्र ते त्वदर्थं त्वत्पा-
नाय पवते । पूयते । क्षरति वा ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत स्म राशिं परि यासि गोनामिन्द्रेण सोम सरथं पुनानः ।

पूर्वीरिषो बृहतीर्जीरदानो गिक्षा शचीवस्तव ता उपस्तुत् ॥ ९ ॥

उत । स्म । राशिं । परि । यासि । गोनां । इन्द्रेण । सोम । सऽरथं । पुनानः ।

पूर्वीः । इषः । बृहतीः । जीरदानो इति जीरऽदानो । गिक्षा । शचीऽवः । तव ।

ताः । उपऽस्तुत् ॥ ९ ॥

उत स्म अपि च खलु हे सोम पुनानः पूयमानो गोनां गवां राशिं समूहं
परिभिरपहतं परियासि । परिगच्छसि । कथंभूतः सन् । उच्यते । इन्द्रेण सह
सरथमेकमेव रथमास्थाय । हे जीरदानो क्षिप्रदान सोम उपस्तुत् उपस्तूयमानस्त्वं
पूर्वीर्बृहतीर्बृहतीर्महतीरिष उक्तलक्षणादन्यन्नानि गिक्षा । देहि । हे शचीवोऽन्नवन
ता इषस्तव स्वभूता इति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये त्रयोविंशो वर्गः ॥

अयं सोम इत्यष्टचं तृतीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अयं सोमोऽष्टावित्य-
नुक्तांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि ।

त्वं ह यं चकृषे त्वं ववृषे इन्द्रं मदाय युज्याय सोमं ॥ १ ॥

अयं । सोमः । इन्द्र । तुभ्यं । सुन्वे । तुभ्यं । पवते । त्वं । अस्य । पाहि ।

त्वं । ह । यं । चकृषे । त्वं । ववृषे । इन्द्रं । मदाय । युज्याय । सोमं ॥ १ ॥

हे इन्द्र अयं सोमस्तुभ्यं त्वदर्थं सुन्वे । सूयते ॥ सुनोतेः कर्मार्थं लटि लोपस्त
आत्मानेपदेशिति तलोपः ॥ तुभ्यं त्वदर्थमेव पवते । पूयते । त्वं चास्यामुं पाहि ।
पिब । त्वं ह यमिन्द्रं सोमं चकृषे करोषि । त्वं च यं ववृषे वृतवानसि । किमर्थं ।
मदाय युज्याय सहायाय । सोम इन्द्राय बलकरत्वात्सहाय इति प्रसिद्धं । यमेवं
करोषि त्वं तं पाहीति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स ई॒ रथो॒ न भुरि॒षाळ॑योजि॒ महः॒ पुरु॒णि सा॒तये॒ वसू॑नि ।

आदी॒ विश्वा॑ नहु॒षाणि॑ जा॒ता स्व॑र्षा॒ता वन॑ ऊ॒र्ध्वा न॑वंत ॥ २ ॥

सः । ई॒ । रथः॑ । न । भुरि॒षाट् । अ॒यो॒जि । महः॑ । पुरु॒णि । सा॒तये॑ । वसू॑नि ।

आत् । ई॒ । विश्वा॑ । नहु॒षाणि॑ । जा॒ता । स्वःऽसा॒ता । वन॑ । ऊ॒र्ध्वा । न॑वंत ॥ २ ॥

स ई सोऽयं सोमो भुरिषाट् भूरिभारस्य सोढा रथो न रथ इव भुरिषाट् प्रभूतस्य भारस्य सोढायोजि । युज्यते । कीदृशः सः । महो महान् । किमर्थमयोजि । पुरुणि बहूनि वसूनि धनानि सातयेऽस्मभ्यं दातुं । आदी योगानंतरं विश्वा विश्वानि सर्वाणि नहुषाणि । नहुषो मनुष्याः । तेषां संबंधीनि जाता जातान्यस्मद्विरोधादूर्ध्वान्मुखानि वने वननीये स्वर्षाता स्वर्षातौ । संयामनामैतत् । स्वर्गलाभयुक्ते संयामे नवंत । गच्छंतु । नवतिर्गतिकर्मा । यद्वा सोमं संयामे युद्धार्षिनः संगच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वा॒युर्न॒ यो नि॒युत्वाँ॑ इ॒ष्टया॑मा॒ नास॑त्येव॒ हव॒ आ शं॑भविष्टः ।

वि॒श्ववा॑रो द्रवि॒णो॒दा इ॒व त्म॑न्पू॒षेव॑ धी॒ज्वनो॑ऽसि सोम ॥ ३ ॥

वा॒युः । न । यः । नि॒युत्वा॑न् । इ॒ष्टऽया॑मा । नास॑त्याऽइव । हव॑ । आ । शंऽभविष्टः ।

वि॒श्वऽवा॑रः । द्रवि॒णो॒दाऽइ॒व । त्मन् । पू॒षाऽइ॒व । धी॒ऽज्व॑नः । अ॒सि । सो॒म ॥ ३ ॥

यः सोमो नियुत्वा । नियुतो वायोरश्वाः । तद्वान् वायुर्न वायुरिवेष्टयामेष्टगमनः । नासत्येवाश्विनाविव हवमाह्वानमाकर्ण्य आ सर्वतः शंभविष्टः सुखस्य भावयितृतमः । द्रविणोदा इव धनदातेव त्मन् आत्मनि विश्ववारो विश्वर्वरणीयो भवति तद्वद्विश्ववारोऽसि । पूषेव पोषकः सवितेव धीज्वनो मनोवेगोऽसि । यद्वा । कर्मणां प्रवर्तयितासि हे सोम ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इ॒न्द्रो न॒ यो म॒हा क॑र्मा॒णि च॑क्रि॒हंता॑ वृ॒चाणा॑मसि सोम पू॒र्भित् ।

प॒द्भो न॒ हि त्व॑महि॒नाम्नां॑ ह॒न्ता वि॒श्वस्या॑सि सोम द॒स्योः ॥ ४ ॥

इंद्रः । न । यः । महा । कर्माणि । चक्रिः । हंता । वृचाणां । असि । सोम । पूःऽभित् ।
पैश्वः । न । हि । त्वं । अहिऽनाम्नां । हंता । विश्वस्य । असि । सोम । दस्योः ॥ ४ ॥

इंद्रो न इंद्र इव यस्त्वं महा महांति कर्माणि चक्रिस्ताच्छीत्येन करोषि स त्वं
हे सोम वृचाणां शचूणां हंतासि । भवसि । तथा पूर्भित् पुरां भेत्तासि । किंच ।
पैश्वो नाश्व इव खल्वहिनाम्नां हंता भवसि । आगत्य हंतीत्यहिः । तन्नामका-
नामित्यर्थः । न केवलं तेषामेव अपि तु विश्वस्यापि सर्वस्यापि दस्योरुपक्ष-
पयितुः शचोर्हंतासि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अग्निर्न यो वन आ सृज्यमानो वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु ।
जनो न युधा महत उपष्टिरियति सोमः पवमान ऊर्मि ॥ ५ ॥
अग्निः । न । यः । वने । आ । सृज्यमानः । वृथा । पाजांसि । कृणुते । नदीषु ।
जनः । न । युधा । महतः । उपष्टिः । इयति । सोमः । पवमानः । ऊर्मि ॥ ५ ॥

अग्निर्न अग्निरिव यः सोमो वनेऽरण्ये आ सृज्यमानः । वनसंबन्धग्निर्यथा
बलानि कुरुते एवं यः सोमो वृथानायासेन नदीष्वांतरिक्षाणि पाजांसि कृणुते
कुरुते । किंच युधा युद्धस्य कर्ता जनो न शूरो मनुष्य इव महतः शचोरुपष्टिः ।
वाङ्मैतत् । शब्दयिता सन् पवमानः पूयमानः सोम ऊर्मि प्रवृद्धं रसमियति ।
प्रेरयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एते सोमा अति वाराण्यथा दिव्या न कोशासो अभ्रवर्षाः ।
वृथा समुद्रं सिंधवो न नीचीः सुतासो अभि कलशां असृयन् ॥ ६ ॥
एते । सोमाः । अति । वाराणि । अथा । दिव्याः । न । कोशासः । अभ्रऽवर्षाः ।
वृथा । समुद्रं । सिंधवः । न । नीचीः । सुतासः । अभि । कलशान् । असृयन् ॥ ६ ॥

एते पूयमानाः सोमा अथाविमयानि वाराणि वालान्यति गच्छंतीति शेषः ।
तच्च दृष्टान्तः । दिव्या न कोशासः । दिवि भवाः कोशा आप इव । ता विशेयंते ।
अभ्रवर्षा अभ्रैर्वृष्यमाणाः । किंच वृथानायासेन समुद्रं सिंधवो न नद्य इव नी-
चीर्नीचीनायाः सुतासोऽभिषुताः सोमाः कलशानभ्यसृयन् । अभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

शुष्मी शर्धो न मारुतं पवस्वानभिश्स्ता दिव्या यथा विद् ।

आपो न मधू सुमतिर्भवा नः सहस्राप्ताः पृतनाषाण न यज्ञः ॥ ७ ॥

शुष्मी । शर्धः । न । मारुतं । पवस्व । अनभिऽशस्ता । दिव्या । यथा । विद् ।

आपः । न । मधु । सुऽमतिः । भव । नः । सहस्रऽअप्ताः । पृतनाषाद् । न । यज्ञः ॥ ७ ॥

हे सोम शुष्मी । शुष्मं बलं शोषणात् । बलवांस्त्वं मारुतं शर्धो न मरुतां बलमिव पवस्व । तच्च दृष्टान्तमेव स्पष्टयति । यथा दिव्या विद् प्रजानभिश्स्ता । अभिशासो निंदा । अनिंदिता पवते । मरुतो वै देवानां विश इति हि ब्राह्मणं । किंच । आपो नोदकानीव मधु क्षिप्रं पवमानस्त्वं सुमतिर्भव नोऽस्माकं । किंच सहस्राप्ताः । अप्स इति रूपनाम । बहुरूपस्त्वं पृतनाषाद् पृतनानामभि-
भवितेन्द्र इव यज्ञो यष्ट्यो भवसीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

राज्ञो नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहन्नभीरं तव सोम धाम ।

शुचिर्धूमसि प्रियो न मित्रो दक्षाय्यो अर्यमेवासि सोम ॥ ८ ॥

राज्ञः । नु । ते । वरुणस्य । व्रतानि । बृहत् । गभीरं । तव । सोम । धाम ।

शुचिः । त्वं । असि । प्रियः । न । मित्रः । दक्षाय्यः । अर्यमाऽदेव । असि । सोम ॥ ८ ॥

हे सोम वरुणस्य वारकस्य ते तव व्रतानि कर्माणि नु क्षिप्रं करोमीति शेषः । हे सोम तव धाम तेजःस्थानं बृहन्महन्नभीरं च । प्रियो मित्र इव त्वं शुचिर्दीप्तः शुद्धो वासि । अर्यमेव अर्यमा देव इव त्वं दक्षाय्योऽसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चतुर्विंशो वर्गः ॥

प्रो स्य वह्निरिति सप्तर्चं चतुर्थे सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्रो स्य सप्तैत्यनु-
क्रातं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रो स्य वह्निः पृथ्याभिरस्यान् दिवो न वृष्टिः पवमानो अक्षाः ।

सहस्रधारो असदन्यस्मे मातुरुपस्थे वन आ च सोमः ॥ १ ॥

प्रो इति । स्यः । वह्निः । पथ्याभिः । अस्यान् । दिवः । न । वृष्टिः । पवमानः । अक्षारिति ।
सहस्रं धारः । असदत् । नि । अस्मे इति । मातुः । उपस्थे । वने । आ । च । सोमः ॥ १ ॥

प्र ऊ इति निपातद्वयसमुदाय एको निपातितः । प्रो अस्यान् प्रस्यंदते स्यः
स वह्निर्वोढा पथ्याभिर्यज्ञमार्गः । दिवो न वृष्टिर्दिवः सकाशाद्वृष्टिरिव पवमानः
सन् अक्षाः । व्याघ्रोषि । सोऽयं सोमः सहस्रधारो बहुधारः सन् अस्मे अस्मासु
न्यसदत् । निषीदति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

राजा सिंधूनामवसिष्ट वासं ऋतस्य नावमारुहद्रजिष्ठां ।

अप्सु द्रप्सो वावृधे श्येनजूतो दुहे ईं पिता दुहे ईं पितुर्जा ॥ २ ॥

राजा । सिंधूनां । अवसिष्ट । वासः । ऋतस्य । नाव । आ । अरुहत् । रजिष्ठां ।

अप्ऽसु । द्रप्सः । ववृधे । श्येनऽजूतः । दुहे । ईं । पिता । दुहे । ईं । पितुः । जां ॥ २ ॥

अयं राजा सोमः सिंधूनामुदकानां क्षीरादिस्यंदिनीनां गवां वा वासो
वसनस्थानीयं क्षीराख्यं श्रयणद्रव्यमवसिष्ट । आच्छादयति । तथा कृत्वा रजिष्ठा-
मृजुतरामृतस्य यज्ञस्य नावमारुहत् । आरोहति । स द्रप्सः सोमरसः श्येनजूतः
श्येनेनापहतो रसोऽप्सु वसतीवरीषु ववृधे । वर्धते । ईं तमिमं पितुः पाल-
कात्पितृस्थानीयाद्युलोकान्जां जातमपत्यं सोममीमयं पिता पालको लोको
दुहे । दोग्धि रसं । तथाध्वर्युरपि दुहे । दोग्धि । अथवोक्तलक्षणमेतं सोमं पिता
पालकः स्वामी यजमानो दोग्धि फलं तथा दुहेऽध्वर्युरपि रसं दुहे । यद्वा दुहे
ईमिति पुनरुक्तिरादरार्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सिंहं नसंत मध्वो अयासं हरिमरुषं दिवो अस्य पतिं ।

शूरो युत्सु प्रथमः पृच्छते गा अस्य चक्षसा परि पात्युक्षा ॥ ३ ॥

सिंहं । नसंत । मध्वः । अयासं । हरिं । अरुषं । दिवः । अस्य । पतिं ।

शूरः । युत्ऽसु । प्रथमः । पृच्छते । गाः । अस्य । चक्षसा । परि । पाति । उक्षा ॥ ३ ॥

सिंहं शबूणां हिंसकं सिंहसदृशं मध्व उदकस्यायासं प्रेरकं हरिं हरितवर्णमस्य
दिवो शुलोकस्य पतिं पालकं सोमं नसंत । व्याप्नुवन्ति यजमानाः । युत्सु संपामेषु
शूरः प्रथमो देवानां मध्ये मुख्यः सोमो गाः पणिभिरपहताः पृच्छते मार्गज्ञानं ।

पणीन् हत्वा गा लब्धुं गोमार्गे पृच्छतीत्यर्थः । किंच । अस्य चक्षसा सामर्थ्येनोक्षा
सेक्ता देवेन्द्रः परि पाति विश्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मधुपृष्ठं घोरमयासमश्वं रथे युजंत्युरुचक्र ऋष्टं ।

स्वसार ई जामयो मर्जयन्ति सनाभयो वाजिनमूर्जयन्ति ॥४॥

मधुऽपृष्ठं । घोरं । अयासं । अश्वं । रथे । युजन्ति । उरुऽचक्रे । ऋष्टं ।

स्वसारः । ई । जामयः । मर्जयन्ति । सऽनाभयः । वाजिनं । ऊर्जयन्ति ॥४॥

मधुपृष्ठं मधुरपृष्ठभागं घोरं भयानकमयासं गन्तारमृष्टं दर्शनीयमुक्तलक्षणा-
श्वस्थानीयं व्याघ्रं सोममुरुचक्रे प्रभूतचक्रे रथे यथाश्वं रथे युजन्ति रथिकास्तद्वत्
प्रभूतचरणे रथे रंहणस्य साधने यज्ञाख्ये रथे युजन्ति । योजयन्त्यध्वर्यादयः ।
किंच । ईमेनं सोमं स्वसारः स्वयंसारिण्यः परस्परं स्वसृभूता वा जामयो बंधुभूता
अंगुलयः । एकहस्तनिष्पन्नत्वात् स्वसृत्वं जामित्वं च । एवंभूता मार्जयन्ति ।
शोधयन्ति । तदेवाह । सनाभयः समानबंधना वाजिनं बलवंतं सोममूर्जयन्ति ।
बलिनं कुर्वन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

चतस्र ई घृतदुहः सचन्ते समाने अंतर्धरुणे निषत्ताः ।

ता ईमर्षन्ति नमसा पुनानास्ता ई विश्वतः परि षन्ति पूर्वीः ॥५॥

चतस्रः । ई । घृतऽदुहः । सचन्ते । समाने । अंतः । धरुणे । निऽसत्ताः ।

ताः । ई । अर्षन्ति । नमसा । पुनानाः । ताः । ई । विश्वतः । परि । संति । पूर्वीः ॥५॥

चतस्रो घृतदुहो घृतदोग्ध्यो गाव ईमेनं सोमं सचन्ते । सेवन्ते । कीदृश्यस्ताः ।
समान एकस्मिन्धरुणे सर्वेषां धारकेऽन्तरिक्षे निषत्ता निषत्ताः । ता घृतदुह
ईमेनमर्षन्ति प्राप्नुवन्ति नमसाच्चेन पुनानाः पूयमानाः सत्यः । ताः पूर्वीर्बह्व्यः
प्रभूता गावो विश्वतः सर्वतः परि षन्ति । परिभवन्ति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्या विश्वा उत क्षितयो हस्ते अस्य ।

असत्त उत्सो गृणते नियुत्वान्मध्वो अंशुः पवत इन्द्रियाय ॥६॥

विष्टंभः । दिवः । धरुणः । पृथिव्याः । विश्वाः । उत । क्षितयः । हस्ते । अस्य ।

असत् । ते । उत्सः । गृणते । नियुत्वान् । मध्वः । अंशुः । पवते । इन्द्रियाय ॥ ६ ॥

अयं सोमो दिवो द्युलोकस्य विष्टंभभूतः । यथा गृहस्य स्तंभस्तद्वत् । तथा पृथिव्या धरुणो धारकः । उतापि च विश्वाः सर्वाः क्षितयः प्रजा अस्य सोमस्य हस्ते भवन्ति । उत्सः । उत्तरं त्यस्मात्कामा इत्युत्सः सोमः । स गृणते स्तुवते ते तुभ्यं नियुत्वानश्चवानसत् । भवतु । स सोमो मध्वो मधु । कर्मणि षष्ठी । मधुररसोऽंशुः सोमः । अंशुः शमष्टमाचो भवतीति यास्कः । नि० २. ५. । इन्द्रियाय पवते । पूयते । अभिषूयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वन्वन्नवातो अभि देववीतिमिन्द्राय सोम वृचहा पवस्व ।

शग्धि महः पुरुषं चंद्रस्य रायः सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ७ ॥

वन्वन् । अवातः । अभि । देवऽवीतिं । इन्द्राय । सोम । वृचऽहा । पवस्व ।

शग्धि । महः । पुरुऽचंद्रस्य । रायः । सुऽवीर्यस्य । पतयः । स्याम ॥ ७ ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचविंशो वर्गः ॥

प्र हिन्वान इति षडृचं पंचमं सूक्तं मैत्रावरुणेर्वसिष्ठस्यार्धे चिष्टुभं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र हिन्वानः षड्वसिष्ठ इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र हिन्वानो जनिता रोदस्यो रथो न वाजं सनिष्यन्नयासीत् ।

इंद्रं गच्छन्नायुधा संशिशानो विश्वा वसु हस्तयोरादधानः ॥ १ ॥

प्र । हिन्वानः । जनिता । रोदस्योः । रथः । न । वाजं । सनिष्यन् । अयासीत् ।

इंद्रं । गच्छन् । आयुधा । संऽशिशानः । विश्वा । वसु । हस्तयोः । आऽदधानः ॥ १ ॥

हिन्वानः प्रेर्यमाणोऽध्वर्यादिभिर्जनितोत्पादयिता रोदस्योर्द्यावापृथिव्योः । तयोर्जनयितृत्वं वृष्टिप्रदानहविःप्रापणाभ्यां । तादृक् सोमो वाजमन्नं सनिष्यन् दास्यन् प्रायासीत् प्रयच्छति । इंद्रं गच्छन् प्राप्नुवन् आयुधायुधानि संशिशानः सम्यक् तीक्ष्णीकुर्वन् इंद्रसाहाय्यगमनार्थं तीक्ष्णायुधः सन् विश्वा सर्वाणि वसु वसूनि हस्तयोरादधानोऽस्मभ्यं दानाय एवं कुर्वन् प्रायासीत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि चिपृष्ठं वृषणं वयोधामांगूषाणामवावशन्तं वाणीः ।

वना वसानो वरुणो न सिंधून्वि रत्नधा दयते वार्याणि ॥ २ ॥

अभि । चिपृष्ठं । वृषणं । वयःधा । आंगूषाणां । अवावशन्तं । वाणीः ।

वना । वसानः । वरुणः । न । सिंधून् । वि । रत्नधाः । दयते । वार्याणि ॥ २ ॥

चिपृष्ठं चीणि पृष्ठानि स्तोत्राणि द्रोणकलशादिस्थानानि वा सवनानि वा यस्य स तथोक्तः । तं वृषणं वर्षकं वयोधामन्नस्य दातारं सोममांगूषाणामाघोषवतां स्तोत्राणां वाणीर्वाचोऽभ्यवावशन्तं । शब्दयन्ते । वना वनान्युदकानि वसान आच्छादयन् वरुणो न वरुण इव सिंधूनाच्छादयति तद्वत् । रत्नधा रत्नानां दाता सोमो वार्याणि धनानि दयते । प्रयच्छति स्तोत्रभ्यः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शूरयामः सर्ववीरः सहावाज्जेता पवस्व सनिता धनानि ।

तिग्मायुधः क्षिप्रधन्वा समत्स्वषाळहः साह्यान्पृतनासु शबून् ॥ ३ ॥

शूरऽयामः । सर्वऽवीरः । सहावान् । जेता । पवस्व । सनिता । धनानि ।

तिग्मऽआयुधः । क्षिप्रऽधन्वा । समत्ऽसु । अषाळहः । साह्यान् । पृतनासु । शबून् ॥ ३ ॥

हे सोम पवस्व त्वं । कीदृशस्त्वं । शूरयामः । शूराणां यामः संघो यस्य सः । सर्ववीरः सर्वे वीरा यस्य स तथोक्तः । सहावान् सहनवान् जेता जयशीलः सनिता संभक्ता धनानि । तिग्मायुधः तीक्ष्णप्रहरणसाधनः । क्षिप्रधन्वा क्षिप्र-सहनशीलधन्वा समत्सु संयामेष्वषाळहोऽसोढः साह्यान् अभिभवन् । कुच । पृतनासु शत्रुसेनासु । कान् । शबून् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उरुगण्भूतिरभयानि कृण्वन्समीचीने आ पवस्वा पुरंधी ।

अपः सिषासन्नुषसः स्वर्गाः सं चिक्रदो महो अस्मभ्यं वाजान् ॥ ४ ॥

उरुऽगण्भूतिः । अभयानि । कृण्वन् । समीचीने इति संऽईचीने । आ । पवस्व ।

पुरंधी इति पुरेऽधी ।

अपः । सिषासन् । उषसः । स्वः । गाः । सं । चिक्रदः । महः । अस्मभ्यं । वाजान् ॥ ४ ॥

हे सोम उरुगण्धूतिर्विस्तीर्णमार्गस्त्वमभयानि स्तोतृभ्यः कृण्वन् कुर्वन् पुरंधी ।
इदं द्यावापृथिव्योर्नाम । ते समीचीने संगते कुर्वन् आ पवस्व । आ क्षर । अप
उषसः स्वरादित्यं गा रश्मीश्च सिषासन् पुष्ट्यर्थं संभक्तुमिच्छन् सं चित्रदः ।
संक्रंदसे । महो महतो महांति वाजानन्त्रान्यस्मभ्यं दातुमिति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मत्सि सोम वरुणं मत्सि मिचं मत्सीद्रमिंदो पवमान विष्णुं ।

मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान्मत्सि महामिंद्रमिंदो मदाय ॥ ५ ॥

मत्सि । सोम । वरुणं । मत्सि । मिचं । मत्सि । इंद्रं । इंद्रो इति । पवमान । विष्णुं ।

मत्सि । शर्धः । मारुतं । मत्सि । देवान् । मत्सि । महां । इंद्रं । इंद्रो इति । मदाय ॥ ५ ॥

हे पवमान पूयमानेदो सोम त्वं वरुणादीन् मत्सि तर्पय तेषां मदाय ।
इंद्रस्य प्राधान्याद्द्विरभिधानं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवा राजेव ऋतुमाँ अमेन विश्वा घनिघ्नदुरिता पवस्व ।

इंदो सूक्ताय वचसे वयो धा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥

एव । राजाऽडव । ऋतुऽमान् । अमेन । विश्वा । घनिघ्नत् । दुःऽइता । पवस्व ।

इंदो इति । सुऽउक्ताय । वचसे । वयोः । धाः । यूयं । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥ ६ ॥

अनया स्तुतिमुपसंहरन् फलमाशास्ते । हे सोम एवैवं स्तुत इति शेषः ।
ऋतुमांस्त्वं राजेवामेन बलेन विश्वा सर्वाणि दुरिता दुरितानि घनिघ्नद्विना-
शयन् पवस्व । हे इंदो दीप्न सोम सूक्ताय शोभनमुदिताय वचसेऽस्माकं स्तोत्राय
तद्वचो विमृष्यार्थवदवगत्य वयो धाः । अन्नं धेहि । अन्नलाभस्य स्तुतिनिमित्त-
कत्वाप्तस्य स्तुतिवचसः प्राधान्येनोक्तिः । शिष्टं सिद्धं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये षड्विंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽथतुरो देवाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमागंप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुर-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये

सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
 तृतीयं श्रुतितत्त्वज्ञः सप्रमस्याष्टकस्य सः ।
 व्याख्याय सायणामात्यश्चतुर्थे व्याचिकीर्षति ॥

तचासर्जीति षट्चमष्टमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धं बैष्टुभं पवमानसोम-
 देवताकं । असर्जि कश्यप इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असर्जि वक्त्रा रथ्ये यथाजौ धिया मनोता प्रथमो मनीषी ।
 दश स्वसारो अधि सानो अध्येऽजंति वह्निं सदनान्यच्छ ॥ १ ॥
 असर्जि । वक्त्रा । रथ्ये । यथा । आजौ । धिया । मनोता । प्रथमः । मनीषी ।
 दश । स्वसारः । अधि । सानौ । अध्ये । अजंति । वह्निं । सदनानि । अच्छ ॥ १ ॥

वक्त्रा शब्दायमानः । वच परिभाषणे । वनिप् । एतादृशः पवमानः सोम
 आजौ । अजंति कर्मार्थमृत्विज इत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन्धिया कर्मणा स्तोत्रेण वा
 साकमसर्जि । सृज्यते पाचेष्टिति । तच्च दृष्टांतः । रथ्ये यथा रथार्हं आजौ । संया-
 मनार्मतत् अजंति प्रक्षिपंत्यायुधान्यचेति । तस्मिन्नश्वो यथा धियांगुल्या सृज्यते
 तद्वत् । कीदृशः । मनोता । यस्मिन्देवानां मनांस्योतानि प्रोतानि सः । तथा च
 ब्राह्मणं तस्मिन् हि तेषां मनांस्योतानीति । प्रथमः । सर्वेषां देवानां मुख्यः ।
 मनीषी । मनस ईषा मनीषा स्तुतिः । तद्वान् । दश स्वसारो दशसंख्याका
 अंगुलयः सदनानि यज्ञगृहाण्यच्छाभिमुखीकृत्य वह्निं वोढारं सोमं सानौ
 समुच्छ्रुते । अधिः सप्रम्यर्थानुवादकः । अध्येऽविभवेऽविवालेन कृते पवि-
 चेऽजंति । प्रेरयंति । अज गतिक्षेपणयोः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वीती जनस्य दिव्यस्य कथ्यरधि सुवानो नहुषेभिरिंदुः ।
 प्र यो नृभिरमृतो मर्त्येभिर्मर्मृजानोऽविभिर्गोभिरग्निः ॥ २ ॥
 वीती । जनस्य । दिव्यस्य । कथ्यः । अधि । सुवानः । नहुषेभिः । इंदुः ।
 प्र । यः । नृऽभिः । अमृतः । मर्त्येभिः । मर्मृजानः । अविऽभिः । गोऽभिः । अत्ऽभिः ॥ २ ॥

कथैः साधुभिः स्तोतृभिर्नहुषेभिर्मनुषैः सुवानोऽभिषूयमाण इन्दुः सोमो दिव्यस्य दिवि भवस्य जनस्य देवगणस्य वीती । सुपां सुलुगिति चतुर्थ्याः पूर्व-सवर्णदीर्घः । सोमभक्षणार्थं यज्ञमधिगच्छति । किंचामृतो मरणधर्मरहितो यः सोमो नृभिः कर्मनेतृभिर्मर्त्येभिर्मर्त्यैरविभिरविमयैः पविचैस्तथा गोभिरानुहैरधि-षवणचर्मभिः । यज्ञा गोविकारैः क्षीरादिभिरद्भिर्वसतीवर्यादिभिरुदकैश्च मर्मज्ञानो भृशं शोध्यमानः सन् यज्ञं प्रति गच्छति । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषा वृष्णे रोरुवदंशुरस्मै पवमानो रुणदीर्ते पयो गोः ।

सहस्रमृक्का पथिभिर्वचोविदध्वस्मभिः सूरौ अण्वं वि याति ॥ ३ ॥

वृषा । वृष्णे । रोरुवत् । अंशुः । अस्मै । पवमानः । रुणत् । ईर्ते । पयः । गोः ।

सहस्रं । मृक्का । पथिऽभिः । वचऽवित् । अध्वस्मऽभिः । सूरः । अण्वं । वि । याति ॥ ३ ॥

वृषा कामानां वर्षको वृषेवाचरन्वा रोरुवद्भृशं शब्दायमानोऽंशुः सोमः पवमानः पूयमानः सन् अस्मै वृष्णे वर्षकायेन्द्राय तदर्थं रुणत् । रोचतेरिदं रूपं । आरोचमानं श्वेतं गोः पय आश्रयणद्रव्यमीर्ते । गच्छति । ईर गतौ । आदादिकः । किंच मृक्का । छंदसीवनिपाविति मत्वर्थीयो वनिप् । स्तोचवान् अत एव वचोवित् स्तुतीनां ज्ञाता सूरः सुवीर्यः सर्वेषामग्निष्टोमादिकर्मणि प्रेरकः सोमोऽध्वस्मभिर्ध्वंसनवर्जितैर्हिंसारहितैः सहस्रं पथिभिर्वहुभिर्मागेरेण्वं सूक्ष्मच्छिदं पविचं वि याति । अतीत्य द्रोणकलशं गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

रुजा दृळ्हा चिद्रक्षसः सदांसि पुनान इंद ऊर्णुहि वि वाजान् ।

वृश्चोपरिष्टात्तुजता वधेन ये अंति दूरादुपनायमेषां ॥ ४ ॥

रुज । दृळ्हा । चित् । रक्षसः । सदांसि । पुनानः । इंदो इति । ऊर्णुहि । वि । वाजान् ।

वृश्च । उपरिष्टात् । तुजता । वधेन । ये । अंति । दूरात् । उपनायं । एषां ॥ ४ ॥

हे सोम दृळ्हा चिद्रक्षान्यपि परैरगंतव्यत्वेन रक्षसो राक्षसस्य सदांसि स्थामानि पुराणि रुज । विनाशय । रुजो भंगे । तौदादिकः । किंच हे इंदो पवमानः पुनानः पविषादिभिः पूयमानस्त्वं वाजान् तस्याच्चानि तस्य बलानि वोर्णुहि । आच्छादय ।

आहरेत्यर्थः ॥ तथा ये राक्षसा उपरिष्टादूर्ध्वदेशादागच्छन्ति ये वांन्यंतिके समीप
आगच्छन्ति । ये च दूरादूर्ध्वदेशाद्वागच्छन्ति तेषां राक्षसानामुपनायमुपनेतारं स्वा-
मिनं तुजता । तुजतिर्हिंसाकर्मा । हिंसकेन वधेन हननसाधनेनायुधेन त्वं वृश्च ।
छिंधि । ओवश्चू छेदने । तौदादिकः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स प्रलवन्नव्यसे विश्ववार सूक्ताय पथः कृणुहि प्राचः ।

ये दुःषहासो वनुषा बृहंतस्तांस्ते अश्याम पुरुकृत्पुरुक्षो ॥ ५ ॥

सः । प्रलवत् । नव्यसे । विश्ववार । सुऽउक्ताय । पथः । कृणुहि । प्राचः ।

ये।दुःसहासः।वनुषा।बृहंतः।तान्।ते।अश्याम।पुरुऽकृत्।पुरुक्षोऽतिपुरुक्षो॥५॥

हे विश्ववार विश्वैः सर्वैर्वरणीय हे सोम स तादृशस्त्वं प्रलवत् पुराण इव
स्थितस्त्वं नव्यसे नवीयसे नवतराय । नवशब्दादीयमुनीकारलोपच्छांदसः । तस्मै
सूक्ताय शोभनस्तुतिकाय मह्यं पथो मार्गान् प्राचः प्राचीनान् कृणुहि । कुरु ।
सर्वत्र गमनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥ कृवि हिंसाकरणयोः । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः ॥ हे
पुरुकृत् बहुकर्मन् हे पुरुक्षो । दुष्टु शब्दे । मितट्टादिच्चाङुप्रत्ययः । बहुविधं
गच्छायमान हे सोम दुःसहासो रक्षोभिः सोदुमशक्या अत एव वनुषा । वन-
तिर्हिंसार्थः । हिंसया युक्ता बृहंतो महान्तो ये त्वदीया अंगः संति तान् ते तव
स्वभूतानंगान्वयं यजेऽश्याम । प्राप्नुयाम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवा पुनानो अपः स्वर्गा अस्मभ्यं तोका तनयानि भूरि ।

गं नः शेचमुरु ज्योतीषि सोम ज्योक्ः सूर्ये दृश्ये रिरिहि ॥ ६ ॥

एव । पुनानः । अपः । स्वः । गाः । अस्मभ्यं । तोका । तनयानि । भूरि ।

गं । नः । शेचं । उरु । ज्योतीषि । सोम । ज्योक् । नः । सूर्ये । दृश्ये । रिरिहि ॥ ६ ॥

हे सोम एवं पुनानः पूयमानः पवित्रादिभिरस्मभ्यं रिरिहि । प्रापय ।
प्रयच्छ । किं तत् । अपः । अप इत्यंतरिक्षनाम । आप्नोति सर्वमपि । अंतरिक्षं
स्वः स्वर्गं द्युलोकं गाः । सर्वगम्यतेऽचेति गावः पृथिव्यः । ताः पृथिवीश्च भूरि ।
सुपां सुलगिति द्वितीयाया लुक् । बहून् तोकान् तनयानि । तन्वन्ति कुलमिति

तनयाः पौत्राः । तांश्च तथा नोऽस्मभ्यं क्षेचं शं सुखकरं कुरु । हे सोम ज्योतीषि
नक्षत्राण्युरुह्यन्तरिक्षे विस्तीर्णानि कुरु । तथा नोऽस्मभ्यं सूर्यमादित्यं ज्योक् ।
चिरनामैतत् । चिरकालं दृश्ये द्रष्टुं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे प्रथमो वर्गः ॥

परि सुवान इति षडृचं सप्तमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यापि त्रैष्टुभं पवमान-
सोमदेवताकं । परि सुवान इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि सुवानो हरिरंशुः पवित्रे रथो न सर्जि सनये हियानः ।

आपच्छ्लोकमिन्द्रियं पूयमानः प्रति देवाँ अजुषत प्रयोभिः ॥ १ ॥

परि । सुवानः । हरिः । अंशुः । पवित्रे । रथः । न । सर्जि । सनये । हियानः ।

आपत् । श्लोकं । इन्द्रियं । पूयमानः । प्रति । देवान् । अजुषत । प्रयः । भिः ॥ १ ॥

सुवानोऽभिषूयमाणो हियान ऋत्विग्भिः प्रेर्यमाणो हरिर्हरितवर्णोऽंशुः सोमः
पवित्रेऽविवालेन कृते दशापवित्रे परि सर्जि । परिमृज्यते । किमर्थं । सनये
धनलाभाय देवानां संभजनाय वा । तच्च दृष्टांतः । रथो न रथो यथा युद्धे
शत्रुवधार्थं शत्रुधनहरणार्थं वा मृज्यते तद्वत् । किंच । पूयमानः पवित्रेण सोऽयं
सोम इन्द्रियं इन्द्रलिंगमिन्द्रस्य पर्याप्तं वा श्लोकं स्तोत्रमपत् । आप्नोति । आपू-
ष्याप्नौ । लेट्छादागमः । तथा स सोमः प्रयोभिः प्रीणयितृभिर्हवीरूपैरन्नेर्देवान्प्रत्य-
जुषत । प्रतिसेवते । जुषी प्रीतिसेवनयोः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अच्छा नृचक्षा असरत्पवित्रे नाम दधानः कविरस्य योनौ ।

सीदन्होतेव सदर्ने चमूषूपेमगमन्नुषयः सप्त विप्राः ॥ २ ॥

अच्छ । नृचक्षाः । असरत् । पवित्रे । नाम । दधानः । कविः । अस्य । योनौ ।

सीदन् । होताऽइव । सदर्ने । चमूषु । उप । ई । अगमन् । ऋषयः । सप्त । विप्राः ॥ २ ॥

नृचक्षा नृणां द्रष्टा कविः क्रांतप्रज्ञः सोमो नाम वसतीवर्याख्यमुदकं दधानो
धारयन् अस्यतादृशस्यात्मनो योनौ स्थाने पवित्रेऽच्छासरत् । अभितः सरति ।

ततः स॒दने । सी॒द॒त्यचे॒ति स॒दनो य॒ज्ञः । तस्मिन् हो॒तेव हो॒ता यथा दे॒वान् स्तो-
तुमु॒पवि॒शति तद्दे॒वाना॒गांतुमु॒पवि॒शन् सोमश्च॒मूषु । च॒म॒न्ति च॒म्बो यहा॒दयः ।
तेष्व॒भिस॒रति । अ॒न॒न्तरं स॒प्रसं॒ख्याका वि॒प्रा मे॒धावि॒नः । भ॒रद्वा॒जः क॒श्यपो
गोत॒मोऽचि॒र्वि॒श्वा॒मि॒चो ज॒मद॒मि॒र्वसि॒ष्ठ इत्ये॒त ऋ॒षयः । ई॒मेनं सोममु॒पाग॒मन् ।
स्तो॒चैरु॒पग॒च्छ॒न्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र सु॒मे॒धा गा॒तुवि॒द्वि॒श्वदे॒वः सोमः पु॒ना॒नः स॒द ए॒ति नि॒त्यं ।

भुव॒द्वि॒श्वेषु॒ का॒व्येषु॒ रंता॒नु ज॒ना॒न्यत॒ते प॒ञ्च धी॒रः ॥३॥

प्र । सु॒ऽमे॒धाः । गा॒तुऽवि॒त् । वि॒श्वऽदे॒वः । सोमः । पु॒ना॒नः । स॒दः । ए॒ति । नि॒त्यं ।

भुव॑न् । वि॒श्वेषु॑ । का॒व्येषु॑ । रंता॑ । अ॒नु । ज॒ना॒न् । य॒त॒ते । प॒ञ्च । धी॒रः ॥३॥

सुमेधाः । नित्यमसिच् प्रजामेधयोरित्यसिच्समासांतः । शोभनप्रज्ञो गातु-
विन्मार्गस्य वेत्ता । यद्वा गातवः स्तोतारः । तेषां धनस्य लभयिता विश्वदेवः
सर्वदेवोपगतः । यद्वा । देवो देवनं दीप्तिः । व्यापकदीप्तिरुक्तः । एतादृशः सोमः
पुनानः पूयमानः सन् नित्यमविनश्वरं सदः स्थानं द्रोणकलशं प्रैति । प्रगच्छति ।
ततो विश्वेषु सर्वेषु काव्येषु कविकर्मसु स्तोत्रेषु रंता भुवत् । रमणशीलो भवति ।
रमेस्ताच्छीलिकस्तृन् । तथा धीरः प्राज्ञः सोऽयं पञ्च जनान् निषादपञ्चमांश्चतुरो
वर्णाननुयतते । अनुगंतुं प्रयत्नं करोति । अनुगच्छति यावत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तव॒ त्वे सोम॒ पव॒मान॒ नि॒ण्ये वि॒श्वे दे॒वास्त्रय॒ एका॒द॒शासः॑ ।

द॒शं स्व॒धाभि॒रधि॒ सानो॒ अ॒व्ये मृ॒जंति॒ त्वा न॒द्यः स॒प्र य॒द्भीः ॥४॥

तव॑ । त्वे । सोम॑ । पव॒मान॑ । नि॒ण्ये । वि॒श्वे । दे॒वाः । त्रयः॑ । ए॒का॒द॒शासः॑ ।

द॒शं । स्व॒धाभिः॑ । अधि॑ । सानो॑ । अ॒व्ये । मृ॒जंति॑ । त्वा । न॒द्यः । स॒प्र । य॒द्भीः ॥४॥

हे पवमान पूयमान हे सोम तव स्वभृताः त्वे ते प्रसिद्धास्त्रय एकादशासः ।
पूरणार्थे इदप्रत्ययः । त्रयस्त्रिंशत्संख्याका विश्वे सर्वे देवा निण्ये । अंतर्हितनामैतत् ।
अंतर्हिते स्थाने द्युलोके वर्तते । तादृशं त्वां दशसंख्याका अंगुलयोऽधि साना-
वधिकं समुच्छ्रितेऽव्येऽविमये पवित्रे स्वधाभिरुदकैर्मृजंति । शोधयंति । किञ्च ।

यद्भीः । वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । यद्भ्यो महत्यः सप्तसंख्याका गंगाद्या नद्यस्त्वा
त्वां मृजंति । वसतीवर्यात्मकैरेकधनात्मकैश्च स्वीर्यैरुदकैस्त्वां मार्जयंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तच्च सत्यं पवमानस्यास्तु यच्च विश्वे कारवः संनसंत ।

ज्योतिर्यदहे अकृणोदु लोकं प्रावन्मनुं दस्यवे कभीकं ॥ ५ ॥

तत् । नु । सत्यं । पवमानस्य । अस्तु । यच्च । विश्वे । कारवः । संनसंत ।

ज्योतिः । यत् । अहे । अकृणोत् । ऊं इति । लोकं । प्र । आवत् । मनुं । दस्यवे । कः ।

अभीकं ॥ ५ ॥

सत्यं सत्यभूतं तत्प्रसिद्धस्य पवमानस्य सोमस्य स्थानं नु क्षिप्रमस्माकमस्तु ।
यच्च यस्मिन् स्थाने विश्वे सर्वे कारवः स्तोतारः संनसंत स्तोतुं संगच्छंते तत्
स्थानमस्तु । अस्य सोमस्य यज्ज्योतिरहे दिवसाय लोकमालोकं प्रकाशमकृणोत्
करोति । उ इत्यवधारणे । तज्ज्योतिर्मनुमेतन्नामानं राजर्षिं प्रावत् प्रकर्षणा-
रक्षत् । तथा सोमः स्वीयं तेजो दस्यवे सर्वस्योपश्रपयिचेऽसुरायाभीकमभिगम-
नशीलं कः । अकार्षीत् । करोतेर्लुङि मंचे घसेति ज्वेलुक् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि सद्येव पशुमांति होता राजा न सत्यः समितीरियानः ।

सोमः पुनानः कलशाँ अयासीत्सीदन्मृगो न महिषो वनेषु ॥ ६ ॥

परि । सद्येऽइव । पशुऽमांति । होता । राजा । न । सत्यः । संनसंतीः । इयानः ।

सोमः । पुनानः । कलशान् । अयासीत् । सीदन् । मृगः । न । महिषः । वनेषु ॥ ६ ॥

होता देवानामाह्वातत्विक् पशुमांति पशुमतः सद्येव यज्ञगृहान्यथोपगच्छति ।
किंच । राजा न यथा राजा सत्यः सत्यकर्म सन् समितीः । संयामनामैतत् ।
सम्यक् प्राप्यते योद्धृभिरचेति । तान्संयामानियानो गच्छन् भवति तथा पुनानः
सोमो वनेषु वननीयेषु वसतीवर्याख्येषूदकेषु सीदन् मृगो न महिषो महिषाख्यो
मृग इवोदकेषु तिष्ठन् कलशान् द्रोणाभिधानानयासीत् परियाति । यद्वा । महिषो
महान्पूज्यो वा सोमः कलशान्परिगच्छतीति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वितीयो वर्गः ॥

साकमुक्ष इति पंचर्चमष्टमं सूक्तं । गौतमस्य नोधस आर्षे । पूर्ववच्छंदोदेवते ।
तथा चानुक्रम्यते । साकमुक्षः पंच नोधा इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

साकमुक्षो मर्जयंत स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुचीः ।

हरिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अत्यो न वाजी ॥ १ ॥

साकंऽउक्षः । मर्जयंत । स्वसारः । दश । धीरस्य । धीतयः । धनुचीः ।

हरिः । परि । अद्रवत् । जाः । सूर्यस्य । द्रोणं । ननक्षे । अत्यः । न । वाजी ॥ १ ॥

साकमुक्षः सह युगपत्सिंचन्त्यः । उक्ष सेचने । क्षिपि रूपं । तादृश्यः स्वसारः
कर्मकरणार्थमितस्ततः सुष्ठु गच्छन्त्योऽंगुलयो मर्जयंत । सोमं शोधयन्ति । मृजु
शौचालंकारयोः । तथा दश दशसंख्याका धीतयः । अंगुलिनामैतत् । अंगुलयो
धीरस्य समर्थस्य प्राज्ञस्य वा देवैर्ध्यातव्यस्य काम्यमानस्य वा सोमस्य धनुचीः
प्रेरयिष्यो भवन्ति । ततो हरिर्हरितवर्णः सोमः सूर्यस्य जाः प्रादुर्भूता जाया
दिशस्ताः पर्यद्रवत् । परितो गच्छति । सूर्यतेजसा व्याविर्भवन्तीति दिशां तस्य
जात्वं । अत्योऽतनशीलो वाजी नाश्व इव स्थितः सोमो द्रोणं कलशं ननक्षे ।
व्याप्नोति । नक्षतिर्थाप्रिकर्मा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं मातृभिर्न शिशुर्वावशनो वृषा दधन्वे पुरुवारो अग्निः ।

मर्यो न योषामभि निष्कृतं यन्त्सं गच्छते कलशं उस्त्रियाभिः ॥ २ ॥

सं । मातृऽभिः । न । शिशुः । वावशनः । वृषा । दधन्वे । पुरुऽवारः । अत्ऽभिः ।

मर्यैः । न । योषां । अभि । निऽकृतं । यन् । सं । गच्छते । कलशे । उस्त्रियाभिः ॥ २ ॥

वावशनो देवान्कामयमानो वृषा कामानां वर्षकोऽत एव पुरुवारो बहु-
भिर्वरणीयः सोमोऽग्निर्मातृभूताभिर्वसतीवरीभिः सं दधन्वे । संधार्यते । तत्र
दृष्टान्तः । मातृभिर्न शिशुः । कामयमानः पुत्रो यथा मातृभिः पयःप्रदानेन
संधार्यते ॥ धविर्गत्यर्थः । कर्मणि लिटि रूपं ॥ मर्यो न मनुष्यो यथा योषां
युवतिमभिगच्छति तद्वन्निष्कृतं संस्कृतं स्वस्थानमभियन् अभिगच्छन् कलशे
द्रोणाभिधान उस्त्रियाभिरग्निर्गोविकारिः क्षीरादिभिर्वा संगच्छते ॥ गमेरकर्मकात्
समो गम्युद्धीत्यात्मनेपदं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उ॒त प्र पि॒ष्य ऊ॒ध॒र॒घ्ना॒या इ॒दु॒र्धा॒राभिः॑ स॒च॒ते सु॒मे॒धाः ।

मू॒र्धा॒नं गा॒वः प॒य॒सा च॒मू॒ष॒भि श्री॑ण॒न्ति व॒सु॒भिर्न नि॒क्तैः ॥३॥

उ॒त । प्र । पि॒ष्ये । ऊ॒धः । अ॒घ्ना॒याः । इ॒दुः । धा॒राभिः । स॒च॒ते । सु॒मे॒धाः ।

मू॒र्धा॒नं । गा॒वः । प॒य॒सा । च॒मू॒षु । अ॒भि । श्री॑ण॒न्ति । व॒सु॒भिः । न । नि॒क्तैः ॥३॥

उतापि चाघ्नायाः । अघ्येति गोनाम । अहंतव्याया गोरूधः पयःस्थानं सोमः प्र पिष्ये । ओषध्यादिषु सोमः प्रविश्य प्रकर्षेणाप्याययति । प्यायतेर्लिटि लिङ्गङोश्चेति पीभावः । सुमेधाः गोभनप्रज्ञः सोऽयमिन्दुः सोमो धाराभिः सचते । समविति । संगच्छते । ततो गावश्चमूषु । चमन्ति भक्षयन्त्यत्र सोममिति चम्बो ग्रहादयः । तेषु स्थितं मूर्धानं समुच्छ्रितमिमं सोमं पयसा श्वेतेनाभिः श्रीणन्ति । अभित आच्छादयन्ति । तच्च दृष्टान्तः । निक्तैः प्रक्षालितैर्वसुभिर्न वस्त्वैर्यथाच्छादयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नो॑ दे॒वेभिः॑ प॒व॒मान र॒दं॒दो र॒यि॒म॒श्वि॒नं वा॒व॒शानः॑ ।

र॒थि॒रा॒य॒तामु॒श॒ती पु॒रं॒धि॒र॒स्म॒द्य॒गा दा॒व॒ने व॒सू॒नां ॥४॥

सः । नः । दे॒वेभिः । प॒व॒मान । र॒द । इ॒दो इति॑ । र॒यिं । अ॒श्वि॒नं । वा॒व॒शानः ।

र॒थि॒रा॒य॒तां । उ॒श॒ती । पु॒रं॒धिः । अ॒स्म॒द्य॒क् । आ । दा॒व॒ने । व॒सू॒नां ॥४॥

हे पवमान पूयमान सोम स तादृशस्त्वं नोऽस्मभ्यं देवेभिर्देवैः सह रद । प्रयच्छ । किं तत् उच्यते । हे इंदो पात्रेषु क्षरन् सोम वावशानः कामयमानः सन् अश्विनमश्वन्तं रयिं धनं प्रयच्छेति । किंच रथिरायतां । रथो येषामस्तीति रथिराः । मेधारथाभ्यामितीरप्प्रत्ययः । तद्वदाचरतस्तानिच्छतो वा पुरुषानुशती कामयमाना पुरंधिस्त्वदीया बहुविधा धीर्वसूनां धनानां दावने दानायास्मद्यक् अस्मदभिमुख्यागच्छतु । यद्वा रथिरायतामिति धनानां विशेषणं । बलवतां धनानामिति ॥ अस्मद्यक् । विष्णुदेवयोश्च ढेरद्व्यंचतावप्रत्यय इत्यद्यादेशः । अद्रिसधोरंतोदात्तत्वनिपातनादुदात्तस्वरितयोर्यण इति स्वरितः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नू नो रयिमुप मास्व नृवंतं पुनानो वातायं विश्वचंद्रं ।

प्र वंदितुरिंदो तार्यायुः प्रातर्मसू धियावसुर्जगम्यात् ॥ ५ ॥

नु । नः । रयिं । उप । मास्व । नृऽवंतं । पुनाः । वातायं । विश्वऽचंद्रं ।

प्र । वंदितुः । इंदो इति । तारि । आयुः । प्रातः । मसू । धियाऽवसुः । जगम्यात् ॥ ५ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्मभ्यं नू क्षिप्रं नृवंतं मनुष्यैर्युक्तं । छांदसं मतुपो वत्वं । तादृशं रयिं धनमुप मास्व । उपनिर्मिमीष । उपकुर्वित्यर्थः । किंच विश्वचंद्रं सर्वेषामाह्लादकं वातायं । उदकनामैतत् । उदकं च कुरु । तथा हे इंदो सोम वंदितुस्तव स्तोतुरायुर्जीवनं प्र तारि । त्वया वर्धितमस्तु । सोऽयं सोमो धियावसुर्वुद्धा कर्मणा वा प्राप्नोतः प्रातः काले वा सवने वा मसू शीघ्रमस्मदीयं यज्ञं प्रति जगम्यात् । आगच्छेत् । गमेर्लिङि बहुलं छंदसीति शपः स्युः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे तृतीयो वर्गः ॥

अधि यदिति पंचर्चे नवमं सूक्तं । आंगिरसस्य कण्वस्यापि । तथानुक्रम्यते । अधि यत्कण्व इति । पूर्ववच्छंदोदेवते । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अधि यदस्मिन्वाजिनीव शुभः स्पर्धते धियः सूर्ये न विशः ।

अपो वृणानः पवते कवीयन्व्रजं न पशुवर्धनाय मन्म ॥ १ ॥

अधि । यत् । अस्मिन् । वाजिनिऽइव । शुभः । स्पर्धते । धियः । सूर्ये । न । विशः ।

अपः । वृणानः । पवते । कविऽयन् । व्रजं । न । पशुऽवर्धनाय । मन्म ॥ १ ॥

यद्यदास्मिन्सोमे वाजिनीव शुभोऽश्वे यथा वस्त्रप्रभृत्यलंकारा भवन्ति । यदा वास्मिन्सोमे सूर्ये न यथा सूर्ये विशो रश्मय उदिता भवन्ति । तदा धियोऽंगुल-योऽधि स्पर्धते । अहं पुरस्ताच्छोधयाम्यहं पुरः शोधयामीत्यहमहमिकयोप-तिष्ठन्ति । ततोऽयं सोमोऽपो वसतीवरीवृणान आच्छादयन् पवते । पाषेषु क्षरति । कलग्नधगच्छति । कीदृशः । कवीयन् कविरिवाचरन् । यद्वा । कवयः स्तोतारः । तानिच्छन् । तत्र दृष्टान्तः ॥ व्रजं न मन्म मननीयं गवां गोष्ठं

पशुवर्धनाय पशूनां वर्धनाय गोपालः परिगच्छति । तथा देवानां प्रीणनाय पाषाणि प्रति पवत इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

द्विता व्यूर्खेन्नमृतस्य धाम स्वर्विदे भुवनानि प्रथंत ।

धियः पिन्वानाः स्वसरे न गावः ऋतायंतीरभि वावश्च इंदुं ॥२॥

द्विता । विऽऊर्खेन् । अमृतस्य । धाम । स्वऽविदे । भुवनानि । प्रथंत ।

धियः । पिन्वानाः । स्वसरे । न । गावः । ऋतऽयंतीः । अभि । वावश्चे । इंदुं ॥२॥

अमृतस्योदकस्य धाम धारकं स्थानमंतरिक्षं सोमो द्विता द्विधा व्यूर्खेन् उभयतः स्वतेजसाच्छादयन् मध्येन गच्छति । ततः स्वर्विदे सर्वज्ञाय तस्मै सोमाय भुवनानि प्रथंत । विस्तीर्णानि भवंति । तस्य रग्मीनां संचरणार्थं प्रथंत इत्यर्थः । अथ पिन्वानाः प्रीणयिष्यो धियः स्तुतिलक्षणवाच ऋतायंतीर्यज्ञमिच्छन्त्यः सत्यस्तमिममिंदुं सोममभिलक्ष्य स्वसरे यागाहनि वावश्चे । शब्दायंते । यद्वा । सोमं कामयंते । तच्च दृष्टांतः । गावो न । यथा पिन्वमानाः पयः क्षरंत्यो गावः स्वसरे । मुष्यस्यंते प्रेर्यंते गावोऽचेति स्वसरो गोष्ठं । तस्मिन्नच्छाभिलक्ष्य शब्दं कुर्वन्ति । तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि यत्कविः काष्या भरते शूरो न रथो भुवनानि विश्वा ।

देवेषु यशो मर्ताय भूषन्दक्षाय रायः पुरुभूषु नय्यः ॥३॥

परि । यत् । कविः । काष्या । भरते । शूरः । न । रथः । भुवनानि । विश्वा ।

देवेषु । यशः । मर्ताय । भूषन् । दक्षाय । रायः । पुरुऽभूषु । नय्यः ॥३॥

कविः क्रांतप्रज्ञः सोमः काष्या काष्यानि कवेः कर्मणि स्तोत्राणि यद्यदा परि भरते परितो विभर्ति । परिगच्छतीति दावत् । कथमिव । शूरो न । यथा शूरः शत्रूणां बाधको रथस्तदीयो विश्वा भुवनानि संयामिकानि भूतानि परियाति तद्वत् । तदानीं देवेषु स्थितं यशो व्यापकं धनं मर्ताय मनुष्याय स्तोत्रे भूषन् । भवतेरंतर्भावितण्यर्थात्सनि रूपं । भावयितुमिच्छन् सोमो राय आत्मना दत्तस्य धनस्य दक्षाय वृद्ध्यर्थं पुरुभूषु बहुषु यज्ञभवनेषु नय्यः स्तोतव्यो भवति । एतु स्तुतौ । अथो यात् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒श्वे जा॒तः अ॒श्व आ॒ निरि॒याय॒ अ॒श्वं वयो॑ ज॒रितृ॒भ्यो दधा॑ति ।

अ॒श्वं वसा॑ना अ॒मृत॒त्वमा॒य॒भवे॑ति स॒त्या स॒मिथा॑ मि॒तद्रौ ॥४॥

अ॒श्वे । जा॒तः । अ॒श्वे । आ । निः । इ॒या॒य । अ॒श्वं । वयोः । ज॒रितृ॒भ्यः । द॒धा॒ति ।

अ॒श्वं । वसा॑नाः । अ॒मृत॒त्वम् । आ॒यन् । भवे॑ति । स॒त्या । सं॒इ॒था । मि॒त॒द्रौ ॥४॥

स सोमः अश्वे जातः संपदर्थं प्रादुर्भूतो भवति । तदेवाह । अश्वे अश्वमेवा निरियाय । अश्वभ्य आभिमुख्येन निर्गच्छति । निर्गतश्च स सोमो जरितृभ्यः स्तोतृभ्यः अश्वं वयोऽन्नं जीवनं वा दधाति । विदधाति । प्रयच्छति । तेन दत्तां अश्वं वसाना आच्छादयंतः स्तोतारोऽमृतत्वं देवत्वममरणं वायन् । प्राप्नुवन् । तस्मिन्मितद्रौ मितगमने सोमे समिथा ॥ युद्धनामैतत् । सम्यक् प्राप्यतेऽचेति । समीणः । उ० २. ११. । इत्येतेः सम्पूर्वस्य थक्प्रत्ययः ॥ तानि युद्धानि सत्या सत्यानि यथार्थानि भवंति न तु वितथानि । तेन सोमेन पराजितानि भवंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इ॒षमूर्ज॑म॒भ्यर्षा॑श्च॒ गामुरु॑ ज्योतिः॒ कृणु॑हि॒ मत्सि॑ दे॒वान् ।

वि॒श्वानि॒ हि सु॒षहा॒ तानि॒ तुभ्यं॑ प॒वमान॑ वा॒धसे॑ सोम॒ शबू॑न् ॥५॥

इ॒षं । ऊ॒र्जं । अ॒भि । अ॒र्षं । अ॒श्वं । गां । उ॒रु । ज्योतिः॑ । कृ॒णु॒हि । म॒त्सि । दे॒वान् ।

वि॒श्वानि॑ । हि । सु॒ऽसहा॑ । तानि॑ । तुभ्यं॑ । प॒वमान॑ । वा॒धसे॑ । सोम॑ । श॒बू॒न् ॥५॥

हे सोम इषमन्नमूर्जमन्नरसं चास्मभ्यमभ्यर्ष । अभिगमय । किंच । अश्वं वाहनं गां पयःप्रदानेन यज्ञस्य साधनभूतां गां च । तथोरु महज्ज्योतिः सूर्याख्यं कृणुहि । जगदालोकनार्थं कुरु । किंच । देवानिन्द्रादीन् मत्सि । सोमेन तर्पय ॥ मदेर्लटि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । वाक्यभेदादनिघातः ॥ अपि च । हे सोम तुभ्यं विश्वानि सर्वाणि रक्षांसि सुषहा सुसहान्यनायासेनैवाभिभवितुं शक्यानि भवंति । हिरवधारणे । अत एव हे पवमान पूयमान हे सोम सर्वाङ्गशबून्वाधसे । जहि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्थो वर्गः ॥

कनिक्रंतीति पंचर्धं दशमं सूक्तं कण्वपुत्रस्य प्रस्कण्वस्यार्धं । तथानुक्रम्यते । कनिक्रंति प्रस्कण्व इति । पूर्ववच्छंदोदेवते । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

कनि॒क्रंति॒ हरि॒रा सृ॒ज्यमा॑नः॒ सीद॒न्वन॑स्य ज॒ठरे॑ पु॒नानः॑ ।

नृभि॑र्यतः कृणु॒ते नि॒र्णिजं॒ गा अ॒तो म॒तीर्जन॑यत स्व॒धाभिः॑ ॥ १ ॥

कनि॒क्रंति॒ । हरिः॑ । आ । सृ॒ज्यमा॑नः । सीद॒न् । वन॑स्य । ज॒ठरे॑ । पु॒नानः॑ ।

नृऽभिः॑ । यतः॑ । कृणु॒ते । निऽनि॒जं । गाः । अतः॑ । म॒तीः । ज॒नय॑त । स्व॒धाभिः॑ ॥ १ ॥

सृज्यमान आ समंताद्विसृज्यमानोऽभिषूयमाणो हरिर्हरितवर्णः सोमः कनि-
क्रंति । पुनः पुनः शब्दायते ॥ क्रंदतेर्यङ्लुकि तिपीडभावे दाधर्तिदधर्तीत्यादिना
निपातनादभ्यासस्य निगागमः । अभ्यस्तस्वरः ॥ तथा पुनानः पूयमानो वनस्य
वननीयस्य द्रोणकलशस्य जठरे सीदन्नुपविशन् शब्दायते । किंच । नृभिः कर्मने-
नृभिर्हृत्विग्भिर्यतः संयतः सोमो गा गोविकारान् क्षीरादीन्याच्छादयन् निर्णिज-
मात्मनो रूपं कृणुते । यहादिषु करोति । अतोऽस्मै सोमाय मतीर्मननीयाः
स्तुतीः स्वधाभिर्हविर्भिः सह जनयत । स्तोतारोऽजनयन् ॥ ऋस्यांतादेशभावच्छां-
दसः ॥ यद्वा । हे स्तोतारोऽस्मै सोमाय स्तुतीर्जनयत । उत्पादयत । कुरुतेति यावत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरिः सृ॒जानः॑ प॒थ्यामृ॑तस्ये॒र्यति॑ वाचम॒रिते॒व ना॒वं ।

दे॒वो दे॒वानां॑ गु॒ह्यानि॑ ना॒माविष्कृ॑णोति ब॒र्हिषि॑ प्र॒वाचे॑ ॥ २ ॥

हरिः । सृ॒जानः॑ । प॒थ्या । अ॒तस्य॑ । इ॒र्यति॑ । वाचं॑ । अ॒रिता॑ऽइ॒व । ना॒वं ।

दे॒वः । दे॒वानां॑ । गु॒ह्यानि॑ । ना॒म । आ॒विः । कृ॒णोति॑ । ब॒र्हिषि॑ । प्र॒वाचे॑ ॥ २ ॥

सृजानः सृज्यमानो हरिर्हरितवर्णः सोम अतस्य सत्यभूतस्य पथ्यां पथि भवां
वाचं देवीमिर्यति । प्रेरयति । तच्च दृष्टांतः । अरितेव जनान्तीरं प्रापयन् नाविको
नावं यथा प्रेरयति तद्वत् ॥ अ गतीं जीहोत्यादिकः । अर्तिपिपत्योरित्यभ्यासस्येत्वं ॥
ततो देवो दीप्यमानः सोमो देवानामिंद्रादीनां गुह्यान्यंतर्हितानि नाम नामानि
शरीराणि प्रवाचे प्रकर्षेण वाचयिषे स्तोत्रे बर्हिषि यज्ञ आविष्कृणोति । स्तोतु-
माविःकरोति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒पामि॒वेदूर्म॑यस्त॒र्तुरा॑णाः प्र म॒नीषा॑ ई॒रते॒ सोम॑मच्छ ।

न॒मस्य॑ंतीरु॒प च॒ यंति॒ सं चा॒ च वि॒शंत्यु॒शंतीरु॑शंतं ॥ ३ ॥

अपांऽइव । इत् । ऊर्मयः । तर्तुराणाः । प्र । मनीषाः । ईरते । सोमं । अच्छ ।

नमस्यंतीः । उप । च । यंति । सं । च । आ । च । विशंति । उशतीः । उशंतं ॥ ३ ॥

अपामिव यथोदकानामूर्मयस्त्वरंते । इदिति पूरणः । तद्वत्तर्तुराणाः कर्मणि देवान्स्तोतुं त्वरमाणाः ॥ तुर त्वरणे जौहोत्यादिकः । यद्ग्लुगंतस्य शानचि रूपं । अभ्यासस्यावर्णश्च रेफादेशश्छांदसः । अभ्यस्तस्वरः ॥ तादृशा ऋत्विजो मनीषा मनस ईशिचीः स्तुतीः सोममच्छ सोमं प्रति प्रेरते । प्रेरयंति । नमस्यंतीर्नमस्यंत्यः सोमं पूजयंत्यः सत्यस्तमुप यंति चोपगच्छंति तमेव सं यंति च । चवायोगे प्रथमेति न निघातः । तत उशतीः कामयमानाः स्तुतय उशंतं कामयमानं सोममाविशंति च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं मर्मृजानं महिषं न सानावंशुं दुहंत्युक्षणं गिरिष्ठां ।

तं वावशानं मतयः सचंते चितो विभर्ति वरुणं समुद्रे ॥ ४ ॥

तं । मर्मृजानं । महिषं । न । सानां । अंशुं । दुहंति । उक्षणं । गिरिऽस्थां ।

तं । वावशानं । मतयः । सचंते । चितः । विभर्ति । वरुणं । समुद्रे ॥ ४ ॥

मर्मृजानं यष्टृभिः परिचर्यमाणं महिषं न महिषाख्यं मृगमिव सानां समुच्छ्रिते देशे वर्तमानमुक्षणं कामानां सेक्तारं गिरिष्ठामभिषवार्थं यावसु निष्ठितं तं तादृशं प्रसिद्धमंशुं सोमं दुहंति । ऋत्विजो दुहते । यावाणो वत्सा ऋत्विजो दुहंतीति तैत्तिरीयब्राह्मणं । तं तादृशं वावशानं कामयमानं सोमं मतयो मंतव्याः स्तुतयः सचंते । समवयंति । सेवंत इति यावत् । ततस्त्रितस्त्रिषु स्थानेषु वर्तमान् इंद्रो वरुणं शत्रूणां निवारकमेतं सोमं समुद्रेऽंतरिक्षे विभर्ति । शत्रुव-
धार्थं धारयति । यद्वा । चिस्त्रिषु स्थानेषु द्रोणाधवनीयपूतभृदाख्येषु कलशेषु ततो विततः सोमः शत्रूणां निवारकमिंद्रं द्युलोके विभर्ति । पोषयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इष्यन्वाचमुपवक्तेव होतुः पुनान इंद्रो वि था मनीषां ।

इंद्रश्च यत्क्षयंथः सौभगाय सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ५ ॥

इष्यन् । वाचं । उपवक्ताऽइव । होतुः । पुनानः । इंद्रो इति । वि । स्य । मनीषां ।

इंद्रः । च । यत् । क्षयंथः । सौभगाय । सुऽवीर्यस्य । पतयः । स्याम ॥ ५ ॥

हे इंदो सोम वाचं स्तुतिमिष्यन् प्रेरयन् होतुरुपवक्तेव यथाध्वर्युः प्रतिगरं कुर्वन् प्रोत्साहयति तच्चस्तोतृणां शंसनाय प्रोत्साहं कुर्वन् पुनानः पूयमानस्त्वं मनीषां बुद्धिं वि ष्य । विमुंच । किंतु बुद्धिं धनप्रदानाभिमुखी कुरु । किंच । यद्येदं द्रष्टुं त्वं सह यज्ञे क्षयथो निवसथस्तदा स्तोतारो वयं सौभगाय सौ-भाग्याय स्याम । किंच । सुवीर्यस्य शोभनवीर्योपेतस्य धनस्य पतयः स्वामिनः स्याम । भवेम ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचमो वर्गः ॥

प्र सेनानीरिति चतुर्विंशत्युचमेकादशं सूक्तं दिवोदासपुत्रस्य प्रतर्दनाख्यस्य राजर्षेरिदं वैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । प्र सेनानीश्चतुर्विंशतिर्दिवोदासिः प्रतर्दन इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सेनानीः शूरो अये रथानां गव्यचेति हर्षते अस्य सेना ।

भद्रान्कृण्वन्निद्रहवान्त्सखिभ्य आ सोमो वस्त्रा रभसानि दत्ते ॥१॥

प्र । सेनाऽनीः । शूरः । अये । रथानां । गव्यन् । एति । हर्षते । अस्य । सेना ।

भद्रान् । कृण्वन् । इन्द्रऽहवान् । सखिऽभ्यः । आ । सोमः । वस्त्रा । रभसानि । दत्ते ॥१॥

सेनानीः सेनानामय उपनेता शूरः शत्रूणां बाधकः सोमो गव्यन् शत्रूणां गा इच्छन् । यद्वा यजमानानां पश्वादिकमिच्छन् रथानामध रथानां पुरतः प्रैति । प्रकर्षेण संयामं गच्छति । अस्य सोमस्य सेना च हर्षते । दृश्यति । वाक्यभेदादनिघातः । किंच । सखिभ्यः समानखानेभ्यो यजमानेभ्य इन्द्रहवान् तैः कृता-नीद्रस्याह्वानानि भद्रान्कल्याणानि यथार्थानि कृण्वन् कुर्वन् । आहूतो हीद्रः सोमं पीत्वा कामान्प्रयच्छतीति रभसानीद्रस्य वेगेनागमने निमित्तानि वस्त्रा-ण्याच्छादकानि पयःप्रभृतीन्याश्चयणान्यादत्ते । आगृह्णाति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

समस्य हरिं हरयो मृजंत्यश्चहृयैरनिशितं नमोभिः ।

आ तिष्ठति रथमिन्द्रस्य सखा विद्वाँ एना सुमतिं यात्यच्छ ॥२॥

सं । अस्य । हरिं । हरयः । मृजन्ति । अश्चऽहृयैः । अनिऽशितं । नमःऽभिः ।

आ । तिष्ठति । रथं । इन्द्रस्य । सखा । विद्वाँ । एन । सुऽमतिं । याति । अच्छ ॥२॥

हरयः । हरंत्यभिषुण्वन्ति सोममित्युत्विजोऽङ्गुलयो वा हरिं हरितवर्णमस्य सोमस्य कारणमंशुं सं मृजन्ति । सम्यगभिषुण्वन्ति । ततः सोमो नमोभिर्नामयितृभिरश्वहैर्यथाप्रैरप्यनिशितमसंस्कृतमयुक्तमननुगतं रथं रमणसाधनमात्मीयं दशापविचमातिष्ठति । आसीदति । अनंतरमिन्द्रस्य सखा सखिभूतो विद्वान् प्राज्ञः सोम एनैतेन रथेन पविचेण सुमतिं शोभनस्तुतिकं स्तोतारमच्छ याति । अभिगच्छति । तस्मिन्काले तेन क्रियमाणां स्तुतिमभिगच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नो देव देवताते पवस्व महे सोम प्सरसे इन्द्रपानः ।

कृण्वन्नपो वर्षयन्ध्यामुतेमामुरोरा नो वरिवस्या पुनानः ॥३॥

सः । नः । देव । देवऽताते । पवस्व । महे । सोम । प्सरसे । इन्द्रऽपानः ।

कृण्वन् । अपः । वर्षयन् । द्यां । उत । इमां । उरोः । आ । नः । वरिवस्य । पुनानः ॥३॥

हे देव द्योतमान हे सोम स तादृश इन्द्रपान इन्द्रेण पातव्यस्त्वं नोऽस्माकं स्वभूते देवताते देवैस्तते वितते यज्ञे महे महते प्सरसे भक्षणायेंद्रस्य पानाय पवस्व । यहादिषु क्षर । किञ्च अप उदकानि कृण्वन् कुर्वन् उतापि च द्यामिमां द्यावापृथिव्यौ वर्षयन् । भूमिं पर्जन्यरूपेण तर्पयति द्युलोकमग्निरूपेणेति । भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति दिवं जिन्वन्त्यग्नय इति श्रवणात् । उरोर्विस्तीर्णादंतरिक्षादागच्छंस्त्वं पुनानः पूयमानः सन् नोऽस्मान्वरिवस्य । धनादिप्रदानेन परिचरेति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजीतयेऽहतये पवस्व स्वस्तये सर्वतातये बृहते ।

तदुगन्ति विश्वे इमे सखायस्तदहं वग्निम पवमान सोम ॥४॥

अजीतये । अहतये । पवस्व । स्वस्तये । सर्वऽतातये । बृहते ।

तत् । उगन्ति । विश्वे । इमे । सखायः । तत् । अहं । वग्निम । पवमान । सोम ॥४॥

हे सोम अजीतये यथा वयं शत्रुभिरजिता भवेम तथा तेषामजयाय । अहतये यथा तैरहताः स्याम तस्यै च । अत एव स्वस्तयेऽविनाशाय । किञ्च बृहते सर्वतातये सर्वरिद्रादिभिर्देवैः स्तूयमानाय यज्ञार्थतदर्थं पवस्व । अस्मद्भिमुखमागच्छ । पविर्गतिकर्मा । विश्वे सर्व इमे मदीयाः सखायः स्तोतार-

स्तत्त्वदीयं रक्षणमुशंति । कामयन्ते । हे पवमान सोम तद्रक्षणमहमपि वशिम ।
कामये ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।

जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः ॥ ५ ॥

सोमः । पवते । जनिता । मतीनां । जनिता । दिवः । जनिता । पृथिव्याः ।

जनिता । अग्नेः । जनिता । सूर्यस्य । जनिता । इन्द्रस्य । जनिता । उत । विष्णोः ॥ ५ ॥

सोमोऽभिषूयमाणः पवते । पात्रेषु क्षरति । कीदृशः । मतीनां बुद्धीनां यद्वा
मननीयानां स्तुतीनां जनिता जनयिता । जनिता मंत्र इति निपातनाखि-
लोपः । किंच दिवो द्युलोकस्य जनिता प्रादुर्भावयिता । तथा पृथिव्या जनयिता ।
अग्नेर्जनयिता प्रकाशयिता । सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्यादित्यस्य जनिता । इन्द्रस्य
जनिता पानेन मदस्य जनयिता । उतापि च विष्णोर्व्यापकस्य जनिता
जनयिता । एतत्सर्वं सोमेऽभिषूयमाणे भवतीति । सोमो हि देवानाप्याय-
यतीति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षष्ठो वर्गः ॥

देवमुवां हविःषु सोमस्य वनस्पतेर्ब्रह्मा देवानामिति याज्या । सूच्यते च ।
त्वं च सोम नो वशो ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनां । आ० ४. ११. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते षष्ठी ॥

ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणां ।

श्वेनो गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन् ॥ ६ ॥

ब्रह्मा । देवानां । पद० वीः । क० वीनां । ऋषिः । विप्राणां । महिषः । मृगाणां ।

श्वेनः । गृध्राणां । स्व० धितिः । वनानां । सोमः । पवित्रं । अति । एति । रेभन् ॥ ६ ॥

सोम एवंपो भवति । देवानां स्तोत्रकारिणामृत्विजां ब्रह्मा ब्रह्माख्यत्विक्-
स्थानीयो भवति । यद्वा । देवानां द्योतमानानामिन्द्रादीनां ब्रह्मा राजा भवति ।
तथा कवीनां ज्ञातप्रज्ञानां पदवीः । स्वलंति पदानि साधुत्वेन यो योजयति
स पदवीः । वी गत्यादिष्वित्येतस्मात्किमपि रूपं । तथा विप्राणां मेधाविनां

मध्य ऋषिर्भवति । यः परोक्षं पश्यति स ऋषिर्ऋषिर्दर्शनादिति । मृगाणां महिषो भवति । महिषाख्यो बलवान् राजा भवति । तथा गृध्राणां पक्षिविशेषाणां श्येनः शंसनीयः पक्षिराजो भवति । वनानां । वनतिर्हिंसाकर्मा । हिंसकानां छेदकानां मध्ये स्वधितिरेतन्नामकच्छेदकोऽसि । एवंप्रभावः सोमो रेभन् शब्दायमानः सन् पवित्रमूर्णास्तुकेन कृतमत्येति । अतिगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्रावीविपद्वाच ऊर्मि न सिंधुर्गिरः सोमः पर्वमानो मनीषाः ।

अंतः पश्यन्वृजनेमावराण्या तिष्ठति वृषभो गोषु जानन् ॥ ७ ॥

प्र । अवीविपत् । वाचः । ऊर्मि । न । सिंधुः । गिरः । सोमः । पर्वमानः । मनीषाः ।

अंतरिति । पश्यन् । वृजना । इमा । अवराणि । आ । तिष्ठति । वृषभः । गोषु । जानन् ॥ ७ ॥

पर्वमानः सोमो मनीषा मनस ईशिता हृदयंगमा गिरः स्तुतीः प्रावीविपत् । प्रकर्षेणा वपयति । प्रेरयति । कथमिव । सिंधुः स्यंदमाना नदीव वाचः शब्दस्योर्मि न संघं यथा प्रेरयति । तद्वत् । किंच वृषभः कामानामुदकानां वा वर्षकः सोमोऽंतरंतर्हितं वस्तुजातं पश्यन् अवराणि दुर्बलैर्वारयितुमशक्यानीमा वृजनेमानि बलान्या तिष्ठति । आसीदति । किं कुर्वन् । गोषु जानन् गवां जानानः सन् परबलानि प्रविशति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स मत्सरः पृत्सु वन्वन्वातः सहस्रेता अभि वाजंमर्ष ।

इंद्रयिंदो पर्वमानो मनीष्यं शोर्मुर्मिमीरय गा इषययन् ॥ ८ ॥

सः । मत्सरः । पृत्सु । वन्वन् । अवातः । सहस्रेताः । अभि । वाजं । अर्ष ।

इंद्राय । इंदो इति । पर्वमानः । मनीषी । अंशोः । ऊर्मि । ईरय । गाः । इषययन् ॥ ८ ॥

मत्सरो मदकरः पृत्सु संयामेषु वन्वन् शबून् हिंसन् अत एव अवातोऽन्यैर्गतुमशक्यः सहस्रेताः सहस्रोदकधारोपेतः स सोमो वाजं शबूणां बलमभ्यर्ष । अभिगच्छ । हे इंदो सोम पर्वमानः पूयमानो मनीषी प्राज्ञस्त्वं गा इषययन् शब्दान्प्रेरयन् । यद्वा । यजमानानां यज्ञसाधनभूता गाः प्रेरयन् इंद्रायेंद्रार्थमंशोरभिषूयमाणस्य सोमस्योर्मि संघमीरय । प्रेरय ॥

॥ अथ नवमी ॥

परि प्रियः कलशे देववात इन्द्राय सोमो रण्यो मदाय ।

सहस्रधारः शतवाज इन्दुर्वाजी न सन्निः समना जिगाति ॥ ९ ॥

परि । प्रियः । कलशे । देवऽवातः । इन्द्राय । सोमः । रण्यः । मदाय ।

सहस्रऽधारः । शतऽवाजः । इन्दुः । वाजी । न । सन्निः । समना । जिगाति ॥ ९ ॥

प्रियः प्रीणयिता एव देववातो देवैरभिगतो रण्यो रमणीयः सोम इन्द्रायेंद्रस्य मदाय मदार्थं कलशे द्रोणाभिधाने परि जिगाति । परिगच्छति । कीदृशः । सहस्रधारो बहुविधधारोपेतः शतवाजो बहुबल इन्दुः पात्रेषु क्षरन् । तत्र दृष्टान्तः । वाजी न । यथा वाजी बलवान् सन्निरश्वः समना । संयामनामैतत् । सम इमं अवैकृत्ये । समन्ति धृष्टा भवन्ति योद्धारोऽचेति । तस्मिन्संयामे यथाश्वो जिगाति गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

स पूर्यो वसुविज्जायमानो मृजानो अप्सु दुदुहानो अद्रौ ।

अभिगस्तिपा भुवनस्य राजा विदज्ञातुं ब्रह्मणे पूयमानः ॥ १० ॥

सः । पूर्यः । वसुऽवित् । जायमानः । मृजानः । अप्सु । दुदुहानः । अद्रौ ।

अभिगस्तिऽपाः । भुवनस्य । राजा । विदत् । गातुं । ब्रह्मणे । पूयमानः ॥ १० ॥

पूर्यः पुराणो यद्वा पूर्वं कृतोऽभिषुतो वसुविद्वन्नानां लम्भको जायमानोऽप्सु वसतीवर्याख्येषूदकेषु मृजानो मृज्यमानोऽद्रावभिषवयावणि दुदुहानो दुह्यमानोऽभिगस्तिपाः । अभितः गस्तिर्हिंसा येषां तेऽभिगस्तयः शश्वः । तेभ्यः परिरक्षको भुवनस्य भूतजातस्य राजा स्वामी एवंविधः स तादृशः सोमो ब्रह्मणे कर्मार्थं पूयमानः सन् गातुं मार्गं समीचीनं विदत् । यजमानेभ्यः प्रयच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तमो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे पितरः सोमवन्त इत्यस्य द्वितीयानुवाक्या त्वया हि नः पितर इत्येषा । सूचितं च । पितरोऽग्निष्वात्ता यम उदीरतामवर उत्परासस्त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वे । आ० २. १९. १ इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकादशी ॥

त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वे कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।

वन्वन्वातः परिधीरपोर्णु वीरेभिरश्वैर्मघवा भवा नः ॥ ११ ॥

त्वया । हि । नः । पितरः । सोम । पूर्वे । कर्माणि । चक्रुः । पवमान । धीराः ।

वन्वन् । अवातः । परिधीन् । अपः । ऊर्णु । वीरेभिः । अश्वैः । मघवा । भवा । नः ॥ ११ ॥

हे पवमान पूयमान सोम धीराः कर्मणि कुशलाः प्राज्ञा नोऽस्माकं पितरः पूर्वे पुरातना अंगिरसस्त्वया । हिरवधारणे । त्वया सहायेनैव कर्माण्यग्निष्टोमादीनि चक्रुः । कृतवन्तः । किंच वन्वन् स्तोतृन्संभजन् । यद्वा वनतिर्हिसार्थः । शबून्हिंसन् अवातस्तैरभिगतस्त्वं परिधीन् । परिधीयत एभिः सर्वमिति परिधयो राक्षसाः । तानपोर्णु । अपोर्णुहि । अपच्छादय । जहीति यावत् । ऊर्णेति लोति छांदसो हेर्लुक् । एतादृशस्त्वं नोऽस्माकं पुत्रादियुक्तं धनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यथापवथा मनवे वयोधा अमिचहा वरिवोविह्वविष्मान् ।

एवा पवस्व द्रविणं दधानं इंद्रे सं तिष्ठ जनयायुधानि ॥ १२ ॥

यथा । अपवथाः । मनवे । वयः । धाः । अमिच । हा । वरिवः । वित् । हविष्मान् ।

एव । पवस्व । द्रविणं । दधानः । इंद्र । सं । तिष्ठ । जनय । आयुधानि ॥ १२ ॥

हे सोम यथा पुरा त्वं मनवे राज्ञे वयोधा अन्नस्य धाता तथामिचहा शबूणां हन्ता वरिवोविह्वनस्य लंभयिता हविष्मान् पुरोडाशदियुक्तः सन् अपवथास्तस्मै धनादिकं प्रदातुं यथागच्छ एवमस्मभ्यमपि द्रविणं धनं दधानः प्रयच्छन् पवस्व । अस्मदभिमुखमागच्छ । किंच । अस्माभिर्दीयमानस्त्वमिन्द्रे सं तिष्ठ । सम्यक् तिष्ठ । अपि च । आयुधानि त्वदीयानि जनय । तस्मै प्रकाशय ॥ वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

पवस्व सोम मधुमाँ ऋतावापो वसानो अधि सानो अथे ।

अव द्रोणानि घृतवाँति सीद मदिन्तमो मत्सर इंद्रपानः ॥ १३ ॥

पवस्व । सोम । मधुमान् । ऋतावा । अपः । वसानः । अधि । सानो । अथे ।

अव । द्रोणानि । घृतवाँति । सीद । मदिन्तमः । मत्सरः । इंद्रपानः ॥ १३ ॥

हे सोम मधुमान् मदकररसोपेत ऋतावा यज्ञवान् । छंदसीवनिपाविति
वनिप् मत्वर्थीयः । तादृशस्त्वमपो वसतीवरीरिक्थनाश्च वसान आच्छादयन् अर्ध-
धिकं सानौ समुच्छ्रितेऽप्येऽविभवे पवित्रे पवस्व । क्षर । ततो मदितमोऽतिशयेन
मदकर इंद्रपान इंद्रेण पातष्यो मात्सरो मादयिता सोमो घृतवंत्युदकवंतो द्रोणानि
द्रोणकलशानव सीद । अवतिष्ठस्व ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

वृष्टिं दिवः शतधारः पवस्व सहस्रसा वाजयुर्देववीतौ ।

सं सिंधुभिः कलशे वावशानः समुस्त्रियाभिः प्रतिरन् आयुः ॥ १४ ॥

वृष्टिं । दिवः । शतऽधारः । पवस्व । सहस्रऽसाः । वाजऽयुः । देवऽवीतौ ।

सं । सिंधुऽभिः । कलशे । वावशानः । सं । उस्त्रियाभिः । प्रऽतिरन् । नः । आयुः ॥ १४ ॥

हे सोम शतधारो बहुधारोपेतस्त्वं दिवोऽंतरिक्षादादित्याद्वा वृष्टिं पवस्व ।
कुरु । यद्वा । शतधारो बहुधात्मीयधारोपेतस्त्वं दिवो द्योतमानात्पवित्रावृष्टिम-
विच्छिन्नधारां पवस्व । पात्रेषु कुरु । कीदृशः । देववीतौ । देवानां वीतिर्हविर्भक्षणं
यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तस्मिन्सहस्रसा यजमानानां सहस्रस्य धनस्य दाता
वाजयुस्तेषामन्नं कामयमानस्त्वं सिंधुभिः स्यंदमानाभिर्वसतीवरीभिः कलशे द्रो-
णाभिधाने संगच्छस्व । तथा त्वं नोऽस्माकमायुर्जीवनं प्रतिरन् वर्धयन् उस्त्रि-
याभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिश्च कलशे संगच्छस्व ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

एष स्य सोमो मतिभिः पुनानोऽत्यो न वाजी तरतीदरातीः ।

पयो न दुग्धमदितेरिषिरमुर्विव गातुः सुयमो न वोळ्हा ॥ १५ ॥

एषः । स्यः । सोमः । मतिऽभिः । पुनानः । अत्यः । न । वाजी । तरति । इत् । अरातीः ।

पयः । न । दुग्धं । अदितेः । इषिरं । उरुऽइव । गातुः । सुऽयमः । न । वोळ्हा ॥ १५ ॥

एष एतादृशः स्य स सोमो मतिभिर्मननसाधनैः स्तोत्रैः पुनानः पूयमानो
भवति । यः सोमोऽत्यो नातनशीलो वाज्यश्च इव संयामेऽरातीररातीञ्शचून्त-
रति । इदवधारणे । तरत्येव हिनस्त्येव । यद्वृत्तयोगादनिघातः । किंच । अदितेः ।
गोनामेतत् । अदीनाया गोरिषिरमन्वेषणीयं दुग्धं पयो न क्षीरं यथा पूतं भवति

एवं सोमः परिशुद्धः । अपि च उर्विव । सुपां सुलुगिति सोर्लुक् । उरुर्विस्तीर्णो
गातुर्मार्ग इव सर्वैः समाश्रयणीयस्तथा वोळ्हा वोढाश्चः सुयमः सुष्टु नियन्तुं
शक्यो यथा भवति तद्वदयं सोमः स्तोतृभिर्नियन्तव्यो भवति ॥

॥ इति सप्रमस्य चतुर्थेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

स्वायुधः सोतृभिः पूयमानोऽभ्यर्षं गुह्यं चारुं नाम ।

अभि वाजं सप्तिरिव श्रवस्याभि वायुमभि गा देव सोम ॥ १६ ॥

सुऽआयुधः । सोतृऽभिः । पूयमानः । अभि । अर्षं । गुह्यं । चारुं । नाम ।

अभि । वाजं । सप्तिऽइव । श्रवस्या । अभि । वायुं । अभि । गाः । देव । सोम ॥ १६ ॥

स्वायुधः शोभनायुधोपेतः । यद्वा । यज्ञे स्फचकपालादीनि दशायुधानि संति ।
तद्वान् । सोतृभिरभिषुखद्भिः पूयमानस्त्वं गुह्यं गुहायां निहितं चारुं कमनीयं
नाम त्वदीयं रसात्मकं शरीरं स्तुतिभिः सहाभ्यर्षं । कलशादीन्यभिगमय । किंच ।
सप्तिरिवाश्च इव वर्तमानस्त्वं श्रवस्या । सुपां सुलुगिति सप्रमस्या आज्ञादेशः ।
अस्मदीयायामन्वेच्छायां वाजमन्त्रमस्मभ्यमभिगमय । अपि च । हे देव स्तोतव्य
हे सोम वायुं प्राणं जीवनमभिगमय । गाः पशून्श्वास्मभ्यमभिगमय ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

शिष्टुं जज्ञानं हर्यतं मृजंति शुभंति वह्निं मरुतो गणेन ।

कविगीभिः काथेना कविः सन्सोमः पविचमत्येति रेभन् ॥ १७ ॥

शिष्टुं । जज्ञानं । हर्यतं । मृजंति । शुभंति । वह्निं । मरुतः । गणेन ।

कविः । गीऽभिः । काथेन । कविः । सन् । सोमः । पविचं । अति । एति । रेभन् ॥ १७ ॥

शिष्टुमिदानीमुत्पन्नत्वाच्छिष्टुवत्तिष्ठतं । यद्वा । पापानि तनूकुर्वन्तं विनाशयन्तं
जज्ञानं प्रादुर्भूतमत एव हर्यतं । हर्यं गतिकान्त्योः । भृमृहशीत्यादिनातच् । सर्वैः
काम्यमानं सोमं मृजंति । मरुतः शोधयन्ति । किंच । वह्निं वोढारं सोमं गणे-
नात्मीयेन सप्रसंख्याकेन गणेन शुभंति । अलंकुर्वन्ति । ततः कविः आन्तप्रज्ञः सोमः
काथेन कविकर्मणैव कविः शब्दोपेतः सन् रेभन् शब्दायमानो गीर्भिः स्तुतिभिः
सह पविचमत्येति । अतीत्य गच्छति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

ऋषिमना य ऋषिकृत्स्वर्षाः सहस्रणीथः पदवीः कवीनां ।

तृतीयं धाम महिषः सिषासन्सोमो विराजमनु राजति द्रुप् ॥ १८ ॥

ऋषिऽमनाः । यः । ऋषिऽकृत् । स्वऽसाः । सहस्रऽनीथः । पदऽवीः । कवीनां ।

तृतीयं । धाम । महिषः । सिषासन् । सोमः । विऽराजं । अनु । राजति । द्रुप् ॥ १८ ॥

ऋषिमनाः सर्वदर्शनशीलमनस्कः अत एवर्षिकृत् सर्वस्य दर्शनकर्ता । प्रकाशनस्य कर्ता स्वर्षाः सर्वस्य सूर्यस्य वा संभक्ता सहस्रणीथः । नीथा स्तुतिः । बहुविधस्तुतिकः । कवीनां क्रांतप्रज्ञानां मध्ये पदवीः स्वलतां पदानां साधुत्वेन संयोजयिता यः सोमो विद्यते स महिषो महान् पूज्यो वा सोमस्तृतीयं धाम द्युलोकं सिषासन् संभक्तुमिच्छन् द्रुप् स्तूयमानः सन् विराजं विगेषेण राजतं दीप्यमानमिंद्रमनु राजति । प्रकाशयति ॥

अथ कानविंशी ॥

चमूषच्छेनः शकुनो विभृत्वा गोविन्दुद्रप्स आयुधानि विभ्रत् ।

अपामूर्मिं सचमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषो विवक्ति ॥ १९ ॥

चमूऽसत् । शेनः । शकुनः । विऽभृत्वा । गोऽविन्दुः । द्रप्सः । आयुधानि । विभ्रत् ।

अपां । ऊर्मिं । सचमानः । समुद्रं । तुरीयं । धाम । महिषः । विवक्ति ॥ १९ ॥

चमूपत् । चमन्ति भक्षयन्त्यचेति चम्बश्चमसाः । तेषु सीदन् । यद्वा । चम्बा-
वधिषवणफलके । तयोर्वर्तमानः शेनः शंसनीयः शकुनः शक्तः सामर्थ्यकारी
विभृत्वा । हरतेरातो मनिन्नित्यादिना कृनिप् । पात्रेषु विहरणशीलः । गोविन्दुर्य-
जमानानां गवां लम्भकः । विन्दुरिच्छुः । पा० ३. २. १६९. । इत्युप्रत्ययांतत्वेन निपा-
तितः । द्रप्सो द्रवणशील आयुधानि स्फ्यकपालादीनि विभ्रत् धारयन् अपा-
मुदकानामूर्मिं प्रेरकं समुद्रं । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षलोकं सचमानः सेवमानो
महिषो महान् य एवंविधः सोमः स सोमस्तुरीयं चतुर्थं धाम चांद्रमसं स्थानं
विवक्ति । सेवते । सूर्यलोकस्योपरि चंद्रमसो लोको विद्यत इति यमः पृथिव्या
अधिपतिः स मावत्त्वित्यादिभिश्चांद्रमा नक्षत्राणामधिपतिः स मावत्त्वित्येतैर्म-
र्षैर्ज्ञायते ॥

॥ अथ विंशी ॥

मर्यो न शुभ्रस्तन्वँ मृजानोऽत्यो न सुत्वा सनये धनानां ।

वृषेव यूथा परि कोशमर्षन्कनिक्रदच्चम्बोऽरा विवेश ॥ २० ॥

मर्यः । न । शुभ्रः । तन्वँ । मृजानः । अत्यः । न । सुत्वा । सनये । धनानां ।

वृषाऽइव । यूथा । परि । कोशं । अर्षन् । कनिक्रदत् । चम्बोः । आ । विवेश ॥ २० ॥

शुभ्रो दीप्यमानोऽलंकृतो मर्यो न मनुष्य इव तन्वमात्मीयं शरीरं मृजानो वसतीवरीभिः शोधयन् । किञ्च धनानां सनये संभजनाय लाभायात्यो नातनशीलोऽश्व इव सुत्वा सरणशीलः । अपि च । वृषेव वृषा यथा यूथानि प्रतिगच्छन् शब्दं करोति तद्वत् कोशमधिषवणचर्मणा कृतं पाचं पर्यर्षन् प्रतिगच्छन् सोमः कनिक्रदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन् चम्बोरधिषवणफलकयोरा विवेश । आविशति । कनिक्रदत् । क्रदेर्यङ्लुकि दाधर्तिर्दधर्तीत्यादिना निपातनादभ्यासस्य निगागमः । तस्य गतर्यभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे नवमो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

पवस्वेदो पवमानो महोभिः कनिक्रदत्परि वाराण्यर्ष ।

क्रीळञ्चम्बोऽरा विंश पूयमान इदं ते रसो मदिरो ममत्तु ॥ २१ ॥

पवस्व । इदो इति । पवमानः । महःऽभिः । कनिक्रदत् । परि । वाराणि । अर्ष ।

क्रीळन् । चम्बोः । आ । विंश । पूयमानः । इदं । ते । रसः । मदिरः । ममत्तु ॥ २१ ॥

हे इदो सोम महोभिः पूजकैर्ऋत्विग्भिः पवमानः पूयमानस्त्वं पवस्व । क्षर । ततः कनिक्रदत् भृगं शब्दं कुर्वन् वाराण्यवेर्वालानि पवित्राणि पर्यर्ष । परिगच्छ । किञ्च पूयमानस्त्वं चम्बोरधिषवणफलकयोः क्रीळन् संक्रीडमानः सन् आ विंश । पात्राणि प्रविंश । अनन्तरं मदिरो मदकरस्ते त्वदीयो रस इदं ममत्तु । मोदयतु । माद्यतेर्बहुलं छंदसीति द्युः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

प्रास्य धारा बृहतीरसृपन्नो गोभिः कलशाँ आ विवेश ।

सामं कृत्स्नन्सामन्यो विपश्चित्क्रंदन्नेत्यभि सख्युर्न जामिं ॥ २२ ॥

प्र। अस्य। धाराः। बृहतीः। असृयन्। अक्तः। गोभिः। कलशान्। आ। विवेश।
साम। कृण्वन्। सामन्यः। विपः। ऽचित्। क्रंदन्। एति। अभि। सख्युः। न। जामिं ॥ २२ ॥

अस्य सोमस्य बृहतीर्बृहत्यो महत्यो धाराः प्रासृयन् । प्रसृज्यन्ते ॥ सृजेः
कर्मार्थं लङि व्यत्ययेन ऋणादेशः । बहुलं छंदसीति रुडागमः ॥ ततः सोऽयं
सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिरक्तः सन् कलशान्द्रोणाभिधानानां विवेश ।
आविशति । साम सामानि कृण्वन् कुर्वन् सोमः सामन्यः सामगानकुशलः ।
मुष्टु शब्दायमान इत्यर्थः । विपश्चित् सर्वं जानानः सोमः क्रंदन् देवानाह्वयन्
अभ्येति । यहादीनि त्वरयाभिगच्छति । तच्च दृष्टान्तः । सख्युर्न जामिं । सख्युर्जामिं
जायां यथेतरो लंपटो वेगेनाभिगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अपघ्नन्नेषि पवमानं शबून्प्रियां न जारो अभिगीतं इंदुः ।
सीदन्वनेषु शकुनो न पत्वा सोमः पुनानः कलशेषु सत्ता ॥ २३ ॥
अपऽघ्नन् । एषि । पवमानं । शबून् । प्रियां । न । जारः । अभिऽगीतः । इंदुः ।
सीदन् । वनेषु । शकुनः । न । पत्वा । सोमः । पुनानः । कलशेषु । सत्ता ॥ २३ ॥

हे पवमान पूयमान सोम अभिगीतः स्तोतृभिरभिष्टुत इंदुः पात्रेषु क्षारन्
त्वं शबून्पघ्नन् अपहंसन् एषि । आगच्छसि । कथमिव । जारः प्रियां न । प्रिय-
तमामसती स्त्रीमन्यान्वाधमानः सन्यथाभिगच्छति तद्वत् । पत्वा पतनशीलः
शकुनो न । यथा शकुनो वनेषु वृक्षेषु सीदन्भवति तद्वत् पतनशीलः पुनानः
पूयमानः सोमः कलशेषु सत्ता सदनशीलो निषण्णो भवति । सदेस्ताच्छी-
लिकस्तृन् । एकाच इतीदमप्रतिषेधः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

आ ते रुचः पवमानस्य सोम योषेव यन्ति सुदुघाः सुधाराः ।
हरिरानीतः पुरुवारो अप्स्वचिक्कदत्कलशे देवयूनां ॥ २४ ॥
आ । ते । रुचः । पवमानस्य । सोम । योषाऽइव । यन्ति । सुऽदुघाः । सुऽधाराः ।
हरिः । आऽनीतः । पुरुऽवारः । अप्ऽसु । अचिक्कदत् । कलशे । देवऽयूनां ॥ २४ ॥

हे सोम पवमानस्य पूयमानस्य ते तव स्वभूता योषेव स्त्री यथा पुत्राणां पयो दोग्धि तद्वद्यजमानानां धनादिकस्य सुष्ठु दोग्ध्यः सुधाराः शोभनधारोपेता रुचो दीप्तरय आ यन्ति । पात्रादीन्यागच्छन्ति । किञ्च । हरिर्हरितवर्ण आनीत ऋत्विग्भिः पुरुवारो बहुधा वरणीयः सोमोऽप्सु वसतीवरीषु देवयूनां देवानिच्छतां यजमानानां स्वभूते कलशे द्रोणाख्ये चाचिक्रदत् पुनः पुनः क्रंदते । शब्दायते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे दशमो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले पंचमोऽनुवाकः ॥

षष्ठेऽनुवाके सप्त सूक्तानि । तत्रास्य प्रेषेत्यष्टापंचाशद्वचं प्रथमं सूक्तं चैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तत्राद्यस्य तृचस्य मैत्रावरुणो वसिष्ठ ऋषिः । द्वितीयस्येंद्रप्रमतिर्नाम । तृतीयस्य वृषगणः । चतुर्थस्य मन्युः । पंचमस्योपमन्युः । षष्ठस्य व्याघ्रपात् । सप्तमस्य शक्तिः । अष्टमस्य कर्णश्रुत् । नवमस्य मृच्छीकः । दशमस्य वसुक्रः । एते सर्वे वसिष्ठगोत्राः । एवं चिंशद्वचो गताः । अथ चतुर्दशानामृचां शक्तिपुत्रः पराशर ऋषिः । शिष्टानामांगिरसः कुत्सः । तथानुक्रम्यते । अस्य प्रेषाष्टापंचाशदाद्यं तृचं वसिष्ठोऽपश्यदुत्तराच्चव पृथग्वसिष्ठा इंद्रप्रमतिर्वृषगणो मन्युरुपमन्युर्व्याघ्रपाच्छक्तिः कर्णश्रुन्मृच्छीको वसुक्र इति चतुर्दश पराशरोऽन्त्याः कुत्स इति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्य प्रेषा हेमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसं ।

सुतः पवित्रं पर्येति रेभन्मितेव सद्यं पशुमांति होता ॥ १ ॥

अस्य । प्रेषा । हेमना । पूयमानः । देवः । देवेभिः । सं । अपृक्त । रसं ।

सुतः । पवित्रं । परि । एति । रेभन् । मिताऽइव । सद्यं । पशुऽमंति । होता ॥ १ ॥

अस्य सोमस्य प्रेषा ॥ प्रेषतिर्गत्यर्थः । क्षिपि रूपं । सावेकाच इति विभक्तेरुदात्तत्वं ॥ प्रेषा प्रेरकेण हेमना हिरण्येन पूयमानः । हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति हिरण्यसंबन्धः । तादृशो देवो दीप्यमानांशू रसमात्मीयं देवेभिर्देवैः सह समपृक्त । संपर्चयति । संयोजयति । पृची संपर्कः । ततः सुतोऽभिषुतः सोमो रेभन् शब्दायमानः सन् पवित्रमूर्णास्तुकेन निर्मितं पर्येति । परिगच्छति । कथमिव ।

होता देवानामाह्वातत्विक् मितेव निर्मितान् पशुमन्ति बद्धपशून् सद्य सदनानि
यज्ञगृहान्यथा पर्येति तद्वत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

भद्रा वस्त्रा समन्याऽवसानो महान्कविर्निवचनानि शंसन् ।

आ वच्यस्व चम्बोः पूयमानो विचक्षणो जागृविर्देववीतौ ॥२॥

भद्रा । वस्त्रा । समन्या । वसानः । महान् । कविः । निऽवचनानि । शंसन् ।

आ । वच्यस्व । चम्बोः । पूयमानः । विऽचक्षणः । जागृविः । देवऽवीतौ ॥२॥

भद्रा भद्राणि कल्याणानि समन्या । समनमिति संयामनाम् । तत्र साधुरिति
यन् । संयामयोग्यानि वस्त्रा वस्त्राण्याच्छादकानि तेजांसि वसान आच्छादयन्
महान्कविः क्रांतदर्शी अत एव निवचनानि नितरां वक्तव्यान्वृत्तिकृतानि स्तो-
त्राणि शंसन् विचक्षणो विशेषेण द्रष्टा जागृविर्जागरणशीलः सोमस्त्वं देववीतौ ।
देवानां वीतिर्भक्षणं यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तस्मिन् चम्बोरधिषवणफलक-
योरावच्यस्व । पात्राण्या विश । वचिर्गत्यर्थः । व्यत्ययेन श्यन् । पूयमानः सन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समु प्रियो मृज्यते सानो अध्ये यज्ञस्तरो यज्ञसां क्षैतो अस्मे ।

अभि स्वर धन्वा पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥३॥

सं । ऊं इति । प्रियः । मृज्यते । सानौ । अध्ये । यज्ञऽस्तरः । यज्ञसां । क्षैतः । अस्मे इति ।

अभि । स्वर । धन्व । पूयमानः । यूयं । पात । स्वस्तिभिः । सदा । नः ॥३॥

यज्ञसां यज्ञस्विनां मध्ये यज्ञस्तरोऽतिशयेन यज्ञस्वी क्षैतः क्षितौ भवः
प्रियः प्रीणयिता सोमः सानौ समुच्छ्रितेऽध्येऽविमये पवित्रेऽस्मे अस्मदर्थं
संमृज्यते । ऋत्विग्भिः परिपूयते । उ अवधारणे । पूयमानस्त्वं धन्वांतरिक्षेऽभि
स्वर । अभितः शब्दय । यूयं । पूजायां बहुवचनं । हे सोम त्वं नोऽस्मान्
स्वस्तिभिः कल्याणतमैः पालनैः सदा सर्वदा पात । रक्षत । पालयत ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र गायताभ्यर्चाम देवान्सोमं हिनोत महते धनाय ।

स्वादुः पवाते अति वारमभ्यमा सीदाति कलशं देवयुनः ॥४॥

प्र । गाय॑त । अ॒भि । अ॒र्चाम॑ । दे॒वान् । सोमै॑ । हि॒नोत॑ । म॒हते॑ । ध॒नाय॑ ।

स्वा॒दुः । प॒वाते॑ । अ॒ति । वा॒रं । अ॒र्थं । आ । सी॒दाति॑ । क॒लशं॑ । दे॒वऽयुः॑ । नः ॥ ४ ॥

हे स्तोतारः प्र गायत । सोमं प्रकर्षेणाभिष्टुत । तथा देवानभ्यर्चाम । अभ्यर्चत । पुरुषव्यत्ययः । यद्वा । वयं देवानभिष्टुमः यूयं सोमं स्तुतेति । किंच महते महत्प्रभूतं धनाय धनं प्राप्तुं सोमं हिनोत । अभिषवार्थं प्रेरयत ॥ क्रियार्थोपपदस्य च कर्मणि स्थानिन इति धनशब्दस्य चतुर्थी ॥ ततः स्वादुः स्वादुकरः सोमोऽव्यमविभवं वारं वालं पविचमति पवाते । अतीत्य पवते । किंच देवयुर्देवान्कामयमानो नोऽस्मदीयः सोमः कलशं पाचमासीदाति । आसीदति । प्रविशति । उभयत्र लेट्वाडागमः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इ॒दं दे॒वाना॑मु॒प स॒ख्यमा॑यन्स॒हस्र॑धारः पवते म॒दाय॑ ।

नृ॒भिः स्त॒वानो॑ अनु॒ धाम॑ पूर्॒वम॑ग॒च्छिदं॑ म॒हते॑ सौ॒भगा॑य ॥ ५ ॥

इ॒दुः । दे॒वानां॑ । उ॒प । स॒ख्यं । आ॒ऽयन् । स॒हस्रं॑ऽधा॒रः । प॒वते॑ । म॒दाय॑ ।

नृ॒ऽभिः । स्त॒वानः॑ । अनु॒ । धाम॑ । पूर्॒वं । अ॒गन् । इ॒दं । म॒हते॑ । सौ॒भगा॑य ॥ ५ ॥

देवानामिन्द्रादीनां सख्यं सखिभावमुपायन् उपगच्छन् सहस्रधारो बहुविधधार इदुः सोमो मदाय देवानां मदार्थं पवते । कलगादिषु क्षरति । नृभिः कर्मनेतृभिः स्तवानः स्तूयमानः सोमः पूर्वं पुरातनं धाम द्युलोकमनुगच्छति । तदेवाह । महते प्रभृताय सौभगाय सौभाग्यायेन्द्रमगन् । गच्छति । सोम इन्द्रेण पीते सति यज्ञमानानां महत्सौभाग्यं भवति खलु । अगन् । गमेर्लुङि मंचे घसेति ल्लर्लुक् । सो नो धातोरिति नत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थ एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्तो॒त्रे रा॒ये हरि॑र॒षा पु॒नान॑ इ॒दं म॒दो ग॒च्छतु॑ ते॒ भ्रा॒य ।

दे॒व॒र्या॑हि स॒रथं॑ रा॒धो अ॒च्छा यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दा नः॑ ॥ ६ ॥

स्तो॒त्रे । रा॒ये । हरिः॑ । अ॒र्षः । पु॒नानः॑ । इ॒दं । म॒दः । ग॒च्छतु॑ । ते॒ । भ्रा॒य ।

दे॒वः । या॒हि । स॒ऽरथं॑ । रा॒धः । अ॒च्छ । यू॒यं । पा॑त । स्व॒स्तिभिः॑ । स॒दा । नः॑ ॥ ६ ॥

हे सोम हरिर्हरितवर्णः पुनानः पूयमानस्त्वं स्तोत्रेऽस्माभिः क्रियमाणे सति राये धनार्थमर्ष । आगच्छ । ततस्ते त्वदीयो मदो मदकरो रसो भराय । भृ भर्त्सने । भर्त्सयन्ति शबून् च योद्धार इति भरः संयामः । तदर्थमिदं गच्छतु । किंच सरथं देवैः समानं रथमास्थाय राधोऽच्छास्माकं धनार्थं याहि । आगच्छ । यूयं नोऽस्मान् स्वस्तिभिः सदा पात । त्वं रक्ष ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

प्र काश्यमुशनेव ब्रुवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।

महिघ्नतः शुचिबन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन् ॥ ७ ॥

प्र । काश्यं । उशनाऽइव । ब्रुवाणः । देवः । देवानां । जनिम । विवक्ति ।

महिऽघ्नतः । शुचिऽबन्धुः । पावकः । पदा । वराहः । अभि । एति । रेभन् ॥ ७ ॥

उशनेव एतन्नामक ऋषिरिव काश्यं कविकर्म स्तोत्रं ब्रुवाण उच्चारयन् देवः स्तोतायमृषिर्वृषगणो नाम देवानामिन्द्रादीनां जनिम जन्मानि प्र विवक्ति । प्रकर्षेण ब्रवीति । वच परिभाषणे । व्यत्ययेन विकरणस्य श्रुः । बहुलं छंदसी-त्यभ्यासस्येत्वं । महिघ्नतः प्रभृतकर्मा शुचिबन्धुः । वधन्ति शबूनि निति बंधूनि तेजांसि वलानि वा । दीप्ततेजस्कः पावकः पापानां गोधको वराहः । वरं च तदहश्च वराहः । राजाहः सखिभ्यश्च जिति टच्समासांतः । तस्मिन्नहन्यभिषूयमाणत्वेन तद्वान् । अशश्चादित्वान्मत्वर्थीयोऽच् । तादृशः सोमो रेभन् शब्दं कुर्वन्पदा पदानि स्थानानि पाषाण्यभ्येति । अभिगच्छति । यद्वा । यथा कश्चन वराहः पदा पादेन भूमिं विक्रममाणः शब्दं करोति तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र हंसासंस्तृपलं मन्युमच्छामादस्तं वृषगणा अयासुः ।

आंगूष्णं पवमानं सखायो दुर्मर्षं साकं प्र वदन्ति वाणं ॥ ८ ॥

प्र । हंसासः । तृपलं । मन्युं । अच्छं । अमात् । अस्तं । वृषऽगणाः । अयासुः ।

आंगूष्णं । पवमानं । सखायः । दुःऽमर्षं । साकं । प्र । वदन्ति । वाणं ॥ ८ ॥

हंसासः शशुभिर्हन्यमाना हंसा इव चरन्तो वा वृषगणा एतन्नामका ऋष-योऽमाच्छपूणां बलान्वासिताः संतस्तृपलं । तृपलशब्दः क्षिप्रवाची । तदुक्तं

यास्केन । तृपलप्रभर्मा क्षिप्रप्रहारीति । क्षिप्रप्रहारिणं मन्युं शबूनभिमन्यमानं
सोममच्छाभिलक्ष्यास्तं यज्ञगृहं प्रायासुः । प्रायासिषुः । प्रगच्छन्ति । ततः सखायः
स्तुत्यस्तोतृत्वलक्षणेन संबन्धेन सखिभूताः स्तोतार आंगूष्मं सर्वैरभिगन्तव्यं । यद्वा ।
घोषशब्दस्य पृषोदरादित्वादागूष इत्यादेशः । आङ् अनुनासिकच्छांदसः । स्तो-
चाहं दुर्मर्षे शत्रुभिर्दुर्धरं दुःसहं एवंविधं सोमं पवमानमुद्दिश्य वाणं वाद्यविशेषं
साकं सहैव प्र वदन्ति । प्रवादयन्ति । तदुपलक्षितं गानं कुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

स रंहत उरुगायस्य जूतिं वृथा क्रीळंतं मिमते न गावः ।

परीणसं कृणुते तिग्मशृंगो दिवा हरिर्दहणे नक्तंमृजः ॥९॥

सः । रंहते । उरुऽगायस्य । जूतिं । वृथा । क्रीळंतं । मिमते । न । गावः ।

परीणसं । कृणुते । तिग्मऽशृंगः । दिवा । हरिः । दहणे । नक्तं । मृजः ॥९॥

स सोमो रंहते । अतिशीघ्रं गच्छतीत्यर्थः । उरुगायस्य बहुभिः स्तुत्यस्यात्मनो
जूतिं गतिमनुसरन् । तं वृथानायासेन क्रीळंतं विहरंतं गच्छंतं सोमं गावोऽन्ये
गन्तारो न मिमते । न परिच्छिन्दन्ति । तमनुगन्तुं न शक्नुवन्तीत्यर्थः । किंच तिग्म-
शृंगः । शृण्वन्ति हिंसन्ति तमांसीति शृंगाणि तेजांसि । तीक्ष्णतेजस्कः परीणसं ।
बहुनामैतत् । बहुविधं तेजः कृणुते । करोति । अंतरिक्षे वर्तमानो यः सोमो
दिवाहनि हरिर्हरितवर्णो दहणे दृश्यते । न प्रकाशत इत्यर्थः । नक्तं रात्रौ नृज
ऋजुगामी विस्पष्टः प्रकाशयुक्तो दृश्यते । दहणेः कर्मणि लिटि रूपं ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंदुर्वाजी पवते गोव्योधा इंद्रे सोमः सह इन्वन्मदाय ।

हन्ति रक्षो बाधते परिरातीर्वरिवः कृष्वन्वृजनस्य राजा ॥१०॥

इंदुः । वाजी । पवते । गोऽव्योधाः । इंद्रे । सोमः । सहः । इन्वन् । मदाय ।

हन्ति । रक्षः । बाधते । परिरातीः । वरिवः । कृष्वन् । वृजनस्य । राजा ॥१०॥

इंदुः क्षरणशीलो वाजी बलवान् गोव्योधा गमनशीलनीचीनायरसमंघात
इंद्रे सहो बलकररसमिन्वन् प्रेरयन् सोमो मदाय तस्य मदार्थं पवते । क्षरति ।
किंच रक्षो रक्षःकुलं हन्ति । हिनस्ति । किंचारातीररातीज्जघनूपरि बाधते । परितः

संहरति । कीदृशः । वरिवो वरणीयं धनं कृण्वन् स्तोतृणां कुर्वन् वृजनस्य बलस्य राजेशिता सोम इति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अध धारया मध्वा पृचानस्तिरो रोमं पवते अद्रिदुग्धः ।

इंद्रिंद्रस्य सख्यं जुषाणो देवो देवस्य मत्सरो मदाय ॥ ११ ॥

अध । धारया । मध्वा । पृचानः । तिरः । रोमं । पवते । अद्रिऽदुग्धः ।

इंद्रः । इंद्रस्य । सख्यं । जुषाणः । देवः । देवस्य । मत्सरः । मदाय ॥ ११ ॥

अधाधानंतरमद्रिदुग्धो यावभिर्दुग्धोऽभिषुतः सोमो मध्वा मदकारिण्या धारया पृचानो देवान् संपर्चयन् संयोजयन् रोमाविरोमभिः कृतं पवित्रं तिरस्तिरस्कृत्य व्यवधायकं कृत्वा पवते । कलशेषु क्षरति । किंचेद्रस्य सख्यं सखिभावं कर्म वा जुषाणः सेवमानो देवो द्योतमानो मत्सरो मदकर इंदुः सोमो देवस्येन्द्रस्य मदाय मदार्थं पवते । क्षरति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अभि प्रियाणि पवते पुनानो देवो देवान्स्वेन रसेन पृचन् ।

इंदुर्धर्माण्यृतुषा वसानो दश क्षिपो अथ्यत सानो अथ्ये ॥ १२ ॥

अभि । प्रियाणि । पवते । पुनानः । देवः । देवान् । स्वेन । रसेन । पृचन् ।

इंदुः । धर्माणि । अृतुऽथा । वसानः । दश । क्षिपः । अथ्यत । सानो । अथ्ये ॥ १२ ॥

प्रियाणि प्रीतिकारकाणि धर्माणि तेजांस्यृतुषा काले वसान आच्छादयन् इंदुः सोमः पुनानः पूयमानः सन् अभि पवते । कलशानभिलक्ष्य क्षरति । कीदृशः । देवः संक्रीडनशीलः स्वेनात्मीयेन रसेन देवानिंद्रादीन्पृचन् संपर्चयन् संयोजयन् । तमिमं दश दशसंख्यांकाः क्षिपः । अंगुलिनामैतत् । कर्मार्थं प्रेर्येत इति । तत्संख्याका अंगुलयः सानो समुच्छ्रितेऽथ्येऽविभवे पवित्रेऽथ्यत । गमयंति । यद्वा तच्च पवित्रं पूयमानं सोममथ्यत । गच्छंति । वी गत्यादिषु । लङि व्यत्ययेनात्मनेपदं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वृषा शोणो अभिकनिऋदत्ता नदयन्नेति पृथिवीमुत द्यां ।

इंद्रस्येव वसुरा ऋषे आजौ प्रचेतयन्वर्षति वाचमेमां ॥ १३ ॥

वृषा । शोणः । अभिऽकनिऋदत् । गाः । नदयन् । एति । पृथिवी । उत । द्यां ।

इंद्रस्यऽइव । वसुः । आ । ऋषे । आजौ । प्रऽचेतयन् । अर्षति । वाचं । आ । इमां ॥ १३ ॥

शोणः शोणवर्णो वृषा कश्चिद्वृषभो गाः पशूनभिकनिऋदत् । अभिलस्य शब्दं करोति । एवं गाः स्तुतीर्विश्रयणार्थं पयसो दोग्ध्रीर्धेनूर्वाभिकनिऋदत् अभिशब्दायमानः । तदेवाह । नदयन् शब्दमुत्पादयन् सोमः पृथिवीमुतापि च द्यां एतौ लोकावेति । गच्छति । किंच । वसुः । वायामैतत् । तस्य वाक् शब्द आजौ संयाम इंद्रस्येव इंद्रस्य शब्द इव ऋषे । सर्वेः श्रूयते । ततः प्रचेतयन् आत्मानं सर्वेषां प्रज्ञापयन् इमां वाचमर्षति । समंताद्गमयति । उच्चैः शब्दायत इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

रसाय्यः पयसा पिब्वमान ईरयन्नेषि मधुमंतमंजुं ।

पवमानः संतनिमेषि कृण्वन्निद्राय सोम परिषिच्यमानः ॥ १४ ॥

रसाय्यः । पयसा । पिब्वमानः । ईरयन् । एषि । मधुऽमंतं । अंजुं ।

पवमानः । संऽतनिं । एषि । कृण्वन् । निद्राय । सोम । परिऽसिच्यमानः ॥ १४ ॥

हे सोम रसाय्यः । रसेरौणादिक आय्यप्रत्ययः । आस्वाद्यः पयसा पिब्वमानः क्षरन् त्वमीरयन् शब्दं प्रेरयन् मधुमंतं माधुर्योपेतमंजुं रसभावमेषि । प्राप्नोषि । अंजुः शमष्टमाचो भवतीति यास्कः । नि० २. ५. । अनेन सोमरसोऽभिधीयते । किंच । हे सोम परिषिच्यमानोऽङ्घ्रिः परिषिक्तस्त्वं पवमानः पवित्रे पूयमानः सन संतनिं । तनु विस्तारे । इप्रत्ययः । संततां धारां कृण्वन् कुर्वन्निद्रायेंद्रार्थमेषि । गच्छसि ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

एवा पवस्व मदिरो मदायोदयाभस्य नमयन्वधस्त्रैः ।

परि वर्णे भरमाणो रुशंतं गव्युनीं अर्घ परि सोम सिक्तः ॥ १५ ॥

ए॒व । प॒व॒स्व । म॒दि॒रः । म॒दा॒य । उ॒द॒ऽया॒भ॒स्य॑ । न॒म॒यन् । व॒ध॒ऽस्त्रैः ।

परि॑ । व॒र्णे॑ । भ॒र॒मा॒णः । रु॒श॑न्तं । ग॒व्युः । नः॑ । अ॒र्घ॒ । परि॑ । सो॒म । सि॒क्तः ॥ १५ ॥

हे सोम मदरो मदकरस्वमुदयाभस्य । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः
संप्रदानसंज्ञा । पा० १. ४. ३२. १. । चतुर्थ्यर्थे बहुलं । पा० २. ३. ६२. । इति षष्ठी ।
उदयाभमुदकयाहिणं मेघं वधस्त्रैर्हननसाधनैरायुधैर्नमयन् वृष्ट्यर्थे प्रह्नीकुर्वन्
मदाय मदार्थमेव पवस्व । एवं पात्रेषु क्षर । किञ्च रुशन्तमारोचमानं श्वेतं वर्णं
परि भरमाणः परितो बिभ्रत् सिक्तः पवित्रे सिच्यमानस्त्वं गव्युर्नोऽस्माकं गा
इच्छन् पर्यर्घ्य । परिगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे त्रयोदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

जुष्टी॑ न इ॒न्दो सु॒पथा॑ सु॒गान्युरौ॑ प॒व॒स्व वरि॑वांसि कृ॒ण्वन् ।

घ॒ने॒व वि॒घ्नं दु॒रि॒तानि॑ वि॒घ्न॒न्नधि॑ स्नु॒ना ध॒न्व॒ सानो॑ अ॒भ्ये ॥ १६ ॥

जुष्टी॑ । नः॑ । इ॒न्दो इति॑ । सु॒ऽपथा॑ । सु॒ऽगानि॑ । उ॒रौ । प॒व॒स्व । वरि॑वांसि । कृ॒ण्वन् ।

घ॒नाऽइ॒व । वि॒घ्नं । दुः॒ऽद॒तानि॑ । वि॒घ्नन् । अ॒धि । स्नु॒ना । ध॒न्व॒ । सानौ॑ । अ॒भ्ये ॥ १६ ॥

हे इन्दो दीप्त पवमान जुष्टी । स्नात्प्यादयश्चेति निपातितः । स्तुतिभिः प्रीतो
भूत्वा नोऽस्माकं सुपथानि वैदिकमार्गान् तथा वरिवांसि वरणीयानि धनानि
सुगा सुगमनानि सुप्राप्थ्यानि कृण्वन् कुर्वन् उरौ विस्तीर्णे द्रोणकलशे पवस्व ।
क्षर । किञ्च घनेव घनीभूतेन लोहमयेनायुधेनेव विघ्नक् सर्वतो दुरितानि दुः-
प्राप्थ्यानि रक्षांसि विघ्नन् हिंसन् सानौ समुच्छ्रितेऽभ्येऽविभवे स्नुना स्रवता
धारासंघेनाधि धन्व । अधि गच्छ । धविर्गत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

वृ॒ष्टिं नो॑ अ॒र्घ॒ दि॒व्यां जि॒ग॒न्तु॒मि॒च्छा॒वती॑ शं॒ग्यौ जी॒र॒दानुं॑ ।

स्तु॒के॒व वी॒ता ध॒न्वा वि॒चि॒न्वन् बंधू॑रि॒माँ अ॒व॒राँ इ॒न्दो वा॒यून् ॥ १७ ॥

वृ॒ष्टिं । नः॑ । अ॒र्घ॒ । दि॒व्यां । जि॒ग॒न्तुं । इ॒च्छा॒ऽवती॑ । शं॒ऽग्यौ । जी॒र॒ऽदानुं॑ ।

स्तु॒काऽइ॒व । वी॒ता । ध॒न्वा । वि॒ऽचि॒न्वन् । बंधू॑न् । इ॒मान् । अ॒व॒रान् । इ॒न्दो इति॑ ।

वा॒यून् ॥ १७ ॥

हे सोम नोऽस्माकं वृष्टिमर्ष । गमय । कीदृशी । दिष्वां दिविभवां जिगानुं
गमनशीलामिष्ठावतीमन्नवतीं शंगयीं सुखस्य निवासभूतां जीरदानुं क्षिप्रदा-
नोपेतां । किंच । हे इंदो त्वं स्तुकेव वीता कांतानि । स्तुकशब्दोऽपत्यवचनः ।
अपत्यानि यथा विचिनोषि तद्वन्धून् स्तुत्यस्तोतृत्वेन बंधुभूतानवरानवरदेशे
स्थितान्पार्थिवान्वायून् त्वामभिगच्छत इमानस्मान्विचिन्वन् धनादिप्रदानार्थं
गवेषमाणः सन् धन्व । गच्छ ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

यंथिं न वि ष्य यथितं पुनान ऋजुं च गातुं वृजिनं च सोम ।

अत्यो न ऋदो हरिरा सृजानो मर्यो देव धन्व पस्त्यावान् ॥ १८ ॥

यंथिं । न । वि । स्य । यथितं । पुनानः । ऋजुं । च । गातुं । वृजिनं । च । सोम ।

अत्यः । न । ऋदः । हरिः । आ । सृजानः । मर्यः । देव । धन्व । पस्त्यऽवान् ॥ १८ ॥

पुनानः पूयमानस्त्वं यथितं पापैर्बद्धं मां विष्य । मुंच । पापेभ्यो विक्षेपय ।
कथमिव । यंथिं न । यथा कश्चिद्रंथिं विक्षेपयति । षोऽंतकर्मणीत्यस्य लोटि
रूपं । किंच । हे सोम त्वमृजुमवक्रं गातुं मार्गं च वृजिनं बलं च मत्तं देहि ।
हरिर्हरितवर्णस्त्वमा सृजानः पाचेष्टासृज्यमानः सन् अत्यो नातनशीलोऽप्य इव
ऋदः । ऋदसि । शब्दायसे । किंच । हे देव मर्यो मनुष्यहितो मारको हिंसको वा
शत्रूणां पस्त्यवान् । पस्त्यं गृहं । तद्वांस्त्वं धन्व । मामभिगच्छ कलशान्वा ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

जुष्टो मदाय देवतात इंदो परि सुना धन्व सानो अथ्ये ।

सहस्रधारः सुरभिरदभ्यः परि स्रव वाजसार्ता नृषत्वे ॥ १९ ॥

जुष्टः । मदाय । देवऽताते । इंदो इति । परि । सुना । धन्व । सानो । अथ्ये ।

सहस्रऽधारः । सुरभिः । अदभ्यः । परि । स्रव । वाजऽसार्ता । नृऽसत्वे ॥ १९ ॥

हे इंदो मदाय जुष्टः पर्याप्तस्त्वं देवताते देवस्तते यज्ञे सानो समुच्छ्रितेऽथ्येऽवि-
भवे पवित्रे सुना अयणशीलेन धारासंधेन सह परि धन्व । परिगच्छ । सहस्रधारः
बहुधारोपेतः सुरभिः सुगंधिस्त्वमदभ्यो न कैश्चिद्विसितः सन् वाजसातावन्नला-
भाय निमित्ते नृमत्वे नृभिः सोढव्ये युद्धे परि स्रव । परितो गच्छ ॥

॥ अथ विंशी ॥

अर॒श्मानो॒ येऽर॒था अ॒युक्ता॒ अत्या॑सो॒ न संसृ॑जानास॒ आ॒जौ ।

ए॒ते शु॒क्रासो॑ ध॒न्वन्ति॒ सोमा॒ देवा॑स॒स्ताँ उप॑ याता॒ पिब॑न्धै ॥२०॥

अर॒श्मानः॑ । ये । अर॒थाः । अ॒युक्ताः । अत्या॑सः । न । संसृ॑जानासः । आ॒जौ ।

ए॒ते । शु॒क्रासः॑ । ध॒न्वन्ति॒ । सोमाः॑ । देवा॑सः । तान् । उप॑ । यात॒ । पिब॑न्धै ॥२०॥

अरश्मानो रश्मिवर्जिता रज्जुरहिता इति यावत् । अरथा रथवर्जिता अयुक्ताः कुचापि न नियुक्ताः । अबद्धा इत्यर्थः । एतादृशा य आजौ युद्धे संसृजानासः मृज्यमाना अत्यासो नाश्वा यथा त्वरया लक्ष्यं गच्छन्ति तद्वदाजौ । अजन्ति कर्मकरणार्थमृत्विजोऽचेत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन्सृज्यमानाः शुक्रा दीप्यमाना एते सोमा धन्वन्ति । क्षिप्रं कलशानभिगच्छन्ति । अथ प्रत्यक्षः । हे देवासो देवाः तानागच्छतः सोमान्पिबन्धै पानायोपयात । उपगच्छत ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

ए॒वा न॑ इ॒न्दो अ॒भि दे॒ववी॑तिं॒ परि॒ स्र॒व न॒भो अ॒र्णैश्च॒मूषु॑ ।

सोमो॑ अ॒स्मभ्यं॒ काम्यं॑ बृ॒हन्तं॑ र॒यिं द॑दातु॒ वीर॑वन्तमु॒यं ॥२१॥

ए॒व । नः॑ । इ॒न्दो॒ इति॑ । अ॒भि । दे॒वऽवी॑तिं । परि॒ । स्र॒व । न॒भः । अ॒र्णैः । च॒मूषु॑ ।

सोमः॑ । अ॒स्मभ्यं॑ । काम्यं॑ । बृ॒हन्तं॑ । र॒यिं । द॑दातु॒ । वीर॑वन्तं । उ॒यं ॥२१॥

हे इन्दो सोम नोऽस्मदीयमेव देववीतिं । देवानां वीतिर्भक्षणं गमनं वा यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तमभिलक्ष्य नभो नभसो द्युलोकादण उदकं । अनेन पविचान्निर्गतः सोमरसोऽभिधीयते । तं रसं चमूषु चमसेषु परि स्रव । परितः क्षर । ततः सोमः काम्यं काम्यमानं बृहन्तं ऋग्वृद्धं वीरवन्तं पुत्रयुक्तमुयमुद्गूर्णबलं रयिं धनमस्मभ्यं ददातु । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

तक्ष॒घदी॒ मन॑सो॒ वेन॑तो॒ वाग्ज्येष्ठ॑स्य वा॒ धर्म॑णि॒ क्षोर॑नीके ।

आदी॑मा॒यन्व॒रमा॒ वाव॑श॒ना जुष्टं॑ पतिं॒ कल॑शे॒ गाव॑ इ॒दुं ॥२२॥

तक्षत् । यदि । मनसः । वेनतः । वाक् । ज्येष्ठस्य । वा । धर्मणि । क्षोः । अनीके ।
आत् । ई । आयन् । वरं । आ । वावशानाः । जुष्टं । पतिं । कलशे । गावः । इदं ॥ २२ ॥

वेनतः । वेनो वेनतेः कांतिकर्मण इति यास्कः । कामयमानस्य मनसः ।
मन्यतेः स्तुतिकर्मणः । स्तोतुर्वाक् स्तुतिलक्षणा यद्येनं तक्षत् संस्करोति । वाशष्ट
उपमार्थे । यथा धर्मणि । निमित्तात्कर्मसंयोग इति सप्तमी । धारकं योगक्षेम-
विषयं कर्मोद्दिश्य क्षोः शष्टायमानस्यानीके मुखे तत्र स्थितस्य जानपदिकस्य
वाक् । ज्येष्ठस्य । द्वितीयार्थे षष्ठी । प्रशस्यतमं राजानं यथा स्तौति तथा स्तो-
तुर्वाक् सोमं स्तौतीत्यर्थः । आदनंतरमेव वरं वरणीयं जुष्टं देवानां मदाय
पर्याप्तं पतिं सर्वस्य पालकं कलशे स्थितमिन्दुमीमेनं सोमं वावशानाः कामय-
माना गाव आयन् । पयसा स्वीयेन मिश्रयितुमागच्छन्ति ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

प्र दानुदो दिव्यो दानुपिन्व ऋतमृताय पवते सुमेधाः ।

धर्मा भुववृज्यस्य राजा प्र रश्मिभिर्दशभिर्भारि भूम ॥ २३ ॥

प्र । दानुऽदः । दिव्यः । दानुऽपिन्वः । ऋतं । ऋताय । पवते । सुऽमेधाः ।

धर्मा । भुवत् । वृज्यस्य । राजा । प्र । रश्मिऽभिः । दशऽभिः । भारि । भूम ॥ २३ ॥

दिव्यो दिवि भवो दानुदो दातृभ्यो धनादीनां दाता । तदेवाह । दानुपिन्वः ।
पिवि सेचने । कर्मण्यस्तित्यण् । दातृभ्यः कामानां क्षरयिता सुमेधाः शोभनप्रज्ञः
सोम ऋताय सत्यभूतायेन्द्रायतं सत्यभूतमात्मीयं रसं पवते । प्रकर्षेण क्षरति ।
राजा दीप्यमानः सोमो वृज्यस्य साधुबलस्य धर्मा धारयिता भुवत् । भवति ।
किंच दशभिरेतत्संख्याकाभी रश्मिभिः कर्मकरणार्थमधुवानाभिरंगुलिभिर्भूम
प्रभूतं प्र भारि । प्रधार्यते । चिणि रूपं ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

पविर्बेभिः पवमानो नृचक्षा राजा देवानामृत मर्त्यानां ।

द्विता भुवद्रयिपती रयीणामृतं भरत्सुभृतं चार्विदुः ॥ २४ ॥

पविर्बेभिः । पवमानः । नृऽचक्षाः । राजा । देवानां । उत । मर्त्यानां ।

द्विता । भुवत् । रयिऽपतिः । रयीणां । ऋतं । भरत् । सुऽभृतं । चारु । इदं ॥ २४ ॥

पवित्रेभिः पवित्रैः पवमानः पूयमानो नृचक्षा नृणां फलाफलयोर्द्रष्टा ।
तथा देवानामिन्द्रादीनामुतापि च मर्त्यानां मनुष्याणामेवमुभयेषां जनानां
राजा रयिपतिर्धनस्य पतिः । न त्वत्पस्य पतिः किंतु रयीणां बहूनां धनानां
स्वामी । वृत्त्यवृत्तिभ्यां स्वामित्वं बाहुल्यं च विवक्ष्यते । ईदृशः सोमो द्विता द्विधा
देवेष्वपि च मनुष्येषु भुवत् । भवति । सोऽयमिन्दुः सोमः सुभृतं संभृतं चारु
कल्याणमृतमुदकं भरत् । विभर्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

अर्वो इव अर्वसे सातिमच्छेद्रस्य वायोरभि वीतिमर्ष ।

स नः सहस्रा बृहतीरिषो दा भवा सोम द्रविणोवित्पुनानः ॥२५॥

अर्वोन्ऽइव । अर्वसे । साति । अच्छ । इन्द्रस्य । वायोः । अभि । वीति । अर्ष ।

सः । नः । सहस्रा । बृहतीः । इषः । दाः । भव । सोम । द्रविणःऽवित् । पुनानः ॥२५॥

हे सोम अन्नार्थं युद्धेऽर्वानिवाञ्चो यथा गच्छति तद्वत्त्वं अर्वसेऽस्माकमन्नार्थं
तथा सातिमच्छ धनलाभं प्रतीद्रस्य वायोश्च वीतिं पानमभ्यर्ष । अभिगच्छ ।
ऐन्द्रवायवयहे हीन्द्रवायू सह सोमं पिबत इत्यच सहोपादानं । स त्वं सहस्राः
सहस्राणि बहुविधानि बृहतीर्वृहितानि प्रवृद्धानीषोऽन्नानि नोऽस्मभ्यं दाः ।
प्रयच्छ । हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्मभ्यं द्रविणोविद्धनस्य लभयिता
भव । द्रविणशब्दात्सर्वप्रातिपदिकेभ्यो लालसायां सुग्वक्तव्यः । पा० ७. १. ५१. ३. ।
इति सुगागमः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

देवाय्यो नः परिषिच्यमानाः क्षयं सुवीरं धन्वतु सोमाः ।

आयज्यवः सुमतिं विष्ण्वारा होतारो न दिवियजो मद्रतमाः ॥२६॥

देवऽअय्यः । नः । परिऽसिच्यमानाः । क्षयं । सुऽवीरं । धन्वतु । सोमाः ।

आऽयज्यवः । सुऽमतिं । विष्ण्वऽवाराः । होतारः । न । दिविऽयजः । मद्रऽतमाः ॥२६॥

देवाय्यः । अर्वतेस्तर्पणार्थस्य अवितृस्तृत्तचिभ्य ईरितीप्रत्ययः । उदात्तस्वरित-
योरेण इति जसः स्वरितत्वं । देवानां तर्पयितारः परिषिच्यमानाः परितः

पात्रेषु सिच्यमानाः सोमा नोऽस्माकं सुवीरं शोभनपुत्रं क्षयं गृहं धन्वतु ।
प्रेरयंतु । कीदृशाः । होतारो न होतारो यथा देवानिन्द्रादीन्सुवन्त्येवं दिवि-
यजो दिवि द्युलोके स्थितानिन्द्रादीन्देवान्यजंतः । दिवश्च तत्पुरुषे कृति बहुल-
मिति सप्तम्या अलुक् । मंद्रतमा अत्यंतं मदकराः ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

एवा देव देवताते पवस्व महे सोम प्सरसे देवपानः ।

महश्चिद्धि स्मसि हिताः समर्ये कृधि सुस्थाने रोदसी पुनानः ॥ २७ ॥

एव । देव । देवऽताते । पवस्व । महे । सोम । प्सरसे । देवऽपानः ।

महः । चित् । हि । स्मसि । हिताः । सऽमर्ये । कृधि । सुस्थाने इति सुऽस्थाने । रोदसी
इति । पुनानः ॥ २७ ॥

हे देव द्योतमान स्तोतव्य वा हे सोम देवपानो देवः पातव्यस्त्वं देवताते
देवैस्तते वितते यज्ञे महे महते प्सरसे भक्षणाय देवानां पानार्यैव पवस्व ।
क्षर । ततो वयं हितास्त्वया प्रेरिताः संतः समर्ये मरणधर्मसहिते संयामे
महश्चित् महतो बलाधिकानपि शत्रून् स्मसि हि । अभिभवेम खलु । किंच ।
पुनानः पूयमानस्त्वं रोदसी द्यावापृथिव्यौ मुस्थाने अस्माकं शोभनावासस्थाने
सत्या कृधि । कुरु ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

अश्वो न क्रदो वृषभिर्युजानः सिंहो न भीमो मनसो जवीयान् ।

अर्वाचीनिः पथिभिर्ये रजिष्ठा आ पवस्व सौमनसं न इंदो ॥ २८ ॥

अश्वः । न । क्रदः । वृषऽभिः । युजानः । सिंहः । न । भीमः । मनसः । जवीयान् ।

अर्वाचीनिः । पथिऽभिः । ये । रजिष्ठाः । आ । पवस्व । सौमनसं । नः । इंदो इति ॥ २८ ॥

हे सोम वृषभिर्ऋत्विग्भिः सोममभिषुखद्विर्युजानो योज्यमानस्त्वमश्वो नाश्व
इव क्रदः । क्रंदसि । शब्दायसे । कीदृशः । सिंहो न सिंह इव भीमः शत्रूणां
भयंकरः । तथा मनसोऽपि जवीयान् वेगवत्तरः । अर्वाचीनैरभिमुखः पथि-
भिर्मार्गैर्ये मार्गा रजिष्ठा अत्यंतमृजवो भवन्ति । विभाषजोऽम्बुदसीत्युकारस्य
रादेशः । हे इंदो दीप्यमान सोम तैर्मार्गैर्नोऽस्माकं सौमनसं सौमनस्यमा
पवस्व । आप्रापय ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

शतं धारां देवजाता असृयन्सहस्रमेनाः कवयो मृजन्ति ।

इंदो सनिचं दिव आ पवस्व पुरएतासि महतो धनस्य ॥२९॥

शतं । धाराः । देवऽजाताः । असृयन् । सहस्रं । एनाः । कवयः । मृजन्ति ।

इंदो इति । सनिचं । दिवः । आ । पवस्व । पुरऽएता । असि । महतः । धनस्य ॥२९॥

हे सोम देवजाता देवार्थं प्रादुर्भूताः शतं शतसंख्याकास्वदीया धारा असृयन् । मृज्यन्ते । ततः कवयः क्रांतदर्शिन ऋत्विजः सहस्रं बहुविधा एनास्वदीया धारा मृजन्ति । अलंकुर्वन्ति । यद्वा । सहस्रमनेकधा मृजन्ति । शोधयन्ति । हे इंदो सनिचं भजनसाधनं धनं दिवो द्युलोकादस्माकं पुत्रादीनां चा पवस्व । आप्रापय । कुतोऽस्य धनमिति चेत् तच्चाह । महतः प्रभूतस्य धनस्य पुरएता पुरतो गन्तासि । भवसि । तस्माद्देहीति ॥

॥ अथ चिंशी ॥

दिवो न सर्गा अससृयमहां राजा न मिचं प्र मिनाति धीरः ।

पितुर्न पुचः क्रतुभिर्यतान आ पवस्व विशे अस्या अजीतिं ॥३०॥

दिवः । न । सर्गाः । अससृयं । अहां । राजा । न । मिचं । प्र । मिनाति । धीरः ।

पितुः । न । पुचः । क्रतुऽभिः । यतानः । आ । पवस्व । विशे । अस्यै । अजीतिं ॥३०॥

दिवो न यथा दिवो द्योतमानस्यादित्यस्याहां संबंधिनः सर्गा रश्मयोऽससृयं विसृज्यन्ते तद्वत्सोमस्य सर्गाः मृज्यन्त इति सर्गा धारा विसृज्यन्ते ॥ मृजेर्ब्यत्ययेन कर्मार्थं लङि बहुलं छंदसीति शस्य द्युः । ऋमादेशच्छांदसः ॥ धीरः प्राज्ञो राजायं सोमो मिचं सखायं न प्र मिनाति । न हिनस्ति । क्रतुभिः कर्मभिर्यतानो यतमानः पुचः पितुर्न पितुर्यथापराभवं करोति तद्वत् कर्मभिर्यतमानस्त्वमस्यै विशे प्रजाया अजीतिमपराभवमा पवस्व । आप्रापय । यथा न पराजिता भवन्ति तथा कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकचिंशी ॥

प्र ते धारा मधुमतीरसृयन्वारान्यत्पूतो अत्येष्यन् ।

पवमान पवसे धाम गोनां जज्ञानः सूर्यमपिन्वो अर्केः ॥३१॥

प्र । ते । धाराः । मधुऽमतीः । असृयन् । वारान् । यत् । पूतः । अतिऽएषि । अयान् ।

पवमान । पवसे । धाम । गोनां । जज्ञानः । सूर्ये । अपिन्वः । अर्केः ॥३१॥

ते तव स्वभूता मधुमतीर्मधुमत्यो धाराः प्रासृयन् तदा प्रसृज्यन्ते यद्यदा पूतो वसतीवरीभिस्त्वमयानविभवान्वारान्वालान्पविचाण्यत्येषि । अतीत्य गच्छसि । किञ्च । हे पवमान धाम धारकं गोनां गवां पयो लक्ष्मीकृत्य पवसे । ततो जज्ञानो जायमानस्त्वमर्कैरर्चनीयैः स्वतेजोभिः सूर्यमादित्यमपिन्वः । पूरयसि ॥

॥ अथ द्वाचिंशी ॥

कनिक्रददनु पञ्चामृतस्य शुक्रो वि भास्यमृतस्य धाम ।

स इंद्राय पवसे मत्सरवान्हिन्वानो वाचं मतिभिः कवीनां ॥३२॥

कनिक्रदत् । अनु । पञ्चां । अमृतस्य । शुक्रः । वि । भासि । अमृतस्य । धाम ।

सः । इंद्राय । पवसे । मत्सरऽवान् । हिन्वानः । वाचं । मतिऽभिः । कवीनां ॥३२॥

अभिषूयमाणः स सोम ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य पञ्चानं मार्गमभि कनिक्रदत् । पुनः पुनः शब्दायते । अथ प्रत्यक्षः । अमृतस्यामरणधर्मस्य धाम स्थानभूतः । मरणरहित इत्यर्थः । तादृशः शुक्रः शुक्रवर्णस्त्वं वि भासि । विशेषेण राजसि । मत्सरवान् मदकररसयुक्तः स त्वमिन्द्रायेन्द्रार्थं पवसे । क्षरसि । कीदृशः । कवीनां स्तोतृणां मतिभिः सह वाचं शब्दं हिन्वानः प्रेरयन् ॥

॥ अथ त्रयस्त्रिंशी ॥

दिव्यः सुपर्णोऽव चक्षि सोम पिन्वन्धाराः कर्मणा देववीती ।

एंदो विश कलशं सोमधानं क्रंदन्निहि सूर्यस्योप रश्मिं ॥३३॥

दिव्यः । सुऽपर्णः । अव । चक्षि । सोम । पिन्वन् । धाराः । कर्मणा । देवऽवीती ।

आ । इंद्रो इति । विश । कलशं । सोमऽधानं । क्रंदन् । इहि । सूर्यस्य । उप । रश्मिं ॥३३॥

हे सोम दिव्यो दिविभवः सुपर्णः सुपतनस्त्वमव चक्षि । अवस्तात्पश्य ।

चष्टेर्लेटि सिपि ष्यत्ययेन परस्मैपदं । किं कुर्वन् । देववीतौ देवानां हविर्भक्षण-
स्थाने यज्ञे कर्मणा धाराः पिबन् क्षरन् । किंच । हे इंदो सोमधानं कलशमा विश
क्रंदन् शब्दायमानस्त्वं सूर्यस्य प्रेरकस्यादित्यस्य रश्मिं कांतिमुपेहि । उपगच्छ ॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशी ॥

ति॒स्रो वाचं ई॒रयति॒ प्र वह्नि॑ऋ॒तस्य॑ धी॒तिं ब्रह्म॑णो मनी॒षां ।

गावो॑ यंति गो॒पतिं॑ पृ॒च्छमा॑नाः सोमं॑ यंति म॒तयो॑ वाव॒शनाः॑ ॥ ३४ ॥

ति॒स्रः । वाचः॑ । ई॒रयति॑ । प्र । वह्निः॑ । ऋ॒तस्य॑ । धी॒तिं । ब्रह्म॑णः । मनी॒षां ।

गावः॑ । यंति॑ । गोऽप॑तिं । पृ॒च्छमा॑नाः । सोमं॑ । यंति॑ । म॒तयः॑ । वाव॒शनाः॑ ॥ ३४ ॥

वह्निर्वोढा यजमानस्तिस्त्रो वाच ऋग्यजुःसामात्मिकाः स्तुतीः प्रेरयति ।
तथर्तस्य यज्ञस्य धीतिं धारयित्री ब्रह्मणः परिवृढस्य सोमस्य मनीषां मनस
ईशित्री कल्याणी वाचं च प्रेरयति । किंच । गोपतिं वृषभं यथा गावोऽभिगच्छन्ति
तद्वन्नवां स्वामिनं सोमं गावः पृच्छमानाः पृच्छन्त्यः सत्यो यंति । स्वपयसा
मिश्रयितुमभिगच्छन्ति । तथा वावशनाः कामयमाना मतयः स्तोतारः सोमं
यंति । स्तोतुमभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ पंचत्रिंशी ॥

सोमं॑ गावो॑ धे॒नवो॑ वाव॒शनाः॑ सोमं॑ वि॒प्रा म॒तिभिः॑ पृ॒च्छमा॑नाः ।

सोमः॑ सु॒तः पू॒यते॑ अ॒ज्यमा॑नः सोमे॑ अ॒र्कास्त्रि॑ष्टुभः सं न॒वंते ॥ ३५ ॥

सोमं॑ । गावः॑ । धे॒नवः॑ । वाव॒शनाः॑ । सोमं॑ । वि॒प्राः । म॒तिऽभिः॑ । पृ॒च्छमा॑नाः ।

सोमः॑ । सु॒तः । पू॒यते॑ । अ॒ज्यमा॑नः । सोमे॑ । अ॒र्काः । चि॒ऽस्तुभः॑ । सं । न॒वंते ॥ ३५ ॥

धेनवः प्रीणयिष्यो गावः सोमं वावशनाः कामयमाना भवन्ति । विप्रा
मेधाविनः स्तोतारो मतिभिः पृच्छमानाः पृच्छन्तो भवन्ति । अज्यमानो गोभिः
सिच्यमानः सुतोऽभिषुतः सोम ऋत्विग्भिः परिपूयते । तथा त्रिष्टुभस्त्रिष्टुब्रूपा
अर्का अस्माभिः क्रियमाणा एते मन्त्राः सोमे सं नवंते । संगच्छन्ते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्त्रिंशी ॥

ए॒वा नः॑ सोम॑ परि॒षिच्य॑मान॒ आ प॑वस्व पू॒यमानः॑ स्व॒स्ति ।

इ॒न्द्र॒मा वि॑श बृ॒हता॑ रवे॒ण वर्ध॑या वाचं॑ ज॒नया॑ पु॒रंधिं॑ ॥३६॥

ए॒व । नः॑ । सोम॑ । परि॒ऽसिच्य॑मानः । आ । प॒वस्व । पू॒यमानः॑ । स्व॒स्ति ।

इ॒न्द्र । आ । वि॑श । बृ॒हता॑ । रवे॒ण । वर्ध॑य । वाचं॑ । ज॒नय॑ । पु॒रंधिं॑ ॥३६॥

हे सोम परिषिच्यमानः परितः पाषेषु सिच्यमानः पूयमानस्त्वं नोऽस्माकमेव स्वस्त्यविनाशमा पवस्व । आप्रापय । किंच । बृहता महता रवेण शब्देन संहन्द्रमा विश । प्रविश । तथा वाचं स्तुतिलक्षणां वर्धय । किंच पुरंधिं बहुधि प्रज्ञानं जनय । अस्मभ्यमुत्पादय । वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ सप्तत्रिंशी ॥

आ जागृ॑विर्विप्रं च॒ता म॑ती॒नां सोमः॑ पु॒नानो॑ असद॒च्चमू॑षु ।

सप॑ति॒ यं मि॑थु॒नासो॑ नि॒कामा॑ अध्व॒र्यवो॑ र॒थिरा॑सः सु॒हस्ताः॑ ॥३७॥

आ । जागृ॑विः । वि॒प्रः । च॒ता । म॑ती॒नां । सोमः॑ । पु॒नानः॑ । अ॒सद॒त् । च॒मूषु ।

सप॑ति । यं । मि॒थु॒नासः॑ । नि॒ऽका॑माः । अध्व॒र्यवः॑ । र॒थिरा॑सः । सु॒ऽहस्ताः॑ ॥३७॥

जागृविर्जागरणशील च॒ता । सुपां सुलुगिति षष्ठ्या आकारः । च॒तानां॑ सत्यानां मतीनां स्तुतीनां विप्रो ज्ञाता स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चमूषु चमसेष्वासदत् । आसीदति । मिथुनासः परस्परं संगता निकामा नितरां कामयमाना रथिरासो यज्ञस्य नेतारः सुहस्ताः कल्याणपाणयोऽध्वर्यवः पवित्रे यं सोमं सपति । स्पृशन्ति ॥ षप समवाये । सपतिः स्पृशतिकर्मेति नैरुक्ताः ॥

॥ अथाष्टात्रिंशी ॥

स पु॒नान॑ उप॒ सूर॑ न धातो॒भे अ॒प्रा रोद॑सी वि ष आ॒वः ।

प्रि॒या चि॒ह्नस्य॑ प्रि॒यसा॑सं ज॒ती स॒ तू ध॑नं का॒रिणे॑ न प्र यँसत् ॥३८॥

सः । पु॒नानः॑ । उप॑ । सू॒र । न । धा॒ता । आ । उ॒भे इति॑ । अ॒प्राः । रोद॑सी इति॑ । वि ।

सः । आ॒व॒रि॒त्यावः॑ ।

प्रि॒या । चि॒त् । यस्य॑ । प्रि॒यसा॑सः । ज॒ती । सः । तू । ध॑नं । का॒रिणे॑ । न । प्र । यँसत् ॥३८॥

पुनानः पूयमानः स सोम इन्द्र उपगच्छति । तच्च दृष्टान्तः । सूर्ये न । यथा सूर्ये
धाता संवत्सर उपगच्छति । संवत्सरो वै धाता संवत्सरेणैवास्मै प्रजाः प्रजनय-
तीत्याम्नानात् । किंचोभे रोदसी द्यावापृथिव्यावाप्राः । स्वमहिम्नापूरयति । तथा
स सोमो व्यावः । स्वतेजसा तमांसि विवृणोति । वृणोतेर्मन्त्रे घसेति ज्वेलुक् ।
छन्दस्यपि दृश्यत इत्याडागमः । पूर्वपदादिति स इत्यस्य सांहितिकं षत्वं । प्रिया ।
षष्ठ्या आकारः । प्रियस्य यस्य सोमस्य यद्वा प्रियाणि प्रयच्छतो यस्य सोमस्य
प्रियसासोऽत्यन्तं प्रियतमा धारा ऊती ऊत्यै रक्षणाय भवन्ति । स तु क्षिप्रमस्मभ्यं
धनं प्रयंसत् । प्रयच्छतु । यच्छतेर्लेटि सिण्डागमः । तच्च दृष्टान्तः । कारिणे न
भृतकाय भृतिं यथा प्रयच्छति तद्वत् ॥

॥ अथैकोनचत्वारिंशी ॥

स वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमो मीढ्वाँ अभि नो ज्योतिषावीत् ।

येना नः पूर्वे पितरः पदज्ञाः स्वर्विदो अभि गा अद्रिमुष्णन् ॥३९॥

सः । वर्धिता । वर्धनः । पूयमानः । सोमः । मीढ्वान् । अभि । नः । ज्योतिषा । आवीत् ।

येन । नः । पूर्वे । पितरः । पदज्ञाः । स्वः । विदः । अभि । गाः । अद्रि । उष्णन् ॥३९॥

वर्धिता देवानां स्वकलाप्रदानेन वर्धयिता वर्धनः स्वयं वर्धमानः पवित्रेण
पूयमानो मीढ्वान् कामानां सेक्ता स सोमो नोऽस्माकं ज्योतिषा स्वतेजसाभ्या-
वीत् । अभिरक्षतु । येन सोमेन पदज्ञाः पणिभिरपहतानां गवां पदानि जानन्तः
स्वर्विदः सर्वज्ञाः सूर्ये जानन्तो वा नोऽस्माकं पूर्वे चिरन्तनाः पितरोऽगिरसो
गाः पशून्भिलक्ष्याद्रिमुष्णन् । शिलोच्चयमुष्णन् । सोमतेजसांधकारावृतं शिलोच्चयं
गत्वा पशूनाहरन्नित्यर्थः । उषिरिह मुष्णातिसमानकर्म । यद्वा । मुष्णातेर्लेडि
वर्णलोपः ॥

॥ अथ चत्वारिंशी ॥

अक्रान्तसमुद्रः प्रथमे विधर्मजनयन्प्रजा भुवनस्य राजा ।

वृषा पवित्रे अधि सानो अथ्ये बृहत्सोमो वावृधे सुवान इंदुः ॥४०॥

अक्रान् । समुद्रः । प्रथमे । विधर्मन् । जनयन् । प्रजाः । भुवनस्य । राजा ।

वृषा । पवित्रे । अधि । सानी । अथ्ये । बृहत् । सोमः । वावृधे । सुवानः । इंदुः ॥४०॥

समुद्रो यस्मादापः संद्रवंति स समुद्रोऽपां वर्षको राजा सोमः प्रथमे विस्तृते भुवनस्योदकस्य विधर्मन् विधारकेऽंतरिक्षे प्रजा जनयन् उत्पादयन् अक्रान् । सर्वमतिक्रामति ॥ क्रमतेर्लुङि तिपीडभावे वृद्धौ च कृतायां सिद्धोपे मकारस्य मो नो धातोरिति नकाररूपं ॥ वृषा कामानां वर्षिता सुवानोऽभिषूयमाण इंदुर्दीप्तः स सोमोऽध्यधिकं सानौ समुच्छ्रितेऽप्येऽविभवे पवित्रे बृहत्प्रभूतं बवृधे । वर्धते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकचत्वारिंशी ॥

महत्तत्सोमो महिषश्चकारापां यद्गर्भोऽवृणीत देवान् ।

अदधादिद्रे पवमान ओजोऽजनयत्सूर्यं ज्योतिरिंदुः ॥ ४१ ॥

महत् । तत् । सोमः । महिषः । चकार । अपां । यत् । गर्भः । अवृणीत । देवान् ।

अदधात् । इंद्रे । पवमानः । ओजः । अजनयत् । सूर्यं । ज्योतिः । इंदुः ॥ ४१ ॥

महिषो महान्पूज्यो वा सोमो महत्प्रभूतं तत्कर्म चकार । अकरोत् । किं तत् । अपां गर्भं उदकानां गर्भभूतो जनयितृत्वाज्जन्यत्वाच्च स सोमो देवानवृणीत समभजतेति यत्तत्कृतवानिति । किंच पवमानः पूयमानः सोम ओजः सोमपानेन जन्यं बलमिंद्रेऽदधात् । व्यदधात् । तथेंदुः सोमः सूर्यं ज्योतिस्तेजोऽजनयत् ॥

॥ अथ द्विचत्वारिंशी ॥

मत्सि वायुमिष्टये राधसे च मत्सि मिचावरुणा पूयमानः ।

मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान्मत्सि द्यावापृथिवी देव सोम ॥ ४२ ॥

मत्सि । वायुं । इष्टये । राधसे । च । मत्सि । मिचावरुणा । पूयमानः ।

मत्सि । शर्धः । मारुतं । मत्सि । देवान् । मत्सि । द्यावापृथिवी इति । देव । सोम ॥ ४२ ॥

हे सोम त्वं वायुं मत्सि । मादय । किमर्थं । इष्टये । अस्माकमेषणायाच्चाय राधसे धनाय च । तथा पूयमानः पवित्रेण त्वं मिचावरुणा मिचावरुणी च मत्सि । तर्पयसि । किंच । मारुतं मरुतां स्वभूतं शर्धा बलं च मत्सि । तथा देवानिन्द्रादीन्मत्सि । हर्षयसि । हे देव स्तोतव्य हे सोम द्यावापृथिवी च मत्सि । मादय । एतान्हर्षयुक्तान्कृत्वास्मभ्यं धनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रिचत्वारिंशी ॥

ऋजुः पवस्व वृजिनस्य हंतापामीवां बाधमानो मृधश्च ।

अभिःश्रीणन्पयः पर्यसाभि गोनामिंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥४३॥

ऋजुः । पवस्व । वृजिनस्य । हंता । अप । अमीवां । बाधमानः । मृधः । च ।

अभिःश्रीणन् । पयः । पर्यसा । अभि । गोनां । इंद्रस्य । त्वं । तव । वयं । सखायः ॥४३॥

हे सोम ऋजुर्ऋजुगमनः सन् पवस्व । क्षर । किंकुर्वन् । वृजिनस्योपद्रवस्य हंता । अमीवां रोगरूपं राक्षसमपबाधमानः । तथास्मदीयान्मृधो हिंसकाञ्शत्रून् बाधमानः सन् पवस्व । ततः पय आत्मीयं रसं गोनां गवां पयसा क्षीरेणाभिः श्रीणन् अभिसंयोजयन् पाषाण्यभि । गच्छसि । अपि च त्वमिंद्रस्य सखासि हे सोम तव वयं सखायः स्तुत्यस्तोतृत्वयष्ट्यष्ट्यत्बलक्षणेन सखिभूताः स्मः ॥

॥ अथ चतुश्चत्वारिंशी ॥

मध्वः सूर्दं पवस्व वस्व उत्सं वीरं च न आ पवस्वा भगं च ।

स्वदस्वेंद्राय पवमान इंदो रयिं च न आ पवस्वा समुद्रात् ॥४४॥

मध्वः । सूर्दं । पवस्व । वस्वः । उत्सं । वीरं । च । नः । आ । पवस्व । भगं । च ।

स्वदस्व । इंद्राय । पवमानः । इंदो इति । रयिं । च । नः । आ । पवस्व । समुद्रात् ॥४४॥

हे सोम मध्वो माधुर्यस्य सूर्दं क्षारयितारं घनीभूतं वा वस्वो वसुनो धनस्योत्समुत्स्यंदकं रसं पवस्व । किंच । नोऽस्मभ्यं वीरं पुत्रमा पवस्व । आप्रापय । तथा भगं भजनीयं धनं च देहि । हे इंदो पवमानः पूयमानः सन् इंद्राय स्वदस्व । रुचितो भव । ततस्त्वं नोऽस्मभ्यं समुद्रादंतरिक्षाद्रयिं धनं पुत्रं वा । राति ददाति क्षीरमिति रयिर्गोर्वा । तां वा पवस्व । देहि ॥

॥ अथ पंचचत्वारिंशी ॥

सोमः सुतो धारयात्यो न हित्वा सिंधुर्न निष्क्रमभि वाज्यक्षाः ।

आ योनिं वन्यमसदपुनानः समिंदुर्गोभिरसरत्समद्भिः ॥४५॥

सोमः । सुतः । धारया । अन्यः । न । हित्वा । सिंधुः । न । निष्क्रमं । अभि । वाजी । अक्षारिति ।

आ । योनिं । वन्यं । असदत् । पुनानः । सं । इंदुः । गोभिः । असरत् । सं । अत् । अभिः ॥४५॥

सुतोऽभिषुतः सोमो धारया स्वीययात्यो नातनशीलोऽथ इव हित्वा गत्वा ।
 हिनोतेः कृनिपि रूपं । किंच । वाजी बलवान् सोमः सिंधुर्न यथा सिंधुः
 स्यंदमाना नदी निबं प्रदेशमभिगच्छति तद्वन्निस्रमधरभाविनं कलशमभ्यक्षाः ।
 अभिस्सरति । ततः पुनानः पूयमानः सोमो वन्यं वृक्षभवं योनिं योनिस्थानं
 कलशमासदत् । आसीदति । सोऽयमिंदुः सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः
 अयणैः समसरत् । संसरति । तथाऽत्रिर्वसतीवरीभिश्च संगच्छते ॥

॥ इति सप्रमस्य चतुर्थं एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्चत्वारिंशी ॥

एष स्य ते पवत इंद्र सोमश्चमूषु धीर उशते तवस्वान् ।

स्वर्चक्षा रथिरः सत्यशुष्मः कामो न यो देवयतामसर्जि ॥४६॥

एषः । स्यः । ते । पवते । इन्द्र । सोमः । चमूषु । धीरः । उशते । तवस्वान् ।

स्वःऽचक्षाः । रथिरः । सत्यऽशुष्मः । कामः । न । यः । देवऽयतां । असर्जि ॥४६॥

हे इंद्र उशते कामयमानाय ते तुभ्यं त्वदर्थं धीरः प्राज्ञस्तवस्वान्वेगवान् स्यः
 स एष सोमश्चमूषु चमसेषु पवते । स्सरति । स्वर्चक्षाः सर्वदर्शनो रथिरो रथ-
 वान् सत्यशुष्मो यथार्थबलो यः सोमो देवयतां देवानिच्छतां यजमानानां कामो
 न कामद इवासर्जि । असृज्यत । अदीयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तचत्वारिंशी ॥

एष प्रत्नेन वयसा पुनानस्तिरो वर्षासि दुहितुर्दधानः ।

वसानः शर्मं चिवरूथमप्सु होतैव याति समनेषु रेभन् ॥४७॥

एषः । प्रत्नेन । वयसा । पुनानः । तिरः । वर्षासि । दुहितुः । दधानः ।

वसानः । शर्मं । चिऽवरूथं । अप्सु । होताऽइव । याति । समनेषु । रेभन् ॥४७॥

प्रत्नेन पूर्वकालीनेन वयसाब्जेन पुनानः पूयमानः । अन्नात्मिकया धारया
 स्सरन्नित्यर्थः । तादृशो दुहितुः सर्वस्य दोग्ध्याः पृथिव्याः वर्षासि । वर्ष इति
 रूपनाम वृणोति शरीरमिति । रूपाणि तिरो दधानः स्वतेजसा तिरस्कुर्वन्
 आच्छादयन् तथा चिवरूथं चिभूमिकोपेतं । यद्वा चयः शीतातपवर्षाः । तेषां
 निवारकं शर्मं यज्ञगृहं वसान आच्छादयन् अप्सु वसतीवरीषु स्थित एष सोमो

होतेव यथा होता स्तुतिध्वनिं कुर्वन्त्यज्ञेषु याति तद्वदेभन् शब्दायमानः सन् सम-
नेषु। समंति कर्माणि धृष्टाः प्रगल्भा यन्त्यचेति समना यज्ञाः। तेषु याति। गच्छति ॥

॥ अथाष्टाचत्वारिंशी ॥

नू नस्त्वं रथिरो देव सोम परि स्रव चम्बोः पूयमानः ।

अप्सु स्वादिष्टो मधुमौ ऋतावा देवो न यः सविता सत्यमन्मा ॥४८॥

नु। नः। त्वं। रथिरः। देव। सोम। परि। स्रव। चम्बोः। पूयमानः।

अप्सु। स्वादिष्टः। मधुमान्। ऋतवा। देवः। न। यः। सविता। सत्यमन्मा ॥४८॥

हे देव काम्यमान हे सोम रथिरो रथवांस्त्वं नोऽस्माकं स्वभूते यज्ञे चम्बो-
रधिषवणफलकयोः पूयमानः सन् अप्सु वसतीवरीषु नु क्षिप्रं परि स्रव। परितः
क्षर। स्वादिष्टः स्वादुतमोऽत एव मधुमान्माधुर्ययुक्त ऋतवान् यज्ञवान्सविता
सर्वस्य प्रेरको यस्त्वं देवो न देव इव सत्यमन्मा सत्यस्तुतिको भवसि स त्वं
परिस्रवेति ॥

॥ अथैकोनपञ्चाशी ॥

अभि वायुं वीत्यर्षा गृणानोऽभि मिचावरुणा पूयमानः ।

अभी नरं धीजवनं रथेष्टामभीद्रं वृषणं वज्रबाहुं ॥४९॥

अभि। वायुं। वीती। अर्ष। गृणानः। अभी। मिचावरुणा। पूयमानः।

अभि। नरं। धीजवनं। रथेष्टां। अभी। इन्द्रं। वृषणं। वज्रबाहुं ॥४९॥

हे सोम गृणानः स्तूयमानस्त्वं वीती। सुपां सुतुगिति चतुर्थ्याः पूर्वसवर्ण-
दीर्घः। वीत्ये पानाय वायुमभ्यर्ष। अभिगच्छ। तथा पवित्रेण पूयमानस्त्वं मिचा-
वरुणा मिचावरुणी च पानायाभिगच्छ। किंच नरं सर्वस्य नेतारं धीजवनं
बुद्ध्या समं वेगं कुर्वाणं रथेष्टां रथेष्टां रथे तिष्ठतं। अनेनाश्विनावभिधीयेते।
एकवचनं प्रत्येकविवक्षया समुदायविवक्षया वा। एतादृशावश्विनौ चाभिगच्छ।
तथा वृषणं कामानां वर्षकं वज्रबाहुं वज्रयुक्तबाहुमिन्द्रं च त्वं पानायाभिगच्छ ॥

॥ अथ पञ्चाशी ॥

अभि वक्षा सुवसनान्यर्षाभि धेनूः सुदुषाः पूयमानः ।

अभि चन्द्रा भर्तवे नो हिरण्याभ्यश्चावचिनो देव सोम ॥५०॥

अ॒भि । व॒स्त्रा । सु॒ऽव॒स॒नानि॑ । अ॒र्षे । अ॒भि । धे॒नूः । सु॒ऽदु॒घाः । पू॒य॒मा॒नः ।

अ॒भिः । च॒न्द्रा । भ॒र्त॒वे । नः । हि॒र॒ण॒या । अ॒भि । अ॒श्वान् । र॒थि॒नः । दे॒व । सो॒म ॥ ५० ॥

हे सोम त्वमस्माकं सुवसनानि सुपरिधानानि वस्त्रा वस्त्राण्यभ्यर्ष । अभि-
गमय । यद्वा । सुवसनानि शोभनवस्त्रसहितानि वस्त्राच्छादकानि धनान्यभिगमय ।
किंच । पूयमानः पवित्रेण त्वं सुदुघाः सुष्ठु पयसो दोग्ध्रीर्धेनूर्नवप्रसूतिका गा
अभिप्रापय । अपि च । चंद्रा चंद्राण्याह्लादकानि हिरण्या हिरण्यानि भर्तवे
भरणाय पोषणाय नोऽस्माकमभिगमय । तथा हे देव स्तोतव्य हे सोम रथिनो
रथवतोऽश्वानस्माकमभिप्रापय ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे विंशो वर्गः ॥

॥ अथैकपंचाशी ॥

अ॒भी नो॑ अ॒र्षे दि॒व्या वसू॑न्य॒भि वि॒श्वा पा॒र्थि॒वा पू॒य॒मा॒नः ।

अ॒भि येन॑ द्र॒वि॒णम॒श्ववा॑मा॒भ्या॒र्षेयं॑ ज॒मद॑ग्नि॒वज्रः॑ ॥ ५१ ॥

अ॒भि । नः । अ॒र्षे । दि॒व्या । वसू॑नि । अ॒भि । वि॒श्वा । पा॒र्थि॒वा । पू॒य॒मा॒नः ।

अ॒भि । येन॑ । द्र॒वि॒णं । अ॒श्ववा॑म । अ॒भि । आ॒र्षेयं॑ । ज॒मद॑ग्नि॒ऽवत् । नः ॥ ५१ ॥

हे सोम पवित्रेण पूयमानस्त्वं दिव्या दिव्यानि दिविं भवानि वसूनि धनानि
नोऽस्माकमभ्यर्ष । अभिगमय । तथा पार्थिवा पार्थिवानि पृथिव्यां भवानि
विश्वा सर्वाणि धनान्यभिगमय । तथा येन त्वदीयेन सामर्थ्येन द्रविणं धनं
वयमभ्यश्ववामाभिव्याप्नुयाम तत्सामर्थ्यमभिगमय । किंच आर्षेयमार्षाणामृषि-
पुत्राणां योग्यं धनं जमदग्निवज्रमदग्नेर्यथा त्वं प्रापय एवं नोऽस्माकमभ्यर्ष ।
यद्वा । आर्षेयमार्षाणां योग्यं मंत्रं जमदग्नेः स्वभूतं मंत्रं यथा स्वादुतममकार्षी-
रेवमस्माकं तादृशं मंत्रं स्वादुतमं कुर्विति कुत्सो नामर्षिः प्रार्थयते ॥

॥ अथ द्विपंचाशी ॥

अ॒या प॒वा प॒व॒स्वैना॑ वसू॑नि मांश्च॒त्वे इ॒ंदो॒ सर॑सि॒ प्र ध॑न्व ।

ब्र॒ह्म॒श्चि॒द॒श्च वा॒तो न॑ जू॒तः पु॒रु॒मेध॑श्चि॒त्त॒क॒वे न॑रं दा॒त् ॥ ५२ ॥

अ॒या । प॒वा । प॒व॒स्व । ए॒ना । वसू॑नि । मांश्च॒त्वे । इ॒ंदो॒ इति॑ । सर॑सि । प्र । ध॑न्व ।

ब्र॒ह्मः । चि॒त् । अ॒श्च । वा॒तः । न । जू॒तः । पु॒रु॒ऽमेधः॑ । चि॒त् । त॒क॒वे । न॑रं । दा॒त् ॥ ५२ ॥

हे सोम अयानया पवा पवमानया धारया सहैनैनानि वसूनि धनानि पवस्व । क्षर ॥ पवा । पूङ् पवने । अन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति विच्प्रत्ययः । आर्धधातुकलक्षणो गुणः । सावेकाच इति तृतीयाया उदात्तत्वं ॥ तथा हे इंदो त्वं मांश्चत्वे मन्यमानानां चातके सरस्युदके वसतीवर्याख्ये प्र धन्व । प्रगच्छ । ततोऽचास्मिन्सोमे पूयमाने सति ब्रध्मश्चित् सर्वेषां प्रज्ञापको मूलभूतो वादित्योऽपि वातो न वात इव जूतो वेगितः सन् । किंच पुरुमेधश्चिद्बहुविधयज्ञ इन्द्रश्चिदिन्द्रोऽपि तक्वे ॥ तकतिर्गतिकर्मसु पठितः । अस्मादौणादिक उन्प्रत्ययः ॥ सोममभिगच्छते स्तुतिभिर्मखं नरं कर्मनेतारं पुत्रं दात् । प्रयच्छतु । हे सोम त्वया तर्पितौ संताविन्द्रादित्यौ मखं पुत्रं प्रयच्छतामित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रिपंचागी ॥

उ॒त न॑ ए॒ना प॑व॒या प॑व॒स्वाधि॑ श्रु॒ते अ॒वाय्य॑स्य ती॒र्थे ।

ष॒ष्टिं स॒हस्रा॑ नै॒गुतो॑ वसू॒नि वृ॒क्षं न॑ प॒क्कं धू॑नव॒द्रणाय॑ ॥ ५३ ॥

उ॒त । नः॑ । ए॒ना । प॑व॒या । प॑व॒स्व । अ॒धि । श्रु॒ते । अ॒वाय्य॑स्य । ती॒र्थे ।

ष॒ष्टिं । स॒हस्रा॑ । नै॒गुतः॑ । वसू॒नि । वृ॒क्षं । न॑ । प॒क्कं । धू॑नव॒त् । र॒णाय॑ ॥ ५३ ॥

हे सोम उतापि च अवाय्यस्य सर्वः अवणीयस्य सोमस्य तव श्रुते प्रसिद्धे । यद्वा । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । श्रुतस्य शब्दस्य तीर्थे स्थाने नोऽस्माकं स्वभूते यज्ञ एनानया पवया पूयमानया धारयाध्यधिकं पवस्व । क्षर । नैगुतः । नीचीनं गवंते शब्दायंत इति निगुतः शचवः । तेषां हंतृत्वेन संबंधी सोऽयं सोमः षष्टिं सहस्रा षष्टिसंख्याकानि सहस्राणि वसूनि धनानि रणाय शत्रूणां जयार्थं धूनवत् । अस्माकमकंपयत् । प्रायच्छदिति यावत् । कथमिव । वृक्षं न पक्कं । पक्कफलं वृक्षं यथा कंपयति फलार्थी तद्वत् ॥

॥ अथ चतुःपचाशी ॥

म॒हीमे॑ अ॒स्य वृ॒ष॒नाम॑ श्रू॒षे मांश्च॑त्वे वा॒ पृ॒शने॑ वा॒ व॒ध॒चे ।

अ॒स्वा॒पय॑न्नि॒गुतः॑ स्ने॒हय॑न्नापा॒मिचाँ॑ अ॒पा॒चितो॑ अ॒चेतः॑ ॥ ५४ ॥

म॒हि । इ॒मे इति॑ । अ॒स्य । वृ॒ष॒नाम॑ । श्रू॒षे इति॑ । मांश्च॑त्वे । वा॒ । पृ॒शने॑ । वा॒ । व॒ध॒चे इति॑ ।

अ॒स्वा॒पय॑त् । नि॒गुतः॑ । स्ने॒हय॑त् । च॒ । अ॒प॒ । अ॒मि॒चाँ । अ॒प॒ । अ॒चितः॑ । अ॒च॒ । इ॒तः ॥ ५४ ॥

महि महती प्रभूते वृषनाम । सुपां सुलुगिति सुपो लुक् । वृषनामनी
वर्षणनमने । शराणां वर्षणं शबूणां नमनं । इमे एते द्वे कर्मणी अस्य सोमस्य
शूषे सुखकरे भवतः । ये च कर्मणी मांश्चत्वे । अश्वनामैतत् । मधु चरतीति ।
अश्वैः क्रियमाणे युडे । तत्साध्यत्वाद्युद्धमिह गृह्यते । वापि वा स्पृशने स्पर्शनसाध्ये
बाहुयुद्धे वधचे शबूणां हिंसनशीले भवतः । सोऽयं निगुतो नीचैः शब्दायमा-
नाञ्शबून्स्वापयत् । ताभ्यामसूषुपत् । अवधीदित्यर्थः । किञ्च ज्ञेहयत् प्राद्वयत्सं-
यामाच्छबून् । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे सोम स त्वममिवाञ्शबून्पाच । अपगमय ।
तथाचितोऽग्निचयनमकुर्वतो नास्तिकांश्चेतोऽस्मत्सकाशादपाच । अपगमय ।
अचतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पञ्चपञ्चाशत्तमी ॥

सं ची पवित्रा विततान्येभ्यन्वेकं धावसि पूयमानः ।

असि भगो असि दात्रस्य दातासि मघवां मघवन् इंदो ॥५५॥

सं । ची । पवित्रा । विऽततानि । एषि । अनु । एकं । धावसि । पूयमानः ।

असि । भगः । असि । दात्रस्य । दाता । असि । मघऽवा । मघवन्ऽभ्यः । इंदो इति ॥५५॥

हे सोम विततानि विस्तृतानि ची चीणि पवित्राण्यग्निवायुसूर्यात्मकानि
पवित्राणि समेषि । सम्यक् प्राप्नोषि । किञ्च । पूयमानस्त्वमेकमविवाल्कृतं पवि-
त्रमनु धावसि । अनुगच्छसि । किञ्च । त्वं भगो भजनीयोऽसि । तथा दात्रस्य
देयस्य धनस्य दातासि । कथमस्य धनदत्वमिति चेत्तदुच्यते । हे इंदो सोम
मघवन्नोऽन्येभ्योऽपि त्वं मघवासि । अतिशयेन धनवान्भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थ एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्पञ्चाशत्तमी ॥

एष विश्ववित्पवते मनीषी सोमो विश्वस्य भुवनस्य राजा ।

द्रप्साँ ईरयन्विदधेष्टिंदुर्वि वारमर्थं समयाति याति ॥५६॥

एषः । विश्वऽवित् । पवते । मनीषी । सोमः । विश्वस्य । भुवनस्य । राजा ।

द्रप्सान् । ईरयन् । विदधेष्टु । इंदुः । वि । वारं । अर्थं । समया । अति । याति ॥५६॥

विश्ववित् सर्वस्य वेत्ता एव मनीषी मेधावी विश्वस्य भुवनस्य सर्वस्य

लोकस्य राजा स्वाम्येष सोमः पवते । क्षरति । एतदेव विवृणोति । विदथेषु । विदंति जानन्त्यच देवानिति यद्वा विदंति लभंत इति विदथा यज्ञाः । तेषु द्रप्सान् रसकणानीरयन् प्रेरयन् इंदुः सोमोऽथमविभवं वारं वालं पविचं समयोभयतो व्यति याति । व्यतीत्य गच्छति ॥

॥ अथ सप्तपंचाशत्तमी ॥

इंदुं रिहंति महिषा अदब्धाः पदे रेभंति कवयो न गृध्राः ।

हिव्मंति धीरा दग्भिः क्षिपाभिः समंजते रूपमपां रसेन ॥५७॥

इंदुं । रिहंति । महिषाः । अदब्धाः । पदे । रेभंति । कवयः । न । गृध्राः ।

हिव्मंति । धीराः । दग्भिः । क्षिपाभिः । सं । अंजते । रूपं । अपां । रसेन ॥५७॥

महिषा महांतः पूज्या वा अत एवादब्धाः कैश्चिदप्यहिंसिता देवा इंदुं सोमं रिहंति । लिहंति । आस्वादयन्ति । किंच । देवाः स्तोममुगंतः संतः पदे तस्यास्य सोमस्य धारास्थाने रेभन्ति । शब्दायन्ते । तत्र दृष्टांतः । कवयो न गृध्राः । धनमभिकांक्षमाणाः कवयः स्तोतारो यथा स्तुवंतः शब्दायन्ते तद्वत् । धीराः कर्मणि कुशला ऋत्विजो दग्भिरेतत्संख्याकाभिः क्षिपाभिरंगुलीभिस्तमिमं सोमं हिव्मन्ति । अभिषवार्थं प्रेरयन्ति । अपि च । रूपं सोमस्य रूपमंशुमपां वसतीवर्याख्यानां रसेन समंजते । सम्यक् सेवयन्ति ॥

॥ अथाष्टापंचाशत्तमी ॥

त्वया वयं पवमानेन सोम भरे कृतं वि चिनुयाम शश्वत् ।

तन्नो मिचो वरुणो मामहंतामदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥५८॥

त्वया । वयं । पवमानेन । सोम । भरे । कृतं । वि । चिनुयाम । शश्वत् ।

तत् । नः । मिचः । वरुणः । समहंतां । अदितिः । सिंधुः । पृथिवी । उत । द्यौः ॥५८॥

हे सोम पवमानेन पविचेण पूयमानेन त्वया सहायेन भरे । संयामनाम । संयामे शश्वद्भु कृतं कर्तव्यं वयं वि चिनुयाम । विशेषेण कुर्याम । यस्मात्तव साहाय्येन कर्माणि कुर्मस्तत्तस्माच्चोऽस्मान् मिचो वरुणोऽदितिरेतन्नामकाः सिंधुरेतदभिधाना च पृथिवी उतापि च द्यौरेते मिचादयो नोऽस्मान्नामहंतां । पूजयंतु धनादिदानेन ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वाविंशो वर्गः ॥

अभि न इति द्वादशर्चं द्वितीयं सूक्तं । वृषागिरो राज्ञः पुत्रोऽंबरीषो भरद्वा-
जपुत्र ऋजिष्वाभौ सहितावस्यर्षी । इदमुत्तराणि च बीण्यानुष्टुभानि । अत्र
त्वेकादशी बृहती । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । अभि नो
द्वादशांबरीष ऋजिष्वा चानुष्टुभं ह बृहत्युपांत्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अभि नो वाजसातमं रयिमर्षं पुरुस्पृहं ।

इंदो सहस्रभर्णसं तुविद्युधं विभ्वसहं ॥ १ ॥

अभि । नः । वाजऽसातमं । रयिं । अर्षं । पुरुऽस्पृहं ।

इंदो इति । सहस्रऽभर्णसं । तुविऽद्युधं । विभ्वऽसहं ॥ १ ॥

हे इंदो दीप्त वाजसातममत्यंतं बलप्रदमन्नप्रदं वा रयिं धनं पुत्रं वा
नोऽस्माकमभ्यर्ष । अभिगमय । कीदृशं । पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं सहस्रभर्णसं
बहुविधभरणं । अनेकपोषणयुक्तमित्यर्थः । तुविद्युधं । द्युधं द्योततेर्यशो वाचं
वेति यास्कः । बहूचं बहुयशोयुक्तं वा । विभ्वसहं । विभ्व इति महन्नाम ।
महतोऽभिभवितारं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि ष्य सुवानो अय्यं रथे न वर्मायत ।

इंदुरभि दुणा हितो हियानो धाराभिरक्षाः ॥ २ ॥

परि । स्यः । सुवानः । अय्यं । रथे । न । वर्मं । अय्यत ।

इंदुः । अभि । दुणा । हितः । हियानः । धाराभिः । अक्षारिति ॥ २ ॥

सुवानः सूयमानः स्यः स सोमोऽय्यमविमयं पवित्रं परि पवते । तत्र
दृष्टान्तः । रथे न यथा रथे स्थितः पुरुषो वर्मं कवचमय्यत । परिष्ययति ।
य्यतेर्लुङि वर्णलोपच्छांदसः । अभि हितोऽभितः प्रेरितः । यद्वा स्तोत्रभिरभि-
ष्टुतः स इंदुः सोमो दुणा दुममयेन द्रोणकलशेन हियानः । हि गर्ता वृद्धी च ।
तेन पूर्यमाणः सन् धाराभिरक्षाः । क्षरति । क्षरतेर्लुङि रूपं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि ष सुवानो अक्षा इंदुरथ्ये मदच्युतः ।

धारा य ऊर्ध्वो अंधरे भ्राजा नैति गव्ययुः ॥३॥

परि । स्यः । सुवानः । अक्षारिति । इंदुः । अथ्ये । मदऽच्युतः ।

धारा । यः । ऊर्ध्वः । अंधरे । भ्राजा । न । एति । गव्यऽयुः ॥३॥

सुवानः सूयमानः स्यः स इंदुः सोमो मदच्युतो मदार्थं देवैः प्रेरितः सन् अथ्येऽविभवे पवित्रे पर्यक्षाः । परितः क्षरति । अंधर ऊर्ध्वः समुच्छ्रितः सर्वेषां मुख्यो यः सोमो गव्ययुर्गोकामः । यद्वा । क्षीरादिकं कामयमानः सन् धारा धारया सहैति गच्छति । भ्राजा न भ्राजमानया दीप्ता यथांतरिक्षे गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स हि त्वं देव शश्वते वसु मर्ताय दाशुषे ।

इंदो सहस्रिणं रयिं शतात्मानं विवाससि ॥४॥

सः । हि । त्वं । देव । शश्वते । वसु । मर्ताय । दाशुषे ।

इंदो इति । सहस्रिणं । रयिं । शतऽआत्मानं । विवाससि ॥४॥

हे देव सोम स त्वं शश्वते पुत्रादिमत्त्वेन बहवे मर्त्याय मनुष्याय दाशुषे हविर्देवते यजमानाय वसु धनं मयं च विवाससि । प्रेरयसि । एकवाक्यता-पक्षे हि तिङंतस्य हियोगादिनिघातः स्यात् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वयं ते अस्य वृचहन्वसो वस्वः पुरुस्पृहः ।

नि नेदिष्ठतमा इषः स्याम सुस्रस्यधिगो ॥५॥

वयं । ते । अस्य । वृचऽहन् । वसो इति । वस्वः । पुरुऽस्पृहः ।

नि । नेदिष्ठऽतमाः । इषः । स्याम । सुस्रस्य । अधिगो इत्यधिऽगो ॥५॥

हे वृचहन् शशूणां हंतः सोम अस्यैतादृशस्य ते तव स्वभूता वयं सः । ततो हे वसो वासयितः पुरुस्पृहो बहुभिः स्फूर्णीयस्य वस्वो वसुनो धनस्य त्वया

दीयमानस्य वयं नि नितरां नेदिष्ठतमा अत्यंतमंतिकतमाः स्याम । तथेषोऽन्नस्य ।
किंच हे अधिगो अधृतगमन सोम सुखस्य सुखस्य वयमंतिकतमाः स्याम ।
भवेम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

द्वियं पंच स्वयंशसं स्वसारो अद्रिसंहतं ।

प्रियमिंद्रस्य काम्यं प्रज्ञापयंत्यूर्मिणं ॥ ६ ॥

द्विः । यं । पंच । स्वऽयंशसं । स्वसारः । अद्रिऽसंहतं ।

प्रियं । इंद्रस्य । काम्यं । प्रऽज्ञापयंति । ऊर्मिणं ॥ ६ ॥

द्विः पंच दशसंख्याकाः स्वसारः कर्मकरणार्थमितस्ततो गच्छंत्योऽंगुलयः
स्वयंशसं संभूतयशस्कमद्रिसंहतं यावभिरभिषुतमिंद्रस्य प्रियं काम्यं सर्वैः काम्य-
मानमूर्मिणं धारभिस्तद्धतं यं सोमं प्रज्ञापयंति वसतीवरीभिः प्रकर्षेण सेचयंति
यजमानास्तं पुनंतीत्युत्तरच संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परि त्यं हर्यतं हरिं वभुं पुनंति वोरंण ।

यो देवान्विश्वाँ इत्परि मदेन सह गच्छति ॥ ७ ॥

परि । त्यं । हर्यतं । हरिं । वभुं । पुनंति । वोरंण ।

यः । देवान् । विश्वान् । इत् । परि । मदेन । सह । गच्छति ॥ ७ ॥

हर्यतं सर्वैः स्पृहणीयं हरिं हरितवर्णं वभुं वभुवर्णं च त्यं तं सोमं वोरंण
वालेन पवित्रेण परि पुनंति । परिणोधयंति । यः सोमो विश्वान् सर्वानिंद्रा-
दीन्देवानित् देवानेव मादकेन रसेन सह परिगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अस्य वो अवंसा पांतो दक्षसाधनं ।

यः सूरिषु अवं बृहदधे स्वर्णं हर्यतः ॥ ८ ॥

अस्य । वः । हि । अवंसा । पांतः । दक्षऽसाधनं ।

यः । सूरिषु । अवं । बृहत् । दधे । स्वः । न । हर्यतः ॥ ८ ॥

वः । छांदसो वसादेशः । हिरवधारणे । वो यूयमस्य सोमस्यावसा रक्षणेन दक्षसाधनं बलस्य साधनं रसं पातः पिबन्तो भवथ । स्वर्णादित्य इव हर्यतः सर्वैः काम्यमानो योऽयं सोमः सूरिषु स्तोत्राणि प्रेरयत्सु स्तोतृषु बृहन्महत्प्रभूतं अबोऽन्नं दधे । विदधे । स्थापयतीति यावत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

स वां यज्ञेषु मानवी इंदुर्जनिष्ट रोदसी ।

देवो देवी गिरिष्ठा अस्त्रेधन्तं तुविष्टणि ॥९॥

सः । वां । यज्ञेषु । मानवी इति । इंदुः । जनिष्ट । रोदसी इति ।

देवः । देवी इति । गिरिऽस्थाः । अस्त्रेधन् । तं । तुविऽस्वनि ॥९॥

हे मानवी मानव्या मनोः स्वभूते हे देवी द्योतमाने हे रोदसी द्यावापृथिव्यां वां युवयोर्यज्ञेषु स इंदुः सोमो जनिष्ट । अजनि । अंतरिक्षे देवः स्वतेजसा सर्वं प्रकाशयन् पृथिव्यां गिरिष्ठा यावसु तिष्ठन् । तं जातं सोमं तुविष्टणि बहुस्वन उपरे यज्ञे वास्त्रेधन् । ऋत्विजो यावभिरघ्नन् । अभ्यषुण्वन्निति यावत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंद्राय सोम पातवे वृचमे परि षिच्यसे ।

नरे च दक्षिणावते देवाय सदनासदे ॥१०॥

इंद्राय । सोम । पातवे । वृचऽमे । परि । सिच्यसे ।

नरे । च । दक्षिणाऽवते । देवाय । सदनऽसदे ॥१०॥

हे सोम वृचमे वृचस्य हंच इंद्राय । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । इंद्रस्य पातवे पानार्थं परि षिच्यसे । परितः पात्रेषु सिच्यसे । वसतीवरीभिर्वा । किंच दक्षिणावते ऋत्विग्भ्यो दक्षिणादानेन तद्धते देवाय देवार्थं हवींषि दातुं सदनसदे यज्ञगृहे सीदते नरे मनुष्याय यजमानाय तस्मै फलप्रदानार्थं परिषिच्यसे ॥

॥ अथैकादशी ॥

ते प्रत्नासो व्युष्टिषु सोमाः पवित्रे अक्षरन् ।

अप्रप्रोर्थतः सनुतर्हुरक्षितः प्रातस्तौ अप्रचेतसः ॥११॥

ते । प्र॒त्नासः । विऽउ॒ष्टिषु । सो॒माः । प॒वि॒चे । अ॒क्षरन् ।

अप॒ऽप्रोथ॑तः । स॒नुतः । हु॒रऽचि॑तः । प्रा॒तरि॑ति । तान् । अप्र॑ऽचेतसः ॥ ११ ॥

व्युष्टिषूषसां व्युच्छनेषु प्रकाशनेषु प्रत्नासः प्रत्नास्ते सोमाः पविचेऽक्षरन्
क्षरन्ति ये सोमाः सनुतरन्तर्हितान् अप्रचेतसः प्रज्ञानरहितान् हुरश्चितः । स्तेन-
नामैतत् । कौटिल्येन चिन्वन्तीति । तान्मायाविनः स्तेनान्प्रातः प्रातःकाल एवा-
पप्रोथन्तः । अपप्रोथनं चापप्रेरणं । अपप्रेरयन्तः शब्देन निराकुर्वन्तो भवन्ति ।
ते क्षरन्तीति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

तं स॒खायः पु॒रोरु॑चं यू॒यं व॒यं च॑ सू॒रयः॑ ।

अ॒श्याम॑ वा॒ज्रग॑न्धं स॒नेम॑ वा॒ज्रप॑स्त्यं ॥ १२ ॥

तं । स॒खायः । पु॒रऽरु॑चं । यू॒यं । व॒यं । च॑ । सू॒रयः॑ ।

अ॒श्याम॑ । वा॒ज्रऽग॑न्धं । स॒नेम॑ । वा॒ज्रऽप॑स्त्यं ॥ १२ ॥

हे सखायः स्तोतारः सूरयः प्राज्ञा यूयं वयं च यजमानाः पुरोरुचं पुरतो
रोचमानं वाज्रगन्धं बलकरसाधुगंधोपेतं सोममश्याम । अश्ववाम । पिवेम ।
किंच । वाज्रपस्त्यमन्नयुक्तगृहसहितं यद्वा बलकरं सोमं सनेम । संभजेमहि ।
सोमेन बलाच्चगृहाटीनि भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ हर्यतायेत्यष्टचं तृतीयं सूक्तं । कश्यपगोची रेभसून् एतत्संज्ञी द्वावृषी । आद्या
वृहती सप्तानुष्टुभः । पवमानसोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । आ हर्यतायाष्टी
रेभसून् काश्यपी वृहत्याद्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ ह॒र्य॒ताय॑ धृ॒ष्णवे॑ ध॒नुस्त॑न्वन्ति॒ पांस्यै॑ ।

शु॒क्रां व॑य॒न्त्यसु॑राय नि॒र्णिजं॑ वि॒षामये॑ म॒हीयु॑वः ॥ १ ॥

आ । ह॒र्य॒ताय॑ । धृ॒ष्णवे॑ । ध॒नुः । त॑न्व॒न्ति । पांस्यै॑ ।

शु॒क्रां । व॑य॒न्ति । अ॒सु॒राय॑ । निऽनि॒जं । वि॒षां । अ॒ये । म॒हीयु॑वः ॥ १ ॥

हर्यताय सर्वैः स्पृहणीयाय धृष्णवे शत्रूणां धर्षणशीलाय सोमाय पौंस्यं पुंस्त्वस्याभिष्यञ्जकं धनुरा तन्वंति । धनुषि ज्यां कुर्वतीति । सोमस्य धाराविसर्गार्थं वितायमानं पवित्रमभिधीयते । तदेव विवृणोति । महीयुवः पूजाकामा ऋत्विजो विपां मेधाविनां देवानामग्रे पुरस्ताच्छुक्रां शुक्रवर्णा निर्णिजं यया सोमो निर्णिज्यते तामसुराय बलवते वयंति । वितन्वंति । दशापवित्रं विस्तारयन्तीत्यर्थः ॥ वयतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अध॑ क्ष॒पा परि॑ष्कृतो॒ वाजौ॑ अ॒भि प्र गा॑हते ।

यदी॑ वि॒वस्व॑तो॒ धियो॑ हरिं॒ हिन्व॑न्ति॒ यात॑वे ॥२॥

अध॑ । क्ष॒पा । परि॑ऽकृतः । वा॒जान् । अ॒भि । प्र । गा॒हते ।

यदि॑ । वि॒वस्व॑तः । धि॒यः । हरिं॑ । हिन्व॑न्ति । यात॑वे ॥२॥

क्षपा । मुपां मुलुगिति पञ्चम्या आकारः । क्षपाया रात्रेरधानन्तरं प्रातःकाले परिष्कृतः । भूषणार्थं संपर्युपेभ्य इति करोतेः मुडागमः । अद्भिरलंकृतः । यद्वा । क्षपयिष्यां सेनायामलंकृतः सोमो वाजानन्त्रानि बलानि वाभि लक्ष्य प्र गाहते । प्रगच्छति । विवस्वतः परिचरणवतो यजमानस्य धियः कर्मसाधनभूता अंगुलयो हरिं हरितवर्णमेतमणुं यातवे पाचाण्यभिगमनाय यदि हिन्वन्ति प्रेरयन्ति तर्हि सवनानि गच्छतीति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तम॑स्य म॒र्जयाम॑सि॒ मदो॑ य इन्द्र॒पात॑मः ।

यं गा॒व आ॒सभिर्द॑धुः पुरा नूनं च॒ सूर॑यः ॥३॥

तं । अस्य॑ । म॒र्जयाम॑सि । मदः॑ । यः । इन्द्र॑ऽपात॑मः ।

यं । गा॒वः । आ॒सऽभिः । द॒धुः । पुर॑ । नूनं । च॒ । सूर॑यः ॥३॥

अस्य सोमस्य तं रसं मर्जयामसि मर्जयामः शोधयामोऽलंकुर्मो वा यो मदो मदकरो रस इन्द्रपातम इन्द्रेणात्यन्तं पातव्यो भवति । किञ्च गावो गन्तारः सूरयः स्तोतारः पुरा च नूनमिदानीं च यं सोमरसमासभिरास्यैर्दधुर्धारयन्ति । पिबन्तीति यावत् । यद्वा । गावो धेनवो यं सोमं नृणादिष्ववस्थितमासभिरास्यैर्दधुर्धारयन्ति । नृणरूपेण भक्षयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं गाथया पुराण्या पुनानमभ्यनूषत ।

उतो कृपंत धीतयो देवानां नाम बिभ्रतीः ॥४॥

तं । गाथया । पुराण्या । पुनानं । अभि । अनूषत ।

उतो इति । कृपंत । धीतयः । देवानां । नाम । बिभ्रतीः ॥४॥

पुनानं पूयमानं तं सोमं पुराण्या पुरा कृतया गाथया स्तुत्याभ्यनूषत । स्तोतारोऽभिष्टुवंति । नू स्तवने । लुङि रूपं । उतो अपि च नाम कर्मार्थं नमनं बिभ्रतीर्विभ्राणा धीतयोऽंगुलयो देवानां सोमरूपहविःप्रदानाय कृपंत । कल्पयन्ति । समर्था भवन्ति । कृपू सामर्थ्यं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तमुक्षमाणमव्यये वारे पुनन्ति धर्णसिं ।

दूतं न पूर्वचित्तय आ शासते मनीषिणः ॥५॥

तं । उक्षमाणं । अव्यये । वारे । पुनन्ति । धर्णसिं ।

दूतं । न । पूर्वऽचित्तये । आ । शासते । मनीषिणः ॥५॥

उक्षमाणमग्निः सिच्यमानं धर्णसिं सर्वस्य धारकं सोममव्ययेऽविमये वारे वाले पवित्रे पुनन्ति । शोधयन्ति । ततः मनीषिणो मेधाविनो यजमानास्तमिमं सोमं दूतं न दूतमिव पूर्वचित्तये देवानां पूर्वमेव प्रज्ञापनाया शासते । प्रार्थयन्ते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचविंगो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स पुनानो मदिंतमः सोमश्चमृषु सीदति ।

पशी न रेत आदधत्पतिर्वचस्यते धियः ॥६॥

सः । पुनानः । मदिन्ऽतमः । सोमः । चमृषु । सीदति ।

पशी । न । रेतः । आऽदधत् । पतिः । वचस्यते । धियः ॥६॥

मदिंतमोऽत्यंतं मादयिता स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चमृषु चमसेषु सीदति । ततः पशी न यथा पशी कश्चिद्बृषभो रेत आदधत् आदधाति तद्वच्चम-

सादिषु रेतः स्वीयं रसमादधदाधानो धियः कर्मणः पतिः पालयितायं सोमो वचस्यते । अभिष्टूयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स मृज्यते सुकर्मभिर्देवो देवेभ्यः सुतः ।

विदे यदासु संददिर्महीरपो वि गाहते ॥७॥

सः । मृज्यते । सुकर्मऽभिः । देवः । देवेभ्यः । सुतः ।

विदे । यत् । आसु । संऽददिः । महीः । अपः । वि । गाहते ॥७॥

देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतो देवो द्योतमानः स्तोतव्यो वा स सोमः सुकर्म-
भिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यते । परिपूयते । यद्यदायं सोम आसु प्रजासु संददिः सम्यग्ध-
नदानशील इति विदे ज्ञायते तदानीं महीर्महतीरपो वसतीवरीर्वि गाहते ।
विशेषेणाभिगच्छति । यदा सोममभिषुखंति तदा तेभ्यो धनं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सुत इंदो पविच आ नृभिर्यतो वि नीयसे ।

इंद्राय मत्सरिन्मममूषा नि षीदसि ॥८॥

सुतः । इंदो इति । पविचे । आ । नृऽभिः । यतः । वि । नीयसे ।

इंद्राय । मत्सरिन्ऽतमः । चमूषु । आ । नि । षीदसि ॥८॥

हे इंदो सुतोऽभिषुतो यत आयतः सर्वतो विस्तृतस्त्वं नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋ-
त्विग्भिः पविचे वि नीयसे । विशेषेण नीयमानो भवसि । ततो मत्सरिन्ममोऽति-
गयेन मादयिता त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं चमूषु चमसेष्ट्वा नि षीदसि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षड्विंशो वर्गः ॥

अभी नवंत इति नवर्चे चतुर्थे सूक्तं । पूर्ववद्विदेवते । सर्वा अनुष्टुभः ।
तथा चानुक्रम्यते । अभी नवंते नवेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अभी नवंते अदुहः प्रियमिंद्रस्य काम्यं ।

वात्सं न पूर्वं आयुनि जातं रिहन्ति मातरः ॥९॥

अभि । न॒वंते । अ॒दुहः । प्रि॒यं । इ॒न्द्रस्य । का॒म्यं ।

व॒त्सं । न । पू॒र्वे । आ॒युनि । जा॒तं । रि॒हन्ति । मा॒तरः ॥ १ ॥

यथा मातरो गावः पूर्वे प्रथम आयुनि वयसि जातं वत्सं रिहन्ति लिहन्ति तथादुहोऽद्रोहा वसतीवर्याख्या आप इन्द्रस्य प्रियं काम्यं सर्वेः काम्यमानं सोममभि नवंते । अभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पु॒ना॒न इ॒द्वा भ॒र सोम॑ द्वि॒वर्ह॑सं र॒यिं ।

त्वं व॒सूनि पु॒ष्यसि॒ विश्वा॑नि दा॒शुषो॑ गृहे ॥ २ ॥

पु॒ना॒नः । इ॒दो इति॑ । आ । भ॒र । सोम॑ । द्वि॒वर्ह॑सं । र॒यिं ।

त्वं । व॒सूनि । पु॒ष्यसि॒ विश्वा॑नि । दा॒शुषः॑ । गृहे ॥ २ ॥

हे इदो दीप्यमान हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं द्विवर्हसं द्वयोः स्थानयोः परिवृंहणशीलं रयिं धनमस्मभ्यमा भर । आहर । देहि । त्वं हि दाशुषो हविर्दत्तवतो यजमानस्य गृहे स्थित्वा विश्वानि सर्वाणि वसूनि धनानि पुष्यसि । पोषयसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं धि॒यै मनो॒युजं॑ सृ॒जा वृ॒ष्टिं न त॑न्यतुः ।

त्वं व॒सूनि पा॒र्थि॒वा दि॒व्या च॑ सोम पु॒ष्यसि ॥ ३ ॥

त्वं । धि॒यै । म॒नः॒ऽयुजं॑ । सृ॒ज । वृ॒ष्टिं । न । त॑न्यतुः ।

त्वं । व॒सूनि । पा॒र्थि॒वा । दि॒व्या । च॒ । सोम॑ । पु॒ष्यसि॒ ॥ ३ ॥

हे सोम त्वं मनोयुजं मनसा युज्यमानां मनोवेगां धियं ध्यातव्यां धारां सृज । पात्रेषु विसृज । तच्च दृष्टान्तः । वृष्टिं न तन्यतुः । तनु विस्तारे । ऋतन्यंजीत्यादिना यतुष्प्रत्ययः । तनोति विस्तारयतीति तन्यतुर्मघः । यथा मेघो वृष्टिं सृजति तद्वत् । ततो हे सोम त्वं पार्थिवा पृथिव्यां भवानि वसूनि धनानि तथा दिव्यानि दिवि भवानि धनानि च पुष्यसि । अस्मभ्यं पोषयसि । प्रयच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि ते जिग्युषो यथा धारां सुतस्य धावति ।

रंहमाणा व्यय्यं वारं वाजीव सानसिः ॥४॥

परि । ते । जिग्युषः । यथा । धारा । सुतस्य । धावति ।

रंहमाणा । वि । व्यय्यं । वारं । वाजीव । सानसिः ॥४॥

सुतस्य ते त्वदीया सानसिः संभजनगीला यद्वा स्तोतृभिः संभजनीया रंहमाणा
वेगं कुर्वाणा धाराव्ययमविमयं वारं वालं पवित्रं वि परि धावति । विगेषेण
परितो गच्छति । तच्च दृष्टान्तः । जिग्युषः शत्रूणां जेतुर्वीरस्य वाजीव । अश्वो
यथा युद्धं परितो धावति तद्वत् । जयतेः कसौ सर्ल्व्विदोर्जेरिति कुत्रं । यथेति पूरकः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ऋत्वे दद्याय नः कवे पवस्व सोम धारया ।

इंद्राय पातवे सुतो मित्राय वरुणाय च ॥५॥

ऋत्वे । दद्याय । नः । कवे । पवस्व । सोम । धारया ।

इंद्राय । पातवे । सुतः । मित्राय । वरुणाय । च ॥५॥

हे कवे क्रांतदर्शन हे सोम नोऽस्मभ्यं ऋत्वे प्रज्ञानाय दद्याय बलाय च
त्वं धारया पवस्व । क्षर । कीदृशः । इंद्राय पातवे पानार्थं तथा मित्राय वरुणाय
च सुतोऽभिषुतः खलु ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पवस्व वाजसातमः पवित्रे धारया सुतः ।

इंद्राय सोम विष्णवे देवेभ्यो मधुमत्तमः ॥६॥

पवस्व । वाजसातमः । पवित्रे । धारया । सुतः ।

इंद्राय । सोम । विष्णवे । देवेभ्यः । मधुमत्तमः ॥६॥

हे सोम वाजसातमोऽतिशयेनान्नस्य दाता सुतोऽभिषुतस्त्वं पवित्रे धारया

सह पवस्व । क्षर । ततो हे सोम त्वमिन्द्राय विष्णवे चान्येभ्यो मिषादिभ्यो देवे-
भ्यश्च मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतो भव ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां रिहन्ति मातरो हरिं पवित्रे अदुहः ।

वत्सं जातं न धेनवः पवमान विधर्मणि ॥ ७ ॥

त्वां । रिहन्ति । मातरः । हरिं । पवित्रे । अदुहः ।

वत्सं । जातं । न । धेनवः । पवमान । विधर्मणि ॥ ७ ॥

हे पवमान सोम विधर्मणि विविधं हविषां धारके यज्ञेऽदुहो द्रोहवर्जिता
मातरो मातृभूता वसतीवर्यो हरिं हरितवर्ये त्वां पवित्रे स्थितं रिहन्ति । लिहन्ति ।
आस्वादयन्ति । कथमिव । यथा धेनवो जातं वत्सं लिहन्ति तथा ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पवमान महि अरवश्चिचेभिर्यासि रश्मिभिः ।

शर्धन्तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दाणुषो गृहे ॥ ८ ॥

पवमान । महि । अरवः । चिचेभिः । यासि । रश्मिभिः ।

शर्धन् । तमांसि । जिघ्रसे । विश्वानि । दाणुषः । गृहे ॥ ८ ॥

हे पवमान महि महच्छ्रवः अरवणीयमन्तरिक्षं चिचेभिश्चिचिर्नानाविधिष्याय-
नीर्यैर्वा रश्मिभिः परि यासि । परिगच्छसि । तथा शर्धन् वेगं कुर्वन्त्वं दाणुषो
हविर्देत्तवर्ता यजमानस्य गृहे स्थित्वा विश्वानि सर्वाणि तमांसि तमोरूपाणि
रक्षांसि जिघ्रसे । हंसि । एवं द्यावापृथिव्योर्वर्तस इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं द्यां च महिव्रत पृथिवी चाति जभ्रिषे ।

प्रति द्रापिममुंचथाः पवमान महित्वना ॥ ९ ॥

त्वं । द्यां । च । महिऽव्रत । पृथिवी । च । अति । जभ्रिषे ।

प्रति । द्रापिं । अमुंचथाः । पवमान । महिऽत्वना ॥ ९ ॥

हे महिव्रत महाकर्मन् बहुविधकर्मन् सोम त्वं द्यां शुलोकं च पृथिवी चाभि

जभिषे । अत्यंतं विभर्षि । दुभृज् धारणपोषणयोः । तस्य छांदसे लिटि सर्व-
विधीनां छंदसि विकल्पितत्वादचेडागमः । अंतरिक्षे सोमात्मनेति पृथिष्यां लता-
रूपेणेत्येवं लोकद्वयवर्तित्वं । हे पवमान क्षरन् सोम त्वं महित्वना महत्त्वेन युक्तः
सन् द्रापिं कवचं प्रत्यमुंचथाः । प्रतिमुंचसि । संवृणोषि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽष्टतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुर-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये
सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

विज्ञातवेदगांभीर्यस्तुर्यं व्याख्याय सप्तमे ।

सायणार्यस्ततोऽध्यायं पंचमं व्याचिकीर्षति ॥

तच्च पुरोजिती व इति षोडशर्चमनुवाकापेक्षया पंचमं सूक्तं । आद्यस्य तृचस्य
श्यावाश्चपुचोऽंधीगुर्नामर्षिः । द्वितीयस्य नहुषस्य राज्ञः पुचो ययातिर्नाम ।
तृतीयस्य मनोः पुचो नहुषो नाम राजर्षिः । चतुर्थस्य संवरणाख्यस्य राज्ञः पुचो
मनुः । एवं द्वादश गताः । शिष्टस्य चतुर्चस्य वाचः पुचो वैश्वामित्रो वा
प्रजापतिर्चक्षिः । द्वितीयातृतीये गायत्र्या शिष्टाश्चतुर्दशानुष्टुभः । तथा चानुक्रम्यते ।
पुरोजिती षोडश श्यावाश्चिरंधीगुर्ययातिर्नाहुषो नहुषो मानवो मनुः सांवरण
इति तृचाः शेषे प्रजापतिः । उपाद्ये गायत्र्याविति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पुरोजिती वो अंधसः सुताय मादयित्त्नवे ।

अप श्वानं अथिष्टन सखायो दीर्घजिह्व ॥१॥

पुरःऽजिती । वः । अंधसः । सुताय । मादयिन्वे ।

अप । आनं । अघिष्टन । सखायः । दीर्घऽजिह्वं ॥ १ ॥

हे सखायः सखिभूताः समानख्याना वा हे स्तोतारो वो यूयं पुरोजिती । षष्ठ्याः पूर्वसवर्णदीर्घः । पुरःस्थितजयस्यांधसोऽदनीयस्य सोमस्य स्वभूताय सुतायाभिषुताय मादयिन्वेऽत्यंतं मदकराय रसाय दीर्घजिह्वं । दीर्घा जिह्वा यस्य सः । दीर्घजिह्वी च छंदसि । पा० ४. १. ५९. इति डीर्घतत्वेन निपातितः । तादृशं आनमप अघिष्टन । अपन्नयत । अपबाधध्वं । यथा आ राक्षसा वा सुतं सोमं न लिहन्ति तथा कुरुतेत्यर्थः ॥

पविचेष्ट्यां द्वितीयस्याज्यभागस्य यो धारयेत्येषानुवाक्या । सूचितं च । पावक-
वंतावाज्यभागावप्ती रक्षांसि सेधति यो धारया पावकया । आ० २. १२. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते द्वितीया ॥

यो धारया पावकया परिप्रस्यंदते सुतः ।

इंदुराश्वो न कृण्व्यः ॥ २ ॥

यः । धारया । पावकया । परिऽप्रस्यंदते । सुतः ।

इंदुः । अश्वः । न । कृण्व्यः ॥ २ ॥

सुतोऽभिषुतः कृण्व्यः । कृन्वीति कर्मनाम । कर्मणि साधुर्ये इंदुः सोमः पाव-
कया पापानां शोधकया धारया परिप्रस्यंदते परितः प्रक्षरति । कथमिव । अश्वो
न । अश्वो यथा वेगेन प्रगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तं दुरोषमभी नरः सोमं विश्वाच्या धिया ।

यज्ञं हिन्वन्त्यद्रिभिः ॥ ३ ॥

तं । दुरोषं । अभि । नरः । सोमं । विश्वाच्या । धिया ।

यज्ञं । हिन्वन्ति । अद्रिऽभिः ॥ ३ ॥

नरः कर्मनेतार ऋत्विजो दुरोषं । रोषतेर्हिसार्धस्य रेफलोपे दीर्घाभाव ओष-
तेर्दाहार्धस्य वा खलि रूपमिति संदेहादनवयहः । तं दुर्दहं दुर्वधं वा यज्ञं यष्ट्यं

तं सोमं विष्वाच्या सर्वान्कामानंचिच्या धिया बुद्ध्याद्रिभिर्यावभिरभि हिवन्ति ।
अभिप्रेरयन्ति । अभिषुष्वन्तीति यावत् ॥

पृष्ठस्य षष्ठेऽहनि ब्राह्मणाच्छंसिगस्त्रे सुतास इति तिस्रः । सूचितं च । दधि-
क्राव्णोऽकारिषमित्यनुष्टुप् सुतासो मधुमत्तमा इति च तिस्रः । आ० ८. ३. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा सूक्ते चतुर्थी ॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मंदिनः ।

पविचवंतो अक्षरन्देवान्गच्छंतु वो मदाः ॥४॥

सुतासः । मधुमत्तमाः । सोमाः । इन्द्राय । मंदिनः ।

पविचऽवंतः । अक्षरन् । देवान् । गच्छंतु । वः । मदाः ॥४॥

मधुमत्तमा अतिशयेन माधुर्योपेता अत एव मंदिनो मदकराः सुता अभि-
षुताः सोमाः पविचवंतः पविचे वर्तमानाः संत इन्द्रायेंद्रार्थमक्षरन् । पात्रेषु क्षरन्ति ।
अथ प्रत्यक्षकृतः । वोऽयुष्माकं मदा मदहेतवो रसा देवानिन्द्रादीनागच्छंतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदुरिन्द्राय पवत इति देवासो अब्रुवन् ।

वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसा ॥५॥

इंदुः । इन्द्राय । पवते । इति । देवासः । अब्रुवन् ।

वाचः । पतिः । मखस्यते । विश्वस्य । ईशानः । ओजसा ॥५॥

इंदुः सोम इन्द्रायेंद्रार्थं पवते कलशे क्षरतीति देवासः स्तुतिकारिणः स्तोता-
रोऽब्रुवन् वदन्ति । यदा स्तोतार एवं वदन्ति तदानीं वाचः स्तुतेः पतिः पालयिता
यद्वा शब्दस्य स्वाम्यत्यंतं शब्दायमान इत्यर्थः । तादृशः सोमो मखस्यते । स्तुतिभिः
पूजामिच्छति । लालसायां सुगागमः । कीदृशः । ओजसा बलेन विश्वस्य
सर्वस्येशानः प्रभुः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सहस्रधारः पवते समुद्रो वाचमीख्यः ।

सोमः पत्नीं रयीणां सखेन्द्रस्य दिवेदिवे ॥६॥

सहस्रधरः । पवते । समुद्रः । वाचं ईक्षयः ।

सोमः । पतिः । रयीणां । सखा । इन्द्रस्य । दिवे दिवे ॥ ६ ॥

सहस्रधारो बहुविधधारोपेतः सोमः पवते । क्षरति । कीदृशः । समुद्रः । यस्मात्समुद्रवन्ति रसाः । सरःस्थानीयः । वाचमीक्षयः । ईक्षतेर्ण्यतस्य सुपुपपदे खप्प्रत्ययः । स्तुतीनां प्रेरयिता रयीणां धनानां पतिः प्रभुः । यद्वा । रयीणां हविषो दातृणां यजमानानां पतिः पालयिता । दिवेदिवे प्रत्यहमिन्द्रस्य सखा मित्रभूतः सोमः पवते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति ।

पतिर्विश्वस्य भूमनो अख्यद्रोदसी उभे ॥ ७ ॥

अयं । पूषा । रयिः । भगः । सोमः । पुनानः । अर्षति ।

पतिः । विश्वस्य । भूमनः । वि । अख्यत् । रोदसी इति । उभे इति ॥ ७ ॥

पूषा पोषकः सर्वेषां भगो भजनीयो रयिर्धनहेतुरयं सोमः पुनानः पवित्रेण पृथमानः सन् अर्षति । कलशमभिगच्छति । तथा विश्वस्य सर्वस्य भूमनो भूतजातस्य पतिः पालयिता सोम उभे रोदसी द्यावापृथिवी अख्यत् । स्वतेजसा प्रकाशयति । अनेन लोकद्वयवर्तित्वं सूचितं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समु प्रिया अनूषत गावो मदाय घृष्टयः ।

सोमासः कृण्वते पथः पवमानास इन्द्रवः ॥ ८ ॥

सं । ऊं इति । प्रियाः । अनूषत । गावः । मदाय । घृष्टयः ।

सोमासः । कृण्वते । पथः । पवमानासः । इन्द्रवः ॥ ८ ॥

प्रियाः प्रियतमा घृष्टयोऽन्यतं दीप्ताः । यद्वा । अहं प्रथमतः स्त्रीमि अहं पुरस्तात्स्त्रीमीति परस्परं स्पर्धमाना गावः स्तुतिलक्षणा वाचः सोमस्य मदार्थं समनूषत । संस्तुवन्ति । उ प्रसिद्धौ । यद्वा । गावो धेनवः सोमस्य मदाय शब्दायन्ते । ततः पवमानासः पूयमाना इन्द्रवो दीप्ताः सोमाः पथो मार्गान्कृण्वते । क्षरणार्थं कुर्वन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

य ओजिष्ठस्तमा भर पवमान श्रवाय्यं ।

यः पंच चर्षणीरभि रयिं येन वनामहै ॥९॥

यः । ओजिष्ठः । तं । आ । भर । पवमान । श्रवाय्यं ।

यः । पंच । चर्षणीः । अभि । रयिं । येन । वनामहै ॥९॥

हे पवमान पूयमान सोम ओजिष्ठ ओजस्वितमो यस्त्वदीयो रसोऽस्ति तं श्रवाय्यं श्रवणीयं रसमा भर । अस्मभ्यमाहर । किंच यो रसः पंच चर्षणीः पंच जनान् निषादपंचमाञ्चतुरो वर्णानभि तिष्ठति । अपि च । येन रसेन वयं रयिं धनं च वनामहै । संभजामहै । यद्वा । येन त्वां रयिं याचामहै तमाभर ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमाः पवन्त इंदवोऽस्मभ्यं गातुवित्तमाः ।

मिचाः सुवाना अरेपसः स्वाध्यः स्वर्विदः ॥१०॥

सोमाः । पवन्ते । इंदवः । अस्मभ्यं । गातुवित्ऽतमाः ।

मिचाः । सुवानाः । अरेपसः । सुऽआध्यः । स्वऽविदः ॥१०॥

गातुवित्तमा अतिशयेन मार्गस्य लंभका इंदवो दीप्तः सोमाः पवन्तेऽस्मभ्य-
मस्मदर्थं क्षरन्त्यागच्छन्ति वा । कीदृशाः । मिचा देवानां सखिभूताः सुवाना
अभिषूयमाणा अरेपसः पापरहिता अत एव स्वाध्यः शोभनध्यानाः स्वर्विदः
सर्वज्ञाः सर्वप्रापका वा ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

सुष्टाणासो अद्रिभिश्चिताना गोरधिं त्वचि ।

इषमस्मभ्यमभितः समस्वरन्वसुविदः ॥११॥

सुऽस्वानासः । वि । अद्रिऽभिः । चितानाः । गोः । अधि । त्वचि ।

इषं । अस्मभ्यं । अभितः । सं । अस्वरन् । वसुऽविदः ॥११॥

गोरनहुहोऽधि त्वच्यधिववणचर्मणि चिताना ज्ञायमाना अद्रिभिर्यावभिर्वि-

विधं सुष्वाणासः सूयमाना वसुविदो वसुनो लंभका एते सोमा अस्मभ्यमिष-
मन्नमभितः समस्वरन् । सम्यक् शब्दयन्ति । प्रयच्छन्तीति यावत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ए॒ते पू॒ता वि॒प॒क्षितः॒ सोमा॑सो॒ दध्या॑शिरः ।

सूर्या॑सो न दर्श॑तासो जिग॒न्तवो॑ ध्रु॒वा घृ॒ते ॥ १२ ॥

ए॒ते । पू॒ताः । वि॒पः ऽक्षितः॒ । सोमा॑सः । दधि॑ ऽअशिरः ।

सूर्या॑सः । न । दर्श॑तासः । जिग॒न्तवः । ध्रु॒वाः । घृ॒ते ॥ १२ ॥

पूताः पवित्रेण परिपूता विपक्षितो मेधाविनो दध्याशिरो दध्यामिश्रणा
घृते वसतीवर्याख्य उदके जिगन्तवो गमनशीला ध्रुवास्तत्र स्थिर्येण वर्तमाना एते
सोमासः सोमाः सूर्यासो न सूर्या इव दर्शतासः पात्रेषु सर्वदर्शनीया भवन्ति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्र सु॒न्वान॒स्यांध॑सो॒ मर्तो॑ न वृ॒त तच्च॑चः ।

अ॒प॒ ज्ञान॑मरा॒धसं॑ ह॒ता म॒खं न भृ॑गवः ॥ १३ ॥

प्र । सु॒न्वान॒स्य । अंध॑सः । मर्तः॑ । न । वृ॒त । तत् । च॑चः ।

अ॒प॒ । ज्ञानं॑ । अ॒रा॒धसं॑ । ह॒त । म॒खं । न । भृ॑गवः ॥ १३ ॥

सुन्वानस्याभिषूयमाणस्यांधसोऽदनीयस्य सोमस्य तत् प्रसिद्धं वचो वचनं
घोषं मर्तो मारकः कर्मविघ्नकारी आ न प्र वृत् । न भजतां । न ऋणोन्निति
यावत् । तथा हे स्तोतारोऽराधसं राधककर्मरहितं तं ज्ञानमप हता । तत्र
दृष्टान्तः । मखं न । यथा पुरापराद्धं मखमेतन्नामानं भृगवोऽपहतवन्तस्तथा-
पहतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

आ जा॒मिर॑त्के अ॒थ्यत॑ भु॒जे न पु॒ष ओ॒ण्योः ।

सर॑ज्जारो न योष॑णां व॒रो न यो॒र्निमा॑सदै ॥ १४ ॥

आ । जा॒मिः । अ॒त्के । अ॒थ्यत॑ । भु॒जे । न । पु॒षः । ओ॒ण्योः ।

सर॑त् । जा॒रः । न । योष॑णां । व॒रः । न । यो॒र्नि । आ॑ऽसदै ॥ १४ ॥

जामिर्बधुभूतो देवानां सोमोऽत्क आच्छादके पवित्र आष्यत । आवृणोति । संबद्धो भवति । तच्च दृष्टान्तः । भुजे न । यथौण्यो रक्षकयोर्मातापित्रोर्भुजे पुत्र आवृणोति तद्वत् । ततः सोऽयं सोमो योनिं स्वस्थानभूतं कलगमासदमासत्तुं सरत् सरति । तच्च दृष्टान्तव्ययं । जारो न । यथा जारो योषणामसती स्त्रियं प्राप्तुं सरति । यथा वा वरः कन्यां प्राप्तुं गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

स वीरो दक्षसाधनो वि यस्तस्तंभ रोदसी ।

हरिः पवित्रे अष्यत वेधा न योनिमासदं ॥ १५ ॥

सः । वीरः । दक्षऽसाधनः । वि । यः । तस्तंभ । रोदसी इति ।

हरिः । पवित्रे । अष्यत । वेधाः । न । योनिं । आऽसदं ॥ १५ ॥

दक्षसाधनो बलसाधनः स सोमो वीरः समर्थो भवति । यः सोमो रोदसी द्यावापृथिव्या वि तस्तंभ स्वतेजसा व्यस्तभात् । आच्छादयतीत्यर्थः । किंच । हरिर्हरितवर्णः सोमो वेधा न विधाता यजमानो यथा स्वगृहमासीदति तद्वद्योनिं स्वस्थानं कलगमासदमासत्तुं पवित्रेऽष्यत । आवृणोति । संबद्धो भवति ॥

॥ अथ षोडशी ॥

अष्यो वारिभिः पवते सोमो गव्ये अधि त्वचि ।

कनिःक्रदद्गृषा हरिरिंद्रस्याभ्येति निष्कृतं ॥ १६ ॥

अष्यः । वारिभिः । पवते । सोमः । गव्ये । अधि । त्वचि ।

कनिःक्रदत् । गृषा । हरिः । इंद्रस्य । अभि । एति । निःऽकृतं ॥ १६ ॥

अयं सोमोऽष्योऽवेर्वारेभिर्वालैः पवित्रैः । तेभ्यः पवते । कलग्नं प्रति क्षरति । किंच । गव्यं आनदुहेऽधि त्वचि चर्मणि कनिःक्रदत् शब्दायमानो गृषा कामानां वर्षको हरिर्हरितवर्णः सोम इंद्रस्य स्वभूतं निष्कृतं संस्कृतं स्थानमभ्येति । अभिगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे तृतीयो वर्गः ॥

क्राणा शिष्टुरित्यष्टर्चं षष्ठं सूक्तं । आप्तस्य चित्तस्यार्धं । इदमुत्तराणि चत्वारि सूक्तान्यौष्णिहानि । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । क्राणाष्टौ चित्त औष्णिहं वा इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

क्रा॒णा शि॒णुर्म॒हीनां हि॒न्व॒च॒तस्य॒ दी॒धितिं ।

वि॒ष्वा परि॒ प्रि॒या भुव॒दध॒ द्वि॒ता ॥ १ ॥

क्रा॒णा । शि॒णुः । म॒हीनां । हि॒न्वन् । च॒तस्य॒ । दी॒धितिं ।

वि॒ष्वा । परि॒ । प्रि॒या । भुव॒त् । अ॒ध । द्वि॒ता ॥ १ ॥

क्राणा । करोतेः शानचि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । सुपां सुलु-
गिति सुप आकारादेशः । यज्ञं कुर्वाणो महीनां महतीनां मंहनीयानां वापां
शिणुः पुचस्थानीयः सोम चतस्य यज्ञस्य दीधितिं प्रकाशकं धारकं वा स्वीयं
रसं हिन्वन् प्रेरयन्विष्वा सर्वाणि प्रिया प्रियाणि हवींषि परि भुवत् । परिभवति ।
व्याप्नोति । अधापि च द्विता द्विधा भवति । दिवि च पृथिव्यां च वर्तत इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उप॑ चि॒तस्य॑ पा॒थोऽ॒भक्त॑ य॒गुहा॑ प॒दं ।

य॒ज्ञस्य॑ स॒प्र धाम॑भि॒रध॑ प्रि॒यं ॥ २ ॥

उप॑ । चि॒तस्य॑ । पा॒थोः । अ॒भक्त॑ । यत् । गु॒हा । प॒दं ।

य॒ज्ञस्य॑ । स॒प्र । धाम॑ऽभिः । अ॒ध । प्रि॒यं ॥ २ ॥

चित्तस्य मम यज्ञे गुहा गुहायां हविर्धाने वर्तमानयोः पाथोः पाषाणबहु-
ढयोरधिषवणफलकयोः पदं स्थानं सोमो यद्यदोपाभक्त समभजताधानंतरं
यज्ञस्य धामभिर्धारकैः सप्र सप्रभिश्छंदोभिर्गीयच्यादिभिः प्रियं प्रीणयितारं सोम-
मभिष्टुवंत्युन्विजः । अपि वा सप्र सर्पणशीलैर्वसतीवर्यादिभिरुदकैः सोममभि-
षुण्वन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ची॒णि चि॒तस्य॑ धा॒रया॑ पृ॒ष्ठेष्ठे॒रया॑ र॒यिं ।

मिमी॑ते अस्य॒ यो॒जना॑ वि सु॒क्रतुः॑ ॥ ३ ॥

ची॒णि । चि॒तस्य॑ । धा॒रया॑ । पृ॒ष्ठेषु॑ । आ । ई॒रय॑ । र॒यिं ।

मिमी॑ति । अ॒स्य॒ । यो॒जना॑ । वि । सु॒ऽक्रतुः॑ ॥ ३ ॥

हे सोम चित्तस्य मम यज्ञस्य स्वभूतानि चीणि सवनानि धारयात्मीयया
विधारय । किञ्च । पृष्ठेषु सामसु रयिं दातारमिन्द्रमेरय । आगमय । सुक्रतुः
सुप्रज्ञः स्तोतास्येन्द्रस्य योजना योजनानि योजनकारीणि स्तोत्राणि वि मिमीते ।
करोति । यस्मादेवं तस्मादिन्द्रं सामसु प्रेरयेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जज्ञानं सप्त मातरो वेधामशासत श्रिये ।

अयं ध्रुवो रयीणां चिकेत यत् ॥४॥

जज्ञानं । सप्त । मातरः । वेधां । अशासत । श्रिये ।

अयं । ध्रुवः । रयीणां । चिकेत । यत् ॥४॥

जज्ञानं प्रादुर्भूतं वेधां कर्मणो विधातारं सोमं सप्त सप्तसंख्याका मातरो
गंगाद्या नद्यः सप्त छंदांसि वा श्रिये यजमानानामैश्वर्यार्थमाशासत । अनुशा-
सन्ति । अनुशासनं कुर्वन्ति । शास्तेर्लङि व्यत्ययेनात्मनेपदं । यद्यस्माद्ध्रुवोऽयं
सोमो रयीणां धनानि चिकेत जानाति तस्मादस्यानुशासने कृते यजमानानां
धनादिसमृद्धिर्भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अस्य घृते सज्जोषसो विश्वे देवासो अद्गुहः ।

स्पार्हा भवन्ति रंतयो जुषन्त यत् ॥५॥

अस्य । घृते । सऽज्जोषसः । विश्वे । देवासः । अद्गुहः ।

स्पार्हाः । भवन्ति । रंतयः । जुषन्त । यत् ॥५॥

अद्गुहो द्रोहवर्जिता विश्वे सर्वे देवासो देवा अस्य सोमस्य घृते कर्मणि
सज्जोषसः संगताः संतः स्पार्हाः स्पृहणीया भवन्ति । रंतयो रमणशीला देवाः
मुतमेनं सोमं यद्यदि जुषन्त सेवन्ते तर्हि स्पृहणाया भवन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यमी गर्भमृतावृधो हृशे चारुमजीजनन् ।

कविं मंहिष्ठमध्वरे पुरुस्पृहं ॥६॥

यं । इमिति । गर्भं । ऋत॒ऽवृधः । दृ॒शे । चारुं । अजी॑जनन् ।

कविं । मंहि॑ष्ठं । अध्व॒रे । पुरु॒ऽस्पृहं ॥ ६ ॥

ऋतावृधो यज्ञस्य वर्धयिष्यो वसतीवर्याख्या आपो गर्भं गर्भस्थानीयमीमेनं
यं सोममध्वरे यज्ञे दृशे दर्शनायाजीजनन् उदपादयन् । कीदृशं । चारुं सर्वेषां
कल्याणरूपं कविं क्रांतप्रज्ञं मंहिष्ठं पूज्यतमं दातृतमं वा । अत एव पुरुस्पृहं
बहुभिः स्पृहणीयं सोमं देवाः सेवन्त इति पूर्वेण समन्वयः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

समी॒चीने॒ अभि॒ त्मना॑ य॒ह्नी ऋ॒तस्य॑ मा॒तरा ।

त॒न्वा॒ना य॒ज्ञमा॑नुष॒ग्यदं॑जते ॥ ७ ॥

समा॒चीने॒ इति॑ सं॒ऽईची॒ने । अभि॒ । त्मना॑ । य॒ह्नी इति॑ । ऋ॒तस्य॑ । मा॒तरा ।

त॒न्वा॒ना । य॒ज्ञं । आ॒नुषक् । यत् । अं॒जते ॥ ७ ॥

स सोमः समीचीने परस्परं संगते यह्नी महत्यावृतस्य यज्ञस्य मातरा
निर्माथ्यौ द्यावापृथिव्यौ त्मनात्मना स्वयमेव तदाभिगच्छति यद्यदा यज्ञं तन्वाना
अध्वर्यव आनुषक् अनुषक्तं वसतीवरीभिरंजते । सोमं मिश्रयन्ति । तदा स्वयम-
भिगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऋ॒त्वा शु॒क्रेभि॑र॒क्षभि॑र्चु॒णोरप॑ व्रजं दि॒वः ।

हि॒न्व॒न्नृ॒तस्य॑ दी॒धितिं॑ प्रा॒ध्वरे ॥ ८ ॥

ऋ॒त्वा । शु॒क्रेभिः । अ॒क्षऽभिः । ऋ॒णोः । अप॑ । व्रजं । दि॒वः ।

हि॒न्वन् । ऋ॒तस्य॑ । दी॒धितिं॑ । प्र । अध्व॒रे ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं ऋत्वा कर्मणा ज्ञानेन वा शुक्रेभिः शुक्रदीप्यमानैरक्षभिरक्षैरि-
द्रियैरिवाशुवानैः स्वतेजोभिर्व्रजमंधकारसमूहं दिवोऽंतरिक्षादपर्णोः । अपग-
मय विनाशय । ऋणु गतौ । तानादिकः । किं कुर्वन् । अध्वरे हिंसारहिते यज्ञे
ऋतस्य यज्ञस्य दीधितिं धारकं स्वीयं रसं प्र हिन्वन् प्रेरयन् । अनेन लोकद्वय-
वर्तित्वमभिहितं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचमो वर्गः ॥

प्र पुनानायेति षडृचं सप्तमं सूक्तमाप्तस्य द्वितस्यार्धं । पूर्ववच्छंदोदेवते ।
तथा चानुक्रम्यते । प्र पुनानाय षड् द्वित आप्त इति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र पुनानाय वेधसे सोमाय वच उद्यतं ।

भृतिं न भरा मतिभिर्जुजोषते ॥ १ ॥

प्र । पुनानाय । वेधसे । सोमाय । वचः । उत्तुयतं ।

भृतिं । न । भर । मतिभिः । जुजोषते ॥ १ ॥

द्वितो नामर्धः स्वात्मानं प्रत्याह । पुनानाय पवित्रेण पूयमानाय वेधसे
कर्मणो विधाचे मतिभिर्जुजोषते प्रीयमाणाय यद्वा मतिभिः स्तोतृभिः सह
जुजोषते प्रीणयिचे सोमायोद्यतमुद्युक्तं वचः प्र भर । प्रकर्षेण संपादय । अभिष्टु-
हीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः । भृतिं न । यथा भृतका भृतिं संपादयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि वाराण्यव्यया गोभिरंजानो अर्षति ।

ची सधस्था पुनानः कृणुते हरिः ॥ २ ॥

परि । वाराणि । अव्यया । गोभिः । अंजानः । अर्षति ।

ची । सधस्था । पुनानः । कृणुते । हरिः ॥ २ ॥

गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिरंजानोऽज्यमानः सोमोऽव्ययाविमयानि वारानि
वालानि पवित्राणि पर्यर्षति । परिगच्छति । अपि च । हरिर्हरितवर्णः सोमः
पुनानः पूयमानः सन् ची चीणि सधस्था । सह तिष्ठन्त्यचेति सधस्थं स्थानं ।
द्रोणकलशाधवनीयपूतभृदात्मकानि चीणि स्थानानि कृणुते । करोति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि कोशं मधुश्रुतमव्यये वारे अर्षति ।

अभि वाणीर्क्षुषीणां सप्त नूषत ॥ ३ ॥

परि । कोशं । मधुश्रुतं । अव्यये । वारे । अर्षति ।

अभि । वाणीः । क्षुषीणां । सप्त । नूषत ॥ ३ ॥

स सोमोऽप्ययेऽविमये वारे बाले पविचे मधुक्षुतं मधुररसस्य च्यावयितारं
द्रोणकलशं प्रत्यात्मीयं रसं पर्यर्षति । गमयति । तमिमं सोममृषीणां सप्त वा-
णीच्छंदांस्यभि नूषत । अभिष्टुवंति । नू स्तवने कुटादिः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि शेता मतीनां विश्वदेवो अदाभ्यः ।

सोमः पुनानश्चम्वोर्विशङ्करिः ॥४॥

परि । नेता । मतीनां । विश्वऽदेवः । अदाभ्यः ।

सोमः । पुनानः । चम्वोः । विशत् । हरिः ॥४॥

हरिर्हरितवर्णः स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चम्वोरधिषवणफलकयोः
परि विशत् । परिविशति । कीदृशः । मतीनां स्तुतीनां नेता । यद्वा मतीनां
स्तोतृणां स्वकर्मण्युपनेता विश्वदेवः सर्वदेवः । सोमेऽभिषूयमाणे सतीद्रादयः
सर्वे देवाः सोमं प्रत्यागच्छन्ति खलु । तस्मात्सर्वदेवोपेतः । अत एवादाभ्योऽहिं-
सितः कैश्चिदपि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

परि दैवीरनु स्वधा इंद्रेण याहि सरथं ।

पुनानो वाघद्वाघद्भिरमर्त्यः ॥५॥

परि । दैवीः । अनु । स्वधाः । इंद्रेण । याहि । सऽरथं ।

पुनानः । वाघत् । वाघत्ऽभिः । अमर्त्यः ॥५॥

हे सोम त्वमिंद्रेण सरथं समानं रथमारुह्य दैवीर्देवानां संबंधीनि स्वधा
वलान्यनु देवसेनाः परि याहि । परिगच्छ । कीदृशः । पुनानः पूयमानो
वाघद्भिः । वाघत इत्युत्तिङ्गाम् । हविषां प्रेरकैर्ऋत्विग्भिर्वाघदूष्यमानोऽमर्त्यो
मनुष्यधर्मरहितः । यद्वा । वाघद्भिर्ऋत्विग्भिः पुनानः पूयमानो वाघत् स्तोतृणां
यष्टृणां धनादीनि प्रापयन् परिगच्छ ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि सप्रिर्न वाजयुर्देवो देवेभ्यः सुतः ।

यानशिः पर्वमानो वि धावति ॥६॥

परि । स॒भिः । न । वा॒ज॒ऽयुः । दे॒वः । दे॒वेभ्यः । सु॒तः ।

वि॒ऽआ॒न॒शिः । प॒र्व॒मा॒नः । वि । धा॒व॒ति ॥ ६ ॥

स॒भिर्ना॒म्न इ॒व वा॒ज॒यु॒र्यु॒द्धमि॒च्छन्दे॒वो दी॒प्यमा॒नो दे॒वेभ्यो दे॒वार्थे सु॒तोऽभि॒षुतो
आ॒न॒शिः पा॒त्रेषु॒ व्यापी प॒र्वमा॒नः प॒वित्रेण॒ पू॒यमा॒न ए॒तादृ॒शः सोमः॒ परि धा॒व॒ति ।
प॒रितः पा॒चा॒ण्यभि॒गच्छ॒ति । आ॒न॒शिः । अ॒भू॒ व्या॒प्ता । आ॒दृ॒गम॒हने॒त्यचो॒त्सर्ग॒च्छंद॒सि
स॒दादि॒भ्यो दर्श॑नादिति किम्प्रत्ययः । अ॒धो॒ते॒श्चेति॒ नुडा॒गमः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षष्ठो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले षष्ठोऽनुवाकः ॥

स॒प्तमेऽनु॒वाक॒ एका॑दश सूक्तानि । तच्च सखाय इति षट्च प्रथमं सूक्तं ।
का॒खी प॒र्वत॑नारदावृषी । अथवा कश्यपस्य पुत्री शिखंडिन्याख्ये द्वे अप्सरसावस्य
सूक्तस्य दृष्टौ । पूर्ववच्छंदोदेवते । तथा चानुक्रम्यते । सखायः पर्वतनारदौ
काश्यपौ द्वे शिखंडिन्या वाप्सरसाविति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स॒खाय॒ आ॒ नि षी॑दत पु॒ना॒नाय॒ प्र गा॑यत ।

शि॒ष्णुं न॒ य॒ज्ञैः परि॑ भूषत श्रिये ॥ १ ॥

स॒खायः । आ । नि । सी॒द॒त । पु॒ना॒नाय॒ । प्र । गा॑य॒त ।

शि॒ष्णुं । न । य॒ज्ञैः । परि॑ । भू॒ष॒त । श्रि॒ये ॥ १ ॥

हे सखायः सखिभूताः स्तोतार ऋत्विज आ नि षीदत । स्तोतुमुपविशत ।
अथ पुनानाय पूयमानाय सोमाय प्र गायत । प्रकर्षण गायत । तमभिष्टुत ।
ततोऽभिष्टुतं सोमं यज्ञैर्यजनीयैर्हविर्भिर्मिश्रणैश्च श्रिये शोभनार्थं परि भूषत ।
परितोऽलंकुरुत । तच्च दृष्टांतः । शिष्णुं न । यथा शिष्णुं बालं पुत्रं पितर आभ-
रणैरलंकुर्वति तद्वत् ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टवे समी वात्समित्येका । सूचितं च । समी वत्सं न मातृभिः सं
वत्स इव मातृभिः । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

समी वत्सं न मातृभिः सृजता गयसाधनं ।

देवाय्यं मदमभि द्विशवसं ॥२॥

सं । ईमिति । वत्सं । न । मातृभिः । सृजतं । गयसाधनं ।

देवसाय्यं । मदं । अभि । द्विशवसं ॥२॥

हे ऋत्विजो गयसाधनं गृहस्य साधनमीमेनं सोमं मातृभिर्मातृभूताभिर्वसती-
वरीभिः सं सृजत । संमिश्रयत । कथमिव । वत्सं न । यथा वत्सं मातृभिर्गोभिः
संयोजयन्ति तद्वत् । कीदृशं । देवाय्यं । देवानां रक्षकं मदं मदनहेतुं द्विशवसं द्वि-
गुणवेगमतिशयितबलं वा । यद्वा ह्ययोर्लोकयोस्तत्र स्थिता देवमनुष्या इत्यर्थः ।
तेषां हविर्धनप्रदानेन वर्धयितारं । तं सोममभिसंसृजत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनाता दशसाधनं यथा गर्धाय वीतये ।

यथा मित्राय वरुणाय शंतमः ॥३॥

पुनात । दशसाधनं । यथा । गर्धाय । वीतये ।

यथा । मित्राय । वरुणाय । शंतमः ॥३॥

दशसाधनं बलस्य साधनं धनादिवृद्धेर्वा साधकं सोमं पुनात । पवित्रेण
पुनीत । पूज पवने । आदिः । तस्मात्त्रोटि तप्तनप्तनयनाष्टेति तस्य तवादेशः ।
पितृत्वादीन्वाभावः । असौ सोमः गर्धाय वेगाय वीतये देवानां पानार्थं यथा
भवति । यथा वा मित्राय वरुणाय च शंतमोऽतिशयेन सुखं करोति तथा
पुनीतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अस्मभ्यं त्वा वसुविदमभि वाणीरनूषत ।

गोभिष्टे वरुणमभि वासयामसि ॥४॥

अस्मभ्यं । त्वा । वसुविदं । अभि । वाणीः । अनूषत ।

गोभिः । ते । वरुणं । अभि । वासयामसि ॥४॥

हे सोम वसुविदं धनस्य दातारं त्वा त्वामस्मभ्यं धनादिप्रदानार्थं वाणीरस्म-
दीया वाचोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । नू स्तवने । वयं ते तव वर्णमावरकं
रसं गोभिर्गोविकारः क्षीरादिभिरभि वासयामसि । अभिवासयामः । अभित
आच्छादयामः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो मदानां पत इंदो देवप्सरा असि ।

सखेव सख्ये गातुवित्तमो भव ॥ ५ ॥

सः । नः । मदानां । पते । इंदो इति । देवऽप्सराः । असि ।

सखाऽडव । सख्ये । गातुवित्ऽतमः । भव ॥ ५ ॥

नोऽस्मदादीनां मदानां मदकानां पते स्वामिन् हे इंदो सोम स त्वं देव-
प्सरा असि । पसर इति रूपनाम । दीप्तरूपो भवास । स त्वं सखेव यथा सखा
मुदत् सख्ये मिचाय सत्यं मार्गं ज्ञापयति तद्वदस्माकमपि गातुवित्तमोऽत्यंतं
मार्गस्य लंभको भव । ज्ञापको भव ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सनेमि कृध्यस्मदा रक्षसं कं चिदचिणं ।

अपादेवं ह्युमंहो युयोधि नः ॥ ६ ॥

सनेमि । कृधि । अस्मत् । आ । रक्षसं । कं । चित् । अचिणं ।

अप । अदेवं । ह्युं । अंहः । युयोधि । नः ॥ ६ ॥

हे सोम अस्मदस्मासु सनेमि । पुराणनामैतत् । पुराणं सख्यं कृधि । कुरु ।
आ अपि चाचिणमदनशीलं कंचिद्राक्षसमप युध्यस्व । कीदृशं । अदेवं । अदेवन-
शीलं ह्युं ह्यवतंतं सत्यानृतयुक्तं बाह्याभ्यंतरमायायुक्तं वा । किंच । नोऽस्माकमंहः
पापं चाप युयोधि । संप्रहर । युध्यतेर्बहुलं छंदसीति शपः श्रुः । वा छंदसीति
हेर्द्विस्वाभावान्शुणः । धलोपच्छांदसः । यैतेवा श्रौ पूर्ववदूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे सप्तमो वर्गः ॥

तं व इति षट्चं द्वितीयं सूक्तं । पर्वतनारदयोरार्षं । अन्यत्पूर्ववत् । तं व
इत्यनुक्रांतं । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

तं वः सखायो मदाय पुनानमभि गायत ।

शिष्टुं न यज्ञैः स्वदयंत गूर्तिभिः ॥ १ ॥

तं । वः । सखायः । मदाय । पुनानं । अभि । गायत ।

शिष्टुं । न । यज्ञैः । स्वदयंत । गूर्तिभिः ॥ १ ॥

हे सखाय ऋत्विजो वो यूयं मदाय देवानां मदार्थं पुनानं पूयमानं तं सोममभि गायत । अभिष्टुत । तमिमं सोमं शिष्टुं न शिष्टुमिवालंकारिः क्षीरादिभिश्च यथा स्वादूकुर्वन्ति तद्वद्यज्ञैर्हविर्भिर्मिश्रणैर्गूर्तिभिः स्तुतिभिश्च स्वदयंत । स्वादूकुर्वन्ति ॥

प्रवर्येऽभिष्टवे सं वत्स इव मातृभिरित्येषा । सूचं च समी वत्स इत्यनया सहोक्तं ॥

॥ सैषा सूक्ते द्वितीया ॥

सं वत्स इव मातृभिरिंदुहिन्वानो अज्यते ।

देवावीर्मदो मतिभिः परिष्कृतः ॥ २ ॥

सं । वत्सः । इव । मातृभिः । इंदुः । हिन्वानः । अज्यते ।

देवः । अवीः । मदः । मतिभिः । परिष्कृतः ॥ २ ॥

हिन्वानः प्रेर्यमाण इंदुः सोमो वसतीवरीभिः समज्यते । सम्यक् सिक्तो भवति । तच्च दृष्टान्तः । वत्स इव । वत्सो यथा मातृभिर्गोभिः समक्तो भवति तद्वत् । कीदृशः । देवावीर्देवानां रक्षको मदो मदकरो मतिभिः स्तुतिभिः परिष्कृतोऽलंकृतः । भूषणार्थं संपर्युपेभ्य इति मुडागमः । परिनिविभ्य इति मुटः षत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं दक्षाय साधनोऽयं शर्धाय वीतये ।

अयं देवेभ्यो मधुमत्तमः सुतः ॥ ३ ॥

अयं । दक्षाय । साधनः । अयं । शर्धाय । वीतये ।

अयं । देवेभ्यः । मधुमत्तमः । सुतः ॥ ३ ॥

अयं सोमो दक्षाय बलाय वर्धनाय वा साधनः साधयिता भवति । तच्चायं

सोमः शर्धाय वेगार्थं वीतये देवानां भक्षणार्थं च भवति । सुतोऽभिषुतोऽयं सोमो देवेभ्य इन्द्रादिभ्यो मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्ययुक्तो भवति । अत्यंतं मद-
करो भवतीति वा ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गोमन्त्र इंदो अश्ववत्सुतः सुदक्ष धन्व ।

शुचिं ते वर्णमधि गोषु दीधरं ॥४॥

गोऽमत् । नः । इंदो इति । अश्वऽवत् । सुतः । सुऽदक्ष । धन्व ।

शुचिं । ते । वर्णं । अधि । गोषु । दीधरं ॥४॥

हे सुदक्ष सुबल हे इंदो सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकं गोमद्यज्ञसाधन-
गोयुक्तमश्ववदश्वयुक्तं धनं धन्व । गमय । धविर्गत्यर्थः । भूवादः । ततोऽहं शुचिं
पूतं दीप्यमानं वा ते तव वर्णं रसं गोषु गव्येषु क्षीरादिष्वधि दीधरं । अधिधार-
यामि । मिश्रयामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो हरीणां पते इंदो देवप्सरस्तमः ।

सखेव सख्ये नर्यो रुचे भव ॥५॥

सः । नः । हरीणां । पते । इंदो इति । देवप्सरः । तमः ।

सखाऽइव । सख्ये । नर्यः । रुचे । भव ॥५॥

हे हरीणां पते नोऽस्मदीयानां हरितवर्णानां पशूनां स्वामिन् हे इंदो सोम
देवप्सरस्तमोऽतिशयेन दीप्नरूपोपेतः स त्वं नर्यः कर्मनेतृभ्य ऋत्विग्भ्यो हितः
स त्वं नोऽस्माकं रुचे भव । दीप्निकरो भव । किमिव । सखेव । यथा सखा
सख्ये मित्राय दीप्निकरो भवति तद्वत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सनेमि त्वमस्मदाँ अदेवं कं चिदचिणं ।

साह्रौ इंदो परि बाधो अपं ह्ययुं ॥६॥

सनेमि । त्वं । अस्मत् । ह्य । अदेवं । कं । चित् । अचिणं ।

साह्रान् । इंदो इति । परि । बाधः । अपं । ह्ययुं ॥६॥

हे सोम त्वं सनेमि पुराणं सख्यमस्मदस्मासु कुरु । आ अपि चादेवमदेवन-
शीलं कं चिदप्यचिरमदनशीलं राक्षसमस्मदस्मत्तोऽपगमय । किंच । हे इंदो
साह्रान् शचूनभिभवन् बाधो बाधमानान्परि जहि । तथा ह्यमुं ह्ययवंतं सत्या-
नृतयुक्तं बाह्याभ्यंतरमायाद्वयोपेतं वा राक्षसमस्मत्तोऽपगमय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टमो वर्गः ॥

इंद्रमच्छेति चतुर्दशर्चे तृतीयं सूक्तमौष्णिहं पवमानसोमदेवताकं । प्रथमस्य
तृचस्य चक्षुराख्यपुत्रोऽग्निर्ऋषिः । द्वितीयस्य मनुपुत्रश्चक्षुर्नामा । अप्सुनाम्नः
पुत्रो मनुस्मृतीयस्य । एवं नवर्चो गताः । शिष्टानामपि पंचानां चाक्षुषोऽग्निः ।
तथा चानुक्रम्यते । इंद्रमच्छ षट्कूनाग्निश्चाक्षुषश्चक्षुर्मानवो मनुराप्तव इति तृचाः
पंचाग्निरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इंद्रमच्छ सुता इमे वृषणं यंतु हरयः ।

श्रुष्टी जातासु इंदवः स्वर्विदः ॥ १ ॥

इंद्रं । अच्छं । सुताः । इमे । वृषणं । यंतु । हरयः ।

श्रुष्टी । जातासुः । इंदवः । स्वःऽविदः ॥ १ ॥

श्रुष्टी । श्रुष्टीति क्षिप्रनाम । क्षिप्रं जातासो जाता इंदवः पात्रेषु क्षरंतः
स्वर्विदः सर्वज्ञा हरयो हरितवर्णाः सुता अभिषुता इमे सोमा वृषणं कामानां
सेक्तारमिंद्रमच्छ यंतु । अभिगच्छंतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयं भराय सानसिरिंद्राय पवते सुतः ।

सोमो जैबस्य चेतति यथा विदे ॥ २ ॥

अयं । भराय । सानसिः । इंद्राय । पवते । सुतः ।

सोमः । जैबस्य । चेतति । यथा । विदे ॥ २ ॥

भराय संयामाय तदर्थं सानसिर्भजनीयः सुतोऽभिषुतोऽयं सोम इंद्रायेंद्रार्थं
पवते । यहादिषु क्षरति । ततः सोमो जैबस्य । क्रियायहस्यं कर्तव्यमिति कर्मणः

संप्रदानसंज्ञा चतुर्थ्यर्थे बहुलमिति षष्ठी । जयशीलमिंद्रं चेतति । जानाति ।
यथेन्द्रो विदे लोके ज्ञायते तथा जानाति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अस्येदिन्द्रो मदेष्वा याभं गृभ्णीत सानसिं ।

वज्रं च वृषणं भरत्समप्सुजित् ॥३॥

अस्य । इत् । इन्द्रः । मदेषु । आ । याभं । गृभ्णीत । सानसिं ।

वज्रं । च । वृषणं । भरत् । सं । अप्सुऽजित् ॥३॥

आ अनंतरमिन्द्रोऽस्येदस्य सोमस्यैव मदेषु संजातेषु सानसिं सर्वैः संभजनीयं
याभं याहं यहीतथ्यं धनं गृभ्णीत । गृह्णाति । इयहोर्भे इति भत्वं । किंच ।
अप्सुजितुदकार्थं वृषस्य जेता । यद्वा । आप इत्यंतरिक्षनाम । अंतरिक्षेऽहिना-
मकस्य जेतेंद्रो वृषणं वर्षितारं वज्रं च सं भरत् । सं विभर्तु । विभर्तेर्लेट्वाडागमः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र धन्वा सोम जागृविरिन्द्रायिंदो परि स्रव ।

द्युमंतं शुष्ममा भरा स्वर्विदं ॥४॥

प्र । धन्व । सोम । जागृविः । इन्द्राय । इंदो इति । पति । स्रव ।

द्युऽमंतं । शुष्मं । आ । भर । स्वःऽविदं ॥४॥

हे सोम जागृविर्जागरणशीलस्त्वं प्र धन्व । प्रक्षर । हे इंदो सोम इन्द्राय परि
स्रव । परितः पाशेषु क्षर । किंच द्युमंतं दीप्तियुक्तं स्वर्विदं सर्वस्य लंभकं शुष्मं
शुष्कां शोषकं बलमा भर । आहर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इन्द्राय वृषणं मदं पवस्व विश्वदर्शतः ।

सहस्रयामा पथिकृष्टिचक्षणः ॥५॥

इन्द्राय । वृषणं । मदं । पवस्व । विश्वऽदर्शतः ।

सहस्रऽयामा । पथिऽकृत् । विऽचक्षणः ॥५॥

हे सोम त्वं वृषणं वर्षितारं मदं मदहेतुं रसमिन्द्रायेंद्रार्थं पवस्व । क्षर ।

कीदृशः । विश्वदर्शतः सर्वैर्दर्शनीयः सहस्रयामा बहुमार्गः पथिकृद्यजमानानां
सन्मार्गकरणशीलो विचक्षणः सर्वस्य विद्वष्टा ॥

॥ इति सप्रमस्य पंचमे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒स्मभ्यं॑ गा॒तुर्वि॒त्तमो॑ दे॒वेभ्यो॑ म॒धुम॑त्तमः ।

स॒हस्रं॑ या॒हि प॒थिभिः॑ क॒निक्र॑दत् ॥ ६ ॥

अ॒स्मभ्यं॑ । गा॒तुर्वि॒त्त॑त्तमः । दे॒वेभ्यः॑ । म॒धुम॑त्तमः ।

स॒हस्रं॑ । या॒हि । प॒थि॑भिः । क॒निक्र॑दत् ॥ ६ ॥

हे सोम अस्मभ्यं गातुर्वित्तमोऽत्यंतं मार्गस्य लंभकस्तथा देवेभ्यश्च मधुमत्त-
मोऽत्यंतं स्वादुकारी त्वं कनिक्रदत् शब्दं कुर्वन् सहस्रं पथिभिर्बहुभिर्मार्गयैहि ।
कलशमागच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पव॑स्व दे॒ववी॑तये॒ इंदो॑ धा॒राभि॑रोज॒सा ।

आ क॒लशं॑ म॒धुमा॑न्सोम नः सदः ॥ ७ ॥

पव॑स्व । दे॒व॑ऽवी॒तये॑ । इ॒ंदो॑ इति । धा॒रा॑भिः । ओज॒सा ।

आ । क॒ल॒शं॑ । म॒धु॑ऽमा॒न् । सो॒म॒ । नः॑ । स॒दः॑ ॥ ७ ॥

हे इंदो सोम देववीतये देवानां भक्षणयैजसा बलेन धाराभिरात्मीयाभिः
पवस्व । क्षर । हे सोम मधुमान् मदकररसवांस्त्वं नोऽस्मदीयं कलशं द्रोणा-
भिधानमा सदः ॥ सदेर्लुङि रूपं ॥ आसीद ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तव॑ द्र॒प्सा उ॒द॒प्रुत॑ इ॒दं म॑दाय वावृधुः ।

त्वां दे॒वासो॑ अ॒मृता॑य॒ कं प॑पुः ॥ ८ ॥

तव॑ । द्र॒प्साः॑ । उ॒द॒ऽप्रु॑तः । इ॒दं॑ । म॑दाय । वा॒वृ॒धुः॑ ।

त्वां । दे॒वा॒सः॑ । अ॒मृ॒ता॒य॒ । कं॑ । प॒पुः॑ ॥ ८ ॥

उदप्रुतो वसतीवर्याख्यमुदकं प्रति गच्छंतः । यद्वोदकस्य निर्गमयितारस्तव

स्वभूता द्रप्सा द्रुतगामिनो रसा मदाय मदार्थमिंद्रं वावृधुः । वर्धयन्ति । ततो देवासो देवा इन्द्रादयः कं सुखकरं त्वाममृतायामरणार्थं पपुः । पिबन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ नः सुतास इंदवः पुनाना धावता रयिं ।

वृष्टिद्यावो रीत्यापः स्वर्विदः ॥ ९॥

आ । नः । सुतासः । इंदवः । पुनानाः । धावत । रयिं ।

वृष्टिद्यावः । रीतिऽआपः । स्वऽविदः ॥ ९॥

हे सुतासोऽभिषूयमाणा हे इंदवो दीप्ताः पात्रेषु क्षरन्तो वा हे रीत्यापः । यैः पृथिवीं प्रति स्रवणशीला आपः कृतास्तादृशा हे सोमाः पुनानाः पूयमाना यूयं नोऽस्मभ्यं रयिमा धावत । आगमयत । कीदृशाः । वृष्टिद्यावः । वृष्टिमभि द्यौर्यैः क्रियते वृष्ट्यभिमुखद्युलोकवन्तः स्वर्विदः सर्वस्य लंभकाः ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमः पुनान ऊर्मिणाष्यो वारं वि धावति ।

अये वाचः पवमानः कनिक्कदत् ॥ १० ॥

सोमः । पुनानः । ऊर्मिणा । अष्यः । वारं । वि । धावति ।

अये । वाचः । पवमानः । कनिक्कदत् ॥ १० ॥

पुनानः पूयमानः सोम ऊर्मिणा स्वीयया धारयाष्योऽवेर्वारं वालं पविचं वि धावति । विविधं गच्छति । कीदृशः सोमः । पवमानः पूतो वाचः स्तोत्रस्याये कनिक्कदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन् विधावति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे दशमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

धीभिर्हिन्यन्ति वाजिनं वने क्रीळंतमत्यविं ।

अभि चिपृष्ठं मतयः समस्वरन् ॥ ११ ॥

धीभिः । हिन्यन्ति । वाजिनं । वने । क्रीळंतं । अतिऽअविं ।

अभि । चिऽपृष्ठं । मतयः । सं । अस्वरन् ॥ ११ ॥

वाजिनं बलवतं वने वननीये वसतीवर्याख्य उदके क्रीळंतं संक्रीडमानम-
त्यविं । अविशष्टेन तद्रोमकृतं पवित्रमभिधीयते । अतिक्रान्तपवित्रं सोममृत्विजो
धीभिः स्तुतिभिर्हिन्वन्ति । वर्धयन्ति । यद्वा धीतिभिः । तिवर्णलोपच्छांदसः । धीति-
भिरंगुलीभिर्हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । हि गतौ वृद्धौ च स्वादिः । किंच । चिपृष्ठं चीणि
पवित्राणि द्रोणकलशाधवनीयपूतभृदाख्यानि पात्राणि स्पृशतीति चीणि सव-
नानि वा स्पृशतीति स तथोक्तः । तं सोमं मतयः स्तुतयोऽभि समस्वरन् ।
अभितः संस्तुवन्ति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

असर्जि कलशाँ अभि मीळ्हे सप्रिर्न वाजयुः ।

पुनानो वाचं जनयन्नसिष्यदत् ॥ १२ ॥

असर्जि । कलशान् । अभि । मीळ्हे । सप्रिः । न । वाजऽयुः ।

पुनानः । वाचं । जनयन् । असिष्यदत् ॥ १२ ॥

वाजयुर्यजमानानामन्नमिच्छन् स सोमः कलशानभि लक्ष्य कलशेष्वसर्जि ।
सृज्यते । तच्च दृष्टांतः । सप्रिर्न । यथाश्वो मोळ्हे । संयामनामैतत् । संयामे
सृज्यते तद्वत् । ततः पुनानः पूयमानः सोमो वाचं गच्छं जनयन् उत्पादयन्
पात्रेष्वसिष्यदत् । स्यंदते ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

पवते हर्यतो हरिरिति ह्वरांसि रंढ्या ।

अभ्यर्षन्स्तोतृभ्यो वीरवद्यगः ॥ १३ ॥

पवते । हर्यतः । हरिः । अति । ह्वरांसि । रंढ्या ।

अभिऽअर्षन् । स्तोतृऽभ्यः । वीरऽवत् । यगः ॥ १३ ॥

हर्यतः स्पृहणीयो हरिर्हरितवर्णः सोमो रंढ्या । तृतीयाया आकारः । साधु-
वेगेन ह्वरांसि कुटिलान्यनृजूनि पवित्रायति पवते । अतीत्य गच्छति । किं
कुर्वन् । स्तोतृभ्यो वीरवत् पुत्रयुक्तं यगोऽभ्यर्षन् अभिगमयन् पवते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अया पवस्व देवयुर्मधोर्धारां असृशत ।

रभन्पवित्रं पर्येषि विश्वतः ॥ १४ ॥

अ॒या । प॒व॒स्व । दे॒वऽयुः । म॒धोः । धा॒राः । अ॒मृ॒क्षत॒ ।
रे॒भन् । प॒वि॒चं । परि॒ । ए॒षि । वि॒श्वतः ॥ १४ ॥

हे सोम देवयुर्देवान्कामयमानस्त्वमयानया धारया पवस्व । क्षर । ततो मधोर्म-
दकरस्य तव धारा आत्मीया अमृक्षत । मृज्यन्ते । अनन्तरं रेभन् शब्दायमानः
पविचं विश्वतः पर्येषि । सर्वतः परिगच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकादशो वर्गः ॥

परीत इति षड्विंशत्युचं चतुर्थं सूक्तं । त्वं सोमासि । ऋग्वे० ९. ६७. । इत्यत्रोक्ता
भरद्वाजकश्यपाद्याः सप्तर्षयः । आद्या बृहती द्वितीया सतोबृहती । अयमेकः
प्रगाथः । परि सुवान इत्येषा तृतीयैकविंशत्यक्षरा भुरिग्विराड द्विपदा । नृभिर्य-
मान इति षोडशी विंशत्यक्षरा द्विपदा विराट् । चतुर्थ्यादिर्ज्ञा प्रगाथो । दशम्यादि-
त्रयः सप्तदश्यादिपंच प्रगाथाः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते ।
परीतः षड्विंशतिः सप्तर्षयः प्रागाथं तृतीयापोऋष्यौ द्विपदे अष्टम्याद्ये बृहत्या-
विति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परी॒तो पि॒च॒ता सु॒तं सो॒मो य उ॒त्त॒मं ह॒विः ।

द॒ध॒न्वाँ यो न॒र्यो अ॒प्स्वँ॑ त॒रा सु॒षाव॒ सोम॒मद्रि॑भिः ॥ १ ॥

परि॒ । इ॒तः । सि॒च॒त॒ । सु॒तं । सोमः॑ । यः । उ॒त्त॒मं । ह॒विः ।

द॒ध॒न्वा॒न् । यः । न॒र्यः । अ॒प्सु । अ॒न्तः । आ॒ । सु॒षाव॑ । सोमं॑ । अ॒द्रिऽभिः ॥ १ ॥

हे अन्विजः सुतमभिषुतं सोममित अस्मात्कर्मण ऊर्ध्वमथवास्मात्प्रदेशादूर्ध्वं
परि पिंचत वसतीवरीभिः ॥ इतो पिंचतेत्यत्र संहितायां छंदसीति रोरुत्वं । आदेश-
प्रत्यययोरिति षत्वं ॥ यः सोमो देवानामुत्तमं प्रशस्यं हविर्भवति । आ अपि च नर्यो
मनुष्यहितो यश्च सोमोऽप्सु वसतीवरीपुंतरिक्षे वातदधन्वागच्छन्भवति तं सोम-
मद्रिभिर्यावभिरध्वर्युः सुषाव । अभिषुतं चकार । तं परि पिंचतेति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

नूनं पु॒ना॒नोऽवि॑भिः परि स॒वा॒द॒ब्धः सु॒र॒भि॒न्तरः॑ ।

सु॒ते चि॒न्वा॒प्सु म॒दामो॑ अ॒ध॒सा श्री॒ण॒न्तो गो॒भि॒रु॒त्तरं॑ ॥ २ ॥

नूनं । पुनानः । अविऽभिः । परि । स्रव । अदब्धः । सुरभिऽतरः ।

मुते । चित् । त्वा । अप्ऽसु । मदामः । अंधसा । श्रीणंतः । गोभिः । उत्ऽतरं ॥ २ ॥

हे सोम अदब्धः कैश्चिदप्यहिंसितः सुरभिंतरोऽत्यंतं सुगंधिस्त्वं नूनमिदानीं पुनानः पूयमानः सन्नविभिरविवालकृतैः पविचैस्तेभ्यः परि स्रव । परितः क्षर । मुते चिदभिषुते सत्यंधसा सक्तुलक्षणेनाच्चेन गोभिर्गोविकारैः क्षीरैः क्षीरादिभिः श्रीणंतो मिश्रयंतो वयमुत्तरमुद्रततरमप्सु वसतीवरीषु संस्थितं त्वां मदामः । मंदामहे । स्तुमः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि सुवानश्चक्षसे देवमादनः ऋतुरिदुर्विचक्षणः ॥ ३ ॥

परि । सुवानः । चक्षसे । देवऽमादनः । ऋतुः । इदुः । विऽचक्षणः ॥ ३ ॥

सुवानोऽभिषूयमाणः सोमश्चक्षसे सर्वेषां दर्शनाय परि स्रवति । कीदृशः । देवमादनो देवानां तर्पयिता ऋतुः कर्तुः पात्रेषु क्षरणशीलो दीप्तो वा विचक्षणः सर्वस्य विद्वष्टा ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षसि ।

आ रत्नधा योनिमृतस्य सीदस्युत्सो देव हिरण्ययः ॥ ४ ॥

पुनानः । सोम । धारया । अपः । वसानः । अर्षसि ।

आ । रत्नऽधाः । योनिं । अमृतस्य । सीदसि । उत्सः । देव । हिरण्ययः ॥ ४ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वमप उदकानि वसतीवर्याख्यानि वसान आच्छादयन् धारयार्षसि । पविचं गच्छसि । ततो रत्नधा रत्नानां दाता त्वमृतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासीदसि । हे देव द्योतमान सोम उत्सः प्रस्यंदनशीलस्त्वं हिरण्ययो हिरण्यमयो हिरण्यस्योत्पत्तिस्थानं सत्तु । यज्ञा । देवानां हितरमणीयो भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दुहान ऊर्धदिष्यं मधु प्रियं प्रत्नं सधस्यमासदत् ।

आपृच्छ्यं धरुणं वाज्यर्षति नृभिर्धृतो विचक्षणः ॥ ५ ॥

दुहानः । ऊर्ध्वः । दिव्यं । मधु । प्रियं । प्रान्नं । सधऽस्थं । आ । असदत् ।
 आऽपृच्छ्यं । धरुणं । वाजी । अर्धति । नृऽभिः । धूतः । विऽचक्षणः ॥ ५ ॥

मधु मदकरं प्रियं प्रीणनकारि दिव्यं दिवि भवमूधः सोमवल्लीलक्षणं दुहानः
 सोमः प्रान्नं पुरातनं सधस्थं । सह तिष्ठत्यचेति सधस्थं स्थानमंतरिक्षमासदत् ।
 आसीदति । सदेर्लुङि रूपं । तत आपृच्छ्यं कर्मण्याप्रष्टव्यं धरुणं कर्मणो धार-
 यितारं यजमानं वाज्यन्वान्सोमोऽर्धति । तस्मा अन्नं दातुमभिगच्छति । कीदृशः ।
 नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्धृतोऽदाभ्ययहे परिशोधितः । तैरेनं चतुराधूनोति पंच-
 कृत्वः सप्तकृत्वो वेत्यापस्तंबेन सूचितं । विचक्षणः सर्वस्य विद्रष्टा ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनानः सोम जागृविरथो वारे परि प्रियः ।
 त्वं विप्रो अभवोऽंगिरस्तमो मध्वा यज्ञं मिमिक्ष नः ॥ ६ ॥
 पुनानः । सोम । जागृविः । अथः । वारे । परि । प्रियः ।
 त्वं । विप्रः । अभवः । अंगिरऽतमः । मध्वा । यज्ञं । मिमिक्ष । नः ॥ ६ ॥

हे सोम जागृविर्जागरणशीलः प्रियः प्रीणयिता त्वं पुनानः पूयमानः सन्न-
 थोऽवेर्वारे वाले पवित्रे परि क्षरसि । किंच । विप्रो मेधावी त्वमंगिरस्तमोऽंगि-
 रसां वरिष्ठः पितृणां नेताभवः । भवसि । स त्वं नोऽस्मदीयं यज्ञं मध्वा मधुनात्मीयेन
 रसेन मिमिक्ष । सिंच । मिहेः सेचनार्थस्य सनि रूपं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सोमो मीढान्यवते गातुविस्तम ऋषिर्विप्रो विचक्षणः ।
 त्वं कविरभवो देववीतम आ सूर्यं रोहयो दिवि ॥ ७ ॥
 सोमः । मीढान् । पवते । गातुवित्ऽतमः । ऋषिः । विप्रः । विऽचक्षणः ।
 त्वं । कविः । अभवः । देवऽवीतमः । आ । सूर्यं । रोहयः । दिवि ॥ ७ ॥

मीढान् कामानां सेक्ता सोमः पवते । क्षरति । कीदृशः । गातुविस्तमोऽत्यंतं
 मार्गस्य लंभक ऋषिः सर्वस्य प्रदर्शको विप्रो मेधावी विचक्षणो विद्रष्टा । किंच ।

कविः क्रांतप्रज्ञस्त्वं देववीतमोऽन्यंतंकामोऽभवः । भवसि । अपि च । दिवि
द्युलोके सूर्यमारोहयः । प्रादुर्भावयसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सोमं उ षुवा॒णः सो॒तृभि॒रधि॒ णुभि॒रवी॑नां ।

अश्व॑येव ह॒रिता॑ याति॒ धार॑या म॒द्रया॑ याति॒ धार॑या ॥ ८ ॥

सोमः । उं इति । सुवा॒नः । सो॒तृऽभिः । अधि॑ । ऋ॒ऽभिः । अवी॑नां ।

अश्व॑याऽइव । ह॒रिता॑ । याति॒ । धार॑या । म॒द्रया॑ । याति॒ । धार॑या ॥ ८ ॥

सोतृभिरभिषुण्वन्निर्घृतिभिः सुवानोऽभिषूयमाणः सोमोऽवीनां ऋभिः ।
मांस्पृत्स्वूनामुपसंख्यानमिति सानुशब्दस्य ऋभावः । समुच्छ्रितैर्वालैः पविषैरधि
याति । अधिकं गच्छति । उ इति प्रसिद्धौ । अश्वयेव वडवयेव हरिता हरितवर्णया
धारया याति । मद्रया मदकारिण्या धारया द्रोणकलशमभिगच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒नूपे गोमा॒न्गोभि॒रक्षाः॑ सोमो॑ दुग्धाभि॒रक्षाः॑ ।

समु॒द्रं न सं॒वर॑णान्यग्मन्म॒दी म॒दाय॑ तो॒शते॑ ॥ ९ ॥

अ॒नूपे । गोऽमा॑न् । गोभिः । अ॒क्षा॒रिति॑ । सोमः । दुग्धाभिः । अ॒क्षा॒रिति॑ ।

समु॒द्रं । न । सं॒ऽवर॑णानि । अ॒ग्मन् । म॒दी । म॒दाय॑ । तो॒शते॑ ॥ ९ ॥

गोमान्गोयुक्तः सोमोऽनूपे निम्ने देशे कलशे गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः
सहाक्षाः । क्षरति । तदेवोच्यते । स सोम आत्मनो मिश्रणार्थं दुग्धाभिर्गोभिः
सहाक्षाः । क्षरति ॥ क्षरतेर्लुङि रूपं ॥ किञ्च । समुद्रं न यथा समुद्रमुदकानि
गच्छन्ति तद्वत्संवरणानि संभजनीयानि रसरूपाण्यन्त्रानि द्रोणकलशमग्मन् ।
गच्छन्ति ॥ गमेर्लुङि च्लेर्लुङि रूपं । किञ्च । मदी मदकरः सोमो मदाय मदांश्च
तोशते । हन्यते । अभिषूयते । तोशतिर्वधकर्म ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ सोम सुवा॒नो अ॒द्रिभि॒स्त्रि॒रो वा॒रा॒ण्य॒थ्या ।

जनो॒ न पु॒रि च॒म्वोर्वि॒श॒द्भरिः॑ स॒दो व॒नेषु॑ दधिषे ॥ १० ॥

आ । सोम । सुवानः । अद्रिऽभिः । तिरः । वाराणि । अथ्यया ।

जनः । न । पुरि । चम्बोः । विशत् । हरिः । सदः । वनेषु । दधिषे ॥ १० ॥

हे सोम अद्रिभिर्यावभिः सुवानोऽभिषूयमाणस्त्वमथ्ययाविमयानि वारानि वालानि पवित्राणि तिरस्कुर्वन् व्यवधायकानि कुर्वाणः सन् आ पवस इति शेषः । हरिर्हरितवर्णः स सोमश्चम्बोरधिषवणफलकयोरुपरि स्थिते कलशे विशत् । प्रविशति । तच्च दृष्टान्तः । जनो न यथा जनः पुरि पुरे प्रविशति । स त्वं वनेषु काष्ठनिर्मितेषु पात्रेषु सदः स्थानं दधिषे । करोषि ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

स मामृजे तिरो अखानि मेथो मीळ्हे सप्तिर्न वाजयुः ।

अनुमाद्यः पवमानो मनीषिभिः सोमो विप्रेभिर्ऋक्भिः ॥ ११ ॥

सः । मामृजे । तिरः । अखानि । मेथः । मीळ्हे । सप्तिः । न । वाजऽयुः ।

अनुऽमाद्यः । पवमानः । मनीषिऽभिः । सोमः । विप्रेभिः । ऋक्ऽभिः ॥ ११ ॥

वाजयुरन्नकामोऽखान्यणूनि सूक्ष्माणि मेथो मेथा अवे रोमाणि पवित्राणि तिरस्कुर्वन् व्यवधायकानि कुर्वाणः सन् आ पवस इति शेषः । हरिर्हरितवर्णः स सोमो मामृजे । परिशोध्यते । अलंक्रियते वा । तच्च दृष्टान्तः । सप्तिर्न । यथा जयकार्मिरश्वो मीळ्हे संपामेऽलंक्रियते । कीदृशः । अनुमाद्योऽनुमोदनीयः सर्वैः पवमानो मनीषिभिर्ऋत्विग्भिः पूयमानस्तथर्क्भिः । छंदसीवनिपाविति वनिप् । स्तुतिमन्निर्विप्रेर्मैधाविभिरभिष्टुतो मृज्यते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

प्र सोम देववीतये सिंधुर्न पिप्ये अर्णसा ।

अंशोः पर्यसा मदिरो न जागृविरच्छा कोशं मधुश्चुतं ॥ १२ ॥

प्र । सोम । देवऽवीतये । सिंधुः । न । पिप्ये । अर्णसा ।

अंशोः । पर्यसा । मदिरः । न । जागृविः । अच्छ । कोशं । मधुऽश्चुतं ॥ १२ ॥

हे सोम देववीतये देवानां पानाय तदर्धमर्णसा वसतीवर्याख्येनोदकेन प्र पिप्ये । प्रणायसे । तच्च दृष्टान्तः । सिंधुर्न यथा सिंधुरुदकेन प्रपिप्ये प्रणायते

तद्वत् । प्यायतेर्लिटि लिङ्ग्रडोच्चेति पीभावः । ततः स त्वं मदिकरो न मदकरः
सुरादिरिव जागृविर्जागरणशीलः । यद्वा । न संप्रत्यर्थे । इदानीं मदकरो जाग-
रणशीलस्त्वमंशोर्लताखंडस्य पयसा रसेन मधुषुतं रसस्य क्षारयितारं कोशं
द्रोणकलशमच्छाभिगच्छसि ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

आ हर्यतो अर्जुने अत्के अथ्यत प्रियः सूनुर्न मर्ज्यः ।

तमीं हिवन्त्यपसो यथा रथं नदीषु गभस्त्योः ॥ १३ ॥

आ । हर्यतः । अर्जुने । अत्के । अथ्यत । प्रियः । सूनुः । न । मर्ज्यः

तं । ईं । हिवन्ति । अपसः । यथा । रथं । नदीषु । आ । गभस्त्योः ॥ १३ ॥

हर्यतः स्पृहणीयः प्रियः प्रीणयिता सूनुर्न सूनुरिव मर्ज्यो मार्जनीयः सो-
मोऽर्जुनेऽर्जुनवर्णेऽत्के रूपे पविचेऽथ्यत । आवृणोति । तमीमेनं सोममंगुलयो
नदीषु नदमानासु वसतीवरीषु गभस्त्योर्बाहोराभिमुख्येन हिवन्ति । प्रेरयन्ति ।
तच्च दृष्टान्तः । अपसो यथा वेगवन्तो जना रथं संयामेषु प्रेरयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अभि सोमास आयवः पवन्ते मद्यं मदं ।

समुद्रस्याधि विष्टपि मनीषिणो मत्सरासः स्वर्विदः ॥ १४ ॥

अभि । सोमासः । आयवः । पवन्ते । मद्यं । मदं ।

समुद्रस्य । अधि । विष्टपि । मनीषिणः । मत्सरासः । स्वःऽविदः ॥ १४ ॥

आयवो गमनशीलाः सोमासः सोमा मद्यं मदकरं मदमात्मीयं रसमभि
पवन्ते । अभितो निर्गमयन्ति । कुचेत्युच्यते । समुद्रस्यांतरिक्षस्याधि विष्टप्यधिकं
समुच्छ्रुते पविचे । यद्वा । समुद्रस्य । समुद्रवन्त्यस्माद्रसाः । तस्य कलशस्याधुपरि
विष्टपि स्थाने पविचे निर्गमयन्ति । कीदृशाः । मनीषिणो मनस ईशितारो मत्स-
रासो मदकराः स्वर्विदः सर्वस्य लभकाः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

तरत्समुद्रं पर्वमान ऊर्मिणा राजा देव ऋतं बृहत् ।

अर्धेन्मिचस्य वरुणस्य धर्मणा प्र हिवान ऋतं बृहत् ॥ १५ ॥

तरत् । समुद्रं । पवमानः । ऊर्मिणा । राजा । देवः । ऋतं । बृहत् ।

अर्षत् । मिचस्य । वरुणस्य । धर्मणा । प्र । हिन्वानः । ऋतं । बृहत् ॥ १५ ॥

पवमानः पूयमानो देवो द्योतमानो बृहदत्यंतमृतं सत्यभृतं राजा सोमः समुद्रमंतरिक्षं कलशं वोर्मिणा धारया तरत् । तरति । हिन्वानः प्रेर्यमाण ऋतं बृहदत्यंतं सत्यभृतः स सोमो मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोर्धर्मणा धारणार्थं प्रार्थत् । प्रगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

नृभिर्यमानो हर्यतो विचक्षणो राजा देवः समुद्रियः ॥ १६ ॥

नृभिः । येमानः । हर्यतः । विचक्षणः । राजा । देवः । समुद्रियः ॥ १६ ॥

नृभिः कर्मनेनृभिर्यमानो नियम्यमानो हर्यतः स्पृहणीयो विचक्षणो विदष्टा देवो दीप्यमानः समुद्रियोऽंतरिक्षे भवो राजा सोम इन्द्रार्थं पवत इत्युत्तरेण संबंधः । समुद्राभ्राह्म इति भावार्थे घप्रत्ययः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

इंद्राय पवते मदः सोमो मरुत्वते सुतः ।

सहस्रधारो अत्यथ्यमर्षति तमी मृजंत्यायवः ॥ १७ ॥

इंद्राय । पवते । मदः । सोमः । मरुत्वते । सुतः ।

सहस्रऽधारः । अति । अथ्यं । अर्षति । तं । इमिति । मृजंति । आयवः ॥ १७ ॥

मदो मादकः सुतोऽभिषुतः सोमो मरुत्वते मरुद्भिस्तद्वत इन्द्रायेंद्रार्थं पवते । क्षरति । ततः सहस्रधारो बहुधारोपेतः सामोऽव्यमविमयं पवित्रमत्यर्षति । अतिगच्छति । तमिमं सोममायवो मनुष्या ऋत्विजो मृजंति । शोधयंति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

पुनानश्चमू जनयन्मतिं कविः सोमो देवेषु रणयति ।

अपो वसानः परि गोभिरुत्तरः सीदन्वनेष्वथ ॥ १८ ॥

पुनानः । चमू इति । जनयन् । मतिं । कविः । सोमः । देवेषु । रणयति ।

अपः । वसानः । परि । गोभिः । उत्तरः । सीदन् । वनेषु । अष्यत ॥ १८ ॥

चमू । सप्तम्याः पूर्वसवर्णदीर्घः । चम्बोरधिषवणफलकयोः पुनानः पूयमानोऽभिषूयमाणो मतिं स्तुतिं जनयन् उत्पादयन् कविः क्रांतप्रज्ञ एतादृशः सोमो देवेष्विन्द्रादिषु रणयति । किंच । अपो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् वनेषु काष्ठेषु पात्रेषु सीदन् सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः पर्यष्यत । परिदीयते । आच्छाद्यते ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

तवाहं सोम रारण सख्य इंदो दिवेदिवे ।

पुरुणि बभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति तां इहि ॥ १९ ॥

तव । अहं । सोम । ररण । सख्ये । इंदो इति । दिवेऽदिवे ।

पुरुणि । बभ्रो इति । नि । चरन्ति । मां । अव । परिधीन् । अति । तान् । इहि ॥ १९ ॥

हे इंदो हे सोम तव सख्ये सखिकर्मण्यहं दिवेदिवेऽन्वहं रारण ॥ रणेर्लिङ्गुत्तमे णलि रूपं ॥ हे बभ्रो बभ्रुवर्णं सोम पुरुणि बहूनि रक्षांसि मां तव सख्ये स्थितं न्यवचरन्ति । नीचीनं चरन्ति । बाधन्ते । ये मां बाधन्ते तान्परिधीन्वा-
क्षसांस्वमतीहि । अतीत्य गच्छ । जहीति यावत् ॥

॥ अथ विंशी ॥

उताहं नक्तमुत सोम ते दिवा सख्याय बभ्र ऊधनि ।

घृणा तपंतमति सूर्ये परः शकुना इव पप्रिम ॥ २० ॥

उत । अहं । नक्तं । उत । सोम । ते । दिवा । सख्याय । बभ्रो इति । ऊधनि ।

घृणा । तपंतं । अति । सूर्ये । परः । शकुनाःऽइव । पप्रिम ॥ २० ॥

हे बभ्रो बभ्रुवर्णं हे सोम उतापि च नक्तमुतापि च दिवाहोरात्रयोः सख्याय सख्यार्थं तवोधिनि समीपेऽहं रम इति शेषः । ते वयं घृणा दीप्ता तपंतं ज्वलंतं परः परमस्थानस्थितं सूर्ये तदात्मकं त्वामति पप्रिम । तच्च स्थितं त्वां प्राप्नुमतिपेतिम । कथमिव । शकुना इव । यथा सुपर्णादयः पक्षिणः

सूर्यमतिगच्छन्ति तच्चत् ॥ पतु गतौ । अस्माच्छांदसे लिटि तनिपत्योच्छंदसीत्यु-
पधालोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचदशो वर्गः ॥

यावस्तोषेऽभिरूपकरणे सोमे मृज्यमान एकस्तृचः । तच्च मृज्यमान इत्येषा
तृतीया । सूचितं च । मृज्यमानः सुहस्य दशभिर्विवस्वते । आ० ५. १२. । इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकविंशी ॥

मृज्यमानः सुहस्य समुद्रे वाचमिन्वसि ।

रयिं पिशंगं बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ २१ ॥

मृज्यमानः । सुहस्य । समुद्रे । वाचं । इन्वसि ।

रयिं । पिशंगं । बहुलं । पुरुस्पृहं । पवमान । अभि । अर्षसि ॥ २१ ॥

हे सुहस्य । हस्ते भवा हस्त्या अंगुलयः । शोभनांगुलिक सोम मृज्यमानः
शोध्यमानस्त्वं समुद्रेऽंतरिक्षे कलशे वा वाचं शब्दमिन्वसि । प्रेरयसि । किंच ।
हे पवमान पूयमान सोम पिशंगं हिरण्यैः पिशंगवर्णं बहुलं प्रभूतं पुरुस्पृहं
बहुभिः स्पृहणीयं रयिं धनमभ्यर्षसि । स्तोतृणामभिष्टारसि । प्रयच्छसि ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

मृजानो वारे पवमानो अष्यये वृषाव चक्रदो वने ।

देवानां सोम पवमान निष्कृतं गोभिरंजानो अर्षसि ॥ २२ ॥

मृजानः । वारं । पवमानः । अष्यये । वृषा । अव । चक्रदः । वने ।

देवानां । सोम । पवमान । निःस्कृतं । गोभिः । अंजानः । अर्षसि ॥ २२ ॥

हे सोम वृषा वर्षिता त्वं मृजानो वसतीवरीभिर्मृज्यमानोऽलंक्रियमा-
णोऽष्ययेऽविमये वारे वाले पवित्रे पवमानः पूयमानः सन् वने वननीय
उदके काष्ठे कलशे वाव चक्रदः । अवक्रंदसि । शब्दायसे । ततो हे सोम हे
पवमान त्वं गोभिर्गणैः क्षीरादिभिरंजानोऽज्यमानः सन् निष्कृतं संस्कृतं देवानां
स्थानमर्षसि । गच्छसि ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

पवस्व वाजसातयेऽभि विश्वानि काव्या ।

त्वं समुद्रं प्रथमो वि धारयो देवेभ्यः सोम मत्सरः ॥ २३ ॥

पवस्व । वाजऽसातये । अभि । विश्वानि । काव्या ।

त्वं । समुद्रं । प्रथमः । वि । धारयः । देवेभ्यः । सोम । मत्सरः ॥ २३ ॥

हे सोम विश्वानि सर्वाणि काव्या कविकर्माणि स्तोत्राण्यभि लक्ष्य वाजसातयेऽक्षलाभाय पवस्व । क्षर । हे सोम देवेभ्यो देवानां मत्सरो मदकरः प्रथमः सर्वदेवानां मुख्यत्वं समुद्रमंतरिक्षं कलशं वा वि धारयः । विशेषेण धारयसि ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

स तू पवस्व परि पार्थिवं रजो दिव्या च सोम धर्मेभिः ।

त्वां विप्रांसो मतिभिर्विचक्षण शुभं हिन्वन्ति धीतिभिः ॥ २४ ॥

सः । तू । पवस्व । परि । पार्थिवं । रजः । दिव्या । च । सोम । धर्मेऽभिः ।

त्वां । विप्रांसः । मतिऽभिः । विऽचक्षण । शुभं । हिन्वन्ति । धीतिऽभिः ॥ २४ ॥

हे सोम तादृशत्वं पार्थिवं रजो लोकं प्रति दिव्यानि च रजांसि प्रति धर्मेभिर्धारकैः सह तु क्षिप्रं परि पवस्व । परितः क्षर । हे विचक्षण विद्वष्टः सोम विप्रांसो विप्रा मेधाविनो मतिभिः स्तुतिभिर्धीतिभिरंगुलीभिश्च शुभं श्रेतवर्णं त्वां हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवमाना अमृक्षत पविचमति धारया ।

मरुर्वतो मत्सरा इन्द्रिया हया मेधामभि प्रयांसि च ॥ २५ ॥

पवमानाः । अमृक्षत । पविच । अति । धारया ।

मरुर्वतः । मत्सराः । इन्द्रियाः । हयाः । मेधां । अभि । प्रयांसि । च ॥ २५ ॥

पवमानाः पूयमानाः सोमा धारयात्मीयया पविचमतीत्यामृक्षत । सृज्यन्ते । कीदृशाः । मरुर्वतो मरुद्भिर्युक्ता मत्सरा मदकरा इन्द्रिया इन्द्रजुष्टाः । मेधां स्तुतिं प्रयांस्यन्नानि चाभि लक्ष्य स्तोतृभ्य उभयं कर्तुं वा हया गन्तार एते सृज्यन्ते ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

अपो वसानः परि कोशमर्षतीर्दुर्हियानः सोतृभिः ।

जनयज्ज्योतिर्मंदना अवीवशन्नाः कृण्वानो न निर्णिजं ॥ २६ ॥

अपः । वसानः । परि । कोशं । अर्षति । इंदुः । हियानः । सोतृभिः ।

जनयन् । ज्योतिः । मंदनाः । अवीवशत् । गाः । कृण्वानः । न । निः । निजं ॥ २६ ॥

अपो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् सोतृभिरभिषुखद्भिर्हियानः प्रेर्यमाण इंदुः सोमः कोशं कलशं पर्यर्षति । प्रति गच्छति । किंच ज्योतिर्दीप्तिं जनयन् उत्पादयन् गा गव्यानि क्षीरादीनि निर्णिजमात्मनो रूपं कृण्वानः कुर्वन् मिश्रयन् सोऽयं सोमः । न संप्रत्यर्थे । इदानीं मंदनाः स्तुतीरवीवशत् । कामयते । वशं कांती । लुङि चङि रूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षोडशो वर्गः ॥

पवस्वेति षोडशर्चं पंचमं सूक्तं । आद्यबृचस्य गौरिवीतिर्नाम शक्तिपुत्र ऋषिः । तृतीयायाः शक्तिर्नाम वासिष्ठः । ततः पंचानां बृचानामूर्ध्वानामांगिरस ऋजिश्वा नाम भारद्वाज ऊर्ध्वसद्या नामांगिरसः कृतयशा नाम कश्चित् सोऽप्यांगिरस ऋणंचयो नाम राजर्षिरित्येते क्रमेणर्षयः । एवं चयोदश गताः । ततस्तिमृणां वासिष्ठः शक्तिः । प्रथमातृतीयाद्या अयुजः काकुभः । द्वितीयाचतुर्थ्याद्या युजः सतो-बृहत्यः । स सुन्वे यो वसूनामित्येषा तु यवमध्या गायत्री । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । पवस्व षोऽश गौरिवीतिर्बृचं शक्तिरेकामूर्ध्वं ऋजि-श्वोर्ध्वसद्या कृतयशा ऋणंचय इत्यृषयो बृचास्तिस्रः शक्तिः काकुभाः प्रगाथाः स सुन्वे गायत्री यवमध्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय सोम ऋतुवित्तमो मदः ।

महि द्युक्षतमो मदः ॥ १ ॥

पवस्व । मधुमत्तमः । इन्द्राय । सोम । ऋतुवित्तमः । मदः ।

महि । द्युक्षतमः । मदः ॥ १ ॥

हे सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतस्त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं मदो मदकरः सन्

पवस्व । क्षर । कीदृशः । ऋतुवित्तमोऽन्यतं प्रज्ञायाः कर्मणो वा लंभको महि
महान् मंहनीयो वा द्युक्षतमोऽन्यतं दीप्नो मदो मदहेतुः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायतेऽस्य पीता स्वर्विदः ।

स सुप्रकेतो अभ्यक्रमीदिषोऽच्छा वाजं नैतशः ॥२॥

यस्य । ते । पीत्वा । वृषभः । वृषायते । अस्य । पीता । स्वःऽविदः ।

सः । सुऽप्रकेतः । अभि । अक्रमीत् । इषः । अच्छ । वाजं । न । एतशः ॥२॥

वृषभः कामानां वर्षक इन्द्रो यस्य ते त्वां पीत्वा वृषायते वृषभवदाचरति ।
किंच । स्वर्हणः सर्वस्य दर्शकस्यास्य ते तव पीता पाने सति सुप्रकेतः सुप्रज्ञः स
इन्द्र इषः शशूणामन्वान्यभ्यक्रमीत् । अभिक्रामति । तच्च दृष्टांतः । वाजं नैतशः ।
एतश इत्यश्वनाम । यथाश्वो वाजं संयाममभिगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं ह्यंग दैव्या पवमान जनिमानि द्युमत्तमः ।

अमृतत्वाय घोषयः ॥३॥

त्वं । हि । अंग । दैव्या । पवमान । जनिमानि । द्युमत्ऽतमः ।

अमृतऽत्वाय । घोषयः ॥३॥

हे पवमान पूयमान सोम द्युमत्तमोऽतिगयेन दीप्तिमान् त्वं हि त्वमेव
दैव्या देवसंबन्धीनि जनिमानि जन्मानि । देवानित्यर्थः । तानभिलक्ष्यामृतत्वाय
तेषाममरणायांगं क्षिप्रं घोषयः । शब्दायसे । घुषिर विगच्छने । एयंतस्य लेटि
रूपं । हियोगादनिघातः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

येना नवग्वो दध्यङ्गपोरुते येन विप्रांस आपिरे ।

देवानां सुखे अमृतस्य चारुणो येन अवास्यानः ॥४॥

येन । नवऽग्वः । दध्यङ् । अपऽङ्गुते । येन । विप्रांसः । आपिरे ।

देवानां । सुखे । अमृतस्य । चारुणः । येन । अवासि । आनः ॥४॥

नवगवो नवनीयगतिर्यद्वा नवभिर्मासैः सत्त्वस्यानुष्ठाता दध्यङ् एतन्नाम-
कोऽंगिरा येन सोमेन पणिभिरपहतानां गवां द्वारमपोरुतेऽपाच्छादयति
विवृतमकार्षीत् विप्रासस्तन्मुखाः सर्वे मेधाविनोऽंगिरसो येन च सोमेनापिर
एतैरपहता गा आप्नुवन् किञ्च देवानामिन्द्रादीनां मुञ्चे मुखे यज्ञेन संजाते सति
चारुणः कल्याणस्यामृतस्योदकस्य संबन्धीनि श्रवांस्यन्त्रानि येन च सोमेन यज-
माना आनशुराप्नुवन् अलभन्त स त्वं देवानाममृतत्वाय शब्दायस इति पूर्वेण
समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष स्य धारया सुतोऽभ्यो वारिभिः पवते मदिंतमः ।

क्रीळन् ऋर्मिर्पासिव ॥५॥

एषः । स्यः । धारया । सुतः । अभ्यः । वारिभिः । पवते । मदिनऽतमः ।

क्रीळन् । ऊर्मिः । अपांऽइव ॥५॥

स्यः स एष सुतोऽभिषुतः सोमोऽभ्योऽवेवारिभिर्वालैस्तेभ्यः पवित्रेभ्यो धार-
यात्मीयया पवते । कलगमभिलक्ष्य क्षरति । कीदृशः । मदिंतमो मादयितृ-
मोऽपासिवोदकानामृमिः संघात इव क्रीळन् इतस्ततः संक्रीडमानः पवते ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

य उस्त्रिया अष्या अंतरग्मनो निर्गा अकृतदोजसा ।

अभि व्रजं तन्निषे गथ्यमश्वं वमीवं धृष्णवा रुज ॥६॥

यः । उस्त्रियाः । अष्याः । अंतः । अग्मनः । निः । गाः । अकृतत् । ओजसा ।

अभि । व्रजं । तन्निषे । गथ्यं । अश्वं । वमींऽइव । धृष्णो इति । आ । रुज ॥६॥

यः सोम उस्त्रिया उत्तराणीला अष्याः । अप इत्यंतरिक्षनाम । तस्माद्भवे
छंदसीति यत् । अंतरिक्षस्था अहिप्रभृतिभिरर्मुंरपहत्य निहिता गा अपोऽश्मनः ।
मेघनामैतत् । मेघादंतरोजसा बलेन निरकृतत् निरच्छिनत् । अंतरिक्षाद्बृष्टिम-
कार्षीदित्यर्थः । स त्वमर्मुंरपहतं गथ्यं गोसंबन्धिनमश्वमश्वेषु भवं व्रजं समूहमभि
तन्निषे । अभितो व्याप्नोषि ॥ तनु विस्तार । छांदसे लिटि तनिपत्योच्छंदसीत्युप-

धालोपः । किंच । हे धृष्णी शबुधर्षणशील सोम स त्वं वर्मीव कवचीव शूर
आ रुज । असुरानाजहि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ सोता परि पिंचताश्वं न स्तोममभुरं रजस्तुरं ।

वनच्छुक्षमुदप्रुतं ॥ ७ ॥

आ । सोत । परि । सिंचत । अश्वं । न । स्तोमं । अपऽतुरं । रजऽतुरं ।

वनऽच्छुक्षं । उदऽप्रुतं ॥ ७ ॥

हे ऋत्विज आ सोत । सोममभिषुणुत । षुञ् अभिषवे । लोटि छांदसो विकरणस्य
लुक् । तप्तनप्तनथनाश्वेति तस्य तवादेशः । किंच । परि पिंचत । परितस्तं
वसतीवर्यादिभिः सिंचत । कीदृशं । अश्वं नाश्वमिव वेगिनं स्तोमं स्तोतथ-
मभुरमंतरिक्षस्थितानामुदकानां प्रेरकं रजस्तुरं तेजसां च प्रेरकं । वनच्छुक्षमुदकानां
वर्धकं । यद्वा । काष्ठेषु पात्रेषु विप्रकीर्णं । उदप्रुतमुदके गच्छंतं प्रवमानं सोमम-
भिषुणुताभिपिंचत च ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सहस्रधारं वृषभं पयोवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।

ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ॥ ८ ॥

सहस्रऽधारं । वृषभं । पयऽवृधं । प्रियं । देवाय । जन्मने ।

ऋतेन । यः । ऋतऽजातः । विऽवृधे । राजा । देवः । ऋतं । बृहत् ॥ ८ ॥

सहस्रधारं बहुधारोपेतं वृषभं कामानां वर्धकं पयोवृधमुदकानां वर्धकं प्रियं
प्रीणयितारं तं सोमं देवाय देवसंबन्धिने जन्मने देवेभ्यस्तदर्थमभिषुणुत । ऋतजात
उदकाज्जातो यो राजा सोम ऋतेन वसतीवर्याख्येनोदकेन वि वृधे । विशेषेण
वर्धते । कीदृशः । देवो द्योतमानः स्तोतव्यो वा । ऋतं सत्यभूतः सन् बृहत्
महान् । तमासुनुतेति पूर्वण समन्वयः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अभि शुचं बृहद्यश इषस्पते दिदीहि देव देवयुः ।

वि कोशं मध्यमं युव ॥ ९ ॥

अभि । द्युम्नं । बृहत् । यशः । इषः । पते । दिदीहि । देव । देवऽयुः ।

वि । कोशं । मध्यमं । युव ॥ ९ ॥

हे इषस्पतेऽन्नस्य पते हे देव स्तोतव्य सोम देवयुर्देवकामस्त्वं द्युम्नं द्योतमानं बृहत्प्रभूतं यशोऽन्नमस्मभ्यमभि दिदीहि । अभिमुख्येन प्रकाशय । प्रयच्छेत्यर्थः ॥ आमंचितस्याविद्यमानवस्त्वेन पादादित्वादनिघातः ॥ किंच मध्यममंतरिक्षस्थितं कोशं मेघं वि युव । वृष्ट्यर्थं विगमय । विष्टेषय ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वह्निर्न विशपतिः ।

वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपां जिन्वा गविष्टये धियः ॥ १० ॥

आ । वच्यस्व । सुऽदक्ष । चम्बोः । सुतः । विशां । वह्निः । न । विशपतिः ।

वृष्टिं । दिवः । पवस्व । रीतिं । अपां । जिन्व । गोऽइष्टये । धियः ॥ १० ॥

हे सुदक्ष सुबल सोम चम्बोरधिषवणफलकयोः सुतोऽभिषुतस्त्वं विशां प्रजानां वह्निर्न वोढा विशपती राजेव सर्वासां प्रजानां वोढा त्वमा वच्यस्व । आगच्छ । कलशमापवस्व ॥ वचेर्गत्यर्थस्य व्यत्ययेन श्यनि रूपं । किंच । त्वं वृष्टिं वृषमाणामपामुदकानां रीतिं गतिं दिवो द्युलोकात्पवस्व । कुरु । ततो गविष्टये गामात्मन इच्छते यजमानाय धियः कर्माणि जिन्व । आपूरय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एतमु त्वं मदच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवो दुहुः ।

विश्वो वसूनि बिभ्रतं ॥ ११ ॥

एतं । ऊं इति । त्वं । मदऽच्युतं । सहस्रऽधारं । वृषभं । दिवः । दुहुः ।

विश्वो । वसूनि । बिभ्रतं ॥ ११ ॥

दिवः देवान्कामयमाना ऋत्विज एतं त्वं तमिमं सोममेव दुहुः । दुदुहुः । दुहन्ति । यावाणो वत्सा ऋत्विजो दुहन्तीति तैत्तिरीयकब्राह्मणं । कीदृशं सोमं । मदच्युतं मदस्य प्रेरकं सहस्रधारं बहुधारं वृषभं कामानां वर्षकं विश्वो सर्वाणि वसूनि धनानि बिभ्रतं धारयन्तं सोमं दुहन्ति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

वृषा वि जज्ञे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योतिषा तमः ।

स सुष्टुतः कविभिर्निर्णिजं दधे चिधात्वस्य दंससा ॥ १२ ॥

वृषा । वि । जज्ञे । जनयन् । अमर्त्यः । प्रऽतपन् । ज्योतिषा । तमः ।

सः । सुऽस्तुतः । कविऽभिः । निऽनिजं । दधे । चिऽधातुं । अस्य । दंससा ॥ १२ ॥

वृषा कामानां वर्षकोऽमर्त्यो मनुष्यधर्मरहितः सोमो वि जज्ञे । विज्ञायते । किं कुर्वन् । जनयन् शब्दं ज्योतिर्वोत्पादयन् ज्योतिषा स्वीयेन तमः प्रतपन् प्रज्वलयन् विनाशयन् प्रादुर्भवति । ततः कविभिर्मेधाविभिः स्तोतृभिः सुष्टुतः स सोमो निर्णिजं निर्णेजनहेतुं मिश्रणं गन्धं दधे । धारयति । अथ चिधातु चिषु सवनेषु देवानां पोषकं । यद्वा । चयः सोमधारका द्रोणकलशादयो यस्मिन् तद्यज्ञार्थं कर्मास्य सोमस्य दंससा कर्मणा ध्रियते खलु ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इच्छानां ।

सोमो यः सुक्षितीनां ॥ १३ ॥

सः । सुन्वे । यः । वसूनां । यः । रायां । आऽनेता । यः । इच्छानां ।

सोमः । यः । सुऽक्षितीनां ॥ १३ ॥

स सोमः सुन्वेऽभिषुषुव ऋत्विग्भिर्यः सोमो वसूनां धनानामानेता यश्च रायां । रांति प्रयच्छन्ति क्षीरादिकमिति रायो गावः । तेषामानेता यश्चेच्छाना-
मन्त्रानां च यश्च सोमः सुक्षितीनां सुनिवासानां गोभनमनुष्ययुक्तानां गृहा-
णामानेता विद्यते सोऽभिषुतोऽभूदिति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यस्य न इन्द्रः पिबाद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा भगः ।

आ येन मिचावरुणा करामह एन्द्रमवसे महे ॥ १४ ॥

यस्य । नः । इन्द्रः । पिबात् । यस्य । मरुतः । यस्य । वा । अर्यमणा । भगः ।

आ । येन । मिचावरुणा । करामहे । आ । इन्द्रं । अवसे । महे ॥ १४ ॥

नोऽस्मदीयं यस्य यं सोममिन्द्रः पिबात्पिबति ॥ पा पाने लेट्वाडागमः ॥
यं च सोमं मरुतः पिबन्ति । वा अपि चार्यमणैतन्नामकेन देवेन सह भगो
देवो यं सोमं पिबति । येन सोमेन मिचावरुणा मिचावरुणौ वयमाकरा-
महेऽभिमुखीकुर्महे तथा महे महतेऽवसे रक्षणाय येन च सोमेनंद्रमभिमुखी-
कुर्महे स सोमोऽभिषूयते ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

इंद्राय सोम पातवे नृभिर्यतः स्वायुधो मदितमः ।

पवस्व मधुमत्तमः ॥ १५ ॥

इंद्राय । सोम । पातवे । नृऽभिः । यतः । सुऽआयुधः । मदिन्ऽतमः ।

पवस्व । मधुमत्ऽतमः ॥ १५ ॥

हे सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतस्त्वमिंद्राय पातवे पानार्थं पवस्व ।
कलशे क्षर । कीदृशः । नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतः संयतः । स्वायुधः शोभ-
नस्त्वय्यकपालाद्यायुधोपेतो मदितमो मादयितुमतमः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

इंद्रस्य हार्दि सोमधानमा विश्वं समुद्रमिव सिंधवः ।

जुष्टो मिचाय वरुणाय वायवे दिवो विष्टंभ उत्तमः ॥ १६ ॥

इंद्रस्य । हार्दि । सोमऽधानं । आ । विश्वं । समुद्रंऽइव । सिंधवः ।

जुष्टः । मिचाय । वरुणाय । वायवे । दिवः । विष्टंभः । उत्तमः ॥ १६ ॥

हे सोम त्वमिन्द्रस्य हार्दि हृदयंगमं हृदयभूतं वा सोमधानं । सोमो निधी-
यतेऽस्मिन्निति सोमधानः कलशः । तमा विश्वं । प्रविश । तच्च दृष्टान्तः । समु-
द्रमिव यथा समुद्रं सिंधवो नद्यः प्रविशन्ति तद्वत् । कीदृशस्त्वं । मिचाय वरुणाय
वायवे च तेभ्यो जुष्टः । दिवो द्युलोकस्य विष्टंभो विष्टंभयिता स्थापयितोत्तमः
सर्वेषामुत्कृष्टतमस्त्वं कलशमाविश ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकोनविंशो वर्गः ॥

परि प्रेति द्वाविंशत्युचं द्विपदं षष्ठं सूक्तं । यज्ञे सदस्यवस्थितहोत्रीयादि-
धिष्णयोपेता अग्नयो नामेश्वरपुत्रा ऋषयः । विंशतिका द्विपदा विराजः ।

पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । परि प्र अधिकाग्रयो धिष्ण्या ऐश्वरा
वैपदमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि प्र धन्वेन्द्राय सोम स्वादुर्मिचाय पूष्णे भगाय ॥१॥

परि । प्र । धन्व । इंद्राय । सोम । स्वादुः । मिचाय । पूष्णे । भगाय ॥१॥

हे सोम स्वादुः स्वादुरसस्त्वमिन्द्राय मिचाय पूष्णे भगार्यतेभ्यो देवेभ्यः परि
प्र धन्व । परितः पात्रेषु प्रक्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंद्रस्ते सोम सुतस्य पेयाः ऋत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः ॥२॥

इंद्रः । ते । सोम । सुतस्य । पेयाः । ऋत्वे । दक्षाय । विश्वे । च । देवाः ॥२॥

हे सोम सुतस्याभिषुतस्य ते तव स्वं भागमिन्द्रः पेयाः । पेयात् । पिबतु ॥
पातेराशीर्लिङि रूपं । पुरुषव्यत्ययः ॥ किमर्थं । ऋत्वे ऋतवे प्रज्ञानाय दक्षाय
बलाय च । किंच । अमी सर्वे विश्वे देवाश्च त्वदीयमंशं पिबंतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एवामृताय महे क्षयाय स ऋक्रो अर्घं दिव्यः पीयूषः ॥३॥

एव । अमृताय । महे । क्षयाय । सः । ऋक्रः । अर्घं । दिव्यः । पीयूषः ॥३॥

हे सोम ऋक्रो दीप्तो दिव्यो दिवि भवः पीयूषो देवैः पातव्यः स त्वममृताया-
मरणाय महे महते क्षयाय निवासाय चैवार्घं । एवं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवस्व सोम महान्समुद्रः पिता देवानां विश्वाभि धाम ॥४॥

पवस्व । सोम । महान् । समुद्रः । पिता । देवानां । विश्वा । अभि । धाम ॥४॥

हे सोम महान् देवेभ्यो दीयमानत्वेन महस्त्वयुक्तः समुद्रः समुंदनः । यस्मात्स-
मुद्रवन्ति रसास्त्रादृशः । पिता सर्वेषां पालयिता त्वं देवानां विश्वा विश्वानि
सर्वाणि धाम धामानि शरीराण्यभिलक्ष्य पवस्व ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम दिवे पृथिव्यै शं च प्रजायै ॥५॥

शुक्रः । पवस्व । देवेभ्यः । सोम । दिवे । पृथिव्यै । शं । च । प्रजायै ॥५॥

हे सोम शुक्रो दीप्तस्त्वं देवेभ्यो देवायै पवस्व । क्षर । किंच दिवे पृथिव्यै च
द्यावापृथिवीभ्यां च ततः प्रजायै प्रजाभ्यश्च शं सुखं च कुरु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः सत्ये विधर्मन्वाजी पवस्व ॥६॥

दिवः । धर्ता । असि । शुक्रः । पीयूषः । सत्ये । विधर्मन् । वाजी । पवस्व ॥६॥

हे सोम शुक्रो दीप्तः पीयूषः पातयस्त्वं दिवो द्युलोकस्य धर्ता धारकोऽसि ।
वाजी बलवान् स त्वं सत्ये सत्यभूते विधर्मन् विधर्मणि । विविधकर्माण ऋत्विजो
यस्मिन् । यद्वा विविधसोमादिहविषां धारकोऽस्मिन्यज्ञे पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पवस्व सोम शुष्मी सुधारो महामवीनामनु पूर्यः ॥७॥

पवस्व । सोम । शुष्मी । सुधारः । महं । अवीनां । अनु । पूर्यः ॥७॥

हे सोम शुष्मी । शुष्मं द्योततेर्यशो वाचं वेति यास्कः । अन्नवान् यशस्वी
वा सुधारः शोभनधारायुक्तः पूर्यः पुरातनस्त्वं महं महतामवीनां रोम्णां
रोमभ्यः सकाशादनुक्रमेण पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नृभिर्यमानो जज्ञानः पूतः क्षरद्विष्वानि मंद्रः स्वर्वित् ॥८॥

नृभिः । येमानः । जज्ञानः । पूतः । क्षरत् । विष्वानि । मंद्रः । स्वःऽवित् ॥८॥

नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्निर्यमानो नियम्यमानो जज्ञानो जायमानः पूतः
पवित्रेण शोधितो मंद्रो मोदमानः स्वर्वित्सर्वज्ञ एतादृशः सोमो विष्वानि सर्वाणि
धनान्यस्मभ्यं क्षरत् क्षरतु । ददातु ॥

॥ अथ नवमी ॥

इंदुः पुनानः प्रजामुराणः कृद्विष्वानि द्रविणानि नः ॥९॥

इंदुः । पुनानः । प्र॒ऽजां । उ॒राणः । क॒रत् । वि॒ष्वानि । द्र॒वि॒णानि । नः ॥९॥

पुनानः पूयमान उराणः । उराण उरु कुर्वाण इति यास्कः । देवान् बहु कुर्वाण इंदुः सोमो नोऽस्माकं प्रजामपत्यादिकां विष्वानि व्याप्तानि द्रविणानि धनानि च करत् । करोतु । करोतेर्लङि रूपं ॥

॥ अथ दशमी ॥

पवस्व सोम ऋत्वे दक्षायाम्बो न निक्तो वाजी धनाय ॥१०॥

पवस्व । सो॒म । ऋ॒त्वे । दक्षाय । अ॒म्बः । न । नि॒क्तः । वा॒जी । ध॒नाय ॥१०॥

हे सोम अम्बो नाम्ब इव निक्तो वसतीवरीभिरग्निनिक्तो वाजी वेगवांस्यं ऋत्वे ऋतवे प्रज्ञानाय दक्षाय बलाय धनाय धनार्थं च पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तं ते सोतारो रसं मदाय पुनन्ति सोमं महे द्युम्नाय ॥११॥

तं । ते । सो॒ता॒रः । र॒सं । म॒दाय । पु॒नन्ति । सो॒मं । म॒हे । द्यु॒म्नाय ॥११॥

सोतारोऽभिषोतार ऋत्विजो हे सोम ते तव स्वभूतं रसं मदाय मदार्थं पुनन्ति । तदेवोच्यते । महे महते द्युम्नाय । द्युम्नं द्योततेर्यगो वाचं वा । अन्नाय यशसे वा सोमं पुनन्ति । शोधयन्ति । यज्ञा । सोममभिषूयमाणं तं रसं पुनन्तीत्येकवाक्यतया योजनीयं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

शिषुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति पविषे सोमं देवेभ्य इंदु ॥१२॥

शि॒षुं । ज॒ज्ञानं । ह॒रिं । मृ॒जन्ति । प॒वि॒षे । सो॒मं । दे॒वे॒भ्यः । इ॒ंदु ॥१२॥

शिषुमपां पुचभूतं जज्ञानं जायमानं हरिं हरितवर्षमिंदुं दीप्तं सोमं देवेभ्यो देवार्थं पविषे मृजन्ति । ऋत्विजो मार्जयन्ति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

इंद्रः पविष्ट चारुर्मदायापामुपस्थे कविर्भगाय ॥१३॥

इंद्रः । पविष्ट । चारुः । मदाय । अपां । उपऽस्थे । कविः । भगाय ॥१३॥

चारुः कल्याणरूपः कविः क्रांतप्रज्ञ इंदुरपामुदकानामुपस्थ उपस्थानेऽंतरिक्षे
पविष्टे वा मदाय मदार्थं भगाय भजनीयधनार्थं च पविष्ट । पवते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

विभर्ति चार्विद्रस्य नाम येन विश्वानि वृचा जघान ॥१४॥

विभर्ति । चारु । इंद्रस्य । नाम । येन । विश्वानि । वृचा । जघान ॥१४॥

स सोमश्चारु कल्याणमिंद्रस्य नाम शरीरं विभर्ति । धारयति । पोषयति । येन
शरीरेणेंद्रो विश्वानि मर्वाणि वृचाणि पापरूपाणि रक्षांसि जघान । हतवान् ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पिबंत्यस्य विष्टे देवासो गोभिः श्रीतस्य नृभिः सुतस्य ॥१५॥

पिबंति । अस्य । विष्टे । देवासः । गोभिः । श्रीतस्य । नृऽभिः । सुतस्य ॥१५॥

विष्टे सर्वे देवासो देवा गोभिर्गोविकारैः श्रीतस्य मिश्रितं नृभिः कर्मने-
नृभिर्चर्त्विग्भिः सुतस्याभिषुतमस्यामुं सोमं पिबंति ॥ द्वितीयार्थे षष्ठ्यः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र सुवानो अक्षाः सहस्रधारस्तिरः पविचं वि वारमर्थं ॥१६॥

प्र । सुवानः । अक्षारिति । सहस्रऽधारः । तिरः । पविचं । वि । वारं । अर्थं ॥१६॥

सुवानोऽभिषूयमाणोऽत एव सहस्रधारो बहुधारायुक्तः सोमोऽथमविभवं
वारं वालं पविचं तिरो ष्ववधायकं कुर्वन् प्राक्षाः । विविधं प्रक्षरति ॥ क्षर-
तेर्लुङि रूपं ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

स वाज्यक्षाः सहस्ररेता अग्निर्मृजानो गोभिः श्रीणानः ॥१७॥

सः । वाजी । अक्षारिति । सहस्रऽरेताः । अत्ऽभिः । मृजानः । गोभिः । श्रीणानः ॥१७॥

वाजी वेगवान्बलवान्वा स सोमोऽक्षाः । क्षरति । कीदृशः । सहस्रमेता
बहुरेतस्को बहूदकोऽन्निर्वसतीवरीभिर्मृजानो मृज्यमानो गोभिर्गोविकारैः क्षीरा-
दिभिः श्रीणानः श्रीयमाणः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा नृभिर्यमानो अद्रिभिः सुतः ॥ १८ ॥

प्र । सोम । याहि । इन्द्रस्य । कुक्षा । नृऽभिः । येमानः । अद्रिऽभिः । सुतः ॥ १८ ॥

हे सोम नृभिर्ऋत्विग्निर्यमानो नियम्यमानोऽद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुत-
स्त्वमिन्द्रस्य कुक्षा ॥ सप्तम्या डादेशः ॥ कुक्षावुदरभूते कलशे वा प्र याहि । प्रकर्षण
गच्छ ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

असर्जि वाजी तिरः पविचमिन्द्राय सोमः सहस्रधारः ॥ १९ ॥

असर्जि । वाजी । तिरः । पविच । इन्द्राय । सोमः । सहस्रऽधारः ॥ १९ ॥

वाजी बलवान्वेगवान्वा पविचं तिरस्कुर्वन् सहस्रधारो बहुधारः सोम इन्द्रायै-
दार्थमसर्जि । सृज्यते ॥

॥ अथ विंशी ॥

अञ्जन्त्येनं मध्वो रसेनेन्द्राय वृष्ण इदं मदाय ॥ २० ॥

अञ्जन्ति । एनं । मध्वः । रसेन । इन्द्राय । वृष्णे । इदं । मदाय ॥ २० ॥

वृष्णे कामानां वर्षिच इन्द्रायैन्द्रस्य मदाय मदार्थं मध्वो मधुनो रसेन गव्येन-
नमिदं सोममृत्विजोऽञ्जन्ति । संयोजयन्ति ॥

॥ अथैकविंशी ॥

देवेभ्यस्त्वा वृथा पाजसेऽपो वसानं हरिं मृजन्ति ॥ २१ ॥

देवेभ्यः । त्वा । वृथा । पाजसे । अपः । वसानं । हरिं । मृजन्ति ॥ २१ ॥

हे सोम अप उदकानि वसानमाच्छादयन्तं हरिं हरितवर्णं त्वा त्वां वृथाना-
यासेनत्विजो मृजन्ति । शोधयन्ति । किमर्थं । देवेभ्यो देवानां पानार्थं । पाजसे
तेषां बलार्थं ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

इंद्रिद्राय तो॒णते॒ नि तो॒णते॒ श्री॒णन्नु॒यो रि॒णन्नु॒पः ॥२२॥

इंद्रुः । इंद्राय । तो॒णते॒ । नि । तो॒णते॒ । श्री॒णन् । उ॒यः । रि॒णन् । अ॒पः ॥२२॥

इंद्रुः सोम इंद्रायेंद्रार्थं तो॒णते । ह॒न्यते । अ॒भिषृ॒यते । नि तो॒णते । नि॒तराम॒भिषृ॒यते ॥ तो॒णति॒र्वध॒कर्मा ॥ की॒दृशः॒ श्री॒णन् प्रे॒रयन् सोमोऽभिषृ॒यते ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकविंशी वर्गः ॥

पर्यु॑ ष्विति द्वादशर्चं सप्तमं सूक्तं । अरुणचसदस्यू राजर्षी अस्य सूक्तस्य दृष्टारौ । आदितस्तिस्त्रः पिपीलिकमध्या अनुष्टुभो द्वादशकाष्टद्वादशकवत्यः । ततः षडूर्ध्वबृहत्यो द्वादशकचयवत्यः । अथ दशम्याद्यास्तिस्त्रो विराजः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । पर्यु॑ षु द्वादश अरुणचसदस्यू तिस्रोऽनुष्टुभः पिपीलिकमध्याः षडूर्ध्वनृहत्यस्तिस्त्रश्च विराज इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पर्यु॑ षु प्र ध॒न्व वा॒जसा॒तये॒ परि॒ वृ॒चाणि॑ स॒क्षणिः॑ ।

द्वि॒षस्त्र॒रर्था॑ ऋ॒णया॒ न ई॒यसे ॥१॥

परि॑ । ऊं इति । सु । प्र । ध॒न्व । वा॒जसा॒तये॒ । परि॑ । वृ॒चाणि॑ । स॒क्षणिः॑ ।

द्वि॒षः । त॒रर्था॑ । ऋ॒णयाः । न । ई॒यसे ॥१॥

हे सोम सु सुषु वाजसातयेऽस्मभ्यमन्नदानायैव परि प्र धन्व । परितः प्रगच्छ । यद्वा । वाजसातयेऽन्नलाभाय संग्रामं प्रगच्छ । किंच । सक्षणिः सहनशीलस्त्वं वृचाणि शबून्परिगच्छ । तदेवोच्यते । नोऽस्माकमृणया ऋणानां यापयिता त्वं द्विषः शबून्तरर्थां तरीतुं हंतुमीयसे । परिगच्छसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अनु॑ हि त्वा॒ सु॒तं सो॒म म॒दाम॒सि म॒हे स॒मर्य॑राज्ये ।

वा॒जाँ अ॒भि प॒वमान॑ प्र गा॒हसे ॥२॥

अनु॑ । हि । त्वा॒ । सु॒तं । सो॒म । म॒दाम॒सि । म॒हे । स॒मर्य॑राज्ये ।

वा॒जान् । अ॒भि । प॒वमान॑ । प्र । गा॒हसे ॥२॥

हे सोम सुतमभिषुतं त्वा त्वां वयमनु मदामसि हि । अनुमदामः । अनुक्रमे-
णाभिष्टुमः खलु । हे पवमान सोम स त्वं महे महति समर्थराज्ये । महत्समनुषं
त्वदीयं राज्यमनुपालयितुं वाजाञ्शुबलान्यभिलक्ष्य प्र गाहसे । प्रगच्छसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अजीजनो हि पवमान सूर्यं विधारे शक्नना पयः ।

गोजीरया रंहमाणः पुरंध्या ॥३॥

अजीजनः । हि । पवमान । सूर्यं । विधारे । शक्नना । पयः ।

गोऽजीरया । रंहमाणः । पुरंध्या ॥३॥

हे पवमान सोम त्वं पयः पयस उदकस्य विधारे विधारकेऽंतरिक्षे शक्नना
समर्थेन बलेन सूर्यमजीजनो हि । उत्पादितवान्भवसि खलु । कीदृशः ।
गोजीरया स्तोतृभ्यो गवां प्रेरकेण । स्तोतृणां प्रेरितपशुकेनेत्यर्थः । तादृशेन पुरंध्या
बहुविधप्रज्ञानेन युक्तो रंहमाणो वेगं कुर्वाणस्त्वं सूर्यमजीजनः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजीजनो अमृत मर्त्येषां ऋतस्य धर्मन्मृतस्य चारुणः ।

सदासरो वाजमच्छा सनिष्यदत् ॥४॥

अजीजनः । अमृत । मर्त्येषु । आ । ऋतस्य । धर्मन् । अमृतस्य । चारुणः ।

सदा । असरः । वाजं । अच्छ । सनिष्यदत् ॥४॥

हे अमृत मरणधर्मरहित सोम त्वमृतस्य सत्यभूतस्य चारुणः कल्याणस्या-
मृतस्योदकस्य धर्मन्धारकेऽंतरिक्षे सूर्यमजीजनः । किमर्थं । मर्त्येषां मनुष्येष्वभि-
मुखीभवनाय । किंच सनिष्यदत् संभजन् स त्वं वाजमच्छ संयाममभिलक्ष्य
सदासरः । सरसि गच्छसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभ्यभि हि अर्वसा ततर्दिथोत्सं न कं चिज्जनपानमक्षितं ।

शर्याभिर्न भरमाणो गर्भस्त्योः ॥५॥

अभिऽअभि । हि । अर्वसा । ततर्दिथ । उत्सं । न । कं । चित् । जनऽपानं । अक्षितं ।

शर्याभिः । न । भरमाणः । गर्भस्त्योः ॥५॥

हे सोम त्वं अवसानेन हेतुनाभ्यभि ततर्दिथ हि । पवित्रमभितृष्वानसि ।
छिन्नवानसि । तच्च दृष्टान्तद्वयं । उत्सं न यथा कश्चिज्जनपानं । अस्मिञ्जना उदकं
पिबन्ति । तमक्षितमक्षीणं कं चित् कंचनोत्समुत्तरणशीलं वापादिकमभितृणत्ति ।
अथवा कश्चिन्नभस्त्योर्बाह्वोः शर्याभिरंगुलीभिर्भरमाण उदकं संभरन् कंचिदभि-
तृणत्ति तद्वत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आदीं के चित्पश्यमानास आप्यं वसुरुचो दिव्या अभ्यनूषत ।

वारं न देवः सविता व्यूर्णुते ॥ ६ ॥

आत् । ई । के । चित् । पश्यमानासः । आप्यं । वसुऽरुचः । दिव्याः । अभि । अनूषत ।

वारं । न । देवः । सविता । वि । ऊर्णुते ॥ ६ ॥

आदनंतरं पश्यमानास एनं पश्यंतो दिव्या दिवि भवा वसुरुचो नाम केचिदाप्यं
बंधुं साधुमीमेनं सोममभ्यनूषत । अभ्यस्तुवन् । कस्मादनंतरमित्युच्यते । देवो
द्योतमानः सविता सर्वस्य भेरकः सूर्यो वारमावरकमंधकारं न व्यूर्णुते । नापग-
मयति । तर्दनमस्तुवन् । सूर्योदयात्प्रागेव हि सोमं स्तुवंति खलु ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वे सोम प्रथमा वृक्तबर्हिषो महे वाजाय अवसे धियं दधुः ।

स त्वं नो वीर वीर्याय चोदय ॥ ७ ॥

त्वे इति । सोम । प्रथमाः । वृक्तऽबर्हिषः । महे । वाजाय । अवसे । धियं । दधुः ।

सः । त्वं । नः । वीर । वीर्याय । चोदय ॥ ७ ॥

हे सोम प्रथमाः पुरातनाः । यद्वा । यदृत्वेन सर्वेषां जनानां मुख्या वृक्तबर्हिषः ।
वृक्तं छिन्नं बर्हिर्यज्ञार्थमिति वृक्तबर्हिषो यजमानाः । महे महते वाजाय
बलाय अवसेऽन्नाय च धियं बुद्धिं त्वे त्वयि दधुः । निहितवंतः । तस्मात् हे वीर
समर्थ सोम स तादृशस्त्वं नोऽस्मानपि संप्राप्ते वीर्याय सामर्थ्याय चोदय ।
प्रेरय । यद्वा । वीर्याय वीरे पुत्रे भवाय सुखायास्मान्प्रेरय ॥

॥ अथाष्टमी ॥

दिवः पी॒यूषं पू॒र्यं यदु॒क्थ्यं म॒हो गा॒हाद्वि॒व आ निर॑धुक्षत ।

इ॒न्द्रम॒भि जाय॑मानं॒ सम॑स्वरन् ॥ ८ ॥

दिवः । पी॒यूषं । पू॒र्यं । यत् । उ॒क्थ्यं । म॒हः । गा॒हात् । दि॒वः । आ । निः । अ॒धुक्ष॑त ।

इ॒न्द्रं । अ॒भि । जाय॑मानं । सं । अ॒स्वर॑न् ॥ ८ ॥

दिवो द्युलोकात् तत्र स्थितेर्देवैः पीयूषं पातय्यं पूर्यं प्रत्नं यत्सोमरूपमन्नमुक्थ्यं प्रशस्यमस्ति तं सोमं महो महतो गाहाद्गहनाद्विवो द्युलोकाच्चिरधुक्षत । आभिमुख्येन निर्दुहन्ति । ततो दुग्धमिन्द्रमभिलक्ष्य जायमानं तं सोमं समस्वरन् । स्तोतारः संस्तुवन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒ध यद्वि॒मे प॑वमान॒ रोद॑सी॒ इ॒मा च॒ वि॒श्वो भुव॑ना॒भि म॒ज्मना॑ ।

यू॒षे न निः॑ष्टा वृ॒षभो॑ वि तिष्ठ॑से ॥ ९ ॥

अ॒ध । यत् । इ॒मे इति॑ । प॒वमान॑ । रोद॑सी इति॑ । इ॒मा । च॒ । वि॒श्वो । भुव॑ना । अ॒भि । म॒ज्मना॑ ।

यू॒षे । न । निः॑ऽस्थाः । वृ॒षभः॑ । वि । तिष्ठ॑से ॥ ९ ॥

हे पवमान सोम अधानन्तरं यद्यथेमे रोदसी द्यावापृथिव्याविमेमानि विश्वानि भुवना भूतजातानि च मज्मना बलेनाभि तिष्ठसि स त्वं तथा कुर्वन् भुवनेषु वि तिष्ठसे । तत्र दृष्टान्तः । यूषे न । यथा कश्चिद्वृषभो गवां यूषे वृन्दे निःष्टा निःष्ठितो वर्तते तद्वद्यथस्थानीयेषु भूतजातेषु निःष्ठितो भवसि ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमः पुना॒नो अ॒व्यये॒ वार॑ गि॒ष्णुर्न॒ क्री॒ऋन्प॑वमाना अ॒क्षाः ।

स॒हस्र॑धारः ग॒तवा॑ज॒ इ॒न्द्रुः ॥ १० ॥

सोमः । पुना॒नः । अ॒व्यये॑ । वार॑ । गि॒ष्णुः । न । क्री॒ऋन् । प॑वमानः । अ॒क्षारि॑ति ।

स॒हस्र॑ऽधारः । ग॒तऽवा॑जः । इ॒न्द्रुः ॥ १० ॥

पुनानः पूयमानः पवमानः पूतः सोमोऽव्ययेऽविमये वारं बाले पवित्रे

शिष्णुर्न शिष्णुरिव क्रीळन् इतस्ततः संक्रीडमानः सन् अक्षाः । क्षरति । कीदृशः ।
सहस्रधारो बहुधारायुक्तः शतवाजो बहुबल इन्दुदीप्तिः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एष पुनानो मधुमाँ ऋतावेन्द्रायेदुः पवते स्वादुर्मुर्मिः ।

वाजसनिर्वरिवोविद्ययोधाः ॥ ११ ॥

एषः । पुनानः । मधुऽमान् । ऋतऽवा । इन्द्राय । इंदुः । पवते । स्वादुः । ऊर्मिः ।

वाजऽसनिः । वरिवऽवित् । वयऽधाः ॥ ११ ॥

पुनानः पूयमानो मधुमान् माधुर्योपेत ऋतवर्तवान् यज्ञवान् इंदुः क्षरण-
शीलः स्वादुः स्वादुकर ऊर्मिरेष धारासंघ इन्द्रायेन्द्रार्थं पवते । क्षरति । कीदृशः ।
वाजसनिरक्षस्य दाता वरिवोविद्यनस्य लंभको वयोधा आयुषो दाता ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स पवस्व सहमानः पृतन्यूनसेधन् रक्षांस्यप दुर्गहाणि ।

स्वायुधः सासहान्तोम शबून् ॥ १२ ॥

सः । पवस्व । सहमानः । पृतन्यून । सेधन् । रक्षांसि । अप । दुःऽगहानि ।

सुऽआयुधः । ससहान् । सोम । शबून् ॥ १२ ॥

हे सोम स तादृशस्त्वं पवस्व । किं कुर्वन् । पृतन्यून ॥ कथध्वरपृतनस्यर्चि
लोप इति क्यचि परतोऽकारलोपः ॥ सयामकामाञ्शबून् सहमानोऽभिभवन्
तथा दुर्गहाणि कश्चिदपि दुर्गमाणि रक्षांस्यपसेधन् अपगमयन् हिंसन् । किंच ।
स्वायुधः शोभनायुधः सन् शबून्सासहान् अभिभवन् अभितपन् पवस्व ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे अथोविंशो वर्गः ॥

अया रुचेति तृचमष्टमं सूक्तं परुच्छेपपुत्रस्यानानताख्यस्यार्धमत्यष्टिच्छंदस्कं ।
पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । अया रुचा तृचमनानतः पारुच्छेपि-
रात्यष्टमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अ॒या रु॒चा ह॒रि॒ण्या पु॒ना॒नो वि॒श्वा वृ॒षांसि॑ तरति॒ स्व॒यु॒ग्व॒भिः॒ सूर॑ो न स्व॒यु॒ग्व॒भिः॒ ।

धा॒रा सु॒तस्य॑ रोचते पु॒ना॒नो अ॒रु॒षो ह॒रिः ।

वि॒श्वा य॒दूपा॑ प॒रि॒यात्यृ॒क्कभिः॑ स॒प्रास्ये॑भिर्ऋ॒क्कभिः॑ ॥१॥

अ॒या । रु॒चा । ह॒रि॒ण्या । पु॒ना॒नः । वि॒श्वा । वृ॒षांसि॑ । त॒रति॑ । स्व॒यु॒ग्व॒भिः । सूरः॑ ।

न । स्व॒यु॒ग्व॒भिः ।

धा॒रा । सु॒तस्य॑ । रो॒चते॑ । पु॒ना॒नः । अ॒रु॒षः । ह॒रिः ।

वि॒श्वा । यत् । रू॒पा । प॒रि॒याति॑ । ऋ॒क्कभिः॑ । स॒प्रास्ये॑भिः । ऋ॒क्कभिः॑ ॥१॥

पुनानः पूयमानः सोमो हरिण्या हरितवर्णयायानया रुचा रोचमानया धारया विश्वा सर्वाणि वृषांसि वृष्टृणि रक्षांसि तरति । विनाशयति । तच्च दृष्टांतः । सूरौ न । यथा सूर्यः स्वयुग्वभिः स्वयं युक्तं रश्मिभिस्तमांसि हिनस्ति तद्वत् । स्वयुग्वभिरिति द्विरुक्तिरादरार्था । यद्वा धारया युक्तः सोमः स्वीर्यैर्युक्तेस्तेजोभी रक्षांसि तरति । तस्य सुतस्याभिषुतस्य सोमस्य धारा रोचते । दीप्यते । पुनानः पूयमानो हरिर्हरितवर्णः सोमोऽरुष आरोचमानो भवति । यद्यः सोमः सप्रास्येभी रसहरणशीलास्यैर्ऋक्कभिः स्तुतिमद्भिर्ऋक्कभिस्तेजोभिर्विश्वा विश्वानि व्याप्तानि रूपा रूपाणि नक्षत्राणि परियाति । गच्छति । व्याप्नोति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं॒ त्यत्प॑णी॒नां वि॒दो वसु॑ सं मा॒तृभिर्म॑र्जयसि॒ स्व आ दमं॑ ऋ॒तस्य॑ धी॒तिभिर्द॑मे ।

प॒रा॒वतो॑ न साम॒ तद्य॑चा॒ रणे॑ति धी॒तयः॑ ।

चि॒धातु॑भिर॒रु॒षीभिर्व॑यो दधे॒ रोच॑मानो॒ वयो॑ दधे ॥२॥

त्वं । त्यत् । प॒णी॒नां । वि॒दः । वसु॑ । सं । मा॒तृभिः॑ । म॒र्जय॑सि । स्व । आ । दमे॑ ।

ऋ॒तस्य॑ । धी॒तिभिः॑ । दमे॑ ।

प॒रा॒वतः॑ । न । साम॑ । तत् । यच्च॑ । रणे॑ति । धी॒तयः॑ ।

चि॒धातु॑भिः । अ॒रु॒षीभिः॑ । वयः॑ । दधे॑ । रोच॑मानः । वयः॑ । दधे॑ ॥२॥

हे सोम त्वं त्यत्पणीनां वसु पणिभिरपद्धतं गवात्मकं धनं विदः । अलभथाः ।

आ अपि चर्तस्य यज्ञस्य धीतिभिर्धात्रीभिर्मातृभिर्वसतीवरीभिः स्व आत्मीये दमे गृहभूते दमे यज्ञे सं मर्जयसि । सम्यक् शुद्धो भवसि । परावतो न दूरस्थाद्दे-
शाद्यथा साम सामध्वनिः श्रूयते तथा तव तत्सामध्वनिः सर्वैः श्रूयते । असौ
सोमाभिषवाभिप्रायेणोक्तः । यच्च यस्मिञ्गण्डे धीतयः कर्मणो धर्तारो यजमाना
रणन्ति रमन्ते । रोचमानः सोमस्त्रिधातुभिस्त्रयाणां लोकानां धारयित्रीभिर्मा-
तृभिर्वसतीवरीभिररूषीभिरारोचमानाभिर्दीप्तिभिर्वयोऽन्नं दधे । स्तोतृभ्यः प्रयच्छ-
ति । पुनर्वयो दध इत्यादरार्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पूर्वामनु प्रदिशं याति चेकितत्सं रश्मिभिर्यतते दर्शतो रथो दैव्यो दर्शतो रथः ।

अगमन्नुक्थानि पौंस्येदं जैत्राय हर्षयन् ।

वज्रश्च यज्ञवर्णो अनपच्युता समत्स्वनपच्युता ॥ ३ ॥

पूर्वा । अनु । प्रऽदिशं । याति । चेकितत् । सं । रश्मिऽभिः । यतते । दर्शतः । रथः ।

दैव्यः । दर्शतः । रथः ।

अगमन् । उक्थानि । पौंस्या । इदं । जैत्राय । हर्षयन् ।

वज्रः । च । यत् । भवथः । अनपऽच्युता । समत्ऽसु । अनपऽच्युता ॥ ३ ॥

चेकितज्ज्ञानानः सोमः पूर्वा प्राची प्रदिशं प्रकृष्टां दशमनु याति । अनु-
गच्छति । किञ्च दर्शतः सर्वदर्शनीयो दैव्यो देवेषु भवत्तव रथः सूर्यरश्मिभिः सं
यतते । संगच्छते । पुनर्दर्शतो रथ इत्यादरार्थं । ततः पौंस्या पुंस्त्वावगमान्युक्थानि
स्तोत्राण्यगमन् । इदं गच्छति । तथा जैत्राय जयार्थं तानि स्तोत्राणीदं हर्षयन् ।
हर्षयन्ति । तथा तस्य वज्रश्च तमिदं गच्छति । यद्यदा समत्सु संयामेष्वनपच्युता-
नपच्युता शशुभिरपराजिता सोम त्वं चेदं युवां सह भवथस्तदा स्तोत्रागम-
नादीनि भवन्ति । पुनरनपच्युतेत्यादरार्थं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

नानानमिति चतुर्ष्टुचं नवमं सूक्तमांगिरसस्य शिषुनाम्न्य अपि । पंचपदा
पंक्तिच्छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । नानानं चतुष्कं शिषुः
पांक्तं हीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ना॒ना॒नं वा उ॑ नो॒ धियो॒ वि व्र॑तानि॒ जनानां॑ ।

त॒क्षा रि॒ष्टं रु॒तं भि॒षग्ब्र॒ह्मा सु॒न्वंत॑मिच्छ॒तीन्द्रि॑यि॒न्दो परि॑ स्रव ॥ १ ॥

ना॒ना॒नं । वै । उं इति॑ । नः । धियः । वि । व्र॒तानि॑ । ज॒नानां॑ ।

त॒क्षा । रि॒ष्टं । रु॒तं । भि॒षक् । ब्र॒ह्मा । सु॒न्वंत॑ । इच्छ॒ति । इन्द्रा॑य । इ॒न्दो इति॑ । परि॑ । स्र॒व ॥ १ ॥

ऋषिरेतदादिभिस्त्रिभिः सूक्तेरपरिस्रवतः सोमस्य जामित्वाय मनसो विनोदनं कुर्वन्नाह । हे सोम नोऽस्माकं धियः कर्माणि नानानं नानाजातीयकानि बहूनि भवन्ति । वैशष्टः प्रसिद्धार्थद्योतनार्थः । उं इति पूरणः । तथान्येषामपि जनानां व्रतानि कर्माणि विविधानि भवन्ति । तक्षा त्वष्टा रिष्टं दारुतक्षणमिच्छति । तथा भिषग्वैद्यश्चिकित्सको रुतं रोगमिच्छति । ब्रह्मा ब्राह्मणः सुन्वंतं सोमाभिषवं कुर्वन्तं यजमानमिच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि । तस्माच्चे इन्दो सोमेन्द्रा-येन्द्रार्थं परि स्रव । परितः क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

जर॑तीभि॒रोष॑धीभिः प॒रेभिः॑ शकु॒नानां॑ ।

का॒र्मारो अ॒शम॑भि॒द्युभि॒र्हिर॑ण्य॒वंत॑मिच्छ॒तीन्द्रि॑यि॒न्दो परि॑ स्रव ॥ २ ॥

जर॑तीभिः । ओष॑धीभिः । प॒रेभिः॑ । शकु॒नानां॑ ।

का॒र्मारः । अ॒शम॑ऽभिः । द्युऽभिः । हिर॑ण्यऽवंतं । इच्छ॒ति । इन्द्रा॑य । इ॒न्दो इति॑ ।

परि॑ । स्र॒व ॥ २ ॥

जरतीभिर्जीर्णाभिरोषधीभिरिषवः क्रियन्ते । तथा शकुनानां परेभिरिषूणां पक्षभूतैः परेण्य क्रियन्ते तथा द्युभिर्दीप्ताभिरिषूणां तेजनार्थाभिरशमभिः शिलाभिश्च क्रियन्ते । एतैः कार्मारोऽयस्कारो हिरण्यवंतमाद्यं पुरुषमिच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि । तस्मादिन्द्रो इन्द्राय परिस्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

का॒रु॒हं त॒तो भि॒षगु॑प॒लप्र॒क्षिणी॑ न॒ना ।

ना॒ना॒धियो॒ वसू॑यवोऽनु॒ गा इ॒व त॒स्थिमे॒न्द्रि॑यि॒न्दो परि॑ स्रव ॥ ३ ॥

कारुः । अहं । ततः । भिषक् । उपलऽप्रक्षिणी । नना ।

नानाऽधियः । वसुऽयवः । अनु । गाऽइव । तस्थिम । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥३॥

ऋषिः प्रवृत्तसोमयागः सन् दशापविचात्सोमे क्षरति प्रतिबंधकपापापनुत्तये पुरश्चरितानुकीर्तनपुरःसरमध्येषणां चकार । तावदहं कारुः स्तोमानां कर्तास्मि । तत इति संताननाम । तन्यतेऽस्मादिति ततः पिता । तन्यतेऽसाविति वा ततः पुत्रः । भिषक् भेषजकृत् । यज्ञस्य ब्रह्मेत्यर्थः । सर्वं चय्या विद्यया भिषज्यतीति श्रुतेः । तथोपलप्रक्षिणी । उपलेषु वालुकासु प्रक्षिणाति यवान्हिनस्ति भृज्जतीति । यद्वा दृषदादिषूपलेषु भृष्टान्यवान्हिनस्ति चूर्णयतीति । अथवा धाना-सक्तुकरंभादीनां कारिका वासौ नना माता दुहिता वा । नमनक्रियायोग्यत्वात् । माता खल्वपत्यं प्रति स्तनपानादिना नमनशीला भवति । दुहिता वा शुश्रूषार्थं । एवं सर्वेषां परिचरणेन नानाधियो नानाकर्माणो वसूयवो धनकामा वयमनु तस्थिम । लोकमन्वास्थिताः स्मः । तत्र दृष्टान्तः । गा इव । छांदसो जसः शसा-देशः । गावो यथा गोष्ठमनुतिष्ठन्ति स्वपयःप्रदानेन परिचरन्ति वा एवं वयमपि परिचरामः । एतज्ज्ञात्वा हे इंद्रो सोमैन्द्राय परि स्रव । दशापविचात्क्षर । एवमेषाध्येषणा सत्कारपूर्विका । अत्र निरुक्तं । उपलप्रक्षिणीत्युपलेषु प्रक्षि-णान्युपलप्रक्षेपिणी वा । कारुरहमस्मि कर्ता स्तोमानां ततो भिषक् तत इति संताननाम पितुर्वा पुत्रस्य वा । उपलप्रक्षिणी सक्तुकारिका नना नमतेर्माता वा दुहिता वा । नानाधियो नानाकर्माणो वसूयवो वसुकामा अन्वास्थिताः स्मो गाव इव लोकं । नि० ६. ५. । इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अश्वो वोळ्हा सुखं रथं हसनामुपमंचिणः ।

शेषो रोमखंतो भेदौ वारिन्मंडूक इच्छतींद्रायिंद्रो परि स्रव ॥४॥

अश्वः । वोळ्हा । सुऽखं । रथं । हसनां । उपऽमंचिणः ।

शेषः । रोमखंऽवंतो । भेदौ । वाः । इत् । मंडूकः । इच्छति । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥४॥

वोळ्हा लक्ष्यं देशं प्रापयन्नश्वः सुखं कल्याणं रथमिच्छति । उपमंचिण उप-मंचवंतो नर्मसचिवा हसनामुपहसनां वाचमिच्छन्ति । तथा शेषः । शेषो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति यास्कः । नि० ३. २९. । यथा शेषो रोमखंतो भेदाविच्छति ।

मंडूको वारित् । इदवधारणे । उदकमेवेच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि ।
तस्मादिंद्रायेंदो परि स्रवेति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचविंशो वर्गः ॥

शर्यणावतीत्येकादशर्चं दशमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धं । पूर्वच हीत्युक्त-
त्वादिदमुत्तरं च पांक्तं । पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । शर्यणावत्ये-
कादश कश्यप इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

शर्यणावति सोममिंद्रः पिबतु वृचहा ।

बलं दधान आत्मनि करिष्यन्वीर्यं महदिंद्रायेंदो परि स्रव ॥१॥

शर्यणाऽवति । सोमं । इंद्रः । पिबतु । वृचऽहा ।

बलं । दधानः । आत्मनि । करिष्यन् । वीर्यं । महत् । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥१॥

शर्यणावति । शर्यणावन्नाम कुरुक्षेत्रस्य जघनार्धे सरः । तत्र स्थितं सोमं वृचहेन्द्रः
पिबतु । कीदृशः । आत्मनि बलं दधानो बलं निदधानः । अत एव महवीर्यं
करिष्यन् शत्रून्प्रति । तस्मादिंद्रायेंदो परि स्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ पवस्व दिशां पते आर्जीकात्सोम मीदुः ।

ऋतवाकेन सत्येन अद्भया तपसा सुत इंद्रायेंदो परि स्रव ॥२॥

आ । पवस्व । दिशां । पते । आर्जीकात् । सोम । मीदुः ।

ऋतऽवाकेन । सत्येन । अद्भया । तपसा । सुतः । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥२॥

हे दिशां पते प्राच्यादीनां दिशां प्रकाशकत्वेन स्वामिन् । हे मीदुः कामानां
सेक्तुः । हे सोम आर्जीकात् । ऋजीकानामदूरभव आर्जीको जनपदः । तस्मादा
पवस्व । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छ । यज्ञा । आर्जीकादृजोरकुटिलात्पविषात्क्षर ।
कीदृशः । ऋतवाकेनर्ततस्य वचनेन सत्येन । सत्यर्तयोरल्पो भेदो द्रष्टव्यः ।
अद्भया तपसा युक्तेर्दीक्षितैः सुतोऽभिषुतस्त्वं पवस्व ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पर्जन्यवृद्धं महिषं तं सूर्यस्य दुहिताभरत् ।

तं गंधर्वाः प्रत्यगृभ्णन्तं सोमे रसमादधुरिंद्रायिंदो परि स्रव ॥३॥

पर्जन्यऽवृद्धं । महिषं । तं । सूर्यस्य । दुहिता । आ । अभरत् ।

तं । गंधर्वाः । प्रति । अगृभ्णन् । तं । सोमे । रसं । आ । अदधुः । इंद्राय । इंदो इति ।
परि । स्रव ॥३॥

सूर्यस्य दुहिता । अद्या वि सूर्यस्य दुहितेति वाजसनेयकं । सा पर्जन्यवृद्धं
पर्जन्यवत्समर्थं । यद्या । पर्जन्येन तत्कार्यत्वेनोदकेन प्रवृद्धं महिषं महांतं पूज्यं वा
तं सोममाभरत् । आहरत् । द्युलोकादाहृतवती । तमाह्रियमाणं सोमं गंधर्वा
विश्वावसुप्रभृतयः प्रत्यगृभ्णन् । प्रत्यगृह्णन् । प्रतिगृहीतवन्तः । ह्यहोर्भः । ततो
गंधर्वाः प्रतिगृहीतं रसं सोमे प्रत्यक्षमादधुः । दधातेर्लङि । तस्मात्परि स्रव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऋतं वदन्ऋतद्युम्न सत्यं वदन्सत्यकर्मन् ।

अद्यां वदन्सोम राजन्धाचा सोम परिष्कृत इंद्रायिंदो परि स्रव ॥४॥

ऋतं । वदन् । ऋतऽद्युम्न । सत्यं । वदन् । सत्यऽकर्मन् ।

अद्यां । वदन् । सोम । राजन् । धाचा । सोम । परिऽकृतः । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥४॥

हे ऋतद्युम्न ऋतेन द्योतमान सत्ययशस्क वा सत्यकर्मन् यथार्थकर्मन् हे
सोम अभिषूयमाण राजन् सर्वेषां यज्ञनिष्पादकत्वेन स्वामिन् हे सोम ऋतं
यज्ञं वदन् सत्यं वदन् उच्चारयन् अद्यां यजमानानामात्मनोपेक्षितां वदन् धाचा
कर्मणां धारकेण देवानां पोषकेण वा यजमानेन परिष्कृतोऽलंकृतस्त्वमिंद्राय
परि स्रव ॥ संपर्युपेभ्य इति भूषणार्थं करोतेः सुट् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सत्यमुग्रस्य बृहतः सं स्रवंति संस्रवाः ।

सं यंति रसिनो रसाः पुनानो ब्रह्मणा हर इंद्रायिंदो परि स्रव ॥५॥

सत्यंऽउग्रस्य । बृहतः । सं । स्रवंति । संऽस्रवाः ।

सं । यंति । रसिनः । रसाः । पुनानः । ब्रह्मणा । हरे । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥५॥

सत्यमुयस्य संयामे सत्येन शबूणामुत्तारयितुः । यद्वोद्गूणसत्यस्य । यद्वा यथार्थ-
भूतमुद्गूणं बलं यस्य तस्य । पृषोदरादित्वादूपसिद्धिः । बृहतो महतः सोमस्य तव
संस्त्रवाः सम्यक्स्रवणशीला धाराः संस्त्रवंति । सम्यग्गच्छन्ति । किंच । रसिनो
रसवतस्तव स्वभूता रसाः सं यन्ति । संगच्छन्ते । तस्मात् हे हरे हरितवर्णं सोम
ब्रह्मणा ब्राह्मणेन मन्त्रेण वा पुनानः पूयमानः स त्वमिन्द्रार्थं परि स्रव ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यच ब्रह्मा पवमान छंदस्यां३वाचं वदन् ।

याव्णा सोमे महीयते सोमेनानंदं जनयन्चिद्रियंदो परि स्रव ॥६॥

यच । ब्रह्मा । पवमान । छंदस्यां । वाचं । वदन् ।

याव्णा । सोमे । महीयते । सोमेन । आऽनंदं । जनयन् । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥६॥

हे पवमान पूयमान सोम त्वदर्थं छंदस्यां सप्तच्छंदोभिः कृतां तेषु भवां वाचं
स्तुतिं वदन् उच्चारयन् सोमे सोमाभिषवार्थं याव्णाभिषवं कुर्वता युक्तस्तेनाभि-
षुतेन सोमेन देवानामानंदं संतोषं जनयन्नुत्पादयन्ब्रह्मा ब्राह्मणो यच यस्मिन्देशे
महीयते देवः पूज्यते तच्च हे सोम त्वं परि स्रव ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यच ज्योतिरजस्रं यस्मिन्लोके स्वरहितं ।

तस्मिन्मां धेहि पवमानामृते लोके अक्षितं इंद्रियंदो परि स्रव ॥ ७ ॥

यच । ज्योतिः । अजस्रं । यस्मिन् । लोके । स्वं । हितं ।

तस्मिन् । मां । धेहि । पवमान । अमृते । लोके । अक्षिते । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥ ७ ॥

हे पवमान यच यस्मिन्लोके ज्योतिः सर्वे तेजोऽजस्रं सर्वदाविनश्वरं वर्तते ।
यस्मिन्श्च लोके स्वरादित्याख्यं ज्योतिर्हितं निहितमस्ति । तस्मिन्मृते मरणधर्म-
रहितेऽत एवाक्षितेऽक्षीणे लोके मां सोमाभिषवं कुर्वतं धेहि । निधेहि ।
तस्मान्मामुत्तमलोकं प्रापयितुं त्वमिन्द्राय परि स्रव ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यच्च राजा विवस्वतो यचावरोधनं दिवः ।

यचामूर्यहृतीरापस्तच्च माममृतं कृधीद्रायिंदो परि स्रव ॥८॥

यच । राजा । विवस्वतः । यच । अवरुधनं । दिवः ।

यच । अमूः । यहृतीः । आपः । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥८॥

यच्च यस्मिँल्लोके विवस्वतो विवस्वत्पुत्रो राजा भवति । यच्च च लोके दिव आदित्यस्यावरोधनं भूतानां प्रवेगनं । किंच । यच्च लोके यहृतीर्महत्योऽमूरिमा गंगाद्या आपस्तिष्ठन्ति तच्च तादृशे लोके माममृतं मरणधर्मरहितं कृधि । कुरु । मम देवत्वं प्रापयेत्यर्थः । ततः कारणात्परि स्रव ॥

॥ अथ नवमी ॥

यचानुकामं चरणं चिनाके चिदिवे दिवः ।

लोका यच्च ज्योतिष्मन्तस्तच्च माममृतं कृधीद्रायिंदो परि स्रव ॥९॥

यच । अनुऽकामं । चरणं । चिऽनाके । चिऽदिवे । दिवः ।

लोकाः । यच । ज्योतिष्मन्तः । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥९॥

यच्च चिदिवे तृतीयस्यां दिवि द्युलोके चिनाके । तच्चाधरमध्यमोत्तमभावेन चीणि स्थानानि संति । तच्च तृतीये नाक उत्तमे स्थाने दिव आदित्यस्यानुकामं कामानुगुणं चरणमस्ति । किंच यच्च यस्मिँल्लोके लोका ज्योतिष्मन्तो ज्योतिर्युक्तास्तिष्ठन्ति तच्च तादृशे लोके माममृतं कृधि । यथा ममोत्तमलोको भवति तथा त्वमिंद्राय परि स्रव ॥

॥ अथ दशमी ॥

यच्च कामा निकामाश्च यच्च ब्रध्नस्य विष्टपं ।

स्वधा च यच्च तृप्तिश्च तच्च माममृतं कृधीद्रायिंदो परि स्रव ॥१०॥

यच । कामाः । निऽकामाः । च । यच । ब्रध्नस्य । विष्टपं ।

स्वधा । च । यच । तृप्तिः । च । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥१०॥

यच्च यस्मिँल्लोके कामाः काम्यमाना देवा निकामा नितरामवश्यं प्रार्थ्यमाना

इन्द्रादयश्च विद्यन्ते । यद्वा । सूर्येण विना कर्माणि न घटन्त इति सर्वेषां कर्मणां मूलभूतस्यादित्यस्य विष्टपं सहस्रानं यच्च विद्यते तच्च लोके । स्वधानं स्वधाकारेण वा दत्तमन्नं तृप्तिस्तर्पणं हर्षणं हर्षश्च यच्च विद्यते तच्च लोके माममृतं कृधि ॥

॥ अथिकादशी ॥

यचानन्दाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद आसन्ते ।

कामस्य यचाप्राः कामास्तच्च माममृतं कृधीन्द्रियिंदो परि स्रव ॥ ११ ॥

यच । आऽनन्दाः । च । मोदाः । च । मुदः । प्रऽमुदः । आसन्ते ।

कामस्य । यच । आप्राः । कामाः । तच्च । मां । अमृतं । कृधि । इन्द्राय । इंदो इति ।

परि । स्रव ॥ ११ ॥

यच्च यस्मिँल्लोक आनन्दादय आसन्ते । तेषामल्पो भेदो द्रष्टव्यः । यच्च च लोके कामस्य काम्यमानस्य देवस्य सर्वे कामा आप्राः प्राप्ता भवन्ति तच्च माममृतं कृधि । एतच्च त्वया विना न घटत इति हे सोम त्वं परि स्रव ॥

॥ इति सप्रमस्य पंचमे सप्रविंशो वर्गः ॥

य इंदोरिति चतुर्च्चमेकादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तथा चानुक्रम्यते । य इंदोश्चतुष्कमिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

य इंदोः पवमानस्यानु धामान्यक्रमीत् ।

तमाहुः सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन इन्द्रायिंदो परि स्रव ॥ १ ॥

यः । इंदोः । पवमानस्य । अनु । धामानि । अक्रमीत् ।

तं । आहुः । सुऽप्रजाः । इति । यः । ते । सोम । अविधत् । मनः । इन्द्राय । इंदो इति ।

परि । स्रव ॥ १ ॥

पवमानस्य पूयमानस्येदोः सोमस्य धामानि स्थानानि द्रोणकलशादीनि यद्वा धामानि तेजांसि यो ब्राह्मणोऽन्वक्रमीत् अनुक्रामत्यनुगच्छति तं जनं सुप्रजाः शोभनप्रजननः कल्याणपुत्रादिप्रजायुक्त इत्याहुः ॥ नित्यमसिच्च प्रजा-मेधयोरित्यसिच्च समासांतः ॥ यः सोममभिषुणोति स पुत्रादियुक्तो भवतीत्यर्थः ।

किंच । हे सोम यो मनुष्यस्ते त्वदर्थे मनोऽविधत् करोति । यद्वा । ते त्वदीयं मनोऽविधत् परिचरति । विधतिः परिचरणकर्मा । तमपि कल्याणजनन-मित्याहुः । तस्मात्त्वं परि स्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋषे मंचकृतां स्तोमैः कश्यपोवर्धयन्गिरः ।

सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिंद्रायिंदो परि स्रव ॥२॥

ऋषे । मंचऽकृतां । स्तोमैः । कश्यप । उत्ऽवर्धयन् । गिरः ।

सोमं । नमस्य । राजानं । यः । जज्ञे । वीरुधां । पतिः । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥२॥

ऋषिः स्वात्मानं प्रत्याह । हे ऋषे सूक्तद्रष्टर्हे कश्यप आत्मन् त्वं मंचकृता-मृषीणां स्तोमैः स्तोत्रिर्गिरः स्तुतिरूपा वाच उवर्धयन् उपर्युपरि वर्धयन् राजानं सर्वेषां स्वामिनं तं सोमं नमस्य । पूजय । नमस पूजायां । नमोवरिव इति क्यच् । यः सोमो वीरुधां वनस्पतीनां पतिः पालको जज्ञे जातस्तं नमस्य । हे सोम यथात्मना सुतो भवसि तथा परि स्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सप्त दिशो नानासूर्याः सप्त होतार ऋत्विजः ।

देवा आदित्या ये सप्त तेभिः सोमाभि रक्ष न इंद्रायिंदो परि स्रव ॥३॥

सप्त । दिशः । नानाऽसूर्याः । सप्त । होतारः । ऋत्विजः ।

देवाः । आदित्याः । ये । सप्त । तेभिः । सोम । अभि । रक्ष । नः । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥३॥

सप्त दिशः । सोमो यस्यां दिशि वर्तते तद्वतिरिक्ताः सप्त भवंति । ता नाना-सूर्या नानाविधैः सूर्यरंध्रिष्ठिता ऋतवो भवंति । नानालिंगत्वाहतूनां नानासूर्य-त्वमित्याद्यानात् । यद्वा । नानासूर्या इति दिग्विशेषणं । तथा होतारो वषट्कर्तारो होचादयः सप्तर्त्विजो भवंति । किंच । सप्तादित्या अदितेः पुत्रा धाचादयो मार्ता-ण्डवर्जिता ये सप्त देवाः संति । एतच्चष्टौ पुत्रासो अदितेः । ऋग्वे० १०.७२.८. । इत्यत्र प्रपञ्चयिष्यते । हे सोम तेभिस्त्रिंदिगादिभिः सर्वैर्नोऽस्मानभि रक्ष । एतच्च त्वया विना न घटत इति तस्मादिंद्रायिंदो परि स्रव ॥

उपाकरणोत्सर्जनयोर्मंडलाद्यंतहोमे यज्ञे राजन्नित्येषा । सूचितं च । यज्ञे राजञ्छृतं हविरिति वृचाः समानी व आकूतिरित्येका । आ० गृ० ३.५.१ इति ॥

॥ तथैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

यज्ञे राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः ।

अरातीवा मा नस्तारीन्मो च नः किं चनाममदिंद्रायेंदो परि स्रव ॥४॥

यत् । ते । राजन् । शृतं । हविः । तेन । सोम । अभि । रक्ष । नः ।

अरातिऽवा । मा । नः । तारीत् । मो इति । च । नः । किं । चन । आममत् । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥४॥

हे राजन् सर्वेषां कर्मसाधनत्वेन स्वामिन् हे सोम ते त्वदर्थं शृतं पक्वं यद्ध-
विरस्ति । शृतं पाक इति निष्ठायां निपातितः । तेन हविषा नोऽस्मानभि
रक्ष । अभिपालय । तस्मात्त्वदभिरक्षितानस्मानरातीवारातिवाञ्शशुर्नोऽस्मान्मा
तारीत् । मा वधीत् । किंच नोऽस्माकं किं चन किंचिदपि धनादिकं शशुर्मो
आममत् । मा हिंसीत् । यदेतदेतैः सूक्तेरुक्तं तद्यथास्माकं भवति तथा हे इंद्रो
इंद्राय परि स्रव । एवं स्वादिष्टयेत्यादिभिरेतदेतैः सूक्तेर्बहुविधं सोममाहात्म्यमभ्य-
धायि । तस्मादैहिकामुष्मिकफलसिद्धये सोमयागः करणीय इत्युक्तं भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या नवमे मंडले
सप्तमोऽनुवाकः समाप्तं च नवमं मंडलं ॥

॥ दशमं मंडलं ॥

दशमे मंडले द्वादशानुवाकाः । तत्र प्रथमानुवाके षोडश सूक्तानि । तत्राये बृहन्निति सप्तर्चं प्रथमं सूक्तं । आश्वस्य चित्तस्यार्थं । अनादेशपरिभाषया चिष्टुप् । मंडलादिपरिभाषयामिर्देवता । तथा चानुक्रम्यते । अये सप्त चित इति ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्रयोराघेये कर्ता चैष्टुभे छंदसीदमादीन्यष्ट सूक्तान्यष्टमस्यांत्यास्तिस्रो वर्जयित्वा । सूच्यते हि । अये नयाये बृहन्नित्यष्टानामुक्तमादुक्तमास्तिस्र उद्धरेदिति चैष्टुभं । आ० ४. १३. इति ॥ प्रातरनुवाकन्यायेन तस्यैव समाम्नायस्य सहस्रावममोदेतोः शंसेदिति च ॥ होमार्थं प्रणीत आहवनीये प्राग्घोमादुपशंते ज्योतिष्मद्गुणकामिदेवताका काचिदिष्टिः । तत्राद्या याज्या । सूचितं च । इष्टिरग्निर्ज्योतिष्मान्वरुण उदग्ने शुचयस्तवाये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थात् । आ० ३. १२. इति ॥ उपाकरणोत्सर्जनयोर्मंडलादिहोमेऽप्येषा । सूचमुदाहृतं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थाच्चिर्जगन्वान्तमसो ज्योतिषागात् ।

अग्निर्भानुना रुशता स्वंग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः ॥ १ ॥

अये । बृहन् । उषसां । ऊर्ध्वः । अस्थात् । निःऽजगन्वान् । तमसः । ज्योतिषा । आ । अगात् ।

अग्निः । भानुना । रुशता । सुऽअंगः । आ । जातः । विश्वा । सद्मानि । अप्राः ॥ १ ॥

बृहन्महानेषोऽग्निरुषसामय उषसामुपरि । उषःकाले । ऊर्ध्वः प्रज्वलितः सन् ज्वालारूपेणास्थात् । तिष्ठति । ततस्तमसः । रात्रिर्नामैतत् । रात्रेर्निर्जगन्वान् निगंतः ॥ गमेः क्साविडभावे रूपं ॥ निगतो निष्क्रान्तवान् सोऽग्निर्ज्योतिषा स्वीयेन तेजसा लक्षितः सन् आगात् । गार्हपत्याद्विहित्यमाण आहवनीयं प्रत्यागच्छति । अनंतरं स्वंगः शोभनज्वालावयवो जातः कर्मार्थं समुत्पन्न एषोऽग्नी रुशता । रोचतेर्ज्वलतिकर्मण इदं रूपं । आरोचमानेन । यद्वा रुशतिर्हिसार्थः । तमसां हिंसकेन भानुना तेजसा विश्वा सद्मानि सर्वास्त्रीकान् । यद्वा सदनानि

यज्ञगृहाण्याप्राः । आपूरयति ॥ प्रा पूरणे । तिङां तिङो भवन्तीति तिपः सिबा-
देशः ॥ अच वाजसनेयकं । अये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थादित्यये ह्येष बृहन्नुषसामूर्ध्व-
स्तिष्ठति । निर्जगन्वान्तमसो ज्योतिषागादिति निर्जगन्वावाचेस्तमसो ज्योतिषेति ।
अग्निर्भानुना रुशता स्वंग इत्यग्निर्वा एष भानुना रुशता स्वंग आ जातो
विश्वा सद्यान्यप्रा इतीमे वै लोका विश्वा सद्यानि तानेष जात आपूरयति
। श० ब्राह्म० ६. ७. ३. १०. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स जातो गर्भो असि रोदस्योरमे चारुर्विभृत ओषधीषु ।

चिचः शिष्णुः परि तमांस्यस्कून् मातृभ्यो अधि कनिक्कदत्ताः ॥ २ ॥

सः । जातः । गर्भः । असि । रोदस्योः । अमे । चारुः । विऽभृतः । ओषधीषु ।

चिचः । शिष्णुः । परि । तमांसि । अस्कून् । प्र । मातृऽभ्यः । अधि । कनिक्कदत् । गाः ॥ २ ॥

हे अमे जात उत्पन्नश्चारुः कल्याणरूप ओषधीष्वोषधिविकारेष्टरणीषु विभृतो
विशेषेण मथित आहवनीयाद्यात्मना विविधं ह्रियमाण ओषधीषु वर्तमानः स त्वं
रोदस्योर्द्वावापृथिव्योर्गर्भोऽसि । गर्भो भवसि । अग्निरूप आदित्यरूपश्चेति । किंच
चिचश्चिचवर्णः काली कराली च मनोजवेत्यादिसप्तजिह्वाभिर्नानारूपः । यद्वा
चिचश्चायनीयः शिष्णुरोषधीनां शिष्णुरग्निस्तमांस्यस्कून् रात्रिवत्कृष्णाञ्जबृंश्च परि
भवसि । स्वतेजसाभिभवसि । स त्वं मातृभ्यो मातृभूताभ्य ओषधीभ्यः । अधिः पंच-
म्यर्थद्योतकः । ताभ्यः कनिक्कदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन्प्र गाः । प्रगच्छसि । प्रजायसे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विष्णुरित्था परममस्य विद्वान् जातो बृहन्मभि पाति तृतीयं ।

आसा यदस्य पयो अक्रत स्वं सचेतसो अभ्यर्चन्त्यच ॥ ३ ॥

विष्णुः । इत्था । परमं । अस्य । विद्वान् । जातः । बृहन् । अभि । पाति । तृतीयं ।

आसा । यत् । अस्य । पयः । अक्रत । स्वं । सऽचेतसः । अभि । अर्चन्ति । अच ॥ ३ ॥

विद्वान् जानानो जातः प्रादुर्भूतो बृहन्महान् विष्णुरित्येत्यमनेन प्रकारेण
विष्णुर्वापनशीलो ज्ञानादिगुणयुक्तोऽग्निरस्य मे तृतीयं चयाणां पूरकं चितं
मामभि पाति । अभिरक्षतु ॥ एकतो द्वितस्त्रित इति चयो बभूवुरिति यास्कनोक्तं ॥
किंच । अस्याग्नेः स्वमात्मीयं पय उदकमासास्येन यद्यदाक्रत कुर्वन्ति यजमाना

याचन्ते तदानीमवास्मिँल्लोके स्थिताः स्तोतारः सचेतसः समानमनस्का भूत्वा न-
मभ्यर्चन्ति । अभिष्टुवन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अत उ त्वा पितृभृतो जनिचीरन्नावृधं प्रति चरन्त्यन्नैः ।

ता ई प्रत्येषि पुनरन्यरूपा असि त्वं विष्णु मानुषीषु होता ॥ ४ ॥

अतः । उं इति । त्वा । पितृभृतः । जनिचीः । अन्नऽवृधं । प्रति । चरन्ति । अन्नैः ।

ताः । ई । प्रति । एषि । पुनः । अन्यऽरूपाः । असि । त्वं । विष्णु । मानुषीषु । होता ॥ ४ ॥

हे अग्ने अतः । उ इत्यवधारणे । अस्मादेव कारणात् पितृभृतः पितृनाम्नेन
सर्वस्य जगतो धारयिष्यः पोषयिष्यो वा जनिचीर्जनयिष्य ओषधयोऽन्नावृ-
धमन्नस्य वर्धकं त्वा त्वामन्नैर्हेतुभिः प्रति चरन्ति । परिचरन्ति । अभिगच्छन्ति ।
ततस्त्वमीमेनास्ता ओषधीः प्रत्येषि । प्रतिगच्छसि । पुनरप्यन्यरूपा जीर्णा ओष-
धीर्दावभूतस्त्वं गच्छसि । किञ्च मानुषीषु मनुष्यजातिषु विष्णु प्रजासु । यद्वा वि-
ष्णुमिहोवादि क्रियास्वभिनिविशन्तीषु मानुषीषु मनुष्यजातिषु होता देवाना-
माह्वाता होमनिष्पादको वासि । भवसि । मनुष्येषु स्थित इत्यर्थे ब्राह्मणं देवो
स्येप मर्त्येष्विति ॥

आतिथ्यायां स्विष्टकृतोऽनुवाक्या होतारमित्येषा । सूचितं च । होतारं चिचर-
यमध्वरस्य प्र प्रायमग्निर्भरतस्य शृण्व इति संयाज्ये । आ० ४. ५. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पंचमी ॥

होतारं चिचरयमध्वरस्य यज्ञस्य यज्ञस्य केतुं रुशंतं ।

प्रत्यर्धि देवस्य देवस्य महा श्रिया त्वं अग्निमतिथिं जनानां ॥ ५ ॥

होतारं । चिचरयं । अध्वरस्य । यज्ञस्य । यज्ञस्य । केतुं । रुशंतं ।

प्रतिऽअर्धि । देवस्य । देवस्य । महा । श्रिया । तु । अग्निं । अतिथिं । जनानां ॥ ५ ॥

अध्वरस्य यज्ञस्य होतारमेतन्नामानमृत्विजं । यद्वा होतारं देवानामाह्वातारं
चिचरयं नानारूपरथमध्वरस्य रक्षोभिरहिंसितस्य यज्ञस्य सर्वस्य यज्ञस्य केतुं
प्रज्ञापकं पताकास्थानीयं वा रुशंतं श्वेतवर्णं महा स्वमहत्त्वेन देवस्य देवस्य
सर्वेषां देवानामर्धिमिदं प्रति भवन्तं । यासर्वेषामर्धिमिदं प्रतीति ब्राह्मणं । तादृशं

जनानां यजमानानामतिथिमतिथिवत्पूज्यमग्निं तु क्षिप्रं श्रिया श्रियोऽर्थं वयं
स्तुमः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स तु वस्त्राण्यध पेशनानि वसानो अग्निर्नाभा पृथिव्याः ।

अरूषो जातः पदे इळायाः पुरोहितो राजन्यक्षीह देवान् ॥ ६ ॥

सः । तु । वस्त्राणि । अध । पेशनानि । वसानः । अग्निः । नाभा । पृथिव्याः ।

अरूषः । जातः । पदे । इळायाः । पुरःऽहितः । राजन् । यक्षि । इह । देवान् ॥ ६ ॥

हे राजन् दीप्यमानाग्ने वस्त्राण्याच्छादकानि तेजांसि । अधापि च पेशनानि
तेषां तेजसां कार्ण्यशौक्यादीनि रूपाणि । यद्वा । अधानंतरं पेशनानि । पेश
इति हिरण्यनाम । हिरण्यवत् । हिरण्यसदृशानि भास्वराणि तेजांसि वसान
आच्छादयन् पृथिव्या नाभा नाभौ नाभिस्थानीय इलायास्पद उत्तरवेद्यां । एतद्वा
इलायास्पदं यदुत्तरवेदिनाभिरित्याश्चानात् । तस्यां जातः समुत्पन्नोऽरूप आरोच-
मानो योऽग्निरेवंविधोऽसि स त्वं पुरोहितः पुरतो निहितः पूर्वस्यां दिश्याहव-
नीयायतने स्थापितः सन् इहास्मिन्यज्ञे देवानिन्द्रादीन्यज । पूजय ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ हि द्यावापृथिवी अग्ने उभे सदा पुत्रो न मातरां ततंथ ।

प्र यात्यच्छोऽगतो यविष्ठाया वह सहस्येह देवान् ॥ ७ ॥

आ । हि । द्यावापृथिवी इति । अग्ने । उभे इति । सदा । पुत्रः । न । मातरां । ततंथ ।

प्र । याहि । अच्छ । उगतः । यविष्ठ । अथ । आ । वह । सहस्य । इह । देवान् ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वमुभे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्या सदा सर्वदा ततंथ । आतेनिथ ।
स्वतेजोभिर्विस्तारयसि खलु ॥ वभूषाततंथेति थलि निपातितः ॥ तच्च दृष्टांतः ।
पुत्रो न । यथा पुत्रो मातरा मातापितरौ क्षीणी धनस्तनोति तद्वत् । किंच हे
यविष्ठ युवतम स त्वमुगतः कामयमानानच्छाभिलक्ष्य प्र याहि । प्रकर्षणागच्छ ।
अथानंतरं हे सहस्य सहसो बलस्य पुत्र हे अग्ने त्वमिहास्मदीये यज्ञे देवानि-
न्द्रादीना वह । प्रापय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकोनविंशो वर्गः ॥

पिप्रीहीति सप्तचं द्वितीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पिप्रीहीत्यनुक्रांतं ॥
प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तः सूक्तविनियोगः ॥ दर्शपूर्णमासयोराद्या स्विष्टकृ-
तोऽनुवाक्या । सूचितं च । अथ स्विष्टकृतः पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठेत्य-
नुवाक्या । आ० १. ६. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठ विद्वाँ ऋतूँऋतुपते यजेह ।

ये दैव्यां ऋत्विजस्तेभिरग्रे त्वं होतृणामस्यायजिष्ठः ॥ १ ॥

पिप्रीहि । देवान् । उशतः । यविष्ठ । विद्वान् । ऋतून् । ऋतुऽपते । यज । इह ।

ये । दैव्याः । ऋत्विजः । तेभिः । अग्रे । त्वं । होतृणां । असि । आऽयजिष्ठः ॥ १ ॥

हे यविष्ठ युवतमाग्रे उशतः स्तुतीः श्रोतुं कामयमानान्देवान्पिप्रीहि । हविर्भिः
प्रीणय । हे ऋतुपते ऋतूनां देवयागकालानां स्वामिन्नग्रे ऋतून्यागकालान्विद्वान्
जानानस्त्वमिहास्मिन्यज्ञे तान्यज । पूजय । किंच । हे अग्रे दैव्या देवेषु भवा
अग्निर्होताश्विनावध्वर्यू त्वष्टाग्नीन्मिच उपवक्तेत्यचोक्ता ये ऋत्विजः संति तेभिस्तैः
सह देवान्यज । यद्वा दैव्या देवेषु भवा ऋत्विज आश्वलायनेनोक्ताश्वद्रमा ब्रह्मा-
दित्योऽध्वर्युः पर्जन्य उद्गातेति । तैः सह यज । यस्मात्त्वं होतृणां मध्य आयजिष्ठ
आभिमुख्येन देवानां यष्टतमोऽसि । भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वेषि होचमुत पोचं जनानां मंधातासि द्रविणोदा ऋतावा ।

स्वाहा वयं कृणवामा हवीषि देवो देवान्यजत्वग्निर्हन् ॥ २ ॥

वेषि । होचं । उत । पोचं । जनानां । मंधाता । असि । द्रविणऽदाः । ऋतऽवा ।

स्वाहा । वयं । कृणवाम । हवीषि । देवः । देवान् । यजतु । अग्निः । अर्हन् ॥ २ ॥

हे अग्रे जनानां यजमानार्थं होचं होतुः कर्म तेन क्रियमाणं स्तोचं वेषि ।
कामयसे । उतापि च पोचं पोतुः कर्म तेन क्रियमाणां स्तुतिं कामयसे । किंच
मंधाता मेधावी ऋतवान् सत्यवांस्त्वं द्रविणोदा असि । धनस्य प्रदाता भवसि ।
अथ परोक्षकृतः । वयं देवेभ्यो हवीषि स्वाहा कृणवाम । स्वाहा करवाम ।
प्रयच्छाम । ततो देवो दीप्यमानोऽर्हन् प्रशंस्यो यजमानयोग्यो वाग्निर्देवान्यजतु ।
तैर्हविर्भिः पूजयतु ॥

दर्शपूर्णमासातिपत्यादौ निमित्ते पाथिकृतीष्टिः कर्तव्या । तथा देवानामित्येषा याज्या । सूचितं च । वेत्था हि वेधो अध्वन आ देवानामपि पंथामगन्म । आ० ३.१०. । इति ॥ प्रायणीयायामपेवैव याज्योदयनीयायां सैवानुवाक्या । सूचितं च । अग्रे नय सुपथा राये अस्माना देवानामपि पंथामगन्म । आ० ४.३. । इति । विपरीताश्च याज्यानुवाक्या इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

आ देवानामपि पंथामगन्म यच्छक्रवाम तदनु प्रवोळ्हुं ।

अग्निर्विद्वान्स यजात्सेदु होता सो अध्वरान्स ऋतून्कल्पयाति ॥ ३ ॥

आ । देवानां । अपि । पंथां । अगन्म । यत् । शक्रवाम । तत् । अनु । प्रवोळ्हुं ।

अग्निः । विद्वान् । सः । यजात् । सः । इत् । ऊं इति । होता । सः । अध्वरान् । सः ।

ऋतून् । कल्पयाति ॥ ३ ॥

देवानां देवलोकादिगमनसाधनं देवानां स्वभूतं पंथां पंथानं तमपि वैदिकमार्गं वयमागन्म । आगतवन्तो भवेम । येन देवान्प्राप्नुमः । तथा वयं यत्कर्मानुष्ठातुं शक्रवाम शक्रुमः समर्था भवामस्तत्कर्मानुक्रमेण प्रवोळ्हुं प्रकर्षेण वोढुं समाग्निं प्रापयितुं समर्था भवेम । अनन्तरं विद्वान् तं पंथानं जानानः सोऽग्निर्यजात् । देवान्यजतु । सेदु स एव खलु होता मनुष्याणां होमनिष्पादकः । ततः स एवाग्निरध्वरान्यज्ञान् किञ्च ऋतून् कालान्कल्पयाति । कल्पयतु । करोतु ॥

व्रतातिपत्तौ व्रातपतीष्टिः कर्तव्या । तच्च यज्ञो वयमित्येषा याज्या । सूचितं च । त्वमग्रे व्रतपा असि यज्ञो वयं प्रमिनाम व्रतानि । आ० ३.१३. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

यज्ञो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ।

अग्निष्टद्विष्मा पृणति विद्वान्येभिर्देवाँ ऋतुभिः कल्पयाति ॥ ४ ॥

यत् । वः । वयं । प्रमिनाम । व्रतानि । विदुषां । देवाः । अविदुः । तरासः ।

अग्निः । तत् । विष्मं । आ । पृणति । विद्वान् । येभिः । देवान् । ऋतुभिः । कल्पयाति ॥ ४ ॥

हे देवा अविदुष्टरासोऽविद्वत्तरा अत्यन्तमजानन्तो वयं युष्माकं यत् यत्किञ्चि-

वृत्तानि कर्माणि विदुषां भवतां जानतामेव प्रमिनाम प्रहिंसितवन्तः । भवत्सु जानत्सु नित्यनैमित्तिककर्माणि विलोपितवन्त इत्यर्थः । विद्वान् एतत्सर्वं जाना-
नोऽग्निः स्वष्टकृत्तद्विष्टं सर्वं कर्मजातमा पृणति । आपूरयतु । फलसहितं
करोत्वित्यर्थः । केनापूरयतु तच्चाह । येभिर्ऋतुभिर्यागयोग्यैः कालैर्देवान्कल्पयति
कल्पयति कर्मागभावाय समर्थयति तैरापूरयतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यत्पाक॒षा मन॑सा दीनद॒क्षा न य॒ज्ञस्य॑ मन्व॒ते मर्त्या॑सः ।

अग्नि॑ष्टोता ऋतु॒विद्विजान॑न्यजि॒ष्ठो देवाँ ऋतु॑णो य॒जाति ॥ ५ ॥

यत् । पा॒कऽचा । मन॑सा । दी॒नऽद॒क्षाः । न । य॒ज्ञस्य॑ । मन्व॒ते । मर्त्या॑सः ।

अग्निः । तत् । होता । ऋतु॒ऽवित् । वि॒जान॑न् । यजि॒ष्ठः । दे॒वान् । ऋतु॑ऽणः । य॒जाति ॥ ५ ॥

दीनदक्षा दीनबला दीनोत्साहा वा मर्त्यासो मर्त्या मनुष्या ऋत्विजः पाकचा
पाकेन ॥ बहुलयहणादस्मादपि तृतीयार्थे चाप्रत्ययः ॥ पाकेन पक्त्येन वि-
शिष्टज्ञानरहितनाल्येन वा मनसा युक्ताः संतो यज्ञसंबन्धि यत्कर्म न मन्वते न
जानन्ति तत्कर्म विजानन् होता देवानामाह्वाता होमनिष्पादको वा ऋतुवित्
कर्मविद्यजिष्ठो देवानामतिशयेन यथा सोऽग्निः स्वष्टकृत् ऋतुण ऋतावृता स्वे
स्वे यागयोग्ये काले देवान्यजाति । यजतु । हविर्भिः पूजयतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वेषां ह्यध्वराणामनीकं चित्रं केतुं जनिता त्वा जजान ।

स आ यजस्व नृवतीरनु क्षाः स्पर्हा इषः क्षुमतीर्विश्वजन्याः ॥ ६ ॥

विश्वेषां । हि । अध्व॒राणां । अनी॑कं । चि॒त्रं । के॒तुं । जनि॑त । त्वा । ज॒जान ।

सः । आ । य॒ज॒स्व । नृ॒ऽवतीः । अनु॑ । क्षाः । स्पर्हाः । इषः । क्षु॒ऽमतीः । विश्व॑ऽज॒न्याः ॥ ६ ॥

हे अग्ने विश्वेषां सर्वेषामध्वराणां यज्ञानामनीकं मुखं प्रधानं चित्रं चायनोयं
नानारूपं केतुं प्रज्ञापकं त्वा त्वां जनिता जनयिता प्रजापतिर्यजमानो वा
जजान । जनयामास । उत्पादितः स त्वं नृवतीदासादियुक्ताः क्षाः । पृथिवी-
नामैतत् । क्षयंत्यचेति क्षा भूमिः । अन्वा यजस्व । अनुप्रयच्छ । यज्ञा । नृवतीर्नृभिः
संस्कृतानि क्षा अनु पृथिवी वेदिलक्षणांमनुगतानि वेद्यामासादितानि स्पर्हाः

स्पृहणीयानि क्षुमतीः स्तुतिमंचलक्षणशृष्ट्वन्ति विश्वजन्याः सर्वजनहितानि
वृष्ट्यन्नेहेतुत्वात् तानीषोऽन्नानि हविल्लक्षणानि यजस्व । देवेभ्यः प्रयच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वापस्त्वष्टा यं त्वा सुजनिमा जजान ।

पंथांमनु प्रविद्वान्पितृयाणं द्युमदग्ने समिधानो वि भाहि ॥ ७ ॥

यं । त्वा । द्यावापृथिवी इति । यं । त्वा । आपः । त्वष्टा । यं । त्वा । सुऽजनिमा । जजान ।

पंथां । अनु । प्रऽविद्वान् । पित्रुऽयानं । द्युऽमत् । अग्ने । संऽइधानः । वि । भाहि ॥ ७ ॥

हे अग्ने यं त्वा त्वां द्यावापृथिवी जनितवत्यौ । आदित्यात्मनाग्न्यात्मना वा ।
तथा यं त्वामापो मेघोदरगता विद्युदात्मना स्थितं जनितवत्यः । यद्वाप इत्यंत-
रिक्षनाम । द्यावापृथिवी अंतरिक्षं चेमे चयो लोका यं त्वामजीजनन् । किंच
सुजनिमा शोभनजननस्त्वष्टा प्रजापतिर्यं त्वां जजान जनयामास हे अग्ने पितृयाणं
पितरो येन मार्गेण गच्छन्ति तं पंथां हविर्वहनमार्गमनु प्रविद्वान् प्रजानंस्त्वं
समिधानः समिध्यमानः सन् द्युमदीप्रियुक्तं यथा भवति तथा वि भाहि ।
विशेषेण दीप्यसे ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चिंगो वर्गः ॥

इनो राजन्निति सप्तमं तृतीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । इन इत्यनुक्रांतं ।
प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इनो राजन्नरतिः समिद्धो रौद्रो दद्याय सुषुमाँ अर्दग्निं ।

चिकिद्धि भाति भासा बृहतासिक्कीमेति रुगंतीमपाजन् ॥ १ ॥

इनः । राजन् । अरतिः । संऽइद्धः । रौद्रः । दद्याय । सुषुऽमान् । अर्दग्निं ।

चिकित् । वि । भाति । भासा । बृहता । असिक्की । एति । रुगंती । अपऽअजन् ॥ १ ॥

हे राजन् दीप्यमानाग्ने त्वमिन ईश्वरः सर्वस्य भवसि । अथ परोक्षः । अर-
तिर्हविरादाय देवान्प्रति गन्ता समिद्धः संदीप्तो रौद्रः शत्रूणां भयंकरः सुषुमान् ।
ओषध्यात्मना स्थितोऽंशुः सुषु सूयत इति सुषुः सोमः । तेन तद्वान् शोभनप्रसवो
वा सोऽग्निर्देष्टाय यजमानानां धनादिवृद्ध्यर्थमर्दग्निं । सर्वैर्हृश्यते । किंच । चिकित्

सर्वं जानानोऽग्निर्वि भाति । विशेषेण दीप्यते । तथा बृहता महता भासा तेजसा ज्वालालक्षणेनासिक्री रात्रिमेति । सायंहोमसिद्धर्थमेव गच्छति । किं कुर्वन् रुशती श्वेतवर्णी दीप्तिमपाजन् अपगमयन् रात्रिं गच्छति । सामर्थ्याद्रात्रिं परित्यजन् उषसं प्रातर्होमसिद्धर्थं गच्छतीत्यर्थो लक्ष्यते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कृष्णां यदेनीमभि वर्षसा भूजनयन्योषां बृहतः पितुर्जा ।

ऊर्ध्वं भानुं सूर्यस्य स्तभायन् दिवो वसुभिररतिर्वि भाति ॥ २ ॥

कृष्णां । यत् । एनीं । अभि । वर्षसा । भूत् । जनयन् । योषां । बृहतः । पितुः । जां ।

ऊर्ध्वं । भानुं । सूर्यस्य । स्तभायन् । दिवः । वसुऽभिः । अरतिः । वि । भाति ॥ २ ॥

सोऽग्निर्यद्यदा कृष्णां कृष्णवर्णामेनी गच्छन्ती रात्रिं वर्षसात्मीयेन ज्वालालक्षणेन रूपेणाभि भूत् अभिभवति । किं कुर्वन् बृहतो महतः पितुः सर्वस्य जगतः पालयितुः पितृभृताद्वादित्याज्जां जायमानां योषामुषसं जनयन् अभिभ्यंजयन् । तदानीमरतिर्गमनशीलोऽग्निर्दिवो द्युलोकस्य वसुभिर्वासयितृभिराच्छादकैः संधुक्षणसमर्थरात्मीयैस्तेजोभिः सूर्यस्य भानुं दीप्तिमूर्ध्वमुपरिष्ठात् स्तभायन् स्तभयन् वि भाति । विशेषेण दीप्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

भद्रो भद्रया सचमान आगात्स्वसारं जारो अभ्येति पश्चात् ।

सुप्रकेतर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्नुगं द्विर्वर्णैरभि राममस्यात् ॥ ३ ॥

भद्रः । भद्रया । सचमानः । आ । अगात् । स्वसारं । जारः । अभि । एति । पश्चात् ।

सुऽप्रकेतः । द्युऽभिः । अग्निः । विऽतिष्ठन् । रुशन्तऽभिः । वर्णैः । अभि । रामं । अस्यात् ॥ ३ ॥

भद्रो भजनीयः कल्याणो भद्रया भजनीयया दीप्नोषसा वा सचमानः सेव्यमानः संगच्छमानो वाग्निरागात् । आजगाम । गाहपत्यादाहवनीयमागच्छति । ततः पश्चाज्जारो जरयिता शबूणां सोऽग्निः स्वसारं स्वयंसारिणी भगिनी वागतामुषसमभ्येति । अभिगच्छति । तथा सुप्रकेतैः सुप्रज्ञानैर्द्युभिर्दीप्तिस्तेजोभिः सह वितिष्ठन् सर्वतो वर्तमानः सोऽग्नी रुशद्भिः श्वेतवर्णैर्वारकैरात्मीयैस्तेजोभी रामं कृष्णं शर्वरं तमोऽभ्यस्यात् । सायंहोमकालेऽभिभूय तिष्ठति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अस्य यामासो बृहतो न वमूनिंधाना अग्नेः सख्युः शिवस्य ।

ईङ्स्य वृणो बृहतः स्वासो भामासो यामन्नक्तवश्चिकिचे ॥ ४ ॥

अस्य । यामासः । बृहतः । न । वमून् । इंधानाः । अग्नेः । सख्युः । शिवस्य ।

ईङ्स्य । वृणः । बृहतः । सुऽआसः । भामासः । यामन् । अक्तवः । चिकिचे ॥ ४ ॥

बृहतो महतोऽस्याग्नेः संबन्धिन इंधाना दीप्यमाना यामासः । यांति गच्छंतीति यामा रश्मयः । न वमून् स्तुतिकारिणो जनान् न बाधन्ते किंतु सख्युः स्तुत्यस्तो-
तृत्वयष्टयष्टयलक्षणेन सख्येन सखिभूतस्य शिवस्य कल्याणस्य भक्तानां सुख-
करस्येद्व्यस्य स्तोतव्यस्य वृणः कामानां वर्षितुर्बृहतो महतः स्वासः शोभनास्य-
स्यास्याग्नेः स्वभूता अक्तवस्तमांस्यंजंतोऽपगमयन्त आहुतिभिः संगता वा भामासः ।
भाम क्रोधे । तीक्ष्णा अप्रसह्या रश्मयो यामन् । याति देवान्प्रति तर्पणाय यांति
देवा एतं प्रत्यंगभावायेति यामा यज्ञः । तस्मिच्चिकिचे । सर्वतो जज्ञिरे । प्रथिता
अभूवन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स्वना न यस्य भामासः पवन्ते रोचमानस्य बृहतः सुदिवः ।

ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैः क्रीकृमद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षति द्यां ॥ ५ ॥

स्वनाः । न । यस्य । भामासः । पवन्ते । रोचमानस्य । बृहतः । सुऽदिवः ।

ज्येष्ठेभिः । यः । तेजिष्ठैः । क्रीकृमत्ऽभिः । वर्षिष्ठेभिः । भानुऽभिः । नक्षति । द्यां ॥ ५ ॥

रोचमानस्य दीप्यमानस्य बृहतो महतः सुदिवः शोभनदीप्तेर्वा यस्याग्नेः स्वभूता
भामासः । भा दीप्ता । दीप्ता रश्मयः स्वना न स्वन्तं मरुत इव पवन्ते सर्वतः
शब्दं कुर्वन्तो गच्छन्ति । किंच योऽग्निर्ज्येष्ठेभिरत्यन्तं प्रशस्तस्तेजिष्ठेस्तेजस्वि-
तमैः क्रीकृमद्भिः क्रीडनवद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्वृद्धतमैर्भानुभिरात्मीयस्तेजोभिर्द्यां द्युलोकं
नक्षति व्याप्नोतीति स त्वं देवानावहेत्युत्तरेण संबन्धः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्य शुष्मासो ददृशानपवेर्जहमानस्य स्वनयन्नियुद्धिः ।

प्रत्नेभिर्यो रुग्द्विर्देवतमो वि रेभद्विररतिर्भाति विभ्वा ॥ ६ ॥

अस्य । शुष्मासः । दहशानऽपवेः । जेहमानस्य । स्वनयन् । नियुत्ऽभिः ।

प्रत्नेभिः । यः । रुशत्ऽभिः । देवऽतमः । विरेभत्ऽभिः । अरतिः । भाति । विऽभ्वा ॥ ६ ॥

दहशानपवेर्दर्शनीयज्वालाग्नेः । यद्वा । पविर्वज्र आयुधं । दृश्यमानायुधस्य जेहमानस्य । जेहतिर्गतिकर्मा । हविरादाय देवान्प्रति गच्छतोऽस्याग्नेः स्वभूताः शुष्मासः शोषका नियुद्धिः । नियुतो वायोरिति वायोरश्वा नियुतः । तद्युक्तैर्वायुभिः संयुक्ता रश्मयः स्वनयन् । गच्छायन्ते । किञ्च देवतमो देवानां मुख्योऽरतिर्गता विभ्वा विभवनशीलो महान् योऽग्निः प्रत्नेभिः पुराणे रुशद्भिः श्वेतवर्णे रेभद्भिः गच्छायमानैस्तेजोभिर्वि भाति । विविधं दीयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स आ वक्षि महि न आ च सत्ति दिवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः ।

अग्निः सुतुकः सुतुकेभिरश्वे रभस्वद्भि रभस्वाँ एह गम्याः ॥ ७ ॥

सः । आ । वक्षि । महि । नः । आ । च । सत्ति । दिवः । स्पृथिव्योः । अरतिः । युवत्योः ।

अग्निः । सुऽतुकः । सुऽतुकेभिः । अश्वैः । रभस्वत्ऽभिः । रभस्वान् । आ । इह । गम्याः ॥ ७ ॥

हे अग्ने स तादृशस्त्वं नोऽस्मदीये यज्ञे महि महान् देवानां वक्षि । आवह प्रापय । किञ्च युवत्योः परस्परं मिश्रितयोस्तरुणयोर्वा दिवस्पृथिव्योर्द्वावापृथिव्योर्मध्येऽरतिरग्निः सूर्यात्मना गता त्वमा सत्ति । अस्माकं यज्ञमासीद । तथा सुतुकः । तुकिर्गत्यर्थः । सुगमः स्तोतृभिर्यष्टृभिश्च सुखेन प्राप्नोष्यः । रभस्वान्वेगवानग्निरंगनादिगुणयुक्तस्त्वं सुतुकेभिः सुगमे रभस्वद्भिर्वेगवद्भिरश्वे रोहिदाख्यैः सहेहास्मदीये यज्ञे आ गम्याः । आगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकचिंशो वर्गः ॥

प्र त इति सप्तचं चतुर्थं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र त इत्यनुक्रांतं ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र ते यक्षि प्र त इयमि मन्म भुवो यथा वंद्यो नो हवेषु ।

धन्वन्निव प्रपा असि त्वमग्न इयस्त्वे पूरवे प्रत्न राजन् ॥ १ ॥

प्र । ते । य॒क्षि । प्र । ते । इ॒य॒र्मि । म॒न्म । भु॒वः । य॒था । व॒न्द्यः । नः । ह॒वेषु ।

ध॒न्वन्ऽइ॒व । प्र॒पा । अ॒सि । त्वं । अ॒ग्ने । इ॒य॒क्ष्वे । पू॒रवे । प्र॒त्न । रा॒जन् ॥ १ ॥

हे अग्ने ते तुभ्यं हविः प्र यक्षि । प्रयच्छामि । यजिर्दानार्थः । तथा मन्म मनीषां स्तुतिं ते त्वर्थं प्रेयर्मि । प्रेरयामि । प्रोच्चारयामि । वन्द्यः सर्वैर्वदनीयस्त्वं नोऽस्मदीयेषु हवेषु देवाह्वानेषु यथा त्वं संनिहितो भुवो भवसि तथा हविः प्रयच्छामि स्तौमि च । हे प्रत्न पुराण राजन् सर्वस्य जगतः स्वामिन् हे अग्ने स त्वमियक्ष्वे यष्टुमिच्छते पूरवे । पूरुरिति मनुष्यनाम । मनुष्याय यजमानाय हविर्भिर्देवान्पूरयिचे जनाय धन्वन्निव प्रपा असि । यथा धन्वन् धन्वनि मरौ निरुदकप्रदेशे प्रपा । प्रपिबन्त्यचेति प्रपा । सा यथोदकप्रदानेन जनेभ्यः सुखदा भवति एवं त्वं धनदानेन तस्मै सुखदाता भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यं त्वा जना॑सो अ॒भि संच॑रंति गा॒वं उ॒ष्णमि॒व व्र॑जं य॒विष्ट ।

द॒ृतो दे॒वाना॑म॒सि म॒र्त्याना॑म॒न्तर्म॒हो॑श्चर॒सि रोच॑नेन ॥ २ ॥

यं । त्वा । जना॑सः । अ॒भि । संऽच॑रंति । गा॒वः । उ॒ष्णऽइ॒व । व्र॑जं । य॒विष्ट ।

द॒ृतः । दे॒वानां॑ । अ॒सि । म॒र्त्यानां॑ । अ॒न्तः । म॒हान् । च॒र॒सि । रोच॑नेन ॥ २ ॥

हे यविष्ट युवतमाग्ने यं त्वा त्वां जनासो जना यजमानाः फलप्राप्त्यर्थमभि संचरंति । अभितः परिचरंति । सेवन्ते । तत्र दृष्टान्तः । गाव उष्णमिव । यथा गावः शीतार्त्ता उष्णं शीतजनितदुःखापनोदनार्थमुष्णं व्रजं गोष्ठमभि गच्छन्ति तद्वत् । स त्वं देवानामिन्द्रादीनां मर्त्यानां मनुष्याणां च दृतोऽसि हविःप्रापणद्वारा । ततो महास्त्वमन्तर्द्यावापृथिव्योर्मध्ये हवीष्यादाय रोचनेनांतरिक्षेण लोकेन चरसि । गच्छसि । तं त्वां स्तुम इति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शि॒शुं न त्वा जे॒न्यं व॒र्धय॑ती मा॒ता बि॒भर्ति॑ स॒चन॑स्यमा॒ना ।

ध॒नो॒रधि॑ प्र॒वता॑ या॒सि ह॒र्यन् जिगी॑षसे प॒शुरि॒वाव॑मृष्टः ॥ ३ ॥

शि॒शुं । न । त्वा । जे॒न्यं । व॒र्धय॑ती । मा॒ता । बि॒भर्ति॑ । स॒चन॑स्यमा॒ना ।

ध॒नोः । अ॒धि । प्र॒वता॑ । या॒सि । ह॒र्यन् । जिगी॑षसे । प॒शुऽइ॒व । अ॒व॑मृष्टः ॥ ३ ॥

हे अग्ने जेन्यं जयशीलं त्वा त्वां शिशुं न पुत्रमिव वर्धयंती पोषयंती माता
पृथिवी सचनस्यमाना संपर्कमिच्छंती सती विभर्ति । धारयति । स त्वं हर्यन्
कामयमानस्तस्मिँल्लोके धनोरधि । अधिः सप्तम्यर्थद्योतकः । अंतरिक्षात्मवता
प्रवणेन मार्गेण यासि । यज्ञं प्रत्यागच्छसि । किंच त्वमवसृष्टो यष्टृभिर्हविरादाय
जिगीषसे । देवान्प्रति गंतुमिच्छसि । कथमिव । पशुरिव । यथा विमुक्तः
पशुर्गोष्ठं प्रत्यागच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मू॒रा अ॒मूर॒ न व॒यं चि॒कित्वो॒ महि॒त्वम॒ग्ने त्वम॑ंग॒ वित्से॒ ।

श॒ये व॒व्रिश्च॑रति जि॒ह्वा॒याद॒न्नेरि॒त्यते॒ युव॑तिं वि॒श॒पतिः॒ सन् ॥ ४ ॥

मू॒राः । अ॒मूर॒ । न । व॒यं । चि॒कित्वः॒ । म॒हिऽत्वं । अ॒ग्ने । त्वं । अ॒ंग॒ । वित्से॒ ।

श॒ये । व॒व्रिः । च॒रति॒ । जि॒ह्वा॒या । अ॒दन् । रे॒रि॒त्यते॒ । युव॑तिं । वि॒श॒पतिः॒ । सन् ॥ ४ ॥

हे अमूर अमूढ अत एव चिकित्वश्चेतनवन् हे अग्ने मूरा मूढा वयं तव
माहात्म्यं न जानीमः । किंतु हे अग्ने त्वमंग । अंगेति निपात एवार्थे । त्वमेव
तव महित्वं माहात्म्यं वित्से । जानासि । त्वन्नः कोऽन्यो वेदितुमर्हति । किंच ।
वव्रिर्जीर्णं ओषधीसंगः शये । शेते । तिष्ठति । यद्वा । वव्रिरिति रूपनाम सा-
मर्थ्याच्चांतर्णीतिमत्वर्थे द्रष्टव्यं । आहवनीयाख्येन रूपेण रूपवान् । शये । चरति ।
अथ जिह्वाया ज्वालाख्ययादन् हवींषि भक्षयन् चरति । अग्न्यभेदादनिघातः ।
किंच विशपतिर्विशं स्वामी सन्नमिर्युवतिमात्मनो मिश्रयिचीमाहुतिं दीर्घप्रमृतया
ज्वालाया जिह्वाया रेरित्यते । अत्यर्थं लेढि । आस्वादयति ॥ लिह आस्वादने ।
यडि रूपं ॥ यद्वा । सोऽग्निर्युवतिं तरुणी जीर्णांषधिकां पृथिवीमास्वादयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कू॒चिज्जा॑यते॒ सन॑यासु॒ न॒ष्यो॒ वने॒ तस्थौ॒ प॒लितो॒ धूम॑केतुः ।

अ॒स्त्रा॒तापो॒ वृष॑भो न प्र वेति॒ सचे॑तसो॒ यं प्र॒णय॑न्त॒ मर्ताः॒ ॥ ५ ॥

कूऽचि॒त् । जा॒यते॒ । सन॑यासु । न॒ष्यः । वने॒ । त॒स्थौ॒ । प॒लितः॒ । धूमऽके॑तुः ।

अ॒स्त्रा॒ता । आ॒पः । वृष॑भः । न । प्र । वेति॒ । सऽचे॑तसः । यं । प्रऽन॑यन्त॒ । मर्ताः॒ ॥ ५ ॥

नष्यो नवतरः स्तुत्यो वाग्निः कूचित् क्वचित्प्रदेशे जायते । कुच । सनयासु

पुराणीषु जीर्णास्वोषधीश्चरणयोः । तथा पलितः पालयिता श्वेतवर्णो धूमके-
तुर्धूमप्रज्ञानोऽग्निर्वने सर्वस्मिन्नरण्ये तस्थौ । तिष्ठति । यद्वा वन उदके मेघगते
विद्युदात्मना तिष्ठति च । अस्नाता स्नानमकुर्वन् अनपेक्षितस्नानः सर्वदाशुद्धः
सोऽग्निरापः । सुव्यत्ययः । अप उदकानि शान्त्यर्थं प्र वेति । प्रगच्छति । तच्च
दृष्टान्तः । वृषभो न । यथा वृषभस्तृष्णोपशमनार्थमरण्यमध्यस्थान्युदकानि प्रगच्छति
तद्वत् । मर्ता मनुष्या ऋत्विजः सचेतसः समानमनस्काः समानप्रज्ञानाः संतो
यमग्निं प्रणयन्त । हविर्भिः प्रीणयन्ति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तनूत्यजैव तस्करा वनगू रणनाभिर्दणभिरभ्यधीतां ।

इयं ते अग्ने नव्यसी मनीषा युस्त्वा रथं न शुचयद्भिरंगैः ॥ ६ ॥

तनूत्यजाऽइव । तस्करा । वनगू इति । रणनाभिः । दणऽभिः । अभि । अधीतां ।

इयं । ते । अग्ने । नव्यसी । मनीषा । युस्त्व । रथं । न । शुचयत्ऽभिः । अंगैः ॥ ६ ॥

हे अग्ने वनगू वनगामिनौ तनूत्यजा चौर्ये मर्तु कृतनिश्चयौ धृष्टौ तस्करा
तस्करौ यथा पथिकं मोषणार्थं रज्ज्वा बद्धाकृष्य च क्वचित्प्रदेगे स्थापयतः । तद्वत् ।
तथा यास्कः । तनूत्यक् तनूत्यक्ता वनगू वनगामिनावग्रिमंथनी वाहू तस्करा-
भ्यामुपमिमीते । नि० ३. १४. । इत्यादि । अधीतां ॥ दधातेर्लुङि मिचो लुकि छंदस्यु-
भयथेति तस आर्धधातुकत्वेन ङित्वाद्भुमास्थेतीकारः ॥ ततो हे अग्ने ते त्वदर्थं
नव्यसी नवतरेयं मनीषा स्तुतिर्मया क्रियते । एतज्ज्ञात्वा शुचयद्भिः सर्वे प्रका-
शयद्भिरात्मीयिरंगैस्तेजोभिरात्मानं मदीयं यज्ञं प्रति युस्त्व । योन्नय । कथमिव ।
रथं न । यथा रथमश्वैः संयोजयन्ति तद्वत् ॥

उत्वासंभरणीयेष्टावग्नेर्ब्रह्मखतो याज्या ब्रह्म च त इत्येषा । सूचितं च । ब्रह्म
च ते जातवेदो नमश्च पुरुषायग्ने पुरुषा त्वाया । आ० ४. १. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते सप्तमी ॥

ब्रह्म च ते जातवेदो नमश्चैयं च गीः सदमिद्वर्धनी भूत् ।

रक्षा णो अग्ने तनयानि तोका रक्षोत नस्तन्वोऽअप्रयुच्छन् ॥ ७ ॥

ब्रह्म । च । ते । जातऽवेदः । नमः । च । इयं । च । गीः । सद । इत् । वर्धनी । भूत् ।

रक्ष । नः । अग्ने । तनयानि । तोका । रक्ष । उत । नः । तन्वः । अप्रऽयुच्छन् ॥ ७ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाये ते त्वदर्थं ब्रह्मास्माभिर्दीयमानं हवीरूपमन्नं वर्धनी वर्धनं भूत् । भवतु । तथा नमो नमस्कारश्च । किंचेयमिदानीं क्रियमाणेषा स्तुतिः सदमित् सदैव वर्धनी वर्धयित्री भूत् । भवतु । तस्माद्दे अग्रे नोऽस्माकं तनयानि पुत्रान् तोका पौत्रांश्च रक्ष । पालय । उतापि चाप्रयुञ्छन् अप्रमाद्यस्त्वं नोऽस्माकं तन्वोऽङ्गानि रक्ष ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वाविंशो वर्गः ॥

एकः समुद्र इति सप्तर्चं पंचमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । विनियोगश्च । एक इत्यनुक्रांतं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एकः समुद्रो धरुणो रयीणामस्मद्भूदो भूरिजन्मा वि चष्टे ।

सिषक्त्यूधर्निण्योरुपस्थ उत्सस्य मध्ये निहितं पदं वेः ॥ १ ॥

एकः । समुद्रः । धरुणः । रयीणां । अस्मत् । हृदः । भूरिऽजन्मा । वि । चष्टे ।

सिषक्ति । ऊर्ध्वः । निण्योः । उपऽस्थे । उत्सस्य । मध्ये । निऽहितं । पदं । वेरिति वेः ॥ १ ॥

समुद्रः यस्माच्चनान्युदकानि वा समुद्रवंतीति तादृशो रयीणां धनानां धरुणो धारयित्तकोऽसहायो भूरिजन्मा बहुविधजननो नानायज्ञेषाहवनीयादिभावेन बहुजननः सोऽग्निरस्मत् ॥ सुपां मुलुगिति पष्ठ्या लुक् ॥ अस्माकं हृदो हृद-
यान्यभिलपितानि वि चष्टे । विपश्यति जानाति । उक्तं च । मनो वै देवा मनुष्यस्य जानन्तीति । किंच निण्योः । अंतर्हितनामैतत् । अंतर्हितयोज्योतिस्तमोभ्या-
माच्छादितयोः प्रातःसायंकालयोरुपस्थ उपस्थाने समीपे वर्तमानमूधो रात्रिं
सिषक्ति । सेवते । उपजीवति । यद्वा निण्योरंतर्हितस्यांतरिक्षस्य समीपे वर्त-
मानमूधो मेघं सेवते । अथ प्रत्यक्षः । हे अग्रे उत्सस्योदकधारकस्य लोकस्य मध्ये
पदमपां स्थानं निहितं । तन्माध्यमिकां वाचं वेः । गच्छ । यद्वा । उत्सस्य मेघस्य
मध्ये निहितं पदं विद्युदाख्यं तत् स्वात्मतया गच्छ ॥ वेः । वी गत्यादिषु । लङि
सिपि रूपं । वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

समानं नीळं वृषणो वसानाः सं जग्मिरे महिषा अर्वन्तीभिः ।

ऋतस्य पदं क्वयो नि पांति गुहा नामानि दधिरे पराणि ॥ २ ॥

स॒मा॒नं । नी॒ळं । वृष॑णः । वसा॑नाः । सं । ज॒ग्मि॒रे । म॒हि॒षाः । अ॒र्व॒ती॒भिः ।

ऋ॒त॒स्य॑ । प॒दं । क॒वयः॑ । नि । पा॒न्ति॑ । गुहा॑ । ना॒मा॒नि । द॒धि॒रे । प॒रा॒णि ॥ २ ॥

वृषण आहुतीनां सेक्तारः समानमेकं नीलं नीलस्थानमग्निं वसाना मंचत आच्छादयंतो महिषा महांतो यजमाना अर्वतीभिर्वडवाभिः सं जग्मिरे । सम-
गच्छंत । अश्ववंतोऽभूवन् । यद्वा अग्निमेवात्मीययज्ञं प्रत्यागतुं रोहिदाख्याभिर्वड-
वाभिः संयोजितवंतः । तथा कवयो मेधाविन ऋतस्योदकस्य पदमावासस्थानमग्निं
नि पांति । नितरां रक्षन्ति । हविर्भिः स्तुतिभिश्चाराधयन्तीत्यर्थः । ततो गुहा गुहा-
यामंतरिक्षे स्थितानि दिव्यानि नामान्युदकानि दधिरे । धारयन्ति । यद्वा । गुहा
गूढे संवृते हृदये पराणि प्रधानान्यग्निर्जातवेदा वैश्वानर इत्यादीनि नामानि दधिरे ।
कुर्वन्ति । स्तुवंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऋ॒ता॒यिनी॑ मा॒यिनी॑ सं द॒धाते॑ मि॒त्वा शि॒ष्टुं ज॒ज्ञतु॑र्व॒र्धय॑न्ती ।

वि॒श्वस्य॑ नाभिं॑ च॒रतो॑ ध्रु॒वस्य॑ क॒वेऽश्चि॒त्तंतुं॑ म॒नसा॑ वि॒यंतः॑ ॥ ३ ॥

ऋ॒त॒यिनी॑ इत्यृत॑ऽयिनी॑ । मा॒यिनी॑ इति । सं । द॒धाते॑ इति । मि॒त्वा । शि॒ष्टुं । ज॒ज्ञतुः॑ ।
व॒र्धय॑न्ती इति ।

वि॒श्वस्य॑ । नाभिं॑ । च॒रतः॑ । ध्रु॒वस्य॑ । क॒वेः । चि॒त् । तंतुं॑ । म॒नसा॑ । वि॒ऽयंतः॑ ॥ ३ ॥

ऋतायिनी ऋतवत्यौ सत्यवत्यौ अत एव मायिनी प्रज्ञावत्यौ कर्मयुक्ते वा
द्यावापृथिव्यौ यज्ञसाधनभूते अरणी वेममग्निं सं दधाते । सम्यक् धारयतः ।
अग्निं सूर्यात्मना केवलाग्न्यात्मना वा संदधाते । मित्रा कालपरिमाणं कृत्वा यद्वा
संपरिच्छिद्य शिष्टं शंसनीयं बालमग्निं जज्ञतुः । जनयतः । वर्धयन्ती वर्धयन्त्यौ
द्यावापृथिव्यौ । लोके यथा परिच्छेदाय पुषं पितरौ जतयतस्तद्वत् । ततो विश्वस्य
सर्वस्य चरतो जंगमस्य ध्रुवस्य स्थावरस्य च जगतो नाभिं नाभिभूतं मध्यं प्रधा-
नभूतं वा कवेर्मेधाविनोऽग्नेस्तंतुं तनितारं वैश्वानराख्यमंगमेव मनसा वियंतो
विविधं गच्छंतो मनुष्याः सुखेन युज्यन्त इति शेषः । तं वयं यज्ञाम इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऋ॒त॒स्य हि॑ व॒र्त॒नयः॑ सु॒जात॑मिषो॒ वाजा॑य प्र॒दिवः॑ स॒च॑न्ते ।

अ॒धी॒वासं॑ रो॒दसी॑ वावसाने॒ घृ॒तैर॑न्वै॒र्वावृ॑धाते॒ मधू॑नां ॥ ४ ॥

ऋतस्य । हि । वर्तनयः । सुऽजातं । इषः । वाजाय । प्रऽदिवः । सचंते ।

अधीवासं । रोदसी इति । ववसाने इति । घृतैः । अन्नैः । ववृधाते इति । मधूनां ॥४॥

ऋतस्य यज्ञस्य वर्तनयः प्रवर्तका इषोऽभिलषितानीच्छंतः प्रदिवः पुरातना ऋत्विग्यजमानाः सुजातमाधानकाले सुधृत्पन्नमग्निं वाजाय बलार्थमन्नार्थं वा सचंते हि । सेवन्ते खलु । अपि च । वावसाने सर्वस्य जगत आच्छादयिष्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यावधीवासमोषधिनक्षत्राद्यात्मना निवसंतं । यद्वाधिरूपर्यर्थे । त्रयाणां लोकानामुपर्यग्विविद्युदादित्यात्मना निवसंतमग्निं मधूनामुदकानां जन्यत्वेन संबन्धिभिर्घृतैरन्नैः पुरोडाशादिभिश्च वावृधाते । वर्धयां चक्रतुः । वर्धयतः । तस्माद्वयमपि तमग्निमभिष्टुम इत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सप्त स्वसृररूषीर्वावगानो विद्वान्मध्व उज्जभारा हृशे कं ।

अंतर्येमे अंतरिक्षे पुराजा इच्छन्वविमविदत्पूषणस्य ॥५॥

सप्त । स्वसृः । अरूषीः । वावगानः । विद्वान् । मध्वः । उत् । जभार । हृशे । कं ।

अंतः । येमे । अंतरिक्षे । पुराऽजाः । इच्छन् । वविं । अविदत् । पूषणस्य ॥५॥

वावगानः कामयमानो वाश्यमानः स्तोतृभिः स्तूयमानो वा विद्वान् सर्वे जानानः सोऽग्निररूषीरारोचमानाः सप्त सप्तसंख्याका स्वसृः स्वयंसारिणीः काली कराली चेत्यादिकाः सप्त जिह्वा मध्वो मदकराद्यज्ञादुज्जभार । उज्जहार । ऊर्ध्वं हतवान् । यज्ञे स्वतेजसा प्रादुर्भूत इत्यर्थः । किमर्थं कं मुखेन हृशे सर्वेषामेव पदार्थानां दर्शनार्थं । किंच । पुराजाः पुराजातः सोऽग्निर्द्यावापृथिव्योरंतर्मध्येऽंतरिक्षे स्थितस्ता जिह्वा येमे । नियमितवान् । सर्वत्र तेजोयुक्तो वर्तत इत्यर्थः । अपि च इच्छन् यजमानान्कामयमानोऽग्निः पूषणस्य । पूषेति पृथिवीनाम । पार्थिवस्य लोकस्य वविं रूपं पृथिवर्णमविदत् प्रायच्छत् । यद्वा मूर्धा भुवो भवति नक्तमग्निस्ततः सूर्यो जायते प्रातरुद्यन् । ऋग्वे० १०.८८.६. इति मंचांतरे दर्शनादादित्यात्मनाग्निः स्तूयते । कामयमानः सूर्यात्माग्निः सप्तसंख्याकान् स्वसृ रग्मीन् मध्वः समुद्रोदकादुद्धृतवान् । प्राप्नः । अंतरिक्षे विद्युदात्मना स्थित्वा वृष्टिलक्षणं रूपं पृथिव्याः प्रयच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सप्र मर्यादाः कवयस्ततश्चुस्तासामेकामिदंभुहुरो गात् ।

आयोहं स्कंभ उपमस्य नीळे पथां विसर्गे धरुणेषु तस्थौ ॥ ६ ॥

सप्र । मर्यादाः । कवयः । ततश्चुः । तासां । एकां । इत् । अभि । अंहुरः । गात् ।

आयोः । ह । स्कंभः । उपऽमस्य । नीळे । पथां । विऽसर्गे । धरुणेषु । तस्थौ ॥ ६ ॥

कवयो मेधाविन ऋषयः सप्र मर्यादाः कामजेभ्यः क्रोधजेभ्यश्चोद्धृताः पान-
मक्षाः स्त्रियो मृगया दंडः पारुष्यमन्यदूषणमिति सप्र मर्यादाः । यद्वा । स्तेयं गुरु-
तत्पारोहणं ब्रह्महत्यां सुरापानं दुःकृतकर्मणः पुनःपुनःसेवां पातकेऽनृतोद्यमिति
निरुक्ते निर्दिष्टाः सप्र मर्यादा अवस्थितास्ततश्चुः । तक्षतिः करोतिकर्मा । सुषु
लंघनीयाश्चक्रुः । त्यक्तवंत इत्यर्थः । तासां मर्यादानामेकामिदेकामेवांहुरः पापवान्
पुरुषोऽभि गात् अभिगच्छति । यस्त्वेवं करोति स पापवान्भवतीत्यर्थः । किंच ।
आयोस्तस्य मनुष्यस्य स्कंभः स्कंभयिता निरोधकोऽग्निरुपमस्य समीपभूतस्या-
योर्नीले स्थाने पथामादित्यरूपस्य स्वस्य रश्मीनां विसर्गे विसर्जनस्थानेऽंतरिक्ष-
मध्ये वर्तमानेषु धरुणेषूदकेषु तस्थौ । विद्युदात्मना तिष्ठति । अनेन लोकत्रय-
वर्तित्वमिति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

असच्च सच्च परमे व्योमन्दक्षस्य जन्मन्नदितेरुपस्थे ।

अग्निर्हं नः प्रथमजा ऋतस्य पूर्वं आयुनि वृषभश्च धेनुः ॥ १ ॥

असत् । च । सत् । च । परमे । विऽव्योमन् । दक्षस्य । जन्मन् । अदितेः । उपऽस्थे ।

अग्निः । ह । नः । प्रथमऽजाः । ऋतस्य । पूर्वं । आयुनि । वृषभः । च । धेनुः ॥ १ ॥

असदव्याकृतं सच्च व्याकृतं । असदेवेदमय आसीत् तत्सदासीत् तत्समभवदिति
श्रुतेः । सदसदात्मकं जगत्सर्वं परम उच्चमे ज्ञानसहिते व्योमनि कारणात्मनि
जातमभूत्सदा । अदितेः पृथिव्या उपस्थ उपस्थाने समीपे दक्षस्य प्रजापतेः ।
यद्वा दक्षस्य स चेधात्मानं व्यभजतादित्यं तृतीयं वायुं तृतीयमिति श्रुतेः । तृतीयस्य
द्युलोकस्याधिष्ठातृत्वादादित्यस्य जन्मन् जन्मनि । तत एवं सति मनुष्यस्य सृष्टि-
मात्पूर्वमग्निर्हामिरेवर्तस्य कर्मफलस्य भोक्तृणां नोऽस्माकं प्रथमजाः प्रथम-
जातः समुत्पन्नः । तेजोरसो निरवर्ततामिरिति श्रवणात् । पश्चात्तत्प्रकरणे ततो

मनुष्या अजायन्तेति प्रथमत एव मनुष्यसृष्टेरभिहितत्वात् अनन्तरं पूर्वं । उत्तरसृष्टिमपेक्ष्य पूर्वत्वं । आयुनि कालेऽयमग्निरेव वृषभश्चासीत् धेनुश्चाभवत् । स्त्रीपुंसवत् स्त्रीपुंसात्मकोऽभवदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चयस्त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये सप्तमाष्टके पंचमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

सप्तमस्याष्टकस्येत्यं व्याकाशीत्पंचमं सुधीः ।

सायणाहस्ततः षष्ठमध्यायं व्याचिकीर्षति ॥

दशमे मंडले प्रथमेऽनुवाके षोडश सूक्तानि । तत्रायं स यस्येति सप्तर्चं षष्ठं सूक्तं । आप्तस्य चित्तस्यार्थं चैष्टुभमाप्तेयं । अयमित्यनुक्रांतं ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयं स यस्य शर्मन्बोभिरग्नेरेधते जरिताभिष्टौ ।

ज्येष्ठेभिर्यो भानुभिर्ऋषूणां पर्येति परिवीतो विभावा ॥ १ ॥

अयं । सः । यस्य । शर्मन् । अर्वाऽभिः । अग्नेः । एधते । जरिता । अभिष्टौ ।

ज्येष्ठेभिः । यः । भानुऽभिः । ऋषूणां । परिऽएति । परिऽवीतः । विभाऽवा ॥ १ ॥

जरिता स्तोताभिष्टौ यागे कृते यस्याग्नेरबोभिः पालनैः शर्मन् शर्मणि स्वगृह एधते वर्धते सोऽयमग्निर्यागार्थमस्माभिराहूत इति शेषः । विभावा दीप्तिमान्

योऽग्निर्ऋषूणां सूर्यरश्मीनां ज्येष्ठेभिः प्रशस्तेर्भानुभिस्तेजोभिः परिवीतः परिवृतः पर्येति सर्वतो गच्छति । यच्च यच्च गंतव्यं तच्च तच्चाप्रतिहतगतिर्गच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यो भानुभिर्विभावां विभात्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः ।

आ यो विवायं सख्या सखिभ्योऽपरिहृतो अत्यो न सग्निः ॥ २ ॥

यः । भानुऽभिः । विभाऽवा । विऽभाति । अग्निः । देवेभिः । ऋतऽवा । अजस्रः ।

आ । यः । विवायं । सख्या । सखिऽभ्यः । अपरिऽहृतः । अत्यः । न । सग्निः ॥ २ ॥

ऋतवा सत्यवाकवान् यज्ञवान्वाजस्रोऽनुपक्षीणोऽहिंसितो वा । केनचिदनभिभूत इत्यर्थः । विभावा दीप्तिमान्योऽग्निर्देवेभिर्देवैर्द्योतमानैर्भानुभिस्तेजोभिर्विभाति विविधं दीप्यते किंच योऽग्निः सख्या सख्यानि सखिभिः कर्तव्यानि कर्माणि हविरादीनि कर्तुमिति शेषः । सखिभ्यः सखिभूतानां यजमानानामर्थायापरिहृतोऽपरिहिंसितः । अपरिध्रांत इत्यर्थः । आ विवाय आभिमुख्येन गच्छति । तच्च दृष्टांतः । सग्निः सदासर्पण इत्यर्थः । अत्यो न यथा सततगमनसमर्थोऽश्वोऽपरिध्रांतो गच्छति तद्वत् । सोऽयमग्निरस्माभिर्यागार्थमाहूत इति पूर्ववद्योज्यं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ईंशे यो विश्वस्या देववीतेरींशे विश्वायुरुषसो व्युष्टौ ।

आ यस्मिन्मना हवींष्यमावरिष्टरथः स्कन्धाति श्रूषः ॥ ३ ॥

ईंशे । यः । विश्वस्याः । देवऽवीतेः । ईंशे । विश्वऽआयुः । उषसः । विऽउष्टौ ।

आ । यस्मिन् । मना । हवींषि । अग्नी । अरिष्टऽरथः । स्कन्धाति । श्रूषः ॥ ३ ॥

योऽग्निर्विश्वस्या देववीतेः सर्वस्य यज्ञस्येण ईंशे । अपि च विश्वायुः सर्वचाप्रतिहतगमन उषसो व्युष्टौ विवासन उदयकाले होमार्थं यजमानानामीश ईंशे । श्रूषः शत्रुबलैररिष्टरथोऽहिंसितयज्ञरथः सर्व एव यजमानो यस्मिन्नग्नी मना मननीयानि हवींष्या स्कन्धात्यादेरेण प्रतिबध्नाति प्रक्षिपति सोऽयमग्निरस्माभिर्यागार्थमाहूत इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

श्रूषेभिर्वृधो जुषाणो अर्केर्देवाँ अच्छा रघुपत्वा जिगाति ।

मंद्रो होता स जुह्वा यजिष्ठः संमिष्टो अग्निरा जिघर्ति देवान् ॥४॥

श्रूषेभिः । वृधः । जुषाणः । अर्कः । देवान् । अच्छ । रघुऽपत्वा । जिगाति ।

मंद्रः । होता । सः । जुह्वा । यजिष्ठः । संऽमिष्टः । अग्निः । आ । जिघर्ति । देवान् ॥४॥

वृधो वर्धितोऽग्निः श्रूषेभिर्हविलक्षणेर्वलैः । बलनिमित्तैर्हविर्भिरित्यर्थः ।
 अर्कः स्तोत्रिश्च जुषाणः सेव्यमानः सन् देवानिन्द्रादीनच्छाप्तुं रघुपत्वा लघुपतनः
 गीघ्रगामी जिगाति । गच्छति । गत्वा च मंद्रः स्तुत्यो होता देवानामाह्वाता होम-
 निष्पादको वा यजिष्ठो यष्टतमः संमिष्टः स्वगुणैर्देवैर्वा संप्रयुक्तः सोऽग्निर्देवान्प्रति
 हविरा जिघर्ति । आहारयति । देवेभ्यो हविर्ददातीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तमुस्त्रामिंद्रं न रेजमानमग्निं गीर्भिर्नमोभिरा कृणुध्वं ।

आ यं विप्रासो मतिभिर्गृणन्ति जातवेदसं जुह्वं सहानां ॥५॥

तं । उस्त्रां । इंद्रं । न । रेजमानं । अग्निं । गीऽभिः । नमऽभिः । आ । कृणुध्वं ।

आ । यं । विप्रासः । मतिऽभिः । गृणन्ति । जातऽवेदसं । जुह्वं । सहानां ॥५॥

हे ऋत्विजो यूयमुस्त्रां भोगानामुस्त्राविणं दातारं रेजमानं ज्वालात्मना
 कंपमानं तमग्निमिंद्रं नेंद्रमिव गीर्भिः स्तुतिभिर्नमोभिर्हविर्भिश्चा कृणुध्वं । अस्मद-
 भिमुखं कुरुत । विप्रासो मेधाविनः स्तोतारः सहानां शत्रुबलाद्यभिभवितृणां
 देवानां जुह्वमाह्वातारं जातवेदसं जातधनं जातप्रज्ञं वा यमग्निमा गृणन्ति ।
 आदेरेण स्तुवंति । तमाकृणुध्वमिति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सं यस्मिन्विष्वा वसूनि जग्मुर्वाजे नाश्याः सप्तीवंत एवैः ।

अस्मे ऊतीरिंद्रवाततमा अर्वाचीना अग्ने आ कृणुष्व ॥६॥

सं । यस्मिन् । विष्वा । वसूनि । जग्मुः । वाजे । न । अश्याः । सप्तिऽवंतः । एवैः ।

अस्मे इति । ऊतीः । इंद्रवातऽतमाः । अर्वाचीनाः । अग्ने । आ । कृणुष्व ॥६॥

हे अग्ने यस्मिंस्त्वयि विश्वानि वसूनि धनानि सं जग्मुः । स्वत्वेन संगतानि भवन्ति । तच्च दृष्टान्तः । एवैर्गमनैः सर्प्रीवंतः सर्पणवंतः शीघ्रगमनसमर्था अग्न्या वाजे न यथा संयामे संगतास्तद्वत् । हे अग्ने स त्वमिन्द्रवाततमा इन्द्रेणाभिगता जती रक्षा अस्मे अस्मास्वर्वाचीना अभिमुखीरा कृणुष्व । आदरेण कुरु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अथा अग्ने महा निषद्या सद्यो जज्ञानो हव्यो बभूव ।

तं ते देवासो अनु केतमायन्नधावर्धत प्रथमास ऊमाः ॥ ७ ॥

अध । हि । अग्ने । महा । निऽसद्य । सद्यः । जज्ञानः । हव्यः । बभूव ।

तं । ते । देवासः । अनु । केतं । आयन् । अध । अवर्धत । प्रथमासः । ऊमाः ॥ ७ ॥

अधानंतरं हि यस्माच्चे अग्ने त्वं महा महत्त्वेन जज्ञानो जायमानो ज्वलन्निषद्यो-
पविश्य सद्यस्तस्मिन्प्रजननकाल एव हव्यो हवनाहं आहुतिप्रक्षेपणार्हो बभूव
भवसि तस्मात्कारणाद्देवासो हविषां दातार ऋत्विग्यजमानास्ते तव स्वभूतं तं
तादृशं केतं प्रज्ञानलक्षणमन्वायन् । अनुगच्छन्ति । दीप्ते त्वयि हवींषि जुह्वतीत्यर्थः ।
अधानंतरमृत्विगादयः प्रथमासः क्रियाभिजनविद्यागुणैरुत्कृष्टा ऊमास्त्वया रक्षि-
ताः संतोऽवर्धत । वर्धते ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे प्रथमो वर्गः ॥

स्वस्ति न इति सप्तर्चं सप्तमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । स्वस्तीत्यनुक्रांतं ।
उक्तः सूक्तविनियोगः । स्वस्त्ययन्यां प्रधानस्य स्वस्ति न इत्येषानुवाक्या । सूचितं
च । अग्निः स्वस्तिमान् स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्याः । आ० २. १० । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धेहि यज्ञाय देव ।

सर्वेमहि तव दस्म प्रकेतरूपा ण उरुभिर्देव शंसः ॥ १ ॥

स्वस्ति । नः । दिवः । अग्ने । पृथिव्याः । विश्वऽआयुः । धेहि । यज्ञाय । देव ।

सर्वेमहि । तव । दस्म । प्रऽकेतः । उरुष्य । नः । उरुऽभिः । देव । शंसः ॥ १ ॥

हे देव दानादिगुणविशिष्टाग्ने त्वं दिवः पृथिव्या द्यावापृथिव्योः सका-
शाच्चोऽस्मभ्यं विश्वायुः सर्वान्नं स्वस्ति पुत्रादि यज्ञाय देवयागार्थं धेहि । प्रयच्छ ।

सर्वोपद्रवरहिताः सर्वाञ्चपुत्रयुक्ताश्च संतो वयं यथा यज्वानो भवेम तथास्मान्कुर्विति वाक्यशेषः । अपि च वयं सचेमहि । हे दस्म दर्शनीय देवाग्ने उरुभिर्बहुभिः शंसैः शंसनीयैस्तव संबंधिभिः प्रकेतैः पालनोपायप्रज्ञानैर्नोऽस्मानुरुष्य । रक्ष ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒मा अ॒ग्ने म॒तय॒स्तुभ्यं॑ जा॒ता गो॒भिर्ऋ॒क्ष॒भि गृ॑ण॒न्ति रा॒धः ।

य॒दा ते॒ म॒र्तो॑ अ॒नु भो॒ग॒मा॒न॒व॒सो॒ द॒धानो॑ म॒तिभिः॑ सु॒जात ॥२॥

इ॒माः । अ॒ग्ने । म॒तयः॑ । तु॒भ्यं । जा॒ताः । गो॒भिः । अ॒र्क्षैः । अ॒भि । गृ॑ण॒न्ति । रा॒धः ।

य॒दा । ते॒ । म॒र्तः । अ॒नु । भो॒गं । आ॒न॒द॒ । व॒सो॒ इति॑ । द॒धानः । म॒तिऽभिः । सु॒ऽजा॒त ॥२॥

हे अग्ने इमा ईदृश्यो मतयः स्तुतयस्तुभ्यं त्वदर्थं जाता अस्मदादिस्तोतृमुखा-
दुत्पन्नाः । उच्चारिता इत्यर्थः । गोभिरर्क्षश्च सहितं राधस्त्वया दीयमानं हिरण्यादिकं
धनमभि गृणन्ति । अभिष्टुवंति । अस्मत्स्तुत्यनुरूपान्नमस्मभ्यं त्वया दत्तमिति प्रशं-
सन्ति । यदा मर्तोऽस्मदादिको मनुष्यस्ते त्वया दीयमानं भोगं भोगार्हं धनमन्वान्
प्राप्नोति लभते तदा हे वसो प्रणस्यवमुमन् । यद्वा स्वेन तेजसा सर्वस्याच्छा-
दयितः । हे सुजात गोभनकर्मार्थमुत्पन्नाग्ने त्वं दधानोऽस्मभ्यं धनं प्रयच्छन्
मतिभिरस्मदीयाभिः स्तूयस इति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒ग्निं म॒न्ये पि॒तर॑म॒ग्निमा॒पिम॒ग्निं भा॒तरं॑ स॒द॒मित्स॒खायं॑ ।

अ॒ग्नेर॒नीकं॑ बृ॒हतः॑ स॒प॒र्यं दि॒वि षु॒क्रं य॒ज॒तं सूर्य॑स्य ॥३॥

अ॒ग्निं । म॒न्ये । पि॒तरं॑ । अ॒ग्निं । आ॒पिं । अ॒ग्निं । भा॒तरं॑ । स॒दं । इत् । स॒खायं॑ ।

अ॒ग्नेः । अ॒नीकं॑ । बृ॒हतः॑ । स॒प॒र्यं॑ । दि॒वि । षु॒क्रं । य॒ज॒तं । सूर्य॑स्य ॥३॥

अहं स्तोता पितरमग्निमेव मन्ये । जाने । आपिं बंधुमग्निमेव मन्ये । भातर-
मग्निमेव मन्ये । सदमित् सदेवाविसंवादिनं सखायमग्निमेव जानामि । बृहतो
महतोऽग्नेरनीकमाहवनीयाख्यं मुखं सपर्यं । परिचरामि । तच्च लुप्तोपममेतत् ।
दिवि द्युलोके स्थितं यजतं यदृष्ट्यं पूजनीयं सूर्यस्य संबंधि षुक्रं दीप्तिमन्मंडलं
यथा कश्चिदभिप्रेतार्थसिद्धय आराधयति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सि॒धा अ॒ग्ने धि॒यो अ॒स्मे सनु॑ची॒र्ये चा॒यसे॒ दम॒ आ नित्य॑होता ।

ऋ॒तावा॒ स रो॒हिद॑श्चः पु॒रु॒क्षुर्द्यु॑भिर॒स्मा अ॒ह॒भिर्वा॒मम॑स्तु ॥ ४ ॥

सि॒धाः । अ॒ग्ने । धि॒यः । अ॒स्मे इति॑ । सनु॑चीः । यं । चा॒यसे । दमे॑ । आ । नित्य॑ऽहोता ।

ऋ॒तऽवा । सः । रो॒हि॒तऽअ॑श्चः । पु॒रु॒ऽक्षुः । द्यु॒ऽभिः । अ॒स्मै । अ॒ह॒ऽभिः । वा॒मं । अ॒स्तु ॥ ४ ॥

हे अग्ने सनुचीः संभक्त्योऽस्मे अस्माकं संबन्धिन्यो धियः स्तुतयः सिधाः सिद्धा निष्पन्नाः । त्वदर्थमस्माभिः कृता इत्यर्थः । दम आ अस्मद्यज्ञगृहे मर्यादतयावस्थितत्वं नित्यहोता सततं होमनिष्पादको देवानामाह्वाता वा सन् यं चायसे कर्मवैगुण्यादक्षसि सोऽहं त्वत्प्रसादाच्चत्सायुज्यं गतः सन् ऋतवा यज्ञवान् सत्यवान् वा स्यामिति शेषः । रोहिदश्चो रोहितसंज्ञकाश्चः पुरुक्षुः बह्वक्षश्च स्यां । किंच । अस्मा ईदृग्भूताय तुभ्यं द्युभिर्दीप्तेष्वहभिरहःसु दिवसेषु वामं वननीयं हविरस्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

द्यु॒भिर्हि॑तं मि॒चमि॑व प्र॒योगं प्र॒त्नमृ॑त्विजं म॒ध्वर॑स्य॒ जारं॑ ।

वा॒हु॒भ्याम॒ग्निमा॒यवो॑ऽज॒नंत॑ वि॒ष्टु हो॒तारं॑ न्य॒साद॑यंत ॥ ५ ॥

द्यु॒ऽभिः । हि॒तं । मि॒चं॑ऽइव । प्र॒ऽयोगं । प्र॒त्नं । ऋ॒त्विजं॑ । अ॒ध्वर॑स्य॒ । जा॒रं॑ ।

वा॒हु॒ऽभ्यां । अ॒ग्निं । आ॒यवः॑ । अ॒ज॒नंत॑ । वि॒ष्टु । हो॒तारं॑ । नि । अ॒सा॒द॒यंत॑ ॥ ५ ॥

द्युभिर्हितं दीप्तिराहितं मिचमिव स्निग्धमिव प्रयोगं प्रयोक्तव्यं प्रत्नं पुराणमृत्विजं होतृसंज्ञकं । अग्निर्वं देवानां होतासीदिति श्रुतेः । अध्वरस्य जारं समापयितारमेवंभूतमग्निमायवो यजमाना मनुष्या बाहुभ्यामजनंत । जनितवंतः । किंच विष्टु मनुष्येषु तदाकारेषु देवेष्वित्यर्थः । होतारमाह्वातारं न्यसादयंत । नियमेन सादितवंतः । देवानां यागार्थं निरूपितवंत इत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्व॒यं य॑जस्व दि॒वि दे॒व दे॒वान्किं॑ ते॒ पा॒कः कृ॑णवदप्रचेताः ।

यथा॑य॒ज ऋ॒तुभिर्दे॒व दे॒वाने॒वा य॑जस्व त॒न्व्यं सु॑जात ॥ ६ ॥

स्वयं । यजस्व । दिवि । देव । देवान् । किं । ते । पाकः । कृणवत् । अप्रंऽचेताः ।
यथा । अयजः । ऋतुऽभिः । देव । देवान् । एव । यजस्व । तन्व । सुऽजात ॥ ६ ॥

हे देव द्योतमानाम्रे त्वं दिवि द्युलोके स्थितान्देवानिन्द्रादीन् स्वयमात्मनैव
यजस्व । पाकः पक्ष्मप्रक्षोऽप्रचेता अप्रकृष्टज्ञानो मनुष्यस्ते तव किं कृणवत् ।
किं करोति । त्वयानधिष्ठितः किञ्चिदपि न जानातीत्यर्थः । किञ्च हे देव त्वमृतुभिः
कालविशेषैर्देवान्यथायज इष्टवानसि एवं हे सुजात शोभनजन्मक्षमे तन्व-
मात्मानमपि यजस्व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

भवां नो अग्नेऽवितो गोपा भवां वयस्कृदुत नो वयोधाः ।
रास्वा च नः सुमहो हव्यदातिं चास्वोत नस्तन्वोऽप्रयुच्छन् ॥ ७ ॥
भव । नः । अग्ने । अविता । उत । गोपाः । भव । वयःऽकृत् । उत । नः । वयःऽधाः ।
रास्व । च । नः । सुऽमहः । हव्यऽदातिं । चास्व । उत । नः । तन्वः । अप्रंऽयुच्छन् ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्माकमवितादृष्टभयेभ्यो रक्षको भव । भूयाः । उतापि च
गोपा दृष्टभयेभ्यो गोपा रक्षको भव । उतापि च वयस्कृदन्नस्य कर्ता भव ।
वयोधा अन्नस्य दाता भव । हे सुमहः सुष्टु पूजनीयाम्रे त्वं स्वभूतां हव्यदातिं हविषो
दातिं नोऽस्मभ्यं रास्व च । प्रयच्छ । उतापि च नोऽस्माकं स्वभूतास्तन्वः शरी-
राण्यप्रयुच्छन् अप्रमाद्यन् चास्व । पालय ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वितीयो वर्गः ॥

प्र केतुनेति नवर्चमष्टमं सूक्तं चैष्टुभं । त्वष्टृपुत्रस्त्रिगिरा नामर्षिः । आदितः
षडाग्नेय्यस्ततस्त्रिष एन्द्रः । तथा चानुक्रांतं । प्र केतुना नव त्रिगिरास्वाष्टस्त्वोऽन्य
ऐन्द्र इति । आदितः षष्ठां प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोराग्नेयक्रतावुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमम् ॥

प्र केतुना बृहता यात्यगिरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।
दिवश्चिदंतां उपमाँ उदानठपामुपस्थे महिषो ववर्ध ॥ १ ॥
प्र । केतुना । बृहता । याति । अग्निः । आ । रोदसी इति । वृषभः । रोरवीति ।
दिवः । चित् । अंतान् । उपऽमान् । उत । आनद् । अपां । उपऽस्थे । महिषः । ववर्ध ॥ १ ॥

अग्निर्वृहता महता केतुना प्रज्ञानेन युक्तः सन् आ इदानीं रोदसी द्यावा-
पृथिव्यौ प्र याति । प्रकर्षेण गच्छति । किञ्च देवानामाह्वानकाले वृषभ इव
रोरवीति । अत्यर्थं शब्दं करोति । दिवश्चित् द्युलोकस्याप्यन्तानवसानानुपमान्
समीपांश्च प्रदेशान् ज्वलनात्मनादित्यात्मना वा स्थित उदानद् । ऊर्ध्वं व्याप्नोति ।
अपां वृष्टिलक्षणानामुदकानामुपस्थ उपस्थानेऽंतरिक्षे वैद्युतात्मना महिषो
महान्ववर्ध । वर्धते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मुमोद् गर्भो वृषभः ककुद्गानस्त्रेमा वत्सः शिमीवाँ अरावीत् ।

स देवतान्युद्यतानि कृण्वन्स्वेषु क्षयेषु प्रथमो जिगाति ॥ २ ॥

मुमोद् । गर्भः । वृषभः । ककुत्ऽमान् । अस्त्रेमा । वत्सः । शिमीऽवान् । अरावीत् ।

सः । देवऽताति । उत्ऽयतानि । कृण्वन् । स्वेषु । क्षयेषु । प्रथमः । जिगाति ॥ २ ॥

गर्भो द्यावापृथिव्योरन्तर्गतो वृषभः कामानां वर्धिताग्निः ककुद्गान् उच्चततेजस्को
मुमोद् । मोदते । किञ्च । अस्त्रेमा । प्रणस्यनामैतत् । प्रणस्तो वत्सो नक्तोष-
सोर्वत्सभूतः सायंप्रातराहुत्युपजीवनात् शिमीवान् हविर्वहनदेवाह्वानादिकर्मवा-
नग्निररावीत् । देवाह्वानादिशब्दं करोति । सोऽग्निर्देवताति यज्ञ उद्यतान्युद्य-
मान्युत्साहकर्माणि कृण्वन् कुर्वन् स्वेषु क्षयेष्वात्मीयेष्वाहवनीयादिस्थानेषु स्थितः
प्रथमो देवानां स्थानेषु मुख्यो जिगाति । गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ यो मूर्धानं पिचोररब्ध न्यध्वरे दधिरे सूरौ अर्योः ।

अस्य पत्मन्नरुषीरश्वबुधा ऋतस्य योर्ना तन्वो जुषन्त ॥ ३ ॥

आ । यः । मूर्धानं । पिचोः । अरब्ध । नि । अध्वरे । दधिरे । सूरः । अर्योः ।

अस्य । पत्मन् । अरुषीः । अश्वऽबुधाः । ऋतस्य । योर्ना । तन्वः । जुषन्त ॥ ३ ॥

योऽग्निः पिचोर्मातापितृभूतयोर्द्यावापृथिव्योर्मूर्धानमारब्ध । स्वतेजोभिरा-
रभते । यज्ञा । मातापितृभूतयोररण्योर्मूर्धानं शिरोवत्प्रधानभूतं मन्थनप्रदेशं । आह
इषदर्थे । आरब्धेष्वस्ति । निर्मथनकालेऽपि दाहेन दग्धं समर्थः । सूरः
सुवीर्यस्याग्नेरर्यो गमनशीलं तेजोऽध्वरे यज्ञे नि दधिरे । यष्टारो नियमेन

धारयन्ति । अस्याग्नेः पत्नम् पतनेऽरुषीरारोचमाना ऋतस्य यज्ञस्य योनौ
स्थानेऽश्वबुधा व्याघ्रमूला अशनबंधना वा । हविराहारान्विता इत्यर्थः । तन्वः
स्वदीयास्तनूर्जुषंत । कवयः सेवन्ते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उष उषो हि वसो अयमेपि त्वं यमयोरभवो विभावा ।

ऋताय सप्त दधिषे पदानि जनयन्मिचं तन्वेऽस्वायि ॥४॥

उषःऽउषः । हि । वसो इति । अयं । एषि । त्वं । यमयोः । अभवः । विभाऽवा ।

ऋताय । सप्त । दधिषे । पदानि । जनयन् । मिचं । तन्वे । स्वायि ॥४॥

हे वसो स्वेन तेजसा सर्वस्याच्छादयितव्यमुमन्वा प्रशस्य वाग्ने त्वमुष उषः
सर्वस्या एवोषसोऽयं पूर्वमेषि । प्राप्नोषि । अपि च । यमयोर्युग्मयोः परस्परम-
वियुक्तयोरहोरात्रयोर्विभावा दीप्तिमानभवः । भवसि । तन्वे स्वाया आत्मीयाच्छ-
रीरान्मिचमादित्यं जनयन् उत्पादयन् सप्त पदानि सप्तसंख्याकानि धिष्ण्यादि-
स्थानान्यृताय यज्ञार्थं दधिषे । धारयसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

भुवश्चक्षुर्मह ऋतस्य गोपा भुवो वरुणो यदृताय वेषि ।

भुवो अपां नपां जातवेदो भुवो दूतो यस्य हव्यं जुजोषः ॥५॥

भुवः । चक्षुः । महः । ऋतस्य । गोपाः । भुवः । वरुणः । यत् । ऋताय । वेषि ।

भुवः । अपां । नपात् । जातऽवेदः । भुवः । दूतः । यस्य । हव्यं । जुजोषः ॥५॥

महो महत ऋतस्य यज्ञस्य हे अग्ने त्वं चक्षुरिव प्रकाशको भुवः । भवसि ।
गोपा यज्ञस्य रक्षकस्त्वमेव भवसि । यद्यदृताय सोमरसलक्षणस्योदकस्यादा-
नार्थं वरुण आदित्यो वेषि गच्छसि तदा त्वमेव भुवो । भवसि । हे जातवेदो
जातप्रज्ञाग्नेऽपां वृष्टिलक्षणां नमुदकानां नपात् पौत्रस्त्वमेव भुवो । भवसि ।
अप्नो हि मेघो जायते मेघादग्निर्विद्युदूपो जायत इत्यपां पौत्रत्वमुच्यते । यस्य
यजमानस्य हव्यं हविर्जुषोषः सेवसे तस्य दूतो भुवः । भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे तृतीयो वर्गः ॥

दर्शपूर्णमासयोरामेयस्य याज्या भुवो यज्ञस्येत्येषा । सूचितं च । तासां याज्या-
नुवाक्या अग्निर्मूर्धा भुवो यज्ञस्य । आ० १. ६. । इति ॥ आमेयी काचित्काम्येष्टिः ।
तस्यामेधैव याज्या । सूचितं च । आमेय्या उत्तरे नित्ये मूर्धन्वतः । आ० २. १०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते षष्ठी ॥

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यचा नियुद्धिः सचसे शिवाभिः ।

दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्मामे चकृषे हव्यवाहं ॥ ६ ॥

भुवः । यज्ञस्य । रजसः । च । नेता । यच । नियुत्ऽभिः । सचसे । शिवाभिः ।

दिवि । मूर्धानं । दधिषे । स्वःऽसां । जिह्मां । अमे । चकृषे । हव्यऽवाहं ॥ ६ ॥

हे अमे त्वं यच यस्मिन्नंतरिक्षे शिवाभिः कल्याणीभिर्नियुद्धिर्नियुत्संज्ञकाभि-
रश्वजातिभिः संबद्धं वायुं सचसे संगच्छसे तस्मिन्नंतरिक्षे यज्ञस्य रजसश्चोदकस्य
च नेता प्रापयिता भुवः । भवसि । अग्निर्वा इतो वृष्टिं समीरयतीति श्रुतेः ।
किंच दिवि द्युलोके मूर्धानं शिरोवत्प्रधानभूतं स्वर्षा सर्वस्य संभक्तारमादित्यं
दधिषे । हविर्वहनद्वारेण धारयसि । हे अमे त्वं जिह्मां ज्वालां हव्यवाहं हविषो
वोद्री चकृषे । करोषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस्य चितः क्रतुना ववे अंतरिच्छन्धीति पितुरेवैः परस्य ।

सचस्यमानः पिचोरुपस्थे जामि ब्रुवाण आयुधानि वेति ॥ ७ ॥

अस्य । चितः । क्रतुना । ववे । अंतः । इच्छन् । धीतिं । पितुः । एवैः । परस्य ।

सचस्यमानः । पिचोः । उपऽस्थे । जामि । ब्रुवाणः । आयुधानि । वेति ॥ ७ ॥

अस्मिंस्तु च इंद्र इममर्थं ब्रवीति । हे चित सर्वेषामायुधानि वेत्ता त्वं त्वष्टृपुत्रस्य
चिगिरसो वधार्थं मम साहाय्यं कुर्वितीदृण्वं पृष्टस्त्रितः स्ववीर्यवृद्धार्थं यज्ञभागं
ववे । स चंद्रस्तस्मै पाणिप्रक्षालनार्थं जलं यज्ञभागं च दत्तवान् । अनेन यज्ञ-
भागेन वृद्धवीर्यस्त्रित एतत्संज्ञक ऋषिरेवैरात्मनो रक्षणीर्युक्तोऽतर्क्यज्ञस्य मध्ये
धीतिं भागमिच्छन् परस्योत्कृष्टस्य पितुः सर्वस्य जगतः पालयितुरस्येन्द्रस्य क्रतुना
चिगिरसो मम वधार्थं साहाय्यभूतेन कर्मणा निमित्तेन ववे । सहायं वृतवान् ।
किंच । पिचोर्मातापितृभूतयोर्द्यौवापृथिव्योरुपस्थे समीपस्थे यज्ञे सचस्यमान

ऋत्विग्भिः सेष्यमानस्त्रितो जामि योग्यमिन्द्रस्यानुरूपं स्तोत्रं ब्रुवाण इन्द्रस्य
बलवृद्धार्थमुच्चारयन् आयुधानि स्वभूतानि वेति । त्वष्टृपुत्रस्य मम वधार्थ-
मागच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स पित्र्याण्यायुधानि विद्वानिद्रेषित आशो अभ्ययुध्यत् ।

चिशीर्षाणं सप्तरश्मिं जघन्वान् त्वाष्ट्रस्य चित्रिः समृजे चितो गाः ॥ ८ ॥

सः । पित्र्याणि । आयुधानि । विद्वान् । इन्द्रोऽद्रेषितः । आशः । अभि । अभ्युध्यत् ।

चिऽशीर्षाणं । सप्तरश्मिं । जघन्वान् । त्वाष्ट्रस्य । चित् । निः । समृजे । चितः । गाः ॥ ८ ॥

आश आशस्य पुत्रोऽपां पुत्रो वा । तकारोपजनच्छांदसः । स चितः पित्र्याणि
स्वपितृसंबन्धीन्यायुधानि विद्वान् जानन् इन्द्रेषितस्त्रिगिरसा मया सह युद्धार्थ-
मिन्द्रेण प्रेषितः सन् अभ्ययुध्यत् । आभिमुख्येन युद्धवान् । तदनंतरं सप्तरश्मिं
शबुनियमनार्थं सप्तप्रयहहस्तं । यद्वा । सप्तरश्मिरादित्यः । तत्सदृशं चिशीर्षाणं चि-
शिरस्कं मां जघन्वान् हतवान् । मूर्च्छितं कृतवानित्यर्थः । किंच चितस्त्वाष्ट्रस्य चित्
त्वष्टृपुत्रस्य ममापि गाः पशून्निः समृजे । विसृष्टवान् । अपहतवानित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

भूरीदिन्द्र उदिनक्षंतमोजोऽवाभिनत्सत्पतिर्मन्यमानं ।

त्वाष्ट्रस्य चित्रिश्चरूपस्य गोनामाचक्राणस्त्रीणि शीर्षा परां वर्क ॥ ९ ॥

भूरि । इत् । इन्द्रः । उत् । उदिनक्षंतं । ओजः । अव । अभिनत् । सत् । सत्पतिः । मन्यमानं ।

त्वाष्ट्रस्य । चित् । विश्वोऽरूपस्य । गोनां । आऽचक्राणः । चीणि । शीर्षा । परा ।

वर्गिति वर्क ॥ ९ ॥

सत्पतिः सतां पालक इन्द्रो भूरीद्वेष्टेय पूर्वतुल्यमतिरिक्तं वीजो बलमुदि-
नक्षंतं व्याप्नुवंतं मन्यमानं शूरमित्यात्मानं चिंतयंतं । यद्वा मन्यतिदीप्तिकर्मा
क्रोधकर्मा वा । दीप्यमानं क्रुध्यंतं वा त्वष्टृपुत्रं मामवाभिनत् । वज्रेण विदारि-
तवान् । विदार्य त्वाष्ट्रस्य चित् त्वष्टृपुत्रस्यापि गोनां गवां स्वामिन इति शेषः ।
विश्वरूपस्य मम चीणि शीर्षा शीर्षाण्याचक्राण आ समन्ताच्छब्दं कुर्वन् परा वर्क ।

पराङ्मुखस्य वृक्षवान् । छिन्नवानित्यर्थः । ईदृशं भावि वस्तु विश्वरूपः स्वप्नांतेऽनेन
तृचेन दृष्टवान् ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे चतुर्थो वर्गः ॥

आपो हीति नवर्चं नवमं सूक्तं । अंबरीषस्य राज्ञः पुत्रः सिंधुद्वीप ऋषिस्त्वष्ट्र-
पुत्रस्त्रिशिरा वा । इदमाप इत्यादिके द्वे अनुष्टुभौ ईशाना इति वर्धमाना । आपः
पृणीतेति प्रतिष्ठा । शिष्टा गायत्र्यः । आपो देवता । तथा चानुक्रांतं । आपो हि
सिंधुद्वीपो वांबरीष आपं गायत्रं अनुष्टुबंतं पंचमी वर्धमाना सप्तमी प्रतिष्ठेति ॥
गतः सूक्तविनियोगः । आप्तिमारुत आपो हि हेत्याद्यास्तिस्त्रः । सूचितं च । आपो
हि हेति तिस्रो वियतमप उपस्पृशन् । आ० ५. २०. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १ ॥

आपः । हि । स्थ । मयःऽभुवः । ताः । नः । ऊर्जे । दधातन । महे । रणाय । चक्षसे ॥ १ ॥

हि यस्मात्कारणादापो या यूयं मयोभुवः सुखस्य भावयिष्यः स्थ भवथ
तास्तादृश्यो यूयं नोऽस्मानूर्जेऽन्नाय दधातन । धत्त । अन्नप्राप्तियोग्यानस्मान्
कुरुत । अन्नमस्मभ्यं दत्तेत्यर्थः । महे महते रणाय रमणीयाय चक्षसे दर्शनाय
सम्यग्ज्ञानाय च धत्त । अस्मान् सम्यग्ज्ञानं प्रति योग्यान्कुरुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उगतीरिव मातरः ॥ २ ॥

यः । वः । शिवऽतमः । रसः । तस्य । भाजयत । इह । नः । उगतीऽइव । मातरः ॥ २ ॥

हे आपः वो युष्माकं स्वभूतो यो रसः शिवतमः सुखतम इहास्मिँल्लोके तस्य
तं रसं नोऽस्मान् भाजयत । सेवयत । उपयोजयतेत्यर्थः । तत्र दृष्टांतः । उग-
तीरिव । उगत्य इव पुत्रसमृद्धिं कामयमाना मातरः स्तन्यं रसं यथा भाजयन्ति
प्रापयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिव्यथ । आपो जनयथा च नः ॥ ३ ॥

तस्मिँ । अरं । गमाम । वः । यस्य । क्षयाय । जिव्यथ । आपः । जनयथा । च । नः ॥ ३ ॥

हे आपो यूयं यस्य पापस्य क्षयाय विनाशयास्माञ्जिन्वथ प्रीणयथ तस्मै
तादृशाय पापक्षयायारं क्षिप्रं वो युष्मान् गमाम । गमयाम । वयं शिरसि
प्रक्षिपामेत्यर्थः । यद्वा यस्यान्नस्य क्षयाय निवासार्थं यूयमोषधीर्जिन्वथ तर्पयथ
तस्मै तदन्नमुद्दिश्य वयमरमलं पर्याप्तं यथा भवति तथा वो युष्माङ्गमाम । गच्छाम ।
किंच हे आपो नोऽस्माञ्जनयथ च । पुष्पौचादिजनने प्रयोजयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्र्वन्तु नः ॥४॥

शं । नः । देवीः । अभिष्टये । आपः । भवन्तु । पीतये । शं । योः । अभि । स्र्वन्तु । नः ॥४॥

नोऽस्माकं पापापनोदद्वारेण शं सुखं भवन्तु देवीर्दृश्य आपः । अभिष्टयेऽस्म-
द्यज्ञाय भवन्तु । यज्ञाङ्गभावाय च भवन्त्वित्यर्थः । पीतये पानाय च भवन्तु । तथा
शमुत्पन्नानां रोगाणां शमनं योर्यावनमनुत्पन्नानां पृथक्करणं च कुर्वन्तु । अपि
च । नोऽस्माकमभ्युपरि स्र्वन्तु । शुद्ध्यर्थं सिंचन्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ईशाना वार्यीणां क्षयंतीष्वर्षणीनां । अपो याचामि भेषजं ॥५॥

ईशानाः । वार्यीणां । क्षयंतीः । चर्षणीनां । अपः । याचामि । भेषजं ॥५॥

वार्यीणां वारिप्रभवानां घ्रीहियवादीनां यद्वा वरणीयानां धनानामीशाना
ईश्वराश्चर्षणीनां मनुष्याणां क्षयंतीर्निवासयित्रीरप उदकानि भेषजं । सुखना-
मैतत् । पापापनोदनं सुखं याचामि । अहं प्रार्थये ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अप्सु मे सोमो अब्रवीदंतविश्वानि भेषजा । अग्निं च विश्वशंभुवं ॥६॥

अप्ऽसु । मे । सोमः । अब्रवीत् । अंतः । विश्वानि । भेषजा । अग्निं । च । विश्वऽशंभुवं ॥६॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आपः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वेऽमम । ज्योक् च सूर्ये हृशे ॥७॥

आपः । पृणीत । भेषजं । वरूथं । तन्वे । मम । ज्योक् । च । सूर्ये । हृशे ॥७॥

॥ अथाष्टमी ॥

इ॒दमा॒पः प्र॒ व॒हत॒ यत्किं॒ च॒ दुरि॒तं म॒यि ।

यद्वा॒हम॒भिदु॒द्रोह॒ यद्वा॒ शेप॒ उ॒तानृ॒तं ॥८॥

इ॒दं । आ॒पः । प्र । व॒हत॒ । यत् । किं । च । दुः॒इ॒तं । म॒यि ।

यत् । वा । अ॒हं । अ॒भि॒ऽदु॒द्रोह॒ । यत् । वा । शे॒पे । उ॒त । अनृ॒तं ॥८॥

॥ अथ नवमी ॥

आपो॑ अ॒द्यान्व॑चा॒रिषं॒ रसे॑न॒ सम॑ग॒स्महि॒ ।

प॒य॒स्वान॒म॒ आ ग॑हि॒ तं मा॒ सं सृ॑ज॒ वर्च॑सा ॥९॥

आ॒पः । अ॒द्य । अ॒नु । अ॒चा॒रिषं॒ । रसे॑न । सं । अ॒ग॒स्महि॒ ।

प॒य॒स्वान् । अ॒ग्रे । आ । ग॑हि॒ । तं । मा॒ । सं । सृ॑ज॒ । वर्च॑सा ॥९॥

अप्सु मे सोमो अब्रवीदित्यादिकाश्चतस्र ऋचः प्रथमाष्टके द्वितीयाध्याये विनियोगपुरःसरं व्याख्याताः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचमो वर्गः ॥

ओ चिदिति चतुर्दशर्चं दशमं सूक्तं । अचानुक्रम्यते । ओ चित्पकूना वैवस्वतयोर्यमयम्योः संवादः षष्ठ्ययुग्भिर्यमी मिथुनार्थं यमं प्रोवाच स तां नवमीयुग्भिरनिच्छन् प्रत्याचष्ट इति । ततः षष्ठ्यां प्रथमातृतीयाद्ययुग्मं विवस्वतः पुत्री यम्युषिर्यमो देवता । यस्य वाक्यं स ऋषिर्यो तेनोच्यते सा देवतेति न्यायात् । तथा नवम्यां द्वितीयाचतुर्थीप्रभृतिषु युग्मं विवस्वतो यम ऋषिर्यमी देवता । अनादेशपरिभाषया चिष्टुप् । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ओ चि॒त्सखा॑यं स॒ख्या व॑वृ॒त्यां ति॒रः पु॒रु चि॑दर्ण॒वं ज॑ग॒न्वान् ।

पि॒तुर्न॑पा॒त॒मा द॑धी॒त वे॒धा अ॒धि क्ष॑मि॒ प्रत॑रं दी॒ध्या॒नः ॥१॥

ओ इति । चि॒त् । स॒खा॑यं । स॒ख्या । व॑वृ॒त्यां । ति॒रः । पु॒रु । चि॑त् । अ॒र्ण॒वं । ज॑ग॒न्वान् ।

पि॒तुः । न॒पा॒तं । आ । द॑धी॒त । वे॒धाः । अ॒धि । क्ष॑मि॒ । प्र॒ऽत॒रं । दी॒ध्या॒नः ॥१॥

अञ्चास्मिन्सूक्ते वैवस्वतयोर्यमयम्योः संवाद उच्यते । अस्यामृचि यमं प्रति यमी प्रोवाच । तिरोऽंतर्हितमप्रकाशमानं । निर्जनप्रदेशमित्यर्थः । पुरु चिद्ब्रह्मपि विस्तीर्णं चार्णवं समुद्रैकदेशमवांतरद्वीपं जगन्वान् । गतवती यमी । चिदिति पूजार्थे । पूजितमिष्टं । श्रेष्ठमित्यर्थः । सखायं गर्भवासादारभ्य सखीभूतं यमं सख्या सख्याय स्त्रीपुरुषसंपर्कजनितमिचत्वाय ओ ववृत्यां । आवर्तयामि । आभिमुख्येन स्थित्वा लज्जां परित्यज्य त्वत्संभोगं करोमीत्यर्थः । धर्मस्य त्वरिता गतिरिति न्यायेन कामस्य त्वरितत्वात् । अपि च पितुरावयोर्भविष्यतः पुत्रस्य पितृभूतस्य तवार्थायाधि क्षमि । अधि पृथिव्यां । पृथिवीस्थानीये ममोदर इत्यर्थः । प्रतरं प्रकृष्टं । सर्वगुणोपेतमित्यर्थः । नपातं गर्भलक्षणमपत्यं वेधा विधाता प्रजापतिर्दीर्घ्यान आवयोरनुरूपस्य पुत्रस्य जननार्थमावां ध्यायन् आदधीत । प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु त इत्युक्तत्वात् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न ते सखा सख्यं वष्ट्येतत्सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवाति ।

महस्पुचासो असुरस्य वीरा दिवो धर्तारं उर्विया परि ख्यन् ॥ २ ॥

न । ते । सखा । सख्यं । वष्टि । एतत् । सऽलक्ष्मा । यत् । विषुऽरूपा । भवाति ।

महः । पुचासः । असुरस्य । वीराः । दिवः । धर्तारः । उर्विया । परि । ख्यन् ॥ २ ॥

यम आत्मानं परोक्षीकृत्य यमी प्रत्युवाच । हे यमि ते तव सखा गर्भवास-लक्षणेन सखीभूतो यम एतदीदृशं त्वयोक्तं स्त्रीपुरुषलक्षणं सख्यं न वष्टि । न कामयते । यद्यस्मात्कारणाद्यमी सलक्ष्मा समानयोनित्वलक्षणा विषुरुपा भगिनीत्वाद्विषमरूपा भवाति भवति तस्मान्न वष्टीत्यर्थः । इदानीं तिरः पुरु चिदण्वं जगन्वानित्यस्य प्रतिवचनमुच्यते । महो महतोऽसुरस्य प्राणवतः प्रज्ञावतो वा प्रजापतेः पुचासः पुत्रभूता वीराः । वीरो वीरयत्यमिचान्वेतेर्वा स्याद्गतिकर्मणो वीरयतेर्वा । नि० १. १. इति निरुक्तं । शत्रूणां विविधमीरयितारो धर्तारो धारयितारो दिवो द्युलोकस्य । प्रदर्शनमेतत् । द्युप्रभृतीनां लोकानामित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उशंति घा ते अमृतास एतदेकस्य चित्त्यजसं मर्त्यस्य ।

नि ते मनो मनसि धायस्मे जन्तुः पतिस्तन्वमा विविश्याः ॥ ३ ॥

उ॒शंति॑ । घ॒ । ते॒ । अ॒मृता॑सः । ए॒तत् । एक॑स्य । चि॒त् । त्य॒जसं॑ । म॒र्यस्य॑ ।

नि॒ । ते॒ । मनः॑ । मन॑सि । धा॒यि । अ॒स्मे इति॑ । ज॒न्युः । पतिः॑ । त॒न्यं । आ । वि॒वि॒श्याः ॥ ३ ॥

पुनरपि यमी यमं प्रत्युवाच । घेति निपातोऽप्यर्थः । हे यम ते प्रसिद्धा अमृतासः प्रजापत्यादयोऽपि देवा एतदीदृशं शास्त्रेणागम्यत्वेनोक्तं त्यजसं । त्यज्यते परस्मै प्रदीयत इति त्यजसं दुहितृभगिन्यादिस्त्रीजातमुशंति । कामयन्ते । एकस्य चित् सर्वस्य जगतो मुख्यस्यापि प्रजापत्यादेः स्वदुहितृभगिन्यादीनां संबंधोऽस्तीति शेषः । अतः कारणात्ते तव मनश्चित्तमस्मे अस्माकं । ममेत्यर्थः । मनसि चित्ते नि धायि । निधीयतां । अहं त्वां कामये त्वं मामपि कामयस्वेत्यर्थः । अपि च जन्युरिति लुप्तोपममेतत् । जन्युरिव यथा जनयिता प्रजापतिः पतिर्भर्ता भूत्वा स्वदुहितुः शरीरं संभोगेनाविष्टवान् तथा त्वमपि मम पतिर्भूत्वा त्वत्वं मदीयं शरीरमा विविश्याः । संभोगेनाविश । योनौ प्रजननप्रक्षेपोपगूहचुंबनादिना मां संभुंस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

न यत्पु॒रा च॑कृ॒मा क॒ह नू॒नमृ॒ता वद॑न्तो अ॒नृतं॑ र॒पेम॑ ।

गं॒ध॒र्वो अ॒प्स्व॒या च॑ यो॒षा सा॒ नो नाभिः॑ प॒रमं॑ जा॒मि तर्ज्वा॑ ॥ ४ ॥

न । यत् । पु॒रा । च॒कृ॒म । क॒त् । ह॒ । नू॒नं । अ॒नृत॑ । वद॑तः । अ॒नृतं॑ । र॒पेम॑ ।

गं॒ध॒र्वः । अ॒प्ऽसु॑ । अ॒प्सा । च॒ । यो॒षा । सा॒ । मः । नाभिः॑ । प॒रमं॑ । जा॒मि । तत् । तर्ज्वा॑ ॥ ४ ॥

यमो यमी पुनर्ब्रूते । पुरा पूर्वं प्रजापतेर्यदगम्यागमनमपरिमितसामर्थ्योपेतत्वात्कृतं तथा वयं न चकृम । नाकुर्म । वयमृतानि सत्यानि वदन्तो ब्रुवन्तोऽनृतमसत्यं कह कदा खलु नूनं निश्चितं रपेम । वदेम । न कदाचिदपीत्यर्थः । अगम्यागमनं न कुर्म इति यावत् । अपि च अप्सु । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षे स्थितो गंधर्वः । गवां रश्मीनामुदकानां वा धारयितादित्योऽप्यांतरिक्षस्था सा प्रसिद्धा योषादित्यस्य भार्या सरण्यूष नो नावावयोर्नाभिरुपतिस्थानं । मातापितरावित्यर्थः । तत्तस्मात्कारणाच्चावावयोर्जामि बांधवमुत्कृष्टं । एवं सत्यावयोरगम्यागमनरूपत्वात्कर्तुमयुक्तं तस्मादेतच्च करोमीत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ग॒र्भं नु॒ नो ज॒निता॑ दंप॒ती क॒र्दे॒वस्व॒ष्टा स॒विता॑ वि॒चरूपः॑ ।

न॒किर॑स्य॒ प्र मि॑नन्ति घ॒तानि॒ वेद॑ ना॒वस्य॑ पृ॒थि॒वी उ॒त द्यौः॑ ॥ ५ ॥

गर्भे। नु। नौ। जनिता। दंपती इति दंऽपती। कः। देवः। त्वष्टा। सविता। विश्वऽरूपः।
नक्तिः। अस्य। प्र। मिनन्ति। प्रतानि। वेद। नौ। अस्य। पृथिवी। उत। द्यौः ॥५॥

त्वष्टा रूपाणां कर्ता सविता सर्वेषां शुभाशुभस्य प्रेरको विश्वरूपः सर्वात्मको
देवो दानादिगुणयुक्तो जनिता जनयिता प्रजापतिर्गर्भे नु गर्भावस्थायामेव
नावावां दंपती जायापती कः। कृतवान् एकोदरे सहवासित्वात्। अस्य प्रजा-
पतेर्घृतानि कर्माणि नक्तिः प्र मिनन्ति। न केचित्प्रहिंसन्ति। न लोपयन्तीत्यर्थः।
अतः कारणान्नर्भावस्थायामेवावयोः प्रजापतिकृते दंपतित्वे सति संभोगं कुर्वि-
त्यर्थः। अपि च नावावयोरस्येदं मातुरुदरे सहवासजनितं दंपतित्वं पृथिवी
भूमिर्वेद। जानाति। उतापि च द्यौर्द्युलोकोऽपि जानाति ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

को अस्य वेद प्रथमस्याहः क ई ददर्श क इह प्र वोचत्।

बृहन्मिचस्य वरुणस्य धाम कदु ब्रव आहनो वीच्या नृन् ॥६॥

कः। अस्य। वेद। प्रथमस्य। अहः। कः। ई। ददर्श। कः। इह। प्र। वोचत्।

बृहत्। मिचस्य। वरुणस्य। धाम। कत्। ऊं इति। ब्रवः। आहनः। वीच्या। नृन् ॥६॥

प्रथमस्याहः संबंध्यस्येदमन्योन्यसंगमनं को वेद। जानाति। प्रथमेऽहनि
यत्क्रियते तदनुमानमाश्रित्य न कश्चिदपि ज्ञातुं शक्नोतीत्यर्थः। इहास्मिन्प्रदेशे
प्रत्यक्षतः क ईमिदं संगमनं ददर्श। पश्यति। कः प्र वोचत्। प्रख्यापयति। न कोऽपी-
त्यर्थः। मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोर्बृहन्महद्भाम स्थानमहोरात्रं यदस्ति तच्च
नृन् मनुष्यान् वीच्या नरकेण हे आहन आहंतर्मर्यादया हिंसितः। स्वकृतशु-
भाशुभकर्मापेक्षया मनुष्यादिप्राणिनां नरकपातेन स्वर्गप्रापणेन नियहानुग्रहयोः
कर्तरित्यर्थः। एवंभूत हे यम त्वं कदु ब्रवः। किं वा ब्रवीषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यमस्य मा यम्यं काम आगन्तमाने योनीं सहश्रेय्याव।

जायेव पत्ये तन्वं रिरिष्यां वि विंष्टुहेव रथ्येव चक्रा ॥७॥

यमस्य । मा । यम्यं । कामः । आ । अगन् । समाने । योनौ । सहऽशेय्याय ।

जायाऽइव । पत्ये । तन्वं । रिरिच्यां । वि । चित् । वृहेव । रथ्याऽइव । चक्रा ॥ ७ ॥

यमस्य तव कामोऽभिलाषो यम्यं यमी मा मां प्रत्यागन् आगच्छतु । ममोपरि तव यमस्य संभोगेच्छा जायतामित्यर्थः । किमर्थं । समाने योनावे-
कस्मिन् स्थाने शय्याख्ये सहशेय्याय सहशयनार्थं । तदनंतरं पूर्णमनोरथा सती
जायेव पत्ये यथा भार्या पत्युरर्थाय परया प्रीत्या विश्वस्ता सती रतिकामा
स्वशरीरं प्रकाशयति एवं तन्वमात्मीयं शरीरं रिरिच्यां । विविच्यां । त्वदर्थं प्रका-
शयेयमित्यर्थः । किंच । चिदिति पूरणः । वि वृहेव । वृह उद्यमने । धर्मार्थका-
मान्विविधमुद्यच्छावः । तच्च दृष्टांतः । रथ्येव चक्रा । रथस्यावयवभूते चक्रे यथा
रथमुद्यच्छतस्तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

न तिष्ठन्ति न नि मिषन्त्येते देवानां स्पशं इह ये चरन्ति ।

अन्येन मदाहनो याहि तूयं तेन वि वृह रथ्येव चक्रा ॥ ८ ॥

न । तिष्ठन्ति । न । नि । मिषन्ति । एते । देवानां । स्पशः । इह । ये । चरन्ति ।

अन्येन । मत् । आहनः । याहि । तूयं । तेन । वि । वृह । रथ्याऽइव । चक्रा ॥ ८ ॥

यस्या प्रख्यातो यमः पुनराह । इहास्मिँल्लोके देवानां संबन्धिनो ये स्पशोऽहो-
रात्रादयश्चाराश्चरन्ति सर्वेषां शुभाशुभलक्षणकर्मप्रत्यवेक्षणार्थं परिभ्रमन्त्येते चाराः
क्षणमात्रमपि चरणव्यापाररहिता न तिष्ठन्ति । न नि मिषन्ति । मेषणं न
कुर्वन्ति । शुभमशुभं वा यः करोति तं निरीक्षन्ते चेत्यर्थः । हे आहनो ममापहंश्चि
असह्यभाषणेन दुःस्वयिचि त्वं मत् मत्तोऽन्येन त्वत्सदृशेन सह तूयं क्षिप्रं याहि ।
संगच्छ । गत्वा च तेन वि वृह । धर्मार्थकामानुद्यच्छ । तच्च दृष्टांतः । रथ्येव चक्रा ।
यथा रथावयवभूते चक्रे रथमुद्यच्छतस्तद्वत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

रात्रीभिरस्मा अहंभिर्दशस्येतूर्यस्य चक्षुर्मुहुर्नुमिमीयात् ।

दिवा पृथिव्या मिथुना सबंधू यमीर्यमस्य विभृयादजामि ॥ ९ ॥

रात्रीभिः । अस्मि । अहंऽभिः । दशस्येत् । सूर्यस्य । चक्षुः । मुहुः । उत् । मिमीयात् ।

दिवा । पृथिव्या । मिथुना । सबंधू इति सऽबंधू । यमीः । यमस्य । विभृयात् । अजामि ॥ ९ ॥

राचिभिरहभिरहोराचयोरस्मै यमाय कल्पितं भागं सर्वो यजमानो दशस्येत् ।
प्रयच्छतु । सूर्यस्य संबन्धि चक्षुस्तेजो मुहुर्मुहुरस्मै यमायोन्मिमीयात् । उदेतु । दिवा
पृथिव्या द्यावापृथिवीभ्यां सह मिथुना मिथुनौ संबधू समानबधू अहोरात्रे
अस्मै यमाय । एतज्ज्ञात्वेयं यमीर्यमस्याजाम्यभ्रातरं बिभृयात् । धारयतु । यत्नेन
परिगृह्णात्वित्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ घा ता गच्छानुत्तरा युगानि यच्च जामयः कृणवन्नजामि ।

उप बर्बृहि वृषभाय बाहुमन्यमिच्छस्व सुभगे पतिं मत् ॥ १० ॥

आ । घ । ता । गच्छान् । उत्तरा । युगानि । यच्च । जामयः । कृणवन् । अजामि ।

उप । बर्बृहि । वृषभाय । बाहुं । अन्यं । इच्छस्व । सुभगे । पतिं । मत् ॥ १० ॥

यच्च येषु कालेषु जामयो भगिन्योऽजाम्यभ्रातरं पतिं कृणवन् करिष्यन्ति ता
तान्युत्तराणि युगानि कालविशेषा आ गच्छन् । आ गमिष्यन्ति । घेति पूरणः ।
यस्मादेवं तस्माच्चे सुभगे त्वमिदानीं मत् मत्तोऽन्यं पतिं भर्तारमिच्छस्व । कामयस्व ।
तदनन्तरं वृषभाय तव योनीं रेतः सेक्ते पुरुषायात्मीयं बाहुमुप बर्बृहि । शयनकाल
उपबर्हणं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

किं भ्रातासद्यदनाथं भवति किमु स्वसा यच्चिच्छतिर्निगच्छात् ।

काममूता बह्वेऽतद्रूपामि तन्वा मे तन्वं सं पिपृग्धि ॥ ११ ॥

किं । भ्राता । असत् । यत् । अनाथं । भवति । किं । ऊं इति । स्वसा । यत् ।

निःऽच्छतिः । निऽगच्छात् ।

कामऽमूता । बहु । एतत् । रूपामि । तन्वा । मे । तन्वं । सं । पिपृग्धि ॥ ११ ॥

यमी यमेन प्रत्याख्याता पुनराह । यद्यस्मिन्भ्रातरि सति स्वसादिकमनाथं
नापरहितं भवति स भ्राता किमसत् । किं भवति । न भवतीत्यर्थः । किंच यस्यां
भगिन्यां सत्यां भ्रातरं निच्छतिर्दुःखं निगच्छात् नियमेन गच्छति प्राप्नोति सा
स्वसा किमु । किं वा भवति । भ्रातृभगिन्योश्च परस्परं प्रीतिर्येन केनचिदुपायेनावश्यं

कार्येत्यभिप्रायः । साहं काममूता कामेन मूर्छिता सती बहु नानाप्रकारमेतदी-
दृशमुक्तं वक्ष्यमाणं च रपामि । प्रलपामि । एतज्ज्ञात्वा मे मम तन्वा शरीरेण
तन्वं शरीरं सं पिपृग्धि । संपर्चय । संभोगेन संश्लेषय । मां सम्यक् भुंक्ष्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

न वा उ ते तन्वा तन्वं सं पपृच्यां पापमाहुर्धुः स्वसारं निगच्छात् ।

अन्येन मत्प्रमुदः कल्पयस्व न ते भ्राता सुभगे वक्ष्येतत् ॥ १२ ॥

न । वै । उं । इति । ते । तन्वा । तन्वं । सं । पपृच्यां । पापं । आहुः । यः । स्वसारं । निगच्छात् ।

अन्येन । मत् । प्रमुदः । कल्पयस्व । न । ते । भ्राता । सुभगे । वक्षि । एतत् ॥ १२ ॥

यमी यमी प्रत्युक्तवान् । हे यमि ते तव तन्वा शरीरेण तन्वमात्मीयं शरीरं
न वै सं पपृच्यां । नैव संपर्चयामि । नैवाहं त्वां संभोक्तुमिच्छामीत्यर्थः । यो
भ्राता स्वसारं भगिनीं निगच्छात् नियमेनोपगच्छति । संभुंक्त इत्यर्थः । तं पापं
पापकारिणमाहुः । शिष्टा वदन्ति । एतज्ज्ञात्वा हे सुभगे सुष्ठु भजनीये हे यमि
त्वं मत् मत्तोऽन्येन तद्योग्येन पुरुषेण सह प्रमुदः संभोगलक्षणान्प्रहर्षान्कल्पयस्व ।
समर्थय । ते तव भ्राता यम एतदीदृशं त्वया सह मैथुनं कर्तुं न वक्षि । न
कामयते । नेच्छति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वतो वतासि यम नैव ते मनो हृदयं चाविदाम ।

अन्या किल त्वां कक्ष्येव युक्तं परि वृजते लिबुजेव वृक्षं ॥ १३ ॥

वतः । वत । असि । यम । न । एव । ते । मनः । हृदयं । च । अविदाम ।

अन्या । किल । त्वां । कक्ष्याऽइव । युक्तं । परि । स्वजाते । लिबुजाऽइव । वृक्षं ॥ १३ ॥

यमी प्रत्युवाच । हे यम त्वं वतो दुर्बलोऽसि । वतेति निपातः स्वेदानु-
कंपयोः । अनुकम्पयामासि । ते त्वदीयं मनो मनोगतं संकल्पं हृदयं च बुद्धिगत-
मध्यवसायं च नैवाविदाम । वयं न जानीम एव । मत्तोऽन्या काचित्स्त्री त्वां
परि वृजते किल । तच्च दृष्टान्तद्वयमुच्यते । कक्ष्येव युक्तं । यथा कक्ष्या रज्जुर्युक्त-
मात्मना संबद्धमश्वं परिवृजते तद्वत् । लिबुजेव वृक्षं । यथा लिबुजा व्रततिर्गोष्ठं
वृक्षं परिवृजते तद्वच्च । अन्यस्यां स्त्रियामासक्तत्वं मां परिवृक्तुं नेच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अन्यमू षु त्वं यम्यन्य उ त्वां परि ष्वजाते लिबुजेव वृक्षं ।

तस्य वा त्वं मन इच्छा स वा तवाधा कृणुष्व संविदं सुभद्रां ॥ १४ ॥

अन्यं। उं इति। सु। त्वं। यमि। अन्यः। उं इति। त्वां। परि। स्वजाते। लिबुजाऽइव। वृक्षं।

तस्य। वा। त्वं। मनः। इच्छ। सः। वा। तव। अध। कृणुष्व। संविदं। सुभद्रां ॥ १४ ॥

यमः पुनरप्याह । हे यमि त्वमन्यमु अन्यं पुरुषमेव सु सुष्ठु परिष्वज । अन्य उ अन्योऽपि पुरुषस्त्वां परि ष्वजाते । तच्च दृष्टांतः । लिबुजेव वृक्षं । यथा वल्ली गाढं वृक्षं परिष्वजते तद्वत् । तथा सति । वागश्वः समुच्चये । त्वं तस्य च पुरुषस्य मन इच्छ । कामय । तस्य त्वं वशवर्तिनी भवेत्यर्थः । स च पुरुषस्तव मन इच्छतु । अधाय परस्परवशवर्तित्वानंतरं त्वं तेन सह सुभद्रां सुकल्याणीं संविदं परस्पर-संभोगमुखसंविद्धिं कृणुष्व । कुरुष्व ॥

॥ इति सप्रमस्य षष्ठेऽष्टमो वर्गः ॥

वृषेति नवर्चमेकादशं सूक्तमांगेर्हविर्धानस्यार्धमाग्नेयं । सप्रम्याद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । वृषा नवांगिर्हविर्धान आग्नेयं तु चिष्टुबंतमिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

वृषा वृष्णे दुदुहे दोहसा दिवः पर्यासि यज्ञो अदितेरदाभ्यः ।

विश्वं स वेद वरुणो यथा धिया स यज्ञियो यजतु यज्ञियाँ ऋतून् ॥ १ ॥

वृषा । वृष्णे । दुदुहे । दोहसा । दिवः । पर्यासि । यज्ञः । अदितेः । अदाभ्यः ।

विश्वं । सः । वेद । वरुणः । यथा । धिया । सः । यज्ञियः । यजतु । यज्ञियान् । ऋतून् ॥ १ ॥

वृषाहुतिद्वारेण वृष्टेर्वर्षिता यज्ञो महान् अदाभ्यः केनाप्यहिंस्योऽग्निरदिते-रक्षीणयागक्रियस्य वृष्णो यज्ञद्वारेण स्तुतीनां हविषां वा वर्षितुर्यजमानस्यार्थाय दोहसा दोहनेन महता प्रक्षारणेन दिवः सकाशात्पर्यासि वृष्टिलक्षणान्युदकानि दुदुहे । दीग्धि । प्रक्षारयति । किंच यथा वरुण आदित्यो धियात्मानुरूपया प्रज्ञया विश्वं सर्वं वेद जानाति तथा सोऽयमग्निर्जानातीत्यर्थः । यज्ञियो यज्ञार्हो यज्ञियान् यज्ञार्हानृतून्यजतु । पूजयतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

रप॑न्ध॒वीरि॑षा च॒ योष॑णा न॒दस्य॑ नादे परि पातु मे मनः ।

इ॒ष्टस्य॑ मध्ये अ॒दिति॑र्नि धातु नो॒ भ्राता॑ नो ज्येष्ठः प्रथ॑मो वि वोचति ॥२॥

रप॑त् । ग॒न्ध॒वीः । अ॒षा । च॒ । योष॑णा । न॒दस्य॑ । नादे॒ । परि॑ । पा॒तु । मे॒ । मनः॑ ।

इ॒ष्टस्य॑ । मध्ये॒ । अ॒दितिः॑ । नि॒ । धा॒तु । नः॑ । भ्रा॒ता । नः॑ । ज्ये॒ष्ठः । प्र॒थमः॑ । वि॒ । वो॒चति॑ ॥२॥

रपत् रपितवत्यग्निगुणानुक्त्वती गंधवीर्गंधर्वस्य स्यप्याग्निः संस्कृता योषणा-
हुतिलक्षणा स्त्री च । अग्निं तर्पितवतीति शेषः । नदस्य । स्तोतृनामितत् । स्तोतृमे
मम स्वभूतं मनो नादे स्तुतिलक्षणे शब्दे परि पातु । अग्निः सम्ययक्षतु ।
अहं समाहितमना भूत्वा सम्यक् स्तुतिं करोमीत्यर्थः । किंच अदितिरखंडनी-
योऽग्निर्नोऽस्मानिष्टस्य यागस्य मध्ये नि धातु । निदधातु । नितरां स्थापयतु ।
प्रथमः सर्वेषां यजमानानां मुख्यो नोऽस्माकं ज्येष्ठो भ्राता वि वोचति । विशेषेण
ब्रवीति । स्तौतीत्यर्थः । नाहमेव केवलो यजनशीलः किंतु सर्व एवास्मत्कुलीनो
देवयागप्रिय इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सो चि॒न्नु भ॒द्रा क्षु॑मती॒ यश॑स्वत्युषा उ॒वास॑ मन॒वे स्व॑र्वती ।

यदी॑मु॒शंतं॑मु॒शता॑मनु॒ ऋतु॑म॒ग्निं हो॒तारं॑ वि॒दधा॑य जी॒जनन् ॥३॥

सो इति॑ । चि॒त् । नु॒ । भ॒द्रा । क्षु॒ऽमती॑ । यश॑स्वती । उ॒षाः । उ॒वास॑ । मन॒वे । स्वः॑ऽवती ।

यत् । ई॒ । उ॒शंतं॑ । उ॒शतां॑ । अ॒नु॒ । ऋ॒तुं । अ॒ग्निं । हो॒तारं॑ । वि॒दधा॑य । जी॒जनन् ॥३॥

भद्रा भजनीया क्षुमती शब्दवती यशस्वत्यक्षवती कीर्तिमती वा सो चित्
सैव प्रसिद्धोषा मनवे मनुष्याय यजमानाय स्वर्वत्यादित्यवती सती नु क्षिप्र-
मुवास । उषितवती । उदितवतीत्यर्थः । कदोदितवतीत्युच्यते । यद्यदोशंतं स्तुतिं
हविष्य कामयमानमुशतां यष्टुं कामयमानानां संबंधिनं होतारं देवानामाहा-
तारं होमनिष्पादकं वेमेनमग्निमनु ऋतुं स्तुतिकर्मणः पश्चाद्विदधाय यजनीयाय
यज्ञार्थं जीजनन् । ऋत्विग्यजमाना जनयंतीत्यर्थः । तदोदितवतीति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अध॒ त्वं द्र॒प्सं वि॒भ्वं विच॒क्षणं विरा॒भरदि॒षितः श्ये॒नो अ॒ध्वरे ।

यदी॒ विशो वृ॒णते द॒स्ममा॒र्या अ॒ग्निं हो॒तार॒मध॒ धीर॑जायत ॥४॥

अध॒ । त्वं । द्र॒प्सं । वि॒भ्वं । वि॒ऽच॒क्षणं । विः । आ । अ॒भर॒त् । इ॒षितः । श्ये॒नः । अ॒ध्वरे ।

यदि॒ । विशः । वृ॒णते । द॒स्मं । आ॒र्याः । अ॒ग्निं । हो॒तारं । अध॒ । धीः । अ॒जाय॒त ॥४॥

अथाथानंतरं श्येनः श्येनाख्यो विः पक्ष्यध्वरे याग इषितोऽग्निप्रेषितो विभ्वं महांतं विचक्षणं सर्वस्य विशेषेण द्रष्टारं त्वं तं प्रसिद्धं द्रप्सं नात्यल्पं नातिबहुलं सोममाभरत् आहूतवान् अपि च । यदि यदार्या अभिगमनीयं तं व्रजंतो विशो यजमाना मनुष्या दस्मं दर्शनीयं गच्छणमुपक्षपयितारं वा होतारमग्निं वृणते प्रार्थयन्ते अध तदा धीर्यागादिक्रियाजायत । यज्वभिः प्रतायत इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मदा॒सि र॒खो यव॑सेव पु॒ष्यते हो॒त्रा॒भिर॒ग्ने मनु॑षः स्व॒ध्वरः ।

विप्र॑स्य वा यच्छ॒गमा॒न उ॒क्थ्यं वाजं॑ स॒सवाँ उप॑यासि भूरि॒भिः ॥५॥

मदा॒ । असि॒ । र॒खः । यव॑साऽइव । पु॒ष्यते । हो॒त्रा॒भिः । अ॒ग्ने । मनु॑षः । सु॒ऽअ॒ध्वरः ।

विप्र॑स्य । वा । यत् । ग॒गमा॒नः । उ॒क्थ्यं । वाजं॑ । स॒स॒ऽवान् । उप॑ऽयासि । भूरि॑ऽभिः ॥५॥

हे अग्ने त्वं सदा सततं रखोऽसि । रमणीयो भवसि । तच्च दृष्टांतः । यवसेव पुष्यते । यथा यवसानि नृणानि च पुष्टिं कुर्वते हस्त्यश्वगोमहिषादिचतुष्पदाय सर्वदा रमणीयानि भवंति तद्वत् । अपि च हे अग्ने मनुषो मनुष्यस्य स्वभूतैर्होत्राभिः । होत्रेति यज्ञनामकत्वात् । यज्ञः स्वध्वरः शोभनयज्ञो भवेति शेषः । विप्रस्य वा स्तोतुं वा यद्यस्य यजमानस्य वा स्वभूतमुक्थ्यं स्तोत्रं गच्छमानः प्रशंसन् वाजं हविल्लक्षणमन्नं ससवान् संभजमानश्च भूरिभिर्बहुभिर्देवैः सहोपयासि । उपगच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उदी॒रय पि॒तरां जा॒र आ भग॑मियंक्षति हर्य॒तो ह॒त इ॒ष्यति ।

वि॒वर्क्षि॒ बहिः॑ स्व॒पस्य॑ते म॒खस्त॒विष्य॑ते अ॒सुरो॒ वेप॑ते म॒ती ॥६॥

उत् । ईरय । पि॒तरा । जा॒रः । आ । भ॒गं । इ॒य॒क्षति । ह॒र्य॒तः । ह॒स्तः । इ॒ष्य॒ति ।

वि॒व॒क्ति । व॒हिः । सु॒ऽअ॒प॒स्य॒ते । म॒खः । त॒वि॒ष्य॒ते । अ॒सुरः । वे॒प॒ते । म॒ती ॥६॥

हे अग्ने त्वदीयं ज्योतिः पितरा पितरौ सर्वप्राणिनां मातापितृभूते द्यावा-
पृथिव्यौ प्रत्युद्गमय । तच्च दृष्टान्तः । आकार उपमार्थे । राचेर्नक्षत्रादिदीप्तीनां च
जरयितृत्वाज्जार आदित्यः । स यथा द्यावापृथिव्यौ प्रति भगं भजनीयं ज्योति-
रुद्गमयति तद्वत् । हर्यतो यागं कामयमानान्प्रतीयक्षति । यजमानो यष्टुमिच्छति ।
हस्तो हृदयेन चेष्यति । इषिरयं गत्यर्थः शुद्धोऽप्युपसर्गपूर्वो द्रष्टव्यः । अधीष्यति
देवान्यष्टुमधिगच्छति । विवक्ति । विवक्षति । शस्त्रलक्षणाः स्तुतीर्वक्तुमिच्छति ।
वह्निर्वाढा स्तुतीनां देवान्प्रति प्रापयिता होता च स्वपस्यते । शोभनमात्मीयं
कर्म कर्तुमिच्छति । मखः । यज्ञनामैतत् । अच तत्प्रयोक्ताध्वर्युरुच्यते । स च
तविष्यते । तविषिर्वृद्ध्यर्थः । स चाचांतर्णीतसनर्थश्च द्रष्टव्यः । तुतुविषति । स्तोत्र-
लक्षणाः स्तुतीर्वर्धयितुमिच्छतीत्यर्थः । असुरः प्राणवान् प्रज्ञावान्वा । ब्रह्मेति
शेषः । मती मत्या बुद्ध्या वेपते । कर्मवेगुण्याद्विभ्यक्तंपते । हे अग्ने यतो यजमानः
सर्वविजश्च स्वस्वकर्म कर्तुं त्वामागच्छन्ति अतस्त्वं शीघ्रमुद्गमयेत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

य॒स्ते अ॒ग्ने सु॒म॒तिं म॒र्तो अ॒ष्टा॒त्सह॑सः सूनो॒ अ॒ति॒ स प्र॑ ऋ॒खे ।

इषं॑ द॒धानो॑ वह॒मानो॑ अ॒श्वैरा॑ स द्यु॒र्मो अ॒म॒वा॒भूष॑ति द्यून् ॥७॥

यः । ते । अ॒ग्ने । सु॒ऽम॒तिं । म॒र्तः । अ॒ष्टात् । सह॑सः । सूनो॒ इति॑ । अ॒ति॒ । सः । प्र । ऋ॒खे ।

इषं॑ । द॒धानः । वह॒मानः । अ॒श्वैः । आ । सः । द्यु॒ऽमा॒न् । अ॒म॒ऽवा॒न् । भूष॑ति । द्यून् ॥७॥

हे सहसः सूनो बलस्य पुत्राग्ने त्वदीयां सुमतिं शोभनामनुयाहिकां बुद्धिं
यो मर्तो मनुष्यो यजमानोऽष्टात् अद्युते । अनुयहशीलं त्वां स्तुतिभिर्हविर्भिष
परिचरतीत्यर्थः । स यजमानोऽति प्र ऋखे । सर्वोऽल्लोकानतीत्य प्रकर्षेण श्रूयते ।
प्रख्यातो भवतीत्यर्थः । कीदृशः । इषमन्नं दधानः । अर्थिभ्यः प्रयच्छन् । अश्वैर्व-
हमानः । किंच स एव द्युमान् दीप्तिमान् शरीरपतनानंतरं द्युस्थानवान्वा ।
अमवान् बलवान् आ द्यून् । द्युरित्यहर्नाम । कालाध्वनोरत्यंतसंयोग इत्येषा
द्वितीया । आदित्यकर्तृकाण्यहानि । आचंद्रार्कमित्यर्थः । भूषति । भवति ॥

महाघते संस्थिते मरुत्वतीये यदग्न एषेत्यनया चतुर्गृहीतमाज्यं जुहुयात् ।
तथैव पंचमेऽरण्यके सूचितं । यदग्न एषा समितिर्भवाति । ऐ० आ० ५. १. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

यदग्न एषा समितिर्भवाति देवी देवेषु यजता यजत्र ।

रत्ना च यद्विभजासि स्वधावो भागं नो अत्र वसुमंतं वीतात् ॥ ८ ॥

यत् । अग्ने । एषा । संऽइतिः । भवाति । देवी । देवेषु । यजता । यजत्र ।

रत्ना । च । यत् । विऽभजासि । स्वधाऽवः । भागं । नः । अत्र । वसुऽमंतं । वीतात् ॥ ८ ॥

हे यजत्र यष्ट्याग्ने यद्यदेषा समितिरस्मत्कर्तृका स्तुतिसंहतिर्यजता यजतेषु
यष्ट्येषु देवेषु मध्ये देवी द्योतमाना भवाति । यष्ट्या देवा अस्माभिः स्तूयन्त
इज्यन्ते चेत्यर्थः । हे स्वधावो हविलक्षणावन्नवन्नग्ने त्वं यद्यदा रत्ना च रत्नानि
रमणीयानि धनानि स्तोतृभ्यो यष्ट्यश्च विभजासि विभजसि अत्र तदानीं
तथा नोऽस्मान्प्रति वसुमंतं धनवंतं नानाधनावयवभूतं भागमंशं वीतात् ॥ वी
गत्यादिषु । तुष्योस्तातद्वागिष्यन्यतरस्यामिति हेः स्थाने तातङ् । अंतर्णीतएत्यर्थश्चात्र
द्रष्टव्यः ॥ वयय । आगमय । अस्मभ्यं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

श्रुधी नो अग्ने सदने सधस्थे युष्ट्वा रथममृतस्य द्रवित्नुं ।

आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ॥ ९ ॥

श्रुधि । नः । अग्ने । सदने । सधऽस्थे । युष्ट्व । रथं । अमृतस्य । द्रवित्नुं ।

आ । नः । वह । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । माकिः । देवानां । अप ।

भूः । इह । स्याः ॥ ९ ॥

हे अग्ने सधस्थे सहस्थाने सर्वदेवतासाधारणे सदने यज्ञगृहे स्थितः सन्
नोऽस्मदीयं वचनं श्रुधि । शृणु । किं तद्वचनं । उच्यते । अमृतस्य देवपानस्य
मधुनो द्रवित्नुं द्रावकं रथमात्मीयं युष्ट्व । आह्वानार्थं देवान्प्रति गमनायाश्चैः
संयुष्ट्व । संयुक्तेन रथेन गत्वा नोऽस्माकं यज्ञं प्रति देवपुत्रे देवस्य प्रजापतेर्दु-
हितरी यज्ञा देवाः पुत्रा ययोस्ते रोदसी द्यावापृथिव्यावा वह । प्रापय । देवानां

मध्ये कश्चिदेवोऽपभूरपभवितास्मद्यज्ञमपगंता माकिः स्यात् । त्वं चेहास्मिन्यज्ञे स्याः । संनिहितो भव ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे दशमो वर्गः ॥

द्यावेति नवर्चं द्वादशं सूक्तमांगेर्हविर्धानस्यार्धं चैष्टुभमाग्नेयं । द्यावेत्यनुक्रांतं ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

द्यावा ह क्षामा प्रथमे ऋतेनाभिश्चावे भवतः सत्यवाचा ।

देवो यन्मर्तान्यजथाय कृषन् सीदद्भोता प्रत्यङ् स्वमसुं यन् ॥१॥

द्यावा । ह । क्षामा । प्रथमे इति । ऋतेन । अभिऽश्चावे । भवतः । सत्यऽवाचा ।

देवः । यत् । मर्तान् । यजथाय । कृषन् । सीदत् । होता । प्रत्यङ् । स्वं । असुं । यन् ॥१॥

सत्यवाचा सत्यवाची सत्यवादिन्यौ प्रथमे प्रधानभूते द्यावा क्षामा द्युक्षामे द्यावापृथिव्यावृतेन सत्यभूतेन देवयजनेन सहाभिश्चावे । आभिमुख्येन श्रूयत इत्यभिश्चाव आह्वानं । तस्मिन्नस्मद्यज्ञनिमित्तेऽग्नेः संबन्धिन्याह्वाने भवतः । लोडर्थे लट् । भवतां । यद्यदा देवो द्योतमानोऽग्निर्यजथाय यज्ञाय मर्तान् मनुष्यान् कृषन् प्रेरयन् प्रत्यङ् आह्वानार्थं देवानां प्रत्यंचिता स्वमसुमात्मीयं ज्वालालक्षणं प्राणं यन् प्राप्नुवन् होता देवानामाह्वाता सीदद्देवां निषीदति तदास्मद्यजनकाले द्यावापृथिवी प्रमुखोऽग्निराह्वयत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

देवो देवान्यपरिभूः ऋतेन वह नो हव्यं प्रथमश्चिकित्वान् ।

धूमकेतुः समिधा भाञ्चजीको मन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥२॥

देवः । देवान् । परिऽभूः । ऋतेन । वह । नः । हव्यं । प्रथमः । चिकित्वान् ।

धूमऽकेतुः । संऽइधा । भाःऽञ्चजीकः । मन्द्रः । होता । नित्यः । वाचा । यजीयान् ॥२॥

देवो द्योतमानोऽग्निरुत्वं देवानिन्द्रादीन्परिभूराह्वानहविर्नयनद्वारेण परिभूः परिगृह्णन् ऋतेन यज्ञेन सह नोऽस्माकं हव्यं हविर्वह । प्रापय । कीदृशस्त्वं । प्रथमो देवानां मुख्यः । चिकित्वान् सर्वं जानन् धूमकेतुर्धूमस्य कर्ता वा धूमध्वजो वा धूमप्रज्ञानो वा । समिधा समिधनेन दीपनेन भाञ्चजीक ऋजुदीप्तिः । ऊर्ध्वज्जलन

इत्यर्थः । मन्द्रः स्तुत्यो होताह्वाता नित्यो ध्रुवो वाचा यजीयान् अतिशयेन यथा च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स्वावृ॒ग्दे॒वस्या॒मृतं॑ यदी॒ गोरतो॑ जा॒तासो॑ धार॒यन्त॑ उ॒र्वी ।

वि॒श्वे दे॒वा अनु॑ त॒प्ते य॒जुर्गु॑दुहे॒ यदे॒नी दि॒व्यं घृ॒तं वाः ॥३॥

स्वावृ॒क् । दे॒वस्य॑ । अ॒मृतं॑ । यदि॑ । गोः । अ॒तः । जा॒तासः॑ । धा॒र॒यन्ते॑ । उ॒र्वी इति॑ ।

वि॒श्वे । दे॒वाः । अनु॑ । तत् । ते । य॒जुः । गुः । दु॒हे । यत् । ए॒नी । दि॒व्यं । घृ॒तं । वा॒रिति॑ वाः ॥३॥

देवस्याग्नेः स्वावृक् स्वार्जनममृतमुदकं स्वतेजसः सकाशाद्यदि यदोत्पद्यते तदातोऽस्मान्नोरुदकाज्जातास उत्पन्ना ओषधय उर्वी द्यावापृथिव्यौ धारयन्ति । विश्वे देवाः सर्वे स्तोतारस्ते तव संबन्धि तद्यजुरुदकस्य तद्दानमनु गुः । अनुगायन्ति । एनी श्वेता दीप्तिर्दिव्यं दिवि भवं घृतं क्षरद्यद्वा वृष्टिलक्षणं यदुदकं दुहे । दोग्धि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अर्चामि॑ वां॒ वर्धा॒यापो॑ घृ॒तसू॒ द्यावा॑भूमी॒ ऋणु॑तं रो॒दसी॑ मे ।

अ॒हा य॒द्यावो॑ऽसु॒नीति॑म॒यन्म॒ध्वा नो॒ अ॒च पि॒तरा॑ शि॒शीतां॑ ॥४॥

अर्चामि॑ । वां । वर्धा॒य । अ॒पः । घृ॒तसू॒ इति॑ घृ॒तऽसू॒ । द्यावा॑भूमी॒ इति॑ । ऋणु॑तं । रो॒दसी॒ इति॑ । मे ।

अ॒हा । यत् । द्या॒वः । अ॒सुऽनी॑तिं । अ॒यन् । म॒ध्वा । नः । अ॒च । पि॒तरा॑ । शि॒शीतां॑ ॥४॥

हे अग्ने त्वमपो मदीयं यज्ञरूपं कर्म वर्धाय । प्रोत्सर्पिते सति हे घृतसू वृष्ट्युदकस्य प्रसविष्यी हे द्यावाभूमी द्यावापृथिव्यौ वां युवामर्चामि । ऋच स्तुतौ । स्तौमि । हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ युवां मे मदीयं स्तोत्रं ऋणुत । यद्यस्मिन्नहा । अहःशब्दसामर्थ्यादहोरात्रसाध्यं कर्मोच्यते ॥ सुपां सुतुगिति सप्तम्येकवचनस्याजदेशः ॥ अहन्यहोरात्रसाध्यकर्मणि द्यावः स्तोतारोऽसुनीतिं । असुः प्रज्ञा । तथा नीयत इत्यसुनीतिः स्तुतिः । तामयन् गच्छन्ति अत्रास्मिन्कर्मणि पितरा सर्वस्य मातापितृभूते द्यावापृथिव्यौ नोऽस्मान्वृष्ट्युदकेन शिशीतां । स्नानपानादिना संस्कृतां ॥

॥ अथ पंचमी ॥

किं स्वि॒न्नो॒ राजा॑ जगृ॒हे क॒द॒स्याति॑ घ॒तं च॒कृमा॒ को वि वे॒द ।

मि॒च॒श्चि॒द्धि॒ष्मा जु॒हुरा॒णो दे॒वाञ्छो॒को न या॒तामपि॑ वा॒जो अ॒स्ति ॥ ५ ॥

किं । स्वि॒त् । नः । राजा॑ । जगृ॒हे । कत् । अ॒स्य । अ॒ति॒ । घ॒तं । च॒कृम॒ । कः । वि । वे॒द ।

मि॒चः । चि॒त् । हि॒ । स्म । जु॒हुरा॒णः । दे॒वान् । श्लो॒कः । न । या॒तां । अ॒पि । वा॒जः । अ॒स्ति ॥ ५ ॥

किंस्विच्छब्दो वितर्कार्थे । किंवा राजा दीप्यमानोऽग्निर्नोऽस्माकं स्वभूतानि हवींषि स्तुतींश्च जगृहे परिगृह्णीयात् किंवास्याग्रेति घतमतिपूजितं परिचरणाख्यं कर्म चकृम वयं क्रियास्म । कर्मवैगुण्याद्गीतस्य पूर्वार्ध एतद्वचनमुक्तं । उत्तरार्ध इदानीं तच्चिरात्क्रियते । हि स्मेतीमौ पूरणी । चिदित्युपमार्थे । जुहुराणः स्निग्ध-
माहूयमानो मिचः स्निग्धो यथा आगच्छेत् तथा । नेति संप्रत्यर्थे । श्लोकोऽस्मदीया स्तुतिलक्षणा वाग्देवानिन्द्रादीन्यातां । गच्छतु । अपि वाजो हविराख्यं चान्नं यदस्ति तदपि देवान्प्रति गच्छतु । देवाः स्तुतिं हविश्च प्रतिगृह्णन्त्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दु॒र्म॒त्वा॒मृ॒तस्य॑ ना॒म स॒ल॒क्ष्मा॒ यद्वि॒षु॒रूपा॒ भवा॑ति ।

य॒मस्य॑ यो म॒न॒व॒न्ते सु॒म॒न्त्रे॒ तमृ॒ष्ट पा॒त्यप्र॑यु॒च्छन् ॥ ६ ॥

दुः॒ऽम॒न्तु । अ॒च । अ॒मृ॒तस्य॑ । ना॒म । स॒ल॒क्ष्मा । यत् । वि॒षु॒ऽरूपा॒ । भवा॑ति ।

य॒मस्य॑ । यः । म॒न॒व॒न्ते । सु॒ऽम॒न्तु । अ॒ग्ने । तं । अ॒ष्ट॒ । पा॒हि । अ॒प्र॑ऽयु॒च्छन् ॥ ६ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यस्मि॑न्दे॒वा वि॒दथे॑ मा॒दय॑न्ते वि॒वस्व॑तः स॒दने॑ धा॒रय॑न्ते ।

सूर्ये॑ ज्योति॒रद॑धु॒र्मास्य॑ कू॒न्परि॑ द्योत॒निं च॒रतो॑ अ॒ज॒स्रा ॥ ७ ॥

यस्मि॑न् । दे॒वाः । वि॒दथे॑ । मा॒दय॑न्ते । वि॒वस्व॑तः । स॒दने॑ । धा॒रय॑न्ते ।

सूर्ये॑ । ज्योतिः॑ । अ॒द॒धुः । मा॒सि । अ॒कू॒न् । परि॑ । द्योत॒निं । च॒रतः॑ । अ॒ज॒स्रा ॥ ७ ॥

यस्मिन्नग्नी यज्ञस्य प्रधानांशे सति देवा इन्द्रादयो विदथे यज्ञे मादयन्ते हविषात्मानं तर्पयन्ति नृप्यन्ति वा । अपि च विवस्वतो मनुष्यस्य यजमानस्य

स्वभूते सद्ने वेद्याख्ये स्थाने धारयन्त आत्मानं स्थापयन्ति वा । किञ्च सूर्ये ज्योति-
रहराख्यं तेजोऽदधुः । स्थापितवन्तः । मासि चद्रमस्यकून् रात्रीः स्थापितवन्तः ।
तदनन्तरमजस्रानुपक्षीणौ सूर्याचंद्रमसौ द्योतनिं दीप्तिं परि चरतः । परिगच्छतः ।
सर्वञ्च प्राप्नुतः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यस्मिन्देवा मन्मनि संचरन्त्यपीच्येन वयमस्य विद्म ।

मिचो नो अचादितिरनागान् सविता देवो वरुणाय वोचत् ॥ ८ ॥

यस्मिन् । देवाः । मन्मनि । संऽचरन्ति । अपीच्ये । न । वयं । अस्य । विद्म ।

मिचः । नः । अच । अदितिः । अनागान् । सविता । देवः । वरुणाय । वोचत् ॥ ८ ॥

देवा इन्द्रादयोः यस्मिन्नाग्रौ मन्मनि ज्ञानभूते ज्ञानवत्सर्वप्रकाशके सति संचरन्ति
स्वाधिकारे संप्रवर्तन्ते । अपीच्येऽतर्हिते स्थितमग्नेः स्वरूपं वयं न विद्म । तत्त्वतो
न जानीमः । अचास्मिन्यज्ञेऽंगभावाय वर्तमानो मिचो वरुणाय सर्वेषां पा-
पानां निवारयिष्येऽग्नये नोऽस्माननागान् अपापान्वोचत् ब्रवीतु । तथादितिर्देव-
माता सविता सर्वस्य प्रेरको देवश्च ब्रवीतु ॥

॥ अथ नवमी ॥

श्रुधी नो अग्ने सद्ने सधस्थे युष्ट्वा रथममृतस्य द्रविलुं ।

आ नो वह रोदसी देवपुत्रे मार्किर्देवानामपं भूरिह स्याः ॥ ९ ॥

श्रुधि । नः । अग्ने । सद्ने । सधऽस्थे । युष्ट्वा । रथं । अमृतस्य । द्रविलुं ।

आ । नः । वह । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । मार्किः । देवानां । अपं ।

भूः । इह । स्याः ॥ ९ ॥

श्रुधी न इत्येषा नवमी पूर्वसूक्ते व्याख्याता ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वादशो वर्गः ॥

युजे वामिति पञ्चर्चं त्रयोदशं सूक्तं । अदितेः पुत्रस्य विवस्वत आर्षं । हविर्धा-
नाख्ये ये द्वे शकटे तद्देवत्यमिदं । अंत्या जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं ।
युजे पञ्च विवस्वानादित्यो हविर्धानं जगत्यंतमिति । गतः सूक्तविनियोगः ।
हविर्धानप्रवर्तने युजे वामित्येका । सूचितं च । अंतरा वर्त्मपादयोर्युजे वां ब्रह्म
पूर्णं नमोभिः । आ० ४. ९. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

युजे वां ब्रह्म पूर्यं नमोभिर्वि श्लोक एतु पथ्येव सूरैः ।

ऋण्वंतु विश्वे अमृतस्य पुचा आ ये धामानि दिव्यानि तस्युः ॥१॥

युजे । वां । ब्रह्म । पूर्यं । नमःऽभिः । वि । श्लोकः । एतु । पथ्याऽइव । सूरैः ।

ऋण्वंतु । विश्वे । अमृतस्य । पुचाः । आ । ये । धामानि । दिव्यानि । तस्युः ॥१॥

हे हविर्धानशकटे वां युवामहं पूर्यं पूर्वस्मिन्काले भवं । अनादिकालप्रवृत्त-
मित्यर्थः । एवंभूतं ब्रह्म मंचमुच्चार्येति शेषः । नमोभिः सोमादिहविर्लक्ष्णैरर्चयिष्ये ।
युनज्मि । युवयोरुपरि सोमादिकमारोप्य पत्नीशालांते हविर्धानं प्रति युवां नया-
मीत्यर्थः । एवंभूतयोर्युवयोः श्लोकः शब्दो ध्येतु । विश्वान्देवान्प्रति विविधं गच्छतां ।
तच्च दृष्टांतः । पथ्येव सूरैः । यथा स्तोतुः स्वभूता पथ्या परिणाममुखावहाहुतिर्वि-
श्वान्देवान्प्रति विविधं गच्छति तद्वत् । अमृतस्यामरणधर्मणः प्रजापतेः पुचा
विश्वे देवा एवंभूतं शब्दं ऋण्वंतु ये देवा दिव्यानि दिवि भवानि धामानि
स्थानान्या तस्युः । अधिष्ठितवंतः । ते ऋण्वन्त्वित्यर्थः ॥

अथैव हविर्धानप्रवर्तने यमे इवेत्येषा । सूचितं च । यमे इव यतमाने यदैतमधि
हयोरदधा उक्थ्यं वच इत्यर्थं च आरमेत् । आ० ४. ९. इति ॥

॥ तच्चेष्टा द्वितीया ॥

यमे इव यतमाने यदैतं प्र वां भरन्मानुषा देवयंतः ।

आ सीदतं स्वमु लोकं विदाने स्वासस्ये भवतमिंदवे नः ॥२॥

यमे इवेति यमेऽइव । यतमाने इति । यत् । ऐतं । प्र । वां । भरन् । मानुषाः । देवऽयंतः ।

आ । सीदतं । स्वं । ऊं इति । लोकं । विदाने इति । स्वासस्ये इति सुऽआसस्ये । भवतं ।

इंदवे । नः ॥२॥

यमे इव यथा सहोत्पन्ने अपत्ये संचरतस्तथा यतमाने गमनहविर्धारणादि-
स्वाधिकारकर्मणि प्रवर्तमाने हविर्धानशकटे युवां यद्यदैतं हविर्धानस्थानं प्रति-
गच्छतस्तदा देवयंतो देवकामा मानुषा यज्ञमाना वां युवां प्र भरन् । प्रभरन्ति ।
किंच युवां स्वमु लोकमात्मीयमेव हविर्धानाख्यं स्थानं विदाने जानती आ सी-
दतं । ततो नोऽस्माकमिंदवे सोमार्थं स्वासस्ये शोभननिवासस्थाने भवतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पंच पदानि रूपो अन्वरोहं चतुष्पदीमन्वेमि व्रतेन ।

अक्षरेण प्रति मिम एतामृतस्य नाभावधि सं पुनामि ॥३॥

पंच । पदानि । रूपः । अनु । अरोहं । चतुःऽपदी । अनु । एमि । व्रतेन ।

अक्षरेण । प्रति । मिमे । एतां । अतस्य । नाभा । अधि । सं । पुनामि ॥३॥

रूपो यष्टृणां स्वर्गमारोपयितुर्यज्ञस्यांगत्वेन संबन्धीनि पंचसंख्याकानि धाना-
सोमपशुपुरोडाशाज्याख्यानि पदानि वृष्टिहेतुत्वेन देवान्प्रति गंतृणि हवींष्यन्वरोहं ।
अनुरोहामि । शकटयोः स्थापनवहनानंतरं करणं करोमीत्यर्थः । किंच चतुष्पदी
चतुर्भिः पादैर्युक्तां त्रिष्टुवादिच्छंदसं क्रियां व्रतेन प्रयोगकर्मणान्वेमि । अनु-
गच्छामि । यथाकालं प्रयुज्जमीत्यर्थः । अक्षरेण प्रणवाख्येनैतामुपस्थितां प्रति-
गरक्रियां प्रति मिमे । निर्ममे । अपि च अतस्य यज्ञस्य । अधीति सप्तम्यर्था-
नुवादी । नाभा नाभिभूते वेद्याख्ये स्थाने सं पुनामि । संशोधयामि । दशापवित्रेण
सोमं संस्करोमीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

देवेभ्यः कर्मवृणीत मृत्युं प्रजायै कममृतं नावृणीत ।

बृहस्पतिं यज्ञमकृण्वत ऋषिं प्रियां यमस्तन्वं प्रारिरिचीत् ॥४॥

देवेभ्यः । कं । अवृणीत । मृत्युं । प्रऽजायै । कं । अमृतं । नः । अवृणीत ।

बृहस्पतिं । यज्ञं । अकृण्वत । ऋषिं । प्रियां । यमः । तन्वं । प्र । अरिरिचीत् ॥४॥

देवेभ्यो देवानां मृत्युं मारयितारं कं स्वपुरुषमवृणीत । प्रार्थयते । प्रयुंक्ते ।
किंच प्रजायै देवष्यतिरिक्ताया मनुष्यादिकायाः प्रजाया अमृतममारकमविनाशकं
कं वा स्वपुरुषं नावृणीत । न प्रयुंक्ते । हविर्धारणक्रियायां प्रवृत्तायां सत्य
पूर्वाक्तानां सर्वेषां स्थितेरवश्यंभावित्वाच्च कंचिदपि विनाशकं स्वपुरुषं यमो
निरूपयतीत्यर्थः । अपि च बृहस्पतिं बृहतां देवानां हविर्धारणे पालकं बृहतां
मंशाणां स्वामिनं वर्षि सर्वस्य दृष्टादृष्टफलस्य दृष्टारं यज्ञमकृण्वत । ऋत्विग्य-
जमानाः कुर्वन्ति । अपि च यमः प्रियां तन्वमस्मदीयमिष्टं शरीरं प्रारिरिचीत् ।
धातूनामनेकार्थत्वाद्विचिरच परिहारार्थं वर्तते । प्रेरचयति । मृत्योः सकाशात्परि-
हरति । कर्मवैगुण्यजनितदोषभावादस्माकं जीवितं नापहरतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सप्र क्षरंति शिशवे मरुत्वते पिबे पुचासो अयवीवतचृतं ।

उभे इदस्योभयस्य राजत उभे यतेते उभयस्य पुष्यतः ॥५॥

सप्र । क्षरंति । शिशवे । मरुत्वते । पिबे । पुचासः । अपि । अवीवतन् । चृतं ।

उभे इति । इत् । अस्य । उभयस्य । राजतः । उभे इति । यतेते इति । उभयस्य । पुष्यतः ॥५॥

मरुत्वते । मरुतः स्तोतारः । स्तुतिद्वारेण तद्धते पिबे ऋत्विजां पितृभूताय शिशवे शंसनीयाय हविर्धानशकटयोः सुखासीनभूताय सोमाय सप्र छंदांसि क्षरंति । स्तुतिवनेन गच्छंति । अपि च पुचासोऽपि सोमस्य पुचभूता ऋत्विजोऽप्यृतं सत्यभूतं स्तोत्रमवीवतन् । संगमयंति । सद्गुण्याहिणी स्तुतिं कुर्वन्तीत्यर्थः । उभे इत् द्वे एव हविर्धानशकटे अस्योभयस्य देवजातस्य मनुष्यजातस्य च राजतः । ईशाने । उभे एव शकटे यतेते । कर्मानुष्ठाने प्रयत्नं कुरुतः । उभयस्य देवजातस्य मनुष्यजातस्य च पुष्यतः । हविर्धारणद्वारेण पुष्टिं कुरुत इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्रमस्य षष्ठे त्रयोदशो वर्गः ॥

परेयिवांसमिति षोडशर्चे चतुर्दशं सूक्तं विवस्वतः पुचस्य यमस्यार्धं । अंगिरसो नः पितरो नवग्वा इति षष्ठ्या अंगिरःपिचयर्वभृगुलक्षणा लिंगोक्ता देवताः । प्रेहीत्याद्यास्त्रिस्रो लिंगोक्तदेवताकाः पितृदेवताका वा । अति द्रव सारमेया-वित्यादिकस्तृचः सरमापुचौ यौ आनौ परलोकमार्गमभितः स्थितौ तद्देवताकः । शिष्टा यमदेवताः । यमाय सोममिति त्रयोदश्याद्या अनुष्टुभः । यमाय मधुमत्तम-मित्येषा बृहती । आदितो द्वादश त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं । परेयिवांसं षोडश यमो यामं षष्ठी लिंगोक्तदेवता । पराश्च तिस्रः पित्र्या वा तृचः श्रभ्यां परा अनुष्टुभो बृहत्यु-पांत्येति ॥ गतः सूक्तविनियोगः । महापितृयज्ञे यमयागाख्या याज्या । सूचितं च । इमं यज्ञं प्रस्तरमा हि सीदति द्वे परेयिवांसं प्रवतो महीरनु । आ० २. १९. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परेयिवांसं प्रवतो महीरनु बहुभ्यः पंचामनुपस्पशानं ।

विवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषा दुवस्य ॥१॥

परेयिऽवांसं । प्रऽवतः । महीः । अनु । बहुऽभ्यः । पंचां । अनुऽपस्पशानं ।

विवस्वतं । संऽगमनं । जनानां । यमं । राजानं । हविषा । दुवस्य ॥१॥

हे मदीयांतरात्मन् यजमान वा त्वं राजानं पितॄणां स्वामिनं यमं हविषा पुरोडाशादिना दुवस्य । परिचर । कीदृशं । प्रवतः प्रकृष्टकर्मवतो भूलोकवर्ति-
भोगसाधनं पुण्यमनुष्ठितवतः पुरुषान्महीस्तत्तद्भोगोचितभूप्रदेशविशेषान् अनु-
परेयिवांसं क्रमेण मरणादूर्ध्वं प्रापितवन्तं । तथा बहुभ्यः स्वर्गार्थिभ्यः पुण्यकृद्भ्यः
पुण्यकृतार्थं पंथां स्वर्गस्योचितं मार्गमनुपस्यशानमवाधमानं । पापिन एव पुरु-
षान् स्वर्गमार्गबाधेन नरकं प्रापयति न तु पुण्यकृत इत्यर्थः । वैवस्वतं विवस्वतः
सूर्यस्य पुत्रं जनानां पापिनां संगमनं गंतव्यस्थानरूपं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यमो नो गातुं प्रथमो विवेद नैषा गव्यूतिरपभर्तवा उ ।

यच्चा नः पूर्वे पितरः परेयुरेना जज्ञानाः पथ्याऽनु स्वाः ॥२॥

यमः । नः । गातुं । प्रथमः । विवेद । न । एषा । गव्यूतिः । अपऽभर्तवै । ऊं इति ।

यच्चा नः । पूर्वे । पितरः । पराऽईयुः । एना । जज्ञानाः । पथ्याः । अनु । स्वाः ॥२॥

प्रथमः सर्वेषां मुख्यो यमो नोऽस्माकं प्रजानां गातुं शुभाशुभनिमित्तं विवेद ।
जानाति । एषा गव्यूतिर्नापभर्तवा उ । अतिशयज्ञानयोगाद्यमस्य न केनचिदप-
हर्तुमपनेतुं शक्यत इत्यर्थः । यच्च यस्मिन्मार्गे नोऽस्माकं पूर्वे पितरः परेयुः एनानेन
मार्गेण गच्छन्तो जज्ञाना जाताः सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गभूता
गतीरनु गच्छन्ति ॥

आग्निमारुते मातली कर्ष्यरित्येषा धाय्या । सूचितं च । इमं यम प्रस्तरमा हि
सीद मातली कर्ष्यर्यमो अंगिरोभिरुदीरतामवर उत्परासः । आ० ५. २०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

मातली कर्ष्यर्यमो अंगिरोभिर्वृहस्पतिर्ऋक्भिर्वावृधानः ।

यांश्च देवा वावृधुर्ये च देवान्स्वाहान्ये स्तधयान्ये मदन्ति ॥३॥

मातली । कर्ष्यः । यमः । अंगिरःऽभिः । बृहस्पतिः । ऋक्ऽभिः । वावृधानः ।

यान् । च । देवाः । वावृधुः । ये । च । देवान् । स्वाहा । अन्ये । स्वधया । अन्ये । मदन्ति ॥३॥

मातली । मातलिरिन्द्रस्य सारथिः । तद्वानिन्द्रो मातली । स कर्ष्यैः कष्यभाग्भिः
पितृभिः सह वावृधानो वर्धमानो भवति । यमश्चांगिरोभिः पितृविशेषैः सह

वर्धमानो भवति । - - । तच्च देवा इंद्रादयो यांश्च कथ्यभागादीन्पितृन्ववृधुर्वर्धयन्ति
ये च कथ्यभागादयः पितरो देवानिन्द्रादीन्वर्धयन्ति तेषां मध्येऽन्य इंद्रादयः स्वाहा
मदन्ति । स्वाहाकारेण हृष्यन्ति । अन्ये पितरः स्वधया स्वधाकारेण हृष्यन्ति ॥

महापितृयज्ञे यमस्येमं यमेत्यादिके द्वे अनुवाक्ये । इमं यम प्रस्तरमा हि
सीदिति द्वे । आ० २. १९. । इति हि सूचितं । सैषाग्निमारुतेऽपि धाम्या । सूचं
पूर्वमेवोदाहृतं ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

इमं यम प्रस्तरमा हि सीदांगिरोभिः पितृभिः संविदानः ।

आ त्वा मंचाः कविशस्ता वहन्वेना राजन्हविषा मादयस्व ॥४॥

इमं । यम । प्रऽस्तरं । आ । हि । सीद । अंगिरःऽभिः । पितृऽभिः । संऽविदानः ।

आ । त्वा । मंचाः । कविऽशस्ताः । वहन्तु । एना । राजन् । हविषा । मादयस्व ॥४॥

हे यम अंगिरोभिरेतन्नामकैः पितृभिः संविदान ऐकमत्यं गतस्त्वमिमं प्रस्तरं
विस्तीर्णं यज्ञविशेषमा सीद । आगत्योपविश । हि यस्मादेवं तस्मात्कविशस्ता
विद्वद्भिर्ऋत्विग्भिः प्रयुक्ता मंचास्त्वा त्वामा वहन्तु । हे राजन् एनतेन हविषा
तृष्टो मादयस्व । यजमानं हर्षय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अंगिरोभिरा गहि यज्ञियेभिर्यमं विरूपेरिह मादयस्व ।

विवस्वंतं हुवे यः पिता तेऽस्मिन्यज्ञे बर्हिषा निषद्य ॥५॥

अंगिरःऽभिः । आ । गहि । यज्ञियेभिः । यम । विरूपेः । इह । मादयस्व ।

विवस्वंतं । हुवे । यः । पिता । ते । अस्मिन् । यज्ञे । बर्हिषि । आ । निऽसद्य ॥५॥

हे यम विरूपेर्विविधरूपयुक्तेर्विरूपसामप्रियवा यज्ञियेभिर्यज्ञयोग्यैरांगिरोभिः
महा गहि । आगच्छ । आगत्य चेहास्मिन्यज्ञे मादयस्व । यजमानं हर्षय । यो
विवस्वान् ते तव पितास्ति अस्मिन्यज्ञे तं विवस्वंतं हुवे । आह्वयामि । स
चास्तीर्णं बर्हिषा निषद्योपविश्य यजमानं हर्षयतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अंगिरसो नः पितरो नवग्वा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः ।

तेषां वयं सुमती यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम ॥ ६ ॥

अंगिरसः । नः । पितरः । नवऽग्वाः । अथर्वाणः । भृगवः । सोम्यासः ।

तेषां । वयं । सुऽमती । यज्ञियानां । अपि । भद्रे । सौमनसे । स्याम ॥ ६ ॥

अंगिरसोऽंगिरोनामका अथर्वाणोऽथर्वनामका भृगवो भृगुनामकाश्च नो
ऽस्माकं पितरो नवग्वा अभिनवगमनयुक्ताः । यद्वा नूतनवत्प्रीतिजनका इत्यर्थः ।
ते च सोम्यासः । सोममर्हतीति सोम्याः । यज्ञियानां यज्ञार्हाणां तेषां सुमता-
वनुयहयुक्तायां बुद्धौ वयं स्याम । सर्वदा तिष्ठेम । अपि च सौमनसे भद्रे
सौमनसस्य कारणे कल्याणे फले स्याम । सर्वदा तिष्ठेम ॥

सत्त्वमध्ये दीक्षितस्य मरणे प्रेहीत्याद्याः पंचर्चस्तृतीयावर्जिता होत्रा शंसनीयाः ।
सूचितं च । प्रेहि प्रेहि पथिभिः पूर्व्येभिरिति पंचानां तृतीयामुद्धरेत् । आ० ६. १०. ।
इति ॥

॥ तासां प्रथमा सूक्ते सप्तमी ॥

प्रेहि प्रेहि पथिभिः पूर्व्येभिर्गवा नः पूर्वे पितरः परेयुः ।

उभा राजाना स्वधया मदता यमं पश्यासि वरुणं च देवं ॥ ७ ॥

प्र । इहि । प्र । इहि । पथिऽभिः । पूर्व्येभिः । यच । नः । पूर्वे । पितरः । पराऽईयुः ।

उभा । राजाना । स्वधया । मदता । यमं । पश्यासि । वरुणं । च । देवं ॥ ७ ॥

यच्च यस्मिन्स्थाने नोऽस्माकं पूर्वे पुरातनाः पितरः पितामहादयः परेयुः
पूर्व्येभिः पूर्वस्मिन्काले भवैः । अनादिकालप्रवृत्तेरित्यर्थः । पथिभिर्मागैर्हे मत्पित-
स्तत्स्थानं प्रेहि । प्रगच्छ । शीघ्रं गच्छ । गत्वा च स्वधयामृताब्देन मदता नृपंतौ
राजाना राजानाबुभोर्भा यमं देवं द्योतमानं वरुणं च पश्यासि । पश्य ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सं गच्छस्व पितृभिः सं यभनेष्टापूर्तेन परमे व्योमन् ।

हित्वायावच्छं पुनरस्तमेहि सं गच्छस्व तन्वा सुवर्चाः ॥ ८ ॥

सं । गच्छस्व । पितृभिः । सं । यमेन । इष्टापूर्तेन । परमे । विऽश्वोमन् ।

हिताय । अवद्यं । पुनः । अस्तं । आ । इहि । सं । गच्छस्व । तन्वा । सुऽवर्चाः ॥ ८ ॥

हे मदीय पितः ततस्त्वं परम उत्कृष्टे ष्योमन् ष्योमनि स्वर्गाख्ये स्थाने स्वभूतैः पितृभिः सह सं गच्छस्व । इष्टापूर्तेन श्रौतस्मार्तदानफलेन संगच्छस्व । तत इष्टापूर्तेन सहागम्यावद्यं पापं हिता परित्यज्यास्तं व्रियमानाख्यं गृहमेहि । आगच्छ । ततः सुवर्चाः । तृतीयार्थे प्रथमा । सुवर्चसा शोभनदीप्रियुक्तेन तन्वा स्वशरीरेण संगच्छस्व ॥

पैतृमेधिके कर्मणि श्मशानायतनं प्रोक्षत्यपेत वीतेति । सूचितं च । गर्तोदकेन शमीशाखया चिः प्रसव्यमायतनं परिघजन् प्रोक्षत्यपेत वीत वि च सर्पतातः । आ० गृ० ४.२. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते नवमी ॥

अपेत वीत वि च सर्पतातोऽस्मा एतं पितरो लोकमक्रन् ।

अहोभिरङ्गिरक्नुभिर्ष्यक्तं यमो ददात्यवसानमस्मि ॥ ९ ॥

अप । इत । वि । इत । वि । च । सर्पत । अतः । अस्मि । एतं । पितरः । लोकं । अक्रन् ।

अहः । ऽभिः । अत् । ऽभिः । अक्नु । ऽभिः । वि । ऽसक्तं । यमः । ददाति । अव । ऽसानं । अस्मि ॥ ९ ॥

श्मशाने पूर्वे स्थिता हे पिशाचादयः अतोऽस्माभृतयजमानदहनस्थानादपेत । अपगच्छत । वीत । विशेषेण गच्छत । वि सर्पत च । इदं स्थानं परित्यज्य नानाभावेन दूरतरं देशं गच्छतेत्यर्थः । पितरोऽस्मि मृतयजमानस्यार्थायतं लोकमिदं दहनस्थानमक्रन् । यमस्याज्ञयान्वकुर्वन् । यमोऽपहोभिर्दिवसैरङ्गिरभ्युक्षणोर्दक-रक्नुभी रात्रिभिर्ष्यक्तं संगतं । णुद्धिनिमित्तः कालोदकादिभिः शोधितमित्यर्थः । अवसानं दहनस्थानमस्मि मृतयजमानस्यार्थाय ददाति । दत्तवान् ॥

अनुस्तरण्या वृक्षा पार्श्वयोराश्रफलाकृती । तावुद्धृत्य प्रेतस्य हस्तयोर्निदधात्यति द्रव सारमेयाविति द्वाभ्यां । सूचितं च । वृक्षावुद्धृत्य पाण्योरादध्यादति द्रव सारमेयी श्वानौ । आ० गृ० ४.३. । इति ॥

॥ तत्रैषा दशमी ॥

अति द्रव सारमेयी श्वानौ चतुरक्षौ श्वर्त्तौ साधुना पथा ।

अथा पितृन्सुविदर्चा उपेहि यमेन ये संधमादं मदन्ति ॥ १० ॥

अति॑ । द्र॒व । सार॒मे॒यौ । श्वानौ॑ । च॒तुः॑ऽअ॒क्षौ । श॒ब॒लौ । सा॒धुना॑ । प॒था ।

अथ॑ । पि॒तृन् । सु॑ऽवि॒द॒बान् । उप॑ । इ॒हि । य॒मेन॑ । ये । स॒धऽमादं॑ । म॒दंति॑ ॥ १० ॥

हे अग्रे साधुना पथा समीचीनेन मार्गेण श्वानावुभावति द्रव । अतिक्रम्य गच्छ । यमसंबन्धिनी यौ श्वानौ प्रेतस्य बाधकौ तौ परित्यज्य समीचीनेन मार्गेण प्रेतं नयेत्यर्थः । कीदृशौ श्वानौ । सारमेयौ । सरमा नाम काचित्प्रसिद्धा देवपुत्री । तस्याः पुत्रौ । चतुरक्षौ । उपरिभागे पुनरप्यक्षिद्वयं ययोस्तादृशौ । अथ शोभनमार्गेण गमनानन्तरं ये पितरो यमेन सधमादं सहर्षं मदन्ति प्राप्नुवन्ति तान्सुविदबान् सुष्ठुभिज्ञान्पितृनुपेहि । उपगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अर्थकादशी ॥

यौ ते श्वानौ॑ यम॒ रक्षितारौ॑ चतुर॒क्षौ पथि॒रक्षौ॑ नृचक्ष॒सौ ।

ताभ्या॑मेनं॒ परि॑ देहि॒ राजन् स्व॒स्ति चा॑स्मा॒ अन॒मी॒वं च॑ धेहि ॥ ११ ॥

यौ । ते । श्वानौ॑ । यम॒ । रक्षितारौ॑ । च॒तुः॑ऽअ॒क्षौ । पथि॒रक्षौ॑ इति॑ पथि॒ऽरक्षौ॑ । नृ॑ऽचक्ष॒सौ ।

ताभ्यां॑ । ए॒नं । परि॑ । दे॒हि । रा॒जन् । स्व॒स्ति । च॒ । अ॒स्मै । अ॒न॒मी॒वं । च॒ । धे॒हि ॥ ११ ॥

हे राजन् हे यम ते त्वदीयौ यौ श्वानौ विद्येते ताभ्यां हे राजन् यमेनं प्रेतं परि देहि । रक्षार्थं प्रयच्छ । कीदृशौ श्वानौ । रक्षितारौ । यमगृहस्य रक्षकौ । चतुरक्षौ । अक्षिचतुष्टययुक्तौ । पथिरक्षौ । मार्गस्य रक्षकौ । नृचक्षसौ । मनुष्यैः ख्याप्यमानौ । श्रुतिस्मृतिपुराणाभिज्ञाः पुरुषास्तौ प्रख्यापयन्ति । ताभ्यां श्वभ्यां दत्वास्मै प्रेताय स्वस्ति च क्षेममप्यनमीवं च रोगाभावमपि धेहि । संपादय ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

उ॒रु॒ण॒साव॑सु॒तृपा॑ उ॒दु॒ंब॒ली॒ यम॑स्य॒ दू॒तौ च॑ग्नो॒ जनाँ॑ अनु॒ ।

ताव॑स्मभ्यं॒ दृ॒श॒ये॒ सूर्या॑य॒ पुन॑र्दा॒ताम॑सु॒मद्ये॑ह भ॒द्रं ॥ १२ ॥

उ॒रु॒ऽन॒सी । अ॒मु॒ऽतृ॒पा । उ॒दु॒ंब॒ली । य॒मस्य॑ । दू॒तौ । च॒र॒तः । ज॒नान् । अ॒नु॒ ।

तौ । अ॒स्मभ्यं॑ । दृ॒श॒ये॒ । सूर्या॑य॒ । पुनः॑ । दा॒ताम् । अ॒सुं । अ॒द्य । इ॒ह । भ॒द्रं ॥ १२ ॥

यमस्य संबन्धिनी दूतौ श्वानौ जनाँ अनु प्राणिनो लक्ष्मीकृत्य सर्वत्र चरतः ।

कीदृशौ । उरुणसौ दीर्घनासिकायुक्तौ । असुतृषौ परकीयान्प्राणान् स्वीकृत्य
तैस्तृप्यन्तावुदुंबलावुरुबलौ विस्तीर्णबलौ तावुभौ दूतौ सूर्याय दृश्ये सूर्यस्य
दर्शनार्थमद्य दिन इह कर्मणि भद्रमसुं समीचीनं प्राणं पुनरस्मभ्यं दातां ।
अदत्तां ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यमाय सोमं सुनुत यमाय जुहुता हविः ।

यमं ह यज्ञो गच्छत्यग्निदूतो अरंकृतः ॥ १३ ॥

यमाय । सोमं । सुनुत । यमाय । जुहुत । हविः ।

यमं । ह । यज्ञः । गच्छति । अग्निऽदूतः । अरंऽकृतः ॥ १३ ॥

हे ऋत्विजो यमाय यमदेवतार्थं सोमं सुनुत । लतात्मकं सोममभिषुणुत ।
तथा यमार्थं हविर्जुहुत । अग्निदूतो यस्मिन्यज्ञे सोऽयमग्निदूतः । अग्नेदूतत्वमन्य-
चास्नातं । अग्निर्देवानां दूत आसीदिति । अरंकृतो बहुभिर्द्रव्यैरलंकाररूपैर्युक्तः ।
तादृशो यज्ञो यमं ह यममेव गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यमाय घृतवद्विर्जुहोत प्र च तिष्ठत ।

स नो देवेष्वा यमदीर्घमायुः प्र जीवसे ॥ १४ ॥

यमाय । घृतऽवत् । हविः । जुहोत । प्र । च । तिष्ठत ।

सः । नः । देवेषु । आ । यमत् । दीर्घं । आयुः । प्र । जीवसे ॥ १४ ॥

हे ऋत्विजो यूयं यमाय घृतवद्व्यानेन संयुक्तं हविः पुरोडाशादिकं जुहोत ।
जुहुत । प्र च तिष्ठत । यमं यूयमुपतिष्ठध्वं च । देवेषु मध्ये स यमो देवः प्र
जीवसे प्रकृष्टजीवनार्थं नोऽस्माकं दीर्घमायुरा यमत् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

यमाय मधुमत्तमं राज्ञे हव्यं जुहोतन ।

इदं नम ऋषिभ्यः पूर्वजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृद्भ्यः ॥ १५ ॥

यमाय । मधुमत्ऽतमं । राज्ञे । हव्यं । जुहोतन ।

इदं । नमः । ऋषिऽभ्यः । पूर्वऽजेभ्यः । पूर्वैभ्यः । पथिकृत्ऽभ्यः ॥ १५ ॥

हे ऋत्विजो यमाय राज्ञे मधुमत्तममतिशयेन मधुरं हव्यं पुरोडाशादिकं हविर्जुहोतन । जुहुत । पूर्वजेभ्यः सृष्ट्यादावुत्पन्नेभ्योऽत एव पूर्वभ्योऽस्मत्तः पूर्वभाविभ्यः पथिकृद्भ्यः शोभनमार्गकारिभ्य ऋषिभ्य इदं प्रत्यक्षं यथा भवति तथा नमोऽस्तु ॥

॥ अथ षोडशी ॥

चिकदुकेभिः पतति षड्वीरिकमिबृहत् ।

चिष्टुब्गायत्री छंदांसि सर्वा ता यम आहिता ॥ १६ ॥

चिऽकदुकेभिः । पतति । षट् । उर्वीः । एकं । इत् । बृहत् ।

चिऽस्तुप् । गायत्री । छंदांसि । सर्वा । ता । यमे । आऽहिता ॥ १६ ॥

चिकदुकेभिः । द्वितीयार्थं तृतीयेषा । चिकदुकान् ज्योतिर्गौरायुरिति त्रयो यागविशेषास्त्रिकदुका उच्यन्ते । तान्प्रत्यंगभावाय संरक्षणार्थं च पतति । यमस्तान् प्राप्नोति । षट्संख्याका उर्वीर्भूमीः कृताकृतप्रत्यवेक्षणाय प्राप्नोति । ताश्चोर्व्यः शाखांतरमन्त्रे समाम्नाताः षण्मोर्वीरंहसस्पांतु द्यौश्च पृथिवी चापश्चौषधयश्चोर्कु सृनृता चेति । एकमित् एकमेव बृहद्ब्रह्मजगद्यमश्च प्रतिपालनीयः प्राप्नोति । किंच यानि चिष्टुब्गायत्र्यादीनि छंदांसि सन्ति सर्वाणि तानि छंदांसि यम आहितानि । ऋत्विग्भिः स्तुतिव्हेनावस्थितानि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षोडशो वर्गः ॥

उदीरतामिति चतुर्दशर्चं पंचदशं सूक्तं । अचानुक्रम्यते । उदीरतां षड्वीर्यं शंसः पित्र्यं जगत्येकादशी । यामायनाः परे पंचेति वचनाद्यमपुत्रः शंखाख्य ऋषिः । अग्निष्वात्ता इत्येषा जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । पितरो देवता । गतः सूक्तविनियोगः ॥ अष्टकायामुदीरतामवर इत्याद्या अष्टावृचो होमार्थाः । सूचितं च । उदीरतामवर उत्परास इत्यष्टाभिर्हुत्वा । आ० गृ० २.४. इति ॥ महापितृयज्ञे पितरः सोमवंत इत्यस्यानुवाक्योदीरतामित्येषा । सूचितं च । पितरोऽग्निष्वात्ता यम उदीरतामवर उत्परासः । आ० २.१९. इति ॥ आग्निमारुतेऽप्येषा धाय्या । सूचितं च । मातली कर्ष्यर्यमो अंगिरोभिरुदीरतामवर उत्परासः । आ० ५.२०. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

उदीरतामवरं उत्परांस उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

अमुं य ईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु ॥१॥

उत् । ईरतां । अवरे । उत् । परांसः । उत् । मध्यमाः । पितरः । सोम्यासः ।

अमुं । ये । ईयुः । अवृकाः । ऋतज्ञाः । ते । नः । अवन्तु । पितरः । हवेषु ॥१॥

त्रिविधाः पितर उक्तमा मध्यमा अधमाश्चेति । यथाविधं श्रौतं कर्मानुष्ठाय पितृत्वं प्राप्ता उक्तमाः । स्मार्तकर्ममात्रपरा मध्यमाः । अत्रापि कैश्चित्संस्कारैर्विकला अधमाः । एतदेवाभिप्रेत्य ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धा इत्यादिमंत्र आश्नातः । तेष्ववरे निकृष्टा उदीरतां । उक्तमं हविः प्राप्नुवन्तु । परास उक्तमाः पितर उदीरतां मध्यमाः पितरश्चोदीरतां । ते सर्वेऽप्यस्मद्विषये सोम्यासः सोम्या अनुग्रहपराः संतु । ये पितरोऽवृका वृकवदरण्यश्ववदस्मासु हिंसामकुर्वन्त ऋतज्ञा अस्मदनुष्ठितं यज्ञं जानन्तोऽसुमस्मत्प्राणमीयू रक्षितुं प्राप्तास्ते पितरो हवेष्वस्मदीयेष्वाह्वानेषु नोऽस्मानवन्तु । रक्षन्तु ॥

महापितृयज्ञे पितरो वहिषद इत्यस्येदं पितृभ्य इति द्वितीयानुवाक्या । सृचं तु पूर्वमेवोदाहृतं । आ० २. १९. ॥ इदं पितृभ्य इत्येषा धाय्या । सृचितं च । आहं पितृन् मुविदचाँ अवित्सीदं पितृभ्यो नमो अस्वद्य स्वादुष्किलायमिति चतस्रः । आ० ५. २०. । इति ॥

॥ तत्रिषा द्वितीया ॥

इदं पितृभ्यो नमो अस्वद्य ये पूर्वासो य उपरास ईयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या निषत्ता ये वा नूनं सुवृजनासु विष्णु ॥२॥

इदं । पितृभ्यः । नमः । अस्तु । अद्य । ये । पूर्वासः । ये । उपरासः । ईयुः ।

ये । पार्थिवे । रजसि । आ । निऽसत्ताः । ये । वा । नूनं । सुऽवृजनासु । विष्णु ॥२॥

पूर्वासो यजमानोत्पन्नेः पूर्वमुत्पन्ना ज्येष्ठभ्रातृपितामहादयो य ईयुः पितृलोकं प्राप्ताः । ये चान्य उपरासो यजमानजन्मन उपर्युत्पन्नाः कनिष्ठभ्रातृस्वपुत्रादय ईयुः पितृलोकं प्राप्ताः । येऽप्यन्ये पार्थिवे पृथिवीसंबन्धिनि रजसि रजोगुणकार्येऽस्मिन्कर्मण्या निषत्ता हविः स्वीकर्तुमागत्योपविष्टाः । ये वा केचिदन्ये बंधुवर्गरूपाः पितरो विष्णु बंधुरूपासु प्रजास्वा निषत्ताः आद्यादिस्वीकारायाग-

त्योपविष्टाः । कीदृशीषु विश्वे । सुवृजनासु । वृज्यते परित्यज्यते दारिद्र्यमनेनेति
वृजनं धनं । शोभनं वृजनं यासां ताः सुवृजनाः । तादृशीषु धनसमृद्ध्या आद्या-
दिकर्मपरास्वित्यर्थः । सर्वेभ्य उक्तेभ्यः पितृभ्योऽद्यास्मिन्कर्मणीदं नमोऽस्तु
अयमाहुतिप्रदानपूर्वको नमस्कारो भवतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आहं पितृन्सुविद्वान् अविस्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजंत पित्वस्त इहागमिष्ठाः ॥३॥

आ । अहं । पितृन् । सुऽविद्वान् । अविस्ति । नपातं । च । विऽक्रमणं । च । विष्णोः ।

बर्हिऽसदः । ये । स्वधया । सुतस्य । भजंत । पित्वः । ते । इह । आऽगमिष्ठाः ॥३॥

अहं यजमानः सुविद्वान् मदीयां भक्तिं सुष्ठु जानतः पितृनाविस्ति । आभि-
मुख्येन लब्धवानस्मि । विष्णोर्यापिनो यज्ञस्य नपातं च विनाशभावं च
विक्रमणं च विगेषेण प्रवृत्तिं च लब्धवानस्मि । ये पितरो बर्हिषदो बर्हिषि
सीदन्ति त इहास्मिन्कर्मण्यागमिष्ठाः । अतिशयेनागताः । आदरपूर्वं समागत्य
स्वधया पुरोडाशाद्यन्नेन सह सुतस्याभिषुतस्य सोमलक्षणस्य पित्वः पितोरन्नस्य
भागं भजंत । सेवन्ते । उपयुञ्जते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बर्हिषदः पितर ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वं ।

त आ गतावसा शंतमेनाथा नः शं योररपो दधात ॥४॥

बर्हिऽसदः । पितरः । ऊती । अर्वाक् । इमा । वः । हव्या । चकृम । जुषध्वं ।

त । आ । गत । अवसा । शंऽतमेन । अथ । नः । शं । योः । अरपः । दधात ॥४॥

हे बर्हिषदः । यज्ञे सीदन्तीति बर्हिषदः । अत्रापि ये वै यज्जानस्ते पितरो
बर्हिषद इत्यत्र श्रुतत्वाद्यागं कृत्वा प्रेत्य पितृलोकं प्राप्ता बर्हिषदः । तादृशा
हे पितरोऽर्वागर्वाचीनानामस्माकमूती रक्षा भवद्भिः कर्तव्येति शेषः । वो युष्म-
दर्धमिमा हव्यतानि हवीषि चकृम । अतस्तानि जुषध्वं । ते हविर्जुष्टवन्तो यूयं
शंतमेन सुखतमेनावसा रक्षणेन निमित्तभूतेना गत । आभिमुख्येनास्मान्प्राप्नुत ।
अथानंतरं नोऽस्मभ्यं शं सुखं योर्दुःखवियोगमरपः पापरहितं च दधात । दत्त ॥

महापितृयज्ञे पितरः सोमवंत इत्यस्य याज्योपहूताः पितर इत्येषा । सूचितं च । उपहूताः पितरः सोम्यासस्त्वं सोम प्रचिकितो मनीषा । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पंचमी ॥

उपहूताः पितरः सोम्यासो बर्हिषेषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमंतु त इह श्रुवंत्वधि ब्रुवंतु तेऽवंत्वस्मान् ॥ ५ ॥

उपऽहूताः । पितरः । सोम्यासः । बर्हिषेषु । निऽधिषु । प्रियेषु ।

ते । आ । गमंतु । ते । इह । श्रुवंतु । अधि । ब्रुवंतु । ते । अवंतु । अस्मान् ॥ ५ ॥

सोम्यासः सोम्या अस्मदनुपहपराः सोमसंपादिनो वा पितरो बर्हिषेषु यागार्हेषु प्रियेषु तृप्तिकरेषु निधिषु निधिसहजेषु हविःषु निमित्तभूतेषु सत्सूपहूता अस्माभिराहूतास्ते पितर आ गमंतु । आगच्छंतु । आगत्य चेहास्मिन्कर्मण्यस्माभिः प्रयुक्ताः स्तुतीः श्रुवंतु । शृण्वंतु । श्रुत्वा चाधि ब्रुवंतु । साधुरयं यजमान इत्यादरेण कथयंतु । ते तादृशः पितरोऽस्मान्वंतु । रक्षंतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आच्या जानु दक्षिणतो निषद्येमं यज्ञमभि गृणीत विश्वे ।

मा हिंसिष्ट पितरः केन चित्तो यन्न आगः पुरुषता कराम ॥ ६ ॥

आऽअच्य । जानु । दक्षिणतः । निऽसद्य । इमं । यज्ञं । अभि । गृणीत । विश्वे ।

मा । हिंसिष्ट । पितरः । केन । चित् । नः । यत् । वः । आगः । पुरुषता । कराम ॥ ६ ॥

पितृणामयं स्वाभाविको धर्मोऽर्थेन पितरः प्राचीनावीतिनः सथं जान्वाच्येति वचनात् । हे पितरो विश्वे सर्वे यूयं जान्वाच्य भूमी निपात्य दक्षिणतो दक्षिणपार्श्वे निषद्योपविश्येममस्मदीयं यज्ञमभि गृणीत । अभिष्टुत । विशिष्टतृप्तियोगात्परया प्रीत्या सगुणोऽयं यज्ञ इति प्रशंसतेत्यर्थः । अपि च । वोऽयुष्माकं यत्किंचित्कर्मवैगुण्यजनितमागोऽपराधं पुरुषता मनुष्यत्वेन हेतुना कराम वयं कृतवन्तो हे पितरः तेन केनचिदप्यपराधेन नोऽस्मान्मा हिंसिष्ट ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाणुषे मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छत त इहोर्जं दधात ॥ ७ ॥

आसीनासः । अरुणीनां । उपऽस्थे । रयिं । धत्त । दाणुषे । मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः । पितरः । तस्य । वस्वः । प्र । यच्छत । ते । इह । ऊर्जं । दधात ॥ ७ ॥

अरुणीनामारोचमानानां ज्वालानां वा देवतानां वोपस्थे समीपस्थाने वेद्याख्य आसीनास उपविष्टाः पितरो यूयं दाणुषे हविर्दत्तवते मर्त्याय मनुष्याय यजमानाय रयिं धनं धत्त । दत्त । हे पितरो यूयं तस्य यजमानस्य पुत्रेभ्यो वस्वो वसु धनं प्र यच्छत । ते तादृशा यूयमिहास्मिन्नस्मदीये कर्मण्यूर्जं धनं दधात । निधत्त ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ये नः पूर्वे पितरः सोम्यासोऽनूहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः ।

तेभिर्यमः संरराणो हवींष्युगन्तुगङ्गिः प्रतिकाममन्तु ॥ ८ ॥

ये । नः । पूर्वे । पितरः । सोम्यासः । अनुऽऊहिरे । सोमऽपीथं । वसिष्ठाः ।

तेभिः । यमः । संऽरराणः । हवींषि । उगन् । उगत्ऽभिः । प्रतिकामं । अन्तु ॥ ८ ॥

सोम्यासः सोमसंपादिनो वसिष्ठा वस्तुतमाः कृतान्छादना धनवत्तमा वा नोऽस्माकं ये पूर्वे पितरः सोमपीथं सोमपानमनूहिरेऽनुपूर्व्येण देवेभ्यश्च पितृभ्यश्च प्राप्नुवंतः । दत्तवंत इत्यर्थः । उगन् पितृभिः सह संभोगं कामयमानो यमः पितृपतिरुगन्त्रिर्यमेन सह संभोगं कामयमानस्तेभिस्तेरस्मदीयैः पितृभिः सह रराणो रममाणो हवींष्यस्माभिर्दत्तानि प्रतिकामं कामं कामं प्रत्यन्तु । यानि यानि हवींषि कामयते तानि तानि भक्षयत्वित्यर्थः ॥

महापितृयज्ञेऽग्नेः कथ्यवाहनस्य ये तातृषुरित्येषा प्रथमानुवाक्या । सूचितं च । ये तातृषुर्देवता जेहमानास्त्वदग्ने काव्या त्वन्मनीषाः । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते नवमी ॥

ये तातृषुर्देवता जेहमाना होषाविदः स्तोमं तष्टासो अकैः ।

आग्ने याहि सुविदबैभिरवाङ् सत्यैः कथ्यैः पितृभिर्धर्मसङ्गिः ॥ ९ ॥

ये । त॒तृषुः । दे॒वऽचा । जेह॑मानाः । हो॒चाऽवि॒दः । स्तोमं॑ऽत॒ष्टासः । अ॒कैः ।

आ । अ॒ग्ने । या॒हि । सु॒ऽवि॒द॒चै॒भिः । अ॒र्वाङ् । स॒त्यैः । क॒थ्यैः । पि॒तृ॒ऽभिः । घ॒र्म॒सत्॒ऽभिः ॥ ९॥

देवचा देवाञ्जेहमानाः क्रमेण गच्छन्तः । क्रमेण देवत्वं प्राप्ता इत्यर्थः । होचा-
विदो यज्ञान्सम्यक्कर्तुं वेदितारोऽकैरर्चनीयैः स्तोचैः स्तोमतष्टासः स्तोमानां च
सम्यक्कर्तारो ये पितरस्तातृषुस्तृष्यन्ति हे अग्ने त्वं तैः पितृभिरर्वाङ्स्मदभिमुख आ
याहि । आगच्छ । कीदृशैः । सुविदचैः सुविदचैः सत्यैरविसंवादिभिः कथ्यैः ।
कथं नाम पितृदेवत्वं हविः । तत्संबन्धिभिः । यद्वा । कथ्यैः कविभिर्मधाविभिः ।
स्वार्थिको यत् । घर्मसन्निर्यज्ञसादिभिः ॥

॥ अथ दशमी ॥

ये स॒त्यासो॑ ह॒विर॒दो ह॒विष्पा॑ इ॒द्रेण॑ दे॒वैः स॒रथं॑ द॒धानाः॑ ।

आ॒ग्ने या॒हि स॒हस्रं॑ दे॒वव॑दैः प॒रैः पू॒र्वैः पि॒तृभिर्घ॑र्म॒सन्निः ॥ १० ॥

ये । स॒त्यासः । ह॒विःऽअ॒दः । ह॒विःऽपाः । इ॒द्रेण॑ । दे॒वैः । स॒रथं॑ । द॒धानाः ।

आ । अ॒ग्ने । या॒हि । स॒हस्रं॑ । दे॒वऽव॑दैः । प॒रैः । पू॒र्वैः । पि॒तृ॒ऽभिः । घ॒र्म॒सत्॒ऽभिः ॥ १० ॥

सत्यासः सत्या ये पितरो हविरदो भक्षणयोग्यस्य हविषोऽत्तारो भक्षयितारो
हविष्पाः पानयोग्यस्य हविषः पातार इद्रेण देवैः सरथं समानमेकं तुल्यं वा
रथं दधानाः । लडर्थे शानच् । गमनाय सदा धारयन्ति । हे अग्ने तैः पितृभिः
सहा याहि । आगच्छ । कीदृशः । सहस्रं । तृतीयार्थे प्रथमा । सहस्रेण । बहुभि-
रित्यर्थः । देववदैर्देवसंबन्धिभिः स्तोत्रैर्युक्तः । परैः परकालीनैः पूर्वैः पूर्वकाली-
नैर्घर्मसन्निर्यज्ञसादिभिर्महावीरसादिभिरादित्यसादिभिर्वा ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठेऽष्टादशो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे पितरोऽग्निष्वाक्ता इत्यस्याग्निष्वाक्ताः पितर इत्येषा प्रथमानु-
वाक्या । सूचितं च । अग्निष्वाक्ताः पितर एह गच्छत ये चेह पितरो ये च नेह
। आ० २. १९. । इति ॥

॥ तर्षिकादगी ॥

अग्निष्वाक्ताः पितर एह गच्छत सदःसदः सदत सुप्रणीतयः ।

अक्ता हवीषि प्रयतानि बर्हिष्यथा रयिं सर्ववीरं दधातन ॥ ११ ॥

अग्निंऽस्वात्ताः । पि॒तरः । आ । इ॒ह । गच्छ॒त । स॒दःऽस॒दः । स॒द॒त । सु॒ऽप्र॒नी॒त॒यः ।
अ॒क्ष । ह॒वी॒षि । प्रऽय॑तानि । ब॒र्हि॒षि । अ॒र्थ । र॒यिं । स॒र्वेऽवी॒रं । द॒धा॒त॒न ॥ ११ ॥

अग्निष्वात्ता अग्निना स्वादिता एतन्नामकाः पितरो यूयमिहास्मिन्पितृकर्मण्या गच्छत । आगत्य च हे सुप्रणीतयोऽभिपूजितप्रणयना यूयं सदः सदस्तत्तत्स्थानं सदत । सीदत । तच्च तच्च स्थाने यथेष्टमुपविशतेत्यर्थः । उपविश्य च बर्हिष्यासादितानि प्रयतानि सुचि हवींष्यन्त । भक्षयत । अथानंतरं सर्ववीरं सर्ववीरिः पुष्पैर्बिरुपेतं रयिं धनं दधातन । अस्मभ्यं दत्त ॥

महापितृयज्ञे वषट्कारक्रियायां त्वमग्र ईळित इत्येषा स्विष्टकृतो याज्या । सूचितं च । योऽग्निः कथ्यवाहनस्त्वमग्र ईळितो जातवेद इति संयाज्ये । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा द्वादशी ॥

त्वमग्र ईळितो जा॒त॒वे॒दोऽवा॒द्भ्यानि॑ सु॒र॒भी॒णि॑ कृ॒त्वी ।

प्रा॒दाः पि॒तृ॒भ्यः स्व॒धया॑ ते अ॒क्षन्न॒द्धि॒ त्वं दे॒व प्र॑य॒ता ह॒वी॒षि ॥ १२ ॥

त्वं । अ॒ग्ने । ई॒ळि॒तः । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒वा॒ट् । ह॒भ्यानि॑ । सु॒र॒भी॒णि॑ । कृ॒त्वी ।

प्रा॒अ॒दाः । पि॒तृ॒ऽभ्यः । स्व॒धया॑ । ते । अ॒क्षन् । अ॒द्धि॒ । त्वं । दे॒व । प्रऽय॑ता । ह॒वी॒षि ॥ १२ ॥

हे जातवेदः । जातं सर्वं जगद्वेत्तीति जातवेदाः । तथाविध हे अग्र ईळितोऽस्माभिः स्तुतस्त्वं हव्यान्यस्मदीयानि हवीषि सुरभीणि सुगंधीनि कृत्वी कृत्वावाट् । वहनं कृतवानसि । कृत्वा च पितृभ्यः प्रादाः । ते च पितरः स्वधया स्वधाकारेण दत्तं हविरक्षन् । अदंतु । हे देव त्वमपि प्रयता प्रयत्नसंपादितानि हवींष्यद्धि । भक्षय ॥

महापितृयज्ञे ये चेहेति द्वितीयानुवाक्या । सूत्रमुक्तं ॥

॥ सैषा त्रयोदशी ॥

ये चे॒ह पि॒त॒रो ये च॒ ने॒ह या॑न् वि॒द्य याँ उ च॒ न प्र॑वि॒द्य ।

त्वं वे॒त्स्य॒ यति॑ ते जा॒त॒वे॒दः स्व॒धाभि॑र्य॒ज्ञं सु॒कृतं॑ जुष॒स्व ॥ १३ ॥

ये । च । इ॒ह । पि॒त॒रः । ये । च । न । इ॒ह । या॒न् । च । वि॒द्य । या॒न् । उं॒ इति॑ । च । न । प्रऽवि॒द्य ।

त्वं । वे॒त्स्य॒ । यति॑ । ते । जा॒त॒ऽवे॒दः । स्व॒धाभिः॑ । य॒ज्ञं । सु॒ऽकृतं॑ । जुष॒स्व ॥ १३ ॥

ये च पितर इहास्मात्समीपे वर्तन्ते ये चेह न संति । यांश्च पितृन्विष्णुं संनि-
कृष्ट्वाज्जानीमो याँ उ च नापि च न प्रविष्णुं विप्रकृष्ट्वाह्वयं न विजानीमः ।
यति ते यावंतस्ते भवन्ति तान्सर्वान्यथोक्तान् हे जातवेद उत्पन्नसर्ववस्तुविषयज्ञा-
नामे त्वं वेत्स्य जानासि । स्वधाभिर्हविल्लक्षणेनैः सुकृतं साधु कृतं यज्ञं जुषस्व ।
प्रीत्या गृहाण ॥

पूर्वोक्त एव यागे ये अग्निदग्धा इत्येषा याज्या । सूचितं च । ये अग्निदग्धा
ये अनग्निदग्धा इमं यम प्रस्तरमा हि सीदिति हे । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्दशी ॥

ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धा मध्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ।

तेभिः स्वराळसुनीतिमेतां यथावशं तन्वं कल्पयस्व ॥ १४ ॥

ये । अग्निऽदग्धाः । ये । अनग्निऽदग्धाः । मध्ये । दिवः । स्वधया । मादयन्ते ।

तेभिः । स्वऽराट् । असुऽनीतिं । एतां । यथाऽवशं । तन्वं । कल्पयस्व ॥ १४ ॥

ये पितरोऽग्निदग्धा अग्निना भस्मीकृताः । श्मशानं प्राप्ता इत्यर्थः । ये च
पितरोऽनग्निदग्धाः श्मशानकर्म न प्राप्ता मध्ये दिवो द्युलोकस्य मध्ये स्वधया
हविल्लक्षणेनाग्नेन मादयन्ते तृप्यन्ति हे अग्ने स्वराट् स्वकर्मापभोगेन दीप्यमान-
स्तेभिस्तैः पितृभिः सहितः सन् असुनीतिं प्राणानां विषयेषु नेतारमस्मत्पितृ-
तरात्मानमेतां तन्वमेतद्देवताशरीरं यथावशं यथाकामं कल्पयस्व । समर्थयस्व ।
यासयेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकोनविंशो वर्गः ॥

मैनमिति चतुर्दशर्चं षोडशं सूक्तं । यमपुत्रस्य दमनस्वार्धं । आदितो दश
चिष्टुभस्ततश्चतस्रोऽनुष्टुभः । अग्निर्देवता । तथा चानुक्रांतं । मैनं दमन आग्नेयं
चतुरनुष्टुबंतमिति । दीक्षितमरण आद्याः षट्चः शंसनीयाः । सूचितं च । मैनमग्ने
वि दहो माभि गोच इति षट् पूषा त्वेत्थ्यावयतु प्र विद्वान् । आ० ६. १०. ।
इति ॥ दह्यमानस्य प्रेतस्योपस्थानेऽप्येताः शंसनीया ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

मैनमग्ने वि दहो माभि गोचो मास्य त्वर्चं चिक्षिपो मा शरीरं ।

यदा ऋतं कृण्वो जातवेदोऽर्धमेनं प्र हिणुतात्पितृभ्यः ॥ १ ॥

मा । ए॒नं । अ॒ग्ने । वि॒ । द॒हः । मा । अ॒भि । शो॒चः । मा । अ॒स्य । त्व॒चं । चि॒क्षि॒पः ।
मा । शरी॑रं ।

य॒दा । ऋ॒तं । कृ॒णवः॑ । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒थ । ई॒ । ए॒नं । प्र॒ । हि॒णु॒तात् । पि॒तृ॒ऽभ्यः ॥ १ ॥

हे अग्ने एनं प्रेतं मा वि दहः । विशेषेण दग्धं भस्मीभूतं मा कुरु । माभि शोचः । अभितः शोकेन संतापेन युक्तं मा कुरु । अस्य त्वचं मा चिक्षिपः । इतस्ततो विक्षिप्तां मा कुरु । शरीरमपि विक्षिप्तं मा कुरु । हे जातवेदोऽग्ने यदा त्वं ऋतं पक्वं सुदग्धं कृणवः करिष्यसि अथ तदानीमीमेनं प्रेतं पितृभ्यः प्र हिणुतात् । पितृसमीपे प्रेरय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋ॒तं य॒दा क॑र॒सि जा॒त॒वे॒दोऽथे॒मेनं॑ प॒रि द॑त्तात्पि॒तृभ्यः॑ ।

य॒दा ग॒च्छा॒त्यसु॑नी॒तिमे॒ताम॒था दे॒वानां॑ व॒शनी॑र्भ॒वाति ॥ २ ॥

ऋ॒तं । य॒दा । क॑र॒सि । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒थ । ई॒ । ए॒नं । प॒रि । द॑त्तात् । पि॒तृ॒ऽभ्यः ।

य॒दा । ग॒च्छा॒ति । अ॒सु॒ऽनी॒तिं । ए॒तां । अ॒थ । दे॒वानां॑ । व॒श॒ऽनीः । भ॒वा॒ति ॥ २ ॥

हे जातवेदो यदा प्रेतशरीरं ऋतं पक्वं करसि करिष्यसि अथेनं तदानीमेवैनं प्रेतं पितृभ्यः परि दत्तात् । प्रयच्छ । यदायं प्रेत एतामग्निना कृतामसुनीतिं प्राणस्य नयनं प्राणप्रेरणं गच्छाति प्राप्नोति अथ तदानीमेव देवानां वशनीर्देवानां वशं प्रापितो भवति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सूर्ये॑ चक्षुर्गच्छतु वा॒तमा॒त्मा द्यां च॑ गच्छ॒ पृथि॒वी च॒ धर्म॑णा ।

अ॒पो वा॑ गच्छ॒ यदि॒ तच्च॑ ते हि॒तमोष॑धीषु॒ प्रति॑ ति॒ष्ठा शरी॑रैः ॥ ३ ॥

सूर्ये॑ । चक्षुः॑ । गच्छ॒तु । वा॒तं । आ॒त्मा । द्यां । च॑ । गच्छ॒ । पृथि॒वी । च॑ । धर्म॑णा ।

अ॒पः । वा॑ । गच्छ॒ । यदि॒ । तच्च॑ । ते । हि॒तं । ओष॑धीषु॒ । प्रति॑ । ति॒ष्ठ । शरी॑रैः ॥ ३ ॥

हे प्रेत ते त्वदीयं चक्षुरिन्द्रियं सूर्यं गच्छतु । प्राप्नोतु । आत्मा प्राणो वातं वाह्यं वायुं गच्छतु । अपि च त्वमपि धर्मणा सुकृतेन तत्फलं भोक्तुं द्यां च । अथ चण्डो विकल्पार्थे । द्युलोकं वा पृथिवी च पृथिवी वा गच्छ । प्राप्नुहि ।

अपो वांतरिक्षलोकं गच्छ । प्राप्नुहि । तत्रांतरिक्षे हितं स्थापितं ते तव कर्मफलमोषधीषु शरीरैः शरीरावयवैः प्रति तिष्ठ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजो भागस्तपसा तं तपस्व तं ते शोचिस्तपतु तं ते अर्चिः ।

यास्ते शिवास्तन्वो जातवेदस्ताभिर्वहैनं सुकृतामु लोकं ॥४॥

अजः । भागः । तपसा । तं । तपस्व । तं । ते । शोचिः । तपतु । तं । ते । अर्चिः ।
याः । ते । शिवाः । तन्वः । जातवेदः । ताभिः । वह । एनं । सुकृतां । जं इति ।
लोकं ॥४॥

अजो जननरहितः शरीरेंद्रियादिभागव्यतिरिक्तोऽंतरपुरुषलक्षणो यो भागोऽस्ति हे अग्ने ते त्वदीयेन तपसा तापनेन तं तादृशं भागं तपस्व । तप्तं कुरु । तथा ते तव शोचिः शोकहेतुज्वालाविशेषस्तं भागं तपतु । संस्करोतु । अपि च ते तवार्चिर्भासको ज्वालाविशेषस्तं भागं तपतु । संस्करोतु । तपःशोचिरर्चिः-शब्दानां संतापतारतम्येन भेदः । हे जातवेदः ते तव यास्तन्वो मूर्तयः शिवाः सुखहेतवो न तु तापप्रदास्ताभिरेनं तनूभिः प्रेतं सुकृतां शोभनकर्मकारिणां लोकं स्थानं वह । प्रापय । उगच्छः पूरणः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अव सृज पुनरग्ने पितृभ्यो यस्त आहुतश्चरति स्वधाभिः ।

आयुर्वसान उप वेतु शेषः सं गच्छतां तन्वा जातवेदः ॥५॥

अव । सृज । पुनः । अग्ने । पितृभ्यः । यः । ते । आहुतः । चरति । स्वधाभिः ।

आयुः । वसानः । उप । वेतु । शेषः । सं । गच्छतां । तन्वा । जातवेदः ॥५॥

हे अग्ने यः प्रेतः पुमान् आहुतश्चित्ता मंचेण समर्पितः सन् स्वधाभिः स्वधाकारसमर्पितैरुदकादिभिः सह चरति तं प्रेतं पितृभ्यः पितृप्राप्त्यर्थं पुनरव सृज । भूयः प्रेरय । अयं प्रेत आयुर्जीवनं वसान आच्छादयन् । आयुषा युक्त इत्यर्थः । शेषः शिष्यमाणमस्थिलक्षणं यज्ञनीयं शरीरमुप वेतु । उपगच्छतु । हे जातवेदस्तव प्रसादात्तन्वा शरीरेण सं गच्छतां । संगतो भवतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यज्ञे कृष्णः शकुन आतुतोद पिपीलः सर्प उत वा श्वापदः ।

अग्निष्ट्विष्टादगदं कृणोतु सोमश्च यो ब्राह्मणाँ आविवेश ॥६॥

यत् । ते । कृष्णः । शकुनः । आऽतुतोद । पिपीलः । सर्पः । उत । वा । श्वापदः ।

अग्निः । तत् । विष्टऽअत् । अगदं । कृणोतु । सोमः । च । यः । ब्राह्मणान् । आऽविवेश ॥६॥

हे मृतशरीर ते तव संबन्धि यदंगं कृष्णः शकुनः काकाख्य आतुतोद । आङ्गी-
षदर्थे । ईषत्तुन्नवान् । तथा पिपीलः पिपीलिका वा सर्पो वोत वापि वा
श्वापदश्च ऋगालादिः । एतेषामन्यतमो यदि तुन्नवानित्यर्थः । विश्वात् सर्व-
स्यान्नाग्निस्तृप्तादृशमंगमगदं कृणोतु । दोषरहितं करोतु । संस्करोत्वित्यर्थः । तथा
सोमश्च देवतारूप ओषधिरूपो वा संस्करोतु । यः सोमो ब्राह्मणान् ऋत्विगा-
दीनाविवेश । प्रविष्टवान् ॥

अनुस्तरण्या वपया प्रेतस्य मुखमग्नेर्वर्मेत्यनया प्रोर्णुयात् । सूचितं च ।
अनुस्तरण्या वपामुत्खिद्य शिरोमुखं प्रच्छादयेदग्नेर्वर्मं परि गोभिर्भ्यस्वेति
। आ० गृ० ४.३. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते सप्तमी ॥

अग्नेर्वर्मं परि गोभिर्भ्यस्व सं प्रोर्णुष्व पीवसा मेदसा च ।

नेत्स्वा धृष्णुर्हरसा जर्दघाणो दधृग्विधह्यन्त्यर्थं खयाति ॥७॥

अग्नेः । वर्मं । परि । गोभिः । भ्यस्व । सं । प्र । ऊर्णुष्व । पीवसा । मेदसा । च ।

न । इत् । त्वा । धृष्णुः । हरसा । जर्दघाणः । दधृक् । विऽधह्यन् । परिऽअं खयाति ॥७॥

हे प्रेत अग्नेः स्वभूतं वर्मं ज्वालालक्षणं कवचं गोभिरनुस्तरणीगोचर्मणा
परि भ्यस्व । परितः संवृणु । किंच । पीवसा स्थूलेन मेदसा मांसेन सम्यक् प्रोर्णुष्व ।
आच्छादय । एवं कृते सति हरसा तेजसा धृष्णुर्धर्षणशीलो जर्दघाणोऽत्यर्थं ह्यन्
दधृक् धृष्टः प्रगल्भः । ऋत्विगित्यादिना दधृक् ऋदो निपातितः । विधह्यन् विविधं
भस्मीकरिष्यन् । एवभूतोऽग्निस्त्वा त्वां नेत्पर्यं खयाति । नैव सर्वतो विस्तारयति ।
अखेर्गत्यर्थास्त्रेष्ट्वाडागमः ॥

इममग्ने चमसमित्यनया प्रणीताप्रणयनमनुमंचयते । सूचितं च । इममग्ने चमसं
मा वि जिह्वर इति प्रणीताप्रणयनमनुमंचयते । आ० गृ० ४.३. । इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

इ॒मम॑ग्ने च॒मसं॑ मा वि जि॒ह्रः प्रि॒यो दे॒वाना॑मु॒त सो॒म्यानां॑ ।

एष॑ य॒श्चम॑सो दे॒वपा॑नस्तस्मि॒न्दे॒वा अ॒मृता॑ मा॒दय॑न्ते ॥ ८ ॥

इ॒मं । अ॒ग्ने । च॒मसं॑ । मा । वि । जि॒ह्रः । प्रि॒यः । दे॒वानां॑ । उ॒त । सो॒म्यानां॑ ।

ए॒षः । यः । च॒मसः॑ । दे॒वऽपा॑नः । तस्मि॒न् । दे॒वाः । अ॒मृताः॑ । मा॒दय॑न्ते ॥ ८ ॥

हे अग्ने इमं चमसं प्रणीताप्रणयनं मा वि जिह्रः । मा विचालीः । यश्चमसो देवानामिन्द्रादीनां प्रिय उतापि च सोम्यानां सोमार्हाणां पितॄणां प्रियः । किंच । य एष चमसो देवपानः । देवाः पिबन्त्यस्मिन्निति । देवपानस्थानीयो भवति तस्मिंश्चमसेऽमृता मरणवर्जिता देवाः पितरश्च मादयन्ते । हव्यंश्च हृष्टा भवन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

ऋ॒ष्याद॑म॒ग्निं प्र॑ हि॒णोमि॑ दूरं य॒मरा॑ज्ञो ग॒च्छतु॑ रि॒प्रवा॑हः ।

इ॒हैवा॑यमि॒तरो॑ जा॒तवे॑दा दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑हतु प्र॒जान॑न् ॥ ९ ॥

ऋ॒ष्यऽअ॒दं । अ॒ग्निं । प्र॑ । हि॒णोमि॑ । दूरं । य॒मऽरा॑ज्ञः । ग॒च्छतु॑ । रि॒प्रऽवा॑हः ।

इ॒ह । ए॒व । अ॒यं । इ॒तरः॑ । जा॒तऽवे॑दाः । दे॒वेभ्यः॑ । ह॒व्यं । व॑हतु । प्र॒जान॑न् ॥ ९ ॥

आहिताग्निमरण एतदादिके द्वे ऋचावीपासनोद्वासने विनियुक्ते । तत्र प्रथमायाः पूर्वार्धेन दक्षिणस्यां दिशि चतुष्पथादावीपासनान्निं निरस्यति । उत्तरेण गांतिकर्मार्थमादत्ते । आ० गृ० ४. ६. ॥ ऋष्यादं । ऋष्यमामिषं । तस्याक्षारं तीव्रमग्निं दूरं विप्रकृष्टदेशे प्र हिणोमि । प्रगमयामि । हि गतौ स्वादिः । रिप्रवाहः । रिप्रं पापं तस्य वोढा सोऽग्निर्यमराज्ञो यमो राजा येषां तान्यमराजकानन्यप्रदे-
गान्गच्छतु । प्राप्नोतु । अथ गांतिकर्मार्थमुपासन इतरः ऋष्यादादन्यो जातवेदा जातानां वेदिता जातधनो वा प्रजानन् सर्वविज्ञायमानोऽग्निरिहैव देशे देवेभ्यो देवार्थं हव्यं हवनयोग्यं हविर्वहतु । प्रापयतु ॥

॥ अथ दशमी ॥

यो अ॒ग्निः ऋ॒ष्यात्प्र॑वि॒वेगं॑ वो गृ॒हमि॑मं पश्य॒न्नितरं॑ जा॒तवे॑दसं ।

तं ह॑रामि पि॒तृय॑ज्ञाय दे॒वं स घ॑र्ममि॒न्वात्पर॑मे स॒धस्थे॑ ॥ १० ॥

यः । अ॒ग्निः । क॒थ्यऽअ॒त् । प्र॒ऽवि॒वेश । वः । गृ॒हं । इ॒मं । प॒श्यन् । इ॒तरं । जा॒तऽवे॒दसं ।
तं । ह॒रामि॒ । पि॒तृ॒ऽय॒ज्ञाय॒ । दे॒वं । सः । घ॒र्म॑ । इ॒न्वा॒त् । पर॒मे । स॒धऽस्ये ॥ १० ॥

यः ऋष्यादोऽग्निर्देवो युष्माकं गृहिणां गृहं प्रविवेश प्रविष्टवान् तं ऋष्यादं देवं हरामि । गृहाद्वहिर्निष्क्रामयामीत्यर्थः । किमर्थं । पितृयज्ञाय तदर्थं । किं कुर्वन् । इममितरं तस्मादन्यं हव्यवाहं जातवेदसं पश्यन् पर्यालोचयन् । तथा सति ऋष्यादात्परोऽग्निः परम उत्कृष्टे सधस्ये सहस्र्याने घर्मं यज्ञमिन्वात् प्राप्नोतु । पितृभिर्घर्मपैः सहेति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकविंशो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे वषट्कारक्रियायां यो अग्निः कथ्यवाहन इत्येषा स्विष्टकृतो याज्या । सूचितं च । यो अग्निः कथ्यवाहनस्त्वमग्न ईळितो जातवेद इति संयाज्ये । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषैकादशी ॥

यो अ॒ग्निः क॒थ्य॒वा॒हनः पि॒तृ॒न्य॒क्ष॒हता॒वृ॒धः ।

प्रे॒तु ह॒व्यानि॑ वो॒चति॑ दे॒वेभ्य॑श्च पि॒तृभ्य॒ आ ॥ ११ ॥

यः । अ॒ग्निः । क॒थ्यऽवा॒हनः । पि॒तृन् । य॒क्षत् । ऋ॒तऽवृ॒धः ।

प्र । इ॒त् । ऊं इति॑ । ह॒व्यानि॑ । वो॒चति॑ । दे॒वेभ्यः॑ । च । पि॒तृ॒ऽभ्यः । आ ॥ ११ ॥

कथ्यवाहनः कथ्यस्य हविषो वोढा योऽग्निः पितृन् ऋतावृध ऋतस्य यज्ञस्योदकस्य वा वर्धयितृत् सत्येन वृद्धान्वा देवान् । एतत्पितृविशेषणं वास्तु । तान्यक्षत् यजति । यजेर्लटि सिप् अडागमः । सोऽग्निर्हव्यानि हवींषि प्र वोचतु । पितृयज्ञे प्रब्रवीतु । युष्मदर्थं मयानीतानीति । इदू पूरणौ । केभ्यः । देवेभ्यश्च पितृभ्यश्च । आकारः समुच्चये ॥

महापितृयज्ञ उशंतस्त्वेत्येषा सामिधेयः । सूच्यते हि । उशंतस्त्वा नि धीमहीत्येतां चिरनवानन् ताः सामिधेयः । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा द्वादशी ॥

उ॒शंत॑स्त्वा नि धी॒म॒स्यु॒शंतः॑ समि॒धीम॑हि ।

उ॒श॒न्बु॒शत॑ आ व॒ह पि॒तृ॒न॒ह॒विषे॑ अ॒क्ष॒त्वे ॥ १२ ॥

उ॒श॒न्तः । त्वा । नि । धी॒म॒हि । उ॒श॒न्तः । सं । इ॒धी॒म॒हि ।

उ॒श॒न् । उ॒श॒न्तः । आ । व॒ह । पि॒तृन् । ह॒विषे । अ॒स॒त्वे ॥ १२ ॥

हे अग्ने उशन्तः कामयमाना वयं त्वा त्वां नि धीमहि । कर्मार्थं स्थापितवन्तः । उशन्तो वयं समिधीमहि । संदीपयामः । त्वमप्युशन् कामयमानो हविरादिकमुशन्त आगंतुकामान्पितृनस्मिन्यज्ञ आ वह । हविषेऽस्माभिः प्रसन्नं हविरसत्वेऽनुं । अदेस्तु-मर्थे तवेन्प्रत्ययः । क्रियायहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानसंज्ञा ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यं त्वमग्ने स॒म॒द॒ह॒स्तमु॒ निर्वी॒पया॒ पुनः ।

कि॒यां॒बु॒च॒ रो॒हतु॒ पा॒क॒दूर्वा॒ व्य॒ल्क॒शा ॥ १३ ॥

यं । त्वं । अ॒ग्ने । सं॒ऽअ॒द॒हः । तं । ऊं॒ इति॑ । निः । वा॒प॒य । पु॒न॒रिति॑ ।

कि॒यां॒बु॒ । अ॒ब॒ । रो॒ह॒तु॒ । पा॒क॒ऽदूर्वा॒ । वि॒ऽअ॒ल्क॒शा ॥ १३ ॥

हे अग्ने त्वं पितृदहनकाले यं देशं समदहः पुरा सम्यग्दग्धवानसि ॥ तिङि चोदात्तवतीति समो निघातः ॥ तमु तमेव पुनर्निर्वापय । अथास्मिन्देशे कियांबु कियत्प्रमाणमुदकं यस्मिन् तत्पुष्करिण्यादिकं रोहतु । उत्पद्यतां । किंच । व्यल्कशा विविधशाखा पाकदूर्वा परिपक्वदूर्वा चोत्पद्यतां ॥

अस्थिसंचयने क्षीरोदकेन शमीशाखया चिः प्रसव्यं श्मशानायतनं प्रोक्षति शीतिके शीतिकावतीत्यनया । सूचितं च । क्षीरोदकेन शमीशाखया चिः प्रसव्यं परिव्रजन्प्रोक्षति शीतिके शीतिकावतीति । आ० गृ० ४. ५. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्दशी ॥

शी॒तिके॒ शी॒तिका॒वति॒ ह्ला॒दिके॒ ह्ला॒दिका॒वति॒ ।

म॒ंडू॒क्या॒ऽसु॒ सं ग॒म॒ इ॒मं स्व॒प॒यिं ह॒र्षय॑ ॥ १४ ॥

शी॒तिके॒ । शी॒तिका॒ऽवति॒ । ह्ला॒दिके॒ । ह्ला॒दिका॒ऽवति॒ ।

म॒ंडू॒क्या॒ । सु॒ । सं । ग॒मः॒ । इ॒मं । सु॒ । अ॒यिं । ह॒र्षय॑ ॥ १४ ॥

हे शीतिके शैत्ययुक्ते हे शीतिकावति । शीतिकाः शैत्ययुक्ता ओषधयः । ताभिस्तृणवति हे ह्लादिक आह्लादयिषि हे ह्लादिकावत्याह्लादकफलयुक्तेर्वृक्षैस्तृणवति

हे पृथिवि मंडूक्या मंडूकस्त्रिया वृष्टिप्रियया सु सुष्टु सं गमः । संगच्छस्व ॥
गमेर्लुङि ध्यत्ययेन परस्मैपदं ॥ तत इममग्निं सु सुष्टु हर्षय ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये दाशतय्या दशमे मंडले प्रथमोऽनुवाकः ॥

द्वितीयेऽनुवाके चयोदश सूक्तानि । तत्र त्वष्टा दुहित्र इत्येतच्चतुर्दशर्चं प्रथमं सूक्तं । यमपुत्रो देवश्रवा नामर्षिः । आदितो द्वादश चिष्टुभः । चयोदशीचतुर्दश्या-
वनुष्टुभौ । यद्वा चयोदशी पुरस्ताद्बृहती । आदितो द्वयोः सरण्यूर्देवता । पूषा त्वेत
इत्याद्याश्चतस्रः पूषदेवत्याः । सरस्वती देवयंत इत्याद्यास्तिस्रः सरस्वतीदेवताकाः ।
आपो अस्मानित्याद्याः पंचर्चोऽष्टेदेवताकाः । तत्र द्रप्सश्चस्कंदेत्याद्यास्तिस्रः सोम-
देवत्या वा । अथ चानुक्रांतं । त्वष्टा देवश्रवा द्वे सरण्यूदेवते पौष्ण्यश्चतस्रः
सारस्वत्यस्तिस्रः पंचापो द्रप्सस्तिस्रः सौम्यो वांत्ये अनुष्टुभावुपांत्या पुरस्ताद्बृहती
वेति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥ अचेतिहासमाचक्षते । त्वष्टृनामकस्य देवस्य
सरण्यूस्त्रिशिराश्चेति स्त्रीपुंसात्मकमपत्यद्वयमभूत् । ततस्त्वष्टा सरण्यूनामिकां पुत्रीं
विवस्वते प्रायच्छत् । ततस्तस्यां विवस्वतः सकाशाद्यमयम्यौ विजज्ञाते । ततः
कदाचिदात्मसदृश्या देवजनितायाः स्त्रियः समीपे तदपत्यद्वयं निधाय स्वयमाश्रं
रूपं कृत्वोत्तरान्कुरुन्प्रतिजगाम । अथ विवस्वानेतां स्त्रियं सरण्यूमिति मत्वा
तामरंसीत् । तस्यां मनुर्नाम राजर्षिरजायत । ततो विवस्वानेषा सरण्यूर्न भव-
तीति विज्ञाय स्वयमप्यश्वो भूत्वा तामश्वरूपिणीं प्रायःसीत् । ततः संक्रीडमान-
योस्तयोः स्वभूतं रेतः पृथिव्यां पपात । अथ सा गर्भकामनया तत्पतितं रेत
आजघ्नी । ततस्तस्याः सकाशाच्चासत्यो दस्रश्चेत्युभावश्चिनावजायेतामिति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

त्वष्टा दुहित्रे वहतुं कृणोतीतीदं विश्वं भुवनं समेति ।

यमस्य माता पर्युत्थमाना महो जाया विवस्वतो ननाश ॥ १ ॥

त्वष्टा । दुहित्रे । वहतुं । कृणोति । इति । इदं । विश्वं । भुवनं । सं । एति ।

यमस्य । माता । परिऽउत्थमाना । महः । जाया । विवस्वतः । ननाश ॥ १ ॥

त्वष्टैतन्नामको देवो दुहित्रे । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । दुहितुः सरण्यूनामिकाया वहतुं
वहनं विवाहं । एधिवक्ष्योश्चतुरिति वहेश्चतुप्रत्ययः । तं कृणोति करोतीत्येतेन

हेतुनेदं विश्वं सर्वं भुवनं भूतजातं समेति । तं विवाहं समागमत् । पर्युह्यमाना
विवस्वतोऽबोढया यमस्य यम्याश्च माता महो महतो विवस्वतो जाया भार्या
सरण्यूर्ननाश । उत्तरान्कुरुन्प्रति नष्टा । अगच्छदित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अपागूहन्मृतां मर्त्येभ्यः कृत्वी सर्वर्णामददुर्विवस्वते ।

उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादु द्वा मिथुना सरण्यूः ॥२॥

अप । अगूहन् । अमृतां । मर्त्येभ्यः । कृत्वी । सऽवर्णा । अददुः । विवस्वते ।

उत । अश्विनौ । अभरत् । यत् । तत् । आसीत् । अजहात् । ऊं इति । द्वा । मिथुना ।

सरण्यूः ॥२॥

अमृतां मरणधर्मरहितामेतां सरण्यूं मर्त्येभ्यो मनुष्येभ्यस्तदुत्पत्त्यर्थमपागूहन् ।
अपगूहितवन्तः । संवृतवन्तः । देवा उपनीतवन्त इत्यर्थः । किञ्च । सर्वर्णा सरण्युसह-
शीमन्यां स्त्रियं कृत्वी कृत्वा तस्मै विवस्वते देवा अददुः । प्रायच्छन् । उतापि च
साश्वरूपिणी सरण्यूस्तदाश्विनावभरत् स्वोदरे गर्भभूतौ धारितवती । यद्यदा
तज्जायापतिभ्यामश्वरूपात्मना संभोगकाले रेतः पतितमासीत् तदाश्विनौ जन-
यामासेत्यर्थः । तथा सरण्यूः सरणवत्येतन्नामिका द्वा मिथुना द्वा मिथुनौ
यमयम्यावजहात् त्यक्तवती । जनितवतीत्यर्थः । यद्वा । सरण्यूरेतन्नामिका मध्य-
मस्थाना देवता मध्यममग्निं माध्यमिकां वाचं चोत्पादितवती ॥

दीक्षितमरणे पूषा त्वेत इत्याद्याश्चतस्रः शंसनीयाः । सूचितं च । पूषा त्वेतद्या-
वयतु प्र विद्वानिति चतस्रः । आ० ६. १०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

पूषा त्वेतद्यावयतु प्र विद्वाननष्टपशुर्भुवनस्य गोपाः ।

स त्वेतेभ्यः परि ददत्पितृभ्योऽग्निदेवेभ्यः सुविदचियेभ्यः ॥३॥

पूषा । त्वा । इतः । अ॒व॒य॒तु । प्र । वि॒द्वान् । अ॒न॒ष्ट॒प॒शुः । भु॒व॒न॒स्य । गो॒पाः ।

सः । त्वा । ए॒ते॒भ्यः । परि । द॒द॒त् । पि॒तृ॒भ्यः । अ॒ग्निः । दे॒वे॒भ्यः । सु॒वि॒द॒चि॒ये॒भ्यः ॥३॥

पूषा पोषयितैतन्नामको देवत्वा त्वामितोऽस्माद्देशास्त्रोक्ताम् आवयतु ।
प्रकर्षेणोत्तमलोकं गमयतु । कीदृशः । विद्वान् अस्मद्भक्ततां विजानानः । अनष्ट-

पशुरविनश्वरपशुयुक्तः । यस्मिन्सर्वे पशवस्तिष्ठन्ति न तु नश्यन्तीत्यर्थः । भुवनस्य भूतजातस्य गोपा गोपायिता । किञ्च । प्रक्रमय्य स पूर्वतेभ्यः पितृभ्यस्त्वा त्वां परि ददत् । परिप्रयच्छतु । तथाग्निश्च सुविदच्चियेभ्यः । सुविदञ्च ज्ञानं धनं वा । तदर्हाः सुविदच्चियाः । छान्दसो घप्रत्ययः । शोभनज्ञानेभ्यः सुधनेभ्यो वा देवेभ्यस्त्वां प्रयच्छतु । तेषां लोके स्थापयत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आयुर्विश्वायुः परि पासति त्वा पूषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ।

यचासते सुकृतो यच ते ययुस्तच्च त्वा देवः सविता दधातु ॥४॥

आयुः । विश्वऽआयुः । परि । पासति । त्वा । पूषा । त्वा । पातु । प्रऽपथे । पुरस्तात् ।

यच । आसते । सुऽकृतः । यच । ते । ययुः । तच्च । त्वा । देवः । सविता । दधातु ॥४॥

विश्वायुः सर्वाच्चः सर्वच्च गमनशीलो वायुः । वकारलोपश्छान्दसः । वायुः । यद्वा । छान्दसीण इत्युणप्रत्यये वृद्धौ च कृतायां रूपं । गन्ता वायुस्त्वा त्वां परि पासति । परिपातु । पूषानुज्ञया परितो रक्षतु ॥ पा रक्षणे । लेटि सिष्यडागमः ॥ प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे स्वर्गे पुरस्तात्सर्वेषां प्रथममेव वर्तमानः पूषा स्वयमेव त्वा त्वां प्रमितं यजमानं पातु । रक्षतु । सुकृतः पुण्यकर्माणो यच यस्मिन्देश आसते तिष्ठन्ति यच वा ते सुकृतो ययुः प्राप्तास्तच्च तस्मिन्स्थाने देवो दीप्यमानः सविता सर्वस्य स्वस्वकर्मणि प्रेरक एतन्नामको देवस्त्वा त्वां दधातु । निदधातु ॥

एकादशिनस्य पौष्णस्य पशोर्हविषः पूषेमा इत्यनुवाक्या । पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यत् । आ० ३.७. । इति हि सूचितं ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः सो अस्माँ अभयतमेन नेषत् ।

स्वस्तिदा आर्षणिः सर्ववीरोऽप्रयुच्छन्पुर एतु प्रजानन् ॥५॥

पूषा । इमाः । आशाः । अनु । वेद । सर्वाः । सः । अस्मान् । अभयऽतमेन । नेषत् ।

स्वस्तिऽदाः । आर्षणिः । सर्वऽवीरः । अप्रऽयुच्छन् । पुरः । एतु । प्रऽजानन् ॥५॥

पूषा देव इमा सर्वा आशाः प्राच्याद्या दिशोऽनु वेद । आनुपूर्व्येण जानाति । इमाः सुखेन गन्तव्या असुखेनेति विवमनुक्रमेण जानातीत्यर्थः । एवं सत्यस्मान् ।

प्रमिते यजमानो ब्रवीति पुत्रमुखेन याजकमुखेन वा । अस्मानभयतमेनात्यंतं
भयरहितेन मार्गेण नेषत् । नयतु । कथं । स्वस्तिदाः कल्याणस्य दाताघृणिरा-
गतदीप्तिभिरुक्तः सर्ववीरः सर्ववीरैः कर्मणि समर्थैर्ऋत्विग्निरुपेतोऽप्रयुच्छन् अप्र-
माद्यन् प्रजानन् अस्माकं फलाफले विजानानः सन् पुर एतु । अस्माकं पुर-
स्तात्तच्छतु । यथास्माकं भयं न भवति तथा गच्छत्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे त्रयोविंशो वर्गः ॥

एकादशिनस्य पौष्णस्य पशोः पुरोडाशस्य प्रपथे पथामिति याज्या । सूचितं
च । प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा पथस्पथः परिपतिं वचस्या । आ० ३. ७. । इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा प्रपथे दिवः प्रपथे पृथिव्याः ।

उभे अभि प्रियतमे सधस्ये आ च परा च चरति प्रजानन् ॥ ६ ॥

प्रऽपथे । पथां । अजनिष्ट । पूषा । प्रऽपथे । दिवः । प्रऽपथे । पृथिव्याः ।

उभे इति । अभि । प्रियतमे इति प्रियऽतमे । सधस्ये इति सधऽस्ये । आ । च ।

परा । च । चरति । प्रऽजानन् ॥ ६ ॥

पथामंतरिक्षगमनहेतुभूतानां मार्गाणां मध्ये प्रपथे यः प्रकृष्टः पंथास्ति तच्च
पूषाजनिष्ट । प्रादुरभूत् । पुण्यकर्मणां सुगतिप्रापणार्थमवस्थित इति भावः ।
तथा दिवो द्युलोकस्य च मार्गाणां मध्ये प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे जातः । तथा
पृथिव्याः प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे मनुष्याणां तत्तत्कर्मणि प्रवर्तनार्थं प्रादुर्भूत इत्यर्थः ।
सोऽयं पूषा प्रियतमे सर्वस्येष्टतमे सधस्ये सर्वेषां महावस्थानभूते उभे द्यावा-
पृथिव्यावभिलक्ष्या चरति । आभिमुख्येन चरति । सुकृतिनां सुकृतफलप्र-
दर्शनायानुकूलं चरतीत्यर्थः । तथा परा चरति । दुःकर्मणां प्रतिकूलं गच्छति ।
किं कुर्वन् । प्रजानन् । अनेनेदं कर्म कृतमस्य कर्मण इदं फलमित्यविशेषेण
जानानः

ष्युच्छस्य दशरात्रस्य तृतीये छंटोमे प्रउगशस्त्रे सारस्वततृचस्य सरस्वती
देवयंत इत्येषाद्या । सूच्यते हि । प्र ब्रह्माणो अंगिरसो नक्षंत सरस्वती देवयंतो
हवन्ते । आ० ८. ११. । इति ॥

॥ सैषा सप्तमी ॥

सरस्वतीं देवयंतो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।

सरस्वतीं मुकृतो अह्वयन्त सरस्वती दाणुषे वार्यं दात् ॥ ७ ॥

सरस्वती । देवऽयन्तः । हवन्ते । सरस्वती । अध्वरे । तायमाने ।

सरस्वती । मुऽकृतः । अह्वयन्त । सरस्वती । दाणुषे । वार्यं । दात् ॥ ७ ॥

देवयंतो देवान्यष्टुं स्तोतुं च कामयमाना यजमानाः सरस्वतीमेतन्नामिकां मध्यमस्थानदेवतां हवन्ते । कर्मावयवत्वायाह्वयन्ति । तथा तायमाने स्तुतिभिर्हविर्भिश्च विस्तीर्यमाणेऽध्वरे यज्ञे सरस्वती यजन्तीति शेषः । मुकृतः पुण्यकर्माणः सरस्वतीमह्वयन्त । फलप्रदानाय ह्वयन्ते । यत एवमतः कारणात्सरस्वती देवी दाणुषे हवींषि दत्तवते यजमानाय वार्यं वरणीयं कर्मफलं दात् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सरस्वति या सरथं ययाथ स्वधाभिर्दिवि पितृभिर्मदन्ती ।

आसद्यास्मिन्वर्हिषि मादयस्वानमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥ ८ ॥

सरस्वति । या । सऽरथं । ययाथ । स्वधाभिः । दिवि । पितृऽभिः । मदन्ती ।

आऽसद्य । अस्मिन् । वर्हिषि । मादयस्व । अनमीवाः । इषः । आ । धेहि ।

अस्मे इति ॥ ८ ॥

हे सरस्वति हे देवि या त्वं सरथं पितृभिः सह समानेन रथेन युक्तं यथा भवति तथा ययाथ । अस्मदीयं यज्ञं प्राप्तासि । किं कुर्वती । पितृभिः सह स्वधाभिर्हविर्लक्षणैर्नर्मदन्ती माद्यन्ती यज्ञं गच्छसीति संबंधः । सा त्वं वर्हिष्यस्मिन्वेदिस्तरणे यज्ञ आसद्योपविश्य मादयस्व । हविर्भिस्तृप्ता भव । आत्मानं तर्पय वा । ततस्तृप्ता सती त्वमनमीवाः । अमीवा रोगः । तद्वर्जितान्यरोग्यजननानीषोऽन्नान्यस्मे अस्मभ्यमा धेहि । पर्याप्तं प्रयच्छ ॥

॥ अथ नवमी ॥

सरस्वतीं यां पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।

सहस्रार्थमिच्छो अथ भागं रायस्योषं यजमानेषु धेहि ॥ ९ ॥

सरस्वती । यां । पितरः । हवँते । दक्षिणा । यज्ञं । अभिऽनक्षमाणाः ।

सहस्रऽअर्घं । इळः । अचं । भागं । रायः । पोषं । यजमानेषु । धेहि ॥ ९ ॥

यां त्वां सरस्वती पितरो हवन्त आह्वयन्ति । कीदृशाः । दक्षिणा । दक्षिणा-
दाजित्याप्पत्ययः । पा० ५. ३. ३६. । दक्षिणात आगत्य यज्ञमभिनक्षमाणा अभितो
गच्छन्तो व्याप्नुवन्तः । अचास्मिन्यज्ञे सहस्रार्घं बहुभिः पूजनीयमुपयोज्यमिळोऽन्नस्य
भागं रायो धनस्य पोषं पुष्टिं च यजमानेषु त्वं धेहि । स्थापय ॥

अवभृथस्थान आपो अस्मानित्येषा । सूचितं च । तत आचम्याप्नुवन्त आपो
अस्मान्मातरः शुंधयन्तु । आ० ६. १३. । इति ॥ दशमेऽहनि वषामार्जनेऽप्येषा ।
सूचितं च । इदमापः प्र वहतेत्येतस्याः स्थान आपो अस्मान्मातरः शुंधयन्तु
। आ० ८. १२. । इति ॥

॥ सैषा दशमी ॥

आपो अस्मान्मातरः शुंधयन्तु घृतेन नो घृतप्लवः पुनन्तु ।

विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा घृत एमि ॥ १० ॥

आपः । अस्मान् । मातरः । शुंधयन्तु । घृतेन । नः । घृतऽप्लवः । पुनन्तु ।

विश्वं । हि । रिप्रं । प्रऽवहन्ति । देवीः । उत् । इत् । आभ्यः । शुचिः । आ । घृतः । एमि ॥ १० ॥

मातरो जगतो मातृस्थानीया आपोऽस्माज्शुंधयन्तु । प्रोक्षणेन शोधयन्तु ।
तथा घृतप्लवः । घृतमुदकं । तेनान्यान्पुनन्तीति । तास्तथोक्ता आपः । यद्वा । घृतप्लवः ।
घृतं गथं । तेन पुनन्ति । तथा ब्राह्मणं । घृतेन नो घृतप्लवः पुनन्तीति तच्च सुपूतं
यद्घृतेन पूयत इति । ता आपो घृतेन प्रत्यक्षेणोदकेन नोऽस्मान्पुनन्तु । हि
यस्माद्देवीर्दिव्यो देवनगीला आपो विश्वं सर्वं रिप्रं पापं प्रवहन्ति पुरुषसका-
शात्प्रगमयन्ति । अपनयन्तीति यावत् । अनन्तरमाभ्योऽद्य आ पूत आभिमुख्येन
शुद्धः सन् स्तोताहमुदेमि । उन्नच्छामि । ऊर्ध्वं स्वर्गं गच्छामीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे चतुर्विंशो वर्गः ॥

मुन्येऽहनि द्रप्सश्चस्कंदेत्यादिके द्वे विप्रुद्गोमार्थे । सूचितं च । द्रप्सश्चस्कंदेति द्वाभ्यां
विप्रुद्गोर्मा हुत्वा । आ० ५. २. । इति ॥ स्कन्धविरभिमर्शनेऽपि द्रप्स इत्येषा । आहुतिर्व-
हिष्यरिधि यदि स्कंदेत्तदानीमाग्नीध्रोऽनया जुहुयात् । स्कन्धमभिमृशेदिति प्रकृत्य
सूचितं । द्रप्सश्चस्कंदेत्याहुतिश्चेद्बहिष्यरिध्याग्नीध्र एनां जुहुयात् । आ० ३. १३. । इति ॥

॥ सैषिकादशी ॥

द्र॒प्सश्च॑स्कंद॒ प्रथ॑माँ अनु॒ द्यूनि॒मं च॒ योनि॒मनु॒ यश्च॒ पूर्वः॑ ।

स॒मा॒नं योनि॒मनु॒ संच॑रंतं द्र॒प्सं जु॒हो॒म्यनु॒ स॒प्त हो॒चाः ॥११॥

द्र॒प्सः । च॒स्कंद॒ । प्र॒थ॒मा॒न् । अ॒नु॒ । द्यू॒न् । इ॒मं । च॒ । यो॒निं॒ । अ॒नु॒ । यः । च॒ । पूर्॒वः ।

स॒मा॒नं । यो॒निं॒ । अ॒नु॒ । स॒ंच॑रंतं । द्र॒प्सं । जु॒हो॒मि॒ । अ॒नु॒ । स॒प्त । हो॒चाः ॥११॥

द्रप्सोऽभिषूयमाणस्य सोमस्य रसः प्रथमान् पूर्वभाविनः पार्थिवाँल्लोकान्
 द्यून् दीपमानान्द्युलोकांश्चानु लक्ष्मीकृत्य चस्कंद । स्कन्धवान् गतवान् । तदेवाह ।
 इमं परिदृश्यमानं योनिं स्थानभूतं लोकं च यश्चास्मात्पूर्वोऽस्ति तमनुगतवान् ।
 समानं साधारणं योनिं द्यावापृथिवीलक्षणं स्थानमनु संचरंतं सम्यग्गच्छंतं
 द्रप्सं सोमरसं विप्रुल्लक्षणं सप्त होचाः सप्तसंख्याका विप्रुद्धोमस्य कर्तारो होतृप्र-
 भृतयो वयमन्वानुपूर्व्येण जुहोमि । जुहुमः । यद्वा । होचाः सप्तहोतृभिः क्रियमाणा
 यागक्रिया होचाः । ता अनु पश्चादध्वर्युरहं जुहोमि । यद्वा । द्रुतगामित्वाद्रप्स
 आदित्य उच्यते । स आदित्यः पृथिवी च दिवं च गच्छति समानं योनिमंतरिक्षं
 लक्ष्मीकृत्य । सम्यक् चरंतं तं द्रप्समादित्यमुद्दिश्य सप्त होचाः सप्तसंख्याका दिशः ।
 यस्यां दिशि सूर्यो वर्तते तद्वतिरिक्षाः सप्तसंख्याका दिशोऽनु पश्चाज्जुहोमि ।
 यच्च यच्च वर्तते तां तां दिशं द्रव्यत्वेन प्रयच्छामि । प्रतिष्ठापयामीत्यर्थः । अत्र
 वाजसनेयकं । असौ वा आदित्यो द्रप्सः स दिवं च पृथिवी च स्कंदतीमं च
 योनिमनु यश्च पूर्व इतीमं च लोकममुं चेत्येतत् समानं योनिमनु संचरंतमिति
 समानं ह्येष एतं योनिमनु संचरति द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होचा इत्यसौ वा
 आदित्यो द्रप्सो दिशः सप्त होचा अमुं तदादित्यं दिक्षु प्रतिष्ठापयति । श० ब्राह्म०
 ७.४.१.२०.१ इति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यस्ते॑ द्र॒प्सः स्कंद॑ति॒ यस्ते॑ अ॒ंशुर्बा॒हुच्यु॑तो धि॒षणा॑या उ॒पस्था॑त् ।

अ॒ध्व॒र्योर्वा॒ परि॑ वा॒ यः प॒वि॒चा॒तं ते॑ जु॒हो॒मि॒ मन॑सा॒ वषट्कृ॑तं ॥१२॥

यः । ते॒ । द्र॒प्सः । स्कंद॑ति॒ । यः । ते॒ । अ॒ंशुः । बा॒हुऽच्यु॑तः । धि॒षणा॑याः । उ॒पऽस्था॑त् ।

अ॒ध्व॒र्योः । वा॒ । परि॑ । वा॒ । यः । प॒वि॒चा॒त् । तं । ते॒ । जु॒हो॒मि॒ । मन॑सा॒ । वषट्कृ॑तं ॥१२॥

हे सोम ते त्वदीयो यो द्रप्सो रसः स्कंदति । अधिषवणचर्मणोऽन्यत्र गच्छति ।

यश्च ते त्वदीयोऽंशू रसादितरः सन् स्कंदति । बाहुच्युतोऽध्वर्योर्बाहुभ्यां प्रच्युतः
सन् स्कंदति । यद्वा । बाहुवत्साधनभूता यावाणः । तैः प्रच्युतोऽभिषुतः सन्
धिषणायाः । धिषणेत्यधिषवणफलकनाम । प्रत्येकविवक्षयैकवचनं । अधिषवण-
फलकयोरुपस्थात्समीपस्थात्प्रदेशादन्यत्र गच्छति । तथाध्वर्योर्वाभिषुण्वतोऽध्वर्योर्ह-
स्तात्स्कंदति । वापि वा पविचाह्शापविचात्परिस्कंदति तं सर्वं द्रप्सं ते त्वदीयं
रसं मनसांतःकरणेन स्तोत्रेण वा सह वषट्कृतं वषट्कारेण स्वाहाकारेण कृतं
जुहोमि । अग्नौ प्रक्षिपामि ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यस्ते द्रप्सः स्कन्धो यस्ते अंशुरवच्छ यः परः सुचा ।

अयं देवो बृहस्पतिः सं तं सिंचतु राधसे ॥ १३ ॥

यः । ते । द्रप्सः । स्कन्धः । यः । ते । अंशुः । अवः । च । यः । परः । सुचा ।

अयं । देवः । बृहस्पतिः । सं । तं । सिंचतु । राधसे ॥ १३ ॥

हे सोम ते त्वदीयो यो द्रप्सो रसोऽन्यत्र स्कन्धो गतो यश्च त्वदीयस्तव कारण-
भूतोऽंशुर्लताखंडो रसादितरो भवति सुचा पाचविशेषेण गृहीतः सोमोऽवोऽव-
स्तात्स्कंदते परः परस्ताद्वातिरिक्तो भवति तमिमं सोममयं बृहस्पतिरेतन्नामको
देवः सं सिंचतु । सम्यक् प्रक्षारयतु । किमर्थं । राधसेऽस्माकं धनार्थं । स्कन्धे हि
सोमे प्रजापश्चादिकमपस्कन्धं भवति खलु ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

पयस्वतीरोषधयः पयस्वन्मामकं वचः ।

अपां पयस्वदित्पयस्तेन मा सह जुंधत ॥ १४ ॥

पयस्वतीः । ओषधयः । पयस्वत् । मामकं । वचः ।

अपां । पयस्वत् । इत् । पयः । तेन । मा । सह । जुंधत ॥ १४ ॥

इयं प्रत्यक्षकृता । हे आपः । ओषधयः पयस्वतीः पयस्वत्यो वृष्टिलक्षणेनोदकेन
सारवत्यो भवंति । मामकं मदीयं वचो वचनं वृष्टिप्रार्थनवचनं पयस्वासारवद्भव-
ति । किं बहुना । यच्चेह किञ्चिदपामुदक्कानां पयः क्षीरवत्सारभूतं यदस्ति

तात्सर्वं पयस्वासारवदेव । तेनोदकसारेण सह मा मां शुंधत । यूयं शोधयत ।
आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्महि । ऋग्वे० १. २३. २३. । इति निगमांतरं ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचविंशो वर्गः ॥

परं मृत्यो इति चतुर्दशर्चं द्वितीयं सूक्तं । यमपुत्रस्य संकुमुकस्यार्घं । एकादशी
प्रस्तारपंक्तिः । आद्यौ जागती ततो द्वौ गायत्री । प्रस्तारपंक्तिः पुरतः । पिंग० ६. १. ।
इति । त्रयोदशी जगती चतुर्दश्यनुष्टुप् । शिष्टास्त्रिष्टुभः । तत्रादौ चतस्रो मृत्युदेव-
त्याः । पंचमी धातृदेवताका । षष्ठी त्वष्टृदेवत्या । सप्तम्याद्याः शिष्टाः पितृमेधाभि-
धायिन्यः । अतस्तद्देवताकाः । अंत्या त्वनिरुक्त्वात्प्राजापत्या वा । तथा चानुक्रांतं ।
परं मृत्यो संकुमुकश्चतस्रो मृत्युदेवताः परा धात्री परा त्वाष्ट्री पराः पितृमेधा एका-
दशी प्रस्तारपंक्तिर्जगत्यापांत्यानुष्टुप् प्राजापत्या वा सानिरुक्तेति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परं मृत्यो अनु परेहि पंथां यस्ते स्व इतरो देवयानात् ।

चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रिरिषो मोत वीरान् ॥ १ ॥

परं । मृत्यो इति । अनु । परा । इहि । पंथां । यः । ते । स्वः । इतरः । देवऽयानात् ।

चक्षुष्मते । शृण्वते । ते । ब्रवीमि । मा । नः । प्रऽजां । रिरिषः । मा । उत । वीरान् ॥ १ ॥

हे मृत्यो सर्वेषां मारकैतन्नामक देव परमन्यं पंथां पंथानमन्वानुपूर्व्येण परेहि ।
पराङ्मुखो गच्छ । यजमानादिति शेषः । कोऽसौ पंथा ते तव स्वः स्वभूतः ।
देवयानात् । देवा अनेन मार्गेण गच्छंतीति देवयानो देवमार्गः । तस्मादितरो
यः पंथास्तं प्रगच्छ । न केवलमतः परागच्छ अपि तु चक्षुष्मते दर्शनवते शृण्वते
सर्वे । अप्रतिहतसर्वेन्द्रियविज्ञानायेत्यर्थः । ते तुभ्यं ब्रवीमि । कथयामि । नोऽस्माकं
प्रजां दुहितृदौहिचात्मिकां मा रिरिषः । मा हिंसीः । उतापि च वीरान्पुत्रपौत्रा-
दीन्मा हिंसीः । तत्परागमनेन रक्षेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मृत्योः पदं योपयंतो यदैत द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ।

आप्यार्यमानाः प्रजया धनेन शुद्धाः पूता भवत यज्ञियासः ॥ २ ॥

मृत्योः । पदं । योपयंतः । यत् । ऐतं । द्राघीयः । आयुः । प्रऽतरं । दधानाः ।

आऽप्यार्यमानाः । प्रऽजया । धनेन । शुद्धाः । पूताः । भवत । यज्ञियासः ॥ २ ॥

हे मृतस्य ज्ञातयो मृत्योः परागच्छतस्तस्य पदं । पद्यतेऽस्मिन्निति पदं पितृ-
याणः । तं योपयंतो विमोहयंतः परिवर्जयंतो यद्यस्मादित देवयानीयपथा गत-
वंतस्तस्माद्वाधीयो दीर्घतरमायुर्जीवनं प्रतरं प्रकृष्टतरमत्यर्थं दधाना धारयंतो
भवथ । किंच । हे यज्ञियासो यज्ञाहो यज्ञसंपादिनो यजमानाः प्रजया पुत्रपौत्रा-
दिकया धनेन गवाश्वादिकेन चाप्यायमाना वर्धमानाः संतः शुद्धा जन्मांतरसंचि-
तदुरितक्षयाच्छुद्धा भवत । पूता वर्तमानजन्मोपचितदुरितक्षयाच्च पूता भवत ॥

पैतृमेधिके कर्मण्यमात्या इमे जीवा वि मृतैरिति सव्यावृतो व्रजंति । सूचितं
च । इमे जीवा वि मृतैरिति सव्यावृतो व्रजंति । आ० गृ० ४. ४. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

इमे जीवा वि मृतैराववृचन्नभूद्भद्रा देवहूतिर्नो अद्य ।

प्रांचो अगाम नृतये हसाय द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥ ३ ॥

इमे । जीवाः । वि । मृतैः । आ । अववृचन् । अभूत् । भद्रा । देवऽहूतिः । नः । अद्य ।

प्रांचः । अगाम । नृतये । हसाय । द्राघीयः । आयुः । प्रऽतरं । दधानाः ॥ ३ ॥

इमे जीवा जीवंतः पुरुषा मृतैः पित्रादिभिः । तेभ्य इत्यर्थः । व्याववृचन्
व्यावृत्ता भवंतु । एते न श्रियंतामिति भावः । किंच । अद्यास्मिन्दिने नोऽस्मा-
कमशीचे विमृष्टे देवहूतिः । देवानामाह्वानं यच्च स देवहूतिः पितृमेधाख्यो यज्ञो
भद्रा कल्याणोऽभूत् । भवतु । तत उत्तरं वयं प्रांचः प्राङ्मुखान्चना अगाम ।
गच्छेम । प्रत्यंच इति भावः । नृतये नर्तनाय कर्मणि गात्रविश्लेषाय । स्वकर्मा-
नुष्ठानायेति भावः । हसाय हसनाय पुत्रादिभिः सह क्रीडनाय । कीदृशा वयं ।
द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मेषां नु गादपरो अर्थमेतं ।

शतं जीवंतु शरदः पुरुचीरंतमृत्युं दधतां पर्वतेन ॥ ४ ॥

इमं । जीवेभ्यः । परिऽधिं । दधामि । मा । एषां । नु । गात् । अपरः । अर्थः । एतं ।

शतं । जीवंतु । शरदः । पुरुचीः । अंतः । मृत्युं । दधतां । पर्वतेन ॥ ४ ॥

अनया जीवरक्षार्थं पाषाणं परिधिरूपेण स्थापयन्ति । जीवेभ्यो जीवन्तः

पुष्पौषादिभ्यस्तेषां रक्षणार्थमेवं परिधिं मृत्योः परिधानभूतं पाषाणं दधामि । निदधामि । तत एषां जीवतां मध्येऽपरोऽन्य एतमिममर्थं । अर्तेरिदं रूपं । गंतव्यं मरणाख्यं मार्गं नु क्षिप्रं मा गात् । मा गच्छतु । एतदर्थं परिधिं स्थापयामीति संबंधः । किंच पुरुचीर्बह्वचना बहुगमनाः शतं शरद् एतत्संख्याकान्वर्षाञ्जीवंतु । स्वस्वप्राणान्धारयंतु । तथा पर्वतेन शिलोच्चयेन मृत्युं सर्वेषां मारकमेतन्नामकमंतर्दधतां । अंतर्हितं कुर्वेतु । यथा नागच्छति तथा कुर्वतामित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यथाहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथ ऋतव ऋतुभिर्यन्ति साधु ।

यथा न पूर्वमपरो जहान्येवा धातरायूषि कल्पयैषां ॥ ५ ॥

यथा । अहानि । अनुऽपूर्वं । भवन्ति । यथा । ऋतवः । ऋतुऽभिः । यन्ति । साधु ।

यथा । न । पूर्वं । अपरः । जहाति । एव । धातः । आयूषि । कल्पय । एषां ॥ ५ ॥

यथा येन प्रकारेणाहान्यहोरात्रात्मकानि दिनान्यनुपूर्वं पूर्वमनुक्रमेण भवन्ति परिवर्तन्ते । यथा चर्तवो वसन्तादय ऋतुभिः मह साधु शोभनमविपर्यासेन यन्ति गच्छन्ति । यथा च पूर्वं पूर्वकालीनं पितरमपरोऽर्वाङ्कालीनः पुत्रो न जहाति न परित्यजति पूर्वमरणेनैव तैर्नैवोक्तप्रकारेण हे धातः सर्वेषां धारयितरेतन्नामक देवैषामस्मत्कुलीनानां जीवानामायूषि जीवनानि कल्पय । समर्थय । कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ रोहतायुर्जरसं वृणाना अनुपूर्वं यतमाना यति ४ ।

इह त्वष्टा सुजनिमा सजोषा दीर्घमायुः करति जीवसे वः ॥ ६ ॥

आ । रोहत । आयुः । जरसं । वृणानाः । अनुऽपूर्वं । यतमानाः । यति । ४ ।

इह । त्वष्टा । सुऽजनिमा । सऽजोषाः । दीर्घ । आयुः । करति । जीवसे । वः ॥ ६ ॥

हे मृतस्य स्वजनाः पुष्पौषादयो जरसं जरां वृणानाः संभजमाना यूयमायुर्जीवनमा रोहत । अधितिष्ठत । अनुपूर्वमानुपूर्व्येण । अथ्ययीभावः । पूर्वो ज्येष्ठः । ज्येष्ठानुपूर्व्या यतमानाः प्रयत्नं कुर्वन्तो यूयं यति स्य यत्संख्याका भवथ ।

यच्छाच्छादसो इतिः । सुजनिमा शोभनजननस्वद्वैतन्नामको देवः सजोषा भवद्भिः संगतः सन् इहास्मिन्कर्मणि प्रवृत्तानां वो युष्माकं जीवसे जीवनाय दीर्घं प्रभूतमायुः करति । करोतु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सं विशंतु ।

अनश्रवोऽनमीवाः सुरत्ना आ रोहंतु जनयो योनिमये ॥ ७ ॥

इमाः । नारीः । अविधवाः । सुऽपत्नीः । आऽअञ्जनेन । सर्पिषा । सं । विशंतु ।

अनश्रवः । अनमीवाः । सुऽरत्नाः । आ । रोहंतु । जनयः । योनिं । अये ॥ ७ ॥

अविधवाः । धवः पतिः । अविगतपतिकाः । जीवन्नर्तुका इत्यर्थः । सुपत्नीः शोभनपतिका इमा नारीर्नार्ये आञ्जनेन सर्वतोऽजनसाधनेन सर्पिषा घृते-नाक्तनेवाः सत्यः सं विशंतु । स्वगृहान्प्रविशंतु । तथानश्रवोऽश्रुवर्जिता अरु-दत्योऽनमीवाः । अमीवा रोगः । तद्वर्जिताः । मानसदुःखवर्जिता इत्यर्थः । सुरत्नाः शोभनधनसहिता जनयः । जनयन्त्यपत्यमिति जनयो भार्याः । ता अये सर्वेषां प्रथमत एव योनिं गृहमा रोहंतु । आगच्छंतु ॥

देवरादिकः प्रेतपत्नीमुदीर्घं नारीत्यनया भर्तृसकाशादुत्थापयेत् । सूचितं च । तामुत्थापयेद्देवरः पतिस्थानीयोऽन्तेवासी जरहासो वोदीर्घं नार्यभि जीवलोकं । आ० गृ० ४. २. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

उदीर्घं नार्यभि जीवलोकं गतासुमेतमुप शेष एहि ।

हस्तयाभस्य दिधिषोस्तवेदं पत्युर्जनित्वमभि सं बभूष ॥ ८ ॥

उत् । ईर्घं । नारि । अभि । जीवऽलोकं । गतऽअसुं । एतं । उप । शेषे । आ । इहि ।

हस्तऽयाभस्य । दिधिषोः । तव । इदं । पत्युः । जनिऽत्वं । अभि । सं । बभूष ॥ ८ ॥

हे नारि मृतस्य पत्नि जीवलोकं जीवानां पुत्रपौत्रादीनां लोकं स्थानं गृहमभिलक्ष्योदीर्घं । अस्मात्स्थानादुत्तिष्ठ । ईर गती । आदादिकः । गतासुमप-क्रांतप्राणमेतं पतिमुप शेषे । तस्य समीपे स्वपिधि । तस्मात्त्वमेहि । आगच्छ । यस्मात्त्वं हस्तयाभस्य पाणिग्राहं कुर्वतो दिधिषोर्गर्भस्य निधातुस्तवास्य पत्युः

संबन्धादागतमिदं जनित्वं जायात्वमभिलक्ष्य सं बभूथ संभूतास्यसुसरणनिश्चयम-
काशीस्तस्मादागच्छ ॥

क्षत्रियस्य धनुर्हस्तादित्यनया धनुः प्रहरेत् । सूचितं च । धनुर्हस्तादाददानो
मृतस्येति धनुः । आ० गृ० ४. २. । इति ॥

॥ सैषा नवमी ॥

धनुर्हस्तादाददानो मृतस्यास्मे क्षत्राय वर्चसे बलाय ।

अथैव त्वमिह वयं सुवीरा विश्वाः स्पृधो अभिमातीर्जयेम ॥ ९ ॥

धनुः । हस्तात् । आ० ददानः । मृतस्य । अस्मे इति । क्षत्राय । वर्चसे । बलाय ।

अथ । एव । त्वं । इह । वयं । सु० वीराः । विश्वाः । स्पृधः । अभि० मातीः । जयेम ॥ ९ ॥

मृतस्य क्षत्रियस्य हस्ताधनुराददानः । किमर्थं । अस्मे अस्माकं क्षत्राय प्रजा-
पालनसमर्थाय बलाय वर्चसे तेजसे बलाय सेनालक्षणाय च धनुराददानोऽहं
ब्रवीमीति शेषः । किमिति त्वमत्रैवास्मिन्स्थान एव भव वयं चेहास्मिन्लोके
सुवीराः सुपुत्रयुक्ता भवन्तो विश्वाः सर्वानभिमातीरभिमन्यमानान्स्पृधः संघर्षयि-
षीन्वाधकाऽश्वबूञ्जयेम । सहेमहि ॥

दीक्षितमरण उप सर्प मातरमित्याद्याश्चतस्रः शंसनीयाः । सूचितं च । उप
सर्प मातरं भूमिमेतामिति चतस्रः सोम एकेभ्यः । आ० ६. १०. । इति ॥ उप
सर्पेत्यनया संचितान्यस्थीनि गते निदध्युः । आ० गृ० ४. ५. ॥

॥ सैषा दशमी ॥

उप सर्प मातरं भूमिमेतामुरुष्यचंसं पृथिवीं सुशेवां ।

ऊर्णमदा युवतिर्दक्षिणावत एषा त्वा पातु निःशृतेरुपस्थात् ॥ १० ॥

उप । सर्प । मातरं । भूमिं । एतां । उरु० ऽष्यचंसं । पृथिवीं । सु० शेवां ।

ऊर्ण० ऽमदाः । युवतिः । दक्षिणा० ऽवते । एषा । त्वा । पातु । निः० शृतेः । उप० ऽस्थात् ॥ १० ॥

मातरं मातृभूतां भूमिमस्माभिर्भूमौ निधीयमानस्त्वमुप सर्प । उपगच्छ ।
अनुप्रविशेत्यर्थः । कीदृशी । उरुष्यचंसं बहुष्यामिकां पृथिवीं विस्तीर्णां सुशेवां
सुसुखां । सर्वेषां सुखदात्रीमित्यर्थः । तामुपगच्छ । युवतिर्यावनान्विता स्त्रीरूपेयं
भूमिर्दक्षिणावत ऋत्विग्भ्यो देयत्वेन धनवते यजमानायोर्णमदाः । ऊर्णवोर्णास्तुक

इव मृष्टी भवति । सुकुमारा भवति । न बाधयिषीत्यर्थः । सैषा पृथिवी निर्घृ-
तेर्मृत्युदेवताया उपस्थात्समीपस्थानास्त्वा त्वामस्थिरूपं यजमानं पातु । रक्षतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तविंशो वर्गः ॥

उच्छ्वंचस्वेतया पांसूनवकिरेत् । सूत्र्यते हि । उत्तरया पांसूनवकिरेत् । आ०
गृ० ४. ५. । इति ॥

॥ सैषैकादशी ॥

उच्छ्वंचस्व पृथिवि मा नि बाधथाः सूपायनास्मै भव सूपवंचना ।

माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ११ ॥

उत् । श्वंचस्व । पृथिवि । मा । नि । बाधथाः । सूऽउपायना । अस्मै । भव ।
सूऽउपवंचना ।

माता । पुत्रं । यथा । सिचा । अभि । एनं । भूमे । ऊर्णुहि ॥ ११ ॥

हे पृथिवि उच्छ्वंचस्व । ऊर्ध्वगतोच्छ्वासमेनं कुरु । अधस्तान्मा कृषा इत्यर्थः ।
किंच मा नि बाधथाः । मा संपीडय । तथास्मै यजमानार्थे सूपायना शोभनो-
पगमना सूपचारिका भवेत्यर्थः । सूपवंचना । उपवंचनं प्रलंभनं । शोभनप्रलंभा
सुप्रतिष्ठा भव । अपि च । माता पुत्रमात्मीयं बालकं सिचा वस्त्रांतेन यथाच्छा-
दयति तद्वद्वे भूम्येनमस्थिरूपं यजमानं त्वमभ्यूर्णुहि । आभिमुख्येनाच्छादय ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

उच्छ्वंचमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सहस्रं मित उप हि श्रयंतां ।

ते गृहासो घृतश्रुतो भवन्तु विश्वाहास्मै शरणाः संत्वच ॥ १२ ॥

उत्ऽश्वंचमाना । पृथिवी । सु । तिष्ठतु । सहस्रं । मितः । उप । हि । श्रयंतां ।

ते । गृहासः । घृतऽश्रुतः । भवन्तु । विश्वाहा । अस्मै । शरणाः । संतु । अच ॥ १२ ॥

पांसुभिः प्रच्छाद्यैतां पठन्ति । उच्छ्वंचमानास्थिकुंभमवष्टभ्योर्ध्वं गच्छन्ती पृथिवी
सु तिष्ठतु । प्रतिष्ठिता भवतु । किंच । सहस्रं सहस्रसंख्याका मितः प्रक्षिप्ताः ॥
मिनोतेरीणादिके कर्मणि क्तिपि तुगागमः । ततो जस् । यद्वा । सहस्रं । तृतीयार्थे
प्रथमा । मित इति निष्ठांतं रूपं । व्यत्ययेन बहुवचनस्यैकवचनं । स्वरो वृषा-
दिवाद्द्रष्टव्यः ॥ सहस्रेण संमिता बहुसंख्याकाः पार्थिवाः पांसव उप श्रयंतां ।

एनमुपसेवतां । तं संपरिवार्य तिष्ठन्वित्यर्थः । हिरवधारणे । तथा ते पांसवोऽस्मै
गृहासो गृहा भवन्तो घृतशुतो घृतस्योदकस्य सर्पिषो वा क्षारयितारो भवन्तु ।
अचा^१ के विष्वाहा सर्वेष्टहःसु सर्वदास्मा अस्य शरणाः संतु । आश्रय-
भूता भवन्तु ॥

उत्ते स्तभ्रामीति कपालेनास्थीन्यपिदध्यात् । सूचितं च । उत्ते स्तभ्रामीति
कपालेनापिधाय । आ० गृ० ४. ५. । इति ॥

॥ सैषा त्रयोदशी ॥

उत्ते स्तभ्रामि पृथिवी त्वत्परीमं लोगं निदधन्मो अहं रिषं ।

एतां स्थूणां पितरो धारयन्तु तेऽचा यमः सार्दना ते मिनोतु ॥ १३ ॥

उत् । ते । स्तभ्रामि । पृथिवी । त्वत् । परि । इमं । लोगं । निदधत् । मो इति ।
अहं । रिषं ।

एतां । स्थूणां । पितरः । धारयन्तु । ते । अच । यमः । सार्दना । ते । मिनोतु ॥ १३ ॥

हेऽस्थिकुंभ त्वत्परि । परिशष्टयोगे पंचमी । तवोपरि ते त्वदीयेन कपालेन
पृथिवीमुत्स्तभ्रामि । प्रतिबध्नामि । यथा पृथिवी तवोपरि मा गच्छति तथा-
पिदधामीत्यर्थः । इमं लोगं कपाललक्षणं लोष्टं निदधदुपरि स्थापयन्नहं मो
रिषं । मा हिंसिषं । किंच । एतां मया निहितां स्थूणां ते त्वदीयां पृथिव्या धार-
यिषी कपाललक्षणां पितरो धारयन्तु । निश्चलां कुर्वन्तु । ततस्ते त्वदीयेऽस्मिन्स्थाने
यमः पितृपतिः सदनानि स्थानानि मिनोतु । परिच्छिन्नन्तु । करोत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

प्रतीचीने मामहनीष्ठाः पर्णमिवा दधुः ।

प्रतीचीं जयभा वाचमर्षं रश्नया यथा ॥ १४ ॥

प्रतीचीने । मां । अहनि । इष्ठाः । पर्णेऽइव । आ । दधुः ।

प्रतीचीं । जयभ । वाचं । अर्षं । रश्नया । यथा ॥ १४ ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देवाश्चिद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
सप्तमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अष्टके सप्तमे षष्ठं व्याख्याय श्रुतिकोविदः ।

सायणार्यस्ततोऽध्यायं सप्तमं व्याचिकीर्षति ॥

अथ द्वादशानुवाकात्मकस्य दशममंडलस्य द्वितीयेऽनुवाके त्रयोदश सूक्तानि ।
तत्र नि वर्तध्वमित्यष्टचं तृतीयं सूक्तं । अस्य यमपुत्रो मथिताख्य ऋषिर्वरुणपुत्रो
भृगुर्वायवा भार्गवश्चवनः । षष्ठी गायत्री शिष्टा अनुष्टुभः । इदमष्टेवताकं गो-
देवताकं वा । अग्नीषोमा पुनर्वसू इत्यर्धर्चाऽग्नीषोमदेवताकः । तथा चानुक्रांतं ।
नि वर्तध्वमष्टौ मथितो भृगुर्वा वारुणिर्भार्गवश्चवनो वापं गव्यं वानुष्टुभमग्नी-
षोमीयो द्वितीयोऽर्धर्चः षष्ठी गायत्रीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

नि वर्तध्वं मानु गातास्मान्सिषक्त रेवतीः ।

अग्नीषोमा पुनर्वसू अस्मे धारयतं रयिं ॥ १ ॥

नि । वर्तध्वं । मा । अनु । गात । अस्मान् । सिषक्त । रेवतीः ।

अग्नीषोमा । पुनर्वसू इति पुनःऽवसू । अस्मे इति । धारयतं । रयिं ॥ १ ॥

हे गावो हे आपो वा यूयं नि वर्तध्वं । अस्मान्प्रत्यागच्छत । मानु गात ।
अस्मद्यतिरिक्तं यजमानं मा गच्छत । आगत्य च हे रेवती रेवत्यो धनवत्यो
यूयमस्मान्सिषक्त । सेचयत । अवगाहत । गोदोहनस्नानपानादिद्वारेण सेवध्व-

मित्यर्थः । हे पुनर्वसू पुनः पुनर्वस्तारौ स्तोतृणां यष्टृणामाच्छादयितारावेतन्नामकौ
देवौ युवामस्मे अस्मासु रयिं व्रीह्यादिलक्षणं धनं धारयतं । स्थापयतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पुनरेना नि वर्तय पुनरेना न्या कुरु ।

इंद्र एणा नि यच्छत्वग्निरेना उपाजतु ॥२॥

पुनः । एनाः । नि । वर्तय । पुनः । एनाः । नि । आ । कुरु ।

इंद्रः । एनाः । नि । यच्छतु । अग्निः । एनाः । उपऽअजतु ॥२॥

अथ मंचद्रष्टा स्वात्मानं प्रतिब्रूते । हे मदीयात्मन् त्वमेना एता अन्यतोऽभिगं-
चीर्गा अपो वा पुनर्नि वर्तय । पुनः पुनर्मदभिमुखीकुरु । तदनंतरमेना एताः
पुनर्भूयो भूयो न्या कुरु । नियता आत्मायत्ताः कुरु । किंच । इंद्रोऽपि तव
सहायभूतः सन् एना एता नि यच्छतु । त्वदायत्ताः करोतु । अग्निश्चैना एता गा
अपो वोपाजतु । उपगमयतु । उपक्षिपतु वा । उपायोग्याः करोत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनरेता नि वर्ततामस्मिन्पुष्यंतु गोपतौ ।

इहैवाग्ने नि धारयेह तिष्ठतु या रयिः ॥३॥

पुनः । एताः । नि । वर्ततां । अस्मिन् । पुष्यंतु । गोऽपतौ ।

इह । एव । अग्ने । नि । धारय । इह । तिष्ठतु । या । रयिः ॥३॥

एना एता ईदृश्यो गाव आपो वा पुनर्नि वर्ततां । भूयो भूयो मां प्रत्यागच्छंतु ।
आगत्य च गोपतौ सास्त्रादिमतीनां धेनूनां वृष्टिलक्षणां नामपां पालकेऽस्मिन्नी-
दृशे मयि पुष्यंतु । आत्मायत्तत्वेन स्थित्वा पुष्टा भवंतु । पुष्टाः सतीस्ता हे अग्ने
त्वमिहैवास्मिन्नेव मयि नि धारय । नियमेन स्थापय । या रयिर्येदपि व्रीह्यादिकं
धनमस्ति तदपि धनं गोसहितमिहास्मिन्नेव गोपतौ मयि तिष्ठतु । निवसतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यच्चियानं न्ययनं संज्ञानं यत्परायणं ।

आवर्तनं निवर्तनं यो गोपा अपि तं हुवे ॥४॥

यत् । निऽयानं । निऽअयनं । संऽज्ञानं । यत् । पराऽअयनं ।

आऽवर्तनं । निऽवर्तनं । यः । गोपाः । अपि । तं । हुवे ॥ ४ ॥

नियानं । अधिकरणे ल्युट् । नियमेन यांत्यागच्छन्ति गावोऽचेति नियानं गोष्ठाख्यं स्थानं । यदस्तीति शेषः । यच्छब्दयोगात्तच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । हुव इति क्रियापदं सर्वचानुषज्यते । तत्स्थानं हुवे । आह्वयामि । आह्वानमभिमुखीकरणं तेन चात्र तत्पूर्विका प्रार्थना लक्ष्यते । गोसहितं गोष्ठं प्रार्थय इत्यर्थः । न्ययनं । भावे ल्युट् । नियमेन गृहं प्रति प्राप्तिर्लक्षणं गमनं यदस्ति तदपि प्रार्थये । निवर्तनं वने चरित्वा गृहं प्रति यदागमनमस्ति तदपि प्रार्थये । योऽपि गोपा गवां पालकोऽस्ति तमपि हुवे । प्रार्थये । सर्वगुणोपेता गाः प्रार्थय इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

य उदानइष्ययनं य उदानदपरायणं ।

आवर्तनं निवर्तनमपि गोपा नि वर्ततां ॥ ५ ॥

यः । उत्ऽआनन्द । विऽअयनं । यः । उत्ऽआनन्द । पराऽअयनं ।

आऽवर्तनं । निऽवर्तनं । अपि । गोपाः । नि । वर्ततां ॥ ५ ॥

यो गोपा गोपालो ध्ययनं नष्टानां गवामन्वेषणार्थं विविधं गमनमुदानद् । व्याप्नोति । अनुभवति । यः परायणं परागमनमुदानद् । व्याप्नोति । वनं प्रति गवां चरणाय गमनमित्यर्थः । यश्चावर्तनं वनचारिणीभिर्गोभिः सह प्रवर्तनमनुभवति । योऽपि गोपा निवर्तनं गोभिः सह वनाद्गृहं प्रति निर्गमनमनुभवति सोऽपि गोपालो नि वर्ततां । गोभिः सह वनाद्गृहं प्रति क्षेमेणागच्छतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ निवर्त नि वर्तय पुनर्न इन्द्र गा देहि ।

जीवाभिर्भुनजामहे ॥ ६ ॥

आ । निऽवर्त । नि । वर्तय । पुनः । नः । इन्द्र । गाः । देहि ।

जीवाभिः । भुनजामहे ॥ ६ ॥

हे इन्द्र त्वमा निवर्त । आनिवर्तस्व । अस्मदभिमुखी भव । ततोऽन्यतो गच्छतीगा नि वर्तय । अस्मदभिमुखीः कुरु । एवं कृत्वा च हे इन्द्र त्वं पुनः

पञ्चाब्जोऽस्मभ्यं गा धेहि । प्रयच्छ । त्वया दत्ताभिर्जीवाभिश्चिरं जीवतीभिः सर्वस्य जीवयिषीभिर्वा गोभिर्भुनजामहे । वयं भुञ्जीमहि । यद्वा । भुजिरचांतर्भावितण्यर्थः । देवपितृन्संभोजयेमहि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परि वो वि॒श्वतो॑ दध ऊ॒र्जा घृ॒तेन॑ पयसा ।

ये दे॒वाः के च॑ य॒ज्ञिया॒स्ते र॒य्या सं सृ॑जंतु नः ॥७॥

परि । वः । वि॒श्वतः॑ । द॒धे । ऊ॒र्जा । घृ॒तेन॑ । पयसा ।

ये । दे॒वाः । के । च॑ । य॒ज्ञियाः॑ । ते । र॒य्या । सं । सृ॑जंतु । नः ॥७॥

हे देवा विश्वतः सर्वतः स्थितान्वो युष्मानूर्जा गोसंबन्धिना दधिलक्षणेनाच्चेन घृतेनाज्येन पयसा क्षीरेण च परि दधे । संधारयामि । युष्मभ्यं हविर्दारेण प्रयच्छामि । न केवलमात्मानं पुष्णामीत्यर्थः । एतज्ज्ञात्वा ये के च देवा यज्ञिया यज्ञार्हाः संति ते देवा नोऽस्मान् रय्या गोलक्षणेन धनेन सं सृजंतु । संयोजयंतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ नि॒वर्त॑न॒ व॒र्तय॑ नि नि॒वर्त॑न॒ व॒र्तय॑ ।

भू॒म्या॒श्च॒त॒स्रः प्र॒दि॒श॒स्ताभ्य॑ ए॒ना नि॒ व॒र्तय॑ ॥८॥

आ । नि॒व॒र्त॑न॒ । व॒र्तय॑ । नि । नि॒व॒र्त॑न॒ । व॒र्त॑य ।

भू॒म्याः । च॒त॒स्रः । प्र॒दि॒शः । ता॒भ्यः । ए॒नाः । नि । व॒र्त॑य ॥८॥

मन्त्रद्रष्टृभिः स्वात्मानं गाश्च संबोध्याह । हे मदीयात्मन् त्वं गा आ वर्तय । आकारोऽप्यनेनापि संबध्यते । मदभिमुखीः कुरु । स्तुत्या यागेन च ताः प्रसाद्योपनमयेत्यर्थः । हे गावो यूयमपि प्रसाद्यमाना आ निवर्तन । आनिवर्तध्वं । आभिमुख्येनागच्छत । पुनरप्याह । हे मदीयात्मन् त्वं नि वर्तय । गोसंचरणस्थानादपगच्छंतीर्गा इतोऽभिगंभीः कुरु । यूयमपि हे गावो निवर्त्यमानाः सत्यो निवर्तन । निवर्तध्वं । इदानीं स्वात्मा गावश्चर्षिं प्रति ब्रुवते । हे ऋषेऽहं कुतो गा निवर्तयामीति कुतो वयं निवर्तयामह इत्यात्मना गोभिश्च पृष्टः सन्नाह । भूम्याः पृथिव्याश्चतस्रः प्रदिशश्चतुःसंख्यायुक्ताः प्रकृष्टा या दिशः संति ताभ्यो दिग्भ्य एना गा नि वर्तय । हे आत्मन् मदभिमुखीः कुरु । हे गावो यूयमपि

ताभ्यो दिग्भ्यो निवर्तध्वमिति सामर्थ्याल्लब्धं । यद्वा । अष्टैवतपक्षेऽपि सूक्ताथो यथा घटते तथा योजना कर्तव्या ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे प्रथमो वर्गः ॥

भद्रमिति दशर्चं चतुर्थं सूक्तं । आद्यैकपदा दशाक्षरा विराट् । अप्रिमिमीळे भुजामित्येषानुष्टुप् नवमी विराट् दशमी चिष्टुप् मध्ये षड्गायत्र्यः । इदमादीनां सप्त सूक्तानामिन्द्रपुत्रः प्रजापतिपुत्रो वा विमद ऋषिर्वसुक्रपुत्रो वसुकृदाख्यो वा । इदमुत्तरं चाग्नेयं । तथा चानुक्रांतं । भद्रं दश सप्तोत्तराण्यंद्रो विमदः प्राजापत्यो वा वासुक्रो वसुकृदाग्नेयं तु गायत्रमाद्यैकपदा पाद एव वा शान्त्यर्थः । परानुष्टुप् अंत्ये विराट्चिष्टुभाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

भद्रं नो अपि वातय मनः ॥ १ ॥

भद्रं । नो । अपि । वातय । मनः ॥ १ ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्माकं मनो भद्रं शुभयुक्तमपि वातय । अपिरत्र धात्वर्थानुवादी । आगमय । तत्संबन्धिस्तोत्रकरणे प्रेरयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अप्रिमिमीळे भुजां यविष्ठं शासा मिचं दुर्धरीतुं ।

यस्य धर्मन्स्वरेनीः सपर्येति मातुरुधः ॥ २ ॥

अप्रिं । ईळे । भुजां । यविष्ठं । शासा । मिचं । दुःधरीतुं ।

यस्य । धर्मन् । स्वः । एनीः । सपर्येति । मातुः । ऊधः ॥ २ ॥

भुजां हविर्भुजां देवानां मध्ये यविष्ठमहन्यहन्यप्रिहोत्रादिकर्मार्थं जायमानत्वादतिशयेन युवानं शासानुशासनेन मिचं । यस्मादिदं कर्तव्यमिदं न कर्तव्यमिति सर्वमनुशास्ति तस्मात्सर्वस्य मिचभूतमित्यर्थः । दुर्धरीतुं दुर्धरणीयं संप्रामे शत्रुभिर्दुर्निवारणीयं । एवंभूतमप्रिमिमीळे । स्तौमि । अपि च । यस्याग्नेर्धर्मन्धर्मण्यप्रिहोत्रादिके कर्मणि स्वर्द्युलोकमादित्यं सर्वं देवजातं विनीरिन्यः प्रतिगन्ध आहुतयः स्तुतयश्च सपर्येति । परिचरन्ति । सेवन्ते । यद्वा । स्वः सपर्येतीत्यनयोः सामानाधिकरण्यं । अत्र स्वरित्ययं सर्वशब्दो निपातः । स्वः सर्वे देवा एनीरात्मनः

प्रतिगंचीराहुतीः स्तुतीश्च सपयंति । सेवन्ते । उपजीवन्तीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः ।
लुप्तोपममेतत् । मातुर्गोहृदः क्षीरोपसंहारस्थानं प्रति यथा वत्सा उपजीवन्ति
तद्वत् । तमग्निमीळ इति पूर्वण संबन्धः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यमासा कृपनीळं भासाकेतुं वर्धयंति ।

भाजते श्रेणिदन् ॥ ३ ॥

यं । आसा । कृपऽनीलं । भासाऽकेतुं । वर्धयंति ।

भाजते । श्रेणिऽदन् ॥ ३ ॥

स्तोतारो यष्टारश्चासा स्तुतिहविल्क्षणेनोपासनेन यमग्निं वर्धयन्ति । कीदृशं ।
कृपनीलं कर्मस्थानं कर्माधारमित्यर्थः । भासाकेतुं ज्वालालक्षणज्ञापकं दीप्तेः कर्तारं
वा । यच्छब्दश्रुतेस्तच्छब्दोऽध्याहार्यः । सोऽग्निः श्रेणिदन् स्तोतृभ्यो यष्टृभ्योऽभीष्ट-
फलसमूहप्रदः शशुभ्यो ज्वालापंक्तिप्रदो वा । एवंभूतः सन् भाजते । भासते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अर्यो विशां गातुरेति प्र यदानिद्विवो अंतान् ।

कविरभं दीद्यानः ॥ ४ ॥

अर्यः । विशां । गातुः । एति । प्र । यत् । आनन्दः दिवः । अंतान् ।

कविः । अभं । दीद्यानः ॥ ४ ॥

विशां यजमानमनुष्याणामर्यो गंतव्यो गातुर्गमनशीलोऽग्निर्दीद्यानो दीप्य-
मानो यद्यदेत्यूर्ध्वं गच्छति तदा दिवो द्युलोकस्यांतान्पर्येतान्कविर्मधावी सोऽग्निः
प्राणद् । प्रकर्षेण व्याप्नोति । अभं मेघोपलक्षितमंतरिक्षं च व्याप्नोति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

जुषद्वया मानुषस्योर्ध्वस्तस्यावृषा यज्ञे ।

मिन्वन्सद्यं पुर एति ॥ ५ ॥

जुषत् । हृष्या । मानुषस्य । ऊर्ध्वः । तस्थौ । ऋषा । यज्ञे ।

मिन्वन् । सद्यं । पुरः । एति ॥ ५ ॥

मानुषस्य यजमानस्य यज्ञे यजनीये यागे हव्या हव्यानि हवींषि जुषत्सेव-
मानोऽमिर्चभोऽभूतो बहुज्वालोपेत ऊर्ध्वस्तस्यौ । उत्तिष्ठति । ऊर्ध्वं ज्वलतीत्यर्थः ।
अपि चायमग्निः प्राग्वंशादारभ्य सद्य सदनं सौमिकीं वेदिं मिन्यन् परिच्छिन्दन्
पुरः पुरस्तादुत्तरवेदिशालामुखीयात्प्रणीयमानः सन् एति । गच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स हि क्षेमो हविर्यज्ञः श्रुष्टीदस्य गातुरेति ।

अग्निं देवा वाशीमंतं ॥ ६ ॥

सः । हि । क्षेमः । हविः । यज्ञः । श्रुष्टी । इत् । अस्य । गातुः । एति ।

अग्निं । देवाः । वाशीऽमंतं ॥ ६ ॥

य उक्तगुणविशिष्टोऽग्निः । हीत्येतदवधारणे । स एवाग्निः क्षेमः कुशलहेतुः सर्वस्य
परिपालनहेतुरित्यर्थः । हविः पुरोडाशादिकं च स एव हविषस्तन्निमित्तत्वात् ।
यज्ञो यागोऽपि स एव तस्यापि तद्धेतुत्वात् । किंच श्रुष्टीत् क्षिप्रमेवास्याग्नेर्गो-
तुर्गमनशीलोऽधिष्ठातामिति । देवानामाह्वानार्थं गच्छति । गत्वा च प्रत्यागच्छंतं
वाशीमंतं स्तुतिलक्षणाया वाचोपेतमग्निं प्रति देवा अपि गच्छंतीति शेषः ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

यज्ञासाहं दुव इषेऽग्निं पूर्वस्य शेवस्य ।

अद्रेः सूनुमायुमाहुः ॥ ७ ॥

यज्ञऽसहं । दुवः । इषे । अग्निं । पूर्वस्य । शेवस्य ।

अद्रेः । सूनुं । आयुं । आहुः ॥ ७ ॥

अधिकवाक्यतायै यज्ञच्छावधाहार्या । अपरार्धर्चः पूर्वं व्याख्येयः । आयुं
देवानामाह्वानार्थं दूत्येन गंतारं यमग्निमद्रेः सूनुमश्मनः पुचमाहुः । तमग्नस्त्व-
मग्मनस्परि । ऋग्वे० २. १. १. । इत्येवमादयो मंचा वदन्ति । यज्ञसहं यागस्य बोधार्थं
धारयितारमित्यर्थः । तमग्निमभिलक्ष्य दुवः परिचरणमिषे । इच्छामि । किमर्थं ।
पूर्वस्य । अथ पूर्वशब्द उक्तृवाची । उक्तृस्य शेवस्य स्वर्गापवर्गलक्षणमुक्तस्य
प्राप्तर्यमिति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नरो ये के चास्मदा विश्वेते वाम आ स्युः ।

अग्निं हविषा वर्धतः ॥८॥

नरः । ये । के । च । अस्मत् । आ । विश्वा । इत् । ते । वामे । आ । स्युरिति स्युः ।

अग्निं । हविषा । वर्धतः ॥८॥

नरो नेतारो ये के च ये केचित्पुत्रपौत्रादयोऽस्मदस्माकं संति । आकारः पूरकः । ते पुत्रपौत्रादयो वामे वननीये संभजनीये विश्वेद्विष्वस्मिन्नेव पश्चादिधन आ स्युः । आ समन्ताद्भवेयुः । उपविशेयुरित्यागास्महे । किं कुर्वतः । अग्निमंगनादिगुणविशिष्टं देवं हविषा पुरोडागादिकेन वर्धतो वर्धयतः ॥

॥ अथ नवमी ॥

कृष्णः श्वेतोऽरूपः । यामो अस्य ब्रध्न ऋज उत शोणो यशस्वान् ।

हिरण्यरूपं जनिता जजान ॥९॥

कृष्णः । श्वेतः । अरूपः । यामः । अस्य । ब्रध्नः । ऋजः । उत । शोणः । यशस्वान् ।

हिरण्यरूपं । जनिता । जजान ॥९॥

अथ यच्छब्दमध्याहृत्य योज्यं । यामः । याति गच्छत्यस्मिन्निति यामो रथः प्रजापतिना निर्मितः । कीदृशः । कृष्णोऽसितवर्णः श्वेतः सितवर्णोऽरूप आरोचमानो ब्रध्नो महान् ऋज ऋजुगाम्युतापि च शोणो रक्तवर्णो यशस्वान्कीर्तिमान् । यद्वा । यश इति धननाम । हविल्लक्षणं धनेन युक्तः । हिरण्यरूपं सुवर्णसदृशं तं रथमस्याग्नेरर्थाय जनिता सर्वस्य जगतो जनयिता प्रजापतिर्जजान । जनयामास । अस्मि दत्तवानित्यर्थः । कथमेकस्यैव रथस्य कृष्णादिनानारूपत्वं संभवतीति चेत् अग्नेः सामर्थ्यातिशयेन संभवतीत्यर्थः । यद्वा हिरण्यरूपमिति रथवाचिना शब्देन सह सामानाधिकरण्यात्कृष्णादिशब्दः द्वितीयांतत्वेन योज्याः । अथ सर्वगुणोक्तं रथवत्तयामिः स्तूयत इत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

एवा ते अग्ने विमदो मनीषामूर्जो नपाद्मृतेभिः सजोषाः ।

गिर आ वक्षत्सुमतीरियान इषमूर्जे सुक्षितिं विश्वमाभाः ॥१०॥

ए॒व । ते । अ॒ग्ने । वि॒ऽम॒दः । म॒नी॒षां । ऊ॒र्जैः । न॒पात् । अ॒मृते॑भिः । स॒ऽजोषाः ।
 गिरः । आ । व॒क्षत् । सु॒ऽम॒तीः । इ॒यानः । इ॒षं । ऊ॒र्जैः । सु॒ऽक्षि॒तिं । वि॒श्वं । आ ।
 अ॒भारि॒त्य॒भाः ॥ १० ॥

एवमुक्तप्रकारेण हे ऊर्जो नपादोषधिवनस्पतिपितृभूतस्यान्नस्य पौत्र हे
 अग्नेऽमृतेभिरमृतैर्हविल्क्षणेनैः सजोषाः संगतो विमदो नामर्षिर्मनीषां प्रकृष्टां
 बुद्धिं कामयमानः सन् ते तुभ्यं गिरः स्तुतिलक्षणा वाच आ वक्षत् आभिमुख्ये-
 नोक्तवान् । वक्तेच्छंदसि लेटि रूपं । ततस्त्वमेतज्ज्ञात्वा सुमतीरियानः शोभन-
 लक्षणा बुद्धीः संगमयन् इषमन्नमूर्जे क्षीरादिकं रसं च सुक्षितिं शोभननिवासं ।
 यज्ञा । क्षितयो मनुष्याः । शोभनपुत्रपौत्रादिकं यत्किञ्चिद्देयमस्ति तद्विश्वं धनं
 चाभाः । तस्मै विमदायाहर । देहि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे तृतीयो वर्गः ॥

आग्निं नेत्यष्टर्चं पंचमं सूक्तमास्तारपंक्तिच्छंदस्कं । आद्यौ गायत्री पादौ
 ततो द्वौ जागती सास्तारपंक्तिः । ऋषिदेवते पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । आग्निं
 नाष्टावास्तारपांक्तमिति ॥ पृष्ठस्य चतुर्थेऽहन्याग्निं न स्ववृक्तिभिरित्याज्यं । आ०
 ७. ११. । इति ॥ महाघृत आग्निमारुते यावतीषृष्टिच्छांदां साम स्तुवीरन् तदानी-
 मादितस्तावत्य ऋचोऽनुरूपायाः । सूचितं च । यदीच्छांदां भूयसीषु चेत् स्तुवी-
 रन्नाग्निं न स्ववृक्तिभिरिति तावतीरनुरूपः । ऐ० आ० ५. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आग्निं न स्ववृक्तिभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।

यज्ञाय स्तीर्णवर्हिषे वि वो मदे गीरं पावकगोचिषं विवक्षसे ॥ १ ॥

आ । अ॒ग्निं । न । स्व॒वृ॒क्तिऽभिः । हो॒तारं । त्वा । वृ॒णी॒महे ।

य॒ज्ञाय । स्ती॒र्णऽव॒र्हिषे । वि । वः । म॒दे । गी॒रं । पा॒व॒कऽगो॒चिषं । वि॒व॒क्ष॒से ॥ १ ॥

हे अग्ने वस्तव स्वभूते विमद एतदाख्य ऋषौ मयीयं स्तुतिः प्रवृत्तास्ति ।
 नेति संप्रत्यर्थे । अतो वयमिदानीं स्ववृक्तिभिः स्वयंकृताभिर्दोषवर्जिताभिः
 स्तुतिभिर्होतारं देवानामाह्वातारं होमनिष्पादकं वाग्निं त्वा त्वामा वृणीमहे ।
 आभिमुख्येन संभजामहे । किमर्थं । स्तीर्णवर्हिषे यज्ञाय । तादर्थ्यं चतुर्थी ।

यज्ञार्थं । कीदृशं । शीरमोषध्यादिषु सर्वचानुशायिनं । पावकशोचिषं शोधकदीप्तिं । विवक्षसे । महन्नामैतत् । हे अग्ने त्वमपि महान्भवसि । यद्वा विमदे यज्ञस्य संबन्धिनः सोमस्य पानजन्यविविधमदार्थं त्वामावृणीमह इति योज्यं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वामु ते स्वाभुवः शुभंत्यश्वराधसः ।

वेति त्वामुपसेचनी वि वो मदे ऋजीतिरग्र आहुतिर्विवक्षसे ॥२॥

त्वां । ऊं इति । ते । सुऽआभुवः । शुभन्ति । अश्वऽराधसः ।

वेति । त्वां । उपऽसेचनी । वि । वः । मदे । ऋजीतिः । अग्ने । आऽहुतिः । विवक्षसे ॥२॥

स्वाभुवः स्वप्रकाशेन दीप्यमाना अश्वराधसो व्याघ्रधनास्ते यजमाना हे अग्ने त्वामु त्वामेव शुभन्ति । गोभयन्ति । यज्ञे हविर्भिदीपयन्तीत्यर्थः । किञ्च उपसेचनी तवोपरिक्षरणशीलजीतिर्ऋजुगामिनी हूयमानाहुतिर्हे अग्ने त्वां वेति । गच्छति । किमर्थं । वस्तव मदे मदनिमित्ते । तृप्त्यर्थमित्यर्थः । किञ्च त्वमपि विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वे धर्माण आसते जुहूभिः संचितीरिव ।

कृष्णा रूपाण्यर्जुना वि वो मदे विश्वा अधि श्रियो धिषे विवक्षसे ॥३॥

त्वे इति । धर्माणः । आसते । जुहूभिः । संचितीऽइव ।

कृष्णा । रूपाणि । अर्जुना । वि । वः । मदे । विश्वाः । अधि । श्रियः । धिषे । विवक्षसे ॥३॥

धर्माणो यज्ञस्य धारयितार ऋत्विजो जुहूभिः संपूर्णाहुतिभिर्होमपाचिस्त्वे त्वामे-
वासते । सेवन्ते । तच्च दृष्टान्तः । संचितीरिव । वृष्टिलक्षणाः पृथिवी संचित्य आप
अग्निं यथा स्वपितृत्वेन सेवन्ते तद्वत् । ऋषेराप इति श्रुतेस्तस्यापां पितृत्वं ।
यद्वा । जुहूभिः संचितीरिव । सिच्यमाना आहुतय इव धर्माणस्त्वया धार्यमाणा
रश्मयस्त्वे त्वय्यासते । निवसन्ति । हे अग्ने त्वं कृष्णा कृष्णवर्णान्यर्जुनार्जुनानि श्वेत-
वर्णानि ज्वालांतर्गतरूपाणि च विश्वाः सर्वाः श्रियः शोभा अधि धिषे । अधिकं
यथा भवति तथा धारयसि । किमर्थं । वो युष्माकं सर्वेषां देवानां विमदे
विविधसोमपानजन्यमदार्थं । यत एवमतो विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यम॒ग्ने॒ मन्य॑से॒ रयि॑ं सह॒साव॑न्नम॒र्त्य ।

तमा॒ नो॒ वाज॑सा॒तये॒ वि वो॒ मदे॑ य॒ज्ञेषु॑ चि॒चमा॒ भरा॒ विव॑क्ष॒से ॥४॥

यं । अ॒ग्ने । मन्य॑से । रयि॑ं । सह॒सा ऽवन् । अ॒म॒र्त्य ।

तं । आ । नः । वाज॑ऽसा॒तये । वि । वः । मदे॑ । य॒ज्ञेषु॑ । चि॒चं । आ । भ॒र । विव॑क्ष॒से ॥४॥

हे अमर्त्य अमरणधर्मन् सहसावन् बलवन् एवंभूत हे अग्ने त्वं यं रयिं मन्यसे सर्वेषु धनेषु यद्धनं वरिष्ठमिति जानासि चिचं चायनीयं तं रयिं नोऽस्माकं वाजसातयेऽन्त्रलाभाया भर । आहर । प्रयच्छ । किमर्थं । वो युष्माकं सर्वेषां देवानां यज्ञेषु विमदे विविधसोमादिहविर्जन्यमदनिमित्ते । यागेषु नानाप्रकारैर्हविर्भिर्युष्माकं तर्पणयेत्यर्थः । त्वमपि विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒ग्निर्जा॒तो अथ॑र्व॒णा वि॒द॒द्वि॒श्वानि॒ का॒व्या ।

भुव॑दृ॒तो वि॒वस्व॑तो॒ वि वो॒ मदे॑ प्रि॒यो य॒मस्य॑ का॒म्यो विव॑क्ष॒से ॥५॥

अ॒ग्निः । जा॒तः । अथ॑र्व॒णा । वि॒द॒त् । वि॒श्वानि॒ । का॒व्या ।

भुव॑त् । दृ॒तः । वि॒वस्व॑तः । वि । वः । मदे॑ । प्रि॒यः । य॒मस्य॑ । का॒म्यः । विव॑क्ष॒से ॥५॥

अथर्वणेतन्नामर्षिणा जातो जनितोऽग्निः । कथमवगम्यते । त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमंयत । ऋग्वे० ६. १७. १३. । इति मंचांतरात् । विश्वानि समस्तानि काव्या काव्यानि स्तोतृकर्माणि विदत् । वेत्ति । विवस्वतो यजमानस्य दृतो देवानामाह्वानार्थं भुवत भवति । किंच । यमस्य संयंतुर्यजमानस्य प्रिय इष्टः सन काम्यः कमनीयः प्रार्थनीयो भवतीत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे चतुर्थी वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त्वां य॒ज्ञेष्वी॒ळते॑ ऽग्ने॒ प्रय॑त्य॒ध्वरे॒ ।

त्वं व॒मूनि॒ का॒म्या वि वो॒ मदे॑ वि॒श्वा द॒धासि॑ दा॒णुषे॒ विव॑क्ष॒से ॥६॥

त्वां । य॒ज्ञेषु॑ । ई॒ळते॑ । अ॒ग्ने । प्र॒ऽय॒ति । अ॒ध्वरे॒ ।

त्वं । व॒मूनि॒ । का॒म्या । वि । वः । मदे॑ । वि॒श्वा । द॒धा॒सि । दा॒णु॒षे । विव॑क्ष॒से ॥६॥

हे अग्ने त्वां प्रयति प्रकर्षेण गच्छति प्रवर्तमानेऽध्वरे यागे यज्ञेषु यजनीयेषु हविःश्वासनेषु सत्स्वीकृते । ऋत्विग्यजमानाः स्तुवंति । अपि च । हे अग्ने त्वं विश्वा विश्वानि काम्या काम्यानि कमनीयानि वसूनि धनानि दाशुषे हविर्दत्तवते यजमानाय विमदे सोमादिहविर्जन्यतृप्ता सत्यां दधासि । प्रयच्छसि । अतः कारणाद्विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां यज्ञेषु ऋत्विजं चारुमग्ने नि षेदिरे ।

घृतप्रतीकं मनुषो वि वो मदे शुक्रं चेतिष्ठमक्षभिर्विवक्षसे ॥ ७ ॥

त्वां । यज्ञेषु । ऋत्विजं । चारुं । अग्ने । नि । सेदिरे ।

घृतऽप्रतीकं । मनुषः । वि । वः । मदे । शुक्रं । चेतिष्ठं । अक्षऽभिः । विवक्षसे ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वां मनुष्या यजमाना यज्ञेषु यागेषु नि षेदिरे । नियमेन स्थापयन्ति । कीदृशं । ऋत्विजं होतृनामकं चारुं रमणीयं घृतप्रतीकमाज्याहुतिपूर्णमुखं शुक्रं ज्वलन्तमक्षभिर्भ्यामिस्तेजोभिश्चेतिष्ठमतिशयेन ज्ञातारं । किमर्थं । वि वो मदे । तव सोमादिहविर्जन्यविविधतृप्त्यर्थं । यस्मादेवं तस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

अथाष्टमी ॥

अग्ने शुक्लेण शोचिषोरु प्रथयसे बृहत् ।

अभिःक्रंदन्वृषायसे वि वो मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे ॥ ८ ॥

अग्ने । शुक्लेण । शोचिषा । उरु । प्रथयसे । बृहत् ।

अभिऽक्रंदन् । वृषऽयसे । वि । वः । मदे । गर्भं । दधासि । जामिषु । विवक्षसे ॥ ८ ॥

हे अग्ने बृहन्महांस्त्वं शुक्लेण दीप्तेन शोचिषा तेजसोरु प्रथयसे । विस्तीर्णं यथा भवति तथा प्रख्यातो भवसि । किंच । अभिःक्रंदन् आभिमुख्येन युद्धार्थं शबूनाह्वयन् वृषायसे । वृष इवाचरसि । युद्धकाले दर्पितवृष इव रोरुवद्भवसीत्यर्थः । त्वं माध्यमिकः सन् जामिषु भगिनीभूतास्वोषधीषु गर्भं बीजलक्षणं दधासि । वृष्टिद्वारेण धारयसि । एकस्मात्प्रजापतेः सकाशादुद्भूतत्वादग्न्योषधोर्जामित्वमुपचर्यते । कस्मिन्सति । वि वो मदे । तव विविधसोमादिहविर्जन्यमदे संजाते सति ।

॥ अथ चतुर्थी ॥

यम॑ग्ने॒ मन्य॑से र॒यिं स॒हसा॑व॒न्नम॑त्य ।

तमा॑ नो॒ वाज॑सातये॒ वि वो॒ मदे॑ य॒ज्ञेषु॑ चि॒चमा॑ भ॒रा वि॒वक्ष॑से ॥४॥

यं । अ॒ग्ने । मन्य॑से । र॒यिं । स॒हसा॑ऽवन् । अ॒म॒त्य ।

तं । आ । नः । वाज॑ऽसातये । वि । वः । मदे॑ । य॒ज्ञेषु॑ । चि॒चं । आ । भ॒र । वि॒वक्ष॑से ॥४॥

हे अमत्य अमरणधर्मन् सहसावन् बलवन् एवंभूत हे अग्ने त्वं यं रयिं मन्यसे सर्वेषु धनेषु यद्धनं वरिष्ठमिति जानासि चिचं चायनीयं तं रयिं नोऽस्माकं वाजसातयेऽक्षलाभाया भर । आहर । प्रयच्छ । किमर्थं । वो युष्माकं सर्वेषां देवानां यज्ञेषु विमदे विविधसोमादिहविर्जन्यमदनिमित्ते । यागेषु नानाप्रकारैर्हविर्भिर्युष्माकं तर्पणयेत्यर्थः । त्वमपि विवक्षसे । महाभवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒ग्निर्जा॑तो अथ॑र्वणा वि॒दद्वि॑श्वानि॒ काव्या॑ ।

भुव॑दृ॒तो वि॒वस्व॑तो॒ वि वो॒ मदे॑ प्रि॒यो य॒मस्य॑ का॒म्यो वि॒वक्ष॑से ॥५॥

अ॒ग्निः । जा॒तः । अथ॑र्वणा । वि॒दत् । वि॒श्वानि॑ । का॒व्या ।

भुव॑त् । दृ॒तः । वि॒वस्व॑तः । वि । वः । मदे॑ । प्रि॒यः । य॒मस्य॑ । का॒म्यः । वि॒वक्ष॑से ॥५॥

अथर्वणेतन्नास्रर्षिणा जातो जनितोऽग्निः । कथमवगम्यते । त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमंथत । ऋग्वे० ६. १७. १३. । इति मंचांतरात् । विश्वानि समस्तानि काव्या काव्यानि स्तोतृकर्माणि विदत् । वेत्ति । विवस्वतो यजमानस्य दृतो देवानामाह्वानार्थं भुवत् भवति । किंच । यमस्य संयंतुर्यजमानस्य प्रिय इष्टः सन काम्यः कमनीयः प्रार्थनीयो भवतीत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे चतुर्थी वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त्वां य॒ज्ञेष्वी॑कृ॒तेऽग्ने॑ प्र॒यत्य॑ध्वरे ।

त्वं व॒मूनि॑ का॒म्या वि वो॒ मदे॑ वि॒श्वो द॒धासि॑ दा॒गुषे॑ वि॒वक्ष॑से ॥६॥

त्वां । य॒ज्ञेषु॑ । ई॒कृ॒ते । अ॒ग्ने । प्र॒ऽय॒ति । अ॒ध्वरे॑ ।

त्वं । व॒मूनि॑ । का॒म्या । वि । वः । मदे॑ । वि॒श्वो । द॒धा॒सि । दा॒गु॒षे । वि॒वक्ष॑से ॥६॥

हे अग्ने त्वां प्रयति प्रकर्षेण गच्छति प्रवर्तमानेऽध्वरे यागे यज्ञेषु यजनीयेषु हविःश्वासन्नेषु सत्स्वीकृते । ऋत्विग्यजमानाः स्तुवंति । अपि च । हे अग्ने त्वं विश्वा विश्वानि काम्या काम्यानि कमनीयानि वसूनि धनानि दाणुषे हविर्दत्तवते यजमानाय विमदे सोमादिहविर्जन्यतृप्ता सत्यां दधासि । प्रयच्छसि । अतः कारणाद्विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां यज्ञेष्वृत्विजं चारुमग्ने नि षेदिरे ।

घृतप्रतीकं मनुषो वि वो मदे णुक्रं चेतिष्ठमक्षभिर्विवक्षसे ॥ १ ॥

त्वां । यज्ञेषु । ऋत्विजं । चारुं । अग्ने । नि । सेदिरे ।

घृतऽप्रतीकं । मनुषः । वि । वः । मदे । णुक्रं । चेतिष्ठं । अक्षऽभिः । विवक्षसे ॥ १ ॥

हे अग्ने त्वां मनुष्या यजमाना यज्ञेषु यागेषु नि षेदिरे । नियमेन स्थापयन्ति । कीदृशं । ऋत्विजं होतृनामकं चारुं रमणीयं घृतप्रतीकमाज्याहुतिपूर्णमुखं णुक्रं ज्वलन्तमक्षभिर्ब्याप्तिस्तेजोभिश्चेतिष्ठमतिगयेन ज्ञातारं । किमर्थं । वि वो मदे । तव सोमादिहविर्जन्यविविधतृप्त्यर्थं । यस्मादेवं तस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अग्ने णुक्त्रेण शोचिषोरु प्रथयसे बृहत् ।

अभिक्रन्दन्वृषायसे वि वो मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे ॥ ८ ॥

अग्ने । णुक्त्रेण । शोचिषा । उरु । प्रथयसे । बृहत् ।

अभिऽक्रन्दन् । वृषऽयसे । वि । वः । मदे । गर्भं । दधासि । जामिषु । विवक्षसे ॥ ८ ॥

हे अग्ने बृहन्महांस्त्वं णुक्त्रेण दीप्तेन शोचिषा तेजसोरु प्रथयसे । विस्तीर्णं यथा भवति तथा प्रख्यातो भवसि । किञ्च । अभिक्रन्दन् आभिमुख्येन युद्धार्थं शत्रूनाह्वयन् वृषायसे । वृष इवाचरसि । युद्धकाले दर्पितवृष इव रोस्वद्ववसीत्यर्थः । त्वं माध्यमिकः सन् जामिषु भगिनीभूतास्वोषधीषु गर्भं बीजलक्षणं दधासि । वृष्टिद्वारेण धारयसि । एकस्मात्प्रजापतेः सकाशादुद्भूतत्वादग्न्योषधोर्जामित्वमुपचर्यते । कस्मिन्सति । वि वो मदे । तव विविधसोमादिहविर्जन्यमदे संजाते सति ।

यस्मादेवं कृतवानसि तस्मात्त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । विवक्षस इति महन्नाम
वक्षेर्वा वहतेर्वा सनंतस्य रूपमिति ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे पंचमो वर्गः ॥

कुहेति पंचदशर्चे षष्ठं सूक्तमैंद्रं । पंचदशी चिष्टुष्यंचमीसप्तमीनवम्यस्ति-
स्रोऽनुष्टुभः । शिष्टाः पुरस्ताद्बृहत्याः । आद्यद्वादशकथ्यष्टकवती पुरस्ताद्बृहती । पूर्व-
वहधिः । तथा चानुक्रांतं । कुह पंचोना पुरस्ताद्बार्हतं चिष्टुवंतं त्वं त्या चिदानस्त्वं
नोऽनुष्टुभ इति ॥ चतुर्थेऽहनि निष्केवत्य एतत्सूक्तं । सूचितं च । कुह श्रुत इंद्रो
युध्मस्य त इति निष्केवत्यं । आ० ७. ११. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

कुह श्रुत इंद्रः कस्मिन्नद्य जने मिचो न श्रूयते ।

ऋषीणां वा यः क्षये गुहा वा चर्कृषे गिरा ॥ १ ॥

कुह । श्रुतः । इंद्रः । कस्मिन् । अद्य । जने । मिचः । न । श्रूयते ।

ऋषीणां । वा । यः । क्षये । गुहा । वा । चर्कृषे । गिरा ॥ १ ॥

अद्यास्मिन्दिन इंद्रः कुह कुच स्थाने श्रुतो विश्रुतः प्रख्यातः । कस्मिन्नने
यजमान ईज्यत्वेन स्तुत्यत्वेनावस्थितः श्रूयते । प्रख्यायते । तत्र दृष्टांतः । मिचो
न । सूर्य इव सखेव वा तद्वत् । य इंद्र ऋषीणां भृग्वदीनां क्षये निवास आश्रमे
गुहा वा गुहायामरण्ये वा गिरा स्तुतिलक्षणया वाचा चर्कृषेऽत्यर्थमाकृष्यते ।
अत्यर्थं स्तूयत इत्यर्थः । स इंद्रः कुह श्रुत इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इह श्रुत इंद्रो अस्मे अद्य स्तवे वज्र्यचीषमः ।

मिचो न यो जनेषा यशश्चक्रे असांम्या ॥ २ ॥

इह । श्रुतः । इंद्रः । अस्मे इति । अद्य । स्तवे । वज्री । ऋचीषमः ।

मिचः । न । यः । जनेषु । आ । यशः । चक्रे । असांमि । आ ॥ २ ॥

इहास्मिन्यज्ञ इंद्रः श्रुतः । प्रख्यातः । अद्यास्मिन्दिनस्य अस्मे अस्माभिः स्तवे ।
स्तूयते । कीदृशः । वज्री वज्रवान् ऋचीषमः । यद्य्वाव इंद्र ते शतं शतं भूमीरुत
स्युः न त्वा वज्रिन् । ऋग्वे० ८. ७०. ५. । इत्यादिकया स्तुत्या समानगुण इत्यर्थः ।

य इन्द्रो मिषो न सूर्य इव स्निग्ध इव वा जनेषु स्तोतृजनेषु यशोऽन्नं कीर्तिं
वाचक्रे । करोति । कीदृशं । असामि । असाधारणं । स इन्द्रोऽस्माभिः स्तूयत
इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

म॒हो य॒स्पतिः॒ शर्व॑सो अ॒साम्या॒ म॒हो नृ॒म्णस्य॑ तू॒तुजिः॑ ।

भ॒र्ता वज्र॑स्य धृ॒ष्णोः पि॒ता पु॒त्रमि॒व प्रि॒यं ॥३॥

म॒हः । यः । प॒तिः । शर्व॑सः । अ॒सामि । आ । म॒हः । नृ॒म्णस्य॑ । तू॒तुजिः॑ ।

भ॒र्ता । वज्र॑स्य । धृ॒ष्णोः । पि॒ता । पु॒त्रं ऽइ॒व । प्रि॒यं ॥३॥

य इन्द्रो महो महतः शर्वसो बलस्य पतिरीश्वरः असाम्या । आइ मर्या-
दायां । आ समाप्तेः । अनंतगुण इत्यर्थः । महो महतो नृम्णस्य धनस्य च तूतुजिः
स्तोतृभ्यः प्रेरकः । किंच । धृष्णोः शत्रूणां धर्षकस्य वज्रस्य स्वकीयस्यायुधस्य भर्ता
य इन्द्रो धारयिता स इन्द्रोऽस्मान्पात्विति शेषः । तच्च दृष्टान्तः । पिता पुत्रमिव
प्रियं । यथा पितेप्सितं सुतं पाति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यु॒जानो॒ अ॒श्वा वा॒तस्य॒ धुनी॑ दे॒वो दे॒वस्य॑ वज्रि॒वः ।

स्यं॒ता प॒था वि॒रुक्त्र॑ता सृ॒जानः॒ स्तो॒षध्व॑नः ॥४॥

यु॒जानः॑ । अ॒श्वा । वा॒तस्य॑ । धुनी॑ इति॒ । दे॒वः । दे॒वस्य॑ । वज्रि॒वः ।

स्यं॒ता । प॒था । वि॒रुक्त्र॑ता । सृ॒जानः॑ । स्तो॒षि । अ॒ध्वनः॑ ॥४॥

हे वज्रिवो वज्रवज्रिन्द्र । एको मत्वर्षीयोऽनुवादकः । देवो द्योतमानस्त्वं देवस्य
द्योतमानस्य वातस्य वायोर्धुनी प्रेरकौ । वायोरपि शीघ्रगामिनावित्यर्थः । अश्वाश्चौ
त्दीयौ हरिनामकौ युजानः स्वरथे संयोजयन् । कीदृशौ । विरुक्त्रता विरोच-
नवता पथा मार्गेण स्यंता स्यंती गच्छंती । अध्वनो युद्धे गमनमार्गान्सृजान
उत्पादयन् स्तोषि । सततं स्तूयसे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं॒ त्या चि॒द्वा॒तस्या॒श्वागा॑ ऋ॒जा त्मना॑ वह॒ध्वै ।

ययोर्दे॒वो न॒ मर्त्यो॑ यंता नकि॒र्विदा॒म्यः ॥५॥

त्वं । त्या । चित् । वातस्य । अम्ना । आ । अगाः । अजा । त्मना । वहध्ये ।

ययोः । देवः । न । मर्त्यैः । यन्ता । नक्तिः । विदाय्यः ॥ ५ ॥

यच्छब्दसंबन्धादुत्तरोऽर्धर्चः पूर्वं व्याख्यायते । ययोस्त्वदीययोर्यन्ता नियन्ता निवारयिता देवो न देवानां मध्ये कश्चिदपि देवो नास्ति मर्त्यो मनुष्याणां मध्ये कश्चिदपि नास्ति । नकिर्न कश्चिदपि विदाय्यो वेत्ता जवस्य बलस्येति वा शेषः । हे इंद्र त्वं वातस्य वायोर्बलेन जवेन च युक्तावृज्जुगामिनौ त्या चित्तावप्यम्ना त्वदीयावप्यौ त्मनात्मनैव । सारथिनिरपेक्षेणेत्यर्थः । वहध्ये वहनार्थं । अभिप्रेत-
देशप्रापणेत्यर्थः । अगाः । अभिमुख्येन गच्छसि ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अथ ग्मन्तोऽगना पृच्छते वां कदर्था न आ गृहं ।

आ जग्मथुः पराकादिवश्च ग्मश्च मर्त्यं ॥ ६ ॥

अथ । ग्मन्ता । उगना । पृच्छते । वां । कत्ऽअर्था । नः । आ । गृहं ।

आ । जग्मथुः । पराकात् । दिवः । च । ग्मः । च । मर्त्यं ॥ ६ ॥

अथाय यज्ञसमाप्त्यनंतरमुगना भार्गव ऋषिर्हे इंद्राग्नी ग्मन्ता स्वस्थानं प्रति गच्छन्तौ वां युवां पृच्छते । पृच्छति स्म । यज्ञोऽग्नेति विभक्तिष्यत्ययः । उगनसमिन्द्रस्य सस्त्रिभूतं भार्गवमिन्द्रं च युवां सर्वो यजमानः पृच्छति । किं पृष्टवानिति उच्यते । युवां कदर्था कदर्थां किंप्रयोजनवन्ती संती नोऽस्मदीयं । आकारः प्रतीत्यस्यार्थः । गृहं प्रति पराकात् । दूरनार्मितत् । दूरादा जग्मथुः । आगतवन्ती स्थः । तदेवोक्तं । दिवश्च द्युलोकाश्च ग्मश्च भूलोकाश्च मर्त्यं मनुष्यं मां प्रत्यागतवन्ती । युवयोः कृतार्थत्वादचागमनमस्मदनुग्रहार्थमेव न स्वार्थमिति ब्रुवन्ननुव्रजतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

आ न इंद्र पृष्टसेऽस्माकं ब्रह्मोद्यतं ।

तत्त्वा याचामहेऽवः शुष्णं यद्वन्नमानुषं ॥ ७ ॥

आ । नः । इंद्र । पृष्टसे । अस्माकं । ब्रह्म । उत्ऽयतं ।

तत् । त्वा । याचामहे । अवः । शुष्णं । यत् । हन् । अमानुषं ॥ ७ ॥

हे इन्द्र त्वं । न इति तृतीयार्थे षष्ठी । नोऽस्माभिरुद्यतमुत्क्षिप्तं । दत्तमित्यर्थः ।
 अस्माकमस्मदीयं ब्रह्म हविलक्षणमन्नं । आङ्गुर्यादायां । आ तृप्तेरित्यर्थः । पृक्षसे ।
 आत्मना संपर्चय । पृची संपर्के इति धातो रूपं । आभक्षयेत्यर्थः । किंच वयमपि
 त्वेवंभूतं त्वां तत् । यदुत्कृष्टमस्तीति शेषः । तत्तादृशमन्नमवस्तद्रक्षणं च याचामहे ।
 प्रार्थयामहे । तथा यच्छुणं बलं चामानुषं मनुष्यादन्यं राक्षसादिकं हन् हन्ति
 तदुत्कृष्टं बलं च याचामहे । यद्वा । हे इन्द्र त्वं शुष्णमेतन्नामानममानुषं मनुष्य-
 व्यतिरिक्तमसुरं हन् हतवानसि । हत्वा च यद्येन रक्षणेन चैलोक्यं पालित-
 वानसि तदवः पालनमस्माकमपि भवेदिति त्वां याचामह इति वाक्यार्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अक॒र्मा दस्यु॑र॒भि नो॑ अम॑न्तु॒रन्य॑व्र॒न्तो अ॒मानु॑षः ।

त्वं तस्या॑मि॒चह॒न्वध॑दा॒सस्य॑ दं॒भय ॥ ८ ॥

अक॒र्मा । दस्युः । अ॒भि । नः । अम॑न्तुः । अन्य॑ऽव्र॒न्तः । अ॒मानु॑षः ।

त्वं । तस्य॑ । अ॒मि॒चऽह॒न् । वधः । दा॒सस्य॑ । दं॒भय ॥ ८ ॥

अकर्माविद्यमानयागादिकर्मा दस्युरूपशपयिताभ्याभिमुख्येन स्वरूपतो नो-
 ऽस्मानमन्तरज्ञाता । यद्वा । अत्रावेत्युपसर्गस्य वकारलोपो द्रष्टव्यः । अवमन्तुर-
 वमन्ताभिभवितान्यघतः श्रुतिस्मृतियतिरिक्तकर्मामानुषो मनुष्यसंख्यवहाराद्बाह्यः ।
 असुरप्रकृतिरित्यर्थः । य एवंभूतोऽस्ति हे अमिचहन् शत्रूणां हन्तरिन्द्र त्वं दासस्यो-
 पक्षपयितव्यस्य वधर्हता सन् दंभय । तं शत्रुं हिंधि ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं न इन्द्र शूर॒ शूरै॑रु॒त त्वा॒तामो॑ ब॒र्हणा॑ ।

पुरु॒षा ते॒ वि पू॒र्तयो॑ न॒र्वत॑ क्षो॒णयो॑ यथा ॥ ९ ॥

त्वं । नः । इन्द्र । शूर॒ । शूरैः । उ॒त । त्वा॒ । ऋ॒तासः । ब॒र्हणा॑ ।

पुरु॑ऽषा । ते॒ । वि । पू॒र्तयः॑ । न॒र्वत॑ । क्षो॒णयः॑ । य॒था ॥ ९ ॥

हे शूर विक्रांतेन्द्र त्वं शूरैर्भटैर्मरुद्भिः सहितः सन् नोऽस्मान्पाहीति शेषः ।
 उतापि च त्वातासस्त्वया रक्षिता वयं बर्हणा परिवर्हणायां शत्रूणां हिंसायां
 समर्था भवेम । किंच । ते त्वदीयाः पूर्वयः कामानां पूरणानीप्सितार्थप्रदानानि

पुरुषा बहून्स्तोतृन्वि नवंत । विविधं व्याप्नुवंति । क्षोणयः । मनुष्यनामैतत् ।
मनुष्याः स्वकीयं स्वामिनं सेवार्थं यथा व्याप्नुवंति तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

त्वं तान्वृचहृत्ये चोदयो नृन्कार्पाणे शूर वज्रिवः ।

गुहा यदि कवीनां विशां नक्षत्रशवसां ॥ १० ॥

त्वं । तान् । वृचऽहृत्ये । चोदयः । नृन् । कार्पाणे । शूर । वज्रिऽवः ।

गुहा । यदि । कवीनां । विशां । नक्षत्रऽशवसां ॥ १० ॥

हे वज्रिवो वज्रधर शूरेंद्र त्वं कार्पाणे । असिः कृपाणः । तेन साध्यं युद्धं कार्पाणं । तस्मिन्वृचहृत्ये शत्रुहननार्थं नृन् नरान् तान्प्रसिद्धान्मरुतान्चोदयः । चोदयसि । प्रेरयसि । यदि यदा त्वं कवीनां मेधाविनां नक्षत्रशवसां देवान् प्रतिगच्छन्स्तोतृबलानां विशां स्तोतृजनानां संबंधीनि गुहा गूढानि गुणैः संवृतानि स्तोत्राणि शृणोषीति शेषः । तदा प्रेरयसीति पूर्वणान्वयः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अर्थकादशी ॥

मक्षु ता ते इन्द्र दानाप्रस आक्ष्णाणे शूर वज्रिवः ।

यद्द शृणांस्य दंभयो जातं विश्वं सयावभिः ॥ ११ ॥

मक्षु । ता । ते । इन्द्र । दानऽअप्रसः । आक्ष्णाणे । शूर । वज्रिऽवः ।

यत् । ह । शृणांस्य । दंभयः । जातं । विश्वं । सयावऽभिः ॥ ११ ॥

हे शूर विक्रांत वज्रिवो वज्रोपेतेंद्र दानाप्रसो दानकर्मणः । स्तोतृभ्यः सतत-
मभीष्टफलप्रदस्येत्यर्थः । ते तव स्वभूतानि मक्षु क्षिप्राण्यविलंबितानि । क्षिप्र-
कारणयुक्तानीत्यर्थः । आक्ष्णाणे योद्धृभिर्षाप्यमाने त्वय्यवस्थिताति ता तानि
कर्माणि स्तोतारः स्तुवंतीति शेषः । सयावभिः सहयातृभिर्मरुद्भिः सहितस्त्वं
शृणास्यासुरस्य विश्वं जातं सर्वमपत्यजातं दंभयः । अदंभयः । हिंसितवानसि ।
यद्वा । एवमादीनि यानि खलु कर्माणि सन्ति तानि स्तुवंतीति पूर्वण संबंधः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

माकुध्रिगिन्द्र शूर वस्वीरस्मे भूवन्नभिष्टयः ।

वयंवयं त आसां सुखे स्याम वज्रिवः ॥ १२ ॥

मा । अकुध्रिक् । इंद्र । शूर । वस्वीः । अस्मे इति । भूवन् । अभिष्टयः ।

वयंऽवयं । ते । आसां । सुखे । स्याम । वज्रिऽवः ॥ १२ ॥

हे शूर विक्रांतिंद्र अस्मे अस्माकं स्वभूता वस्वीर्महत्योऽभिष्टय आभिमुख्येष्टयः
इज्याः । यद्वा । आभिमुख्येच्छा अभीप्सितप्रार्थनाः कुध्रिक् कुत्सिताः । विफला
इत्यर्थः । मा भूवन् । किंतिर्हि हे वज्रिवो वज्रिन्निंद्र ते तव प्रसादाद्वयंवयमृत्वि-
ग्यजमानाः । द्विर्वचनमतित्वराप्रदर्शनार्थं । आसामिज्यानामिच्छानां वा संबंधिनि
सुखे सुखेऽवस्थिताः स्याम । भवेम । वयमभिष्टिजन्येन दृष्टादृष्टसुखेन युक्ताः शीघ्रं
भवेमेत्याशास्मह इत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अस्मे ता त इंद्र संतु सत्याहिंसंतीरुपस्पृशः ।

विद्याम यासां भुजो धेनूनां न वज्रिवः ॥ १३ ॥

अस्मे इति । ता । ते । इंद्र । संतु । सत्या । अहिंसंतीः । उपऽस्पृशः ।

विद्याम । यासां । भुजः । धेनूनां । न । वज्रिऽवः ॥ १३ ॥

हे इंद्र अस्मे अस्माकं स्वभूताः । ता सत्येत्युभयत्र प्रथमाबहुवचनस्य छांदस
आकारः सति निर्देशस्याविशेषणत्वात् । ता तास्तादृश्य उपस्पृशः । त्वामुपगम्य
स्पृशंतीत्युपस्पृशः स्तुतयः । ते तव प्रसादात्सत्या सत्याः संतु । यथार्था भवंतु ।
तव सन्तुण्याहिण्य इत्यर्थः । अपि चाहिंसंतीस्त्वामहिंसंत्यश्च भवंतु । सत्स्तुतित्वा-
दनुष्ठेज्यंत्यश्च भवंत्वित्यर्थः । हे वज्रिव इंद्र यासां स्तुतीनां संबंधिनो भुजो दृष्टा-
दृष्टाभोगान्विद्याम । वयं लभेमहि । तच्च दृष्टांतः । धेनूनां न । गवां क्षीरा-
दिभोगान्यथा गोस्वामी लभते तद्वत् । ताः सत्या भवंत्विति पूर्वेणान्वयः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अहस्ता यदपदी वर्धत द्याः शचीभिर्वेद्यानां ।

गुणं परि प्रदक्षिणिष्ठिष्यायवे नि शिघ्रयः ॥ १४ ॥

अहस्ता । यत् । अपदी । वर्धत । स्नाः । शचीभिः । वेद्यानां ।

शुष्णं । परि । प्रदक्षिणित् । विश्वऽज्ञायवे । नि । शिष्यः ॥ १४ ॥

हे इंद्र यद्यदा स्ना भूमिरहस्ता पाणिरहितापदी चरणवर्जिता च । अमनुष्य-
कर्मकेत्यर्थः । वेद्यानां स्तोत्रयोग्यानां तत्प्रभृतीनां देवानां संबन्धिभिः शचीभिः
कर्मभिर्वर्धत । अवर्धत । धनधान्यादिभिः समृद्धेत्यर्थः । तदा त्वं परि प्रदक्षिणि-
देवंभूतां पृथिवीं परिवेष्ट्य प्रदक्षिणं यथा भवति तथा स्थितं शुष्णमसुरं
विश्वायवे । तादर्थ्यं चतुर्थी । सर्वचाप्रतिहतगामिन एतदाख्यस्यैर्वशेयराज्ञोऽर्थाय
नि शिष्यः । नितरां ताडितवानसि । यद्वा यदा शुष्णस्याच्छादनार्थं हस्तपादवर्जिता
काचित्पृथिवी वेदितव्यानामसुराणां मायारूपैः कर्मभिः शुष्णमसुरं वेष्ट्य प्रदक्षिणं
यथा भवति तथावस्थितावर्धत तदानीं तां मायोत्पादितां पृथिवीं विश्वायवे
सर्वव्यापकस्य मरुद्गणस्य प्रवेगनार्थं नि शिष्यः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पिवापिवेदिंद्र शूर सोमं मा रिषण्यो वसवान् वसुः सन् ।

उत चायस्व गृणतो मघोनो महश्च रायो रेवतस्कृधी नः ॥ १५ ॥

पिवऽपिव । इत् । इंद्र । शूर । सोमं । मा । रिषण्यः । वसवान् । वसुः । सन् ।

उत । चायस्व । गृणतः । मघोनः । महः । च । रायः । रेवतः । कृधि । नः ॥ १५ ॥

पिवपिवेति वीप्सातिवराप्रदर्शनार्थं । हे शूर वीरेन्द्र त्वमभिषुतं सोमं गीघ्रं
पिव । यागकालातिपातो यावन्न भवति तावच्छीघ्रं सोमं पिवेत्यर्थः । इदिति
पूरणः । हे वसवान् वसूनां धनानामानेतस्त्वं वसुः प्रशस्तः सन् मा रिषण्यः ।
यागकालातिक्रमजातेन दोषेणास्मान्मा हिंसीः । प्रशस्तस्य तव कर्मवैगुण्यकरणेन
हिंसितुमयुक्तमित्यर्थः । उतापि च । हे इंद्र त्वं गृणतस्त्वां स्तुवतः स्तोतृन्मघोनो
हविलक्षणधनवतो यजमानांश्च चायस्व । प्रमादजनितकर्मवैगुण्यदोषात्पाल-
यस्व । किंच महश्च राय इत्युभयच तृतीयार्थे षष्ठी । महो महता रायो धनेन च
नोऽस्मान्नेवतः कृधि । धनवतः कुरु ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमेऽष्टमो वर्गः ॥

यजामह इति सप्रचं सप्रमं सूक्तं । प्रथमासप्रम्यां चिदुभौ । पंचम्यभिसारिणी ।
त्रिदशकविंशदशकवतीत्यभिसारिणीत्युच्यते । शिष्टाष्टतस्रो जगत्यः । पूर्ववदृषि-

देवते । तथा चानुक्रांतं । यजामहे सप्ताद्यांत्ये चिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणीति ॥
चतुर्थेऽहनि माध्यंदिनसवने तृतीयापंचम्योरावर्तनेन चीस्तृचान् होचका एकैकं
तृचमावपेरन् । सूचितं च । यजामह इंद्रं वज्रदक्षिणमिति द्वितीयानेवमेव
। अ० ७. ११. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

यजामह इंद्रं वज्रदक्षिणं हरीणां रथ्यं विव्रतानां ।

प्र श्मश्रु दोधुवदूर्ध्वया भूहि सेनाभिर्दयमानो वि राधसा ॥ १ ॥

यजामहे । इंद्रं । वज्रं दक्षिणं । हरीणां । रथ्यं । विव्रतानां ।

प्र । श्मश्रु । दोधुवत् । ऊर्ध्वं दया । भूत् । वि । सेनाभिः । दयमानः । वि । राधसा ॥ १ ॥

वयमिंद्रं यजामहे । सोमलक्षणेहविर्भिः पूजयामः । कीदृशं । वज्रदक्षिणं
शशुवधाय सततं वज्रो दक्षिणे हस्ते यस्य तं । विव्रतानां रथवहनादिविविध-
कर्मणां हरीणामेतत्संज्ञकानामश्वानां रथ्यमानेतारं । स इंद्रः सोमपानानंतरं
श्मश्रु स्वकीयानि श्मश्रूणि दोधुवत् पुनः पुनर्धुन्वानः सन् ऊर्ध्वयोर्ध्वं प्र भूत् ।
प्रादुरभूत् । किंच । सेनाभिर्मरुदादिस्वकीयैः सैन्यैर्वि दयमानो विविधं शशून्हिंसन्
राधसा । द्वितीयार्थे तृतीया । राधो धनं । वीत्युपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ।
विविधं स्तोतृभ्यो ददाति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरी न्वस्य या वने विदे वस्विंद्रो मघैर्मघवा वृचहा भुवत् ।

ऋभुर्वाज ऋभुक्षाः पत्यते शवोऽव ह्णीमि दासस्य नाम चित् ॥ २ ॥

हरी इति । नु । अस्य । या । वने । विदे । वसु । इंद्रः । मघैः । मघऽवा । वृचऽहा । भुवत् ।

ऋभुः । वाजः । ऋभुक्षाः । पत्यते । शवः । अव । ह्णीमि । दासस्य । नाम । चित् ॥ २ ॥

अस्येन्द्रस्य संबन्धिनौ या यौ हरी अश्वौ वने । वन्यंते संभज्यंतेऽस्मिन् देवा इति
वनं यज्ञोऽरण्यं वा । तस्मिन्वस्वृजीषलक्षणं धनं यवसलक्षणं वा नु क्षिप्रं विदे ।
विदेते । लभेते । यद्वा । यौ हरी अस्येन्द्रस्य वने संभजनार्थं वसु वसुनो लाभाय
क्षिप्रं भवत इति शेषः । ताभ्यां हरिभ्यां मघैर्धनैर्मघवान्धनवानिंद्रो वृचहा
वृचाख्यस्यासुरस्य मेघस्य वा हंता भुवत् । भवति । अपि च । ऋभुर्दीप्तो वाजो
बलवान् ऋभुक्षा महानिंद्रः शवः शवसो बलस्य धनस्य वा पत्यते । ईष्टे । यद्वा ।

शबूणां बलं प्रति पत्यते । प्रतिपद्यते । गच्छति । अहमपि तस्य प्रसादाहासस्यो-
पक्षपयितव्यस्य शबोर्नाम चित् । नम्यतेऽनेनेति नाम शिरः । तदप्यव क्षणीमि ।
अवहन्मि । किमुतान्यदंगं । अथवा । नामधेयमपि नाशयामि किमुत शबुं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यदा वज्रं हिरण्यमिदथा रथं हरी यमस्य वहतो वि सूरिभिः ।

आ तिष्ठति मघवा सनश्चुत इन्द्रो वाजस्य दीर्घश्चवसस्पतिः ॥३॥

यदा । वज्रं । हिरण्यं । इत् । अथ । रथं । हरी इति । यं । अस्य । वहतः । वि । सूरिऽभिः ।

आ । तिष्ठति । मघऽवा । सनऽश्चुतः । इन्द्रः । वाजस्य । दीर्घऽश्चवसः । पतिः ॥३॥

येदं द्रो हिरण्यं हितरमणीयं वज्रं स्वकीयमायुधं शबुहननाय गृह्णातीति
शेषः । इदिति पूरणः । अथ तदानीमस्येन्द्रस्य हरी अश्वौ यं रथं वहतो गंतुप्रदेशं
विशेषेण प्रापयतो मघवा धनवानिन्द्रः सूरिभिः स्तोतृभिः कुत्सादिभिः सह तं
रथमा तिष्ठति । आरोहति । कीदृशः । सनश्चुतः । चिरप्रख्यातः । जगति स्वभावत
एव विख्यात इत्यर्थः । दीर्घश्चवसो बहुकीर्तर्वाजस्यान्नस्य पतिः स्वामी । एवंभूत
इन्द्रस्तं रथमारोहतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सो चिचु वृष्टिर्यूथ्याऽस्वा सचाँ इन्द्रः शमश्रूणि हरिताभि प्रुणुते ।

अव वेति सुक्षयं सुते मधूदिबूनोति वातो यथा वनं ॥४॥

सो इति । चित् । नु । वृष्टिः । यूथ्या । स्वा । सचा । इन्द्रः । शमश्रूणि । हरिता । अभि । प्रुणुते ।

अव । वेति । सुऽक्षयं । सुते । मधु । उत् । इत् । धूनोति । वातः । यथा । वनं ॥४॥

तच्छब्दश्चुतेर्यच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । या महती वृष्टिरस्ति सो सा वृष्टिर्नु क्षिप्रं ।
चिदित्युपमार्थः । यथा सर्वे सिंचति तथेन्द्रः स्वा स्वानि यूथ्या यूथानि मरुदादि-
गणलक्षणानि सचा सह स्वानि शमश्रूणि च हरिता हरिद्वर्णेन सोमेनाभि
प्रुणुते । प्रुष प्रुष स्नेहनसेचनपूरणेष्टिति धातुः । आभिमुख्येन स्थित्वा क्षिप्रं
सिंचति । सोमं पाययति पिबति चेत्यर्थः । अपि च । सुक्षयं शोभनं यज्ञगृहमव
वेति । अभिगच्छति । गत्वा च सुते सोमेऽभिषुते सति मधु मधुररसोपेतं सोमं
पीत्वा । मत्तः संचिति शेषः । उदिबूनोति स्वशरीरमुत्कंपयति । तच्च दृष्टांतः । वातो
वायुर्यथा वनं वृक्षसमूहमुत्कंपयति तद्वत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यो वा॒चा वि॒वाचो मृ॒धवा॒चः पु॒रु स॒हस्रा॒शिवा ज॒घान ।

तत्तदि॒दस्य॒ पौंस्यं॑ गृणीम॒सि पि॒तेव॒ यस्त॒विधी॒ वावृ॒धे श॒वः ॥ ५ ॥

यः । वा॒चा । वि॒वा॒चः । मृ॒ध॒वा॒चः । पु॒रु । स॒ह॒स्रा । अ॒शि॒वा । ज॒घा॒न ।

तत्त॒ऽत॒त् । इ॒त् । अ॒स्य॒ । पौ॒ंस्यं॑ । गृ॒णी॒म॒सि॒ । पि॒ता॒ऽइ॒व । यः । त॒वि॒धी॒ । वा॒वृ॒धे । श॒वः ॥ ५ ॥

य इन्द्रो वाचा वाङ्मात्रेणैव विवाचो विविधवाचः स्वशब्दं मृधवाचो हिंसितवाचः कृत्वेति शेषः । पुरु पुरुणि बहून्यशिवाशिवान्यमुखकराणि । दुःखकराणीत्यर्थः । सहस्रा शब्दूणां सहस्राणि जघान हन्ति । अपि च यश्चेन्द्रः पितेव यथा पिता पुत्रस्य तविधी बलमन्नप्रदानैर्ववृधे वर्धयति । तथा वृष्टिद्वारेण सर्वस्य जगतः शवो बलं ववृधे वर्धयति । अस्येन्द्रस्य तत्तदित्तदेव पौंस्यं बलं गृणीमसि । वयं स्तुमः । इन्द्रो येन येन बलेन शब्दूहन्ति तस्य तत्तद्बलं वयं स्तुम इत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्तोमं॑ त इ॒न्द्र वि॒मदा॒ अजी॒जन॒न्नपू॒र्य्यं पु॒रुत॒मं सु॒दान॒वे ।

वि॒द्या ख॒स्य भो॒जन॒मि॒नस्य॒ यदा प॒शुं न गो॒पाः क॒राम॒हे ॥ ६ ॥

स्तोमं॑ । ते । इ॒न्द्र । वि॒ऽम॒दाः । अजी॒जन॒न् । अपू॒र्य्यं । पु॒रु॒ऽत॒मं । सु॒ऽदा॒न॒वे ।

वि॒द्य । हि । अ॒स्य॒ । भो॒ज॒नं॒ । इ॒न॒स्य॒ । यत् । आ । प॒शुं । न । गो॒पाः । क॒रा॒म॒हे ॥ ६ ॥

हे इन्द्र ते तुभ्यं सुदानवे शोभनदानस्यार्थाय विमदा विमदनामानो वयं स्तोमं स्तोत्रविशेषमजीजनन् । जनितवन्तः । कृतवन्त इत्यर्थः । अथ पूर्वोत्तरयोरेकवाक्ययोः पुरुषव्यत्ययः । कीदृशं । अपूर्य्यं । अपूर्वमन्यैः पूर्वमकृतं । उत्कृष्टमित्यर्थः । पुरुतमं बहुतमं । नानाप्रकारोपेतमित्यर्थः । हि यस्मात्कारणादे इन्द्रेनस्येश्वरस्यास्येदृशस्य तव यज्ञोजनं धनमस्तीति विद्य वयं जानीमस्तस्मात्कारणात्स्वदीयं तद्धनमा करामहे । वयमस्मदभिमुखं कुर्महे । तच्च दृष्टान्तः । पशुं न गोपाः । यथा गोपालो धेनुमाह्वयन् स्वस्याभिमुखी करोति तद्वत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

मा॒र्किर्न॑ ए॒ना स॒ख्या वि॒ यौष॒स्तव॑ चे॒न्द्र वि॒मद॒स्य च॒ ऋषेः॑ ।

वि॒द्या हि॒ ते प्र॒मतिं॑ दे॒व जा॒मि॒वद॒स्मे ते॑ संतु॒ स॒ख्या शि॒वानि॑ ॥ ७ ॥

मा॒किः । नः । ए॒ना । स॒ख्या । वि । यौ॒षुः । तव । च । इं॒द्र । वि॒ऽम॒दस्य॑ । च । ऋ॒षेः ।
वि॒द्य । हि । ते । प्र॒ऽम॒तिं । दे॒व । जा॒मि॒ऽवत् । अ॒स्मे इति॑ । ते । सं॒तु । स॒ख्या । शि॒वानि॑ ॥७॥

हे इंद्र तव च विमदस्यर्षेर्मम च नः । अस्मदो द्वयोश्चेति द्वयोर्बहुवचनं । आवयोरेनैनानि सख्या सख्यानि स्तुत्यस्तोतृत्वेज्ययष्टृत्वलक्षणानि सखिकर्माणि माकिर्वि यौषुः । क्वचिदपि न विद्वथयेयुः । अपि च हि यस्मात्कारणाद्दे देव द्योतमानेन्द्र ते तव प्रमतिमनुयाहिकां बुद्धिं विद्य वयं जनीमः । तच्च दृष्टांतः । जामिवत् । यथा भ्राता स्वभगिन्यां स्नेहयुक्तां मतिं जानाति तद्वत् तस्मात्कारणादस्मे अस्माकं ते तव च सख्या सख्यानि शिवानि संतु । मंगलानि भवन्तु । अनपायानीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे नवमो वर्गः ॥

इंद्र सोममिति षट्चमष्टमं सूक्तं चतुर्थ्याद्यास्तिस्रोऽनुष्टुभोऽश्विदेवत्याः । आदितस्तिस्र एंश्च आस्तारपंक्तिच्छंदस्काः । आदितो द्वौ गायत्रौ ततो द्वौ जागतौ सास्तारपंक्तिः । ऋषिः पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । इंद्र सोमं षष्ठास्तारपांक्तं त्वाश्विन्योऽन्यास्तिस्रोऽनुष्टुभ इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इंद्र सोममिमं पि॒व मधु॑मंतं च॒मू सु॑तं ।

अ॒स्मे र॒यिं नि धा॑रय॒ वि वो॒ मदे॑ सह॒स्रिणं॑ पु॒रु॒वसो॑ वि॒वक्ष॑से ॥१॥

इंद्र । सोमं । इमं । पिब । मधुऽमंतं । चमू इति । सुतं ।

अ॒स्मे इति॑ । र॒यिं । नि । धा॒रय॑ । वि । वः । मदे॑ । सह॒स्रिणं॑ । पु॒रु॒वसो॑ इति॑ पु॒रु॒ऽवसो॑ ।
वि॒वक्ष॑से ॥१॥

हे इंद्र त्वमिममीदृशं सोमं पिब । कीदृशं । मधुमंतं मधुररसोपेतं चमू चम्बो-
रधिषवणफलकयोः सुतमभिषुतं । तदनंतरं पुरुवसो बहुधन हे इंद्र वस्तव विमदे
विशेषेण सोमजन्यमदे सत्यस्मे अस्मासु रयिं धनं नि धारय । नितरां स्थापय ।
कीदृशं । सहस्रिणं सहस्रसंख्यायुक्तं । प्रभूतमित्यर्थः । त्वया दत्तेन धनेन यस्माद्वयं
पुनरपि त्वदर्थं यागं कुर्मस्तस्मादस्मासु धनं निधेहीत्यर्थः । अतः कारणाद्वि-
वक्षसे । महत्त्वमैतत् । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वां यज्ञेभिर्हव्यैरुप हव्येभिरीमहे ।

शचीपते शचीनां वि वो मदे श्रेष्ठं नो धेहि वार्यं विवक्षसे ॥२॥

त्वां । यज्ञेभिः । उपैः । उप । हव्येभिः । ईमहे ।

शचीऽपते । शचीनां । वि । वः । मदे । श्रेष्ठं । नः । धेहि । वार्यं । विवक्षसे ॥२॥

हे इंद्र वयं यज्ञेभिर्यज्ञैः सोमयागादिभिर्हव्यैः शस्त्रलक्षणैः स्तोत्रैर्हव्येभिर्हव्यैः पुरोडाशादिभिश्च । उपेत्युपसर्गश्रुतेर्योग्यपदाध्याहारः । त्वामुपेत्यमहे । अभिलषितं धनं याचामहे । अतो हे शचीपते कर्मणां पालयितः । त्वं केषांचित्कर्मणां पालको न भवसीति न किंतु शचीनां सर्वेषां कर्मणां पालको भवसीत्यर्थः । एवं याचितस्त्वं नोऽस्मभ्यं वार्यं वरणीयं श्रेष्ठं प्रशस्ततमं पञ्चादिधनं धेहि । देहि । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यस्पतिर्वार्याणामसि रधस्य चोदिता ।

इंद्र स्तोतृणामविता वि वो मदे द्विषो नः पाह्यंहसो विवक्षसे ॥३॥

यः । पतिः । वार्याणां । असि । रधस्य । चोदिता ।

इंद्र । स्तोतृणां । अविता । वि । वः । मदे । द्विषः । नः । पाहि । अंहसः । विवक्षसे ॥३॥

हे इंद्र यस्त्वं वार्याणां वरणीयानां धनानां पतिरसि स्वामी भवसि । रधस्य राधकस्य स्तोतृश्च चोदिता धनदानेन कर्मसु नियोक्ता च भवसि । किंच । हे इंद्र यस्त्वं स्तोतृणामविता रक्षकोऽसि । स त्वं वि वो मदे तव विविधे सोमजन्यमदे सति द्विषो द्वेष्टुः सकाशाच्चोऽस्मान्पाहि । रक्ष । अंहसः पापाच्च रक्ष । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे महान्भवसि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युवं शक्रा मायाविना समीची निरमंषतं ।

विमदेन यदीकृता नासत्या निरमंषतं ॥४॥

युवं । शक्रा । मायाऽविना । समीची इति संऽईची । निः । अमंषतं ।

विऽमदेन । यत् । ईकृता । नासत्या । निऽअमंषतं ॥४॥

हे शक्रा शक्रौ शशुवधादिकर्मसु समर्थौ हे अश्विनौ मायाविना मायाविनौ प्रज्ञावंतौ शशुवंचनकुशलौ वा युवं युवां समीची परस्परं संगतौ निरमंथतं । अग्निं निरमथीतं । अश्विनावध्वर्यू इति ब्राह्मणोक्तत्वादग्निमंथनमप्यश्विनोरुप-
पन्नमिति । कदाश्विनौ निर्मथितवंतौ । उच्यते । यद्यदा नासत्या नासत्यौ युवां
विमदेन मयेळितौ स्तुतौ निरमंथतं निरमथीतं तदानीं युवां परस्परं संगतौ
निर्मथितवंतौ स्थ इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वे देवा अकृपंत समीच्योर्निष्पतंत्योः ।

नासत्यावब्रुवन् देवाः पुनरा वहतादिति ॥ ५ ॥

विश्वे । देवाः । अकृपंत । संऽईच्योः । निऽपतंत्योः ।

नासत्यौ । अब्रुवन् । देवाः । पुनः । आ । वहतात् । इति ॥ ५ ॥

हे अश्विनौ युवाभ्यामग्निमंथनकाले प्रेर्यमाणयोः समीच्योः परस्परेण
संयुक्तयोररण्योर्निष्पतंत्योर्विस्फुलिङ्गाच्चिर्गमयंत्योः सत्योर्विश्वे सर्व इन्द्रादयो देवा
अकृपंत । युवामस्तुवन् । किंच । देवा नासत्यावश्विनौ युवामब्रुवन् अवोचन् ।
किमिति पुनरा वहतादिति । पुनः पुनरीदृशानि जगत्स्थितिहेतुभूतानि कर्माणि
युवामाभिमुख्येन स्थित्वावहतं । यद्वा । युवाभ्यामुत्पाद्यमानः पुनश्चायमग्निरस्म-
दीयानि हवीषावहत्विति देवा नासत्यावब्रुवन् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मधुमन्मे परायणं मधुमत्पुनरायनं ।

ता नो देवा देवतया युवं मधुमतस्कृतं ॥ ६ ॥

मधुऽमत् । मे । पराऽअयनं । मधुऽमत् । पुनः । आऽअयनं ।

ता । नः । देवा । देवतया । युवं । मधुऽमतः । कृतं ॥ ६ ॥

हे अश्विनौ मे मदीयं परायणं गृहात्परागमनं मधुमत् । अथ रसविशेषवा-
चिना मधुशब्देन तद्रता प्रीतिर्लक्ष्यते । युवयोः प्रसादात्प्रीतियुक्तं भवत्विति
शेषः । पुनरायनं गृहं प्रत्यागमनं मधुमत् प्रीतियुक्तं भवतु । अपि च । हे देवा

देवौ द्योतमानौ ता तौ युवं युवां नोऽस्मान्मधुमतः प्रीतियुक्तान्कृतं कुरुतं ।
केनेति उच्यते । देवतया । देवत्वेन । अणिमादिदेवतैश्वर्ययोगेनेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे दशमो वर्गः ॥

भद्रमित्येकादशर्चं नवमं सूक्तं । तुह्यादिपरिभाषयेदमथास्तारपांक्तं । सोमदेव-
ताकं । ऋषिषान्यस्मादिति परिभाषया प्राजापत्य ऐंद्रो वा विमदो वा वासुक्रो
वसुकृद्बर्षिः । तथा चानुक्रांतं । भद्रमेकादश सौम्यमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

भद्रं नो अपि वातय मनो दक्षमुत क्रतुं ।

अधा ते सख्ये अंधसो वि वो मदे रण्णावो न यवसे विवक्षसे ॥ १ ॥

भद्रं । नः । अपि । वातय । मनः । दक्षं । उत । क्रतुं ।

अध । ते । सख्ये । अंधसः । वि । वः । मदे । रणन् । गावः । न । यवसे । विवक्षसे ॥ १ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्मदीयं मनो भद्रं कल्याणं वातय । गमय । अस्माकं मनः
शुभसंकल्पं कुर्वित्यर्थः । तथा दक्षमुत दक्षमपि । दक्ष वृद्धौ । वृद्धं सर्वथापिन-
मंतरात्मानमपि भद्रं शुभकारित्वलक्षणं प्रापय । अस्माकमंतरात्मानं शुभकारिणं
कुर्वित्यर्थः । उतापि च क्रतुं प्रज्ञानं भद्रं शुभाध्यवसायलक्षणं प्रापय । शुभाध्य-
वसायिनं कुर्वित्यर्थः । अधाय स्तोतारस्ते तव सख्ये स्तुत्यस्तोतृत्वेज्ययष्टृत्वलक्षणे
सखिकर्मणि रणन् । रमंतां । तच्च दृष्टांतः । गावो न यवसे । यथा धेनवो घासे
रमंते प्रीतिं कुर्वन्ति तद्वत् । कस्मिन्सति । अंधसः सोमाख्यस्यान्नस्य संबंधिनि
वस्तव विमदे विविधसोमजन्यमदनिमित्ते सति । कस्मादेवं । यस्माद्विवक्षसे ।
महाभवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इदिस्पृशस्त आसते विधेषु सोम धामसु ।

अधा कामा इमे मम वि वो मदे वि तिष्ठन्ते वसूयवो विवक्षसे ॥ २ ॥

इदिऽस्पृशः । ते । आसते । विधेषु । सोम । धामसु ।

अध । कामाः । इमे । मम । वि । वः । मदे । वि । तिष्ठन्ते । वसुऽयवः । विवक्षसे ॥ २ ॥

हे सोम ते तव इदिस्पृशः स्तुतिभिर्हृदयं स्पृशन्तं ऋत्विजो विधेषु धामसु सर्वेषु

स्थानेष्वासते । त्वां स्तुवंतस्तिष्ठन्ति । अधाचेद्गभूताः कामा अभिलाषा वि वो मदे तव सोमपानजन्यविविधमदनिमित्ते सति । सोमयागार्थमित्यर्थः । वसूयवी वसुकामा धनमिच्छन्तो मम । हृदयादिति शेषः । वि तिष्ठन्ते । उत्तिष्ठन्ति । कस्मादेवं । यस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत व्रतानि सोम ते प्राहं मिनामि पाक्या ।

अधा पितेव सूनवे वि वो मदे मृळा नो अभि चिद्धधाद्विवक्षसे ॥३॥

उत । व्रतानि । सोम । ते । प्र । अहं । मिनामि । पाक्या ।

अधा । पिताऽइव । सूनवे । वि । वः । मदे । मृळा । नः । अभि । चित् । वधात् । विवक्षसे ॥३॥

उतापि च हे सोमाहं ते तुभ्यं व्रतानि यागादिकर्माणि पाक्या परिपक्वया सर्वार्थदर्शिन्या प्रज्ञया । यद्वा पाक्येति व्रतविशेषणमेतत् । पाक्यानि परिपक्वानि परिनिष्ठितानीत्यर्थः । प्र मिनामि । प्रहिनस्मि । प्रकर्षेण करोमीत्यर्थः । अधाय यागानन्तरं वि वो मदे तव विविधे मदे सति नोऽस्मान्मृळ । सुखय । अभि चिद्धधादाभिमुख्येन स्थित्वा श्चादिवधाच्चास्मान्पालयेति शेषः । तच्च दृष्टान्तः । पितेव सूनवे । यथा पिता पुत्रार्थं सुखयति सर्वस्मात्पुत्रमेव पालयति तद्वत् । यस्मात्सुख्यमानः पाल्यमानश्चाहं युष्मदर्थं पुनः पुनः सोमयागं करोमि तस्मान्मां सुखय पालय चेत्यर्थः । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । महान्तश्च भक्तान्सुखयन्ति पालयन्ति चेति यावत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

समु प्र यन्ति धीतयः सर्गोसोऽवताँ इव ।

क्रतुं नः सोम जीवसे वि वो मदे धारया चमसाँ इव विवक्षसे ॥४॥

सं । ऊं इति । प्र । यन्ति । धीतयः । सर्गोसः । अवतान्ऽइव ।

क्रतुं । नः । सोम । जीवसे । वि । वः । मदे । धारय । चमसान्ऽइव । विवक्षसे ॥४॥

हे सोम धीतयो देवतागुणान्दधति गृह्णन्तीति धीतयः स्तुतयोऽस्मदीयाः समु संभूयैव प्र यन्ति । प्रकृष्टया गत्या त्वां गच्छन्ति । तच्च दृष्टान्तः । सर्गोसोऽवतानिव । विसृज्यन्त उदकपानार्थमिति सर्गो गोसंघाः । यंचस्था घटसंघा वा । ते यथोदक-

पानार्थमादानार्थं वावतान् । कूपनामैतत् । कूपान्प्रति गच्छन्ति तद्वत् । त्वमप्ये-
तञ्ज्ञात्वा ऋतुं यागादिकं कर्म प्रज्ञां वा नोऽस्माकं जीवसे चिरं जीवनाय धारय ।
महतादरेण स्थापय । तच्च दृष्टान्तः । चमसानिव । यथा वस्तव विमदे विविध-
सोमजन्यमदे कर्तव्यत्वेन निमित्तभूते सत्यध्वर्युर्हविर्धाने महता यत्नेन चम-
सान्सोमपाचाणि स्थापयति तद्वत् । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे महान्भ-
वसि । यद्वा । धीतयः । अंगुलिनामैतत् । धरन्ति पिबन्त्याभिरिति धीतयोऽंगुलयः ।
हे सोम त्वां समु प्र यन्ति । सहैव प्रकर्षेण त्वां प्राप्नुवन्ति । किमिव । अवतानिव ।
जलोद्धरणार्थं विमृज्यन्त इति सर्गा रज्जवः । यथा कूपान्प्रति गच्छन्ति तद्वत् ।
ततस्त्वं नोऽस्माकं जीवसे चिरं जीवनाय ऋतुं कर्म धारय । यथा संपूर्णं भवति
तथा पूरय । किमिव । यथा चमसान्स्वयं पूरयसि तद्वत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तव न्ये सोम शक्तिभिर्निकामासो व्यृखिरे ।

गृत्सस्य धीरास्तवसो वि वो मदे व्रजं गोमंतमश्विनं विवक्षसे ॥ ५ ॥

तव । न्ये । सोम । शक्तिऽभिः । निऽकामासः । वि । व्यृखिरे ।

गृत्सस्य । धीराः । तवसः । वि । वः । मदे । व्रजं । गोऽमंतं । अश्विनं । विवक्षसे ॥ ५ ॥

निकामासो दृष्टादृष्टफले नियतकामास्त्ये ते प्रसिद्धा धीरा मेधाविनश्च विजः
शक्तिभिर्यागादिकर्मभिः सह हे सोम गृत्सस्य मेधाविनस्तवसो महतस्तव व्यृखिरे ।
विविधाः स्तुतीर्गमयन्ति । प्रापयन्ति । कुर्वन्तीत्यर्थः । अतः कारणाद्वि वो मदे तव
सोमपानजन्यविविधमदनिमित्तभूते सत्यस्मभ्यं गोमंतं गोसहितमश्विनमश्वसहितं
व्रजं गोष्ठं । सामर्थ्यान्मंदुरा लभ्यते । मंदुरां च देहीति शेषः । कस्मादेवमुच्यसे ।
यस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पशुं नः सोम रक्षसि पुरुषा विष्टितं जगत् ।

समाकृणोषि जीवसे वि वो मदे विष्ठा संपश्यन्भुवना विवक्षसे ॥ ६ ॥

पशुं । नः । सोम । रक्षसि । पुरुऽषा । विऽस्थितं । जगत् ।

संऽआकृणोषि । जीवसे । वि । वः । मदे । विष्ठा । संऽपश्यन् । भुवना । विवक्षसे ॥ ६ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्मदीयं पशुं देवयागार्थमुपाकृतं रक्षसि । पालयसि । न केवलं पशुं किंतु पुरुषा बहुधा विष्टितं सुरनरतिर्यग्योन्यादिभावेनावस्थितं जगच्च रक्षसि । किंच । स त्वं समाकृणोषि । जगतो वृत्तिं सम्यगाकरोषीत्यर्थः । किमर्थं । जीवसे । जीवनार्थं । किं कुर्वन् । विष्वा भुवना विष्वानि भुवनानि भूतजातानि संपश्यन् । किमर्थमेतदादिकं सर्वं करोषि उच्यते । वि वो मदे । युष्माकं सर्वेषां देवानां विविधहविर्जन्यतृप्त्यर्थं । उक्तं हि । इतः प्रदानमुत देवा उपजीवन्त्यमुतः प्रदानं मनुष्या उपजीवन्ति । तै० सं० ३. २. ९. ७. इति । अत एव त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । महतामेतत्सर्वमुचितमित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

त्वं नः सोम विष्वतो गोपा अदाभ्यो भव ।

सेधं राजन्नप सिधो वि वो मदे मा नो दुःशंस ईशता विवक्षसे ॥ ७ ॥

त्वं । नः । सोम । विष्वतः । गोपाः । अदाभ्यः । भव ।

सेधं । राजन् । अप । सिधः । वि । वः । मदे । मा । नः । दुःशंसः । ईशत । विवक्षसे ॥ ७ ॥

हे सोम अदाभ्यः केनापहिंस्यस्त्वं विष्वतः सर्वतो नोऽस्माकं गोपा रक्षिता भव । अपि च । हे राजन् राजमान सोम त्वं सिधोऽस्माकमुपक्षपयितृनप सेध । अस्मत्तोऽपगमय । अपजहि वा । नोऽस्माकं दुःशंसो विद्यमानानामविद्यमानानां कर्मणां शंसिता प्रख्यापयिता मेशत । ईशता मा भूत् । तव प्रसादादस्माकमपवक्ता कश्चिदपि मा भूदित्यर्थः । किमर्थमेतत्सर्वं प्रार्थ्यते । वि वो मदे । तव विविधसोमादिहविर्जन्यतृप्त्यर्थं । अतो विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वं नः सोम सुक्रतुर्वयोधेयाय जागृहि ।

क्षेत्रवित्तरो मनुषो वि वो मदे दुहो नः पाह्यंहसो विवक्षसे ॥ ८ ॥

त्वं । नः । सोम । सुऽक्रतुः । वयःऽधेयाय । जागृहि ।

क्षेत्रवित्ऽतरः । मनुषः । वि । वः । मदे । दुहः । नः । पाहि । अंहसः । विवक्षसे ॥ ८ ॥

हे सोम सुक्रतुः शोभनप्रज्ञः क्षेत्रवित्तरः क्षेत्रस्यातिशयेन लभकस्त्वं नोऽस्माकं वयोधेयायान्नदानाय जागृहि । किंच । दुहो दोग्धुर्मनुषो मनुष्याच्छोः सका-

शन्नोऽस्मान्पाहि । रक्ष । अंहसः पापाच्च नोऽस्मान्पाहि । किमर्थं । वि वो मदे । तव सोमादिहविर्जन्यतृप्सर्यमित्यर्थः । विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं नो वृषहन्तमिन्द्रस्येदो शिवः सखा ।

यत्सी हवन्ते समिधे वि वो मदे युध्यमानास्तोकसातौ विवक्षसे ॥९॥

त्वं । नः । वृषहन्ऽतम । इन्द्रस्य । इंदो इति । शिवः । सखा ।

यत् । सी । हवन्ते । संऽइधे । वि । वः । मदे । युध्यमानाः । तोकऽसातौ । विवक्षसे ॥९॥

हे वृषहन्तम शबूणामतिशयेन हन्तर्हे इंदो हे सोम यस्त्वमिन्द्रस्य शिवः सुखकरः सखा मिचभूतोऽसि स त्वं नोऽस्मान्पाहीति शेषः । कदेति उच्यते । तोकसातौ । तोक इत्यपत्यनाम । सातिः । षणु दान इत्यस्माद्धातो रूपं । दीयतेऽस्मिन्नपत्यमिति तोकसातिः संयामविशेषणं । तस्मिन् । अतिमहतीत्यर्थः । समिधे संयामे युध्यमाना युद्धं कुर्वाणाः शबुजनाः सी सर्वतो यद्यदा हवन्ते । युद्धार्थमस्मानाह्वयन्ति । तदास्माकं रक्षिता भवेत्यर्थः । कस्मिन्निमित्ते । वि वो मदे । तव विविधहविर्जन्य-हर्षनिमित्ते । विवक्षसे । त्वं महान्भवसि । महतां हि पालनं युक्तमेवेति ॥

॥ अथ दशमी ॥

अयं घ स तुरो मद इन्द्रस्य वर्धत प्रियः ।

अयं कक्षीवतो महो वि वो मदे मतिं विप्रस्य वर्धयद्विवक्षसे ॥१०॥

अयं । घ । सः । तुरः । मदे । इन्द्रस्य । वर्धत । प्रियः ।

अयं । कक्षीवतः । महः । वि । वः । मदे । मतिं । विप्रस्य । वर्धयत् । विवक्षसे ॥१०॥

अयं घेदृशः खलु स प्रसिद्धोऽस्माभिरभिषुतः सोमस्तुरः सर्वकार्येषु त्वरणशीलो मदो मदकरः प्रिय इन्द्रस्य तर्पयिता वर्धत । अस्मदीयां मतिमवर्धयत् । अयं सोमः कक्षीवत एतदाख्यस्यर्षेः । कीदृशस्य । महो महतो विप्रस्य मेधाविनो मतिं प्रज्ञां वर्धयत् । अवर्धयत् । तद्वदस्माकमपि मतिमवर्धयदित्यर्थः । शिष्टं गतं ॥

॥ अथैकादशी ॥

अयं विप्राय दाणुषे वाजौ इयति गोमंतः ।

अयं सप्तभ्य आ वरं वि वो मदे प्राधं श्रोणं च तारिषद्विवक्षसे ॥११॥

अ॒यं । वि॒प्राय । दा॒शुषे । वा॒जान् । इ॒य॒र्ति॒ । गोऽम॑तः ।

अ॒यं । स॒प्रऽभ्यः । आ । वरं । वि । वः । मदे । प्र । अ॒धं । श्रो॒णं । च । ता॒रि॒षत् ।
वि॒व॒क्ष॒से ॥११॥

अयं सोमो विप्राय मेधाविने दाशुषे हविर्देत्तवते यजमानाय गोमतः पशु-
युक्तानि वाजानन्नानीयर्ति । प्रेरयति । प्रयच्छतीत्यर्थः । किंच । अयमेव सोमः
सप्रभ्यो होतृभ्यो वरं वरणीयं धनमा । प्रयच्छति । अंधं नेचहीनं दीर्घतमसमृषिं
चक्षुःप्रदानेन श्रोणं च पंगुं परावृजमृषिं चरणप्रदानेन एवमुभावृषी प्र तारिषत् ।
प्रकर्षेण वर्धितवान् । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे द्वादशो वर्गः ॥

प्र हीति नवर्चे दशमं सूक्तमानुष्टुभं पूषदेवताकं । आद्याचतुर्थ्यावुष्णिहौ ।
ऋषिः पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । प्र हि नव पौष्णमानुष्टुभमाद्याचतुर्थ्या उष्णि-
हाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र ह्य॒च्छा मनी॒षाः स्पा॒र्हा यंति॑ नि॒युतः॑ ।

प्र द॒स्रा नि॒युद्र॑थः पू॒षा अ॒विष्टु॑ माहि॒नः ॥१॥

प्र । हि । अ॒च्छ । मनी॒षाः । स्पा॒र्हाः । यंति॑ । नि॒ऽयुतः॑ ।

प्र । द॒स्रा । नि॒युत्ऽर॑थः । पू॒षा । अ॒विष्टु॑ । माहि॒नः ॥१॥

हि यस्मात्कारणान्मनीषा अस्मदीयाः स्तुतिलक्षणा वाचोऽच्छ गुणग्रह-
णद्वारेण पूषणमभिप्राप्तुं प्र यंति प्रकर्षेण गच्छन्ति । कीदृश्यः । स्पार्हाः सर्वगु-
णोपेतत्वात्स्पृहणीयाः । नियुतः नियमनाद्वा नियोजनाद्वेत्येतदूपं । अस्माभिर्नि-
यमिता वा नियुक्ता वा । उच्चारिता इत्यर्थः । एतज्ज्ञातोपकारस्य प्रत्युपकारं
कर्तुं दस्रा दर्शनीयो नियुद्रथो गमनाय सर्वदा नियतरथो नियुक्तरथो वा
माहिनो महान्पूषा देवः प्राविष्टु । अस्मान्प्रकर्षेण रक्षतु । यद्वा । दस्रा दंसयितारी
कर्मणामुपक्षपयितारी । परिसमापयितारावित्यर्थः । एवंभूतौ पत्नीयजमानौ
पूषा रक्षत्विति योज्यं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्य त्यन्महत्त्वं वातार्थमयं जनः ।

विप्र आ वंसद्धीतिभिश्चिकेत सुष्टुतीनां ॥२॥

यस्य । त्यत् । म॒हिऽत्वं । वा॒तार्थं । अ॒यं । ज॒नः ।

विप्रः । आ । व॒स॒त् । धी॒तिऽभिः । चि॒केत । सु॒ऽस्तु॒ती॒नां ॥२॥

विप्रो मेधाष्ययं जनो यजमानः । यस्य पूष्णः संबन्धि त्यत्तत्प्रसिद्धं महत्त्वं
महत्त्वं वातार्थं मंडले संभृतं परिपक्वमुदकं धीतिभिर्योगादिकर्मभिरा वंसत् संभजते
स देवः सुष्टुतीनां तदीयाः शोभनाः स्तुतीश्चिकेत । जानातु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स वेद सुष्टुतीनामिन्दुर्न पूषा वृषा ।

अभि प्सुरः प्रुषायति व्रजं न आ प्रुषायति ॥३॥

सः । वे॒द । सु॒ऽस्तु॒ती॒नां । इ॒न्दुः । न । पू॒षा । वृ॒षा ।

अ॒भि । प्सु॒रः । प्रु॒षा॒य॒ति । व्र॒जं । नः । आ । प्रु॒षा॒य॒ति ॥३॥

य उक्तगुणः स पूषा सुष्टुतीनां शोभनस्तोत्राणां । स्वरूपमिति शेषः । वेद ।
जानाति । अपि चिन्दुर्न सोम इव तथायं पूषा वृषा कामानां वर्षिता भवति ।
प्सुरो रूपवान् स अभ्यस्मानभिलक्ष्य प्रुषायति । सिंचति । तथा नोऽस्माकं
व्रजं गोष्ठं चा प्रुषायति । आभिमुख्येन सिंचति । अस्मभ्यं हिरण्यपञ्चादिकं
ददातीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मंसीमहि त्वा वयमस्माकं देव पूषन् ।

मतीनां च साधनं विप्राणां चाध्वं ॥४॥

मंसीमहि । त्वा । व॒यं । अ॒स्माकं । दे॒व । पू॒षन् ।

म॒ती॒नां । च । सा॒ध॒नं । वि॒प्रा॒णां । च । आ॒ध्वं ॥४॥

हे देव श्रोतमान पूषन् वयं स्तोतारस्त्वा त्वां मंसीमहि । स्तुमः । कीदृशं ।
अस्माकमस्मदीयानां मतीनां चाभिलषितानां च साधनं साधयितारं । विप्राणां
च मेधाविनामप्याध्वं परिचर्यादरेण कंपयितारं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रत्यर्धिर्यज्ञानामश्वहयो रथानां ।

ऋषिः स यो मनुर्हितो विप्रस्य यावयत्सखः ॥५॥

प्रतिऽअर्धिः । यज्ञानां । अश्वऽहयः । रथानां ।

ऋषिः । सः । यः । मनुःऽहितः । विप्रस्य । यावयत्ऽसखः ॥५॥

ऋषिः सर्वस्य द्रष्टा स पूषा यज्ञानां प्रत्यर्धिरर्धभाक् रथानामश्वहयः ।
हयतिर्गतिकर्मा । रथानां संबंधिभिरश्वैर्गमनशीलो भवति । अश्वयुक्तेन रथेन
सदा गंत्यर्थः । मनुर्हितो मनुष्यहितो यो विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्यावयत्सखः
शबूणां पृथक्कर्ता सखा भवति स इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आधीषमाणायाः पतिः शुचायाश्च शुचस्य च ।

वासीवायोऽवीनामा वासांसि मर्मृजत् ॥६॥

आऽधीषमाणायाः । पतिः । शुचायाः । च । शुचस्य । च ।

वासःऽवायः । अवीनां । आ । वासांसि । मर्मृजत् ॥६॥

आधीषमाणाया आत्मार्षं धीयमानायाः शुचायाश्च दीप्राया अजायाश्च पतिः
स्वामी । न केवलं स्त्रीमाचस्य किंतु शुचस्य दीप्रस्य पुंपगोश्च पतिरित्यर्थः ।
एवंभूतः पूषा देवोऽवीनामुरणानां संबंधिभी रोमभिर्वासीवायो दशापविचा-
दीनि वस्त्राणि प्रेरयन् वासांसि रजकगोध्यानि तानि वस्त्राण्या मर्मृजत् ।
आ समंतात्प्रकाशेणाभ्यां शोधयन्भवति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इनो वाजानां पतिरिनः पुष्टीनां सखा ।

प्र शमश्रु हर्यतो दूधोवि वृषा यो अदाभ्यः ॥७॥

इनः । वाजानां । पतिः । इनः । पुष्टीनां । सखा ।

प्र । शमश्रु । हर्यतः । दूधोत् । वि । वृषा । यः । अदाभ्यः ॥७॥

इन् ईश्वरः पूषा वाजानां हविरादीनां सर्वेषामन्नानां पतिः स्वामीनः प्रभुः
पुष्टीनां सर्वेषां प्राणिनां स्वभूतानां पोषणानां करणे सखा मित्रभूतः । सर्वस्यो-
पकारित्वात् । किञ्च । हर्यतः कामयमानस्य यजमानस्य स्वभूतं सोमं पिबन्निति
शेषः । श्मश्रु श्मश्रूणि वृथानायासेनाप्रयत्नेन प्रष्यदूधोत् प्रकर्षेण विविधं
कंपयति यः पूषादाभ्यः शशुभिरहिंस्यः स इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ ते रथस्य पूषन्नजा धुरं ववृत्युः ।

विश्वस्यार्थिनः सखा सनोजा अन्नपच्युतः ॥ ८ ॥

आ । ते । रथस्य । पूषन् । अजाः । धुरं । ववृत्युः ।

विश्वस्य । अर्थिनः । सखा । सनः । जाः । अन्नपच्युतः ॥ ८ ॥

हे पूषन् देव ते त्वदीयस्य रथस्य धुरमजा वाहनत्वेना ववृत्युः । आवर्तयन्ति । आवहं-
तीत्यर्थः । यत्त्वं विश्वस्य सर्वस्यार्थिनो याचकस्याभिलषितार्थप्रदानृत्वात्सखिभूतः
सनोजाश्चिरं जातोऽन्नपच्युतः स्वाधिकारादनपगतः । तस्य ते रथमिति संबंधः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अस्माकमूर्जा रथं पूषा अविष्टु माहिनः ।

भुवद्वाजानां वृध इमं नः शृणवद्भवै ॥ ९ ॥

अस्माकं । ऊर्जा । रथं । पूषा । अविष्टु । माहिनः ।

भुवत् । वाजानां । वृधः । इमं । नः । शृणवत् । हवै ॥ ९ ॥

माहिनो महान्पूषास्माकं स्वभूतं रथमूर्जा बलेनान्नेन वाविष्टु । अवतु ।
रक्षतु । किञ्च । वाजानामन्नानां वृधो वर्धको भुवत् भवतु । नोऽस्मदीयमिम-
मीहभूतं हवमाह्वानं शृणवत् । शृणोतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चतुर्दशो वर्गः ॥

असत्सु म इति चतुर्विंशत्युचमेकादशं सूक्तं । इंद्रपुत्रस्य वसुक्रस्यार्थं चैष्टुभर्मिंद्रं ।
तथा चानुक्रांतं । असत्सु चतुर्विंशतिरिंद्रो वसुक्र इति ॥ महाव्रते मरुत्वतीयशस्त्र
एतत्सूक्तं । तथैव पंचमारण्यके सूचितं च । असत्सु मे जरितः साभिवेगः पिबा
सोममभि यमुय तर्दे इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असत्सु मे जरितः साभिवेगो यत्सुन्वते यजमानाय शिष्टं ।

अनाशीदामहमस्मि प्रहंता सत्यध्वृतं वृजिनायंतमाभुं ॥ १ ॥

असत् । सु । मे । जरितरिति । सः । अभिऽवेगः । यत् । सुन्वते । यजमानाय । शिष्टं ।

अनाशीऽदां । अहं । अस्मि । प्रऽहंता । सत्यऽध्वृतं । वृजिनऽयंतं । आभुं ॥ १ ॥

वासुक्तेषु सूक्तेषु बाहुल्येनेन्द्रः स्तूयते । इदानीमिन्द्रो वसुक्रं स्तोतुमुद्यतं पुत्रं संबोध्य स्वसामर्थ्यं कथयति येन विज्ञातदेवतारूपः सन् सुखेन स्तोषतीति । यद्वा । कार्यकारणयोरेकत्वोपचारादात्मा वै पुत्रनामासीति वचनादिंद्ररूपेणावस्थितो वसुक्र आत्मानं स्तौति । क्वचित्क्वचिदिंद्रं चेति । हे जरितः स्तोतर्मे मम सु शोभनः स तादृशोऽभिवेगोऽभिगमनं मनसो वृत्तिविशेषोऽसत् । अस्ति । विद्यते । यद्येनाभिवेगेन सुन्वते मदर्थं सोमाभिषवं कुर्वते यजमानाय यज्ज्वने शिष्टं । अभिलषितमर्थं ददामि । किंच । अहमनाशीदा । आशीरन्यत्र प्रार्थना । इह तु सामर्थ्यात्प्रार्थितं हविरुच्यते । तद्यत्नमददतं जनं । यद्वा । आशीरिति सोमाश्रयणं दध्युच्यते । तस्यादातारं । असोमयाजिनमित्यर्थः । प्रहंतास्मि । प्रकर्षेण हिंसिता भवामि । कीदृशं । सत्यध्वृतं सत्यस्य हिंसकं । अनृतवादिनं चेत्यर्थः । वृजिनायंतं पापं कर्तुमिच्छंतमाभुं व्याप्नुवंतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यदीदहं युधये संनयान्यदेवयून्तन्वाऽशूष्मजानान् ।

अमा ते तुष्यं वृषभं पचानि तीव्रं सुतं पंचदशं नि सिंचं ॥ २ ॥

यदि । इत् । अहं । युधये । संऽनयानि । अदेवऽयून् । तन्वा । अशूष्मजानान् ।

अमा । ते । तुष्यं । वृषभं । पचानि । तीव्रं । सुतं । पंचऽदशं । नि । सिंचं ॥ २ ॥

यद्यदाहमेव युधये युद्धार्थमदेवयून् देवान्यष्टुमनिच्छतोऽयज्जनः संनयानि संगमयामि । कीदृशान् । तन्वा स्वशरीरेण अशूष्मजानान् आत्मभरित्वात्पुष्टिलक्षणया दीप्ता युक्तान् । पुष्टानित्यर्थः । तदा हे इन्द्राहममर्त्विगादिभिः सहितस्ते तुभ्यं तुष्यं प्रेरकं बलिनं । पीवानमित्यर्थः । वृषभं सेचनसमर्थं पुंषु पचानि । किंच । तीव्रं मदकररसं सुतमभिषुतं पंचदशं । प्रतिपत्प्रभृतिपंचदशसंख्याकासु तिथिषु

शुक्रपक्ष एकोत्तरवृद्धा पर्णानि जायन्ते । कृष्णपक्षे तु तद्वन्निहीयन्ते । एवंभूत-
त्वात्पंचदशः सोम उच्यते । तं । यद्वा चिचृत्पंचदशस्तोमोपेतं माध्यंदिनसवनक-
मित्यर्थः । नि षिंचं । दशापविचे द्रोणकलशे चमसपाचेऽग्नौ वा सिंचामि ।
प्रक्षिपामीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नाहं तं वेद य इति ब्रवीत्यदेवयून्समरणे जघन्वान् ।

यदावाख्यत्समरणमृधावदादिङ् मे वृषभा प्र ब्रुवन्ति ॥३॥

न । अहं । तं । वेद । यः । इति । ब्रवीति । अदेवऽयून् । संऽअरणे । जघन्वान् ।

यदा । अवऽअख्यत् । संऽअरणं । ऋधावत् । आत् । इत् । ह । मे । वृषभा । प्र । ब्रुवन्ति ॥३॥

यो जनोऽदेवयून् देवानकामयमानान्देवद्विषो राक्षसादीन्समरणे संग्रामे
जघन्वान् अहं हतपानिति ब्रवीति वदति तं तादृशं मद्यतिरिक्तं जनमहं न
वेद । न जानामि । मत्तोऽन्यः संग्रामे शत्रूणां हन्ता नास्तीत्यर्थः । किंच । यदा
यस्मिन्काले समरणं संग्राममवाख्यत् अवाकृतं न्यकृतमहं पश्यामि । कीदृशं ।
ऋधावदृधावंतं परस्परं हिंसायुक्तं । अत्यंतक्रूरमित्यर्थः । आत्तदानीं मे मम
स्वभूतानि वृषभा वृषभकर्माणि दर्पितवृषभस्यैव विक्रांतकर्माणि प्र ब्रुवन्ति ।
विद्वज्जना इति शेषः । इहेतीमौ पदपूरणौ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदज्ञातेषु वृजनेष्वासं विश्वे सतो मघवानो म आसन् ।

जिनामि वेत्सेम आ संतमाभुं प्र तं क्षिणां पर्वते पादगृह्यं ॥४॥

यत् । अज्ञातेषु । वृजनेषु । आसं । विश्वे । सतः । मघऽवानः । मे । आसन् ।

जिनामि । वा । इत् । क्षेमे । आ । संतं । आभुं । प । तं । क्षिणां । पर्वते । पादऽगृह्यं ॥४॥

यद्यदाज्ञातेषु शरीरवस्त्रास्त्रबलादिभिरपरिज्ञातेषु वृजनेषु संग्रामेष्वासमहं
युद्धार्थमुपविशामि तदा विश्वे सर्वे मघवानो हविल्क्षणतपोलक्षणधनवंत
ऋषयः सत एवं वर्तमानस्य मे ममेन्द्रस्य समीप आसन् । उपविशन्ति । मम
वीर्यवृद्ध्यर्थं मां स्तुवंतस्तिष्ठन्तीत्यर्थः । अपि च । क्षेमे जगत्पालने निमित्त आ
संतं । आकारोऽभीत्यस्यार्थं वर्तते । सर्वमभिभवन्तमाभुं महातं शत्रुं जिनामि

वा । विनाशयाम्येव । नाच विनाशे संशयः । इदिति पूरणः । तं महांतं शब्दं
पादगृह्य पादौ गृहीत्वा पर्वते गिरौ प्र क्षिणां । प्रहिनस्मि । प्रक्षिपामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

न वा उ मां वृजने वारयन्ते न पर्वतासो यदहं मनस्ये ।

मम स्वनात्कृधुकर्णो भयात् एवेदनु द्यून्किरणः समेजात् ॥ ५ ॥

न । वै । ऊं इति । मां । वृजने । वारयन्ते । न । पर्वतासः । यत् । अहं । मनस्ये ।

मम । स्वनात् । कृधुऽकर्णः । भयात् । एव । इत् । अनु । द्यून् । किरणः । सं । एजात् ॥ ५ ॥

वै उ इत्येवैव । वृजने संयामे मां युद्धार्थमुपस्थितं संतं न वारयन्ते ।
केचिन्निवारयितुं समर्था न भवन्ति । अहं यत्कर्म मनस्ये मनसा कर्तुमिच्छामि
पर्वतासोऽवितरणक्षमा हिमवदादयो गिरयस्तत्कर्म मनसा प्रोढुं न शक्नुवं-
तीत्यर्थः । किंच । ममेन्द्रस्य स्वनाच्छब्दादेव कृधुकर्णो नामासुरः । यद्वा कृधुकर्णो
ह्रस्वकर्णो मंदश्रवणेन्द्रियो बधिरः स्थावरपिपीलिकादिरपि भयात् । बिभेति ।
अपि च । एवेदेवमेव कृधुकर्णवदनु द्यून्प्रतिदिनमित्यर्थः । किरणः । अंतर्णीत-
मत्वर्थमेतत् । किरणवान् रश्मिवानादित्यः समेजात् । सम्यक् कंपयते । चलति ।
नियमेन प्रयातीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दर्शन्वचं शृतपाँ अनिद्रान्बाहुस्तदः शरवे पत्यमानान् ।

घृषुं वा ये निनिद्रुः सखायमध्यु न्वेषु पवयो ववृत्युः ॥ ६ ॥

दर्शन् । नु । अच । शृतऽपान् । अनिद्रान् । बाहुऽस्तदः । शरवे । पत्यमानान् ।

घृषुं । वा । ये । निनिद्रुः । सखायं । अधि । ऊं इति । नु । एषु । पवयः । ववृत्युः ॥ ६ ॥

अचास्मिन्नगति शृतपान् शृतानि पक्वानि सोमादिहवीषपद्वत्य पिवतः ।
अनिद्रान् इन्द्रेण मया वर्जितान् बाहुस्तदो बाहुभिर्यजमानाऽशकलीकुर्वतः शरवे
हिंसार्थं पत्यमानानभिपततोऽसुरादीन् नु क्षिप्रं दर्शन् । अहमिन्द्रः पश्यामि ।
एवंभूतेष्वेष्टधुपरि पवयो मदीयान्यायुधानि ववृत्युः । वर्तते । वाशब्दः समुच्चये ।

घृषुं महांतं च सखायं सखिवत्प्रियं हितस्य कर्तारं मां ये निनिदुर्निदन्ति । उ इति समुच्चये । एषु चोपरि मदीयान्यायुधानि क्षिप्रं वर्तन्ते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभू॒र्वोक्षी॒र्ष्युः॑ आ॒युरा॒न॒दृ॒र्षन्तु॒ पूर्वा॒ अप॒रो नु॒ दर्ष॑त् ।

हे प॒वस्ते॒ परि॒ तं न भू॒तो यो अ॒स्य पा॒रे रज॑सो वि॒वेष ॥ ७ ॥

अभूः । उं इति । औक्षीः । वि । उं इति । आयुः । आ॒न॒द् । दर्ष॑त् । नु । पूर्वः । अपरः । नु । दर्ष॑त् ।

हे इति । प॒वस्ते॒ इति । परि॒ । तं । न । भू॒तः । यः । अ॒स्य । पा॒रे । रज॑सः । वि॒वेष ॥ ७ ॥

अत्र मध्यमपुरुषत्वेनेन्द्रस्योच्यमानत्वाद्भुक्त इन्द्रं स्तौति । उ इत्यवधारणे । हे इन्द्र अभूः । त्वमेव प्रादुर्भवसि । औक्षीः । काले काले त्वमेव पृथिवीं सिंचसि । नान्य इत्यर्थः । आनदित्यादौ सर्वत्र परोक्षनिर्देशे प्रत्यक्षीकरणार्थं मध्यमपुरुषेण प्रकृतत्वादेकवाक्यतायै युष्मच्छब्दसमानार्थो भवच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । वि इति वैविध्ये । उ इति चार्थे । आयुर्जीवितमुच्यते । इन्द्रो भवान्विविधमायुश्चानद् । व्याप्नोति । अभूतसंप्रवं जीवतीत्यर्थः । किंच । पूर्वः पुरातनो भवानिन्द्रो नु क्षिप्रं दर्षत् । दृ विदारणे । सिद्धहुलं लेटि । वज्रेण शब्दनिवारयति । अपरोऽन्यः शत्रुर्नु दर्षत् । नु इति निषेधार्थः । भवंतमिन्द्रं न विदारयति । भवानेव सर्वं शत्रुजातं हिनस्तीत्यर्थः । अपि च । यो भवानिन्द्रोऽस्येदृशस्य रजसो लोकस्य । त्रैलोक्यस्येत्यर्थः । पारे परतः । परमसूक्ष्मवायुरूपेण सृष्टिकारणात्मना स्थित्वेति शेषः । विवेष सर्वतो व्याप्नोति तं भवंतमिन्द्रं हे इति सामर्थ्याद्यावापृथिव्यां न परि भूतः । न परिभवतः । अभिभवितुं न शक्नुत इत्यर्थः । कीदृश्यौ । पवस्ते । पवतिर्गतिकर्मा । अस्मादीणादिकोऽस्तप्रत्ययः । अतोऽजाद्यतष्टाप् । पा० ४. १. ४. । इति टापि कृते प्रथमाद्विवचने चैतदूपं भवति । महत्त्वेन सर्वस्याभिभवनाय गच्छन्त्यौ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

गावो॒ यवं॒ प्र॒युता॒ अ॒र्यो अ॒क्षन्ता॒ अप॒श्यं स॒हगो॒पा च॒रंतीः॑ ।

हवा॒ इ॒द॒र्योऽअ॒भितः॒ समा॒यन्किय॑दासु स्व॒पति॑च्छंदयाते ॥ ८ ॥

गावः । यवं । प्र॒युताः । अ॒र्यः । अ॒क्षन् । ताः । अप॒श्यं । स॒ह॒गो॒पाः । च॒रंतीः ।

हवाः । इत् । अ॒र्यः । अ॒भितः । सं । आ॒यन् । किय॑त् । आ॒सु । स्व॒पतिः । छं॒दया॒ते ॥ ८ ॥

गावो धेनवः प्रयुताः प्रकर्षेण मिश्रिताः परस्परेण सह भूता यवं मधृष्टिज-
नितयवादिघासमक्षन् । अदन्ति । भक्षयन्ति । अर्यः सर्वस्य स्वाम्यहं ता गा
अपश्यं । पश्यामि । कीदृशीः । सहगोपाः । पशुपालकेन सहिताश्चरंतीर्घासं
भक्षयन्तीः । एवंभूतास्ताः परया प्रीत्या पश्यामीत्यर्थः । किंच । हवा वाहनदो-
हनार्थमाह्वानार्हा गावो अर्यः । द्वितीयार्थे प्रथमा । अर्ये स्वामिनं प्रत्यभितः
सर्वतः समायन् । समित्येकीभावे । एकीभूयागच्छन्ति । इदिति पूरणः । आगता-
स्वासु गोषु स्वपतिः स्वानां गवां स्वामी कियत्क्षीरं छंदयाते । दोग्धुं कामयते ।
मदर्थं दोग्धीत्यर्थः । गाव आशिरं दुहत इति वचनात् ॥

॥ अथ नवमी ॥

सं यद्वयं यवसादो जनानामहं यवाद उर्वज्जं अंतः ।

अच। युक्तोऽवसातारमिच्छादथो अयुक्तं युनजवन्वान् ॥९॥

सं । यत् । वयं । यवसऽअदः । जनानां । अहं । यवऽअदः । उरुऽअज्जं । अंतरिति ।

अच । युक्तः । अवऽसातारं । इच्छात् । अथो इति । अयुक्तं । युनजत् । ववन्वान् ॥९॥

॥ अथ दशमी ॥

अचेदु मे मंससे सत्यमुक्तं द्विपाञ्च यच्चतुष्पात्संसृजानि ।

स्त्रीभिर्यो अच वृषणं पृतन्यादयुद्धो अस्य वि भजानि वेदः ॥१०॥

अच । इत् । ऊं इति । मे । मंससे । सत्यं । उक्तं । द्विऽपात् । च । यत् । चतुऽपात् । संऽसृजानि ।

स्त्रीभिः । यः । अच । वृषणं । पृतन्यात् । अयुद्धः । अस्य । वि । भजानि । वेदः ॥१०॥

मे ममाचास्मिन्स्तोत्र उक्तं मया कथितं सत्यमिष्टयाभूतमेव मंससे । त्वं
जानीहि । अर्थवादर्पेण नैतदध्यारोपितगुणमित्यर्थः । उ इति पूरणः । किंच
द्विपाञ्च मनुष्यादिकं च चतुष्पाञ्च पश्यादिकं च यत्स्थावरजंगमात्मकं जगत्सं-
सृजानि । अहमुत्पादयामीति । अचास्मिन्नगति स्त्रीभिः स्त्रीसदृशैर्बलादिहीनैः
पुरुषैः सह यः शूरमन्यो जनो वृषणमभिलषितस्य वर्षितारं मां । परित्यज्येति
शेषः । पृतन्याद्युद्धं कर्तुमिच्छति अहमस्येदृशस्य स्वभूतं वेदो धनमयुद्धस्तेन पुरु-
षेणायोद्धा सन् बलादपहत्य वि भजानि । स्तोत्रभ्यो यदृभ्यश्च ददामीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यस्यान॒क्षा दु॒हिता जा॒त्वास् क॒स्तौ वि॒द्वाँ अ॒भि म॒न्याते अ॒ंधां ।

क॒त॒रो मे॒निं प्र॒ति तं मु॒चाते॒ य ई॒ वहा॒ते॒ य ई॒ वा वे॒रयात् ॥ ११ ॥

यस्य॑ । अन॒क्षा । दु॒हिता । जा॒तु । आ॒स । कः । तां । वि॒द्वान् । अ॒भि । म॒न्याते॒ । अ॒ंधां ।

क॒त॒रः । मे॒निं । प्र॒ति । तं । मु॒चाते॒ । यः । ई॒ । वहा॒ते । यः । ई॒ । वा । वे॒र॒ऽयात् ॥ ११ ॥

यस्येन्द्रस्य मम कारणरूपेणावस्थितस्यानक्षाक्षिवर्जिता दर्शनहीना । अचेतनेत्यर्थः । दुहिता प्रकृत्याख्या जातु कदाचिदास । असतेर्गत्यर्थस्य लिटि रूपं । सामर्थ्याद्यहाप्रलये मय्येव लीना सती सर्वत्र वर्तते तां प्रकृतिं विद्वान् मय्येव लीनां जानन् मत्तोऽन्यो देवः को भवति । न कोऽपीत्यर्थः । अपि चांधां दर्शनहीनामचेतनां तामभि मन्याते । आत्मन्याश्रयप्रदानेन को देवोऽभिपूजयति । यद्वा । क्षीरोदकवत् घटाकाशवच्च मया सहैकीभूतां तामाभिमुख्येन को जानाति । अहमेव सर्वज्ञः स्वात्मन्याश्रयप्रदानेनाभिपूजयामि । मया सहैकीभूतां तां तत्त्वतोऽहमेव जानामि । नान्य इति । किंच । कतरो देवो मेनिं वज्रं तं प्रसिद्धं वृचादिशुं प्रति मुचाते । मुंचति । स्वयमेव प्रश्नमुत्थाप्येदानीं प्रतिब्रूते । यो देव ईमेनं शुं वहाते । वहति । अपि वा । य ईमेनं वेरयात् । वरयितुमिच्छति । स चाहमेव नान्यो मत्सदृशोऽस्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

किय॑ती॒ योषा॑ म॒र्यतो॒ व॒धूयोः॒ परि॑प्री॒ता प॒न्यसा॒ वा॒र्येण॑ ।

भ॒द्रा व॒धूर्भव॑ति॒ यत्सु॑पे॒शाः स्व॒यं सा मि॒त्रं व॑नु॒ते ज॒ने चि॒त् ॥ १२ ॥

किय॑ती । योषा॑ । म॒र्यतः॑ । व॒धूऽयोः॑ । परि॑ऽप्री॒ता । प॒न्यसा॑ । वा॒र्येण॑ ।

भ॒द्रा । व॒धूः । भ॒वति॑ । यत् । सु॑ऽपे॒शाः । स्व॒यं । सा । मि॒त्रं । व॑नु॒ते । ज॒ने । चि॒त् ॥ १२ ॥

कियती किंपरिमाणा योषा स्त्रीजातिर्मर्यतो मनुष्यसंबन्धिनो भोगानाचरतो वधूयोः स्त्रीकामस्य सर्वात्मकस्यांतर्योमिरूपेणावस्थितस्येन्द्रस्य परिप्रीता । अनु-रक्ता । वशवर्तिनीत्यर्थः । कीदृशस्य । वार्येण वरणीयेन पन्यसा स्तोत्रेण । स्तुतस्य सत इति शेषः । अपि च यद्वा वधूर्भद्रा कल्याणी सुपेशाः शोभनरूपा च भवति सा द्रौपदीदमयंत्यादिका वधूः स्वयमात्मनैव जने चिज्जनमध्येऽवस्थितमिति

मिचं प्रियमर्जुननलादिकं पतिं वनुते । याचते । स्वयंवरधर्मेण प्रार्थयते । स च प्रीयमाणो वरजनोऽहमेवेत्यभिप्रायः । रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूवेति मंचलिङ्गात्सर्वात्मकत्वादिति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प॒त्तो ज॒गार प्र॒त्यंच॑म॒त्ति शी॒र्णा शिरः॑ प्रति॒ दधौ॑ व॒रुथं॑ ।

आसी॑न ऊ॒र्ध्वामु॑प॒सि क्षि॒णाति॑ न्य॒ङ्कुत्ता॑नाम॒न्वेति॑ भूमिं ॥१३॥

प॒त्तः । ज॒गार । प्र॒त्यंच॑ । अ॒त्ति । शी॒र्णा । शिरः॑ । प्रति॒ । द॒धौ । व॒रुथं॑ ।

आसी॑नः । ऊ॒र्ध्व । उ॒प॒सि । क्षि॒णा॒ति । न्य॒ङ् । उ॒त्ता॒नां । अ॒नु । ए॒ति । भूमिं॑ ॥१३॥

अचादित्यात्मनेन्द्रः स्तूयते तदंशत्वात् । आदित्यरूपीन्द्रः पत्तो रश्म्याख्यैः पादैर्जगार । वृष्टिलक्षणमुदकं गिरति गृह्णाति वा । गृहीत्वा च प्रत्यंचमात्मानं प्रतिगतमुदकमत्ति । भक्षयति । मंडलेऽवस्थापयतीत्यर्थः । तदनंतरं वरुथं वरणीयं वृष्टिलक्षणमुदकं शीर्णा शिरःस्थानीयेन रश्मिजालेन शिरः सर्वस्य लोकस्य मस्तकं प्रति दधौ । दधाति । प्रतिक्षिपतीत्यर्थः । किंचोपस्युपस्ये स्वसमीपस्थाने मंडल आसीन उपविष्टः सन् ऊर्ध्वामुद्रतां स्वदीप्तिं क्षिणाति । हिनस्ति । आलोककरणाय प्रक्षिपतीत्यर्थः । न्यङ् रश्मिसमूहरूपेण नीचरंचिता गता सन् उत्तानां विस्तृतां भूमिमन्वेति । अनुगच्छति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

बृ॒हच्च॑च्छा॒यो अप॒लाशो॑ अ॒र्वा त॒स्थौ मा॒ता वि॒षितो॑ अ॒त्ति गर्भेः॑ ।

अ॒न्यस्या॑ व॒त्सं रि॒हती॑ मि॒माय॑ क॒या भु॒वा नि द॒धे धे॒नुरु॑धः ॥१४॥

बृ॒हन् । अ॒च्छा॒यः । अप॒ला॒शः । अ॒र्वा । त॒स्थौ । मा॒ता । वि॒ऽसितः॑ । अ॒त्ति । गर्भेः॑ ।

अ॒न्यस्याः॑ । व॒त्सं । रि॒हती॑ । मि॒मा॒य । क॒या । भु॒वा । नि । द॒धे । धे॒नुः । ऊ॒धः ॥१४॥

वसुक्रोऽनयादित्यात्मानमिन्द्रं स्तौति । बृहन्महानादित्योऽच्छायश्छायावर्जितः । तमोरहित इत्यर्थः । अपलाशः पर्णरहितः । पलाशनवर्जितः । विनाशरहित इत्यर्थः । अर्वा सततगामी तस्थौ । तिष्ठति । किंच माता वृष्टिप्रदानद्वारेण सर्वस्य जगतो निर्माता विषितो विमुक्तः । निरालंबन इत्यर्थः । गर्भस्त्रिलोकस्य गर्भभूत आदित्यात्मन्द्रोऽस्ति । हवींषि भक्षयति । यद्वा । अनेन विनाशनं लक्ष्यते । पापानि नाशयति । किंचान्यस्या आदित्याख्याया देवमातुर्वत्समपत्यभूतमादित्यं

रिहत्यास्वादयंत्युपजीवन्ती वर्धयन्ती मिमाय । निर्मिमीते । पूर्वस्यां दिश्यहन्यह-
न्युत्पादयतीत्यर्थः । कया भुवा केन भावेनाभिप्रायेण । भक्त्या भयेन वेत्यर्थः ।
धेनुर्द्यौरुदकस्याधारत्वात् क्षरितृत्वाच्चोदः स्थानीयमादित्यं नि दधे । स्थापयति ।
यद्वा । धेनुर्गौरूधो यथा तद्वदादित्यं द्यौर्धारयति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सप्त वीरासो अधरादुदायन्नष्टोत्तरात्तात्समजग्मिरन्ते ।

नव पश्चातात्स्थिविमंत आयदश प्राक्सानु वि तिरंत्यध्नः ॥ १५ ॥

सप्त । वीरासः । अधरात् । उत् । आयन् । अष्ट । उत्तरात्तात् । सं । अजग्मिरन् । ते ।

नव । पश्चातात् । स्थिविऽमंतः । आयन् । दश । प्राक् । सानु । वि । तिरंति । अध्नः ॥ १५ ॥

अनयेन्द्रः प्रजापतिरूपेण स्तूयते । सप्त सप्तसंख्याका वीरासः प्रजापतेः पुत्रा
विश्वामित्रादयोऽधरात्प्रजापतेरधःकायादुदायन् । उत्पन्ना बभूवुः । अष्टाष्टसंख्या-
कास्ते प्रसिद्धा वालखिल्यादय उत्तरात्तादुत्तरात्कायप्रदेशात्समजग्मिरन् । संजज्ञिरे ।
स्थिविमंतः स्थानवन्तो नव नवसंख्याका भृगवः पश्चातात्पृष्ठत आयन् । आगता
उत्पन्ना इत्यर्थः । तथा दश दशसंख्याका अंगिरसः प्राक् अयत उत्पन्नाः संतोऽधो
ऽशनवतो द्युलोकस्य सानून्नतप्रदेशं वि तरन्ति । वर्धयन्ति ॥ अपर आह । सप्त-
संख्योपेता वीरा मरुतोऽधरादिद्रस्य दक्षिणभागादुदगमन् । अष्टसंख्याकास्ते
मरुत उत्तरभागात्संगच्छन्ते । स्थानवन्तो नवसंख्याकास्त मरुतः पृष्ठभागादा-
गच्छन्ति । दशसंख्याकास्तेऽधोऽशनवत इन्द्रस्य प्राक्प्रदेशे स्थिताः समुच्छ्रितमुदकं
तेजो वा वितरन्ति । मरुतः प्रतिदिग्मवस्थायेन्द्रस्य साहाय्यं कुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

दशानामेकं कपिलं समानं तं हिन्वन्ति ऋतवे पार्याय ।

गर्भे माता मुधितं वक्षणास्ववेनंतं तुषयन्ती बिभर्ति ॥ १६ ॥

दशानां । एकं । कपिलं । समानं । तं । हिन्वन्ति । ऋतवे । पार्याय ।

गर्भे । माता । मुऽधितं । वक्षणासु । अवेनंतं । तुषयन्ती । बिभर्ति ॥ १६ ॥

दशानां दशसंख्याकानां पूर्वोक्तानामेवांगिरसां मध्य एकं मुख्यं कपिलमे-

तन्नामानं तं प्रसिद्धमृषिं । कीदृशं । समानं सदृशं । केन । सामर्थ्यात्प्रजापतिना ।
 हिवन्ति । अवशिष्टा अंगिरसः प्रेरयन्ति । किमर्थं । ऋतवे यज्ञादिजगत्प्रवर्तनकर्मणे ।
 यद्वा सम्यग्ज्ञानलक्षणप्रज्ञानाय । कीदृशाय । पार्याय परिसमापयितव्याय ।
 प्रणेतव्याय वा यज्ञादिकर्मोपदेशनायेत्यर्थः । माता प्रकृत्याख्या च वक्षणासु ।
 वक्षणा इति नद्य उच्यन्ते । ताभिश्चाचापो लक्ष्यन्ते । प्रकृतिस्थासु सूक्ष्मास्वप्सु
 सुधितं सुहितं । प्रजापतिना स्थापितमित्यर्थः । अवेनन्तं । वेनतिः कान्तिकर्मा ।
 निवासमकामयमानं तादृशं प्रजापतेर्गर्भे तुषयन्ती तुष्यन्ती सम्यग्ज्ञानादुपदेष्टुं
 योग्योऽयमिति प्रीता सती विभर्ति । प्रजापतेर्नियोगाद्धारयति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

पीवानं मेषमपचंत वीरा न्युप्रा अक्षा अनु दीव आसन् ।

द्वा धनुं बृहतीमप्स्वंतः पविचवंता चरतः पुनन्ता ॥ १७ ॥

पीवानं । मेषं । अपचंत । वीराः । निऽउप्राः । अक्षाः । अनु । दीवे । आसन् ।

द्वा । धनुं । बृहती । अप्ऽमु । अन्तरिति । पविचऽवंता । चरतः । पुनन्ता ॥ १७ ॥

वीराः प्रजापतेः पुत्रा अंगिरसः पीवानं स्थूलं । मेदोमांसादियुक्तमित्यर्थः ।
 मेषमजमपचंत । प्रजापतिरूपस्येन्द्रस्यार्थाय पक्कवंतोऽभवन् । पशुयागं कुर्वन्त
 इत्यर्थः । किंच लुप्तोपममेतत् । यथा देवानामक्षा दीवे देवने रमणस्थाने
 न्युप्रा निक्षिप्ताः संतोऽन्वासन् संक्रीडमानयोर्द्वयोरकतरस्यानुगता भवन्ति तथा
 सर्वेऽंगिरसः प्रजापतेरनुगता भवन्ति । यद्वा । अंगिरसां मध्ये द्वावंगिरसौ धनुं ।
 धनुशब्दोऽच धनुःशब्दपर्यायो धनशब्दपर्यायो वा । धनुर्यथा वधसाधनं तथाज्ञा-
 नादिवधसाधनं धनवत्प्रीतिकरं वा कपिलमित्यर्थः । बृहती प्रजापतेराज्ञया
 वर्धयिषीं प्रकृतिमप्स्वंतः प्रकृतिस्थानां सूक्ष्माणामुदकानां मध्ये चरतः । प्रजा-
 पत्यादेशादाराधयतः । कीदृशौ । पविचवंता पविचवंतां । मंचः पविचमुच्यते । ध्यान-
 साधनप्रणवमंचवंती पुनन्ता शुद्धी प्रणवध्यानेनात्मानं संस्कुर्वन्तावित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

वि क्रोशनामो विष्ट्वं च आयन्यचाति नेमो नहि पक्षदधः ।

अयं मे देवः सविता तदाह दृक् इव नवत्सर्पिरंभः ॥ १८ ॥

वि । क्रोश॒नासः । विष्ट्वँचः । आ॒यन् । पचा॒ति । नेमः । न॒हि । पक्ष॑त् । अ॒र्धः ।

अ॒यं । मे । दे॒वः । स॒वि॒ता । तत् । आ॒ह । दुऽअ॒न्नः । इत् । व॒न॒वत् । सर्पिः॑ऽअ॒न्नः ॥ १८ ॥

विक्रोशनासो विविधं प्रजापतिं पितरमाह्वयन्तो विष्ट्वंचो नानागतयो नाना-
पूजना वा सर्वेऽंगिरस आयन् । आगच्छन् । प्रजापतेः सकाशादुत्पन्ना इत्यर्थः ।
उत्पद्यमानो नेमोऽर्धोऽंगिरसां मध्य एको भागः पचाति । प्रजापत्यर्थं हवींषि
पचति । अर्धोऽपरो भागो नहि पक्षत् । नहि पचति । एतत्सर्वं कथमज्ञायि ।
उच्यते । अयमीदृशो देवो द्योतमानः सविता सर्वस्य प्रेरक आदित्यो वा प्रजा-
पतिर्वा मे मह्यं तत्सर्वं यथोक्तमाह । किंच । सर्पिरन्नो घृतौदनो दूध इत् दावो-
दनोऽग्निरपि वनवत् । हविर्होरेण प्रजापतिं वनुते । संभजते ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अपश्यं यामं वहमानमारादचक्रया स्वधया वर्तमानं ।

सिषक्त्यर्थः प्र युगा जनानां सद्यः शिष्या प्रमिनानो नवीयान् ॥ १९ ॥

अपश्यं । यामं । वहमानं । आ॒रात् । अ॒च॒क्रया । स्व॒धया । वर्त॑मानं ।

सि॒स॒क्तिः । अ॒र्थः । प्र । यु॒गा । ज॒ना॒नां । स॒द्यः । शि॒ष्या । प्र॒मि॒ना॒नः । न॒वी॒यान् ॥ १९ ॥

अपश्यं वसुक्रोऽहं प्रजापतिरूपमिंद्रं सम्यग्ज्ञानेन दृष्टवानस्मि । कीदृशं ।
यामं यामभूतं सद्यं वहमानं वाहयन्तं । सृजन्तमित्यर्थः । कुतः । आराहूरात् ।
उपादानकारणात्प्रकृतित इत्यर्थः । अचक्रया चक्रवर्जितया रथहीनया स्वधया
स्वयमात्मानं धारयन्त्या सेनया वर्तमानमागच्छन्तं । एवंभूतमपश्यमित्यर्थः । किंच ।
अर्थः सर्वस्य स्वामीद्रो जनानां यजमानानां कार्यत्वेन संबन्धिनो युगा युग्मानि
यज्ञकालविशेषान्प्र सिषक्ति । प्रकर्षेण सेवते । कीदृशः । सद्यस्तदानीमेव शिष्या
शिष्यानि । शिष्यं अथतेरिति निर्वचनात् अथितृणि ताडयितृणि राक्षसादिवृ-
दानि प्रमिनानः प्रकर्षेण हिंसन् नवीयान् शरीरेण च बलपौरुषनयनादिभिश्च
नवतरः ॥

॥ अथ विंशी ॥

ए॒ती मे॒ गा॒वी प्र॒म॒रस्य॑ यु॒क्ता मो॒ षु प्र॒ से॒धी॒र्मुहु॑रिन्ममंधि ।

आप॒चि॒दस्य॑ वि न॒श॒त्यर्थं॑ सू॒र॒श्च म॒र्के उ॒प॒रो ब॒भू॒वान् ॥ २० ॥

ए॒तौ॑ । मे॒ । गा॒वौ॑ । प्र॒ऽम॒रस्य॑ । यु॒क्तौ॑ । मो॒ इति॑ । सु॒ । प्र॒ । से॒धीः॑ । मु॒हुः॑ । इत् । म॒मं॒धि॒ ।
आ॒पः॑ । चि॒त् । अ॒स्य॑ । वि॒ । न॒शंति॑ । अ॒र्थे॑ । सू॒रः॑ । च॒ । म॒र्कः॑ । उ॒परः॑ । ब॒भू॒वान् ॥ २० ॥

कार्यकारणयोरुपचारादात्मा वै पुचनामासीति वचनाच्चन्द्ररूपेणावस्थितस्य प्रमरस्य प्रकर्षेण शबूणां मारयितुर्मे मम स्वभूतावेतावेतादृशौ युक्तौ मुहु पूजितौ गावौ शबून्यज्ञांश्च प्रति गंतारौ हरी मो प्र सेधीः । स्तुत्युपसंहारकरणेनास्मद्यज्ञान्मापगमय । किं तर्हि मुहुरित् मुहुर्मुहुर्ममंधि । पुनः पुनः स्तुहि ममात्मन्नित्यर्थः । आपश्चिद्वृष्टिलक्षणान्युदकान्यपस्येन्द्रस्यार्थं गतिं वि नशंति । विनशतिर्यामिकर्मा । व्याप्नुवंति । तथा सूरश्च सूर्यश्च व्याप्नोति । कीदृशः । मर्का मार्जयिता सर्वस्य शोधयितोपरो मेघसदृशो बभूवान् भवन् । मेघवच्छीघ्रगतिः सन्नित्यर्थः ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अ॒यं यो॒ वज्रः॑ पु॒रु॒धा वि॒वृ॒क्तो॒ऽवः॑ सू॒र्यस्य॑ बृ॒हतः॑ पु॒री॒षात् ।

अ॒व॒ इ॒दे॒ना प॒रो अ॒न्य॒दस्ति॑ त॒द॒व्य॒थी ज॒रि॒माण॑स्तरंति ॥ २१ ॥

अ॒यं । यः । वज्रः॑ । पु॒रु॒धा । वि॒ऽवृ॒क्तः॑ । अ॒वः॑ । सू॒र्यस्य॑ । बृ॒हतः॑ । पु॒री॒षात् ।

अ॒वः॑ । इत् । ए॒ना । प॒रः॑ । अ॒न्यत् । अ॒स्ति॒ । तत् । अ॒व्य॒थी । ज॒रि॒माणः॑ । त॒रंति॑ ॥ २१ ॥

योऽयं वज्र इन्द्रस्य स्वभूतः सूर्यस्यादित्यस्य बृहतो महतः पुरीषात्पूरकाम्बडलादवोऽवस्तादधोभागे स्थितेषु विवृक्तो वृक्षार्थं प्रवृक्तः पतितः । इच्छच्छोऽप्यर्थे । तच्छब्दश्रुतेर्यच्छब्दोऽध्याहार्यः । परः परस्तादंतरिक्षलोकास्योपरि स्थिते सूर्यमंडले स्थितमनैतत् । अ॒व इत्यन्नाम । तद्धेतुत्वादुदकं अ॒व इत्युच्यते । यदप्युदकं मेघोदरगतादुदकादन्यदप्यस्ति अव्यथी व्यथारहिता जरिमाणः स्तोतारो मरुदादयस्तत्तादृशमुदकं तरंति । अंतरिक्षलोकं प्रत्यवतारयंति ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

वृ॒क्षे॒वृ॒क्षे॒ नि॒र्य॒ता मी॒म॒य॒ज्ञी॒स्ततो॒ वयः॑ प्र॒ प॒तान्॒पू॒रु॒षादः॑ ।

अ॒थे॒दं वि॒ष्वं भु॒व॒नं भ॒यात् इ॒न्द्राय॑ सु॒न्व॒द॒र्षये॑ च॒ शि॒क्ष॒त् ॥ २२ ॥

वृ॒क्षे॒ऽवृ॒क्षे॒ । नि॒ऽर्य॒ता । मी॒म॒य॒त् । गौः॑ । त॒तः॑ । वयः॑ । प्र॒ । प॒तान् । पु॒रु॒ष॒ऽअ॒दः॑ ।

अ॒थ॒ । इ॒दं । वि॒ष्वं । भु॒व॒नं । भ॒या॒ते॒ । इ॒न्द्राय॑ । सु॒न्व॒त् । अ॒र्षये॑ । च॒ । शि॒क्ष॒त् ॥ २२ ॥

वृक्षे वृक्षे सर्वस्मिन्वृक्षमये धनुषि नियता संबद्धा गौर्गोसंबन्धिनी स्नायुमती
मौर्वी मीमयत् । मीमयतिः शब्दकर्म । आकृष्यमाणा सती शब्दं करोति ।
ततस्तस्माद्धनुषः पुरुषादः शबुजनानामन्तारः । मारयितार इत्यर्थः । वयः पक्षि-
सहशा गंतारो वाणाः प्र पतान् । शबून्प्रति प्रपतन्ति । अथ तदानीमिन्द्रायेन्द्रार्थं
सुन्वत् सोमयागं कुर्वदृषये च शिक्षत् कर्मणां द्रष्टुं ऋत्विजे च संपूर्णां
दक्षिणां दददपीदमीदृशं विश्वं समस्तं भुवनं भूतजातं भयाते । इन्द्राद्भिभेति ।
अन्यत्किमुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

देवानां माने प्रथमा अतिष्ठकृतचदिषामुपरा उदायन् ।

त्रयस्तपन्ति पृथिवीमनूपा द्वा वृबूकं वहतः पुरीषं ॥ २३ ॥

देवानां । माने । प्रथमाः । अतिष्ठन् । कृतचात् । एषां । उपराः । उत् । आयन् ।

त्रयः । तपन्ति । पृथिवी । अनूपाः । द्वा । वृबूकं । वहतः । पुरीषं ॥ २३ ॥

देवानां सर्वेषां माने निर्माणे । सृष्टिकात् इत्यर्थः । जगत्स्थितिहेतुभूतरसा-
नुप्रदानकर्मणि स्रष्टव्यत्वेन प्रथमा अतिष्ठन् । इन्द्रादेशादेते पूर्वे स्थिताः । क
एते । मेघाः । कुत एतदवगम्यते । परस्मिन्पादे तेषामनुकथनात् । उक्तं हि ।
मेघा एव माध्यमिका देवगणा इति । एषामेवंभूतानां मेघानां कृतचाच्छेदना-
दुपराः । मेघनार्मितत् । तच्चस्था आप उच्यन्ते । मेघस्था आप उदायन् । उत्पन्नाः ।
वृष्टिभावेन भूर्मा निपातिता इत्यर्थः । पातितास्वप्स्विन्द्रस्याज्ञया पर्जन्यो वायु-
रादित्य इत्येते त्रयो देवाः पृथिवी भूमिं । तच्चस्था ओषधीरित्यर्थः । तपन्ति ।
वृष्टिशीतोष्णैः संतापयन्ति । पावयन्तीत्यर्थः । कीदृशाः । अनूपाः । वर्षादीनामानु-
पूर्व्येण वप्नारः प्रभावयितारः । प्रक्षेपार इत्यर्थः । द्वा द्वौ वायादित्यौ पाचिता-
स्वोषधीषु स्थितं पुरीषं सर्वस्य प्रीणयितृ वा वृबूकमुदकमादित्यमंडलं प्रति
वहतः । वायुः शोषयन् आदित्यो रश्मिभिराददान इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

सा ते जीवातुरुत तस्य विद्धि मा स्मिताहगपं गूहः समर्थे ।

आविः स्वः कृणुते गूहते बुसं स पादुरस्य निर्णिजो न मुच्यते ॥ २४ ॥

सा । ते । जी॒वा॒तुः । उ॒त । तस्य॑ । वि॒द्धि । मा । स्म । ए॒ता॒हक् । अ॒प । गू॒हः । स॒ऽम॒र्ये ।
 आ॒विः । स्व॑रि॒ति स्वः । कृ॒णु॒ते । गू॒ह॒ते । बु॒सं । सः । पा॒दुः । अ॒स्य । निः॒ऽनि॒जः ।
 न । मु॒च्य॒ते ॥ २४ ॥

अचांतरात्मनेन्द्रः स्तूयते । हे अंतरात्मन् ते तव सा तादृश्यादित्यात्मिका देवता जीवातुजीविका जीवनहेतुः । उतापि च तस्यादित्यस्यैतादृगीदृशं स्वरूपं समर्ये । संयामवाची समर्यशब्दोऽच यज्ञवाची । यज्ञे विद्धि । जानीहि । स्तुत्यत्वेनेति शेषः । मा स्माप गूहः । मा खल्वपवृणोः । किंच । निर्णिजः सर्वस्य शोधयितुरादित्यस्य स पादुस्तच्च पादनं गमनं रश्मिद्वारेण गत्वा स्वः सर्वं बैलोक्यमाविष्कृणुते । प्रकाशीकरोति । बुसमुदकं गूहते । संवृणोति । आदत्त इत्यर्थः । अस्मै प्रयोजनद्वयायादित्येन निर्वेदनाच्छ्रमेण वा गमनं न मुच्यते । न कदाचित्परित्यज्यत इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रम एकोनविंशो वर्गः ॥

विश्वो हीति द्वादशर्चं द्वादशं सूक्तं चैष्टुभं । इन्द्रवसुक्रयोः पितापुत्रयोः संवादोऽच क्रियते । पुरा वसुक्त्रे यज्ञं कुर्वाणे सतींद्रः प्रच्छन्नरूप आजगाम । तं वसुक्रपत्नी-द्रागमनाकांक्षिणी विप्रकृष्टमिवाद्ययास्तौत् । अतस्तस्याः सर्षिरिंद्रो देवता । अथ तस्याः प्रीत्यै वसुक्त्रेण सहेंद्रः संवादमकरोत् । द्वितीयादियुजश्चतुर्थीरहिताः पंचर्च इंद्रवाक्यानि । अतस्तासां स ऋषिः । यद्यप्यासु वसुक्रः संबोध्यत्वाद्देवता तथापि ता ऋच एंद्रे कर्मणि विनियोक्तव्या इंद्रलिंगसद्भावात् । चतुर्थीसहिताः शिष्टा-स्तृतीयाद्या वसुक्रवाक्यानि । अतः स ऋषिस्तासामिंद्रो देवता । तथा चानुक्रांतं । विश्वो हि द्वादशेन्द्रवसुक्रयोः संवाद एंद्रः सूक्तस्य प्रथमेन्द्रस्य क्षुषा परोक्षवदिंद्र-माहेंद्रस्य युजः शेषा ऋषेश्चतुर्थी चेति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

विश्वो ह्य॑न्यो अ॒रिरा॑ज॒गाम॒ ममे॒दह॑ अ॒णुरो॒ ना ज॑गाम ।

ज॒क्षी॒या॒ह्ना उ॒त सो॒मं प॑पी॒यात्स्वा॑शितः पुन॒रस्तं॑ जगा॒यात् ॥ १ ॥

वि॒श्वः । हि । अ॒न्यः । अ॒रिः । आ॒ऽज॒गाम॑ । म॒म । इ॒त् । अ॒ह । अ॒णुरः । न । आ । ज॒गाम॑ ।

ज॒क्षी॒यात् । धा॒नाः । उ॒त । सो॒मं । प॑पी॒यात् । सु॒ऽआ॑शितः । पुनः । अस्तं । ज॒गा॒यात् ॥ १ ॥

अनया वसुक्रपानींद्रं स्तौति । अन्य इन्द्रव्यतिरिक्तोऽरिरयं ईश्वरो विश्वो हि सर्व एव देवगण आजगाम । अस्मद्यज्ञं प्रत्याययौ । इदित्यवधारणे । अहेत्यद्भुते । सर्वदेवगण आगते सति ममैव अश्वपुर इन्द्रो ना जगाम । स इन्द्रो यद्यागच्छेत्तर्हि धाना भृष्टयवाञ्जक्षीयात् भक्षयेत् उतापि च सोममभिषुतं पपीयात् । पिवेत् । ततः स्वाशितः सुषु भुक्तस्तृप्तः सन् पुनर्भूयोऽस्तं स्वगृहं प्रति जगायात् । गच्छेत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स रोरुववृषभस्तिग्मशृंगो वर्ष्मन्तस्थौ वरिमन्त्रा पृथिव्याः ।

विश्वेष्वेनं वृजनेषु पामि यो मे कुक्षी सुतसोमः पृणति ॥ २ ॥

सः । रोरुवत् । वृषभः । तिग्मऽशृंगः । वर्ष्मन् । तस्थौ । वरिमन् । आ । पृथिव्याः ।

विश्वेषु । एनं । वृजनेषु । पामि । यः । मे । कुक्षी इति । सुतऽसोमः । पृणति ॥ २ ॥

वृषभः कामाना वर्षिता तिग्मशृंगस्तीक्ष्णरश्मिः स इन्द्रोऽहं पृथिव्या अन्तरिक्षस्य वर्ष्मन् वर्ष्मणि । वर्ष्मञ्शब्द उन्नतवचनः स्थिरवचनो वा । एवंभूते वरिमन् विस्तीर्णे प्रदेशे रोरुवद्भृशं शब्दायमानः सन् आ तस्थौ । आतिष्ठामि । एवंभूतोऽहं विश्वेषु सर्वेषु वृजनेषु संयामेष्वेनमीदृशं वसुक्रं यजमानं पामि । रक्षामि । यो यजमानः सुतसोमोऽभिषुतसोमो मे मम कुक्षी उभौ पाश्वौ पृणति । सोमरसपुरोडाशादिहविर्भिः पूरयति । ईदृशं रक्षामीति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अद्रिणा ते मंदिनं इन्द्र तूयान्सुन्वन्ति सोमान्पिबसि त्वमेषां ।

पचन्ति ते वृषभाँ अस्ति तेषाँ पृक्षेण यन्मघवन्हूयमानः ॥ ३ ॥

अद्रिणा । ते । मंदिनः । इन्द्र । तूयान् । सुन्वन्ति । सोमान् । पिबसि । त्वं । एषां ।

पचन्ति । ते । वृषभान् । अस्ति । तेषाँ । पृक्षेण । यत् । मघऽबन् । हूयमानः ॥ ३ ॥

हे इन्द्र ते त्वदर्धे मंदिनो मादयितृन् तूयानविलंबितान्सोमानद्रिणाभिषवयाव्या सुन्वन्ति । यजमाना अभिषुषन्ति । एषामस्मदादियजमानानां संबंधिनः सोमान्त्वं पिबसि । किंच त्वदर्धे वृषभान्पशून् च यजमानाः पचन्ति तेषां संबंधिनो हविर्भूतान्पशून्ति । भक्षयसि । हे मघवन् धनवन्निद्र त्वं यदा पृक्षेण हविर्भूतेनाग्नेन निमित्तेन हूयमानो यजमानैर्हूयसे तदेति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इदं सु मे जरितरा चिकिद्धि प्रतीपं शापं नद्यो वहन्ति ।

लोपाशः सिंहं प्रत्यंचमत्साः क्रोष्टा वराहं निरतक्त कक्षात् ॥४॥

इदं । सु । मे । जरितः । आ । चिकिद्धि । प्रतिऽइपं । शापं । नद्यः । वहन्ति ।

लोपाशः । सिंहं । प्रत्यंचं । अत्सारिति । क्रोष्टा । वराहं । निः । अतक्त । कक्षात् ॥४॥

हे जरितः शत्रूणां जरयितरिद्र त्वं मे मम सु शोभनमपीदमीदृशं रूपं सामर्थ्यमा चिकिद्धि । आ समंताज्जानीहि । कीदृशं । नद्यो गंगाद्याः सरितः प्रतीपं प्रतिकूलं शापमुदकं वहन्ति । अपि च लोपाशः । लुप्यमानं तृणमघ्नातीति लोपाशो मृगः । मया प्रेषितः सन् प्रत्यंचमात्मानं प्रति गच्छतं सिंहमत्साः । अत्सात् । आभिमुख्येन गच्छति । तथा क्रोष्टा शृगालो वराहं बलवंतमपि सूकरं कक्षादभिगहन-देशाच्चिरतक्त । निर्गमयति । एतदपि सर्वं सामर्थ्यं त्वत्पुत्रे मयि त्वत्प्रसादात्प्र-मपि जानीहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कथा त एतदहमा चिकेतं गृत्सस्य पाकस्तवसो मनीषां ।

त्वं नो विद्वाँ ऋतुथा वि वोचो यमर्थं ते मघवन्क्षेम्या धूः ॥५॥

कथा । ते । एतत् । अहं । आ । चिकेतं । गृत्सस्य । पाकः । तवसः । मनीषां ।

त्वं । नः । विद्वान् । ऋतुऽथा । वि । वोचः । यं । अर्थं । ते । मघऽवन् । क्षेम्या । धूः ॥५॥

हे इन्द्र पाकः पक्त्यप्रज्ञोऽहं गृत्सस्य मेधाविनस्तवसो वृद्धस्य ते तव मनीषां स्तुतिं । कर्तुमिति शेषः । एतदीदृशं त्वदीयं सामर्थ्यं कथा कथं केन प्रकारेण चिकेतं । आ समंताज्जानामि । त्वदुपदेशं विना न जानामीत्यर्थः । तस्मात्कार-णाद्विद्वान् सर्वज्ञस्त्वमेव नोऽस्मभ्यमृतुथा काले काले वि वोचः । विशेषेण ब्रूहि । हे मघवन् धनवच्चिद्र ते तवार्थं यं स्तुत्यवयवं कुर्मः सा स्तुतिर्धूः क्षेम्या क्षेमे भवा क्लेशरहिता वोढुं शक्यास्ति । यस्मात्तव स्तुत्यवयवमेव वयमक्लेशेन कर्तुं न शक्नुमोऽस्माकं मंदबुद्धित्वात्तस्मात्त्वमेवास्मभ्यं स्वसामर्थ्यं स्तुतिप्रकारं च पुन-रपि कथयेत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ए॒वा हि मां त॒वसं॑ व॒र्धय॑न्ति दि॒वश्चि॑न्मे वृ॒हत॑ उ॒त्तरा॑ धूः ।

पु॒रु स॒हस्रा॑ नि शि॒शामि॑ सा॒कर्म॑श॒चुं हि मा॑ ज॒निता॑ ज॒जान॑ ॥ ६ ॥

ए॒व । हि । मां । त॒वसं॑ । व॒र्धय॑न्ति । दि॒वः । चि॒त् । मे । वृ॒हतः॑ । उ॒त्तरा॑ । धूः ।

पु॒रु । स॒हस्रा॑ । नि । शि॒शामि॑ । सा॒कं । अ॒श॒चुं । हि । मा॑ । ज॒निता॑ । ज॒जान॑ ॥ ६ ॥

हि यस्मात्कारणादेवैवमुक्तप्रकारेण तवसं प्रवृद्धं मां स्तोतारः स्तुतिभिः स्तुवंतो वीर्येण वर्धयन्ति तस्मात्कारणाद्बृहतो महतो मे ममेन्द्रस्य दिवश्चिद्युलोकादपि धूः स्तुतिरुत्तरोद्गततराधिकतरा । किंच । पुरु पुरुणि वहूनि सहस्रा शचूणां सहस्राणि साकं युगपन्नि शिशामि । तनूकरोमि । हिनस्मीत्यर्थः । हि यस्मात्कारणाज्जनिता सर्वस्य जनयिता प्रजापतिर्मा मामिन्द्रमशचुमविद्यमानशचुं जजान । जनि-
तवान् ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ए॒वा हि मां त॒वसं॑ ज॒ज्ञुर्यं॑ कर्मन्कर्मन्वृष॑णमिन्द्र दे॒वाः ।

व॒धीं वृ॒चं व॒जेण॑ म॒न्दसा॒नोऽप॑ व्र॒जं म॒हिना॑ दा॒शुषे॑ वं ॥ ७ ॥

ए॒व । हि । मां । त॒वसं॑ । ज॒ज्ञुः । उ॒यं । कर्मन्ऽकर्मन् । वृष॑णं । इ॒न्द्र । दे॒वाः ।

व॒धीं । वृ॒चं । व॒जेण॑ । म॒न्दसा॒नः । अ॒प॑ । व्र॒जं । म॒हिना॑ । दा॒शुषे॑ । वं ॥ ७ ॥

हि यस्मात्कारणादेवैवमनेनोक्तप्रकारेण हे इन्द्र देवा मरुदादय ऋत्विग्यज-
माना वा तवसं महांतं त्वत्पुचं त्वदूषेणावस्थितं संतं वसुक्रं मां कर्मन्कर्मन् वृच-
वधाग्निहोत्रादौ सर्वस्मिन्कर्मण्युयं शूरमसत्यं वा वृषणं वर्षितारं हविषां दातारं
जज्ञुर्जानन्ति अतो मन्दसानो मोदमानोऽहं वजेणायुधेन वृचं मेघासुरं वधी ।
अवधिषं । किंच दाशुषे हविर्दत्तवते यजमानाय वृष्टिप्रदानार्थं महिना महत्त्वेन
व्रजं मेघसमूहमप वं । अपावं । अपवृणोमि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

दे॒वास॑ आ॒यन्पर॑णू॒रैर्विभ॑न्वना वृ॒क्षन्तो॑ अ॒भि वि॒द्विरा॑यन् ।

नि सु॒दं॑ ५ दध॑तो व॒क्षणा॑सु य॒था कृ॒पीट॑मनु तद्द॑हन्ति ॥ ८ ॥

दे॒वासः । आ॒यन् । पर॒भून् । अ॒वि॒भन् । वना । वृ॒षन्तः । अ॒भि । वि॒दऽभिः । आ॒यन् ।
नि । सु॒द्वं । दध॑तः । व॒क्षणा॑सु । य॒ष । कृ॒पी॒टं । अ॒नु । तत् । द॒हन्ति ॥ ८ ॥

देवासो देवा इंद्रेण चोदिताः संत आयन् । गच्छन्ति । मेघवधार्थं परभून्वज्रा-
नविभन् । धारयन्ति च । तदनन्तरं विद्धिर्मरुदादिप्रजाभिः सहिता वृषन्तो मेघाञ्छि-
दन्तो वना वनानि वृष्टिलक्षणाद्युदकान्यभ्यायन् । आभिमुख्येन गच्छन्ति । ततः
सुद्वं शोभनद्रवणं वृष्ट्युदकं वक्षणासु नदीषु नि दधतो नियमेन स्थापयन्तो यष
यस्मिन्मेघजाते कृपीटं । उदकनामैतत् । निगूढमुदकं तिष्ठति त इमे देवास्तन्मेघ-
जातमनु लक्ष्मीकृत्य दहन्ति । उदकनिर्गमनार्थं शोषयन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

श॒शः । क्षु॒रं प्र॒त्य॒चं जगा॒राद्रिं लो॒गेन॒ व्य॒भेद॑मा॒रात् ।

वृ॒हन्तं॑ चि॒ह॒हते रं॒ध॒यानि॒ व॒य॒त् व॒त्सो वृ॒ष॒भं शू॒शु॒वानः ॥ ९ ॥

श॒शः । क्षु॒रं । प्र॒त्य॒चं । जगा॒र । अ॒द्रिं । लो॒गेन॒ । वि । व्य॒भेदं॑ । आ॒रात् ।

वृ॒हन्तं॑ । चि॒त् । अ॒ह॒ते । रं॒ध॒यानि॒ । व॒य॒त् । व॒त्सः । वृ॒ष॒भं । शू॒शु॒वानः ॥ ९ ॥

वसुक्र इदं प्रतिब्रूते । शश एतत्संज्ञितो मया प्रेरितो मृगविशेषः प्रत्यचं
वधायात्मानं प्रति गच्छन्तं क्षुरं क्षुरवंतं दृढदीर्घतीक्ष्णनखं सिंहव्याघ्रादिकं । वल-
वत्कूरं मृगमित्यर्थः । जगार । गिरति गृह्णाति वा । किंच । लोगेन लोष्टेनादि
हिमवदादिकं पर्वतमारादूरे स्थितमपि व्यभेदं । अहं भिनद्धि । वृहन्तं चिन्महान्त-
मपि हस्त्यादिकमृहते ह्रस्वकायात्पाय शशकादिकाय रंधयानि । वशं गमयानि ।
शूशुवानो वीर्येण वर्धमानो वत्सो वृषभं महोद्यं वयत् । युद्धाय गच्छति । हे इदं
एतदपि सर्वं त्वत्प्रसादादहं करोमीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

सु॒पर्णं॑ इ॒त्या न॒ख॒मा सि॒षा॒याव॑रु॒हः परि॒पदं॑ न सि॒ंहः ।

नि॒रु॒हश्चि॒न्महि॒षस्त॒र्थावा॑न्गो॒धा तस्मा॑ अ॒य॒र्थं क॑र्ष॒देतत् ॥ १० ॥

सु॒ऽपर्णः॑ । इ॒त्या । न॒खं । आ । सि॒सा॒य । अ॒व॒ऽरु॒हः । परि॒ऽपदं॑ । न । सि॒ंहः ।

नि॒ऽरु॒हः । चि॒त् । म॒हि॒षः । त॒र्था॒ऽवा॒न् । गो॒धा । तस्मै॑ । अ॒य॒र्थं । क॒र्ष॒त् । ए॒तत् ॥ १० ॥

सुपर्णः पक्षिरूपा गायत्रीत्यामुच्युलोके नखमात्मीयमा सिषाय । सोमा-

हरणकाल इन्द्रार्थमावबन्ध । इन्द्रस्य प्रसादादिवि पदं न्यस्तवतीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः ।
 अवरुद्धः पंजरेणावृतः परिवेष्टितः सिंहः परिपदं न । यथा करस्योपरि सर्वतः
 पादमवबध्नाति । किञ्च चिदित्युपमार्थः । यथा केनापि बद्धपादो निरुद्धो महि-
 षस्तरथावान् उदकाभावे तृषावान्भवत्येवमिन्द्रः सोमाहरणात्पूर्वं सोमाभावे तृषि-
 तवानभूदिति शेषः । तस्मै । तादर्थ्यं चतुर्थी । तादृशस्य तृषितस्येन्द्रस्यार्थं गोधा ।
 गमयति वर्णानिति गौर्वाक् तच्च निधीयमानत्वाद्गायत्री गोधा । यद्वा ।
 गुधिनिष्कर्षणार्थः । निष्कृष्यसोमाहरणाद्गोधा गायत्री । अयथमयत्नेन । लील-
 येत्यर्थः । एतत्सोमजातं कर्षत् । आकृष्टवती । दिवः सकाशादाहृतवतीत्यर्थः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तेभ्यो गोधा अयथं कर्षदेतद्ये ब्रह्मणः प्रतिपीयंत्यन्नैः ।

सिम उष्ट्रणोऽवसृष्टाँ अदन्ति स्वयं बलानि तन्वः शृणानाः ॥ ११ ॥

तेभ्यः । गोधा । अयथं । कर्षत् । एतत् । ये । ब्रह्मणः । प्रतिऽपीयन्ति । अन्नैः ।

सिमः । उष्ट्रणः । अवऽसृष्टान् । अदन्ति । स्वयं । बलानि । तन्वः । शृणानाः ॥ ११ ॥

ये मरुदादिदेवगणा ब्रह्मणः परिवृढस्येन्द्रस्य स्वभूतिरन्नैः सोमाख्यैस्तृप्ताः संत
 इति शेषः । प्रतिपीयन्ति । पीयतिर्हिमाकर्मा । इन्द्रादेशाद्विसृष्टान्प्रतिहिंसन्ति
 तेभ्यस्तेषां देवगणानामर्थाय गोधा पूर्वाक्ता गायत्र्ययमनायासेनैतत्सोमजातं
 कर्षत् । आकृष्टवती । किञ्च । सिमः सिमान् श्रेष्ठान् । यद्वा सिमशब्दः सर्वशब्द-
 पर्यायः । सर्वानुष्ट्रणः सिंचतोऽवसृष्टानिन्द्रेण निमृष्टाननुज्ञातान्हविर्भूतान्सो-
 मान्यज्ञेष्वदन्ति । भक्षयन्ति । किं कुर्वन्तः । स्वयमात्मनैव बलानि शत्रूणां सैन्यानि
 तन्वः शरीराणि च शृणाना हिंसन्तः । गायत्रीद्रादेशाद्देवेभ्यः सोममाहृतवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

एते शमीभिः सुशमीं अभूवन् ये हिन्विरे तन्वः सोम उक्थैः ।

नृवद्वदन्तुप नो माहि वाजान्दिवि श्रवो दधिषे नाम वीरः ॥ १२ ॥

एते । शमीभिः । सुऽशमी । अभूवन् । ये । हिन्विरे । तन्वः । सोमे । उक्थैः ।

नृऽवत् । वदन् । उप । नः । माहि । वाजान् । दिवि । श्रवः । दधिषे । नाम । वीरः ॥ १२ ॥

ये देवर्थादयस्तन्वः शरीराणि सोमे सोमयाग उक्थैः शस्त्रैर्हिन्विरे वर्धयन्ति

एते देवादय इन्द्रादेशास्तोम आहते सति शमीभिः सोमयागकर्मभिः सुशमी सुकर्माणोऽभूवन् । नृवन्मनुष्यवद्बदन् इदं युष्मभ्यं मया दत्तमिति व्यक्तां वाच-
मुच्चारयन् नोऽस्मभ्यमुप माहि । उपगम्य वाजानक्षानि बलानि वा हे इन्द्र त्वं
देहीति शेषः । अतः कारणाद्वीरो दानभूरस्त्वं दिवि द्युलोके श्रवो दानपतिरिति
कीर्तितं नाम नामधेयं दधिषे । धारयसि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

वने न वेत्यष्टर्चं चयोदशं सूक्तं वसुक्रत्यार्षं चैष्टुभमैन्द्रं । अनुक्रातं च । वने
नाष्टाविति ॥ चतुर्थेऽहनि स्तोमवृद्धौ ब्राह्मणाच्छंसिन एतत्सूक्तमावापार्षं । सूचितं
च । स्तोमे वर्धमाने को अद्य नर्यो वने न वा यः । अ० ७. १२. । इति ॥ महाव्रते
निष्केवल्ये तत्सूक्तं । सूचितं च । प्र वो महे मंदमानायांधस इति निविज्ञानं वने
न वा यो न्यधायि चाकन् । ऐ० अ० ५. ३. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

वने न वा यो न्यधायि चाकञ्छुचिर्वा स्तोमो भुरणावजीगः ।

यस्येदिन्द्रः पुरुदिनेषु होता नृणां नर्यो नृतमः क्षपावान् ॥ १ ॥

वने । न । वा । यः । नि । अधायि । चाकन् । शुचिः । वा । स्तोमः । भुरणौ । अजीगरिति ।

यस्य । इत् । इन्द्रः । पुरुऽदिनेषु । होता । नृणां । नर्यः । नृऽतमः । क्षपाऽवान् ॥ १ ॥

वने न वायो न्यधायीति वने न वन इव वृक्ष इव शकुनिः स्वे नीडे वाय-
मात्मीयं पुत्रं न्यधायि निदधाति शिशुकमजातपक्षं । स यथा तच्च निहित-
श्चाकल्पयन् भयाद्दिशो निरीक्षमाण आसीत् । अथवा कामयमानस्तदुत्पुलकमना
आसीत् । एवमयमस्मासु वृक्षस्य नीडभूतेषु शकुनिपुत्रभूतः शुचिर्ब्यपगतसर्वदोषो
युवयोः स्वभूतः स्तोमः । हे भुरणौ भर्तारावश्विनौ गीर्घ्नी वा । भुरण्युरिति क्षिप्र-
नामेति । किंच । यस्य स्तोमस्य पुरुदिनेषु बहुवृहःस्विन्द्रो होतेन्द्रोऽप्याह्वाता
भवति ममायं स्तोमः स्यादिति । किंलक्षणः पुनरिन्द्र आह्वाता । यो नृणां
मनुष्याणां नृतमः । मनुष्याणामपि मनुष्यतमः । शूराणामपि मध्ये शूरतम
इत्यर्थः । नर्यश्च नृभ्यो हितो यः क्षपावांश्च रात्रिपर्यायेषु सोमभागः । एवंगुण-
युक्तेन यः स्तोम इन्द्रेणापि प्रार्थ्यतेऽस्मासु वर्तमानः स युवां प्रत्यजीगः । नित्य-
कालमेव गच्छतीत्यर्थः । एतावदेतामृचमाश्विनीमिति कृत्वा व्याचक्षते । तदसाधु ।

ऐंद्रे हि सूक्ते प्रथमैवेयं भवति । तच्च पुनः पृष्ठ्यस्य षष्ठेऽहनि स्तोमे वर्धमाने माध्यन्दिने सवने ब्राह्मणाच्छंसिनः शस्त्रे विनियुज्यते । हे भुरणौ भर्तारौ देवानां पती य एष स्तोमोऽस्मासु निहितः शुचिर्भ्यपगतदोषः शकुनिपुत्र इव वने वनावयवे वृक्षे चाकल्पशयन्निव कामयमान इव वेन्द्रमास्ते । यस्य स्तोमस्य किमिति । यस्येन्द्रः पुरुदिनेषु बहुष्वहः स्वाह्वाताभूत् अपि नाम मामनेन स्तोमेन स्तुयुरिति । किंलक्षणः पुनराह्वाता । यस्येन्द्र इति नृणां नृतमो नर्यश्च क्षपावांश्च समानमेतत्पूर्वेणार्थेन । यमेवमिन्द्रः प्रार्थयते स एष स्तोमस्तं प्रत्यजीगः । गच्छतीत्यर्थः । अथवा स एष स्तोमोऽस्माभिरुदीर्यमाणस्तस्येन्द्रस्य गुणान्गृह्णातीति स्यात् । जिगर्तिगृह्णातिकर्मेति ह्युक्तं । एवमत्र चाकन्नित्यस्य चायन्निति वा कामयमान इति वेत्येती विपरिणामावुपपद्येते शब्दसारूप्यादर्थाविरोधाच्च । एतस्मिन्निगमे पदविभागगतः कश्चिद्विचारोऽस्ति । तमाह भाष्यकारः । वेति च य इति च चकार शाकल्य इति । वा इति य इति च पदे चकार शाकल्यः पदकारः । तदेतद्विचार्यमाणं न साधु भवति । किं कारणं । उदात्तं त्वेवमाख्यातमभविष्यत् । एवमेतस्मिन्पदद्वये सति यदेतदाख्यातं न्यधायीति तदुदात्तमभविष्यत् । यद्वृत्तात्परस्य नित्यमाख्यातस्य निघातो न भवतीति लक्षणविदो मन्यन्ते । न चेदमुदात्तं तस्माद्य इति नेदं यद्वृत्तं किंतर्हि वाय इत्येकमेव पदं । किंच । असुसमाप्रश्चार्थः । अपुष्कलः । एवमेव तस्मिन्पदद्वये सति मंचस्यार्थोऽसुसमाप्रो भवति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र ते अस्या उषसः प्रापरस्या नृतौ स्याम नृतमस्य नृणां ।

अनुं चिशोकः शतमावहचृन्कुत्सेन रथो यो असत्ससवान् ॥२॥

प्र । ते । अस्याः । उषसः । प्र । अपरस्याः । नृतौ । स्याम । नृऽतमस्य । नृणां ।

अनुं । चिऽशोकः । शतं । आ । अवहत् । नृन् । कुत्सेन । रथः । यः । असत् । ससऽवान् ॥२॥

अस्या वर्तमानाया ईदृश्या उषसो नृतौ । नृ नये । नयने प्रापणे । उदयकाल इत्यर्थः । नृणां नेतृणां मध्ये नृतमस्यातिशयेन नेतुस्ते तवेन्द्रस्य स्तुत्या यागेन च प्र स्याम । वयं प्रकृष्टा भवेम । तथा हे इंद्रापरस्या आगामिन्याश्चोषसो नृतौ प्रापणे तव स्तुत्या यागेन च वयं प्रकृष्टा भवेमेत्याशास्महे । किंच चिशोको नामभिर्हे इंद्र त्वामाराध्य त्वत्प्रसादाच्छतं बहूनन्वनुचरभूतान् नृन्मनुष्यानावहत् ।

प्रापितवान् । लब्धवानित्यर्थः । तथा तव कुत्सस्य च ससवान् सनिता युगपदेव संभक्ता यो रथोऽसदस्ति स रथः कुत्सेन । कुत्सो लब्धवानिति शेषः । तथा च मंचांतरे श्रूयते । यासि कुत्सेन सरथमवस्युः । ऋग्वे० ४. १६. ११. इति । यस्मादेवं तस्मात्त्वत्पसादाद्वयं प्रकृष्टा भवेमेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कुत्से मदे इन्द्र रंत्यो भूदुरो गिरो अभ्युपयो वि धाव ।

कदाहो अर्वागुप मा मनीषा आ त्वा शक्यामुपमं राधो अन्नैः ॥३॥

कः । ते । मदेः । इन्द्र । रंत्यः । भूत् । दुरः । गिरः । अभि । उपः । वि । धाव ।

कत् । वाहः । अर्वाक् । उप । मा । मनीषा । आ । त्वा । शक्या । उपऽमं । राधः । अन्नैः ॥३॥

हे इन्द्र ते तवेषन्मध्यमोत्तमानां सोमजन्यानां मदानां मध्ये को मदी रंत्यो रमयिता प्रीतिकरो भूत् । भवति । त्वत्प्रीतिकरमदयोग्यसोमदानाभिप्रायेणायं प्रश्नः । उप ओजस्वी त्वं दुरो यज्ञगृहद्वाराणि गिरः स्तुतिलक्षणा वाचश्चाभि वि धाव । अभ्यागच्छ । किंच कत् कदा वाहः । इन्द्रं प्रत्युत्थत इति वाहः सोम उच्यते । एवंभूतोऽर्वाक् त्वत्पसादात्फलदानायास्मदभिमुखो भविष्यतीति शेषः । अपि च कदा मनीषा सर्वार्थदर्शना प्रज्ञा सर्वगुण्याहिणी स्तुतिर्वा मा मां त्वत्पसादादुपगमिष्यतीति शेषः । कदा हे इन्द्र त्वा त्वां । आ इत्युपसर्गश्रुतेर्योग्य-पदाध्याहारः । आराध्य वयमन्नैः सह राधो धनमुपमं मत्समीपं शक्यां । शकिरच गत्यर्थोऽंतर्भावितव्यर्थः । संगमयेयं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कदु द्युष्मिन्द्र त्वावतो नृन्कया धिया करसे कन्नः आगन् ।

मिचो न सत्य उरुगाय भृत्या अन्नै समस्य यदसन्मनीषाः ॥४॥

कत् । ऊं इति । द्युष्मं । इन्द्र । त्वाऽवतः । नृन् । कया । धिया । करसे । कत् । नः । आ । अगन् ।

मिचः । न । सत्यः । उरुऽगाय । भृत्य । अन्नै । समस्य । यत् । असन् । मनीषाः ॥४॥

हे इन्द्र त्वं कदु कदा वा द्युष्मं हविलंक्षणमस्मदीयमन्नं भुङ्केति शेषः । कया धिया केन कर्मणा नृन् नेतृनस्मान् त्वावतस्त्वत्सदृशान्करसे । करिष्यसि । कत् कदा नोऽस्मान्प्रत्यागन् । आगमिष्यसि । सत्यः । अनवद्य इत्यर्थः । मिचो न

सखेव तथा । हे उरुगाय बहुकीर्त इन्द्र त्वं भृत्ये भरणाय पोषणाय भवसीति शेषः । यद्यदा समस्यास्मदादिकस्य सर्वस्य जगतोऽन्ने जगत्स्थितिनिमित्त आहारं मनीषा अन्नाभिलक्षणा बुद्धयोऽसन् भवेयुस्तदा सर्वस्य पोषणाय त्वं भवसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रेरय॒ सूर॑ो अर्थे॒ न पा॒रं ये अस्य॒ कामं॑ जनि॒धा इ॒व ग॒मन् ।

गिर॑श्च॒ ये ते॒ तुवि॒जात॑ पूर्वी॒नरं॑ इन्द्र॒ प्रति॒शि॒क्षन्त्य॒न्नैः ॥५॥

प्र । ईर॒य । सू॒रः । अ॒र्थे । न । पा॒रं । ये । अ॒स्य । का॒मं । ज॒नि॒धाः । इ॒व । ग॒मन् ।

गिरः । च । ये । ते । तुवि॒ऽजा॒त । पूर्वीः । नरः । इन्द्र । प्रति॒ऽशि॒क्ष॑न्ति । अ॒न्नैः ॥५॥

सूरः सूर्योऽर्थं न यथार्तारं गंतारं योगिनमनुगृह्णन् पारं संसारस्यांतमपवर्गं गमयति तथा हे इन्द्र त्वं यजमानान्संसारस्यांतं प्रेरय । गमय । येऽस्मदादयो यजमाना अस्य तवेन्द्रस्य कामं सोमपानेच्छां गमन् । गमिरच विपूर्वोऽंतर्भावितरण्यर्थश्च द्रष्टव्यः । विगमयन्ति महता सोमपानेनापनयन्ति । तच्च दृष्टांतः । जनिधा इव । जनीनां जायानां संभोगकालं शय्यासु धारयितारः पतयो यथा प्रभूतसंभोगप्रदानेन मैथुनेच्छामपनयन्ति तद्वत् । किंच नरो नेतारोऽस्मदादयो ये यजमाना हे तुविजात बहुरूप । रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूवेति वचनात् । सर्वात्मन्निन्द्र ते तुभ्यं पूर्वीरनादिकालप्रवृत्ता गिरश्च श्रुतिलक्षणा वाचश्चान्नैः पुरोडाशादिहविर्भिः सह प्रतिशिक्छन्ति प्रतिकालं प्रयच्छन्ति तानस्मदीयान्यजमानान्पारं गमयेति पूर्वेषु संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मा॒चे नु ते॒ सु॒मि॒ते इन्द्र॒ पूर्वी॑ द्यौर्म॒ज्मना॑ पृ॒थि॒वी का॒र्येन॑ ।

वरा॑य ते घृ॒तव॑न्तः सु॒तासः॑ स्वा॒द्यन्भ॑वन्तु पी॒तये॒ मधू॑नि ॥६॥

मा॒चे इति॑ । नु । ते । सु॒मि॒ते इति॑ सु॒ऽमि॒ते । इन्द्र॒ । पूर्वी॑ इति॑ । द्यौः । म॒ज्मना॑ ।

पृ॒थि॒वी । का॒र्येन॑ ।

वरा॑य । ते । घृ॒तऽव॑न्तः । सु॒तासः॑ । स्वा॒द्यन् । भ॒वन्तु॑ । पी॒तये॑ । मधू॑नि ॥६॥

हे इन्द्र ते तव स्वभूतेन मज्जना शशूणां मज्जकेन काव्येन कर्मणा द्यौः
पृथिवी द्यावापृथिव्यौ नु क्षिप्रं सुमिते । निर्मिते । कीदृश्यौ । माचे निर्माच्यौ
पूर्वीं पूर्यौ मह्यौ । यस्मादीदृशेन महत्त्वेन युक्तस्तस्माद्भूतवन्तोऽग्निमुखत्वात् त्वां
क्षरन्तो दीप्तिमन्तो वा सुसंस्कृतत्वाद्यज्ञाज्यसंयुक्ताः सुतासोऽभिषुताः सोमा वराय
श्रेष्ठाय तुभ्यमिन्द्राय स्वाघ्नन् भवन्तु । आस्वादिताः संतु । किमर्थं । पीतये पानाय ।
मधूनि मधुररसात्मकानि पुरोडाशादीन्यन्नानि हवीषि भक्षणार्थं दत्तानि भवन्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ मध्वो अस्मा असिचन्मन्मिन्द्राय पूर्णे स हि सत्यराधाः ।

स वावृधे वरिमन्ना पृथिव्या अभि क्रत्वा नर्यः पौंस्यैश्च ॥७॥

आ । मध्वः । अस्मै । असिचन् । अमन् । इन्द्राय । पूर्णे । सः । हि । सत्यऽराधाः ।

सः । ववृधे । वरिमन् । आ । पृथिव्याः । अभि । क्रत्वा । नर्यः । पौंस्यैः । च ॥७॥

अस्मा इन्द्रायेंद्रार्थं मध्वो मधुररसस्य सोमस्य पूर्णममन् यदहचमसादिकं पाच-
मासिचन् । आभिमुख्येन स्थित्वा परया भक्त्या अस्मदीया ऋत्विजः सिक्तवन्तः ।
अग्नौ प्रक्षिप्रवन्तः । हि यस्मात्कारणात्स इन्द्रः सत्यराधाः सत्यधनः । यजमानेभ्यो
दातव्यत्वेनाविसंवादिधन इत्यर्थः । तस्मादसिचन्निति संबंधः । अग्रावासिक्तेन
तेन पाचेण तृप्तः स इन्द्रः पृथिव्या अंतरिक्षस्य वरिमन्नतिशयेन विस्तीर्णं स्थान
आगत्याभि ववृधे । अभिवर्धते । कीदृश इन्द्रः । नर्यो नृभ्यो हितः । क्रत्वा वृचव-
धादिकर्मणा प्रज्ञानेन वा पौंस्यैश्च युक्त इति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

व्यानकिन्द्रः पृतनाः स्वोजा अस्मै यतन्ते सख्याय पूर्वीः ।

आ स्मा रथं न पृतनासु तिष्ठ यं भद्रया सुमत्या चोदयासे ॥८॥

वि । आनद् । इन्द्रः । पृतनाः । सुऽओजाः । आ । अस्मै । यतन्ते । सख्याय । पूर्वीः ।

आ । स्म । रथं । न । पृतनासु । तिष्ठ । यं । भद्रया । सुऽमत्या । चोदयासे ॥८॥

स्वोजाः शोभनबल इन्द्रः पृतनाः शत्रुसेना व्यानद् । व्याप्नोति । स इन्द्रः
संयामेषु केनाप्यप्रतिहन्यमानः सन् शत्रूञ्जयतीत्यर्थः । किञ्च । पूर्वीः । अथ पूर्व-
शब्द उत्कृष्टवाची । उत्कृष्टाः शत्रुसेना अप्रभवन्त्यः सत्योऽस्मा अस्येंद्रस्य सख्याय

संधित्वलक्षणाय सखित्वाया यतंते । संधिं कर्तुमिच्छंतीत्यर्थः । अपरोऽर्धर्चः प्रत्यक्षकृतत्वाग्निचं वाक्यं । हे इंद्र त्वं यं स्वीयं रथं भद्रया कल्याण्या सुमत्या शोभनया परानुग्रहया बुद्ध्या चोदयासे यज्ञान्प्रति प्रेरयसि तं रथमस्मद्यज्ञं प्रत्यागंतुं महतादरेणा तिष्ठ । आरोह । तच्च दृष्टांतः । पृतनासु संग्रामेषु रथं न । यथा स्वरथं महतादरेणातिष्ठसि तद्वत् । स्मेति पदपूरणः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दशतय्या दशमे मंडले द्वितीयोऽनुवाकः ॥

तृतीयेऽनुवाके त्रयोदश सूक्तानि । तच्च प्र देवचेति पंचदशर्चं प्रथमं सूक्तं । इलूषपुषस्य कवषस्यार्चं षष्ठुभमष्टेदेवत्यमपांनपाहेवताकं वा । तथा चानुक्रांतं । प्र देवचा पंचोना कवष ऐलूष आपमपोनप्रीयं वेति ॥ अपयिष्य होतरित्युक्तः सन् होता प्र देवचेत्याद्या नवर्चोऽनुब्रूयात् । सूचितं च । प्र देवचा ब्रह्मणे गातुरेत्विति नव हिनोता नो अध्वरं देवयज्येति दशमी । आ० ५. १. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र देवचा ब्रह्मणे गातुरेत्वपो अच्छा मनसो न प्रयुक्ति ।

मही मिचस्य वरुणस्य धासिं पृथुज्यसे रीरधा सुवृक्तिं ॥ १ ॥

प्र । देवऽचा । ब्रह्मणे । गातुः । एतु । अपः । अच्छ । मनसः । न । प्रऽयुक्ति ।

मही । मिचस्य । वरुणस्य । धासिं । पृथुऽज्यसे । रीरध । सुऽवृक्तिं ॥ १ ॥

ब्रह्मणे । तृतीयार्थे चतुर्थी । ब्रह्मणा स्तोत्रेण स्तूयमान इति शेषः । गातुर्देवानपो वा प्रतिगमनशीलः सोमो देवचा देवीर्द्योतमाना अपो वसतीवर्येकधनालक्षणान्युदकान्यच्छाभि प्रैतु । प्रकर्षेण गच्छतु । तच्च दृष्टांतः । मनसो न प्रयुक्ति । यथा मनसः प्रयुक्तिः प्रयोग उद्योगः शीघ्रं गच्छति तद्वत् । एवं सोमेऽपः प्रतिगते सति हे मदीयात्मन् अध्वर्यो वा मग्नी धासिं महत्सोमलक्षणमन्नं मिचस्य वरुणस्य चार्थाय पृथुज्यसे विस्तीर्णजवाय । महागतेरिंद्रस्य चार्थायेत्यर्थः । रीरध । संसाधय । संस्कुरु । दानयोग्यं कुरु । सुवृक्तिं सुष्ठु दोषैर्वर्जितां स्तुतिं च कुरु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अध्वर्यवो हविर्धमंतो हि भूताच्छाप इतोशतीरुशंतः ।

अव याचष्टे अरुणः सुपर्णस्तमास्यध्वमूर्मिमद्य सुहस्ताः ॥ २ ॥

अध्वर्यवः । हविषमंतः । हि । भूत । अच्छ । अपः । इत । उशतीः । उशंतः ।

अव । याः । चष्टे । अरुणः । सुऽपर्णः । तं । आ । अस्यध्वं । ऊर्मि । अद्य । सुऽहस्ताः ॥ २ ॥

हे अध्वर्यवो यूयं हविषमंतो ह्यभिषोतष्येन सोमलक्षणेन हविषा युक्ताः खलु भूत । भवत । किंच । हे उशंतः सोमाभिषवं कं, कामयमाना अध्वर्यवो यूयमुशतीः सोमाभिषवांगभावमभिलषंतीरेकधनालक्षणा अपोऽच्छाभिमुख्ये-
नेत । गच्छत । अरुणो रक्तवर्णः सुपर्णः सुपतनः सोमोऽवाधस्तादंतरिक्षे या मेघोदरगता अपश्चष्टे पश्यति । हे सुहस्ताः सोमाभिषवादिशोभनकर्मकारित्वात् सुवर्णमयपविचाद्यलंकृताः । यद्वा । शोभनहस्ता एतेऽध्वर्यवो यूयमद्येदानीं तं तादृशमूर्मिं सोमसंघातं ताभिरग्निः सहास्यध्वं । आभिमुख्येन स्थित्वा महतादरेण दशापविचे शोधनार्थं प्रक्षिपत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अध्वर्यवोऽप इता समुद्रमपां नपातं हविषा यजध्वं ।

स वो दददूर्मिमद्या सुपूतं तस्मै सोमं मधुमंतं सुनोत ॥ ३ ॥

अध्वर्यवः । अपः । इत । समुद्रं । अपां । नपातं । हविषा । यजध्वं ।

सः । वः । ददत् । ऊर्मिं । अद्य । सुऽपूतं । तस्मै । सोमं । मधुऽमंतं । सुनोत ॥ ३ ॥

हे अध्वर्यवो यूयमप एकधनालक्षणान्युदकान्याहर्तुमिति शेषः । समुद्रमुद-
धिस्थानीयं जलाशयमित । गच्छत । इदानीमुत्तरोऽर्धर्चो व्याख्यायते पञ्चाद्वि-
तीयः पादः । स्वार्थिकोऽयं क्रमः । अद्येदानीं सोऽपां नपाद्यो जलाशयं प्रति-
गतेभ्यो युष्मभ्यं सुपूतं सुपुङ्गुमूर्मिं जलसमूहं ददत् । ददातु । यूयमपि तेन समूहेन
तस्मा अपां नपाते मधुमंतं मधुरस्वादूपेतं सोमं सुनोत । अभिषुणुत । अभिषुतेन
सोमाख्येन हविषापां नपातं वृष्टिकर्मण्यधिकृतं देवं यजध्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो अनिध्मो दीदयदप्स्वं तयं विप्रास ईकते अध्वरेषु ।

अपां नपान्मधुमतीरपो दा याभिरिद्रो वावृधे वीर्यीय ॥ ४ ॥

यः । अनिध्मः । दीदयत् । अपऽसु । अंतः । यं । विप्रासः । ईकते । अध्वरेषु ।

अपां । नपात् । मधुऽमतीः । अपः । दाः । याभिः । इंद्रः । ववृधे । वीर्यीय ॥ ४ ॥

उत्तरार्धस्य प्रत्यक्षकृतत्वादेकवाक्यतायै युष्मच्छब्देन समानार्थो भवच्छब्दः प्रथमार्धेऽध्याहार्यः । यो भवानपांनपादप्स्वन्तरपां मध्ये मेघस्थानेऽनिधमः काष्ठवर्जितः सन् दीदयत् दीप्यते विप्रासो मेधाविन ऋत्विग्यजमाना अध्वरेषु यागेषु यं भवंतमीकृते स्तुवंति हे अपांनपात् स त्वं मधुमतीर्मधुररसयुक्ता अपो वृष्टिलक्षणा दाः । अस्मभ्यं देहि । याभिर्वसतिवर्येकधनारूपाभिः सोमेन मिश्रिताभिरग्निरिदो वीर्याय वृषवधादिभूरकर्मणे ववृधे वर्धते ता अपो देहीति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

याभिः सोमो मोदते हर्षते च कल्याणीभिर्युवतिभिर्न मर्यैः ।

ता अध्वर्यो अपो अच्छा परेहि यदासिंचा ओषधीभिः पुनीतात् ॥५॥

याभिः । सोमः । मोदते । हर्षते । च । कल्याणीभिः । युवतिऽभिः । न । मर्यैः ।

ताः । अध्वर्यो इति । अपः । अच्छ । परा । इहि । यत् । आऽसिंचाः । ओषधीभिः । पुनीतात् ॥५॥

अभिषुतः सोमो याभिर्वसतीवर्येकधनाख्याभिरग्निः सह मोदते मुदितो भवति । हर्षते च । पुनरुक्तिरादरार्था । अत्यर्थं हृष्यतीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः । कल्याणीभिः कमनीयाभिर्युवतिभिस्तरुणीभिः स्त्रीभिः सह मर्यो न यथा मनुष्यो मोदते तद्वत् हे अध्वर्यो त्वं तास्तादृशीरपोऽच्छाभिप्राप्तुं परेहि । जलशयं प्रतिगच्छ । किंच । यद्यदाहताभिस्ताभिरग्निरासिंचा आ समन्तात्सोमानासिंचसि तदौषधीभिः सोमैः सहापञ्च पुनीतात् । दशापविषेण पुनीहि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवेष्टूने युवतयो नमंत यदीमुशन्नुशतीरेच्छ ।

सं जानते मनसा सं चिकिचेऽध्वर्यवो धिषणापञ्च देवीः ॥६॥

एव । इत् । यूने । युवतयः । नमंत । यत् । ई । उशन् । उशतीः । एति । अच्छ ।

सं । जानते । मनसा । सं । चिकिचे । अध्वर्यवः । धिषणा । आपः । च । देवीः ॥६॥

युवतयस्तस्यः स्त्रियो यूने तरुणाय नमंत यथा प्रह्रीभवन्त्येवैवं वसतीवर्ये-

कथनाख्या आपः सोमाय प्रह्रीभवंति । यथा युवतयः सोमेन सह मिश्रयिष्य
 आपो यूनेऽभिषवादिकर्मणामात्मना सह मिश्रयिषे कर्षेऽध्वर्यवे तसंत । प्रह्री-
 भवंत्येव । इदिति पूरणः । कदा । यद्यदोशन अभिषवार्थं वसन्तीवरीः कामयमानः
 सोमः सोमाभिषवं कर्तुं कामयमानोऽध्वर्युर्वोशतीः सोमेन सह मिश्रीभावमभि-
 षवादिकर्मणो गभावं च कामयमाना ईमेना अपोऽच्छ प्राप्तुमेति गच्छति तदोप-
 नमंते । अध्वर्यवो धिषणा तदीया स्तुतिलक्षणा वाक् च देवीर्देव्य आपण
 मनसा विशिष्टया बुद्ध्या सं जानते । सम्यग्जानन्ति । सं चिकिषे । स्वं स्वस्रभिस्कारं
 परस्परोपकारं च चक्षुषा सम्यक् पश्यन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यो वो वृताभ्यो अकृणोदु लोकं यो वो म॒ह्या अ॒भि॒श॒स्ते॒रमु॒चत् ।

तस्मा॒ इन्द्रा॒य॒ मधु॒मंत॒मूर्मि॒ दे॒व॒मा॒द॒नं॒ प्र हि॒णो॒त॒नापः ॥ ७ ॥

यः । वः । वृताभ्यः । अकृणोत् । उं इति । लोकं । यः । वः । म॒ह्याः । अ॒भि॒ऽश॒स्तेः । अमु॒चत् ।

तस्मै । इन्द्राय । मधुऽमंतं । ऊर्मि । दे॒व॒ऽमा॒द॒नं । प्र । हि॒णो॒त॒न । आपः ॥ ७ ॥

य इन्द्रो वृताभ्यो मेघैरावृताभ्यः परिवेष्टिताभ्यो वो युष्मभ्यमग्नौ लोकं मेघो-
 दराभिर्गमनमार्गमकृणोदकरोत् । उ इति पूरणः । किंच । यो वो युष्मानपो
 मह्या महत्या अभिशस्तेर्मेघपरिवेष्टिता हिंसनादमुचत् । मोचितवान् । हे आपो
 यूयं तस्मै तादृशयेन्द्राय मधुमंतं मधुरस्वादुयुक्तं देवमादनमिन्द्रादिदेवानां सोमेन
 सह मिश्रीभूय तर्पयितारमूर्मिमसंधातं प्र हिणोतन । अस्मद्यज्ञं प्रति गमयत ।
 सोमाभिषवकर्मो गभावाय प्रस्थापयत ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्रा॒स्मै हि॒नो॒त् मधु॒मंत॒मूर्मि॒ गर्भो॒ यो वः॒ सिंध॒वो मध्व॒ उत्सः॒ ।

घृत॒पृ॒ष्ठ॒मी॒ह्यमध्व॒रे॒ष्टापो॒ रेवतीः॒ ऋ॒णु॒ता ह॒व॒ मे ॥ ८ ॥

प्र । अ॒स्मै । हि॒नो॒त् । मधु॒ऽमंतं॒ । ऊर्मि॒ । गर्भः॒ । यः । वः॒ । सिंध॒वः । मध्वः॒ । उत्सः॒ ।

घृतऽपृष्ठं । ईह्यं । अ॒ध्व॒रे॒षु । आपः॒ । रे॒वतीः॒ । ऋ॒णु॒त । ह॒व॒ । मे ॥ ८ ॥

अथ यच्छब्दसंबन्धाद्वितीयः पादः पूर्वं व्याख्येयः । हे सिंधवः स्याद्वनशीला
 आपो वो युष्माकं यो गर्भो मध्वो मधुरसस्योत्त उन्त्यंदतः प्रसन्नः । यच्छब्द-

योगात्तच्छब्दोऽध्याहार्यः । तं मधुमंतं मधुररसोपेतमूर्मिमप्संघातं । सारमित्यर्थः ।
अस्मा अस्थेन्द्रस्यार्थाय प्र हिनोत । ग्रहिणुत ॥

॥ अथ नवमी ॥

तं सिंधवो मात्सरमिन्द्रपानमूर्मिं प्र हेतु य उभे इयति ।

मदच्युतमौशनं नभोजां परि चितंतुं विचरंतमुत्सं ॥ ९ ॥

तं । सिंधवः । मात्सरं । इन्द्रपानं । ऊर्मिं । प्र । हेतु । यः । उभे इति । इयति ।

मदऽच्युतं । औशनं । नभऽजां । परि । चिऽतंतुं । विऽचरंतं । उत्सं ॥ ९ ॥

हे सिंधवः स्यंदनशीला आपो यो युष्मदीयः सारभूतः समूह उभे अस्मभ्यं
दृष्टादृष्टफले दाता सन् इयति कर्मागभावं प्रतिपद्यते मात्सरं मादयितारमिन्द्रा-
दिदेवानां तर्पयितारमिन्द्रपानं देवानां प्रमुखेन्द्रेण पानीयं तं तादृशमूर्मिमुदक-
समूहं प्र हेतु । प्रगमयत । अस्मद्यज्ञं प्रति प्रेरयत । कीदृशं । मदच्युतं मदस्य
व्यावकमौशनं सोमेन सह मिश्रीभावं कामयमानं नभोजं नभस्यंतरिक्षे वृष्टि-
रूपेण जातं परि सर्वतस्त्रितंतुं चयाणां लोकानां तनितारं विस्तारयितारं विचरंतं
यज्ञपात्रेषु गच्छंतमुत्समुत्स्यंदनं तर्पितारं देवान्प्रत्यूषं गंतारमित्यर्थः ॥

अपोनग्रीय एकधनास्वावृत्तास्वावर्ततीरित्येषा । सूचितं च । आवर्ततीरध नु
विधारा इत्यावृत्तास्वेकधनासु । आ० ५. १. इति । तच्चैव हिनोता न इत्येषा । सूचं
पूर्वमुदाहृतं ॥

॥ तच्चैषा सूक्ते दशमी ॥

आवर्ततीरध नु विधारां गोषुयुधो न नियवं चरंतीः ।

च्छे जनिषीर्भुवनस्य पत्नीरपो वंदस्व सवृधः सयोनीः ॥ १० ॥

आऽवर्ततीः । अध । नु । विऽधाराः । गोषुऽयुधः । न । निऽयवं । चरंतीः ।

च्छे । जनिषीः । भुवनस्य । पत्नीः । अपः । वंदस्व । सऽवृधः । सऽयोनीः ॥ १० ॥

अधाधानंतरं गोषुयुधो न । गोष्वप्सु निमित्तभूतासु मेघैः सह युध्यत इति
गोषुयुदिन्द्रः । तस्य यथा वृष्टिलक्षणा अपो विधाराः । विशब्दोऽचानेकत्वाची ।
अनेकधाराः । अपयंतधारा इत्यर्थः । अस्माकमपेवंस्थिता आवर्ततीरावृत्ता
नियवं सोमं प्रति मिषयेन मिश्रीभावं चरंतीर्गच्छंतीर्भुवनस्य लोकस्य जनि-

चीर्जनयिषीः पत्नीः पालयिषीश्च सवृधः सह सोमस्य वर्धयिषीः सयोनीः सोमेन सह समानस्थाना हे ऋषे मदीयांतरात्मन् अश्वर्यो वा त्वमेवंभूता अपो नु क्षिप्रं वंदस्व । स्तुहीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे पंचविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

हि॒नोता॑ नो अ॒ध्व॒रं दे॒वय॒ज्या हि॒नोत॒ ब्रह्म॑ स॒नये॒ धना॑नां ।

ऋ॒तस्य॒ योगे॒ वि अ॒ध्व॒मूधः॑ श्रु॒ष्टी॒वरी॑र्भू॒तना॒स्मभ्य॑मापः ॥ ११ ॥

हि॒नोत॑ । नः । अ॒ध्व॒रं । दे॒वऽय॒ज्या । हि॒नोत॑ । ब्रह्म॑ । स॒नये॑ । धना॑नां ।

ऋ॒तस्य॑ । योगे॑ । वि । स्य॒ध्वं । ऊ॒धः । श्रु॒ष्टी॒ऽवरी॑ः । भू॒तन॒ । अ॒स्मभ्य॑ । आ॒पः ॥ ११ ॥

हे ऋत्विजो हिनोत प्रहिणुत प्रगमयत प्रोत्सर्पयतैतमध्वरं यज्ञं देवयज्या देवयज्यायै देवयजनार्थं । किंच । प्रहिणुत ब्रह्म स्तुत्याख्यं यथाशास्त्रक्रमेण सनये लब्धये नोऽस्माकं धनानां । किंच । ऋतस्य यज्ञस्य योगे संयोगे यदेतदूधरिव सोमपूर्णमधिषवणचर्म वर्तते । अथवा योगसंबन्धाच्छकटं योगः । तद्धि तथैव युज्यते । तेनाधिषवणचर्मण ऊधसोऽधस्तादवस्थितेनेति मन्यमानो निरुक्तकारो ब्रवीति याज्ञे शकट इति वा । नि० ६. २२. । इति । यदेतद्यज्ञशकटस्याधस्तादुपरि वाधिषवणचर्मैतद्धि अध्वं । विमुंचध्वं । यहचमसस्याल्यादिषु यो निषेकः सोमस्यैतद्धिमोचनमधिषवणचर्मोऽधसः । तद्धि सोम उत्तिच्यमाने ह्यधीभवति यथेतरप्नोरूधो दुह्यमानायां गवि । एवमृत्विज उक्ताधुनैव सोमसंमिश्रा अपो ब्रवीति । यूयमपि हे आप एभिर्ऋत्विग्भिरुत्तिच्यमानाः श्रुष्टीवरीः सुखवत्यो भूतन । भवतास्मभ्यं । एवमथ प्रशब्देनार्थस्य सुतरां प्रकटना भवतीति भाष्यकरेण प्रशब्दोऽध्याहृतः प्रहिणुतेति । अश्वरमित्यनेन संबन्धाद्धिनोतेर्गत्यर्थत्वमुपपद्यते । एतस्या ऋचो व्याख्यानं निरुक्तटीकाया उद्धृतं ॥

प्रातरनुवाकस्यापो रेवतीरित्येषा प्रतिपत् । सूचितं च । आपो रेवतीः क्षयथा हि वस्व उप प्रयंत इति सूक्ते । आ० ४. १३. । इति ॥

॥ तथैषा द्वादशी ॥

आपो॑ रेवतीः क्षय॑था हि वस्वः॒ क्रतुं॑ च भ॒द्रं वि॑भृषामृतां च ।

रा॒यश्च॒ स्य स्व॑प॒त्यस्य॒ पत्नीः॒ सर॑स्वती॒ तर्ह्य॑ण॒ते वयो॑ धात् ॥ १२ ॥

आपः । रेवतीः । क्षयथ । हि । वस्वः । ऋतुं । च । भद्रं । विभृथ । अमृतं । च ।

रायः । च । स्थ । सुऽअपत्यस्य । पत्नीः । सरस्वती । तत् । गृणते । वयः । धात् ॥ १२ ॥

हे आपो रेवती रेवत्यो धनवत्यो यूयं वस्वो वसुनो धनस्य क्षयथ हि । ईशिध्वे खलु । किंच । भद्रं भजनीयं ऋतुं च सोमयागादिलक्षणं कर्म चामृतं चामरणरूपं तज्जन्यफलं च विभृथ । धारयथ । पुष्णीथ वा । तथा रायश्च धनस्य च स्वपत्यस्य शोभनपुत्रस्य च पत्नीः पत्न्यः पालयिष्यः स्थ । भवथ । तथा सरस्वती तदभिमानिनी देवता गृणते स्तुवते मह्यं तदिदं सर्वं वयोऽक्षलक्षणं धनं धात् । ददातु ॥

अपोनप्रीये प्रति यदाप इत्येषा । सूचितं च । प्रति यदापो अहश्चमायतीरिति प्रतिदृश्यमानासु । आ० ५. १. इति ॥

॥ तत्रैषा चयोदशी ॥

प्रति यदापो अहश्चमायतीर्घृतं पयांसि विभ्रतीर्मधूनि ।

अध्वर्युभिर्मनसा संविदाना इन्द्राय सोमं सुषुतं भरतीः ॥ १३ ॥

प्रति । यत् । आपः । अहश्च । आऽयतीः । घृतं । पयांसि । विभ्रतीः । मधूनि ।

अध्वर्युऽभिः । मनसा । संऽविदानाः । इन्द्राय । सोमं । सुऽसुतं । भरतीः ॥ १३ ॥

हे आप आयतीरस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छन्तीर्यत् । सुपां नुलुगिति विभक्तेर्लुक् । या युष्मान्प्रत्यहश्च प्रतिपश्यामि घृतं सोमसंसृष्टमाज्यं मधूनि मधुसहशानि मृष्ट-
रसानि पयांस्युदकानि च संभूय विभ्रतीर्यागकाले धारयन्तीस्तथाध्वर्युभिर्मनसांतः-
करणेन संविदानाः संभाषमाणाः । किंच । इन्द्रायेंद्रार्थं सुषुतं सुष्ठु सुतं सोमं
भरन्तीर्धारयन्तीरेवंभूतास्ता युष्मान्स्तौमीति शेषः ॥

अपोनप्रीय एमा अगमन्निति द्वे । सूचितं च । एमा अगमन्नेवतीर्जीवधन्या
इति द्वे सन्नासूत्तरया परिधाय । आ० ५. १. इति ॥

॥ सैषा चतुर्दशी ॥

एमा अगमन्नेवतीर्जीवधन्या अध्वर्यवः सादयता सखायः ।

नि बहिषि धत्तन सोम्यासोऽपां नम्रा संविदानास एनाः ॥ १४ ॥

आ । इ॒माः । अ॒ग॒म॒न् । रे॒वतीः । जी॒व॒ध॒न्याः । अ॒ध्व॒र्य॒वः । सा॒द॒य॒त । स॒खा॒यः ।
नि । ब॒र्हि॒षि । ध॒त्त॒न । सो॒म्या॒सः । अ॒पां । न॒म्रा । सं॒वि॒दा॒ना॒सः । ए॒नाः ॥ १४ ॥

रेवती रेवत्यो धनवत्यो जीवधन्या जीवानां पालयिष्यः प्रीणयिष्यो वेमा ईहभूता आपोऽगमन् । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छन् । एतज्ज्ञात्वा हे सखायः सखिभूता हे अध्वर्यवो यूयमपां नम्रा वृष्टिकर्मस्वधिकृतेन देवेन सह संविदानाः संमंचयमाणा एना एता अपः सादयत । स्थापयत । कुच सादयामीति उच्यते । सोम्यासः सोमसंपादिनोऽध्वर्यवो यूयं बर्हिषि वेद्यामास्तीर्णं कुशमये नि धत्तन । नियमेन स्थापयत ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

आ॒ग॒म॒न्ना॒पं उ॒श॒ती॒र्ब॒र्हि॒रे॒दं न्य॒ध्व॒रे अ॒स॒द॒न्दे॒व॒य॒न्तीः ।

अ॒ध्व॒र्य॒वः सु॒नु॒ते॒न्द्रा॒य सो॒म॒म॒भू॒तु वः सु॒श॒का दे॒व॒य॒ज्या ॥ १५ ॥

आ । अ॒ग॒म॒न् । आ॒पः । उ॒श॒तीः । ब॒र्हिः । आ । इ॒दं । नि । अ॒ध्व॒रे । अ॒स॒द॒न् । दे॒व॒ऽय॒न्तीः ।

अ॒ध्व॒र्य॒वः । सु॒नु॒त । इ॒न्द्रा॒य । सो॒मं । अ॒भू॒त । ऊं इ॒ति । वः । सु॒ऽश॒का । दे॒व॒ऽय॒ज्या ॥ १५ ॥

आपो वसतीवर्येकधनाख्या इदमीदृशं बर्हिर्वेदिस्तरणमुशतीरुगत्यः कामयमाना अगमन् । आगच्छन् । अस्मद्यज्ञं प्रत्या आगत्य चाध्वरेऽस्मदीये यज्ञे देवयन्तीर्देवान्कामयमानाः । तर्पयितुमिच्छन्त्य इत्यर्थः । न्यसदन् । न्यसीदन् । एतज्ज्ञात्वा हे अध्वर्यवो यूयमिन्द्रायेंद्रार्थं सोमं सुनुत । अभिषुणुत । इदानीमपां प्रसादाद्बो युष्माकं देवयज्या देवानिन्द्रादीनुद्दिश्य क्रियमाणा यागक्रिया सुशका मुष्टु कर्तुं शक्याभूतु । आसीदेव ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे षड्विंशो वर्गः ॥

आ न इत्येकादशर्चं द्वितीयं सूक्तं कवषस्यार्घं चिष्टुभं विश्वदेवं । अनुक्रांतं च । आ न एकादश विश्वदेवमिति । गतः सूक्तविनियोगः । एकादशिनस्य विश्वदेवस्य पणोः पुरोडाशस्या न इत्येषानुवाक्या । सूचितं च । विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊत्या नो देवानामुप वेतु शंसः । आ० ३. ७. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ नो दे॒वाना॒मुप॑ वे॒तु शं॒सो वि॒श्वे॒भिस्तु॑र॒र॒वंसे॑ य॒ज्ञ॒चः ।

तेभि॒र्वयं॑ सु॒ष॒स्त्रायो॑ भवे॒म॒ तर॑तो॒ विश्वा॑ दुरि॒ता स्या॑म ॥ १ ॥

आ । नः । दे॒वानां । उप । वे॒तु । शंसः । वि॒श्वेभिः । तुरैः । अ॒वसे । यज॑चः ।
तेभिः । व॒यं । सु॒ऽस॒खायः । भ॒वेम॒ । त॒रैतः । वि॒श्वा । दुः॒ऽइ॒ता । स्या॒म ॥ १ ॥

देवानां स्तोतॄणां नोऽस्माकं शंसः स्तोतव्यो यजचो यष्टव्य एवंभूत इन्द्रस्तुरैस्त्वरणशीलैर्विश्वेभिः सर्वैर्मरुद्भिः सहावसेऽस्मद्यज्ञरक्षणार्थमोप वेतु । उपागच्छतु । वयमपि तेभिस्तैः सह सुसखायः शोभनसखायो भवेम । स्याम । किंच । विश्वा दुरिता विश्वानि दुरितानि पापानि तरंतः स्याम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि॑ चि॒न्मर्तो॑ द्रवि॒णं म॒मन्या॒दृत॒स्य॒ प॒था नम॑सा वि॒वासे॒त् ।
उ॒त स्वे॒न ऋ॒तुना॒ सं व॑दे॒त श्रेयांसं॑ द॒क्षं म॒नसा॒ जगृ॑भ्यात् ॥ २ ॥
परि॑ । चि॒त् । म॒र्तः । द्रवि॒णं । म॒मन्या॒त् । ऋ॒त॒स्य॒ । प॒था । नम॑सा । आ । वि॒वा॒से॒त् ।
उ॒त । स्वे॒न । ऋ॒तुना॒ । सं । व॑दे॒त । श्रेयांसं॑ । द॒क्षं । म॒नसा॒ । जगृ॑भ्यात् ॥ २ ॥

मर्तो मनुष्यो यजमानः परि चित्सर्वतो द्रविणं विश्वेषां देवानां यागार्थं धनं ममन्यात् । मन्यतिः कांतिकर्मा । कामयेत लब्धुमिच्छेत् । धनं लब्ध्वा चर्तस्य यज्ञस्य पथा मार्गेण नमसा हविराख्येनाच्चेना विवासेत् । परिचरेत् । उतापि च स्वेनात्मीयेन ऋतुना प्रज्ञानेन । मनसेत्यर्थः । सं वदेत । संवादोऽच समाधानमुच्यते । हविर्गृहीत्वा वषट् करिष्यन्विश्वान्देवान्मनमाध्यायेदित्यर्थः । विश्वेषां देवानां यागानंतरं च तत्प्रसादाच्छ्रेयांसमतिशयेन प्रशस्यमात्मानं दक्षं प्रवृद्धं सर्वव्यापिनं मनसा ध्यानसाधनेनांतःकरणेन जगृभ्यात् । गृह्णीयात् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒धायि॑ धी॒तिर॑स॒सृय॑मं॒शास्ती॒र्थे न द॒स्ममु॑षं य॒ंत्यूमाः॑ ।
अ॒भ्या॒न॒शम॑ सु॒वि॒तस्य॑ श्रू॒षं न॒वे॒दसो॑ अ॒मृता॑नाम॒भूम॑ ॥ ३ ॥
अ॒धायि॑ । धी॒तिः । अ॒स॒सृयं॑ । अं॒शाः । ती॒र्थे न । द॒स्मं । उ॒प । य॒न्ति॑ । ऊ॒माः ।
अ॒भि । अ॒ना॒शम॑ । सु॒वि॒तस्य॑ । श्रू॒षं । न॒वे॒दसः॑ । अ॒मृता॑नां । अ॒भूम॑ ॥ ३ ॥

धीतिर्देवयागक्रियाधायि । निहिता स्थापिता । अस्माभिः प्रवर्तितेत्यर्थः । तदनंतरमूमा अवितारस्तर्पयितारोऽंशा अस्माभिर्दत्ता हविर्भागा दस्मं दर्शनीयं श्रूणामुपक्षपयितारं वाससृयमसमानसृष्टिं । उक्तृष्टजन्मानमित्यर्थः । एवंभूतं

देवसंघमुप यन्ति । उपगच्छन्ति । तच्च दृष्टान्तः । तीर्थे न यथा गंगादितीर्थे तर्पणमुखे
विमृष्टा अपामंशा देवसंघमुपगच्छन्ति तद्वत् । तदनन्तरं वयं सुवितस्य सु इतस्य
सुष्टु प्राप्नस्य स्वर्गादिकस्य श्रूषं सुखमभ्यानश्म । अभिप्राप्नुवाम । किंच । वयम-
मृतानां देवानां नवेदसः । न वेदेत्येतस्मिन्नर्थे नवेदः शब्दो न भ्राएनपान्नवेदा
इति निपातितः । न न वेत्तारो वेत्तार एव । स्वरूपतो ज्ञातार एवेत्यर्थः ।
अभूम । भवेमेत्याशास्महे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नित्यञ्चाकन्यात्स्वपतिर्दमूना यस्मा उ देवः सविता जजान ।

भगो वा गोभिर्यमेमनज्यात्सो अस्मै चारुच्छदयदुत स्यात् ॥४॥

नित्यः । चाकन्यात् । स्वऽपतिः । दमूनाः । यस्मै । उं इति । देवः । सविता । जजान ।

भगः । वा । गोभिः । अर्यमा । ई । अनज्यात् । सः । अस्मै । चारुः । छदयत् । उत । स्यात् ॥४॥

नित्यः कल्पावस्थायी प्रजापतिश्चाकन्यात् तस्मै दृष्टादृष्टफलं दातुं कामयतां ।
कीदृशः । स्वपतिः । स्वीयानां प्रजानां स्वामी धनपतिर्वा दमूना दानमनाः ।
कस्मै कामयतामिति उच्यते । उ उतापि च यस्मै यजमानाय मह्यं सविता
सर्वस्य प्रेरको देवो जजान जनितवान् दृष्टादृष्टफलं दत्तवानित्यर्थः । वाशब्दः
समुच्चये । तथा भगो देवश्च गोभिरस्मदीयाभिः स्तुतिरूपाभिर्वाग्भिर्यमा देवश्चे-
मीहग्भूतं दृष्टादृष्टफलमनज्यात् । व्यक्तीकुर्यात् । दद्यादित्यर्थः । उतापि च स्यात्
अन्योऽपि यो देवगणोऽस्ति चारु रमणीयः सोऽपि देवगणोऽस्मै यजमानाय
मह्यं छदयत् । दृष्टादृष्टफलं दातुं कामयतामित्येतदाशास्महे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इयं सा भूया उषसामिव द्या यद् द्युमंतः शर्वसा समायन् ।

अस्य स्तुतिं जरितुर्भिक्षमाणा आ नः शग्मास उप यंतु वाजाः ॥५॥

इयं । सा । भूयाः । उषसांऽडव । द्याः । यत् । ह । द्युऽमंतः । शर्वसा । संऽआयन् ।

अस्य । स्तुतिं । जरितुः । भिक्षमाणाः । आ । नः । शग्मासः । उप । यंतु । वाजाः ॥५॥

द्युमंतः । द्युशब्दोऽन्नवाची शब्दवाची वा । अन्नवंतः स्तुतिमंतः कीर्तिमंतो
वेत्यर्थः । एवंभूता देवाः शर्वसा बलेन यद्यामस्मदीयां स्तुतिं प्रति समायन्

समागच्छन् संप्राप्ताः सेयं स्तुतिर्देवानां प्राप्ता भूयाः । भूयात् । भवतु । उषसाग्नि
क्षाः । यथा पृथिव्युषसां व्याप्ता सर्वेषां प्राप्ता भवति तद्वत् । किंच । जरितुः स्तोतुरस्य
मम स्तुतिं भिक्षमाणा याचमानाः शग्मासः । शग्ममिति सुखनाम । सुखाः
सुखकरा वाजाः सुधन्वनः पुत्रास्त्रयोऽप्यभुर्विभ्वा वाज इत्येते नोऽस्मानाभि-
मुख्येनोप यंतु । उपगच्छंतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्येदेषा सुमतिः पप्रथानाभवत्पूर्व्या भूमना गौः ।

अस्य सनीळा असुरस्य योनौ समान आ भरणे विभ्रमाणाः ॥ ६ ॥

अस्य । इत् । एषा । सुऽमतिः । पप्रथाना । अभवत् । पूर्व्या । भूमना । गौः ।

अस्य । सऽनीळाः । असुरस्य । योनौ । समाने । आ । भरणे । विभ्रमाणाः ॥ ६ ॥

इदिदानीमस्य देवगणसंबन्धिन्येषा सुमतिः सुष्ठु स्तुतिः पप्रथानाभवत् । वि-
स्तीर्यमाणाभूत् । अस्माभिः क्रियमाणेत्यर्थः । कीदृशी । पूर्व्या पूर्वकालीना भूमना
भूम्ना बहुत्वेन युक्तेति शेषः । सर्वदेवसंबन्धित्वाद्भृशं जातेत्यर्थः । गौर्देवान्प्रतिगंची ।
एतज्ज्ञात्वा सर्वे देवा असुरस्य प्रजारूपबलवतोऽस्य मम संबन्धिनि समाने
सर्वदेवसाधारणे भरणे सर्वेषां देवानां पुष्टिकरे योनौ यज्ञाख्ये स्थाने सनीळाः
समानस्थाना विभ्रमाणा अस्मदर्थं दृष्टादृष्टफलं धारयन्त आ गच्छन्त्विति शेषः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

किं स्विद्वनं क उ स वृक्ष आस यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः ।

संतस्थाने अजरे इतज्जती अहानि पूर्वीरुषसो जरन्त ॥ ७ ॥

किं । स्वित् । वनं । कः । उं इति । सः । वृक्षः । आस । यतः । द्यावापृथिवी इति ।

निऽततक्षुः ।

संतस्थाने इति संऽतस्थाने । अजरे इति । इतज्जती इतीतऽज्जती । अहानि ।

पूर्वीः । उषसः । जरन्त ॥ ७ ॥

यतो यस्माद्वृक्षाद्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ निष्टतक्षुर्देवा निःशेषेण कृतवन्तः
स तादृशो वृक्षः क उ आस । कीदृग्वा बभूव । तदुत्पादकं वनमरणं किं स्वित् ।

संतस्थाने सम्यक् तिष्ठत्यावजरे जरावर्जिते इतऊती इत एतेभ्यो देवेभ्यो रक्षणं ययोस्ते । किंच । अहानि सर्वाणि दिनानि पूर्वीर्बह्नीरुषसश्च देवा निष्टतक्षुः । एवंभूतान्देवाञ्जरंत । स्तोतारः स्तुवंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नैतावदेमा परो अन्यदस्त्युक्षा स द्यावापृथिवी विभर्ति ।

त्वचं पविचं कृणुत स्वधावान्यदी सूर्ये न हरितो वहंति ॥ ८ ॥

न । एतावत् । एना । परः । अन्यत् । अस्ति । उक्षा । सः । द्यावापृथिवी इति । विभर्ति ।

त्वचं । पविचं । कृणुत । स्वधाऽवान् । यत् । ई । सूर्ये । न । हरितः । वहंति ॥ ८ ॥

द्यावापृथिव्योर्निर्माणरूपमेतावद्देवजातं सामर्थ्येन युक्तमिति न । अपि त्वेन-
तेभ्यो देवेभ्यः पर उक्तृष्टोऽन्यदन्यो हिरण्यगर्भोऽस्ति । उक्षा सेक्ता प्रजानां
सृष्टेत्यर्थः । हिरण्यगर्भः परमसूक्ष्मो वायुरूपो लिङ्गात्मापः प्रविश्य द्यावापृथिवी
द्यावापृथिव्यौ विभर्ति । धारयति । किंच । स्वधावान्वलवानन्ववान्वा स हिरण्य-
गर्भः पविचं पविचमयं त्वचमात्मीयं शरीरं दीप्तिं मंचं वा कृणुत । करोति । कदेति
उच्यते । यद्यदेमिमां त्वचं हरितोऽश्वाः सूर्ये न वहंति । न प्रापयन्ति तदेति । सृष्टेः
प्रागित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

स्तेगो न क्षामत्येति पृथ्वी मिहं न वातो वि ह वाति भूमं ।

मिचो यच वरुणो अज्यमानोऽग्निर्वने न व्यसृष्ट शोकं ॥ ९ ॥

स्तेगः । न । क्षां । अति । एति । पृथ्वी । मिहं । न । वातः । वि । ह । वाति । भूमं ।

मिचः । यच । वरुणः । अज्यमानः । अग्निः । वने । न । वि । व्यसृष्ट । शोकं ॥ ९ ॥

स्तेगः । स्तै छै शब्दसंघातयोः । रश्मिसंघात्यादित्यः पृथ्वी विस्तीर्णो क्षां भूमिं
तेजसा नात्येति । नातिगच्छति । मर्यादया तिष्ठतीत्येवमादित्यः स्तूयते । वातो
वायुरपि खलु भूम भूमिं मिहं वृष्टिं न वि वाति । समर्थोऽपि सन् विविधं न
गमयति । भूमिं प्रति सावशेषमेव वर्षयतीति वातः स्तूयते । यच यस्मिन्प्रजापती
मिचो देवोऽज्यमानो व्यज्यमानो व्यक्तीभवन् । उत्पाद्यमान इत्यर्थः । शोकं
स्वीयां दीप्तिं व्यसृष्ट विसृजति सर्वतो विक्षिपति तथा वरुणश्च व्यक्तीभवन्स्व-

दीप्तिं विक्षिपति । तच्च दृष्टांतः । अग्निर्देवो बने न यथा वृक्षसंघाते स्वदीप्तिं सर्वतो विमृजति तद्वत् । तादृशं प्रजापतिं स्तौमीति शेषः ॥

॥ अथ दशमी ॥

स्त॒रीर्य॑सू॒तं स॒द्यो अ॒ज्यमा॑ना व्यथि॑रव्य॒थीः कृ॑णु॒त स्व॒गो॒पा ।

पु॒चो यत्पूर्॑वः पि॒चोर्ज॑निष्ट श॒म्यां गौर्ज॑गार॒ यद्वा पृ॒च्छान् ॥ १० ॥

स्त॒रीः । यत् । सू॒तं । स॒द्यः । अ॒ज्यमा॑ना । व्यथि॑ः । अ॒व्य॒थीः । कृ॑णु॒त । स्व॒ऽगो॒पा ।

पु॒चः । यत् । पूर्॑वः । पि॒चोः । ज॒निष्ट । श॒म्यां । गौः । ज॒गार॒ । यत् । ह । पृ॒च्छान् ॥ १० ॥

अरण्योः कारणभूतां शमी गोत्रेण रूपयति । स्तरीर्निवृत्तप्रसवा गौः सद्यः शीघ्रमज्यमाना निषिच्यमानरेतस्का सती यद्यदा सूत वत्सं प्रसूते तदा व्यथिर्दुःखानां बाधयित्री स्वगोपा स्वायत्तगोमृका स्वभूतरक्षणा वा सती सा गौरव्यथीर्यथारहिताः प्रजाः कृणुत । करोति । यदा शमी पुत्रस्थानीयमश्वत्थं प्रसूते तदानीमरण्याहरणाय तादृशमश्वत्थमन्विष्यतामृत्विजामश्वत्थस्य जनयित्री शमी सुखहेतुर्भवतीत्यर्थः । शमीगर्भादश्वत्थादरणी आहर्तव्ये । श्रूयते हि । शमी-गर्भादग्निं मंथंतीति । अपि च । पूर्वः पुरातनः पुत्रः । पुत्राप्तो नरकान्ताता । यद्वा । पुत्रस्थानीयोऽग्निः पिचोर्जनयिच्योररण्योः सकाशाद्यद्यदा जनिष्ट मथनेन प्रादुर्भवति तदानीं गौः पृथिवी तयोररण्योर्मातृभूतां शम्यामश्वत्थगर्भा तां शमी । सुपां सुलुगिति सुपो ह्यादेशः । जगार । उद्गिरति । यद्वा यां खलु शमी पृच्छान् ऋत्विजः पृच्छन्ति । वीप्सन्ति । गवेषयन्ति ॥

॥ अथैकादशी ॥

उ॒त क॒खं नृ॒षदः॑ पु॒चमा॑हु॒त श्या॒वो ध॒नमा॑द॒त्त वा॒जी ।

प्र॒ कृ॒णाय॑ रु॒शद॑पि॒न्वतो॑र्ध॒र्चुत॑म॒च न॑किर॒स्मा अ॒पीपे॑त् ॥ ११ ॥

उ॒त । क॒खं । नृ॒ऽसदः॑ । पु॒चं । आ॒हुः । उ॒त । श्या॒वः । ध॒नं । आ । अ॒दत्त॑ । वा॒जी ।

प्र । कृ॒णाय॑ । रु॒शत् । अ॒पि॒न्वत॑ । उ॒र्धः । अ॒र्चुत॑ । अ॒च । न॒किः । अ॒स्मै । अ॒पीपे॑त् ॥ ११ ॥

उतापि च कखमृषिं नृषदः पुचमाहुः । वेदवादिनो वदन्ति । उतापि च वाजी हविलक्षणाब्जवान्कखः श्यावः श्यामवर्णः सन् अस्मादग्नेः सकाशाद्धनमादत्त । अगृह्णात् । कृणाय श्यामवर्णाय नार्धदाय कखायाग्रेरुधा रुशद्रोचमानरूपं

प्रापिन्वत । प्रासिंचत् । अचेत्थमग्निष्यतिरिक्तः कश्चिदपि देवोऽस्मै कखायर्ते यज्ञं नकिरपीपेत् । नावर्धयत् । युवं श्यावाय रुशतीमदत्तं । ऋग्वे० १. ११७. ८. । इत्युक्तं ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

प्र सु ग्मंतेति नवर्चे तृतीयं सूक्तं । आदितः पंच जगत्यः । अथ चतस्रस्त्रिष्टुभः । पूर्ववद्विदेवते । तथा चानुक्रांतं । प्र सु ग्मंता नव पंचाद्या जगत्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सु ग्मंता धियसानस्य सक्षणि वरेभिर्वराँ अभि षु प्रसीदतः ।

अस्माकमिंद्र उभयं जुजोषति यत्सोम्यस्यांधसो बुबोधति ॥ १ ॥

प्र । सु । ग्मंता । धियसानस्य । सक्षणि । वरेभिः । वरान् । अभि । सु । प्रऽसीदतः ।

अस्माकं । इंद्रः । उभयं । जुजोषति । यत् । सोम्यस्य । अंधसः । बुबोधति ॥ १ ॥

इंद्रः स्वभूतौ हरी धियसानस्येंद्रागमनं चिंतयतो यजमानस्य मम संवंधिनि सक्षणि सेवायां सद्गुणके सेव्ये यज्ञे निमित्ते ग्मंतागच्छंतौ सु सुष्ठु प्रेरयति । ततः स इंद्रो वरेभिर्वरणीयैर्मार्गः प्रसीदतो हविरासादवतो यजमानस्य वरानुत्कृष्टान्हविर्विशेषान् स्तुतिविशेषांश्चाभि लक्ष्मीकृत्य सु सुष्ठुगच्छतु । इंद्र आगतः सन् अस्माकं स्वभूतमुभयं हविश्च स्तुतिश्चेत्येतद्वयं जुजोषति । सेवतां । भक्षयतु शृणोतु चेत्यर्थः । यद्यदा सोम्यस्य सोमसंपादिनो ममांधसः । अक्षरूपस्य सोमस्य रसमिति शेषः । बुबोधति बुध्यते । जिह्वा विजानाति । सोमं पिबतीत्यर्थः । तदा जुजोषतीति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वींद्र यासि दिव्यानि रोचना वि पार्थिवानि रजसा पुरुष्टुत ।

ये त्वा वहँति मुहुरध्वराँ उप ते सु वन्वंतु वग्वनाँ अराधसः ॥ २ ॥

वि । इंद्र । यासि । दिव्यानि । रोचना । वि । पार्थिवानि । रजसा । पुरुऽस्तुत ।

ये । त्वा । वहँति । मुहुः । अध्वरान् । उप । ते । सु । वन्वंतु । वग्वनान् । अराधसः ॥ २ ॥

हे इंद्र दिव्यानि दिवि भवानि रोचना रोचनानि दीप्तिस्वभावकानि ज्योतीषि । यद्वा । दिव्याँल्लोकान् वि यासि । व्याप्नोषि । हे पुरुष्टुत बहुभिः स्तुतेंद्र

पार्थिवानि पृथिव्यां भवानि रजसात्मीयेन ज्योतिषा विद्युल्लक्षणेन । यद्वा रजः-
शब्दाज्जस आकारः । पार्थिवाल्लोकान्व्याप्नोषि । ये त्वदीया अश्वा मुहुः पुनः
पुनरध्वरानस्मदीयान्यज्ञान्प्रति त्वा त्वामुप वहन्ति समीपे प्रापयन्ति तेऽश्वा वग्व-
नान् वचनेन स्तुत्या संभक्तृन् अराधसो धनरहितानस्मान् सु सुष्ठु वन्वन्तु ।
धनप्रदानार्थं संभजन्तां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तदिन्मे छंत्सवपुषो वपुष्टरं पुचो यज्जानं पिचोरधीयति ।

जाया पतिं वहति वयुना सुमत्पुंस इन्द्रो वहतुः परिष्कृतः ॥ ३ ॥

तत् । इत् । मे । छंत्सत् । वपुषः । वपुःऽतरं । पुचः । यत् । जानं । पिचोः । अधिऽडयति ।

जाया । पतिं । वहति । वयुना । सुऽमत् । पुंसः । इत् । भद्रः । वहतुः । परिऽकृतः ॥ ३ ॥

वपुषः । वपू रूपं । तद्वाह्यस्यते । वपुष्मतोऽपि वपुष्टरं रूपवत्तरमत्यंतं सुरूपं
तद्यज्ञकर्म मे मय्यं छंत्सत् । इन्द्रः कामयतां । यद्यदा पुचो जानं जन्मात्मन उत्पत्तिं
पिचोर्मातापिचोः सकाशादधीयति संकीर्तनद्वारेणाधिगच्छति । सुब्रह्माण्याह्वान-
कालेऽमुकशर्मणः पुचो यजत इत्यात्मनो जन्म संकीर्तयति । यद्वा । यज्जनना-
दागतं धनं पिचोः सकाशात्पुचोऽधिगच्छति तदेव मय्यमिच्छतु । जाया पत्नी
पतिं यजमानं सुमत्कल्याणेन वयुना वायूपेण शब्देन वहति । आत्मसमीपं
प्रापयति । भद्रो भजनीयः परिष्कृतः सुसंस्कृतः पुंस इत् । पत्युरेवेत्यर्थः । वह-
तुर्जायायै प्रदातव्यः । तदुक्तं । सुभद्रमयं भोजनं विभर्षि । ऋग्वे० ८. १. ३४. । इति ।
यद्वा पुंसोऽतिशूरस्येन्द्रस्यार्थाय भद्रो भजनीयो वहतुर्वहनशीलो देवान्प्रति स
सोमः परिष्कृतः संस्कृतो भवति । तदेन्द्रः कामयतामित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तदित्सधस्थमभि चारु दीधय गावो यच्छासन्वहतुं न धेनवः ।

माता यन्मंतुर्यूथस्य पूर्याभि वाणस्य सप्तधातुरिज्जनः ॥ ४ ॥

तत् । इत् । सधऽस्थं । अभि । चारु । दीधय । गावः । यत् । शासन् । वहतुं । न । धेनवः ।

माता । यत् । मंतुः । यूथस्य । पूर्या । अभि । वाणस्य । सप्तऽधातुः । इत् । जनः ॥ ४ ॥

तदित् तदेव सधस्थं । सह तिष्ठन्त्यचेति सधस्थं स्थानं यज्ञाख्यं चारु शोभनमभि

दीधय । हे इंद्राभितो दीप्यस्व । यद्यदा गावः स्तुतिलक्षणा वाच इंद्र आगच्छ
हरिव आगच्छेत्येवमाद्याः शासन् अस्मद्यज्ञं प्रति त्वदागमनमाशासते । तच्च
दृष्टान्तः । वहतुं न धेनवः । यथा धेनवो नवप्रसूता गावः प्रापणसाधनं गृहमा-
शासते तद्वत् । यत आगत्यप्रकाशस्ततोऽच कारणमाह । यद्यस्मान्मंतुः । मन्यति-
रर्चतिकर्मा । अर्चकस्य मम स्वभूता माता देवतागुणानां निष्पादयिषी स्तुतिर्यूषस्य
यष्टृस्तोतृगणस्य पूर्णा प्रथमभाविनी खलु । यस्माच्च सप्रधातुः । धार्येते क्रियंते
कर्माण्येष्विति धातवच्छंदांस्यृतवो वा । सप्रच्छंदस्कः सप्रर्तुकः सप्रहोचात्मको वायं
जनो वाणस्य स्तुतिशब्दस्याभि कर्ता खलु । तस्माच्छीघ्रमागच्छेति भावः । यद्वा ।
यत्कल्याणं तदेव स्थानमस्माकमभि धारय । प्रयच्छ । यस्मिन्स्थाने धेनवः पयःप्र-
दानेन प्रीणयिष्यो गावो वहतुं । उच्यते पुरुषोऽनेनेति वहतुरन्नं । पयोघृताद्यनु-
शासति । न संप्रत्यर्थे । इदानीं प्रयच्छंति । तथा यस्मिन्मंतुर्मंतव्या पूजनीया
पुचसमूहस्य माताभि गच्छति वाणस्य वाद्यस्य सप्रधातुर्निषादादिसप्रस्वरोपेतो
जनोऽभिगच्छति तद्वत्तद्गुणोपेतं प्रयच्छेति भावः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र वोऽच्छा रिरिचे देवयुष्पदमेको रुद्रेभिर्याति तुर्वणिः ।

जरा वा येष्वमृतेषु दावने परि व ऊमेभ्यः सिंचता मधु ॥ ५ ॥

प्र । वः । अच्छ । रिरिचे । देवऽयुः । पदं । एकः । रुद्रेभिः । याति । तुर्वणिः ।

जरा । वा । येषु । अमृतेषु । दावने । परि । वः । ऊमेभ्यः । सिंचता । मधु ॥ ५ ॥

हे यज्ञमाना देवयुर्देवान्कामयमानो होता वो युष्माकं पदमच्छ स्थानं प्रति
प्र रिरिचे । प्ररिक्तोऽभूत् । अथ होतृभ्यः सकाशादेको मुख्य इंद्रो रुद्रेभी रुद-
पुचैर्मरुद्भिः सह तुर्वणिः क्षिप्रगामी सन्याति । गच्छति युष्मदीयं यज्ञं । जरा
वा । वाशब्दोऽप्यर्थे । स्तुतिरपि येष्वमृतेषु मरणधर्मरहितेषु देवेषु दावने धनप्र-
दानाय समर्था भवति । तस्माद्वो यूयं । छांदसो वसादेशः । ऊमेभ्यो रक्षितृभ्यो
देवेभ्यो मधु मदकरं सोममग्निः परि पिंचत ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

निधीयमानमपगूळ्हमप्सु प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।

इंद्रो विद्वाँ अनु हि त्वा चचक्ष तेनाहमग्रे अनुशिष्ट आगां ॥ ६ ॥

निऽधीयमानं । अपऽगूळ्हं । अपऽसु । प्र । मे । देवानां । व्रतऽपाः । उवाच ।

इंद्रः । विद्वान् । अनु । हि । त्वा । चचक्ष । तेन । अहं । अग्रे । अनुऽशिष्टः । आ । अगां ॥ ६ ॥

कुरुश्रवणस्य यज्ञे निधीयमानोऽग्निरभिधीयते । निधीयमानमध्वर्युणाहवनीयेऽग्रावप्सु मातृभूतास्वपगूळ्हमंतर्हितं देवानां व्रतपाः कर्मणो रक्षक इंद्रो मे मत्स्यं प्रोवाच । प्रावादीत् । हे अग्रे विद्वान् जानान इंद्रः स्वाधिकारमस्मद्भक्ततां वा त्वा त्वामनु हि चचक्ष । अनुगतः पश्चाद्दर्श । तेनेंद्रेणानुशिष्टोऽहमनेन पथा त्वया स्वर्गो गंतव्य इत्येवमुपदिष्टः सन् आगां । आभिमुख्येन स्वर्गं गच्छेयं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अक्षेचवित्क्षेचविदं स प्रैति क्षेचविदानुशिष्टः ।

एतच्च भद्रमनुशासनस्योत स्तुतिं विंदत्यंजसीनां ॥ ७ ॥

अक्षेचऽवित् । क्षेचऽविदं । हि । अप्राद् । सः । प्र । एति । क्षेचऽविदा । अनुऽशिष्टः ।

एतत् । वै । भद्रं । अनुऽशासनस्य । उत । स्तुतिं । विंदति । अंजसीनां ॥ ७ ॥

सेयमनुशासनस्तुतिः प्रासंगिकी । अक्षेचवित् । क्षि निवासगत्योः । क्षीयते गम्यतेऽनेनेति क्षेचं पंथाः । पंथानमजानन् पुरुषः क्षेचविदं क्षेचज्ञं पुरुषमप्राद् । पृष्टवान् । स क्षेचविदा पथिज्ञेन तेनानुशिष्टः प्रदर्शितमार्गः सन् प्रैति । स्वाभिलषितं देशं गच्छति । अनुशासनस्य मार्गोपदेशरूपस्यैतच्चा एतत्खलु भद्रं भजनीयं कल्याणकरं । किं तत् । उतापि चांजसीनामृजुना मार्गेण गंतव्यानामपां स्तुतिं मार्गे पिपासितः सन् विंदति । लभते । यद्वा । अंजसीनामिति स्तुतेर्विशेषणं । ऋजुमकुटिलमप्रयासेन गंतव्यं मार्गं लभते खलु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अष्टेदु प्राणीदममन्त्रिमाहापीवृतो अधयन्मातुरुधः ।

एमेनमाप जरिमा युवानमहेऽन्वसुः सुमना बभूव ॥ ८ ॥

अद्य । इत् । ऊं इति । प्र । आनीत् । अममन् । इमा । अहा । अपिऽवृतः । अधयत् ।
मातुः । ऊधः ।

आ । ई । एनं । आप । जरिमा । युवानं । अहेळन् । वसुः । सुऽमनाः । बभूव ॥ ८ ॥

अयमग्निरद्येदद्यैवास्मिन्दिने प्राणीत् । मथनेन चेदितोऽभवत् । अस प्राणने ।
अन चेति धातुः । तदानीमेवेमेमान्यहाहानि सौमिकान्यममन् । नेतुममन्यत ।
मन ज्ञाने । व्यत्ययेन द्युः । तिङ् उत्तरत्वादनिघातः । अपि चापीवृतस्तेजोभिः
परिवृतः सन् मातुः पृथिव्या ऊधः सारभूतं सोमादिकं हविरधयत् । पिबति ।
तथा युवानं नित्यतरुणं देवानां हविषा मिश्रयन्तं वेनमग्निं जरिमा । जरतिः
स्तुतिकर्मा । तस्मादौणादिक इमनिच् । स्तोतृभिः क्रियमाणा स्तुतिराप ।
आभिमुख्येन व्याप्नोति । ईमिति पूरणः । ततोऽहेळन् अक्रुध्यन् स्तोतृन्प्रति
वसुर्वासयिता सर्वेषां धनदानेनाच्छादयिता तेजोभिः शत्रूणां वा वसुमान्वाग्निः
सुमनाः शोभनमनस्को बभूव ॥

॥ अथ नवमी ॥

एतानि भद्रा कलश क्रियाम कुरुश्रवण ददतो मघानि ।

दान इद्धो मघवानः सो अस्त्ययं च सोमो हृदि यं विभर्मि ॥ ९ ॥

एतानि । भद्रा । कलश । क्रियाम । कुरुऽश्रवण । ददतः । मघानि ।

दानः । इत् । वः । मघऽवानः । सः । अस्तु । अयं । च । सोमः । हृदि । यं । विभर्मि ॥ ९ ॥

हे कलश सर्वकलापरिपूर्ण । यद्वा लुप्रमत्वर्षीयः । द्रोणकलशवन् हे कुरु-
श्रवण । कुरव ऋत्विजः । तेषां स्वभूतानां स्तुतीनां श्रोतर्हे इन्द्र मघानि धनानि
स्तोतृभ्यो यष्टृभ्यश्च ददतः प्रयच्छतस्तवेन्द्रस्यार्थमेतानि भद्रा भजनीयानि हवीषि
स्तोत्राणि च क्रियाम । विधेयास्म । करोतेराशीर्लिङि रिङ् शयग्लिंक्ष्विति
रिङादेशः । अथ स्तोतृन्प्रत्याह । हे मघवानो महनीयस्तोत्ररूपधनवंतो वो
युष्माकं स इन्द्रो दान इत् । धनादेदतिवास्तु । भवतु । अयं च यज्ञे स्थितः
सोमो दातास्तु हृदय आत्मीये यं पीतं सोमं विभर्मि । धारयामि ॥ दुभृज
धारणपोषणयोः । जीहोत्यादिकः । भृजामिदित्यभ्यासस्येत्वं । यद्योगादनिघातः ॥
यद्वा । हे कलशकुलजात हे कुरुश्रवणेतन्नामक असदस्योः पुत्र राजन् ऋत्विग्भ्यो
धनानि प्रयच्छतस्तवार्थं वयं कर्माणि क्रियाम । मघवानः कुरुश्रवणाः । पूजायां

बहुवचनपदं । यागकर्म कुर्वाणस्य तवेन्द्रो दाता भवतु । अयं सोमश्च धनानि प्रयच्छतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथाष्टमोऽध्याय आरभ्यते । तच्च प्र मेति नवर्चं चतुर्थं सूक्तं । ऐलूषस्य कवषस्यार्षे । आद्या चिष्टुप् सा च वैश्वदेवी । द्वितीयातृतीये बृहतीसतोबृहत्या-
वेन्द्रौ । पराः षड्गायत्र्यः । कुरुश्रवणमावृणीति द्वाभ्यां चसदस्युपुचस्य कुरुश्रवण-
नाम्नो राज्ञो दानं तुष्टाव । अतस्तद्देवताके । अथ यस्य एस्वादस इत्यादिभिश्चत-
सृभिर्मिचातिथिनाम्नि राज्ञि परलोकं गते शोकाभिभूतं तस्य पुचमुपमश्रवोनामानं
कवष ऋषिः स्नेहवशादभिगत्य विगतशोकमकरोत् । अतस्तासां तद्देवतात्वं । तथा
चानुक्रांतं । प्र माद्या वैश्वदेव्यैन्द्रः प्रगाथः परा गायत्र्यो द्वे कुरुश्रवणस्य चास-
दस्यवस्य दानस्तुतिः । पराभिर्मृते मिचातिथौ राज्ञि तत्स्नेहादृषिरुपमश्रवसं
पुचमस्य व्यशोकयदिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमं ॥

प्र मां युयुजे प्रयुजो जनानां वहामि स्म पूषणमंतरेण ।

विश्वे देवासो अथ मामरक्षन्तुः शसुरागादिति घोष आसीत् ॥ १ ॥

प्र । मा । युयुजे । प्रयुजः । जनानां । वहामि । स्म । पूषणं । अंतरेण ।

विश्वे । देवासः । अथ । मां । अरक्षन् । दुःशसुः । आ । अगात् । इति । घोषः । आसीत् ॥ १ ॥

जनानां यजमानानां प्रयुजः प्रयोक्तारो देवा मा मां कवषमृषिं प्र युयुजे ।
 कुरुश्रवणं प्रति युक्तवन्तः । अंतरेण मार्गे पूषणं देवमध्वनां पतिं सखायमहं
 वहामि स्म । ऊढवानस्मि । तथा श्रूयते । ऐंद्राग्रमेकादशकपालं निर्वपेज्जन-
 तामेष्यन्नित्युपक्रम्य पूषणं चरुमनुनिर्वपेत् । तै० सं० २.२.१.४. । इति । अधाय
 मार्गे विश्वे देवा मां कवषमरक्षन् । रक्षितवन्तः । दुःशासुः केनापि दुःशास-
 नोऽयमृषिरागादागच्छतीति घोषः शब्दश्च मार्गं आसीत् । अभूत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं मां तपंत्यभितः सपत्नीरिव पर्शवः ।

नि बाधते अमतिर्नम्रता जसुर्वेन वेवीयते मतिः ॥२॥

सं । मा । तपन्ति । अभितः । सपत्नीःऽइव । पर्शवः ।

नि । बाधते । अमतिः । नम्रता । जसुः । वेः । न । वेवीयते । मतिः ॥२॥

मा मां देवताप्रसादरहितं कवषं पर्शवः पार्श्वस्थीन्यन्नाभावाद्दौर्बल्यात्कुशय-
 नाच्च सपत्नीरिव यथा सपत्न्यस्तद्वदभित उभयतः सं तपन्ति । दुःस्वयंतीत्यर्थः ।
 किंच । अमतिर्दारिद्र्यादागता दुर्मतिः सर्वार्थविषया सा मां नि बाधते । मां
 पीडयति । वस्त्राभावादागता नम्रता च मां नि बाधते । जसुरशनाभावादागत
 उपक्षयोऽपि मां नि बाधते । किंच । वेनं यथा पक्षिणो मतिः शाकुनिकस्याध-
 भयात्कंपयते तथा मे मतिः शत्रोर्वेवीयते । भृशं कंपयते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मूषो न शिघ्रा व्यदन्ति माध्यः स्तोतारं ते शतक्रतो ।

सकृत्सु नो मघवचिंद्र मृळयाधा पितेव नो भव ॥३॥

मूषः । न । शिघ्रा । वि । व्यदन्ति । मा । आऽध्यः । स्तोतारं । ते । शतक्रतो इति शतऽक्रतो ।

सकृत् । सु । नः । मघऽवन् । इंद्र । मृळय । अध । पिताऽइव । नः । भव ॥३॥

हे शतक्रतो बहुकर्मन् मघवन् धनवंशेन्द्र ते तव स्तोतारं मा मां कवषमाध्य
 आधयो मूषो न यथा मूषिकाः शिघ्रास्त्रातानि सूचाण्यघ्नन्ति तथा व्यदन्ति ।
 विविधमदन्ति । तथा च यास्कः । संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः
 कूपपर्शवो मूषिका इवास्त्रातानि सूचाणि व्यदन्ति स्वांगाभिधानं वा स्याच्छि-

आनि ष्यदंतीति संतपंति माध्यः कामाः । नि० ४. ६. । इति । तथा च सति नोऽस्मान्सकृत्सु मृळय । अभीष्टप्रदानेन सम्यक् सुखय । अधाय नोऽस्माकं पितेव यथा पिता तद्वद्रक्षिता भव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कुरुश्रवणमावृणि राजानं चासदस्यवं ।

मंहिष्ठं वाघतामृषिः ॥ ४ ॥

कुरुऽश्रवणं । अवृणि । राजानं । चासदस्यवं ।

मंहिष्ठं । वाघतां । ऋषिः ॥ ४ ॥

ऋषिरतीन्द्रियपदार्थद्रष्टा कवषोऽहं चासदस्यवं चसदस्योः पुत्रं मंहिष्ठं धनानामतिशयेन दातारं कुरुश्रवणं । कुरव ऋत्विजः । तदीयानां स्तुतीनां श्रोतारं कुरुश्रवणं तन्नामकं राजानं वाघतामृत्विजामर्थायावृणि । धनानि प्रार्थये ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यस्य मा हरितो रथे तिस्रो वहंति साधुया ।

स्तवै सहस्रदक्षिणे ॥ ५ ॥

यस्य । मा । हरितः । रथे । तिस्रः । वहंति । साधुऽया ।

स्तवै । सहस्रऽदक्षिणे ॥ ५ ॥

यस्य कुरुश्रवणाख्यस्य राज्ञः स्वभूतास्तिस्रो हरितस्त्रयोऽश्वा रथे प्रस्थितं मा मां कवषं साधुया साधु वहंति कुरुश्रवणं राजानमहं सहस्रदक्षिणेऽस्मिन्यागे स्तवै । स्तौमि । प्रतिष्ठवाहिनं रथं परिगृह्यार्धिराशास्ते ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे प्रथमो वर्गः ॥

अतः परं यस्येत्यादिकेन सूक्तशेषेण मिचात्तयौ राज्ञि मृते तत्पुत्रस्योपमश्रवसः समीपमागत्य कवषः स्नेहाच्छोकं निवारयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यस्य प्रस्तादसो गिर उपमश्रवसः पितुः ।

क्षेपं न रणमृचुषे ॥ ६ ॥

यस्य । प्रऽस्वादसः । गिरः । उपमऽश्रवसः । पितुः ।

क्षेत्रं । न । रत्नं । ऊचुषे ॥ ६ ॥

हे राजन् उपमश्रवसस्तव पितुर्यस्य मिचातिथेर्गिरो वाचः प्रस्वादसः प्रकर्षेण स्वादयिष्यः । तच्च दृष्टान्तः । ऊचुषे सेवमानाय दरिद्राय दानार्थं प्रकल्पितं रत्नं रमणीयं क्षेत्रं न यथा क्षेत्रं स्वादयितुं तद्वदित्यर्थः । उत्तरञ्च संबंधः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अधि पुत्रोपमश्रवो नपांन्मिचातिथेरिहि ।

पितुष्टे अस्मि वंदिता ॥ ७ ॥

अधि । पुत्र । उपमऽश्रवः । नपात् । मिचऽअतिथेः । इहि ।

पितुः । ते । अस्मि । वंदिता ॥ ७ ॥

हे पुत्रोपमश्रवो मिचातिथेर्नपात्पुत्रस्त्वमधीहि । मत्समीपमागच्छ । ते तव पितुस्तस्य मिचातिथेरहं वंदिता स्तोतास्मि । एतज्ज्ञात्वा शोकं मा कुरु । यहेयं द्रव्यमस्ति तत्सर्वं मत्स्यं देहि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यदीशीयामृतांनामुत वा मर्त्यानां ।

जीवेदिन्मघवा मम ॥ ८ ॥

यत् । ईशीय । अमृतांनां । उत । वा । मर्त्यानां ।

जीवेत् । इत् । मघऽवा । मम ॥ ८ ॥

उतापि च यद्यद्यमृतानां देवानां मर्त्यानां मनुष्याणां वा मरणहेतूनामी-
शीयाहमीश्वरः स्यां तर्हि मम कवषस्य याज्यो मघवा धनवान्मिचातिथी राजा
जीवेत् । प्राणान्धारयेत् । तथा च नाहं मरणहेतोरीश्वरस्त्वस्मादयं राजा मृत
इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

न देवानामति घृतं शतात्मा चन जीवति ।

तथा युजा वि वावृते ॥ ९ ॥

न । दे॒वानां । अ॒ति । व्र॒तं । श॒तऽआ॒त्मा । च॒न । जी॒वति ।

तथा । यु॒जा । वि । व॒वृ॒ते ॥ ९ ॥

देवानां ब्रह्मादीनां व्रतं मर्यादालक्षणं कर्मात्यतिक्रम्य शतात्मा चन शतसं-
वत्सरः कश्चन जीवति । तथा युजा सहायादिना वि ववृते । विवर्तते । वियुक्तो
भवतीति ज्ञात्वा शोकं मा कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वितीयो वर्गः ॥

प्रावेपा इति चतुर्दशर्चे पंचमं सूक्तमैलूषस्य कवषस्यार्षं मूजवतः पुत्रस्या-
क्षाख्यस्य वा । सप्तमी जगती शिष्टास्त्रयोदश त्रिष्टुभः । अत्र द्वादश्यक्षान्स्तौति
नवम्याद्या च सप्तमी । अतस्तास्तद्देवत्याः । चयोदशी कृषिं स्तौति । अतस्तस्याः
सा देवता । एवं पंच गताः । शिष्टाभिर्नवभिः कितवोऽक्षाश्च निंद्यते । अतस्ता
अपि तद्देवत्याः । तथा चानुक्रांतं । प्रावेपाः षष्ठ्या मौजवान्वाक्षोऽक्षकृषि-
प्रशंसा चाक्षकितवनिंदा च सप्तमी जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रा॒वे॒पा मा॑ बृ॒हतो मा॑द॒यन्ति॑ प्र॒वाते॒जा इ॒रि॒णे व॒वृ॒तानाः ।

सोम॑स्येव मौ॒जव॑तस्य भ॒क्षो वि॒भीद॑को जागृ॒विर्म॒ह्यम॑च्छान् ॥ १ ॥

प्रा॒वे॒पाः । मा॒ । बृ॒हतः । मा॑द॒यन्ति॑ । प्र॒वाते॒ऽजाः । इ॒रि॒णे । व॒वृ॒तानाः ।

सोम॑स्यऽइव । मौ॒जऽव॑तस्य । भ॒क्षः । वि॒ऽभी॒द॒कः । जागृ॒विः । म॒ह्यं । अ॒च्छान् ॥ १ ॥

बृहतो महतो विभीदकस्य फलत्वेन संबन्धिनः प्रवातेजाः प्रवणे देशे जाता
इरिण आस्फोरे ववृतानाः प्रवर्तमानाः प्रावेपाः प्रवेपिणः कंपनशीला अक्षा
मा मां मादयन्ति । हर्षयन्ति । किंच । जागृविर्जयपराजययोर्हर्षशोकाभ्यां कितवानां
जागरणस्य कर्ता विभीदको विभीदकविकारोऽक्षो मह्यं मामच्छान् । अचच्छदत् ।
अत्यर्थं मादयति । तत्र दृष्टांतः । सोमस्येव । यथा सोमस्य मौजवतस्य । मूजवति
पर्वते जातो मौजवतः । तस्य । तत्र ह्युत्तमः सोमो जायते । भक्षः पानं यजमा-
नान्देवांश्च मादयति तद्वदित्यर्थः । तथा च यास्कः । प्रवेपिणो मा महतो विभी-
दकस्य फलानि मादयन्ति । प्रवातेजाः प्रवणेजा इरिणे वर्तमाना इरिणं निर्वृण-
मुणातेरपार्ष्णं भवत्यपरता अस्मादोषधय इति वा सोमस्येव मौजवतस्य भक्षो

मौजवतो मूजवति जातो मूजवान्पर्वतो मुंजवान्मुंजो विमुच्यत इषीकयेषीकष-
तेर्गतिकर्मण इयमपीतरेषीकैतस्मादेव विभीदको विभेदनाज्जागृविर्जागरणान्म-
ह्यमचच्छदत् । नि० ९. ८. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न मा॑ मिमेथ॒ न जिही॑ळ ए॒षा शि॒वा सखि॑भ्य उ॒त म॒ह्यमा॑सीत् ।

अ॒क्षस्या॒हमे॑कपर॒स्य हे॒तोः र॒नुव॑ता॒मप॑ जा॒याम॑रोधं ॥ २ ॥

न । मा॑ । मि॒मेथ॒ । न । जि॒ही॑ळे । ए॒षा । शि॒वा । सखि॑भ्यः । उ॒त । म॒ह्यं । आ॒सीत् ।

अ॒क्षस्य॑ । अ॒हं । ए॒कऽपर॑स्य । हे॒तोः । अ॒नुऽव॑तां । अ॒प॑ । जा॒यां । अ॒रोधं॑ ॥ २ ॥

एषास्मदीया जाया मा मां कितवं न मिमेथ न च चुक्रोध न जिहीळे न च
लज्जितवती । सखिभ्योऽस्मदीयेभ्यः कितवेभ्यः शिवा सुखकर्यासीत् । अभूत् ।
उतापि च मह्यं शिवासीत् । इत्थमनुवतामनुकूलां जायामेकपरस्यैकः परः
प्रधानं यस्य तस्याक्षस्य हेतोः कारणादहमपारोधं । परित्यक्तवानस्मीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वेष्टि॑ श्व॒श्रूर॑प॒ जा॒या रु॒णद्धि॑ न ना॒थितो॑ वि॒दते॑ म॒र्दितारं॑ ।

अ॒श्वस्ये॒व ज॑रतो॒ वस्य॑स्य॒ नाहं॑ वि॒दामि॑ कित॒वस्य॑ भोगं ॥ ३ ॥

वेष्टि॑ । श्व॒श्रूः । अ॒प॑ । जा॒या । रु॒णद्धि॑ । न । ना॒थितः॑ । वि॒दते॑ । म॒र्दितारं॑ ।

अ॒श्वस्य॑ऽइव । ज॑रतः । वस्य॑स्य । न । अ॒हं । वि॒दामि॑ । कित॒वस्य॑ । भोगं॑ ॥ ३ ॥

श्वश्रूजायाया माता गृहगतं कितवं वेष्टि । निन्दतीत्यर्थः । किंच । जाया भार्याप
रुणद्धि । निरुणद्धि । अपि च । नाथितो याचमानः कितवो धनं मर्दितारं धन-
दानेन सुखयितारं न विदते । न लभते । इत्थं बुद्ध्या विमृशन्नहं जरतो वृद्धस्य
वस्यस्य । वस्त्रं मूल्यं । तदर्हस्याश्वस्येव कितवस्य भोगं न विदामि । न लभे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒न्ये जा॒यां परि॑ मृ॒गं त्य॑स्य॒ यस्या॑ गृ॒ध्रवे॑दने वा॒ज्य॑क्षः ।

पि॒ता मा॒ता भ्रा॑तर॒ एन॑माहु॒र्न जा॑नीमो॒ नय॑ता ब॒द्धमे॑तं ॥ ४ ॥

अ॒न्ये । जा॒यां । परि॑ । मृ॒गं ति॑ । अ॒स्य । य॒स्य । अ॒गृ॒धत् । वे॑दने । वा॒जी । अ॒क्षः ।

पि॒ता । मा॒ता । भ्रा॑तरः । ए॒नं । आ॒हुः । न । जा॒नीमः॑ । नय॑त । ब॒द्धं । ए॒तं ॥ ४ ॥

यस्य कितवस्य वेदने धने वाजी बलवानक्षो देवोऽगृधदभिकांक्षां करोति
तस्यास्य कितवस्य जायां भार्यामन्ये प्रतिकितवाः परि मृशंति । वस्त्रकेशाद्या-
कर्षणेन संस्पृशंति । किंच । पिता जननी च भ्रातरः सहोदराश्चैनं कितवमाहुः ।
वदंति । न वयमस्मदीयमेनं जानीमः । रज्ज्वा बद्धमेतं कितवं हे कितवा यूयं
नयत । यथेष्टदेशं प्रापयतेति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यदादीध्ये न दविषाण्येभिः परायज्ञोऽव हीये सखिभ्यः ।

न्युप्राश्च बभ्रवो वाचमक्रत एमीदेषां निष्कृतं जारिणीव ॥५॥

यत् । आऽदीध्ये । न । दविषाणि । एभिः । परायत्ऽभ्यः । अव । हीये । सखिभ्यः ।

निऽउप्राः । च । बभ्रवः । वाचं । अक्रत । एमि । इत् । एषां । निऽकृतं । जारिणीऽइव ॥५॥

यद्यदाहमादीध्ये ध्यायामि तदानीमेभिरक्षैर्न दविषाणि । न दूषये । न परि-
तपामि । यद्वा । न दविषाणि । न देविष्यामीत्यर्थः । परायज्ञः स्वयमेव परा-
गच्छज्ञः सखिभ्यः सखिभूतेभ्यः कितवेभ्योऽव हीये । अवहितो भवामि । नाहं प्रथ-
ममक्षान्विसृजामीति । किंच । बभ्रवो बभ्रुवर्णा अक्षा न्युप्राः कितवैरवक्षिप्राः संतो
वाचमक्रत । शष्टं कुर्वन्ति । तदा संकल्पं परित्यज्याक्षय्यसनेनाभिभूयमानोऽहमे-
षामक्षाणां निष्कृतं स्थानं जारिणीव यथा कामय्यसनेनाभिभूयमाना स्वरिणी
संकेतस्थानं याति तद्वदेमीत् । गच्छाम्येव ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सभामेति कितवः पृच्छमानो जेष्यामीति तन्वाऽशूशुजानः ।

अक्षासो अस्य वि तिरन्ति कामं प्रतिदीव्रे दधत आ कृतानि ॥६॥

सभां । एति । कितवः । पृच्छमानः । जेष्यामि । इति । तन्वा । शूशुजानः ।

अक्षासः । अस्य । वि । तिरन्ति । कामं । प्रतिऽदीव्रे । दधतः । आ । कृतानि ॥६॥

तन्वा शरीरेण शूशुजानः शोशुचानो दीप्यमानः कितवः कोऽचास्ति धनि-
कस्तं जेष्यामीति पृच्छमानः पृच्छन् सभां कितवसंबन्धिनीमेति । गच्छति । तच्च
प्रतिदीव्रे प्रतिदेविषे कितवाय कृतानि देवनोपयुक्तानि कर्माण्या दधतो जयार्थ-

माभिमुख्येन मर्यादया वा दधतोऽस्य कितवस्य काममिच्छामक्षासोऽक्षा वि
तिरन्ति । वर्धयन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अक्षास इदं कुशिनो नितोदिनो निकृत्वानस्तपनास्तापयिष्णवः ।

कुमारदेणा जयतः पुनर्हणो मध्वा संपृक्ताः कितवस्य बर्हणा ॥७॥

अक्षासः । इत् । अंकुशिनः । निऽतोदिनः । निऽकृत्वानः । तपनाः । तापयिष्णवः ।

कुमारऽदेणाः । जयतः । पुनऽहनः । मध्वा । संऽपृक्ताः । कितवस्य । बर्हणा ॥७॥

अक्षास इत् अक्षा एवांकुशिनोऽंकुशवंतो नितोदिनो नितोदितवतश्च पुरु-
षस्य कृषौ प्रवर्तमानस्य निकृत्वानः पराजये निकर्तनशीलाश्चेत्तारो वा ।
तपनाः पराजये कितवस्य संतापकास्तापयिष्णवः सर्वस्वहारकत्वेन कुटुंबस्य
संतापनशीलाश्च भवन्ति । किञ्च । जयतः कितवस्य कुमारदेणा धनदानेन
धान्यतां लभयन्तः कुमारानां दातारो भवन्ति । अपि च मध्वा मधुना संपृक्ताः
प्रतिकितवेन बर्हणा परिवृद्धेन सर्वस्वहरणेन कितवस्य पुनर्हणः पुनर्हतारो
भवन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

चिपंचाशः क्रीळति घात एषां देव इव सविता सत्यधर्मा ।

उयस्य चिन्मन्यवे ना नमन्ते राजा चिदेभ्यो नम इकृणोति ॥८॥

चिऽपंचाशः । क्रीळति । घातः । एषां । देवऽइव । सविता । सत्यऽधर्मा ।

उयस्य । चित् । मन्यवे । न । नमन्ते । राजा । चित् । एभ्यः । नमः । इत् । कृणोति ॥८॥

एषामक्षाणां चिपंचाशस्यधिकपंचाशसंख्याको घातः संघः क्रीळति । आस्फारे
विहरति । अक्षिकाः प्रायेण तावन्निरर्क्षदीर्घ्यन्ति हि । तच्च दृष्टान्तः । सत्यधर्मा
सविता सर्वस्य जगतः प्रेरकः सूर्यो देव इव । यथा सविता देवो जगति विहरति
तद्वदक्षाणां संघ आस्फारे विहरतीत्यर्थः । किञ्च । उयस्य चित् क्रूरस्यापि मन्यवे
क्रोधार्यतेऽक्षा न नमन्ते । न प्रह्वीभवन्ति । न वगे वर्तन्ते । तं नमयन्तीत्यर्थः ।
राजा चिज्जगत ईश्वरोऽप्येभ्यो नम इन्नमस्कारमेव देवनवेलायां कृणोति ।
नावज्ञां करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

नीचा वर्तते उपरि स्फुरन्त्यहस्तासो हस्तवंतं सहन्ते ।

दिव्या अंगारा इरिणे न्युम्नाः शीताः संतो हृदयं निर्देहन्ति ॥ ९ ॥

नीचा । वर्तते । उपरि । स्फुरन्ति । अहस्तासः । हस्तऽवंतं । सहन्ते ।

दिव्याः । अंगाराः । इरिणे । निऽउम्नाः । शीताः । संतः । हृदयं । निः । दहन्ति ॥ ९ ॥

अपि चैतेऽक्षा नीचा नीचीनस्थले वर्तते । तथाप्युपरि पराजयाद्भीतानां द्यूतकराणां कितवानां हृदयस्योपरि स्फुरन्ति । अहस्तासो हस्तरहिता अथक्षा हस्तवंतं द्यूतकरं कितवं सहन्ते । पराजयकरणेनाभिभवन्ति । दिव्या दिवि भवा अपकृता अंगारा अंगारमहता अक्षा इरिण इधनरहित आम्फारे न्युम्नाः शीताः शीतस्पर्शाः संतोऽपि हृदयं कितवानामन्तःकरणं निर्देहन्ति । पराजयजनितसन्तापेन भस्मीकुर्वन्ति ॥

॥ अथ दशमी ॥

जाया तप्यते कितवस्य हीना माता पुत्रस्य चरतः क्व स्वित् ।

ऋणावा विभ्यधनमिच्छमानोऽन्येषामस्तमुप नक्तमेति ॥ १० ॥

जाया । तप्यते । कितवस्य । हीना । माता । पुत्रस्य । चरतः । क्व । स्वित् ।

ऋणऽवा । विभ्यत् । धनं । इच्छमानः । अन्येषां । अस्तः । उप । नक्तं । एति ॥ १० ॥

क्व स्वित् क्वापि चरतो निर्वेदाद्गच्छतः कितवस्य जाया भार्या हीना परित्यक्ता सती तप्यते । वियोगजनितसन्तापेन संतप्ता भवति । माता जनन्यपि पुत्रस्य क्वापि चरतः कितवस्य संबंधाद्हीना तप्यते । पुत्रशोकेन संतप्ता भवति । ऋणावाक्ष-पराजयादृणवान् कितवः सर्वतो विभ्यत् धनं स्तेयजनितमिच्छमानः कामयमानोऽन्येषां ब्राह्मणादीनामस्तं गृहं । अस्तं पस्त्यमिति गृहनामसु पाठात् । नक्तं रात्रावुपैति । चौर्यार्थमुपगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

स्त्रियं हृष्टाय कितवं ततापान्येषां जायां सुकृतं च योनिं ।

पूर्वाहेन अश्वान्युज्जे हि बभूवस्तो अप्रेरन्ते वृषलः पंपाद ॥ ११ ॥

स्त्रियं । दृष्टाय । कितव । तताप । अन्येषां । जायां । सुऽकृतं । च । योनिं ।

पूर्वाह्ने । अश्वान् । युयुजे । हि । बभून् । सः । अग्नेः । अंते । वृषलः । पपाद् ॥ ११ ॥

कितवं कितवः । विभक्तिष्यत्ययः । अन्येषां स्वयतिरिक्तानां पुरुषाणां जायां जायाभूतां स्त्रियं नारी सुखेन वर्तमानां सुकृतं सुष्ठु कृतं योनिं गृहं च दृष्टाय मज्जाया दुःखिता गृहं चासंस्कृतमिति ज्ञात्वा तताप । तप्यते । पुनः पूर्वाह्ने प्रातःकाले बभून्वभुवर्णानश्वान्व्यापकानक्षान्युयुजे । युनक्ति । पुनश्च वृषलो वृषलकर्मा स कितवो रात्रावग्नेरन्ते समीपे पपाद । शीतार्त्तः सन् शेते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यो वः सेनानीर्महतो गणस्य राजा व्रातस्य प्रथमो बभूव ।

तस्मै कृणोमि न धना रुणधिम दशाहं प्राचीस्तदहं वदामि ॥ १२ ॥

यः । वः । सेनाऽनीः । महतः । गणस्य । राजा । व्रातस्य । प्रथमः । बभूव ।

तस्मै । कृणोमि । न । धना । रुणधिम । दश । अहं । प्राचीः । तत् । ऋतं । वदामि ॥ १२ ॥

हे अक्षा वो युष्माकं महतो गणस्य संघस्य योऽक्षः सेनानीर्नता बभूव भवति । व्रातस्य च । गणव्रातयोरन्वो भेदः । राजेश्वरः प्रथमो मुख्यो बभूव । तस्मा अक्षाय कृणोम्यहं । अंजलिं करोमि । अतः परं धना धनान्यक्षार्थमहं न रुणधिम । न संपादयामीत्यर्थः । एतदेव दर्शयति । अहं दश दशसंख्याका अंगुलीः प्राचीः प्राङ्मुखीः करोमि । तदेतदहमृतं सत्यमेव वदामि । नानृतं ब्रवीमीत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमिन्कृषस्व विन्ने रमस्व बहु मन्यमानः ।

तच्च गावः कितव तच्च जाया तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः ॥ १३ ॥

अक्षैः । मा । दीव्यः । कृषिं । इत् । कृषस्व । विन्ने । रमस्व । बहु । मन्यमानः ।

तच्च । गावः । कितव । तच्च । जाया । तत् । मे । वि । चष्टे । सविता । अयं । अर्यः ॥ १३ ॥

हे कितव बहु मन्यमानो मद्यचने विश्वासं कुर्वन्वमक्षैर्मा दीव्यः । द्यूतं मा कुरु । कृषिमिन्कृषिमेव कृषस्व । कुरु । विन्ने कृष्या संपादिते धने रमस्व । मतिं कुरु । तच्च कृषी गावो भवन्ति । तच्च जाया भवति । तदेव धर्मरहस्यं श्रुतिस्मृ-

तिकर्ता सविता सर्वस्य प्रेरकोऽयं दृष्टिगोचरोऽयं ईश्वरो वि चष्टे । विविध-
माख्यातवान् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

मि॒चं कृ॒णु॒ध्वं॒ खलु॒ मृ॒ळता॒ नो॒ मा नो॒ घो॒रेण॑ च॒रता॒भि धृ॒णु ।

नि॒ वो॒ नु म॒न्युर्वि॒ंशता॒मरा॑तिर॒न्यो ब॑भू॒णां प्र॒सितौ॒ न्व॒स्तु ॥१४॥

मि॒चं । कृ॒णु॒ध्वं॒ । खलु॒ । मृ॒ळत॑ । नः॒ । मा । नः॒ । घो॒रेण॑ । च॒रत॑ । अ॒भि । धृ॒णु ।

नि॒ । वः॒ । नु । म॒न्युः॒ । वि॒ंशता॑ । अ॒रातिः॒ । अ॒न्यः॒ । ब॒भू॒णां । प्र॒सितौ॒ । नु । अ॒स्तु ॥१४॥

हे अस्मा यूयं मिचं कृणुध्वं । अस्मासु मैत्री कुरुत । खल्विति पूरणः ।
नोऽस्मान्मृळत । सुखयत च । नोऽस्मान्धृणु धृणुना । तृतीयार्थे प्रथमा । घो-
रेणामत्येन माभि चरत । मा गच्छत । किंच । वो युष्माकं मन्युः क्रोधोऽरातिर-
स्माकं शत्रुर्नि विंशतां । अस्मच्छत्रुषु तिष्ठतु । अन्योऽस्माकं शत्रुः कश्चिद्बभूणां
बभुवर्णानां युष्माकं प्रसितौ प्रबंधने नु क्षिप्रमस्तु । भवतु ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे पंचमो वर्गः ॥

अबुध्रमिति चतुर्दशैर्षष्ठं सूक्तं । धनाकपुत्रस्य लुगस्यार्षे । इदमुत्तरं च
विश्वदेवं । त्रयोदशीचतुर्दशी त्रिष्टुभौ शिष्टा द्वादश जगत्यः । तथा चानुक्रांतं ।
अबुध्रं लुगो धानाको विश्वदेवं तु त्रिष्टुभंतं त्विति । गतः सूक्तविनियोगः ।
एकादशिनस्य विश्वदेवस्य पशोर्वपायागस्यानुवाक्या विश्वे अद्येत्येषा । सूचितं
च । विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊत्या नो देवानामुप वेतु शसः । आ० ३. ७. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अ॒बुध्र॑मु॒ त्य इ॒ंद्र॒वंतो॒ अ॒ग्नयो॒ ज्योति॑र्भर॒ंत उ॒षसो॒ व्यु॑ष्टिषु ।

म॒ही द्या॒वापृ॑थि॒वी चे॒तता॑मपोऽद्या दे॒वाना॑मव॒ आ वृ॑णीमहे ॥१॥

अ॒बुध्रं॒ । ऊं॒ इति॑ । त्ये । इ॒ंद्र॒वंतः॒ । अ॒ग्नयः॒ । ज्योतिः॒ । भर॑ंतः । उ॒षसः॒ । वि॒ऽउ॒ष्टिषु॒ ।

म॒ही इति॑ । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ । चे॒तता॑ । अ॒पः । अ॒द्या दे॒वानां॑ । अ॒वः । आ । वृ॑णीमहे ॥१॥

इंद्रवंतो यष्ट्यत्वेनेंद्रसंबन्धिनस्त्ये तेऽमी आहवनीयादयोऽग्नय उषसो व्युष्टिषु
व्युच्छनेषु तमसां विवासनकालेषु ज्योतिस्तेजो भरंतो धारयंतोऽबुध्रं । प्रबुद्धा
आसन् । मही मह्यी द्यावापृथिव्यावपः कर्म । अपोऽप्र इति कर्मनामसु

पाठात् । चेततां । जानीतां । अद्यास्मिन्नहनि देवानामिन्द्रादीनामवो रक्षणं
वयमा वृणीमहे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दिवस्पृथिव्योरव आ वृणीमहे मातृत्सिंधून्पर्वताञ्छर्यणावतः ।

अनागास्त्वं सूर्यमुषासमीमहे भद्रं सोमः सुवानो अद्या कृणोतु नः ॥ २ ॥

दिवःपृथिव्योः । अवः । आ । वृणीमहे । मातृन् । सिंधून् । पर्वतान् । शर्यणाऽवतः ।

अनागाऽत्वं । सूर्ये । उषसे । ईमहे । भद्रं । सोमः । सुवानः । अद्या । कृणोतु । नः ॥ २ ॥

दिवःपृथिव्योर्द्यावापृथिव्योः कार्यत्वेन संबंध्यवो रक्षणं वयमा वृणीमहे । किंच ।
मातृन् लोकस्य निर्मातृत्सिंधून् शर्यणावतः सरसः संबंधिनः पर्वतान् शिलोच्च-
यांश्च तथा सूर्यमुषसं चानागास्त्वं कर्मवैगुण्यजनितपापराहित्यमीमहे । वयं
याचामहे । किंच । अद्यास्मिन्नहनि नोऽस्माकं सुवानोऽभिषूयमाणः सोमो
भद्रं कल्याणं कृणोतु । करोतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

द्यावा नो अद्या पृथिवी अनागसो मही चायेतां सुविताय मातरा ।

उषा उच्छंत्यप बाधतामघं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ३ ॥

द्यावा । नः । अद्या । पृथिवी इति । अनागसः । मही इति । चायेतां । सुविताय । मातरा ।

उषाः । उच्छंती । अप । बाधतां । अघं । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥ ३ ॥

मही महर्त्या मातरा मातरी सर्वस्य मातृभूते द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्याव-
द्यास्मिन्नहन्यनागसोऽपराधरहितान् नोऽस्मान्सुविताय सुखाय चायेतां । रक्षेतां ।
किंच । उच्छंती तमांसि विवासयंत्युषा अस्माकमघं पापमप बाधतां । अपनयतु ।
अपि च । समिधानं सम्यग्दीप्यमानमग्निं स्वस्ति सर्वप्रकाराविनाशमीमहे ।
वयं याचामहे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इयं न उसा प्रथमा सुदिष्य रेवत्सनिभ्यो रेवती षुच्छतु ।

ओर मन्युं दुर्विद्वस्य धीमहि स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ४ ॥

इ॒यं । नः । उ॒स्रा । प्र॒थ॒मा । सु॒ऽदे॒ष्यं । रे॒वत् । स॒निऽभ्यः । रे॒वती । वि । उ॒च्छ॒तु ।
आ॒रे । म॒न्युं । दुः॒ऽवि॒द॒क्ष॒स्य । धी॒म॒हि । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥४॥

रेवती धनवती प्रथमा मुख्येयमुस्रा पापानामुत्सारिण्युषाः सुदेष्यं शोभनदेवाहं
रेवद्वनवत्प्रधानयागकालत्वं सनिभ्यो भजमानेभ्यो नोऽस्मभ्यं प्रयच्छंती व्युच्छतु ।
तमांसि विवासयतु । किंच । दुर्विदक्षस्य दुर्धनस्य पुरुषस्य मन्युं क्रोधमारे दूरे
धीमहि । निधीमहि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र याः सि॒स्र॒ते सूर्य॑स्य र॒श्मि॒भिर्ज्योति॑र्भरंतीरुषसो व्यु॒ष्टिषु ।
भ॒द्रा नो॑ अ॒द्य अ॒व॒से व्यु॒च्छ॒त स्व॒स्त्य॒ग्निं संमि॑धानमीमहे ॥५॥
प्र । याः । सि॒स्र॒ते । सूर्य॑स्य । र॒श्मि॒ऽभिः । ज्योतिः । भ॒रंतीः । उ॒षसः । विऽउ॒ष्टिषु ।
भ॒द्रा । नः । अ॒द्य । अ॒व॒से । वि । उ॒च्छ॒त । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥५॥

या उषसः सूर्यस्य रश्मिभिः किरणैः प्र सिस्रते संगच्छंते व्युष्टिषु व्युच्छनेषु
तमसां विवासनकालेषु ज्योतिरात्मीयं तेजो भरंतीर्भरंति च ता यूयं नोऽस्मा-
कमद्यास्मिन्नहनि अवसेऽन्नाय भद्रा भजनीया भवत । व्युच्छत । तमांसि विवा-
सयत च । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे षष्ठी वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒न॒मी॒वा उ॒षस॑ आ च॒रंतु॑ न उ॒द॒ग्र॒यो जि॒हतां॑ ज्योति॒षा बृ॒हत् ।
आयु॑क्षाताम॒श्विना॑ तू॒तुजिं॑ रथं स्व॒स्त्य॒ग्निं संमि॑धानमीमहे ॥६॥
अ॒न॒मी॒वाः । उ॒षसः । आ । च॒रंतु॑ । नः । उ॒त् । अ॒ग्र॒यः । जि॒हतां॑ । ज्योति॒षा । बृ॒हत् ।
आयु॑क्षातां । अ॒श्विना॑ । तू॒तुजिं॑ । रथं । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥६॥

अनमीवा रोगरहिता उषसो नोऽस्माना चरंतु । आगच्छंतु । बृहद्बृहता
महता ज्योतिषा तेजसा युक्ता अग्रयोऽप्युज्जिहतां । उगच्छंतु । अश्विनाश्विनौ
तूतुजिं क्षिप्रगामिनं रथमायुक्षातां । अस्मान्प्रत्यागंतुं रासभाभ्यां युक्तां । हरित
आदित्यस्य रासभावश्विनोरिति पाठात् । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

श्रेष्ठं नो अद्य सवितर्वरेण्यं भागमा सुव स हि रत्नधा असि ।

रायो जनिर्नी धिषणा मुप ब्रुवे स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ७ ॥

श्रेष्ठं । नः । अद्य । सवितः । वरेण्यं । भागं । आ । सुव । सः । हि । रत्नधाः । असि ।

रायः । जनिर्नी । धिषणा । उप । ब्रुवे । स्वस्ति । अग्निं । संऽऽधानं । ईमहे ॥ ७ ॥

हे सवितस्त्वमद्यास्मिन्नहनि नोऽस्मभ्यं वरेण्यं वरणीयं श्रेष्ठं प्रशस्यतमं भागं भजनीयं धनमा सुव । प्रेरय । देहीत्यर्थः । हि यस्मादप्रार्थितस्त्वं रत्नधाः श्रेष्ठानां धनानां संविभक्तासि भवसि । तथा च निगमांतरं । विभक्तारं हवामहे वसोष्मिचस्य राधसः । सवितारं नृचक्षसं । ऋग्वे० १. २२. १. इति । रायो धनस्य जनिर्नी धिषणां सर्वदेवस्तुतिरूपां वाचमुप ब्रुवे । अहमुपब्रवीमि । यद्वा । धिषणां देवीमुप ब्रुवे । उपस्तौमीत्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पिपर्तु मा तहतस्य प्रवाचनं देवानां यन्मनुष्याऽऽमन्महि ।

विश्वा उदुम्नाः स्पृकुदेति सूर्यः स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ८ ॥

पिपर्तु । मा । तत् । तहतस्य । प्रऽवाचनं । देवानां । यत् । मनुष्याः । अमन्महि ।

विश्वाः । इत् । उदुम्नाः । स्पृक् । उत् । एति । सूर्यः । स्वस्ति । अग्निं । संऽऽधानं । ईमहे ॥ ८ ॥

यहतस्य यज्ञस्य सत्यस्य वा संबंधि देवानां प्रवाचनं प्रकर्षेण गुणानां कथनं स्तोत्रं मनुष्या वयममन्महि कर्तुं जानीमस्तत्प्रवाचनं मा मां पिपर्तु । पालयतु । किंच । सूर्यो विश्वाः सर्वा उदुम्ना उषसः स्पृक् स्पृगन्नवगच्छन्वोदेति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

अद्वेषो अद्य बर्हिषः स्तरीमणि याव्णां योगे मन्मनः साध ईमहे ।

आदित्यानां शर्मणि स्या भुरण्यसि स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ९ ॥

अद्वेषः । अद्य । बर्हिषः । स्तरीमणि । याव्णां । योगे । मन्मनः । साधे । ईमहे ।

आदित्यानां । शर्मणि । स्याः । भुरण्यसि । स्वस्ति । अग्निं । संऽऽधानं । ईमहे ॥ ९ ॥

अद्यास्मिन्नहनि बर्हिषः स्तरीमणि वेद्यां स्तरणे मन्मनो मननीयस्याभीष्टस्य

फलस्य साधे साधके याव्णामभिषवपाषाणानां योगे सोमेन सह संयोगे च सत्यश्वेषो श्वेषवर्जितानादित्यानीमहे । वयमभीष्टं याचामहे । हे स्तोतस्त्वं तेषामादित्यानां देवानां शर्मणि सुखे स्थाने वा स्याः । तिष्ठ । भुरण्यसि । कर्तव्यानि कर्माणि विभर्षि । गच्छसि वा । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ नो बर्हिः सधमादे बृहद्वि देवाँ ईळे सादया सप्र होतृन् ।

इदं मिचं वरुणं सातये भगं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ १० ॥

आ । नः । बर्हिः । सधऽमादे । बृहत् । दिवि । देवान् । ईळे । सादय । सप्र । होतृन् ।

इदं । मिचं । वरुणं । सातये । भगं । स्वस्ति । अग्निं । संऽडधानं । ईमहे ॥ १० ॥

नोऽस्माकं बृहद्बृहति महति दिवि दीप्ते सधमादे । सह माद्यन्ति देवा यत्र तस्मिन् । बर्हिर्वर्हिषि यज्ञे सप्र सप्रसंख्याकान्होतृन्वषट्कर्तृनिदं मिचं च वरुणं च भगं च देवानितरानपि यष्टव्यान्देवान् हे अग्ने त्वमा सादय । अग्नेराभिमुख्यकरणमिहाद्य दैव्यं जनं बर्हिरा सादया वसो इत्येवमादिमंचैरवगम्यते । तत्र त्वयासादितांस्तानिन्द्रादीन्देवानहं सातये धनलाभायेळे । स्तौमि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

त आदित्या आ गता सर्वतातये वृधे नो यज्ञमवता सजोषसः ।

बृहस्पतिं पूषणमश्विना भगं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥ ११ ॥

ते । आदित्याः । आ । गत । सर्वतातये । वृधे । नः । यज्ञं । अवत । सऽजोषसः ।

बृहस्पतिं । पूषणं । अश्विना । भगं । स्वस्ति । अग्निं । संऽडधानं । ईमहे ॥ ११ ॥

हे आदित्या येऽस्माभिराहूतास्ते यूयं सर्वतातये यज्ञार्थमा गत । आगच्छत । आगत्य च हे सजोषसः संगता यूयं नोऽस्माकं वृधे वर्धनाय यज्ञं प्रत्यवत । गच्छत । वयं च बृहस्पतिं पूषणं चाश्विनाश्विनौ च भगं भगाख्यं देवं च समिधानं सम्यग्दीप्तमग्निं च स्वस्ति सर्वप्रकाराविनाशमीमहे । याचामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

तन्नो देवा यच्छत सुप्रवाचनं हृदि॒रा॒दित्याः सुभरं नृपाय्यं ।

प॒श्वे तो॒काय॒ तन॒याय जी॒वसे॒ स्व॒स्त्य॒ग्निं॑ संमिधानमीमहे ॥ १२ ॥

तत् । नः । देवाः । यच्छत । सुऽप्रवाचनं । हृदिः । आ॒दि॒त्याः । सुऽभरं । नृऽपाय्यं ।

प॒श्वे । तो॒काय॒ । तन॒याय॒ । जी॒वसे॒ । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । संऽइ॒धानं॒ । ई॒महे॒ ॥ १२ ॥

हे आदित्या देवा यूयं सुप्रवाचनमत्यंतं प्रशस्तं सुभरं सुसमृद्धं नृपाय्यं नृणां रक्षकं तदस्मदभिलषितं हृदिर्गृहं नोऽस्माकं पश्वे पश्चात्तमकाय तोकाय पुत्राय तनयाय पौत्राय च जीवसे जीवनार्थं यच्छत । दत्त । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

विश्वे अद्य मरुतो विश्वं ऊती विश्वे भवंत्वग्रयः समिद्धाः ।

विश्वे नो देवा अवसा गमंतु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥ १३ ॥

विश्वे । अद्य । मरुतः । विश्वे । ऊती । विश्वे । भवंतु । अग्रयः । संऽइ॒द्धाः ।

विश्वे । नः । देवाः । अवसा । आ । गमंतु । विश्वं । अस्तु । द्रविणं । वाजः । अस्मे इति ॥ १३ ॥

अद्यास्मिन्नहनि प्रधानयागदिवसे विश्वे सर्वे मरुतो विश्वे सर्वे मरुत्तणसहचरिता रुद्रादयो देवाश्चोती ऊत्यै रक्षणाय भवंतु । अपि च । विश्वे सर्वेऽग्रय आहवनीयादयः समिद्धाः संदीप्ता भवंतु । अपि च विश्वे सर्वे इन्द्रादयो देवा नोऽस्माकमवसा रक्षणेना गमंतु । आगच्छंतु । किंचास्मे अस्मासु विश्वं सर्वं द्रविणं धनं वाजोऽन्नं चास्तु । भवतु ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यं देवासोऽवथ वाजसातौ यं चायध्वे यं पिपृथात्यंहः ।

यो वो गोपीथे न भयस्य वेद ते स्याम देववीतये तुरासः ॥ १४ ॥

यं । दे॒वा॒सः । अ॒वथ॒ । वा॒जऽसा॒तौ । यं । चा॒य॒ध्वे । यं । पि॒पृ॒थ । अ॒ति । अ॒हः ।

यः । वः । गो॒ऽपी॒थे । न । भ॒य॒स्य॒ । वे॒द । ते । स्या॒म॒ । दे॒वऽवी॒तये॒ । तुरा॒सः॒ ॥ १४ ॥

हे तुरासोऽभीष्टप्रदाने क्षिप्रा देवासो देवा यूयं वाजसातौ संयामे यं मनुष्यमवथ रक्षय यं च चायध्वे शत्रोः पालयथ यं चांहः पापमन्यतिनीय पिपृथ

कामैः पूरयथ यथापि मनुष्यो वो युष्माकं कार्यत्वेन संबन्धिनि गोपीथे रक्षणे
भयस्य भयं न वेद न जानाति ते सर्वे वयं देववीतये यज्ञार्थं स्याम । भवेम ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टमो वर्गः ॥

उषासानक्तेति चतुर्दशर्चं सप्तमं सूक्तं । धानाकस्य लुगस्यार्धं । आदितो द्वादश
जगत्यस्ततो द्वे चिष्टुभौ । विश्वे देवा देवता । पूर्वसूक्ते वैश्वदेवं तु द्विचिष्टुवंतं
त्वित्युक्तत्वात् । उषासानक्तेत्यनुक्रांतं । आभिप्रविके षष्ठेऽहनि वैश्वदेव इदं वैश्व-
देवनिविद्यानं । सूचितं च । कतरा पूर्वोषासानक्तेति वैश्वदेवं । आ० १. १. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उषासानक्ता बृहती सुपेशसा द्यावाक्षामा वरुणो मित्रो अर्यमा ।

इंद्रं हुवे मरुतः पर्वता अप आदित्यान् द्यावापृथिवी अपः स्वः ॥ १ ॥

उषासानक्ता । बृहती इति । सुपेशसा । द्यावाक्षामा । वरुणः । मित्रः । अर्यमा ।

इंद्रं । हुवे । मरुतः । पर्वतान् । अपः । आदित्यान् । द्यावापृथिवी इति । अपः ।

स्वरिति स्वः ॥ १ ॥

बृहती बृहत्यौ महत्यौ सुपेशसा मरूपे उषासानक्ता रात्र्युषसौ द्यावाक्षामा
द्यावापृथिव्यौ च । वरुणो मित्रो मित्रावरुणौ चार्यमा च येऽत्र विहिता देवा-
स्तानेतानिंद्रं मरुतश्च पर्वतांश्चाप उदकानि चादित्यांश्च द्यावापृथिवी द्यावा-
पृथिव्यौ च । पुनर्द्यावापृथिव्योर्यहणमादरार्थं । अपोऽंतरिक्षं च स्वः सर्वं च यष्ट्यं
देवजातं हुवे । ह्यामि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

द्यौश्च नः पृथिवी च प्रचेतस ऋतावरी रक्षतामंहसो रिषः ।

मा दुर्विदचा निऋतिर्न ईशत तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ २ ॥

द्यौः । च । नः । पृथिवी । च । प्रचेतसा । ऋतावरी इत्यृतऽवरी । रक्षतां । अंहसः । रिषः ।

मा । दुः । विदचा । निः । ऋतिः । नः । ईशत । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥ २ ॥

प्रचेतसा सुबुद्धी ऋतावरी यज्ञवत्यौ सत्यवत्यौ द्यौश्च पृथिवी च द्यावापृथि-
व्यावुभे नोऽस्मान्निषो हिंसकादंहसः पापाश्च रक्षतां । किंच दुर्विदचा कुत्सितज्ञाना
निऋतिर्मृत्युदेवता नोऽस्माकं मेशत । ईश्वरी मा भूत् । किंच । वयं देवानां

संबंधि तदसाधारणमवो रक्षणमद्यास्मिन्नहनि प्रधानयागदिवसे वृणीमहे ।
प्रार्थयामहे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विश्वस्माच्चो अदितिः पातंहंसो माता मिचस्य वरुणस्य रेवतः ।

स्वर्वज्ज्योतिरवृकं नशीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ३ ॥

विश्वस्मात् । नः । अदितिः । पातु । अंहंसः । माता । मिचस्य । वरुणस्य । रेवतः ।

स्वः ऽवत् । ज्योतिः । अवृकं । नशीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ३ ॥

रेवतो धनवतो मिचस्य वरुणस्य च धनवतोर्मिचावरुणयोर्माता जनन्यदि-
तिर्देवी नोऽस्मान्विश्वस्मात्स्वस्मादंहंसः पापात्पातु । रक्षतु । किंच । वयमवृकं
बाधकरहितं स्वर्वत् सर्वं ज्योतिस्तेजो नशीमहि । नशिः पलायनकर्मा । पलायनं
च शीघ्रगमनं । शीघ्रं प्राप्नुम इत्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यावा वदन्नप रक्षांसि सेधतु दुःस्वप्न्यं निश्चेति विश्वमचिणं ।

आदित्यं शर्म मरुतामशीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ४ ॥

यावा । वदन् । अप । रक्षांसि । सेधतु । दुःस्वप्न्यं । निःश्चेति । विश्वं । अचिणं ।

आदित्यं । शर्म । मरुतां । अशीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ४ ॥

यावाभिषवपाषाणो वदन्नभिषववेलायां शष्टं कुर्वन् रक्षांसि यागविघ्नका-
रीण्यप सेधतु । विनिवारयतु । दुःस्वप्न्यं दुःष्वप्नप्रभवमस्मदीयमनिष्टं चाप सेधतु ।
निश्चेति मृत्युदेवतां चाप सेधतु । अचिणमदनशीलं विश्वं सर्वं पिशाचादिकं
चाप सेधतु । एवं निर्विघ्नत्वेन निष्पन्ने यागे वयमादित्यमादित्यानां संबंधि मरुतां
च संबंधि शर्म सुखमशीमहि । प्राप्नुयाम । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एंद्रो वह्निः सीदतु पितृतामिळा बृहस्पतिः सामभिर्ऋको अर्चतु ।

सुप्रकेतं जीवसे मन्म धीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ५ ॥

आ । इंद्रः । वह्निः । सीदतु । पितृतां । इळा । बृहस्पतिः । सामऽभिः । ऋक् । अर्चतु ।

सुऽप्रकेतं । जीवसे । मन्म । धीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ५ ॥

इन्द्रो बर्हिषा सीदतु । इळा माध्यमिका स्तनयिन्नुलक्षणा वागपि पिबतां ।
किंतु । सामभिर्गीयमान ऋक्ः स्तुतिमान्बृहस्पतिरप्यर्चतु । अस्मान्पूजयतु । किंच ।
वयं सुप्रकेतं सुप्रज्ञानं मन्म मननीयं धनं स्तोत्रं वा धीमहि निदधीमहि जीवसे
जीवनाय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दिविस्पृशं यज्ञमस्माकमश्विना जीराध्वरं कृणुतं सुममिष्टये ।

प्राचीनरश्मिमाहुतं घृतेन तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ६ ॥

दिविऽस्पृशं । यज्ञं । अस्माकं । अश्विना । जीरऽअध्वरं । कृणुतं । सुमं । इष्टये ।

प्राचीनऽरश्मिं । आऽहुतं । घृतेन । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ६ ॥

हे अश्विनौ युवां नोऽस्माकं यज्ञं दिविस्पृशं दिवि स्प्रष्टारं गन्तारं कृणुतं ।
कुरुतं । तथा जीराध्वरं क्षिप्रं हिंसारहितं च यज्ञं नोऽस्माकं कृणुतं । कुरुतं ।
इष्टयेऽभिलषितसिद्ध्यर्थं सुमं सुखं च कुरुतं । किंच । घृतेनाज्येनाहुतमग्निं प्राची-
नरश्मिं देवाभिमुखं कुरुतमित्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उप ह्वये सुहवं मारुतं गणं पावकमृष्टं सख्याय शंभुवं ।

रायस्पोषं सौश्रवसाय धीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ७ ॥

उप । ह्वये । सुऽहवं । मारुतं । गणं । पावकं । ऋष्टं । सख्याय । शंऽभुवं ।

रायः । पोषं । सौश्रवसाय । धीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ७ ॥

सुहवं स्वाह्वानं पावकं शोधकमृष्टं दर्शनीयं शंभुवं सुखस्य भावयितारं रायो
धनस्य पोषं पोषकं मारुतं मरुतां संबन्धिनं गणं संधं सख्याय सखिभावायोप
ह्वये । उपगम्य ह्वयामि । आगतं गणं सौश्रवसाय शोभनान्नवत्त्राय सुयशस्त्वाय
वा वयं धीमहि । बुद्धौ निदधीमहि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अपां पेरु जीवधन्यं भरामहे देवार्थं सुहवमध्वरश्रियं ।

सुरश्मिं सोममिन्द्रियं यमीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ८ ॥

अपां । पेहं । जीवऽधन्यं । भ्रामहे । देवऽअर्थं । सुऽहवं । अध्वरऽश्रियं ।

सुऽरश्मिं । सोमं । इन्द्रियं । यमीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ८ ॥

अपामुदकानां पेहं पालकं जीवधन्यं । धन्या जीवा यस्मिन्सौ जीवधन्यः । तं देवाय देवानां तर्पकं सुहवं शोभनाह्वानं शोभनस्तुतिं वाध्वरश्रियं सुरश्मिं शोभनांशुं सोमं भ्रामहे । धारयामः । पत्नीशालातो हविर्धानं प्रति प्रापयामो वा । भृतं तं सोममिन्द्रियं वीर्यं यमीमहि । वयं याचामहे । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

सनेम तत्सुसनिता सनिवभिर्वयं जीवा जीवपुत्रा अनागसः ।

ब्रह्मद्विषो विष्टगेनो भरेरत तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ९ ॥

सनेम । तत् । सुऽसनिता । सनिवऽभिः । वयं । जीवाः । जीवऽपुत्राः । अनागसः ।

ब्रह्मऽद्विषः । विष्टक् । एनः । भरेरत । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ ९ ॥

जीवा जीवन्तो जीवपुत्रा जीवनवत्पुत्राश्चानागसोऽपराधवर्जिताश्च वयं धनाका लुशाः सनिवभिः संभक्तृभिः पुत्रपौत्रादिभिः सह सुसनिता शोभनेन भजनेन तद्देवजातं सनेम । स्तुत्या हविःप्रदानेन च संभजेमहि । किंच । ब्रह्मद्विषो ब्राह्मणानामस्माकं वेत्रारो विष्टग्रानागच्छेदेनोऽस्मदीयं पापं भरेरत । आत्मनि धारयन्तु । पोषयन्तु । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

ये स्या मनोर्यज्ञियास्ते ऋणोतन यद्वो देवा ईमहे तद्देवातन ।

जिचं क्रतुं रयिमद्वीरवद्यशस्तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ १० ॥

ये । स्थ । मनोः । यज्ञियाः । ते । ऋणोतन । यत् । वः । देवाः । ईमहे । तत् । ददातन ।

जिचं । क्रतुं । रयिमत् । वीरऽवत् । यशः । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥ १० ॥

हे देवा ये यूयं मनोर्मनुष्यस्य यज्ञिया यज्ञार्हाः स्थ भवथ ते यूयं ऋणोतन । अस्मदीयां स्तुतिं ऋणुत । किंच । हे देवा वो युष्मान्यदभीष्टमीमहे याचामहे तज्जिचं जयशीलं क्रतुं प्रज्ञानं रयिमद्वनवद्वीरवत्पुत्राद्युपेतं यशश्च ददातन । नोऽस्मभ्यं प्रयच्छत । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे दशमी वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

महदद्य महतामा वृणीमहेऽवो देवानां बृहतामनर्वणां ।

यथा वसु वीरजातं नशामहे तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥११॥

महत् । अद्य । महतां । आ । वृणीमहे । अवः । देवानां । बृहतां । अनर्वणां ।

यथा । वसु । वीरऽजातं । नशामहे । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥११॥

अद्यास्मिन्नहनि महतां श्रेष्ठानां बृहतां वृद्धानामनर्वणामप्रतिगतानां देवानामिन्द्रादीनां संबन्धि महदधिकमवो रक्षणमा वृणीमहे । प्रार्थयामहे । किंच । वयं यथा वसु धनं वीरजातमपत्यजातं च नशामहे प्राप्नुयाम तथा ते देवाः कुर्वन्त्विति शेषः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

महो अग्नेः समिधानस्य गर्मण्यनागा मिचे वरुणे स्वस्तये ।

श्रेष्ठे स्याम सवितुः सवीमनि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥१२॥

महः । अग्नेः । संऽइधानस्य । गर्मणि । अनागाः । मिचे । वरुणे । स्वस्तये ।

श्रेष्ठे । स्याम । सवितुः । सवीमनि । तत् । देवानां । अवः । अद्य । वृणीमहे ॥१२॥

समिधानस्य समिध्यमानस्य महो महतोऽग्नेः गर्मणि सुखे वयं स्याम । भवेम । किंच । वयमनागा अनागसः । वचनव्यत्ययः । स्याम । अपि च । मिचे वरुणे मिचावरुणयोः । षष्ठ्यर्थे सप्तमी । सवितुश्च सवीमनि प्रसवे स्वस्तये सर्वप्रकाराविनाशाय स्याम । सिद्धिमन्यत् ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ये सवितुः सत्यसवस्य विश्वे मिचस्य व्रते वरुणस्य देवाः ।

ते सौभगं वीरवत्तोमदप्रो दधातन द्रविणं चिचमस्मे ॥१३॥

ये । सवितुः । सत्यऽसवस्य । विश्वे । मिचस् । व्रते । वरुणस्य । देवाः ।

ते । सौभगं । वीरऽवत् । गोऽमत् । अन्नः । दधातन । द्रविणं । चिचं । अस्मे इति ॥१३॥

ये विश्वे देवाः सत्यसवस्य सत्यप्रसवस्य सवितुर्मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोश्च व्रते प्रसवाख्ये कर्मणि भवन्ति ते यूयं सौभगं सौभाग्यं वीरवत्पुत्राद्युपेतं गोमन्त्रोयुक्तं चिचं पूजनीयं द्रविणं धनं चान्नः कर्म चास्मे मह्यं दधातन । प्रयच्छत ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

सविता पश्चातात्सविता पुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ।

सविता नः सुवतु सर्वतातिं सविता नो रासतां दीर्घमायुः ॥ १४ ॥

सविता । पश्चातात् । सविता । पुरस्तात् । सविता । उत्तरात्तात् । सविता । अधरात्तात् ।

सविता । नः । सुवतु । सर्वऽतातिं । सविता । नः । रासतां । दीर्घं । आयुः ॥ १४ ॥

पश्चातात्पश्चिमतः स्थितः सविता पुरस्तात्पूर्वतश्च स्थितः सवितोत्तरात्तादुत्तरतः स्थितश्च सविता नोऽस्माकं सर्वतातिं सर्वमभिलषितं धनादिकं सुवतु । प्रेरयतु । किञ्च । सवितैव नोऽस्मभ्यं दीर्घं बहुकालीनमायू रासतां । ददातु । बहुधा सवि-
तृपदग्रहणमत्यन्तमादरार्थं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकादशो वर्गः ॥

नमो मिचस्येति द्वादशर्चमष्टमं सूक्तं । अभितपा नाम सूर्यपुत्र ऋषिः । इदमादीनि पञ्च सूक्तानि जागतानि । अस्य सूक्तस्य दशमी चिष्टुप् । सूर्यो देवता । तथा चानुक्रांतं । नमो द्वादश सौर्योऽभितपाः सौर्यं जागतं वै चिष्टुष्टश-
मीति ॥ आश्विनशस्त्रे सूर्योदयादूर्ध्वं सौर्यकांड एतत्सूक्तं । सूचितं च । चिचं देवानां नमो मिचस्य । आ० ६. ५. । इति ॥ विषुवति निष्केवल्य आद्यस्तृचोऽनुरूपः । सूचितं च । विश्राड्वृहत्पिबतु सोम्यं मधु नमो मिचस्य वरुणस्य चक्षस इति स्तोचि-
यानुरूपौ । आ० ८. ६. । इति ॥ स्वपंतमभ्यस्तमये सति रात्रिगेषं स्थित्वा प्रातर्येन सूर्यो ज्योतिषेत्यादिभिः पञ्चभिः सूर्य उपस्थेयः । सूचितं च । अथाधितं चेत्स्वपंत-
मादित्योऽभ्यस्तमियाद्वाग्यतोऽनुपविगन्वात्रिगेषं भूत्वा येन सूर्य ज्योतिषा वाधसे तम इति पञ्चभिरादित्यमुपतिष्ठेत् । स्वपंतमभ्युदिते यस्य ते विश्वेत्यादिभिश्चत-
सृभिः सूर्य उपस्थेयः । सूचितं च । अभ्युदियाच्चेदकर्मश्रांतमनभिरूपेण कर्मणा वाग्यत इति समानमुत्तराभिश्चतसृभिरुपस्थानमिति । आ० गृ० ३. ७. ॥ एकादशि-
नस्य सौर्यस्य पशोर्हविषो याज्या । सूचितं च । शं नो भव चक्षसा शं नो अहा वायो भूष ऋचिपाः । आ० ३. ८. । इति ॥ होचकाणां शकलाधाने यज्ञो देवा इत्येषा । आ० ६. १२. ॥ विवाहे कन्यारोदनीये जीवं रुदंतीत्येषा जप्या । आ० गृ० १. ८. ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

नमो मिचस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तदृतं संपर्यत ।

दूरहृगे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥ १ ॥

नमः । मिचस्य । वरुणस्य । चक्षसे । महः । देवाय । तत् । ऋतं । सपर्यत ।
दूरेऽदृशे । देवऽजाताय । केतवे । दिवः । पुत्राय । सूर्याय । शंसत ॥ १ ॥

हे ऋत्विजो यूयं मिचस्य वरुणस्य मित्रावरुणयोश्चक्षसे द्रष्टे महो महते
देवाय द्योतमानाय दूरेदृशे दूरे संतमपि पश्यते देवजाताय देवेषु जाताय देवार्थ-
मुत्पन्नाय केतवे विश्वस्य प्रज्ञापकाय दिवः पुत्राय पुत्रभूताय । दिवि जायमा-
नत्वात्तत्पुत्रत्वव्यपदेशः । सूर्याय सूर्यार्थं नमः कृत्वा तद्विहितमृतं यागादिलक्षणं
कर्म सपर्यत । पूजयत । शंसत । स्तुतिमपि कुरुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सा मां सत्योक्तिः परि पातु विश्वतो द्यावा च यच्च ततनन्नहानि च ।
विश्वमन्यन्नि विशते यदेजति विश्वाहापो विश्वाहोदेति सूर्यः ॥ २ ॥
सा । मा । सत्यऽउक्तिः । परि । पातु । विश्वतः । द्यावा । च । यच्च । ततनन् । अहानि । च ।
विश्वं । अन्यत् । नि । विशते । यत् । एजति । विश्वाहा । आपः । विश्वाहा । उत् ।
एति । सूर्यः ॥ २ ॥

सा सत्योक्तिस्तत्सत्यवचनं मा मां विश्वतः सर्वतः परि पातु । परिरक्षतु ।
यया सत्योक्त्या यच्च यस्मिन्देहे द्यावा च द्यावापृथिव्यावहानि रात्रयश्च ततनन्
अतन्वन् तच्च विश्वं सर्वमन्यद्भूतजातं नि विशते । विश्वामन्यति । यदेतद्भूतजातमे-
जति कंपते विश्वाहा सर्वदापश्च स्यंदते विश्वाहा सर्वदा सूर्यश्चोदेति सा सत्योक्तिर्मा
परिपात्वित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

न ते अदेवः प्रदिवो नि वासते यदेतशेभिः पतरै रथर्यसि ।
प्राचीनमन्यदनु वर्तते रज उदन्येन ज्योतिषा यासि सूर्य ॥ ३ ॥
न । ते । अदेवः । प्रऽदिवः । नि । वासते । यत् । एतशेभिः । पतरैः । रथर्यसि ।
प्राचीनं । अन्यत् । अनु । वर्तते । रजः । उत् । अन्येन । ज्योतिषा । यासि । सूर्य ॥ ३ ॥

हे सूर्य ते तव समीपे प्रदिवः प्रलः पुरातनः कश्चिददेवोऽसुरो राक्षसो वा न
नि वासते । न निवसति । कदेत्यत आह । यद्यदा त्वं पतरैर्गमनशीलैरेत-
शेभिरथै रथर्यसि । रथं कामयसे योक्तुं । किंच प्राचीनमन्यत्त्वदीयं ज्योती रज

उदकमनु वर्तते । अन्येन तेन ज्योतिषोद्यासि । उदेषि । यद्वा प्राचीनमन्यद्रजश्व-
द्राख्यं ज्योतिस्त्वामनु वर्तते ततस्त्वमन्येन ज्योतिषा सहोदेषीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

येन सूर्ये ज्योतिषा बाधसे तमो जगच्च विश्वमुदियर्षि भानुना ।

तेनास्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपामीवामप दुःष्वप्यं सुव ॥४॥

येन । सूर्ये । ज्योतिषा । बाधसे । तमः । जगत् । च । विश्वं । उत् ऽ इयर्षि । भानुना ।

तेन । अस्मत् । विश्वां । अनिरां । अनाहुतिं । अपं । अमीवां । अपं । दुः ऽ स्वप्यं । सुव ॥४॥

हे सूर्य त्वं येन ज्योतिषा तेजसा तमोऽंधकारं बाधसे निवारयसि । येन
च भानुना तेजसा विश्वं सर्वं जगज्जंगममुदियर्षुग्नमयसि तेन ज्योतिषास्मद-
स्मत्तोऽनिरामन्नाभावमनाहुतिमहोमं चामीवां रोगजातं चाप सुव । अपगमय ।
दुःष्वप्यं दुःष्वप्प्रभवमनिष्टं चाप सुव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वस्य हि प्रेषितो रक्षसि व्रतमहेऽयन्नुच्चरसि स्वधा अनु ।

यदद्या त्वा सूर्योपब्रवामहे तं नो देवा अनु मंसीरत क्रतुं ॥५॥

विश्वस्य । हि । प्र ऽ इषितः । रक्षसि । व्रतं । अहेऽयन् । उत् ऽ चरसि । स्वधाः । अनु ।

यत् । अद्य । त्वा । सूर्ये । उप ऽ ब्रवामहे । तं । नः । देवाः । अनु । मंसीरत । क्रतुं ॥५॥

हे सूर्य प्रेषितः प्रेरितस्त्वमहेऽयन् अक्रुध्यन्विश्वस्य सर्वस्य यजमानस्य व्रतं
कर्म रक्षसि हि । यज्ञविध्वंसकेभ्यो राक्षसेभ्यः पालयसि । स्वधा हवींषनूच्चरसि ।
उग्नच्छसि च । प्रातर्होमे निवृत्ते सति पश्चादुग्नच्छसीत्यर्थः । तथा च यद्यदाद्या-
स्मिन्नहनि त्वा त्वामुपब्रवामहा उपब्रूमस्तदा नोऽस्माकं तं क्रतुं तत्कर्म देवा
इन्द्रादयोऽनु मंसीरत । अनुमन्यतां ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं नो द्यावापृथिवी तन्न आप इंद्रः शृण्वंतु मरुतो हवं वचः ।

मा शूने भूम सूर्यस्य संहृशि भद्रं जीर्वतो जरणामशीमहि ॥६॥

तं । नः । द्यावापृथिवी इति । तत् । नः । आपः । इंद्रः । शृण्वंतु । मरुतः । हवै । वचः ।
मा । शूने । भूम । सूर्यस्य । संऽहशि । भद्रं । जीवंतः । जरणां । अशीमहि ॥ ६ ॥

द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावापश्चंद्रश्च मरुतश्च नोऽस्माकं तं हवमाह्वानं
नोऽस्माकं तच्चः स्तुतिरूपं वाक्यं च । न इति द्विरुक्तिरादरार्था । शृण्वंतु ।
किंच । वयं सूर्यस्य संहशि संदर्शने शूने प्रवृद्धाय दुःखाय मा भूम । मैव भवेम ।
किंतु जीवंतश्चिरं प्राणान्धारयंतो वयं भद्रं कल्याणं जरणां वृद्धत्वममरत्वं चाशी-
महि । प्राप्नुयाम ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

विश्वाहा त्वा सुमनसः सुचक्षसः प्रजावंतो अनमीवा अनागसः ।

उद्यंतं त्वा मित्रमहो दिवेदिवे ज्योक् जीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ ७ ॥

विश्वाहा । त्वा । सुऽमनसः । सुऽचक्षसः । प्रजाऽवंतः । अनमीवाः । अनागसः ।

उत्ऽयंतं । त्वा । मित्रऽमहः । दिवेऽदिवे । ज्योक् । जीवाः । प्रति । पश्येम । सूर्य ॥ ७ ॥

हे सूर्य त्वा त्वां सुमनसः प्रीतियुक्तमनस्काः सुचक्षसः सुदर्शनाः प्रजावंतः
पुत्राद्युपेता अनमीवा रोगरहिता अनागसोऽपराधवर्जिताश्च वयं विश्वाहा सर्वदा
यजेमेति शेषः । किंच । हे मित्रमहो मित्राणां पूजयितः सूर्य दिवेदिवे प्रतिदिन-
मुद्यंतमुदयं प्राप्नुवंतं त्वा त्वां ज्योक् चिरं जीवा जीवंतो वयं प्रति पश्येम ॥

॥ अथाष्टमी ॥

महि ज्योतिर्बिभ्रतं त्वा विचक्षण भास्वंतं चक्षुषेचक्षुषे मयः ।

आरोहंतं बृहतः पाजसस्परि वयं जीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ ८ ॥

महि । ज्योतिः । बिभ्रतं । त्वा । विऽचक्षण । भास्वंतं । चक्षुषेऽचक्षुषे । मयः ।

आऽरोहंतं । बृहतः । पाजसः । परि । वयं । जीवाः । प्रति । पश्येम । सूर्य ॥ ८ ॥

हे विचक्षण विद्रष्टः सूर्य महि महज्ज्योतिस्तेजो बिभ्रतं धारयंतं भास्वंतं
दीप्तिमंतं चक्षुषे चक्षुषे सर्वेषां द्रष्टृणां चक्षुषे मयः सुखकरं बृहतो महतः पाजसो
बलवतः परि । महतो बलवतः समुद्रस्योदकस्योपरीत्यर्थः । आरोहंतं त्वा त्वां
जीवाश्चिरं जीवंतो वयं प्रति प्रतिदिनं पश्येम ॥

॥ अथ नवमी ॥

यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र चेरते नि च विशन्ते अक्षुभिः ।

अनागास्त्वेन हरिकेश सूर्याह्नाह्ना नो वस्यसावस्यसोदिहि ॥९॥

यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र च ईरते नि च विशन्ते अक्षुभिः ।

अनागाऽत्वेन हरिऽकेश सूर्य अह्नाऽअह्ना नः वस्यसाऽवस्यसा उत् इहि ॥९॥

हे हरिकेश हरितवर्णकेश सूर्य यस्य ते तव केतुना प्रज्ञानेन विश्वा विश्वानि भुवनानि भूतजातानि प्र चेरते प्रकर्षण गच्छन्त्यक्षुभी रात्रिभिर्नि विशन्ते च विश्राम्यन्ति च । स्वपन्तीत्यर्थः । स त्वं नोऽस्माकमनागास्त्वेनापराधवर्जितत्वेन वस्यसा वस्यसात्यन्तश्रेयस्करेण वसुमत्तरेण वाह्नाह्ना तेन तेन दिवसेनोदिहि । उद्गच्छ ॥

॥ अथ दशमी ॥

शं नो भव चक्षासा शं नो अह्ना शं भानुना शं हिमा शं घृणेन ।

यथा शमध्वञ्छमसदुरोणे तत्सूर्य द्रविणं धेहि चिचं ॥१०॥

शं नः भव चक्षासा शं नः अह्ना शं भानुना शं हिमा शं घृणेन ।

यथा शं अध्वन् शं अस्मत् दुरोणे तत् सूर्य द्रविणं धेहि चिचं ॥१०॥

हे सूर्य त्वं चक्षासा तेजसा नोऽस्माकं शं सुखकरो भव । अह्ना दिवसेन च शं सुखकरो नोऽस्माकं भव । भानुना रश्मिना च शं भव । अस्माकं सुखकरो भव । हिमा शैत्येन च शं भव । घृणेनौघ्रायेन च शंकरो भव । यथा याहणेन नोऽस्माकमध्वञ्छनि मार्गे शं भवति दुरोणे गृहे च शं सुखमसद्भवति तच्चिचं पूजनीयं द्रविणं धनं धेहि । अस्मभ्यं प्रयच्छ ॥

॥ अथैकादशी ॥

अस्माकं देवा उभयाय जन्मने शर्म यच्छत द्विपदे चतुष्पदे ।

अदत्पिबदूर्जयमानमाशितं तदस्मे शं योररपो दधातन ॥११॥

अस्माकं देवाः उभयाय जन्मने शर्म यच्छत द्विऽपदे चतुऽपदे ।

अदत् पिबत् ऊर्जयमानं आशितं तत् अस्मे इति शं योः अरपः दधातन ॥११॥

हे देवाः सूर्येणाभ्यनुज्ञाता यूयमस्माकं द्विपदे मनुष्यात्मकाय चतुष्पदे पश्चात्म-
काय चोभयायोभयविधाय जन्मने भूतजाताय गर्भं सुखं यच्छत । दत्त । किंच ।
यथास्मत्पुत्रादिकमद्विषणीयं भक्षयत् पिवत्पानीयं पिवच्चोर्जयमानं बलवंत-
मिवात्मानमाचरन्नाशितं सुहितं च भवति तथा शं रोगशान्तिनिमित्तकं सुखं
योर्विषययोगजनितं सुखं चारपोऽपापं च दधातन । प्रयच्छत ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यद्यो देवाश्चकृम जिह्वया गुरु मनसो वा प्रयुती देवहेळनं ।

अरावा यो नो अभि दुच्छुनायते तस्मिन्तदेनो वसवो नि धेतन ॥१२॥

यत् । वः । देवाः । चकृम । जिह्वया । गुरु । मनसः । वा । प्रयुती । देवहेळनं ।

अरावा । यः । नः । अभि । दुच्छुनऽयते । तस्मिन् । तत् । एनः । वसवः । नि । धेतन ॥१२॥

हे वसवो वामयितारो देवा वो युष्माकं वयं जिह्वया वाचा मनसः प्रयुती
प्रयुत्या प्रयोगेण गुरु महदेवहेळनं देवक्रोधनं च यदेनश्चकृमाकार्ष्य योऽस्मच्छ-
चुर्नोऽस्मानभि प्रत्यरावा गमनवान्भूत्वा दुच्छुनायते पापान्याचरत्यस्मानुद्वेजयति
वा तस्मिन्नस्मच्छर्चा तदेनोऽस्माभिः कृतं पापं नि धेतन । सूर्यस्याज्ञया विधत्त ।
स्थापयतेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चयोदशो वर्गः ॥

अस्मिन्न इति पंचर्चं नवमं सूक्तं जागतमैदं । मुष्कविशिष्ट इन्द्राख्य ऋषिः ।
तथा चानुक्रांतं । अस्मिन्नः पंच मुष्कवानिन्द्र इति ॥ गतो विनियोगः ॥ अपरे
तु तांडवाशाढ्यायनका अस्य सूक्तस्य मुष्कवानिन्द्रो देवता लुश ऋषिरिति
वर्णयन्ति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्मिन्न इन्द्र पृत्सुती यशस्वति शिमीवति क्रंदसि प्राव सातये ।

यच गोषाता धृषितेषु खादिषु विष्टक्पतन्ति दिद्यवो नृषास्ते ॥१॥

अस्मिन् । नः । इन्द्र । पृत्सुती । यशस्वति । शिमीऽवति । क्रंदसि । प्र । अ । व । सातये ।

यच । गोऽसाता । धृषितेषु । खादिषु । विष्टक् । पतन्ति । दिद्यवः । नृऽसस्ते ॥१॥

हे इन्द्र त्वं यशस्वति कीर्तिमति शिमीवति परस्परप्रहारलक्षणकर्मवत्यस्मिन्नु-

पस्थिते पृत्सुतौ संयामे क्रंदसि । सिंहनादं करोषि । सातये धनलाभाय प्राव
नोऽस्मान्प्ररक्षसि च । कस्मिन्नित्यथाह । यच्च यस्मिन्गोषाता गोसातौ लब्धपशुके
नृषास्ते नृणामभिभावुके च संयामे खादिषु परस्परखादकेषु च योद्धृषु धृषितेषु
धृष्टेषु सत्सु दिद्यव आयुधानि विष्वक् सर्वतः पतन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स नः क्षुमंतं सदेने व्यूर्णुहि गोऽर्णसं रयिमिंद्र श्रवाम्यं ।

स्याम ते जयतः शक्र मेदिनो यथा वयमुश्मसि तवसो कृधि ॥२॥

सः । नः । क्षुऽमंतं । सदेने । वि । ऊर्णुहि । गोऽर्णसं । रयिं । इंद्र । श्रवाम्यं ।

स्याम । ते । जयतः । शक्र । मेदिनः । यथा । वयं । उश्मसि । तत् । वसो इति । कृधि ॥२॥

हे इंद्र स सर्वानुयाहकत्वेन प्रसिद्धस्त्वं नोऽस्माकं सदेने गृहे क्षुमंतमन्नवंतं
शब्दवंतं वा गोऽर्णसं । गावोऽर्ण उदकमिव प्रवृद्धा यस्मिन् । तं श्रवाम्यं
श्रवणीयं रयिं धनं व्यूर्णुहि । विविधमाच्छादय । किंच । हे वसो वासक शक्रेंद्र
जयतः शक्रं ते तव प्रसादाद्वयं मेदिनो मेदसा युक्ता बलवंतः स्याम । भवेम ।
किं बहूक्त्या । यथा यद्यमुश्मसि कामयामहे तत्सर्वं कृधि । कुरु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यो नो दास आर्यो वा पुरुष्टुतादेव इंद्र युधये चिकेतति ।

अस्माभिष्टे सुषहाः संतु शचवस्त्वया वयं तान्वनुयाम संगमे ॥३॥

यः । नः । दासः । आर्यः । वा । पुरुऽस्तुत । अदेवः । इंद्र । युधये । चिकेतति ।

अस्माभिः । ते । सुऽसहाः । संतु । शचवः । त्वया । वयं । तान् । वनुयाम । संऽगमे ॥३॥

हे पुरुष्टुत बहुस्तुतेंद्र यो दासः कर्मकरः शूद्र आर्यस्त्विवर्णिकोऽदेवो देवाद-
न्योऽसुरो वा नोऽस्मान्युधये युद्धाय चिकेतति जानाति ते सर्वे शचवोऽस्मद-
रयस्ते तव प्रसादादस्माभिः सुसहाः स्वभिभवाः संतु । भवंतु । किंच । वयं त्वया
सहायेन ताञ्शचून्संगमे संयामे वनुयाम । हन्याम ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो दभ्रेभिर्हृष्यो यच्च भूरिभिर्यो अभीके वरिवोविनृषास्ते ।

तं विखादे सस्त्रिमद्य श्रुतं नरमवाचमिंद्रमवसे करामहे ॥४॥

यः । दभ्रेभिः । हव्यः । यः । च । भूरिऽभिः । यः । अभीकैः । वरिवःऽवित् । नृऽसखे ।
तं । विऽखादे । सखिं । अद्य । श्रुतं । नरं । अर्वाचं । इन्द्रं । अवसे । करामहे ॥४॥

नृसखे नृणामभिभावुके विखादे विगेषेण भक्षकेऽभीके संयामे वरिवोविह-
नस्य लंभको य इन्द्रो दभ्रेभिः स्वल्पैर्हव्यो ह्यातव्यो यश्च भूरिभिर्बहुभिर्हव्यस्तं
सखिं श्रुचिं श्रुतं सर्वं च विख्यातं नरं नेतारमिन्द्रमद्यास्मिन्नहन्यवसेऽस्मद्रक्षणा-
यार्वाचमस्मदभिमुखं करामहे । कुर्मः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स्ववृजं हि त्वामहमिन्द्र शुश्रवानानुदं वृषभ रधचोदनं ।
प्र मुंचस्व परि कुत्सादिहा गहि किमु त्वावान्मुष्कयोर्बद्ध आसते ॥५॥
स्वऽवृजं । हि । त्वां । अहं । इन्द्र । शुश्रव । अननुऽदं । वृषभ । रधऽचोदनं ।
प्र । मुंचस्व । परि । कुत्सात् । इह । आ । गहि । किं । ऊं इति । त्वाऽवान् । मुष्कयोः ।
बद्धः । आसते ॥५॥

हे वृषभ कामानां वर्षेकं स्ववृजं स्वयमेव छेत्तारमननुदमनपेक्षितबला-
नुप्रदानं रधचोदनं राधकस्य चोदकं प्रेरकं त्वामहं लुशः शुश्रवाश्चौषं हि
यस्मात्तस्मात्प्र मुंचस्व । कुत्सेन वार्धिंशतेनांडयोर्बद्धमात्मानं बंधनाद्विमुंच । अथ
परि सर्वतः परिवृतस्त्वं कुत्सात्कुत्साख्यादपेरिहास्मद्याग आ गहि । आगच्छ ।
किमु त्वावान्वासहशोऽन्यः कश्चिन्मुष्कयोर्बद्ध आसते । न कोऽप्येतादृशो निर्लज्ज-
स्वत्तोऽन्योऽस्तीत्यभिप्रायः । तच्च शाट्यायनकं । कुत्सश्च लुशश्चंद्रं व्यह्रयेतां । स
कुत्सस्याहवमागच्छत् तं शतेन वार्धीभिरांडयोरबध्नात् लुशोऽभ्यवदत् स्ववृजं हि
त्वामहमिन्द्र शुश्रवानानुदं वृषभं रधचोदनं प्र मुंचस्व परि कुत्सादिहा गहि किमु
त्वावान्मुष्कयोर्बद्ध आसत इति ताः सर्वाः संलुप्य लुशमभि प्रादुदुवदिति । छंदो-
गब्राह्मणमपि कुत्सश्च लुशश्च युगपदिन्द्रमाहूतवन्तौ स्वं स्वं यज्ञं प्रत्यंगभावाय
सखित्वादिन्द्रः कुत्सं प्रति जगाम । तं तु गतं वशित्वात्कुत्सो वार्धींशतेनांडयोर-
बधादिति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चतुर्दशे वर्गः ॥

यो वामिति चतुर्दशर्चं दशमं सूक्तं । कक्षीवतो दुहिता घोषा नाम ब्रह्मवा-
दिनृषिः । अंत्या चिदुप् । शिष्टा जगत्यः । अश्विनौ देवता । तथा चानुक्रांतं ।

यो वां षकूना काक्षीवती घोषाश्विनं हि बिष्टुबंतमिति ॥ प्रातरनुवाकाश्विन-
शस्त्रयोर्जागते छंदसीदमादीनि चीणि सूक्तानि । सूचितं च । यो वां परिज्मेति
चीणि बिष्टुबो अद्य । अ० ४. १५. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

यो वां परिज्मा सुवृदश्विना रथो दोषामुषासो हव्यो हविष्मता ।

शश्वत्तमासस्तमु वामिदं वयं पितुर्न नाम सुहवं हवामहे ॥ १ ॥

यः । वां । परिऽज्मा । सुऽवृत् । अश्विना । रथः । दोषां । उषसः । हव्यः । हविष्मता ।

शश्वत्ऽतमासः । तं । उं इति । वां । इदं । वयं । पितुः । न । नाम । सुऽहवं । हवामहे ॥ १ ॥

हे अश्विनाश्विनौ वां युवयोः परिज्मा परितो गन्ता सुवृत्सुषु वर्तमानो यो
रथो दोषां रात्रिमुषसश्च । अहोरात्रयोरित्यर्थः । हविष्मता यजमानेन हव्यो
ह्रातव्यो वां युवयोः स्वभूतं सुहवं शोभनाह्वानं तमु तमेव रथं शश्वत्तमासोऽति-
शयेन चिरंतना वयं पितुर्न यथा पितुरिदं नाम तथा हवामहे । हवामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

चोदयतं सूनृताः पिन्वतं धिय उत्पुंरंधीरीरयतं तदुश्मसि ।

यशसं भागं कृणुतं नो अश्विना सोमं न चारुं मघवत्सु नस्कृतं ॥ २ ॥

चोदयतं । सूनृताः । पिन्वतं । धियः । उत् । पुंरंधीः । ईरयतं । तत् । उश्मसि ।

यशसं । भागं । कृणुतं । नः । अश्विना । सोमं । न । चारुं । मघवत्ऽसु । नः । कृतं ॥ २ ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवां सूनृता वाच उषसो वा चोदयतं । प्रेरयतं । अस्माकं
धियः कर्माणि च पिन्वतं । पूरयतं । पुंरंधीर्बह्वीः प्रज्ञाश्चोदीरयतं । उत्तमयतं ।
प्रेरयतं । उत्पादयतमित्यर्थः । तदेतच्चयमुश्मसि । वयं कामयामहे । किंच नो
ऽस्माकं यशसं यशस्विनं भागं भजनीयं धनादिकं कृणुतं । कुरुतं । चारुं कल्याणं
सोमं न सोममिव नोऽस्मान्मघवत्सु धनवत्सु कृतं । कुरुतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अमाजुरश्विन्नवयो युवं भगोऽनाशोश्चिदवितारापमस्य चित् ।

अंधस्य चिन्नासत्या कृशस्य चिष्टुवामिदाहुर्भिषजा रुतस्य चित् ॥ ३ ॥

अमाऽजुरः । चित् । भवथः । युवं । भगः । अनाशोः । चित् । अवितारा । अपमस्य ।
चित् ।

अंधस्य । चित् । नासत्या । कृशस्य । चित् । युवां । इत् । आहुः । भिषजा । रुतस्य । चित् ॥ ३ ॥

हे नासत्या नासत्यौ युवं युवाममाजुरश्चित्पितृगृहे जूर्येत्या अपि दुर्भगाया
घोषाया भगो भवथः शोभनरूपेणात्मानं परिणमय्य पतिं दत्तवन्तौ स्य इत्यर्थः ।
तथा च निगमांतरं । घोषायै चित्पितृषदे दुरोणे पतिं जूर्येत्या अश्विनाव-
दत्तं । ऋग्वे० १. ११७. ७. । इति । अनाशोश्चिदनशनस्याप्यवितारा रक्षितारौ युवां
भवथः । अपमस्य चिज्जात्यातिनिकृष्टस्यापि रक्षितारौ भवथः । अंधस्य चिच्च-
क्षुर्विकलस्यापि रक्षितारौ भवथः । कृशस्य चिदुर्वलस्यापि रक्षितारौ भवथः ।
किंच । युवामिद्युवामेव रुतस्य चिद्यज्ञस्यापि भिषजौ वैद्यावाहुर्विद्वांसः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युवं च्यवानं सनयं यथा रथं पुनर्युवानं चरणाय तक्षथुः ।

निष्टौग्यमूहयुरह्यस्परि विश्वेक्ता वां सवनेषु प्रवाच्या ॥ ४ ॥

युवं । च्यवानं । सनयं । यथा । रथं । पुनः । युवानं । चरणाय । तक्षथुः ।

निः । तौग्यं । ऊहथुः । अत् । अह्यः । परि । विश्वा । इत् । ता । वां । सवनेषु । प्र । वाच्या ॥ ४ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां सनयं पुराणं च्यवानमृषिं यथा रथं जीर्णं रथमिव
पुनर्युवानं तरुणं चरणाय चरणार्थं तक्षथुः । ततक्षथुः । अकुरुतमित्यर्थः । तथा
च यास्कः । युवं च्यवानं सनयं पुराणं यथा रथं पुनर्युवानं चरणाय ततक्षथुर्युवा
प्रयौति कर्माणि तक्षतिः करोतिकर्मा । नि० ४. १९. । इति । किंच युवां तौग्यं
तुपपुचं भुज्युमह्यः परि समुद्रस्योपरि निरूहथुः । किंच । वां युवयोर्विश्वा विश्वानि
ता तानि कर्माणि सवनेषु यज्ञेषु प्रवाच्या प्रवाच्यानि प्रकर्षेण वक्तव्यानि ॥

॥ अथ पंचमो ॥

पुराणा वां वीर्याऽप्र ब्रवा जनेऽथो हासथुर्भिषजा मयोभुवा ।

ता वां नु नष्याववसे करामहेऽयं नासत्या अदरिर्यथा दधत् ॥ ५ ॥

पुराणा । वां । वीर्या । प्र । ब्रव । जने । अथो । इति । ह । आसथुः । भिषजा । मयः । भुवा ।

ता । वां । नु । नष्या । अवसे । करामहे । अयं । नासत्या । अत् । अरिः । यथा । दधत् ॥ ५ ॥

हे अश्विनौ वां युवयोः पुराणा पुराणानि वीर्याणि जने लोके प्र ब्रव ।
प्रब्रवीमि । अथो अपि च हे नासत्या नासत्यौ युवां मयोभुवा सुखस्य भाव-
यितारौ भिषजा भिषजौ वैद्यावासयुः । बभूवयुः । ता तौ युवामवसे रक्षणाय
नथ्यौ स्तुत्यौ करामहे । कुर्मः । अयमरिर्गता पतिर्यजमानो यथा श्रद्धधात् ।
श्रद्धध्यादिति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इयं वामहे ऋणुतं मे अश्विना पुत्रायैव पितरा मह्यं शिक्षतं ।

अनापिरज्ञा असजात्यामतिः पुरा तस्या अभिशस्तेरव स्पृतं ॥ ६ ॥

इयं । वां । अहे । ऋणुतं । मे । अश्विना । पुत्रायऽइव । पितरा । मह्यं । शिक्षतं ।

अनापिः । अज्ञाः । असजात्या । अमतिः । पुरा । तस्याः । अभिऽशस्तेः । अव । स्पृतं ॥ ६ ॥

हे अश्विनाश्विनौ वां युवामियं घोषाहमहे । आह्वयामि । मे मम संबन्धि-
नमिममाह्वानं ऋणुतं । श्रुत्वा चाह्वानं मह्यं पुत्रायैव यथा पुत्राय पितरा
मातापितरौ तद्वच्छिक्षतं । धनं दत्तं । अनापिरबन्धुरज्ञा अकृतज्ञा असजात्या-
मतिरश्रद्धेया चाभिश्स्तिर्मामागच्छति । तस्या अभिशस्तेः पुरा प्रागेवाव स्पृतं ।
मामवपारयतं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

युवं रथेन विमदाय ऋणुव न्यूहयुः पुरुमिचस्य योषणां ।

युवं हवै वधिमत्या अगच्छतं युवं सुसुतिं चक्रयुः पुरंधये ॥ ७ ॥

युवं । रथेन । विऽमदाय । ऋणुवै । नि । ऊहयुः । पुरुऽमिचस्य । योषणां ।

युवं । हवै । वधिऽमत्याः । अगच्छतं । युवं । सुऽसुतिं । चक्रयुः । पुरंऽधये ॥ ७ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां पुरुमिचस्य पुरुमिचनामधेयस्य योषणां दुहितरं ऋणुवं
नाम जायां विमदाय विमदनामधेयायर्षये रथेन स्वसेनापरिवृतेन रथेन
न्यूहयुः । प्रापयतं । विमदस्य गृहं नीतवन्तौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं ।
यावर्भगाय विमदाय जायां सेनाजुवा न्यूहतू रथेन । ऋग्वे० १. ११६. १. इति ।
किंच । युवं युवां वधिमत्याः संग्रामे शत्रुभिश्छिन्नहस्ताया हवमाह्वानमगच्छतं ।
आगत्य च तस्य हिरण्मयं हस्तं प्रायच्छतं । तथा च निगमांतरं । अजोहवीना-

सत्या करा वां महे यामन्युरुज्जा पुरंधिः श्रुतं तच्छासुरिव वधिमत्या हिरण्य-
हस्तमश्विनावदत्तं । ऋग्वे० १. ११६. १३. । इति । किंच । युवं युवां पुरंधये बहुप्रज्ञायै
वधिमत्यै सुषुतिं सुप्रसवं शोभनमैश्वर्यं वा चक्रयुः । कृतवन्तौ स्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

युवं विप्रस्य जरणामुपेयुषः पुनः कलेरकृणुतं युवद्वयः ।

युवं वंदनमृश्यदादुदूषयुर्वुवं सद्यो विशपलामेतवे कृथः ॥ ८ ॥

युवं । विप्रस्य । जरणां । उपऽईयुषः । पुनरिति । कलेः । अकृणुतं । युवत् । वयः ।

युवं । वंदनं । अृश्यऽदात् । उत । उपयुः । युवं । सद्यः । विशपलां । एतवे । कृथः ॥ ८ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां विप्रस्य मेधाविनो जरणां जरामुपेयुष उपगतवतः कलेः
कलिनामधेयस्यर्षेर्वयः पुनरपि युवद्युवत्त्वयुक्तमकृणुतं । अकुरुतं । तथा च निग-
मांतरं । कलिं याभिर्विज्ञजानिं दुवस्यथः । ऋग्वे० १. ११२. १५. । इति । किंच । युवं
युवां वंदनं जायावियोगसंतापेन कूपपतितं वंदनाख्यमृषिमृश्यदात्कूपादुदूषयुः ।
उदैरयतं । तथा निगमांतरं । उद्वंदनमैरयतं स्वर्हणे । ऋग्वे० १. ११२. ५. । इति ।
किंच । युवं युवां विशपलां । खेलस्य राज्ञः सेनायां योद्धी विशपला नाम का-
चित् स्त्री । तां संयामे शत्रुभिश्छिन्नजंघां सद्यस्तदैवतवे गमनाय कृथः । अकुरुतं ।
तथा च निगमांतरं । चरिचं हि वेरिवाच्छेदि पर्णमाजा खेलस्य परितक्म्यायां ।
सद्यो जंघामायसीं विशपलायि धने हिते सतवे प्रत्यप्रत्तं । ऋग्वे० १. ११६. १५. ।
इति ॥

॥ अथ नवमी ॥

युवं ह रेभं वृषणा गुहा हितमुदैरयतं ममृवांसमश्विना ।

युवमृवीसमुत तप्रमचय ओमन्वंतं चक्रयुः सप्तवंधये ॥ ९ ॥

युवं । ह । रेभं । वृषणा । गुहा । हितं । उत । ऐरयतं । ममृवांसं । अश्विना ।

युवं । अृवीसं । उत । तप्रं । अचये । ओमन्ऽवंतं । चक्रयुः । सप्तऽवंधये ॥ ९ ॥

हे वृषणा वर्षितारावश्विनाश्विनौ युवं युवां गुहा गुहायां हितमसुरैर्निहितं
ममृवांसं म्रियमाणं रेभं रेभाख्यमृषिमुदैरयतं । उत्तारितवन्तौ स्थः । तथा च
निगमांतरं । दश राक्षीरशिवेना नव दूनवनञ्चं अश्वितमप्स्वंतः । विप्रुतं रेभ-
मुदनि प्रवृक्तमुच्चिन्ययुः सोममिव सुवेण । ऋग्वे० १. ११६. २४. । इति । उत

किंच युवं युवां तप्रमृबीसमप्रिकुंडमचयेऽचेरर्थायौमन्वंतमवनवंतं चक्रयुः । वृष्ट्या
निशमय्य शीतं कृतवंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । हिमेनाग्निं घंसम-
वारयेथां पितुमतीमूर्जमस्मा अधत्तं । ऋबीसे अचिमश्चिनावनीतमुन्नियथुः
सर्वगणं स्वस्ति । ऋग्वे० १. ११६. ८. । इति । किंच । युवां सप्रवधयेऽश्वमेधेन राज्ञा
केनचिदपराधेन काष्ठमयमंजूषायां निहितस्य सप्रवधिनामधेयस्यर्षेरर्थाय चक्र-
युः । मंजूषोद्घाटनं कृतवंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । वि जिहीष्व
वनस्पते योनिः सूर्यंत्या इव । श्रुतं मे अश्विना हवं सप्रवधिं च मुंचतं
। ऋग्वे० ५. १८. ५. । इति ॥

॥ अथ दशमी ॥

युवं श्वेतं पेदवेऽश्विनाश्च नवभिर्वज्रैर्नवती च वाजिनं ।

चर्कृत्यं ददधुद्रावयत्सखं भगं न नृभ्यो हव्यं मयोभुवं ॥ १० ॥

युवं । श्वेतं । पेदवे । अश्विना । अश्वं । नवऽभिः । वाज्रैः । नवती । च । वाजिनं ।

चर्कृत्यं । ददधुः । द्रवयत्ऽसखं । भगं । न । नृऽभ्यः । हव्यं । मयऽभुवं ॥ १० ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं युवां पेदवे पेदुनामधेयाय राज्ञे श्वेतं श्वेतवर्णं वाजिनं
वलिनं नवभिर्नवती नवत्याश्वैः सहितं चर्कृत्यं संयामाणामत्यर्थं कर्तारं शत्रूणां
जेतारं वा द्रवयत्सखं शत्रुसखीनां द्रावयितारं हव्यं ह्नातव्यं मयोभुवं मुखस्य
भावयितारमश्वं नृभ्यो मनुष्येभ्यो भगं न भजनीयं धनमिव ददधुः । प्रायच्छतं ॥

॥ इति सप्रमस्याष्टमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

न तं राजानावदिते कुतश्चन नाहो अघ्नोति दुरितं नकिर्भयं ।

यमश्चिना सुहवा रुद्रवर्तनी पुरोरथं कृणुथः पत्न्या सह ॥ ११ ॥

न । तं । राजानौ । अदिते । कुतः । चन । न । अंहः । अघ्नोति । दुऽइतं । नकिः । भयं ।

यं । अश्विना । सुऽहवा । रुद्रवर्तनी इति रुद्रऽवर्तनी । पुरऽरथं । कृणुथः । पत्न्या ।

सह ॥ ११ ॥

हे राजानावीश्वरावदिते अदीना सुहवी स्वाह्वानौ रुद्रवर्तनी स्तोत्रयुक्तमार्गा
हे अश्विनाश्विनौ युवां यं जनं पुरोरथमयतोरथं पत्न्या सह स्वयंवरे कृणुथः

कुरुष्वस्तं जनं कुतश्चन कुतोऽप्यंहः पापं नाप्नोति । न व्याप्नोति । दुरितं दुर्गति-
रपि नाप्नोति । न किर्न च भयं संसारभयं न प्राप्नोति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ तेन यातं मनसो जवीयसा रथं यं वामृभवश्चक्ररश्चिना ।

यस्य योगे दुहिता जायते दिव उभे अहनी सुदिने विवस्वतः ॥ १२ ॥

आ । तेन । यातं । मनसः । जवीयसा । रथं । यं । वां । ऋभवः । चक्रुः । अश्चिना ।
यस्य । योगे । दुहिता । जायते । दिवः । उभे इति । अहनी इति । सुदिने इति सुऽदिने ।
विवस्वतः ॥ १२ ॥

हे अश्चिनाश्चिनौ वां युवयोरे रथमृभवश्चक्ररकार्षुः यस्य रथस्य योगे संबंधे
मति दिवो दुहितोषा जायते प्रादुर्भवति यस्य च योगे विवस्वतो भास्करादुभे
अहनी अहोरात्रे सुदिने शोभने जायेते तेन रथेन मनसोऽपि जवीयसा वेग-
वज्जरेणा यातं । युवामागच्छतं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ता वर्तिर्यातं जयुषा वि पर्वतमपिन्वतं शयवे धेनुमश्चिना ।

वृकस्य चिद्वर्तिकामंतरास्याद्युवं शचीभिर्यसिताममुंचतं ॥ १३ ॥

ता । वर्तिः । यातं । जयुषा । वि । पर्वतं । अपिन्वतं । शयवे । धेनुं । अश्चिना ।
वृकस्य । चित् । वर्तिकां । अंतः । आस्यात् । युवं । शचीभिः । यसितां । अमुंचतं ॥ १३ ॥

हे अश्चिनाश्चिनौ ता तौ युवां जयुषा जयशीलेन रथेन पर्वतमद्रिं प्रति
वर्तिर्मार्गं वि यातं । विविधं गच्छथः । तथा च निगमांतरं । वि जयुषा रथ्या
यातमद्रिं श्रुतं हवं वृषणा वधिमत्याः । ऋग्वे० ६. ६२. ७. इति । किंच । युवां शयवे
शयोरर्थाय धेनुमपिन्वतं । निवृत्तप्रसवां ऋक्षां गां प्रभूतस्य पयसो दोग्ध्री कृत-
वंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । युवं धेनुं शयवे नाधितायापिन्वतम-
श्चिना पूर्याय । ऋग्वे० १. ११८. ८. इति । किंच । युवं युवां वृकस्यांतरनुप्रविष्टां
यसितां वृकेण यस्तां वर्तिकां । वर्तिका नाम चटका । तामास्यावृकस्य मुखाच्छचीभिः
प्रज्ञाभिः कर्मभिर्वामुंचतं । अमोचयतं । तथा च निगमांतरं । अजोहवीदश्चिना
वर्तिका वामास्रो यत्सीममुंचतं वृकस्य । ऋग्वे० १. ११७. १६. इति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

एतं वां स्तोममश्विनावकर्मातक्षाम भृगवो न रथं ।

न्यमृक्षाम योषणां न मर्ये नित्यं न सूनुं तनयं दधानाः ॥ १४ ॥

एतं । वां । स्तोमं । अश्विनौ । अकर्म । अतक्षाम । भृगवः । न । रथं ।

नि । अमृक्षाम । योषणां । न । मर्ये । नित्यं । न । सूनुं । तनयं । दधानाः ॥ १४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ ततो वां युवयोरेतं यथोक्तं स्तोमं स्तोत्रमकर्म । अकुर्म । तदेवाह । भृगवो न भृगव इव रथमतक्षाम । वयं स्तोत्रं संस्कृतवन्तः । कर्मयोगाह-भवो भृगव उच्यन्ते । अथवा रथकारा भृगवः । किञ्च । वयं नित्यं शाश्वतं तनयं यागादीनां कर्मणां तनितारं सूनुं नौरसं पुत्रमिव स्तोमं दधाना धारयन्तो मर्ये मनुष्ये न्यमृक्षाम । युवयोः स्तुतिं नितरां संस्कृतवन्तः । तत्र दृष्टान्तः । योषणां न । यथा जायां तद्वदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तदशो वर्गः ॥

रथं यांतमिति चतुर्दशर्चमेकादशं सूक्तं । काष्ठीवत्या घोषाया आर्षं । जागत-माश्विनं । रथं यांतमित्यनुक्रांतं । प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

रथं यांतं कुह को ह वां नरा प्रति द्युमंतं सुविताय भूषति ।

प्रातर्यावाणं विभ्वं विशेविशे वस्तोर्वस्तोर्वहमानं धिया शमि ॥ १ ॥

रथं । यांतं । कुह । कः । ह । वां । नरा । प्रति । द्युऽमंतं । सुविताय । भूषति ।

प्रातःऽयावानं । विऽभ्वं । विशेऽविशे । वस्तोःऽवस्तोः । वहमानं । धिया । शमि ॥ १ ॥

हे नरा कर्मणां नेतारावश्विनौ वां युवयोः संबन्धिनं द्युमंतं दीप्तिमंतं प्रातर्यावाणं यज्ञं प्रति प्रातःकाले गन्तारं विभ्वं विभुं व्यापिनं विशे विशे सर्वेषु मनुष्येषु वस्तोर्वस्तोरन्वहं वहमानं धनं प्रापयन्तं यांतं गच्छन्तं रथं कुह कस्मिन्देहे को ह कः खलु यजमानः शमि यज्ञरूपे कर्मणि धिया स्तुतिरूपेण कर्मणा सुवितायाभ्युदयार्थं प्रति भूषति । अलं करोति । कस्मिन्देहे यज्ञे कोऽन्यो यजमानो युवां स्तुतिभिर्हविर्भिश्च पूजितवान् येनास्मद्यज्ञं प्रति विलम्बेनागतवन्तौ स्थ इत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कुहं स्विहोषा कुहं वस्तोरश्विना कुहाभिपित्वं करतः कुहोषतुः ।

को वां शयुचा विधवेव देवरं मर्ये न योषा कृणुते सधस्ये आ ॥२॥

कुहं। स्वि॒त्। दो॒षा। कुहं। वस्तोः॑। अ॒श्विना॑। कुहं। अ॒भिऽपि॒त्वं। क॒रतः॑। कुहं। ऊ॒षतुः॑।

कः। वां। श॒युऽचा। वि॒धवा॑ऽइव। दे॒वरं। म॒र्ये। न। योषां। कृ॒णुते॑। स॒धऽस्ये॑। आ ॥२॥

हे अश्विनाश्विना कुह स्वित् क्व चिहोषा रात्रौ भवथ इति शेषः । कुह वस्तोः क्व वा दिवा भवथः । कुह क्व वाभिपित्वमभिप्राप्तिं करतः । कुरुषः । कुह क्व वोषथुः । वसथः । किंच । वां युवां को यजमानः सधस्ये सहस्थाने वेद्याख्य आ कृणुते । आकुरुते । परिचरणार्थमात्माभिमुखीकरोति । तत्र दृष्टान्तौ दर्शयति । शयुचा शयने विधवेव । यथा मृतभर्तृका नारी देवरं भर्तृभ्रातरमभिमुखीकरोति । मर्ये न यथा च सर्वे मनुष्यं योषा सर्वा नारी संभोगकालेऽभिमुखीकरोति तद्वदित्यर्थः । तथा च यास्कः । क्व स्विद्रात्रौ भवथः क्व दिवा क्वाभिप्राप्तिं कुरुषः क्व वसथः । को वां शयने विधवेव देवरं देवरः कस्माद्वितीयो वर उच्यते विधवा विधातृका भवति विधवनाञ्चा विधावनाञ्चेति चर्मशिरा अपि वा धव इति मनुष्यनाम तद्वियोगाद्विधवा देवरो दीव्यतिकर्मा मर्यो मनुष्यो मरणधर्मा योषा यौतेराकुरुते सधस्थाने । नि० ३. १५. । इति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्रातर्जरेषे जरणेव कापया वस्तोर्वस्तोर्यजता गच्छथो गृहं ।

कस्य ध्वसा भवथः कस्य वा नरा राजपुत्रेव सवनाव गच्छथः ॥३॥

प्रा॒तः। ज॒रे॒षे। ज॒र॒णाऽइ॒व। का॒प॒या। वस्तोः॑ऽवस्तोः॑। य॒ज॒ता। ग॒च्छ॒थः। गृ॒हं।

कस्य॑। ध्व॒सा। भ॒व॒थः। कस्य॑। वा॒। न॒रा। रा॒ज॒पु॒त्राऽइ॒व। स॒व॒ना॒। अ॒व॒। ग॒च्छ॒थः॑॥३॥

हे नरा नेतारावश्विनौ युवां प्रातः प्रातःकाले जरेषे । स्तोतृभिः स्तूयेथे । तत्र दृष्टान्तः । जरणेव । यथा जरणवैश्वर्येण वृद्धौ राजानौ कापया । प्रातःप्रबोधकस्य बन्दिनो वाणी कापा । तथा स्तूयेते । तद्वदित्यर्थः । किंच । वस्तोर्वस्तोरन्वहं यजता यष्ट्यौ युवां गृहं यजमानस्य मन्दिरं गच्छथः । प्राप्नुथः । तौ युवां कस्य यजमानसंबन्धिनो दोषस्य ध्वसा ध्वंसकौ विनाशयितारौ भवथः ।

कस्य यजमानस्य सवना सवनानि राजपुत्रेव राजकुमाराविव युवामव गच्छथः ।
प्राप्नुथः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युवां मृगेव वारणा मृगण्यवो दोषा वस्तोर्हविषा नि ह्रयामहे ।

युवं होचामृतुथा जुहते नरेषं जनाय वहथः शुभस्पती ॥४॥

युवां । मृगाऽइव । वारणा । मृगण्यवः । दोषा । वस्तोः । हविषा । नि । ह्रयामहे ।

युवं । होचां । ऋतुऽथा । जुहते । नरा । इषं । जनाय । वहथः । शुभः । पती इति ॥४॥

हे अश्विनौ युवं युवां वारणा वारणौ मृगेव यथा शार्दूलौ मृगण्यवो मृग-
यवस्तद्वद्वयं दोषा राक्षो वस्तोरहनि च हविषा नि ह्रयामहे । नियमेन ह्रयामः ।
किंच । हे नरौ नेतारावश्विनौ युवं युवामृतुथा काले काले होचामाहुतिं जुहते ।
जुहति । यजमाना इति शेषः । किंच । युवां शुभः शुभस्य वृष्ट्युदकस्य पती ।
स्वामिनौ संतौ जनाय जनार्थमिषमन्नं वहथः । प्रापयथः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

युवां ह घोषा पर्यश्विना यती राज्ञ ऊचे दुहिता पृच्छे वां नरा ।

भूतं मे अह उत भूतमक्तवेऽश्ववते रथिने शक्तमर्वते ॥५॥

युवां । ह । घोषा । परि । अश्विना । यती । राज्ञः । ऊचे । दुहिता । पृच्छे । वां । नरा ।

भूतं । मे । अहं । उत । भूतं । अक्तवे । अश्वऽवते । रथिने । शक्तं । अर्वते ॥५॥

हे नरा नेतारावश्विनौ युवां सलु परि परितो यती गच्छंती राज्ञो दीप्तस्य
कक्षीवतो दुहिता पुत्री घोषा घोषाख्याहमूचे । संनिहितेभ्यो वृद्धेभ्य उक्तव-
त्यस्मि । किंच । वां युवां पृच्छे । वृद्धान्संनिहितान् कीदृशावश्विनाविति पृच्छा-
मि । तथा सति मे ममाहे दिवसाय दिवसनिर्वर्त्यकर्मणे भूतं । भवतं । उतापि
चाक्तवे राक्ष्यै राक्षिनिर्वर्त्यकर्मणे भूतं । भवतं । तथाश्ववतेऽश्वयुक्ताय रथिने
रथवते चार्वते भ्रातृष्याय शक्तं । निरसने शक्नो भवतं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

युवं कवी षः पर्यश्विना रथं विशो न कुस्तो जरितुर्नशायथः ।

युवोर्ह मद्या पर्यश्विना मध्यासा भरत निष्कृतं न योषणा ॥६॥

युवं। कवी इति। स्थः। परि। अश्विना। रथं। विशः। न। कुत्सः। जरितुः। नशायथः।
युवोः। ह। मक्षा। परि। अश्विना। मधु। आसा। भरत। निःऽकृतं। न। योषणा ॥ ६ ॥

हे अश्विनाश्विनौ कवी मेधाविनौ युवं युवां रथं परि षः। परितो भवथः। अथ
जरितुः स्तोतुर्यज्ञं प्रति गमनाय नशायथः। रथं प्राप्नुथः। तच्च दृष्टांतः। कुत्सो न। यथा
कुत्सश्चंद्रश्च सरथमधितिष्ठतः। तथा च मंचांतरं। यासि कुत्सेन सरथमवस्युस्तोदो
वातस्य हर्योरीशानः। ऋग्वे० ४. १६. ११. इति। किंच हे अश्विनाश्विनौ युवोर्हे
युवयोः खलु स्वभूतं मधु मक्षा मक्षिकासास्येन परि भरत। बिभर्ति। तच्च दृष्टांतः।
निष्कृतं न। यथा निष्कृतं संस्कृतं मधु योषणा नारी। तद्वदित्यर्थः। तथा च
मंचांतरं। उत स्या वां मधुमन्मक्षिकारपन्मदे सोमस्यौगिजो हुवन्यति। ऋग्वे० १.
११९. ९. इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

युवं ह भुज्यं युवमश्विना वशं युवं शिंजारमुशनामुपारथुः।

युवो ररावा परि सख्यमासते युवोरहमवसा सुखमा चके ॥ ७ ॥

युवं। ह। भुज्यं। युवं। अश्विना। वशं। युवं। शिंजारं। उशनां। उप। आरथुः।

युवोः। ररावा। परि। सख्यं। आसते। युवोः। अहं। अवसा। सुखं। आ। चके ॥ ७ ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं ह युवां खलु भुज्यं समुद्रमध्ये विपन्ननावं तुग्रपुत्रं
भुज्यमुपारथुः। उत्तारयितुमुपगतवंतौ भवथः। किंच। युवं युवां वशं हस्तिबलेन
शत्रुभिः पराजयमानं वशनामधेयं राजानं रक्षणायोपारथुः। किंच। युवं युवां
शिंजारमचिमप्रिकूटादुत्तारयितुमुशनां कमनीयां स्तुतिं च श्रोतुमुपारथुः। तथा
च मंचांतरं। अचिं शिंजारमश्विना। ऋग्वे० ८. ५. २५. इति। किंच। युवोर्युवयोः
सख्यं मित्रत्वं ररावा हविषां प्रदाता यजमानो पर्यासते। पर्यास्ते। वचनव्यत्ययः।
किंच। युवोर्युवयोरवसा रक्षणेनाहं घोषा सुखं सुखमा चके। कामये ॥

॥ अथाष्टमी ॥

युवं ह कृशं युवमश्विना शयुं युवं विधंतं विधवांमुरुष्यथः।

युवं सनिभ्यः स्तनयंतमश्विनापं व्रजमूर्णथः सप्तास्यं ॥ ८ ॥

युवं। ह। कृशं। युवं। अश्विना। शयुं। युवं। विधंतं। विधवां। उरुष्यथः।

युवं। सनिऽभ्यः। स्तनयंतं। अश्विना। अपं। व्रजं। ऊर्णथः। सप्ताऽस्यं ॥ ८ ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं ह युवां खलु कृशं दुर्बलं कृशनामधेयं वोरुष्यथः ।
रक्षथः । किंच युवं युवां शयुं शयुनामानमृषिमुख्यथः । किंच युवं युवां विधंतं
परिचरंतं मनुष्यं विधवां चापतिकां वधिमतीं योज्झी स्त्रियं चोरुष्यथः । किंच ।
हे अश्विनाश्विनौ युवं युवां स्तनयंतं शब्दं कुर्वंतं सप्तास्यं सर्पणशीलद्वारं व्रजं
मेघं । व्रजः चरुरिति मेघनामसु पाठात् । सनिभ्यो हविषां दातृभ्योऽपोरुण्यथः ।
विवृतद्वारं कृतवंतौ स्थ इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

जनिष्ट योषा पतयत्कनीनको वि चारुहन्वीरुधो दंसना अनु ।

आस्मै रीयन्ते निवनेव सिंधवोऽस्मा अहे भवति तत्पतित्वनं ॥९॥

जनिष्ट । योषा । पतयत् । कनीनकः । वि । च । अरुहन् । वीरुधः । दंसनाः । अनु ।

आ । अस्मै । रीयन्ते । निवनाऽइव । सिंधवः । अस्मै । अहे । भवति । तत् । पतिऽत्वनं ॥९॥

हे अश्विनौ युवयोः प्रसादादियं घोषा योषा स्त्रीगुणोपेता सुभगा जनिष्ट ।
जाता । अस्याः समीपे कनीनकः कन्याकामः पतिः पतयत् । पततु । अस्मै
कनीनकाय युवयोर्दंसना अनु वृष्टिलक्षणानि कर्माणि लक्ष्मीकृत्य वीरुध ओषधयो
वि चारुहन् । विरोहन्तु । प्रादुर्भवन्तु । अस्मै कनीनकाय निवनेव प्रवणेनेव
सिंधव उदकान्या रीयन्ते । ता वीरुधोऽभिगच्छन्तु । किंच । अहे केनाप्यहंतव्या-
यास्मै कनीनकाय तत्संभोगसमर्थं पतित्वनं यौवनं भवति । भवतु ॥

॥ अथ दशमी ॥

जीव रुदन्ति वि मयन्ते अध्वरे दीर्घामनु प्रसितिं दीधियुनरः ।

वामं पितृभ्यो य इदं संमेरिरे मयः पतिभ्यो जनयः परिष्ट्वजे ॥१०॥

जीवं । रुदन्ति । वि । मयन्ते । अध्वरे । दीर्घा । अनु । प्रऽसितिं । दीधियुः । नरः ।

वामं । पितृऽभ्यः । ये । इदं । संऽएरिरे । मयः । पतिऽभ्यः । जनयः । परिऽस्त्वजे ॥१०॥

हे अश्विनौ युवयोरनुग्रहाद्ये नरः पतयो जायानां जीवं जीवनमुद्दिश्य रुदन्ति
रोदनेनापि जायानां जीवनमेवाशासत इत्यर्थः । ता जाया अध्वरे यज्ञे वि मयन्ते
निवेशयन्ति च । किंच तासु दीर्घा महती प्रसितिं भुजयोः प्रबंधनमनु दीधि-

युरनुदधति । इदं वामं वननीयमपत्यं पितृभ्यः समेरिरे संप्रेरयन्ति च तेभ्यः पतिभ्यो
जनयो जायाः परिष्वजे परिष्वंगार्थं मयः सुखं कुर्वेतीति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

न तस्य विद्य तद् यु प्र वोचत युवा ह यद्युवत्याः स्तेति योनिषु ।

प्रियोस्त्रियस्य वृषभस्य रेतिनो गृहं गमेमाश्विना तदुश्मसि ॥ ११ ॥

न । तस्य । विद्य । तत् । ऊं इति । सु । प्र । वोचत । युवा । ह । यत् । युवत्याः ।
स्तेति । योनिषु ।

प्रियऽउस्त्रियस्य । वृषभस्य । रेतिनः । गृहं । गमेम । अश्विना । तत् । उश्मसि ॥ ११ ॥

हे अश्विनाश्विनौ तस्य तत्सुखं वयं न विद्य । न जानीमः । तत्सुखं यूयं सु
मुष्टु प्र वोचत । बहुवचनं पूजार्थं । युवा ह तरुणः खलु मत्पतिर्युवत्या यौव-
नान्विताया मम योनिषु गृहेषु यत्स्तेति निवसतीति । किंच प्रियोस्त्रियस्य प्रिय-
युवतेर्वृषभस्य सेकू रेतिनो रेतस्विनो मत्पतेर्गृहं गमेम । गच्छेम । वयं तद्गृह-
मुश्मसि । कामयामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ वामगन्तुमतिर्वाजिनीवसू न्यश्विना हत्सु कामा अयंसत ।

अभूतं गोपा मिथुना शुभस्पती प्रिया अर्यम्णो दुर्यो अशीमहि ॥ १२ ॥

आ । वां । अगन् । सुऽमतिः । वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू । नि । अश्विना ।
हत्ऽसु । कामाः । अयंसत ।

अभूतं । गोपा । मिथुना । शुभः । पती इति । प्रियाः । अर्यम्णः । दुर्यान् । अशीमहि ॥ १२ ॥

हे वाजिनीवसू अन्नधनौ शुभस्पती उदकस्य स्वामिनौ हे अश्विनाश्विनौ
मिथुना मिथुनौ परस्परं सहितौ वां युवां सुमतिरागन् । आगच्छतु । हत्स्वस्म-
दीयेषु हृदयेषु कामा अभिलाषा न्ययंसत । नियम्यन्तां । किंच युवां गोपा मम
गोपायितारावभूतं । भवतं । अपि च । प्रियाः सत्यो वयमर्यम्णः पत्युर्दुर्याङ्ग-
हानशीमहि । प्राप्नुयाम ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ता मंदसाना मनुषो दुरोण आ धत्तं रयिं सहवीरं वचस्यवे ।

कृतं तीर्थं सुप्रपाणं शुभस्पती स्थाणुं पथेष्टामपं दुर्मतिं हतं ॥ १३ ॥

ता । मंदसाना । मनुषः । दुरोणे । आ । धत्तं । रयिं । सहऽवीरं । वचस्यवे ।

कृतं । तीर्थं । सुऽप्रपाणं । शुभः । पती इति । स्थाणुं । पथेऽस्थां । अपं । दुःऽमतिं । हतं ॥ १३ ॥

हे अश्विनौ मंदसाना मंदसानौ ता तौ युवां मनुषो मनुषस्य मत्पतेर्दुरोणे गृहे वचस्यवे युष्मत्स्तुतिकामायै मत्तं सहवीरं पुत्रादिसहितं रयिं धनमा धत्तं । स्थापयतं । किंच हे अश्विनौ शुभस्पती उदकस्य स्वामिनौ युवां पतिगृहं गच्छन्त्या मम तीर्थं पानाय सुप्रपाणं कृतं । कुरुतं । किंच । युवां पथेष्टां मार्गस्थं स्थाणुं वृक्षं दुर्मतिं दुर्बुद्धिं परिपंथिनं चाप हतं । अपगमयतं ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

ऋ स्विद्य कतमास्वश्विना विष्णु दस्रा मादयेते शुभस्पती ।

क ईं नि येमे कतमस्य जग्मतुर्विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहं ॥ १४ ॥

ऋ । स्वि । द्य । कतमासु । अश्विना । विष्णु । दस्रा । मादयेते इति । शुभः । पती इति ।

कः । ईं । नि । येमे । कतमस्य । जग्मतुः । विप्रस्य । वा । यजमानस्य । वा । गृहं ॥ १४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ दस्रा दर्शनीयौ शुभस्पती उदकस्य पती स्वामिनौ भवन्तौ ऋ स्विक् स्थिती जनपदेऽद्यास्मिन्नहनि कतमासु कासु विष्णु प्रजासु मादयेते । आत्मानं तर्पयतः । किंच । को यजमान ईमेतौ नि येमे । नियच्छति । किंच भवन्तौ कतमस्य विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्यजमानस्य गृहं वा जग्मतुः । गतवन्तौ ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे विंशो वर्गः ॥

समानमिति तृचं द्वादशं सूक्तं घोषायाः पुत्रस्य सुहस्त्यस्यार्धं जागतमाश्विनं । अनुक्रांतं च । समानं तृचं सुहस्त्यो घौषेय इति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्ती विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

समानमु त्वं पुरुहूतमुक्थ्यं परथं चित्रं सर्वना गनिग्मतं ।

परिज्मानं विदथ्यं सुवृक्तिभिर्वयं व्युष्टा उषसो हवामहे ॥ १ ॥

स॒मा॒नं । ऊं॒ इति॑ । त्वं । पुरु॑ऽहू॒तं । उ॒क्थ्यं॑ । रथं॑ । चि॒ऽच॒क्रं । स॒र्व॒ना । ग॒र्नि॒ग्म॒तं ।
परि॑ऽज्मा॒नं । वि॒द॒थ्यं॑ । सु॒वृ॒क्तिऽभिः॑ । व॒यं । वि॑ऽउ॒ष्टौ । उ॒ष॒सः । ह॒वाम॒हे ॥ १ ॥

हे अश्विनौ युवयोः समानमु साधारणमेव त्वं तं पुरुहूतं बहुभिराहूतमुक्थ्यं
प्रशस्यं चिचक्रं सवना सवनानि यज्ञान्गनिग्मतं प्रतिगच्छतं परिज्मानं परितो
गन्तारं विदथ्यं यज्ञहितं रथमुषसो व्युष्टौ सुवृक्तिभिः सुष्ठु दोषवर्जिताभिः स्तुति-
भिर्वयं हवामहे । आह्वयामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रा॒त॒र्यु॒जं ना॒स॒त्याधि॑ तिष्ठथः प्रा॒त॒र्या॒वा॒णं मधु॑वा॒हनं॒ रथं॑ ।

वि॒शे॒ येन॑ ग॒च्छथो॑ य॒ज्वरी॑र्नरा की॒रेऽश्वि॑द्यज्ञं होतृ॒मंत॑मश्विना ॥ २ ॥

प्रा॒तः॑ऽयु॒जं । ना॒स॒त्या । अ॒धि । तिष्ठ॑थः । प्रा॒तः॑ऽया॒वा॒नं । म॒धुऽवा॒हनं॑ । रथं॑ ।

वि॒शः । येन॑ । ग॒च्छथः॑ । य॒ज्वरीः॑ । न॒रा । की॒रेः । चि॒त् । य॒ज्ञं । होतृ॑ऽमंतं । अ॒श्वि॒ना ॥ २ ॥

हे नासत्या नासत्यभूतौ सत्यस्य प्रणेतारौ वा नरा नेतारावश्विनौ युवां
प्रातर्युजं प्रातःकालेऽश्वैर्युज्यमानं प्रातर्यावाणं प्रातर्गन्तारं मधुवाहनं मधुनोऽमृ-
तस्य वाहकं तं रथमधि तिष्ठथः । आरोहतमित्यर्थः । यज्वरीर्यजनशीला विशः
प्रजा येन रथेन गच्छथः । येन च कीरेश्चित्स्तोतुरपि होतृमंतमृषियुक्तं यज्ञं
गच्छथः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒ध्व॒र्युं वा॒ मधु॑पाणिं सु॒ह॒स्त्य॑म॒ग्नि॒धं वा धृ॒त॒द॒क्षं द॒मून॑सं ।

वि॒प्र॒स्य वा॒ यत्स॑र्व॒नानि॑ ग॒च्छथो॑ऽत॒ आ या॑तं मधु॒पेय॑मश्विना ॥ ३ ॥

अ॒ध्व॒र्युं । वा॒ । म॒धुऽपा॒णिं । सु॒ह॒स्त्यं॑ । अ॒ग्नि॒धं । वा॒ । धृ॒त॒द॒क्षं । द॒मून॑सं ।

वि॒प्र॒स्य । वा॒ । यत् । स॒र्व॒नानि॑ । ग॒च्छथः॑ । अ॒तः । आ॒ । या॑तं । म॒धुऽपे॒यं । अ॒श्वि॒ना ॥ ३ ॥

हे अश्विनौ युवां मधुपाणिं सोमपाणिमध्वर्युं वा सुहस्त्यं सुहस्त्यनामानमृषिं
मां धृतदक्षं धृतबलं दमूनसं दानमनसमग्निधं वर्त्विग्विशेषं समायातं । तदेव
दर्शयति । यद्यद्यपि विप्रस्यान्यस्य मेधाविनः सवनानि यज्ञान्गच्छथस्तथाप्यत-
स्तेभ्यो यज्ञेभ्यो मधुपेयमस्माकं सोमात्मकं पेयमा यातं । अन्वागच्छतं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकविंशो वर्गः ॥

अस्तेवेत्येकादशर्चं त्रयोदशं सूक्तमांगिरसस्य कृष्णाख्यस्यार्धं वैदुभमिंद्रं । अनु-
क्रांतं च । अस्तेवैकादश कृष्ण इति ॥ आभिष्वविकेषूक्थ्येषु स्तोमवृद्धाविदं सूक्तं
ब्राह्मणाच्छंसिन आवापार्थं । सूचितं च । यज्ञे दिव इति सूक्ते अस्तेव सु
प्रतरं । अ० ७. ९. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्तेव सु प्रतरं लायमस्यभूषन्निव प्र भरा स्तोममस्मै ।

वाचा विप्रास्तरत वाचमर्यो नि रमय जरितः सोम इंद्रं ॥ १ ॥

अस्ताऽइव । सु । प्रऽतरं । लायं । अस्यन् । भूषन्ऽइव । प्र । भर । स्तोमं । अस्मै ।

वाचा । विप्राः । तरत । वाचं । अर्यः । नि । रमय । जरितरिति । सोमे । इंद्रं ॥ १ ॥

प्रतरं प्रवृद्धतरं लायं संक्षेपणं हृदयवेधिनं शरं सु मुष्टस्यन् क्षिपन् अस्तेव
यथा क्षेप्ता धानुष्को भूषन्निव यथा चालंकारमलंकुर्वन्नलंकर्ता तद्वत्स्तोममस्मा
इंद्राय प्र भर । प्रापय । हे अंतरात्मन् त्वमिति शेषः । किंच । हे विप्रा मेधाविनो
यूयं वाचा स्तुत्यार्योऽरेः शबोर्वाचं तरत । नितरां तरत । निराकुरुतेत्यर्थः । हे
जरितः स्तोतस्त्वं सोमे सोमयाग इंद्रं नि रमय । ऋीडय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दोहेन गामुप शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिंद्रं ।

कोशं न पूर्णं वसुना न्यृष्टमा च्यावय मघदेयाय शूरं ॥ २ ॥

दोहेन । गां । उप । शिक्ष । सखायं । प्र । बोधय । जरितः । जारं । इंद्रं ।

कोशं । न । पूर्णं । वसुना । निऽच्छृष्टं । आ । च्यावय । मघऽदेयाय । शूरं ॥ २ ॥

हे जरितस्त्वं दोहेन कामानां दोहनार्थं गां गोरूपं सखायं प्रियमिंद्रमुप शिक्ष ।
वशं नय । किंच । जारं भूतानां जरयितारमिंद्रं प्र बोधय । स्तुतिभिः प्रबुद्धं कुरु ।
किंच । पूर्णमुदकेन पूरितं कोशं न पाचमिव वसुना हिरण्यादिना धनेन न्यृष्टं
नीर्चिर्गतं शूरं वीरमिंद्रं मघदेयाय धनदानाया च्यावय । अभिमुखं कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

किमंग त्वा मघवन्नोजमाहुः शिशीहि मा शिशयं त्वा शृणोमि ।

अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदं भर्गमिन्द्रा भरा नः ॥ ३ ॥

किं । अंग । त्वा । मघऽवन् । भोजं । आहुः । शिशीहि । मा । शिशयं । त्वा । ऋणोमि ।
अप्रस्वती । मम । धीः । अस्तु । शक्र । वसुऽविदं । भगं । इंद्र । आ । भर । नः ॥ ३ ॥

अंगेति सामान्याह्वानं । अंग हे मघवन् धनवन् शक्रेन्द्र त्वा त्वां किं किमर्थं भोजं
स्तोतृणां भोजकमभीष्टमाहुः सर्वे विद्वांसः । यदि न ददासीत्यध्याहारः । तस्माद्-
दास्येव स्तोतृभ्यो धनानीत्यर्थः । तथा सति मा स्तोतारं शिशीहि । धनदानेन
तीक्ष्णीकुरु । त्वा त्वां शिशयं स्तोतृणां संस्कर्तारं ऋणोमि । किंच । मम धीर्वुद्धि-
रप्रस्वती कर्मवत्यस्तु । भवतु । किंच नोऽस्माकं वसुविदं धनस्य लभकं भगं
भाग्यमा भर । आहर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वां जना ममसत्येष्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके ।

अचा युजं कृणुते यो हविष्मान्नासुन्वता सख्यं वष्टि शूरः ॥ ४ ॥

त्वां । जनाः । ममऽसत्येषु । इंद्र । संऽतस्थानाः । वि । ह्वयन्ते । संऽईके ।

अच । युजं । कृणुते । यः । हविष्मान् । न । असुन्वता । सख्यं । वष्टि । शूरः ॥ ४ ॥

हे इंद्र त्वां जना ममसत्येषु संपामेषु वि ह्वयन्ते । विविधमाह्वयन्ति साहाय्यार्थं ।
एतदेव दर्शयति । समीके युद्धे संतस्थानाः सह तिष्ठन्तो जना वि ह्वयन्त इति ।
अचास्मिन्नाह्वाने स शूरो वीर इंद्रस्तं युजं सखायं कृणुते कुरुते यो हविष्मान्भ-
वति । असुन्वता सोमाभिषवमकुर्वता पुरुषेण सह सख्यं सखित्वं न वष्टि । न
कामयते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

धनं न स्यंदं बहुलं यो अस्मै तीव्रान्सोमौ आसुनोति प्रयस्वान् ।

तस्मै शबून्सुतुकान्प्रातरहो नि स्वष्ट्रान्युवति हन्ति वृचं ॥ ५ ॥

धनं । न । स्यंदं । बहुलं । यः । अस्मै । तीव्रान् । सोमान् । आऽसुनोति । प्रयस्वान् ।

तस्मै । शबून् । सुऽतुकान् । प्रातः । अहः । नि । सुऽअष्ट्रान् । युवति । हन्ति । वृचं ॥ ५ ॥

प्रयस्वान् हविष्मान्यो यजमानः स्यंदं स्यंदनशीलं गवाश्वादिकं बहुलं प्रभूतं
धनं न यथा धनं दरिद्राय पाचभूताय दातुं संस्करोति तद्वदस्मा इंद्राय तीव्रान्ती-
घरसान्सोमानासुनोत्यभिषुणोति । अभिषवाख्येन संस्कारेण संस्करोतीत्यर्थः ।

तस्मै यजमानाय प्रातरहः पूर्वाह्णे सुतुकान्सुप्रेरणाञ्शोभनपुषसहितान्वा स्व-
ष्टाञ्शोभमायुधाञ्शबून् नि युवति । स इन्द्रः पृषक्करोति । किञ्च । वृषं तदीयमु-
पद्रवं हन्ति । हिनस्ति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥ .

यस्मिन्वयं दधिमा शंसमिन्द्रे यः शिष्याय मघवा काममस्मे ।

आराक्षित्सभयतामस्य शबुर्न्यस्मै द्युम्ना जन्या नमन्तां ॥ ६ ॥

यस्मिन् । वयं । दधिमा । शंसं । इन्द्रे । यः । शिष्याय । मघऽवा । कामं । अस्मे इति ।

आरात् । चित् । सन् । भयतां । अस्य । शबुः । नि । अस्मै । द्युम्ना । जन्या । नमन्तां ॥ ६ ॥

यस्मिन्दिन्द्रे वयं घौषेयाः सुहस्त्याः शंसं स्तुतिं दधिम विदध्मः । यश्च मघ-
वान्धनवानिन्द्रोऽस्मे अस्मासु काममभिलाषं शिष्याय आययति अस्येन्द्रस्य शबु-
राराहूर एव संश्चित् सन्नपि भयतां । बिभेतु । किञ्चास्मा इन्द्राय जन्या जन्यानि
शबुजनपदभवानि द्युम्ना द्युम्नान्यन्नानि नि नमन्तां । प्रह्वीभवन्तु । भोजनीयानि
भवन्तित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आराच्छबुमप वाधस्व दूरमुयो यः शंबः पुरुहूत तेन ।

अस्मे धेहि यवमग्नोमदिन्द्र कृधी धियै जरिचे वाजरत्नां ॥ ७ ॥

आरात् । शबुं । अप । वाधस्व । दूरं । उयः । यः । शंबः । पुरुऽहूत । तेन ।

अस्मे इति । धेहि । यवऽमत् । गोऽमत् । इन्द्र । कृधि । धियै । जरिचे । वाजऽरत्नां ॥ ७ ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेन्द्र तव य उय उद्गूणः शंबो वज्रः । तथा च यास्कः ॥
शंब इति वज्रनाम शमयतेवां शातयतेवां । नि० ५. २४. । इति । तेन वज्रेण शबु-
मस्मदरिमारादस्मत्समीपाहूरमप वाधस्व । त्वमपगमय । किञ्च । अस्मे अस्मासु
यवमद्यवयुक्तं गोमग्नोयुक्तं च धनं धेहि । निधेहि । किञ्च । जरिचे स्तोत्रे मह्यं
वाजरत्नां रमणीयान्नं धियं कर्म कृधि । कुरु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र यमन्तर्वृषसवासो अग्नन्तीवाः सोमा बहुलांतास इन्द्र ।

नाहं दामानं मघवा नि यंसन्नि सुन्वते वहति भूरि वामं ॥ ८ ॥

प्र । यं । अंतः । वृषऽसवासः । अगमन् । तीव्राः । सोमाः । बहुलऽअंतासः । इंद्रं ।
न । अहं । दामानं । मघऽवा । नि । यंसत् । नि । सुन्वते । वहति । भूरि । वामं ॥ ८ ॥

अंतर्जठरे यमिंद्रं वृषसवासो वृषसवा अग्री सोमस्य वर्षितृभिरध्वर्युभिरभि-
षुतास्तीव्रास्तीव्ररसा बहुलांतासो बहुलमन्त्रादिकमन्ते येभ्यस्ते बहुलांताः सोमाः
प्रागमन् प्रगच्छन्ति स मघवा धनवानिंद्रो दामानं दातारं यजमानं नाह नैव नि
यंसत् । नियच्छति । किंतु सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वते यजमानाय भूर्यधिकं वामं
वननीयं धनं नि वहति । नितरां प्रापयति ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत प्रहामन्तिदीप्या जयाति कृतं यच्छुग्नी विचिनोति काले ।
यो देवकामो न धना रुणद्धि समित्तं राया सृजति स्वधावान् ॥ ९ ॥
उत । प्रऽहां । अतिऽदीप्या । जयाति । कृतं । यत् । शुग्नी । विऽचिनोति । काले ।
यः । देवऽकामः । न । धना । रुणद्धि । सं । इत् । तं । राया । सृजति । स्वधाऽवान् ॥ ९ ॥

उतापि चंद्रः प्रहां प्रहंतारमन्तिदीप्य । अतिरभिपूजितार्थं वर्तते । दीप्यतिर्ग-
त्यर्थः । अभिपूजितं गमयित्वा जयाति । जयति । किंच । यद्यथा । अत्र प्रकारव-
चनप्रत्ययस्य लोपो द्रष्टव्यः । शुग्नी कितवः कृतं कृतसमयं प्रतिकितवं कितवानां
मध्ये विचिनोति परीक्ष्य गृह्णाति तच्चदिंद्रः कालं युद्धकाले बलवंतं शत्रुं
परीक्ष्य वधार्थं गृह्णातीत्यर्थः । किंच । यो मनुष्यो देवकामो देवान्यष्टुं स्तोतुं
वाभिलाषवान्भवति तस्यार्थाय धना धनानि न रुणद्धि । नावृणोति । नाच्छा-
दयतीत्यर्थः । किंतु स्वधावान्बलवानिंद्रस्तं देवकामं राया धनेन सं सृजति ।
संयोजयत्येव ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिष्टरेमामन्ति दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वा ।
वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम ॥ १० ॥
गोभिः । तरेम । अमन्ति । दुऽएवा । यवेन । क्षुधं । पुरुऽहूत । विश्वा ।
वयं । राजऽभिः । प्रथमाः । धनानि । अस्माकेन । वृजनेन । जयेम ॥ १० ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेन्द्र तव प्रसादादुरेवां दुष्टागमनां दारिद्र्यादागताममन्ति

दुर्बुद्धिं वयं घौषेयाः सुहस्त्या गोभिः पशुभिस्त्रेम । निस्त्रेम । किंच । यवेन
विश्वं व्याप्तां क्षुधं त्रेम । किंच । प्रथमा मुख्यानि धनानि राजभिर्धनाना-
मीश्वरैः । लभेमहीति शेषः । यद्वा । प्रथमा वयमिति संबंधः । किंचास्माकेना-
स्मदीयेन वृजनेन बलेन जयेम । शशूनिनि शेषः ॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इंद्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत । उतऽतरस्मात् । अधरात् । अघऽयोः ।

इंद्रः । पुरस्तात् । उत । मध्यतः । नः । सखा । सखिऽभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥ ११ ॥

पश्चात्पश्चिमतो योऽघायुरागच्छति तस्मादघायोः पापकाच्छचोर्नोऽस्मान्बृ-
हस्पतिः परि पातु । रक्षतु । उतापि चोत्तरस्मादुत्तरतोऽधरादधस्ताच्च योऽघायुरा-
गच्छति तस्मादघायोर्नोऽस्मान्परि पातु । उतापि चंद्रः पुरस्तात्पूर्वतो मध्यतश्च
योऽघायुरागच्छति तस्मादघायोर्नोऽस्मान्परि पातु । किंच । सखा सखिभूतंद्रः
सखिभ्यः प्रियेभ्योऽस्मभ्यं वरिवो धनं कृणोतु । करोतु ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ इति दशमे मंडले तृतीयोऽनुवाकः ॥

चतुर्थेऽनुवाकेऽष्टादश सूक्तानि । तत्राच्छा म इत्येकादशर्चं प्रथमं सूक्तं ।
दशम्येकादश्यां चिष्टुभौ । शिष्टा जगत्यः । पूर्ववद्विदेवते । तथा चानुक्रांतं । अच्छा
मे द्विचिष्टुवंतमिति । उक्थ्ये ब्राह्मणाच्छंसिनस्तृतीयसवन एतत्सूक्तं । सूचितं च ।
अच्छा म इंद्रं बृहस्पते युवमिंद्रश्च वस्व इति याज्ये । आ० ६. १. इति ॥ षष्ठेऽह-
न्यप्यस्यैतत्सूक्तं । सूचितं च । अच्छा म इंद्रमिति नित्यमैकाहिकं । आ० ८. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अच्छा म इंद्रं मतयः स्वर्विदः सध्रीचीर्विष्वा उगतीरनूषत ।

परि वृजंते जनयो यथा पतिं मर्ये न शुंध्यु मघवानमृतये ॥ १ ॥

अच्छ । मे । इंद्रं । मतयः । स्वऽविदः । सध्रीचीः । विष्वाः । उगतीः । अनूषत ।

परि । स्वजंते । जनयः । यथा । पतिं । मर्ये । न । शुंध्यु । मघऽवानं । उतये ॥ १ ॥

आंगिरसस्य कृष्णस्य मे मम स्वर्विदः सर्वस्य लंभयिष्यः सध्रीचीः संगता विश्वा व्याप्ता उशतीः कामयमाना मतयः स्तुतय इन्द्रमच्छानूषत । अभिष्टुवंति । किंच । जनयो जाया यथा पतिं भर्तारं मर्ये न यथा च मनुष्यं शुंध्युं शुद्धं दोषरहितं मघवानं धनवंतमूतये रक्षणार्थं परि ष्वजंत आलिङ्गन्ति तद्वदिदं मे स्तुतयः परि ष्वजन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न घा त्वद्रिगप वेति मे मनस्वे इत्कामं पुरुहूत शिष्यय ।

राजेव दस्म नि षदोऽधि बर्हिष्यस्मिन्सु सोमेऽवपानमस्तु ते ॥ २ ॥

न । घ । त्वद्रिक् । अप । वेति । मे । मनः । त्वे इति । इत् । कामं । पुरुऽहूत । शिष्यय ।

राजाऽइव । दस्म । नि । सदः । अधि । बर्हिषि । अस्मिन् । सु । सोमे । अवऽपानं ।

अस्तु । ते ॥ २ ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूत दस्म दर्शनीयेन्द्र त्वहक् त्वदभिमुखं मे मदीयं मनो न घ न खल्वप वेति । त्वत्तोऽपगच्छति । किंच । त्वे इत् त्वय्येव काममभिलाषं शिष्यय । स्थापयामि । किंच । राजेवेश्वर इव बर्हिष्यधि नि षदः । निषीद । किंच । ते तवास्मिन्सोमेऽवपानमस्तु । भवतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विषूवृदिन्द्रो अमतेरुत क्षुधः स इद्रायो मघवा वस्व ईशते ।

तस्येदिमे प्रवणे सप्त सिंधवो वयो वर्धन्ति वृषभस्य शुष्मिणः ॥ ३ ॥

विषुऽवृत् । इन्द्रः । अमतेः । उत । क्षुधः । सः । इत् । रायः । मघऽवा । वस्वः । ईशते ।

तस्य । इत् । इमे । प्रवणे । सप्त । सिंधवः । वयः । वर्धन्ति । वृषभस्य । शुष्मिणः ॥ ३ ॥

इन्द्रोऽमतेरस्माकं दुर्बुद्धेः प्रज्ञापहारिणाः पिपासाया वा विषूवृद्धिष्वर्तको भवतु । उतापि च । क्षुधो बुभुक्षाया विषूवृद्भवतु । किंच । स इत् स एव मघवा धनवानिन्द्रो वस्वो वासयितू रायो धनस्येशते । ईष्टे । किंच । वृषभस्य वर्धितुस्तस्येदिन्द्रस्यैवेमे प्रसिद्धाः सप्त सप्तसंख्याकाः सिंधवो नद्यः प्रवणे देशे वयोऽन्नं वर्धन्ति । वर्धयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वयो न वृक्षं सुपलाशमासदन्तोमास इन्द्रं मंदिनश्चमूषदः ।

प्रेषामनीकं शवसा दविद्युतद्विदस्व मनवे ज्योतिरार्यं ॥४॥

वयः । न । वृक्षं । सुऽपलाशं । आ । असदन् । सोमासः । इन्द्रं । मंदिनः । चमूऽसदः ।

प्र । एषां । अनीकं । शवसा । दविद्युतत् । विदत् । स्वः । मनवे । ज्योतिः । आर्यं ॥४॥

वयो न यथा पक्षिणः सुपलाशं शोभनपर्णं वृक्षमासीदन्ति तद्वन्मंदिनो मद-
कराश्चमूषदश्चमसपात्रेषु स्थातारः सोमासः सोमा इन्द्रमासदन् । आसीदन्ति ।
अधितिष्ठन्तीत्यर्थः । एषामिन्द्रमधितिष्ठतां सोमानां शवसा वेगेन युक्तमनीकमयं
प्र दविद्युतत् । प्रद्योतते । किंचायमिन्द्रः स्वः स्वात्मनार्यं प्रेयं ज्योतिरादित्याख्यं
तेजो मनवे मनुष्येभ्यो विदत् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कृतं न षष्ठी वि चिनोति देवने संवर्गे यन्मघवा सूर्यं जयत् ।

न तत्रे अन्यो अन्तु वीर्यं शक्नोति पुराणो मघवन्नोत नूतनः ॥५॥

कृतं । न । षऽष्ठी । वि । चिनोति । देवने । संऽवर्गे । यत् । मघऽवा । सूर्यं । जयत् ।

न । तत् । ते । अन्यः । अन्तु । वीर्यं । शक्नोति । न । पुराणः । मघऽवन् । न । उत । नूतनः ॥५॥

षष्ठी परस्वानां हंता कितवो देवने द्यूते कृतं न यथा कृतं वि चिनोति
तद्वदिन्द्रः सूर्यं मृगयते । कदेत्यत आह । यद्यदा मघवा धनवानिन्द्रः संवर्गे
सम्यग्वृष्टेर्वर्जयितारं सूर्यमादित्यं जयत् तदीयरसापहरणद्वारेण जयति । अथ
प्रत्यक्षस्तुतिः । हे मघवन् धनवच्चिन्द्र ते तव तत्सूर्यजयलक्षणं वीर्यं वीरत्वम-
न्यस्त्वन्नोऽन्यो भविष्यत्कालीनः पुमान् अन्वनुकर्तुं न शक्नोति । न शक्नोति । पुराणः
पूर्वोऽपि त्वदीर्यमनुकर्तुं न शक्नोति । न शक्नोति । उतापि च । नूतनो वर्तमान-
कालीनोऽपि त्वदीयं वीर्यमनुकर्तुं न शक्नोति ॥

॥ इति मप्रमस्याष्टमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वंविशं मघवा पर्यशायत जनानां धेना अवचाकशब्धुषा ।

यस्याहं शक्रः सर्वनेषु रणयति स तीव्रिः सोमिः सहते पृतन्यतः ॥६॥

विशंऽविशं । मघऽवा । परि । अशायत । जनानां । धेनाः । अवऽचाकशत् । वृषा ।
यस्य । अह । शक्रः । सर्वनेषु । रण्यति । सः । तीव्रैः । सोमैः । सहते । पृतन्यतः ॥ ६ ॥

वृषा कामानां वर्षिता मघवा धनवानिन्द्रो विशंविशं सर्वान्मनुष्यान्पर्यशायत ।
परिशेते । किंच जनानां स्तोतृजनानां धेनाः स्तुतीरवचाकशत् । अभिपश्यति ।
किंच । शक्र इन्द्रो यस्याह यस्यैव यजमानस्य सर्वनेषु रण्यति रमते स यजमा-
नस्तीव्रस्तीव्रकारिः प्रदीयमानैः सोमैः पृतन्यतः संग्राममिच्छतः शत्रून् सहते ।
अभिभवति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आपो न सिंधुमभि यत्समक्षरन्सोमास इन्द्रं कुल्या इव हृदं ।

वर्धति विप्रा महो अस्य सार्दने यवं न वृष्टिर्दिव्येन दानुना ॥ ७ ॥

आपः । न । सिंधुं । अभि । यत् । संऽअक्षरन् । सोमासः । इन्द्रं । कुल्याऽइव । हृदं ।

वर्धति । विप्राः । महः । अस्य । सार्दने । यवं । न । वृष्टिः । दिव्येन । दानुना ॥ ७ ॥

यद्यदा सोमासः सोमा इन्द्रमभि समक्षरन् अभिषरन्ति । अभिगच्छन्तीत्यर्थः ।
तत्र दृष्टान्ती दर्शयति । आपो न यथापः सिंधुं समुद्रमभिसंक्षरन्ति । कुल्या इव
यथा च कुल्या हृदमभिसंक्षरन्ति तद्वदित्यर्थः । तदानीमस्येन्द्रस्य महो महत्त्वं सार्दने
यज्ञगृहे विप्रा मेधाविनो वर्धति । तत्र दृष्टान्तमाह । यवं न । यथा यवं यवसस्यं
वृष्टिः । कर्तरि कृत् । वर्षिता पर्जन्यो दिव्येन दिवि भवेन दानुना दानेन वर्षणेन
वर्धयति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

वृषा न क्रुद्धः पतयद्रजःस्वा यो अर्यपत्नीरकृणोदिभा अपः ।

स सुन्वते मघवा जीरदानवेऽविंदज्ज्योतिर्मनवे हविष्मते ॥ ८ ॥

वृषा । न । क्रुद्धः । पतयत् । रजःऽसु । आ । यः । अर्यऽपत्नीः । अकृणोत् । इमाः । अपः ।

सः । सुन्वते । मघऽवा । जीरऽदानवे । अविंदत् । ज्योतिः । मनवे । हविष्मते ॥ ८ ॥

रजःसु लोकेषु वृषा न यथा वृषभः क्रुद्धः सन् प्रतिवृषभवधाय पतयद्गच्छति
तद्वद्य इन्द्रः क्रुद्धः सन्मेघवधाय पतयति हत्वा च मेघमर्यपत्नीः सर्वस्य जगतः
स्वामिन इन्द्रस्य पालयितव्या इमाः प्रसिद्धा अपो वृष्ट्युदकान्याकृणोदाकृणोति ।

अस्मदभिमुखं करोति स मघवानिन्द्रः सुव्यते सोमाभिषवं कुर्वते जीरदानवे
क्षिप्रदानाय हविष्मते मनवे मनुष्याय । यजमानायेत्यर्थः । ज्योतिस्तेजोऽविन्दत् ।
प्रायच्छत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

उज्जायतां परंशुर्ज्योतिषा सह भूया ऋतस्य सुदुघा पुराणवत् ।

वि रोचतामरूषो भानुना शुचिः स्वर्णं शुक्रं शुशुचीत् सत्पतिः ॥ ९ ॥

उत् । जायतां । परंशुः । ज्योतिषा । सह । भूयाः । ऋतस्य । सुऽदुघा । पुराणऽवत् ।

वि । रोचतां । अरूषः । भानुना । शुचिः । स्वः । न । शुक्रं । शुशुचीत् । सत्ऽपतिः ॥ ९ ॥

परंशुरिन्द्रस्य वज्रो ज्योतिषा तेजसा सहोज्जायतां । अस्मच्छुवधे मेघवधे च
व्याप्रियतामित्यर्थः । किंच ऋतस्य सत्यस्य सुदुघा माध्यमिका वाक् पुराणवत्
प्रत्नवत्काले भूयाः । भूयात् । पुरुषव्यत्ययः । किंचेंद्रोऽरूष आरोचमानो भानुना
दीप्ता शुचिर्ज्वलन् वि रोचतां । प्रकाशतां । किंच सत्पतिः सतां पतिरिन्द्रः स्वर्णा-
दित्य इव शुक्रं ज्वलन् शुशुचीत् । अत्यंतं दीप्यतां ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वां ।

वयं राज्ञभिः प्रथमा धनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम ॥ १० ॥

गोभिः । तरेम । अमतिं । दुऽएवां । यवेन । क्षुधं । पुरुऽहूत । विश्वां ।

वयं । राज्ञऽभिः । प्रथमाः । धनानि । अस्माकेन । वृजनेन । जयेम ॥ १० ॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत् । उत्ऽतरस्मात् । अधरात् । अघऽयोः ।

इन्द्रः । पुरस्तात् । उत् । मध्यतः । नः । सखा । सखिऽभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥ ११ ॥

एतद्वचनं प्रागेव व्याख्यातं ॥

॥ इति सप्तमस्याहमे पंचविंशो वर्गः ॥

आ यावित्येकादशर्चे द्वितीयं सूक्तमांगिरसस्य कृष्णस्यार्धमैन्द्रं । आदितस्त्रि-
स्रस्त्रिष्टुभः । ततः षड्गन्तः । ततो द्वे त्रिष्टुभौ । तथा चानुक्रांतं । आ यातु त्रि-
त्रिष्टुवादीति ॥ आभिष्वविकेषूक्त्येषु ब्राह्मणाच्छंसिनः स्तोमवृद्धाविदमावापार्थं ।
सूचितं च । आ यावित्द्रः स्वपतिरिमां धियमिति ब्राह्मणाच्छंसी । आ० १. ९. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ यावित्द्रः स्वपतिर्मदाय यो धर्मणा तूतुजानस्तुविष्मान् ।

प्रत्वक्षाणो अति विश्वा सहांस्यपारेण महता वृष्येन ॥ १ ॥

आ । यातु । इन्द्रः । स्वऽपतिः । मदाय । यः । धर्मणा । तूतुजानः । तुविष्मान् ।

प्रऽत्वक्षाणः । अति । विश्वा । सहांसि । अपारेण । महता । वृष्येन ॥ १ ॥

य इन्द्रस्तूतुजानस्वरमाणस्तुविष्मान् वृद्धिमान्विश्वा विश्वानि सहांसि शत्रु-
बलान्यपारेण महताधिकेन वृष्येन बलेन प्रत्वक्षाणः प्रकर्षेण तनूकुर्वन् अति ।
गच्छतीति शेषः । स्वपतिर्धनपतिरिन्द्रो मदाय मदार्थं धर्मणा धारकेण रयेना
यातु । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुष्ठामा रथः सुयमा हरी ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गभस्ती ।

शीर्भं राजन्सुपथा यात्वावाङ् वर्धाम ते पपुषो वृष्यानि ॥ २ ॥

सुऽस्थामा । रथः । सुऽयमा । हरी । इति । ते । मिम्यक्ष । वज्रः । नृऽपते । गभस्ती ।

शीर्भं । राजन् । सुऽपथा । आ । याहि । अर्वाङ् । वर्धाम । ते । पपुषः । वृष्यानि ॥ २ ॥

हे नृपते नृणां पालकेन्द्र ते तव रथः सुष्ठामा शोभनावस्थानो हरी अश्वावपि
सुयमा सुयमी । सुवृद्धावित्यर्थः । किंच । तव गभस्ती बाहौ वज्रो मिम्यक्ष ।
संहतो भवति । तथा सति हे राजन् सर्वस्येश्वरं शीर्भं शीघ्रं सुपथा शोभनेन
मार्गेणार्वाङ् अस्मदभिमुख आ याहि । आगच्छ । आगत्य पपुषः सोमं पीतवतस्ते
तव वृष्यानि बलानि वर्धाम । वयं वर्धयामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एन्द्रवाहो नृपतिं वज्रबाहुमुयमुयासस्तविषासं एनं ।

प्रत्वक्षसं वृषभं सत्यशुष्ममेमस्सचा संधमादो वहंतु ॥ ३ ॥

आ । इंद्र॑ऽवाहः । नृ॑ऽपतिं । वज्र॑ऽबाहुं । उ॒यं । उ॒यासः । त॒वि॒षासः॑ । ए॒नं ।

प्र॑ऽत्वक्षसं । वृष॑भं । स॒त्यऽशु॒ष्मं । आ । ई॒ । अ॒स्मऽचा । स॒धऽमादः । व॒हंतु ॥ ३ ॥

नृपतिं नरां नेतृणां पालकं वज्रबाहुं वज्रहस्तमुयमुदूर्णं प्रत्वक्षसं शत्रुबलानां प्रकर्षेण तनूकर्तारं वृषभं कामानां वर्षितारं सत्यशुष्ममविसंवादिबलमेनमिंद्रं । आ ईमिति पूरणौ । उयास उदूर्णास्तविषासः प्रवृद्धाः सधमादः सह माद्यंत इंद्रवाह इंद्रस्य वोढारोऽस्मचास्मास्वा वहंतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ए॒वा पतिं॑ द्रो॒णसा॒चं स॒चेत॑समूर्जः स्क्॒भं ध॒रुण॑ आ वृषाय॑से ।

ओजः॑ कृ॒ष्व सं गृ॒भाय॑ ते अ॒प्यसो॒ यथा॑ के॒नि॒पा॒ना॒मि॒नो वृ॒धे ॥ ४ ॥

ए॒व । पतिं॑ । द्रो॒णऽसा॒चं । सऽचे॑तसं । ऊ॒र्जः । स्क्॒भं । ध॒रुणे॑ । आ । वृषऽय॑से ।

ओजः॑ । कृ॒ष्व । सं । गृ॒भा॒य॒ । ते इति॑ । अ॒पि । अ॒सः । यथा॑ । के॒ऽनि॒पा॒नां । इ॒नः । वृ॒धे ॥ ४ ॥

हे इंद्र त्वमेवैवं पतिं पालकं द्रोणसाचं द्रोणकलशस्य सेवितारं सचेतसं सप्रज्ञमूर्जः स्क्भं बलस्य धारकं सोमं धरुणे धारके जठर आ वृषायसे । आसिंचसे । धारयसीत्यर्थः । किंच । मरुमोजो बलं कृष्व । कुरुष्व । ते त्वय्यस्मानपि संगृभाय । संगृहाण च । किंच । केनिपानां मेधाविनामस्माकं । केनिप उशिज इति मेधाविनामसु पाठात् । वृधे वर्धनाय यथा यथावत्सर्वथेनः स्वाम्यसः । भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ग॒मन् अ॒स्मे व॒सू॒न्या हि शंसि॑षं स्वा॒ग्निषं॑ भ॒र॒मा या॒हि सो॒मिनः॑ ।

त्वमी॑शिषे सा॒स्मिन्ना स॒न्ति ब॒र्हिषि॑नाधृ॒ष्या तव॑ पा॒त्राणि॑ ध॒र्मेणा॑ ॥ ५ ॥

ग॒मन् । अ॒स्मे इति॑ । व॒सू॒नि । आ । हि । शंसि॑षं । सु॒ऽआ॒ग्निषं॑ । भ॒रं । आ । या॒हि ।

सो॒मिनः॑ ।

त्वं । ई॒शि॒षे । सः । अ॒स्मिन् । आ । स॒न्ति । ब॒र्हिषि॑ । अ॒नाधृ॒ष्या । तव॑ । पा॒त्राणि॑ ।

ध॒र्मेणा॑ ॥ ५ ॥

हे इंद्र वसूनि त्वद्देयानि धनान्यस्मे मय्या गमन् । आगच्छंतु । हि यस्मात्स्वामहं शंसिषं । स्तौमि । किंच । सोमिनः सोमवतो मम स्वाग्निषं शोभना आशिषो

यस्मिन्तं भरं यज्ञमा याहि । त्वमागच्छ । किंच त्वमीशिषे । धनस्येश्वरोऽसि ।
एवंविधः स त्वमस्मिन्नस्मदीये वेद्यास्तृते बर्हिष्या सत्सि । आसीद् । किंच । तव
सोमपात्राणि धर्मणा राक्षसानां कर्मणानाधृष्यानि धर्षयितुमशक्यानि ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पृथक् प्रायन्प्रथमा देवहूतयोऽकृण्वत अवस्यानि दुष्टरा ।

न ये शेकुर्यज्ञियां नावमारुहमीमिव ते न्यविशन्तं केपयः ॥ ६ ॥

पृथक् । प्र । आयन् । प्रथमाः । देवऽहूतयः । अकृण्वत । अवस्यानि । दुष्टरा ।

न । ये । शेकुः । यज्ञियां । नावै । आऽरुहै । ईमा । एव । ते । नि । अविशन्तं । केपयः ॥ ६ ॥

हे इंद्र तव प्रसादात्ते पृथक् प्रायन् देवलोकान्पृथग्गच्छन्ति ये प्रथमाः पूर्वं
मुख्या वा देवहूतयो देवानामाह्वातारः । कर्तरि कृत् । किंच । दुष्टरान्येदुस्तराणि
अवस्यानि अवणीयाणि यशांस्यकृण्वत । अकृण्वत । किंच । ये त्वत्प्रसादरहिता
जना यज्ञियां यज्ञसंबन्धिनी । यज्ञमयीमित्यर्थः । नावमारुहमारोढुं न शेकुर्न
शक्नुवन्ति ते केपयः कुत्सितपूयकर्माणः पापकर्माणो जना ईमैव ऋणेनैव
न्यविशन्त । नीचरविशन्त । अधोगतिं प्राप्ता इत्यर्थः । तथा च यास्कः । पृथक्
प्रायन् पृथक् प्रथतेः प्रथमा देवहूतयो ये देवानाह्वयन्ताकुर्वन्त अवणीयानि
यशांसि दुरनुकराण्यन्यैर्येऽशक्नुवन्त्यज्ञियां नावमारोहामिव ये नाशक्नुवन्त्यज्ञियां
नावमारोहामीमिव ते न्यावशन्त ऋणेनैव ते न्यविशन्तास्मिन्नेव लोक इति वा
। नि० ५. २५. । इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एवैवापागपरि संतु दृढ्योऽश्वा येषां दुर्युजं आयुयुजे ।

इत्था ये प्रागुपरि संति दावने पुरुणि यच्च वयुनानि भोजना ॥ ७ ॥

एव । एव । अपाक् । अपरि । संतु । दुऽध्यः । अश्वाः । येषां । दुऽयुजः । आऽयुयुजे ।

इत्था । ये । प्राक् । उपरि । संति । दावने । पुरुणि । यच्च । वयुनानि । भोजना ॥ ७ ॥

एवैवमेव दृढ्यो दुर्बुद्धयोऽपरिऽन्ये । अयज्ज्ञान इत्यर्थः । अपागपाचीना
अधोगन्तारः संतु भवंतु येषां यज्ञमकुर्वतामश्वा दुर्युजो दुर्योजाः प्रबला अश्वा

आयुयुजे रथेषु युज्यंते । ये सत्यपि सामर्थ्ये न यजंति ते नरकं गच्छंतीति भावः । किंच । इत्थेत्थं ते स्वर्गगामिनो भवंति य उपरे यज्जानः प्राग्मरणात्पूर्वमेव दावने देवानां हविर्दानाय संति । भवंति । यच्च येषु च यज्ञकारिषु वयुनानि प्रज्ञानानि कांतानि वा भोजना भोग्यानि धनानि पुरुषि बहूनि देवेभ्यो दानाय संति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

गिरीरञ्जान् रेजमानाँ आधारयद्यौः क्रंददंतरिक्षाणि कोपयत् ।

समीचीने धिषणे वि ष्कभायति वृष्णः पीत्वा मदे उक्थानि शंसति ॥ ८ ॥

गिरीन् । अजान् । रेजमानान् । आधारयत् । द्यौः । क्रंदत् । अंतरिक्षाणि । कोपयत् ।

समीचीने इति संऽईचीने । धिषणे इति । वि । ष्कभायति । वृष्णः । पीत्वा । मदे ।

उक्थानि । शंसति ॥ ८ ॥

गिरीन्मेघानज्जान्गमनशीलान् रेजमानान्कंपमानानधारयत् इन्द्रो धारितवान् । निश्चलान्कृतवानित्यर्थः । किंच द्यौर्द्युलोकस्तन्निवासी वा जनोऽसुरराक्षसेभ्यो भीतः सन् क्रंदत् । क्रंदति । इन्द्रमाह्वयत्यात्मनः परिचाणार्थं । किंचेन्द्रोऽंतरिक्षाणि कोपयत् । कोपयति । संक्षोभयतीत्यर्थः । किंच । इन्द्रः समीचीने परस्परं संगते धिषणे द्यावापृथिव्यौ वि ष्कभायति । अंतरिक्षेण स्तभ्राति । स्तंभयतीत्यर्थः । किंचेन्द्रो वृष्णः स्वोदरस्यासेक्तृन्सोमान्पीत्वा मदे सत्युक्थानि प्रशस्यानि वचनानि शंसति । प्रब्रवीति ॥

॥ अथ नवमी ॥

इमं विभर्मि सुकृतं ते अंकुशं येनारुजासि मघवञ्छफारुजः ।

अस्मिन्सु ते सर्वने अस्त्वोक्तं सुत इष्टौ मघवन्बोध्याभगः ॥ ९ ॥

इमं । विभर्मि । सुऽकृतं । ते । अंकुशं । येन । आऽरुजासि । मघऽवन् । शफऽआरुजः ।

अस्मिन् । सु । ते । सर्वने । अस्तु । ओक्तं । सुते । इष्टौ । मघऽवन् । बोधि । आऽभगः ॥ ९ ॥

हे मघवन् धनवन्निद्र ते तव सुकृतं संस्कृतमिममंकुशं विभर्मि । धारयामि । अचांकुशशब्देन प्रेरकत्वगुणयोगात्स्तुतिरुच्यते । स्तुतिं धारयामीत्यर्थः । येन स्तुति-लक्षणांकुशेन स्तुतः सन् त्वं शफारुज आभिमुख्येन परबलानां हंतृनैरावता-दीन्गजानारुजासि । आभिमुख्येन रुजसि । पीडयसीत्यर्थः । किंच ते तवास्मिन्

स्मदीये सवन ओक्थमोको निवासोऽस्तु । भवतु । किंच । हे मघवन् धनवन्नि-
द्राभग आभजनीयस्त्वं सुते सुतसोम इष्टौ यज्ञे बोधि । अस्मदीयाः स्तुतीर्बुध्यस्व ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विष्वां ।

वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम ॥ १० ॥

गोभिः । तरेम । अमतिं । दुः । एवां । यवेन । क्षुधं । पुरुहूत । विष्वां ।

वयं । राजऽभिः । प्रथमाः । धनानि । अस्माकेन । वृजनेन । जयेम ॥ १० ॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इंद्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत । उत्तरस्मात् । अधरात् । अघायोः ।

इंद्रः । पुरस्तात् । उत । मध्यतः । नः । सखा । सखिभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥ ११ ॥

इदमुग्धयं व्याख्यातचरं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तविंशो वर्गः ॥

दिवस्परीति द्वादशर्चं तृतीयं सूक्तं भालंदनस्य वात्सप्रेरार्धं चैष्टुभमाग्नेयं । तथा
चानुक्रांतं । दिवस्परि द्वादश वात्सपिराग्नेयं त्विति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयो-
रिदमादिके द्वे सूक्ते अस्य सूक्तस्यांत्यां वर्जयित्वा । सूचितं च । दिवस्परीति
सूक्तयोः पूर्वस्योत्तमामुद्धरेत् । आ० ४. १३. । इति ॥ क्षामवत्यामक्रंददग्निरित्येषा
याज्या । सूचितं च । अग्ने त्वमस्मद्युयोध्यमीवा अक्रंददग्निः स्तनयन्निव द्यौः
। आ० ३. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः ।

तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिंधान एनं जरते स्वाधीः ॥ १ ॥

दिवः । परि । प्रथमं । जज्ञे । अग्निः । अस्मत् । द्वितीयं । परि । जातऽवेदाः ।

तृतीयं । अप्सु । नृमनाः । अजस्रं । इंधानः । एनं । जरते । सुऽआधीः ॥ १ ॥

अग्निः प्रथमं पूर्वं दिवो द्युलोकस्य पर्युपर्यादित्यात्मना जज्ञे । जातः । जातवेदा
जातप्रज्ञो जातधनो वाग्मिर्वितीयमस्मदस्माकं पर्युपरि पार्थिवात्मना जज्ञे । नृमणा
नृषु मनुष्येष्वनुयाहकतयासक्तचित्तोऽग्निसृतीयमप्स्वंतरिक्षे वैद्युतात्मना जज्ञे ।
एवंविधमेनमग्निं स्वाधीः सुप्रज्ञाताजस्रमनवरतमिंधानो दीपयञ्जरते । स्तौति ।
यद्वा वाजसनेयकोक्तप्रकारेणास्य मन्त्रस्यार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा दिवस्यरि प्रथमं
जज्ञे अग्निरिति प्राणो वै द्यौः प्राणाद्वा एष प्रथममजायतास्मद्वितीयं परि
जातवेदा इति यदेनमदो द्वितीयं पुरुषविधोऽजनयत्तृतीयमप्स्विति यदेनमद-
स्तृतीयमग्नोऽजनयन्नृमणा अजस्रमिति प्रजापतिर्वै नृमणा अग्निरजस्रमिंधान
एनं जरते स्वाधीरिति यो वा एनमिंधे स एनं जनयते स्वाधीः । श० ब्रा० ६.
५.४.३. इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

विद्म ते अग्ने चेधा चयाणि विद्म ते धाम विभृता पुरुषा ।

विद्म ते नाम परमं गुहा यद्विद्म तमुत्सं यत् आजगंथं ॥२॥

विद्म । ते । अग्ने । चेधा । चयाणि । विद्म । ते । धाम । विऽभृता । पुरुऽषा ।

विद्म । ते । नाम । परमं । गुहा । यत् । विद्म । तं । उत्सं । यत् । आऽजगंथं ॥२॥

हे अग्ने ते तव चेधा चिषु स्थानेषु पृथिव्यंतरिक्षद्युलोकेषु स्थितानि चया-
ण्यग्निवायुादित्याख्यानि चीणि रूपाणि विद्म । वयं जानीमः । किंच । हे अग्ने
ते तव धाम सद्धानि स्थानानि विभृता विभृतानि पुरुषा बहुधा बहूनि वा
गार्हपत्याहवनीयान्वाहार्यपचनादीनि विद्म । किंच । ते तव गुहा गूढमवेद-
विद्मिरविज्ञातं परममुत्कृष्टं वेदे प्रसिद्धं यन्नामास्ति तद्विद्म । वेदविदो वयं
विजानीमः । किंच । त्वं यतो यस्मादाजगंथागतवानसि । उत्पन्नवानित्यर्थः ।
तमुत्समुत्स्यंदयितारमुत्पादयितारं कारणात्मानं विद्म । जानीमः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समुद्रे त्वा नृमणा अप्स्वं तर्नुचक्षा ईधे दिवो अग्ने ऊधन् ।

तृतीये त्वा रजसि तस्थिवांसमपामुपस्थे महिषा अवर्धन् ॥३॥

समुद्रे । त्वा । नृऽमनाः । अप्ऽसु । अंतः । नृऽचक्षाः । ईधे । दिवः । अग्ने । ऊधन् ।

तृतीये । त्वा । रजसि । तस्थिऽवांसं । अपां । उपऽस्थे । महिषाः । अवर्धन् ॥३॥

हे अग्ने समुद्रे महोदधौ जायमानमप्स्वंतरपां मध्ये वडवात्मना स्थितं त्वा
त्वां नृमणा नृषु मनुष्येष्वनुयाहकतयासक्तचित्तो वरुण ईधे । संदीपितवान् ।
किंच । नृचक्षा नृणां प्रत्यक्षेण द्रष्टादित्यो दिवो द्युलोकस्य संबन्धिन्यूधनूधस्यू-
धःस्थानीय आदित्यमंडले यज्ञे वेधे । संदीपितवान् । किंच । तृतीये चयाणां
पूरकेऽपां वृष्ट्युदकानामुपस्थे स्थाने रजस्यंतरिक्षलोके तस्थिवांसं विद्युदूपेणा-
वस्थितं त्वां महिषा महान्तो माध्यमिका देवगणा मरुदादयः स्तोतारो वर्धन् ।
स्तुतिभिरवर्धयन् । यद्वा । वाजसनेयकोक्तप्रकारेणार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा समुद्रे
त्वा नृमणा अप्स्वंतरिति प्रजापतिर्व नृमणा अप्सु त्वा प्रजापतिरित्येतन्नृ-
चक्षा ईधे दिवो अय ऊधन्निति प्रजापतिर्व नृचक्षा आपो दिव ऊधस्तृतीये त्वा
रजसि तस्थिवांसमिति द्यौर्व तृतीयं रजोऽपामुपस्थे महिषा अवर्धन्निति प्राणा
वै महिषा दिवि त्वा प्राणा अवर्धन्नित्येतत् । श० ब्रा० ६. ५. ४. ५. । इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अक्रंददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समंजन् ।

सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥ ४ ॥

अक्रंदत् । अग्निः । स्तनयन्ऽइव । द्यौः । क्षाम । रेरिहत् । वीरुधः । संऽअंजन् ।

सद्यः । जज्ञानः । वि । हि । ई । इद्धः । अख्यत् । आ । रोदसी इति । भानुना ।

भाति । अंतरिति ॥ ४ ॥

दावरूपोऽग्निः स्तूयते । अग्निर्दावाग्निः स्तनयन्निव द्यौर्यथा दीप्तो विद्युदूपः
पर्जन्यो महान्तं शब्दं करोति तद्वदक्रंदत् । महान्तं शब्दं करोति । किं कुर्वन्नित्य-
चाह । क्षाम क्षामां पृथिवी रेरिहदास्वादयन्वीरुध ओषधीश्च समंजन् म्रक्षयन् ।
सन्तापयन्नित्यर्थः । किंच । सद्यस्तन्क्षणे समाने काले जज्ञानो जायमान इद्धो
दीप्त ईमिदं स्वेन दग्धं वस्तुजातं व्यख्यत् । विविधं पश्यति । हीति पदपूरणः ।
किंच । रोदसी द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावंतरंतरेण भानुना स्वदीप्ता भाति ।
प्रकाशते । यद्वा वाजसनेयकोक्तार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा । अक्रंददग्निः स्तनयन्निव
द्यौरिति क्रंदतीव हि पर्जन्यः स्तनयन्क्षामा रेरिहद्वीरुधः समंजन्निति क्षामां वै
रेरिष्यमाणो वीरुधः समनक्ति । सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदिति सद्यो
वा एष जज्ञान इदं सर्वं विख्यापयत्या रोदसी भानुना भात्यन्तरितीमे वै द्यावा-

पृथिवी रोदसी ते एष भानुना भात्यंतः । श० ब्रा० ६.५.३.१. । इति वैद्युतस्य स्तुतिः । यद्येयं दावाग्नेः स्तुतिरिति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

श्री॒णामु॒दारो ध॒रुणो रयी॒णां मनी॒षाणां प्रा॒र्षेणः सोम॑गोपाः ।

वसुः सूनुः सहस्रो अ॒प्सु राजा वि भा॒त्यय उ॒षसामि॒धानः ॥५॥

श्री॒णां । उ॒त्ऽआ॒रः । ध॒रुणः । रयी॒णां । मनी॒षाणां । प्रऽअ॒र्षेणः । सोम॑ऽगोपाः ।

वसुः । सूनुः । सहस्रः । अ॒प्ऽसु । राजा । वि । भा॒ति । अ॒ये । उ॒षसां । इ॒धानः ॥५॥

श्रीणां विभूतीनामुदार उन्नमयिता दाता रयीणां धनानां धरुणो धारको मनीषाणामीप्सितार्थानां प्रापयित्वा सोमगोपाः सोमस्य गोपा वसुः सर्वस्य लोकस्य वासकः सहस्रो बलस्य सूनुरप्सूदकेषु स्थितो राजा सर्वस्येश्वर उषसामये प्रभातकाल इधानोऽग्निहोचार्थं समिध्यमानोऽग्निर्वि भाति । प्रकाशते ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वस्य के॒तुर्भुवन॑स्य गर्भे आ रोद॑सी अपृ॒णाज्जाय॑मानः ।

वी॒क्तुं चि॒दद्रि॑मभिनत्पराय॒जना यद॑ग्निमय॒जंत पंच॑ ॥६॥

विश्व॑स्य । के॒तुः । भुवन॑स्य । गर्भेः । आ । रोद॑सी इति । अपृ॒णात् । जाय॑मानः ।

वी॒क्तुं । चि॒त् । अ॒द्रिं । अ॒भि॒नत् । प॒राऽयन् । जनाः । यत् । अ॒ग्निं । अ॒य॒जंत । पंच॑ ॥६॥

विश्वस्य सर्वस्य केतुः प्रज्ञापको भुवनस्योदकस्य गर्भो गर्भभूतोऽग्निर्जायमानः प्रादुर्भवन्नेव रोदसी द्यावापृथिव्यावापृणात् । आपूरयति । परायन् परागच्छन् वीक्तुं चिद्द्रुममप्यद्रिं मेघमभिनत् भिनत्ति च । कदेत्यचाह । यद्यदा पंच जना मनुष्या अग्निमयजंत । यजंते ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उ॒शिक्षा॑व॒को अ॒रतिः सु॒मेधा म॑र्ते॒ष्वग्नि॑र॒मृतो नि धा॑यि ।

इ॒य॒र्ति धूम॑म॒रुधं भ॑रि॒भद्रु॑क्षु॒क्रेण॑ शो॒चिषा॑ द्यामि॒नश्च॑न् ॥७॥

उ॒शिक्ष् । पा॒वकः । अ॒रतिः । सु॒ऽमे॒धाः । म॒र्तेषु । अ॒ग्निः । अ॒मृतः । नि । धा॒यि ।
इ॒यति । धू॒मं । अ॒रुषं । भ॒रिभ॒त् । उ॒त् । अ॒क्रेण । शो॒चिषा । द्यां । इ॒नक्षन् ॥ ७ ॥

उशिक्ष् हवींषि कामयमानः पावकः सर्वस्य लोकस्य शोधकोऽरतिर्गता
भूतानामारयिता वा सुमेधाः सुप्रज्ञोऽमृतो मरणधर्मरहितोऽग्निर्मर्तेषु मनुष्येषु
नि धायि । निहितः । सोऽयमग्निर्धूममियति । प्रेरयति । किंच । अरुषमारोचमानं
रूपं भरिभ्रजारयन् अक्रेण अक्रेण शोचिषा रोचिषा द्यां दिवमिनक्षन् व्याप्नुवन्
गच्छतीति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ह॒शानो रु॒क्म उ॒र्वि॒या व्य॒द्यौर्दु॒र्मर्ष॒मायुः श्रि॒ये रु॒चानः ।
अ॒ग्नि॒र॒मृतो॑ अ॒भव॒व्योभि॒र्यदे॒नं द्यौर्ज॒नय॑त्सुरेताः ॥ ८ ॥
ह॒शानः । रु॒क्मः । उ॒र्वि॒या । वि । अ॒द्यौत् । दुः॒ऽम॒र्षे । आ॒युः । श्रि॒ये । रु॒चानः ।
अ॒ग्निः । अ॒मृतः । अ॒भव॒त् । व॒यः॒ऽभिः । य॒त् । ए॒नं । द्यौः । ज॒नय॑त् । सु॒ऽरेताः ॥ ८ ॥

हशानः प्रत्यक्षेण दृश्यमानो रुक्मो रोचमानोऽग्निरुर्वियोर्वत्यंतं व्यद्यौत् ।
विद्योतते । किंच । आयुर्गता स सर्वतोऽयमग्निः श्रिये विभूत्यै दुर्मर्षं दुरभिभवं
यथा भवति तथा रुचानो रोचमानो भवति । सोऽयमग्निर्वयोभिरच्चेर्वनस्पति-
भिरमृतो मरणरहितोऽभवत् यद्यस्मात्कारणदेनमग्निं सुरेताः शोभनरेतस्को द्यौः
प्राण आदित्यो वा जनयत् । जनयति ॥

॥ अथ नवमी ॥

य॒स्ते अ॒द्य कृ॒णव॑न्भद्र॒शोचे॑ऽपू॒षं दे॒व घृ॒तव॑न्तमग्ने ।
प्र तं न॒य प्र॒तरं॑ व॒स्यो अ॒च्छा॒भि सु॒खं दे॒वभ॑क्तं यविष्ठ ॥ ९ ॥
यः । ते । अ॒द्य । कृ॒णव॑त् । भ॒द्र॒ऽशो॒चे । अ॒पू॒षं । दे॒व । घृ॒त॒ऽव॑न्तं । अ॒ग्ने ।
प्र । तं । न॒य । प्र॒ऽतरं॑ । व॒स्यः । अ॒च्छ । अ॒भि । सु॒खं । दे॒व॒ऽभ॑क्तं । य॒विष्ठ ॥ ९ ॥

हे भद्रशोचे कल्याणदीप्ते हे देव द्योतमान यविष्ठ युवत्तमाग्ने ते तुभ्यं यो
यजमानोऽद्यास्मिन्नहनि घृतवंतं घृतेन युक्तमपूषं पुरोडाशं कृणवत् करोति प्रतरं
प्रकृष्टतरं यजमानं वस्यो वसीयोऽच्छ प्रति प्र नय । अत्यर्थं प्रापय । तथा

देवभक्तं स्तुतिभिर्हविर्भिष्य देवानां संभक्तारं सेवितारं तं यजमानं द्युम्नं सुखमभि
प्रति प्र नय ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ तं भज सौश्रवसेषु उक्थे उक्थे आ भज शस्यमाने ।

प्रियः सूर्ये प्रियो अग्रा भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनिनैः ॥१०॥

आ । तं । भज । सौश्रवसेषु । अग्रे । उक्थेऽउक्थे । आ । भज । शस्यमाने ।

प्रियः । सूर्ये । प्रियः । अग्रा । भवाति । उत् । जातेन । भिनदत् । उत् । जनिऽनैः ॥१०॥

हे अग्रे त्वं सौश्रवसेषु । शोभनानि श्रवांस्यन्नानि हवीषि येषु कर्मसु तानि
सौश्रवसानि । तेषु क्रियमाणेषु तं यजमानं स्तोतारं वा भज । अभीष्टफलप्रदानेन
सेवस्व । किंच । उक्थे शस्त्रे शस्यमाने पठ्यमाने सति तमा भज । अभीष्टफल-
प्रदानेनैव सेवस्व । सोऽयं यजमानः स्तोता वा सूर्ये प्रियो भवाति । भवतु ।
तथाग्राग्रावपि प्रियो भवाति । किंच । सोऽयं जातेनोत्पन्नेन पुत्रेणोन्नितदत् ।
शबून्विदारयतु । तथा जनिनैर्जनयिष्यमाणैश्च पुत्रैः शबूनुन्नितदत् ॥

॥ अथैकादशी ॥

त्वामग्रे यजमाना अनु द्यून्विष्वा वसु दधिरे वार्याणि ।

त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमैतमुशिजो वि वधुः ॥११॥

त्वां । अग्रे । यजमानाः । अनु । द्यून् । विष्वा । वसु । दधिरे । वार्याणि ।

त्वया । सह । द्रविणं । इच्छमानाः । व्रजं । गोऽमैतं । उशिजः । वि । वधुः ॥११॥

हे अग्रे त्वां प्रति यजमाना अनु द्यून् प्रत्यहं विष्वा विष्वानि वार्याणि
वरणीयानि वसु वसूनि धनानि दधिरे । धारयन्ति । किंच । त्वया सह द्रविण-
मसुरैरपहतं गोरूपं धनमिच्छमानाः कामयमाना उशिजो मेधाविनो देवा
गोमंतं पशुमंतं व्रजं वि वधुः । विवृतद्वारं कृतवंतः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अस्ताव्यमिर्नरां सुशेवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।

अश्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरं ॥१२॥

अस्तावि । अग्निः । नरा । सुऽश्वः । वैश्वानरः । ऋषिऽभिः । सोमऽगोपाः
 अश्वेषे इति । द्यावापृथिवी इति । हुवेम । देवाः । धत्त । रयिं । अस्मे इति । सुऽवीरं ॥ १२ ॥

अश्वेषे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ हुवेम । वयं ह्वयेम । किंच । हे देवा यूयं
 सुवीरं शोभनपुत्राद्युपेतं रयिं धनमस्मे अस्मासु धत्त । धारयत ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्वतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरं-
 धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
 सप्तमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

SARVĀNUKRAMAH.

Heim.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Āll-vāka Varja.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Meter.	Page.
1	9.1.1	6.7.16	Svādishṭhayā	10	Madhuchandâ Vai- śvāmītrah.	Somah.	Pavamā-Gāyatrī.	1
2	9.1.2	6.7.18	Pavasya	10	Medhātithih	Kāp-	The same.	4
3	9.1.3	6.7.20	Esha	10	vah. Somaśēpa Ajigar- tih.	.....	.....	6
4	9.1.4	6.7.22	Sanā	10	Hranyastūpa Ān- girasah	.....	.....	9
5	9.1.5	6.7.24	Samiddhah	11	Asitah Kāśyapah or Devalah.	Aprisūktam, (without Narā- śamsah.)	1-7 Gāyatrī. 8-11 Anushṭup.	11
6	9.1.6	6.7.26	Mandrayā	9	The same.	Somah	Pavamā-Gāyatrī. nah.	14
7	9.1.7	6.7.28	Asrigram	9	.....	The same.	The same.	17
8	9.1.8	6.7.30	Ete somah	9	.....	.....	.....	19
9	9.1.9	6.7.32	Pari priyā	9	.....	.....	.....	21
10	9.1.10	6.7.34	Pra syanasah	9	.....	.....	.....	24
11	9.1.11	6.7.36	Upasmai	9	.....	.....	.....	26
12	9.1.12	6.7.38	Soma asrigram	9	.....	.....	.....	28
13	9.1.13	6.8.1	Somah punānah	9	.....	.....	.....	31
14	9.1.14	6.8.3	Pari pra	8	.....	.....	.....	33
15	9.1.15	6.8.5	Esha dhyā	8	.....	.....	.....	35
16	9.1.16	6.8.6	Pra te sotārah	8	.....	.....	.....	38
17	9.1.17	6.8.7	Pra nimnena	8	.....	.....	.....	40
18	9.1.18	6.8.8	Pari suvānah	7	.....	.....	.....	42
19	9.1.19	6.8.9	Yat soma	7	.....	.....	.....	43
20	9.1.20	6.8.10	Pra kavīh	7	.....	.....	.....	45
21	9.1.21	6.8.11	Ete dhāvanti	7	.....	.....	.....	47
22	9.1.22	6.8.12	Ete somāsah	7	.....	.....	.....	49
23	9.1.23	6.8.13	Somā asrigram	7	.....	.....	.....	51
24	9.1.24	6.8.14	Pra somāsah	7	.....	.....	.....	53
25	9.2.1	6.8.15	Pavasya	6	Drilhacyuta Aga- styah.	.....	.....	55
26	9.2.2	6.8.16	Tam amrikshan- ta	6	Idhmavāho Dār- dhacyutah.	.....	.....	56
27	9.2.3	6.8.17	Esha kavīh	6	Nṛmedhah.	.....	.....	58
28	9.2.4	6.8.18	Esha vājī	6	Priyamedhah.	.....	.....	59
29	9.2.5	6.8.19	Prāsya	6	Nṛmedhah.	.....	.....	61
30	9.2.6	6.8.20	Pra dhārāh	6	Binduh.	.....	.....	62

Hymn	Maṇḍala Anuvāka Sūta	Aṣṭaka Adhvāya Varca	Beginning of the hymn	Number of Verses	Author	Deity.	Metro	Page
31	9.2.7	6.8.21	Pra somāsah	6	Gotamah.	Somah Pavamā- nah.	Gāyatrī.	64
32	9.2.8	6.8.22	Pra somāsah	6	Śyāvāśvah.	The same.	The same.	65
33	9.2.9	6.8.23	Pra somāsah	6	Tritah.	.....	.....	67
34	9.2.10	6.8.24	Pra suvānah	6	The same.	.....	.....	69
35	9.2.11	6.8.25	Ā nah pavasva	6	Prabhūvasuh.	.....	.....	70
36	9.2.12	6.8.26	Asarji	6	The same.	.....	.....	72
37	9.2.13	6.8.27	Pra sutah	6	Rahūgaṇah.	.....	.....	73
38	9.2.14	6.8.28	Esha u syah	6	The same.	.....	.....	75
39	9.2.15	6.8.29	Āsur arsha	6	Brihanmatih.	.....	.....	76
40	9.2.16	6.8.30	Punānah	6	The same.	.....	.....	78
41	9.2.17	6.8.31	Pra ye gāvah	6	Medhyātithih.	.....	.....	80
42	9.2.18	6.8.32	Janayan	6	The same.	.....	.....	81
43	9.2.19	6.8.33	Yo atyah	6	.....	.....	.....	83
44	9.2.20	7.1.1	Pra nah	6	Ayāsyah.	.....	.....	87
45	9.2.21	7.1.2	Sa pavasva	6	The same.	.....	.....	88
46	9.2.22	7.1.3	Asrigran	6	.....	.....	.....	90
47	9.2.23	7.1.4	Ayā somah	5	Kavir Bhārgavah.	.....	.....	92
48	9.2.24	7.1.5	Tam tvā	5	The same.	.....	.....	93
49	9.2.25	7.1.6	Pavasva	5	.....	.....	.....	94
50	9.2.26	7.1.7	Ut te śuśmāsah	5	Ucathyah.	.....	.....	96
51	9.2.27	7.1.8	Adhvāryo	5	The same.	.....	.....	97
52	9.2.28	7.1.9	Pari dyukshah	5	.....	.....	.....	98
53	9.2.29	7.1.10	Ut te	4	Avatsārith.	.....	.....	99
54	9.2.30	7.1.11	Asya pratnam	4	The same.	.....	.....	101
55	9.2.31	7.1.12	Yavam yavam	4	.....	.....	.....	102
56	9.2.32	7.1.13	Pari somah	4	.....	.....	.....	103
57	9.2.33	7.1.14	Pra te dharah	4	.....	.....	.....	104
58	9.2.34	7.1.15	Tarat sa	4	.....	.....	.....	105
59	9.2.35	7.1.16	Pavasva	4	.....	.....	.....	106
60	9.2.36	7.1.17	Pra gāyatrena	4	.....	.....	1, 2 and 4 Gāyatrī, 3 Puraushuk.	107
61	9.3.1	7.1.18	Ayā vito	35	Amahīyuh.	.....	Gāyatrī.	108
62	9.3.2	7.1.24	Ete asrigram	35	Janadagnih.	.....	The same	110
63	9.3.3	7.1.30	A pavasva	35	Nidhruvih Kāśya- pah.	.....	.....	122
64	9.3.4	7.1.36-41	Vriṣhā soma	35	Kāśyapah	.....	.....	129
65	9.3.5	7.2.1	Hinvanti	35	Bhrigor Vārunih or Jamadagnih.	.....	.....	137
66	9.3.6	7.2.7	Pavasva	35	Śatam Vākhāna- sah.	Somah, 19-21 Agnih.	1-17, 19-30 Gāya- tri, 18 Anushṭup.	146
67	9.3.7	7.2.13	Tvam somāsi	32	1-3 Bharadvājah, 4-6 Kāśyapah, 7- 9 Gotamah, 10-12 Atrih, 13-15 Vi- śvāmītrah, 16-18	1-9, 13-22, 28- 30 Somah, 10- 12 Somah or Pūshā, 23 and 24 Agnih, 25 Ag-	1-15, 19-26, 28, 29 Gāyatrī, 16-18 Dvi- tri, 16-18 Dvi- tri, 27, 31, 32 Anushṭup, 35 Puraushuk.	156

Hymn.	Mandala Anuvaka bukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga	Beginning of the hymn	Number of Verses	Author	Deity	Metre	Page
					Jamadagniḥ, 19- 21 Vasishṭhaḥ, 22 -32 Pavitraḥ or Vasishṭhaḥ or both.	niḥ or Savitā, 26 Agniḥ or Agniḥ and Savitā, 27 Agniḥ or Viśve devāḥ, 31 and 32 Pavamānyadh- yetrīstutiḥ.		
68	9.4.1	7.2.19	Pra devam	10	Vatsapriṇ Bhālan- danaḥ.	Somaḥ.	1-9 Jagatī, 10 Trish- tup.	167
69	9.4.2	7.2.21	Ishur na	10	Hiranyastūpaḥ.	The same	1-8 Jagatī, 9 and 172 10 Trishtup.	
70	9.4.3	7.2.23	Trir asmai	10	Reṇur Vaiśvāmi- traḥ.	.....	1-9 Jagatī, 10 Trish- tup.	177
71	9.4.4	7.2.25	A dakṣhṇā	9	Rishabho Vaiśvā- mitraḥ.	.....	1-8 Jagatī, 9 Trish- tup.	183
72	9.4.5	7.2.27	Harim mṛjuntū	9	Harimantaḥ.	.....	Jagatī.	188
73	9.4.6	7.2.29	Srakve	9	Pavitraḥ.	.....	The same.	192
74	9.4.7	7.2.31	Īśur na.	9	Kakṣhivān.	.....	1-7, 9 Jagatī, 8 Trishtup.	197
75	9.4.8	7.2.33	Abhi priyāṇi	5	Kaviḥ.	.....	Jagatī.	202
76	9.4.9	7.3.1	Dhātā	5	The same	.....	The same	205
77	9.4.10	7.3.2	Esha pra	5	.....	.....	.....	207
78	9.4.11	7.3.3	Pra rājā	5	.....	.....	.....	210
79	9.4.12	7.3.4	Acodasaḥ	5	.....	.....	.....	212
80	9.4.13	7.3.5	Somasya dhārā	5	Vasur Bhāradvājaḥ	.....	.....	215
81	9.4.14	7.3.6	Pra somasya	5	The same.	.....	1-4 Jagatī, 5 Trish- tup	217
82	9.4.15	7.3.7	Asāvi	5	.....	.....	The same.	219
83	9.4.16	7.3.8	Pavitrām	5	Pavitraḥ.	.....	Jagatī	221
84	9.4.17	7.3.9	Pavasya	5	Prajāpatir Vācyah.	.....	The same.	224
85	9.4.18	7.3.10	Indrāya	12	Veno Bhāngavah.	.....	1-10 Jagatī, 11 and 12 Trishtup.	226
86	9.5.1	7.3.12	Pra te	48	1-10 Akṛishṭā Mā- shāḥ, 11-20 Sika- tā Nivāvan, 21-30 Prīṇayo jāḥ, 31- 40 The three sets together, 41-45 A- triḥ, 46-48 Gṛtsa- madaḥ.	.....	Jagatī.	231
87	9.5.2	7.3.22	Pra tu drava	9	Uśanāḥ.	.....	Trishtup.	251
88	9.5.3	7.3.24	Ayam somaḥ	8	The same.	.....	The same.	255
89	9.5.4	7.3.25	Pro syah	7	.....	.....	.....	258
90	9.5.5	7.3.26	Pra himvānaḥ	6	Vasishṭhaḥ.	.....	.....	261
91	9.5.6	7.4.1	Asarji	6	Kaśyapaḥ.	.....	.....	264
92	9.5.7	7.4.2	Pari suvānaḥ	6	The same.	.....	.....	267

Hymn	Mandala Arṇvaka Sukta	Ashtaka Adhvaya Varga.	Beginning of the hymn	Number of Verses.	Author	Deity	Metre.	Page
93	9.5.8	7.4.3	Sākamukshah	5	Nodhāh.	Somah.	Trishtup.	270
94	9.5.9	7.4.4	Adhi yat	5	Kanvah.	The same.	The same.	272
95	9.5.10	7.4.5	Kanikranti	5	Praskanvah.	.....	.....	274
96	9.5.11	7.4.6	Pra senānih	24	Pratardano Daivo- dāsih.	.....	.....	277
97	9.6.1	7.4.11	Asya preshā	58	1-3 Vasishṭhah, 4- 6 Indrapramatiḥ, 7-9 Vṛishaganah, 10-12 Manyuh, 13 -15 Upamanyuh, 16-18 Vyāghrapāt, 19-21 Śaktih, 22 -24 Karnaśrut, 25 -27 Mrīlikah, 28 -30 Vasukrah (all nine Vasishṭhas), 31-44 Parāsarah, 45-58 Kutsah.	.....	.....	288
98	9.6.2	7.4.23	Abhi nah	12	Ambarishah and Ri- jiśvā.	.....	Anushtup, 11 Bri- hatī.	314
99	9.6.3	7.4.25	Ā haryatāya	8	Rebhasunū Kāśya- pau.	.....	1 Brihatī, 2-8 A- nushtup.	318
100	9.6.4	7.4.27, 28	Abhi navante	9	The same.	.....	Anushtup	321
101	9.6.5	7.5.1	Purojiti	16	1-3 Andhiguh Śyā- vāsih, 4-6 Ya- yātir Nāhushah, 7-9 Nahusho Mā- navah, 10-12 Ma- nuh Sāmvaranah, 13-16 Prajāpatiḥ.	.....	Anushtup, 2 and 3 Gāyatrī.	325
102	9.6.6	7.5.4	Krānā	8	Tritah.	.....	Ushpik.	331
103	9.6.7	7.5.6	Pra punānāya	6	Dvita Āptyah.	.....	The same.	335
104	9.7.1	7.5.7	Sakhāyah	6	Parvata - Nāradau Kāśyapau or Si- khandinyāv Apsa- rasau.	.....	.....	337
105	9.7.2	7.5.8	Tam vah	6	Parvata-Nāradau.	.....	.....	339
106	9.7.3	7.5.9	Indram accha	14	1-3 Agniś Cākshu- shah, 4-6 Cakshur Mānavah, 7-9 Ma- nur Āpsavah, 10- 14 Agnih.	.....	.....	342
107	9.7.4	7.5.12	Paritah	26	Saptarshayah.	.....	Prāgātham, 3 and 16 Dvipadā, 8-10 Brihatī.	347

Hymn.	Maṇḍala Anuvāka Sukta	Aṣṭaka Adhvaya Varga	Beginning of the hymn.	Number of Verses	Author	Deity	Metre.	Page.
108	9.7.5	7.5.17	Pavasva	16	1 and 2 Gaurivītiḥ, Somah. 3 Saktiḥ, 4 and 5 Ūruḥ, 6 and 7 Ri- jiśvā, 8 and 9 Ūr- dhasadmā, 10 and 11 Kritayāśāḥ, 12 and 13 Rinañca- yah, 14-16 Sak- tiḥ.		Kākubhāḥ pragā- thāḥ, 13 Gāyatrī yavamadhyā.	357
109	9.7.6	7.5.20	Pari pra	22	Agnayo dhishnyā	The same.	Dvaipadam.	363
110	9.7.7	7.5.22	Pary ū shu	12	Tryaruna-Trasada- syū.	...	1-3 Anushtup pi- pilikamadhyā, 4-9 Urdhvabṛhati, 10 -12 Virāt.	369
111	9.7.8	7.5.24	Ayā rucā	3	Anānataḥ Pāru- cheṇiḥ.	...	Atyashṭam.	373
112	9.7.9	7.5.25	Nānānam	4	Sisūḥ.		Pāṅktam.	375
113	9.7.10	7.5.26	Sāryanāvati	11	Kāśyapah.	...	The same.	378
114	9.7.11	7.5.28	Ya indoh	4	The same.	...	...	382
1	10.1.1	7.6.29	Agre brīhan	7	Tritah.	Agniḥ.	Trishtup.	385
2	10.1.2	7.6.30	Piprihi	7	The same.	The same.	The same.	389
3	10.1.3	7.6.31	Iuo rājan	7	.....	.....	.....	392
4	10.1.4	7.6.32	Pra te	7	.....	.....	.....	395
5	10.1.5	7.6.33	Ekah samudrah	7	.....	.....	.....	399
6	10.1.6	7.6.1	Ayam sa	7	.....	.....	.....	403
7	10.1.7	7.6.2	Svasti	7	.....	.....	.....	406
8	10.1.8	7.6.3	Pra ketunā	9	Trisīrās Tvāshṭrah.	1-6 Agniḥ, 7-9 Indrah.	.....	409
9	10.1.9	7.6.5	Apo hi	9	Sindhuvipa Āmba- rīshah or Trisīrās Tvāshṭrah.	Āpah.	Gāyatrī, 8 and 9 Anushtup, 5 Var- dhamānā, 7 Pra- tishthā.	414
10	10.1.10	7.6.6	O cit	14	Vaivasvatayor Yama-Yamyoh sañ- vādah.		Trishtup	416
11	11.1.11	7.6.9	Vriṣhā	9	Havirdhāna Āngih.	Agniḥ.	1-6 Jagatī, 7-9 Trishtup.	423
12	10.1.12	7.6.11	Dyāvā	9	The same.	The same.	Trishtup.	428
13	10.1.13	7.6.13	Yuje	5	Vivasvān Ādityah.	Havirdhānam.	1-4 Trishtup, 5 Ja- gatī.	431
14	10.1.14	7.6.14	Pareyivāmsam	16	Yamah.	Yamah, 6 Luṅ- goktadevatāḥ, 7 -9 Lingoktade- vatāḥ Pitaro vā, 10-12 Svānau.	1-12 Trishtup, 13, 14 and 16 Anush- tup, 15 Bṛhati.	434

Hymn	Māṇḍūkya Anuvāsa Sūktā	Aṣṭaka Adhvaya Varā	Beginning of the Hymn	Number of Verses	Author.	Deity	Metre	Page
15	10.1.15	7.6.17	Udiratām	14	Saṅkho	Yāmāya- Pitarah.	Trishtup, 11 Jagatī.	441
16	10.1.16	7.6.20	Mainam	14	Damano	Yāmāya- Agnih.	1-10 Trishtup, 11-14 Anushtup.	448
17	10.2.1	7.6.23	Tva-shṭā	14	Devaśravā	Yāmā- 1 and 2 Saranyūh, 3-6 Pūshā, 7-9 Sarasvatī, 10-13 Apah, 11-13 Apah or So- mah.	1-12 Trishtup, 13-14 Anushtup, or Purastadbṛihati, 13 Apah or So- mah.	455
18	10.2.2	7.6.26-28	Param mṛityo	14	Saṅkusuko	Yāmā- yanah.	1-4 Mṛityuh, 5-10 Dhātā, 6 Tva- shṭā, 7-13 Pi- trimedhah, 14 Anushtup, or Prajapatih.	463
19	10.2.3	7.7.1	Nivartadhvam	8	Mathito	Yāmāya- nah, or Bhrigur Varunah, or Cya- vano Bhārgavah.	Apah or Gāyah, 1-4 Agnisho- tri- mau. 10	470
20	10.2.4	7.7.2	Bhadram	10	Vimada	Andrah or Prapatyah, or Vasukrid (Vāsu- santyarthyah)	Gayatri, 1 Eka- padā, 2 Anushtup, 3-6 Vi- rat, 7-10 Trishtup	474
21	10.2.5	7.7.4	Agnim na	8	The same.	Agnih.	Astarapanktam.	478
22	10.2.6	7.7.6	Kuha	15		Indrah.	Purastadbṛihadam, 5, 7 and 9 Anushtup, 15 Trishtup.	482
23	10.2.7	7.7.9	Yaymahe	7		The same.	1 and 7 Trishtup, 5 Abhisam, 2-4, 6 Jagatī.	488
24	10.2.8	7.7.10	Indra somam	6		1-3 Indrah, 4-6 Aśvinah	1-3 Astarapanktam, 4-6 Anushtup.	492
25	10.2.9	7.7.11	Bhadram	11		Somah	Astarapanktam.	495
26	10.2.10	7.7.13	Pra-hi	9		Pūsh	Anushtup, 1 and 4, 5 Ushnik.	500
27	10.2.11	7.7.15	Asat su	24	Vasukra	Andrah, Indrah	Trishtup.	503
28	10.2.12	7.7.20	Visvo hi	12	Indra-Vasukrayoh	sam- 1 Indrasya Sam- shā.	The same.	516
29	10.2.13	7.7.22	Vane na	8	Vasukrah.	Indrah	.....	522
30	10.2.14	7.7.24	Pra-devatrā	15	Kavasha	Ailushah, Apah or Apām- napāt.	.....	527
31	10.3.2	7.7.27	Ā nah	11	The same.	Viśve Devāh.	.....	534
32	10.3.3	7.7.29	Pra-su gmantā	9	.....	Indrah.	1-5 Jagatī, 6-9 Trishtup.	540

Hymn	Mandala Anuvāka Sukta	Astraka Adhvanya Varga	Beginning of the hymn	Number of Verses	Author	Duty	Meter	Pg.
33	10.3.4	7.8.1	Pra-mā	9	Kavasha Adūshah.	1 Viśve Devāh, 2 1 Trishtup, 2 and 3 Indrah, 4 3 Pragāthah, 4 9 and 5 Kurusra- vāyasya Trāsa- dasyavasya dā- nastutih, 6-9 U- pamaśravā Mi- trātithuputrah.		745
34	10.3.5	7.8.3	Prāvepah	14	The same, or Aksho- Maujavān.	Akshakrīshipra- Śaśisā (1, 7, 9, 12, 13) and ak- shakitavanindā (2, 6, 8, 10, 11, 14)	Trishtup, 7 Jagati.	749
35	10.3.6	7.8.6	Abudhrām	14	Luso Dhanākah	Viśve Devah	1 12 Jagati, 13 and 14 Trishtup.	755
36	10.3.7	7.8.9	Ushasānaktā	14	The same.	The same.	1 12 Jagati, 13 and 14 Trishtup.	761
37	10.3.8	7.8.12	Namo mitrasya	12	Abhitapāh Sauryah.	Sūryah	Jagati, 10 Trish- tup.	766
38	10.3.9	7.8.14	Asman nah	5	Indro Mushkavān.	Indrah.	Jagati.	771
39	10.3.10	7.8.15	Yo vām	14	Ghoshah Kakshi- Asvinau vati		Jagati, 14 Trish- tup.	773
40	10.3.11	7.8.18	Ratham yantam	14	The same	The same	Jagati.	781
41	10.3.12	7.8.21	Samānam	3	Suhastyo Gharsho- yah		The same.	789
42	10.3.13	7.8.22	Asteya	11	Krishnah.	Indrah	Trishtup	788
43	10.4.1	7.8.24	Accha me	11	The same	The same	Jagati, 10 and 11 Trish- tup	792
44	10.4.2	7.8.26	Āyātu	11			1 3 Trishtup, 4 5, 7 9 Jagati, 10 and 11 Trishtup.	797
45	10.4.3	7.8.28	Divas pari	12	Vatsaprih	Agnih	Trishtup	801

INDEX.

अ

अंशः II. 1, 4; 27, 1; V. 42, 5; VII. 32, 12.
 अंशः I. 102, 4; II. 19, 5; III. 45, 4.
 अंशयः VIII. 9, 19; 53, 4.
 अंशवे I. 46, 10.
 अंशांश्च V. 86, 5; X. 106, 9.
 अंशाः X. 31, 3.
 अंशाय I. 112, 1.
 अंशुः III. 36, 6; IV. 22, 8; V. 43, 4; IX.
 62, 4; 68, 4; 74, 2; 5; 89, 6; 91, 3;
 92, 1; X. 17, 12; 94, 10.
 अंशुना IV. 58, 1.
 अंशुभिः I. 91, 17; IX. 15, 5; 67, 28.
 अंशु I. 137, 3; III. 36, 7; IV. 26, 6; V. 36, 1;
 VI. 17, 11; 20, 6; VII. 98, 1; VIII. 5, 26;
 72, 2; IX. 68, 6; 72, 6; 86, 46; 95, 4;
 97, 14; X. 94, 9; 113, 2; 149, 5.
 अंशुमती VIII. 96, 13.
 अंशुमत्या VIII. 96, 15.
 अंशुमत्याः VIII. 96, 14.
 अंशोः I. 125, 3; II. 13, 1; III. 48, 2; IV.
 1, 19; 25, 3; IX. 96, 8; 107, 12; X.
 94, 8.
 अमंशुः X. 101, 7.
 अमंशुः VIII. 17, 14.
 अमंशुः IV. 34, 9.
 अमंशुः V. 57, 6.
 अमंशुः X. 163, 2.

अमंशुः I. 64, 4; 166, 9; 10; 168, 3; V. 54,
 11; VII. 56, 13.
 अमो I. 158, 5.
 अम्याः I. 191, 7.
 अहः I. 42, 1; II. 23, 4; 5; 28, 6; 33, 2;
 34, 15; III. 15, 3; 59, 2; IV. 2, 9;
 3, 14; 11, 6; 12, 6; 20, 9; V. 31, 13;
 45, 11; VI. 2, 4; 3, 1; 2; 4, 8; 11, 6;
 37, 4; 44, 16; 67, 8; VII. 40, 4; 60, 6;
 66, 5; VIII. 19, 6; IX. 104, 6; X. 35,
 14; 39, 11; 63, 6; 126, 1.
 अहःमुच्ये X. 6, 9.
 अहःमुच्यः V. 1, 3.
 अहतिः I. 94, 2; VIII. 75, 9.
 अहतिभ्यः V. 55, 10.
 अहतिं VIII. 67, 2; 21.
 अहमः I. 18, 5; 36, 14; 58, 8; 9, 91,
 15; 93, 8; 106, 1-6; 115, 6; 117, 3;
 118, 8; 119, 5; 180, 5; II. 26, 4; 33, 3;
 III. 32, 14; IV. 2, 8; 53, 6; 55, 5; V.
 51, 13; VI. 16, 30; 31; 48, 8; VII. 1,
 15; 15, 3; 13; 16, 10; 71, 5; 104, 23;
 VIII. 18, 6; 10; 24, 27; 31, 2; IX. 56,
 4; X. 24, 3; 25, 8; 36, 2; 3; 65, 12;
 66, 5; 97, 15; 126, 2; 132, 7; 164, 4.
 अहमि I. 54, 1.
 अहमि VI. 2, 11; VII. 23, 2.
 अहुरः X. 5, 6.

संहारणा VI. 47, 20.
 संहारणात् I. 105, 17.
 संहोः I. 63, 7; 107, 1; II. 26, 4; V. 65, 4;
 67, 4; VIII. 18, 5; 67, 7.
 सकः V. 83, 10; VII. 77, 1; VIII. 73, 16.
 सकः I. 24, 8; 123, 7; IV. 18, 5; VII. 76, 1;
 X. 53, 3²; 67, 4.
 सकनिहासः V. 59, 6; 60, 5.
 सकरं VIII. 80, 1; X. 49, 6.
 सकरं I. 114, 9; X. 49, 5; 85, 17; 124, 4;
 127, 8; 167, 4.
 सकरितकः II. 12, 4.
 सकरितकः I. 33, 15; II. 38, 8; III. 59, 9;
 V. 29, 10; 80, 6; VII. 8, 2; X. 169, 4.
 सकर्त I. 20, 6.
 सकर्त IV. 35, 5².
 सकर्त III. 14, 7; IV. 2, 19; V. 29, 15; VI.
 15, 19.
 सकर्म IV. 16, 20; VIII. 2, 3; X. 39, 14;
 68, 12.
 सकर्मा X. 22, 8.
 सकल्पः I. 102, 6.
 सकल्पयत् X. 190, 3.
 सकल्पयन् X. 90, 11; 14.
 सकल्पस्यरि III. 47, 5.
 सकल्पस्यरी VII. 96, 3.
 सकपाः V. 58, 5.
 सकपाभिः I. 158, 1; VI. 33, 4.
 सकपिषु VII. 4, 4.
 सकपेभिः VI. 60, 3.
 सकपैः III. 54, 16.
 सकानिषं IV. 24, 9.
 सकामऽकर्णः I. 53, 2.
 सकारि I. 20, 1; 57, 3; 63, 9; 187, 6; IV.
 6, 11; 16, 21; VI. 63, 3.
 सकारि I. 104, 1; 184, 5; III. 4, 4; IV. 34,
 3; VI. 41, 3; VII. 60, 12; 97, 9.
 सकारिषं IV. 39, 6.
 सकारीत IV. 39, 3.
 सकिरत् I. 32, 13.

सकुत्र I. 120, 8.
 सकुभ्रं X. 22, 12.
 सकुमारः I. 155, 6.
 सकूपाटः X. 109, 1.
 सकूपारस्य V. 39, 2.
 सकृणत् I. 110, 3; X. 89, 7.
 सकृणुतं VI. 69, 5.
 सकृणुतं I. 116, 10; 14; X. 39, 8.
 सकृणुध्वं IV. 35, 9.
 सकृणोः II. 13, 2; 3; 4; VIII. 91, 7; X.
 135, 3; 138, 6.
 सकृणोः II. 13, 5; 17, 3; IV. 19, 6; 28, 4;
 VI. 1, 1; X. 112, 8; 180, 3.
 सकृणोत् II. 17, 6; V. 42, 13; VI. 47, 4;
 IX. 92, 5; X. 30, 7; 43, 8; 104, 10.
 सकृणोत् I. 164, 28; II. 17, 5; III. 30, 10;
 34, 3; VI. 8, 3; 44, 23; VII. 18, 5²;
 11; 33, 5; X. 68, 6; 88, 4.
 सकृणोत् IV. 35, 3.
 सकृणोत्तन I. 110, 8; 161, 7; 11.
 सकृणत्त I. 36, 5; 52, 9; 132, 3; VII. 47, 1;
 X. 44, 6; 48, 6.
 सकृणत्त III. 11, 4; VII. 16, 12; X. 13, 4;
 77, 2; 92, 2.
 सकृणन् I. 72, 10; IV. 1, 10; 13, 3.
 सकृणन् I. 31, 11²; II. 40, 1; III. 2, 10;
 17, 4; IV. 33, 7; X. 46, 4; 88, 10; 12.
 सकृत् V. 34, 8.
 सकृत् I. 124, 4; 5; 181, 1; III. 26, 8; VIII.
 46, 24; X. 127, 3.
 सकृत् I. 63, 4.
 सकृत् VI. 18, 15; VIII. 66, 9.
 सकृत् IV. 18, 2.
 सकृत्तात् X. 63, 8.
 सकृत् I. 104, 7.
 सकृत्तरुक् X. 84, 4.
 सकृपाः V. 30, 8.
 सकृत्त IX. 108, 6.
 सकृत्त X. 67, 5.
 सकृपंत IX. 85, 11; X. 24, 5; 123, 4.

अकूपयत् X. 68, 10.
 अकूपेतां VIII. 76, 11.
 अकूपन् IV. 2, 18.
 अकूपिऽवलां X. 146, 6.
 अक्षेतेवे I. 6, 3.
 अक्षः IV. 3, 10; VI. 4, 6; 5, 6; IX. 96, 22.
 अक्षं II. 3, 4; IV. 27, 5; X. 177, 1.
 अक्षयः X. 3, 4; 89, 15.
 अक्षये X. 40, 5.
 अक्षा I. 62, 8.
 अक्षुः I. 143, 3; II. 30, 1.
 अक्षुना II. 10, 3; 19, 3.
 अक्षुऽभिः I. 34, 8; 36, 16; 46, 14; 50, 2;
 7; 94, 5; 112, 25; III. 17, 1; 31, 16;
 IV. 53, 1; 3; V. 48, 3; 84, 2; VI. 69,
 3; IX. 50, 5; X. 14, 9; 37, 9.
 अक्षुऽभ्यः X. 89, 11.
 अक्षुः VII. 66, 11; X. 64, 3; 92, 2.
 अक्षुषु VIII. 92, 31.
 अक्षुन I. 68, 1; V. 54, 4; VI. 4, 5; 39, 3; 65,
 1; VII. 79, 2; VIII. 5, 8; X. 1, 2; 12, 7.
 अक्षोः III. 7, 6; 30, 13; IV. 10, 5; V. 30,
 13; VI. 3, 3; 5; 24, 9; 38, 4; VII. 11,
 3; 39, 2; X. 92, 1; 14.
 अक्षा VI. 49, 10.
 अक्षः I. 143, 7; 189, 7; III. 1, 12; IV. 6, 3.
 अक्षत VIII. 6, 3; 23, 18; X. 1, 3; 34, 5; 71, 2.
 अक्षत I. 20, 4; 64, 5; 92, 1; V. 21, 3; VII.
 103, 8; VIII. 65, 12; IX. 21, 7; X. 66,
 14; 94, 5; 14; 155, 5.
 अक्षुः X. 83, 5.
 अक्षुन् VII. 6, 3.
 अक्षन I. 92, 2; IV. 33, 2.
 अक्षन I. 33, 15; 61, 16; II. 39, 8; III. 30,
 20; 35, 8; V. 30, 12; 59, 1; VI. 28, 1;
 44, 8; X. 14, 9; 128, 9.
 अक्षदः I. 163, 1.
 अक्षदत् X. 45, 4.

अक्षेदयः I. 54, 1.
 अक्षेदयन् X. 102, 5.
 अक्षपिष्ट VII. 20, 9.
 अक्षमिषं X. 95, 2.
 अक्षमीः X. 60, 6.
 अक्षमीत IX. 114, 1.
 अक्षमीत् IV. 15, 3; VI. 59, 6; IX. 36, 1,
 40, 1; 45, 4; 64, 29; 69, 4; 74, 8, 86,
 14; 108, 2; X. 189, 1.
 अक्षमीं X. 166, 5.
 अक्षमुः VIII. 93, 14; IX. 41, 1.
 अक्षमुः IX. 10, 1; 23, 2; 31, 1; 32, 1; 86,
 17; X. 97, 10.
 अक्षविऽहस्ता V. 62, 6.
 अक्षाः X. 77, 2.
 अक्षान IX. 64, 9; 97, 40.
 अक्षान II. 11, 8; IX. 69, 3.
 अक्षामत X. 90, 4; 138, 5.
 अक्षि X. 159, 4.
 अक्षीकृत X. 79, 6.
 अक्षुद्यत X. 146, 4.
 अक्षा I. 120, 2.
 अक्ष III. 53, 10.
 अक्षः I. 164, 1; 166, 9; III. 53, 17; VI.
 24, 3; VIII. 5, 29; X. 85, 12.
 अक्षः X. 34, 4.
 अक्षयऽवतः X. 71, 7.
 अक्षयऽवान I. 164, 16.
 अक्षत X. 11, 7.
 अक्षतः V. 78, 9; X. 166, 2.
 अक्षन् I. 82, 2.
 अक्षन् I. 191, 12; X. 15, 12; 27, 8.
 अक्षदनहः X. 53, 7.
 अक्षदभिः I. 89, 8; 128, 3; 139, 2²; II. 2, 4;
 IX. 102, 8; X. 21, 7; 79, 5; 127, 1.
 अक्षं I. 30, 14; 15, VII. 33, 4.
 अक्षरः IX. 85, 5.
 अक्षरत् I. 112, 11; VIII. 7, 1; IX. 39, 4.
 अक्षरत् IX. 28, 2; 63, 3.

अक्षरम् I. 33, 11; 84, 4; 188, 5; IX. 8, 1;
 17, 2; 21, 3; 29, 1; 30, 1; 33, 2; 63,
 14; 15; 78, 3; 98, 11; 101, 4.
 अक्षरं I. 164, 42; III. 55, 1.
 अक्षरा VII. 15, 9; 36, 7.
 अक्षरा VII. 1, 14.
 अक्षरांश्च I. 34, 4.
 अक्षराणां III. 31, 6.
 अक्षरे I. 164, 39; VI. 16, 35.
 अक्षरेण I. 164, 24; X. 13, 3.
 अक्षस्य X. 34, 2.
 अक्षाः IX. 43, 5.
 अक्षाः X. 27, 17.
 अक्षाणि VII. 55, 6.
 अक्षरिति IX. 18, 1; 66, 28; 87, 4; 89, 1;
 97, 45; 98, 2; 3; 107, 9²; 109, 16, 17,
 110, 10; X. 89, 6.
 अक्षामः X. 34, 6, 7.
 अक्षि IX. 9, 4.
 अक्षिणाः IV. 18, 12.
 अक्षितञ्जयः VIII. 3, 15.
 अक्षितञ्जतिः I. 5, 9; VI. 24, 1.
 अक्षितञ्जति IV. 17, 16.
 अक्षितं I. 9, 7; 58, 5; 64, 6; 130, 5; V. 53,
 13; VII. 65, 1; VIII. 7, 16; 72, 10;
 IX. 26, 2; 31, 5; 68, 3; 72, 6; 78, 3;
 110, 5; X. 101, 6.
 अक्षितञ्चमुं VIII. 49, 6.
 अक्षिता III. 40, 7; IX. 68, 3.
 अक्षिति I. 40, 4; VIII. 103, 5; IX. 66, 7.
 अक्षिते IX. 113, 7.
 अक्षिपत VI. 16, 18; X. 119, 6.
 अक्षिपतं IV. 17, 13.
 अक्षी इति I. 72, 10; 116, 16; 117, 17; 120,
 6; X. 79, 2.
 अक्षी इवेत्यक्षी इव II. 39, 5.
 अक्षीभ्यो X. 163, 1.
 अक्षीयमाणं III. 26, 9.
 अक्षीयमाणा I. 154, 4.
 अक्षुः I. 180, 5.
 अक्षे VIII. 46, 27.

अक्षेणश्च X. 89, 4.
 अक्षेत्रश्चित् V. 40, 5; X. 32, 7.
 अक्षेः X. 34, 13.
 अक्षोदयत् IV. 19, 4.
 अक्षणः VIII. 25, 9.
 अक्षण्याश्रुक् I. 122, 9.
 अक्षण्यावानः VIII. 7, 35.
 अक्षनंतः X. 101, 11.
 अक्षर्वे VII. 32, 13.
 अक्षिदत् VIII. 77, 3.
 अक्षिद्रयामभिः I. 38, 11.
 अक्षत्लीकृत्य VII. 103, 3.
 अक्षयः VII. 13, 3.
 अक्षयत् IV. 14, 1; 24, 8; V. 30, 9.
 अक्ष्यत I. 35, 7; 8; 46, 10; 113, 4; 123, 2;
 IV. 2, 18; 13, 1; 19, 9; V. 81, 2; IX.
 101, 7; X. 45, 4; 127, 1; 189, 2.
 अक्ष्यत I. 161, 13; IX. 61, 7.
 अक्ष्यन I. 35, 5; IV. 1, 18.
 अक्ष्यं I. 109, 1; VIII. 55, 1.
 अक्ष्यं V. 48, 4.
 अगच्छः VIII. 98, 3; X. 171, 2.
 अगच्छः X. 73, 6.
 अगच्छत I. 32, 14; III. 31, 7.
 अगच्छत X. 98, 2.
 अगच्छत I. 110, 2; 161, 6.
 अगच्छतं I. 119, 8.
 अगच्छतं I. 117, 19; V. 78, 4; VIII. 8, 10;
 57, 1; X. 39, 7.
 अगदं X. 16, 6; 97, 2.
 अगन I. 164, 37; III. 37, 10; IX. 32, 5; 97, 5.
 अगन I. 123, 2; 179, 4; IV. 35, 2; 53, 7; VII.
 20, 9; X. 10, 7; 29, 4; 40, 12; 86, 22.
 अगम I. 50, 10; 113, 16; IV. 5, 12; VI.
 16, 38; VII. 12, 1; VIII. 48, 3; 11,
 92, 13; IX. 67, 29; X. 60, 1.
 अगम III. 31, 14; 33, 3; VI. 47, 20; VIII.
 19, 32; 39, 8; 74, 4; X. 2, 3.
 अगमहि VI. 51, 16.
 अगमत X. 60, 7.
 अगमं X. 167, 4.

अगमं I. 161, 2; X. 137, 4; 166, 4.
 अगम्युक्ति VI. 47, 20.
 अगस्य I. 170, 3.
 अगस्यः I. 179, 6; 180, 8; VII. 33, 10.
 अगस्यं VIII. 5, 26.
 अगस्यस्य X. 60, 6.
 अगस्ये I. 117, 11; 184, 5.
 अगस्यहि I. 23, 23.
 अगाः VIII. 48, 2.
 अगाः III. 21, 4; X. 22, 5; 161, 5.
 अगांत III. 30, 13; 53, 8; X. 73, 5.
 अगात् I. 35, 8; 50, 13; 79, 2; 113, 1, 2, 16²; 115, 1; 123, 4; 124, 4; 126, 3; 162, 7; 163, 12, 13; 164, 17, 27; II. 38, 3; 4; 6; III. 8, 4; IV. 1, 7; 14, 3; V. 80, 5; VI. 59, 6; VII. 75, 1, 76, 2; 78, 3; X. 1, 1, 3, 3; 33, 1; 53, 1; 3, 85, 13; 99, 5; 107, 1; 159, 1.
 अगां V. 2, 8.
 अगाम I. 31, 16.
 अगाम X. 18, 3.
 अगामि VI. 16, 19.
 अगायत X. 67, 3.
 अगामिषुः VIII. 1, 7.
 अगिराऽशोकमः I. 135, 9.
 अगुः X. 61, 10.
 अगुः I. 88, 4; 174, 8; 181, 6; III. 8, 9, 42, 3; 56, 2; VII. 75, 3.
 अगृहत् II. 24, 3.
 अगृहन् X. 17, 2.
 अगृधत् X. 34, 4.
 अगृभीतः VIII. 79, 1.
 अगृभीतऽशोषिषः V. 54, 5.
 अगृभीतऽशोषिषं V. 54, 12; VIII. 23, 1.
 अगृभ्यात् III. 9, 6; VI. 8, 4; IX. 70, 3; 86, 30.
 अगृभ्यान् IX. 113, 3.
 अगृभ्याः V. 31, 7.
 अगृभ्यात् I. 163, 2.

अगृधन् V. 2, 4.
 अगोः VIII. 2, 14.
 अगोताये III. 16, 5.
 अगोपाः II. 4, 7; VII. 18, 10.
 अगोपां III. 57, 1.
 अगोऽरुधाय VIII. 24, 20.
 अगोद्य I. 161, 13.
 अगोद्यः VIII. 98, 4.
 अगोद्यं I. 110, 3; X. 64, 3.
 अगोद्यस्य I. 161, 11; IV. 33, 7.
 अगनयः I. 50, 3; 59, 1; 123, 6; 127, 5; 164, 51; II. 28, 2; 34, 1; III. 22, 4; 26, 4; IV. 45, 5; V. 6, 6; 87, 3; 6; 7; VI. 66, 2; VII. 1, 4; 72, 4; VIII. 3, 20; 19, 33; 28, 2; 43, 4; 5; X. 35, 1, 6; 13; 46, 7; 88, 18.
 अगनये I. 74, 1; 77, 1; 78, 5; 79, 10; 127, 4; 10², 140, 1; 143, 1; III. 2, 1, 6, 1; 10, 5; 13, 1; IV. 5, 1; 8, 5; V. 5, 1; 11, 7, 1; 12, 1; 16, 1; 25, 7; VI. 3, 2; 8, 1; 10, 3; 16, 22; 48, 1; VII. 3, 7; 4, 1; 5, 1; 8, 6; 13, 1; 14, 1; 15, 4; 62, 2; VIII. 19, 5; 22; 23, 15; 23; 24; 43, 11; 44, 27; 103, 6; 8; X. 80, 7; 85, 41; 14; 187, 1.
 अगना I. 59, 3; IV. 8, 6; V. 37, 5; VI. 14, 1; VII. 94, 4; VIII. 27, 3; 72, 15.
 अगनायी V. 46, 8.
 अगनायी I. 22, 12.
 अग्निः I. 1, 2, 5, 12, 6; 27, 12; 36, 17⁴, 18; 50, 2; 6; 7; 60, 4; 65, 4; 69, 2; 3; 70, 1; 3; 71, 8; 72, 1; 74, 3; 77, 2; 4; 5; 79, 5; 12; 93, 5; 98, 2²; 99, 1; 105, 14; 107, 3; 112, 17; 124, 11; 127, 7; 128, 1; 3; 4; 6; 7; 136, 7; 141, 12; 13; 142, 11; 143, 2; 5; 6; 145, 5; 148, 2; 157, 1; 161, 9; 14; 162, 15; 169, 3; 188, 10; 11; II. 2, 8; 3, 1²; 10; 4, 2; 7; 9, 1; 10, 1; 2; 3; 5; III. 1, 11; 12; 18; 2, 2; 8; 3, 1; 2; 4; 6; 9; 11, 4, 2; 8; 10; 5, 1-10; 10, 4; 11, 1; 2,

3; 5; 6; 13, 4; 14, 1; 16, 1; 17, 1;
 20, 4; 22, 1; 23, 1; 25, 2; 3; 26, 3;
 7; 27, 4; 5; 13; 14; 29, 2; 7; 9;
 31, 3; 53, 4; 54, 1; 55, 10; 57, 1; IV.
 1, 10; 20; 2, 1; 3, 10; 5, 2; 3; 4; 6,
 2; 4; 5; 7; 7, 7; 11; 9, 4; 12, 3²; 13,
 1; 15, 1; 2; 3; 25, 3; 4; 28, 3; 55,
 4; 8²; V. 1, 1; 2; 3; 5; 6; 2, 9; 3,
 10; 12; 4, 2; 6, 2; 3²; 9, 2; 11, 1;
 4²; 13, 3; 14, 4; 15, 1; 16, 2; 17, 4;
 18, 1; 24, 2; 25, 4³; 5; 6²; 28, 1; 29,
 7; 41, 4; 10; 44, 15³; 49, 3; 51, 13;
 14; 58, 3; 60, 7; 75, 9; 76, 1; VI. 1,
 6; 4, 2; 4; 6, 2; 8, 2; 9, 1; 12, 1; 4;
 14, 2²; 4; 5; 15, 10; 13, 16, 19; 28²,
 34; 18, 10; 49, 1; 9; 51, 10; 52, 6,
 63, 4; VII. 1, 14, 15; 16; 4, 2, 3; 4;
 5; 6; 5, 2; 6, 3; 5; 6; 7; 7, 3; 4;
 5; 8, 1; 2; 4; 10, 2; 11, 4; 12, 2;
 15, 3; 6; 10; 16, 12; 30, 3; 34, 14;
 25; 35, 4; 36, 1; 39, 1; 7; 40, 3, 42, 4;
 44, 5; 49, 4; 50, 2; 51, 3; 56, 25; 62,
 3; 67, 2; 77, 1; 78, 2; VIII. 7, 36; 12,
 9; 18, 9; 19, 8; 11; 19; 22; 23; 23,
 13; 25, 19; 27, 1; 39, 1; 4; 5; 6⁴; 7;
 8; 9; 40, 1; 43, 6; 7; 8; 22; 44, 12,
 16; 21; 56, 5²; 58, 2; 60, 13; 69,
 11; 71, 13; 75, 4; 14; 102, 9; 103, 2,
 12; IX. 5, 11; 66, 20; 88, 5; X. 1, 1;
 6; 2, 2; 3; 4; 5; 3, 3; 7; 5, 7;
 6, 2; 4; 8, 1; 16, 6; 10; 11; 17, 3;
 19, 2; 21, 5; 31, 9; 45, 1; 4; 8; 12;
 46, 8; 51, 4; 52, 4; 61, 14; 65, 1; 69,
 7; 11; 12; 70, 7; 78, 2; 79, 4; 80, 1⁴;
 2³; 3⁴; 4³; 5; 6; 85, 8; 39; 40, 4;
 87, 1; 88, 4; 6; 90, 13; 95, 12;
 100, 6; 109, 2; 110, 10; 11, 113, 8;
 115, 2; 5⁴; 7; 118, 3; 4; 122, 1; 124,
 4; 128, 2; 150, 4; 5; 151, 1; 158, 1;
 162, 1; 2; 164, 3; 165, 2; 169, 2; 173,
 5; 176, 4; 187, 5.

अग्निः इव X. 84, 2; 106, 3.

अग्निः स्रज्ज्ञाः I. 44, 14; 89, 7; III. 54, 10;
 VI. 21, 11; 50, 2; 52, 13; VII. 66, 10;
 X. 65, 7.

अग्निम् II. 1, 2.

अग्निस्तपः V. 61, 4.

अग्निस्तपः सभिः X. 68, 6.

अग्निस्तप्तेभिः VII. 104, 5.

अग्निस्तदधाः X. 15, 14.

अग्निस्तद्वतः X. 14, 13.

अग्निर्धे X. 41, 3.

अग्निस्थाने X. 165, 3.

अग्निना I. 1, 3; 12, 6; 36, 18; 162, 11; V.
 43, 7; VIII. 35, 1; 43, 14.

अग्निः सभिः I. 26, 10; III. 24, 4; VI. 10, 2;
 11, 6; 12, 6; VII. 3, 1; VIII. 18, 9;
 19, 7; 60, 1; X. 141, 6.

अग्निः सभ्यः VII. 1, 4.

अग्निः सभ्यजसः V. 54, 11.

अग्निं I. 1, 1; 12, 1; 7; 9, 14, 3; 23, 20;
 27, 1; 35, 1; 36, 1; 2, 7, 11²; 38, 13; 44,
 3; 4; 8; 45, 4; 58, 7; 71, 7; 72, 4;
 84, 18; 96, 1-7; 106, 1; 112, 1; 113, 9;
 116, 8; 127, 1; 128, 8; 136, 6; 139, 1;
 143, 4; 7; 146, 1; 157, 5; 161, 3; 164,
 46²; 170, 4; 174, 3; 181, 9; 186, 3;
 II. 2, 1; 3; 4, 1; 3; 8, 5; 10, 4; 6;
 12, 3; 24, 7; 25, 1; 41, 19; III. 1, 2;
 3; 4; 11; 14; 2, 3; 4, 5; 13; 14;
 3, 3; 5; 9, 5; 9; 10, 6; 11, 4; 12, 3;
 13, 3; 5; 17, 4; 19, 1; 20, 1; 5; 23,
 2; 3; 26, 1; 2; 27, 2; 6; 11; 12; 29,
 1; 5; 15; 31, 15; IV. 1, 19; 2, 17;
 19; 3, 1; 6, 8; 11; 39, 2; 4; 58, 8;
 V. 1, 4; 7; 2, 12; 4, 3; 6, 1; 10; 9;
 3; 11, 2; 4²; 14, 1; 3; 5; 6; 17, 1;
 21, 4; 22, 2; 25, 1; 4; 9; 28, 6; 43,
 7; 60, 1; 85, 2; VI. 1, 3; 8; 7, 1; 8,
 4; 10, 1; 14, 2; 15, 1; 7; 17; 16, 40;
 46; 48; 21, 9; 49, 2; 50, 1; 60, 12;
 VII. 1, 1; 2; 2, 3; 3, 1; 5; 6, 4; 7, 1;

10, 3; 5; 16, 1; 3; 39, 5; 41, 1; 42, 6; 44, 1; 3; 78, 3; 80, 2; 99, 4; VIII. 7, 32; 11, 6; 9; 19, 2; 4; 13; 23, 2; 7; 20; 22; 25; 39, 1²; 8; 43, 19; 24; 25; 31; 44, 1; 3; 7; 13; 15; 26; 45, 1; 48, 6; 60, 2; 17; 71, 11; 12⁸; 13; 14³; 15²; 73, 8; 74, 1; 4; 6; 84, 1; 102, 4; 7; 10; 22²; 103, 1; 3; 10; X. 1, 5; 6, 5; 7, 3³; 5; 11, 3; 4; 16, 9; 14; 20, 2; 6; 7; 8; 21, 1; 35, 3; 45, 6; 46, 9; 61, 9; 16; 63, 9; 64, 3; 8; 68, 9; 70, 3; 80, 5³; 6²; 7, 88, 3; 8; 9; 10; 12; 13; 14; 91, 6; 8; 92, 2; 101, 1; 118, 6; 121, 7; 122, 4; 126, 5; 136, 1; 141, 3; 150, 4²; 5; 155, 5; 156, 1.

अग्निऽअग्निं I. 12, 3; VI. 15, 6; VIII. 60, 17.

अग्निऽइषः I. 162, 5.

अग्निऽरूपाः X. 84, 1.

अग्निवानऽइष VII. 104, 2.

अग्निऽधियः III. 26, 5.

अग्निऽधु I. 108, 4; V. 6, 6; VII. 1, 22.

अग्निऽस्वासाः X. 15, 11.

अग्निऽहोतारः X. 66, 8.

अग्नीऽइति V. 45, 4; VI. 59, 3; 60, 1.

अग्नीन VII. 1, 14.

अग्नीनां X. 78, 3.

अग्नीपञ्चमी VI. 52, 16.

अग्नीषोमा I. 93, 2-4, 6; 7; 9; 12; X. 19, 1.

अग्नीषोमा I. 93, 8; X. 66, 7.

अग्नीषोमी I. 93, 1; 5; 10; 11.

अग्ने I. 1, 4; 6; 9; 12, 3; 5; 10; 12; 13, 4; 14, 7; 10; 11; 15, 4; 22, 9; 26, 2; 27, 4; 36, 5; 12; 44, 1; 2; 5; 7; 9; 10; 11; 45, 6; 8; 10; 58, 8; 73, 4; 75, 2; 3; 4; 5; 76, 5; 79, 4; 6; 94, 1-14; 97, 1; 105, 13; 127, 11; 144, 7; 147, 5; 161, 1; 188, 3; 189, 1; 2; 3; II. 1, 15; 16; 2, 2; 6; 13; 7, 1; 4;

5; 9, 2; 4; 6; III. 1, 16; 22; 23; 2, 6; 3, 7; 10; 10, 2; 7; 11, 9; 13, 6; 14, 3; 4; 15, 5; 16, 6; 19, 3; 4; 20, 2; 3; 21, 3; 22, 2; 3; 23, 2; 24, 1; 2; 3; 4; 5; 25, 1; 4; 5; 27, 3; 10; 15; 28, 1; 3; 4; 5; 6; 29, 4; 8; 12; 57, 5; IV. 1, 3; 4, 3; 12; 6, 1; 7, 2; 9, 1; 10, 1; 3; 4; 5; 7; 8; V. 1, 11; 3, 7; 9; 4, 9; 7, 9; 9, 4; 10, 1; 13, 1; 6; 16, 5; 20, 3; 21, 1; 2; 22, 4; 23, 1; 4; 24, 1; 25, 3; 26, 1; 3; 4; 6; 27, 2; 28, 3; 4; 46, 2; 51, 1; 56, 1; 60, 6; 8; VI. 1, 13; 2, 1; 8; 9; 10; 11; 3, 1; 4, 6; 8, 5; 10, 2; 5; 11, 1; 2; 4; 13, 1; 2; 3, 5; 6; 15, 14; 15; 16; 19; 16, 3; 9; 10; 16; 21; 33; 36; 37; 38; 39; 43; 48, 10; 51, 5; 60, 3; VII. 3, 3; 9, 5; 14, 3; 15, 13; 16, 9; 17, 1; 3; 43, 3; VIII. 11, 2; 7; 19, 9; 29²; 23, 6; 11; 26; 28; 30; 39, 3; 43, 2; 12, 15; 16, 18; 23; 26, 27, 44, 2; 4; 5; 8; 11; 14; 22; 25; 29; 60, 1; 3, 5; 7, 16; 18; 19; 20; 71, 5; 6; 8; 74, 7; 75, 11; 13; 16; 84, 9; 102, 16; 18; 103, 13; IX. 66, 19; 21; 67, 23; 24; 26; X. 1, 2; 12, 6; 21, 6; 8; 79, 5; 6; 80, 7; 87, 5; 7; 21, 23; 91, 3; 98, 12; 118, 1; 7; 122, 6; 128, 6; 140, 1; 141, 1; 150, 3; 156, 4; 5; 191, 1.

अग्ने I. 1, 7; 12, 4; 8; 13, 1; 14, 1; 2; 8; 19, 1; 22, 10; 23, 23; 24; 26, 10; 27, 7; 31, 1-18; 36, 4; 6; 9; 15, 19; 44, 13; 45, 1; 2; 7; 58, 4; 6; 9; 59, 1; 60, 5; 67, 3; 71, 6; 10; 72, 3; 7; 10; 73, 5; 7; 8; 9; 10, 74, 7; 8; 9; 76, 1; 2; 3; 79, 7, 8; 9; 11; 94, 16; 95, 9; 11; 96, 9; 97, 4; 127, 9; 139, 7; 140, 10; 11; 12; 13; 141, 9; 10; 142, 1; 4; 143, 8; 144, 6; 147, 1; 2; 3; 4; 150, 1; 3; 164, 11; 189, 4; 5; 6; 7; II. 1, 1-14; 2, 7; 9; 10; 11; 12; 3, 3;

4, 8; 9; 5, 8; 6, 1; 2; 7; 9, 3; 5;
 35, 15; 37, 6; III. 1, 1²; 17; 20; 23;
 4, 1; 11; 6, 2; 5; 7; 8; 7, 10; 9, 2;
 7; 10, 1; 3; 13, 7; 14, 5; 6; 7; 15,
 2; 3; 4; 16, 3; 5; 17, 2; 3; 5;
 18, 1; 2; 3; 4; 5; 19, 2; 5; 21, 1;
 4; 23, 4; 28, 2; 29, 10; 34, 3; 21; 22;
 55, 2; 57, 6; 61, 6; IV. 1, 1; 2; 4;
 5; 2, 2; 4; 5; 6; 9; 10; 12; 13; 14;
 16; 3, 4; 5; 6²; 7; 9; 12; 13; 14;
 15; 16; 4, 2; 4; 5; 7; 10; 15; 5,
 6; 14; 6, 6; 9; 10; 10, 2; 11, 1-6;
 12, 1; 2; 4; 5; 6; V. 1, 8; 9; 10²;
 2, 7; 8; 11; 3, 1; 6; 8; 11; 4, 1; 4;
 5, 6; 7; 8; 10; 11; 6, 4; 7; 8, 7, 10,
 8, 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 9, 1; 6; 7,
 10, 2; 4; 6; 11, 3; 5, 6; 12, 3; 4²;
 5, 6; 13, 4; 5; 16, 4; 18, 5; 20, 1; 2;
 23, 2; 26, 5; 27, 1, 3; 28, 2; 5; 30,
 12; 13; 15; 34, 9; 43, 6; 15; 47, 7;
 51, 8; VI. 1, 1; 7²; 9; 10; 11; 13;
 2, 5; 4, 1; 7; 8; 5, 4, 6, 7; 6, 3;
 7, 3; 5; 8, 6; 7; 9, 7; 10, 6; 11, 6;
 12, 6; 13, 4; 14, 3; 15, 8; 9; 11; 12;
 16, 1; 7; 12; 13; 25; 27; 31; 45,
 27, 8; 48, 3; 4; 7; 8; 9, 50, 9; 51,
 13; 52, 12; 60, 2²; 3; 66, 9; VII. 1,
 3; 5; 7; 8; 9; 11, 13; 17-25, 2, 1;
 3, 3; 7; 10; 4, 7, 5, 3; 4, 5; 6;
 8; 9²; 7, 2; 7, 8, 3; 5; 9, 6; 10, 4;
 11, 1, 2; 3; 5; 12, 3; 13, 2; 3; 14, 2;
 15, 7; 12; 16, 5; 7; 17, 6; 18, 22,
 34, 8; 39, 4; 5; 42, 2; 5; 43, 5; 59,
 1; 93, 7; 8; 104, 10; 14; VIII. 1, 33;
 11, 1; 3; 10; 19, 15; 17; 25; 26, 28;
 30; 33; 23, 14; 29; 39, 2; 10; 43, 3; 9;
 10, 13; 14; 17; 20; 28; 32; 33; 44, 17;
 18, 19; 23; 24; 28; 30; 60, 9; 11; 14;
 16, 71, 4; 74, 8; 11; 75, 1; 10; 84, 4;
 102, 1; 2; 20; 103, 4; 14; X. 1, 7;
 2, 1; 7; 4, 1; 4; 6; 6, 6; 7; 7, 1; 2;
 4; 7; 8, 6; 11, 5; 7; 8; 9; 15, 9; 12;

16, 1; 5; 8; 13; 19, 3; 20, 10; 21, 2;
 4; 7; 45, 2; 3; 9; 10; 11; 46, 10;
 51, 1; 3; 5; 7; 9; 69, 3; 4; 6; 8; 10;
 70, 11; 85, 38; 87, 4; 6; 8-14; 16;
 17; 19; 20; 22; 24; 25; 88, 5; 91, 4;
 7; 9; 15; 98, 8; 10; 11; 110, 3; 115,
 9; 118, 8; 122, 2; 3; 7; 8; 124, 1;
 128, 1; 140, 4; 142, 1; 2; 3; 5; 6;
 156, 2; 3.

अग्नेः I. 24, 2; 36, 20; 44, 12; 72, 2; 97, 5;
 115, 1; 122, 5; 128, 5; 143, 3; II. 8,
 1; 6; 38, 5; III. 2, 9; 11, 8; 15, 1;
 26, 6; 35, 9; 10; IV. 1, 7; 15, 5; 40,
 1; 55, 7; V. 2, 10; 13, 2; 51, 2; VI.
 6, 5; 66, 10; VII. 6, 2; 88, 2; VIII.
 6, 7; 43, 1; 44, 20; 73, 9; 75, 7; IX.
 96, 5; X. 3, 4; 6, 1; 7, 3; 16, 7; 34,
 11; 36, 12; 51, 2; 6; 8; 62, 5, 6;
 69, 1; 2; 76, 5; 80, 2; 4; 6; 130, 4;
 181, 2.

अग्नेः इव II. 25, 3; IX. 22, 2.

अग्नी I. 124, 1; 162, 19; 189, 8; II. 15, 4;
 III. 30, 2; 55, 3; 59, 5; IV. 3, 11, 6,
 4; 25, 1; 39, 3; V. 1, 12; VI. 11, 5;
 40, 3; VII. 2, 4; X. 6, 3; 88, 1; 2;
 7; 165, 4; 179, 3.

अग्नी इव II. 16, 1.

अग्निं I. 119, 3; IV. 34, 2.

अग्निं I. 20, 5; 80, 16; IV. 34, 1; VII. 73,
 4; IX. 14, 7; X. 91, 12.

अग्निं IV. 24, 3; 41, 9; VI. 63, 8; IX. 64,
 17, 66, 12; 111, 3; X. 42, 8.

अग्निं I. 122, 7; II. 11, 16; IV. 2, 17; 16,
 15; 44, 6; V. 43, 14; VI. 28, 1; 37, 2;
 69, 7; VII. 70, 7; IX. 92, 2; 107, 9;
 X. 30, 14; 15; 61, 10; 13.

अय्यश्चक्षाना VI. 69, 6.

अय्यः IX. 5, 9.

अय्यः X. 90, 7.

अय्यःनीतिं II. 11, 14.

अग्रभूते I. 116, 5.
 अग्रभूत I. 191, 13.
 अग्रभूत I. 145, 2.
 अग्रभूत V. 30, 12; 15; VI. 47, 22.
 अग्रं I. 28, 6; 112, 18; III. 5, 5; 30, 17, 31, 6; 39, 3; 55, 7; IV. 5, 8; 13, 1, 27, 5; 46, 1; 47, 1, VI. 65, 2; VII. 91, 5, X. 8, 4; 71, 1, 75, 2; 4, 83, 7; 85, 19, 100, 12; 103, 8; 107, 5; 111, 8, 135, 6.
 अग्रंश्चग्रं I. 123, 4.
 अग्रश्यायां X. 70, 2.
 अग्रवः VII. 96, 4.
 अग्रा X. 87, 10.
 अग्रिमा V. 44, 9.
 अग्रियः I. 16, 7, VIII. 26, 25, IX. 7, 2, 3, 62, 25, 26, 83, 3, 86, 12, X. 120, 8.
 अग्रियं I. 13, 10, IV. 37, 4, VI. 16, 48, VII. 92, 2, IX. 71, 4.
 अग्रिया IV. 34, 3.
 अग्रियाश्चैव X. 95, 2.
 अग्र्युः V. 44, 7.
 अग्र्युः I. 140, 8, 191, 14, III. 29, 13, IV. 19, 7, 9, 30, 16, VII. 2, 5, IX. 1, 8, 66, 9.
 अग्रे I. 31, 5, 126, 4; 127, 10, 164, 8, 22, II. 17, 3, III. 48, 2; 58, 4, IV. 5, 7, V. 1, 4, 5, 80, 2², VII. 8, 1, 9, 3, 15, 5; 33, 14, 44, 4, 68, 9, 80, 2, VIII. 6, 24; 53, 8, 59, 6, 100, 2, IX. 69, 1, 73, 9; 86, 12¹, 42, 96, 1, 99, 1, 106, 10; X. 1, 1; 18, 7; 45, 5, 69, 1, 85, 38, 107, 9; 110, 4; 121, 1, 129, 3, 4.
 अग्रेऽगः IX. 86, 45.
 अग्रेऽपाः IV. 34, 10.
 अग्रेऽपाभिः IV. 34, 7.
 अग्रेषु VIII. 6, 7.
 अग्रशंखाय I. 116, 6.
 अग्रः V. 29, 8; VIII. 12, 8.
 अग्रः I. 42, 2.

अग्रं I. 97, 1²; 2-8; II. 41, 11; V. 3, 7; VI. 62, 8; VII. 104, 2; VIII. 18, 14; 47, 1; X. 35, 3.
 अग्रश्यातः I. 91, 8; IV. 2, 6, V. 24, 3; VI. 16, 30; VII. 15, 15, X. 63, 12.
 अग्रश्याति I. 131, 7.
 अग्रश्याते VI. 51, 6; VIII. 71, 7.
 अग्रश्यातुः I. 147, 4.
 अग्रश्यातुः I. 27, 3; 120, 7, IV. 2, 9, VII. 1, 13, X. 42, 11.
 अग्रश्यातः I. 129, 6; II. 42, 3; IV. 4, 3, VI. 71, 3, X. 185, 2.
 अग्रश्यातं VI. 8, 5, VII. 104, 2, X. 87, 20.
 अग्रश्यातस्य I. 42, 4.
 अग्रश्यातस्य IX. 24, 7; 28, 6, 61, 19.
 अग्रश्यातस्य VII. 104, 4, VIII. 60, 8, X. 182, 1.
 अग्रश्याते V. 3, 7.
 अग्रस्य I. 123, 5, VIII. 79, 4, 83, 5, X. 89, 14.
 अग्रा VIII. 47, 5, X. 102, 10.
 अग्राः VI. 48, 16, 59, 8.
 अग्रात I. 128, 5; 166, 8.
 अग्रानां VIII. 1, 2.
 अग्रानि II. 29, 5; VII. 83, 5.
 अग्रायं I. 189, 5, VII. 19, 7.
 अग्रामु X. 85, 13.
 अग्रस्यत V. 40, 8.
 अग्रोरश्चक्षुः X. 85, 44.
 अग्रतः VII. 12, 8.
 अग्रता V. 51, 15.
 अग्रते VIII. 25, 12.
 अग्रं I. 37, 5.
 अग्रस्य I. 30, 19.
 अग्र्या VII. 87, 4; VIII. 102, 10.
 अग्र्या I. 164, 27, VII. 68, 9, X. 60, 11.
 अग्र्याः VIII. 75, 8, IX. 1, 9.
 अग्र्याः IX. 80, 2.
 अग्र्यानां VIII. 69, 2; X. 102, 7.

अध्यायः V. 83, 8.

अध्यायः VII. 68, 8.

अध्यायाः IV. 1, 6; IX. 93, 3; X. 46, 3.

अध्यायाः X. 87, 16.

अध्याये I. 164, 40.

अध्याये III. 33, 13.

अध्यायः IV. 40, 3.

अध्यायः IV. 40, 4.

अध्यायः I. 162, 13.

अध्यायः III. 45, 4.

अध्यायः VI. 15, 17.

अध्यायः VIII. 17, 10.

अध्यायः X. 44, 9, 134, 6.

अध्यायः X. 34, 7.

अध्यायः I. 124, 8; V. 1, 3, VIII. 29, 1.

अध्यायः I. 1, 6; 84, 7; 8, 9; 19, 118, 3, 164, 7; II. 41, 10, III. 33, 11, V. 3, 11; VI. 44, 10, 50, 10, 52, 3³, 72, 5; VII. 20, 9, 56, 2, 91, 1, VIII. 6, 26; 7, 2; 24, 12, 15, 80, 3, 96, 10; IX. 108, 3; X. 4, 4; 42, 3, 54, 4, 64, 13; 79, 4, 86, 7, 129, 7, 131, 2, 146, 4²; 149, 3.

अध्यायः X. 85, 30, 109, 5.

अध्यायः X. 97, 12.

अध्यायः X. 163, 6.

अध्यायः X. 103, 12.

अध्यायः X. 34, 9.

अध्यायः I. 1, 6; 31, 17, 74, 5, 112, 18, II. 23, 18, IV. 3, 15, 9, 7; V. 8, 4, 10, 7, 11, 6; 21, 1, VI. 2, 10, 16, 11; VIII. 60, 2; 74, 11, 75, 5, 84, 4; 102, 17.

अध्यायः VIII. 43, 18, 27, 44, 8.

अध्यायः I. 31, 2; 100, 4; 130, 3, IX. 107, 6, X. 62, 6.

अध्यायः VIII. 23, 10.

अध्यायः VII. 75, 1; 79, 3.

अध्यायः I. 62, 5; 100, 4; II. 15, 8; IV. 16, 8; VI. 18, 5; VII. 44, 4; X. 14, 3, 4; 5; 111, 4.

अध्यायः I. 51, 3; 132, 4; 139, 7; VIII. 14, 8; 63, 3; IX. 62, 9; 86, 23.

अध्यायः I. 62, 2; 71, 2; III. 53, 7; IV. 2, 15; 3, 11; V. 11, 6; 45, 8; VI. 65, 5, VII. 42, 1; 52, 3; X. 14, 6; 62, 5; 67, 2; 78, 5; 108, 8; 10; 169, 2.

अध्यायः X. 62, 1.

अध्यायः I. 62, 3; 107, 2; 121, 1, 3, 127, 2; II. 20, 5, VI. 11, 3; X. 70, 9.

अध्यायः I. 31, 17; 45, 3; 62, 1; 78, 3, II. 17, 1; III. 31, 19, VI. 49, 11, VIII. 40, 12; 43, 13.

अध्यायः VIII. 35, 14.

अध्यायः II. 11, 20; VI. 17, 6.

अध्यायः I. 31, 1; 83, 4; 139, 9, III. 31, 7, V. 45, 7; X. 92, 15.

अध्यायः IV. 51, 4.

अध्यायः I. 141, 8, III. 7, 4.

अध्यायः I. 89, 8; II. 33, 9, III. 1, 5, X. 4, 9.

अध्यायः IX. 5, 10, X. 156, 3.

अध्यायः X. 100, 10.

अध्यायः I. 191, 7.

अध्यायः V. 83, 8; IX. 97, 54.

अध्यायः IV. 18, 12.

अध्यायः X. 135, 3.

अध्यायः IV. 26, 4, X. 27, 19.

अध्यायः VIII. 6, 20.

अध्यायः I. 121, 11.

अध्यायः V. 42, 10.

अध्यायः X. 123, 6.

अध्यायः II. 24, 3.

अध्यायः V. 30, 2.

अध्यायः V. 78, 6.

अध्यायः X. 54, 2.

अध्यायः I. 103, 3; III. 48, 3; IV. 3, 10; 24, 9; X. 102, 8.

अचरन् III. 56, 2.
 अचरन्ती इति I. 185, 2.
 अचरं X. 95, 16.
 अचरमाः V. 58, 5.
 अचर II. 15, 7; III. 54, 6; IV. 18, 3.
 अचराकशं X. 86, 19; 135, 2.
 अचरामि X. 119, 5.
 अचरारिषं I. 23, 23.
 अचरिणित् VII. 80, 2.
 अचरिणित्वात् I. 164, 6.
 अचरिणेत् X. 51, 3.
 अचरिणः IX. 22, 7.
 अचरिणदत्त IV. 24, 8, VII. 36, 3, VIII. 46, 31; IX. 2, 6; 96, 24.
 अचरिणदत्त I. 58, 2, VII. 20, 9; IX. 18, 7, 27, 4; 67, 4; 68, 2; 75, 3; 77, 1, 82, 1; 86, 9; 20; X. 96, 10.
 अचरिणदत्त VIII. 100, 5.
 अचरितः VII. 86, 7; 104, 1, IX. 97, 54.
 अचरितं X. 87, 12.
 अचरिते VII. 61, 5.
 अचरितं I. 152, 5, VI. 46, 12.
 अचरित्वात् IV. 3, 1.
 अचरित्वात् III. 18, 2.
 अचरित्तिः VII. 86, 6.
 अचरित्तिभिः IV. 12, 4.
 अचरित्तिं IV. 2, 11.
 अचरित्ती IV. 54, 3, VII. 89, 5.
 अचरित्वं VI. 49, 11.
 अचरित्वे IV. 51, 3.
 अचरित्वं I. 87, 2; V. 55, 7; VIII. 7, 2, 14.
 अचरीकृतं X. 119, 11.
 अचरीकुपत V. 34, 7.
 अचरीकृती VIII. 72, 8.
 अचरीकृतीतन I. 37, 12².
 अचरीकृतुः I. 166, 5; V. 53, 6.
 अचरीकृतुः I. 45, 8; 168, 4; V. 59, 7; 8, VIII. 42, 4; 95, 2; X. 97, 10.
 अचरी IV. 24, 8.

अचरी X. 102, 2.
 अचरीत् VII. 95, 2.
 अचरीयत् III. 34, 5; VII. 86, 7.
 अचरीतः VII. 18, 8.
 अचरीतसं VII. 60, 6; 7.
 अचरीताः I. 120, 2.
 अचरीतानस्य VII. 4, 7.
 अचरी I. 113, 4; 139, 4; VII. 67, 2; 78, 4; VIII. 56, 5; X. 74, 6.
 अचरी I. 88, 5; VI. 27, 4.
 अचरी VI. 44, 7.
 अचरीदेत V. 44, 2.
 अचरीदयः I. 42, 5.
 अचरीदयत् V. 31, 3.
 अचरीदमः IX. 79, 1.
 अछ I. 2, 2, 6, 6; 31, 17; 38, 13; 40, 3; 41, 6; 44, 4; 71, 3; 101, 8; 104, 5; 105, 14; 122, 5; 123, 4; 129, 5; 130, 1; 5; 132, 5; 139, 1; 141, 12; 142, 4; 151, 7; 163, 13; 165, 4; 13, 14; 167, 2; 173, 11; 186, 6, 10, II. 18, 7; 19, 2; 3; 24, 12; 36, 6; 39, 1; 5; III. 1, 1; 4, 3; 14, 3; 15, 5; 19, 2; 22, 3²; 29, 9; 31, 1; 33, 2; 3; 5; 35, 1; 39, 1; 42, 3; 53, 4; 54, 5; 55, 3; 57, 3; 4; 61, 5; IV. 1, 2, 10; 19, 5; 13; 14, 1; 15, 7; 16, 9; 20, 2; 5; 21, 4; 24, 8; 29, 4; 34, 1; 3; 38, 5; 44, 5; 45, 7; V. 1, 1; 4; 24, 2; 25, 1; 41, 14; 42, 15; 43, 8; 45, 5; 9; 47, 9; 52, 14; 15; 53, 10; 59, 6; 74, 3; 76, 1; 83, 1; VI. 2, 11; 6, 1; 16, 12; 44, 22, 5; 30, 4; 32, 4; 37, 3; 41, 1; 44, 15; 47, 7; 49, 4; 51, 3; 67, 2; VII. 1, 18; 3, 3; 9, 5; 10, 3; 18, 4; 23, 4; 24, 3; 34, 20; 36, 9²; 57, 7; 67, 1; 72, 3; 90, 1; 92, 3; 93, 7; VIII. 2, 28; 5, 33; 16, 10; 12; 21, 6; 22, 4; 23, 10; 33, 13; 48, 6; 51, 3; 60, 2; 71, 6; 10²; 75, 2; 93, 23; 102, 7; 103, 2; 9; IX. 1, 5; 57, 1;

64, 16; 66, 11; 12; 68, 1; 69, 9²; 81,
2; 87, 1; 91, 1; 92, 2; 95, 3; 96, 2;
97, 6; 8; 25; 106, 1; 107, 12; 108, 2;
110, 4; X. 1, 7; 6, 4; 26, 1; 30, 1; 2;
5, 6; 32, 5; 43, 1; 45, 9; 47, 6; 88,
14; 112, 4; 141, 1; 143, 5.

सख्यशतकौ V. 41, 16².

सख्यदयन् X. 108, 10.

सख्यानं VI. 28, 5; X. 34, 1.

सख्योत I. 165, 12.

सख्योत्सुः X. 119, 6.

सख्यायः X. 27, 14.

सख्यिष्ठमानया II. 32, 4.

सख्यिष्टऋतिः I. 145, 3.

सख्यिष्टऋषी X. 133, 7.

सख्यिष्टं II. 3, 8; V. 92, 9; VI. 49, 7; VIII.
27, 9.

सख्यिष्टम्य VI. 48, 18.

सख्यिष्टा I. 58, 8; 162, 18; II. 25, 5; III.
15, 5.

सख्यिष्टाः I. 152, 1.

सख्यिष्टपत्न्याः I. 22, 11.

सख्येदि I. 116, 15.

सख्योक्तिभिः I. 61, 3; 184, 2; VIII. 103, 13.

सख्यंत V. 54, 12.

सख्यवयत II. 24, 2.

सख्युतः I. 52, 2; X. 111, 3.

सख्युतस्युत II. 12, 9.

सख्युतस्युत VI. 18, 5.

सख्युतं I. 59, 5; II. 3, 3; VI. 15, 1; 17, 5;
X. 170, 3.

सख्युता I. 85, 4; 167, 8; II. 24, 2; VI. 2, 9;
22, 6; 31, 2; VIII. 20, 5; X. 61, 10.

सख्युताः X. 115, 4.

सख्युतानां VIII. 96, 4.

सख्युतानि III. 30, 4.

सख्य I. 174, 3; VI. 49, 12.

सख्य I. 23, 13; 42, 3; VI. 25, 9; 47, 31.

सख्यसख्य I. 138, 4²; VI. 55, 3.

सख्यसख्यः VI. 58, 2; IX. 67, 10.

सख्यसख्यं VI. 55, 4.

सख्यः I. 67, 3; 162, 2; 4; 163, 12; II. 31,
6; III. 45, 2; VI. 50, 14; VII. 35, 13;
VIII. 41, 10; X. 16, 4; 64, 4; 65, 13;
66, 11; 134, 6.

सख्यकाश्यं VII. 50, 1.

सख्यगन् I. 130, 9; 161, 4; 187, 7; III. 9, 2.

सख्यगन् I. 161, 1; V. 31, 10; VII. 18, 7.

सख्यगंत X. 155, 4.

सख्यगंतन X. 86, 22.

सख्यगिरन X. 27, 15.

सख्यगुपी VIII. 67, 15.

सख्यतं II. 39, 7.

सख्यति V. 37, 4; VI. 66, 7.

सख्यति I. 33, 3; 161, 10; V. 34, 7; VIII. 45, 3;
तु VI. 54, 10.

95, 7.

सख्य V. 54, 4.

सख्यं VI. 48, 11.

सख्यनः II. 13, 7.

सख्यनत II. 23, 17.

III. 31, 15; X. 82, 1.

IV. 5, 5.

सख्यनन II. 13, 5.

सख्यनंत VIII. 102, 17; X. 7, 5.

सख्यनयः I. 134, 4; X. 55, 4.

सख्यनयः I. 91, 22.

सख्यनयत II. 19, 3; 20, 7; IX. 97, 41.

I. 96, 2; II. 35, 13; X. 135, 5.

t: X. 54, 3.

VIII. 89, 1.

n II. 10, 3; VII. 76, 4; X. 61, 7; 88,
13; 122, 2.

सख्यनयंत X. 88, 9.

सख्यनयंत I. 59, 2; 168, 9; IV. 1, 12; VIII.
100, 11; X. 88, 8.

सख्यनयं X. 48, 2; 183, 3.

सख्यनि II. 5, 4; 34, 2.

I. 74, 3; 83, 5; 144, 4; VII. 94, 1;

VIII. 6, 10.

अजनिह V. 2, 4; 31, 3; VII. 4, 2; X. 72, 5.
 अजनिह I. 113, 1; 123, 9; II. 5, 1; III. 29,
 3; 59, 4; V. 11, 1; 32, 3; VII. 76, 1;
 X. 17, 6.
 अजंति IX. 91, 1.
 अजभर्तन X. 72, 7.
 अजस्मायुः VII. 103, 6; 10.
 अजयः I. 32, 12²; VIII. 14, 13.
 अजयः VIII. 96, 18; X. 69, 9; 167, 1.
 अजयत X. 102, 2.
 अजयत II. 30, 3; IV. 17, 11; V. 30, 5; VI.
 73, 3; X. 103, 1.
 अजर I. 58, 4; 127, 9²; VI. 2, 9, 5, 7, 8,
 5; 16, 45; VIII. 23, 11; X. 115, 4.
 अजरः I. 58, 2; 144, 4; 146, 2; III. 2, 2;
 23, 1; IV. 45, 7; V. 4, 2; 7, 4; 44, 3;
 VI. 4, 3; 15, 5; 22, 3; 48, 3; 68, 9;
 VII. 15, 13; X. 50, 5; 87, 21.
 अजरे I. 126, 2; 164, 2; 14; III. 8, 2;
 32, 7; V. 6, 4; 27, 6; VI. 5, 7, 8, 6;
 19, 2; 21, 1; 38, 3; 49, 10; 15; VII.
 18, 25; VIII. 6, 35; 23, 4; 20; 99, 7;
 X. 51, 7; 88, 1; 3; 106, 6; 156, 4.
 अजरयु इति I. 116, 20.
 अजरा I. 113, 13; V. 34, 1.
 अजराः I. 64, 3; 127, 5²; 143, 3²; III. 18, 2;
 VII. 3, 3; X. 94, 11.
 अजराणि X. 91, 7.
 अजरामः VII. 54, 2; X. 46, 7; 87, 20.
 अजरे इति III. 6, 4; VI. 70, 1; X. 31, 7.
 अजरेभिः I. 160, 4; VI. 5, 4; 6, 2; VII.
 104, 5.
 अजरेभ्यः X. 94, 7.
 अजरीः II. 8, 4.
 अजरी I. 112, 9.
 अजयसः II. 15, 6.
 अजस्य I. 164, 6; X. 82, 6.
 अजस्र VIII. 60, 4.

अजस्रः II. 35, 8; III. 1, 21; 26, 7; 54, 1;
 VII. 1, 18; X. 6, 2.
 अजस्रं I. 100, 14; IX. 113, 7; X. 45, 1; 139,
 1; 185, 3.
 अजस्रया VII. 1, 3.
 अजस्रा X. 12, 7.
 अजस्राः IV. 55, 2.
 अजस्रेण VI. 16, 45; 48, 3; VII. 5, 4.
 अजस्रेः I. 189, 4.
 अजहात X. 17, 2; 138, 5.
 अजहात IV. 26, 7; 27, 2.
 अजहातन VIII. 7, 31.
 अजहः VIII. 96, 7.
 अजाऽइव II. 39, 2.
 अजाः VI. 57, 3; X. 26, 8.
 अजागः X. 104, 9.
 अजातशत्रुः VIII. 93, 15.
 अजातशत्रुं V. 34, 1.
 अजातान V. 15, 2.
 अजाति V. 2, 5; 12.
 अजानन I. 72, 8; 10; III. 31, 4; X. 85, 14.
 अजानां I. 163, 6.
 अजां VIII. 7, 15.
 अजामयः VI. 2, 3.
 अजामि V. 19, 4; X. 10, 9; 10.
 अजामिभिः I. 100, 11.
 अजामिं I. 111, 3; 124, 6; IV. 4, 5; VI. 44,
 17; VII. 82, 6.
 अजामीन् VI. 19, 8; X. 69, 12.
 अजायत I. 18, 4²; III. 29, 14; X. 187, 5.
 अजायत I. 11, 4; III. 3, 11; VI. 48, 22²;
 VIII. 6, 28; 89, 6; X. 11, 4; 72, 2;
 4; 90, 5; 9; 12, 13²; 129, 3; 135,
 6; 190, 1²; 2.
 अजायथाः I. 141, 9; X. 180, 3.
 अजायथाः I. 5, 6; 6, 3.
 अजायंत I. 31, 1; 37, 2.
 अजायंत X. 72, 3; 4; 5; 90, 10.
 अजाव I. 179, 3.

समावयः X. 90, 10.
 सजासः VI. 55, 6; VII. 18, 19.
 सजिगात् I. 33, 13.
 सजिपांसत् IV. 18, 12.
 सजिन्वत् I. 156, 5; IX. 9, 4.
 सजिन्वतं I. 112, 9; 10.
 सजिन्वतं X. 65, 12.
 सजितः VI. 64, 3; VIII. 101, 3; X. 98, 2.
 सजितं I. 138, 2; III. 9, 8; IV. 43, 6; VII.
 11, 2; X. 102, 4.
 सजितऽयते VIII. 14, 10.
 सजितऽशोषियः IX. 66, 25.
 सजितऽशोषियं VIII. 19, 13.
 सजिरा III. 35, 2; V. 56, 6.
 सजिराः I. 134, 3.
 सजिरासः I. 140, 4; V. 47, 2; VIII. 49, 8.
 सजिहत X. 89, 13.
 सजिहीत X. 49, 5.
 सजिहीत II. 23, 18.
 सजीगः VII. 67, 1.
 सजीगः I. 113, 4; 5; 6.
 सजीगरिति I. 113, 9; V. 1, 3.
 सजीगरिति I. 92, 6; 163, 7; III. 58, 1; VI.
 47, 3; 65, 1; VII. 10, 1; 75, 1; X. 29,
 1; 106, 1.
 सजीजनः V. 83, 10; IX. 110, 3; 4.
 सजीजनत IV. 53, 2; VII. 79, 3; VIII. 95, 5.
 सजीजनत IX. 42, 4; 61, 16; 66, 24; X.
 134, 12.
 सजीजनन III. 29, 13; IV. 36, 5; VII. 78,
 3; VIII. 88, 4; IX. 71, 5; 102, 6; X.
 88, 10.
 सजीजनन III. 23, 3; X. 23, 6.
 सजीतये IX. 96, 4.
 सजीति IX. 97, 30.
 सजुरं VIII. 1, 2.
 सजुर्यं VI. 22, 9.

सजुर्यः II. 8, 2; VI. 30, 1.
 सजुर्यं I. 67, 1; 146, 4; II. 16, 1; III. 7, 4
 53, 15; V. 69, 1; VI. 17, 13; X. 88, 13.
 सजुर्यम् V. 6, 10.
 सजुर्यस्य VIII. 13, 23.
 सजुर्या II. 39, 5.
 सजुर्याः II. 3, 5; III. 7, 7; IV. 51, 6.
 सजुर्यासः X. 94, 12.
 सजुपत् VIII. 75, 14.
 सजुपत II. 37, 4; IX. 92, 1.
 सजुपध्वं X. 94, 10.
 सजुपतं IV. 33, 9.
 सजुष्टं V. 77, 2; VII. 75, 1; 78, 3.
 सजुष्टा II. 40, 2.
 सजुष्टात VII. 1, 13.
 सजुष्टान IX. 73, 8.
 सजुष्टानि X. 164, 3.
 सजुष्टिः VI. 3, 2.
 सजुष्टौ I. 63, 5.
 सजुपन I. 71, 1.
 सजुहयुः X. 88, 9.
 सजुहयुः X. 88, 7.
 सजुद्धत I. 51, 5.
 सजुर्पतः III. 46, 1; V. 42, 6.
 सजुर्पन I. 152, 2.
 सज्ज VIII. 4, 20.
 सजेत I. 129, 6.
 सज्जः VIII. 40, 11.
 सज्जः IX. 72, 5.
 सज्जयं X. 159, 6.
 सज्जप्प VIII. 47, 18.
 सज्जोषाः I. 9, 4.
 सज्जोष्यः I. 38, 5.
 सज्जोहवीत I. 116, 13; 117, 15, 16; V. 78, 4
 VIII. 42, 5.
 सज्जोहयुः VII. 94, 10.
 सज्ञाः X. 39, 6.
 सज्ञातऽकेताः V. 3, 11.
 सज्ञातऽयच्छात X. 161, 1.

अज्ञाताः IV. 23, 7; VII. 32, 27.
 अज्ञातिषु X. 27, 4.
 अज्ञातिषु VI. 65, 1.
 अज्ञम् I. 158, 3; VI. 4, 4; VIII. 46, 28; X. 103, 6.
 अज्ञम् I. 65, 3; 112, 17; 166, 5; VI. 31, 2; VIII. 20, 5.
 अज्ञम्भिः VIII. 46, 18.
 अज्ञम् I. 163, 10; III. 2, 12.
 अज्ञम्भ्य IV. 53, 4.
 अज्ञेषु I. 37, 8; 10; 87, 3; V. 87, 7; VIII. 43, 20.
 अज्यते I. 188, 2; 11; III. 17, 1; VIII. 20, 8; 51, 9; IX. 32, 3; 34, 4; 72, 1; 76, 2; 105, 2; X. 85, 28; 118, 3; 4.
 अज्यमानः V. 30, 14; IX. 97, 35; X. 31, 9.
 अज्यमाना X. 31, 10.
 अज्यमे VI. 2, 8; IX. 66, 9.
 अज्यमे III. 40, 6; IX. 78, 2; 85, 5.
 अज्येष्टः V. 59, 6.
 अज्येष्टाः V. 60, 5.
 अज्ञाः VI. 24, 8.
 अज्ञान IV. 1, 17; 19, 7; V. 54, 4; VI. 62, 2; VIII. 15, 2; X. 44, 8; 59, 3.
 अज्ञे VIII. 27, 18.
 अक्या X. 69, 6.
 अजः I. 32, 2; 190, 2.
 अजःपाश्च X. 94, 13.
 अजःस्यां X. 92, 2.
 अजत VIII. 7, 25.
 अजतः II. 3, 7.
 अजते IX. 86, 43.
 अजते IX. 102, 7.
 अजते I. 64, 4; 92, 1; 151, 8; VII. 57, 3; 79, 2; VIII. 72, 9; IX. 10, 3; 86, 43³; 97, 57.
 अजन् I. 92, 5; II. 3, 2.
 अजन् III. 38, 3; VII. 2, 5.

अजन्ति I. 95, 6; III. 8, 1; 14, 3; V. 3, 2; 43, 7; VI. 11, 4; IX. 109, 20.
 अजन्तु VI. 69, 3; X. 85, 47.
 अजयः I. 166, 10; VII. 78, 1; X. 95, 6.
 अजयमा I. 139, 4; VI. 16, 3; 54, 1.
 अजयमाश्च X. 73, 7.
 अजयमि I. 132, 2².
 अजयसो I. 104, 4.
 अजयसीनां X. 32, 7.
 अजानः II. 8, 4; III. 10, 4; IX. 50, 5; 103, 2; 107, 22.
 अजानाः IV. 58, 9.
 अजि I. 124, 8; IV. 58, 9; VII. 57, 3; VIII. 20, 11; 29, 1.
 अजिभिः I. 36, 13; 37, 2; 64, 4; 85, 3; 87, 1; 113, 14; II. 34, 13; V. 52, 15; 56, 1; X. 78, 7.
 अजिऽमंतः V. 57, 5.
 अजिषु II. 36, 2; V. 53, 4.
 अजनीन X. 77, 2.
 अजे I. 61, 5; 64, 1.
 अजम् IX. 45, 3.
 अजम् IX. 10, 7; 91, 3.
 अजम्बानि IX. 1, 47; 107, 11.
 अजम्बीः IX. 1, 7.
 अजम्बीभिः I. 3, 4.
 अजम्बु IX. 16, 2.
 अजम्बु IX. 14, 6; 15, 1; 26, 1.
 अतः I. 6, 9; 22, 16; 18, 23, 12; 25, 11; 47, 7; 53, 3; 101, 8; 108, 7; 8, 9; 10, 1; 12; 147, 5; 165, 5; II. 24, 7; III. 36, 6; IV. 2, 12; 16, 5; 18, 1, 2; 26, 5; 27, 3; 50, 3; V. 30, 5; 34, 4; 50, 3²; 60, 6; 62, 8; VI. 5, 3; 40, 5; VII. 104, 3; VIII. 5, 27; 6, 29; 8, 11; 9, 10; 10, 1; 20, 18; 49, 7; 92, 10; 97, 4; IX. 48, 3; 86, 15; 95, 1; X. 1, 4; 12, 3; 14, 9; 46, 6; 85, 21; 90, 3; 108, 10; 120, 7; 149, 2¹.
 अतक्र X. 28, 4.

अतश्चत् I. 62, 13.
 अतश्चत् X. 48, 3.
 अतश्चत् I. 86, 3.
 अतश्चत् I. 161, 7.
 अतश्चन् II. 31, 7; VII. 7, 6.
 अतश्चन् X. 61, 7.
 अतश्चं I. 109, 1; V. 2, 11; 29, 15.
 अतश्चाम् X. 39, 14.
 अतश्चिपुः I. 130, 6.
 अतश्च्य VIII. 6, 33.
 अतश्चाऽइव I. 82, 1.
 अतन् VI. 61, 9.
 अतनत् VIII. 5, 1; 72, 18.
 अतनोत् II. 17, 4; X. 111, 5.
 अतन्द्रः I. 72, 7; VII. 10, 5; VIII. 60, 15.
 अतन्द्राः VIII. 2, 18.
 अतन्द्रामः I. 95, 2; IV. 4, 12.
 अतन्वत् X. 90, 6.
 अतपत् III. 31, 10; X. 88, 9.
 अतप्रस्तनूः IX. 83, 1.
 अतप्यमाने इति I. 185, 4.
 अतमानं II. 38, 3.
 अतमानाः VI. 9, 2.
 अतरः I. 32, 14; X. 104, 8.
 अतरः X. 108, 1.
 अतरत् IV. 27, 2; VII. 18, 6; VIII. 100, 8.
 अतरन् V. 45, 11.
 अतरन् I. 36, 8.
 अतरं X. 108, 2.
 अतर्पयः IV. 19, 5.
 अतर्पयत् IX. 9, 6.
 अतर्प्यान V. 33, 1; VII. 100, 5.
 अतर I. 163, 2; III. 54, 12; IV. 35, 5.
 अतमं IV. 4, 4; VIII. 60, 7.
 अतमम् III. 7, 3.
 अतमा X. 89, 5.
 अतमानि II. 4, 7.

अतसाय्यः II. 19, 4.
 अतसाय्या I. 63, 6.
 अतसि I. 30, 4.
 अतसीनां VIII. 3, 13.
 अतसे I. 169, 3.
 अतसेषु I. 58, 2; 4; IV. 7, 10.
 अतान् VI. 67, 6.
 अतापि VII. 70, 2.
 अतारिम VIII. 13, 21.
 अतारिपुः III. 33, 12.
 अतारिप्स I. 92, 6; 183, 6; 184, 6.
 अतारीत् VII. 4, 5.
 अतारीत् I. 32, 6.
 अति I. 4, 3; 32, 8; 36, 7; 16; 42, 7; 55, 3; 64, 13; 81, 5; 94, 7²; 97, 7; 8, 99, 1²; 102, 8; 105, 6; 109, 6; 135, 6², 7; 141, 13; 143, 3; 170, 3; 173, 2; 174, 9; 182, 3; 183, 4; 189, 2; II. 2, 10; 7, 3; 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 23, 15; 25, 1; 27, 7; 16; 28, 1; 34, 15; III. 9, 3; 4², 10; 7; 15, 3; 20, 4; 27, 3; 43, 2; 45, 1; IV. 8, 8; 36, 9; 39, 1; V. 1, 9; 3, 11; 4, 9; 25, 9; 44, 7; 45, 11; 52, 3; 53, 14; 66, 5; 73, 8; VI. 4, 5; 10, 5; 11, 6; 12, 5; 16, 20; 18, 7; 21, 2; 22, 7; 45, 6; 52, 2; 61, 9; 62, 2; VII. 1, 14; 23, 2; 32, 27; 33, 2; 40, 4; 82, 1; 97, 4; VIII. 1, 33; 2, 34; 13, 21; 16, 11; 18, 17; 19, 14; 22, 14; 24, 2; 26, 3; 5, 32, 21; 22, 42, 3; 46, 16; 56, 3; 58, 3; 60, 16; 62, 2; 65, 9; 67, 2; 69, 14²; 73, 15; 83, 3; 92, 14; 97, 15; IX. 2, 1; 3, 2; 8, 5; 14, 6; 15, 6; 17, 5; 30, 4; 36, 2; 41, 2; 43, 5; 45, 4; 60, 2; 3; 63, 4; 15, 66, 22; 28; 67, 20; 69, 4; 9; 70, 9; 10; 72, 3; 85, 9; 86, 7; 26; 29; 31; 44²; 47; 88, 6; 96, 6; 17; 97, 4; 56; 100, 9; 106, 13; 107, 17; 19; 20; 25; X. 11, 7; 12, 5; 14, 10;

31, 9; 33, 9; 35, 14; 44, 1; 56, 7; 63, 6; 13; 75, 1; 77, 2; 85, 32; 86, 2; 90, 1; 5; 91, 2; 93, 6; 96, 8; 97, 10; 126, 1; 2; 3; 4; 5²; 6²; 7; 133, 6, 187, 1.

अतिशब्दः IX. 13, 1.

अतिशब्दं IX. 6, 5; 45, 5; 106, 11.

अतिशब्दं VIII. 101, 14.

अतिशब्दांतं V. 75, 2.

अतिशब्दायाहि III. 35, 5.

अतिशब्दः IX. 17, 3.

अतिशब्दये V. 83, 10.

अतिशब्द IX. 97, 31.

अतिशब्दे I. 105, 16.

अतिशब्दस्यो X. 60, 3.

अतिशब्दं V. 54, 12.

अतिशब्दः I. 73, 1; 108, 1; II. 2, 8; III. 2, 2; IV. 1, 20; 40, 5; V. 1, 8; 9, 3, 5; 4, 5; 18, 1; VI. 2, 7; 4, 2; VII. 8, 4; 9, 3; 42, 4; VIII. 19, 8; 103, 12; X. 91, 2.

अतिशब्दं I. 53, 10; 112, 14; IV. 26, 3; VI. 18, 13; VIII. 53, 2; X. 48, 8.

अतिशब्दस्य I. 53, 8; II. 14, 7; VI. 47, 22.

अतिशब्दस्यो I. 51, 6; 130, 7; VI. 26, 3; VII. 19, 8.

अतिशब्दः X. 68, 3.

अतिशब्दं I. 44, 4; 58, 6; 127, 8; 186, 3; II. 4, 1; III. 3, 8; 26, 2; IV. 2, 7; V. 8, 2; VI. 7, 1; 15, 1; 4, 6; 16, 42; VII. 3, 5; VIII. 23, 25; 44, 1; 74, 1; 84, 1; 103, 10; X. 1, 5; 92, 1; 122, 1; 124, 3.

अतिशब्दो V. 50, 3.

अतिशब्दे VIII. 74, 7.

अतिशब्दो X. 42, 9.

अतिशब्दस्य VIII. 55, 5.

अतिशब्दस्यो VI. 47, 16.

अतिशब्दस्य VI. 47, 7.

अतिशब्दस्य VII. 66, 5.

अतिशब्दस्य VIII. 13, 6.

अतिशब्दस्य I. 129, 5.

अतिशब्दो I. 138, 4.

अतिशब्दस्य VI. 52, 1.

अतिशब्दः V. 77, 3.

अतिशब्दः IV. 30, 3.

अतिशब्दः I. 11, 7; IV. 30, 7; VIII. 96, 17;

X. 54, 1; 153, 3.

अतिशब्दं II. 17, 2; VII. 82, 6.

अतिशब्दं I. 33, 13; III. 34, 1; 5; VI. 9, 1; VIII. 14, 7.

अतिशब्दं I. 93, 4; 116, 10; 152, 1.

अतिशब्दं VII. 7, 6; VIII. 96, 1.

अतिशब्दो VII. 103, 7.

अतिशब्दो X. 187, 2.

अतिशब्दमानं X. 51, 3.

अतिशब्दो X. 90, 2.

अतिशब्दो VIII. 96, 2.

अतिशब्दो V. 62, 9.

अतिशब्दो I. 116, 4.

अतिशब्दः X. 88, 5.

अतिशब्दः V. 11, 3.

अतिशब्दो I. 164, 9; VIII. 8, 10.

अतिशब्दो I. 54, 10; 116, 17; 163, 2; II. 15, 7; IV. 18, 8; VIII. 96, 13; X. 90, 1; 111, 2.

अतिशब्दो X. 72, 6.

अतिशब्दो I. 52, 11; IV. 33, 7; V. 47, 10.

VIII. 1, 33; X. 27, 23; 98, 6; 124, 8.

अतिशब्दो I. 11, 6.

अतिशब्दं X. 80, 2.

अतिशब्दो I. 32, 10.

अतिशब्दो VIII. 102, 21.

अतिशब्दो X. 73, 9.

अतिशब्दो X. 108, 2.

अतिशब्दो VIII. 67, 19.

अतिशब्दो I. 56, 5.

अतिशब्दो IX. 86, 40.

अतिशब्दो I. 162, 20.

अतिशब्दो X. 181, 2.

अतिशब्दो VIII. 72, 4.

अतीतुषाम IV. 34, 11.
 अतीर्ण VIII. 79, 6.
 अतुस्तयं III. 53, 12.
 अतुत्तुजिं VII. 28, 3.
 अतृते: I. 126, 1.
 अतृतेऽदक्षा VIII. 26, 1.
 अतृतेऽपंथा: V. 42, 1; X. 64, 5.
 अतृते VIII. 99, 7.
 अतृते V. 25, 5.
 अतृते X. 149, 1.
 अतृणत् II. 24, 4.
 अतृणत् II. 15, 3; IV. 1, 19; 19, 8; VIII. 77, 5.
 अतृदिलाम: X. 94, 11.
 अतृते VII. 82, 3.
 अतृदन् III. 31, 5.
 अतृपास: IV. 5, 14.
 अतृणुवंतं IV. 19, 3.
 अतृषिता: X. 94, 11.
 अतृष्णजन: X. 94, 11.
 अतृष्यंती: I. 71, 3.
 अत्क: VIII. 41, 7.
 अत्क I. 95, 7; 122, 2; IV. 16, 13; 18, 5; V. 74, 5; VI. 29, 3; IX. 69, 4; X. 49, 3; 95, 8; 99, 9.
 अत्कान् V. 55, 6.
 अत्के IX. 101, 14; 107, 13.
 अत्के: II. 35, 14; VI. 33, 3.
 अत्त X. 15, 11.
 अत्त: X. 79, 1.
 अत्तन X. 100, 10.
 अत्तये III. 35, 7; VIII. 43, 29; 77, 8; X. 16, 12; 79, 6; 85, 34; 92, 3.
 अत्ति I. 164, 20; VI. 4, 5; VIII. 102, 21.
 अत्ति I. 65, 4; 143, 5; II. 13, 4; 35, 7; VI. 15, 1; VII. 4, 2; X. 27, 13; 14; 79, 2, 4; 125, 4.
 अत्तु X. 15, 8.
 अत्तन I. 80, 16; X. 143, 2.

अत्तन I. 37, 10; V. 48, 2; VIII. 13, 18.
 अत्तभि: I. 95, 8; 122, 6; 161, 14; IV. 54, 6; VI. 49, 14; VIII. 35, 3; IX. 65, 6; 68, 9; 74, 9; 91, 2; 93, 2; 97, 45; 109, 17; X. 14, 9; 61, 26.
 अत्तभ्य: I. 34, 6; 80, 2; 112, 5; II. 1, 1; 38, 11; V. 31, 9; 76, 4; VI. 62, 6; IX. 59, 2; X. 39, 4; 63, 2; 80, 3.
 अत्त: I. 56, 1; 58, 2; 65, 3; 149, 3; 190, 4; II. 4, 4; III. 2, 7; 38, 1; V. 30, 14; VI. 2, 8; 4, 5; VII. 24, 5; VIII. 50, 5; IX. 32, 3; 43, 5; 66, 23; 76, 1; 77, 5; 80, 3; 81, 2; 82, 2; 85, 5; 86, 3; 26; 44, 9; 93, 1; 96, 15; 20; 97, 18; 45; X. 6, 2; 76, 2; 96, 10; 144, 1.
 अत्त:ऽइय IX. 43, 1.
 अत्त I. 52, 1; 64, 6; 129, 2; 135, 5; III. 2, 3; 22, 1; V. 25, 6; 44, 3; VII. 3, 5; IX. 85, 7.
 अत्त:ऽइय I. 130, 6; IX. 6, 5.
 अत्तस्य I. 180, 2.
 अत्ता IV. 2, 3.
 अत्ता: I. 163, 10; 177, 2; 181, 2; III. 56, 2; V. 31, 9; VI. 44, 19; IX. 13, 6; 87, 5.
 अत्ता:ऽइय V. 59, 3.
 अत्तान I. 126, 4; III. 34, 9.
 अत्तानऽइय II. 34, 3; III. 32, 6.
 अत्ताय III. 7, 9.
 अत्ताम: VII. 56, 16; IX. 46, 1; 97, 20.
 अत्तेन II. 34, 13.
 अत्ते: VI. 32, 5.
 अत्त I. 33, 15; 41, 4; 48, 4; 52, 11; 15; 67, 2; 84, 15; 118, 5; 119, 7; 123, 3; 124, 1; 135, 8; 151, 5; 154, 6; 162, 4; 163, 5; 7; 164, 1; 6; 11; 21; 33², 165, 11; 13; 173, 12; 179, 3; 182, 3; 187, 7; II. 1, 15; 15, 9; 18, 3; 30, 2; 35, 6; III. 1, 6; 7; 23, 1; 38, 3; 6; 39, 3; 55, 2; 57, 2; IV. 1, 13; 19, 1; 22, 7; 26, 5; 7; 30, 7; 41, 6; 54, 1; 3; V. 29, 9; 30, 7; 10; 31, 7; 10; 41, 6; 17;

44, 9; 45, 7; 61, 11; 63, 1; VI. 17, 8;
20, 4; 24, 5; 63, 5; VII. 4, 4; 18, 3;
12; 19; 30, 3; 39, 3; 40, 6; 57, 5;
65, 4; 85, 2; 103, 2; VIII. 15, 12; 31,
18; 34, 3; 45, 26; IX. 14, 4; 73, 9;
97, 52; X. 1, 3; 11, 8; 12, 4; 6; 8;
16, 13; 17, 9; 18, 9; 12; 13; 27, 6;
9; 10²; 31, 11; 42, 4; 51, 4; 53, 8; 64,
16; 71, 2; 8; 72, 6; 7; 73, 1; 3; 91,
9; 92, 15; 93, 15; 102, 7; 111, 6; 113,
3; 6; 134, 7; 135, 1; 166, 3.

अदं V. 32, 8.

अदयः V. 22, 4²; 39, 5²; 40, 9.

अदये I. 51, 3; 112, 7; 16; 118, 7; 119,
6; 180, 4; VII. 68, 5; VIII. 73, 3; 7;
8; X. 39, 9; 143, 3.

अदमन VIII. 48, 11; X. 95, 8.

अदगिण X. 79, 2.

अदितः I. 139, 9; 183, 5; V. 7, 10; 40, 6;
8; 73, 6; 7; 74, 1; 78, 4; VIII. 42, 5.

अदित्तिणः I. 21, 5; 94, 9; VII. 104, 1; 5;
IX. 86, 48.

अदित्तिणं I. 36, 14; 20, 86, 10; VI. 16, 28;
51, 14; VIII. 12, 1; 19, 15; IX. 104,
6; 105, 6; X. 36, 4; 118, 1.

अदित्तिभ्यः V. 67, 5.

अदित्ति I. 116, 8; 117, 3; II. 8, 5; V. 15,
5; VI. 50, 10; VII. 71, 5; VIII. 5, 25;
X. 80, 3; 143, 1; 2; 150, 5.

अदित्तिभ्यः I. 45, 3; V. 4, 9; 7, 8; 22, 1; 51,
8; 72, 1.

अदित्तिणां VIII. 36, 6; 38, 8.

अदिते V. 40, 7.

अदिते V. 2, 6; VIII. 36, 7.

अदितेऽद्वय VIII. 35, 19.

अदितेः I. 129, 8.

अदित्तिभ्यः VIII. 94, 7.

अदित्तिभ्यः X. 56, 4.

अदित्तिभ्यः X. 28, 4.

अदित्ति X. 28, 3.

अदं I. 4, 3; 10, 3; 16, 7; 24, 15; 26, 9;
47, 3; 54, 9; 59, 2; 75, 2; 76, 3; 81,
8; 87, 4; 92, 15; 93, 7; 94, 9; 102, 6;
10; 108, 1, 6; 7; 8, 9; 10; 11; 12;
109, 2; 114, 9; 117, 19; 119, 9; 136,
1; 2; 163, 13; 164, 12; II. 3, 9; 36, 3;
37, 5; 38, 1; III. 3, 1; 6, 6; 9, 3; 13,
3; 17, 3; 5; 28, 5; 29, 10; 31, 7; 32,
10; 34, 10; 47, 2; 53, 3; 11; IV. 18, 5;
11; 20, 9; 24, 10; 35, 3; 4; 36, 4; 42,
9; V. 30, 9; VI. 16, 18; 40, 1; 4; 53, 5;
54, 7; VII. 11, 4; 98, 5; VIII. 9, 14;
10, 5; 40, 2; 46, 15; 16; 48, 6; 89, 2;
96, 7; 102, 19; IX. 4, 1; 81, 2; 86, 28;
87, 6; X. 1, 7; 14, 10; 15, 4; 11; 16,
1; 2; 23, 3; 27, 22; 51, 7; 52, 3; 85,
16; 33; 107, 3; 108, 3; 8; 111, 6; 127,
6; 129, 6; 143, 3; 145, 3; 5; 182, 1.

अदयः IV. 6, 8.

अदयुः VII. 1, 1.

अदयवणः VI. 16, 14; X. 48, 2.

अदयवणा X. 21, 5.

अदयवणि VIII. 9, 7.

अदयवभ्यः VI. 47, 24.

अदयवभ्यः VI. 15, 17; X. 87, 12.

अदयवो I. 80, 16; 83, 5; VI. 16, 13; X. 120, 9.

अदयवोणः IX. 11, 2; X. 14, 6.

अदयव्य I. 112, 10.

अदयो इति I. 28, 6; 50, 12; 113, 13²; 157,
6²; 164, 40; 46; 191, 1; 2³; III. 37,
11; 60, 4; VI. 75, 15; VIII. 91, 6; IX.
39, 5; 65, 2; X. 27, 9; 39, 5; 60, 8;
85, 2; 35; 41; 90, 5; 92, 4; 96, 13;
97, 9; 16²; 136, 5; 137, 4; 159, 3;
173, 6; 190, 3.

अदः I. 105, 3; 187, 7; VI. 56, 3; VIII.
10, 1; 26, 17; IX. 65, 22; X. 72, 6;
120, 3; 155, 3; 186, 3.

अददित्तिनामः X. 61, 10.

अदत् X. 37, 11.

अदने I. 189, 5.

अदन्त I. 32, 3; 145, 3; V. 29, 2; X. 31, 11.
 अदन्तन I. 139, 7.
 अदन्तं I. 116, 13; 117, 7; 8; 24; 118, 9;
 VIII. 59, 6.
 अदन्तऽथा V. 49, 3.
 अदन्तं VII. 33, 11.
 अदन्ताः I. 51, 13.
 अदन्तात् X. 85, 9.
 अदन्तात् V. 30, 11; VI. 61, 1.
 अदन्तात् X. 64, 12.
 अदन्तां IV. 26, 2.
 अदन्तुः VI. 58, 4.
 अदन्तुः V. 29, 5; X. 17, 2; 109, 6.
 अदन्तुहन्त X. 82, 1.
 अदन्ताः III. 30, 7; X. 73, 9.
 अदन्ताः I. 83, 3; X. 138, 6.
 अदन्तात् III. 30, 14; IX. 97, 41; X. 54, 6.
 अदन्तात् I. 33, 8; V. 85, 2; VI. 44, 23; X.
 56, 7.
 अदन्तात् VII. 33, 4.
 अदन्तां X. 183, 3.
 अदन्तायत् IX. 87, 7.
 अदन्तुः III. 2, 9; 29, 7; 31, 10; 47, 3; VI.
 67, 5; X. 12, 7; 53, 11; 68, 11; 88,
 11; 90, 11.
 अदन्तुः II. 4, 2; VI. 39, 3; IX. 113, 3; X.
 56, 4; 6; 71, 3; 125, 3.
 अदन्त X. 4, 4; 79, 6.
 अदन्ति I. 94, 3; 105, 8; II. 1, 13, 14; X.
 28, 11; 146, 3.
 अदन्तु X. 87, 7; 110, 11.
 अदन्तः I. 24, 13; 75, 2; 89, 5; 128, 1; II.
 9, 6; 27, 13; IV. 4, 3; V. 19, 4; VI.
 7, 7; VII. 36, 2; VIII. 59, 3; 78, 6;
 IX. 77, 5; 85, 3; 97, 19; 107, 2; X.
 128, 6.
 अदन्तऽधीतीन् VI. 51, 3.
 अदन्तं IV. 50, 2; VI. 51, 1; X. 87, 24.
 अदन्तग्रतऽग्रमतिः II. 9, 1.
 अदन्तस्य VII. 66, 6; VIII. 44, 20; X. 75, 9.

अदन्ता III. 54, 16; X. 75, 7.
 अदन्ताः I. 173, 1; II. 27, 9; III. 1, 6; IV.
 2, 12; VII. 60, 5; VIII. 18, 2; 101, 6;
 IX. 97, 57.
 अदन्ताः II. 28, 3.
 अदन्तान् VI. 51, 4; 9.
 अदन्तानि I. 24, 10.
 अदन्तासः I. 89, 1; II. 27, 3; VI. 67, 5; VIII.
 67, 13.
 अदन्ते इति IV. 55, 3.
 अदन्तेभिः I. 95, 9; 143, 8; VI. 8, 7; 71, 3.
 अदन्तैः VI. 48, 10.
 अदन्ता V. 86, 5.
 अदन्तं VIII. 47, 6.
 अदन्तमयः VI. 18, 3.
 अदन्तयः X. 103, 7.
 अदन्तित्यदः I. 121, 10.
 अदन्तैः V. 32, 1.
 अदन्तैः II. 24, 2.
 अदन्तैरित्यदन्तैः X. 67, 7.
 अदन्तिरुः X. 138, 1.
 अदन्तुं IV. 28, 5.
 अदन्तैः II. 38, 4.
 अदन्ति I. 46, 11; 104, 5; 136, 2; VIII. 103, 1.
 अदन्ति I. 92, 5; 113, 7; 124, 3, 4; IV. 52,
 1; V. 1, 2; VII. 77, 3; 81, 1; VIII. 56,
 1; 101, 13; X. 3, 1; 107, 1.
 अदन्तः VII. 1, 7.
 अदन्तः I. 33, 7; X. 69, 11.
 अदन्तत् IV. 28, 3.
 अदन्तत् X. 80, 3.
 अदन्ताः X. 15, 12.
 अदन्तात् VIII. 3, 22; 19, 36.
 अदन्तात् I. 30, 16; VI. 27, 7; 47, 22; 24;
 VII. 103, 10¹; X. 85, 39; 41; 99, 9.
 अदन्तं IV. 19, 9.
 अदाभ्य I. 31, 10; VII. 15, 15.
 अदाभ्यः I. 22, 18; III. 11, 5; IV. 53, 4;

V. 5, 2; IX. 3, 2; 28, 6; 37, 5; 59, 2;
75, 2; 85, 6; 103, 4; X. 11, 1; 25, 7;
26, 7.

अदाभ्यं III. 62, 6; VII. 104, 20; VIII. 5,
12; 61, 12; 101, 12; IX. 26, 4; X.
118, 6.

अदाभ्यस्य VIII. 7, 15.

अदाभ्या I. 155, 1.

अदाभ्या V. 75, 7; 8; VII. 66, 17.

अदाभ्या: III. 26, 4.

अदाभ्या: II. 34, 10.

अदाभ्यानि X. 54, 4.

अदाभ्यासः IX. 70, 3.

अदाभ्येन X. 118, 7.

अदामानः VI. 24, 4; 44, 12.

अदाशत IV. 42, 9.

अदाशन VII. 19, 9.

अदाशुरिः VIII. 45, 15.

अदाशुषः VII. 19, 1; IX. 23, 3.

अदाशुषां I. 81, 9.

अदाशूः शतरस्य VIII. 81, 7.

अदाशून I. 174, 6.

अदिधि V. 43, 9.

अदितयः VII. 52, 1.

अदितये I. 24, 1; 2; 15, IV. 3, 8, V. 82,
6; X. 87, 18; 110, 4.

अदितिः I. 43, 2, 72, 9, 89, 10⁶, 94, 16,
95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19, 101,
11; 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106,
7², 107, 2; 3; 108, 13; 109, 8; 110,
9; 111, 5; 112, 25; 113, 20, 114, 11;
153, 3; 162, 22; 191, 6; II. 1, 11, 27,
7, 40, 6; III. 4, 11; 54, 18; 20, IV.
1, 20; 25, 5; 39, 3; 54, 6; V. 31, 5;
42, 2; 44, 11; 46, 6; 49, 3; 51, 11;
59, 8; VI. 51, 11; 67, 4; 75, 12; 17;
VII. 9, 3; 35, 9; 38, 4; 50, 2; 4; 51,
2; 60, 8; 66, 6; 93, 7; VIII. 12, 14;
18, 6³; 7; 25, 3; 10; 47, 9²; 48, 2;
IX. 81, 5; X. 11, 2; 12, 8; 36, 3; 63,

3; 64, 13; 65, 1; 66, 3; 4; 72, 4; 5;
9; 92, 11; 132, 6.

अदितिः स्त्रे VII. 51, 1.

अदितिः I. 89, 3; 106, 1; 136, 3; 152, 6; IV. 2,
11; 25, 3; 55, 3; V. 42, 1; 46, 3; 62, 8;
69, 3; VI. 50, 1; 51, 3; 4; VII. 10, 4;
18, 8; 39, 5; VIII. 19, 14; 101, 15;
X. 63, 5; 10; 65, 9; 92, 14; 100, 1.

अदिते II. 27, 14; VIII. 27, 5.

अदिते I. 94, 15; II. 29, 3; IV. 55, 1; V. 51,
14; VI. 51, 5; VII. 60, 1, 62, 4, VIII.
18, 4; 67, 10; 14; 18; X. 39, 11; 63,
17, 64, 5.

अदितेः I. 113, 19; 185, 3, IV. 12, 4, 42,
4; VII. 41, 2, 60, 5, 82, 10, 87, 7,
88, 7; VIII. 18, 5, IX. 26, 1, 69, 3,
71, 5; 74, 3; 5; 96, 15, X. 5, 7, 11, 1,
63, 2; 70, 7; 72, 4; 8; 185, 3.

अदितेः II. 28, 3.

अदितेः इव I. 166, 12.

अदित्संतं VI. 53, 3.

अदिद्युतत VI. 11, 4.

अदिष्ट V. 36, 6; VIII. 93, 15.

अदीदेः VI. 7, 4; VII. 5, 3.

अदीदेः I. 14, 10.

अदीदेत I. 11, 17; 149, 3.

अदीधयुः VII. 33, 5.

अदीधयुः V. 40, 5.

अदीधरत् X. 173, 3.

अदीधित X. 98, 7.

अदीयं IV. 27, 1.

अदुःकृतौ III. 33, 13.

अदुःसमस्य VIII. 75, 14.

अदुःसंगलीः X. 85, 43.

अदुग्धाः इव VII. 32, 22.

अदुन्धुनः IX. 61, 17.

अदुद्रोत् II. 30, 3.

अदुषः VII. 4, 6.

अदुहत् X. 61, 19.

अदूधत् X. 86, 5.

अदूहत् II. 12, 2.

सदृहम् X. 149, 1.
 सदृशत I. 48, 13.
 सदृशत IV. 52, 5; VII. 83, 3; VIII. 5, 3;
 43, 5.
 सदृशिताय IV. 3, 3.
 सदृशितेभिः I. 143, 8.
 सदृशः I. 69, 2.
 सदृशःक्रतुः VIII. 79, 7.
 सदृशःक्रतुं VI. 49, 2.
 सदृशं VIII. 59, 7.
 सदृश्यता I. 151, 8.
 सदृशं I. 50, 3; X. 30, 13.
 सदृशन् I. 191, 5; V. 3, 11; VII. 67, 2; 75,
 6; 76, 2; 78, 1; 3.
 सदृशः I. 191, 8; 9.
 सदृशः I. 191, 5-7.
 सदृशः I. 191, 1, 3, 4.
 सदृशान I. 191, 2; 8.
 सदेदिष्ट III. 31, 21.
 सदेदिष्ट VIII. 45, 26.
 सदेवः VI. 17, 8; 18, 11; 22, 11; VIII. 46,
 21; 59, 2; 70, 7; 71, 8; X. 37, 3;
 38, 3.
 सदेवःत्वात् V. 61, 6.
 सदेवं II. 22, 4; III. 32, 6; IX. 104, 6;
 105, 6.
 सदेवःस्यतं II. 26, 1.
 सदेवःस्युः VIII. 97, 3.
 सदेवःस्युं VII. 93, 5; VIII. 70, 11; IX. 63, 24.
 सदेवःस्युन X. 27, 2; 3.
 सदेवःस्योः I. 150, 2.
 सदेवस्य I. 174, 8; II. 19, 7; X. 111, 6.
 सदेवाः VIII. 96, 9.
 सदेवात् X. 124, 2.
 सदेवान् III. 1, 16; X. 138, 4.
 सदेवानि VI. 48, 10.
 सदेवीः I. 174, 8; III. 31, 19; V. 2, 9; 10;
 VI. 25, 9; 49, 15; VII. 1, 10; 98, 5;
 VIII. 11, 3; 61, 16; 96, 15.
 सदेवेन II. 23, 12.

सद्वा I. 52, 13; III. 54, 5; VIII. 19, 9;
 101, 11; X. 111, 7.
 सद्वातयः X. 85, 16.
 सद्वा I. 164, 40; X. 15, 12; 116, 7; 8.
 सद्वा III. 35, 3; 52, 7.
 सद्वा V. 10, 2; VI. 15, 2; VIII. 26, 21;
 IX. 20, 5.
 सद्वाःस्यनसः VIII. 67, 7.
 सद्वाःस्यनसां V. 87, 7.
 सद्वाः I. 94, 12; 13; 142, 3; II. 7, 6; 26,
 4; V. 23, 2; VI. 8, 3; VIII. 13, 19;
 IX. 24, 6; 83, 4; 85, 4; X. 152, 1.
 सद्वाःक्रतुं VIII. 23, 8.
 सद्वाःक्रतू इत्यद्वाःक्रतुं V. 70, 4.
 सद्वातं I. 18, 6; 142, 10; 170, 1; VIII. 43, 24;
 X. 105, 7.
 सद्वातस्य I. 77, 3.
 सद्वातस्य I. 120, 4.
 सद्वाता I. 25, 11.
 सद्वाता V. 66, 4.
 सद्वातान् IV. 2, 12.
 सद्य I. 58, 2.
 सद्यःसत I. 124, 4; VIII. 44, 29.
 सद्यःसदः VI. 30, 3.
 सद्यःसदां VII. 83, 7.
 सद्यःसद्याय VIII. 43, 19.
 सद्यःसद्वां VI. 4, 4.
 सद्यि X. 86, 14.
 सद्य I. 13, 2, 6; 23, 23; 25, 19; 28, 8;
 34, 1, 3; 35, 11; 36, 2; 6, 44, 1; 3;
 9; 45, 9; 47, 3; 48, 15; 49, 2; 50, 11;
 54, 5; 58, 8; 76, 5; 84, 16; 92, 14;
 15; 93, 2; 100, 10; 113, 7; 12, 13;
 17; 115, 6; 120, 3; 123, 3; 8; 13;
 125, 3; 136, 4; 142, 1, 8; 159, 5; 161,
 11, 13; 163, 13; 167, 10; 180, 10; 182,
 8; 184, 1; 188, 1; II. 3, 3; 13, 8; 27,
 2; 29, 2; 6; 32, 5; 37, 5; 41, 3; 20;
 21; III. 14, 5; 17, 2; 19, 4; 29, 16;

૩૬, ૩; ૫૩, ૨૧; IV. ૨, ૨; ૧૦, ૧; ૪; ૧૬,
૨; ૨૪, ૭; ૨૫, ૧; ૩; ૩૦, ૨૩; ૩૭, ૨; ૪૪,
૩; ૫૧, ૩; ૪; V. ૧, ૧૧; ૧૩, ૨; ૨૨, ૨;
૪૫, ૫; ૪૯, ૧; ૫૧, ૧૩; ૫૩, ૧૨; ૫૬, ૧;
૫૮, ૩; ૭૩, ૧; ૭૪, ૧; ૭; ૭૯, ૧; ૩; ૮૨,
૪; ૭; VI. ૪, ૧; ૧૫, ૧૪^૨; ૧૬, ૨૬; ૧૮,
૧૩; ૨૧, ૯; ૨૪, ૫; ૩૦, ૩; ૩૭, ૧; ૫૦, ૪;
૯; ૫૨, ૧૭; ૫૬, ૪; ૬; ૬૩, ૧; ૬૫, ૩; ૬૮,
૧; ૭૧, ૩; ૬; VII. ૨, ૧; ૧૭, ૫; ૩૫, ૧૫;
૪૦, ૧; ૪૩, ૪; ૪૭, ૧; ૨; ૫૧, ૨; ૫૭, ૨;
૫૯, ૩; ૬૦, ૧; ૬૬, ૪; ૧૨, ૬૦, ૬, ૭૫, ૨;
૭૮, ૫; ૯૩, ૧; ૧૦૦, ૫; ૧૦૪, ૧૫; VIII. ૧,
૧૦, ૨, ૨૦, ૩, ૮; ૫, ૧૮, ૯, ૯, ૧૩, ૧૦, ૫;
૧૫, ૬, ૨૦, ૨; ૨૨, ૧; ૬, ૨૬, ૩, ૮; ૨૭, ૫;
૧૪; ૧૯; ૨૧, ૩૩, ૧૫, ૪૭, ૧૮; ૬૪, ૧૨,
૬૬, ૭, ૭૩, ૫, ૯૩, ૪, ૯૪, ૮; ૧૦૧, ૪; IX.
૪૪, ૬; ૬૭, ૨૮; ૬૭, ૨૨; ૮૪, ૧; X. ૧૪,
૧૨; ૧૫, ૨, ૧૮, ૩; ૨૨, ૧, ૨; ૩૦, ૨; ૩,
૩૨, ૮, ૩૫, ૧, ૨, ૩; ૫; ૭; ૯, ૧૩; ૩૬,
૨, ૧૧; ૩૭, ૫; ૩૮, ૪; ૪૦, ૧૪, ૪૫, ૯; ૫૩,
૩^૨, ૪; ૫૪, ૨; ૫૫, ૫; ૬૩, ૮; ૮૧, ૭, ૮૭,
૧૩, ૧૫; ૯૨, ૯; ૯૫, ૧૪; ૧૧૦, ૧; ૯;
૧૧૩, ૧૦; ૧૨૭, ૪; ૧૩૫, ૫, ૧૪૨, ૬, ૧૬૦,
૨, ૧૬૭, ૩.

અણ્ડઅણ્ડ VIII. ૬૧, ૧૭.

અણ્ડ: II. ૧૩, ૯.

અણ્ડ: X. ૯૫, ૧૪.

અણ્ડુત: VI. ૩૯, ૩.

અણ્ડુ VII. ૩૪, ૧૨.

અણ્ડુતે I. ૧૧૨, ૨૪.

અણ્ડીત I. ૧૨૩, ૭; X. ૧૧૧, ૨.

અણ્ડીત I. ૧૧૩, ૧૪; ૧૨૨, ૧૫; ૧૨૪, ૨, III.
૧, ૮, ૧૮; ૫, ૨; ૯, IV. ૫, ૧૫; VI.
૩, ૮, ૧૨, ૩; ૫૧, ૧; IX. ૮૫, ૧૨; X.
૪૫, ૮.

અણ્ડુ: I. ૧૪૯, ૧; II. ૧૬, ૫; III. ૩૨, ૧૬, ૪૧,
૨; IV. ૧૯, ૫; V. ૮૭, ૨; VI. ૪૮, ૫; ૬૩,
૩; VIII. ૪, ૧૩; ૫૩, ૩; ૬૩, ૨; ૭૨, ૧૧;
૮૮, ૩; IX. ૭૯, ૪; X. ૭૬, ૭; ૭૮, ૬; ૮૯,
૬; ૯૪, ૮; ૧૧; ૧૩; ૧૪; ૧૦૦, ૮; ૧૦૪, ૨.

અણ્ડુ: X. ૭૬, ૪; ૮; ૯૪, ૧.

અણ્ડુ: X. ૭૫, ૨.

અણ્ડુત VIII. ૧૦૧, ૩.

અણ્ડુત IX. ૯૩, ૧.

અણ્ડુત X. ૯૮, ૬.

અણ્ડુ: I. ૧૬૫, ૪; III. ૩૧, ૭; V. ૪૫, ૭; VI. ૪૦,
૨; VII. ૨૨, ૧; ૩૫, ૩; ૬૮, ૪; X. ૭૬, ૨.

અણ્ડુત: IV. ૪૦, ૫.

અણ્ડુત: III. ૫૮, ૮.

અણ્ડુત I. ૧૬૮, ૬; X. ૨૮, ૩.

અણ્ડુત: IX. ૯૭, ૧૧.

અણ્ડુત: I. ૫૪, ૯; IV. ૫૦, ૩.

અણ્ડુત: X. ૬૩, ૩.

અણ્ડુત: X. ૧૦૮, ૭.

અણ્ડુત: I. ૧૨૧, ૮; ૧૩૦, ૨; ૧૩૫, ૨; ૫; ૧૩૭,
૧; ૩^૨; II. ૩૬, ૧; III. ૪૪, ૫; ૫૩, ૧૦; IV.
૪૫, ૫; V. ૪૦, ૧; ૮૬, ૬; VIII. ૧, ૧૭; ૨૨,
૮; ૩૫, ૨; ૩૮, ૩; ૬૫, ૮; ૮૨, ૫; IX. ૧૧,
૫; ૨૪, ૫; ૨૬, ૫; ૩૦, ૫; ૩૨, ૨; ૩૪, ૩; ૩૮,
૨; ૩૯, ૬; ૫૦, ૩; ૫૧, ૧; ૬૩, ૧૩; ૬૫, ૮;
૧૫, ૬૬, ૨૯; ૬૭, ૩; ૬૮, ૯; ૭૧, ૩; ૭૫,
૪; ૮૦, ૫; ૮૬, ૨૩; ૩૪, ૧૦૧, ૩; ૧૧, ૧૦૭,
૧, ૧૦; ૧૦૯, ૧૮.

અણ્ડુત VI. ૭૩, ૧.

અણ્ડુ I. ૭, ૩; ૫૧, ૩; ૬૧, ૭; ૬૨, ૩; ૪; ૭૧,
૨, ૭૩, ૬, ૮૫, ૫; ૮૮, ૩; III. ૧, ૧; IV.
૧, ૧૪, ૧૫, ૨, ૧૫; ૩, ૧૧; ૧૬, ૮; ૧૮, ૬;
૨૧, ૬; V. ૪૩, ૪; ૪૫, ૧, ૫૨, ૯, VI. ૧૭,
૫; ૩૨, ૨; ૩૯, ૨; ૬૨, ૭; VIII. ૬૦, ૧૬;
IX. ૯૭, ૩૯; X. ૨૮, ૯, ૪૫, ૬; ૬૮, ૧૧,
૧૧૨, ૮; ૧૧૩, ૪.

અણ્ડુત IX. ૮૬, ૩.

અણ્ડુત: I. ૧૦, ૭; ૧૧, ૫; ૮૦, ૭; ૧૪; ૧૨૧,
૧૦; ૧૨૯, ૧૦^૨; ૧૩૩, ૨; ૬૪; III. ૩૭, ૧૧,
૪૧, ૧; IV. ૩૨, ૫; V. ૩૫, ૫; ૩૬, ૩; ૩૮,
૩; ૩૯, ૧; ૩; VI. ૪૫, ૯; ૪૬, ૨; VII. ૨૦,
૮; ૮૦, ૨; VIII. ૧, ૫; ૧૩; ૨, ૪૦; ૬, ૨૨;
૧૨, ૪; ૧૩, ૨૬; ૧૫, ૪, ૨૧, ૭; ૨૪, ૬; ૧૧;
૩૬, ૬; ૪૫, ૧૧; ૪૬, ૨; ૧૧; ૫૦, ૧૦; ૬૧,
૪; ૬૨, ૧૧; ૬૪, ૧; ૬૮, ૧૧; ૭૬, ૮; ૮૦, ૪;
૯૨, ૧૮; ૨૭; ૯૭, ૯; ૯૮, ૮; IX. ૫૩, ૧;
X. ૧૪૭, ૧.

अट्टिसंहतं IX. 98, 6.
 अट्टिसानो इत्यट्टिसानो VI. 65, 5.
 अट्टिसुतः IX. 72, 4.
 अट्टिसुतासः I. 139, 6.
 अट्टी इति I. 109, 3; VII. 39, 1, 42, 1.
 अट्टुहः I. 3, 9; 19, 3; 159, 2, II. 1, 14, III. 9, 4; 22, 4; VIII. 46, 4; 67, 13, 97, 12; IX. 9, 4; 73, 7; 100, 1, 7, 102, 5; X. 66, 8.
 अट्टुहः VIII. 19, 34, 27, 9, 15.
 अट्टुहं VI. 15, 7; VIII. 44, 10.
 अट्टुहा III. 56, 1, IV. 56, 2, V. 68, 4, VII. 66, 18.
 अट्टुहा II. 41, 21.
 अट्टुहे IX. 9, 2.
 अट्टुहाणा V. 70, 2.
 अट्टेः I. 93, 6; 117, 16, 118, 3, 139, 10, III. 31, 6; V. 41, 12, VII. 6, 2, 22, 4, 79, 4; IX. 87, 8, X. 20, 7.
 अट्टोष III. 32, 9.
 अट्टोषः VI. 12, 3.
 अट्टोषं VIII. 60, 4.
 अट्टोषं V. 52, 1.
 अट्टोषस्वाचं VI. 5, 1; 22, 2.
 अट्टोषेण III. 14, 6.
 अट्टी I. 70, 2; V. 85, 2, IX. 96, 10.
 अट्टयंतं III. 29, 5.
 अट्टयाः I. 187, 3, VIII. 18, 6.
 अट्टयाधिनः I. 159, 3.
 अट्टयाधिनं III. 2, 15, V. 75, 5.
 अट्टयाधी VII. 56, 18.
 अट्टयुं VIII. 18, 15.
 अट्टिपेख्यः I. 187, 3.
 अट्टिपेख्यं X. 122, 1.
 अट्टेषः I. 24, 4; 186, 10, V. 87, 8, X. 35, 9.
 अट्टेषइति IX. 68, 10.
 अथ I. 15, 10; 38, 10; 42, 6; 55, 5, 57, 2; 72, 10; 94, 11; 101, 9; 102, 7, 104, 5, 7; 114, 10; 120, 12; 121, 6; 122, 11; 127,

6; 9; 129, 11; 132, 3; 139, 1; 10; 140, 10; 144, 2; 151, 2; 153, 1; 156, 1; 167, 2; 169, 6; 170, 5; 180, 7; 186, 9; II. 13, 5; 17, 3; 4; 22, 2; 28, 9; 30, 3; 31, 2; 4; III. 4, 9; 6, 2; 32, 11; 38, 2; 42, 6; 55, 1; 6; IV. 2, 14; 15; 16; 5, 10; 14; 6, 7; 7, 2; 10, 2; 16, 17; 17, 7; 10; 18, 9; 13; 22, 6, 27, 1; 3; 4; 5; 31, 6²; V. 9, 5; 16, 4; 17, 4; 29, 5; 38, 1; 40, 6; 46, 2; 52, 3; 11³; 16; 54, 6; 66, 2; 4; 85, 8; VI. 1, 2; 2, 7; 6, 4, 5, 10, 4; 12, 5, 15, 9; 16, 4; 17, 8; 9; 10; 18, 14; 19, 12; 25, 7; 30, 2, 31, 3; 36, 1; 46, 10; 12; 66, 6; 8; VII. 3, 2; 4, 8; 15, 14; 18, 12; 21; 20, 3; 5; 21, 6; 29, 3; 4; 34, 2; 38, 6; 45, 3; 56, 1; 7; 22; 24; 74, 5; 82, 9; 83, 5; 88, 2; 90, 3; 91, 5; 104, 15; VIII. 1, 16, 18², 28; 33², 12, 19; 13, 24; 46, 29, 31²; 33; 62, 9, 69, 16; 75, 16; 83, 8; 9, 84, 2, 6; 92, 29; 93, 12; 14; 96, 15, 98, 7; 11; 100, 2, 101, 10, IX. 48, 5, 61, 2; 97, 11, 99, 2; 102, 1; 2; 110, 9, X. 1, 6, 6, 7²; 10, 14, 11, 4²; 22, 6, 25, 1, 2, 3; 30, 10; 33, 1, 3; 54, 6, 59, 1, 61, 20; 21, 22, 23; 24; 83, 7, 85, 27; 92, 14; 95, 12, 14², 97, 2; 111, 9, 113, 8, 115, 1, 132, 3, 133, 5.
 अथः VII. 104, 11, VIII. 33, 19; X. 119, 11; 129, 5; 166, 2.
 अथःअथाः III. 33, 9.
 अथःअथं X. 133, 4.
 अथःअथाः VIII. 5, 38.
 अथःअथात X. 166, 5.
 अथत II. 22, 2.
 अथत I. 96, 1; VI. 8, 3; VIII. 96, 13; X. 102, 8.
 अथतं I. 93, 5; 116, 8; 15; 16; 117, 17; 118, 7²; 8; 180, 3.

अध्याः V. 32, 2.
 अध्विदुः IX. 24, 1; 2.
 अध्वमिया VIII. 8, 4.
 अध्वमः VII. 104, 16.
 अध्वमः I. 33, 5; 9; 51, 5; VIII. 3, 20.
 अध्वमत् IV. 50, 4; VIII. 89, 2; X. 55, 8; 72, 2.
 अध्वमं I. 24, 15; V. 32, 7.
 अध्वमान् IV. 28, 4.
 अध्वमानि I. 25, 21.
 अध्वयत् I. 144, 2; III. 1, 10; V. 1, 3; X. 32, 8.
 अध्वरः I. 32, 9; III. 53, 21.
 अध्वरं II. 12, 4; X. 98, 5; 152, 4; 166, 3.
 अध्वरा I. 33, 15; X. 145, 3.
 अध्वराचः X. 131, 1; 133, 2.
 अध्वराचीनं II. 17, 5.
 अध्वरात् X. 42, 11.
 अध्वरात् VI. 19, 9; VII. 72, 5; 104, 19;
 VIII. 61, 16; X. 27, 15; 87, 20, 21.
 अध्वराज्ञात् X. 36, 14.
 अध्वरान् I. 101, 5.
 अध्वराभ्यः X. 145, 3.
 अध्वर्यत् VII. 18, 17.
 अध्वस्तात् III. 30, 16.
 अध्वक् II. 15, 4.
 अध्वत् IV. 34, 1.
 अध्वत् I. 164, 33; II. 38, 4, 5; V. 40, 8;
 VI. 66, 3; VII. 88, 4.
 अध्वं X. 145, 6².
 अध्वयि I. 119, 2; III. 5, 3; VIII. 48, 10;
 74, 7; X. 31, 3.
 अध्वयि I. 60, 4; 104, 7; 162, 7; 183, 6;
 V. 75, 9; VII. 7, 4; 24, 5; 34, 14;
 X. 29, 1.
 अध्वर्यः I. 51, 4; 52, 8; II. 13, 7; VI. 17,
 7; VIII. 12, 30.
 अध्वर्यः VIII. 77, 9; 93, 13.
 अध्वर्यत् I. 62, 7; 139, 10; II. 17, 5; III.
 44, 3; VIII. 41, 10; 96, 15; X. 49, 10.

अध्वर्यत् X. 44, 8.
 अध्वर्यत् V. 62, 3.
 अध्वर्यन् III. 2, 7; VIII. 36, 1.
 अध्वर्यत् I. 20, 8; 103, 1.
 अध्वयि IX. 70, 8.
 अध्वि I. 6, 9; 10; 16, 6; 19, 6; 21, 6; 25,
 18; 28, 9; 29, 6; 32, 7; 33, 3; 43, 35;
 6; 11; 36, 11; 39, 4; 42, 3; 43, 7;
 46, 3; 47, 7; 48, 7; 49, 1; 51, 5; 11;
 54, 11; 56, 2; 64, 4; 71, 10; 72, 10;
 73, 4; 10; 80, 4; 6; 82, 4; 83, 3; 84,
 17; 85, 2²; 7; 12; 88, 3; 92, 4; 114,
 10; 123, 4; 125, 5; 126, 1; 132, 1;
 139, 2²; 3; 4; 11; 140, 6; 11; 144,
 5; 146, 3; 155, 3; 157, 6; 163, 2; 164,
 2; 3; 5; 18; 22; 23; 29; 39; 42;
 166, 10; 188, 6; II. 2, 10; 3, 7; 8, 5;
 13, 7; 16, 2; 27, 6; 29, 5; 30, 3; 40,
 4; III. 3, 3; 5, 9; 8, 3; 7; 19, 5;
 21, 5; 29, 4; 53, 16; 54, 9; IV. 4, 5;
 5; 7; 9; 17, 12; 20; 18, 12; 27, 4;
 28, 2; 30, 12; 14; 15; 35, 8; 36, 7;
 38, 7; 45, 1; 58, 11; V. 3, 7; 33, 3;
 36, 3; 44, 13; 52, 17; 55, 9; 57, 6²;
 60, 7; 6; 12; 62, 5; 63, 1; 78, 9²;
 83, 9; 87, 4; VI. 6, 4; 7, 6; 16, 13;
 20, 9; 34, 1; 35, 2; 4; 38, 3; 45, 31;
 48, 5; 59, 8; 63, 5; 65, 6; 75, 3; 12;
 VII. 18, 14; 24, 5; 25, 3; 27, 3; 33,
 11; 36, 1; 68, 6; 76, 2; 5; 83, 2; 88,
 3; 103, 5; VIII. 1, 18; 2, 8; 4, 13;
 7, 7; 8, 7; 9, 14; 10, 1; 3, 4; 12, 17;
 17, 11; 19, 3⁷; 20, 11; 12; 22, 26;
 23, 26; 24, 7; 25, 5; 7; 28, 5; 30, 3²;
 32, 4; 34, 13; 41, 4; 42, 3; 45, 32;
 47, 3; 11; 48, 14; 49, 7; 64, 11; 65,
 11; 67, 6; 68, 19; 69, 5; 15; 72, 2;
 7; 75, 15; 83, 7; 91, 3; 92, 20; 97, 5;
 IX. 8, 8; 12, 3; 6; 14, 1; 19, 3; 4;
 25, 3; 26, 1; 3; 5; 27, 1; 5; 28, 3;
 31, 2; 5; 37, 4; 57, 4; 63, 8; 27; 65,
 16; 25; 66, 9; 29; 71, 9; 72, 9; 73,

२; ५; ७५, १^२; २; ३; ७९, ४; ८२, ४; ८३,
२; ८५, ९; १२; ८६, ३; ६; ८; २५; २७;
९१, १; २; ९२, ४; ९४, १; ९६, १३; ९७, १६;
४०; ५३; १०१, ११; १६; १०५, ४; १०७, ८;
१४; X. १, २; ४, ३; १०, १; १३, ३; १५, ५;
२१, ३; २७, ६; ३३, ७; ४१, २; ४३, २; ४८,
२; ४९, ९; ६३, १; ६४, २; १२; ६५, ११;
७१, २; ७३, ५; ७५, २; ८; ७९, २; ८२, ६;
८५, १; ४६; ९०, ५; ९३, १५; ९४, ३; ९;
१४; ९६, ४; ९८, ६; १००, ४; १०४, ९; १०५,
५; ११०, ६; १२१, ६; ८; १२३, २-४; १२७,
१; १२८, ४; १२९, ४; १३०, २; १३३, १; १३५,
३; १३८, ६; १५३, २; १६३, १; ३; १७३, १;
३; १९०, १; २.

अधिऽअद्यः X. १२९, ७.

अधिऽअद्यं VIII. ४३, २४; X. ८८, १३.

अधिऽअद्येय X. १२८, १.

अधिऽअतिहत I. १६३, ९; X. ८१, ४.

अधिऽअधत्तं I. ११७, ८.

अधिऽअध्याः I. ४९, २.

अधिऽअध्यात V. ३१, १.

अधिऽअसासने I. २५, ९.

अधिऽइतो II. ४, ८.

अधिऽइय VII. ५६, १५.

अधिऽइमसि I. ८०, १५.

अधिऽइयति X. ३२, ३.

अधिऽइव VIII. ७, १४.

अधिऽइति IX. ६७, ३१; ३२.

अधिऽइतिः VIII. ४०, ३; ४१, ९.

अधिऽइतिं X. ९२, १४.

अधिऽइतिर्यति I. १५४, २; VII. ९६, २.

अधिऽगर्हस्य V. ६२, ७.

अधिऽगते VIII. ५८, ३.

अधित I. १४४, ५; IX. ७१, ९; X. १२७, १.

अधिऽतिहयः VIII. १०, ६.

अधिऽतिहन III. ३५, ४.

अधिऽयाः IV. १७, ६; ७; VI. ३१, १.

अधिऽनिनिजः VIII. ४१, १०.

अधिऽनीयमानः X. ८९, ६.

अधिऽपत्वं X. १२४, ५.

अधिऽपाः VII. ८८, २; X. ८४, ५.

अधिऽभोजना VI. ४७, २३.

अधिऽमंयनं III. २९, १.

अधिऽरपं X. ९८, ४; १०२, २.

अधिऽरपा X. ९८, १०.

अधिऽरपानि X. ९८, ९.

अधिऽराजं X. १२८, ९.

अधिऽरुक्ता VIII. ४६, ३३.

अधिऽरुक्ता I. १००, १९; १०२, ११; VIII. ९६, २०.

अधिऽरुक्ता II. २३, ८.

अधिऽरुक्ता VIII. २६, १३.

अधिऽराकाय VIII. १६, ५.

अधिऽरिर्कतेनं X. ८५, ३५.

अधिऽसयन्या I. २८, २.

अधिऽस्कन X. ६१, ७.

अधिऽस्यानं X. ८१, २.

अधीतां X. ४, ६.

अधीमहि IV. ३२, १९.

अधीता I. १७९, ४.

अधीवामं I. १४७, ९; १६२, १६; X. ५, ४.

अधुः IV. १३, ४.

अधुयत VIII. ७२, १६.

अधुयत I. ३३, १०; X. १४९, १.

अधुयत IX. २, ३.

अधुयत IX. ११०, ८.

अधुयत II. ३६, १; VIII. ३८, ३; ६५, ८.

अधुनुत VIII. ५२, १०.

अधुनुत III. १२, ६.

अधुनुयाः VIII. १४, १४.

अधुनोत I. ५९, ६.

अधुर्धत V. १२, ५.

अधुर्धत I. ८२, २.

अधुर्धः X. १०८, ६.

अधुर्धं VI. ६७, २; VIII. ६१, ३; ७०, ३.

अधुर्धाः VI. ५०, ४; १५; ६६, १०; VII. ३, ८;

VIII. ६६, १०; X. १००, १२; १०१, ८.

अध्यासः V. 87, 2.
 अधेनुं I. 117, 20.
 अधेन्वा X. 71, 5.
 अधोक् IV. 19, 7.
 अधजन् I. 166, 4.
 अधिङ्गवे I. 61, 1.
 अधिङ्गायः I. 64, 3; VIII. 22, 11.
 अधिङ्गुः VI. 45, 20; VIII. 70, 1; 93, 11.
 अधिङ्गुं I. 112, 20; VIII. 12, 2; 22, 10;
 60, 17.
 अधिगू इत्यधिङ्गु V. 73, 2; VIII. 22, 11.
 अधिगो इत्यधिङ्गो III. 21, 4; V. 10, 1; IX.
 98, 5.
 अधिजः V. 7, 10.
 अधिक् VI. 51, 5.
 अधिक् VI. 5, 1, 11, 62, 4.
 अध्वगीड्व VIII. 35, 8.
 अध्वन I. 37, 13; VI. 12, 3; 29, 2; 51, 15;
 VIII. 83, 6; X. 37, 10.
 अध्वनः I. 42, 1; 71, 9; 72, 7; 104, 2; 146,
 3; III. 30, 12; IV. 5, 12; 16, 2; V.
 53, 7; 54, 10; VI. 16, 3; VII. 60, 4;
 VIII. 27, 17; 59, 2; X. 22, 4; 115, 3.
 179, 2.
 अध्वनयत VI. 18, 10.
 अध्वनि VI. 46, 13; 50, 5.
 अध्वनीत VIII. 6, 13.
 अध्वने I. 42, 8.
 अध्वन्धिः I. 23, 16; IX. 52, 2.
 अध्वरः VIII. 19, 19; 27, 3; IX. 7, 3.
 अध्वरं I. 1, 4; 14, 11; 18, 8; 19, 1; 23, 17;
 26, 1; 44, 13; 74, 1; 4; 93, 12; 101,
 8; 135, 3; 7²; 151, 3, 7; II. 2, 5;
 III. 17, 5; 20, 1; 24, 2; 28, 5; 54, 12;
 IV. 2, 10; 9, 6; 7; 15, 2; 37, 1; V. 4,
 8; 51, 2; 71, 1; VI. 52, 12; 68, 10;
 VII. 2, 7; 42, 5; 56, 12; 2, 7; VIII.
 35, 6; 43, 20; 63, 6; 72, 9; IX. 44, 4;
 83, 5; X. 30, 11; 63, 6; 85, 18; 92, 15;
 94, 10; 110, 2.

अध्वरऽध्विः I. 47, 8; X. 78, 7.
 अध्वरऽध्विं I. 44, 3; X. 36, 8.
 अध्वरम्य I. 128, 4; III. 8, 8, 11, 1; 23, 1;
 60, 7; IV. 3, 1; 7, 8; V. 49, 4; VII.
 7, 1; 11, 1; 4; 16, 12; 42, 1; VIII.
 10, 4; X. 1, 5; 7, 5; 66, 1; 104, 6;
 140, 5.
 अध्वरम्य IV. 6, 1; VI. 15, 14; VII. 14, 2.
 अध्वरम्यऽइव VI. 66, 10.
 अध्वराऽइव III. 6, 10.
 अध्वराणां I. 1, 8; 27, 1; 44, 2; 9; 45, 4;
 III. 3, 8, 10, 4; IV. 7, 3; VI. 7, 2;
 VIII. 8, 18; 11, 2; 44, 7; 102, 7; X.
 2, 6; 46, 4; 66, 8.
 अध्वरान I. 48, 11; 135, 5; VIII. 35, 21;
 X. 2, 3; 32, 2; 76, 3.
 अध्वराय III. 2, 7; IV. 7, 7; VII. 2, 3; 41,
 6; 43, 2; 82, 1; VIII. 19, 2; 10.
 अध्वरिऽयतां I. 23, 16; IV. 9, 5.
 अध्वरिऽयमि X. 91, 11.
 अध्वरिऽयमि II. 1, 2.
 अध्वरे I. 12, 7; 15, 7; 16, 3; 47, 2; 57, 3;
 94, 13; 121, 1; 7; 142, 13; 165, 2;
 III. 4, 4; 8, 1; 10, 1; 7; 14, 7; 16, 6;
 27, 4; 12; 28, 3; 53, 10; 57, 4; IV.
 9, 4; 15, 1; 55, 1; V. 26, 3; 28, 6;
 44, 5; VI. 2, 3; 10, 1; 15, 7; 16, 2;
 46; 50, 9; VII. 3, 1; 7, 4; 16, 5; 39, 4;
 84, 1; 104, 18; VIII. 3, 5; 7, 6; 12,
 31-33; 13, 30; 27, 1; 35, 23; 46, 18;
 50, 5; 10; 60, 2; 66, 1; 71, 12; 93,
 23; IX. 67, 1; 72, 5; 82, 3; 98, 3;
 102, 6; 8; X. 8, 3; 11, 4; 17, 7; 21,
 6; 30, 15; 40, 10; 77, 8; 94, 14;
 122, 7.
 अध्वरेषु I. 58, 7; 77, 2; 162, 17; II. 1, 13;
 III. 27, 8; 29, 7; 53, 1; 62, 5; IV.
 7, 1; 51, 2; V. 1, 7; 4, 1; 14, 2; 22,
 1; 28, 4; VI. 49, 2; 63, 4; VII. 1, 16;

१०, ५; १२, २; VIII. ११, १०; ६०, ३; X.
 ३०, ४; ८; ७६, ३; ११४, ५.
 सध्वरेऽस्याः X. ७७, ७.
 सध्वर्येता I. १८१, १.
 सध्वर्येवः II. १४, १-११; ३७, १; V. ४३, ३; VII.
 २, ४; ११४, १; X. ३०, २, ३; १४, १५.
 सध्वर्येवः I. १५३, १; III. ४६, ५; V. ३१, १२;
 VII. १२, २; १०३, ८; IX. १७, ३७; X.
 ३०, ६.
 सध्वर्येवः VIII. ४, १३.
 सध्वर्युः I. १४, ६; १६२, ५; II. ५, ६; III. ५, ४;
 IV. ६, ४; V. ३७, २; VI. ४१, २; VIII.
 ७२, १; १०१, १०.
 सध्वर्युऽभिः I. १३५, ३; ६; II. ३७, २; III. ७,
 ७; IV. २७, ५; VII. १०, १; IX. १०, १;
 X. ३०, १३.
 सध्वर्युः X. ४१, ३.
 सध्वर्यु इति II. १६, ५.
 सध्वर्यो इति VI. ४२, ४; ४४, १३; VIII. ४, ११;
 ३२, २४; IX. ५१, १.
 सध्वर्यो इति III. ५३, ३; VIII. २४, १६; X.
 ३०, ५.
 सध्वर्योः III. ३५, १०; X. १७, १२.
 सध्वस्मु X. १८५, २.
 सध्वस्सऽभिः II. ३४, ५; ३५, १४; IX. ११, ३.
 सध्वस्मानः I. १३९, ४.
 सध्वा I. ११३, ३; १७३, ११; II. १३, २; VII.
 ४२, २; ५८, ३; VIII. ३१, ११; X. ६१, २६;
 १०८, १.
 सध्वानं I. ३१, १६; X. ५१, ६; ११७, ७.
 सध्वः II. १५, ६; IV. ३०, ११; X. ५९, १०; ७३,
 ६; ८५, १०; १२; ८६, १८; १३८, ५.
 सध्वः II. १५, ७.
 सध्वक्रन् X. ७६, १.
 सध्वक्रि I. १५३, २.
 सध्वक्रि IV. ६, ३; X. ६८, २.
 सध्वकु II. ३, २; VII. ४३, ३; ४४, ५; VIII.
 ३९, १; ६०, १; X. ८५, ४३.
 सध्वचन X. ११५, ९.

सध्वक्षा X. २७, ११.
 सध्वक्षासः IX. ७३, ६.
 सध्वगनाः III. १, ६.
 सध्वग्निस्रवाः I. १८९, ३.
 सध्वग्निस्रग्धाः X. १५, १४.
 सध्वज V. ५४, १.
 सध्वजन् III. १९, ५.
 सध्वज्यात् X. ३१, ४.
 सध्वज्ञाहं X. ५९, १०.
 सध्वज्ञाहौ X. ८५, १०.
 सध्वत् I. १६४, ३०.
 सध्वतिऽभ्रुता VIII. १०, ३.
 सध्वदतीः III. १, ६.
 सध्वनुऽकृत्यं X. ६८, १.
 सध्वनुऽकृत्या X. ११२, ५.
 सध्वनुऽदः I. ५३, ८; II. २१, ४; २३, ११.
 सध्वनुऽदं X. ३८, ५.
 सध्वनुऽदिष्टः X. १६०, ४.
 सध्वनुऽभृतीः VI. ४७, १७.
 सध्वनंतः I. ११३, ३; VI. ६१, ८.
 सध्वनंतं I. ११५, ५; X. ७५, ३.
 सध्वनंतऽशुष्याः I. ६४, १०.
 सध्वनंतान VII. १०४, १७.
 सध्वनंतानः V. ४७, २.
 सध्वनंतं I. १३०, ३; IV. १, ७.
 सध्वनंतः I. १२१, ९.
 सध्वपऽच्युतः IV. ३१, १४; VIII. १३, ९; IX. ४,
 ८; X. २६, ८.
 सध्वपऽच्युतं IV. १७, ४; V. ४४, ६; VIII. १२, ८;
 X. १३, १२.
 सध्वपऽच्युता VIII. २६, ७; IX. १११, ३.
 सध्वपत्यानि III. ५४, १८.
 सध्वपऽच्युत्यान् I. १४६, ३.
 सध्वपऽच्युत VI. ३२, ५; X. ८९, ३.
 सध्वपऽच्युतः VI. ७५, ७.
 सध्वपऽस्युतः VIII. ६९, १०.
 सध्वपऽस्युतौ IV. ४२, १०.
 सध्वपऽस्युता VI. ४८, ११.

अनपिऽनङ् VI. 72, 4.
 अनघ्नं IX. 16, 3.
 अनघ्नमः II. 23, 9.
 अनभिऽदृष्टा II. 41, 5.
 अनभिऽज्ञातऽयर्णः II. 35, 13.
 अनभिऽशला IX. 88, 7.
 अनभीगुः I. 152, 5; VI. 66, 7.
 अनमतः II. 24, 2.
 अनमतः VI. 17, 9.
 अनमं I. 165, 6.
 अनमयतः VII. 6, 5.
 अनमस्यनः VI. 9, 7.
 अनमस्युः X. 48, 6.
 अनमोयः VII. 46, 2; 54, 1.
 अनमोयं X. 14, 11.
 अनमोयस्य III. 19, 3.
 अनमोयाः III. 22, 4; 62, 14; X. 17, 8; 18, 7; 35, 6; 37, 7.
 अनमोयां X. 98, 3.
 अनमोयामः III. 59, 3.
 अनघ्नतः I. 131, 1.
 अनयः II. 13, 12; VI. 1, 7.
 अनयतः VI. 45, 1; 57, 4; VII. 18, 7.
 अनयतः III. 33, 6; VIII. 33, 16; 73, 15; X. 99, 9.
 अनयतः X. 61, 27.
 अनयनः VI. 15, 17; X. 53, 7.
 अनयनः I. 31, 4; VII. 33, 2; X. 157, 5.
 अनयंतः IV. 33, 7.
 अनयंतः I. 141, 1; III. 7, 6; V. 45, 10; VI. 24, 6.
 अनयं IV. 26, 2.
 अनया IX. 65, 12; 27.
 अनर्तिषुः X. 94, 4; 5.
 अनर्षणः V. 51, 11; VIII. 31, 12.
 अनर्षणं X. 92, 14.
 अनर्षणां X. 36, 11; 65, 3.
 अनर्षन् I. 116, 16.

अनर्ष I. 164, 2; 185, 3.
 अनर्था I. 94, 2; II. 40, 6; IV. 17, 20; V. 49, 4; VII. 20, 3; 40, 4; X. 61, 5; 13; 99, 3.
 अनर्थाणः I. 190, 6; VIII. 18, 2.
 अनर्थाणं I. 37, 1; 51, 12; 136, 5; 190, 1; II. 6, 5; VI. 48, 15; VII. 97, 5; VIII. 92, 8.
 अनर्विज्ञे I. 121, 7.
 अनर्शनिं VIII. 32, 2.
 अनर्शऽरातिं VIII. 99, 4.
 अनर्कृतऽमुः III. 53, 18.
 अनयः V. 31, 4; VII. 18, 14.
 अनयद्यः I. 31, 9; 129, 1²; 174, 2; X. 147, 2.
 अनयद्यः IX. 69, 10.
 अनयद्यं I. 71, 8.
 अनयद्यरूपाः X. 68, 3.
 अनयद्यस्य I. 33, 6.
 अनयद्या I. 73, 3.
 अनयद्याः I. 123, 8; II. 27, 2; III. 31, 13; VI. 19, 4.
 अनयद्याभिः IV. 32, 5.
 अनयद्यामः VII. 57, 5; 91, 1.
 अनयद्यैः I. 6, 8.
 अनयंतः VIII. 96, 5.
 अनयंतः V. 30, 10; X. 95, 9.
 अनयऽपृष्णा I. 152, 4.
 अनयऽवयः X. 84, 5.
 अनयधऽराधमः I. 166, 7; II. 34, 4; III. 26, 6; V. 57, 5.
 अनयमः VI. 66, 7.
 अनयस्यंतः IV. 13, 3.
 अनयऽङ्करं II. 41, 6.
 अनयार्थं VII. 104, 2.
 अनवि VIII. 10, 5.
 अनविष्टः IX. 71, 7.
 अनशामहे VIII. 27, 22.
 अनघ्नन् I. 164, 20.

जनशब्दः X. 18, 7.
 जनशब्दः I. 152, 5; VI. 66, 7.
 जनशब्दः V. 54, 5.
 जनशब्दः I. 112, 12; 120, 10.
 जनशब्दः V. 31, 5.
 जनशब्दः X. 17, 3.
 जनशब्दः VI. 54, 8.
 जनशब्दः VII. 45, 2.
 जनशब्दः IV. 30, 10; VIII. 91, 7; X. 102, 6.
 जनशब्दः III. 33, 9; 10.
 जनशब्दः VIII. 1, 34.
 जनशब्दः I. 164, 4.
 जनशब्दः I. 126, 5.
 जनशब्दः V. 27, 1.
 जना IV. 30, 3; VIII. 21, 13; 47, 6; X. 94, 3; 4.
 जनाकृतः I. 141, 7.
 जनागमः I. 24, 15; 123, 3; II. 23, 7; IV. 54, 3; V. 82, 6; VII. 62, 2; VIII. 47, 18; 67, 7; X. 35, 3; 36, 9; 37, 7; 63, 4.
 जनागमः IV. 39, 3; X. 63, 10.
 जनागाः V. 83, 2; VII. 60, 1; 66, 4; 86, 7; 87, 7; 97, 2; X. 36, 12.
 जनागाः X. 165, 2.
 जनागाः इति I. 94, 15; 162, 22; X. 35, 2.
 जनागाः इति I. 104, 6; VI. 50, 2; VII. 51, 1.
 जनागाः इति X. 37, 9.
 जनागान् III. 54, 19; IV. 12, 4; X. 12, 8.
 जनागां VIII. 101, 15.
 जनाहुरं I. 114, 1; VIII. 47, 10; X. 97, 20.
 जनाहुराः X. 94, 11.
 जनापं X. 10, 11.
 जनापृष्टः VII. 15, 14.
 जनापृष्टः VIII. 22, 18.
 जनापृष्टानि X. 138, 4.
 जनापृष्टाभिः IV. 32, 5; VIII. 102, 15.
 जनापृष्टामः I. 19, 4.
 जनापृष्टं IV. 18, 10.

जनापृष्टा X. 44, 5.
 जनापृष्टाः X. 103, 13; 154, 2.
 जनानतः VI. 45, 9.
 जनानतः VIII. 64, 7; 90, 4.
 जनानतं VII. 6, 4; X. 74, 5.
 जनानतस्य VIII. 68, 4.
 जनानताः I. 87, 1.
 जनापिः VIII. 21, 13; X. 39, 6.
 जनामः I. 100, 2.
 जनापं VII. 66, 11.
 जनाभयिन् VIII. 2, 1.
 जनाभुवः I. 51, 9.
 जनामयितुं इभ्यो X. 137, 7.
 जनामि III. 62, 5; VI. 8, 6.
 जनामृणः I. 33, 1.
 जनायतः IV. 13, 5.
 जनायुधामः IV. 5, 14; VIII. 96, 9.
 जनारंभणे I. 116, 5; 182, 6; VII. 104, 3.
 जनायन X. 68, 1.
 जनायिहया VI. 75, 1.
 जनायूत X. 95, 14.
 जनाग्रयः VIII. 14, 15.
 जनाग्रयः I. 135, 9; VIII. 1, 14.
 जनाग्रस्ताः इति I. 29, 1.
 जनाग्रोः इति X. 27, 1.
 जनाग्रुना VI. 45, 2.
 जनाग्रोः X. 39, 3.
 जनामः V. 29, 10.
 जनाम्याने I. 116, 5.
 जनाहः VIII. 48, 5.
 जनाहुतिं X. 37, 4; 63, 12.
 जनिः इकृतं VIII. 99, 8; IX. 39, 2.
 जनिः इगस्ताः IV. 34, 11.
 जनिता V. 53, 9.
 जनिभ्यः II. 35, 4; X. 30, 4.
 जनिनस्य I. 150, 2.
 जनिदिषुः I. 161, 5.
 जनिष्ठः IX. 82, 4.

भेदा I. 180, 7.
 अनिष्टं VII. 18, 16.
 अनिष्टाः I. 133, 1; V. 2, 3; X. 48, 7.
 अनिष्टान् X. 27, 6.
 अनिष्टां IV. 23, 7.
 अनिष्टप्रमाणं I. 164, 31.
 अनिष्टप्रदः IV. 13, 5.
 अनिष्टाधे III. 1, 11; V. 42, 17.
 अनिष्टभूतः X. 116, 6.
 अनिष्टभूतप्रतिपक्षः II. 25, 4; V. 7, 7.
 अनिष्टमानः I. 27, 11; VI. 22, 7.
 अनिष्टमिषः X. 103, 1.
 अनिष्टमिषतः I. 143, 8.
 अनिष्टमिषतः X. 63, 4.
 अनिष्टमिषं V. 19, 2; VII. 61, 3.
 अनिष्टमिषं I. 24, 6.
 अनिष्टमिषा III. 59, 1; VII. 60, 7.
 अनिष्टमिषाः II. 27, 9.
 अनिष्टमिषेण X. 103, 2.
 अनिष्टमेषं I. 31, 12; 164, 21.
 अनिराः VIII. 48, 11.
 अनिरां VII. 71, 2; VIII. 60, 20; X. 37, 4.
 अनिरण IV. 5, 14.
 अनिष्टविश्रामाः VII. 49, 1.
 अनिष्टवृत्तः III. 29, 6.
 अनिष्टप्रशान्तानां I. 32, 10.
 अनिष्टशितं II. 38, 8; IX. 96, 2.
 अनिष्टशितसर्गाः X. 89, 4.
 अनिष्टगाय I. 31, 13.
 अनिष्टाः X. 108, 6.
 अनिष्टमृतः VIII. 33, 9.
 अनिष्टं I. 113, 19; 115, 1; 121, 4; 124, 11;
 168, 9; II. 35, 11; III. 30, 13; IV. 5,
 9; 15; 11, 1; 12, 2; V. 2, 1; 48, 4;
 76, 1; VI. 47, 28; 51, 1; VII. 1, 8; 9;
 88, 2; VIII. 96, 9; X. 2, 6; 7, 3; 43,
 4; 48, 3; 69, 3.
 अनिष्टा III. 19, 4; IV. 23, 7.

अनिष्टं IV. 58, 11; VI. 47, 5; VII. 4, 3;
 VIII. 74, 4; 102, 13; IX. 97, 22.
 अनिष्टिन II. 9, 6.
 अनिष्टिषु VIII. 20, 12.
 अनिष्टिः III. 1, 15; IV. 10, 3; VII. 8, 5.
 अनिष्टितां I. 121, 5.
 अनिष्टितः X. 162, 2.
 अनिष्टितः VIII. 56, 4.
 अनिष्टितः X. 55, 6.
 अनु I. 6, 4; 5; 10, 12; 15, 5; 23, 23; 25,
 16; 30, 9; 32, 1; 33, 11; 34, 2; 37, 9;
 38, 11; 44, 10; 46, 14; 49, 3; 50, 3;
 6, 52, 4; 9; 11; 14; 15; 57, 2; 5;
 61, 15; 65, 1; 2; 71, 6; 80, 1-7; 82,
 9², 10-16; 82, 3; 84, 6; 10-12; 85, 3;
 86, 3; 88, 6; 91, 1; 21; 95, 3; 102, 1;
 103, 7²; 113, 8; 10; 13; 116, 17; 120,
 11; 121, 2; 3; 7; 11; 124, 3; 126, 3;
 5; 127, 1; 4; 128, 1²; 132, 3; 134, 1;
 136, 5; 138, 3; 140, 9; 141, 3; 5; 9;
 147, 2; 4; 148, 4²; 161, 3; 11; 162, 7;
 163, 7; 8²; 12; 164, 9; 28; 165, 5;
 166, 10; 167, 10²; 173, 8; 175, 6; 176,
 2; 6; 180, 8; 181, 5; 182, 8; 183, 2;
 3; 184, 1; 185, 4; 187, 4; 190, 5;
 191, 15; II. 1, 10; 15; 2, 4; 5, 8;
 5, 3; 4; 8, 5; 13, 3; 10; 13; 14, 12;
 16, 3; 20, 8; 21, 3; 24, 13²; 28, 2; 6;
 30, 2; 31, 3; 36, 6; 37, 1; 38, 3; 5-7;
 42, 2; 43, 1; III. 1, 17; 4, 7; 6, 7;
 7, 6²; 7, 9, 4; 12, 7; 15, 3; 17, 1, 5;
 23, 2; 26, 8; 30, 4; 31, 17; 32, 11;
 33, 3; 4; 34, 8; 35, 8; 39, 8; 43, 1;
 47, 3; 50, 2; 51, 9-11; 55, 4; 7; 61, 1;
 IV. 4, 1; 2, 8; 9; 11; 13, 2; 16, 18;
 17, 1; 5; 18, 3³; 11; 20, 2; 22, 7²;
 26, 2; 27, 1; 29, 3; 30, 2; 19; 32, 22;
 33, 6; 35, 1; 37, 4; 38, 3; 5; 40, 3;
 4²; 45, 6; 48, 3; 52, 6; 57, 3; 7; 58,
 4; V. 2, 8; 11, 6; 12, 2; 29, 2; 5;
 30, 2; 32, 10; 33, 2; 34, 1; 36, 2; 40,
 9; 44, 1; 3; 46, 4; 49, 4; 51, 15;

52, 6; 53, 2; 5; 6; 10; 11; 16; 54, 6;
 55, 1; 59, 1; 61, 19; 62, 2; 4; 5; 69,
 1; 73, 4; 78, 2; 81, 2; 3; 86, 5; VI.
 1, 2; 3; 15, 9; 17, 12; 18, 14; 15;
 20, 2; 21, 6; 23, 8; 25, 8³; 28, 4; 36,
 2²; 46, 14; 47, 8; 48, 22; 52, 1; 54,
 5; 6; 63, 6-8; 64, 5; 66, 4²; 67, 6;
 11; 72, 3; 75, 6; 18²; VII. 7, 2; 18,
 12²; 25; 21, 7; 31, 7; 9; 33, 7; 34,
 24¹; 38, 6; 45, 2; 56, 13; 63, 5; 70, 4;
 76, 4; 77, 3; 82, 3; 87, 7; 90, 4; 99,
 1, 103, 4; VIII. 1, 14; 28, 34; 2, 33,
 3, 8; 4, 8; 10; 20, 6; 38²; 7, 19; 24¹,
 9, 2; 10, 6; 11, 8; 13, 6; 15, 6; 9,
 17, 5; 19, 35; 20, 7; 21, 18; 25, 19;
 17; 32, 19²; 40, 8; 41, 3; 7; 10; 43,
 9; 47, 11; 48, 2; 13; 49, 3; 58, 2;
 61, 5; 62, 7; 11; 63, 5; 70, 5; 88, 5;
 96, 19; 99, 6; 103, 2; IX. 2, 4; 6, 4;
 8, 4; 17, 8; 22, 6; 23, 2; 29, 1; 54, 1;
 63, 6; 70, 3; 4; 72, 3; 82, 5; 86, 24;
 42; 92, 3; 96, 18; 97, 5; 32; 55;
 103, 5; 109, 7; 110, 2; 111, 3; 112, 3;
 114, 1; X. 2, 3; 6; 7; 6; 7; 11, 3;
 12, 3; 13, 3²; 14, 1; 2; 12; 17, 5; 11¹,
 18, 1; 19, 1; 27, 5; 13; 17; 28, 8; 29,
 2; 37, 3; 5²; 40, 9; 10; 43, 5; 45, 11;
 46, 2; 51, 6; 53, 6; 56, 3²; 5; 61, 21;
 63, 3; 66, 8; 13; 67, 9; 68, 12; 71, 3;
 72, 3; 5; 73, 8; 85, 14; 31; 87, 19;
 89, 13³; 91, 7; 95, 5; 97, 19; 103, 6²,
 105, 2; 106, 9; 109, 5; 113, 1; 115, 6;
 117, 5; 120, 1; 122, 2; 124, 9; 125, 7;
 135, 1; 4; 136, 2; 142, 7; 145, 6;
 147, 1; 149, 3; 159, 2; 168, 2.

अनुसर्जिता X. 109, 2.

अनुसर्जित II. 12, 11.

अनुसर्जित X. 139, 4.

अनुसर्जिते X. 130, 7.

अनुसर्जिते X. 15, 8.

अनुसर्जिते VII. 33, 8.

अनुसर्जिते I. 24, 8; VII. 44, 5.

अनुसर्जिते X. 142, 5.

अनुसर्जिते IX. 11, 7.

अनुसर्जिते I. 17, 3; VIII. 48, 8; IX. 113, 9.

अनुसर्जिता VIII. 92, 13.

अनुसर्जिता V. 2, 3.

अनुसर्जिते VIII. 69, 12.

अनुसर्जिते VIII. 5, 34.

अनुसर्जिते III. 39, 5.

अनुसर्जिते VII. 38, 6.

अनुसर्जिते VIII. 1, 14.

अनुसर्जिते I. 162, 18.

अनुसर्जिते VIII. 3, 10.

अनुसर्जिते I. 82, 7; 165, 9; VII. 34, 11.

अनुसर्जिते VIII. 96, 19.

अनुसर्जिते VII. 31, 12; VIII. 6, 35.

अनुसर्जिता VIII. 90, 5.

अनुसर्जिता III. 31, 13.

अनुसर्जिते X. 180, 3.

अनुसर्जिता VII. 50, 4.

अनुसर्जिता II. 12, 10.

अनुसर्जिता X. 95, 1.

अनुसर्जिते X. 13, 7.

अनुसर्जिते I. 116, 9.

अनुसर्जिते VI. 20, 11.

अनुसर्जिते X. 85, 6; 135, 5; 6.

अनुसर्जिते X. 115, 6.

अनुसर्जिते II. 30, 10.

अनुसर्जिते VIII. 92, 33.

अनुसर्जिते III. 13, 7; X. 101, 5.

अनुसर्जिता V. 52, 10.

अनुसर्जिता X. 14, 1.

अनुसर्जिते I. 117, 3; X. 18, 5; 6; 131, 2.

अनुसर्जिता V. 44, 13.

अनुसर्जिते I. 88, 6.

अनुसर्जिते X. 61, 5.

अनुसृते X. 59, 6.
 अनुसृताः X. 167, 3.
 अनुसृदति I. 173, 7; III. 47, 4; X. 120, 4.
 अनुसृदाम I. 102, 3.
 अनुसृदमानः VII. 63, 3; X. 98, 8.
 अनुसृदमानः X. 142, 5.
 अनुसृदाः VI. 34, 2; IX. 24, 4; 6, 76, 1;
 107, 11.
 अनुसृदाम्य VII. 6, 1.
 अनुसृदासः I. 115, 3.
 अनुसृदय X. 68, 5.
 अनुसृयमाना I. 123, 13.
 अनुसृयमानाः I. 109, 3.
 अनुसृयतं V. 41, 13.
 अनुसृयानः X. 182, 2.
 अनुसृयानाः X. 51, 9.
 अनुसृयानान् X. 51, 8.
 अनुसृयति VI. 6, 2; 12, 5.
 अनुसृयणं X. 53, 6.
 अनुसृयणम् VIII. 25, 9.
 अनुसृयति IV. 7, 10.
 अनुसृयिन् IV. 18, 1.
 अनुसृयेत् I. 164, 18.
 अनुसृयेनंतं X. 135, 2.
 अनुसृयतः VIII. 13, 19.
 अनुसृयतां X. 34, 2.
 अनुसृयताय I. 51, 9.
 अनुसृयते I. 34, 4.
 अनुसृयते V. 50, 2.
 अनुसृयता I. 139, 4.
 अनुसृयति VI. 54, 1.
 अनुसृयतम्य X. 32, 7.
 अनुसृयिहः V. 2, 8; X. 32, 7.
 अनुसृ I. 108, 8.
 अनुसृ I. 95, 3.
 अनुसृया IV. 4, 14.

अनुसृत्य III. 26, 1.
 अनुसृति I. 23, 15.
 अनुसृतिः VIII. 63, 8.
 अनुसृतिः VIII. 68, 7.
 अनुसृतिं X. 124, 9.
 अनुसृतिः X. 130, 4.
 अनुसृतिः I. 54, 10.
 अनुसृतिः X. 61, 5.
 अनुसृतिः X. 160, 4.
 अनुसृतिः II. 13, 2.
 अनुसृयति IV. 32, 24.
 अनुसृयतं I. 81, 4; II. 3, 11; III. 6, 9; 47,
 1; V. 52, 1; IX. 72, 5.
 अनुसृयतं VIII. 97, 3.
 अनुसृयत X. 163, 2.
 अनुसृयः III. 30, 6.
 अनुसृयः VIII. 58, 1.
 अनुसृय इति I. 113, 2.
 अनुसृयिना IV. 54, 2.
 अनुसृयि VI. 29, 6.
 अनुसृयः X. 115, 1.
 अनुसृय I. 12, 1; II. 10, 6; IV. 2, 19; VI.
 17, 4.
 अनुसृयः X. 140, 2.
 अनुसृय VIII. 55, 5.
 अनुसृय VII. 27, 4.
 अनुसृयः III. 1, 5; VIII. 16, 4.
 अनुसृय IV. 5, 1.
 अनुसृय V. 45, 7.
 अनुसृयः X. 27, 23.
 अनुसृय IX. 107, 9.
 अनुसृय III. 55, 5.
 अनुसृयः V. 77, 4.
 अनुसृय VIII. 24, 22.
 अनुसृय IV. 32, 9; VIII. 9, 19, 12, 15; IX.
 80, 2.
 अनुसृय I. 6, 6, 7, 1; 11, 8, 144, 2; 151, 6;
 III. 51, 1; IV. 1, 16, V. 5, 4; VI. 60, 7.

VIII. 3, 3; 6, 34; 12, 22; 52, 9; 63, 5;
69, 11; 95, 1; IX. 12, 2; 17, 6; 26, 2;
32, 5; 33, 5; 39, 6; 45, 5; 56, 3; 64,
21; 65, 14; 68, 8; 86, 17; 31; 99, 4;
101, 8; 104, 4; 110, 6; X. 43, 1, 123, 2.
अनूपातां VIII. 8, 12.
अनूपि VI. 38, 3.
अनूपरः I. 41, 4; II. 27, 6.
अनूपरा I. 22, 15.
अनूपराः X. 85, 23.
अनूपः X. 105, 8.
अनूपोः IV. 3, 13.
अनूपश्लेषः VII. 104, 14.
अनूपद्विषः VII. 66, 13.
अनूपं I. 23, 22; 105, 5; 139, 2; 152, 3;
VII. 28, 4; VIII. 62, 12; X. 10, 4;
124, 5.
अनूपस्य V. 12, 4; VII. 60, 5; 65, 3; 86, 6;
X. 67, 4; 100, 7.
अनूपा II. 24, 6, 7; VII. 61, 5; 84, 4.
अनूपाः IV. 5, 5.
अनूपाणि I. 152, 1; II. 35, 6.
अनूपश्लेषाः III. 53, 8.
अनूपेन X. 87, 11.
अनूपेभिः VII. 104, 8.
अनूप VIII. 37, 1.
अनूपः I. 87, 4; 165, 12; V. 61, 13.
अनूपाः VI. 19, 4.
अनेन I. 93, 10; III. 17, 2; VIII. 44, 2.
अनेनः VI. 66, 7.
अनेनाः I. 129, 5; VII. 28, 4; 86, 4.
अनेपत X. 155, 5.
अनेहः I. 185, 3; VI. 50, 3; VIII. 18, 21;
31, 12; 67, 12.
अनेहसः III. 51, 3; V. 65, 5; VIII. 18, 5;
45, 11; 47, 1; X. 61, 22.
अनेहसं I. 40, 4; 6; III. 9, 1; VI. 51, 16;
VIII. 22, 2; 49, 4; 50, 4; 69, 16; X.
63, 10.

अनेहसा I. 129, 9; VI. 75, 10.
अनेहा X. 61, 12.
अनोनपुः I. 80, 9; VIII. 70, 4.
अंतः I. 54, 1; 164, 35; VI. 29, 5; X. 111, 8.
अंतः I. 23, 19; 20; 24, 7; 35, 9; 54, 10;
70, 2; 81, 9; 95, 10; 96, 5; 105, 1;
130, 3; 135, 9; 160, 1; 161, 4; 164, 32;
33; 168, 5; 173, 3; 180, 3; 182, 6;
190, 7; II. 6, 7; 12, 3; 27, 8; 35, 7;
III. 1, 3; 14, 3; 2; 6; 6, 4; 38, 3;
44, 3; 55, 2; 8; 9; 12; IV. 1, 13; 2;
2; 3; 8, 4; 16, 17; 18, 4; 58, 6; 11;
V. 30, 9; 31, 3; 59, 2; VI. 11, 2; 27;
7; 43, 3; 72, 4; VII. 2, 3; 4, 13; 11, 3;
12, 1; 18, 24; 86, 2; 87, 2; 5; 104, 3;
VIII. 2, 4; 29, 2; 3; 68, 18; 72, 3;
101, 13; IX. 67, 23; 69, 2; 72, 7; 73;
8; 78, 3; 82, 4; 86, 4; 42; 87, 8;
89, 5; 107, 1; 108, 6; X. 4, 2; 5, 5;
8, 7; 18, 4; 35, 4; 39, 13; 42, 8; 45;
3; 48, 10; 54, 6; 61, 1; 80, 3; 89, 15;
101, 11; 102, 3; 106, 11; 124, 4; 162;
4; 173, 1.
अंतःश्लेषाः V. 52, 10.
अंतःश्लेषं X. 107, 9.
अंतःश्रुतीः III. 55, 5; X. 91, 6.
अंतःश्रावत I. 40, 7; VI. 8, 3.
अंतःश्रिद्धान I. 72, 7.
अंतःश्रुतः X. 132, 4.
अंतर्दे I. 112, 6.
अंतं I. 33, 10; 37, 6; 52, 14; 100, 15;
164, 34; 167, 9; 179, 2; V. 15, 5; VI.
43, 2; VII. 21, 6; 99, 2; VIII. 46, 11;
X. 54, 3; 114, 10.
अंतमः III. 10, 8; V. 24, 1; VI. 45, 30; 46;
10; VIII. 5, 18; 13, 3; 45, 18; 64, 9;
X. 100, 6.
अंतमं VIII. 33, 15.
अंतमस्य I. 27, 5.
अंतमस्य III. 55, 8.

अंतमा VII. 22, 4.

अंतमा: VI. 52, 14.

अंतमानां I. 4, 3.

अंतमेभिः I. 165, 5.

अंतरऽआभरः VIII. 32, 12.

अंतरः I. 31, 13; 44, 12; II. 41, 8; VI. 5, 4; 63, 2; VIII. 18, 19; X. 53, 1.

अंतरं I. 10, 9; VI. 75, 19; VII. 101, 5; X. 82, 7.

अंतरस्य VI. 15, 3.

अंतरा X. 91, 13.

अंतरा III. 40, 9; IX. 86, 13; X. 86, 16; 88, 15; 139, 2; 162, 4.

अंतरान् III. 18, 2.

अंतरां I. 104, 6.

अंतरिष्यऽप्राः VII. 4, 1; IX. 86, 14.

अंतरिष्यऽप्रां I. 51, 2; X. 95, 17.

अंतरिष्यमुतऽभिः I. 116, 3.

अंतरिष्यं I. 52, 13; 73, 8; 89, 10; 91, 22; 115, 1; II. 12, 2; 15, 2; III. 8, 8; 22, 2; 30, 9; 34, 19; 54, 19; IV. 52, 7; 53, 5; 57, 3; V. 1, 11; 42, 16; 54, 4; 55, 2; 85, 2; 3; VI. 8, 2; 47, 4; 61, 11; 69, 5; VII. 35, 5; 98, 3; 104, 23; VIII. 14, 7; IX. 81, 5; X. 59, 7; 65, 2; 66, 9; 11; 88, 3; 89, 6; 90, 14; 124, 6; 128, 2; 139, 2; 149, 1; 153, 3; 190, 3.

अंतरिष्यऽभत् IV. 40, 5.

अंतरिष्यस्य I. 110, 6.

अंतरिष्या VI. 22, 8; VII. 75, 3.

अंतरिष्याणि I. 35, 7; VIII. 6, 15; 12, 24; X. 44, 8; 65, 4.

अंतरिष्यात् I. 48, 12; 61, 9; III. 30, 11; 46, 3; V. 53, 8; VIII. 3, 20; 8, 3; 4; IX. 63, 27; X. 68, 5; 70, 11; 89, 11; 158, 1.

अंतरिष्ये I. 35, 11; 165, 2; II. 14, 3; 30, 3; 40, 4; III. 6, 8; V. 52, 7; 73, 1; 85, 5; VI. 46, 11; 52, 13; 58, 3; VII. 39, 3.

VIII. 9, 2; 10, 6; 97, 5; IX. 27, 6; X. 5, 5; 80, 5; 87, 3; 6; 121, 5; 168, 3.

अंतरिष्येण I. 25, 7; 161, 14; VIII. 7, 35; IX. 5, 2; 63, 8; 65, 16; X. 136, 4.

अंतरिष्या IX. 36, 5; 64, 6.

अंतरिष्याः V. 54, 9.

अंतरिति I. 62, 9; 67, 5; 116, 24; 132, 3; 157, 5; 159, 4; 163, 4; 164, 9; 17, 31; II. 27, 3; 40, 2; III. 31, 21; 54, 9; 55, 5; 15; 58, 11; IV. 1, 7; 7, 8; 13, 4; 27, 4; 51, 3; 58, 11; V. 62, 5; 6; VI. 4, 4; 9, 5; 44, 23; 24; 58, 3; 66, 4; 72, 4; VII. 71, 5; VIII. 39, 1; 48, 2; 100, 9; 101, 9; 14; IX. 12, 5; 7; 15; 3; 70, 5; 96, 7; X. 27, 9; 17; 45, 4; 46, 6; 48, 10; 57, 1; 79, 3; 125, 7; 177, 1; 2; 183, 3; 189, 2.

अंतरेण X. 33, 1.

अंतरैः VI. 62, 10.

अंता IV. 1, 11.

अंताः VII. 67, 2; 83, 3; X. 82, 1.

अंतात् I. 30, 22; III. 61, 4; X. 89, 11.

अंतान् I. 92, 11; IV. 50, 1; V. 47, 4; 59, 7; VI. 62; VII. 45, 2; 69, 3; VIII. 25, 18; X. 8, 1; 20, 4; 89, 1; 108, 5.

अंति I. 79, 11; 84, 17; 89, 9; 94, 9; 167, 9; 176, 1; II. 27, 3; IV. 2, 18; 4, 3; 5; 10; V. 44, 11; 76, 2; VIII. 11, 4; 73, 1; IX. 19, 7; 67, 21; 91, 4.

अंतिऽजति I. 138, 1.

अंतिबं X. 161, 2.

अंतिके IX. 78, 5.

अंतिऽगृहात् X. 95, 4.

अंतिनः I. 179, 5; II. 27, 13; III. 59, 2; V. 1, 10; VIII. 27, 9; X. 114, 4.

अंतिऽदेवं I. 180, 7.

अंतिऽद्यामा VII. 77, 4.

अंति IV. 16, 2; X. 34, 11.

अंतिभ्यः I. 49, 3; VIII. 88, 5.

अंतिपु VII. 79, 2.

जंती V. 47, 3.

जंथः I. 62, 5; 94, 7; 122, 1; 153, 4; II. 14, 1; III. 35, 1; IV. 1, 19; 16, 1; 23, 1; 27, 5; V. 30, 6; 45, 9; VI. 63, 2; 68, 11; VII. 21, 1; 88, 2; 92, 1; VIII. 2, 1; IX. 62, 5; 68, 6; 86, 44; X. 116, 4.

जंथः I. 164, 16; IV. 19, 9; VIII. 79, 2.

जंथं I. 112, 8; 116, 16; 147, 3; II. 13, 12; IV. 30, 19; X. 25, 11.

जंथसः I. 9, 1; 52, 3; 80, 6; 82, 5; 85, 6; 135, 4; 155, 1; II. 14, 5; 19, 1; 36, 3; 37, 1; III. 40, 1; 41, 6; 48, 1; IV. 31, 2; 32, 14; V. 34, 2; 51, 5; VI. 42, 4; 43, 4; 63, 3; VII. 21, 1; 90, 1; VIII. 1, 25; 13, 15; 21, 17, 4; 8; 24, 16; 32, 28; 33, 4; 7; 35, 24; 46, 14; 61, 3; 65, 2; 66, 2; 78, 1; 88, 1; 92, 1; 4; 95, 2; IX. 18, 2; 51, 3; 55, 2; 58, 1; 61, 10; 101, 1; 13; X. 25, 1; 32, 1; 50, 1; 7; 76, 6; 94, 8; 96, 9; 115, 3; 144, 5; 167, 2.

जंथला I. 52, 2; 5; IV. 20, 4; V. 54, 8; VII. 20, 4; IX. 1, 4; 16, 2; 52, 1; 55, 1; 3; 61, 19; 67, 2; 107, 2.

जंथली इति VII. 96, 2.

जंथस्य X. 39, 3.

जंथा IV. 16, 4.

जंथॉसि I. 28, 7; VI. 69, 7; VII. 59, 5; 68, 2; 73, 4.

जंथॉसिऽडव V. 41, 3.

जंथाः I. 148, 5.

जंथां X. 27, 11.

जंथाय I. 117, 17; 18.

जंथे I. 100, 8.

जंथेन X. 89, 15.

जंथऽकमाय X. 117, 3.

जंथे I. 140, 2; II. 24, 12; 35, 5; 7; 10; 11; 14; III. 48, 3; IV. 2, 7; 11, 1; 12, 1; VI. 4, 4; 5; 41, 3; VII. 98, 2;

VIII. 4, 12; X. 59, 2; 61, 4; 69, 2; 79, 5; 91, 5; 99, 5; 107, 7; 112, 4; 113, 8; 117, 6; 125, 4.

जंथऽथान् X. 117, 2.

जंथऽपुथं X. 1, 4.

जंथा I. 61, 7; 122, 13; 127, 4; III. 36, 8; IV. 7, 10, 11; V. 8, 5; VII. 3, 4; 4, 2; X. 91, 7.

जंथियते IV. 2, 7.

जंथे X. 29, 4.

जंथेन X. 90, 2.

जंथेपु II. 23, 16.

जंथेः II. 10, 4; 35, 12; III. 50, 1; X. 1, 4; 5, 4; 28, 11; 29, 3; 5.

जंथऽउदथेः VII. 4, 8.

जंथः I. 52, 13; 57, 4; 84, 19; 125, 7; 161, 9; 164, 20²; 181, 4²; II. 40, 4²; 5²; III. 31, 2²; V. 32, 3; 77, 2; VI. 21, 10; 30, 4; 48, 22; 52, 16²; 57, 2²; 68, 3²; VII. 32, 23; 36, 2; 56, 15; 82, 2²; 5; 6²; 83, 9²; 85, 3²; 103, 3-5; VIII. 5, 39; 15, 11; 66, 13; 78, 4; X. 10, 14; 28, 1; 34, 14; 43, 5; 64, 2; 85, 18²; 119, 11; 132, 4; 137, 2²; 146, 5.

जंथऽकृतं VI. 51, 7.

जंथऽकृतेन II. 28, 9.

जंथऽकृतेभ्यः VIII. 79, 3.

जंथके VIII. 21, 18; 39, 1.

जंथकेषां X. 133, 1.

जंथऽजातं VII. 4, 7; 52, 2.

जंथत I. 30, 19; 52, 14; 103, 1²; 115, 5²; 123, 7²; 140, 7; III. 55, 11; 15²; V. 29, 10²; 31, 2; 73, 3; VI. 24, 5²; 58, 1²; 66, 1; VII. 32, 19; VIII. 1, 1; 2, 17; 22, 4; X. 27, 21; 31, 8; 37, 2; 3; 82, 7; 129, 2; 142, 1; 149, 3.

जंथतः I. 4, 5.

जंथतऽजंथत् II. 24, 5; III. 38, 7.

जंथत् VII. 59, 5; VIII. 24, 11; X. 86, 2.

जन्यपा IV. 32, 8; VI. 35, 5.

जन्य I. 93, 6²; 129, 10; 164, 38²; II. 22, 2; 33, 11; V. 34, 8; VI. 47, 21; VII. 103, 3; 4; VIII. 24, 12; 75, 13; 80, 1; 96, 19; X. 10, 10; 14; 49, 8; 91, 8; 117, 4; 119, 7; 11; 142, 7.

जन्यऽजन्य V. 44, 11; VI. 47, 15; 16; X. 117, 5.

जन्यपा III. 32, 11.

जन्यऽरूपः VII. 100, 6.

जन्यऽरूपाः X. 1, 4.

जन्यऽवतः X. 22, 8.

जन्यऽवतं VIII. 70, 11.

जन्यऽवतस्य V. 20, 2.

जन्यस्मिन् III. 55, 1.

जन्यस्य I. 140, 2; 170, 1; 181, 5; 6; VI. 57, 3²; VII. 103, 5; VIII. 33, 16.

जन्यस्यऽइव II. 35, 13.

जन्यस्याः II. 18, 2; III. 55, 13; IX. 79, 3; X. 97, 14; 124, 3.

जन्यस्यां I. 95, 1⁴.

जन्या I. 109, 1, 6; 123, 7; 161, 5; II. 35, 8; III. 33, 2; 55, 4; V. 73, 3; VI. 49, 3²; VII. 26, 3; IX. 70, 1; X. 10, 13; 82, 3; 97, 14².

जन्याऽजन्या I. 62, 8; 95, 1; 113, 3.

जन्याः I. 123, 11; II. 35, 3²; VI. 61, 9; 13; VII. 95, 1; VIII. 101, 14.

जन्यान् III. 46, 2; 48, 3; IV. 36, 9; V. 1, 8; 9; 30, 2; VI. 10, 5; VII. 1, 14; VIII. 1, 33; 5, 13.

जन्याभिः I. 113, 10.

जन्यां VIII. 1, 10.

जन्यां III. 33, 2; X. 85, 21; 22; 97, 14.

जन्याऽजन्या I. 131, 5.

जन्याऽइव VIII. 27, 11.

जन्यासां X. 159, 5.

जन्यासु III. 55, 17.

जन्ये I. 36, 1; 59, 1; 164, 12; II. 18, 2; 3; III. 9, 3²; IV. 1, 14; 44, 5; V. 40, 9; 81, 3; VII. 57, 3; 69, 6; VIII. 2, 6; 3, 23; 8, 8; 19, 33; X. 14, 3; 34, 4; 81, 6; 114; 7; 160, 1.

जन्ये इति V. 47, 5.

जन्येन I. 140, 2; VI. 9, 3; VII. 33, 8; X. 10, 8; 12; 37, 3.

जन्येभिः II. 18, 2.

जन्येषां VIII. 33, 14; X. 34, 10; 11.

जन्येषु I. 30, 6.

जन्यैः I. 161, 5.

अप I. 7, 6; 10, 7; 11, 5; 32, 11; 35, 3; 9; 42, 2; 3; 48, 8²; 50, 2; 51, 3-5; 85, 3; 90, 3; 92, 4; 11; 94, 9; 97, 1²; 2-8; 113, 14; 16; 121, 4; 123, 7; 124, 8; 129, 5; 130, 3; 131, 7; 132, 4²; 6; 135, 8; 161, 10; 167, 4; II. 2, 7; 11, 18; 14, 3; 23, 7; 34, 1; 12; 41, 10; III. 5, 1; 16, 5; 24, 1; 31, 21; 33, 6; 43, 7; 44, 5; 47, 2; IV. 2, 16; 5, 8; 18, 9; 27, 2; 28, 1; 2; 30, 10; 31, 13; 34, 11; 35, 1; 55, 6; V. 2, 8; 20, 2²; 29, 12; 1, 7; 40, 8; 45, 1; 6; 48, 2; 61, 18; 60, 5; 87, 8; VI. 6, 6; 17, 5; 9; 21, 5; 21, 7; 45, 24; 47, 21; 29; 30; 51, 13; 59, 8; 60, 6; 61, 14; 64, 3; 75, 4; VII. 1, 7; 27, 2; 50, 2; 56, 20; 59, 10; 71, 1; 75, 1; 78, 2; 81, 6; 100, 6; 104, 17; 23; VIII. 5, 21; 11, 3; 18, 7; 10³; 20, 1; 23, 29; 43, 23; 26; 45, 40; 47, 18; 48, 11; 60, 20; 63, 3; 66, 15²; 67, 15; 79, 9²; 89, 2; 96, 9; 13; IX. 4, 3; 8, 7; 10, 6; 13, 8; 27, 1; 41, 1; 61, 25; 28; 63, 26; 28; 73, 5; 6; 85, 1; 86, 23; 96, 11; 97, 43; 54²; 101, 1; 13; 102, 8; 104, 6; 105, 6; 110, 12; X. 11, 9; 14, 9; 17, 2; 25, 7; 27, 24; 28, 7; 34, 2; 3; 35, 3; 36, 4; 37, 4²; 40, 8; 13; 42, 7; 43, 2; 59, 8; 61, 5; 8; 63, 12³; 67, 11; 68, 5; 72, 6;

73, 11; 76, 4; 83, 5; 84, 7; 85, 32;
95, 8; 98, 12²; 100, 8²; 105, 3; 106, 2;
108, 9; 10; 117, 4; 7; 124, 8; 127, 3;
128, 9; 130, 1; 131, 1⁴; 139, 6; 142, 1;
146, 4; 152, 5¹; 164, 1¹; 3; 172, 4;
173, 2; 175, 2¹; 180, 3; 182, 1.

अपञ्चन X. 3, 1.

अपञ्चनती X. 189, 2.

अपञ्चप V. 34, 3.

अपञ्चयप I. 133, 4.

अपञ्चयपत् II. 14, 6.

अपञ्चवृणोः VIII. 100, 6.

अपञ्चाकृतिं VIII. 47, 2.

अपञ्चावृक्षाः VIII. 80, 8.

अपञ्चदकाभिः I. 116, 3.

अपञ्चर्गुतः VIII. 40, 5.

अपञ्चर्गुते I. 156, 4; IX. 108, 4.

अपञ्चर्गुवंतः I. 190, 6; IV. 45, 2.

अपः I. 110, 1; II. 14, 11; 17, 5; 22, 4;
32, 4; 38, 6; IV. 33, 9; V. 79, 9; VI.
23, 5; 30, 3; VII. 20, 1; 40, 4; X. 35,
1; 53, 6; 88, 6.

अपः I. 10, 8; 23, 18; 32, 1; 36, 8; 51, 11;
52, 6; 8; 12; 55, 6; 56, 6; 57, 6;
64, 1; 6; 80, 3-5; 91, 22; 96, 2; 100,
18; 103, 2; 5; 105, 11; 122, 9; 131, 4¹;
151, 4; 157, 5; 161, 11; 164, 47; 165,
8; 174, 2; 9; 180, 4; 5; II. 11, 5;
13, 1; 14, 2; 20, 7; 22, 4; 27, 13; 36,
1; III. 6, 7; 9, 2; 31, 16; 32, 5; 6;
34, 8; IV. 16, 6-8; 26, 2; 28, 1; 38,
10; 42, 4; V. 2, 11; 14, 4; 29, 2; 30,
5; 6; 31, 6; 8; 41, 14; 46, 3; 48, 1;
83, 6; VI. 20, 2; 22, 8; 28, 7; 30, 4;
5; 32, 5; 39, 5; 47, 14; 57, 4; 60, 2²;
11; 62, 2; 64, 4; 68, 8; 72, 3; 73, 3;
VII. 9, 5; 21, 3; 32, 27; 44, 1; 56, 24;
65, 3; 68, 8; 95, 1; VIII. 3, 10; 6, 13;
16; 7, 22; 28; 12, 3, 15, 2; 6; 26,

25; 32, 2; 40, 10; 11; 76, 3; 83, 3;
96, 18; 97, 15; IX. 2, 3; 3, 6; 7, 2;
16, 2; 42, 1; 61, 22; 62, 26; 63, 7;
68, 4; 70, 2; 78, 1; 85, 4; 86, 40; 90,
4; 91, 6; 94, 1; 96, 3; 13; 99, 7;
107, 4; 18; 109, 21; 22; X. 9, 5; 16,
3; 30, 1-5; 10; 36, 1²; 43, 8; 51, 1;
58, 7; 61, 16; 64, 8; 65, 7; 11; 66, 8;
76, 3; 89, 4; 95, 10; 98, 5; 104, 9;
113, 6; 121, 9; 124, 7; 138, 1; 147, 1;
178, 3.

अपःसतमः I. 160, 4; X. 53, 9; 115, 2.

अपःसतमा VI. 61, 13; X. 75, 7.

अपःकामं VI. 75, 2.

अपःगृय V. 32, 6.

अपःगृह्ण I. 23, 14; 116, 11; IV. 5, 3; X.
32, 6; 88, 2.

अपःगृह्णा I. 123, 6.

अपःगोहं II. 15, 7.

अपःघ्नत् IX. 61, 25; 63, 24, 29, 96, 23.

अपःघ्नतः IX. 13, 9; 63, 5.

अपःचत V. 29, 7.

अपःचत I. 164, 43; X. 27, 17.

अपःचिति IV. 28, 4.

अपःचयं I. 28, 3.

अपःचगुराणः V. 29, 4.

अपःचंपनत् IX. 49, 5.

अपःसतस्युपः IX. 19, 6.

अपतिःश्री X. 85, 44.

अपत्यत् X. 113, 5; 7.

अपत्यं I. 174, 6; 179, 6; VIII. 49, 8; IX.
10, 8.

अपत्यःसाचं I. 117, 23; II. 30, 11; VI. 72, 5.

अपत्याय VII. 5, 7.

अपत्ये I. 68, 4.

अपदी X. 22, 14.

अपदी इति I. 185, 2.

अपदुःस्पदा X. 99, 3.

अपदे I. 24, 8.
 अपदन् VI. 20, 4.
 अपस्था II. 12, 3.
 अपस्पित्वं III. 53, 24.
 अपमत् I. 191, 9.
 अपमन् I. 92, 2; 124, 12; VI. 64, 2; VII.
 59, 7.
 अपस्प्रोषंतः IX. 98, 11.
 अपस्थापमानः X. 103, 4.
 अपस्भर्तवे X. 14, 2.
 अपस्भर्ता II. 33, 7.
 अपमस्यं X. 39, 3.
 अपस्पृक्कं X. 52, 4.
 अपरः I. 74, 8; 120, 2; VI. 27, 5; X. 18,
 4; 51, 27, 7; 135, 5.
 अपरे I. 31, 4; 145, 2; VI. 47, 15; X. 139, 2.
 अपरं I. 36, 6; 184, 1; 189, 4; II. 28, 8,
 29, 2; VIII. 27, 14; X. 86, 11.
 अपरस्याः X. 29, 2.
 अपरा I. 124, 9; 185, 1.
 अपराः III. 55, 5; V. 48, 2.
 अपरास्जितं I. 11, 2; V. 25, 6; X. 48, 11.
 अपरास्जिता III. 12, 4; VIII. 38, 2.
 अपरान VII. 6, 3.
 अपराय VII. 20, 7.
 अपराय VI. 33, 5.
 अपरासः V. 42, 6.
 अपरिद्धतः V. 29, 14.
 अपरिद्धतं VIII. 24, 9.
 अपरिद्धताः I. 100, 3.
 अपरिद्धतासः I. 89, 1.
 अपरिद्विहं II. 13, 8.
 अपरिद्वृतः II. 10, 3.
 अपरिद्वृतः X. 6, 2.
 अपरिद्वृता VIII. 78, 8.
 अपरिद्वृताः I. 100, 19; 102, 11; X. 63, 5.
 अपरीभ्यः I. 32, 13.
 अपरीषु I. 113, 11; X. 117, 3; 183, 3.

अपरे X. 44, 7.
 अपरेण II. 29, 3.
 अपरेभिः VI. 47, 17.
 अपर्वन् IV. 19, 3.
 अपलाशः X. 27, 14.
 अपस्वक्ता I. 24, 8.
 अपवषाः IX. 96, 12.
 अपस्यता IV. 20, 8.
 अपस्वाति I. 162, 10.
 अपसीरवान् X. 60, 3.
 अपस्पृतं I. 57, 1.
 अपस्पृतिं VIII. 66, 3.
 अपस्व्रतान I. 51, 9; V. 42, 9.
 अपस्व्रतेन V. 40, 6.
 अपश्चातस्दध्वने VI. 42, 1.
 अपउयः I. 32, 14.
 अपउयत I. 164, 9; 25; III. 26, 8; 48, 3;
 V. 30, 1; X. 51, 1; 68, 8; 113, 4;
 139, 4.
 अपउयतां VII. 33, 10.
 अपउयन I. 113, 11; X. 135, 3.
 अपउयन् I. 168, 9; X. 88, 11.
 अपउयंत I. 146, 4.
 अपउयं I. 18, 9; 164, 31; III. 38, 6; IV.
 18, 13; V. 2, 2; X. 27, 19, 79, 1;
 183, 1.
 अपउयं I. 163, 5-7; 164, 1; 43; V. 2, 3, 4;
 62, 1; VIII. 59, 6; 96, 14; X. 27, 8,
 114, 4.
 अपउयाः I. 148, 5.
 अपउयाम I. 139, 2.
 अपस्त्रितः V. 61, 19; VIII. 24, 30.
 अपस्त्रितं I. 84, 14.
 अपसः III. 12, 7; VI. 69, 1.
 अपसः I. 71, 3; 92, 3; II. 28, 5; III. 2, 7,
 8, 5; 60, 3; IV. 33, 1; V. 42, 12; VI.
 17, 12; VIII. 2, 17; IX. 72, 6; 107, 13.
 अपसं I. 2, 9.
 अपसा I. 54, 8; IV. 2, 14.

अपला I. 31, 8.
 अपलांश्च VI. 67, 3; X. 106, 1.
 अपलां I. 95, 4; 160, 4; III. 2, 5; VI. 61,
 13; X. 53, 9; 75, 7.
 अपलि III. 1, 3; 11.
 अपस्तु VIII. 4, 14.
 अपस्तेश्च I. 35, 10; IX. 82, 2.
 अपस्त्युक्ते VIII. 2, 5.
 अपस्त्युधेयां VI. 69, 8.
 अपस्त्युरे VIII. 69, 10.
 अपस्यं X. 89, 2.
 अपस्यया V. 44, 8.
 अपस्यवः IX. 14, 2.
 अपस्यात् I. 121, 7.
 अपस्यां VII. 45, 2.
 अपस्युभिः IX. 76, 2.
 अपस्युवः I. 79, 1; IX. 2, 7; 38, 3; 56, 2,
 X. 153, 1.
 अपस्त्युवे I. 138, 4.
 अपा VIII. 4, 3.
 अपांसि I. 68, 3; 70, 4; 85, 9; 174, 3; II.
 3, 6; 17, 8; III. 3, 3; IV. 19, 10; V.
 47, 6; VII. 21, 4; 63, 4; VIII. 96,
 19; 21.
 अपाः III. 53, 6; V. 29, 8; VI. 39, 1; X.
 96, 13.
 अपाक III. 53, 11; VIII. 4, 1; 10, 5; X. 44, 7.
 अपाकः VI. 11, 4.
 अपाकश्चक्षुः VIII. 75, 7.
 अपाका I. 129, 1.
 अपाकाः I. 110, 2.
 अपाकत VIII. 2, 35.
 अपाके VI. 12, 2.
 अपाकात् VII. 104, 19.
 अपाङ्ग I. 164, 38.
 अपाङ्गः X. 131, 1.
 अपाङ्गी V. 48, 2.
 अपाङ्गीने VII. 78, 3.

अपाङ्गीने VII. 6, 4.
 अपाङ्गीं X. 67, 5.
 अपाङ्गाः VIII. 28, 3.
 अपाङ्गत् II. 37, 4; VI. 38, 1; VIII. 69, 11²;
 92, 4.
 अपाङ्गत् I. 32, 7; 152, 3; IV. 1, 11; VI. 59, 6.
 अपाङ्गदः X. 99, 4.
 अपाङ्गदं III. 30, 8; V. 32, 8.
 अपाङ्गदयत् II. 11, 10.
 अपाङ्गं X. 30, 4; 119, 1; 149, 2.
 अपाङ्गं I. 22, 6; 23, 19; 32, 11; 46, 4; 51, 4;
 54, 10; 56, 5; 61, 12; 67, 5; 70, 2;
 85, 9; 100, 11; 122, 3; 4; 134, 5; 143,
 1; 144, 2; 149, 4; 158, 6; 164, 52;
 168, 2; 181, 1; 186, 5; 187, 8; II. 4, 2;
 12, 7; 17, 5; 19, 3; 23, 18; 30, 1; 31,
 6; 35, 1-3; 7; 9-11; 13; III. 1, 5;
 12; 13; 5, 3; 9, 1; 25, 5; 45, 2; IV.
 21, 8; 40, 1; 58, 11; V. 41, 10; 46, 7;
 VI. 8, 4; 13, 1; 3; 17, 12; 44, 18; 47,
 27; 50, 13; 52, 14; 15; 64, 1; VII. 9,
 3; 34, 15; 35, 13; 47, 2; 82, 3; 88, 3;
 89, 4; 101, 2; 103, 4; VIII. 14, 10;
 13; 16, 2; 18, 16; 19, 4; 25, 14; 44,
 16; 93, 22; IX. 33, 1; 49, 1; 72, 7;
 74, 3; 76, 5; 86, 8; 25; 36; 96, 19;
 97, 41; 57; 108, 10; 109, 13; X. 8, 1;
 5; 17, 14; 30, 3; 14; 36, 8; 45, 3;
 46, 1; 49, 2; 51, 8; 77, 4; 89, 10; 92,
 13; 93, 5; 98, 12; 123, 1; 124, 9; 142,
 7; 168, 3.
 अपाङ्गं VIII. 48, 3.
 अपाङ्गश्च I. 57, 1; IX. 95, 3; 108, 5.
 अपाङ्गि I. 175, 1; II. 19, 1.
 अपाङ्गि VI. 44, 8; 16.
 अपाङ्गः V. 87, 6; VIII. 6, 26.
 अपाङ्गं IV. 17, 8.
 अपाङ्गयत् II. 15, 5; IV. 30, 17.
 अपाङ्गां III. 30, 9.

अपारे III. 1, 14.
 अपारे इति III. 30, 5; IV. 42, 6; IX. 68, 3.
 अपारेण X. 44, 1.
 अपालां VIII. 91, 7.
 अपाविषुः IX. 60, 2.
 अपावृत्तं X. 85, 34.
 अपि I. 121, 13; 128, 2; 140, 7; 158, 5;
 162, 2; 8; 9; 14; 164, 6; 179, 1; 186, 1;
 II. 3, 9; 5, 8; 11, 12; 34, 10; III. 1,
 21; 8, 9; 33, 2; 8; 38, 6, V. 31, 9;
 33, 10; 46, 7; VI. 36, 2; 51, 16; 54, 4;
 59, 9; 62, 10; 68, 6; VII. 3, 10; 16, 8;
 21, 5; 22, 5; 31, 5; 38, 3; 47, 3; 57,
 4; 60, 6; VIII. 18, 19, 19, 8; 31, 7;
 32, 7; 40, 6; 43, 7; 44, 24; 28; 45, 19;
 47, 8; 56, 4; 56, 13; 91, 1; 97, 12;
 IX. 69, 1; 71, 6; X. 2, 3; 12, 5; 13, 5;
 19, 4; 5; 25, 1; 44, 4; 48, 3; 52, 3;
 56, 4; 71, 5; 6, 77, 7; 86, 4; 87, 2;
 16; 95, 18; 98, 11; 104, 10; 120, 3;
 142, 1; 154, 1; 5; 166, 3; 167, 4.
 अपिऽद्भुतः I. 121, 10.
 अपिऽद्भुतं II. 43, 2.
 अपिऽद्भुत III. 38, 8; VII. 18, 6.
 अपिऽज्ज्ञे VII. 104, 14.
 अपिऽश्रुति X. 115, 1.
 अपिऽश्रुत X. 110, 9.
 अपिऽश्रुत III. 60, 2.
 अपिऽश्रुत I. 110, 8; 161, 9.
 अपिऽश्रुत IV. 33, 4.
 अपिऽश्रुत X. 68, 11.
 अपिऽकथ्ये IV. 40, 4.
 अपिऽकथ्येभिः X. 134, 7.
 अपिऽकथ्ये I. 117, 22.
 अपिऽकर्णे VI. 48, 16.
 अपिऽश्रुता II. 31, 5.
 अपितः VII. 82, 3.
 अपिधानंश्चतं V. 29, 12.

अपिऽधाना I. 51, 4; 162, 13.
 अपिऽधीन् I. 127, 7.
 अपिऽनङ्गं X. 68, 8.
 अपिन्वः II. 11, 2.
 अपिन्वः IX. 97, 31.
 अपिन्वत् I. 62, 6; X. 99, 1.
 अपिन्वत् IV. 19, 7.
 अपिन्वत् X. 72, 7.
 अपिन्वत् III. 55, 13; X. 31, 11.
 अपिन्वत् I. 117, 20; 118, 8; VII. 68, 8;
 82, 3; X. 39, 13.
 अपिन्वत् IV. 42, 4.
 अपिप्रत V. 34, 2.
 अपिऽप्राणी I. 186, 11.
 अपिषः III. 32, 9; 36, 3; 51, 7; V. 29, 11;
 VI. 40, 2; VIII. 51, 1; 52, 1; X. 131, 5;
 138, 2.
 अपिषः III. 32, 10; 48, 2; IV. 35, 7;
 VIII. 4, 4.
 अपिषत् VIII. 45, 26; 52, 3; X. 136, 7.
 अपिषत् I. 32, 3; II. 15, 1; 22, 1; III. 48, 4;
 IV. 18, 3; VIII. 77, 4; X. 102, 4.
 अपिऽयंतं I. 62, 20.
 अपिऽरिमाय I. 118, 7; VIII. 5, 23.
 अपिऽवाक्यंतः I. 165, 13.
 अपिऽवृत्तः X. 32, 8.
 अपिऽवृत्तं I. 121, 4; II. 11, 5.
 अपिऽशर्वरे III. 9, 7; VIII. 1, 29.
 अपिऽस्मितं I. 145, 4.
 अपिऽहितं I. 32, 11; V. 62, 1; X. 129, 3.
 अपिऽहिताऽद्भुत IV. 28, 1.
 अपिऽहितानि IV. 28, 5.
 अपीच्यः VIII. 41, 8.
 अपीच्यं I. 84, 15; II. 35, 11; VIII. 39, 6;
 47, 13; IX. 71, 5; 75, 2; 86, 10; 87, 3.
 अपीच्यां VIII. 41, 5.
 अपीच्ये X. 12, 8.
 अपीच्येन VII. 60, 10; X. 53, 11.

अपीपत VIII. 100, 7.
 अपीपयत् X. 64, 16.
 अपीपयंत VII. 36, 3.
 अपीपरन् IX. 73, 1.
 अपीपेत् X. 31, 11.
 अपीपेम VIII. 66, 7.
 अपीप्यन् VIII. 99, 1.
 अपुः I. 164, 7.
 अपुनन् III. 2, 9.
 अपुनरिति X. 68, 10.
 अपुपोत् III. 26, 8.
 अपुरुषः I. 133, 6.
 अपुरुषं X. 155, 3.
 अपुष्याः X. 97, 15.
 अपुष्यां X. 71, 5.
 अपूर्ण III. 52, 7; X. 45, 9.
 अपूर्णसंवत् III. 52, 1.
 अपूर्ण VIII. 21, 1; 89, 5.
 अपूर्णः I. 134, 6.
 अपूर्ण III. 13, 5; V. 56, 5; VIII. 18, 1;
 X. 23, 6.
 अपूर्णा I. 46, 1; VI. 32, 1; VIII. 66, 11.
 अपूर्ण IX. 97, 1.
 अपूर्णत I. 161, 4; 13.
 अपूर्णं V. 30, 2.
 अपूर्णत I. 110, 4.
 अपूर्णः III. 3, 10.
 अपूर्णत् IV. 19, 7.
 अपूर्णत II. 15, 2; 22, 2; III. 2, 7; 34, 1.
 अपूर्णतः V. 7, 10; VI. 44, 11.
 अपूर्णन X. 117, 1.
 अपूर्णतः V. 42, 9.
 अपूर्णतं I. 125, 7; X. 117, 7.
 अपूर्णाः III. 6, 2; VII. 13, 2.
 अपूर्णात IV. 18, 5; X. 55, 3.
 अपूर्तन्यत I. 32, 7.
 अपेक्षे I. 6, 3.

अपो इति II. 28, 6; V. 48, 2; VII. 81, 1;
 VIII. 67, 15; X. 88, 12.
 अपञ्जाः IV. 40, 5.
 अपञ्जां VII. 34, 16.
 अपञ्जित IX. 78, 4.
 अपञ्जिते II. 21, 1.
 अपञ्जितः I. 3, 8; 118, 4; II. 21, 5; IX. 63, 5.
 अपञ्जितं III. 27, 11; 51, 2; IX. 61, 13; 63,
 21; 108, 7.
 अपञ्जित्ये III. 12, 8.
 अपञ्जित्ये III. 51, 9.
 अपञ्जित्ये I. 124, 5.
 अपञ्जः I. 113, 9; 20; X. 36, 13; 106, 9.
 अपञ्जः VI. 67, 3.
 अपञ्जानी X. 132, 7.
 अपञ्जानः IV. 7, 1.
 अपञ्जानस्य VIII. 102, 4.
 अपञ्जः X. 80, 2.
 अपञ्जस्वती X. 42, 3.
 अपञ्जस्वती I. 112, 24.
 अपञ्जस्वतीषु I. 127, 6.
 अपञ्जः I. 145, 5; VI. 67, 9; IX. 86, 45.
 अपञ्ज II. 38, 7; 8; X. 86, 12.
 अपञ्जा X. 10, 4; 11, 2; 95, 10.
 अपञ्जाः III. 56, 5; VI. 50, 11; VII. 35, 11;
 IX. 108, 6.
 अपञ्जानि VI. 49, 6.
 अपञ्जभिः IV. 55, 6.
 अपञ्जसायु V. 80, 3.
 अपञ्जसायुषः I. 89, 1.
 अपञ्जसायुषे I. 127, 5.
 अपञ्जकेतं X. 129, 3.
 अपञ्जचितं I. 55, 8.
 अपञ्जचेतमः IX. 64, 20; 98, 11.
 अपञ्जचेताः I. 120, 1; X. 7, 6; 117, 6.
 अपञ्जच्युतानि II. 28, 8.
 अपञ्जज्ञयः X. 71, 9.
 अपञ्जानाः I. 21, 5.
 अपञ्जा VIII. 32, 16.

अप्रति I. 53, 6; VI. 44, 14; VII. 23, 3;
83, 4; 99, 5; IX. 23, 7.

अप्रतिद्वित I. 133, 6.

अप्रतिद्वितः III. 46, 3; IV. 50, 9; V. 32, 9;
VI. 20, 9; 73, 3; X. 111, 3.

अप्रतिद्वितं I. 33, 2; 117, 9; IV. 42, 6; V.
32, 7; X. 104, 7.

अप्रतिद्वितस्य V. 42, 6.

अप्रतिः V. 32, 3.

अप्रतिधृष्टशवसे I. 84, 2.

अप्रतिमानं VIII. 96, 17.

अप्रतिस्कृतः I. 7, 6; 8; 84, 7; 13, V. 61, 13,
VII. 32, 6.

अप्रतिस्कृतं III. 2, 14, VIII. 93, 12, 97, 13.

अप्रतीनि II. 19, 4, IV. 17, 19, VI. 31, 4,
VII. 85, 3, VIII. 90, 5.

अप्रपतं VI. 69, 5; 72, 2.

अप्रपतं VII. 33, 6.

अप्रपयः I. 62, 5; VIII. 89, 5.

अप्रपयन X. 62, 3.

अप्रपिह II. 11, 7.

अप्रपेतां X. 82, 1; 149, 2.

अप्रदुग्धाः III. 55, 16.

अप्रदृपितः I. 145, 2.

अप्रभुः IX. 73, 9.

अप्रभृती X. 124, 7.

अप्रभूराः I. 90, 2.

अप्रमृषः IV. 2, 5.

अप्रमृषं II. 35, 6; VI. 20, 7, 32, 5.

अप्रमुक्तः X. 66, 13.

अप्रमुक्तसभिः I. 143, 8.

अप्रमुक्तं I. 106, 7; 143, 8; II. 9, 2, 11, 8;
III. 5, 6; 20, 2, V. 82, 8, X. 4, 7,
7, 7; 12, 6; 17, 5, 88, 16.

अप्रमुतां VII. 100, 2.

अप्रमुत्सभिः VI. 48, 10.

अप्रसवीता IV. 7, 9.

अप्रसवीताः III. 55, 5.

अप्रशस्ताः IV. 28, 4.

अप्रशस्ताः इव II. 41, 16.

अप्रशस्तान् I. 167, 8.

अप्रसहनं VI. 44, 4.

अप्रसहितं VIII. 99, 7.

अप्राः I. 52, 13; 115, 1; IV. 14, 2, 52, 5;
53, 3; IX. 72, 5; 97, 38; X. 1, 1; 74,
6; 106, 11, 127, 2.

अप्राट् X. 32, 7.

अप्राभिःसप्त VIII. 61, 4.

अप्रायुसभिः VIII. 24, 18.

अप्रियायत III. 53, 9.

अप्रोणात VIII. 23, 16.

अप्रोपिस्थान VIII. 60, 19.

अप्ते X. 103, 12.

अप्सः I. 124, 7; V. 80, 6; VIII. 45, 5.

अप्संत I. 100, 8.

अप्सरसः VII. 33, 9; 12; IX. 78, 3.

अप्सरसां X. 136, 6.

अप्सराः X. 123, 5.

अप्सवः VII. 4, 6.

अप्सवं X. 65, 3.

अप्साः IX. 65, 20; 71, 8; 84, 1.

अप्सां I. 91, 11; VI. 14, 4.

अप्सु I. 23, 19²; 20; 59, 3, 65, 5, 91, 4;
95, 3, 104, 6; 105, 1; 108, 11; 109, 4,
116, 24; 117, 4, 135, 6, 151, 1, 163, 4,
182, 6; 184, 3, II. 11, 5; 35, 4, 5, 7, 8;
38, 7, III. 1, 3; 9, 4; 13, 4, 22, 2,
IV. 13, 4, V. 44, 6, 45, 11; 85, 2, VI.
19, 12, 25, 4; 29, 5; 31, 1; 46, 4, 66, 8;
VII. 18, 12; 70, 4; 103, 5; VIII. 1, 17;
9, 5; 43, 9; 68, 9, 82, 8; IX. 2, 5; 16, 3;
20, 6; 24, 1, 30, 5, 42, 1, 62, 4, 5;
65, 26; 71, 3; 79, 4; 80, 5, 85, 10;
89, 2; 96, 10; 24, 97, 47; 48, 107, 1;
2; X. 10, 4; 27, 17; 30, 4; 32, 6; 45,
1; 3; 5; 50, 2; 3; 51, 3; 63, 15; 65,
9; 73, 9; 104, 2; 125, 7.

अप्सुक्षितः I. 139, 11.

अप्सुऽज्ञाः VIII. 43, 28.
 अप्सुऽजित् VIII. 13, 2; 36, 1; IX. 106, 3.
 अप्सुऽसदं III. 3, 5.
 अपफलाः X. 97, 15.
 अपफलां X. 71, 5.
 अपफलयत् VIII. 69, 13.
 अपधिरे VIII. 45, 17.
 अपधन् X. 90, 15.
 अपध्नात् X. 85, 24.
 अपधनः III. 55, 6.
 अपधवः VIII. 21, 4.
 अपधुना I. 53, 9.
 अपलाः V. 30, 9.
 अपाधत् X. 113, 4; 5.
 अपाधितः X. 92, 8.
 अपाधेयां IV. 28, 4.
 अपिभः X. 69, 10.
 अपिभेत् X. 138, 5.
 अपिभ्यत् VI. 23, 2.
 अपिभ्युपः I. 11, 5.
 अपिभ्युषा I. 6, 7; IX. 53, 2.
 अपिधन X. 28, 8.
 अपीभयंत I. 39, 6.
 अपुमे I. 24, 7.
 अपुमेपु VIII. 77, 5.
 अपुधं IV. 19, 3.
 अपुधमानं IV. 19, 3.
 अपुधमानाः I. 124, 10; IV. 51, 3.
 अपुधमाने इति I. 29, 3.
 अपुधन VII. 72, 3; 80, 1.
 अपुधं X. 35, 1.
 अपुधोजीः I. 33, 9.
 अपुधुधत् I. 161, 13.
 अपोधवः I. 103, 7; V. 79, 1.
 अपोधि I. 157, 1; III. 5, 1; V. 1, 1; 2;
 VII. 9, 1.
 अपोधि I. 92, 11; 123, 2; III. 56, 4; 61, 6;
 VII. 73, 3; 80, 2.

अपुऽया V. 54, 3.
 अपुऽमान् V. 42, 14.
 अप्रवं I. 108, 6.
 अप्रवं VI. 55, 5; VIII. 3, 24; 24, 14.
 अप्रवीत् I. 161, 5; 12.
 अप्रवीत् I. 23, 20; 145, 5; 161, 9³; 13;
 191, 16; IV. 18, 11; VIII. 33, 17; 45,
 37; 77, 2; 91, 1.
 अप्रवीत् IV. 35, 3.
 अप्रवीतन I. 161, 3.
 अप्रवीतन I. 161, 8; 12.
 अप्रज्ञा V. 33, 3.
 अप्रज्ञा IV. 16, 9; X. 105, 8.
 अप्रज्ञाणः VII. 26, 1.
 अप्रवृत्त I. 161, 2; IX. 101, 5; X. 24, 5.
 अभक्क III. 33, 12; IX. 102, 2.
 अभक्क I. 127, 5; III. 30, 7.
 अभक्क X. 112, 10.
 अभक्षयं X. 167, 3.
 अभक्षि IV. 31, 5.
 अभक्षि VIII. 48, 1.
 अभजः III. 35, 9; 47, 3.
 अभजत् I. 156, 5; II. 24, 14; 38, 1; IV.
 30, 16.
 अभजंत I. 20, 8.
 अभजंत I. 91, 1.
 अभयऽतनेन X. 17, 5.
 अभयंत V. 30, 5.
 अभयं II. 27, 11; 14; 41, 12; III. 47, 2;
 IV. 29, 3; VI. 28, 4; 47, 8; 12; VII.
 77, 4; VIII. 61, 13; IX. 78, 5; X. 63, 7.
 अभयंऽकरः X. 152, 2.
 अभयानां X. 92, 14.
 अभयानि IX. 90, 4.
 अभये III. 30, 5.
 अभरः VIII. 97, 1.
 अभरत् VIII. 82, 9; IX. 68, 6; X. 144,
 4; 5.

अभरत I. 161, 10; III. 53, 16; IV. 26, 7;
VI. 8, 4; VIII. 77, 10; 100, 8; IX. 72,
3; 86, 24; 113, 3; X. 11, 4; 17, 2;
72, 9; 102, 4; 113, 5.

अभरत IV. 33, 4.

अभरत X. 181, 3.

अभरत X. 92, 10.

अभरत X. 60, 10.

अभरित्यत II. 30, 2.

अभरत III. 3, 10; 9, 2; VI. 1, 1; VIII. 76,
11; 93, 17; X. 70, 9.

अभरत I. 4, 8; 31, 1; 32, 12; 51, 13; 72, 7;
91, 2; II. 13, 9; 10; III. 1, 17; 6, 5;
32, 10; IV. 17, 6; VI. 5, 3; 30, 5;
36, 1; VIII. 96, 16; IX. 59, 4; 86, 23;
107, 6; 7; X. 8, 4; 88, 5; 111, 6;
153, 5.

अभरत I. 58, 1; 112, 4; 146, 5; VII. 10, 5;
33, 6; X. 31, 6; 61, 6; 92, 15; 135,
5; 6; 159, 4.

अभरत I. 32, 9; 59, 2; 141, 4; 143, 2;
146, 4; II. 5, 3; 13, 1; 22, 2; 24, 14;
III. 2, 2; 8; 29, 11; 31, 4; 7; 34, 10;
IV. 3, 11; 33, 9; 36, 3; V. 11, 3; 4;
VI. 18, 2; 6; 20, 3; 44, 7; 57, 4; 65,
5; VII. 83, 4; 98, 5; 104, 21; VIII.
77, 3; 89, 2; IX. 86, 21; X. 45, 8;
85, 9; 88, 2; 8; 90, 4; 96, 4; 110, 11;
113, 2; 130, 4; 149, 3; 150, 4.

अभरत IV. 35, 8².

अभरत I. 117, 14.

अभरत III. 35, 9.

अभरत I. 119, 8; IV. 17, 6; VII. 83, 7.

अभरत IV. 26, 1.

अभरत X. 83, 5.

अभरित्यभा X. 20, 10.

अभरत X. 137, 4.

अभि I. 5, 1; 10; 10, 4²; 11, 2; 8; 15, 3;
19, 9; 22, 11; 24, 3; 25, 11; 31, 18;
33, 9; 11; 13; 35, 9; 37, 1; 42, 4; 8;

10; 45, 8; 48, 7; 14; 51, 1²; 2; 10;
52, 5; 54, 2; 10; 61, 10; 71, 7; 10;
74, 8; 78, 1²; 2-5; 80, 3; 12; 84, 4;
86, 5; 89, 2; 91, 23; 92, 10; 94, 8;
95, 10; 100, 17; 101, 6; 7; 105, 19;
108, 1; 6; 110, 7; 115, 2; 117, 21;
118, 4; 119, 1; 120, 8; 121, 6; 8; 123,
7; 124, 9; 125, 7; 134, 1; 135, 4; 6;
136, 5; 139, 3; 8; 140, 2; 3; 5; 6;
13; 144, 1; 2; 145, 4; 146, 2; 3; 149,
4; 154, 5; 156, 2; 160, 2; 162, 11; 15;
164, 3; 20, 27; 28; 44; 166, 14; 170,
1; 174, 5; 178, 4; 5; 179, 3²; 183, 2;
189, 3; 190, 4; 6; II. 2, 2; 4, 2; 7;
9; 8, 4; 6; 9, 4; 14, 9; 15, 5; 16, 8;
17, 4²; 20, 2; 22, 2; 4; 23, 6; 9; 16;
24, 4; 6; 25, 3; 26, 1; 27, 14; 28, 1;
3; 29, 2; 31, 2; 33, 1; 7; 34, 9; 39, 7;
41, 10; 43, 1; III. 1, 4; 16; 4, 5; 6, 10;
11, 7; 14, 4; 15, 5; 16, 2; 4; 23, 2;
29, 13; 30, 8; 11; 31, 4; 5; 10; 32, 15;
38, 1²; 40, 7; 44, 2; 46, 4; 48, 3; 51,
1; 4; 53, 17; 19; 54, 6; 55, 9; 59, 1;
7²; 60, 1; 62, 9; IV. 1, 3; 8; 13; 14;
16, 4; 9, 5; 7; 6, 1; 7, 4; 12, 1;
16, 5; 19; 19, 5; 20, 5; 21, 2; 23, 1;
4²; 14, 8; 27, 2; 30, 13; 31, 3; 4;
32, 4; 33, 9; 38, 8; 43, 5; 44, 2; 46,
3; 50, 2; 7; 53, 4; 5; 56, 5; 57, 8;
58, 5; 8; 9²; 10; V. 3, 7; 9; 4, 1²;
5, 4; 7, 5; 8, 7; 9, 7; 15, 2; 19, 1;
23, 1; 27, 3; 28, 3; 29, 2; 12; 31, 2;
5; 33, 2; 3; 37, 5; 41, 8; 19; 42, 3;
44, 5; 51, 5-7; 54, 15; 60, 4; 65, 3;
79, 4; 83, 7; 86, 2; VI. 5, 7; 7, 2; 4;
9, 5; 10, 5; 13, 6; 15, 12; 15; 16, 44;
17, 1-3; 8; 9; 18, 9; 13; 19, 3; 9;
20, 1; 21, 7²; 10; 12; 22, 1; 2; 25, 5;
28, 4; 31, 3; 34, 3; 4; 36, 5; 37, 3;
38, 3; 39, 2; 44, 17; 45, 18; 25; 47,
25; 48, 19; 49, 8; 14; 15²; 50, 6; 15;
51, 2; 52, 2; 53, 2; 60, 2; 7; 61, 14.

63, 7; 71, 1; VII. 1, 10; 13; 5, 2, 7;
 8, 4; 15, 2; 18, 2, 10; 16; 21, 6; 23,
 6; 25, 2, 31, 4; 32, 22; 24; 33, 1; 9,
 34, 5, 9; 35, 4; 36, 6, 37, 1, 7; 38,
 4², 5; 39, 4, 48, 2; 3; 56, 3, 24;
 59, 4; 8; 60, 2; 61, 1, 67, 3; 69, 2,
 70, 5; 71, 4, 72, 1, 83, 5; 9, 86, 2,
 88, 2; 90, 5; 93, 8, 103, 2; 3, 104, 2,
 19; 21², 23, VIII. 1, 27, 32, 2, 19,
 40; 3, 3; 5, 34, 6, 7, 25, 34, 42,
 8, 12, 12, 15, 23; 13, 27; 28², 15, 1,
 17, 7, 15, 20, 16; 19, 21, 5; 12, 16,
 23, 26², 24, 19; 21, 25, 7; 21, 27, 6,
 31, 15, 32, 13; 28, 29, 37, 2, 40, 4,
 45, 22, 46, 14, 47, 1, 7, 48, 1, 49, 1,
 50, 3; 51, 8, 55, 1; 59, 3; 6, 60, 4,
 66, 10, 67, 5, 9, 69, 4; 5, 11, 72, 2,
 74, 14, 75, 15, 77, 5, 79, 2, 81, 5, 6,
 88, 1, 4, 89, 4, 92, 6, 31, 93, 1, 4,
 19; 21, 95, 1, 96, 15, 98, 5, 99, 5,
 100, 1, 3, 4, 101, 6, 102, 3, 9, 103,
 5, IX. 1, 2, 4², 9; 3, 1, 4, 7, 8, 6,
 2², 3², 7, 3, 5, 8, 1, 9, 5, 6, 15, 9,
 11, 1, 2; 6, 12, 2, 8, 13, 2, 7, 14, 7,
 16, 6, 17, 2, 6, 20, 1, 4, 21, 3, 23,
 1, 4², 24, 2, 25, 2, 26, 2, 28, 4, 37, 4,
 32, 5, 33, 2, 5, 34, 5, 35, 3, 36, 2,
 37, 2; 6; 38, 6, 40, 1, 42, 5², 44, 1,
 45, 2; 47, 1, 48, 3, 51, 5², 59, 3, 57,
 2, 59, 4, 60, 3, 62, 1, 3, 19, 23, 25,
 28, 63, 6, 12², 25, 29, 64, 8, 13, 21,
 65, 19; 66, 1, 4, 22, 67, 3, 9; 14,
 68, 2, 8, 70, 10, 71, 7, 72, 3, 73, 3;
 8, 74, 7; 75, 1; 5; 77, 1, 4, 78, 1, 3,
 79, 3, 80, 2; 3; 82, 1, 3, 84, 5; 85,
 2-4, 7, 8; 86, 2, 3, 14, 15, 17², 25,
 35, 36, 43; 87, 1; 5-7, 88, 6, 89, 7,
 90, 2, 93, 2, 3, 94, 2, 5; 96, 8; 16⁴,
 22, 97, 3, 4; 7; 12, 21; 25; 39², 43,
 45, 49⁴, 50⁴, 51⁴, 98, 1; 2, 99, 2; 4,
 100, 1, 101, 3; 9, 16; 102, 7; 103, 3,
 104, 2, 4², 105, 1, 106, 11; 12; 107,

14; 21; 23; 25, 108, 2; 6; 9; 110, 2;
 6, 8; 9, 114, 3, 4; X. 1, 3², 3, 2;
 3², 4, 2, 6; 5, 6, 7, 2; 8, 8; 9, 4,
 15, 6, 16, 1, 17, 6, 18, 8²; 11, 22, 8;
 23, 4, 25, 3, 26, 3, 27, 11, 28, 8, 29,
 3, 7, 31, 3; 32, 1, 4², 34, 14, 37, 12,
 43, 7, 45, 9, 47, 8, 48, 7², 49, 11,
 50, 2; 53, 2, 4, 7, 8; 11, 59, 3, 60,
 6; 63, 16, 64, 1, 3, 65, 15, 66, 9,
 68, 1, 11, 69, 6, 12, 71, 3, 74, 4,
 75, 2, 4, 83, 3, 6, 7, 84, 1, 86, 8,
 9, 19, 87, 3, 9, 14, 89, 15², 90, 4,
 92, 13, 15, 94, 2, 96, 2, 98, 2, 5,
 99, 3, 11, 103, 7, 12, 107, 4, 113, 4,
 115, 7; 117, 7, 8, 119, 8², 120, 3,
 121, 6, 123, 2, 3, 6, 8, 132, 1², 2,
 3, 134, 7, 135, 2, 136, 3; 139, 2, 3,
 5, 145, 6, 148, 3, 149, 4, 159, 1, 169, 1,
 173, 6, 174, 1, 2⁴, 3⁴, 18, 3, 191, 3.

अभिऽसंजनं VIII. 3, 24, 78, 2, X. 85, 7.

अभिऽसभि IX. 110, 5.

अभिऽसर्पण IX. 106, 13.

अभिऽसायमेत्या I. 34, 1.

अभिऽसारं VIII. 72, 11.

अभिऽसायतिने VI. 27, 5.

अभिऽसायती VI. 27, 8.

अभिऽइति VII. 21, 9.

अभिऽइती II. 31, 3.

अभिऽइत्य IV. 32, 10, IX. 55, 4, X. 99, 5.

अभिऽइद्वः I. 164, 26.

अभिऽइंदनः IX. 61, 4.

अभिऽउष्य II. 15, 9.

अभिऽअर्षाणा V. 41, 19.

अभिऽकनिऽकृत IX. 97, 13, X. 67, 3.

अभिऽकृतानां III. 34, 10.

अभिऽक्रान् IX. 86, 11, X. 21, 8.

अभिऽक्रम्य I. 80, 5.

अभिऽव्यह्वारः II. 29, 2.

अभिऽद्युः VII. 21, 8.
 अभिऽद्यदां VI. 50, 1.
 अभिऽद्यरंति IX. 61, 5.
 अभिऽद्यपन् V. 83, 3.
 अभिऽद्या I. 148, 5; VIII. 23, 5; X. 112, 10.
 अभिऽद्याता IV. 17, 17.
 अभिऽद्याय I. 155, 5; II. 30, 9.
 अभिऽगच्छति X. 146, 5.
 अभिऽगीतः IX. 96, 23.
 अभिऽगूर्त I. 162, 15.
 अभिऽगूर्तिः I. 162, 6, 12.
 अभिऽगूर्य II. 37, 3.
 अभिऽगृणाति I. 54, 7.
 अभिऽचक्ष्णः II. 40, 5.
 अभिऽचक्षे I. 102, 2, 115, 5; V. 31, 12.
 अभिऽचक्ष्य I. 92, 9; VIII. 1, 34.
 अभिऽचक्ष्यं VIII. 4, 7.
 अभिऽचष्टे VII. 104, 8; X. 85, 18.
 अभिऽजायंत I. 168, 2.
 अभिऽजिघ्रंती इत्यभिऽजिघ्रंती I. 185, 5.
 अभिऽहु I. 37, 10; 72, 5; III. 39, 5; VII. 2, 4; VIII. 92, 3.
 अभितः I. 53, 3; 83, 1; 105, 8; 182, 4; II. 13, 7; IV. 1, 14; 59, 3; V. 15, 3; 39, 10; VII. 55, 5; 59, 7; 98, 6; 99, 3; 101, 4; 103, 7; VIII. 5, 38; 101, 14; IX. 101, 11; X. 27, 8; 53, 7; 76, 6; 81, 6; 133, 4; 134, 5.
 अभिऽत्सरंति VIII. 2, 6.
 अभिऽदासत VI. 5, 4.
 अभिऽदासतः X. 102, 3; 152, 3.
 अभिऽदासति I. 79, 11; VII. 104, 7; X. 97, 23; 133, 5; 152, 4.
 अभिऽदिप्सुः II. 23, 10.
 अभिऽदिप्स्यः II. 23, 13.
 अभिऽद्द्रोहं I. 23, 22.

अभिऽद्ययः I. 47, 4; 127, 7; 134, 2; III. 27, 1; VI. 51, 15; VIII. 7, 25; X. 77, 3; 78, 4.
 अभिऽद्ये VIII. 75, 6.
 अभिद्युऽभिः I. 6, 8; 53, 5; VIII. 4, 20.
 अभिऽद्युं I. 119, 10.
 अभिऽद्द्रोहं II. 27, 16.
 अभिऽद्द्रोहं VII. 89, 5; X. 164, 4.
 अभिऽधित्सते X. 85, 30.
 अभिऽधुक् I. 122, 9.
 अभिऽनद्यंतः II. 24, 6; VIII. 96, 5.
 अभिऽनद्यमाणाः X. 17, 9.
 अभिनत I. 52, 10; 103, 2; II. 24, 3; VIII. 14, 7.
 अभिनत I. 32, 1; 33, 12; 53, 8; II. 11, 2; IV. 19, 4; VIII. 76, 2; X. 8, 9; 45, 6; 67, 12; 69, 11; 99, 7.
 अभिऽनभ्यं X. 119, 12.
 अभिऽनेता IV. 20, 8.
 अभिऽदन X. 62, 2.
 अभिऽन्ने VI. 28, 2.
 अभिऽपद्य X. 71, 9.
 अभिऽपद्यंती VII. 75, 4.
 अभिऽपामिं III. 9, 6.
 अभिऽपित्वं IV. 16, 1; VII. 18, 9; X. 40, 2.
 अभिऽपित्वे I. 126, 3; 186, 1; 6, 189, 7; IV. 34, 5; 35, 6; V. 76, 2; VIII. 4, 21; 27, 20.
 अभिऽपित्वेषु I. 83, 6.
 अभिऽप्रगति VI. 46, 10.
 अभिऽप्रचक्षे I. 113, 6.
 अभिऽप्रभंगिनः VIII. 45, 35.
 अभिऽप्रमंदुः VIII. 12, 13.
 अभिऽप्रमुरां X. 115, 2.
 अभिऽप्रियः IX. 31, 3.
 अभिऽप्रियं I. 162, 3.
 अभिऽभंगाय II. 21, 2.

अभिऽभञ्जनीनां X. 103, 8.
 अभिऽभा II. 42, 1.
 अभिऽभुषे II. 21, 2.
 अभिऽभूः I. 100, 10; VIII. 89, 6; 97, 9;
 98, 2; X. 153, 5; 166, 4.
 अभिऽभूतं VIII. 97, 10.
 अभिऽभूति IV. 21, 1; 41, 4; X. 76, 2.
 अभिऽभूतिऽञ्जना I. 52, 7.
 अभिऽभूतिऽञ्जनाः III. 34, 6; 48, 4; IV. 42, 5;
 VI. 18, 1; X. 83, 4.
 अभिऽभूतिः VIII. 16, 8.
 अभिऽभूति I. 118, 9; IV. 38, 1; 9.
 अभिऽभूते I. 53, 3; VI. 19, 6; X. 84, 6,
 131, 1.
 अभिऽभूय III. 48, 4.
 अभिऽभूवरी X. 159, 5; 6.
 अभिऽमातयः I. 25, 14.
 अभिऽमातये VIII. 3, 2.
 अभिऽमाति V. 23, 4.
 अभिऽमातिः X. 69, 5.
 अभिऽमातिनं I. 85, 3.
 अभिऽमातिं VIII. 25, 15; X. 84, 3, 102, 4.
 अभिऽमातिषु III. 37, 7.
 अभिऽमातिऽसहः I. 91, 18; II. 4, 9; VI. 7, 3,
 69, 4.
 अभिऽमातिऽसहः X. 83, 4.
 अभिऽमातिऽसहं X. 47, 3; 104, 7.
 अभिऽमातिऽसहं X. 128, 7.
 अभिऽमातिऽसह्ये III. 37, 3.
 अभिऽमातिऽहने III. 51, 3.
 अभिऽमातिऽहा IX. 65, 15.
 अभिऽमातीः III. 24, 1; 62, 15; VIII. 24, 26,
 X. 18, 9; 116, 6.
 अभिऽमृजे II. 10, 5.
 अभिऽयुग्धना VI. 45, 15.
 अभिऽयुगः III. 11, 6; IV. 38, 8; V. 4, 5;
 VI. 25, 2; VIII. 45, 8; IX. 21, 2.

अभिऽयुधाः VII. 98, 4.
 अभिऽरक्षति X. 170, 1.
 अभिऽरक्षति I. 163, 5.
 अभिऽरक्षणाणाः X. 157, 4.
 अभिऽरक्षति X. 86, 4.
 अभिऽराहः X. 174, 5.
 अभिऽवयसः X. 160, 1.
 अभिऽवर्तः X. 174, 3.
 अभिऽवर्तेन X. 174, 1.
 अभिऽववृते X. 174, 1.
 अभिऽवीता VII. 27, 4.
 अभिऽवीरः X. 103, 5.
 अभिऽवृतः VIII. 39, 5; 100, 9; X. 176, 3.
 अभिऽवृतं I. 35, 4; III. 44, 5.
 अभिऽवृता I. 164, 29.
 अभिऽवृताऽइव X. 73, 2.
 अभिऽवृते इत्यभिऽवृते VI. 70, 4.
 अभिऽवृत्य X. 174, 2.
 अभिऽवृष्टः VII. 103, 4.
 अभिऽवेगः X. 27, 1.
 अभिऽवमतऽभिः I. 144, 5.
 अभिऽवमन I. 58, 5; IX. 68, 3.
 अभिऽवृग्य I. 133, 1; 2.
 अभिऽवृगेः I. 133, 4.
 अभिऽशमा X. 164, 3.
 अभिऽश्लयः V. 3, 12; VII. 94, 3; VIII. 19, 26.
 अभिऽश्लिऽचातनः III. 3, 6.
 अभिऽश्लिऽषाः IX. 23, 5; 96, 10.
 अभिऽश्लिऽषां VI. 52, 3.
 अभिऽश्लिऽषावा I. 76, 3; VII. 11, 3.
 अभिऽश्लिं III. 30, 1; V. 3, 7.
 अभिऽश्लिः VIII. 89, 2.
 अभिऽश्लोः I. 71, 10; 91, 15; 93, 5; VI. 42,
 4; VII. 13, 2; VIII. 66, 14; X. 30, 7,
 39, 6; 104, 9.

अभिज्ञासति VI. 54, 2.
 अभिज्ञासः X. 138, 5.
 अभिज्ञासाय I. 185, 10.
 अभिज्ञासे X. 12, 1.
 अभिज्ञायः IX. 79, 5; 86, 27; X. 66, 8.
 अभिज्ञायै VIII. 44, 7; 72, 13.
 अभिज्ञायी I. 144, 6; VI. 70, 1.
 अभिज्ञायः VIII. 1, 12.
 अभिज्ञी I. 98, 1; VII. 91, 3; X. 130, 5.
 अभिज्ञीयन् IX. 97, 43.
 अभिज्ञयः X. 92, 8.
 अभिज्ञयन् I. 140, 5.
 अभिज्ञयः I. 52, 4; 119, 8; IV. 31, 10; X. 22, 12.
 अभिज्ञये I. 129, 1; II. 34, 14; V. 17, 5; 38, 3; VIII. 8, 17; 12, 4; 27, 13; 50, 1; 67, 1; 10; 68, 5; 101, 1; IX. 84, 2; X. 9, 4; 49, 4; 93, 11.
 अभिज्ञिः I. 9, 1; III. 34, 4; X. 100, 12; 104, 10.
 अभिज्ञिङ्कत IV. 11, 4; 20, 1; IX. 48, 5.
 अभिज्ञिङ्कुषाः IV. 51, 7.
 अभिज्ञिष्ठा II. 20, 2.
 अभिज्ञिष्भिः I. 47, 5; 129, 9²; IV. 46, 2; V. 38, 5; VIII. 3, 2; 19, 20; 53, 5.
 अभिज्ञिम्नत I. 116, 11.
 अभिज्ञिङ्गसे III. 59, 8.
 अभिज्ञी I. 158, 1; IV. 16, 4; 9; V. 41, 9; VI. 33, 5; 67, 11; VII. 19, 8; 9; X. 6, 1; 61, 22.
 अभिज्ञाङ्क X. 131, 5.
 अभिज्ञात्वा X. 103, 5.
 अभिज्ञासः VI. 63, 9; VII. 35, 11; X. 65, 14.
 अभिज्ञासं III. 51, 2.
 अभिज्ञासाः V. 41, 14.
 अभिज्ञुः III. 35, 1; X. 91, 5.
 अभिज्ञेनान् VI. 44, 17.

अभिज्ञने I. 80, 14.
 अभिज्ञुतः IX. 3, 6; 27, 1; 67, 19; 20.
 अभिज्ञुते इत्यभिज्ञुते VII. 39, 7.
 अभिज्ञिष्ठाः X. 166, 2.
 अभिज्ञिस्तेति I. 164, 21.
 अभिज्ञिस्तं II. 21, 5; VIII. 97, 12.
 अभिज्ञिस्तरे III. 45, 2; X. 117, 8.
 अभिज्ञिस्तेतरेः X. 78, 4.
 अभिज्ञिह्येति X. 112, 6.
 अभिज्ञितः V. 50, 4.
 अभिज्ञितौ X. 85, 11.
 अभिज्ञुतः I. 128, 5²; X. 63, 11.
 अभिज्ञुतां I. 189, 6.
 अभिज्ञुतेः I. 166, 8.
 अभीक्ष्णं IX. 92, 5.
 अभीक्ष्ण I. 71, 8; 116, 14; 118, 5; 119, 8; 121, 14; 174, 5; 185, 10; III. 39, 7; 56, 4; IV. 12, 5; 16, 12; 24, 4; 28, 3; 43, 4; VI. 24, 10; 50, 10; VII. 18, 24; 85, 1; X. 38, 4; 55, 1; 61, 6; 133, 1.
 अभीष्टात् X. 190, 1.
 अभीष्टः I. 11, 52.
 अभीष्टः I. 87, 6; VIII. 46, 7.
 अभीष्टः IV. 29, 2.
 अभीष्टं VIII. 46, 6.
 अभीष्टावः I. 38, 12; V. 61, 2; VIII. 33, 11.
 अभीष्टुभिः V. 44, 4.
 अभीष्टुनां VI. 75, 6.
 अभीष्टुन् इव VI. 17, 6.
 अभीष्टाद् VII. 4, 8.
 अभुक् X. 95, 11.
 अभुजतः I. 120, 12; VIII. 1, 6.
 अभुजिस्ति VIII. 9, 16.
 अभुज्महि IV. 52, 4; VII. 81, 3.
 अभुवं X. 159, 4; 174, 4.
 अभूः VI. 31, 1; 45, 13; X. 27, 7.

अभूत् I. 46, 10; 11; 182, 1; III. 5, 3; IV.
34, 4; 35, 2; 54, 1; V. 75, 9; VI. 64, 1;
VII. 76, 2; 77, 1; 79, 3; X. 18, 3;
30, 15.

अभूत् I. 113, 11; 161, 4; II. 38, 6; IV.
52, 2; VI. 47, 20; VIII. 46, 24; 73, 16;
X. 86, 23; 102, 2; 107, 1; 142, 1.

अभूत् IV. 34, 3.

अभूत् IV. 34, 11.

अभूतन् I. 191, 5; X. 76, 8.

अभूतं X. 40, 12.

अभूतां X. 88, 11.

अभूतां I. 162, 21.

अभूत VIII. 47, 18.

अभूत II. 11, 12; IV. 2, 19; VI. 44, 10;
VIII. 21, 7; 48, 3; X. 31, 3.

अभूवन् II. 30, 10; III. 30, 15; 31, 20; 62,
1; V. 3, 11; 12; 12, 5; VI. 37, 2; VII.
61, 5; X. 28, 12; 124, 5.

अभूषन् III. 51, 8.

अभूषन् III. 38, 4.

अभेत् I. 33, 13.

अभेत् X. 28, 9.

अभेदुः VIII. 48, 11.

अभेद्य VIII. 47, 18.

अभोक्त्वनः I. 64, 3.

अभ्यर्षयन्त्वा VI. 50, 5.

अभ्यसेतां II. 12, 1.

अभ्यसृपः X. 77, 1.

अभं X. 20, 4.

अभंश्च X. 68, 5.

अभश्चर्याः IX. 88, 6.

अभस्य V. 84, 3.

अभा I. 79, 2; V. 63, 6.

अभाश्च IX. 76, 3.

अभ्राजि V. 54, 6.

अभाट I. 66, 3; IV. 6, 5.

अभ्राष्टिश्च VI. 44, 12.

अभ्रात् VII. 94, 1; X. 77, 3.

अभ्रातरः IV. 5, 5.

अभ्राताश्च I. 124, 7.

अभ्रातश्च X. 75, 3.

अभ्रातृष्यः VIII. 21, 13.

अभ्रियः X. 99, 8.

अभ्रियस्यश्च X. 68, 1.

अभ्रियाश्च I. 116, 1.

अभ्रियाः II. 34, 2.

अभ्रियां I. 168, 8.

अभ्रियाय X. 68, 12.

अभ्रे V. 48, 1.

अभ्रेण V. 63, 4; 85, 4.

अभ्रेः IV. 17, 12; V. 63, 3; IX. 87, 8.

अभ्यः I. 39, 8.

अभ्य I. 24, 6; 92, 5; 140, 5; 168, 9; 169,
3; II. 4, 5; 33, 10; IV. 51, 9; V. 49, 5;
VI. 4, 3; 71, 5.

अभ्या I. 63, 1.

अभ्यात् I. 185, 2-8.

अभ्यंसत X. 86, 1.

अभ्यंसत VIII. 5, 38.

अभ्यंसत VIII. 56, 2.

अभ्यः V. 56, 3; VI. 61, 8; VIII. 93, 14.

अभ्यत X. 68, 7.

अभ्यतये III. 16, 5; VII. 1, 19.

अभ्यतिः X. 33, 2; 39, 6.

अभ्यतिः I. 64, 9; 73, 2.

अभ्यति I. 53, 4; III. 8, 2; 53, 15; IV. 11, 6;
VII. 18, 11; X. 42, 10; 76, 4.

अभ्यति III. 38, 8; V. 45, 2; 62, 5; 69, 1;
VII. 38, 2; 45, 3.

अभ्यतिश्च VIII. 19, 26.

अभ्यतेः V. 36, 3; VIII. 66, 14; X. 43, 3.

अभ्यत II. 37, 4.

अभ्यतः I. 61, 9; III. 36, 4.

अभ्यतं IV. 23, 6; X. 29, 7.

अभ्यतिन् VI. 24, 9.

अमले V. 51, 4.
 अमलेभिः II. 14, 1; VI. 42, 2.
 अमलसत VIII. 69, 11; IX. 14, 3.
 अमलसुः I. 84, 5.
 अमप्रात् I. 93, 6.
 अमदः VIII. 54, 2.
 अमदः I. 82, 6.
 अमदत् X. 86, 1.
 अमदत् I. 80, 2.
 अमदन् I. 52, 9; VII. 18, 12.
 अमदन् I. 52, 15; 53, 6; 102, 1; 103, 7; III. 31, 10; IX. 86, 24.
 अमध्यमासः V. 59, 6.
 अमनुत IV. 5, 10.
 अमन्त I. 189, 3.
 अमन्तयः X. 125, 4.
 अमन्ति VII. 25, 2.
 अमन्तुः X. 22, 8.
 अमन्पत X. 136, 7.
 अमन्पत VI. 16, 13.
 अमन्पतं X. 24, 4.
 अमन्पिष्टां III. 23, 2.
 अमन्दत I. 165, 11; VIII. 46, 27.
 अमन्दत V. 34, 2; VIII. 21, 10.
 अमन्दपाः VIII. 52, 2.
 अमन्दन् III. 36, 4; 51, 9; V. 30, 10; 11.
 अमन्दान् I. 126, 1.
 अमन्दिषातां VII. 103, 4.
 अमन्दिषुः VIII. 50, 2; 3; X. 48, 4.
 अमन्दिषुः I. 82, 6; VIII. 52, 10.
 अमन्दीत VIII. 80, 10.
 अमन्कहि I. 30, 21; IV. 39, 4; VIII. 1, 14; 45, 19; 90, 3; X. 35, 8.
 अमन्कहि V. 22, 3; VIII. 1, 13; 4, 19.
 अमन्यत VI. 72, 3.
 अमन्यत I. 116, 17.
 अमन्यमानान् I. 33, 9; II. 12, 10.
 अमन्यत I. 84, 15.
 अमं I. 66, 4.

अममदुः VII. 18, 21.
 अममन् X. 32, 8.
 अममन्दुः V. 30, 13.
 अमन्तः V. 33, 6.
 अमत्ये I. 44, 1; 129, 10; V. 18, 2; VIII. 4, 18; X. 21, 4; 140, 4.
 अमत्ये I. 30, 18, 58, 3; 164, 30; 38, 175, 2; III. 2, 11; 11, 2; 24, 2; 27, 5; 7; IV. 9, 2; V. 18, 1; 75, 9; VI. 3, 6; 9, 4; 7, 12, 3; 16, 6; VII. 15, 10; VIII. 19, 24; 25; 48, 12; IX. 3, 1; 9, 6; 28, 3; 68, 8; 69, 5; 84, 2; 103, 5; 108, 12; X. 87, 21; 122, 3; 144, 1.
 अमत्ये I. 44, 11; 84, 4; 139, 8; II. 11, 2; 37, 4; III. 10, 9; 51, 1; IV. 1, 1, 8, 1; V. 4, 10; 14, 1; 2; VIII. 19, 3; 102, 17; X. 118, 6.
 अमत्येस्य VIII. 11, 5; X. 79, 1; 149, 3.
 अमत्या III. 61, 2; VII. 73, 1; X. 127, 2.
 अमत्या VIII. 5, 31; 26, 17.
 अमत्याः I. 168, 4; VI. 18, 15; IX. 22, 4.
 अमत्ये VII. 1, 23.
 अमत्ये I. 30, 20.
 अमत्येन VI. 18, 7; X. 63, 17.
 अमत्येषु I. 1, 5.
 अमर्षतः VII. 76, 2; 5.
 अमर्षता III. 25, 4.
 अमर्षतीः V. 43, 1.
 अमर्षणः III. 32, 4; V. 32, 5; VI. 26, 3.
 अमश्चत I. 52, 9; IV. 55, 4; V. 34, 9; 58, 1; 86, 3; VIII. 75, 13.
 अमश्चता I. 168, 7.
 अमश्चतश्चरेभ्यः X. 76, 5.
 अमश्चत्सु VI. 66, 6.
 अमश्चतः I. 36, 20; 38, 7; VIII. 20, 7.
 अमश्चान् I. 52, 10; IV. 4, 1; V. 87, 5; X. 11, 7.
 अमश्चिषावः X. 94, 11.
 अमहीयमानां IV. 18, 13.
 अमा I. 124, 12; II. 38, 6; VI. 24, 10; 51, 15; X. 27, 2; 63, 16; 128, 6; 185, 2.

अनाइव II. 36, 3.
 अनाइवुरः VIII. 21, 15; X. 39, 3.
 अनाजुःइव II. 17, 7.
 अनात् V. 59, 2; VIII. 12, 24.
 अनात् V. 53, 8; IX. 97, 8.
 अनात् VII. 15, 3.
 अनात् I. 102, 7.
 अनादिषुः IX. 8, 4.
 अनानुषः X. 22, 8.
 अनानुषं II. 11, 10; VIII. 70, 11; X. 22, 7.
 अनानुषीषु X. 95, 8.
 अनाय VIII. 20, 6.
 अनातःसोजाः I. 11, 4.
 अनातःसक्रतुः I. 102, 6.
 अनातं IV. 16, 5.
 अनाता V. 34, 1; VI. 62, 2; VII. 84, 4. X. 56, 5.
 अनाताः I. 119, 3; V. 58, 2.
 अनातानि VIII. 24, 21.
 अनातैः VII. 3, 7.
 अनातःसवादः X. 152, 1.
 अनातःसदंभनः IV. 15, 4.
 अनातःसदंभनं II. 23, 3.
 अनातं VI. 73, 3; VII. 77, 4; VIII. 75, 10.
 अनातःसयंतं I. 131, 7. V. 35, 5. X. 180, 3.
 अनातःसयुषः III. 29, 15.
 अनातःस्य VI. 25, 2. X. 152, 3.
 अनातःसहन् VI. 45, 14. X. 22, 8. 134, 3.
 अनातःसहा IX. 11, 7; 96, 12; X. 83, 3. 170, 2.
 अनातः I. 133, 1; II. 12, 8; X. 89, 15.
 अनातान I. 63, 2, 5; 100, 5; III. 18, 2, IV. 4, 4; 12, 2; VI. 33, 1; 3, 44, 17, 46, 6; 8; 73, 2; 75, 4; 7; 16; VII. 18, 9; 25, 2, 32, 25; 85, 2; 92, 4; VIII. 16, 10; IX. 97, 54; X. 103, 4; 131, 1.
 अनातिये I. 120, 8.
 अनातियं IX. 61, 20.

अनातिया VI. 17, 1; VIII. 31, 3.
 अनातियु X. 89, 9.
 अनातैः III. 30, 16.
 अनातितः VIII. 45, 37.
 अनातिनः VI. 19, 1; X. 116, 4.
 अनातित् X. 88, 13.
 अनातितो I. 92, 12; 124, 2.
 अनातितो इति IV. 56, 2.
 अनातिते IV. 5, 6.
 अनातित I. 79, 2.
 अनातः I. 32, 4.
 अनातः III. 34, 3; 49, 2; X. 111, 4.
 अनातित I. 126, 1; III. 29, 11; VI. 7, 7; VIII. 42, 1; X. 99, 10.
 अनातित II. 4, 5; VI. 8, 2; 47, 3; X. 61, 2, 110, 11.
 अनातितोः V. 31, 7.
 अनातो इति I. 24, 6, 10, 105, 5; 9; 10, 127, 8, 141, 13; IV. 18, 11.
 अनातितःसर्गः IV. 51, 9.
 अनातितं I. 82, 2.
 अनातित I. 164, 9.
 अनातित I. 164, 28.
 अनातःसचातनः X. 97, 6.
 अनातःसचातनं I. 12, 7, VII. 8, 6.
 अनातःसचातनीः X. 137, 6.
 अनातःसहा I. 18, 2; 91, 12; VII. 55, 1.
 अनातः I. 74, 2; IX. 85, 1; X. 162, 1, 2.
 अनातः I. 189, 3, II. 33, 2; III. 15, 1, VII. 38, 7; VIII. 35, 16; 48, 11.
 अनातः I. 35, 9; VII. 1, 7; 71, 2; VIII. 18, 10; IX. 97, 43; X. 37, 4; 63, 12; 98, 12; 100, 8.
 अनातः VI. 75, 16; X. 103, 12.
 अनातः X. 86, 8.
 अनुष्यत V. 55, 6.
 अनुष्यत X. 138, 3.
 अनुष्यत VIII. 69, 13.

अमुंषः V. 2, 7; VII. 13, 2; X. 104, 9.
 अमुंषत् X. 30, 7.
 अमुंषत् I. 61, 10; III. 31, 8.
 अमुंषत् IV. 12, 6.
 अमुंषत् II. 17, 2.
 अमुंषत् I. 93, 5; 112, 8; 117, 16; 118, 8.
 अमुंषत् I. 116, 10; X. 39, 13.
 अमुंषतां VIII. 40, 8.
 अमुंषयाः IX. 100, 9.
 अमृतः I. 179, 4; IX. 81, 2; X. 85, 25²;
 155, 2.
 अमुं I. 7, 6; VIII. 12, 30.
 अमुमुक्ते I. 116, 14; VI. 50, 10; VII. 71, 5.
 अमुया I. 29, 5; 32, 8; IV. 18, 1; V. 34, 5;
 X. 85, 30; 89, 14; 135, 2.
 अमुय्याः I. 131, 4.
 अमुय्यात् VI. 44, 22; X. 67, 6.
 अमुय्यीतं I. 93, 4.
 अमुय्यात् IV. 26, 6.
 अमुयी V. 44, 4.
 अमुय I. 164, 10; VIII. 34, 1.
 अमुः I. 23, 17; VI. 47, 31; IX. 113, 8.
 अमुं VIII. 51, 8; X. 125, 7.
 अमृ VIII. 74, 7.
 अमृ IV. 4, 12; X. 4, 4.
 अमृः I. 141, 12; III. 25, 3; IV. 6, 2; 26, 7;
 VII. 9, 3.
 अमृः III. 19, 1; IV. 11, 5; VI. 15, 17;
 X. 46, 5.
 अमृ VII. 61, 5.
 अमृः I. 68, 4; 72, 2; IV. 55, 2; VI. 67, 5;
 VII. 44, 5; X. 61, 27.
 अमृक् III. 11, 6; VII. 37, 1; VIII. 2, 31.
 अमृक् II. 37, 4; VI. 1, 4; 50, 7; VII. 37, 2.
 अमृक् VIII. 24, 9.
 अमृक्काः IV. 3, 12; X. 104, 8.
 अमृक् इति III. 6, 4.
 अमृक्क IX. 69, 5.

अमृक्षत I. 126, 4; IX. 26, 1.
 अमृक्षाम X. 39, 14.
 अमृणः V. 29, 10.
 अमृणत् X. 138, 4.
 अमृणतं IV. 28, 4.
 अमृत I. 26, 9.
 अमृत I. 44, 5; 114, 6; III. 14, 7; IV. 11, 5;
 V. 18, 5; 31, 13; VI. 5, 5; 7, 4; 21, 10;
 VIII. 48, 3; IX. 110, 4.
 अमृतः I. 38, 4; 58, 1; 70, 2; 77, 1; II. 10,
 1; 2; III. 1, 18; 3, 1; IV. 2, 1; 5, 2;
 41, 1; VI. 4, 2; VII. 4, 4; 20, 7; VIII.
 71, 11; IX. 91, 2; X. 45, 8.
 अमृतत्वं I. 96, 6; 110, 3; 4, 164, 23; III.
 60, 3; IV. 33, 4; 36, 4; 54, 2; 58, 1;
 V. 4, 10; 63, 2; VI. 7, 4; IX. 94, 4;
 X. 52, 5; 53, 10; 62, 1; 63, 4; 92, 3;
 107, 2; 124, 2.
 अमृतत्वस्य X. 90, 2.
 अमृतत्वाय I. 72, 9; III. 31, 9; IX. 108, 3.
 अमृतत्वे I. 31, 7; V. 55, 4.
 अमृतसंबन्धः X. 72, 5.
 अमृतं I. 23, 19; 35, 2; 44, 5; 68, 2; 71, 9;
 72, 6; 73, 5; 125, 6; 159, 2; 185, 6;
 III. 1, 14; 23, 1; 26, 7; 29, 5; 13,
 53, 1; V. 2, 3; 3, 4; 57, 5; VI. 9, 4;
 15, 6; 8; 37, 3; 44, 16; 23, 48, 1;
 VII. 16, 1; 76, 1; 81, 6; VIII. 13, 12;
 23, 19; 52, 7; 74, 5; IX. 74, 4; 6,
 113, 8; X. 12, 3; 13, 4; 30, 12; 90, 3;
 121, 2; 129, 2.
 अमृतस्य I. 13, 5; 43, 9; 112, 3; 122, 11;
 164, 21; 170, 4; II. 40, 1; III. 17, 4;
 20, 3; 43, 5; 61, 3; IV. 5, 13; 16, 14;
 35, 3; 58, 1; V. 28, 2; 47, 2; 58, 1;
 VI. 7, 6; 7; 9, 3; 16, 25; 21, 3; 52, 9;
 VII. 4, 6; 57, 6; VIII. 42, 2; 101, 15;
 IX. 70, 2; 4; 94, 2; 97, 32; 108, 4;
 110, 4; X. 11, 9; 12, 6; 13, 1; 85, 20;
 93, 4; 123, 3; 186, 3.

अमृता I. 35, 6; 113, 13; III. 55, 10.

अमृता V. 42, 18.

अमृताः V. 57, 8.

अमृताः I. 59, 1; 62, 10; 72, 2; 10; 90, 3; 166, 3; III. 4, 11; IV. 1, 10; 3, 12; 42, 1; V. 2, 12; 69, 4; VII. 11, 1; 35, 15; 63, 5; VIII. 48, 3; 101, 6; X. 16, 8; 66, 1; 5; 69, 9.

अमृताः VII. 38, 8; VIII. 80, 10.

अमृतात् VII. 59, 12.

अमृतात् इह X. 176, 4.

अमृतान् VI. 15, 18; VII. 4, 5; 17, 4; X. 65, 15; 66, 13.

अमृतानां I. 24, 1; 2; VII. 5, 1; X. 31, 3; 33, 8; 74, 3.

अमृतानि I. 72, 1; III. 38, 4; X. 123, 4; 139, 6.

अमृतां X. 17, 2.

अमृताय I. 91, 18; III. 25, 2; 34, 2; IV. 2, 9; 3, 3; VII. 97, 5; VIII. 31, 9; IX. 62, 6; 87, 5; 106, 8; 109, 3; X. 53, 10; 122, 5.

अमृतासः I. 123, 1; 127, 8; II. 1, 14; IV. 35, 8; V. 42, 5; VII. 75, 3; 97, 5; IX. 15, 2; 25, 4; X. 10, 3.

अमृतासः I. 166, 13.

अमृतासु X. 95, 9.

अमृते IX. 113, 7.

अमृते इति I. 113, 2; III. 25, 3.

अमृतेन VI. 75, 18.

अमृतेभिः I. 189, 3; X. 20, 10.

अमृतेषु II. 2, 9; III. 21, 1; 26, 3; 28, 5; IV. 43, 1; VI. 15, 10; X. 32, 5.

अमृत्यः III. 2, 9; IX. 70, 3; X. 94, 11.

अमृत्यु VI. 48, 12.

अमृधः V. 43, 13; VI. 19, 7; VIII. 80, 2; IX. 82, 5.

अमृधं I. 37, 11.

अमृधाः III. 58, 8; V. 37, 1; VI. 75, 9.

अमृधां VI. 22, 10; VII. 67, 5.

अमृधे इति V. 43, 2.

अमे I. 63, 1; 67, 2; IV. 17, 7; VIII. 53, 8.

अमेन IV. 22, 3; IX. 90, 6.

अमेनान् V. 31, 2.

अमेभिः VII. 34, 19.

अमेहयन् X. 102, 5.

अमेः VIII. 75, 10.

अमोषि V. 1, 2; X. 107, 1.

अंश्च II. 41, 16; X. 86, 7²; 97, 2.

अंश्चयः I. 23, 16.

अंश्चरीयः I. 100, 17.

अंश्चरे VIII. 8, 14.

अंश्चिस्तमे II. 41, 16.

अंश्च्यं VIII. 72, 5.

अंभः X. 129, 1.

अंभृणं I. 133, 5.

अम्यंक् I. 169, 3.

अम्यंश्चि VI. 11, 5.

अय IV. 18, 2.

अयंस्त I. 135, 3¹, 6²; X. 40, 12, 64, 2, 119, 2.

अयंस्त I. 56, 1; 136, 2; 144, 3; VI. 71, 1; VIII. 25, 19.

अयः I. 163, 9; IV. 2, 17; V. 62, 7; VI. 75, 15; VIII. 2, 40.

अयःश्चय्या X. 99, 6.

अयःश्चपाहिः X. 99, 8.

अयःश्चदंष्ट्रः X. 87, 2.

अयःश्चदंष्ट्रान् I. 88, 5.

अयःश्चिप्राः IV. 37, 4.

अयःश्चिरीषा VIII. 101, 3.

अयःश्च्युणं V. 62, 8.

अयःश्चतं IX. 1, 2; 80, 2.

अयःश्चनुः VI. 71, 4.

अयच्छाः IX. 49, 1.

अयच्छात् I. 61, 11.

अयच्छात् VII. 18, 17; X. 98, 7, 109, 2.

अयच्छायाः I. 52, 8.

अयनः I. 31, 3; 76, 5; III. 17, 2; X. 7, 6.
 अयनं I. 121, 5; X. 45, 6; 130, 3; 6.
 अयनं I. 164, 50; IV. 42, 8; V. 3, 8; X.
 82, 4; 90, 7; 16; 122, 7.
 अयनं X. 138, 6.
 अयनःशावः VI. 67, 9.
 अयनान् VII. 6, 3.
 अयन्यान् X. 124, 3.
 अयन्यवः VII. 83, 7.
 अयन्यु I. 131, 4.
 अयन्युन् I. 121, 13; VII. 6, 3.
 अयन्योः II. 26, 1.
 अयन्यनः I. 103, 6; VIII. 31, 15; X. 49, 1.
 अयन्यनां VII. 61, 4.
 अयन्यानः I. 33, 4; 5.
 अयन्यानं VIII. 70, 11.
 अयत II. 30, 7; V. 37, 2; VII. 20, 7.
 अयतता II. 24, 5.
 अयति VIII. 20, 22; 55, 1; 66, 15².
 अयते I. 127, 3².
 अयथे X. 28, 10, 11.
 अयन् VII. 61, 4; 63, 4; X. 12, 4.
 अयन् IV. 2, 16.
 अयनं III. 33, 7.
 अयत VI. 26, 1.
 अयते I. 119, 2.
 अयतेः X. 46, 6.
 अयं I. 16, 7; 20, 1; 24, 12; 30, 4; 45, 10;
 47, 1; 50, 13; 94, 12; 104, 9; 108, 2;
 6; 110, 1; 120, 11; 121, 13; 128, 1;
 130, 1; 135, 2; 3; 136, 4; 137, 3; 149,
 5; 160, 4; 161, 14; 164, 29; 35³; 177,
 4³; 181, 1; 183, 4; II. 5, 8; 18, 4; 6,
 38, 2; 41, 2; 4; 14; III. 8, 11; 16, 1;
 22, 1; 29, 9; 10; 35, 6; 44, 1; 53, 20;
 59, 4; 62, 2; IV. 3, 2; 7, 1; 13, 5;
 15, 4; 17, 9²; 10²; 1; 18, 1; 34, 3;
 46, 6; 49, 2; V. 3, 12; 30, 3; 31, 12;
 40, 2; 44, 14; 51, 4; 58, 3; VI. 3, 3;
 9, 4²; 12, 1; 39, 2; 3; 4³; 41, 4; 43, 1;

44, 22²; 23³; 24³; 47, 1⁴; 2; 3³; 4³;
 5²; 48, 2; 68, 9; VII. 1, 16; 4, 4; 8, 2;
 4; 24, 5; 29, 1; 32, 17; 36, 9; 40, 4;
 55, 5; 68, 4; 74, 1; 86, 3; 8; 95, 6;
 VIII. 2, 28; 3, 4; 5, 18; 9, 4²; 6; 18;
 13, 30; 31; 17, 7; 11; 12, 22, 8; 25,
 16; 32, 20; 33, 7; 13; 44, 16; 28;
 48, 10; 51, 9; 57, 4; 64, 10; 11, 67, 8,
 75, 4; 76, 2; 4; 79, 1; 82, 5; 85, 3;
 88, 4; 94, 4; 100, 1; 4; 101, 9; 102,
 8; 9; IX. 39, 4; 44, 3; 54, 2²; 3,
 62, 10; 67, 11; 12; 68, 9; 77, 4; 86,
 13; 21³; 101, 7; 102, 4; 105, 3³; 106, 2.
 X. 6, 1; 16, 9; 17, 13; 25, 10²; 11²,
 26, 2; 27, 18; 21; 32, 9; 34, 13; 39, 5;
 51, 9; 52, 3; 53, 1; 60, 7³; 12⁴; 61, 16;
 19; 62, 4; 8; 69, 7; 12; 77, 4; 83, 6;
 86, 3; 9; 18; 19; 99, 9; 10²; 108, 7,
 123, 1; 124, 6; 126, 3; 135, 7; 137, 5;
 142, 1; 144, 1; 2²; 6; 159, 1; 173, 4;
 176, 3; 4; 189, 1.

अयमानः VIII. 100, 8.

अयमानं IV. 38, 5.

अयह VI. 47, 25.

अयलः VI. 3, 5; 47, 10.

अयसे I. 5, 3; IV. 21, 7.

अयम्भयः V. 30, 15.

अयो VI. 66, 4.

अयो I. 128, 2; 143, 6; 166, 13; II. 6, 2;
 24, 1; III. 12, 2; IV. 4, 15; V. 45, 11²;
 VI. 17, 15; 22, 6; 71, 6; VIII. 1, 18;
 13, 8; 23, 7; 93, 17; IX. 47, 1; 53, 2;
 61, 1; 63, 7; 65, 12; 97, 52; 106, 14;
 111, 1.

अयोसं II. 35, 15².

अयोः VI. 66, 5.

अयोः III. 29, 16.

अयोःश्च X. 116, 9.

अयोत् X. 85, 7.

अयोतन V. 54, 5; VIII. 7, 26.

अयोतन I. 161, 7.

अथातं I. 116, 18; V. 29, 9; X. 85, 14; 15.
 अथातं I. 116, 19; 20; V. 31, 8.
 अथातयंत I. 33, 6.
 अथातुः VII. 34, 8.
 अथातुं VII. 104, 16.
 अथान् II. 38, 3; IV. 53, 1; VI. 71, 5; X.
 139, 1.
 अथाम I. 33, 1; V. 45, 5; VIII. 92, 11.
 अथामन् I. 181, 7; VIII. 52, 5.
 अथामि I. 153, 2; III. 14, 2; VI. 11, 5;
 VII. 23, 2.
 अथामि II. 41, 2; IV. 47, 1; VI. 34, 4; VII.
 64, 5; 92, 1; VIII. 101, 9.
 अथामः VII. 58, 2.
 अथामः I. 64, 11; 154, 6; 167, 4; III. 18, 2;
 54, 13; IV. 6, 10; V. 42, 15; VI. 69, 5;
 IX. 41, 1.
 अथामं IX. 89, 3; 4.
 अथामं III. 33, 3.
 अथामो I. 168, 9; 169, 7.
 अथामिषं I. 18, 6.
 अथामिषुः IX. 61, 13.
 अथामिह V. 58, 6.
 अथामीत IX. 86, 16; 90, 1; 92, 6.
 अथामुः VII. 57, 1.
 अथामुः IX. 97, 8.
 अथाम्यः I. 62, 7; VIII. 62, 2; IX. 44, 1;
 X. 67, 1; 108, 8; 138, 4.
 अथुक् I. 50, 9; 115, 4; V. 17, 3; 45, 10;
 87, 4; VI. 63, 4; VII. 60, 3; IX. 63, 8.
 अथुक् I. 48, 7; IX. 63, 9.
 अथुक् X. 27, 9.
 अथुक्ताः IX. 97, 20.
 अथुक्तामः V. 33, 3.
 अथुक्ताः I. 94, 10.
 अथुक्ता I. 92, 2; III. 26, 4; VIII. 41, 6.
 अथुक्तातां I. 157, 1; X. 35, 6.
 अथुक्थं I. 64, 7; 85, 4; 5; V. 55, 6; 57, 3.
 अथुक्थं I. 39, 6.

अथुजः VIII. 62, 2.
 अथुजि V. 46, 1.
 अथुज्जहि VI. 53, 1.
 अथुजन् I. 169, 2; III. 41, 2.
 अथुजत I. 130, 5.
 अथुतं IV. 26, 7.
 अथुता VIII. 2, 41; 21, 18; 46, 22.
 अथुतानि VIII. 34, 15.
 अथुताय VIII. 1, 5.
 अथुदः VIII. 45, 3; X. 27, 10.
 अथुदश्मेनः X. 138, 5.
 अथुध्यः IV. 30, 5.
 अथुध्यः X. 103, 7.
 अथुध्यत X. 8, 8.
 अथुध्वी X. 108, 5.
 अथुनक् I. 163, 2; VI. 44, 24; X. 10.
 अथुयुक्तामन I. 33, 6.
 अथोः I. 185, 1; VI. 25, 6.
 अथोमि V. 75, 9.
 अथोजि I. 123, 1; IX. 88, 2.
 अथोद्वाऽद्य I. 32, 6.
 अथोधयः I. 33, 7.
 अथोधीत IV. 38, 8.
 अथोययीत I. 52, 10.
 अरंस्त II. 11, 7.
 अरंहः V. 32, 2.
 अरंहत X. 102, 7.
 अरंहयंत X. 113, 6.
 अरक्षः V. 87, 9.
 अरक्षत I. 74, 2.
 अरक्षत VI. 8, 2.
 अरक्षन् I. 147, 3; IV. 33, 4.
 अरक्षन् I. 148, 5; IV. 27, 1; X. 33, 1.
 अरक्षमः I. 190, 3.
 अरक्षमं VII. 85, 1; VIII. 101, 8.
 अरक्षमो I. 129, 9; II. 10, 5.
 अरक्षुभिः VII. 84, 2.

अरणी II. 13, 9.
 अरदे VIII. 46, 27.
 अरणः II. 24, 7; V. 2, 5; VI. 75, 19;
 VII. 4, 8.
 अरणं III. 53, 24; V. 85, 7; VIII. 4, 17;
 X. 117, 4.
 अरण्यम् X. 88, 2.
 अरण्यम् VII. 4, 7.
 अरणाः इव VIII. 1, 13.
 अरणानि VI. 61, 14.
 अरणिभिः I. 127, 4; 129, 5.
 अरणी इति V. 9, 3; X. 184, 3.
 अरणीं X. 124, 2.
 अरणे X. 63, 16.
 अरण्यानि X. 146, 1.
 अरण्यानिः X. 146, 2; 3, 5.
 अरण्यानिं X. 146, 6.
 अरण्यानां X. 146, 4.
 अरणे VI. 24, 10.
 अरण्येषु I. 163, 11.
 अरण्याः III. 29, 2; VII. 1, 1.
 अरतं VIII. 5, 13.
 अरते VII. 5, 1.
 अरतां III. 33, 13.
 अरतिः I. 59, 2; 128, 6; II. 2, 2; 4, 2;
 IV. 2, 1; VI. 3, 5; 12, 3, 67, 8; X.
 3, 1; 2; 6; 7, 45, 7, 61, 20.
 अरतिं I. 58, 7; 128, 8; II. 2, 3; III. 17, 4;
 IV. 1, 1; 38, 4; VI. 7, 1; 15, 4; 49, 2;
 VII. 10, 3; 16, 1; VIII. 19, 1; 21; X.
 46, 4.
 अरती V. 2, 1.
 अरत्नयः VIII. 80, 8.
 अरत्नी X. 160, 4.
 अरपाः V. 31, 5; IX. 97, 20; X. 99, 4.
 अरपीः VI. 66, 7.
 अरदः VI. 30, 3; VII. 79, 4.
 अरदः IV. 19, 2.

अरदत् VII. 47, 4; X. 89, 7.
 अरदत् III. 33, 6; X. 75, 2.
 अरदत् I. 116, 7.
 अरधं VI. 62, 3.
 अरधम् VI. 18, 4.
 अरन् I. 125, 7; V. 31, 13.
 अरतं V. 31, 8.
 अरतं IV. 19, 9; IX. 73, 1; X. 73, 2.
 अरधनायः I. 53, 10.
 अरधयः I. 51, 6; II. 11, 19; V. 29, 11; VI.
 23, 2; VII. 19, 2.
 अरधयत VII. 18, 9.
 अरधयत I. 130, 8.
 अरधयं X. 49, 5.
 अरपः X. 15, 4; 37, 11.
 अरपत I. 119, 9; V. 61, 9.
 अरपाः II. 33, 6; VIII. 18, 9; X. 137, 5.
 अरथ X. 8, 3.
 अरं I. 66, 3; 70, 3; 108, 2; 142, 10; 170,
 4; 173, 6; 187, 7; II. 5, 7, 8; 17, 6;
 18, 2; III. 35, 5; IV. 32, 24², 33, 2;
 V. 44, 8; 66, 5; VI. 13, 4; 16, 43;
 41, 5; 63, 2; 74, 1; VII. 7, 6, 66, 14;
 68, 2; 5, 7; VIII. 15, 13, 45, 10; 46,
 17; 82, 3; 92, 24²; 25¹; 26², 27; IX.
 24, 5; X. 9, 3; 63, 6; 71, 10; 96, 7;
 97, 18; 101, 2; 106, 8; 117, 3.
 अरं IV. 15, 7; VI. 35, 5.
 अरमतिः II. 38, 4; VII. 1, 6; 34, 21; VIII.
 31, 12; X. 64, 15; 92, 4.
 अरमतिं V. 43, 6; 54, 6; VII. 36, 8, 42, 3;
 X. 92, 5.
 अरमनसं VI. 17, 10.
 अरमतं III. 56, 4.
 अरममाणः IX. 72, 3.
 अरमयः II. 13, 12; IV. 19, 6; V. 31, 8.
 अरङ्कतः X. 14, 13, 119, 13.
 अरङ्कतः I. 14, 5; VIII. 5, 17.
 अरङ्कते VIII. 1, 10.

सरंस्कृताः I. 2, 1.
 सरंस्कृतिः VII. 29, 3.
 सरंस्कृते II. 1, 7; VIII. 67, 3.
 सरंस्कृत्य X. 51, 5.
 सरंगमाय VI. 42, 1; VIII. 46, 17.
 सरम्भाः V. 32, 1.
 सरम्भात् II. 12, 2.
 सरम्भात् II. 15, 5; X. 149, 1.
 सरये VI. 13, 5.
 सररत्नः VIII. 4, 21.
 सररिदानि I. 139, 10.
 सररिश्चान I. 147, 4.
 सरहे I. 129, 3; X. 99, 10.
 सरह्यः I. 18, 3; 150, 2; III. 18, 2; V. 77, 1;
 VII. 1, 13; IX. 29, 5.
 सरह्ये VII. 56, 19.
 सरस्मानः IX. 97, 20.
 सरमे I. 191, 16.²
 सराः X. 78, 4.
 सराऽइव V. 58, 5.
 सरानिनः VIII. 7, 23.
 सरानिषुः VIII. 14, 10.
 सराशां VIII. 20, 14.
 सरानिषुः VIII. 13, 16.
 सरातयः I. 29, 4; 43, 8; II. 23, 5; 9, 35, 6;
 V. 2, 6; VI. 48, 16; 59, 8; VII. 83, 3;
 5; VIII. 9, 1; 71, 4; IX. 79, 1; X.
 57, 1; 85, 32; 133, 3; 174, 2.
 सरातिः II. 7, 2; VIII. 48, 3; X. 34, 14.
 सरातिं IV. 4, 4; X. 63, 12.
 सरातिश्चतः I. 99, 1.
 सरातिश्चा I. 147, 4; II. 23, 7; VIII. 62, 11;
 IX. 114, 4.
 सरातीः I. 116, 21; III. 18, 1; 24, 1; IV.
 26, 7; 27, 2; 30, 11; V. 53, 14; VI. 4,
 5; 16, 27²; 44, 9; VII. 1, 7; VIII.
 11, 3; 39, 2³; IX. 96, 15; 97, 10.
 सरातेः VIII. 71, 1.

सरात्याः IX. 79, 3².
 सराथसं V. 61, 6; VIII. 64, 2; X. 32, 2;
 60, 6.
 सराथसं I. 84, 8; IX. 101, 13.
 सराधि I. 70, 4; X. 53, 2.
 सरोध्वं I. 166, 12; VII. 59, 4; VIII. 47, 7.
 सरान् I. 32, 15; 141, 9.
 सरान्ऽइव V. 13, 6; VIII. 77, 3.
 सराम VII. 56, 21; VIII. 21, 16.
 सरायासः VIII. 61, 11.
 सरापि X. 155, 1.
 सराय्यं X. 155, 2.
 सरावा VII. 56, 15; 68, 7; VIII. 28, 4;
 IX. 21, 5; X. 37, 12.
 सराविषुः X. 94, 6.
 सराविषुः X. 94, 3.
 सरावीत IX. 74, 5.
 सरावीत IX. 71, 9; X. 8, 2.
 सराष्णः I. 36, 15; 16; VIII. 60, 10; IX.
 13, 9; 61, 25; 63, 5.
 सराश्रा VII. 31, 5.
 सरामत I. 166, 3; V. 79, 6; VIII. 47, 4.
 सरामत III. 53, 13.
 सरिः I. 4, 6; 9, 10; 150, 1; VII. 64, 3;
 VIII. 2, 14; 51, 9; 72, 16; IX. 79, 3;
 X. 28, 1; 39, 5.
 सरिऽमृतः I. 186, 3.
 सरिष्यत II. 22, 2; X. 90, 5.
 सरिणक II. 13, 5.
 सरिणाः II. 22, 4; IV. 30, 6.
 सरिणाः I. 56, 6; IV. 19, 5; 42, 7.
 सरिणात् II. 12, 3; III. 3, 11; IV. 28, 1.
 सरिणात् II. 15, 6.
 सरिणीत् III. 60, 2.
 सरिणीत् I. 161, 7; IV. 36, 4.
 सरिणीने I. 117, 11.
 सरिताऽइव II. 42, 1.
 सरित्प्रकरणौ X. 101, 2.

अरिहं I. 46, 8.
 अरिहः X. 46, 7.
 अरिहः I. 126, 5.
 अरिहः VII. 47, 1; X. 71, 1.
 अरिहः VIII. 8, 9.
 अरिहः VII. 90, 4; X. 120, 9.
 अरिहः II. 8, 2; V. 48, 5.
 अरिहः IV. 24, 9; VI. 20, 4; X. 13, 4.
 अरिहः I. 63, 5; II. 37, 3; VI. 24, 9;
 25, 2.
 अरिहः II. 39, 4.
 अरिहः I. 41, 2; V. 18, 3; 31, 1; X. 63, 13;
 166, 2.
 अरिहः V. 44, 3.
 अरिहः I. 166, 6.
 अरिहः X. 67, 8; 97, 7.
 अरिहः X. 137, 4.
 अरिहः I. 89, 6.
 अरिहः I. 180, 10; X. 178, 1.
 अरिहः III. 53, 17.
 अरिहः VIII. 18, 4.
 अरिहः II. 34, 7.
 अरिहः X. 6, 3.
 अरिहः I. 114, 3.
 अरिहः II. 27, 2; 7; 16, 1; V. 42, 8; VI.
 19, 4; VII. 43, 5; X. 128, 3.
 अरिहः VII. 40, 4; 97, 4.
 अरिहः VI. 54, 7.
 अरिहः X. 85, 24.
 अरिहः II. 21, 6.
 अरिहः I. 112, 25; VIII. 2, 4.
 अरिहः VI. 69, 1.
 अरिहः II. 8, 6; IV. 57, 3; VIII. 25, 11; 12.
 अरिहः X. 63, 14.
 अरिहः VIII. 1, 22.
 अरिहः IX. 79, 3.
 अरिहः II. 38, 3; VI. 71, 5.
 अरिहः IV. 18, 10.
 अरिहः X. 67, 10.
 अरिहः VI. 39, 2.

अरुहः VI. 39, 4.
 अरुहः III. 32, 16; IV. 32, 10.
 अरुहः I. 51, 5; 56, 6; VI. 30, 5.
 अरुहः VI. 61, 2.
 अरुहः X. 49, 6.
 अरुहः V. 57, 4.
 अरुहः I. 105, 18; 130, 9; IX. 40, 2; X.
 30, 2; 55, 6.
 अरुहः I. 49, 1; VIII. 7, 7.
 अरुहः VIII. 5, 1; 73, 16.
 अरुहः V. 80, 1.
 अरुहः I. 73, 7; VII. 98, 1; VIII. 101, 6;
 IX. 45, 3; 78, 4; X. 144, 5.
 अरुहः X. 95, 6.
 अरुहः VI. 65, 2.
 अरुहः X. 94, 3.
 अरुहः I. 134, 3.
 अरुहः I. 92, 2.
 अरुहः I. 92, 15.
 अरुहः I. 124, 11.
 अरुहः X. 168, 1.
 अरुहः V. 5, 6.
 अरुहः IX. 11, 4.
 अरुहः VI. 64, 3.
 अरुहः I. 112, 19; 121, 3; IV. 1, 16, 2, 16,
 14, 3.
 अरुहः X. 15, 7.
 अरुहः X. 61, 4.
 अरुहः I. 88, 2; 113, 14; II. 34, 13;
 V. 80, 3.
 अरुहः II. 1, 6; 34, 12.
 अरुहः I. 140, 13.
 अरुहः X. 105, 7.
 अरुहः IV. 5, 7.
 अरुहः X. 116, 4.
 अरुहः III. 15, 3; 29, 6; IV. 58, 7; V. 1, 5;
 47, 3; 56, 7; VI. 3, 6²; 48, 6²; VII.

3, 3; IX. 8, 6; 25, 5; 61, 21; 71, 7;
72, 1; 74, 1; 82, 1; 111, 1; X. 1, 6;
20, 9; 43, 9.

अहं I. 6, 1; 36, 9; 114, 5; III. 1, 4;
IV. 15, 6; V. 43, 12; VI. 49, 2; VII.
97, 6; VIII. 69, 16; IX. 89, 3; X.
45, 7; 89, 9.

अहंश्लेषः III. 29, 3.

अहंश्लेषः I. 85, 5; III. 7, 5; 31, 3; V. 12,
2; 6; VI. 8, 1; 49, 3; X. 92, 2.

अहंश्लेषः I. 94, 10; II. 10, 2; IV. 2, 3; VI.
27, 7; VII. 16, 2.

अहंश्लेषः I. 118, 5; V. 73, 5; VII. 42, 2.

अहंश्लेषः VII. 71, 1.

अहंश्लेषः I. 146, 2; IV. 6, 9; 43, 6; V. 59, 5;
VII. 16, 3; 75, 6; 97, 6; VIII. 34, 17.

अहंश्लेषः I. 30, 21.

अहंश्लेषः III. 55, 11; IV. 52, 2; VIII. 68, 18.

अहंश्लेषः I. 14, 12; 72, 10; 92, 1; 2²; VIII.
69, 5; X. 5, 5; 8, 3.

अहंश्लेषः VIII. 55, 3.

अहंश्लेषः IX. 111, 2.

अहंश्लेषः I. 71, 1.

अहंश्लेषः II. 2, 8.

अहंश्लेषः I. 141, 8.

अहंश्लेषः III. 31, 21.

अहंश्लेषः IX. 83, 5.

अहंश्लेषः I. 10, 2; 141, 5.

अहंश्लेषः I. 51, 2; 119, 2; III. 2, 12; V. 10,
2; 45, 10; VI. 71, 5; VII. 60, 4; 83, 3.
VIII. 41, 8; 48, 11; 72, 4; IX. 75, 1,
86, 40; 89, 2.

अहंश्लेषः VIII. 100, 5; X. 40, 9.

अहंश्लेषः I. 110, 6.

अहंश्लेषः IV. 11, 1.

अहंश्लेषः IX. 83, 5; 85, 9.

अहंश्लेषः IX. 85, 12.

अहंश्लेषः I. 38, 10.

अहंश्लेषः I. 31, 3; 151, 1; II. 11, 9.

अहंश्लेषः I. 35, 11; 151, 5; 168, 4; VI. 66, 2;
X. 143, 2.

अहंश्लेषः I. 56, 3.

अहंश्लेषः I. 163, 6; VI. 62, 6.

अहंश्लेषः I. 64, 2; V. 53, 3; 57, 4; 61, 14;
IX. 101, 10; X. 78, 1; 91, 4.

अहंश्लेषः V. 63, 6; 73, 6; IX. 70, 8.

अहंश्लेषः I. 124, 6; 181, 4; V. 73, 4.

अहंश्लेषः V. 51, 6.

अहंश्लेषः IV. 10, 6; VI. 3, 3; X. 105, 10.

अहंश्लेषः I. 113, 2; 16.

अहंश्लेषः I. 113, 1; 124, 8; III. 31, 2.

अहंश्लेषः X. 88, 7.

अहंश्लेषः III. 29, 14; V. 14, 4; VIII. 56, 5².

अहंश्लेषः III. 29, 10.

अहंश्लेषः IX. 63, 7.

अहंश्लेषः III. 44, 2; VIII. 98, 2.

अहंश्लेषः I. 143, 2; III. 34, 4; VIII. 3, 6,
IX. 9, 3; 28, 5; 37, 4.

अहंश्लेषः VIII. 29, 10.

अहंश्लेषः VII. 10, 2; 77, 2.

अहंश्लेषः X. 67, 6.

अहंश्लेषः X. 99, 5.

अहंश्लेषः X. 34, 2.

अहंश्लेषः II. 11, 10; V. 30, 11.

अहंश्लेषः VIII. 6, 40.

अहंश्लेषः III. 7, 3; X. 85, 12.

अहंश्लेषः X. 13, 3.

अहंश्लेषः I. 51, 4; IX. 86, 22.

अहंश्लेषः X. 62, 3.

अहंश्लेषः I. 83, 6; 167, 6; III. 26, 7; VI. 21,
4; VII. 24, 5; VIII. 88, 4; 89, 6; X.
68, 4.

अहंश्लेषः I. 10, 1; 19, 4; 61, 5; 62, 1; 85, 2;
164, 24; 166, 7; 186, 4; III. 26, 8;
V. 30, 6; 31, 5; VI. 49, 8; 66, 9;
VII. 9, 2; 39, 7; 97, 5; VIII. 51, 4;

10; 92, 19; 101, 14; IX. 73, 2; X. 67, 5; 78, 4; 107, 4; 112, 9; 114, 1; 153, 4; 157, 5.

अर्धशोके: VI. 4, 7.

अर्धशोको I. 174, 7; VI. 20, 4; 26, 3.

अर्धस्य I. 131, 6; VIII. 63, 4; IX. 25, 6.

अर्धो: III. 54, 14; V. 5, 4; 57, 5; VIII. 63, 5; 6; IX. 97, 35; X. 68, 1.

अर्धोः I. 7, 1; 10, 1.

अर्धोः I. 38, 15.

अर्धोः VIII. 101, 13.

अर्धोः I. 164, 24; VI. 65, 5; X. 68, 9.

अर्धोभिः I. 7, 1; VI. 5, 5; VIII. 16, 9.

अर्धोः I. 176, 5.

अर्धो: I. 33, 2; 47, 10; 62, 7; 11; 88, 4; 141, 13; 190, 1; II. 11, 15; III. 31, 9; 11; 34, 1; 61, 6; 62, 5; IV. 3, 15; 10, 3; 16, 4; 44, 3; 55, 3; 56, 1; 2; V. 29, 12; 31, 4; 33, 2; 41, 6; 7; VI. 3, 8; 4, 6; 20, 13; 21, 10; 38, 3; 49, 14; 50, 15; 62, 1; 69, 2; 73, 3; VII. 23, 6; VIII. 12, 23; IX. 97, 31; X. 6, 4; 15, 9; 68, 6; 116, 9; 148, 5.

अर्धो I. 54, 2; 3; V. 16, 1; 22, 1; 52, 1; 59, 1; VI. 16, 22; 68, 9; VIII. 41, 1; 50, 1; X. 50, 1.

अर्धो III. 13, 1; 54, 2; V. 25, 7; 52, 5; 85, 1; VI. 50, 6; VIII. 23, 24; 40, 4; 49, 1; 69, 4; X. 76, 5; 89, 3; 112, 9; 148, 3.

अर्धो I. 173, 2.

अर्धो I. 165, 14.

अर्धो VI. 45, 4; VIII. 69, 8².

अर्धो I. 51, 1; 80, 9; 84, 5; 101, 1; 155, 1; II. 17, 1; III. 51, 4; V. 54, 1; VII. 58, 1; VIII. 1, 8; 69, 8²; 89, 3; 92, 5; 93, 26; IX. 11, 4; X. 64, 9; 92, 13; 94, 7; 96, 2; 133, 1.

अर्धो: VII. 22, 4; 28, 5; X. 89, 16.

अर्धति VII. 22, 3.

अर्धति I. 6, 8; 9, 10; 101, 7.

अर्धत् X. 36, 5.

अर्धति I. 87, 2; 151, 2; V. 64, 2.

अर्धत्स्थूमास: X. 46, 7.

अर्धत्तय: VI. 66, 10.

अर्धत्तय: VI. 24, 1.

अर्धत्तय: I. 151, 6.

अर्धत्तय: I. 80, 1-16; III. 31, 7; 8; X. 149, 5.

अर्धत्तय: III. 14, 4; IV. 1, 14; VII. 43, 1.

अर्धत्तय: V. 64, 7.

अर्धत्तय: I. 62, 2; 85, 2; III. 32, 3; V. 13, 1²; VIII. 29, 10.

अर्धत्तय: I. 10, 1; 92, 3; 165, 1; 166, 7; V. 29, 1; 6; 30, 6; X. 147, 3.

अर्धत्तय: I. 132, 5; III. 12, 5; V. 29, 12; VI. 21, 10; 50, 15; VII. 23, 6; X. 1, 3.

अर्धत्तय: VIII. 69, 8.

अर्धत्तय: VIII. 92, 19.

अर्धत्तय: I. 36, 3; 20; 44, 12; 48, 13; IV. 6, 10; V. 6, 7; 9, 5; 17, 3; 25, 8; VIII. 44, 4; 17; IX. 66, 5; X. 140, 1.

अर्धत्तय: III. 14, 2.

अर्धत्तय: X. 6, 3.

अर्धत्तय: VI. 34, 4.

अर्धत्तय: IV. 16, 3.

अर्धत्तय: IV. 55, 2; V. 31, 5.

अर्धत्तय: I. 62, 1; 173, 1.

अर्धत्तय: IX. 97, 4; X. 165, 1.

अर्धत्तय: VI. 21, 6.

अर्धत्तय: I. 138, 1; IV. 4, 8; X. 12, 4.

अर्धत्तय: I. 92, 5; III. 6, 3; IV. 7, 9; VIII. 43, 10; X. 16, 4; 142, 6.

अर्धत्तय: II. 34, 1; V. 45, 1.

अर्धत्तय: VIII. 41, 8.

अर्धत्तय: V. 79, 8; VI. 48, 7.

अर्धत्तय: X. 61, 15.

अर्धत्तय: VII. 81, 2; IX. 67, 24.

अर्चिषा I. 157, 1; II. 8, 4; V. 17, 3; 79, 9;
VI. 48, 3; 60, 10; VIII. 7, 36; 43, 8;
X. 87, 2; 11; 14; 17; 88, 9; 12.
अर्चिषि IX. 67, 23.
अर्चिषि VII. 62, 1.
अर्चि V. 41, 8; VI. 22, 1.
अर्चुन VII. 55, 2.
अर्चुनं III. 44, 5; VI. 9, 1; IX. 69, 4.
अर्चुनस्य I. 122, 5.
अर्चुना III. 39, 2; X. 21, 3.
अर्चुनि I. 49, 3; V. 84, 2.
अर्चुने IX. 107, 13.
अर्चुन्योः X. 85, 13.
अर्चः I. 3, 12; 122, 14; 167, 9; II. 19, 3;
III. 32, 11; IV. 19, 6; V. 45, 10; VI.
47, 5; VII. 60, 4; VIII. 20, 13; IX.
86, 34; 97, 21; X. 8, 3.
अर्चोऽभिः IV. 3, 12.
अर्चोऽवृत्तं II. 19, 2.
अर्चो III. 22, 3; V. 32, 8.
अर्चोवः I. 55, 2; III. 22, 2; VI. 61, 8; VII.
63, 2; IX. 86, 45; X. 66, 11; 190, 1.
अर्चोवं I. 19, 7; 51, 1; 56, 5; 85, 9; 168, 6;
II. 23, 18; III. 51, 2; 53, 9; VIII. 40,
5; X. 10, 1; 58, 5; 65, 3; 115, 3.
अर्चोवस्य X. 67, 12.
अर्चोवात X. 190, 2.
अर्चोवान V. 32, 1.
अर्चोवे VIII. 26, 17.
अर्चोवेः V. 59, 1.
अर्चोमः I. 117, 14; 158, 3; 182, 7; VI. 62, 6;
VII. 69, 7.
अर्चोमं V. 54, 6.
अर्चोमा IX. 21, 6; 107, 12.
अर्चोऽमातो I. 63, 6; II. 20, 8; IV. 24, 4.
अर्चो III. 32, 5; V. 50, 4.
अर्चोमि I. 52, 2; 61, 12; 174, 4; 180, 1;
IV. 16, 7; VI. 72, 3; VII. 18, 5; 87, 1;
X. 49, 9.

अर्चोः I. 174, 2; V. 41, 14.
अर्चोषिद्वरणा IV. 30, 18.
अर्चो IV. 1, 17; 16, 9; V. 25, 8; 52, 6.
अर्चो I. 10, 2; 38, 2; 105, 2; 124, 1; 130, 5;
144, 3; 158, 6; II. 30, 2; 39, 1; III.
11, 3; 53, 5; 61, 3; IV. 6, 10; 13, 3;
VI. 32, 5; VII. 18, 9; VIII. 69, 17;
79, 5; IX. 1, 5; X. 18, 4; 27, 20; 29,
5; 51, 4; 6; 59, 1; 73, 5; 143, 1.
अर्चोऽइय I. 113, 6.
अर्चोयंति V. 44, 11.
अर्चोयस्य II. 13, 13; 14, 12.
अर्चोयामे I. 82, 1.
अर्चोयेषे इति X. 106, 1.
अर्चोनि VII. 63, 4.
अर्चिनः I. 48, 6; 105, 2; VIII. 27, 12;
79, 5; X. 26, 8; 127, 5.
अर्चो VII. 1, 23.
अर्चोपु X. 106, 7.
अर्चोय II. 23, 14; VIII. 75, 10.
अर्चोयः VIII. 53, 2.
अर्चोयः X. 147, 2.
अर्चोयत I. 187, 1.
अर्चोः X. 27, 18.
अर्चोऽगर्भोः I. 164, 36.
अर्चोऽदेवं IV. 42, 8; 9.
अर्चो I. 164, 17; VI. 47, 21; X. 28, 5.
अर्चो II. 30, 5; IV. 32, 1; VI. 30, 1; 44, 18;
VII. 18, 16.
अर्चो I. 92, 1; 124, 5; 164, 12; VI. 27, 5.
अर्चो II. 27, 15.
अर्चोः I. 156, 1.
अर्चो V. 44, 10.
अर्चोय II. 33, 4.
अर्चोयतं VII. 104, 1.
अर्चितः VI. 58, 2; IX. 86, 14; 39; 45.
अर्चितं I. 164, 12; X. 82, 6; 170, 2.
अर्चिता I. 142, 9.

अर्पिताः I. 164, 48.

अर्पुदं II. 11, 20; 14, 4; VIII. 32, 26.

अर्पुदं I. 51, 6.

अर्पुदस्य VIII. 3, 19; 32, 3.

अर्पुदस्य X. 67, 12.

अर्भकः VIII. 30, 1; 69, 15.

अर्भकं I. 114, 7.

अर्भकामः VII. 33, 6.

अर्भके IV. 32, 23.

अर्भकेभ्यः I. 27, 13.

अर्भगाय I. 116, 1.

अर्भस्य VII. 37, 3.

अर्भात I. 124, 6; VIII. 47, 8.

अर्भा I. 51, 13.

अर्भाय I. 146, 7.

अर्भे I. 7, 5; 40, 8; 81, 1; VI. 50, 4; X. 91, 8.

अर्भेषु I. 102, 10.

अर्भके I. 133, 3².

अर्भे IV. 16, 17; VIII. 1, 34.

अर्भेः I. 33, 3; 70, 1; 71, 3; 73, 5; 81, 6; 9, 116, 6; 118, 9; 121, 15; 122, 14; 169, 6; 184, 1; 185, 9; II. 12, 4; 5; 23, 13; 15; 35, 2; III. 43, 2; IV. 1, 7; 2, 12; 18, 4; 6; 16, 19; 20, 3; 24, 8; 29, 1; 38, 2; 48, 1; 50, 11; V. 2, 12; 33, 2; 6; 9; 34, 9; 54, 12; VI. 14, 3; 15, 3; 16, 27; 20, 1; 24, 5; 25, 7; 36, 5; 45, 33; 47, 9; 48, 16; 51, 2; 59, 8; VII. 8, 1; 21, 5; 9; 31, 5; 34, 18; 48, 3²; 56, 22; 60, 11; 64, 3; 68, 2; 83, 5; 86, 7; 92, 4; 100, 5; VIII. 1, 4; 19, 36; 21, 16; 24, 22; 34, 10; 39, 2; 48, 8; 60, 12; 63, 7; 65, 9; 66, 12; IX. 23, 3; 61, 11; 79, 1; X. 20, 4; 27, 8²; 19; 34, 13; 42, 1; 59, 3; 76, 2; 86, 1; 3; 89, 3; 116, 6; 133, 3; 148, 3; 191, 1.

अर्भेऽर्पणीः VII. 6, 5; X. 43, 8.

अर्भे VIII. 33, 14.

अर्भमणः V. 54, 8.

अर्भमणं I. 89, 3; 136, 6; 174, 6; IV. 2, 4; VI. 48, 14; 50, 1; 51, 3; VII. 36, 4; 39, 5; 66, 7; X. 61, 17; 68, 2; 89, 9; 117, 6; 141, 5.

अर्भमणा IX. 108, 14.

अर्भमन V. 67, 1; VII. 59, 1; VIII. 19, 35.

अर्भमन II. 27, 5; 6; 8; VII. 60, 1; VIII. 18, 21; 83, 4.

अर्भमा I. 26, 4; 36, 4; 40, 5; 41, 1; 44, 13; 79, 3; 90, 1; 9; 107, 3; 136, 3; 5; 139, 7; 141, 9; 162, 1; 186, 2; II. 1, 4; 27, 1; 2; 7; 38, 9; III. 54, 18; IV. 30, 24; 55, 4; V. 3, 2; 29, 1; 46, 5; VI. 52, 11; VII. 35, 2¹; 38, 4; 40, 2; 4; 51, 2; 60, 4; 5; 9; 62, 6; 64, 1; 66, 4; 11; 12; 82, 10; 93, 7; VIII. 25, 13; 26, 11; 27, 17; 31, 13; 46, 4; 67, 2; 94, 5; IX. 64, 24; 81, 5; X. 31, 4; 36, 1; 64, 5; 65, 1; 9; 85, 23; 36; 43; 92, 6; 93, 4; 126, 1; 141, 2.

अर्भमाऽइव I. 91, 3.

अर्भमो इति I. 167, 8.

अर्भग्नाः I. 1, 7; 105, 6; 136, 2; VIII. 47, 9; X. 40, 12; 185, 1.

अर्भग्ने IV. 3, 5; VII. 62, 2; VIII. 101, 5.

अर्भग्यं V. 85, 7.

अर्भग्या V. 75, 7.

अर्भा I. 1-3, 1.

अर्भा VII. 65, 2.

अर्भे V. 16, 3; VIII. 51, 9; 54, 7.

अर्भतः I. 73, 9; 93, 12; 112, 22; 118, 2; 162, 8; 12, 14; IV. 31, 4; 39, 2; V. 36, 2; VI. 39, 5; 45, 12; 46, 1; 13; 54, 5; 60, 12; VIII. 47, 11; IX. 6, 2; 64, 3; 79, 2; X. 61, 16; 76, 2.

अर्भता I. 8, 2; 116, 17; 162, 3; II. 2, 10; IV. 37, 6; VI. 45, 2; VIII. 40, 2; 62, 3; 103, 5.

अर्थाङ्ग I. 155, 1.
 अर्था VII. 102, 2; VIII. 6, 47.
 अर्थाङ्ग IX. 47, 5; X. 94, 6.
 अर्थे II. 33, 1; VIII. 71, 12.
 अर्थे: I. 145, 3; VII. 87, 1.
 अर्थेभिः X. 5, 2.
 अर्थे I. 43, 6; 63, 5; 111, 3; 151, 3; 162, 6;
 V. 86, 5; VI. 36, 2; IX. 11, 3; 62, 2;
 X. 40, 5.
 अर्थेभिः I. 27, 9; 64, 13; 73, 9; VI. 45, 12;
 VII. 90, 6; VIII. 2, 36; 19, 10; 92, 11;
 X. 96, 7.
 अर्थेऽमु V. 85, 2.
 अर्थे I. 163, 1; 3; 4; 8; 11; VI. 12, 6.
 अर्थे: V. 6, 1; 2; VII. 35, 12; 40, 6; 90, 7;
 93, 3; VIII. 19, 6; IX. 10, 1; 66, 10;
 X. 64, 6; 74, 1.
 अर्थे I. 91, 20; 112, 21; 162, 16; 163, 9;
 IV. 15, 6; V. 54, 14.
 अर्था VIII. 25, 24; X. 105, 2.
 अर्थे: X. 92, 6.
 अर्थेभिः X. 92, 6.
 अर्थे I. 104, 1; 149, 3; 152, 5; 163, 12;
 III. 49, 3; IV. 7, 11; 11, 4; 36, 6; 38,
 10; VI. 12, 4; 28, 4; 33, 2; VII. 22, 1;
 37, 6; 44, 4; 56, 23; 58, 4; IX. 87, 7;
 X. 27, 14; 99, 4; 132, 5.
 अर्थे I. 9, 5; 47, 10; 92, 16; 108, 4;
 118, 2; II. 39, 3; 5; III. 4, 8; 32, 13;
 43, 6; 58, 2; IV. 4, 8; 32, 15; V. 43,
 5; 8; 45, 10; 62, 4; VI. 18, 11; 37, 1;
 60, 3; 62, 11; 63, 1; VII. 27, 3; 39, 3;
 64, 2; 67, 3; 7; 69, 3; 72, 2; 74, 2;
 82, 8; 83, 3; 91, 5; 6; VIII. 8, 23;
 35, 22; 61, 1; X. 15, 4; 29, 3; 71, 9;
 77, 4; 89, 5; 129, 6.
 अर्थे VIII. 9, 15.
 अर्थे I. 35, 10; 104, 9; 118, 1; 157, 3;
 177, 1; 2; 5; II. 18, 5; 6; III. 4, 11;
 6, 9; 35, 6; 41, 8; 43, 1; IV. 10, 3;

V. 40, 4; 83, 6; VI. 19, 9; 41, 5; X.
 15, 9; 44, 2; 83, 6; 89, 16.
 अर्थे: I. 164, 19; 168, 1; VI. 48, 4; VII.
 48, 1.
 अर्थे VII. 78, 1.
 अर्थे I. 107, 1; II. 34, 15; IV. 57, 6;
 VII. 18, 3.
 अर्थे: IV. 3, 2; 20, 2; 32, 14; VII. 29, 2;
 VIII. 3, 17; X. 116, 2.
 अर्थे I. 84, 3; III. 37, 2.
 अर्थे IV. 24, 1; VII. 41, 6.
 अर्थे V. 74, 9; VIII. 22, 3.
 अर्थे: X. 6, 6.
 अर्थे: VI. 25, 3.
 अर्थे: IX. 97, 28.
 अर्थे: I. 164, 19; II. 29, 6; VII. 28, 1.
 अर्थे I. 34, 12; 45, 10; II. 37, 5; III.
 41, 9; VII. 88, 1; VIII. 4, 14; 6, 45;
 14, 8; 90, 4; X. 38, 4.
 अर्थे I. 47, 8; 55, 7; 137, 3; II. 39, 3;
 V. 76, 1.
 अर्थे X. 46, 5.
 अर्थे I. 163, 13.
 अर्थे IX. 97, 25.
 अर्थे: III. 37, 11; VIII. 82, 1; IX. 39, 5.
 अर्थे III. 40, 9.
 अर्थे V. 73, 1; VIII. 13, 15; 33, 10;
 53, 3; 93, 6.
 अर्थे I. 130, 8; VIII. 12, 9.
 अर्थे II. 20, 6.
 अर्थे X. 99, 7.
 अर्थे IX. 61, 15; 65, 19.
 अर्थे IX. 1, 4; 4, 7; 8; 6, 3; 9, 2; 20, 4;
 39, 1; 45, 2; 51, 5; 52, 1; 62, 8; 24;
 63, 12; 16; 29; 64, 12; 67, 3; 70, 10;
 85, 4; 8; 86, 3; 87, 1; 6; 94, 5; 96,
 8; 16; 21; 97, 6; 15; 17; 25; 49-51;
 98, 1; 109, 3.

अर्थ IV. 58, 10.

अर्थ IX. 7, 4; 18, 6; 56, 2; 77, 4.

अर्थ I. 135, 2²; IX. 3, 9; 5, 2; 12, 8;
13, 1; 16, 4; 7; 17, 3; 20, 1; 23, 5;
28, 6; 34, 1, 2; 37, 1, 2; 38, 1; 6;
42, 5; 56, 1; 57, 2; 61, 17; 63, 20;
65, 20; 66, 22; 67, 4; 15; 69, 2; 84, 2;
86, 7; 11, 12; 16, 26; 44, 46; 97, 13;
101, 7; 103, 2, 3; 107, 5; 17, 26.

अर्थ IX. 16, 6; 62, 19; 96, 20; 107, 15.

अर्थ VIII. 94, 7.

अर्थ I. 105, 12; 125, 5; II. 25, 4; IV.
18, 6; 58, 5, 6; IX. 2, 4; 10, 4; 13, 7;
31, 3; 33, 3; 34, 6; 62, 3; 27, 63, 6;
66, 13; 77, 1; 85, 7; 86, 1; 89, 5;
X. 75, 4.

अर्थ III. 30, 9; VIII. 89, 4.

अर्थ IX. 32, 4; 44, 1; 54, 4; 62, 23;
64, 8; 67, 5; 76, 5; 78, 5; 80, 5; 82,
2; 85, 5; 86, 35; 107, 4; 21; 22.

अर्थ III. 33, 11.

अर्थ I. 127, 6; X. 63, 4; 92, 7.

अर्थ X. 158, 2.

अर्थ II. 14, 2; X. 85, 34.

अर्थ I. 94, 1.

अर्थ IV. 47, 2; V. 51, 6.

अर्थ II. 3, 1, 3; 33, 10³; VII. 18, 22; X.
2, 2; 99, 7.

अर्थ V. 7, 2; 52, 5.

अर्थ V. 86, 5.

अर्थ VIII. 20, 18.

अर्थ I. 56, 4.

अर्थ I. 134, 6²; V. 79, 10.

अर्थ X. 77, 1.

अर्थ II. 23, 15.

अर्थ IV. 55, 7.

अर्थ X. 92, 11.

अर्थ X. 71, 6; 108, 7.

अर्थ VIII. 48, 8.

अर्थ VIII. 1, 7.

अललाभवती: IV. 18, 6.

अलानुण: III. 30, 10.

अलानुणम: I. 166, 7.

अलाप्यस्य IX. 67, 30.

अलिनाम: VII. 18, 7.

अलिपत I. 191, 1; 3; 4.

अव I. 11, 7; 13, 11; 24, 13; 14²; 15; 25,
21; 28, 1-4; 32, 2; 9; 12, 33, 7; 51, 7;
54, 4; 55, 6; 56, 1; 57, 6; 58, 5; 59,
6; 71, 5; 79, 7; 80, 4; 5; 82, 2; 93, 4;
104, 3²; 105, 3; 116, 3; 124, 11; 129, 4;
6²; 130, 7; 133, 3; 7²; 151, 6; 152, 1;
154, 6; 161, 10; 164, 10; 51; 168, 4; 8;
174, 4; 179, 2; 180, 2; 3; 189, 5; II.
11, 2; 14, 4; 20, 6; 27, 17; 28, 11;
29, 7; 30, 5; 33, 5; 14; 34, 9; 42, 3;
III. 4, 10; 29, 3; 53, 19; 61, 4; IV.
1, 4; 5; 4, 5; 13, 4; 5; 16, 2; 19, 2;
4; 27, 3²; 30, 14; V. 2, 5; 6; 3, 9;
7, 5; 29, 4; 30, 2; 13; 31, 12; 32, 1;
37, 2; 41, 13; 44, 9; 49, 5; 53, 8; 56,
1; 58, 6; 62, 3; 78, 8; VI. 9, 1; 15, 15;
25, 2; 26, 5; 30, 4; 31, 4; 40, 1; 47,
14; 48, 13; 19; 54, 3; 61, 6; 66, 5;
74, 3; II. 18, 2; 17; 20; 28, 4; 32, 27;
58, 5; 60, 9; 64, 2; 86, 4; 5³; 87, 6;
104, 17; VIII. 4, 3; 6; 29; 13; 25;
14, 14; 19, 23; 24, 30; 35, 4; 7; 36, 2;
47, 11; 53, 4; 62, 6; 64, 1; 8; 66, 14;
69, 9; 70, 11; 74, 15; 79, 9; 80, 6;
92, 9; 96, 13; 17; IX. 7, 3; 9; 7; 15, 6;
38; 70, 10; 71, 9; 73, 4; 8; 9; 74;
1; 4; 6; 7; 75, 3; 85, 2; 86, 27; 31;
96, 13; 97, 33; 107, 19; 22; X. 8, 9;
16, 5; 23, 2; 4; 30, 2; 34, 5; 39, 6;
40, 3; 48, 5; 6; 50, 5; 59, 9²; 60, 11;
61, 20; 65, 12; 66, 14; 69, 11; 73, 6;
86, 10; 105, 1; 8; 108, 5; 113, 4; 5; 7;
128, 9; 132, 6; 133, 2; 5; 134, 2-5;
138, 2; 144, 3; 171, 2; 179, 1.

अव I. 7, 4; 49, 2; 102, 3; 4; III. 32, 12;

35, 3; 62, 8; IV. 32, 4; 52, 6; V. 5, 9;
33, 7; 35, 7; 8; VI. 41, 5; 46, 11;
VII. 41, 3; VIII. 6, 32; 23, 12; 36, 2;
60, 10; 70, 6; 80, 4; X. 38, 1; 80, 7,
102, 1.

अवस्थान I. 161, 4; X. 27, 3.

अवस्थानः I. 131, 4.

अवस्थानः I. 101, 5.

अवस्थानः I. 158, 5.

अवस्थानः II. 11, 18.

अवस्थानः VI. 43, 3.

अवस्थानः II. 12, 12; VIII. 32, 25; X.
85, 13.

अवस्थानः I. 140, 10.

अवस्थानः V. 40, 6; IX. 61, 1.

अवस्थानः VII. 58, 1.

अवस्थानः II. 15, 2; IV. 56, 3.

अवः I. 17, 1; 39, 7; 42, 5; 46, 12; 114, 9;
119, 4; 121, 12; 127, 5; 151, 1; 158, 3;
II. 26, 2; III. 1, 15; 17, 3; 26, 5; 31,
14; 58, 2; 59, 6; IV. 1, 20; 25, 3;
V. 35, 2; 3, 70, 1; VI. 6, 1; 26, 1;
65, 3; VII. 21, 8; 88, 7; VIII. 9, 13;
16, 2; 24, 25; 27, 1; 38, 10; 47, 1;
67, 1; 73, 1; 83, 1; 94, 8; 97, 8; X.
22, 7; 35, 1; 2; 36, 2; 11; 100, 11;
115, 5; 132, 5; 185, 1.

अवः I. 83, 2; 133, 5; 163, 6; 164, 17, 18;
V. 40, 6; VI. 9, 3; VIII. 40, 8; IX.
74, 6; X. 17, 13; 27, 21; 67, 4.

अवः I. 11, 5.

अवः उदयः VIII. 19, 12.

अवः उदयः I. 86, 6; 117, 19; 167, 2; 185, 10;
11; IV. 22, 7; 41, 2; 6; V. 74, 6; VI.
47, 12; VII. 20, 1; 35, 1; 36, 9; VIII.
26, 2; 81, 2; X. 6, 1.

अवः उदयः VI. 24, 7.

अवः उदयः VIII. 1, 2.

अवः उदयः VI. 75, 7.

अवः उदयः X. 68, 4.

अवः उदयः I. 41, 4.

अवः उदयः VI. 75, 5.

अवः उदयः I. 191, 2.

अवः उदयः IV. 58, 5.

अवः उदयः VIII. 32, 22; IX. 32, 4; X.
43, 6; 136, 4.

अवः II. 31, 2; VII. 38, 8; 57, 5; VIII.
30, 3; 72, 12; X. 35, 11; 97, 14²; 103,
11; 107, 11.

अवः VIII. 49, 6.

अवः II. 40, 5; VI. 52, 16.

अवः I. 85, 10; 11; 116, 9; 130, 2; II. 24, 4;
III. 46, 4; VIII. 72, 10; 12; X. 101, 5-7.

अवः I. 31, 8; 34, 5; 47, 5; 109, 7, 8;
117, 23; 181, 7; 182, 4; II. 31, 1; V.
40, 7; VII. 83, 1; 5; VIII. 8, 20, 21;
35, 11; 57, 4; 59, 3; 5; 85, 9.

अवः I. 129, 6.

अवः उदयः VIII. 96, 14.

अवः VIII. 72, 11.

अवः IV. 50, 3.

अवः I. 116, 22.

अवः VIII. 3, 2.

अवः उदयः VIII. 62, 6; X. 25, 4.

अवः I. 76, 2; X. 70, 10.

अवः I. 55, 8.

अवः II. 12, 14; V. 8, 4; VIII. 2, 35.

अवः VII. 104, 12; VIII. 75, 14.

अवः II. 40, 6.

अवः V. 87, 6; VI. 9, 7²; 50, 13; 61, 4;
VII. 47, 2; 48, 2; VIII. 1, 16; X. 92, 13;
97, 14; 100, 1; 102, 1; 103, 7; 182, 2.

अवः IV. 17, 16.

अवः V. 44, 10.

अवः IV. 36, 5; 37, 6; VI. 66, 8; VIII.
20, 24; X. 35, 14; 67, 11.

अवः V. 54, 14.

अवयः I. 112, 2; 17; 20; 22; V. 63, 1;
86, 1; VII. 69, 4; VIII. 22, 10.
अवयदः III. 30, 5.
अवयदत् X. 177, 2.
अवयदतः X. 117, 7.
अवयदन् I. 179, 2.
अवयदन् X. 97, 17; 109, 1.
अवयदत X. 109, 4.
अवयद्यगोहना I. 34, 3.
अवयद्यभिया X. 107, 3.
अवयद्य IV. 18, 7; V. 53, 14; VIII. 68, 19;
X. 14, 8.
अवयद्यइय IV. 18, 5.
अवयद्यात् I. 93, 5; 115, 6; 167, 8; 185, 10;
III. 31, 8; IV. 4, 15; VI. 15, 12; VII.
12, 2.
अवयद्यानि VI. 66, 4.
अवयद्ये VIII. 80, 8.
अवयधं I. 185, 3.
अवयधायति I. 162, 11.
अवयधीः I. 51, 4; 80, 11; 103, 8; VI. 27, 4;
VIII. 12, 26.
अवयधीः I. 33, 12; 80, 7; IV. 30, 15; 18.
अवयधीत I. 52, 2; V. 34, 4.
अवयधीत I. 187, 6; VIII. 72, 4; 93, 2; X.
146, 4.
अवयधूनुषे I. 78, 4.
अवयधून्वानः VI. 47, 17.
अवयधं VII. 82, 10.
अवयन VII. 46, 2.
अवयन् I. 24, 3.
अवयन्तं I. 116, 24.
अवयनयः I. 186, 8; 190, 7; V. 85, 6.
अवयमा V. 54, 2.
अवयमिः I. 4, 10; 181, 3.
अवयमिं I. 140, 5; IV. 19, 6.
अवयमीः I. 61, 10; 62, 10; II. 13, 7; V. 11, 5;
VI. 61, 3; VII. 87, 1; X. 99, 4.

अवयन्तीतं I. 116, 8.
अवयन्तीताय I. 118, 7.
अवयनोः V. 29, 9.
अवयनोः VI. 18, 3; X. 69, 10.
अवयन्तं VIII. 73, 7.
अवयन्ति I. 179, 3; II. 23, 19; 24, 16; 35, 15;
IX. 83, 2.
अवयन्ति IV. 50, 9.
अवयन्ती इति I. 185, 4.
अवयन्तीः I. 152, 6; VII. 46, 2.
अवयन्तु I. 106, 3; V. 42, 5; VI. 52, 4⁴;
VIII. 54, 4.
अवयन्तु I. 22, 16; 23, 12; 127, 2; III. 8, 8;
10; 62, 3; IV. 31, 10; 33, 3; V. 41, 11;
46, 7²; 51, 13; 87, 7; VI. 50, 14; 69, 2;
VII. 36, 7; 49, 1; VIII. 3, 1; 63, 12;
X. 15, 1; 5; 77, 8.
अवयन्वन् I. 51, 2.
अवयपत् II. 14, 7.
अवयपत् X. 73, 5.
अवयस्पतंतीः X. 97, 17.
अवयस्पदः II. 29, 6.
अवयस्पश्येन VII. 49, 3.
अवयस्पानं V. 98, 1; VIII. 4, 10; X. 43, 2.
अवयस्पानात् X. 106, 2.
अवयस्पानेषु I. 136, 4.
अवयभृषं VIII. 93, 23.
अवयमः IV. 1, 5.
अवयमं I. 105, 4; VII. 32, 16.
अवयमस्य VI. 21, 5.
अवयमस्यां I. 108, 9; 10; VII. 71, 3.
अवयमा III. 54, 5; VI. 25, 1; X. 81, 5.
अवयमाभिः VI. 62, 11.
अवयमाय II. 35, 12.
अवयमार्जनानि I. 163, 5.
अवयमीत् IV. 58, 2.
अवयमे I. 101, 8; V. 60, 6.

अवने इति I. 185, 11.
 अवनेः III. 30, 16.
 अवस्यती VIII. 91, 1.
 अवस्याः I. 173, 12.
 अवस्यातःश्लेष्ठाः I. 171, 6.
 अवस्याता I. 129, 11; VIII. 48, 2.
 अवस्यातां I. 94, 12.
 अवस्यानं I. 185, 8.
 अवयुनं VI. 21, 3.
 अवस्ये VIII. 47, 12.
 अवसः I. 163, 9; X. 88, 17, 19.
 अवसं I. 155, 3; 168, 6; X. 55, 4; 87, 3;
 120, 7.
 अवसंरंभमाद्यः VIII. 1, 34.
 अवसाणि VIII. 96, 6; IX. 96, 7.
 अवसात् VII. 6, 7.
 अवसान् II. 34, 14; VIII. 75, 15; IX. 97, 17;
 X. 81, 1.
 अवसासः VI. 21, 6.
 अवसासु I. 141, 5.
 अवसित्यवः V. 31, 3.
 अवसोवृत्तिः X. 129, 1.
 अवसोवृत्तिः X. 51, 6.
 अवसरुद्धः X. 28, 10.
 अवसरे II. 9, 3, 12, 8, 24, 11; IV. 25, 8;
 X. 15, 1.
 अवसिण I. 164, 17, 18, 43; VI. 9, 2.
 अवसेषु X. 56, 6, 7.
 अवशोधनं IX. 113, 8.
 अवशोहनं V. 78, 4.
 अवती VII. 59, 4.
 अवतीत X. 90, 14; 121, 1; 7, 129, 4; 135, 4.
 अवतीत V. 31, 5.
 अवतीतयः V. 30, 7; X. 135, 4.
 अवतीतयः I. 121, 13; VIII. 14, 13.
 अवतीतयत् I. 85, 9; II. 11, 20; VIII. 14, 5.
 अवतीतयत् VI. 8, 3; X. 135, 5.
 अवति I. 118, 3; V. 76, 2.

अवती IV. 18, 13.
 अवतीः VI. 12, 3.
 अवतीत I. 33, 11; II. 17, 4; IX. 70, 1;
 X. 96, 8.
 अवतीत IX. 47, 1; X. 113, 1.
 अवतीतां X. 132, 1.
 अवतीनं III. 32, 3, 35, 9; 47, 4; X. 73, 1;
 3; 113, 3.
 अवतीन् V. 29, 11; 31, 10; X. 45, 3; 95, 7.
 अवतीत I. 85, 7; X. 6, 7.
 अवतीतयः II. 11, 15; X. 138, 2.
 अवतीतयत् VIII. 12, 7.
 अवतीतयत् VIII. 14, 5.
 अवतीतयन् III. 1, 4; V. 31, 4; X. 95, 7; 113, 8.
 अवतीतयन् V. 11, 3; VIII. 13, 17; 41, 3.
 अवतीतयः V. 83, 10.
 अवतीतयः VII. 103, 3.
 अवतीतयिहं I. 182, 6; VII. 69, 7.
 अवतीतयत् I. 164, 47; III. 32, 15; X. 18, 3.
 अवतीतयत् IV. 24, 4.
 अवतीतयत् IV. 13, 4.
 अवतीतयः II. 22, 1.
 अवतीतयः II. 4, 8; 27, 5; III. 51, 6; IV. 21, 10;
 V. 22, 3; 57, 7; VIII. 75, 16; IX. 58, 2.
 अवतीतयः I. 144, 2.
 अवतीतयः X. 95, 16.
 अवतीतयः I. 93, 4; 119, 6; VI. 61, 1.
 अवतीतयः I. 17, 6; 22, 11; 24, 5; 39, 7; 77, 4;
 85, 11; 89, 7; 102, 5; 107, 2; 110, 7;
 124, 13; 138, 3; 152, 7; 166, 2; 177,
 1; 5; 185, 4; 6, 9; 187, 6; III. 32, 13;
 V. 42, 18; 46, 6; 49, 5; 76, 2; 3; VI.
 2, 11; 20, 10; 31, 5; 50, 9; 52, 5; 6;
 59, 3; VII. 21, 9; 51, 1; 82, 8; 83, 1;
 3; 94, 7; VIII. 61, 4; IX. 61, 24; 98, 8;
 X. 15, 4; 35, 13; 40, 7; 64, 9; 89, 16;
 120, 7; 121, 6.
 अवतीतयः X. 27, 9.
 अवतीतयः X. 14, 9.

अवसानाः III. 1, 6.
 अवसां IV. 23, 3.
 अवसाय X. 169, 1.
 अवसाय I. 104, 1.
 अवसि V. 65, 5; VI. 23, 2; 58, 1; VIII.
 36, 3; 37, 6; 47, 5.
 अवसि X. 140, 2.
 अवसितस्य I. 32, 15.
 अवसितासः IV. 25, 8.
 अवसिह IX. 89, 2.
 अवसृजन I. 142, 11; II. 3, 10.
 अवसृष्टः X. 4, 3.
 अवसृष्टा VI. 75, 16; VII. 46, 3.
 अवसृष्टान X. 28, 11.
 अवसृष्टासः X. 91, 14.
 अवसे I. 17, 2, 22, 9, 10, 34, 12, 35, 1,
 45, 5; 47, 10, 48, 14, 52, 1, 12, 89, 5;
 100, 8, 102, 10, 112, 24, 114, 4, 118,
 10, 127, 4², 128, 8; 129, 10², 135, 4;
 164, 52, 168, 13; 183, 5, 186, 10; II.
 12, 9, 16, 1, 29, 1, 34, 14, III. 13, 2;
 26, 2, 47, 5; 54, 12, 57, 5; 62, 2, IV.
 2, 13; 3, 1, 20, 1, 2, 21, 1, 3, 25, 1,
 41, 7, 8, V. 17, 1, 25, 1, 35, 1, 41, 5,
 45, 4; 65, 3, VI. 14, 1, 3; 17, 13, 21, 9;
 23, 8, 9, 24, 10, 29, 1, 33, 2, 38, 5;
 40, 5; 46, 6, 48, 4, 61, 2; VII. 1, 2,
 21, 8; 26, 2; 32, 8, 38, 6, 48, 4, 51, 2;
 74, 1; 85, 4, 90, 7, VIII. 8, 6, 9, 9, 1,
 11, 6; 9, 12, 19, 19, 32; 22, 3; 16;
 23, 25; 32, 10; 34, 4, 33, 7; 54, 2; 3;
 7; 61, 8; 63, 4, 70, 2, 71, 14, 86, 4;
 99, 8; IX. 108, 14; X. 31, 1; 38, 4,
 39, 5; 63, 11; 66, 4, 74, 5; 81, 7,
 101, 1; 141, 3; 149, 5.
 अवसे III. 53, 20.
 अवस्तात् III. 22, 3; X. 88, 14, 129, 5.
 अवस्थाः III. 32, 11.
 अवस्थाः V. 19, 1.
 अवस्थरेत् VI. 42, 4.

अवस्थर्तः II. 23, 8.
 अवस्थते I. 116, 23.
 अवस्थवः I. 14, 5, 101, 1, 114, 11; 131, 3;
 II. 11, 12, 13; 19, 8; 21, 5, III. 42, 9;
 VII. 94, 4; VIII. 13, 17; 21, 1; 63, 10;
 IX. 17, 7, 63, 20; 86, 24.
 अवस्थवः IX. 13, 2.
 अवस्थवे II. 6, 6, IV. 50, 9.
 अवस्थुः I. 25, 19, III. 33, 5, IV. 16, 11,
 V. 31, 10, VII. 32, 17; VIII. 35, 22.
 अवस्थुभिः VIII. 13, 9.
 अवस्थुं V. 75, 8.
 अवस्थुवः IX. 43, 2.
 अवस्थुयं V. 46, 1.
 अवस्तन IV. 2, 19.
 अवस्तसः II. 17, 5.
 अवहः II. 13, 8, V. 31, 8; VIII. 24, 28.
 अवहः I. 51, 3.
 अवहत III. 53, 9, X. 59, 10.
 अवहत X. 29, 2.
 अवहन I. 51, 10, IV. 33, 2, X. 85, 38.
 अवहंता IV. 25, 6.
 अवहतिः I. 105, 17.
 अवहतिं X. 137, 1.
 अवांसि IV. 55, 5, VII. 97, 2; VIII. 26, 21.
 अवाः I. 27, 7.
 अवाचः IV. 25, 6.
 अवाचि I. 51, 15; V. 3, 12, VI. 34, 5, VII.
 70, 1; VIII. 40, 12, X. 54, 6.
 अवाचिनं III. 53, 23.
 अवाट् X. 15, 1.
 अवातः VI. 16, 20; 18, 1, IX. 89, 7, 96, 8; 11.
 अवातः VIII. 79, 7.
 अवातं X. 129, 2.
 अवाता VI. 64, 5.
 अवाताः VI. 67, 7.
 अवाताः I. 52, 4; 62, 10.
 अवातां I. 38, 7.

अवाते VI. 64, 4.
 अवाथ VII. 40, 3.
 अवाथः VII. 61, 2.
 अवादिषुः VII. 103, 1.
 अवानि X. 124, 4.
 अवारतः X. 65, 6.
 अवारयेषां I. 116, 8.
 अवारि IV. 6, 7.
 अवार्थेऽङ्गु VIII. 92, 8.
 अवार्थोत् X. 102, 6.
 अवार्थोत् VIII. 100, 7.
 अवार्थोत् IX. 19, 4; 66, 11.
 अवार्थोत् IX. 90, 2.
 अवार्थोत् I. 181, 4.
 अवार्थः I. 31, 4.
 अवार्थः VI. 17, 5.
 अवार्थः III. 1, 17.
 अवार्थयत् I. 160, 2; VI. 32, 2.
 अवार्थयत् III. 7, 3.
 अवार्थयन् VII. 91, 1.
 अविऽजनत X. 120, 2.
 अविऽउहाः II. 28, 9.
 अविः IX. 78, 1.
 अविका I. 126, 7.
 अविऽक्रोतः IV. 24, 9.
 अविद्यत X. 136, 2.
 अविद्यत I. 191, 4; X. 127, 5.
 अविऽक्षितं VIII. 32, 8.
 अविऽक्षितामः VII. 1, 24.
 अविऽक्षितं X. 127, 4.
 अविऽक्षितः X. 173, 1, 2.
 अविऽक्षितानि VIII. 100, 10.
 अविऽक्षितः IX. 64, 21.
 अविऽक्षितान I. 164, 5.
 अविमे X. 51, 6.
 अविट् II. 17, 8.
 अविट् I. 110, 9; II. 24, 1, 30, 8; IV. 31, 12.
 VI. 44, 9; VIII. 92, 15.
 अवित VII. 59, 6.

अवितरिति I. 129, 10.
 अवितवे VII. 33, 1.
 अविता I. 36, 2; 44, 10; 81, 8; 91, 9; 187, 2;
 II. 12, 6; III. 19, 5; 62, 9; IV. 16, 18;
 20; 17, 18; 31, 3; V. 4, 9; VI. 33, 4;
 34, 5; 44, 15; 45, 5; 46, 4; 48, 2;
 VII. 19, 10; 24, 1; 32, 10; 11; 96, 5.
 VIII. 2, 36; 4, 18; 13, 15; 26; 36, 1;
 46, 13; 80, 3; IX. 67, 10; X. 7, 7;
 24, 3; 103, 4; 157, 3.
 अविताऽइव VIII. 71, 15.
 अवितारं VI. 47, 11; VII. 36, 8; VIII. 21, 2.
 अवितारा I. 181, 1.
 अवितारा X. 39, 3.
 अवितारिणी VIII. 5, 6.
 अवितुः VII. 25, 4.
 अवितो VI. 61, 4; VII. 96, 2.
 अवितो इति II. 32, 1.
 अवित्ति X. 15, 3; 97, 7.
 अवितपुराः I. 87, 1.
 अवितः V. 83, 10.
 अवितत I. 53, 1; VI. 44, 7.
 अवितत I. 92, 9; III. 57, 1; VI. 63, 1; VII.
 89, 4; VIII. 91, 1; X. 5, 5; 79, 3.
 अवितन X. 94, 3.
 अवितन I. 72, 6; X. 94, 4.
 अवितं X. 161, 5.
 अवितं X. 161, 5.
 अवित्त्वं VII. 39, 6.
 अवित्त्वं VIII. 48, 3.
 अवित्त्वं X. 10, 13; 53, 3.
 अवित्त्वं IV. 31, 7.
 अवित्त्वंऽतरामः X. 2, 4.
 अवित्त्वाभिः I. 46, 15.
 अवित्त्वंऽमः VI. 15, 10.
 अवित्त्वं I. 120, 2; V. 30, 3; X. 79, 6.
 अवित्त्वं I. 136, 5; II. 1, 7; 9; 26, 4; VI.
 54, 4; VIII. 23, 21; 27, 15; 61, 9;
 IX. 114, 1; X. 83, 1.

अविधवा: X. 18, 7.
 अविध्वत् V. 40, 5.
 अविध्वत् I. 33, 12; VIII. 32, 26; 77, 6.
 अविदः I. 6, 5; VI. 7, 5.
 अविदः VI. 61, 3; VIII. 96, 16; 17.
 अविदत् I. 23, 14; 101, 5; 130, 3; III. 34, 4.
 V. 14, 4; 29, 3; X. 43, 8, 108, 11.
 अविदत् I. 103, 5²; V. 40, 6; 45, 7; X.
 46, 3; 67, 1; 68, 9; 109, 5; 139, 6.
 अविदत् I. 93, 4.
 अविदन I. 62, 2; III. 1, 3; X. 62, 2(2), 181, 2.
 अविदन III. 9, 4; 31, 5; IV. 58, 4; V. 11, 6;
 40, 9; VII. 76, 4; X. 46, 2; 71, 3;
 111, 7; 129, 4; 181, 3.
 अविदत् I. 83, 4.
 अविदेषां IV. 23, 4.
 अविदः VIII. 61, 9.
 अविद्रे VI. 45, 2.
 अविदभिः II. 36, 1; IX. 86, 11; 91, 2; 107, 2.
 अविदमान IV. 2, 5.
 अविदरणाय I. 174, 8.
 अविचिकां X. 112, 4.
 अविधेः VI. 31, 3.
 अविधेनन IV. 24, 6.
 अविधेन IV. 25, 3.
 अविधेज्ञीः III. 32, 10.
 अविधेयीः IV. 19, 10; 22, 5.
 अविधेयीः VII. 19, 5.
 अविध्वक् VII. 18, 8.
 अविध्वः X. 56, 4.
 अविज्ञत II. 24, 2; IX. 38, 5.
 अविज्ञत I. 141, 5; II. 13, 1.
 अविज्ञत X. 44, 6; 55, 2.
 अविज्ञता I. 162, 20.
 अविद्यन् VIII. 27, 12.
 अविद्युदमिन्वः II. 40, 3.
 अविद्युदमिन्वा I. 164, 10.
 अविद्यः III. 13, 6.
 अविद्यत् I. 81, 1.

अविद्यम्य VIII. 25, 20.
 अविद्या VI. 39, 5.
 अविद्यन् VII. 18, 25.
 अविद्यं VIII. 5, 13.
 अविद्यं IV. 50, 11; VII. 67, 6.
 अविद्यं II. 30, 6; V. 62, 9; VII. 67, 5;
 VIII. 9, 5.
 अविद्यां I. 185, 9; V. 43, 2.
 अविद्यु I. 111, 5; X. 26, 1; 9.
 अविद्यो इति VII. 34, 12.
 अविद्यः VII. 28, 5.
 अविद्यते X. 115, 6.
 अविद्यन् I. 58, 2; VII. 3, 2.
 अविद्यन्तं VIII. 51, 3.
 अविद्ययः VIII. 45, 23.
 अविद्ययः VIII. 67, 9.
 अविद्यये I. 189, 5.
 अविद्यां II. 38, 3.
 अविहृतक्रतो इत्यविहृत्यतः क्रतो I. 63, 2.
 अविहृतं V. 66, 2; X. 170, 1.
 अविहृतं IV. 36, 2.
 अवीः VI. 1, 6.
 अवीत VII. 34, 14.
 अवीताः IV. 48, 1.
 अवीनां IX. 107, 8; 109, 7; X. 26, 6.
 अवीरता VII. 1, 11.
 अवीरताये III. 16, 5.
 अवीरते VII. 1, 19.
 अवीरयेषां I. 116, 5.
 अवीरः I. 91, 19.
 अवीराः VII. 4, 6; 61, 4.
 अवीरांश्च X. 86, 9.
 अवीरं X. 95, 3.
 अवीवतन् X. 13, 5.
 अवीवतन् IX. 32, 3; 34, 6; 76, 4; 86, 19;
 107, 26.
 अवीवशन IX. 21, 7.

अबीवशत X. 64, 15.
 अबीवियत् I. 155, 6; IX. 96, 7.
 अबीवियन् IX. 73, 2.
 अबीवृत्त X. 174, 3.
 अबीवृत्त VIII. 8, 15; 19; 80, 10.
 अबीवृत्त VIII. 8, 8; X. 63, 17.
 अबीवृध्वं I. 124, 13.
 अबीवृध्वन् VII. 36, 7.
 अबीवृध्वन् I. 5, 8; 11, 1; IX. 4, 9; 73, 2.
 अबीवृध्वन् IV. 32, 12.
 अवृकः IV. 16, 18; VI. 2, 2; 15, 3.
 अवृकऽतमः I. 174, 10.
 अवृकं I. 48, 15; VI. 48, 18; VII. 88, 5;
 VIII. 9, 1; 27, 4; X. 36, 3; 144, 5.
 अवृकस्य I. 155, 4.
 अवृकाः IV. 4, 12; X. 15, 1.
 अवृकाणि I. 55, 6.
 अवृकाभिः II. 31, 3.
 अवृकाय I. 31, 13; VII. 66, 8.
 अवृकामः VII. 74, 6.
 अवृके VI. 4, 4.
 अवृकेभिः VI. 4, 8; VII. 19, 7.
 अवृकः VIII. 101, 16.
 अवृक्षं X. 159, 5.
 अवृमन् X. 48, 3.
 अवृमिनाः II. 27, 2.
 अवृमन् III. 56, 4.
 अवृणक् I. 101, 2; II. 14, 7; 17, 6.
 अवृणक् I. 53, 9; V. 29, 10; 32, 8.
 अवृणि X. 33, 4.
 अवृणीत II. 33, 13; IV. 43, 2; IX. 97, 41.
 अवृणीत I. 32, 3; 117, 13; 119, 5; III. 36, 8;
 VII. 33, 2; 69, 4; IX. 70, 6; X. 13, 4²;
 85, 14.
 अवृणीतं I. 180, 4.
 अवृणीमहि III. 29, 16.
 अवृणोः I. 132, 4.

अवृणोः I. 51, 3; 4; II. 11, 18; IX. 86, 23.
 अवृणोत् I. 130, 3; III. 31, 21; 34, 3; 44, 5;
 IV. 28, 1; VIII. 63, 3; X. 139, 6.
 अवृकत II. 34, 1.
 अवृत्त V. 45, 1.
 अवृत्तः I. 133, 7; VI. 14, 5²; VIII. 32, 18;
 33, 6; 10.
 अवृत्तं VIII. 102, 14.
 अवृत्तन VIII. 92, 14.
 अवृत्तत V. 55, 1; VIII. 1, 29.
 अवृत्तः IV. 23, 1.
 अवृत्तान VII. 6, 3.
 अवृत्तत X. 113, 4, 6.
 अवृत्तत VII. 18, 17.
 अवृहः V. 29, 10.
 अवः VIII. 21, 12.
 अवत V. 34, 8; VI. 47, 15.
 अवदं IV. 27, 1.
 अवदि VII. 8, 2; X. 99, 10.
 अवन I. 128, 5.
 अवनत IV. 33, 6.
 अवनत IV. 18, 11.
 अवनतं X. 27, 19.
 अवपयः VIII. 76, 10.
 अवपन I. 178, 2; X. 114, 1.
 अवोः VI. 67, 11; VII. 67, 4; X. 132, 5.
 अवोचत X. 120, 9.
 अवोचत VIII. 100, 5.
 अवोचन I. 182, 8; X. 109, 3.
 अवोचन I. 117, 25; 122, 12; V. 2, 12; X.
 115, 9.
 अवोचत VI. 31, 1.
 अवोचं I. 116, 25; 185, 10; IV. 45, 7.
 अवोचाम I. 78, 5; 114, 11; 189, 8; IV. 2, 20;
 V. 1, 12; 73, 10; VIII. 59, 5.
 अवोचाम X. 80, 7.
 अव्यः VIII. 2, 2; IX. 6, 1; 7, 6; 12, 4;
 16, 8; 20, 1; 28, 1; 38, 1; 50, 3; 52, 2;

63, 10; 19; 68, 7; 74, 9; 86, 48; 101, 16; 106, 10; 107, 6; 108, 5.
 अथर्व II. 38, 4.
 अथर्व I. 166, 4.
 अथर्व IX. 8, 6; 69, 4; 97, 12; 98, 2; 101, 14; 15; 107, 13; 18.
 अथर्व X. 95, 5.
 अथर्व I. 117, 15; IX. 48, 3.
 अथर्वऽभिः I. 112, 6; VII. 69, 7.
 अथर्वपुः VIII. 2, 24.
 अथर्वी X. 27, 21.
 अथर्वी X. 31, 10.
 अथर्व्याय II. 35, 5.
 अथर्व III. 49, 1.
 अथर्व IX. 13, 6; 61, 17; 67, 5; 69, 9; 97, 4; 56; 107, 17; 109, 16.
 अथर्वत II. 17, 4.
 अथर्व VIII. 97, 2.
 अथर्व IX. 37, 3; 49, 4; 66, 28; 67, 20; 69, 4; 82, 1; 85, 5; 86, 8; 31; 98, 2; 100, 4.
 अथर्व VII. 33, 4.
 अथर्व I. 135, 6²; IX. 62, 8; 67, 4; 103, 2; 107, 10.
 अथर्वानि IX. 86, 34.
 अथर्वी IX. 70, 7.
 अथर्वे IX. 16, 6; 36, 4; 64, 5; 66, 11; 86, 3; 99, 5; 103, 3; 107, 22; 110, 10.
 अथर्व IX. 75, 4; 88, 6.
 अथर्वः II. 38, 10; X. 139, 5.
 अथर्वान् IX. 97, 31.
 अथर्वे IX. 50, 2; 66, 9; 69, 3; 70, 8; 86, 13; 25; 91, 1; 92, 4; 96, 13; 97, 3; 12; 16; 19; 40; 98, 3.
 अथर्वतः VIII. 97, 3.
 अथर्वत I. 101, 2; 132, 4²; 175, 3; VI. 14, 3; IX. 41, 2.
 अथर्वतान् I. 33, 5; 51, 8; 130, 8; IX. 73, 5; 8.
 अथर्वदत्त II. 24, 3.

अथर्व IV. 51, 2.
 अथर्व IV. 55, 5.
 अथर्वसन् I. 67, 2.
 अथर्वमिषं IV. 3, 16.
 अथर्वमिषं X. 146, 6.
 अथर्वमीत VIII. 8, 11.
 अथर्वकुपन् V. 40, 9.
 अथर्व V. 2, 12.
 अथर्वतुः I. 102, 8; X. 133, 2.
 अथर्वतुऽभ्यः VIII. 96, 16.
 अथर्वतुं X. 28, 6.
 अथर्वतो इति VIII. 82, 4.
 अथर्वनिः I. 143, 5; 176, 3; IV. 16, 17; VI. 6, 5; 18, 10; VIII. 27, 18; X. 87, 5.
 अथर्वनिऽभिः X. 87, 4.
 अथर्वनि I. 54, 4; 80, 13; III. 30, 16; VII. 104, 20; 25.
 अथर्वनिमानऽइव IV. 17, 13.
 अथर्वन्याऽइव II. 14, 2.
 अथर्वत I. 161, 12.
 अथर्वमिष्ट V. 2, 7.
 अथर्वमिष्टाः III. 29, 16.
 अथर्वत V. 16, 16; IX. 71, 8.
 अथर्वत I. 52, 7; 10; 52, 6; III. 1, 11; VII. 18, 8.
 अथर्वमिष्टाः X. 124, 1.
 अथर्वतः II. 34, 9; IV. 4, 15.
 अथर्वतऽवारः X. 99, 5.
 अथर्वतिं X. 182, 1.
 अथर्वतिऽहा VIII. 89, 2; 99, 5; IX. 62, 11; 87, 2; X. 55, 8.
 अथर्वतीः I. 100, 10; IV. 48, 2; VI. 48, 17; 68, 6; VII. 18, 5.
 अथर्वतान् I. 170, 5; III. 21, 1.
 अथर्वतः VI. 33, 2.
 अथर्वतः VIII. 73, 9; X. 43, 6; 92, 1.
 अथर्वतः I. 34, 7.
 अथर्वतः IX. 102, 4.

अज्ञानं X. 95, 11.
 अज्ञास्यं VIII. 33, 17.
 अज्ञिषः VI. 31, 4; X. 54, 1.
 अज्ञिषतं I. 112, 19.
 अज्ञिषतं VII. 83, 8.
 अज्ञिषदाः VII. 50, 4.
 अज्ञिषिदाः VII. 50, 4.
 अज्ञिषः X. 124, 2.
 अज्ञिषस्य I. 117, 3; VI. 44, 22.
 अज्ञिषा X. 23, 5.
 अज्ञिषाः V. 12, 5.
 अज्ञिषासः VII. 32, 27; X. 95, 15.
 अज्ञिषेन I. 116, 24; 117, 17.
 अज्ञिषात् VII. 18, 24.
 अज्ञिषत् VII. 28, 3.
 अज्ञिषयुः VII. 2, 5.
 अज्ञिषयुः I. 92, 2; IX. 11, 2, 86, 17; X. 76, 3.
 अज्ञिषेत् III. 38, 8.
 अज्ञिषितत् VIII. 5, 1.
 अज्ञिषीः I. 120, 8; III. 55, 16.
 अज्ञीत् X. 87, 17.
 अज्ञीत्या II. 18, 6.
 अज्ञीमहि V. 47, 7.
 अज्ञीमहि VII. 32, 26; X. 36, 4; 37, 6, 40, 12.
 अज्ञीय II. 33, 2; 6.
 अज्ञीया IV. 1, 11.
 अक्षुब्ध VII. 9, 4.
 अक्षुब्धवि X. 48, 8.
 अक्षुब्धुः X. 94, 12.
 अक्षुब्धं I. 101, 2; 174, 3; II. 14, 5, 19, 6,
 IV. 16, 12; VI. 31, 3.
 अक्षुब्धस्य VI. 20, 4.
 अक्षुब्धन IX. 62, 6.
 अक्षुब्धं X. 88, 15.
 अक्षुब्धात् X. 138, 4.
 अक्षुब्धोः VII. 29, 4; VIII. 36, 7; X. 171, 1.
 अक्षुब्धोः X. 95, 11.
 अक्षुब्धिताः X. 94, 11.

अक्षुब्ध I. 24, 5; 89, 8; V. 30, 2.
 अक्षुब्धत् I. 133, 1.
 अक्षुब्धा VII. 34, 13.
 अक्षुब्धाः X. 53, 8.
 अक्षुब्धसः VII. 1, 11.
 अक्षुब्धात् III. 29, 14.
 अक्षुब्धि VII. 67, 2.
 अक्षुब्धि VII. 8, 1.
 अक्षुब्धः I. 164, 1; 173, 2; X. 27, 15.
 अक्षुब्धे IX. 51, 3.
 अक्षुब्धं X. 176, 1.
 अक्षुब्धता VII. 67, 7.
 अक्षुब्धता VIII. 5, 31.
 अक्षुब्ध II. 14, 5.
 अक्षुब्धत् I. 1, 3; 40, 6; 7; 93, 3; 113, 18;
 II. 23, 4; V. 59, 4; VIII. 18, 14; IX.
 66, 27.
 अक्षुब्धत् VIII. 90, 6.
 अक्षुब्धत् VII. 30, 4.
 अक्षुब्धसः VI. 49, 15; IX. 97, 51.
 अक्षुब्धसहे X. 97, 17.
 अक्षुब्धाव I. 179, 3.
 अक्षुब्धेषु इति VII. 70, 4.
 अक्षुब्धस्य II. 20, 5; VI. 4, 3.
 अक्षुब्धा IV. 28, 5; X. 68, 8.
 अक्षुब्धाश्च II. 30, 4.
 अक्षुब्धति IX. 67, 31; X. 85, 3, 4.
 अक्षुब्धत् VII. 73, 2.
 अक्षुब्धः VIII. 31, 8.
 अक्षुब्धं VIII. 40, 3; X. 85, 42.
 अक्षुब्धं VI. 28, 4; VIII. 51, 6; IX. 83, 1.
 अक्षुब्ध V. 54, 10.
 अक्षुब्धत् VII. 103, 9.
 अक्षुब्धत् I. 116, 25.
 अक्षुब्धति VII. 22, 8; 99, 1.
 अक्षुब्धत् VI. 23, 8; 74, 1.
 अक्षुब्धे I. 164, 37.

असुवे IX. 65, 6.
 असुहि I. 54, 9; VIII. 45, 22; 82, 6.
 असे: VIII. 2, 2.
 असोति I. 94, 2; II. 16, 3; 24, 8; III. 11, 7;
 59, 2; IX. 81, 2; X. 39, 11; 62, 9;
 64, 15.
 असोतु I. 17, 9; III. 51, 12; IV. 9, 8.
 असन्ऽआस्यं II. 24, 4.
 असन्ऽआस्यं X. 101, 7.
 असन्ऽदिद्यः V. 54, 3.
 असन्ऽ VII. 88, 2.
 असन्नः II. 1, 1; III. 29, 6; VI. 43, 3;
 IX. 108, 6; X. 68, 4.
 असन्ना I. 191, 15.
 असन्नि I. 130, 3²; II. 24, 7.
 असन्नो: II. 12, 3.
 असन्ऽमयानि X. 67, 3.
 असन्ऽमयीनां IV. 30, 20.
 असन्ऽमयीभिः X. 101, 10.
 असन्ऽयती X. 53, 8.
 असन्ऽभिः IX. 112, 2.
 असन्ऽयमाः IV. 1, 13.
 असन्ऽयमानां X. 139, 6.
 असन्ऽहन्ऽभिः VII. 104, 5.
 अस्या I. 172, 2; V. 47, 3; VI. 75, 12.
 अस्याश्च X. 89, 12.
 अस्यानं I. 121, 9; II. 30, 5; IV. 16, 6;
 22, 1; V. 30, 4; 8; VII. 104, 19.
 अस्याः I. 60, 3; 69, 3; 70, 1; II. 31, 7;
 IV. 5, 7; V. 42, 1; 14-16.
 अस्यां V. 64, 3.
 अस्यां I. 92, 8; 154, 5; 166, 14; 178, 1;
 II. 27, 11; 14; III. 54, 21; 57, 2; V.
 4, 10; VI. 1, 13; 13, 6.
 अस्याम I. 114, 3; II. 19, 7; 27, 10; VI. 5, 7⁴;
 VII. 65, 2; VIII. 27, 22; IX. 98, 12.
 अस्याम I. 114, 2; 136, 7; III. 11, 8; IV.
 4, 14; 58, 11; V. 41, 18; 70, 2; VII.
 47, 2; 93, 8; IX. 91, 5.
 असुः I. 73, 5; 9; II. 19, 8.

अस्ययः X. 112, 8.
 अस्यपुन II. 24, 3.
 अस्यहान् VII. 6, 3.
 अस्यमणाः X. 94, 11.
 अस्यमासः VI. 21, 12.
 अस्यमिहाः IV. 4, 12.
 अस्यमेः VII. 69, 7.
 अस्यवं I. 109, 2.
 अस्यवं X. 86, 11.
 अस्यवयं X. 49, 8.
 अस्यातः X. 179, 1.
 अस्याताः X. 62, 11.
 अस्यायि VI. 11, 5.
 अस्यायि I. 51, 14.
 अस्थितं IV. 7, 6.
 अस्थियन् VIII. 2, 39.
 अस्थीणीत X. 61, 3.
 अस्थीरऽश्च VIII. 2, 20.
 अस्थीरं VI. 28, 6.
 अस्थीरा X. 85, 30.
 असु X. 95, 12; 13.
 अस्त्रेः III. 54, 11.
 अस्त्रेः V. 33, 2.
 अस्त्रेत् VII. 3, 4; X. 76, 3.
 अस्त्रेत् I. 92, 5; 124, 1; III. 14, 1, 19, 2;
 61, 5; IV. 6, 2; 13, 2; V. 1, 12; 28, 1;
 VII. 10, 1; 39, 1; 62, 1; 76, 1; 79, 1.
 अस्त्रोत् I. 39, 6; VII. 33, 5.
 असुऽअजनि VI. 75, 13.
 असुऽश्चितं VIII. 46, 28.
 असुः I. 36, 8; 161, 3; 162, 22; 164, 2;
 173, 3; III. 26, 3; 27, 14; 29, 6; IV.
 2, 8; VI. 3, 4; 45, 26; VII. 3, 2; 70, 1;
 VIII. 2, 2; 49, 5; IX. 64, 3; 71, 6;
 97, 28; 101, 2; 109, 10; 112, 4; X.
 61, 24; 136, 5.
 असुऽचंद्राः VI. 35, 4.
 असुऽजित् IX. 59, 1.
 असुऽजिते II. 21, 1.

अमृत्यं I. 135, 8.
 अमृत्ये X. 97, 5.
 अमृत्यः VI. 47, 24.
 अमृत्यदाः I. 113, 18; V. 42, 8; X. 107, 2.
 अमृत्यदातरः VIII. 74, 15.
 अमृत्यदावन् V. 18, 3.
 अमृत्यनिर्निजि X. 76, 3.
 अमृत्यपते VIII. 21, 3.
 अमृत्यपरीः VI. 47, 31.
 अमृत्यपरीः I. 88, 1.
 अमृत्यपस्यं IX. 86, 41.
 अमृत्यपृष्ठं VIII. 26, 24.
 अमृत्यपेगसं II. 1, 16; 2, 13.
 अमृत्यबुधाः X. 8, 3.
 अमृत्यबुध्यं I. 92, 8.
 अमृत्यबुध्यान् I. 92, 7; 121, 14.
 अमृत्यं I. 25, 3; 27, 1; 116, 6; 117, 4; 9, 118, 9; 161, 7; 162, 4; 13, 15; 163, 2; III. 53, 11; 24; IV. 10, 1; 37, 8; 39, 5; 57, 1; VI. 46, 2; VII. 7, 1; 77, 3; VIII. 4, 21; 14, 3; 17, 15; 74, 10; 78, 2; 97, 2; 103, 7; IX. 9, 9; 61, 3; 62, 6; 64, 10; 87, 1; 89, 4; 94, 5; 108, 7; X. 18, 14; 39, 10; 65, 11; 68, 11; 97, 4; 107, 7; 10; 119, 1; 143, 1; 2; 188, 1.
 अमृत्यमपा VII. 71, 1.
 अमृत्यइव X. 149, 1.
 अमृत्यइहये VIII. 61, 7.
 अमृत्यइहे II. 6, 2.
 अमृत्यमेधस्य V. 27, 5.
 अमृत्यमेधाय V. 27, 4.
 अमृत्यमेधे V. 27, 6.
 अमृत्यपते VI. 45, 26.
 अमृत्ययंतः IV. 17, 16; VII. 32, 23; X. 160, 5.
 अमृत्यया VIII. 46, 10; IX. 64, 4.
 अमृत्ययाइव IX. 107, 8.
 अमृत्ययुः I. 51, 14; IV. 31, 14; VIII. 53, 8; 78, 9; IX. 36, 6.
 अमृत्ययुनः V. 54, 2.
 अमृत्ययुषाय I. 162, 6.

अमृत्ययोः VI. 47, 9.
 अमृत्ययोगाः I. 186, 7.
 अमृत्यराधसः V. 10, 4; X. 21, 2.
 अमृत्यवत् I. 48, 12; II. 41, 7; V. 57, 7; VII. 27, 5; 75, 8; 77, 5; 94, 9; VIII. 22, 17; 46, 5; 72, 6; 93, 3; IX. 41, 4; 42, 6; 63, 18; 69, 8; 105, 4.
 अमृत्यवतः I. 122, 8; VII. 100, 2.
 अमृत्यवता VII. 72, 1.
 अमृत्यवति I. 83, 1; 92, 14.
 अमृत्यवतीः I. 48, 2; 123, 12; VII. 41, 7; VIII. 5, 10.
 अमृत्यवतीं X. 97, 7.
 अमृत्यवते X. 40, 5.
 अमृत्यवत्या I. 30, 17; 53, 5.
 अमृत्यवतः VIII. 45, 11.
 अमृत्यवतं I. 83, 4; IV. 49, 4; VIII. 2, 24; X. 47, 5.
 अमृत्यवित् IX. 55, 3; 61, 3.
 अमृत्यमाः IX. 2, 10; 61, 20.
 अमृत्यमातमः I. 175, 5.
 अमृत्यमां VI. 53, 10.
 अमृत्यमनृते V. 79, 1.
 अमृत्यस्य I. 53, 2; 84, 14; 116, 7; 12, 117, 6; 121, 2; 162, 9; 18; 19; 164, 34; 35; II. 35, 6; IV. 39, 3; 6; V. 83, 6; VIII. 32, 5; 52, 5; 61, 6.
 अमृत्यस्यइव X. 34, 3.
 अमृत्यइहयः X. 26, 5.
 अमृत्यइहये IX. 96, 2.
 अमृत्य I. 174, 5; III. 35, 3; IV. 33, 10; 34, 9; VI. 59, 3; 67, 4; X. 22, 4; 5; 75, 7.
 अमृत्यइव IV. 52, 2; VII. 104, 6.
 अमृत्यः I. 115, 3; 118, 5; 163, 10; 164, 3; 180, 1; III. 1, 4; 6, 8; 9; 7, 2; 61, 2; V. 54, 10; 61, 2; VI. 6, 4; 24, 6; 37, 3; 75, 7; VII. 18, 1; 41, 6; 67, 4; 75, 6; 97, 6; IX. 78, 2; X. 6, 6; 44, 7; 90, 10; 95, 8; 107, 11.
 अमृत्यःइव V. 53, 7; 59, 5; VIII. 23, 11; X. 97, 3; 119, 3.

अष्टाजनीऽङ्ग V. 62, 7.

अष्टाज् I. 161, 7; III. 53, 23; X. 73, 10.

अष्टाज् I. 92, 15; 103, 5; 104, 1; 126, 2, 171, 1; II. 34, 3; 8; IV. 43, 6; 45, 6; V. 31, 10; 55, 6; 58, 7; 59, 1, 62, 1, 83, 3; VI. 47, 23; 59, 5; 75, 13; VII. 34, 4; VIII. 1, 31, 41, 6, 68, 17, 75, 1, IX. 97, 50, X. 34, 11, 79, 7, 101, 7, 149, 4.

अष्टाज्नां I. 101, 4; V. 18, 5; VI. 63, 10; VII. 104, 10; VIII. 36, 5, 46, 29, 56, 4.

अष्टापयः VII. 19, 4.

अष्टाऽङ्ग II. 34, 6.

अष्टाय I. 162, 16; V. 31, 4; VIII. 36, 4, 92, 25.

अष्टायः I. 38, 12, 148, 3, 181, 2; II. 12, 7; IV. 14, 4, 45; V. 59, 7; 75, 6; VI. 16, 43; 29, 2, 63, 7; VII. 74, 4; 78, 4; VIII. 1, 9; 55, 4; X. 78, 5, 91, 14, 95, 9.

अष्टितन X. 78, 7.

अष्टितः VIII. 32, 9.

अष्टितं IV. 17, 5; V. 4, 11; VIII. 6, 9; IX. 4, 10; 62, 12; 63, 12; 67, 6; 93, 4; X. 25, 5; 75, 9; 156, 3.

अष्टित्ना I. 3, 1, 2, 15, 11, 22, 3, 4, 45, 3, 92, 16; III. 58, 7-9; V. 74, 10; 75, 3, 78, 2; 3; VIII. 8, 1, 5, 16, 18, 19, 22, 6, 26, 19; 27, 8, 35, 19, 83, 7, 85, 1; 9, 87, 6.

अष्टित्ना I. 22, 2; 44, 8, 53, 4, 89, 3, 111, 4; 156, 4; 157, 1, 161, 6, 181, 2; III. 20, 1; 5, 58, 4; IV. 2, 4, 34, 9; 45, 5; V. 26, 9, 43, 8, 46, 4, 51, 11, 76, 2, 3; 77, 1; 2; VI. 62, 1, VII. 9, 5; 35, 4, 41, 1; 44, 1, 2; 51, 3; 73, 1, 74, 5; VIII. 5, 4; 8, 8; 9, 17, 19, 10, 3, 18, 8; 20; 22, 3, 11, 13, 15, 25, 14; 26, 10; 13; 73, 6, 17; 94, 4; IX. 7, 7, 8, 2; 81, 4; X. 35, 6, 11, 40, 2; 14, 64, 3; 66, 5; 73, 3; 4, 85, 8; 9; 26; 93, 6; 7; 125, 1; 128, 7; 131, 5, 184, 3.

अष्टित्ना I. 30, 18; 34, 1-8; 11; 12; 46, 1; 6; 7; 15; 47, 1; 2, 4-6; 10; 89, 4; 92, 17; 109, 4; 112, 1-25; 116, 3; 6; 8, 18; 21, 117, 1; 2, 4; 5; 8-13; 15; 16; 18-25; 118, 1-4; 8-11; 119, 2; 3, 5, 10; 120, 1; 6; 139, 3, 157, 2; 4, 180, 4, 10; 181, 5; 7; 9, 182, 2; 4; II. 39, 7; 8; 41, 7, 9; III. 58, 3; 5; IV. 13, 1; 15, 9; 10, 43, 4; 44, 1-3, 6, 45, 3, 7; V. 41, 3; 49, 1, 73, 1; 7; 9; 74, 1, 8; 75, 2, 5, 6, 8; 76, 1, 4, 77, 3, 78, 4-6, VII. 67, 3-6; 68, 1; 3, 6-8, 69, 2, 5, 7, 70, 1, 3, 5; 7; 71, 2, 3, 72, 5; 74, 1; 3; 4; VIII. 5, 2; 7; 10; 14, 16-19, 25, 27; 28; 31; 32; 37, 8, 2, 3, 6, 9-11, 13, 21; 22, 9, 1-5, 8-10; 12, 14, 21, 10, 1, 22, 1, 5; 9; 10, 17, 26, 4; 5; 7; 14, 16; 35, 1, 4; 7; 10, 13, 16, 42, 4, 5; 57, 2; 3, 73, 1-3, 7; 12; 13; 85, 2, 3, 6, 8; 87, 1, 2; X. 36, 6; 39, 1, 2, 6, 9-13, 40, 5, 6; 7, 8; 11; 12, 41, 2; 3, 52, 2, 61, 4, 65, 12, 85, 14, 92, 13, 131, 4, 143, 4.

अष्टित्नी V. 46, 8.

अष्टित्नीः I. 16, 12; 120, 10, 157, 3; III. 29, 6, 54, 16; IV. 52, 2, 3; V. 42, 18; VI. 49, 5; VII. 72, 3; VIII. 8, 23; 9, 7, 13; 16; 18, X. 106, 11.

अष्टित्नी V. 75, 7.

अष्टित्नी I. 22, 1, 186, 10; II. 31, 4; III. 58, 1; IV. 25, 3; VIII. 8, 12; 9, 13; 10, 2; X. 17, 2; 132, 1; 184, 2.

अष्टित्नी I. 30, 17, 116, 5, 13; 25; 117, 7; 17; 118, 7, 157, 5, 180, 7, 8; 182, 7; 183, 6; 184, 5, 6; V. 75, 1; VII. 40, 5; 67, 10, 72, 4; 73, 2; VIII. 10, 5; X. 39, 14.

अष्टिऽभिः VI. 45, 21.

अष्टिऽङ्ग्यां I. 44, 2; 14; 164, 27; 182, 6, V. 51, 8, 73, 10.

अभिया IV. 17, 11.
 अभी IV. 2, 5; VII. 1, 12; VIII. 4, 9.
 अभीइव II. 27, 16.
 अभे I. 30, 21.
 अभे इवेत्यभेइव III. 33, 1.
 अभेन I. 162, 3.
 अभेभिः VII. 54, 2; 90, 6; VIII. 5, 7; 13, 11; 46, 26; 87, 5; X. 108, 7.
 अभेषु I. 29, 1-7; 114, 8.
 अभैः I. 16, 9; 88, 2; 113, 14; 117, 14; 175, 4; II. 15, 4; III. 30, 12; 20; 58, 3; IV. 51, 5; V. 29, 9; 55, 1; 58, 6; VI. 39, 4; 62, 3; 65, 2; VII. 18, 2; 41, 3; 45, 1; 69, 1; 71, 3; VIII. 5, 35; 7; 27; IX. 96, 11; X. 3, 7; 7, 2; 11, 7; 68, 12; 70, 2; 3.
 अभैत I. 92, 12; 113, 15; 124, 11; VII. 77, 2.
 अभ्यः I. 32, 12; 74, 7; VIII. 66, 3.
 अभ्यः VIII. 46, 21.
 अभ्यं I. 117, 22; 119, 9; IV. 28, 5; V. 52, 17; 61, 5; VII. 92, 3; VIII. 21, 10; 34, 16; IX. 72, 9; 108, 6; X. 48, 4; 93, 12.
 अभ्यं I. 112, 10; VIII. 46, 33.
 अभ्यस्य IV. 41, 10; VIII. 46, 22.
 अभ्यस्य VIII. 24, 14.
 अभ्या V. 79, 7; VII. 16, 10; 67, 9; VIII. 27, 6; 34, 14.
 अभ्यानां VIII. 25, 23.
 अभ्यानि VI. 44, 12; VII. 18, 19.
 अभ्ये VIII. 13, 22.
 अभ्येन X. 87, 16.
 अभ्यैः VI. 60, 14; VIII. 73, 14.
 अभसतरा I. 173, 4.
 अषाळः III. 15, 4; VII. 20, 3; 28, 2; IX. 90, 3.
 अषाळं I. 55, 8; 91, 21; VI. 18, 1; VIII. 70, 4; X. 48, 11.
 अषाळहाप II. 21, 2; VII. 46, 1; VIII. 32, 27.
 अषाळहन VI. 19, 2.

अह VIII. 2, 41; X. 27, 15.
 अह VII. 84, 5; VIII. 70, 5; X. 126, 1.
 अहकार्यः X. 62, 7.
 अहमं II. 5, 2; X. 114, 9.
 अहवे IV. 30, 19.
 अहा I. 121, 8.
 अहापदी I. 164, 41.
 अहापदीभिः II. 7, 5.
 अहापदीं VIII. 76, 12.
 अहाभिः II. 18, 4.
 अहाबधुरं X. 53, 7.
 अही I. 35, 8; 126, 5; X. 72, 8.
 अहा VI. 53, 9.
 अहां IV. 57, 4; VI. 58, 2.
 अहासी X. 1, 2, 8.
 अहीयतस्यां X. 163, 4.
 अहीयंता VIII. 50, 2.
 असः VI. 36, 5; VII. 24, 1; VIII. 100, 2; X. 44, 4; 5, 5; 85, 26; 36, 124, 1.
 असक्र I. 33, 3.
 असक्रां VI. 63, 8.
 असद्यत VIII. 64, 9.
 असग्नोः I. 31, 3.
 असचहरिपः VIII. 20, 24.
 असचत III. 31, 4.
 असनत X. 124, 7.
 असनात्या X. 39, 6.
 असत I. 9, 5; 89, 5; 107, 1; 114, 1; 143, 6; 173, 9; 176, 5; 186, 3; II. 23, 14; III. 23, 3; 51, 11; IV. 16, 20; VI. 23, 5; 15; 24, 5; 34, 5; VII. 20, 8; 53, 3; 85, 4; 104, 12; 13; VIII. 31, 18; IX. 89, 6; X. 5, 7; 27, 1; 29, 2; 37, 10; 101, 3; 129, 1; 137, 5; 141, 4.
 असत I. 57, 2; 125, 2; 129, 8; 156, 2; 164, 16; 173, 10; II. 26, 1; IV. 2, 10; 4, 7; VIII. 20, 17; 28, 4; 31, 3; 61, 4; 89, 4; X. 10, 11; 89, 14.

असतः V. 12, 4; VII. 104, 8; X. 72, 2.
 असता IV. 5, 14.
 असति I. 124, 11; VI. 23, 9; 45, 14; VIII.
 20, 15; X. 85, 25; 129, 4; 191, 4.
 असति V. 53, 15.
 असत्याः IV. 5, 5.
 असथ V. 61, 4; X. 103, 13.
 असथ VIII. 30, 2; X. 97, 5.
 असथः VI. 63, 1.
 असदः VII. 11, 2.
 असदः V. 21, 4²; IX. 17, 8; 62, 7; X. 91, 4.
 असदत X. 189, 1.
 असदत II. 9, 1. III. 62, 15. VI. 57, 2. IX.
 1, 2. 16, 4; 19, 3; 62, 4; 30, 72, 5;
 89, 1; 97, 37; 45, 197, 5.
 असदन VIII. 9, 1. X. 43, 4.
 असदन I. 191, 4; X. 39, 15.
 असन I. 89, 1. V. 33, 3; VII. 8, 5; 104, 8.
 VIII. 45, 33. X. 29, 4; 53, 8.
 असन I. 38, 15. IV. 3, 11.
 असनत X. 67, 10.
 असनत V. 39, 14.
 असनन VIII. 28, 1.
 असने I. 120, 12; VIII. 25, 24; 46, 22; 29.
 असना X. 95, 3.
 असनां I. 148, 4; 155, 2.
 असनाम VIII. 47, 18; X. 62, 11.
 असनाम VIII. 25, 22.
 असनाथ I. 130, 4.
 असने I. 112, 21.
 असनोः VIII. 49, 10.
 असनोत् III. 34, 10².
 असन्यन VII. 18, 1.
 असपत्नः X. 174, 4; 5.
 असपत्ना X. 159, 4; 5.
 असपंत VII. 83, 8.
 असपर्यन् III. 9, 9.
 असमः VI. 36, 4; VIII. 62, 2.
 असमनाः I. 140, 4; VII. 5, 3.

असमने VI. 46, 13.
 असमं I. 54, 8; X. 47, 8; 89, 3.
 असमहस्कायः II. 21, 4; IX. 76, 4.
 असमा I. 54, 8; VI. 67, 1.
 असमाः II. 13, 7; X. 71, 7.
 असमातिः स्रोताः VI. 29, 6.
 असमातिं X. 60, 2.
 असमातिषु X. 60, 5.
 असमानि VII. 43, 1.
 असंसदितः IV. 4, 2.
 असंसदिनं VIII. 102, 14.
 असंसृष्टः V. 11, 3.
 असंस्यन्नः I. 83, 3.
 असरः X. 108, 3.
 असरः IX. 110, 4.
 असरत् IX. 87, 6.
 असरत् II. 24, 14. IV. 38, 9; IX. 3, 8.
 37, 5; 62, 16; 86, 44; 92, 2; 97, 45.
 असरन् IX. 6, 4; 82, 3.
 असरे X. 108, 4.
 असर्जि I. 38, 8; 181, 7; 190, 2; IX. 36, 1.
 67, 15; 86, 46; 91, 1; 97, 46; 106, 12;
 109, 19.
 असर्जि IV. 26, 5; VI. 63, 7.
 असश्चतः I. 3, 6; 112, 2; 142, 6; II. 25, 4;
 IX. 57, 1; 62, 28; 73, 4; 74, 6; 85, 10;
 86, 27.
 असश्चतं I. 112, 9.
 असश्चते II. 32, 3.
 असश्चता I. 160, 2; VII. 67, 9.
 असश्चताश्च X. 69, 8.
 असश्चंती III. 57, 6; VIII. 31, 4.
 असश्चंती इति VI. 70, 2.
 असश्चुपी IX. 86, 18.
 असंसंतः I. 143, 3.
 अससि II. 26, 2; IV. 57, 6²; X. 174, 3.
 अससृष्टं X. 31, 3.
 अससृष्टं IX. 97, 30.
 असस्तन I. 161, 11.
 असहंत III. 29, 9.

असंहि VII. 98, 5.

असाधि X. 159, 1.

असादयन् VIII. 23, 17; 51, 2.

असादयन् III. 9, 9; X. 7, 5.

असादि VII. 7, 5.

असादि I. 60, 2; III. 4, 4; IV. 6, 2; V. 43, 7.

असानिषं VI. 47, 23.

असाम I. 53, 11; 173, 9; IV. 2, 10; X. 53, 4.

असामि I. 25, 15; 39, 9; 10²; VI. 19, 2; 38, 5; X. 22, 3; 74, 3; 96, 5.

असामिभिः I. 39, 9.

असामिश्रवसः V. 52, 5.

असारयन् X. 56, 5.

असाधि I. 84, 1; V. 43, 5; VII. 21, 1; IX. 62, 4; 77, 5; 82, 1; X. 104, 1.

असाधियुः IX. 21, 7.

असापीत I. 124, 1; 157, 1; V. 81, 2.

असि I. 1, 4; 12, 3; 13, 4; 15, 3; 44, 2; 9; 10²; 59, 3; 74, 4; 81, 2¹; 87, 4; 94, 7; 97, 6; 129, 2; 144, 7; 163, 3⁴; 189, 6; II. 1, 2; 9, 4; 23, 11; 32, 6; III. 3, 7; 9, 3; 53, 18; IV. 6, 1; 32, 13; 21, 46, 1; V. 9, 4; 28, 5; 35, 4; VI. 2, 7; 4, 4; 13, 2; 40, 5; 48, 8; 19, 71, 2; VII. 32, 24; VIII. 4, 1; 6, 41; 11, 8; 12, 18; 13, 15; 14, 11; 23, 29; 24, 2; 39, 3; 43, 28; 44, 24; 29, 61; 14; 90, 2; 92, 28; 93, 33; 95, 3; 97, 5; 98, 5; 6; IX. 65, 4; 85, 2; 97, 55¹; X. 1, 4; 24, 3; 35, 7; 98, 1.

असि I. 15, 12; 27, 6; 31, 10; 12, 16; 36, 5; 9, 12; 50, 4; 53, 2; 59, 1; 5; 62, 12; 75, 3; 4; 91, 3²; 5²; 94, 5; 6; 13²; 102, 8; 132, 3; 169, 1; 188, 3; II. 1, 3; 5; 7; 10-12; 15; 7; 5; 12, 15; 13, 2-12; 20, 2; 23, 2; 4; 27, 10; 33, 3; 41, 2; III. 3, 10; 9, 3; 25, 1; 28, 3; 30, 21; 34, 2; 45, 5; 46, 2; 47, 1; IV. 4, 1; 9, 1; 20, 8²; 30, 2; 7, 22; 32, 2; 19, 52, 3²; V. 1, 8; 13, 4; 6; 28, 4;

29, 1; 40, 7; 44, 2; VI. 25, 5; 44, 12; 21; 45, 5; 26; 47, 26; 30; 48, 9; 55, 3; 56, 5; 58, 1; VII. 11, 1; 19, 1; 22, 7; 29, 4; 31, 6; 7; 32, 17; 33, 11; 37, 5; 98, 6; VIII. 1, 6; 7; 2, 9; 4, 1; 11, 1; 2; 13, 15; 26; 19, 31; 21, 13; 23, 30; 33, 10; 36, 1; 5; 51, 7; 60, 3; 5; 6; 19; 61, 6; 64, 2; 69, 12; 71, 2; 79, 3; 80, 3; 7; 88, 4; 89, 6; 90, 2; 5; 95, 4; 97, 9; 98, 2²; 99, 5²; 101, 11¹, 12²; IX. 2, 10; 18, 1; 47, 5; 59, 4; 61, 20; 64, 1; 2; 66, 3; 16, 67, 1; 13; 86, 28; 29, 38; 39, 88, 3; 4²; 104, 5; 109, 6; X. 1, 2; 2, 1; 2; 4, 1; 2; 10, 13; 11, 5; 54, 5; 56, 3; 61, 24; 79, 5; 84, 4; 91, 3²; 97, 18; 23; 100, 5; 102, 12; 104, 6; 110, 1; 3; 133, 3; 4; 141, 1; 145, 5; 152, 1; 153, 2; 3; 5; 159, 5; 180, 1; 189, 2.

असिः X. 79, 6; 89, 8.

असिहोः VII. 5, 3.

असिहो IX. 73, 5; X. 3, 1.

असिक्रया X. 75, 5.

असिक्रया IV. 17, 15; VIII. 20, 25.

असिचन् X. 29, 7.

असिचत् III. 48, 2.

असिचत् I. 116, 7; 117, 6.

असिचत् I. 85, 11.

असितः I. 46, 10.

असितं IV. 13, 4; 51, 9.

असिना I. 162, 20.

असिन्यनी इति X. 79, 1.

असिन्यन II. 13, 4; VII. 39, 6; VIII. 45, 38; X. 79, 2.

असिन्यं V. 32, 8.

असिन्या X. 89, 12.

असिं X. 86, 18.

असिरेण IX. 76, 4.

असिच्यन VI. 3, 5.

असिमासः VIII. 50, 10.

असिसासत् VIII. 51, 2.
 असिसासन् III. 31, 9.
 असिस्म्यदत् IX. 81, 2.
 असिस्म्यदत् IX. 14, 1; 27, 6; 30, 4; 49, 5;
 60, 3; 78, 1; 106, 12.
 असिस्म्यदत् IX. 68, 1.
 असिदः VI. 1, 2.
 असिदत् I. 143, 1; X. 81, 1.
 असिदत् V. 1, 6; VIII. 42, 1.
 असिदत् X. 132, 7.
 असिदं X. 52, 2.
 असुः I. 113, 16; 164, 4; X. 121, 7.
 असुः I. 179, 2.
 असुतः VII. 26, 1.
 असुतात् VI. 41, 4.
 असुतानां VIII. 94, 3.
 असुतृषः X. 82, 7; 87, 14.
 असुतृषी X. 14, 12.
 असुत्नीतिं X. 12, 4; 15, 14; 16, 2.
 असुत्नीते X. 59, 5; 6.
 असुन्वतः I. 101, 4; V. 34, 6; VIII. 62, 12.
 असुन्वता IV. 25, 7; V. 34, 5; X. 42, 4.
 असुन्वतां I. 116, 7.
 असुन्वतं I. 176, 4.
 असुन्यां VIII. 14, 15.
 असुं I. 140, 8; 182, 3; II. 22, 4; X. 12, 1;
 14, 12; 15, 1; 59, 7.
 असुर I. 24, 14; 174, 1; II. 27, 10; 28, 7;
 IV. 2, 5; VIII. 90, 6; X. 96, 11; 99,
 12; 132, 4.
 असुरः I. 35, 7; 10, 54, 3; 131, 1; II. 1, 6;
 III. 3, 4; V. 15, 1; 27, 1; 42, 1; 50, 11;
 83, 6; VII. 30, 3; 56, 24; VIII. 42, 1;
 IX. 73, 1; 74, 7; X. 11, 6; 74, 2.
 असुरःइव VIII. 19, 23.
 असुरःप्रः VI. 22, 4.
 असुरःप्रे VII. 13, 1.
 असुरःस्त्वं III. 55, 1; X. 55, 4.
 असुरःत्वा X. 99, 2.

असुरं V. 42, 11; VII. 2, 3; X. 56, 6.
 असुरस्य I. 110, 3; 122, 1; 126, 2; II. 30, 4;
 III. 29, 14; 38, 4; 53, 7; 56, 8; IV.
 53, 1; V. 49, 2; 63, 3; 7; VII. 6, 1;
 99, 5; VIII. 20, 17; X. 10, 2; 31, 6;
 92, 6; 138, 3; 177, 1.
 असुरःहा X. 170, 2.
 असुरा VII. 65, 2; VIII. 25, 4.
 असुरा I. 151, 4; VII. 36, 2.
 असुराः I. 64, 2; VIII. 96, 9; X. 124, 5.
 असुराः VIII. 27, 20.
 असुरान X. 53, 4; 157, 4.
 असुराय V. 12, 1; 41, 3; IX. 99, 1; X. 124, 3.
 असुर X. 93, 14.
 असुरेभ्यः VIII. 97, 1.
 असुरेषु X. 151, 3.
 असुरैः I. 108, 6; X. 82, 5.
 असुर्यं II. 23, 2; X. 105, 11.
 असुर्यः VIII. 101, 12.
 असुर्यं II. 27, 4; 33, 9; III. 38, 7; V. 10, 2;
 66, 2; VI. 20, 2; 30, 2; 36, 1; 74, 1;
 VII. 5, 6; 65, 1; IX. 71, 2.
 असुर्यस्य II. 35, 2; VII. 22, 5.
 असुर्यी I. 17, 5; VII. 96, 1.
 असुर्याइव I. 168, 7.
 असुर्याणि IV. 42, 2; X. 54, 4.
 असुर्यात् I. 134, 5.
 असुर्याय IV. 16, 2; VII. 21, 7; 66, 2; VIII.
 25, 3; X. 50, 3.
 असुवत् I. 110, 3.
 असुस्वीन IV. 24, 5; VI. 44, 11.
 असुस्वेः IV. 25, 0.
 असूत I. 168, 9; III. 38, 5; V. 2, 2.
 असूत III. 39, 3; V. 7, 8.
 असूदयत् III. 31, 7.
 असूदयत् I. 72, 3.
 असूयन् X. 135, 2.
 असूरे VIII. 10, 4.
 असूर्ते X. 82, 4.

असूर्ये V. 32, 6.
 असूर्य I. 164, 4.
 असूर्यत VIII. 63, 7; IX. 64, 4, 86, 2; X. 86, 1.
 असूर्यत I. 135, 6; V. 52, 6; VIII. 52, 9;
 93, 23; IX. 16, 5; 46, 2, 62, 22; 63,
 25; 27; 64, 7, 16; 66, 10, 25; 67, 18;
 86, 4; 106, 14, 107, 25.
 असूर्यि VIII. 27, 11.
 असूर्यि II. 35, 1.
 असूर्यन् IX. 46, 1; 67, 17.
 असूर्यन् IX. 86, 4, 87, 5; 88, 6, 96, 22;
 97, 29, 31.
 असूर्यं I. 9, 4; IX. 7, 1, 13, 6, 62, 7, 66, 11.
 असूर्यं IX. 12, 1, 17, 1, 23, 1, 62, 1; 63, 4, 26.
 असूर्यः III. 32, 6, V. 32, 1, VIII. 3, 10.
 असूर्यः I. 32, 12; 57, 6, 130, 5, VI. 17, 6;
 12; 30, 4, VIII. 96, 18; X. 133, 2;
 138, 2.
 असूर्यन् X. 54, 6.
 असूर्यन् I. 33, 13, 51, 11, 80, 10, II. 15, 3,
 4, 28, 4, III. 1, 9, 31, 11, 16; IV.
 18, 7, 19, 8, V. 29, 2, 30, 10, VI.
 32, 2; X. 80, 3, 98, 5.
 असूर्यन् I. 110, 8; X. 67, 8.
 असूर्यन् X. 66, 8.
 असूर्यन् IV. 19, 2, VIII. 59, 6.
 असूर्य X. 31, 9.
 असूर्यः V. 31, 7.
 असूर्यत VI. 47, 21.
 असूर्या X. 108, 6.
 असूरी I. 105, 16, 191, 9, V. 17, 3, VIII.
 91, 2; 6; X. 132, 4; 146, 1; 159, 1.
 असूरीयत I. 154, 1.
 असूरीने X. 149, 1.
 असूरीयु VI. 67, 11, VII. 53, 3.
 असूरीयुः VI. 22, 3.
 असूः X. 111, 6.
 असूःस्तति V. 7, 6.
 असूभायः I. 62, 5.

असूभायत I. 164, 25; II. 15, 2; VI. 44, 22.
 असूभाः II. 13, 10; VII. 99, 2; 3; VIII.
 89, 5; X. 55, 1; 153, 3.
 असूभात II. 12, 2; 17, 5, III. 30, 9; 53, 9;
 VIII. 42, 1; X. 113, 4.
 असूभात VI. 8, 3; 47, 5.
 असू I. 66, 5; 116, 5; 130, 1; III. 53, 4,
 6; IV. 16, 10; 34, 5; V. 6, 1³; 30, 13;
 VI. 49, 12; VII. 37, 4; 6; VIII. 3, 23;
 91, 1, IX. 66, 12; 97, 8; X. 14, 8, 28, 1;
 34, 10; 85, 33, 86, 20; 21; 95, 2; 4,
 13; 111, 10.
 असूइय I. 116, 25.
 असूइय I. 129, 9.
 असूभीत VIII. 51, 8.
 असूभीत III. 5, 10.
 असूरित्यसूः VII. 18, 11.
 असूरित्यसूः II. 11, 20.
 असू I. 61, 7, 71, 5, II. 42, 2; IV. 4, 1;
 27, 3, 36, 6, X. 87, 6, 103, 3; 133, 3.
 असूइय I. 70, 6, IV. 31, 13, VI. 3, 5,
 20, 9, 64, 3, X. 42, 1.
 असूः I. 64, 10.
 असूः VIII. 93, 1.
 असूः VI. 63, 3.
 असूवि I. 141, 13, VIII. 52, 9, X. 45, 12,
 63, 17.
 असूवि VI. 23, 10.
 अलि I. 22, 4; 33, 2, 36, 12; 37, 15, 100,
 2; 108, 2, 149, 2, 162, 9, 10; 167, 7,
 170, 1; 173, 6, 12, 178, 1, 190, 3, II.
 27, 6; 33, 7, III. 29, 1²; 36, 9; IV.
 18, 4; 20, 7, 21, 2, 45, 7; 58, 1, V.
 7, 9, 31, 2, 39, 13, 3, 42, 2; 4; 65, 4,
 70, 1; 74, 6, VI. 18, 3, 6; 15, 25, 1,
 29, 1, 34, 2, 44, 1, 62, 8; 65, 4; 74, 3,
 VII. 20, 5, 22, 2; 27, 2, 3; 32, 19;
 56, 18; 21, 68, 5; 71, 4, 86, 6; 97, 4,
 VIII. 1, 27; 31; 9, 15, 10, 3; 18, 19,
 20, 22; 23, 10; 24, 9; 19; 21; 27, 10²,
 30, 1; 33, 6; 46, 9; 47, 13, 54, 5; 66,

13; 67, 3; 6; 7²; 70, 8; 81, 8; 94, 4;
100, 3; 102, 19; X. 12, 5; 82, 5; 131, 3;
142, 1².

अलि I. 27, 8; 40, 8; 41, 4; 62, 6; 84, 19;
105, 13; 109, 1; 164, 1; 165, 9; II. 12, 5;
24, 7; 33, 10; IV. 30, 1; V. 3, 5; 29,
14; 77, 2; VI. 18, 3; 12; 21, 10; 24, 5;
25, 5; 30, 4; 66, 8; VII. 3, 2, 4, 7;
29, 3; 40, 3; 60, 7; VIII. 14, 4; 32, 16;
66, 9; 67, 19; 74, 15; 78, 7; 100, 3,
X. 27, 21; 31, 8; 71, 6; 117, 4.

अलु I. 139, 1.

अलु I. 7, 10; 8, 5; 13, 10; 11; 16, 7; 24, 9;
26, 7; 27, 9²; 30, 5; 12, 39, 2; 4;
55, 7; 82, 5; 86, 7; 90, 7, 8, 91, 19;
94, 8, 98, 3; 100, 19; 102, 11, 108, 2;
114, 10, 125, 7, 140, 11, 147, 4, 162,
8; 9; 11, 14; 165, 10; 172, 1, 184, 4;
185, 11; II. 4, 2, 14, 11, 20, 3, 28, 1;
III. 30, 6, 18; 44, 1; 54, 3, 18, 21;
59, 2, IV. 1, 18, 2, 7, 4, 7; 12, 1, 15, 9,
21, 1, 26, 4; 37, 6, 46, 7; 57, 3; V.
11, 5, 34, 9; 47, 7²; 53, 9, 74, 9; VI.
16, 26, 18, 5, 23, 3; 26, 8, 29, 6, 37, 5,
48, 18; 20; 58, 1, 66, 1; 7, 67, 8;
VII. 1, 14, 4, 2; 20, 10, 25, 3; 34, 15;
22, 35, 2²; 3; 4, 5²; 6; 7; 9², 10,
11, 13², 38, 3, 40, 3; 41, 5, 56, 5,
17, 24, 57, 4², 58, 4, 66, 5, 67, 6,
70, 5, 85, 4, 86, 8²; 100, 3; 101, 5,
104, 3; 8; 11²; VIII. 1, 32, 17, 6², 10;
19, 9; 66, 15, 83, 4, 93, 18; 96, 7;
100, 2; 102, 21; IX. 63, 3; 92, 5; X.
7, 4; 15, 2, 32, 9; 34, 14; 35, 13, 42, 3,
43, 2; 44, 9; 51, 8, 9, 59, 4; 62, 1;
77, 7; 80, 2; 81, 6; 85, 23; 97, 20; 23,
100, 4; 9; 10; 102, 11; 108, 6; 128,
1-4; 165, 1-4; 180, 1; 185, 1; 191, 4.

अलुः I. 66, 4; 148, 4; 15, 2, IX. 77, 2

अलुतः V. 61, 8; 67, 5.

अलुयन् III. 9, 9.

अलुयन् I. 188, 4.

अलुयात् VIII. 41, 8; 63, 7.

अलुतः I. 41, 6; VI. 16, 20; VIII. 93, 9; 15,
IX. 27, 4.

अलुतं I. 4, 4; 15, 5; 140, 8; VIII. 1, 11;
66, 10; IX. 9, 5; X. 48, 11.

अलुतस्यञ्चनः VIII. 43, 1.

अलुतभिः I. 8, 4.

अलुन X. 64, 8.

अले VII. 1, 2.

अलोदं I. 124, 13.

अलोभयत् I. 88, 6.

अलोपत् I. 82, 2.

अलोपि I. 122, 1; V. 41, 10, VIII. 39, 1,
X. 77, 1.

अलोष्ट I. 77, 5.

अलोत् X. 67, 3, 105, 6, 11².

अस्ता VIII. 96, 2.

अस्यनसवंतं I. 164, 4.

अस्यभिः I. 84, 13.

अस्या X. 48, 10.

अस्यात् I. 35, 10, 65, 4, 141, 7, II. 4, 7;
30, 3, 35, 9; III. 39, 3, VII. 3, 2,
VIII. 17, 12.

अस्यात् I. 5, 4, 74, 8, 123, 1, 149, 4,
162, 21, 164, 17; II. 3, 1; 38, 1, 4,
III. 5, 3; 7; 14, 1, 61, 6; IV. 6, 4,
18, 5; 51, 1, V. 1, 2; 80, 5, VI. 41, 2,
45, 31, 63, 4; 71, 4; VII. 16, 3, 70, 1,
77, 2, 92, 2, IX. 85, 9; 12, 86, 8,
87, 4; X. 1, 1; 3, 3; 103, 9.

अस्यापयध्वं X. 101, 11.

अस्यापयंतं I. 167, 6, X. 56, 6.

अस्थित II. 5, 6.

अस्थित I. 40, 7; X. 119, 4, 127, 7

अस्थिरन् I. 94, 11.

अस्थिरन् I. 80, 8; 135, 1²; VIII. 102, 13;
IX. 83, 2.

अस्युः III. 1, 7; IV. 51, 2, VI. 64, 1; VII.
83, 3; VIII. 95, 1.

अस्युः I. 115, 3; 123, 1; 6; 126, 3; 190, 6;
IV. 34, 3; 41, 8; 9; V. 76, 1; VI. 44,
20; VII. 23, 3; 43, 2; 60, 4; 68, 2;
75, 3; VIII. 48, 11; IX. 53, 1; X. 107, 2;
114, 10; 123, 4.

अस्यूरि VI. 15, 19.

अस्येयसांश्च X. 159, 5.

अज्ञाता X. 4, 5.

अज्ञातारो IV. 30, 17.

अज्ञातृन् II. 15, 5.

अस्येदमानः IV. 3, 10.

अस्यरित्यस्यः V. 15, 5.

अस्यह I. 10, 2.

अस्यार्थे X. 161, 2.

अस्युतः IX. 3, 8.

अस्युतं VIII. 82, 9.

अस्युधन् VI. 66, 11; VII. 56, 3.

अस्युशतं VI. 8, 2.

अस्युहयं X. 135, 2.

अस्युयः VIII. 3, 19.

अस्युयत् II. 12, 12.

अस्युयत् II. 11, 9.

अस्यत I. 24, 9; 15, 33, 3; 60, 3; 63, 5;
92, 16; 114, 4; 121, 15; 129, 6; 10,
134, 2; 139, 5; 8², 144, 3; 189, 1; 3;
II. 6, 4; 33, 2; 11; III. 8, 2; 41, 8;
58, 2; IV. 1, 4; 4, 5; 11, 6; 12, 6; 41, 1;
V. 2, 7; 33, 3; 56, 3; 57, 1; 77, 2;
VI. 44, 16; 74, 3; VII. 1, 21; 22, 6;
32, 1; 34, 1; 38, 7; 44, 3; 56, 9; 71,
1; 2; 88, 7; 100, 6; VIII. 2, 6; 20,
26, 8, 8; 11, 3; 18, 11; 16; 45, 37;
47, 13; 61, 16; 67, 15; 74, 7; 75, 13;
IX. 81, 3; 104, 6; 105, 6; X. 5, 1; 20, 8;
37, 4; 45, 1; 53, 1; 54, 3; 63, 12; 91,
12; 99, 7; 134, 5; 144, 6; 164, 3.

अस्यद्वा I. 132, 2; 137, 1; 3; IV. 32, 18;
41, 10; VIII. 18, 14; 63, 4; X. 44, 3.

अस्यदांश्च VI. 44, 19.

अस्यत्संज्ञा VI. 47, 26.

अस्यद्यक् III. 54, 22; IV. 22, 8; V. 4, 2;
VI. 19, 1; 3; VII. 79, 5; IX. 93, 4;
X. 116, 6.

अस्यद्यश्चः VII. 19, 10.

अस्यधुक् I. 36, 16; 176, 3; VIII. 60, 7.

अस्यभ्ये I. 7, 6; 10, 8; 17, 8; 24, 14; 34, 3;
48, 9; 63, 8; 79, 5; 81, 6; 85, 12;
90, 3; 92, 13; 102, 4; 108, 13; 111, 3;
114, 5; 117, 2; 132, 4; 140, 11; 159, 5;
170, 3; 176, 4; 187, 11; 189, 3; II.
11, 19; 13, 13; 14, 12; 18, 8; 38, 11;
40, 4; III. 30, 21²; 36, 9; 50, 3; 54, 11;
57, 6; 62, 14; IV. 1, 3²; 20, 7; 22, 9;
10²; 31, 13; 36, 8; 37, 7; 55, 8; 9;
V. 10, 1; 35, 1; 38, 4²; 44, 6; 47, 7;
53, 13; 55, 9; VI. 19, 6; 44, 18; 46, 8;
51, 5; 52, 15; 53, 5; 71, 6; 75, 11;
VII. 50, 4; 68, 3; 74, 5; 78, 1; 79, 4;
81, 6; 94, 7; 104, 14; VIII. 5, 12; 11;
10; 26, 15; 30, 4; 49, 19; 67, 19; 81, 9;
83, 1; 84, 6; IX. 2, 9; 7, 9; 21, 5; 33, 6;
40, 3; 43, 4; 46, 5; 49, 3; 62, 3; 63,
11; 65, 13; 21; 80, 41; 90, 4; 91, 6;
97, 21; 101, 10; 11; 104, 4; 106, 6;
X. 14, 12; 30, 11; 47, 11; 56, 2; 84, 7;
116, 9; 126, 7; 133, 7.

अस्यस्यु X. 93, 14.

अस्यस्युः I. 131, 7; 135, 2²; 142, 10; III.
41, 7; 42, 1; V. 74, 8; VI. 48, 2; VII.
15, 8; VIII. 19, 7; 70, 12²; IX. 2, 5;
6, 1; 14, 8; 64, 18; 78, 5; X. 93, 11.

अस्यस्युं II. 23, 8.

अस्यस्यु इत्यस्यस्यु I. 135, 5; 151, 7; VII. 74, 4;
VIII. 26, 14.

अस्यार्थे I. 173, 10.

अस्यार्थे I. 7, 10; 13, 10; 25, 15; 27, 2; 4;
30, 11; 33, 1; 79, 11; 94, 8, 16; 102, 4;
5; 114, 3; 129, 1; 4²; 132, 6; 138, 2;
139, 9; 140, 10; 12; 152, 7²; 157, 2;

174, 10; 187, 2; II. 2, 10; 30, 4; 31, 13; III. 31, 14; 39, 4; 62, 15; IV. 1, 13; 9, 7³; 20, 3; 22, 10²; 31, 14; 15, 32; 1, 15; V. 4, 8, 9; 35, 7, 8; 41, 16; 44, 7; 65, 6; 74, 9; VI. 8, 7; 45, 30; 46, 4; 47, 31; 54, 6; VII. 28, 1; 32, 11; 51, 2; 57, 2; 59, 3; 69, 6; 82, 9; VIII. 1, 3; 15; 4, 18, 5, 18, 6, 42; 12, 17; 17, 4; 26, 20; 33, 15²; 45, 9; 52, 8; 54, 8; 57, 2; 64, 6; 67, 19; 88, 6; 92, 32; X. 22, 7; 26, 4; 9, 32, 1; 36, 6; 37, 11; 81, 6; 84, 5; 97, 20; 23, 103; 4, 7; 11¹; 108, 5; 112, 7; 133, 1; 136, 3; 151, 3; 155, 3.

अस्माकामः I. 97, 3; V. 10, 6; VI. 25, 7; VII. 78, 5.

अस्माकेन VI. 27, 5; X. 42, 10.

अस्माकेभिः I. 100, 6; II. 30, 10; VI. 12, 4; VIII. 15, 12; 42, 7.

अस्मात् I. 171, 4; 182, 8; III. 53, 19; X. 98, 12.

अस्मात् II. 23, 5; IV. 17, 10; V. 32, 3; VIII. 27, 18; 96, 6; X. 117, 4.

अस्मान् I. 9, 6; 17, 7; 24, 12; 31, 18; 47, 5; 81, 3; 84, 20; 95, 9; 98, 3; 109, 7; 8; 111, 5; 112, 25; 165, 14; 174, 13; 189, 1, 2; II. 1, 16; 2, 13; 11, 15; 28, 10; 30, 5; 6; 8; 39, 4; III. 8, 10; 33, 6; 53, 20; 62, 3²; IV. 4, 15; 9, 8; 12, 4; 31, 10³; 11, 12²; V. 4, 6; 33, 5; 55, 4; 10; VI. 19, 3; 41, 5; 44, 9; 45, 30; VII. 1, 22; 12, 2; 15, 3; 18, 2; 19, 9; 23, 2; 34, 12; 48, 2; 54, 1; 55, 3; 93, 6; 104, 23; VIII. 2, 19; 3, 1; 2, 8; 21, 22, 4; 25, 21; 33, 16; 40, 12; 48, 3; 11; 54, 7; 59, 5; 63, 12; 70, 6; 80, 6; 100, 11; IX. 52, 4; 85, 2; X. 15, 5; 17, 5; 10; 19, 1; 61, 22; 73, 11; 78, 8; 97, 23; 103, 11; 112, 10; 152, 4; 165, 3; 174, 1.

अस्मान् अस्मान् IV. 32, 4.

अस्माभिः I. 113, 11; III. 62, 7; VI. 34, 2; VIII. 81, 8; X. 38, 3; 112, 3.

अस्मासु I. 48, 12; 64, 15; 123, 13²; 139, 8; II. 2, 6; 23, 15; IV. 51, 10; 57, 2; 8; 58, 10; V. 4, 10; VI. 7, 3; 47, 6; VII. 77, 6; VIII. 47, 10; 59, 7; X. 59, 5; 6; 83, 4; 144, 2.

अस्मि I. 164, 37; VI. 19, 12; VII. 25, 4; 104, 15; VIII. 75, 15.

अस्मि I. 105, 7; 126, 7; III. 26, 7²; IV. 26, 1; V. 44, 14; VII. 100, 6; 104, 16; VIII. 100, 4²; X. 27, 1; 33, 7; 48, 7; 61, 19; 83, 5; 6; 86, 9; 95, 2; 119, 12; 145, 5; 159, 3; 166, 2.

अस्मिन् I. 13, 3; 7; 30, 6; 51, 15; 54, 1; 100, 6; 101, 9; 109, 5; 114, 1; 132, 1²; 185, 7; II. 6, 8; 18, 7; 30, 6; 35, 14; III. 29, 16; 30, 22; 35, 6; 60, 6; IV. 14, 4; 16, 2; 20, 10; 33, 11; 34, 11; 35, 1; 50, 10; 58, 2; V. 75, 8; VI. 50, 9; 52, 13; 16; 17; 59, 7; 68, 11; VII. 23, 5; 29, 2; 32, 26; 69, 5; 92, 5; 95, 4; VIII. 2, 3; 22, 18; 44, 13; 75, 12; 76, 7; X. 14, 5; 17, 8; 19, 3; 38, 1; 43, 2; 44, 5; 9; 70, 7; 75, 9; 85, 27; 98, 6; 102, 1; 128, 2; 8; 130, 2; 132, 5; 145, 4; 149, 5.

अस्मिन् I. 6, 9; 72, 10; 73, 4; 189, 8; II. 16, 2; III. 38, 7; 57, 3; IV. 23, 5; 41, 4; 45, 1; VI. 19, 5; 38, 3; VII. 21, 1; 87, 5; VIII. 2, 39; 17, 13; 44, 1; IX. 21, 5; 94, 1; X. 95, 7; 124, 4.

अस्मृतभू इत्यस्मृतभू X. 61, 4.

अस्मे इति I. 9, 7; 8; 24, 7; 30, 22; 34, 4; 38, 15; 43, 7; 44, 2; 46, 6; 47, 6; 54, 11; 71, 2; 72, 2; 74, 1; 79, 4; 92, 14; 93, 12; 102, 2; 112, 24; 113, 17; 114, 9; 10; 117, 23; 118, 2; 11; 122, 14; 124, 9; 129, 8; 135, 8; 141, 11; 153, 1; 158, 2; 160, 5; 165, 3; 7; 167, 9; 169, 3; 173, 13; 184, 2; 4; 186, 11;

II. 3, 9; 4, 8; 9, 6; 11, 4; 13; 14; 21, 6;
33, 12; 35, 4; 39, 6; 40, 4; III. 1, 19;
23; 4, 1; 8, 6; 10, 8; 30, 19; 35, 1;
36, 10¹; 39, 2; 62, 3²; IV. 4, 8; 8, 7²;
17, 20; 22, 9; 32, 14; 33, 10; 11; 34,
2; 10; 43, 7; 44, 6; 47, 4; 49, 4;
50, 10; 11; 53, 6; 7; V. 4, 2; 7²; 6, 10;
53, 9; 54, 13; 73, 4; VI. 1, 11; 12²;
6, 7; 19, 9; 23, 8; 28, 1; 35, 2; 44, 9;
47, 13; 50, 3; 52, 16; 60, 3; 68, 6; 11;
69, 6; 70, 2; 5; 6; 74, 2; 3; VII. 5, 8;
21, 8; 22, 9; 24, 4; 25, 3; 26, 4; 34,
21; 42, 6; 45, 4; 48, 1; 4; 53, 3; 56,
17; 20; 24; 57, 4; 67, 2; 4; 7; 70, 4;
5; 75, 2; 8; 76, 7; 77, 5; 82, 10; 83, 9;
84, 4; 91, 4; 5; 101, 2; 5; VIII. 2, 10;
5; 15; 22, 16; 47, 2; 3; 14; 48, 10;
51, 10²; 54, 2; 57, 4; 63, 12; 82, 6;
97, 8; IX. 12, 9; 32, 6; 63, 1; 30, 66,
21; 68, 10; 69, 7; 89, 1; 97, 3; X. 6, 6;
7, 4; 10, 3; 17, 8; 18, 9; 19, 1; 22, 2;
12; 13; 35, 13; 36, 13; 37, 11; 42, 6;
7; 44, 5; 61, 25; 66, 14; 69, 4; 70, 4;
84, 3; 91, 15; 93, 10; 95, 13; 98, 3;
9; 99, 8; 100, 4; 106, 4; 111, 10;
140, 4; 143, 6.

समेता: II. 35, 4.

समेतः हिति: X. 108, 1.

समे V. 39, 5; VI. 23, 5; 34, 4; 5; VIII. 43, 2.

समे I. 57, 3; 61, 1-6, 8; 12; 15; II. 35, 5;
12; V. 45, 3; VI. 1, 10; 63, 2; VIII.
41, 1; 96, 1²; X. 14, 9; 40, 9; 97, 7.

समे I. 32, 2; 13; 53, 10; 54, 7; 67, 4;
69, 5; 70, 2; 3; 71, 5; 76, 3; 77, 1;
91, 20; 104, 7; 114, 11; 116, 8; 125, 2;
127, 4; 147, 4; 149, 5; 161, 11; 162, 16;
166, 3; 173, 4; 6; 178, 2; II. 12, 5;
13; 13, 10; 14, 6; 7; 9; 16, 4; 17, 1;
6; 18, 2; 19, 5; 26, 4²; 27, 15²; 30, 2;
35, 2; 10; III. 1, 10; 9, 9; 13, 1; 31,
11; 12; 52, 8; 56, 4; IV. 4, 6; 7; 18, 7;

24, 6; 25, 5; 27, 3; V. 2, 3; 32, 10;
33, 1; 34, 3; 36, 6; 47, 6; 64, 2; VI.
10, 2; 17, 11; 18, 13; 20, 6; 24, 8; 32, 1;
34, 3; 5; 40, 2; 42, 1; 44, 14; 54, 4;
VII. 11, 2; 19, 2; 34, 3; 4; 11; 14;
45, 2; 63, 5; VIII. 1, 8; 2, 41; 8, 16;
9, 1; 14, 2; 23, 21; 27, 18; 31, 2; 62, 1;
100, 9; 103, 6; IX. 11, 1; 70, 1; 72, 3;
91, 3; X. 7, 4; 10, 9; 14, 9; 11; 18,
11; 12; 29, 7; 8; 31, 4; 11; 40, 9;
42, 1; 5; 6; 73, 6; 9; 79, 2; 5; 82, 4;
89, 3; 91, 12; 13; 96, 6; 98, 7; 99, 12;
102, 10; 117, 3; 133, 1; 136, 7; 160,
3²; 4.

समेतः समे VI. 42, 4

सम्य IV. 15, 5; V. 17, 2; 64, 3; 82, 2;
VI. 40, 2; VIII. 31, 4; IX. 53, 3; 61, 29;
66, 14; 69, 1; 73, 4; 89, 3; X. 8, 3.

सम्य I. 4, 8; 12, 1; 22, 1; 23, 2; 26, 5;
33, 1; 52, 12; 57, 5; 60, 2; 61, 7;
9, 11; 13; 14; 86, 4; 5; 92, 6; 102,
1; 2; 105, 1-18; 116, 25; 121, 4; 122, 8;
131, 4; 6; 143, 2; 3²; 145, 2; 147, 2;
153, 4; 164, 1; 7; 32; 168, 6; 183, 6;
190, 3; 4; II. 4, 4; 11, 20; 15, 1; 16, 7;
19, 1; 2; 23, 19; 24, 16; 27, 5; 32, 1;
33, 9; 35, 6; III. 12, 1; 35, 6; 50, 2;
51, 10; IV. 1, 6; 11; 4, 11; 5, 8; 11;
12²; 15; 17, 9; 14; 19; 36, 2; 45, 1;
V. 12, 3; 16, 3; 17, 3; 4; 22, 4; 29, 7;
38, 4; 43, 3; 44, 8; 54, 10; 63, 2; VI.
29, 5; 37, 2; 44, 14; 47, 1; 48, 9;
59, 5; 62, 1; 69, 1; 7; 70, 2; VII. 4, 3;
7, 6; 29, 1; 30, 1; 31, 4; 32, 22; 38, 2;
8; 39, 3; 40, 5; 60, 7; 87, 6; 94, 1;
100, 5; VIII. 1, 26; 3, 8; 12; 5, 14;
13, 4; 15, 5; 17, 11; 19, 2; 3; 24, 8;
26, 8; 11; 37, 3; 46, 16; 63, 9; 92, 6;
95, 2; 102, 8; IX. 1, 10; 23, 7; 54, 1;
85, 3; 8; 89, 3; 97, 1; 98, 8; 102, 5;
108, 2; X. 3, 4; 6; 8, 7; 10, 5; 6;
27, 7; 31, 5; 6²; 46, 7; 61, 18; 64, 13;

१२, १२; ११, ६; ११; ११०, ११; १११, ३; ११६, २;
१२१, ३; १२९, ६; १५९, ६; १६०, १; १६८, २;
१८७, ५; १८८, २; १८९, २.

अस्य I. ६, २; ७, ७; ८, ८; १०; २२, १७; २३,
२४; २७, ८; ३०, ३; ३२, ६; ७; ३३, ११; १३;
३५, ७; ४०, ८; ५०, ३; ५२, ५; १०; १४;
५५, १; ६१, ८; ६२, ६; ६८, ५; ७१, ३; ६,
८०, १०; ८४, ११; १२^२; ९४, १; ५; ९५, ३;
१०३, १; ३, ५; ११०, ६; ११४, ४; ११५, ५;
११९, २; ५; १२१, १०, १२७, ५^२; ६; १२८, ५;
१३८, १^२; १४०, ३; ५; १४१, २; ४, ८, १४४, १^२,
१४६, १, २; १४८, २; ४; १५२, ३; १५४, ५;
१५५, ३; ४; ५^२; १५६, २-४; १५८, ५; १६०, ३;
१६२, ८^२, १६३, २; ९^२; १२; १६४, १, ७; १८;
१७६, ४; १९१, १०-१३, II. ३, ११^२, ४, ४;
५, ४, ५, ११, ९, १०, १२, १३; १३, १०,
१४, १, २, १०; १५, १; १७, १; ३, १८, ८,
२०, ८, २२, २, ३५, २; ८; ११^२, ३६, ५, ३८,
२, ५; ७, III. १, ७, ९, ११, ३, १३, ५,
२४, १; २९, ३; ३०, १२, १७, ३२, ४; १५,
३४, ६, ७; ३६, ७^२; ३८, ५; ७, ४२, २, ४८, २,
५०, १, ५१, ४; ५; ५५, १८-२०, ५६, ७, IV.
१, ७, ९, १०, ६, ५, ७, १०; ९, ६, १६, १,
५, १७, ६, ११; १२; १८, ४; २३, २^१; ३^२,
४, ६, २५, ५, ७, २७, ४, २९, ३, ३०, १३;
३८, ८; ४०, ३; ५०, २; ५४, ४; ५८, ३^२; V.
२, १, १०, १९, ५; २९, ३^२; ६, ११; ३०, २;
९^२, १०, ११; ३२, ५^२, ९^२; ३३, ८; ३४, ४; ७,
१७, ३, ४५, ९, ४७, ४, ४८, ४^२, ५३, १६,
५४, ७, ६, ६, ६२, ७, ७७, ४, VI. ३, ४,
१२, ५, १८, ५, १२, १९, ४; २२, ३, २४, ७;
२७, १^१, २^१; २८, २; ३०, १; २, ३५, १, ३६, २,
३७, ४; ३८, २; ४४, ५; १३, ४५, ३^२; ४७, १८^२,
५१, १३; ५२, ३; ५४, ३, ६२, ९; ६३, १, ७५,
५, ८^२; VII. ३, ५, ११, ४, १६, ३, २०, ६,
३२, १२; ३४, ७; १७; ३६, ५, ४०, १; ४५, २^२;
८२, ३; ६; ८६, १; ८८, २, ९०, २; ९८, २; ५,
१००, ३; ४; १०४, ११; VIII. १, ३४; २, २१;
३, ४; ८; १०, १३; ४, ८; ६, ४, ५, १३;
१२, ७; २४, ३२; १३, ८; २९, १९, १४, ३२,
१५; ४०, ६, ४८, १२; ४९, २; ५०, २; ५१, ५;
६०, १३; ६३, ३; ६६, ८-१०; ६९, ३; १७;

७२, १; २; ६; ७५, ७; ८२, ७; ९२, ५; ९४, ४;
९५, ६; ९७, १; ९९, ४; १०३, ९; IX. ६, ७;
७, १, ७, ८; ८, १; १४, ३; २९, १; ३०, १;
४७, २; ३; ७०, ३; ७१, २; ५; ८, ७८, १;
८३, २^२; ३; ४; ८५, १२; ८६, १४; १५^२; ८८, १;
८९, ६; ९२, २; ९६, १; २; २२; ९७, ५४;
९९, ३; १०२, ३; १०८, १२; १०९, १५; X. १, ३^२;
१०, ५, १२, ५; ८; १३, ५; १६, १; २०, ६; ९;
२३, २, ३; ६; २७, १०; २०, २४, २९, ५;
३४, ४; ६; ४२, ६; ४३, ७; ४८, ९; ५५, २,
६१, १; ३, १३; २४^२, ६२, ११, ६९, २; १०;
७३, ९; १०, ७५, ९; ७६, ३, ७, ७९, १; ८६,
४; ५; ८८, २; ८९, ६, ९०, ३^१, ४, ६; ११,
१२^२; १५, ९१, १३; ९२, ३^२; ७, ८; ९६, ३; ७;
९९, २; ९^२, १०; १०२, ६; ७; १११, ७, ११३,
१, २; ११४, ७; १२३, ७; १२४, ७, ८; १२५, ७,
१२९, ७; १३२, ३; १३५, ७; १३८, २, १४२, ५;
१४७, ४; १४९, ३, १६०, ४; १६८, १, ४, १७८, ३.

अस्यत N. ६१, ८.

अस्यत VII. १०४, २५.

अस्यति II. २४, ८.

अस्यति III. ५३, २२.

अस्यतु I. ११४, ४.

अस्यथ I. ३९, १, १७२, २.

अस्यथ V. ५५, ६.

अस्यध्वं X. ३०, २.

अस्यन् IV. २२, २, X. ४२, १; १६८, १.

अस्यमि V. ८४, २.

अस्याः I. ८७, ४; १२१, ६, १४, १३१, ६, १३८, ४;
१६४, ३७, III. ८, १; १५, २, IV. १, ५;
३, ४, ४, ३, २३, ५; ४१, ५, V. ३, ८, ४१,
१७; ४५, ८; VI. १, १; VII. ३६, ८; VIII.
४६, २१; ६६, १४; IX. ७५, २, X. २९, २,
११०, ४; १२२, ७.

अस्याः I. ३२, ९; ४८, ३, ८, ९२, ५, ११३, २,
१२४, ८; III. ५७, १, IV. ३०, ११; ३३, ४,
४२, ८, ९; V. ४६, १; VI. ७५, ११, VII. ७८, १;
VIII. १००, १०, X. ८५, १०; २८, ३९; ८६,
११; १०२, २; १०९, ३; १४५, ४.

अस्यान् IX. ८९, १.

जस्यां II. 3, 4; VI. 26, 8; VII. 19, 7; 20, 8.

जस्यां III. 57, 2; X. 85, 45.

जस्यै I. 127, 11; 158, 2; II. 23, 7; 33, 5;

VII. 1, 19; IX. 97, 30; X. 97, 19.

जस्यै X. 85, 33.

जस्यः VI. 61, 3.

जस्यवन्तो X. 63, 10.

जस्यक् IV. 53, 3; 4.

जस्यिः I. 3, 9; 13, 9; IV. 45, 4; V. 46, 4;

VIII. 50, 8.

जस्यिः I. 89, 3; IX. 86, 18.

जस्यिथा III. 58, 7; IV. 32, 24.

जस्यिथानिः VII. 69, 7.

जस्येभता III. 14, 5.

जस्येभतः VIII. 60, 8.

जस्येभन् IX. 98, 9.

जस्येभन्तः III. 29, 9; VII. 59, 6.

जस्येभन्तो V. 80, 3; VIII. 27, 18.

जस्येना X. 8, 2.

जस्येनाथं III. 29, 13.

जस्यदयत् II. 4, 7.

जस्यनीत् IV. 27, 3.

जस्यप्रज्ञः II. 27, 9; IV. 4, 12.

जस्यं I. 112, 3; X. 61, 17.

जस्यन् V. 54, 8; VIII. 12, 32.

जस्यन् VIII. 3, 7; 16; 97, 11; IX. 45, 5;

63, 21; 66, 8; 67, 9; 73, 13; 4; 101, 11;

106, 11; 110, 8.

जस्यस्वेजं VII. 37, 7.

जस्याः X. 148, 5.

जस्यापयत् IV. 30, 21; IX. 97, 54.

जस्याही II. 11, 7.

जहं I. 6, 4; 48, 4; 52, 11; 84, 15; 92, 3;

119, 3; 8; 135, 8; 140, 9²; 146, 5;

147, 3; 151, 7; 154, 6; II. 10, 2; 25, 3;

31, 7; III. 33, 11; 36, 4; IV. 22, 7;

30, 7; 10; V. 3, 12; 7, 5; 9, 5; 34, 3;

52, 6; 54, 4; 10; 83, 3; VI. 38, 4; VII.

20, 2; 103, 2; VIII. 11, 4; 20, 20; 28, 1;

33, 17; 43, 3; 8; IX. 77, 2; X. 28, 1;

42, 8; 43, 6; 51, 2; 61, 19; 71, 8;

86, 2; 89, 13; 189, 3.

जहंश्च VII. 34, 5.

जहः III. 48, 2; VI. 9, 1; VII. 66, 11.

जहःश्चः I. 123, 9; II. 30, 1; VIII. 24, 24;

26, 12; X. 52, 2; 3.

जहःश्चिपि IX. 86, 41.

जहःश्चुः VIII. 66, 10.

जहःश्चिः X. 14, 9.

जहःश्चिदः I. 2, 2.

जहःश्चिदं I. 156, 4.

जहःश्चिदा VIII. 5, 9; 21.

जहतं I. 116, 21; 117, 16; VI. 72, 1.

जहतये IX. 96, 4.

जहन् I. 32, 1-5; 34, 3; 56, 5; 69, 4; 85, 9;

100, 6; 101, 2; 103, 2²; 117, 12; 132, 2;

186, 4; II. 11, 5; 32, 2; III. 4, 2; 32,

11; 34, 3; 47, 3; IV. 12, 1; 16, 11;

28, 13; 33; 30, 5; 54, 6; V. 29, 3; 30, 7;

VI. 26, 1; 47, 21; VII. 19, 5; VIII.

32, 26; IX. 86, 18; X. 61, 1; 68, 11;

95, 13; 113; 133, 2; 147, 1.

जहन I. 33, 11; 63, 3; 80, 10; III. 33, 6;

IV. 16, 7; 30, 14; VI. 26, 3; 4; 6;

VII. 19, 5; X. 73, 6; 102, 7.

जहनं X. 48, 6.

जहना I. 123, 4.

जहनि I. 110, 7; 132, 1; X. 18, 14.

जहनी इति I. 123, 7; 185, 1; IV. 55, 3; V.

82, 8; VI. 58, 1; X. 39, 12; 76, 1.

जहन्यः I. 168, 5; 190, 3.

जहन्येभिः V. 48, 3.

जहंश्चिः I. 151, 9; 164, 51; IV. 45, 6; 53, 7;

V. 62, 2; VII. 28, 4; IX. 55, 3; X.

7, 4; 10, 9.

जहंश्च्यः VII. 87, 1; X. 89, 11.

जहं I. 11, 6; 17, 1; 7; 23, 22; 33, 2; 44, 5;

50, 13; 105, 7; 120, 6; 10; 126, 7;

138, 1; 165, 6; 8; 10; 171, 1; 4; 179, 1;

II. 14, 10; 27, 17; 28, 9; 11; 29, 7; 32, 4;
III. 15, 1; 43, 3; 53, 12; IV. 18, 2;
26, 1⁴; 2³; 3; 27, 1; 42, 2-6; V. 2, 8;
9, 6; 12, 2; 3; 42, 2; 43, 9; 44, 14;
75, 2; VI. 9, 2; 26, 7; 47, 10; 50, 9;
VII. 29, 4; 32, 18; 86, 7; 89, 1; 104, 14;
VIII. 1, 20; 31; 6, 10²; 11; 46; 9, 13;
16; 10, 2; 14, 1; 2; 19, 25; 28; 35, 22;
38, 10; 44, 23²; 45, 35; 53, 8; 62, 11;
67, 10; 74, 13; 75, 15; 76, 12; 78, 10;
IX. 96, 4; 107, 19; 20; 112, 3; X. 15, 3;
18, 13; 25, 3; 27, 1-3; 5; 9; 28, 5;
34, 2; 3; 12; 38, 5; 40, 7; 48, 1³; 2²;
4-6; 8²; 49, 1³; 2²; 3³; 4; 5³; 6; 7;
8²; 9²; 10; 51, 4²; 52, 2; 60, 10; 61, 18;
79, 4; 83, 5; 86, 9; 11; 12; 14; 88, 15;
95, 2²; 97, 1; 11; 20; 108, 10; 119, 5;
9; 10; 12; 125, 1²; 2³; 3; 5; 6³; 7; 8;
128, 4; 145, 3; 5; 146, 6; 149, 5;
150, 4; 159, 1; 2³; 3; 6²; 166, 2; 4²;
5; 167, 3; 174, 5; 183, 3⁴.

अहंस्पृहः I. 181, 3.

अहंस्पृहः I. 167, 7.

अहंमन VIII. 61, 9.

अहये V. 31, 4; VII. 104, 9; VIII. 96, 5.

अहति I. 71, 2; VI. 9, 1; 48, 17; VII.
103, 7; X. 168, 3.

अहयेत X. 96, 10.

अहयेयाः X. 96, 5.

अहयिः I. 182, 3.

अहंमु I. 124, 9.

अहसः I. 32, 7.

अहसं III. 30, 8.

अहसा X. 22, 14.

अहसासः X. 34, 9.

अहा I. 50, 7; 116, 4; 130, 2; 9; 140, 13;

III. 32, 9; 54, 22; IV. 30, 3; V. 48, 3;

VII. 30, 3; 65, 2; VIII. 1, 3; 43, 30;

61, 17; X. 12, 4; 32, 8.

अहांस्पृह IV. 33, 6; V. 58, 5; VI. 61, 9;

VIII. 96, 19.

अहाः I. 116, 3.

अहांनां VIII. 22, 13.

अहांनि I. 52, 11; 88, 4; 171, 3; III. 34, 4;
10; V. 49, 3; 54, 4; VII. 11, 2; 25, 4;
76, 3; X. 18, 5; 31, 7; 37, 2.

अहांनिस्पृह VIII. 48, 7.

अहार्पि X. 161, 3; 5; 173, 1.

अहायि V. 86, 6; X. 91, 15.

अहामत I. 9, 4; VIII. 7, 2; IX. 73, 6.

अहिमंतीः X. 22, 13.

अहिमानस्य V. 64, 3.

अहिम्यमानः I. 141, 5.

अहिः I. 32, 5; 8; 13; 79, 1; 186, 5; II.
31, 6; V. 41, 16; VI. 49, 14; 50, 14;
VII. 35, 13; 38, 5; X. 64, 4; 66, 11;
92, 12; 93, 5.

अहिःस्पृह VI. 75, 14.

अहिःसगोपाः I. 32, 11.

अहिःस्पृह VI. 18, 14.

अहिःस्पृह II. 30, 1.

अहितेन VIII. 62, 3.

अहिना II. 11, 2; IV. 17, 1; 55, 6; VII.
21, 3; X. 111, 9; 113, 3.

अहिनासां IX. 88, 4.

अहिन्यन् III. 31, 5.

अहिःभानवः I. 172, 1.

अहि I. 32, 1; 2; 51, 4; 80, 1; 13; 103, 2;
7; 187, 6; II. 11, 5; 12, 3; 11; 15, 1;
19, 2; III. 32, 11; 33, 7; IV. 17, 7;
19, 3; 9; 22, 5; 28, 1; V. 29, 2; 3; 8;
30, 6; 31, 7; 32, 2; VI. 17, 9; 10; 20, 2;
72, 3; VII. 34, 16; 38, 7; VIII. 3, 20;
93, 2; X. 96, 4; 113, 8; 133, 2.

अहिःमन्यवः I. 64, 8; 9.

अहिःमायस्य VI. 20, 7.

अहिःमायाः VI. 52, 15; X. 63, 4.

अहिःमायान् I. 190, 4.

अहिःशुष्क V. 33, 5.

अहिःहत्याय I. 130, 4.

अहिःह्ये I. 61, 8; 165, 6; III. 32, 12; 47, 4.

अहिंसहन् II. 13, 5.
 अहिंसहने I. 117, 9; 118, 9.
 अहिंसा II. 19, 3.
 अहीना I. 32, 3; 4.
 अहीना X. 139, 6.
 अहीशुषः X. 144, 3.
 अहीशुषं VIII. 32, 2; 26; 77, 2.
 अहुवंत VIII. 38, 9.
 अहुवे II. 37, 2.
 अहुताः X. 107, 9.
 अहूमहि VI. 45, 10; VIII. 24, 18.
 अहृत I. 14, 2; 45, 4; 49, 4; VIII. 8, 18.
 अहृणानः VII. 86, 2; X. 116, 7.
 अहृणीयमानः X. 109, 2.
 अहृणीयमाना V. 62, 6.
 अहृत X. 155, 5.
 अहेः I. 32, 14; 52, 10; VIII. 93, 14; X. 48, 2.
 अहेतन VIII. 47, 6.
 अहेम VII. 73, 3.
 अहेम II. 19, 7; X. 88, 5.
 अहेळता II. 32, 3; VII. 67, 7; X. 70, 4.
 अहेळन् I. 91, 4; X. 32, 8.
 अहेळमानः I. 24, 11; 138, 3; 4; VI. 41, 1.
 अहेळयन् X. 37, 5.
 अहेयत IX. 22, 1; 71, 5; 73, 2; 86, 25.
 अहाभिःस्य I. 130, 10.
 अहोरात्राणि X. 190, 2.
 अहः I. 116, 19; 123, 9; III. 32, 14; 56, 6;
 IV. 10, 5; 16, 12; 33, 11; 54, 1; V. 76, 3;
 VIII. 22, 11; IX. 86, 19; X. 10, 6; 42, 5;
 95, 5; 16; 129, 2; 130, 5.
 अह्वायं VIII. 45, 27.
 अह्वा IV. 16, 3; X. 37, 10.
 अह्वांसह्वा X. 37, 9.
 अह्वा I. 126, 3; 185, 4; II. 19, 3; 21, 6;
 III. 8, 5; 23, 4; 34, 4; IV. 34, 1, 5;
 35, 6; 37, 1; V. 1, 4; 5; 3, 6; 80, 2;
 VI. 7, 5; 39, 3; VII. 5, 5; 41, 4; 77, 2;
 88, 4; IX. 86, 42; 45; 97, 30; X. 70, 1;
 85, 19; 88, 12; 110, 4.
 अह्वा IX. 92, 5; X. 40, 5; 9.

असः IX. 77, 3; X. 138, 1; 144, 4.
 असन् VI. 40, 2; IX. 26, 3; 4.
 असर्वूणा II. 38, 3.
 अस्यः I. 74, 8; VIII. 70, 13; IX. 54, 1;
 X. 93, 9.
 अस्यं III. 2, 4; V. 79, 5; VII. 67, 6; VIII.
 54, 8; 56, 1; 60, 16.
 अस्या V. 79, 6; VIII. 8, 13.
 अस्याण IV. 4, 14.
 अस्याणं I. 62, 10.
 अस्याणा VII. 80, 2.
 अस्ये X. 147, 3.
 असुतः VI. 61, 8; X. 56, 2.
 असुतस्यः I. 52, 4; VIII. 20, 7.
 असुताः IX. 34, 6.
 असुत् I. 24, 12, 13; VIII. 8, 9.
 असुत् I. 106, 6.
 असुतं IV. 6, 9; V. 29, 8; X. 122, 8.
 असुयत् I. 117, 18; 19.
 असुयंत X. 17, 7.
 असुयतां X. 54, 1, 55, 1.
 अस्राम VI. 50, 4.
 अस्त्रे I. 69, 3.
 अस्त्रे I. 52, 3; II. 32, 8; III. 33, 5, 56, 4;
 VII. 74, 1; VIII. 13, 3; 22, 1; 38, 9;
 X. 39, 6.

आ

आ I. 1, 2; 5; 7; 2, 1, 4-6; 3, 3-8; 4, 2-4;
 7; 5, 1, 3²; 7; 6, 9, 7, 2; 3; 8, 1; 3;
 9, 1-3; 10; 10, 2; 4²; 11; 12, 3; 4;
 10; 11; 13, 1; 4; 14, 1; 2²; 6; 12; 15, 1;
 4, 16, 1; 4; 5, 9; 17, 1; 3; 8; 19, 1-9;
 20, 7; 21, 4, 22, 1; 8-10; 23, 1; 7; 13²;
 23; 24, 11; 12; 25, 5; 10; 15²; 19;
 26, 3; 4; 27, 5²; 6; 13; 28, 9; 29, 1-7;
 30, 1; 2; 8; 10; 14; 15²; 17; 21²; 22;
 31, 4²; 7; 9²; 17²; 32, 3; 6; 7; 10;
 33, 1; 7; 11; 34, 5; 10-12; 35, 2²; 3;
 4; 7; 8; 36, 6; 37, 6; 13; 38, 7; 10;

39, 6-9; 40, 2; 4; 41, 8; 9; 42, 5;
43, 8; 44, 1; 7; 9; 13; 45, 2; 8; 9;
46, 7; 13; 47, 2; 7-9; 48, 5; 9; 11;
12; 16; 49, 1; 50, 4; 51, 2; 4; 10²;
12²; 52, 1; 4; 6; 8; 12; 13; 53, 3;
55, 7²; 57, 3; 5; 58, 1; 2; 5; 6; 59, 3;
60, 3; 4; 61, 9; 16; 62, 8; 63, 2²; 5;
6; 9; 64, 9²; 13; 67, 4; 70, 1²; 71, 4;
6²; 8; 72, 4; 8; 9; 73, 4; 74, 6; 76, 2-4;
77, 2; 5; 79, 2; 8; 9; 81, 4; 5; 7; 9;
83, 4; 5²; 84, 1²; 3; 9; 18; 20; 85, 4;
6²; 7; 11; 86, 5; 87, 2; 88, 1²; 2; 4;
89, 1; 7; 91, 11; 13; 16; 17; 22; 23;
92, 3; 13; 15; 16; 17²; 18; 93, 6; 11;
12; 94, 3; 8; 95, 4; 97, 1; 98, 2; 101,
8, 10, 102, 5; 104, 1; 2; 6²; 9²; 105, 1;
2; 5; 13; 14; 106, 2; 107, 1; 2; 108, 1;
3; 4; 7; 12; 109, 4; 7; 110, 3; 6; 9;
111, 2-4; 112, 1-25; 113, 1; 2; 10; 14;
16²; 19; 114, 3; 4; 9; 115, 1; 3; 116,
16; 17; 19; 22; 117, 1; 17; 19; 23; 25;
118, 1; 2; 4; 5; 10; 11; 119, 1; 2²;
3-7; 7; 9; 120, 6; 121, 1; 5; 10; 15;
122, 5²; 14²; 123, 1; 2; 4; 12; 124, 4; 5²;
125, 7; 126, 2; 3; 5; 127, 7; 8²; 11;
128, 6; 129, 6; 7²; 9²; 130, 1; 2; 9;
131, 6; 132, 4; 134, 1²; 3; 4; 135, 3;
4¹; 5²; 6; 7; 136, 3; 137, 1²; 2; 3;
139, 1; 6²; 9²; 140, 3; 7; 11; 141, 2²;
4; 5²; 7; 11; 142, 1; 3; 4; 7²; 13²;
143, 4; 144, 2; 3; 5; 145, 3; 148, 4;
149, 1²; 3; 150, 1²; 151, 3; 4; 5²; 6;
152, 3²; 6; 7; 155, 5; 156, 3; 5²; 157, 3;
4; 159, 4; 161, 1-4; 10; 162, 5; 11;
16; 20; 163, 7; 13; 164, 8; 11, 13; 16,
21; 27; 30; 31²; 32; 33; 37; 47; 165, 2;
4; 9; 12; 14; 15; 166, 4; 9; 13-15;
167, 2; 5; 6; 11; 168, 1; 3; 4; 10;
171, 2; 173, 1; 3; 11; 13; 174, 8; 175, 2;
176, 1; 2; 177, 1²; 2²; 3; 4; 178, 1; 2;
179, 4; 180, 5; 6; 181, 2²; 3; 6; 182, 8;
183, 3-6; 184, 6; 186, 1; 2; 4; 6; 9;

187, 3; 188, 3; 6; 9; 189, 4; 191, 10;
II. 1, 8; 12; 16; 2, 2; 4²; 6; 13; 3, 3;
8; 11; 4, 3²; 5²; 6; 5, 2; 5; 6, 6; 8²;
7, 1; 8, 3; 4; 9, 2; 10, 5; 11, 15; 12, 5;
15²; 13, 1; 2; 6; 9; 14, 1; 3; 7; 15, 2;
16, 8; 17, 2; 4; 6; 7²; 18, 4⁴; 5⁴; 6²;
19, 5²; 22, 2; 23, 1; 3; 9; 16; 24, 2; 7²;
26, 2; 27, 5; 16; 17; 28, 9; 11; 29, 6;
7; 30, 1; 7; 10; 32, 3; 33, 1; 6; 34,
4-6; 8; 35, 2; 7-9; 36, 1-6; 38, 1-7;
8²; 11; 39, 2; 5; 41, 1-3; 9; 13²; 19;
21; 43, 2²; 3; III. 1, 17; 19; 22; 2, 4;
7²; 12; 13; 3, 3; 4; 9; 10²; 4, 1; 6;
8²; 11; 5, 3; 7; 9; 6, 2; 4-7; 9; 7, 1-4;
9; 8, 4; 5; 9; 9, 5; 8; 10, 4; 11, 9;
12, 1; 5; 13, 1²; 4; 14, 1; 2²; 3; 16, 4⁴;
5; 19, 4; 21, 4; 22, 2; 23, 1; 4; 24, 3;
25, 2; 3; 26, 5; 27, 6; 9; 29, 1; 6;
10; 15; 30, 1; 2; 11; 13; 17; 19²; 21;
31, 3; 5; 14³; 32, 2; 5; 10; 13²; 15; 16;
33, 8; 10-13; 34, 1²; 5; 35, 1; 2²; 6²;
9; 36, 9; 37, 1; 9; 11²; 38, 4; 7; 8;
39, 1-3; 5; 40, 2; 41, 3; 42, 2; 43, 1;
2²; 3; 4; 6; 7; 44, 1³; 4²; 45, 1; 4;
46, 4; 47, 1; 3; 48, 2; 49, 1; 50, 1²; 2;
51, 3; 7; 52, 2; 53, 1-3; 5; 8; 11; 14;
15; 20⁴; 54, 11²; 15²; 55, 16; 18; 56, 2;
5; 6⁴; 57, 5; 58, 1; 2; 4²; 9; 59, 3; 5;
60, 3; 5; 61, 2; 3; 4²; 6; 7; 62, 5;
15; 16; IV. 1, 1-3; 7; 17; 2, 3; 4; 7;
8; 18; 3, 1; 9; 4, 3; 4; 9; 5, 15; 6, 6; 9;
7, 4; 6; 9, 1; 11, 1²; 5; 6; 12, 2; 14,
1-4; 15, 2; 8; 16, 1; 5; 8; 10; 18;
17, 14; 16; 18; 18, 1; 5; 13; 19, 9;
20, 1²; 10; 21, 1; 3; 5; 6; 22, 1; 4²; 8;
23, 6; 9; 24, 1; 2; 8; 25, 7; 28, 5;
29, 1; 2; 30, 3; 7; 11; 16; 23; 31, 1;
4; 5; 32, 1; 2²; 5; 10; 12; 15²; 18; 20;
21; 33, 7; 8; 34, 2; 3; 5²; 6; 35, 2; 6;
36, 2; 7; 8²; 37, 8; 38, 10; 41, 11; 42, 8;
43, 4; 5; 44, 3; 5; 45, 2²; 3; 46, 3-5;
47, 1; 3; 48, 1-5; 49, 3; 50, 3; 10;

51, 8; 10; 52, 5; 7²; 53, 3; 7; 54, 4;
 55, 5; 9; 10; 57, 1; 58, 3; V. 1, 7; 10²;
 11²; 2, 5; 8; 4, 4; 5; 5, 7; 9; 6, 1; 4; 8;
 7, 3; 4²; 7; 9³; 10; 9, 7; 10, 1; 2; 7;
 11, 5; 12, 6; 13, 3; 6; 16, 5²; 17, 1; 4;
 19, 2; 3; 5; 21, 4²; 23, 1; 2; 4; 26, 1;
 2; 4; 5; 9; 28, 3; 6; 29, 2; 11; 31, 2;
 3; 9; 12; 13; 33, 3; 5; 34, 2; 5; 7;
 35, 1-3; 8; 36, 1; 2; 37, 3²; 4; 38, 4;
 39, 1-3; 40, 1; 8; 41, 3; 6; 7; 13; 14;
 17; 42, 18³; 43, 1; 2; 6²; 7; 8; 10²; 11²;
 12²; 13; 44, 6; 45, 2; 6; 9; 10; 46, 5;
 6; 8; 47, 1; 3; 48, 1; 2; 3²; 49, 1²; 5;
 50, 3; 51, 1-3; 5; 8; 52, 2; 6²; 7; 12;
 53, 2; 6; 8²; 54, 1; 3; 55, 3; 56, 1; 3;
 8²; 9; 57, 1; 58, 3; 59, 1; 6; 8; 60, 2;
 61, 12; 16; 62, 2; 8; 63, 7; 64, 5²; 7;
 66, 1; 6; 67, 2; 5²; 69, 4; 71, 1; 3;
 72, 1; 73, 1; 4; 5; 9; 74, 1; 2; 5-7; 8²;
 75, 3; 6; 7; 9; 76, 1; 3²; 4; 77, 3;
 78, 1; 4; 79, 6-8; 80, 5; 82, 5; 7; 83, 1;
 6; 7; 85, 6; 86, 3; 87, 3; 7; 8, VI.
 1, 6; 10; 11; 3, 3; 7; 4, 6; 5, 2; 6, 6;
 7, 1²; 5; 8, 4; 9, 4; 10, 4; 11, 1; 12, 2;
 4; 13, 2; 5; 15, 1; 3; 5; 17; 18; 16, 6;
 10; 16; 19; 29; 31; 35; 36; 40; 41; 42²;
 44; 46; 17, 12; 13; 18, 9; 11; 19, 1;
 3; 6-8; 9⁴; 20, 8; 21, 4; 10; 11; 22, 3;
 8; 10; 11³; 23, 8; 28, 1; 3; 29, 2⁴; 3;
 5; 3²; 2; 31, 1; 2; 5; 32, 4; 33, 3;
 35, 5; 36, 3; 37, 5; 38, 2²; 5; 40, 1;
 3²; 4; 41, 1; 4; 5; 42, 2; 3; 44, 12;
 19; 20; 45, 1; 21; 33; 46, 5²; 7²; 8; 14;
 47, 6; 9²; 20; 30²; 31; 48, 6¹; 11; 15;
 16; 49, 1; 6; 11; 50, 4; 8-10; 51, 1; 2;
 8²; 9²; 15; 52, 16; 17; 53, 7; 54, 7; 10;
 55, 1; 6; 56, 6; 57, 5; 58, 4; 59, 2;
 5-10; 60, 3; 8; 9; 14; 15; 61, 2; 14;
 62, 2; 5; 10; 11; 63, 1; 3; 7; 11; 64, 4;
 5; 66, 3; 5; 6; 11; 67, 3; 6; 7; 8²;
 68, 1; 11; 69, 3; 7; 71, 4; 72, 3; 73, 1;
 75, 3; 13; VII. 1, 8; 17; 19-21; 24; 25;

2, 6; 3, 9; 4, 5; 8; 5, 4; 8; 6, 2; 6²;
 7⁵; 7, 2²; 3; 5; 6²; 8, 1; 9, 3; 10, 1;
 2; 4; 11, 1; 2; 5; 12, 2; 13, 2; 14, 3;
 15, 11; 16, 1; 4; 6; 8; 9; 17, 2, 6;
 18, 4; 7³; 20, 2; 4; 7; 9²; 21, 2; 22, 3;
 23, 1; 24, 3²; 4; 25, 1; 2; 27, 1; 5;
 28, 2; 29, 1; 3; 30, 1; 32, 1; 2; 4²;
 5-7; 13; 14; 19; 20; 24; 26; 33, 2; 14;
 34, 4; 10; 20; 36, 1; 3; 4; 6; 37, 1;
 5; 8²; 38, 2; 3; 39, 2; 5²; 41, 6; 42,
 3-5; 43, 3²; 4³; 5; 44, 5; 45, 1; 3;
 46, 4; 48, 1; 50, 1²; 53, 2; 56, 10; 13;
 18; 19; 21; 57, 2; 3; 7; 58, 5; 59, 4;
 6; 7; 10; 11; 60, 4; 8; 61, 1; 2; 62, 3;
 5²; 64, 2; 65, 4²; 66, 15; 17-19; 67, 4-6;
 10; 68, 1; 4; 69, 1-3; 70, 1²; 5; 71, 3²;
 4; 72, 1; 2; 5⁴; 73, 2; 4; 74, 3; 4;
 75, 1; 3; 76, 2; 77, 4; 78, 4; 79, 2;
 81, 5; 82, 3; 6; 8; 83, 3²; 5; 84, 1;
 87, 2; 88, 3; 4; 91, 4; 6; 92, 1; 93, 6²;
 94, 4; 7; 10; 11; 95, 2; 5; 97, 2²; 4;
 5; 98, 3; 99, 7; 104, 9; VIII. 1, 4; 9;
 10; 16-18; 23²; 24²; 25; 27; 29; 31;
 • 2, 14; 17, 22; 25-27; 28²; 3, 2; 14; 17;
 4, 2²; 3; 8; 10-12; 5, 7; 10; 13; 15;
 16; 24; 28; 30; 31; 32⁴; 33; 6, 16;
 23, 24; 36; 46; 7, 11; 13; 27, 33; 35;
 8, 1; 2; 3²; 4²; 6²; 7; 9-11; 13; 17; 18;
 9, 1; 7²; 8²; 14; 16; 18; 10, 1; 5; 11, 1²;
 7; 10; 13, 5; 11; 13; 14; 14, 6; 15, 1;
 16, 3; 17, 1²; 2; 4; 5, 11; 13; 18, 4;
 7, 11; 16²; 19, 1; 4; 15; 27; 28; 31;
 32; 20, 1, 2³; 5; 6; 10; 16; 18²; 22;
 23; 26; 21, 3; 4; 8²; 10; 16; 22, 1²;
 4; 5; 8-10; 12²; 15; 17; 18; 23, 10;
 12; 30; 24, 1; 4²; 6³; 10; 13; 16; 25;
 28; 29; 25, 4; 6; 18; 26, 4; 5; 8; 9;
 20; 21; 23; 27, 2; 5; 6; 8²; 11; 18;
 20; 22; 28, 1; 4; 29, 2; 31, 5; 10; 11;
 32, 6; 8; 12; 12²; 23; 24; 33, 2; 3;
 8; 9; 12²; 13; 14; 16; 34, 2; 4; 6-9;
 10²; 12-16; 18; 35, 4; 10; 38, 4; 7; 10;

39, 7-9; 40, 1; 2²; 41, 8; 42, 1; 4; 44, 1,
3, 9, 13; 45, 1; 3; 4; 14; 15; 20²,
23; 36; 39; 40, 46, 3; 7, 9; 19; 21²,
25; 30; 32; 48, 4; 6, 11, 13-15; 49, 3-5,
7; 50, 3-5, 7, 52, 7, 53, 3²; 4², 5³,
54, 3², 6, 55, 1; 57, 1, 60, 1; 4², 5,
11; 17; 18; 20, 61, 1, 3, 6-8, 62, 4, 11,
63, 9, 64, 4²; 6; 8; 10, 12, 65, 1, 3-5,
9, 11, 66, 7, 8²; 12, 67, 11; 68, 1, 2,
15, 18; 69, 1, 3; 5; 10, 16, 70, 6;
15, 71, 11, 72, 1; 4, 8; 13, 17; 73, 2,
10, 14; 18; 74, 4; 7; 75, 5, 9, 15;
77, 5, 6; 8, 10; 78, 1-3, 9, 10, 79, 4,
80, 8; 81, 7, 82, 1, 4²; 7, 9, 83, 1, 6,
85, 1; 8, 87, 1, 2, 6; 88, 3, 4; 89, 2,
7, 90, 1, 2, 4, 91, 3, 92, 1, 3, 7, 9,
10, 12, 31; 93, 16, 17; 19, 25-29,
94, 6, 9; 95, 1, 2, 8; 96, 1, 3, 5, 8,
12, 97, 1, 4, 5, 13, 98, 4, 10², 99, 1,
2, 100, 5, 8, 11, 101, 7, 9, 14, 16,
102, 2, 4, 6, 9, 11, 2, 103, 9, 11, 14,
IX, 1, 2, 7, 10, 2, 1, 2², 3, 8, 4, 5,
10, 5, 8, 9, 11, 6, 3, 7, 8, 8, 6, 7,
9, 5, 10, 8², 11, 5, 12, 5, 9, 13, 5,
16, 3, 4, 17, 4, 18, 4, 7, 19, 1, 3, 6,
20, 2, 4; 5, 21, 5, 22, 7, 23, 3, 25, 2,
6, 26, 2, 27, 6, 29, 6, 30, 3, 32, 4,
33, 6, 35, 1, 36, 5, 6, 38, 4, 5, 39, 3,
4, 40, 2, 6, 41, 4, 5, 43, 5, 44, 3, 5,
45, 2, 46, 4, 49, 1, 3, 51, 1, 52, 1, 54, 2,
57, 4, 58, 3, 4, 59, 1, 60, 4, 61, 1, 4,
6, 8; 10, 11, 21, 26, 27, 62, 4, 7, 8,
12, 20; 21², 30, 63, 1, 2, 6, 16, 18²,
22; 23, 64, 6, 11, 12, 17, 20; 26, 27,
29; 65, 2, 3; 5², 9; 13, 14², 17-19, 21,
24; 28²; 29³, 30⁴; 66, 12, 15², 18; 19,
28, 67, 6; 10, 14, 23, 30; 68, 1, 3, 6,
7; 9; 69, 8, 70, 5, 7; 9, 10, 71, 1,
4, 5; 6²; 72, 5², 9, 73, 5, 9, 74, 5, 8²,
75, 1, 3; 76, 1, 3; 77, 2, 80, 2, 4; 81, 3,
83, 3; 5; 84, 2; 3³; 4, 85, 2, 7, 10²,
86, 14; 18; 22²; 23; 24, 40; 47; 87, 4,

6; 8; 88, 3; 5, 89, 1, 2; 90, 4; 93, 4,
94, 4; 95, 1; 3, 96, 1, 3, 7; 20, 22; 24,
97, 2, 4; 13², 18, 22, 28, 30; 33; 36²,
37; 38, 44², 45, 99, 1, 5, 8², 100, 2,
101, 9, 14; 102, 3; 104, 1, 6, 105, 6,
106, 4; 7, 9, 107, 1, 4, 5, 7, 10, 13²,
108, 6, 7, 10, 14², 16, 110, 4, 8, 111, 2,
113, 2, 3², X, 1, 1², 7²; 2, 3, 4, 6,
3, 3; 7³, 6, 2, 4; 5²; 6, 7, 4, 8, 3;
10, 1, 3, 7; 10, 11, 4, 6; 7; 9, 13, 1,
2, 14, 4², 5², 8, 14; 15, 2, 5, 9, 11,
16, 11, 12, 17, 6, 8, 10, 18, 3, 6-8;
14, 19, 2, 6, 8, 20, 8², 10², 21, 1; 4,
22, 2, 3, 5, 6, 7, 23, 3, 6, 24, 5,
25, 11, 26, 2, 3, 6, 8, 27, 4, 28, 1, 2,
4, 5, 10, 29, 2, 4, 7²; 8², 30, 2; 14,
15²; 31, 1, 2, 5, 6, 11; 32, 8, 33, 1;
34, 6, 35, 1, 2, 6, 7, 10, 13, 36, 5, 11;
38, 5, 39, 12, 40, 2, 7, 9, 12; 42, 2, 3,
43, 4, 8, 44, 2, 3, 4, 5³; 45, 4, 10²,
46, 3, 48, 2, 49, 2, 10; 51, 5, 6, 52, 1,
53; 53, 1, 3, 7, 54, 1, 55, 3², 6, 8; 56, 2,
4, 6, 7, 57, 3, 4, 58, 1, 59, 10, 60, 1,
7, 10, 61, 1, 3, 5; 8, 10; 25, 26,
62, 3, 63, 5, 10, 14, 64, 1, 5; 8; 11,
65, 2, 66, 9, 67, 4, 6, 10; 68, 5²,
70, 2; 3, 6, 8, 11, 72, 7, 9, 73, 3,
4, 5, 9, 74, 4, 6, 75, 5, 76, 1, 4, 5,
77, 4, 80, 2, 4, 6, 81, 1, 82, 4, 83, 3,
5, 6, 84, 3, 85, 5, 12, 20, 26, 27,
29, 37, 43², 45, 86, 20, 21, 87, 1, 2,
8, 18, 88, 7, 9, 12, 17, 89, 1, 2, 7; 12,
91, 2, 4², 7, 12, 92, 8, 93, 8, 10,
94, 12, 14, 95, 11; 96, 1, 3, 10-13;
97, 7, 98, 2, 3; 4, 9, 99, 2, 4, 5, 7,
100, 1; 3; 12, 101, 2, 3, 9-12; 102, 10²,
103, 5, 105, 1, 3, 4; 106, 1, 4; 10, 11²;
107, 1, 108, 3, 7, 8, 109, 2; 110, 1, 3;
6, 8, 111, 1, 5, 7, 10, 112, 2², 4; 10;
113, 10, 114, 4, 9, 115, 4; 116, 1, 2,
4³; 118, 1, 120, 4, 6; 7; 122, 2; 124,
1, 5, 7, 8, 125, 6², 127, 2; 8, 128, 3;

129, 1; 130, 5; 133, 6; 134, 7; 136, 3;
5; 137, 2³; 3; 4²; 138, 4; 142, 1; 6;
143, 2; 4-6; 144, 4-6; 146, 4; 147, 3;
148, 1; 5; 150, 1²; 3; 151, 1; 153, 5;
155, 3; 5; 156, 3; 4; 159, 5; 160, 2;
161, 2; 3; 5²; 164, 1; 166, 4¹; 5; 167, 2;
4; 168, 2; 3; 169, 1, 4; 172, 1, 2;
173, 1; 175, 3; 178, 2; 180, 1, 2; 181, 1, 3;
184, 1; 2; 186, 1, 189, 1, 191, 1².

साऽस्य X. 15, 6.

साऽसंज्ञनेन X. 18, 7.

साऽस्यनं X. 24, 6.

साऽस्यने X. 142, 8.

साऽस्ये II. 38, 10.

साऽस्यरे I. 112, 6.

साऽस्यरेणु VIII. 70, 8.

साऽज्ञा III. 39, 3.

साऽज्ञातः I. 165, 1.

साऽज्ञा X. 178, 2.

साऽज्ञ्य X. 66, 14.

साऽज्ञो VI. 21, 8.

साऽईयुपीणां I. 124, 4.

साऽईयुपी VIII. 101, 16.

साऽईरिरे I. 6, 4; 143, 4.

साऽईयत X. 89, 14.

साऽउक्ता I. 63, 9.

साः X. 61, 5.

साः X. 85, 7²; 129, 3; 149, 2.

साऽकाः V. 34, 4; VIII. 33, 5.

साऽकामहे X. 156, 2.

साऽकरे III. 51, 3.

साऽकायस्य IV. 29, 5.

साऽर्णी I. 14, 9.

साऽकृतिः X. 128, 4; 191, 4.

साऽकृत्या X. 151, 4.

साऽकृतिः X. 85, 5.

साऽकृत VIII. 10, 1.

साऽके II. 1, 10.

साऽकेऽनिपामः IV. 45, 6.

साऽक्षणे X. 22, 11.

साऽक्षित् III. 55, 5.

साऽक्षितं V. 7, 7.

साऽक्षिपुः I. 163, 10.

साऽखंडल VIII. 17, 12.

साऽखरे X. 94, 5.

साऽखुं IX. 67, 30.

सागंः I. 179, 5; 185, 8; II. 27, 14; 28, 5;
29, 1, 5; IV. 3, 5; 12, 4; V. 3, 7; 12;
85, 7; VII. 57, 4; 86, 4; 87, 7; X.
137, 1.

साऽगताः X. 85, 31.

साऽगतायां VII. 103, 3; 9.

साऽगतेन X. 71, 10.

साऽगती II. 5, 6.

साऽगत्य III. 35, 8; 42, 7; 50, 1.

साऽगंधिता I. 126, 6.

साऽगमत III. 42, 4; V. 42, 7; VIII. 103, 9.

साऽगमन V. 56, 2; IX. 49, 2.

साऽगमिहः III. 58, 9; IV. 43, 2; VI. 52, 5, 6.

साऽगमिहा V. 76, 2.

साऽगमिहाः X. 15, 3.

सागमि VIII. 45, 34.

सागामि VII. 88, 6.

साग्निऽपेशिं V. 34, 9.

साग्नीधात II. 36, 4.

साघटिभिःऽद्य X. 146, 2.

सापृणिः I. 23, 14; X. 17, 5.

सापृणिश्चमो इत्यापृणिश्चमो VIII. 60, 20.

सापृणे I. 23, 13; VI. 53, 9, 55, 1.

सापृणे I. 138, 4; III. 62, 7; VI. 48, 16,
53, 3, 8; 55, 3; VII. 40, 6; VIII. 4,
17; 18; IX. 67, 12.

साऽघोषते I. 83, 6.

साऽघोषन् VIII. 64, 4; X. 89, 16.

साऽघोषयंतः X. 76, 6; 94, 4.

सांगिरसः VI. 73, 1; X. 47, 6; 68, 2; 149, 5;
164, 4.

सांगिरसस्य IV. 40, 1.

जांगिरमान् VI. 35, 5.
जांगूषः III. 58, 5; V. 74, 8.
जांगूषं I. 61, 2; 3; 62, 1; 117, 10; VI. 34, 5;
VII. 24, 3.
जांगूषाणो IX. 90, 2.
जांगूषान् I. 138, 2.
जांगूषेण I. 105, 19.
जांगूषेभिः IV. 29, 1.
जांगूषैः VII. 94, 11.
जांगूषं I. 62, 2; IX. 97, 8.
जाऽचके I. 40, 2; VIII. 45, 5.
जाऽचक्राणः X. 8, 9.
जाऽचक्रिः VI. 24, 5.
जाऽचक्रे VIII. 101, 1.
जाऽचखाद VI. 61, 1.
जाऽचरेणेषु I. 48, 3.
जाऽचरंती I. 123, 9; 164, 40; VII. 76, 3.
जाचरंती इत्याचरंती VI. 75, 4.
जाऽचरंतीः VIII. 96, 15.
जाऽचिकेत VII. 42, 4.
जाऽचितं I. 182, 2; X. 86, 18.
जाऽचिता VII. 65, 1.
जाऽचुष्यधीमहि VIII. 9, 9.
जास्तस्विधर्निः X. 85, 4.
जानः VII. 5, 6; VIII. 3, 19; X. 138, 2.
जाऽजगंष X. 45, 2; 108, 9.
जाऽजगन्यान् VII. 7, 5.
जाऽजगाम X. 28, 1; 165, 1.
जानत् I. 83, 5; II. 24, 3; IV. 50, 5; VIII.
14, 8; X. 68, 5; 7.
जानत I. 161, 6; III. 44, 5.
जानतं I. 112, 16.
जानन् IV. 1, 13.
जाऽजनिष्ठाः V. 30, 5.
जाऽजभारं VII. 33, 10.
जाऽजमीळ्हासः IV. 44, 6.

जाजयः I. 81, 3; VII. 32, 17.
जाऽजयन् II. 27, 15.
जाऽजस्माय X. 85, 43.
जाजा I. 63, 6; 102, 3; 10; 116, 2; 15;
VII. 83, 2; IX. 66, 8.
जाऽजातः I. 179, 4.
जाऽजाता IV. 43, 3; X. 129, 6.
जाऽजानीः III. 17, 3.
जानिऽकृत VIII. 45, 7.
जाऽजिगाति I. 117, 2.
जानिऽतुरं VIII. 53, 6.
जानिऽपते VIII. 54, 6.
जानिं I. 179, 3; IV. 20, 3; 24, 8; 41, 8;
42, 5; 58, 10; V. 41, 4; VI. 24, 6;
75, 2; VII. 98, 4; VIII. 45, 7; 53, 8;
IX. 32, 5; X. 102, 12.
जानिषु I. 81, 1; 130, 8; II. 34, 3; IV. 17, 9;
V. 35, 7; VII. 83, 6; VIII. 84, 8; X.
156, 1.
जानीन VI. 35, 2.
जाऽनुहोति VII. 1, 23.
जाऽनुज्ञानः I. 188, 3; V. 37, 1; X. 110, 3.
जाऽनुज्ञानस्य I. 127, 1; VII. 16, 3.
जाऽनुज्ञानाः VII. 2, 4.
जानेः IV. 41, 11; X. 102, 5.
जाऽनोहयानाः X. 178, 2.
जानी I. 51, 3; 52, 15; 112, 10; 176, 5;
III. 32, 6; 53, 24; IV. 16, 19; VI. 19, 3;
20, 13; VIII. 96, 14; IX. 91, 13; 97, 13;
20; X. 61, 1; 8; 68, 2; 75, 9; 102, 1.
जाऽज्ञाता X. 54, 5.
जान्यं X. 90, 6; 122, 7; 130, 3.
जान्येन X. 53, 2; 88, 4.
जान्यः X. 79, 5.
जानन् VI. 63, 3.
जाननसंगंधिं X. 146, 6.
जाणिः V. 43, 8.
जाणिं I. 35, 6.

आणी I. 63, 3.

आंडा I. 104, 8; VIII. 40, 11.

आंडाऽइव X. 68, 7.

आंडानि VIII. 40, 10.

आत् I. 6, 4; 18, 8; 32, 4²; 33, 1; 51, 4;
67, 4; 68, 2; 71, 3; 4; 82, 1; 83, 4;
87, 5; 94, 10; 115, 4; 116, 10; 127, 5;
131, 5; 140, 5; 141, 4-6; 8; 144, 3;
148, 4²; 161, 4; 163, 7; 164, 37; 47;
168, 9; II. 5, 7; 17, 4; 24, 9; III. 9, 9;
26, 8; 30, 12; 31, 15; 54, 7, 11; IV.
1, 18²; 23, 6; 24, 4; 5⁴; 30, 7; 33, 2;
54, 2; V. 1, 3; 7, 10; 29, 4; 30, 8; 32, 3;
65, 4; 85, 4; VI. 67, 10; VII. 16, 11;
33, 6; 64, 3; 66, 11²; VIII. 6, 30; 12, 8;
25; 21, 14; 26, 20; 32, 11; 51, 4; 8;
55, 5; 60, 15; 63, 5; 77, 2; 80, 9; 82, 3;
91, 5; 6; 93, 15; 100, 1; IX. 14, 3;
32, 2, 3, 47, 3, 62, 6, 70, 3, 88, 2,
97, 22; 110, 6, X. 27, 3, 48, 9, 82, 1,
2; 86, 13, 18, 88, 8², 11; 92, 3, 111, 3,
9; 113, 5.

आऽततः VI. 2, 6; X. 57, 2; 135, 6.

आऽततंथं III. 22, 2.

आऽततन्वान III. 1, 5.

आऽततं I. 22, 20; X. 56, 6.

आऽतता I. 105, 9.

आऽततानं VII. 47, 4; X. 88, 3.

आऽतनिः II. 1, 10.

आऽतपः V. 73, 5; VIII. 73, 8.

आऽतपः I. 55, 1.

आतपः X. 95, 9.

आतस्मिऽवांसः V. 47, 2.

आतस्मिऽवांसं I. 116, 5.

आतस्मिऽवांसा II. 12, 8.

आतोः III. 43, 6.

आतामु I. 56, 5; 113, 14.

आतिषिऽवे VIII. 68, 16; 17.

आतिष्यं I. 76, 3; IV. 4, 10; V. 28, 2.

आतिष्ये IV. 33, 7.

आऽतिष्ठंते III. 38, 4.

आऽतुषिं VIII. 37, 21.

आतुनी इत्याऽतुनी VII. 66, 18.

आऽतुजे VII. 32, 9.

आऽतुतोदं X. 16, 6.

आतुरं VIII. 22, 10.

आतुस्म्य VIII. 20, 26; 72, 17.

आऽतृदः VIII. 1, 12.

आतः IX. 5, 5.

आत्मऽदाः X. 121, 2.

आत्मनः X. 163, 5.

आत्मनि IX. 113, 1.

आत्मन्ऽयत IX. 74, 4.

आत्मन्ऽयतीभिः I. 116, 3.

आत्मन्ऽयंतं I. 182, 5.

आत्मा I. 115, 1; 162, 20, 164, 4, VII. 87, 2,
101, 6; VIII. 3, 24; IX. 2, 10, 6, 8,
85, 3; X. 16, 3, 97, 11, 107, 7, 168, 4.

आत्माऽइव I. 34, 7; 73, 2.

आत्मानं I. 163, 6, X. 92, 13, 97, 4, 8.

आपर्यणः I. 116, 12.

आपर्यणाय I. 117, 22.

आदः I. 121, 8.

आदग्रामः X. 71, 7.

आदत I. 127, 6; II. 12, 4, V. 32, 8, X. 68, 6.

आददाये इत्याऽददाये I. 139, 2.

आऽददानः X. 18, 9.

आऽददानः IV. 19, 9.

आऽददिः I. 127, 6, II. 24, 13; VIII. 46, 8.

आऽददे I. 161, 12; VIII. 46, 21²; IX. 79, 4.

आऽदधत् IX. 19, 5, 99, 6.

आऽदधति VI. 48, 17.

आऽदधयति II. 41, 8.

आऽदधयति VIII. 27, 9.

आऽदधति X. 79, 5.

आऽदधानः IX. 90, 1.

आशुभः V. 16, 3; VIII. 84, 2; 103, 1.
 आशुभे IX. 77, 4; X. 97, 11.
 आशुभे VI. 59, 3.
 आशुभम् VII. 56, 15.
 आशुभः III. 16, 2; VI. 46, 10.
 आशुभे VIII. 21, 16.
 आशु I. 126, 2.
 आशुतो IV. 20, 6.
 आशुदितः VIII. 100, 4.
 आशुदितसः X. 78, 6.
 आशुत V. 30, 15.
 आशुत IV. 26, 6; 7; X. 166, 5.
 आशुत I. 46, 5.
 आशुतरि VIII. 45, 13.
 आशुते X. 88, 11.
 आशुत I. 24, 15; III. 59, 2; VIII. 52, 7;
 101, 11.
 आशुतः I. 25, 12; 50, 13; 105, 16; 163, 3;
 191, 9; II. 28, 4; III. 59, 5; VII. 84, 4.
 आशुतः VIII. 46, 5.
 आशुत I. 24, 13; IV. 1, 2; X. 36, 4.
 आशुतस्य II. 28, 1; III. 59, 3.
 आशुत V. 67, 1.
 आशुत I. 136, 3; V. 69, 4.
 आशुत VII. 85, 4.
 आशुतः I. 41, 5; II. 29, 1; VIII. 18, 12;
 19; 22; 47, 11; 67, 7; 15, 16; 20,
 X. 66, 12.
 आशुतः II. 41, 6; III. 8, 8; VII. 51, 3;
 60, 4; VIII. 47, 4; IX. 114, 3; X. 65, 1;
 85, 1; 2; 128, 9.
 आशुतः I. 106, 2; 188, 4; II. 3, 4; 27, 5;
 6; 8; 11; 16; VI. 51, 5; 62, 8; VIII.
 27, 22; 47, 1; 6; 83, 5; X. 35, 12;
 63, 7; 17.
 आशुतान् I. 14, 3; 45, 1; 94, 3; III. 20, 5;
 IV. 25, 3; VI. 51, 4; VII. 44, 1; VIII.
 67, 1; X. 36, 1; 63, 3; 5, 65, 9, 66, 4;
 141, 3.

आशुतानां II. 27, 13; III. 56, 4; VII. 51, 1;
 VIII. 18, 1; 2; 31, 12; 47, 5; 67, 3;
 101, 15; X. 35, 9; 48, 11; 103, 9.
 आशुतसः I. 41, 4; 107, 1; VIII. 18, 10; 11;
 18; 47, 2; 7; 67, 5; 14; 19; 21.
 आशुतसः II. 1, 13; 27, 2-4; III. 54, 10;
 V. 51, 12; VII. 51, 2; 52, 1; VIII. 27, 6;
 67, 2; X. 77, 2; 126, 5; 7.
 आशुतसः VIII. 19, 34; X. 63, 13.
 आशुतेन X. 77, 8.
 आशुतेभिः I. 20, 5; VII. 10, 4; 35, 6; 44, 4;
 VIII. 9, 12; IX. 61, 7.
 आशुतेभ्यः II. 27, 1.
 आशुतेषु VIII. 27, 3.
 आशुतैः I. 107, 2; II. 31, 1; III. 54, 20;
 IV. 34, 8; 54, 6; V. 51, 10; VIII. 35,
 1; 13; X. 66, 3; 98, 1; 125, 1; 150, 1;
 157, 2; 3.
 आशुतेति I. 42, 2; VI. 56, 1; IX. 52, 4;
 X. 133, 4.
 आशुतः VIII. 60, 12; 92, 31.
 आशुतः VIII. 93, 11; X. 61, 3.
 आशुतः VI. 4, 5.
 आशुतः VI. 48, 14; 56, 1; IX. 21, 5; 6.
 आशुते X. 34, 5.
 आशुते IV. 30, 24.
 आशुते IX. 72, 2.
 आशुतः I. 103, 6; VIII. 66, 2.
 आशुतेति IX. 70, 5.
 आशुतेतिनां VI. 44, 17.
 आशुते IV. 1, 1².
 आशुतसः VII. 92, 4.
 आशुतः VI. 49, 15.
 आशुते II. 4, 1.
 आशुतः X. 114, 6.
 आशुतः X. 26, 4.
 आशुते I. 141, 3.
 आशुतः X. 94, 8.

आशिः X. 109, 3.
 आशीर्त्त I. 170, 1.
 आशीर्षमाणायाः X. 26, 6.
 आशून्ते IX. 72, 8.
 आशूयः II. 1, 9.
 आशूये I. 39, 4; 136, 1²; V. 8, 5; 87, 2;
 IX. 53, 3; X. 49, 4.
 आश्वः I. 105, 7; 8.
 आश्वे X. 95, 13.
 आश्वः VII. 41, 2.
 आश्वस्य I. 31, 14.
 आश्वस्य X. 117, 2.
 आश्विः VII. 18, 17.
 आश्वः VII. 33, 14.
 आश्वयेवं X. 52, 2.
 आश X. 55, 5.
 आनंश VIII. 68, 8.
 आनंश IV. 23, 2; VIII. 24, 17.
 आनशाना I. 108, 4.
 आनने I. 102, 1; VIII. 63, 1.
 आनने I. 161, 4; VIII. 63, 2.
 आनने I. 87, 1.
 आनद I. 71, 8; 121, 1, 163, 7; III. 30, 12,
 IV. 1, 9; 13, 4; 15, 11; VII. 90, 2,
 VIII. 4, 6; X. 20, 4, 70, 9, 122, 3.
 आनद IV. 58, 1; VI. 49, 8; VII. 7, 7, 28, 2,
 VIII. 6, 48; 45, 27; X. 8, 1, 27, 7; 29, 8,
 67, 7; 102, 11; 104, 6, 108, 1; 111, 2.
 आनन्द IX. 113, 6.
 आनन्दाः IX. 113, 11.
 आनं I. 52, 15.
 आननं IV. 8, 3.
 आननं VIII. 74, 4.
 आननस्य VII. 18, 14.
 आननवाय VI. 62, 9.
 आनने VIII. 4, 1.
 आनन III. 60, 1; X. 62, 1.
 आनन III. 60, 2; IV. 36, 4.

आनशुः I. 52, 14; II. 24, 6; V. 10, 3; VI.
 22, 4; VIII. 3, 13; IX. 108, 4; X. 53,
 10; 66, 2; 147, 3.
 आनशुः I. 110, 4; 151, 9; 164, 23; II. 23, 2;
 III. 60, 3; VIII. 3, 16; 12, 19-21; IX.
 22, 3; 5; X. 63, 4.
 आनशे V. 7, 8; X. 100, 2.
 आनशे I. 84, 6; V. 81, 5; IX. 48, 5, X. 96, 7.
 आनश X. 31, 3.
 आनश्यां VI. 26, 7.
 आनसमानः X. 102, 8.
 आनाश VI. 16, 26.
 आनिनाय VIII. 21, 9.
 आनीत् X. 129, 2.
 आनीत् X. 32, 8.
 आनीतः IX. 96, 24.
 आनुष I. 13, 5, 52, 14; 58, 3, 72, 7; II.
 6, 8; III. 11, 1; 41, 2; IV. 4, 10; 7, 2;
 5; 12, 3; V. 6, 6, 10; 9, 1, 16, 2, 18, 2,
 21, 2; 22, 2; VI. 5, 3, 48, 4; VIII.
 9, 17; 12, 11; 13, 30; 23, 6, 26, 6; 27, 7,
 44, 8; 45, 1; 53, 6; IX. 102, 7, X. 49, 5,
 6; 83, 1; 176, 2.
 आनुषस्य X. 181, 1.
 आनूकं V. 33, 9.
 आनूषः I. 19, 4; V. 6, 8; VIII. 51, 4.
 आनूषः VIII. 51, 10.
 आनूषे I. 160, 4.
 आनूषे X. 79, 7.
 आनेता IX. 108, 13.
 आनोननीति X. 68, 12.
 आनाशि IV. 18, 13.
 आनेभ्यः X. 163, 3.
 आप I. 122, 9; IV. 51, 7; V. 45, 6.
 आप I. 76, 1; IV. 1, 9; 23, 2; 41, 1; V.
 42, 6; VII. 99, 2; X. 32, 8.
 आपः I. 8, 7; 23, 20; 21; 23; 24, 6; 32, 2;
 8; 10; 11; 33, 11; 57, 2; 63, 8; 65, 2;
 83, 1; 2; 96, 1; 100, 15; 116, 9; 125, 5;

153, 4; 161, 9; 169, 3; 173, 8; 175, 6;
 176, 6; 178, 1; 2; 190, 7; II. 24, 12;
 30, 1; 35, 3; 4; 14; 38, 2; III. 1, 11;
 22, 3; 30, 9; 33, 7; 13; 35, 8; 36, 6;
 51, 5; 54, 19; 56, 4; 7; IV. 3, 12;
 17, 2; 3; 18, 6-8; 33, 7; 38, 4; 47, 2;
 57, 3; V. 34, 9; 41, 11; 12; 45, 10;
 47, 5; 53, 14; 54, 2; 58, 6; VI. 24, 6;
 34, 4; 40, 2; 48, 5; 66, 11; VII. 18, 15;
 23, 4; 34, 2; 3; 23; 25; 35, 8; 47, 1;
 49, 1; 2; 85, 3; 90, 4; 101, 4; 103, 2;
 VIII. 6, 34; 13, 8; 15, 8; 32, 23; 33, 1;
 39, 10; 49, 3; 50, 3; 54, 4; 59, 2; 69, 11;
 89, 4; 96, 1; 102, 14; IX. 2, 4; 6, 4;
 24, 2; 66, 13; 82, 3; 5; 88, 7; 113, 8;
 X. 2, 7; 4, 5; 9, 1; 3, 4; 12, 4; 17, 10;
 27, 20; 30, 6; 8; 12; 13; 15, 37, 2; 6,
 43, 7; 46, 9; 64, 9; 65, 13; 66, 9, 10,
 78, 5; 82, 5; 85, 47; 88, 2; 8; 18,
 89, 13; 91, 6; 95, 13; 98, 6; 104, 8;
 109, 1; 111, 8²; 121, 7; 8; 137, 6²; 139, 4.
 आपः I. 23, 22; VI. 50, 7; VII. 47, 2;
 VIII. 74, 15; X. 30, 11, 75, 1.
 आपःइव III. 5, 8; V. 60, 3; VII. 104, 8.
 VIII. 94, 7.
 आपन् IX. 92, 1.
 आपन् VIII. 70, 7; X. 106, 7.
 आपन् X. 114, 1.
 आपपयः V. 52, 10.
 आपपयः I. 64, 11.
 आपन् VI. 1, 4.
 आपनीयन् IV. 40, 4.
 आपप्रायः X. 134, 1.
 आपप्रिश्वांसं I. 146, 1.
 आपप्रिश्वान् I. 73, 8; X. 139, 2.
 आपपुर्वी IV. 52, 6; VI. 61, 11.
 आपयः I. 110, 2; II. 29, 4, 34, 10; V. 53, 2.
 आपयार्थं III. 23, 4.
 आपये I. 26, 3; II. 38, 11.

आपानं II. 34, 7.
 आपानामः IX. 10, 5.
 आपातस्मृत्युः X. 89, 5.
 आपिः I. 26, 3; 31, 16; III. 51, 6; 9; IV.
 17, 17; 25, 6; VI. 21, 8; 44, 10; 45, 17.
 VII. 88, 6; VIII. 3, 1; 45, 18; X. 117, 7.
 आपिस्त्वं VIII. 20, 22, 21, 13.
 आपिस्ते VIII. 4, 3.
 आपिष्यान् IV. 27, 5.
 आपिष्यमानः X. 101, 11.
 आपिं VIII. 60, 10; X. 7, 3.
 आपिरे IX. 108, 4.
 आपिषु II. 29, 4.
 आपी इति IV. 41, 2; X. 106, 4.
 आपीतमः VIII. 9, 19.
 आपीन् VII. 31, 12.
 आपुः I. 24, 6; 33, 10; 100, 15; 167, 9, 179, 2.
 आपुः X. 54, 3.
 आपृणः III. 32, 15; IX. 74, 2.
 आपृक् X. 89, 14.
 आपृषः VIII. 40, 9.
 आपृष 50, 2.
 आपृच्छः I. 60, 2.
 आपृच्छं I. 64, 13; IX. 107, 5.
 आपृणन् IV. 53, 2.
 आपृणतः VII. 75, 3.
 आप्ये II. 27, 17; 28, 11; 29, 7; IV. 3, 13;
 X. 83, 6.
 आपः I. 30, 14.
 आपाः IX. 113, 11.
 आप्यः I. 105, 9; V. 41, 9; X. 8, 8.
 आप्यं X. 120, 6.
 आप्यानां X. 120, 6.
 आप्यायं VIII. 47, 14.
 आप्ये VIII. 12, 16; 47, 13; 15; 17.
 आप्रानं X. 114, 7.

आयं I. 36, 12; 105, 13; III. 2, 6; VII. 15, 1;
32, 19; 82, 8; 83, 1; VIII. 10, 3; 27, 10;
73, 6; 97, 7; IX. 62, 10; 110, 6; X.
63, 1; 142, 1.

आशयानानः I. 91, 18.

आशयानानाः X. 18, 2.

आयेन II. 29, 3.

आयस्य I. 132, 2.

आशुवायन् X. 68, 4.

आश्वभूष X. 84, 5.

आश्वभूव X. 129, 6; 7.

आश्वधः VIII. 23, 3.

आश्वगः I. 136, 4²; X. 44, 9.

आश्वगं VIII. 53, 6.

आभरत्स्वः V. 79, 3.

आश्वानि I. 49, 4.

आभिः VI. 25, 2²; VIII. 23, 23.

आभिः IV. 10, 4; 17, 18, V. 38, 5; 83, 1;
VI. 18, 1; 22, 1, 24, 6, 49, 10, 52, 1;
63, 6, X. 49, 3.

आभिः V. 32, 10; VI. 22, 11, VII. 91, 6;
X. 73, 5.

आभु X. 129, 3.

आभुं X. 27, 1; 4.

आश्वभुवः I. 64, 1; 6; IX. 65, 27.

आश्वभुवत् VIII. 102, 8.

आश्वभुवं I. 133, 7²; 151, 4.

आश्वभूया X. 84, 6.

आश्वभूमिः I. 51, 9; V. 35, 3.

आश्वभूयति I. 136, 5.

आश्वभूयतः X. 160, 5.

आश्वभूयतीः I. 43, 9.

आभूयु I. 56, 3.

आश्वभूयस्व V. 55, 4.

आश्वभूतः II. 36, 5, IV. 58, 11.

आश्वभूतं I. 25, 17; 161, 10; VI. 47, 27; IX.
66, 30.

आश्वभूता VI. 16, 48; X. 170, 4.

आश्वभूत X. 71, 3.

आश्वभोगं VII. 94, 12.

आश्वभोगयं I. 110, 2.

आश्वभोगये I. 113, 5.

आश्वः II. 32, 2.

आश्वः VI. 30, 3; X. 17, 10.

आश्वी II. 40, 2.

आश्वी IV. 32, 22.

आश्वदः X. 87, 7.

आश्वः IX. 83, 1.

आश्वदः IX. 114, 4, X. 59, 8.

आश्वयत् X. 86, 23.

आश्वयति X. 97, 9.

आश्वरीता IV. 20, 7.

आश्वस्य I. 162, 10.

आश्वः III. 30, 14; IV. 3, 9.

आश्वयां I. 180, 3.

आश्वसु I. 62, 9; II. 35, 6; 40, 2, VI. 17, 6.
72, 4; VIII. 89, 7.

आश्वितः VI. 28, 3.

आश्विताना L 92, 10.

आश्विताने इत्याश्विताने I. 113, 2.

आश्वितानमः VI. 29, 4.

आश्वितः VI. 46, 14; X. 94, 3.

आश्वितः IV. 31, 9, VIII. 24, 5; 39, 2.
IX. 61, 24.

आश्वितं VIII. 97, 10.

आश्वितं III. 48, 4, VIII. 4, 4.

आश्वितस्य V. 48, 1.

आश्वितान् इत्याश्विताने I. 96, 5.

आश्वितं III. 4, 2.

आश्विते I. 94, 2.

आश्विते VII. 60, 11.

आश्वितं VIII. 23, 17.

आश्वितः II. 9, 6; X. 2, 1.

आश्वितं इत्याश्वितं I. 28, 7.

आश्वितः IX. 97, 26.

आश्वत् III. 55, 8.
 आश्वत् I. 80, 12; X. 72, 6.
 आश्वत्: X. 130, 1.
 आश्वत् VIII. 92, 7.
 आश्वत् V. 44, 9.
 आश्वत् I. 169, 7.
 आश्वत्: I. 139, 9.
 आश्वत् I. 191, 2, VII. 81, 1; VIII. 101, 13;
 IX. 69, 1, X. 127, 1; 3.
 आश्वत्: X. 30, 13.
 आश्वत् I. 113, 8; 124, 2.
 आश्वत् III. 61, 6; V. 1, 1.
 आश्वत् II. 13, 4.
 आश्वत्: V. 45, 1.
 आश्वत् II. 24, 6; III. 33, 7, 36, 6; VII.
 103, 2; X. 69, 9; 121, 7, 157, 4.
 आश्वत् I. 33, 4, 6, 163, 9, III. 31, 4, IV.
 26, 2, 33, 2; VI. 7, 4, 27, 6, VII. 5, 3,
 56, 12; IX. 94, 4; 97, 22, X. 6, 7;
 27, 8, 15², 18; 23, 28, 8², 44, 6, 71, 3,
 98, 9; 111, 10; 139, 4.
 आश्वत् IX. 97, 5; X. 85, 19; 88, 19; 124, 4.
 आश्वत् I. 125, 2.
 आश्वत् VIII. 32, 14.
 आश्वत् V. 6, 2.
 आश्वत् I. 125, 3; X. 108, 10.
 आश्वत् I. 11, 6; V. 30, 2; X. 51, 4; 6; 95, 5.
 आश्वत् I. 168, 6; V. 61, 1.
 आश्वत्: V. 53, 3; X. 63, 5, 130, 1.
 आश्वत्: I. 60, 3; 117, 25, 130, 6; 131, 2²;
 139, 3²; II. 31, 7; IV. 7, 4, V. 43, 14,
 VI. 14, 3; VIII. 3, 7; 8; 16; 12, 13,
 IX. 10, 6; 15, 7; 23, 2; 4; 62, 20, 63, 17;
 64, 17; 23; 86, 25, 107, 14, 17, X. 7, 5;
 46, 8; 74, 4.
 आश्वत् I. 122, 15.
 आश्वत् I. 31, 2; 11; 140, 8; II. 2, 8, III.
 60, 7; V. 7, 6; VII. 4, 3, VIII. 15, 5;
 IX. 67, 8; X. 49, 5.

आश्वत्: I. 56, 3; 80, 12; VIII. 96, 3; X.
 96, 3; 4; 8.
 आश्वत् I. 52, 8; 81, 4, 121, 9; X. 48, 3,
 113, 5.
 आश्वत् VII. 15, 14; 95, 1.
 आश्वत्: II. 20, 8; IV. 27, 1; X. 101, 8.
 आश्वत्: I. 58, 8; VII. 3, 7.
 आश्वत् I. 116, 15.
 आश्वत् VIII. 29, 3; 100, 8.
 आश्वत् VIII. 22, 18.
 आयुः I. 10, 11; 24, 11; 34, 11, 37, 15; 44, 6,
 53, 11; 66, 1, 73, 5; 89, 2; 8; 9; 92, 10,
 93, 3, 94, 16, 96, 8; 113, 16; 17; 116,
 10; 19, 25; 125, 1; 6; 127, 5; 132, 5,
 157, 4; II. 32, 1; 38, 5; III. 1, 5, 7, 1,
 49, 2; 53, 7; 16; 62, 15; IV. 12, 6,
 VI. 16, 27; 52, 15; VII. 23, 2, 77, 5,
 80, 2; 90, 6; 103, 10; 104, 15, VIII.
 18, 18; 22; 31, 8; 44, 30, 48, 4, 10,
 11, 54, 7; 59, 7, 79, 6, IX. 80, 2; 93, 5,
 96, 14; X. 14, 14; 16, 5; 17, 4, 18, 6²,
 27, 7, 36, 14; 45, 8; 51, 7, 8; 53, 3,
 59, 1; 5, 62, 11; 85, 19; 42, 95, 10;
 107, 2, 144, 5; 161, 5; 170, 1.
 आयुः I. 2, 1; V. 41, 2; IX. 67, 8.
 आयुः II. 15, 4; III. 44, 4; V. 63, 4; VI.
 75, 8; VIII. 6, 3; 29, 5, 96, 9.
 आयुः I. 39, 2, II. 16, 6; V. 2, 3, 57, 6,
 VIII. 20, 12; IX. 35, 4; 57, 2; 61, 30,
 76, 2; 90, 1, X. 84, 1, 101, 2; 108, 5,
 113, 3; 120, 5.
 आयुः I. 61, 13; IV. 16, 14; V. 30, 9,
 VI. 44, 22, IX. 96, 12; 19; X. 8, 7, 8,
 103, 10; 123, 7.
 आयुः I. 92, 1.
 आयुः VII. 21, 4.
 आयुः II. 30, 9; VII. 56, 13; 57, 3.
 आयुः III. 3, 7, IX. 100, 1; X. 5, 7.
 आयुः V. 60, 8; IX. 57, 3; 62, 13; 66, 23.
 आयुः I. 31, 11; 53, 10; VI. 11, 4; 18, 13,
 VIII. 53, 2; X. 20, 7.

आशुयुजे V. 58, 7; X. 44, 7.
 आशुयुजे I. 138, 1.²
 आयुवः II. 5, 5.
 आयुषः X. 100, 5.
 आयुषक IX. 25, 5; 63, 22.
 आयुषा I. 23, 24; 119, 6; VII. 1, 24; X. 85, 39.
 आयुषि IV. 4, 7; 58, 11.
 आयुषु I. 58, 3; 135, 2; III. 59, 9; VIII. 39, 10; IX. 16, 8; 19, 3.
 आयुषि II. 25, 12; 27, 10; 41, 17; III. 17, 3; IV. 39, 6; VIII. 48, 7; IX. 66, 19; X. 18, 5; 186, 1.
 आशुयुषः II. 37, 3.
 आशुये I. 114, 2; X. 63, 7.
 आशुयेति III. 6, 8.
 आशुये II. 18, 3.
 आयोः I. 96, 2; 104, 4; 122, 4; 147, 1; 174, 6; 178, 1; II. 4, 2; 14, 7; 20, 4; 32, 2; III. 54, 2; IV. 2, 12; 18, 6; 11, 23, 8; 38, 4; V. 41, 19; 43, 14; 49, 1; 2; VI. 67, 6; X. 5, 6, 105, 4; 9.
 आशुयुवानः IV. 1, 11.
 आयो I. 114, 8; VIII. 52, 1.
 आर III. 30, 10.
 आरंगराश्व X. 106, 10.
 आरख्यान X. 90, 8.
 आरत IV. 58, 1.
 आरत I. 4, 5; 39, 5; 54, 1.
 आरपुः X. 40, 7.
 आरत I. 49, 3; X. 132, 3.
 आशुये V. 34, 5; IX. 73, 3; X. 62, 9.
 आशुयेनायाः X. 125, 8.
 आशुये I. 24, 5; 34, 2; 182, 7; IX. 73, 1.
 आशुये I. 57, 4.
 आशुयेना X. 81, 2.
 आरया VI. 53, 5; 6.
 आरात I. 129, 9; 163, 6; 164, 43; III. 54, 9; V. 2, 3; VI. 47, 13; 56, 5; VII. 58, 6;

VIII. 32, 6; X. 27, 19; 28, 9; 42, 6; 7; 77, 6.
 आराणां I. 167, 9; VII. 32, 1; VIII. 22, 16.
 आरा VI. 53, 8.
 आरितः I. 101, 4; II. 21, 3; VIII. 33, 5; X. 111, 10.
 आरिशामहे I. 187, 8.
 आरीः I. 77, 3; 96, 3.
 आरुः III. 7, 1.
 आरुः III. 1, 4.
 आरुजः III. 45, 2.
 आरुजलुभिः I. 6, 5.
 आरुजतः X. 84, 1.
 आरुजं VIII. 45, 13.
 आरुजासि X. 44, 9.
 आरुजे IV. 31, 2.
 आरुणीषु I. 64, 7.
 आरुधानः IV. 38, 4.
 आरुह्यतः VIII. 14, 14.
 आरुणी X. 155, 2.
 आरुहं X. 44, 6.
 आरे I. 74, 1; 114, 4, 10; 171, 4; 172, 2²; 191, 10-13; II. 28, 6; 29, 1, 5²; III. 8, 2; 39, 7; 8, 41, 8; IV. 11, 6²; V. 45, 5; 50, 3; VI. 47, 3; 74, 2; VII. 22, 6; 25, 2; 32, 1, 56, 17; VIII. 2, 20; 26; 18, 16; 47, 13; 61, 16²; IX. 66, 19; 81, 3; X. 35, 4, 63, 12; 102, 10, 112, 9, 142, 1; 164, 3.
 आरेऽजयाः VI. 1, 12.
 आरेऽजयां VI. 56, 6.
 आरेऽजयः X. 99, 5.
 आरेऽजि X. 162, 4.
 आरोकाऽश्व VIII. 43, 3.
 आशुधनं IV. 8, 2; 4.
 आशुधनानि IV. 7, 8.
 आशुधने I. 105, 11.

आश्रोहन् I. 50, 11.
 आश्रोहन् II. 12, 12; X. 37, 8.
 आश्रोहयति IV. 13, 2.
 आश्वः VIII. 74, 4.
 आश्वे VIII. 68, 16; 74, 13.
 आश्वे I. 120, 3; V. 33, 9.
 आश्वेऽश्वस्य I. 116, 22.
 आश्वे I. 52, 15; V. 29, 2; 45, 7.
 आश्विका IX. 113, 2.
 आश्वीकीये X. 75, 5.
 आश्वीकीये VIII. 64, 11.
 आश्वीये VIII. 7, 29.
 आश्वीयेषु IX. 65, 23.
 आश्विनं I. 112, 23; IV. 26, 1; VIII. 1, 11.
 आश्विनयाव VII. 19, 2.
 आश्वे IV. 1, 12; VII. 34, 7.
 आश्विनाम् I. 127, 6.
 आश्वी इति VI. 75, 4.
 आश्वी इत्येवाश्वीऽश्व X. 166, 3.
 आश्विन्या I. 94, 6.
 आश्वे IV. 17, 2.
 आश्वे VI. 17, 12.
 आश्वे X. 104, 10.
 आश्वे I. 116, 4.
 आश्वे II. 13, 6.
 आश्विता I. 164, 14.
 आश्वे V. 34, 6; VIII. 51, 9; X. 38, 3; 138, 3.
 आश्वे VIII. 16, 6; X. 48, 3.
 आश्वे I. 103, 3; 130, 8; 156, 5; III. 34, 9.
 IX. 63, 5; X. 43, 4; 49, 3; 83, 1; 86, 19.
 आश्वस्य VII. 18, 7; VIII. 103, 1; X. 102, 3.
 आश्वे IV. 30, 18; VI. 33, 3; 60, 6; IX.
 63, 14; X. 65, 11; 69, 6.
 आश्वे VII. 33, 7; X. 11, 4.
 आश्वे VI. 22, 10; VII. 83, 1.
 आश्वे VIII. 24, 27.
 आश्वे I. 51, 8.
 आश्वे I. 59, 2; 117, 21; II. 11, 18; IV.
 26, 2; VI. 18, 3; 25, 2; VII. 5, 6.

आश्वे II. 11, 19.
 आश्वे IX. 97, 51.
 आश्वेऽश्वः X. 98, 5; 8.
 आश्वेऽश्वे X. 98, 6.
 आश्वेऽश्वः VI. 75, 15.
 आश्वे X. 87, 7.
 आश्वेऽश्वः X. 87, 7.
 आश्वे VIII. 7, 18.
 आश्वे II. 11, 11; X. 80, 3.
 आश्वे I. 33, 14; 15; 113, 9; 176, 5; III.
 50, 2; V. 77, 2; VI. 26, 4; VIII. 3, 12.
 49, 9; X. 105, 11.
 आश्वे I. 4, 8; 33, 7; 14; 113, 13; 157, 1;
 176, 5; II. 15, 9; IV. 30, 6; 52, 6;
 VI. 26, 5; VII. 19, 2; 3²; 75, 1²; VIII.
 9, 16; 63, 8; X. 54, 1; 171, 1.
 आश्वे I. 85, 7; VI. 20, 3; VII. 18, 19,
 VIII. 96, 13.
 आश्वे I. 36, 17; 61, 15; 130, 8; III. 32, 12;
 34, 9; 48, 1; IV. 16, 7; VI. 20, 6; VII.
 33, 3; 84, 5; IX. 92, 5; X. 102, 7,
 108, 2; 130, 4; 150, 5.
 आश्वे I. 64, 13; 166, 8; 13.
 आश्वे I. 7, 5; 112, 5, 7, 9-12, 13², 14²,
 15; 21, 23²; VII. 83, 6; VIII. 5, 25;
 8, 20; 21.
 आश्वे I. 116, 21; VII. 83, 4; X. 131, 4.
 आश्वे X. 113, 1.
 आश्वे I. 161, 10.
 आश्वे X. 131, 5.
 आश्वे I. 11, 6; II. 43, 3.
 आश्वे IV. 44, 6.
 आश्वे III. 30, 10; VIII. 7, 24, 54, 1.
 आश्वे IV. 26, 3.
 आश्वे X. 49, 3.
 आश्वे VIII. 45, 38.
 आश्वे X. 113, 8.
 आश्वे I. 162, 5.

आश्वरः VIII. 13, 21; 19, 30.

आश्वरत् I. 143, 6.

आश्वरिणावः X. 67, 4.

आश्वरिणावः I. 92, 4; 113, 4; 14; III. 5, 1;
V. 45, 1; VI. 44, 8; VII. 79, 1; 95, 6;
IX. 97, 38.

आश्वर्जते I. 33, 1.

आश्वर्जनं X. 19, 4; 5.

आश्वर्तेयंति VIII. 69, 17.

आश्वर्वृत्ततीः X. 30, 10.

आश्वर्वर्त्त II. 34, 14; VI. 68, 1; VII. 85, 4.

आश्वर्वर्त्तति V. 73, 7.

आश्वर्हती I. 48, 9; 113, 15; IV. 14, 3.

आश्वर्हती V. 80, 1.

आविः I. 31, 3; 86, 9; 116, 12; 123, 6; 10,
11, 124, 4; 131, 3; 143, 2; 146, 4;
II. 15, 7; 23, 14; III. 34, 3; 55, 15;
IV. 1, 16; 3, 11; 4, 5; 16, 8; V. 1, 9,
2, 9; 83, 3; VI. 17, 3; 48, 15; 64, 2;
VII. 58, 5; 76, 1; 103, 8; VIII. 8, 23,
14, 8; 47, 13; IX. 3, 5; 79, 5; 95, 2;
X. 27, 24; 48, 10; 54, 5; 68, 6; 71, 1;
88, 2; 96, 11; 107, 1.

आविःऽश्वनीक IV. 38, 4.

आविःऽकृष्णती VII. 80, 1.

आविःऽकृष्णानः IV. 17, 3.

आविःऽकृष्णाना V. 80, 4; VII. 75, 1.

आविःऽस्यः I. 95, 5.

आविःऽस्यं X. 100, 7.

आविष I. 131, 5²; II. 13, 9; VIII. 3, 9, 12,
12, 2; 68, 10; 80, 2; IX. 61, 22; X.
120, 7.

आविष I. 51, 5; 6; 53, 10; 54, 6; VIII.
36, 7; 37, 1; 6; 46, 11.

आश्विदे X. 113, 3.

आश्विद्वान IV. 19, 10.

आश्विवायं X. 107, 5.

आश्विवांसतः VII. 94, 11.

आश्विवांसती VII. 104, 21.

आश्विवांसति I. 12, 9; 84, 9; II. 26, 3; VI.
60, 11; VIII. 19, 13; X. 93, 2.

आश्विवांसन् I. 152, 6; VII. 72, 3; IX. 39, 5.

आश्विवांसंतः V. 45, 3; 4.

आश्विवांसती V. 47, 1.

आश्विवांससि I. 31, 5.

आश्विवांसात् VII. 20, 6; 100, 1.

आश्विवांसान् II. 11, 16.

आश्विषिद्रे III. 54, 4.

आश्विवेश VI. 74, 2; VIII. 48, 12; X. 16, 6.

आश्विशन् V. 25, 4; VII. 55, 1; VIII. 15, 13,
IX. 25, 4; 28, 2; 56, 2; 60, 3; 62, 19;
86, 19; 23.

आश्विज्ञं II. 24, 6.

आश्विषुः IV. 36, 6.

आश्विषुः I. 11, 5.

आश्विहितः X. 51, 1.

आशीत् VII. 20, 2; IX. 97, 39.

आश्वृणानः IV. 1, 20.

आश्वृणीमेहे VI. 15, 9; VIII. 83, 4.

आश्वृतः I. 87, 4; VIII. 26, 13.

आश्वृतः X. 130, 7.

आश्वृतं I. 51, 2; 164, 14; III. 3, 5; VI.
47, 27; VIII. 88, 2; IX. 86, 27.

आश्वृतं II. 36, 6; V. 46, 1.

आश्वृता IX. 74, 2.

आश्वृतासः I. 55, 8.

आश्वृत III. 42, 3.

आश्वृत्य I. 56, 1.

आश्वृत्यन्त VIII. 45, 36.

आश्वेशयंतो X. 125, 3.

आश्व I. 166, 13.

आश I. 162, 9; III. 36, 8.

आश VIII. 47, 6.

आशत I. 8, 6; 87, 5; X. 92, 3.

आशतः I. 20, 2; 85, 2; II. 21, 5; III. 45, 3;
VII. 66, 11; VIII. 43, 17; 59, 2; 69, 18;

१७, १; IX. ६, ४; १८, ३; २१, ४; २२, ६;
२४, २; ६७, ७; ६९, ७; ७३, ९; ८३, १; ४;
X. ९२, ७; ९४, २.

आशुतुः VIII. २५, ८.

आशुतुः I. १२१, ११; II. ११, ९; IV. १७, ७;
१९, ३; V. ३०, ६.

आशुतुः VIII. ४१, ७; X. १६२, १.

आशुतुः I. ५, ७; ११८, ४; १३५, ६; १४०, ४; II.
३१, २; V. ६, १; VIII. १, १५; १९, ६; ४६,
२३; ४९, ८; ७४, १४; IX. १३, ६; १७, १;
२२, १; २३, १; ६२, १; ६३, ४; २६; ६४, ४;
१६; ६७, ७; ६९, ६, ७; ८३, २; ८६, १; २;
X. ७८, ५; ९४, १; ८; ११९, ३.

आशुतुः I. ४, ७.

आशुतुः V. ३२, ११; ५६, २; VIII. २४, ११;
६६, १२; ९२, १३; IX. १, ५.

आशुतुः X. ८५, ३५.

आशुतुः IV. ५, ११; VIII. ७३, ९; ७८, १०;
X. १६४, ३.

आशुतुः I. ३९, ३; १६२, ७; IV. ३७, ७; V. १०, ६;
X. १७, ५; ७२, ३, ४.

आशुतुः इति V. ६६, २.

आशुतुः इति I. २५, ६; १३६, ३; १४४, ६; V. ६८
४; ५; VIII. ३१, ६.

आशुतुः इति I. २, ८; १५, ६; १५१, ८, ९; V. ६७, १.

आशुतुः II. ४१, १२.

आशुतुः X. ३७, ११; ११७, १३, ७.

आशुतुः X. ९४, १०.

आशुतुः I. २७, १३.

आशुतुः I. १३४, ६; III. ५३, १४; VIII. २, १०;
११; ६, १९; ३१, २; ६९, ६; IX. ६४, १४;
७०, १; ७५, ५; ८६, २१; X. ४९, १०; ६७, ६.

आशुतुः VIII. ३१, ५.

आशुतुः I. १७९, ६; III. ४३, २; VII. १७, ५;
VIII. ४४, २३; ५४, ७.

आशुतुः VIII. ९३, १८; X. ६७, ११.

आशुतुः X. ८१, १.

आशुतुः II. २४, १३.

आशुतुः X. १२८, ३.

आशुतुः I. २३, १.

आशुतुः VIII. ९५, ७.

आशुतुः VIII. २, ९.

आशुतुः I. ८४, १८.

आशुतुः V. ५८, १.

आशुतुः V. ६, १०; VIII. ६, २४; ३१, १८.

आशुतुः IV. ११, ४; २२, ८; VII. १८, ९; ६६, १४;
IX. ३९, १; ५६, १; ६४, २०; X. १०३, १.

आशुतुः IV. ३३, ४.

आशुतुः IV. २६, ४.

आशुतुः I. ३७, १४; II. १६, ३; ३४, ३; ३८, ३;
V. ५५, १; ६१, ११; VIII. ५, ७; १३, ११;
४९, ७; ६५, १; IX. १५, १; X. ४९, ७.

आशुतुः I. ४, ७; ६०, ५; ९१, २०; ११७, ९; १३५, ५;
II. ३२, ३; III. ९, ८; IV. १, ३; ७, ४; ११;
३८, २; ३९, १; ४३, २; V. ४४, १; VIII. ९९, ७;
IX. ६२, १८; X. १०७, १०; १७८, १.

आशुतुः X. १५६, १.

आशुतुः IV. ४, २; VI. ४६, १४.

आशुतुः II. १, १.

आशुतुः V. ३६, ४.

आशुतुः I. १४७, १; II. १९, ७; IV. १, १३;
२, १४, १६.

आशुतुः IV. २४, ४; VII. ९३, ८.

आशुतुः VIII. ३४, १८.

आशुतुः I. ११६, २.

आशुतुः II. १, ५; ३१, ६; ३५, १; VII. ४७, १.

आशुतुः VIII. १०, २.

आशुतुः III. ३५, ४.

आशुतुः IV. २९, ४; VI. ६०, १२.

आशुतुः X. ६८, २.

आशुतुः V. ४५, १०.

आशुतुः IV. ३, ३.

आशुतुः I. १९०, १.

आशुतुः IV. ३८, ९.

आशुतुः X. ९५, १६.

आशुतुः V. ८२, ९.

चासवयंतः इव I. 139, 3.
 चासुतः कर्ण I. 10, 9.
 चासुग्रस्य X. 61, 21.
 चासुपः शतरेभ्यः X. 76, 5.
 चासुमेधस्य VIII. 68, 15.
 चासुमेधे VIII. 68, 16.
 चासुशतमाः V. 41, 4.
 चासिनीः IX. 86, 4.
 चाह I. 121, 6.
 चाह्यां X. 165, 3.
 चासं V. 2, 5; VII. 1, 2; 104, 14; VIII.
 20, 15; X. 27, 11.
 चास IV. 27, 2; 35, 4; 56, 3; V. 44, 2;
 53, 1; VI. 47, 2; VII. 32, 10; 86, 4;
 X. 31, 7; 61, 18; 83, 2; 120, 1; 124, 6;
 129, 2.
 चासः VII. 99, 7.
 चासक्रिः X. 85, 28.
 चासंगः VIII. 1, 33.
 चासंगस्य VIII. 1, 32.
 चासत X. 95, 7.
 चासतुः I. 161, 12.
 चासते I. 19, 6; 168, 3; VII. 32, 2; IX.
 15, 2; 25, 4; 113, 11; X. 17, 4; 63, 1.
 चासते I. 36, 7; 48, 6; 105, 11; 164, 39;
 II. 13, 4; III. 2, 6; 9, 3; VI. 47, 19;
 VIII. 8, 8; 33, 1; IX. 10, 7; 73, 3;
 86, 1; 39; X. 21, 3, 25, 2, 38, 5; 40, 7;
 65, 7; 94, 9; 109, 7; 114, 2; 130, 1;
 151, 4; 153, 1; 154, 1; 179, 2.
 चासमतिः III. 30, 18.
 चासपुः X. 39, 5.
 चासमे III. 62, 13; IV. 9, 1; VIII. 1, 8;
 IX. 3, 1; 8, 3; 25, 6; 30, 4; 62, 16;
 64, 22; 71, 1; 6; 82, 1; 101, 14; 15.
 चासमे I. 13, 7; III. 41, 9; V. 26, 8; 46, 5;
 VIII. 60, 1.
 चासमस I. 109, 5; II. 36, 2; VI. 52, 13;
 68, 11; X. 17, 8.

चासन् I. 109, 7; 179, 2; III. 32, 4; V.
 30, 10; VII. 91, 1.
 चासन् III. 26, 7; V. 18, 4; VI. 7, 1; VIII.
 96, 3; X. 73, 3; 87, 2; 98, 2; 3.
 चासन् I. 164, 43; 50; 171, 4; IV. 42, 8;
 V. 52, 12; VII. 29, 4; 33, 6; 76, 3; 4;
 X. 27, 4; 17; 85, 8; 90, 15; 16; 129, 5.
 चासनि I. 75, 1; IV. 40, 4; V. 6, 9; VIII.
 12, 13; 39, 3; IX. 69, 2; X. 53, 11.
 चासन् इष्टुन् I. 84, 16.
 चाससभिः I. 34, 10; 166, 11; IV. 45, 3; IX.
 99, 3; X. 76, 7; 94, 2.
 चासं X. 27, 4.
 चासया I. 20, 1; 127, 8.
 चासमे VIII. 80, 5.
 चासमहाणामः VI. 37, 3.
 चासा I. 76, 4; 129, 5; 140, 2, 152, 6, 168, 2;
 II. 1, 14; IV. 5, 10; V. 17, 2, 5, 23, 1;
 VI. 3, 4, 11, 2; 16, 9; 32, 1; VII. 16, 9,
 VIII. 6, 20; 19, 24; X. 1, 3; 20, 3,
 40, 6; 67, 10; 115, 3.
 चासात I. 27, 3; IV. 20, 1.
 चासाते इति II. 41, 5.
 चासापे इति V. 62, 5.
 चासापे इति I. 182, 3.
 चासानः VI. 10, 6.
 चासानेभिः VI. 51, 12.
 चासां I. 124, 9; X. 92, 14.
 चासां I. 68, 4; 88, 6, 133, 3, II. 30, 1,
 III. 31, 20; 34, 5; 56, 4; IV. 51, 6;
 58, 1; V. 44, 9; 11; 45, 8; VI. 28, 3;
 VII. 34, 10; VIII. 70, 12; IX. 87, 3,
 X. 22, 12; 68, 7; 75, 4; 103, 8; 111,
 82; 10; 139, 4; 6.
 चासमाय VIII. 103, 10.
 चासमिचं II. 37, 1; VII. 16, 11.
 चासमिचंतीः V. 85, 6.
 चासमिचाः X. 30, 5.
 चासिच VI. 45, 11; 17.

आसिखिदाना X. 106, 10.

आसीः X. 95, 5.

आसीत् I. 32, 11; V. 30, 15; X. 17, 2; 71, 1; 88, 4; 121, 8; 129, 3; 4; 181, 2.

आसीत् I. 32, 9; 163, 9; 165, 6; IV. 18, 12; VII. 18, 6; VIII. 58, 1; X. 33, 1; 34, 2; 51, 1; 81, 2²; 85, 6-8; 102²; 15; 90, 6; 12; 14; 102, 6; 108, 1; 109, 2; 121, 1; 129, 1⁴; 2²; 3; 130, 3⁴.

आसीत् VII. 20, 7.

आसीदति X. 85, 32.

आसीनः II. 43, 3; X. 27, 13.

आसीनं VIII. 100, 5.

आसीनाः III. 31, 12; IX. 78, 3.

आसीनामः X. 15, 7.

आसीनेषु VI. 47, 19.

आसीत् X. 129, 5⁴.

आमु I. 173, 8; IV. 37, 1; VI. 5, 3; 28, 8; 44, 18; VII. 67, 6; 88, 7; X. 86, 11; 144, 3.

आमु I. 95, 5; III. 55, 9; IV. 38, 6; VI. 61, 13; 72, 4; VIII. 41, 7; 8; IX. 86, 43; 99, 7; X. 27, 8; 49, 10²; 61, 20; 95, 8; 9; 104, 9.

आमुः VI. 19, 4; 21, 5; 11.

आमुः IV. 51, 7; X. 92, 3.

आमुतिः VIII. 1, 26.

आमुतिं d. 104, 7; II. 1, 14; VII. 97, 7.

आमुनोति X. 42, 5.

आमुः III. 29, 11; V. 40, 5.

आमुस्यं V. 85, 5.

आमुरे X. 131, 4.

आमुर्वति IV. 54, 6.

आसे VII. 20, 3.

आसेष्वनानि I. 162, 13.

आसः I. 186, 2; VII. 43, 5.

आसे इति III. 6, 4.

आसी I. 120, 7.

आसां III. 4, 11; VIII. 59, 2; X. 85, 9-11.

आसे VII. 55, 6.

आसे X. 71, 11; 107, 10; 139, 2.

आस्रश्चुभायं X. 171, 3.

आस्याता VI. 47, 26.

आसः I. 116, 14; 117, 16; VIII. 67, 14.

आसा V. 73, 6.

आसे II. 39, 6.

आस्यत् IV. 30, 20; X. 72, 8; 138, 3; 4.

आस्यं II. 1, 13; 13, 8.

आस्यात् X. 39, 13.

आस्ये I. 38, 14; 162, 8; IV. 49, 1; V. 12, 1; VII. 15, 1; 102, 3; X. 91, 5; 15.

आस्येन I. 61, 3.

आह II. 28, 10; IV. 25, 4; V. 37, 1; VII. 41, 2; 104, 15; 162²; IX. 70, 9; X. 49, 7.

आह IV. 19, 10; 33, 5³; V. 44, 14; VII. 18, 4; VIII. 1, 34; 100, 3; X. 27, 18.

आहतः X. 85, 12.

आहनः X. 10, 6; 8.

आहनसः IX. 75, 5.

आहनसं X. 125, 2.

आहनाः I. 13, 1; V. 42, 13.

आहर्वनानि VII. 1, 17; 8, 5.

आहर्षं I. 155, 6; II. 23, 11.

आहये X. 150, 5.

आहयेषु VI. 47, 1.

आहावः X. 112, 6.

आहायं VI. 7, 2.

आहावाः I. 34, 8.

आहावान् X. 101, 5.

आहितः VIII. 5, 19; IX. 12, 5; 64, 19; X. 85, 2.

आहितं I. 164, 23²; VI. 9, 6; VIII. 29, 4; X. 135, 4.

आहिता I. 166, 9; V. 75, 4; X. 14, 16.

आहुः I. 118, 3; 162, 12; 163, 3; 4; IV. 31, 7; X. 54, 2; 82, 2; 121, 4.

आहुः I. 24, 12; 74, 5; 104, 9; 163, 4; 164, 12²; 15; 16; 19²; 22; 25; 46²; II. 12, 5; III. 4, 7; IV. 23, 3; 38, 9; 43, 2; V. 11, 6; 30, 2; 53, 3; 73, 9; VI. 44, 10; 52, 3; VII. 26, 4; 33, 13; 86, 3; VIII. 19, 29; 96, 19; IX. 114, 1; X. 10, 12; 20, 7; 31, 11; 34, 4; 39, 3; 42, 3; 71, 5; 95, 18; 107, 6; 112, 9; 114, 9; 124, 9.
 आऽहुत III. 24, 3; V. 11, 3; 28, 5; VII. 15, 7; VIII. 19, 25; 43, 13; 75, 3.
 आऽहुतः I. 36, 8; II. 7, 4; 5; 8, 2; VI. 16, 34; VII. 1, 16; VIII. 19, 19; 22; 23; 25, 19; 43, 22; 44, 21; 103, 9; X. 16, 5; 69, 1; 2; 118, 3; 4.
 आऽहुतं I. 94, 3; 96, 3; II. 1, 13; 14; 32, 6; III. 28, 3; 5; 52, 6; V. 8, 6; 7; VII. 8, 1; VIII. 43, 10; X. 36, 6; 57, 2; 88, 1.
 आऽहुतस्य VII. 3, 5.
 आऽहुताः X. 91, 14.
 आऽहुतानि X. 98, 10.
 आऽहुतिः I. 105, 5; X. 21, 2; 52, 2.
 आऽहुतिं I. 31, 5; 93, 3; 135, 8; II. 37, 6; III. 28, 6; VI. 2, 5; VII. 66, 19; VIII. 19, 18; 23, 21.
 आऽहुतिऽवृषं IX. 67, 29.
 आऽहुती VIII. 19, 5.
 आऽहुवः VIII. 32, 19.
 आऽहुवधि VI. 60, 13.
 आऽहुयः I. 69, 2.
 आऽहुयमानान् X. 48, 6.

इ

इक्षावुः X. 60, 4.
 इंगय IV. 57, 4.
 इंगयति I. 164, 45.
 इक्ष X. 10, 14.
 इक्ष VI. 47, 10; 53, 6; X. 85, 21; 22.
 इक्षत VII. 104, 18.
 इक्षत VIII. 70, 13.

इक्षति I. 80, 6; VI. 57, 2; IX. 47, 4; 112, 1; 2; 4.
 इक्षु VII. 102, 1.
 इक्षन् I. 84, 14; 109, 1; 125, 3; III. 54, 2; V. 30, 1; 2; 7; 31, 12; VII. 98, 1; X. 5, 5; 8, 7; 46, 3; 67, 4; 79, 3; 165, 1.
 इक्षन्त I. 68, 4.
 इक्षन्तः I. 72, 2; 110, 2; 161, 14; X. 46, 2.
 इक्षन्ति III. 30, 1; 57, 3; VIII. 2, 18.
 इक्षन्ति VIII. 72, 3; X. 177, 1.
 इक्षन्ती I. 164, 27; V. 37, 3; X. 108, 1; 2.
 इक्षन्तीः I. 25, 16.
 इक्षमानः I. 126, 1; 179, 6; III. 18, 3; VI. 6, 1; 58, 3; VII. 93, 4; X. 34, 10; 67, 6; 81, 1; 102, 4.
 इक्षमानं IV. 18, 10.
 इक्षमानाः I. 110, 5; III. 33, 7; IV. 41, 9; VII. 93, 3; X. 45, 11.
 इक्षमानामः III. 2, 6.
 इक्षमे VIII. 21, 13.
 इक्षस्य X. 10, 10.
 इक्षात् X. 27, 9; 95, 12.
 इक्षामि VI. 28, 5.
 इक्षामि III. 38, 1.
 इक्षेत् X. 117, 4.
 इक्षतः X. 171, 1.
 इत् I. 1, 4; 6; 4, 2; 5; 6; 7, 1; 2; 9, 5; 10; 10, 6; 7; 15, 5; 16, 8; 17, 6; 21, 1; 22, 14; 24, 12; 25, 6; 26, 6; 27, 3; 28, 1-4; 6; 30, 2; 32, 15; 33, 2; 34, 2; 36, 1; 6; 20; 40, 2; 6; 41, 8; 46, 12; 47, 8; 51, 4; 8; 13; 14; 52, 11; 53, 3; 7; 54, 9; 55, 4; 5; 59, 1; 2; 61, 1-15; 64, 8; 67, 4; 68, 2; 71, 3; 72, 3; 6; 74, 5; 77, 1; 79, 11; 80, 1; 7; 81, 1; 82, 1; 83, 1; 6; 84, 2; 7; 85, 8; 87, 5; 89, 1; 9; 92, 3; 104, 5; 105, 2; 106, 5; 114, 3; 4; 8; 9; 115, 4; 116, 6²; 10; 25; 117, 19; 120, 2; 123, 4; 8; 124, 6;

125, 6; 128, 6²; 129, 11; 131, 5; 132, 5;
 6²; 133, 7; 134, 6; 140, 13; 141, 4-6;
 144, 3; 145, 2; 3; 147, 3; 148, 2; 149, 1;
 150, 3; 152, 4; 154, 3; 155, 2; 4²; 5;
 156, 2; 161, 1; 4²; 162, 3; 21; 163, 7;
 9; 164, 8; 15; 22; 23; 32; 37; 47;
 165, 10; 12; 168, 9; 170, 3; 171, 2;
 179, 3²; 185, 8; 187, 8-10; 190, 5; II.
 2, 2; 11, 3²; 11; 15; 16²; 17; 13, 10;
 14, 1; 23, 2; 5; 13; 24, 5; 9; 11; 12;
 25, 1; 5; 26, 1⁴; 3; 28, 9; 29, 4; 34, 14;
 35, 8; 10; 37, 2; 39, 1; 41, 4; 19; III.
 1, 14; 2, 15; 4, 7; 10; 5, 2; 6; 8, 10;
 9, 9; 18, 5; 26, 8; 29, 15; 30, 5; 12;
 31, 5; 11; 15; 32, 4; 7; 38, 3; 7; 40, 6;
 42, 8; 43, 1; 53, 4³; 13; 54, 8; 55, 3;
 IV. 1, 1; 8; 18²; 2, 4; 5; 10, 16; 3, 12;
 13; 4, 7⁴; 5, 3; 7; 7, 7; 9²; 8, 4; 9, 6;
 12, 5; 16, 1; 16; 20; 17, 5; 19, 1; 21, 2;
 22, 5; 10; 23, 10; 24, 3; 4; 5⁴; 6;
 25, 6; 29, 3; 30, 3; 5; 8; 22; 31, 7; 8;
 32, 4; 20; 33, 2; 35, 8; 37, 6; 39, 5;
 40, 1²; 41, 7; 44, 4; 50, 7; 8; 51, 9;
 54, 2; 56, 3; V. 2, 4; 11; 3, 7; 12; 12, 2;
 16, 4; 17, 5; 25, 2; 28, 2; 29, 13; 30, 4;
 6; 8; 31, 7; 32, 3; 5; 34, 4; 5; 35, 6;
 36, 3; 39, 5; 53, 9; 55, 6; 7; 56, 2;
 58, 5; 7; 59, 5; 60, 4; 61, 8; 73, 9;
 77, 4; 79, 9; 10; 81, 1, 3; 5; 85, 4; 7;
 86, 3; VI. 1, 5; 9; 12; 3, 5; 7, 6; 9, 3;
 14, 2; 15, 1; 11; 18, 4; 19, 13; 20, 13;
 21, 3; 22, 1; 23, 1; 10²; 28, 2²; 3; 5;
 29, 6; 30, 1²; 4; 33, 2; 34, 3; 42, 3; 4;
 44, 5²; 10; 45, 6; 17; 46, 1; 47, 15; 22;
 50, 6; 9; 51, 8; 52, 14; 66, 3; 6; 68, 5;
 70, 4; 72, 4; 75, 3; VII. 1, 14-16; 2, 3;
 3, 5; 4, 2; 8; 8, 5; 11, 2; 16, 11; 18, 4;
 6; 9; 14; 24; 19, 8; 20, 7; 22, 6; 7;
 23, 2; 6; 25, 4; 28, 1; 5; 29, 4; 31, 2;
 32, 8²; 9; 12; 14; 16; 18-21; 33, 3; 5;
 6²; 7; 9; 40, 3; 41, 5; 56, 23; 58, 3;
 72, 4; 76, 3; 4; 81, 2; 82, 4; 85, 4;

86, 3; 6; 91, 3; 94, 12; 96, 1; 3; 98, 1;
 2; 5; 100, 6; 102, 3; 104, 12; 21;
 VIII. 1, 1; 7; 14; 17; 30; 2, 4; 13²; 17;
 25; 31; 33; 3, 5; 8; 16; 24; 4, 9²;
 5, 38; 39; 6, 10-12; 18; 21; 22; 30;
 37; 44; 9, 3; 10; 12, 8; 10-12; 17; 24;
 25; 13, 9; 11; 15; 17; 18; 20; 26;
 14, 1; 12; 16, 5; 6; 18, 14; 19; 19, 6;
 14; 17; 18²; 29; 35; 20, 13; 17; 21, 2;
 7; 13; 14; 17; 18²; 22, 14; 23, 8; 13;
 24, 16; 19; 26, 17; 28, 4; 30, 1; 31, 1²;
 2; 12; 15²; 32, 17²; 33, 10; 18; 35, 7;
 36, 7; 37, 4; 40, 1; 2; 42, 1; 43, 3; 29;
 44, 15; 45, 2; 3; 10; 19; 30; 31; 33; 39;
 46, 12; 29; 47, 4; 6; 51, 4; 7²; 8²; 9;
 53, 5; 8; 54, 6; 55, 1; 5; 56, 4; 57, 3;
 60, 5; 10, 15; 16; 61, 4; 11; 12, 62, 12;
 66, 4²; 6; 13; 15²; 67, 8; 68, 7; 69, 11;
 13; 14; 70, 14; 71, 2; 72, 11; 74, 10;
 15; 75, 14; 76, 8; 9; 77, 3; 5; 7; 10;
 78, 7; 9; 10; 79, 1; 5²; 80, 3; 6; 9;
 82, 7; 83, 1; 6; 90, 5; 92, 3; 5; 32; 33;
 93, 1; 5; 18; 96, 17; 19; 97, 1; 7; 99, 3;
 100, 1; IX. 1, 5; 10; 11, 6²; 21, 3; 42, 4;
 47, 2; 48, 4; 59, 4; 61, 14; 64, 2; 70, 3;
 73, 2; 3; 77, 2; 83, 1; 95, 3; 96, 15;
 98, 7; 112, 4; X. 2, 3; 4, 7; 5, 6; 7, 3;
 8, 9; 13, 5; 14, 16; 16, 7; 11; 17, 10;
 14; 20, 6; 8; 23, 3; 4, 27, 2-5; 8;
 10; 18; 20; 21; 28, 1; 29, 1; 30, 6;
 31, 6; 32, 3²; 4²; 8; 9; 33, 8; 34, 5;
 7; 8; 13; 35, 8; 39, 3; 4; 42, 9; 43, 2;
 3²; 48, 5²; 9; 50, 5; 51, 4; 53, 11; 54,
 2; 5; 55, 6; 61, 2; 11; 13; 62, 5²;
 63, 16; 68, 2; 73, 9; 75, 4²; 76, 3; 81, 4;
 82, 1²; 6; 85, 4; 6; 16, 34; 86, 3; 14;
 16; 88, 8²; 11²; 17; 89, 7; 10²; 13;
 91, 3; 6; 8³; 9; 92, 3; 93, 15; 94, 10;
 13²; 97, 5; 99, 6; 100, 1; 8; 11; 101, 3;
 7; 106, 1; 108, 8; 109, 3; 111, 9²; 112, 6;
 114, 8; 115, 1; 5; 6; 116, 8; 117, 1; 3;
 5-7; 119, 10; 120, 1; 121, 3; 122, 7;

124, 6; 127, 3; 132, 1; 136, 3; 137, 6;
139, 5; 141, 4; 145, 3; 146, 5; 147, 2;
4; 153, 2; 159, 2; 160, 3; 168, 4;
172, 3; 191, 1.

इत VIII. 83, 7.

इत I. 5, 1; 33, 1; III. 53, 11; V. 45, 6; X.
14, 9²; 30, 2; 3; 103, 13; 108, 10; 11.

इतऽजति I. 151, 9.

इतजती इतीतऽजती X. 31, 7.

इतः I. 6, 10; 98, 1; 119, 8; 130, 5; 179, 4;
III. 42, 3; VI. 24, 10; 38, 1; 47, 30;
VII. 50, 2; 3; VIII. 18, 8; 39, 2; 99, 7;
IX. 63, 10; 74, 3; 81, 2; 97, 54; 107, 1;
X. 17, 3; 64, 14; 85, 25; 26; 135, 4;
142, 7; 155, 2; 162, 1; 3.

इतः VIII. 31, 6; X. 85, 11.

इतऽजति VII. 68, 6; X. 61, 2.

इतऽजतिः I. 146, 2; IX. 74, 3.

इतन III. 29, 9; V. 61, 4; 87, 8; X. 85, 33.

इतं VIII. 101, 8.

इतरः X. 16, 9; 18, 1.

इतरं X. 16, 10.

इतराः VI. 16, 16.

इतां II. 41, 19; X. 85, 32.

इति I. 109, 3; 117, 18; 122, 12; 138, 3;
161, 5; 8; 9²; 162, 12; 164, 15; 191, 1²;
II. 12, 5²; 30, 7; IV. 1, 1; 25, 4; 33, 5³;
35, 3; V. 2, 12; 7, 10; 27, 4; 37, 1;
41, 17; 52, 11; 53, 3; 61, 8; 18, VI.
54, 1; 2; 56, 1; 62, 7; VII. 41, 2; 104,
15; 16²; VIII. 30, 2; 32, 15; 77, 1; 92, 2;
93, 5; 100, 3; IX. 6, 2; 39, 1; 63, 9;
101, 5; 114, 1; X. 17, 1; 24, 5; 27, 3;
33, 1; 34, 6; 61, 12; 26; 73, 10; 95, 18;
97, 4; 109, 3; 115, 8; 9², 119, 1⁴; 120, 4;
130, 1; 146, 4.

इत्थं VIII. 70, 14.

इत्था I. 2, 6; 24, 4; 36, 7; 39, 1; 7; 80, 1;
84, 10; 15; 92, 17; 120, 2; 121, 1; 132, 4;

139, 2; 141, 1; 154, 5; 155, 2; 159, 1;
165, 3; 173, 6; II. 11, 11; 35, 11; III.
9, 5; 27, 6; 32, 16; 42, 3; IV. 10, 7;
16, 3; 24, 6; 29, 4; 41, 3; V. 17, 1;
20, 4; 32, 6; 33, 1; 2; 61, 15; 67, 1;
84, 1; VI. 16, 16; 18, 5; 32, 5; 33, 5;
47, 20; 49, 11; 59, 2; 62, 3; 67, 11;
68, 8; VII. 56, 15; 94, 5; VIII. 2, 40;
7, 30; 13, 26; 25, 16; 28, 3; 33, 10;
85, 6; 101, 1; IX. 83, 4; X. 1, 3;
28, 10; 44, 7; 61, 1; 95, 11; 102, 10;
105, 11²; 152, 1.

इत्थाऽधिषे IV. 11, 3; IX. 61, 2.

इत्थाऽधीः II. 20, 2.

इत्था I. 167, 5.

इत्थाः VII. 36, 3.

इत्थे I. 113, 6; 124, 1.

इत्तरं X. 88, 4.

इत्थः X. 106, 2.

इदं I. 13, 7; 16, 5; 21, 4; 22, 17; 23, 22;
26, 10; 51, 15; 53, 2; 3; 7; 79, 2; 91,
10; 93, 2; 98, 1; 102, 8; 103, 1; 5;
108, 2; 113, 1; 13; 114, 6; 140, 11;
154, 3; 161, 8²; 11; 13²; 164, 37; 182, 1;
185, 11; II. 3, 4; 8; 5, 5; 12, 14; 28, 1;
32, 1; 33, 10; 37, 2; 38, 9; 41, 13;
III. 4, 8; 24, 3; 29, 1; 31, 9; 51, 10;
53, 3; 12; 54, 3; IV. 5, 5; 6; 9; 11;
18, 6; 49, 1; 51, 1; V. 11, 5; 22, 4;
26, 9; 30, 12; 42, 13; 47, 5; 7; 54, 15;
76, 4²; 81, 5; 83, 9; VI. 9, 4; 6; 28, 8;
44, 16; 47, 10; 54, 1; 60, 4; 67, 8; 68,
11; 75, 15; VII. 8, 6; 24, 3; 35, 14;
36, 5; 55, 6; 58, 6; 59, 9; 89, 5; 91, 4;
5; 98, 6; 101, 5; VIII. 1, 3; 2, 1; 4, 12;
17, 1; 18, 1; 37, 1; 38, 3; 40, 4; 46, 28;
57, 1; 58, 2²; 61, 1; 65, 8; 73, 11; 76, 4;
84, 5; 91, 5; IX. 22, 5; 6; 86, 28;
X. 14, 15; 15, 2; 17, 1; 18, 8; 27, 22;
28, 4; 30, 15; 39, 1; 40, 10; 48, 7; 56, 1;
58, 10; 60, 7; 61, 1; 19; 68, 12; 69, 3;

4²; 70, 8; 85, 17; 86, 12; 87, 8; 88, 15;
 17; 90, 2; 95, 16; 96, 13; 97, 14; 21;
 107, 8; 10; 108, 1; 3; 110, 8; 112, 6;
 114, 4; 116, 7; 124, 6²; 125, 5; 129, 3;
 135, 7; 136, 1; 142, 7; 149, 3; 151, 2;
 158, 4; 159, 4; 160, 2; 163, 5; 165, 1;
 167, 1; 173, 4.
 इदंइदं VII. 59, 1; VIII. 21, 9.
 इदा IV. 10, 5²; 33, 11; 34, 1; 4; VI. 21, 5;
 65, 4³; 5; VIII. 22, 11; 13; 27, 11²;
 66, 7; 99, 1.
 इदानीं I. 35, 7; IV. 54, 1; V. 76, 3; VII.
 41, 4; X. 87, 6.
 इदंअर्चनयः I. 83, 4; VIII. 27, 7.
 इदः I. 95, 9; 112, 17; V. 1, 6; X. 45, 4.
 इदं I. 66, 5; 73, 4.
 इदामः VIII. 43, 5.
 इदे II. 15, 4; VI. 60, 11.
 इधते VII. 1, 8.
 इधानः I. 79, 5; II. 2, 8; IV. 12, 2; VI. 10, 2;
 11, 6; 12, 6; X. 45, 5.
 इधानाः VI. 66, 2; VII. 3, 3.
 इधीमहि III. 27, 15; V. 6, 4; 13, 1; 21, 1;
 26, 3; VIII. 23, 16; X. 16, 12.
 इध्मः VIII. 45, 2; X. 90, 6.
 इध्मभृतिः VI. 20, 13.
 इध्मं I. 94, 4; IV. 2, 6, 12, 2; X. 61, 9.
 इध्मेन III. 18, 3.
 इध्मते VIII. 6, 30.
 इध्मते I. 12, 6; III. 1, 21; 26, 3; 27, 13, 14;
 X. 91, 1; 151, 1.
 इध्ममानः V. 3, 8.
 इध्मसे V. 21, 2.
 इध्मसे I. 31, 13; III. 21, 3; 24, 2; 25, 5; V.
 28, 4; X. 69, 8; 118, 5; 150, 1; 191, 1.
 इधुः I. 53, 2; 149, 1; 164, 21; II. 20, 2;
 VII. 20, 5; 36, 2; VIII. 2, 35; 33, 5;
 X. 3, 1; 26, 7²; 44, 4; 50, 2; 115, 2.
 इनक्षत् I. 132, 6.

इनक्षतः I. 51, 9.
 इनक्षत् X. 45, 7.
 इनक्षमि X. 75, 4.
 इनस्तमः III. 49, 2.
 इनस्तमं X. 120, 6.
 इनथते IV. 2, 7; 12, 1.
 इनस्य I. 149, 1; 155, 4; IX. 77, 4; X. 23, 6.
 इना III. 38, 2.
 इनामः V. 54, 8.
 इनु IX. 29, 4.
 इनुहि VI. 10, 7.
 इनोति VI. 4, 3; VIII. 39, 5.
 इनोपि IV. 10, 7.
 इनोपि VI. 5, 3; X. 120, 7.
 इन्दवः I. 2, 4; 14, 4; 15, 1; 16, 6; 46, 8;
 9; 84, 5; 134, 2; 137, 2; 139, 6; III.
 40, 4; 5; IV. 47, 2; 50, 10; VI. 41, 1;
 VII. 31, 9; VIII. 1, 15; 3, 6; 4, 4, 6, 21;
 38; 13, 16; 21, 3; 45, 14; 48, 5; 49, 3;
 50, 3; 4; 51, 10; 53, 3; 92, 24; IX.
 6, 4; 7, 1; 10, 4; 12, 1; 13, 5; 7; 16, 5;
 17, 2; 21, 1; 3; 24, 1; 46, 2; 3, 62, 1;
 63, 6; 25; 26; 64, 16; 17; 65, 24; 66,
 12; 67, 7; 68, 1; 77, 3; 79, 1; 2; 85, 1;
 7; 1; 2; 101, 8; 10; 106, 1.
 इन्दवः IX. 21, 5; 106, 9.
 इन्दवे I. 129, 6; VIII. 69, 1; IX. 11, 1;
 X. 13, 2.
 इन्दुः I. 121, 6; 175, 1; II. 22, 1-3; VI. 39, 3;
 44, 21; 22; VIII. 48, 12; IX. 5, 9; 12,
 7, 6; 27, 4; 6; 30, 2; 34, 1; 35, 4;
 37, 6; 38, 5; 43, 5; 45, 4; 62, 15; 63, 9;
 64, 10; 66, 23; 28²; 67, 4; 8; 68, 9;
 72, 4; 76, 2; 77, 4; 84, 2; 4; 85, 4;
 86, 16; 26; 87, 2; 91, 2; 93, 3; 96, 9;
 23; 97, 5; 10-12; 24; 40; 41; 45; 56;
 98, 2; 3; 9; 101, 2; 5; 105, 2; 107, 3;
 26; 109, 9; 13; 22; 110, 10; 11; X.
 26, 3; 144, 1.
 इन्दुना X. 144, 6.

इंदुःश्रिः I. 23, 15; 30, 1; 53, 4²; VI. 16, 16;
42, 2; 3; VIII. 6, 27; 7, 14; 12, 16-18.

इंदुः I. 135, 5; III. 35, 6; V. 18, 2; VI. 40, 2;
VIII. 24, 13; IX. 9, 5; 11, 6; 26, 2;
32, 2; 38, 2; 43, 2; 45, 5; 53, 4; 60, 1;
61, 13; 62, 29; 63, 17; 65, 1; 8; 88, 1;
94, 2; 97, 22; 57; 109, 12; 20; X.
99, 8; 115, 3.

इंदुः VI. 47, 14.

इंदो इति VIII. 48, 2; IX. 1, 5; 4, 10; 6, 2;
8, 7; 11, 9; 23, 6; 24, 5; 26, 6; 30, 5;
31, 6; 35, 2; 43, 4; 45, 1; 6; 50, 5;
52, 3; 55, 2; 59, 4; 63, 28; 30, 64, 12;
13; 25; 65, 14; 66, 14; 67, 5; 69, 10;
81, 3; 85, 8; 86, 18; 23; 24; 90, 6;
93, 4; 97, 29; 98, 1; 4; 104, 5; 105, 5;
106, 7.

इंदो इति I. 43, 8; 91, 1; 176, 1; 5; IV. 28, 2;
3; VII. 54, 2; VIII. 48, 4, 8; 13; 15;
IX. 2, 1; 2; 7; 9; 10; 12, 9; 13, 4;
29, 6; 31, 2; 40, 3; 4; 6³; 41, 4; 44, 1;
51, 3; 52, 4; 5; 54, 4; 56, 4; 57, 4;
61, 1; 3; 26; 28; 29; 62, 7; 9; 20;
64, 3; 22; 26; 27; 65, 5; 13; 17; 66,
13; 16; 67, 6; 70, 10; 72, 9; 79, 5;
82, 5; 85, 3; 86, 22; 28; 37; 39; 41;
47; 48; 90, 5²; 91, 4; 93, 5; 95, 5;
96, 8; 21; 97, 16; 17; 19; 21; 28; 33;
44; 52; 55; 99, 8; 100, 2; 105, 4; 6;
107, 19; X. 25, 9.

इंदोः VIII. 92, 4; IX. 114, 1.

इंदुः I. 3, 4-6; 5, 6; 7, 4; 8, 3; 4; 9, 1;
6; 8; 10, 4; 7; 9; 15, 1; 16, 1; 40, 1;
51, 12; 52, 8; 61, 16; 80, 3; 7; 14;
84, 19; 104, 7; 129, 3; 132, 4; 142, 13;
165, 5; 7; 170, 5; II. 13, 13; 14, 12;
16, 6; 18, 6; 21, 6; III. 30, 1; 15; 31, 20;
32, 1; 34, 2; 35, 1; 10; 36, 2; 3; 9; 10;
37, 1-3; 6-9; 11; 39, 1; 40, 1-4; 6;
41, 8; 43, 2; 3; 7; 44, 2; 45, 4; 46, 1;
47, 3; 51, 7; 52, 1; 4; 53, 2; 5; 21;

60, 5-7; IV. 29, 1; 30, 8; 31, 12; 32, 7;
9; 12; 13; 37, 8; 41, 11; V. 29, 15;
30, 3; 31, 5; 10; 35, 1; 38, 5; 43, 5;
46, 2; VI. 19, 7; 9; 25, 3; 5; 7²; 8; 9;
27, 3; 30, 4; 5; 35, 2; 37, 1; 40, 1; 3;
4; 41, 1; 44, 10; 18; 20; 45, 10; 25;
46, 5; 9; 11; 47, 7; 10; 60, 3; VII.
22, 9; 24, 5; 32, 24; 26; 36, 4; 104, 24;
VIII. 1, 13; 2, 3; 11; 16; 29; 3, 7; 12;
4, 2²; 6, 26; 41; 12, 5; 13, 12; 26;
14, 4; 11; 14; 15, 3; 17, 1; 9; 21, 16;
24, 4; 9; 17; 32, 19; 33, 2; 36, 7; 37, 1;
45, 13; 46, 19; 49, 5; 9; 10; 52, 2;
53, 5; 61, 4; 5; 16; 17; 62, 4; 63, 5;
64, 3; 65, 3; 5; 66, 8; 11; 13; 68, 1;
10; 76, 11; 78, 1; 80, 4; 7; 81, 6; 8;
82, 6; 90, 3; 92, 16; 95, 1-5; 8; 9;
97, 6; 98, 5; 6; IX. 16, 5; X. 24, 1; 3;
60, 5; 64, 12; 98, 4; 100, 1; 104, 3; 6;
9; 112, 1; 116, 2; 128, 8; 131, 5; 134,
3; 4; 160, 1; 2; 171, 1; 180, 1; 3.

इंदुः I. 4, 9; 5, 7; 10; 6, 5; 8, 1; 9; 9, 4;
5; 7; 10, 3; 11; 11, 2; 7; 15, 5; 16, 4;
6; 28, 1-4; 29, 1-7; 32, 4; 12; 14;
33, 3-5; 7; 9²; 14; 51, 4; 13; 15; 52, 6;
7; 10; 11; 15; 53, 2; 3; 5; 7; 10; 11;
54, 8; 11; 55, 3; 7; 8; 56, 5; 6; 57, 4-6;
62, 4; 5; 12; 13; 63, 1-9; 80, 4; 8; 11;
13; 81, 3; 5; 9; 82, 1-5; 83, 1; 84, 1;
4; 6, 100, 17; 101, 9; 10; 102, 2-5;
8; 10; 103, 3; 7; 8; 104, 1; 6; 8; 110, 9;
121, 11-14; 129, 1; 2; 9-11; 130, 1; 2;
4; 5; 7; 10; 131, 3²; 4²; 6; 7; 133, 5; 6;
139, 6; 165, 3; 167, 1; 169, 1-6; 8;
170, 2; 171, 6; 173, 12; 13; 174, 1-10,
175, 2; 6; 176, 6; 177, 2²; 4; 5; 178,
1; 5; II. 11, 1-4; 6; 7; 11-18; 21;
12, 15; 13, 11; 15, 10; 16, 3; 4; 9;
17, 8⁴; 9; 18, 4; 5; 7; 9; 19, 7-9; 20, 1;
2; 9; 22, 4; 27, 14; 30, 4; 5; 36, 1;
III. 30, 5-7; 8²; 9; 10; 17-19; 31, 17;
32, 2; 3; 5; 6; 9; 10; 12; 16; 35, 4;

6-8; 9³; 36, 3; 10; 37, 10; 39, 7; 40, 5;
41, 4; 7; 9; 42, 1; 2; 7-9; 43, 6; 44, 1;
45, 1; 5; 46, 5; 47, 1; 2; 4; 51, 6; 8;
12; 52, 2; 5; 8; 53, 6; 18; 22; 24;
55, 22; IV. 16, 19; 21; 17, 6; 7; 18²;
19, 1-3; 5; 6; 20, 3; 4; 10; 21, 9;
22, 5; 7; 10; 28, 4; 29, 5; 30, 1; 3-6;
9; 12; 14; 18; 22; 23; 31, 6; 13; 14;
32, 4; 6; 8; 11; 14; 15; 20; 34, 7; 35, 7;
42, 7; 50, 11; V. 29, 1; 9; 14; 30, 4; 8;
31, 2; 8; 32, 1; 2; 12; 33, 2-7; 35, 2-5;
7; 8; 36, 4; 38, 1; 2; 39, 1; 2; 40, 1; 6;
42, 4; VI. 17, 1-5; 7, 8; 11; 12; 14³;
18, 3; 9-11; 15; 19, 3; 8; 10; 20, 1; 2;
4; 10; 11, 13; 21, 4; 6; 8; 12; 22, 4;
9; 10; 23, 1², 2², 6-8; 24, 3; 4, 6; 10;
25, 1; 2; 9; 26, 1; 2; 4-8; 27, 4, 6;
28, 8; 30, 3; 31, 1-3; 33, 1-5; 34, 1;
35, 2; 4; 36, 4; 39, 3; 40, 2; 3; 5;
41, 2; 4; 5; 43, 1; 44, 1; 11; 17, 18;
45, 12; 13; 17; 30, 46, 1, 2, 7, 10; 13;
47, 6, 8, 9; 14; 20, 22, 31; 60, 2²; 3;
VII. 18, 1; 3; 18; 20; 19, 10, 11, 20, 4;
7; 8; 10; 21, 3; 5, 6, 8; 9, 22, 1; 2, 8;
23, 2; 4; 5; 24, 2; 4; 6; 25, 1, 2; 4;
27, 2; 5; 28, 1-4; 29, 1; 3, 4; 30, 3; 4;
31, 3; 7; 32, 11, 14; 16; 18, 22, 23;
37, 4-6; 98, 2, 4; 6; 99, 6; 104, 8; 19;
22; VIII. 1, 3; 6; 23; 24; 28, 2, 10,
15; 3, 1; 10-12, 14; 17-20, 4, 1; 4; 5;
9; 6, 9; 12; 14, 16-20; 22-25; 31, 32;
36; 39; 12, 1; 16; 25; 29; 31; 33; 13, 4;
5; 13; 22; 27; 31; 14, 1; 3; 6; 10; 13;
15; 15, 8; 10; 12; 16, 12; 17, 2; 3; 7;
11; 21, 2; 4; 5; 7; 12; 13; 15; 24, 25;
32, 3; 7; 20; 22, 33, 13; 36, 1; 40, 9;
45, 10; 16; 19; 31; 32; 41, 46, 1; 8;
49, 3; 6; 50, 7; 51, 1; 6; 7; 52, 1; 4;
8; 53, 1; 54, 1; 2; 5; 8; 61, 3; 7; 9;
13; 14; 62, 3; 5; 7; 8; 10; 63, 11;
64, 12; 65, 4; 8; 66, 5; 12; 70, 5; 9; 10;
76, 7-10; 77, 7; 78, 4; 10; 80, 1; 3;

82, 3; 5; 7; 83, 7; 88, 3; 5; 89, 2; 90, 3;
5; 6; 91, 5; 7; 92, 9; 10; 14; 17; 23;
24; 26; 29; 31-33; 93, 4; 6; 10; 27; 30;
95, 2; 96, 4; 5; 7; 9; 16; 17; 97, 1-4;
7; 8; 14; 15; 98, 2-4; 7; 10; 99, 1; 2;
5; 6; 100, 1; 6; IX. 9, 5; 72, 4; 5;
85, 2; 86, 13; 87, 4; 8; 97, 46; X. 19, 6;
22, 7; 9; 11-13; 23, 6; 7; 28, 3; 7;
29, 3-6; 32, 2; 33, 3; 38, 1-3; 5; 42, 3;
4; 7; 47, 1; 3-5; 8; 50, 3; 4; 54, 1;
2; 5; 57, 1; 59, 10; 61, 15; 22; 63, 14;
73, 3; 4; 8; 74, 4; 85, 25; 45; 86, 2;
4; 15; 18; 22; 89, 8; 9; 12; 14; 15; 17;
93, 11; 96, 5; 12; 13; 102, 3; 12; 103, 5;
104, 1; 2; 4; 5; 8; 111, 10; 112, 2-4;
5²; 6-8; 116, 1; 3; 6-8; 131, 1; 133,
2-4; 7; 134, 1; 138, 1; 148, 1; 2; 4; 5;
152, 3-5; 153, 2-5; 160, 5; 164, 4; 167, 1;
169, 3; 171, 3; 179, 2; 3; 180, 2.

इंद्रः इषितः X. 8, 8.

इंद्रः इषिताः V. 31, 5.

इंद्रः इषितां II. 11, 8.

इंद्रः I. 2, 5; 6; 5, 9; 7, 2²; 3; 9; 8, 5;
10, 2; 6; 11, 4; 16, 8; 17, 5; 18, 4; 5;
23, 24; 30, 16; 32, 5; 9; 13; 15, 33;
10-13; 40, 5; 51, 9, 11; 14²; 52, 2; 5;
54, 10, 55, 2; 61, 9; 10; 15; 80, 5; 6;
10; 81, 1; 6; 83, 6; 84, 7-9; 13; 85, 9;
89, 6; 90, 4; 9; 100, 1-15, 19; 101, 2;
4; 5, 102, 6; 9; 11; 107, 2; 3; 110, 7;
125, 2; 129, 8; 130, 3; 4; 8, 132, 2, 3;
133, 7; 135, 4; 7²; 161, 6; 162, 1, 163, 2;
9; 164, 19; 165, 10; 166, 12; 173, 4;
6; 9; 10; 177, 1; 178, 2²; 3, 4; 186, 6;
II. 1, 3; 11, 9; 20, 12, 1-14; 14, 2; 6;
15, 1-9; 19, 1-6; 20, 3; 5-7; 21, 4;
30, 3; 8; 31, 3; 38, 9; 40, 2; 41, 10-12;
III. 4, 6; 22, 1, 25, 4; 30, 3; 11; 14;
31, 4; 11; 15; 33, 6; 34, 1; 3-5; 7; 9;
10; 36, 5; 6; 8; 39, 4-6; 43, 4; 44, 3;
5; 45, 2; 46, 3; 48, 4; 50, 1; 51, 3;
53, 9; 17; 54, 15; 57, 1; 2; IV. 16, 5;

17, 5; 10-12; 19; 20; 18, 3; 8; 11;
 19, 4; 7; 8; 20, 1; 6; 21, 1; 10; 22, 1;
 23, 3; 24, 2; 7; 25, 3; 6; 7; 27, 5;
 28, 1-3; 5; 29, 3; 30, 16; 17; 20; 21;
 34, 1; 37, 6; 42, 3; 5; 43, 3; 47, 2; 3;
 49, 3; 50, 10; 54, 6; 55, 10; 57, 7; 58, 4;
 V. 2, 8; 3, 1; 29, 3²; 4; 7; 30, 6; 9-11;
 31, 1; 3; 12; 32, 3; 6; 7; 34, 6; 8;
 36, 1; 37, 4; 40, 4; 42, 5; 49, 3; 51, 14;
 VI. 17, 9; 18, 1; 8; 19, 1; 20, 3; 5; 8;
 21, 4; 22, 7; 23, 3; 9; 10²; 24, 5; 27, 1;
 2; 5; 28, 2; 5; 29, 6; 30, 1; 32, 5;
 34, 2; 5; 37, 2; 4; 5³; 39, 2; 44, 12;
 14; 45, 1; 2; 47, 2; 11-13; 16-18; 51, 11;
 52, 6; 11; 56, 2; 57, 4; 69, 8; VII. 18, 4;
 5; 9; 11; 13; 16; 17; 20, 1-4; 21, 1;
 4; 7; 23, 3; 26, 3; 4; 27, 3; 4; 32, 10;
 12; 33, 2; 3; 5; 34, 4; 25; 35, 6; 40, 2;
 47, 2; 4; 48, 3; 49, 1; 51, 3; 82, 10;
 84, 2; 93, 8; 97, 10; 98, 1; 104, 16;
 21; 25; VIII. 2, 4²; 32; 34; 3, 6²; 8;
 21; 4, 11; 6, 1; 5; 11; 12, 9; 12; 13, 1;
 14, 7; 16, 5; 6; 7¹; 11; 17, 8; 14; 21, 17;
 25, 14; 27, 6; 8; 32, 12; 18; 28; 33, 5;
 9; 17; 34, 16; 40, 5; 45, 1; 7; 9; 26;
 52, 10; 61, 1; 15; 62, 9; 63, 3; 4; 66, 3;
 4; 10; 67, 8; 69, 7; 11; 14; 70, 7; 72, 8;
 76, 2; 3; 77, 4-6; 10; 78, 5; 89, 2;
 90, 1; 92, 2-4; 93, 3; 8; 32; 34; 94, 6;
 96, 12; 13; 15; 100, 3; 7; IX. 1, 10;
 5, 7; 9; 11; 6, 2; 19, 2; 23, 7; 63, 9;
 88, 4; 95, 5; 108, 14; 109, 2; 113, 1;
 X. 8, 9; 19, 2; 22, 1; 2; 23, 2-4; 29, 1;
 8; 30, 4; 32, 1; 36, 5; 37, 6; 42, 11;
 43, 3; 48, 2; 5; 49, 11; 50, 2; 65, 1;
 66, 3; 67, 6; 12; 73, 5; 6; 10; 74, 6;
 83, 2; 86, 1; 13; 89, 2; 3; 7; 10²; 11;
 90, 13; 92, 4; 6; 93, 9; 94, 9; 100, 4;
 5; 11; 102, 1; 7; 103, 1; 3; 7; 8; 11;
 13; 104, 10; 105, 3; 4²; 108, 3; 10;
 111, 3; 5; 113, 2; 5; 7; 9; 116, 4;
 138, 3; 139, 3; 4; 6; 144, 6; 152, 2;

157, 1-3; 159, 4; 160, 3; 161, 3; 173,
 3; 5; 6; 174, 1.

इंद्रःइव X. 84, 5; 166, 2; 173, 2.

इंद्रःगोपाः VIII. 46, 32.

इंद्रःमृतः III. 33, 11.

इंद्रःमृतः I. 118, 9.

इंद्रःज्येष्ठाः I. 23, 8; II. 41, 15; VI. 51, 15;
 VIII. 63, 12.

इंद्रःज्येष्ठान् IV. 54, 5; X. 70, 4.

इंद्रःज्येष्ठायः VII. 11, 5; X. 66, 1.

इंद्रःतमा I. 182, 2; VII. 79, 3.

इंद्रःत्वाऽजताः I. 132, 1; VIII. 19, 16.

इंद्रःद्विष्टां IX. 73, 5.

इंद्रःनामत्या VIII. 26, 8.

इंद्रःपत्नी X. 86, 9; 10.

इंद्रःपातयः IX. 99, 3.

इंद्रःपानः IX. 96, 3; 13.

इंद्रःपानं VI. 44, 16; VII. 47, 1; X. 30, 9.

इंद्रःपानाः I. 54, 9.

इंद्रःपीतं IX. 8, 9.

इंद्रःप्रमृताः X. 66, 2.

इंद्रः I. 4, 4; 5, 1; 2; 6, 10; 7, 1¹; 5²; 10;
 9, 9; 17, 1; 8; 16, 2; 3¹; 23, 7; 30, 1;
 7; 32, 7; 33, 1; 2; 8; 51, 1; 2; 52, 1;
 3; 4; 9; 54, 2; 55, 1; 56, 4; 80, 12;
 15; 84, 2; 17; 87, 5; 101, 6; 7; 102, 1;
 104, 2; 106, 1; 6; 111, 4; 129, 4; 7;
 131, 1; 2²; 136, 6; 142, 4; 164, 46; 173, 5;
 7; 11; 176, 1; II. 3, 3; 11, 11; 14, 3;
 4; 10; 11; 16, 1; 7; 20, 4; 22, 1-3;
 III. 12, 3; 30, 22; 32, 7; 13-15; 34, 8;
 35, 2; 37, 5; 39, 1; 40, 7; 41, 5; 42, 3;
 4; 46, 4; 47, 5; 49, 1; 50, 3; 51, 1; 2;
 9; 53, 12; IV. 2, 17; 16, 15; 16; 17, 8;
 16; 18, 5; 10; 20, 5; 21, 4; 5; 24, 1;
 10; 25, 8⁶; 32, 17; 35, 1; 39, 4; 41, 8;
 9; 42, 8; V. 29, 2; 6; 12; 30, 1; 2; 13;
 31, 4; 32, 11; 39, 4; VI. 4, 7; 17, 8; 13;
 19, 2; 4; 20, 9; 21, 9; 22, 1; 3; 5;
 24, 7; 28, 5; 29, 1; 4; 34, 3; 36, 3;
 37, 3; 38, 2; 3²; 4²; 42, 2; 44, 4; 46, 3;

47, 1; 11⁴; 48, 14; 50, 6; 57, 6; 60, 12;
61, 5; VII. 10, 4; 18, 19; 24; 21, 7;
23, 1; 6; 24, 2; 26, 1; 2; 5; 27, 1; 28, 5;
31, 12; 32, 20; 33, 2; 37, 7; 39, 5; 41, 1;
44, 1; 83, 6; 84, 5; 85, 3; 93, 7; 97, 3;
104, 20; VIII. 1, 1; 10; 15; 2, 37; 3, 5⁴;
16; 4, 14; 6, 3; 15; 34; 35; 44²; 7, 24;
31; 12, 20; 22²; 13, 3; 16²; 17; 14, 5;
12; 15, 1; 13; 16, 1; 9; 17, 15; 21, 9;
24, 19; 22; 32, 13; 40, 2; 46, 6; 12; 14;
48, 10; 49, 1; 51, 3; 5; 52, 6; 10; 54, 2;
61, 8; 10; 11; 62, 12; 64, 8; 66, 1; 68, 6;
7; 69, 4; 70, 2; 3; 8; 74, 10; 76, 1;
5; 6; 88, 1; 92, 5; 20; 93, 7; 23; 25;
26; 95, 6; 96, 5; 97, 10; 11; 13; 99, 8;
IX. 2, 1; 6, 4; 7, 7; 12, 2; 17, 2; 24, 2;
25, 5; 27, 6; 40, 2; 46, 3; 61, 22; 63, 5;
6; 22; 66, 28; 29; 67, 7; 69, 9; 75, 5;
80, 5; 84, 3; 85, 7; 86, 2; 41; 90, 1; 5²;
96, 21; 97, 5; 6; 36, 49; 106, 1; 8;
108, 14; 110, 8; 111, 3; X. 6, 5; 23, 1;
35, 10; 36, 1; 38, 4; 42, 1, 2; 8; 43, 1;
4; 7; 47, 7; 48, 6; 49, 2; 63, 9; 70, 11;
73, 1; 2, 11; 74, 5; 76, 1; 86, 1; 89, 1;
5; 13; 94, 4; 96, 6; 99, 12; 101, 12;
103, 6; 104, 7; 111, 1; 120, 9; 124, 4;
9; 126, 5; 131, 4; 141, 5; 153, 1.

इंद्रमादनासः VII. 92, 4.

इंद्रइंद्र VIII. 12, 19.

इंद्रइव I. 119, 10; IV. 39, 5.

इंद्रयो IV. 24, 4.

इंद्रयुः IX. 2, 9; 6, 9; 54, 4.

इंद्रवतः IV. 27, 4; X. 101, 1.

इंद्रवंतः I. 105, 19; 136, 7; IV. 33, 3; 34, 6;
V. 57, 1; X. 35, 1; 128, 2.

इंद्रवंता I. 116, 21.

इंद्रवतस्तमाः X. 6, 6.

इंद्रवायु इति I. 2, 4; 135, 5; II. 41, 3; IV.
46, 3-7; 47, 4; VII. 90, 5; 6; 91, 2; 4-6.

इंद्रवायु इति I. 14, 3; 23, 2; 3; 139, 1; VII.
90, 7; X. 65, 9; 141, 4.

इंद्रवाहः X. 44, 3.

इंद्रवाही I. 111, 1; VIII. 98, 9.

इंद्रवाही IV. 35, 5.

इंद्रशत्रुः I. 32, 6; 10.

इंद्रसखा VII. 34, 24.

इंद्रसारथिः IV. 46, 2; 48, 2.

इंद्रसेना X. 102, 2.

इंद्रस्य I. 4, 6; 6, 8; 7, 7; 11, 3; 18, 6; 22,
19; 32, 1; 57, 2; 62, 3; 84, 11; 101, 3;
103, 5; 167, 10; 176, 5; II. 8, 6; 18, 3;
21, 3; III. 30, 13; 32, 4; 8; 33, 7; 34, 6;
37, 4; 60, 3; IV. 17, 4; 18, 7; 25, 1; 2;
33, 9; 37, 4; V. 32, 9; VI. 24, 8; 38, 2;
44, 16; 47, 27; 28; 30; 55, 5; 57, 5;
60, 11; VII. 18, 14; 47, 3; 55, 3; 98, 5;
104, 13; VIII. 2, 7; 12, 11; 31, 1; 32, 1;
48, 2; 50, 2; 55, 1; 62, 1²; 66, 9; 92, 25;
96, 3¹; 99, 3; 100, 12; IX. 8, 1; 3;
13, 1; 15, 1; 24, 5; 56, 2; 60, 3; 4;
61, 14; 25; 64, 15; 65, 14; 66, 15; 70, 9;
10; 72, 2; 7; 73, 2; 76, 2; 3; 77, 1;
80, 3; 81, 1; 84, 4; 85, 3; 5; 86, 9; 16;
19; 20; 22; 23; 96, 2; 5; 97, 11; 25;
43; 101, 6; 16; 108, 16; 109, 14; 18;
X. 9; 10; 50, 1; 52, 5; 62, 1; 94, 9;
100, 6; 103, 9; 108, 2; 111, 8; 113, 6;
8; 114, 9; 130, 5; 138, 5; 155, 4; 179, 1.

इंद्रस्यइव VII. 6, 1; IX. 97, 13; X. 178, 2.

इंद्रस्वतः IV. 37, 5.

इंद्रहवान् IX. 96, 1.

इंद्रहृति VI. 38, 1.

इंद्रा IV. 41, 1-4; 6; V. 45, 4; VI. 57, 1;
59, 3; 60, 1; 68, 5.

इंद्राकुला V. 31, 9.

इंद्राग्निभ्यां I. 109, 3; V. 86, 6; VIII. 40, 5;
12; X. 116, 9; 128, 9.

इंद्राग्नी इति I. 21, 5; 6; 109, 1; 2; 4; III.
12, 1; 2; 5-9; V. 27, 6; 86, 1; VI. 59,
1; 2; 5-10; 60, 7-9; 15; VII. 93, 1; 4;
94, 1-3; 7; 9; VIII. 38, 1; 4; 7; 40, 1.

इंद्राग्नी इति I. 21, 1-4; 139, 9; III. 12, 4;

V. 46, 3; 86, 2; 4; VI. 60, 4; 5; 14;
VII. 35, 1; 93, 3; 94, 10; VIII. 40, 3;
4; 7; X. 65, 2; 125, 1; 161, 4.

इन्द्राग्नी इति I. 108, 1-5, 7-13; 109, 5-8; VI.
59, 4; 60, 13; VII. 93, 6; X. 161, 1.

इन्द्राग्न्योः VIII. 38, 10; 40, 8.

इन्द्राग्नि X. 86, 12.

इन्द्राग्नी V. 46, 8.

इन्द्राग्नी I. 22, 12; II. 32, 8; X. 86, 11.

इन्द्राग् I. 33, 6; 171, 4; II. 16, 2; V. 30, 5;
VIII. 15, 11; 76, 12; IX. 69, 6; X. 92, 8.

इन्द्रापर्वता III. 53, 1.

इन्द्रापर्वता I. 122, 3; 132, 6.

इन्द्रापूर्वता VII. 35, 1.

इन्द्रापूर्वतोः I. 162, 2.

इन्द्रापूर्वस्य इति IV. 49, 5.

इन्द्रापूर्वस्य इति IV. 49, 1-4; 6.

इन्द्रावर्णस्य इति II. 24, 12.

इन्द्रावर्णः II. 29, 3.

इन्द्राय I. 4, 10; 5, 4; 8, 10; 9, 2, 10, 10, 5;
13, 12; 20, 2; 28, 6, 8, 53, 1; 55, 5;
61, 1; 2; 4; 5, 8; 80, 9; 84, 5; 131, 13;
142, 5; 12; 156, 5; 165, 11; II. 14, 1;
5; 8; 9; 20, 8; 21, 1; 2; 30, 1, III.
30, 20; 31, 13; 36, 2, 7; 51, 5, 53, 3;
13; IV. 16, 20; 24, 6, 7; 25, 4, 33, 10;
V. 5, 11; 29, 8; 32, 10, 33, 1, 37, 1; 5;
39, 5; 51, 4, 7; VI. 23, 5, 28, 1, 34, 5;
41, 3; 44, 6; 13; VII. 31, 1, 11, 32, 4;
8; 85, 1; 92, 2, 97, 1, 9, VIII. 1, 19,
2, 23; 4, 13; 12, 14; 24, 1, 13; 33, 4;
45, 21; 52, 9; 69, 6; 9; 10; 89, 1; 3;
91, 1; 3, 92, 19; 96, 1; 10; 98, 1; 100, 3;
IX. 1, 1; 9; 4, 4; 6, 7; 11, 8; 12, 1;
13, 8; 16, 3; 21, 1; 23, 6; 24, 3, 26, 6;
27, 2; 30, 5; 32, 2; 33, 3; 34, 2; 4;
37, 6; 38, 2; 39, 5; 43, 2; 45, 1; 2;
46, 6; 50, 5; 51, 1; 2; 53, 4; 56, 4;
61, 12; 62, 8; 14; 15; 29; 63, 2; 3; 10;
15, 17; 19; 64, 12; 22; 65, 8; 20; 66, 7;

67, 2; 8; 16; 69, 10; 74, 9; 76, 5; 78, 2;
80, 2; 84, 1; 85, 1; 4; 6; 86, 35; 89, 7;
96, 8; 9; 97, 14; 32; 44; 99, 8; 100, 5;
6; 101, 4; 5; 106, 2; 5; 107, 17; 108, 1;
15; 109, 1; 19; 20; 22; 110, 11; X. 27,
22; 29, 7; 30, 7; 13; 15; 54, 6; 67, 1;
76, 8; 89, 4; 94, 1; 96, 2; 6; 98, 11;
120, 8; 133, 1.

इन्द्रावरुणयोः I. 17, 1.

इन्द्रावरुणा VI. 68, 3; VII. 35, 1; 82, 2.

इन्द्रावरुणा I. 17, 3; 7-9; VI. 68, 10; 11;
VII. 82, 1; 3-5; 7; 83, 3; 4; VIII. 59,
1; 2; 6; 7.

इन्द्रावरुणा III. 62, 1-3; IV. 41, 1; 42, 9, 10;
VI. 68, 4; 7, 8; VII. 82, 8; 9; 83, 1,
2; 7; 9; 84, 1; 4; VIII. 59, 3-5.

इन्द्रावरुणो VI. 68, 1.

इन्द्रावरुणो VII. 83, 5.

इन्द्रावरुणो VI. 68, 6; VII. 83, 8; 85, 2.

इन्द्राविष्णु इति IV. 2, 4; VI. 69, 2; VIII. 10, 2,
X. 66, 4.

इन्द्राविष्णु इति I. 155, 2; IV. 55, 4; VI. 69, 1,
3; 7; VII. 99, 5.

इन्द्रामोमा VII. 35, 1.

इन्द्रामोमा II. 30, 6; VI. 72, 1, 2, 4; 5, VII.
104, 1-4; 6, 7.

इन्द्रामोमा VI. 72, 3.

इन्द्रियः VIII. 3, 20; IX. 47, 3, 86, 10.

इन्द्रियं I. 55, 4; 57, 3; 84, 1, 85, 2; 103, 1,
111, 2; II. 16, 3, IV. 24, 5; 30, 23;
VI. 27, 3, 4; VIII. 3, 13; 12, 8; 15, 7;
52, 7; 59, 5; 93, 27; IX. 23, 5, 30, 2,
48, 5; 92, 1; X. 36, 8; 65, 10; 113, 1,
3; 124, 8.

इन्द्रियाः IX. 107, 25.

इन्द्रियाणि III. 37, 9; V. 31, 3.

इन्द्रियाय I. 104, 6; VI. 25, 8; IX. 70, 5;
86, 3; 89, 6; X. 116, 1.

इन्द्रियेण I. 165, 8.

इन्द्रियेभिः IV. 35, 9.

इन्द्रियेः I. 107, 2.

इन्द्रे I. 4, 5; 30, 13; 80, 16; 132, 5; 166, 11;
II. 14, 8; 21, 5; III. 54, 17; IV. 25, 5;
VI. 24, 1; 34, 1; 4; VII. 20, 6; 25, 5;
32, 2; 13; 33, 4; 42, 5; 94, 4; VIII.
3, 6²; 13, 16; 54, 7; 63, 6; 7; 72, 15;
IX. 11, 6; 96, 12; 97, 10; 41; X. 42, 6;
92, 7; 96, 3.

इन्द्रेण I. 6, 7; 14, 10; 20, 5; 23, 9; 53, 4;
84, 10; 101, 11; II. 18, 8; 23, 18; III.
4, 11; 60, 4; IV. 34, 11; V. 11, 2; 51, 10;
VI. 44, 22; 47, 29; VII. 18, 15; 32, 6;
48, 2; VIII. 9, 12; 14, 9; 35, 1; 40, 6;
76, 4; 91, 4; 96, 6; IX. 11, 9; 61, 8;
87, 9; 103, 5; X. 15, 10; 62, 7; 103, 2;
108, 4.

इन्द्रेयिते इतोऽङ्गइयिते III. 33, 2.

इन्द्रेते VIII. 98, 15; 17.

इधता I. 170, 4.

इधते I. 44, 7; II. 35, 11; VI. 16, 48, X. 69, 1.

इधते IV. 8, 5; V. 7, 2; VIII. 43, 27; 45, 1.

इधते I. 22, 21; 36, 4; 7; 44, 8; III. 10, 1;
9; 13, 5; 27, 11; VI. 2, 3, VII. 16, 3;
VIII. 60, 15.

इधन्वऽभिः II. 34, 5.

इधानः I. 143, 7; II. 25, 1; VIII. 19, 31;
102, 22; X. 45, 1.

इधानाः X. 3, 4; 128, 1.

इधानासः VIII. 23, 11.

इधे VII. 1, 16, 8, 1.

इधं X. 101, 1.

इध्व V. 4, 7.

इध्वतः I. 10, 8; 141, 4.

इध्वतं I. 160, 5; VII. 64, 2.

इध्वता VI. 70, 6.

इध्वति I. 54, 7; 55, 4; 128, 5; VI. 5, 1;
IX. 20, 2.

इध्वति I. 18, 7; II. 5, 2. IV. 53, 5; VII.
84, 2; VIII. 15, 11; 52, 6.

इध्वतु I. 162, 6; 12; IV. 53, 7; X. 188, 3.

इध्वयः I. 119, 7.

इध्वन् V. 30, 7. IX. 97, 10.

इध्वतः III. 4, 5.

इध्वसि V. 28, 2, VIII. 13, 32.

इध्वसि I. 94, 10; 141, 10; 176, 1; IX. 107, 21.

इध्वत् X. 16, 10.

इध्विरे V. 6, 6.

इधः IX. 57, 3.

इधं VI. 20, 8.

इधाय I. 84, 17.

इधेन IV. 4, 1.

इध्यान् I. 65, 4.

इमः VIII. 96, 8.

इमऽथा V. 44, 1.

इमं I. 5, 9; 10, 9; 12, 12; 13, 8; 14, 11,
16, 5; 22, 13; 25, 19; 26, 1; 10; 27, 4;
31, 16; 84, 4; 91, 10; 93, 1; 94, 1; 95,
2, 4; 102, 9; 118, 3; 135, 5; 139, 11.
142, 8; 164, 3; 179, 5; 188, 7; II. 4, 2,
27, 2; 35, 2; 41, 13; 20; III. 1, 22,
4, 2; 5; 12, 2; 16, 2; 17, 2; 21, 1; 30, 20,
32, 1; 34, 5; 35, 2; 6; 8; 42, 7; 54, 1;
10; IV. 14, 1; 20, 2; 3; 24, 10; 34, 1;
6; 44, 4; 58, 10; V. 2, 12; 4, 5; 5, 2,
7; 17, 7; 65, 6; 71, 1; 74, 10; VI. 9, 4;
10, 6; 15, 1; 17; 39, 3; 52, 12; 13;
56, 5; 68, 10; VII. 11, 5; 18, 25; 42, 5,
51, 1; VIII. 2, 11; 6, 36; 7, 9²; 8, 12,
17; 12, 4; 5; 17, 1; 23, 19; 32, 21; 43, 16,
22; 24; 45, 18; 46, 27; 58, 1, 66, 8;
73, 5; 10; 76, 1; 85, 2²; 86, 3; 91, 2;
IX. 1, 9; 5, 8; X. 14, 4; 15, 6, 16, 8;
10; 14; 17, 11; 18, 4; 13; 24, 1; 26, 9;
44, 9; 46, 3; 75, 5; 86, 4; 92, 2; 97, 2;
102, 9; 103, 6; 123, 1, 124, 1; 128, 7,
130, 6; 161, 3; 4; 167, 2; 4; 173, 3.

इमसि I. 1, 7; 161, 3; VIII. 91, 3.

इमस्य VIII. 13, 21.

इमा I. 103, 4; 122, 6; 163, 5; 164, 2; 6,
165, 4; 14; 177, 4; II. 12, 4; 24, 10,
41, 18; III. 1, 20; 14, 7; 21, 1; 30, 2,
41, 3; 55, 19; 58, 4; IV. 38, 10; V. 73, 10.

82, 9; VI. 16, 5; 40, 4; 52, 11; VII. 22, 3; 4; 7; 29, 2; 3; 59, 5; 62, 5; 70, 6; 7; 95, 5; 104, 6; VIII. 8, 17; 9, 14; 38, 5; 44, 8; 51, 4; 90, 3; 96, 6; IX. 62, 27; 86, 30; 37; 96, 7; 110, 9; X. 15, 4; 32, 8; 66, 12; 81, 1; 5; 82, 7; 112, 7; 116, 8; 120, 8; 148, 4; 157, 1; 170, 4.

इमाः I. 10, 12; 16, 2; 24, 6; 26, 5; 36, 11; 45, 5; 80, 4; 91, 22; 96, 2; 114, 1; 127, 2; 131, 4²; 190, 4; II. 6, 1; 11, 1; 27, 1; 39, 7; III. 34, 5; 38, 2; 5; 39, 7; 40, 8; 43, 2; 57, 4; 62, 1; IV. 3, 2; 34, 5; 41, 9; VI. 21, 1; 28, 5; 45, 25; 47, 31; VII. 18, 3; 45, 4; 46, 1; 61, 5; VIII. 3, 3; 6, 7; 19; 7, 19; 13, 29; 57, 4; IX. 34, 6; 86, 28; 29; X. 7, 2; 17, 5; 18, 7; 30, 14; 43, 8; 91, 12; 97, 11; 108, 5; 121, 4; 159, 6.

इमान् IV. 3, 15; V. 50, 2; 53, 3; IX. 97, 17; X. 60, 9; 155, 5; 166, 3.

इमानि I. 93, 11; 125, 6; III. 60, 6; VII. 61, 6; 82, 5; VIII. 59, 1; 91, 5; X. 82, 4.

इमां I. 31, 16; 40, 6; 88, 4; 102, 1; 129, 1; 130, 6; II. 6, 1²; 24, 1; III. 18, 3; 32, 8; 34, 8; 36, 1; 54, 17; 55, 21; IV. 5, 2; 43, 1; 57, 5²; V. 54, 1; 85, 5; 6; VI. 47, 28; VII. 15, 6; 22, 3; 36, 2; 41, 3; 70, 7; 73, 3; 93, 6; VIII. 5, 30; 6, 32; 43, 7, 9; 8, 6; 12, 31; 38, 6; 42, 3; 91, 6; IX. 96, 3; 97, 13; X. 67, 1; 85, 33; 41; 45; 88, 3; 89, 16; 91, 13; 119, 8; 9; 121, 1; 145, 1.

इमे I. 2, 1; 4; 3, 4; 5, 5; 16, 6; 23, 1; 57, 4; 102, 5; 109, 7; 135, 6; 9; 137, 1²; 2; 139, 6; 164, 12; 39; 183, 4; III. 36, 3; 40, 4; 43, 1; 53, 7; 24; IV. 14, 4; V. 3, 12; 76, 4; 79, 5; VI. 17, 4; 21, 10; 23, 8²; 54, 2; 60, 7; VII. 1, 10; 32, 2; 4; 56, 19³; 20; 57, 3; 60, 5²; 6; 7; 97, 5; VIII. 1, 3; 2, 10; 3, 18; 5, 39; 9, 8; 14²; 21, 3; 40, 7; 43, 1; 29; 45, 16; 46, 32;

47, 4; 48, 5; 74, 6; 93, 22; 25; IX. 66, 6; 86, 39; 96, 4; 106, 1; X. 18, 3; 25, 2; 43, 3; 61, 19; 71, 9; 95, 18; 121, 4; 130, 1; 2; 142, 8; 155, 5; 160, 1; 166, 2; 173, 4.

इमे इति I. 80, 11; 158, 4; III. 30, 5; 53, 12; IV. 56, 3; V. 32, 9; 82, 8; VI. 46, 5; 75, 4; VII. 32, 4; 72, 3; 87, 2; 90, 3; VIII. 6, 17; 10, 6; IX. 18, 5; 74, 2; 97, 54; 110, 9; X. 110, 9; 112, 4.

इमो इति VII. 1, 18.

इमो II. 40, 2²; X. 137, 2.

इयंति VIII. 31, 15; X. 11, 6.

इयंति IX. 78, 1.

इयंते IX. 11, 1.

इयन् I. 153, 2; X. 74, 1.

इयंन्तः II. 20, 1; VI. 21, 3; IX. 22, 4; 66, 14.

इयंति IX. 64, 21.

इयन्मायं I. 123, 10.

इयन्ने X. 4, 1.

इयन्मि VIII. 45, 31.

इयन्मि VI. 49, 4; VIII. 46, 17.

इयन्मान् X. 50, 3.

इयन् VIII. 21, 17.

इयन्मः I. 191, 15.

इयन्मिका I. 191, 11.

इयन्मे VII. 42, 4.

इयन् VIII. 1, 7.

इयन्मि VI. 20, 8.

इयंति VI. 23, 4.

इयं I. 48, 7; 57, 5; 63, 6; 124, 11; 125, 5; 144, 4; 164, 27, 33; 35; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 183, 2; 4; 185, 8; 186, 11; III. 39, 2; 62, 7; V. 11, 5; 37, 3; 54, 9; 57, 1; VI. 23, 8; 27, 8; 38, 2²; 59, 6; 61, 1; 2; 67, 2; 75, 3; VII. 24, 2; 60, 12; 66, 8²; 70, 7²; 84, 5; 94, 1; 97, 9; 99, 6; 104, 6; VIII. 1, 26; 12, 10; 13, 4; 40, 4; 63, 8; 67, 15; 74, 7; 75, 13; 80, 7; 101, 13; X. 4, 6; 7; 31, 5; 35, 4; 39, 6;

60, 9; 61, 19; 74, 3; 85, 25; 33; 109, 3;
129, 6; 7; 135, 7.
इयति VIII. 7, 13.
इयति I. 56, 4; II. 42, 1; IV. 17, 12; 13;
21, 5; V. 36, 4; 42, 14; IX. 30, 2; 68, 8;
88, 5; X. 30, 9; 45, 7.
इयति I. 7, 8; 113, 17; 165, 4; III. 8, 5;
IV. 45, 1; VI. 37, 4; 44, 12; 47, 3.
VII. 61, 2; 68, 3; VIII. 12, 31; IX. 14, 6;
68, 9; 84, 4; 86, 41; X. 25, 11; 75, 3;
112, 5; 123, 2.
इयति III. 34, 2; IV. 42, 5; X. 65, 3.
इयति I. 116, 1; III. 19, 2; VIII. 13, 26;
X. 4, 1, 104, 3; 116, 9; 188, 2.
इयति X. 140, 2.
इयात् X. 101, 3; 117, 4.
इयाते इति VII. 39, 2.
इयानः I. 30, 14; II. 20, 4, 34, 14; V. 65, 3;
VII. 17, 7; 29, 1, 38, 6; 68, 3; VIII.
50, 5; 96, 13; IX. 92, 6; X. 20, 10;
99, 11; 12.
इयानं I. 180, 10.
इयाना VII. 91, 2; 95, 4.
इयानाः VII. 25, 5; 52, 3; X. 47, 7, 104, 1.
इयानासः V. 22, 3; X. 67, 8.
इयां VII. 86, 4.
इयास V. 53, 14.
इयाय IV. 4, 11; VII. 33, 13; IX. 94, 4;
X. 73, 10².
इये II. 17, 7.
इयेष IV. 9, 1.
इरज्यत् VIII. 40, 5.
इरज्यति I. 7, 9.
इरज्यति VIII. 41, 9.
इरज्यः I. 151, 6.
इरज्यन् X. 140, 4.
इरज्यन्त VII. 23, 2.
इरज्यन्तं VIII. 46, 16.
इरज्यन्ता VI. 60, 1.

इरज्यः X. 93, 3.
इरज्यसि X. 75, 2.
इरज्यसि I. 55, 3; VIII. 39, 10.
इरयत् I. 129, 2.
इरयि I. 134, 2.
इरयः VII. 40, 6.
इरयति X. 174, 2.
इरयसि X. 86, 3.
इरय्या V. 40, 7.
इरा V. 83, 4.
इराःशत VII. 40, 5; 67, 10.
इरावती इतीराःशतौ VII. 99, 3.
इराःशतः V. 69, 2.
इराःशतौ V. 63, 6.
इरिणं I. 186, 9; VIII. 4, 3; 87, 4.
इरिणे VIII. 87, 1; X. 34, 1; 9.
इरी V. 87, 3.
इर्यः VII. 13, 3; VIII. 41, 4.
इर्य V. 58, 4; VI. 54, 8.
इराःशत X. 106, 4.
इलीविशम्य I. 33, 12.
इकाः I. 128, 1²; II. 10, 1; III. 4, 3; V. 42, 14;
VI. 1, 2; 58, 4; VII. 47, 1; X. 17, 9;
70, 1; 91, 1; 191, 1.
इकयत् I. 191, 6.
इकया III. 53, 1; 54, 20; 59, 3; V. 4, 4;
X. 64, 11.
इका I. 13, 9; 142, 9; II. 1, 11; 3, 8; 31, 4;
III. 4, 8; 7, 5; 55, 13; IV. 50, 8; V.
41, 19; VII. 16, 8; VIII. 31, 4; IX. 5, 8;
X. 56, 5; 70, 8; 110, 8.
इका I. 128, 7; III. 24, 2; 27, 10.
इकानां IX. 108, 13.
इकाभिः I. 48, 16; 186, 1; V. 53, 2; VII. 3, 7;
65, 4; VIII. 32, 9.
इका I. 31, 11; 40, 4; III. 1, 23; VI. 10, 7;
52, 16; VII. 44, 2; 64, 2; 102, 3; IX.
62, 3.
इकायाः III. 23, 4; 29, 3; 4; X. 1, 6; 91, 4.
इकाःशतौ IX. 97, 17.

इळाऽधतः X. 94, 10.

इळाऽधान् IV. 2, 5.

इळासु V. 62, 5; 6.

इळे I. 188, 8.

इधः I. 3, 1; 9, 8; 27, 7; 34, 3; 36, 11; 48, 15; 86, 5; 121, 15; 130, 3²; 165, 12; 167, 1; 181, 6; 186, 3; 188, 2; II. 6, 5; III. 1, 22; 2, 10; 3, 7; 12, 5; 22, 4; 30, 18; 53, 1; 54, 22; 58, 8; 59, 9; 62, 14; V. 4, 2; 6, 8; 79, 8; VI. 1, 12; 17, 3; 35, 4; 39, 1; 5; 52, 16; 60, 12; VII. 59, 2; 99, 6; VIII. 5, 9; 10; 20; 21; 31; 7, 19; 22, 9; 23, 29; 25, 6; IX. 3, 10; 13, 4; 15, 7; 23, 3; 39, 2; 40, 4; 42, 6; 49, 1; 61, 3; 62, 24; 66, 4; 18; 72, 9; 74, 2; 87, 9; 97, 25; 108, 2; 9, X. 2, 6; 5, 4; 17, 8; 134, 3; 140, 3; 143, 6.

इधः I. 163, 7; 178, 4; III. 30, 11; IV. 39, 4; 40, 2; 55, 4; V. 7, 3; 10, 68, 5; VI. 24, 9; 63, 7; VIII. 23, 3; 25, 5; 26, 3; 17; IX. 14, 7; 79, 1; 98, 5.

इधऽधुतः V. 50, 5.

इधराः IV. 16, 9; 22, 10.

इधरात् IV. 17, 14.

इधरांत I. 134, 5; IV. 23, 9.

इधरायंत X. 67, 8.

इधराि II. 2, 9.

इधराय III. 50, 3.

इधरायत V. 52, 14.

इधरायति VIII. 22, 4.

इधरायन् III. 61, 7; IX. 96, 8.

इधरायंति V. 6, 6.

इधरायया VIII. 60, 18.

इधरायसि X. 99, 1.

इधर्य VII. 43, 1.

इधरंत I. 134, 5.

इधं I. 12, 11; 46, 6; 47, 8; 63, 8; 92, 3; 96, 8; 111, 2; 117, 21; 140, 13; 168, 2; II. 19, 8; 22, 4; 34, 7; 8; IV. 16, 21; 32, 7; 40, 2; 53, 7; V. 6, 1; 7, 1; 38, 2;

41, 18; 70, 2; 76, 4; 86, 6; VI. 14, 1; 47, 9; 48, 13; 50, 12; 62, 4; 63, 8; 65, 3; VII. 5, 8; 7, 7; 24, 6; 36, 2; 42, 6; 48, 4; 66, 9; 70, 3; 77, 5; 96, 6; VIII. 1, 10; 6, 23; 7, 1; 3; 8, 15; 13, 25; 35, 4; 43, 15; 54, 7; 70, 7; 72, 16; 93, 28; 100, 11; IX. 8, 9; 20, 4; 41, 4; 61, 6; 15; 63, 2; 65, 13; 21; 66, 19; 86, 18; 35; 94, 5; 101, 11; X. 11, 7; 20, 10; 40, 4; 48, 8; 61, 4; 122, 6; 140, 5; 165, 5.

इधं I. 165, 15; 166, 15; 167, 11, 168, 10; 169, 8; 171, 6; 173, 13; 174, 10; 175, 6; 176, 6; 177, 5; 178, 5; 180, 10; 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 11; 189, 8; 190, 8.

इधयते VI. 16, 25.

इधयर्थी I. 183, 3; VI. 64, 4.

इधयन् VI. 1, 2; IX. 84, 3; X. 91, 1.

इधयंत I. 77, 4; II. 2, 11; VII. 87, 3.

इधयंतः V. 49, 4; VI. 16, 27.

इधयंतं VI. 1, 8; 18, 5.

इधयंता VIII. 5, 5.

इधयंती इति IV. 76, 4.

इधयंतीः III. 33, 12.

इधयंतो VIII. 26, 3.

इधयुः I. 120, 5.

इधये VI. 52, 15.

इधयेन I. 185, 9.

इधयः II. 24, 8; VI. 75, 11; X. 103, 11.

इधयान् I. 129, 6.

इधा I. 30, 17; 53, 4; 5; 88, 1; 112, 18; 117, 1; 10; 129, 7; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 185, 9; VI. 20, 6; 68, 5; 69, 1; VII. 64, 3; 68, 9; VIII. 5, 34; 36; 20, 2; 22, 12; 82, 3; 92, 10; X. 82, 2; 106, 5.

इधां I. 168, 5; 181, 1; III. 23, 2; VI. 47, 9; 60, 13; VII. 69, 1; VIII. 46, 2; 71, 13.

इधितः I. 3, 5; III. 3, 2; 4, 3; 32, 4; 16; 33, 11; 60, 5; VI. 5, 6; 11, 1; VII. 39, 1;

IX. 37, 6; 77, 2; X. 11, 4; 88, 3; 91, 7;
98, 10; 110, 3; 9; 165, 1; 2.
इपितत्वता X. 132, 2.
इपितं II. 38, 5; VIII. 1, 21.
इपिता III. 12, 1; VII. 33, 13; X. 108, 2.
इपिताः I. 182, 6; III. 42, 3, 62, 12.
इपितामः VI. 49, 10.
इपिधः VI. 63, 7.
इपिर I. 129, 1.
इपिरः III. 5, 4; V. 41, 12; VI. 29, 3; VII.
35, 4; 97, 7.
इपिरं III. 2, 14; V. 37, 2; 68, 4; IX. 96, 17.
इपिरस्य VIII. 98, 9.
इपिरा V. 75, 5.
इपिराः II. 29, 1.
इपिराः III. 56, 8; X. 68, 3; 94, 5.
इपिरां I. 168, 9; III. 30, 9; V. 37, 3; IX.
84, 4; X. 98, 3.
इपिराय I. 128, 5; VIII. 46, 29.
इपिरामः IX. 73, 7.
इपिरण VIII. 48, 7.
इपिरेभिः III. 60, 7; X. 73, 5.
इपिरः VI. 62, 3.
इपुः VIII. 77, 7; IX. 69, 1; X. 95, 3.
इपुक्ताश्च I. 184, 3.
इपुऽपिः VI. 75, 5.
इपुऽधीन् I. 33, 3.
इपुऽधेः X. 95, 3.
इपुऽध्याति V. 50, 1.
इपुऽध्याते I. 128, 6.
इपुऽध्यायः V. 41, 6.
इपुऽध्यामि VIII. 69, 2.
इपुऽध्याश्च I. 122, 1.
इपुऽचलाः VI. 75, 9.
इपुं I. 39, 10; 64, 10.
इपुऽमंतः V. 57, 2.
इपुऽमान् II. 42, 2.
इपुऽयते I. 128, 4.

इपुऽहमेन X. 103, 2.
इपुऽहमेः X. 103, 3.
इपुः X. 87, 4.
इपु I. 54, 11; 71, 8; 120, 9; 121, 14; 180, 2;
VI. 13, 2; 17, 14; 68, 1; VII. 20, 10;
VIII. 20, 8; 93, 34; IX. 64, 13; 65, 3;
X. 48, 9; 50, 3.
इपे IV. 23, 6; VI. 22, 5; VIII. 46, 17;
X. 20, 7.
इपेम VIII. 44, 27.
इप्करं X. 48, 8.
इप्कर्तं VIII. 20, 26.
इप्कर्ता VIII. 1, 12.
इप्कर्तारे VIII. 99, 8; X. 140, 5.
इप्कृणुध्वं X. 53, 7; 101, 2.
इप्कृतस्साहायं X. 101, 6.
इप्कृतामः VII. 76, 2.
इप्कृतिः X. 97, 9.
इष्टश्चष्टः I. 122, 13.
इष्टनिः I. 127, 6².
इष्टं I. 162, 15.
इष्टयः I. 145, 1; VI. 74, 1.
इष्टयांमा IX. 88, 3.
इष्टये I. 12, 12; 57, 2; 112, 1, 2; 113, 5, 6;
129, 4; V. 44, 4; 72, 3; 74, 3; 78, 3;
VI. 70, 4; VII. 92, 3; VIII. 38, 4; IX.
97, 42; X. 36, 6; 49, 9; 70, 11; 92,
13; 115, 4.
इष्टरश्मिः I. 122, 13.
इष्टरघताः III. 59, 9.
इष्टस्य X. 11, 2.
इष्टाः VIII. 93, 23.
इष्टानि I. 164, 15; X. 82, 2.
इष्टापूर्तेन X. 14, 8.
इष्टिः IV. 4, 7.
इष्टिभिः II. 1, 9; 18, 1.
इष्टि I. 166, 14.
इष्टिषु X. 147, 2.
इष्टीः VII. 93, 8.
इष्टे I. 143, 8; VI. 8, 7.

इहे: I. 12, 3.
 इहे: IV. 55, 6.
 इहो I. 62, 3, 148, 3; II. 28, 7; IV. 6, 7;
 VI. 11, 3; X. 44, 9.
 इह्या X. 169, 2.
 इह्यात् X. 61, 5.
 इह्यान् I. 181, 6; II. 20, 5; IV. 17, 3; IX. 17, 5.
 इह्यान्: I. 61, 13.
 इह्यासि I. 63, 2.
 इह्यिणः I. 87, 6; V. 87, 5; VII. 56, 11.
 इह्यिणं V. 52, 16.
 इह्यत् I. 15, 9.
 इह्यति I. 34, 10.
 इह्यति IX. 12, 6; 30, 1, 35, 4; X. 11, 6.
 इह्यते IX. 69, 1.
 इह्यन् I. 61, 12; IX. 95, 5.
 इह्यमि IX. 64, 9, 25.
 इह्यामि VIII. 96, 14.
 इह्ये IV. 33, 1.
 इह्याः X. 18, 14.
 इह्ये VI. 75, 15.
 इह I. 1, 2, 12, 3, 10; 13, 3; 10, 14, 9; 12,
 16, 2, 21, 1, 4, 22, 1; 9, 10, 12, 24, 11,
 28, 5, 34, 11; 35, 1, 6, 36, 2, 10, 38, 15,
 42, 7-9; 44, 7, 45, 1; 9, 74, 6; 76, 2;
 4, 89, 7, 92, 14; 18, 94, 16, 106, 4;
 110, 1, 113, 7, 12, 121, 8; 134, 1, 135, 5,
 6, 142, 4; 161, 3, 164, 7; 18, 49, 177, 4;
 181, 2; 183, 6, 184, 6, 185, 11, 186, 6,
 188, 6; 191, 7; II. 33, 15, 35, 13, 36, 4,
 37, 5; 41, 4, 21; 42, 1, III. 2, 5; 3, 5,
 7, 9; 8, 1; 9, 2, 12, 3, 14, 7; 19, 5;
 20, 5, 25, 1; 2; 4; 28, 4; 29, 16, 30, 9,
 32, 1, 35, 3; 37, 11, 41, 8; 42, 4, 47, 5,
 50, 2; 51, 7; 8; 52, 5; 54, 5, 57, 5;
 60, 6; 7; IV. 2, 2; 4, 9; 5, 14; 7, 1;
 14, 4; 16, 1; 21, 1, 2; 31, 11; 35, 1;
 2, 36, 9¹; 46, 5; 7²; 56, 1; V. 1, 11;
 2, 7, 5, 9; 40, 7, 56, 7, 60, 1; 73, 2;
 74, 6, 75, 7, 76, 1; 2; VI. 9, 2; 16, 24;
 19, 4; 28, 1, 47, 2; 19; 49, 1; 54, 9;

58, 1; 59, 3; 9; 74, 4; VII. 1, 8; 9;
 11, 1; 3; 5; 17, 2; 32, 1; 35, 6; 41, 5;
 42, 5; 49, 1; 50, 1; 56, 9; 59, 6; VIII.
 2, 27; 5, 33; 8, 4; 9; 13, 27; 26, 9;
 30, 4; 34, 2; 4; 11; 35, 3; 4; 39, 9;
 44, 3; 9; 23; 45, 17; 24; 47, 12; 62, 4;
 66, 7; 69, 11; 72, 5; 73, 10; 99, 1; 100, 4;
 7; 102, 10; IX. 49, 2; 62, 15; 67, 21;
 85, 1; X. 1, 6; 7, 2, 1; 3, 7; 9, 2; 10,
 6; 8; 11, 9; 14, 5; 12; 15, 3; 5; 7; 11;
 13²; 16, 9; 18, 6; 9; 19, 3²; 22, 2; 38, 5,
 52, 1; 58, 1, 59, 6; 61, 19; 63, 2, 69, 3,
 70, 2; 3, 81, 6, 84, 5; 85, 27, 42; 87, 8;
 90, 4; 98, 12; 100, 1; 101, 3; 9; 12;
 104, 2; 3, 106, 11; 108, 8, 110, 8; 9,
 114, 7; 119, 9², 128, 5; 130, 5, 137, 5,
 141, 1; 4; 151, 5, 160, 1; 2; 165, 3;
 167, 2; 169, 2, 173, 2¹, 178, 1, 180, 1,
 183, 1².

इहइय I. 37, 3; VIII. 5, 1.

इहइह I. 181, 4, III. 60, 1, IV. 43, 7, V.
 37, 10, 47, 5, VII. 59, 11, X. 131, 2.

इहि VIII. 32, 22².

इहि I. 4, 4¹, 9, 1, 10, 4, 71, 10, 76, 2, 80, 3²,
 104, 9, III. 35, 6, 45, 1, V. 16, 5, 35, 8,
 78, 8, 83, 6, VI. 16, 16, 54, 6, 55, 1,
 VIII. 4, 8, 12, 17, 9, 11; 32, 21; 53, 5,
 61, 7, 64, 4¹, 10, 12, 65, 5, IX. 64, 13,
 97, 33, 107, 19, X. 14, 7², 8; 10, 18, 1,
 8, 30, 5; 33, 7, 37, 9; 51, 5, 53, 6;
 60, 7², 83, 3, 5-7; 84, 3, 86, 20, 95, 2;
 13, 98, 1, 103, 12², 124, 1; 5; 155, 2,
 164, 1.

इहेहमातरा VI. 59, 2.

इहो इति IX. 65, 5.

इ

इक्षयत् I. 132, 5.

इक्षे IV. 20, 8; VI. 19, 10; VIII. 79, 9.

इक्षेय्यामः IX. 77, 3.

इलय IX. 52, 3¹.

ईस्यंति I. 19, 7.

ईस्यंती: X. 153, 1.

ईसयावहे VII. 88, 3.

ईसितं X. 143, 5.

ईमते V. 48, 2; VI. 64, 3.

ईमानः IV. 51, 7; VII. 59, 2; VIII. 24, 30.

ईमानं I. 125, 4; X. 132, 1³.

ईमानस्य VI. 48, 20.

ईमानाय I. 113, 20.

ईमिरे X. 66, 7.

ईमे VI. 3, 2; 16, 4.

ईमे VI. 1, 9.

ईष्ट I. 180, 2; III. 52, 5; V. 12, 6; VII. 93, 4; VIII. 103, 13.

ईष्टे I. 84, 18; 121, 5; IV. 25, 1; 3; VII. 24, 5; 91, 2; X. 104, 10.

ईश्या: I. 1, 2; 12, 3; 75, 4; 188, 3; II. 1, 4; III. 2, 2; 5, 9; 27, 4; 29, 2; IV. 7, 1; 24, 2; V. 22, 1; VI. 1, 2; 2, 7; 13, 1; VII. 15, 10; VIII. 11, 1; 10; 34, 8; 60, 3; IX. 66, 1; X. 100, 9; 110, 3.

ईश्या III. 5, 6; 9, 8; 17, 4; 29, 7; IV. 7, 2; VI. 15, 2; 8; 49, 2; VIII. 23, 20; 44, 7; 74, 5; X. 30, 8.

ईश्यास्य X. 3, 4.

ईश्या: I. 14, 8.

ईश्यान् X. 53, 2.

ईश्याय III. 54, 1.

ईदृशे I. 17, 1; IV. 57, 1; VI. 45, 5.

ईधिरे V. 25, 2.

ईधिरे III. 29, 15; V. 8, 1; 7; 11, 2; X. 118, 9; 150, 4.

ईधे I. 36, 11.

ईधे VI. 16, 14; 15; VII. 36, 1; VIII. 102, 22; X. 45, 3.

ई I. 4, 7; 9, 2; 36, 7; 38, 11; 51, 2; 52, 6; 54, 10; 65, 2; 3; 67, 2; 4; 71, 4²; 5; 79, 3; 81, 1; 85, 11; 87, 5; 116, 12; 122, 9; 127, 7; 10; 129, 7; 8; 134, 2;

141, 1; 3²; 144, 2-5; 145, 4; 5; 148, 1; 5; 151, 3; 155, 3; 158, 5; 162, 12; 164, 7; 10; 16; 32²; 167, 5; 7; 8²; 171, 2; 186, 6; 7², 8; II. 5, 3; 12, 5; 13, 2; 14, 10; 15, 5; 16, 2; 22, 1; 2; 26, 4; 30, 3; 35, 1; 13²; III. 9, 4; 30, 16; 35, 3; 36, 6; IV. 7, 5; 8, 5; 9, 1; 17, 4; 14, 17; 21, 7²; 27, 2; 4; 41, 9; V. 1, 3; 4; 2, 5; 7, 5; 9, 5; 29, 2; 30, 10; 11; 32, 5; 7; 34, 2; 7; 8; 37, 3; 38, 2; 44, 12; 47, 4; 5; 54, 4; 61, 11; 74, 4; VI. 3, 6²; 9, 3; 17, 2; 20, 9; 42, 2; 47, 15; 50, 4; 53, 5; 62, 9; VII. 1, 18; 20, 3; 21, 1; 26, 2; 32, 17; 40, 3; 56, 1; 21, 60, 3; 66, 14; 68, 7; 88, 1; 103, 3; VIII. 1, 17; 2, 6; 17; 17, 11; 19, 2; 32, 11; 33, 7; 45, 39; 47, 1; 49, 4; 50, 2; 3; 64, 12; 74, 15; 77, 2; 79, 2; 6², 83, 5; 97, 11²; 100, 3; IX. 1, 7; 8, 7; 5; 32, 2; 3; 34, 5; 62, 6; 74, 7; 77, 1; 78, 3; 81, 1; 86, 17; 88, 2²; 89, 2²; 4; 5²; 92, 2; 97, 22; 107, 13; 110, 6; X. 1, 4; 10, 6; 11, 3; 16, 1; 27, 11²; 30, 6; 31, 4; 8; 32, 8; 40, 14; 44, 3; 45, 4; 9; 8; 67, 5; 7; 69, 1; 71, 6; 74, 6; 76, 3; 94, 3; 95, 7; 18; 101, 10; 106, 1; 124, 8²; 125, 4; 133, 4.

ईमहे I. 6, 10; 136, 4²; V. 53, 13; VII. 16, 4; 54, 1; 94, 9; VIII. 13, 5; 23; 18, 3; 45, 14; X. 36, 10; 126, 7.

ईमहे I. 10, 6; 17, 3; 24, 3; 14; 36, 1; 40, 1; 4; 10; 43, 4; 105, 15; 106, 4; 5; 138, 3; II. 32, 2; 34, 11; III. 2, 13-15; 26, 5; 6; 27, 4; 37, 3; 6; 42, 6; 62, 11; IV. 32, 17; V. 5, 6; 24, 4; 26, 2; 63, 2; 82, 3; VI. 1, 7; 15, 7; 22, 3; 53, 9; 54, 8; 55, 2; 56, 6; VII. 7, 7; 58, 5; 81, 4; VIII. 5, 27; 12, 1-3; 13, 24; 18, 20; 21, 8; 22, 13; 24, 26; 26, 22; 33, 3; 43, 12; 31; 33; 44, 10; 46, 6²; 49, 9; 53, 1; 60, 2; 68, 10; 71, 13; 75, 16; 88, 2; 90, 6; 98, 11; 99, 2; IX. 2, 8; 48, 1;

66, 20; 74, 1; X. 24, 2; 35, 2; 3; 9;
61, 24; 65, 10; 66, 13; 167, 2.
ईमिति I. 103, 1; 140, 2; III. 36, 8; IX.
45, 5; 63, 17; 71, 5; 6; 72, 6; 102, 6;
104, 2; 107, 17.
ईयश्चक्षसा V. 66, 6.
ईयतुः VIII. 68, 3.
ईयतुः III. 2, 9; VIII. 99, 6.
ईयते I. 30, 18; 144, 2; V. 18, 3; X. 96, 7.
ईयते I. 30, 19; 35, 9; 48, 5; 141, 8; 145,
1²; 160, 1; 161, 1; 190, 4; II. 13, 3; III.
3, 2; 6; IV. 8, 4; 14, 3; 31, 14; 45, 6;
V. 34, 1; VI. 21, 1; 39, 4; 47, 18; 58, 2;
59, 5; VII. 32, 5; 82, 5; VIII. 22, 4;
IX. 5, 4; 15, 5; 65, 16; 86, 42; X. 46,
6; 168, 2.
ईययुः V. 73, 4.
ईयते V. 55, 1.
ईयमानः X. 168, 3.
ईयमानं V. 30, 1.
ईयमानाः V. 47, 2.
ईयमे I. 133, 6; II. 6, 7; 37, 3; V. 3, 8;
VII. 3, 3; X. 75, 6; 137, 3.
ईयमे IV. 2, 2; 3; 7, 8; V. 81, 4; VI. 15,
9; IX. 86, 37; 110, 1.
ईयिश्चामे III. 9, 4.
ईयुः I. 113, 11; III. 58, 8; VII. 18, 9; 10,
X. 15, 1; 2.
ईयुः I. 24, 10; 33, 4; 163, 8; 164, 8; II.
24, 6; VIII. 101, 14; X. 61, 21; 107, 8.
ईयुपीशां I. 113, 15; 124, 2.
ईरतां I. 123, 6; IV. 8, 7; X. 15, 1.
ईरत I. 52, 1; 81, 3; X. 37, 9; 99, 4.
ईरते I. 140, 5; 187, 5; IV. 45, 2; V. 25,
7; 63, 4; 83, 3; VII. 56, 14; VIII. 3,
15; 7, 7; 17; 43, 1; 44, 4; 17; 25; IX.
33, 4; 50, 1; 2; 69, 6; 85, 7; 95, 3;
X. 97, 8; 168, 2.
ईरय I. 48, 2; V. 42, 3; VIII. 96, 10; 11;
IX. 96, 8; 102, 3; X. 11, 6; 29, 5; 59,
10; 98, 8; 122, 2; 187, 1.

ईरयन् VIII. 79, 6.
ईरयतं X. 39, 2.
ईरयति IX. 72, 1.
ईरयति IX. 97, 34.
ईरयय V. 55, 5.
ईरयथे IV. 2, 1.
ईरयथं IV. 34, 2.
ईरयन् IX. 62, 26; 76, 2; 97, 14; 56; X.
65, 2.
ईरयंत VIII. 7, 3.
ईरयति V. 20, 2.
ईरयंती I. 113, 12; III. 61, 2; VII. 79, 5.
ईरयं X. 80, 4; 116, 9.
ईरयस्व VII. 5, 8; X. 85, 37.
ईरयाम X. 111, 1.
ईरयामहे VII. 94, 4.
ईरयामि II. 33, 8.
ईरयाव VII. 88, 3.
ईरये इति X. 106, 10.
ईराणां VIII. 73, 1.
ईरिरे III. 11, 9; 29, 15; 60, 3; VI. 5, 2.
ईते IX. 91, 3.
ईथे I. 113, 16.
ईमेश्चतामः I. 163, 10.
ईमे IV. 27, 2; V. 62, 2; 73, 3; VIII. 22,
4; X. 44, 6.
ईप्ये X. 18, 8; 85, 21.
ईळत I. 96, 3.
ईळते I. 14, 5; 36, 1; III. 6, 3; V. 14, 3;
VI. 2, 2; VII. 94, 5; VIII. 74, 6; 12;
X. 30, 4.
ईळते I. 15, 7; 128, 8; III. 10, 2; 13, 2;
27, 14; V. 1, 7; 8, 3; 9, 1; 14, 2; 21, 3;
VI. 14, 2; 16, 7; 70, 4; VII. 8, 1; 10, 5;
11, 2; 45, 4; 76, 6; VIII. 23, 25; 43, 20;
60, 16; X. 21, 6; 70, 3; 80, 6; 83, 2;
122, 4.
ईळा VIII. 39, 1.

ईकानया VIII. 102, 2.
 ईकाना V. 28, 1.
 ईकानाः X. 66, 14.
 ईकानाय II. 6, 6.
 ईकानये X. 85, 22.
 ईकानये X. 53, 2.
 ईकिताः I. 13, 4; 139, 7; 142, 4; II. 3, 3;
 VII. 7, 3; X. 15, 12; 69, 4; 84, 4.
 ईकिता V. 5, 7; X. 24, 4.
 ईकिष्य VIII. 23, 1.
 ईकिष्य VI. 60, 10; VIII. 19, 2; 71, 14.
 ईकीत V. 17, 1; 21, 4; VI. 16, 46.
 ईकि I. 112, 1; III. 1, 15²; 27, 2; V. 60, 1;
 69, 3; VIII. 19, 21.
 ईकि IV. 3, 3.
 ईकि I. 1, 1; 44, 4; III. 27, 12; 55, 12; IV.
 3, 9; 33, 1; 55, 3; VI. 16, 4; VII. 53, 1;
 VIII. 31, 14; 43, 24; X. 20, 2; 35, 10;
 85, 21.
 ईकिनः I. 79, 5; 146, 5; III. 27, 13; V. 1, 9;
 VII. 9, 4; IX. 5, 3; X. 118, 3.
 ईकिनः V. 14, 5; VII. 2, 3; X. 46, 9.
 ईवन् V. 49, 5; VIII. 46, 21.
 ईवतः IV. 15, 5; 43, 3; VII. 23, 1; 56, 18.
 ईवते IV. 4, 6; VI. 73, 2.
 ईवत I. 23, 9; 36, 16; II. 7, 2; 23, 10; 42,
 3; VI. 71, 3; VIII. 48, 14; IX. 85, 8;
 X. 25, 7; 36, 2.
 ईवते VII. 66, 6; VIII. 47, 4; X. 43, 3.
 ईवाये इति VII. 97, 10.
 ईवानः I. 5, 10; 7, 8; 61, 6; 12; 15; 79, 4;
 84, 7; 175, 4; II. 24, 15; IV. 16, 11;
 VII. 1, 16; 15, 11; VIII. 6, 41; 17, 9;
 40, 5; IX. 61, 6; 101, 5; X. 73, 8;
 90, 2.
 ईवानः I. 87, 4; 130, 9; IX. 86, 37.
 ईवानः I. 61, 11; II. 17, 4; VI. 18, 6;
 VIII. 52, 5; 65, 5; 90, 2.
 ईवानः I. 64, 5.

ईवानं I. 5, 2; 11, 8; 24, 3; 89, 5; VI. 54, 8;
 55, 2; VII. 6, 4; 21, 8; 32, 22²; VIII. 1,
 20; 26, 22; 32, 14; 46, 6; 53, 1; 68, 6;
 76, 1; 81, 4.
 ईवानं VII. 7, 7; IX. 62, 29.
 ईवानयोः VII. 90, 5.
 ईवाना I. 113, 7.
 ईवाना V. 71, 2; VII. 82, 4; 94, 2; IX. 19, 2.
 ईवानाः X. 9, 5.
 ईवानात् II. 33, 9.
 ईवानाय VII. 90, 2.
 ईवानायः VII. 83, 5.
 ईवानायः I. 73, 9; 122, 13; 129, 2; 141, 3;
 VII. 1, 17; 90, 6; X. 63, 17.
 ईवारे X. 63, 8.
 ईवारे V. 58, 1; X. 56, 4.
 ईवारे I. 91, 23; II. 24, 1; 36, 1; IV. 32, 7;
 VI. 41, 3; VIII. 44, 18.
 ईवारे I. 170, 5; II. 1, 6; 7; 10; 13, 6; 16, 6;
 IV. 52, 3; V. 81, 5; VIII. 37, 5; 64, 3;
 71, 8; 82, 7; X. 44, 5.
 ईवान IV. 15, 5; VIII. 23, 15.
 ईवान VII. 32, 18; VIII. 14, 1; X. 33, 8.
 ईवाने III. 16, 1²; 18, 3; IV. 21, 4; VI. 18,
 11; VII. 4, 6²; 37, 7; 101, 2; VIII. 25,
 20²; 68, 7; 71, 2; 13; IX. 74, 3; X. 6,
 3²; 121, 3; 185, 2.
 ईवाने I. 71, 9; 100, 7; 127, 7; 165, 10; III
 16, 1; 51, 4; IV. 12, 3; 55, 8; VI. 51,
 8; VII. 75, 5; X. 86, 16², 89, 10.
 ईवति IX. 71, 5.
 ईवते I. 39, 8; 124, 6.
 ईवते I. 84, 17; 141, 8; 149, 1; V. 34, 4²;
 67, 5²; 83, 2; 86, 3; VI. 42, 3; VIII.
 45, 37; 78, 9.
 ईवतुः I. 112, 16.
 ईवतु VIII. 96, 3.
 ईवते VI. 66, 4.
 ईवनायः I. 171, 4.

ईशनाशाः IV. 58, 6; VIII. 96, 7.

ईशा III. 53, 17; VIII. 5, 29.

ईशुः III. 1, 2.

ईशे X. 89, 3.

ईशे I. 186, 4; V. 49, 1.

ईशे V. 87, 3.

उ

उक्ता IV. 41, 1.

उक्तं X. 27, 10; 125, 4.

उक्त्यः चर्का VI. 34, 1.

उक्त्यः भूतं VII. 33, 14.

उक्त्यं I. 8, 10; 10, 5; 86, 4; 100, 14; 17;
140, 13; III. 53, 3; IV. 6, 11; 16, 2;
49, 1; V. 39, 5; VI. 18, 15; 26, 5; VII.
26, 1; 31, 2; VIII. 2, 14; 66, 5; IX. 47,
3; X. 67, 1; 130, 3.

उक्त्यः चर्धनः VIII. 14, 11.

उक्त्यः चाहः X. 104, 2.

उक्त्यः चाहसः VIII. 12, 13.

उक्त्यः चाहसा VI. 59, 10.

उक्त्यः चाहसे VIII. 96, 11.

उक्त्यः शंसिनः VI. 45, 6.

उक्त्यः शंसिनं VIII. 103, 4.

उक्त्यः शंसः IV. 2, 16; X. 82, 7.

उक्त्यः शंसं X. 107, 6.

उक्त्यः शंसा II. 39, 1.

उक्त्यः शंसाः VII. 19, 9.

उक्त्यः शंसाः VI. 36, 3.

उक्त्यः शंसाः X. 63, 3.

उक्त्यस्य VI. 44, 6.

उक्त्या I. 5, 8; 54, 7; 80, 16; 165, 4; 173,
9; IV. 3, 4; 11, 3; 22, 1; 33, 10; 42,
6; V. 18, 4; 33, 4; VI. 23, 5; 24, 1; 29,
4; 38, 4; 65, 4; 67, 10; VII. 19, 9;
VIII. 1, 1; 2, 30; 33, 13; 52, 3; 63, 2;
93, 27; X. 114, 8.

उक्त्यानि I. 84, 5; II. 8, 5; VII. 56, 23;
VIII. 6, 35; 13, 19; 16, 2; 32, 17; 82,
4; 95, 6; IX. 111, 3; X. 44, 8.

उक्त्याः V. 45, 3.

उक्त्याः III. 12, 5; VIII. 15, 6; 33, 2; 53,
6; 76, 8; X. 48, 4.

उक्त्याः III. 52, 1.

उक्त्ये IV. 20, 10; VI. 23, 1; VIII. 12, 18;
27, 1; 32, 6; 64, 9.

उक्त्येऽउक्त्ये VII. 26, 2; X. 45, 10.

उक्त्येन VIII. 6, 21; 43; X. 100, 5.

उक्त्येभिः I. 2, 2; 47, 10; II. 11, 16; III. 34,
7; 42, 4; V. 45, 4; VI. 10, 1; 24, 6;
VII. 94, 11; VIII. 2, 16; 51, 3; IX.
24, 6; X. 64, 16; 112, 1.

उक्त्येषु II. 11, 3; III. 13, 6; 33, 8; 41, 4;
IV. 30, 16; V. 6, 9; VIII. 34, 11; 45,
29; 92, 12; X. 72, 1.

उक्त्यैः I. 27, 12; 61, 13; 71, 2; 130, 10;
136, 5; 184, 1; II. 11, 2; III. 5, 2; 20,
1; 51, 4; IV. 3, 16; 4, 7; 16, 15; 21,
5; 51, 7; V. 4, 7; 42, 9; 45, 1; VI. 1,
10; 5, 5; 10, 3; 13, 4; 24, 1; 7; 69,
3; VII. 34, 16; 56, 18; VIII. 9, 9; 62,
1; 95, 7; IX. 17, 4; X. 24, 2; 28, 12;
61, 17; 26; 80, 5; 88, 5; 130, 4.

उक्त्यैः I. 17, 5; 79, 12; 83, 6; II. 13, 2-12;
III. 10, 6; IV. 36, 1; V. 26, 6; IX.
86, 48.

उक्त्यैः I. 38, 14; 40, 5; 48, 12; 52, 9; 64,
14; 83, 3; 105, 12; 13; 136, 2; II. 13,
1; 23, 14; 32, 4; III. 2, 13; 15; 26, 2;
51, 1; IV. 36, 4; 53, 2; VIII. 13, 1; 66,
2; 67, 3; IX. 19, 1; 29, 2; 3; 40, 6;
48, 2; 61, 15; 110, 8; X. 11, 5; 41, 1;
48, 9; 96, 5; 140, 1.

उक्त्याः VIII. 99, 2.

उक्त्या VIII. 9, 21.

उक्त्यः चर्चा VIII. 43, 11.

उक्त्यैः I. 64, 2; 105, 10; 135, 9²; 168, 2;
III. 7, 7; V. 27, 5; 52, 3; VI. 16, 47;
VIII. 1, 33; 55, 2; X. 86, 13; 91, 14.

उक्त्यैः IX. 85, 10; 86, 43; 95, 4; X. 122, 4.

उक्त्यैः VIII. 26, 9.

उद्यत्सायने VIII. 25, 22.
 उद्यत्सु: VIII. 23, 16.
 उद्यत् I. 87, 2.
 उद्यत् I. 157, 2; III. 62, 16; V. 63, 5; VII.
 62, 5; 65, 4; VIII. 5, 6.
 उद्यत् X. 92, 5.
 उद्यत् IV. 1, 10.
 उद्यत् I. 114, 7.
 उद्यत् I. 166, 3.
 उद्यत् II. 34, 3; V. 59, 1.
 उद्यत् I. 139, 10²; II. 7, 5; VI. 64, 5;
 VII. 79, 1.
 उद्यत् V. 42, 14.
 उद्यत् II. 2, 4; IX. 99, 5.
 उद्यत् IV. 42, 4; V. 57, 8; VI. 66, 4.
 उद्यत् इति IV. 56, 2.
 उद्यत् VI. 17, 4.
 उद्यत् I. 146, 2; III. 7, 6; IV. 56, 1; V. 47,
 3; IX. 69, 4; 83, 3; 89, 3; X. 31, 8.
 उद्यत् IX. 71, 9.
 उद्यत् I. 164, 43.
 उद्यत् I. 36, 19; II. 21, 3; V. 8, 7; IX.
 72, 7.
 उद्यत् I. 114, 7; II. 16, 1.
 उद्यत् V. 55, 3.
 उद्यत् I. 85, 2.
 उद्यत् II. 3, 6.
 उद्यत् VII. 64, 4.
 उद्यत् VIII. 7, 26; X. 28, 11; 86, 14.
 उद्यत् IV. 19, 9.
 उद्यत् I. 162, 15; III. 53, 22.
 उद्यत् I. 162, 13.
 उद्यत् VIII. 24, 7; 46, 20.
 उद्यत् I. 33, 5; 129, 5; III. 46, 2; IV. 2, 18;
 20, 7; 24, 4; V. 32, 2; VI. 17, 1; 10;
 23, 8; 25, 1; 37, 1; 41, 3; 53, 4; VII.
 22, 8; 25, 1; 4; 28, 2; VIII. 6, 14; 18;
 33, 10; 37, 2; X. 113, 3.
 उद्यत् I. 7, 4; 51, 11; 55, 3; 100, 12; 127, 11;

130, 7; 152, 2; 165, 6; 10; 171, 5; 179,
 6; II. 23, 12; 33, 9; III. 30, 3; 36, 5;
 48, 4; IV. 16, 20; 20, 1; 6; 22, 2; 23,
 7; V. 32, 8; 73, 7; VI. 18, 6; 23, 3;
 VII. 20, 1; 34, 10; 38, 6; 40, 3; 56, 23;
 82, 5; VIII. 1, 27; 3, 17; 21, 2; 29, 5;
 32, 2; 33, 9; 49, 7; 52, 5²; 65, 5; IX.
 109, 22; X. 29, 3; 42, 7; 73, 1; 97, 12;
 103, 5; 109, 1; 113, 6; 120, 1.
 उद्यत् VI. 16, 39.
 उद्यत् I. 36, 18.
 उद्यत् X. 103, 3.
 उद्यत् VIII. 67, 11.
 उद्यत् VIII. 20, 12.
 उद्यत् VIII. 61, 10.
 उद्यत् I. 84, 9; 102, 10; 116, 12; 118, 9; 129,
 10; II. 33, 11; III. 26, 5; 30, 22; 36, 4;
 46, 4; 47, 5; IV. 38, 1; V. 30, 2; 31, 8;
 35, 6; VI. 17, 13; 18, 1; 4; 19, 6; 26, 1;
 38, 5; 46, 6; 47, 15; 51, 8; VII. 33, 2;
 41, 2; 56, 7; VIII. 1, 21; 20, 3; 49, 6;
 50, 6; 61, 12; 68, 6; 70, 4; 97, 10; 13;
 IX. 61, 10; 62, 29; 97, 21; X. 28, 7; 44,
 3; 47, 3; 84, 3; 103, 9; 125, 5; 126, 5;
 128, 1.
 उद्यत् VI. 47, 16.
 उद्यत् II. 23, 11; III. 46, 1; V. 20, 2; VI.
 18, 4; VIII. 4, 7; X. 34, 8.
 उद्यत् I. 21, 4; V. 63, 3; VI. 60, 5; X. 121,
 5; 159, 2.
 उद्यत् I. 157, 6; IV. 41, 4; VI. 62, 3; 72, 5;
 X. 106, 7.
 उद्यत् X. 106, 4.
 उद्यत् I. 19, 4; 23, 10; 134, 5; VI. 66, 6;
 11; VII. 34, 3; 56, 6; 57, 1; VIII. 45,
 4; 77, 1; X. 103, 13.
 उद्यत् I. 166, 6; 8; V. 57, 3; 60, 2.
 उद्यत् X. 94, 6.
 उद्यत् IX. 66, 16.
 उद्यत् VIII. 45, 35.
 उद्यत् VI. 66, 5.

उद्याभिः I. 7, 4; 129, 5.
 उद्यां X. 104, 3.
 उद्याय I. 37, 7; VII. 24, 5; VIII. 32, 27;
 96, 10; X. 116, 5.
 उद्यालः VIII. 20, 12; X. 44, 3.
 उद्येयं VIII. 1, 21.
 उद्येभिः I. 133, 6; 171, 5; VIII. 49, 7.
 उद्येभ्यः IX. 66, 17.
 उद्येभु I. 11, 17; X. 151, 3.
 उद्येयं I. 182, 8; II. 19, 7.
 उद्येयस्य I. 143, 6; V. 12, 3; VII. 18, 5;
 VIII. 88, 6.
 उद्येयं II. 20, 5.
 उद्येयानि I. 73, 10; IV. 24, 7.
 उद्येयय I. 110, 1.
 उद्येय्ये VIII. 46, 28.
 उद्या I. 24, 10; 28, 7; 33, 7; 116, 22; 123, 2;
 II. 2, 10; 30, 5; 40, 4; IX. 61, 10; X.
 106, 5; 107, 2; 183, 2.
 उद्याऽयं VIII. 72, 10.
 उद्याऽयुग्मं I. 116, 9.
 उद्येः V. 32, 6.
 उद्य VI. 65, 6.
 उद्य I. 48, 1; 92, 14; 113, 7; 12; 17; 19;
 123, 11; 13; 124, 10; V. 79, 2; 3; 9;
 VII. 76, 6; 77, 4.
 उद्या I. 48, 8; VII. 81, 6.
 उद्या X. 35, 5.
 उद्यानि I. 46, 1; VII. 75, 5.
 उद्यातु VII. 104, 23; VIII. 47, 18; X. 35, 4.
 उद्यान् VII. 90, 4.
 उद्यानि VII. 72, 4.
 उद्यानी I. 92, 6; 124, 1; V. 79, 10; VI. 65,
 1; VII. 76, 7; 81, 1; 4; X. 35, 3.
 उद्यानीः IV. 39, 1; 51, 2; 3.
 उद्यानी I. 71, 1.
 उद्यातु I. 124, 9; VII. 41, 7.
 उद्यातां I. 184, 1; V. 64, 7.
 उद्यानि I. 48, 10.
 उद्यात् I. 48, 3.

उद्यात् I. 113, 13; 124, 11.
 उद्यान् IV. 55, 2.
 उद्यान् V. 37, 1; VII. 18, 21.
 उद्यते III. 57, 5; VI. 55, 4; VIII. 13, 8;
 9; X. 64, 15; 135, 7.
 उद्यते I. 77, 1; 114, 6; III. 29, 11; V. 25,
 8; 44, 6; VI. 28, 6; VII. 82, 2; VIII.
 13, 19; IX. 24, 7; X. 97, 6; 136, 1;
 170, 3.
 उद्यसि V. 81, 4.
 उद्यसे I. 31, 14; VI. 45, 6.
 उद्यते इति X. 90, 11.
 उत् I. 9, 4; 10, 1; 11, 7; 24, 5; 15; 25, 21;
 28, 9; 33, 14; 37, 10; 40, 1; 48, 2; 5;
 50, 1; 5; 10; 13; 56, 1; 64, 11; 74, 3;
 82, 6; 92, 2; 95, 7²; 102, 4; 7³; 105,
 18; 112, 5; 113, 16; 17; 115, 1; 116, 8;
 11; 24; 117, 5; 12; 24; 118, 6²; 123, 1;
 6³; 124, 12; 126, 4; 143, 7; 157, 1; 164,
 17; 22; 47; 51; 182, 6; 7; 184, 2; 191,
 8; 9; II. 13, 12; 14, 9; 15, 7; 23, 8; 24,
 3; 6; 31, 2; 33, 4; 6; 38, 1; 4; 42, 2;
 III. 1, 12; 5, 9; 10; 8, 2-5; 18, 4; 30, 17;
 31, 4; 11; 33, 13; 37, 10; 39, 4; 44, 5;
 54, 21; IV. 1, 13; 17; 2, 20; 4, 4; 6, 3;
 13, 1; 15, 7; 18, 5; 8; 32, 4; 45, 1; 2;
 50, 5; 53, 1; 57, 4; 58, 1; V. 5, 9; 6, 9;
 11, 3; 25, 7; 31, 3; 32, 7; 34, 8; 42, 3;
 15; 45, 1; 52, 8; 17; 55, 5; 56, 5; 59,
 4; 76, 1; 83, 3; 4; 8; 10; VI. 16, 45;
 17, 6; 18, 13; 32, 2; 38, 1; 44, 12; 47,
 3; 5; 48, 17; 51, 1; 57, 6; 64, 1; 2;
 71, 5; 72, 2; 75, 16; VII. 1, 20; 25; 3,
 3; 8, 6; 16, 3²; 11; 22, 8; 23, 1; 32,
 12; 33, 5; 13; 34, 7; 35, 8; 38, 2; 41,
 3; 43, 2; 45, 2; 60, 2; 4; 61, 1; 62, 1;
 2; 63, 1-4; 66, 14; 69, 7; 72, 3; 76, 1;
 77, 2; 81, 2; 99, 2; 104, 4; VIII. 3, 15;
 6, 48; 7, 3; 7, 17⁴; 14, 8; 13; 19, 23;
 23, 5; 24, 17; 25, 19; 21; 27, 12; 43,
 10; 44, 4; 17; 61, 7²; 62, 10³; 63, 2;

64, 1; 66, 4; 69, 7; 70, 9³; 73, 1; 79,
6; 93, 1; IX. 5, 5; 33, 4; 47, 1; 50, 1;
2; 53, 1; 72, 1; 84, 4; 86, 40; 41; X.
5, 5; 8, 1; 10, 9; 11, 6; 15, 1³; 17, 10;
18, 8; 11; 13; 23, 4; 27, 15; 23; 35,
6; 8; 37, 2; 3; 9; 39, 2; 8; 9; 43,
9; 45, 7; 10²; 53, 8²; 55, 1; 59, 1; 67,
3; 4; 8; 68, 7; 73, 2; 75, 3; 85, 21;
90, 4; 97, 8; 101, 1; 12; 102, 2; 7²,
103, 9; 10⁴; 105, 10; 108, 11; 111, 2,
118, 2; 119, 2; 123, 2; 130, 2; 137, 1,
138, 2; 139, 1; 140, 2; 142, 6⁴; 153, 3;
159, 1²; 166, 5; 167, 4; 179, 1.

उत्तर I. 1, 2, 4, 5, 6; 10, 6, 11, 8; 17, 6;
20, 6, 23, 19; 22; 24, 8, 25, 15; 28, 6;
31, 18; 32, 4; 13; 34, 1; 5², 36, 6; 15;
17, 39, 2; 41, 6; 45, 1, 47, 6; 51, 3;
52, 14; 53, 8; 67, 5; 74, 3; 9; 76, 4;
79, 6²; 80, 15; 81, 1; 82, 5; 84, 17; 85,
5; 86, 3; 90, 5; 7; 91, 5; 94, 5; 6; 8;
11, 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19;
101, 11; 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106,
3; 7; 107, 3; 108, 3; 5; 9; 10; 13,
109, 1; 2; 8; 110, 9; 111, 5; 112, 15;
25, 113, 20; 114, 2; 7³, 10; 11; 115,
6; 116, 10; 25; 117, 19; 119, 9; 122,
4; 6; 127, 9; 129, 3; 137, 2; 139, 8²,
140, 12²; 141, 12; 147, 5; 151, 2; 9;
153, 4; 154, 4; 159, 2; 161, 3; 162, 5;
6; 10; 22; 163, 1; 164, 26; 167, 8;
170, 1; 171, 3; 175, 5; 180, 9; 181, 8,
183, 4; 186, 5; 8; 189, 4; 6; 191, 3;
II. 7, 2; 3; 9, 6²; 10, 2; 11, 6; 12, 5;
13, 8; 16, 6; 23, 7; 24, 1, 2; 13, 27, 3; 8;
11; 14; 28, 8²; 30, 7; 9; 31, 3-5; 6²;
35, 11; 36, 2; 37, 4; III. 4, 6²; 5, 4;
6, 2; 7, 5; 13, 6; 16, 4; 19, 3; 16;
25, 1; 30, 5; 11²; 32, 8; 12; 13; 34,
2; 8; 9²; 35, 3; 36, 3; 37, 2; 38, 2;
3; 41, 7; 47, 3; 51, 5; 54, 7; 19; 56,
3; 5; 59, 1; IV. 2, 4; 3, 15; 9, 3;
4²; 12, 5; 15, 8; 17, 8; 10⁴; 13; 18,

4; 11; 20, 8; 21, 3; 9; 24, 7; 25, 8;
26, 5; 27, 2; 30, 4; 6-8; 12-18; 22,
23; 31, 7; 8; 33, 11; 34, 2; 3; 38, 2;
5-9; 39, 1; 40, 3; 4; 42, 4; 45, 3;
48, 5; 50, 9; 52, 3³; 55, 5; V. 1, 6,
10; 2, 10; 5, 9; 6, 10; 7, 3; 9; 9, 3;
4; 7; 24, 1; 29, 3; 30, 2; 31, 13; 33,
7; 8; 34, 3; 41, 3; 11; 42, 5; 8; 12;
18; 43, 9²; 46, 2; 4⁷; 5²; 6; 8; 47,
7; 52, 8; 9²; 53, 8; 55, 2; 7; 56, 7;
58, 1; 59, 5; 60, 6; 61, 5; 6; 8; 9;
18; 62, 3; 69, 1; 4; 70, 3; 75, 4; 76,
3; 77, 2; 79, 8; 81, 1; 4⁴; 5⁴; 83, 2²,
10; 85, 4; 8; VI. 1, 10; 15, 11²; 13;
16, 8; 47; 17, 3; 18, 7; 19, 1; 8; 21,
5²; 12; 23, 10; 25, 3; 7, 9; 28, 1; 33,
5; 38, 4; 40, 1; 44, 13; 45, 3; 5; 47,
1², 7; 19; 29; 48, 2; 4²; 17; 19; 50,
3; 9; 10; 13; 14; 51, 8; 52, 1; 13;
53, 10⁴; 54, 6; 56, 2; 3; 60, 1; 61, 3;
7; 10; 62, 8; 11; 63, 9; 64, 4; 67,
6; 68, 7; VII. 2, 6; 5, 4; 12, 2; 3;
15, 3; 17, 1; 2²; 19, 5; 20, 9; 25, 3;
26, 4; 31, 2; 7; 33, 10-12; 34, 18;
23; 35, 14; 36, 7; 9; 38, 5; 40, 3; 41,
1; 4; 49, 2²; 54, 3; 56, 11; 57, 6; 58,
1; 2; 4; 63, 5; 64, 2; 66, 6; 68, 6-8;
72, 2; 74, 6²; 82, 8; 86, 2; 90, 3; 95, 4;
97, 10; 98, 2²; 104, 22²; 24; VIII. 1, 6;
31, 2, 33; 42; 5, 9²; 21, 26; 6, 22-24;
32; 53; 39; 7, 12; 24; 9, 10; 11², 12,
7; 14; 13, 23; 14, 11; 15, 7; 18, 7; 8;
11; 16; 19, 19; 37; 20, 15; 16; 21,
8; 23, 2; 24, 4; 25, 10; 14; 26, 10;
18; 30, 4; 31, 18; 32, 8; 9; 20²; 35,
13; 14; 16; 40, 9; 43, 12; 13; 17; 44,
22; 45, 6; 17; 18; 33; 34; 46, 10;
28; 47, 5; 12; 48, 1; 5; 8; 14; 15;
52, 8; 53, 7; 54, 6; 57, 3; 60, 9; 61,
2; 15; 66, 10; 14; 67, 10; 69, 8; 70,
5; 71, 1; 75, 2; 78, 3; 4; 80, 10; 83,
9; 84, 3; 86, 4; 88, 4; 89, 5; 6; 92,

28; 94, 4; 97, 10; IX. 1, 4; 9; 2, 10;
 4, 3; 6, 3; 13, 4; 22, 5; 6; 32, 6; 45,
 3; 51, 5; 55, 3; 61, 8; 62, 24; 63, 9;
 12; 68, 7; 79, 3²; 82, 3; 87, 9; 89, 6;
 93, 3; 96, 3; 5; 97, 13; 24; 53; 107,
 20²; X. 4, 7; 7, 7³; 10, 5; 16, 6; 8;
 17, 2; 18, 1; 20, 9; 22, 9; 15; 25, 1;
 3; 27, 24; 28, 1; 31, 2; 4; 11²; 32,
 7; 33, 8; 34, 2; 39, 9; 40, 5; 42, 9;
 11²; 43, 3; 5; 48, 8; 53, 4; 7²; 11;
 55, 3; 6²; 56, 4; 60, 3; 61, 9; 14, 15,
 23; 62, 10; 63, 2; 64, 10; 66, 11; 67,
 3; 69, 4; 5; 10; 12; 71, 4²; 5; 73,
 3; 10; 75, 8; 78, 6; 81, 3²; 5; 6; 82,
 2; 83, 6; 85, 10; 86, 9; 14; 87, 3;
 6; 7; 20; 88, 2; 3; 14²; 15; 89, 4;
 90, 2; 91, 11; 92, 12; 93, 5; 6; 7;
 10; 95, 5; 7; 96, 10; 97, 2; 16; 99,
 9; 102, 7; 104, 10; 107, 7; 108, 5;
 109, 6; 110, 2; 111, 9; 116, 8; 117,
 1²; 3; 121, 1; 124, 1; 125, 1; 2; 5;
 7; 131, 3; 136, 5; 137, 1²; 141, 2;
 142, 3²; 146, 3²; 148, 3; 4²; 5; 158, 3;
 159, 3; 161, 1; 186, 2¹.

उत्सङ्घ I. 163, 4.

उत्सङ्घाः VIII. 93, 4.

उत्सङ्घनायंत IV. 18, 1; X. 55, 7.

उत्सङ्घनतः V. 44, 13.

उत्सङ्घमंदिपुः IX. 81, 1.

उत्सङ्घयेत् VII. 104, 3.

उत्सङ्घयनात् I. 48, 7.

उत्सङ्घये VIII. 41, 2.

उत्सङ्घर्षे I. 113, 18.

उत्सङ्घयता VI. 18, 9.

उत्सङ्घमृगः II. 23, 18.

उत्सङ्घाचरत् VII. 55, 7.

उत्सङ्घाजत् II. 12, 3; 14, 3; 24, 14.

उत्सङ्घाजत I. 112, 12.

उत्सङ्घाजन् X. 62, 2.

उत्सङ्घानन्द X. 19, 5.

उत्सङ्घारः X. 45, 5.

उत्सङ्घारिष II. 9, 3.

उत्सङ्घतः X. 121, 6.

उत्सङ्घता I. 108, 12; 115, 6; V. 62, 8; 69, 3;
 76, 3; VI. 51, 1; VII. 6, 7; 41, 4; 76, 3;
 VIII. 72, 17; 103, 11.

उत्सङ्घति VI. 15, 11.

उत्सङ्घते III. 15, 2; V. 54, 10; VII. 63, 5;
 66, 4; 12; VIII. 1, 29; 13, 13; 27, 21.

उत्सङ्घनच्छंत X. 8, 9.

उत्सङ्घयधि X. 37, 4.

उत्सङ्घैरत् IV. 2, 7.

उत्सङ्घैरते II. 17, 1.

उत्सङ्घैरयति I. 168, 8.

उत्सङ्घैरयती I. 113, 8.

उत्सङ्घैरयती VIII. 101, 16.

उत्सङ्घैराणाः IV. 39, 5; VII. 44, 2.

उत्सङ्घैरितः X. 119, 12.

उत्सङ्घत IV. 21, 9.

उत्सङ्घुषि I. 53, 11; X. 77, 7.

उत्सङ्घुषन् X. 155, 2.

उत्तो इति I. 23, 15; 116, 14; 131, 6; 134, 6;
 153, 4; 162, 6; 12; II. 11, 5; 18, 2;
 III. 7, 6; 10; 54, 4; IV. 9, 4; 38, 1;
 V. 6, 9; 25, 8; 38, 4; 55, 4; VI. 47, 1;
 VII. 1, 8; 29, 4; 53, 3; VIII. 6, 31;
 13, 9; 28; 31; 21, 8; 25, 23; 26, 11;
 33, 17; 40, 10; 72, 6; 93, 5; IX. 57, 4;
 64, 26; 99, 4; X. 71, 4; 73, 9; 117, 1;
 2; 146, 3; 168, 1.

उत्सङ्घोमः V. 54, 3.

उत्सङ्घोमम् X. 97, 7.

उत्सङ्घरत् VII. 66, 16.

उत्सङ्घरतं IV. 25, 4; VI. 52, 5; VII. 104, 24;
 X. 59, 4; 6.

उत्सङ्घरमि X. 37, 5.

उत्सङ्घरातः VIII. 40, 8; X. 68, 10.

उत्सङ्घिहानाः V. 1, 1.

उत्सङ्घिता X. 85, 1².

उत्सङ्घमः III. 5, 10; IX. 85, 3; 108, 16; X.
 159, 3; 4; 166, 5.

उत्सर्ग I. 24, 15; 25, 21; 50, 10; 156, 4;
163, 7; II. 1, 12; 23, 10; IV. 31, 15;
36, 8; 54, 2; V. 25, 5; 59, 3; IX. 22,
5; 6; 51, 2; 63, 29; 67, 3; 28; 107, 1;
X. 75, 1; 170, 3.

उत्सर्गमा III. 56, 8; X. 97, 18; 23.

उत्सर्गमानि I. 91, 18; V. 28, 3.

उत्सर्गार्थं IX. 22, 6.

उत्सर्गमे I. 31, 7; II. 41, 5; V. 60, 6, VIII.
51, 4; IX. 61, 29.

उत्सर्गमेभिः VI. 60, 3.

उत्सर्गः IV. 18, 9; 30, 1; VIII. 14, 15; IX.
107, 18; X. 85, 40; 86, 1; 102, 10.

उत्सर्गं I. 50, 10; 95, 8, 154, 1; II. 23, 8,
VI. 16, 17; IX. 107, 2; X. 84, 6.

उत्सर्गरस्मात् X. 42, 11; 98, 5.

उत्सर्गरस्मिन् X. 98, 6.

उत्सर्गरा I. 32, 9, III. 33, 8, VII. 95, 4,
VIII. 20, 6; 33, 18, X. 10, 10; 28, 6,
145, 3².

उत्सर्गराणि VIII. 41, 9, X. 67, 10

उत्सर्गरात् IV. 26, 6, V. 60, 7.

उत्सर्गरात् VI. 19, 9, VIII. 61, 16.

उत्सर्गरात् X. 27, 15; 36, 14.

उत्सर्गरान् I. 113, 13.

उत्सर्गराभ्यः X. 145, 3.

उत्सर्गरां I. 50, 11.

उत्सर्गोत्सर्ग IV. 57, 7.

उत्सर्गे I. 7, 7, VI. 19, 13, X. 72, 1; 103, 11.

उत्सर्गे X. 145, 3.

उत्सर्गः IV. 13, 5.

उत्सर्गस्यः X. 72, 3; 4.

उत्सर्गस्यर्थे X. 145, 2.

उत्सर्गयोः I. 164, 33.

उत्सर्गसहस्रः VI. 16, 46; 63, 3.

उत्सर्गसहस्राः III. 14, 5; X. 79, 2.

उत्सर्गा V. 1, 3; X. 27, 13; 142, 5.

उत्सर्गार्था I. 164, 14; II. 10, 3; III. 29, 3.

उत्सर्गिण् VII. 33, 1; VIII. 76, 10.

उत्सर्गिणं X. 149, 2.

उत्सर्गिणीयः I. 181, 1.

उत्सर्गनीताः IX. 81, 1.

उत्सर्गनीयमानाः III. 8, 9.

उत्सर्गपतन् II. 43, 3.

उत्सर्गभित् VIII. 79, 1.

उत्सर्गभिदः I. 89, 1; 139, 6²; V. 59, 6; X. 116, 9.

उत्सर्गभिदं I. 102, 9.

उत्सर्गभिदा X. 76, 1.

उत्सर्गभृत् III. 21, 5; VI. 47, 27.

उत्सर्गदिताः X. 136, 3.

उत्सर्ग्य VII. 81, 2.

उत्सर्ग्यः VI. 68, 1; IX. 86, 46.

उत्सर्ग्यं I. 80, 9; VIII. 69, 9; IX. 68, 5;
103, 1; X. 22, 7; 50, 6.

उत्सर्ग्यता II. 31, 7; VIII. 74, 3; 101, 7.

उत्सर्ग्यतानि X. 8, 2.

उत्सर्ग्यति VIII. 27, 19.

उत्सर्ग्यति I. 190, 3.

उत्सर्ग्यन् I. 50, 11; 124, 1; 163, 1; VII. 60, 1;
X. 88, 6.

उत्सर्ग्यन्ते X. 37, 7.

उत्सर्ग्यता I. 178, 3.

उत्सर्ग्यमीयसी X. 86, 6.

उत्सर्ग्यतः III. 2, 10; V. 83, 7; VII. 50, 4;
VI. 6, 29; X. 127, 2; 142, 4.

उत्सर्ग्यता I. 35, 3.

उत्सर्ग्यवृत्तः VI. 58, 2.

उत्सर्ग्यर्थन् IX. 114, 2.

उत्सर्ग्यवृत्तः IV. 20, 7; 29, 3.

उत्सर्ग्यवृत्तानां X. 18, 12.

उत्सर्ग्यस्य IX. 86, 43.

उत्सर्गः I. 154, 5; V. 45, 8; VIII. 61, 6; IX.
89, 6; 107, 4; X. 30, 8.

उत्सर्ग्यि I. 88, 4.

उत्सर्गः I. 64, 6; 85, 11; 121, 8; II. 16, 7; 24, 4;
III. 26, 9; V. 32, 1; 52, 12; 54, 8; VI.
44, 24; VII. 57, 1; VIII. 7, 10; 16;
IX. 97, 44; 110, 5; X. 30, 9; 45, 2;
101, 11; 143, 6.

उत्सर्ग्ये I. 102, 1.

उत्सवेषु I. 100, 8.
 उत्सस्य X. 5, 1.
 उत्साः V. 57, 1.
 उत्सान् V. 32, 2.
 उत्सिनाति I. 125, 2.
 उत्सिसृष्टतः VIII. 14, 14.
 उत्सृष्टाय II. 15, 5.
 उत्सृष्टेति V. 27, 5.
 उत्सृष्ट III. 53, 11; VIII. 4, 1; 28, 3.
 उत्सृष्ट I. 161, 8; 10; 164, 7; 40; 51; 191, 14;
 IX. 67, 32; X. 102, 10.
 उत्सृष्ट X. 166, 5.
 उत्सृष्टस्य X. 166, 5.
 उत्सृष्ट VII. 72, 5; 104, 19; X. 87, 20; 21.
 उत्सृष्टस्य IX. 97, 15.
 उत्सृष्टः X. 86, 22.
 उत्सृष्ट II. 15, 6.
 उत्सृष्ट VII. 94, 12.
 उत्सृष्ट III. 45, 3.
 उत्सृष्टः X. 67, 5.
 उत्सृष्ट I. 104, 3.
 उत्सृष्ट I. 116, 24; X. 68, 8.
 उत्सृष्टान् V. 42, 14.
 उत्सृष्टस्य X. 106, 6.
 उत्सृष्ट X. 99, 8.
 उत्सृष्टः V. 54, 2.
 उत्सृष्टे V. 57, 1.
 उत्सृष्टस्य II. 7, 3.
 उत्सृष्टः IX. 86, 27.
 उत्सृष्टतां V. 83, 7.
 उत्सृष्टताः VII. 50, 4.
 उत्सृष्टः IV. 45, 4; VII. 42, 1; IX. 106, 8;
 X. 68, 1.
 उत्सृष्ट V. 74, 4; IX. 108, 7.
 उत्सृष्टः I. 85, 5; 104, 4; II. 13, 5; VIII.
 98, 7; X. 78, 5.
 उत्सृष्टे I. 116, 3.
 उत्सृष्ट I. 42, 9; VIII. 1, 23; 2, 1; 78, 7;
 X. 86, 23.

उत्सृष्ट I. 162, 10.
 उत्सृष्ट I. 30, 3; VIII. 91, 5.
 उत्सृष्ट I. 25, 15.
 उत्सृष्टाहासः V. 58, 3.
 उत्सृष्टाहेन I. 38, 9.
 उत्सृष्टे VI. 47, 21.
 उत्सृष्ट V. 41, 14.
 उत्सृष्ट VIII. 98, 7.
 उत्सृष्टः I. 187, 10.
 उत्सृष्ट X. 151, 2; 3.
 उत्सृष्टः X. 131, 1.
 उत्सृष्टलो X. 14, 12.
 उत्सृष्टास्य II. 43, 2.
 उत्सृष्ट X. 68, 4.
 उत्सृष्ट VIII. 51, 2.
 उत्सृष्टः I. 112, 12; VII. 65, 4; VIII. 32, 25;
 X. 68, 5; 102, 4.
 उत्सृष्ट VIII. 19, 14.
 उत्सृष्ट V. 45, 10; 85, 6; VIII. 100, 9.
 उत्सृष्ट IV. 20, 6; X. 68, 4.
 उत्सृष्टस्य I. 31, 5.
 उत्सृष्टे V. 55, 8.
 उत्सृष्टे I. 164, 47.
 उत्सृष्ट II. 24, 4; VIII. 7, 10; IX. 74, 7;
 X. 101, 5; 6.
 उत्सृष्ट VIII. 49, 6.
 उत्सृष्ट I. 161, 11.
 उत्सृष्ट V. 42, 3.
 उत्सृष्ट V. 85, 4.
 उत्सृष्ट V. 85, 3.
 उत्सृष्ट II. 13, 9.
 उत्सृष्टे V. 31, 1.
 उत्सृष्ट II. 3, 2.
 उत्सृष्ट I. 85, 5; V. 54, 8.
 उत्सृष्ट V. 83, 8.
 उत्सृष्ट I. 1, 7; 2, 4-6; 3, 5; 6; 4, 2; 11, 6;
 12, 7; 10; 13, 3; 7; 8; 10; 12; 16, 2;
 4; 5; 21, 1; 4; 22, 5; 6; 9; 12; 23, 17;
 18; 25, 4; 30, 8; 33, 1; 2; 36, 7; 38, 5;

40, 1; 8; 47, 3; 8; 48, 11; 49, 1; 53, 7;
62, 12; 65, 1; 68, 1; 71, 1; 72, 5; 74, 6;
77, 3; 81, 8; 82, 5; 6; 83, 2; 84, 2;
87, 2; 89, 2; 92, 7; 93, 11; 95, 1; 6;
107, 2; 114, 9; 116, 19; 117, 1; 118, 10;
124, 11; 125, 4²; 126, 3; 130, 1; 134, 2;
135, 1; 3; 5; 8; 136, 6; 137, 1; 3; 138, 4;
139, 1; 5; 140, 4; 141, 1; 142, 2; 11; 13;
145, 5; 149, 1; 151, 4; 7; 158, 3; 161, 6;
7; 10; 162, 7²; 21; 163, 12; 13; 164, 4;
26; 42; 165, 5; 166, 2; 167, 1; 171, 2;
173, 10; 177, 1, 3; 5; 179, 5; 180, 6;
182, 2; 183, 5; 185, 7; 186, 4; 187, 3;
188, 10; 190, 2. II. 3, 10; 5, 6, 8, 1;
17, 7; 18, 8; 24, 15; 27, 7, 13; 30, 3;
7; 11; 34, 14; 35, 1, 3; 5; 39, 8; III.
2, 3, 6; 9, 3, 9; 4, 10, 12, 7, 25, 4;
27, 12; 29, 15; 33, 5; 35, 2²; 37, 5;
43, 1²; 2, 51, 2; 52, 5, 6, 53, 11, 55, 1;
21; 56, 2; 60, 7, IV. 4, 9; 5, 1, 8; 6, 2;
14, 1, 16, 1; 21, 1, 5, 22, 10, 29, 1, 2;
4, 33, 2, 34, 1, 5, 6, 35, 1, 37, 1, 41, 8,
9²; 44, 4; 46, 5, 51, 11, 56, 5, 57, 5;
58, 1; 2, V. 2, 5, 4, 5; 8, 4, 9, 5;
11, 4, 30, 9, 39, 4, 40, 4; 42, 7, 15;
43, 1, 49, 2; 4, 51, 12, 53, 3; 54, 7;
55, 5; 62, 4²; 63, 3, 65, 3; 71, 1, 3;
75, 8; 78, 1; VI. 1, 6, 8, 4, 15, 6, 16, 37,
38; 17, 7, 20, 8, 21, 11, 28, 2; 4, 8²;
31, 5; 36, 4, 40, 4, 41, 1; 4, 45, 23;
47, 8, 29; 48, 11, 16; 50, 6²; 52, 8, 9;
13; 55, 4, 57, 2, 60, 14, 62, 4, 67, 2;
3; 68, 10; 69, 4; 72, 2; 75, 8; 13; VII.
1, 3; 6²; 2, 1; 2, 6, 6; 14, 3, 15, 9²;
16, 11; 18, 3; 4; 19, 11²; 23, 3, 26,
28, 1; 29, 2; 31, 9; 32, 1, 33, 9; 14;
37, 7; 44, 3; 46, 2, 55, 2; 69, 6; 70, 6;
71, 4; 72, 2; 73, 4; 74, 3; 4; 83, 3;
92, 1; 93, 6; 95, 4; 5; 103, 3; VIII. 1, 4;
8; 4, 9; 11; 14; 5, 7, 13; 30; 6, 8; 27,
40; 42; 7, 11; 27; 8, 6; 11, 4; 14, 12;
17, 2; 4; 18, 14; 15; 20, 14; 18; 22;

21, 2; 22, 7; 12; 13; 24, 23; 25, 21;
26, 4; 7; 9; 27, 11; 20; 32, 6; 17; 34, 1;
35, 7; 20; 21; 40, 8, 41, 2; 43, 4; 44, 3;
5; 45, 7; 46, 30²; 49, 5; 6; 50, 3; 4;
52, 3; 54, 3; 7; 57, 3; 4; 67, 10; 68, 14;
69, 13; 71, 9; 72, 7; 12; 15; 73, 3; 14;
81, 5; 7; 86, 2; 87, 3; 4; 90, 1; 91, 5;
92, 10; 93, 31; 96, 8; 12; 98, 7; 12,
99, 1; 4; 100, 11; 102, 9; 13; 103, 14,
IX. 11, 1; 6; 15, 7, 19, 6; 49, 2, 67, 29;
69, 1; 4, 71, 5, 72, 9; 76, 3; 78, 1;
86, 7; 32; 39; 92, 2; 93, 5; 95, 3; 97, 5;
20; 33; 38; 102, 2; X. 10, 10; 14, 10,
16, 5, 18, 8, 10; 12; 24, 2; 28, 12; 29, 3;
31, 1; 3; 5, 32, 2, 34, 10; 35, 7; 36, 7;
40, 7, 42, 2, 60, 4, 61, 9; 10; 12, 66, 7,
70, 9, 10, 72, 8, 9; 73, 4; 5; 11; 83,
6, 85, 15; 86, 20; 87, 1-3, 88, 19, 91,
11, 94, 5, 95, 17²; 97, 4; 14; 98, 9,
12, 99, 8, 12; 102, 7; 104, 1, 6, 7,
106, 11, 109, 7, 114, 2; 117, 1²; 5; 119,
4, 123, 6, 124, 1, 125, 4; 7, 127, 7,
8, 130, 2, 136, 7, 137, 7, 140, 2; 145,
6, 151, 4, 153, 1, 154, 1; 167, 2, 169,
4, 183, 2.

उपसंख्य X. 83, 7.

उपसंख्यत II. 28, 2.

उपसंख्यणे VIII. 32, 21.

उपसंख्ये VII. 86, 6.

उपसंख्यति X. 146, 2.

उपसंख्यमृज्ज X. 110, 10.

उपसंख्यगहि I. 91, 10. II. 32, 5.

उपसंख्यारत् I. 46, 14.

उपसंख्यारित X. 159, 2.

उपसंख्यान्तु X. 19, 2.

उपसंख्यभृति I. 128, 2.

उपसंख्ययातं VII. 71, 2.

उपसंख्यारिम X. 164, 3.

उपसंख्यारुहः IX. 68, 2.

उपसंख्यारते I. 162, 12. X. 121, 2; 191, 2.

उपसङ्गतयः X. 69, 1.

उपसङ्गतिः I. 76, 1.
 उपसङ्गतौ III. 18, 1.
 उपसङ्गः VIII. 3, 21.
 उपसङ्गेषु X. 39, 8.
 उपसङ्गेषु I. 129, 8.
 उपसङ्गः I. 126, 7; VIII. 51, 7; 74, 9.
 उपसङ्गः X. 71, 7.
 उपसङ्गितः VIII. 19, 33.
 उपसङ्गितः III. 59, 3.
 उपसङ्गितः III. 1, 16.
 उपसङ्गति I. 73, 3.
 उपसङ्गतये X. 160, 5.
 उपसङ्गः I. 28, 3.
 उपसङ्गः I. 53, 9.
 उपसङ्गः X. 117, 2.
 उपसङ्गायते I. 25, 8.
 उपसङ्गिका VIII. 102, 21.
 उपसङ्गीयते I. 190, 5.
 उपसङ्गित I. 135, 8.
 उपसङ्गिते III. 22, 3.
 उपसङ्गितः X. 117, 8.
 उपसङ्गितः VIII. 101, 16.
 उपसङ्गितः VI. 49, 13.
 उपसङ्गितः VIII. 43, 33.
 उपसङ्गितः VIII. 102, 15; IX. 54, 2.
 उपसङ्गीयते II. 39, 4.
 उपसङ्गाय IX. 91, 4.
 उपसङ्गितः I. 152, 4.
 उपसङ्गीत I. 121, 9.
 उपसङ्गीता X. 109, 4.
 उपसङ्गीतः IX. 85, 11.
 उपसङ्गीतः VI. 28, 8.
 उपसङ्गीत I. 32, 5.
 उपसङ्गीतः V. 47, 6.
 उपसङ्गीतः I. 103, 4.
 उपसङ्गीतः I. 74, 1; IV. 39, 5; VII. 44, 2.
 उपसङ्गीतः IX. 71, 2.
 उपसङ्गीतः V. 61, 5.
 उपसङ्गीतः X. 85, 7.

उपसङ्गीतः I. 174, 7.
 उपसङ्गीतः I. 74, 7; 169, 7; IX. 88, 5; X. 61, 9.
 उपसङ्गीतः X. 94, 4; 13.
 उपसङ्गीतः VII. 104, 17.
 उपसङ्गीतः X. 37, 5.
 उपसङ्गीतः I. 185, 11; 188, 8.
 उपसङ्गीतः I. 40, 2; VI. 61, 5.
 उपसङ्गीतः IX. 86, 35.
 उपसङ्गीतः IX. 112, 4.
 उपसङ्गीतः I. 102, 9.
 उपसङ्गीतः I. 61, 3; 110, 5; V. 3, 3; 64, 4; VII. 30, 3; 43, 39, 7; VIII. 53, 1, 62, 8; 80, 5; X. 29, 3.
 उपसङ्गीतः X. 33, 7.
 उपसङ्गीतः II. 23, 1.
 उपसङ्गीतः X. 33, 6.
 उपसङ्गीतः IV. 42, 1; X. 5, 6.
 उपसङ्गीतः I. 145, 5.
 उपसङ्गीतः I. 31, 15; 113, 15; 124, 2; VIII. 29, 9; 69, 13.
 उपसङ्गीतः IV. 23, 3; VIII. 40, 9.
 उपसङ्गीतः IV. 43, 4.
 उपसङ्गीतः X. 61, 21.
 उपसङ्गीतः VI. 67, 6.
 उपसङ्गीतः V. 41, 16.
 उपसङ्गीतः VIII. 60, 11.
 उपसङ्गीतः III. 5, 5.
 उपसङ्गीतः X. 8, 1.
 उपसङ्गीतः VIII. 61, 2.
 उपसङ्गीतः VIII. 99, 2.
 उपसङ्गीतः V. 34, 9.
 उपसङ्गीतः V. 58, 5.
 उपसङ्गीतः I. 59, 1; IV. 5, 1.
 उपसङ्गीतः I. 84, 20.
 उपसङ्गीतः VIII. 82, 4.
 उपसङ्गीतः I. 33, 2.
 उपसङ्गीतः X. 102, 5.
 उपसङ्गीतः II. 33, 12.
 उपसङ्गीतः II. 2, 11.
 उपसङ्गीतः IV. 4, 10; VII. 1, 12.

उपश्यायः I. 34, 9; 183, 1.
 उपश्यासि X. 11, 5.
 उपश्ये VIII. 47, 12.
 उपरः X. 27, 20.
 उपरस्ताति I. 151, 5; VII. 48, 3.
 उपरे I. 62, 5; V. 31, 11; VI. 21, 11.
 उपरस्य I. 79, 3; 104, 4; IV. 2, 18; V. 44, 2; X. 94, 5.
 उपरा I. 54, 7; 167, 3.
 उपराः I. 62, 6; III. 56, 2; V. 29, 5; VII. 87, 5; X. 27, 23.
 उपरान् II. 4, 9.
 उपराय VII. 87, 4.
 उपरासः IX. 77, 3; X. 15, 2.
 उपरामु I. 127, 5; IV. 37, 3.
 उपरि I. 24, 7; 34, 8; IV. 31, 15; V. 61, 12; VIII. 33, 19; 47, 2; 101, 9; IX. 54, 3; X. 34, 9; 75, 3; 129, 5.
 उपरिःशुभान् X. 73, 8.
 उपरिसमर्थे VIII. 19, 12.
 उपरिहात IX. 91, 4.
 उपरिस्पर्शं X. 128, 9.
 उपरे I. 164, 12; X. 44, 7.
 उपरेषु I. 128, 3; X. 175, 3.
 उपलःप्रक्षिणी IX. 112, 3.
 उपसवका IV. 9, 5.
 उपसकाइव VI. 71, 5; IX. 95, 5.
 उपसवमुः IX. 84, 3; 86, 33.
 उपसवमुं VI. 59, 6.
 उपस्याकं I. 164, 8.
 उपस्याक्यः X. 69, 12.
 उपस्यायः I. 132, 2; IV. 54, 1.
 उपस्यिदा VIII. 23, 3.
 उपस्योचत I. 127, 7.
 उपस्योकेभिः I. 33, 4.
 उपस्यिखन् V. 40, 8.
 उपस्यिखियाणाः VII. 56, 13.
 उपस्युर्वाति X. 97, 21.
 उपस्यितः VII. 86, 8.
 उपस्युति VIII. 8, 5; 34, 11.

उपस्युति I. 10, 3.
 उपस्योता VII. 23, 1.
 उपस्यदं II. 6, 1.
 उपस्यद्य III. 14, 5.
 उपस्यद्यः II. 23, 13; III. 59, 5; X. 47, 6.
 उपस्यद्याय VII. 15, 1.
 उपस्यि V. 43, 7; X. 27, 13.
 उपस्यिखियाणा X. 123, 5.
 उपस्युर्जति II. 1, 16; 2, 13.
 उपस्येचनाय X. 76, 7.
 उपस्येचनासः VII. 101, 4.
 उपस्येचनी X. 21, 2; 105, 10.
 उपस्येदुष VIII. 47, 16.
 उपस्येरणं IX. 69, 5.
 उपस्यिरं IX. 62, 28.
 उपस्यिरं II. 31, 5; IV. 33, 1; V. 85, 1; IX. 71, 1.
 उपस्ययः X. 97, 23.
 उपस्यिः X. 97, 23.
 उपस्युत् IX. 87, 9.
 उपस्युतः VII. 27, 3; X. 96, 5.
 उपस्युतः I. 36, 10.
 उपस्युतं X. 60, 1.
 उपस्युत I. 36, 17; 112, 15; VIII. 5, 25.
 उपस्युतस्य X. 115, 8.
 उपस्युता I. 136, 1; V. 76, 2.
 उपस्युताः I. 110, 5.
 उपस्युतासः VIII. 103, 8.
 उपस्युतापः X. 115, 9.
 उपस्युतिः I. 158, 4; VII. 83, 7; VIII. 1, 16; X. 64, 11.
 उपस्युति I. 148, 2; 190, 3; IV. 56, 5; VIII. 4, 6; 27, 11; 62, 1; 70, 13; 84, 4.
 उपस्युतीनां VIII. 27, 15.
 उपस्युते इत्युपस्युते II. 32, 1.
 उपस्युता I. 181, 7; X. 167, 3.
 उपस्युत्यं I. 136, 2; 163, 1.
 उपस्युत्या VI. 61, 13.
 उपस्युत्यांति I. 162, 16.

उपसङ्ख्योपनिषद् VI. 44, 6.

उपसङ्ख्यं II. 35, 9; 41, 21; VII. 6, 6.

उपसङ्ख्यसङ्गत् X. 156, 5.

उपसङ्ख्या I. 35, 6; 124, 5.

उपसङ्ख्यात् I. 95, 4; III. 33, 1; VI. 62, 6;
VII. 9, 1; 63, 3; 88, 7; X. 17, 12; 18,
10; 161, 2.

उपसङ्ख्याय III. 48, 3.

उपसङ्ख्यायै I. 145, 4.

उपसङ्ख्ये I. 31, 9; 35, 5; 95, 5; 109, 3; 115,
5; 117, 5; 144, 2; 146, 1; 185, 2; 5,
II. 14, 7; III. 5, 8; 8, 1; 26, 9; 29, 14;
V. 1, 6; 19, 1; VI. 7, 5; 8, 4; 75, 1;
4; VII. 5, 1; 34, 25; 104, 9; VIII. 40, 4;
42, 2; 94, 2; 96, 15; IX. 26, 1; 71, 5; 74,
5; 76, 5; 86, 25; 89, 1; 109, 13; X. 5, 1,
7; 8, 1; 7, 15, 7; 45, 3; 46, 1; 69, 10;
70, 6; 7, 79, 3; 85, 2; 95, 14; 101, 10.

उपसङ्ख्यिज्ञं X. 88, 18.

उपसङ्ख्यज्ञाः X. 22, 13.

उपसङ्ख्यं II. 33, 11.

उपसङ्ख्यानः VIII. 45, 23.

उपसङ्ख्याः X. 15, 5.

उपसङ्ख्ये I. 62, 6; VIII. 6, 28; 69, 6; 96, 14.

उपसङ्ख्येषु I. 87, 2.

उपाकसङ्ख्यमं VIII. 6, 25.

उपाकयोः I. 81, 4.

उपाके I. 27, 6; 178, 3; IV. 10, 5; 11, 1,
16, 14; 20, 4; VII. 3, 6; 42, 3; 73, 2;
VIII. 96, 3.

उपाके इति I. 142, 7; III. 4, 6; X. 110, 6.

उपानसः X. 105, 4.

उपो इति I. 39, 6; 61, 14; 82, 1; 124, 4;
III. 35, 3; VII. 67, 2; 77, 1; 84, 3; 86,
3; 92, 1; 93, 3; VIII. 23, 9; 24, 14;
96, 6; 103, 1; IX. 61, 13; 69, 2.

उप्यते I. 176, 2.

उप्यः IV. 19, 5.

उप्यते VII. 104, 1.

उप्यते I. 21, 5.

उप्यन् I. 52, 2.

उप्यन्तु VI. 52, 1.

उप्यं IV. 1, 15.

उप्यतः V. 81, 4; IX. 86, 6.

उप्यते III. 53, 5.

उप्ये I. 190, 7; II. 9, 5; VIII. 61, 1; X. 32,
1; 64, 14; 84, 7.

उप्यंस्कं VIII. 1, 2.

उप्यस्य IV. 53, 6; VI. 19, 10; 47, 16; VII.
9, 1; 33, 12; 82, 4; 83, 5; VIII. 101,
10; IX. 81, 2; X. 13, 5².

उप्या II. 6, 7.

उप्या X. 108, 6.

उप्याः II. 12, 8.

उप्यादतः X. 90, 10.

उप्यान् I. 189, 7; IV. 2, 2; VI. 15, 9; 33, 3.

उप्यानि VI. 19, 13; VII. 2, 2.

उप्याय I. 31, 7; X. 37, 11.

उप्यायिन् X. 87, 3.

उप्यायिने VIII. 1, 2.

उप्यायः I. 60, 2; II. 2, 12; IV. 24, 3; VI.
1, 5; VII. 1, 20; 25; 83, 6.

उप्याहलि V. 39, 1.

उप्याहस्या I. 81, 1.

उप्ये II. 24, 10; III. 32, 14; IV. 39, 5;
V. 59, 7; VII. 82, 9; X. 92, 2.

उप्येभिः I. 185, 4.

उप्येभ्यः I. 91, 23.

उप्येषां I. 26, 9.

उप्येषु I. 122, 14; IV. 44, 6.

उप्योः I. 120, 1; VI. 25, 6.

उभा I. 22, 2; 23, 2; 46, 15²; 111, 4; 120,
12; 124, 5; 140, 3; 141, 4; 182, 4;
185, 9; II. 27, 15; III. 3, 11; IV. 4,
14; V. 38, 3; 44, 12; 46, 2; 68, 2; 86,
1; VI. 60, 13¹, 69, 8; VII. 1, 17; 37,
3; 93, 1; VIII. 5, 29; 31, 8; 61, 18;
72, 12; 86, 1²; 101, 7; IX. 5, 7; X. 14,
7; 85, 9; 86, 14; 87, 3; 105, 2; 125, 1²;
128, 7; 131, 5.

उभाभ्यां IX. 67, 25.

उभे इति I. 10, 8; 33, 9; 35, 9; 54, 2; 95, 5-7; 133, 1; 141, 11; 147, 1, 185, 4, 9, II. 1, 15; 2, 4; 27, 15; 43, 1; III. 1, 10; 2, 2; 31, 17; 34, 1, 53, 12, 54, 15; 55, 20, IV. 7, 8; 16, 5, 19, 1; 42, 6, 55, 3, V. 6, 9, 30, 9; 31, 6, 37, 5, 82, 8, VI. 30, 1, 46, 5, 48, 6, 52, 14, 66, 6, VII. 20, 4, 34, 23, 60, 2, 87, 3, 96, 2; 99, 1; VIII. 6, 5; 38, 20, 4, 25, 18, 21, 39, 1, 52, 7; 64, 4, 93, 12, 98, 5; 103, 7, IX. 18, 6, 32, 4, 70, 2-5, 81, 5, 97, 38, 101, 7, X. 1, 7, 13, 5², 17, 6, 30, 9, 39, 12, 64, 14, 65, 5, 76, 1, 101, 10, 11, 119, 7, 134, 1, 140, 2, 145, 5, 147, 1, 166, 3.

उभा I. 179, 6, II. 27, 15, VII. 104, 13; X. 83, 7; 106, 1, 136, 5.

उभा: I. 63, 4.

उर: I. 158, 5.

उरणं II. 14, 4.

उरव: II. 27, 3, V. 47, 2, 77, 4, VI. 21, 12, 75, 9, VIII. 16, 4, IX. 22, 2.

उरवे I. 136, 2.

उरा X. 95, 3.

उराण: III. 19, 2, IV. 6, 3, 4, 7, 8, VI. 63, 4, IX. 109, 9.

उराणं I. 173, 7.

उराणा: VII. 73, 3.

उरां VIII. 34, 3.

उरासपि: VIII. 66, 8.

उरु I. 36, 8, 85, 6, 7; 91, 22, 95, 9, 105, 17, 117, 21, 121, 1, 155, 4, 159, 2, II. 27, 14, III. 22, 2; 54, 19, IV. 25, 5, 43, 5; 52, 5, 7, 53, 2; V. 1, 11, 44, 6, 64, 6; 65, 4, VI. 3, 1; 20, 5, 47, 4, 14, 50, 3; 61, 11; 62, 1, 69, 5; VII. 5, 6, 60, 11; 90, 4, 98, 3; VIII. 1, 23; 25, 16; 36, 1; 63, 9; 67, 7, 68, 12¹; 75, 11, 79, 3; IX. 68, 2, 81, 5; 91, 6, 94, 5, X. 21, 8; 63, 12; 89, 2, 92, 4; 5, 124, 6; 127, 2; 128, 5; 147, 5, 170, 3.

उरुसचने X. 27, 9.

उरुसइय IX. 96, 15.

उरु: II. 13, 7; VI. 19, 1, 45, 31, VIII. 31, 11; X. 107, 1.

उरुसकृत् VIII. 75, 11.

उरुसक्रम: I. 90, 9, III. 54, 14, V. 87, 4, VIII. 77, 10.

उरुसक्रमस्य I. 154, 5.

उरुसक्रमा VII. 99, 6.

उरुसद्यया I. 2, 9.

उरुसद्यया: X. 118, 9.

उरुसद्ययेषु X. 118, 8.

उरुसद्यिति VII. 100, 4.

उरुसद्यितौ IX. 84, 1.

उरुसगप्यति: IX. 90, 4.

उरुसगाय X. 29, 4.

उरुसगाय: I. 154, 1, II. 1, 3; VIII. 29, 7, IX. 62, 13.

उरुसगायं VI. 28, 4; 65, 6, VII. 35, 15, X. 109, 7.

उरुसगायस्य I. 154, 6, III. 6, 4, IX. 97, 9.

उरुसगाया IV. 14, 1.

उरुसगायाय I. 154, 3, 155, 4, IV. 3, 7, VII. 100, 1.

उरुसचक्रय: V. 67, 4, VIII. 18, 5.

उरुसचक्रि: II. 26, 4.

उरुसचक्रे IX. 89, 4.

उरुसचक्षम: VI. 51, 9.

उरुसचक्षमं I. 25, 5, 16.

उरुसचक्षमा VIII. 101, 2.

उरुसचक्षा: VII. 35, 8, 63, 4.

उरुसक्षय: VIII. 70, 4.

उरुसक्षय: VII. 39, 3.

उरुसक्षयमं V. 8, 6, VIII. 6, 27.

उरुणा IV. 20, 5, VI. 24, 9.

उरुधारासइव VIII. 93, 3, IX. 69, 1.

उरुधारां VIII. 1, 10.

उरुनसी X. 14, 12.

उरुजं IX. 77, 4.
 उरुभिः X. 7, 1.
 उरुःपुगे VIII. 98, 9.
 उरुःलोकं X. 128, 2.
 उरुं I. 24, 8; 57, 6; 93, 6; II. 22, 1; III. 41, 5; 46, 4; V. 15, 5; VI. 23, 7; 47, 8; VII. 33, 5; 60, 9; 84, 2; 99, 4; VIII. 65, 3; 68, 13¹; IX. 85, 4; X. 47, 3.
 उरुःष्यःऽतमं VIII. 26, 14.
 उरुःष्यबसं VI. 36, 3; VIII. 2, 5; X. 18, 10.
 उरुःष्यबसा I. 160, 2.
 उरुःष्यबसे VII. 31, 11.
 उरुःष्यबा I. 108, 2.
 उरुःष्यबाः I. 104, 9; III. 50, 1; V. 46, 6; X. 128, 8.
 उरुःष्यं V. 1, 12.
 उरुःवने VIII. 67, 12.
 उरुःशंस I. 24, 11.
 उरुःशंस I. 138, 3; VIII. 48, 4.
 उरुःशंसः IV. 16, 18.
 उरुःशंसम्य II. 28, 3.
 उरुःशंसा III. 62, 17.
 उरुःशंसाः II. 27, 9.
 उरुःशंसाय I. 31, 14; II. 38, 11.
 उरुपु I. 174, 2.
 उरुष्य I. 58, 9; 91, 15; V. 24, 3; VIII. 71, 7; X. 7, 1.
 उरुष्य I. 58, 8; IV. 2, 6, 11.
 उरुष्यत् III. 5, 8.
 उरुष्यत् X. 80, 3.
 उरुष्यत् V. 87, 6; VIII. 25, 11, 47, 8.
 उरुष्यत् IV. 43, 4; 7.
 उरुष्यत् V. 65, 6; VIII. 101, 4².
 उरुष्यतां VIII. 25, 10.
 उरुष्यतां VII. 85, 1; X. 93, 6.
 उरुष्यति II. 26, 4; VI. 14, 5.
 उरुष्यति I. 155, 2; X. 176, 4.

उरुष्यत् VIII. 47, 9.
 उरुष्यः I. 155, 2.
 उरुष्यः I. 119, 6; X. 40, 8.
 उरुष्यत् VIII. 25, 10.
 उरुष्यः VIII. 48, 5.
 उरुष्या VI. 44, 7.
 उरुष्याः VII. 3, 8.
 उरुष्यात् VII. 1, 15.
 उरुष्येत् I. 152, 6; 158, 4; IV. 55, 5.
 उरुःसां V. 44, 6.
 उरुषि VIII. 67, 12.
 उरुषी I. 2, 3; III. 31, 11, 57, 5; VII. 35, 3.
 उरुषी इति IV. 56, 4; VI. 11, 4.
 उरुषीं VII. 45, 3.
 उरुः I. 25, 9; III. 46, 3; V. 38, 1; VI. 75, 18; VII. 61, 3; IX. 96, 3.
 उरुः II. 27, 16; III. 1, 11, 6, 8, 54, 9; V. 42, 17; 52, 7; VII. 39, 3; VIII. 98, 9; IX. 97, 16; X. 70, 6, 131, 1.
 उर्वरा VIII. 91, 6.
 उर्वराऽमिने II. 21, 1.
 उर्वराणां X. 142, 3.
 उर्वराऽपते VIII. 21, 3.
 उर्वरां VIII. 91, 5.
 उर्वराऽसां IV. 38, 1; VI. 20, 1.
 उर्वरासु I. 127, 6; IV. 41, 6; V. 33, 4; VI. 25, 4; X. 50, 3.
 उर्वशी V. 41, 19²; X. 95, 10.
 उर्वशीः IV. 2, 18.
 उर्वशी X. 95, 17.
 उर्वश्याः VII. 33, 11.
 उर्वारुकंऽश्च VII. 59, 12.
 उर्विऽञ्जतिः VI. 24, 2.
 उर्विया I. 92, 9; 12; 113, 5; 124, 1; 141, 5; II. 3, 5; 35, 8; III. 1, 18; V. 28, 1, 45, 9; 55, 2; VI. 6, 4; 30, 2; 64, 2; 3; VII. 17, 1; VIII. 86, 5; X. 10, 2; 45, 8; 69, 2; 92, 12; 110, 5; 113, 10.

उषी I. 24, 9; 189, 2; VI. 47, 20; VII. 36, 1; VIII. 80, 8; IX. 74, 3.

उषी इति I. 61, 8; 185, 6; 7; III. 6, 10; 38, 3; 56, 7; IV. 42, 3; 56, 3; VI. 10, 4; 67, 5; 68, 4; 9; 70, 1; 4; VII. 12, 1; 18, 24; 34, 24; 57, 1; 86, 1; X. 12, 3; 88, 14; 93, 1; 178, 2.

उषीः I. 8, 7; III. 33, 6; VI. 47, 3; X. 14, 16; 79, 3.

उषीः X. 128, 5.

उषी II. 4, 7; III. 33, 3; V. 62, 5; 66, 3; VI. 17, 7; VII. 38, 2; 77, 4; IX. 78, 5; 85, 8.

उषीः I. 146, 2.

उलपस्य X. 142, 3.

उलृकः X. 165, 4.

उलृकस्यातु VII. 104, 22.

उलृकल I. 28, 6.

उलृकलक I. 28, 5.

उलृकलःसुतानां I. 28, 1-4.

उल्काः IV. 4, 2.

उल्कांसइव X. 68, 4.

उन्व X. 51, 1.

उषाच I. 116, 12; VII. 87, 4.

उषाच II. 30, 2; V. 2, 8; VII. 98, 3.

उषाम I. 48, 3.

उषाम I. 113, 13; X. 11, 3.

उषाह I. 116, 18.

उषे X. 86, 7.

उषोच VII. 4, 3.

उषोच VII. 20, 4; 21, 1.

उषोचिष VII. 37, 3.

उषतः I. 12, 4; 71, 6; II. 37, 6; VI. 4, 1; VII. 17, 2; 39, 4; 103, 3; VIII. 60, 4; X. 1, 7; 2, 1; 16, 12; 70, 4.

उषता VI. 40, 4; X. 160, 3.

उषतां X. 11, 3.

उषती I. 109, 4; 124, 7; V. 43, 11; IX. 93, 4; X. 85, 37.

उषती इति III. 33, 1.

उषती इति X. 70, 6.

उषतींसइव V. 32, 10.

उषतीः I. 22, 9; 62, 11; 71, 1; 124, 13; 145, 4; II. 4, 3; V. 46, 7; VII. 10, 1, 17, 2; IX. 95, 3; X. 30, 2; 6; 15; 43, 1; 70, 5.

उषतींसइव X. 9, 2; 111, 10.

उषतीं VI. 47, 3.

उषते III. 43, 7; IV. 17, 17; 24, 6; VII. 93, 1; IX. 97, 46; X. 91, 13.

उषात्सभिः X. 15, 8.

उषात्सभ्यः I. 162, 11.

उषाषक् III. 6, 7; 34, 3; VII. 7, 2.

उषान् I. 101, 10; II. 36, 4; 37, 6; IV. 20, 4; 25, 1; VI. 4, 1, 10, 6; VII. 98, 2; X. 15, 8; 16, 12; 30, 6; 70, 9.

उषाना I. 51, 10; 83, 5; 121, 12; 130, 9; IV. 26, 1; V. 29, 9; 31, 8; 34, 2; VIII. 7, 26; 23, 17; IX. 87, 3; X. 22, 6.

उषानांसइव IV. 16, 2; IX. 97, 7.

उषानां X. 40, 7.

उषाने I. 51, 11; VI. 20, 11.

उषांतः VIII. 93, 22; X. 16, 12²; 70, 6; 85, 37.

उषांतः X. 30, 2.

उषांतं I. 62, 11; 71, 1; II. 11, 6; III. 5, 7; IV. 22, 3; IX. 68, 6; 95, 3; X. 11, 3.

उषाता VII. 42, 5; 91, 2.

उषाति I. 2, 4; X. 10, 3.

उषाति IX. 96, 4.

उषामातः IV. 19, 4.

उषातः III. 5, 7; IV. 23, 1; VI. 39, 2.

उषाक् I. 60, 4; III. 3, 7; 11, 2; X. 45, 7.

उषाक्सभिः I. 189, 7; III. 34, 4.

उषाक्सभ्यः II. 4, 5.

उषिणः I. 60, 2; 131, 5; II. 21, 5; III. 2, 9; 15, 3; 60, 1; IV. 1, 15; 6, 11; 16, 6; VII. 10, 2; 5; 90, 4; IX. 86, 30; X. 46, 2; 104, 4.

उशिनं III. 2, 4; 3, 8; 27, 10.

उशिनो I. 128, 1; X. 92, 12.

उशिनोऽङ्ग II. 31, 6.

उशिनोऽङ्गः X. 59, 10.

उशिन्यः VII. 3, 9.

उशमि I. 30, 12; 86, 10; 94, 3; VIII. 45, 20; X. 38, 2; 74, 6.

उशमि I. 21, 1; 22, 6; 129, 4; 154, 6; V. 74, 3; VIII. 80, 9; IX. 31, 6; 66, 14; X. 39, 2; 40, 11.

उषः I. 48, 4; 9; 11, 12, 14; 15, 40, 1; 3, 57, 3; 92, 7, 8; 13, 14; 113, 7; 9; 123, 3; 5; 13; 124, 12; III. 61, 1-3; IV. 52, 6, 7; 55, 9; V. 79, 1; 6, 7; VI. 64, 2; VII. 75, 2, 8; 76, 3; 6, 77, 5; 6; 78, 1; 81, 3; 5; VIII. 47, 16, 18; X. 95, 4; 127, 7.

उषः I. 69, 1, 5; III. 6, 7; VII. 10, 1; VIII. 41, 3.

उषः I. 30, 20; 48, 1, 2, 12, 16; 49, 2, 4, 92, 15; 113, 12; 123, 11; 124, 10; IV. 52, 3; V. 79, 10; VI. 65, 5; VII. 79, 4; 81, 2; VIII. 9, 17; 18; X. 55, 4.

उषःउषः X. 8, 4.

उषःउषुः I. 14, 9; 44, 1; 9; 92, 18; 132, 2; IV. 45, 4; VII. 76, 6.

उषःउषुः III. 2, 14; IV. 6, 8; VI. 15, 1; IX. 84, 4.

उषःउषुः I. 127, 10.

उषःउषुः I. 65, 5; VI. 4, 2.

उषःउषुः I. 6, 3.

उषःउषुः IV. 22, 2.

उषमः I. 34, 3; 10; 44, 1; 10; 79, 1; 6, 90, 7; 92, 1; 2; 94, 5; 113, 17; 18; 20, 118, 11; 121, 6; 123, 6; 11; 12, 124, 9, 131, 6; 134, 3²; 4; 137, 2; 151, 5; 179, 1; 180, 1; II. 2, 2; 7; 8; 15, 6; 20, 5; 21, 4; 28, 9; 34, 12; III. 5, 1; 2, 7, 10; 15, 2; 17, 3; 30, 13; 31, 4; 55, 1; 58, 1; IV. 1, 5; 13; 17; 2, 15;

19; 5, 13; 14, 4; 19, 8; 23, 5; 7; 39, 1, 3; 40, 1²; 2; 45, 2; 51, 1-3; 6-9; V. 37, 1, 45, 1; 59, 8; 62, 8; 81, 2; VI. 15, 5; 28, 1; 38, 4; 39, 3; 44, 23, 50, 8; 52, 4; 60, 2²; 64, 1; 65, 2; VII. 6, 5, 18, 20; 35, 10; 39, 2; 41, 6; 7; 67, 2; 69, 5; 71, 1; 72, 3; 4; 75, 3; 76, 2; 78, 3; 79, 2; 88, 4; 90, 4; VIII. 96, 1; IX. 10, 5; 71, 7; 75, 3; 83, 3; 86, 19, 21, 90, 4; X. 6, 3; 29, 2; 31, 7; 35, 1; 5, 6; 39, 1; 41, 1; 73, 6, 88, 12; 18; 19, 89, 12, 92, 2, 111, 7, 122, 7; 138, 1.

उषमः I. 124, 13; IV. 51, 4, 5, 11; VI. 65, 3, 4; VII. 78, 5.

उषमः I. 32, 4, 44, 8, 56, 4, 71, 1; 113, 11, 115, 2; II. 12, 7; III. 20, 1, 5, 31, 15, 32, 8, 44, 2; 61, 5, 6; IV. 3, 11, 12, 2; 30, 9; V. 1, 1, 5, 6; 28, 1, 80, 1; VI. 17, 5; 30, 5; 72, 2; VII. 33, 7; 44, 1, 3; 75, 6; 7; 76, 4; 78, 4; 80, 1, 85, 1, 91, 1; 99, 4; VIII. 5, 2; IX. 84, 2; X. 35, 2; 58, 8; 64, 3; 65, 10, 67, 5; 127, 3.

उषमा I. 44, 2; 14, 62, 5; 73, 7; 183, 2; III. 14, 3; V. 1, 4; 51, 8; VII. 42, 5; 44, 4; VIII. 27, 2; 35, 1.

उषमानका I. 122, 2; 186, 4; II. 3, 6, 31, 5; IV. 55, 3; V. 41, 7; VII. 2, 6; X. 36, 1, 70, 6.

उषमो II. 28, 2; III. 61, 7; IV. 13, 1; V. 76, 1; VI. 47, 5; VII. 5, 5; 8, 1; 9, 1; 3; 10, 2; 63, 3; 68, 9; VIII. 19, 31; X. 1, 1; 45, 5; 78, 7; 85, 19; 91, 5; 95, 2.

उषमोऽङ्ग VIII. 43, 5; X. 31, 5; 91, 4.

उषमि I. 184, 1; II. 8, 3; IV. 2, 8; VII. 3, 5; VIII. 22, 14.

उषमे I. 113, 1.

उषमी I. 188, 6; III. 4, 6.

उपाः I. 46, 1; 14; 48, 3; 5; 7; 8; 13;
62, 8; 92, 4; 6; 113, 4-6; 8; 13-15;
123, 2; 7; 124, 1; 2; 7; 157, 1; II. 34,
12; III. 61, 4; IV. 14, 3; 30, 10; 52, 2;
5; V. 75, 9; 80, 2; 5; VII. 75, 1; 5;
76, 1; 7; 77, 3; 78, 2; 79, 3; 80, 2;
81, 6; VIII. 58, 2; 73, 16; IX. 41, 5;
X. 11, 3; 35, 3; 138, 5; 172, 4.

उपाःइव X. 134, 1.

उपाणः IV. 16, 14.

उपां I. 181, 9; X. 68, 9.

उपाराइव X. 106, 2.

उपः I. 138, 2.

उपान् VIII. 6, 48; 46, 31.

उपानां VIII. 5, 37; 46, 22.

उपान् II. 4, 7; IX. 97, 39.

उपांइव X. 4, 2.

उपाहया X. 130, 4.

उपाहाभ्यः X. 163, 2.

उपाः I. 69, 5; III. 58, 4; V. 49, 3; VI. 12,
4; VII. 15, 8; VIII. 41, 3.

उपायः IX. 65, 1; 67, 9.

उपायामा VII. 71, 4.

उपायान् IV. 32, 24.

उपा IV. 45, 5; VI. 62, 1; VII. 74, 1; IX.
58, 2; X. 35, 4.

उपा II. 39, 3.

उपाइव I. 92, 4.

उपाः I. 71, 2; 122, 14; 171, 5; IV. 1, 13;
25, 2; VI. 3, 6; 39, 2; 52, 15; VII. 69,
5; VIII. 46, 26; 75, 8; X. 35, 8; 67, 4;
138, 2; 169, 1; 175, 2.

उपाःइव I. 3, 8; 87, 1; II. 23, 2; VI.
96, 8.

उपाणां VIII. 41, 5.

उपा X. 6, 5.

उपा V. 53, 14.

उपाक I. 190, 5.

उपायः V. 58, 6; IX. 70, 6; 74, 3.

उपायं VIII. 4, 16.

उपाया IV. 5, 9.

उपायाः I. 6, 5; 93, 12; 112, 12; III. 1, 12;
31, 11; IV. 50, 5; VII. 81, 2; IX. 68,
1; 108, 6; X. 67, 8; 68, 7.

उपायाणां I. 121, 4; IV. 5, 8; V. 30, 4; 11;
VI. 32, 2; VII. 75, 7; X. 68, 6.

उपायाभिः I. 62, 3; IX. 93, 2; 96, 14.

उपायाभ्यः VI. 17, 6.

उपायायाः I. 121, 5; 153, 4; X. 61, 26; 87,
17.

उपायायां I. 180, 3; III. 30, 14; 39, 6.

उपायासु II. 40, 2; V. 85, 2.

उपायाः VIII. 40, 8.

उपाया VII. 37, 6.

उपायाः IV. 45, 4.

उपाया X. 85, 13.

उपायाः II. 18, 6.

ऊ

ऊच्यते X. 94, 3.

ऊचिम I. 161, 1.

ऊचिपे III. 22, 3.

ऊचुः I. 45, 8.

ऊचुः I. 33, 6.

ऊचुरे I. 103, 4; X. 33, 6.

ऊचुः X. 40, 5.

ऊचयः I. 8, 9; 11, 3; 51, 2; 52, 4; 53, 9;
84, 20; 91, 9; 100, 7; 119, 2; 134, 2;
167, 1; III. 13, 2; 14, 6; IV. 31, 10;
31, 54; 7; VI. 24, 3; 36, 3; 44, 6; 45,
3; VII. 25, 3; 26, 4; VIII. 46, 7; 47,
12; 66, 12.

ऊचये I. 4, 1; 8, 1; 9, 9; 22, 5; 23, 3; 30,
6; 7; 35, 1; 36, 13; 45, 4; 48, 14; 56,
4; 104, 2; 105, 17; 106, 1; 6; 111, 4;
129, 4; 130, 9; 144, 5; II. 5, 1; 32, 8;
34, 14; III. 9, 1; 14, 2; 27, 6; 30, 22;
37, 8; IV. 32, 2; 44, 3; 47, 3; V. 5, 3;
5; 8, 1; 10, 6; 13, 1; 17, 1; 20, 4; 22,

३; ४६, ३; VI. ९, ७^२; २१, ९; VII. २६, ५;
४४, १; ९४, ५; VIII. १, ३; ४; ५, ४; ६, २७;
४४; ७, ६; ११, ६; १२, १४, १५; १५, १२; २१,
२; ९; २२, १; ३२, ४; १०; ३४, ६; ३८, ९;
४५, १७; ५०, ४; ६०, १८, ६६, १, ६८, १; ५,
७१, १०, ८३, १; ८८, ४; ९२, ७; IX. ५१, ४;
६२, ७; ६५, १७; ६६, ४; X. ४३, १; ६१, २७;
६३, ११; ६४, ८, ६६, ९; ८१, ७; १०१, ९; १२;
१२६, ३, ७.

अतिः I. ६३, ६, ११७, १९, II. ३४, १५, VI. २५,
१, VII. ५९, ४.

अतिःभिः I. ७, ४; २३, ६; ३०, ८; ३९, ८, ९;
४६, १५; ५३, १०, ७९, ७, ८३, १; ११२, १-२३;
१२९, ५^२; १८७, ३; II. ८, ६; ११, १९, २३, १,
३१, ३; III. १, १९; ३६, १, ५३, २१, IV. १६,
९, ३१, ३; १२; १३, ३२, १, ५; ४१, १०;
V. ९, ६; ३३, ७, ४०, ३, ४२, ८, VI. ८, ६;
१०, ३, १९, ८, ४४, ३, VII. १९, ३; २४, ४,
५८, ३; ८४, ३; VIII. ५, २४, ८, १, १८,
१२, ५; १३, १७; २४; २५, १९, २८, ३०, २०,
२४, २२, १६, २४, ११, ३२, १२, ३५, १; ४८,
१५; ५३, ५, ८, ६१, ५, १३, ६७, १६, ७०, ६,
९५, ८; ९७, ११; १०२, १५, IX. ४, ५, ५२, ५;
६२, २५, X. ४९, ३, १३४, ३, ४.

अति I. १०, १०, VIII. १४, ६, X. १०४, ७.

अतिषु VIII. २०, १५.

अतो I. ६४, १३, १००, १-१५, १२९, ८, १३६, ६,
७; १५८, १, १७२, १, १७८, १, II. ११, १३, १२,
१४; १७, ८; २०, २, ३, III. २५, ५; IV. १,
५; २३, २, २५, २, २९, १; ४, ३१, १, ३४, ९;
४१, ११; ४३, ४, V. ३०, १, ४३, १०; VI. २, ४,
५, ७; १०, ५; १९, १०, २३, ३, २४, ९, २६, ५,
२९, ५; ६; ३३, ४; ४३, ४, ४५, १७; VII. १९,
११; २०, २; २५, १; २७, ४, ३७, ५, ५७, ७,
५९, ९; १०; VIII. २१, ७; ६६, १४; ६८, ४,
७१, ५; ९७, ७; ९९, ७; IX. ९७, ३८, X. १५,
४; ३५, १३, ६४, १, १०४, ४.

अतो इति I. १८५, ९.

अतोः I. ११९, ८; १३०, ५; VIII. ५, २३; X. ६, ६.

अतोः I. १३५, ५; VI. ४८, ९, VIII. १८, ७; ९३,
१९; X. १५६, २.

अदिम I. १६१, १.

अधः I. ६४, ५; ६९, २; १४६, २; II. १४, १०;
३४, १०; III. १, ९; ४८, ३; ५५, १३; IV. १,
१९; ३, १०; २३, १; V. ३२, २; ४४, १३; VI.
६६, १, VII. ५६, ४; १०१, १; VIII. २, १२,
३१, ९; IX. ९३, ३; १०७, ५; X. ५, १; २०,
२; ३०, ११; ३१, ११; ३२, ८, ६१, ९; ७३, ९;
७६, ७; १००, ११.

अधःसु X. ४९, १०.

अधन् I. १५२, ६; १८६, ४; IV. ७, ७; १०, ८;
VII. ३६, ३; X. ४५, ३.

अधनि I. ५२, ३; II. ३४, २; ६; III. २९, १४;
V. ३४, ३; IX. ६९, १; ७१, ४, १०७, २०;
X. १७९, ३.

अधःभिः VIII. ९, १९; IX. ६८, १, X. १७२, १.

अधः IV. २२, ६.

अधयोः I. ५३, ३.

अधयुः I. ११६, ११.

अधयुः I. ११७, ५, १२, X. ३९, ८.

अधिषे I. ३१, ९.

अधे X. ६८, ३.

अ इति I. २४, ८, २६, ५, २७, ४, २८, १-४; ३०,
२; ४, ३२, १५, ३४, ६; ३५, ६; ३६, १३;
३७, १०, ४५, ५, ४६, १०, ११, ५०, १, ५२,
८, ५३, १; ६१, १, ८, ११-१५, ६२, ६, ७७,
२, ७८, २, ४, ८०, ७, ८२, ६, ९१, १८, ९२,
१, ९३, ६, १०५, २, १०८, ४, ११०, १^२, ११२,
१-२३, ११३, २, ४, ५, ११; ११६, १७; १२३,
८, १२४, ५, १३८, ४, १३९, ४; १४०, ४, ११,
१४३, ७, १५४, ४; १५६, १-३, १६१, १; १६२,
२१, १६४, ५; १६, १९^२, २९, २८; ४८; १६८,
१, १७३, ५; १७८, ५, १७९, १, २; १८१, १;
१८४, २; १९१, ५; II. २, ५; ३, ११; ५, ३;
६, १; ८, ३; ९, २, १८, २, २०, ४; २४, ६,
११^२; २९, ३, ३०, ६, ३३, ९; ३५, ३; १०;
१५, ३७, २^२, ३८, १; ४१, ७, III. १, ३; २,
९^२; ४, १०; ५, २; ३; ९; ८, ४; २०, २;
२४, ४; २९, ८; ३१, ७; ११; ३२, १५; ३६, १;
३७, ११; ३८, २; ४६, ५^२; ५१, ४; ५३, ४;
२१^२; ५४, ७; ५७, ४; ६२, १; २; IV. २, ४;

3, 2; 5, 3; 9; 11; 6, 3; 11; 7, 9; 8,
4; 9, 6; 17, 17; 18, 7; 20, 4; 21, 4;
9¹; 22, 7; 23, 10; 34, 4; 36, 2; 38, 2;
39, 1; 5; 40, 1; 43, 1; 2; 6; 51, 1;
2²; 55, 4; 58, 9; V. 1, 6; 2, 10; 4,
11; 17, 3; 29, 2; 13; 30, 15; 31, 4;
34, 4; 39, 5; 42, 11; 44, 8; 14; 48,
1; 55, 7; 58, 1; 73, 4; 8; 9; 74, 9;
10; 83, 10², 85, 5; 6; VI. 1, 10; 7,
6; 9, 6; 10, 2; 15, 1; 12; 17, 19;
16, 14-16; 21, 1; 10, 22, 2; 23, 3;
7, 24, 5; 9; 25, 1; 27, 1², 7; 29, 1;
38, 1; 40, 2; 44, 4, 14, 45, 6; 10,
13; 25; 28; 51, 1; 3, 10, 53, 1; 54,
2, 64, 1²; 71, 5; 6; 73, 2; VII. 4, 8;
8, 2, 3; 17, 6; 18, 3; 17, 20, 2, 5;
21, 2; 23, 1; 29, 2; 30, 2; 33, 5; 35,
2²; 3; 7²; 8; 9²; 11, 12; 38, 2, 42,
3; 44, 2; 5; 60, 9, 61, 6, 63, 1; 66,
14; 67, 5; 68, 4; 72, 3; 73, 2; 76, 1,
2; 81, 1; 84, 2; 85, 2; 86, 8, 88, 2,
93, 6, 95, 6; 96, 1; 97, 3; 99, 4; 101,
3², 104, 13, 20; 21; VIII. 2, 13, 17,
3, 3; 14², 15, 20; 7, 6; 7; 17²; 19,
22²; 9, 16, 15, 1; 4, 17, 7; 20, 19,
21, 1; 9; 22, 13; 23, 5, 7; 13; 16,
24, 1; 16; 26, 25, 19, 26, 1, 27, 12,
30, 3; 40, 3; 41, 1, 2, 43, 24, 44, 9,
45, 16; 28, 33; 46, 27; 47, 7; 48, 3,
52, 10; 61, 5; 12; 62, 12, 63, 5, 8,
64, 6; 8, 9, 65, 5; 66, 7; 9; 10²,
13; 69, 14; 70, 9²; 75, 7, 80, 10, 81,
8; 82, 3; 84, 5, 90, 6; 92, 4; 7, 12,
93, 15; 95, 6; 96, 5; 6; 100, 3; 103,
10; IX. 2, 8; 3, 10; 15, 8; 17, 7; 2,
7; 38, 1; 45, 4; 61, 7; 20; 66, 8; 86, 21;
92, 5; 97, 3; 101, 8; 107, 8; 108, 11;
110, 1; 112, 1; X. 1, 4; 2, 3; 10, 6;
11; 12; 14²; 13, 2; 14, 2; 15, 13; 16, 4;
11; 13; 17, 2; 21, 2; 25, 4; 27, 5; 6;
1², 10; 29, 4; 30, 7; 15; 31, 4; 7;
32, 8; 35, 1; 38, 5; 39, 1; 40, 11; 41,

1; 48, 7; 52, 3; 54, 3; 56, 1; 61, 24;
27; 65, 10; 69, 2; 71, 7²; 8; 11; 72,
4; 76, 2; 81, 4; 85, 47; 86, 3; 13;
88, 6; 10; 18; 92, 14; 94, 8; 95, 14;
15; 18; 102, 10; 103, 11; 104, 10;
106, 1; 107, 6; 114, 4; 117, 1; 124,
5, 125, 6; 126, 3²; 6; 127, 3²; 130,
2; 132, 3; 133, 1; 137, 6; 142, 3;
149, 3; 150, 3; 160, 2; 5; 161, 4;
167, 1; 3; 173, 2; 3; 176, 3; 178, 1,
180, 3, 182, 3.

अमा: III. 6, 8, IV. 19, 1; V. 52, 12; VII.
39, 4; X. 6, 7; 31, 3; 120, 1; 3.

अमाम: I. 166, 3.

अमभि: V. 51, 1.

अमभ्य: X. 32, 5.

अम: I. 169, 7.

अरु: VIII. 1, 34.

अरुभ्यां X. 163, 4.

अरुं X. 180, 3.

अरु इति X. 85, 37; 90, 11; 12; 162, 4.

अर्जः अद: X. 53, 4.

अर्ज: I. 58, 8, II. 6, 2; 11, 1; V. 17, 5;
VI. 16, 25, VIII. 71, 3, 9; 84, 4; X.
20, 0; 115, 8; 140, 3.

अर्ज: I. 96, 3; III. 27, 12, IV. 39, 4; V.
7, 1, VI. 48, 2; VII. 16, 1, 17, 6,
VIII. 19, 4; 44, 13; 60, 2, X. 44, 4.

अर्ज I. 63, 8; 92, 17; 116, 8, 118, 7, 157,
4, II. 11, 13, 19, 8; 22, 4, IV. 40, 2,
V. 76, 4, VI. 4, 4; 62, 4; 65, 3, 70,
6; VII. 49, 4; VIII. 8, 16; 35, 10;
54, 1; 72, 16; 93, 28; 100, 10; 11,
IX. 63, 2; 64, 14; 66, 19; 80, 3; 86,
35; 94, 5; X. 15, 7; 20, 10; 100, 10;
109, 7; 165, 5.

अर्जयन् II. 35, 7.

अर्जयन्ति IX. 89, 4.

अर्जयन्ती: III. 7, 4; VII. 65, 2.

अर्जयन्तो V. 41, 18; X. 97, 7.

अर्जयंताः II. 13, 8.
 अर्जयमानं X. 37, 11.
 अर्जयस्य V. 41, 20.
 अर्जस्मने VI. 4, 4.
 अर्जस्ततीः X. 169, 1.
 अर्जसंतः X. 51, 9.
 अर्जसंतं X. 51, 8.
 अर्जो III. 3, 7; IV. 40, 3; VIII. 36, 3; X.
 19, 7; 26, 9; 106, 10.
 अर्जोऽसाहृतिः VIII. 39, 4.
 अर्जोनी I. 119, 2.
 अर्जो I. 128, 2; V. 41, 12; X. 76, 1.
 अर्जो I. 26, 1; VIII. 19, 7; 23, 12; 60, 9.
 अर्जे IX. 49, 4; X. 9, 1.
 अर्जोऽसदाः V. 5, 4; X. 18, 10.
 अर्जोः V. 52, 9.
 अर्जो IV. 22, 2.
 अर्जोऽवती X. 75, 8.
 अर्जोऽवतीनां VIII. 56, 3.
 अर्जोऽवतं VI. 15, 16.
 अर्जु IX. 96, 11.
 अर्जुत II. 14, 3.
 अर्जुते I. 92, 4; II. 34, 12; VIII. 39, 6;
 IX. 110, 6.
 अर्जुपः X. 40, 8.
 अर्जुपे IV. 54, 2.
 अर्जुष्य X. 16, 7.
 अर्जुहि X. 73, 11.
 अर्जुहि IX. 91, 4; X. 18, 11; 38, 2.
 अर्जुत् I. 68, 1.
 अर्जुत्ति I. 105, 15; VIII. 79, 2; X. 88, 12.
 अर्जुरे II. 14, 11.
 अर्ज्वः I. 28, 1; 30, 6; 36, 13²; 14; 95, 5;
 164, 10; II. 20, 6; 30, 3; 35, 9; 38, 2;
 III. 4, 4; 8, 1; 49, 4; IV. 4, 5; 6, 4;
 V. 1, 2; 3; VI. 24, 9; 63, 4; VII. 39,
 1; 68, 4; VIII. 19, 10; 27, 12; IX. 85,

12; 98, 3; X. 1, 1; 20, 5; 70, 1; 7;
 90, 4; 100, 9.
 अर्ज्वकृशने X. 144, 2.
 अर्ज्वग्रावाणः III. 54, 12.
 अर्ज्वेषा X. 23, 1.
 अर्ज्वे I. 24, 7; 85, 10; 88, 4; III. 8, 8; 31,
 12; 61, 5; IV. 6, 2; 13, 2; 14, 2; VII.
 2, 7; X. 3, 2.
 अर्ज्वया I. 127, 1.
 अर्ज्वशोचिपं VI. 15, 2.
 अर्ज्वमानः X. 99, 7.
 अर्ज्वसानुः I. 152, 5.
 अर्ज्वो I. 88, 3; 119, 2; 134, 1; 171, 3; III.
 4, 4; 55, 14; 61, 3; VII. 43, 2; VIII. 45,
 12; IX. 88, 2; X. 61, 20; 105, 9.
 अर्ज्वोऽद्य V. 80, 5.
 अर्ज्वोः I. 140, 8; 181, 6; III. 57, 4; 58, 2;
 VII. 78, 1; X. 92, 15.
 अर्ज्वान् I. 36, 14; 172, 3.
 अर्ज्वो I. 144, 1; VII. 64, 4; X. 27, 13.
 अर्ज्वामः VII. 31, 9; X. 115, 9.
 अर्ज्वयः I. 44, 12; 52, 7; 168, 2; IV. 58, 6;
 VI. 44, 20; 64, 1; VII. 96, 5; VIII. 103,
 11; IX. 7, 8; 33, 1; 61, 5; 81, 1; 86, 2;
 95, 3; X. 68, 1.
 अर्ज्वो IX. 12, 3; 21, 3; 39, 4; 85, 10.
 अर्ज्विः II. 16, 5; III. 33, 13; IV. 58, 1; VI.
 47, 14; VIII. 14, 10; 75, 9; IX. 64, 11;
 78, 2; 80, 5; 86, 40; 108, 5; 110, 11;
 X. 148, 5.
 अर्ज्विणं IX. 98, 6.
 अर्ज्विणी IX. 68, 8; 74, 5; 76, 3; 86, 13; 25,
 106, 10; 107, 15.
 अर्ज्विभिः I. 95, 10; III. 33, 2; IV. 58, 7;
 VI. 61, 2; X. 64, 9.
 अर्ज्वि I. 95, 10; II. 47, 1; IV. 57, 2; 58, 11;
 VI. 17, 12; 41, 2; VII. 47, 1; 2; 4;
 VIII. 59, 3; IX. 44, 1; 49, 1; 86, 8;

88, 5; 96, 7; 8; 19; X. 30, 2; 3; 7-9;
123, 2.

ऊनीन् IV. 49, 5.

ऊनीः इव IX. 50, 1.

ऊनी I. 27, 6; IX. 14, 1; 72, 7; 73, 2.

ऊनीया I. 184, 2.

ऊनीयाः II. 4, 3; VIII. 96, 1.

ऊनीयाः VI. 10, 4; 65, 2.

ऊनीयु VI. 48, 6.

ऊनीय V. 61, 17; X. 127, 6.

ऊनीः इव III. 30, 19.

ऊनी I. 72, 8; II. 35, 3; III. 32, 16; IV. 2,
17; 28, 5; 50, 2; V. 29, 12; 30, 4; VI.
17, 1; VII. 90, 4; X. 74, 4; 108, 8.

ऊनीस्य VIII. 66, 3.

ऊनीत् IV. 12, 5; V. 45, 2; VI. 17, 6.

ऊनीन् II. 13, 7; VII. 16, 7.

ऊनी III. 1, 14; VII. 76, 5; IX. 87, 8.

ऊनीः VIII. 70, 10.

ऊनीः VI. 60, 2.

ऊनीय I. 162, 10.

ऊनीरितुः I. 61, 8.

ऊनी IV. 51, 4.

ऊनी X. 40, 2.

ऊनी III. 7, 10.

ऊनीया I. 162, 13.

ऊनी V. 34, 3.

ऊनीयुः I. 47, 9; 112, 19; VIII. 38, 5.

ऊनीयुः I. 116, 3-5, 20; 117, 9, 14; 15, 20,
182, 7; VI. 62, 3, 6; 63, 6; VII. 69, 7;
VIII. 26, 15; X. 39, 4; 7; 65, 12.

ऊनी VIII. 21, 14.

ऊनी II. 3, 12; VIII. 19, 1.

ऊनी I. 128, 6.

ऊनी IV. 27, 3.

ऊनी V. 3, 9.

ऊनी I. 181, 4; X. 52, 3.

ऊनीते I. 120, 11.

ऊनीते इति IV. 56, 6.

ऊ

ऊनीभिः II. 35, 12.

ऊनी X. 36, 5.

ऊनीता IV. 50, 5.

ऊनीभिः I. 87, 6; 155, 6; V. 52, 1, 60, 8;
VI. 32, 2; 3; VII. 10, 4; VIII. 63, 11;
97, 12; IX. 64, 19; 107, 11; 111, 12;
X. 14, 3; 64, 4; 113, 9.

ऊनी VII. 37, 4; IX. 91, 3.

ऊनीः I. 87, 5; III. 13, 5.

ऊनी V. 56, 3.

ऊनीस्य VIII. 68, 15.

ऊनीः I. 24, 10.

ऊनीत् VIII. 24, 27.

ऊनीसामाभ्यां X. 85, 11; 114, 6.

ऊनीतः IX. 86, 46.

ऊनीभिः I. 100, 4.

ऊनीयः VIII. 23, 3; IX. 74, 3.

ऊनीय I. 9, 9, 51, 1; III. 2, 4; VI. 8, 4;
4, 7; VIII. 39, 1; 40, 10; IX. 68, 6.

ऊनीयाय I. 62, 1.

ऊनी I. 100, 4.

ऊनीयतः II. 25, 3; IV. 30, 5; 38, 8; X.
113, 6.

ऊनीयत IV. 17, 2.

ऊनीयमाणः I. 61, 13; 176, 1.

ऊनीयमाणं I. 10, 8.

ऊनीयत् X. 27, 3.

ऊनीया IV. 24, 8.

ऊनीयान् I. 152, 2; III. 30, 3.

ऊनी I. 36, 11; V. 44, 14; 15; X. 90, 9;
91, 12.

ऊनी I. 164, 39.

ऊनी VII. 66, 11.

ऊनी VI. 39, 5; VII. 61, 6.

वृषा I. 164, 39; II. 3, 7; V. 6, 5; 27, 4;
64, 1; 4; VIII. 27, 1; 5; IX. 73, 5;
X. 105, 8; 165, 5.

वृषां X. 71, 11.

वृषीयन् VI. 46, 4; VIII. 92, 9.

वृषीयन्ः VIII. 32, 26; 62, 6; 90, 1; X.
22, 2.

वृषीयन् VIII. 68, 6.

वृषीयनाय I. 61, 1.

वृष्यतु X. 164, 5².

वृष्यति X. 102, 6.

वृष्यतु X. 87, 15.

वृष्यते VIII. 38, 10.

वृष्यते VII. 70, 6.

वृष्यमाना VI. 38, 2.

वृष्यमाने इति VI. 49, 3.

वृष्यः X. 85, 23.

वृष्ये II. 27, 9; VI. 70, 3.

वृष्यः IV. 27, 4; 38, 7.

वृष्यं IV. 38, 2; VI. 67, 11.

वृष्याः III. 31, 17.

वृष्यासः II. 34, 4.

वृष्यासना I. 53, 8; 101, 1; X. 138, 3.

वृष्यासनि VIII. 49, 10.

वृष्यासने IV. 16, 13; VI. 20, 7.

वृष्यासः V. 29, 11; X. 99, 11.

वृष्यासानं I. 51, 5.

वृषीतिः X. 21, 2.

वृषीतिःभिः X. 79, 7.

वृषीती X. 75, 7.

वृषीति VI. 75, 12.

वृषीयिन् VIII. 33, 12.

वृषीयी IV. 26, 6.

वृषीयः VII. 104, 12.

वृषीयं I. 32, 6.

वृषीयिषः I. 87, 1; II. 34, 1; VIII. 32, 1.

वृषीयिषं I. 64, 12; VI. 42, 2; VIII. 76, 5;
86, 4.

वृषीयिन् III. 32, 1; 36, 10; 43, 5; 50, 3;
VI. 17, 10; 20, 2; VII. 24, 3; VIII. 79,
4; 96, 9.

वृषीयी III. 46, 3; IV. 16, 1; 5; V. 40, 4;
VI. 17, 2; 18, 2; 24, 1; VIII. 90, 5;
X. 89, 5.

वृषु II. 3, 7; IV. 1, 17; V. 46, 1; VI. 51,
2; VII. 60, 2; X. 67, 2.

वृषुःसंभः IV. 6, 9.

वृषुः II. 26, 1; IX. 97, 43.

वृषुःस्युः I. 81, 7.

वृषुःगाय V. 44, 5.

वृषुना I. 41, 5.

वृषुनीती I. 90, 1.

वृषु IX. 97, 18.

वृषुःसुष्यः IV. 6, 9.

वृषुःसुष्यान् IV. 2, 2.

वृषुःस्यता I. 89, 2.

वृषुःस्यते I. 116, 23; V. 12, 5; X. 100, 3.

वृषुःस्यते I. 136, 5.

वृषुःस्यमानः X. 88, 9.

वृषुःस्यवः I. 20, 4.

वृषुःस्यइव I. 183, 5.

वृषुःस्यनिः V. 41, 15.

वृषुःस्यता V. 41, 15.

वृषुःस्यति VIII. 52, 2.

वृषुःस्यते I. 140, 2.

वृषुःस्यतः VI. 37, 2; 3.

वृषुःस्यतः I. 100, 17, 117, 18.

वृषुःस्यतं I. 116, 16.

वृषुःस्यतस्य I. 100, 16.

वृषुःस्यते I. 117, 17.

वृषुः IX. 97, 9; X. 20, 9.

वृषुः VIII. 25, 22.

वृषा I. 174, 5; IV. 16, 11; VIII. 1, 32;
X. 22, 5.

वृषाः VIII. 34, 17.

वृषासः VII. 18, 23.

चुमे इति VI. 63, 9.
 चुमेभिः I. 117, 14.
 चुमेयु VIII. 68, 18.
 चुमो VIII. 68, 15.
 चुमन्त V. 87, 5.
 चुमन्ती I. 172, 2.
 चुमन्ते I. 6, 9; 37, 3; 122, 13; 141, 6; 143, 5; 7; II. 1, 8; 2, 5; V. 48, 5.
 चुमन् I. 95, 7; III. 31, 1; IV. 38, 7; 8.
 चुमन्ति III. 43, 6.
 चुमन्तानः I. 58, 3; IV. 21, 5.
 चुमन्तानं I. 96, 3.
 चुमन्ते VIII. 4, 17.
 चुमन्ते IV. 8, 1; V. 13, 6; VI. 15, 1, 4, X. 76, 1; 142, 2.
 चुमे III. 4, 7; IV. 26, 1.
 चुमः VI. 12, 5.
 चुमःशीतिं VIII. 61, 12.
 चुमःचित् II. 23, 17.
 चुमःच्युतं VI. 61, 1.
 चुमधत् I. 84, 16.
 चुमीति V. 56, 4.
 चुमं II. 24, 13; IV. 3, 13; VIII. 32, 16, 47, 17.
 चुमंश्चयस्य V. 30, 12.
 चुमंश्चये V. 30, 14.
 चुमःश्याः II. 23, 11; 17; IV. 23, 7; IX. 110, 1; X. 89, 8.
 चुमःश्या I. 87, 4.
 चुमरः I. 48, 15; 138, 2.
 चुमरः VII. 8, 3.
 चुमःशा X. 34, 10.
 चुमःशार्धं I. 169, 7.
 चुमा II. 28, 9; IV. 23, 7; IX. 47, 2.
 चुमाश्च X. 127, 7.
 चुमानि II. 27, 4.
 चुमत V. 45, 6.

चुमोः I. 30, 14; 15; 174, 2; 9; VI. 18, 5; IX. 102, 8.
 चुमोति I. 35, 9.
 चुमोमि VIII. 24, 6.
 चुमति I. 58, 3; 128, 6²; 144, 5; III. 2, 1; 11, 2; V. 16, 2; VI. 2, 6.
 चुमयः I. 139, 4; 151, 5.
 चुमन् VII. 2, 1.
 चुमन् I. 69, 5; VII. 1, 2; 5, 6.
 चुमन्ति IX. 7, 5.
 चुमन्ति IX. 10, 6.
 चुमिरे X. 25, 5.
 चुमे V. 74, 5.
 चुतः VIII. 60, 5; IX. 62, 30.
 चुतःस्पते VIII. 26, 21.
 चुतःचित् I. 145, 5; IV. 16, 10; V. 3, 9; VII. 85, 4.
 चुतःचित् IV. 3, 4.
 चुतःज्ञाः III. 58, 8; IV. 40, 5.
 चुतःज्ञात I. 144, 7.
 चुतःज्ञात I. 189, 6; III. 20, 2; VI. 13, 3.
 चुतःज्ञातः I. 36, 19; IX. 108, 8.
 चुतःज्ञातया X. 138, 2.
 चुतज्ञाःस्तयाः IV. 51, 7.
 चुतःज्ञातस्य III. 6, 10.
 चुतःज्ञाताः III. 54, 13; V. 61, 14; VII. 66, 13.
 चुतःश्रुतं X. 143, 1.
 चुतःज्ञा. V. 57, 8.
 चुतःज्ञाः I. 72, 8; IV. 19, 7; VII. 35, 15; X. 15, 1; 64, 16; 65, 3; 104, 4.
 चुतःज्ञाः VII. 38, 8.
 चुतःज्ञा V. 43, 6.
 चुतःज्येन II. 24, 8.
 चुतःश्रुत IX. 113, 4.
 चुतःधीतयः V. 51, 2.
 चुतःधीतयः IV. 55, 2; VI. 51, 10.
 चुतःधीतिभिः VI. 39, 2.
 चुतःधीतिं X. 47, 6.

श्रुतिनिश्चयः II. 27, 12.

श्रुतस्याः I. 113, 12; VI. 3, 1; VII. 20, 6.

श्रुतस्येकमे V. 66, 1.

श्रुतस्रज्जात II. 23, 15.

श्रुतस्रज्जातः I. 65, 5.

श्रुतस्रज्जातां X. 67, 1.

श्रुतस्रज्जोतं I. 70, 4.

श्रुतस्र इत्युतस्रम् I. 180, 3.

श्रुतं I. 41, 4; 68, 2; 71, 3; 75, 5; 105, 4; 5; 12; 15; 151, 4; 152, 3; 185, 10; 188, 2; II. 28, 4; 30, 1; III. 4, 7²; 54, 3; 55, 3; 56, 2; IV. 1, 13; 2, 14; 16; 19, 3; 9; 5, 11; 23, 9; 10²; 40, 5; 56, 6; 7; V. 12, 2³; 6; 15, 2; 45, 7; 59, 1; 62, 1; 66, 5; 68, 1; 4; VII. 21, 5; 23, 4; 39, 1; 101, 6; VIII. 25, 4; 27, 19; 20; 86, 5; 97, 15; IX. 56, 1; 66, 24; 69, 3; 70, 6; 74, 3; 97, 23; 24; 107, 15²; 108, 8; 113, 4; X. 13, 5; 31, 11; 34, 12; 37, 1; 61, 10, 11; 66, 4; 67, 2; 78, 2; 79, 4; 87, 11; 138, 1; 179, 3; 190, 1.

श्रुतस्यतः II. 1, 2; 32, 1.

श्रुतस्यते I. 90, 6; 91, 7; IV. 8, 3; V. 27, 4; VIII. 73, 1.

श्रुतयन् V. 12, 3; 43, 7.

श्रुतयन् I. 117, 22; V. 41, 1; VII. 87, 1.

श्रुतस्यंत VIII. 3, 14.

श्रुतस्यतीः IX. 94, 2.

श्रुतस्यवः V. 8, 1; 54, 12; X. 115, 7.

श्रुतस्यवः VIII. 23, 9.

श्रुतस्या II. 11, 12.

श्रुतविनी इत्युतस्यिनी X. 5, 3.

श्रुतस्युः VIII. 70, 10.

श्रुतस्युक् VI. 39, 2.

श्रुतस्युक्तिं X. 61, 10.

श्रुतस्युक्तभिः IV. 51, 5; VI. 39, 4; VII. 71, 3.

श्रुतस्युभिः IX. 3, 3; 36, 4; 64, 5.

श्रुतस्युं VIII. 79, 6.

श्रुतस्योः I. 169, 5; VII. 34, 17.

श्रुतस्यः II. 28, 6; III. 14, 2.

श्रुतस्यः X. 18, 5.

श्रुतस्यः IV. 10, 7; VII. 1, 19.

श्रुतस्यनि VIII. 23, 8.

श्रुतस्यरि II. 41, 18.

श्रुतस्यरती III. 61, 6; IV. 52, 2; VI. 61, 9; VIII. 25, 3; 73, 16.

श्रुतस्यरती इत्युतस्यरती III. 54, 4.

श्रुतस्यरती इत्युतस्यरती I. 160, 1; III. 6, 10; IV. 56, 2; X. 36, 2; 66, 6.

श्रुतस्यरतीः III. 33, 5.

श्रुतस्यरतीः III. 56, 5.

श्रुतस्यरतीः इव IV. 18, 6.

श्रुतस्यरती V. 80, 1.

श्रुतस्यसो इत्युतस्यसो VIII. 101, 5.

श्रुतस्या I. 77, 1; 2; 5; 122, 9; II. 35, 8; III. 13, 2; 20, 4; 53, 8; 54, 12; IV. 2, 1; 6, 5; 7, 7; 38, 7; 42, 4; V. 1, 6; 25, 1; VI. 12, 1; 15, 13; 68, 5; 73, 1; VII. 3, 1; 7, 4; 61, 2; VIII. 75, 3; IX. 96, 13; 97, 48; 110, 11; X. 2, 2; 6, 2; 7, 4; 168, 3.

श्रुतस्याकेन IX. 113, 2.

श्रुतस्यानः II. 24, 7; 27, 4; III. 56, 8; V. 67, 4; VII. 39, 7; 62, 3; 66, 13; 76, 4; 87, 3; X. 154, 4.

श्रुतस्यानं III. 2, 13; IV. 1, 2; 7, 3; VIII. 23, 9; X. 140, 6.

श्रुतस्याना I. 136, 4; 151, 8.

श्रुतस्याना V. 65, 2; VIII. 23, 30; 25, 1; 7; 8.

श्रुतस्यानो I. 151, 4.

श्रुतस्यानो VIII. 25, 4.

श्रुतस्युषः I. 13, 6; 14, 7; 44, 14; 142, 6; V. 44, 4; VI. 15, 18; 50, 14; 52, 10; VII. 66, 10; 13; 82, 10; VIII. 89, 1; IX. 42, 5; 102, 6; X. 16, 11; 65, 7; 66, 1; 154, 4.

श्रुतस्युषः VI. 75, 10.

चतुष्पा I. 106, 3; 159, 1; V. 65, 2; IX. 9, 3.

चतुष्पा I. 47, 1; 3; 5; II. 41, 4; III. 62, 18; VI. 59, 4.

चतुष्पा X. 65, 3.

चतुष्पे III. 2, 1.

चतुष्पी I. 23, 5.

चतुष्पी I. 2, 8.

चतुष्पे VIII. 103, 8.

चतुष्पा IV. 40, 5.

चतुष्पायः I. 179, 2; V. 41, 6; VI. 21, 11; 50, 2; VII. 56, 12; X. 66, 8; 154, 4.

चतुष्पु I. 112, 20.

चतुष्पुः IV. 50, 3; V. 67, 4.

चतुष्पुः VIII. 76, 12.

चतुष्पुः I. 2, 8.

चतुष्पु V. 63, 1.

चतुष्पु I. 1, 8; 23, 5; 43, 9; 46, 11; 65, 2²; 67, 4; 68, 3²; 73, 6; 79, 3²; 84, 4; 16; 105, 6; 123, 9; 13; 124, 3; 128, 2; 132, 3; 136, 2; 141, 1; 142, 7; 143, 7; 144, 2; 147, 1; 156, 3; 5; 163, 5; 164, 11; 37; 47; II. 23, 3; 17; 28, 5; 34, 13; III. 1, 11; 2, 8; 5, 2; 6, 6; 7, 2; 10, 2; 12, 7; 27, 11; 31, 1; 5; 54, 6; 55, 12-14; 61, 7; 62, 13; 18; IV. 1, 12; 2, 3; 3, 4; 5, 9; 7, 7; 10, 2; 21, 3; 23, 8³; 9; 10; 42, 4; 44, 3; 51, 8; 57, 2; V. 5, 6; 7, 3; 12, 1; 2; 21, 4; 41, 1; 45, 8; VI. 13, 2; 16, 35; 17, 7; 44, 8; 48, 5; 49, 15; 51, 1; 3; 9²; 55, 1; VII. 7, 6; 36, 1; 5; 38, 2; 40, 4; 43, 4; 44, 5; 53, 2; 60, 5; 65, 3; 66, 12; 95, 6; VIII. 6, 2²; 8; 10; 19; 7, 21; 8, 23; 12, 3; 13, 15; 19, 35; 22, 7; 31, 13; 52, 9; 59, 4; 83, 3; 86, 5; 95, 5; 100, 4; 5; IX. 7, 1; 8, 3; 12, 1; 13, 9; 32, 4; 33, 2; 5; 34, 5; 39, 6; 48, 4; 63, 4; 14; 21; 64, 11; 17; 20; 22; 66, 12; 68, 5; 72,

6; 73, 1; 6; 8; 9; 74, 4; 75, 2; 76, 4; 77, 1; 86, 25; 32; 33; 89, 2; 95, 2; 97, 32; 34; 102, 1; 7; 8; 107, 4; 110, 4; 111, 2; X. 5, 2; 4; 7; 8, 3; 5; 13, 3; 30, 11; 31, 2; 35, 8; 43, 9; 59, 8; 61, 14; 19; 65, 7; 8; 66, 13; 68, 4; 70, 2; 80, 6; 85, 24; 86, 10; 92, 4; 100, 10; 110, 2; 11; 111, 2; 118, 7; 123, 2; 124, 3; 133, 6; 177, 2.

चतुष्पु VII. 64, 2.

चतु I. 46, 14; 67, 4; 161, 9; VI. 15, 14; 67, 4; IX. 97, 37; X. 10, 4; 106, 5.

चतु I. 36, 11; 139, 2; VIII. 13, 26; X. 73, 5.

चतु I. 165, 13; IV. 23, 4.

चतु I. 179, 2; X. 122, 6.

चतु I. 34, 10; 121, 4; 137, 2; 151, 3; 6; 153, 3; IV. 3, 8; 23, 10²; V. 20, 4; IX. 17, 8; 97, 23; X. 8, 4; 5.

चतुः VIII. 45, 35.

चतुः I. 64, 15; VI. 14, 4; VIII. 68, 1; 88, 1.

चतुः I. 162, 19; II. 13, 1; V. 46, 8.

चतुः I. 162, 19; 164, 44; 170, 5; II. 3, 7; 43, 1; V. 32, 12; VI. 9, 3; 18, 3; 62, 9; VIII. 13, 19; 44, 8; IX. 97, 12; X. 28, 5; 40, 4; 85, 16; 98, 4; 110, 10; 131, 3.

चतु I. 15, 1-4; 6, 11, 12; II. 37, 6.

चतुः X. 2, 1.

चतुः III. 20, 4; V. 12, 3; X. 99, 10.

चतुः III. 47, 3.

चतुः IV. 34, 7.

चतुः I. 15, 9; 10; 84, 18; II. 37, 1-3; III. 47, 3; IV. 34, 2; 53, 7; V. 32, 2; VI. 52, 10; IX. 66, 3; X. 2, 4; 7, 6; 18, 5.

चतु VII. 103, 9.

चतुः I. 162, 4; X. 2, 5; 55, 3; 98, 11.

बभ्रु I. 15, 5; 49, 3; 95, 3; II. 38, 4;
X. 2, 1; 3; 11, 1; 85, 18.

बभ्रुता V. 12, 3.

बभ्रुते I. 18, 7; 141, 11; 164, 8; 190, 2; II.
12, 9; 16, 2; 29, 4; IV. 33, 11; V. 44,
2; VI. 7, 1; 67, 8; VII. 11, 1; 16, 6;
VIII. 1, 12; 2, 39; 27, 17; IX. 69, 6;
X. 86, 12; 99, 2; 112, 9.

बभ्रुतेऽकर्म X. 55, 7.

बभ्रुतेऽज्ञाः I. 113, 12; VI. 3, 1; VII. 20, 6.

बभ्रुतेन I. 2, 8; 23, 5; 133, 1; 152, 1; 185,
6; II. 27, 8; III. 4, 5; 5, 3; 31, 9;
21; 58, 2; IV. 3, 9-12; 23, 9²; 42, 4;
V. 1, 7; 12, 3; 15, 2; 62, 1; 63, 7; 68,
4; 80, 1; VI. 39, 4; 68, 2; VII. 34, 8;
56, 12; 75, 1; VIII. 86, 5; IX. 80, 1;
X. 12, 1; 2; 62, 2; 3; 85, 1; 108, 8;
11; 109, 1; 123, 4; 124, 5; 139, 4.

बभ्रुतेः IX. 70, 1.

बभ्रुतोः II. 28, 5.

बभ्रुत्व II. 5, 7.

बभ्रुत्वमः I. 60, 3; VIII. 58, 1; IX. 114, 3;
X. 2, 1.

बभ्रुत्वमं I. 1, 1; 44, 11; 45, 7; II. 5, 7; III.
10, 2; V. 22, 2; VII. 16, 6; VIII. 44,
6; X. 7, 5.

बभ्रुत्वमा VIII. 38, 1.

बभ्रुत्वमा X. 70, 7.

बभ्रुत्वमां X. 114, 9.

बभ्रुत्वम्यः I. 135, 3; 143, 1; III. 29, 10, 41,
2; V. 75, 9; VIII. 19, 31; IX. 72, 4.

बभ्रुत्वम्यं II. 1, 2; VIII. 40, 11; X. 91, 4; 6;
100, 2; 179, 1.

बभ्रुत्वम्यवतः VIII. 8, 13.

बभ्रुत्वम्यवती VIII. 12, 10; 80, 7.

बभ्रुत्वयोः I. 190, 2.

बभ्रुत्वयोव VIII. 63, 11.

बभ्रुत्वे X. 183, 2.

बभ्रुत्वं VII. 104, 24.

बभ्रुत्वे VIII. 77, 11.

बभ्रुत्वं VIII. 77, 11.

बभ्रुदरः II. 33, 5.

बभ्रुदराः III. 54, 10.

बभ्रुदेरेण VIII. 48, 10.

बभ्रुश्च III. 25, 1; IV. 18, 4; 34, 9; VI. 40,
5; 49, 10; VII. 57, 4; 61, 3; VIII. 18,
11; 101, 1; X. 49, 7; 79, 2; 93, 8;
105, 8.

बभ्रुश्च IX. 64, 30.

बभ्रुश्च VI. 2, 4.

बभ्रुश्चरयः VIII. 46, 23.

बभ्रुश्चरारय VI. 3, 2.

बभ्रुश्चतः VII. 87, 7.

बभ्रुश्चे इति I. 17, 9.

बभ्रुश्चिहि VI. 37, 1.

बभ्रुश्चोति I. 18, 8.

बभ्रुश्चोता X. 85, 27.

बभ्रुश्चाः III. 50, 1; VIII. 48, 2.

बभ्रुश्चां V. 60, 1.

बभ्रुश्चाम I. 31, 8; II. 28, 5; IV. 10, 1; X.
106, 11.

बभ्रुश्चान् I. 173, 11; III. 31, 2; X. 110, 2.

बभ्रुश्चिं V. 78, 4; X. 39, 9.

बभ्रुश्चिमां I. 117, 3.

बभ्रुश्चिमे I. 116, 8.

बभ्रुश्चमः I. 20, 4; 51, 2; 110, 4-6; 111, 1;
III. 60, 3; IV. 33, 2; 4²; 6-8; 34, 9;
36, 6; V. 46, 4; 51, 13; VII. 35, 12;
51, 3; VIII. 3, 7; 75, 5; X. 39, 12;
66, 10; 80, 7.

बभ्रुश्चमः I. 110, 1; 8; 111, 3; 161, 4; 11;
12; III. 54, 12; 60, 2; 4; IV. 33, 5;
10; 11; 34, 2-4; 8; 10; 11; 35, 1; 3;
4-6; 9; 36, 1-4; 7-9; 37, 6; X. 65,
10.

बभ्रुश्चुः I. 110, 7²; 111, 5; 121, 2; 161, 6;
II. 1, 10; III. 5, 6; 36, 2; IV. 33, 3;
34, 1; V. 7, 7; VI. 3, 8; VII. 48, 2;
IX. 21, 6; 87, 3; X. 23, 2; 93, 7; 8²;
105, 6; 144, 2².

सुभयः VII. 48, 1.
 सुभयः X. 92, 11.
 सुभयः IV. 37, 3; 5; 7; 8; VII. 37, 1; 2;
 VIII. 7, 9; 12; 20, 2; X. 93, 7.
 सुभयः I. 111, 4; VIII. 45, 29; 93, 34;
 X. 74, 5.
 सुभयः I. 63, 3; 162, 1; 167, 10; 186, 10;
 II. 31, 6; IV. 33, 9; V. 42, 5; VI. 50,
 12; VII. 37, 4; 48, 3; VIII. 96, 21;
 X. 23, 2; 64, 10; 93, 8.
 सुभयः IV. 34, 5; 37, 1.
 सुभयः IV. 36, 5.
 सुभयः III. 54, 17; 60, 5; 7; IV. 35, 7;
 VII. 48, 2; VIII. 9, 12.
 सुभयः IV. 33, 1.
 सुभयः IV. 37, 5; VIII. 93, 34.
 सुभयः I. 111, 2.
 सुभयः III. 52, 6.
 सुभयः VIII. 35, 15.
 सुभयः I. 110, 9; III. 60, 6.
 सुभयः VIII. 77, 8.
 सुभयः X. 106, 7.
 सुभयः IV. 35, 2; 51, 6; X. 176, 1.
 सुभयः I. 111, 4.
 सुभयः VI. 49, 9; X. 120, 6.
 सुभयः IX. 86, 5.
 सुभयः I. 56, 1; V. 52, 8; VIII. 70, 3.
 सुभयः I. 100, 5; 12; 121, 9; VI. 34, 2; X.
 20, 5; 69, 7; 99, 5.
 सुभयः VIII. 4, 10.
 सुभयः X. 39, 8.
 सुभयः X. 166, 1.
 सुभयः VI. 28, 8.
 सुभयः VI. 16, 47; X. 91, 14.
 सुभयः I. 48, 14; 162, 7; 164, 15; IV. 42,
 8; 50, 1; VII. 22, 9; VIII. 6, 12; 8, 6;
 IX. 86, 4; 92, 2; X. 54, 3; 62, 5; 73,
 11; 80, 5; 82, 4; 90, 7; 98, 9; 108, 8;
 11; 115, 9; 130, 5-7; 150, 4.

सुभयः III. 53, 10; X. 62, 4.
 सुभयः V. 78, 6; X. 27, 22; 73, 7.
 सुभयः I. 31, 1; 66, 2; 106, 6; 179, 6; III.
 21, 3; 53, 9; IV. 26, 1; 36, 6; V. 29,
 1; 75, 1; VI. 14, 2; 16, 14; VIII. 3,
 14; 4, 20; 6, 41; 8, 8; 15; 9, 7; 10;
 16, 7; 23, 16; 51, 2; 79, 1; IX. 35, 4,
 66, 20; 87, 3; 96, 6; 107, 7; X. 26, 5;
 33, 4; 81, 1; 98, 5.
 सुभयः I. 31, 16; IX. 96, 18.
 सुभयः VIII. 51, 3.
 सुभयः I. 39, 10.
 सुभयः VIII. 100, 6.
 सुभयः I. 1, 2; 23, 24; 189, 8; IV. 20, 5;
 VIII. 3, 4; 70, 14; IX. 67, 31; 32; 68,
 7; X. 45, 12.
 सुभयः X. 17, 15.
 सुभयः VIII. 59, 6.
 सुभयः I. 10, 11; 117, 3; 4; III. 43, 5; V.
 54, 7; 14; VII. 33, 13; 88, 4; IX. 54,
 1; X. 13, 4; 80, 4; 107, 6; 125, 5.
 सुभयः IX. 96, 18.
 सुभयः VIII. 2, 28.
 सुभयः X. 66, 14.
 सुभयः IX. 76, 4.
 सुभयः X. 71, 3.
 सुभयः IX. 86, 4.
 सुभयः VII. 75, 5.
 सुभयः VIII. 13, 25.
 सुभयः V. 44, 8.
 सुभयः I. 84, 2; V. 65, 6; 66, 5; VI. 34,
 1; 44, 13; VII. 28, 2; 29, 4; 70, 4;
 5; IX. 02, 17; 103, 3; X. 22, 1; 89, 16;
 148, 3.
 सुभयः X. 154, 5.
 सुभयः I. 127, 10²; V. 25, 1; VIII. 71, 15;
 X. 6, 1.
 सुभयः V. 59, 8; VIII. 23, 24; IX. 114, 2;
 X. 30, 10.
 सुभयः V. 52, 13; 14; VIII. 26, 10.

सूत्रे: V. 33, 10; X. 23, 7.
 सूत्रयः I. 64, 4; V. 54, 11; 57, 6; VII. 55, 2; VIII. 20, 11; 28, 5.
 सूत्रि: I. 167, 3; 169, 3.
 सूत्रिभिः I. 37, 2; 64, 8; 85, 4; II. 36, 2; X. 87, 7; 23.
 सूत्रिमांसभिः I. 88, 1.
 सूत्रिमांसः III. 54, 13; V. 57, 2; 60, 3.
 सूत्रिचिह्नतः V. 52, 13.
 सूत्रिचिह्नतः I. 168, 5.
 सूत्रिपु I. 166, 4.
 सूत्री: V. 52, 6.
 सूत्र्य III. 35, 8; IV. 2, 2; V. 33, 3; X. 12, 6.
 सूत्र्यः I. 81, 4; 146, 2; II. 21, 4; III. 5, 5, 7; 10; IV. 20, 6; 9; 23, 1; VI. 17, 7; 29, 6; VII. 97, 7; VIII. 46, 12; 50, 7; 93, 9; X. 148, 2.
 सूत्र्यस्योक्तः X. 105, 6.
 सूत्र्यं III. 32, 7; IV. 19, 1; VI. 19, 2, 20, 9; 26, 4; 49, 10; VII. 77, 6, 86, 1, 99, 2; IX. 89, 4; X. 36, 7.
 सूत्र्यया VI. 18, 10.
 सूत्र्ययोरस्य I. 52, 13.
 सूत्र्यस्य I. 25, 9.
 सूत्र्या VI. 47, 8; X. 73, 3.
 सूत्र्याः V. 52, 6; 13; VI. 24, 8.
 सूत्र्यान् IV. 22, 4; VII. 61, 3.
 सूत्र्यान् VI. 63, 9.
 सूत्र्यातः I. 64, 2.
 सूत्र्ये VI. 64, 4.
 सूत्र्ये इति VII. 62, 4.
 सूत्र्येभिः I. 28, 8; VIII. 3, 17; 50, 7; X. 105, 6.
 सूत्र्ये: X. 73, 6.
 सूत्र्यो I. 28, 8.
 सूत्र्ये X. 28, 9.

ए

एकेऽसायुः I. 31, 5.
 एकेऽईयं X. 135, 3.
 एकः I. 7, 9; 32, 12; 33, 4; 52, 14; 61, 15; 68, 1; 71, 9; 84, 7; 100, 7; 143, 4; 145, 3; 154, 3; 4; 161, 9²; 10³; 162, 19; 164, 2; 10; 44²; 165, 3; 176, 2; II. 13, 3²; 6; 29, 5; III. 1, 10; 3, 11; 30, 4; 5; 11; 31, 4; 46, 2; 51, 4; 55, 6; 56, 2; IV. 17, 5; 9; 19; 30, 5; 32, 7; V. 30, 4; 32, 3; 9; 62, 2; 81, 1; 5; VI. 18, 2; 3; 22, 1; 30, 1; 31, 1; 34, 2; 36, 4; 45, 20; 59, 5; VII. 19, 1; 23, 5; 26, 3; 4; 98, 6; 103, 6⁴; 104, 3; VIII. 1, 27; 2, 4; 31; 6, 41; 13, 9; 14, 1; 15, 3; 11; 16, 8; 17, 15; 24, 19; 25, 16; 29, 1-3, 6; 7; 36, 7; 37, 4; 39, 10; 58, 2²; 62, 2; 77, 7; 90, 5; X. 5, 1; 32, 5; 48, 7; 51, 1; 81, 3; 82, 3; 84, 4; 91, 3; 104, 9; 114, 4; 121, 1, 3; 7; 8; 138, 6; 154, 1.
 एकःऽएकः III. 29, 15; V. 61, 1.
 एककं X. 59, 9.
 एकस्यस्य I. 164, 2.
 एकस्य X. 84, 3.
 एकस्यं I. 164, 15.
 एकस्यः VIII. 80, 10.
 एकधेनुभिः VII. 38, 5.
 एकस्पदी I. 164, 41.
 एकस्पदस्य X. 34, 2.
 एकस्पदं II. 31, 6; VI. 50, 14; VII. 35, 13; X. 64, 4; 65, 13; 66, 11; 117, 8.
 एक I. 93, 4; 95, 3²; 96, 5; 110, 3; 5; 117, 18; 131, 2; 161, 2; 164, 6; 46; 48; III. 1, 6; 54, 8; 55, 1; IV. 7, 9; 19, 1; 35, 2; 36, 4; 58, 4³; V. 32, 11; 62, 1; 85, 6; VI. 9, 5; 17, 8; VII. 18, 11; 17; 33, 10; VIII. 20, 13; 58, 2; 100, 5; 101, 6; IX. 9, 4; 21, 3; 97, 55;

X. 14, 16; 27, 16; 48, 7; 55, 4; 56, 1²;
80, 2; 82, 2; 6; 85, 15; 16; 109, 5;
114, 5; 129, 2; 3; 138, 6; 142, 5.

हर्षहर्य I. 20, 7; VIII. 70, 14.

हर्षहर्य V. 52, 17.

हर्षहर्य VIII. 29, 8; 60, 9; 77, 4; X. 67, 4.

हर्षहर्य VIII. 37, 3.

हर्षहर्यः X. 169, 2.

हर्षहर्यः X. 103, 1.

हर्षहर्यः X. 130, 1.

हर्षहर्य VII. 67, 8; VIII. 45, 34.

हर्षहर्य I. 164, 44; 165, 10; II. 13, 3; 9;
VI. 45, 5; IX. 10, 7; X. 10, 3.

हर्षहर्यः I. 116, 21.

हर्ष I. 35, 6; III. 7, 2; 56, 2; VII. 95, 2;
VIII. 58, 2.

हर्षहर्य I. 123, 8.

हर्षहर्य I. 139, 11³.

हर्षहर्य X. 85, 45.

हर्षहर्य VIII. 39, 9.

हर्षहर्यः VIII. 57, 2; IX. 92, 4.

हर्षहर्यः I. 34, 11; VIII. 35, 3.

हर्ष III. 2, 9; VIII. 72, 7; X. 5, 6.

हर्षहर्य III. 7, 4.

हर्ष VIII. 29, 10; X. 114, 10.

हर्ष II. 13, 11; III. 12, 6.

हर्षः X. 154, 1.

हर्ष I. 164, 30; III. 54, 8; IV. 17, 10;
19, 6; X. 88, 15.

हर्ष V. 78, 8; VIII. 6, 29; X. 37, 2.

हर्ष I. 10, 2; V. 59, 2.

हर्ष V. 78, 7.

हर्ष VIII. 20, 4.

हर्ष X. 27, 5.

हर्ष VI. 25, 7.

हर्ष VII. 70, 2; VIII. 70, 7.

हर्ष I. 115, 3.

हर्ष I. 88, 5; 100, 17; 152, 2; 162, 21;
164, 4; 51; II. 14, 10; III. 33, 8; 36,

9; 59, 5; IV. 18, 2; 30, 8; 11; 35, 9;
58, 2; VI. 27, 4; 34, 4; 5; VII. 100,
6; 101, 1; VIII. 54, 1; 93, 13; X. 10,
2; 3; 11; 12; 28, 5; 10; 11; 32, 7;
85, 34³; 95, 18; 107, 8; 108, 8; 132, 5;
161, 1; 165, 4².

हर्ष I. 122, 12; 182, 5; II. 14, 2; 3; 37,
1; 41, 14; III. 35, 9; V. 2, 2; 11; 58,
3; 61, 17; VI. 41, 3; 4; VII. 56, 14;
64, 4; 87, 5; IX. 15, 7; 8; 38, 2; 3,
46, 6; 61, 7; 108, 11; X. 14, 9; 18, 4;
8; 34, 4; 39, 14; 48, 4; 51, 4; 6; 93,
* 11; 12; 108, 8.

हर्षः X. 91, 4.

हर्ष VIII. 26, 19.

हर्ष V. 41, 10; VI. 12, 4.

हर्ष I. 46, 11; 112, 8; V. 44, 11; VIII. 69,
17; X. 39, 8.

हर्ष IV. 58, 9; X. 108, 6.

हर्ष I. 121, 13; 168, 5; II. 19, 5; V. 31,
11; 81, 3; VII. 66, 14; IX. 16, 1; 64,
19; 108, 2; X. 53, 9.

हर्ष VII. 63, 2.

हर्ष I. 54, 6; 61, 15; IV. 17, 14; 30, 6;
VII. 1, 11; 6, 38; 50, 9; IX. 63, 8.

हर्ष VI. 15, 5.

हर्ष VIII. 70, 7.

हर्ष V. 29, 5.

हर्षः VII. 62, 2; X. 37, 3; 49, 7.

हर्ष X. 109, 4.

हर्ष I. 69, 4; 70, 3; 73, 10; II. 31, 7;
III. 1, 10; 43, 4; IV. 3, 16; V. 29, 14;
VII. 3, 10; 36, 4; VIII. 45, 39; 77, 9;
X. 50, 5; 6; 72, 2; 95, 2; 15; 138, 6.

हर्ष I. 166, 10; 169, 6; V. 54, 5; X. 77, 2.

हर्ष I. 25, 18; 92, 1; 165, 8; II. 11, 3;
IV. 18, 6²; 58, 5; VII. 93, 8; X. 19, 3;
111, 9²; 169, 4.

हर्ष VIII. 102, 19; X. 27, 24.

हर्ष I. 165, 5.

इत्तान् I. 33, 7; 53, 9; 63, 3; 169, 1; IV. 2, 12; 18, 7; V. 53, 2; X. 48, 6.
 इत्तानां I. 169, 7.
 इत्तानि I. 93, 5; 117, 10; 25; II. 39, 8; VI. 74, 3; VII. 56, 4; VIII. 2, 34; IX. 78, 5; X. 32, 9; 73, 8; 98, 10; 11.
 इत्तां I. 164, 26; III. 29, 1; IV. 33, 6; V. 3, 7; VII. 100, 3; 4; X. 13, 3; 15, 14; 16, 2; 18, 10; 13; 88, 6.
 इत्तावन् V. 79, 10; VII. 32, 18; 57, 3; VIII. 5, 27; X. 31, 8.
 इत्तावन्तः VIII. 7, 15; 49, 9; 50, 9.
 इत्तावन्ता X. 132, 4.
 इत्तावन्ती X. 125, 8.
 इत्तावन्तं VII. 100, 1.
 इत्तावान् X. 90, 3.
 इत्ति I. 71, 9; 103, 6; 140, 5; 144, 1; 164, 51; IV. 22, 1; 50, 8; V. 28, 1; 82, 8; VI. 3, 3; 48, 21; 51, 1; VII. 1, 6; 16; 23; VIII. 4, 3; IX. 98, 3; X. 30, 6; 63, 16; 75, 3.
 इत्ति I. 23, 11; 24, 10; 95, 9; 101, 7; 107, 1; 113, 8; 10; 16, 115, 2; 123, 7²; 124, 3; 7-9; 128, 3; 140, 6, 8; 152, 3; 155, 6; 157, 1; 162, 2; 4; 18; 164, 14; 38; 191, 8; II. 4, 7; 36, 6; 40, 5; III. 2, 12; 6, 1; 27, 7; 33, 2; 54, 5; 62, 13; IV. 6, 4; 5; 11, 3; 13, 1; 17, 1; V. 37, 3; 44, 12; 13; 47, 1; 56, 3; 58, 4; VI. 4, 5; 47, 17; 63, 4; 75, 14; VII. 3, 3; 4; 6; 4, 8; 37, 7; 39, 1; 60, 2; 61, 1; 63, 1; 3-5; 66, 14; 80, 2; 103, 2; 3; 104, 21; VIII. 12, 10; 23, 22; 72, 9; 80, 7; IX. 33, 4; 39, 3; 44, 3; 61, 8; 70, 6; 71, 2²; 6; 72, 3; 82, 1; 85, 9; 86, 7; 31; 92, 3; 96, 1, 6; 17; 22; 97, 1; 7; 13; 101, 16; X. 3, 1; 3; 17, 1; 20, 4-6; 27, 13; 31, 9; 32, 7; 34, 6; 10; 35, 8; 37, 2; 61, 26; 85, 6; 19; 88, 15; 94, 8; 102, 4; 107, 5²; 117, 8²; 168, 1².

इत्तु I. 40, 3²; 91, 16; 154, 3; 186, 1; II. 3, 9; 33, 1; III. 30, 6; IV. 32, 18; V. 12, 6; 22, 2; 49, 5; VI. 15, 12; 19, 9²; 54, 5; VII. 4, 8; 18, 3; 34, 1; 13; 35, 8; 36, 1; 9; 40, 1; 43, 2; 66, 1; 84, 3; 104, 10; VIII. 19, 27; 24, 29; 27, 3; 31, 11; 46, 21; 67, 15; 100, 11; X. 13, 1; 17, 5; 30, 1; 57, 4; 62, 11; 87, 11; 15; 100, 4; 103, 8; 110, 8; 134, 5; 149, 4; 152, 2.
 इत्ते I. 54, 9; 81, 9; 105, 11; 122, 13; 135, 6; 165, 1; 12; 191, 5; II. 28, 4; IV. 58, 6; V. 12, 5²; 30, 6; 44, 4; 59, 8; 60, 5; VII. 7, 6; 18, 15; 19, 10; 25, 5; 75, 3; 103, 9; 104, 20; VIII. 1, 30; 43, 5; IX. 8, 1; 21, 1; 4; 7; 22, 1-5; 46, 3; 62, 1; 22; 63, 4; 14; 69, 9; 87, 5; 88, 6; 97, 20; 101, 12; X. 10, 8; 28, 12; 71, 9; 76, 8; 94, 1-3; 95, 1, 120, 3; 181, 3.
 इत्ते इत्ति I. 144, 6; III. 54, 8; VII. 99, 3.
 इत्तेन I. 31, 18; 173, 13; V. 83, 6.
 इत्तेभिः V. 52, 10.
 इत्तेभ्यः X. 17, 3.
 इत्तो इत्ति V. 45, 5; VIII. 24, 19.
 इत्तोः II. 15, 5; 38, 3.
 इत्तो X. 27, 20; 85, 18.
 इत्थः I. 158, 4.
 इत्थुं VIII. 86, 3.
 इत्थि VIII. 74, 4; X. 6, 1; 60, 4.
 इत्थि I. 41, 2; II. 25, 5; VIII. 46, 5; 84, 9; X. 63, 13.
 इत्थे X. 85, 28.
 इत्थान् इत्ति VI. 47, 16.
 इत्थस्य X. 86, 18.
 इत्थि I. 91, 15; IV. 1, 5; V. 9, 7; VI. 17, 14; VII. 54, 2; 55, 1; X. 56, 1; 84, 2; 6; 85, 44; 103, 4; 173, 1; 2.
 इत्तु I. 173, 9; V. 2, 11; IX. 96, 2; X. 108, 3.

हमः I. 24, 9; 125, 7; 189, 1; II. 12, 10; 28, 7; III. 7, 10; V. 3, 7; VI. 51, 7; 8; 74, 3; VII. 18, 18; 52, 2; 58, 5; 86, 3; X. 36, 9; 37, 12; 79, 6; 128, 4; 132, 5.

हम I. 9, 2; 24, 13; 32, 3; 80, 9; 12; 94, 2; 96, 6; 123, 1; 162, 3; 7; 163, 2²; II. 12, 5; 22, 1-3; III. 2, 7; 9, 5; 32, 13; 36, 4; 59, 2; IV. 2, 9; 17, 5; 23, 3; 24, 10; 38, 5; 9; 57, 3; V. 12, 3; VI. 24, 10; 38, 2; 4; 42, 2; 56, 1; VII. 1, 6; 28, 5; 33, 14; 103, 2; VIII. 1, 17; 19; 2, 37; 23, 9; 66, 7; 80, 4; IX. 34, 6; 109, 20; X. 14, 11; 16, 1²; 4; 18, 11; 28, 2; 32, 8; 34, 4; 44, 3; 45, 1; 8; 48, 9; 71, 5; 73, 10; 87, 5; 8; 11; 15; 88, 11; 95, 14; 102, 5; 130, 2; 161, 1, 2; 3; 168, 2.

हमसः IV. 12, 5; VII. 20, 1, 89, 5; VIII. 18, 12; 47, 8; 67, 17; X. 63, 8.

हमसा X. 132, 4.

हमसंगः VII. 88, 6.

हमसंगं VIII. 18, 12.

हमा I. 30, 3; 105, 19; 164, 5; 17; 18; 43; 171, 1; II. 6, 2; 9, 6; 34, 14; III. 33, 4; IV. 36, 7; V. 19, 3; 53, 12; 73, 4; VI. 20, 10; 44, 17; VII. 16, 1; 71, 4; 93, 7; VIII. 5, 39; 21, 6; 96, 8; IX. 61, 11; 97, 52; 53; X. 14, 2; 4; 23, 7; 27, 21; 31, 8; 82, 5; 85, 27; 112, 6; 144, 5²; 148, 3.

हमासि I. 24, 14; IV. 12, 4.

हमाः VIII. 97, 14; IX. 97, 29; X. 19, 2¹; 8; 30, 14; 108, 5.

हमान् I. 161, 5²; V. 52, 6; VII. 103, 3; X. 61, 23; 87, 18; 93, 2; 110, 3.

हमां VIII. 6, 19.

हमां I. 164, 26; X. 71, 4.

हमां X. 12, 3; 75, 7.

हमा इति I. 144, 6.

हमाः V. 85, 6; X. 20, 2; 87, 7.

हमां V. 33, 6; X. 3, 2.

हमे इति I. 146, 2; X. 82, 1.

हमोः I. 136, 1; 5; VI. 69, 8; VII. 103, 4.

हम्यः V. 53, 7; VIII. 69, 10.

हभिः I. 53, 4²; 166, 14; III. 50, 1; IV. 3, 15; 10, 3; 16, 19; 17, 11; VI. 16, 16; 19, 13; 25, 1; VII. 1, 8; 28, 4; 62, 2; VIII. 46, 26; X. 93, 1.

हभिः VII. 33, 3²; X. 34, 5; 55, 7.

हभ्यः I. 69, 4; VI. 19, 12.

हभ्यः I. 131, 5; 132, 4; 146, 4; 5; III. 53, 16; IV. 54, 5; VI. 46, 9; 61, 3; 68, 4; X. 34, 8; 64, 2; 107, 8; 114, 10.

हम I. 58, 4; IV. 7, 9; VI. 3, 4.

हमसभिः V. 59, 2.

हमि VII. 89, 2; X. 34, 5.

हमि I. 171, 1; III. 54, 9; VII. 18, 22; 86, 3; VIII. 48, 10; 100, 1; X. 13, 3; 17, 10; 66, 13; 86, 19; 124, 2²; 3.

हमुपं VIII. 77, 10.

हरिः I. 128, 8²; II. 2, 3.

हय I. 1, 3; 8, 8-10; 51, 6; 61, 9; 10; 16; 62, 12; 76, 5; 77, 5; 95, 11; 96, 9; 100, 13; 113, 1; 124, 64; 140, 7; 161, 2; 164, 13; 165, 12; 173, 8; 178, 4; 190, 8; II. 2, 9; 12, 1; 13, 8; 19, 7; 8; 24, 4; 30, 4; 33, 15; III. 9, 3; 17, 2; 36, 3; IV. 5, 7; 16, 20; 17, 20; 19, 1; 20, 6; 21, 10; 28, 5; 30, 1; 33, 6; 50, 6; 8; 51, 9; 54, 5²; V. 2, 7; 6, 10; 25, 9; 27, 3; 32, 12; 33, 7; 44, 6; 78, 7; 8; 86, 6; VI. 3, 2; 4, 1; 17, 3; 13; 19, 2; 21, 6; 23, 10; 25, 9; 29, 6²; 38, 5; 48, 17; 50, 15; 54, 1; 2; VII. 18, 2; 23, 6; 24, 6; 26, 4; 5; 31, 12; 33, 3; 41, 5; 42, 6; 43, 5; VIII. 2, 31; 9, 3; 10; 24, 16; 23; 33, 18; 38, 9; 40, 12; 42, 2; 47, 17; 53, 8; 54, 2; 58, 2²; 60, 7; 92, 28³; 29; IX. 6, 9; 67, 30; 68, 10; 79, 5; 82, 5; 90, 6; 91, 6; 96, 12; 97,

15; 21; 27; 36; 109, 3; X. 7, 6; 10, 13; 16, 9; 18, 5; 9; 19, 3; 20, 10; 27, 5; 28, 6; 30, 6; 44, 4; 6; 7²; 49, 11; 51, 4; 60, 8; 63, 17; 64, 16; 82, 3; 83, 2; 85, 42; 89, 17; 90, 2; 94, 12; 95, 16; 99, 12; 100, 10; 107, 5; 6; 108, 9; 109, 3; 113, 4; 115, 7; 120, 9²; 124, 1; 125, 5; 8; 144, 6; 145, 4; 149, 5; 154, 1; 161, 2; 166, 3; 173, 2.

हवःशा VIII. 24, 15.

हवः X. 151, 3.

हवःशा V. 41, 16.

हवःशा: I. 156, 1.

हवःशावः V. 87, 1-9.

हवःशावः I. 90, 5.

हवःशावः VII. 100, 2.

हवःशावःभिः X. 92, 9.

हवःशावरी VI. 48, 12.

हवःशावः II. 34, 11.

हवःशवदस्य V. 44, 10.

हवा: V. 41, 5; 13.

हवान् VI. 51, 2.

हवारं VIII. 45, 38.

हवासः I. 166, 4.

हवेन I. 128, 3.

हवे: I. 62, 8; 68, 2; 79, 2; 95, 6; 100, 2; 11; 18; 117, 14; 158, 3; 181, 6; III. 33, 5; 54, 9; 58, 4; IV. 2, 12; 33, 1; 56, 1; V. 41, 5; VII. 6, 6; 62, 2; 104, 7; 9; VIII. 18, 13; 68, 4; 97, 3; 103, 13; X. 6, 6; 8, 7; 67, 11; 73, 2.

हवो इति IV. 12, 6.

हवःशवा X. 102, 11.

हवः I. 56, 1; 139, 7; 162, 3; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 171, 2; 173, 13; 184, 5; II. 4, 2; 12, 5; 14, 1; 2; 36, 5; III. 31, 16; 42, 8; 48, 4; 51, 9; IV. 2, 5; 15, 9; 25, 6; 35, 4; 45, 1; V. 31, 10; 36, 4; 42, 15; 16; 50, 5; 61, 19; VI.

41, 3; 73, 3; VII. 20, 9; 24, 5; 60, 2; 63, 3; 64, 5; 67, 7; 68, 9; 100, 3; 4; 101, 3; VIII. 1, 32; 2, 31; 34; 16, 6; 24, 30; 29, 6; 66, 15; 103, 12; IX. 3, 1-10; 15, 1-6; 27, 1-6; 28, 1-6; 38, 1; 4-6; 42, 2; 62, 11; 13; 66, 29; 67, 20; 77, 1; 84, 4; 87, 4; 7; 96, 15; 97, 46; 47; 56; 108, 5; 110, 11; X. 16, 8; 71, 5; 86, 21; 139, 2; 146, 4²; 160, 4; 165, 4; 168, 4.

हवस्य II. 34, 11; VII. 40, 5; VIII. 20, 3.

हवा I. 48, 7; 88, 6; 113, 7; 124, 3; 6; IV. 3, 9; V. 80, 2-6; VI. 65, 1; VII. 75, 4; 76, 7; 80, 2; 95, 1; VIII. 27, 18; IX. 87, 8; X. 11, 8; 14, 2; 18, 10; 31, 6; 34, 2; 85, 21; 29; 109, 3.

हवा I. 165, 13; X. 85, 2.

हवा I. 24, 7; 37, 3; 13; 15; 38, 8; 12; 41, 3; 48, 4; 54, 9; 61, 15; 64, 4; 68, 1; 84, 16; 85, 3; 87, 3; 94, 12; 97, 3; 127, 7; 134, 6; 152, 2; 164, 44; 165, 10; 167, 2; 7; 168, 3; 169, 6; 185, 8; 186, 9²; II. 15, 8; 27, 8; III. 13, 3; 31, 3; 9; 10; 39, 4²; 54, 5; IV. 1, 14, 2, 4; 27, 1; 33, 9; 47, 2; V. 10, 3; 16, 4; 29, 1; 32, 4; 42, 9; 52, 15; 53, 1; 11; 56, 5; 58, 1; 7; 59, 2; 7; 60, 5; 61, 3; 14; 66, 3; 87, 2; VI. 25, 3; 5; 51, 2, 8; 66, 2; 75, 13; VII. 2, 2; 7, 4; 18, 11; 13; 21, 4; 33, 8; 34, 19; 39, 2; 5; 56, 2; 60, 10; 83, 4; 7; 103, 5²; 6; VIII. 7, 15; 28; 18, 1; 2; 20, 11; 14²; 28, 4; 5; 34, 3; 39, 2; 41, 7; 45, 2; 46, 18; 69, 18; 83, 7; 93, 33; IX. 52, 4; 64, 27; 73, 3; 7; 91, 4; X. 18, 4; 5; 27, 23; 28, 3; 34, 5; 8; 43, 4; 56, 4²; 61, 23; 71, 1²; 2; 10; 74, 4; 3; 75, 2; 77, 1; 87, 4; 88, 8; 93, 5; 9; 13; 14; 94, 6; 107, 1; 128, 6; 129, 5; 131, 2; 174, 5; 191, 3.

हवि I. 123, 10; VIII. 91, 2; IX. 50, 2;
X. 8, 4; 86, 21.
हवि I. 50, 5; 7; 52, 12; 53, 7; 162, 21;
III. 61, 6; V. 1, 9; VII. 37, 4; VIII.
93, 1; IX. 82, 2; 83, 1; 96, 23; 97, 14²;
55; 106, 14; X. 1, 4; 142, 4.
हवु I. 9, 3; III. 2, 10; 41, 4; V. 23, 4;
VII. 1, 22; 34, 18.
हवु I. 77, 5; III. 30, 16; IV. 32, 12; V. 7,
9; 79, 6; VI. 66, 6; VIII. 68, 18; X.
27, 6; 93, 10; 147, 3.
हवे V. 41, 5; 8; 66, 3; X. 48, 9.
हवे I. 180, 4.
हवो इति I. 46, 1.
हवा I. 184, 2.
हविऽमायासः I. 3, 9.

ऐ

ऐक्षता X. 121, 6.
ऐकः X. 108, 5.
ऐकाय X. 51, 3; 53, 1.
ऐकन् I. 63, 1.
ऐदु III. 48, 3.
ऐतु X. 113, 1.
ऐतु V. 30, 9; X. 61, 8; 72, 8, 9; 90, 4.
ऐतु X. 18, 2.
ऐतु IV. 35, 3.
ऐतन I. 110, 2; 3.
ऐतन L 161, 6.
ऐतु X. 13, 2.
ऐथाऽईष I. 166, 1.
ऐनोः IV. 16, 7.
ऐनोत् I. 66, 5.
ऐवेः V. 2, 8.
ऐरु IV. 4, 6.
ऐरु II. 15, 8; 19, 6; III. 31, 15; 55, 20;
IV. 56, 3.
ऐरु X. 71, 1.

ऐरु VII. 23, 1; VIII. 20, 4.
ऐरु I. 118, 6.
ऐरु IV. 26, 3.
ऐरुः II. 17, 3; VIII. 89, 7.
ऐरुत् II. 17, 1; VIII. 6, 13; 74, 3.
ऐरुत् I. 7, 3; 51, 11; II. 19, 3; 20, 7;
VI. 56, 3; VIII. 76, 3.
ऐरुत् VIII. 19, 24.
ऐरुत् I. 112, 5.
ऐरुत् I. 117, 22; 24; VI. 72, 3; VII. 82,
3; X. 39, 9.
ऐरुत् X. 169, 3.
ऐरुत् IV. 42, 3.
ऐरुत् I. 157, 5.
ऐरुत् VI. 69, 8.
ऐरु X. 95, 18.
ऐरु I. 126, 5.

ओ

ओ इति I. 104, 2; 113, 11; 138, 4; 139, 7;
165, 14; 177, 5; 182, 1; II. 34, 15; III.
33, 9; VII. 40, 1; 59, 5; VIII. 2, 19; 7,
3. 22, 1; X. 10, 1; 117, 5; 179, 2.
ओकः I. 66, 2; 104, 5; 173, 11; II. 19, 1;
III. 58, 6; IV. 16, 15; V. 30, 1; 76, 4.
VI. 41, 1; VII. 4, 8; 25, 4; 32, 4; 56,
24; VIII. 33, 2; X. 112, 4. 117, 4.
ओकसः I. 30, 9; VII. 5, 6.
ओकसि IV. 50, 8; V. 33, 4.
ओकांसि I. 40, 5; II. 38, 5.
ओकिऽवांसो VI. 59, 3.
ओक्यः IX. 86, 45.
ओक्य I. 132, 5; VIII. 49, 3; 72, 14; X.
44, 9.
ओक्यो VIII. 25, 17.
ओक्ये I. 91, 13; III. 42, 8.
ओगसासः X. 89, 15.
ओषधे VIII. 82, 2.

જોનઃ I. 33, 12; 39, 10; 103, 3; 121, 10; 160, 5; 165, 10; II. 17, 2; 29, 2; 36, 5; III. 26, 6; 32, 3; 9; 36, 4; 47, 3; 53, 19; 62, 5; IV. 7, 10; 17, 3; 19, 4; 41, 4; V. 31, 7; 13; 32, 10; 33, 6; 57, 6; VI. 18, 15; 19, 6; 26, 7; 36, 2; 46, 7; 47, 27; 30; VII. 56, 7; 82, 2; 6; 91, 4; VIII. 6, 5; 40, 6; 50, 8; 96, 3; 17; 98, 10; IX. 97, 41; X. 8, 9; 44, 4; 54, 1; 83, 1; 4; 84, 2; 95, 11; 116, 6; 170, 3; 180, 3.

જોનઃદાઃ VIII. 3, 24.

જોનઃદાત્તમઃ VIII. 92, 17.

જોનઃસથિઃ VII. 56, 6.

જોનસઃ I. 52, 12; 102, 8; V. 32, 9; VIII. 12, 24; X. 73, 10; 153, 2.

જોનસા I. 7, 8; 9, 1; 11, 8; 19, 4; 8; 39, 8; 53, 7; 55, 2; 5; 6; 56, 6; 80, 1; 2; 11; 85, 4; 10; 102, 6; 127, 3; 4²; 130, 4; 7²; 9; 132, 5; 175, 4; 187, 1; 188, 4; II. 17, 5; 22, 2-4; 24, 2; 4; 25, 3; 4; III. 45, 5; 51, 10; IV. 32, 3; V. 52, 9; 14; 55, 2; 56, 4; 59, 7; 81, 3; 84, 3; VII. 58, 2; 82, 3; VIII. 4, 5; 6, 1; 15; 26; 41; 7, 8; 12, 4; 27; 17, 9; 32, 14; 33, 7; 8; 36, 3; 40, 5; 10; 51, 8; 62, 2; 8; 76, 1; 9; 10; 88, 5; 92, 6; 93, 23; 97, 11; 14; 99, 3; IX. 2, 7; 5, 3; 4; 15, 4; 29, 1; 34, 1; 35, 2; 39, 3; 53, 2; 64, 18; 65, 10; 14; 101, 5; 106, 7; 108, 6; X. 49, 7; 65, 2; 4; 7; 75, 1; 96, 10; 99, 6; 103, 6; 113, 2; 6; 153, 3-5.

જોનસે I. 57, 5; VIII. 12, 22; 23; 61, 2; 75, 10.

જોનસ્વંતં VIII. 76, 5.

જોનઝિ I. 80, 15.

જોનઝમાનઃ I. 140, 6.

જોનઝમાનં II. 12, 11; III. 32, 11.

જોનિઃ I. 129, 10.

જોનિઃ VI. 33, 1; VIII. 93, 8; IX. 66, 16; 67, 1; 101, 9; X. 73, 1.

જોનિઃ III. 21, 5; IV. 41, 4; V. 10, 1; VI. 19, 6; 46, 5; VIII. 4, 10; 34, 16; 97, 10.

જોનિઝયા I. 169, 4.

જોનિઝેન I. 33, 11.

જોનિઝેભિઃ IV. 20, 1.

જોનઝીયઃ II. 33, 10; X. 120, 4.

જોનઝીયાન્ VI. 20, 3; IX. 66, 17.

જોન્માનં VI. 47, 27.

જોશિ I. 61, 14.

જોસ્થોઃ IX. 16, 1; 65, 11; 101, 14.

જોત્તે X. 130, 2.

જોત્તે I. 164, 5.

જોતું VI. 9, 2; 3.

જોદત્તી I. 48, 6.

જોદત્તીનાં VIII. 69, 2.

જોદનં VIII. 69, 14; 77, 6; 10.

જોપઝઃ X. 85, 8.

જોપઝં VIII. 14, 5; IX. 71, 1.

જોપઝંશ્વ I. 173, 6.

જોમના VII. 69, 4.

જોમન્શ્વંતં X. 39, 9.

જોમસથિઃ V. 43, 13.

જોમાઝા X. 50, 5.

જોમાનં I. 34, 6; 118, 7; VI. 50, 7; VII. 68, 5.

જોમાસઃ I. 3, 7.

જોમ્યાશ્વંતી I. 112, 20.

જોમ્યાશ્વંતં I. 112, 7.

જોવ X. 87, 12; 118, 8.

જોવઃ I. 175, 3.

જોવતં VII. 104, 1.

જોવતાન્ IV. 4, 4.

જોવત્તિ I. 130, 8²; VIII. 12, 9.

જોવંધવઃ X. 17, 14; 97, 17; 22.

જોવંધિઃ I. 166, 5.

जोषधि X. 85, 3; 145, 1.

जोषधीः I. 90, 6; 91, 22; 98, 2; 103, 5; 163, 7; III. 34, 10; 51, 5; 54, 21; IV. 33, 7; 57, 3; V. 41, 8; 11; 42, 16; 43, 13; 62, 3; 83, 4; 5; 10; VI. 21, 9; 39, 5; 49, 14; VII. 4, 5; 34, 23; 25; 35, 5; 101, 5; VIII. 27, 2; 43, 7; 9; 59, 2; X. 58, 7; 65, 11; 66, 9; 10; 88, 2; 10; 89, 13; 91, 5; 6; 97, 1; 3, 4; 6; 7; 10; 11; 18; 169, 1.

जोषधीः X. 97, 12.

जोषधीनां I. 164, 52; 187, 8; III. 1, 13; VII. 101, 1; 2; 102, 2; X. 51, 8; 87, 18; 97, 8.

जोषधीभिः III. 5, 8; V. 8, 7; VI. 52, 6; VII. 8, 2; IX. 112, 2; X. 30, 5.

जोषधीभ्यः II 1, 1; VII. 50, 3; IX. 11, 3; 59, 2.

जोषधीषु I. 59, 3; 91, 4; 108, 11; II. 4, 4; III. 22, 2; V. 83, 1; VI. 3, 7; 12, 3; VII. 56, 22; 61, 3; 70, 3; 4; VIII. 9, 5; IX. 84, 3; X. 1, 2; 16, 3; 51, 3; 73, 9; 183, 3.

जोषधे I. 187, 10; X. 97, 23.

जोषे X. 119, 10.

जोषेऽङ्ग II. 39, 6.

जोषते II. 23, 16; V. 42, 10; VII. 66, 12; VIII. 5, 39; 40, 11; 59, 2; X. 65, 10.

जोषते I. 176, 4; V. 52, 10; 11²; VII. 16, 11; VIII. 3, 14; 7, 31; 69, 14.

जोषेऽङ्गणः X. 71, 8.

जोषे I. 61, 1.

जोषसा VI. 67, 9.

जोषसाम् VI. 17, 9.

जोषसे I. 30, 4; VIII. 80, 9.

जोषानः VI. 52, 5.

जोषानं V. 30, 6.

जोषिये VIII. 5, 3.

जोषेन I. 180, 5.

जोषिः IV. 10, 1.

औ

औषत् X. 55, 7.

औषन् III. 9, 9.

औषन् X. 90, 7.

औषीः X. 27, 7.

औषय्यः I. 158, 1.

औषय्यं I. 158, 4.

औष्ठः V. 79, 2; 3; X. 55, 4.

औष्ठत् V. 30, 14.

औनत् X. 149, 2.

औनः I. 56, 5; II. 23, 18.

औनत् I. 85, 9.

औनत् IV. 19, 4.

औण्डवाभं II. 11, 18; VIII. 32, 26; 77, 2.

औणोः VI. 17, 6.

औणोः VII. 79, 4.

औणोत् X. 81, 2.

औणोत् I. 68, 5.

औषभृगुश्चत् VIII. 102, 4.

औलानं X. 98, 11.

औलानं X. 30, 9.

औशिः I. 18, 1; 119, 9; 122, 4; 5; VI. 4, 6; X. 99, 11.

औशिमस्य IV. 21, 6; 7; V. 41, 5.

औशिनाय I. 112, 11.

औहत् X. 61, 5.

औहत I. 164, 29.

औहिह VI. 17, 8.

क

क I. 24, 1; 30, 20; 35, 7; 37, 6; 13; 40, 7²; 54, 5; 65, 3; 71, 5; 75, 3³; 76, 1; 80, 15; 81, 5; 84, 16; 17²; 18²; 95, 4; 105, 4; 116, 3; 120, 1; 125, 7; 152, 3; 158, 2; 161, 13; 164, 4²; 18; 48; 165, 2; 13; 168, 5; 170, 1; 173, 11; 182,

3; 7; 185, 1; II. 16, 3; III. 30, 1; 54, 5²; IV. 43, 1; 2; 4; 44, 3; 55, 1³; V. 30, 1; 32, 9; 41, 1; 42, 6; 53, 1²; 2; 59, 4³; 61, 14; 67, 5; 74, 2; 7³; VI. 21, 4³; 22, 4; 47, 1; 15³; 19; 59, 5; VII. 32, 14; VIII. 1, 20; 3, 14; 7, 20; 31; 18, 13; 33, 7; 45, 37²; 60, 7; 64, 2; 7; 8; 66, 13; 96, 9; 100, 3; X. 10, 6³; 12, 5; 27, 11; 29, 3; 31, 7; 40, 1; 2; 14; 51, 2; 62, 9; 63, 6²; 64, 1; 85, 3; 88, 17; 92, 8; 95, 12; 102, 10; 108, 5; 114, 7; 9³; 129, 6; 135, 5³; 155, 5.

कः I. 72, 1; VI. 20, 5; VII. 75, 8; VIII. 45, 31; IX. 92, 5; X. 10, 5.

ककदेवे X. 102, 6.

ककुत् VIII. 44, 16.

ककुत्स्मान् X. 8, 2; 102, 7.

ककुम्भः I. 35, 8; IV. 19, 4; VIII. 20, 21; 41, 4.

ककुम्भे VII. 99, 2.

ककुम्भां V. 44, 2.

ककुहः I. 181, 5; III. 54, 14; V. 73, 7; 75, 4; VIII. 6, 48; IX. 67, 8.

ककुहं VIII. 45, 14.

ककुहाः I. 184, 3.

ककुहान् II. 34, 11.

ककुहासः I. 46, 3; IV. 44, 2.

ककः VI. 45, 31.

ककान् X. 28, 4.

ककीपतः X. 25, 10.

ककीपता I. 117, 6.

ककीपते I. 51, 13; 116, 7; IX. 74, 8.

ककीपतः I. 126, 4.

ककीपतं I. 18, 1; 112, 11; X. 61, 16; 143, 1.

ककीपान् I. 126, 2; 3; IV. 26, 1; VIII. 9, 10.

कक्यः V. 44, 11.

कक्यश्चा I. 10, 3.

कक्यश्चां VIII. 3, 22.

कक्या VII. 104, 6.

कक्याश्च X. 10, 13.

कक्याभिः X. 101, 10.

कक्येइति I. 173, 6.

कक्यतः I. 191, 1².

ककुके X. 85, 34.

ककुक्क्यंतीः X. 132, 7.

कक्यः I. 36, 10; 11; 48, 4; 139, 9.

कक्यस्तनः I. 48, 4; X. 115, 5.

कक्यं I. 39, 9; 47, 5; 112, 5; VIII. 5, 25; 7, 18; 8, 20; X. 31, 11; 150, 5.

कक्यंमंतं VIII. 2, 22.

कक्यश्च VIII. 6, 11; 52, 8.

कक्यश्चला X. 115, 5.

कक्यस्य I. 45, 5; VIII. 8, 4; 8; 34, 1.

कक्यश्चोता V. 41, 4.

कक्याः I. 14, 2; 37, 1; 49, 4; VIII. 2, 16; 6, 3; 8; 21; 34; 43; 32, 1; 34, 4.

कक्याःश्च VIII. 3, 16.

कक्यानां I. 47, 10; VIII. 8, 3.

कक्याय I. 36, 17; 39, 7; 117, 8; 118, 7; VIII. 5, 23.

कक्यासः I. 14, 5; 44, 8; 47, 2; 4; VIII. 2, 38; 4; 2; 5, 4; 6, 31; 7, 32.

कक्यासः I. 46, 9.

कक्ये I. 36, 8; 11; 19; VIII. 49, 10.

कक्येभिः VIII. 33, 3.

कक्येषु I. 37, 14; VIII. 4, 3; 9, 14; 49, 5.

कक् I. 38, 1; 2; 43, 1; 74, 7; 105, 5²; 6³; 121, 1; 161, 1; 181, 1; 185, 8; II. 27, 14; III. 58, 4; IV. 3, 5³-7³; 5, 12; 13; 12, 4; 23, 2²; 5²; V. 41, 11; 48, 1; 82, 2; VI. 15, 1; 46, 8; 47, 3; 71, 5; VIII. 3, 13; 14²; 4, 18; 21, 1; 33, 7; 66, 9; 10²; 67, 5; 84, 5; 93, 4; 94, 7; 8; X. 10⁴, 6; 12, 5; 29, 3; 4²; 93, 4; 99, 1.

कक्यः IV. 43, 1²; 2²; VI. 21, 4; X. 51, 2; 64, 1².

कक्यन् X. 81, 2; 128, 4; 168, 3.

कक्यस्य I. 24, 1; X. 40, 14; 64, 1.

कतना IV. 51, 6.
 कतना I. 35, 7.
 कतनासु X. 40, 14.
 कतरः VI. 69, 8; X. 27, 11; 88, 17.
 कतरा I. 185, 1².
 कत्तचै X. 22, 6.
 कति IX. 72, 1; X. 86, 20; 88, 18⁴.
 कतिथः X. 61, 18.
 कतिथा I. 31, 2; X. 90, 11.
 कत्ययं V. 32, 6.
 कयं V. 61, 2; X. 108, 1.
 कया I. 41, 7; 54, 1; 77, 1; 120, 1; 147, 1;
 185, 1; IV. 3, 5³; 7, 8⁴; 5, 1; 13, 5;
 23, 1; 3³; 4; 5²; V. 41, 11; 16; 53, 2;
 61, 2; VIII. 70, 13; 86, 2; X. 28, 5;
 64, 1; 4; 81, 2; 146, 1.
 कयो इति V. 29, 13.
 कदा I. 84, 20; 105, 3; 139, 5², VI. 54, 9;
 X. 48, 5; 152, 1.
 कदा I. 25, 5; 34, 9; 84, 8²; 150, 2; III.
 53, 4; IV. 3, 4²; 5, 13; 7, 2; 23, 6;
 V. 3, 9²; VI. 21, 3; 35, 1⁴; 3²; VII. 8,
 3; 29, 3; 37, 5; 6; 86, 2²; 104, 7;
 VIII. 3, 14; 5, 22, 7, 30; 13, 22²; 33,
 2; 40, 2; 51, 7; 52, 7; X. 95, 12;
 105, 1.
 कद्दीर्घा I. 164, 17.
 कदुषः VIII. 45, 26.
 कयश्चियः I. 38, 1.
 कयश्चिये I. 30, 20.
 कनायाः X. 61, 5; 10; 21.
 कनिष्ठा IX. 63, 20.
 कनिष्ठद्व I. 128, 3²; 152, 5; II. 42, 1; 2;
 IV. 50, 5; V. 83, 1; 9; IX. 3, 7; 5, 1;
 13, 8; 25, 2; 28, 4; 30, 2; 33, 4; 37,
 2; 63, 29; 67, 3; 14; 76, 5; 77, 5;
 85, 5; 86, 22; 33; 96, 20; 21; 97, 32;
 101, 16; 106, 6; 10; X. 1, 2.
 कनिष्ठदतः II. 11, 9.
 कनिष्ठति IX. 43, 5; 95, 1.

कनिष्ठः IV. 33, 5.
 कनिष्ठा VII. 103, 4.
 कनीनः III. 48, 1; VIII. 69, 14; X. 99, 10.
 कनीनःश्च I. 117, 18.
 कनीनकः X. 40, 9.
 कनीनकाश्च IV. 32, 23.
 कनीना I. 66, 4; 116, 10; 152, 4; 163, 8;
 II. 15, 7; V. 3, 2.
 कनीयः IV. 24, 9².
 कनीयसः VII. 20, 7; 32, 24; 86, 6.
 कनीयान् IV. 33, 5.
 कन्या VIII. 35, 5.
 कन्या I. 161, 5; III. 33, 10; VI. 49, 7; VIII.
 91, 1; IX. 56, 3; X. 107, 10.
 कन्याश्च I. 123, 10.
 कन्याःश्च IV. 58, 9.
 कन्यासु IX. 67, 10.
 कपनाश्च V. 54, 6.
 कपदिनः VII. 83, 8.
 कपदिने I. 114, 5; VI. 55, 2.
 कपदिने I. 114, 1; IX. 67, 11.
 कपदी X. 102, 8.
 कपिः X. 86, 5.
 कपिलं X. 27, 16.
 कपृत् X. 86, 16; 101, 12.
 कपृथं X. 101, 12.
 कपोतः X. 165, 1-4.
 कपोतःश्च I. 30, 4.
 कपोतं X. 165, 5.
 कचंधिनः V. 54, 8.
 क I. 30, 20; 32, 14; 39, 1²; 7; 81, 3²; 87,
 6; 88, 2; 3²; 102, 2; 109, 3; 113, 8;
 123, 11; 124, 6; 129, 3; 10²; 132, 4;
 164, 17; 182, 5; 7; II. 13, 12; IV. 30,
 6; 43, 2; V. 2, 2; 74, 3³; 83, 10; VI.
 9, 5; 21, 4; 29, 3; 75, 16; VII. 57, 3;
 87, 5; 88, 3; VIII. 19, 15; 31, 9; 36,
 1; 39, 3; 61, 18; 64, 9²; 75, 7; 82, 5;
 94, 2; 95, 3; IX. 8, 5; 45, 1; 3; 62,
 20; 70, 6; 104, 6; 105, 6; 106, 8; 110,

5; X. 5, 5; 13, 4²; 52, 3; 60, 8; 76, 7;
82, 5; 86, 22; 88, 1; 10; 18; 99, 1;
114, 9; 161, 1.
क I. 47, 10; 72, 8; 98, 1; 154, 1; 191, 6;
II. 18, 3; 28, 8; 37, 5; III. 53, 2; VI.
51, 14; VII. 33, 3; 59, 5; VIII. 11, 10;
44, 24; 66, 9; IX. 49, 4; X. 50, 5²;
100, 5; 157, 1.
कमः सुखं X. 65, 12.
कमयाधे II. 14, 8.
कमस्य I. 27, 8; 129, 5; VIII. 25, 15.
कमा I. 165, 1²; III. 55, 13; IV. 13, 5; 20,
9; 31, 1²; 43, 3; 4; V. 12, 3; VII. 8,
3; VIII. 84, 4; 93, 19²; X. 29, 4; 64, 4.
कर IV. 33, 5².
कर I. 82, 1; 129, 1; VI. 18, 14; 22, 10,
VIII. 80, 9; 84, 6.
करः III. 41, 6.
करं I. 53, 8.
करमहे X. 48, 8.
करं V. 31, 7; VI. 18, 13; VIII. 15, 11.
करा I. 119, 7.
करानि II. 15, 1; IV. 19, 10; V. 31, 6.
करा I. 43, 2; 174, 7; II. 5, 8; III. 53, 13;
IV. 17, 20; 29, 3; VII. 97, 8; VIII. 91,
4²; IX. 62, 11; 109, 9; X. 74, 6.
करा I. 25, 12; 89, 3; II. 41, 12; III. 62,
14; IV. 39, 6; V. 31, 11; 44, 8; 46, 4,
56, 7; VI. 48, 15², 52, 5; VII. 102, 3;
VIII. 2, 20; 18, 7; 9; 66, 4; X. 63, 6,
64, 1; 173, 6; 182, 1.
करः VIII. 18, 8; X. 40, 2.
करं VII. 65, 2.
करा I. 23, 6.
करा IV. 55, 3.
करा I. 43, 6; II. 35, 1; IV. 22, 1; VI. 10,
1; VII. 17, 4; X. 18, 6; 99, 12.
करे VII. 88, 1.
करे IV. 16, 1; 44, 3; V. 42, 10.
करः I. 136, 4; VI. 50, 3.

करं I. 186, 2.
करं V. 30, 9; X. 95, 1.
करं X. 48, 7.
करं X. 48, 9; 49, 8; 85, 25.
करभश्च VI. 56, 1.
करभः I. 187, 10.
करभं III. 52, 7; VI. 57, 2.
करभियं III. 52, 1.
करसि X. 16, 2.
करसि VI. 35, 1.
करसे III. 43, 5.
करसे X. 29, 4.
करं I. 161, 12.
करा III. 18, 5; VI. 19, 3.
करा I. 116, 13.
करासि IV. 19, 10.
कराणि X. 52, 5.
कराणि VII. 86, 7.
करां VII. 57, 4.
करामहे IX. 108, 14; X. 59, 2.
करामहे I. 25, 5; VIII. 22, 3; X. 23, 6; 38,
4; 39, 5.
करिक्त I. 131, 3; III. 58, 9.
करिक्तः I. 140, 5.
करिक्ताः V. 29, 5; VI. 23, 5.
करिक्ताः I. 61, 11; 63, 7; 162, 20; 164, 49;
174, 7; 186, 5; II. 18, 4; III. 5, 7; 31,
6, 33, 8; IV. 18, 1; 21, 10; 28, 1; V.
29, 4; VI. 26, 5, 44, 18; VII. 21, 3;
22, 6; 43, 3.
करिहः VII. 97, 7.
करिष्यतः II. 24, 14; IV. 31, 9; VIII. 62, 3.
करिष्यति I. 164, 39.
करिष्ये I. 161, 2.
करिष्यन् VI. 26, 3; VII. 19, 8; 20, 1; IX.
113, 1.
करिष्यन्ति I. 1, 6.
करिष्या I. 165, 9.
करिष्याः IV. 90, 23.

कहणस्य I. 100, 7.
 कहळती IV. 30, 24.
 करेणइव X. 67, 6.
 ककेपु I. 112, 6.
 ककैरिः II. 43, 3.
 ककेगुण VIII. 70, 15.
 कके VI. 75, 3; X. 80, 3.
 ककेयोनयः II. 24, 8.
 ककेयंतः X. 71, 7.
 ककेयशोभना VIII. 78, 3.
 ककी IV. 23, 8; 29, 3; VI. 9, 6; 38, 2, VIII. 72, 12.
 ककीइव X. 106, 9.
 ककीभ्यां X. 163, 1.
 कके V. 31, 9; VIII. 97, 12, X. 86, 4.
 ककेभिः I. 89, 8.
 ककेः I. 184, 2; II. 34, 3.
 ककेइव II. 39, 6.
 कके I. 90, 5; VI. 51, 15.
 कके I. 86, 9; 10; 172, 3; II. 29, 1; X. 63, 7.
 ककेन II. 14, 9.
 ककेन I. 142, 12; 166, 1, VII. 48, 4; X. 53, 10; 175, 2.
 कके I. 121, 13; IX. 73, 9.
 ककेरि I. 139, 7.
 कके I. 85, 9; II. 22, 1; IX. 86, 20, X. 74, 6.
 ककी II. 34, 6; IV. 17, 17; VI. 23, 3; 4; VII. 20, 2; VIII. 96, 19.
 ककी I. 100, 6; III. 31, 2; IV. 17, 4.
 ककी II. 29, 6.
 ककीर VIII. 16, 10.
 ककेभिः I. 55, 8; VI. 19, 1; VII. 62, 1.
 कके IX. 73, 8.
 ककेः I. 115, 4; II. 38, 4.
 ककेः I. 161, 3.
 कके I. 10, 2; 23, 18; II. 24, 3; X. 61, 6.
 ककी I. 25, 11; 161, 3; VIII. 101, 7; IX. 47, 2; X. 113, 7.

ककीनि II. 30, 10; IV. 18, 2; VIII. 63, 6.
 ककेन X. 48, 3.
 कके I. 31, 8; 62, 6; 148, 2; 173, 9; II. 22, 1; 24, 14; III. 30, 13; 32, 8; 33, 7; 34, 6; VI. 37, 2.
 कके I. 173, 4; II. 23, 12; VI. 51, 7; VII. 52, 2; 60, 8.
 ककेणः I. 11, 4; X. 55, 7.
 ककेणा III. 12, 6; VI. 69, 1; VII. 32, 13; VIII. 31, 17; 39, 5; 70, 3; IX. 97, 33; X. 56, 6.
 ककेणिऽककेणि I. 101, 4.
 ककेणे I. 55, 3.
 ककेण्यः III. 4, 9.
 ककेण्यं I. 91, 20.
 ककेन I. 112, 2; 121, 11; VIII. 21, 2.
 ककेनिऽस्यां X. 80, 1.
 ककेनऽककेन I. 102, 6; X. 28, 7.
 ककेभिः III. 36, 1; IX. 46, 3.
 ककेसु VIII. 38, 1; X. 131, 4.
 ककेणि I. 22, 19; 61, 13; VIII. 36, 7; IX. 88, 4; 96, 11; X. 54, 4; 55, 8.
 ककेरः इव X. 72, 2.
 ककेरं VI. 24, 5.
 ककेरा X. 120, 7.
 कके V. 83, 7.
 ककेन X. 28, 10; 11.
 ककेणः VIII. 22, 6.
 कके V. 74, 10; VI. 35, 2, VIII. 73, 5; X. 89, 14.
 ककेयः VIII. 66, 15.
 ककेश X. 32, 9.
 ककेशः III. 32, 15; VI. 69, 6.
 ककेश I. 117, 12; IV. 27, 5; IX. 62, 19; 86, 11; 97, 4; 33; 106, 7.
 ककेशस्य X. 167, 1.
 ककेशा VI. 69, 2.
 ककेशाः IX. 65, 14.

कलशान् IX. 60, 3; 75, 3; 81, 2; 86, 19;
88, 6; 92, 6; 96, 22; 106, 12; X.
167, 3.

कलशानां IV. 32, 19.

कलशे VI. 47, 6; IX. 63, 3; 13; 67, 15;
72, 1; 85, 5; 7; 86, 16; 22; 93, 2;
96, 9; 14; 24; 97, 22.

कलशेषु IX. 8, 6; 12, 5; 17, 4; 18, 7; 67,
14; 68, 9; 84, 4; 86, 6; 9; 35; 47;
96, 23.

कलां VIII. 47, 17.

कलिं I. 112, 15.

कलेः X. 39, 8.

कल्य X. 18, 5.

कल्ययु X. 184, 1.

कल्ययंतः VIII. 58, 1; X. 114, 6.

कल्ययति X. 114, 5.

कल्ययस X. 10, 12; 15, 14.

कल्ययति X. 2, 4.

कल्ययति X. 2, 3; 52, 4.

कल्ययायहे X. 86, 21.

कल्यस I. 170, 2.

कल्येषु IX. 9, 7.

कल्यलीकितं II. 33, 8.

कल्यस I. 31, 9.

कल्यलीः III. 53, 6.

कल्यलीभिः X. 30, 5.

कल्यसः IV. 58, 8.

कल्यशरित्यः X. 107, 3.

कल्यशे VII. 32, 9.

कल्यं V. 85, 3; VIII. 7, 10; IX. 74, 7.

कल्यः V. 57, 8; VII. 59, 11.

कल्यः I. 31, 1; 103, 1; 146, 4; 159, 4;
163, 12; 164, 5; II. 24, 7; III. 8, 4;
34, 7; 51, 7; 54, 10; IV. 2, 12; 36, 7;
V. 45, 4; 52, 13; 77, 1; VII. 53, 1;
76, 4; 86, 3; 87, 3; IX. 72, 6; 73, 7;
97, 29; 57; X. 5, 2; 6; 88, 13; 101,
4; 114, 2; 5; 6; 124, 9; 129, 4; 154,
5; 177, 1; 2.

कल्यः I. 185, 1; III. 54, 17; V. 58, 3; VI.
49, 6; 11; X. 53, 10; 88, 18.

कल्यं IV. 2, 20; 3, 16; 25, 2; V. 1, 12;
15, 1; VI. 15, 11; 20, 4; X. 49, 3.

कल्यं VII. 18, 12.

कल्यसः V. 34, 3.

कविः I. 11, 4; 12, 6; 31, 2; 71, 10; 76,
5; 79, 5; 91, 14; 95, 4; 8; 149, 3;
151, 7; 164, 16; 174, 7; 188, 1; II.
23, 17; III. 2, 7; 3, 4; 11; 23, 1;
29, 12; 54, 6; IV. 15, 3; 16, 3; 11;
26, 1; 53, 2; V. 1, 6; 5, 2; 11, 3; 31,
10; 44, 7; 45, 9; 81, 2; VI. 7, 7; 32,
3; 49, 4; VII. 4, 4; 9, 3; 18, 2; 8;
VIII. 8, 11; 39, 1; 9; 41, 5; 44, 12;
21; 60, 3; 5; 75, 4; IX. 7, 4; 9, 1;
12, 4; 8; 14, 1; 18, 2; 20, 1; 25, 3;
27, 1; 44, 2; 47, 4; 59, 3; 62, 14; 30;
64, 30; 68, 5; 71, 7; 74, 2; 78, 2; 82,
2; 84, 5; 85, 9; 86, 20; 26; 92, 2,
94, 3; 96, 17; 97, 2; 107, 7, 18; 109,
13; X. 20, 4; 64, 4; 16; 87, 21; 91,
3; 92, 12; 100, 6; 110, 1; 124, 7.

कविशक्रुः I. 1, 5; VI. 16, 23; IX. 9, 1; 25,
5; 62, 13.

कविशक्रुं III. 2, 4; 27, 12; V. 11, 4; VIII.
44, 7.

कविशक्रो इति कविशक्रो III. 14, 7.

कविशक्रा III. 12, 3.

कविशक्रः III. 14, 1; VII. 9, 1.

कविशक्रं V. 42, 3; VI. 18, 14.

कविशक्रस्य V. 85, 6.

कविशक्रः VII. 86, 7.

कविशक्रा VIII. 40, 3.

कविशक्रा X. 124, 7.

कविना VI. 49, 10; IX. 37, 6.

कविशक्रः V. 1, 8.

कविशभिः I. 76, 5; III. 1, 5; 8, 9; 31, 16;
VI. 32, 3; IX. 74, 9; 108, 12.

कवि I. 12, 7; 114, 4; 116, 14; 128, 8; II. 23, 1; III. 2, 10; 19, 1; 29, 5; IV. 2, 12; 16, 9; V. 4, 3; 14, 5; VI. 7, 1; 15, 7; 26, 3; 49, 4; VII. 6, 2; VIII. 44, 26; 102, 5; 17; IX. 63, 20; 72, 6; 86, 25; 102, 6; X. 88, 14; 99, 9.

कविश्च VIII. 84, 2.

कविश्चयन् IX. 94, 1.

कविश्चयनः I. 164, 18.

कविश्चयः VIII. 63, 4.

कविश्चयः I. 152, 2; III. 21, 4; 29, 7.

कविश्चयः VI. 50, 14; X. 14, 4.

कवी इति VIII. 8, 2.

कवी इति I. 2, 9; 13, 8; 142, 8; 188, 7; VIII. 8, 23; 40, 3; X. 40, 6.

कवी इति I. 117, 23; VIII. 8, 5.

कवीन् I. 164, 6; III. 38, 1.

कवीनां II. 23, 1; III. 1, 2; 38, 2; 56, 5; V. 42, 3; VI. 18, 14; 32, 2; IX. 64, 10; 67, 13; 96, 6; 18; 97, 32; X. 22, 10, 112, 9.

कवे I. 13, 2; 130, 9; 175, 4; II. 1, 13; 6, 7; III. 28, 4; 42, 6; 52, 6; V. 21, 3; 26, 3; VI. 16, 30; 53, 5; 7; VIII. 44, 30; 45, 14; 102, 18; IX. 25, 6; 62, 27; 64, 24; 66, 3; 10; 86, 13, 29; 100, 5; X. 140, 1.

कवेः II. 28, 1; VI. 39, 1; IX. 10, 8; X. 5, 3.

कवता I. 96, 2.

कवेः IX. 91, 2; X. 14, 3; 15, 9.

कवःश्चुर्ष I. 112, 14.

कवश्चुर्षे VIII. 33, 19.

कवया I. 157, 4; 162, 17; 168, 4; V. 83, 3.

कवा I. 22, 3; 37, 3; VIII. 33, 11.

कवाश्चती VIII. 68, 18.

कवाश्चता VIII. 25, 24.

कवाश्च I. 126, 6.

कवुः VIII. 5, 37.

कव्ये IX. 114, 2.

कस्मिन् I. 75, 3; IV. 16, 17; V. 74, 2; X. 22, 1.

कले I. 84, 18; 120, 8; V. 53, 2; 12; X. 121, 1.

कस्य I. 24, 1; 39, 1; 42, 4; 165, 2; 169, 5; IV. 3, 13; 23, 1; 25, 3; 43, 1; V. 38, 4; 70, 4; 74, 3; VI. 9, 2; VII. 94, 8; VIII. 64, 8; 84, 5; 7; 93, 20; IX. 29, 5; 79, 2; X. 40, 3²; 61, 21; 129, 1.

का I. 76, 1²; 77, 1; 120, 1; II. 24, 5; 42, 1; III. 54, 5; IV. 5, 13; 20, 9; 21, 9; 24, 1; 43, 4; VII. 29, 3; VIII. 58, 1; X. 108, 1²; 3; 130, 3.

काः IV. 23, 3; VII. 60, 9.

काकंभीरं VI. 48, 17.

काकुत् VI. 41, 2.

काकुदः I. 8, 7.

काकुदं VIII. 69, 12.

काचित्करं X. 86, 13.

काटे I. 106, 6.

कायुका VIII. 77, 4.

काये X. 155, 1.

कायं VIII. 2, 40.

कायस्य VIII. 1, 8; 4, 20, 7, 19, 9, 3.

कायवाचनाः VIII. 55, 4.

कानि I. 105, 7; VIII. 102, 20².

कानिषः III. 28, 5.

कानोतस्य VIII. 46, 24.

कानोते VIII. 46, 21.

कापया X. 40, 3.

कां VII. 8, 3.

कामः I. 179, 4; II. 38, 6; III. 30, 19; 54, 2; IV. 43, 7; V. 42, 15; 61, 18; VII. 20, 9; 97, 4; VIII. 78, 9; IX. 97, 46; X. 10, 7; 129, 4.

कामस्कातयः VIII. 92, 14.

काममेवश्च I. 158, 2.

कामे I. 16, 9; 30, 15; 53, 3; 54, 9; 57, 5; 85, 11; 143, 6; 178, 1; II. 20, 4; III. 14, 5; 30, 20; 49, 1; 50, 1; IV. 23, 5;

V. 32, 12; 74, 5; VI. 5, 7; 45, 21; VII. 32, 2; 39, 6; 62, 3; VIII. 2, 39; 19, 18; 24, 6; 64, 6; 79, 5; 99, 4; IX. 8, 1; X. 29, 5; 34, 6; 42, 6; 43, 2; 54, 5; 61, 6; 66, 14; 96, 7; 106, 11.

कामऽभूता X. 10, 11.

कामयन्ते VI. 75, 6.

कावयन्ते V. 44, 14; 15.

कामयन्ते X. 124, 5.

कामये X. 125, 5.

कामस्य I. 86, 8; IX. 113, 11.

कामाः III. 55, 3; IV. 16, 15; IX. 113, 10; 11; X. 25, 2; 40, 12; 64, 2; 116, 8.

कामान् I. 81, 8; V. 42, 10; VIII. 98, 7.

कामाय VIII. 43, 18; X. 96, 7; 97, 18.

कामासः VIII. 21, 6.

कामिनः V. 53, 16; VI. 16, 8; VII. 59, 3.

कामिनं V. 61, 7.

कानी II. 14, 1.

कामे III. 48, 2; X. 128, 2.

कामेन VI. 49, 8; 58, 3; 4; VII. 16, 10.

काम्यः X. 21, 5.

काम्यं I. 18, 6; II. 22, 3; 38, 11; 41, 14; III. 58, 1; V. 19, 4; VIII. 50, 1; 66, 6; IX. 72, 2; 85, 4; 97, 21; X. 76, 6.

काम्या I. 6, 2; 8, 10; V. 61, 16; X. 21, 6.

काम्याः III. 31, 17.

काम्यानि X. 95, 10.

काम्यैः I. 6, 8.

कायमानः III. 9, 2.

कारः X. 53, 11.

कारे I. 112, 1; 131, 5; IV. 1, 14; V. 29, 8; IX. 14, 1.

कारवः I. 11, 6; II. 43, 1; VI. 45, 33; 46, 1; VII. 72, 4; 82, 4; VIII. 3, 18; 46, 3; 54, 1; 92, 19; 33; IX. 10, 6; 17, 6; 29, 2; 92, 5; X. 61, 12; 92, 7.

कारवः III. 6, 1.

कारे I. 31, 9; 53, 6; II. 2, 9; 34, 7; III. 33, 9; X. 61, 23.

काराधुनीऽश्च I. 180, 8.

कारिणः III. 54, 14; VIII. 21, 12; IX. 16, 5.

कारिणं VIII. 2, 29; 66, 1.

कारिणोऽश्च IX. 10, 2.

कारिणं IX. 97, 38.

कारिणम् VI. 48, 15.

कारुः I. 83, 6; 165, 14; VII. 68, 9; IX. 112, 3; X. 75, 1.

कारुऽधायः VI. 21, 8.

कारुऽधायः III. 32, 10; VI. 24, 2; 44, 12; 15.

कारु I. 31, 8; 102, 9.

कारु इति VII. 2, 7; X. 110, 7.

कारुन् IV. 16, 3; V. 33, 7.

कारे I. 141, 10; III. 49, 3; VIII. 21, 12.

कारो इति III. 33, 8; 10.

कारोः I. 148, 2; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 177, 5; 178, 3; 184, 4; III. 39, 7; VI. 21, 1.

कारोहारात् I. 116, 7.

कारोणे X. 22, 10.

कारोरः IX. 112, 2.

कार्येऽश्च I. 116, 17.

कार्येन् IX. 36, 1; 74, 8.

कारे X. 42, 9.

काव्यः X. 144, 2.

काव्यः I. 83, 5; 121, 12; VIII. 8, 11; 23, 17.

काव्यं V. 39, 5; IX. 6, 8; 97, 7; X. 55, 5.

काव्यम् I. 117, 12.

काव्या I. 72, 1; II. 5, 3; IV. 11, 3; V. 59, 4; 66, 4; VIII. 39, 7; 41, 5; 6; IX. 7, 4; 23, 1; 57, 2; 62, 25; 63, 25; 66, 1; 94, 3; 107, 23; X. 21, 5.

काव्यानि I. 96, 1; III. 1, 17; 18; IV. 3, 16.

काव्याय VI. 20, 11.

काव्ये I. 51, 11.

काव्येन III. 1, 8; 36, 5; IV. 35, 4; VIII. 79, 1; IX. 70, 2; 84, 5; 87, 3; 96, 17; X. 29, 6; 87, 21; 91, 3.

काव्येभिः VII. 66, 17.

कायेपु IX. 92, 3.
 कायेः V. 3, 5; X. 131, 5.
 काशिः III. 30, 5.
 काशिना VII. 104, 8; VIII. 78, 10.
 काहा VIII. 80, 8.
 काहाः I. 37, 10; 59, 6; 63, 5; IV. 58, 7.
 काहाना I. 32, 10.
 काहा VII. 93, 3; IX. 21, 7.
 काहायाः X. 102, 9.
 काहासु I. 146, 5; VI. 46, 1.
 कासु I. 129, 2; 4; VI. 21, 4; VIII. 31, 15.
 कः X. 52, 3.
 किकिदीविना X. 97, 13.
 किकिरा VI. 53, 7.
 कितव X. 34, 13.
 कितवः X. 34, 6.
 कितव II. 29, 5; X. 34, 11.
 कितवस्य X. 34, 3; 7; 10.
 कितवासः V. 85, 8.
 कि I. 23, 22; 118, 3; 122, 13; 161, 1³; 10;
 164, 6; 39; 165, 3; 170, 2; 3; 182, 3²;
 191, 7; II. 16, 2; 29, 3², III. 53, 14;
 IV. 5, 8; 12; 14, 18, 4; 6, 7, 21, 9²,
 23, 6; 30, 7, V. 2, 3, 30, 9, 32, 12,
 83, 9; VI. 9, 6², 20, 4; 22, 4; 27, 1⁵,
 44, 10; 47, 10; 52, 3³; VII. 55, 3, 83,
 2; 86, 2; 4; 89, 5; 100, 6, 104, 14;
 VIII. 8, 8; 21, 6, 48, 3⁴, 73, 11; 80,
 3; 5; 6; IX. 69, 6; 114, 4, X. 7, 6;
 10, 11²; 12, 5; 31, 7; 38, 5; 42, 3; 48,
 7²; 59, 8; 79, 6; 81, 2; 86, 3; 8²; 90,
 11; 95, 2; 11; 97, 10; 108, 1; 112, 9,
 129, 1²; 2; 130, 3⁴.
 किनीदिना VII. 104, 23; X. 87, 24.
 किनीदिने VII. 104, 2.
 किंसयः IV. 35, 4.
 किंसुः III. 33, 4.
 किवत् IV. 17, 12²; X. 27, 8.
 किवति I. 113, 10; II. 30, 1.
 किवती X. 27, 12.

कियते IV. 5, 6.
 कियांषु X. 16, 13.
 कियेधाः I. 61, 6, 12.
 किर VI. 46, 2; IX. 81, 3.
 किरणः X. 27, 5.
 किरणं IV. 38, 6; V. 59, 4.
 किरणांश्च X. 106, 4.
 किरणाः I. 63, 1.
 किरते IV. 38, 7.
 किरासि VIII. 49, 4.
 किल I. 32, 4; II. 12, 15; VI. 47, 1²; VII.
 33, 4; X. 10, 13; 94, 10; 97, 5; 111, 3;
 8; 159, 4; 174, 4.
 किलाम्यः V. 53, 1.
 किन्विषस्मृत् X. 71, 10.
 किन्विषात् V. 34, 4.
 कीकटेपु III. 53, 14.
 कीकसाभ्यः X. 163, 2.
 कीमः VIII. 66, 3.
 कीदृक् X. 108, 3.
 कीनारांश्च X. 106, 10.
 कीनाशाः IV. 57, 8.
 कीर्य VII. 100, 4.
 कीर्ये I. 23, 3; VII. 97, 10.
 कीरिः VI. 37, 1; VII. 21, 8, VIII. 103, 13.
 कीरिश्चोदनं VI. 45, 19.
 कीरिणः V. 52, 12.
 कीरिणा I. 100, 9; V. 4, 10, 40, 8.
 कीरि X. 67, 11.
 कीरिः I. 31, 13; II. 12, 6, X. 41, 2.
 कीर्ति X. 54, 1.
 कीर्तित्वं I. 103, 4.
 कीलालश्चे X. 91, 14.
 कीवतः III. 30, 17.
 कीस्तामः I. 127, 7; VI. 67, 10.
 कुषयः III. 36, 8.
 कुषये VIII. 92, 24.
 कुषा IX. 80, 3; 109, 18.

कुविः I. 8, 7.
 कुवी इति II. 11, 11; X. 28, 2; 86, 14.
 कुव्लोः III. 51, 12; VIII. 17, 5.
 कुवरः I. 154, 2.
 कुटस्य I. 46, 4.
 कुवाहिं III. 30, 8.
 कुडपायः VIII. 17, 13.
 कुडपाया I. 29, 6.
 कुतः I. 136, 1; 164, 18; 165, 1; 3; 179, 4;
 II. 23, 5; VII. 1, 2; 82, 7; VIII. 19, 6;
 X. 39, 11; 129, 6²; 168, 3.
 कुतं V. 7, 2; VI. 3, 3; VII. 69, 2.
 कुतः I. 106, 6; IV. 16, 10; X. 40, 6.
 कुतःपुत्रं X. 105, 11.
 कुतं I. 33, 14; 51, 6; 53, 10; 112, 9; 23,
 174, 5; 175, 4; IV. 26, 1, V. 31, 8;
 VI. 18, 13; VII. 19, 2; VIII. 1, 11; 53,
 2; X. 49, 3.
 कुतःपुत्रं X. 105, 11.
 कुतस्य II. 14, 7.
 कुताः VII. 25, 5.
 कुतां X. 38, 5.
 कुताय I. 63, 3; 121, 9; II. 19, 6; IV. 16,
 12; 30, 4; V. 29, 10; VI. 20, 5; 26, 3.
 VIII. 24, 25; X. 49, 4; 99, 9; 138, 1.
 कुतो IV. 16, 11; V. 29, 9; VI. 31, 3; X.
 29, 2.
 कुतो IV. 16, 12.
 कुनयना X. 136, 7.
 कुपवं I. 140, 3.
 कुभन्यः V. 52, 12.
 कुभपा X. 75, 6.
 कुभा V. 53, 9.
 कुमार X. 135, 3; 4.
 कुमारः II. 33, 12; IV. 15, 7; 9; V. 78, 9;
 X. 79, 3.
 कुमारकः VIII. 30, 1; 69, 15.
 कुमारदेवाः X. 34, 7.
 कुमारं IV. 15, 10; V. 2, 1; 2; X. 135, 5.

कुनाराः VI. 75, 17.
 कुनारा IV. 15, 8.
 कुनारिणा VIII. 31, 8.
 कुंभं X. 89, 7.
 कुंभान् I. 116, 7; 117, 6.
 कुंभिनीःइव I. 191, 14.
 कुंभे VII. 33, 13.
 कुयवं I. 103, 8; II. 19, 6; IV. 16, 12; VI.
 31, 3; VII. 19, 2.
 कुयवस्य I. 104, 3.
 कुयवाचं I. 174, 7.
 कुरीतं X. 85, 8.
 कुरु X. 19, 2; 145, 2.
 कुरुंगस्य VIII. 4, 19.
 कुरुञ्चवण X. 32, 9.
 कुरुञ्चवणं X. 33, 4.
 कुम्भः X. 51, 7.
 कुलपाः X. 179, 2.
 कुलायण VII. 50, 1.
 कुलायिने VI. 15, 16.
 कुलिशः III. 2, 1.
 कुलिशी I. 104, 4.
 कुलिशेन I. 32, 5.
 कुम्भे VII. 50, 2.
 कुत्वाः V. 83, 8.
 कुत्वाःइव III. 45, 3; X. 43, 7.
 कुवि I. 33, 1; 143, 6¹; II. 5, 5; 16, 7; 35,
 1; 2; III. 42, 2; 4; 43, 5⁴; IV. 51, 4;
 V. 3, 10; 36, 3; VI. 23, 9; 42, 4; VII.
 15, 4; 58, 5; 91, 1; VIII. 26, 10; 75,
 1; 80, 3; 91, 4⁴; 96, 10; 103, 9; IX.
 19, 5; X. 64, 12; 13; 119, 1; 131, 2.
 कुविःस्य VI. 45, 24.
 कुशरामः I. 191, 3.
 कुशिकस्य III. 23, 5.
 कुशिकाः III. 53, 10; 11.
 कुशिकवः III. 26, 1; 29, 15; 30, 20; 42, 9.
 कुशिकेभिः III. 26, 3; 53, 9.

कुषवा IV. 18, 8.
 कुषुभकः I. 191, 15; 16.
 कुह I. 24, 10; 46, 9; 117, 12; 184, 1; II. 12, 5; V. 74, 2²; VI. 21, 4; VIII. 73, 4³; X. 22, 1; 40, 1; 24, 129, 1.
 कुहयित्स्विदे VII. 32, 19.
 कुहया VIII. 24, 30.
 कुहयाऽकृते VIII. 24, 30.
 कृचक्रेणऽइव X. 102, 11.
 कृचिन् IX. 87, 8; X. 4, 5; 93, 11.
 कृचिन्स्चिनिं IV. 7, 6.
 कृटे X. 102, 4.
 कृपे I. 105, 17.
 कृलात्स्इव VIII. 47, 11.
 कृळ्यातः VIII. 26, 10.
 कृस्यः V. 74, 1.
 कृदार्थ I. 29, 7.
 कृद्धा X. 52, 4.
 कृष्टेऽचितः VI. 75, 9.
 कृणत्ति X. 130, 2.
 कृणव X. 95, 2.
 कृणवः I. 54, 5; V. 4, 11; 29, 13; 14; VI. 35, 3; X. 16, 1.
 कृणवः VIII. 100, 1.
 कृणवत् IV. 12, 1; VII. 26, 3; 64, 4; 88, 6; VIII. 62, 9; X. 45, 9; 70, 10.
 कृणवत् IV. 18, 4; VII. 84, 2; 96, 3; VIII. 48, 3; X. 7, 6.
 कृणवते IV. 2, 8; 9; VIII. 47, 15.
 कृणवन् VII. 63, 4; X. 10, 10.
 कृणवन् IV. 51, 1; V. 2, 3; VII. 48, 3.
 कृणवन् I. 178, 2; VII. 37, 7; X. 74, 2.
 कृणवन्ते I. 88, 3.
 कृणवन् X. 49, 1.
 कृणवन्ते VI. 16, 17.
 कृणवान् I. 94, 4; 165, 7; V. 45, 6; VIII. 62, 4; X. 2, 2; 165, 1.
 कृणवान् II. 29, 3; III. 35, 5; IV. 33, 5.

कृणवान्ते VIII. 61, 11.
 कृणवाव III. 53, 3.
 कृणवावहे X. 95, 1.
 कृणवे I. 165, 10.
 कृणवे X. 108, 9.
 कृणु I. 30, 12; 42, 7; III. 29, 12; VI. 2, 10; 53, 7; IX. 85, 4; X. 85, 45.
 कृणुत V. 49, 5.
 कृणुत V. 57, 7; VIII. 18, 11; 80, 10; X. 31, 8; 10; 48, 9; 67, 11; 78, 8.
 कृणुतः VIII. 31, 9.
 कृणुतं I. 93, 12; VIII. 73, 7.
 कृणुतं I. 182, 3; II. 30, 6; X. 36, 6; 39, 2.
 कृणुतात् II. 30, 5.
 कृणुतां II. 5, 7.
 कृणुते II. 25, 1-5; IV. 17, 10; V. 61, 7; 83, 3; X. 27, 24; 117, 2.
 कृणुते I. 95, 8; 10; 113, 15; 115, 5; III. 30, 12; IV. 7, 11; 17, 10; 24, 6; 25, 6; 53, 3; V. 2, 9; 83, 3; VIII. 4, 6; 62, 6; IX. 71, 1; 2; 8; 74, 7; 76, 1; 88, 5; 95, 1; 97, 9; 103, 2; X. 40, 2; 42, 4; 107, 7; 117, 3; 165, 3.
 कृणुय VIII. 67, 17.
 कृणुय III. 53, 10; VI. 28, 6²; VIII. 27, 18.
 कृणुयः X. 39, 11; 143, 1.
 कृणुयः I. 182, 3.
 कृणुष्व VII. 32, 8; 9.
 कृणुष्व I. 77, 2; 122, 4; 186, 10; IV. 3, 1; V. 41, 6; VI. 49, 6; VII. 3, 1; 31, 10; 34, 9; 36, 8; 39, 3; 53, 2; VIII. 72, 1; X. 6, 5; 34, 14; 64, 7; 74, 5; 101, 2³; 7; 8².
 कृणुष्वे I. 123, 10; 11; VI. 64, 2.
 कृणुष्व I. 10, 7; IV. 4, 1; VIII. 64, 1.
 कृणुष्व II. 2, 6; 26, 2²; IV. 4, 5; V. 28, 3; VII. 25, 4; VIII. 19, 20; X. 6, 6; 10, 14; 85, 20; 142, 7.

कृशुहि I. 18, 1; 165, 9; IV. 2, 20; VI. 17, 3; 25, 3; 44, 18; VIII. 48, 6.

कृशुहि I. 13, 2; 31, 8; III. 6, 6; 30, 6; 31, 20; 47, 2; IV. 4, 14; 22, 9; V. 42, 9; 43, 5; VI. 44, 9; 48, 4; 53, 10; VII. 17, 3; 25, 2; VIII. 61, 16; IX. 91, 5; 94, 5; X. 51, 5; 110, 2; 131, 2.

कृशोत III. 29, 9.

कृशोत I. 162, 18; VII. 34, 12; VIII. 32, 17; X. 128, 5.

कृशोतन VIII. 18, 18.

कृशोतन I. 13, 12; 161, 2; IV. 15, 10; X. 101, 5.

कृशोति I. 55, 5; 77, 1; IV. 20, 9; 24, 6; 50, 9; VI. 47, 15; 60, 10; 64, 1; VII. 18, 18; 102, 2; VIII. 32, 11; X. 87, 8; 97, 22; 165, 4.

कृशोति I. 18, 8; 48, 8; 92, 6; 105, 15; 173, 11; IV. 17, 13; V. 7, 4; 31, 1; 75, 4; VI. 75, 2; 5; VII. 81, 1; IX. 3, 5; 95, 2; X. 17, 1; 34, 8; 48, 10; 117, 7; 160, 3.

कृशोतु I. 84, 3; 102, 9; 162, 22; IV. 39, 3; VI. 47, 12; 75, 18; VIII. 45, 9; 97, 13; X. 16, 6; 35, 2; 42, 11.

कृशोमि I. 162, 19; IV. 42, 5.

कृशोमि I. 116, 12; III. 31, 19; VII. 22, 7; 99, 7; X. 34, 12; 125, 5; 6.

कृशोमि I. 31, 7; 74, 4; V. 3, 2; VI. 13, 5; 45, 6; VII. 81, 4; 90, 2; VIII. 21, 14; 62, 5.

कृशोमि IV. 32, 2.

कृशुहे VII. 16, 4; X. 84, 4.

कृशत I. 72, 5; 100, 7; IV. 24, 3.

कृशतः VIII. 36, 7; 103, 3.

कृशती I. 92, 4; V. 80, 2.

कृशते II. 30, 1; VIII. 72, 15.

कृशते I. 140, 7; 161, 5; VI. 75, 7; IX. 101, 8.

कृशन् I. 6, 3; 55, 6; 70, 4; 105, 17; IV. 14, 2; VII. 101, 1; VIII. 14, 8; 96, 21; IX. 64, 8; 78, 5; 84, 2; 86, 26; 90, 4; 96, 1; 3; 22; 97, 10; 14; 16; X. 8, 2; 12, 1; 102, 8; 111, 3; 168, 1.

कृशतः I. 88, 4; 117, 25; VII. 1, 17; 37, 4; 103, 8; IX. 62, 2; 3; 63, 5.

कृशतं II. 28, 7; V. 28, 2; VIII. 32, 10.

कृशति I. 38, 7; 9; 47, 2; 123, 6; III. 53, 14; VII. 33, 7; IX. 31, 1; 64, 23.

कृशतु III. 37, 2.

कृशतु I. 162, 10; 170, 4; III. 8, 8; X. 137, 6.

कृशतः III. 53, 8; IV. 38, 6; V. 4, 6; VIII. 43, 7; IX. 14, 5; 86, 26; 107, 26; X. 73, 7; 113, 1.

कृशतानाः III. 58, 6; V. 3, 8; X. 109, 6; 122, 7; 124, 7.

कृशतानाः I. 72, 9; III. 31, 9.

कृशताने X. 61, 6.

कृशीत IV. 21, 5; VIII. 23, 19.

कृशे I. 138, 2.

कृशे VII. 36, 2.

कृशेते इति VI. 25, 4.

कृश VI. 58, 3; IX. 69, 5; X. 97, 2.

कृशः I. 54, 3; 105, 16; 141, 8; VI. 49, 8; VII. 62, 1; VIII. 93, 8; IX. 3, 2; X. 90, 12; 176, 4.

कृशडम् इति कृशडम् VIII. 31, 9.

कृशडतः VII. 83, 2.

कृशडता II. 25, 1; VI. 20, 3; VII. 70, 6.

कृश I. 24, 9; 34, 8; 85, 6; 112, 24; 117, 8; 132, 1²; II. 22, 4; III. 7, 10; 29, 1; IV. 10, 7; V. 60, 1; 64, 6; 73, 4; VI. 18, 13; 51, 8; 58, 4; 60, 4; 74, 3; VII. 84, 3²; VIII. 4, 3; 7; 8, 13; 17; 9, 5; 19, 10; 45, 32; 57, 3; IX. 71, 6; 97, 58; X. 40, 13; 42, 9; 43, 5; 102, 2; 135, 6.

कृतं I. 17, 7; 182, 4; VI. 59, 8; VII. 2, 7;
67, 5; VIII. 18, 16; X. 24, 6; 39, 2;
143, 5.

कृतस्य VII. 11, 4.

कृता I. 28, 2; III. 1, 20; 30, 2; VI. 61, 13;
VIII. 10, 3; 77, 9; 101, 13; X. 97, 5.

कृताः III. 35, 7; X. 90, 15.

कृताःऽइव II. 35, 5.

कृतात् X. 63, 8.

कृतान् I. 161, 4; X. 53, 6.

कृतानि I. 24, 14; 25, 11; 100, 9, 117, 4;
128, 7; II. 11, 6; 12, 4; 21, 3; III.
38, 9; V. 30, 3; 42, 6; VII. 6, 1; 18,
14; 61, 6; 98, 5; VIII. 32, 1; 63, 6;
IX. 47, 2; X. 34, 6; 112, 8.

कृतिः I. 168, 3.

कृते V. 17, 1; VII. 57, 5; X. 96, 9, 101, 3.

कृतेन X. 48, 3.

कृतेभिः VIII. 16, 6; X. 111, 1.

कृतिः VIII. 90, 6.

कृत्ये II. 13, 10.

कृत्यः I. 92, 10; VIII. 79, 1.

कृत्यं VIII. 16, 3.

कृत्यो इति VI. 18, 15.

कृत्या X. 85, 28; 29.

कृतिना I. 55, 6; VIII. 67, 20.

कृतिमाणि II. 15, 8; VII. 21, 3.

कृत्यः III. 18, 4; 54, 1.

कृत्ये VIII. 24, 25; X. 144, 3.

कृत्यंऽनु IX. 65, 23.

कृती I. 161, 3; X. 15, 12; 17, 2; 109, 7;
159, 4.

कृत्यः VI. 2, 8; IX. 76, 1; 77, 5; 84, 5;
101, 2.

कृत्यं X. 49, 7; 144, 2.

कृत्याःऽइव IX. 46, 1.

कृत्यान् I. 121, 7.

कृत्यानां VIII. 25, 23.

कृत्ये I. 54, 6; VIII. 5, 26; 8, 21; 50, 9.

कृत्य X. 97, 9.

कृत्यः I. 112, 8; V. 74, 5.

कृत्यः X. 39, 8.

कृधि I. 10, 11; 36, 14; II. 9, 5²; 17, 7; 8;
III. 15, 3; 18, 5; IV. 12, 4; VI. 47, 10;
51, 13; VII. 16, 6; VIII. 26, 25; 53, 6;
67, 12; 96, 8; 97, 8; IX. 23, 3; 61,
28; 84, 1; 97, 27; 104, 6; X. 42, 7;
93, 9.

कृधि I. 14, 7; 42, 6; 55, 7; 94, 9; 102, 4;
106, 5; 114, 2; 127, 11; 138, 2²; II. 2,
7; 23, 7; 30, 10; 41, 16; III. 1, 19; 4,
2; 16, 5; IV. 1, 3²; 31, 15; V. 18, 5;
51, 14; VI. 5, 6; 23, 7; 46, 6; VII. 25,
5; 27, 5; 32, 25; 42, 5; 77, 4; VIII.
19, 12; 32, 9; 36, 6; 53, 4; 60, 14;
61, 13; 68, 12; 75, 2; 11; 80, 4-6; 90,
4; 91, 6; 93, 10; IX. 4, 1; 64, 14; 78,
5; 113, 8; X. 22, 15; 38, 2; 85, 45;
96, 11; 112, 10; 133, 4; 142, 1; 147, 5;
151, 2; 3; 166, 1; 167, 1; 171, 4;
186, 2.

कृत्युऽर्थः X. 27, 5.

कृत्युना IV. 5, 14.

कृत्यं VII. 34, 15.

कृत्यं VIII. 45, 30.

कृत्यं X. 86, 20.

कृत्यत्वात् X. 27, 23.

कृत्यत्वात् X. 74, 3.

कृत्ये X. 99, 9.

कृत्यत्वात् VIII. 39, 4.

कृत्ये I. 113, 10.

कृत्युऽनीकं X. 20, 3.

कृत्यं IX. 99, 4.

कृत्यत्वात् I. 116, 14; 119, 8.

कृत्युऽयतः VIII. 46, 16.

कृत्यत्वात् X. 98, 7.

कृपा I. 127, 1; 128, 2; VI. 2, 6; 15, 5;
VII. 3, 9; VIII. 23, 5; 8; IX. 64, 28.

कपीटं X. 28, 8.
 कपे VIII. 4, 2.
 कश्चनः I. 126, 4.
 कश्चनः VII. 18, 23.
 कश्चनेभिः X. 68, 11.
 कश्चनेः I. 35, 4.
 कश्चं VI. 28, 6; VIII. 75, 8; X. 40, 8.
 कश्चस्य II. 12, 6; VIII. 59, 3; X. 39, 3.
 कश्चानुः IV. 27, 3.
 कश्चानुं I. 112, 21; X. 64, 8.
 कश्चानोः I. 155, 2; IX. 77, 2.
 कश्चाय X. 117, 3.
 कश्चे VIII. 54, 2.
 कश्चतु IV. 57, 4.
 कश्चन् X. 117, 7.
 कश्चतु IV. 57, 8.
 कश्चस्य X. 34, 13.
 कश्चिं X. 34, 13.
 कश्चे VIII. 3, 20; 32, 3.
 कश्चे X. 49, 7; 50, 5; 6.
 कश्चयः I. 4, 6; 36, 19; 52, 11; III. 49, 1;
 IV. 30, 2; V. 19, 3; VII. 31, 9; VIII.
 5, 38; 6, 4; 74, 10; 75, 10; 103, 3; IX.
 69, 7; 86, 37; X. 50, 5; 60, 4; 119, 6.
 कश्चिञ्चोत्तमा VII. 82, 9.
 कश्चिप्रः IV. 38, 9.
 कश्चिभिः I. 100, 10.
 कश्चिषु I. 74, 2; II. 2, 10; III. 53, 16; VI.
 46, 7; VIII. 92, 18.
 कश्चिहाश्च IX. 71, 2.
 कश्चिः I. 7, 8; 160, 5; 189, 3; III. 43, 7;
 59, 1; IV. 17, 6; 7; 21, 2; 38, 10; VI.
 18, 3; 31, 1; VII. 19, 1; 85, 3; VIII.
 24, 19; 62, 2; X. 178, 3.
 कश्चिनां I. 59, 5; 177, 1; IV. 17, 5; V. 1, 6;
 VI. 18, 2; 45, 16; VII. 5, 5; 6, 1; 26,
 5; VIII. 13, 9; 32, 19; 68, 7.
 कश्चे IV. 42, 1.

कृष्णश्चञ्च II. 4, 6; VI. 10, 4.
 कृष्णः VIII. 85, 3.
 कृष्णः I. 79, 2; IV. 17, 14; VIII. 96, 13;
 X. 16, 6; 20, 9.
 कृष्णश्चञ्चः I. 101, 1.
 कृष्णश्चञ्चः I. 141, 7.
 कृष्णश्चञ्चिः VII. 8, 2.
 कृष्णश्चञ्चो I. 140, 3.
 कृष्णं I. 58, 4; 73, 7; 92, 5; 115, 5; 140,
 5; 164, 47; III. 55, 11; IV. 7, 9; VI.
 9, 1; VII. 3, 2; VIII. 96, 14; X.
 127, 7.
 कृष्णाय VIII. 73, 18.
 कृष्णायानं VI. 6, 1.
 कृष्णायोनीः II. 20, 7.
 कृष्णश्चञ्चिं VIII. 23, 19.
 कृष्णश्चञ्चिः II. 4, 7.
 कृष्णश्चञ्चिः I. 140, 4.
 कृष्णश्चञ्चः VIII. 85, 4.
 कृष्णा I. 35, 4; 113, 2; IV. 3, 9; 16, 13;
 VI. 60, 10; VIII. 43, 6; IX. 66, 24;
 X. 21, 3; 61, 4; 89, 2.
 कृष्णाः X. 94, 5.
 कृष्णाः VI. 47, 21.
 कृष्णात् I. 123, 1; 9.
 कृष्णान् III. 31, 21; VIII. 41, 10.
 कृष्णां I. 113, 14; 130, 8; IX. 41, 1; X.
 3, 2.
 कृष्णाय X. 31, 11.
 कृष्णामः I. 141, 8.
 कृष्णामु I. 62, 9; III. 15, 3; VIII. 93, 13.
 कृष्णाय I. 116, 23; 117, 7.
 कृष्णीः VII. 71, 1.
 कृष्णे इति III. 31, 17; IV. 48, 3.
 कृष्णेन I. 35, 2; 9.
 कृष्णेभिः I. 62, 8.
 कृष्ण I. 10, 9; VI. 18, 15; VII. 22, 4.

कृष्ण I. 54, 9; II. 23, 14; III. 52, 5; VI. 21, 9; X. 44, 4.

के I. 87, 1; 94, 9; 110, 2; III. 45, 1; V. 2, 5; 12, 4⁴; 52, 12; 61, 1; VI. 52, 15; 67, 10; VII. 56, 1; 103, 8; VIII. 45, 4²; 77, 1²; IX. 110, 6; X. 19, 7; 20, 8; 50, 3³; 54, 3; 90, 10.

केतः I. 24, 12.

केत I. 33, 1; II. 38, 5; IV. 26, 2; VII. 18, 25; IX. 21, 6; X. 95, 5.

केतयः I. 24, 7; 50, 1; 3; 191, 4; VII. 78, 1; VIII. 12, 7; 43, 5; IX. 70, 3; 86, 5; 6; X. 78, 7; 91, 5; 111, 7.

केतवे I. 166, 1; X. 37, 1.

केतश्चेदाः I. 104, 3.

केतश्चापः V. 38, 3.

केतस्य X. 136, 6.

केताः I. 55, 7.

केतान् I. 146, 3.

केतुः I. 27, 12; 96, 6; 103, 1; 113, 19; 124, 11; 127, 6; III. 1, 17; 10, 4; 11, 3; 55, 2; 61, 3; V. 11, 3; VII. 63, 2; 67, 2; 76, 2; IX. 86, 7; X. 45, 6; 85, 19; 89, 12; 92, 1; 96, 4; 156, 5; 159, 2.

केतुना I. 3, 12; 36, 14; 187, 6; V. 44, 8; 60, 8; 66, 4; VI. 7, 6; X. 8, 1; 37, 9.

केतु I. 6, 3; 60, 1; 71, 2; 92, 1; 113, 15; 124, 5; III. 2, 14; 3, 3; 8, 8; 29, 5; 34, 4; IV. 7, 4; 14, 2; V. 7, 4; 11, 2; 34, 9; VI. 2, 3; 7, 2; 5; 39, 3; 49, 2; VII. 5, 5; 6, 2; 9, 1; 30, 3; 34, 6; VIII. 44, 10; 96, 4; IX. 64, 8; X. 1, 5; 2, 6; 88, 12; 139, 2.

केतुश्च VI. 47, 31.

केतुश्चतः VIII. 58, 3.

केतू इति II. 11, 6.

केतव VIII. 60, 18.

केतभिः III. 60, 7.

केन I. 76, 1; 87, 2; 165, 2; X. 15, 6.

केऽनिपानां X. 44, 4.

केनो इति VIII. 66, 9.

केपयः X. 44, 6.

केभिः VIII. 103, 13.

केवटे VI. 54, 7.

केवलश्चयः X. 117, 6.

केवलश्चादी X. 117, 6.

केवलः I. 7, 10; 13, 10; IV. 25, 7; VII. 98, 5.

केवलं I. 57, 6; IV. 35, 7; X. 96, 13; 145, 2.

केवला IV. 25, 6; VIII. 52, 3; X. 138, 6.

केवलान् X. 51, 8.

केवलानि X. 54, 5.

केवलीः X. 173, 6.

केवले X. 51, 9.

केशश्चता X. 105, 5.

केशिनः I. 164, 44; VIII. 1, 24.

केशिना I. 10, 3; 82, 6; III. 6, 6; 41, 9; VIII. 14, 12; 17, 2; X. 105, 2.

केशिनीः I. 140, 8; 151, 6.

केशिभिः I. 16, 4; VIII. 97, 4.

केशी X. 102, 6; 136, 1⁵; 6; 7.

कोकश्चातुं VII. 104, 22.

कोणयः I. 54, 4.

कोपयत् X. 44, 8.

कोपयण V. 57, 3.

कोम्या I. 171, 3.

कोशः I. 112, 11; II. 16, 5; VI. 54, 3; X. 5, 7.

कोशं I. 13, 2; III. 32, 15; IV. 17, 16; 20, 6; V. 53, 6; 59, 8; 83, 8; VIII. 72, 8; IX. 12, 6; 23, 4; 36, 2; 66, 11; 76, 5; 86, 1; 3; 7; 87, 1; 96, 20; 103, 3; 107, 12; 26; 108, 9; X. 42, 2.

कोशयीः VI. 47, 22.

कोशाः I. 87, 2.

कोशान् VI. 47, 23; IX. 86, 20.

कोशासः VII. 101, 4; VIII. 2, 8; IX. 88, 6.

कोशे VIII. 20, 8; 22, 9; IX. 75, 3; 77, 1;
X. 100, 10.

कोशेन I. 130, 2.

को X. 90, 11².

कोरयासः VIII. 3, 21.

कोलिस्तरे IV. 30, 14.

कोशिक I. 10, 11.

कोसते I. 121, 1.

कोशनासः VIII. 76, 11.

कोतवः I. 55, 8; 89, 1; VII. 48, 1; VIII.
96, 3; X. 64, 2.

कोतवे X. 27, 16.

कोतुः I. 17, 5; 66, 3; 67, 1; 77, 3; 91, 5;
127, 9; 175, 5; III. 11, 6; 52, 4; IV.
21, 2; V. 35, 1; VII. 31, 5; IX. 107,
3; X. 104, 10.

कोतुना I. 141, 9; II. 5, 4; 12, 1; 13, 11;
22, 3; III. 54, 6; VII. 90, 5; VIII.
57, 1; IX. 71, 9; X. 8, 7; 31, 2; 91, 3.

कोतुप्राः IV. 39, 2; X. 100, 12.

कोतुपिः I. 91, 2; 100, 14; 132, 5; V. 32,
5; 33, 8; VI. 7, 4; VIII. 63, 1; IX.
97, 30; X. 87, 1; 95, 9; 105, 6.

कोतु I. 2, 8; 19, 2; 42, 7-9; 64, 13; 68,
2; 5; 80, 15; 123, 8; 13; 151, 2;
156, 4; II. 16, 2; 4; 30, 6; III. 1, 5;
45, 3; IV. 10, 1; 20, 3; 40, 4; 42, 1;
V. 31, 11; 85, 2; VI. 9, 5; 16, 8; 36,
2; VII. 3, 10; 5, 6; 11, 4; 32, 26;
60, 6; VIII. 7, 24; 12, 11; 13, 1; 15,
7; 33, 17; 42, 3; 53, 6; 62, 7; 10; 63,
5; 70, 13; IX. 4, 3; 86, 43; X. 11, 3;
25, 1; 4; 30, 12; 36, 10; 37, 5; 48, 3;
56, 4; 64, 7; 120, 3; 140, 4; 159, 2.

कोतुमन् II. 23, 15.

कोतुमता X. 59, 1.

कोतुमता I. 183, 2.

कोतुमान् I. 62, 12; IV. 41, 1; IX. 90, 6;
X. 113, 1.

कोतुयंति IV. 24, 4; X. 64, 2.

कोतुयिन् IX. 44, 6; 63, 24; 86, 48; X.
2, 5.

कोतुयित्तमः IX. 108, 1.

कोतुयिदे III. 40, 2.

कोतुयिदा II. 39, 2.

कोतुन् IX. 72, 5.

कोतुनां IV. 31, 5.

कोतोः IV. 10, 2.

कोती X. 95, 3.

कोतः VII. 89, 3; VIII. 78, 7.

कोता I. 39, 1; 65, 5; 69, 1; 73, 2; 81, 4;
128, 4¹; 5; 138, 3²; 141, 6; 143, 2;
145, 2; 165, 7; 190, 3; III. 2, 3; 6, 5;
9, 6; IV. 1, 1; 5, 7; 12, 1; 21, 10;
28, 3; 33, 9; V. 10, 2; 17, 4; 29, 5;
7, 87, 2; VI. 2, 8; 5, 3; 12, 4; 16,
26; 17, 6; 48, 4; 68, 9; VII. 4, 5;
21, 6; 28, 2; 61, 2; 62, 1; 76, 1; VIII.
19, 29; 33, 6; 61, 4; 66, 4; 10, 88,
4; 97, 10; 102, 8; IX. 16, 2; 4, 86,
13; 102, 8; X. 29, 7; 61, 1; 83, 5;
84, 6; 144, 6².

कोतामयासः V. 33, 9.

कोत्ये I. 111, 2; 135, 1; IV. 37, 2; V. 43,
5; VI. 40, 2; VII. 25, 4; IX. 36, 3;
100, 5; 109, 2; 10, X. 57, 4.

कोतः IX. 97, 18; 28.

कोतः VII. 5, 7.

कोत I. 141, 3.

कोतः IV. 2, 14.

कोतः II. 42, 3; V. 83, 7.

कोतः I. 36, 8; 173, 3.

कोतः X. 44, 8; 95, 13.

कोतः I. 100, 13.

कोतः X. 100, 2.

कोतः V. 58, 6.

कोतः III. 26, 3; IX. 38, 6; 42, 4; 96, 22;
97, 33.

कोतः VII. 42, 1.

क्रंदति X. 94, 2.
 क्रंदय VI. 47, 30.
 क्रंदसि X. 38, 1.
 क्रंदसी इति II. 12, 8; VI. 25, 4; X. 121, 6.
 क्रमणाय VI. 70, 3.
 क्रमणे इति I. 155, 5.
 क्रमते I. 144, 1.
 क्रमस्य IV. 18, 11; VIII. 1, 4; 81, 7.
 क्रमाय VI. 49, 15.
 क्रमिह I. 155, 4.
 क्रमिह VIII. 63, 9.
 क्रमिह I. 182, 3.
 क्रमी: I. 51, 6.
 क्रमु: VII. 32, 27.
 क्रमणस्य V. 44, 9.
 क्रमिप: I. 162, 9; 10.
 क्रमिपा X. 87, 16.
 क्रमिपु: X. 87, 5.
 क्रम्यञ्चत् X. 16, 10; 87, 5.
 क्रम्यञ्चद: X. 87, 2; 19.
 क्रम्यञ्चदं X. 16, 9; 162, 2.
 क्रम्यञ्चदे VII. 104, 2.
 क्रम्यञ्चाह्न: X. 16, 11.
 क्रमणस्य I. 132, 2.
 क्रमा I. 58, 3; 139, 1; V. 7, 8; 10, 2; IX. 86, 19; 102, 1; X. 61, 1.
 क्रमा: I. 134, 2²; X. 92, 6.
 क्रमाय X. 132, 2.
 क्रमास: I. 134, 2.
 क्रम X. 164, 1.
 क्रमेव I. 105, 6; V. 53, 11.
 क्रियते IX. 70, 8; X. 112, 9.
 क्रियति III. 41, 3; VIII. 90, 3.
 क्रियमांश VI. 52, 2; VII. 35, 14.
 क्रियमांशस्य X. 55, 7.
 क्रियमांशा V. 29, 15.
 क्रियाय X. 32, 9.

क्रियास्य VI. 23, 6.
 क्रिवि: V. 44, 4; VIII. 87, 1; IX. 9, 6.
 क्रिवि:इदती I. 166, 6.
 क्रिवि I. 30, 1; II. 17, 6; 22, 2; VIII. 20, 24; 22, 12; 51, 8.
 क्रीणति IV. 24, 10.
 क्रीळति IX. 66, 29; X. 34, 8.
 क्रीळय V. 60, 3.
 क्रीळन् V. 19, 5; IX. 80, 3; 86, 26; 44; 96, 21; 108, 5; 110, 10; X. 79, 6.
 क्रीळत: IV. 4, 9; IX. 21, 3.
 क्रीळतं IX. 6, 5; 45, 5; 97, 9; 106, 11.
 क्रीळति I. 166, 2; VIII. 13, 8.
 क्रीळतो X. 85, 18; 42.
 क्रीळ I. 37, 1; 5.
 क्रीळय: I. 87, 3; X. 78, 6; 94, 14; 95, 9.
 क्रीकु: IX. 20, 7.
 क्रीकुमत्सभि: X. 3, 5.
 कुड: X. 43, 8.
 कुड V. 15, 3.
 कुष्मी VII. 56, 8.
 कुमु: V. 53, 9.
 कुमु: 75, 6.
 क्रोशनास: X. 27, 18.
 क्रोशत: X. 94, 4.
 क्रोशति IV. 38, 5.
 क्रोहा X. 28, 4.
 क्रोशं VI. 46, 14.
 क्र I. 34, 9²; 35, 7; 38, 2²; 3²; 105, 4; 5; 161, 4; 12; 164, 4; 17; 165, 6; 168, 6²; II. 33, 7; III. 30, 3; 62, 1; IV. 51, 6; V. 30, 1; 61, 2²; VI. 16, 17; 63, 1; VII. 88, 5; VIII. 1, 7²; 7, 20; 64, 7; 100, 10; X. 34, 10; 40, 14; 51, 2; 85, 15²; 86, 22; 111, 8²; 168, 3.
 क्रोइइति I. 38, 3.
 कृत्वा VI. 13, 2.
 कृत्वं I. 24, 6; 40, 8; 54, 8; 11; 136, 1; 3;

157, 2; 6; 160, 5; 162, 22; III. 38, 5;
IV. 17, 1; 21, 1; V. 27, 6; 34, 9; 62,
6; 64, 6; 66, 2; 67, 1; 68, 3; VI. 8, 6;
25, 8; 50, 3; 67, 5; 6; VII. 18, 25; 34,
11; 66, 11; VIII. 25, 8; 35, 17; X.
180, 3.

अक्षरानि I. 25, 5.

अक्षरः VI. 26, 8.

अक्षरस्य V. 44, 10.

अक्षरा X. 60, 5.

अक्षराणि IV. 4, 8; VIII. 19, 33, 37, 7.

अक्षराय I. 113, 6; III. 38, 3; VII. 21, 7; 28,
3; 30, 1; VIII. 22, 7; 37, 6; X. 18, 9.

अक्षरियं VII. 104, 13.

अक्षरियस्य IV. 12, 3; 42, 1; V. 69, 1; X.
109, 3.

अक्षरिया VIII. 25, 8.

अक्षरिया VII. 64, 2.

अक्षरियाः X. 66, 8.

अक्षरियान् VIII. 67, 1.

अक्षरे I. 25, 17.

अक्षरश्च I. 130, 4; X. 106, 7.

अक्षन् X. 95, 15.

अक्षयः I. 44, 8; 64, 8; 116, 4; II. 2, 2; VI.
52, 15; VII. 15, 8; VIII. 41, 3; X. 77, 2.

अक्षयः I. 70, 4; 79, 6; IV. 16, 19; VIII. 19,
31, 26, 3.

अक्षया IX. 99, 2.

अक्षयभिः IV. 53, 7.

अक्षया III. 49, 4.

अक्षयाश्चान् III. 55, 17; VII. 10, 5; VIII.
71, 2.

अक्षयाश्चान् I. 70, 3; X. 29, 1.

अक्षय्यं II. 29, 2.

अक्षय्यं II. 28, 3.

अक्षय्यान् X. 104, 6.

अक्षया I. 103, 1; V. 52, 3; VIII. 20, 26; X.
59, 8; 9.

अक्षि I. 25, 18; III. 8, 7; IV. 30, 12; VII.
27, 3; VIII. 43, 6; 45, 32; 60, 7; X.
10, 1; 65, 11.

अक्षेत् II. 33, 1.

अक्ष्यस्य II. 14, 11; VII. 46, 2.

अक्षयः I. 144, 7; III. 8, 1; V. 12, 6; VII. 66,
5; VIII. 15, 9; 63, 7; 64, 4.

अक्षय् VI. 23, 10; VII. 20, 6.

अक्षय् VIII. 69, 11; X. 106, 7.

अक्षयतः VI. 51, 4.

अक्षयतः X. 65, 8.

अक्षयति V. 42, 11.

अक्षयति I. 32, 15; 51, 14; X. 120, 8.

अक्षयत्स्वीर I. 114, 10.

अक्षयत्स्वीरः VIII. 19, 10.

अक्षयत्स्वीरं I. 106, 4; 125, 3.

अक्षयत्स्वीरस्य I. 114, 3.

अक्षयत्स्वीरस्य I. 114, 1; 2, X. 92, 9.

अक्षयः VI. 51, 7; X. 30, 12.

अक्षयः IX. 95, 5.

अक्षयः I. 112, 3.

अक्षयन् I. 24, 14; III. 25, 3.

अक्षयन्तं VII. 100, 5; VIII. 19, 35; X. 140, 5.

अक्षयन्ता VII. 64, 1.

अक्षयन्ती X. 9, 5.

अक्षयन्ती VII. 93, 2.

अक्षयं I. 40, 7; 132, 3; 133, 7; II. 11, 14;
III. 2, 6, 13; 3, 2; 11, 7; 40, 4; IV.
53, 7; V. 48, 4; VI. 2, 5; 49, 15; VII.
1, 12; 59, 2; VIII. 47, 4; IX. 82, 3;
97, 26; X. 47, 8; 63, 5.

अक्षयः III. 46, 2.

अक्षयि IV. 5, 11; VI. 13, 2; X. 91, 3.

अक्षयस्य IV. 20, 8; V. 9, 2; VI. 71, 6; VIII.
61, 14.

अक्षयान् IV. 54, 5.

अक्षयान् I. 111, 2.

अक्षयाय I. 36, 8; 123, 1; IV. 53, 6; V. 65,
4; VI. 50, 3; VII. 60, 11; VIII. 15, 13;

68, 12; IX. 9, 2; 109, 3; X. 9, 3; 58, 1; 99, 8.
 अये I. 74, 4; 86, 1; V. 64, 4; 5; VI. 25, 6; VIII. 2, 7; X. 22, 1; 118, 1.
 अयेव VII. 46, 2.
 अयेवु V. 23, 4; VIII. 84, 8; X. 8, 2.
 अयेो II. 27, 15.
 अर IX. 35, 3; 61, 3.
 अर IX. 6, 2; 17, 8.
 अरन् IX. 109, 8.
 अरन् IX. 86, 20.
 अरन्ति I. 164, 42; V. 59, 2; VIII. 13, 4.
 अरन्धे I. 63, 8.
 अरन् I. 116, 9.
 अरन्तः II. 11, 1; IX. 46, 1.
 अरन्ति VIII. 49, 6.
 अरन्ति I. 72, 10; 90, 6; 125, 4; 164, 42; V. 62, 4; 66, 5; VIII. 50, 4; X. 13, 5.
 अरन्ती I. 181, 7.
 अरन्ती: VII. 34, 2.
 अरन्ती IV. 19, 6.
 अरन्तु IX. 86, 37.
 अरन्ति I. 27, 6.
 अरः L. 133, 6; IV. 17, 1; 22, 4; 28, 5; X. 2, 6; 22, 14; 31, 5.
 अरति: VI. 6, 5.
 अर I. 67, 3; 95, 10, 96, 7; 158, 4; 174, 7; 183, 2; 189, 3; II. 20, 7; III. 32, 11; VI. 6, 4; 17, 7; 18, 13; 22, 8; VII. 18, 16; IX. 71, 9; X. 31, 9; 74, 2.
 अरन् IV. 2, 16; 19, 4; VI. 51, 11; X. 45, 4; 176, 1.
 अरन्श्च II. 39, 7; VI. 5, 2; X. 106, 10.
 अरन्: VIII. 70, 4.
 अरन्धि IX. 85, 11.
 अरन्न् VI. 15, 5.
 अरन् X. 12, 1.
 अरन्तु I. 127, 10; V. 64, 2.
 अरन्ति VI. 75, 7.

अरन्ति X. 27, 13.
 अरन्ति X. 27, 4.
 अरन्तु: X. 161, 2.
 अरन्: VIII. 25, 5.
 अरन्तः I. 33, 6; 100, 7; 151, 3; III. 18, 1; IV. 24, 4; 38, 5; V. 1, 10; 32, 10; 36, 6; VI. 1, 5; VII. 28, 4; VIII. 16, 9; IX. 89, 6.
 अरन्ति: I. 65, 3; 151, 4; IV. 5, 15.
 अरन्तिश्च: III. 13, 4; VI. 61, 3; X. 89, 11.
 अरन्तिषु I. 73, 4; II. 2, 3; VII. 88, 7.
 अरन्ती: III. 3, 9; 14, 4; V. 37, 4; VI. 65, 1; VII. 65, 2; 75, 4; 79, 1; VIII. 6, 26.
 अरन्तीनां I. 7, 9; 59, 1; 72, 7; 176, 3; 177, 3; III. 20, 4; 34, 2; V. 7, 1; 35, 2; VI. 32, 4; 46, 7; VII. 98, 1; VIII. 67, 13; X. 78, 1; 187, 1.
 अरन् II. 30, 5.
 अरन्: III. 23, 3; V. 43, 4; IX. 8, 4; 14, 7; 15, 8; 46, 6; 61, 7; 79, 4; 80, 4; 5; 85, 7; 86, 27; 97, 12.
 अरन्ति IV. 40, 4.
 अरन्ति: IV. 58, 6.
 अरन्तु IV. 27, 3; X. 182, 1.
 अरन्ति: IX. 97, 57.
 अरन्ति I. 129, 8.
 अरन्तुश्च VII. 46, 1.
 अरन्तुश्च IX. 90, 3.
 अरन्तुश्च IV. 8, 8.
 अरन्तु II. 24, 8.
 अरन्तः I. 126, 1.
 अरन्तः IV. 25, 8; VII. 88, 7; VIII. 83, 6.
 अरन्तं I. 117, 5; II. 11, 5; 12, 11; III. 30, 8; 39, 5; IV. 17, 13; X. 68, 8.
 अरन्ति VII. 74, 6; X. 51, 2; 125, 4.
 अरन्ते II. 9, 5.
 अरन्ते I. 62, 12.
 अरन्ते VI. 45, 3.

खीरऽपाक VIII. 77, 10.
 खीरं I. 164, 7; IX. 67, 32; X. 87, 16.
 खीरेख I. 104, 3.
 खीरेः VIII. 2, 9.
 खु X. 61, 12.
 खुद्रंश्च I. 129, 6.
 खुद्राश्च VIII. 49, 4.
 खुधः VIII. 66, 14; X. 43, 3.
 खुधं VIII. 60, 20; X. 42, 10; 117, 1.
 खुधे VII. 1, 19.
 खुध्यात्स्थः I. 104, 7.
 खुभा V. 41, 13.
 खुसन् IX. 86, 18.
 खुसन्तः II. 1, 10; X. 116, 2.
 खुसन्ति IV. 2, 18.
 खुसन्ती X. 11, 3.
 खुसन्तीः X. 2, 6.
 खुसन्तः I. 30, 13; X. 31, 5.
 खुसन्तं II. 4, 8; 9, 5; VIII. 81, 1; 88, 2;
 X. 38, 2.
 खुपंश्च I. 84, 8.
 खुरं VIII. 4, 16; X. 28, 9.
 खुराः I. 166, 10.
 खे IV. 3, 6.
 खेति III. 55, 4; 7; V. 37, 4; VII. 32, 9;
 VIII. 84, 9; X. 40, 11.
 खेति I. 64, 13; 83, 3; 93, 2; II. 27, 13;
 III. 55, 21; IV. 1, 9; 50, 8; V. 61, 19;
 VIII. 39, 9; IX. 12, 3; 72, 3; X. 91,
 2; 124, 8; 136, 5.
 खेत्तुः I. 33, 15.
 खेत्तं I. 100, 18; III. 31, 15; V. 45, 9; VI.
 47, 20; IX. 85, 4; 91, 6; X. 33, 6.
 खेत्तंश्च I. 110, 5.
 खेत्तुश्च IV. 70, 9.
 खेत्तुश्चः X. 25, 8.
 खेत्तुश्चिदं X. 32, 7.
 खेत्तुश्चिदा X. 32, 7.

खेत्तुऽज्ञाता VII. 19, 3.
 खेत्तुऽज्ञातं VIII. 31, 14.
 खेत्तुऽज्ञातः III. 8, 7.
 खेत्तुऽज्ञां IV. 38, 1.
 खेत्तुस्य I. 112, 22; IV. 57, 1-3; VII. 35,
 10; X. 66, 13.
 खेत्ताणि VI. 61, 14.
 खेत्ताण् I. 119, 7; V. 2, 3; 4.
 खेत्ताय VII. 100, 4.
 खेत्ते V. 62, 7.
 खेत्तय V. 9, 7.
 खेत्तोः X. 51, 6.
 खेत्तः I. 67, 1; X. 20, 6.
 खेत्तुऽज्ञातः X. 94, 12.
 खेत्तं I. 66, 2; X. 124, 7.
 खेत्तुऽज्ञातः IV. 33, 10; V. 47, 4.
 खेत्तुऽज्ञातं III. 7, 2.
 खेत्तुस्य I. 100, 7; VII. 82, 4; VIII. 37, 5.
 खेत्ताः VIII. 19, 8.
 खेत्ते V. 37, 5; VII. 54, 3; 86, 8; X. 27, 4;
 89, 10.
 खेत्तेण L 55, 4; VII. 82, 5.
 खेत्तेभिः VIII. 84, 9.
 खेत्त्या X. 28, 5.
 खेत्ता VI. 3, 1.
 खेत्ति VII. 18, 2.
 खेत्ति VI. 4, 4; X. 51, 5.
 खेत्ततः II. 4, 3.
 खेतः IX. 97, 3.
 खेतऽपत् VI. 2, 1.
 खेतऽपत्तेषु I. 112, 13.
 खेत्ताय VIII. 71, 12.
 खोः IX. 97, 22.
 खोलयः X. 22, 9.
 खोलस्य I. 117, 8.
 खोली इति I. 180, 5; VIII. 7, 22; 52, 10;
 99, 6.
 खोलीः I. 54, 1; 173, 7; VIII. 3, 10; 13, 17.

श्रीश्रीः इव I. 57, 4.
 श्रीश्रीभिः II. 34, 13; X. 95, 9.
 श्रीश्रीर्था II. 16, 3.
 श्रीदः I. 65, 3²; 66, 5; 92, 12; 180, 4; II.
 25, 3; VI. 17, 12; VIII. 25, 15; X. 56,
 7; 61, 2.
 श्रीदति VII. 58, 1.
 श्रीदते V. 58, 6.
 श्रीदसः I. 182, 5.
 श्रीदसा I. 112, 12; V. 53, 7; VII. 95, 1.
 श्रीभणः X. 103, 1.
 श्रीभेय इव II. 39, 7.
 श्रीमि X. 23, 2.
 श्रीः I. 100, 15.
 श्रीया I. 55, 6; V. 84, 3; VII. 46, 3; X.
 61, 7; 32, 3.
 श्रीकाः X. 87, 7.

ख

खनः इव VI. 18, 2; VII. 20, 3; VIII. 1, 7.
 खनः इव I. 102, 6.
 खदिरस्य III. 53, 19.
 खनमानः I. 179, 6.
 खनामि X. 97, 20.
 खनामि X. 145, 1.
 खनिता X. 97, 20.
 खनिद्रिनाः VII. 49, 2.
 खनिद्रिः I. 179, 6.
 ख IV. 11, 2; X. 156, 3.
 खरः इव X. 106, 7.
 खरः इव X. 106, 7.
 खरीला इव VII. 104, 17.
 खलु X. 34, 14.
 खले X. 48, 7.
 खाताः IV. 50, 3.
 खादः इवः V. 45, 2.
 खादति I. 158, 4.

खादय I. 64, 7.
 खादयः I. 166, 9; V. 54, 11; VII. 56, 13.
 खादिः I. 168, 3.
 खादिनः II. 34, 2.
 खादिनं VI. 16, 40.
 खादिपु V. 53, 4; X. 38, 1.
 खादिहस्तं V. 58, 2.
 खानि II. 15, 3; IV. 28, 1; V. 32, 1; VII.
 82, 3.
 खां II. 28, 5; VI. 36, 4.
 खार्यः IV. 32, 17.
 खिदत् IV. 28, 2.
 खिदति IV. 25, 7.
 खिदं V. 84, 1.
 खिदः VI. 22, 4.
 खित्याः X. 142, 3.
 खित्ये VI. 28, 2.
 खुदत X. 101, 12.
 खगला इव II. 39, 4.
 खे VIII. 77, 3; 91, 7³.
 खेदया VIII. 72, 8; 77, 3.
 खेदां X. 116, 4.
 खेलम्प I. 116, 15.
 ख्यः V. 15, 15.
 ख्यः I. 4, 3; VI. 48, 19; VIII. 65, 9.
 ख्यत् X. 53, 2.
 ख्यत् VII. 36, 7; VIII. 79, 2.
 ख्यते VIII. 47, 11.
 ख्यते V. 65, 6; VIII. 22, 14; 73, 15.
 ख्यत् III. 31, 12.
 ख्यन् I. 16, 1; VII. 93, 8; X. 10, 2.
 ख्यं VII. 86, 2.

ग

गगे X. 75, 5.
 गच्छ VI. 75, 16.
 गच्छ X. 16, 3²; 85, 26; 155, 1; 3.
 गच्छत X. 15, 11.

गच्छतं I. 34, 10; V. 75, 3; VIII. 8, 1; 85, 1; 6.

गच्छतं I. 34, 7; 47, 3; 135, 7²; IV. 46, 5; 49, 3; V. 75, 7; VI. 60, 9; 14; VIII. 35, 4; 10; 73, 14.

गच्छताम् X. 154, 1; 5.

गच्छतां I. 21, 4; 22, 1; X. 16, 5.

गच्छति IX. 98, 7; X. 86, 12.

गच्छति I. 1, 4; 16, 8; 18, 8; 41, 6; 83, 1; 125, 5; II. 25, 4; VIII. 64, 8; IX. 7, 7; 15, 6; 86, 12; X. 14, 13; 86, 10.

गच्छतु IX. 63, 22; 97, 6; X. 16, 3; 9.

गच्छते IX. 93, 2.

गच्छथ V. 55, 7.

गच्छथ I. 161, 11; VI. 52, 8.

गच्छथः I. 22, 4; 112, 18; 117, 2; 151, 7; IV. 43, 3; VII. 69, 2; 74, 1; 82, 7; VIII. 9, 6; X. 41, 2; 3.

गच्छथः IV. 45, 4; V. 74, 3; VIII. 35, 7; 13; X. 40, 3².

गच्छथं X. 191, 2.

गच्छन् IV. 38, 4; V. 45, 9; IX. 15, 1; 25, 5; 38, 1; 4; 61, 25; 90, 1.

गच्छन्तः IX. 8, 2; 63, 6.

गच्छन्ति I. 145, 4.

गच्छन्ति I. 85, 11; 145, 3; X. 117, 1, 168, 2.

गच्छन्तु IX. 81, 4; 101, 4.

गच्छति IV. 31, 5.

गच्छति VIII. 93, 6; IX. 20, 7, 67, 19.

गच्छत्य X. 14, 8².

गच्छाः VI. 35, 3.

गच्छात् X. 108, 3.

गच्छाति X. 16, 2.

गच्छाति VII. 33, 14.

गच्छाथ VIII. 7, 30.

गच्छान् VIII. 7, 5.

गच्छान् X. 10, 10.

गच्छः I. 87, 4²; III. 35, 9; V. 61, 13; VII. 56, 7; X. 137, 5.

गच्छस्पतिं II. 23, 1.

गच्छस्पते X. 112, 9.

गच्छ I. 14, 3; 38, 15; 64, 12; IV. 35, 3; V. 44, 12; 52, 13; 14; 53, 10; 56, 1; 58, 1; 2; VI. 56, 5; VIII. 94, 12; IX. 32, 3; X. 36, 7; 77, 1.

गच्छसंगच्छ III. 26, 6; V. 53, 11.

गच्छस्त्रिभिः V. 60, 8.

गच्छस्त्रियः VIII. 23, 4.

गच्छस्त्रियः I. 64, 9.

गच्छस्य V. 1, 3; X. 34, 12.

गच्छाः V. 79, 5.

गच्छानां II. 23, 1.

गच्छाय VII. 58, 1.

गच्छे VI. 40, 1; VIII. 46, 31.

गच्छेन I. 23, 7; 117, 3; III. 32, 2; IV. 50, 5; VII. 9, 5; IX. 96, 17; X. 103, 3.

गच्छेनु X. 112, 9.

गच्छेः I. 6, 8.

गच्छां III. 7, 5.

गच्छ I. 3, 7; 106, 2; II. 41, 13; V. 51, 2; VII. 59, 10; VIII. 20, 2; 10; IX. 5, 11; X. 15, 4; 77, 4.

गच्छस्त्वमुं X. 18, 8.

गच्छः VII. 58, 3.

गच्छ I. 105, 4; 119, 4; II. 37, 5.

गच्छ I. 2, 4; 46, 13; 47, 7; 9; 112, 1-23; 135, 4²; III. 12, 1; 58, 4; 9; IV. 46, 5; V. 5, 7; 71, 3; 73, 1; 74, 6; VI. 59, 10; 60, 8; 15; VII. 70, 1; 73, 4; 82, 6; 83, 3; 94, 7; VIII. 5, 13; 16; 30; 8, 6; 10, 5; 22, 5; 10; 12; 26, 8; 9; 38, 4; 7; 73, 10; 87, 1; 6; X. 61, 4.

गच्छि V. 64, 3.

गच्छाय VIII. 100, 8.

गच्छी IV. 41, 5.

गच्छ VIII. 20, 16.

गच्छि VIII. 98, 4.

गर्भं IV. 16, 11; 16.
 गर्भस्य VI. 10, 6; 26, 2.
 गर्भा IV. 38, 4.
 गर्भ VII. 50, 1.
 गर्भिगर्भं X. 41, 1.
 गर्भीगर्भि VI. 75, 3.
 गर्भ I. 38, 2; 39, 7; 9; V. 87, 9; VIII. 27, 5.
 गर्भ VI. 49, 11.
 गर्भ I. 3, 8; V. 43, 10; VIII. 20, 1.
 गर्भन II. 36, 3; VIII. 54, 3.
 गर्भन् II. 34, 5; 6; V. 57, 1; VII. 43, 4; 59, 5; VIII. 7, 11; 27.
 गर्भं V. 43, 8; VIII. 87, 4.
 गर्भ I. 135, 5; 137, 1; 3; 151, 7; II. 39, 3; V. 71, 1; VI. 63, 2; VII. 68, 2; VIII. 8, 7; 17; 9, 1.
 गर्भे I. 46, 7.
 गर्भे X. 95, 14.
 गर्भा I. 86, 3; II. 23, 13; 41, 2; IV. 29, 4; V. 30, 1; VI. 23, 4; 44, 15; VIII. 71, 5.
 गर्भाः III. 26, 6.
 गर्भारं I. 9, 9.
 गर्भारा I. 17, 2; VIII. 5, 5, 13, 10; 22, 3.
 गर्भु I. 175, 2; 186, 6; V. 43, 8; 11; 13; VII. 18, 4; VIII. 63, 4.
 गर्भोः I. 89, 9; III. 54, 18.
 गर्भः I. 162, 10.
 गर्भैः I. 163, 2; IX. 83, 4; 85, 12; X. 10, 4; 85, 40; 41; 123, 4; 139, 5; 6; 177, 2.
 गर्भै VIII. 1, 11; 77, 5; IX. 86, 36; X. 139, 4.
 गर्भैस्य I. 22, 14.
 गर्भैः IX. 113, 3.
 गर्भैर्वा X. 136, 6.
 गर्भैर्वा III. 38, 6.
 गर्भैर्वा X. 85, 41.

गर्भवीः X. 11, 2.
 गर्भारीणांश्च I. 126, 7.
 गर्भ II. 28, 7; VI. 61, 14.
 गर्भहि VIII. 69, 7.
 गर्भस्तिः IX. 86, 34.
 गर्भस्तिः II. 14, 8.
 गर्भस्ति I. 54, 4.
 गर्भस्ती इति VI. 19, 3; VII. 37, 3.
 गर्भस्ती I. 62, 12; II. 18, 8; VI. 20, 9; X. 44, 2; 61, 3; 73, 8.
 गर्भस्योः I. 64, 10; 82, 6; 88, 6; 130, 4; III. 60, 5; V. 54, 11; 86, 3; VI. 29, 2; 45, 18; VIII. 12, 7; IX. 10, 2; 13, 7; 20, 6; 36, 4; 64, 5; 65, 6; 71, 3; 76, 2; 107, 13; 110, 5; X. 96, 3.
 गर्भोः III. 32, 16; VII. 33, 8.
 गर्भोरं I. 91, 3; 108, 2; III. 46, 4; IV. 5, 5; 6; V. 85, 1; X. 47, 3; 129, 1.
 गर्भोरश्चेषाः I. 35, 7.
 गर्भोरा I. 24, 9; VII. 32, 6.
 गर्भोराः II. 27, 3; VI. 75, 9; VIII. 16, 4; X. 108, 4.
 गर्भोरि III. 67, 11.
 गर्भोरि इति X. 178, 2.
 गर्भोरि इति IV. 23, 10; 42, 3; 56, 3.
 गर्भः VIII. 3, 14; 33, 2; 8; X. 16, 14.
 गर्भत् I. 5, 3; 178, 2; III. 13, 1; VI. 45, 24; VII. 32, 10; 11; 97, 1; VIII. 1, 2; 40, 2²; IX. 40, 2.
 गर्भत् I. 1, 5; 30, 8; III. 10, 4; IV. 55, 10; V. 36, 1; 46, 5; 6; VIII. 1, 27; 2, 26; 18, 7; 33, 9; 61, 1; 72, 1; 102, 9.
 गर्भतः VII. 73, 4.
 गर्भतः IV. 43, 4.
 गर्भ्ये I. 154, 6.
 गर्भ्य X. 44, 5.

गमन् I. 89, 7; VIII. 54, 3; IX. 5, 8; X.
108, 8.

गमेति VII. 34, 20.

गमेतु IV. 35, 1.

गमेतु I. 107, 2; 186, 2; VI. 49, 1; X. 15,
5; 35, 13.

गमे VII. 89, 1.

गमय V. 5, 10; X. 152, 4.

गमयामसि X. 145, 4.

गमानि IV. 18, 2; 3.

गमास VIII. 92, 27; X. 9, 3.

गमिष्टं X. 106, 3; 4.

गमिष्टा I. 118, 3; V. 76, 2.

गमेन VIII. 45, 10; 46, 9; 51, 5.

गमेन IV. 5, 13; V. 42, 18; VII. 67, 6;
84, 5; X. 40, 11.

गमेनहि V. 51, 15; VI. 54, 2; VII. 81, 2.

गमेयं I. 158, 3.

गंभेरेषु X. 106, 9.

गंभीरः II. 21, 4.

गंभीरश्चेतसा VIII. 8, 2.

गंभीरया VI. 18, 10.

गंभीरश्चेपसः X. 62, 5.

गंभीरश्चक्षुः VII. 87, 6.

गंभीरान् III. 45, 3.

गंभीराय VI. 62, 9.

गंभीरे VI. 24, 8.

गंभीरिणः VI. 24, 9.

गम्याः I. 163, 13.

गम्याः I. 181, 3; 5; 186, 6; 187, 7; V. 41,
18; X. 3, 7.

गम्यः VI. 2, 8; X. 64, 16.

गम्ये I. 74, 2; V. 10, 3; 44, 7; VI. 71, 3;
74, 2; VII. 18, 13; 32, 7; VIII. 24,
22; 45, 13; IX. 23, 3; 81, 3; X. 66,
3; 99, 5.

गम्यश्चापमं IX. 104, 2.

गम्यश्चक्षुः I. 91, 12; 19; VII. 54, 2.

गम्यस्य VII. 19, 1.

गम्ये VIII. 41, 7.

गम्येन X. 63, 17.

गमन् I. 158, 5.

गम्यमान् I. 164, 46; X. 149, 3.

गम्यतः VIII. 69, 9.

गम्यश्चाहमिष I. 124, 7.

गम्ये V. 62, 8; 68, 5; VII. 64, 4.

गम्यश्चक्षुः II. 33, 11.

गम्ये V. 62, 5; VI. 20, 9.

गम्येन I. 29, 5; III. 53, 23.

गम्येभ्यः VIII. 56, 3.

गम्ये IX. 82, 4.

गम्येः I. 70, 2⁴; 95, 4; 152, 3; 164, 9; II.
1, 14; 10, 3; III. 1, 12; 5, 3; 29, 11;
31, 3; V. 2, 2; 45, 3; 78, 7; VI. 15,
1; 47, 28; VII. 9, 3; VIII. 12, 11,
IX. 68, 5; 97, 41; X. 1, 2; 8, 2; 27,
14; 30, 8; 45, 6; 79, 4; 168, 4.

गम्येऽहं III. 29, 2.

गम्येऽयं I. 6, 4.

गम्येऽधि I. 30, 4.

गम्ये I. 95, 2; 130, 3; 156, 3; 157, 5;
164, 33; 52; 173, 3; 185, 2; II. 18,
2; 35, 13; III. 1, 6; 10; 13; 2, 10;
27, 9; 31, 2; 7; 46, 5; 57, 3; IV. 7,
9; 19, 5; V. 41, 10; 47, 4; 58, 7; 83,
1; 7; VI. 48, 5; 52, 16; 66, 3; 67, 4;
VII. 4, 5; 101, 1; 102, 2; VIII. 6, 20;
IX. 19, 5; 74, 5; 77, 4; 83, 3; 102, 6;
X. 21, 8; 27, 16; 46, 5; 68, 7; 82, 5;
91, 6; 121, 7; 162, 1; 183, 3; 184, 1;
2¹; 3.

गम्येऽरसा I. 164, 8.

गम्येः X. 73, 2.

गम्येऽहं III. 29, 2.

गम्ये I. 65, 10; 148, 5; IV. 27, 1; VI. 16,
35; VIII. 43, 9; 83, 8; X. 10, 5; 53,
11; 177, 2.

गर्भेश्वरः I. 146, 5.

गर्भे IV. 3, 5.

गर्भ्या VIII. 1, 20.

गर्भयस्य IV. 21, 8.

गर्भा V. 30, 7.

गर्भा I. 10, 7; 31, 12; 33, 1; 81, 7; 93, 2; 101, 4; 122, 7; 124, 5; 11; 164, 3; II. 23, 18; III. 31, 4; IV. 1, 19; 32, 18; 51, 8; 52, 2; 3; 5; V. 30, 4; 11-13; 45, 2; 56, 5; 86, 3; VI. 65, 5; 72, 4; VII. 76, 6; 77, 2; 98, 6; 102, 2; 103, 2; 10; 104, 10; VIII. 4, 20; 36, 5; 46, 22; 51, 2; 61, 6; IX. 65, 17; 66, 29; 72, 4; 77, 4; 81, 1; X. 48, 9; 49, 10; 87, 18; 102, 5; 9; 108, 3; 9; 166, 1.

गर्भाश्च I. 130, 3; V. 59, 3; VI. 24, 4.

गर्भि I. 119, 6; IV. 58, 4; VI. 46, 14; 56, 3; X. 94, 9; 106, 10; 116, 4.

गर्भिष्ठिरः V. 1, 12.

गर्भिष्ठिरं X. 150, 5.

गर्भे I. 43, 2; 6; VI. 45, 22; VIII. 5, 20; 30, 4; 47, 12; 68, 13; 92, 25; IX. 11, 3; 7; 61, 15.

गर्भता III. 31, 9; IV. 1, 15; VI. 46, 10.

गर्भते VI. 45, 26.

गर्भन् III. 33, 11; IX. 87, 7; 96, 1.

गर्भतः I. 33, 1; IV. 17, 16; VII. 32, 23; 83, 1; X. 160, 5.

गर्भतं VIII. 2, 35.

गर्भता I. 131, 3.

गर्भ I. 72, 8; 126, 3; 140, 13; III. 32, 1; IV. 2, 17; 58, 10; V. 29, 12; 34, 8; 52, 17; 61, 5; VI. 17, 1; VII. 90, 4; 92, 3; VIII. 21, 10; IX. 108, 6.

गर्भश्च X. 48, 4.

गर्भश्च VIII. 93, 17.

गर्भशी IX. 70, 7.

गर्भशुः IX. 36, 6; 98, 3.

गर्भवः I. 151, 1; III. 33, 12; VII. 18, 14.

गर्भवस्य I. 131, 3; V. 30, 15; VIII. 66, 3.

गर्भा VI. 44, 12; VII. 67, 9.

गर्भा V. 79, 7; VII. 18, 7; VIII. 1, 17;

IX. 14, 6; 64, 4; 87, 5.

गर्भानि VIII. 34, 14; IX. 8, 6; 22, 7; 62, 23.

गर्भुः I. 51, 14; III. 31, 8; IV. 23, 10; 31, 14; VI. 41, 2; VII. 31, 3; VIII. 53, 8; 78, 9; IX. 27, 4; 97, 15.

गर्भुतिः IX. 74, 3; X. 14, 2; 80, 6.

गर्भुतिं III. 62, 16; V. 66, 3; VII. 62, 5; 65, 4; 77, 4; VIII. 5, 6; IX. 78, 5; 85, 8.

गर्भूतीः I. 25, 16.

गर्भे VIII. 13, 22; IX. 101, 16.

गर्भेभिः VI. 60, 14; VIII. 73, 14.

गर्भो इति VIII. 46, 10.

गर्भनं I. 132, 6; X. 129, 1.

गर्हि I. 4, 2; 3; 6, 9; 14, 2; 16, 4; 5; 19, 1-9; 23, 1; 23; 30, 22; 49, 1; 84, 1; 139, 6²; 142, 13²; II. 6, 6; 41, 1; 1; III. 1, 19; 37, 11²; 42, 2; 44, 1; IV. 32, 1; 5; V. 5, 9; 26, 4; 51, 1; 3; VI. 22, 11; 41, 1; 54, 7; VII. 32, 1; VIII. 1, 9; 16; 3, 17; 4, 2; 3; 10; 13, 13; 14; 18, 4; 21, 4; 24, 7; 26, 20; 32, 6; 34, 6; 12; 46, 9; 49, 7; 50, 7; 60, 4; 65, 9; 66, 8; 12; 82, 4; 95, 8; 97, 5; 99, 1; IX. 65, 5; 72, 9; X. 14, 5; 38, 5; 150, 1²; 167, 2.

गाः I. 10, 8; 32, 12; 33, 3; 10; 61, 10; 62, 2; 3; 83, 5; 84, 16; 91, 22; 92, 2; 93, 4; 101, 5; 103, 5; 118, 2; 126, 5; 174, 4; II. 12, 3; 14, 3; 19, 3; 21, 5; 24, 3; 14; 34, 1; 36, 1; III. 30, 10; 21; 31, 21; 39, 5; 44, 5; 50, 3; IV. 1, 15; 17, 10; 11; 32, 22; V. 14, 4; 29, 3; 45, 7; 8; 62, 3; VI. 17, 3; 5; 6; 23, 4; 27, 8; 35, 2; 39, 5; 43,

3; 47, 14; 24; 54, 5; 6; 60, 2²; 75, 2; VII. 36, 1; VIII. 2, 39; 3, 19; 14, 8; 63, 3; 96, 17; IX. 14, 5; 42, 1; 64, 3; 13; 71, 7; 72, 3; 78, 1; 82, 1; 3; 86, 26; 87, 7; 8; 89, 3; 90, 4; 91, 6; 95, 1; 96, 8; 16; 97, 13; 39; 107, 26; 108, 6; X. 8, 8; 19, 6; 48, 2; 67, 3; 4; 6; 8; 68, 3-5; 10; 11; 89, 7; 102, 8; 156, 2; 160, 3.

गा: I. 67, 3; III. 53, 2; IV. 3, 13; 16, 9; VII. 62, 2; X. 1, 2; 56, 3, 108, 9.

गा:इव III. 45, 3; VIII. 20, 19; 41, 1; IX. 112, 3; X. 127, 8.

गांय: VI. 45, 31.

गात् VII. 3, 9.

गात् I. 38, 5; 104, 5; 164, 4; 167, 5; II. 33, 14; 38, 8; 11; III. 31, 1; 6; 21; V. 45, 1; 2; VII. 67, 8; 69, 4; VIII. 5, 39; X. 5, 6; 18, 4.

गात् VIII. 2, 38.

गात् VIII. 20, 22; X. 19, 1; 78, 8.

गात्तन् V. 55, 9.

गात्ते III. 3, 1.

गातु: I. 136, 2; III. 4, 4; 54, 18; V. 32, 10; IX. 96, 15; X. 20, 4; 6; 30, 1; 61, 25.

गातुःभि: I. 100, 4.

गातुं I. 71, 2; 72, 9; 80, 6; 95, 10; 96, 4; 112, 16; 151, 2; 6; 173, 13; II. 20, 5; 21, 5; III. 1, 2; 31, 9; 15; IV. 4, 6; 18, 10; 51, 1; 55, 4; V. 30, 7; 65, 4; 87, 8; VI. 6, 1; 22, 5; 30, 3; VII. 13, 3; 47, 4; 63, 5; VIII. 45, 30; IX. 69, 7; 85, 4; 96, 10; 97, 18; X. 14, 2; 49, 9; 76, 3; 99, 8; 104, 8; 122, 2.

गातुःमत्ता VII. 54, 3.

गातुःच VIII. 16, 12.

गातुःचन् I. 52, 8.

गातुःचिन् I. 169, 5.

गातुःचिन् I. 51, 3; III. 62, 13; VIII. 66, 14; IX. 46, 5; 65, 13; 92, 3.

गातुःचिन्संन: VIII. 103, 1; IX. 44, 6; 104, 5; 106, 6; 107, 7.

गातुःचिन्संन: VIII. 19, 16; IX. 101, 10.

गातुःचिन्संन: VIII. 25, 9.

गातुःचिन् I. 105, 15.

गात्ता I. 162, 18; VIII. 17, 5.

गात्ता I. 162, 19.

गात्ता I. 162, 20; IX. 83, 1.

गात्ता I. 162, 11.

गात्तेऽगात्ते VIII. 48, 9.

गात्तेऽचिन् I. 43, 4.

गात्ते I. 167, 6; IX. 11, 4.

गात्ते VIII. 32, 1; 98, 9; IX. 99, 4; X. 85, 6.

गात्तेऽचिन्सं VIII. 2, 38.

गात्तेऽचिन् I. 190, 1.

गात्तेऽचिन् VIII. 92, 2.

गात्तेऽचिन् VIII. 71, 14.

गात्तेऽचिन् I. 7, 1.

गात्ते I. 61, 11; V. 47, 7; VI. 24, 8; 48, 9; VII. 60, 7; X. 106, 9; 113, 10.

गात्तेऽचिन् VII. 18, 5.

गात्तेऽचिन् VIII. 70, 8.

गात्ते IV. 18, 3.

गात्तेऽचिन् X. 80, 6.

गां I. 33, 15; 110, 8; 116, 22; 117, 20; 151, 4; 161, 7; 10; 164, 9; III. 34, 9; 60, 2; IV. 33, 4; 36, 4; 57, 1; V. 52, 16; VI. 45, 7; 46, 2; 62, 7; VII. 44, 3; VIII. 1, 2; 4, 21; 14, 3; 74, 10; 78, 2; 81, 3; 97, 2; 101, 15; 16; IX. 9, 9; 94, 5; X. 42, 2; 59, 10; 65, 11; 67, 5; 97, 4; 107, 7; 112, 8; 119, 1; 146, 4; 155, 5; 165, 5.

गां X. 128, 4.

गां X. 57, 1.

गांइव VIII. 65, 3; X. 79, 6.

गां I. 38, 14; VI. 16, 22; VIII. 20, 19; 33, 4.

गाय VI. 40, 1; 45, 22; VIII. 46, 14.

गायत् I. 167, 6; 173, 1.

गायत् I. 4, 10; 5, 1; 4; 21, 2; 37, 1; 4;
V. 68, 1; VI. 45, 4; VII. 31, 1; 102, 1;
VIII. 15, 1; 32, 13; 17; 45, 21; 89, 1;
98, 1; 101, 5; 103, 8; IX. 11, 1; 13,
2; 60, 1; 65, 7; 86, 44; 97, 4; 104, 1;
105, 1.

गायति VIII. 92, 25; X. 71, 11.

गायसं I. 27, 4; 38, 14; 120, 6; 164, 23;
II. 43, 1; VIII. 1, 8; 2, 14, 38, 10;
X. 71, 11.

गायसंघर्षति VIII. 38, 6.

गायसंघेषसं VIII. 1, 10.

गायसंघेषसे I. 142, 12.

गायसंघस्य I. 79, 7; 164, 25.

गायसाः VIII. 1, 7.

गायसिखः I. 10, 1.

गायसी X. 14, 16; 130, 4.

गायसे I. 164, 23.

गायसेष I. 12, 11; 164, 24; 188, 11; IX.
60, 1.

गायसेषु I. 21, 2.

गायसेः VIII. 16, 9.

गायसंतः VIII. 61, 8; 66, 1.

गायंति I. 10, 1.

गायसि II. 43, 2; VIII. 19, 22.

गायिषे VII. 96, 1.

गाये VIII. 46, 17.

गायी V. 40, 7.

गायैवः X. 111, 2.

गायैष्यन्ति VI. 15, 19.

गायैष्यन्ति X. 85, 27; 36.

गायैष्यन्ते I. 15, 12.

गायः I. 23, 18; 25, 16; 32, 11; 38, 2; 66,
5; 102, 71, 1; 9, 8; 91, 13; 92, 1;
4; 95, 6; 135, 8; 153, 4; 154, 6; 163,
8; 164, 7; 168, 2; 173, 1; 186, 7;
187, 11; 191, 4; II. 12, 7; III. 36, 5;

53, 14; 56, 2; IV. 23, 9; 41, 8; 42,
10; V. 30, 10; 33, 10; 47, 4; 53, 16;
56, 4; VI. 28, 1; 4; 5¹; 40, 2; 41, 1;
45, 28; 64, 3; 67, 11; VII. 9, 4; 18,
1; 10; 23, 4; 35, 12; 75, 7; 79, 2;
VIII. 4, 18; 9, 19; 20, 21; 41, 6; 46,
30; 48, 5; 69, 6; 72, 12; 92, 12; 96,
5; IX. 12, 2; 24, 2; 26, 2; 31, 5; 32,
5; 33, 4; 41, 1; 49, 2; 62, 5; 66, 12;
68, 1; 71, 4; 72, 6; 84, 5; 93, 3; 94,
2; 97, 9; 22; 34; 35; 99, 3; 101, 8;
X. 4, 2; 25, 1; 27, 8; 32, 4; 34, 13;
61, 21; 85, 13; 89, 14; 90, 10; 95, 6;
97, 8; 108, 5; 11; 172, 1.

गावः VI. 28, 6; X. 100, 10.

गावःश्च VIII. 43, 17; X. 146, 3; 149, 4.

गावा V. 27, 1.

गावाश्च III. 33, 1.

गावौ III. 53, 17; VI. 27, 7; X. 27, 20;
85, 11.

गानि V. 25, 1; VIII. 27, 2.

गानिषत् VIII. 81, 5.

गाहते I. 127, 4.

गाहत् IX. 3, 6; 7, 2; 67, 14; 20, 86, 8;
26, 40; 99, 2; 7.

गाहमानः X. 103, 7.

गाहसे IX. 110, 2.

गाहात् IX. 110, 8.

गाहसहि II. 7, 3.

गिरः I. 3, 2; 5, 8; 6, 6; 9; 9, 4; 10, 9;
12; 11, 1; 14, 1; 25, 18; 26, 5; 45, 5;
53, 1; 57, 4; 59, 4; 61, 4; 64, 1; 77,
4; 79, 10; 82, 1; 84, 8; 93, 9; 118,
10; 121, 1; 122, 14; 151, 7; 8; 176,
2; 178, 3; 186, 7; II. 6, 1; 27, 1; 35,
1; 39, 7; III. 3, 3; 10, 6; 20, 2; 24,
4; 29, 10; 31, 13; 39, 7; 40, 8; 42,
3; 51, 1; 2; 6; 52, 3; IV. 32, 16;
41, 8; V. 10, 4; 11, 5; 13, 3; 27, 3;
39, 4; 5²; 41, 12; 14; 43, 10; 61, 17;

65, 1; VI. 16, 16; 37; 34, 1; 36, 3; 38, 3; 4; 44, 5; 45, 23; 25; 28; 47, 14; 52, 9; 69, 2; 4; VII. 3, 8; 5, 5; 10, 3; 15, 6; 18, 2; 3; 22, 5; 32, 5; 39, 5; 45, 4; 46, 1; 68, 1; 94, 2; 99, 7; VIII. 2, 30; 3, 3; 15; 6, 11; 8, 22; 13, 6; 7; 16; 18; 32, 23; 33, 13; 35, 6; 43, 1; 44, 19; 22; 25; 52, 8; 57, 4; 71, 10; 84, 3; 6; 7; 85, 9; 92, 19; 27; 95, 1; 6; 96, 10; 102, 13; 103, 1; IX. 2, 7; 6, 9; 20, 5; 25, 5; 34, 6; 40, 5; 43, 2; 61, 14; 23; 63, 10; 85, 11; 96, 7; 114, 2; X. 20, 10; 29, 3; 5; 33, 6; 61, 25; 64, 12; 65, 14; 66, 10; 69, 3; 89, 4; 91, 12; 96, 1; 104, 1; 7; 148, 3; 160, 2.

गिरं III. 62, 8; V. 12, 1; 15, 1; 42, 13; VII. 5, 1; VIII. 7, 9; 95, 5.

गिरबः I. 61, 14; 63, 1; 64, 7; V. 41, 11; VI. 24, 8; 66, 11; VIII. 7, 34; X. 59, 3.

गिरा I. 38, 13; 46, 13; 78, 1; 2; 79, 5; 139, 9²; 151, 1; II. 1, 11; 2, 1; 5; 6, 6; 24, 1; 30, 11; III. 27, 2; 53, 2; IV. 8, 1; V. 17, 3; 18, 3; 20, 3; 44, 1; 52, 13; 53, 16; 68, 1; 87, 3; VI. 15, 1; 7; VII. 32, 20; 36, 4; 94, 11; VIII. 1, 18; 20; 11, 7; 19, 13; 21; 20, 19; 20; 23, 2; 9; 26, 15; 27, 5; 31, 14; 40, 4; 7; 41, 2; 46, 14; 17; 69, 4; 14; 74, 11; 93, 9; IX. 10, 4; 14, 2; 29, 2; 62, 15; 67, 9; 71, 3; 6; 86, 39; 46; X. 22, 1; 64, 3; 4; 101, 3; 118, 3; 138, 2; 140, 6.

गिरागिरा VI. 48, 1.

गिरा I. 10, 3; III. 31, 18; VI. 24, 1.

गिराशृषं IX. 26, 6.

गिरि I. 37, 7; 65, 3; IV. 20, 6; VIII. 7, 5; 50, 2; 98, 4.

गिरिस्थिने I. 154, 3.

गिरिस्ताः V. 87, 1.

गिरिस्थः I. 109, 6; VII. 95, 2; VIII. 77, 6.

गिरिस्थः X. 68, 1.

गिरि I. 56, 2; IV. 17, 3; V. 54, 5; 56, 4; VIII. 45, 30; 64, 5; 88, 2; X. 89, 7; 155, 1.

गिरिपु IX. 82, 3.

गिरिस्थाः I. 154, 2; IX. 18, 1; 62, 4; 98, 9.

गिरिस्थां III. 48, 2; V. 43, 4; VIII. 94, 12; IX. 85, 10; 95, 4.

गिरिणां VI. 61, 2; VIII. 6, 28; 7, 14; 46, 18; 96, 2.

गिरिन् I. 37, 12; VIII. 15, 2; X. 44, 8; 138, 2.

गिरे VI. 63, 10².

गिरेः I. 56, 3; 130, 7; 191, 16; VI. 26, 5; VIII. 32, 4.

गिरेःश्च VIII. 49, 2.

गिरो VIII. 45, 5.

गिरेयः III. 40, 6.

गिरेयः I. 5, 7; 10; 10, 12; 11, 6; 45, 2; 57, 4; III. 41, 4; 51, 10; IV. 32, 8; 11; 34, 7; VI. 32, 4; 40, 5; 45, 13; 28; 46, 10; VIII. 1, 26; 3, 18; 12, 5; 13, 4; 22; 24, 12; 32, 7; 49, 3; 51, 6; 52, 8; 61, 14; 90, 3; 93, 10; 95, 1; 2; 98, 7; 99, 2; IX. 64, 14.

गिरेयःशत VIII. 68, 10.

गिरेयःशतः VI. 45, 20.

गिरेयःशतः V. 86, 4.

गिरेयसं II. 6, 3; VI. 34, 3; 50, 6; VIII. 2, 27.

गिरेयसे I. 62, 1; VIII. 89, 7.

गिरेयस्युः X. 111, 1.

गिरीहः I. 30, 5.

गिरीहः I. 139, 6; VI. 24, 6; VIII. 2, 30.

गिरीहसे IV. 44, 1; VI. 21, 2.

गिरीहसे I. 61, 4; VIII. 96, 10.

गी: I. 77, 1; 117, 1; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 173, 12; 181, 7; 8; 183, 2; 4; III. 1, 2; 7, 5; IV. 4, 8; V. 42, 1; 43, 8; VI. 22, 5; VII. 70, 7; 73, 1; 84, 5; X. 4, 7; 74, 3; 99, 11.

गीःभिः I. 9, 9; 25, 3; 49, 4; 51, 1; 91, 11; 128, 8; 139, 6; 143, 4; II. 6, 3; 10, 2; III. 5, 2; 12, 1; 26, 1; 37, 3; 51, 4; 52, 5; 53, 1; 10; 58, 8; IV. 10, 4; 49, 5; V. 6, 10; 8, 4; 20, 1; 22, 4; 36, 2; 72, 1; 83, 1; VI. 1, 10; 2, 2; 13, 4; 6; 15, 6; 17, 3; 18, 1; 21, 2; 22, 1; 37, 5; 44, 13; 45, 7; 49, 1; 6; 10; 59, 10; 67, 1; VII. 6, 2; 53, 2; 80, 1; 93, 4; 94, 6; VIII. 2, 27; 8, 8; 15; 19; 11, 6; 15, 1; 16, 1; 22, 11; 24, 5; 42, 5; 43, 28; 46, 3; 17; 54, 1; 60, 9; 65, 3; 68, 10; 76, 5; 88, 1; 96, 6; 97, 4; 13; 103, 7; IX. 35, 5; 43, 1; 3; 96, 17; X. 6, 5; 85, 21; 88, 5; 92, 14; 98, 9; 118, 9; 135, 7; 141, 3.

गीयमानं VIII. 2, 14; 81, 5.

गीयमानासः VI. 69, 2.

गीर्षी X. 88, 2.

गीर्षु VIII. 92, 7.

गुः VII. 93, 3.

गुः I. 65, 2; 104, 2; 120, 8; IV. 37, 2; V. 45, 1; VII. 21, 5; X. 12, 3.

गुगुम्बः X. 48, 8.

गुग्गुः II. 32, 8.

गुदाब्जः X. 163, 3.

गुपितः X. 85, 4.

गुपितं X. 109, 3.

गुदस्य III. 52, 2.

गुदित्ति गुः III. 7, 7.

गुद I. 39, 3; VII. 56, 19; VIII. 47, 7; X. 37, 12.

गुहः I. 147, 4.

गुहं IV. 5, 6.

गुह्यितं VIII. 40, 6.

गुहः VIII. 6, 17.

गुह्यश्चवद्यं II. 19, 5.

गुहं I. 67, 3.

गुहमानः IV. 1, 11.

गुहा I. 6, 5; 23, 14; 65, 1; 67, 2; 4; 123, 7; 130, 3; 141, 3; 164, 45; 167, 3; II. 4, 9; 11, 5; 12, 4; 24, 6; III. 1, 9²; 7, 10; 56, 2; IV. 5, 8; 9; 12; 7, 6; 18, 5; 21, 7; V. 2, 1; 8, 3; 11, 6; 15, 5; VIII. 6, 8; 8, 23; 14, 8; IX. 6, 9; 10, 9; 68, 5; 102, 2; X. 5, 2; 22, 1; 10; 39, 9; 45, 2; 46, 2; 54, 5; 61, 13; 67, 4; 68, 7; 71, 1; 79, 2; 85, 16; 100, 7; 124, 2; 181, 2.

गुहा I. 67, 3.

गुहाश्च III. 1, 14.

गुह्यं I. 86, 10; II. 11, 5; III. 55, 15; IV. 5, 10; 58, 1; V. 3, 2; 3; IX. 87, 3; 96, 16; X. 55, 1; 79, 3.

गुह्यमानं IV. 58, 4.

गुह्यं III. 38, 3; V. 5, 10; VII. 87, 4; X. II. 41, 5.

गुह्याः II. 32, 2; VII. 103, 8.

गुह्यानि I. 72, 6; IX. 95, 2; X. 53, 10.

गुह्यां X. 53, 3.

गुह्येन I. 163, 3.

गुह्येषु III. 54, 5; X. 114, 2.

गुह्यो VII. 80, 2.

गूतं I. 173, 2.

गूतेश्वरः I. 167, 1.

गूतेश्वरः VI. 63, 4.

गूतेश्वरः I. 56, 2; VIII. 50, 5.

गूतेश्वरः X. 61, 15.

गूतेश्वरःशतः X. 61, 2.

गूतेश्वरः X. 61, 1.

गूतेश्वरः X. 132, 1.

गूढोक्तसंज्ञा I. 61, 5.
 गूढोक्तसंज्ञाः I. 122, 10.
 गूढोः IV. 19, 8.
 गूढोक्तिः IX. 105, 1.
 गूढोक्त VIII. 19, 1.
 गूढोक्त I. 117, 4; II. 11, 5; V. 40, 6; VII. 76, 4; X. 72, 7; 129, 3.
 गूढोक्ता VI. 48, 15.
 गूढोक्ते इति VIII. 96, 16.
 गूढः VII. 100, 6; X. 27, 24.
 गूढत्वं I. 86, 10.
 गूढतां II. 40, 2.
 गूढते X. 27, 24.
 गूढतः V. 63, 4.
 गूढति X. 108, 4.
 गूढतीः IV. 51, 9.
 गूढमाना VII. 104, 17.
 गूढतः III. 61, 1; IV. 17, 5; V. 33, 7; VI. 23, 4; 24, 2; 49, 11; VII. 12, 2; IX. 43, 6; X. 22, 15; 115, 5; 9; 148, 4.
 गूढतां VI. 44, 13; 45, 17; X. 89, 16.
 गूढते I. 44, 6; 58, 9; 94, 9; 113, 17; II. 4, 9; III. 30, 15; 59, 5; IV. 11, 2; 24, 1; VI. 4, 8; 6, 7; 11, 3; 31, 4; 39, 1; 5; 40, 1; 49, 7; 62, 5; 11; 65, 6; 66, 9; VII. 3, 10; 36, 9; 77, 4; IX. 69, 10; 89, 6; X. 30, 12; 49, 1; 87, 11.
 गूढतः VI. 8, 5.
 गूढतः V. 86, 6²; VIII. 13, 12.
 गूढतः VIII. 3, 7.
 गूढतः I. 9, 9; 152, 5; 177, 5; III. 17, 4; IV. 10, 4; 16, 3; 29, 5; V. 8, 4; VI. 33, 5; 68, 8; VII. 53, 1; 60, 1; 78, 2; VIII. 3, 13; 5, 27; 27, 13; IX. 29, 2; X. 104, 4; 122, 8.
 गूढते I. 58, 8; 9; III. 20, 4; IV. 29, 4; V. 75, 8; VI. 26, 4; VII. 57, 2.

गूढोक्ति I. 14, 2; 48, 11; IV. 34, 10; V. 79, 4; VI. 34, 3; 65, 5; VII. 38, 3; VIII. 46, 3; 54, 1; 75, 10; X. 6, 5.
 गूढोक्ति I. 100, 17; II. 43, 1; III. 34, 7; IV. 32, 11; VI. 45, 33; VII. 18, 24; 38, 4; X. 7, 2; 49, 11.
 गूढोक्ति V. 27, 3; VII. 38, 4.
 गूढोक्ति I. 48, 4; 147, 2; VII. 26, 5; VIII. 15, 9.
 गूढोक्ति V. 41, 19; X. 139, 5.
 गूढानः I. 35, 10; 62, 5; 181, 9; 189, 6; II. 15, 8; IV. 16, 1; 8; 21; 17, 18; 29, 1; V. 4, 9; 16, 5; VI. 16, 10; 17, 1; 18, 14; 32, 2; 36, 4; 39, 5; 50, 6; VII. 8, 5; 56, 18; VIII. 93, 10; IX. 62, 24; 65, 25; 97, 49; X. 61, 26; 104, 3; 111, 4; 138, 4; 147, 5.
 गूढाना I. 117, 11; III. 62, 18; V. 41, 19; VI. 63, 2; 68, 8; VII. 75, 5; 79, 4; 96, 3; VIII. 101, 8.
 गूढानाः III. 50, 3; IV. 34, 5; V. 55, 10; 59, 8; IX. 13, 3; 62, 22.
 गूढाने इति I. 160, 5.
 गूढानि VII. 100, 5.
 गूढानि VIII. 3, 13; X. 15, 6.
 गूढानः III. 6, 10.
 गूढानां X. 47, 8.
 गूढाने V. 41, 10.
 गूढाने I. 79, 12; IV. 25, 7.
 गूढानि II. 33, 8.
 गूढानि I. 42, 10; 53, 2; 64, 12; 155, 4; II. 34, 14; VIII. 15, 4; 71, 15; X. 84, 5; 92, 14.
 गूढानि VI. 15, 6; VIII. 12, 19.
 गूढाने VI. 35, 5; 44, 4; VIII. 65, 5.
 गूढाने I. 146, 1; 186, 3; II. 20, 4; 33, 12; V. 34, 9; VII. 6, 4; 34, 16; 66, 7; 97, 3; X. 122, 1.
 गूढानि VIII. 102, 12.

गृहीहि I. 10, 4; 15, 3; 48, 14; II. 9, 4;
III. 53, 3; V. 53, 16; VI. 68, 3; IX.
84, 1.
गृहे V. 6, 2; VIII. 27, 8; 33, 5; 62, 8;
70, 1.
गृहे I. 143, 6; VI. 15, 7; VIII. 3, 4; 23,
7; X. 150, 3.
गृहः III. 48, 3; IV. 5, 2; VII. 4, 2; 87, 5.
गृहं III. 19, 1; VII. 86, 7.
गृहस्यदाः II. 19, 8; 41, 18.
गृहस्यदासः II. 4, 9; 39, 8.
गृहस्य X. 25, 5; 28, 5.
गृहाय III. 1, 2.
गृह्यः I. 70, 6; 162, 20.
गृह्यं IV. 38, 3.
गृह्यः I. 1९० 7.
गृह्ययातुं VII. 104, 22.
गृह्यस्य X. 123, 8.
गृह्याश्च II. 39, 1.
गृहाः I. 88, 4; 118, 4; IX. 97, 57.
गृहाणां IX. 96, 6.
गृहात् V. 77, 1.
गृहं VII. 4, 3.
गृहयैतः I. 148, 3.
गृहा VIII. 17, 15.
गृहात् VII. 21, 2.
गृहाय VIII. 17, 5.
गृहाय I. 81, 7; 9६, 4; II. 28, 6; III. 36, 2;
IV. 4, 15; V. 83, 10; VI. 47, 28; VIII.
70, 12^३; 81, 1; X. 44, 4; 116, 7.
गृहायते VII. 104, 18.
गृहायत VIII. 69, 10.
गृहायति I. 140, 7.
गृहीतः I. 24, 12; 13; 164, 38.
गृहीतज्ञातये V. 74, 4.
गृहीतं VII. 24, 2.
गृहीताः VI. 46, 14.
गृहीतान् I. 93, 5; X. 79, 7.
गृहीतां I. 162, 2.

गृहे VIII. 10, 3.
गृह्यात् IX. 14, 7.
गृह्याते IX. 86, 43.
गृह्याति VIII. 72, 3; IX. 1, 7.
गृह्याति I. 162, 15.
गृह्याति IX. 78, 1; 83, 4.
गृह्याति I. 55, 2; VII. 101, 3; 103, 4.
गृह्याति X. 85, 36; 145, 4.
गृह्याति IX. 46, 4; 106, 3; X. 62, 1.
गृह्ये VIII. 45, 39.
गृहिः IV. 18, 10.
गृहः X. 119, 13.
गृह्ये V. 32, 12.
गृह्यपतिः I. 12, 6; 36, 5; 60, 4; II. 1, 2;
IV. 9, 4; VI. 15, 13; 48, 8; VII. 16, 5;
VIII. 60, 19; X. 122, 1.
गृह्यपतिं IV. 11, 5; V. 8, 1; 2; VI. 16, 42;
53, 2; VII. 1, 1; X. 118, 6.
गृह्यपते VI. 15, 19.
गृह्यपत्नी X. 85, 26.
गृहं I. 22, 4; 49, 1; 110, 2; 135, 7; II. 41,
2; IV. 49, 3; V. 29, 9; VI. 28, 6; VII.
५, 4; 88, 5; 89, 1; VIII. 5, 5; 13, 10;
24, 3; 69, 7; 73, 7; 85, 6; IX. 49, 2;
X. 16, 10; 22, 6; 40, 3; 11; 14; 85,
10; 86, 22; 171, 2.
गृह्यमेधासः VII. 59, 10.
गृह्यमेधीयं VII. 56, 14.
गृह्यंगृहं I. 123, 4; 124, 11; VIII. 91, 2.
गृह्ये X. 117, 3.
गृहाः V. ३6, 4; X. 142, 8.
गृहाण X. 103, 12.
गृहाणां II. 42, 3.
गृहात् VII. 18, 21.
गृहान् VI. 54, 2; X. 85, 26; 86, 20.
गृहायहि VIII. 21, 16.
गृहाय I. 140, 12.
गृहासः X. 18, 12.

गृहे I. 13, 12; 84, 15; 161, 11; 191, 10;
 III. 53, 6; 60, 5; IV. 3, 4; 18, 3; 46,
 6; 49, 6; VIII. 10, 1; 19, 11; 22, 8;
 26, 17; 31, 4; IX. 100, 2; 8; X. 62,
 4; 85, 27; 42; 100, 6; 122, 5; 186, 3.
 गृहेऽगृहे I. 28, 5; 71, 4; V. 11, 4; X.
 91, 2.
 गृहेभ्यः I. 120, 8; III. 53, 20.
 गृहेषु X. 165, 2.
 गृह्णातु IV. 57, 7.
 गेहं III. 30, 7.
 गैरिऽस्थितस्य V. 33, 8.
 गोऽच्यया I. 53, 5; IX. 71, 8.
 गोऽच्ययाः I. 90, 5; 169, 8; VI. 39, 1.
 गोऽच्ययान् I. 92, 7.
 गोऽच्ययां II. 1, 16; 2, 13.
 गोऽच्ययनात् VII. 33, 6.
 गोऽच्ययैः I. 112, 18.
 गोऽच्ययैः X. 38, 2.
 गोऽच्ययैः II. 34, 12.
 गोऽच्ययैः X. 76, 3.
 गोऽर्चाश्रितः I. 137, 1²; 187, 9; II. 41, 3;
 VIII. 52, 10; IX. 64, 28.
 गोऽर्चाश्रिते III. 32, 2; 42, 1; 7; VIII. 101, 10.
 गोऽर्चः IV. 41, 7; X. 76, 7.
 गोऽर्चः IV. 13, 2, 40, 2.
 गोऽर्च्ये VIII. 24, 20.
 गोऽर्च्ये VIII. 61, 7; 75, 11; IX. 66, 15;
 108, 10.
 गोऽर्च्यु I. 36, 8; V. 63, 5; VI. 59, 7;
 VIII. 24, 5; IX. 76, 2; X. 147, 2.
 गोऽर्चो I. 91, 23; III. 47, 4; VI. 31, 3;
 47, 20; VIII. 57, 3; X. 61, 23; 102, 2.
 गोऽर्च्युनीये VI. 23, 7; VII. 21, 1.
 गोऽर्च्युनीये III. 58, 4.
 गोऽर्च्युः I. 132, 3²; VII. 20, 5; VIII.
 17, 15.
 गोऽर्च्युः VI. 56, 5; VII. 23, 3.
 गोऽर्च्युः VI. 53, 9.

गोः I. 28, 9; 53, 2; 61, 12; 84, 15; 121,
 2²; 7; 9; 158, 2; 163, 7; 180, 3; 5;
 181, 8; II. 14, 10; III. 1, 23; 30, 10;
 38, 7; 39, 6; 55, 1; 8; IV. 1, 16; 3, 9;
 5, 3; 10; 22, 4; 8; 23, 6; 28, 5; 44,
 1; V. 41, 18; 45, 6; VII. 18, 22; VIII.
 32, 5; 52, 5; IX. 65, 25; 71, 5; 79, 4;
 91, 3; 101, 11; X. 12, 3; 96, 11; 100,
 12; 111, 3.
 गोऽर्चनाः X. 108, 10.
 गोऽर्चं I. 114, 10.
 गोऽर्चाः IV. 40, 5.
 गोऽर्चाः VI. 50, 11; VII. 35, 14.
 गोऽर्चि IX. 59, 1; 78, 4.
 गोऽर्चितः III. 31, 20.
 गोऽर्चिता I. 102, 6.
 गोऽर्चिते II. 21, 1.
 गोऽर्चिरया IX. 110, 3.
 गोऽर्च I. 79, 10.
 गोऽर्चः I. 62, 13; 78, 2; 88, 5; 183, 5.
 गोऽर्चस्य I. 116, 9.
 गोऽर्चाः I. 78, 1; IV. 32, 12; VIII. 88, 4.
 गोऽर्चाः IV. 4, 11.
 गोऽर्चाय I. 85, 11.
 गोऽर्चाः I. 60, 5; 61, 16; 88, 4.
 गोऽर्चैः I. 63, 9; 77, 5; 92, 7.
 गोऽर्चभिः VI. 17, 2.
 गोऽर्चभिः II. 23, 3; X. 103, 6.
 गोऽर्च I. 51, 3; II. 23, 18; VIII. 50, 10;
 IX. 86, 23.
 गोऽर्चस्य VIII. 63, 5; X. 120, 8.
 गोऽर्चा II. 17, 1; III. 30, 21; 43, 7; IV. 16,
 8; VI. 65, 5; X. 48, 2.
 गोऽर्चाः III. 39, 4; X. 103, 7.
 गोऽर्च VIII. 21, 16.
 गोऽर्चे VIII. 92, 11.
 गोऽर्चाः I. 4, 2; III. 30, 21; IV. 22, 10; V.
 42, 8; VIII. 45, 19.
 गोऽर्चः VIII. 52, 4.

गोष्ठुहे I. 4, 1.

गोष्ठा VIII. 69, 9; X. 28, 10; 11.

गोष्ठायत्तं X. 67, 7.

गोष्ठुष्ट I. 164, 26.

गोष्ठा I. 69, 2; 126, 2; II. 30, 5; IV. 20, 8; V. 3, 3; 6, 7; 27, 2; VII. 16, 7; VIII. 5, 37; 6, 47; 78, 1; IX. 74, 8; 87, 3; 9; 97, 31; 43; X. 8, 9; 47, 1; 80, 5; 108, 8.

गोष्ठ्यौष्टा IX. 97, 10.

गोष्ठ्यति I. 101, 4; III. 31, 21; IV. 24, 1; 30, 22; VI. 28, 3; VII. 98, 6; VIII. 14, 2; 62, 7; X. 108, 3.

गोष्ठ्यति VII. 18, 4; VIII. 69, 4; IX. 35, 5; 97, 34; X. 47, 1; 67, 8; 166, 1.

• गोष्ठ्यती इति गोष्ठ्यती IX. 19, 2.

गोष्ठ्यते VIII. 21, 3.

गोष्ठ्यते III. 30, 21; VI. 45, 21.

गोष्ठ्यतो X. 19, 3.

गोष्ठ्यं X. 61, 10.

गोष्ठ्यस्य VIII. 25, 13.

गोष्ठ्यतीक्ष्ण VIII. 45, 24; X. 62, 10.

गोष्ठ्यनः VIII. 74, 11.

गोष्ठा VII. 91, 2; VIII. 25, 1; X. 40, 12.

गोष्ठा V. 62, 9; VII. 64, 2.

गोष्ठाः I. 22, 18; 94, 5; 96, 4; 101, 11; 163, 5; 164, 21; II. 9, 2; 6; 23, 6; 27, 4; III. 10, 2; 15, 2; 31, 14; 55, 10; IV. 16, 17; V. 2, 5; 11, 1; 12, 4; 31, 1; VI. 7, 7; 9, 3; 51, 15; VII. 13, 3; 51, 2; 52, 2; 56, 18; 60, 2; VIII. 28, 3; 31, 13; 48, 9; IX. 73, 8; X. 7, 7; 8, 5; 17, 3; 19, 4; 5; 23, 6; 25, 7; 48, 10; 69, 5; 118, 7; 128, 6; 139, 1.

गोष्ठाःष्ट्य VIII. 41, 4.

गोष्ठातिष्ठत्य III. 38, 9.

गोष्ठात् VI. 51, 3.

गोष्ठाभिः VI. 8, 7.

गोष्ठा I. 1, 8; 91, 21; 96, 7; 164, 31; III. 43, 5; VI. 49, 15; 52, 3; VIII. 42, 2; IX. 5, 9; 48, 4.

गोष्ठाद्यत्तं VI. 74, 4.

गोष्ठाद्यति X. 154, 5.

गोष्ठाद्यत् VII. 60, 8.

गोष्ठाद्याय I. 19, 1.

गोष्ठाद्ये V. 65, 6; X. 35, 14; 77, 7.

गोष्ठाद्याय X. 95, 11.

गोष्ठा II. 40, 1.

गोष्ठा V. 63, 1.

गोष्ठ्यध्वः VIII. 20, 8.

गोष्ठ्याजः X. 97, 5.

गोष्ठ्यभिः I. 7, 3; 16, 9; 23, 15; 53, 4; 62, 5; 95, 8; 134, 2; 151, 8; II. 15, 4; 25, 2; 30, 7; III. 30, 20; 35, 8; 50, 3; IV. 3, 11; 27, 5; V. 1, 3; 2, 5; 3, 2; 20, 4; 42, 4; 45, 8; 80, 3; VI. 47, 26; 27; 75, 11; VII. 18, 2; 41, 3; 54, 2; 90, 6; VIII. 2, 3; 6; 20, 8; 82, 5; IX. 2, 4; 6, 6; 8, 5; 10, 3; 14, 3; 32, 3; 43, 1; 45, 3; 46, 4; 50, 5; 61, 13; 66, 13; 68, 9; 84, 3; 85, 5; 86, 27; 47; 91, 2; 96, 22; 97, 45; 103, 2; 104, 4; 107, 2; 9; 18; 22; 109, 15; 17; X. 7, 2; 16, 7; 31, 4; 42, 10; 64, 11; 68, 2; 12; 108, 111, 2.

गोष्ठ्यिष्ट्य VIII. 24, 6.

गोष्ठ्यः VIII. 45, 30; X. 165, 3.

गोष्ठ्यमष्टा VI. 35, 3; VII. 71, 1.

गोष्ठ्यमष्टा VI. 35, 4.

गोष्ठ्यमत् I. 9, 7; 30, 17; 48, 12; 92, 16; 190, 8; II. 41, 7; V. 57, 7; VII. 27, 5; 75, 8; 77, 5; 94, 9; VIII. 22, 17; 46, 5; 49, 10; 93, 3; IX. 41, 4; 42, 6; 61, 3; 69, 8; 105, 4; X. 36, 13; 42, 7.

गोष्ठ्यमता I. 11, 3; 5; 79, 4; III. 16, 1; IV. 31, 13; 32, 6; 7; V. 23, 2; VI. 10, 3; 45, 23; 62, 11; 73, 3; VII. 81, 6; VIII. 3, 1; 13, 14; 21, 11; 25, 20; 32, 9; 45, 10; 28; 49, 9; 82, 6; 92, 30; 94, 6; 95, 4; IX. 54, 4; 67, 5; X. 25, 11.

गोष्ठ्यमता VII. 72, 1.

गोऽमति I. 86, 3; V. 34, 5; VII. 27, 1; 32, 10; VIII. 21, 8; 46, 9; 51, 5; 70, 6.

गोऽमति I. 92, 14.

गोऽमती I. 8, 8.

गोऽमती: I. 48, 2; 15; 113, 18; 123, 12; V. 61, 19; 79, 8; VII. 41, 7; VIII. 5, 9; 23, 29; IX. 62, 24.

गोऽमतीनां II. 28, 2.

गोऽमतीं VIII. 6, 23.

गोऽमतीं VIII. 24, 30; X. 75, 6.

गोऽमतीषु IV. 21, 4.

गोऽमते IX. 77, 3.

गोऽमत्सभिः VI. 45, 21.

गोऽमत्तं I. 83, 4; IV. 1, 15; 16, 6; 34, 10; V. 4, 11; VI. 45, 24; VIII. 2, 24; 5, 10; 6, 9; 33, 3; 88, 2; IX. 20, 2; 33, 2; 62, 12; 63, 12; 14; 18; 67, 6; X. 25, 5; 74, 4; 156, 3.

गोऽमत्तं X. 62, 2.

गोऽमत्तरः I. 85, 3.

गोऽमान् IV. 2, 5; VIII. 4, 9; IX. 107, 9.

गोऽमायुः VII. 103, 6; 10.

गोऽरम्भसं I. 121, 8.

गोऽरम्भपुत्रः X. 68, 9.

गोऽरिषु IX. 55, 3; 86, 39; X. 103, 5.

गोऽरिदे I. 82, 4; VIII. 53, 1; X. 103, 6.

गोऽरिदुः IX. 96, 19.

गोऽरिषु VIII. 8, 20.

गोऽरिषु VIII. 49, 10; 50, 10.

गोऽरिषु I. 137, 1.

गोऽरिषु VIII. 21, 5.

गोऽयु I. 29, 1-7; 37, 5; 70, 5; 71, 9; 83, 1; 114, 8; 121, 15; 151, 1; II. 25, 4; III. 31, 10; 39, 4; IV. 38, 4; V. 34, 8; 45, 9; VI. 19, 12; 25, 4; 26, 2; 28, 8; 32, 3; 35, 2; 44, 24; VII. 32, 16; VIII. 5, 26; 32, 25; 47, 14; 71, 5; 75, 7; IX. 16, 6; 62, 19; 86, 12; 96, 7; 105, 4; X. 61, 4; 73, 9; 99, 4; 106, 11.

गोऽयुषुषुः VI. 6, 5; X. 30, 10.

गोऽयुषुषु I. 112, 22.

गोऽयुषु VIII. 14, 1.

गोऽयुषुषु V. 37, 4.

गोऽयुषुषुः VI. 33, 5.

गोऽयुषुः IV. 32, 22.

गोऽयुषुषु VI. 53, 10.

गोऽयुषुः IX. 2, 10; 61, 20; X. 95, 3.

गोऽयुषुषु VIII. 84, 7; X. 38, 1.

गोऽयुषु IX. 16, 2.

गोऽयुषु VIII. 43, 17; X. 169, 4.

गोऽयुषुषु X. 97, 8.

गोऽयुषु I. 191, 4; VI. 28, 1; X. 169, 3.

गोऽयुषु VII. 56, 17.

गोऽयुषु IV. 21, 6-8.

गोऽयुषु I. 164, 17; 28; 29; 173, 3; 8; III. 7, 2; 30, 14; 31, 11; IV. 5, 9; 41, 5; VI. 45, 26; VIII. 94, 1; X. 27, 22; 31, 6; 10; 65, 6; 189, 1.

गोऽयुषु V. 56, 3; VIII. 33, 6; X. 145, 6.

गोऽयुषु I. 16, 5; IV. 58, 2; VIII. 4, 3; 45, 24; X. 51, 6.

गोऽयुषु IV. 21, 8; X. 100, 2.

गोऽयुषु VII. 69, 6.

गोऽयुषु VII. 98, 1.

गोऽयुषुषुः V. 29, 11.

गोऽयुषुषु IX. 12, 3.

गोऽयुषु I. 164, 41.

गोऽयुषुषु V. 78, 2; VIII. 87, 1; 4.

गोऽयुषु I. 84, 10.

गोऽयुषु IV. 12, 6.

गोऽयुषुषु I. 158, 5.

गोऽयुषु I. 22, 10; 61, 8; IV. 9, 4; V. 43, 13; 46, 2; 8; VI. 50, 15; 68, 4; X. 95, 7.

गोऽयुषुषुः II. 38, 10.

गोऽयुषुषुषुः IV. 34, 7.

गोऽयुषुषुः II. 31, 4; VI. 49, 7; VII. 35, 6; X. 66, 3; 92, 14.

गोऽयुषु V. 43, 6.

गोऽयुषु I. 15, 3; II. 1, 5.

गोऽयुषु I. 161, 4.

गन्धः I. 25, 20; 37, 6; V. 38, 3; X. 22, 6; 49, 2.
 गन्धः X. 29, 5; 123, 4.
 गन्धः I. 65, 1; III. 38, 2; 54, 14; IV. 34, 5; 43, 6; V. 33, 10; 49, 4; VI. 1, 2; 3; X. 46, 2.
 गन्धः I. 122, 11.
 गन्धः X. 22, 6; 32, 1.
 गन्धः IX. 97, 18.
 गन्धः VII. 6, 3.
 गन्धः X. 95, 6.
 गन्धः IX. 97, 18; X. 143, 2.
 गन्धः I. 127, 5.
 गन्धः VII. 4, 8.
 गन्धः II. 29, 5.
 गन्धः I. 112, 3; X. 39, 13.
 गन्धः I. 163, 7.
 गन्धः III. 35, 3.
 गन्धः X. 114, 5.
 गन्धः VIII. 81, 1; IX. 106, 3.
 गन्धः III. 33, 11.
 गन्धः V. 54, 8.
 गन्धः X. 62, 11; 107, 5.
 गन्धः X. 27, 19; 146, 1; 149, 4.
 गन्धः II. 12, 7.
 गन्धः X. 127, 5.
 गन्धः I. 114, 1.
 गन्धः I. 100, 10.
 गन्धः I. 44, 10.
 गन्धः X. 90, 8.
 गन्धः I. 162, 5.
 गन्धः III. 42, 2; V. 48, 3; IX. 80, 1; 82, 3.
 गन्धः X. 94, 1.
 गन्धः I. 15, 7.
 गन्धः I. 28, 1; 83, 6; 84, 3; 135, 7; V. 31, 12; 40, 2; VIII. 34, 2; X. 36, 4; 64, 15; 70, 7; 100, 9.
 गन्धः IV. 3, 3; V. 25, 8; 36, 4.

गन्धः I. 89, 4; III. 30, 2; V. 31, 5; 37, 2; VI. 51, 14; VII. 35, 7; 104, 17; VIII. 27, 1; 42, 4; X. 76, 6; 78, 6; 92, 15; 94, 2; 108, 11; 175, 2-4.
 गन्धः X. 94, 10; 175, 1.
 गन्धः VII. 33, 14; VIII. 26, 24.
 गन्धः II. 39, 1.
 गन्धः III. 57, 4; V. 40, 8.
 गन्धः IX. 67, 19; 113, 6.
 गन्धः X. 35, 9; 85, 4.
 गन्धः X. 161, 1.
 गन्धः X. 109, 3.
 गन्धः VI. 48, 17.
 गन्धः X. 163, 2.
 गन्धः IV. 40, 4.
 गन्धः X. 90, 6.
 गन्धः I. 164, 10.

घ

घ I. 5, 3; 18, 4; 27, 2; 30, 8; 14; 36, 7; 37, 11; 48, 5; 53, 7; 54, 7; 82, 4; 109, 112, 19; 132, 3; 161, 8²; 162, 8; 173, 2; 189, 6; II. 15, 1; 34, 14; III. 10, 3; 18, 5; 28, 2; 36, 3; IV. 15, 5; 27, 2; 30, 8; 9; 22; 32, 2; 20; 51, 7; V. 61, 8; 85, 8; VI. 45, 23; 56, 2; VII. 29, 4; 45, 3; VIII. 1, 30; 2, 17; 22; 20; 33; 12, 16; 19, 17; 20, 21; 21, 17; 23, 19; 32, 7; 33, 1; 17; 18; 43, 3; 29; 44, 23; 45, 1; 47, 4; 15; 66, 11; 15; 7, 14; 93, 1; X. 10, 3; 10; 25, 10; 43, 2; 61, 18; 93, 4; 94, 13.
 घनः I. 4, 8; VIII. 96, 18.
 घनः III. 49, 1; IV. 38, 1.
 घनः I. 8, 3.
 घनः I. 36, 16; 63, 5; IX. 97, 16.
 घनः X. 103, 1.
 घनः IX. 90, 6.

बने VI. 26, 8.

बनेने I. 33, 4.

बनेः I. 164, 26; III. 26, 7; V. 19, 4; 30, 15; 43, 7; VII. 70, 2; VIII. 9, 4.

बने I. 112, 1; 7; 119, 2; 6; 164, 28; 180, 4; III. 53, 14; V. 73, 6; 76, 1; VIII. 9, 7; 73, 3; 87, 2; 89, 7; X. 16, 10; 181, 3.

बनेसत्तुभिः X. 15, 9; 10.

बनेऽस्तुभिः V. 54, 1.

बनेऽस्तरसः IV. 55, 6.

बनेऽस्तेदेभिः X. 67, 7.

बनी X. 114, 1.

बनीऽद्वय X. 106, 8.

बनीः VII. 103, 9.

बनीसः VII. 33, 7.

बनिसः VII. 103, 8.

बने X. 80, 3.

बनेऽस्था X. 106, 5.

बसः III. 52, 3; IV. 32, 16.

बसत् X. 86, 13.

बासि I. 162, 14.

बृषा VI. 3, 7.

बृषा I. 52, 6; 141, 4; IV. 43, 6; V. 73, 5; IX. 107, 20.

बृषात् I. 133, 6.

बृषिऽद्वय II. 33, 6.

बृषिऽद्यात् X. 176, 3.

बृषे VI. 15, 5.

बृषेः VI. 16, 38.

बृषेने X. 37, 10.

बृषऽक्षयः VII. 3, 1.

बृषऽक्षयौ VI. 67, 8.

बृषऽक्षयुभिः I. 156, 1.

बृषऽक्षयवत् I. 12, 5; 45, 5.

बृषऽक्षयवत् VIII. 74, 5.

बृषऽक्षयः VIII. 60, 2.

बृषऽद्वयः IX. 89, 5.

बृषऽक्षयिन् X. 122, 2.

बृषऽक्षयिन् II. 35, 4; III. 17, 1; 27, 5.

बृषऽक्षयिन्ः IV. 37, 2.

बृषऽक्षयौ X. 70, 8.

बृषऽक्षयौ VI. 70, 4.

बृषऽक्षयः I. 164, 1; V. 37, 1.

बृषऽक्षयः I. 13, 5; V. 4, 3; 14, 5; VII. 2, 4; X. 30, 8; 122, 4.

बृषऽक्षयः I. 14, 6.

बृषऽक्षयः III. 1, 18; V. 11, 1.

बृषऽक्षयः I. 143, 7; X. 21, 7.

बृषऽक्षयः X. 114, 3.

बृषऽक्षयः VII. 85, 1.

बृषऽक्षयः III. 43, 3.

बृषऽक्षयः V. 15, 1.

बृषऽक्षयः VI. 44, 20; VIII. 59, 4; X. 78, 4.

बृषऽक्षयः I. 45, 1; VII. 47, 1.

बृषऽक्षयौ II. 3, 2.

बृषऽक्षयः X. 17, 10.

बृषः I. 85, 3; 87, 2; 110, 6; 125, 5; 134, 6; 135, 7; 168, 8; II. 3, 11³; 5, 6; 35, 11; 14; III. 2, 1; IV. 1, 6; 10, 6; 58, 4; V. 5, 1; 12, 1; 86, 6; VI. 10, 2; 70, 2; VII. 41, 7; 95, 2; VIII. 6, 19; 7, 19; 12, 4; 13; 39, 3; 102, 21; IX. 31, 5; 49, 3; 62, 9; 67, 11; 12; 74, 4; 82, 2; 86, 37; X. 12, 3; 30, 13; 51, 8; 69, 2³; 82, 1; 91, 15; 96, 1; 99, 4; 154, 1.

बृषऽक्षयः IV. 57, 2.

बृषऽक्षयिन् III. 4, 2; V. 8, 6.

बृषऽक्षयिन् इति बृषऽक्षयिन् V. 68, 2.

बृषऽक्षयः I. 22, 14; 64, 6; III. 5, 6; 31, 11; 59, 1; VII. 47, 3; X. 14, 14; 64, 9; 65, 8.

बृषऽक्षयौ VI. 11, 5.

वृत्तवती इति वृत्तवती VI. 70, 1.
 वृत्तवतीभिः II. 26, 4; VII. 3, 7.
 वृत्तवतीः III. 21, 2; X. 29, 6.
 वृत्तवती I. 34, 10; 142, 2; III. 5, 7; VI.
 15, 16; IX. 82, 1; X. 45, 9; 91, 4;
 148, 5.
 वृत्तवती IX. 96, 13.
 वृत्तवतीभिः VII. 69, 1.
 वृत्तवती VI. 70, 4.
 वृत्तवतीः III. 21, 3; VII. 96, 5; VIII. 59,
 4; 5; IX. 74, 6; 77, 1; X. 18, 12.
 वृत्तवती II. 11, 7; VIII. 8, 15; 16; 51, 10;
 54, 1.
 वृत्तवती V. 14, 3.
 वृत्तवती V. 8, 3.
 वृत्तवती VI. 70, 4.
 वृत्तवती I. 128, 4; X. 65, 2.
 वृत्तवती IV. 6, 9; VIII. 46, 28.
 वृत्तवती V. 77, 3; IX. 86, 45; X. 122, 6.
 वृत्तवती VI. 52, 8.
 वृत्तवती I. 16, 2.
 वृत्तवती III. 6, 6.
 वृत्तवती इति वृत्तवती III. 41, 9; IV. 2, 3.
 वृत्तवती इति वृत्तवती I. 153, 1; X. 12, 4.
 वृत्तवती II. 27, 1.
 वृत्तवती इति वृत्तवती V. 26, 2.
 वृत्तवती I. 125, 4; 127, 1; III. 1, 7; 8; 21,
 1; 4; IV. 58, 1; 2; 5-10; V. 62, 4;
 VII. 64, 1; VIII. 6, 43; 102, 16; X.
 95, 16.
 वृत्तवती VII. 16, 8.
 वृत्तवती I. 167, 3; III. 6, 1; 30, 7; IV. 6, 3;
 V. 28, 1; 43, 11; VI. 63, 4; VII. 1, 6;
 84, 1.
 वृत्तवती VII. 5, 5; 43, 2; 60, 3; VIII. 44,
 5; X. 139, 2.
 वृत्तवती I. 2, 7; III. 19, 2; X. 70, 1.
 वृत्तवती III. 27, 1.

वृत्तवती VIII. 24, 20; 43, 10.
 वृत्तवती I. 188, 5; X. 118, 2.
 वृत्तवती इति वृत्तवती VI. 69, 6.
 वृत्तवती इति वृत्तवती I. 136, 1; II. 41, 6.
 वृत्तवती II. 3, 11; IX. 101, 12; X. 80, 6.
 वृत्तवती I. 72, 3; 84, 18; 93, 8; 10; 157, 2;
 164, 47; II. 3, 4; 10, 4; III. 5, 8; 18,
 3; V. 1, 7; 11, 3; 14, 6, 42, 3; 83, 8;
 VI. 16, 11; 70, 4; 71, 1; VII. 8, 1; 14,
 2; 62, 5; 64, 4; X. 17, 10; 19, 7; 36,
 6; 59, 5; 69, 1; 2; 110, 10; 118,
 4; 6.
 वृत्तवती II. 7, 4; VIII. 19, 22; 23.
 वृत्तवती I. 153, 1; III. 9, 9; 62, 16; V. 8, 7;
 VII. 65, 4; VIII. 5, 6; 43, 22; 44, 1;
 X. 5, 4; 79, 5.
 वृत्तवती X. 144, 3.
 वृत्तवती I. 64, 12; X. 27, 6.
 वृत्तवती VI. 46, 4.
 वृत्तवती I. 85, 1; 166, 2; IX. 21, 1; 101, 8.
 वृत्तवती I. 37, 4; IV. 32, 6; 9; VIII. 64, 12;
 IX. 2, 8; 16, 1.
 वृत्तवती VII. 59, 5.
 वृत्तवती IV. 2, 13.
 वृत्तवती III. 46, 1; VII. 93, 2.
 वृत्तवती VII. 28, 2.
 वृत्तवती VII. 104, 2.
 वृत्तवती II. 12, 5; VII. 20, 6; IX. 89, 4.
 वृत्तवती VIII. 92, 15.
 वृत्तवती I. 19, 5; 64, 2.
 वृत्तवती IV. 6, 6.
 वृत्तवती IV. 16, 17; VI. 61, 7; 67, 4.
 वृत्तवती I. 167, 4; X. 108, 10.
 वृत्तवती I. 169, 7.
 वृत्तवती VII. 66, 13; X. 92, 3.
 वृत्तवती X. 95, 1.
 वृत्तवती X. 34, 14.

बोधः III. 30, 16; 31, 10; VII. 23, 2; 83, 3; X. 33, 1; 103, 9; 168, 1.

बोधाः VIII. 25, 4.

बोधयः I. 151, 4.

बोधि III. 7, 6; V. 54, 12; X. 84, 4; 94, 1; 123, 4.

बोध्यः IX. 108, 3.

बोधां X. 40, 5.

बोधांश्च I. 122, 5.

बोधाः VIII. 63, 7; X. 68, 1; 103, 10; 168, 4.

बोधात् I. 139, 8; VI. 38, 2.

बोधात् V. 37, 3.

बोधान् III. 33, 8; VI. 75, 7.

बोधाये I. 117, 7.

बोधि IV. 4, 8; VI. 5, 6.

बोधि I. 120, 5.

बोधे VIII. 34, 2.

बोधिः I. 181, 5.

बन् IV. 12, 2; 17, 10; V. 14, 4; 31, 7; VI. 73, 2; VIII. 43, 26; IX. 27, 1; X. 99, 3.

बन्तः I. 36, 8; VI. 19, 13; VII. 92, 4; IX. 17, 1; 41, 1; 63, 26.

बन्तं I. 41, 8; III. 30, 22; VIII. 43, 23.

बन्ति I. 41, 3; VIII. 84, 9.

बन्ति II. 27, 13.

बन्तु VII. 104, 17.

बन्तं I. 116, 8; V. 44, 7; VII. 69, 4.

बन्ते V. 34, 3.

28, 3; 31, 7; 9; 12; 17; 32, 13²; 14; 15; 33, 7; 34, 3; 12; 35, 2; 11²; 37, 6²; 40, 6; 42, 9; 47, 10; 48, 3; 50, 11; 51, 8; 54, 8; 11²; 57, 5; 60, 2; 61, 4; 14²; 62, 3; 70, 2-4; 71, 8; 72, 6²; 73, 7²; 8; 10; 74, 1; 6; 76, 4²; 77, 2; 4; 80, 13; 14; 84, 2²; 5; 20; 86, 4; 88, 4; 91, 6; 92, 13²; 94, 5; 14; 96, 1²; 2; 7²; 97, 2; 3; 100, 1; 15; 18; 101, 6²; 102, 1²; 7; 10; 103, 2; 7; 109, 6; 112, 6; 23; 24; 113, 10; 114, 2²; 6; 10²; 115, 1; 116, 11; 18²; 120, 4²; 9²; 12; 123, 12²; 13; 124, 12; 13²; 125, 4²; 127, 8; 128, 5; 129, 1; 132, 4²; 135, 4; 7²; 136, 2; 7; 139, 3; 8²; 140, 6; 12²; 13; 141, 11; 13²; 153, 4; 155, 1; 6; 156, 1; 4; 157, 5²; 159, 3²; 160, 2; 3; 162, 6; 12; 14²; 163, 13; 164, 11; 19; 22; 31²; 51²; 165, 12; 166, 3; 167, 10; 168, 3²; 169, 4; 174, 1; 3; 178, 2; 3; 180, 2; 183, 3; 184, 2; 5; 185, 10; 186, 3; 11²; 188, 5²; 189, 2; 190, 3; 4; 7; 191, 8; II. 1, 2²; 15²; 16²; 2, 12; 13²; 5, 7; 6, 8²; 7, 2; 11, 3; 14; 13, 6²; 7²; 8; 12²; 14, 4; 15, 2; 9; 19, 1; 2; 6; 20, 3²; 4; 7; 23, 3; 19; 24, 2; 14; 16; 25, 2²; 27, 10²; 12; 29, 2²; 3; 31, 5; 32, 3; 33, 13²; 35, 6; 8; 36, 4; 41, 11; 19; 42, 1; 43, 1²; III. 1, 10²; 15²; 2, 1; 3, 4; 6, 8; 6, 3; 9; 9, 9²; 12, 8; 14, 4; 15, 3²; 17, 5²; 19, 3; 20, 3; 5²; 22, 3; 25, 4; 30, 18; 20; 31, 19; 21; 34, 8; 37, 1; 7; 40, 8; 9; 42, 7; 43, 4; 46, 2²; 52, 2; 3²; 53, 3-5; 20²; 54, 11; 55, 11²; 12²; 19; 21; 57, 5; 58, 7; 60, 4; 6; 62, 9; 14; IV. 1, 17; 2, 2; 3²; 11²; 9, 5; 16, 19; 17, 11; 18, 4; 19, 8; 20, 2; 22, 1; 3; 4; 26, 1; 7; 28, 5; 29, 3; 30, 19; 32, 16²; 34, 6; 10; 35, 2; 36, 1; 37, 6; 38, 5²; 41, 6; 42, 3; 47, 2; 3; 49, 1; 3; 50, 10; 51, 11²; 53, 7; 54, 3²; V. 3, 5; 4, 4; 7, 1; 9, 6; 10, 3; 6²;

च

I. 2, 5-7; 7, 4; 8, 5; 10; 10, 4; 5; 12, 10; 13, 1; 6; 14, 1; 15, 9; 17, 6; 18, 5; 20, 5; 22, 13; 23, 20²; 21; 24, 1²; 2, 25, 11; 19; 20; 26, 5; 8; 27, 3;

7; 11, 5; 15, 4; 16, 5; 25, 3; 26, 1;
27, 2³; 28, 2; 29, 6; 30, 3; 33, 5²; 6;
37, 3; 38, 3²; 40, 7; 41, 14; 15; 43,
10; 44, 3²; 12; 48, 3; 49, 1; 2; 50,
2; 51, 14²; 52, 3; 4; 55, 8²; 60, 7; 62,
8; 64, 4; 5²; 6; 65, 6; 66, 6; 68, 2²;
72, 3²; 77, 2; 78, 5; 6²; 82, 9; 83, 9,
87, 2; VI. 1, 9; 11; 8, 7²; 9, 1²; 10,
5³; 15, 8²; 16, 3; 17; 22²; 23; 17, 14²;
18, 8-10; 21, 9; 22, 8; 24, 5²; 7; 10;
25, 1; 28, 2; 3²; 29, 6; 31, 1; 5; 32,
4; 33, 3; 5; 34, 1³; 5; 36, 2; 37, 4;
38, 3²; 4; 5; 43, 2; 44, 17; 45, 4; 46,
7; 8; 9²; 12; 47, 2; 10; 21; 48, 1, 8;
10; 13²; 49, 13, 15; 50, 1, 6; 11; 51,
2²; 52, 14; 15; 54, 2; 56, 5; 6²; 57,
5; 60, 12; 61, 14; 63, 8¹; 9; 65, 5;
66, 2; 68, 4³; 5; 69, 1; 8; 70, 5; 6²;
71, 2²; 72, 1; 75, 5; 11²; 19; VII. 3,
7; 10; 4, 1; 5³; 7, 5; 15, 8; 11; 12²;
16, 5; 6, 9²; 17, 4; 18, 6; 10; 11²;
14; 19³; 19, 4, 5²; 10²; 20, 10, 22, 9;
24, 1²; 25, 3; 30, 4; 31, 5, 6, 32, 6,
24; 33, 6; 36, 2; 5; 7; 40, 2¹; 6; 42,
2; 45, 1²; 50, 2; 4; 51, 3³; 52, 3; 55,
6²; 59, 1; 6²; 60, 2²; 62, 2; 64, 4; 65,
2²; 66, 9; 11; 13; 17; 18; 67, 10; 68,
1; 72, 3; 4; 77, 5²; 78, 5; 81, 2, 83,
1²; 6²; 86, 1; 88, 3; 89, 5; 91, 2³; 92,
3; 96, 3; 97, 1; 10; 99, 5²; 101, 6;
104, 10; 11²; 12², 25; VIII. 1, 1; 3;
6; 14; 22²; 2, 4; 29; 30², 33; 4, 11;
5, 12; 6, 12; 18, 28; 11, 10³; 13, 25;
14, 9; 15, 3; 5, 8; 16, 2; 12¹; 18, 15²;
19, 23²; 20, 18; 21, 6; 12; 23, 3, 24,
12; 20; 29; 25, 2; 27, 2; 30, 2²; 31,
1²; 5; 33, 13; 34, 15; 16; 35, 1; 10⁶;
11⁵; 12⁵; 37, 5²; 39, 4²; 5; 9²; 41, 2;
45, 25; 47, 4; 9, 12²; 14²; 16²; 18; 48,
2; 53, 1; 4²; 60, 7; 11; 61, 1; 8; 17³;
62, 11²; 63, 2; 6; 68, 4; 69, 7; 71, 15;
74, 10; 78, 1; 8; 79, 5; 80, 10; 81, 9;

82, 1; 4; 83, 2; 89, 6; 91, 6; 93, 2; 4;
10; 13; 17; 94, 8; 97, 1; 10; 13; 14;
100, 2; IX. 1, 10; 4, 1²; 2; 19, 2; 23, 7;
32, 6²; 47, 2; 55, 1; 58, 4; 61, 9; 63, 2;
65, 10; 66, 19; 67, 21; 25; 70, 3²; 72,
8; 74, 5²; 78, 5²; 79, 1; 81, 2; 86, 9²;
29²; 42²; 89, 1; 95, 3³; 5; 97, 18², 42;
43; 44³; 54; 98, 10; 12, 99, 3; 100,
3; 5; 9²; 106, 3; 107, 24; 25; 109,
2; 5, 110, 9, 111, 3; 113, 10³; 11²;
114, 4; X. 3, 7; 4, 7³; 5, 7³; 7, 7; 8,
6; 9, 3; 10, 4; 13, 11, 2; 8; 14, 3²;
7; 9; 11²; 15, 3²; 13³; 16, 3²; 6; 7,
11, 17, 6²; 11; 13; 19, 7; 20, 8; 22,
6²; 15; 23, 7²; 25, 11; 26, 4²; 6²; 27,
10; 20; 22; 29, 5; 7; 30, 5; 6; 12³;
32, 9; 34, 5; 11; 36, 2²; 37, 2²; 4;
9²; 38, 4; 39, 10; 40, 9, 48, 3; 49, 2³,
4; 8; 50, 1; 4; 5; 7²; 51, 8¹; 9; 54,
3²; 5; 57, 3; 58, 12²; 61, 23; 24²;
62, 10; 63, 8; 64, 14; 16; 67, 3; 74,
3²; 77, 8; 82, 7; 83, 3; 84, 7; 85, 17;
41²; 86, 20²; 87, 3; 88, 15; 17, 90, 2;
3; 7; 8; 10; 13²; 91, 3²; 5; 6²; 92, 3;
7; 93, 9; 15²; 97, 1, 10, 15; 20; 21²;
10, 6; 101, 3, 104, 8²; 107, 4; 8,
108, 3; 9-11; 109, 3, 110, 1-3; 113,
9²; 114, 5; 6²; 115, 1, 9²; 116, 7; 9,
120, 2²; 7; 9²; 121, 5; 9; 124, 5; 126,
2; 133, 5; 136, 5; 138, 1; 139, 2; 141,
3; 5; 6; 142, 8; 146, 5; 148, 1, 157,
1²; 2³; 158, 4²; 159, 6; 161, 5; 165,
3²; 167, 4; 173, 5²; 181, 1³; 189, 1;
190, 1²; 3².

चकनंत I. 169, 4.

चकमानः V. 36, 1.

चकमानाय X. 117, 2.

चकर I. 165, 8.

चकर IV. 42, 6.

चकते X. 67, 6; 79, 6.

चकतिप I. 57, 6.

वक्रपथे I. 69, 4; 113, 9; 131, 5; II. 13, 11;
IV. 30, 8; 32, 11; V. 29, 13; 31, 6;
33, 4; VIII. 100, 6; X. 54, 4; 104, 9;
112, 5; 116, 3.

वक्रपथे I. 59, 5; 103, 7; 165, 7; III. 1, 1;
30, 17; V. 31, 2; VII. 98, 3; X. 73, 7;
8; 79, 6.

वक्रानः III. 5, 2; V. 3, 10; 27, 3; VI. 36,
5; VII. 27, 1; X. 64, 16; 123, 8;
148, 3.

वक्राना VI. 68, 3.

वक्रानाः II. 31, 7; IV. 16, 15; VI. 29, 1;
X. 77, 8.

वक्रार I. 24, 8; 32, 1; 80, 1; 164, 29; 32,
II. 24, 5; III. 31, 2; IV. 16, 16; VI.
21, 4; 73, 2; VII. 6, 4; 5; 26, 3; 87,
1; 98, 5; VIII. 70, 3; 96, 2; X. 86, 3.

वक्रार I. 116, 16; 191, 10-13; II. 15, 2-9;
III. 34, 7; IV. 16, 4; V. 32, 7; 45, 7;
VI. 21, 3; 27, 1; 2; 39, 3; VII. 6, 3;
18, 17; 88, 4; 100, 4; VIII. 2, 34; IX.
97, 41; X. 68, 10.

वक्रपथे IV. 1, 14.

वक्रम I. 31, 18; 179, 5; 185, 8; II. 5, 8;
27, 14; IV. 2, 14; 3, 2; 12, 4; 17, 18;
54, 3; V. 85, 7; VII. 31, 2; 86, 5;
VIII. 46, 25; X. 10, 4; 37, 12; 70, 8.

वक्रम I. 76, 3; 101, 8; 9; 162, 7; 171, 4;
III. 1, 2; 52, 7; 58, 2; VIII. 61, 8;
X. 12, 5; 15, 4; 100, 7.

वक्रस्थानः I. 161, 4; V. 43, 3.

वक्रस्थाने VI. 17, 13.

वक्रस्थान् V. 29, 14; X. 138, 3.

वक्रपथे I. 52, 12; IV. 35, 7; VI. 23, 6; VIII.
63, 8; 77, 7; IX. 88, 1.

वक्रपथे I. 52, 14; 113, 9; V. 30, 4; X. 8, 6.

वक्रपथे I. 25, 19; 117, 23; III. 3, 3; 10; 62,
5; VIII. 64, 8; X. 40, 7.

वक्र I. 89, 9.

वक्र IV. 36, 4; VII. 56, 23.

वक्रपथः I. 159, 2.

वक्रपथः I. 92, 17; 108, 5; 164, 19; IV. 57,
5; VI. 59, 1; VII. 82, 5.

वक्रपथः I. 93, 6; 116, 9; 22; 117, 13; 17;
21; 118, 6; 182, 5; VI. 72, 1; VII. 99,
4; X. 39, 7; 9.

वक्रपथः IX. 64, 3; 107, 22.

वक्रपथः VIII. 7, 26; IX. 7, 3; 74, 1; 86, 31.

वक्रपथः X. 95, 12; 13.

वक्र I. 30, 19; 121, 13; 130, 9; 155, 6;
164, 2; 11; 14; 48; 174, 5; 175, 4;
II. 11, 20; IV. 1, 3; 16, 12; 17, 14;
28, 2; 30, 4; 31, 4; V. 29, 10; 31, 11;
36, 3; 73, 3; VI. 31, 3; 54, 3; 56, 3;
VII. 63, 2; VIII. 5, 34; 6, 38; 22, 4;
X. 61, 16; 73, 9; 85, 15; 16; 93, 9.

वक्रमन्त II. 19, 2.

वक्रमन्त IV. 22, 6.

वक्रमाणा VI. 62, 2.

वक्रमाणाः X. 123, 3.

वक्रमापे इति VI. 69, 5.

वक्रमन्तमन्तः V. 34, 6.

वक्रमन्त इव II. 5, 3; III. 61, 3.

वक्रपथः X. 75, 1.

वक्रपथः X. 56, 5.

वक्रमन्त I. 22, 17; 18; V. 47, 3; 87, 4; VII.
100, 3; 4; VIII. 29, 7; X. 117, 8.

वक्रपथे I. 9, 2.

वक्रवाका इव II. 39, 3.

वक्रपथः VIII. 63, 8.

वक्रा I. 34, 9; 166, 9; 180, 4; VIII. 5,
29; X. 10, 7; 8; 89, 2; 117, 5.

वक्रा इव IV. 30, 2.

वक्रावः I. 72, 1; VIII. 14, 5; IX. 44, 4.

वक्राणाः VIII. 7, 23.

वक्रावाहः I. 33, 8.

ब्रह्मणि IV. 31, 6.
 ब्रह्मणो IV. 41, 10.
 ब्रह्मते इति III. 54, 6; 55, 11; VIII. 26, 13, 29, 9.
 ब्रह्माये इति I. 108, 3.
 ब्रह्मण VIII. 21, 2.
 ब्रह्मिः III. 16, 4²; VII. 20, 1; IX. 77, 5; 88, 4.
 ब्रह्मि I. 9, 2.
 ब्रह्मिया II. 34, 9; 14; X. 89, 4.
 ब्रह्मियाऽइव I. 185, 1; V. 30, 8.
 ब्रह्मियाः VIII. 45, 18.
 ब्रह्मिरे I. 40, 5; 85, 1; IX. 78, 4; X. 151, 3; 154, 2.
 ब्रह्मिरे I. 36, 8; 85, 2, 7, 10; II. 1, 13; V. 8, 6, 58, 7, 60, 4; VII. 60, 11, VIII. 19, 18.
 ब्रह्म I. 71, 2; 73, 7; IV. 33, 3, 6, 8, 10; 34, 9; VI. 21, 11, VII. 63, 5, IX. 96, 11; X. 39, 12, 169, 2.
 ब्रह्मः I. 67, 5; 68, 3; III. 27, 6, 31, 12, IV. 16, 3, VII. 18, 6, 10, 91, 3, X. 65, 7; 130, 2.
 ब्रह्मणं X. 137, 1.
 ब्रह्मणे VII. 87, 7.
 ब्रह्मे I. 25, 15; 164, 13, 165, 14, II. 40, 4; IV. 4, 4; 41, 2, V. 30, 9, VI. 4, 4; VIII. 41, 6; 10; X. 105, 7.
 ब्रह्मे I. 33, 10; II. 10, 2, III. 5, 6; 27, 9, 32, 13; 48, 3, 4, V. 29, 11; 80, 3; VII. 6, 5; 87, 5; 101, 3; VIII. 4, 5; IX. 70, 1; 73, 1; X. 68, 5; 90, 8; 13, 8; 181, 2.
 ब्रह्मे इति X. 85, 11, 12, 16.
 ब्रह्मेव I. 53, 9; VIII. 96, 9.
 ब्रह्मेः VI. 62, 10.
 ब्रह्मणोः I. 30, 14; VI. 24, 3.
 ब्रह्मणं I. 13, 5; 105, 6; V. 55, 4.
 ब्रह्मणिः VI. 4, 2.

ब्रह्मण I. 121, 2; IX. 71, 9.
 ब्रह्मणे I. 190, 6.
 ब्रह्मते I. 164, 44; VIII. 4, 13; 45, 16; 101, 6; X. 107, 4; 177, 1.
 ब्रह्मदानः I. 117, 18.
 ब्रह्मदानं I. 116, 16.
 ब्रह्मदे X. 79, 7.
 ब्रह्मनीयाः II. 33, 7.
 ब्रह्मय I. 134, 3; VIII. 48, 6.
 ब्रह्मसा I. 50, 6; 87, 5; 92, 11; 96, 2; 113, 9; VI. 7, 6; VII. 79, 1; 91, 4; 98, 6; VIII. 25, 9; 97, 12; IX. 10, 9; 89, 3; X. 37, 10; 123, 8; 130, 6.
 ब्रह्मसि IX. 17, 6.
 ब्रह्ममे I. 7, 3; 48, 8; 112, 8; V. 15, 4; VII. 66, 14; 81, 1; VIII. 13, 30; IX. 107, 3; X. 9, 1; 37, 1.
 ब्रह्ममे V. 3, 9.
 ब्रह्मणः I. 128, 3; IX. 57, 2.
 ब्रह्मणाः X. 74, 2.
 ब्रह्माये इति V. 62, 8; VII. 70, 5.
 ब्रह्मि VII. 3, 6; IX. 97, 33.
 ब्रह्मः I. 22, 20; 92, 9; 115, 1; 118, 7, 136, 2, 164, 14; III. 26, 7; 37, 2, IV. 2, 19; V. 8, 6; 40, 8; 59, 3, 5, VI. 9, 6; 11, 5; 51, 1; VII. 61, 1; 63, 1; 66, 16; 76, 1; 77, 3; IX. 10, 8, X. 8, 5, 10, 9; 16, 3; 59, 6; 73, 11; 85, 7; 87, 12; 102, 12; 158, 3³; 4², 161, 5; 164, 2.
 ब्रह्मः X. 92, 15.
 ब्रह्मऽइव V. 54, 6.
 ब्रह्मणः X. 82, 1; 102, 12.
 ब्रह्मणा II. 39, 5; VIII. 55, 5; X. 87, 9.
 ब्रह्मणे X. 87, 8; 158, 4.
 ब्रह्मणेऽब्रह्मणे X. 37, 8.
 ब्रह्मण्यते X. 18, 1.
 ब्रह्मणिऽइव V. 1, 4.
 ब्रह्मे X. 79, 5.
 ब्रह्मोः X. 90, 13.

चल VII. 104, 25²; X. 164, 1.
 चलयुः VII. 70, 4.
 चलांसि II. 14, 4.
 चक्रमत VIII. 55, 4.
 चचय V. 2, 8.
 चचरा X. 106, 8.
 चचरात् X. 73, 9.
 चचद VII. 63, 3.
 चतं I. 65, 1; X. 46, 2.
 चतसृभिः VIII. 60, 9.
 चतस्रः I. 62, 6; 164, 42; 182, 6; V. 35, 2;
 VII. 35, 8; VIII. 100, 10; IX. 74, 6;
 89, 5; X. 19, 8; 51, 9; 58, 4; 95, 16;
 128, 1.
 चतिनं VI. 19, 4.
 चतुःचयः I. 31, 13.
 चतुःचयौ X. 14, 10, 11.
 चतुःचंगः X. 92, 11.
 चतुःचानीकः V. 48, 5.
 चतुःचभिः I. 152, 2.
 चतुःचभिं IV. 22, 2.
 चतुःचपदा X. 114, 3.
 चतुःचक्षिण् I. 162, 18.
 चतुःचक्षिणा X. 55, 3.
 चतुःचदस्र X. 114, 7.
 चतुःस्था IV. 35, 2, 3.
 चतुःस्था I. 49, 3; 94, 5; 124, 1; X. 97, 20.
 चतुःस्थदः VI. 71, 2; X. 121, 3.
 चतुःस्थदा I. 164, 24.
 चतुःस्थदी I. 164, 41.
 चतुःस्थदौ X. 13, 3.
 चतुःस्थदे I. 114, 1; 121, 3; 157, 3; III. 62,
 14; V. 81, 2; VI. 74, 1; VII. 54, 1;
 IX. 69, 7; X. 37, 11; 165, 1.
 चतुःस्थान् IV. 51, 5; X. 27, 10; 99, 10;
 117, 8.
 चतुःस्थादः VIII. 27, 12.
 चतुःस्थिः I. 155, 6; II. 18, 4.

चतुःस्थिं X. 58, 3.
 चतुःस्थुगः II. 18, 1.
 चतुःस्थुजः VIII. 6, 48.
 चतुःस्थयं I. 110, 3; IV. 36, 4.
 चतुःशतं VIII. 55, 3.
 चतुःशृंगः IV. 58, 2.
 चतुःसमुद्रं X. 47, 2.
 चतुःसहस्रं V. 30, 15.
 चतुरः I. 20, 6; 41, 9; 161, 2; 4; IV. 33,
 5; 6; 35, 4; IX. 33, 6; X. 114, 6.
 चतुर्वी VIII. 74, 13.
 चत्ता X. 155, 2.
 चत्ताय I. 132, 6.
 चत्तो इति X. 155, 2.
 चत्तारः I. 122, 15; V. 47, 4; VII. 18, 23;
 VIII. 74, 14.
 चत्तारि I. 164, 45; IV. 58, 3; V. 30, 12;
 14; VIII. 2, 41; IX. 70, 1; X. 54, 4.
 चत्तारिण् I. 126, 4.
 चत्तारिणता II. 18, 5.
 चत्तारिण्यौ II. 12, 11.
 चन I. 18, 7; 24, 6; 55, 1; 5, 74, 7; 81,
 5; 84, 20; 100, 15; 105, 3; 113, 8;
 136, 1; 139, 2; 5²; 150, 2; 152, 2;
 155, 5; 166, 12; 191, 7; II. 16, 2; 3;
 23, 5; 24, 12; 28, 6; III. 30, 1; 36, 4;
 IV. 18, 8; 9; 30, 3; 31, 9; V. 34, 5;
 7; 41, 13; 42, 6; 82, 2; VI. 3, 2; 20,
 4; 26, 7; 47, 1; 3; 48, 17; 54, 9; 59,
 4; 69, 8; 75, 16; VII. 18, 9; 32, 1;
 13; 19; 59, 3; 82, 7; 83, 2; 86, 6;
 104, 3; VIII. 1, 5; 2, 14; 19, 6; 23,
 15; 24, 15; 28, 4; 47, 7; 51, 7; 52,
 7; 55, 5; 64, 2; 66, 13; 68, 19; 78,
 10; 91, 3¹; IX. 61, 27; 69, 6; 114, 4;
 X. 33, 9; 39, 11; 48, 5; 49, 5; 10;
 56, 4; 59, 8; 62, 9; 85, 3; 86, 11;
 95, 1; 112, 9; 119, 6; 7; 128, 4; 129,
 2; 152, 1; 168, 3; 185, 2.

चमः I. 3, 6; 26, 10; 107, 3; II. 31, 6;
35, 1; VI. 4, 2; 10, 6; 49, 14; VII.
38, 3; VIII. 19, 11; 32, 6; X. 116, 8.
चमःऽहितः III. 2, 2; 7; 11, 2; IX. 75, 1; 4.
चमस्यते I. 3, 1.
चमिच्छद् V. 43, 4.
चमिहं VII. 70, 4.
चमिहं VIII. 74, 11.
चमिहं V. 77, 4.
चमिहया IX. 9, 2.
चमिहा VII. 57, 4; 70, 2; 5; VIII. 74, 8.
चमिहाः VII. 20, 8.
चमिस्कद् VIII. 69, 9.
चन्द्र VI. 6, 7.
चन्द्र V. 10, 4.
चन्द्रचंष्टाः V. 41, 14; VI. 49, 8.
चन्द्रः I. 150, 3; VIII. 4, 9.
चन्द्रनिर्निह X. 106, 8.
चन्द्रचुम्भः I. 52, 3.
चन्द्र III. 3, 5; 31, 15; IV. 2, 13; VI. 6, 7;
VIII. 65, 11; X. 85, 31; 107, 7.
चन्द्रमसः I. 84, 15.
चन्द्रमसा X. 64, 3.
चन्द्रमाः I. 24, 10; 105, 1; X. 85, 19; 90, 13.
चन्द्रमाःऽइव VIII. 82, 8.
चन्द्रऽइव II. 2, 4.
चन्द्रऽरेषः I. 141, 12.
चन्द्रऽरेषं III. 3, 5.
चन्द्रऽरेषा III. 61, 2.
चन्द्रऽरेषाः VI. 65, 2.
चन्द्रऽरेषा V. 57, 7.
चन्द्रऽरेषा III. 30, 20.
चन्द्रऽरेषीः I. 165, 12.
चन्द्रा I. 157, 1; IV. 23, 9; IX. 97, 50.
चन्द्राऽइव III. 61, 7.
चन्द्राः VII. 39, 7; IX. 66, 25; X. 121, 9.
चन्द्राणि V. 42, 3; IX. 69, 10.
चन्द्रान् VIII. 20, 20.

चन्द्राभिः VI. 6, 7.
चन्द्रासः III. 40, 4.
चन्द्रेण I. 48, 9; 135, 4; IV. 48, 1.
चमसः IV. 35, 4; X. 16, 8; 101, 8.
चमसं I. 20, 6; 110, 3; 161, 1; 2; 5; IV.
35, 2; 3; 5; 36, 4; X. 16, 8, 68, 8.
चमसा IV. 33, 5.
चमसाः I. 54, 9.
चमसान् I. 161, 4; 9; III. 60, 2; IV. 33, 6.
चमसान्ऽइव X. 25, 4.
चमसे X. 96, 9.
चमसेषु VIII. 82, 7.
चमू इति V. 51, 4; VIII. 4, 4; 76, 10; IX.
46, 3; 107, 18; X. 24, 1.
चमूषु III. 48, 4; VIII. 82, 7, 8; IX. 20,
6; 62, 16; 63, 2; 92, 2; 93, 3; 97,
21; 37; 46; 99, 6; 8.
चमूऽसत् IX. 96, 19.
चमूऽसदः I. 14, 4; 54, 9; IX. 8, 2; 78, 2;
X. 43, 4.
चक्षिषः I. 56, 1.
चक्षीषः I. 100, 12.
चक्ष्, VIII. 2, 8.
चक्ष्वा III. 55, 20.
चक्ष्विऽइव X. 91, 15.
चक्ष्वीः I. 28, 9; 164, 33; IV. 18, 3; VI.
57, 2; IX. 36, 1, 69, 5; 71, 1; 72, 5;
86, 47; 96, 20; 21; 97, 2; 48, 103, 4;
107, 10; 108, 10.
चयत् V. 60, 1.
चयते I. 167, 8.
चयते IX. 47, 2.
चयध्वे VI. 51, 7; VII. 52, 2.
चयमानाः II. 27, 4.
चयसे I. 190, 5.
चयिहं VI. 67, 8.
चयेन I. 132, 1.
चर I. 10, 3; 91, 19; 114, 3; 187, 3; VII.

31, 10; 46, 2; VIII. 25, 21; 32, 91;
48, 6; IX. 82, 4; X. 164, 1.

चरः VIII. 1, 28.

चरचरः X. 85, 11.

चरसं III. 5, 5; IX. 113, 9.

चरसीनां VIII. 24, 23.

चरसीयमाना III. 61, 3.

चरसे X. 136, 6; 139, 6.

चरस्युः X. 95, 6.

चरत् III. 44, 3; 54, 8; VI. 59, 6; X.
123, 5.

चरत् I. 173, 3; X. 80, 1.

चरत् X. 34, 14.

चरत्तः I. 146, 1; VI. 27, 7; X. 5, 3; 34, 10.

चरत्तः I. 62, 8; 95, 1; 102, 2; 113, 2; 3;
146, 3; II. 24, 5; VIII. 29, 8; X. 12,
7; 14, 12; 27, 17; 85, 18.

चरत्ता III. 32, 6.

चरत्तां II. 38, 6.

चरत्ति III. 55, 7; IV. 38, 4; VI. 61, 8;
VII. 46, 3; 55, 6; VIII. 39, 1; X. 4,
4; 16, 5; 88, 6.

चरत्ति I. 52, 6; 95, 4; 10, 113, 13; 145, 4;
164, 30; 181, 6; III. 7, 2; 30, 14, 38,
4; 54, 2; 55, 6; 8; 9; 58, 1; V. 44,
8; 63, 4; VI. 9, 6, 21, 4; X. 17, 6,
71, 5; 101, 11; 109, 5; 168, 4; 189, 2.

चरत्ते X. 117, 3.

चरत्ते I. 58, 5; 68, 1; 72, 6; III. 31, 15;
VIII. 33, 8; X. 92, 13.

चरत्ता I. 70, 2.

चरत्ताय I. 36, 14; IV. 18, 10; 36, 3; 51, 5;
X. 39, 4.

चरत्थि I. 61, 12.

चरत्तु I. 33, 4; 144, 4; VI. 9, 3; VIII. 45,
38; 72, 5; X. 115, 1; 136, 6.

चरत्तु III. 4, 5.

चरत्तु I. 6, 1; 164, 31; 185, 2; III. 1, 9;
IV. 18, 12; V. 2, 4; VII. 104, 8; VIII.

96, 14; X. 52, 4; 87, 6; 88, 16; 124,
9; 135, 2; 179, 2.

चरत्ता I. 158, 2.

चरत्ति IV. 6, 10; 51, 6; V. 9, 2; 31, 12;
47, 5; VI. 47, 31; 58, 3; VII. 3, 3;
VIII. 20, 18; 60, 2; IX. 41, 3; X. 10,
8; 71, 9.

चरत्ति I. 32, 10; 36, 3; 94, 5; 127, 9; 163,
11; III. 57, 3; IV. 51, 8; 9; V. 1, 4,
47, 4; 63, 2; 5; VI. 6, 3; 28, 4; VII.
1, 15; 33, 9; IX. 107, 19; X. 1, 4,
47, 7; 59, 9; 71, 8; 82, 7; 114, 10,
116, 9; 142, 2.

चरत्तो I. 167, 3; VII. 36, 7.

चरत्तोः I. 24, 6; III. 33, 4; X. 27, 8; 30, 10.

चरत्तो III. 57, 1.

चरत्तु IV. 8, 7; VIII. 25, 6; X. 35, 6.

चरत्तुः VIII. 20, 14.

चरत्तुं VII. 59, 3; VIII. 61, 15.

चरत्ति III. 30, 4.

चरत्ति III. 61, 1; VIII. 33, 8; X. 4, .

चरत्ति I. 92, 9; V. 47, 4.

चरत्ति V. 29, 13.

चरत्ता I. 66, 5.

चरत्तु VIII. 92, 33.

चरत्तुमि I. 57, 4; VII. 89, 5; VIII. 61, 5
X. 164, 4.

चरत्तुमि VIII. 25, 16; IX. 1, 5; X. 134, 7.

चरत्ति I. 164, 37; III. 55, 14; X. 95, 16,
108, 2; 125, 1.

चरत्ति VII. 77, 1.

चरत्ति VII. 88, 3.

चरत्ति I. 113, 5.

चरत्ति I. 110, 2.

चरत्ति I. 116, 15.

चरत्ति VIII. 48, 5.

चरत्ति X. 117, 7.

चरत्ति IV. 7, 9; X. 59, 9; 88, 13.

चरिणः VI. 61, 8.
 चरिणुधूतं VIII. 23, 1.
 चरिणु इति X. 88, 11.
 चरिण्यं VIII. 1, 28.
 चरुः VII. 104, 2; IX. 52, 3.
 चरुं I. 7, 6; X. 86, 18.
 चरुणां I. 162, 13.
 चरेत् IV. 4, 9.
 चरेत् इति I. 123, 7; III. 7, 1.
 चरम् IV. 57, 3; V. 51, 15.
 चरो X. 167, 4.
 चरुमि IV. 39, 2.
 चरुिन् I. 131, 5; VIII. 55, 5; X. 92, 3.
 चरुिराम IV. 39, 1; 40, 1.
 चरुितात् I. 104, 5.
 चरुतिः V. 74, 9; VI. 48, 21.
 चरुतः X. 50, 2.
 चरुतं I. 64, 14; 119, 10; IV. 38, 2; VIII. 24, 23; X. 39, 10; 47, 2.
 चरुतानि VIII. 103, 3.
 चरुपात् I. 176, 2; VIII. 20, 19.
 चरुपात् I. 23, 15.
 चरुपे X. 22, 1; 105, 4.
 चरुपे X. 74, 1.
 चरुपे X. 106, 7.
 चरुपेमां X. 124, 9.
 चरुं III. 5, 6; V. 85, 1.
 चरुइव I. 85, 5; IV. 13, 4; VII. 63, 1; VIII. 6, 5.
 चरुतः I. 110, 8; 161, 7; III. 60, 2; IV. 36, 4.
 चरुणी इवेति चरुणीइव VI. 8, 3.
 चरुन् IV. 5, 7.
 चरुःशाः VIII. 5, 38.
 चरुशि VIII. 55, 3.
 चरुतयः I. 184, 4; VI. 2, 2; 25, 7; 31, 1; 33, 2; VIII. 2, 33; 16, 6; 9.
 चरुतिः I. 46, 4.

चरुणिधूत IV. 17, 20; VIII. 96, 20; X. 89, 1.
 चरुणिधूतः III. 37, 4; 59, 6.
 चरुणिधूतः I. 3, 7.
 चरुणिधूतं III. 51, 1; IV. 1, 2.
 चरुणिधूता VIII. 90, 5.
 चरुणिद्राः I. 177, 1; 186, 6; III. 34, 7; IV. 2, 13; VI. 19, 1; 39, 4; VII. 31, 10.
 चरुणिद्रां VI. 49, 15.
 चरुणिद्र्यः I. 55, 1; 84, 20; 109, 6; IV. 37, 8; VI. 31, 5; 48, 15; 72, 5.
 चरुणिद्रहः VIII. 19, 35.
 चरुणिद्रहं I. 119, 10; V. 35, 1; VI. 46, 6; VIII. 1, 2; 21, 10.
 चरुणिद्रहा VII. 94, 7.
 चरुणिद्रहं IX. 24, 4.
 चरुणी इति I. 109, 5.
 चरुणीः I. 86, 5; III. 43, 2; IV. 7, 4; V. 23, 1; 86, 2; VII. 15, 2; IX. 101, 9.
 चरुणीनां I. 7, 9; 17, 2; 32, 15; 86, 6; 127, 2; 176, 2; III. 6, 5; 10, 1; 62, 1; IV. 8, 8; 20, 8; 31, 4; V. 39, 4; 6, 2; VI. 1, 8; 18, 1; 22, 1; 30, 5; VII. 27, 3; VIII. 16, 1; 23, 7; 60, 17; 64, 4; 68, 4; 70, 1; 92, 1; 93, 16; 96, 4; 18; X. 9, 5; 93, 9; 103, 1; 126, 6; 134, 1; 180, 3.
 चरुणलासः I. 164, 48.
 चरुणलं I. 162, 6.
 चरुणलःशतः III. 8, 10.
 चरु I. 108, 1; VII. 28, 4; 60, 3; 61, 1; VIII. 19, 16; X. 30, 2.
 चरु I. 24, 12; 98, 1; 164, 44; 190, 7; III. 55, 9; 59, 1; V. 19, 1; VI. 26, 2; 51, 2; VII. 34, 10; VIII. 25, 16; 62, 6; IX. 38, 5; X. 5, 1; 34, 13; 55, 3; 92, 6; 114, 4; 139, 2; 3.
 चरुद X. 17, 11.

बाकन् I. 33, 14; 174, 5; II. 11, 3; X. 29,
 1; 95, 4; 148, 1; 4.
 बाकन् I. 148, 2; X. 132, 4.
 बाकन् I. 51, 8; 120, 10.
 बाकनः I. 51, 12; VIII. 52, 4; 62, 4.
 बाकनन्त् X. 91, 12.
 बाकनन्त् VIII. 31, 1; X. 147, 4.
 बाकनन्त् V. 31, 13.
 बाकनाम II. 11, 13.
 बाकन्तु I. 122, 14.
 बाकन्ति X. 147, 3.
 बाकन्यात् X. 31, 4.
 बाकशीति I. 164, 20.
 बाकशीति IV. 58, 5; 9.
 बाकुमे X. 130, 6.
 बाकुमे X. 130, 5.
 बाह्यः II. 24, 9.
 बाह्यते IV. 17, 9.
 बाह्यस्य V. 4, 6.
 बाह्यस्य II. 33, 2; VII. 1, 7.
 बाह्यामसि X. 155, 1.
 बायमानः VII. 18, 8.
 बायमानः VI. 27, 8.
 बायमानाः X. 94, 14.
 बायमानाय VI. 27, 5.
 बायवः III. 24, 4.
 बारये VIII. 46, 31.
 बारवः V. 59, 3; IX. 77, 3; X. 94, 10.
 भारीत् VII. 25, 1.
 बारु I. 24, 1; 2; 55, 4; 61, 7; 72, 2; 187,
 6; II. 27, 8; 35, 11; III. 5, 6; 32, 1;
 54, 16; 17; 56, 4; IV. 2, 19; 5, 7; 10;
 V. 3, 3; 43, 3; 48, 5; VII. 98, 2; IX.
 34, 5; 72, 7; 86, 21; 96, 16; 97, 24;
 109, 14; X. 32, 4; 96, 1.
 बारुः I. 94, 13; 95, 5; 137, 2; II. 2, 8;
 III. 49, 3; IV. 6, 6; 49, 2; V. 33, 5;
 VI. 8, 1; VII. 22, 2; VIII. 1, 26; IX.

17, 8; 61, 9; 109, 13; X. 1, 2; 31, 4;
 56, 1; 100, 6.
 बारुणः VIII. 5, 14; IX. 70, 2; 4; 108, 4;
 110, 4.
 बारुशतम् V. 1, 9.
 बारुशतम् I. 62, 6.
 बारुशतं X. 70, 9.
 बारुशतीकः II. 8, 2.
 बारुः I. 19, 1; 58, 6; 72, 10; III. 52, 5;
 V. 71, 1; VII. 84, 3; VIII. 64, 12; IX.
 30, 6; 44, 4; 48, 1; 102, 6; X. 21, 7;
 39, 2; 91, 14; 144, 5; 160, 3.
 बारुणि IX. 70, 1.
 बारुः III. 50, 2; V. 33, 7; VII. 29, 1;
 65, 4.
 बायेन X. 97, 13.
 बाय्मं X. 111, 5.
 चिकायं X. 89, 3.
 चिकायं X. 114, 9.
 चिकित् VIII. 51, 3; 97, 14; 102, 2; X.
 3, 1.
 चिकित् I. 91, 1.
 चिकित्ता V. 66, 1.
 चिकित्ताः III. 18, 2.
 चिकितुः VIII. 56, 5.
 चिकितुः III. 53, 24; VII. 11, 3.
 चिकितुयः I. 73, 8; 164, 6; VII. 86, 3.
 चिकितुया VI. 61, 13.
 चिकितुयी X. 125, 3.
 चिकितुये IV. 16, 2; V. 41, 11; VI. 41, 4;
 66, 1; VII. 104, 12; VIII. 101, 15.
 चिकित्ते VII. 23, 2.
 चिकित्ते I. 51, 7; 71, 7; II. 4, 5; 27, 11;
 III. 53, 23; IV. 23, 2.
 चिकित्तिरे I. 166, 13; X. 92, 4; 10.
 चिकित्ते I. 186, 9.
 चिकित्ते X. 3, 4; 30, 6; 91, 4; 5.
 चिकित्ताः I. 70, 3; II. 6, 8; III. 17, 5; 25,

1; 29, 16; V. 2, 7; 3, 7; 9; 12, 2;
VI. 5, 3; X. 4, 4.
चिकित्सा VIII. 60, 18.
चिकित्सासः VII. 60, 7.
चिकित्सासं IV. 7, 5.
चिकित्सा I. 25, 11; 68, 3; 70, 1; 71, 5;
7; 72, 4; 77, 5; 125, 1; 145, 1, 169,
1; III. 7, 3; 9; 17, 2; 29, 3; 8; 44,
2; IV. 3, 8; 5, 12; 8, 4, 12, 1; 29,
2; V. 2, 5; VI. 52, 12; VIII. 6, 29;
44, 9; X. 12, 2; 53, 1, 98, 2; 5; 99,
1; 110, 1.
चिकित्सा IV. 52, 4.
चिकित्साऽमनसं V. 22, 3; VIII. 95, 5.
चिकित्सा I. 91, 23; VI. 47, 20.
चिकित्सा IV. 16, 10.
चिकित्सातो I. 123, 1.
चिकित्सातः VIII. 91, 3.
चिकित्सा V. 22, 4.
चिकित्सा II. 43, 3; IV. 4, 11, V. 1, 10; 12,
2; VIII. 39, 3; X. 28, 4.
चिकित्सा VIII. 78, 6.
चिकित्सा IX. 102, 4; X. 26, 2.
चिकित्सा I. 67, 4; V. 33, 1; 65, 1; X. 55, 6.
चिकित्सा I. 35, 7; 95, 4, 100, 16; 152, 3,
164, 16; 48; II. 4, 6; 14, 10, V. 19,
1; 27, 1; VII. 56, 4, 61, 1; VIII. 2,
14, 17; 9, 7; 39, 5; X. 51, 4; 59, 3,
79, 4.
चिकित्सा I. 35, 6; 69, 5; V. 36, 1, VI. 9,
3; 62, 9.
चिकित्सा I. 152, 2.
चिकित्सा I. 43, 3; 82, 4; VIII. 26, 14, X.
38, 3; 147, 4.
चिकित्सा V. 73, 6; VI. 59, 5; VIII. 1, 31.
चिकित्सा VIII. 9, 4.
चिकित्सा X. 28, 5.
चिकित्सा I. 131, 6.
चिकित्सा इति V. 66, 4.

चिकित्सा VIII. 25, 9.
चिकित्सा I. 164, 38.
चिकित्सा I. 164, 38; X. 114, 2; 124, 9.
चिकित्सा IX. 90, 4.
चिकित्सा VIII. 51, 4.
चिकित्सा X. 16, 1.
चिकित्सा X. 146, 2.
चिकित्सा IV. 30, 22.
चित् I. 4, 5; 6, 5²; 8, 9; 10, 9²; 24, 4;
8-10; 25, 1; 26, 6; 27, 8; 28, 5; 29,
1; 30, 4; 31, 2; 6; 13; 14; 32, 8;
33, 5; 15; 34, 1; 37, 11; 13; 15; 38,
7; 9; 39, 4; 6; 40, 8; 41, 1; 9; 42,
4; 48, 14; 49, 1; 3; 51, 3; 6; 9; 52,
7; 10; 53, 1; 54, 5²; 55, 1; 58, 1; 59,
5; 60, 2; 61, 6; 8; 62, 9; 63, 1; 5;
64, 3; 68, 4; 70, 2; 71, 2; 72, 3; 80,
11; 14; 81, 2; 84, 9; 85, 4; 10; 86,
5; 87, 1; 2; 94, 7; 9; 100, 8; 9; 101,
4; 104, 2; 105, 7; 107, 1; 110, 2; 3,
116, 3; 22²; 117, 7; 120, 2; 6; 121,
10; 124, 12; 125, 7; 127, 3²; 4³; 129,
1-5; 10⁴; 132, 4²; 133, 2; 135, 9²;
16, 1; 138, 3; 140, 11; 148, 3; 150,
2; 152, 3; 156, 1-3; 158, 2; 164, 6,
165, 10; 167, 2; 7; 9; 168, 4; 169,
1²; 3; 5; 173, 5²; 7; 8; 11²; 12;
176, 4; 178, 2; 179, 2²; 4; 180, 7²; 8;
182, 3; 184, 1; 185, 8; 9; 187, 7, 191,
10-12; II. 10, 3; 11, 2; 7; 12, 8; 13²;
15; 15, 9; 20, 5; 23, 2; 11; 24, 5;
26, 4; 27, 3; 5; 11²; 14; 30, 4; 8;
33, 12; 38, 2²; 3³; 42, 1; III. 1, 2; 9;
13; 6, 2; 7; 10; 7, 10²; 9, 7; 30, 2;
7; 31, 9; 12; 16; 32, 16; 35, 2; 10;
36, 6; 39, 2; 3; 8; 45, 1; 2; 53, 22³;
54, 4; 56, 4; 7²; 57, 1; 58, 4; 5; IV.
2, 7; 18; 3, 4; 10; 14; 6, 1; 7; 7, 9;
10; 8, 3; 10, 5²; 7; 11, 1; 6; 12, 4²;
5; 6; 16, 3; 5; 6; 16; 17; 20; 18,

1; 8²; 20, 9; 22, 1; 23, 7; 28, 5; 29, 1; 30, 9; 31, 2; 8; 32, 2; 3; 43, 4; 45, 6; V. 2, 5; 7; 10; 7, 2²; 4; 6; 10; 10, 4; 18, 2; 20, 1; 25, 2²; 29, 4; 12²; 14; 30, 4²; 5; 8; 15; 31, 2; 7; 10²; 11; 32, 2-5; 6²; 8; 9; 33, 4²; 38, 4; 39, 3; 41, 13; 17²; 44, 10; 49, 1; 52, 12; 54, 3; 55, 3; 56, 2; 58, 7; 60, 2³; 3²; 65, 4; 67, 4; 70, 1; 74, 4; 8; 10; 75, 7; 78, 4; 79, 1; 5; 84, 3; 86, 1; 5; VI. 2, 9; 3, 3; 4; 4, 3; 10, 4; 11, 3; 15, 1²; 17, 9²; 18, 8; 11; 19, 2; 4; 12; 22, 4; 6; 23, 3; 24, 7; 8²; 27, 4; 28, 5; 6²; 30, 3²; 31, 2; 35, 5; 37, 1; 3; 38, 2; 39, 3; 44, 15; 45, 2²; 9; 47, 13; 48, 21; 49, 11; 13; 51, 8; 53, 3²; 62, 9; 11; 65, 1; 4; 66, 1; 5²; 7; 67, 3; 5; 10; 71, 5; 73, 2; VII. 1, 2; 22; 4, 2²; 8; 7, 1; 8, 5; 11, 3; 18, 1; 5; 17²; 18; 20; 19, 9; 20, 1; 4-6, 21, 7; 8; 22, 8; 23, 4; 27, 3; 4; 28, 1; 3; 32, 1; 5²; 34, 2; 37, 5; 7; 38, 3; 41, 2¹; 45, 2; 48, 3; 53, 1; 56, 15; 20²; 23; 57, 1; 5; 58, 2; 6; 59, 7; 60, 6²; 7; 9; 10; 67, 2; 68, 8²; 69, 2; 70, 2; 5; 85, 3; 86, 1; 3; 8; 87, 7; 88, 5; 90, 4; 93, 6; 94, 11; 95, 4; 97, 6; 10; 99, 4; 103, 8; 104, 7; VIII. 1, 1; 3; 7; 12; 2, 35; 39, 4, 12, 18, 21, 5, 16; 25; 30; 37; 6, 6; 7, 15; 34²; 8, 6; 7, 11, 4; 7; 15, 6; 16, 8; 18, 5; 12; 13; 22; 19, 15; 35; 20, 1; 5; 18; 21; 22; 21, 1; 6; 16; 22, 11; 13; 16; 24, 3; 10; 11; 25, 9², 15, 26, 5; 27, 9; 18³; 31, 15; 32, 11; 12; 33, 14; 17; 18; 40, 1; 2; 10; 45, 11, 13; 14; 19; 32; 46, 11; 16, 21; 25; 27; 51, 9; 53, 4; 60, 7; 61, 3; 4; 12; 62, 3; 5, 11; 64, 5; 66, 4; 5; 8; 12², 67, 17; 68, 6; 10; 69, 17; 70, 7; 73, 2; 5; 77, 11; 79, 4; 80, 4; 83, 9; 86, 4; 5; 89, 4; 92, 10; 27; 29; 93, 10;

11; 96, 2; 98, 8; 100, 5; 102, 14; 20; 103, 5; 13²; IX. 6, 9; 10, 8; 29, 5; 47, 1; 66, 17³; 67, 30; 72, 1; 73, 9; 79, 2; 87, 3; 91, 4; 97, 27; 38; 52²; 104, 6; 105, 6; 107, 2; 110, 5; 6; X. 5, 3; 8, 1; 8; 9; 10, 1²; 3; 7; 11, 3; 12, 5; 15, 6; 22, 5; 23, 2; 4; 25, 3; 27, 12; 20; 28, 6; 9; 10; 31, 2; 34, 8²; 39, 3⁶; 13; 41, 2; 42, 6; 45, 6; 50, 2; 61, 18; 21; 64, 13; 67, 11; 69, 9; 10; 11²; 73, 1-3; 6; 76, 2; 5⁴; 77, 6; 91, 12; 92, 8²; 93, 7; 8; 94, 2; 96, 10²; 102, 11, 111, 2; 4; 5²; 112, 10; 115, 6; 117, 2; 4, 9⁴; 120, 4; 121, 8; 127, 5; 131, 2; 132, 3; 133, 1; 143, 1; 2; 144, 6; 147, 1; 150, 1; 154, 1; 4; 171, 4; 176, 4; 178, 3.

चित्रः I. 112, 17; 158, 4.

चित्रः IV. 37, 7.

चित्रः I. 129, 7.

चित्रः II. 34, 7.

चित्रः I. 180, 8, II. 2, 5.

चित्रः V. 41, 7.

चित्रः V. 15, 5.

चित्रः II. 34, 2; IV. 51, 3; X. 95, 3.

चित्रः I. 33, 6; 94, 4; 131, 2; V. 19, 2.

VI. 1, 2.

चित्रः II. 2, 4; VI. 6, 7.

चित्रः VII. 60, 6.

चित्रः I. 171, 5; V. 59, 2.

चित्रः VI. 15, 5.

चित्रः IV. 36, 9.

चित्रः II. 2, 10.

चित्रः IX. 101, 11.

चित्रः VII. 18, 10.

चित्रः X. 143, 4.

चित्रः IX. 65, 12.

चित्रःगर्भायु V. 44, 5.

चित्रं I. 163, 11; 170, 1; V. 7, 9; X. 103, 12; 128, 6; 166, 4; 191, 3.
 चित्रानि VII. 59, 8.
 चित्रिः I. 67, 5; X. 85, 7.
 चित्रिःभिः III. 2, 3; 3, 3; V. 44, 10; VIII. 44, 19; 59, 3.
 चित्रिःभिः I. 164, 29.
 चित्रिं II. 21, 6; IV. 2, 11.
 चित्री VIII. 79, 4.
 चित्रं VIII. 46, 20.
 चित्र IV. 32, 2; V. 39, 1; VI. 6, 7; 46, 2, 5; VII. 20, 7; VIII. 21, 17; 97, 15.
 चित्रश्चायुः VI. 49, 7.
 चित्रश्चेतयः X. 140, 3.
 चित्रः VIII. 21, 18.
 चित्रः I. 4^२, 11; 66, 3; 88, 2; 94, 5; 113, 1; 166, 4; 172, 1^२; II. 8, 4; III. 29, 6; IV. 31, 1; VI. 4, 6; 48, 9; VII. 3, 6; IX. 86, 34; X. 1, 2; 100, 12; 115, 1.
 चित्रश्चत VI. 6, 7.
 चित्रस्तमः I. 108, 1; VI. 38, 1.
 चित्रस्तमं IV. 23, 6; VI. 6, 7; IX. 68, 10.
 चित्रस्तमा IV. 1, 6.
 चित्रसदृशीकं VI. 47, 5.
 चित्रस्थानिः VI. 3, 5.
 चित्रसंहरिषं I. 23, 13; 14.
 चित्रस्थानवः I. 64, 7; 85, 11.
 चित्रस्थानुः I. 35, 4; II. 10, 2; VII. 9, 3.
 चित्रस्थानुं VII. 12, 1; VIII. 44, 6.
 चित्रस्थानो इति चित्रस्थानो V. 26, 2.
 चित्रस्थानो इति चित्रस्थानो I. 3, 4; 27, 6; X. 51, 3; 69, 11.
 चित्रं I. 9, 5; 34, 10; 37, 3; 44, 1; 71, 1; 92, 5; 13; 110, 9; 113, 15; 20; 115, 1; 139, 8; 142, 4; 148, 1; II. 13, 13; 34, 10; III. 2, 15; 30, 13; 61, 6; IV. 7, 1; 6; 23, 2; 32, 2; 36, 9; V. 3, 3; 13, 6; 63, 4; 82, 3; VI. 6, 7; 10, 5; 65, 2; 66, 9; VII. 45, 4; 61, 5; 68, 5;

74, 2; 75, 2; 81, 5; VIII. 13, 5; 21, 1; 46, 27; 67, 3; 81, 1; IX. 4, 10; 19, 1; 61, 16; X. 2, 6; 21, 4; 36, 13; 37, 10; 47, 1; 99, 1; 106, 9; 107, 10; 112, 9.
 चित्रसंघा VII. 75, 5; 77, 3; VIII. 58, 3.
 चित्रसंघे I. 48, 10.
 चित्रसंहसं X. 122, 1.
 चित्रयां II. 17, 8; VIII. 66, 8; 14.
 चित्रस्यामं III. 2, 13.
 चित्रसंघं X. 1, 5.
 चित्रराती इति चित्रराती VI. 62, 5.
 चित्रराती इति चित्रराती VI. 62, 11.
 चित्रराधसः X. 65, 3.
 चित्रराधसं VIII. 11, 9.
 चित्रस्थानान् VIII. 7, 33.
 चित्रशोषिः VI. 10, 3.
 चित्रशोषिषं V. 17, 2; VIII. 19, 2.
 चित्रश्रवःस्तम I. 45, 6.
 चित्रश्रवःस्तमः I. 1, 5; VIII. 92, 17.
 चित्रश्रवःस्तमं III. 59, 6; VIII. 24, 3.
 चित्रसैनाः VI. 75, 9.
 चित्राय I. 22, 7.
 चित्रः I. 66, 1; 92, 12; 113, 4; 125, 6, 134, 4; III. 57, 6; IV. 14, 3; 52, 2. V. 18, 4; 52, 11; 63, 5; X. 75, 7; 106, 3; 123, 7.
 चित्राश्च VIII. 101, 13.
 चित्राः I. 165, 13.
 चित्राः I. 38, 11; 115, 3; 119, 8; IV. 51, 2; VI. 60, 2; VII. 75, 3; 6; VIII. 7, 7; X. 78, 1; 91, 5.
 चित्रान् IV. 22, 10; VI. 17, 2.
 चित्राभिः IV. 32, 5; V. 40, 3; VI. 10, 3; 26, 5; VIII. 3, 2; 70, 6; IX. 62, 25.
 चित्रां I. 63, 8; V. 63, 6; X. 111, 7.
 चित्राय I. 17, 7; 139, 6; III. 7, 9.
 चित्राद्यु VI. 72, 4.

चित्रिणीषु IV. 32, 2.
 चित्रे I. 30, 21.
 चित्रेण II. 4, 5; VIII. 1, 23; 39, 5.
 चित्रेभिः V. 63, 3; IX. 100, 8.
 चित्रेषु III. 2, 11.
 चित्रैः I. 64, 4.
 चित्रं V. 63, 7; VII. 20, 7.
 चित्रवत् IV. 2, 11.
 चिनुषाम् IX. 97, 58.
 चिनुषे X. 91, 5.
 चिनुहि VI. 53, 4.
 चिनोति X. 43, 5.
 चिनोतु X. 87, 5.
 चिन्वती III. 61, 4.
 चियंतु I. 90, 4.
 चिरं V. 56, 7; 79, 9.
 चिच्छा VI. 75, 5.
 चीकृपाति X. 157, 2.
 चुक्षुषं VIII. 1, 20.
 चुक्षुषाम् II. 33, 4; X. 142, 3.
 चुक्षुषत् II. 41, 10.
 चुक्षुषीरत् VIII. 9, 8.
 चुक्षुषे VIII. 45, 25.
 चुक्षुरि II. 15, 9; VI. 18, 8, 26, 6, VII.
 19, 4; X. 113, 9.
 चू I. 25, 21.
 चूति I. 67, 4.
 चेक्षित् IX. 111, 3.
 चेक्षित्त्वं II. 33, 15.
 चेक्षित्त्वं III. 5, 1; 29, 7, IV. 14, 2, VI.
 36, 5.
 चेक्षित्त्वं X. 183, 1.
 चेक्षित्त्वा I. 113, 15; IV. 14, 3.
 चेक्षित्त्वे VI. 61, 13.
 चेक्षित्त्वे I. 53, 3; 55, 3; 119, 3; II. 34, 10.
 चेक्षत् I. 161, 16; VIII. 68, 18.
 चेक्षतः IV. 5, 4.
 चेक्षतां X. 35, 1.

चेक्षति VII. 46, 2; VIII. 12, 1; 32, 28.
 चेक्षति I. 10, 2; 128, 4²; III. 11, 3; VI. 12,
 3; VII. 96, 3; VIII. 13, 20; IX. 62, 10;
 106, 2; X. 176, 3.
 चेक्षते III. 14, 2.
 चेक्षय V. 59, 3.
 चेक्षयः I. 2, 5; IV. 45, 6.
 चेक्षनः II. 5, 1; III. 12, 2; IX. 64, 10.
 चेक्षनं I. 13, 11; 170, 4; III. 3, 8, IV. 7, 2,
 VIII. 13, 18; 62, 9; IX. 31, 1.
 चेक्षती I. 3, 11; VII. 95, 2.
 चेक्षते IX. 47, 2.
 चेक्षयत् IV. 1, 9.
 चेक्षयति I. 3, 12.
 चेक्षयते IX. 86, 42.
 चेक्षयत्वं III. 53, 11.
 चेक्षयती X. 110, 8.
 चेक्षयेषां VIII. 9, 10.
 चेक्षया V. 73, 6; IX. 16, 4, 20, 3, 83, 2,
 86, 42; X. 46, 8.
 चेक्षारः VII. 60, 5.
 चेक्षि I. 93, 4, IV. 16, 14.
 चेक्षि I. 92, 12; 119, 4; III. 12, 9; IV. 37, 4;
 43, 6; 55, 4.
 चेक्षिह VIII. 46, 20.
 चेक्षिहः I. 65, 5; V. 27, 1.
 चेक्षिहं I. 128, 8; VII. 16, 1; X. 21, 7.
 चेक्षुतां IX. 81, 3.
 चेक्षी I. 22, 5.
 चेक्षीत् X. 128, 9.
 चेक्षः VI. 1, 5.
 चेक्ष्या X. 89, 14.
 चेक्षयः VIII. 5, 39.
 चेक्षे VIII. 61, 7.
 चेक्षः VIII. 5, 37.
 चेक्षस्य VIII. 5, 38.
 चो हति V. 29, 13; VI. 66, 3.
 चोद I. 48, 2; VII. 96, 2.
 चोदः V. 61, 3.

चोदः I. 143, 6.
 चोदन् VII. 27, 3.
 चोदन् I. 168, 4; V. 56, 7.
 चोदते IX. 69, 2.
 चोदश्चपुङ्गः I. 174, 6.
 चोदं II. 13, 9.
 चोदय VI. 47, 10; VII. 77, 4.
 चोदय I. 9, 5; 6; 102, 10; VI. 48, 9; 53, 3, 75, 13; VII. 32, 15; VIII. 23, 28; 24, 25; IX. 8, 3; 50, 1; 65, 12; 75, 5; 85, 2; 110, 7; X. 141, 5; 6.
 चोदयः I. 175, 3.
 चोदयः VI. 26, 3; IX. 17, 5; X. 22, 10.
 चोदयन् X. 80, 2; 123, 1.
 चोदयन्त X. 101, 12.
 चोदयन्त I. 48, 8.
 चोदयन्त X. 39, 2.
 चोदयन्स्मृति V. 8, 6.
 चोदयन्स्मृते VIII. 46, 19.
 चोदयन् I. 80, 5; VIII. 99, 4; X. 102, 12.
 चोदयन्ता I. 117, 3.
 चोदयन्ती VII. 79, 5.
 चोदयान्ते VIII. 24, 13.
 चोदयानि X. 120, 5.
 चोदयानि I. 94, 15.
 चोदयानि VI. 46, 13; X. 29, 8.
 चोदयित्री I. 3, 11; VII. 81, 6.
 चोदय I. 104, 7; VIII. 75, 6.
 चोदयि III. 42, 8; VIII. 68, 7.
 चोदितः IX. 72, 5.
 चोदिता I. 51, 8; II. 12, 6; VIII. 88, 6; X. 24, 3; 49, 1; 133, 1.
 चोदितास्तं V. 43, 9.
 चोदिहेन VIII. 102, 3.
 चोदीः I. 63, 4.
 चोदिषा VII. 74, 2.
 चोदी II. 30, 6.
 चोष्कृत्यते VI. 47, 16.
 चोष्कृत्यताः I. 33, 3.

चोष्कृत्यते VIII. 6, 41.
 चवतानः V. 33, 9.
 चवनः II. 21, 3; VI. 18, 2; VIII. 33, 6; X. 69, 5.
 चवनं VIII. 96, 4.
 चवना II. 12, 4.
 चवन्त I. 48, 2.
 चवते I. 167, 8; X. 124, 4.
 चवं I. 165, 10.
 चवय X. 42, 2; 101, 12.
 चवयति IV. 17, 5; VII. 19, 1.
 चवयन् X. 17, 3.
 चवयन् I. 168, 6.
 चवयन् III. 30, 4.
 चवयन्ति I. 37, 11; 64, 3.
 चवयन्ते VI. 31, 2.
 चवयसि III. 43, 7.
 चवयसि VIII. 92, 7.
 चवयामः IV. 17, 16.
 चवयामसि IV. 32, 18.
 चवानः X. 59, 1; 61, 2; 115, 6.
 चवानं I. 117, 13; 118, 6; V. 75, 5; VII. 5; X. 39, 4.
 चवाना VI. 62, 7.
 चवानात् I. 116, 10; V. 74, 5.
 चवानाय VII. 68, 6.
 चोडाः X. 173, 2.
 चोदः X. 50, 4.
 चोदा VI. 47, 2; VIII. 2, 33.
 चोदानि I. 173, 4; IV. 31, 9; VII. 19, 5; VIII. 77, 9.
 चोद्वायं VI. 18, 8.
 चोद्वेन X. 49, 11.
 चोद्वेः VIII. 16, 6.

छ

छदयत् VI. 49, 5; X. 31, 4.
 छदयति III. 9, 7.

अद्वयः VIII. 1, 6.
 अद्वयं V. 79, 5.
 अद्वयं I. 165, 12.
 अदिः X. 85, 10.
 अस्तम् I. 132, 6; X. 32, 3.
 अस्ति I. 163, 4.
 अदः I. 92, 6; VIII. 7, 36; 52, 1; X. 85, 8; 130, 3.
 अदः VI. 11, 3.
 अदःस्तुभः V. 52, 12.
 अद्वये VIII. 50, 5.
 अद्वयान्ते X. 27, 8.
 अद्वयं X. 114, 9.
 अद्वयं IX. 113, 6.
 अद्वयं X. 14, 16; 90, 9; 114, 5, 6.
 अद्वयः I. 55, 4.
 अद्वयं VIII. 101, 5.
 अदिः I. 48, 15; 114, 5; IV. 53, 1, VI. 15, 3; 46, 9; 12; 67, 2; VII. 74, 5; VIII. 5, 12; 9, 1; 15; 18, 21; 27, 4; 20; 67, 6; 71, 14, 85, 5, X. 35, 12.
 अदिःस्तु VIII. 9, 11.
 अदिः VI. 67, 11.
 अगः I. 162, 3.
 अद्वयं VI. 75, 18.
 अद्वयं V. 44, 6.
 अद्वयं X. 121, 2.
 अद्वयं I. 73, 8.
 अद्वयं II. 33, 6.
 अद्वयं VI. 16, 38.
 अद्वयं I. 162, 20.
 अद्वयं I. 133, 2.
 अद्वयं X. 163, 1.
 अदि II. 28, 5.
 अद्वयं I. 109, 3.

ज

जहः VI. 12, 2.
 जहः I. 33, 7.
 जहः X. 28, 1.
 जहः I. 48, 8; 80, 14; 113, 4; 157, 1; 164, 23; 186, 1; II. 27, 4; IV. 53, 3; VI. 47, 29; 49, 6; VIII. 40, 4; X. 25, 6; 37, 4; 58, 10; 88, 4; 173, 4.
 जहः I. 35, 1; 89, 5; 101, 5; 115, 1; 159, 3; IV. 13, 3; 53, 6; VI. 22, 9; 30, 5; 49, 6; 50, 7; VII. 27, 3; 32, 22; 60, 2; 66, 15; 101, 2; 6; X. 63, 8; 102, 12; 121, 3.
 जहः I. 164, 25.
 जहः II. 31, 5, X. 75, 2.
 जहः I. 164, 23.
 जहः X. 130, 5.
 जहः I. 157, 5; VI. 72, 4.
 जहः VIII. 9, 11.
 जहः X. 108, 7; 180, 2.
 जहः IV. 16, 18.
 जहः VIII. 45, 19.
 जहः V. 64, 1.
 जहः I. 117, 15; III. 38, 6, VII. 88, 2, X. 10, 1.
 जहः VII. 88, 5; 89, 3.
 जहः I. 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13, 63, 9; 64, 15; 104, 2; V. 33, 5; VI. 50, 8.
 जहः I. 116, 25.
 जहः I. 179, 1; 2.
 जहः X. 58, 1; 179, 2.
 जहः I. 145, 1; 179, 6; V. 31, 12; VII. 18, 9; VIII. 4, 11; 100, 10; X. 28, 1; 114, 1.
 जहः X. 28, 1.
 जहः IV. 18, 8.

जगार X. 27, 13; 28, 9; 31, 10; 55, 5.
जगुटि X. 108, 1.
जगुधुः II. 23, 16.
जगुभयुः VI. 72, 4.
जगुधुः V. 2, 5.
जगुभ I. 139, 10; X. 47, 1.
जगुभ्यात् V. 42, 2; X. 31, 2.
जगुधरे IV. 7, 2.
जगुधे I. 148, 3; VII. 4, 3.
जगुधे V. 32, 11; VII. 18, 8; X. 61, 8.
जगुभ्यान् IV. 23, 4.
जगुहे X. 12, 5.
जगुधे I. 140, 2.
जगुधाय X. 146, 5.
जगुधुः X. 40, 14.
जगुधुः VIII. 73, 4; X. 22, 6.
जगुधयः I. 85, 8; 89, 7.
जगुधये VI. 42, 1; VIII. 46, 17.
जगुधः II. 23, 11; VII. 20, 1; VIII. 93, 22.
जगुधरे VI. 19, 5; X. 5, 2.
जगुधी इति X. 106, 8.
जगुधुः III. 1, 13; VI. 34, 1; X. 6, 6; 131, 2.
जगुधुः I. 32, 2; III. 36, 6; 60, 1; IV. 33, 6; 41, 8; V. 41, 4; 56, 2; VI. 24, 6; VIII. 24, 11; X. 111, 8; 10.
जगुधुः VII. 39, 3.
जगुधुषी I. 119, 5.
जगुधुषीः I. 122, 14.
जगुधे I. 164, 8.
जगुधे VIII. 6, 10.
जगुधे X. 18, 14.
जगुधानाः X. 94, 6.
जगुधानां IV. 17, 1; X. 111, 9.
जगुधुषी V. 41, 17.
जगुधः X. 161, 1.
जगुधः IX. 23, 7.
जगुधा I. 28, 2.

जगुधान् VI. 75, 13.
जगुधे V. 61, 3.
जगुधे I. 52, 15; 80, 2; II. 15, 9; 30, 4; VII. 21, 6.
जगुधे I. 80, 4; III. 30, 8; VI. 31, 4; VII. 18, 20; VIII. 6, 14; 96, 17; X. 73, 6; 7; 111, 6.
जगुध्यान् I. 32, 11; 52, 8; 59, 6; 80, 10; 174, 6; II. 14, 7; III. 32, 6; 36, 8; IV. 17, 1; 18, 7; 19, 8; 42, 7; V. 32, 2; VII. 23, 3; X. 8, 8; 27, 3; 113, 2.
जगुधान् I. 84, 13; II. 12, 10; 11; 14, 2-5; IV. 18, 9; V. 29, 8; 85, 1; VI. 17, 9; IX. 23, 7; 109, 14; X. 23, 5; 89, 7.
जगुधान् I. 32, 7; 51, 9; II. 15, 1; III. 33, 7; V. 32, 3; 4; 6; VI. 44, 14; VII. 18, 17; 20, 3; 21, 4; 33, 3; X. 89, 2.
जगुधास I. 162, 14.
जगुधास I. 191, 11.
जगुधुः VII. 99, 4.
जगुधः IX. 61, 20.
जगुधुः I. 32, 14.
जगुधे I. 162, 15.
जगुधः I. 126, 6.
जगुधनः IX. 9, 7.
जगुधनः IV. 24, 10; IX. 66, 24.
जगुधनः III. 53, 11; VI. 16, 34.
जगुधनः II. 31, 2.
जगुधनः I. 88, 2.
जगुधानि X. 119, 10.
जगुधानां VII. 100, 2; X. 83, 7.
जगुधति VI. 75, 13.
जगुधः I. 116, 15; 118, 8.
जगुधतः IX. 66, 25.
जगुधुः VIII. 97, 10.
जगुधः IV. 50, 11.
जगुधान् I. 160, 4; II. 12, 3; 7; 40, 5; III. 1, 12; 32, 8; 14; IV. 17, 4; 12; 56,

3; VIII. 96, 6; X. 2, 6; 7; 28, 6; 31, 4; 82, 7; 121, 9².
जमान II. 35, 2; III. 1, 13; 29, 3; 55, 19; IV. 58, 4; V. 2, 2; VII. 20, 5; VIII. 25, 3; X. 20, 9.
जमदुः VII. 90, 3.
जमदुः IX. 68, 5; X. 5, 3.
जमानः I. 12, 3; 63, 1; III. 44, 4; VI. 40, 2; VII. 98, 3; VIII. 77, 1; 96, 21; IX. 3, 10; 86, 14; 97, 31; 109, 8; X. 6, 7; 45, 4; 113, 4; 120, 1.
जमानं III. 1, 4; VI. 21, 7; 38, 5; IX. 29, 2; 86, 36; 96, 17; 102, 4; 109, 12.
जमाना I. 23, 4.
जमानाः V. 33, 5; X. 14, 2.
जमिरे VI. 52, 15; X. 62, 6.
जमिरे I. 64, 2; 4; X. 62, 5; 90, 9², 10.
जमिरे V. 35, 3; 4; VII. 7, 3; X. 95, 11.
जमिरे I. 51, 6; II. 1, 14; VIII. 15, 10; X. 133, 2.
जमुः VII. 62, 4; 79, 4; X. 28, 7.
जमुः I. 159, 3.
जमे VI. 45, 16; VII. 28, 3; VIII. 24, 15; IX. 114, 2; X. 120, 1.
जमे I. 121, 6; III. 31, 3; 55, 1; VI. 9, 4; VII. 20, 1; 33, 12; IX. 108, 12; X. 45, 1; 61, 9; 72, 4; 170, 2.
जमुहोतीःश्च V. 52, 6.
जमयाःभवन VIII. 43, 8.
जमती I. 168, 7.
जमरे V. 34, 2; VI. 67, 7; 69, 7; IX. 70, 10; 81, 1; X. 104, 2.
जमरस्य I. 112, 17.
जमरात् III. 29, 14; X. 92, 8.
जमरे I. 104, 9; II. 16, 2; 22, 2; III. 22, 1; 35, 6; 40, 5; 42, 5; 47, 1; IX. 66, 15; 72, 2; 85, 5; 86, 22; 95, 1; X. 92, 5; 96, 13; 106, 8.
जमरेषु I. 54, 10; 95, 10; III. 2, 11; VIII. 92, 23; IX. 76, 3; 86, 23.

जमरस्य I. 182, 6.

जमुःश्च VIII. 1, 12.

जमः I. 41, 1; 54, 7; 86, 1; 122, 8; 9; 136, 5; 182, 3; V. 34, 7; 48, 2; VI. 2, 3; 18, 8; 36, 2; VII. 20, 6; 8; 55, 5; 6; VIII. 4, 12; 5, 39; 18, 13; 47, 6; 93, 11; IX. 35, 6; 88, 5; 107, 10; X. 26, 2; 32, 4; 57, 5; 63, 17; 133, 4; 141, 4.

जमत् II. 21, 4; 40, 2; IV. 40, 2.

जमत IV. 1, 1², X. 123, 7.

जनयः I. 119, 7.

जनना II. 40, 1².

जनंत II. 18, 2; VII. 7, 4; IX. 23, 2.

जनंतः IX. 10, 5.

जनंती III. 61, 4.

जनस्पार्त्त IX. 110, 5.

जनश्च II. 21, 3.

जनं I. 31, 17; 40, 7; 44, 6; 45, 1; 9; 10, 49, 2; 166, 8; II. 23, 4; 30, 11; III. 53, 12; IV. 9, 1; V. 13, 3; 65, 6; 80, 2; VI. 16, 6; 19, 12; 21, 4; 34, 4; 49, 1; 52, 12; VII. 36, 2; VIII. 5, 33; 6, 48; 44, 9; IX. 63, 24; 71, 8; 80, 5; 84, 1; 3; X. 53, 6; 60, 1; 63, 9; 180, 3.

जनमाने VIII. 99, 3.

जनंश्च V. 15, 4; X. 91, 2.

जनंश्च II. 21, 3.

जनयं IX. 96, 12; 97, 36; X. 53, 6.

जनय I. 113, 19; VII. 41, 3; VIII. 13, 7.

जनयः I. 62, 10; 71, 1; 85, 1; 186, 7; IV. 5, 5; 19, 5; V. 61, 3; X. 18, 7; 40, 10; 43, 1; 110, 5; 124, 7.

जनयः X. 55, 2.

जनयत् VI. 52, 16; X. 45, 8.

जनयत् I. 71, 8; X. 67, 1.

जनयत् I. 95, 4; III. 29, 5; IX. 95, 1.

जनयत् I. 185, 3.

जनयत् X. 85, 43.

जनयथ X. 9, 3.

जनयथ V. 58, 4.

जनयन् I. 32, 4; 140, 8; III. 2, 12; 34, 4; IV. 21, 5; VI. 30, 5; VII. 5, 6; 7; IX. 3, 10; 25, 5; 42, 1²; 66, 4; 78, 1; 86, 20; 33; 97, 40; 106, 12; 107, 18; 26; 108, 12; 113, 6; X. 3, 2; 8, 4; 55, 8; 81, 2; 3.

जनयन् X. 66, 9.

जनयन् III. 31, 2; 49, 1; VII. 22, 9; X. 87, 13.

जनयन् I. 95, 2; 141, 2; III. 2, 3; V. 49, 3; VI. 7, 1; 2; VII. 1, 1; 31, 11; X. 66, 2; 91, 6.

जनयन् I. 85, 2; VII. 75, 3; IX. 73, 2; X. 65, 11.

जनयन् VII. 99, 4.

जनयन् X. 121, 7; 8.

जनयन् VI. 18, 15.

जनयन् I. 109, 2.

जनयन् VII. 26, 1; X. 91, 14.

जनयन् X. 86, 22.

जनयन् I. 53, 9.

जनयन् VI. 55, 6.

जनयन् II. 2, 4.

जनयन् I. 70, 1; III. 43, 5; V. 11, 1; VI. 22, 9; 38, 1; VIII. 19, 15; 21, 11; IX. 35, 5; 91, 2; X. 92, 3; 159, 6.

जना I. 131, 3; IX. 86, 42.

जना I. 74, 5; 89, 10; 102, 5; 6; II. 24, 10; III. 2, 5; 59, 8; IV. 38, 9; VI. 11, 4; 51, 11; VII. 63, 4; VIII. 1, 3; 5, 38; 40, 7; 43, 29; 46, 32; 74, 6; X. 42, 4; 45, 6; 53, 5; 89, 8.

जना V. 31, 12; X. 53, 4.

जना X. 85, 31.

जना I. 35, 5; 37, 12; 50, 3; 6; 59, 1; 64, 13; 120, 11; 132, 5; 140, 12; 173, 8; II. 2, 10; 20, 2; III. 46, 2; 59, 1;

V. 33, 2; VI. 10, 5; 20, 1; 46, 4; 49, 15; 67, 1; 3; 68, 5; VII. 18, 11; 55, 7; VIII. 19, 14; 32, 22; 60, 16; IX. 92, 3; X. 14, 12; 60, 3.

जना I. 25, 14; 66, 2; 75, 3; 4; 81, 9; 177, 1; 191, 4; III. 18, 1; 23, 3; 30, 1; IV. 4, 9; 9, 5; 16, 17; V. 1, 1; 2, 6; 16, 2; 66, 4; VI. 1, 5; 7, 1; 36, 4; 44, 9; 45, 9; VII. 16, 2; 7; 49, 3; 56, 24; 61, 5; 63, 2; 74, 6; 75, 4; 79, 1; 83, 3; VIII. 1, 4; 5, 13; 15, 10; 19, 33; 24, 4; 45, 28; 54, 7; 64, 3; 81, 7; 103, 6; IX. 52, 4; 64, 27; 87, 3; 6; 112, 1; X. 1, 5; 2, 2; 14, 1; 27, 9; 19; 33, 1; 43, 6; 47, 8; 69, 5; 6; 89, 16; 96, 12; 107, 5.

जना I. 181, 1; VI. 15, 19.

जना III. 2, 1.

जना VIII. 43, 2.

जना I. 36, 19; 44, 4; 84, 17; 92, 17; 93, 8; 117, 6; 130, 5; 153, 3; 166, 12; II. 34, 8; 35, 15; III. 59, 9; IV. 2, 4; 44, 4; 51, 1; V. 58, 4; VI. 18, 14; 22, 8; 73, 2; VII. 16, 12; 34, 6; 65, 4; 72, 3; 5; 75, 6; 82, 1; 104, 12; VIII. 3, 28; 101, 15; IX. 9, 2; 11, 3; 39, 2; 64, 14; X. 40, 4; 102, 8; 125, 6.

जना I. 54, 11.

जना I. 36, 2; 166, 14; II. 12, 9; III. 19, 4; 58, 4; V. 2, 1; 3, 11; 23, 3; 35, 6; VII. 6, 6; 56, 22; 100, 4; VIII. 5, 17; 6, 37; 26, 22; 43, 27; 74, 2; 12; X. 4, 2; 81, 6; 104, 5; 112, 7.

जना II. 12, 1-14; III. 53, 23, 55, 18; IV. 24, 1; V. 47, 5.

जना I. 141, 1; VIII. 7, 36.

जना I. 76, 4.

जना III. 1, 12; X. 2, 6; 20, 9; 28, 6.

जना I. 96, 4; 129, 11; 164, 33; II. 23, 2; III. 49, 4; IV. 1, 10; 17, 4; VI. 59,

2; VIII. 36, 4²; 5²; 99, 5; IX. 86, 10;
87, 2; 90, 1; 96, 5⁷; X. 10, 5; 82, 3;
121, 9.

अभिज्ञाना VI. 69, 2.

अभिज्ञानः III. 1, 10; 54, 9; IV. 17, 12.

अभिज्ञानोः IV. 6, 7.

अभिज्ञानो I. 163, 4; VII. 34, 2; 56, 2.

अभिज्ञानो I. 124, 5; II. 13, 1; 30, 2; III. 48,
2; X. 134, 1².

अभिज्ञानो इति I. 185, 6; III. 31, 12; VII. 97,
8; X. 110, 9.

अभिज्ञानोः III. 54, 14; VI. 50, 7; X. 1, 4;
30, 10.

अभिज्ञानो X. 35, 7.

अभिज्ञानो X. 56, 1.

अभिज्ञानास्य VIII. 2, 42.

अभिज्ञानास्य I. 66, 4; 89, 10.

अभिज्ञानास्य X. 18, 8.

अभिज्ञानास्यः IV. 18, 4.

अभिज्ञानो X. 65, 7.

अभिज्ञानोः X. 45, 10.

अभिज्ञानां IV. 17, 16.

अभिज्ञानाः इति X. 29, 5.

अभिज्ञानाभिः II. 36, 3; III. 26, 3; VI. 50, 13;
VII. 18, 2; X. 64, 10.

अभिज्ञानास्यः X. 183, 3.

अभिज्ञान II. 35, 6; III. 1, 20; 31, 8; 38, 2;
54, 8; IV. 2, 17; 18; V. 3, 3; VI. 15,
13; 18, 7; VII. 62, 1; VIII. 46, 12;
IX. 68, 5; 97, 7; X. 63, 1; 142, 2.

अभिज्ञान III. 1, 4; IV. 17, 2; 22, 4; VI.
63, 5.

अभिज्ञानाभिः III. 4, 10; 38, 8; IV. 1, 7; 27,
1; VII. 42, 2; 60, 3; IX. 83, 4; 108,
3; X. 89, 3.

अभिज्ञानास्यः IV. 17, 16; VII. 96, 4.

अभिज्ञानास्यः V. 31, 2.

अभिज्ञानास्यः V. 44, 7.

IV. 18, 1; VII. 8, 6.

अभिज्ञान V. 1, 5; 9, 3; VII. 3, 9; X. 31, 10;
40, 9.

अभिज्ञान VIII. 51, 4; 8; IX. 98, 9.

अभिज्ञानां X. 46, 9.

अभिज्ञानो इति X. 95, 10.

अभिज्ञानाः I. 68, 2; X. 73, 1.

अभिज्ञानाः VII. 28, 2.

अभिज्ञानास्ये I. 81, 5; VII. 32, 23.

अभिज्ञानास्यः VI. 15, 18.

अभिज्ञानां IV. 52, 1.

अभिज्ञानाः I. 167, 7.

अभिज्ञानाः इति VII. 26, 3; VIII. 17, 7.

अभिज्ञानां I. 66, 4; V. 46, 8; IX. 86, 32.

अभिज्ञानाः I. 61, 14; II. 17, 6; VI. 66, 4; VIII.
66, 9.

अभिज्ञानां I. 139, 9; 141, 4; II. 42, 1.

अभिज्ञानां I. 94, 6; 102, 8; 156, 3; III. 1, 3;
9; 2, 2; 46, 4; 48, 4; IV. 20, 7; V.
29, 14; 30, 7; 57, 5; 59, 6; VI. 4, 4;
15, 1; VII. 20, 3; 21, 1; VIII. 21, 13;
X. 85, 21; 92, 15.

अभिज्ञानां I. 151, 1; IV. 17, 20.

अभिज्ञाना इति IX. 70, 3.

अभिज्ञानास्यः V. 45, 3.

अभिज्ञानाभिः VII. 4, 1; 56, 2; 86, 1.

अभिज्ञानाः VII. 58, 2.

अभिज्ञाना I. 34, 4; 48, 11; 69, 2; 113, 19; II.
4, 1; IV. 54, 3; V. 14, 2; 21, 2; 33,
1; 74, 2; VI. 16, 1; 46, 8; VII. 62, 5;
89, 5; VIII. 23, 8; 64, 10; 72, 3; IX.
61, 28; X. 22, 1; 27, 12; 39, 5; 68, 2;
118, 9; 145, 4.

अभिज्ञानास्ये V. 65, 2; 67, 4.

अभिज्ञानास्यः II. 26, 3; VII. 53, 2; 93, 5.

अभिज्ञानास्यः I. 7, 10; 55, 5; 58, 6; X. 156, 4.

अभिज्ञानास्यः I. 55, 4; 95, 2; II. 23, 15; 39, 2;
III. 37, 9; 58, 5; IV. 51, 11; V. 31,
13; 32, 11; VI. 44, 11; VII. 23, 2; 30,
2; VIII. 53, 3; IX. 65, 23; X. 22, 2;
54, 2; 64, 11; 106, 2.

जनो V. 34, 8.
 जंतयः I. 45, 6; 74, 3; 81, 9; 94, 5; V. 7, 2; 19, 3; X. 48, 1; 49, 2.
 जंतये III. 2, 12.
 जंतुः IX. 67, 13.
 जंतुभिः III. 3, 6; X. 140, 4.
 जंतु VII. 58, 3.
 जंतोः V. 32, 7; VII. 9, 1; 21, 5; 104, 16.
 जंतु VIII. 89, 6.
 जन्म I. 70, 1; 3; 71, 3; 151, 3; II. 6, 7; V. 41, 14; VI. 11, 3; 51, 2; 12; VII. 33, 10; X. 64, 16.
 जन्मश्च III. 15, 2.
 जन्मन् II. 9, 3; VIII. 69, 3; X. 5, 7.
 जन्मनः IV. 34, 2; VII. 46, 2; IX. 81, 2; X. 176, 4.
 जन्मना I. 87, 5; II. 26, 3; III. 26, 7; IX. 3, 9; X. 64, 14.
 जन्मनि X. 64, 5.
 जन्मनी इति I. 141, 11; VIII. 52, 7.
 जन्मने I. 20, 1; 31, 7; 58, 6; 166, 1; IX. 85, 6; 108, 8; X. 37, 11.
 जन्मन्जन्मन् III. 1, 20.
 जन्मन्सु X. 64, 5.
 जन्मनि I. 50, 7; II. 38, 8; VII. 10, 2.
 जन्मः IV. 38, 6; X. 91, 2.
 जन्म II. 37, 6.
 जन्मा II. 39, 1; X. 42, 6.
 जन्माश्च II. 6, 7.
 जन्मा IV. 55, 5.
 जन्माः IX. 49, 2.
 जन्मः X. 10, 3.
 जन्माह IV. 5, 7.
 जन्मरे IV. 2, 6; 12, 2.
 जन्मरे IV. 19, 9.
 जन्मरे III. 43, 7; IV. 18, 4; VIII. 56, 4.
 जन्मरे I. 32, 9; 93, 6; 115, 4; II. 30, 3; IV. 18, 13; 27, 2; 4; X. 5, 5; 68, 8; 9; 181, 1.

जन्मरे X. 64, 6.
 जन्मरे I. 72, 4; 191, 14.
 जन्मरे IX. 86, 29; 100, 9.
 जन्मः III. 54, 1; IV. 7, 4; VII. 18, 19.
 जन्म I. 61, 8.
 जन्मश्चग्निना III. 62, 18; VIII. 101, 8; IX. 62, 24; 65, 25.
 जन्मदग्निश्च III. 53, 15.
 जन्मदग्निश्च VII. 96, 3; IX. 97, 51.
 जन्मय I. 29, 7; II. 23, 9.
 जन्मयंत I. 182, 4.
 जन्मयन् I. 191, 8.
 जन्मयंतः VII. 38, 7.
 जन्मस्मृतं VIII. 91, 2.
 जन्माः VIII. 60, 14.
 जन्मिषत् X. 86, 4.
 जन्म I. 37, 5.
 जन्मभिः VII. 7, 2.
 जन्मः I. 143, 5; 148, 4; IV. 7, 10; VII. 3, 4; X. 87, 3; 113, 8.
 जन्म VI. 35, 2; VIII. 89, 4.
 जन्म VI. 75, 1; VIII. 15, 6; 12; 75, 12.
 जन्म X. 43, 5.
 जन्मत X. 103, 13.
 जन्मत X. 103, 2.
 जन्मतः X. 34, 7; 38, 2.
 जन्मतं VIII. 35, 11.
 जन्मतं I. 108, 13.
 जन्मतां X. 103, 9; 10.
 जन्मतांश्च I. 23, 11; 28, 5.
 जन्मति IV. 21, 4.
 जन्मति I. 36, 4; IV. 50, 9; VI. 75, 5; VII. 32, 9; IX. 86, 40.
 जन्मत् VI. 47, 26.
 जन्मन् IV. 17, 10; V. 31, 6; VI. 73, 2; IX. 85, 4²; X. 103, 4.
 जन्मतं I. 91, 21; V. 44, 1; VI. 75, 18; X. 46, 5; 103, 6; 120, 4; 167, 2.

अर्वा X. 87, 18.
 अर्वा X. 159, 5.
 अर्वा VIII. 16, 5.
 अर्वा I. 116, 17; 123, 2.
 अर्वा X. 103, 8.
 अर्वा VI. 47, 31; X. 103, 11.
 अर्वा IX. 83, 5.
 अर्वा I. 80, 3.
 अर्वा V. 37, 5; X. 42, 9; 52, 5.
 अर्वा X. 101, 7.
 अर्वा IV. 57, 1.
 अर्वा X. 48, 1.
 अर्वा I. 179, 3.
 अर्वा VI. 35, 2; VIII. 96, 7.
 अर्वा I. 117, 16; VI. 62, 7, X. 39, 13.
 अर्वा VI. 69, 8.
 अर्वा I. 8, 3; 123, 5; VIII. 21, 12, 68, 9;
 92, 11; IX. 61, 23; 85, 8.
 अर्वा I. 102, 4; II. 40, 5; IV. 20, 3, V. 2,
 11; 4, 1; VI. 8, 6; 75, 2¹; VII. 82, 1;
 98, 4; X. 18, 9; 42, 10, 102, 11, 128, 1.
 अर्वा I. 121, 6.
 अर्वा IV. 33, 3.
 अर्वा X. 40, 3.
 अर्वा I. 141, 7.
 अर्वा VII. 30, 4; X. 37, 6; 39, 8.
 अर्वा X. 100, 12.
 अर्वा I. 119, 7.
 अर्वा X. 61, 23.
 अर्वा X. 34, 3; 80, 3.
 अर्वा VII. 67, 10.
 अर्वा X. 85, 36.
 अर्वा VII. 37, 7.
 अर्वा IV. 4, 8.
 अर्वा IX. 112, 2.
 अर्वा VI. 65, 4.
 अर्वा I. 59, 7; 127, 10; 181, 9; VII. 68, 9;
 78, 2; X. 45, 1; 69, 1.

अर्वा VIII. 73, 11.
 अर्वा V. 8, 2.
 अर्वा VII. 67, 1.
 अर्वा X. 31, 7.
 अर्वा I. 117, 13.
 अर्वा I. 161, 7.
 अर्वा VI. 24, 7.
 अर्वा I. 2, 2; IV. 45, 5; 51, 8; V. 80, 1;
 VII. 72, 4; VIII. 2, 12; 16; 81, 9.
 अर्वा VI. 62, 1; VII. 73, 3; X. 91, 1;
 118, 5. ●
 अर्वा III. 51, 1.
 अर्वा VI. 62, 4.
 अर्वा II. 28, 2.
 अर्वा II. 8, 2.
 अर्वा II. 16, 1.
 अर्वा I. 48, 5, 92, 10; 124, 10; VII.
 75, 5.
 अर्वा I. 179, 1.
 अर्वा VII. 71, 5; VIII. 67, 20.
 अर्वा I. 89, 9; X. 18, 6.
 अर्वा X. 86, 11.
 अर्वा I. 94, 14.
 अर्वा V. 15, 4.
 अर्वा III. 3, 7.
 अर्वा I. 123, 5; VII. 9, 6; 76, 6.
 अर्वा X. 32, 5.
 अर्वा V. 37, 2.
 अर्वा I. 27, 10.
 अर्वा I. 140, 8; V. 41, 17.
 अर्वा II. 23, 6; III. 41, 7.
 अर्वा I. 164, 11; II. 34, 10.
 अर्वा X. 106, 6.
 अर्वा V. 78, 8.
 अर्वा I. 38, 13.
 अर्वा VIII. 60, 19.
 अर्वा III. 33, 8; V. 42, 14; VI. 50, 6;
 VIII. 96, 12; X. 28, 4; 42, 2.

जरितरिति III. 15, 5; VIII. 100, 4; X. 27, 1; 42, 1.

जरिता I. 38, 5; 46, 12; 63, 2; 165, 14; III. 51, 3; 52, 5; IV. 17, 19; V. 36, 3; 4; 43, 1; VIII. 44, 28; X. 6, 1; 59, 2; 100, 6; 11; 142, 1.

जरितादेः I. 2, 2; 180, 7; III. 12, 5; VI. 19, 4; 21, 10; 22, 4; VII. 18, 1; 23, 4; 32, 2; X. 82, 4.

जरितारं I. 189, 4; II. 9, 5; IV. 43, 7; V. 3, 11; 75, 8; VI. 23, 3; 32, 4; VII. 20, 2; 9; 89, 4; X. 80, 7.

जरितुः I. 53, 3; 182, 4; III. 7, 6; 12, 2; 60, 7; V. 43, 10; 87, 8; VI. 5, 6; VII. 94, 2; VIII. 13, 7; 24, 6; 35, 13; 85, 4; IX. 40, 5; X. 31, 5, 40, 6; 104, 7.

जरितुश्चः I. 30, 10; 175, 6; 176, 6; 178, 1; III. 51, 6; VIII. 2, 24; 32, 11; 45, 12; 49, 1; 71, 9; IX. 20, 2; 94, 4.

जरितुर्था I. 30, 15; IV. 31, 3; VII. 66, 3.

जरितुन् VII. 3, 8; VIII. 61, 17.

जरित्ते I. 185, 3; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 33, 11; 34, 6; 38, 11; III. 1, 15; 34, 5; IV. 16, 16; 18; 21; 17, 20; 20, 9; 23, 3; VI. 23, 10; 35, 3; 4; 47, 20; VII. 20, 10; 23, 5; VIII. 66, 2; 97, 8; X. 42, 7, 133, 7.

जरिता I. 71, 10; 179, 1; IV. 16, 13; V. 41, 15; X. 32, 8; 59, 4.

जरिमाखः X. 27, 21.

जरिमाखं I. 116, 25.

जरिम्बे X. 87, 21.

जरेचं VII. 1, 7; 9, 6; X. 80, 3.

जेण IV. 3, 15.

जेर्या III. 58, 2.

जेरेचे इति II. 39, 1; X. 40, 3.

जर्भेरी इति X. 106, 6.

जर्भुरा II. 2, 5; X. 92, 1.

जर्भुराखः II. 10, 5.

जर्भुराखा I. 163, 11; II. 39, 3.

जर्भुरीति V. 83, 5.

जर्द्वेचं VI. 17, 4.

जर्द्वेपाखः I. 52, 2; VII. 21, 4; X. 16, 7; 102, 4.

जलावः II. 33, 7; VII. 35, 6.

जलावश्चेपजः VIII. 29, 5.

जलावश्चेपजं I. 43, 4.

जल्यूलः I. 28, 1-4.

जल्यिः VIII. 48, 14.

जल्य्या X. 82, 7.

जळ्ळवः VIII. 61, 11.

जवनी I. 51, 2.

जवसा I. 118, 11; IV. 17, 3; 22, 6; V. 78, 4; VIII. 89, 4.

जवसा IV. 27, 1.

जवसे III. 50, 2.

जवांसि IV. 21, 8.

जविनीभिः II. 15, 6.

जविहं VI. 9, 5.

जविहा IV. 2, 3.

जवहमा VIII. 73, 2, X. 39, 12.

जवीथान् I. 117, 2; 118, 1; 181, 3; 183, 1; IX. 97, 28; X. 112, 2.

जवे I. 112, 21.

जवेते इति III. 33, 1.

जवेनं X. 111, 9.

जवेपु X. 71, 8.

जसमानं I. 112, 6.

जसमानाय VII. 68, 8.

जसुः X. 33, 2.

जसुं X. 68, 6.

जसुर्ये I. 116, 22; VI. 13, 5.

जसुरिं IV. 38, 5; V. 61, 7.

जस्यत I. 191, 7.

जसने VI. 44, 11.

जहन् IX. 14, 4.

महति IV. 18, 11.
 महती VII. 5, 3.
 महतीषु X. 95, 8.
 महतुः X. 61, 6.
 महा VIII. 45, 37.
 महति IX. 64, 20; 71, 2; X. 18, 5.
 महति I. 95, 7.
 महतु III. 53, 21.
 महान X. 53, 8.
 महानि X. 124, 2.
 महानि X. 124, 4.
 महि I. 131, 7; III. 30, 6; 16²; 47, 2; IV. 3, 14; 22, 9; V. 3, 7; VI. 16, 29; 17, 3; 25, 3; 44, 11; 17²; 51, 14; VII. 25, 3; 104, 22; 24; VIII. 45, 40; 53, 4; IX. 8, 7; 61, 26; 63, 28; 78, 5; 79, 3; 85, 2; 86, 48.
 महि I. 29, 7; 36, 16; 42, 2; 94, 9; 133, 3; 176, 3; 4; II. 30, 4; VI. 53, 4; VII. 18, 18; 104, 19; VIII. 17, 9; 61, 13; 64, 1; IX. 4, 3; 13, 8; 61, 28; 67, 21; 85, 2; X. 83, 3; 87, 7; 152, 3; 4.
 महिमः VIII. 5, 22.
 महिमस्य I. 116, 10.
 महिता IV. 30, 19.
 महुः II. 24, 7; VII. 18, 15.
 महुः VII. 68, 7; X. 71, 8.
 महुषाखेन I. 101, 2.
 महुषी I. 116, 19.
 महुषी III. 58, 6.
 माः I. 143, 8; VI. 47, 21; IX. 71, 9; 93, 1.
 माःशक्तिः VII. 38, 6.
 माःशक्ति I. 185, 8.
 माःशक्ति V. 28, 3; X. 85, 23.
 मागर X. 149, 5.
 मागरके इति III. 54, 7.
 मागार V. 44, 14².
 मागार V. 44, 15²; X. 144, 5.
 मागुः I. 21, 6; VII. 104, 25.

मागुषाभिः III. 29, 2; VII. 5, 1; X. 91, 1.
 मागुषांशः I. 22, 21; III. 10, 9; VI. 1, 3.
 मागुषांशे VIII. 5, 36.
 मागुषांश I. 136, 3.
 मागुषि VIII. 89, 1.
 मागुषिः I. 31, 9; III. 2, 12; 26, 3; 39, 1; 2; V. 11, 1; VIII. 44, 29; IX. 36, 2; 44, 3; 71, 1; 97, 2; 37; 106, 4; 107, 6; 12; X. 34, 1.
 मागुषि III. 28, 5; 37, 8; VI. 15, 8.
 मागुषे III. 3, 7; 24, 3; VIII. 92, 23.
 मागुहि X. 87, 24.
 मागुहि IX. 61, 24; 82, 4; X. 25, 8; 85, 27.
 मायमः X. 164, 3.
 मायमस्वमः X. 164, 5.
 मातः I. 66, 4; 69, 3; 81, 5; 98, 1; 130, 9; 145, 4; 152, 5; 165, 9; II. 12, 1; 13, 1; 22, 3; III. 3, 10; 5, 8; 8, 5; 29, 7; 10; 32, 9; 10; 48, 1; IV. 2, 2; 7, 9; 20, 6; V. 14, 4; 30, 4; VI. 29, 6; VII. 13, 3; 32, 23; 33, 11; 99, 2; 101, 1; VIII. 45, 4; 77, 8; IX. 9, 3; 62, 15; 74, 1; 94, 4; X. 1, 1-3; 6; 21, 5; 46, 1; 3; 90, 5; 13; 95, 12; 110, 11; 121, 1; 148, 2; 149, 3; 153, 2; 168, 3.
 मातःशक्तिः VII. 90, 2.
 मातं I. 83, 5; 89, 10; 117, 16; 156, 2; 163, 1; II. 25, 1; III. 1, 4; 13; 2, 7; 29, 13; 31, 3; 51, 8; 54, 8; V. 2, 2; 32, 11; VI. 7, 1; 16, 40; 42; VII. 33, 13; VIII. 62, 10; 70, 5; 89, 6; 103, 1; IX. 18, 2; 55, 2; 61, 10; 13; 100, 1; 7; X. 22, 11; 55, 2; 73, 10; 88, 16; 90, 7; 153, 1; 162, 3; 163, 6; 183, 1.
 मातृशक्ति X. 71, 11.
 मातृशब्दः I. 45, 3; 78, 1; III. 15, 4; 29, 4; V. 4, 10; VI. 16, 29; 30; 36; VIII. 43, 2; IX. 67, 27; X. 51, 1.
 मातृशब्दः I. 44, 1; 59, 5; 79, 4; II. 2, 12;

III. 6, 6; 17, 2-4; 20, 3; 21, 1; 22, 1;
25, 5; 28, 1; 4; 6; 57, 6; IV. 3, 8;
5, 11; 12; 12, 1; V. 4, 4; 9; 11; 43,
10; VI. 5, 3; VII. 3, 8; 5, 7; 8; 9,
6; 13, 2; 17, 3; 104, 14; VIII. 11, 3;
4; 71, 7; X. 4, 7; 8, 5; 15, 12; 13;
16, 1; 2; 4; 5; 51, 3; 7; 69, 8; 9;
87, 2; 5-7; 11; 88, 5; 110, 1; 140, 3.
जातश्चेदसः III. 11, 8; VI. 8, 1; VIII. 11,
5; 43, 6; X. 188, 2; 3.
जातश्चेदसं I. 44, 4; 50, 1; 127, 1²; II. 2, 1;
III. 2, 8; 3, 8; 11, 4; V. 9, 1; 22, 2;
VI. 15, 7; 48, 1; VIII. 23, 1; 17; 22;
43, 23; 71, 11; 74, 3; 5; X. 6, 5; 16,
10; 150, 3; 176, 2; 188, 1.
जातश्चेदसा VII. 2, 7.
जातश्चेदसि VI. 16, 42.
जातश्चेदसे I. 94, 1; 99, 1; III. 10, 3; V. 5,
1; VII. 14, 1; X. 91, 12; 115, 6.
जातश्चेदाः I. 77, 5; II. 4, 1; III. 1, 20, 5,
4; 23, 1; 26, 7; 29, 2; IV. 1, 20; 14,
1; 58, 8; VI. 4, 2; 10, 1; 12, 4; 15,
13; VII. 9, 4; 12, 2; 17, 4; X. 16, 9;
45, 1; 61, 14; 83, 2; 88, 4.
जातस्य I. 96, 7; II. 33, 3; IV. 7, 10; VIII.
2, 21.
जाता I. 181, 4; III. 39, 3; VI. 61, 12;
VIII. 1, 18; 39, 6; 88, 4; IX. 88, 2.
जाताः I. 23, 12; 184, 3; III. 4, 5; V. 55,
3; 87, 2; X. 7, 2; 63, 2; 72, 8; 80,
6; 90, 10; 97, 1.
जातान् IV. 2, 2.
जातानि I. 128, 4; V. 82, 9; VI. 2, 5;
VII. 82, 5; VIII. 41, 7; 62, 2; 96, 6;
97, 9; 100, 4; X. 153, 5.
जातारः IX. 106, 1; X. 12, 3.
जातानु III. 55, 5.
जातु X. 27, 11.
जातुश्चमी I. 103, 3.
जातुश्चिरस्य II. 13, 11.

जाते III. 31, 10; IV. 3, 11; VIII. 99, 3;
X. 88, 2; 130, 6.
जाते इति I. 185, 1; V. 47, 5; IX. 9, 3.
जातेन II. 25, 1; X. 45, 10.
जातेभिः III. 31, 11.
जातेषु IV. 18, 4.
जातेः V. 15, 2.
जाती II. 40, 1; V. 73, 4; VII. 33, 13.
जानत I. 68, 4; VIII. 72, 14.
जानता V. 51, 15.
जानतां X. 191, 2.
जानती I. 104, 5; 123, 9; 134, 1; III. 31, 6;
V. 45, 2.
जानतीः I. 140, 7; III. 31, 4; IV. 1, 16.
जानते III. 57, 3; VII. 76, 5; X. 30, 6;
71, 2.
जानन् I. 140, 7; III. 29, 10; IX. 70, 6;
96, 7.
जानन्तः I. 156, 3; X. 123, 4.
जानन्ति III. 7, 5; X. 114, 2.
जानन्ति III. 30, 13.
जाने I. 37, 9; V. 53, 1; X. 32, 3.
जान I. 95, 3; X. 72, 1.
जानात् X. 139, 6.
जानाति V. 61, 7.
जानाति IV. 4, 6; VI. 9, 3.
जानामि I. 164, 37; VI. 9, 2.
जानीत I. 94, 8.
जानीष VIII. 18, 15.
जानीषः X. 34, 4.
जानीहि I. 51, 8; VII. 54, 1.
जानु X. 15, 6.
जां IX. 89, 2; X. 3, 2.
जामयः I. 23, 16; 31, 10; III. 57, 3; VI.
25, 3; VIII. 102, 13; IX. 26, 5; 65, 1;
66, 8; 89, 4; X. 10, 10.
जामये III. 31, 2.

जानयेद्य IV. 3, 9.
 जानातः VIII. 26, 21.
 जानातरे VIII. 26, 22.
 जानाता VIII. 2, 20.
 जानि III. 54, 9; VII. 72, 3; VIII. 6, 3;
 72, 4; X. 8, 7; 10, 4.
 जानिः I. 65, 4; 75, 3; 4; 123, 5; IV. 25,
 6; IX. 101, 14.
 जानिःत्वं I. 166, 13; X. 55, 4; 64, 13.
 जानिःत्वाय I. 105, 9.
 जानिःस्मिः I. 71, 7; 100, 11; VIII. 72, 14;
 IX. 28, 4; 37, 4; 68, 4; 72, 3.
 जानिं I. 111, 3; 124, 6; III. 2, 9; IV. 4,
 5; VI. 44, 17; VIII. 12, 31; IX. 96, 22.
 जानिःश्चत् X. 23, 7.
 जानिषु X. 21, 8.
 जानी इति I. 159, 4; 185, 5.
 जानीन् VI. 19, 8.
 जानीनां III. 1, 11.
 जान्योः V. 19, 4.
 जायत I. 128, 1; IV. 1, 11.
 जायतां I. 105, 15; X. 43, 9; 62, 8.
 जायते I. 31, 11; III. 4, 9; 10, 6; 39, 1;
 VI. 48, 5; VII. 50, 3; IX. 47, 3; X.
 39, 12; 87, 13.
 जायते II. 3, 9; III. 8, 5; IV. 11, 4; V. 1,
 4; 83, 4; VI. 7, 3; 48, 22; 70, 3; VII.
 90, 2; IX. 68, 5; 74, 4; X. 4, 5; 52, 3;
 85, 18; 88, 6.
 जायंताः III. 48, 2; VIII. 89, 5.
 जायते II. 35, 8; III. 36, 5; IV. 11, 3; V.
 19, 1; 58, 5.
 जायमानः I. 96, 1; 143, 2; 163, 1; 165, 9;
 III. 6, 2; 5; 8, 4; IV. 17, 7; 18, 5;
 22, 3; 50, 4; VI. 7, 5; 9, 1; 10, 4;
 44, 22; VII. 5, 7; 13, 2; 36, 3; 67, 2;
 99, 2; VIII. 96, 16; IX. 59, 4; 96, 10;
 X. 79, 4; 85, 19.
 जायमानं I. 60, 3; 164, 4; VI. 7, 4; IX.
 110, 8; X. 89, 13.

जायमानस्य I. 96, 7; II. 9, 5.
 जायमाना I. 92, 10; III. 39, 2; VI. 67, 4;
 X. 61, 19.
 जायमानैः VI. 52, 4.
 जायमानात् I. 95, 5.
 जायमानां V. 42, 13.
 जायमाने VIII. 70, 4; X. 95, 7.
 जायमानौ II. 40, 2.
 जाययः I. 119, 3; 135, 8.
 जायसे V. 3, 1.
 जायसे I. 127, 9; II. 1, 1; V. 11, 3; 6;
 VIII. 43, 9.
 जायस्य X. 183, 1.
 जाया I. 105, 2; III. 53, 4; 6; X. 17, 1,
 32, 3; 34, 3; 10; 13; 85, 29; 109, 4.
 जायाश्च I. 66, 3; 124, 7; IX. 82, 4; X.
 10, 7.
 जायां I. 82, 5; 116, 1; 117, 20; IV. 18,
 13; X. 34, 2; 4; 11; 85, 22; 38; 109,
 5; 149, 4.
 जायुः I. 67, 1.
 जाये X. 95, 1.
 जायेमहि I. 97, 4; IV. 2, 15.
 जायेमहि II. 33, 1.
 जातः I. 46, 4; 66, 4; 69, 1; 5; 117, 18;
 134, 3; VI. 55, 4; 5; VII. 9, 1; 10, 1,
 IX. 38, 4; 96, 23; 101, 14; X. 3, 3,
 11, 6; 111, 10; 162, 5.
 जातःश्च VII. 76, 3.
 जातरे X. 106, 7.
 जातरे I. 152, 4; IX. 56, 3; X. 7, 5; 42, 2;
 123, 5.
 जातरेश्च IX. 32, 5.
 जातवत्सनेतः X. 172, 2.
 जातवायि VI. 12, 4.
 जातस्य I. 92, 11.
 जातिर्लोःश्च X. 34, 5.
 जातिषुः I. 125, 7; 139, 8.
 जातिं V. 64, 2.

भाष्यतः VIII. 94, 5.
 भाष्य VII. 46, 2.
 भाष्य I. 116, 20; VII. 71, 5.
 निगमः IX. 101, 12; X. 78, 3; 5.
 निगम VII. 65, 1.
 निगम IX. 97, 17.
 निगम इति X. 120, 7.
 निगमि V. 29, 4.
 निगमि IX. 71, 5.
 निगम I. 85, 6; VII. 57, 7.
 निगमन V. 59, 6.
 निगम II. 24, 12.
 निगमि V. 87, 4; VII. 4, 1; 71, 4; 104, 17;
 X. 123, 8.
 निगमि I. 1, 3; 87, 5; III. 4, 3; 12, 2;
 27, 1; 39, 1; 62, 13; VI. 6, 1; VII.
 75, 4; 84, 1; VIII. 49, 2; IX. 14, 6;
 96, 9; X. 6, 4; 8, 2; 47, 6.
 निगम VIII. 45, 32.
 निगम II. 34, 15.
 निगम III. 34, 4; V. 45, 6; X. 102, 9.
 निगम I. 30, 16; 116, 2; VI. 32, 3; X. 69,
 11; 102, 5.
 निगमि X. 73, 3.
 निगमि III. 22, 3; V. 15, 4.
 निगमिः II. 18, 8; V. 62, 9; VI. 19, 7;
 X. 78, 4.
 निगमिः II. 12, 4.
 निगमिः I. 163, 7.
 निगमिः X. 4, 3.
 निगमि I. 171, 3; 186, 4.
 निगमिः II. 38, 6.
 निगम VII. 57, 6.
 निगम I. 158, 2; IV. 50, 11.
 निगम I. 102, 10; IX. 66, 16; X. 69, 6.
 निगमः VI. 69, 8.
 निगमः VIII. 19, 18; X. 87, 19; 107, 9⁴.

निगमः I. 101, 6.
 निगमः I. 17, 7; VII. 32, 12; VIII. 14, 6;
 80, 6; IX. 65, 9; 100, 4.
 निगमः IX. 47, 5.
 निगमः VI. 46, 2; X. 127, 8.
 निगम I. 32, 13; VI. 69, 8; X. 48, 5.
 निगमः II. 30, 9.
 निगमः IV. 17, 14; V. 48, 3; X. 6, 4.
 निगमः II. 10, 4.
 निगमः II. 10, 5; X. 87, 1.
 निगमः I. 36, 15; 80, 13; VIII. 67, 11;
 X. 102, 3.
 निगमः II. 23, 12; VI. 16, 32; 75, 19;
 VII. 59, 8; X. 133, 3; 162, 3.
 निगमः IV. 23, 7; VII. 86, 4.
 निगमः I. 170, 2.
 निगमः VII. 83, 9.
 निगमः I. 54, 10; 80, 5; 6; VI. 56, 2; 57,
 3; 75, 13; VIII. 17, 8; 29, 4; IX. 1,
 10; 14, 4.
 निगमः I. 64, 11.
 निगमः III. 30, 4.
 निगमः I. 102, 7; VIII. 15, 3; 43, 32; 95,
 IX. 100, 8.
 निगमः I. 112, 6.
 निगमः X. 152, 5.
 निगम VIII. 76, 4.
 निगम IX. 7, 9.
 निगम X. 53, 11.
 निगमः IV. 25, 5.
 निगमः V. 34, 5; IX. 55, 4.
 निगमः X. 27, 4.
 निगमः V. 84, 1.
 निगम III. 15, 6; VIII. 60, 12; IX. 108, 10.
 निगम II. 23, 19; 24, 16; III. 3, 7; 53, 21;
 VI. 35, 5; VIII. 32, 7.
 निगम X. 66, 12.
 निगम I. 118, 2.

जिन्वत् I. 157, 2; VI. 49, 6; VII. 104, 6;
VIII. 35, 16².

जिन्वति I. 162, 3; VIII. 44, 16.

जिन्वतु II. 40, 6; IV. 53, 7; VI. 49, 14;
X. 66, 3.

जिन्वते III. 2, 11.

जिन्वथ VI. 49, 11; VIII. 7, 21; X. 9, 3.

जिन्वथः I. 112, 2; 6; 22; V. 74, 4; VIII.
22, 7.

जिन्वथः II. 40, 3; IV. 45, 3.

जिन्वन् IX. 12, 6.

जिन्वन् I. 71, 1.

जिन्वतः I. 64, 8.

जिन्वति I. 164, 51.

जिन्वति I. 164, 51.

जिन्वति VIII. 84, 7.

जिन्वे IV. 21, 8.

जिन्वयः IV. 19, 2; VIII. 45, 20.

जिन्विः I. 180, 5.

जिन्वि VIII. 51, 2.

जिन्वि इति I. 110, 8; IV. 36, 3; X. 85, 27.

जिन्वेः I. 70, 5.

जिन्वे I. 111, 4; 112, 12.

जिन्वुः I. 181, 4; VII. 35, 5; X. 111, 3.

जिन्वुना X. 103, 2.

जिन्वु X. 67, 9.

जिन्वो इति VI. 45, 15.

जिन्वोः I. 122, 15; IV. 39, 6; 40, 1; V.
42, 6.

जिहतां X. 35, 6; 142, 6.

जिहते V. 83, 4.

जिहते V. 57, 3; 60, 2; VI. 18, 15; VIII.
7, 34; IX. 5, 5.

जिहतां VII. 34, 24.

जिहते इति III. 31, 17; V. 32, 9.

जिहानः III. 38, 1.

जिहीत I. 37, 7; V. 45, 3.

जिहीतां X. 59, 1.

जिहीते VIII. 20, 6.

जिहीते I. 105, 18; 166, 5; III. 51, 4; V.
32, 10; VII. 71, 1.

जिहीत X. 83, 5.

जिहीतानस्य I. 25, 2.

जिहीतिरे VII. 58, 5.

जिहीत X. 34, 2.

जिहीत्य V. 78, 5.

जिहःस्थारं I. 116, 9; VIII. 40, 5.

जिहं I. 85, 11.

जिहःस्थे I. 113, 5.

जिहानां I. 95, 5; II. 35, 9.

जिहया I. 14, 8; 46, 10; 140, 2; 168, 5;
III. 35, 9; 10; V. 26, 1; 48, 5; 51, 2;
VI. 16, 32; 59, 6; 60, 10; 67, 8; VII.
16, 9; VIII. 17, 5; 72, 3; 4; 18; X.
4, 4; 37, 12; 46, 8; 53, 11; 79, 2;
87, 2.

जिह्यः X. 16, 8.

जिह्या I. 87, 5; III. 57, 5; IV. 5, 10; 58,
1; VI. 6, 5; IX. 75, 2; X. 68, 6;
137, 7.

जिह्याः III. 20, 2; X. 78, 3.

जिह्याभिः VI. 16, 2; VIII. 43, 8.

जिह्यां II. 1, 13; 4, 4; IV. 7, 10; VI. 3, 4;
X. 8, 6; 53, 3.

जिह्यायाः III. 39, 3; IX. 73, 9; X. 163, 1.

जीमनत् I. 129, 11²; X. 115, 1.

जीमनत् IV. 16, 3; VIII. 12, 14.

जीमनन् I. 151, 1; IV. 6, 8; X. 11, 3.

जीमनंत I. 60, 3.

जीमनं VII. 15, 4.

जीमनस्यश्च VI. 75, 1.

जीयते IX. 55, 4; X. 152, 1.

जीयते III. 59, 2; V. 54, 7.

जीरःस्थारं X. 36, 6.

जीरःशब्दः I. 141, 12; 157, 3; II. 4, 2.
 जीरःशब्दं I. 119, 1.
 जीरः III. 3, 6; VII. 92, 2.
 जीरःशब्दः II. 34, 4; V. 54, 9; VIII. 59, 4.
 जीरःशब्दः V. 53, 5.
 जीरःशब्दः X. 43, 8.
 जीरःशब्दः V. 83, 1; VIII. 62, 3.
 जीरःशब्दः I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 169, 8; 171, 6; 173, 13; 174, 10; 175, 6; 176, 6; 177, 5; 178, 5; 180, 10; 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 11; 189, 8; 190, 8; IX. 97, 17.
 जीरःशब्दः इति जीरःशब्दः V. 62, 3; VII. 64, 2.
 जीरःशब्दः इति जीरःशब्दः IX. 87, 9.
 जीरः I. 44, 11; V. 31, 12.
 जीरः II. 17, 3; III. 51, 5.
 जीरः I. 135, 9; VII. 81, 3; IX. 66, 25.
 जीरः IX. 66, 9.
 जीरः X. 161, 4.
 जीरः I. 113, 16; 164, 30; V. 44, 5; 78, 9.
 जीरःशब्दः X. 97, 11.
 जीरःशब्दः X. 164, 1; 2.
 जीरःशब्दः I. 164, 42; X. 33, 9.
 जीरःशब्दः VI. 59, 1.
 जीरःशब्दः X. 36, 8.
 जीरःशब्दः I. 80, 4; X. 30, 14; 169, 1.
 जीरःशब्दः I. 48, 10.
 जीरःशब्दः X. 161, 1.
 जीरःशब्दः I. 136, 6; X. 37, 6.
 जीरःशब्दः I. 164, 42.
 जीरःशब्दः X. 18, 4.
 जीरःशब्दः V. 78, 9.
 जीरःशब्दः I. 149, 2.
 जीरःशब्दः X. 36, 9.
 जीरः I. 92, 9; 113, 8; 140, 8; 164, 30; IV. 51, 5; VII. 77, 1; X. 40, 10; 57, 5; 97, 17; 107, 1.

जीरःशब्दः X. 137, 1.
 जीरःशब्दः I. 31, 15.
 जीरःशब्दः X. 18, 8.
 जीरःशब्दः I. 104, 6; VII. 46, 4.
 जीरःशब्दः I. 36, 14; 37, 15; 72, 7; 79, 9; 89, 2; 91, 7; 117, 24; 119, 1; 146, 5; 155, 4; 172, 3; II. 28, 7; 39, 6; III. 36, 10; 53, 18; VI. 69, 5; VII. 62, 5; VIII. 6, 33; 18, 18; 22, 48, 4; 63, 9; 67, 12; 17; 68, 12; IX. 66, 30; 82, 4; 86, 38; X. 14, 14; 18, 6; 25, 4; 6; 35, 12; 36, 5; 57, 4; 58, 1; 144, 5; 185, 3; 186, 3.
 जीरःशब्दः VII. 32, 26; X. 18, 3; 36, 9; 37, 7; 8.
 जीरःशब्दः I. 84, 16.
 जीरःशब्दः I. 94, 4; X. 59, 5; 60, 8; 176, 4; 186, 2.
 जीरःशब्दः X. 85, 39.
 जीरःशब्दः X. 27, 24; 60, 7.
 जीरःशब्दः I. 91, 6; VI. 47, 10; VIII. 47, 4.
 जीरःशब्दः II. 28, 9; VIII. 67, 5.
 जीरःशब्दः X. 19, 6.
 जीरःशब्दः I. 113, 6; IV. 54, 2.
 जीरःशब्दः X. 33, 8.
 जीरःशब्दः VIII. 8, 23; X. 18, 4.
 जीरःशब्दः VII. 66, 16.
 जीरःशब्दः III. 53, 19.
 जीरःशब्दः VII. 103, 9.
 जीरःशब्दः VIII. 81, 5.
 जीरःशब्दः I. 140, 13.
 जीरःशब्दः I. 173, 2.
 जीरःशब्दः इति I. 142, 8.
 जीरःशब्दः VIII. 31, 7.
 जीरःशब्दः I. 116, 10; V. 74, 5.
 जीरःशब्दः I. 158, 6; II. 4, 5.
 जीरःशब्दः I. 37, 8.
 जीरःशब्दः VII. 61, 6.

मुमुक्षाः I. 91, 10; II. 36, 3; IV. 6, 4;
VIII. 66, 8.

मुमुक्षां VII. 23, 3.

मुमुक्षा I. 118, 7; II. 39, 8; V. 43, 11;
VII. 68, 1.

मुमुक्षाये V. 43, 5.

मुमुक्षासः IV. 34, 3.

मुमुषुः IX. 77, 3.

मुमुषुः I. 152, 5; 165, 2; VIII. 23, 9.

मुमुषे IV. 22, 1; X. 61, 25.

मुमुषे V. 39, 4.

मुमुषन् IV. 36, 7; VII. 59, 9.

मुमुष्वान् II. 20, 5; VIII. 64, 8.

मुमोष VI. 14, 1.

मुमोष IV. 23, 5; 24, 5; 25, 1.

मुमोषः IV. 2, 10; 9, 6; V. 30, 3; X. 8, 5.

मुमोषा I. 173, 4; III. 4, 6; IV. 4, 10,
23, 4; VII. 26, 1; VIII. 96, 12.

मुमोषा VII. 101, 5.

मुमोषां I. 93, 11.

मुमोषति VIII. 62, 1.

मुमोषति X. 32, 1.

मुमोषते IX. 103, 1.

मुमोषय X. 63, 6.

मुमोषयः VII. 82, 8.

मुमोषन् VII. 58, 3.

मुमोषसि VIII. 52, 1.

मुमोषि V. 58, 3; VII. 20, 10; 40, 3; 67, 9.

मुमोषि I. 169, 3; VII. 56, 20; X. 52, 2.

मुनाः I. 27, 7.

मुनाति VII. 86, 7.

मुनाम I. 186, 5.

मुनासि I. 71, 6.

मुनीमसि IX. 79, 2.

मुरतं I. 182, 3.

मुरतां II. 34, 10.

मुरते VII. 68, 6.

मुरः I. 134, 1; 140, 4; IX. 65, 18.

मुषा X. 20, 5.

मुषा I. 25, 18; V. 13, 3; VII. 15, 6.

मुषां X. 165, 2.

मुष्यं V. 55, 10; X. 15, 4.

मुष्यं I. 139, 11; V. 58, 3; VII. 56, 14;
X. 53, 4.

मुषंतं I. 148, 2; 167, 4; VII. 5, 6; 11, 4;
56, 20; VIII. 13, 6; IX. 102, 5.

मुषंतं I. 3, 9; 68, 2; 5; 127, 6; II. 27, 2;
40, 2; V. 41, 2; 46, 2; VI. 16, 8; 52,
11; VII. 34, 25; 35, 14; 52, 3; 58, 6;
64, 1; VIII. 13, 29; IX. 81, 5; X. 8,
3; 70, 8.

मुषतां III. 22, 4; VI. 52, 10.

मुषतां X. 53, 5.

मुषताः IV. 23, 1.

मुषसं I. 75, 1; 144, 7; II. 32, 6; 41, 18;
III. 24, 2; 28, 1; 6; 39, 7; 51, 6; 52,
2; 62, 4; V. 4, 4²; VI. 2, 10, 61, 14;
VII. 2, 1; VIII. 6, 32.

मुषसं I. 12, 12; 101, 10; III. 1, 1; 14, 2;
15, 2; 21, 1; 4; 28, 2; 4; 33, 8; 35,
10; 48, 8; 52, 1; 4; 61, 1; 62, 8; IV.
2, 20; 3, 15; V. 4, 8; 8, 4; 29, 15;
VI. 5, 6; 47, 10; VII. 22, 3; 42, 5;
54, 1; 2; 95, 5; 99, 7; VIII. 12, 5;
43, 16; 44, 2; 5; 90, 3; 102, 20; X.
15, 13; 69, 3; 4; 70, 1; 122, 3.

मुषाः I. 135, 2; II. 14, 9; III. 32, 5; 43,
4; 44, 1; IV. 23, 1; 58, 8; V. 51, 5;
VI. 47, 28; VII. 7, 2; 14, 3; 24, 4;
20, 2; 98, 2; VIII. 13, 13; 44, 8; 48,
2; 65, 8; 72, 2; IX. 97, 11; X. 6, 4;
69, 10; 122, 2; 160, 2; 179, 3.

मुषा I. 118, 10; III. 58, 7; V. 75, 3;
VII. 38, 4; 95, 4; VIII. 57, 2.

मुषाः I. 171, 2; III. 43, 2.

मुषाणो VII. 66, 19.

मुषाते IV. 43, 1.

मुपेतं I. 131, 6.

मुच्यते II. 10, 5; VII. 34, 21; 86, 2.
 मुच्यतां V. 72, 3.
 मुच्येयां I. 93, 7; II. 36, 6; V. 78, 3; VI. 69, 1;
 4; VII. 93, 1; VIII. 35, 4; 38, 4; 6.
 मुच्येयां IV. 57, 5; V. 51, 6; VII. 70, 7; 73,
 3; VIII. 35, 5; 6²; 38, 5.
 मुच्येयः I. 136, 4; X. 65, 14.
 मुहः I. 44, 2; V. 4, 5; 13, 4; IX. 9, 2; 13,
 8; 70, 8; 97, 19; 108, 16.
 मुहः IX. 44, 2.
 मुहस्तमः I. 163, 13.
 मुहस्तमासः I. 87, 1.
 मुहस्तारस्य VIII. 96, 11.
 मुहं I. 44, 4; III. 53, 3; 59, 5; VII. 97,
 5; VIII. 44, 7; 87, 3; 89, 7; IX. 97,
 22; X. 88, 1; 125, 5.
 मुहयः I. 10, 12.
 मुहाः I. 10, 12; 182, 6; V. 33, 10.
 मुहानि I. 73, 10.
 मुहां I. 33, 2; IV. 29, 3.
 मुहांसः IV. 37, 2.
 मुहिं X. 114, 1.
 मुही VII. 33, 4.
 मुही I. 118, 5; VIII. 62, 6; IX. 97, 16.
 मुह्यान् I. 110, 6; 114, 3.
 मुहावः VII. 21, 8; VIII. 9, 10.
 मुहुश्चास्यः I. 12, 6.
 मुहुः VII. 15, 1; X. 14, 13.
 मुहुते VI. 19, 6.
 मुहुवः V. 72, 1.
 मुहुयान् VII. 1, 17.
 मुहुः VII. 4, 4.
 मुहुतः I. 43, 8; III. 55, 2.
 मुहुराणः I. 173, 11; IV. 17, 14; X. 12, 5.
 मुहुराणं I. 189, 1.
 मुहुराणा VIII. 26, 5.
 मुहुरे V. 79, 2.
 मुहुरे II. 9, 3.
 मुहूभिः I. 58, 4; V. 1, 3; X. 21, 3.
 मुहूनि I. 4, 1; VIII. 52, 4.

मुहुरे I. 48, 14; VIII. 8, 6.
 मुहूषाः VII. 1, 19.
 मुहोतः I. 15, 9; II. 14, 1; VII. 102, 3.
 मुहोतः II. 14, 5; 8; 9; III. 9, 8; 59, 1; 5;
 V. 28, 6; VII. 47, 3.
 मुहोतः VII. 98, 1; X. 179, 1.
 मुहोतः II. 32, 7; V. 5, 1; VIII. 44, 1; X.
 14, 5.
 मुहोति X. 79, 5.
 मुहोति X. 99, 4.
 मुहोमि III. 18, 3; X. 83, 7.
 मुहोमि I. 162, 19; II. 27, 1; X. 17, 11; 12,
 191, 3.
 मुहुः I. 58, 7; 145, 3; VI. 66, 10; VIII.
 43, 10; 44, 5.
 मुहुत् VII. 85, 1; X. 81, 1.
 मुहुतः VIII. 27, 22.
 मुहुति II. 41, 18; V. 7, 5.
 मुहुते X. 40, 4.
 मुहुं X. 6, 5; 109, 5.
 मुहुः I. 61, 5; 76, 5; II. 10, 6; 27, 1; III.
 31, 3; IV. 4, 2; VI. 11, 2; VII. 3, 4;
 X. 6, 4; 115, 2.
 मुहुतः I. 75, 1; VIII. 23, 6.
 मुहुता VIII. 95, 5.
 मुहुताय VIII. 27, 21.
 मुहुतासः VIII. 74, 6.
 मुहुः IV. 37, 3; VI. 2, 3; X. 149, 5.
 मुहुः VIII. 39, 3.
 मुः II. 14, 3.
 मृमुवत् II. 31, 4.
 मृमुश्चासं V. 31, 11.
 मृमुश्चान् IV. 11, 4.
 मृमुश्चानस्य X. 93, 8.
 मृमुश्चानेभिः V. 29, 9.
 मृमुषुः VII. 21, 5.
 मृतः IV. 17, 12; IX. 97, 52.
 मृतये I. 127, 2.

भूताः IX. 64, 16.
 भूतिः I. 116, 2; III. 3, 8.
 भूतिं III. 34, 2; IV. 38, 9; IX. 97, 9.
 भूती VIII. 41, 6.
 भूत्या III. 12, 3.
 भूयः I. 180, 5.
 भूयोऽइव I. 184, 3.
 भूयो IX. 86, 44.
 भूयोयां I. 46, 3.
 भूयिः I. 127, 10.
 भूयिः I. 129, 8; VII. 39, 1; VIII. 72, 9.
 भूयिनीं VI. 63, 4.
 भूर्यः VI. 2, 7.
 भूर्येति I. 128, 2.
 भूर्येत्सु III. 23, 1.
 भूर्येति I. 117, 4.
 भूर्येते I. 117, 7.
 भूर्वे VI. 6, 6.
 भूर्वेन् I. 191, 9.
 भेः VI. 4, 4.
 भेता I. 66, 2; 178, 3; II. 41, 12; IV. 20, 5; VI. 45, 2; IX. 90, 3; X. 55, 6, 107, 11.
 भेतां I. 11, 2; V. 25, 6; VIII. 99, 7.
 भेतांनि VI. 47, 26.
 भेन्यः I. 71, 4; 128, 7, 140, 2, 146, 5; II. 18, 2; V. 1, 5.
 भेन्यं I. 130, 6; II. 5, 1, VIII. 101, 6; IX. 86, 36; X. 4, 3.
 भेन्यस्य VI. 42, 4; X. 61, 24.
 भेन्या I. 119, 5; III. 31, 11.
 भेन्यावमू इति VII. 74, 3; VIII. 38, 7.
 भेमना X. 106, 6.
 भेषः I. 10, 8.
 भेषत् VIII. 40, 10.
 भेषान VIII. 63, 11; IX. 76, 5.
 भेषि VI. 45, 15; IX. 4, 1.
 भेषि I. 132, 4; II. 30, 8; 9; III. 54, 22; IX. 44, 6.

भेषे I. 100, 11; VI. 44, 18.
 भेषं VII. 18, 13.
 भेष्य VI. 45, 12; X. 156, 1.
 भेष्यामि X. 34, 6.
 भेहमानं I. 110, 5; 163, 6.
 भेहमानस्य X. 3, 6.
 भेहमानाः X. 15, 9.
 भेहं I. 102, 3; 5; X. 36, 10; 103, 5.
 भेहस्य IX. 106, 2.
 भेता VIII. 15, 3.
 भेतां VIII. 15, 13; IX. 111, 3.
 भेतांः III. 31, 4.
 भेतां I. 111, 3.
 भोगुवानः I. 61, 14.
 भोगुवां X. 53, 6.
 भोगुवे I. 127, 10; V. 64, 2.
 भोषं X. 158, 2.
 भोषत् I. 167, 5.
 भोषत् X. 81, 7.
 भोषति X. 105, 8.
 भोषं I. 77, 5; 113, 10, II. 21, 3, 30, 2, 37, 1; IV. 27, 2; V. 33, 2; VI. 23, 8, 64, 5; 66, 4, VII. 43, 4, VIII. 19, 28, 94, 6; IX. 72, 3, X. 96, 7.
 भोषयते I. 83, 2.
 भोषयामि III. 52, 3; IV. 32, 16, V. 3, 10.
 भोषयेते इति I. 95, 5; 6.
 भोषयामि VI. 59, 4.
 भोषि II. 37, 6.
 भोषि IV. 9, 7.
 भोषित् II. 35, 1.
 भोषे I. 120, 1.
 भोषारःऽइव IV. 41, 9.
 भोष्या I. 173, 8.
 जोहवीति VII. 38, 6.
 जोहवीति III. 33, 4; 62, 2; V. 43, 1; VII. 41, 5; 56, 18.
 जोहवीनि III. 43, 3; V. 4, 10; VII. 93, 1.

जोहणीमि I. 34, 12; 164, 52; 175, 6; 176, 6; II. 10, 6; V. 69, 3; VI. 40, 3; VII. 29, 4; VIII. 97, 13.

जोहुषन् IX. 66, 29.

जोहुषतः VII. 93, 3.

जोहुषती VII. 24, 2.

जोहुषन्त VII. 21, 7.

जोहुषानं V. 42, 7.

जोहुषाना V. 47, 1.

जोहुषानान् VII. 28, 3.

जोहूतः II. 10, 1; 20, 3.

जोहूतं I. 118, 9.

ज्ञातयः VII. 55, 5; X. 66, 14; 85, 28.

ज्ञाती इति X. 117, 9.

ज्ञायते IV. 51, 6.

ज्ञातः I. 109, 1.

ज्ञुषाथः VI. 1, 6.

ज्ञेयाः II. 10, 6.

ज्ञः I. 157, 1; IV. 50, 1; VI. 62, 1; VIII. 1, 18; X. 89, 1, 11.

ज्ञन् VII. 21, 6; 60, 2.

ज्ञयाः VII. 39, 3.

ज्ञ्या VI. 52, 15.

ज्ञायते VIII. 68, 3.

ज्यया X. 166, 3.

ज्या VI. 75, 3.

ज्याकाः X. 133, 1.

ज्यां IV. 27, 3.

ज्यायः VI. 26, 7; VII. 32, 24; IX. 48, 5.

ज्यायसः I. 27, 13.

ज्यायन्ते I. 124, 8.

ज्यायसं V. 44, 8.

ज्यायाः VI. 75, 14; X. 51, 6.

ज्यायान् III. 38, 5; IV. 30, 1; VI. 30, 4; VII. 20, 7; 86, 6; X. 50, 5; 90, 3.

ज्यायान्ते III. 53, 24.

ज्येष्ठः I. 100, 4; VIII. 70, 1; 102, 11; IX. 66, 16; X. 50, 4; 180, 1.

ज्येष्ठः IV. 33, 5; X. 11, 2.

ज्येष्ठस्तमा VI. 67, 1.

ज्येष्ठस्तमाय II. 16, 1.

ज्येष्ठस्तांति V. 44, 1.

ज्येष्ठं I. 84, 4; 5; 127, 2; 136, 1; II. 35, 9; 38, 5; IV. 1, 2; V. 49, 2; VI. 46, 5; 48, 21; VII. 43, 4; 65, 1; 86, 4; 97, 3; VIII. 4, 4; 46, 19; 53, 1; 74, 4; X. 120, 1; 124, 8.

ज्येष्ठस्तमं II. 23, 1; VIII. 16, 3.

ज्येष्ठस्य IX. 97, 22.

ज्येष्ठां IV. 22, 9.

ज्येष्ठाः X. 78, 2.

ज्येष्ठाभिः VIII. 23, 23.

ज्येष्ठासः V. 87, 9; X. 78, 5.

ज्येष्ठं II. 18, 8.

ज्येष्ठे इति IV. 56, 1.

ज्येष्ठेन VIII. 2, 23.

ज्येष्ठेभिः I. 167, 2; X. 3, 5; 6, 1; 61, 17.

ज्येष्ठ्याय I. 5, 6; III. 50, 3.

ज्योक I. 23, 21; 33, 15; 136, 6; II. 30, 10; IV. 25, 4; VI. 15, 1; 28, 3; VII. 22, 6; IX. 4, 6; 91, 6; X. 37, 7; 59, 6; 124, 1.

ज्योतिः I. 36, 19; 48, 8; 50, 10²; 57, 3; 59, 2; 69, 1; 86, 10; 92, 4; 17; 93, 4; 100, 8; 113, 1; 16; 117, 17; 21; 124, 1; 3; 182, 3; II. 11, 18; 27, 11; 14; III. 26, 8; 30, 14; 31, 4; 34, 4; 39, 7, 8; IV. 1, 14; 10, 3; 16, 4; 25, 3; 51, 1; V. 63, 4; 80, 2; 6; VI. 3, 1; 9, 4-6; 44, 23; 47, 8; VII. 5, 6; 32, 26; 33, 8; 10; 76, 1; 4; 77, 1; 78, 3; 79, 2; 81, 1; 82, 10; 90, 4; 101, 2; VIII. 6, 30; 12, 30; 16, 10; 24, 21; 25, 19; 48, 3; 73, 16; 89, 1; 101, 12; IX. 4, 2; 29, 2; 35, 1; 61, 16; 18; 66, 24; 86, 10; 92, 5; 94, 5; 97, 41; 107, 26; 113, 7; X. 12, 7; 35, 1; 5; 36, 3; 37, 8; 43, 4; 8; 54, 6; 55, 2; 56, 2; 67, 4; 10; 68, 11; 107, 1; 110, 7; 136, 1; 139, 1; 156, 4; 170, 2; 185, 3.

ज्योतिःशब्दाः VII. 33, 7; 101, 1.
 ज्योतिःशब्दनीकः VII. 35, 4.
 ज्योतिःशब्दः I. 50, 4.
 ज्योतिःशब्दः X. 66, 1.
 ज्योतिःशब्दरायुः X. 123, 1.
 ज्योतिःशब्दः IX. 86, 45.
 ज्योतिःशब्दः I. 140, 1.
 ज्योतिःशब्दाः X. 63, 4.
 ज्योतिषः I. 23, 5; II. 28, 7, IV. 50, 4; X. 66, 2.
 ज्योतिषा I. 33, 10; 91, 22; II. 17, 4; 23, 2; 34, 12; III. 2, 3; IV. 13, 1; 14, 3; 38, 10; 52, 6; V. 2, 9; 14, 4; 31, 3; 80, 5; VI. 8, 3; 9, 1, 72, 2; VII. 78, 2; 80, 2; VIII. 98, 3; IX. 97, 39; 108, 12; X. 1, 1; 35, 6; 37, 3; 4; 43, 9; 55, 3; 56, 1; 68, 5; 87, 12, 127, 2; 178, 3.
 ज्योतिषां I. 113, 1.
 ज्योतिषि X. 54, 6.
 ज्योतिष्यात् I. 136, 3.
 ज्योतिष्यातः X. 53, 6.
 ज्योतिष्यता VII. 78, 1.
 ज्योतिष्यता I. 46, 6.
 ज्योतिष्यता I. 136, 3.
 ज्योतिष्यतः IX. 113, 9; X. 77, 5.
 ज्योतिष्यतः II. 23, 3; VIII. 58, 3.
 ज्योतिष्यि I. 55, 6; III. 10, 5; VIII. 15, 5; 44, 17; 62, 12; IX. 36, 3; 86, 29; 91, 6.
 ज्यः I. 95, 9; 101, 7; 140, 9; IV. 52, 5; V. 44, 6; VIII. 36, 1, IX. 68, 2; X. 92, 5.
 ज्यति IX. 71, 5.
 ज्यतः V. 32, 9.
 ज्यतानस्य X. 115, 4.
 ज्यतानो V. 66, 5.
 ज्यतिषि V. 8, 7; VI. 6, 6; VIII. 2, 33; X. 75, 7.

५

ज

ट

ठ

ड

ढ

ण

त

त इति ते III. 33, 10.
 तस्येति इति X. 106, 1.
 तत् I. 133, 4.
 तत् I. 191, 15.
 तत्तानस्य I. 120, 6.
 तत्तये IX. 97, 52.
 तत्तः VI. 32, 5; IX. 32, 4, 67, 15.
 तत्ति IX. 16, 1.
 तत्तः VIII. 69, 13.
 तत्तयीः इति I. 151, 5; X. 91, 2.
 तत्तयीः I. 134, 5.
 तत्तः I. 66, 1.
 तत्तः I. 51, 10; 121, 3; 127, 4; VI. 12, 5; VII. 64, 4; IX. 97, 22; X. 99, 1.
 तत्तः I. 61, 6.
 तत्तः I. 111, 2; 3; III. 38, 2; 54, 17; IV. 35, 6; 36, 8; 9; X. 101, 10.
 तत्तः VII. 104, 4.
 तत्तः I. 162, 6.
 तत्तः I. 164, 41.

तथ्य IV. 36, 3; X. 53, 10.

तथ्यः X. 39, 4.

तथ्य I. 20, 3²; 111, 1⁴.

तथ्य V. 31, 4.

तथ्य IV. 33, 8.

तथ्य VI. 32, 1.

तथ्य IX. 112, 1.

तथ्य V. 73, 10.

तथ्य II. 19, 8.

तथ्य VIII. 102, 8.

तत् I. 1, 6; 10, 2; 22, 20; 21; 24, 11²;
12³; 25, 6; 27, 10; 30, 4; 12; 31, 14;
32, 11; 12; 35, 6; 42, 5; 43, 4; 48, 4;
57, 4; 62, 6; 69, 4; 80, 10; 84, 9; 14;
86, 9; 89, 4⁶; 92, 13; 93, 4; 94, 8;
11; 14, 10; 95, 11; 96, 9; 98, 3²;
100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 1; 4;
5; 7; 8; 105, 4²; 9; 12; 17; 19; 106,
5; 7; 107, 3⁶; 108, 13; 109, 8; 110,
1; 3; 9; 111, 2; 5; 112, 25; 113, 9;
17; 20; 114, 2; 11; 115, 4², 5; 6;
116, 2; 5; 6; 11-13, 117, 6; 8; 121,
10; 122, 3; 14; 123, 11; 129, 3³; 6;
7; 132, 3²; 133, 4; 135, 8; 136, 7;
139, 1; 8; 141, 1; 142, 10; 144, 3; 7;
152, 3; 154, 2; 5; 6; 159, 2; 5; 161,
2³; 4; 8; 11; 13; 162, 10; 11²; 164,
11; 22; 23; 26; 39²; 42; 48; 165, 3;
166, 1; 12³; 13; 14; 167, 10; 170, 1;
173, 1; 179, 5; 180, 4; 182, 8; 185, 3;
10; 191, 16; II. 4, 9, 5, 2; 3; 10, 5;
11, 19; 13, 1³; 3; 13; 14, 1; 8; 11;
12; 17, 1; 19, 7; 23, 4; 14; 15; 19
24, 3; 6; 8; 16; 27, 8; 32, 2; 34,
10; 35, 11; 15; 38, 11; 39, 1; III. 4,
9; 5, 6; 9, 2; 7; 12, 9; 14, 7; 30, 12;
32, 9; 33, 7; 36, 9; 38, 4; 7; 39, 5;
48, 2; 53, 4; 54, 9; 17; 57, 1; 62, 3;
10; IV. 1, 14; 16; 3, 5; 4, 11; 10, 6;
11, 2; 20, 9; 10; 22, 1; 27, 4; 28, 1;
5; 30, 19; 23; 33, 5; 35, 9; 36, 1; 3;

4; 43, 6; 51, 11²; 53, 1²; 54, 4²; 55,
10; 58, 9; V. 3, 10; 12; 25, 7; 29, 3;
30, 1; 31, 7; 35, 2; 39, 1; 2; 47, 7²;
49, 4²; 53, 13; 54, 5; 15; 55, 7; 56,
2; 62, 1; 2; 66, 5; 67, 5; 73, 4; 74,
1; 82, 1; 5; 85, 7; 87, 2²; VI. 5, 6²;
17, 6; 18, 3²; 5; 13; 15; 20, 7; 21,
7; 22, 4; 23, 5; 26, 5; 7; 30, 3; 4;
34, 3; 35, 2; 44, 6; 45, 22; 33; 46,
8; 47, 10; 18; 48, 22; 49, 14⁴; 51, 7,
52, 1; 56, 4; 62, 8; 65, 2; 66, 1; 67,
8, 69, 5; 8; 72, 1; VII. 16, 4; 18, 17;
32, 24; 33, 10; 34, 23³; 24; 25; 38,
6; 40, 2; 50, 2; 3; 52, 2; 3; 54, 1;
58, 4; 5; 59, 9; 66, 12; 16; 70, 1; 81,
5²; 86, 2-4; 93, 7; 94, 9; 99, 7; 100,
5; 101, 5; 6; 103, 5; 7; 104, 3; 12;
VIII. 3, 9²; 10; 20; 4, 4; 16; 17; 6,
5; 9, 2; 13; 13, 5; 20²; 15, 6; 18, 12;
18; 19, 15; 16; 20, 14²; 24, 11; 25;
25, 13; 14²; 21; 27, 20; 22; 28, 4;
32, 3; 33, 17; 40, 6; 41, 4; 43, 10;
33; 45, 6²; 27; 31; 40; 46, 28²; 47,
3; 10; 13; 14; 18; 57, 3; 59, 3; 61,
6, ; 62, 3; 8; 9; 63, 3; 10; 65, 8;
66, 5, 67, 19; 69, 13; 72, 17; 80, 9;
82, 1; 88, 3; 89, 5²; 6³; 92, 5; 31; 93,
4; 5; 96, 2; 12; 97, 15; 99, 2; 102,
21; IX. 1, 5; 19, 1; 67, 21; 73, 9; 83,
1²; 92, 5; 96, 4²; 97, 41; 101, 13; 11²,
2; X. 2, 3-5; 10, 4; 12, 3; 16, 6; 17,
2; 22, 7; 27, 18; 21; 28, 8; 30, 12;
32, 3; 4; 34, 12; 13; 35, 8; 12; 36,
2; 9; 10; 37, 1; 6; 10-12; 38, 2;
39, 2; 40, 9; 11²; 43, 5; 47, 8²; 49,
10; 51, 1²; 53, 4; 55, 1; 6; 58, 1; 61,
5; 13; 18; 24; 62, 4; 67, 11; 68, 8;
69, 3; 71, 1; 72, 3²; 73, 9; 74, 4; 6;
76, 2; 3; 79, 4; 81, 4; 85, 14; 16;
87, 12; 90, 12; 92, 13; 93, 14; 94,
13; 95, 5; 11; 13; 97, 4; 103, 2²;
106, 1; 108, 2; 112, 4; 114, 8; 117, 4;

120, 1; 7; 124, 4; 126, 2; 129, 2-4;
 135, 5; 139, 4²; 5; 143, 4; 144, 6; 155,
 3; 159, 1; 4; 179, 3.
 ततः I. 83, 5; 164, 25; 42; 191, 15; III.
 37, 11; VII. 27, 3; 33, 13²; VIII. 5,
 19; 61, 13; 97, 3; X. 27, 22; 85, 5;
 88, 6; 90, 4; 97, 12; 121, 7; 125, 7;
 135, 6; 186, 3; 190, 1².
 ततः IX. 112, 3; X. 130, 1.
 ततश्च I. 52, 7; III. 8, 6; VI. 3, 8; X.
 105, 6.
 ततश्च I. 32, 2; 121, 12.
 ततश्चिरे X. 92, 7.
 ततश्चुः I. 20, 2; IV. 34, 9.
 ततश्चुः IV. 58, 4; VIII. 97, 10; X. 5, 6;
 46, 9; 48, 11; 80, 7.
 ततश्चे V. 33, 4.
 ततनः I. 38, 14; VII. 2, 1.
 ततनम् VIII. 21, 18.
 ततनम् I. 166, 14; VII. 88, 4; X. 37, 2
 ततनम् IV. 5, 13.
 ततनम् I. 52, 11.
 ततनाम् I. 160, 5; V. 54, 15.
 ततनुहि V. 34, 3.
 ततने VII. 29, 3.
 ततपे VI. 1, 11; 4, 6; X. 1, 7.
 ततपे I. 91, 22; III. 6, 5; VI. 6, 6; 16, 21,
 VII. 5, 4; VIII. 48, 13.
 तत्सर्वाय VIII. 47, 16.
 तत्स्युः I. 141, 13.
 तत्स्यम् VI. 21, 3.
 तत्स्यम् VII. 61, 1.
 ततपे VII. 104, 15.
 तत्सर्वायः V. 47, 2.
 ततपते IV. 2, 6.
 तत्सर्वायमे VIII. 47, 16.
 तत्सर्वायः II. 13, 3; 38, 1.
 ततं I. 110, 1; II. 3, 6; VII. 33, 9; IX. 22,
 7; 69, 6.

ततरुषः VI. 12, 2.
 ततर्दे I. 32, 1; IV. 23, 8.
 ततर्दिष IX. 110, 5.
 ततस्य VIII. 91, 5; 6.
 ततसे IV. 23, 5; 50, 2; X. 89, 15.
 ततसे I. 131, 3.
 तताः II. 5, 2.
 ततानं V. 1, 7; VII. 23, 1; X. 88, 12;
 178, 3.
 ततान I. 35, 7; 105, 12; 126, 2; III. 53,
 15; IV. 38, 10; V. 54, 5; 76, 3; 85, 2;
 VI. 12, 1; X. 80, 4; 111, 4.
 तताप X. 34, 11.
 ततार VII. 33, 3.
 ततुरिः I. 145, 3; VI. 24, 2; 68, 7.
 ततुरि IV. 39, 2; VI. 22, 2.
 ततुदाना IV. 28, 5.
 ततुदानाः V. 53, 7.
 ततुपि III. 40, 2.
 ततुषायः I. 31, 7; 130, 2; II. 4, 6; VI.
 15, 5.
 ततुषायं I. 130, 8; 173, 11.
 ततुषाया X. 95, 16.
 ततुषुः X. 15, 9.
 तते X. 130, 1.
 तते I. 83, 5.
 तत्सर्वायः I. 15, 1.
 तत्सर्वायमा IV. 49, 6.
 तत्सर्वायमे III. 35, 7.
 तत्सर्वायः VII. 29, 1.
 तत्सर्वायाः V. 1, 8.
 तत्सतम् I. 46, 12; 155, 4; VIII. 39, 4.
 ततुहिरे I. 164, 5.
 ततुहिरे VIII. 6, 25; IX. 108, 6.
 ततुले X. 130, 2.
 तत्सर्वायुः X. 61, 18.
 ततं I. 9, 6; 13, 12; 105, 9; 135, 7; 170,
 4; V. 5, 10; VI. 16, 17; 57, 4; 75, 8;

11; 17; VII. 83, 2; VIII. 58, 1; IX.
113, 8; X. 16, 3; 17, 4; 34, 13²; 64, 13.
तन्त्रे X. 132, 7².
तन्त्रो इति I. 37, 14; VIII. 56, 4.
तन्त्रश्चक्रः II. 37, 1.
तन्त्रश्चक्राय II. 14, 2.
तन्त्रार I. 145, 4.
तन्त्रसिन्धाय I. 61, 4.
तर्पा I. 30, 12; 136, 4; 162, 19; VI. 52, 5;
VII. 55, 6; VIII. 20, 17; 28, 4; 36, 7;
61, 4; X. 33, 9; 90, 14; 108, 2; 109, 3.
तदानीं X. 129, 1.
तदित्त्वंचयोः VIII. 2, 16.
तनत् I. 91, 23.
तनयः III. 1, 23; VII. 1, 14.
तनयं I. 64, 14; 92, 13; II. 23, 19; 24, 16;
25, 2; III. 15, 2; VI. 13, 6; 48, 10;
VII. 56, 20; 60, 8; IX. 74, 5; X.
39, 14.
तनयस्य I. 100, 11; 112, 4; 22; 166, 8; II.
30, 5; IV. 24, 3; VI. 19, 7; 44, 18;
VII. 82, 9.
तनया VIII. 25, 2.
तनयानि IX. 91, 6; X. 4, 7.
तनयाय I. 62, 3; 96, 4; 114, 6; 183, 3;
184, 5; 189, 2; II. 33, 14; III. 53, 18;
IV. 12, 5; V. 53, 13; 69, 3; VI. 1, 12;
50, 7; 62, 10; VII. 52, 2; VIII. 9, 11;
X. 35, 12.
तनयिन्नुः X. 66, 11.
तनयिन्त्रोः IV. 3, 1.
तनये I. 31, 12; 114, 8; 147, 1; IV. 41, 6;
VI. 18, 6; 19, 12; 25, 4; 31, 1; VII.
1, 21; 67, 6; 84, 5; VIII. 23, 12; 71,
13; 103, 7; X. 147, 3.
तनयेषु VII. 46, 3.
तनयायहे I. 170, 4.
तनया V. 70, 4.
तर्पा I. 3, 4; 26, 6; 38, 13; 39, 4; 77, 4;
II. 2, 1; III. 25, 1; 27, 9; VI. 49, 13;

VII. 104, 10; 11; VIII. 25, 2; 40, 7;
94, 5; IX. 1, 6; 16, 8; 34, 1; 52, 2;
58, 4; 62, 2; 71, 2; X. 50, 6; 148, 1.
तना X. 93, 12.
तनाय I. 39, 7; VIII. 18, 18.
तनु I. 120, 11.
तनुते I. 101, 7; 115, 4; X. 130, 2.
तनुषाः V. 79, 9.
तनुष्यं X. 101, 2; 3.
तनुष्य I. 142, 1; II. 33, 14; IV. 4, 4; VIII.
13, 14; X. 120, 4.
तनुहि IV. 4, 5; X. 116, 6; 134, 2.
तनू इति X. 183, 2.
तनूः IV. 10, 6; VI. 24, 7; 75, 12; VIII.
3, 24; X. 56, 2; 83, 5; 85, 30; 100, 10.
तनूस्कृत् I. 31, 9.
तनूस्कृत्यः VIII. 79, 3.
तनूस्कृषे VIII. 86, 1.
तनूयनः X. 154, 3.
तनूयनांश्च X. 4, 6.
तनूयनपात् I. 188, 2; III. 4, 2; X. 110, 2.
तनूयनपात् I. 13, 2; 142, 2.
तनूश्चत्पात् III. 29, 11; IX. 5, 2.
तनूश्चत्पातं X. 92, 2.
तनूनां I. 5, 10; 89, 9; 179, 1; II. 9, 2;
21, 6; 23, 8; 39, 4; V. 4, 9; 67, 5;
VI. 48, 2; 51, 6; VII. 34, 13; 104,
10; IX. 66, 18; X. 157, 3.
तनूष्ठा VII. 66, 3; VIII. 9, 11.
तनूष्ठाः IV. 16, 20; VI. 46, 10; X. 46, 1;
69, 4; 88, 7; 8.
तनूष्ठां VIII. 71, 13.
तनूभिः I. 89, 8; 165, 11; IV. 2, 14; 51, 9;
V. 70, 3; 4; VII. 57, 3; 86, 5; X.
128, 5.
तनूष्यः X. 158, 4.
तनूहृष्यं II. 1, 9.
तनूहृष्यां VI. 25, 4; VII. 93, 5.
तनूशुद्धं V. 34, 3.

तन्वु I. 55, 8; 68, 4; 85, 3; 88, 3; III. 19, 5; 53, 18; V. 57, 6; 60, 4; VI. 46, 4; 74, 3³; VII. 30, 2; VIII. 20, 6; 12; 26; 39, 2; IX. 65, 30; X. 56, 4; 5; 57, 6; 132, 5.

तने II. 9, 2; V. 41, 9; VI. 46, 12; VIII. 26, 2; 46, 25; 68, 12; IX. 44, 1.

तनोवि X. 125, 6.

तनोषि IV. 52, 7.

तनयः VI. 24, 4.

तनयः IX. 83, 2; X. 134, 5.

तनुः II. 28, 5; IX. 73, 9; X. 57, 2.

तनुःभिः X. 130, 1.

तनु I. 142, 1; 159, 4; II. 3, 6; IV. 13, 4; VI. 9, 2; 3; VIII. 13, 14; IX. 22, 6; 7; 69, 6; 86, 32; X. 5, 3; 53, 6; 56, 6; 172, 3.

तनु I. 164, 5.

तन्ये X. 71, 9.

तन्ये I. 138, 1².

तन्ये II. 30, 7.

तन्युः VIII. 92, 30.

तन्यता I. 80, 12.

तन्यति VI. 38, 2.

तन्युः I. 23, 11; 32, 13; 116, 12; V. 25, 8; VI. 6, 2; VII. 3, 6; IX. 100, 3; X. 65, 13.

तन्यु I. 52, 6; IX. 61, 16.

तन्यतोः X. 66, 10.

तन्यतोः इव IV. 38, 8.

तन्यतः V. 63, 2; 5.

तन्यः I. 31, 12; 72, 3; 5; 114, 7; 140, 6; 11; 162, 20; 165, 5; II. 17, 7; 36, 5; 39, 6; III. 20, 2; 50, 1; IV. 16, 17; 24, 3; V. 15, 3; 41, 17; 60, 4; 80, 5; VI. 46, 12; VII. 56, 11; 59, 7; 91, 4; VIII. 44, 15; 48, 9; X. 4, 7; 7, 7; 8, 3; 16, 4; 28, 11; 12; 51, 1; 2; 4; 54, 3; 56, 1; 72, 8; 95, 5; 9; 97, 10; 98, 10; 100, 10; 107, 6; 108, 6.

तन्यते VI. 59, 7.

तन्यते I. 134, 4; 159, 4; V. 13, 4; 15, 3; 47, 6; IX. 10, 5; 66, 5; X. 71, 9; 101, 4.

तन्यन् X. 53, 6.

तन्यतः IV. 45, 2.

तन्यति I. 19, 8.

तन्यति IX. 99, 1.

तन्य I. 123, 11; 147, 2; 4; II. 17, 2; III. 1, 1; 18, 4; 48, 4; 51, 11; 53, 8; IV. 16, 14; V. 80, 4; VI. 11, 2; 51, 7; 66, 4; VII. 8, 5; 95, 3; 101, 3; 104, 17; VIII. 11, 10; 44, 12; 76, 12; 91, 6; 96, 15; IX. 70, 8; 73, 2; 96, 20; X. 7, 6; 10, 3; 7; 11; 12; 13, 4; 15, 14; 56, 2; 59, 5; 7; 71, 4; 81, 5; 85, 27; 104, 9; 112, 3; 116, 6; 120, 9; 128, 1; 157, 2; 169, 3.

तन्या I. 123, 10; 124, 6; 181, 4; II. 10, 5; 35, 13; 39, 2; III. 4, 6; 15, 2; 34, 1; 41, 6; IV. 38, 7; 56, 6; VI. 9, 4; 49, 13; 75, 1; VII. 3, 9; 19, 2; 11; 72, 1; 86, 2; 99, 1; 104, 10; 11; VIII. 1, 18; 100, 1; X. 10, 11; 12; 14, 8; 16, 5; 27, 2; 34, 6; 54, 2; 65, 2; 128, 3.

तन्याये इति X. 106, 1.

तन्यातः III. 3, 6; IX. 86, 32.

तन्यातं IX. 22, 6.

तन्याता IX. 102, 7.

तन्याताः VII. 10, 2; VIII. 43, 20; 59, 6; X. 90, 15.

तन्यि I. 55, 8; II. 16, 2; IV. 6, 6; VI. 49, 12; VIII. 96, 11; X. 65, 7; 66, 9.

तन्ये I. 23, 21; 84, 17; 165, 11; 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 189, 6; II. 39, 5; IV. 18, 10; V. 4, 6; VI. 18, 14; 40, 4; 41, 5; 46, 12; VIII. 17, 6; 46, 15; 68, 12; 96, 10; X. 8, 4.

तय III. 18, 2; VI. 5, 4; 22, 8.

तप II. 23, 14.
 तपः VII. 82, 7; X. 109, 1; 154, 2; 167, 1.
 तपःऽजान् X. 154, 5.
 तपःऽभिः VII. 1, 7.
 तपान् I. 162, 20.
 तपान् VIII. 89, 7.
 तपान् VII. 104, 1.
 तपान्ति II. 24, 9; III. 53, 22; X. 60, 11.
 तपान् VIII. 18, 9; X. 16, 4; 182, 3.
 तपानः II. 23, 4.
 तपानाः X. 34, 7.
 तपानी II. 23, 14.
 तपान्तः V. 43, 7.
 तपान्तः IX. 107, 20.
 तपान्ति VI. 59, 8; VII. 34, 19.
 तपान्ति I. 105, 8; III. 53, 14; VII. 83, 5;
 X. 27, 23.
 तपान्तः X. 129, 3; 183, 12; 190, 1.
 तपान्ता VI. 5, 4; VIII. 59, 6; 60, 16; IX.
 113, 2; X. 16, 4; 83, 2, 3, 87, 14;
 154, 2²; 169, 2.
 तपान्ते X. 109, 4.
 तपान्तः X. 16, 4.
 तपान्ताः X. 154, 4; 5.
 तपान्तान् VI. 5, 4.
 तपान्ति V. 79, 9.
 तपान्ति VI. 5, 4.
 तपान्तिः X. 87, 20.
 तपान्तिः III. 30, 16.
 तपान्तिः IV. 5, 4; VII. 59, 8; X. 89, 12.
 तपान्तिः IV. 4, 1; VII. 15, 13.
 तपान्तिः II. 4, 6; VI. 62, 8; VII. 104, 2.
 तपान्तिःऽजान्तिः X. 87, 23.
 तपान्तिःऽजान्तिः I. 36, 16.
 तपान्तिःऽजान्तिः I. 58, 5.
 तपान्तिःऽजान्तिः VIII. 23, 4.
 तपान्तिःऽजान्तिः III. 35, 3.
 तपान्तिःऽजान्तिः VII. 3, 1; X. 182, 3.
 तपान्तिःऽजान्तिः VII. 104, 5.

तपान्तिः III. 39, 3.
 तपान्तिः II. 30, 4; 34, 9; VIII. 23, 14.
 तपान्तिः I. 42, 4; III. 30, 17; VI. 52, 3.
 तपान्तिः IV. 4, 2; VI. 52, 2.
 तपान्तिः इति III. 18, 2².
 तपान्तिः IX. 83, 2.
 तपान्तिः V. 30, 15.
 तपान्तिः I. 112, 7; 118, 7; IV. 1, 6; X. 39, 9.
 तपान्तिः VII. 103, 9.
 तपान्तिः II. 24, 9.
 तपान्तिः I. 164, 13; X. 34, 10; 95, 17.
 तपान्तिः I. 4, 9; 10, 6³; 18, 5; 23, 23; 30, 10,
 31, 7; 13; 33, 11; 36, 7; 11²; 39, 8;
 40, 6; 45, 10; 47, 1; 52, 3; 4; 53, 2;
 55, 3; 56, 2; 57, 6; 59, 2; 60, 3; 5;
 66, 5; 73, 4; 74, 5; 77, 2; 3; 78, 2-4;
 80, 7; 81, 1; 82, 4; 83, 1; 89, 5; 91,
 14; 92, 8; 96, 3; 100, 7²; 8²; 13²;
 102, 1; 3; 104, 1; 105, 7; 15; 16,
 113, 3; 116, 3; 16; 117, 4; 15; 121,
 10; 123, 5; 125, 1; 127, 5; 128, 2,
 129, 1; 2; 131, 2; 4; 7; 132, 6; 136,
 4; 5²; 140, 8; 141, 10; 143, 6; 144,
 5; 145, 1; 2; 3²; 151, 7; 156, 3; 4²;
 162, 15; 164, 49; 166, 8; 167, 7; 169,
 4; 173, 5; 180, 10; 183, 1; 186, 7,
 187, 11; 190, 2; II. 2, 3-5; 6, 3; 9,
 3; 13, 5; 14, 4; 11; 20, 4²; 23, 4-7;
 24, 4; 6; 7; 26, 4; 27, 13; 30, 2; 9,
 11; 34, 7; 9; 35, 3; 4; 13; 37, 2;
 38, 9; 40, 3; III. 2, 13; 14; 8, 4; 9,
 6; 10, 9; 13, 2²; 3; 26, 2; 9; 27, 4,
 6; 14; 28, 2; 29, 10; 30, 19; 31, 4;
 19; 42, 2; 46, 5²; 47, 5; 48, 2; 53,
 21; 58, 9; IV. 1, 9; 2, 8; 4, 4; 5, 7;
 7, 5; 6; 10, 1; 13, 3; 15, 6; 10; 16,
 9; 16; 21, 4; 24, 3; 6; 25, 5; 32, 13;
 36, 7; 9; 37, 8; 39, 1; 3; 46, 6; 50,
 1; 9; 58, 11; V. 2, 6; 6, 1; 9, 7; 14,
 2; 3; 16, 4; 17, 2; 18, 3; 20, 1; 22,
 4; 23, 2; 24, 4; 26, 2; 29, 12; 30, 15;

32, 6; 11; 33, 3; 35, 1; 5; 40, 9; 42, 10; 11; 44, 1; 8; 14³; 52, 13; 53, 10; 54, 12; 56, 7; 9; 58, 1; 63, 4; 82, 3; VI. 1, 2; 6; 3, 2; 5, 4; 7; 10, 2; 3; 15, 10; 11³; 16, 11; 14; 32; 19, 4; 7; 20, 1; 21, 6; 22, 1; 2; 3²; 5; 7; 23, 9; 24, 6; 10; 33, 1; 35, 5; 36, 3; 38, 3; 40, 2; 44, 5; 14; 45, 10; 46, 3; 48, 14; 52, 1; 2; 8; 54, 4; 60, 10; 66, 11; 75, 19; VII. 1, 2; 3, 5²; 4, 5; 5, 9; 6, 4; 16, 4; 12; 20, 5; 25, 2; 26, 4; 31, 8; 32, 12-14; 41, 5; 47, 1; 2²; 59, 8; 68, 9; 82, 7; 90, 2; 97, 3-6; 98, 4; 100, 5; 104, 16; VIII. 2, 3; 3, 8; 6, 9; 16; 17; 27; 12, 1; 3; 13, 3; 17; 18; 24; 15, 1; 4; 16, 3; 5; 6²; 9¹; 18, 14; 19, 1; 6; 32; 21, 9; 23, 7²; 16; 20; 24, 18; 26; 27, 15; 31, 2; 17; 32, 13; 39, 8; 40, 10; 11; 41, 2; 43, 20; 23; 28; 46, 6; 7; 12, 47, 7; 16; 51, 3; 5; 6; 53, 8; 58, 3; 60, 16; 61, 2²; 14; 62, 12; 64, 7; 12; 68, 10²; 69, 11; 70, 2; 3; 8; 71, 4; 72, 3; 75, 5; 14, 81, 8; 84, 8; 88, 1; 90, 6; 93, 7; 95, 6; 96, 6; 13; 20; 97, 2; 3; 13; 102, 17; IX. 1, 7; 8; 2, 8; 6, 6; 12, 5; 17, 7; 26, 1-6; 35, 5; 43, 1; 2; 48, 1; 52, 3; 53, 4; 60, 2; 61, 14; 62, 17; 18; 63, 17; 64, 23; 65, 11; 27; 66, 20; 67, 30; 68, 6; 71, 2; 74, 1; 4; 80, 4; 5; 86, 39; 95, 4²; 98, 9; 12; 99, 3-5; 101, 3; 9; 105, 1; 107, 13; 17; 109, 11; 113, 3¹; 114, 1; X. 6, 5; 7; 12, 6; 16, 4³; 10, 13; 17, 12; 13; 19, 4; 21, 4; 27, 3; 4; 7; 11; 16; 30, 9; 37, 5; 6; 38, 4; 39, 1; 11; 42, 9; 45, 2; 9; 10; 46, 8; 51, 3; 57, 2; 62, 9; 67, 9; 82, 3; 6; 7; 83, 5; 87, 6-8; 11; 17; 88, 5; 8³; 10; 90, 7; 91, 6³; 8²; 97, 22; 101, 8; 102, 9; 10; 107, 5; 6²; 108, 4; 7; 110, 9; 113, 1; 2; 114, 4²; 7; 118, 5; 6; 9;

122, 3; 125, 5³; 126, 1; 133, 2; 4; 135, 4; 160, 4; 161, 2; 162, 2; 3; 163, 5; 164, 5²; 184, 3.

तमः I. 32, 10; 38, 9; 46, 6; 54, 10; 56, 4; 86, 10; 91, 22; 92, 4; 113, 16; 117, 17; 123, 7; II. 24, 3; IV. 1, 17; 13, 4; 45, 2; 52, 6; V. 14, 4; 31, 3; VI. 8, 3; 10, 4; 21, 3; 48, 6; 64, 3; 65, 2; VII. 9, 2; 75, 1; 78, 3; 79, 2; 80, 2; 81, 1; IX. 108, 12; X. 37, 4; 68, 5; 11; 88, 12; 113, 7; 124, 1; 127, 2; 3; 7; 129, 3; 152, 4; 172, 4.

तमः उगां V. 32, 4.

तमः उभिः VIII. 6, 17.

तमः उपृषः VII. 104, 1.

तमः उहने I. 140, 1.

तमः उहना III. 39, 3.

तमत् II. 30, 7.

तमसः I. 33, 10; 50, 10; 92, 6; 121, 10; 173, 5; 183, 6; 184, 6; III. 5, 1, 31, 4; 39, 7; IV. 51, 1-3; V. 1, 2; VI. 50, 10; 65, 1; VII. 67, 2; 71, 5; X. 1, 1; 107, 1.

तमसा I. 123, 6; II. 23, 18; IV. 6, 6; V. 40, 5; 6; X. 88, 2; 89, 15; 113, 6; 129, 3; 162, 6.

तमसि I. 100, 8; 117, 5; 182, 6; III. 39, 5; V. 32, 5; 6; VI. 9, 7; VII. 6, 4; 104, 3; X. 51, 5; 67, 4.

तमसे IV. 13, 3.

तमसि II. 17, 4; 23, 3; 40, 2; III. 27, 13; IV. 16, 4; 50, 4; V. 31, 9; 80, 5; VI. 4, 6; 9, 1; 72, 1; VII. 56, 20; 63, 1; 77, 1; 78, 2; VIII. 43, 32; 74, 5; IX. 9, 7; 66, 24; 100, 8; X. 1, 2; 68, 9; 73, 5; 89, 2.

तमिषीषीः VIII. 48, 11.

तमिषाः II. 27, 14.

तमिषं I. 132, 6²; VIII. 68, 7; X. 125, 5.

तम्याः X. 73, 5.

तथा I. 22, 3; 85, 11; III. 57, 5; VI. 41, 2; 45, 14; 53, 8; VIII. 74, 8; IX. 45, 6; 49, 2; X. 87, 13.
 तथोः I. 17, 6; 21, 1; 22, 14; 136, 3; 164, 20; III. 55, 11; 15; V. 86, 3; VII. 104, 12; X. 114, 1.
 तत् VIII. 75, 15; IX. 59, 3.
 ततः I. 33, 12; 190, 7; VII. 91, 4; VIII. 67, 19.
 ततःभिः II. 39, 3; VIII. 66, 1.
 ततःण्यः IV. 4, 12; VII. 67, 8.
 ततःणि III. 11, 3.
 ततःणिः I. 50, 4; 112, 4; 121, 6; 128, 6; III. 49, 3; IV. 45, 5; VII. 26, 4; 32, 9; 20; 63, 4; X. 88, 16.
 ततःणिश्चा I. 110, 6.
 ततःणिश्चने I. 110, 4.
 ततःणिभिः IV. 33, 1; VIII. 60, 8.
 ततःणि III. 29, 13; IV. 45, 7; VIII. 45, 28.
 ततःणे VI. 1, 5.
 ततःण् IX. 58, 1; 107, 15.
 ततःण् X. 42, 1; 53, 8.
 ततःणि III. 49, 2; VII. 1, 5; IX. 96, 15.
 ततःणि VI. 2, 4; VII. 59, 2; IX. 111, 1; X. 61, 16.
 ततःणि X. 106, 9.
 ततःण्डेयाः I. 100, 3.
 ततःण्ये IX. 110, 1.
 ततःण् III. 24, 1.
 ततःणः II. 11, 19; VI. 16, 27; VIII. 43, 30; 60, 12; X. 31, 1.
 ततःणःश्च V. 61, 10.
 ततःण् I. 105, 11.
 ततःणि VII. 32, 13; IX. 73, 6; X. 27, 21.
 ततःणी इति IV. 56, 7.
 ततःसीती X. 95, 8.
 ततःसा V. 54, 45.
 ततःणि VI. 64, 4.
 ततःसे III. 18, 3.

ततःस्विनः VIII. 97, 12.
 ततःस्विनं VIII. 97, 10.
 ततःमणि VII. 32, 27.
 ततःप II. 13, 12; VIII. 96, 1.
 ततःवितः IV. 40, 3.
 ततःयान् V. 41, 12.
 ततःपणि IV. 37, 7; V. 10, 6.
 ततःषे VIII. 46, 32.
 ततःणः VII. 4, 2.
 ततःणं I. 186, 7.
 ततःण्य X. 115, 1.
 ततःणाय VIII. 19, 22.
 ततःणीः VIII. 43, 7.
 ततःणीषु III. 55, 5.
 ततःता I. 27, 9; 129, 2.
 ततःता I. 40, 8; VIII. 46, 9; 70, 1.
 ततःतारं I. 119, 10; VIII. 1, 21; X. 178, 1.
 ततःते X. 76, 2.
 ततःत्र II. 11, 15; 16; VII. 21, 9.
 ततःत्रः I. 174, 1; III. 30, 3; IV. 21, 2; VI. 1, 11; 17, 2.
 ततःत्रं I. 117, 9; VI. 26, 2; 72, 5; X. 47, 4.
 ततःत्राः VII. 25, 5; VIII. 16, 4.
 ततःभिः V. 44, 5.
 ततःपः I. 122, 13; III. 2, 3; VI. 15, 3.
 ततःपंत I. 132, 5.
 ततःपते V. 59, 1.
 ततःपसा I. 129, 10.
 ततःपि VI. 25, 4.
 ततःपम VII. 48, 2.
 ततःप्यतः VIII. 99, 5.
 ततःण् VI. 68, 5.
 ततःणे इति I. 140, 3.
 ततःण V. 54, 15; VII. 56, 24; VIII. 42, 3.
 ततःण III. 27, 3; VI. 2, 11³; 68, 8; VII. 32, 15; 65, 3; X. 42, 10; 53, 8; 113, 10.
 ततःरीति VI. 47, 17.
 ततःरीयः X. 106, 7.

तर्जुनाः IX. 95, 3.
 तर्जुने VIII. 1, 4
 तर्जुने VI. 17, 1.
 तर्जुने I. 54, 9.
 तर्जुने I. 85, 11.
 तर्जुने I. 164, 52.
 तर्जुने I. 17, 3; VII. 64, 4.
 तर्जुने V. 44, 12.
 तर्जुने X. 28, 10.
 तर्जुने VII. 104, 4.
 तर्जुने X. 129, 2.
 तर्जुने VII. 55, 8.
 तर्जुने II. 23, 9.
 तर्जुने I. 94, 7.
 तर्जुने I. 1, 6; 2, 3; 11, 6; 15, 5; 19, 2;
 24, 5; 15; 29, 2; 31, 1; 10; 12; 51,
 7; 15; 52, 7; 53, 3; 10; 57, 5; 62, 12;
 63, 6; 80, 11; 13; 14; 81, 6; 83, 1;
 91, 1; 3; 14; 94, 1-12; 13²; 14; 98,
 3; 102, 5; 105, 13; 114, 2; 3; 135, 2;
 3; 150, 1; 163, 8; 11³; 169, 1; 170, 2;
 187, 4; 5³; 6; II. 1, 2⁴; 5; 12; 13,
 11; 22, 4; 23, 6; 18; 24, 1; 28, 2; 3;
 35, 4; III. 1, 16; 2, 6; 3, 10; 6, 5;
 9, 6; 7; 17, 3; 20, 3; 28, 4; 30, 4;
 32, 9; 35, 6; 36, 3; 40, 4; 5; 43, 1;
 51, 7²; IV. 3, 14; 4, 2; 12; 14; 5, 11;
 6, 9; 10, 5; 12, 1; 17, 2; 28, 1; V. 3,
 3; 4; 6, 7; 9, 6; 25, 8; 28, 3; 4;
 38, 4; 5; 40, 7; 42, 8; 44, 14; VI.
 2, 11; 5, 4; 7; 7, 4; 5; 8, 6; 7; 11,
 2; 16, 8; 43; 17, 6²; 19, 8; 20, 13;
 21, 7; 26, 7; 28, 8; 36, 1, 45, 26; 48,
 4; 50, 9; 54, 9; VII. 5, 4; 19, 5; 7;
 28, 3; 32, 15-17; 55, 4; 60, 1; 81, 2;
 89, 5; 95, 5; 98, 6; VIII. 2, 17; 4, 7;
 6, 22; 13, 28; 15, 7²; 8; 17, 6; 19,
 28; 29³; 30, 31; 33; 23, 11; 24, 11;
 26, 21; 32, 20; 33, 16; 43, 3; 9; 10;
 44, 17²; 18; 45, 33; 48, 8; 61, 4; 13;
 62, 3; 10²; 66, 14; 71, 5; 77, 7; 78,

10; 79, 4; 92, 32; 93, 5; 99, 2; IX.
 2, 8; 4, 5³; 9, 5; 18, 3; 51, 3; 52, 2;
 55, 2; 61, 18; 24; 29; 66, 5; 6; 82,
 5; 86, 13; 28; 29³; 37; 87, 9; 92, 4;
 97, 43; 106, 8; 107, 19; X. 7, 1; 10,
 14; 18, 8; 23, 7; 25, 5; 44, 5; 51,
 9³; 57, 6; 60, 7; 72, 5; 83, 5; 91, 4;
 5; 95, 2; 96, 5; 97, 4; 8; 23; 104,
 4; 5; 112, 1; 122, 2; 131, 1; 138, 1,
 140, 1; 156, 2; 167, 3.
 तर्जुने II. 33, 3.
 तर्जुने I. 109, 5.
 तर्जुने I. 30, 7.
 तर्जुने I. 138, 1; III. 32, 9; V. 60, 4; VI.
 18, 4; 20, 3; VII. 6, 1; 100, 3; X.
 25, 5; 28, 5; 83, 3.
 तर्जुने I. 166, 8.
 तर्जुने I. 64, 12; III. 1, 1; 13; V. 58, 2,
 83, 1; VI. 17, 4; 8; 58, 4; VII. 24, 3,
 100, 5; VIII. 97, 10; X. 28, 6.
 तर्जुने III. 30, 8; VII. 99, 6.
 तर्जुने II. 33, 3.
 तर्जुने I. 51, 15; 57, 1; 61, 1; 114, 1; III.
 1, 2; V. 33, 1²; 87, 1; VI. 32, 1, 49,
 12, VII. 5, 1; VIII. 96, 10.
 तर्जुने II. 20, 8.
 तर्जुने IX. 97, 46.
 तर्जुने IV. 18, 10.
 तर्जुने I. 165, 6; 8; V. 87, 5; VIII. 96, 18.
 तर्जुने VIII. 15, 1; 46, 12; 57, 1; X. 88, 13.
 तर्जुने III. 34, 2; X. 83, 5.
 तर्जुने VI. 61, 1.
 तर्जुने V. 54, 2.
 तर्जुने I. 166, 1; 9; III. 12, 8.
 तर्जुने I. 171, 4.
 तर्जुने X. 44, 3.
 तर्जुने I. 39, 2; 4; 51, 7; 56, 4.
 तर्जुने I. 64, 7; III. 31, 13; IV. 21, 1; VI.
 41, 4; VIII. 66, 10; X. 102, 8; 113, 5.

तविषीभिः I. 51, 2; 64, 5; 10; 87, 4; 166, 4; II. 34, 1; III. 3, 5; 26, 4; IV. 19, 4; V. 32, 3; VII. 20, 4; VIII. 88, 2.

तविषीभ्यः X. 113, 6.

तविषी I. 35, 4; 80, 10; 187, 1; III. 32, 3; IV. 16, 14; V. 31, 10; 32, 2; 9, 34, 7; 55, 2; X. 23, 5; 112, 5; 142, 3.

तविषीऽयंतं V. 58, 1.

तविषीऽयंतः V. 85, 4.

तविषीऽयमांशं II. 30, 8.

तविषीऽयवः VIII. 23, 11.

तविषीऽयवः VIII. 7, 2.

तविषीऽयसे VIII. 6, 26.

तविषीऽयः IV. 20, 7; VII. 25, 4.

तविषीऽयान् X. 105, 3.

तविषीषु I. 52, 2; 128, 5.

तविषेण X. 111, 2.

तविषेभिः VI. 61, 2.

तविष्यते X. 11, 6.

तविष्यते IX. 86, 45.

तविष्यमाणः IX. 76, 3.

तविष्यया IX. 70, 7.

तविष्याः V. 29, 14.

तवीति X. 59, 1.

तवीयः VI. 18, 4.

तवीयसः X. 92, 8.

तवीयान् VI. 20, 3; VII. 100, 3; X. 83, 3.

तव्यं I. 54, 11.

तव्यसः V. 43, 9.

तव्यसौ I. 143, 1.

तव्यसे I. 43, 1.

तव्यसं V. 17, 1.

तव्यान् III. 32, 11; V. 32, 3; X. 117, 5.

तवः I. 171, 2.

तवे VI. 16, 47.

तवोऽय I. 61, 4; 105, 18; 130, 4; III. 38, 1; VII. 32, 20; X. 93, 12; 119, 5.

तवान् I. 67, 2.

तवानि X. 86, 5.

तवेषु X. 71, 8.

तवराणि X. 130, 2.

तव्यरः VI. 28, 3; VIII. 29, 6.

तव्यरं VII. 55, 3.

तव्यरा X. 4, 6.

तव्यराऽय I. 191, 5.

तव्यभानान् VIII. 96, 18.

तव्यभाने इति X. 121, 6.

तव्यभुः VIII. 94, 11.

तव्यभुः VIII. 55, 2.

तव्यभ्यां II. 11, 5.

तव्यभ I. 67, 3; 164, 6; IV. 50, 1; VII. 86, 1; IX. 101, 15; X. 89, 4.

तव्यभत् I. 121, 3.

तव्यतुः I. 155, 1; IX. 66, 2.

तव्यतुः I. 113, 3; III. 6, 10; 14, 3; 54, 7; IV. 56, 2.

तव्यपुः VIII. 22, 1.

तव्यपुः X. 85, 15.

तव्यम IX. 112, 3; X. 136, 3.

तव्यरे VIII. 7, 8; IX. 62, 27.

तव्यः वांसः I. 33, 15; III. 8, 6, 56, 1; IV. 4, 9.

तव्यऽवांसं I. 72, 4; II. 35, 14; VI. 9, 7; VII. 89, 4; X. 45, 3.

तव्यऽवांसो I. 108, 1.

तव्यवान् V. 85, 5.

तव्युः I. 72, 2; 9; 105, 10; 164, 2; 3; 169, 6; III. 54, 9; V. 47, 5; 60, 2; VII. 6, 6; 101, 4; X. 13, 1; 82, 6; 104, 4.

तव्युः I. 35, 5; 6; 52, 4; 85, 6; 95, 6; 112, 2; 140, 8; 164, 11; 13; II. 15, 5; 24, 7; 35, 3; 38, 7; III. 30, 4; 56, 2; IV. 54, 5; V. 62, 1; 69, 2; VI. 8, 4; VII. 91, 3; VIII. 96, 1.

तव्युचः I. 6, 1; 89, 5; 115, 1; III. 38, 9; V. 53, 2; VII. 32, 22; 66, 15; 101, 6.

तस्युची: V. 62, 2.

तस्ये I. 72, 9; V. 44, 9; VI. 21, 7; X. 48, 5; 109, 3.

तस्यो I. 64, 13; V. 56, 8; VI. 20, 1; VII. 8, 4; VIII. 102, 14; 103, 2; IX. 84, 2; X. 27, 14; 105, 5.

तस्यो I. 33, 14; 64, 9; 146, 2; 164, 10; III. 7, 2; 38, 4; 55, 14; IV. 50, 7; VI. 63, 5; 66, 6; VIII. 52, 7; 101, 14; X. 4, 5; 5, 6; 20, 5; 28, 2; 48, 10; 73, 10; 88, 16; 139, 3.

तस्यान् I. 164, 32; II. 28, 10; VI. 16, 31; VII. 89, 5; VIII. 101, 4; X. 51, 6; 90, 5; 8; 9²; 10³; 129, 2.

तसिन् I. 80, 15; 16; 145, 1²; 164, 13; 14; 48; 176, 2; III. 3, 3; IV. 2, 7; 24, 7; 41, 4; V. 34, 9; VII. 18, 18; 60, 8; 101, 6; VIII. 46, 7; 97, 2; IX. 113, 7; X. 16, 8; 37, 12; 88, 7.

तस्ये I. 4, 10; 12, 9; 40, 4; 68, 3; 93, 2; 10; 116, 16; 125, 5³; 132, 5; 161, 12; II. 14, 2; 3; 5; 20, 8; 25, 4; 5; 37, 1; III. 59, 5; IV. 16, 1; 25, 4; 35, 6; 50, 8²; V. 34, 9; 37, 1; 39, 5; 63, 1; VI. 23, 9; 52, 2; VII. 19, 9; 26, 1; 59, 1; 102, 3; VIII. 8, 15; 44, 15; 48, 10; 12; 13; 66, 7; 75, 6; 80, 10; IX. 67, 32; X. 9, 3; 28, 10; 30, 3; 7; 34, 12; 42, 5; 79, 5; 135, 2; 165, 1; 4; 168, 4; 173, 3².

तस्य I. 11, 6; 12, 8; 22, 6; 36, 11; 42, 4; 56, 1; 59, 3; 83, 6; 93, 8; 100, 13; 104, 9; 141, 7; 148, 2; 164, 1; 13; 22; II. 23, 12; 24, 8; 25, 2; 32, 2; 35, 9; III. 1, 21; 3, 9; 17, 5; 33, 6; 35, 8; 39, 1; IV. 2, 6; 4, 10²; 21, 2; 41, 11; 42, 7; V. 12, 6; 39, 2; 48, 5; 55, 8; 87, 9; VI. 7, 6; 28, 4; 39, 1; 49, 13; 50, 15; VII. 31, 11; 40, 3; 72, 2; VIII. 4, 12; 17; 7, 18; 19, 6²; 23, 15; 25, 16; 31, 3; 38, 1; 41, 3; 45,

15; 48, 8; 64, 10; IX. 65, 9; X. 9, 2; 10, 14; 15, 7; 22, 8; 27, 24; 40, 11; 43, 3; 51, 4; 71, 6; 85, 3; 21; 87, 10²; 17; 88, 1; 2; 91, 11; 99, 1; 117, 6; 133, 5; 139, 1; 149, 2; 160, 3.

तस्याः I. 71, 10; 164, 42; II. 7, 2; 13, 1; V. 29, 14; VI. 53, 9; VII. 81, 4; X. 39, 6; 161, 1.

तस्यां VII. 57, 4; X. 114, 3.

तस्ये II. 32, 7.

ता I. 13, 8; 15, 8; 17, 1; 3; 21, 1; 2²; 3²; 5; 22, 2; 23, 5; 28, 7; 8; 32, 15; 51, 8; 13; 91, 19; 109, 3; 118, 10; 120, 3; 7; 12; 136, 1; 154, 6; 161, 7; 162, 8; 9; 14; 17²; 164, 16; 38; 165, 4; 173, 4; 174, 8; 184, 1; II. 13, 2-4; 15, 2-9; 24, 5; 11; 33, 13; 34, 4; 41, 6; 9; III. 3, 10; 12, 3; 31, 5; 55, 6; 10; 56, 1; IV. 1, 7; 2, 20; 16, 16; 22, 5; 30, 22; 32, 11; 41, 3; 10; 42, 6; 7; V. 29, 13; 64, 2; 65, 2²; 3; 66, 2; 3; 68, 3; 70, 2; 73, 9; 85, 8; 86, 2; 5; 6; VI. 2, 11; 4, 8; 13, 5; 16, 24; 17, 13; 21, 4; 7; 29, 5; 37, 5; 60, 2; 4; 12; 14, 61, 1; 62, 2-4; 5; 6; 67, 6-8; 68, 2²; 3; VII. 2, 7; 26, 3; 34, 22; 64, 4; 65, 2²; 3; 66, 3; 67, 5; 74, 5; 85, 1; 93, 1; 2; 94, 5; 6; VIII. 5, 6; 36; 37; 8, 9; 10, 4; 21, 8; 22, 6; 14; 25, 1; 3; 23; 26, 3; 31, 6; 8; 40, 3; 45, 25; 77, 10; 86, 1; 87, 2-4; 91, 6; 101, 2; 102, 20; IX. 86, 38 X. 10, 10; 14, 16; 22, 11; 13; 24, 6; 39, 4; 5; 13; 59, 2; 66, 7; 73, 2; 86, 20; 96, 6; 106, 6; 132, 2.

ताः I. 9, 8; 23, 17; 84, 11; 12; 113, 18; 124, 9; 151, 5; 155, 3; 188, 8; 191, 12; 14; II. 5, 5; 23, 9; III. 7, 3; IV. 22, 7; 41, 8; 47, 4; 51, 7²; 8; 9; 58, 8; V. 2, 4; 19, 5; 30, 10; 46, 7; 48, 2; VI. 28, 3; 4²; 65, 2; VII. 27, 1;

47, 3; 49, 1; 50, 4; 55, 8; VIII. 43, 18; 45, 33; 69, 3; IX. 9, 5; 74, 6; 78, 3; 86, 27; 37; 87, 9; 89, 5²; X. 1, 4; 9, 1; 27, 8; 30, 5; 61, 8; 95, 6; 8; 9; 97, 14; 15; 98, 6; 103, 11; 124, 7; 8³; 132, 7; 137, 6.

तान् VI. 21, 6; X. 95, 16.

तासतां I. 162, 19.

तासा I. 161, 12; VII. 37, 6.

तादीक्षा I. 32, 4.

तादृक् V. 44, 6.

तान् I. 12, 4; 14, 7; 16, 6; 23, 1; 45, 2; 74, 6; 89, 3; 94, 3; 104, 2; 147, 3; 164, 16; 19²; 177, 2; 189, 7; II. 1, 15; 16; 2, 13; 27, 16; 34, 11; 14; III. 21, 5; 42, 3; 45, 1; 54, 22; IV. 5, 4; 31, 13; 36, 2; 7; V. 51, 6; 56, 2; VI. 22, 8; 33, 3; 51, 9; VII. 6, 3; 16, 8; 10; 32, 4; 33, 7; 39, 4; 58, 5; 85, 2; 98, 4; 104, 9; VIII. 2, 11; 20, 14²; 57, 3; 75, 15; 77, 3; 93, 6; 14; 96, 9; IX. 79, 3; 91, 5; 97, 20; 98, 11; 107, 19; X. 22, 10; 38, 3; 63, 3; 5, 85, 31; 89, 15; 90, 8; 115, 9; 128, 9; 130, 6; 154, 1.

ताभि I. 53, 6; 85, 12; 139, 8; 161, 3; 164, 19; 43; 45; 50; 171, 4; 182, 4; II. 38, 7; 39, 8; III. 34, 7; 37, 9; 54, 12; 60, 1; IV. 42, 2; 55, 8; VI. 7, 5; 25, 5; VII. 19, 5; 23, 2; 76, 3; VIII. 2, 30; 42, 1; 63, 8; 91, 5; IX. 9, 7; 29, 3; 84, 2; 94, 5; X. 54, 4; 85, 35; 90, 16.

तान्यः III. 31, 2; X. 93, 15.

तान्या IX. 14, 4; 78, 1.

तावयिष्यतः X. 34, 7.

ताभिः I. 14, 12; 47, 5; 50, 9; 91, 9; 112, 1-23; II. 32, 5; III. 17, 3; 20, 2; IV. 33, 4; VI. 25, 1; 28, 3; 58, 3; 60, 8; 9; VII. 3, 8; VIII. 5, 24; 8, 20; 21; 22,

10; 12²; 59, 3; 4; IX. 62, 7; X. 16, 4; 87, 4; 104, 9; 168, 2; 188, 3.

तान्यः X. 19, 8; 169, 2.

तान्यां VI. 57, 3; IX. 66, 2; X. 14, 11; 88, 15; 137, 7.

तां I. 46, 6; 49, 4; 108, 6; 137, 3; 138, 3; 139, 7²; 175, 6; 176, 6; III. 57, 6; 62, 8; IV. 42, 10; 44, 2; 57, 7; V. 41, 18; 46, 1; 48, 4; VI. 57, 5; VII. 5, 8; VIII. 100, 11; X. 27, 11; 54, 1; 64, 12; 71, 3³; 72, 5; 85, 37; 125, 3; 133, 7; 156, 2; 177, 2³.

तायते I. 110, 1.

तायमाने X. 17, 7.

तायतः I. 50, 2; V. 52, 12.

तायुः V. 15, 5; VI. 12, 5.

तायु I. 65, 1; IV. 38, 5; VII. 86, 5.

तारः VIII. 55, 2.

तारि I. 119, 6; IV. 12, 6; IX. 93, 5; X. 59, 1; 114, 5.

तारिषः IX. 79, 5.

तारिषत् I. 25, 12; IV. 39, 6; VIII. 19, 14; X. 25, 11; 186, 1.

तारिष्यहि II. 23, 10.

तारिहं I. 34, 11; 157, 4.

तारोः VI. 8, 7; 25, 2; VIII. 48, 4; 7; X. 54, 5.

तारीत् I. 69, 3; 73, 1; 152, 3; II. 20, 8; VI. 47, 9; VIII. 79, 6; IX. 114, 4; X. 69, 5.

तार्यः I. 89, 6.

तार्यं X. 178, 1.

तार्यि X. 180, 2.

तावकेयः I. 94, 11.

तावत् VI. 23, 6; VII. 79, 4; X. 88, 19; 114, 8.

तावती X. 114, 8.

तावान् I. 108, 2.

तासां I. 32, 8; 112, 3; 140, 8; II. 5, 6; III.

2, 9; VI. 17, 12; X. 5, 6; 97, 18; 114, 2; 169, 4.
 वासु II. 28, 9; 35, 13.
 त्रिगितेने II. 30, 9.
 त्रिगिते: I. 143, 5.
 त्रिगमसंनोके I. 95, 2.
 त्रिगमसंनोके: II. 30, 3; IX. 90, 3.
 त्रिगमसंनोके: V. 2, 10.
 त्रिगमसंनोके: VII. 46, 1.
 त्रिगमसंनोके: VI. 74, 4.
 त्रिगमसंनोके: X. 84, 1.
 त्रिगमसंनोके I. 79, 6.
 त्रिगमसंनोके: IV. 5, 4.
 त्रिगमसंनोके: IV. 15, 5.
 त्रिगमसंनोके: VIII. 19, 22; 44, 27.
 त्रिगमसंनोके: IV. 5, 3.
 त्रिगम I. 130, 4; III. 48, 3; IV. 6, 8, VI. 3, 4; VII. 18, 18; VIII. 25, 15, 29, 5; 47, 7; 72, 2; 96, 9; X. 61, 3, 180, 2.
 त्रिगमसंनोके: VI. 46, 11.
 त्रिगमसंनोके: VI. 16, 39, VII. 19, 1, IX. 97, 9; X. 28, 2, 86, 15.
 त्रिगमसंनोके X. 48, 10.
 त्रिगमसंनोके I. 79, 10.
 त्रिगमहेती इति त्रिगमहेती VI. 74, 4.
 त्रिगमहेती IV. 4, 4.
 त्रिगमा IV. 16, 17, 23, 7; V. 86, 3, X. 108, 5.
 त्रिगमा: V. 19, 5; VIII. 43, 3, 60, 13.
 त्रिगमानि IX. 61, 30; X. 116, 5.
 त्रिगमां IV. 7, 10.
 त्रिगमे इति IX. 87, 7.
 त्रिगमेने I. 33, 13; VI. 15, 19; 16, 28; VIII. 43, 26; X. 87, 23.
 त्रिगमेना X. 71, 2.
 त्रिगमेने II. 13, 3.
 त्रिगमेने III. 30, 1.
 त्रिगमेने: I. 33, 8; II. 23, 5.
 त्रिगमेने: VI. 41, 4.

त्रिगमेने: I. 36, 7.
 त्रिगमेने X. 74, 4.
 त्रिगमेने X. 87, 17.
 त्रिगमेने X. 71, 6.
 त्रिगमेने: II. 31, 2.
 त्रिगमेने: VIII. 96, 15; X. 55, 1.
 त्रिगमेने: V. 8, 5.
 त्रिगमेने I. 52, 6.
 त्रिगमेने I. 102, 7; VIII. 6, 5; 12, 24.
 त्रिर I. 10, 11; 11, 7; 42, 1; 94, 16; III. 17, 2; VIII. 32, 3; 44, 30; 53, 6; IX. 19, 7; X. 59, 5; 133, 5.
 त्रिर: I. 19, 7; 8; 41, 3; 46, 6; 56, 5; 61, 7; 135, 6, III. 27, 13; 40, 3; 58, 5; IV. 29, 1; 38, 4; V. 53, 14; 74, 8; 75, 2; 7; VI. 10, 4; 48, 6; 51, 10; 65, 1; VII. 9, 2; 33, 2; 50, 1; 59, 8; 60, 6; 12; 68, 2; 3; VIII. 1, 15; 33, 14; 51, 9; 66, 12; 74, 5; 82, 9; 94, 7; IX. 3, 7; 8; 62, 1; 8; 67, 4; 7; 68, 2; 72, 3; 73, 3; 77, 2; 79, 2; 97, 11; 47; 107, 10; 11; 109, 16; 19; X. 10, 1, 89, 16, 92, 5, 126, 6; 171, 4; 182, 1, 187, 2.
 त्रिर:संनोके I. 45, 10; 47, 1; III. 28, 3; 6; 58, 7; VIII. 35, 19.
 त्रिर:संनोके III. 9, 5.
 त्रिर: VII. 57, 5; X. 95, 10.
 त्रिर: VII. 93, 4; VIII. 59, 7.
 त्रिर: VI. 68, 7.
 त्रिर: I. 104, 4; V. 48, 2; VII. 59, 2; VIII. 19, 30; X. 85, 19.
 त्रिर: VII. 56, 14.
 त्रिर: VII. 7, 6.
 त्रिर: III. 33, 7.
 त्रिर: X. 27, 15; 34, 6.
 त्रिर: I. 89, 2; X. 62, 11; 66, 10.
 त्रिर: VII. 67, 9.
 त्रिर: I. 125, 6; VII. 103, 10; X. 107, 2.

निरुद्धता IV. 18, 2; IX. 14, 6.
 निरुद्धा I. 61, 12; II. 10, 4; X. 70, 4.
 निरुद्धीनः X. 129, 5.
 निरुद्ध्याः VIII. 95, 4.
 निरुद्धि IV. 6, 1.
 निरुद्धि VII. 58, 3.
 निरुद्धे VII. 61, 4.
 निरुद्धि III. 37, 10.
 निरुद्धि X. 49, 9.
 निरुद्धिरे VIII. 6, 46.
 निरुद्धे VII. 58, 3.
 निरुद्धे VIII. 18, 22.
 निरुद्धे VII. 84, 3.
 निरुद्धिलायध्वं VII. 78, 5.
 निरुद्धिले V. 62, 7.
 निरुद्ध I. 36, 13; 121, 12; III. 35, 1; 53, 2;
 IV. 6, 1; V. 1, 11; 33, 3; X. 95, 1.
 निरुद्ध I. 30, 6; 40, 1; 42, 4; 84, 3; 102, 5;
 177, 2; 3; III. 44, 1; IV. 4, 4; V. 28,
 3; 56, 5; VI. 18, 9; 21, 7; 31, 5; VII.
 38, 2; VIII. 23, 5; 60, 16; 69, 16; IX.
 96, 12; X. 16, 3; 29, 8; 69, 12; 103,
 5; 173, 1; 2; 174, 2.
 निरुद्ध I. 174, 4; V. 73, 5; VI. 20, 9; VIII.
 20, 4; X. 132, 7.
 निरुद्ध I. 118, 5; IV. 1, 17; VIII. 69, 15.
 निरुद्ध I. 191, 6.
 निरुद्ध I. 15, 9; X. 53, 8; 179, 1.
 निरुद्ध I. 183, 3.
 निरुद्धि I. 51, 11; 58, 2; 125, 5; VIII. 24,
 30; IX. 16, 6; 54, 3; 62, 19; 96, 2;
 7; X. 23, 3.
 निरुद्ध I. 134, 1; X. 18, 12; 19, 3.
 निरुद्धे I. 58, 4; 92, 5; II. 38, 5.
 निरुद्धे I. 183, 2; VIII. 9, 12.
 निरुद्धे V. 63, 1; 3; X. 41, 2.
 निरुद्धे VII. 104, 18.
 निरुद्धे VI. 75, 6; X. 123, 3.

निरुद्ध X. 117, 5.
 निरुद्ध X. 87, 6.
 निरुद्धता III. 18, 2.
 निरुद्धि VIII. 68, 14.
 निरुद्धि I. 164, 36; IX. 83, 2; X. 10, 8;
 85, 1.
 निरुद्धीः X. 67, 4.
 निरुद्धे IX. 69, 7; 86, 37.
 निरुद्धे X. 25, 2.
 निरुद्ध VIII. 34, 18.
 निरुद्धि VIII. 19, 10.
 निरुद्धि I. 51, 12; II. 23, 3; III. 61, 3; X.
 85, 4; 118, 2; 135, 3.
 निरुद्धे V. 8, 7; IX. 110, 9.
 निरुद्धाः III. 8, 1; 14, 4.
 निरुद्धा X. 95, 17.
 निरुद्धाति IV. 20, 2.
 निरुद्धाति I. 82, 4.
 निरुद्धाति I. 124, 11.
 निरुद्धायः VIII. 9, 8.
 निरुद्धे X. 125, 7.
 निरुद्धे I. 110, 7; VIII. 21, 12.
 निरुद्धे V. 54, 13.
 निरुद्धे X. 64, 8.
 निरुद्धभिः VIII. 60, 9.
 निरुद्धभ्यः II. 5, 5.
 निरुद्धे VI. 47, 4.
 निरुद्धा V. 69, 2; VIII. 19, 37; 101, 6.
 निरुद्धा I. 108, 4.
 निरुद्धिरे III. 41, 2.
 निरुद्धिपत् I. 162, 20.
 निरुद्धः X. 70, 8.
 निरुद्धः I. 13, 9; 34, 7; 8; 35, 6; 72, 3;
 102, 8; 116, 4; 133, 4; 164, 10; 25;
 174, 7; II. 3, 2; 8; 27, 8; 35, 5; III.
 2, 9; 4, 8; 17, 3; 20, 2²; 56, 2; 5;
 IV. 53, 5³; V. 35, 2; VII. 33, 7; 87, 5²;
 101, 1; 4; 104, 11; VIII. 2, 8; 5, 8;

32, 22; 41, 3; 9; 101, 14; IX. 5, 8;
33, 4; 50, 2; 97, 34; X. 33, 5; 67, 4;
107, 6; 110, 8; 114, 2.

तीक्ष्णशृंग X. 155, 2.

तीक्ष्णेन X. 87, 9.

तीर्थे X. 40, 13; 114, 7.

तीर्थे I. 46, 8; 169, 6; 173, 11; VIII. 72,
7; IX. 97, 53; X. 31, 3.

तीर्थः II. 41, 14; VI. 47, 1; IX. 17, 8; X.
72, 6.

तीर्थे IV. 35, 6; V. 5, 1; 37, 4; IX. 65,
15; X. 27, 2.

तीर्थसुते VI. 43, 2.

तीर्थस्य X. 160, 1.

तीर्थाः I. 23, 1; V. 30, 13; VI. 75, 2; VIII.
2, 10; X. 42, 8.

तीर्थान् VI. 75, 7; X. 42, 5.

तीर्थेः I. 108, 4; VIII. 62, 5; X. 43, 6.

तु I. 5, 1; 10, 11; 29, 1-7; 69, 4; 132, 3;
169, 4; 177, 4; III. 30, 2, 12; 36, 9;
50, 2; 51, 10; IV. 1, 10; 22, 5; V. 2,
7; VI. 21, 8; 23, 7; 29, 5; 36, 5; 48,
9; VII. 29, 1²; 31, 4; 86, 1; VIII. 1,
10; 26; 2, 22; 7, 11; 13, 14²; 21, 10;
27, 14; 32, 24; 51, 4; 69, 16; 82, 4;
95, 2; IX. 72, 8; 9; 87, 1; 97, 38; X.
1, 5; 6; 85, 35; 88, 6; 101, 10.

तुयः I. 116, 3.

तुयं VI. 20, 8; 26, 4; X. 49, 4.

तुयस्य VI. 62, 6.

तुयाय I. 117, 14.

तुयं VIII. 3, 23; 74, 14.

तुयःशृङ्गः VIII. 1, 15.

तुयःशृङ्गं VIII. 45, 29; 99, 7.

तुयानु I. 33, 15.

तुयं VIII. 32, 20.

तुयनि VIII. 19, 37.

तुये VI. 48, 9; VIII. 18, 18; 27, 14.

तुयान् V. 42, 10.

तुयनेन X. 129, 3.

तुयः I. 151, 5; III. 34, 5.

तुयतः III. 39, 8.

तुयता I. 61, 6; IX. 91, 4.

तुयन् I. 61, 6.

तुयं III. 45, 4.

तुययत्सुभिः VII. 104, 7.

तुयये X. 49, 4.

तुयये V. 46, 7.

तुयसे IV. 23, 7.

तुया I. 56, 3; V. 17, 3; VI. 68, 2; VIII.
17, 15.

तुयि VI. 26, 4.

तुये VIII. 4, 15.

तुये IV. 1, 3; V. 41, 9.

तुयेते इति I. 61, 14.

तुयते I. 84, 17.

तुयमानासः I. 11, 5.

तुय्याः III. 62, 1.

तुय्यानि X. 138, 5.

तुयते I. 131, 2.

तुयन्ति IX. 15, 3.

तुयन्ति IX. 79, 5.

तुयमानाः III. 1, 16.

तुयाने इति I. 105, 2.

तुयानः IX. 87, 6.

तुयानः IX. 57, 2.

तुयेऽतुये I. 7, 7.

तुयुन्यान् I. 143, 6.

तुयुवोत्त VI. 63, 2.

तुयुवोत्त V. 15, 3; 77, 4; VIII. 96, 2.

तुयुवोत्त V. 45, 11.

तुयुवोत्तः I. 168, 1.

तुयोद I. 162, 17.

तुद् VI. 53, 6.

तुदन् VIII. 1, 11; X. 96, 4.

तुदतः X. 94, 14.

तुदने I. 58, 1.
 तुदः IX. 67, 19; 20.
 तुदं I. 54, 9; 135, 2; II. 11, 3; III. 42, 8;
 V. 11, 5; 30, 6; VII. 22, 7; VIII. 51,
 9; 76, 8; 82, 5; IX. 62, 27; 86, 30;
 X. 167, 1.
 तुदं I. 68, 3; 71, 6; 80, 7; 121, 5; 129, 3;
 134, 4²; 5; 135, 1; 139, 6; 173, 13;
 II. 23, 4; 36, 1; 5²; III. 14, 2; 4; 7;
 21, 3; 4; 28, 2; 30, 20; 35, 7; 8; 47,
 3; 51, 6²; 52, 2; 8; 60, 6; 62, 7; IV.
 2, 9; 3, 16; 6, 11; 17, 1; 50, 3; V. 1,
 10; 6, 5; 11, 5; 29, 5; 43, 15; VI.
 17, 11; 20, 2; 13; 40, 1; 41, 1; 44, 10;
 20; VII. 14, 3; 19, 10; 22, 7; 29, 1;
 32, 21; 64, 5; 86, 3; 8; 90, 2; VIII.
 2, 30; 6, 33; 12, 29; 33, 12; 39,
 3; 43, 18; 29; 60, 18; 93, 25; IX. 31,
 3²; 5; 62, 27; 66, 6; 88, 1; 94, 5; X.
 7, 2; 51, 9; 56, 2; 85, 38; 104, 1²; 2;
 3; 116, 7⁹; 148, 3; 4; 160, 1; 2².
 तुदः III. 50, 1.
 तुदं IV. 17, 8; 18, 10; VI. 22, 5; X. 27,
 2; 89, 9.
 तुदः I. 18, 2; 121, 3; 173, 9; VI. 25, 5;
 44, 3; VII. 41, 2; 86, 4; VIII. 3, 13,
 41, 8; X. 25, 10.
 तुदःश्वेये X. 96, 8.
 तुदःगातु I. 164, 30.
 तुदं I. 121, 5.
 तुदःस्वतः IV. 40, 3.
 तुदःस्वति IV. 40, 4.
 तुदःस्वन् I. 121, 1.
 तुदःस्वन् X. 61, 11.
 तुदःस्वतः I. 134, 5; VII. 52, 3; VIII. 51, 10.
 तुदःस्वतः IV. 40, 2.
 तुदः VI. 18, 4.
 तुदं IV. 38, 7; V. 82, 1.
 तुदं VII. 56, 19; VIII. 66, 5; 79, 2.

तुदः IV. 38, 7.
 तुदः VIII. 99, 6.
 तुदः II. 34, 3.
 तुदः IV. 23, 10.
 तुदः I. 61, 13; 96, 8; V. 43, 9; 86, 4;
 VI. 18, 4; 44, 5; VII. 22, 5; VIII. 26,
 4; 78, 7.
 तुदः X. 96, 7.
 तुदः VIII. 27, 6.
 तुदः I. 171, 1; V. 41, 5; VI. 48, 12;
 VII. 40, 1; 56, 10; 58, 5.
 तुदः I. 61, 1; 121, 7; IV. 3, 8; VI. 32,
 1; 49, 12; 66, 9; X. 73, 1.
 तुदः III. 48, 4; V. 40, 4; VI. 32, 5; X.
 55, 8.
 तुदः I. 68, 5; V. 42, 5; VII. 51, 1, X.
 49, 11.
 तुदः I. 166, 14; III. 54, 13; VII. 60, 8,
 X. 35, 14.
 तुदी I. 142, 10; III. 4, 9.
 तुदी VIII. 52, 7.
 तुदी IV. 45, 1; X. 85, 40.
 तुदी I. 15, 10; 164, 45; II. 37, 4; VIII.
 3, 24; 80, 9; IX. 96, 19; X. 67, 1.
 तुदी V. 40, 6.
 तुदी III. 4, 11.
 तुदी X. 31, 1.
 तुदी इति X. 106, 6; 8.
 तुदी इति X. 106, 6.
 तुदी V. 9, 6; 70, 3; VI. 4, 5.
 तुदी X. 100, 4.
 तुदी X. 62, 10.
 तुदी I. 56, 3; 61, 11; 128, 3, 130, 9²;
 186, 3; IV. 20, 1; V. 35, 3; X. 32, 5.
 तुदी VI. 46, 8; VIII. 9, 13; 12, 19; 45,
 27; X. 93, 10.
 तुदी I. 53, 10.
 तुदी VII. 18, 6.

दुर्विशं I. 36, 18; 54, 6; 174, 9; VI. 27, 7;
45, 1; VII. 19, 8; VIII. 4, 7; 7, 18;
IX. 61, 2; X. 49, 8.

दुर्विशाय V. 31, 8.

दुर्विशायद् इति IV. 30, 17.

दुर्विशे I. 47, 7; VIII. 4, 1; 9, 14; 10, 5;
45, 27.

दुर्विशेषु I. 108, 8; VIII. 4, 19.

दुर्विशेषे I. 61, 11; II. 13, 12; IV. 19, 6.

दुर्विशितिं I. 36, 18; 54, 6; 112, 23.

दुर्विःश्चोमसं IV. 22, 8.

दुर्विःस्तमः I. 186, 6.

दुर्विःस्तमा V. 73, 2.

दुर्विःस्तमाय I. 130, 2.

दुर्विःकृमिः III. 30, 3; VIII. 2, 31; 16, 8.

दुर्विःकृमिस्तमः VI. 37, 4.

दुर्विःकृमिन् VIII. 66, 12.

दुर्विःकृमिं VI. 22, 5; VIII. 68, 1; 81, 2.

दुर्विश्रमो इति दुर्विश्रमो VIII. 68, 2.

दुर्विश्वं VIII. 77, 11.

दुर्विश्वये II. 21, 2.

दुर्विश्वार्थे VI. 22, 5.

दुर्विश्वोचः V. 2, 12; VIII. 17, 8; 64, 7.

दुर्विश्वीचाःश्च I. 187, 5.

दुर्विश्वेभिः I. 140, 9.

दुर्विश्रान् I. 131, 7; II. 28, 8; III. 32, 11;
IV. 11, 2; V. 2, 11; X. 29, 5.

दुर्विश्रान्तः I. 190, 8; II. 27, 1; IV. 50, 4.

दुर्विश्रान्तयोः VII. 66, 1.

दुर्विश्रान्तस्य I. 138, 1; V. 27, 3; VI. 18, 4.

दुर्विश्रान्ताः I. 168, 4.

दुर्विश्रान्ताः X. 63, 6.

दुर्विश्रान्तो I. 2, 9.

दुर्विश्वेण VIII. 81, 2.

दुर्विश्वस्य I. 9, 6; III. 16, 3; 6; VI. 18, 11.

दुर्विश्वस्य IX. 98, 1.

दुर्विश्वस्य IV. 21, 2; VI. 18, 12; VIII. 90, 2.

दुर्विश्वसाः V. 87, 7.

दुर्विश्वसासः I. 88, 3.

दुर्विश्वस्य VI. 46, 3.

दुर्विश्वस्य IV. 22, 6; VI. 31, 5; VIII. 24,
27; 70, 10; X. 148, 1.

दुर्विश्वस्यः X. 61, 3.

दुर्विश्वस्यं I. 43, 7.

दुर्विश्वस्यति I. 30, 9.

दुर्विश्वार्थं I. 32, 6.

दुर्विश्वार्थं V. 25, 5.

दुर्विश्वस्य I. 29, 1-7; VIII. 92, 29.

दुर्विश्वस्यः VIII. 61, 18.

दुर्विश्वस्यं VIII. 81, 2.

दुर्विश्वस्यस्य V. 33, 6.

दुर्विश्वस्यसः V. 57, 8.

दुर्विश्वस्यस्यः VII. 58, 2.

दुर्विश्वार्थं VIII. 81, 2.

दुर्विश्वस्यः VI. 18, 2.

दुर्विश्वस्यसः VI. 6, 3.

दुर्विश्वस्यं X. 99, 6.

दुर्विश्वस्यं X. 64, 4; 16.

दुर्विश्वस्यसः IV. 21, 2; V. 58, 2.

दुर्विश्वस्यसं VII. 23, 5.

दुर्विश्वस्यसः I. 30, 13.

दुर्विश्वस्यस्यः VI. 18, 11.

दुर्विश्वस्यं VI. 44, 2.

दुर्विश्वस्यं VIII. 68, 2.

दुर्विश्वस्यः II. 22, 1.

दुर्विश्वस्यं VI. 68, 2.

दुर्विश्वस्यःस्तमः III. 11, 6.

दुर्विश्वस्यःस्तमं V. 25, 5.

दुर्विश्वस्यः VII. 20, 4.

दुर्विश्वस्यं I. 55, 1; 165, 6; 190, 3; 8; II.
12, 12; IV. 5, 3; 29, 3; VII. 56, 7;
58, 1; 87, 6; X. 44, 1; 74, 6.

दुर्विश्वस्यः I. 166, 1.

दुर्विश्वस्यसः IV. 6, 10.

तुषिऽस्त्रनसं V. 8, 3.
 तुषिऽस्त्रनि V. 16, 3; VI. 48, 15; IX. 98, 9.
 तुषिऽस्त्रनिः I. 58, 4; 127, 6; II. 17, 6; V. 56, 7.
 तुषिऽस्त्रनीनां VIII. 46, 18.
 तुषयंती X. 27, 16.
 तुलवत् VIII. 8, 16.
 तुलुऽचांसः I. 89, 8; II. 28, 2; VII. 76, 6.
 तुलुवानाः VII. 51, 3.
 तुलुवुः VIII. 6, 12²; 18.
 तुलाव I. 94, 2.
 तुलुमान I. 129, 1.
 तुलुमानः I. 3, 6; 61, 12; VI. 29, 5; 37, 5.
 तुलुमानः VIII. 13, 11; X. 44, 1.
 तुलुमाना VII. 84, 5.
 तुलुमानाः VII. 67, 6.
 तुलुभिः IV. 32, 2; VII. 28, 3.
 तुलुभिः X. 22, 3.
 तुलुभि VI. 20, 8; X. 35, 6.
 तुलुमा X. 50, 5; 6.
 तुलुर्थेति X. 100, 12.
 तुलोत् II. 20, 5; 7.
 तुलोरेति तुलोः VI. 26, 4.
 तुल्ये III. 43, 3; 52, 8; 53, 16; IV. 26, 5; V. 29, 7; VI. 5, 6; 22, 11; VII. 29, 2; 59, 4; VIII. 1, 9; 4, 3; 8; 5, 7; 13; 22, 10; 65, 1; 9; X. 10, 8; 104, 1; 110, 8; 112, 2.
 तुल्यन् X. 28, 3.
 तुल्येवः I. 3, 8.
 तुलीशं VIII. 32, 4.
 तुल्लिऽचर्यः III. 52, 5.
 तुल्लिऽचर्योः V. 43, 1.
 तुल्लिः III. 11, 5; X. 73, 4; 88, 6.
 तुल्लिऽतनः IV. 4, 3.
 तुल्लि III. 3, 5; 51, 2.
 तुल्ये VIII. 99, 5.
 तुल्ये VI. 50, 10.

तुल्ये VIII. 20, 24; 74, 10.
 तुल्ये I. 100, 5; VI. 15, 5; 20, 3.
 तुल्यतः VI. 14, 3.
 तुल्ययाणः X. 61, 2.
 तुल्ययाण I. 174, 3; VI. 18, 13.
 तुल्ये IX. 42, 3.
 तुल्यसि VIII. 99, 6.
 तुल्य I. 112, 4.
 तुल्यो II. 43, 3.
 तुल्य X. 102, 4.
 तुल्यि VIII. 22, 7.
 तुल्यौ VI. 46, 8.
 तुल्यसि VIII. 103, 5.
 तुल्य I. 161, 11; 162, 8; 164, 40; X. 102, 10.
 तुल्यऽस्त्रस्य I. 172, 3.
 तुल्यो III. 29, 6.
 तुल्येषु I. 162, 11.
 तुल्योयः I. 164, 1; X. 85, 40.
 तुल्येयं I. 141, 2; 155, 3; 5; II. 18, 2; IV. 34, 4; 35, 9; VIII. 57, 1; IX. 75, 2; 96, 18; X. 1, 3; 45, 1.
 तुल्येयं I. 161, 8; II. 4, 8; III. 28, 5; 52, 4; IV. 33, 11; IX. 74, 6; 86, 27; X. 4, 3; 123, 8.
 तुल्येयन् X. 56, 1; 6.
 तुल्यवः VII. 18, 15; 19; 83, 8.
 तुल्यवे VII. 18, 13.
 तुल्युऽभिः VII. 83, 6.
 तुल्युऽभ्यः VII. 18, 7; 33, 5.
 तुल्यनां VII. 33, 6; 83, 4.
 तुल्यिलाः X. 94, 11.
 तुल्यि V. 12, 2; VI. 17, 2; 3; 53, 5.
 तुल्यत् II. 11, 15; 22, 1; 36, 5; III. 32, 2; VII. 56, 10; X. 116, 1.
 तुल्यत्प्रभयो X. 89, 5.
 तुल्यत् IX. 97, 8.
 तुल्यवः III. 42, 2.
 तुल्युत् I. 110, 1.
 तुल्युत् VIII. 35, 10.

तृप्युहि II. 16, 6; 36, 4.
 तृमः I. 168, 3.
 तृमाः VII. 38, 8.
 तृमिः IX. 113, 10.
 तृमिं VIII. 82, 6.
 तृमाः VIII. 2, 5.
 तृप VIII. 45, 22.
 तृपतं IV. 46, 2; VIII. 35, 24.
 तृपतां III. 12, 3.
 तृपतु I. 23, 7.
 तृपति VIII. 4, 12; 53, 4.
 तृपति VIII. 70, 10.
 तृळा VI. 16, 48.
 तृळाः I. 133, 1.
 तृषाः V. 36, 1; VIII. 33, 2.
 तृषा VII. 69, 6.
 तृषान् IV. 19, 7.
 तृषितः I. 16, 5.
 तृषु I. 58, 2; 4; IV. 7, 11; VII. 3, 4; X.
 79, 5; 91, 7; 113, 8; 115, 6.
 तृषुःचरः VI. 66, 10.
 तृषुःचुतं I. 140, 3.
 तृषुया IV. 7, 11.
 तृषुं IV. 7, 11.
 तृष्टचमया X. 75, 6.
 तृष्टं III. 9, 3; X. 85, 34; 87, 13.
 तृष्टाः X. 87, 15.
 तृष्ठाः VII. 33, 5.
 तृष्ठाः I. 105, 7.
 तृष्ठाः I. 85, 11; V. 57, 1.
 तृष्ठाया I. 38, 6.
 तृष्ठां VII. 89, 4; IX. 79, 3.
 तृष्ठातः VIII. 79, 5.
 तृष्ठाते I. 116, 9; 175, 6.
 तृष्ठात् VIII. 4, 3; 10.
 तृष्ठातं V. 61, 7.
 तृष्ठातः VII. 103, 3.

तृष्वी IV. 4, 1.
 ते I. 14, 8; 20, 7; 33, 4; 5; 8; 53, 6²;
 57, 4; 64, 2; 73, 8; 85, 2; 7; 10; 87,
 3; 6³; 88, 2; 90, 2²; 3; 94, 15; 104,
 2; 105, 11; 106, 2; 109, 7; 111, 4;
 113, 11³; 131, 5; 135, 8; 139, 6; 9;
 11; 140, 5; 141, 8; 159, 3; 4; 164,
 23; 36²; 39; 47; 50; 167, 9; 168, 9;
 169, 2; 5; 174, 4; 179, 2; 186, 9;
 187, 5; II. 11, 13; 15, 5; 24, 6; 7;
 27, 3; 29, 4; 34, 12²; 13; III. 4, 7;
 8, 6; 7; 26, 5; 32, 4; IV. 1, 14-16;
 4, 12; 5, 14; 8, 5; 6³; 14, 4; 33, 3;
 8; 10; 11; 34, 10; 35, 8; 37, 2; 42,
 8²; 55, 2; V. 2, 5; 6, 6³; 30, 2; 31,
 13²; 33, 3; 5; 41, 2; 44, 11; 50, 2³,
 52, 2²; 3; 8; 9; 12; 53, 3; 15; 59, 6;
 60, 7; 61, 16; 67, 4; 70, 2; 87, 6; 7;
 VI. 16, 27; 47, 17, 4; 27, 1; 49, 1²;
 50, 11; 12; 51, 10²; 11; 52, 15; 55, 6,
 66, 6; VII. 1, 4; 17, 6; 7; 23, 5; 29,
 4; 30, 4; 33, 9; 35, 15; 36, 7; 39, 4;
 40, 4; 43, 4; 44, 3; 47, 4; 48, 3; 56,
 2; 16, 66, 9², 76, 4; 5²; 90, 5; 91,
 1; 3; 93, 3; 104, 24; VIII. 7, 8; 16,
 5; 18, 5; 17; 19, 17; 18⁴; 35; 20, 12,
 25, 11; 15; 27, 14²; 28, 3³; 30, 3³; 43,
 29; 46, 32; 48, 5; 53, 7; 54, 1; 67,
 14; 72, 14; 77, 2; 83, 2; 101, 6²; 103,
 13; IX. 8, 2; 13, 5; 64, 6; 65, 24;
 67, 18; 70, 3; 73, 4; 77, 3; 98, 11;
 X. 10, 3; 15, 1; 3; 4; 5³; 7; 12; 13;
 17, 4; 18, 12; 19, 7; 20, 8; 21, 2; 27,
 15; 32, 2; 35, 14; 36, 10; 13; 44, 6;
 48, 11; 50, 3; 7; 61, 27; 62, 5³; 63, 1;
 2; 7; 8; 64, 6; 7; 65, 3; 67, 8; 71,
 9; 73, 2; 74, 3; 76, 7; 77, 2; 8²; 82,
 4; 87, 20; 90, 16; 92, 10; 93, 4; 94,
 3; 8²; 9; 107, 2; 3; 4²; 108, 8; 109,
 1; 124, 4; 125, 4; 126, 3; 128, 6; 9;
 148, 3; 181, 2; 3.
 ते I. 4, 3; 4; 5, 7; 8, 9; 9, 4; 5; 11, 2;

6; 14, 2; 8; 16, 7; 24, 4-6; 9²; 14;
 25, 1; 3; 28, 6; 30, 4; 5; 9; 12; 20; 21;
 31, 18; 32, 14; 35, 11; 36, 2-4; 12;
 42, 5; 43, 9; 48, 4; 6; 49, 3; 51, 8;
 10; 13; 52, 7; 10; 11; 53, 11; 54, 1;
 8; 55, 7; 8; 57, 2; 4; 5³; 58, 4; 59,
 1; 5; 61, 16; 63, 1; 2; 9; 68, 2; 3;
 69, 4²; 73, 10²; 75, 2; 3; 76, 1³; 79,
 2; 80, 3²; 8³; 13; 14; 81, 2; 6; 9;
 82, 1-6; 83, 3; 84, 1; 3²; 19; 20²;
 91, 3; 4; 9; 16; 18; 19²; 94, 4; 10;
 11²; 14; 95, 9; 97, 4²; 100, 17; 101,
 10; 102, 1²; 3; 7; 103, 1; 104, 1; 6;
 7; 105, 8; 106, 5; 114, 2; 3²; 9²; 10²;
 121, 5; 8; 12; 15²; 123, 11; 124, 12;
 127, 9²; 130, 2; 6; 131, 4; 5; 132,
 2-4; 133, 4²; 134, 1; 6; 135, 1; 8;
 9²; 138, 3; 4; 140, 11²; 144, 6; 147,
 1-3; 150, 3; 156, 1; 3; 162, 8; 9;
 164, 14; 17²; 19; 20², 21; 163, 1; 3;
 4²; 5²; 6; 7²; 8; 164, 49; 165, 3²; 9;
 167, 1; 169, 3; 4; 170, 3; 4; 173, 8³;
 12; 174, 8; 175, 1²; 2; 5; 176, 4;
 177, 2; 3; 178, 1²; 187, 9; 189, 1; 4;
 191, 11; 14; 16; II. 1, 7; 9; 15, 2;
 12; 4, 8; 6, 2; 9, 3; 5; 11, 1; 4; 6;
 7; 11; 12, 13²; 16; 19, 21; 12, 15;
 13, 13; 14, 12; 15, 10; 16, 3³; 6²;
 7-9; 17, 9; 18, 6; 9; 19, 7; 8²; 9;
 20, 1; 9; 23, 2; 4; 14; 28, 5; 7; 8;
 30, 10; 32, 5; 33, 1; 7; 11; 36, 5;
 37, 3; 41, 1; 2; 18; III. 1, 20; 23;
 6, 2; 5; 7; 9, 2; 10, 3; 14, 2; 3; 5;
 17, 3; 18, 2; 4; 19, 2; 3; 20, 2³; 21,
 2; 5³; 22, 2; 27, 3; 29, 10; 30, 2; 3;
 5; 6²; 7; 19; 31, 14; 17; 32, 1; 2;
 3²; 9; 11; 12²; 33, 8²; 10²; 34, 2; 35,
 1; 4; 5²; 7²; 9; 36, 9; 37, 2; 3; 9²;
 10; 11; 38, 2; 39, 1; 42, 1; 6; 8;
 43, 7; 44, 1; 46, 1; 5²; 48, 1; 2; 50,
 2; 51, 11; 12; 52, 4; 7; 53, 2; 5; 6;
 14; 55, 24²; 57, 4-6; 59, 2; 62, 7;

IV. 2, 6; 7; 19; 20; 3, 2²; 4²; 15;
 4, 3; 6; 8²; 10; 15; 6, 6²; 10; 7, 2;
 9; 9, 8; 10, 1; 4²; 6; 11, 1; 12, 1;
 2; 4; 5; 16, 7; 8; 10; 14; 21; 17,
 4; 18; 18, 9; 12²; 19, 10; 20, 10²;
 21, 9²; 10; 22, 5; 7; 23, 6; 29, 5;
 30, 2; 19; 24; 31, 6; 9; 10; 32, 10;
 11; 18²; 19; 22; 35, 7; 42, 7; 47, 1;
 48, 5; 50, 3; 54, 5; 6; 58, 11²; V. 1,
 10; 2, 11; 3, 3; 9; 4, 7; 6, 4²; 7, 9;
 8, 5; 10, 4; 11, 3; 12, 4-6; 15, 5;
 18, 2; 20, 2; 4; 22, 3; 25, 8; 27, 3;
 29, 13²; 14; 15; 30, 3; 31, 4-7; 10,
 13; 32, 12; 33, 3-5; 35, 1-3; 4²; 36,
 2; 4; 38, 1; 3; 5; 39, 2; 3; 42, 6;
 43, 3; 5; 44, 2; 8; 50, 2; 5; 56, 2;
 78, 7; 81, 5; 84, 3; 85, 8; VI. 1, 4;
 9; 10²; 13; 2, 4-6; 9; 3, 1; 3; 4, 5;
 5, 5; 7; 6, 3; 4²; 10, 6; 13, 4; 15, 9;
 11; 14; 16, 16-18; 25; 27; 38; 47; 17,
 9; 10; 18, 3; 4; 13; 15²; 19, 7; 9;
 10; 13; 20, 10; 21, 3-6; 22, 4²; 23,
 6; 24, 3²; 4²; 25, 1; 7; 8¹; 9; 26, 8;
 27, 3²; 4²; 29, 3; 5; 31, 2; 37, 1²;
 3, 2; 4; 41, 2¹; 3; 5; 43, 1; 44, 1;
 2, 11²; 20; 21; 45, 30; 47, 8; 22; 26;
 29; 48, 16; 18; 49, 13; 50, 9; 53, 9²;
 54, 9; 56, 6; 58, 1³; 3; 61, 1; 64, 2;
 4; 65, 5; 75, 18²; VII. 1, 8; 9; 20;
 22; 25; 3, 2; 3; 4²; 6²; 8; 5, 6; 14,
 2; 17, 7; 18, 3²; 18; 20; 21; 19, 6-8;
 9²; 20, 8³; 9²; 10; 21, 6²; 7; 9²; 22,
 1-3; 5²; 6; 8²; 9; 23, 4; 24, 2; 6;
 25, 1²; 3; 27, 2; 5; 28, 1; 2; 29, 3²;
 30, 4; 31, 7; 9; 32, 2; 6; 14; 33, 10;
 36, 4; 37, 3-5; 42, 2; 46, 3²; 4; 54,
 2; 3; 79, 2; 81, 4; 5; 87, 2²; 88, 5;
 6²; 90, 2; 92, 1²; 95, 6; 96, 2; 5; 98,
 3; 6; 99, 1²; 2; 7; 100, 5; 6; 104,
 14; VIII. 1, 3; 7; 9²; 14; 16; 30;
 2, 1; 3; 10; 30; 3, 1; 2; 10; 18; 4,
 5-7; 9; 12; 6, 16; 19; 31; 11, 5;

7; 12, 8; 10; 25; 27-29; 31; 13, 4;
 6; 11; 22; 23; 26; 31²; 14, 3; 4; 6;
 10; 15, 4; 6; 17, 1; 5; 6²; 10-13;
 19, 16; 20; 33; 21, 4; 5; 7²; 8; 14;
 15; 16³; 24, 5; 8; 9; 17; 26, 10;
 32, 7; 8; 33, 11; 12; 15; 19; 34, 5;
 36, 1; 40, 9; 43, 2; 33; 44, 4; 23-25;
 45, 5; 6; 10²; 12; 15; 19; 32; 36;
 39; 42; 46, 3; 8; 11; 25; 32; 48, 6;
 7; 9; 13; 49, 5; 8; 9; 50, 5; 9; 51,
 7; 52, 7; 53, 4; 6; 7²; 8; 54, 1; 5;
 8; 55, 1; 56, 1; 60, 14; 61, 2; 9; 18;
 62, 4; 7; 8; 10; 63, 5; 8; 64, 9-11;
 65, 4²; 8; 66, 5; 11; 68, 3; 8²; 11;
 69, 12; 70, 5; 71, 8; 74, 7; 8; 75, 10;
 16²; 77, 9; 11; 78, 4; 80, 6; 7; 81, 8;
 9; 82, 3²; 7; 9; 84, 4; 88, 3; 6; 89,
 2; 4; 6; 90, 3²; 6²; 92, 16-18; 23;
 24; 26-28; 93, 4; 11; 12; 26; 27;
 95, 2; 5; 96, 7-9; 12; 98, 3; 11; 99,
 6²; 100, 1; 2²; 101, 9; 11; 102, 19-21;
 103, 4; IX. 1, 6; 2, 7; 11, 2; 16, 1;
 29, 3; 31, 3; 6; 50, 1; 2; 53, 1; 55,
 2; 57, 1; 61, 1; 4; 5; 10; 17; 19;
 29; 30; 62, 7; 20; 28; 63, 22; 64, 2;
 7; 11; 24; 65, 9; 15; 28; 66, 3; 10;
 14; 30; 67, 12; 15; 23; 24; 72, 4;
 5; 74, 9; 75, 5; 78, 2; 79, 4²; 5²; 82,
 4; 83, 1; 85, 1; 86, 1; 2; 4; 5; 13;
 28; 37; 47; 87, 4; 8; 89, 6; 91, 5;
 96, 21; 24; 97, 6; 31; 46; 100, 4; 104,
 4; 105, 4; 107, 20; 108, 2; 109, 2; 11;
 114, 1; 4; X. 4, 1²; 6; 7; 6, 7; 7, 6;
 10, 2; 3; 12²; 13; 11, 7; 12, 3; 14,
 5; 11; 16, 3; 4²; 5; 6; 17, 12³; 18,
 1²; 13³; 20, 10; 22, 9; 11-13; 23, 6;
 7; 25, 1-3; 26, 8; 27, 2; 24; 28, 3²;
 5²; 29, 2; 3; 5; 6²; 33, 7; 37, 3; 9;
 38, 2; 3; 43, 2; 5; 44, 2; 9²; 45, 2³;
 9; 46, 1; 47, 1; 50, 3²; 5-7; 51, 1; 7;
 54, 1-4; 55, 4; 56, 1²; 2; 57, 4; 58,
 1²; 2-12; 59, 8; 60, 8; 11; 61, 18;

22; 69, 3; 4; 9; 73, 3; 74, 4; 75, 2;
 81, 5; 83, 1; 6; 7; 84, 3; 5; 85, 4;
 11²; 12; 21; 27; 36; 40²; 86, 13;
 15²; 87, 11; 19; 20; 89, 12; 14; 17;
 91, 4; 7; 9; 15; 93, 8; 95, 5; 13²;
 18; 96, 1²; 13; 98, 2; 100, 12; 102,
 1; 105, 9; 10; 108, 5; 9; 111, 10;
 112, 1; 2²; 4; 5²; 6-8; 113, 3; 8;
 115, 4; 116, 5; 120, 2; 5²; 122, 3;
 125, 4; 127, 4; 8; 133, 3; 137, 2; 4²;
 6; 138, 6; 142, 1-4; 6³; 8; 144, 1;
 5; 145, 6²; 147, 1; 148, 5; 158, 2;
 160, 5; 161, 5²; 162, 1; 3²; 4; 163,
 1²; 2-5; 173, 5²; 6; 180, 1; 184, 1-3;
 186, 3.

ते इति I. 61, 8; 104, 3; 160, 1; 5; II. 32,
 1; III. 55, 12; 20; IV. 42, 3; VI. 70,
 4; 75, 4; VII. 53, 1.

तेन: I. 71, 8; VI. 3, 5.

तेनते X. 138, 5.

तेननेन I. 110, 5.

तेनमान: III. 8, 11.

तेनसा I. 56, 2; VI. 8, 5; 15, 19.

तेनसे I. 55, 1; III. 2, 10.

तेनिहया I. 53, 8; II. 23, 14.

तेनिहा VI. 12, 3.

तेनिहा: IX. 70, 2.

तेनिहाभि: I. 127, 4; 129, 5.

तेनिहि: X. 3, 5.

तेनीयमा III. 19, 3.

तेनिके IV. 23, 7.

तेन I. 21, 6; 47, 9; 48, 11; 49, 2; 82, 5;
 108, 1; 117, 2; 120, 10; 125, 1; 140,
 11; 162, 5; 164, 42; 182, 2; II. 27, 6;
 III. 60, 2; IV. 57, 5; V. 2, 8; 3, 3;
 39, 3; 62, 9; 85, 3; VI. 41, 4; 56, 1;
 VII. 41, 5; 55, 7; 69, 5; 101, 3²; VIII.
 5, 20; 9, 5; 15; 20, 26; 22, 5; 29, 4;
 10; 54, 5; 67, 6; 77, 8; 92, 16; IX.
 61, 19; 66, 30; 67, 24; 114, 4; X. 10,

8; 17, 14; 37, 4; 39, 12; 42, 7; 75, 9;
90, 7; 102, 5; 109, 5; 112, 2; 130, 5;
6; 142, 7; 155, 3; 156, 1; 174, 1.

तेषां: VIII. 60, 19; 102, 16.

तेभिः I. 35, 11; 72, 6; 91, 4; 108, 5; 170,
2; 177, 2; II. 41, 1; III. 35, 9; 51, 9;
VI. 21, 12; VII. 3, 7; 96, 5; VIII. 1,
9; 21, 4; IX. 61, 5; 75, 5; 114, 3;
X. 2, 1; 15, 8; 14; 31, 1; 92, 6;
93, 1; 94, 9; 98, 10; 104, 2; 148, 4;
155, 1.

तेभ्यः III. 2, 6; V. 79, 7; X. 28, 11; 62, 1;
85, 17.

तेषां I. 2, 1; 11, 7; 47, 2; 81, 9; 125, 7;
135, 5; 139, 9²; 162, 6; 12; 164, 15;
188, 9; II. 30, 10; VII. 19, 10; 55, 6;
66, 13; 90, 4; VIII. 20, 14; 67, 3; X.
14, 6; 28, 3; 65, 3; 82, 2; 87, 16; 94,
8; 115, 5; 185, 2.

तेषु I. 139, 9; V. 31, 13; 42, 8, VI. 59, 4;
X. 112, 7.

तेषां I. 41, 6; 64, 14; 92, 13; II. 25, 2;
V. 77, 4; VI. 13, 6; 48, 10; VII. 18,
23; 36, 7; 56, 20, 60, 8, VIII. 84, 3;
IX. 74, 5.

तेषां चत्तु I. 13, 7.

तेषां चत्ता VI. 18, 6.

तेषां चत्तो X. 25, 9.

तेषां चत्तु I. 8, 6; 31, 12; 100, 11; II. 9, 2;
30, 5; IV. 24, 3; VI. 19, 7; 44, 18;
VII. 82, 9; VIII. 67, 11; IX. 66, 18.

तेषां IX. 91, 6; X. 4, 7.

तेषां चत्तु I. 43, 2; 84, 17; 114, 6; 189, 2; II.
33, 14; III. 53, 18; IV. 1, 3; 12, 5;
V. 53, 13; 69, 3; VI. 1, 12; 50, 7; VII.
18, 23; 52, 2; 62, 6; VIII. 5, 20; 9, 11;
67, 12; IX. 62, 2; 65, 21; X. 35, 12.

तेषां I. 114, 8; II. 2, 11; IV. 41, 6; VI. 25,
4; 31, 1; VII. 67, 6; 84, 5; VIII. 23,
12; 71, 13; X. 147, 3.

तेषां इति I. 147, 1; VIII. 103, 7.

तेषां चत्तु VII. 46, 3.

तेषां चत्तु X. 62, 8.

तेषां: IV. 16, 11; VI. 12, 3.

तेषां चत्तु VI. 6, 6; 12, 1.

तेषां चत्तु I. 150, 1.

तेषां चत्तु: I. 169, 5.

तेषां चत्तु VIII. 50, 5; IX. 27, 1; 107, 9; 109, 22².

तेषां चत्तु VIII. 54, 8.

तेषां चत्तु VIII. 15, 11; IX. 45, 2; 63, 23.

तेषां III. 12, 4.

तेषां चत्तु VIII. 38, 2.

ते I. 2, 5; 108, 3; 109, 4; 5; 184, 1; II.
40, 4; V. 40, 7; VII. 65, 2; 94, 12;
VIII. 22, 13³; 14²; 40, 3; X. 14, 12.

तेषां: I. 117, 15; 180, 5; 182, 7; VIII.
5, 22.

तेषां I. 118, 6; 182, 6; X. 39, 4.

तेषां चत्तु I. 158, 3; 182, 5.

तेषां IV. 4, 9; V. 43, 9; VI. 12, 3; 68, 5;
IX. 88, 3.

तेषां I. 63, 8.

तेषां I. 30, 14; 41, 6; 54, 4; 69, 5; 79,
6; 104, 3; 139, 10; 142, 10; 11; 144,
6; 151, 6; 168, 4, 5; 178, 3; 185, 1;
II. 1, 6; 2, 9; 19, 7; 25, 2; 32, 4, III.
3, 10; 9, 5; IV. 6, 5; 41, 10; 53, 1;
5; V. 5, 9; 10, 4; 15, 4; 25, 8; 52, 2;
6; 8; 87, 4; VII. 7, 1; 18, 20; 20, 10,
34, 5; 6; 57, 7, 84, 1; VIII. 3, 21; 6,
8; 46, 27; 49, 4; 84, 3; 94, 8; 103, 3;
4; IX. 86, 1; 102, 7; X. 22, 5; 64, 6;
68, 7; 77, 3; 113, 3; 133, 5; 142, 2;
148, 1; 170, 1; 176, 3.

तेषां I. 158, 4; IV. 29, 4.

तेषां I. 114, 6; 183, 3; 184, 5; VII. 62, 6.

तेषां I. 188, 10; X. 110, 10.

तेषां: VIII. 47, 7; X. 79, 6; 144, 6.

तेषां: I. 169, 1; IV. 43, 4.

अथर्व X. 10, 3.

अथर्व I. 119, 8; 166, 12; VI. 3, 1; 62, 10.

अथर्व I. 61, 15; 63, 4-7; 88, 5; 100, 17; 105, 13; 139, 2; 151, 2; II. 22, 4; III. 62, 1; IV. 5, 9; 12, 6; 51, 1; V. 6, 10; 46, 5; VI. 18, 3; 20, 13; 27, 4; 43, 1; 44, 16; 51, 1; 62, 3; 63, 2; VII. 66, 14; 68, 6; VIII. 6, 24; 15, 7; 31, 18; IX. 111, 2; X. 26, 2; 68, 7; 89, 8; 112, 4.

अथर्व I. 19, 1; 20, 6; 37, 11; 42, 3; 50, 1; 51, 1; 52, 1; 61, 3; 80, 7; 110, 3; II. 30, 8; IV. 30, 16; V. 1, 7; 32, 4-6; 8; VI. 15, 17; 22, 6; 44, 4; 50, 6; 51, 13; VII. 68, 7; VIII. 22, 1; 64, 5; 86, 4; 92, 7; 94, 12; IX. 6, 2; 3; 15, 8; 38, 3; 61, 2; 7; 84, 5; 98, 7; 108, 11; X. 11, 4; 41, 1; 80, 3; 143, 1; 2; 171, 1; 3; 178, 1.

अथर्व V. 32, 3.

अथर्व X. 86, 23.

अथर्व I. 122, 4; III. 30, 3; IV. 15, 8; 30, 17; 18; V. 73, 2; 74, 2; VI. 2, 9; 50, 10; 63, 1; VII. 73, 4; VIII. 10, 3; 13, 27; 18, 8; X. 22, 5; 61, 15; 75, 6; 138, 6.

अथर्व I. 29, 4; 92, 1; VIII. 48, 11; IX. 63, 9; X. 134, 3.

अथर्व IV. 24, 3.

अथर्व VIII. 67, 1; 94, 10; 11.

अथर्व VII. 88, 5.

अथर्व I. 63, 8; 139, 7.

अथर्व I. 37, 10; 50, 2; 104, 2; 187, 4; 5; 191, 5; IV. 6, 9; 10; V. 6, 6; 7; 33, 8; 46, 6; VII. 36, 7; 75, 3; 104, 20; VIII. 3, 15; 7, 7; 22; 23, 11; 43, 5; IX. 21, 7; 51, 3; 92, 4; X. 35, 1; 124, 5; 138, 1.

अथर्व इति II. 31, 5; VIII. 2, 42.

अथर्व I. 30, 22.

अथर्व VIII. 45, 28.

अथर्व I. 34, 2²; 8; 9; 122, 15; 164, 44; III. 56, 8; IV. 45, 1; 58, 3; V. 69, 2; VII. 33, 7²; 101, 4; VIII. 2, 7; 8; 28, 1; 30, 2; 57, 2; IX. 92, 4; X. 27, 23; 48, 7.

अथर्वः अथर्व I. 45, 2.

अथर्वः VI. 2, 7.

अथर्वः X. 45, 2.

अथर्वः VIII. 49, 10.

अथर्वः IV. 38, 1; V. 27, 3; VIII. 19, 36.

अथर्वः I. 112, 14; IV. 42, 8; 9; VII. 19, 3; VIII. 8, 21; 36, 7; X. 150, 5.

अथर्वः V. 33, 8.

अथर्वः VI. 14, 4.

अथर्वः I. 129, 10.

अथर्वः III. 56, 6; VIII. 60, 5.

अथर्व I. 31, 12; 106, 7; 129, 11; 178, 5; IV. 4, 10; 17, 17; 55, 1; V. 24, 1; VI. 1, 5; 25, 7; 48, 2; VII. 20, 1.

अथर्वः VIII. 48, 14.

अथर्वः VII. 56, 22.

अथर्वः I. 44, 5; II. 23, 8; VI. 47, 11; VIII. 18, 20; X. 128, 7.

अथर्वः I. 155, 4; IV. 55, 5.

अथर्वः VI. 50, 1.

अथर्वः II. 29, 6².

अथर्वः VIII. 30, 3.

अथर्वः I. 100, 7; IV. 24, 3.

अथर्वः V. 46, 6.

अथर्वः I. 53, 10.

अथर्वः X. 137, 5.

अथर्वः I. 106, 7.

अथर्वः X. 63, 11.

अथर्वः V. 53, 15; VII. 59, 1; X. 35, 14.

अथर्वः X. 137, 5².

अथर्वः VIII. 27, 17.

अथर्वः VI. 50, 8; VII. 35, 10.

अथर्वः II. 23, 4; VIII. 71, 4; X. 7, 4.

अथर्वः VII. 19, 7.

वायस्य VII. 16, 8; X. 22, 15; 148, 4.
 वायेतां X. 35, 3.
 वायेषां V. 70, 3.
 वासते I. 128, 5; 7.
 वासदस्यं VIII. 19, 32; X. 33, 4.
 वासदस्यं VIII. 22, 7.
 वासाये इति V. 62, 6.
 वासीषां IV. 55, 1; V. 41, 1; VII. 62, 4, 71, 2.
 वास्य VIII. 61, 17; X. 7, 7.
 त्रिःचनीकः III. 56, 3.
 त्रिःचरुणः V. 27, 1; 3.
 त्रिःचरुणाय V. 27, 2.
 त्रिःचरुणीणां VIII. 46, 22.
 त्रिःचवि III. 55, 14.
 त्रिःचाशिरः V. 27, 5.
 त्रिःचदायं IV. 37, 3.
 त्रिःचधा III. 56, 3.
 त्रिःशात् III. 9, 9; VI. 59, 6; VIII. 30, 2; X. 189, 3.
 त्रिःशतं I. 123, 8; III. 6, 9; IV. 30, 21; VIII. 77, 4; IX. 58, 4.
 त्रिःशतां II. 18, 5.
 त्रिःशतिं VIII. 28, 1.
 त्रिःशत्शतं VI. 27, 6.
 त्रिः I. 20, 7; 34, 1, 2², 3³, 4⁵, 5⁶; 6¹, 7, 8; 72, 6; 116, 4; 19; 142, 3, 162, 4; 191, 12, 14; III. 4, 2; 53, 8, 54, 11, 56, 5²; 6²; 8, IV. 1, 7; 16; 12, 1, 53, 5; 54, 6; VI. 49, 13; 66, 2, VII. 11, 3; 87, 4; 100, 3; VIII. 35, 7, 41, 9; 46, 26; 69, 7; 91, 7, 96, 2, 8, IX. 70, 1; 86, 18; 21; X. 64, 8, 87, 11; 90, 15; 95, 5; 120, 3; 122, 6.
 त्रिःचविं I. 152, 2.
 त्रिःचकुप् I. 121, 4.
 त्रिःचकुपेभिः X. 14, 16.
 त्रिःचकुपे I. 32, 3; II. 11, 17; 15, 1; 22, 1; VIII. 13, 18.

त्रिःकशः II. 18, 1.
 त्रिका X. 59, 9.
 त्रिःचक्रः I. 157, 3; 183, 1; IV. 36, 1.
 त्रिःचक्रं VIII. 58, 3; X. 41, 1.
 त्रिःचक्रण I. 118, 2; X. 85, 14.
 त्रितः I. 52, 5; 105, 9; 17; 163, 2; 3; 187, 1; II. 31, 6; 34, 14; V. 9, 5; 41, 4; 10; 54, 2; 86, 1; IX. 95, 4; X. 8, 7; 8; 46, 3; 6; 99, 6.
 त्रिःस्तुं X. 30, 9.
 त्रितं II. 34, 10; VIII. 41, 6; X. 64, 3; 115, 4.
 त्रितस्य II. 11, 20; VIII. 7, 24; IX. 32, 2; 34, 4; 37, 4; 38, 2; 86, 20; 102, 2, 3.
 त्रितायं II. 11, 19; VIII. 47, 14; 16; X. 48, 2.
 त्रिते VIII. 12, 16; 47, 13; 15; 52, 1.
 त्रितेषु VI. 44, 23.
 त्रिःदिवे IX. 113, 9.
 त्रिषां I. 117, 24; II. 3, 10; IV. 58, 3, 4.
 त्रिःधातवः V. 47, 4.
 त्रिःधातु I. 34, 6; 7; 154, 4; III. 56, 6; IV. 42, 4; VI. 35, 2; 44, 23; 46, 9, 11, 5, 4; 101, 2; VIII. 47, 10; 102, 14; IX. 1, 8; 70, 8; 108, 12.
 त्रिःधातुः III. 26, 7; VIII. 72, 9; IX. 86, 46.
 त्रिःधातुना I. 183, 1; VIII. 40, 12.
 त्रिःधातुभिः IX. 111, 2.
 त्रिःधातुं VIII. 51, 4.
 त्रिःधातुञ्जः V. 43, 13.
 त्रिःधातूनि I. 85, 12; VIII. 39, 9.
 त्रिःनाके IX. 113, 9.
 त्रिःनाभि I. 164, 2.
 त्रिःपञ्चाशः X. 34, 8.
 त्रिःपत्न्यं VIII. 39, 8.
 त्रिःपानस्यः III. 56, 3.
 त्रिःपात् X. 90, 3; 4.

द्विःपादं X. 117, 8.
 द्विःपुः IX. 71, 7; 75, 3.
 द्विःपुः IX. 90, 2; 106, 11.
 द्विःपुः IX. 62, 17.
 द्विःपुः VII. 37, 1.
 द्विःपुः VII. 37, 7.
 द्विःपुः I. 181, 8.
 द्विःभिः VIII. 59, 5.
 द्विःभिः I. 34, 11; 116, 4; 154, 3; 155, 4;
 III. 26, 8; IV. 53, 5; V. 36, 6; VIII.
 35, 3; IX. 67, 26.
 द्विःभ्यः VIII. 70, 15.
 द्विःमनुः I. 112, 4.
 द्विःमाता III. 56, 5.
 द्विःमूर्धनं I. 146, 1.
 द्विःपुगं X. 97, 1.
 द्विःपुः I. 118, 1; 157, 3; 183, 1; VII.
 69, 2; 71, 4; VIII. 22, 5.
 द्विःपुः IX. 62, 17.
 द्विःपुः I. 47, 2; 118, 2; VIII. 85, 8.
 द्विःपुः II. 31, 5.
 द्विःपुः VI. 15, 9.
 द्विःपुः IV. 53, 6; VI. 46, 9; VIII. 18,
 21; 42, 2; IX. 97, 47; X. 66, 5; 7,
 142, 1.
 द्विःपुः V. 4, 8; VI. 26, 7.
 द्विःपुः VII. 101, 2.
 द्विःपुः IV. 6, 4; 15, 2.
 द्विःपुः I. 102, 8.
 द्विःपुः I. 140, 2.
 द्विःपुः I. 34, 9.
 द्विःपुः IX. 86, 32; X. 52, 4; 114, 1; 124, 1.
 द्विःपुः I. 34, 12; 47, 2; 118, 2; VIII. 72,
 8; 85, 8.
 द्विःपुः I. 164, 48.
 द्विःपुः X. 8, 8; 99, 6.
 द्विःपुः I. 112, 12; X. 29, 2.

द्विःपुः VIII. 45, 30.
 द्विःपुः I. 15, 4; 24, 13; 105, 5; 154, 2; 164,
 9; II. 3, 7; 36, 4; VIII. 2, 21; 45, 34;
 69, 3.
 द्विःपुः V. 4, 8; VI. 8, 7.
 द्विःपुः VI. 12, 2.
 द्विःपुः I. 156, 5; IV. 50, 1.
 द्विःपुः VIII. 94, 5.
 द्विःपुः VI. 61, 12.
 द्विःपुः I. 47, 4; V. 11, 2; X. 61, 14.
 द्विःपुः I. 133, 6.
 द्विःपुः X. 14, 16; 130, 5.
 द्विःपुः IX. 97, 35.
 द्विःपुः VIII. 7, 1.
 द्विःपुः I. 34, 5.
 द्विःपुः I. 34, 9; 35, 8; 149, 4; 154, 4; II. 27,
 9; III. 9, 9; 20, 2; 56, 5; IV. 53, 5;
 V. 29, 1; 7, 2, 8, 2, 69, 1; IX. 17, 5; 73,
 8; 97, 55; 103, 2.
 द्विःपुः X. 185, 1.
 द्विःपुः I. 22, 18; 95, 3; 102, 8; 163, 3; 4,
 164, 45; 48, II. 27, 8; III. 9, 9; 17,
 3; 38, 6; IV. 53, 5; V. 69, 1; 81, 4;
 VI. 17, 11; 51, 2; VII. 66, 10; VIII.
 6, 47; 7, 10; 8, 23; 12, 27; 29, 7; 39,
 9; 52, 3; 91, 5; IX. 102, 3; X. 8, 9;
 67, 5; 87, 10.
 द्विःपुः I. 126, 5; 164, 10; II. 27, 8; III. 6,
 9; IV. 33, 5; V. 69, 1; VIII. 5, 8; 39,
 9; IX. 73, 1.
 द्विःपुः X. 105, 9.
 द्विःपुः I. 22, 17; 34, 8; 154, 1; 181, 7; VI.
 69, 8; VII. 101, 4; X. 45, 2; 75, 1;
 87, 10; 88, 10.
 द्विःपुः I. 34, 4.
 द्विःपुः I. 158, 5.
 द्विःपुः V. 27, 1.
 द्विःपुः I. 164, 23; II. 43, 1.

लेखभात I. 164, 23.

लेखभेन I. 164, 24; V. 29, 6.

लं. VII. 59, 12.

लं. I. 147, 2²; 152, 2; VIII. 100, 3; X.
71, 4²; 11⁴.

लं. IX. 70, 7.

लं. I. 100, 15; IV. 27, 2; VI. 18, 9.

लं. VIII. 20, 6.

लं. II. 33, 6.

लं. IV. 17, 14; X. 171, 2.

लं. I. 79, 3; 129, 3; 130, 8; V. 33, 7;
IX. 41, 1; 73, 5; 74, 5; 86, 44; X. 16,
1; 31, 8; 68, 4; 87, 5.

लं. VIII. 1, 32.

लं. I. 28, 9; 145, 5; III. 21, 5; IX. 65,
25; 66, 29; 69, 3; 79, 4; 101, 11; 16.

लं. I. 57, 4; 84, 6; 19; II. 28, 6; 33, 10;
III. 14, 6; 17, 5; 30, 1; IV. 11, 3⁴; 4³;
22, 6; 30, 1; V. 25, 7²; 31, 2; VI. 7, 3²;
13, 1; 21, 10; 24, 6; 31, 2; 34, 1; 61,
14; VII. 5, 3; 11, 1; 21, 3; 32, 19;
VIII. 1, 13; 24, 11; 12; 15; 43, 33;
66, 13; 78, 4; 97, 14; X. 18, 13; 91,
8; 98, 2; 112, 9; 173, 1.

लं. VII. 101, 3²; X. 72, 9.

लं. V. 3, 12; X. 43, 2.

लं. I. 1, 6; 5, 6; 11, 5; 7; 12, 5; 14, 11;
15, 3; 18, 5; 25, 20; 27, 4; 28, 5; 30,
22; 31, 1-8; 9²; 10³; 12-15; 33, 7; 36,
2; 6; 12; 42, 2; 4; 44, 1; 45, 1; 48,
12; 49, 2; 50, 6; 51, 3; 4; 5²; 6; 52,
12; 13; 15; 53, 8²; 9; 10²; 54, 4; 6⁴;
55, 3; 56, 6²; 57, 6; 63, 1; 3⁴; 4; 5;
7; 8; 75, 4; 76, 5; 80, 7; 84, 19; 91,
1²; 2²; 3; 5³; 6; 7²; 8; 10; 22⁵; 94,
2; 3; 6; 15; 16; 97, 6; 102, 9; 10;
104, 6; 121, 9; 11-14; 123, 11; 127,
9; 129, 1; 9; 10; 130, 5; 131, 7; 134,
5; 6; 139, 7; 140, 11; 141, 10; 144,
6²; 165, 3; 169, 1; 4; 8; 170, 5²; 171,

6; 174, 1⁴; 9; 10; 175, 3; 178, 5²;
189, 2; 3; 7; II. 1, 1⁷; 2²; 3⁴; 4⁴; 5³;
6⁴; 7⁴; 8²; 9²; 10⁴; 11⁴; 12³; 14; 15;
7, 4; 5; 9, 2³; 4²; 11, 4; 16, 6; 17,
8; 20, 2²; 23, 6; 19; 24, 15; 16; 27,
10; 28, 10; 30, 8; 33, 12; 36, 5; 37,
3; 43, 3; III. 1, 22; 6, 5²; 9, 2; 14,
6; 7; 15, 2²; 3; 5; 16, 3; 19, 5; 30,
4; 31, 20; 32, 6; 10; 35, 3; 6; 41,
7; 47, 1; 53, 18; IV. 1, 4; 5; 2, 2;
10; 12; 13; 3, 4; 5; 4, 11; 5, 11; 6,
1; 16, 13; 17, 1; 7²; 20; 19, 5; 6; 20,
3; 22, 10; 30, 1; 5; 32, 7; 13; 42, 7²;
46, 1; 54, 3; V. 2, 2; 11; 3, 1³; 2; 11;
4, 11; 8, 5; 10, 2; 13, 4; 6; 20, 1;
21, 2; 23, 2; 24, 1; 28, 5; 29, 1; 30,
5; 31, 8; 32, 1; 2; 33, 2; 35, 5; 40,
7; 78, 8; 79, 10; 81, 5; VI. 1, 1²; 5;
7; 2, 1²; 6; 9; 3, 1; 4, 4; 5, 3; 7, 3;
11, 2; 12, 6; 13, 2; 3; 15, 2; 3; 12²;
14; 16, 1; 5; 6; 9; 30; 32; 18, 3;
20, 11; 21, 8; 23, 1; 25, 3; 26, 3³; 4³;
5; 6²; 30, 5; 31, 3; 4; 33, 2-4; 36,
4; 44, 12; 45, 5; 17; 46, 2; 48, 8; 9²;
; 19; 50, 9; 61, 6; 64, 5; 71, 3; 75,
; VII. 1, 20; 21; 25; 5, 4; 6; 7; 12,
3; 13, 2²; 15, 8; 12; 16, 5³; 10; 18,
1; 19, 3; 4²; 20, 9; 21, 3; 22, 7; 23,
4; 27, 1; 2; 29, 4; 30, 2²; 31, 3³; 6;
32, 11; 16-18; 37, 4; 6; 55, 4; 99, 1;
100, 2; VIII. 1, 28²; 3, 18; 4, 11; 16;
11, 1²; 2; 3; 13, 26; 31; 14, 1; 11;
15, 10; 11; 16, 12; 17, 9; 19, 7; 8;
10; 15; 30; 31; 21, 6; 13; 17; 23,
12; 28; 29²; 30; 24, 26; 26, 20; 25;
32, 7; 33, 11; 36, 7; 37, 4; 5; 39, 3;
10²; 43, 14; 15; 32; 44, 11; 14; 23²;
45, 6; 48, 9; 13; 15³; 51, 6; 52, 4;
8; 54, 6; 8; 60, 5; 12; 61, 7; 8; 14;
16; 62, 5; 11; 64, 3³; 66, 6; 14²; 70,
10; 71, 2; 5; 6; 8; 75, 3; 78, 3; 79,
3; 4; 80, 1; 82, 7; 84, 3; 6; 90, 2;

4²; 5²; 92, 32; 93, 10; 13; 19; 21;
33; 95, 3; 96, 17²; 18²; 97, 2; 7²; 14;
98, 2²; 10; 11²; 99, 5²; 100, 2; 102,
1; IX. 4, 5; 16, 8; 18, 2²; 20, 5; 22,
7; 24, 4; 45, 2; 51, 4; 56, 4; 59, 3;
62, 9; 26; 64, 25; 66, 3; 18; 67, 1-3;
26; 86, 23; 28²; 29²; 30; 38; 39; 88,
1³; 4; 97, 43; 48; 98, 4; 100, 2; 3²;
9; 105, 6; 107, 6; 7; 23; 108, 3; 110,
7; 111, 2; X. 1, 4; 2, 1; 4, 1; 4; 8,
4; 10, 14²; 15, 12²; 13; 16, 13; 18, 9;
21, 6; 22, 5; 8-10; 25, 7; 9; 28, 3;
5; 44, 5; 50, 4; 54, 4; 5³; 59, 5; 61,
21²; 22; 69, 6; 8; 9; 73, 3; 7²; 8;
75, 2; 4; 6; 79, 5; 83, 3; 4; 84, 3;
85, 26; 45; 86, 4; 8; 87, 20²; 21; 89,
8; 91, 3; 93, 11; 95, 18; 96, 5; 97,
18; 23; 102, 12; 104, 9; 108, 9; 110,
1; 3; 113, 10; 118, 7; 8; 122, 5; 124,
5; 128, 6; 133, 2; 7; 134, 4; 137, 3;
141, 1; 6; 145, 5; 147, 2; 5²; 148, 2;
153, 2²; 3-5; 167, 1³; 171, 1-3.

न I. 113, 5; 6⁴; IV. 17, 13; VIII. 37, 6²;
71, 5; 8.

नसं X. 96, 5.

नस्यताये VII. 20, 10.

नया I. 8, 4; 36, 4; 53, 11; 102, 4; 132,
1; 141, 9; 174, 6; 178, 5; II. 1, 14;
4, 9; 7, 3; 23, 9; 10; 38, 7; 11; III.
30, 9; IV. 4, 14; 20, 3; V. 4, 1; 13,
4; VI. 26, 7; 30, 3; 45, 12; VII. 15,
8; 31, 6; 32, 27; 43, 5; 98, 4; VIII.
21, 11; 63, 11; 92, 32; IX. 35, 3; 85,
8; 96, 11; 97, 58; X. 38, 3; 45, 11;
83, 1; 84, 1; 4; 120, 5; 128, 1; 138, 6.

नयः II. 36, 3.

नयः III. 4, 9; V. 5, 9; X. 70, 9.

नयः I. 32, 2; 52, 7; 61, 6; 80, 14; 85, 9;
142, 10; 161, 4; 5; 162, 3; 186, 6;
188, 9; II. 1, 5; 3, 9; 23, 17; 31, 4;
III. 54, 12; 55, 19; IV. 33, 5; 6; V.
31, 4; 46, 4; VI. 17, 10; 47, 19; 50,

13; VII. 34, 20-22; VIII. 102, 8; IX.
81, 4; X. 2, 7; 10, 5; 17, 1; 18, 6; 46,
9; 48, 3; 49, 10; 53, 9; 64, 10; 66, 3;
92, 11; 184, 1.

नयः IV. 42, 3.

नयः I. 13, 10; 22, 9; III. 48, 4; V. 41,
8; VI. 49, 9; IX. 5, 9; X. 65, 10;
110, 9; 125, 2.

नयः I. 20, 6; 84, 15; 95, 2; 5; 162, 19;
IV. 18, 3; VIII. 26, 21; 22.

नयः VI. 52, 11.

नयः X. 71, 4.

नयः X. 54, 1.

नयः IV. 28, 1; 2; VII. 1, 13; VIII. 68, 9;
92, 31.

नयः I. 1, 7; 4, 9; 5, 7; 10, 1²; 8; 10; 12;
14, 2; 6; 15, 10; 16, 1²; 4; 9; 19, 9;
24, 3; 11; 27, 1; 30, 10; 31, 4; 10;
32, 12; 36, 3; 4; 10; 40, 1; 44, 7; 8;
11; 45, 5; 7; 8; 48, 11; 49, 1; 50, 8;
51, 10; 52, 7; 53, 6; 54, 5; 55, 7; 57,
4; 58, 6; 59, 2; 60, 5; 62, 11; 65, 1;
70, 5; 73, 4; 76, 2; 78, 1-4; 80, 2;
81, 8; 82, 3; 6; 84, 1; 4; 6; 9; 91,
11; 23; 94, 3; 101, 10; 102, 5; 7;
103, 7²; 104, 9; 114, 8; 121, 11; 125,
2; 127, 2; 8; 129, 4; 10; 11²; 130, 1;
2; 131, 2²; 3; 134, 1; 2; 138, 2²; 3;
4²; 139, 6; 141, 10; 142, 4; 150, 1;
162, 15; 20; 163, 8; 164, 34²; 173, 7;
175, 6; 176, 6; 177, 2; 187, 2; 11³;
190, 5; 191, 10-13; II. 2, 2; 6, 3; 11,
11; 13, 5; 20, 2; 23, 1; 8; 14; 17;
32, 2; 33, 4²; 42, 1; 2²; III. 1, 15; 6,
3; 7, 2; 9, 1; 6; 10, 9; 17, 4; 19, 5;
23, 4; 27, 10; 15; 29, 4; 16; 30, 1;
32, 16; 33, 11; 36, 9; 37, 1; 40, 1; 41,
9; 42, 6; 43, 2; 3; 6; 45, 1; 47, 3;
4²; 50, 2; 51, 4; 8; 11; 52, 6; 8; 53,
2; 4²; 61, 2; IV. 2, 8²; 4, 7; 8; 9²;
10; 7, 2; 16, 19; 18, 8; 11; 22, 8;
30, 3; 31, 2; 32, 4; 8; 13; 15; 48,

4; 52, 4; 57, 6; V. 2, 8; 4, 10; 9, 1; 11, 3; 13, 1; 20, 3; 21, 1-3; 22, 3; 4; 23, 3; 24, 4; 26, 2-4; 29, 1; 11; 32, 11; 36, 2; 3; 5; 40, 3; 5; 61, 6; 79, 4; 9; 84, 2; VI. 1, 2; 6; 2, 3; 4, 7; 15, 12; 15; 19; 16, 11; 14; 26; 37; 17, 3; 4; 8; 13; 18, 14; 19, 12; 21, 1; 6; 7; 10; 23, 8²; 24, 6; 25, 5³; 26, 1; 33, 4; 37, 1; 40, 3; 41, 5; 44, 10; 12; 19; 45, 10; 25; 52, 3³; 53, 1; 56, 4; 61, 5; 75, 1; 18²; VII. 1, 11; 4, 6; 15, 7; 9; 16, 4; 18, 3; 4; 12; 21, 1; 22, 1; 23, 5; 24, 3; 5; 28, 1; 29, 4; 30, 2; 31, 8; 9; 32, 1; 16; 22; 23; 33, 10²; 11; 41, 5; 54, 1; 76, 6; 77, 6; 78, 5; 79, 4; 81, 3; 86, 4; 88, 7; 99, 7; 100, 5; VIII. 1, 3; 16; 20; 24; 25; 29; 2, 3; 11; 29; 3, 3; 9; 11; 4, 2; 4; 14; 17; 6, 18; 20; 27; 38; 42; 45; 11, 8; 12, 25; 13, 5; 13; 15, 12; 17, 2; 3; 7; 19, 3; 17; 26; 21, 2; 4; 6; 23, 16²; 17²; 18; 24, 6; 26; 30; 32, 23; 33, 1; 2; 8; 14; 34, 2; 4; 8; 9; 43, 12; 13; 17; 23; 28; 44, 5; 22; 45, 5; 13; 14²; 16; 17; 20³; 22-24; 46, 17; 49, 3; 50, 4; 51, 6; 53, 1; 60, 1; 2; 15; 16; 61, 3; 5; 14; 64, 1; 2; 6; 65, 3; 6; 68, 1; 10; 70, 5; 74, 11; 12; 15; 81, 2; 3; 88, 3-5; 90, 6; 91, 1²; 3²; 92, 12; 95, 1³; 2; 4; 96, 4⁴; 7; 8²; 97, 4; 9; 98, 7; 8; 102, 13; 17; 18; IX. 2, 4; 8; 8, 4; 5; 9; 16, 5; 17, 7; 26, 6; 30, 5; 48, 1; 3; 53, 3; 56, 3; 60, 2; 61, 27; 64, 23²; 65, 4; 11; 27; 66, 8; 9; 79, 4³; 80, 2; 4; 5; 86, 4; 39; 87, 1; 92, 4; 104, 4; 107, 2; 109, 21; 110, 2; X. 1, 4; 2, 6; 7³; 4, 2; 3; 14, 4; 16, 7; 12; 17, 3³; 4³; 18, 10; 21, 1; 22, 7; 26, 4; 29, 3; 32, 2; 37, 5; 7³; 8; 42, 3²; 45, 3²; 46, 10; 47, 1; 8; 51, 3²; 54, 1; 69, 4; 5; 73, 8; 75,

4; 83, 5; 85, 5; 22; 24³; 26²; 36; 87, 9; 19; 22; 24; 88, 5; 89, 16; 95, 7; 11; 15; 17; 18; 96, 1; 12; 98, 8; 104, 6; 105, 11; 108, 9; 115, 8; 9; 116, 3; 8; 118, 2; 5; 9; 120, 4²; 122, 8; 123, 6; 124, 6; 128, 1; 131, 5; 133, 2; 134, 1; 137, 4; 7²; 140, 6; 142, 6; 145, 6; 146, 1; 147, 1; 148, 1; 149, 5²; 150, 2; 155, 1; 160, 1; 5²; 161, 1; 5²; 162, 5; 6; 173, 1²; 174, 3²; 179, 2; 183, 1.

आशुपितः VIII. 77, 10.

आशुपितः I. 74, 8; III. 19, 3; 59, 2; VI. 1, 9; 33, 2; VIII. 51, 2.

आशुपितः V. 65, 5; IX. 66, 14; 76, 5.

आशुपिताः I. 73, 9; II. 11, 16; IV. 4, 14; V. 3, 6; VI. 16, 27; 19, 7; 13; X. 148, 1.

आशुपिताः I. 8, 2; 3; IV. 29, 5; VIII. 68, 9; IX. 61, 24; X. 22, 9.

आशुपितः VIII. 92, 18.

आशुपितः II. 33, 2.

आशुपिताः I. 10, 7; III. 40, 6; V. 7, 10; 39, 1.

आशुपिताः II. 10, 6; V. 6, 8.

आशुपितः VIII. 70, 10.

आशुपितः II. 20, 2.

त्वा I. 2, 2; 5, 8³; 9, 4; 11, 2; 5; 12, 8; 14, 5; 25, 19; 31, 11; 36, 19; 40, 2; 44, 5; 45, 6; 48, 14; 49, 4; 53, 11; 63, 6; 72, 3; 91, 21; 102, 9; 10; 130, 6; 134, 5; 142, 13; II. 1, 8²; 9²; 13⁴; 11, 1; 17, 7; 8; 18, 3; 32, 3; III. 8, 1; 11; 9, 7; 10, 1; 2; 17, 4; 35, 9; 37, 6; 42, 9; 43, 1; 4; IV. 1, 1; 11, 5; 12, 1; 16, 18; 18, 12; 19, 1; 31, 7; V. 3, 8; 4, 1; 8, 1-4; 6; 7; 9, 1; 11, 5; 6²; 13, 5; 21, 3; 29, 11; 32, 12; 35, 6; VI. 1, 5²; 2, 2³; 4, 7; 7, 4; 9, 7; 15, 8; 16, 4; 7; 13; 26, 2³; 33, 2; 46, 1³; 6; VII. 1, 3; 5, 5; 7, 7; 9, 6; 11, 2; 12, 3; 17, 6; 18, 4; 21, 8; 22, 2; 6; 88, 6; VIII. 1, 5; 6, 12; 21²;

37; 15, 8; 9²; 19, 29; 21, 1; 2; 5;
26, 24; 36, 2; 3; 39, 10; 43, 20; 44,
19³; 46, 2; 53, 8; 60, 1; 5; 10; 62,
10; 67, 10; 78, 9²; 92, 14; 27; 33;
98, 12; 99, 1; IX. 1, 5; 4, 9; 45, 3;
68, 7; 86, 24²; 30; 100, 7; 106, 8;
107, 24; X. 10, 13; 14; 21, 2²; 6; 24,
2; 38, 5; 42, 4; 45, 11; 69, 10; 79, 6;
86, 3; 91, 9; 98, 9²; 112, 7; 9; 122,
5²; 7²; 147, 2²; 150, 3; 160, 2.

तांड्यामया VIII. 11, 7.

तांड्यतः I. 53, 3; II. 20, 2; VI. 23, 7;
VII. 18, 2.

तांड्यता VI. 40, 3.

ताण्ड्यः I. 102, 3.

ताण्ड्यः VII. 18, 12; VIII. 2, 16.

ताण्ड्यः I. 3, 4; III. 41, 7; VIII. 92, 33,
X. 91, 9.

ताण्ड्या I. 101, 8; 9; II. 18, 6; III. 46, 5;
IV. 2, 6; 14; V. 32, 12; VI. 1, 13;
VII. 18, 21; 29, 3; VIII. 61, 9.

ताण्ड्युः VI. 47, 10.

ताण्ड्युभिः IV. 16, 19.

ताण्ड्यत् X. 100, 1.

ताण्ड्यतः I. 91, 8; II. 20, 1; IV. 32, 6; VII.
21, 8; 25, 4²; VIII. 2, 13; 21, 15; 45,
32; 35; 46, 1; X. 29, 4.

ताण्ड्यन्तु VII. 32, 14.

ताण्ड्यन् I. 30, 14; 52, 13; 81, 5; 165, 9;
189, 6; VI. 21, 10, 30, 4; VII. 32, 23;
X. 38, 5.

ताण्ड्यः X. 147, 4.

ताण्ड्यथा I. 56, 4.

ताण्ड्यपेभिः X. 69, 9.

ताण्ड्य I. 117, 22; II. 11, 19; III. 7, 4.

ताण्ड्यस्य X. 8, 8; 9.

ताण्ड्ये X. 76, 3.

ताण्ड्यतस्य VII. 32, 7.

ताण्ड्यः VIII. 43, 3.

ताण्ड्यः IV. 17, 2; VIII. 93, 14.

ताण्ड्या VIII. 79, 8; X. 78, 6.

ताण्ड्यिः V. 8, 5.

ताण्ड्यितः X. 84, 2.

ताण्ड्यि I. 71, 5; IX. 39, 3.

ताण्ड्यिस्मत् III. 31, 12.

ताण्ड्यिस्मर्तु V. 63, 6.

ताण्ड्यिस्मते I. 55, 5.

ताण्ड्यिस्मंतः VI. 66, 10.

ताण्ड्यिस्मान् II. 22, 2.

ताण्ड्यीः IX. 71, 9.

ताण्ड्ये V. 52, 12; VII. 82, 6.

ताण्ड्या X. 89, 2.

ते X. 71, 7²; 8.

ते इति I. 26, 6; 36, 5; 6; 48, 10; 51, 7;
59, 1; 72, 6; 73, 7; 94, 3; 169, 5; 187,
6; II. 1, 13; 14, 5, 8; 9, 3; 11, 12,
28, 8; 41, 17; III. 11, 9; 19, 4; 20, 3;
IV. 2, 9; 31, 6; 32, 3; 4; 12; V. 3,
1; 10, 2; 33, 6; VI. 1, 3; 13²; 5, 2,
11, 3; 12, 2; 34, 1; 47, 14; VII. 1, 17;
21; 4, 4; 5, 6; 8, 5, 11, 3; 12, 3; 16,
7; 18, 1²; 31, 5; VIII. 4, 16; 19, 8,
18; 44, 28; 61, 6; 66, 12, 78, 8; 92,
14; 97, 1; 99, 2; 103, 5; IX. 1, 5,
110, 7; X. 21, 3; 43, 2; 44, 4; 69, 8,
98, 10; 105, 8; 120, 3; 140, 3; 142, 1.

तेन IV. 18, 2².

तेषः I. 66, 3; 70, 6, 100, 13; II. 9, 1,
III. 22, 2; V. 87, 5; VI. 2, 6; 3, 8;
61, 8.

तेषणां I. 141, 8.

तेषांशुनाय I. 37, 4.

तेषांशुन्याः X. 120, 1.

तेषांशुनीया I. 66, 4; 167, 5.

तेषां I. 38, 15; 95, 8; 114, 4; 5; 155, 2;
168, 6; 9; II. 33, 8; III. 26, 5; V.
8, 6; 34, 9; 53, 10; 56, 9; 58, 2; 87,
6; VI. 48, 15; 21; VII. 100, 3; VIII.
20, 13; 40, 10; 74, 10; IX. 71, 8; X.
60, 2.

लेख्यानाः I. 166, 5.
 लेख्यः V. 61, 13.
 लेख्यसंदृष्टः VI. 22, 9.
 लेख्यसंदृष्टः I. 85, 8; V. 57, 5.
 लेख्यसंदृष्टः X. 60, 1.
 लेख्यता I. 61, 11.
 लेख्यस्य II. 33, 14; VIII. 4, 19.
 लेखा I. 168, 7.
 लेखाः I. 38, 7; 143, 3; VIII. 20, 7; IX. 41, 1.
 लेखाभ्यां VIII. 59, 5.
 लेखासः I. 36, 20; IV. 6, 10.
 लेखी VII. 60, 10.
 लेख्येण VII. 58, 2.
 लेख्ये VIII. 1, 11.
 लेख्य I. 71, 5.
 लेख्यः VII. 50, 1.
 लेखी I. 134, 5.

द

दंष्ट्रा X. 87, 3.
 दंष्ट्रीः II. 13, 4.
 दंष्ट्रः I. 62, 6; 69, 4; 116, 12; VI. 17, 7.
 दंष्ट्रः I. 117, 4; V. 73, 7.
 दंष्ट्रता I. 29, 2; 119, 7; III. 9, 7; V. 87, 8;
 VI. 48, 4; VIII. 1, 27; 88, 4; 101, 2.
 दंष्ट्रताः X. 40, 9.
 दंष्ट्रताभिः I. 118, 6; IV. 33, 2; VI. 17, 6;
 VII. 69, 7; X. 131, 5.
 दंष्ट्रताभ्यः III. 3, 11.
 दंष्ट्रताभ्याम् I. 30, 16; III. 39, 4.
 दंष्ट्रतैः I. 166, 13.
 दंष्ट्रतः X. 138, 1.
 दंष्ट्रता IX. 108, 12; X. 138, 2.
 दंष्ट्रतां I. 116, 25; V. 73, 2; VIII. 9, 3.
 दंष्ट्रि VIII. 24, 25; 26.
 दंष्ट्रि VIII. 22, 1.

दंष्ट्रि I. 182, 2.
 दंष्ट्रि X. 143, 3.
 दंष्ट्रु I. 134, 4; 141, 4.
 दंष्ट्रुतः I. 122, 10.
 दंष्ट्रुपत्नीः IV. 19, 7.
 दंष्ट्र X. 72, 5.
 दंष्ट्र III. 14, 7.
 दंष्ट्रः I. 59, 4; 91, 14; II. 27, 1; VII. 86, 6; VIII. 48, 8; IX. 61, 18; 62, 4; 76, 1; 85, 2; X. 72, 4; 144, 1.
 दंष्ट्रत VII. 32, 9.
 दंष्ट्रत VII. 97, 8.
 दंष्ट्रते VII. 16, 6.
 दंष्ट्रपतिः I. 95, 6.
 दंष्ट्रपतिरः VIII. 63, 10.
 दंष्ट्रपतिरा VII. 66, 2.
 दंष्ट्रपतिन् VI. 50, 2.
 दंष्ट्र I. 2, 9; 15, 6; 56, 1; 76, 1; 89, 3; 91, 7; 134, 2; 141, 11; 151, 4; 156, 4; III. 13, 2; IV. 3, 13; V. 68, 4; VI. 16, 17; 44, 7; 9; VII. 32, 12; VIII. 24, 14; 42, 3; 93, 26; IX. 4, 3; 65, 28; X. 25, 1; 31, 2; 121, 8; 137, 2; 4; 139, 6.
 दंष्ट्र. VIII. 13, 1.
 दंष्ट्रसाधनः IX. 25, 1; 27, 2; 101, 15.
 दंष्ट्रसाधनं IX. 98, 8; 104, 3.
 दंष्ट्रसे I. 151, 3; II. 1, 11; VI. 48, 1.
 दंष्ट्रस्य I. 56, 2; 139, 2; II. 21, 6; III. 2, 3; 27, 9; 10; 62, 17; IV. 10, 2; V. 10, 2; 16, 2; 18, 2; 20, 3; 38, 4; 66, 4; VI. 15, 3; 23, 2; 51, 6; VII. 60, 10; VIII. 25, 5; 62, 6; 86, 1; IX. 16, 2; X. 5, 7; 64, 5.
 दंष्ट्राः IV. 24, 9.
 दंष्ट्राणां I. 95, 6.
 दंष्ट्रात् X. 72, 4.
 दंष्ट्राय I. 111, 2; IV. 37, 2; V. 43, 5; VIII. 9, 20; IX. 36, 3; 62, 29; 94, 3; 100, 5; 105, 3; 109, 2; 10; X. 3, 1; 57, 4.

दशायः I. 91, 3; 129, 2; II. 4, 3; VII. 1, 2.
 दशाय्या VII. 97, 8.
 दशसः I. 51, 2.
 दशिशः I. 82, 5.
 दशियतः I. 95, 6; II. 42, 3; VI. 32, 5;
 VIII. 100, 2; X. 15, 6; 83, 7.
 दशियतःऽकपदाः VII. 33, 1.
 दशियऽन्ना VI. 18, 9.
 दशियं VI. 54, 10; VIII. 24, 5; X. 47, 1;
 164, 2.
 दशियया I. 123, 5; X. 62, 1; 107, 6.
 दशिययाऽइव I. 169, 4.
 दशियऽचान् III. 39, 6; VI. 29, 3.
 दशिया I. 18, 5; 125, 5; 168, 7; II. 11, 21;
 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 8; 9; 19, 9;
 20, 9; V. 1, 3; VI. 27, 8; 64, 1; VII.
 27, 4; VIII. 24, 21; 29; IX. 71, 1; X.
 61, 8; 62, 9; 11; 103, 8; 107, 3; 7⁴, 8.
 दशिया II. 27, 11; X. 17, 9.
 दशियाऽचावृतः I. 144, 1.
 दशियाः III. 36, 5.
 दशियाभिः III. 62, 3; VIII. 39, 5.
 दशियां VI. 37, 4; X. 107, 4; 5; 7.
 दशियायाः I. 123, 1; 164, 9; III. 58, 1; X.
 107, 1; 11.
 दशियाऽचत् III. 53, 6.
 दशियाऽचतां I. 125, 6⁴.
 दशियाऽचति VIII. 97, 2.
 दशियाऽचते IX. 98, 10; X. 18, 10.
 दशियाचत्भिः X. 69, 8.
 दशियाऽचतः I. 125, 6²; X. 107, 2.
 दशियाऽचाद् III. 6, 1.
 दशियाऽचाल् X. 107, 5².
 दशियि V. 36, 4.
 दशिये I. 128, 6; III. 39, 6; VI. 22, 9.
 दशिये I. 100, 9.
 दशियेन VIII. 2, 32; 81, 1; 6; X. 180, 1.
 दशिये IV. 56, 6; IX. 68, 5.
 दशियेभिः X. 113, 9.

दशेः I. 68, 4; 91, 2; IV. 54, 3; VII. 60,
 6; VIII. 79, 4; IX. 67, 26; X. 91, 3;
 92, 10.
 दश्या V. 9, 4.
 दश्या VII. 56, 21.
 दश्याः I. 123, 5.
 दश्याऽइव VII. 33, 6.
 दश्याः VII. 55, 2.
 दश्या X. 115, 2.
 दश्या X. 51, 8; 97, 19.
 दश्या I. 163, 2; II. 38, 11; X. 107, 1.
 दश्या I. 34, 6.
 दश्या VIII. 45, 42.
 दश्याः I. 126, 3.
 दश्यात् X. 16, 2.
 दश्यां X. 84, 7.
 दश्या IX. 96, 1.
 दश्याभिः VIII. 43, 3; X. 68, 6.
 दश्या III. 36, 9.
 दश्याऽचान् VI. 50, 8.
 दश्याणि VIII. 49, 2.
 दश्या IV. 17, 6.
 दश्या I. 189, 5.
 दश्याय X. 85, 33.
 दश्या I. 39, 9.
 दश्या IV. 36, 9; V. 57, 7.
 दश्या VII. 24, 1; 29, 1; VIII. 45, 39.
 दश्या II. 30, 7; V. 27, 4²; 61, 10; VII. 28,
 5; 32, 5; 41, 3; 75, 7; VIII. 2, 41;
 5, 37; 6, 48; 21, 18; 46, 24.
 दश्या IV. 24, 10; X. 17, 3; 30, 3; 85, 41⁴.
 दश्याः I. 73, 5; 187, 5; III. 53, 7; V. 30,
 12; 33, 7; 79, 5; VII. 19, 10; 30, 4;
 103, 10; X. 32, 9; 62, 7; 151, 2.
 दश्या V. 32, 12.
 दश्या V. 51, 15.
 दश्या III. 53, 17.
 दश्या VI. 48, 8; VII. 16, 10; 32, 15.

ददति II. 35, 10.
ददद्गुः X. 73, 4.
ददत्ते I. 24, 7.
ददद्गुः I. 116, 6; IV. 39, 2; 5; VIII. 86, 3.
ददद्गुः I. 116, 23; 117, 7; IV. 38, 1; 2; 42, 9; VII. 74, 2; VIII. 86, 2; X. 39, 10.
ददद्भन्त I. 148, 2.
ददन्मानः IV. 26, 6.
ददन्मानात् I. 41, 9.
ददद्शे I. 105, 18; 164, 32.
ददद्शे I. 164, 4; IV. 13, 5; VIII. 100, 3; X. 10, 6; 51, 2; 71, 4, 102, 10.
ददद्भान् IV. 38, 6.
ददद्भान् VII. 57, 6.
ददद्भान् X. 36, 10.
ददद्भान् I. 40, 4; 126, 6; II. 13, 3; V. 6, 3; 27, 2; VI. 28, 3; VIII. 1, 21; X. 117, 3; 4.
ददद्भान् I. 91, 20, 133, 7²; V. 2, 1, 25, 5; 6; VI. 14, 4; 27, 8, 28, 2, VII. 27, 3, X. 14, 9; 80, 1; 107, 7, 8; 160, 3.
ददद्भान् II. 32, 4; X. 57, 5.
ददद्भान् I. 15, 8, 48, 13; IV. 30, 24; VII. 40, 2; 6; VIII. 71, 13, 93, 34; IX. 97, 21; X. 59, 7²; 87, 18, 115, 5, 141, 2.
ददद्भान् VI. 20, 11.
ददद्भान् V. 33, 9.
ददद्भान् V. 2, 3.
ददद्भान् I. 148, 2.
ददद्भान् V. 32, 7.
ददद्भान् III. 21, 5.
ददद्भान् X. 116, 5.
ददद्भान् VI. 27, 4.
ददद्भान् I. 36, 4; 149, 5; 157, 6; II. 27, 12, VI. 10, 3; 70, 3; VIII. 19, 5; 23, 15.
ददद्भान् VI. 3, 2.
ददद्भान् I. 94, 15.
ददद्भान् I. 91, 20; V. 37, 5; VI. 5, 5; VII. 20, 8; X. 77, 7.

ददद्भान् I. 156, 2; III. 10, 3.
ददद्भान् I. 86, 6.
ददद्भान् I. 147, 1; IV. 8, 5.
ददद्भान् I. 112, 20; 166, 3; II. 8, 2; V. 53, 6.
ददद्भान् II. 32, 5.
ददद्भान् I. 190, 5.
ददद्भान् I. 15, 10; 81, 7; 110, 7; II. 17, 8; 37, 1; 2; IV. 24, 1; VI. 23, 4; VIII. 21, 6; 17; 24, 3; 46, 15³; X. 133, 3.
ददद्भान् I. 8, 3; II. 23, 9.
ददद्भान् VII. 48, 4; 64, 1.
ददद्भान् II. 13, 10; III. 53, 16; 58, 4; V. 18, 5; VIII. 6, 47.
ददद्भान् V. 52, 17; VIII. 62, 7; X. 109, 6; 117, 1.
ददद्भान् I. 54, 8; VIII. 79, 5.
ददद्भान् VI. 8, 7.
ददद्भान् VII. 76, 3.
ददद्भान् VI. 64, 2.
ददद्भान् IV. 1, 14.
ददद्भान् I. 127, 11; IV. 17, 17; IX. 70, 6.
ददद्भान् X. 3, 6.
ददद्भान् IV. 7, 10.
ददद्भान् X. 139, 4.
ददद्भान् I. 135, 7; V. 44, 6; VII. 61, 5; VIII. 72, 6; 82, 8; IX. 97, 9, X. 111, 7.
ददद्भान् I. 95, 1; 164, 44; III. 55, 8; IV. 11, 1; VI. 10, 4; 27, 3; 44, 10; 48, 6. VII. 9, 2; 62, 1; VIII. 1, 34; 57, 2; X. 48, 10.
ददद्भान् I. 24, 10; III. 54, 5.
ददद्भान् III. 8, 10; X. 71, 7, 142, 5.
ददद्भान् IV. 33, 6.
ददद्भान् I. 130, 4; IV. 26, 6.
ददद्भान् I. 85, 10.
ददद्भान् I. 133, 6.
ददद्भान् IV. 34, 4; 37, 3; 44, 5.

ददे I. 126, 5; 180, 6; IV. 15, 8; V. 7, 3;
 10; VII. 6, 7²; VIII. 6, 46; 19, 31; 45,
 4; 46, 32; 63, 9; 65, 11; 68, 15; 72,
 17; 78, 10; IX. 10, 8; 61, 10; 68, 3;
 X. 48, 2; 49, 2; 55, 7; 138, 4; 166, 4.
 ददौ IV. 5, 2.
 दद्वि I. 176, 4; II. 17, 7; IV. 20, 10; VI.
 20, 1; X. 47, 8.
 दद्वि IV. 20, 7; VIII. 12, 33; 13, 5.
 दद्वि VIII. 47, 15.
 दद्वहे IX. 58, 4.
 दद्वहे IX. 58, 3.
 दद्वष्टं X. 55, 5.
 दद्विरे VII. 90, 1.
 दद्वुः I. 62, 11; IV. 19, 5.
 दद्वहे इति VIII. 34, 16.
 दद्वान् X. 132, 3.
 दध VIII. 27, 19.
 दध VIII. 102, 14.
 दधः VII. 30, 3.
 दधः I. 81, 3²; VII. 17, 7; VIII. 13, 22.
 दधत् I. 35, 8; 128, 3; 140, 9; 188, 2; IV.
 15, 2; 3; 20, 3; 54, 1; V. 6, 10; 31,
 11; VI. 45, 2; VII. 24, 4; VIII. 93,
 26; IX. 3, 6; 20, 7; 62, 30; 65, 21;
 66, 21; 27; 67, 19; 68, 10; X. 39, 5;
 156, 4; 5; 170, 1.
 दधत् IV. 24, 7; V. 14, 1.
 दधतः X. 28, 8; 34, 6; 46, 4; 114, 5, 6;
 175, 3.
 दधतां X. 18, 4.
 दधति I. 169, 3; III. 30, 1; V. 54, 2; X.
 91, 9.
 दधति I. 55, 5.
 दधती VII. 77, 5; X. 95, 4.
 दधती I. 116, 19.
 दधु VII. 51, 1.
 दधते I. 94, 2; IV. 7, 9; V. 41, 2; VII. 20,
 6; 68, 5; 90, 6.

दधते VI. 1, 9; IX. 68, 2; X. 77, 7.
 दधती VII. 70, 4.
 दधयः IV. 44, 4.
 दधयुः VI. 72, 4.
 दधन् I. 71, 3.
 दधन्त X. 73, 1.
 दधन्ति VII. 56, 19.
 दधन्तु VII. 62, 6.
 दधन्तुः IV. 3, 12.
 दधन्त्यतः VI. 48, 18.
 दधन्वान् IX. 67, 2; 107, 1; X. 113, 2.
 दधन्विरे IV. 31, 6; IX. 10, 2; 13, 7; X.
 104, 1.
 दधन्विरे III. 60, 3; VIII. 19, 1; X. 92, 5;
 96, 6; 7.
 दधन्वे II. 5, 3; III. 31, 1.
 दधन्वे VIII. 33, 12; IX. 93, 2.
 दधधे V. 85, 6; VI. 7, 5; VIII. 96, 9.
 दधधेति I. 155, 5; VI. 28, 3; VII. 32, 14;
 X. 155, 5.
 दधधीन् I. 183, 4; IV. 4, 3.
 दधसे VIII. 32, 6.
 दधसे VI. 16, 17.
 दधात V. 22, 2; VII. 32, 13; 34, 4; 6; IX.
 21, 5; 6.
 दधात II. 29, 3; IV. 33, 11; V. 3, 7; VI.
 62, 8; VII. 58, 3; X. 15, 4; 7.
 दधातन X. 36, 13.
 दधातन V. 34, 1; 55, 4; VIII. 47, 13; IX.
 11, 6; X. 9, 1; 15, 11; 37, 11; 63, 15;
 101, 5; 12.
 दधाति I. 155, 3; IV. 12, 3; V. 48, 4; VII.
 9, 1; 16, 12; 38, 1; 75, 6; IX. 74, 5;
 75, 2; 86, 10.
 दधाति I. 66, 2; 4; 125, 1; 2; 146, 2; III.
 55, 17; IV. 20, 9; V. 3, 10; 83, 1; VI.
 10, 3; 28, 2; VII. 1, 23; 32, 12; 79,
 3; 95, 3; IX. 94, 4; X. 85, 19; 88, 19;
 109, 4; 120, 2; 160, 4.

दधातु III. 26, 3; IV. 53, 7; VII. 34, 20.
 दधातु I. 89, 6; II. 40, 6; V. 51, 11; VI.
 54, 10; VII. 34, 22; 45, 4; 104, 9;
 X. 17, 4; 64, 13; 85, 47; 158, 3; 164,
 3; 184, 1.
 दधाते इति I. 185, 6; 7; V. 77, 1.
 दधाते इति I. 2, 9; 136, 2; 185, 2; X. 5, 3.
 दधाच X. 95, 11.
 दधाच IV. 5, 6.
 दधाचे इति VII. 70, 3.
 दधाचे इति I. 151, 9; III. 38, 5; VII. 61, 3.
 दधानः I. 35, 4; 67, 2; 72, 1; 128, 3; 141,
 13; 144, 1; 171, 6; III. 1, 8; 34, 5;
 55, 10; IV. 16, 14; 22, 3; 29, 4; V.
 1, 5; 15, 4; 5; VI. 44, 8; VII. 45, 1;
 VIII. 46, 5; IX. 15, 4; 23, 5; 39, 3;
 63, 13; 65, 10; 66, 7; 92, 2; 96, 12;
 97, 47; 113, 1; X. 7, 2; 11, 7.
 दधानं VIII. 97, 13.
 दधाना I. 117, 9; 123, 4; III. 53, 16; VI.
 69, 3; 74, 1; VII. 69, 2; 76, 7; 80, 2;
 84, 1.
 दधानाः I. 4, 5; 6, 4; 53, 11; 73, 5; 10;
 122, 7; 147, 1; 165, 12; II. 11, 4; III.
 1, 16; 38, 3; V. 3, 4; 41, 13; VI. 66,
 5; VII. 60, 8; 73, 1; 95, 5; VIII. 63,
 10; IX. 17, 6; X. 15, 10; 39, 14; 67,
 2; 71, 1; 84, 7; 104, 4; 5; 121, 7; 8.
 दधानान् II. 12, 10; VI. 47, 25.
 दधानि X. 119, 9.
 दधाने इति I. 146, 3; VI. 70, 5; X. 110, 6.
 दधान V. 45, 5; X. 108, 3.
 दधानि II. 35, 12; VIII. 34, 5; 100, ; X.
 98, 2.
 दधानि VII. 34, 8; VIII. 93, 27; X. 18, 4;
 85, 24; 125, 2; 147, 1.
 दधानि I. 94, 14; VIII. 102, 1; X. 140,
 1; 5.
 दधानि I. 31, 7; 91, 7; V. 8, 5; X. 21,
 6; 8.

दधिःचाशिरः I. 5, 5; 137, 2²; V. 51, 7; VII.
 32, 4; IX. 22, 3; 63, 15; 101, 12.
 दधिः X. 46, 1.
 दधिःक्राः IV. 38, 9; 10; 40, 4; VII. 44, 5.
 दधिःक्रां III. 20, 1; 5; IV. 38, 2; 39, 1; 5;
 VII. 44, 1; 2.
 दधिःक्रावा IV. 40, 2; VII. 44, 4.
 दधिःक्रावाइव VII. 41, 6.
 दधिःक्रावाणं VII. 44, 3.
 दधिःक्राव्यः IV. 39, 2-4; 6; 40, 1; 3.
 दधिष्यं VI. 10, 1; VII. 34, 9; X. 101, 11.
 दधिष्ये I. 38, 1; IV. 34, 3; 37, 1.
 दधिष्ये I. 168, 1; V. 4, 3; 55, 2.
 दधिष्य X. 42, 6.
 दधिरे I. 26, 8; 45, 7; 148, 3; 151, 2; II.
 13, 10; 23, 14; III. 19, 4; IV. 8, 6;
 V. 16, 1; VI. 5, 2; 25, 7; 38, 3; VII.
 53, 1; 104, 18; VIII. 12, 25; X. 46,
 10; 63, 5; 114, 3.
 दधिरे I. 36, 2; 59, 3; 64, 10; 72, 3; 73,
 7; 83, 4; 85, 2; 3; 87, 5; 131, 1; II.
 25, 5; 34, 13; III. 1, 6; 2, 5; 50, 3;
 51, 6; IV. 50, 1; V. 8, 6; 18, 4; 44,
 6; 55, 1; 61, 11; VI. 15, 8; 17, 8; 36,
 2; 48, 21; VII. 11, 4; 17, 6; 31, 12;
 VIII. 2, 30; 12, 22; 50, 4; X. 5, 2; 8,
 3; 45, 11; 46, 8; 52, 3; 91, 6; 94, 5.
 दधिरे I. 82, 6; V. 38, 2; VI. 43, 4; VII.
 28, 2; 92, 1; 98, 2; VIII. 45, 31; 97,
 2; X. 59, 6.
 दधिरे I. 57, 6; 62, 9; II. 13, 6; III. 18, 5;
 V. 45, 11; VI. 10, 6; VIII. 4, 4; 10;
 15, 10; IX. 6, 9; 64, 1; 107, 10; X.
 8, 4; 6; 28, 12; 54, 5; 73, 3; 8; 96,
 10; 120, 7.
 दधिष्य III. 35, 6; 40, 5.
 दधिष्य I. 3, 6; 10, 9; III. 37, 10; 42, 5;
 X. 116, 8.

दधीचः I. 84, 13; 119, 9.
 दधीचे I. 117, 22; X. 48, 2.
 दधीत I. 40, 2; VIII. 19, 11; 74, 9.
 दधीत V. 66, 1.
 दधीत II. 35, 1; V. 41, 5; VI. 15, 15; VIII. 72, 13; X. 10, 1.
 दधीवहि V. 35, 8; 52, 4; VII. 40, 1.
 दधुः I. 36, 10; 58, 6; 148, 1; VI. 15, 2; VII. 66, 11; VIII. 13, 20; IX. 99, 3.
 दधुः I. 72, 10; 73, 4; 80, 15; II. 2, 4; III. 3, 5; IV. 55, 2; V. 2, 6; 79, 5; VII. 32, 2; 82, 2; VIII. 7, 22; 13, 29; IX. 9, 5; 83, 3; 110, 7; X. 18, 14; 140, 3.
 दधुक् V. 66, 3; VIII. 82, 2; X. 16, 7.
 दधुपं III. 42, 6.
 दधुभिः II. 16, 7.
 दधुभिं IV. 17, 8.
 दधुष्विं VIII. 61, 3.
 दधुष्वान् I. 165, 10; IV. 22, 5; V. 29, 14.
 दधे I. 24, 4; 30, 3; 103, 4; 149, 5; II. 19, 1; 23, 6; 34, 9; III. 2, 13; 22, 1; V. 23, 4; VIII. 6, 11; 13, 19; 41, 8; 52, 3; IX. 18, 4; 98, 8; X. 129, 7.
 दधे I. 3, 11; 22, 17; 36, 19; 40, 7; 8; 55, 8; 81, 4; 128, 6; 139, 1; 168, 3; II. 8, 5; 31, 6; 32, 1; III. 1, 3; 23, 1; 4; 27, 9; 10; 39, 6; 55, 13; 61, 7; IV. 36, 6; V. 53, 5; 81, 1; 86, 5; VII. 50, 1; VIII. 33, 7; 8; 39, 4²; 41, 3; 44, 3; IX. 73, 3; 8; 82, 3; 108, 12; 111, 2²; X. 19, 7; 100, 5.
 दधो I. 95, 3; X. 27, 13.
 दधः X. 179, 3.
 दधा VIII. 2, 9; IX. 11, 6; 81, 1.
 दधः V. 172, 3.
 दधमिं VIII. 102, 20.
 दधमि I. 50, 12².

दधम् I. 80, 16; 116, 12; 139, 9; VI. 16, 14; IX. 108, 4.
 दधिरे I. 48, 3.
 दधे I. 37, 7.
 दधे VIII. 17, 13; X. 82, 5.
 दध्वे X. 113, 7.
 दन् I. 120, 6; 149, 1; 153, 4; X. 61, 20; 99, 6; 105, 2; 115, 2.
 दनः I. 174, 2.
 दंतः VI. 75, 11.
 दन्तं IV. 6, 8.
 दंदशानाः X. 95, 9.
 दधः V. 19, 4.
 दधत् X. 108, 4.
 दधत् I. 178, 2.
 दधन् I. 84, 20; 148, 5; II. 32, 2; VI. 44, 12; VIII. 45, 23; X. 87, 9; 120, 4.
 दधन्ति VII. 32, 12.
 दधाति VI. 28, 3; X. 165, 3.
 दधाय V. 44, 2; VII. 91, 2; IX. 73, 8.
 दधीतये II. 13, 9; IV. 30, 21; VI. 26, 6; VII. 19, 4; X. 113, 9.
 दधीतिः IV. 41, 4; VI. 20, 13.
 दधीति I. 112, 23; II. 15, 9.
 दधीतिः II. 15, 4.
 दधुचंति I. 55, 7.
 दध्वे I. 41, 1.
 दध्वे X. 108, 4.
 दध्वाय X. 61, 2.
 दध्वेताः VIII. 101, 16; X. 61, 8.
 दधं I. 113, 5; IV. 32, 20; VII. 104, 10; VIII. 45, 32.
 दधम्ये I. 81, 2.
 दधाः IV. 25, 5.
 दधमिं I. 126, 7.
 दधेभिः I. 31, 6; IV. 32, 3; VII. 82, 6; X. 38, 4.

दं VI. 3, 7.
 दमन्यात् X. 99, 6.
 दमं I. 75, 5.
 दमयन् VI. 47, 16.
 दमयति VII. 6, 4; X. 74, 5.
 दमां X. 46, 7.
 दमाय III. 6, 3.
 दमिता II. 23, 11; III. 34, 10; V. 34, 6.
 दमूनसः V. 42, 12.
 दमूनसं I. 141, 11; III. 2, 15; IV. 11, 5;
 V. 8, 1; X. 41, 3.
 दमूनसि VIII. 50, 10.
 दमूनाः I. 60, 4; 68, 5; 123, 3; 140, 10;
 III. 1, 11; 3, 6; 17, 5; 4, 31, 16; IV.
 4, 11; V. 1, 8; 4, 5; VI. 19, 3; 71, 4;
 VII. 9, 2; X. 31, 4; 46, 6; 91, 1.
 दमे I. 1, 8; 60, 4; 61, 9; 67, 5; 71, 6;
 73, 4; 94, 14; 143, 4; 174, 3; II. 1, 2;
 7, 8; 2, 4; 11; 4, 3; 35, 7; III. 3, 9;
 10, 2; 29, 15; 48, 2; IV. 2, 8; 5, 15;
 8, 3; 9, 4; V. 43, 12; 48, 3; VI. 1, 6;
 2, 10; 12, 4; VII. 1, 2; 19, 12, 2;
 42, 4; VIII. 7, 12; 44, 15; IX. 111, 2²;
 X. 7, 4; 91, 1; 167, 4.
 दमेऽदमे I. 128, 4; IV. 7, 3; V. 1, 5; 6, 8;
 VI. 74, 1; VII. 15, 2.
 दमेषु II. 8, 3; VIII. 102, 11.
 दंघति I. 127, 8.
 दंघती इति दंघती V. 3, 2; VIII. 31, 5; X.
 10, 5; 68, 2; 85, 32; 95, 12; 162, 4.
 दंघती ह्येति दंघतीऽह्य II. 39, 2.
 दंघते V. 22, 4; VIII. 69, 16; 84, 7.
 दंभ्य VIII. 40, 6; X. 22, 8.
 दंभयः X. 22, 11.
 दंभयः I. 54, 6.
 दंभयत् VI. 18, 10.
 दंभयन् X. 113, 9.
 दम्भं III. 2, 8; VII. 56, 14.
 दम्भाय VIII. 23, 24.

दम्भेभिः III. 1, 15.
 दयते VIII. 103, 6.
 दयते IV. 7, 10; V. 49, 3; VI. 6, 5; 30, 1;
 VII. 21, 7; 84, 4; 100, 1; VIII. 2, 31;
 IX. 90, 2; X. 80, 2.
 दयध्वं VII. 37, 2.
 दयत VII. 16, 7.
 दयमानः I. 10, 6; 120, 3; 130, 7; III. 2, 11;
 34, 1; X. 23, 1.
 दयमे II. 13, 6; VI. 37, 4; VII. 23, 4; 5.
 दयमे II. 33, 10; VI. 22, 9; X. 147, 5.
 दयस्व I. 68, 3.
 दय्यः I. 62, 4.
 दय्यत् X. 99, 11.
 दय्यन् VII. 5, 3.
 दय्यंतः I. 53, 4.
 दयीमन् I. 129, 8.
 दत्ते I. 174, 2; VI. 20, 10; 27, 5.
 दत्तेरिति दत्तेः I. 130, 10.
 दत्ता VI. 66, 8.
 दत्ता VIII. 98, 6.
 दत्तुं VI. 20, 3.
 दत्ते IV. 16, 8.
 ददोरिति ददेः I. 63, 7; IV. 16, 13; VI. 20, 7;
 VII. 18, 13.
 ददरोति VI. 73, 2.
 ददरीणि VIII. 100, 4.
 ददेतुं VII. 55, 4.
 ददेषि II. 12, 15.
 ददिरत् VIII. 32, 18.
 ददृहि III. 30, 21; VII. 55, 4; VIII. 34, 14.
 दद्रेत् VI. 17, 5.
 दद्रेषि V. 84, 3.
 दद्रीसः I. 191, 3.
 दद्रीः III. 45, 2.
 दद्री I. 132, 6.
 दद्रीयं I. 61, 5; X. 46, 5.

दर्शिः X. 105, 10.
 दर्शी इति V. 6, 9.
 दर्शित I. 2, 1.
 दर्शितः I. 144, 7; III. 10, 6; 27, 13; V. 56, 7; 65, 1; VI. 30, 2; VIII. 41, 3; 4; 70, 2; IX. 2, 6; 111, 3².
 दर्शितः I. 36, 9; 38, 13; 102, 2; 117, 5; 141, 1; 164, 52; III. 1, 3; 13; 2, 15; IV. 36, 7; V. 66, 2; VI. 1, 3; 51, 1; VII. 66, 14; VIII. 71, 10; 74, 5.
 दर्शितः श्रीः X. 91, 2.
 दर्शितस्य X. 140, 4.
 दर्शिता I. 64, 9; V. 80, 2; VI. 64, 5; X. 75, 7.
 दर्शिताः III. 57, 4.
 दर्शितात् I. 116, 11.
 दर्शिताभिः VI. 63, 6.
 दर्शितायाः VII. 75, 3.
 दर्शितायः IX. 101, 12.
 दर्शिते इति IX. 5, 6.
 दर्शितः VIII. 26, 4.
 दर्शित् X. 27, 6.
 दर्शिताय I. 116, 23.
 दर्शित I. 25, 18².
 दर्शितः III. 56, 2.
 दर्शितः X. 123, 2.
 दर्शितः V. 52, 11.
 दर्शितः X. 27, 7.
 दर्शितः IX. 74, 7; X. 27, 7.
 दर्शितः X. 120, 6.
 दर्शितः VIII. 32, 5.
 दर्शि VI. 26, 5; VIII. 24, 4.
 दर्शि I. 110, 9; IV. 16, 8; V. 39, 3; VI. 33, 3; VIII. 6, 23; 33, 3; IX. 68, 7; X. 69, 3.
 दर्शी I. 132, 6.
 दर्शितुत् VI. 16, 45; VII. 10, 1; X. 43, 4; 69, 1.

दर्शितुत् X. 95, 3.
 दर्शितुति VIII. 20, 11.
 दर्शितुता IX. 64, 28.
 दर्शितुत् X. 95, 10.
 दर्शितुत् VI. 3, 8.
 दर्शितुत् I. 140, 6.
 दर्शितुत् IV. 13, 2; VIII. 60, 13.
 दर्शितुतः II. 34, 3; IV. 13, 4; 45, 6; X. 96, 9.
 दर्शितुति X. 34, 5.
 दर्शितः VI. 51, 13.
 दर्शीयः VI. 47, 29.
 दर्शः I. 53, 6; 9; 95, 2; 116, 24; 126, 3; 144, 5; 164, 14; II. 1, 8; 13, 9; III. 23, 3; 29, 13; IV. 32, 19; V. 33, 8; 43, 4; 45, 7; 11; 47, 4; 62, 1; 78, 9; VI. 31, 3; 47, 18; 22²; 23³; 24; 63, 9; VII. 83, 7; VIII. 1, 33; 3, 23; 5, 37; 38; 6, 47; 46, 22³; 23; 56, 2; IX. 1, 7; 6, 5; 8, 4; 15, 8; 38, 3; 46, 6; 56, 3; 61, 7; 63, 9; 68, 7; 71, 5; 80, 4; 5; 85, 7; 91, 1; 92, 4; 93, 1; 97, 12; X. 27, 15; 34, 12; 85, 45; 94, 7²; 101, 10.
 दशमं गुलं X. 90, 1.
 दशमं रुच्यत् X. 51, 3.
 दशमं चरितः II. 18, 1.
 दशमं चोखे VI. 20, 4.
 दशमं चोखि VI. 20, 8; X. 96, 12.
 दशमं चोखे VIII. 52, 2.
 दशमं चोखे X. 94, 7.
 दशमं चः X. 62, 6.
 दशमं च VIII. 12, 2.
 दशमं चः II. 34, 12.
 दशमं चालः V. 29, 12.
 दशमं चितः VIII. 1, 9.
 दशमं च IV. 51, 4.
 दशमं चः I. 62, 4; III. 39, 5.
 दशमं चः I. 158, 4.
 दशमं चस्य I. 122, 12; 13.

दशने I. 189, 5.
 दशःशु I. 33, 14; VI. 26, 4.
 दशःप्रवर्ति I. 141, 2.
 दशःभिः II. 18, 4; III. 39, 5; IV. 24, 10;
 V. 27, 1; 34, 5; VII. 83, 6; 104, 15;
 VIII. 1, 33; 72, 8; 96, 13; IX. 28, 4;
 70, 4; 72, 2; 97, 23; 57; X. 4, 6.
 दशःशुभिः I. 52, 11.
 दशः VIII. 24, 23.
 दशःमायं VI. 20, 8.
 दशःमास्य V. 78, 8.
 दशःमास्यः V. 78, 7.
 दशने I. 117, 12; 158, 6; X. 184, 3.
 दशःस्यं VI. 44, 24.
 दशःस्यंतामः X. 94, 8.
 दशःस्योक्तैः X. 94, 7.
 दशःस्योक्तैः X. 94, 7.
 दशःस्यस्य I. 126, 4.
 दशःस्यं VIII. 8, 20.
 दशःस्यने VIII. 49, 10; 50, 9.
 दशःशाखायां X. 137, 7.
 दशःशिमे VIII. 52, 2.
 दशःशु VIII. 101, 13.
 दशस्य VI. 11, 6; VIII. 16, 12; 46, 11.
 दशस्य III. 7, 10; VII. 28, 4; 43, 5.
 दशस्यत V. 50, 3.
 दशस्यत I. 158, 1.
 दशस्यत I. 139, 5.
 दशस्यति IX. 3, 5.
 दशस्यत VIII. 20, 24.
 दशस्यतः VIII. 5, 23.
 दशस्यन् I. 61, 11; 181, 8; II. 19, 5; VI.
 26, 6; VII. 5, 7; 100, 4; X. 99, 10;
 138, 1.
 दशस्यतः V. 3, 4; VI. 50, 11; VII. 56, 17.
 दशस्यता VI. 62, 7; VIII. 22, 6; 31, 9.
 दशस्यतीः V. 42, 12.
 दशस्यति VIII. 88, 6.

दशस्य VII. 99, 3.
 दशस्येः VII. 37, 5.
 दशस्येत् X. 10, 9.
 दशानां X. 27, 16.
 दशाभीशुः X. 94, 7.
 दशावनिः X. 94, 7.
 दशो इति VI. 47, 23.
 दसत् I. 121, 15; 139, 5.
 दसमानः I. 134, 5.
 दसयंत V. 45, 3.
 दसाप VI. 21, 11.
 दसं V. 6, 5; VIII. 74, 7.
 दस I. 4, 6; 62, 5; 11; 12; 138, 4; II. 9,
 5; IV. 1, 3²; V. 31, 7; VI. 1, 1; 18, 5;
 VII. 3, 4; 22, 8; VIII. 92, 18; 103, 7;
 X. 7, 1; 43, 2; 147, 5.
 दसः I. 129, 3; 148, 4; II. 1, 4; III. 3, 2;
 VII. 18, 11; IX. 82, 1; X. 99, 10.
 दस्यत् I. 74, 4.
 दस्यतमः II. 20, 6.
 दसं I. 42, 10; 77, 3; V. 34, 1; VII. 31,
 9; VIII. 88, 1; X. 11, 4; 31, 3.
 दस्यस्येसां VIII. 94, 8.
 दस्यःस्यैः I. 173, 4; VI. 13, 2; 58, 4.
 दस्यस्य I. 62, 6; III. 1, 7; V. 17, 4.
 दस्य IV. 41, 6.
 दस्यः IV. 6, 9; 55, 2; V. 49, 3.
 दस्यः V. 41, 13.
 दस्यत् VIII. 45, 35.
 दस्ये III. 55, 15.
 दस्यं VIII. 24, 20.
 दस्यति X. 117, 1.
 दस्यति I. 11, 3; 62, 12; 135, 8²; V. 54, 7;
 55, 5.
 दस्यतः I. 51, 8.
 दस्यति VIII. 6, 14.
 दस्ये I. 36, 18; 103, 3; VIII. 51, 2; 56,
 2; IX. 92, 5; X. 49, 3; 105, 7.

दस्यवे VIII. 55, 1; 56, 1.
 दस्युः II. 11, 18; IV. 16, 9; X. 22, 8.
 दस्युऽग्रा IV. 16, 10.
 दस्युऽगृताय VI. 24, 8.
 दस्युऽगृह्णा IX. 47, 2.
 दस्युऽभ्यः IV. 38, 1; X. 48, 2.
 दस्युं I. 33, 4; 7; 9; 53, 4; 59, 6; 117, 21;
 175, 3; II. 15, 9; V. 4, 6; 30, 9; VI.
 14, 3; VII. 19, 4; VIII. 50, 8; 70, 11;
 IX. 41, 2; X. 73, 5.
 दस्युऽह्नाय I. 51, 6; 103, 4; X. 95, 7.
 दस्युऽह्ने X. 99, 7; 105, 11.
 दस्युऽह्नेषु I. 51, 5.
 दस्युऽह्ने X. 47, 4.
 दस्युहन्ऽश्वं VI. 16, 15; VIII. 39, 8; X.
 170, 2.
 दस्युऽहा I. 100, 12; VI. 45, 24; VIII. 76,
 11; 77, 3; X. 83, 3.
 दस्युन् I. 63, 4; 78, 4; 100, 18; 101, 5; II.
 11, 19; 13, 9; 20, 8; III. 29, 9; 34,
 6; 9; IV. 16, 12; 28, 3; 4; V. 7, 10;
 14, 4; 29, 10; 31, 5; 7; 70, 3; VI. 18,
 3; 23, 2; 29, 6; VII. 5, 6; 6, 3; VIII.
 14, 14; X. 55, 8; 83, 6; 99, 8.
 दस्ये VI. 37, 3.
 दस्योः I. 104, 5; 117, 3; II. 12, 10; III.
 49, 2; VI. 31, 4; VIII. 98, 6; IX.
 88, 4.
 दस्य I. 42, 5; VI. 56, 4.
 दसा I. 3, 3; 158, 1; 183, 5; IV. 44, 6; V.
 75, 2; VII. 69, 3; VIII. 5, 11; 8, 1;
 87, 5.
 दसा I. 46, 2; 92, 18; 182, 2; VI. 62, 5;
 VIII. 26, 6; 86, 1; X. 26, 1; 40, 14.
 दसा I. 30, 17; 47, 3; 6; 92, 16; 112, 24;
 116, 10; 16; 117, 5; 20; 21; 118, 6;
 119, 7; 120, 4; 139, 3; 4²; 180, 5;
 182, 3; IV. 43, 4; VI. 69, 7; VII. 68,
 1; VIII. 5, 2; 22, 17.

दसाः V. 55, 5.
 दसो I. 118, 3; 183, 4.
 दसो I. 30, 18; 117, 22; V. 75, 9.
 दह IV. 4, 15.
 दह I. 12, 5; 36, 14; 20; 79, 6; VII. 1, 7;
 15, 13; VIII. 23, 14; 60, 7; X. 87, 19;
 23; 24; 103, 12; 118, 7.
 दहः X. 16, 1.
 दहता III. 18, 1.
 दहन् III. 29, 6; VIII. 43, 26.
 दहंति X. 28, 8; 34, 9.
 दहंषु X. 87, 20.
 दहाति I. 99, 1.
 दहाति I. 133, 1.
 दाः II. 2, 7²; III. 24, 5; VI. 16, 26; VII.
 1, 5; X. 85, 38; 148, 4.
 दाः I. 104, 5; 7; 8; 121, 4; 169, 4; 189,
 5; II. 4, 8; V. 24, 1; 33, 6; VI. 13,
 6; 19, 6; 20, 7; 26, 1; 33, 1; 35, 1;
 VII. 1, 19; 46, 4; 100, 2; VIII. 2, 15;
 48, 8; 71, 7; IX. 97, 25; X. 30, 4; 47,
 1; 59, 4; 128, 8.
 दात् I. 121, 12; VIII. 2, 39.
 दात् I. 24, 1; 2; V. 3, 12; VI. 63, 9; 10²;
 VII. 45, 2; 97, 4; VIII. 32, 15; IX.
 97, 52; X. 17, 7; 80, 4.
 दात् II. 34, 7; VI. 49, 15; VII. 56, 15.
 दात् VIII. 8, 17.
 दात्वे IV. 20, 10; VII. 59, 6; VIII. 19, 29;
 71, 15; IX. 75, 5.
 दात्वे IV. 21, 9.
 दाता I. 22, 8; II. 22, 3; III. 13, 3; IV.
 17, 8; V. 7, 7; VI. 23, 3; VII. 20, 2;
 VIII. 66, 2; X. 55, 6.
 दाता V. 23, 2; VI. 23, 10; 29, 1; 37, 5;
 VII. 97, 2; VIII. 51, 5; 65, 10; 90, 2;
 92, 3; 96, 20; IX. 97, 55; X. 54, 5.
 दाता X. 14, 12.

दातारः VI. 50, 11.
 दातारं IV. 31, 7.
 दातारं II. 33, 12; VIII. 3, 24; 46, 2¹.
 दातारो VI. 60, 13.
 दाति IV. 8, 3; V. 7, 7; 48, 5.
 दाति I. 65, 4; VI. 24, 2; VII. 15, 12;
 42, 4.
 दातिश्चारः I. 167, 8.
 दातिश्चारं V. 58, 2.
 दातिश्चायः III. 51, 9.
 दातुं X. 99, 1.
 दातुं VII. 15, 11; VIII. 52, 5.
 दातुः I. 13, 11.
 दातुं V. 36, 1; 79, 10.
 दातुन् VI. 51, 4.
 दातोः VII. 4, 6.
 दातुं VIII. 78, 10.
 दातुं I. 116, 6; 166, 12; 185, 3; III. 54,
 16; VI. 20, 7; VIII. 43, 33; X. 65, 4.
 दातुम्यं VIII. 44, 18; IX. 97, 55.
 दाता IV. 38, 1.
 दाताग्रि VI. 61, 1.
 दाताग्रं VII. 56, 21.
 दाते VI. 44, 10.
 दातेर्यं VII. 99, 2; 3.
 दातारं I. 66, 2; 67, 3; 154, 4; 156, 4; III.
 32, 8; VI. 30, 2; VIII. 15, 2; IX. 35,
 6; X. 60, 9; 111, 4.
 दातार I. 62, 9; III. 59, 1; VI. 44, 24; 47,
 4; 51, 8; IX. 74, 2; X. 60, 8; 121, 1.
 दातुषिः VI. 66, 3.
 दातुश्चमः X. 22, 11.
 दातुश्चौकः I. 61, 5.
 दातुः VII. 27, 4; VIII. 4, 8; X. 32, 9.
 दातुं I. 128, 5; V. 30, 7; 33, 6; VII. 18,
 22; VIII. 46, 6; 51, 7; 61, 6; IX.
 52, 3.
 दातुं VI. 45, 23.

दानं V. 29, 4; 32, 1.
 दानवस्य II. 11, 10; V. 32, 4.
 दानश्चान् VIII. 32, 12.
 दानवायं V. 32, 7.
 दाना V. 52, 14; 15; 87, 2; VIII. 20, 14;
 33, 8.
 दानाः V. 27, 5; VII. 18, 23.
 दानाः VIII. 64, 9.
 दानाय VI. 53, 3; X. 141, 5; 6.
 दानाय I. 48, 4; 55, 7; 112, 2; 180, 5; II.
 13, 13; 14, 12; VI. 45, 32; VIII. 46,
 26; 51, 6; 54, 5; 61, 8; 70, 8; 71, 11;
 99, 4; IX. 81, 1; X. 61, 2; 62, 8.
 दानासः VIII. 46, 24.
 दानुं VI. 50, 13.
 दानुः I. 32, 9; 54, 7.
 दानुश्चिताः I. 174, 7; V. 31, 6; 59, 8.
 दानुश्चः IX. 97, 23.
 दानुनः I. 136, 3; II. 41, 6.
 दानुनः VIII. 8, 16.
 दानुना X. 43, 7.
 दानुश्चिन्यः IX. 97, 23.
 दानुं II. 11, 18; 12, 11; IV. 30, 7.
 दानुश्मत् I. 51, 4.
 दानुश्मताः V. 68, 5.
 दानून् X. 120, 6.
 दानूनि VIII. 25, 6.
 दाने II. 13, 7.
 दाति X. 131, 2.
 दां X. 49, 1.
 दाम I. 162, 8.
 दामश्च II. 28, 6.
 दामनः V. 36, 1.
 दामनि I. 56, 3.
 दामने VIII. 93, 8.
 दामन्श्चतः V. 79, 4; VI. 24, 4.
 दामा VI. 44, 2; VIII. 72, 6.
 दामानः VIII. 21, 16.

दानार्ण IV. 54, 2; VIII. 23, 2; X. 42, 8.
 दार्णः VII. 86, 5.
 दार्णः X. 114, 10.
 दार्णि I. 61, 15; II. 20, 8; VI. 25, 8.
 दार्णि VI. 3, 4; X. 102, 8; 146, 4; 155, 3.
 दार्णि VII. 6, 1.
 दार्णि VIII. 102, 20.
 दार्णि V. 61, 17.
 दार्णि I. 61, 10; 122, 5; 134, 1²; 2; 139, 6; II. 1, 10; 11, 1; 12; IV. 29, 5; 32, 9; V. 39, 2; 59, 1; 4; 65, 3; VI. 71, 2; VIII. 7, 27; 25, 20; 45, 10; 46, 25²; 27; 63, 5; 69, 17; 70, 12; 92, 26; IX. 93, 4; X. 32, 5; 44, 7; 50, 7.
 दार्णि I. 70, 3; IV. 2, 9; VI. 16, 20; VII. 100, 1; VIII. 19, 14; 103, 4; X. 61, 25; 91, 11; 122, 3; 138, 5.
 दार्णि I. 158, 2; II. 19, 4; X. 65, 6.
 दार्णि VII. 14, 3; 17, 7.
 दार्णि I. 93, 10; 151, 7; VI. 16, 31; 68, 5; VII. 59, 2.
 दार्णि VII. 33, 3; 5; 83, 8.
 दार्णि VIII. 24, 2.
 दार्णि I. 127, 7.
 दार्णि I. 68, 3; 71, 6; 93, 3; II. 23, 4.
 दार्णि I. 75, 3; VIII. 19, 9; X. 147, 4.
 दार्णि VIII. 4, 13.
 दार्णि VI. 68, 6.
 दार्णि VIII. 4, 12.
 दार्णि I. 3, 7; 110, 2; 142, 2; 178, 3; II. 20, 2; III. 25, 4; 51, 9; 60, 5; IV. 9, 8; 46, 6; 49, 6; V. 71, 3; VI. 62, 3; VII. 74, 4; VIII. 5, 5; 13, 10; 22, 3; 8; 84, 3; 85, 6; IX. 100, 2; 8; X. 122, 5.
 दार्णि I. 1, 6; 2, 3; 8, 8; 9; 25, 6; 27, 6; 35, 8; 44, 1; 4; 45, 2; 8; 47, 1; 9; 61, 11; 74, 2; 9; 81, 6; 84, 7; 85, 12; 91, 9; 93, 1; 94, 14; 113, 18; 124, 12; 130, 7²; 142, 1; 163, 13; II.

1, 11; 19, 4; 32, 5; III. 2, 11; 24, 5; 62, 4; IV. 11, 3; 15, 3; 20, 9; 10; 26, 2; 30, 20; 34, 4; 47, 4; 53, 1; V. 3, 1; 25, 5; 34, 7; 57, 3; 76, 2; 80, 6; 82, 3; VI. 16, 5; 20, 7; 26, 3; 50, 8; 61, 1; 65, 3; 4; 67, 8; 71, 4; VII. 3, 8; 5, 8; 11, 3; 16, 12; 19, 6; 20, 2; 27, 3; 37, 5; 70, 3; 71, 2; 81, 3; VIII. 1, 22; 5, 6; 12, 21; 21, 17; 24, 9; 22; 27, 20; 35, 22; 43, 15; 47, 1; 49, 2; 50, 3; 6; 51, 7; 52, 8; 66, 4; 67, 3; 69, 13; 71, 6; 88, 6; 90, 4; 93, 21; 26; 95, 9; 102, 1; IX. 3, 6; 36, 5; 62, 11; 64, 6; 98, 4; X. 15, 7; 17, 7; 21, 6; 25, 11; 28, 7; 48, 1; 4; 65, 5; 6; 113, 5; 122, 3; 140, 1.
 दार्णि IV. 10, 4; VI. 48, 2; VII. 3, 7; VIII. 84, 5.
 दार्णि I. 76, 1; 77, 1; IV. 5, 1; V. 41, 16; VII. 14, 1; 2; 29, 3.
 दार्णि VIII. 4, 6.
 दार्णि I. 3, 7; VII. 37, 4.
 दार्णि I. 47, 3; 136, 5; 182, 2; IV. 2, 8; 46, 5; VII. 92, 3; VIII. 57, 4; 59, 3; 71, 4.
 दार्णि I. 40, 7; 74, 8; 150, 1; III. 11, 7; X. 104, 6.
 दार्णि I. 127, 4².
 दार्णि VIII. 51, 9; X. 38, 3.
 दार्णि I. 158, 5; V. 30, 9; VII. 86, 7.
 दार्णि VIII. 1, 33.
 दार्णि VIII. 40, 1.
 दार्णि I. 32, 11; III. 12, 6; V. 30, 5; VIII. 96, 18.
 दार्णि I. 92, 8.
 दार्णि II. 12, 4; III. 34, 1; V. 34, 6; VI. 26, 5; VII. 19, 2; X. 49, 6; 7; 54, 1; 73, 7; 83, 1; 86, 19; 99, 6.
 दार्णि II. 11, 2; IV. 30, 14; VIII. 32, 2; 70, 10.

दासशब्दार्थ II. 13, 8.
 दासस्य I. 104, 2; VII. 99, 4; X. 23, 2;
 102, 3.
 दासस्य II. 20, 6; IV. 18, 9; 30, 15; V. 30,
 7; 8; 33, 4; VI. 20, 6; VIII. 24, 27;
 40, 6; X. 22, 8.
 दासा VI. 33, 3; VII. 83, 1.
 दासा VI. 47, 21; X. 62, 10.
 दासाः I. 158, 5.
 दासान् VIII. 56, 3.
 दासानां IV. 30, 21.
 दासानि VI. 22, 10; 60, 6.
 दासाश्च I. 174, 7; X. 120, 2; 138, 3.
 दासीः I. 103, 3; II. 11, 4; 20, 7; IV. 28,
 4; 32, 10; VI. 20, 10; 25, 2; VIII.
 5, 31.
 दासीन् VII. 1, 21.
 दासे VIII. 46, 32.
 दास्यतः V. 9, 2.
 दास्यती I. 48, 1.
 दास्यते II. 4, 3; X. 144, 2.
 दास्यन्तं I. 127, 1.
 दास्यान् IV. 2, 7; VI. 33, 1; 68, 5.
 दिनिः VII. 15, 12.
 दिनिं IV. 2, 11; V. 62, 8.
 दिनिन्तं II. 14, 10; VII. 32, 5; VIII. 81, 3;
 IX. 61, 27.
 दिन्तसि IV. 32, 8; VIII. 14, 4; 88, 3.
 दिन्तसि I. 170, 3; IV. 32, 20.
 दिन्तु V. 39, 3.
 दिन्तोर्व VIII. 14, 2.
 दिदासतः X. 151, 2.
 दिदिदि II. 32, 6; 41, 17.
 दिदिद X. 93, 15.
 दिदिदन् X. 92, 9; 132, 6.
 दिदीदः VIII. 48, 6.
 दिदीदि IX. 108, 9.
 दिदीदि I. 113, 17; II. 9, 6; III. 3, 7; 15,

4; 23, 4; 54, 22; V. 4, 2; 25, 3; VII.
 1, 21; 3, 10.
 दिदुषते III. 30, 13.
 दिदुषु VII. 86, 3.
 दिदुषेयः I. 146, 5.
 दिदुषेयं V. 55, 4.
 दिदुषेयः III. 1, 12.
 दिदुषु VII. 40, 2.
 दिदुषवः IV. 41, 11; VI. 46, 11; VII. 85, 2;
 X. 38, 1; 134, 5.
 दिदुषु I. 66, 4; 166, 6; V. 86, 3; VI. 66,
 10; VII. 25, 1; 34, 13; 46, 3; 57, 4.
 दिदुषतः II. 13, 7; VIII. 6, 7; X. 158, 2.
 दिदुषतः II. 2, 7; V. 30, 4.
 दिदुषतानः III. 7, 4.
 दिदुषते IX. 80, 1.
 दिदुषु I. 71, 5; IV. 41, 4; VI. 46, 9; VII.
 56, 9; X. 48, 9; 142, 1.
 दिधिबन्त I. 132, 5.
 दिधिबन्ति II. 35, 5.
 दिधिबन्तु III. 8, 6.
 दिधिबन्ते X. 63, 1.
 दिधिबन्ते IV. 18, 7.
 दिधिबवः X. 78, 5.
 दिधिबाणाः X. 114, 1.
 दिधिबामहे X. 132, 3.
 दिधिबामि II. 35, 12.
 दिधिबाय्यः I. 73, 2; II. 4, 1.
 दिधिबुं VI. 55, 5.
 दिधिबेव VIII. 96, 6.
 दिधिबेव VII. 32, 18.
 दिधिबोः X. 18, 8.
 दिधिब्यः I. 71, 3.
 दिधुत I. 139, 8.
 दिधुतं V. 86, 6.
 दिनस्य VIII. 78, 10.

दिशति II. 28, 10; VII. 104, 10; 11.

दिशति: I. 147, 3; II. 27, 3.

दिशति I. 25, 14.

दिशति VII. 104, 20.

दिशति: I. 25, 14; VII. 104, 20.

दिशति VIII. 19, 37.

दिश: I. 117, 12; II. 3, 2; III. 38, 5; IV. 44, 2; 53, 5; IX. 108, 11.

दिश: I. 6, 9; 10; 18, 9; 23, 13; 25, 20; 31, 15; 33, 5; 7; 10; 34, 8; 37, 6; 38, 2; 46, 1; 8; 9; 11; 47, 6; 48, 8; 15; 49, 1; 3; 52, 9; 54, 4; 7; 55, 1; 56, 5; 6; 58, 2; 59, 2; 5; 60, 2; 61, 9; 62, 5; 64, 2; 4; 69, 1; 71, 2; 72, 8; 10; 80, 4; 86, 1; 92, 5; 7; 11; 17; 93, 6; 100, 1; 3; 13; 15; 105, 3; 5; 10; 11; 108, 12; 109, 6; 110, 6; 113, 7; 14; 114, 5; 115, 3; 121, 8-10; 122, 1; 124, 3; 130, 3; 134, 4; 142, 3; 146, 1; 151, 4; 155, 3; 164, 10; 12; 166, 5; 168, 4; 181, 4; 182, 1; 183, 2; 184, 1; II. 1, 6; 6, 5; 13, 7; 27, 15; 30, 5; 31, 3; 38, 11; 40, 1; III. 1, 2; 3; 6; 9; 2, 12; 14²; 4, 4; 5, 9; 6, 2; 7; 8; 12, 9; 17, 2; 22, 3; 25, 1; 31, 8; 39, 2; 43, 6; 46, 3; 49, 4; 53, 7; 8; 54, 11; 13; 56, 5; 6; 57, 2; 61, 4; 6; IV. 2, 15; 3, 8; 7, 8; 8, 2; 4; 10, 4; 13, 5; 14, 5; 15, 6; 16, 3; 21, 3; 26, 6; 30, 8; 9; 39, 1; 43, 3; 44, 5; 45, 1; 51, 1; 52, 1; 53, 2; 54, 4; V. 10, 4; 15, 2; 17, 3; 25, 8; 38, 3; 40, 6; 41, 1; 3; 4; 7; 43, 11; 45, 1; 47, 1; 3; 4; 6; 52, 5-7; 14; 53, 6; 8; 54, 1; 13; 57, 1; 5; 59, 6; 7; 60, 3; 7; 63, 1; 3; 5; 74, 1; 80, 5; 6; 83, 6; 84, 3; 87, 3; VI. 1, 7; 2, 3; 4; 11; 3, 7; 7, 1; 6; 7; 13, 1; 15, 1; 16, 9; 18, 12; 20, 2; 30, 1; 44, 21; 47, 4; 27; 49, 2; 51, 1; 4; 52, 15; 58, 4; 62, 1; 66, 11; 71, 5; VII. 3, 6; 5, 1;

6, 7; 15, 4; 24, 3; 34, 2; 36, 3; 38, 5; 39, 5; 45, 2; 46, 3; 60, 7; 61, 3; 63, 4; 64, 2; 66, 14; 18; 67, 2; 69, 3; 70, 3; 75, 4; 78, 4; 79, 2; 3; 81, 1; 97, 1; 102, 1; 104, 4; 19; VIII. 1, 18; 29; 5, 8; 7, 7; 11; 13; 8, 4; 7; 10, 1; 12, 6; 13, 8; 13; 14, 9; 20, 17; 25, 7; 18; 19; 26, 17; 23; 27, 19; 34, 1; 36, 4; 40, 8; 44, 16; 57, 3; 60, 19; 63, 2; 65, 2; 69, 3; 72, 8; 79, 4; 82, 4; 87, 4; 88, 5; 94, 9; 10; 97, 5; 98, 3-6; IX. 2, 5; 8, 8; 9, 1; 10, 9; 12, 4; 8; 16, 7; 26, 2; 27, 3; 31, 2; 33, 5; 36, 6; 37, 3; 38, 5; 39, 2; 4; 42, 1; 48, 1; 3; 49, 1; 51, 2; 57, 1; 4; 61, 16; 62, 28; 63, 27; 64, 8; 30; 65, 24; 66, 5; 30; 68, 8; 9; 69, 5; 8; 71, 7; 72, 7; 73, 4; 5; 74, 1; 2; 6; 7; 75, 2; 76, 1; 77, 2; 5; 80, 1; 83, 2²; 85, 9²; 10; 86, 3; 8; 9; 11; 19; 24; 27; 33; 35; 46; 87, 2; 8; 89, 1; 3; 6; 96, 5; 14; 97, 29; 30; 102, 8; 108, 10; 16; 109, 6; 110, 8²; 113, 8; 9; X. 3, 2; 7, 1; 8, 1; 10, 2; 11, 1; 15, 14; 17, 6; 20, 4; 22, 6; 28, 6; 37, 1; 39, 12; 45, 1; 3; 49, 2; 55, 8; 59, 9; 61, 4; 62, 6; 63, 4; 65, 13; 66, 10; 70, 5; 6; 11; 76, 5; 77, 2; 3; 89, 3; 10; 12; 92, 6; 9; 97, 17; 98, 3; 10; 12; 108, 5; 111, 3; 5; 7; 114, 1; 138, 3; 139, 2; 143, 3; 149, 4; 158, 1; 170, 2.

दिश: I. 30, 22; 48, 1; 9; 49, 2; II. 36, 2; IV. 51, 10; 11; V. 54, 10; 79, 2; 3; 8; 9; VI. 64, 4; 5; 65, 6; VII. 77, 6; 81, 3; 5; VIII. 47, 14; 15; X. 127, 8.

दिशःशदासं II. 2, 2; X. 62, 9.

दिशःशदासं VI. 65, 1.

दिशःशदासं I. 112, 14; IV. 26, 3; VI. 26, 5; 61, 1; VII. 18, 25.

दिशःऽहासस्य VI. 16, 9.

दिशःऽहासात् VI. 47, 22; 23.

दिशःऽहासाय I. 116, 18; 119, 4; 130, 7; II. 19, 6; IV. 30, 20; VI. 16, 5; 31, 4; 43, 1; IX. 61, 2.

दिशःऽहासेभिः I. 130, 10.

दिशःऽवृष्टिभ्योः II. 2, 3; V. 49, 5; X. 3, 7; 35, 2.

दिशःऽरुचः III. 7, 5.

दिशःऽक्षतः III. 7, 2; X. 65, 7.

दिशःऽक्षीः III. 30, 21.

दिशं I. 50, 11; 52, 12; 62, 8; 68, 1; 164, 47; 51; III. 59, 7; IV. 42, 4; VI. 21, 2; VIII. 6, 48; 34, 1; 51, 8; 55, 2; 100, 8; IX. 3, 7; 8; 17, 5; 54, 2; X. 56, 3; 58, 2; 121, 9; 189, 2; 190, 3.

दिशा I. 24, 10; 12; 34, 2; 38, 9; 98, 2; 139, 5; 144, 4; V. 76, 2; 3; VI. 3, 6²; 49, 10; VII. 15, 15; 71, 1; 2; 104, 11; VIII. 7, 6; 18, 6; 7; 25, 11; 61, 17; 64, 6; IX. 97, 9; 107, 20; X. 95, 4.

दिशा I. 161, 14; 163, 6; III. 62, 2; VI. 52, 1; VII. 62, 1; VIII. 6, 30; 35, 2; X. 10, 9; 82, 5.

दिशाऽक्षरात् I. 127, 5².

दिशाऽक्षो इति दिशाऽक्षो VIII. 34, 1.

दिशि I. 6, 1; 7, 3; 19, 6; 36, 3; 51, 4; 12; 52, 4; 8; 73, 7; 80, 13; 81, 5; 83, 6; 85, 2; 91, 4; 18; 93, 5; 95, 3; 98, 2; 103, 1; 105, 1; 16; 108, 11; 125, 6; 126, 2; 139, 11; 150, 3; 159, 4; 163, 3; 4; 164, 25; 187, 4; 190, 4; II. 22, 4; 40, 4; III. 2, 13; 13, 4; 22, 2; 61, 5; IV. 5, 11; 13, 2; 35, 8; 57, 5; V. 2, 10; 9, 5; 11, 3; 27, 6; 28, 1; 35, 8²; 40, 8; 52, 3; 60, 6; 61, 12; 62, 7; 63, 4; 7; 74, 2; 85, 2; VI. 2, 6; 16, 36; 17, 14; 23, 2; 33, 5; 34, 4; 40, 5; 44, 23; 48, 6; VII. 5, 2; 11, 5; 32, 14; 21; 64, 1; 82, 3; 83, 3;

5; 87, 5; VIII. 3, 21; 9, 2; 12, 30; 13, 29; 14, 5; 19, 4; 18; 22, 6; 29, 9; 50, 7; 52, 7; 55, 2; 56, 5; 64, 4; 72, 15; 74, 3; 87, 1; 89, 7; IX. 1, 7; 41, 3; 61, 10; 79, 4; 86, 22; 107, 7; X. 7, 3; 6; 8, 6; 28, 12; 35, 10; 61, 18; 62, 3; 64, 3; 65, 11; 75, 3; 80, 4; 85, 1; 11; 88, 10; 11; 90, 3; 96, 4; 98, 11; 107, 2; 119, 11; 124, 7; 156, 4.

दिशिऽइव I. 22, 20; V. 1, 12; VII. 24, 5; X. 56, 2; 60, 4; 5.

दिशिऽक्षयं V. 46, 5.

दिशिऽक्षिता X. 92, 12.

दिशिऽक्षाः VII. 75, 1; VIII. 43, 28.

दिशिता X. 76, 6.

दिविल्लता I. 26, 2; X. 76, 6.

दिविल्लती V. 79, 1.

दिविल्लते IV. 31, 11.

दिशिऽयनः IX. 97, 26.

दिशिऽयोनिः X. 88, 7.

दिशिऽयः VII. 74, 1.

दिशिऽहिषु I. 45, 7; 48, 9; 86, 4; 139, 4²; 141, 6; IV. 9, 3; 46, 1; 47, 1; VIII. 4, 19; 76, 9; 87, 3.

दिशिऽस्यूक X. 168, 1.

दिशिऽस्यूशः V. 13, 2; VII. 16, 3.

दिशिऽस्यूशं I. 142, 8; II. 41, 20; IV. 46, 4; VIII. 5, 28; 101, 9; IX. 86, 14; X. 36, 6.

दिशिऽस्यूशा I. 22, 2; 23, 2; V. 11, 1.

दिशिऽस्यूशा I. 137, 1.

दिशिऽस्यूशि X. 88, 1.

दिशिऽस्यूशे IX. 11, 4.

दिशे I. 54, 3; 71, 5; 129, 3; 136, 6; 185, 10; II. 13, 5; 24, 14; III. 54, 2; 3; IV. 3, 5; V. 47, 7; 59, 1; VI. 18, 14; VIII. 70, 2; IX. 109, 5.

दिशेऽदिशे I. 1, 3; 7; 31, 7; 34, 7; 89, 1; 123, 4; 136, 3²; II. 9, 5; 30, 2; 11; 34, 7; III.

4, 2; 29, 2; 14; 30, 12; 35, 3; 51, 1;
52, 8; 56, 6; IV. 8, 7; 15, 6; 54, 6;
V. 20, 4; 49, 1; VI. 15, 2; 30, 2; 32,
5; 47, 21; 71, 6; VII. 32, 19; 98, 2;
VIII. 4, 10; 12, 28; 15, 6; 31, 4; 45,
12; 53, 2; 98, 8; IX. 1, 5; 61, 20; 75,
4; 101, 6; 107, 19; X. 37, 7; 87, 22;
92, 8.

दिशः I. 164, 46; V. 41, 4; VII. 32, 23;
37, 8; IX. 71, 9; 97, 23; 33; 109, 3;
X. 63, 17; 116, 3; 139, 5.

दिशं I. 139, 1; 163, 10; 164, 52; 173, 1;
III. 19, 4; 47, 5; V. 59, 8; VI. 6, 1;
10, 1; 51, 12; VII. 2, 1; IX. 19, 1; 29,
6; 86, 36; 107, 5; X. 12, 3; 96, 2;
100, 11.

दिशस्य I. 112, 3; 144, 6; II. 14, 11; V.
68, 3; VI. 22, 9; 39, 1; VII. 46, 2; 65,
4; 97, 10; IX. 86, 28; 91, 2.

दिश्या I. 143, 5; 152, 7; II. 27, 9; IV. 43,
3; V. 29, 1; 69, 4; IX. 88, 7; 97, 51;
100, 3; 107, 24.

दिश्याश्च I. 166, 11; 176, 3.

दिश्याः II. 25, 4; VI. 6, 3; 50, 11; VII. 35,
11; 14; 49, 2; 103, 2; VIII. 5, 21;
25, 6; IX. 86, 1; 4; 88, 6; 110, 6; X.
34, 9; 98, 5.

दिश्यान् VII. 104, 23.

दिश्यानां X. 124, 9.

दिश्यानि I. 34, 6; 64, 3; 5; IV. 53, 3; VI.
22, 8; 59, 9; IX. 14, 8; 36, 5; 63, 30;
64, 6; X. 13, 1; 32, 2; 64, 16.

दिश्यां IX. 97, 17.

दिश्याय I. 58, 6; X. 76, 8.

दिश्यासः I. 118, 4; 163, 10; 181, 2; X.
65, 9.

दिशे इति VII. 2, 6; X. 110, 6.

दिशेन III. 2, 4; X. 43, 7.

दिशेषु IX. 86, 22.

दिशेः III. 54, 1.

दिशः I. 31, 14; 119, 2; 124, 3; III. 30,
12; VI. 60, 2; IX. 70, 9; 114, 3; X.
64, 2; 90, 14.

दिशानां X. 110, 7.

दिशं I. 95, 3; 183, 5; IV. 29, 3.

दिशानां III. 31, 21.

दिशा I. 85, 11; 132, 4.

दिशां IX. 113, 2.

दिशीय II. 33, 5.

दिशां I. 183, 5.

दिशानः X. 87, 4.

दीदयः X. 69, 7.

दीदयान् X. 30, 4; 95, 12.

दीदयान् II. 23, 15; VI. 16, 36; 20, 13; X.
99, 11.

दीदयान् II. 4, 3; V. 45, 9; VIII. 44, 15.

दीदयान् I. 93, 10.

दीदयानि V. 6, 4.

दीदयानि VIII. 44, 29.

दीदाय II. 35, 4; VII. 3, 5; 12, 1; VIII.
102, 11.

दीदाय IV. 6, 7.

दीदिषुः I. 36, 11.

दीदिषुषः VIII. 23, 4.

दीदिषुः VII. 1, 8.

दीदिषुः I. 12, 5; 10; V. 24, 4; VIII. 44,
4; 60, 5.

दीदिषुषां II. 2, 11; 35, 3; 14; III. 13, 5;
27, 12; IV. 4, 9; 39, 2; V. 43, 12;
VI. 1, 3; 6; X. 88, 14.

दीदिषुषां X. 106, 3.

दीदिषुषान् II. 9, 1.

दीदिषि I. 1, 8.

दीदिहि VIII. 60, 6.

दीदिहि I. 79, 5; 140, 10; II. 2, 6; III. 10,
2; 8; 54, 22; V. 21, 4; 23, 4¹; VI.

48, 3; 7²; VII. 1, 3; 15, 8; VIII. 43, 26; X. 118, 7.
 दीदेत् II. 2, 8.
 दीदेथ I. 36, 19; 44, 10.
 दीदङ्गमी इति दीदिङ्गमी I. 15, 11; VIII. 57, 2.
 दीदङ्ग I. 143, 7; II. 9, 2; III. 1, 1; VII. 10, 1; X. 118, 1; 8; 122, 6.
 दीदङ्गं III. 27, 15.
 दीदङ्गानः I. 127, 3; III. 5, 7; 15, 5; 31, 15; VI. 1, 7; X. 20, 4.
 दीदङ्गानं IV. 5, 9.
 दीदो III. 55, 3.
 दीदथ III. 38, 1; X. 32, 4.
 दीदथः VIII. 21, 6.
 दीदथन् VII. 7, 6.
 दीदथः VIII. 100, 1.
 दीदथत् III. 2, 10; VIII. 68, 19.
 दीदथं IX. 105, 4.
 दीदथिति दीधः VI. 17, 6; 67, 4.
 दीधिनिः I. 186, 11; III. 4, 3; V. 18, 4.
 दीधिनिभिः VII. 1, 1.
 दीधिनिं III. 31, 1; IV. 2, 16; IX. 102, 1, 8.
 दीधिनी V. 42, 1.
 दीधिन् VIII. 99, 3.
 दीधियुः X. 40, 10.
 दीधेत् X. 144, 3.
 दीध्यातः II. 20, 1.
 दीध्यामः I. 163, 12; IV. 23, 4; X. 10, 1.
 दीध्यामाः III. 4, 7; IV. 33, 9; 50, 1; VII. 90, 4; 5; 91, 4; X. 67, 2; 181, 3.
 दीध्यामां X. 183, 2.
 दीध्ये V. 33, 1.
 दीध्यातां VII. 89, 3.
 दीध्यादद्याः X. 2, 5.
 दीध्याः IV. 24, 9.
 दीधे VIII. 67, 11; X. 68, 8.
 दीधेः IV. 54, 3.
 दीधयः VI. 22, 8.

दीय V. 83, 7; X. 103, 4.
 दीयन् I. 180, 1.
 दीयन्तं V. 74, 9.
 दीयति IX. 3, 1.
 दीयथः V. 73, 3.
 दीयन् VI. 4, 6; VII. 63, 5.
 दीयन्ति VII. 74, 4.
 दीयन्ति II. 35, 14.
 दीयन्संख्याः I. 122, 15.
 दीयन्संख्यायुः IV. 15, 9; X. 85, 39.
 दीयन्संख्यायुषं IV. 15, 10.
 दीयेः I. 173, 11; IV. 2, 5; VIII. 17, 10.
 दीयेऽनिह्यं IX. 101, 1.
 दीयेऽन्तुः X. 69, 7.
 दीयेऽन्तमाः I. 158, 6; VIII. 9, 10.
 दीयेऽन्थियः II. 27, 4.
 दीयेऽनीये VIII. 50, 10.
 दीयेऽग्रयज्यं VII. 82, 1.
 दीयेऽग्रसन्नि VIII. 10, 1; 25, 20.
 दीये I. 32, 10; 37, 11; 96, 8; 116, 25; 123, 8; 154, 3; 166, 12; 14; III. 7, 1; IV. 23, 9; 24, 8; V. 54, 5; 87, 7; X. 14, 14; 18, 6; 36, 14; 51, 8; 70, 4; 85, 19; 95, 10; 105, 1; 124, 1; 134, 6.
 दीयेऽयज्ञसे V. 61, 9.
 दीयेऽयाये V. 45, 9.
 दीयेऽयायेः II. 15, 3.
 दीयेऽश्वसः X. 23, 3.
 दीयेऽश्वसे I. 112, 11.
 दीयेऽश्रुत् VII. 16, 8; 61, 2; VIII. 25, 17.
 दीयेऽश्रुतः X. 114, 2.
 दीयेऽश्रुतं VII. 76, 7.
 दीयेऽश्रुतःसतमः VIII. 102, 11; X. 93, 2.
 दीयेऽश्रुतःसतमं V. 38, 2; VII. 81, 5.
 दीयेऽश्रुतःसतमा V. 65, 2; VIII. 101, 2.
 दीषो I. 140, 13.
 दीषोः II. 27, 14.

दीर्घा IV. 22, 7; X. 40, 10.
 दीर्घाय I. 7, 3; VIII. 13, 30.
 दीर्घायुः X. 62, 2.
 दीर्घायुःस्त्याय VIII. 59, 7.
 दीर्घायुःश्लोचिवं V. 18, 3.
 दीर्घायो इति दीर्घेऽचायो VIII. 70, 7.
 दीर्घेण I. 119, 6.
 दीर्घे V. 85, 8.
 दीर्घे X. 27, 17.
 दीर्घः X. 34, 13.
 दुः I. 127, 4; X. 161, 4.
 दुः V. 49, 5; VIII. 3, 21.
 दुःऽचापर्वे VI. 49, 7; X. 185, 1.
 दुःऽचाप्यः VII. 18, 8; 32, 27; IX. 79, 3.
 दुःऽचाप्यं VI. 51, 13.
 दुःऽचाप्ये VIII. 71, 7.
 दुःऽचापना X. 95, 2.
 दुःऽचाप्यं IX. 41, 2.
 दुःऽचाशीः VIII. 2, 5.
 दुःऽइतं I. 125, 7.
 दुःऽइतं I. 23, 22; II. 23, 5; X. 39, 11; 126, 1.
 दुःऽइतस्य III. 39, 8; X. 161, 3.
 दुःऽइता I. 35, 3; 41, 3; 99, 1; III. 20, 4;
 V. 3, 11; 4, 9; 9, 6; VI. 2, 11; 18, 10;
 47, 30; 51, 10; 68, 8; VII. 32, 15;
 44, 3; 65, 3; 78, 2; VIII. 18, 17; 42,
 3; 97, 15; IX. 59, 3; 62, 2; 70, 9;
 82, 2; 90, 6; X. 31, 1; 63, 13; 93, 6;
 96, 8; 113, 10; 126, 6; 133, 6.
 दुःऽइतात् I. 121, 14; 128, 5; 147, 3; 185,
 10; III. 39, 7; VI. 50, 10; 75, 10; VII.
 12, 2.
 दुःऽइतानि II. 27, 5; IV. 39, 1; V. 77, 3;
 82, 5; VII. 12, 2; 82, 7; IX. 97, 16;
 X. 165, 5.
 दुःऽइताय I. 147, 5.
 दुःऽइतेष्वः VIII. 44, 30.

दुःऽइताय I. 41, 9.
 दुःऽइते I. 147, 4.
 दुःऽइवः IV. 41, 4; VI. 16, 31.
 दुःऽइवस्य II. 23, 12.
 दुःऽइवाः II. 23, 8; III. 30, 15; IV. 5, 5;
 V. 2, 9; X. 87, 18; 89, 9; 120, 4.
 दुःऽइवां X. 42, 10.
 दुःऽइवायाः X. 63, 11.
 दुःऽइवासः VII. 68, 7.
 दुःऽइवेः I. 117, 4.
 दुःऽओवे VII. 4, 3.
 दुःऽकृतः V. 83, 2; 9; VII. 104, 3; IX. 73, 6.
 दुःऽकृतं VI. 16, 32.
 दुःऽकृतं VIII. 47, 13; X. 100, 7.
 दुःऽकृतानि X. 164, 3.
 दुःऽकृते VII. 104, 7; X. 86, 5.
 दुःऽगं X. 85, 32.
 दुःऽगहंस्य VIII. 65, 12.
 दुःऽगहा IV. 18, 2; V. 4, 9; VIII. 43, 30;
 X. 98, 12; 182, 1.
 दुःऽगहानि VI. 22, 7; IX. 110, 12.
 दुःऽगा I. 41, 3; VII. 60, 12.
 दुःऽगात् I. 106, 1-6.
 दुःऽगानि I. 99, 1; 189, 2; V. 54, 4; VIII.
 47, 5; X. 56, 7.
 दुःऽगृभिः I. 140, 6.
 दुःऽगृभिष्वनः I. 52, 6.
 दुःऽगृभीयते V. 9, 4.
 दुःऽगे IV. 28, 3; V. 34, 7; VII. 25, 2; VIII.
 27, 18; 93, 10.
 दुःऽगेषु VI. 21, 12.
 दुःऽघवनः X. 103, 7.
 दुःऽघवनेन X. 103, 2.
 दुःऽहम् II. 28, 8; VII. 86, 4.
 दुःऽहम् III. 2, 2; IV. 9, 2; 8.
 दुःऽहम् I. 15, 6.

दुःसहभासः III. 56, 8; VII. 60, 6.
 दुःसहर्षाः VII. 50, 1.
 दुःसहर्षः I. 57, 1.
 दुःसहर्षी X. 20, 2.
 दुःसहर्षवः V. 87, 9.
 दुःसहा X. 109, 4.
 दुःसहिता I. 140, 11.
 दुःसपुटः V. 56, 4.
 दुःसधः I. 94, 8; 9; 105, 6; III. 16, 2;
 VII. 82, 1; VIII. 19, 15; 21, 12; 75,
 9; X. 44, 7.
 दुःसधा IX. 53, 3.
 दुःसधे I. 190, 5.
 दुःसनशः VII. 32, 7; IX. 63, 11.
 दुःसनसं I. 176, 4; VI. 45, 26; VII. 18, 25.
 दुःसनशा III. 56, 8; VI. 27, 8.
 दुःसनामा X. 162, 1.
 दुःसनियंतवः I. 135, 9².
 दुःसनियंतुः I. 190, 6.
 दुःसपदा I. 53, 9.
 दुःसपदिहंतु II. 27, 6.
 दुःससचयः IV. 25, 6.
 दुःसभृतये VII. 1, 22.
 दुःसमतयः VII. 1, 22.
 दुःसमतिः I. 131, 7²; II. 33, 14; III. 15, 6;
 VII. 56, 9; VIII. 67, 15; X. 134, 5.
 दुःसमति I. 129, 6; IV. 11, 6; VIII. 18, 10;
 X. 40, 13; 175, 2; 182, 1.
 दुःसमती VIII. 79, 9; IX. 70, 5.
 दुःसमतीना I. 129, 8²; 11²; VIII. 46, 19.
 दुःसमतो V. 42, 16.
 दुःसमदः I. 32, 6.
 दुःसमदासः VIII. 2, 12.
 दुःसमंतु X. 12, 6.
 दुःसमन्ता VIII. 60, 7.
 दुःसमन्ताने I. 129, 7.

दुःसमर्च VIII. 45, 18; IX. 97, 8; X. 45, 8.
 दुःसमायवः III. 30, 15.
 दुःसमित्रः X. 105, 11.
 दुःसमित्रासः VII. 18, 15; 28, 4.
 दुःसयुजः X. 44, 7.
 दुःसचतुः IV. 38, 8; VI. 6, 5.
 दुःसवाससे VII. 1, 19.
 दुःसविदत्तस्य X. 35, 4.
 दुःसविदत्ता X. 36, 2.
 दुःसविदत्ता X. 63, 12.
 दुःसविद्वान् VII. 94, 12.
 दुःसशंसः I. 23, 9; II. 23, 10; 41, 8; X. 25, 7.
 दुःसशंसं VII. 94, 12; VIII. 18, 14.
 दुःसशंसान् I. 94, 9.
 दुःसशामुः X. 33, 1.
 दुःसशीमे X. 93, 14.
 दुःसशेवः I. 42, 2.
 दुःससहांसः IX. 91, 5.
 दुःसस्तुतिः I. 53, 1.
 दुःसस्तुती II. 33, 4.
 दुःसस्तुती VII. 32, 21.
 दुःसस्वप्यं V. 82, 4; VIII. 47, 14-17; X. 36,
 4; 37, 4.
 दुःसस्वप्यात् VIII. 47, 18.
 दुःसहना I. 38, 6.
 दुःसहनायतः X. 134, 2.
 दुःसहनायाः I. 121, 14.
 दुःसहनायुचं IV. 30, 8.
 दुःसहनायान् VIII. 2, 20; 18, 14.
 दुःसहितः VIII. 19, 26.
 दुःसहृणापुः VII. 59, 8.
 दुःसहृणापून् I. 84, 16.
 दुःसहः VII. 4, 7.
 दुःसहः III. 36, 6.
 दुःसहं V. 19, 4; 36, 1; 85, 4; VI. 48, 22; VII.
 74, 3; 98, 1; IX. 96, 15; X. 94, 9.
 दुग्धाभिः IX. 107, 9.

दुग्धा I. 158, 4.
 दुग्धाऽश्च VIII. 50, 3.
 दुग्धानाः I. 100, 3; III. 31, 10.
 दुग्धानां X. 67, 6.
 दुग्धुनस्यते X. 37, 12.
 दुग्धुनस्यते VII. 55, 3.
 दुग्धुना II. 23, 6; VIII. 20, 4; 75, 13.
 दुग्धुनाः I. 116, 21; V. 45, 5; VI. 12, 6;
 47, 30.
 दुग्धुनाभ्यः II. 32, 2.
 दुग्धुनां IX. 66, 19; X. 175, 2.
 दुग्धुनायै I. 189, 5.
 दुग्धानः IX. 86, 21; 96, 10.
 दुग्धुः IX. 79, 4.
 दुग्धे III. 57, 1.
 दुग्धे III. 31, 11; IV. 3, 10, V. 43, 4, VI.
 66, 1; VII. 95, 2; VIII. 100, 10; X.
 11, 1.
 दुग्धे VIII. 7, 10; 69, 6; IX. 31, 5.
 दुग्धे III. 57, 2; V. 62, 2; IX. 54, 1; 70, 1.
 दुग्धोहिष II. 13, 6.
 दुग्धवत् V. 50, 4.
 दुग्धवत् VII. 16, 2.
 दुग्धये VI. 36, 2.
 दुग्धितं IV. 1, 17.
 दुग्धिता II. 17, 4; IV. 16, 4.
 दुग्धयन् VII. 18, 4; X. 74, 4.
 दुग्धयन् X. 61, 10.
 दुग्धयित् VIII. 70, 11.
 दुग्धेः X. 102, 6.
 दुग्ध VI. 22, 4.
 दुग्धः I. 56, 3; II. 12, 15; V. 56, 3.
 दुग्धस्कृतः I. 64, 11.
 दुग्धस्वांशः VII. 21, 2.
 दुग्धाः VIII. 66, 2.
 दुग्धभिः I. 28, 5; VI. 47, 31.
 दुग्धे VI. 47, 29; 30.
 दुग्धः I. 68, 5; 69, 5; 72, 8; 113, 4; 120,

2; 121, 4; 188, 5; II. 24, 5; III. 31,
 21; IV. 4, 6; V. 45, 1; VI. 17, 6; 18,
 5; 30, 5; 35, 5; 62, 11; VII. 2, 5; 9,
 2; 46, 2; 79, 4; IX. 45, 3; 64, 3; X.
 29, 3; 139, 6.
 दुग्धः I. 53, 2³; II. 2, 7.
 दुग्धयेतु इति दुग्धस्येतु VII. 65, 3.
 दुग्धोक्तशोचिः I. 66, 3.
 दुग्धेण I. 117, 2; 183, 1; IV. 13, 1; V.
 76, 4.
 दुग्धेणस्युः VIII. 60, 19.
 दुग्धेणसम्पत् IV. 40, 5.
 दुग्धेण I. 69, 2; 3; 70, 2; 108, 7; 117, 7;
 III. 1, 18; 14, 3; 18, 5; 25, 4; 5;
 58, 9; IV. 2, 7; 4, 7; 24, 8; 28, 3; V.
 4, 5; VI. 12, 1; VII. 7, 4; 12, 1; 16, 8;
 42, 4; 60, 5; 70, 2; 92, 3; VIII. 19,
 27; 87, 2; X. 37, 10; 104, 4; 110, 1;
 120, 7.
 दुग्धेण IX. 101, 3.
 दुग्धेषां IV. 21, 6.
 दुग्धेषांसः VIII. 1, 13.
 दुग्धेदाऽश्च I. 39, 5.
 दुग्धे VII. 1, 11.
 दुग्धेः I. 51, 14; II. 38, 5.
 दुग्धे VIII. 74, 1.
 दुग्धेण I. 91, 19; X. 40, 12.
 दुग्धेण IV. 1, 9; 18; 2, 12; VII. 1, 11.
 दुग्धेण I. 174, 7; V. 29, 10; 32, 8.
 दुग्धेनो इति दुग्धेनो X. 155, 3.
 दुग्धः I. 4, 5; 14, 1; 30, 15; 36, 14; 37, 14;
 III. 2, 6; 16, 4; IV. 2, 9; 8, 6; VI.
 14, 1; 15, 6; 16, 18; 29, 3; VIII. 31,
 9; IX. 65, 3; X. 20, 7.
 दुग्धऽया V. 36, 6.
 दुग्धऽस्य VI. 51, 4; VII. 18, 14; 25.
 दुग्धऽस्युः VI. 36, 5.
 दुग्धसम्पत् IV. 40, 2.

दुषसः I. 168, 3.
 दुषसनासः IV. 6, 10.
 दुषसे I. 165, 14.
 दुषस्य V. 42, 11; 49, 2; X. 14, 1.
 दुषस्यतः III. 2, 8; V. 28, 6.
 दुषस्यतः III. 13, 3; VI. 15, 6; VIII. 44, 1.
 दुषस्यति III. 3, 1; VII. 82, 5.
 दुषस्यति I. 78, 2; III. 51, 3.
 दुषस्यथः I. 112, 15; 21.
 दुषस्यथः I. 119, 10.
 दुषस्यन् I. 167, 6.
 दुषस्यन् III. 1, 2; 13.
 दुषस्यति I. 62, 10.
 दुषस्यात् I. 165, 14.
 दुषस्युः X. 100, 12.
 दुषस्युवा VIII. 102, 2.
 दुषस्येत् VI. 16, 46.
 दुषाति VII. 20, 6; 22, 4.
 दुषारः III. 24, 1; IV. 36, 6; VIII. 46, 8, 9; IX. 20, 6.
 दुषारं I. 64, 14; 79, 8; 119, 10, 139, 8², II. 2, 10; 26, 1; 34, 7; III. 37, 10, V. 15, 3; 35, 1; 7, 38, 2; IX. 16, 3, 63, 11; X. 48, 3; 93, 8.
 दुषारस्य VII. 8, 3.
 दुषारः V. 86, 2; VIII. 103, 11, X. 44, 6.
 दुषारः VIII. 50, 2.
 दुषारीतये II. 21, 2.
 दुषारीतु VI. 1, 1.
 दुषते IX. 19, 5; 34, 5, X. 76, 6.
 दुषते VIII. 6, 19; 59, 3, IX. 80, 4; 85, 9; X. 107, 4.
 दुषथे X. 61, 17.
 दुषन् X. 122, 6.
 दुषतः VIII. 7, 16; X. 94, 9.
 दुषता I. 117, 21.

दुहंति I. 64, 5; VIII. 72, 7; IX. 34, 3; 65, 15; 80, 5; X. 76, 7.
 दुहंति I. 64, 6; 137, 3²; III. 36, 7; IV. 24, 9; IX. 62, 20; 72, 6; 85, 10; 95, 4; X. 76, 7.
 दुहान्ति इति IV. 23, 10; VI. 70, 2; X. 117, 9.
 दुहानः IX. 42, 4; 107, 5.
 दुहाना II. 2, 9; III. 58, 1; VIII. 100, 11; X. 65, 6; 149, 4.
 दुहानाः III. 1, 14, VI. 28, 1; VII. 41, 7; 43, 4.
 दुहानां II. 32, 3.
 दुहां I. 164, 27.
 दुहां IV. 57, 7.
 दुहितः I. 30, 22; 48, 1; 9; 49, 2; V. 79, 2; 3; 8; 9; VI. 64, 4; 5; VII. 77, 6; 81, 3; 5; VIII. 47, 14, 15; X. 127, 8.
 दुहितरः IV. 51, 1.
 दुहितरः IV. 51, 10; 11.
 दुहितरं IV. 30, 8; 9; X. 61, 7.
 दुहितरो VI. 49, 3; X. 70, 6.
 दुहितरि I. 71, 5.
 दुहितरिति VI. 65, 6.
 दुहिता I. 34, 5; 48, 8; 92, 5, 7; 113, 7, 116, 17; 117, 13; 118, 5, 124, 3, III. 53, 15; 55, 12; IV. 43, 2; 52, 1, V. 80, 5; 6; VI. 63, 5; 65, 1; VII. 69, 4; 75, 4; 78, 4; 79, 3; 81, 1; VIII. 101, 15; IX. 1, 6; 113, 3; X. 27, 11; 39, 12; 40, 5; 72, 5; 159, 3.
 दुहितुः I. 164, 33; III. 31, 1²; V. 42, 13; 47, 1; VII. 67, 2; IX. 72, 3, 97, 47; X. 61, 5.
 दुहिता I. 183, 2.
 दुहिते X. 17, 1.
 दुहीत II. 18, 8.
 दुहीया II. 11, 21; 15, 10, 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9.
 दुहीया IV. 41, 5.

दुहीयन् I. 120, 9.

दुहुः II. 34, 10.

दुहुः IX. 108, 11.

दुहे IX. 89, 2²; X. 12, 3.

दुहे I. 105, 2; VIII. 14, 3; 31, 4; IX. 10, 8; 67, 32; 69, 1; X. 60, 11.

दुहन्ते IX. 74, 4.

दुहन्ते I. 134, 6; 164, 7.

दुहे III. 53, 14; VI. 66, 4; VII. 101, 1; VIII. 9, 19.

दुहे I. 134, 6; 139, 7; V. 69, 2.

दुह II. 6, 6.

दुहः I. 36, 5; 44, 2; 9; 58, 1; 72, 7; 74, 4; 105, 4; 161, 4; 173, 3; 188, 1; II. 6, 7; 9, 2; III. 3, 2; 5, 2; 9; 6, 5; 11, 2; 53, 4; 54, 19; 55, 9; IV. 1, 8; 2, 2; 7, 8; 9; 9, 2; V. 11, 4; 26, 6; 43, 8; VI. 8, 4; 15, 9; 16, 6; 23, 6; 1; VII. 3, 3; 7, 1; 10, 2; 5; 11, 3; 67, 1; VIII. 5, 3; 23, 6; 26, 16; 39, 3; 9; 101, 3; X. 4, 2; 8, 5; 21, 5; 98, 2; 110, 1; 122, 5; 137, 3; 165, 1; 4.

दुहं I. 12, 1; 8; 36, 3; 4; 44, 3; 11; 60, 1; 161, 3; III. 9, 8; 17, 4; IV. 7, 4; 11; 8, 1; V. 3, 8; 8, 6; 21, 3; VI. 15, 8; VII. 2, 3; 3, 1; 16, 1; 4; VIII. 19, 21; 23, 18; 19; 44, 3; 102, 18; IX. 99, 5; X. 122, 7; 123, 6.

दुहंसङ्घ IV. 33, 1.

दुहन्त्य VII. 39, 3; VIII. 44, 20.

दुहन्ता VII. 91, 2.

दुहन्ताङ्घ II. 39, 1; X. 106, 2.

दुहन्तः V. 83, 3.

दुहन्तः X. 109, 3.

दुहन्तः X. 47, 7.

दुहन्ती X. 108, 2; 3.

दुहन्ती X. 14, 12.

दुहं I. 12, 4; 44, 12; 71, 4; 74, 7; 161, 1; IV. 8, 4; 9, 6; VII. 9, 5; VIII. 39, 1; IX. 45, 2; X. 91, 11; 115, 1.

दुहन्ति IV. 7, 8.

दुहन्ता VI. 58, 3.

दुहन्ता VII. 11, 2; VIII. 103, 13; X. 70, 3.

दुहन्तः III. 3, 1.

दुहन्तः VII. 21, 4; X. 26, 7.

दुहन्तः X. 58, 1.

दुहन्ते I. 22, 4; IX. 67, 21; 78, 5.

दुहे I. 29, 6; 42, 3; VII. 20, 7; VIII. 30, 3; X. 16, 9; 42, 7; 51, 6; 97, 21; 108, 11; 111, 8.

दुहन्तः I. 27, 3; 31, 16; 129, 9; II. 27, 13; III. 33, 9; 10; 59, 2; IV. 20, 1; V. 1, 10; 83, 3; VI. 12, 1; 38, 2; 47, 29; VII. 33, 1; 2; VIII. 5, 1; 27, 9; 45, 17; IX. 91, 4.

दुहे I. 24, 9; 79, 11; 94, 7; 9; 132, 6; II. 11, 8; 23, 9; III. 9, 2; 30, 2; IV. 4, 3; 23, 7; V. 7, 4; VII. 77, 4; VIII. 86, 4; IX. 19, 7; X. 49, 6; 55, 1; 108, 1.

दुहेऽङ्घ इति दुहेऽङ्घे I. 185, 7; III. 54, 7.

दुहेऽङ्घः VII. 63, 4.

दुहेऽङ्घादिभिः I. 139, 10.

दुहेऽङ्घाधीः VI. 9, 6.

दुहेऽङ्घयः VII. 21, 2.

दुहेऽङ्घः I. 166, 11; V. 59, 2.

दुहेऽङ्घं VII. 1, 1.

दुहेऽङ्घा VI. 10, 4.

दुहेऽङ्घे X. 37, 1.

दुहेऽङ्घाः I. 65, 5.

दुहेऽङ्घाः X. 142, 8.

दुहेऽङ्घाः X. 134, 5.

दुहेऽङ्घाः VII. 104, 9.

दुहन्तः II. 17, 5.

दुहन्तः X. 101, 8.

दृष्ट V. 45, 2.
 दृष्टि III. 39, 4.
 दृष्टिः I. 51, 11; VII. 99, 5.
 दृष्टिनि II. 15, 8; 17, 1; VII. 18, 13; VIII.
 14, 9.
 दृष्टे इति VI. 67, 6.
 दृष्टे I. 6, 7.
 दृष्टिः IV. 45, 1; VII. 89, 2; VIII. 5, 19.
 दृष्टि I. 191, 10; IV. 45, 3; V. 83, 7; VII.
 103, 2; IX. 1, 8.
 दृष्टेऽश्च VI. 48, 18.
 दृष्टं IV. 1, 15.
 दृष्टी II. 14, 3.
 दृष्टः VI. 67, 6; VIII. 24, 10.
 दृष्टं I. 72, 8; III. 30, 5; 32, 16; IV. 1,
 15; 17, 10; VI. 30, 5; 31, 2; X. 143, 2.
 दृष्टस्य I. 63, 5; VI. 62, 11; VII. 79, 4.
 दृष्टा I. 33, 12; 64, 3; 71, 2; 127, 4; II.
 24, 3; III. 45, 2; IV. 19, 4; 43, 9;
 31, 2; V. 39, 3; 84, 3; 86, 1; VI. 17,
 6; 22, 6; VII. 27, 2; VIII. 21, 16;
 40, 1; 45, 13; IX. 34, 1; 91, 4; X. 48,
 6; 121, 5.
 दृष्टाः I. 61, 14; VI. 20, 7, 32, 3; 43, 3.
 दृष्टानि I. 168, 4; VI. 17, 5; 30, 3; 45, 9;
 VII. 75, 7; VIII. 14, 9; X. 138, 3.
 दृष्टां V. 19, 2.
 दृष्टाः I. 63, 1.
 दृष्टे VIII. 103, 5.
 दृष्टिः VI. 3, 3.
 दृष्ट VII. 104, 24; VIII. 33, 19.
 दृष्टे II. 24, 8; V. 80, 5; VI. 9, 5; 44, 8;
 VII. 35, 5; 88, 2; IX. 91, 6; X. 14, 12.
 दृष्टाः X. 45, 8.
 दृष्टान् II. 10, 4.
 दृष्टाना I. 92, 12.
 दृष्टि V. 52, 12.
 दृष्टी I. 27, 10.

दृष्टीका X. 108, 3.
 दृष्टीके I. 66, 5; 69, 5; IV. 41, 6; X.
 92, 7.
 दृष्टे I. 23, 21; 50, 1; 5; 51, 4; 52, 8; 112,
 5; 123, 11; 124, 6; IV. 11, 1²; VI. 29,
 3; VII. 15, 5; 81, 4; VIII. 49, 8; 94,
 2; IX. 48, 4; 61, 18; 64, 30; 102, 6;
 X. 5, 5; 60, 5; 136, 1; 170, 3.
 दृष्टेऽन्यः X. 88, 7.
 दृष्टेयं I. 24, 1; 2.
 दृष्टयते X. 146, 3.
 दृष्टयान् IV. 2, 12.
 दृष्टयस्वत्वां III. 23, 4.
 दृष्टयं VIII. 72, 4.
 दृष्टदांश्च VII. 104, 22.
 दृष्टधीयं II. 23, 14.
 दृष्टाय X. 34, 11.
 दृष्ट III. 30, 15; X. 100, 1.
 दृष्ट VIII. 24, 10.
 दृष्टस्य VIII. 80, 7.
 दे V. 41, 1.
 देदिशतीः VIII. 102, 13.
 देदिशते VIII. 20, 6.
 देदिशं VIII. 74, 15.
 देदिष्टे V. 31, 3.
 देभुः I. 147, 3; X. 89, 5.
 देयां VIII. 1, 5.
 देव I. 13, 11; II. 3, 4; III. 4, 9; 7, 9;
 14, 7; 20, 3; V. 43, 3; VI. 3, 1; 47,
 28; VII. 99, 2; X. 70, 9.
 देव I. 12, 8; 14, 12; 24, 3; 25, 1; 31, 12;
 35, 11; 42, 1; 44, 11; 50, 8; 63, 8;
 68, 2; 74, 9; 91, 14; 23; 94, 7; 16;
 114, 10; 169, 8; 173, 13; 189, 1; 3;
 6; 190, 5; II. 1, 4; 11; 15; 2, 6; 11,
 13; 33, 15; III. 4, 1; 6, 6; 15, 6; 43,
 3; 57, 6; 62, 7; IV. 2, 11; 13, 4; 47,
 1; V. 2, 11; 3, 4; 5; 8; 6, 4; 15, 5;
 17, 1; 26, 1; 33, 3; 50, 2; 5; 81, 4;

5; 82, 4; 5; 85, 8; VI. 2, 11; 13, 2;
4; 16, 3; 12; 32; 43; 18, 14; 39, 1;
48, 7; 71, 6; VII. 1, 20; 25; 14, 2;
15, 7; 13; 30, 1; 4; 66, 9; 89, 5;
92, 1; 99, 1; VIII. 1, 23; 12, 15; 19,
17; 23, 18; 26, 25; 42, 3; 44, 11; 48,
9; 60, 19; 61, 6; 65, 4; 75, 2; 10;
84, 4; 101, 11; 12; 102, 1; 16; IX.
63, 22; 64, 1; 67, 25; 26; 30²; 96, 3;
16; 97, 18; 27; 42; 48; 50; 98, 4;
107, 4; 108, 9; X. 7, 1²; 6²; 15, 12;
23, 7; 26, 4; 45, 9; 70, 4; 85, 5; 93, 9.

देवऽज्यः III. 29, 8; IX. 24, 7; 28, 6; 61,
19; 64, 11; 105, 2.

देवऽज्यः IX. 97, 26; X. 78, 1.

देवऽज्यः IX. 74, 5; 104, 2; X. 36, 8; 76, 4.

देवऽज्यः X. 98, 5, 7; 8.

देवऽज्यः X. 98, 6.

देवऽज्यः X. 98, 2; 4.

देवऽज्यः X. 64, 3.

देवऽज्यः VII. 1, 22.

देवऽज्यः X. 136, 5.

देवः I. 1, 5; 19, 2; 31, 1; 9; 32, 12; 35,
2; 3; 8; 10; 36, 13; 58, 3; 68, 1;
71, 5; 73, 2; 3; 84, 19; 94, 13; 105,
14; 106, 7; 123, 3; 124, 1; 127, 1; 128,
3; 129, 11; 136, 4; 138, 1; 142, 3; 11;
157, 1; 160, 1; 186, 1; 188, 1; 190, 8;
II. 1, 7; 3, 1; 4, 1; 12, 1; 19, 5; 20,
6; 22, 1-3; 24, 11; 28, 1; 31, 4; 38,
1; 2; 4; III. 3, 9; 5, 6; 20, 4; 27, 7;
33, 6; 54, 12; 55, 19; IV. 1, 9, 2, 1;
10; 5, 2; 8, 3; 11, 6; 13, 1; 2; 14, 1;
15, 1; 18, 12; 22, 3; 23, 4; 5; 30, 24²;
43, 1; 53, 1; 3; 4; 6; 7; 54, 1; 58, 3;
V. 1, 2; 3, 8; 8, 4; 12, 3; 42, 3; 5;
45, 1; 81, 3; 82, 8; VI. 11, 2; 14, 5;
15, 6²; 22, 11; 30, 4; 44, 22; 48, 21;
50, 8; 13; 56, 1; 58, 2; 73, 3; VII.
6, 7; 10, 2; 15, 12; 16, 11²; 35, 6; 10;

13; 38, 3; 40, 1; 45, 1; 3; 63, 1; 3;
64, 3; 66, 14; 76, 1; 86, 7; 100, 3;
101, 2; VIII. 1, 22; 11, 1; 12, 6; 14,
4; 19, 24²; 39, 7; 86, 5; 92, 6; 93, 11;
96, 2; IX. 3, 1-3; 5; 6; 9; 5, 4; 6,
7; 28, 3; 37, 6; 42, 2; 54, 3; 63, 13;
64, 9; 65, 2; 68, 2; 71, 6; 81, 5; 87,
2; 95, 2; 97, 1; 7; 11; 12; 48; 98, 9;
99, 7; 103, 6; 107, 15; 16; 108, 8;
110, 6; X. 2, 2; 10, 5; 12, 1; 2; 8;
17, 4; 13; 22, 4; 5; 27, 18; 31, 4;
48, 11; 49, 10; 51, 1; 2; 66, 3; 70, 10;
81, 3; 83, 2; 87, 18; 88, 14; 92, 11;
98, 2; 100, 3; 9; 104, 9; 110, 1; 10,
121, 8; 124, 2; 150, 4; 158, 3; 168, 2,
4; 173, 5; 174, 3; 175, 1; 176, 4.

देवऽज्यः X. 34, 8.

देवऽज्यः V. 42, 16.

देवऽज्यः VII. 18, 20.

देवऽज्यः X. 130, 1.

देवऽज्यः II. 3, 9; III. 4, 9; IV. 25, 1; X.
42, 9; 160, 3.

देवऽज्यः X. 85, 44.

देवऽज्यः X. 97, 16.

देवऽज्यः III. 33, 4; VII. 4, 5; VIII. 19, 6.

देवऽज्यः VII. 97, 3.

देवऽज्यः V. 64, 7.

देवऽज्यः X. 63, 16.

देवऽज्यः I. 53, 11; V. 45, 11; VI. 68, 7;
VII. 35, 13; 64, 3; 101, 5; VIII. 46,
32.

देवऽज्यः IX. 67, 27.

देवऽज्यः I. 164, 15; III. 53, 9.

देवऽज्यः I. 162, 1.

देवऽज्यः IX. 97, 29.

देवऽज्यः X. 37, 1.

देवऽज्यः VII. 23, 2.

देवऽज्यः X. 88, 4.

देवऽज्यः IV. 26, 4; X. 70, 4.

देवऽगुहा I. 77, 1.
 देवऽगुहेः V. 45, 4.
 देवऽगुहः III. 53, 9; IV. 11, 4; VII. 84, 3;
 VIII. 31, 3.
 देवऽगुहं VII. 25, 5; X. 178, 1.
 देवऽगुहे X. 145, 2.
 देवऽगुहः IV. 22, 3; X. 3, 6; 70, 2.
 देवऽगुहमाय II. 24, 3.
 देवऽगुहा X. 24, 6.
 देवता I. 22, 5; 55, 3; 100, 15; 165, 9; IV.
 44, 2; 58, 10; VI. 4, 7; 70, 5; VII. 1,
 23; 85, 3; VIII. 3, 14; X. 49, 2.
 देवऽगुहये I. 127, 9²; III. 26, 2; VIII. 3, 5;
 60, 10; 62, 8; 101, 1; IX. 15, 2; 17,
 7; 65, 27; X. 141, 6.
 देवऽगुहा I. 34, 5; 58, 1; 95, 8; 128, 2;
 III. 19, 1; IV. 6, 1; V. 29, 1; VI. 4, 1;
 68, 2; VII. 2, 5; 38, 7; 43, 3.
 देवऽगुहा VIII. 74, 3; X. 8, 2.
 देवऽगुहा I. 141, 10; III. 19, 2; 4; IV. 6,
 3; 9; VII. 1, 18; 39, 1.
 देवऽगुहा IX. 96, 3; 97, 19; 27.
 देवता X. 98, 1.
 देवता I. 37, 4.
 देवऽगुहा I. 50, 10; 93, 9; 105, 10; 128, 6;
 182, 5; III. 1, 22; 8, 7; V. 20, 1; 61,
 7; 65, 1; VII. 23, 5; 34, 9; 52, 1; 60,
 1; VIII. 19, 1; 3; 34, 8; 103, 5; X.
 15, 9; 30, 1; 73, 7; 110, 2; 188, 3.
 देवऽगुहा I. 68, 2; 115, 4; 136, 1; 151, 9;
 -III. 60, 2; X. 157, 4.
 देवऽगुहा I. 69, 3.
 देवऽगुहा I. 93, 8; 163, 12.
 देवऽगुहा III. 6, 1.
 देवऽगुहा I. 152, 2; II. 23, 8; VI. 61, 3.
 देवऽगुहा X. 43, 5.
 देवऽगुहा I. 61, 8; V. 46, 8.
 देवऽगुहा IX. 97, 27; X. 16, 8.
 देवऽगुहा I. 161, 5; IV. 35, 5.

देवऽगुहानि X. 53, 9.
 देवऽगुहाः X. 62, 4.
 देवऽगुहे इति देवऽगुहे I. 106, 3; 159, 1; 185, 4;
 IV. 56, 2; VI. 17, 7; VII. 53, 1; X.
 11, 9.
 देवऽगुहाः IX. 105, 5.
 देवऽगुहा I. 75, 1.
 देवऽगुहाः IX. 104, 5.
 देवऽगुहाः I. 162, 18.
 देवऽगुहा I. 73, 10; IV. 1, 10; X. 45, 9.
 देव I. 1, 1; 12, 7; 15, 7; 25, 14; 35, 1;
 50, 1; 10; 59, 2; 123, 10; 128, 2;
 138, 2; 144, 5; 164, 18; II. 13, 5;
 22, 1-3; 38, 9; III. 9, 1; 8; 10, 1;
 20, 5; 26, 1; 62, 12; IV. 1, 1²; 11, 5;
 V. 9, 1; 14, 2; 3; 21, 3; 4; 22, 2; 3;
 25, 1; 41, 6; 42, 11; 49, 1; 2; VI. 15,
 4; 16, 7; 41; 46; 44, 16; 49, 9; 55, 6;
 VII. 3, 1; 7, 1; 16, 2; 21, 1; 90, 3;
 VIII. 11, 6; 18, 20; 19, 1; 3; 31, 14;
 44, 15; 89, 1; IX. 11, 2; 68, 1; X. 14,
 7; 16, 10; 70, 5; 86, 1; 110, 9; 115,
 3; 122, 4; 128, 7; 130, 3; 176, 2.
 देवऽगुहा IX. 84, 1; 107, 3.
 देवऽगुहा X. 30, 7.
 देवऽगुहा X. 135, 7.
 देवऽगुहा X. 107, 10.
 देवऽगुहा I. 26, 6; VII. 79, 5; VIII. 12, 19;
 27, 13².
 देवऽगुहा I. 114, 3; V. 21, 4; VIII. 71,
 12; X. 66, 7.
 देवऽगुहा X. 30, 11; 15; 70, 1; 107, 3.
 देवऽगुहा VII. 3, 9.
 देवऽगुहा I. 121, 1; 190, 2; V. 1, 4; IX.
 97, 46.
 देवऽगुहा I. 36, 1.
 देवऽगुहा I. 15, 12; VII. 18, 1.
 देवऽगुहाः III. 5, 1; X. 69, 8.
 देवऽगुहा X. 69, 7.

देवस्यन् II. 26, 1; X. 46, 10.

देवस्यन्तः I. 6, 6; 40, 1; 115, 2; 139, 3; 173, 4; III. 6, 1; 8, 1; 4; 6; IV. 2, 17; 11, 5; 44, 5; VI. 1, 2; 7; VII. 2, 5; 43, 1; 47, 1; 2; 69, 6; 73, 1; 92, 2; VIII. 9, 19; IX. 74, 8; X. 13, 2; 17, 7; 91, 9.

देवस्यन्तं I. 40, 7; 41, 8; VII. 69, 4.

देवस्यन्तीः I. 77, 3; III. 6, 3; VII. 10, 3; 18, 3; 69, 2; X. 30, 15.

देवस्यन्तः I. 154, 5; VII. 97, 1; VIII. 103, 7.

देवस्याः I. 168, 1; 177, 4; III. 8, 5; V. 76, 1; 77, 2; VII. 68, 4.

देवस्यान् I. 162, 4; X. 181, 3.

देवस्यानाः VII. 76, 2.

देवस्यानाम् X. 18, 1.

देवस्यानान् I. 72, 7; X. 51, 5; 98, 11.

देवस्यानीः X. 51, 2.

देवस्यानिः I. 183, 6; 184, 6; IV. 37, 1; V. 43, 6; VII. 38, 8.

देवस्याया VII. 10, 2.

देवस्यु IX. 11, 2.

देवस्युः IV. 2, 7; V. 48, 2; VI. 3, 1; VIII. 12, 11; IX. 6, 1; 17, 3; 37, 1; 43, 5; 56, 1; 97, 4; 106, 14; 108, 9; X. 32, 5; 51, 5; 176, 3.

देवस्युक्ताः VII. 67, 8.

देवस्युभिः VII. 93, 5.

देवस्युं I. 83, 2; IV. 9, 1; V. 34, 5; VI. 28, 2.

देवस्युना IX. 96, 24.

देवस्युनि VII. 43, 2.

देवस्यो इति देवस्यो VIII. 31, 16.

देवस्योः VII. 61, 1.

देवस्योः X. 106, 3.

देवस्यै X. 40, 2.

देवस्यन्तः VII. 18, 22; VIII. 31, 15.

देवस्यन्तं VI. 47, 10; X. 47, 3.

देवस्यन्तैः X. 15, 10.

देवस्यन्तः III. 23, 2; IX. 96, 9.

देवस्यन्तस्तमाः VI. 29, 4.

देवस्यन्तं IX. 62, 5.

देवस्यन्ता IV. 3, 15.

देवस्यन्ताः III. 20, 2.

देवस्यान् IV. 26, 6; X. 61, 26.

देवस्यार्हन्तः III. 27, 14.

देवस्योः IX. 2, 1; 36, 2.

देवस्योन्तः I. 36, 9; IX. 25, 3; 28, 3; 49, 3; 63, 16; 64, 12; 107, 7.

देवस्योन्तये I. 12, 9; II. 23, 7; III. 21, 2; VI. 15, 18; 16, 7; 41; 68, 10; IX. 6, 6; 13, 2; 3; 20, 1; 45, 1; 46, 1; 54, 4; 64, 15; 65, 18; 67, 17; 70, 9; 106, 7; 107, 12; X. 35, 14; 66, 12.

देवस्योन्तिभिः VIII. 54, 6.

देवस्योन्ति I. 113, 12; VII. 67, 6; 84, 5; VIII. 68, 13; IX. 89, 7; 97, 21; X. 53, 3.

देवस्यन्तिः X. 6, 3.

देवस्योन्ते III. 17, 5; V. 42, 10; VII. 19, 4; IX. 96, 14; 97, 2; 33.

देवस्यन्तः V. 22, 2.

देवस्यन्तं I. 142, 5.

देवस्यन्ताः III. 4, 4.

देवस्यन्तः III. 21, 5.

देवस्यन्तवः VI. 59, 1.

देवस्यन्ते इति देवस्यन्ते I. 113, 3.

देवस्यन्तः III. 23, 3.

देवस्यन्ताः III. 23, 2.

देवस्युन्तं X. 98, 7.

देवस्युन्तं IX. 62, 21.

देवस्युन्ति X. 98, 5.

देवस्येनानां X. 103, 8.

देवस्युन्तः V. 50, 5.

देवस्ये I. 20, 6; 24, 1; 2; 128, 7; 141, 1;

144, 2; 159, 5; II. 7, 2; 22, 4; 38, 7;
10; III. 14, 6; 19, 4; 27, 3; 59, 6;
62, 10; 11; IV. 1, 4; 6²; 7; 2, 19; 7;
2; 17, 5; 53, 1; 55, 5; V. 3, 10; 13,
2; 50, 1; 81, 1; 3; 82, 1; 6; 85, 6;
VI. 1, 4; 48, 20; 71, 2; VII. 1, 22; 4,
3; 38, 4; 6; 40, 5; 52, 3; 82, 10;
97, 8; VIII. 2, 7; 19, 28; 31, 12; 51,
7; 71, 8; 92, 6; 102, 15; IX. 69, 4;
70, 2; 97, 11; X. 12, 3; 22, 4; 55, 5;
64, 7; 79, 4.

देवस्यऽदेवस्य X. 1, 5; 136, 4.

देवऽहिं I. 89, 8; IV. 37, 3; V. 42, 2; 4;
VI. 17, 15; VII. 66, 16.

देवऽहिं VII. 103, 9.

देवऽहूतः III. 13, 6.

देवऽहूतमान् VIII. 75, 1.

देवऽहूतयः X. 44, 6.

देवऽहूतिः VI. 38, 2; 65, 5; X. 18, 3; 128, 3.

देवऽहूतिभिः I. 12, 12; VII. 14, 1; VIII. 53,
7; IX. 68, 7.

देवऽहूतिं VII. 14, 3; X. 53, 3.

देवऽहूतिषु VII. 83, 7.

देवऽहूती VI. 52, 4; 73, 2.

देवऽहूत्या X. 63, 11.

देवऽहूते VIII. 39, 4.

देवऽहूये VII. 85, 2.

देवऽहेळनं VII. 60, 8; X. 37, 12; 100, 7.

देवा I. 22, 2; 23, 2; 46, 2; 92, 18; 184,
3; V. 68, 2; 74, 2; VI. 59, 3; VIII.
22, 3; 25, 1; 26, 8; IX. 5, 7.

देवा III. 25, 4; 53, 1; V. 67, 1; VI. 68, 6;
8; VII. 60, 12; 67, 5; 74, 4; 82, 7;
VIII. 9, 6; 57, 1; X. 24, 6.

देवाः I. 23, 19; II. 29, 1; IV. 37, 1; V.
46, 2; VIII. 47, 6; 67, 9; 17; 83, 6;
IX. 68, 10; X. 64, 12; 101, 9; 137, 1²;
165, 1.

देवाः I. 11, 5; 22, 16; 23, 24; 31, 11; 36,

5; 40, 3; 5; 45, 2; 65, 2; 80, 15;
84, 18; 89, 1; 2; 7; 10; 94, 3; 96,
1-7; 100, 15; 107, 2; 116, 17; 122, 3;
14; 135, 1; 147, 1; 161, 2; 163, 8; 9;
164, 39; 50²; 167, 4; 169, 5; 174, 1;
179, 3; 186, 2; 8; 190, 1; II. 1, 13;
14; 2, 3; 13, 5; 23, 2; 19; 24, 16;
27, 4; 10; 35, 15; 40, 1; 41, 21; III.
4, 11; 6, 7; 8; 7, 7; 8, 8; 9; 9, 9;
11, 4; 17, 4; 19, 5; 20, 1; 32, 8; 49,
1; 51, 8; 54, 2; 55, 2; 18; 56, 8; 57,
2; IV. 1, 18; 2, 17; 7, 7; 17, 19; 18,
1; 11; 19, 2; 33, 9; 11; 42, 1; 10;
50, 9; V. 3, 1; 4; 8, 6; 29, 5; 8; 30,
5; 31, 8; 51, 13²; 69, 4; 81, 3; VI. 7,
1; 2; 4; 9, 5; 7; 17, 8; 18, 14; 15;
50, 14; 52, 10; 14; 15; 75, 18; 19;
VII. 2, 2; 11, 4; 16, 12; 21, 7; 33, 11;
35, 11; 39, 3; 4; 49, 4; 50, 3; 51, 3;
52, 3; 66, 2; 83, 7; 91, 1; VIII. 2, 18;
12, 25; 19, 21; 28, 4; 41, 7; 48, 1;
57, 2; 62, 7; 63, 12; 69, 11; 81, 3;
89, 2; 94, 2; 96, 7; 98, 3; 100, 1; 11;
IX. 14, 3; 39, 1; 51, 3; 61, 13; 62,
20; 81, 5; 92, 4; 109, 2; 114, 3; X.
12, 3; 7; 8; 14, 3; 16, 8; 19, 7; 20,
6; 24, 5²; 28, 7; 35, 13; 36, 13; 37,
5; 46, 9; 10; 51, 4; 52, 2; 3²; 53,
4; 55, 7; 56, 4; 61, 7; 14; 19; 62, 11;
63, 1; 65, 4; 14; 66, 6; 69, 9; 72, 5;
73, 8; 74, 2; 82, 5; 85, 14; 31; 36;
47; 87, 15; 88, 1; 2; 7; 8; 11-13;
90, 6; 7; 15; 16²; 92, 10; 95, 7; 18;
109, 4; 6; 110, 11; 112, 6; 114, 1; 3;
116, 9; 117, 1; 121, 2; 122, 2; 7; 125,
3; 128, 2; 3; 7; 129, 6; 130, 3; 137,
5; 141, 2; 151, 3; 4; 157, 1; 4²;
191, 2.

देवाः I. 27, 13; 40, 6; 89, 8; 9; 94, 8;
105, 3; 5; 16; 106, 2; 110, 7; 115, 6;
139, 7; 171, 2; 185, 9; II. 3, 4; 28, 3;
29, 2; 4-6; III. 54, 17; 21; IV. 34,

11; 55, 1; V. 41, 18; 42, 17; VI. 47, 20; 50, 11; 51, 12; 52, 8; 13; 17; 59, 4; VII. 41, 5; 104, 11; VIII. 18, 15; 30, 2; 47, 2; 8; 10; 48, 14; 65, 10; 67, 7; 80, 10; IX. 5, 11; 67, 27; X. 2, 4; 35, 12; 36, 10; 37, 11; 12; 51, 8; 52, 1; 5; 63, 2; 11; 12; 72, 6; 7; 78, 8; 85, 23; 100, 7; 103, 11; 109, 5; 134, 7; 137, 1²; 159, 4; 165, 2; 3.

देवाण्या I. 127, 1.

देवान् I. 1, 2; 12, 3; 10; 13, 1; 4; 12; 14, 6; 9; 12; 15, 4; 12; 23, 10; 27, 13; 36, 6; 44, 1; 4; 7; 9; 48, 12; 67, 2; 71, 3; 74, 6; 75, 5; 76, 2; 5; 77, 1; 2; 105, 13; 14; 17; 120, 4; 132, 5; 139, 1; 141, 6; 142, 1; 11; 161, 6; 7; 162, 21; 163, 13; 185, 8; 186, 10; 188, 3; II. 3, 1-3; 7; 9, 6; 12, 1; 24, 11; 36, 4; 37, 6; III. 1, 1; 17, 3, 1; 4, 1; 3; 10; 5, 9; 6, 6; 9; 7, 9; 14, 5; 15, 5; 17, 1; 2; 22, 3; 25, 1; 2; 27, 1; 29, 8; 54, 5; 8; 59, 8; IV. 1, 2; 2, 3; 8, 3; 30, 5; V. 1, 2; 11; 4, 4; 6; 13, 6; 26, 1; 2; 28, 1; 5; 40, 8; 52, 15; VI. 2, 11; 4, 1; 11, 3; 15, 18; 17, 8; 28, 3; 48, 4; 50, 1; 2; 4; 9; 52, 5; VII. 3, 3; 9, 5²; 10, 5; 11, 3; 5; 13, 2; 16, 4; 17, 2-4; 30, 3; 34, 8; 42, 3; 104, 14; VIII. 2, 4; 10, 2; 19, 27; 27, 1; 36, 3; 39, 1; 44, 3; 48, 3; 60, 4; 75, 2; 102, 2; 103, 2; IX. 11, 1; 29, 1; 42, 4; 5; 44, 1; 45, 2; 71, 6; 80, 1; 4; 90, 5; 92, 1; 94, 5; 97, 4; 12; 41; 42; 98, 7; 101, 4; X. 1, 6; 7; 2, 1; 2; 4; 5; 6, 4²; 7, 6³; 12, 2; 5; 14, 3; 35, 10; 49, 11; 53, 2; 54, 1; 55, 3; 56, 2; 3; 64, 14; 65, 9; 15; 66, 1; 4; 13; 14; 70, 3; 4; 72, 8; 93, 2; 95, 18; 98, 4; 100, 3; 110, 1; 130, 5; 150, 3.

देवानां I. 22, 9; 31, 1; 2; 43, 5; 44, 12; 50, 5; 68, 1; 69, 1; 70, 3; 89, 2³; 94,

13; 107, 1; 113, 19; 115, 1; 116, 2; 133, 7; 136, 7; 141, 11; 160, 4; 162, 7²; 164, 5; 185, 4; 6; 11; 187, 6; 188, 11; II. 3, 9; 4, 2; 8, 6; 23, 16; 24, 3; 25, 5; 26, 3; 32, 6; III. 1, 17; 2, 8; 3, 7; 4, 10; 5, 5; 7, 7; 8, 9; 11, 6; 17, 3; 54, 19; 55, 1²; 56, 1; 60, 6; 62, 13; IV. 1, 20; 2, 18; 12, 5; 25, 3; 27, 1; 33, 2; 9; 35, 3; 43, 2; 58, 1; V. 2, 8; 5, 10; 26, 6; 42, 4; 46, 7; 62, 1; VI. 15, 9; 13; 51, 2; 12; 62, 8; VII. 7, 2; 35, 3; 15; 41, 4; 42, 2; 47, 3; 65, 2; 76, 1; 4; 5; 77, 3; VIII. 13, 2; 31, 7; 15; 39, 6; 60, 6; 69, 3; 75, 8; 79, 9; 83, 1; 94, 8; 100, 10; 101, 12; IX. 1, 4; 76, 1; 78, 1; 81, 2; 83, 4; 84, 3; 85, 2; 86, 7; 10; 87, 2; 95, 2; 96, 6; 97, 5; 7; 24; 99, 4; 107, 22; 108, 4; 109, 4; X. 2, 3; 4, 2; 10, 8; 11, 9; 16, 2; 8; 27, 23; 31, 1; 33, 9; 35, 1; 8; 36, 2; 11; 48, 11; 56, 1; 64, 1; 70, 2; 9; 10; 72, 1-3; 77, 7; 82, 3; 88, 15; 93, 3; 103, 9; 109, 5; 110, 3; 10; 11; 121, 7; 137, 3; 150, 4; 168, 4; 171, 4.

देवाय I. 20, 1; 135, 1; II. 30, 1; 35, 5; III. 13, 1; IV. 3, 3; V. 16, 1; VI. 68, 9; VII. 14, 1; 3; 17, 7; 46, 1; 86, 7; VIII. 89, 1; IX. 6, 7; 11, 2; 98, 10; 108, 8; X. 37, 1; 121, 1.

देवायः I. 23, 8; 39, 5; 105, 12; II. 41, 15; V. 41, 17; VII. 59, 1; VIII. 7, 27; 27, 10; 30, 1; 31, 5; 47, 13; 54, 3; IX. 97, 20; X. 126, 1.

देवातः I. 3, 8; 9; 19, 3; 6; 26, 8; 36, 4; 10; 52, 15; 59, 2; 83, 2; 102, 1; 103, 7; 104, 2; 123, 1; 128, 8; 131, 1; 136, 4; 162, 15; II. 4, 3; III. 1, 3; 4; 13; 2, 3; 3, 5; 4, 2; 8, 6; 11, 9; 29, 7; 9; 54, 9; IV. 1, 1; 19, 1; 26, 2; 30, 3; 35, 8; 58, 4; V. 21, 3; 25, 2; 26, 9; VI. 15, 8; 16, 48; 44, 8; 58, 4; 67, 5;

9; 68, 4; VII. 17, 6; 32, 9; 43, 3; 82, 2; VIII. 12, 22; 13, 18; 19, 1; 23, 18; 27, 14; 28, 1; 29, 7; 84, 2; 93, 14; 97, 9; 102, 17; IX. 13, 5; 18, 3; 49, 4; 65, 24; 78, 4; 101, 5; 102, 5; 106, 8; 109, 15; X. 6, 7; 28, 8; 33, 1; 48, 3; 53, 7; 10; 63, 4; 65, 13; 66, 9; 11; 70, 6; 88, 9; 10; 93, 7; 113, 8; 136, 2.

देवातः I. 3, 7; 139, 11²; II. 31, 2; 41, 13; IV. 36, 5; V. 41, 17; VII. 48, 4; VIII. 29, 9; 30, 4; X. 35, 14; 61, 27; 63, 6; 8; 64, 11; 66, 14; 107, 11; 128, 4; 5.

देवि VII. 75, 2; VIII. 27, 5.

देवि I. 48, 1; 15; 123, 3; 10; 124, 12; II. 32, 6; 41, 17; III. 61, 1, 2; V. 61, 17; VI. 61, 5; 6; 64, 2; VII. 77, 5; 81, 4; VIII. 9, 16; 17; 18, 4; 67, 10; X. 17, 8.

देविशब्दे II. 41, 16.

देवी I. 40, 3; 48, 3; 56, 4; 92, 9; 10; 106, 7; 109, 4; 113, 13; 14; II. 3, 8; 40, 6; IV. 14, 3; 34, 1; 51, 11; V. 32, 10; 41, 18; 43, 11; 51, 11; 80, 3; VI. 50, 5; 61, 4; 64, 5; VII. 34, 1; 37, 7; 40, 2; 4; 78, 2; 79, 3; 90, 3; VIII. 25, 10; IX. 58, 2; X. 11, 8; 59, 7; 70, 8; 127, 1-3; 134, 1, 141, 2.

देवी इति I. 106, 3; 160, 1; II. 31, 5; III. 25, 3; IV. 56, 2; V. 32, 9; VI. 44, 5; VII. 97, 8; VIII. 93, 12; X. 64, 14; 70, 6.

देवी इति IV. 55, 6; IX. 98, 9.

देवीः V. 5, 5; X. 110, 5; 128, 5.

देवीः I. 13, 6; 9; 22, 11; 23, 18; 83, 2; 142, 6; 153, 4; 173, 8; II. 3, 5; 8; 35, 5; III. 4, 8; 7, 2; 32, 6; 34, 8; 56, 4; IV. 3, 12; 5, 13; 22, 7; 51, 8; V. 46, 8; VII. 47, 3; 49, 1; 50, 4; 72, 3; 85, 3; IX. 5, 5; 8; 9, 6; 69, 4;

X. 9, 4; 17, 10; 30, 6; 64, 9; 104, 8; 109, 1; 110, 8.

देवीः I. 124, 13; IV. 51, 4; 5; 10; V. 46, 7; VIII. 80, 10; X. 70, 8; 97, 4.

देवी I. 88, 4; 115, 2; III. 18, 3; 20, 5; 61, 5; IV. 43, 1; 55, 3; V. 43, 6; 69, 3; 80, 1; VI. 50, 1; VII. 34, 9; 44, 2; 85, 1; VIII. 100, 11; 101, 16; X. 101, 9.

देवेषु X. 85, 46.

देवे VII. 104, 18.

देवेन I. 91, 23.

देवेभिः I. 1, 5; 14, 1; 2; 34, 11; 127, 11; 159, 1; 179, 2; II. 20, 8; 36, 3; III. 3, 2; 6; 10, 4; 13, 1; 15, 6; 24, 4; 40, 3; 46, 3; 47, 3; 53, 10; IV. 46, 6; 56, 2; V. 26, 4; 51, 1; 3; 8; VI. 11, 6; 16, 1; 20, 2; 25, 8; 50, 13²; 67, 10; VII. 14, 3; 34, 15; 72, 2; 75, 7; VIII. 18, 4; 26, 8; 38, 7; 71, 3; IX. 93, 4; 97, 1; X. 6, 2; 64, 10; 82, 5; 88, 3; 92, 6; 98, 6; 99, 10; 100, 1; 113, 2; 125, 5.

देवेभ्यः I. 13, 11; 59, 5; 74, 9; 139, 7; 142, 6; 162, 4; 11; 187, 11; 188, 10; II. 3, 10; 38, 1; III. 9, 5; 6; 34, 7; IV. 54, 2; V. 5, 11; VI. 44, 7; 51, 8; VII. 98, 3; VIII. 101, 16; IX. 3, 9; 8, 5; 11, 7; 23, 6; 25, 1; 28, 2; 42, 2; 62, 20; 21; 65, 2; 3; 67, 28, 80, 4; 86, 30; 99, 7; 100, 6; 103, 6; 105, 3; 106, 6; 107, 23; 109, 5; 12; 21; X. 13, 4; 16, 9; 11; 17, 3; 51, 7; 65, 6; 70, 2; 85, 17; 19; 97, 1; 104, 8; 110, 4; 5; 118, 5; 119, 13; 150, 1; 180, 3.

देवेषु I. 1, 4; 13, 2; 15, 8; 18, 8; 20, 8; 27, 4; 31, 9; 36, 12; 14; 71, 7; 73, 5; 91, 1; 102, 9; 105, 13; 14; 113, 9; 125, 5; 127, 8; 135, 2; 136, 4; 139, 9; 142, 3; 9; 11; 162, 8; 9; 14; 16; 179, 6; 186, 11; II. 41, 18; 20; III.

16, 4²; 28, 5; 53, 15; 54, 11; 57, 5;
 59, 9; IV. 2, 1; 10, 8; 15, 1; 2; 18,
 13; 31, 15; 36, 3; 4; 54, 3; V. 4, 3;
 8; 14, 1; 25, 4; 68, 2; 3; VI. 15, 6³;
 18; 36, 1; 46, 6; VII. 2, 7; 7, 1; 9, 1;
 11, 5; VIII. 10, 3; 25, 1; 27, 3; 29,
 2; 3; 31, 9; 32, 28; 39, 3; 7²; 10;
 60, 15; 63, 1; 65, 12; 102, 9; IX. 5,
 4; 44, 3; 5; 45, 4; 67, 13; 94, 3;
 107, 18; X. 11, 8; 14, 14; 56, 4; 57,
 2; 62, 6; 64, 2; 79, 6; 86, 12; 98,
 11; 101, 4; 121, 8; 144, 6; 155, 5;
 169, 3.

देवै: I. 12, 4; 31, 8; 44, 13; 76, 4; 90, 1;
 106, 7; 161, 2; 169, 8; 173, 12; 188,
 1; III. 1, 15; 4, 8; 11; IV. 11, 2; V.
 11, 2; 29, 9; VI. 15, 16; 47, 29; 48,
 19; VII. 11, 1; 2; 39, 6; VIII. 35, 3;
 IX. 25, 3; 97, 6; X. 15, 10; 98, 8;
 109, 7; 113, 1; 135, 1; 169, 4.

देवी VI. 59, 5.

देवी II. 40, 2; IV. 41, 2; V. 38, 3; 66, 1,
 68, 4; 86, 5³; VI. 60, 14; VIII. 25, 4;
 X. 93, 6; 132, 1; 184, 2.

देवी I. 152, 7; IV. 15, 9; 10; V. 74, 1.
 VII. 70, 4; VIII. 35, 4; 24.

देव्यं I. 140, 7.

देव्यस्य IV. 36, 1.

देव्या IX. 70, 3.

देव्या I. 53, 5; VIII. 9, 16; 23, 5; 27, 13;
 X. 176, 2.

देव्या: IV. 1, 17.

देव्या II. 41, 17.

देव्ये VI. 75, 15.

देव्याय X. 85, 15; 114, 2.

देव्यी X. 85, 47.

देव: VIII. 66, 6.

देव्यं II. 9, 4; VI. 63, 8; VII. 20, 7; 32,
 21; 37, 3; 58, 4.

देव्यस्य III. 30, 19.

देव्यो IV. 20, 10.

देव्यो: VII. 93, 4.

देव्यं VII. 50, 2.

देहि VIII. 100, 12; X. 98, 4.

देहि III. 14, 6; IV. 32, 20; VIII. 43, 15;
 71, 3; X. 14, 11; 19, 6; 85, 29; 186, 3.

देव्यं VI. 47, 2; VII. 6, 5.

देव्यः उदास: VIII. 103, 2.

देव्यश्चातं III. 23, 3.

देव्यश्चाताय VI. 27, 7.

देव्यश्चाते IV. 15, 4.

देवी III. 38, 9; X. 107, 3.

देवी: IX. 103, 5.

देवीनां III. 20, 4; 34, 2.

देवी X. 63, 10.

देव्य: I. 27, 12; 156, 5; II. 3, 10; VI. 50,
 12; VII. 8, 4; 97, 3; IX. 111, 3; X.
 57, 5.

देव्यं I. 31, 17; 44, 6; 45, 9; 10; 114, 4;
 II. 5, 2; 30, 11; IV. 42, 6; V. 13, 3;
 VI. 16, 6; 52, 12; VII. 44, 5; VIII.
 44, 9; 61, 16; IX. 71, 8; 80, 5;
 83, 5; 84, 1; 3; 86, 42; X. 53, 6; 63,
 9; 100, 6; 140, 6.

देव्यस्य I. 35, 5; II. 33, 7; 38, 6; IV. 21,
 10; 54, 4; V. 57, 7; VI. 38, 1; VII.
 58, 1; VIII. 48, 2; X. 92, 3.

देव्या I. 13, 8; 142, 8; 188, 7; II. 3, 7;
 III. 4, 7; V. 5, 7; VI. 48, 10; VII. 97,
 2; VIII. 18, 8; IX. 5, 7; 108, 3; X.
 65, 10.

देव्या: X. 2, 1; 128, 3; 130, 7.

देव्यानि I. 70, 1; 92, 12; 124, 2; IV. 4, 5;
 V. 41, 14; VII. 4, 1; 75, 3.

देव्याया: X. 87, 19.

देव्ये IV. 54, 3; VII. 89, 5.

देव्येन II. 35, 8; III. 8, 1; IV. 1, 15; 34,
 8; VII. 33, 11; 53, 2; 82, 8; X. 87,
 12; 108, 9.

दो: V. 61, 5.

दोषं V. 15, 5.
 दोषतः I. 80, 5; II. 21, 4; VIII. 6, 6; X.
 119, 2; 171, 2.
 दोषवीति II. 4, 4.
 दोषुषत् IX. 15, 4; X. 23, 1.
 दोषस्य X. 163, 2.
 दोषा I. 104, 1; II. 8, 3; IV. 2, 8; 11, 6;
 V. 32, 11; VI. 5, 2; 39, 3; VII. 1, 6;
 3, 5; VIII. 22, 14; 25, 21; X. 40, 2; 4.
 दोषाः I. 34, 3; 179, 1.
 दोषां IV. 12, 2; V. 5, 6; X. 39, 1.
 दोषांश्चलः I. 1, 7; IV. 4, 9; VII. 15, 15.
 दोहम् I. 164, 26.
 दोहते IX. 18, 5; 86, 18; X. 133, 7.
 दोहते I. 134, 4; VIII. 93, 3.
 दोहनां VIII. 12, 32.
 दोहनाः I. 144, 2.
 दोहसा X. 11, 1.
 दोहसे I. 141, 2; VI. 45, 7; 66, 1; 5.
 दोहसे V. 44, 1.
 दोहेन X. 42, 2.
 दोःग्गहे IV. 42, 8.
 छवि I. 39, 4; III. 27, 12; V. 6, 4; VI.
 52, 13; VII. 31, 9; VIII. 6, 40, 43, 4;
 44, 29; IX. 26, 3; 27, 5; X. 94, 5;
 138, 6.
 छविंश्छवि I. 4, 1; 25, 1.
 छवी इति IV. 56, 5.
 छा I. 30, 19; 31, 4; 32, 4; 33, 14; 35, 7;
 9; 50, 7; 51, 9; 52, 11; 67, 3; 96, 2;
 121, 2; 3; 127, 2; 141, 8; 154, 4;
 164, 11; 173, 6; 174, 3; 180, 10; II.
 11, 5; 15; 12, 2; 12; 15, 2; 17, 2;
 5; III. 30, 9; 11; 32, 8; 34, 8; 38, 2;
 44, 3; 59, 1; IV. 6, 2; 22, 3; 33, 1;
 36, 1; 43, 5; 52, 7; V. 29, 6; 46, 3;
 57, 3; 62, 3; 63, 3; 6; 85, 4; VI. 17,
 7; 30, 5; 47, 5; 29; 48, 21; 51, 8;
 64, 2; 67, 6; 72, 2; VII. 3, 3; 24, 5;

VIII. 14, 14; 41, 10; 42, 1; 72, 18;
 89, 5; IX. 85, 9; 86, 29; 96, 3; 97,
 13; 100, 9; X. 3, 5; 16, 3; 45, 7; 55,
 1; 63, 10; 65, 7; 67, 10; 68, 11; 74,
 2; 81, 2; 6; 88, 3; 89, 4; 92, 1; 94,
 12; 111, 5; 119, 8; 121, 1; 125, 7;
 149, 1; 153, 3.
 छांश्च IV. 7, 3; 31, 15; VII. 33, 5; VIII.
 41, 8.
 छावः I. 35, 6; 51, 1; 151, 9; II. 34, 2;
 III. 32, 9; 51, 5; IV. 16, 19; 57, 3;
 V. 41, 14; 53, 5; VI. 4, 3; 24, 7; 38,
 4; VII. 87, 5; 88, 4; 101, 4; VIII.
 6, 15; 70, 4, 5; X. 12, 4; 115, 7.
 छावा I. 61, 14; 63, 1; 113, 2; 143, 2;
 159, 1; 185, 2-8; II. 12, 13; 41, 20;
 III. 6, 4; V. 43, 2; VI. 11, 1; VII. 43,
 1; 65, 2; VIII. 97, 14; IX. 70, 2; X.
 12, 1; 35, 3; 37, 2; 46, 9; 91, 3.
 छावाद्यानां I. 96, 5; 102, 2; 121, 11; 140,
 13; III. 8, 8; VI. 31, 2; X. 36, 1.
 छावाद्याना VIII. 18, 16.
 छावापृषिवी इति I. 35, 9; 52, 14; 61, 8;
 101, 3; 112, 1; 115, 1; 3; 160, 1; II.
 1, 15; 2, 7; III. 3, 11; 25, 3; 26, 8;
 30, 4; 32, 10; 58, 8; IV. 54, 6; 56, 1;
 3; V. 47, 2; 51, 11; 55, 7; 63, 2; 83,
 8; VI. 18, 15; 44, 24; 70, 1; 4; 5;
 75, 10; VII. 35, 5; 44, 1; VIII. 22, 5;
 96, 16; IX. 68, 10; 81, 5; 97, 42; X.
 1, 7; 2, 7; 31, 7; 8; 35, 1; 36, 1; 37,
 6; 47, 8; 63, 9; 65, 8; 66, 4; 6; 9;
 7; 10; 82, 1; 89, 6; 110, 9; 113, 1;
 5; 114, 8; 125, 6; 149, 2.
 छावापृषिवी इति I. 31, 8; 159, 5; 160, 5;
 185, 11; II. 32, 1; VI. 50, 3; VII. 52,
 1; 53, 2; 3; VIII. 42, 2; X. 93, 1; 10.
 छावाभूमी इति X. 65, 4; 81, 3.
 छावाभूमी इति IV. 55, 1; VII. 62, 4; X.
 12, 4.

बुध VIII. 33, 15; 66, 6.
 बुधः VI. 24, 1; 37, 2; VII. 34, 24; IX.
 52, 1.
 बुधस्तमः IX. 108, 1.
 बुधं I. 136, 2; 6; II. 2, 1; V. 39, 2; VII.
 31, 2; VIII. 69, 16; 88, 2; IX. 71, 4;
 X. 185, 1.
 बुधसंयत्तं VI. 15, 4.
 बुधा I. 100, 16.
 बुधाय VIII. 24, 20.
 बुधासः III. 40, 5.
 बुधगत् VIII. 97, 4.
 बुधत्स्यामा VI. 49, 4.
 बुधत्स्यामानं V. 80, 1; X. 93, 12.
 बुधे IX. 54, 1.
 बुधयन्त II. 34, 2.
 बुधा VI. 2, 6; X. 99, 2.
 बुधानः IV. 5, 10; VII. 8, 4; IX. 64, 15;
 75, 3.
 बुधानं VI. 15, 4.
 बुधानाम् X. 181, 1.
 बुधानां VII. 75, 6.
 बुधभक्तं IV. 1, 18; VII. 40, 2.
 बुधभक्तः I. 73, 6.
 बुधभिः I. 34, 8; 53, 4; 112, 25; II. 1, 1;
 III. 3, 2; 31, 16; V. 16, 2, 53, 3; VI.
 5, 6; VII. 18, 2, 31, 8, VIII. 40, 8;
 IX. 86, 42; 112, 2; X. 3, 3, 7, 4; 5,
 59, 4; 189, 3.
 बुधः VI. 10, 2.
 बुधम् I. 74, 9; II. 9, 6; 23, 15; III. 10,
 8; 13, 7; V. 11, 1; 18, 5; 19, 3, 23,
 4; VI. 16, 45; 48, 7; VII. 8, 6; 66,
 17; IX. 13, 4; 32, 6; X. 2, 7.
 बुधमत्तः VI. 17, 14; 50, 11.
 बुधमतां VI. 62, 10.
 बुधमतो VI. 38, 1; VII. 5, 8; X. 98, 2; 3.
 बुधमते I. 63, 3.

बुधमत्तम् I. 53, 3.
 बुधमत्तमः IX. 65, 19; 108, 3.
 बुधमत्तमं I. 28, 5; V. 24, 1; VI. 44, 9.
 बुधमत्तमानि VIII. 101, 7.
 बुधमत्सु X. 69, 7.
 बुधमत्तः V. 12, 4; 25, 8; 69, 2; VII. 1, 4.
 बुधमत्तं I. 64, 14; II. 7, 1; III. 30, 19;
 IV. 36, 8; V. 6, 4; 26, 3; 31, 4; VI.
 17, 4; VII. 15, 7; IX. 29, 6; 63, 29;
 65, 4; 67, 3; 106, 4; X. 40, 1; 84, 4.
 बुधमान् I. 62, 12; IV. 15, 4; 31, 14; V.
 34, 3; VIII. 31, 3; IX. 5, 3; 61, 18;
 64, 1; 80, 2; X. 11, 7; 69, 7.
 बुधं I. 9, 8; 54, 11; 73, 4; 77, 5; 103, 3;
 II. 2, 10, III. 37, 10; 59, 6; V. 7, 9;
 10, 1; 50, 1; 79, 7; VI. 5, 7; 19, 9;
 35, 2; 46, 7; VII. 25, 3; 82, 10; VIII.
 19, 15; IX. 8, 8; 108, 9; X. 29, 4.
 बुधसंयत्तं III. 29, 15; IX. 66, 30.
 बुधसंयत्तमः VI. 44, 1; IX. 2, 2.
 बुधसंयत्तनः IX. 31, 2.
 बुधसंयत्तं V. 28, 4.
 बुधसंयत्तम् V. 54, 1.
 बुधसंयत्तं I. 121, 8.
 बुधसंयत्ता I. 131, 1.
 बुधस्य V. 7, 3; 23, 1.
 बुधसूक्तिभिः I. 129, 7.
 बुधसूक्तो IV. 16, 9; VI. 26, 8.
 बुधा IV. 4, 9; V. 38, 1; 86, 1; VI. 19, 6;
 68, 7; VIII. 19, 33; 26, 22; X. 42, 6.
 बुधानि I. 122, 12; 139, 8; III. 40, 7; IV.
 4, 6; V. 28, 3; VIII. 28, 5; IX. 40, 4;
 61, 11.
 बुधाय VI. 60, 11; VIII. 9, 20; 24, 12;
 IX. 109, 11.
 बुधिसंज्ञः VIII. 92, 16.
 बुधिसंज्ञं VIII. 19, 6.

बुद्धिः I. 138, 2^३.

बुद्धिर्न III. 37, 8.

बुद्धिर्नी VIII. 74, 9.

बुद्धिस्तनः I. 127, 9; 175, 5.

बुद्धी I. 36, 8; 91, 2; VIII. 87, 1; 89, 2;
93, 8; 103, 9; IX. 109, 7; X. 69, 5;
96, 3; 159, 4.

बुद्धे IX. 61, 29.

बुद्धेर्न I. 48, 1; 16; III. 24, 3; VI. 5, 5;
16, 21; 18, 7.

बुद्धेभिः I. 91, 2, VI. 61, 13, VII. 7, 6.

बुद्धेषु III. 37, 7.

बुद्धेः I. 78, 1-5; IV. 12, 1, 16, 19, VI.
44, 1; VIII. 5, 32, 19, 14, 20, 16, 74,
9; X. 115, 7.

बुद्ध् I. 33, 11; 71, 6, 113, 13; 116, 24,
121, 3; 7; 148, 4; 167, 10; 180, 8;
190, 4; II. 13, 13, 14, 12; 27, 8, 28,
2, III. 23, 2; IV. 4, 8; 9, 33, 7, 43,
3, V. 69, 1, 86, 5; VI. 67, 6, X. 11,
7; 17, 11; 27, 5; 45, 11.

बुद्धोः I. 115, 5; IV. 27, 3, 38, 8; VI. 66,
8; 67, 6, X. 68, 4.

बुद्धोर्नः VIII. 29, 2.

बुद्धोर्ना I. 123, 4.

बुद्धोर्नाय VI. 20, 8.

बुद्धोर्नि III. 58, 1; X. 12, 7.

बुद्धोर्नानां X. 177, 2.

बुद्धोर्न्या VI. 39, 3.

बुद्धोः I. 8, 5; 22, 13, 52, 10; 57, 5, 65, 2;
71, 8; 89, 4; 10; 90, 7; 94, 16; 95,
11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11,
102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107,
3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5,
112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 130,
10; 131, 1; 133, 6; 164, 33; 191, 6;
II. 2, 5; III. 6, 3; 32, 11; 54, 19; IV.
1, 10; 17; 17, 1; 2; 4; 13; 21, 1; 22,
4; 51, 11; V. 36, 5; 41, 11; 45, 2; 3;

54, 9; 58, 6; 59, 8, VI. 12, 2; 17, 9;
20, 1; 36, 5; 48, 22; 50, 13; 52, 2;
68, 4; 70, 6; 72, 3; VII. 5, 4; 7, 5;
34, 23; 84, 2; VIII. 7, 26; 15, 8; 20,
6; 40, 4; 56, 1; 100, 12; IX. 86, 9,
X. 10, 5; 29, 6; 36, 2; 44, 8; 45, 4;
8; 59, 3; 7, 8, 63, 3, 67, 5; 74, 2;
85, 1; 7; 10; 88, 2; 8; 90, 14; 92,
4; 121, 5; 132, 1, 4, 6, 133, 5,
173, 4.

बुद्धोः VI. 51, 5.

बुद्धोःइव II. 4, 6; V. 57, 4; VI. 58, 1; VII.
87, 6; VIII. 41, 5.

बुद्धोः IV. 4, 6.

बुद्धोः VI. 41, 3, VII. 87, 6; VIII. 17, 14,
19, 31; 96, 13; 15; IX. 69, 2; 89, 2;
96, 19; X. 17, 11; 12; 98, 3; 123, 8.

बुद्धोः IV. 13, 2, VII. 33, 11; VIII. 96, 14;
IX. 78, 4, 85, 10; X. 11, 4, 17, 11.

बुद्धोः IX. 73, 1.

बुद्धोः I. 14, 4, 94, 11, V. 63, 4, IX. 106,
8; X. 98, 4.

बुद्धोःइव VIII. 7, 16.

बुद्धोः IX. 97, 56.

बुद्धोः IX. 6, 4.

बुद्धोः I. 64, 2.

बुद्धोः VIII. 4, 8; 17, 11, 64, 12.

बुद्धोः V. 31, 2; VI. 48, 16, VIII. 4, 12; 13, 14;
64, 10; 82, 1; IX. 87, 1; X. 14, 10.

बुद्धोः IV. 40, 2.

बुद्धोः I. 2, 5; 44, 7, III. 35, 2; VI. 45,
32, VII. 10, 2; VIII. 5, 7; 49, 5.

बुद्धोः IV. 40, 3; X. 102, 6.

बुद्धोःइव IV. 43, 2.

बुद्धोः III. 14, 3.

बुद्धोःइव VIII. 34, 18.

बुद्धोःइव VIII. 5, 35.

बुद्धोःइति बुद्धोःइति I. 3, 1.

बुद्धोः IV. 38, 3.

द्रुपता X. 61, 3.
 द्रुपति IV. 6, 5; VI. 75, 11.
 द्रुपती V. 41, 18.
 द्रुपु IV. 16, 1.
 द्रुपु X. 112, 2.
 द्रुपु VIII. 4, 11.
 द्रुपयति VI. 3, 4.
 द्रुपयत्संखं X. 39, 10.
 द्रुपयन् X. 148, 5.
 द्रुपयिष्यः IX. 69, 6.
 द्रुपः IV. 40, 2.
 द्रुपिः VI. 3, 4.
 द्रुपिः III. 7, 10.
 द्रुपिःऽदः I. 15, 10.
 द्रुपिःऽदुः II. 6, 3; 37, 1-3; X. 70, 9.
 द्रुपिःऽदुः II. 37, 4.
 द्रुपिःऽदाः I. 15, 7-9; 96, 8⁴; II. 1, 7; 37, 4; V. 46, 4; VII. 16, 11; VIII. 39, 6; X. 2, 2; 92, 11.
 द्रुपिःऽदा I. 96, 1-7.
 द्रुपिःऽदेतु I. 53, 1.
 द्रुपिःऽदो V. 43, 9.
 द्रुपिःऽवित् IX. 97, 25.
 द्रुपिः I. 94, 14; 121, 2; II. 23, 15; III. 1, 22; 2, 6; 58, 6; 61, 6; IV. 5, 11, 12; 11, 3; 20, 9; 23, 4; 41, 9; 51, 7; 54, 1; V. 28, 2; 54, 15; VI. 69, 1; 6; 70, 5; VII. 9, 1; 10, 3; 35, 10; IX. 96, 12; 97, 51; X. 31, 2; 35, 13; 36, 13; 37, 10; 45, 11, 61, 12; 67, 7; 70, 7; 80, 4; 81, 1; 82, 4; 125, 2; 128, 3.
 द्रुपिःऽवः I. 15, 7; 96, 8; IV. 34, 5; X. 64, 16.
 द्रुपिःऽवः V. 13, 2.
 द्रुपिःऽव्युः VI. 16, 34; X. 64, 16.
 द्रुपिःऽव्युः II. 6, 3.
 द्रुपिःऽव्युः IX. 85, 1.

द्रुपिः III. 8, 1.
 द्रुपिःऽवः II. 21, 5; 6; IV. 33, 10; 58, 10; V. 4, 7; VI. 5, 1; IX. 78, 5; 109, 9.
 द्रुपिःऽवः III. 10, 6.
 द्रुपिःऽवः इति VI. 69, 3.
 द्रुपिःऽवःऽदुः IX. 88, 3.
 द्रुपिः VI. 12, 3.
 द्रुपिःऽवः VIII. 74, 14.
 द्रुपिः X. 11, 9.
 द्रुपिःऽवः X. 49, 9.
 द्रुपिः VIII. 92, 15.
 द्रुपः II. 11, 15.
 द्रुपिःऽवः III. 62, 17.
 द्रुपिःऽवः I. 53, 11; VIII. 18, 18.
 द्रुपिःऽवः X. 117, 5.
 द्रुपः X. 70, 4.
 द्रुपु X. 85, 32.
 द्रुपि I. 25, 13; IV. 53, 2; IX. 86, 14; 100, 9.
 द्रुपिऽवः I. 116, 10.
 द्रुपः VIII. 47, 7.
 द्रुपः II. 7, 6; VI. 12, 4; X. 27, 18.
 द्रुपः V. 40, 7.
 द्रुपः VII. 86, 5.
 द्रुपः X. 102, 9.
 द्रुपः I. 161, 1.
 द्रुपः V. 86, 3; VIII. 96, 11; IX. 1, 2; 65, 6; 98, 2.
 द्रुपदे IV. 32, 23.
 द्रुपदेतु I. 24, 13.
 द्रुपः IX. 72, 5.
 द्रुपः X. 115, 3.
 द्रुपः VI. 3, 5.
 द्रुपः I. 121, 4; 133, 1; III. 31, 19; VII. 61, 5; 75, 1; VIII. 37, 2.
 द्रुपः II. 23, 16; 17; 35, 6; IV. 4, 15; 28, 2; V. 74, 4; VI. 20, 5; VII. 16, 8;

59, 8; 104, 7; VIII. 47, 1; IX. 71, 1;
X. 25, 8; 48, 10; 73, 2.

दुहन् I. 5, 10.

दुहं IV. 23, 7.

दुहंशतः I. 127, 3².

दुहा VII. 104, 7; 17.

दुहे II. 30, 9.

दुहयः VII. 18, 6; 14.

दुहयि VIII. 10, 5.

दुहुं VII. 18, 12.

दुहुषु I. 108, 8.

दुहो VI. 46, 8.

दुहये VI. 22, 8; X. 99, 7.

दुहायः I. 25, 14.

दुहानः IV. 4, 1.

दुहोः X. 101, 10.

दुहोचमिद्वान् X. 89, 12.

दुहोचवाचः VII. 104, 14.

दुहोचय VI. 62, 9.

दुहोचवाहायः X. 101, 7.

दुहोर्ह VI. 44, 20; IX. 93, 1.

दुहोस्सायः X. 44, 4.

दुहोर्हा IX. 67, 14.

दुहोर्हानि IX. 3, 1; 28, 4; 30, 4; 33, 2;
37, 6; 65, 19.

दुहोचिचवाचः X. 99, 4.

दुहोर्हो VI. 2, 8; 37, 2.

दुहोर्हो IX. 15, 7.

दुहोर्होः V. 50, 4.

दुहोर्हो इति X. 59, 9.

दुहोर्हो VI. 27, 8.

दुहोर्होचिनः I. 42, 4; II. 23, 5; IX. 85, 1.

दुहोर्होभिः IX. 72, 3.

दुहुः VIII. 18, 14.

दुहुं VIII. 18, 15; IX. 104, 6; 105, 6.

दुह्येन I. 147, 4; 5; V. 3, 7; 12, 2.

दुह्योः I. 83, 3; VI. 45, 5; VIII. 45, 34.

दुह्यः I. 52, 3.

दुह्यु I. 52, 3.

दुहा I. 131, 3; 144, 4; 161, 3; 162, 19;
164, 20; IV. 30, 19; 33, 5; VI. 67, 1;
VII. 18, 22; VIII. 29, 8; 9; 72, 7;
IX. 86, 42; X. 17, 2; 27, 17; 23;
48, 7.

दुहादश I. 25, 8; 164, 48; IV. 33, 7; X.
114, 5.

दुहादशश्चरं I. 164, 11.

दुहादशश्चाकृतिं I. 164, 12.

दुहादशस्य VII. 103, 9.

दुहादशो VIII. 68, 14; X. 48, 6.

दुहादशो II. 18, 4; X. 67, 4.

दुहादशः I. 13, 6; 130, 3; 142, 6; II. 3, 5;
VII. 17, 2; IX. 5, 5.

दुहादशः V. 5, 5; X. 70, 5; 110, 5.

दुहादशः I. 128, 6; III. 5, 1; IV. 51, 2; VIII.
39, 6; 63, 1; IX. 10, 6.

दुहादशश्च VIII. 5, 21.

दुहादशो I. 48, 15; VII. 95, 6.

द्विः I. 53, 9; 122, 13; IV. 6, 8; VI. 66, 2;
VIII. 70, 12; IX. 98, 6; X. 120, 3.

द्विःशब्दा I. 140, 2; 149, 4; 5.

द्विःशब्दानः VI. 50, 2.

द्विःशब्दानं I. 60, 1.

द्विःशब्दाः X. 61, 19.

द्विःशब्दानिः X. 101, 11.

द्विःशब्दा I. 37, 9; 62, 7; 127, 7; 132, 3; II.
4, 2; III. 2, 1; 17, 5; 43, 6; 49, 2;
IV. 42, 1; VI. 16, 4; 17, 9; 45, 8; 48,
13; VII. 28, 4; 86, 1; VIII. 1, 28;
13, 24; 24, 25; 28, 1; 70, 2; 71, 11;
83, 8; 84, 2; 93, 32; IX. 94, 2; 97,
24; 102, 1; X. 48, 9.

द्विःशब्दाय V. 18, 2; VIII. 47, 16.

द्विःशब्दाय I. 141, 2; II. 18, 2; X. 45, 1.

द्विःशब्दाया VIII. 60, 9.

द्विःशब्दाः X. 56, 6.

द्विःशब्दाः X. 30, 10.

द्विःपत् I. 49, 3; 94, 5; 124, 1; X. 97, 20.
 द्विःपदः VI. 71, 2; X. 117, 8; 121, 3.
 द्विःपदा I. 164, 24.
 द्विःपदा X. 117, 8.
 द्विःपदी I. 164, 41.
 द्विःपदे I. 114, 1; 157, 3; III. 62, 14; V.
 81, 2; VI. 74, 1; VII. 54, 1; IX. 69,
 7; X. 37, 11; 165, 1.
 द्विःपत् IV. 51, 5; X. 27, 10; 117, 8.
 द्विःपदः VIII. 27, 12.
 द्विःपदे I. 121, 3.
 द्विःपदुः X. 61, 17.
 द्विःपदस्मा VI. 73, 1.
 द्विःपदसः I. 176, 5; VIII. 15, 2; X. 61, 10.
 द्विःपदसं IX. 4, 7; 40, 6; 100, 2.
 द्विःपदोः I. 71, 6; 114, 10; IV. 5, 3; V.
 80, 4; VI. 19, 1; VII. 8, 6; 24, 2; X.
 116, 4.
 द्विःपदात् I. 31, 2; 112, 4; III. 55, 6; 7.
 द्विःपदनेति X. 61, 20.
 द्विःपदवत् IX. 104, 2.
 द्विःपः I. 41, 3; 90, 3; 97, 7; 133, 7²; II.
 7, 3; V. 25, 9; 44, 12; VI. 45, 6; 51,
 16; 60, 6; 61, 9; VII. 59, 2; VIII.
 11, 3; 13, 21; 16, 11; 26, 5; 43, 23,
 26; 45, 10; 40; 61, 13; 69, 14; 79,
 9; IX. 8, 7; 13, 8; 61, 28, 63, 26;
 X. 126, 1-7; 187, 1.
 द्विःपः II. 7, 2; III. 15, 1; V. 25, 1; 50, 3;
 VI. 2, 4; 11; 68, 5; VIII. 71, 1; IX.
 110, 1; X. 24, 3.
 द्विःपतः VI. 47, 19; X. 152, 5.
 द्विःपता X. 164, 4.
 द्विःपते I. 50, 13; X. 128, 5.
 द्विःपते I. 50, 13.
 द्विःपे I. 39, 10.
 द्विःपा VII. 34, 13.
 द्विःपाः III. 53, 21; X. 164, 5

द्विःपे I. 169, 3.

द्विःपानि VIII. 20, 4.

द्वे इति I. 95, 1; 155, 5; 185, 2; III. 2, 9;
 30, 11; 56, 2; IV. 58, 3; V. 47, 5;
 VII. 18, 22; X. 27, 7; 85, 16; 88,
 15; 16.

द्वेषः I. 34, 11; 48, 8; 157, 4; 167, 9; II.
 33, 2; IV. 10, 7; V. 20, 2; 80, 5; VI.
 44, 16; 46, 12; 47, 12, 13; VII. 56,
 19; 58, 6; 77, 4; 104, 2; VIII. 18,
 11; 44, 11; 67, 21; 71, 15; 79, 4; X.
 63, 12; 77, 6.

द्वेषःऽभिः VII. 60, 9.

द्वेषःऽभ्यः VIII. 79, 3.

द्वेषःऽयुतः V. 9, 6.

द्वेषःऽयुतं IV. 11, 5.

द्वेषोति II. 6, 4; 27, 7; 29, 2; III. 16, 5;
 27, 3; IV. 1, 4; V. 45, 5; 87, 8; VI.
 10, 7; 59, 8; VIII. 18, 5; 53, 4; IX.
 29, 4; 111, 1; X. 100, 9.

द्वेष्टि III. 53, 21; X. 34, 3; 164, 5.

द्वो I. 35, 6; 191, 1; V. 62, 6; X. 137, 2.

द्वोऽय I. 28, 2.

ध

धक् I. 178, 1; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9;
 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; VI. 61, 14;
 VII. 1, 21.

धक् I. 183, 4.

धक्त् I. 130, 8; II. 4, 7; VI. 3, 4.

धक्तः X. 91, 7.

धक्षि I. 76, 3.

धक्षि I. 141, 8; II. 1, 10; IV. 4, 4; VI.
 18, 10.

धक्षुषः I. 141, 7.

धक्षोः II. 4, 4; X. 115, 4.

धत् IV. 27, 5².

धन I. 171, 1; IV. 33, 10; VII. 56, 20;
IX. 68, 10.
धन I. 64, 15; 85, 12; II. 12, 5; IV. 34,
10; 58, 10; V. 60, 7; X. 15, 7.
धन I. 20, 7; 64, 14; 103, 5; V. 53, 13;
X. 30, 14.
धन I. 47, 1; 180, 9; VII. 67, 10; 97, 10;
VIII. 8, 13; 35, 10; 22; X. 40, 13.
धन I. 47, 6; 93, 2; 7; 12; 159, 5; IV.
42, 10; 49, 4; 57, 8; VI. 52, 16; 69,
1; 6; 74, 3; VII. 53, 3; 84, 4; 104,
2; VIII. 8, 15; 9, 2; 35, 10²; 59,
4; 7².
धन III. 8, 1.
धन IV. 51, 11.
धन X. 184, 2.
धन I. 85, 9; VI. 13, 4.
धन I. 40, 4; 95, 10; 122, 9; 125, 1; III.
10, 3; 44, 4; V. 18, 2; 28, 2², VIII.
23, 21; 103, 4; 5; IX. 76, 2.
धन IV. 34, 10; VIII. 27, 21.
धन V. 54, 14; VII. 37, 2.
धन VI. 68, 6; VII. 68, 6.
धन I. 157, 5; 6; V. 63, 7.
धन VIII. 96, 5.
धन X. 87, 2.
धनः X. 46, 5.
धनः X. 170, 3.
धनः II. 21, 1.
धनः VI. 19, 5; VII. 32, 17; X. 116, 9;
141, 1.
धनः I. 33, 2; 10.
धन I. 36, 4; II. 13, 10; III. 2, 12; VI.
45, 2; 12; 15; VII. 32, 12; VIII. 19,
18; 68, 9; 80, 8; IX. 97, 38; X. 31,
11; 34, 10; 42, 5; 48, 5; 64, 6; 84, 7;
97, 8.
धनः IX. 46, 5.

धनः I. 74, 3; IX. 84, 5.
धनः III. 42, 6; VI. 16, 15; VIII.
45, 13.
धनः II. 23, 13; IX. 85, 8; X. 156, 1.
धनः X. 102, 1.
धनः I. 71, 3.
धनः I. 167, 2.
धनः I. 88, 3.
धनः II. 10, 6; VIII. 3, 15; X. 65, 10.
धनः X. 150, 4.
धनः X. 150, 4.
धनः I. 112, 7; 10; VIII. 86, 4.
धनः X. 67, 7.
धनः III. 46, 2.
धनः I. 36, 10; 64, 14; V. 8, 2; VI.
19, 8; VIII. 7, 18; 50, 6; IX. 62, 18;
X. 47, 4.
धनः VI. 44, 9; VIII. 3, 5; IX. 97, 29.
धनः I. 64, 13; 81, 3; 102, 10; 130, 6;
157, 2; II. 24, 9; 13; 26, 3; V. 32, 9;
IX. 61, 23; 79, 2; X. 34, 12; 42, 9;
120, 4; 147, 4.
धनः I. 4, 9; 31, 8; 102, 5; 124, 7; III.
18, 5; 30, 22; IV. 20, 3; V. 42, 5; 7;
VI. 26, 8; IX. 96, 20; X. 30, 11;
139, 3.
धनः I. 30, 16; 42, 6; 100, 9; 13; 108,
13; 130, 6; 7²; IV. 50, 9; VIII. 14, 6;
IX. 65, 9; 79, 2; 90, 3; X. 42, 10;
48, 1.
धनः I. 100, 8; 104, 7; IV. 23, 1. VIII.
71, 5; IX. 97, 4; 109, 10.
धनः I. 150, 2.
धनः I. 33, 4; IV. 2, 15.
धनः X. 73, 1.
धनः VI. 75, 2; VIII. 72, 4; 77, 11; IX.
99, 1; X. 18, 9; 125, 6.
धनः IV. 35, 5.
धनः III. 31, 16; IX. 93, 1.

धनुः VIII. 3, 19.

धनुं X. 27, 17.

धने I. 31, 6; 40, 2; 54, 6; 116, 15; 132, 1; 5; VI. 45, 11; 13; 61, 5; VIII. 3, 9; 5, 26; 8, 21; 49, 9; 50, 9; 92, 9; IX. 53, 2; X. 63, 14; 147, 3.

धनेऽधने V. 35, 7.

धनेन X. 18, 2.

धनेषु VII. 38, 8; VIII. 16, 5.

धनोः I. 33, 4; 144, 5; X. 4, 3.

धन्या III. 1, 16; V. 41, 8; VI. 11, 3.

धन्याय IX. 86, 34.

धन्यं I. 35, 8; II. 33, 10; 38, 7; IV. 33, 7; V. 7, 7; VI. 12, 5; IX. 97, 3; X. 86, 20; 89, 6; 187, 2.

धन्य IX. 75, 5; 97, 16-19; 52; 105, 4; 106, 4; 109, 1; 110, 1.

धन्यऽसहस्रः V. 45, 2.

धन्यश्च III. 45, 1; X. 93, 6.

धन्यश्चरः V. 36, 1.

धन्यऽद्युतः I. 168, 5.

धन्यं I. 38, 7; 95, 10; 116, 4; 135, 9; VI. 34, 4; 75, 3; IX. 69, 1; 79, 3.

धन्यनः X. 116, 6.

धन्यना II. 24, 8; V. 53, 6; VI. 75, 2¹; X. 115, 6.

धन्यन्श्च X. 4, 1.

धन्यंति IX. 97, 20.

धन्यंति IX. 77, 3; 79, 1; 2; 97, 26.

धन्यऽसहो I. 127, 3.

धन्यसि IX. 24, 3; 86, 34.

धन्यंस्तु V. 53, 4; X. 63, 15; 133, 1.

धन्याति III. 53, 4.

धन्याति IV. 17, 2; 19, 7; V. 83, 10; VI. 59, 7; 62, 2; VIII. 20, 4; 12.

धन्य X. 145, 2.

धन्यतः IX. 73, 1.

धन्यति V. 9, 5; X. 81, 3.

धन्यः V. 31, 9.

धन्यंति II. 11, 8.

धन्यतः I. 85, 10; II. 34, 1; IV. 2, 17.

धन्यंति VIII. 96, 13.

धन्यता I. 117, 21.

धन्यति VIII. 7, 16; IX. 1, 8.

धन्यति IX. 73, 5.

धन्यतीः III. 30, 10.

धन्यति II. 24, 7.

धन्यते X. 135, 7.

धन्यति I. 179, 4; II. 35, 5; 13; VIII. 94, 1.

धन्यमणि I. 128, 1; IX. 86, 4.

धन्यः I. 73, 4; V. 15, 1; IX. 2, 5; 72, 7; 74, 2; 86, 8; 87, 2; 89, 6; X. 5, 1; 45, 5.

धन्यं I. 23, 13; 56, 5; 6; 121, 2; V. 15, 2; 5; VII. 34, 24; 95, 1; VIII. 72, 15; IX. 107, 5; X. 47, 2; 83, 7; 111, 4.

धन्यश्चरं I. 54, 10.

धन्यमणि IV. 23, 9.

धन्याय X. 56, 2; 60, 8.

धन्ये V. 15, 2; IX. 89, 5; X. 44, 4; 170, 2.

धन्येषु I. 52, 2; III. 3, 1; IX. 73, 3; X. 5, 6.

धन्यंति I. 105, 6.

धन्यतिः V. 43, 13; IX. 2, 2; 23, 5; 37, 2; 38, 6.

धन्यंति I. 141, 11; V. 8, 4; VIII. 6, 14; IX. 14, 2; 26, 3; 99, 5.

धन्यिः I. 127, 7.

धन्यः I. 102, 5.

धन्यति II. 23, 17; IX. 86, 42.

धनी I. 11, 4; III. 49, 4; IV. 53, 2; V. 1, 6; 15, 1; VII. 35, 3; VIII. 41, 5; IX. 35, 2; 76, 1; 109, 6; X. 61, 9; 65, 13; 149, 4.

धत्तारः X. 10, 2; 66, 10.
 धत्तारै V. 9, 3; IX. 26, 2; 65, 11.
 धत्तारं I. 17, 2; V. 67, 2; 69, 4.
 धत्तै III. 17, 1; 5; VII. 89, 5; X. 56, 3;
 149, 3.
 धत्तैश्च VIII. 6, 20.
 धत्तैश्चते VIII. 98, 1.
 धत्तैः VI. 70, 3; IX. 35, 6.
 धत्तैः I. 134, 5²; 160, 1; II. 13, 7; V. 63,
 7; 72, 2; VI. 70, 1; IX. 25, 2; 63,
 22; 107, 15; X. 16, 3; 44, 1; 5; 65,
 5; 175, 1.
 धत्तैः I. 55, 3; VIII. 43, 24.
 धत्तैः I. 159, 3; III. 38, 2; IX. 97, 22;
 X. 167, 3.
 धत्तैः IV. 53, 3; X. 50, 6; 88, 1.
 धत्तैः V. 15, 2; IX. 7, 1; 110, 4; X. 20, 2;
 170, 2.
 धत्तैः III. 60, 6; V. 81, 4; VIII. 52, 3;
 IX. 7, 7; 86, 5; 9; 107, 24.
 धत्तैः VIII. 35, 13.
 धत्तैः IX. 97, 23.
 धत्तैः X. 21, 3.
 धत्तैः I. 187, 1; X. 92, 2.
 धत्तैः I. 22, 18; 164, 43; 50; III. 3, 1;
 V. 26, 6; IX. 64, 1; 97, 12; X. 90, 16.
 धत्तैः V. 60, 3.
 धत्तैः VI. 47, 14.
 धत्तैः VI. 12, 5.
 धत्तैः III. 28, 5; 30, 3; V. 32, 5; VI. 19, 10.
 धत्तैः I. 26, 10; 48, 12; 54, 11²; 61, 16; 63,
 1; 72, 7; 171, 5; II. 4, 9, II. 8, 3;
 17, 5; 24, 1; 29, 8; 31, 19; 36, 1; 10;
 51, 6; 56, 6; IV. 6, 11; 17, 18; 32, 12;
 V. 7, 9; 36, 5; 79, 6; 83, 7; VI. 4, 4;
 10, 6; 13, 5; 40, 1; 47, 9; 30; VII.
 20, 10; 24, 5; 77, 6; 79, 5; VIII. 96,
 16; IX. 8, 8; 90, 6; X. 46, 10; 69, 3.
 धत्तैः I. 158, 4.

धातु III. 31, 13; X. 132, 5.
 धातु I. 63, 2; 67, 2; 71, 5; 107, 3; III.
 54, 12; IV. 17, 13; 24, 2; V. 41, 16;
 42, 16; VI. 3, 5; 4, 2; 19, 2; 30, 2;
 40, 4; 49, 7; 14; VII. 38, 3; X. 30,
 12; 68, 12.
 धातु III. 54, 13; VI. 50, 7; VII. 39, 6.
 धातु IV. 35, 8; VI. 65, 3.
 धातुः X. 167, 3.
 धातुः X. 18, 5.
 धातुः VII. 47, 4.
 धातु I. 120, 8; VII. 71, 5; X. 93, 10.
 धातु I. 164, 49; VIII. 70, 15; X. 115, 1.
 धातु IX. 97, 38.
 धातु I. 123, 5; VII. 35, 3; X. 82, 2; 85,
 47; 128, 7; 158, 3; 184, 1; 190, 3.
 धातुः VIII. 7, 35.
 धातु II. 38, 1.
 धातु IV. 55, 1; VII. 90, 3.
 धातु V. 44, 3; X. 56, 2.
 धातु I. 190, 8; VI. 47, 11; X. 11, 2.
 धातुः X. 181, 1.
 धातुः IV. 7, 1; VIII. 92, 29, IX. 10, 3.
 धातुः X. 128, 7.
 धातु IX. 113, 4.
 धातु III. 7, 6.
 धातुः I. 16, 2; III. 35, 3; 7; 52, 5-8;
 IV. 24, 7; VI. 29, 4; X. 28, 1.
 धातुः VIII. 70, 12.
 धातुः III. 43, 4.
 धातुः III. 52, 1.
 धातु IX. 8, 2; X. 74, 3.
 धातुः X. 94, 13.
 धातु V. 53, 13; VI. 13, 4.
 धातु X. 151, 5.
 धातुः V. 47, 4.
 धातुः I. 96, 5; III. 55, 12.
 धातुः I. 95, 1.

धाम I. 57, 3; 91, 3; 95, 9; 121, 6; 123, 8; 9; 144, 1; 152, 4; 5; 153, 2; II. 3, 11; III. 7, 6; IV. 5, 4; VI. 2, 9; 21, 3; 67, 9; VII. 61, 4; 63, 3; 87, 2; VIII. 41, 10; IX. 69, 6; 86, 15; 94, 2; 96, 18; 19; 97, 5; 31; 32; 109, 4; X. 10, 6; 45, 2; 48, 11; 65, 5; 67, 2; 89, 8; 124, 3; 181, 2; 189, 3.

धाम I. 122, 12.

धामस्था: IX. 86, 28.

धामन् I. 43, 9; IV. 7, 7; 58, 11; VII. 36, 5.

धामनि VIII. 12, 32.

धामनी इति IX. 66, 2.

धामशभि: I. 14, 10; 22, 16; 85, 11; III. 3, 4; 31, 21; 37, 4; IV. 7, 5; VII. 66, 18; VIII. 19, 14; IX. 66, 5; 67, 26; 102, 2; X. 93, 6.

धामशब्द: VIII. 27, 15; 92, 24.

धामशब्द: I. 164, 15.

धामशब्द III. 51, 2.

धामशब्द VIII. 13, 20; IX. 86, 22; X. 25, 2.

धामहे I. 92, 13; V. 16, 5; IX. 74, 5.

धामानि I. 91, 4; 19; II. 3, 2; III. 3, 10; 55, 10; IV. 55, 2; VII. 60, 3; VIII. 21, 4; 41, 7; 101, 6; IX. 28, 2; 5; 63, 14; 66, 3; 86, 5; 114, 1; X. 13, 1; 56, 5; 70, 7; 80, 4; 81, 5; 82, 3; 97, 1; 2; 122, 3.

धाम: I. 87, 6; VII. 58, 1.

धामा IX. 39, 1; X. 166, 4.

धामे V. 48, 1; VIII. 63, 11; 92, 25; IX. 24, 5; X. 76, 8.

धामशभि: VI. 3, 8.

धामशब्द VII. 95, 1.

धामशब्द I. 31, 13; 72, 9; 94, 12; 130, 2; 141, 6; II. 5, 7; 17, 2; III. 38, 3; 50, 3; V. 7, 6; 9; 15, 4; 70, 2; IX. 70, 5; 86, 3.

धामि I. 158, 3; V. 44, 8; VII. 5, 2; VIII. 63, 12; X. 46, 1.

धामि I. 141, 1; 145, 5; 171, 2; 190, 8; IV. 7, 1; 28, 2; 36, 7; V. 41, 15; 56, 7; 66, 2; VI. 20, 2; 5; 29, 5; VII. 4, 4; VIII. 50, 3; 70, 2; 92, 29; X. 10, 3; 96, 4; 115, 2.

धामि: I. 147, 5.

धामु: III. 30, 7.

धामु इति VII. 36, 4.

धारंश्रुता: II. 27, 2; 9.

धार्य X. 25, 4.

धार्य I. 30, 22; VI. 8, 6; VIII. 13, 12; 95, 8; IX. 12, 9; 63, 1; 30; X. 19, 3; 59, 5; 60, 5; 122, 8; 173, 2.

धार्य: IX. 22, 7; 107, 23; X. 73, 4.

धार्यन् VII. 64, 4; VIII. 32, 25; 77, 6.

धार्यन् I. 103, 2; II. 15, 2; X. 92, 10.

धार्यन् V. 27, 6; X. 19, 1.

धार्यन्तो X. 173, 5.

धार्यन्ति VII. 85, 3.

धार्यन्तु इति धार्यन्तुशब्दो I. 160, 1.

धार्यन्तुशब्दो I. 136, 3.

धार्यन्तुशब्दो इति धार्यन्तुशब्दो X. 132, 2.

धार्यन्तु: V. 69, 1.

धार्यन्तु: VI. 36, 1.

धार्यन्तु X. 70, 5.

धार्यन् I. 22, 18; X. 81, 4.

धार्यन् I. 96, 1-7; II. 27, 8.

धार्यन् VII. 66, 2.

धार्यन् II. 27, 9; IV. 1, 18, 42; 2; V. 15, 2; 29, 1.

धार्यन्तु: II. 27, 4.

धार्यन्तु VII. 104, 13.

धार्यन्तु X. 18, 13.

धार्यन्तु VIII. 94, 2; X. 12, 7.

धार्यन्तु X. 12, 3.

धार्यन् IV. 42, 3; 4.

धार्यन् X. 48, 8; 49, 9; 10.

भार्या III. 36, 7; VIII. 6, 8; IX. 1, 1; 2, 9; 3, 7; 10; 5, 10; 6, 1; 7; 10, 4; 12, 8; 23, 1; 25, 6; 29, 4; 6; 30, 3; 4; 33, 2; 34, 1; 35, 1; 41, 6; 42, 2; 44, 2; 45, 6; 49, 2-4; 51, 5; 61, 5; 62, 22; 63, 4; 7; 14; 21; 28; 64, 13; 65, 10; 12; 66, 7; 67, 13; 68, 8; 72, 5; 84, 3; 97, 11; 45; 100, 5; 6; 101, 2; 102, 3; 107, 4; 8²; 25; 108, 5.

भार्याते X. 144, 6.

भार्यान् IV. 58, 2.

भार्यान्ति IV. 54, 4.

भार्युः IX. 67, 1.

भार्येः IV. 4, 8.

भार्येषां VI. 74, 1.

भार्येषे इति VI. 67, 6.

भार्य्याकेषु V. 44, 5.

भार्या III. 57, 6; VI. 55, 3; IX. 2, 3; 7, 2; 16, 7; 58, 1; 75, 4; 80, 1; 86, 44; 87, 8; 98, 3; 100, 4; 111, 1.

भार्याः I. 84, 4; 85, 5; 125, 4; II. 7, 3; III. 1, 8; 9; IV. 58, 5; 7-10; V. 12, 2; 32, 1; 83, 6; VII. 43, 4; IX. 29, 1; 30, 1; 56, 2; 57, 1; 62, 7; 28; 86, 47; 96, 22; 97, 29; 31; 33; 106, 14.

भार्याभिः III. 40, 6; IX. 5, 3; 65, 14; 73, 2; 93, 3; 98, 2; 106, 7.

भार्या I. 67, 4; VI. 3, 5; 47, 10; VIII. 73, 9; IX. 17, 8.

भार्यावराः II. 34, 1.

भार्या IX. 49, 4; 86, 48; X. 29, 3.

भार्या VIII. 1, 17; 2, 25; 100, 7; IX. 11, 5; 46, 4; 106, 9.

भार्यातः VIII. 31, 5.

भार्यान् I. 109, 4; V. 64, 7.

भार्यान्ति VII. 32, 6.

भार्यान्ति IX. 3, 2; 7; 14, 4; 17, 4; 28, 1; 4; 37, 3; 6; 54, 2; 58, 1; 60, 3; 67,

14; 74, 9; 75, 4; 100, 4; 103, 6; 106, 10.

भार्या VIII. 17, 5; 22, 4; X. 145, 6².

भार्याते I. 105, 1; 141, 5; VI. 48, 6.

भार्यान्तिः I. 101, 6.

भार्यान् VI. 17, 11.

भार्यान्ति IX. 21, 1; 66, 6.

भार्यान्ति VIII. 3, 21.

भार्यान्ति X. 146, 2.

भार्यान्ति X. 86, 2.

भार्यान्ति IX. 16, 8; 86, 34; 38; 97, 55.

भार्यान्ति I. 111, 2.

भार्यान्ति I. 160, 5.

भार्यान्ति IX. 85, 3.

भार्यान्ति IV. 3, 9; VI. 67, 6.

भार्यान्ति I. 62, 3; IV. 55, 7; V. 12, 4; 41, 17; VII. 6, 2; VIII. 43, 7; 29; X. 30, 1.

भार्यान्ति I. 140, 1.

भार्यान्ति VII. 97, 5.

भार्यान्ति I. 122, 13; III. 7, 1; 3; 57, 1; X. 89, 11.

भार्यान्ति III. 27, 2; 40, 3.

भार्यान्ति I. 46, 9.

धियाः I. 3, 12; 14, 2; 34, 5; 61, 2; 90, 5; 94, 3; 4; 112, 2; 117, 23; 134, 2²; 135, 5; 143, 6; 151, 6; II. 21, 5; III. 34, 5; 62, 10; IV. 41, 8; 50, 11; V. 47, 6; 71, 2; 81, 1; VI. 21, 1; 35, 1; 3; 53, 4; 62, 3; VII. 10, 1; 27, 1; 66, 3; 79, 5; 82, 3; 94, 2; VIII. 3, 1; 12; 21, 6; 12; 26, 25; 35, 16; 40, 9; 46, 11; 60, 12; 63, 1; 84, 7; 92, 11; IX. 19, 2; 22, 3; 47, 4; 79, 1; 86, 17; 94, 1; 2; 99, 2; 108, 10; 112, 1; X. 7, 4; 39, 2; 101, 2; 106, 1; 133, 3; 139, 5²; 142, 2; 143, 3; 156, 1.

धियाः I. 23, 3; 87, 4; IV. 41, 5; VI. 1, 1; VII. 36, 8; IX. 75, 2; 99, 6.

धियाधे VII. 34, 24.

धियं I. 2, 7; 61, 16; 80, 16; 88, 4; 102, 1; 109, 1; 143, 7; 144, 1; II. 3, 8; 11, 12; 28, 5; 34, 6; 38, 10; 40, 5; 6; III. 18, 3; 54, 17; 62, 8; V. 45, 6; 11; VI. 14, 1; 47, 10; 49, 7; 52, 16; 53, 10; VII. 1, 10; 34, 8; 9; 36, 7; 41, 3; 67, 5; VIII. 6, 43; 13, 26; 42, 3; 86, 2; 95, 5; 102, 22; IX. 100, 3; 110, 7; X. 42, 7; 46, 5; 64, 12; 67, 1; 74, 3; 101, 9.

धियंऽग्नित्वः VI. 58, 2.

धियंऽग्नित्वं I. 89, 5.

धियंऽग्नित्वा I. 182, 1; VIII. 26, 6.

धियंऽग्नित्वात् VII. 33, 1.

धियंऽधाः I. 67, 2; 72, 2; IV. 45, 7; VII. 2, 2; X. 61, 18.

धियंऽधियं I. 168, 1; VI. 49, 8.

धियंऽधे VII. 13, 1.

धियमानः V. 33, 2.

धियमानस्य X. 32, 1.

धिया I. 2, 6; 3, 2; 5; 46, 2; 8; 52, 3; 139, 1; 143, 6; 159, 1; II. 31, 6; III. 2, 1; 3, 6; 11, 2; 3; 12, 1; 27, 6; 9; 60, 2; 5; 62, 12; IV. 1, 10; 16, 21; V. 45, 11; 61, 15; VI. 2, 4; 22, 7; 38, 3; 71, 6; VII. 1, 5; 37, 6; 83, 8; 94, 4; VIII. 1, 19; 3, 18; 4, 15; 6, 28; 13, 8; 24, 7; 26, 19; 27, 8; 13; 61, 1; 66, 8; 14; 69, 1; 87, 6; 92, 15; 93, 17; 96, 11; 103, 11; IX. 15, 1; 25, 2; 26, 1; 4; 44, 2; 64, 16; 67, 27; 71, 6; 72, 4; 74, 7; 76, 3; 86, 13; 91, 1; 101, 3; X. 11, 1; 29, 4; 40, 1; 53, 6; 74, 1; 92, 12; 150, 3; 172, 2; 176, 2.

धियाऽधुरः V. 43, 15.

धियां V. 44, 13.

धियाऽध्वे I. 155, 1.

धियाऽध्वे IX. 15, 2.

धियाऽध्वः I. 8, 6.

धियाऽध्वः I. 3, 10; 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13; 63, 9; 64, 15; III. 3, 2.

धियाध्वो इति धियाऽध्वो III. 28, 1.

धिये I. 27, 11; 111, 4; IV. 1, 18; 21, 7; V. 41, 6; VI. 53, 1.

धिरे I. 166, 10; VIII. 28, 5; IX. 68, 1.

धिय्या I. 96, 1; 102, 1; 7; 109, 4; III. 31, 13; 32, 14; IV. 34, 1; V. 41, 8; VI. 11, 3; 19, 2; VII. 90, 3; VIII. 15, 7; X. 30, 6; 96, 10.

धिय्याऽध्व III. 49, 4.

धिय्यानां V. 69, 2.

धिय्याभ्यः IV. 36, 8; IX. 59, 2.

धिय्यां I. 22, 10; III. 2, 1; X. 35, 7.

धिय्यायाः I. 109, 3; X. 17, 12.

धिय्ये III. 56, 6.

धिय्ये इति I. 160, 1; III. 49, 1; VI. 8, 3; VIII. 61, 2; X. 44, 8.

धिय्ये इति VI. 50, 3; 70, 3.

धिय्यन्तः IV. 21, 6.

धिया -I. 173, 8; IV. 21, 6.

धिये I. 56, 6; 70, 5; X. 21, 3.

धिय्या I. 3, 2; 182, 1; 2; II. 41, 9.

धिय्या I. 89, 4; 117, 19; 181, 3; VI. 63, 6; VIII. 5, 14; 26, 12.

धिय्याः III. 22, 3.

धिय्यां X. 114, 9.

धिय्यासु IV. 3, 6.

धिय्ये इति VII. 72, 3.

धिय्यो VII. 67, 1.

धिय्य II. 11, 18; VI. 18, 9; 22, 9; 45, 18.

धिय्य I. 91, 18; II. 18, 7; III. 6, 6; VIII. 33, 15.

धीः I. 95, 8; 185, 8; II. 2, 9; III. 39, 2; V. 41, 5; VI. 3, 3; 23, 8; VIII. 80, 7; X. 11, 4; 42, 3.

धीऽनयः IX. 86, 1.

धीञ्जवनः IX. 88, 3.

धीञ्जवनं IX. 97, 49.

धीञ्जवना VIII. 5, 35.

धीञ्जुवः IX. 86, 4.

धीज्ञं VIII. 3, 16; 40, 3.

धीज्ञयः I. 25, 16; 132, 5²; 139, 1²; 144, 5;

III. 12, 7; VI. 34, 3; VIII. 6, 7; 8;

44, 22; 49, 6; 50, 4; IX. 8, 4; 15, 8;

19, 4; 66, 11; 86, 31; 93, 1; 99, 4;

111, 2; X. 25, 4; 64, 2.

धीज्ञये I. 41, 5.

धीज्ञा VIII. 41, 1.

धीज्ञानि VIII. 8, 10.

धीज्ञिः I. 68, 3; 110, 1; 119, 2; IV. 5, 7;

23, 8; VIII. 12, 10; X. 31, 3; 111, 2.

धीज्ञिष्ठिः I. 22, 14; 110, 4; 153, 1; 161, 7;

164, 36; III. 13, 5; 52, 6; IV. 36, 4;

V. 53, 11; VI. 14, 1; 61, 2; VII. 15,

9; 66, 10; VIII. 8, 5; 19; 12, 3; 54,

1; 60, 4; 102, 16; IX. 9, 4; 40, 1,

62, 17; 68, 7; 107, 24; 111, 2; X. 26,

2; 140, 3.

धीज्ञिं I. 71, 3; 77, 4; 143, 1; II. 31, 7;

VI. 15, 9; 11; 38, 1; VII. 13, 1; 64, 4;

IX. 76, 4; 97, 34; X. 8, 7.

धीज्ञी I. 164, 8; V. 25, 3.

धीज्ञां I. 18, 7; III. 3, 8; IV. 16, 18; VI.

44, 15; 61, 4; VIII. 27, 2; IX. 12, 7.

धीज्ञिः I. 139, 2; II. 3, 10; III. 38, 5; IV.

1, 14; 11, 5; 37, 6; V. 25, 4; 52, 14;

VI. 18, 6; 45, 12; 50, 10; 15; VII.

23, 4; 35, 11; 37, 5; 93, 3; VIII. 4,

20; 8, 7; 9, 21; 19, 9; 14; 35, 2; 42,

4; 43, 19; 101, 16; 103, 3; IX. 17, 7;

63, 20; 21; 66, 8; 106, 11; X. 65, 13;

14; 66, 5; 67, 8; 104, 3; 110, 2.

धीज्ञिहि I. 17, 6; 44, 11; 127, 5; 131, 2;

141, 10; II. 11, 12; III. 29, 4; 30, 19;

• 62, 10; V. 21, 1; 82, 1; 6; VII. 15,

7; 66, 9; VIII. 7, 18; 22, 18; 103, 5;

X. 16, 12; 35, 4; 36, 5; 7; 66, 2;

87, 22.

धीमहे II. 23, 10.

धीयते I. 81, 3; III. 27, 8; IX. 62, 15; 69,

1; X. 189, 3.

धीर I. 94, 6.

धीरः I. 62, 12; 64, 1; 130, 6; 145, 2;

160, 3; 164, 21; II. 38, 4; IV. 56, 3;

V. 2, 11; 29, 1; 15; VI. 47, 3; VII.

56, 4; VIII. 44, 29; 48, 4; IX. 87, 3;

92, 3; 97, 30; 46; X. 82, 1; 89, 8;

114, 9.

धीरंणामः III. 34, 8.

धीरं I. 179, 4; VIII. 42, 2; X. 86, 19.

धीरस्य IX. 93, 1.

धीरां VII. 86, 1.

धीरांश्च V. 50, 4.

धीराः I. 65, 1; 67, 5; 91, 1; III. 8, 5;

26, 6; 28, 4; 31, 5; 56, 1; V. 45, 10;

VII. 31, 11; VIII. 59, 6; IX. 73, 3;

9; 96, 11; 97, 57; X. 25, 5; 46, 2;

71, 2; 94, 4; 101, 4; 114, 7; 130, 7.

धीराः I. 146, 4; III. 8, 4; IV. 33, 2.

36, 7.

धीर्यां II. 27, 11.

धीञ्जतः VIII. 92, 11.

धीञ्जतःऽधीञ्जतः VI. 55, 3.

धीञ्जतः VII. 83, 8.

धीञ्जतं VIII. 2, 40.

धीञ्जु I. 17, 8; 79, 7. VII. 67, 6; VIII.

71, 12.

धुः II. 20, 8.

धुः II. 4, 3; IV. 33, 11; V. 58, 7. VII. 34,

18; 36, 9; X. 46, 5; 49, 2.

धुञ्जत VI. 48, 12.

धुञ्जत I. 160, 3; VI. 48, 13.

धुञ्जन् I. 121, 8.

धुञ्जन् VIII. 1, 17.

धुवन्त VIII. 7, 3.
 धुवत्स VIII. 13, 25; 54, 7; IX. 61, 15.
 धुवत् IV. 57, 2.
 धुवन्तयः IV. 50, 2.
 धुनयः I. 64, 5; 87, 3; II. 30, 2; V. 60, 7;
 VI. 66, 10; VII. 5, 5; X. 78, 3; 95, 3.
 धुनयन्त II. 25, 5.
 धुनयन्तां III. 55, 16.
 धुनिः I. 79, 1; 174, 9; V. 34, 5; 8, VII.
 56, 8; X. 89, 5.
 धुनिं II. 15, 5; 9; VI. 18, 8; VII. 19, 4;
 X. 113, 9; 149, 1.
 धुनिश्मतीः I. 174, 9.
 धुनिश्चतं V. 58, 2.
 धुनिश्चत्ताय V. 87, 1.
 धुनी इति X. 22, 4.
 धुनीधुनुरी इति VI. 20, 13.
 धुनीनां V. 87, 3; VIII. 20, 14.
 धुरः X. 94, 6; 7.
 धुरः X. 102, 10.
 धुरं V. 43, 8; VIII. 3, 23; 48, 2; IX. 45,
 4; X. 26, 8.
 धुरा I. 164, 19.
 धुरि I. 84, 16; 131, 2; 134, 3²; 151, 4;
 162, 21; 164, 9; II. 18, 7; III. 6, 6,
 IV. 29, 4; V. 46, 1; 56, 6²; 58, 7.
 धुरिश्च VII. 24, 5.
 धुरिति धुः VII. 85, 3; X. 74, 1.
 धुरिति धुः I. 73, 7; III. 38, 3; IV. 6, 9, V.
 41, 6; VII. 40, 4.
 धुरी X. 101, 10; 11.
 धूः VIII. 33, 18; X. 28, 5; 6.
 धूःश्मदः II. 34, 4.
 धूःश्मदं I. 143, 7; II. 2, 1; X. 132, 7.
 धूःश्चु I. 100, 16; III. 35, 2; V. 55, 6;
 VII. 34, 4; 63, 2; 67, 8; X. 50, 2; 77,
 5; 105, 9; 114, 10; 175, 1.
 धूतः VIII. 2, 2; IX. 62, 5; 107, 5.

धूतयः I. 64, 5; 87, 3; 168, 2; V. 61, 14.
 धूतयः I. 37, 6; 39, 1; 10; V. 54, 4; VI.
 48, 20; VII. 58, 4; VIII. 20, 16.
 धूतस्य X. 104, 2.
 धूतवत् IX. 97, 53.
 धूतुत् X. 66, 14.
 धूतुते VIII. 34, 3.
 धूतुष I. 37, 6; V. 57, 3.
 धूतुष V. 54, 12.
 धूतुषे X. 134, 4.
 धूतुहि I. 10, 8; III. 45, 4; X. 134, 3.
 धूतुति X. 23, 4.
 धूमः V. 11, 3; VI. 2, 6; VII. 3, 3.
 धूमश्चेतवः VIII. 43, 4.
 धूमश्चेतुः I. 27, 11; X. 4, 5; 12, 2.
 धूमश्चेतुना I. 94, 10.
 धूमश्चेतुं I. 44, 3; VIII. 44, 10.
 धूमश्मधिः I. 162, 15.
 धूमं I. 36, 9; 164, 43; III. 29, 9, IV. 6,
 2; VII. 2, 1; X. 45, 7.
 धूमासः VII. 16, 3.
 धूमिनः V. 9, 5.
 धूमेन VI. 48, 6.
 धूमेयः VIII. 45, 9.
 धूमिः I. 18, 3; VIII. 27, 15; 48, 3.
 धूमैः I. 36, 15; 128, 7²; VII. 1, 13.
 धूमेणे IX. 61, 30.
 धूमैते X. 87, 12.
 धूमैति VIII. 45, 9.
 धूमेतु VI. 75, 19.
 धूतश्चत्तं X. 41, 3.
 धूतश्चत्ता V. 62, 5.
 धूतश्चत्तः I. 25, 8; 10; 44, 14; 141, 9; II.
 1, 4; IV. 53, 4; VI. 19, 5; VIII. 97,
 11; X. 66, 5.
 धूतश्चत्ता VIII. 25, 2; 8.
 धूतश्चत्ता I. 15, 6; VI. 68, 10.

भृतःव्रताः II. 29, 1; X. 66, 8.

भृतःव्रताय I. 25, 6; VIII. 44, 25.

भृतःव्रते VIII. 27, 3.

भृवर्जः V. 19, 5.

भृवर् I. 54, 3; 4; V. 35, 4; VI. 42, 3; 45, 21; 47, 6; VIII. 21, 2; 32, 4; 33, 3; 49, 4; 62, 5.

भृवतः I. 54, 3; VIII. 62, 5.

भृवता I. 54, 4; 71, 5; 167, 9; 174, 4; II. 30, 4; IV. 4, 2; 5, 6; 22, 5; VI. 6, 3; 6; 18, 13; 22, 6; VII. 19, 3; VIII. 24, 4; 81, 7; 89, 4; X. 111, 6; 115, 6.

भृवती II. 30, 8.

भृवत्स्वनः I. 52, 12; VIII. 89, 4.

भृवत्स्वर्णे X. 87, 22.

भृवत्स्विनः V. 52, 2.

भृवमाद्यः I. 52, 5.

भृवितः VIII. 33, 6; 96, 17; X. 113, 5; 138, 4.

भृविता VIII. 52, 3.

भृविताः X. 84, 1.

भृविनेषु X. 38, 1.

भृव्यवः I. 92, 1.

भृव्यवः V. 52, 14.

भृव्यवे I. 81, 3; II. 16, 4; VIII. 24, 1. IX. 99, 1.

भृव्यु III. 36, 4; VI. 66, 5. VIII. 69, 8; X. 34, 14; 49, 2.

भृव्युःशौमनः II. 34, 1.

भृव्युःशौमनं VIII. 70, 3.

भृव्युः I. 63, 3; VI. 25, 5; 29, 3; VII. 20, 5; IX. 47, 2; X. 16, 7; 69, 5.

भृव्युना I. 54, 2; 56, 4; 167, 9; X. 103, 2.

भृव्यु VI. 67, 11.

भृव्युःश I. 23, 11; 46, 5; 53, 7; IV. 21, 4; 30, 13; 31, 14; V. 10, 5; 52, 1, 2; 4; VI. 16, 22; 46, 2; 10; VIII. 49, 2; X. 102, 1.

भृव्युःशेनः III. 54, 15.

भृव्युःशेनाः VI. 66, 6.

भृव्युहि I. 80, 3.

भृव्यु इति I. 6, 2.

भृव्यो इति I. 30, 14; 84, 1; II. 37, 3; III. 52, 8; IV. 16, 7; 22, 5; VI. 17, 1; 21, 7; 37, 4; VII. 19, 3; VIII. 24, 4; 33, 3; 45, 14; 73, 18; 78, 3; 81, 7; IX. 108, 6; X. 111, 6; 120, 4.

भृव्योः VII. 56, 8; X. 22, 3.

भृवतः VIII. 67, 5; X. 37, 12.

भृवे इति I. 158, 2.

भृववः I. 32, 2; 73, 6; 84, 11; 120, 8; 125, 4; 134, 6; 135, 8²; 151, 5; 152, 6; 173, 1; II. 2, 2; 5, 5; III. 1, 7; 7, 2; 45, 3; 55, 16; 57, 3; IV. 22, 6; V. 6, 1; 2; 43, 1, 53, 7; 55, 5; 69, 2; VI. 45, 28; VII. 32, 22; 36, 3; 42, 1, VIII. 4, 8; 49, 5; 70, 4; 88, 1; IX. 1, 9; 13, 7; 33, 4; 66, 6; 12; 68, 1; 69, 4; 70, 1; 77, 1; 86, 17; 25; 97, 35; 100, 7; X. 32, 4; 75, 4; 95, 6; 96, 2.

भृववे VIII. 47, 12.

भृना I. 2, 3; X. 104, 10.

भृनाः I. 141, 1; III. 1, 9; 34, 3; IV. 58, 6; V. 62, 2; VII. 21, 3; 94, 4; VIII. 32, 22; X. 43, 6.

भृनाभिः X. 104, 3.

भृनां I. 55, 4.

भृनु VI. 66, 1.

भृनुः I. 32, 9; 66, 1; 134, 4; 153, 3; 161, 3; 186, 4; II. 16, 8; 34, 8; 35, 7; III. 55, 13; 58, 1; V. 44, 13; VII. 2, 6; VIII. 14, 3; 100, 11; IX. 86, 2; X. 5, 7; 61, 19; 69, 8.

भृनुःश्च IV. 57, 2; VIII. 22, 4.

भृनुभिः II. 34, 5; IV. 24, 10; VIII. 2, 6; IX. 61, 21; 72, 1.

धेनु I. 20, 3; 91, 20; 112, 3; 118, 8; 137, 3; 139, 7; 160, 3; 164, 26; II. 32, 3; 34, 6; III. 57, 1; IV. 33, 1; 8; 34, 9; 42, 10; VI. 35, 4; 48, 11; 13; 63, 8; VII. 18, 4; VIII. 1, 10; X. 39, 13; 61, 17; 64, 12; 176, 1.

धेनुस्मर्त्ता VIII. 31, 4.

धेनुस्मर्त्ता इति धेनुस्मर्त्ता VII. 99, 3.

धेनुस्मर्त्ता I. 120, 9.

धेनुश्च V. 1, 1.

धेनु इति I. 146, 3; III. 6, 4; 55, 12; IV. 23, 10.

धेनुः VIII. 35, 18; IX. 34, 6; 97, 50.

धेनुश्च I. 130, 5.

धेनुनां V. 61, 10; VIII. 69, 2; X. 22, 13.

धेने इति I. 101, 10; V. 30, 9.

धेनोः III. 38, 7; IV. 1, 6; 16; 41, 5; VI. 35, 5.

धेयां V. 64, 4; X. 52, 5.

धेयुः III. 50, 2.

धेयः I. 170, 5.

धेया IV. 41, 3; VII. 93, 1.

धेहि VIII. 96, 10.

धेहि I. 9, 7; 8; 28, 9; 43, 7; 44, 2; 79, 4; 9; 123, 13; II. 21, 6; 23, 15; 30, 9; III. 1, 22; 2, 6; 18, 4; 19, 5; 21, 1; 2; 53, 18; 19; IV. 17, 20; V. 4, 7; 10; 31, 13; VI. 1, 12; 7, 3; 8, 5; 10, 5; 17, 14; 19, 9; 35, 2; 4; 44, 9; 47, 6; 65, 6; VII. 11, 5; 25, 3; 75, 2; 8; VIII. 97, 2; 3; IX. 19, 6; 32, 6; 113, 7; X. 7, 1; 14, 11; 17, 8; 9; 24, 2; 37, 10; 42, 7; 59, 6; 83, 4; 85, 45; 87, 3²; 12; 91, 15; 98, 3; 11; 158, 4; 184, 2².

धेये इति VI. 67, 7.

धोवर्त्ताभिः VI. 44, 7.

धोवर्त्ता II. 13, 5.

ध्यातः VII. 89, 2.

ध्यातृ V. 9, 5.

ध्याताश्च V. 9, 5.

ध्याता IV. 36, 2.

ध्यातः I. 165, 2; IV. 40, 3; VII. 36, 3.

ध्यातं I. 149, 1; IV. 38, 3.

ध्याता VI. 3, 7.

ध्यातान् I. 79, 1; 163, 11.

ध्यातिः I. 164, 44.

ध्याति X. 136, 2.

ध्यात्या X. 97, 13.

धियते V. 34, 7.

धुतिः VII. 86, 6.

धुवः III. 6, 4; IV. 2, 7; VI. 9, 4; IX. 102, 4; X. 173, 1; 2; 4.

धुवश्चेना V. 72, 2.

धुवश्चेनाः IV. 13, 3.

धुवश्चेनामः III. 54, 20.

धुवश्च्युत I. 64, 11.

धुवं I. 164, 30; III. 29, 16²; 54, 8; V. 62, 1; VI. 9, 5; 15, 7; VII. 74, 5; 82, 6; VIII. 41, 9; IX. 20, 4; X. 173, 3; 4; 5²; 6.

धुवयः VII. 35, 8.

धुवमे VII. 70, 1.

धुवस्य I. 146, 1; IX. 86, 6; X. 5, 3.

धुवा I. 36, 5; II. 5, 4; VIII. 17, 14; X. 173, 4².

धुवाः IX. 101, 12; X. 94, 12.

धुवाणि I. 167, 8; III. 56, 1; IV. 5, 4; V. 69, 4.

धुवानः I. 59, 3; VI. 52, 4; VII. 100, 4; X. 173, 4.

धुवानु I. 73, 4; VII. 88, 7.

धुवे I. 22, 14; II. 41, 5; III. 54, 7; IX. 40, 2.

धुवेच X. 173, 3, 6.

धुवेभिः I. 84, 18.

अनेपु VII. 85, 2; X. 103, 11.

अनयीत् I. 162, 15.

अन्यस्य V. 33, 10.

अरलः II. 23, 5.

अरलं IV. 23, 7.

अरलो I. 164, 29.

अरलो I. 112, 23.

अरलयः X. 73, 6.

अरलयतः I. 140, 5.

अरलयतं I. 140, 3.

अरलराः VII. 83, 3.

अरलरुडवत् VI. 15, 12.

अरला VIII. 66, 15.

अरलानः IV. 6, 6.

अरलयोः IX. 58, 3.

अरला X. 40, 3.

अरलाः IV. 19, 7.

अरलं X. 73, 11; 113, 7.

अरलात् X. 73, 2.

न

न I. 5, 4; 7, 7; 8, 5; 7, 11, 3; 16, 5;
18, 4; 7; 19, 2; 23, 15; 24, 6¹; 25, 3;
4; 6; 14³; 16; 27, 1, 30, 2; 3; 14;
15; 21; 32, 4; 6; 8; 9; 13¹; 14; 15;
33, 2; 6; 8; 10²; 35, 6; 36, 20; 37,
6; 38, 1; 2³; 5; 8; 13; 39, 4; 9; 10;
40, 8; 41, 4; 9; 42, 8; 10; 48, 3, 6.
51, 1; 14; 52, 1; 2; 4; 7; 14³; 53, 1;
54, 1; 55, 1; 2; 3; 7; 8; 56, 1; 2²;
3; 4; 57, 2; 3; 58, 2²; 3; 5; 6²; 59,
3; 4; 60, 5; 61, 1; 4; 8; 10; 12;
62, 7; 10; 11; 12³; 63, 1; 7; 8²; 64,
1; 2; 6; 7; 9²; 11; 65, 1; 2; 3¹; 4;
5³; 66, 1⁸; 2⁴; 3³; 4; 5²; 67, 1²; 3;
69, 1³-3³; 5; 70, 2; 5; 6; 71, 1²;
4; 7²; 9; 10; 72, 2; 10; 73, 1²; 2²;

3³; 74, 7; 77, 3; 79, 1; 2; 80, 3; 12;
81, 5³; 83, 2; 84, 1; 19; 85, 1; 7;
8²; 88, 1-3; 5; 6; 91, 3; 6; 8; 13;
92, 3-6; 12²; 94, 2; 95, 6²; 100, 3;
5, 12; 13; 15²; 102, 10; 104, 1; 5;
105, 1; 7; 8; 16²; 106, 1-6; 109, 1;
112, 2; 17; 113, 3; 115, 2; 116, 3;
9; 12; 23; 117, 4²; 5³; 118, 4; 119,
7; 120, 4; 5²; 121, 6; 13; 122, 2; 9;
15; 123, 9; 11; 124, 3; 4²; 6⁴; 127,
1; 3³; 5; 6²; 8; 9²; 10²; 11; 128, 2;
5²; 6²; 7; 129, 1; 2; 5; 6; 8²; 10;
130, 1⁴; 2³; 3; 6; 8; 131, 2²; 7; 132,
5; 133, 6; 135, 5; 8²; 136, 1; 137, 3;
138, 1²; 2²; 4; 139, 1; 140, 6²; 141,
7-10; 11²; 13; 143, 3; 4; 5²; 7; 144,
3²; 4; 145, 2³; 147, 3; 148, 1-4; 5³;
149, 2; 3²; 151, 1; 2; 4; 8; 9⁴; 152,
4, 153, 1-3; 154, 2; 155, 6; 156, 1;
158, 3; 5; 161, 1; 11; 162, 21²; 164,
6; 10; 13²; 16; 19; 22²; 32; 37-39;
44; 45; 48²; 165, 9³; 14; 166, 2²; 10;
167, 3²; 4; 5; 9; 168, 2³; 3²; 5²; 7²;
169, 3; 4; 6; 7; 170, 1; 3; 173, 2;
3; 6²; 9²; 10²; 11²; 174, 3; 8; 9;
175, 3; 6; 176, 1; 2; 4; 6; 178, 2;
179, 3; 180, 3-5; 6²; 9; 181, 3; 6;
8²; 9; 183, 1; 5; 185, 2; 186, 2; 5;
7²; 8²; 9; 187, 11; 189, 7; 190, 2;
3; 4²; 5; 6²; 7²; 191, 1; 10-12; II.
2, 2-5; 7²; 8; 10; 4, 3-5; 6², 7²; 8,
3; 4; 9, 5; 10, 5; 11, 1; 3; 20; 12,
5; 9; 10; 13, 5; 14, 3²; 11; 16, 3³;
7², 8²; 18, 8; 19, 2; 7; 8; 20, 1; 23,
4; 5⁴; 16; 25, 3²; 27, 11⁴; 13; 28, 2;
4³; 8; 30, 1; 7⁴; 31, 1; 7; 33, 9-11;
15²; 34, 1²; 2²; 4-6; 8; 12-14; 35,
6²; 38, 9⁴; 41, 8²; 11; III. 1, 4,
9, 12; 14; 2, 1²; 3; 7; 10; 11;
14; 15; 3, 1; 9, 2, 10, 5; 15, 5;
22, 1; 26, 3; 5; 27, 14; 28, 4; 29,
6²; 14; 30, 2; 12; 31, 2; 32, 7;

8; 9³; 11; 16²; 33, 4; 35, 1; 36, 4;
 38, 1; 41, 5; 6; 45, 1; 4; 46, 5; 49,
 3²; 4; 53, 2; 14²; 23³; 24²; 54, 8;
 14; 21; 56, 1⁴; 57, 2; 58, 4; 59, 2⁴;
 60, 4; 62, 1; IV. 1, 3; 6; 19²; 2, 8;
 9²; 14; 17; 3, 12; 4, 1; 4, 5, 1; 3;
 5²; 6; 12; 13; 15; 6, 3-5; 6²; 7³;
 8²; 10²; 7, 11; 10, 1²; 3-5; 6²; 13, 2;
 5; 15, 6²; 7; 16, 2; 3; 11; 13; 14²;
 15²; 19-21; 17, 4; 12; 15; 16; 19;
 18, 2; 3²; 13; 19, 2; 4; 5; 7; 20, 5³;
 6²; 7²; 21, 1; 2; 9; 22, 8²; 23, 6; 24,
 9; 25, 5²; 6³; 7; 27, 2; 4; 28, 3; 30,
 1; 19; 31, 4; 9; 32, 8; 33, 10; 11;
 34, 11²; 38, 2; 3; 5²; 6; 39, 2; 40, 3;
 41, 1; 8²; 42, 8; 43, 3; 45, 2; 4; 47,
 2; 48, 1; 51, 6; 8; 52, 5; 54, 4; 58,
 5-7; V. 2, 1²; 4²; 5; 10; 11; 3, 2;
 5²; 12²; 4, 9; 7, 7; 8, 5; 9, 4, 6; 10,
 2; 5²; 12, 1; 2²; 3; 15, 3; 5; 16, 1;
 2; 4; 17, 3; 19, 3; 4²; 5; 20, 2; 29,
 8; 14; 15; 30, 14; 33, 3; 5; 9; 10;
 34, 4²; 5²; 36, 1; 2²; 3; 37, 4; 41, 1,
 4; 9; 10; 12; 42, 2, 6²; 43, 7²; 8²;
 14; 44, 2; 9²; 13; 45, 2; 10; 46, 1²;
 48, 5; 51, 7; 52, 3; 12; 14; 15; 53,
 16; 54, 4; 5²; 7²; 8; 10; 13; 15, 55,
 5; 7²; 56, 3; 4; 57, 1, 59, 2-4; 7;
 61, 3; 18; 62, 9; 63, 5; 64, 7; 66, 2;
 69, 4; 74, 5; 76, 2; 3; 77, 2, 79, 9,
 10; 80, 5; 82, 2; 84, 2; 85, 3; 6; 8²;
 86, 6; 87, 2²; 3²; 5; 6; 8; 9, VI. 2,
 1²; 4; 6; 7; 8²; 9; 3, 2²; 3²; 4²; 5²;
 6; 7²; 8²; 4, 2; 3²; 5²; 6²; 7; 6, 5;
 7, 4; 8, 5; 9, 1; 2²; 10, 2; 11, 1; 4-6;
 12, 1; 2; 3²; 4²; 5; 13, 1; 2; 15, 2;
 4; 5²; 16, 39; 40²; 18, 3; 8²; 10²;
 12²; 19, 5; 20, 1; 2; 4; 6-8; 21, 3;
 10; 22, 1²; 23, 9; 24, 3; 4; 6²; 7²; 8³;
 25, 5²; 27, 3²; 28, 2; 3²; 4²; 29, 3; 5;
 30, 3; 4²; 34, 2; 3²; 4; 35, 3; 36, 3;
 5; 41, 1; 44, 3²; 6; 20; 45, 3; 7; 22;

23; 25; 28; 31; 46, 2; 14; 47, 1; 3;
 10; 14²; 48, 1; 14³; 15; 21; 22; 49,
 12; 50, 8; 10; 51, 1; 52, 1⁴; 53, 1;
 54, 3²; 4; 9; 56, 1; 59, 4; 60, 4; 61,
 5; 63, 1; 2²; 64, 1; 3; 66, 2; 4; 5²;
 6; 10²; 11; 67, 4; 7; 9²; 68, 8; 9;
 69, 8²; VII. 1, 5; 2, 5²; 3, 2; 4; 5;
 6²; 4, 7; 5, 7; 7, 1; 3; 8, 4; 10, 1;
 2²; 11, 1; 13, 1; 3; 18, 4; 9-11; 15;
 20²; 21; 24; 25; 19, 1; 20, 6; 21, 3;
 5²; 6²; 22, 1; 5²; 8²; 23, 4²; 24, 5;
 25, 4; 26, 1²; 2; 27, 2; 28, 3; 30, 3;
 31, 11; 32, 2²; 3; 9; 10; 12²; 18; 21²;
 23⁴; 33, 1; 4; 8; 34, 1; 4; 7²; 19;
 36, 2; 3; 8; 37, 3; 4; 40, 3; 43, 1-3;
 47, 3; 48, 1; 56, 13; 16⁴; 57, 3; 58,
 3; 59, 7; 61, 2; 5²; 63, 3; 5; 64, 5;
 65, 3; 67, 1²; 8; 68, 8; 70, 1²; 2; 76,
 3; 5²; 77, 1; 79, 2; 81, 3; 4; 82, 7;
 83, 7; 85, 1; 86, 5²; 6; 7; 87, 1; 2;
 4, 6; 89, 2; 90, 7; 91, 2; 93, 3; 95,
 5; 97, 6; 99, 1; 2²; 103, 2²; 3; 7²;
 8, 9; 104, 3; 13²; VIII. 1, 2; 5²; 13;
 19; 20²; 23; 27²; 2, 2; 5²; 6; 12²;
 14; 17; 18, 22; 26, 28, 3, 10; 18;
 23; 4, 8; 10; 17; 5, 34; 39; 6, 7;
 12, 15²; 23; 25; 34; 38; 7, 19; 26;
 36, 9, 6; 8; 19; 11, 4; 12, 4; 6; 7;
 13; 15; 24²; 13, 8; 14, 4²; 9; 15, 11;
 16, 2; 19, 6²; 8²; 26⁵; 27; 33; 20, 10;
 13²; 14; 20; 21, 1; 16; 23, 8; 15;
 24, 5²; 15²; 17; 21²; 25, 2; 15;
 19; 26, 24; 27, 9; 15; 22; 30, 1; 31,
 6; 7²; 14; 16²; 17²; 32, 4; 5; 15;
 16²; 23; 33, 1; 8; 9; 13; 34, 3; 5;
 37, 6; 39, 3; 41, 6; 10; 43, 7; 25²;
 32; 33; 44, 29; 45, 5; 9; 20; 29;
 46, 29; 30; 47, 1; 3; 7²; 12⁴; 48, 5;
 6; 10; 49, 3; 5; 6²; 50, 2; 3; 5;
 51, 3²; 7; 55, 2²; 4; 5; 56, 1; 4;
 60, 13; 61, 11²; 62, 12; 63, 2; 9;
 66, 1; 2²; 9; 11; 67, 19; 68, 8;

19; 69, 8; 15; 70, 2; 3; 5²; 7; 12;
 15; 71, 4; 72, 5; 14; 73, 18; 74, 2;
 10; 14; 15; 75, 8; 9; 76, 1; 78, 4³;
 5; 81, 3²; 4; 83, 3; 5; 84, 1; 87, 1;
 88, 1; 2; 3; 5; 89, 7; 91, 3; 92, 12;
 14; 93, 5; 9; 11³; 95, 1; 96, 2²; 11;
 14; 21; 97, 9³; 15; 98, 4; 8; 99, 3;
 4; 6; 100, 3; 7; 101, 2; 4³; 102, 12;
 19; 103, 2; 6; 7; 11; IX. 2, 6; 5, 6,
 6, 4; 10, 1; 3²; 12, 2; 13, 6; 7; 14, 5²;
 16, 1; 6; 7; 17, 5²; 20, 7; 21, 4; 6;
 22, 4; 24, 2; 32, 3; 4; 33, 1; 38, 4²;
 41, 1; 5; 43, 5; 44, 1; 45, 4; 52, 3²;
 53, 3; 54, 3; 55, 4; 56, 3; 57, 1; 3;
 61, 16; 21²; 27; 62, 4; 6; 19; 28;
 63, 13; 19; 64, 3; 7; 9; 65, 18; 19;
 6, 66, 10; 12; 22; 67, 11; 12; 15;
 68, 1; 69, 1²; 3; 4; 6; 70, 6; 10²; 71,
 5; 6²; 7; 72, 1; 5; 73, 4; 6; 8; 74, 1;
 76, 1; 3; 77, 3; 5; 79, 3; 80, 1; 81, 2;
 82, 1; 2; 83, 1; 84, 2; 86, 2; 3; 9;
 16; 26; 34; 35; 44¹; 87, 1; 5; 7¹;
 88, 2; 3; 4²-6²; 7³; 89, 1; 90, 1; 2;
 92, 1; 6²; 93, 1; 2²; 3; 94, 1²; 2; 3;
 95, 4; 96, 7; 9; 15¹; 20²; 22; 23²;
 97, 9; 18²; 20; 26; 28²; 30¹; 38²; 45²;
 46; 48; 52; 53; 57; 98, 2; 3; 8;
 99, 5; 6; 100, 1; 3; 7; 101, 2; 12;
 13²; 14³; 15; 103, 1; 6; 104, 1; 2;
 106, 12; 107, 9-11; 12²; 13; 26;
 108, 2; 7; 10; 109, 10; 110, 5²; 6;
 9; 10; 111, 1; 2; X. 1, 7; 2, 5; 3, 4;
 5; 4, 3-6; 6, 2; 5; 6; 10; 2; 4; 8;
 12²; 13; 12, 5; 8; 13, 4; 14, 2; 15;
 13²; 16, 7; 18, 5; 21, 1; 22, 1; 2; 5;
 13; 23, 6; 25, 1; 26, 3; 27, 3; 5²; 7;
 24; 28, 1; 10; 29, 1; 4; 5; 8; 30, 1;
 5; 10; 31, 3; 8²; 9¹; 32, 4; 33, 2; 6;
 9; 34, 2³; 3²; 4; 5; 8; 12; 35, 14;
 37, 3; 39, 1; 2; 10; 11²; 14¹; 40, 2;
 6²; 11; 42, 2; 4; 5; 8; 9; 43, 1; 2;
 4; 5⁴; 7³; 8; 9; 44, 6; 46, 2; 5; 7;

48, 1; 5¹; 7; 8; 11; 49, 3; 4; 10; 51, 4²;
 6; 7; 54, 2; 55, 6; 56, 7; 59, 3²; 60,
 8; 61, 2-4; 8¹; 9²; 11; 14; 16; 20;
 62, 9; 64, 2; 65, 5; 68, 1²; 2; 6; 8²;
 9; 11; 71, 4²; 5; 6; 9⁴; 74, 2; 75, 3;
 4; 7; 76, 2; 7; 77, 1⁴; 2³; 3⁴; 4³;
 5⁴; 7; 78, 1⁴-7⁴; 79, 3²; 4; 82, 4;
 7; 85, 3; 4; 25; 34; 86, 1; 5; 6⁴;
 12; 15; 87, 19; 88, 18; 19; 89, 2; 3;
 5; 6⁴; 7²; 8²; 12; 14; 91, 2; 5; 8;
 92, 2; 93, 1; 8; 9; 12²; 13; 94, 10;
 12-14; 95, 1; 3⁴; 6³; 8²; 9³; 10-13; 15;
 96, 1; 2; 4²; 10; 97, 17; 99, 2; 8; 10;
 100, 7²; 102, 10²; 103, 1; 105, 2; 3; 5-8,
 106, 7²; 8; 11; 107, 3; 8³; 108, 4; 6;
 10; 109, 3; 5; 110, 5; 111, 7; 9;
 112, 4; 9; 113, 8; 115, 1; 2; 3¹; 4²;
 7²; 117, 1¹; 2; 4¹; 6; 9⁴; 122, 1; 123,
 1; 124, 7; 8; 126, 1²; 127, 4; 8; 129,
 1²; 2⁴; 7²; 130, 7; 131, 2; 3; 132, 4;
 6; 7; 134, 4; 139, 3; 143, 1²; 2²; 3;
 6; 144, 1; 2; 146, 1²; 5²; 147, 5²;
 148, 2; 5; 152, 1²; 160, 3; 4; 165, 3;
 168, 2-4; 172, 3; 176, 1; 3; 178, 2;
 3²; 179, 2; 185, 2.

नक्षत्र I. 161, 8.

नक्षत्र VI. 51, 12.

नक्षत्र VII. 58, 5.

नक्षत्र I. 122, 5; 12.

नक्षत्र III. 33, 10.

नक्षत्र I. 1, 9; 2, 9; 3, 6; 10; 4, 2; 3; 5;
 6; 5; 3²; 10; 7, 4; 6; 10, 3; 4-6;
 11; 12, 10²; 11; 12; 13, 1; 2; 7; 8;
 14, 11; 15, 3; 8; 10; 16, 4; 5; 17, 1;
 18, 2; 3²; 20, 7; 22, 8; 11; 13²; 15;
 16; 23, 6; 9; 12²; 17, 18; 24, 1; 2;
 11; 25, 2; 12²; 21; 26, 1; 2; 4; 5;
 7-9; 27, 2; 3; 5; 11; 12; 28, 8;
 29, 1-7; 30, 4; 6; 8; 13; 16³; 31,
 8²; 9; 10; 12; 18; 33, 1; 34, 1; 5²;
 6; 7; 12²; 35, 11²; 36, 2; 6; 12; 13;

14³; 15; 38, 6; 39, 7-9; 40, 3; 42,
 1; 2; 6; 7²; 43, 2; 3; 6; 8²; 46, 6;
 7; 15; 47, 7; 48, 1; 10; 13-16; 54,
 1; 11; 57, 4; 58, 8; 62, 2; 12; 13;
 63, 8; 9; 70, 5; 71, 2; 7; 10; 73, 9;
 75, 5; 76, 2; 77, 4; 79, 7-9; 11; 81,
 1; 7-9; 82, 1; 84, 8; 20; 85, 12; 88,
 1; 89, 1²; 2²; 3-5; 6⁴; 7; 9²; 90, 1;
 4; 5²; 6; 7; 8²; 9; 91, 1; 4; 6; 8-13;
 15; 17; 23; 92, 15; 17; 93, 11²; 12²; 94,
 1; 12; 16; 95, 11²; 96, 8; 9²; 97, 1-8;
 98, 2; 3; 99, 1; 100, 1-15; 19²; 101,
 8; 10; 11; 102, 3²; 9; 10; 11²; 103,
 8; 104, 2; 5²; 6²; 7; 8⁴; 9; 105, 13;
 19; 106, 1; 2; 3²; 4; 5²; 6; 7²; 107,
 2²; 3²; 108, 6; 13; 109, 7; 8; 110, 7;
 9²; 111, 2²; 3-5; 112, 24²; 25; 113, 4²;
 16; 19²; 20; 114, 2²; 6; 7⁶; 8⁵; 10²;
 11; 115, 6; 118, 2; 10; 120, 3; 4;
 121, 14²; 15; 7²-9²; 122, 3¹; 6; 14;
 123, 3; 13; 124, 1; 127, 11²; 128, 2; 5;
 7; 129, 5²; 8; 9³; 10; 11; 130, 1; 10;
 131, 6; 7; 132, 6; 133, 6; 134, 6;
 135, 1; 3; 5; 137, 1; 3; 138, 4; 139,
 1; 5-7; 140, 12²; 13; 141, 12²; 142, 8;
 10²; 143, 6; 7; 8²; 147, 4; 5; 153, 4; 157,
 2; 3; 4²; 158, 1; 160, 5; 161, 1; 4; 13;
 162, 1; 6; 12; 22¹; 164, 26; 165, 3-5;
 166, 6; 167, 1²; 2; 10²; 169, 1, 4; 5;
 170, 2²; 171, 3²; 4; 5; 172, 3; 173, 9;
 12; 13²; 174, 1; 10; 175, 2; 176, 1;
 178, 1; 2²; 5; 181, 6; 185, 2-8; 186,
 1²; 2²; 3; 5; 6²; 7; 8; 187, 3; 7;
 188, 3; 7-9; 189, 2; 4; 5²; 190, 6;
 8; II. 1, 2; 2, 6²; 7; 9; 11; 12; 3, 3;
 6; 8; 6, 5¹; 6; 7, 2; 5; 9, 2²; 6; 11,
 14; 21; 15, 10; 16, 7-9; 17, 8²; 9; 18,
 9; 19, 9; 20, 1-3; 9; 23, 1; 6²; 7²;
 9; 10; 12; 24, 1²; 12; 15; 27, 1; 6²;
 7; 10; 14; 28, 3; 7²; 9; 10; 29, 2;
 3; 6; 30, 9; 10; 31, 2; 3; 32, 2⁴;
 4-6; 33, 1²; 3-5; 13-15; 34, 6; 7; 9;

12; 36, 3; 38, 10; 39, 3; 4¹; 5; 6²;
 7²; 41, 9; 11³; 16; 17; 20; 42, 3; 43,
 2²; 3; III. 1, 15; 19²; 22²; 23; 3, 7;
 4, 2; 6; 9; 11; 8, 7; 9; 10, 6; 8; 13,
 1; 4²; 6²; 7; 14, 6; 15, 2; 3; 5; 6²;
 16, 3; 5; 17, 5; 18, 1; 19, 1; 5²; 20,
 1; 2; 21, 1; 2; 23, 2; 24, 2; 5; 25,
 2; 26, 3; 28, 1; 29, 10; 30, 11; 19;
 21; 31, 8; 19; 20²; 32, 14; 33, 8²; 35,
 1; 37, 8; 11; 38, 9; 40, 3; 6; 8; 41,
 1; 2; 4; 42, 7; 43, 2; 3; 44, 1; 45,
 5; 47, 2; 3; 51, 8; 52, 1; 3²; 4; 6;
 53, 13; 14²; 17; 18²; 19; 21²; 54, 3;
 9; 12; 15-17; 18¹; 19²; 20¹; 22; 55,
 2; 9; 21; 56, 6; 60, 6; 62, 4; 9; 10;
 16; IV. 1, 4; 5¹; 10, 2, 2; 11; 16;
 20; 3, 4; 5; 14; 4, 3; 4; 11; 12; 5,
 12¹; 13; 10, 3²; 8²; 11, 2; 12, 6; 14,
 1; 15, 1; 16, 1; 2; 8; 17; 20²; 17, 17;
 20; 20, 1²; 2²; 3; 4; 10²; 21, 1; 3;
 6; 10; 22, 1²; 23, 7; 24, 1; 29, 1; 3;
 31, 1; 3; 4; 32, 5; 7, 16²; 20; 21,
 33, 3; 8; 34, 1; 5; 36, 8; 9²; 37, 1;
 7; 8, 39, 5; 6²; 41, 4; 5; 6; 11; 42,
 1; 10; 43, 4; 44, 5; 6; 46, 2; 47, 3;
 49, 3; 50, 2; 11; 53, 1; 5; 6; 7²; 54,
 1²; 3; 6; 55, 1; 3; 4; 5²; 10²; 56, 4;
 57, 1-3²; 6²; 7; 8; 58, 10; V. 1, 8;
 2, 5; 3, 7²; 9; 12; 4, 2; 4, 5; 8; 9;
 5, 4; 5; 7; 9; 6, 8; 9; 8, 4; 9, 7²;
 10, 1; 2; 6; 7²; 11, 4; 12, 3; 13, 3;
 5; 14, 1; 16, 5; 17, 5; 19, 5; 20, 1;
 22, 4; 23, 4; 24, 1; 3²; 25, 1; 3²;
 4; 9; 30, 3; 31, 2; 11; 33, 2; 6;
 7; 35, 2; 8; 36, 5; 38, 1; 4; 39,
 1; 41, 1; 6; 9²; 11; 12; 15; 16; 18;
 19; 20; 42, 3-5; 9; 13; 16; 18; 43,
 1-3; 6; 11²; 46, 4²; 5²; 6; 7²; 49, 4;
 50, 3; 51, 11²; 12; 13²; 14²; 54, 6;
 55, 9; 10; 57, 7²; 8; 59, 6; 8; 60, 1;
 6; 61, 16; 62, 9; 63, 5; 64, 5; 6²;
 65, 1; 6; 68, 3; 70, 3; 71, 1; 3; 72,

3; 75, 3; 79, 1²; 3; 6; 8; 80, 5; 82, 4; 5; 83, 5; 6²; 87, 6; 8; 9; VI. 2, 7; 11; 4, 1; 2; 4; 7; 8; 5, 4; 8, 7; 9, 7; 10, 1; 5; 11, 1; 2; 6; 12, 6; 13, 2; 6; 14, 6; 15, 6; 9; 12; 15; 19²; 16, 2; 12; 28; 30³; 31²; 32; 44; 17, 14³; 18, 5; 19, 6; 7; 8; 20, 1; 21, 9; 12²; 22, 2; 4; 7; 10; 11; 23, 5; 9; 24, 5; 9; 25, 1³; 7; 9; 26, 1²; 33, 1; 4; 5²; 36, 5; 37, 2; 38, 1; 39, 1; 40, 3-5; 44, 11; 18²; 45, 1; 4; 14; 17; 21; 24; 33; 46, 2; 3; 5; 6; 10; 47, 7³; 8; 9³; 11; 28; 30; 31; 48, 7; 9²; 10; 15; 19; 49, 8; 14; 15; 50, 3; 4; 8; 9; 11; 12²; 13; 14; 51, 5; 6²; 10; 11²; 14; 15; 52, 2; 3²; 6; 9²; 11; 12; 16; 17; 53, 2; 4; 10; 54, 5²; 10; 55, 1; 5; 56, 4; 5; 59, 7; 9; 60, 12, 14; 61, 4; 6; 7; 9; 10; 14¹; 63, 8; 64, 4; 65, 1; 6²; 67, 2; 68, 7; 8; 69, 1; 5; 70, 5; 6; 71, 3²; 73, 1; 74, 1-3; 4³; 75, 10¹; 12¹; 17; 19; VII. 1, 3; 5; 8; 12; 13; 18; 19⁴; 20; 22; 24; 25; 2, 1; 6; 7; 3, 7; 8; 10; 4, 4; 8; 5, 9²; 7, 1; 8, 3; 9, 2; 3; 10, 4; 11, 3; 12, 2²; 14, 3; 15, 1; 3; 4; 6; 11; 13-15; 16, 5; 6; 8; 9; 17, 5; 7; 18, 1; 4; 19, 7; 11; 20, 1; 7; 9; 10; 21, 1; 5²; 23, 4; 24, 1; 3-6; 25, 2³; 26, 1; 5; 27, 1; 4²; 5; 28, 1; 4¹; 5; 29, 2; 4; 30, 1; 31, 3-5; 32, 1; 5; 19; 25; 26⁴; 27; 34, 14; 15; 17; 18; 20; 21; 22²; 23³; 25²; 35, 1³; 2⁶; 3⁵; 4⁴; 5⁴; 6³; 7⁵; 8⁴; 9⁵; 10⁴; 11³; 12⁴; 13⁴; 14; 15²; 36, 7³; 8; 37, 2; 5; 6³; 8³; 38, 3; 5-8; 39, 1; 3; 7²; 40, 2; 4; 6; 41, 3²; 5; 6; 7²; 42, 5²; 6; 43, 3; 5²; 44, 5²; 45, 3²; 4; 46, 1; 2²; 3²; 4³; 47, 4²; 48, 4³; 50, 1; 51, 2; 3; 52, 3; 53, 2; 3; 54, 1³; 2²; 3²; 55, 1; 6; 56, 9; 16; 17; 21; 22; 25²; 57, 5²; 6; 7²; 58, 3²; 5; 6; 59, 6²; 8; 60, 7;

10; 12²; 62, 2²; 3³; 4; 5³; 6³; 64, 1; 2; 3²; 65, 2; 4; 66, 1; 3; 5; 67, 5; 6²; 10; 68, 1; 2; 9; 69, 5; 70, 1; 7; 71, 2; 4; 6; 72, 2²; 5; 73, 4²; 5; 74, 3; 75, 2; 8³; 76, 6; 7; 77, 4; 5²; 79, 5; 82, 1; 83, 2; 5; 84, 2²; 3³; 85, 1; 86, 5; 8²; 89, 5; 90, 6; 92, 1; 3; 93, 4; 6; 8; 94, 3²; 8; 96, 2; 5; 97, 2²; 4²; 5; 100, 2; 102, 1; 3; 103, 10; 104, 7; 10; 11; 23²; VIII. 1, 9; 21; 2, 15; 3, 1²; 2²; 11; 12; 18; 4, 3; 15; 16²; 5, 4; 7; 9; 10; 20; 21; 32; 36; 6, 23; 25; 36; 7, 11; 13; 27; 32; 8, 1; 4; 7; 9; 13³; 17²; 20; 9, 11²; 10, 3; 12, 6; 33; 13, 3; 5²; 13, 16; 18; 22; 25; 15, 13; 16, 11; 12²; 17, 2; 4; 18, 6-10; 12; 13; 17; 18; 21; 22; 19, 4; 19; 27; 20, 2; 8, 10, 18; 22-24; 26²; 21, 2; 6; 8; 9; 10, 12; 22, 7; 10; 14; 17; 23, 10; 12²; 27; 29; 24, 7; 11²; 26; 25, 10; 11; 14; 26, 7; 20; 25; 27, 2-6; 9, 10; 14²; 28, 3; 30, 3³; 31, 13; 32, 7-9; 12; 34, 6²; 7; 12; 14; 15; 35, 4; 10; 39, 1; 10; 40, 1; 2, 9; 42, 2²; 43, 22; 44, 2; 5; 11; 14; 19; 22; 30; 45, 8; 15; 18; 19; 33; 34; 46, 9-11; 13; 25; 47, 5; 8; 9; 11; 48, 4²; 6; 7; 8²; 9²; 12; 14²; 15²; 49, 4, 5; 7; 50, 5; 51, 5; 52, 5²; 53, 3; 54, 3³; 5; 6; 59, 7; 60, 8-10; 11²; 12; 14; 18; 20; 61, 1; 13²; 15³; 16; 17²; 65, 5; 66, 8; 14²; 67, 2; 5; 6; 8²; 9; 11; 12; 14; 15; 20; 68, 12³; 70, 9; 10; 15; 71, 3; 6; 7; 9; 10; 13; 15; 73, 14; 75, 2; 8; 9; 11²; 12; 13; 78, 1-3; 79, 7²; 8²; 80, 1-6; 9; 81, 4; 6²; 83, 2-4; 7; 84, 6; 86, 1; 90, 1; 6; 91, 4; 6; 92, 3; 9²; 10; 15; 19; 26; 27; 31; 93, 3; 10; 18; 19; 21; 28; 29²; 30-34; 95, 8; 9; 96, 8; 20; 97, 6; 7⁵; 13; 98,

4; 10-12; 100, 11; 101, 4²; 9; 10; 102, 2; 8; 9; 103, 1; 9; 12; IX. 1, 5; 4, 1; 5; 10; 5, 8; 8, 2; 7; 8; 9, 7; 10, 8; 11, 3; 9²; 13, 4; 5; 19, 1; 20, 3; 23, 3; 29, 5; 30, 3; 32, 1; 35, 1²; 2; 3; 36, 3²; 40, 3; 5; 6; 41, 6; 42, 6; 43, 2; 44, 1; 4-6; 45, 2; 3; 49, 1; 2; 4; 52, 1; 5; 54, 4; 55, 1; 3; 57, 4; 61, 3; 5; 6; 9; 12; 14; 15; 23; 26; 28; 30; 62, 21; 24; 64, 3; 12; 18²; 65, 13; 17; 18; 21; 24; 66, 13; 19; 30; 67, 6; 10²; 22²; 23; 24²; 26; 68, 10; 69, 7; 8; 70, 9; 10; 72, 8, 9²; 76, 3; 77, 3; 4; 78, 4; 5; 79, 1¹; 2; 81, 3²; 4; 84, 1; 85, 2; 4; 8; 86, 18²; 38; 48; 88, 7; 91, 6²; 93, 4; 5; 96, 3²; 11²; 14; 97, 4; 15-17; 21; 25; 28; 36; 39; 44²; 48; 50; 51²; 53; 98, 1; 100, 5; 104, 5; 6; 105, 4; 5; 106, 7; 9; 107, 6; 108, 14; 109, 9; 110, 1; 7; 112, 1; 114, 3; 4¹; X. 3, 7; 4, 1; 7²; 5; 7; 7, 1²; 7⁴; 9, 1-3; 4²; 10, 4; 11, 2²; 8; 9²; 12, 2; 4; 5; 8; 13, 2; 14, 2²; 6; 14; 15, 1; 4; 6; 8; 17, 10; 18, 1; 3; 19, 6; 7; 21, 4; 22, 6-9; 15; 23, 7; 24, 2; 3; 6; 25, 1; 3; 4; 6; 7²; 8²; 9; 26, 3; 9; 28, 5; 12; 29, 4; 30, 11; 31, 1; 5; 33, 3²; 34, 14²; 35, 2-7; 10-13; 36, 2²; 3; 14²; 37, 5; 6²; 9; 10²; 12; 38, 1-3; 39, 2²; 42, 3; 11²; 47, 8; 52, 4; 53, 3²; 57, 1; 5; 59, 2; 4²; 5²-7²; 61, 14; 18; 21; 27; 63, 1; 6-8; 11; 12; 15²; 16; 64, 1; 6; 9; 10²; 13²; 65, 3; 66, 3⁴; 5; 7; 10; 12; 67, 1; 68, 12; 69, 4; 12; 70, 11; 74, 3; 76, 1; 4; 6; 77, 8; 78, 8; 81, 1; 7; 82, 3; 83, 2; 3; 84, 2; 6; 85, 23²; 37; 43; 86, 8; 87, 20; 21; 89, 15; 91, 13; 92, 12; 13; 93, 1³; 5-7; 9²; 97, 15; 98, 4; 9; 10; 12²; 99, 1; 8; 100, 1²; 3-5; 7; 9; 101, 3; 102, 1; 105, 8; 106, 9; 11; 107, 7;

108, 2; 3; 110, 2; 8; 112, 10; 113, 10; 115, 5; 121, 9; 124, 1²; 126, 3²; 6; 127, 4; 6; 128, 4-6; 8³; 9; 130, 6; 132, 7; 133, 3²; 4-7; 135, 1; 5; 139, 5²; 141, 1⁴; 2²; 4; 6²; 142, 2; 143, 4; 147, 5; 148, 1; 149, 4; 150, 1³; 3; 5; 151, 5; 152, 2; 4; 156, 1; 2; 157, 2; 158, 1³; 2; 3³; 4; 164, 4; 5; 165, 1; 2³; 3²; 167, 1; 2; 169, 4; 174, 2²; 176, 2; 182, 2²; 186, 1²; 2¹; 3; 187, 1-5; 188, 3; 191, 1.

नक्षत्र VII. 71, 1.

नक्षत्र I. 27, 8; 48, 6; 52, 13; 69, 4; 84, 6³; 155, 5; 165, 9; II. 24, 7; 27, 13; 38, 7; III. 38, 8; 39, 4; 49, 2; IV. 17, 19; 30, 1²; 23; 42, 6; V. 85, 6; VI. 7, 5; 25, 5; 27, 3; 30, 2; 44, 10; 67, 10; VII. 32, 5; 10; 16; 56, 2; VIII. 20, 12; 21, 14; 24, 15; 17; 28, 4; 31, 17; 32, 15²; 33, 8; 45, 21; 59, 2; 61, 6; 68, 8; 70, 3; 84, 9; 88, 3; 6; X. 10, 5; 22, 5; 31, 11; 39, 11, 11², 7; 132, 3; 134, 7².

नक्षत्र VIII. 78, 4; 5.

नक्षत्र IX. VII. 104, 18.

नक्षत्र I. 24, 10²; 12; 34, 2; 90, 7; 98, 2; 116, 20; 127, 5; 139, 5; 144, 4; IV. 30, 3; V. 7, 4; 76, 3; VI. 3, 6; VII. 15, 15; 71, 1; 2; 104, 11; 17; VIII. 7, 6; 18, 6; 25, 11; 27, 2; 61, 17; 64, 6; 96, 1; IX. 97, 9; 107, 20; X. 34, 10; 88, 6; 93, 5; 95, 4.

नक्षत्र X. IV. 11, 1.

नक्षत्र I. 73, 7; VII. 42, 5.

नक्षत्र II. 2, 2.

नक्षत्र III. I. 13, 7; 96, 5; 113, 3; 142, 7; IX. 5, 6.

नक्षत्र IV. I. 121, 3; 173, 3; VI. 63, 6; VII. 39, 6.

नक्षत्र V. I. 33, 14; X. 74, 2.

नक्षत्रः VI. 49, 3.
 नक्षत्रि II. 20, 2; X. 3, 5.
 नक्षत्रि I. 95, 10; IV. 43, 5.
 नक्षत्रे VI. 22, 5.
 नक्षत्रस्य VI. 22, 2.
 नक्षत्रः VI. 67, 6.
 नक्षत्रं VII. 81, 2; 86, 1; X. 88, 13, 111, 7; 156, 4.
 नक्षत्रश्रवसां X. 22, 10.
 नक्षत्रा I. 50, 2.
 नक्षत्राणां X. 85, 2.
 नक्षत्रेभिः X. 68, 11.
 नक्षत्रैः III. 54, 19.
 नक्षत्रः I. 180, 2.
 नक्षत्रं VII. 23, 4.
 नक्षत्रं VIII. 54, 1.
 नक्षत्रं X. 88, 17.
 नक्षत्रं VII. 42, 1; 52, 3; VIII. 92, 27; 103, 1.
 नक्षत्रः VI. 49, 11, 63, 3.
 नक्षत्रि I. 166, 2; VI. 34, 3.
 नक्षत्रे I. 66, 5; VI. 45, 28; VII. 37, 7, 58, 1; VIII. 54, 2.
 नक्षत्राणः X. 68, 2.
 नक्षत्राणां VII. 31, 8.
 नक्षत्राणाः VII. 93, 3.
 नक्षत्रे I. 30, 20.
 नक्षत्रं VIII. 54, 7.
 नक्षत्राणहे VIII. 60, 10.
 नक्षत्रं V. 24, 2.
 नक्षत्रं VII. 15, 7.
 नक्षत्रं X. 28, 10.
 नक्षत्रेभ्यः X. 163, 5.
 नक्षत्रेषु I. 162, 9.
 नक्षत्रः X. 61, 9.
 नक्षत्रां X. 33, 2.
 नक्षत्रं IV. 25, 7; VIII. 79, 2.
 नक्षत्राः VIII. 2, 12.

नक्षत्रं VII. 104, 23.
 नक्षत्रेभ्यः X. 60, 6.
 नक्षत्रं VIII. 21, 14.
 नक्षत्रस्य VI. 18, 2.
 नक्षत्रं I. 32, 8; VIII. 69, 2.
 नक्षत्रं VII. 7, 2; IX. 97, 13.
 नक्षत्रं I. 166, 5.
 नक्षत्रैः X. 105, 4.
 नक्षत्रं I. 179, 4; II. 34, 3; X. 11, 2.
 नक्षत्रं I. 135, 9.
 नक्षत्रं II. 41, 16.
 नक्षत्रं II. 15, 3; 19, 2; III. 33, 6; 12; V. 52, 7; 74, 2; VI. 17, 12; 30, 3; 72, 3; VII. 34, 10; 11; 16; 87, 1; 95, 2; 96, 1; VIII. 6, 28; 26, 18; 31, 10; 96, 11; X. 139, 6.
 नक्षत्रैः V. 41, 19.
 नक्षत्रं I. 52, 2; VIII. 12, 26.
 नक्षत्रं VII. 50, 3; VIII. 2, 2; 33, 12; IX. 53, 4; 63, 17; 68, 6; 76, 1, 88, 5; 107, 13.
 नक्षत्रः I. 54, 1; 10; 55, 2; 62, 6; 102, 2; 130, 5; 158, 5; 181, 6; II. 35, 3; III. 33, 4; IV. 16, 21; 55, 6; V. 42, 12; 45, 2; 46, 6; 47, 5; 55, 7; VII. 50, 4; 60, 7; VIII. 96, 14; IX. 9, 4; 86, 8; 92, 4; X. 28, 4; 64, 8; 95, 7.
 नक्षत्रं I. 131, 5.
 नक्षत्रं II. 39, 5.
 नक्षत्रः V. 15, 2.
 नक्षत्रं VIII. 51, 8.
 नक्षत्रं IX. 93, 1; X. 95, 4.
 नक्षत्रः I. 174, 8; II. 19, 7.
 नक्षत्रं IX. 112, 3.
 नक्षत्रं X. 85, 46.
 नक्षत्रं I. 48, 8; II. 33, 12; IV. 25, 2.
 नक्षत्रं IX. 67, 30; X. 17, 1.
 नक्षत्रं X. 54, 2; 84, 3.

मन्त्रानि II. 24, 2.
 मन्देति X. 71, 10.
 मन्त्रम् VIII. 43, 8.
 मन्त्रात् I. 143, 1; II. 31, 6; 35, 1; 2; 7;
 9; 10; 13; VI. 50, 13; 52, 14; VII.
 35, 13; 47, 2; X. 8, 5; 33, 7; 92, 13.
 मन्त्रात् I. 42, 1; 58, 8; II. 6, 2, IV. 32,
 22; V. 17, 5; VI. 16, 25; 55, 1; VIII.
 17, 13; 71, 3; 9; 84, 4; X. 20, 10;
 30, 4; 115, 8; 140, 3; 149, 2.
 मन्त्रातः III. 60, 3; VI. 50, 15; VIII. 65, 12.
 मन्त्रातः I. 161, 14, IV. 34, 6, 35, 1; 8;
 37, 4.
 मन्त्रां I. 22, 6; 37, 11, 122, 4, 186, 5, II.
 35, 3, III. 9, 1; 27, 12; V. 32, 4; 41,
 10, VI. 20, 11, 48, 2; VII. 16, 1, 17,
 6, 34, 15, VIII. 19, 4, 44, 13, 60, 2,
 X. 10, 1; 15, 3; 30, 3.
 मन्त्राता I. 182, 1; 184, 1, VIII. 25, 5, X.
 61, 4.
 मन्त्राता I. 117, 12, III. 38, 5; IV. 44, 2.
 मन्त्री IX. 69, 3.
 मन्त्रीभिः IX. 14, 5.
 मन्त्रुः II. 35, 11; VII. 18, 22.
 मन्त्रुभिः X. 85, 42.
 मन्त्रः I. 50, 9.
 मन्त्र्ये III. 31, 1.
 मन्त्र्या VIII. 2, 42.
 मन्त्र्योः IX. 9, 1.
 मन्त्र्या VI. 13, 3; X. 30, 14.
 मन्त्र्ये II. 35, 14, V. 7, 1, VIII. 102, 7.
 मन्त्रः I. 71, 10, 174, 8, III. 12, 1, V. 41,
 12; 83, 3; VII. 97, 6; VIII. 9, 8, 96,
 14; IX. 71, 1; 74, 4; 83, 5; 97, 11.
 मन्त्रःश्चाः X. 123, 2.
 मन्त्रःश्चां X. 30, 9.
 मन्त्रःश्रुतः I. 122, 11.
 मन्त्रःश्रुतिः II. 4, 6.
 मन्त्रःश्रुतिः X. 46, 1.

मन्त्रम् V. 59, 7.
 मन्त्रता VIII. 39, 1; X. 133, 1.
 मन्त्र्यः I. 149, 3.
 मन्त्र्ये I. 173, 1.
 मन्त्र्यस्य VII. 42, 1.
 मन्त्र्यः IV. 19, 7.
 मन्त्रसः I. 167, 5.
 मन्त्रसा IX. 71, 3; 86, 14.
 मन्त्रस्ये IX. 69, 5.
 मन्त्रस्वामीः VIII. 25, 6.
 मन्त्राश्रयः VIII. 40, 4; 5.
 मन्त्राश्रयः II. 39, 4.
 मन्त्रानि I. 164, 48.
 मन्त्र I. 129, 5; X. 142, 6.
 मन्त्रश्रुतिभिः VIII. 4, 6.
 नमः I. 1, 7; 27, 13⁴; 51, 15; 62, 2; 65,
 1²; 71, 6; 114, 11; 136, 1, 6; II. 21,
 2; 28, 8; 36, 6; III. 33, 8; 51, 4; 54,
 3, IV. 21, 5; 23, 4; 44, 3; V. 47, 7,
 49, 5; 73, 10; VI. 51, 8⁵; 75, 15; VII.
 36, 5; 94, 4; VIII. 72, 15, 75, 10; 84,
 5; IX. 67, 29; X. 4, 7; 14, 15, 15, 2;
 34, 8; 37, 1; 60, 1; 68, 12; 85, 17;
 92, 4; 115, 9²; 165, 4.
 नमःश्रुतिः I. 189, 1; III. 14, 2; V. 43, 9.
 नमःश्रुतिः I. 24, 14; 27, 1; 77, 2, 153, 1;
 II. 3, 5; 33, 4, 8; 38, 9; III. 4, 3;
 25, 3; IV. 42, 9; 58, 2; V. 1, 7; 28,
 1; 41, 2; 8; 42, 11; 60, 1; VI. 1, 9,
 10; 50, 1; 51, 9; 60, 3; VII. 7, 1; 8,
 1; 33, 13; 34, 14; 42, 3; 43, 1; 53, 1,
 61, 6; 63, 5; 84, 1; 95, 5; VIII. 19,
 13; 22, 3; 13; 62, 5; 96, 6; IX. 16,
 5; 96, 2; X. 6, 5; 13, 1; 46, 2; 4.
 नमःश्रुतिः VIII. 35, 23.
 नमःश्रुतिः X. 131, 2.
 नमःश्रुतेः III. 43, 3.
 नमःश्रुताः III. 62, 17.
 नमःश्रुतातः VII. 21, 9.
 नमःश्रुतेः VIII. 13, 9.

नमते VI. 24, 8.

नमध्वं III. 33, 9; VII. 56, 17.

नमन्त V. 32, 10; VII. 31, 9; 41, 6; VIII. 6, 4; X. 30, 6.

नमन्ता V. 36, 6; VI. 50, 4; X. 42, 6; 51, 9; 128, 1.

नमन्ति VII. 56, 19; VIII. 97, 12.

नमन्ते IV. 50, 8; X. 34, 8.

नमयन् IX. 97, 15.

नमयिष्यामः VIII. 20, 1.

नमसः I. 171, 2; 190, 3; VIII. 23, 9.

नमसा I. 57, 3; 62, 11; 63, 9; 84, 12; 114, 2; 5; 128, 2; 152, 7; 158, 2; 171, 1; 185, 7; 186, 4; II. 23, 13; 30, 11; 34, 14; 35, 12; III. 1, 2; 2, 14; 3, 8; 14, 5; 31, 3; 19; 32, 7; 59, 5; 61, 5; IV. 5, 11; 7, 7; 19, 6; 34, 6; 50, 6; V. 1, 12; 4, 9; 8, 4; 12, 6; 40, 8; 41, 16; 43, 2; 6; 14; 49, 2; 83, 1; VI. 1, 4; 6; 11, 4; 5; 15, 8; 16, 46; 51, 8; 52, 17; 67, 2; 3; 69, 6; VII. 2, 4; 12, 1; 16, 1; 44, 2; 83, 8; 86, 4; 91, 1; 93, 7; 97, 3; VIII. 19, 5; 21, 6; 23, 22; 26; 43, 12; 46, 17; 49, 6; 71, 10; 72, 10; 96, 12; IX. 11, 6; 89, 5; X. 31, 2; 47, 6; 61, 26; 63, 5; 69, 12; 70, 2; 79, 2; 85, 21; 22; 92, 9.

नमसि IV. 21, 5.

नमसे VIII. 25, 7.

नमस्य I. 44, 6; II. 33, 8; V. 52, 13; VIII. 42, 2.

नमस्य IX. 114, 2.

नमस्यः II. 1, 3; 10; III. 5, 2; 27, 13; 59, 4; VII. 38, 3.

नमस्यते III. 2, 8.

नमस्यन् I. 84, 5; III. 62, 5.

नमस्यन् I. 33, 2.

नमस्यन्ते I. 115, 3; 127, 7; IV. 6, 11.

नमस्यन्ति I. 36, 19; III. 62, 12.

नमस्यन्तीः III. 57, 3; IX. 95, 3.

नमस्यन्निति नमस्यन् I. 72, 5.

नमस्यं I. 72, 5.

नमस्याः X. 104, 7.

नमस्यानि X. 63, 2.

नमस्यामः III. 17, 4.

नमस्युः VIII. 27, 11.

नमस्युःभिः I. 55, 4.

नमस्येभिः VI. 68, 3.

नमस्यैः VII. 95, 4.

नमस्व VIII. 75, 5.

नमस्वात् I. 185, 3.

नमस्वन्तः I. 164, 8.

नमस्वन्ता V. 62, 5.

नमस्वान् I. 171, 2; IV. 41, 1; VI. 63, 1; VII. 66, 1; 85, 4; X. 61, 25.

नमस्विनः I. 36, 7; VII. 14, 1; 36, 5; VIII. 13, 10; 75, 14; X. 48, 6.

नमस्विनं I. 166, 2.

नमो X. 48, 9.

नमो VI. 20, 6.

नमुचिं I. 53, 7; II. 14, 5; VII. 19, 5; X. 73, 7.

नमुचः V. 30, 7; 8; VI. 20, 6; VIII. 14, 13.

नमुचो X. 131, 4.

नमे III. 39, 6.

नमे I. 139, 9²; VI. 51, 9; VII. 32, 20.

नमेते इति II. 12, 13.

नमते I. 140, 6.

नममाने इति X. 82, 1.

नमामीति V. 83, 5.

नम्या I. 53, 7.

नयं X. 49, 5.

नयं I. 189, 1.

नय I. 42, 7; 8; VI. 15, 16; 47, 7; 53, 2; 54, 1; VIII. 44, 8; 71, 6; X. 45, 9; 87, 9; 133, 6.

नयः IV. 30, 19.

नयत् I. 36, 18; III. 9, 5; 31, 6; VI. 4, 6;
VIII. 17, 15.

नयत् X. 34, 4.

नयत् III. 6, 1; IV. 58, 10; V. 55, 10; X.
66, 12; 101, 2.

नयत् II. 39, 5.

नयत् IV. 21, 4.

नयत् I. 155, 3; II. 26, 4; V. 34, 6; VI.
75, 6.

नयत् I. 90, 1; II. 3, 10; IV. 1, 10; X. 85,
26; 182, 1.

नयत् I. 41, 5; VII. 59, 1; VIII. 19, 34; X.
63, 13.

नयत् X. 137, 1.

नयत् V. 65, 6; VI. 72, 2.

नयत् II. 14, 9; X. 165, 5.

नयत् I. 79, 3; IX. 86, 32.

नयत् I. 148, 3.

नयत् X. 46, 5.

नयत् I. 41, 3; 162, 2, 4; VI. 51, 10; X.
126, 1.

नयत् I. 64, 6; 83, 2; 95, 2; 126, 4, 146,
4; III. 8, 4; 53, 23²; 24; IV. 1, 9;
VII. 60, 6; 7; IX. 87, 1; X. 114, 7.

नयत् VII. 77, 3; X. 56, 2.

नयत् VI. 65, 2.

नयत् X. 85, 31.

नयत् I. 40, 3; VII. 64, 3.

नयत् I. 173, 3; 9.

नयत् I. 129, 1; VI. 45, 6.

नयत् II. 23, 4; X. 75, 4.

नयत् X. 84, 3.

नयत् III. 35, 3.

नयत् X. 161, 3.

नयत् VIII. 47, 17.

नयत् X. 126, 3.

नयत् I. 8, 6; 39, 3; 62, 3; 63, 6; 64, 4;
10; 67, 2; 70, 5; 73, 4; 83, 4; 85, 8;
100, 8; 104, 2; 115, 2; 121, 2; 124,

12; 127, 6; 154, 5; 166, 13; II. 1, 9;
19, 1; 36, 1; III. 2, 6; 3, 8; 8, 6; 35,
8; 54, 4; 62, 12; IV. 1, 15; 3, 11;
24, 3²; 25, 8; 33, 6; 34, 9; 36, 5; 42,
5; 44, 6; 57, 4; V. 7, 2; 9, 7; 10, 3;
4; 11, 2; 4; 29, 12; 30, 2; 33, 5;
52, 5; 6; 8; 11; 53, 3; 6; 54, 3; 8;
55, 3; 57, 8; 59, 2; 5; 61, 3; VI. 1,
2; 2, 3; 29, 1; 4; 40, 2; 46, 1; 47,
31; 59, 7; 68, 4; 75, 11; VII. 1, 1; 4;
9; 10; 3, 5; 8, 1; 15, 9; 16, 3; 19,
8; 9; 27, 1; 31, 2; 56, 1; 57, 6; 59,
7; 74, 6; 82, 9; 83, 2; 91, 3; 4; 93,
3; 94, 10; 97, 1; 103, 9; VIII. 1, 17;
7, 29; 20, 6; 7; 25, 15; 27, 6; 33, 2;
38, 3; 65, 8; 68, 5; 14; 71, 14; 99, 1;
IX. 17, 7; 72, 2; 74, 4; 80, 4; 101, 3;
X. 20, 8; 29, 5; 40, 10; 50, 3; 63, 17;
76, 6; 7; 80, 5; 84, 1; 107, 3; 147, 2.

नयत् I. 21, 2; 23, 11; 37, 6; 40, 6; 41, 5;
86, 8; 110, 8; 111, 3; 161, 11; 165, 11;
II. 3, 3; 14, 8; 36, 2; III. 16, 2; 29,
5²; 60, 1; IV. 34, 4; 5; V. 53, 15,
54, 10; 59, 3; 61, 1; VI. 49, 11; VII.
18, 25; 33, 4; 48, 1; 59, 4; 66, 13;
VIII. 20, 10, 16; IX. 11, 1; X. 76, 8;
101, 12; 103, 2; 13.

नयत् I. 25, 5; 30, 9; 31, 6; 15; 100, 8;
112, 22; III. 51, 2; VI. 44, 4; VIII.
16, 1; 24, 19; 40, 2; 92, 8; 97, 10;
IX. 97, 49; 52; X. 38, 4.

नयत् I. 3, 2; 117, 18; 151, 9; V. 73, 6;
VI. 62, 1; 63, 5; VII. 69, 6; VIII.
101, 2; X. 143, 3.

नयत् I. 2, 6; 46, 4; 47, 8; 112, 3; 16;
116, 7; 11; 12; 14; 117, 2; 4; 6; 7;
24; 118, 5; 10; 182, 8; 183, 3; 184,
2; II. 39, 8; 41, 3; III. 58, 6; IV.
47, 4; V. 49, 1; 64, 7; 73, 7; 75, 6;
VI. 50, 10; 60, 9; VII. 66, 19; 74, 2;
4; 82, 8; 83, 1; 91, 6; 94, 3; 99, 4;
VIII. 5, 16; 22; 8, 5; 6; 17; 20; 21;

22, 8; 12; 17; 26, 4; 11; 16; 35, 23;
 38, 4; 40, 3; 85, 4; 87, 1; 2; 101, 8;
 X. 40, 1; 3-5; 41, 2; 143, 3; 4; 6.
 नर I. 122, 10; 149, 2; 167, 10; 173, 9;
 10; 174, 10; 180, 8; 186, 6; 7; II. 1,
 5; 20, 3; 34, 6; VI. 24, 2; 68, 4;
 VII. 19, 10; X. 45, 12.
 नराक्षसः I. 142, 3; II. 3, 2; 38, 10; III.
 29, 11; V. 5, 2; X. 70, 2; 92, 11;
 182, 2.
 नराक्षसं I. 13, 3; 18, 9; 106, 4; IX. 86,
 42; X. 64, 3.
 नराक्षसस्य VII. 2, 2.
 नरि I. 85, 9; VIII. 96, 19.
 नरे I. 62, 1; IV. 25, 4; VI. 42, 1; IX. 98,
 10; X. 50, 2.
 नरेऽस्यां IV. 33, 8.
 नरो I. 117, 3; 180, 4.
 नरोयन् I. 51, 3.
 नर्यः I. 63, 3; 121, 12; IV. 25, 1; 29, 2;
 V. 41, 9; VI. 24, 2; VII. 1, 21; 20, 1;
 95, 3; IX. 105, 5; 107, 1; X. 29, 1; 7;
 50, 2; 61, 5; 95, 10.
 नर्यश्चपसं VIII. 93, 1.
 नर्य I. 40, 3; 54, 6; 112, 9; II. 22, 4; VI.
 23, 4; 53, 2; 72, 5; VII. 20, 5; 48, 1;
 100, 1; X. 74, 5; 147, 1.
 नर्यस्य I. 180, 2; VII. 25, 1.
 नर्या I. 72, 1; 166, 5; 185, 9; III. 34, 5;
 IV. 16, 16; 19, 10; VII. 45, 1; VIII.
 96, 21.
 नर्याः VI. 29, 2; VII. 7, 6.
 नर्याणि IV. 16, 6; 36, 8; VII. 21, 4.
 नर्याय I. 121, 3; IV. 25, 4; VIII. —, 23.
 नर्यभिः X. 99, 10.
 नर्येषु I. 166, 10.
 नर्याःश्च VIII. 1, 33.
 नर्य I. 32, 14; 53, 9; 54, 6; 84, 13; 116,
 24; II. 14, 4; 19, 6; III. 9, 9; IV.
 26, 3; 48, 4; V. 29, 6; VI. 47, 2; VII.

19, 5; 99, 5; VIII. 93, 2; IX. 61, 1;
 X. 27, 15; 49, 8; 98, 10; 104, 8.
 नर्यः II. 18, 1; III. 11, 5; IV. 51, 4.
 नर्यऽनर्यः X. 85, 19.
 नर्यऽग्यः IX. 108, 4; X. 62, 6.
 नर्यऽग्याः I. 33, 6; V. 45, 7; 11; VI. 6, 3;
 22, 2; X. 14, 6; 61, 10; 108, 8.
 नर्यऽग्यासः V. 29, 12.
 नर्यऽग्ये IV. 51, 4.
 नर्यऽग्येः I. 62, 4; III. 39, 5.
 नर्यज्ञाः IV. 6, 3.
 नर्यज्ञातः V. 15, 3.
 नर्यज्ञातं VII. 93, 1.
 नर्यज्ञातस्य VII. 3, 3.
 नर्यञ्चारः I. 42, 8.
 नर्यतिः IV. 48, 4; X. 98, 10.
 नर्यति I. 32, 14; 53, 9; 54, 6; 80, 8; 121,
 13; 130, 7; 155, 6; II. 14, 4; 19, 6;
 III. 12, 6; V. 29, 6; VI. 47, 2; VII.
 19, 5; 99, 5; VIII. 93, 2; X. 49, 8;
 98, 11; 104, 8.
 नर्यती X. 39, 10.
 नर्यतीः I. 84, 13; IV. 26, 3; IX. 61, 1.
 नर्यतीनां I. 191, 13.
 नर्याया II. 18, 6.
 नर्यत I. 66, 5; 69, 5; V. 45, 8; X. 22, 9.
 नर्यत IV. 3, 11; VI. 7, 2; VII. 42, 1; IX.
 88, 2; X. 120, 2; 176, 1.
 नर्यतं VI. 17, 10.
 नर्यते I. 164, 3; VI. 7, 4; IX. 86, 25; 27;
 97, 35; 100, 1; X. 71, 3.
 नर्यऽपदी I. 164, 41.
 नर्यऽभिः X. 39, 10.
 नर्य I. 20, 6; V. 9, 3; VII. 15, 4; VIII.
 24, 23; 69, 15; IX. 21, 6; 86, 36; X.
 86, 18; 89, 7; 135, 3; 143, 1.
 नर्ययं V. 27, 3.
 नर्ययानस्य I. 190, 1; II. 34, 10.
 नर्यया II. 24, 1.

नवऽशास्त्रं I. 36, 18; VI. 20, 11; X. 49, 6.

नवऽस्य VIII. 23, 14.

नवऽस्त्रिं VIII. 76, 12.

नवऽस्तः इव IV. 34, 5.

नवा I. 95, 7; 144, 5; VIII. 45, 25.

नवाः V. 6, 8.

नवानां VIII. 5, 37; X. 89, 17.

नवानां I. 191, 13.

नवानि VII. 61, 6.

नवाभिः IV. 31, 13.

नवानहे VIII. 88, 1.

नवायां X. 160, 5.

नवासु I. 95, 10.

नविहो VIII. 2, 17.

नविहं V. 32, 11.

नविहया I. 82, 2; VIII. 20, 19; 25, 24.

नविहाय V. 27, 3.

नवीनोत् VI. 3, 7.

नवीनोत् VII. 87, 2.

नवीयः II. 19, 8; VI. 18, 15; 21, 1; VII. 26, 1; 35, 14; 36, 2; VIII. 40, 12; IX. 23, 2; X. 59, 1; 61, 11; 69, 3; 179, 3.

नवीयसः I. 131, 6².

नवीयसा I. 12, 11; VI. 16, 21; VIII. 39, 6.

नवीयसी VII. 59, 4; VIII. 12, 10; 72, 9; 103, 9.

नवीयसीः IX. 86, 32.

नवीयसी I. 138, 3; VIII. 51, 5; 95, 5; X. 91, 13.

नवीयसे I. 156, 2; IX. 9, 8.

नवीयान् I. 110, 7; III. 36, 3; VI. 44, 7; X. 27, 19.

नवे IV. 32, 23.

नवेदसः V. 55, 8; X. 31, 3.

नवेदसा I. 34, 1.

नवेदाः I. 79, 1; 165, 13; IV. 23, 4; V. 12, 3.

नवेन I. 31, 8; II. 18, 3; VI. 50, 6.

नवेभिः IV. 20, 5.

नवः I. 61, 13; 62, 11; 105, 15; 189, 2; V. 12, 3; VI. 20, 10; VII. 4, 8; 18, 5; VIII. 3, 13; 11, 10; IX. 94, 3; X. 4, 5.

नवे I. 10, 11; 62, 13; 105, 12; 109, 2; 139, 8; 141, 10; 180, 10; 190, 1; II. 17, 1; III. 31, 19; 53, 16; IV. 16, 21; VI. 1, 7; 17, 13; VII. 80, 2; 91, 2; VIII. 16, 1; 24, 26; 67, 18; X. 89, 3.

नवेऽनवः I. 159, 4; X. 96, 11.

नवसः VI. 62, 4; VIII. 24, 8; 50, 9.

नवसा II. 31, 5; VI. 6, 1; 48, 11; 62, 5; VIII. 39, 2.

नवसि III. 61, 3.

नवसी I. 60, 3; 139, 1; III. 62, 7; VI. 8, 1; VIII. 74, 7; X. 4, 6.

नवसी इति III. 5, 7.

नवसीः I. 124, 9.

नवसीनां V. 53, 10; 58, 1.

नवसीभिः IV. 45, 10; VI. 49, 1; VII. 53, 2; VIII. 5, 24.

नवसी I. 143, 1; V. 42, 13; VI. 8, 5.

नवसीषु I. 141, 5.

नवसे II. 31, 7; III. 2, 13; 32, 13; V. 11, 1; VI. 71, 3; VIII. 7, 33; 27, 10; IX. 9, 8; 82, 5; 91, 5.

नवस्या VI. 22, 7; VIII. 51, 3.

नवा V. 29, 13.

नवांसं I. 27, 4.

नवांसि I. 38, 3.

नवाः I. 174, 8; V. 29, 15.

नवाऽनवाः III. 55, 16.

नवे IV. 20, 10.

नवेभिः I. 130, 10; VII. 93, 4.

नवेषु I. 134, 4.

नवी X. 39, 5.

नञ्ज्ञ IV. 23, 4; VI. 2, 5; VIII. 61, 12.

नञ्ज्ञ I. 41, 5; 164, 22; II. 41, 11; VII. 32, 21; VIII. 19, 6; 20, 16; 31, 17; 47, 1; 68, 8; 70, 3.

नक्षत्रे I. 165, 9.
 नक्षत्रे V. 4, 11; VI. 3, 1; 2; VII. 82, 7.
 नक्षत्रे II. 14, 8.
 नक्षत्र IX. 79, 1.
 नक्षत्र II. 23, 8; 27, 14; 35, 6.
 नक्षत्र I. 123, 11; VII. 1, 22; IX. 79, 1; X.
 115, 4; 133, 3.
 नक्षत्र VI. 28, 3; X. 27, 20.
 नक्षत्रे II. 30, 11; X. 36, 11.
 नक्षत्राद्यः X. 40, 6.
 नक्षत्रादि VIII. 6, 9; X. 36, 3; 57, 2.
 नक्षत्र X. 97, 13.
 नक्षत्राः I. 120, 12.
 नक्षत्राणि I. 170, 1; X. 97, 11.
 नक्षत्राणि VIII. 27, 18.
 नक्षत्राणि X. 146, 1.
 नक्षत्र I. 23, 13; VI. 54, 10; VIII. 79, 6; X.
 46, 2.
 नक्षत्राणि I. 116, 23.
 नक्षत्रे IX. 68, 4; 71, 3; 8.
 नक्षत्रे IX. 82, 3.
 नक्षत्र I. 186, 7; IV. 58, 8; VIII. 72, 14;
 IX. 89, 3.
 नक्षत्रादि II. 16, 8.
 नक्षत्राः V. 61, 2.
 नक्षत्रा X. 67, 3.
 नक्षत्र I. 10, 8; 19, 2; 22, 4; 24, 6; 39, 4;
 54, 1; 57, 4; 80, 15; 129, 4; 138, 4;
 164, 11; 17; 167, 9; 179, 2; II. 28, 6;
 IV. 18, 4; 31, 9; 55, 7; V. 31, 2; 40,
 9; VI. 16, 18; 25, 5; 27, 3; VII. 4, 8;
 23, 2; 32, 19; 59, 3; 4; VIII. 3, 13;
 7, 21; 21, 7; 24, 12; 15; 30, 1; 33,
 16; 40, 2; 46, 11; 60, 14; 64, 2; 66,
 13; 71, 2; 80, 1; 81, 3; 102, 19; X.
 27, 18; 71, 6; 86, 11; 95, 13; 107, 3;
 119, 6; 7; 131, 3; 142, 1; 145, 4;
 185, 2.
 नक्षत्राः X. 49, 8.

नक्षत्राः I. 122, 8; 10; 11; VII. 6, 5; VIII.
 8, 3; X. 49, 8; 80, 6; 99, 7.
 नक्षत्राणि I. 31, 11; V. 12, 6.
 नक्षत्राणि VI. 26, 7.
 नक्षत्राणि VIII. 46, 27.
 नक्षत्राणि X. 63, 1.
 नक्षत्राणि IX. 88, 2.
 नक्षत्राणि IX. 91, 2.
 नक्षत्राणि X. 53, 7.
 नक्षत्राणि X. 60, 8.
 नक्षत्राणि X. 166, 3.
 नक्षत्राः X. 121, 5.
 नक्षत्राः I. 34, 8; 68, 5; 85, 7; 139, 4; 164,
 50; III. 2, 12; 5, 10; IV. 13, 5; V. 1,
 1; 17, 2; 54, 12; 81, 2; VI. 8, 2; 49,
 12; VII. 58, 1; 86, 1; 99, 2; VIII. 41,
 8; X. 90, 16; 113, 4.
 नक्षत्राणि I. 19, 6; 125, 5; VIII. 103, 2.
 नक्षत्राणि IX. 73, 4; 85, 10-12; X. 123, 6;
 130, 2.
 नक्षत्राणि X. 34, 3.
 नक्षत्राणि VII. 33, 5.
 नक्षत्राणि X. 11, 2.
 नक्षत्राः II. 35, 1.
 नक्षत्राणि I. 181, 7; II. 33, 6; IV. 16, 9; 29,
 4; VIII. 7, 30.
 नक्षत्राणि I. 126, 2; 178, 3; II. 12, 6.
 नक्षत्राणां V. 78, 4.
 नक्षत्राणां I. 109, 3; 110, 5; 118, 10; X.
 73, 11.
 नक्षत्राणां X. 112, 10.
 नक्षत्राणां X. 183, 2.
 नक्षत्राणां X. 29, 4; V. 78, 6; X. 117, 5.
 नक्षत्राणि X. 65, 5.
 नक्षत्राणि I. 182, 7.
 नक्षत्राणि I. 118, 8.
 नक्षत्राणि I. 140, 5; 8; III. 2, 11; IX. 70, 6.
 नक्षत्राणि X. 67, 9.
 नक्षत्राणि VIII. 20, 5.

नामदत्ति I. 64, 8.

नामदत्तः I. 30, 16; VI. 6, 2.

नामा I. 102, 5; 146, 4; II. 12, 8; 38, 5;
III. 54, 6; 55, 11; V. 73, 4; VI. 14, 3;
VIII. 1, 3; 15, 12; 68, 5; X. 67, 10;
79, 1.

नामाश्रयः IX. 112, 3.

नामानं IX. 112, 1.

नामाश्रयं III. 6, 9.

नामाश्रयोः IX. 114, 3.

नामं I. 34, 4.

नामं I. 145, 4.

नामः IX. 74, 6.

नामयः I. 139, 9; IX. 73, 1.

नामा I. 43, 9; 139, 1; 142, 10; 143, 4;
II. 3, 7; III. 4, 4; 5, 5; 9, 29, 4;
VIII. 12, 32; 13, 29; IX. 10, 8; 12, 4;
72, 7; 79, 4; 82, 3; 86, 8; X. 1, 6;
62, 4; 64, 13.

नामाकस्य VIII. 41, 2.

नामानेदिहः X. 61, 18.

नाभिः I. 59, 1; 2; 104, 4; 105, 9; 163, 12;
164, 33-35; IV. 10, 8; 44, 5; 58, 1;
VI. 47, 28; VIII. 101, 15; IX. 74, 4;
X. 10, 4; 46, 3; 61, 18; 19.

नाभिःश्च VIII. 41, 6.

नाभिना VI. 39, 4.

नाभि I. 185, 5; II. 3, 9; 40, 1; 4; III.
17, 4; V. 43, 8; 47, 2; VI. 7, 2; IX.
10, 8; X. 5, 3; 124, 2.

नाभी X. 13, 3; 82, 6.

नाभ्याः X. 90, 14.

नाभ I. 6, 4; 24, 1; 2; 48, 4; 53, 7; 57,
3; 68, 2; 84, 15; 103, 4; 108, 3; 123,
4; 9; 12; 155, 3; 156, 3; 164, 3; 185,
1; 191, 13; II. 20, 6; 27, 15; 33, 8;
35, 11; 37, 2; III. 5, 6; 20, 3; 26, 7;
38, 4; 54, 7; 16; 17; 56, 4; IV. 1,
16; 39, 4; 58, 1; 2; V. 3, 2; 3; 10;
30, 5; 33, 4; 37, 4; 44, 2; 8; 57, 5;

VI. 44, 8; 48, 21; 66, 1; 5; 75, 8;
VII. 22, 5; 32, 17; 56, 10; 57, 1; 87,
4; 100, 3; 5; 103, 6; VIII. 11, 5; 20,
13; 46, 14; 80, 9; IX. 75, 2; 86, 20;
87, 3; 92, 2; 95, 2; 96, 16; 99, 4;
109, 14; X. 12, 6; 23, 2; 28, 12; 39,
1; 45, 2; 49, 2; 3; 54, 4; 55, 1; 61,
14; 64, 1; 68, 7; 69, 5; 73, 8; 84, 5;
86, 23; 97, 9; 115, 2; 123, 4; 7; 145,
4; 181, 1.

नामधाः X. 82, 3.

नामधेयं X. 71, 1.

नामधेयः I. 155, 6; 161, 5; 181, 4; III. 38,
7; V. 43, 10; 52, 10; VII. 57, 6.

नामानि I. 72, 3; 87, 5; 161, 5; III. 37, 3;
V. 5, 10; 44, 4; VII. 56, 14; VIII. 41,
5; IX. 75, 1; X. 5, 2; 63, 2; 74, 6;
169, 2.

नामा VI. 18, 7; X. 77, 8.

नायं VI. 24, 10; 46, 11.

नाराजंती X. 85, 6.

नाराजमेव X. 57, 3.

नारि X. 18, 8.

नारिभ्यः I. 43, 6; VIII. 77, 8.

नारिषु X. 86, 11.

नारी I. 28, 3; 73, 3; IV. 16, 10; VII.
20, 5; VIII. 1, 34; X. 86, 10.

नारी इति X. 93, 1.

नारीः I. 92, 3; II. 35, 5; VII. 55, 8; X.
18, 7.

नारीं X. 80, 1.

नारीं II. 13, 8.

नारिणी I. 149, 3.

नारीस्य VIII. 24, 29.

नारीदं X. 61, 13.

नारीदायं I. 117, 8.

नारीः X. 135, 7.

नारः I. 182, 6; V. 54, 4; VI. 58, 3; IX.
73, 1.

नाचः I. 25, 7.

नार्ध I. 116, 5; 131, 2; 140, 12; II. 16, 7; 42, 1; V. 45, 10; VII. 88, 3; VIII. 42, 3; 75, 9; IX. 89, 2; X. 44, 6; 63, 10; 101, 2; 105, 9; 116, 9.

नार्ध VIII. 25, 11.

नार्धश्च X. 178, 2.

नार्ध्या I. 97, 8.

नार्धा I. 46, 7; V. 4, 9; VI. 68, 8; VII. 65, 3; VIII. 16, 11; 18, 17; IX. 70, 10; X. 56, 7.

नार्धाश्च I. 97, 7; 99, 1; II. 39, 4; III. 32, 14; V. 25, 9.

नार्धाः IX. 45, 5.

नार्धि VII. 88, 4; X. 135, 4.

नार्ध्याः I. 80, 8.

नार्ध्यानां I. 33, 11; 121, 13.

नार्धय I. 50, 11.

नार्धयश्च VIII. 97, 14.

नार्धयानि X. 162, 3.

नार्ध्या I. 3, 3; 46, 5; 116, 4; 180, 9; 184, 1; 3; III. 54, 16; 58, 7; IV. 37, 8; V. 46, 2; 73, 6; 74, 2; 75, 7; VI. 11, 1; 50, 10; 63, 1; 4; VII. 39, 4; 72, 3; 73, 2; 74, 5; VIII. 5, 32; 35; 19, 16; 25, 10; 42, 4; X. 24, 4; 73, 4; 143, 5.

नार्ध्या I. 34, 7; 9-11; 47, 7; 9, 116, 2; 9-11; 13; 14; 16; 17; 19; 20; 22; 23; 117, 1; 6; 11; 13; 23; 118, 4; 11; 182, 4; 183, 3; 5; 184, 5; II. 41, 7; IV. 14, 1; 43, 7; 44, 4; VI. 63, 7; 10; VII. 67, 3; 71, 4; 6; 72, 1; 2; 5; VIII. 5, 23; 9, 6; 9; 15; 2, 5; 26, 2; 57, 1; 4; 85, 1; 9; 101, 7; X. 39, 3; 5; 41, 2.

नार्ध्याश्च I. 173, 4; IX. 88, 3.

नार्ध्याश्च I. 20, 3; 116, 1; V. 77, 4.

नार्ध्याश्च IV. 3, 6.

नार्ध्याश्च X. 24, 5; 61, 15.

नार्ध्याश्च I. 182, 8; VIII. 8, 15.

नार्ध्याश्च II. 39, 6.

नार्ध्याश्च X. 163, 1.

नार्ध्याश्च V. 73, 3.

नार्ध्याश्च VI. 22, 10.

नार्ध्याश्च VII. 95, 2.

नार्ध्याश्च I. 100, 16; VI. 46, 7; VIII. 6, 24.

नि I. 5, 1; 8, 2; 17, 6; 22, 8; 17; 25, 10; 13; 26, 2; 27, 3; 28, 9; 29, 3; 30, 19; 22; 33, 3; 12; 36, 14; 19; 37, 3; 7; 43, 7; 44, 11; 45, 7; 47, 10; 50, 12; 51, 6; 52, 15; 53, 1; 6; 9; 54, 5; 56, 3; 58, 1; 60, 2; 64, 4; 67, 3; 70, 3; 72, 1; 10; 73, 4; 76, 2; 4; 80, 3; 6; 81, 4; 89, 2; 91, 15; 92, 16; 99, 1; 100, 18; 101, 2; 104, 1; 105, 10; 106, 7; 112, 24; 113, 17; 114, 4; 5; 117, 9; 20; 122, 9; 124, 7; 125, 1; 127, 4²; 128, 1; 8²; 129, 5; 130, 4²; 8; 133, 5; 140, 2; 141, 5; 143, 1; 5; 145, 5; 146, 2; 148, 1; 4; 155, 3; 161, 4; 164, 29; 38²; 171, 1; 174, 7; 180, 6; 186, 11; 191, 1; 3; 4⁴; 7; II. 2, 3; 9, 1; 11, 8²; 10; 18; 20; 13, 6; 14, 7; 17, 6; 18, 3; 20, 8; 23, 8; 12; 24, 2; 33, 11; 36, 3; 4; 38, 3; 4; 41, 13; III. 1, 10; 18; 4, 4; 7; 6, 3; 9, 9; 14, 2; 23, 4; 27, 10; 29, 4; 14; 30, 9; 16; 19; 31, 9; 33, 8; 10; 38, 3; 7; 45, 1; 51, 11; 55, 9; 13; 17; IV. 3, 2; 4, 4; 6, 2; 11; 7, 5; 9, 3; 4; 16, 9; 10; 12; 13; 17, 14; 19, 4; 26, 1; 28, 2-4; 30, 10; 38, 6; 41, 4; 44, 5; 47, 4; 50, 3; 10; 56, 4; 7; 57, 7; V. 1, 5; 6; 2, 6; 4, 3; 8, 2; 11, 2; 21, 1; 22, 2; 28, 2; 29, 10; 32, 4; 8; 10; 35, 5; 40, 7; 41, 10; 15; 42, 10; 52, 11; 17; 53, 9; 54, 5; 56, 4; 57, 3; 60, 2; 66, 4; 72, 1; 3; 75, 5; 80, 6; 83, 8; VI. 1, 2; 6; 6, 6; 8, 5; 15, 8; 12; 15; 16, 10; 28; 41; 17, 6; 9; 18, 10; 13; 28, 2; 29, 6; 30, 3; 34, 4; 45, 8; 23; 51, 14; 52, 1; 56, 3; 59, 6; 61, 3; 65,

3; 4; 67, 4; 72, 4; VII. 1, 2; 11; 3;
 7; 8; 4, 3; 4; 5, 6; 9; 6, 3; 11, 1;
 15, 7; 18, 11³; 12; 14; 18; 24; 19, 2; 4;
 8²; 20, 4; 21, 1; 2; 25, 2; 26, 3; 27,
 4; 30, 3; 32, 1; 37, 3; 6; 38, 3; 5;
 40, 6; 55, 2; 7; 56, 19; 59, 7; 68, 5;
 69, 5; 6; 70, 3; 4; 71, 5; 73, 2; 74,
 2; 82, 8; 92, 3²; 104, 1³; 5; 10; VIII.
 2, 26; 4, 5; 5, 13; 6, 14; 16; 7, 2;
 5²; 34², 12, 1; 9; 13, 24; 17, 13; 19,
 33; 21, 15; 23, 14; 17; 26; 24, 25;
 25, 8; 9²; 11; 27, 12; 32, 3; 33, 8;
 35, 22; 39, 2²; 41, 3; 8; 44, 11; 46,
 23; 48, 10; 50, 8; 52, 7; 54, 8; 61, 2;
 16; 18; 64, 2; 70, 10²; 72, 2; 75, 1;
 78, 6; 82, 4; 84, 2; 87, 2; 95, 8; 96,
 11; 97, 8; 100, 7; 101, 14; 102, 14;
 18; IX. 6, 8; 19, 7²; 36, 1; 52, 4; 55,
 2; 59, 3; 63, 2; 23; 68, 2; 70, 7; 8;
 71, 2; 73, 4; 79, 5; 86, 6; 87, 1; 89,
 1; 98, 5; 99, 8; 104, 1; 107, 19; 109,
 22; X. 5, 2; 7, 5; 8, 3; 10, 3; 8; 11,
 2; 16, 12; 18, 11; 19, 1; 2³; 3²; 5;
 6; 8²; 21, 7; 22, 14; 27, 2; 28, 6;
 8; 29, 1; 30, 14; 15; 33, 2; 34,
 14; 37, 2; 3; 9; 12; 39, 7; 14;
 40, 4; 12; 14; 42, 1; 5; 6; 8²;
 43, 2; 44, 6; 46, 6; 48, 4; 49, 8;
 52, 2; 53, 1; 56, 4; 5; 60, 6; 61,
 7; 63, 16; 65, 7; 66, 9; 70, 3; 6;
 73, 6; 81, 1; 84, 7; 87, 7; 11; 12; 89,
 9; 94, 3; 5; 95, 17; 96, 3; 98, 4;
 101, 1; 11; 102, 5; 111, 4; 112, 9;
 114, 2; 3; 9; 116, 5; 118, 1; 119, 9;
 120, 1; 7; 122, 8; 124, 9; 127, 4; 5⁴;
 128, 4; 142, 2; 6; 146, 5; 149, 4;
 160, 1; 166, 3; 168, 3; 177, 2.

निःसंचयनं VIII. 27, 18.

निःसंचयनं X. 19, 4; 142, 7.

निःसंचयि VII. 18, 9; X. 107, 8.

निःसंचयो X. 128, 7.

निःसंचयोनि VI. 27, 6.

निःसंज्ञाः X. 161, 2.

निःसंज्ञकं I. 162, 13.

निःसंज्ञाः X. 27, 17; 34, 5; 9.

निःसंज्ञहृदुः I. 116, 1.

निःसंज्ञहृदुः I. 112, 19.

निःसंज्ञते I. 54, 2.

निःसंज्ञते VIII. 90, 4.

निःसंज्ञति I. 52, 7.

निःसंज्ञः X. 108, 7.

निःसंज्ञं IV. 18, 5; 20, 6; X. 42, 2.

निःसंज्ञिरे IV. 1, 1²; VIII. 19, 18; 21.

निःसंज्ञसे I. 9, 10.

निःसंज्ञकाः V. 44, 14.

निःसंज्ञकनी X. 85, 6.

निःसंज्ञ X. 74, 2.

निःसंज्ञे I. 144, 1.

निःसंज्ञे IX. 85, 3; X. 92, 2; 94, 9.

निःसंज्ञे VIII. 43, 10.

निः I. 4, 5; 33, 5; 9; 10; 34, 11; 51, 11;
 56, 5; 80, 1; 2; 4²; 10; 85, 9; 95, 4;
 103, 2; 104, 8, 106, 1-6; 110, 8; 115,
 6; 116, 21; 117, 14; 15; 118, 6; 8;
 120, 12; 141, 3; 13; 157, 4; 161, 7;
 162, 12; 163, 2; 179, 4; II. 11, 9; 23,
 18; III. 31, 4; 8; IV. 18, 2²; 19, 1;
 9; 27, 1; 36, 4; 58, 4; V. 1, 2; 31, 9²;
 32, 3; 55, 10; 87, 4; VI. 16, 13; 35,
 5; 47, 30; 62, 6; 66, 4; VII. 1, 4; 3;
 9; 50, 3; 56, 21; 68, 7; 71, 5; VIII.
 1, 17; 33; 3, 19³; 20⁴; 4, 20; 21, 16;
 48, 11; 77, 6; 79, 2; 81, 6; IX. 72, 8;
 94, 4; 108, 6; 110, 8; X. 8, 8; 16, 13;
 24, 4; 28, 4; 34, 9; 39, 4; 55, 8; 60,
 7; 61, 7; 62, 7; 65, 12; 67, 5; 68, 3;
 8; 9; 76, 7; 80, 3; 97, 9; 101, 5;
 103, 12; 107, 1; 124, 7; 126, 2; 127, 3;
 129, 4; 135, 5; 160, 4; 162, 2.

निःसंचये III. 30, 10.

निःस्पृहता I. 164, 23; III. 60, 2.
 निःस्पृहतांसां I. 120, 7.
 निःस्पृहतांसां X. 24, 4.
 निःस्पृहतांसां X. 135, 6.
 निःस्पृहताः I. 33, 6.
 निःस्पृहताः I. 101, 1.
 निःस्पृहताः I. 182, 5.
 निःस्पृहताः I. 119, 7.
 निःस्पृहताः I. 38, 6; V. 41, 17; VII. 37, 7;
 X. 10, 11; 36, 2; 59, 1.
 निःस्पृहताः I. 24, 9; 164, 32; VI. 74, 2; X.
 36, 4; 76, 4.
 निःस्पृहताः X. 114, 2.
 निःस्पृहताः VIII. 24, 24.
 निःस्पृहताः I. 117, 5; VII. 58, 1; 104, 9, X.
 18, 10; 95, 14; 161, 2.
 निःस्पृहताः X. 165, 1.
 निःस्पृहताः X. 164, 1.
 निःस्पृहताः VII. 104, 14.
 निःस्पृहताः I. 37, 9; VIII. 45, 30.
 निःस्पृहताः X. 124, 6.
 निःस्पृहताः V. 78, 7; 9.
 निःस्पृहताः I. 92, 1.
 निःस्पृहताः I. 20, 6.
 निःस्पृहताः I. 2, 6; 123, 9; III. 58, 9; 62, 13;
 V. 67, 1; VIII. 80, 7; IX. 13, 1; 15, 1;
 61, 25; 64, 15; 69, 4; 71, 2; 78, 1;
 86, 7; 16; 32; 93, 2, 101, 16; 107,
 22; X. 34, 5; 40, 6; 65, 6; 94, 5.
 निःस्पृहताः X. 165, 1.
 निःस्पृहताः X. 97, 9.
 निःस्पृहताः X. 1, 1.
 निःस्पृहताः VIII. 61, 2.
 निःस्पृहताः X. 31, 7.
 निःस्पृहताः II. 23, 11.
 निःस्पृहताः VIII. 77, 2.
 निःस्पृहताः VIII. 32, 27.
 निःस्पृहताः V. 62, 4; IX. 70, 7.

निःस्पृहताः VII. 64, 1; X. 27, 24.
 निःस्पृहताः I. 25, 13; 113, 14; VIII. 19, 23;
 IX. 14, 5; 68, 1; 71, 2; 82, 2; 86, 26;
 46; 95, 1; 99, 1; 107, 26; 108, 12.
 निःस्पृहताः I. 162, 2.
 निःस्पृहताः IX. 69, 5.
 निःस्पृहताः IX. 69, 5; 70, 1; 71, 1; X. 49, 7.
 निःस्पृहताः X. 24, 5.
 निःस्पृहताः X. 102, 6.
 निःस्पृहताः VIII. 4, 20.
 निःस्पृहताः III. 23, 1; 29, 12.
 निःस्पृहताः X. 184, 3.
 निःस्पृहताः X. 124, 5.
 निःस्पृहताः IV. 48, 2.
 निःस्पृहताः X. 164, 3.
 निःस्पृहताः I. 127, 3.
 निःस्पृहताः I. 169, 2; III. 51, 5; VI. 44, 11.
 निःस्पृहताः III. 55, 8.
 निःस्पृहताः IV. 24, 1.
 निःस्पृहताः III. 55, 22; VIII. 59, 2.
 निःस्पृहताः I. 131, 3².
 निःस्पृहताः IX. 110, 9.
 निःस्पृहताः III. 31, 10.
 निःस्पृहताः I. 182, 7.
 निःस्पृहताः VIII. 78, 5.
 निःस्पृहताः III. 1, 15; IV. 16, 10; X. 96, 3.
 निःस्पृहताः X. 92, 9.
 निःस्पृहताः VI. 17, 10.
 निःस्पृहताः IX. 97, 37.
 निःस्पृहताः IX. 113, 10.
 निःस्पृहताः X. 25, 5.
 निःस्पृहताः IV. 16, 6; X. 73, 6.
 निःस्पृहताः X. 109, 7.
 निःस्पृहताः X. 34, 7.
 निःस्पृहताः VIII. 2, 2; IX. 109, 10.
 निःस्पृहताः IX. 69, 4.
 निःस्पृहताः IV. 45, 5.
 निःस्पृहताः IX. 93, 3.

निःशब्दम् I. 162, 14.
 निःशब्दम् I. 117, 5; 12; VIII. 66, 4.
 निःशब्दम् X. 10, 11; 12.
 निःशब्दम् X. 132, 5.
 निःशब्दम् IX. 97, 54; X. 128, 6.
 निःशब्दम् VI. 44, 23.
 निःशब्दम् X. 108, 11.
 निःशब्दम् VIII. 23, 3.
 निःशब्दम् I. 55, 5.
 निःशब्दम् VIII. 50, 8.
 निःशब्दम् VIII. 51, 8.
 निःशब्दम् VIII. 7, 29.
 निःशब्दम् I. 105, 18; III. 26, 1.
 निःशब्दम् IV. 38, 4.
 निःशब्दम् II. 12, 13.
 निःशब्दम् VIII. 25, 9.
 निःशब्दम् I. 136, 1.
 निःशब्दम् III. 9, 4.
 निःशब्दम् VIII. 93, 22.
 निःशब्दम् VII. 57, 2; X. 61, 27.
 निःशब्दम् I. 184, 2.
 निःशब्दम् I. 181, 5.
 निःशब्दम् I. 52, 6.
 निःशब्दम् IX. 53, 2.
 निःशब्दम् II. 29, 6.
 निःशब्दम् X. 187, 3.
 निःशब्दम् VII. 104, 4.
 निःशब्दम् IV. 7, 11.
 निःशब्दम् II. 30, 5.
 निःशब्दम् II. 11, 10.
 निःशब्दम् IV. 5, 8.
 निःशब्दम् I. 164, 37.
 निःशब्दम् I. 32, 10; 95, 4; IV. 16, 3; VII.
 33, 9.
 निःशब्दम् IV. 3, 16; VII. 56, 4.
 निःशब्दम् VII. 61, 5.
 निःशब्दम् IX. 92, 4.

निःशब्दम् X. 5, 1.
 निःशब्दम् X. 111, 9.
 निःशब्दम् VI. 4, 5.
 निःशब्दम् X. 34, 7.
 निःशब्दम् VI. 1, 8; X. 60, 2.
 निःशब्दम् VIII. 25, 23.
 निःशब्दम् VII. 92, 4.
 निःशब्दम् IV. 38, 1.
 निःशब्दम् I. 140, 12.
 निःशब्दम् I. 66, 1; 3; 140, 7; 141, 2; III. 25, 5;
 VII. 1, 2; 88, 6; X. 12, 2; 31, 4.
 निःशब्दम् I. 71, 1; 73, 4; 166, 2; 185, 2; III.
 15, 2; 53, 24; V. 1, 7; 85, 7; VII. 1, 12;
 VIII. 4, 18; IX. 92, 3; X. 39, 14.
 निःशब्दम् VIII. 31, 5; 75, 6.
 निःशब्दम् IX. 12, 7.
 निःशब्दम् IV. 41, 10; VII. 4, 7.
 निःशब्दम् X. 7, 4.
 निःशब्दम् VII. 1, 17.
 निःशब्दम् II. 27, 12.
 निःशब्दम् VIII. 56, 2.
 निःशब्दम् I. 148, 5; V. 6, 1.
 निःशब्दम् I. 148, 3; II. 2, 11; VII. 1, 21.
 निःशब्दम् IV. 4, 7.
 निःशब्दम् I. 4, 5.
 निःशब्दम् I. 24, 4; 129, 6; II. 34, 15; IV. 4,
 15; V. 53, 14; 87, 6; 9; VI. 14, 5;
 61, 11; 72, 1; VII. 16, 8; VIII. 78, 6;
 IX. 29, 5; 61, 30; 70, 10.
 निःशब्दम् X. 18, 13.
 निःशब्दम् VIII. 19, 17.
 निःशब्दम् V. 32, 12.
 निःशब्दम् IX. 79, 5.
 निःशब्दम् VIII. 72, 5.
 निःशब्दम् VI. 32, 2; X. 114, 2; 130, 3.
 निःशब्दम् IV. 5, 12.
 निःशब्दम् VI. 12, 6.
 निःशब्दम् V. 2, 7.

निःदिता VIII. 103, 11.
 निःदे II. 23, 14; 34, 10; III. 16, 5; 41, 6;
 VII. 31, 5; 75, 8; 94, 3; VIII. 8, 13.
 निःछर्त्तमान् VI. 52, 3.
 निःसृष्टा VIII. 48, 14.
 निःसृष्टयः I. 183, 4.
 निःसृष्टया IX. 83, 4.
 निःसृष्टयश्च X. 73, 11.
 निःसृष्टावुः V. 30, 2.
 निःसृष्टातोः I. 41, 9.
 निःसृष्टानं III. 31, 2; 53, 5.
 निःसृष्टानां I. 163, 5.
 निःसृष्टान्यै VIII. 72, 18.
 निःसृष्टासंतिः IX. 83, 4.
 निःसृष्टासि IV. 2, 1; V. 3, 3.
 निःसृष्टास्यः VIII. 41, 4.
 निःसृष्टास्येतः IV. 2, 12.
 निःसृष्टिः VII. 67, 7; X. 108, 7, 186, 3.
 निःसृष्टिभिः X. 179, 2.
 निःसृष्टि I. 130, 3; II. 24, 6; V. 43, 8, VII. 69, 3.
 निःसृष्टिस्त्वत् X. 59, 2.
 निःसृष्टिस्मंतं II. 39, 1.
 निःसृष्टिश्च I. 116, 11.
 निःसृष्टिषु X. 15, 5.
 निःसृष्टीन् X. 68, 6; 108, 2, 138, 4.
 निःसृष्टीनां VIII. 29, 6.
 निःसृष्टीयानां X. 32, 6.
 निःसृष्टिषु VIII. 20, 22.
 निःसृष्टिषु VII. 3, 1; VIII. 29, 3.
 निःसृष्टः VI. 75, 5.
 निःसृष्टे III. 56, 1.
 निःसृष्टा X. 68, 2; 109, 2.
 निःसृष्टि X. 132, 6.
 निःसृष्टिस्तत् VI. 52, 2.
 निःसृष्टितुः VIII. 68, 19.
 निःसृष्टितोः I. 189, 6; VII. 25, 2; 34, 12.
 निःसृष्टिषु X. 27, 6.

निःनीयात् VII. 88, 2; X. 85, 23.
 निःनीयसि VIII. 103, 4.
 निःनेष VII. 28, 3.
 निःनेषु VI. 18, 13.
 निःन्दत् IV. 5, 2.
 निःन्दति X. 48, 7.
 निःन्दात् V. 42, 10.
 निःन्दितश्चन्द्रः VIII. 1, 30.
 निःन्दिता III. 39, 4.
 निःन्दितारः V. 2, 6.
 निःन्दिम् I. 161, 1.
 निःन्दासः V. 2, 6.
 निःन्वयुः I. 116, 8; 24.
 निःस्पद्यते X. 162, 5.
 निःस्पद्यतः IV. 55, 3.
 निःस्पद्यति I. 73, 2; VII. 1, 15.
 निःस्पदाः V. 83, 7.
 निःस्पदसि IV. 11, 6.
 निःस्पृतः VIII. 17, 11.
 निःस्पृतं II. 14, 9.
 निःस्पृह्यः I. 53, 7.
 निःस्पृहितं I. 119, 8, VII. 83, 6.
 निःस्पृष्टः I. 106, 6.
 निःस्पृष्टात् II. 30, 7.
 निःस्पृष्टिषु II. 16, 7.
 निःस्पृतं I. 102, 5; II. 14, 10.
 निःस्पृष्टा V. 62, 7.
 निःस्पृष्टाश्च III. 30, 4.
 निःस्पृष्टासः III. 8, 7.
 निःस्पृष्ट्युः III. 8, 6.
 निःस्पृष्ट्यः VI. 23, 1; VIII. 96, 3.
 निःस्पृष्ट्या I. 167, 6.
 निःस्पृष्ट्यः II. 28, 6; VIII. 73, 2.
 निःस्पृष्ट्यः X. 121, 3.
 निःस्पृष्टि I. 72, 5; II. 38, 8.
 निःस्पृष्ट्या II. 38, 2.
 निःस्पृजंतः X. 122, 7.

निःशेषानः VIII. 4, 10.
 निःशेषानाः II. 34, 13.
 निःशेष I. 30, 2; IV. 33, 7; 47, 2; V. 51, 7;
 VIII. 32, 23; IX. 97, 45.
 निःशेष I. 57, 2.
 निःशेष IX. 69, 7.
 निःशेष IX. 17, 1.
 निःशेषः X. 78, 5; 148, 5.
 निःशेषः I. 151, 5; 161, 10.
 निःशेष VIII. 27, 19; X. 151, 5.
 निःशेष IV. 3, 9.
 निःशेष X. 27, 22.
 निःशेष VIII. 32, 15.
 निःशेष X. 60, 2.
 निःशेष X. 30, 10.
 निःशेष I. 164, 47; X. 19, 4; 142, 5.
 निःशेषः I. 134, 2; 135, 2; 167, 2; 180, 6;
 III. 31, 14; 35, 1; IV. 41, 10; 47, 4;
 V. 52, 11; VI. 35, 3; 36, 3; 47, 14;
 49, 4; VII. 18, 10; 23, 4; 72, 1; 90,
 1; 3; 91, 5; 6; 92, 1; X. 26, 1.
 निःशेष I. 121, 3.
 निःशेष I. 138, 3.
 निःशेष I. 135, 1; 7.
 निःशेष VII. 91, 3.
 निःशेषः I. 135, 3; III. 58, 7; IV. 31, 4;
 VI. 22, 11; 45, 21; 62, 11; VII. 92, 3;
 X. 3, 6; 8, 6.
 निःशेष X. 26, 1.
 निःशेषः I. 101, 9; VIII. 101, 10.
 निःशेषः II. 41, 3.
 निःशेष I. 134, 1; IV. 47, 1.
 निःशेष I. 135, 1.
 निःशेषः V. 54, 8.
 निःशेष IV. 47, 3.
 निःशेष I. 135, 4; II. 41, 1; 2; III. 49,
 4; IV. 46, 2; 48, 2; VI. 40, 5; 60, 2;
 VII. 39, 2; VIII. 93, 20; IX. 88, 3;
 89, 6.

निःशेष VII. 91, 5.
 निःशेष इति निःशेष VII. 40, 2.
 निःशेष X. 70, 10.
 निःशेष VIII. 12, 29.
 निःशेषः I. 112, 18.
 निःशेष I. 122, 11.
 निःशेषः II. 23, 16.
 निःशेष I. 61, 13.
 निःशेषः IX. 14, 4.
 निःशेष X. 116, 3.
 निःशेष X. 28, 10.
 निःशेष I. 32, 11.
 निःशेष VII. 6, 5.
 निःशेषः I. 53, 4.
 निःशेषानाः I. 122, 7.
 निःशेष VIII. 24, 4.
 निःशेष I. 51, 14; VII. 18, 23; 20, 8; 90, 3;
 VIII. 24, 3; 33, 2; 96, 3.
 निःशेष V. 47, 5.
 निःशेष IV. 3, 16.
 निःशेषानि I. 189, 8; IX. 97, 2; X. 113,
 10.
 निःशेषः III. 2, 10; VII. 50, 4; X. 127, 2;
 142, 4.
 निःशेष VIII. 45, 38.
 निःशेष I. 161, 11.
 निःशेष X. 40, 9.
 निःशेष VIII. 93, 15.
 निःशेष X. 19, 6.
 निःशेष I. 121, 4.
 निःशेष X. 19, 8.
 निःशेष III. 9, 2; X. 19, 4; 5.
 निःशेष I. 119, 4.
 निःशेषः II. 36, 6; IV. 18, 7; VI. 67, 10.
 निःशेष I. 175, 6; 176, 6.
 निःशेष I. 89, 3; 96, 2.
 निःशेष IV. 18, 9.

निःसिद्धा I. 164, 8.
 निःसिद्धिध्वान् IV. 18, 9.
 निःसिद्धिर्ज्ञे I. 164, 22.
 निःसिद्धाः X. 51, 4.
 निःसृष्टं I. 112, 5.
 निःसृष्टाः I. 57, 6; X. 98, 6.
 निःसृष्टनः IV. 53, 6.
 निःसृष्टनं X. 142, 7.
 निःसृष्टनात् IV. 19, 9.
 निःसृष्टनी I. 22, 15.
 निःसृष्टनी I. 35, 1.
 निःसृष्टने VI. 71, 2; VII. 19, 5.
 निःसृष्टनम् I. 35, 2; IV. 53, 3; VII. 45, 1.
 निःसृष्टे IX. 69, 7.
 निःसृष्टं IV. 24, 8.
 निःसृष्टा VII. 18, 6.
 निःसृष्टानि I. 171, 4.
 निःसृष्टिं VI. 2, 5; 13, 4; 15, 11.
 निःसृष्टी VIII. 19, 14.
 निःसृष्टाणाः VII. 3, 5.
 निःसृष्टम् IV. 2, 7.
 निःसृष्टाः VI. 55, 6.
 निःसृष्टिः III. 30, 15; V. 57, 2.
 निःसृष्टिभिः X. 103, 3.
 निःसृष्टीयः V. 19, 3.
 निःसृष्ट II. 33, 10; VIII. 47, 15.
 निःसृष्टान् I. 126, 2.
 निःसृष्टः X. 101, 12.
 निःसृष्टः VI. 75, 19; X. 133, 5.
 निःसृष्टाः VIII. 1, 13.
 निःसृष्टी I. 104, 5.
 निःसृष्टा I. 181, 6; X. 48, 7.
 निःसृष्टः I. 58, 3; 68, 4; 69, 2; 70, 4; III.
 3, 2; 6, 4; VI. 9, 4.
 निःसृष्टं V. 32, 5; X. 73, 9.
 निःसृष्टं I. 146, 1.
 निःसृष्टा X. 73, 2; 80, 6.
 निःसृष्टाः IX. 89, 5; X. 15, 2.

निःसृष्टिः IV. 21, 9.
 निःसृष्टे X. 82, 4.
 निःसृष्टुं X. 162, 3.
 निःसृष्टं I. 162, 14; X. 97, 5.
 निःसृष्टा II. 21, 5; X. 53, 2.
 निःसृष्टि VI. 27, 1; 2.
 निःसृष्टे I. 104, 1.
 निःसृष्ट I. 108, 3; 177, 4; II. 3, 8; 35, 10;
 III. 21, 1; 35, 6; IV. 4, 12; V. 2, 7;
 VI. 40, 1; X. 6, 7; 14, 5; 15, 6; 52,
 1; 112, 3.
 निःसृष्टाय VIII. 48, 9.
 निःसृष्टाद VII. 15, 2; VIII. 100, 10.
 निःसृष्टयंतः III. 19, 5.
 निःसृष्टिः VII. 36, 9.
 निःसृष्टि I. 71, 8; VIII. 72, 11; X. 61, 6.
 निःसृष्टिन् V. 83, 6.
 निःसृष्टि VII. 16, 8.
 निःसृष्टिः VIII. 9, 21.
 निःसृष्टिन् I. 71, 2.
 निःसृष्टिन् X. 88, 19; 98, 5.
 निःसृष्ट IV. 35, 8.
 निःसृष्टुः I. 164, 39; X. 61, 14; 109, 4.
 निःसृष्टुः X. 86, 16.
 निःसृष्टे X. 95, 8.
 निःसृष्ट X. 95, 9.
 निःसृष्टे X. 91, 13.
 निःसृष्ट VII. 1, 7; 104, 5.
 निःसृष्ट I. 162, 11; VI. 27, 4.
 निःसृष्टे II. 13, 8.
 निःसृष्टा X. 97, 13.
 निःसृष्टः I. 183, 4; II. 3, 1; III. 1, 20; 29,
 2; 12; V. 47, 3; VIII. 57, 4; IX. 68, 5.
 निःसृष्टं I. 32, 10; 130, 3; 164, 7; III. 7,
 7; 30, 14; V. 2, 1; VI. 9, 5; 75, 8;
 IX. 87, 3; X. 5, 1; 71, 1; 79, 2.
 निःसृष्टा I. 164, 3; 5; 45; X. 71, 2.

निःसिद्धाः I. 24, 7; 72, 6; VII. 87, 5; IX.
74, 6.

निःसिद्धासः I. 24, 10.

निःसिद्धे इति निःसिद्धे III. 55, 15; 56, 2.

नीचा II. 13, 12; 14, 4; IV. 4, 4; 38, 5;
VI. 8, 5; X. 34, 9; 152, 4.

नीचात् I. 116, 22.

नीचासंख्याः I. 32, 9.

नीची VIII. 101, 13.

नीचीः I. 66, 5; 72, 10; V. 44, 4; VI. 17,
12; VII. 18, 15; IX. 88, 6.

नीचीनःशारे V. 85, 3; VIII. 72, 10.

नीचीनःशारे X. 106, 10.

नीचीनं X. 60, 11.

नीचीनाः I. 24, 7.

नीतां X. 109, 5.

नीचःसिद्धः III. 12, 5.

नीचा I. 104, 5.

नीचा X. 92, 3.

नीचानि IV. 3, 16.

नीचेऽनीचे VII. 26, 2.

नीचः VIII. 24, 27.

नीचः VI. 48, 17.

नीचःसन्निधिः VIII. 49, 9.

नीचःसन्निधौ VIII. 51, 1.

नीचो I. 141, 4.

नीचो I. 162, 3; 163, 12; III. 2, 7; 27, 8;
IV. 9, 3; 15, 1; VIII. 46, 33; IX. 15,
3; 27, 3; X. 176, 3.

नीचो IX. 24, 3; 99, 8.

नीलःपुष्टः III. 7, 3.

नीलःपुष्टं V. 43, 12.

नीलःपुष्टाः VII. 59, 7.

नीलःलोहितं X. 85, 28.

नीलःपुष्टः VII. 97, 6.

नीलःपुष्टाः VIII. 19, 31.

नीलं X. 5, 2.

नीलः X. 92, 6.

नीलःपुष्टे VI. 35, 2.

नीले IV. 1, 11; 12; X. 5, 6.

नीचाधिः VI. 32, 4.

नीहारेण X. 82, 7.

नु I. 8, 5; 10, 9; 17, 8; 22, 8; 25, 17;
18; 32, 1; 39, 4; 41, 1; 48, 3; 52, 11;
53, 1; 56, 2; 58, 1; 59, 6; 64, 13; 15;
68, 4; 72, 8; 80, 15; 82, 1-5; 89, 9;
91, 3; 96, 7; 100, 10; 104, 2; 105, 10;
109, 7; 113, 11; 120, 2²; 124, 1; 132,
1; 4; 136, 1; 139, 1; 141, 10; 145, 1;
148, 3; 154, 1; 164, 32; 165, 5; 9;
10; 13; 166, 1; 167, 9; 172, 3; 174,
4; 178, 2; 179, 1; 2; 5; 186, 9;
187, 1; 191, 10-12; II. 1, 6; 4, 8;
8, 1; 11, 3; 4; 6; 7; 15-17; 15, 1;
18, 3; 28, 9; 29, 3; 31, 3; 33, 7; III.
6, 2; 13, 7; 31, 9; 32, 4; 38, 2; 7;
42, 2; 49, 2; 53, 2; 55, 1; 6; 18²;
58, 6; IV. 5, 7; 6, 7; 16, 20; 21²; 18,
3; 4; 20, 4; 7; 23, 6; 27, 1; 36, 2;
39, 1; 40, 1; 44, 6; 51, 9; 54, 1; 55,
6; 56, 4; V. 1, 7; 10, 6; 15, 5; 16,
5; 17, 5; 29, 13⁴; 14; 30, 3; 31, 7;
13; 32, 9; 11; 33, 8; 36, 3; 38, 5;
41, 1; 13; 17; 45, 4; 5; 46, 3; 52,
15; 56, 8; 60, 6; 67, 5; 74, 2; 6;
85, 6; 87, 2; VI. 4, 8; 8, 1²; 9, 6;
10, 5; 12, 2; 14, 1; 15, 5; 17, 9; 18,
3²; 8; 11; 21, 11; 22, 5; 24, 3; 27, 3;
30, 3; 37, 3²; 39, 3; 5; 44, 5; 47, 1;
22; 48, 16; 49, 15; 50, 5; 51, 12;
52, 5; 55, 4; 57, 1; 59, 1; 3; 63, 10;
66, 1; 3-5; 8; 68, 8; 9; VII. 1, 20;
25; 7, 7; 15, 4; 19, 9; 11; 20, 2; 6;
22, 8²; 27, 4; 5; 32, 5; 12; 33, 3²;
37, 4; 5; 39, 6; 7; 48, 4; 56, 15;
62, 6; 66, 5; 67, 10; 68, 5; 75, 8;
82, 6; 86, 2; 88, 2; 4; 90, 3; 93, 1;
6; 96, 4; 100, 1; VIII. 3, 13; 10, 3;
12, 4; 20, 8; 21, 7; 24, 11; 19; 25;

23; 27, 9; 18; 40, 8-10; 45, 37;
46, 11; 28; 51, 7²; 61, 11; 63, 5; 66,
9²; 67, 1; 20; 72, 6; 76, 1; 77, 1; 80,
5; 81, 8; 85, 9; 93, 11; 94, 10-12;
101, 15; IX. 9, 8; 11, 4; 23, 7; 40, 3;
92, 5; 93, 5; 97, 48; X. 10, 5; 11, 3;
18, 4; 23, 2; 4; 27, 6²; 7²; 29, 6;
30, 10; 34, 14²; 39, 5; 50, 2; 5²; 54,
3; 57, 3; 59, 2²; 4; 61, 5; 8; 13;
24²; 62, 6; 69, 5; 72, 1; 79, 6; 86,
3-5; 88, 3; 92, 7; 93, 15; 95, 1; 96,
11; 97, 1; 99, 6; 100, 6; 102, 10;
111, 7; 115, 1; 132, 3; 147, 4; 157, 1;
168, 1; 175, 4.

मुत्थाः VI. 17, 5.

मुत्तु X. 165, 5.

मुत्तु I. 167, 4.

मुत्तु IX. 53, 1; 63, 24.

मुत्तु III. 47, 2; VI. 21, 7; VII. 32, 25;
X. 84, 2; 131, 1; 180, 2.

मुत्तु VII. 104, 1.

मुत्तु III. 34, 10.

मुत्तु VII. 18, 16; 86, 1; VIII. 14, 8.

मुत्तु I. 85, 10; 11; 88, 4.

मुत्तु I. 29, 5.

मुत्तु I. 105, 4; V. 42, 6; X. 43, 5.

मुत्तु V. 55, 8.

मुत्तु II. 20, 4; III. 51, 6; VI. 21, 8;
27, 3.

मुत्तु II. 11, 6; V. 31, 6; VII. 98, 5.

मुत्तु III. 1, 20.

मुत्तु VI. 44, 13.

मुत्तु III. 47, 5.

मुत्तु VI. 21, 5; 27, 1.

मुत्तु I. 118, 11; V. 42, 18; 78, 4; VII.
51, 1.

मुत्तु III. 32, 13.

मुत्तु I. 1, 2.

मुत्तु VII. 18, 20; 22, 9; VIII. 21, 7.

मुत्तु I. 13, 6; 24, 1; 38, 1; 2; 39, 7; 40,
5; 82, 3; 84, 5; 111, 4; 113, 10; 124,
9; 11; 165, 12; 170, 1; 174, 3; 189,
4; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9;
18, 9; 19, 9; 20, 9; 28, 8; 38, 1; 3;
III. 47, 4; IV. 30, 23; 33, 11; 51, 1;
V. 24, 4; 42, 1; 14; 56, 5; 58, 1; 61,
14; 64, 3; 70, 1; 76, 1; 2; VI. 19, 4;
25, 9; 33, 5; 34, 1; 35, 5; 38, 5; 45,
11; 48, 19; 60, 2; VII. 26, 3; 29, 3;
38, 1; 45, 2; 63, 4; 67, 3; 4; 104, 20;
VIII. 4, 11; 7, 20; 8, 2; 9, 1; 7; 8;
14; 15; 21; 13, 5; 18, 1; 20, 15; 23,
24; 24, 14; 23; 26; 32, 16; 46, 15;
16; 48, 3; 49, 7; 66, 7; 67, 16; 75, 6;
84, 7; 86, 2; 90, 6; 92, 16²; 100, 7;
101, 1; IX. 99, 3; 107, 2; X. 10, 4;
15, 2; 53, 9; 10; 61, 26; 62, 8; 106,
1; 111, 8; 112, 8; 126, 3; 188, 1.

मुत्तु VI. 3, 7.

मुत्तु IX. 103, 3.

मुत्तु IV. 3, 6.

मुत्तु X. 87, 9; 17.

मुत्तु II. 24, 8; VIII. 43, 30; IX. 73,
7; 80, 1; 83, 3; 85, 9; X. 63, 4; 87,
8; 107, 4; 158, 5.

मुत्तु III. 53, 10.

मुत्तु I. 22, 7; VIII. 19, 17; IX. 8, 9;
86, 36.

मुत्तु IX. 5, 7.

मुत्तु IV. 3, 3; IX. 66, 15.

मुत्तु X. 14, 11.

मुत्तु I. 91, 2; III. 15, 3; 22, 2; 53,
9; 54, 6; VII. 60, 2; VIII. 48, 9; 15;
IX. 45, 1; 70, 4; 78, 2; 86, 23; 38;
92, 2; 97, 24; X. 45, 3; 87, 10; 139, 2.

मुत्तु II. 21, 1.

मुत्तु I. 43, 7; 48, 4; 77, 4; II. 1, 1; III.
16, 4; 51, 4; 52, 8; IV. 25, 4; V. 18,

5; 30, 12; VI. 33, 3; 65, 5; VII. 1, 11;
19, 10; 32, 11; 62, 4; 83, 7; VIII. 40,
2; 66, 5; X. 29, 1; 2; 93, 4; 12; 99,
9; 111, 1; 148, 4.
नृशतम V. 4, 6; VI. 33, 3; VII. 19, 10;
VIII. 24, 10.
नृशतमः I. 77, 4; III. 1, 12; IV. 5, 2, 16,
4; 17, 11; 22, 2; VI. 18, 7; VII. 6, 4;
X. 29, 1; 99, 7.
नृशतमं III. 30, 22; 49, 2, 51, 4; X. 89, 1.
नृशतमस्य III. 19, 3, V. 30, 12; X. 29, 2.
नृशतमाः VI. 4, 7.
नृशतमानः V. 33, 6.
नृशतमाभिः VI. 19, 10.
नृशतमाय I. 59, 4; IV. 25, 4; VIII. 24, 1.
नृशतमामः I. 87, 1; VI. 25, 7.
नृशये X. 18, 3.
नृशयः VIII. 20, 22.
नृशुः VIII. 68, 7; 92, 3.
नृशुः V. 52, 12.
नृशु इति VI. 63, 5.
नृशुःश्व I. 92, 4.
नृशो इति I. 130, 7², II. 22, 4; VI. 29, 3;
VIII. 24, 9; 12.
नृशो X. 29, 2.
नृशतांश्व X. 72, 6.
नृशतः IX. 72, 4.
नृशतिः IV. 20, 1; VII. 69, 1.
नृशति I. 71, 8; IV. 38, 2; X. 44, 3;
107, 5.
नृशती इति नृशती VII. 67, 1, 71, 4.
नृशती इवेति नृशतीश्व VII. 104, 6; X. 106, 4.
नृशते I. 102, 8; II. 1, 1; 7; VII. 30, 1;
VIII. 54, 6; X. 44, 2; 61, 22.
नृशतीः I. 22, 11.
नृशताम I. 174, 10.
नृशतामः VII. 74, 6.
नृशतानः X. 101, 8.

नृशतानं X. 101, 7.
नृशतान्यं II. 41, 7; VIII. 9, 18; 26, 14; 15;
X. 35, 12.
नृशतीतये VII. 15, 14.
नृशतीतो VII. 20, 8.
नृशयेश्वः III. 4, 5.
नृशहृश्वो IX. 72, 5.
नृशभिः I. 64, 13; 69, 3; 4; 73, 9; 81, 1;
100, 6; 129, 2²; 137, 3; 178, 3; 4;
II. 26, 3; III. 31, 15; 60, 5; IV. 16,
19; 17, 11; 54, 1; V. 25, 6; 87, 4;
VI. 35, 2; 45, 6; 48, 5; VII. 19, 4;
22, 7; 24, 1; 32, 6; 36, 5; 41, 3; 92,
4; 98, 4; VIII. 2, 2; 36; 4, 1; 15, 12;
21, 12; 40, 7; 49, 8; 62, 2; IX. 24, 3;
27, 3; 28, 1; 62, 5; 16; 68, 4; 7, 75;
3, 5; 76, 1; 78, 2; 80, 4; 86, 20;
22; 34; 87, 1; 91, 2; 95, 1; 97, 5;
99, 8; 107, 5; 16; 108, 15; 109, 8;
15, 18; X. 68, 12; 69, 7-9; 11; 104,
2; 115, 7; 147, 4.
नृशभ्यः I. 43, 2, 6; 69, 4; 110, 6; 123, 3;
173, 6; II. 19, 4; IV. 16, 4; 41, 3;
VI. 13, 5; 19, 12; 24, 1; VII. 20, 5;
27, 2; 4; 38, 2; VIII. 2, 39; 68, 13;
77, 8; 96, 1; X. 39, 10; 148, 4.
नृशमनः I. 51, 5; 10; IV. 16, 9; VII. 19, 4.
नृशमनस्यसे V. 38, 4.
नृशमनाः I. 167, 5; V. 50, 4; VIII. 96, 13;
X. 45, 1; 3; 92, 14.
नृशमादनः IX. 24, 4; 67, 2.
नृशमादनं I. 4, 7.
नृशमेधः X. 132, 7.
नृशमेधं X. 80, 3.
नृशमं I. 80, 3; 15; V. 19, 2; 38, 4; 54, 1;
VI. 25, 6; 46, 7; VII. 48, 3; 56, 5;
VIII. 9, 2; 98, 10; X. 48, 2; 50, 1.
नृशमधर्मः II. 36, 5.
नृशमस्य I. 55, 3; II. 12, 1; X. 22, 3.

नृम्या I. 67, 2; V. 57, 6; IX. 7, 4; 15, 4;
62, 23; 69, 3; 70, 3.
नृम्यानि IV. 22, 9; V. 33, 6; IX. 48, 1; X.
102, 8.
नृम्याय VII. 30, 1; VIII. 2, 29.
नृम्योः VI. 66, 2.
नृम्यत् III. 34, 5; IV. 22, 4; 55, 4; V. 18,
5; VI. 1, 12; 19, 1; 10; 53, 10; VII.
26, 1; VIII. 5, 2, 18, 21, X. 28, 12.
नृम्यतः I. 92, 7; VI. 17, 14; 22, 3, 50, 11.
नृम्यता VI. 62, 10.
नृम्यति VI. 25, 6.
नृम्यतीः VII. 3, 8; X. 2, 6.
नृम्यत्सखा IV. 2, 5.
नृम्यतः VII. 41, 3.
नृम्यते IX. 93, 5.
नृम्याहने II. 37, 5.
नृम्याहना I. 6, 2; VIII. 27, 23.
नृम्यशः IX. 81, 5.
नृम्य I. 180, 8; VII. 34, 18.
नृम्यत् IV. 40, 5.
नृम्यदः X. 31, 11.
नृम्यदने VII. 20, 1.
नृम्यदने V. 7, 2; VII. 7, 5, 97, 1.
नृम्यदनेषु VIII. 26, 24; X. 92, 7.
नृम्यदा X. 46, 1.
नृम्यहं VIII. 16, 1.
नृम्यकं IX. 30, 3.
नृम्यकाय I. 33, 14; VIII. 9, 20.
नृम्यको I. 100, 5; 112, 22; VI. 25, 8; 46,
8; VIII. 36, 7; IX. 97, 19; X. 38, 1; 4.
नृम्याः IX. 2, 10.
नृम्यायः I. 64, 9.
नृम्यायः I. 52, 9; VII. 21, 2.
नृम्याता VII. 27, 1.
नृम्युतः VIII. 4, 1.
नृम्या VII. 56, 17.

नृत् I. 73, 9; 121, 1; 12; 13; 122, 13;
146, 4; 169, 6; 171, 6; 174, 1; 181,
8; II. 20, 1; III. 14, 4; IV. 2, 15; 21,
2; V. 7, 10; 15, 2; 33, 1; 41, 8; 50,
3; 54, 15; 58, 2; 80, 6; VI. 2, 11; 3,
6; 35, 2; 39, 5; 51, 4; 9; VII. 18,
7; 26, 5; 28, 3; 33, 1; VIII. 35, 17;
84, 3; IX. 56, 4; X. 10, 6; 22, 10;
29, 2; 4; 46, 6; 49, 11, 50, 4.
नेतः V. 50, 2.
नेतरि II. 5, 2.
नेतरिति V. 50, 5.
नेता II. 12, 7; III. 6, 5; 15, 4; 20, 4;
23, 2; IV. 16, 8; VII. 5, 2; 40, 4;
VIII. 69, 13; IX. 74, 3; 103, 4; X. 8,
6; 103, 8.
नेतारः X. 126, 6.
नेतारं X. 46, 4.
नेतुः V. 50, 1.
नेत्री I. 92, 7; 113, 4; VII. 76, 6, 7; 77, 2.
नेत्री इति IV. 56, 2.
नेत्र X. 126, 2.
नेदिष्ठः IV. 1, 5.
नेदिष्ठतमाः IX. 98, 5.
नेदिष्ठं I. 17, 3; 127, 11; V. 56, 2; VI. 52,
6; VII. 15, 1; VIII. 1, 4, 60, 10, 18
73, 6.
नेदिष्ठाभिः VIII. 19, 28.
नेदिष्ठे I. 132, 1.
नेदीयः VIII. 53, 5; 75, 5; X. 101, 3.
नेदीयसः VIII. 26, 10; X. 86, 20.
नेनिके X. 71, 3.
नेमः V. 61, 8; VIII. 100, 3; X. 27, 18.
नेमधिता I. 72, 4; VI. 33, 4; VII. 27, 1;
X. 93, 13.
नेमन्द्दः I. 56, 2.
नेमं IX. 68, 5; X. 48, 10.
नेमयः I. 38, 12.
नेमस्मिन् X. 48, 10.

नेमाना VI. 16, 18.
 नेमिः I. 32, 15; 141, 9; II. 5, 3; V. 13, 6;
 VIII. 34, 3.
 नेमिं VII. 32, 20; VIII. 46, 23; 75, 5; 97,
 12; X. 61, 16.
 नेमे I. 54, 8; IV. 24, 4; 5.
 नेमे I. 57, 5.
 नेमश्च IV. 1, 17.
 नेमश्च VI. 54, 7; X. 128, 6.
 नेमश्चि X. 126, 3.
 नेमश्च I. 141, 12; X. 17, 5; 182, 1.
 नेमश्चनेः I. 141, 12.
 नेमश्चि V. 46, 1.
 नेमश्च V. 54, 6; VIII. 47, 11.
 नेमि I. 129, 5; II. 1, 16; 2, 13; III. 15, 3.
 नेमि I. 31, 18; 91, 1; V. 42, 4; VI. 47, 8;
 61, 14; VIII. 16, 12.
 नेमश्चि I. 15, 3.
 नेमः II. 5, 5.
 नेमं II. 1, 2.
 नेमश्च I. 15, 9; II. 37, 3; 4.
 नेमः IX. 97, 53.
 नेमश्चाश्च III. 53, 14.
 नेमोश्चाश्च X. 106, 6.
 नेम VIII. 30, 3.
 नेम इति I. 170, 1; 191, 10-12; IV. 21, 9;
 VI. 54, 3; VIII. 33, 16; X. 86, 2; 108,
 10; 117, 6; 129, 1²; 145, 4.
 नेमः I. 64, 1.
 नेमाः I. 61, 14; 62, 13.
 नेमाःश्च I. 124, 4.
 नेमोश्च I. 79, 2.
 नेमः I. 11, 2; 78, 1-5; IV. 32, 4; VII.
 31, 4; 32, 22; VIII. 6, 7; 12, 23; 21,
 5; 63, 11.
 नेमोश्च IV. 22, 4.
 नेमः VI. 45, 25.

ने VII. 88, 5; VIII. 62, 11; X. 10, 4; 5²;
 85, 47²; 88, 17; 95, 1.
 नेः V. 59, 2.
 नेमिः I. 116, 3; VIII. 83, 3.
 नेमश्च VIII. 4, 1; 28, 3; 32, 25; X. 60, 11³;
 94, 5; 100, 8.
 नेमश्च IV. 13, 5; X. 27, 13; 142, 5.
 नेमं V. 83, 7.
 नेम इति निश्चये III. 55, 20.

प

पक्षि IV. 25, 7.
 पक्षिः IV. 24, 5; VI. 29, 4.
 पक्षिं IV. 25, 6.
 पक्षीः IV. 24, 7; V. 29, 11; VII. 32, 8.
 पक्ष्यं VIII. 22, 10.
 पक्ष्ये VIII. 49, 10; X. 61², 1.
 पक्षः I. 66, 2; IV. 20, 5; X. 116, 7.
 पक्षं I. 62, 9; 162, 12; 180, 3; II. 40, 2;
 III. 30, 14; 45, 4; IV. 3, 9; VI. 17,
 6; 44, 24; 72, 4; VIII. 32, 25; 77, 6;
 89, 7; IX. 97, 53; X. 79, 3; 101, 3;
 106, 11.
 पक्षा I. 8, 8; VI. 63, 9.
 पक्षाः IV. 43, 5; V. 73, 8.
 पक्षे X. 94, 3.
 पक्षः VI. 47, 19.
 पक्षः X. 119, 11.
 पक्षश्च X. 27, 18.
 पक्षश्च VIII. 69, 15.
 पक्षं X. 119, 7.
 पक्षा I. 163, 1; VIII. 47, 2; 3; X. 106, 3.
 पक्षाश्च VIII. 34, 9.
 पक्षान् I. 166, 10.
 पक्षिः I. 48, 5; VIII. 20, 10; X. 127, 5.
 पक्षिं I. 182, 5.

पक्षिणी X. 165, 2; 3.
 पक्षे X. 123, 5.
 पक्षेभिः X. 134, 7.
 पक्ष्या III. 53, 16.
 पक्षिशतं I. 40, 3.
 पक्षीः X. 117, 8.
 पक्षत् VI. 17, 11.
 पक्षतः V. 34, 1; VII. 32, 8.
 पक्षतः III. 28, 2.
 पक्षतं I. 61, 7.
 पक्षता X. 116, 8.
 पक्षति X. 88, 10.
 पक्षते II. 12, 15.
 पक्षते III. 52, 2.
 पक्षत् V. 29, 11.
 पक्षनं I. 162, 6.
 पक्षतं II. 12, 14, 20, 3.
 पक्षति X. 28, 3; 86, 14.
 पक्षत् I. 162, 10.
 पक्षत् IV. 24, 7.
 पक्षति VIII. 31, 1; X. 27, 18.
 पक्षति X. 27, 2.
 पक्षते I. 135, 8.
 पक्षते VI. 29, 4.
 पक्षयानं VIII. 69, 14.
 पक्षयानात् I. 162, 11.
 पक्षः I. 158, 3; VIII. 63, 12.
 पक्षः होयिका VI. 59, 4.
 पक्षः इव X. 106, 7.
 पक्षाः I. 126, 4; 5; 190, 5.
 पक्षा I. 167, 6.
 पक्षाव VIII. 4, 17; 6, 47.
 पक्षावाः IX. 82, 4.
 पक्षावः I. 117, 10.
 पक्षिवः I. 120, 5.
 पक्षिवाच I. 116, 7.
 पक्षिवेष्ट I. 117, 6.
 पक्षे I. 122, 7.

पक्षेभ्यः I. 122, 8.
 पक्षेभ्यु I. 51, 14.
 पक्षे I. 7, 9; 89, 10; 105, 10; 122, 13;
 176, 3; II. 2, 10; 13, 10; 34, 14; III.
 59, 8; IV. 6, 8; 30, 15; 38, 10; V.
 35, 2; 86, 2; VI. 11, 4; 46, 7; 51, 11;
 61, 12; VII. 15, 2; 69, 2; 75, 4; 79,
 1; VIII. 9, 2; 32, 22; 72, 7; IX. 14,
 2; 86, 29; 92, 3; 98, 6; 101, 9; X.
 13, 3; 45, 6; 53, 4; 5; 55, 2; 3; 60,
 4; 93, 14; 119, 6; 178, 3.
 पक्षश्चरे I. 164, 13.
 पक्षश्चर X. 86, 14.
 पक्षश्चरं X. 27, 2.
 पक्षश्चरानि X. 114, 8.
 पक्षश्चरं III. 55, 18.
 पक्षश्चरं I. 164, 12.
 पक्षश्चरिः III. 7, 7; V. 34, 5.
 पक्षश्चरं X. 52, 4; 124, 1.
 पक्षश्चरिणं II. 40, 3.
 पक्षश्चरु III. 37, 9; IX. 65, 23.
 पक्षश्चरोता V. 42, 1.
 पक्षाशत् IV. 16, 13.
 पक्षाशतः I. 133, 4.
 पक्षाशतं V. 18, 5; VIII. 19, 36.
 पक्षाशता II. 18, 5.
 पक्षश्चरिणं X. 49, 5.
 पक्षश्चरिः IV. 2, 12; 14; 38, 3; V. 64, 7; X.
 79, 2; 99, 12.
 पक्षश्चर I. 112, 17.
 पक्षश्चरं I. 162, 14; 16.
 पक्षश्चरात् X. 97, 16.
 पक्षश्चरः I. 124, 10; 151, 9; IV. 51, 3; VI.
 20, 4; X. 108, 7; 8.
 पक्षश्चरः X. 108, 2; 4; 6; 10; 11.
 पक्षिः I. 33, 3; 180, 7; V. 61, 8.
 पक्षिना IV. 25, 7.
 पक्षिनाऽङ्क I. 32, 11.

पक्षिः IV. 58, 4.
 पक्षिः IX. 22, 7.
 पक्षि I. 93, 4; VI. 44, 22; 51, 14; 61, 1;
 VIII. 45, 14; 75, 7; X. 67, 6; 156, 3.
 पक्षि I. 184, 2; VI. 33, 2; 39, 2; VII. 6, 3;
 19, 9; VIII. 26, 10; 64, 2; 66, 10; X. 60, 6.
 पक्षि II. 24, 6; VI. 45, 31; 53, 5; 7;
 VII. 9, 2; IX. 111, 2.
 पक्षि I. 83, 4; 182, 3; III. 58, 2; V. 34, 7;
 VI. 13, 3; 53, 3; 6; X. 92, 3.
 पक्षि VIII. 97, 2.
 पक्षि VI. 75, 16; X. 97, 13.
 पक्षि X. 177, 2.
 पक्षि I. 163, 6; X. 177, 1.
 पक्षि IV. 40, 2.
 पक्षि I. 118, 4; 5.
 पक्षि IV. 4, 2.
 पक्षि X. 189, 3.
 पक्षि I. 116, 4.
 पक्षि III. 39, 3.
 पक्षि IV. 27, 4.
 पक्षि VI. 4, 5; VIII. 7, 35.
 पक्षि V. 78, 1.
 पक्षि I. 25, 7.
 पक्षि VI. 75, 11; X. 14, 16; 136, 4.
 पक्षि I. 163, 6; III. 54, 8; IV. 27, 4; X. 88, 4.
 पक्षि I. 49, 3; 58, 5; 94, 11; 155, 5.
 पक्षि इति I. 158, 4.
 पक्षि X. 97, 9.
 पक्षि VI. 62, 6; VII. 69, 7; X. 143, 5.
 पक्षि X. 81, 3.
 पक्षि I. 158, 6.
 पक्षि VIII. 10, 6.
 पक्षि I. 183, 1; VIII. 35, 7-9.
 पक्षि VI. 20, 5.
 पक्षि X. 80, 5.
 पक्षि X. 87, 6; 123, 6.
 पक्षि I. 25, 4; 79, 2; VII. 85, 2; VIII.
 69, 10; X. 38, 1.

पक्षि I. 164, 47; IV. 4, 2.
 पक्षि X. 95, 10; 108, 5.
 पक्षि V. 29, 5.
 पक्षि X. 134, 5.
 पक्षि X. 158, 2.
 पक्षि IV. 41, 10; 50, 6; 51, 10; 57, 2;
 V. 49, 4; VI. 47, 12; VII. 4, 7; 8, 3;
 35, 12; IX. 89, 7; 95, 5.
 पक्षि VI. 71, 5; X. 40, 9.
 पक्षि I. 4, 7.
 पक्षि I. 152, 5; V. 45, 9; X. 43, 8.
 पक्षि VI. 9, 6.
 पक्षि I. 158, 3.
 पक्षि VI. 9, 5.
 पक्षि I. 169, 7.
 पक्षि I. 24, 6; 155, 5; IV. 54, 5.
 पक्षि I. 163, 6; IX. 86, 43; X. 162, 3.
 पक्षि I. 135, 9; V. 83, 4; VI. 46, 11;
 VII. 104, 18; X. 64, 2.
 पक्षि III. 55, 3; IV. 58, 7; VII. 104, 20.
 पक्षि VIII. 27, 12.
 पक्षि I. 163, 11.
 पक्षि II. 2, 4.
 पक्षि X. 106, 8.
 पक्षि X. 37, 3.
 पक्षि I. 182, 7.
 पक्षि II. 16, 3.
 पक्षि I. 46, 3.
 पक्षि X. 165, 5.
 पक्षि I. 29, 6; IV. 16, 17; VII. 25, 1.
 पक्षि X. 27, 22.
 पक्षि I. 33, 2.
 पक्षि I. 18, 4; 40, 3; 5; 44, 9; 52, 13;
 53, 2; 66, 4; 68, 4; 101, 5; 116, 25;
 145, 1; 149, 1; 153, 4; II. 23, 17; 24,
 2; 4; 5; 8; 9; 11; 13; 25, 1-5; 26, 4;
 III. 7, 3; 31, 4; 18; IV. 16, 7; 55,
 4; 5; 57, 3; V. 41, 12; 51, 12; VI.

३६, ४; ४५, १६; ५८, ४; ७५, १७; VII. २६, ३; ३५, ५; १०; VIII. १३, ८; ९; १९, ३७; ४४, १६; ७५, ४; ८०, ९; ९५, ३; ९८, ४-६; IX. ५, १; ११, ८; १५, ५; २८, १; ३१, २; ७२, ४; ७५, २; ८६, ५; ११; ३२; ३३; ९९, ६; १०१, ५-७; ११४, २; X. १०, ३; २२, ३; २३, ३; २४, ३; २६, ६; ७; ४८, १; ५३, ९; ६५, १; ६७, ७; ७२, २; ७४, ६; ८५, २८; ३०; ३९; ४०; ८६, ११; ९९, ६; १०५, २; १११, ३; १२१, १; १२८, ७; १५२, २; १५९, २; १६२, ५; १७३, ३; १८०, १.

पतिःश्च X. १४९, ४.

पतिपुत्राश्च I. ७३, ३.

पतिस्त्वन् X. ४०, ९.

पतिस्त्व I. ११९, ५.

पतिस्त्विकः VIII. ९१, ४.

पतिना IV. ५७, १.

पतिभ्यः X. ४०, १०; ८५, ३८; ११०, ५.

पति I. ९, ४; ११, १; १८, ६; ३८, १३; ५६, २, ६०, ५; ६२, ११; ७१, १; ८९, ५; १०५, २, ११६, १०; ११७, ७; १२७, ८. II. ९, ५; २६, ३; III. ३९, १; ४१, ५; V. १२, ३; ३७, ३; ४१, ८; ४२, १४, ४६, ३. VI. १५, १; ४४, ४; ५; VII. ५, ५; ४१, १; ४४, १; ६६, १५; ९७, ३; VIII. २४, १४; १८; २७, १; ६८, ४, ६९, २; IX. १४, ७; २६, ४, ६५, १, ८९, ३, ९७, २२; X. १०, १०; ३२, ३, ४३, १, ४४, ४; ६१, ७; ६६, १३; ८१, ७; ८५, ७, १२; २९; ४५; ९२, १४; १०२, ७, १४५, १; २, १५९, १.

पतिस्त्विकः IV. ५, ५.

पतिस्त्वोक्त X. ८५, ४३.

पतिस्त्वानी X. ८५, २१.

पतिस्त्विकं X. १०२, ११.

पतिः X. १६५, ५.

पति इति I. २३, ३; ५; ११९, ५, १३६, ३; II. ३१, ४; ४१, ६; IV. ४३, ६; V. ६३, ३, ६८, ५; ८६, ४; VIII. ५, ५; २२, १४; २६, ६, X. ४०, १४; ९३, ६.

पति इति I. ३, १; ३४, ६; ४७, ५; १२०, ६; IV. ४७, ३; V. ७५, ८; VIII. ५, ११; ८, १६;

२२, ४; ६; ५९, ३; ५; ८७, ५; X. ४०, ४; १२; १३; ८५, १५; १३१, ४.

पति I. ११, २; १८, १; ३; ५; २६, १; २९, २; ३०, ५; ४०, १; १३१, ४; II. १, ३; २३, १; ५; ९; ११; १९; २४, १५; १६; III. ५१, १०; IV. ५७, २; V. ६, ५; ९; ३५, ५; VI. ४५, १०; ५३, १; VII. ५४, १-३; ५५, १; ९७, ९; VIII. ६, २१; १७, १४; १९, ७; २३, १२; ४५, २०; ६०, ९; ९०, ५; ९२, ३०; ९३, ३१; ९७, ६; IX. ३१, ६; ३६, ६; ८३, १; १०४, ५; १०५, ५; १०८, ९; ११३, २; X. १४१, १; १५५, २; १६४, १; ४; १६६, ३; १७४, १.

पतिः II. २४, १४; २६, २; IX. ३५, ६.

पतिः X. २७, १३.

पतिवे IV. १८, १.

पति III. ६१, ४; IV. २४, ८; VII. ७५, ४.

पतिश्च I. १२२, २.

पतिः I. २२, ९; ६२, १०; ११; १०३, ७; ११२, १९; १४०, ६; १७९, १; २, १८६, ७; IV. ५, १३; V. ४१, ६, ४२, १२; ४४, ५; ४६, ७; ५०, ३; VII. ३४, २०, X. ३०, १०; १२.

पतिभिः II. १६, ८.

पति X. ८५, ३९.

पतिस्त्वतः I. १४, ७; III. ६, ९.

पतिस्त्वत्भिः IV. ५६, ४.

पतिस्त्वतः I. ७२, ५; VIII. २८, २; ९३, २२.

पतिना I. ८२, ६; X. ३९, ११.

पतिभ्यां X. ९०, १२, १४.

पति X. ५६, ३.

पतिन् I. १४१, ७; V. ५, ७; ४१, ३; VI. ४, ६; VII. ३४, ५; X. ८, ३.

पतिना VI. ३, ७.

पतिभिः VIII. ८, २३.

पतिः II. ३७, २; VI. १३, ४; २२, १; ४५, २०; X. १४४, १.

पतिः I. ८४, ९; १२८, ७; III. ३६, ४; ५४, ८; ५६, ३; VI. २५, ६; VIII. १, २६; १०२, ९; IX. ४५, ४; X. २३, २.

पतिवानः III. ५४, ११; १५; VI. ४९, ४; VII. १८, ८; १६.

पल्लवान् VI. 66, 1.

पल्लवानाः III. 56, 5; VI. 27, 6; 65, 3; X. 132, 3.

पल्लवानान् X. 27, 6.

पल्लवे VI. 2, 1.

पल्लवे II. 1, 8.

पल्ला X. 85, 22; 24; 27; 36.

पल्लुः X. 18, 8.

पल्ले I. 61, 2; 124, 7; X. 10, 7; 85, 9; 20.

पल्लौ IX. 82, 4; X. 159, 3.

पल्लुश्च I. 48, 5; III. 39, 6.

पल्लुश्चती X. 85, 29.

पल्लुश्चतीनां I. 152, 3.

पल्लुश्चतीभ्यः VI. 59, 6.

पल्लुश्चती I. 140, 12.

पल्लुश्चते I. 140, 9; X. 169, 1.

पल्लुश्चतः X. 127, 5.

पल्लुश्चते I. 185, 2.

पल्लुश्चिः V. 6, 7.

पल्ला IX. 96, 23.

पल्लुसु V. 54, 11.

पल्लुनः VIII. 43, 6.

पल्लुनःश्रीः I. 32, 8.

पल्लुः I. 42, 2; 83, 5; 90, 4; 105, 11; II. 13, 5; 23, 7; 24, 7; 30, 2; III. 30, 10; IV. 37, 7; 45, 3; 6; V. 46, 1; 80, 2; 3; VI. 16, 3; 53, 4; VII. 4, 7; 18, 16; 39, 3; 87, 1; VIII. 5, 9; 29, 6; 30, 3; 55, 5; IX. 9, 8; 22, 4; 91, 5; 101, 8; X. 51, 5; 53, 6; 57, 1; 73, 7; 75, 2; 98, 11; 110, 2.

पल्लुः VI. 53, 1.

पल्लुश्चतः VI. 49, 8.

पल्ला I. 38, 5; 41, 5; 87, 2; 105, 6; 18; 128, 2; 129, 9; II. 4, 6; IV. 26, 5; V. 45, 8; 47, 6; 64, 3; VII. 65, 3; VIII. 5, 39; IX. 7, 1; 15, 3; 86, 16; X. 14, 10; 22, 4; 31, 2; 50, 7; 52, 1; 70, 2; 86, 21; 93, 14; 114, 7; 133, 6; 145, 6.

पल्लाश्च I. 139, 4.

पल्ला IV. 40, 4; VII. 73, 3; X. 5, 6; 17, 6.

पल्लि III. 54, 9; VI. 44, 8; 46, 13.

पल्लिश्चतः II. 23, 6; VI. 21, 12; IX. 106, 5; X. 111, 3.

पल्लिश्चतःभ्यः X. 14, 15.

पल्लिश्चिः I. 35, 11; 58, 1; 79, 3; 162, 21; 163, 6; 164, 31; 183, 6; 184, 6; II. 15, 3; 34, 5; IV. 37, 1; V. 43, 6; VI. 4, 8; 18, 11; 69, 1; VII. 38, 8; 64, 3; VIII. 22, 7; 101, 10; IX. 86, 33; 91, 3; 97, 28; 106, 6; X. 14, 7; 87, 6; 168, 3.

पल्लिश्चि इति पल्लिश्चि X. 14, 11.

पल्लिषु V. 7, 5.

पल्लिनां V. 1, 11.

पल्लेश्चि V. 50, 3; X. 40, 13.

पल्ला III. 54, 5; 55, 15; VII. 18, 3; 79, 1.

पल्लाश्च X. 13, 1.

पल्लाः III. 12, 7; 35, 8; V. 54, 9; VI. 19, 5; 66, 7; VII. 7, 2; 75, 1; X. 14, 2.

पल्लाभिः III. 14, 3; VII. 67, 3; IX. 89, 1.

पल्ला III. 31, 5; VII. 44, 5; IX. 95, 2; X. 59, 7; 80, 6.

पल्लासु X. 63, 15.

पल्ले V. 51, 14.

पदः I. 146, 2.

पदःश्रीः I. 62, 2; III. 55, 2; IX. 97, 39.

पदे I. 22, 5; 17; 20; 21; 25, 7; 48, 6; 105, 1; 146, 4; 154, 6; 159, 3; 164, 7; 23; III. 5, 5; 6; 7, 7; IV. 5, 3; 5; 8; 12; V. 3, 3; 15, 5; 30, 2; VI. 1, 4; VIII. 13, 29; 41, 4; 72, 18; 102, 14; 15; IX. 10, 7; 9; 23, 2; 64, 19; 68, 4; 71, 5; 83, 4; 86, 15; 102, 2; X. 5, 1; 2; 18, 2; 32, 5; 67, 2; 108, 7; 165, 3; 4; 177, 1.

पदःश्रीः III. 5, 1; 31, 8; 56, 4; VII. 36, 2; IX. 96, 6; 18.

पदःश्रीयं X. 71, 3.
 पदःश्रीयः I. 72, 2.
 पदःश्रीयः VII. 87, 4.
 पदा I. 22, 18; 42, 4; 51, 6; 72, 6; 84, 8;
 133, 2²; 164, 7; 17; VI. 59, 6; VIII.
 12, 27; 41, 8; 52, 3; 64, 2; 82, 9;
 IX. 12, 8; 97, 7; X. 53, 10; 61, 8;
 134, 6; 144, 5.
 पदाःश्रीयः IV. 31, 5; V. 67, 3; VIII. 12, 31.
 पदाति IX. 73, 9.
 पदामि I. 67, 3; 154, 4; 164, 5; 45; VIII.
 8, 23; X. 8, 4; 13, 3.
 पदाय VII. 41, 6.
 पदि IV. 12, 6.
 पदि I. 125, 2.
 पदी I. 38, 6; 79, 11.
 पदी III. 53, 21; VII. 104, 16; 17.
 पदे I. 21, 6; 22, 14; 46, 9; 72, 2; 4;
 128, 1²; 149, 1; 154, 5; 158, 2; 163,
 7; II. 10, 1; 23, 16; 35, 14; III. 23,
 4; 29, 4; 54, 7; 55, 1; IV. 5, 9; 10;
 V. 74, 4; VI. 1, 2; VIII. 23, 9; 51, 4;
 69, 7; IX. 83, 2; 97, 57; X. 1, 6; 70,
 1; 91, 1; 4; 177, 2; 191, 1.
 पदे इवेति पदेःश्रीयः III. 55, 15.
 पदेन I. 139, 9.
 पदेःश्रीयः V. 41, 15; IX. 73, 4.
 पदेभिः I. 154, 3.
 पदेभ्यः VIII. 2, 39.
 पदेः I. 65, 1; X. 46, 2.
 पदोः X. 166, 2.
 पदोते IV. 13, 5; VI. 54, 3; X. 146, 7.
 पदोत्तः VI. 75, 16.
 पदा III. 55, 14.
 पदाभिः II. 31, 2; 32, 3; X. 102, 7.
 पदावु VIII. 6, 16.
 पदोन VII. 50, 1.
 पदोन II. 4, 5.
 पदोन X. 74, 4; 104, 7.

पदय V. 20, 1.
 पदयत् IV. 33, 5.
 पदयंत III. 6, 7; VII. 1, 10.
 पदयंत I. 87, 3.
 पदयंति VI. 4, 3.
 पदयंति III. 34, 6; IV. 38, 9; VI. 12, 5.
 पदययं VI. 69, 5.
 पदस्यते X. 75, 9.
 पदस्यते I. 55, 2; III. 51, 3; VIII. 101, 11.
 पदस्यवः X. 77, 3.
 पदस्यवे VIII. 98, 1.
 पदस्यु I. 38, 15; V. 56, 9.
 पदस्युवः IX. 86, 17.
 पदायत VI. 75, 6.
 पदायं I. 160, 5; VIII. 57, 3.
 पदितः V. 41, 9.
 पदितारः III. 54, 9; 57, 1.
 पदितारं V. 41, 6.
 पदिमतं IX. 67, 29; 85, 11; 86, 31; 46.
 पदिह VII. 45, 2.
 पदिहः VI. 59, 2.
 पदिहं III. 1, 13.
 पदीयसो I. 39, 2; V. 6, 4; X. 64, 15;
 92, 4.
 पदीयसे I. 57, 3.
 पंथाः I. 35, 11; 41, 4; 46, 11; 105, 16;
 136, 2; 190, 6; II. 27, 6; III. 54, 21;
 IV. 18, 1; V. 47, 2; VII. 76, 2; VIII.
 18, 2; 31, 13; X. 85, 11; 23; 107, 1;
 108, 6.
 पंथां I. 24, 8; 91, 1; 113, 16; 124, 3;
 127, 6²; IV. 35, 3; 55, 4; V. 10, 1; 51,
 15; VI. 17, 12; 47, 20; 51, 16; VII.
 39, 1; 44, 5; 71, 1; VIII. 7, 8; 12, 3;
 68, 13; IX. 73, 6; 97, 32; X. 2, 3; 7;
 14, 1; 18, 1; 66, 13; 71, 6; 117, 5;
 130, 7; 142, 7.
 पंथासः I. 100, 3.

चन्धः III. 36, 3; VIII. 32, 18.
 चन्धःशतनाय III. 59, 5.
 चन्धःचन्धः VIII. 2, 25; 74, 10.
 चन्धःसा VI. 18, 9; X. 27, 12.
 चन्धःसौ VI. 38, 1.
 चन्धःसे IX. 9, 2.
 चन्धःसं VIII. 74, 3.
 चन्धः VIII. 32, 17.³
 चन्धा I. 65, 2.
 चयपुः I. 47, 10.
 चयन VIII. 2, 17.
 चयाच VII. 98, 3.
 चयाह X. 34, 11; 114, 9.
 चयानः VI. 44, 7.
 चयिः VI. 23, 4.
 चयिरे II. 24, 4.
 चयिश्चांसं III. 43, 5; V. 29, 2; VI. 47, 1.
 चयिश्चांसा I. 108, 13.
 चयिश्चान् I. 61, 7; II. 11, 10; III. 50, 3;
 V. 29, 3; 30, 11; X. 85, 3, 94, 9;
 112, 5.
 चयीयान् VI. 37, 2; X. 28, 1.
 चयुः IX. 106, 8.
 चयुरि VI. 46, 5.
 चयुरिः I. 46, 4.
 चयुरि I. 125, 4; IV. 23, 3.
 चयुचः X. 44, 2.
 चयुचे IV. 43, 7.
 चयुचेस्व V. 33, 6.
 चयुचानस्य IX. 74, 9.
 चयुचानासः I. 141, 6.
 चयुचाहि I. 141, 11.
 चयुचान् IV. 24, 5.
 चयुचा X. 10, 12.
 चये VIII. 32, 16.
 चयौ I. 162, 14.
 चयः X. 95, 15.
 चयः I. 88, 1.

चयन् II. 31, 1.
 चयन् VI. 63, 6.
 चयिन् IX. 107, 20.
 चयिश्चांसः I. 48, 6.
 चयुः V. 59, 7.
 चयुः II. 28, 4.
 चये VI. 60, 4.
 चयुगुः VIII. 41, 9.
 चयुचः III. 30, 20.
 चयुचान् I. 103, 2; II. 15, 2; VII. 86, 1.
 चयुचान् II. 25, 2; VII. 42, 6; VIII. 3, 6.
 चयुचान् II. 11, 8.
 चयुचान् VIII. 94, 9.
 चयुचान् X. 88, 1.
 चयुचानः V. 15, 4; VII. 69, 2.
 चयुचाना VII. 18, 5; X. 31, 6.
 चयुचानाः III. 54, 10; IV. 51, 8.
 चयुचानेभिः IV. 56, 1.
 चयुचः VI. 72, 3.
 चयुचे V. 38, 2; VI. 7, 7.
 चयुचे I. 55, 1; II. 24, 11; III. 30, 19; 61,
 4; V. 87, 7; VIII. 3, 4; 12, 12; 51,
 10; 86, 5; IX. 80, 3; X. 62, 9; 69,
 2; 170, 3.
 चय्या I. 69, 1.
 चय्याच VI. 17, 7.
 चय्याच VII. 20, 4; 98, 3; VIII. 68, 2; 70, 6.
 चयिः I. 52, 3; VI. 50, 13; VIII. 16, 11.
 चयिन्ना II. 23, 10.
 चयि I. 91, 21.
 चयिचे X. 73, 8.
 चयुः X. 65, 2; 66, 9.
 चयौ VI. 10, 4; 48, 6; X. 89, 1.
 चयौ I. 81, 5; III. 30, 11; 54, 15; IV. 16,
 5; VIII. 25, 18.
 चयः I. 22, 14; 23, 16; 62, 9; 64, 6; 66,
 1; 104, 4; 105, 2; 121, 5³; 160, 3;
 164, 27; 180, 3; II. 13, 1; 2; III. 31,

10; IV. 57, 2; 5; V. 44, 13; 85, 2;
VI. 48, 22; 52, 10; 67, 7; VII. 74, 3;
95, 2; 101, 3; VIII. 93, 13; IX. 6, 7;
11, 2; 19, 5; 31, 5; 34, 3; 42, 4; 54,
1; 62, 9; 20; 66, 30; 71, 1; 74, 4;
86, 37; 91, 3; 96, 15; 97, 43; 110, 3;
X. 1, 3; 17, 14; 63, 3; 64, 9; 65, 6;
8; 73, 9; 87, 17; 114, 1.

पयःस्थाः VII. 56, 16.

पयःस्थाः I. 181, 2.

पयःस्थिः I. 164, 28; IV. 21, 8; 57, 8; VII.
68, 9; IX. 62, 5.

पयःस्थुः I. 64, 11.

पयःस्थुं IX. 84, 5; 108, 8.

पयःस्थुषा VIII. 2, 42; IX. 74, 1.

पयःत्रे I. 164, 28.

पयःत्राः I. 153, 4; X. 61, 26; 100, 2.

पयःत्रा I. 64, 5; 79, 3; 166, 3; II. 14, 10;
III. 33, 1; 4; 55, 13; IV. 3, 9; 10;
41, 5; V. 43, 1; 63, 5; VI. 61, 14;
VII. 36, 6; 50, 4; IX. 68, 3; 84, 5;
86, 2; 4; 17; 93, 3; 97, 14; 43; 107,
12; X. 19, 7; 132, 6.

पयःत्राश्च IX. 77, 1; X. 64, 12; 75, 4.

पयःत्रि I. 186, 4.

पयःत्राश्च X. 17, 14².

पयःत्राही IV. 57, 7.

पयःत्राही इति II. 3, 6; VI. 70, 2.

पयःत्राहीः X. 17, 14.

पयःत्राश्च I. 23, 23.

पयःत्रि I. 91, 18; VIII. 100, 10; X. 11, 1.
30, 13; 108, 1; 2.

पयः I. 164, 35; II. 41, 8; VI. 63, 2; X.
88, 17.

पयः I. 8, 5; 19, 2; 80, 15; 164, 17; 18;
43; II. 13, 10; 23, 16; 35, 6; V. 3,
5; 17, 2; 30, 5; 44, 2; VI. 9, 2; 3;
VII. 99, 1; 104, 11; VIII. 2, 41; 6,
30; 8, 23; 22, 14; 27, 18; 28, 1; 69,
14; 72, 3; IX. 68, 5; 107, 20; X. 17,

13; 27, 21; 31, 8; 56, 1; 67, 4; 71, 9;
82, 2; 5³; 129, 1; 2; 164, 1².

पयःगृह्यति VIII. 60, 20

पयःगृह्णते X. 155, 3.

पयःस्था VIII. 9, 11.

पयःस्थाः II. 9, 2; 6; V. 62, 6; VIII. 61, 15.

पयःस्मात् VIII. 68, 6.

पयःस्तरे X. 95, 1.

पयः I. 33, 1; 140, 8; 155, 3; 164, 34; 168,
6; VII. 99, 2; X. 18, 1; 87, 3; 120, 7.

पयः V. 30, 5; VI. 27, 4; IX. 79, 4.

पयःस्त्र्याः VIII. 1, 30; 90, 1.

पयः I. 22, 20; 21; 31, 14; 103, 1; 154,
6; 163, 4; 13; 164, 34; 35; II. 24, 6.
III. 55, 10; IV. 5, 12; VIII. 100, 10;
X. 1, 3; 10, 4; 45, 2; 181, 2.

पयःमया VI. 38, 3.

पयःमस्य IV. 12, 3; VII. 32, 16; 60, 11.
99, 1.

पयःमस्याः V. 61, 1.

पयःमस्यां I. 108, 9; 10.

पयःमा II. 27, 3; III. 30, 2; IV. 1, 7; 50,
3; VI. 25, 1; X. 61, 18; 82, 2.

पयःमाः I. 167, 2; V. 47, 4.

पयःमालि IV. 1, 16; X. 81, 5.

पयःमात् I. 141, 4; VIII. 11, 7; IX. 87, 8.

पयःमाभिः VI. 62, 11.

पयःमा X. 97, 14.

पयः I. 62, 7; 72, 2, 4; 101, 8; 143, 2;
154, 5; 164, 39; 41; II. 9, 3; 35, 14;
III. 32, 10; IV. 5, 10; 50, 4; V. 15,
2; 45, 8; 63, 1; VII. 5, 7; 82, 2; IX.
86, 15; X. 5, 7; 14, 8; 16, 10; 56, 1.
109, 4; 123, 5; 129, 7.

पयः इति IV. 23, 10.

पयःपु I. 27, 5.

पयःपुः I. 127, 3; VI. 3, 4; VII. 104, 21;
IX. 67, 30; X. 43, 9.

परतु III. 53, 22; IV. 6, 8; X. 53, 9.
 परतुमानऽश्च VIII. 73, 17.
 परतुन् X. 28, 8.
 परतोऽश्च V. 48, 4.
 परत्याऽश्च I. 130, 4.
 परत्या III. 22, 3; 55, 6; VI. 54, 10; X. 88, 14; 129, 5.
 परत्या VII. 6, 7.
 परत्या I. 43, 9.
 परत्या III. 18, 2; VI. 15, 3; X. 8, 7.
 परत्या: VIII. 75, 15; X. 55, 4; 180, 2; 187, 2.
 परत्यां X. 86, 18.
 परा I. 4, 4; 25, 4; 16; 33, 5; 39, 3; 104, 5; 8; 116, 9; 123, 12; 126, 7; 164, 17; 31; 167, 4; 189, 5; II. 28, 9; III. 53, 2; 5; IV. 16, 7; 38, 9; V. 3, 12; 61, 4; 17; 82, 4; 5; VI. 20, 11; 26, 3; 27, 7; 47, 17; 59, 7; 69, 8; 75, 16; VII. 1, 19; 18, 16; 32, 25; 46, 4; 104, 1; VIII. 1, 5; 2, 15; 4, 18; 47, 14; 48, 8; 71, 7; 75, 12; 97, 7; IX. 71, 7; 81, 3; X. 8, 9; 17, 6; 18, 1; 30, 5; 48, 5; 59, 4; 61, 8, 21; 23; 72, 8; 85, 29; 33; 86, 2; 87, 14; 15; 18; 95, 2; 13; 99, 9; 103, 12; 128, 8; 137, 2; 4; 145, 2; 160, 3.
 पराचयने X. 19, 4; 5; 24, 6.
 पराचयने X. 142, 8.
 पराचयने IV. 18, 8.
 पराचयः X. 83, 5; 161, 2.
 पराचयः X. 178, 2.
 पराचयः X. 14, 2.
 परा: X. 58, 11.
 पराका I. 30, 21; VII. 75, 4; VIII. 5, 31; X. 22, 6; 77, 6; 108, 3; 4.
 पराका VIII. 92, 27.
 पराके I. 129, 9; VII. 100, 5; VIII. 9, 15.
 परागता: X. 97, 21.

पराच: I. 164, 19; III. 30, 6; VI. 25, 3; 44, 17; VII. 85, 2.
 पराची: I. 191, 15.
 पराचे: I. 24, 9; 63, 4; 103, 1; VI. 74, 2; X. 55, 1; 108, 1.
 पराचिता: X. 84, 7.
 पराच: I. 164, 19.
 पराचि III. 38, 1; VI. 21, 6; X. 5, 2.
 पराचर: X. 59, 1.
 पराचद: VIII. 70, 14.
 पराचदीति I. 81, 6.
 पराचदु: I. 81, 2.
 पराचदे VII. 19, 7.
 पराचनुदे I. 39, 2; VIII. 14, 9.
 पराचपरा I. 38, 6.
 पराचभूत VIII. 45, 41.
 परा: X. 145, 4.
 पराचयति: IX. 71, 7.
 पराचयती I. 191, 2.
 पराचयतीना I. 113, 8.
 पराचयती IV. 18, 3.
 पराचयत्य: X. 34, 5.
 पराचयन् X. 45, 6.
 पराचयन् IV. 50, 3.
 पराचयः I. 34, 7; 35, 3; 36, 18; 39, 1; 48, 7; 73, 6; 92, 3; 128, 2; 130, 1; 9; III. 9, 5; 37, 11; 40, 8; IV. 21, 3; 26, 6; 30, 11; V. 53, 8; 61, 1; VI. 8, 4; 44, 15; 45, 1; VII. 97, 2; VIII. 3, 17; 5, 8; 30; 6, 36; 7, 26; 12, 6; 30, 3; 32, 22; 82, 1; IX. 39, 5; 68, 6; 111, 2; X. 58, 11; 63, 1; 78, 7; 137, 2; 144, 4; 180, 2; 187, 2.
 पराचयती III. 40, 9; X. 95, 14; 145, 4.
 पराचयति I. 47, 7; 53, 7; 112, 13; 119, 8; 134, 4; V. 30, 5; 73, 1; VIII. 12, 17; 13, 15; 53, 10; 45, 25; 50, 7; 53, 3; 93, 6; IX. 44, 2.
 पराचयन् II. 15, 7; X. 61, 8.

परावृत्तं IV. ३०, १६.

परावृत्तं I. ११२, ८; II. १३, १२.

परावृत्तः VII. १८, २१; १०४, २१.

परावृत्तः IV. २, १६; X. १५, १.

परावृत्तः V. ५६, ३.

परावृत्तः I. ६, १; ७, १०; १०, १२; १५, ४; २३, १२;
२५, १३; ३०, १९; ३१, २; ४, ५; १५, ३३;
८; ९; ३४, ७; ४७, ६; ४९, ३; ५०, १०; ५२,
६; ५४, ५; ६१, ८; ९; ११; ६२, ८; ६८, १;
६९, १; ७२, २; ७६, १, ८०, ९; ८८, ४; ९३, ६;
९५, २; ३; ८; ९; १०५, ३; १०८, ७-१२, ११२, २५;
११५, ३; ११८, ५; १२१, २; ७, १०; १२३, ८;
१२४, ६; १२७, ९; १२८, ३; १३२, ६; १३३, १;
१३५, २; १३६, ५; १४०, ९; १४१, ४; १४३, ८, १४६,
४; ५; १५२, ४; १६२, १; ४; १३; १६४, ११;
२०; २५; ३६, १६७, ९; १६८, ९; १७२, ३;
१७३, ५; १७८, १; १८०, १; १०, १८३, ४;
II. १, १; २, ५, ५, ३, ६, ५, १३, १; २;
१०; १७, ६; २३, १७; २७, ५; ३०, ९; ३१, १;
३३, १४; ३५, ३; ४, ९; १०, १२, १४, ४१,
१२; III. १, ५; २, ६; ७, १२, ३, २; ९;
५, १०; ७, २, ६; ९, ३, ५, ११, ८; १२, ७;
९; १५, ६; २६, ८; २९, ६; ३१, १७, ३२, ६;
१६; ३६, ९, ३८, ४, ६, ९; ४८, २, ५१, ८;
५३, ८; २४; ५६, ४; ५८, ८; IV. १, १५, २,
९; ३, ११; ६, ४, ५; ९, ३, ८; १५, १-३;
३०, १२; ३१, ८; ३३, १, ३६, १, २; ८,
३८, ४; ४०, ३; ४१, ७, ४३, ५, ६, ४५, ७;
४९, २; ५२, १; ५६, ७, V. १५, ३, ४; १६,
४; १८, ४; २९, १३; ३१, ७; ३७, ३; ४१,
१२; ४४, ७; ४७, २; ४; ५१, ४; ५३, ९;
५५, ७; ५९, ७; ६४, १; ६५, ६; ७३, ३; ५;
७५, ७; ७९, ५; ८१, ४; ८३, ७, VI. ४, ६;
७, ७; १६, ३२; १७, ५^२, २८, ७; ३९, २; ४७,
२७^३; ४८, २१; ५१, १६; ५३, ५; ५४, १०,
६२, १; ३; ६३, २; ६७, ५; ७०, ३; ७१, ३;
७५, १२; १४^२; VII. १, ११; १५; १६; ३, ७;
४, ६; ५, ७; १८, २२; २०, ७; ३१, ८; ३२,
१०; ३३, १; १०; १२; ३४, २३; ३६, ७, ४६,
३^२; ५०, २; ३; ६०, ९; ६७, ८; ६९, ४; ७५,
४; ७६, ३; ८४, १; २; ८७, ३; ९३, ८; १०३,
७; १०४, ५; ६; VIII. १, २७; ६, १०; २०;

८, ३; ४; ८; २३; ९, ४; २२, ४; ५; २५, १८;
२६, १४; ३३, १; ३४, १०; ३९, १०; ४१, ३; ७; ४५,
१०; ४०; ४७, ५; १५; ६६, ९; ६७, ८; ६८, ३;
६९, ९^२; ७२, ९; १८; ७६, १२; ८०, ६; ८८, ५;
९१, ३; ९२, १९; १०१, १६; IX. ७, ४; ६; ८,
६; ८; ९, १; १०, ४; ११, ८, १२, ५; १४, १; ८;
१७, ४; १८, १; ६; २०, ३; २७, २; ३९, १;
२, ४; ४१, ६; ४२, २; ४; ४९, १; ५०, ३; ५२,
१, २; ५४, ४; ५५, १; ५६, १; ४; ६१, १;
३; १२; ६२, ९; १३; २३; ६३, १०; १९;
२७, ६४, ८; १८; २३; ६५, २; २४; ६६, ३;
६७, १५; ६९, २-६; ७०, २; ७१, ४; ९; ७२,
८; ७३, ३; ५; ७५, ५; ७६, ५; ७७, २; ७८,
२; ८०, १; ८२, १; २^२; ८३, १; ५; ८४, २;
८५, १; ८६, १; ५; ६, ७; २०; २४-२७;
३२; ३३; ४६; ४८; ८७, १; ४; ६; ७; ९;
८९, ३; ५; ९२, १; ६; ९३, १; ९४, ३; ९६,
९; २०; २१; ९७, १, १०; १५^२, १९^२; २१,
४८; ९८, २; ७^२, १०; १००, ४; १०२, १,
१०३, २-६, १०४, १, १०५, ६; १०६, १४; १०७,
१-३; ६, १८; १०८, ७; १०९, १; ११०, १^२;
X. १, २; १०, २; १३; ११, २; १२, ७; १४,
११; १६, २; ७; १७, ३; ४; १२; १८, १३;
१९, ७; २२, १४; २७, ७; ३०, ९; ३१, २; ३२,
३; ३४, ४; ३७, २; ८; ३८, ५; ३९, ४; ४०,
६^२; ७; ४२, ११; ४३, १; ५; ४५, १^२;
४८, २; ४९, ७; ५६, ५; ६२, ५; ६^२; ६३, २,
८; ६६, ३; ६८, ८; ७२, ३; ४; ८, ७५, ७;
८०, ५; ८५, १३; १८, ३८; ८७, ३; १०; २१;
२२; ८९, २; ९१, ५; ९४, ८; ९७, १७; ९९,
५, १००, १२; १०१, १०; १०३, ४, १०८, ५,
११४, १०; ११५, ४; ११६, ९; ११९, ५; १२६,
४, १२८, ६; १३३, २; १३५, ४; १३९, ४; ६;
१४२, ७; १५१, ५; १५५, ५^२; १६५, २; ५; १६७,
१; २; १७९, २.

परिचक्षुष्यम् IX. ६४, ११.

परिचक्षुष्यम् X. १६, ७.

परिचक्षुष्यम् I. ३२, ८.

परिचक्षुष्यम् X. ५१, २; १२१, ८.

परिचक्षुष्यम् I. ३३, १०.

परिचक्षुष्यम् II. १२, १.

परिच्छयाः IX. 82, 5.
 परिच्छसंवेत I. 161, 12.
 परिच्छसंस्वजत् I. 182, 7.
 परिच्छाचर्त्त X. 124, 4.
 परिच्छाधिपुस्तन् VII. 63, 2.
 परिच्छेयसे VIII. 49, 8; 50, 8.
 परिच्छेयमाना X. 17, 1.
 परिच्छेयवे VIII. 24, 21.
 परिच्छेयता I. 27, 8; VI. 24, 5; VII. 40, 3.
 परिच्छेयति IX. 74, 2; X. 6, 1; 65, 6.
 परिच्छेयं I. 187, 8.
 परिच्छेयन् IX. 39, 2.
 परिच्छेयन्ति IX. 14, 2.
 परिच्छेयः III. 28, 2; VIII. 39, 9; IX. 43, 3;
 99, 2; 105, 2; 113, 4; X. 32, 3; 135, 7.
 परिच्छेयं IX. 61, 13; 86, 24; X. 85, 6;
 107, 10.
 परिच्छेयस्य VIII. 1, 26.
 परिच्छेयतासः IX. 46, 2.
 परिच्छेयशं I. 29, 7.
 परिच्छेयिता III. 7, 1; X. 65, 8.
 परिच्छेयितोः I. 123, 7.
 परिच्छेयस्य II. 15, 4.
 परिच्छेयधिता I. 126, 6.
 परिच्छेयस्य VII. 100, 6.
 परिच्छेयपाणि VI. 52, 14.
 परिच्छेयताः VII. 33, 6.
 परिच्छेयभुक्ताः I. 140, 10.
 परिच्छेयन् I. 63, 8; 117, 6; II. 28, 4; 38, 2;
 IV. 22, 4.
 परिच्छेयन् I. 6, 9.
 परिच्छेयनः III. 2, 9.
 परिच्छेयने IV. 3, 6.
 परिच्छेयनोः I. 46, 14.
 परिच्छेय I. 79, 3; 112, 4; 122, 3; IV. 45,
 1; V. 41, 12; VII. 13, 3; 40, 6; X.
 39, 1; 92, 5; 93, 4; 7.
 परिच्छेयश्च VI. 2, 8; 13, 2.

परिच्छेयानः V. 10, 5.
 परिच्छेयानं I. 20, 3; VIII. 72, 10; X. 41, 1.
 परिच्छेयानंश्च I. 127, 2.
 परिच्छेयानाश्च X. 106, 3.
 परिच्छेयः I. 64, 5; V. 54, 2.
 परिच्छेयस्य I. 173, 7; VI. 22, 7.
 परिच्छेयस्या V. 30, 14; X. 108, 1.
 परिच्छेयस्यायाः V. 30, 13.
 परिच्छेयस्यायां I. 116, 15; IV. 41, 6; 43, 3;
 V. 31, 11; VI. 24, 9; VII. 69, 4.
 परिच्छेयस्ये I. 31, 6.
 परिच्छेयं I. 119, 6.
 परिच्छेयं X. 167, 1.
 परिच्छेय I. 105, 2.
 परिच्छेयस्यः VIII. 5, 8; 26, 6.
 परिच्छेयसः VIII. 75, 9.
 परिच्छेयः X. 90, 15.
 परिच्छेयसि IX. 24, 5.
 परिच्छेयः I. 125, 7; X. 130, 3.
 परिच्छेयि III. 33, 6; IV. 18, 6; VII. 33, 9;
 X. 18, 4.
 परिच्छेयिन् IX. 96, 11; 107, 19; X. 139, 4.
 परिच्छेयिन्श्च I. 52, 5.
 परिच्छेयि I. 54, 1.
 परिच्छेयं I. 33, 8.
 परिच्छेयि VI. 49, 8.
 परिच्छेयं X. 28, 10.
 परिच्छेयश्च VIII. 24, 24.
 परिच्छेयिन्ः X. 85, 32.
 परिच्छेयिन् I. 42, 3.
 परिच्छेयिश्च I. 103, 6.
 परिच्छेयिन्ति I. 162, 12.
 परिच्छेयानं V. 44, 11.
 परिच्छेयः I. 135, 2; VIII. 2, 2.
 परिच्छेयं IX. 68, 8.
 परिच्छेयश्च IV. 51, 5.
 परिच्छेयस्यंदने IX. 101, 2.

परिग्रहः IX. 72, 1.
 परिग्रहीतः I. 190, 6.
 परिग्रहीता X. 27, 12.
 परिग्रहः X. 77, 5.
 परिग्रहः X. 88, 14.
 परिग्रहः V. 2, 10; VIII. 24, 5.
 परिग्रहः VI. 75, 14.
 परिग्रहः I. 100, 14.
 परिग्रहः I. 164, 36.
 परिग्रहः I. 1, 4; 52, 12; 91, 19; 97, 6;
 141, 9; II. 24, 11; III. 3, 10; IV. 53,
 5; V. 13, 6; X. 12, 2.
 परिग्रहः X. 91, 8.
 परिग्रहः VII. 66, 10.
 परिग्रहः I. 136, 5.
 परिग्रहः II. 16, 3.
 परिग्रहः VII. 59, 3.
 परिग्रहः I. 39, 10.
 परिग्रहः VIII. 9, 3.
 परिग्रहः इति परिग्रहः VII. 93, 6.
 परिग्रहः VIII. 61, 6.
 परिग्रहः I. 164, 45.
 परिग्रहः VII. 83, 8.
 परिग्रहः I. 173, 11; IX. 68, 2; 71, 9; X.
 92, 5; 122, 3; 6.
 परिग्रहः IX. 68, 6.
 परिग्रहः VII. 69, 5; IX. 111, 1.
 परिग्रहः I. 112, 13.
 परिग्रहः I. 121, 9; VI. 37, 4.
 परिग्रहः II. 23, 3; 14.
 परिग्रहः VII. 103, 8.
 परिग्रहः X. 62, 2.
 परिग्रहः I. 129, 8.
 परिग्रहः I. 164, 13.
 परिग्रहः X. 62, 10.
 परिग्रहः I. 116, 20; X. 68, 6.
 परिग्रहः IV. 33, 2.

परिग्रहः I. 128, 1; 164, 32; III. 8, 4;
 IV. 1, 7; 3, 2; X. 6, 1; 46, 6.
 परिग्रहः I. 130, 3.
 परिग्रहः X. 102, 11.
 परिग्रहः VIII. 24, 24.
 परिग्रहः I. 129, 3.
 परिग्रहः II. 23, 18; IV. 45, 2; VII. 27, 2;
 X. 113, 6.
 परिग्रहः I. 130, 3²; 144, 2; II. 17, 1.
 परिग्रहः II. 17, 2.
 परिग्रहः VIII. 78, 5.
 परिग्रहः III. 32, 11.
 परिग्रहः I. 65, 2; VIII. 88, 6.
 परिग्रहः X. 147, 3.
 परिग्रहः VII. 19, 7.
 परिग्रहः III. 33, 7.
 परिग्रहः IV. 2, 17.
 परिग्रहः VII. 4, 7.
 परिग्रहः X. 61, 13.
 परिग्रहः VI. 75, 3.
 परिग्रहः II. 18, 6.
 परिग्रहः IV. 1, 19; 35, 9; VI. 68, 11; X.
 116, 4.
 परिग्रहः I. 177, 3; VII. 24, 2.
 परिग्रहः I. 108, 4.
 परिग्रहः IX. 68, 10; 97, 14, 36.
 परिग्रहः IX. 97, 26.
 परिग्रहः IX. 65, 6.
 परिग्रहः I. 53, 8.
 परिग्रहः IX. 85, 8.
 परिग्रहः I. 119, 6.
 परिग्रहः V. 81, 1.
 परिग्रहः I. 166, 11; IX. 62, 24.
 परिग्रहः IX. 64, 28.
 परिग्रहः X. 97, 10.
 परिग्रहः VI. 72, 3.
 परिग्रहः VI. 17, 12.
 परिग्रहः II. 11, 2; IV. 19, 8; VII. 21, 3.

परिऽस्युधः IX. 53, 1.
 परिऽस्युतः VIII. 39, 10.
 परिऽस्युतं IX. 1, 6; 68, 1.
 परिऽस्युतम् VI. 60, 10.
 परिऽस्युते X. 40, 10.
 परिऽस्युते I. 121, 10.
 परिऽस्युतोमि VII. 104, 6.
 परिऽस्युत् VI. 4, 5.
 परिऽस्युता VIII. 47, 6.
 परिऽस्युतिः VII. 82, 7.
 परिऽस्युतिं IX. 79, 2.
 परीक्षतः I. 56, 2; 133, 7; VIII. 21, 7;
 84, 7.
 परीक्षतं III. 24, 5.
 परीक्षतं IX. 97, 9.
 परीक्षता I. 129, 9; 166, 14; IV. 31, 12;
 V. 10, 1; VIII. 77, 9; 97, 6.
 परीक्षति IX. 71, 3.
 परुः X. 100, 5.
 परुःऽपरुः I. 162, 18; X. 97, 12.
 परुषः X. 53, 1.
 परुषा IX. 15, 6.
 परुषाः V. 27, 5.
 परुषि VII. 50, 2.
 परुषे VI. 56, 3.
 परुषि VIII. 74, 15; X. 75, 5.
 परुषी IV. 22, 2; VII. 18, 8; 9.
 परुषीषु VIII. 93, 13.
 परुष्यां V. 52, 9.
 परे I. 164, 12; 166, 13; II. 12, 8; IV.
 25, 8.
 परे VIII. 61, 17.
 परेण I. 164, 17; 18.
 परेयिऽवांमं X. 14, 1.
 परेण X. 128, 6.
 परेतु I. 128, 3; III. 54, 5; X. 56, 7; 114, 2.
 परैः X. 15, 10.
 पर्यैः VII. 100, 2.
 पर्वतः V. 63, 4.

पर्वतः V. 83, 5; 9; X. 169, 2.
 पर्वतः IV. 57, 8; V. 63, 6; 83, 2-4; VI.
 52, 6; VII. 35, 10; 102, 2; VIII. 6, 1;
 IX. 2, 9; 82, 3; X. 66, 6.
 पर्वतःऽइव I. 38, 14; VIII. 21, 18.
 पर्वतःऽग्रं VIII. 102, 5.
 पर्वतःऽनिषिता VII. 103, 1.
 पर्वतः V. 53, 6; 83, 1; X. 98, 1; 8.
 पर्वतःऽरेतने VI. 75, 15.
 पर्वतःवाता VI. 49, 6.
 पर्वतःऽपृष्ठं IX. 113, 3.
 पर्वतःस्यऽइव IX. 22, 2.
 पर्वताः I. 164, 51.
 पर्वताय VII. 101, 5; 102, 1.
 पर्वतावाता VI. 50, 12; X. 65, 9.
 पर्वत्येन I. 38, 9.
 पर्वी I. 116, 15; IV. 27, 4; 40, 3.
 पर्वीऽइव X. 18, 14.
 पर्वीयऽग्रे X. 48, 8.
 पर्वीये I. 53, 8.
 पर्वीषीऽइव IX. 3, 1.
 पर्वी I. 182, 7; X. 68, 10.
 पर्वितः VI. 46, 11; VIII. 5, 33; IX. 82, 3.
 पर्विता VIII. 1, 11.
 पर्वे X. 97, 5.
 पर्वेभिः IX. 112, 2.
 पर्वैः I. 183, 1.
 पर्वैऽभिः VI. 48, 10; VII. 16, 10.
 पर्वैर् X. 106, 7.
 पर्वैरौका X. 106, 6.
 पर्वे I. 61, 12; IV. 19, 9; VII. 103, 5; X.
 89, 8.
 पर्वैः X. 68, 9.
 पर्वैःवाऽपर्वैः I. 94, 4.
 पर्वैःऽपर्वैः X. 163, 6.
 पर्वैः I. 37, 7; 52, 2; 54, 10; II. 11, 7; 8;
 23, 18; V. 45, 3; 60, 2; 3; VI. 49,
 14; VIII. 70, 11²; X. 158, 3.

पर्यतः इव X. 173, 2.
 पर्यतः च्युतः V. 54, 3.
 पर्यतः च्युते V. 54, 1.
 पर्यते I. 55, 3; 57, 6; 85, 10; II. 24, 2;
 V. 32, 1; 56, 4; VIII. 64, 5; X.
 39, 13.
 पर्यतः च्युतः IX. 46, 1.
 पर्यतः च्युते IX. 71, 4.
 पर्यतस्य II. 15, 8; IV. 21, 8; 55, 5; V. 32,
 2; 36, 2; 45, 3; 59, 7; VI. 24, 6; 30,
 5; VII. 37, 8; 70, 3; VIII. 3, 19; X.
 68, 7.
 पर्यतस्य इव III. 57, 6.
 पर्यताः II. 12, 13; III. 35, 8; 56, 1; V. 41,
 9; 54, 9; 55, 7; VI. 30, 3; VII. 34, 23;
 35, 8; VIII. 7, 2; 34; 96, 5; X. 173, 4.
 पर्यताः X. 94, 1.
 पर्यताः इव I. 64, 3.
 पर्यतात् IV. 30, 14; V. 43, 11; 76, 4.
 पर्यतान् I. 19, 7; 39, 5; 64, 11; 116, 20;
 166, 5; II. 12, 2; 17, 5; III. 26, 4; V.
 46, 3; 57, 3; VI. 21, 9; VIII. 7, 4;
 23; X. 35, 2; 36, 1; 58, 9; 64, 8;
 65, 11.
 पर्यतानां I. 32, 1; 39, 3; 155, 1; 187, 7;
 III. 5, 4; 33, 1; IV. 19, 4; V. 84, 1;
 VIII. 18, 16; X. 89, 10.
 पर्यतान्नः III. 30, 4; 54, 20; IV. 17, 2; V.
 46, 6; 85, 4; 87, 9; VI. 31, 2; 52, 1;
 4; VIII. 15, 8; 20, 5; 54, 4; 63, 12;
 X. 27, 5; 89, 13.
 पर्यते I. 32, 2; 51, 4; 57, 2; II. 28, 8; X.
 27, 4.
 पर्यतेन VI. 22, 6; VII. 104, 19; X. 18, 4.
 पर्यतेभिः IV. 34, 8.
 पर्यतेभ्यः I. 191, 9; IV. 54, 5; VII. 104, 4;
 VIII. 34, 13; X. 68, 3.
 पर्यतेषु I. 59, 3; 84, 14; 91, 4; 108, 11;
 II. 12, 11; V. 61, 19; VI. 64, 4; VIII.
 7, 1; 20, 25.

पर्यतेऽस्या VI. 22, 2.
 पर्यतेः II. 16, 3.
 पर्यत्यां X. 69, 6.
 पर्येभिः X. 79, 7.
 पर्येऽशः I. 57, 6; VIII. 6, 13; 7, 22; 23;
 X. 79, 6.
 पर्येऽसु VIII. 48, 5.
 पर्येणि IV. 22, 2; X. 87, 5.
 पर्येवः I. 105, 8.
 पर्येनामः VIII. 7, 34.
 पर्येने VII. 104, 5; VIII. 45, 41.
 पर्येः X. 86, 23.
 पर्येऽं VIII. 6, 46.
 पर्ये I. 97, 8.
 पर्येणि X. 126, 3.
 पर्येणि I. 131, 2.
 पर्येत् III. 20, 4; V. 25, 9; VII. 97, 4; X.
 61, 1; 63, 6.
 पर्येत् I. 99, 1; 186, 3; VII. 68, 7; VIII.
 67, 2; X. 61, 23; 187, 1.
 पर्येति V. 25, 1.
 पर्येय I. 86, 7.
 पर्येय VIII. 83, 3.
 पर्येयः V. 73, 8; VIII. 26, 5; X. 143, 4.
 पर्येन् IV. 39, 1; VII. 40, 4; 60, 7.
 पर्येन् X. 48, 7.
 पर्ये I. 174, 9; II. 7, 2; 33, 3; III. 15, 3;
 VI. 4, 8; 48, 10; VIII. 67, 11; 103,
 7; IX. 1, 3.
 पर्ये I. 129, 5; V. 3, 11; 4, 9; VII. 23, 2;
 VIII. 97, 15; IX. 70, 10.
 पर्येताः X. 126, 3.
 पर्येतिः अत्र दृश्यते III. 53, 16.
 पर्येतिः V. 2, 4.
 पर्येतिः I. 144, 4; III. 55, 9; X. 4, 5; 55, 5.
 पर्येतिः I. 164, 1.
 पर्ये IX. 49, 3.
 पर्येतां IX. 36, 5.

पञ्चाङ्ग X. 128, 2.

पञ्चमे IX. 36, 4; 65, 25; 106, 13.

पञ्चमे II. 16, 5; VI. 8, 1; IX. 3, 10; 6, 7; 8; 25, 5; 42, 2; 61, 25; 62, 14; 63, 13; 67, 8; 11; 12; 69, 3; 6; 71, 3; 72, 4; 5; 7; 75, 1; 2; 76, 1; 4; 77, 2; 5; 78, 4; 80, 1; 3; 84, 3-5; 85, 4; 86, 7; 9; 10; 13; 19-21; 33; 45; 87, 2; 8; 88, 1; 89, 6; 94, 1; 96, 5; 97, 5; 10-12; 23; 46; 56; 101, 5; 6; 16; 106, 2; 107, 7; 17; 108, 5; 110, 11; X. 154, 1.

पञ्चमे IX. 21, 6.

पञ्चाङ्ग IX. 13, 5; 64, 6; 65, 24.

पञ्चमे VII. 28, 4; IX. 13, 3; 23, 4; 42, 3; 64, 5; 107, 14; X. 3, 5.

पञ्चमे IV. 58, 9; 10; VI. 10, 2; 41, 1; IX. 7, 8; 101, 10.

पञ्चमान IX. 4, 1; 9; 9, 9; 11, 9; 13, 8; 19, 6; 25, 2; 26, 6; 35, 1; 36, 3; 43, 4; 59, 4; 61, 18; 26; 63, 11; 23; 64, 9; 65, 2; 4; 11; 66, 3; 30; 67, 21; 86, 34; 38; 94, 5; 97, 31; 100, 7-9; 101, 9; 107, 21; 108, 3.

पञ्चमान IX. 5, 10; 12, 9; 23, 3; 24, 3; 40, 4; 65, 3; 66, 2; 72, 9; 74, 9²; 79, 3; 5; 85, 2; 86, 1; 4; 28-30; 35; 90, 5; 92, 4; 93, 4; 96, 4; 11; 23; 107, 22; 110, 2; 3; 9; 113, 6; 7.

पञ्चमानः VIII. 101, 14; IX. 3, 2-5; 7; 8; 5, 1-4; 6; 7; 9; 7, 5, 20, 2; 27, 4; 5; 28, 5; 30, 4; 37, 3; 4; 49, 5; 59, 3; 60, 3; 61, 16; 62, 10; 11; 16; 30; 63, 8; 65, 16; 66, 20; 22; 24; 26; 27; 67, 22; 69, 2; 76, 3; 78, 5; 80, 5; 81, 3; 4; 85, 8; 86, 8; 12; 13; 18; 88, 5; 89, 1; 91, 3; 96, 7; 8; 21; 97, 14; 24; 41; 44; 103, 6; 106, 10; 107, 11; 15; 22; 110, 10.

पञ्चमान IX. 13, 2; 26, 3; 46, 6; 50, 3; 60, 1; 67, 9; 78, 3; 81, 5; 86, 24; 97, 8.

पञ्चमानस्य IX. 5, 8; 11; 41, 3; 51, 3; 53, 3; 61, 4; 17; 64, 7; 24; 66, 10; 25; 81, 1; 86, 6; 92, 5; 96, 24; 114, 1.

पञ्चमानाः IX. 13, 9; 63, 25; 27; 85, 7; 87, 5; 107, 25.

पञ्चमानाय IX. 11, 1; 65, 7; 86, 44.

पञ्चमानासः IX. 21, 4; 24, 1; 31, 1; 63, 26; 67, 7; 69, 9; 101, 8.

पञ्चमानेन IX. 5, 5; 97, 58.

पञ्चमः I. 34, 2; 139, 3; 180, 1; V. 31, 5; X. 27, 6.

पञ्चमा IX. 97, 53.

पञ्चमे IX. 20, 3; 97, 31.

पञ्चमे IX. 23, 6; 63, 24; 66, 19; 76, 5; 80, 2; 85, 3; 86, 5; 23; 97, 32.

पञ्चमे इति X. 27, 7.

पञ्चस्य IX. 1, 1; 2, 1; 11, 7; 13, 4; 24, 4; 6; 25, 1; 29, 4; 30, 3; 35, 2; 36, 2; 42, 6; 43, 6; 49, 1; 52, 5; 55, 3; 59, 1; 2²; 61, 28; 62, 25; 26; 63, 22; 64, 22; 30; 65, 13; 66, 1; 4; 21; 67, 1; 13; 16; 70, 9; 84, 1; 86, 18; 22; 48; 96, 13; 21; 100, 5; 6; 106, 5; 7; 107, 23; 108, 1; 15; 109, 4; 7; 10.

पञ्चस्य IX. 2, 9; 6, 1; 8, 7; 11, 3; 25, 6; 29, 6; 33, 6; 35, 1; 40, 3; 41, 4; 5; 44, 4; 45, 1; 6; 46, 5; 49, 2; 3; 50, 5; 55, 4; 60, 4; 61, 9; 19; 22; 62, 12; 63, 1; 7; 18; 64, 13; 65, 3; 5; 10; 12; 15; 21; 27; 66, 15; 67, 30; 68, 10; 69, 8; 10; 70, 10; 72, 8; 80, 4; 82, 5; 85, 6; 86, 38; 39; 88, 7; 89, 7; 90, 3; 4; 6; 96, 3; 4; 12; 14; 97, 15; 16; 27-30; 36; 43; 44³; 52; 53; 106, 14; 108, 10; 109, 5; 6; 110, 12; 113, 2.

पञ्चा IX. 97, 52.

पञ्चात्रे IX. 97, 4.

पञ्चिः V. 62, 2; VI. 54, 3.

पञ्चिहारः IX. 4, 4.

पञ्चिहार IX. 83, 2.

पशुपति I. 135, 6; VIII. 1, 15; IX. 2, 1; 20, 7; 24, 5; 25, 6; 45, 4; 49, 4; 51, 5; 61, 4; 5; 62, 1; 7; 30; 63, 15; 66, 5; 28; 67, 7; 19; 20; 23; 24; 68, 2; 69, 9; 83, 1; 2; 85, 9; 86, 7; 96, 6; 17; 97, 1; 106, 14; 107, 25; 109, 16; 19; X. 31, 8.

पशुपतिः IX. 83, 5; 86, 40.

पशुपतिः संतः IX. 73, 3; 101, 4.

पशुपतिः संता X. 27, 17.

पशुपतिः सान् I. 160, 3.

पशुपतिः स्य VIII. 33, 1.

पशुपतिः IX. 73, 8; 97, 55.

पशुपतिः X. 17, 12.

पशुपतिः I. 28, 9; VIII. 101, 9; IX. 2, 5; 3, 9; 6, 3; 12, 5; 16, 3; 4; 7; 17, 3; 4; 18, 1; 27, 1; 2; 5; 28, 2; 30, 1; 36, 1; 37, 1; 2; 39, 3; 4; 42, 4; 43, 5; 44, 3; 51, 1; 52, 1; 56, 1; 61, 8; 62, 21; 63, 16; 64, 11; 12; 73, 7; 9; 85, 10; 86, 3; 6; 22; 23; 30; 87, 4; 7; 92, 1; 2; 97, 40; 98, 11; 99, 8; 100, 6; 7; 101, 15; 109, 12.

पशुपतिः IX. 67, 22; 25.

पशुपतिः भिः IX. 87, 5; 97, 24.

पशुपतिः III. 1, 5, 26, 8, 31, 16; 36, 7.

पशुपतिः I. 64, 11; VII. 69, 1.

पशुपतिः I. 168, 8.

पशुपतिः IX. 50, 1; X. 180, 2.

पशुपतिः I. 166, 10.

पशुपतिः IX. 64, 10; 109, 13.

पशुपतिः X. 60, 3.

पशुपतिः VIII. 51, 9.

पशुपतिः I. 174, 4.

पशुपतिः IX. 86, 34.

पशुपतिः I. 88, 2; V. 52, 9.

पशुपतिः VI. 8, 5.

पशुपतिः III. 9, 7; VIII. 100, 11.

पशुपतिः III. 62, 14.

पशुपतिः VII. 98, 6.

पशुपतिः III. 53, 23.

पशुपतिः X. 4, 3.

पशुपतिः I. 121, 7.

पशुपतिः I. 65, 5; II. 4, 7; 38, 8; V. 7, 7; 9, 4; 50, 4; VI. 2, 9; VII. 18, 8; 87, 2; VIII. 1, 31.

पशुपतिः VII. 86, 5.

पशुपतिः X. 87, 16.

पशुपतिः IV. 6, 4; VI. 19, 3; 58, 2.

पशुपतिः I. 114, 9; 144, 6; X. 142, 2.

पशुपतिः X. 85, 44.

पशुपतिः I. 23, 13; 83, 4; 116, 23; V. 7, 10; 61, 5; VIII. 18, 6; 27, 2; 34, 16; 45, 16; IX. 86, 43; X. 23, 6; 25, 6; 46, 2; 48, 4; 90, 15.

पशुपतिः IV. 38, 5; IX. 72, 9.

पशुपतिः V. 41, 17.

पशुपतिः IX. 92, 6; 97, 1.

पशुपतिः III. 54, 18.

पशुपतिः VI. 49, 12.

पशुपतिः IX. 94, 1.

पशुपतिः V. 41, 1.

पशुपतिः VI. 53, 9.

पशुपतिः I. 127, 10.

पशुपतिः I. 72, 6; 92, 12; 188, 9; VII. 13, 3; X. 90, 8.

पशुपतिः IX. 99, 6.

पशुपतिः I. 123, 5; II. 27, 11; IV. 1, 18; X. 61, 12; 18; 67, 11; 149, 3; 171, 4.

पशुपतिः I. 115, 2; 124, 9; 163, 12; II. 41, 11; VI. 19, 9; 75, 6; VII. 56, 21; VIII. 61, 15; 16; 80, 4; 100, 1; X. 3, 3; 42, 11; 87, 20; 21; 90, 5; 117, 8; 135, 6.

पशुपतिः VII. 72, 5; VIII. 48, 15; X. 27, 15; 36, 14.

पशुपतिः VIII. 100, 4.

पश्य III. 23, 2; VI. 47, 7; X. 55, 5; 85, 35; 87, 10; 102, 9.
 पश्यन् I. 164, 16.
 पश्यन्त IV. 26, 1; VI. 9, 4; X. 85, 33.
 पश्यन्त I. 22, 19; 103, 5; X. 179, 1.
 पश्यन्तः VIII. 25, 7.
 पश्यन्ति III. 62, 9; VII. 55, 6; VIII. 78, 5.
 पश्यन्ति I. 25, 11; VIII. 6, 29; IX. 9, 6; 10, 9; 73, 8.
 पश्यन्ते IX. 70, 4; 71, 9.
 पश्यन्तश्चः I. 113, 5.
 पश्यन्तः I. 105, 16; X. 136, 3.
 पश्यन् I. 35, 2; 50, 7; 88, 5; 116, 25; 174, 6; IV. 1, 17; V. 53, 3; VI. 9, 3; 51, 2; VII. 60, 2; IX. 96, 7; X. 16, 10; 71, 4; 123, 8; 124, 3; 130, 6.
 पश्यन्तः I. 50, 10; 147, 3; IV. 7, 3; VIII. 20, 26.
 पश्यन्ति I. 22, 20; 23, 2; 132, 3; II. 27, 3; III. 38, 9; V. 2, 1; VII. 78, 4; 87, 3; VIII. 6, 30; X. 177, 1.
 पश्यमानाः VII. 83, 1; IX. 110, 6.
 पश्यन्ति I. 50, 6; VII. 98, 6; X. 87, 6; 12.
 पश्यन्ति I. 94, 7; VI. 52, 3.
 पश्यन्तः VIII. 33, 19.
 पश्यन्तः X. 72, 1.
 पश्यन्तः IV. 25, 4.
 पश्यन्तः I. 113, 11.
 पश्यन्तः I. 152, 4.
 पश्यन्ति X. 14, 7.
 पश्ये IV. 2, 12.
 पश्येत् X. 117, 5.
 पश्येत् VI. 52, 5; VII. 66, 16; VIII. 4, 7; X. 59, 4.
 पश्येत् I. 89, 8; IX. 4, 6; X. 37, 7; 8; 59, 6; 158, 4; 5.
 पक्षः I. 67, 3; 166, 6; III. 54, 15; IV. 2, 18; 6, 3; V. 2, 5; 30, 15; 31, 1; VI. 1, 12; 13, 5; 19, 3; VIII. 41, 1; 63, 9; 96, 10; X. 100, 12.

पक्षऽङ्गिः I. 180, 4.
 पक्षऽर्थज्ञातः IV. 1, 14.
 पक्षा I. 65, 1; X. 61, 12.
 पक्षाङ्गः X. 106, 3.
 पक्षे I. 43, 2; VIII. 5, 20; X. 35, 12.
 पक्षे X. 96, 11.
 पक्षश्चत् II. 11, 16.
 पक्षश्चत्तः I. 151, 2; IV. 54, 5.
 पक्षश्चत्ति VIII. 7, 29.
 पक्षश्चत्तः IX. 97, 18.
 पक्षश्चत्तः VI. 51, 9.
 पक्षानां I. 164, 30; VI. 49, 9; VII. 97, 5; IX. 65, 23.
 पक्षानिः I. 40, 7.
 पक्षानि IV. 55, 3.
 पक्षानि I. 25, 10; IV. 1, 11; X. 46, 6.
 पक्षे VIII. 27, 5.
 पक्षोः X. 96, 10.
 पक्षार्थः IV. 41, 1.
 पक्षज्ञानः X. 102, 8.
 पक्षज्ञे I. 22, 19.
 पक्षज्ञे I. 128, 4.
 पक्षज्ञाने इति VII. 104, 12.
 पक्षज्ञानं I. 61, 15.
 पक्षज्ञानाः I. 119, 3; VII. 18, 3.
 पक्षज्ञानेभ्यः II. 19, 4.
 पक्षज्ञे VI. 34, 1.
 पक्षज्ञे I. 22, 17.
 पक्षः IV. 20, 4.
 पक्षः I. 164, 5; X. 7, 6; 28, 5.
 पक्षश्चत् VIII. 18, 15; X. 2, 5.
 पक्षश्चत् X. 16, 13.
 पक्षः I. 31, 14; 164, 21.
 पक्षश्चत् X. 100, 3.
 पक्षश्चत्तः VII. 104, 9.
 पक्षश्चत्तः X. 86, 19.
 पक्षश्चत्तः VIII. 3, 21; 22.
 पक्षश्चत्तः VIII. 3, 24.

पाकाय III. 9, 7; IV. 5, 2.
 पाकेन VII. 104, 8; X. 114, 4.
 पाका I. 120, 4; II. 27, 11; X. 25, 3.
 पाकः I. 115, 5; III. 14, 1; 29, 3; 61, 5;
 IV. 4, 1; V. 1, 2; VI. 21, 7; VII. 3, 4;
 10, 1; IX. 68, 3; X. 84, 3.
 पाकसः X. 37, 8.
 पाकसा I. 58, 5; 151, 1; II. 34, 13; III.
 15, 1; IV. 48, 5.
 पाकसी इति I. 121, 11.
 पाकसे VIII. 46, 25; IX. 109, 21.
 पाकसंतः X. 77, 3.
 पाकांसि IX. 76, 1; 88, 5.
 पाचञ्जन्यः I. 100, 12; IX. 66, 20.
 पाचञ्जन्यं I. 117, 3; V. 32, 11.
 पाचञ्जन्यया VIII. 63, 7.
 पाचञ्जन्यासु III. 53, 16.
 पाचञ्जन्येन VII. 72, 5.
 पाचिभिः II. 31, 2.
 पाक्षी इति IV. 21, 9; VI. 71, 1.
 पात् IV. 55, 5; VIII. 31, 2.
 पात IV. 35, 4.
 पात I. 45, 10; IV. 34, 6; VII. 1, 20; 25.
 पातः I. 136, 5.
 पातं I. 46, 5; 47, 3; 5; 93, 8; 120, 4; 7;
 153, 4; III. 62, 18; V. 70, 3; VII. 91,
 6; VIII. 42, 2; 57, 2; 87, 1.
 पातं I. 112, 25; II. 39, 4; III. 12, 1; 2;
 58, 9; IV. 56, 4; VII. 91, 4; VIII. 40,
 12; 87, 2; X. 93, 12.
 पातयति I. 48, 5.
 पातयेते VIII. 46, 18.
 पातयेद् इति III. 53, 17.
 पातये I. 28, 6; 108, 2; 116, 22; II. 16, 5;
 VI. 57, 2; VIII. 69, 10; IX. 1, 1; 9;
 4, 4; 11, 8; 16, 3; 24, 3; 51, 1; 100,
 5; 108, 15.
 पातये III. 46, 5.
 पाता VI. 23, 3; VIII. 2, 26.

पाता II. 20, 3; VIII. 93, 33.
 पातां I. 185, 10.
 पाति III. 5, 5⁴; IV. 5, 8; VIII. 59, 3;
 IX. 83, 4.
 पाति III. 55, 10; IV. 13, 5; V. 12, 6; 47,
 3; IX. 6, 8; 71, 1; 89, 3; X. 1, 3.
 पातु I. 18, 5; 98, 2; 106, 7; V. 15, 5; 51,
 13; VI. 61, 11; 75, 10; 14; VII. 15, 3;
 38, 3; 5; 101, 6; 104, 23²; VIII. 18,
 6; 61, 15; 97, 15; X. 11, 2; 17, 4;
 18, 10; 36, 3; 37, 2; 42, 11; 63, 16;
 64, 10; 66, 3; 115, 5; 158, 1; 164, 4.
 पातं I. 82, 4; 110, 5; 121, 1; 175, 3; II.
 37, 4; VI. 7, 1; 44, 16; X. 50, 6;
 112, 6.
 पातस्यश्च I. 175, 1.
 पाता I. 104, 8; VIII. 103, 6; X. 53, 9.
 पाताश्च VII. 104, 21.
 पाताणि I. 162, 13; X. 44, 5.
 पातैः X. 105, 10.
 पात्रेण X. 136, 7.
 पाय I. 86, 1; X. 126, 2.
 पाय X. 126, 4.
 पायः 154, 5; 162, 2; 188, 10; II. 3, 9;
 III. 8, 9; 31, 6; 55, 10; VI. 15, 12;
 VII. 5, 7; 34, 10; 47, 3; 63, 5; X.
 70, 9; 10; 92, 15; 110, 10.
 पायः I. 180, 7; II. 2, 4; VII. 91, 2.
 पायः I. 159, 3.
 पायन I. 166, 8.
 पाय्यः VI. 16, 15.
 पादः X. 90, 3; 4.
 पादको VIII. 33, 19.
 पादगृहं IV. 18, 12; X. 27, 4.
 पादं VII. 32, 2.
 पादा I. 24, 8; VI. 29, 3; X. 73, 3.
 पादाश्च II. 39, 5; X. 106, 9.
 पादाः I. 163, 9; IV. 58, 3.
 पादि VI. 20, 5.

पादि I. 105, 3.
 पादुः X. 27, 24.
 पादौ X. 90, 11.
 पादौऽङ्ग VI. 47, 15.
 पादः IX. 70, 4.
 पातः IX. 98, 8.
 पातं I. 122, 1; 155, 1; VII. 33, 2; VIII. 92, 1; IX. 65, 28; X. 88, 1.
 पाता I. 122, 4.
 पाति I. 41, 2; 167, 8; V. 18, 4; 52, 4; 67, 3; VIII. 25, 13; 46, 4.
 पाति II. 11, 14; V. 12, 4; 19, 2; 52, 2; VII. 56, 19; X. 5, 2; 177, 2.
 पातु II. 3, 8; IV. 4, 12; VII. 40, 6; X. 128, 7.
 पापजे X. 105, 3.
 पापतन् VIII. 20, 4.
 पापतीति VI. 6, 5.
 पापऽन्ताय VII. 32, 18; 94, 3; VIII. 19, 26.
 पापं X. 10, 12.
 पापया I. 29, 5; VIII. 19, 26; X. 71, 9; 85, 30; 135, 2.
 पापस्य I. 129, 11.
 पापाः I. 190, 5.
 पापालः IV. 5, 5; VIII. 61, 11.
 पापीः X. 108, 6.
 पापि X. 28, 2.
 पापनाय I. 116, 9.
 पापय III. 57, 5.
 पापय I. 14, 7; 125, 3; II. 37, 6.
 पापयते I. 56, 1.
 पापयः I. 147, 3; IV. 4, 12; V. 12, 4; VIII. 18, 2.
 पापये VI. 47, 24.
 पापुः I. 31, 13; 89, 5; II. 1, 7; IV. 2, 6; 4, 3; VI. 44, 7; VII. 37, 8; VIII. 60, 19; X. 100, 9.
 पापुऽभिः I. 31, 12; 95, 9; 130, 10; 143, 8;

189, 4; V. 41, 15; 70, 3; VI. 71, 3; VII. 38, 3; VIII. 25, 11; 27, 4; 60, 8.
 पापुं II. 2, 4; VI. 15, 8.
 पापोः III. 15, 4.
 पापः V. 31, 8.
 पापतः IV. 30, 18.
 पापे I. 46, 11; 92, 6; 121, 13; 183, 6; 184, 6; II. 33, 3; III. 31, 20; V. 54, 10; VII. 60, 7; VIII. 19, 34; 96, 11; X. 29, 5; 161, 3.
 पाप्ये I. 174, 9.
 पाप्ये I. 97, 7; 189, 2; IX. 70, 9.
 पाप्यां II. 39, 4.
 पाप्यं II. 34, 15.
 पाप्ययः I. 118, 6.
 पाप्यता VI. 69, 1; VII. 69, 7.
 पाप्यति I. 182, 6.
 पाप्यती VI. 75, 3.
 पाप्यात् I. 140, 12.
 पाप्याति VIII. 16, 11.
 पाप्याति X. 97, 22.
 पाप्यिष्यः X. 97, 3.
 पापाय I. 46, 7.
 पापायतऽर्त्तो VI. 61, 2.
 पापायतं VIII. 100, 6.
 पापायतस्य VIII. 34, 18.
 पापायताः V. 52, 11.
 पापिण् X. 96, 8.
 पापिण् I. 100, 14.
 पापे I. 33, 7; 52, 12; 116, 4; 167, 2; II. 11, 8; VI. 69, 1; VIII. 59, 2; X. 27, 7; 49, 6; 143, 5; 155, 3; 187, 5.
 पापेवाका VI. 27, 8.
 पापिवः VII. 32, 17; 23; VIII. 51, 8; X. 85, 4.
 पापिचं I. 38, 10; 87, 5; 90, 7; 128, 3; V. 87, 7; VIII. 88, 5; IX. 19, 1; 29, 6; 72, 8.

पार्थिवस्य I. 113, 7; 144, 6; II. 14, 11; V. 41, 1; 68, 3; 69, 4; VI. 22, 9; VII. 97, 10.

पार्थिवा I. 64, 3; IV. 53, 3; V. 8, 7; VI. 16, 20; 45, 20; 59, 9; IX. 14, 8; 36, 5; 63, 30; 64, 6; 97, 51; 100, 3; X. 111, 10.

पार्थिवाः V. 52, 7; VII. 35, 11.

पार्थिवान् I. 6, 10; VII. 104, 23.

पार्थिवानां I. 95, 3.

पार्थिवानि I. 34, 6; 154, 1; 155, 4; V. 41, 14; 81, 3; VI. 6, 6; 22, 8; 31, 2; 49, 13; 61, 11; VIII. 94, 9; X. 32, 2.

पार्थिवाय X. 76, 8.

पार्थिवास्तः V. 46, 7; VI. 36, 1; 50, 11; VII. 35, 14; X. 65, 9.

पार्थिवीः VIII. 25, 6.

पार्थिवे I. 169, 6; VIII. 97, 5; X. 15, 2.

पार्थिवेभ्यः X. 158, 1.

पार्थिवेषु X. 116, 3.

पार्थीः X. 93, 15.

पार्थे I. 121, 12.

पार्थीः VII. 27, 1.

पार्थीन् III. 32, 14.

पार्थीय IV. 16, 11; 25, 1; X. 27, 16.

पार्थे VI. 17, 14; 23, 2; 26, 1; 33, 5; 40, 5; 66, 8; VII. 32, 14; 21; 83, 5; VIII. 92, 9; IX. 1, 7.

पार्थीन् IV. 18, 2.

पार्थीयः VIII. 51, 2.

पार्थीयैः X. 163, 4.

पार्थीयः I. 162, 17.

पार्थक VII. 1, 8.

पार्थक I. 12, 9; 10; 13, 1; 50, 6; 95, 11; 96, 9; II. 7, 4; III. 10, 8; 21, 2; IV. 5, 6; V. 4, 7; 23, 4; 26, 1; VI. 2, 6; 48, 7; VIII. 60, 3; 11; 74, 11.

पार्थकः I. 60, 4; 142, 3; II. 3, 1; III. 5, 7; 17, 1; 27, 4; IV. 6, 7; V. 7, 4; VI. 4, 3; 6, 2; 10, 4; VII. 3, 1; 9; 9, 1; 15,

10; VIII. 13, 19; IX. 24, 6; 7; 97, 7; X. 45, 7.

पार्थक I. 64, 12; V. 4, 3; VI. 1, 8; 15, 7; VIII. 23, 19; X. 36, 7; 46, 4; 8.

पार्थक्या VI. 11, 2; 15, 5; IX. 101, 2.

पार्थकश्चर्याः X. 140, 2.

पार्थकश्चर्याः VIII. 3, 3.

पार्थकश्चर्याः III. 11, 7.

पार्थकश्चर्याः III. 9, 8; IV. 7, 5; VIII. 43, 31; 44, 13; 102, 11; X. 21, 1.

पार्थकश्चर्याः V. 22, 1.

पार्थकश्चर्याः III. 2, 6; VI. 15, 14.

पार्थका I. 3, 10.

पार्थकाः III. 31, 20; IV. 51, 2; VII. 49, 2; 3; 56, 12; 57, 5; X. 46, 7.

पार्थकान् VI. 51, 3; VIII. 20, 19.

पार्थकास्तः I. 64, 2; 142, 6.

पार्थके VI. 5, 2.

पार्थके इति VI. 49, 3.

पार्थकेभिः V. 60, 8.

पार्थक्याः IX. 67, 31; 32.

पार्थीरवी VI. 49, 7; X. 65, 13.

पार्थीरुस्य VII. 33, 2.

पार्थी I. 24, 15; 25, 21; VII. 88, 7.

पार्थाः II. 27, 16; 29, 5.

पार्थात् VI. 74, 4; X. 85, 24.

पार्थात् I. 24, 13; V. 2, 7; VII. 59, 8.

पार्थिवाः III. 45, 1; IX. 73, 4.

पार्था I. 56, 6.

पार्थोः IX. 102, 2.

पार्थतः VII. 34, 23.

पार्थति X. 17, 4.

पार्थि VI. 3, 1; VII. 28, 2.

पार्थि I. 31, 15; 134, 5²; II. 1, 6; 9; V. 3, 3; VI. 15, 11; VII. 5, 7; VIII. 52, 7.

पार्थस्य IV. 21, 6.

पाहि I. 27, 3; 36, 15³; 54, 11; 121, 14; 129, 9; 11; 174, 1; 189, 4; III. 40, 6;

IV. 4, 15; V. 17, 5; 33, 7; VII. 1, 13²;
54, 3; VIII. 33, 4; 48, 15; 60, 9⁴; 10;
71, 1; IX. 64, 18; X. 83, 2; 115, 9;
158, 2.

षाहि I. 2, 1; 36, 14; 67, 3; 70, 3; 72, 6;
91, 15; 95, 9; 129, 9; 130, 10; 143,
8²; 147, 5; 171, 6; II. 11, 15; 17; 28,
10; 35, 6; III. 1, 10; 20, 2; 31, 20;
35, 6; 8; 10; 36, 3; 37, 8; 40, 1; 47,
3; 51, 7; 8; IV. 34, 7; V. 4, 6; 8;
43, 3; VI. 8, 7; 15, 12; 16, 30; 31;
17, 2; 3; 24, 10²; 40, 5; 41, 2; 48, 8;
71, 3; VII. 3, 7; 8; 98, 2; VIII. 13,
21; 44, 11; 60, 8; 61, 16, 84, 3; IX.
56, 4; 88, 1; X. 12, 6; 24, 3; 25, 8;
87, 21; 93, 11; 128, 6; 160, 1; 2.

पिञ्जल X. 53, 7.

पिञ्जलि I. 161, 10.

पिञ्जलु X. 184, 1.

पिञ्जले VIII. 19, 22.

पिञ्जली I. 191, 2.

पिङ्गा VIII. 69, 9.

पिर्दीनमे VI. 26, 6.

पिस्तक III. 30, 8; IV. 18, 9; 30, 9; VI.
17, 10; VIII. 1, 28.

पिडोना I. 162, 19.

पिष्टः I. 185, 11.

पिष्टः L. 114, 9; II. 33, 1.

पिष्टरः VI. 75, 10.

पिष्टरः I. 62, 2; 71, 2; 89, 9; 91, 1; 106,
3; 109, 7; III. 39, 4; 55, 2; IV. 1, 13;
2, 16; VI. 22, 2; 52, 4; 59, 1; 75, 9;
VII. 18, 1; 35, 12; 76, 4; IX. 69, 8;
83, 3; 96, 11; 97, 39; X. 14, 2; 6; 9;
15, 1²; 5; 8; 13; 17, 9; 18, 13; 56, 4;
6; 62, 2; 68, 11; 94, 12; 130, 1; 6.

पिष्टरः VIII. 48, 12; X. 15, 4; 6; 7; 11;
57, 5; 88, 18.

पिष्टरं I. 24, 1; 2; 114, 7; 130, 1; 163, 13;
164, 8; 12; 18; 22; II. 1, 9; 26, 3;

33, 12; III. 26, 9; 27, 9; IV. 18, 12;
V. 3, 9; 34, 4; 52, 16; VI. 49, 10; VII.
18, 25; 26, 2; 32, 3; 103, 3; IX. 86,
14; X. 7, 3; 48, 1; 54, 3; 88, 15; 95,
12; 124, 4; 127, 7; 189, 1.

पिष्टरा I. 20, 4; 110, 8; 159, 2; 161, 12;
III. 3, 11; 7, 1; 54, 16; IV. 33, 3;
34, 9; 35, 5; 36, 3; VII. 53, 2; 67, 1;
X. 11, 6; 12, 4; 39, 6; 61, 1; 65, 8.

पिष्टराश्च III. 18, 1; 58, 2; IV. 41, 7; X.
106, 4.

पिष्टरि X. 61, 6.

पिष्टरिति VI. 51, 5.

पिष्टरी I. 121, 5; 161, 10; X. 85, 14;
131, 5.

पिष्टा I. 26, 3; 30, 9; 31, 10; 14; 16; 38,
1; 46, 4; 69, 1; 80, 16; 89, 4; 10;
90, 7; 114, 2; 116, 16; 160, 2²; 164,
16; 33; 185, 10; 191, 6; II. 5, 1; 17,
6; 33, 13; III. 3, 4; 31, 1; IV. 1, 10;
17, 17; V. 3, 10; 4, 2; 43, 2; 60, 5;
83, 6; VI. 1, 5; 16, 35; 70, 6; 73, 1;
75, 5; VII. 32, 19; 26; 52, 3; 55, 5;
101, 3; VIII. 52, 5; 63, 1; 98, 11;
IX. 73, 3; 76, 4; 82, 3; 86, 10; 87,
2; 89, 2; 109, 4; X. 14, 5; 22, 3;
34, 4; 60, 7; 61, 7; 64, 10; 67, 1; 81,
1; 82, 1; 3; 100, 5; 135, 1; 138, 6;
186, 2.

पिष्टाश्च I. 1, 9; 104, 9; II. 10, 1; 29, 5;
III. 49, 3; VI. 12, 4; 52, 6; VII. 29,
4; 54, 2; 97, 2; VIII. 21, 14; 22, 15;
48, 4; X. 23, 5; 25, 3; 33, 3; 49, 4;
69, 10.

पितुः I. 31, 11; 68, 5; 70, 5; 87, 5; 110,
6; 119, 8; 127, 8; 140, 3; 141, 4;
155, 3; 159, 2; 164, 16; II. 13, 4;
III. 1, 9; 10; 48, 2; 53, 2; 54, 9; IV.
4, 11; 17, 12; V. 43, 7; 47, 3; VI. 16,
35; 44, 22; VII. 101, 3; VIII. 1, 6;
3, 24; 6, 10; 9, 21; 19, 27; 75, 16;

86, 4; IX. 71, 2; 73, 5; 89, 2; 97, 30;
X. 3, 2; 8, 7; 10, 1; 33, 6; 7; 39, 1.
पितृकृतस्तरेभ्यः X. 76, 5.
पितृभाषः I. 124, 12.
पितृभृजः X. 1, 4; 172, 3.
पितृ I. 61, 7; 187, 1; VIII. 32, 8.
पितृमन् I. 101, 1.
पितृमतीश्च IV. 1, 8.
पितृमती I. 116, 8.
पितृमतीश्च V. 48, 4.
पितृमान I. 141, 2; III. 54, 21.
पितृमानश्च I. 144, 7.
पितृस्यतः X. 142, 2.
पितृसमिः X. 71, 10.
पितृना I. 59, 2; V. 7, 6.
पितृतमः IV. 17, 17.
पितृभिः VIII. 48, 13; X. 14, 4; 8; 15, 9;
10; 17, 8; 64, 14; 107, 1; 169, 4.
पितृभ्यः I. 119, 4; II. 5, 1; V. 47, 1; X.
15, 2; 12; 16, 1; 2; 5; 11; 17, 3;
40, 10.
पितृभ्यां I. 111, 1; III. 7, 6; IV. 33, 2.
पितृस्यकायं X. 16, 10.
पितृस्यानं X. 2, 7.
पितृसन् VIII. 40, 12; X. 66, 14.
पितृसमिः I. 73, 1.
पितृसमिन् I. 73, 9.
पितृसमिन् I. 91, 20.
पितृसदं X. 85, 21.
पितृसदे I. 117, 7.
पितृना I. 109, 3; IV. 17, 17; VI. 21, 8;
46, 12; VII. 33, 4; VIII. 41, 2; X.
57, 3; 78, 3; 88, 15.
पितृन् I. 42, 5; 164, 10; X. 14, 10; 15, 3;
16, 11; 12; 154, 4.
पितृ इति I. 187, 2²; 3; 4; 5²; 6; 7²; 11.
पितृ I. 117, 17; VI. 9, 2.
पितृ I. 71, 5; 114, 6; III. 31, 12; IV. 50,

6; V. 2, 1; VI. 20, 11; VIII. 69, 15;
X. 13, 5; 124, 3.
पितृः I. 31, 4; 9; 124, 5; 140, 7; 146, 1;
160, 3; 185, 2; 5; II. 17, 7; III. 5, 8;
26, 9; IV. 5, 10; VI. 7, 4; 5; VII. 6, 6;
IX. 75, 2; X. 8, 3; 7; 31, 10; 32, 3.
पितृ VIII. 20, 13; X. 56, 6.
पितृस्यती IX. 46, 2.
पितृस्यश्च VIII. 48, 7.
पितृ III. 39, 2; VII. 86, 5.
पितृशि I. 71, 10; VII. 56, 23; 72, 2; X.
8, 8.
पितृ VIII. 30, 3.
पितृ II. 42, 2.
पितृसः VII. 1, 9.
पितृ I. 152, 6; V. 77, 4; VI. 20, 4; VII.
104, 10; VIII. 25, 20; X. 15, 3; 117,
2; 4, 147, 5.
पितृ VII. 104, 18.
पितृ X. 136, 7.
पितृ I. 191, 2.
पितृ VI. 39, 5; VII. 24, 6; IX. 76, 3.
पितृ IX. 68, 3.
पितृ V. 83, 6.
पितृ X. 65, 8.
पितृ I. 118, 2; 151, 6; V. 62, 3; VII.
82, 3; 99, 6; X. 39, 2.
पितृ I. 34, 3; 4; VI. 63, 8.
पितृ X. 36, 5.
पितृ VI. 70, 6.
पितृ IX. 74, 5.
पितृ I. 8, 7; V. 83, 4; X. 63, 3.
पितृ I. 54, 7; 125, 5; 181, 8; II. 34, 8;
IV. 50, 8; V. 63, 1; VIII. 12, 5; 50,
2; IX. 68, 4.
पितृ I. 112, 3.
पितृ V. 62, 2.
पितृ III. 33, 12.
पितृ IX. 97, 33.
पितृ VII. 34, 3.

चिन्वन्ति I. 64, 6; V. 54, 8; VII. 57, 1.
 चिन्वन्ति I. 64, 5.
 चिन्वमानः IV. 58, 7; IX. 97, 14.
 चिन्वमाना VI. 52, 6; IX. 75, 4.
 चिन्वमानाः III. 1, 7; 33, 4; VI. 52, 4; VII.
 50, 4.
 चिन्वमाने इति III. 33, 2.
 चिन्वन्ति I. 129, 3; VII. 5, 8.
 चिन्वन्ते IX. 63, 2; 64, 8.
 चिन्वन्तः III. 3, 7.
 चिन्वानाः IX. 94, 2.
 चिन्विरे VIII. 49, 2.
 चिप्रान I. 106, 1-6; 156, 3; 166, 6; VIII.
 18, 17.
 चिप्रन्ति I. 46, 4; 152, 3; VII. 70, 2.
 चिप्रन्ते II. 27, 7; X. 35, 8.
 चिप्रन्ते VI. 75, 1.
 चिप्रन्ते V. 4, 6.
 चिप्रन्ति I. 31, 6; VI. 15, 11.
 चिप्रान्ति VIII. 4, 11.
 चिप्रिन्वन्तः I. 112, 12.
 चिप्रिन्वन्तः VII. 103, 6.
 चिप्रिन्ते VI. 49, 3.
 चिप्रिन्ते II. 33, 9; V. 57, 6; IX. 68, 4.
 चिप्रिन्ते V. 60, 4.
 चिप्रिन्ते I. 32, 6.
 चिप्रिन्वन्ती I. 168, 7.
 चिप्रिलः X. 16, 6.
 चिप्रिन्ते IV. 22, 8.
 चिप्रिन्ति I. 15, 9.
 चिप्रिन्ते VI. 42, 1.
 चिप्रिन्तः VII. 59, 4.
 चिप्रु III. 54, 21.
 चिप्रु I. 115, 6.
 चिप्रु X. 63, 8.
 चिप्रु I. 93, 12.
 चिप्रु III. 26, 9; VI. 60, 12; VII. 60, 12.

चिप्रुतां I. 22, 13.
 चिप्रुष X. 35, 14.
 चिप्रुषः X. 65, 12.
 चिप्रुषि X. 10, 11.
 चिप्रुहि III. 31, 20; VII. 16, 10.
 चिप्रेश I. 68, 5.
 चिप्रेश II. 15, 6; III. 34, 6.
 चिप्रुल I. 164, 20; 22; V. 54, 12.
 चिप्रुत II. 34, 6.
 चिप्रुतां II. 39, 6; V. 71, 2; VII. 94, 2; IX.
 19, 2.
 चिप्रुतां VI. 50, 12.
 चिप्रुषुः I. 116, 22; 119, 6; VI. 62, 7.
 चिप्रुः VII. 23, 4.
 चिप्रुषी II. 13, 1; 16, 8; V. 73, 8; VIII.
 14, 3; IX. 16, 7.
 चिप्रुषीश्च I. 186, 5.
 चिप्रुषीः VIII. 6, 19; 7, 19; X. 143, 6.
 चिप्रुषी II. 32, 3; VIII. 6, 43; 7, 3; 13, 25;
 54, 7; 72, 16; 95, 5; IX. 61, 15; 86, 18.
 चिप्रुषे VIII. 12, 13; IX. 93, 3; 107, 12.
 चिप्रुतः VIII. 6, 2; IX. 10, 7.
 चिप्रुन्ति I. 41, 2; VI. 48, 5; VIII. 50, 8.
 चिप्रुन्ती इति IV. 56, 7.
 चिप्रुन्ती VIII. 12, 31.
 चिप्रुतोः I. 46, 12.
 चिप्रुतः II. 6, 8.
 चिप्रुतः VII. 17, 4; VIII. 39, 9.
 चिप्रुतः VIII. 11, 10.
 चिप्रुवासाः VII. 57, 2.
 चिप्रुवे III. 51, 3.
 चिप्रुवन्ति IV. 4, 7.
 चिप्रुहि V. 33, 7; X. 2, 1.
 चिप्रु I. 101, 2; 103, 8; II. 14, 5; IV. 16, 13;
 V. 29, 11; VI. 18, 8; VIII. 32, 2.
 चिप्रुः I. 51, 5; VI. 20, 7; X. 99, 11;
 138, 3.

पिब I. 14, 10; 15, 1; 3-5; 130, 2; 164, 40; 177, 4; II. 16, 4; 36, 1; 4; 37, 1-3; III. 32, 1-3; 5; 35, 10; 36, 2; 3; 40, 2; 43, 7; 47, 1; 4; 50, 2; 51, 10; V. 51, 5; VI. 17, 1; 23, 7; 40, 1; 43, 1; VII. 22, 1; 29, 1; 90, 1; VIII. 1, 26; 2, 1; 3, 1; 4, 3; 8; 10; 12; 17, 1; 4; 11; 32, 19; 20; 36, 1; 37, 1; 64, 10; 12; 65, 5; 76, 7; 9; 82, 2; 7; 95, 2; 3; IX. 85, 2; X. 96, 12; 104, 1; 2; 112, 1; 6; 116, 1⁴; 7; 179, 3.

पिब I. 4, 2; 10, 11; 16, 5-7; 23, 1; 84, 4; 104, 9; II. 36, 5; III. 35, 9; 42, 7; 47, 2; 48, 1; 52, 7; IV. 46, 1; V. 40, 1; 60, 8; VI. 40, 2; 41, 3; 47, 6; VIII. 6, 36; 41, 3; 26, 20; 32, 21; 45, 24; 49, 4; 65, 8; 91, 2; 101, 10; X. 24, 1; 116, 2.

पिब VIII. 2, 23; X. 37, 11.

पिब V. 29, 7.

पिब I. 15, 2; IV. 34, 4.

पिब I. 161, 8²; II. 36, 2; 41, 14; V. 51, 2; VII. 38, 8; 59, 3.

पिब VIII. 10, 4.

पिब I. 15, 11; 135, 4; II. 41, 3; IV. 46, 6; 49, 6; VI. 60, 7; 15; 69, 7; VII. 66, 18; VIII. 5, 11; 8, 1; 22, 8; 35, 10; 57, 4; 87, 2; 4.

पिब I. 34, 10; 46, 15; 47, 1; 108, 1, 5-12; 135, 5; II. 36, 6; 37, 5; III. 58, 7; IV. 45, 3; 50, 10; VI. 68, 10; VII. 74, 3; VIII. 5, 14; 19; 35, 1.

पिब V. 37, 4.

पिब I. 44, 14.

पिब II. 37, 4; III. 50, 1; 51, 9; V. 36, 1; IX. 113, 1; X. 170, 1.

पिब I. 88, 4; III. 32, 15; IV. 27, 5²; VI. 44, 14; VII. 92, 2; VIII. 57, 3; 58, 3; IX. 97, 20.

पिब III. 53, 10; IV. 35, 9; VII. 37, 2.

पिब IV. 23, 1.

पिब V. 61, 11.

पिब VIII. 33, 7.

पिब I. 23, 18; VIII. 94, 4; 5; IX. 64, 24; 109, 15.

पिब I. 84, 10; IV. 25, 3.

पिब VI. 28, 7.

पिब VII. 51, 2.

पिब I. 14, 8; X. 87, 18; 169, 1.

पिब I. 180, 1.

पिब II. 11, 11.

पिब VI. 41, 2; X. 28, 3.

पिब IV. 35, 7.

पिब IX. 108, 14.

पिब V. 77, 1.

पिब VIII. 24, 13.

पिब IV. 44, 4; VI. 63, 2; VII. 67, 4; VIII. 8, 3.

पिब VII. 69, 3; VIII. 57, 1.

पिब X. 86, 19.

पिब X. 83, 7.

पिब III. 35, 1.

पिब VI. 46, 6; IX. 15, 6.

पिब I. 79, 3.

पिब I. 190, 5; III. 30, 8.

पिब VII. 55, 2.

पिब V. 57, 4.

पिब I. 133, 5.

पिब IV. 53, 2; IX. 21, 5; 72, 8; 107, 21.

पिब V. 31, 2.

पिब I. 181, 5; II. 3, 9.

पिब VIII. 33, 3.

पिब II. 41, 9.

पिब X. 136, 2.

पिब I. 88, 2.

पिब VII. 18, 2.

पिब I. 64, 8.

पिश्याचिं I. 133, 5.
 पिश्यानाः VII. 57, 3.
 पिशुनेभ्यः VII. 104, 20.
 पिष्टं V. 56, 1.
 पित्त्युः VI. 15, 18.
 पित्त्युज्जति VI. 49, 12.
 पीतः VI. 47, 3; VIII. 48, 4; 10; 12; 96, 21; IX. 45, 6; 86, 41.
 पीतं I. 179, 5.
 पीतयः IV. 34, 5.
 पीतये I. 5, 6; 16, 3; 22, 1; 23, 2; 47, 9; 55, 2; 137, 2²; 3; 166, 7; III. 42, 4; 8; 9; IV. 36, 2; 48, 1; 49, 2; V. 51, 1; 75, 6; VI. 40, 2; 68, 10; VII. 32, 4; 59, 5; VIII. 1, 25; 12, 12; 17, 15; 32, 24; 33, 13; 34, 10; 35, 23; 45, 22; 65, 3; 68, 7; 85, 1; 92, 5; 97, 8; 11; IX. 12, 2; 17, 8; 25, 1; 30, 5; 32, 2; 37, 1; 38, 2; 6; 43, 2; 45, 1; 50, 5; 62, 8; 64, 12; 65, 8; 14; 74, 9; 78, 4; X. 9, 4; 29, 6; 104, 6.
 पीताः IV. 37, 2; VI. 17, 4; VIII. 48, 5; IX. 108, 2; X. 119, 2.
 पीतासः I. 168, 3; VIII. 2, 12.
 पीतिः IV. 35, 2; V. 76, 3.
 पीतिं I. 134, 6²; II. 11, 17; 14, 1; 2; IV. 33, 11; 34, 1; 47, 2; V. 51, 6; VII. 98, 2; VIII. 82, 6; IX. 18, 3; X. 100, 2; 104, 3.
 पीतो VI. 27, 1; 2.
 पीत्वा I. 46, 13.
 पीत्वा I. 4, 8; VIII. 69, 7; 92, 6; IX. 23, 7; 108, 2; X. 44, 8; 96, 9.
 पीत्वा III. 40, 7; VIII. 76, 10; X. 55, 8; 113, 1.
 पीपय III. 15, 6.
 पीपयः I. 63, 8.
 पीपयन् III. 57, 6; IX. 6, 7; X. 133, 7.
 पीपयन् I. 77, 5; VIII. 1, 19.
 पीपयन् X. 64, 12.

पीपयतः II. 27, 15.
 पीपयन् VII. 65, 2.
 पीपयन् I. 152, 6.
 पीपयन् I. 73, 6; 181, 5; 6.
 पीपयन् I. 153, 4; 169, 4; V. 34, 9.
 पीपयः I. 138, 2; IV. 2, 8.
 पीपरन् I. 46, 6.
 पीपरन् III. 32, 14.
 पीपरन् II. 20, 4; V. 77, 4.
 पीपाय I. 153, 3; VI. 10, 3; 66, 1; VII. 27, 4.
 पीपाय I. 181, 8; II. 2, 9; 35, 7; IV. 3, 9; VI. 44, 21; VIII. 29, 6.
 पीपिऽचांसं V. 76, 1; VII. 96, 6.
 पीपिहि VI. 17, 3; 35, 4.
 पीपेच VIII. 50, 6.
 पीपेरिति पीपेः IV. 16, 21.
 पीप्याना X. 102, 11.
 पीप्यानाऽइव III. 33, 10.
 पीप्यानाः III. 1, 10; VII. 36, 6.
 पीप्यतः X. 68, 6.
 पीप्यति I. 147, 2.
 पीप्यत्वे VIII. 2, 15.
 पीप्यति VIII. 21, 14.
 पीपुषं II. 13, 1.
 पीपुषः IX. 109, 3; 6.
 पीपुषं II. 35, 5; III. 48, 2; VI. 47, 4; IX. 51, 2; 85, 9; 110, 8; X. 63, 3; 87, 17; 94, 8.
 पीपोः I. 174, 8; II. 19, 7.
 पीपः I. 187, 8; 9; 10²; X. 86, 14; 100, 10.
 पीपःऽचक्षान् VII. 91, 3.
 पीपःऽचक्षाः IV. 37, 4.
 पीपरीः VIII. 5, 20; 22, 9.
 पीपसा X. 16, 7.
 पीपसा I. 152, 1.
 पीपस्तनीः X. 169, 1.

पीधानं X. 27, 17.

पुनः I. 124, 7; 162, 22; 164, 16; V. 61, 6; VII. 6, 1; X. 32, 3.

पुनरीकानि X. 142, 8.

पुन्यगंगा: VII. 55, 8.

पुन्यं II. 43, 2.

पुन I. 40, 2; III. 14, 4; 6; 16, 5; 18, 4; IV. 18, 11; V. 3, 1; 6; 4, 6; VIII. 77, 2; 92, 14; X. 33, 7.

पुनः I. 31, 11; 32, 9; 69, 1; 3; 89, 10; 155, 3; 160, 3; 164, 16; 181, 4; II. 1, 9; 7, 6; III. 2, 2; 14, 1; 29, 3; 53, 2; 58, 1; IV. 18, 7; 42, 4; V. 3, 9; 9, 4; 25, 1; 43, 7; VI. 9, 2; 16, 14; 75, 5; VII. 32, 3; 101, 3; 103, 3; VIII. 8, 4; 8; 19, 27; 27, 22; IX. 75, 2; 97, 30; 101, 14; X. 1, 7; 31, 10; 32, 3; 85, 14; 140, 2; 144, 4.

पुनका: VIII. 69, 8.

पुनश्चान् X. 183, 1.

पुनश्चाने X. 183, 2.

पुनश्चये V. 61, 3.

पुनश्चयेषु X. 63, 15.

पुन I. 38, 1; 96, 3; 117, 24; 125, 3; III. 57, 3; IV. 19, 9; 30, 16; V. 11, 6; 25, 5; VI. 75, 4; VII. 41, 2; VIII. 4, 6; 101, 6; X. 18, 11; 31, 11; 65, 12; 69, 10; 101, 12.

पुनश्च X. 22, 3; 119, 4; 131, 5.

पुनस्य I. 159, 3; VIII. 45, 36; 90, 2; X. 34, 10.

पुनः X. 106, 4.

पुनः I. 68, 5; 164, 11; III. 53, 24; IV. 2, 15; V. 58, 5; VI. 66, 3; 67, 9; VII. 26, 2; 60, 5; X. 13, 1; 115, 9; 159, 3.

पुनः II. 28, 3.

पुनान् I. 162, 22; III. 31, 3; VII. 54, 2; X. 55, 1; 85, 41; 45; 183, 3.

पुनाथ V. 47, 6; VII. 102, 1; X. 37, 1.

पुनाथश्च X. 39, 6.

पुनासः I. 89, 9; 130, 1; III. 53, 7; VII. 43, 3; VIII. 18, 5; X. 10, 2; 13, 5; 72, 8; 77, 2; 185, 3.

पुनियं V. 4, 11.

पुनियं VIII. 31, 8.

पुनियन्तः VII. 96, 4.

पुनै II. 29, 5.

पुनैः I. 161, 10; VII. 32, 26; X. 15, 7.

पुनैः I. 72, 9; II. 26, 3; X. 72, 9; 85, 42.

पुनः I. 6, 4; 24, 1; 2; 25, 17; 94, 12; 117, 13; 123, 12; 124, 4; 140, 7; 147, 4; 189, 3; II. 24, 6; 7; IV. 24, 9; 10; 33, 3; 36, 3; V. 30, 11; 46, 1; 51, 15; 74, 5; 80, 6; VI. 54, 10; VII. 4, 8; 58, 5; 76, 3; 104, 3; VIII. 43, 7; 101, 4; X. 1, 4; 14, 8; 12; 16, 5; 19, 2²; 3; 6; 24, 5; 6; 28, 1; 39, 4; 57, 5; 59, 6; 7⁴; 72, 9; 86, 21²; 95, 2; 108, 9; 109, 6³; 111, 7; 161, 4; 5; 182, 1.

पुनःश्चाथ X. 109, 7.

पुनःश्च X. 161, 5.

पुनःश्चनः I. 92, 10; III. 5, 7.

पुनःश्चुवः IX. 72, 6.

पुनःश्चुवा I. 62, 8.

पुनःश्चुः I. 123, 2.

पुनःश्चुन्यो I. 117, 14.

पुनःश्चर VII. 55, 3.

पुनःश्चनः X. 34, 7.

पुनता IV. 5, 7.

पुनते VIII. 53, 6; IX. 70, 3.

पुनतः X. 71, 2.

पुनता X. 27, 17.

पुनति III. 8, 5; IX. 109, 11.

पुनति III. 36, 7; IX. 73, 7; 98, 7; 99, 5.

पुनतु IX. 67, 27².

पुनतु X. 17, 10.

पुनरिति I. 20, 4; 6; 31, 4; 110, 1; 8;

118, 6; 140, 2; 8; II. 38, 4; III. 58, 6; VIII. 1, 12; 20, 26; 43, 9; 72, 1; X. 16, 13; 39, 8; 56, 4; 57, 4; 59, 6; 7; 61, 5; 85, 5; 18; 31; 38; 39; 90, 4; 109, 2; 128, 6; 135, 2; 137, 1²; 143, 1; 3.

पुनर्वसू इति पुनःशब्दसू X. 19, 1.

पुनात् IX. 104, 3.

पुनाति I. 160, 3; IX. 1, 6.

पुनात् IX. 67, 22.

पुनान् IX. 9, 7.

पुनानः III. 1, 5; VII. 9, 2; IX. 6, 9; 8, 3; 6; 13, 1; 16, 6; 8; 18, 7; 19, 1; 3; 5; 20, 5; 25, 4; 27, 1; 6; 28, 6; 30, 1; 40, 1; 5; 6; 42, 5; 43, 3; 54, 3; 4; 57, 4; 61, 6; 23; 27; 62, 23; 63, 28; 64, 14; 15; 25-27; 66, 28; 68, 9²; 70, 8; 75, 5; 82, 1; 86, 3; 9; 21; 26; 33; 87, 1; 9; 91, 4; 6; 92, 3; 6; 93, 5; 95, 1; 5; 96, 3; 15; 23; 97, 6; 12; 18; 25; 27; 37; 38; 45; 47; 99, 6; 100, 2; 101, 7; 103, 2; 4; 5; 106, 10; 12, 107, 2; 4; 6; 18; 109, 9; 110, 10; 11; 111, 1²; 113, 5.

पुनात् IX. 35, 5; 86, 25; 99, 4; 105, 1.

पुनानस्य IX. 16, 4; 35, 6; 86, 47.

पुनानाः II. 3, 5; III. 31, 16; VI. 66, 4; VII. 49, 1; IX. 6, 4; 24, 2; 89, 5; 106, 9.

पुनानाथ IX. 29, 3; 103, 1; 104, 1.

पुनानात् VI. 37, 2; IX. 8, 2.

पुनाने इति IV. 56, 6.

पुनाति I. 133, 1; X. 13, 3.

पुनीत् IX. 67, 27.

पुनीत्तम् IX. 4, 4.

पुनीत्तम् I. 15, 2; IX. 11, 5; 62, 29.

पुनीत्तात् X. 30, 5.

पुनीत्ते VIII. 12, 11; 13, 1.

पुनीत्ते VII. 85, 1.

पुनीहि IX. 16, 3; 51, 1; 67, 27.

पुनीहि IX. 67, 23; 24²; 25; 26.

पुपुष्याः X. 104, 9.

पुपुष्यान् X. 71, 11.

पुपूतनि X. 132, 6.

पुपूषीः V. 6, 9.

पुषोष III. 55, 19.

पुषोष I. 179, 6; X. 170, 1.

पुनः IX. 9, 7.

पुनोत्तं III. 29, 13; VI. 75, 14; VII. 104, 24.

पुनान् IV. 3, 10; V. 61, 8; VI. 75, 14; X. 130, 2².

पुनस्ताश्च VI. 47, 7.

पुनः I. 33, 13; 51, 5; 11; 53, 8; 54, 6; 63, 2; 7; 103, 3; 8; 130, 7; 131, 4; 174, 2; 8; II. 14, 6; 19, 6; 20, 8; III. 12, 6; 15, 4; IV. 16, 13; 26, 3; 27, 1; 30, 13; 32, 10; V. 41, 12; VI. 16, 39; 18, 5; 20, 7; 10; 31, 4; 32, 3; 73, 2; VII. 5, 3; 18, 13; 19, 5; 21, 4; 26, 3; 99, 5; VIII. 1, 8; 33, 7; 93, 2; 97, 14; IX. 48, 2; 61, 2; X. 89, 7; 99, 7; 11; 101, 8.

पुनः I. 41, 3; 42, 1; 54, 3; 102, 9; 129, 9; 131, 1; 139, 1; 162, 3; 163, 12; 170, 4; II. 32, 1; 41, 11; III. 2, 5; 53, 23; IV. 7, 9; 15, 4; 20, 3; 50, 1; V. 2, 1; 16, 1; 28, 2; 29, 5; 31, 11; 82, 8; 86, 5; VI. 10, 1²; 15, 7; 17, 8; 25, 7; 75, 6; VII. 1, 3; 53, 1; 62, 2; VIII. 12, 22; 25; 17, 9; 15; 41, 7; 44, 3; 45, 9; 61, 15; 16; X. 17, 5; 20, 5; 90, 5; 103, 8; 142, 2; 152, 2; 171, 4; 189, 1.

पुनःशब्दा I. 76, 2; III. 11, 5; V. 46, 1; VI. 21, 12; VII. 33, 6; 41, 5; IX. 87, 3; 97, 29.

पुनःशब्दः X. 85, 8.

पुनःशब्दी X. 137, 7.

पुरःङ्गाः I. 188, 11; X. 110, 11; 124, 1.
 पुरःङ्गिणी IX. 101, 1.
 पुरःङ्गप्रवृत्तः VIII. 100, 9.
 पुरःङ्गः III. 31, 8.
 पुरःङ्गानां V. 35, 7; VIII. 84, 8; IX. 5, 9.
 पुरःङ्गुषा I. 132, 6.
 पुरःङ्गोषः VII. 31, 6.
 पुरःङ्गोषा VII. 82, 9.
 पुरःङ्गचं X. 39, 11; 133, 1.
 पुरःङ्गचं IX. 98, 12.
 पुरःङ्गदः I. 73, 3.
 पुरःङ्गता VIII. 46, 13.
 पुरःङ्गा VI. 32, 3.
 पुरःङ्गितः I. 44, 10; 12, 55, 3; 58, 3, 94, 6; 128, 4; II. 24, 9; III. 2, 8; 3, 2; 11, 1; VIII. 27, 1, 101, 12; IX. 66, 20; X. 1, 6; 98, 7; 150, 4; 5².
 पुरःङ्गितं I. 1, 1; V. 11, 2; X. 92, 2.
 पुरःङ्गिता X. 66, 13.
 पुरःङ्गितिः VII. 60, 12; 83, 4.
 पुरःङ्गिणी X. 70, 7.
 पुरं I. 53, 7; 149, 3; V. 19, 2; VIII. 1, 28; 6, 23; 32, 5; 69, 8; 73, 18; 100, 8; X. 67, 5; 87, 22.
 पुरंद्दुर I. 102, 7; VIII. 1, 7.
 पुरंद्दुरः II. 20, 7; III. 54, 15; V. 30, 11; VIII. 1, 8; 61, 10.
 पुरंद्दुरं VI. 16, 14; VIII. 61, 8.
 पुरंद्दुरस्य VII. 6, 2.
 पुरंद्दुरा I. 109, 8.
 पुरंद्दुरे X. 39, 7.
 पुरंद्दुरिः I. 166, 13; 117, 19; 181, 9. II. 31, 4; III. 61, 1; IV. 26, 7; 27, 2, 34, 2; V. 42, 5; VI. 49, 14; VII. 35, 2; IX. 93, 4; X. 85, 36.
 पुरंद्दुरि I. 116, 7; 134, 3; 180, 6; II. 38, 10; IV. 27, 3; VI. 21, 9; VII. 9, 6; 36, 8; 39, 4; IX. 97, 36; X. 64, 7; 80, 1; 112, 5.

पुरंद्दुरिश्चान् IX. 72, 4.
 पुरंद्दुरी इति पुरंद्दुरी IX. 90, 4.
 पुरंद्दुरीः I. 123, 6; 158, 2; IV. 22, 10; 50, 11; V. 41, 6; VII. 67, 5; X. 39, 2.
 पुरंद्दुर्या II. 1, 3; III. 62, 11; V. 35, 8; VII. 32, 20; VIII. 69, 1; 92, 15; IX. 110, 3; X. 65, 13; 14.
 पुरंद्दुर्या I. 5, 3.
 पुरंद्दुरस्य VI. 63, 9.
 पुरंस्तान् I. 123, 10; 124, 3; 11; 191, 8; III. 8, 2; 9; 27, 7; 29, 5; IV. 51, 1; 2; 8; V. 80, 4; 83, 8; VI. 19, 9; VII. 67, 2; 72, 5; 76, 2; 78, 3; VIII. 1, 34; 28, 3; 48, 15; 57, 2; 80, 4; 100, 1; X. 17, 4; 36, 14; 42, 11; 87, 20; 21; 135, 6; 139, 1.
 पुरा I. 24, 4; 39, 7; 53, 7; 71, 10; 96, 7; 103, 1; 105, 7; 112, 16; 113, 13; 121, 10; 129, 5; 139, 8; 167, 10; 169, 5. II. 16, 8; 20, 4; 28, 5; 8; 30, 4; III. 30, 10; 32, 14; IV. 3, 1; 28, 3; 51, 7; V. 53, 1; 77, 1; VI. 22, 4; 27, 1; 34, 1; 45, 11; 48, 19; 60, 4; 65, 4; VII. 56, 23; 88, 5; 91, 1; VIII. 1, 12; 7, 1; 8, 6; 21, 7; 9; 24, 15; 44, 30²; 46, 10; 66, 5; 67, 5; 16; 20; 75, 16; 78, 6; 80, 2; IX. 70, 9; 99, 3; X. 10, 4; 39, 6; 54, 2; 76, 3; 86, 10; 97, 1; 11; 117, 2.
 पुराङ्गा VII. 73, 1.
 पुराङ्गाः I. 118, 3; VI. 21, 5; VII. 97, 5; X. 5, 5.
 पुराङ्गां III. 31, 19; VI. 38, 3.
 पुराङ्गः IV. 18, 1; X. 43, 5.
 पुराङ्गं III. 54, 9; 58, 6.
 पुराङ्गश्च VIII. 40, 6; 73, 11, X. 43, 9.
 पुराङ्गा X. 39, 5.
 पुराङ्गान् X. 135, 1; 2.
 पुराङ्गी I. 92, 10; III. 61, 1; IV. 51, 6.
 पुराङ्गे X. 130, 6.

पुराणा IX. 99, 4.
 पुराणोः III. 55, 2.
 पुरां I. 130, 10.
 पुरां I. 11, 4; 61, 5; III. 45, 2; IV. 30, 20; VI. 18, 8; 20, 3; VIII. 17, 14; 98, 6; X. 46, 5.
 पुराणाद् X. 74, 6.
 पुरि IX. 107, 10.
 पुरिऽइव VI. 2, 7.
 पुरीचं V. 45, 6; X. 27, 23.
 पुरीचा X. 106, 5.
 पुरीचानि VI. 49, 6.
 पुरीचान् I. 163, 1; IV. 21, 3; X. 27, 21.
 पुरीचिणः V. 55, 5.
 पुरीचिणं I. 164, 12; X. 48, 4.
 पुरीचिणां X. 65, 9.
 पुरीचिणी V. 53, 9.
 पुरीचानः III. 22, 4.
 पुरु I. 62, 10; 81, 7, 117, 9; 127, 3; 139, 10; 142, 10²; 144, 4; 150, 1; 166, 3; 13; 191, 9; II. 16, 3; III. 31, 15; 51, 5; 58, 5; IV. 20, 9; 28, 3; 31, 8; 37, 8; 55, 9; V. 2, 4; 3, 4; 9, 4; 23, 3; 33, 4; 34, 7; 37, 3; 73, 1; 2; 74, 8; VI. 16, 5; 18, 13; 29, 6; 44, 14; 62, 2; 63, 8; VII. 62, 1; 81, 3; 97, 7; VIII. 1, 22; 2, 32; 4, 1; 16, 7; 23, 27, 25, 16; 39, 7; 41, 5; 60, 14; 61, 8; 83, 3; 92, 9; IX. 15, 2; 62, 2; X. 10, 1; 23, 5; 28, 6; 48, 4; 61, 13; 64, 14; 73, 2; 94, 5.
 पुरुऽचनीक I. 7, 5; VI. 5, 2; 10, 2; 11, 6; VII. 42, 3.
 पुरुऽउरुणा V. 70, 1.
 पुरुऽकुलं I. 112, 7.
 पुरुऽकुलानि IV. 42, 9.
 पुरुऽकुलाय I. 63, 7; 174, 2; VI. 20, 10.
 पुरुऽकुल VIII. 61, 6.

पुरुकृ I. 53, 3; II. 13, 8; VI. 21, 5; IX. 91, 5; X. 179, 3.
 पुरुऽकुला VI. 32, 3.
 पुरुऽक्षुः I. 68, 5; VI. 19, 5; X. 7, 4; 74, 5; 128, 8.
 पुरुऽक्षुं II. 40, 4; IV. 34, 10; VI. 68, 6; VII. 5, 9; 84, 4; VIII. 5, 15; 7, 13.
 पुरुषो इति पुरुषो III. 25, 2; IX. 91, 5.
 पुरुऽषोः III. 54, 21; IV. 29, 5; VI. 22, 3; 50, 11.
 पुरुऽगृहः VI. 34, 2.
 पुरुऽचंद्रः I. 27, 11; III. 25, 3.
 पुरुऽचंद्रं V. 8, 1; IX. 62, 12.
 पुरुऽचंद्रस्य II. 2, 12; VII. 36, 4; VII. 100, 2; IX. 89, 7.
 पुरुऽचंद्रा VIII. 5, 32.
 पुरुऽचंद्राः V. 61, 16.
 पुरुऽचंद्रेण VII. 72, 1.
 पुरुऽचंद्रेः I. 53, 5.
 पुरुऽचेतनः VI. 16, 19.
 पुरुऽज्ञातः VII. 35, 2.
 पुरुऽज्ञः III. 62, 2; VI. 6, 2.
 पुरुऽज्ञं I. 5, 2; IV. 44, 1; 51, 1; V. 56, 5; VI. 45, 29; VIII. 102, 7; X. 23, 6; 74, 6.
 पुरुऽज्ञस्य III. 39, 7; VI. 21, 1.
 पुरुऽज्ञा I. 124, 6; VII. 73, 1.
 पुरुऽज्ञानि VI. 32, 1.
 पुरुऽज्ञानः VIII. 66, 11.
 पुरुऽज्ञानं VIII. 2, 38.
 पुरुऽज्ञा VIII. 8, 22.
 पुरुऽज्ञा I. 32, 7; 70, 5; 146, 5; 163, 11; II. 18, 7; 39, 1; III. 55, 3; 4; 61, 7; IV. 32, 21; VI. 47, 29; VII. 1, 9; 16; 69, 6; 103, 6; VIII. 1, 7; 5, 16; 11, 8; 33, 8; X. 22, 9; 25, 6; 45, 2; 71, 3; 80, 4; 106, 3; 125, 3; 127, 1.

पुरुदंसं III. 1, 23.
 पुरुदंससा I. 3, 2.
 पुरुदंससा VIII. 87, 6.
 पुरुदंससा VI. 63, 10; VIII. 9, 5.
 पुरुदंसा VII. 73, 1.
 पुरुदत्त VI. 18, 9.
 पुरुदत्तं III. 54, 14.
 पुरुदिनेषु X. 29, 1.
 पुरुदृष्टाः V. 57, 5.
 पुरुदृष्टः III. 18, 1.
 पुरुध III. 54, 19, 56, 3, X. 56, 5, 59, 2.
 पुरुधप्रतीकः III. 7, 3; 48, 3.
 पुरुधा I. 122, 2; III. 50, 3, 55, 19, IV. 2, 19; VI. 1, 13; X. 27, 21; 55, 3, 112, 7, 170, 1.
 पुरुदनामन् VIII. 93, 17.
 पुरुनिःसिधे I. 10, 5.
 पुरुनिःसिध्वानं IV. 38, 2.
 पुरुनिःस्यः V. 1, 6.
 पुरुनिःस्यः VIII. 2, 9.
 पुरुनीया VII. 9, 6.
 पुरुनीये I. 59, 7.
 पुरुनृम्याय VIII. 45, 21.
 पुरुपंथाः VI. 63, 10.
 पुरुपुत्रा X. 74, 4.
 पुरुपेजसं III. 3, 6.
 पुरुपेजसु II. 10, 3.
 पुरुप्रजातस्य X. 61, 13.
 पुरुप्रजलाः I. 73, 2; VI. 34, 2; VIII. 103, 12.
 पुरुप्रजलं VIII. 12, 14; 71, 10.
 पुरुप्रजला X. 66, 7.
 पुरुप्रिय I. 45, 6.
 पुरुप्रियः III. 3, 4; V. 18, 1.
 पुरुप्रियं I. 12, 2; 44, 3; VIII. 31, 14; 43, 31; 74, 1.
 पुरुप्रिया VIII. 5, 4; 12, 10.

पुरुप्रिये VIII. 18, 4.
 पुरुप्रियः I. 145, 3.
 पुरुप्रियाः I. 168, 5.
 पुरुभुजा I. 3, 1.
 पुरुभुजा I. 116, 13; 14; V. 49, 1; 73, 1, VI. 63, 5; 8; VIII. 8, 17; 10, 6; 86, 3.
 पुरुभू इति पुरुभू IV. 44, 4.
 पुरुभूतमा V. 73, 2; VIII. 22, 12.
 पुरुभृषु IX. 94, 3.
 पुरुभोजः VII. 75, 8.
 पुरुभोजमः VIII. 49, 2.
 पुरुभोजसं III. 34, 9, VII. 9, 2; VIII. 88, 2.
 पुरुभोजसा VIII. 22, 16.
 पुरुमंतू इति पुरुमंतू I. 158, 1.
 पुरुमंद्रा VIII. 5, 4; 8, 12.
 पुरुमायः III. 51, 4, VI. 22, 1.
 पुरुमायं I. 119, 1.
 पुरुमायस्य VI. 18, 12; 21, 2.
 पुरुमायं VIII. 68, 10.
 पुरुमित्रस्य I. 117, 20; X. 39, 7.
 पुरुमील्ल VIII. 71, 14.
 पुरुमल्लः I. 183, 5.
 पुरुमील्लस्य I. 151, 2.
 पुरुमील्लाय V. 61, 9.
 पुरुमेयः IX. 97, 52.
 पुरुगणः X. 64, 5.
 पुरुगुहः X. 104, 5.
 पुरुगुहः II. 33, 9; V. 8, 5, VI. 47, 18.
 पुरुगुहं II. 2, 9; V. 8, 2, VIII. 1, 4; 60, 18.
 पुरुगुहा III. 55, 14.
 पुरुगुहाः VI. 28, 1.
 पुरुवर्षसं X. 120, 6.
 पुरुवसुः II. 1, 5; V. 36, 3; 42, 7; VII. 32, 24; 38, 1; VIII. 1, 12; 32, 11; 46, 13; 49, 1; 52, 5.

पुरुषसूक्तं I. 81, 8; VIII. 4, 15; 46, 7; 71, 10.

पुरुषसू इति पुरुषसू I. 47, 10; VIII. 5, 4; 8, 12.

पुरुषसू इति पुरुषसू VI. 22, 4; VIII. 3, 3; 46, 1; 61, 3; 103, 5; X. 24, 1.

पुरुषार्थाभिः VI. 10, 5.

पुरुषार्थः II. 2, 2; IV. 2, 20; VI. 1, 13.

पुरुषार्थः IV. 5, 15; 21, 5; VI. 5, 1; IX. 93, 2; 96, 24.

पुरुषार्थःपुष्टिः I. 96, 4.

पुरुषार्थः I. 119, 10; II. 40, 4; VI. 15, 7.

पुरुषार्थस्य IV. 39, 2.

पुरुषार्थैः I. 139, 10.

पुरुषार्थैः IV. 44, 6; VI. 6, 7; 49, 15; VIII. 71, 6.

पुरुषार्थस्य II. 28, 3; VI. 22, 3.

पुरुषार्थः II. 27, 7.

पुरुषार्थाभिः VI. 32, 4.

पुरुषार्थाः X. 167, 1.

पुरुषार्थस्य VIII. 44, 26.

पुरुषार्थः IX. 3, 10.

पुरुषार्थः VI. 21, 10; 24, 4; VII. 19, 6.

पुरुषार्थः VI. 62, 5.

पुरुषार्थाः III. 35, 7.

पुरुषः X. 97, 4; 8.

पुरुषः X. 27, 22.

पुरुषः X. 90, 1-5; 97, 17.

पुरुषः I. 114, 10.

पुरुषः VII. 57, 4; 75, 8.

पुरुषः III. 33, 8; IV. 12, 4.

पुरुषः IV. 54, 3; V. 48, 5.

पुरुषः X. 51, 8; 90, 7; 11; 15; 97, 5.

पुरुषः VII. 104, 15.

पुरुषः VII. 102, 2.

पुरुषः X. 90, 6.

पुरुषः X. 165, 3.

पुरुषः VII. 29, 4.

पुरुषसंज्ञा I. 112, 23.

पुरुषसंज्ञाः IX. 58, 3.

पुरुषसंज्ञा VIII. 66, 4; 100, 6.

पुरुषसू IV. 21, 10; VIII. 93, 17.

पुरुषसू I. 57, 4; 102, 3; III. 40, 2; 45, 5; 52, 6; 60, 6; V. 8, 5; VI. 56, 4; VIII. 6, 45; 13, 25; 15, 3; 11; 62, 7; 66, 5; 76, 7; X. 32, 2; 38, 3.

पुरुषसू I. 11, 4; 141, 6; VIII. 33, 6; 46, 12; IX. 77, 4.

पुरुषसू VIII. 13, 24; 15, 1; 92, 2.

पुरुषसू III. 37, 4; IX. 72, 1.

पुरुषसू V. 80, 3.

पुरुषसू V. 34, 1.

पुरुषसू X. 55, 2.

पुरुषसू I. 142, 6; IV. 8, 7; 47, 4; VIII. 23, 27; IX. 98, 5; X. 46, 10.

पुरुषसू VIII. 20, 2.

पुरुषसू I. 47, 6; II. 7, 1; V. 7, 6; VIII. 22, 2; 60, 11; IX. 14, 1; 30, 3; 62, 12; 65, 28; 98, 1; 102, 6; 107, 21.

पुरुषसू VIII. 8, 22; 46, 5.

पुरुषसू VIII. 70, 2.

पुरुषसू VI. 22, 4; IX. 52, 4; 64, 27.

पुरुषसू I. 30, 10; 44, 7; 63, 2; 104, 7; 121, 9; 174, 3; II. 32, 3; III. 30, 5; 7; 8; 32, 16; 51, 8; 54, 17; IV. 16, 8; 20, 7; V. 31, 4; 36, 2; 3; VI. 18, 11; 19, 13; 21, 5; 22, 11; 24, 3; 27, 6; VII. 24, 1; 27, 2; 32, 17; 26; VIII. 4, 15; 21, 12; 24, 8; 9; 46, 15; 66, 6; 11; 13; 98, 12; X. 42, 7; 10; 43, 2; 84, 6; 98, 9; 102, 1; 104, 1; 147, 3; 180, 1.

पुरुषसू I. 100, 6; 11; 18; 177, 1; IV. 17, 5; V. 30, 1; VI. 18, 1; 34, 2; VIII. 2, 32; 16, 7; 11; IX. 87, 6; X. 128, 8.

पुरुषसू I. 51, 1; III. 30, 10; 37, 5; 51, 1;

IV. 20, 5; VI. 23, 8; 47, 11; VII. 32, 20; VIII. 15, 1; 92, 2; X. 41, 1; 104, 10.

पुरुःहता VI. 63, 1.

पुरुःहताय III. 35, 2; VI. 45, 22.

पुरुःहते इति पुरुःहते VII. 2, 6.

पुरुषी: III. 58, 8; X. 18, 4.

पुरुषा I. 5, 2; 36, 1; V. 74, 7; VI. 45, 29.

पुरुषि I. 72, 1; 84, 12; 127, 4; 148, 4; II. 19, 4; 25, 5; III. 15, 5; 30, 13; 32, 8; 34, 5; 6, 36, 8; 38, 6; IV. 16, 16; 23, 9; 29, 1; V. 8, 5; VI. 1, 13; 6, 2; 47, 2; 14; 72, 3; VII. 45, 1; 53, 3; 70, 4; 5; VIII. 78, 3; 95, 6; 96, 21; IX. 88, 2; 107, 19; X. 44, 7; 80, 2; 89, 16; 96, 6; 111, 4; 113, 10; 120, 7; 124, 3.

पुरुषः X. 95, 2; 5, 15.

पुरुषः X. 95, 7; 11.

पुरुषमे I. 31, 4.

पुरोक्ता: III. 28, 2; VII. 18, 6.

पुरोक्तां I. 162, 3; III. 28, 1; 3, 6; 41, 3; 52, 2-6; 8; IV. 24, 5; 32, 16; VI. 23, 7; VIII. 2, 11; 31, 2; 78, 1.

पुरोहिते इति पुरःहिते VI. 70, 4.

पुर्ये X. 138, 4.

पुलुष्कानः I. 179, 5.

पुण्यः X. 86, 22.

पुण्ये X. 128, 1.

पुष्करस्रजा X. 184, 2.

पुष्करात् VI. 16, 13.

पुष्करिणीश्च X. 107, 10.

पुष्करिणी V. 78, 7.

पुष्करे VII. 33, 11; VIII. 72, 11.

पुष्टं I. 103, 5; 114, 1; X. 55, 4.

पुष्टं पुष्टं IX. 55, 1.

पुष्टयः II. 27, 12.

पुष्टयः VIII. 45, 16.

पुष्ट्ये X. 55, 4.

पुष्टानि II. 12, 4.

पुष्टिः I. 65, 3; II. 4, 4; IV. 16, 15.

पुष्टिगौ VIII. 51, 1.

पुष्टि I. 77, 5; 122, 7; II. 13, 4; IV. 33, 2; V. 10, 3; VI. 2, 1, 63, 6; VIII. 48, 6; 59, 7.

पुष्टिमत् III. 13, 7; X. 86, 3.

पुष्टिभराय IV. 3, 7.

पुष्टिस्वर्धनः I. 18, 2; 31, 5; 91, 12.

पुष्टिस्वर्धनं VII. 59, 12.

पुष्टिपु I. 166, 8.

पुष्टीः II. 12, 5.

पुष्टीनां X. 26, 7.

पुष्टे I. 162, 7.

पुष्टे IV. 41, 10; V. 41, 20.

पुष्टेपु X. 86, 1.

पुष्टौ V. 41, 3; X. 61, 24.

पुष्ट्ये X. 105, 5; 106, 4.

पुष्पं स्वतीः X. 97, 3.

पुष्पिणीः II. 13, 7; X. 97, 15; 142, 8.

पुष्पत I. 94, 8.

पुष्पतः X. 91, 3.

पुष्पतः X. 13, 5.

पुष्पता V. 34, 5.

पुष्पति I. 64, 13; 83, 3; VII. 32, 9; X. 79, 5; 117, 6; 132, 3.

पुष्पति III. 10, 3; VI. 2, 5; VIII. 39, 7; 41, 5; X. 83, 1.

पुष्पते X. 11, 5.

पुष्पय IV. 37, 1.

पुष्पन् II. 27, 15; IV. 12, 2; V. 37, 4.

पुष्पतः IV. 8, 5.

पुष्पति I. 81, 9; V. 6, 6.

पुष्पती VII. 56, 5.

पुष्पतु X. 19, 3.

पुष्पं I. 191, 12.

पुष्पसि I. 164, 49.

पुष्पलि I. 94, 6; III. 45, 3; V. 26, 6; VI.
2, 1; VII. 32, 16; IX. 100, 2; 3; X.
133, 2.

पुष्पले V. 50, 1; VI. 13, 5; VII. 57, 5.

पुष्पा IV. 21, 1; V. 37, 5.

पुष्पे I. 64, 14.

पूः I. 189, 2; VII. 15, 14; 52, 1; 95, 1;
VIII. 80, 7.

पूःशक्ति I. 173, 10.

पूःशभिः I. 58, 8; 166, 8; V. 66, 4; VI. 48,
8; VII. 3, 7; 16, 10.

पूःशभिः III. 34, 1; VIII. 33, 5; IX. 88, 4;
X. 104, 8; 111, 10.

पूःशभिर्दं III. 51, 2; X. 47, 4.

पूःशभिद्ये I. 112, 14.

पूतः IX. 97, 31; 109, 8; X. 17, 10.

पूतःश्रुताये VIII. 56, 4.

पूतःश्रुतो VIII. 68, 17.

पूतःश्रुतः I. 24, 7; III. 1, 3.

पूतःश्रुतं I. 2, 7; VII. 65, 1.

पूतःश्रुतसः VIII. 94, 7; 10; X. 92, 4.

पूतःश्रुतसा I. 23, 4; VIII. 23, 30; 25, 1.

पूतःश्रुतसा V. 66, 4.

पूतःश्रुतः V. 29, 1.

पूतःश्रुतान् VI. 51, 9.

पूतःश्रुतनी V. 44, 9.

पूतःश्रुत इति पूतःश्रुतः VI. 67, 4.

पूतं III. 2, 1; IV. 1, 19; 10, 6; V. 86, 6;
VIII. 12, 4; IX. 67, 31.

पूतस्य VIII. 94, 5.

पूताःश्रुतः VII. 3, 9.

पूताः I. 79, 10; IX. 22, 3; 101, 12; X.
18, 2.

पूतामः I. 3, 4.

पूतनी VIII. 91, 7.

पूतुः VII. 62, 3.

पूतुः IX. 86, 12; 97, 35.

पूयमानः IX. 87, 6; 92, 1; 96, 10; 16; 21,
97, 1-3; 36; 39; 42; 48-51; 55.

पूयमानाः IV. 58, 6.

पूयसे IX. 86, 30.

पूरः I. 59, 6; 131, 4; VI. 20, 10; VII. 96, 2.

पूरः X. 48, 5.

पूरः I. 63, 7; 130, 7; IV. 21, 10; VII. 5,
3; X. 4, 1.

पूरुः IV. 38, 3; V. 17, 1.

पूरुःश्रुतः IV. 38, 1; 39, 2.

पूरुः VII. 8, 4; 18, 13; 19, 3.

पूरुः I. 108, 8; VIII. 64, 10.

पूरुः I. 129, 5.

पूरुः VI. 46, 8.

पूरुः X. 112, 6.

पूरुःश्रुतः VII. 45, 4.

पूरुः I. 82, 4; 182, 2; VII. 103, 7; VIII.
78, 7; X. 29, 7; 42, 2; 100, 11.

पूरुःया I. 135, 7.

पूरुःश्रुतः I. 82, 3.

पूरुः I. 154, 4; V. 59, 2; VII. 37, 3.

पूरुः IV. 37, 2.

पूरुः II. 37, 1; VII. 16, 11.

पूरुः VI. 16, 18; VIII. 46, 21.

पूरुः X. 22, 9.

पूरुः X. 107, 3.

पूरुः VI. 13, 6.

पूरुः I. 42, 9; VIII. 78, 10; X. 73, 11.

पूरुः I. 36, 12; VII. 24, 6; VIII. 95, 4.

पूरुःश्रुतः VIII. 53, 1.

पूरुःश्रुतः I. 51, 10.

पूरुःश्रुतः X. 85, 18.

पूरुःश्रुतः VIII. 22, 2.

पूरुः I. 60, 2; 94, 8; 139, 9; II. 3, 3; III.
17, 5; 38, 5; IV. 50, 8; VII. 6, 3; 20,
7; X. 17, 11; 27, 7; 31, 10; 53, 1; 87,
7; 92, 15; 136, 5; 149, 3.

पूर्वःपूर्वः V. 77, 2.
 पूर्वगताःइव VII. 67, 7.
 पूर्वस्थितये I. 84, 12; 112, 1; 159, 3; VIII.
 3, 9; 6, 9; 12, 33; 25, 12; IX. 99, 5.
 पूर्वज्ञाः VIII. 6, 41.
 पूर्वज्ञावती इति पूर्वज्ञावती X. 65, 8.
 पूर्वने इति पूर्वने VII. 53, 2.
 पूर्वनेभ्यः X. 14, 15.
 पूर्वस्तारं I. 113, 11.
 पूर्वस्था I. 80, 16; 92, 2; 132, 4, III. 29,
 1; V. 44, 1; 80, 6; VIII. 3, 8, 15, 6;
 IX. 43, 2.
 पूर्वस्थाः IV. 46, 1.
 पूर्वपाःइव VIII. 1, 26.
 पूर्वपायं VIII. 34, 5.
 पूर्वपीतये I. 19, 9; 134, 1; 135, 1.
 पूर्वपीतिः X. 112, 1.
 पूर्वपेयं I. 135, 4; VII. 92, 1.
 पूर्वभानः V. 77, 1.
 पूर्वभानं IV. 50, 7; VII. 93, 4.
 पूर्व I. 30, 9; 31, 4, 34, 10; 166, 1, II.
 37, 2, V. 31, 11; VI. 47, 15; IX. 97,
 5; X. 18, 5; 69, 4; 139, 2.
 पूर्वेया I. 89, 3, 96, 2.
 पूर्वयावां III. 34, 2.
 पूर्वयत् I. 31, 17, III. 2, 12.
 पूर्वयुनां II. 35, 5.
 पूर्वमाह I. 74, 8.
 पूर्वमे VIII. 27, 10.
 पूर्वमे II. 4, 8; V. 47, 3; X. 20, 7.
 पूर्वभूतिं I. 122, 2.
 पूर्वभूतो I. 123, 2, VI. 64, 5, VII. 35, 5,
 39, 2; X. 113, 7.
 पूर्वा I. 123, 2; 185, 1, II. 27, 10, IV. 38,
 1; VI. 59, 6; X. 56, 5.
 पूर्वाः I. 44, 10; 113, 10; 141, 5, III. 55, 1;
 VII. 18, 20; IX. 68, 2; X. 97, 1.
 पूर्वाणि IV. 19, 10; V. 31, 6; VII. 70, 4;
 VIII. 25, 17.

पूर्वान् X. 69, 10.
 पूर्वान्इव V. 53, 16.
 पूर्वाभिः I. 104, 4; V. 48, 2.
 पूर्वा I. 95, 3; 124, 9; 126, 5; IX. 111, 3.
 पूर्वामः IX. 77, 3; X. 15, 2.
 पूर्वासां I. 124, 9.
 पूर्वामु III. 55, 5; VIII. 20, 15.
 पूर्वाह्ण X. 34, 11.
 पूर्वा इति VII. 2, 5; X. 29, 6.
 पूर्वोइव X. 61, 25.
 पूर्वीः I. 11, 3; 56, 1; 59, 4; 63, 2; 70, 1,
 4; 174, 8; 179, 1; 181, 6; II. 11, 2;
 14, 6; III. 1, 10; 11; 4, 5; 5, 2; 6, 7;
 7, 9; 14, 6; 15, 3; 20, 2; 3; 30, 18;
 31, 14; 36, 5; 38, 5; 43, 2; 51, 5;
 54, 14; IV. 16, 19; 17, 11; 18, 4; 19,
 8; 21, 1; 22, 4; 23, 3; 8; V. 2, 2,
 12, 2; 27, 3; VI. 1, 12; 24, 3; 28, 1,
 34, 1; 39, 4; 5; 44, 9; 11; 45, 3; 47,
 17; 63, 7; VII. 21, 3; 26, 4; 31, 10;
 32, 13; 48, 3; 91, 2; VIII. 5, 31; 26,
 3; 40, 9; 52, 9; 62, 2; 66, 12; 95, 10;
 IX. 71, 7; 78, 2; 85, 11; 87, 9; 89, 5,
 8, 29, 5; 8; 31, 7; 46, 10, 68, 12;
 77, 2; 98, 10; 111, 10; 123, 3.
 पूर्वीभिः I. 86, 6; V. 39, 4; VII. 67, 3,
 VIII. 22, 16.
 पूर्वीषु V. 35, 6.
 पूर्वे I. 48, 14; 62, 2; 92, 1; 124, 5; 139,
 9; 164, 50; 179, 2; III. 55, 2; V. 3,
 3, 25, 2; 42, 6; VI. 19, 4; 22, 2; 27,
 5; VII. 21, 7; 22, 9; 53, 1; IX. 96,
 11; 97, 39; 100, 1; X. 5, 7; 14, 2;
 15, 8; 51, 6; 54, 3; 82, 1; 4; 90, 16;
 94, 2; 98, 9; 109, 4; 128, 3; 130, 6,
 191, 2.
 पूर्वैण X. 134, 9.
 पूर्वैभिः I. 1, 2; X. 96, 5.
 पूर्वैभ्यः I. 175, 6; 176, 6; IX. 82, 5; X.
 14, 15.

पूर्वेण VI. 47, 17; VII. 29, 4; X. 96, 13;
130, 7.

पूर्वेः X. 15, 10; 154, 4.

पूर्वो V. 65, 3.

पूर्व्य I. 26, 5.

पूर्व्य II. 2, 9; VIII. 3, 11; 39, 10; IX.
36, 3.

पूर्व्यः I. 74, 2; 94, 6; 153, 4; III. 11, 3;
32, 10; VI. 14, 1; 20, 11; 37, 2; VIII.
7, 36; 27, 3; 39, 3; 63, 1; 75, 1; IX.
2, 10; 67, 8; 77, 2; 86, 20; 96, 10;
109, 7; X. 48, 1.

पूर्व्य I. 180, 3; VIII. 3, 7; 19, 2; 22, 2;
46, 20; X. 49, 1.

पूर्व्य I. 105, 4; 121, 3; 142, 1; 156, 3; II.
22, 4; III. 10, 5; 14, 3; 23, 3; 31, 6;
IV. 5, 9; 16, 8; V. 8, 2; 20, 3; 35, 6;
55, 8; VIII. 13, 14; 22, 6; 23, 7; 22;
39, 8; 41, 4; 10; 52, 9; 60, 2; 79,
6; 102, 10; IX. 6, 3; 110, 8; X. 13, 1;
72, 9.

पूर्व्यस्तुतिः VII. 94, 1.

पूर्व्यस्तुतिः VIII. 24, 17; 35, 19.

पूर्व्यो I. 117, 4; II. 11, 6; III. 39, 2; IV.
44, 5; VII. 6, 2; X. 31, 6; 32, 4.

पूर्व्योः II. 36, 6; III. 54, 4.

पूर्व्योऽणि I. 61, 13; 117, 25; II. 20, 5; III.
55, 3; IV. 55, 2; VI. 4, 3; X. 112, 8.

पूर्व्योन् III. 36, 3.

पूर्व्योभिः VI. 44, 13.

पूर्व्यो VIII. 6, 43; 68, 7.

पूर्व्योऽण I. 118, 8; 156, 2; III. 1, 20; IV.
41, 7; 44, 3; V. 15, 1; 3; 45, 3.

पूर्व्योऽतः I. 35, 11; VII. 76, 4.

पूर्व्ये I. 132, 1.

पूर्व्ये IX. 70, 1; X. 72, 2.

पूर्व्येऽणि VIII. 57, 1.

पूर्व्येभिः I. 117, 14; III. 32, 13; X. 14, 7.

पूर्व्ये II. 35, 6.

पुष्पः X. 93, 4.

पुष्पः I. 14, 3; 42, 10; 106, 4; 186, 10;
V. 46, 3; VI. 21, 9; 48, 15; 54, 8; 55,
4; 6; 56, 1; 57, 6; VII. 36, 8; 41, 1;
44, 1; VIII. 4, 15; X. 33, 1; 35, 11;
64, 3; 7; 125, 2.

पुष्पस्य X. 5, 5.

पुष्पः VI. 57, 1.

पुष्पऽणो I. 142, 12; III. 52, 7.

पुष्पऽणतः III. 54, 12.

पुष्पऽणान् I. 82, 6.

पुष्पन् I. 42, 7-9; 90, 5; VI. 52, 3; 54, 6;
9; VIII. 27, 8.

पुष्पन् I. 23, 13; 42, 1; 2; 5; 138, 2-4;
184, 3; III. 62, 7; VI. 48, 16; 19; 53,
1; 6; 8; 54, 1; 56, 5; 58, 1; 3; VII.
40, 6; VIII. 4, 17; 18; X. 26, 4; 8;
85, 37.

पुष्पऽणतः I. 23, 8; II. 41, 15.

पुष्पयो X. 106, 5.

पुष्पा I. 23, 14; 89, 5; 6; 90, 4; II. 1, 6;
31, 4; 40, 6; III. 57, 2; 62, 9; IV. 30,
24; 57, 7; V. 41, 4; 46, 2; 5; 49, 3;
51, 11; 81, 5; VI. 17, 11; 24, 5; 49, 8;
50, 5; 51, 11; 54, 4; 5³; 10; 57, 4;
58, 2; 4; 75, 10; VII. 35, 9; 39, 2;
VIII. 31, 11; 54, 4; IX. 67, 10; 81,
4; 101, 7; X. 17, 3-6; 26, 1; 3; 9;
59, 7; 65, 1; 66, 5; 85, 14; 26; 92,
13; 98, 1; 139, 1.

पुष्पाऽण I. 181, 9; VI. 61, 6; IX. 88, 3.

पुष्पाः I. 138, 1; 162, 3; 4; V. 43, 9; VI.
54, 3; 57, 5.

पुष्पा VI. 54, 2.

पुष्पो I. 122, 5; IV. 3, 7; IX. 61, 9; 109, 1.

पुष्पः I. 34, 4; 47, 6; 71, 7; 73, 5; 139, 3;
IV. 23, 9; 43, 5; 44, 2; V. 73, 8; 75,
4; 77, 3; VI. 35, 4; VII. 36, 5; 74, 5;
90, 5; X. 106, 1.

पृथः I. 141, 2; 178, 4; II. 1, 6; 15; VI.
63, 7; VII. 37, 6; VIII. 23, 3.

पृथःप्रयजः III. 7, 10.

पृथं VI. 62, 4.

पृथं I. 127, 5; 129, 2; II. 34, 3; X.
93, 10³.

पृथःशानिषु I. 122, 7.

पृथसे X. 22, 7.

पृथस्य VI. 8, 1.

पृथाःइव X. 65, 4.

पृथायं II. 13, 8.

पृथासः III. 4, 7; IV. 45, 1; 2; VII. 60, 4.

पृथुपः I. 141, 4.

पृथे I. 63, 3; 183, 2; II. 34, 4.

पृथेयं X. 28, 3.

पृथं I. 109, 4; II. 37, 5; VI. 68, 8; VII.
93, 2.

पृथं VIII. 5, 36.

पृथे X. 95, 9.

पृथि II. 24, 15.

पृथः V. 74, 10.

पृथानः IX. 97, 11.

पृथीमहि I. 129, 7.

पृथ I. 4, 4; III. 38, 2; IV. 18, 6.

पृथः VIII. 45, 4; 77, 1.

पृथतं X. 81, 4.

पृथत I. 145, 1.

पृथति I. 145, 2.

पृथते IX. 89, 3; X. 22, 6.

पृथतः VI. 21, 6.

पृथति II. 12, 5.

पृथति I. 145, 2.

पृथती VI. 22, 5.

पृथमानः VII. 1, 23; X. 34, 6.

पृथमानाः IX. 97, 34; 35.

पृथमानो X. 85, 14.

पृथति X. 146, 1.

पृथसे I. 165, 3.

पृथात् VIII. 24, 30.

पृथात् X. 31, 10.

पृथामि I. 164, 34⁴; X. 79, 6; 88, 18.

पृथामि I. 105, 4; 120, 4; 164, 5; 6.

पृथे VII. 86, 3; X. 40, 5.

पृथेत् I. 120, 2.

पृथे IV. 18, 2.

पृथयमानः IV. 3, 8; 5, 11.

पृथयमाना VIII. 40, 3.

पृथतां VI. 28, 8.

पृथते IX. 69, 2.

पृथते I. 103, 1; VIII. 51, 7.

पृथतीः I. 23, 16.

पृथते I. 128, 5.

पृथन् IX. 97, 12.

पृथतः VII. 67, 9.

पृथतं VIII. 24, 14.

पृथतां I. 47, 8.

पृथति V. 74, 10; X. 94, 13.

पृथति I. 79, 3.

पृथीत I. 40, 8.

पृथ I. 16, 9; 57, 5; III. 30, 19; VI. 45,
21; VIII. 1, 18; 24, 6; 64, 6; IX.
41, 5.

पृथक VI. 20, 6.

पृथक् IV. 38, 10.

पृथक् I. 84, 1.

पृथि X. 140, 2; 4.

पृथि I. 83, 1; VI. 15, 11.

पृथ II. 14, 10; 11.

पृथतः I. 124, 10; 168, 7; X. 117, 1.

पृथतां III. 50, 1.

पृथति III. 36, 6.

पृथति VI. 29, 5; 37, 5.

पृथते VI. 28, 2; VII. 32, 8; X. 122, 4.

पृथये VI. 67, 7.

पुण्यम् III. 33, 12.

पुण्यम् I. 162, 5; VII. 16, 11; 37, 1.

पुण्यम् VII. 32, 8; X. 117, 7.

पुण्यम् I. 125, 7; II. 11, 11.

पुण्यम् I. 125, 4; X. 117, 4; 122, 4.

पुण्यम् I. 52, 4; V. 85, 6; VI. 67, 7; VIII. 49, 3; X. 96, 2; 107, 3; 4.

पुण्यम् II. 35, 3; V. 11, 5; VI. 4, 7; X. 86, 14; 107, 3.

पुण्यम् I. 124, 5.

पुण्यम् VI. 41, 4; X. 104, 2.

पुण्यम् II. 30, 7.

पुण्यम् VI. 47, 15.

पुण्यम् I. 125, 5; X. 28, 2.

पुण्यम् X. 2, 4.

पुण्यम् VIII. 64, 4; X. 95, 5.

पुण्यम् I. 23, 21.

पुण्यम् X. 117, 9.

पुण्यम् V. 5, 5.

पुण्यम् VII. 65, 4.

पुण्यम् X. 117, 5.

पुण्यम् VI. 69, 7.

पुण्यम् VII. 61, 2.

पुण्यम् II. 40, 5; III. 24, 1; 34, 4; VI. 75, 5; VII. 20, 3; VIII. 36, 1; 37, 2; 96, 7; 97, 10; X. 29, 8; 104, 10; 128, 1.

पुण्यम् IX. 87, 5.

पुण्यम् X. 178, 1.

पुण्यम् III. 37, 7; VIII. 12, 25.

पुण्यम् III. 8, 10; VII. 99, 4; X. 102, 9.

पुण्यम् VIII. 70, 1.

पुण्यम् I. 169, 7.

पुण्यम् VIII. 4, 5.

पुण्यम् III. 1, 16; VII. 1, 13; X. 69, 6.

पुण्यम् I. 175, 2; III. 29, 9; VI. 19, 7; IX. 88, 7; X. 103, 7.

पुण्यम् VI. 45, 8.

पुण्यम् V. 23, 2; VI. 72, 5; VIII. 98, 10.

पुण्यम् III. 37, 1.

पुण्यम् I. 85, 8; 91, 21; 102, 9; 111, 3; 119, 10; 129, 2; 131, 5; 152, 7; 157, 2; II. 23, 11; III. 16, 2; 49, 2; IV. 36, 6; 41, 11; V. 86, 2; VI. 19, 8; 41, 5; 48, 19; 68, 7; VII. 8, 4; 56, 22; 23; 59, 4; 82, 1; 4; 90, 6; VIII. 32, 14; 46, 8; 60, 12; 61, 12; 70, 4; IX. 90, 3; X. 29, 8; 83, 4; 87, 19.

पुण्यम् I. 109, 6.

पुण्यम् I. 8, 4; 132, 1; II. 8, 6; VIII. 40, 7; 86, 5; IX. 35, 3; 61, 29; X. 43, 6; 152, 4.

पुण्यम् IX. 53, 3.

पुण्यम् X. 174, 2.

पुण्यम् I. 54, 4.

पुण्यम् I. 132, 6; X. 27, 10.

पुण्यम् I. 33, 12.

पुण्यम् IV. 20, 1; VII. 6, 4; IX. 110, 12; X. 74, 5.

पुण्यम् I. 27, 7; 54, 1; 64, 14; 79, 8; 122, 10; 173, 12; 178, 3; II. 11, 15; 26, 1; 27, 15; III. 49, 3; 54, 22; V. 9, 7; VI. 20, 1; 33, 3; 4; 44, 18; 46, 8; 73, 2; VIII. 9, 13; 15, 4; 20, 20; 31, 15; 61, 3; 68, 9; 92, 11; IX. 8, 8; 96, 8.

पुण्यम् I. 169, 2.

पुण्यम् I. 110, 7; V. 4, 1.

पुण्यम् III. 37, 7.

पुण्यम् X. 38, 1.

पुण्यम् I. 129, 4.

पुण्यम् I. 131, 2²; 157, 1; II. 17, 3; 24, 14; III. 56, 4; VIII. 43, 18; 29; 100, 7; IX. 86, 2; X. 44, 6; 91, 7; 101, 4; 142, 4.

पुण्यम् X. 93, 14.

पृथि I. 112, 15.

पृथिषि VI. 51, 5.

पृथिषि I. 22, 15; II. 31, 5; III. 54, 4; V. 66, 5; 84, 1; VI. 68, 4; X. 18, 11; 59, 8.

पृथिषिःस्थाः VII. 18, 23.

पृथिषी I. 22, 13; 37, 8; 39, 6; 52, 11; 55, 1; 57, 5; 72, 9; 89, 4; 94, 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11; 102, 2; 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107, 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5; 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 131, 1; 164, 33; 47; 191, 6; II. 12, 13; III. 6, 3; 8, 8; 36, 4; 51, 5; 54, 19; 55, 22; IV. 16, 7; 51, 11; V. 42, 16; 54, 9; 56, 3; 58, 7; 60, 2; 83, 5; VI. 50, 13; 14; 51, 11; 66, 9; 70, 6; VII. 5, 4; 7, 5; 34, 7; 23; 36, 1; 104, 23; VIII. 15, 8; 40, 4; 54, 4; IX. 86, 9; X. 10, 5; 18, 12; 29, 6; 36, 2; 59, 7; 60, 9; 85, 2; 88, 2; 8; 121, 5; 147, 1; 173, 4.

पृथिषी इति I. 63, 1; 143, 2; 159, 1; II. 41, 20; V. 43, 2; VI. 11, 1; VII. 43, 1; VIII. 97, 14; X. 35, 3; 46, 9; 91, 3.

पृथिषी इति I. 185, 2-8.

पृथिषीः I. 34, 8; IV. 53, 5; VII. 104, 11.

पृथिषीशब्दाः III. 46, 5.

पृथिषी I. 34, 7; 38, 9; 67, 3; 73, 3; 103, 2; 131, 4; 154, 4; II. 12, 2; 13, 5; 15, 2; 17, 5; III. 30, 11; 32, 8; 34, 8; 44, 3; 55, 21; 59, 1; 7; IV. 36, 1; V. 42, 16; 46, 3; 54, 8; 57, 3; 62, 1; 83, 4; 85, 1; 4; 5; VI. 47, 29; 51, 8; 72, 2; VII. 18, 8; 99, 3; 100, 3; 4; VIII. 27, 2; 89, 5; 103, 2; IX. 86, 29; 97, 13; 100, 9; X. 16, 3; 18, 10; 13; 27, 23; 55, 1; 58, 2; 62, 3; 63, 10; 65, 4; 11; 81, 6; 88, 3; 89, 4; 94, 4; 12; 97, 19; 119, 8-10; 121, 1; 149, 1; 190, 3.

पृथिषीःशब्द IX. 17, 2.

पृथिष्या III. 62, 2; IV. 19, 8; VI. 52, 1; VIII. 35, 2; X. 10, 9; 82, 5; 168, 1.

पृथिष्याः I. 22, 16; 32, 5; 33, 8; 10; 35, 8; 38, 2; 39, 3; 52, 13; 56, 6; 59, 2; 61, 9; 65, 4; 80, 1; 100, 1; 109, 6; 143, 4; 164, 34; 35; 173, 3; II. 3, 7; 31, 2; 38, 11; 40, 1; III. 1, 3; 5, 9; 6, 2; 7, 10; 8, 3; 17, 2; 23, 4; 25, 1; 29, 4; 46, 3; 53, 11; 59, 3; 61, 4; IV. 21, 3; 39, 1; 44, 5; 54, 4; V. 63, 3; VI. 7, 1; 11, 5; 18, 12; 21, 2; 30, 1; 44, 21; 47, 4; 27; 48, 5; 49, 6; 58, 4; 71, 5; VII. 5, 1; 6, 7; 7, 2; 24, 3; 34, 2; 38, 5; 39, 5; 60, 7; 61, 3; 97, 1; 99, 1; 2; 104, 4; VIII. 25, 18; 36, 4; 42, 1; 44, 16; 57, 3; 79, 4; IX. 8, 8; 31, 2; 57, 4; 63, 27; 72, 7; 79, 4; 82, 3; 86, 8; 87, 2; 89, 6; 96, 5; X. 1, 6; 7, 1; 17, 6; 28, 2; 29, 7; 46, 8; 56, 7; 63, 2; 70, 1; 5; 77, 3; 89, 10; 14; 109, 7; 110, 4; 111, 5; 121, 9.

पृथिष्यां I. 91, 4; 98, 2; 100, 18; 108, 9-11; 139, 11; 143, 1; 168, 8; 190, 4; II. 1; 17, 6; 40, 4; III. 8, 10; 14, 1; 22, 2; IV. 5, 11; V. 83, 9; VI. 1, 5; 19, 12; VII. 3, 4; 5, 2; 8, 2; 64, 1; 70, 1; VIII. 41, 4; 49, 7; X. 49, 9; 73, 9; 183, 3.

पृथिष्ये I. 185, 10; III. 54, 2; 3; IV. 3, 5; V. 59, 1; IX. 109, 5.

पृथी VIII. 9, 10.

पृथु I. 9, 7; 46, 8; 48, 15; 50, 7; 101, 7; II. 24, 11; IV. 2, 13; V. 66, 5; 87, 7; VI. 16, 12; VII. 5, 8; 10, 1; 36, 1; VIII. 9, 1; 65, 11.

पृथुः I. 123, 1; II. 1, 12; 21, 4; V. 12, 6; VI. 19, 1; VIII. 45, 2; 98, 4.

पृथुःशब्दानं X. 99, 1.

पृथुःशब्दने X. 86, 8.

पृथुःशब्दं IV. 44, 1.

पुपुञ्चयसे X. 30, 1.
 पुपुञ्चयाः III. 49, 2.
 पुपुञ्चयी I. 168, 7.
 पुपुना III. 15, 1.
 पुपुःपञ्चला VIII. 26, 23.
 पुपुःपञ्चवः VII. 83, 1.
 पुपुःपान्नसः III. 61, 2.
 पुपुःपान्नला IV. 46, 5; VIII. 5, 2.
 पुपुःपान्नसे III. 3, 1.
 पुपुःपाजाः III. 2, 11; 5, 1; 27, 5.
 पुपुःपाकिः I. 38, 2.
 पुपुःप्रगानं III. 5, 7.
 पुपुःप्रगामा I. 27, 2.
 पुपुःपुम्भः I. 28, 1.
 पुपुःपुम्भः IV. 2, 5.
 पुपुःपुम्भं X. 47, 3.
 पुपुःपुम्भालः I. 169, 6.
 पुपुं I. 37, 11; II. 10, 4; VIII. 45, 30; IX. 35, 1; X. 99, 2; 113, 4; 156, 3.
 पुपुःपान्न VI. 64, 4.
 पुपुःपञ्चसः I. 116, 21; VIII. 46, 24.
 पुपुःपञ्चसि VIII. 46, 21.
 पुपुःपुञ्जे II. 32, 6.
 पुपुःस्तो इति पुपुःस्तो X. 86, 8.
 पुपु इति VI. 19, 3.
 पुपुनि VI. 6, 2; X. 101, 8.
 पुपुो X. 143, 4.
 पुप्याः X. 148, 5.
 पृथी I. 65, 3.
 पृथी इति I. 185, 7; IV. 23, 10; VI. 70, 1; 4; X. 178, 2.
 पृथीः VII. 34, 3.
 पृथी IV. 4, 1; VI. 12, 5; VII. 38, 2; X. 31, 9.
 पृथीपुञ्चानुः VIII. 17, 15.
 पृथुनपुचः I. 84, 11.
 पृथुनी X. 73, 2.

पृथुने IX. 97, 54.
 पृथुन्यः I. 71, 5; X. 61, 8.
 पृथुन्यः I. 84, 11; VIII. 6, 19; 7, 10; 69, 3.
 पृथिः I. 168, 9; IV. 3, 10; V. 47, 3; 60, 5; VI. 66, 1; 3; VII. 35, 13; 56, 4; 103, 4; 6; 10; IX. 83, 3; X. 105, 10; 189, 1.
 पृथिःगर्भाः X. 123, 1.
 पृथिःगायः VII. 18, 10.
 पृथिःगुं I. 112, 7.
 पृथिःनिप्रेषितासः VII. 18, 10.
 पृथिं I. 160, 3; 164, 43; V. 52, 16.
 पृथिःमातरः I. 23, 10; 85, 2; 89, 7; V. 59, 6; VIII. 7, 3; 17; IX. 34, 5.
 पृथिःमातरः I. 38, 4; V. 57, 2; 3.
 पृथेः IV. 5, 7, 10; V. 58, 5; VI. 6, 4.
 पृथ्याः II. 2, 4; 34, 2; 10; VI. 48, 22.
 पृथत्सञ्चः I. 87, 4.
 पृथत्सञ्चाः I. 89, 7.
 पृथत्सञ्चाः VII. 40, 3.
 पृथत्सञ्चान् V. 42, 15.
 पृथत्सञ्चासः I. 186, 8; II. 34, 4; III. 26, 6.
 पृथत्सञ्चान्यं X. 90, 8.
 पृथती इति I. 162, 21.
 पृथतोः I. 39, 6; 85, 4; 5; III. 26, 4; V. 55, 6; 57, 3; VIII. 7, 28.
 पृथतीनां VIII. 65, 10; 11.
 पृथतीभिः I. 37, 2; 64, 8; II. 34, 3; 36, 2; V. 58, 6.
 पृथतीपु V. 60, 2.
 पृथत्स्योनिः V. 42, 1.
 पृथत्स्यत् VII. 2, 4.
 पृथमे VIII. 52, 2.
 पृथे IV. 50, 2.
 पृष्टः I. 98, 2⁴; III. 49, 4; VII. 5, 2.
 पृष्टवंधो इति पृष्टवंधो III. 20, 3.
 पृष्टिःचान्वी I. 105, 18.
 पृष्टीः X. 87, 10.

पृष्ठं I. 58, 2; 115, 3; 166, 5; II. 13, 4;
III. 2, 12; IV. 5, 6; IX. 36, 6; 69, 5;
83, 2; X. 123, 2.

पृष्ठस्यचने V. 54, 1.

पृष्ठ IX. 14, 7.

पृष्ठाद्वय IV. 2, 11; V. 7, 5; X. 89, 3.

पृष्ठा VI. 24, 6.

पृष्ठानि IX. 22, 5.

पृष्ठे I. 125, 5; 164, 10; V. 36, 2; 61, 2;
VI. 75, 5; VIII. 100, 5; IX. 66, 5;
86, 27.

पृष्ठेषु IX. 102, 3.

पृष्ठेन IV. 3, 10; 20, 4.

पृष्ठे IV. 18, 13.

पृष्ठेषु I. 18, 5; VIII. 73, 4.

पृष्ठेन VII. 18, 17.

पृष्ठे I. 117, 9; 118, 9; 119, 10; X.
39, 10.

पृष्ठेन X. 127, 7.

पृष्ठाः V. 29, 3; IX. 109, 2.

पृष्ठः IX. 74, 4.

पृष्ठः I. 158, 3; VII. 35, 13.

पृष्ठे VI. 63, 9.

पृष्ठे X. 36, 8.

पृष्ठे V. 84, 2.

पृष्ठः I. 6, 3; 92, 5; II. 3, 6; IV. 36, 7;
VII. 34, 11; 42, 1.

पृष्ठानि X. 1, 6.

पृष्ठानि I. 92, 4.

पृष्ठा V. 2, 2.

पृष्ठस्यचने VII. 18, 22; 23; 25.

पृष्ठः I. 116, 6; IX. 88, 4.

पृष्ठा I. 94, 6; II. 5, 2; IV. 9, 3; VII.
16, 5.

पृष्ठा IX. 67, 22.

पृष्ठं I. 76, 4; II. 1, 2.

पृष्ठान् I. 5, 2; II. 36, 2; 37, 2; 4.

पृष्ठस्यचने I. 30, 16.

पृष्ठं I. 1, 3; 93, 2; 166, 3; II. 21, 6; 40,
4; IV. 33, 10; 36, 6; VIII. 23, 21; 51,
6; 59, 7; IX. 65, 17; 66, 21; X. 17, 9;
36, 7; 71, 11.

पृष्ठस्यचने V. 9, 7.

पृष्ठस्यचने III. 4, 9; IV. 57, 1.

पृष्ठस्यचने I. 142, 10.

पृष्ठे V. 5, 9.

पृष्ठे I. 125, 1.

पृष्ठे VIII. 97, 3.

पृष्ठा I. 113, 15; VIII. 26, 20.

पृष्ठाणां IV. 48, 5.

पृष्ठास्यचने V. 41, 8.

पृष्ठं I. 80, 10; 101, 3; 155, 3; 4; II. 13,
10; IV. 30, 8; 23; V. 35, 4; VIII. 3,
20; 6, 31; 7, 23; 15, 8; 32, 3; 45, 26;
51, 4; 63, 3; 66, 9; 93, 15; IX. 99, 1;
X. 76, 2; 113, 4.

पृष्ठा I. 5, 9; 139, 8; 166, 7; IV. 32, 11;
V. 59, 4; VI. 46, 7; VIII. 63, 8; 95,
6; IX. 111, 3; X. 93, 13.

पृष्ठानि I. 169, 6; VI. 36, 3; X. 55, 7.

पृष्ठस्यचने VII. 30, 1.

पृष्ठं I. 56, 3; IV. 41, 6; X. 50, 3; 92, 7.

पृष्ठस्यचने I. 100, 3; 10; 165, 7; VI. 66, 2.

पृष्ठः X. 29, 7; 59, 3.

पृष्ठस्यचने VII. 56, 2.

पृष्ठे V. 74, 4.

पृष्ठः II. 11, 11; VIII. 61, 6.

पृष्ठे V. 74, 4; VIII. 3, 12.

पृष्ठस्यचने V. 74, 4.

पृष्ठस्यचने VIII. 54, 1.

पृष्ठस्यचने VII. 19, 3.

पृष्ठस्यचने VIII. 19, 36.

पृष्ठस्यचने V. 33, 8.

पृष्ठस्यचने VIII. 71, 2.

पृष्ठस्यचने VII. 4, 3.

पृष्ठस्यचने X. 87, 16.

पृष्ठे VIII. 50, 5.

आख्यानां I. 93, 12.

आख्याने X. 85, 5.

आख्याने I. 91, 16; 17; IX. 67, 28.

प्र I. 3, 12; 4, 8; 5, 1; 10, 11; 11, 2; 13, 11; 14, 4; 15, 9; 17, 9; 19, 1; 21, 2; 23, 22; 24, 9; 11; 25, 1; 6; 12; 27, 4; 31, 8; 14²; 18; 32, 1²; 4; 33, 5; 7; 13; 14; 34, 11; 36, 1; 3; 11; 17; 37, 1; 4; 5; 11; 14; 38, 10; 39, 1; 5; 40, 1; 3; 5; 41, 5; 42, 1; 9; 47, 5; 48, 4; 15²; 49, 2; 3; 51, 5; 53, 1; 54, 8; 55, 3; 56, 1; 57, 1; 59, 5; 6; 60, 5; 61, 1; 2; 9; 12; 13; 15; 62, 1; 2; 64, 1; 3; 13; 66, 5; 67, 4; 71, 1; 10; 72, 4; 10; 74, 8; 76, 3; 78, 1-5; 79, 10; 80, 3; 81, 1; 82, 3; 6; 83, 2; 84, 19; 85, 1; 5; 6; 87, 3; 5; 89, 2; 91, 1; 19; 94, 16; 95, 3; 96, 8; 97, 3-5; 101, 1; 102, 1; 3; 4; 104, 4; 8; 109, 5; 6²; 110, 2; 112, 5; 8; 13; 23²; 113, 16; 114, 1; 116, 1; 10; 12; 25; 117, 22; 23; 25; 119, 6; 7; 120, 3; 5²; 121, 1; 6²; 14; 122, 1; 4²; 5; 124, 1²; 5; 10; 11; 125, 6; 126, 1; 127, 2; 4; 10; 129, 1; 6; 130, 8; 9; 132, 5; 134, 3²; 135, 1; 136, 1; 138, 2; 139, 1; 140, 1; 5; 8; 141, 4; 143, 1; 2; 144, 1; 148, 3; 149, 2; 151, 2; 3; 4; 152, 5; 154, 1-3; 155, 1; 157, 1; 4; 158, 1; 4; 159, 1; 161, 9; 12; 162, 7; 19; 163, 12; 13; 164, 18; 25; 26; 165, 13; 166, 4; 5; 7; 167, 7; 169, 6; 170, 5; 173, 2; 4; 6; 174, 5; 6; 9; 176, 5; 177, 4; 180, 9²; 181, 5; 6; 186, 9²; 10; 187, 5; 190, 3; 191, 15; II. 1, 15; 16; 2, 13; 3, 10; 9, 3; 11, 3; 14; 13, 2; 11; 12; 15, 1; 5; 9; 16, 1; 7; 17, 3; 19, 2; 3; 20, 1; 21, 3; 22, 2²; 4; 23, 10; 24, 2; 8; 12; 25, 1; 26, 4; 28, 4; 29, 5; 30, 2; 3; 6; 31, 1; 33, 1; 8; 35, 8;

38, 2; 41, 19; III. 1, 20; 22; 3, 8; 4, 3; 5; 5, 2; 6, 1; 2; 7, 1²; 3; 10, 5; 12, 5; 7; 9; 13, 1; 15, 6; 17, 2; 5; 19, 1; 2; 21, 1; 5; 26, 4²; 27, 1; 8; 28, 4; 29, 14; 30, 6²; 10; 31, 8; 16; 21; 32, 6; 33, 1; 5; 12; 34, 2-5; 9; 36, 5; 6; 9; 10; 40, 3; 4; 43, 6; 7; 45, 3; 46, 3⁴; 51, 4; 12²; 52, 5; 53, 6; 7; 11²; 54, 1; 3; 5; 10; 55, 7; 18; 57, 2; 58, 4; 59, 2; 61, 5²; IV. 1, 4; 9; 12; 13; 2, 20; 3, 12; 4, 5; 5, 3; 4²; 6, 1; 10, 4; 12, 6; 16, 7²; 12²; 17, 5; 10; 18, 12; 19, 2; 5²; 7; 10; 20, 10²; 21, 4; 7²; 22, 3; 6²; 7; 23, 6; 24, 9; 26, 4²; 29, 3; 30, 6; 13; 32, 9; 10; 22; 33, 1; 34, 3; 37, 2; 39, 6; 41, 2; 42, 7; 45, 7; 53, 3; 4; 55, 2; 3; 56, 5; 58, 2; V. 1, 1²; 7-9; 2, 8-10; 4, 1; 6; 7, 4; 6; 8; 10, 1; 3; 12, 1; 15, 1; 17, 4; 19, 1²; 22, 1; 2; 29, 10; 13; 30, 3; 6; 8; 9; 31, 2; 3; 6²; 33, 2; 6; 36, 4²; 41, 3-5; 6²; 7; 42, 1; 6; 13; 14²; 16; 43, 3; 9; 44, 4; 45, 5; 46, 2; 7; 48, 2; 49, 5; 52, 1; 5; 8; 16; 53, 7; 10; 12; 54, 1; 2; 56, 7; 58, 6; 59, 1²; 4; 5²; 7; 60, 1; 64, 2; 65, 3; 68, 1; 74, 5; 76, 2; 77, 1; 81, 2; 82, 9; 83, 4; 6; 84, 1; 2; 85, 1; 3; 5; 86, 1; 87, 1²-3²; VI. 6, 1; 5; 8, 1; 7; 11, 3; 14, 1; 15, 10; 13; 16, 8; 22; 41; 17, 12; 18, 7; 9; 12; 13; 20, 4; 6²; 10; 21, 9²; 23, 8²; 24, 3; 9; 26, 4; 5²; 30, 1; 31, 5; 32, 4; 36, 2; 40, 1; 41, 2; 5²; 42, 4; 44, 11; 13; 14; 17; 20; 45, 4; 24; 25; 47, 7²; 20; 49, 4; 8; 12²; 14; 54, 6; 57, 5; 59, 1; 9; 61, 4; 13; 63, 4²; 5-7; 66, 9; 67, 2; 4; 9; 68, 4; 6; 7; 9; 69, 2²; 70, 3; 72, 3; 74, 1; 4; 75, 16; VII. 1, 4; 7; 22; 2, 4; 4, 1; 5, 1; 6, 1²; 7, 1; 6; 11, 3; 13, 1; 18, 17; 19; 21; 19, 1; 3²; 20, 2; 5;

21, 2; 24, 1; 6; 29, 1; 31, 1; 4; 10²; 33,
3; 14; 34, 1; 5; 9; 18; 36, 1; 4; 8²;
39, 2; 41, 3²; 42, 1³; 3; 43, 1; 2; 53,
1; 2; 56, 14²; 57, 1; 5²; 58, 1-4; 6;
59, 2; 61, 2; 3²; 4; 6; 62, 2; 5; 64,
1; 3; 66, 1; 5; 67, 9; 68, 2; 3; 70,
1; 5; 72, 4; 74, 6; 75, 2; 76, 2; 80,
2; 82, 6; 83, 4; 6; 84, 1; 3-5; 86,
1; 4; 87, 1; 88, 1; 3²; 90, 1; 92, 2²;
3; 93, 4; 95, 1; 98, 3; 5²; 100, 1; 3;
5; 6; 101, 1; 102, 1; 103, 1; 9; 10;
104, 3; 17; 19; 22; VIII. 1, 7; 8;
16; 2, 13; 19; 3, 12; 4, 5; 12; 15;
6, 2; 7; 8; 9²; 32²; 7, 1; 4; 8, 5;
10; 16; 21; 22; 9, 1; 16; 17⁴; 19;
20⁴; 10, 3; 4; 12, 8; 9; 23; 31; 32;
33; 13, 14; 15, 1; 16, 1; 17, 7; 9;
12; 18, 22; 19, 2; 27; 30; 20, 4;
21, 9; 12; 16; 22, 6; 23, 12; 24, 13;
27, 3²; 8; 10; 15; 29, 8; 31, 17; 32,
1; 27; 35, 11²; 36, 2; 7; 37, 1²; 39,
3; 40, 5; 44, 30; 45, 25; 28; 31; 46,
18; 28; 48, 2; 4; 6²; 7; 49, 1; 2²;
4; 9; 50, 1; 6; 51, 8; 52, 5; 7; 53,
6; 56, 4; 57, 4; 59, 1; 7; 60, 10; 1⁶;
61, 9; 62, 2; 63, 8; 64, 4; 10; 66, 8;
11; 67, 9; 69, 4; 8; 71, 6; 73, 9; 79,
2; 6; 80, 4; 81, 5; 6; 82, 1; 5; 83,
8; 85, 9; 88, 5; 89, 3; 4; 90, 6; 93,
16; 19; 96, 5³; 10; 100, 3; 7; 101,
3; 5²; 15; 103, 2; 4; 6; 8; IX. 7,
2; 3; 10, 1; 12, 6; 13, 2; 14, 1; 16,
1; 4; 5; 17, 1; 18, 2; 20, 1; 21, 7;
22, 1; 24, 1; 3; 29, 1; 30, 1; 4; 31, 1;
32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 4; 41, 1; 44, 1;
57, 1; 60, 1; 62, 28; 63, 16; 64, 4; 7;
16; 19; 65, 7; 26; 66, 7; 13; 28;
67, 15; 28²; 68, 1; 4; 69, 9; 70, 4;
71, 2; 75, 5; 76, 3; 77, 1; 78, 1; 79,
1; 2; 81, 1; 82, 4; 85, 7; 12; 86, 1;
2; 4²; 16; 17; 31; 42; 47; 87, 1; 90,
1; 91, 2; 92, 3; 5; 93, 3; 5; 95, 3;

96, 1; 7; 22; 97, 4; 7; 8²; 23²; 30;
31; 34; 38; 52; 99, 2; 101, 13; 102,
8; 103, 1; 104, 1; 106, 4; 107, 12; 15;
109, 1; 16; 18; 110, 1; 2; X. 1, 2; 7;
4, 1²; 5; 8, 1; 10, 5; 6; 11, 7; 13,
2; 14, 7²; 14²; 15, 7; 12; 16, 1; 7;
9; 11; 17, 3; 20, 4; 23, 1; 25, 3;
4; 11; 26, 1²; 7; 27, 3; 4; 19;
20; 22; 29, 2²; 5; 30, 1; 9; 31,
11; 32, 1; 5; 7; 8; 33, 1; 35, 5;
37, 9; 38, 1; 5; 39, 5; 40, 11; 42,
1; 2; 8; 43, 4; 44, 6; 45, 9; 46, 1;
5; 8²; 10; 47, 6; 48, 8-10; 49, 4;
7; 8; 11; 50, 7; 52, 1; 53, 8; 54, 1;
56, 5; 57, 1; 59, 1; 5; 61, 18; 62,
8; 11; 66, 10; 12; 67, 3; 69, 5; 9;
70, 9; 71, 1; 72, 1; 8; 9; 73, 3; 5;
75, 1³; 2; 3; 76, 3; 77, 3; 6; 79, 3;
4; 80, 7; 83, 7; 84, 1; 3; 85, 13; 19;
24; 25; 26; 86, 2; 87, 5; 8; 9; 88,
11; 89, 1; 4; 8; 9⁴; 11⁸; 12; 90, 7;
92, 5; 7; 11; 13; 93, 14²; 94, 1²;
3; 95, 2; 10; 13; 15; 96, 1²; 9; 11;
97, 10; 13; 14; 98, 8; 11; 100, 1;
101, 2; 102, 1; 4; 103, 7; 12; 13;
104, 3; 105, 6; 11; 106, 1; 107, 2; 4;
108, 1; 109, 2; 111, 1; 9; 112, 1; 2;
8²; 113, 4; 9; 114, 6; 7²; 115, 4;
116, 9²; 117, 4; 119, 2; 120, 6; 125,
8; 130, 1; 135, 4²; 138, 5; 139, 6;
141, 1; 2⁶; 142, 2²; 4; 145, 6; 146,
6; 150, 5; 161, 1; 165, 5; 168, 2; 171,
1; 175, 1; 176, 1; 2; 3; 179, 2; 183,
1; 185, 3; 186, 1; 187, 1; 188, 1; 2.

प्रश्नपत्रः IV. 58, 7.

प्रश्नपत्रः X. 45, 5.

प्रश्नपत्रः I. 113, 4.

प्रश्नपत्रः I. 12, 8; 23, 6; 87, 4; III. 21,
3; VIII. 96, 20.

प्रश्नपत्रः VIII. 27, 2.

प्रश्नपत्रः IV. 9, 2.

प्रत्ययः I. 121, 13.
 प्रत्यङ्गि I. 33, 4.
 प्रत्यङ्गः VII. 1, 3; X. 69, 12.
 प्रत्यङ्गः I. 103, 7; X. 146, 1.
 प्रत्यङ्गितः VII. 73, 3; X. 37, 5.
 प्रत्यङ्गिताः X. 98, 6.
 प्रत्यङ्गि VII. 87, 5.
 प्रत्यङ्गि VII. 88, 3.
 प्रत्यङ्गः X. 130, 3.
 प्रत्यङ्गः I. 117, 15.
 प्रत्यङ्गिताः I. 191, 7.
 प्रत्यङ्गितः VII. 18, 15.
 प्रत्यङ्गः X. 124, 6.
 प्रत्यङ्गितान् II. 12, 2.
 प्रत्यङ्गः I. 94, 5; 113, 1; III. 30, 1; VII.
 11, 1; 33, 12; X. 104, 6; 129, 2.
 प्रत्यङ्गः II. 17, 7.
 प्रत्यङ्गिताः VII. 33, 9; X. 7, 1.
 प्रत्यङ्गिताः IV. 41, 11.
 प्रत्यङ्गिताः VII. 56, 16.
 प्रत्यङ्गः I. 178, 4.
 प्रत्यङ्गः VII. 81, 4.
 प्रत्यङ्गिताः IV. 42, 3.
 प्रत्यङ्गिताः X. 142, 4.
 प्रत्यङ्गिताः IX. 69, 2.
 प्रत्यङ्गिताः IX. 15, 7.
 प्रत्यङ्गिताः X. 124, 2.
 प्रत्यङ्गिताः V. 48, 3.
 प्रत्यङ्गिताः IV. 53, 4.
 प्रत्यङ्गिताः I. 24, 14; VII. 17, 5; X.
 83, 5; 87, 9.
 प्रत्यङ्गिताः VI. 13, 3.
 प्रत्यङ्गिताः IX. 97, 13.
 प्रत्यङ्गिताः I. 41, 1; 44, 7; 64, 8; 84, 12;
 II. 23, 2; IV. 53, 1; VI. 75, 13; VII.
 87, 3; VIII. 7, 12; 47, 4; 83, 2; IX.
 64, 21; X. 63, 8; 66, 1; 85, 17.
 प्रत्यङ्गिताः I. 39, 9; V. 87, 9; VIII. 67, 17;
 83, 5.

प्रत्यङ्गिताः I. 44, 11; III. 29, 5; IV. 1, 12;
 VII. 16, 12; VIII. 84, 2; 90, 6; 102,
 18; X. 140, 5.
 प्रत्यङ्गिताः I. 159, 1; VIII. 10, 4; X. 36, 2.
 प्रत्यङ्गिताः V. 71, 2; VIII. 9, 15; 20.
 प्रत्यङ्गिताः I. 5, 7; 43, 1; VII. 31, 10; VIII.
 27, 21.
 प्रत्यङ्गिताः II. 10, 3; III. 25, 1; 61, 1; IV.
 6, 2; VI. 5, 1; 5; 14, 2; VII. 4, 4;
 16, 5; X. 79, 4; 110, 1; 164, 4.
 प्रत्यङ्गिताः I. 21, 6.
 प्रत्यङ्गिताः VIII. 12, 3.
 प्रत्यङ्गिताः III. 27, 7.
 प्रत्यङ्गिताः X. 110, 7.
 प्रत्यङ्गिताः III. 62, 10.
 प्रत्यङ्गिताः I. 85, 4.
 प्रत्यङ्गिताः IX. 80, 4.
 प्रत्यङ्गिताः III. 2, 11.
 प्रत्यङ्गिताः X. 73, 10.
 प्रत्यङ्गिताः III. 29, 1.
 प्रत्यङ्गिताः I. 23, 24; 93, 3; 126, 6; X. 18, 2;
 80, 3; 85, 27; 38; 128, 5; 169, 4;
 183, 1.
 प्रत्यङ्गिताः VII. 33, 8.
 प्रत्यङ्गिताः VIII. 1, 13.
 प्रत्यङ्गिताः X. 95, 18.
 प्रत्यङ्गिताः I. 43, 9; 67, 5; 96, 2; III. 55, 19;
 VII. 33, 7; VIII. 101, 4; IX. 86, 28;
 97, 40; X. 56, 5; 170, 1; 183, 3.
 प्रत्यङ्गिताः I. 69, 1.
 प्रत्यङ्गिताः I. 164, 18.
 प्रत्यङ्गिताः I. 124, 3.
 प्रत्यङ्गिताः II. 3, 10; III. 26, 8; 29, 16; 31,
 5; 35, 8; 54, 2; IV. 1, 10; VII. 44,
 4; X. 16, 9; 17, 5; 6; 88, 6; 91, 4.
 प्रत्यङ्गिताः IV. 53, 2; IX. 5, 9; X. 85, 43;
 169, 4; 184, 1.
 प्रत्यङ्गिताः II. 33, 1; 35, 8; V. 4, 10; VI.
 70, 3.

प्रश्नाभ्यः II. 13, 4; IV. 53, 4; V. 83, 10; VII. 35, 10.

प्रश्ना I. 125, 1; 179, 6; II. 3, 9; 32, 6, 41, 17; IV. 36, 9; VI. 61, 3; VII. 96, 6; VIII. 6, 2; 23; 35, 10; 59, 7; IX. 8, 9; 109, 9; X. 18, 1; 56, 6; 7; 85, 43; 157, 2; 162, 5; 183, 1.

प्रश्नायोः I. 159, 2; X. 61, 9; 92, 10.

प्रश्नाये V. 41, 17; VII. 36, 9; 57, 6; IX. 109, 5; X. 13, 4; 54, 1; 72, 9; 73, 5; 128, 8.

प्रश्नायन् I. 113, 17; 132, 5; III. 8, 6; V. 82, 4; VI. 16, 36; VII. 67, 6; IX. 59, 1; 60, 4; 86, 41; X. 104, 4.

प्रश्नायन्तः I. 25, 8; 92, 7; II. 2, 12; III. 16, 3; 6; VIII. 23, 27.

प्रश्नायन्ता I. 76, 4; 94, 15.

प्रश्नायन्ती VIII. 31, 4.

प्रश्नायन्तीः VI. 28, 1; 7; 52, 16; IX. 23, 3; 74, 6; 86, 41; X. 169, 3.

प्रश्नायन्तीषु VII. 1, 11.

प्रश्नायन्तः X. 37, 7; 57, 6.

प्रश्नायन्तं IV. 51, 10; 53, 7; VII. 1, 12.

प्रश्नायन्तं III. 3; 18; 54, 18; 56, 3; IV. 2, 5.

प्रश्नायु VIII. 53, 6.

प्रश्नायितः I. 150, 2.

प्रश्नायितः X. 78, 2.

प्रश्नाय I. 18, 3; II. 21, 12; VII. 79, 9.

प्रश्नाय III. 31, 20.

प्रश्नाय इति प्रश्नायम् VIII. 13, 27.

प्रश्नाय IX. 108, 12.

प्रश्नायः I. 91, 19; II. 1, 12; VI. 47, 26; VII. 54, 2.

प्रश्नाय VIII. 49, 4.

प्रश्नाय V. 46, 1.

प्रश्नाय I. 53, 11; 94, 4; 141, 13; II. 32, 1; IV. 12, 6; V. 34, 1; 55, 3; VI. 47, 7; X. 10, 1; 42, 1; 45, 9; 59, 1; 66, 1; 79, 3.

प्रश्नाय IX. 86, 19; X. 100, 5.

प्रश्नायः I. 87, 1.

प्रश्नाय IV. 3, 6.

प्रश्नायः X. 65, 15.

प्रति I. 9, 4; 11, 6; 12, 5; 19, 1; 25, 20; 41, 8; 46, 10; 12; 48, 2; 13; 52, 15; 54, 7; 55, 1; 2; 57, 4; 63, 8; 79, 6; 88, 6; 91, 4; 92, 1; 5; 93, 1; 95, 5; 101, 10; 104, 5; 107, 1; 113, 7; 115, 2; 116, 15; 117, 22; 118, 3; 7, 8; 119, 2; 9; 121, 9; 124, 3; 127, 10; 144, 7; 151, 1; 155, 6; 161, 3; 162, 15; 164, 24; 29, 165, 4; 12; 168, 8; 169, 6; 7; 171, 1; 180, 4; 183, 6; 184, 6; 191, 5; II. 1, 8; 15; 3, 2²; 11, 21; 15, 7; 10; 16, 9; 17, 2; 9; 18, 9; 19, 9; 20, 8; 9; 24, 11; 33, 12; 36, 4; 39, 3; III. 1, 17; 4, 5; 5, 1; 18, 1; 21, 5; 30, 17; 31, 4; 33, 8; 36, 2; 52, 8; 53, 3; 58, 2; IV. 3, 8; 14, 4; 3, 5; 15; 12, 2; 13, 1; 17, 7; 19, 3; 24, 7; 27, 5²; 45, 5; 52, 1; 4; 5; 53, 2; V. 1, 1; 2, 11; 29, 4; 30, 12; 15, 41; 18; 12, 2; 44, 12; 48, 4; 49, 2; 55, 6; 57, 1; 61, 9; 75, 1²; 76, 2; 80, 1; 81, 2; 83, 9; 84, 2; 89, 3; VI. 3, 5; 6; 13, 4; 25, 5; 30, 1; 42, 1; 47, 22; 28, 68, 10; VII. 1, 18; 3, 6; 9, 4; 15, 13; 28, 4; 31, 6; 34, 21; 40, 1; 54, 1²; 59, 8; 62, 2; 63, 5; 65, 4; 67, 1; 70, 7; 73, 3; 75, 6; 7; 76, 6; 78, 1; 2²; 3; 5; 80, 1; 81, 1; 3; 95, 5; 101, 3; 104, 7; 11; 25; VIII. 3, 23; 5, 3; 20, 9; 16; 21, 11; 23, 13; 22; 31, 6; 32, 4; 44, 2; 11; 45, 5; 56, 1; 64, 2; 70, 2; 82, 1; 92, 32; 96, 9; 19; 99, 3; 100, 5; 101, 7; 10; 13; IX. 69, 1, 4; 92, 1; 100, 9; 113, 3; X. 1, 4²; 13, 3; 16, 3; 27, 11; 13; 30, 13; 37, 7; 8; 40, 1; 48, 7; 62, 1; 64, 13; 70, 1; 87, 4; 10, 12; 20; 23; 24; 25²; 95, 13; 97,

3; 98, 1; 2; 101, 10; 105, 11; 114, 9; 116, 7; 8; 118, 2; 8; 119, 7; 122, 2; 133, 7; 142, 5; 149, 5; 167, 4; 172, 3; 189, 3.

प्रतिशब्धिः X. 26, 5.

प्रतिशब्धि X. 1, 5.

प्रतिशब्दं I. 32, 12.

प्रतिशब्दार्थे VI. 47, 31.

प्रतिशब्दार्थे I. 36, 20.

प्रतिशब्दं X. 116, 5.

प्रतिशब्दं X. 129, 4.

प्रतिशब्दं VII. 89, 3; X. 28, 4.

प्रतिशब्दं VI. 42, 2.

प्रतिशब्दं III. 48, 1; X. 15, 8; 112, 1.

प्रतिशब्दं II. 10, 4.

प्रतिशब्दं I. 125, 1.

प्रतिशब्दं VIII. 25, 15.

प्रतिशब्दार्थे VI. 47, 18.

प्रतिशब्दार्थः IX. 85, 12.

प्रतिशब्दं II. 24, 6; 7.

प्रतिशब्दार्थे I. 124, 8.

प्रतिशब्दार्थे I. 113, 11.

प्रतिशब्दार्थे X. 86, 6.

प्रतिशब्दार्थे IV. 50, 7; 9.

प्रतिशब्दार्थे III. 45, 4.

प्रतिशब्दार्थे III. 60, 1.

प्रतिशब्दार्थे X. 34, 6.

प्रतिशब्दार्थे I. 35, 10; VI. 71, 4.

प्रतिशब्दार्थः X. 85, 8.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 77, 4.

प्रतिशब्दार्थे I. 24, 8.

प्रतिशब्दार्थे I. 155, 2.

प्रतिशब्दार्थे VIII. 60, 13; 14.

प्रतिशब्दार्थे X. 128, 6.

प्रतिशब्दार्थे X. 28, 11.

प्रतिशब्दार्थः I. 191, 5.

प्रतिशब्दार्थः IV. 51, 10.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 62, 5.

प्रतिशब्दार्थः VI. 52, 8.

प्रतिशब्दार्थः VI. 42, 3.

प्रतिशब्दार्थः X. 100, 3.

प्रतिशब्दार्थः IV. 20, 4; VII. 91, 6; X. 96, 12.

प्रतिशब्दार्थः VII. 68, 1.

प्रतिशब्दार्थः X. 130, 3.

प्रतिशब्दार्थः I. 32, 7; 52, 12; 13; 102, 6; 8;

II. 12, 9; III. 31, 8; IV. 18, 4; VI. 18, 12; X. 111, 5; 138, 3.

प्रतिशब्दार्थः X. 89, 5; 120, 6.

प्रतिशब्दार्थः III. 60, 4.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 67, 17.

प्रतिशब्दार्थः I. 44, 6; IX. 80, 2; 96, 14.

प्रतिशब्दार्थः VII. 77, 5.

प्रतिशब्दार्थः I. 113, 16; VIII. 48, 11.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 101, 8.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 48, 10.

प्रतिशब्दार्थः VI. 47, 18.

प्रतिशब्दार्थः X. 103, 12.

प्रतिशब्दार्थः I. 162, 4.

प्रतिशब्दार्थः X. 66, 13.

प्रतिशब्दार्थः X. 29, 5.

प्रतिशब्दार्थः I. 39, 2.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 13, 33.

प्रतिशब्दार्थः X. 73, 6.

प्रतिशब्दार्थः V. 47, 7; X. 106, 9.

प्रतिशब्दार्थः VI. 18, 12.

प्रतिशब्दार्थः VIII. 43, 2; 17.

प्रतिशब्दार्थः I. 40, 6.

प्रतिशब्दार्थः X. 103, 3.

प्रतिशब्दार्थः VII. 66, 14.

प्रतीची VI. 50, 8; 75, 1; VII. 3, 6; 8, 1;

36, 1; X. 88, 19; 118, 3.

प्रतीची X. 118, 8.

प्रतीची I. 173, 5; III. 30, 6; X. 87, 4.

प्रतीची I. 92, 9; 124, 7; III. 61, 3; V. 80,

6; VII. 39, 1; 76, 2; 77, 2; VIII. 46, 33.
 प्रतीची इति I. 95, 5; IX. 66, 2.
 प्रतीचीः III. 18, 1; IV. 3, 2.
 प्रतीचीनः X. 83, 6; 98, 2.
 प्रतीचीनं III. 55, 8.
 प्रतीचीनं V. 44, 1.
 प्रतीचीने X. 18, 14.
 प्रतीचीं X. 18, 14.
 प्रतीचीं V. 12, 1.
 प्रतीचं VII. 68, 6.
 प्रतीचनं IV. 5, 14.
 प्रतीचं VIII. 23, 1; 26, 8; 39, 5.
 प्रस्तुतयः VIII. 13, 29.
 प्रस्तुतये I. 120, 2.
 प्रस्तुतिषु VIII. 99, 5.
 प्रस्तुतयः V. 65, 4.
 प्रस्तुदः VII. 33, 14.
 प्रज VI. 39, 5; X. 4, 1.
 प्रजः I. 117, 1; II. 7, 6; VI. 62, 4; VIII. 11, 10; IX. 73, 3.
 प्रजश्चा I. 96, 1; 132, 3; II. 17, 1; III. 2, 12; V. 8, 5; 44, 1; VI. 17, 3; VIII. 63, 4.
 प्रजं I. 36, 4; III. 9, 8; 42, 9; V. 8, 1; VI. 18, 5; 22, 7; 45, 19; VIII. 23, 20; 25; 44, 7; IX. 6, 8; 42, 4; 86, 14; 107, 5; X. 7, 5; 55, 2; 88, 13.
 प्रजश्च I. 124, 9; VI. 16, 21; 22, 7; 65, 6; VIII. 13, 7; IX. 9, 8; 49, 5; 91, 5.
 प्रजस्य I. 30, 9; 87, 5; III. 31, 10; 38, 58, 1; VIII. 6, 30.
 प्रजा I. 105, 5; VI. 21, 6; 62, 5.
 प्रजाः IX. 10, 6.
 प्रजां IX. 73, 6.
 प्रजाभि I. 108, 5.
 प्रजाभिः VIII. 13, 24.
 प्रजां VIII. 95, 5; IX. 54, 1.

प्रजाय I. 61, 2; X. 91, 13.
 प्रजासः IV. 2, 16; 50, 1; V. 8, 1; VI. 21, 5; IX. 23, 2; 98, 11.
 प्रजे इति VI. 17, 7.
 प्रजेन VI. 21, 7; VIII. 6, 11; 44, 12; 76, 6; IX. 3, 9; 42, 2; 97, 47.
 प्रजेभिः IX. 52, 2; X. 3, 6.
 प्रजेषु VIII. 13, 20.
 प्रत्यक् X. 87, 15.
 प्रत्यङ् I. 50, 5³; 144, 7; II. 3, 1; V. 28, 1; IX. 80, 3; X. 12, 1; 79, 5; 88, 16; 123, 7; 141, 1.
 प्रत्यंचः X. 128, 6.
 प्रत्यंचं II. 10, 5; VII. 12, 1; X. 27, 13; 28, 4; 9; 87, 17; 157, 5.
 प्रत्यंचमः I. 87, 1; V. 57, 4.
 प्रत्यंचसं X. 44, 3.
 प्रत्यंचाणः X. 44, 1.
 प्रयः X. 181, 1.
 प्रयतां X. 70, 4.
 प्रयते X. 94, 9.
 प्रयते I. 124, 5.
 प्रयतं IX. 94, 2.
 प्रयतां I. 3, 5.
 प्रयत् I. 31, 1-3; 83, 1; 5; 101, 5; 134, 6; 162, 4; 163, 2; 9; II. 10, 1; 12, 1; 25, 4; 27, 12; 30, 1; 36, 1; III. 21, 1; IV. 1, 11; 7, 1; 38, 6; V. 31, 1; 43, 5; VI. 1, 1; 9, 4; 15, 16; 41, 1; 54, 4; VII. 11, 1; 44, 4; VIII. 23, 18; 27, 8; 61, 2; 97, 2; IX. 86, 28; 89, 3; 91, 1; 107, 23; X. 8, 2; 11, 2; 12, 2; 14, 2; 34, 12; 85, 40; 88, 4; 107, 5²; 6; 109, 2; 122, 5; 167, 4.
 प्रयत्सङ्गत् X. 81, 1.
 प्रयत्सजाः I. 164, 37; III. 29, 15; VI. 73, 1; X. 5, 7; 61, 19; 109, 1; 168, 3.
 प्रयत्सजां I. 32, 3; 4.
 प्रयत्सभाषं VI. 49, 9.

प्रथमं I. 31, 11; 35, 1; 77, 3; 83, 4; 96, 3; 102, 9; 108, 6; 144, 1; 145, 2; 163, 1; 164, 4; 185, 10; II. 13, 1-4; 17, 3; 18, 2; 22, 4; 24, 10; 39, 3; III. 4, 3; 29, 5; 48, 1; IV. 1, 12; 16; 11, 5; 17, 7; 50, 4; 54, 2; V. 11, 2; 42, 7; VI. 1, 2; VII. 44, 1, 47, 1; 97, 1; VIII. 3, 11; 23, 22; 71, 12; 80, 5; IX. 68, 5; 70, 6; 86, 15; X. 45, 1; 46, 9; 53, 4; 64, 13; 67, 2; 71, 1; 75, 6; 82, 5; 88, 8; 129, 4; 181, 3.

प्रथममद्यः ३तमः IV. 36, 5.

प्रथमस्य I. 24, 2; 123, 9; III. 15, 4; VI. 28, 5; X. 10, 6; 94, 8.

प्रथमा I. 113, 8; 15, 123, 2, 5, 124, 2, 151, 8; 152, 3; 188, 7; II. 3, 7; III. 4, 7; 17, 1; 31, 6; 36, 8; 56, 1; IV. 42, 2; V. 77, 1; VII. 76, 6; 98, 5; X. 35, 4; 55, 4; 56, 3; 83, 7; 112, 8; 125, 3.

प्रथमाः I. 152, 2; II. 34, 12; III. 36, 3; IV. 2, 15; VII. 78, 1; 80, 1; IX. 79, 5; 86, 30; 110, 7; X. 27, 23; 42, 10; 44, 6; 109, 1; 111, 8.

प्रथमान् X. 17, 11.

प्रथमानि I. 32, 1; 164, 43; 50, 166, 7; VI. 72, 1; VIII. 103, 6; X. 90, 16; 113, 7.

प्रथमां X. 63, 7.

प्रथमाथ II. 17, 2; X. 147, 1.

प्रथमालः X. 6, 7.

प्रथमे VIII. 13, 2; IX. 97, 40; X. 72, 3.

प्रथमे इति X. 12, 1.

प्रथयत् IV. 42, 4.

प्रथयन् III. 14, 4; IV. 53, 2; VIII. 12, 6; 51, 8.

प्रथयंतः V. 43, 7.

प्रथयंतं X. 49, 6.

प्रथयते X. 21, 8.

प्रथयत्य X. 140, 4.

प्रथयतः X. 89, 11.

प्रथयत् V. 5, 4.

प्रथयाना I. 92, 12.

प्रथयानां VI. 64, 3.

प्रथयिना I. 8, 5; VIII. 56, 1.

प्रथयिह V. 58, 7; X. 61, 5.

प्रथयिषं X. 87, 1.

प्रथयिषिण् II. 43, 1; III. 19, 2; 32, 15; IV. 6, 3; V. 60, 1; X. 22, 14.

प्रथयिषु VII. 104, 9.

प्रथयिषः I. 53, 2; 141, 3; II. 3, 1; III. 36, 2; 38, 5; 43, 1; 47, 1; 50, 2; 51, 4; IV. 6, 4; 7, 8; 34, 3; V. 8, 7; VI. 5, 3; 23, 5; 44, 12; 62, 8; VII. 90, 4; IX. 72, 4; X. 5, 4; 37, 3.

प्रथयिषां V. 60, 8.

प्रथयिषि II. 19, 1; 36, 5; III. 46, 4; V. 62, 4; 76, 4; VI. 21, 8; 41, 3; VII. 98, 2.

प्रथयिषः I. 164, 42; VI. 75, 2; VII. 35, 8; VIII. 100, 4; IX. 86, 29; X. 19, 8; 51, 9; 56, 7; 58, 4; 121, 4; 128, 1.

प्रथयिषं II. 42, 2; IX. 111, 3.

प्रथयिषां I. 101, 7; 164, 36; X. 110, 4; 7.

प्रथयिषि II. 12, 7; X. 110, 11.

प्रथयिषाः III. 30, 12.

प्रथयिष्यत् VIII. 6, 24.

प्रथयिष्याना I. 113, 10.

प्रथयिषिः VI. 3, 2.

प्रथयिष्यत् X. 102, 10.

प्रथयिष्यत् II. 11, 17.

प्रथयिष्ये I. 191, 5.

प्रथयिष्ये I. 169, 2.

प्रथयिष्ये I. 116, 2; X. 102, 5.

प्रथयिष्ये X. 154, 3.

प्रथयिष्यात् X. 99, 4.

प्रथयिष्यः I. 164, 48.

प्रथयिष्यति X. 154, 1.

प्रसङ्गि X. 102, 7; 138, 6.
 प्रधी इवेति प्रधीइव II. 39, 4.
 प्रधीइव IV. 30, 15.
 प्रनपादिति प्रनपात् VIII. 17, 13.
 प्रनयति X. 4, 5.
 प्रनयति I. 129, 1.
 प्रनयति III. 8, 11.
 प्रनयति I. 117, 17.
 प्रनयति VI. 45, 3.
 प्रनयति VI. 48, 20; VIII. 68, 11; X. 69, 1.
 प्रनयतिभिः X. 104, 5.
 प्रनयतिषु I. 114, 2; VIII. 6, 22.
 प्रनयति I. 91, 1; III. 51, 7; IV. 4, 14;
 VII. 28, 3; 32, 15.
 प्रनयति II. 27, 5; 13; III. 15, 1.
 प्रनयति प्रनयतिः VII. 41, 3.
 प्रनयति प्रनयतिः II. 28, 3; III. 30, 18;
 VIII. 24, 7; 46, 1.
 प्रनयति II. 9, 2; III. 23, 1; VIII. 19, 37.
 प्रनयतिः I. 169, 5; V. 61, 15; VII. 57, 2.
 प्रनयति VIII. 16, 10.
 प्रनयतिः VI. 23, 3.
 प्रनयति II. 20, 3.
 प्रनयति X. 165, 5.
 प्रनयति III. 38, 2.
 प्रनयति X. 95, 14.
 प्रनयति VI. 31, 5.
 प्रनयति I. 173, 7.
 प्रनयति VIII. 1, 30.
 प्रनयति X. 17, 4; 63, 16.
 प्रनयति I. 166, 9.
 प्रनयति X. 163, 4.
 प्रनयति VI. 75, 7.
 प्रनयति X. 120, 5.
 प्रनयति X. 124, 2.
 प्रनयति X. 4, 1.
 प्रनयति III. 53, 24; V. 31, 7.
 प्रनयति X. 73, 2.

प्रसङ्गि I. 104, 1; 130, 9; 189, 7; IV. 16,
 12; VI. 31, 3; VII. 41, 4; VIII. 1, 29;
 4, 3.
 प्रसङ्गि X. 85, 5.
 प्रसङ्गि X. 114, 7.
 प्रसङ्गि VII. 41, 7.
 प्रसङ्गि I. 2, 3.
 प्रसङ्गि I. 40, 7; 129, 8; 138, 1; 150, 3;
 III. 9, 3; V. 5, 5; 58, 5; VI. 48, 1;
 VII. 6, 3; 8, 4; VIII. 69, 1; IX. 9, 2.
 प्रसङ्गि III. 32, 1.
 प्रसङ्गि X. 85, 22.
 प्रसङ्गि X. 108, 9.
 प्रसङ्गि VII. 95, 1.
 प्रसङ्गि X. 128, 6.
 प्रसङ्गि VIII. 27, 19.
 प्रसङ्गि I. 113, 14; IV. 14, 3.
 प्रसङ्गि IV. 51, 5.
 प्रसङ्गि I. 55, 4; II. 42, 1; X. 54, 2.
 प्रसङ्गि X. 65, 6.
 प्रसङ्गि VIII. 46, 19.
 प्रसङ्गि VIII. 61, 18.
 प्रसङ्गि X. 103, 4.
 प्रसङ्गि I. 178, 3; VIII. 2, 35.
 प्रसङ्गि III. 48, 1.
 प्रसङ्गि I. 79, 7; VIII. 82, 1.
 प्रसङ्गि II. 38, 5.
 प्रसङ्गि II. 13, 4.
 प्रसङ्गि I. 121, 7.
 प्रसङ्गि I. 9, 5; II. 24, 10.
 प्रसङ्गि I. 188, 9; VIII. 11, 8; 43, 21; IX.
 83, 1.
 प्रसङ्गि I. 48, 5.
 प्रसङ्गि VII. 82, 3.
 प्रसङ्गि इति प्रसङ्गि I. 57, 4; VII. 22, 2;
 VIII. 45, 36; IX. 29, 3.
 प्रसङ्गि IX. 35, 6.
 प्रसङ्गि VIII. 58, 2.

प्रभूतये VIII. 41, 1.
 प्रभूता VII. 77, 3.
 प्रभूती IV. 54, 3.
 प्रभूती इति प्रभूती IV. 41, 7.
 प्रभूतो III. 19, 3.
 प्रभूतश्च X. 132, 1.
 प्रभूतः I. 159, 1; IX. 29, 1.
 प्रभूतश्च III. 55, 1.
 प्रभूतः I. 165, 4.
 प्रभूतं I. 162, 8; VII. 91, 5.
 प्रभूतस्य I. 147, 2; X. 116, 4.
 प्रभूता V. 32, 5; X. 120, 2.
 प्रभूताः I. 51, 12.
 प्रभूति II. 24, 1; III. 36, 1.
 प्रभूतो V. 32, 7; VII. 38, 2.
 प्रभूतस्य V. 41, 19.
 प्रभूते II. 34, 11; V. 41, 4; VII. 40, 5.
 प्रभूतेषु I. 122, 12; V. 33, 5.
 प्रभोः IX. 86, 5.
 प्रभोः I. 188, 5.
 प्रभंगदस्य III. 53, 14.
 प्रभङ्गः I. 31, 9; 10; 14; 16, 94, 1; 109, 1; II. 29, 2; VI. 45, 4; VII. 29, 4; X. 100, 5; 11.
 प्रभङ्गि I. 33, 1; 71, 7; III. 57, 6; IV. 16, 18; VII. 93, 3; 4; VIII. 19, 29; X. 23, 7.
 प्रभङ्गा I. 53, 5.
 प्रभङ्गः VII. 33, 1.
 प्रभङ्गश्च VIII. 45, 15.
 प्रभङ्गस्य X. 27, 20.
 प्रभङ्गः V. 28, 4.
 प्रभङ्गता VII. 66, 2; VIII. 25, 3.
 प्रभङ्गा X. 130, 3.
 प्रभङ्गं VIII. 2, 18.
 प्रभङ्गः IV. 3, 13.
 प्रभङ्गिणी I. 92, 11; 124, 2.
 प्रभङ्गिणी I. 24, 6.

प्रभङ्गिणी VII. 63, 3.
 प्रभङ्गिणः X. 27, 19.
 प्रभङ्गिणः VIII. 48, 9; X. 2, 4.
 प्रभङ्गि IV. 55, 7.
 प्रभङ्गि IV. 54, 4.
 प्रभङ्गीयसे V. 79, 10.
 प्रभङ्गन् I. 140, 8.
 प्रभङ्गः IX. 113, 11; X. 10, 12.
 प्रभङ्गः X. 103, 4.
 प्रभङ्गन् III. 30, 6; X. 84, 3.
 प्रभङ्गं X. 103, 6.
 प्रभङ्गे III. 9, 2.
 प्रभङ्गे IX. 70, 4.
 प्रभङ्गः I. 31, 7; 45, 8; 61, 1; 118, 4; 119, 1; 132, 3; 134, 1; II. 37, 4; IV. 15, 2; 46, 3; V. 51, 5; 7; VI. 63, 7; VIII. 6, 42; 13, 28; 19, 22; 32, 29; 74, 14.
 प्रभङ्गश्च I. 61, 2.
 प्रभङ्गिः I. 2, 4; IX. 92, 1.
 प्रभङ्गस्तम् I. 62, 6.
 प्रभङ्गन् II. 5, 1.
 प्रभङ्गे III. 7, 1; 31, 3.
 प्रभङ्गि VIII. 17, 10.
 प्रभङ्ग्यः V. 55, 1.
 प्रभङ्ग्यः I. 39, 9; 86, 7; VI. 48, 20; VII. 56, 14.
 प्रभङ्ग्ये V. 87, 1.
 प्रभङ्ग्यन् VIII. 7, 33.
 प्रभङ्ग्यो इति प्रभङ्ग्यो III. 6, 2; VI. 21, 10; 22, 11; 49, 4.
 प्रभङ्ग्योः I. 180, 2.
 प्रभङ्ग्यद्विगं I. 31, 15; VI. 53, 2.
 प्रभङ्ग्यद्विगणः X. 107, 3.
 प्रभङ्गं I. 154, 3; III. 35, 10; IV. 27, 5.
 प्रभङ्गस्य IV. 5, 10; VII. 98, 6.
 प्रभङ्गा IV. 15, 8; V. 30, 12; 34, 4; 42, 3; VIII. 60, 1; X. 15, 12.
 प्रभङ्गाः V. 33, 10.

प्रत्ययान् I. 126, 2.
 प्रत्ययानि X. 15, 11.
 प्रत्ययानु I. 166, 4.
 प्रत्ययति I. 16, 3; III. 29, 16; V. 28, 6;
 VI. 10, 1; VIII. 3, 5; 7, 6; 13, 30;
 71, 12; X. 21, 6.
 प्रत्ययति: X. 129, 5.
 प्रत्ययति I. 126, 5.
 प्रत्ययती I. 109, 2.
 प्रत्ययती X. 85, 12.
 प्रत्ययन् X. 189, 1.
 प्रत्ययतः I. 76, 4.
 प्रत्ययते I. 152, 4.
 प्रत्ययता I. 51, 14; VII. 19, 1; VIII. 93,
 21; IX. 46, 5.
 प्रत्ययतारा IV. 21, 9.
 प्रत्ययति X. 107, 9.
 प्रत्ययमानान् III. 36, 2.
 प्रत्यययन् III. 48, 3.
 प्रत्ययः II. 19, 1.
 प्रत्यया I. 58, 7; 71, 3; III. 54, 3; IV. 5, 6;
 VIII. 60, 12.
 प्रत्यये V. 66, 1; IX. 66, 23.
 प्रत्ययला III. 53, 22.
 प्रत्ययस्त्री: III. 6, 3.
 प्रत्ययस्तः I. 60, 3; 130, 1; III. 52, 6; V.
 20, 3; VI. 16, 37; VII. 94, 6; VIII.
 65, 6; IX. 46, 3; X. 77, 4; 116, 8.
 प्रत्ययान् III. 59, 2; IV. 41, 2; VII. 73, 2;
 85, 4; IX. 66, 23; X. 42, 5.
 प्रत्ययि I. 86, 7; 135, 4; 169, 3; II. 19, 3;
 III. 11, 7; 12, 8; 30, 1; VI. 15, 15;
 16, 44; VIII. 60, 4; IX. 87, 6; 107,
 25; X. 53, 2; 91, 9.
 प्रत्यया: III. 29, 15.
 प्रत्ययाः X. 51, 9.
 प्रत्ययान् X. 51, 8.
 प्रत्ययाने X. 182, 2.

प्रत्ययाने VIII. 27, 6.
 प्रत्ययाने IV. 46, 7; V. 49, 2; 81, 2; 3.
 प्रत्ययाने VIII. 43, 6.
 प्रत्ययामनि I. 119, 2.
 प्रत्यययोः VIII. 19, 37.
 प्रत्ययुक्ति VI. 11, 1; X. 30, 1.
 प्रत्ययुक्ति: I. 153, 2.
 प्रत्ययुक्तिषु I. 151, 8.
 प्रत्ययुक्तः X. 65, 5.
 प्रत्ययुनः I. 186, 9; VIII. 37, 5; X. 33, 1;
 77, 5; 96, 12.
 प्रत्ययुजती V. 47, 1.
 प्रत्ययुतः III. 55, 4.
 प्रत्ययुतं V. 32, 2.
 प्रत्ययुता: X. 27, 8.
 प्रत्ययुतां III. 57, 1.
 प्रत्ययुती X. 37, 12.
 प्रत्ययुधः V. 59, 5.
 प्रत्यये I. 142, 6; X. 104, 3.
 प्रत्ययोगे X. 7, 5.
 प्रत्ययोता VII. 86, 6.
 प्रत्ययानि VIII. 6, 26.
 प्रत्ययः V. 39, 3.
 प्रत्ययि I. 100, 15.
 प्रत्यये III. 30, 19.
 प्रत्ययेन I. 17, 6.
 प्रत्ययेन IX. 75, 4.
 प्रत्ययानाम् I. 162, 1.
 प्रत्यये I. 52, 5; 6; 57, 1; 104, 3; 119, 3;
 V. 44, 4; VI. 46, 14; VIII. 103, 11;
 IX. 69, 7; X. 43, 3.
 प्रत्ययेभिः III. 22, 4.
 प्रत्ययेषु I. 54, 10.
 प्रत्यय IX. 74, 7; X. 142, 2.
 प्रत्ययतः I. 144, 5; IV. 17, 7; 19, 3; 22, 4;
 VI. 17, 12; 47, 14; VII. 32, 27; 37,
 5; 50, 4; IX. 22, 6; 54, 2; X. 14, 1;
 58, 6.

प्रत्ययः V. 31, 1.
 प्रत्ययः I. 35, 3; 177, 3; III. 5, 8; 30, 6;
 IV. 31, 5; VIII. 6, 34; 13, 8; IX. 6,
 4; 24, 2; X. 4, 3; 75, 2.
 प्रत्ययः IV. 38, 3.
 प्रत्ययः II. 13, 2; X. 75, 4.
 प्रत्ययः I. 33, 6.
 प्रत्ययः V. 54, 9.
 प्रत्ययः I. 118, 3.
 प्रत्ययः V. 84, 1.
 प्रत्ययः V. 54, 9.
 प्रत्ययः V. 54, 9.
 प्रत्ययः VIII. 13, 17.
 प्रत्ययः V. 54, 9.
 प्रत्ययः I. 181, 3.
 प्रत्ययः VI. 47, 4.
 प्रत्ययः IV. 58, 8.
 प्रत्ययः I. 131, 5.
 प्रत्ययः X. 115, 3.
 प्रत्ययः II. 17, 4.
 प्रत्ययः I. 191, 16.
 प्रत्ययः II. 28, 7.
 प्रत्ययः X. 94, 6.
 प्रत्ययः X. 17, 10.
 प्रत्ययः I. 34, 8.
 प्रत्ययः IV. 36, 1; X. 35, 8.
 प्रत्ययः IX. 95, 2.
 प्रत्ययः IV. 36, 5.
 प्रत्ययः I. 105, 10; 16; 117, 8; 132, 4;
 151, 3; II. 22, 4; III. 33, 7; IV. 5, 8;
 VIII. 62, 3.
 प्रत्ययः I. 51, 13; IV. 22, 5; X. 39, 4.
 प्रत्ययः X. 34, 1.
 प्रत्ययः X. 77, 5.
 प्रत्ययः VIII. 29, 8.
 प्रत्ययः VII. 85, 3.
 प्रत्ययः VI. 50, 5.
 प्रत्ययः III. 7, 6.

प्रत्ययः I. 182, 6.
 प्रत्ययः X. 15, 13.
 प्रत्ययः I. 147, 5; VII. 33, 12; X. 2, 7.
 प्रत्ययः X. 16, 10.
 प्रत्ययः X. 51, 1.
 प्रत्ययः VII. 49, 4.
 प्रत्ययः X. 51, 3.
 प्रत्ययः X. 71, 3.
 प्रत्ययः III. 29, 3.
 प्रत्ययः X. 103, 5.
 प्रत्ययः I. 116, 24.
 प्रत्ययः V. 30, 15.
 प्रत्ययः IX. 21, 2.
 प्रत्ययः III. 31, 3.
 प्रत्ययः I. 33, 3; 165, 9; VIII. 6, 33; 12,
 8; 93, 5.
 प्रत्ययः IV. 18, 1; VIII. 77, 3; 96, 2.
 प्रत्ययः X. 71, 6.
 प्रत्ययः V. 34, 8.
 प्रत्ययः V. 27, 4.
 प्रत्ययः X. 2, 3.
 प्रत्ययः II. 15, 4.
 प्रत्ययः VII. 60, 7.
 प्रत्ययः VIII. 74, 2.
 प्रत्ययः VIII. 19, 8.
 प्रत्ययः IV. 2, 8.
 प्रत्ययः II. 2, 11; VIII. 19, 9.
 प्रत्ययः II. 2, 3.
 प्रत्ययः VIII. 4, 1.
 प्रत्ययः I. 36, 9.
 प्रत्ययः I. 180, 8.
 प्रत्ययः I. 66, 2; II. 27, 12.
 प्रत्ययः I. 60, 1; VII. 1, 1; 5; 90, 2; VIII.
 80, 10; X. 91, 15; 160, 3.
 प्रत्ययः I. 26, 9; VI. 45, 3; VIII. 19,
 19; 40, 9; 45, 33; IX. 2, 8.
 प्रत्ययः I. 21, 3; 23, 19; 74, 6; 122, 11;

174, 4; IV. 56, 5; V. 39, 4; VIII. 12, 15; IX. 70, 6.
 प्रशस्त्रा V. 68, 2; VII. 84, 3.
 प्रशस्त्रा VII. 1, 10.
 प्रशस्त्रिः VIII. 6, 22.
 प्रशस्त्रिःकृत् I. 113, 19.
 प्रशस्त्रिभिः I. 148, 3; V. 9, 6; 16, 1; VI. 15, 2; VIII. 19, 29; 41, 2; 74, 2; IX. 10, 3.
 प्रशस्त्रि I. 70, 5; 181, 1; II. 11, 12; 41, 16; V. 57, 7; VII. 6, 1; 22, 3.
 प्रशस्त्र्यः VIII. 11, 2.
 प्रशस्त्र्यते II. 8, 3.
 प्रशस्त्रन् I. 95, 3.
 प्रशस्त्रन् VIII. 72, 1.
 प्रशस्त्रने I. 112, 3.
 प्रशस्त्रा I. 94, 6; II. 5, 4.
 प्रशस्त्रं II. 1, 2.
 प्रशस्त्रात् II. 36, 6.
 प्रशस्त्रिः I. 145, 1; IX. 86, 32.
 प्रशस्त्रिं IX. 66, 6; X. 121, 2.
 प्रशस्त्रः V. 41, 16.
 प्रशिः I. 39, 6; VIII. 7, 28.
 प्रशिभिः I. 100, 17.
 प्रशिमतः VI. 47, 24.
 प्रशु I. 164, 4.
 प्रशस्त्रं IV. 12, 1.
 प्रशस्त्रिः VIII. 49, 8.
 प्रशस्त्रिः VIII. 13, 10.
 प्रशस्त्रिः VIII. 32, 27.
 प्रशस्त्रः V. 60, 1.
 प्रशस्त्रा VI. 62, 1.
 प्रशस्त्रे I. 121, 4.
 प्रशस्त्रे VII. 103, 4.
 प्रशस्त्रे VIII. 67, 12.
 प्रशस्त्रे X. 60, 7.
 प्रशस्त्रे X. 97, 12.
 प्रशस्त्रोः V. 44, 3.

प्रशस्त्रोः V. 12, 6.
 प्रशस्त्रे II. 35, 5.
 प्रशस्त्रः III. 33, 4; 11.
 प्रशस्त्रं III. 33, 2; 36, 6.
 प्रशस्त्र्यः V. 81, 5.
 प्रशस्त्रिता IV. 53, 6; VII. 63, 2.
 प्रशस्त्रे I. 102, 1; 9; 159, 5; III. 33, 6; V. 42, 9; VI. 71, 2; VII. 82, 4; VIII. 100, 12; IX. 50, 2; X. 111, 8; 139, 1.
 प्रशस्त्रः X. 74, 6.
 प्रशस्त्रे I. 129, 4²; VI. 17, 4.
 प्रशस्त्रा V. 23, 1; VIII. 46, 20.
 प्रशस्त्रानः X. 99, 2.
 प्रशस्त्रानः X. 57, 2.
 प्रशस्त्रानं X. 91, 8.
 प्रशस्त्रयः VII. 32, 13.
 प्रशस्त्रस्य IV. 27, 4.
 प्रशस्त्राः X. 77, 5.
 प्रशस्त्रिः II. 25, 3; VI. 6, 5; VII. 3, 4; X. 92, 4.
 प्रशस्त्रिः IV. 4, 1²; 22, 7; X. 40, 10; 87, 11; 15.
 प्रशस्त्रो V. 87, 6; VII. 46, 4; 104, 13; X. 34, 14.
 प्रशस्त्रितः X. 32, 1.
 प्रशस्त्रः IX. 69, 6.
 प्रशस्त्रन् IV. 53, 3; VII. 45, 1.
 प्रशस्त्रन् VII. 77, 1.
 प्रशस्त्रः III. 54, 19; VI. 75, 5; X. 167, 4.
 प्रशस्त्रा I. 113, 1; VI. 75, 11.
 प्रशस्त्राः III. 30, 9; VII. 63, 4.
 प्रशस्त्ररीः X. 97, 3.
 प्रशस्त्रुः I. 67, 5; 95, 10.
 प्रशस्त्रं VIII. 3, 9; 51, 2.
 प्रशस्त्रस्य I. 44, 6; 45, 3.
 प्रशस्त्राय VIII. 54, 8.
 प्रशस्त्रः X. 14, 4.
 प्रशस्त्रिः I. 153, 2.

प्रःकुभानः IV. 3, 12.
 प्रःस्तोत्रः VI. 47, 22.
 प्रःस्थापानः VIII. 20, 1.
 प्रःस्थितं II. 36, 4; 37, 2.
 प्रःस्थितस्य I. 93, 7; X. 116, 2; 7.
 प्रःस्थिता III. 4, 4; X. 116, 8.
 प्रःस्थिताः IX. 69, 8.
 प्रःस्थितान् I. 23, 1; VII. 98, 2.
 प्रःस्थिते VIII. 35, 23.
 प्रःचातीः इव VIII. 75, 8.
 प्रःचापयति IX. 98, 6.
 प्रःस्फुटन् इव VII. 89, 2.
 प्रःस्रवणस्य I. 180, 8.
 प्रःस्रवणे VIII. 65, 2; X. 148, 2.
 प्रःस्रवणेषु VIII. 33, 1.
 प्रःस्रः II. 13, 7; III. 5, 8; VII. 9, 3; 35, 7; VIII. 6, 20; X. 138, 2.
 प्रःस्रनितासः I. 44, 12.
 प्रःस्रादसः X. 33, 6.
 प्रःस्रता X. 27, 1.
 प्रःस्रन् VI. 47, 15.
 प्रःस्रतां X. 85, 37.
 प्रःस्रं X. 42, 9.
 प्रःस्राञ्च IV. 20, 8.
 प्रःस्रितः X. 165, 4.
 प्रःस्रुतं II. 36, 1.
 प्रःस्रुताः X. 92, 3.
 प्रःस्रुति VII. 90, 2.
 प्रःस्रेतारं VIII. 99, 7.
 प्रःस्रोपिणः VIII. 92, 4.
 प्रःस्रोपे I. 150, 2.
 प्रःस्रे X. 109, 3.
 प्राः VI. 46, 5.
 प्राक् III. 53, 11; VIII. 4, 1, 10, 5; X. 27, 15; 44, 7.
 प्राच्यान् VII. 104, 19.
 प्राचनेऽस्तं VI. 73, 1.
 प्राच् I. 164, 38.

प्राचः II. 15, 3; IX. 91, 5; X. 131, 1.
 प्राचा II. 26, 4; III. 31, 5; VII. 83, 1.
 प्राचाऽजिह्वं I. 140, 3.
 प्राचानन्यो इति प्राचाऽनन्यो VIII. 61, 9.
 प्राचि VIII. 13, 30.
 प्राची III. 6, 1; V. 28, 1; VIII. 12, 12.
 प्राची इति II. 2, 7; III. 6, 10.
 प्राचीः VII. 6, 4; X. 34, 12; 155, 4.
 प्राचीनः VII. 7, 3.
 प्राचीनं I. 188, 4; II. 27, 11; VII. 76, 3; IX. 5, 4; X. 37, 3; 110, 4; 7.
 प्राचीनऽरश्मिं X. 36, 6.
 प्राचीनान् II. 17, 5.
 प्राचीनेन I. 54, 5.
 प्राची VII. 67, 5; 99, 2; VIII. 101, 8.
 प्राचेः I. 83, 2.
 प्राचः I. 110, 2; III. 7, 7; V. 45, 5; X. 18, 3.
 प्राचं I. 18, 8; III. 1, 2; X. 46, 4, 66, 12; 87, 9; 101, 2; 135, 3.
 प्राचः I. 66, 1; III. 53, 21.
 प्रागतः I. 101, 5; X. 121, 3.
 प्रागमं I. 48, 10.
 प्रागं X. 59, 6.
 प्रागात् X. 90, 13; 189, 2.
 प्रागिति X. 125, 4.
 प्रातः I. 16, 3; 58, 9; 60, 5; 61, 16, 62, 13, 63, 9; 64, 15; 125, 3; III. 41, 2; 52, 1; V. 1, 2; 18, 1; 69, 3; 76, 3; 77, 1; 2; VII. 41, 1; VIII. 94, 6; X. 40, 3; 42, 5; 88, 6; 151, 5.
 प्रातःश्रुतः I. 125, 2.
 प्रातःश्रुता I. 125, 1.
 प्रातःश्रुति VII. 41, 2.
 प्रातःश्याबानः I. 44, 13.
 प्रातःश्याबानं X. 40, 1; 41, 2; 63, 14.
 प्रातःश्याबाना II. 39, 2; V. 77, 1.

मातःश्यावः I. 45, 9.
 मातःश्यावः X. 41, 2.
 मातःश्यावः I. 22, 1.
 मातःश्यावः X. 112, 1.
 मातःश्यावे III. 28, 1; 52, 4.
 मातःश्यावे I. 125, 1; II. 18, 1; IV. 35, 7;
 VII. 41, 1; VIII. 22, 15; IX. 98, 11.
 मातःश्यावे VI. 26, 8.
 मातःश्यावे V. 51, 3; VIII. 38, 7.
 मातःश्यावे VII. 16, 8.
 मातःश्यावे II. 18, 8.
 मातःश्यावे X. 106, 2.
 मातःश्यावे VIII. 4, 6.
 मातःश्यावे I. 162, 2.
 मातःश्यावे X. 82, 7.
 मातःश्यावे VII. 103, 3; 9.
 मातःश्यावे VII. 103, 7.
 मातःश्यावे X. 34, 1.
 मातःश्यावे VIII. 31, 6.
 मातःश्यावे IV. 25, 6.
 मातःश्यावे I. 40, 1.
 मातःश्यावे VIII. 32, 16.
 मातःश्यावे I. 42, 9.
 मातःश्यावे VIII. 1, 23.
 मातःश्यावे X. 40, 11.
 मातःश्यावे I. 26, 7; 75, 4; 91, 3; 128, 7; 143,
 1; 162, 20; III. 32, 12; IV. 17, 19;
 25, 5⁴; V. 1, 9; 37, 5²; 51, 4; VI. 1,
 6; 2, 7; VII. 20, 8; 68, 5; 73, 2; 88,
 6; VIII. 19, 31; 64, 11; 87, 1; 98, 4;
 IX. 7, 6; 25, 3; 52, 2; 63, 23; 64, 10,
 27; 72, 4; 79, 5; 85, 2; 96, 9; 97, 3;
 107, 6; 13; X. 16, 8; 21, 5; 25, 10,
 56, 1; 123, 5.
 मातःश्यावे VIII. 27, 19.
 मातःश्यावे VIII. 71, 2.
 मातःश्यावे V. 75, 1; IX. 34, 5.
 मातःश्यावे VII. 62, 4.

प्रियः VII. 95, 5.
 प्रियः इति प्रियः X. 17, 6.
 प्रियः I. 140, 1.
 प्रियः I. 13, 3; 18, 6; 25, 17; 31, 17; 71,
 9; 75, 2; 112, 21; 128, 8; 142, 4;
 151, 1; 152, 4; 154, 5; 162, 2; II. 4,
 3; 20, 6; III. 5, 5; 7, 7; 23, 3; IV.
 2, 8; 5, 8; 45, 3; 49, 1; 52, 7; V. 19,
 4; 23, 3; 42, 2; 82, 2; 85, 1; VI. 16,
 42; 44, 16; 48, 1; 51, 1; 53, 6; 68, 9;
 75, 3; VII. 16, 1; 83, 2; VIII. 24, 4;
 46, 29; 50, 3; 84, 1; IX. 2, 3; 8, 1;
 17, 6; 32, 5; 38, 6; 50, 3; 67, 29;
 68, 9; 71, 6; 72, 3; 75, 2; 86, 10;
 48; 102, 2; 107, 5; 108, 8; X. 22, 3;
 53, 7; 54, 6; 55, 2; 84, 5; 85, 27; 86, 4,
 12; 13; 96, 11; 112, 4; 119, 4; 132,
 3; 138, 2; 151, 2³.
 प्रियः I. 139, 9.
 प्रियः VIII. 5, 25.
 प्रियः I. 45, 3.
 प्रियः VIII. 6, 45.
 प्रियः I. 45, 4; VIII. 8, 18; X. 73, 11.
 प्रियः VIII. 2, 37.
 प्रियः VIII. 69, 8.
 प्रियः VIII. 3, 16; 69, 18.
 प्रियः VIII. 4, 20.
 प्रियः VI. 15, 6.
 प्रियः I. 122, 7.
 प्रियः X. 150, 3².
 प्रियः IX. 97, 38.
 प्रियः I. 91, 6.
 प्रियः I. 87, 6; II. 27, 17; 28, 11; 29, 7;
 V. 64, 3; X. 123, 5.
 प्रिया I. 46, 1; 67, 3; 104, 8; 151, 4; 162,
 16; II. 41, 18; III. 43, 1; 55, 10; IV. 5,
 4; V. 43, 5; VI. 46, 12; 61, 10; 67, 2; 3;
 9; VII. 32, 15; 36, 4; 56, 10; VIII. 27,
 6; 74, 8; IX. 9, 1; 10, 9; 12, 8; 97, 38;
 102, 1; X. 49, 4; 70, 7; 86, 5; 132, 6.

प्रियाः I. 26, 7; 82, 2; 84, 11; 114, 7; II. 36, 2; 38, 10; III. 32, 15; IX. 101, 8; X. 40, 12; 55, 2.
 प्रियाकां VIII. 103, 10.
 प्रियाणि I. 124, 4; III. 38, 1; IV. 8, 3; VII. 26, 4; 87, 2; IX. 57, 2; 75, 1; 97, 12; X. 123, 7; 8.
 प्रियात् I. 140, 11.
 प्रियान् I. 127, 7.
 प्रियां I. 82, 5; IX. 73, 2; 96, 23; X. 13, 4.
 प्रियाय IV. 41, 7; V. 48, 1.
 प्रियासः II. 12, 15; IV. 1, 12; 17, 9; V. 85, 8; VII. 16, 7; 19, 7, 8; 60, 1; VIII. 48, 14.
 प्रियामु VI. 61, 10; X. 132, 5.
 प्रिये I. 47, 10; 85, 7; 110, 7; 189, 4; VIII. 12, 32; 13, 24; IX. 55, 2; X. 126, 4.
 प्रिये इति III. 32, 7.
 प्रियेण IX. 39, 1.
 प्रियेभिः III. 54, 17; X. 112, 4.
 प्रियेषु X. 15, 5.
 प्रीयन् IX. 5, 1.
 प्रीयन्ति IX. 74, 4.
 प्रीयानः I. 73, 1; II. 11, 17; IV. 3, 14; VII. 13, 1.
 प्रीयाना VII. 91, 5.
 प्रीयन्त X. 101, 7.
 प्रीयन्ते VII. 7, 3.
 प्रीतः I. 66, 2; 69, 3; V. 6, 3.
 प्रीता IV. 2, 10.
 प्रीताः III. 57, 2.
 प्रीताःश्च X. 66, 14.
 प्रुष X. 77, 1.
 प्रुषायन् I. 121, 2.
 प्रुषायन्ति X. 26, 3.
 प्रुषायन् I. 180, 1; IV. 43, 5.
 प्रुषायन्त I. 186, 9.
 प्रुषायन्ति I. 139, 3.

प्रुषितश्चः V. 75, 6; VIII. 5, 33.
 प्रुषितशुभिः VIII. 13, 11; 87, 5.
 प्रुषितशुं IV. 38, 2.
 प्रुषितस्य I. 58, 2.
 प्रुषायन् III. 13, 4.
 प्रुषयते VI. 71, 1; X. 23, 4.
 प्रुषयन्ति I. 168, 8.
 प्रेया X. 71, 1.
 प्रेयि I. 112, 10.
 प्रेतारः I. 148, 5.
 प्रेतारा IV. 41, 5.
 प्रेतिःश्चकिं VI. 1, 8.
 प्रेयः I. 140, 11.
 प्रेषन् I. 180, 6.
 प्रेषा I. 68, 3.
 प्रेषा IX. 97, 1.
 प्रेषः V. 43, 7; VII. 34, 14; 97, 4; X. 61, 23; 156, 5.
 प्रेषे I. 186, 3; VII. 36, 5; VIII. 84, 1; 103, 10.
 प्रेषा I. 169, 1; VI. 63, 1.
 प्रेषाः I. 167, 10; VI. 26, 8.
 प्रेषां IV. 43, 1; VII. 88, 1.
 प्रेषी I. 181, 1.
 प्रो इति I. 39, 5; 161, 12; 186, 10; V. 6, 6; VI. 37, 2; VIII. 62, 1; IX. 86, 16; 89, 1; X. 133, 1.
 प्रोष VI. 47, 30.
 प्रोषन् VII. 3, 2.
 प्रोषयः X. 94, 6.
 प्रोषयन् X. 115, 3.
 प्रोषयानः X. 115, 2.
 प्रोषेऽग्राः VII. 55, 8.
 प्रोतेः X. 63, 17.
 प्रोते X. 155, 3.
 प्रोष I. 182, 5.
 प्रायोगिः VIII. 1, 33.
 प्राशिक्षः X. 163, 3.

मुषी इति I. 191, 1.
 चरः I. 41, 7; IX. 2, 2; 74, 3.
 चरसे IX. 96, 3; 97, 27.
 चुरः X. 26, 3.

फ

फरेषु X. 106, 2.
 फलं III. 45, 4.
 फलस्य X. 146, 5.
 फलिगं I. 62, 4; 121, 10; IV. 50, 5; VIII.
 32, 25.
 फलिनीः X. 97, 15.
 फल्येन IV. 5, 14.
 फारिषा X. 106, 8.
 फालः X. 117, 7.
 फालाः IV. 57, 8.
 फेनं I. 104, 3; III. 53, 22; X. 61, 8.
 फेनेन VIII. 14, 13.

ब

बहिर् V. 62, 9.
 बबुरेषु I. 117, 21.
 बद् I. 96, 1; 141, 1; V. 67, 1; 84, 1; VI.
 59, 2; VIII. 63, 11; 101, 11, 12; X.
 92, 3.
 बत् X. 10, 13.
 बतः X. 10, 13.
 बहः I. 24, 13; 158, 4; IV. 40, 4; 58, 3;
 X. 38, 5; 48, 10.
 बहं VI. 74, 3; X. 34, 4; 149, 1.
 बहंश्च VIII. 67, 14; 18.
 बहान् X. 73, 11.
 बहधामः VII. 69, 1.
 बहधामस्य I. 52, 10.
 बहधामाः IV. 19, 8; 22, 7.
 बहधामान् V. 32, 1; 2.

बहधे I. 81, 5.
 बहधे I. 80, 13; VII. 61, 4.
 बधिरा IV. 23, 8.
 बधिराः IX. 73, 6.
 बध्यते X. 85, 28.
 बध्यतां IV. 57, 4.
 बध्यमाने IV. 42, 8.
 बंधनात् VII. 59, 12.
 बंधनानि I. 163, 3; 4.
 बंधनासः V. 12, 4.
 बंधात् VIII. 40, 8; 67, 18.
 बंधुश्च V. 52, 16.
 बंधुः I. 154, 5; 164, 33; VII. 72, 2; VIII.
 73, 12.
 बंधुश्चित्स्थः I. 132, 3.
 बंधुतां III. 60, 1; IV. 4, 11; X. 144, 5.
 बंधुस्पृक्षा III. 54, 16.
 बंधुः V. 73, 4; VII. 67, 9; X. 129, 4.
 बंधुस्मंतं VIII. 21, 4.
 बंधून् IX. 97, 17.
 बंधेषु X. 85, 28.
 बप्सः VIII. 43, 7; X. 142, 3; 4.
 बप्सतः VII. 55, 2; VIII. 72, 15; X. 94,
 3; 13.
 बप्सता I. 28, 7.
 बप्सति VIII. 43, 3; IX. 79, 4.
 बप्सती इति X. 79, 1.
 बषाधे II. 14, 4; IV. 23, 7.
 बषाधे X. 68, 9.
 बषुहाणस्य V. 41, 12.
 बभनं VIII. 4, 5.
 बभसत् IV. 5, 4.
 बभान I. 164, 8.
 बभूतु I. 127, 10.
 बभूय I. 165, 5; 175, 6; 176, 6; 178, 1;
 II. 18, 7; IV. 10, 2; V. 1, 9; VI. 21, 8;
 VII. 100, 6; VIII. 23, 6; 98, 5; X. 6, 7.

बभूष I. 69, 1; 102, 9; VI. 29, 3; 36, 4;
51, 6; VII. 21, 8; VIII. 96, 18; X.
18, 8.

बभूषा: X. 183, 2.

बभूषात् IV. 51, 4.

बभूषात् I. 27, 2.

बभूषे II. 12, 9; III. 59, 7; IV. 16, 5; VII.
103, 7; X. 34, 12; 61, 23; 121, 3.

बभूष VI. 51, 6.

बभूष I. 32, 8; 15; 95, 6; 8; III. 1, 9; 3,
9; VI. 18, 4; 47, 18; VIII. 58, 2; 96,
21; X. 32, 8; 82, 7; 125, 8; 130, 4;
168, 3.

बभूषतु: VI. 62, 5.

बभूषतु: V. 16, 4.

बभूषतु: VIII. 86, 1.

बभूषतु: I. 93, 9.

बभूषात् I. 165, 8; IV. 18, 9; X. 27, 20.

बभूषिष VIII. 33, 19; 98, 11.

बभूषु: IV. 33, 1.

बभूषु: VII. 88, 5; X. 71, 7.

बभूषुषी I. 164, 41.

बभूषे: IX. 33, 2; 63, 4; 6; X. 34, 5.

बभूषे II. 33, 8; IX. 11, 4.

बभूषा: III. 1, 8.

बभूषि: III. 1, 12; VI. 23, 4.

बभूषु: II. 33, 5; 9; V. 30, 14; VIII. 29, 1.

बभूषुषा: V. 30, 11.

बभूषु VII. 44, 3; VIII. 22, 10; IX. 98, 7.

बभूष इति IV. 32, 22-24.

बभूषां X. 97, 1.

बभूषां X. 34, 14.

बभूष X. 34, 11.

बभूष I. 140, 6.

बभूषे III. 1, 10.

बभूषे इति IX. 31, 5.

बभूषे इति II. 33, 15; IX. 107, 19; 20.

बभूषे I. 92, 4.

बभूषि X. 10, 10.

बभूषा I. 52, 11; 54, 3; 56, 5; 166, 6; III.
34, 5; V. 71, 1; VI. 26, 5; 44, 6;
VIII. 63, 7; IX. 10, 4; 69, 5; X. 22,
9; 34, 7; 77, 3.

बभूषाश्चत् III. 39, 8.

बभूषाश्चत् I. 54, 5.

बभूष I. 133, 5; II. 23, 8; VI. 61, 3; VII.
31, 12.

बभूषे: I. 53, 6.

बहि: I. 13, 5; 7; 9; 26, 4; 45, 9; 47, 8;
63, 7; 83, 6; 85, 6; 108, 4; 135, 1;
142, 5; 7; 9; 144, 6; 177, 4; 188, 4;
II. 3, 8; 11, 16; 36, 2; 41, 13; III.
4, 4; 8, 11; 9, 9; 13, 1; 14, 2; 24, 3;
35, 7; 41, 2; 3; 9; 43, 1; 53, 3; IV.
9, 1; V. 18, 4; 26, 8; 44, 3; 46, 5;
VI. 11, 5; 63, 3; 67, 2; VII. 2, 4; 7;
3; 11, 2; 17, 1; 18, 11; 21, 2; 24, 3;
39, 2; 42, 5; 43, 2; 57, 2; 59, 6; 75,
8; 91, 4; VIII. 1, 8; 17, 1; 27, 1, 6;
28, 1; 31, 6; 45, 1; 60, 1; 87, 2; 93,
25; 102, 14; IX. 5, 4; 87, 1, 4; X.
30, 15; 35, 10; 36, 5; 70, 8; 11, 110,
4; 8.

बहि: II. 3, 4; X. 70, 4.

बहि:श्चत् I. 116, 1; V. 62, 5.

बहि:श्चत् III. 42, 2.

बहि:ष: VI. 12, 1; VII. 33, 1; 43, 3; VIII.
13, 4; 15, 5; X. 35, 9; 131, 2.

बहिषि I. 12, 4; 16, 6; 31, 17; 44, 13; 47,
4; 85, 7; 86, 4; 101, 9; 109, 5; 173, 1;
II. 6, 8; 36, 3; III. 35, 6; IV. 6, 4;
V. 11, 2; 72, 1-3; VI. 16, 10; 52, 13;
68, 11; VII. 13, 1; 44, 2; 46, 4; VIII.
13, 24; 17, 11; 23, 26; 69, 5; IX. 19,
3; 55, 2; 59, 3; 71, 6; 72, 4; 95, 2;
X. 14, 5; 15, 11; 17, 8; 30, 14; 43, 2;
44, 5; 63, 1; 97, 7.

बहिषे III. 13, 1.

बहिष्कृती I. 117, 1.

बहिष्कृते I. 51, 8; 53, 6; V. 2, 12.
 बहिष्कृत्भिः VIII. 70, 14.
 बहिष्कृत् IX. 44, 4.
 बहिष्कृषु X. 15, 5.
 बहिष्कृतः X. 15, 4.
 बहिष्कृतः IX. 68, 1; X. 15, 3.
 बहिष्कृतं II. 3, 3; V. 44, 1.
 बहिष्कृता VII. 2, 6.
 बहिः IV. 16, 12.
 बहिः I. 100, 18; IV. 28, 3.
 बलः III. 53, 18; X. 121, 2.
 बलः X. 83, 5.
 बलं I. 37, 12; 80, 8, 179, 6; III. 53, 18³;
 V. 57, 6; VI. 47, 30; VII. 82, 2; IX.
 113, 1; X. 87, 25; 116, 5; 133, 5.
 बलवत्तमः X. 145, 1.
 बलवित्तयः X. 103, 5.
 बलात् X. 153, 2.
 बलानि I. 93, 12; X. 28, 11; 54, 2.
 बलाय III. 18, 3; X. 18, 9.
 बलिनः X. 85, 2.
 बलिं I. 70, 5; V. 1, 10; VII. 18, 19; VIII.
 100, 9.
 बलिः VII. 6, 5; X. 173, 6.
 बन्धनः VIII. 55, 3.
 बन्धुः VIII. 46, 32.
 बन्धुः VIII. 80, 1.
 बन्धुः I. 164, 5.
 बन्धुः I. 161, 13.
 बन्धि I. 120, 12.
 बन्धुः II. 18, 3; IV. 25, 5; VII. 6, 10;
 IX. 72, 2; 85, 3; X. 101, 1; 107, 3;
 142, 5.
 बन्धुः X. 102, 8.
 बन्धुः II. 13, 13; 14, 12; 24, 4; VI. 10, 4;
 X. 10, 11; 34, 13; 52, 4.
 बन्धुः X. 146, 6.
 बन्धुः VI. 75, 5.

बन्धुः X. 164, 2.
 बन्धुः I. 164, 46; VIII. 58, 1; 2; X. 51,
 1-4; 114, 5; 164, 1.
 बन्धुः VIII. 27, 22.
 बन्धुः V. 66, 6.
 बन्धुः I. 164, 32.
 बन्धुः VI. 1, 3.
 बन्धुः I. 84, 9; 93, 4; 161, 9; X. 14, 1.
 बन्धुः X. 42, 8.
 बन्धुः X. 73, 1.
 बन्धुः II. 1, 12.
 बन्धुः III. 1, 19; V. 55, 9; VI. 51, 5; IX.
 72, 8; 107, 21; X. 42, 5.
 बन्धुः I. 189, 2; VI. 19, 3; X. 101, 8.
 बन्धुः I. 54, 9; III. 31, 19.
 बन्धुः VII. 76, 3.
 बन्धुः III. 53, 21.
 बन्धुः X. 48, 10.
 बन्धुः I. 185, 7; IV. 23, 10; X. 178, 2.
 बन्धुः II. 32, 7.
 बन्धुः II. 35, 12; X. 55, 5; 84, 4.
 बन्धुः IV. 18, 2.
 बन्धुः X. 142, 3.
 बन्धुः I. 188, 5; X. 97, 18; 124, 4.
 बन्धुः I. 95, 4; VI. 75, 5.
 बन्धुः IX. 1, 8.
 बन्धुः VI. 75, 17.
 बन्धुः VI. 11, 1; VIII. 45, 40; IX. 105, 6.
 बन्धुः V. 29, 6.
 बन्धुः VI. 47, 12.
 बन्धुः VII. 50, 2; X. 35, 3; 162, 1.
 बन्धुः I. 35, 9; 56, 4; 92, 5; VI. 64, 3;
 IX. 97, 10; X. 145, 1.
 बन्धुः I. 51, 10; VII. 69, 3; VIII. 5, 34;
 IX. 70, 5; X. 33, 2; 127, 2.
 बन्धुः X. 18, 11.
 बन्धुः VII. 56, 20.

बाधध्वे X. 97, 12.

बाधेति I. 85, 3.

बाधेति VI. 65, 2.

बाधमानः I. 35, 3; III. 8, 2; VI. 47, 30;
IX. 97, 43.

बाधमाना III. 53, 15; V. 80, 5; VII. 77, 1;
78, 2.

बाधमानाः I. 90, 3.

बाधसे VI. 46, 4; IX. 94, 5; X. 37, 4.

बाधसे II. 23, 5.

बाधस्य I. 24, 9; III. 15, 1; X. 98, 12.

बाधस्य VI. 5, 6; 6, 6; 16, 32; VIII. 64, 2;
IX. 66, 19; X. 42, 7.

बाधात् IX. 70, 9.

बाधाबधे X. 128, 9.

बाधितः III. 30, 3; VIII. 73, 18.

बाधिताय VI. 18, 14; 49, 13; VII. 91, 1.

बाधितामः X. 80, 5.

बाधितेभ्यः IV. 30, 4.

बाधित् VII. 23, 3.

बाधे I. 61, 2; 132, 5.

बाधे VI. 50, 4.

बाधेषां VI. 74, 2.

बाधषे VI. 29, 5; VII. 36, 5.

बाधेतेः X. 85, 4.

बाध्तेऽमृता I. 122, 10.

बाध्ते I. 181, 7.

बाधवः X. 103, 13.

बाधवां II. 38, 2; V. 64, 2; VII. 62, 5.

बाहुऽचौनवः I. 135, 9; VIII. 20, 6.

बाहुऽचौनवा VIII. 93, 2.

बाहुऽचौनाः X. 111, 6.

बाहुऽचदः X. 27, 6.

बाहुऽचुतः X. 17, 12.

बाहुऽचृदः V. 58, 4.

बाहुनां VIII. 101, 2.

बाहुनांश्च I. 41, 2.

बाहुऽभिः I. 85, 6; III. 29, 6; VI. 67, 1;
VII. 98, 4.

बाहुऽभ्यां II. 17, 6; 24, 7; IV. 22, 2; VII.
22, 1; VIII. 101, 4; X. 7, 5; 81, 3;
163, 2.

बाहुं VI. 75, 14; X. 10, 10.

बाहुऽचृदः V. 44, 12.

बाहुऽचृषीं X. 103, 3.

बाहुषु I. 166, 10; VIII. 20, 11; 101, 13.

बाहु इति I. 95, 7; 102, 6; 163, 1; 190, 3;
III. 51, 12; IV. 53, 3; 4; V. 43, 4;
VI. 47, 8; 71, 13; 5; VII. 45, 2; 79, 2;
VIII. 61, 18; X. 90, 11; 12; 102, 4;
121, 4; 142, 5.

बाहुन् II. 14, 4; X. 87, 4.

बाहुोः I. 51, 7; 52, 8; 63, 2; 80, 8; II. 11,
4; 6; 20, 8; 36, 5; III. 44, 4; IV. 22,
3; V. 16, 2; 57, 6; 64, 13; VI. 23, 1,
46, 14; 59, 7; VII. 25, 13; 84, 1; VIII.
96, 3; 5; X. 52, 5; 153, 4.

विभय VIII. 45, 35.

विभति I. 164, 4; VII. 34, 7; IX. 109, 14.

विभति IV. 50, 7.

विभति I. 105, 4; III. 51, 5; 55, 22; 56, 2;
59, 8; V. 2, 1; VII. 4, 5; 33, 14; 87,
4; VIII. 29, 3; IX. 83, 3; 95, 4; X.
4, 3; 27, 16; 31, 8; 123, 5; 136, 1;
144, 2; 177, 2.

विभति X. 32, 9.

विभति X. 44, 9; 125, 1; 2.

विभति VI. 53, 8; X. 134, 6.

विभति I. 55, 8; II. 33, 10; V. 2, 2; 3, 2;
84, 1; VIII. 1, 34; X. 84, 6; 153, 4.

विभाय I. 84, 17; V. 60, 3; 83, 2.

विभिलान् X. 61, 13.

विभित् IV. 16, 6.

विभित् I. 85, 10; VI. 65, 5.

विभीषान् X. 66, 15.

विभीषान् I. 41, 9.

विभीषान् X. 105, 3.

विभूतः III. 46, 5; V. 47, 5; VIII. 40, 4.
 विभूतः I. 39, 10; 185, 1; X. 64, 14; 88, 16.
 विभूतां VI. 75, 4.
 विभूय X. 30, 12.
 विभूय VIII. 20, 26.
 विभूयः V. 64, 6.
 विभूयः V. 62, 6.
 विभूयसि X. 148, 2.
 विभूयात् X. 10, 9.
 विभेदं II. 14, 6; III. 34, 10; VIII. 93, 2;
 X. 89, 7.
 विभेदु VIII. 6, 6; X. 68, 4.
 विभ्यत् X. 34, 10; 51, 4.
 विभ्यतुः I. 95, 5.
 विभ्युः I. 94, 11.
 विभ्युषः VI. 23, 2.
 विभ्युषां IX. 77, 2.
 विभ्युषीं IV. 30, 10.
 विभ्युषे I. 39, 7.
 विभ्यत् I. 25, 13; 103, 4; 114, 5; 164, 10;
 III. 55, 9; IV. 16, 14; 22, 1; V. 30,
 5; VI. 20, 9; 23, 1; VII. 33, 14; IX.
 14, 1; 44, 1; 95, 19; X. 53, 9; 113,
 3; 123, 7.
 विभ्यतः I. 45, 8; 122, 13; 166, 2; VI. 55,
 6; VII. 74, 4; 103, 6; VIII. 65, 4;
 IX. 67, 29; X. 57, 6; 60, 1; 67, 10,
 94, 6.
 विभ्यतं III. 57, 3; IX. 48, 1; 108, 11; X.
 37, 8; 113, 6.
 विभ्यता I. 47, 3, 6; V. 73, 2.
 विभ्यति VI. 16, 40.
 विभ्यति I. 102, 2; V. 47, 4.
 विभ्यती I. 100, 16; 113, 12; 164, 17; III.
 30, 14; V. 56, 8; VII. 77, 2.
 विभ्यती इति III. 54, 8.
 विभ्यतीः II. 13, 2; IX. 99, 4; X. 30, 13.
 विभ्यते III. 10, 5.

विभ्यते V. 64, 7; 75, 3.
 विभ्यमाणाः X. 31, 6.
 विभ्यं I. 11, 5; 32, 11.
 विभ्यीः II. 35, 12.
 विभ्यत्वाऽइव VI. 61, 2.
 बीजं V. 53, 13; X. 85, 37; 101, 3.
 बीजंइव X. 94, 13.
 बीभत्सुः I. 164, 8.
 बीभत्सुषः X. 124, 8.
 बीभत्सूनां X. 124, 9.
 बीभयत् I. 80, 12.
 बीभिषयाः VIII. 79, 8.
 बीरिटे VII. 36, 2.
 बुद्ध्याशयः X. 155, 4.
 बुधं X. 61, 12.
 बुधं VII. 9, 4; 78, 5.
 बुधानः IV. 23, 8; VII. 68, 9.
 बुधानाः IV. 51, 8.
 बुधि I. 137, 2.
 बुधः I. 24, 7; 96, 6; III. 55, 7; X. 111,
 8; 135, 6.
 बुधं I. 52, 6; 95, 8; 9, IV. 19, 4.
 बुधात् 141, 3; X. 89, 4.
 बुधे II. 2, 3; III. 39, 3; 61, 7; IV. 1, 11;
 17, 14; VII. 34, 16; X. 77, 4.
 बुधेषु X. 93, 5.
 बुधः I. 186, 5; II. 31, 6; V. 41, 16; VI.
 49, 14; 50, 14; VII. 35, 13; 38, 5; X.
 64, 4; 66, 11; 92, 12; 93, 5.
 बुध्यां VII. 6, 7; 56, 14.
 बुध्नेन IV. 55, 6.
 बुध्यध्वं X. 101, 1.
 बुध्यमानाः V. 3, 6.
 बुद्धः VIII. 77, 11.
 बुद्धं VIII. 45, 4; 77, 6.
 बुधुधानः VII. 44, 3.
 बुधुधानाः IV. 1, 18; V. 30, 2.

पुनोपः VII. 37, 6.

पुनोपति X. 32, 1.

पुनोपथ X. 64, 13.

पुनोपह VIII. 67, 16.

पुनोपि I. 138, 3^१.

पुनोपत् I. 32, 7.

पुनं X. 27, 24.

पुनत्पुन्यं VIII. 32, 10.

पुनः VI. 45, 31.

पुनं VI. 45, 33.

पुनं X. 27, 23.

पुनयस्य I. 93, 4; VI. 61, 3.

पुहत् I. 7, 1; 9, 7; 8; 10; 44, 2; 45, 8;
46, 1; 52, 9; 56, 4; 74, 9; 75, 5; 91, 3;
93, 10; 125, 2; 136, 1; 2^२; 151, 4; 160,
5; II. 1, 16; 2, 13; 7, 4; 11, 21; 13, 13;
14, 12; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19,
9; 20, 9; 23, 19; 24, 16; 27, 7; 17;
28, 11; 29, 7; 33, 15; 35, 15; 39, 8;
40, 6; 42, 3; 43, 3; III. 2, 14; 3, 11;
10, 5; 18, 4; 27, 15; 29, 8; 37, 10;
53, 15; IV. 5, 1; 6; V. 1, 10; 10, 4; 16,
1; 17, 3; 18, 5; 25, 7; 8; 27, 6; 36,
4; 39, 3; 43, 15; 44, 6; 55, 1; 2; 57,
8; 64, 6; 66, 5; 67, 1; 68, 1; 73, 10;
79, 7; 85, 1; 86, 6; VI. 16, 11; 12; 21;
17, 4; 7; 28, 6; 30, 2; 50, 3; 75, 15;
VII. 2, 1; 8, 4; 45, 4; 58, 3; 62, 1; 72,
4; 84, 2; 94, 4; 96, 1; VIII. 9, 17; 15,
2; 7; 18, 20; 20, 6; 23, 11; 25, 4; 31,
7; 56, 5; 65, 11; 66, 1; 72, 6; 74, 9;
89, 1; 4; 7; 98, 1; 101, 14; 102, 1;
IX. 5, 5; 20, 4; 44, 6; 56, 1; 61, 16;
62, 10; 66, 24; 83, 5; 86, 40; 97, 40;
98, 8; 107, 15^२; 108, 8; 9; X. 10, 6;
14, 16; 21, 8; 35, 6; 10; 63, 4; 64, 15;
65, 1; 5; 66, 4; 70, 7; 94, 4; 96, 10;
170, 1-3; 176, 1; 181, 2.

पुहः I. 25, 9; 52, 13; 54, 4; 59, 5; 71,
2; 151, 4; II. 2, 7; 16, 2; III. 2, 8;

3, 7; 15, 1; 4; 16, 6; 30, 18; 53, 5;
IV. 1, 17; 10, 2; 12, 3; 17, 6; 21, 4;
27, 4; 30, 14; V. 43, 11; 59, 7; 76, 4;
81, 1; 87, 3; VI. 2, 4; 13, 2; 65, 2;
VII. 18, 20; 61, 3; VIII. 1, 18; 25, 7;
32, 3; IX. 75, 1; 113, 5; X. 3, 2; 4^२;
52, 7, 3; 27, 21; 28, 6; 34, 1; 37, 8;
58, 9; 98, 12.

पुहता I. 48, 1; 10; 16; III. 21, 4; 23, 2;
53, 1; IV. 5, 1; 28, 2; V. 2, 9; 11, 1;
VI. 1, 7; 19, 13; VII. 33, 4; 78, 1;
VIII. 23, 5; IX. 97, 36; X. 3, 1;
8, 1.

पुहतां X. 36, 11.

पुहती I. 57, 5; 113, 19; 123, 2; III. 33, 5;
V. 43, 8; 80, 2; VI. 49, 4; 61, 13; VII.
99, 6; X. 130, 4.

पुहती इति I. 72, 4; 144, 6; 185, 6; IV. 56,
1; VII. 35, 3; 53, 1; 87, 2; IX. 5, 6;
X. 36, 1; 110, 6.

पुहती इवेति पुहतीइव I. 59, 4.

पुहतीः III. 1, 5; 22; 51, 1; V. 43, 1; VI.
1, 12; VIII. 52, 9; 10; IX. 13, 4; 42,
6; 49, 1; 72, 9; 87, 9; 96, 22; 97, 25;
X. 121, 7; 9; 134, 3.

पुहतीः X. 110, 5.

पुहतीभिः IV. 41, 11.

पुहतीभ्यः VIII. 3, 19.

पुहतीं V. 43, 6; 80, 1; VI. 22, 10; X. 27,
17; 67, 1; 74, 4.

पुहत्पुन्यः III. 26, 4; X. 56, 7.

पुहत्पुन्यात् X. 54, 6.

पुहत्पुन्यः III. 26, 4.

पुहत्पुन्या X. 69, 7.

पुहते I. 9, 10; 54, 3; 57, 1; 136, 6; III.
34, 4; IV. 3, 8; V. 12, 1; 43, 5; 15;
47, 7; VI. 68, 9; VIII. 89, 3; 98, 1;
103, 8; IX. 15, 2; 69, 10; 96, 4.

बृहत्संकेतं V. 8, 2.
 बृहत्संगिरयः V. 57, 8.
 बृहत्सद्विषः V. 43, 13; X. 120, 8; 9.
 बृहत्सद्विषस्य IV. 29, 5.
 बृहत्सद्विषा II. 31, 4; V. 41, 19; 42, 12; X. 64, 10.
 बृहत्सद्विषाः X. 66, 8.
 बृहत्सद्विषेषु II. 2, 9; IV. 37, 3; IX. 79, 1.
 बृहत्सद्विषेः I. 167, 2.
 बृहत्सभानुः I. 27, 12.
 बृहत्सभिः II. 11, 15; IV. 56, 4; VI. 1, 11; 48, 7.
 बृहत्सभ्यः IV. 54, 5.
 बृहत्सभ्ये IX. 39, 1.
 बृहत्से IV. 3, 7.
 बृहत्सरंभं I. 36, 18; X. 49, 6.
 बृहत्सरणा V. 80, 2.
 बृहत्सरंभिः VI. 49, 4.
 बृहत्सरंभे I. 57, 1.
 बृहत्सरंभुः VI. 18, 2.
 बृहत्संशरीरः I. 155, 6.
 बृहत्संश्रवणः X. 66, 1.
 बृहत्संश्रवाः I. 54, 3.
 बृहत्संश्रुः IV. 53, 6.
 बृहत्संश्रु इति बृहत्संश्रुः I. 36, 15; VIII. 89, 2; X. 140, 1.
 बृहत् II. 1, 12; III. 52, 4; VI. 24, 3; VIII. 15, 9; 45, 2; 74, 4; IX. 75, 1; X. 1, 1; 3; 27, 14.
 बृहत्तः II. 11, 16; III. 1, 14; 43, 6; VIII. 44, 4; 88, 3; IX. 91, 5.
 बृहत्ते I. 2, 8; 35, 4; 92, 8; 117, 23; 164, 52; II. 4, 8; 10, 4; 15, 2; III. 3, 2; 32, 7; IV. 44, 6; V. 26, 3; 43, 12; 68, 5; VI. 1, 3; 6, 7; 15, 19; 19, 2; 10; 49, 10; VII. 1, 24; 10, 4; 77, 6; 86, 1; 88, 1; 5; 99, 2; VIII. 42, 2; IX.

97, 21; X. 28, 9; 47, 3; 8; 88, 3; 13; 91, 15.
 बृहत्ता VI. 47, 8; VII. 45, 2; 99, 6.
 बृहत्ता IV. 41, 11.
 बृहत्ताश्च X. 106, 9.
 बृहत्स्यते IX. 85, 6.
 बृहत्स्यतिः I. 62, 3; 89, 6; 90, 9; 105, 17; 139, 10; 161, 6; 190, 2; 7; 8; II. 23, 13; IV. 50, 1; 4; 5; V. 46, 5; VI. 73, 1; 2; 3²; VII. 97, 2; 4; 7; IX. 5, 11; 81, 4; X. 14, 3; 17, 13; 36, 5; 42, 11; 64, 4; 15; 67, 3-5; 8; 68, 3-9; 11; 12; 92, 10; 98, 7; 103, 8; 108, 6; 11; 109, 5; 128, 7; 141, 2; 161, 4; 173, 5; 182, 1.
 बृहत्स्यतिना VIII. 96, 15; X. 68, 10.
 बृहत्स्यतिःप्रसूताः X. 97, 15; 19.
 बृहत्स्यति I. 14, 3; 190, 1; III. 20, 5; 26, 2; 62, 5; 6; IV. 50, 7; V. 42, 7; 43, 12; 51, 12; VII. 10, 4; 97, 5; 6; 8; VIII. 10, 2; X. 13, 4; 35, 11; 47, 6; 65, 10; 67, 9; 10; 68, 1; 141, 3-5.
 बृहत्स्यते IX. 80, 1.
 बृहत्स्यते I. 106, 5; 190, 5; II. 23, 2-4; 6-8; 10; 12; 14-16; 18; 24, 1; 30, 4; 9; III. 62, 4; IV. 50, 2²; 3; 6; 11; V. 42, 8; VI. 47, 20; VII. 97, 10; X. 68, 2; 71, 1; 98, 1; 3; 100, 5; 103, 4.
 बृहत्स्यते IV. 50, 10.
 बृहत्स्यतेः I. 190, 4; II. 24, 10; IV. 40, 1; X. 130, 4; 167, 3.
 बृहत्स्यतां VIII. 66, 10.
 बोधं I. 147, 2; VII. 21, 1; 22, 3; 4; X. 156, 5.
 बोधत् IV. 15, 7.
 बोधतं II. 36, 6; VIII. 35, 4.
 बोधतं VIII. 9, 3; 38, 1; X. 92, 12.
 बोधति II. 25, 2; V. 10, 4.

- बोधु II. 32, 4.
 बोधु I. 29, 4.
 बोधय I. 12, 4; 22, 1; 124, 10; 134, 3; V.
 14, 1; 79, 1; VIII. 9, 17; X. 42, 2.
 बोधयत VIII. 44, 1.
 बोधयतः VII. 44, 2.
 बोधयती I. 92, 9; 113, 8; 124, 4; V. 47, 1;
 80, 2; VII. 79, 1.
 बोधयितारं I. 161, 13.
 बोधाति I. 77, 2.
 बोधासि VII. 21, 1.
 बोधि I. 76, 4; III. 51, 6; X. 112, 10.
 बोधि I. 24, 11; 31, 9; 44, 6; 131, 6; II.
 2, 11; 6, 4; 9, 2; 23, 19; 24, 16; 33,
 15; III. 4, 1; 14, 7; 15, 2; 19, 5;
 30, 21; 31, 14; IV. 3, 4; 16, 17; 17,
 17; 18; 22, 10; V. 4, 9; 24, 3; VI.
 21, 5; 12; 46, 4; VII. 75, 2; 96, 2;
 VIII. 3, 1; 43, 27; 44, 22; 45, 19; 54, 5;
 74, 12; 88, 6; 93, 21; X. 44, 9; 83,
 6; 100, 1; 133, 1; 167, 2.
 बोधिःमनसा V. 75, 5.
 बोधिःमनाः VIII. 93, 18.
 बोधिवीति III. 53, 8.
 ब्रह्म IX. 97, 52; X. 20, 9.
 ब्रह्म I. 6, 1; VII. 44, 3; VIII. 4, 14.
 ब्रह्मस्य III. 7, 5; VIII. 4, 13; 69, 7; IX.
 113, 10.
 ब्रह्म X. 39, 5.
 ब्रह्मः IV. 3, 5-7; VII. 60, 1.
 ब्रह्मः IV. 3, 8; X. 10, 6.
 ब्रह्मन् I. 156, 2; VI. 54, 1; 2; VII. 64, 3.
 ब्रह्मन् I. 84, 17; X. 173, 3.
 ब्रह्मन् IX. 39, 1.
 ब्रह्मसि I. 139, 7.
 ब्रह्मसि VI. 16, 16.
 ब्रह्मसि X. 95, 13.
 V. 30, 3; 44, 13; VI. 56, 4.

- ब्रह्मस्य II. 28, 8; IV. 20, 10; 23, 6; 58, 2;
 V. 29, 13; 41, 11; 42, 6; VI. 67, 10;
 X. 112, 1.
 ब्रह्मस्ये V. 51, 12.
 ब्रह्मस्ये I. 30, 6.
 ब्रह्मस्ये I. 84, 5; VIII. 92, 2.
 ब्रह्मसि X. 27, 3.
 ब्रह्मसि X. 61, 12.
 ब्रह्मस्य I. 35, 6; 164, 7; V. 65, 1; VI. 75, 12.
 ब्रह्मसि I. 84, 19; IX. 82, 4.
 ब्रह्मसि III. 54, 10; X. 18, 1; 79, 4; 117, 6.
 ब्रह्मसि IV. 42, 7.
 ब्रह्मसि इति VI. 25, 4.
 ब्रह्म I. 10, 4; 37, 4; 47, 2; 62, 13; 75, 2;
 80, 9; 88, 4; 105, 15; 117, 10; 25; 129,
 4; 152, 5; 7; 157, 2; 165, 11; II. 12, 14;
 18, 7; 20, 5; 34, 7; 37, 6; 39, 8; 41, 18;
 III. 8, 2; 29, 15; 41, 3; 53, 12; 13;
 IV. 6, 11; 16, 20; 21; 22, 1; V. 29, 15;
 42, 2; 85, 1; VI. 16, 36; 17, 3; 13;
 23, 5; 35, 1; 3; 38, 3; 4; 52, 2; 75,
 19; VII. 22, 3; 24, 4; 28, 1; 2; 31,
 11; 35, 7; 14; 36, 1; 37, 4; 61, 6;
 97, 9; 103, 8; VIII. 1, 3; 3, 9; 5, 13;
 6, 9; 24, 1; 32, 17; 33, 13; 35, 16;
 37, 1; 52, 9; 53, 8; 63, 2; 69, 9; 89,
 3; 90, 3; IX. 67, 23; 71, 1; 86, 41;
 X. 4, 7; 13, 1; 22, 7; 30, 11; 49, 1;
 50, 6; 61, 1; 7; 65, 11; 14; 66, 12;
 80, 7; 89, 3; 114, 8; 120, 8; 141, 6;
 148, 4.
 ब्रह्मकाराः VI. 29, 4.
 ब्रह्मसिद्धिद्वये K. 109, 1.
 ब्रह्मकृतेः VII. 32, 2; X. 50, 7; 54, 6;
 66, 5.
 ब्रह्मकृता III. 32, 2; VII. 9, 5.
 ब्रह्मकृति VII. 28, 5; 29, 2.
 ब्रह्मकृते VIII. 66, 6.

ब्रह्मसंहिता X. 109, 5.
 ब्रह्मसंहिता VI. 53, 8.
 ब्रह्मसंहिता X. 109, 3.
 ब्रह्मसंहिता X. 109, 2; 6; 7.
 ब्रह्मसंहिता: III. 34, 1; VII. 19, 11.
 ब्रह्मणः I. 18, 4; 38, 13; 40, 3; 5; II. 23, 17; 19; 24, 2; 4; 5; 8; 9; 11; 13-16; 25, 1-5; 26, 2-4; II. 24, 2; III. 29, 15; V. 46, 3; VI. 52, 3; 75, 17; VII. 41, 1; 44, 1; 97, 3²; VIII. 27, 1; IX. 97, 34; X. 53, 9; 65, 1; 67, 7; 72, 2; 173, 3.
 ब्रह्मणः II. 12, 6; X. 28, 11.
 ब्रह्मणः I. 18, 1; 3; 5; 40, 1; II. 1, 3; 23, 1; 5; 9; 11; VI. 16, 30; VII. 97, 9; IX. 83, 1; X. 155, 2; 164, 4; 174, 1.
 ब्रह्मणा I. 24, 11; 31, 18; 82, 6; 84, 3; 93, 6; 117, 11; 124, 13; 162, 17; II. 2, 7; 10; 16, 7; 17, 3; 24, 3; 15; III. 18, 3; 35, 4; 51, 12; IV. 36, 7; V. 40, 6; 42, 4; VI. 35, 5; 50, 6; 65, 5; VII. 33, 3; 4; 11; IX. 113, 5; X. 50, 4; 120, 5; 162, 1; 2.
 ब्रह्मणा II. 23, 1; 2.
 ब्रह्मणा VIII. 32, 16.
 ब्रह्मणि VI. 23, 1.
 ब्रह्मणि I. 108, 7.
 ब्रह्मणे I. 113, 19; IV. 4, 6; VII. 13, 3; 60, 11; 97, 8; IX. 96, 10; X. 30, 1; 112, 8; 122, 2.
 ब्रह्मणे I. 101, 5; IV. 50, 9.
 ब्रह्मस्वतः II. 20, 4; VI. 21, 8.
 ब्रह्मस्वते IV. 24, 2.
 ब्रह्मस्वतः II. 19, 1; 8; 34, 11.
 ब्रह्मस्वा VIII. 6, 33.
 ब्रह्मसंहिता: II. 23, 4; V. 42, 9; VIII. 45, 23; 64, 1; X. 36, 9; 160, 4; 182, 3.
 ब्रह्मसंहिता VI. 52, 2.

ब्रह्मसंहिता III. 30, 17; VI. 22, 8; 52, 3; VII. 104, 2; X. 125, 6.
 ब्रह्मन् III. 13, 6; VII. 29, 2.
 ब्रह्मन् VII. 33, 11.
 ब्रह्मपुत्रः II. 43, 2.
 ब्रह्मसंहिता I. 83, 2; 152, 6.
 ब्रह्मसंहिता IX. 77, 3.
 ब्रह्मसंहिता: VIII. 4, 2.
 ब्रह्मसंहिता: I. 33, 9.
 ब्रह्मसंहिता: VIII. 45, 39; 77, 5; X. 85, 29.
 ब्रह्मस्युतः I. 177, 2; VIII. 1, 24.
 ब्रह्मस्युता III. 35, 4; VIII. 2, 27; 17, 2.
 ब्रह्मस्वाहः I. 101, 9; III. 41, 3; VI. 21, 6.
 ब्रह्मस्वाहःस्तव VI. 45, 19.
 ब्रह्मस्वाहसं VI. 45, 7.
 ब्रह्मस्वाहसे V. 34, 1; 39, 5; VI. 45, 4.
 ब्रह्मसंशिते VI. 75, 16.
 ब्रह्मसंवे: IX. 67, 24.
 ब्रह्मा I. 80, 1; 158, 6; 164, 35; II. 1, 2; 3; IV. 9, 4; 50, 8; 58, 2; V. 40, 8; VII. 7, 5; VIII. 7, 20; 16, 7; 31, 1; 33, 19; 64, 7; IX. 96, 6; 112, 1; 113, 6; 52, 2; 71, 11; 85, 34; 35; 117, 7.
 ब्रह्मासंहिता VIII. 92, 30.
 ब्रह्माणः I. 10, 1; V. 31, 4; 32, 12; VII. 42, 1; VIII. 17, 3; 96, 5; X. 85, 3; 16.
 ब्रह्माणः V. 29, 3.
 ब्रह्माणं VI. 45, 7; X. 77, 1; 107, 6; 125, 5; 141, 2.
 ब्रह्माणसंहिता II. 39, 1.
 ब्रह्माणि I. 3, 5; 6; 52, 7; 61, 1; 16; 63, 9; 80, 16; 165, 2; 4; 14; 177, 4; 5; II. 5, 3; 34, 6; III. 51, 6; IV. 3, 15; V. 2, 6; 31, 10; 73, 10; 74, 3; VI. 23, 6; 40, 4; 47, 14; 69, 4; VII. 1, 20; 25; 18, 4; 19, 6; 22, 7; 9; 23, 1; 3; 29, 2; 43, 1; 61, 2; 70, 5-7; 72, 3;

4; 83, 4; 84, 3; 104, 6; VIII. 17, 2;
36, 7; 40, 5; 62, 4; 66, 11; 90, 1; 98,
8; X. 89, 16; 104, 6.

ब्रह्मी: IX. 33, 5.

ब्राह्मणः VIII. 58, 1; X. 88, 19; 90, 12;
97, 22.

ब्राह्मणस्य X. 109, 4.

ब्राह्मणा I. 164, 45.

ब्राह्मणाः VII. 103, 1; X. 71, 8.

ब्राह्मणान् I. 15, 5; II. 36, 5.

ब्राह्मणान् X. 16, 6.

ब्राह्मणानः VI. 75, 10.

ब्राह्मणानः VII. 103, 7; 8; X. 71, 9.

ब्रुवते V. 87, 2.

ब्रुवते I. 37, 13; 77, 3; 134, 2; VIII. 6,
3; 27.

ब्रुवन् IX. 63, 9.

ब्रुवन्तः V. 12, 5; VIII. 48, 1.

ब्रुवन्ति VII. 26, 3.

ब्रुवन्ति X. 27, 3.

ब्रुवन्तु I. 4, 5; 74, 3; X. 15, 5; 63, 1.

ब्रुवाणः III. 59, 1; VI. 38, 2; VII. 36, 2;
IX. 97, 7; X. 8, 7.

ब्रुवाणा V. 47, 1.

ब्रुवान्ते इति III. 54, 7.

ब्रुवीन् V. 49, 2.

ब्रुवीन्ति VIII. 21, 11; 92, 32.

ब्रुवे I. 179, 5; 185, 7; II. 30, 11; III. 2, 3;
37, 5; IV. 51, 11; V. 61, 8; 65, 3;
VII. 31, 6; 44, 3; VIII. 22, 13; 25,
21; 44, 3; 67, 10; 83, 9; 98, 12; X.
35, 7; 66, 7; 97, 4.

ब्रुव X. 52, 1.

ब्रुवान् X. 135, 5.

ब्रुवे X. 91, 11.

ब्रुहि I. 35, 11; 61, 13; 114, 10; X. 87, 8.

भ

भर्तृसः X. 163, 4.

भर्तृ I. 127, 5.

भर्तृये VIII. 27, 11.

भर्तृन् VII. 81, 2.

भर्तृव्यं X. 109, 7.

भर्तृः VI. 28, 5; X. 34, 1.

भर्तृव I. 110, 3.

भर्तृन् IX. 67, 10.

भर्तृन् VIII. 99, 3.

भर्तृ VIII. 92, 23; 100, 2; IX. 83, 4; X.
167, 4.

भर्तृव्यं I. 187, 7.

भर्तृ VII. 41, 2.

भर्तृवर्हि VII. 96, 6; 98, 6; VIII. 48, 7,
IX. 8, 9.

भर्तृव I. 81, 6; IV. 21, 10; V. 57, 7.

भर्तृः X. 148, 3.

भर्ग III. 56, 6; VII. 41, 3⁵.

भर्ग VII. 41, 5².

भर्गः I. 24, 4; 62, 7; 90, 4; 144, 3; 163,
8; II. 1, 7; 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17,
9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 27, 1; 31, 4;
III. 30, 18; 36, 5; 49, 3; 54, 21; 55,
17; IV. 30, 24; 55, 10; V. 16, 2; 33,
5; 41, 4; 42, 5; 46, 2; 6; 48, 5; 49,
3; 51, 11; 82, 3; VI. 13, 2; 28, 5;
49, 14; 50, 13; 51, 11; VII. 15, 11;
12; 35, 2; 38, 1; 40, 2; 41, 5; 66, 4;
VIII. 19, 16; 31, 11; 54, 5; IX. 81,
5; 97, 55; 101, 7; 108, 14; X. 31, 4;
39, 3; 64, 10; 66, 10; 85, 23; 36; 92,
4; 93, 4; 7; 141, 2; 159, 1.

भर्गःऽब्रुव III. 20, 4; X. 68, 2.

भर्गर्हि IX. 65, 17.

भर्गऽभर्तृव्य I. 24, 5.

भर्ग I. 14, 3; 44, 8; 89, 3; 91, 7; 134, 5;

136, 6; 141, 10; 11; II. 17, 7; 38, 10;
III. 20, 5; 30, 19; V. 7, 8; 42, 1; 46,
3; 49, 1; VI. 50, 1; 51, 3; VII. 36, 8;
38, 6²; 39, 4; 41, 1; 2²; 6; 44, 1;
VIII. 61, 5; 7; IX. 7, 8; 10, 5; 97,
44; X. 11, 6; 35, 10; 11; 39, 10; 42,
3; 63, 9; 125, 2.

भगंश्च I. 141, 6.

भगंश्चती I. 164, 40.

भगंश्चत्तरः X. 60, 12.

भगंश्चतः I. 164, 40; VII. 41, 4; 5.

भगंश्चान् VII. 41, 5; X. 60, 12.

भगंश्च I. 123, 5; 136, 2; III. 62, 11; IV.
55, 5; V. 82, 1; X. 151, 1.

भगंश्चश्च III. 54, 14; VIII. 102, 6.

भगंश्च IV. 3, 5; V. 41, 11; IX. 44, 5; 61,
9; 109, 1; 13.

भगे II. 34, 8.

भगेश्चचिता X. 106, 8.

भगे IX. 61, 13.

भगेश्चतः VII. 104, 7; X. 76, 4; 87, 23.

भगेश्चतां X. 87, 22.

भद्रि X. 87, 4.

भद्र I. 27, 5; 43, 8; 81, 6; 104, 6; 121,
15; VII. 27, 1; 46, 4; IX. 4, 5; X.
45, 10²; 85, 29; 112, 10.

भद्रान् VII. 56, 21.

भद्रां X. 106, 9.

भद्राणि IV. 54, 1.

भद्राणि V. 34, 5; 7.

भद्राणि V. 44, 12.

भद्राणि I. 123, 4; III. 30, 7; IX. 86, 1.

भद्राणि I. 68, 2; V. 79, 7; X. 15, 3.

भद्राणि VIII. 4, 21²; X. 108, 8.

भद्राणि X. 114, 10.

भद्राणि I. 125, 6; X. 107, 2.

भद्राणि IV. 32, 21; X. 84, 2.

भद्राणि II. 26, 1.

भद्राणि X. 27, 10.

भद्राणि X. 108, 9.

भद्राणि I. 187, 9.

भद्राणि I. 156, 3.

भद्राणि X. 48, 1.

भद्राणि I. 157, 2; VII. 32, 7; VIII. 40, 6.

भद्राणि X. 60, 2.

भद्राः I. 67, 1; 91, 5; VIII. 19, 19²; X. 3,
3; 32, 3.

भद्राः VIII. 14, 11.

भद्राः V. 61, 4.

भद्राः I. 1, 6; 89, 8²; 94, 14; 108, 3; 113,
9; 20; 115, 2; 190, 5; II. 23, 19; 24,
16; 26, 2; 35, 15; 41, 11; 43, 2; 3;
III. 9, 7; 54, 20; IV. 10, 1; 11, 1; 39,
4; V. 1, 10; 30, 12; 81, 2; 82, 5; VI.
28, 1; 6; VII. 60, 8; 96, 3; 104, 9;
VIII. 19, 20; 47, 10; 12²; 62, 4; X.
14, 12; 25, 1; 30, 12; 32, 7; 35, 2;
37, 6; 62, 1; 85, 6; 86, 23; 137, 4;
142, 1; 164, 2³.

भद्राः I. 123, 13; VIII. 93, 28.

भद्राः X. 3, 3; 29, 8.

भद्राः VI. 28, 6.

भद्राः II. 42, 2; 3.

भद्राः X. 47, 5.

भद्राः VIII. 71, 3.

भद्राः V. 4, 7; VII. 14, 2; X. 45, 9.

भद्राः I. 132, 2; II. 29, 1; IV. 10, 2.

भद्राः I. 109, 4.

भद्राः I. 83, 3; 89, 2; 94, 1; 114, 9; 123,
11; 12; 134, 4; 166, 9; 10; 168, 7;
III. 30, 7; 39, 2; IV. 6, 6; 21, 9; 58,
10; V. 29, 15; 49, 3; 80, 6; VI. 1,
12; 45, 32; 58, 1; 64, 2; 74, 2; VII.
96, 3; VIII. 19, 19; 80, 7; 102, 15;
IX. 97, 2; X. 11, 3; 18, 3; 27, 12;
32, 9; 64, 11; 71, 2; 80, 2; 100, 11;
134, 1.

भद्राः I. 48, 13; 89, 1; 115, 3; 132, 2;

163, 5; IV. 51, 7; 52, 5; VII. 41, 7;
VIII. 19, 19; 62, 1; X. 35, 5; 69, 1;
72, 5.

भद्राणि VII. 26, 4.

भद्रान् IX. 96, 1.

भद्रां X. 53, 3.

भद्राय I. 115, 2; X. 48, 11.

भद्रायां VI. 1, 4; 10.

भद्रे III. 1, 21; V. 62, 7.

भद्रे इति I. 95, 6.

भद्रेण I. 94, 15; VIII. 18, 17.

भद्रेभिः I. 49, 1.

भनक्ति VI. 68, 6.

भनन्ति VI. 11, 3.

भनन्त IV. 18, 7; VII. 18, 7.

भनन्ति IV. 18, 6.

भन्दत्सदृश्ये V. 87, 1.

भन्दते III. 3, 4.

भन्दना VIII. 24, 15; 17.

भन्दनाः IX. 86, 41.

भन्दनाऽयतः IX. 85, 2.

भन्दमानः III. 2, 12.

भन्दमाने इति I. 142, 7; III. 4, 6.

भन्दिहः I. 97, 3.

भन्दिहस्य V. 1, 10.

भयतां X. 42, 6.

भयते I. 58, 5; 166, 5; IV. 17, 10; VI. 31,
2; VII. 58, 2; X. 92, 8.

भयते I. 85, 8; 166, 4; IV. 6, 5; VII.
83, 2.

भयते II. 12, 13; IV. 38, 8.

भयं I. 189, 4; II. 28, 10; 41, 10; VIII.
61, 16; IX. 67, 21; X. 39, 11.

भयमानः I. 100, 17; II. 29, 6; III. 30, 10.

भयस्ये II. 30, 6.

भयस्य X. 35, 14.

भया VI. 6, 6.

भयाते X. 27, 5; 22.

भयामहे VIII. 61, 13.

भये I. 40, 8; II. 27, 5.

भयेते इति IV. 42, 8.

भरे VIII. 2, 23; 32, 24; IX. 69, 10.

भर I. 4, 7; 8, 11; 12, 11; 28, 9; 49, 5;
53, 3; 57, 3; 61, 12; 63, 9; 64, 1;
79, 8; 81, 7; 9; 92, 13; 127, 11; 140,
1; II. 7, 1; 17, 7; 21, 1; 30, 10;
III. 29, 1; 3; 30, 19; 36, 9; 45, 4;
53, 14; 54, 15; IV. 2, 13; 20, 10; 32,
20; V. 4, 5; 6, 1; 8; 9, 7; 10, 1; 7;
16, 5; 23, 1; 2; 35, 1; 2; 38, 4; 39,
1; 2; VI. 16, 29; 36; 19, 6-8; 22, 3;
42, 1; 4; 44, 13; 46, 5; 7; VII. 15, 11,
20, 7; 25, 2; 32, 7; 24, 26; 77, 4;
81, 5; VIII. 1, 4; 13, 5; 19, 15; 21,
16; 24, 4; 25, 32, 8; 33, 12; 34, 15;
45, 15; 40; 46, 19; 60, 18; 61, 6;
66, 7; 77, 8; 78, 1-3; 81, 7; 89, 4;
93, 19; 28; 29, 98, 10; IX. 4, 10; 19,
1; 20, 4; 23, 3; 29, 6; 40, 4; 6; 57,
4; 59, 1; 60, 4; 61, 6; 26; 63, 18;
64, 26; 65, 18; 87, 6; 100, 2; 101, 9;
103, 1; 106, 4; X. 21, 4; 42, 4; 3;
83, 3; 113, 10; 148, 1; 156, 3; 180, 1;
191, 1.

भरः VI. 26, 4; X. 171, 2.

भरणे X. 31, 6.

भरन् I. 121, 13; 173, 3; II. 19, 5; IV. 26,
4; 5; V. 31, 11; 44, 13; IX. 52, 1.

भरन् I. 60, 1; II. 20, 6; IV. 26, 6; IX.
48, 3; 4; 97, 24; 106, 3; X. 13, 2.

भरन् II. 14, 1; 6; 7; VI. 16, 41; VIII.
62, 1.

भरन् I. 136, 1; II. 14, 2; 8; 37, 1; III. 10,
5; 52, 8; V. 43, 3; VII. 46, 1; VIII.
100, 3; X. 40, 6; 76, 4; 100, 2.

भरतः VI. 16, 4.

भरतं I. 96, 3.

भरतं I. 109, 7.
 भरतस्य III. 53, 24; VII. 8, 4.
 भरतस्य II. 36, 2.
 भरता X. 176, 2.
 भरताः III. 33, 11; 12; VII. 33, 6.
 भरतां X. 59, 8.
 भरताय V. 54, 14.
 भरति II. 16, 2; III. 55, 4; IV. 16, 16; 22, 4; X. 87, 16.
 भरति I. 152, 3; IV. 17, 9; X. 138, 6.
 भरते I. 173, 2; II. 24, 9; VIII. 19, 23; IX. 94, 3.
 भरते I. 64, 13, 104, 3; II. 24, 13; 26, 3; V. 32, 9; VII. 24, 2; X. 46, 8; 75, 7; 147, 4.
 भरतेभ्यः V. 11, 1.
 भरतृस्यामः X. 181, 2.
 भरतृस्यामं I. 112, 13; X. 150, 5.
 भरतृस्यामाः VI. 25, 9; 35, 15.
 भरतृस्यामान् VI. 47, 25.
 भरतृस्यामाय I. 116, 18; VI. 15, 3; 16, 5; 33, 31, 4; 48, 13; 63, 10.
 भरतृस्यामे VI. 17, 14; 48, 7.
 भरतृस्यामेषु I. 59, 7; VI. 10, 6; 23, 10; 35, 4.
 भरथ X. 94, 1.
 भरथः I. 151, 3; III. 62, 1.
 भरथः I. 112, 21.
 भरद्वाजस्य VI. 65, 6.
 भरद्ध्यै VI. 66, 3; 67, 4.
 भरद्ध्यै I. 62, 2; 122, 1; III. 61, 5; V. 41, 3; 5; VI. 66, 9; VII. 4, 1; 5, 1; 13, 1; 31, 10; VIII. 20, 9; X. 111, 1.
 भरद्ध्ये V. 59, 4.
 भरत I. 70, 5; VIII. 6, 2.
 भरत I. 70, 5; II. 13, 2; V. 73, 8.
 भरतः I. 1, 7; III. 39, 7; VIII. 21, 1; X. 35, 1.
 भरती I. 151, 8; 153, 1; II. 16, 4; VII. 92, 2; VIII. 100, 9.

भरंति I. 115, 5; V. 1, 10; VI. 44, 20; IX. 74, 6; X. 79, 2; 102, 10.
 भरंती II. 5, 6; III. 6, 1; 31, 11; VIII. 91, 1; X. 95, 10.
 भरंतीः X. 30, 13; 35, 5.
 भरंते VI. 67, 7; 10.
 भरंते I. 104, 4; 173, 4; III. 55, 7; V. 11, 4; VII. 72, 4.
 भरं I. 117, 18; V. 29, 8; VIII. 66, 1; X. 44, 5.
 भरमाणः IX. 97, 15; 110, 5.
 भरमाणस्य I. 148, 2.
 भरमाणाः I. 135, 3; 6; VII. 2, 4.
 भरमे V. 15, 4.
 भरस्व I. 79, 10.
 भरस्व VII. 88, 1.
 भरद्भूतये I. 129, 2; V. 48, 4.
 भरद्भूतौ VIII. 63, 12.
 भाराणां VIII. 40, 3.
 भारात् IV. 2, 7.
 भारति I. 180, 2; V. 3, 7.
 भाराम I. 94, 4.
 भारामसि VI. 16, 47; VIII. 66, 5; 11.
 भारमे I. 53, 1; 114, 1; II. 20, 1; IV. 56, 5; VIII. 83, 8; X. 36, 8.
 भारामि I. 61, 2; 3.
 भारामि VIII. 102, 19.
 भाराय I. 111, 5; III. 51, 8; IV. 21, 7; VI. 17, 8; 23, 9; VIII. 13, 3; IX. 6, 6; 16, 5; 97, 6; 106, 2; X. 100, 2.
 भारामः IX. 10, 2.
 भारित्वैः III. 36, 7.
 भारिधत् II. 4, 4; X. 45, 7.
 भारिधति X. 124, 7.
 भारिधः IV. 40, 2.
 भारिमग्भिः I. 22, 13; X. 64, 14.
 भारे I. 112, 1; 132, 1²; 2; III. 30, 22; V. 36, 5; VI. 45, 13; VII. 13, 1; VIII. 16, 3; IX. 97, 58; X. 49, 1, 4; 50, 4; 102, 2.

- ભરે I. 57, 1; 102, 1; 126, 1; 143, 1; II. 16, 1; V. 12, 1; 15, 1; 42, 13; 59, 1; 60, 1.
 ભરેરે કિંતિ X. 79, 1.
 ભરેરેભરે I. 100, 2; 102, 4; V. 43, 2; VII. 32, 24; 82, 9; X. 67, 9.
 ભરેરેહિ IX. 79, 2.
 ભરેરેજ X. 36, 9.
 ભરેરેકુ I. 100, 1; 109, 8; II. 23, 13; III. 37, 5; IV. 38, 5; VIII. 53, 7; IX. 47, 5; X. 63, 9; 107, 11.
 ભરેરેકુજા I. 91, 21.
 ભરેરે I. 141, 1; III. 62, 10; X. 61, 14.
 ભરેરે IX. 97, 50.
 ભરેરે X. 74, 5.
 ભરેરે X. 22, 3.
 ભરેરેરૂચ V. 58, 7.
 ભરેરે I. 173, 6.
 ભરેરે VI. 13, 3.
 ભરેરે X. 88, 1.
 ભરેરે I. 143, 5.
 ભરેરે VI. 6, 2.
 ભરેરે VI. 38, 1.
 ભરે X. 86, 23.
 ભરેનનક: VII. 18, 7.
 ભરે I. 36, 2; 58, 9²; 73, 4; 76, 3; 91, 16; 17; 156, 1; 171, 6; 189, 2; III. 10, 8; 18, 1; 45, 5; IV. 4, 3; 10, 3; V. 5, 4; VI. 33, 5; 46, 3; 47, 7²; VII. 7, 1; 11, 3; 17, 1; 30, 1; 32, 7; 25; VIII. 13, 3; 45, 8; 79, 7; 97, 7; IX. 31, 2²; 81, 3; 97, 25; X. 7, 7²; 69, 5.
 ભરે I. 1, 9; 12, 8; 15, 10; 22, 15; 31, 3; 40, 1; 51, 8; 76, 2; 79, 11; 81, 8; 91, 9; 10; 12; 138, 3²; 187, 2; 8; 9; 10²; III. 17, 3; 21, 3; 31, 18; 37, 6; IV. 1, 5; 3, 15; 4, 5; 32, 14; 57, 6; V. 24, 1; VI. 15, 9; 25, 7; 45, 26; 46, 10; 11; 55, 1; VII. 15, 14; 41, 5; 46, 2; 54, 1²; 96, 5; VIII. 4, 18; 48, 4;
 IX. 1, 3; 61, 21; 88, 7; 96, 11; 104, 5; 105, 5; X. 18, 11; 25, 7; 33, 3; 37, 10; 53, 6; 69, 4; 70, 1; 83, 7; 84, 5; 85, 46³; 127, 6; 141, 1; 148, 4.
 મરંતિ I. 23, 19; 107, 1; III. 33, 9.
 મરંતિ II. 29, 6; X. 18, 2; 110, 5.
 મરંતિ: I. 96, 7; X. 147, 1.
 મરંતિ: I. 162, 19; II. 27, 15; X. 12, 1.
 મરંતિ I. 34, 11; 93, 1; 157, 4.
 મરંતિ I. 34, 1²; 12; 112, 24; VI. 60, 3; VII. 82, 9; X. 13, 2.
 મરંતિ III. 23, 2.
 મરંતિ III. 53, 17; IV. 56, 1; VII. 35, 1.
 મરંતિ I. 28, 1; 95, 1; 127, 3; II. 27, 13; V. 34, 3; VII. 50, 3; 83, 2; 101, 3; X. 71, 10; 114, 10.
 મરંતિ I. 17, 5; 55, 4; 158, 6; III. 5, 4; 8, 4; 29, 11; IV. 25, 2; 38, 8; V. 54, 9; 61, 6; 80, 4; VI. 75, 1; VII. 44, 4; IX. 70, 7; X. 27, 12; 40, 9; 46, 3; 52, 2; 85, 19; 28; 30; 88, 6; 109, 5; 117, 3; 6; 160, 4.
 મરંતિ I. 90, 9; 94, 8; 100, 1-15; IV. 1, 20; 57, 3; V. 83, 8; VI. 47, 12; 75, 12; VII. 35, 3; 7; 9; 10; 13; VIII. 74, 8; 92, 24; IX. 79, 5; 85, 1; X. 60, 11; 63, 16.
 મરંતિ III. 54, 17.
 મરંતિ III. 60, 4; V. 55, 8.
 મરંતિ: I. 112, 20; IV. 43, 6; VIII. 9, 12; IX. 111, 3.
 મરંતિ: IV. 43, 3; X. 39, 3; 40, 3.
 મરંતિ II. 15, 7; III. 5, 10; IV. 16, 7; VIII. 14, 15; IX. 15, 5.
 મરંતિ: VII. 52, 1.
 મરંતિ I. 67, 4.
 મરંતિ I. 89, 9; VII. 32, 17; IX. 94, 4; X. 18, 5; 120, 3.
 મરંતિ I. 164, 36; III. 57, 4; 58, 2; IV.

3, 4; V. 2, 4; VII. 11, 2; 103, 8; IX.
102, 5; X. 142, 3.

भवंती I. 164, 29.

भवंती इति III. 54, 7.

भवंती: III. 7, 3; 55, 16.

भवंतु VI. 51, 11; VIII. 27, 14.

भवंतु I. 10, 12²; 90, 8; V. 2, 6; 51, 12,
83, 7; VI. 16, 47; 52, 9; VII. 17, 5;
34, 5; 7; 8²; 9-12; 38, 7; 50, 4²;
X. 9, 4; 18, 12; 29, 6; 35, 13; 67, 11;
103, 11; 128, 9.

भवंति X. 95, 18.

भवंति I. 31, 5; II. 1, 4; 9; III. 18, 5;
IV. 4, 10; 7, 9; V. 3, 1; 2; 81, 4; 5;
IX. 85, 3; X. 91, 11.

भवंति I. 1, 3, 10; II. 38, 11, IV. 16, 17;
VII. 70, 6; X. 10, 2, 11; 11, 8.

भवंति II. 41, 11; V. 37, 5², VI. 41, 5;
VIII. 13, 22, X. 16, 2; 108, 3.

भवंति V. 45, 5.

भवंति II. 42, 1, V. 3, 5.

भवंति IV. 31, 3; VIII. 48, 2.

भवंति VII. 35, 9.

भवंति X. 86, 7.

भवंति I. 161, 2.

भवंति II. 24, 5.

भवंति I. 83, 1.

भवंति VIII. 45, 18.

भवंति VII. 52, 1; 97, 2.

भवंति IV. 2, 15; VII. 8, 3; X. 31, 1, 59, 3.

भवंति X. 55, 2; 58, 12; 90, 2.

भवंति I. 129, 6.

भवंति VI. 3, 4; 14, 1.

भवंति X. 86, 7.

भवंति VI. 59, 4.

भवंति V. 19, 5; X. 115, 2.

भा: I. 45, 8; 46, 10; IV. 5, 1, 7, 9; VII.
8, 2; 4; VIII. 1, 28; 23, 11.

भा: I. 1, 12; X. 12, 2.

भा: I. 44, 3; III. 1, 14.

भा: VII. 18, 13; VIII. 80, 8; 81, 6; IX.
72, 8.

भा: I. 135, 2; 3; 162, 3; 4; 183, 4; VI.
22, 4; VIII. 57, 4; 100, 2; X. 16, 4;
71, 6; 85, 21; 130, 5.

भा: I. 28, 4; VIII. 96, 8; X. 52, 1;
114, 3.

भा: VIII. 59, 1.

भा: I. 20, 8; 24, 3; 73, 5; 91, 23; 116,
19; 123, 3; 161, 6; 164, 21; 37; II.
10, 6; 17, 7; 23, 2; 38, 5; 7; III. 1,
19; 49, 4; 60, 1; IV. 54, 2; V. 82, 3;
VII. 56, 14; VIII. 36, 1; 47, 16; 97,
2; 99, 3; 100, 1; X. 11, 8; 17, 9; 35,
7; 39, 2; 51, 7; 8; 66, 2; 85, 19; 87,
18; 98, 11; 100, 2; 124, 3; 179, 1;
191, 2.

भा: VIII. 90, 6.

भा: II. 36, 4.

भा: X. 51, 9.

भा: I. 156, 5.

भा: X. 9, 2.

भा: II. 1, 4.

भा: II. 4, 6; V. 44, 12; X. 3, 6.

भा: I. 92, 9; 11; 96, 5; 154, 6; II. 35,
7; III. 25, 3; 44, 4; V. 2, 9; 11, 1;
28, 1; 76, 1; 80, 3; VI. 5, 5; 6, 4;
VII. 5, 2; 9, 3; 10, 1; VIII. 58, 2, X.
3, 1; 2; 45, 4; 5.

भा: I. 143, 3.

भा: I. 36, 3; 92, 2; 97, 5; 143, 3; III.
1, 14; V. 1, 1; VI. 64, 2; VII. 75, 3.

भा: V. 16, 1; VII. 4, 1.

भा: III. 22, 2; IV. 1, 17; 45, 1; V. 52, 6;
VII. 34, 7; IX. 85, 12; X. 100, 12.

भा: I. 48, 9; 15; II. 2, 8; 8, 4; 16, 4;
III. 2, 3; 21, 4; V. 37, 1; VI. 6, 6;
15, 5; 16, 21; 48, 6; 65, 1; VII. 9, 4;
VIII. 9, 18; IX. 65, 4; X. 1, 1; 37,

4; 10; 43, 9; 45, 4; 75, 3; 88, 3;
 140, 2.
 भानुसभिः I. 87, 6; VII. 77, 5; VIII. 7, 8;
 X. 3, 5; 6, 1; 2.
 भानु I. 92, 1; 2; 5; III. 61, 7; IV. 6, 2;
 13, 2; V. 59, 1; VI. 62, 2; VII. 3, 6;
 6, 2; 79, 1; VIII. 5, 1; X. 3, 2; 53, 6.
 भानुसः V. 1, 11.
 भानुसभिः VI. 4, 6.
 भानुसंभं V. 1, 11.
 भानि VI. 65, 2.
 भानः X. 83, 4.
 भानं III. 26, 6; V. 32, 4.
 भानाः V. 2, 10.
 भानासः VI. 6, 3; X. 3, 4; 5.
 भानिहः I. 114, 8.
 भानिलः I. 84, 16.
 भानिले I. 77, 1.
 भानेन I. 165, 8.
 भारद II. 7, 1; 5; VI. 16, 45.
 भारदः IV. 25, 4; VI. 16, 19.
 भारदं III. 53, 12.
 भारदा III. 23, 2.
 भारदि I. 188, 8.
 भारदी I. 142, 9; II. 1, 11; 3, 8; III. 4, 8;
 62, 3; IX. 5, 8; X. 110, 8.
 भारदीभिः III. 4, 8.
 भारदी I. 22, 10.
 भारदुःखः VI. 51, 12.
 भारदुःख VIII. 75, 12.
 भारे I. 31, 3; 152, 3; IV. 5, 6; VII. 34, 7.
 भाराम् III. 56, 2.
 भारि IX. 97, 23.
 भारिभिः भाः I. 128, 2.
 भारेण VIII. 2, 8.
 भारिदस्य IV. 21, 7.
 भारिदुः X. 86, 15.
 भारिदस्य I. 126, 1.
 भारिः IV. 33, 4; VI. 12, 5.

भारिदात् X. 163, 4.
 भारि II. 4, 5; VI. 1, 11; 4, 6; 10, 4;
 VII. 5, 4; 10, 1; VIII. 23, 5; X. 3, 1;
 77, 5.
 भारिणि VI. 4, 3.
 भारिदस्य X. 20, 3.
 भारि I. 50, 4; II. 1, 10; 2, 2; III. 6, 7;
 VI. 64, 2; IX. 97, 32.
 भारिणी I. 92, 7; 113, 4.
 भारिणं X. 37, 8.
 भारि I. 48, 9; 95, 11; 96, 9; 113, 19; III.
 15, 3; 61, 2; VI. 1, 11; 16, 45; VII.
 77, 5; X. 2, 7.
 भारिणे VII. 32, 17.
 भारिण III. 56, 7.
 भारिणासः III. 61, 6; IX. 70, 2.
 भारिणासाः I. 73, 6; 7; IV. 41, 9; VII. 6,
 6; 10, 3; 90, 7; X. 31, 5.
 भारिणासे इति III. 33, 2.
 भारि I. 171, 1; II. 28, 1.
 भारि I. 152, 6; VIII. 7, 15; 18, 1.
 भारि X. 68, 7.
 भारिः I. 174, 8.
 भारिः IV. 3, 11.
 भारि I. 52, 5; 54, 4; 62, 3; 130, 7; 174,
 8; II. 11, 20; 15, 8; IV. 17, 3; VIII.
 1, 8; 32, 25; 69, 14; X. 68, 11.
 भारिणि VIII. 60, 16.
 भारिदः X. 89, 14.
 भारिदस्य X. 45, 10.
 भारिणि I. 191, 15.
 भारिद IV. 58, 7; VII. 104, 21.
 भारिदः IV. 2, 16; IX. 53, 1.
 भारिदि V. 52, 9.
 भारिदनाः VI. 27, 6.
 भारिः I. 11, 4.
 भारि VIII. 44, 11; 45, 40.
 भारि X. 87, 5.

भिक्षं I. 32, 8.
 भिक्षं X. 84, 7.
 भिक्षं II. 28, 6; IX. 19, 6; X. 120, 2.
 भिक्षा I. 52, 9; 10; 54, 1; 80, 11; IV.
 17, 2; V. 32, 9; 40, 7; 59, 2; VI. 17,
 9; 27, 5; X. 108, 2.
 भिक्षा V. 29, 4.
 भिक्षा I. 37, 8; 61, 14; 63, 1; 80, 14; 171,
 4; V. 36, 3; 57, 3; 60, 2; VI. 14, 4;
 31, 2; VII. 5, 3; 60, 10; VIII. 7, 26;
 X. 51, 6.
 भिक्षानाः IV. 22, 6; VI. 9, 7.
 भिक्षाने इति II. 11, 9.
 भिक्षे VIII. 75, 13.
 भिक्ष IX. 112, 1, 3; X. 97, 6.
 भिक्षः II. 33, 4.
 भिक्षि VIII. 79, 2.
 भिक्षः I. 24, 9; VI. 50, 7.
 भिक्षा I. 157, 6; VIII. 18, 8, 86, 1; X.
 39, 3; 5.
 भिक्षा II. 33, 4.
 भिक्षा I. 116, 16.
 भिक्षा VIII. 22, 10.
 भिक्षाः VIII. 9, 6.
 भिः I. 32, 14.
 भिः X. 146, 1.
 भिः I. 32, 14.
 भिवा V. 78, 6.
 भित्ते इति X. 54, 1; 55, 1.
 भि I. 95, 7.
 भिः I. 55, 1; 70, 6; 81, 4; 100, 12, 140,
 6; 154, 2; 190, 3; IV. 16, 14; 20, 6;
 38, 8; VI. 6, 5; VII. 19, 1; 21, 4; IX.
 70, 7; 97, 28; X. 103, 1.
 भि II. 23, 3; 33, 11; VI. 31, 5; VIII.
 81, 3.
 भिः V. 56, 3.
 भिः V. 56, 2.

भीमस्य X. 92, 8.
 भीमा VI. 3, 3; 18, 10; X. 109, 4.
 भीमाः II. 34, 1.
 भीमानि IX. 61, 30.
 भीमाय I. 57, 3.
 भीमासः VII. 58, 2.
 भीमासः I. 36, 20.
 भीरवे II. 28, 10.
 भीरुभिः I. 101, 6.
 भीषा I. 133, 6²; VII. 21, 3; VIII. 97, 14.
 भुमः V. 74, 10; VIII. 97, 1; X. 22, 13.
 भुमता VI. 62, 6.
 भुम I. 104, 6; III. 2, 9; X. 92, 7.
 भुमा X. 20, 2.
 भुमि VIII. 102, 6.
 भुमी इति VIII. 8, 2.
 भुमे I. 30, 20; 51, 1; 127, 8²; 11; 155, 3;
 V. 48, 4; 73, 2; VIII. 20, 8; 13; IX.
 101, 14; X. 48, 9; 100, 1.
 भुमे IV. 3, 13; V. 70, 4; VI. 51, 7; VII.
 52, 2; 88, 6.
 भुम I. 65, 1.
 भुमा VIII. 50, 2.
 भुम्युः X. 95, 8.
 भुम्यु I. 112, 6; 20; 116, 3-5; 117, 14; 119,
 4; IV. 27, 4; VI. 62, 6; VII. 68, 7;
 69, 7; VIII. 22, 2; 46, 20; X. 40, 7;
 65, 12; 143, 5.
 भुमे X. 106, 4.
 भुमतीनां X. 89, 17.
 भुमते V. 42, 9.
 भुमते II. 24, 10.
 भुमताहे VII. 81, 5.
 भुमताहे X. 19, 6.
 भुरग I. 43, 5.
 भुरगा I. 117, 11; VII. 67, 8.
 भुरगो X. 29, 1.

शुद्धतन्त्रि V. 73, 6.
 शुद्धतन्त्रि I. 155, 5.
 शुद्धतन्त्रि: VIII. 9, 6; 59, 1.
 शुद्धतन्त्रि IV. 27, 3.
 शुद्धतन्त्रि I. 50, 6.
 शुद्धतन्त्रि: X. 46, 7.
 शुद्धतन्त्रि X. 35, 9.
 शुद्धतन्त्रि: I. 68, 1.
 शुद्धतन्त्रि X. 123, 6.
 शुद्धतन्त्रि इति I. 121, 5.
 शुद्धतन्त्रि इति VI. 62, 7.
 शुद्धतन्त्रि V. 6, 7.
 शुद्धतन्त्रि X. 76, 6.
 शुद्धतन्त्रि I. 119, 4.
 शुद्धतन्त्रि: IV. 2, 14; IX. 26, 4; 71, 5.
 शुद्धतन्त्रि: इति VIII. 4, 16.
 शुद्धतन्त्रि IX. 88, 2.
 शुद्धतन्त्रि I. 134, 5.
 शुद्धतन्त्रि: I. 56, 1.
 शुद्धतन्त्रि: I. 69, 1; 86, 5; IV. 2, 6; 16, 18²;
 19, 2; V. 12, 3; VI. 22, 9; VII. 8, 5;
 32, 11; VIII. 1, 28; 62, 7; 66, 6; 75,
 3; 92, 30; X. 4, 1; 8, 5⁴; 6; 50, 4³;
 153, 5.
 शुद्धतन्त्रि: X. 72, 4; 88, 6.
 शुद्धतन्त्रि: I. 52, 13; 138, 4; V. 19, 5; VIII.
 23, 18.
 शुद्धतन्त्रि I. 36, 8; 65, 2; 67, 1; 68, 1; 76, 1;
 II. 1, 15; 10, 3; 22, 4; IV. 7, 2; 16,
 10; V. 9, 7; VI. 16, 18; 48, 2³; VII.
 31, 8; 32, 13; 50, 2; VIII. 71, 15;
 82, 3; IX. 34, 4³; 92, 3; X. 21, 5;
 26, 9; 111, 3.
 शुद्धतन्त्रि I. 5, 3; 23, 6; 52, 11; 60, 4; 61, 14;
 72, 1; 119, 7; II. 20, 6; III. 62, 9;
 IV. 1, 16; 9, 2; 16, 8; 23, 2; 4; 31,
 1; VIII. 19, 37; 31, 15; 46, 13; 92,
 6; 93, 7; 15; IX. 47, 3; 97, 23; 24;
 102, 1; X. 23, 2; 86, 6.

शुद्धतन्त्रि I. 186, 2; VII. 31, 9; VIII. 27, 4.
 शुद्धतन्त्रि V. 46, 6; VI. 35, 1; X. 50, 7; 112, 7.
 शुद्धतन्त्रि: इति X. 103, 9.
 शुद्धतन्त्रि I. 73, 8; 102, 8; 108, 2; IV. 54, 4;
 58, 11; V. 63, 7; 81, 5; 83, 2; VI. 47,
 3; VII. 76, 1; X. 17, 1; 27, 22; 88,
 2; 107, 8; 114, 4.
 शुद्धतन्त्रि I. 143, 4; 164, 21; 34-36; 185, 5;
 II. 27, 4; 31, 4; 33, 9; 40, 1; III. 46,
 2; IV. 53, 2; 4; V. 51, 12; 63, 2; 85,
 3; VI. 36, 4; 49, 10; 70, 2; VII. 51,
 2; 75, 4; 82, 5; 95, 2; VIII. 37, 3;
 IX. 31, 6; 85, 3; 86, 5; 28; 36; 96,
 10; 97, 40; 56; X. 17, 3; 30, 10; 45,
 6; 63, 8; 88, 5; 128, 7; 149, 3; 168,
 2; 4.
 शुद्धतन्त्रि V. 62, 9.
 शुद्धतन्त्रि I. 85, 8; 92, 9; 101, 6; 109, 6; 161,
 12; 164, 2; II. 17, 4; 24, 5; 34, 4;
 35, 2; 40, 5; III. 16, 4; 62, 9; IV. 6,
 5; 16, 5; VI. 7, 6; 58, 2; VII. 5, 7;
 13, 3; 83, 2; VIII. 92, 6; 100, 4; IX.
 54, 3; 62, 27; 73, 8; 80, 3; 110, 9;
 X. 25, 6; 56, 5; 65, 15; 82, 3; 85,
 18; 125, 7; 142, 2; 157, 1.
 शुद्धतन्त्रि I. 123, 2; 134, 5.
 शुद्धतन्त्रि I. 98, 1; VI. 70, 1; VIII. 41, 5.
 शुद्धतन्त्रि I. 35, 2; 5; 64, 3; 108, 1; 113,
 4-6; 154, 2; 4; 160, 2; 3; 164, 13;
 14; 166, 4; II. 3, 1; 10, 4; 35, 8; III.
 3, 10; 55, 10; 19; 61, 3; IV. 42, 3;
 7; 51, 5; 53, 4; V. 40, 5; VI. 5, 2;
 7, 7; VII. 61, 1; 80, 1; 101, 4; VIII.
 3, 6; 12, 28; 42, 1; 51, 4; 97, 14; IX.
 70, 1; 83, 8; 84, 2; 86, 30; 37; 46;
 94, 2; 3; X. 37, 9; 72, 7; 81, 1;
 82, 3; 6; 88, 9; 11; 16; 110, 9;
 8; 139, 1; 170, 4.
 शुद्धतन्त्रि I. 31, 2; 92, 4; V. 83, 4; X. 88,
 1; 12.
 शुद्धतन्त्रि I. 35, 6; VI. 58, 2.

